

విరభద్రకృతదత్తాధ్వరధ్వంసనకథా 329

శ్రీమద్భాగవతపురాణరత్నాంతర్గతకథానుక్రమసూచికా
పుటసంఖ్య

తి
పుటసంఖ్య

వీరభద్రాదిభిఃపరిభూతదైవైశ్చ త్రిబ్రహ్మవిష్ణుః	౩౮౧ తేదధ్వజః శ్రీమన్నారాయణ మూర్తిః సుగ్రహ సు	
దక్షిణా మూర్తి రూపిణ మిశ్వరం ప్రతి బ్రహ్మాదిభిః కృతస్థు ప్రాప్తిః		౪౫౫
లిః	౩౮౪ శ్చక్రచక్రవర్తిపుత్రబాహ్మణప్రశంసా	౪౬౮
బ్రహ్మాదిప్రార్థితైశ్చర్యకృతదక్షాన్యసుగ్రహాంభా	౩౮౭ శ్చక్రచక్రవర్తిసన్నిధింప్రతీసనకాదీనామాగమనకథా	౪౭౦
దక్షాదిపుత్రశ్రీమన్నారాయణస్తుతిః	౩౯౦ ధ్వానవైరాగ్యసంపన్నస్యపురోహితైశ్చర్యప్రాప్తికథా	౪౭౪
ధునోపాఖ్యానప్రారంభః	౪౦౦ పంచేతసః ప్రతిరుద్రకృత యోగా దేశనామ స్తోత్రోపదేశక	
ధునివేణుప్రాప్తిప్రసారదానుగ్రహకథా	౪౦౭ థా	౪౮౪
ధునిపరిభ్రమణముతిః	౪౦౯ వ్యాచీన బహిషం ప్రతినాదాభిహిత క్షాన మార్గోప దేశక	
లంగపుత్రస్య వేనస్మృతిహాసః	౪౧౯ థా	౪౯౨
షుభాపాఖ్యానప్రారంభః	౪౩౯ సురింజనోపాఖ్యానం	౪౯౩
'గోపాపహరిత్యాభువఃపురుషక్రవర్తి శ్రీలవిభావధి దోహన ప్రవేశోభ్యోగభవద్దత్తివరప్రసానకథా		౫౨౭
వృత్తాంతః	౪౪౫ ప్రథమ-ద్వితీయ-తృతీయ-చతుర్థసంధ్య	
పురుషక్రవర్తి సుష్టితాత్వ మేధాధ్వరైశ్చంద్రకృత తపిమా	కథానుక్రమసూచికాసమాప్త	
శాపహరణకథా	౪౫౨	

అనతనాదినా, విద్యయాశాస్త్రీయజ్ఞానైన, యోగవిద్యోజితేమాదియోగబలైన, వసీషయాపిచారతమబుద్ధ్యా అర్హేర్థమై, రర్హైర్భజాదిభిః - యతఃబలవదాశయజనస్యతతఃఆవిష్కృతిరిత్యైవకేనచిత్తం భావనీయేనస్వీయోపాయేనవా-తమభ్యుదిత్యేనవేదవ్యభగవత్సంకల్పాయత్తందేహభ్యుత్థ్యముక్తమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఋతేదేవవిద్యార్థం ప్రథమైస్త్రైలోచకరజైస్తనాన్యదిధిస్తచ్చాననానువర్త్యమేవస్వరూపానగుఃమన్యధాదజ్జవనస్యాదితన్యధాప్తమావమ్ ॥ భవాయేతిద్యాభ్యామ్ ॥ అజ్ఞాపేక్షియత్రత-జనతాజననమూహః , అవ్యక్తివిష్టం-పాగ్రికృత్యేత్వేషురాదిభిర్నవ్యజ్యత్యభ్యుత్థ్యోభగవాన్, తేన, దిష్టంఆదిష్టం-తత్సంకల్పాయత్తమిత్త్యర్థః-దేహనంబర్ధం - ధత్తై, కిమర్థమసాపేక్ష్యోదేహయోగమాదితతి, తత్తాగ్రహః ॥ భవాయేతి ॥ భవాద్యర్ధం - కర్తృకర్తృంఉత్తరోత్తరజన్మనాశాదెర్విమితంకర్తృకర్తృం-పాగ్రికృతన్యసాచేదదేహయోగమాదితతీత్యర్థః-యద్యా, భవాద్యర్ధం-కర్తృచకర్తృ, మవ్యక్తివిష్టం, దేహమోగం, ధత్తై, త్రత-భవజన్మ-నాశోమరణం-శోకః-ప్రియార్థవిప్రీణిమిత్రందుఃఖం, మోహోదేహత్వప్రవస్యతనాగ్రికృత్యేమాదియా-భయమాగామిదుఃఖదర్శనంజ్ఞానం - సుఖదుఃఖేతిప్రాప్తివిషయకేతలనకూలప్రతికూలాత్త క్షణానై - పాగ్రిచీనకర్తృనసారేణభవాద్యర్థముత్తరభవాదెర్విమితంకర్తృచకర్తృంచావ్యక్తివిష్టమిత్యర్థః-నదా, అభయాయేతిచక్చెద-ముక్తయిత్యర్థః-స్వశాననానువర్తనామనగ్రహారంభకూలమిహాంబుగిహకర్తృచ-నత్యాదిప్రజురదేహయోగమాదితతీతిభావః ॥ ౧౧ ॥ ఋతేనస్యభగవతో, వాచివేదాత్మికాయాం, తన్మాగ్రిచామన్యధాప్తమావమ్తామభిః-గుణాన్యతాన్యైకాదిభేదభిన్నాన్యస్వస్వస్థాగ్రహేచిరానికర్తృభిః, తాన్యైవ - దామాని-గళబధన్గ్రన్థియతేరజ్జవన్-త్రివిధైశ్చైవ - సుయోజితానిబద్ధాన్యస్వః - తస్మైశ్చత్వరాయ-భగవతే, బలింపూజాంచహమఃకరమావః-యథాననసాపేక్షాయాం - భిన్నాయాం - పోతాబద్ధజన్మవః-చతుష్కకోబలీవర్తాద్వివదేమనమ్యాయ-నానుభవీతిపారేచర్ణాశ్రమమ

యోగవిద్యోగమనీషయావా ॥ నైవార్ధగర్హైవరతస్యతోవాక్యతంవిహస్తుంతమభ్యుద్భిహూయాత్ ॥ ౧౨ ॥ భవాయనాశాయచకర్తృకర్తృంశోకాయమోహాయనదాభయాయ ॥ సుఖాయదుఃఖాయచదేహయోగమవ్యక్తివిష్టంజనతాజ్ఞధత్తై ॥ ౧౩ ॥ యద్యాచితన్మాగ్రింగుణకర్తృదామభిన్నదుస్తరైర్వత్సనయంసుయోజితాః ॥ సర్వేనహమేబలిమిత్వరాయజ్ఞుపోతానసేవద్వివదేచతుష్కవః ॥ ౧౪ ॥ ఈశానస్వప్తంహ్యవర్తమాహజన్మఖంసుఖంహగుణకర్తృసత్త్వత్ ॥ ఆస్తాయత్తద్వదయజ్జనావశ్యేషమత్తాన్ద్రాగవనియమానాః ॥ ౧౫ ॥ ముక్తోఽపి తావచ్చిత్తాయత్వదేహమారబ్ధమత్సన్నభిమానశూన్యః ॥ యథా సుధూతంప్ర

మాని-తైః ॥ ౧౬ ॥ ఋకించనవయమిహాన్యపాగ్రిప్రీతిపరిహరసాధకాః-వోనతదువనంహారనరుద్ధాత్యాహ ॥ ఈశానస్వప్తమితి ॥ అజ్ఞాపేక్షియత్ర, నాధకృష్యోగో, యద్యదయంజ్ఞయోజితవాత్, తత్తద్వర్ణాశ్రమాదికంజాత్యాదికంచాస్తాయస్థితా, నయం, తత్త, దీప్తిరాదిష్టం దేవతిర్యగాదిశరీర, మాస్థాయస్థితానయమిహ, గుణకర్తృణాంసాక్షికాదిభేదభిన్నానాంకర్తృణాంచజ్ఞత్సంబద్ధసిమిత్రా, తత్తత్త-ర్థానురూపమిత్యర్థః, అనైవత్వగ్యవైవమ్యాభావజ్ఞ-ఈశేనభగవతా, అవస్థ్యుండత్తం, సుఖం, దుఃఖంవా, అవరుద్ధపాపాప్రొమః, ఈశ్వరస్వరూపాహితజ్ఞత్వేలన్యేమానభిజ్ఞత్వేవద్యస్తాస్తమావా ॥ చతుష్కతేతి ॥ యథా, చతుష్కతాఅవేఖ్యతచతుర్విధయైభురుషేణ, భాయా, మాతృచంవా, నీయమానాఃపాగ్రియమాణాః, అధాః, పాగ్రిప్రమన్త్రితద్వత్, అతోఽస్తాభిగీర్వరాదిష్టైఃప్రవృత్తదన్మానురౌధవ్యతిభిభావః ॥ ౧౭ ॥ జ్ఞానమదేహత్వాభిమాననసంసారిణోజీవస్యవప్యత్తిధర్మమవ్యతిర్యక్తా, అచంత్యధికతాత్పరీమముఘ్నః కథంప్రవృత్తిధర్మమనుభవ్యిబద్ధకర్త్యాదిత్యాకర్తృయాంతావస్తుముఖైరప్యముక్తైరేహధారణమావశ్యకం, తదనుభవితేయాపాగ్రిప్రేమకేవలచిత్త్యైవత్ ౨ పినబద్ధత్యత్యత్యాహ ॥ ముక్తోఽపితి ॥ ప్రతియోతనద్యః నివృత్తజ్ఞానః, భుమాన్, యథా ౨ సుధూతం అనుధూతవత్ జ్ఞానోదయోత్పన్నమనుధూతకర్తృవత్, అజ్ఞానదశాయాంకర్తృసుభవవదితియవత్, తథా, జ్ఞానోదయాదనస్తరమవ్యా, గర్భంసుఖదుఃఖాదికలప్రదానాయుచివత్తంబ్రహ్మప్రాయూపంకర్తృ-అత్సన్నుసుభవన్నపి, తత్తాగ్రి, భిమానశూన్యఃసుఖదుఃఖాద్యసుభవప్రయుక్తదేహగతపౌల్కకార్మ్యాద్యభిమానమాత్మస్యవర్తమాణః, యవస్తుకోభవః, త్వాన, త్స, దేహం, విభూయాదేవ, దేహార్థాభిమానరహితలబ్ధమత్సన్నపియావస్తుకస్తావత్స్వదేహంవిభూయాదిహివా-శ్చయః, పాగ్రిర్బద్ధకర్తృణోఽగితాత్పరీమనాన్యసుభావ్యత్యాత్పాగ్రిచిత్తాయత్తత్వాన్యధిరస్యతద్ధారణమవర్తనీయమిత్యర్థః, తస్మైజ్ఞాజ్ఞానసోపాశేషస్త్రతాగ్రహ ॥ కింక్షేతి ॥ యంప్రతియోతనద్రుః-అన్యదేహయదేహస్వరూపమాను

మరత శ్రీవీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానహితే * శ్రీ భాగవతే * పద్మమహాసభే * ప్రథమోఽధ్యాయః.

యం, తథాహ్వాకం ద్వితియే, తద్వైపరార్థం తదుపారమేన్యం నయ త్రశోకోనజరానమృత్యుః॥ నార్తిర్నహోఽన్యగః, ఇతి,
ఎవంపిద-మాత్మ నస్యస్య, సమమస్థానం సత్యలోక-మగాత్ ॥ ౧౦ ॥ * మనుఃస్థాయం భూవోఽపి, పరేణబన్ధుత్వై న-
ప్రతిసంధితిసంపాదితః - మనోరథః రాశ్చైవత్రమభిష్యవనసంయాస్యామి త్వేనంరూపోమనోరథో - యస్య, తథాభూత
స్య-సురర్షి వగోనారదః-తస్య, అనుమతేనఅనుమత్యా, భావైక్తః - ఆత్మజంప్రియతవం, నిఖిలభూమణ్డలమర్యాదారతు
ణాయస్థాపయత్వా, అతిపిమమాదుస్తరా - యే - విషయాశ్చబాదయః-తపః-విషజలః-యః-విహేపకాశ్రయ, ప్రస్థా
పం-యద్గ్రహం, తస్మి, న్నానాభాగవ్యా-తతః, ఉపతతోఽభూత్ ॥ ౧౧ ॥ * ఇతిహివాపవభిత్తం హి, సజగతిపతిప్ర
యత్రతః-ప్రథమం, అత్తనఃస్వస్య, ఇచ్ఛయా, అభివెతితః-ప్రాప్తితః, కర్తృధికారః భగవదారాధనరూపకర్తృధికారః-
యస్యనః-అఖిలస్యజగతః, బద్ధనద్వంసనః-బద్ధననివర్తకః, అతపః-పరఃఉత్పన్నః-అనుభావః-ప్రభావః-యస్య, తస్య
భగవతః-శ్చత్సంజగదుదయదిభవలయేలస్య, య, వక్ష్యియ్యం, తస్యయ, వచ్చిస్తుం, ధ్యానం, తస్య, ప్రభావేన, ప
రినితకమామోదగౌగాదిమలః- ఆకయోఽస్త్రకరణం, యస్య, అతపవాపదాతనిర్దలోఽపి, మహతాంబ్రహ్మాదీనాం,
ఆజ్ఞాపాలనై, మానవ ద్వంస-భూమణ్డల, మనశ్శివ వాక్ ॥ ౧౨ ॥ * అనుశాననప్రకారమేవవిషయసామధ్యారపరిగ్రహ
మపత్యానిహాపః॥ అధహీతి॥ అధవతుర్భూదేశానస్తరం, నిష్పత్తినిరోపిపవప్రస్థానిధినిస్సీయతే, హేతివిశ్వకర్మగః-
విశ్వకర్మనామ్యః- ప్రజాపతేర్వప్రస్థాణో, బద్ధిత్వ తీం నామ - దుహితర, ముపయేమేదహోధ-ఉభితివిస్త్రయే-హవాపేతిప్ర

నపిమనునాయధానదుపకల్పితాపచితిఃప్రియత్రనారదరూరపిషనుమభిగమితమాణయారాత్మనస్య మ
వస్తాననువాత్సాననక్షయవచ్యవ్యాతమగమత్ ॥ ౧౦ ॥ మనురపివరేణేత్తం ప్రతిసంధితిమనోరథస్సురర్షి
ర్వారానుమతేనాత్మజమఖిలధరామణ్డలస్థిగుప్తయై వస్తాస్వస్యయమతిపిషమవిషయవిషజలాశ్రయాశా
యాఉపరరామ ॥ ౧౧ ॥ ఇతిహివాపవసజగతిపతిరాత్మేచ్ఛయాఽభివెతితకర్తృధికారోఽఖిలజగద్భవనద్వం
సనపరానుభావస్య భగవతఃఅదిపూరుషస్యాక్షి యుగళానవరతధ్యానానుభావేనపరినితకమాయాశ
యోఽవదాతేఽభిమానసర్థహోమహతాంమహీతలమనుశీశాన ॥ ౧౨ ॥ అధనదుహితరం ప్రజాపతేర్విశ్వకర్
ర్మణఉపయేమేబద్ధిత్వ తీంనామతస్యా మహవావాత్మజానాత్మనస్య మానగుణశీలకర్మరూపః * విరోధా
రాస్త్రకసంభావయాంబభూవకన్యాం వయపియసీమూర్ధస్య తీంనామ ॥ ౧౩ ॥ ఆప్రిధేధ జివ్యయజ్ఞహ
వలమహఃపిరహేరణ్యతోఽకృతపృథ్వసనమేధాతిపితిహూత్రకవయభితిసర్వవివాగ్నిమానః ॥ ౧౪ ॥
ఎతేహంకవిర్వహేవీరస్సవనభిమత్రయ ఆనస్తూర్వ రేతసస్త్రత్వవిద్యాయామర్థభావాదారభ్యుత్పతపరి
వయః పారమహంస్యమేవాప్రిమమభజత్ ॥ ౧౫ ॥ తస్మి నుహవావోపకమఖిలాపరమర్షయస్సకలజీవనకా

సిద్ధా-తస్యాంబద్ధిత్వత్యాం, అత్తనమానైస్సయతైః, శీలాదిభిర్మతైః, రుద్రాదాన్తహతః, బౌదార్యానితిపాఠై, ఆత్మన
మాశ్శీలాదయోయేషామితిభవలప్రీతిః-తత్ర, శీలంస్వధావస్సద్వృత్తిశ్చ-గుణాశ్చార్యాదయః, కర్మవ్యాపారః-
సౌస్తర్యం- పీర్వంపరాభివసామర్థ్యం- శార్యంరణమధ్యస్యగృహాగమప్రవేశసామర్థ్యం, బౌదార్యంపదాన్యతా-ఎ
వంవిధాన్ - దశా, త్తజాతసంభావయాంబభూవఉత్పాదయమాన - తథా - యపియసీం దశానామాత్మజానామను
జా-మూర్ధస్యతీంనామ-కన్యాంభావయాంబభూవతేషమశ్శః - ఆత్మజానకన్యాంబభూవయాంబభూవతేషాన్యైశ్చాన్య
యః ॥ ౧౨ ॥ * త్రప్రాప్తిర్నితతి ॥ ఆప్రిధేధతి ॥ ఆప్రిధానీనామితరేతరయోగద్వంద్వః-సర్వై, అప్రిధానామానియేమార
తే, తథాభూతాః ॥ ౧౩ ॥ * ఎతేహం దశానాంబ్రతాప్రాణాంమధ్యేకవిర్వహేవీర, స్సవన-ఇతిత్రయత్రప్రా-ఉద్వృతరేత
సఃజేత్యైరియా, ఆనన్, తేవ్యాదయస్త్రయః - బాల్యాదారభ్య-ఆత్మవిద్యయాం, కృతపరివయోయైస్సై, పామరహం
స్యం-పరమహంసానితరంపరిశుద్ధాస్త్రకరణాః - తెహంసంబుద్ధిసం, ఆత్మను, మహజన్, కేవలనిష్కృతిధర్మపరాయణా
భూవద్వైత్త్యః ॥ ౧౪ ॥ * తస్మిన్మహవాపారమహంసాగ్రేమహి, వర్తమానా, సై, ఉపకేమఃఇన్ద్రియనిగ్రహవప-
శీలం, యేహం తె, అతపః - పరమర్షయః - సకలజీవానాంని - కాయస్సమాహ, స్స - ఆహసశ్శరీరం - యస్యని
కాయస్యా, వాసఆధార, ప్రస్థేతిహ, మృత్యుభయంసంస్మృతిభయం, తేన - భీతానాం - శరణభూతస్యరతుణో
పానుభూతస్య రక్షితుశ్చ, భగవతో, వాసుదేవస్య, శ్రీవతోశ్చరణారవిన్దయో, గ్నిరవచ్చిస్తుం, స్తరణం,

తేనా - విగళితః - అవిగళితుః - శ్రీత్యు త్స-ర్వ రూపా - యః - పరమభక్తియోగ - స్తస్య - ప్రభావేన , ఉపవయస
వాపరిభావితం నిరస్తరాగాదికం , నిర్వాసితమితీయావత్ - య-ద-స్త్యర్థ-దయం మన-స్త-స్తి-స్మధిగతేనాత్మ-త్స-త్స-
త్వేషాం - ఛూతానామాత్మనా - మాత్మభూతైః ప్రవిశ్యప్రశాసనసధారకప్రత్యగత్వని - ప్రత్యక్షజీవః - అత్యశ
రీరం - యస్య - తస్మి - స్పృశితవః ఆత్మనీతివా - ప్రత్యగత్వ శరీరకెళితివా-ఛూతానామాత్మ భూతభిర్యచేతనశరీరకత్వ
ముక్తం - ప్రత్యగత్వ నీతివశశరీరకత్వం - ఎవం ఛూత-భాగవత్సేవన ర్మమానస్యభాగవదపృథక్స్థిద్ధ పేక్షిణతయాసాత్మా
త్స-త్వ-అత్వ-నస్యస్య, తాదాత్మ్యంతత్వస్యావతాం-సాధర్మ్యమిత్యర్థః-అవిశేషేణజగద్వాప్తిపారవర్తంకాన్వేష్య
న-సమీయః-ముక్తాభిభూతిత్యర్థః-అవశిష్టాస్స ప్రభుత్వాఃపితృధీనాః స్థితాభిభూతాః ॥ ౨౭ ॥ తద్ధా-స్యస్యామపి
భార్యాయాం-త్రయఃపుత్రాఃజాతా - సౌకాంతర్యకారంబనిరితి ॥ ఉత్తమభి ॥ ౨౮ ॥ ధీవ-ముపశి మాయసేష-ఉ
పశి మౌగుణాస్తరాణామపున్యలక్షణః - అత్తనమానశీలతిభూర్ముక్తత్వాత్-నన్యతాత్రయేష-స్వతయేష-సత్త్వి
త్యర్థః - అధజగత్పితృప్రియనతః - అర్చుదఃకోటిః - అన్యయతకోటిభిరేకమర్చుచమిత్యాహుః-వత్సరాణా-మేకాదశా
ర్చుదాని-జగతీం-బుధుజభిర్యస్వయః-రాక్షోగర్వ-రిపాలనవిషయభాగప్రధానై-ర్భావ్యం - తత్ప్రానాయాసేనైవధర్మ
పరిపాలనమాహ ॥ అవ్యాహతాః - అఖిలాః-పురుషకారాఃపారుషాణి-యస్తా తైస-సారణిబిస-సంభృతౌపార్శ్వా-యా-
దోద్ధృష్టా-తయో-ర్భుగళం-తేనా-పీడితఆకృష్టే-హర్షిగుణ-స్తస్య - స్వనితంబంకార-సై-నైవయద్దంవినా-విరమితానిస్తాః-
ధర్మ-విరోధి-యేనభో-గాతిశయమాహ-బ్రహ్మత్యాస్యస్విభార్యాయాః - అనుదిన-మౌఢమానైః ప్రమోదాదిభిః-పరా

యావానస్యభాగవతోవాసుడేవస్య భవభిరానాంశరణభూతస్య శ్రీమశ్చరణారవిన్దావిరత్తస్రరణావిగళిత
పరమభక్తియోగానుభావేనపరిభావితాస్తర్మ్యదయాధిగతేభాగవతసర్వేషాంఛూతానామాత్మభూతైఃప్ర
త్యగత్వస్యేవ ర్మమానస్యాత్మనస్తాదాత్మ్యమవిశేషేణసమీయః ॥ ౨౭ ॥ అన్యస్యామపిషాయ-యాం-త్ర
యఃపుత్రాఃఆనస్త-త్తమస్తావసోరైవతత్యతిమన్వస్తరాధిపతయః ॥ ౨౮ ॥ ఎవముచక్రమాయసేషస్వత
యేషభగతీపతిర్జగతిమర్చుచాన్యేకాదశ-రిపత్స-రాణావవ్యాహతాఖిలపురుషకారసారంభృతదోద్ధ
డయగళాపీడితకోదల్లహర్షిగుణ స్వనితవిరమితధర్మప్రతిపక్షబ్రహ్మత్యాశ్చ నుదినమౌఢమాన ప్రమో
దప్రప్రసంగావద్యుప్రిదా ప్రముషితహాసాలోకరుచిరత్వై శాదిభిః పరాధూయమానవివేకి-ననబ
ధ్యమానభవనుహాసనాబుధైశ ॥ ౨౯ ॥ యావదవభానయతిసురగిరీమనుచికామీ భాగవానాదిత్యో వసు
ధాతలమధైస్థే వప్రతపత్య రేనాచ్చా దయతితద్ధామాభాగవమపాననోపచితాభిరుపప్రధావస్తమభిన
స్త్వనమజవేనరథేనజ్యో తిర్మయేనరజసిమపిదినంకరిష్యామితిన్ ప్రకృత్యస్తరణిమనుచర్యకానిన్ద్రపీఠియజ
వపత్య ॥ ౩౦ ॥ యేవాఉపాతద్రధరణసేమకృతపరిఘాసైన్ ప్రసిద్ధవఆసక్,యతవకృతాస్సప్రభవో

భూయమానవివేకభవ - అతవన-పిషయానక్త్యా - అనవసుధ్యమానభవ-బుధుజై-తత్ర-ప్రమోదాపతింబుద్ధస్తేషాన్ - స్త
తః - ప్రసరణమభ్యుత్థానాదిలీలా-తతో-యాదిన్యంయోపిత్సరూపకృతశ్చక్లారానుభావప్రకాశనం-తతో - ప్రేషయ్యా
ముషితాస్సంకిచితాః-హాసాలోకా- స్తో-రుచిరత్వై శాదయః-వృదుతర-రిపహానకార్యాదీని-తైః ॥ ౨౯ ॥ తైఃప్ర
భావతిశయమాహ ॥ యావదితి ॥ భాగవా-నాదిత్యస్సూర్యః-సురగిరిం-మెరు-అనుచికామీభావపరిమక్ష-ప్రదక్షణీకర్మ-
స్యసుధాతలంఛూమణ్డలం-యావ-దవభానయతి-కినుదవభానయతి-అధైస్థేప్రతపతీఅర్ధమేవప్రకాశయతి-అర్ధమాచ్చా
దయతిమోక్ష్యాత-స్తనసాచ్చాదయతి - మోక్షోపార్వాస్త్రరమవభానయన్మపిపార్వాస్త్రరంసప్రకాశయతిత్యా
లోభ్యతద్య సుధాతలార్ధావభానన మనభినన్దక-అనమీచీనంమన్వానః-రజసిమపి-దినంకరిష్యామి-యత్స-ర్యేణానవభా
తంవసుధాతలార్ధం - తదవ్యవభానయామితి-కృతసంకల్పః - భాగవదుపానసేవో-పచితో-తిరురుక్షప్రభావః-యస్య-స
మజవేనసూర్య సమానవేగ-తద్యత్ప్రకాశబహుళన-రథేన-ద్విపీఠియఃపత్యజఃఅపరస్సూర్యభవ-తరణింసూర్య - మను
స్మత్య - యధాతరణిర్జచ్చతితద్ధా-మోక్షః-పరితః - ఆకామితి-యదామోక్షక్షణస్యాంవిజిహ్వరోగ్జ వభానయతిస్వయ
ముత్తరస్యాం - యదాఉత్తరస్యాంతదాన్యంబదక్షిణస్యా - మిత్యేవమచీవకానదిత్యర్థః,అనుమద్యన్యప్రభావవిశే
షఃసూర్యో-స్తరితేచరస్తవభానయతి - అయంతు-భూమ్యాం-చున్నుచర్యధర్మాచీవకానదితి ॥ ౩౦ ॥ తైఃప్రభావా
స్తరమప్యాహ ॥ యజితి ॥ యేహి-స్వతస్యప్రియప్రతస్య-ప్రదభవక్రంతస్య,సేమివాక్త్యాః-రిపూఃగర్వాః,తపివ-స
ప్రసిద్ధవః-ప్రసముదా- -ఆసక్-యతఃయై రెవసి-స్థభిఃకృతా - స్వప్రసంఖ్యాకాః-ఘనోద్వీపాః-కేచీద్వీపాః-కేవా

పరిహారోపాయతయాజ్ఞానకర్తృమోగానుగ్రహదయ ఆకారాఢపానసకరణైః క్రితాః , తత్రభగవత్ప్రసాదవశా
జ్ఞానుమానస్యవిషయస్థరణాత్ కజ్ఞానస్యరోక్తాకారా అపేక్షితాః , అతఏవహీ, రాగద్వైషభయాద్యాత్మకమపిభగవ
ద్విషయము సైవంజ్ఞానము క్రిసాగ్రనమిలివత్కృతిః, గోఽన్యోకామాద్యయతం-న, ఇతి ॥ ౩౫ ॥ యదు క్తం , కథంచ
దస్తరామిరహతాస్సాన్వంశితవమాంపదవినపాప్రయోహిన్వస్తీ , తి-తస్య ప్రియవతప్రప్తా వైసస్యప్రయతుంతస్య
తావన్ప్రవృద్ధివందతి ॥ స ఇతి ॥ ఎవ-నుపారంబలపరాక్రమా-యస్యసః, ప్రియవతః-దేవరైర్పూర్వదన్య, చరణయో-రనుశ
యః సేవా-తా-మనుష్యా-త్వతితఃపాప్రవృద్ధిః , గుణవిస్మరసంసర్గఃప్రవృత్తిమాగ్రసంబధ-ప్రసన్నాత్మన-నునిర్వృత్తమను
భితమివ-మన్యమానః-ఇవశత్యైవతద్యోనుభోగానాం దుష్టభవత్వం-తేషత్వస్యనిరయాపన్యంబసూచ్యతేతథాబోక్తం , ఎ
తేవై నిరయాసాతస్సన్యపరమాత్మన , ఇతి , వాసుదేవమనోయస్యజపశామాద్యనాదిషు । తస్యాస్తరామోపైత్రై
యదేవస్త్రిత్యాదికంఫలం, మితి-అతఏవా, త్వనివనసి-నిర్వేదఃపరితాపో-యస్య, ఇదంతతాప్రహం ॥ అపూర్ణితి ॥ నిర్వేదద్యో
తకోనిపాతః-మయా , అసాధ్యసమీచీన-మనుష్టితమాచరితం-కింతత్-య దసాధ్యసత్వితం-శత్రాహం ॥ అహం ॥ పథమంకేవ
లనిష్టత్తిగర్హరహం-ఇన్ద్రియైఃప్రమాధిభిః , అవిద్యారచితాఃప్రకృతిపరిణామరూపాః, అజ్ఞానమూలయాభోగ్య
తముబద్ధారచితా స్సంపాదితాః - వివమూఃపరిణామపిషోపమాః, హేయా, యే, వివయాశ్చభావయ , ప్రవమాగ్రహం
స్తృణావృతకూప-స్తస్త్రి, న్దుభివేళితఃపాతిత, ఇతియత్త - త్తతః, అలమలం-వివయానుభవేన-అముష్యా, వనితాయోబ
హిష్టత్వ్యాః-వివోదమృగంక్రిడాద్ధమరు-టయల్పం, మాంధిగ్గితి-గర్హయాంవకారతత్త్వానంనితవాన్ ॥ ౩౬ ॥ యతః-ప

రజసాజితవద్గుణానామ్ । చిత్రంవిదురవిగతస్సకృదాదదీతయన్నామధేయమధునానజవశేబిబన్ ॥ ౩౫ ॥
గ ॥ సమమపరిమేలవలరాక్రమ ఎకదాతుజన్మ చరణానుశయనానుపతితగుణవిన్గర్హసంసర్గైశానిర్వృ
తమిమాత్మానంమన్య మానతత్త్వనిర్వేదఇదమాహ-పూఅసాధ్యసత్వితంయదభినివేశితో-పహమిన్ద్రియైరవి
ద్యా విగచితవిషమవిషయాన్దేహాపేతదలమలమముష్యా వనితాయ-వివోదమృగంమాంధిగితిగర్హయాంవ
కార ॥ ౩౬ ॥ పరదేవతాప్రసాదాధికతాత్ప్రవర్తనమర్హసేనపరినిర్వృతో-నుగభ్యఃపుత్రేభ్యస్తైభ్యః
మాంయధాదాయంపిభ్యభ్యభుక్తభోగాంచమహీషీంస్య తకమివసమహవిధూతిమపహయన్వయంవిహీ
తనిర్వేదోపాదిగృహీతరుచిరహవివశరానుభావోభగవతోనారదన్య-పదవీంపునరేమానుససార ॥ ౩౭ ॥
తన్యహవావిత్తేజోకాః ॥ ౩౮ ॥ ప్రియవ్రతకృతంకర్మకోనుకుర్యాద్విశేషరమ్ । యోజేమినిష్టైర్మగరీచా
యాఘ్నేకాన్ప్రవారిధీక ॥ ౩౯ ॥ ధూసంస్థానంకృతంయేనసరిధిరీదనాదిభిః । సీమాపహూతనిర్వృతైర్దీప్తి
పేద్వీప్తేవిభాగశః ॥ ౪౦ ॥ భామంబిన్యంమానుషంబహువీత్వంయోగకర్తృజమ్ । యశ్చక్రైరయాపన్యం

రజవతాయాఃభగవతఃప్రసాదేన , నైవభిక్రమనాశోస్త్రిప్రత్యవాయోనవిద్యత , ఇత్యాదుక్తమహాప్రభావశీలం
కాప్రమాత్రనిష్టత్తిభద్రారాధితభగవత్ప్రసాదేనా-ధిగతంపాప్రసం-ఆత్మసాన్వితనః పరమాత్మనశ్చ-యత్ప్రత్యవ
మర్హసం-యధాపాదస్థితస్వరూపచిన్తనం తేన, పరినిర్వృతః-నిరస్తతావ్రతయనితరాంసుభితః-అనుగభ్యఃసాన్వితం ర్దిభ్యః,
పుత్రైభ్యః, ఇమాంసప్రదీప్తిపాత్రికాం, ధూమం-యధాదాయంయధాయోగ్యంభాగం-విభజ్య , యద్యా, దాయంపితృక్ర
మాదాగతం-యధాపాదస్థితభ్యభ్య - అగీధ్రాగ్రిదీప్తిపుత్రంబహువీత్వంపిటస్యపంవిభాశ్చైత్యర్థః-భుక్తాః, భోగాః, యస్యా,
స్తాం-షష్ఠ్యన్యైర్బహువీహి-మహిషీంభార్యం-మృతకమివశమివ-మన్యమానఇతిశేషః, మహావిధూతిం-మహా, దైశ్చ
ర్య-మపహం, మహావిధూత్యానసీతాంమహిషీంస్యతకమివాపహయేతివా, న్యయ-ముపదేశస్తస్తరైవ, విహితకృ
తః, నిర్వేదఃపరితాపో-యస్యదయో-గృహీతాఃపరిశీలితాః-హరైర్భగవతః-వివశరాణాం-ప్రభావా-యస్య, సః-భగ
వతోనారదన్య-పదవీం-పునరన్యమానుససార-గర్హమాదనద్యోగ్యాంశీనరదమేనసేవమానస్సిన్ధిగంతః ॥ ౩౭ ॥ తన్యప్ర
యతమన్యవిత్తేజోకాఃతన్వమిమాపనిబన్దనశ్చార్హస్యప్రసిద్ధా ఎవశోకాః-కధ్యవై , యధావై , తదశ్చైవశ్లోకోభవతి,
తి ॥ ౩౮ ॥ యోగో నస్త్రాహం ॥ ప్రియవ్రతేతి, ప్రియవ్రతేన, కృతంకర్మ-తశ్చర్యరంపినా-అన్యః-కోనాను, కుర్యాత్ , యోగియ
వ్రతః-భాయాంతమః-భుక్త-నిరన్యో-రదసేమినిష్టైర్మగరీచా , సప్ర, వారిధీస్సముదా-నకగోత్ ॥ ౩౯ ॥ యేనప్రియవ్ర
తేన, ధూసంస్థానం, దీప్తి-ర్భువ-స్సంస్థానమవయవవిన్యాస-కృతంతథా-దీప్తిపేద్వీప్తేపహూతనిర్వృతైర్దిభాతానాంకృ
తైస్య, సుభాయవా, సరిదాదిభి-ద్విభాగశఃఅనంకరేణ-సీమాప-కృతా ॥ ౪౦ ॥ యః-భామంపాతాశజం-దిన్యం-స్వగ
జం-మానుషంమద్యలోకజం-సుఖం-యోగరూపకర్మజం - ఆదిమాదిసిద్ధిరూపంమహత్వం మాహత్వ్యంబయోగన్వహ

౫౪౬ శ్రీ వీరరాఘవీయవాఙ్మూలసహితే * శ్రీ భాగవతే * పంచమసర్గః * ద్వితియోఽ ధ్యాయః.

నోవ్యాపారరూపత్వేనకర్తృత్వవ్యవహారే,,వాచిత్యైవక్ష్యమృతాంమానసైరన్యజాతితాం । శరీరజైకర్తృదోమైర్యా
 తస్మాదనంతరం ,, ఇతిమనసాపిమానసైకర్తృదోమైరితమనోవ్యాపారైకర్తృశబ్దప్రయుక్తశరీరయాపవ్యంసరకన
 దృశం-చక్రైనుసంహితవాక్,ఎతెవైనిరయాస్తాతస్మాదసస్యపరమాత్మన,, ఇత్యాదివచనాన్తో ౨ త్రాసునంధయః-నర
 యాపవ్యక్తకృతారణమాహ||పురుషస్యపరమపురుషస్య - అనుజనాఅనుచరా, ప్రవ-క్షియ,యస్య,తేషాంక్షియఇతి
 వాక్కు||౪౧|| ఇతిశ్రీభాగవతవస్త్రద్వివిక్రీకాఖ్యాయాంశ్రీభాగవతవాఙ్మూలాయాంపంచమసర్గఃప్రథమోఽధ్యాయః*
 ఎవంశ్రావితప్రీయప్రతిచరితోబాదరాయణిస్తుత్తుత్రాణాంచరిత్రంవివక్షుస్తావదాగ్నిభరిత్రమాహ ||ఎవమి
 ష||ఉక్తవిధజ్ఞానపూర్వకం-పితరీప్రీయప్రతే-సంప్యతైముక్తైసతి,తస్యక్షియప్రతస్యానుశాసనే - అనుపూర్వాశాస్తీర్వి
 విధజ్ఞానజనైర్తతే-తదుపదిష్టహితాహితవివేక-వర్తమానః - అగ్నిధృతి-ధర్మమహిమహానిధర్మసంచయమేవకర్తృము
 ద్యుతః-జమ్నాద్వీప-మోకస్థానం-యాసాంతాః,ప్రజాః-భౌరసవత్పుత్రవత్,చరితః,నర్మతః,నర్మభృతః-ద్రవభోగైర
 తత్-జమ్నాద్వీపస్యస్వభాగత్యాజ్ఞమ్నాద్వీపకనభ్యుక్తమ్||౪౧|| ఇతిసర్గః-కదాచిత్ప్రత్యులోకకామస్సనా
 నాథీ - పితృలోకస్యసంతానవతాపాప్రత్యుత్పత్తిప్రత్యులోకకామభ్యుక్తం - పితృలోకపాప్రకసంతానాథీత్యర్థః-పితరో
 హే,ప్రజయాపితృభ్యః,ఇతిశుత్యుక్తీత్యాగసంతానాపాకృతముక్తైఃపాప్రత్యుక్తై-సురాణాం-వనితాః తాసా-మాక్రీడా
 చలలోపనగః-అక్షిప్తస్త్రినిత్యాక్షిప్త-ప్రతో-చలపదైకర్తృధారయః-తేనవనసంతానజనవస్త్రీసమాస-స్వస్య-దో
 శ్చ, మామృతావినంపాదితాని-చరిచర్యోఽకరణానిపూజాసాధనానిపుష్పాదీని-యేన-కాయకవ్యాపారో-ననోక్తః-

పురుషానుజనప్రేయః ||౪౧|| * * * * *
 శ్రీశుకఉవాచ||గద్య||ఎవంపితరిసంనిప్యతైదనుశాసనేసంవర్తమానఅగ్నిధోజమ్నాద్వీపకనఃప్రజాభౌ
 రసవద్ధర్మామేక్షయాని-పర్యగోపాయత్ ||౪౧|| సచకదాచిత్ప్రత్యులోకకామస్సురవరవనితాక్షిడాచలదో
 శ్చాంభాగవస్తంపిత్రస్సృజాంపతిమామృతపరిచర్యోఽకరణః||తైకాగ్రణతపసా-రధాయాంబధూవ||
 తదుపలభ్యభాగవాదాదిపురుషస్యదగ్గర్యాదీనిపురస్కరితైరినామాపురసమభియాచయామాస||౩|| సాచ
 తదాక్రమోపవనమతిరమణీయంవిధిగుణిజపిటిపిటపాద్విష్టనికటపురలీలతారూఢస్థలవిహజ్జమమధున
 ప్రిప్రవృత్తమానశ్రుతిభిః ప్రవీణోధ్యమానసలిలకుకుటకారజ్జువలకలహంసాచిభిర్విచిత్రముపకూతామలజ
 లాతయకషలాకరముపబభ్రావ||౪||తస్యాస్థులలితగమనపదవిన్యాగగతివిలాసాయాశ్చానుపదంఖణఖణా
 యమానరుచిరవరణాభరణస్సముపాకర్ణ్యనరదేవకుమారస్సమధియోగనామీలితనయననలినముకుత
 యుగళిమిషద్వికచయ్యవ్యవద్వ||౫|| తామేవావిదూరేమధుకరిమిషమనునముపజిప్రీనిదివిజనుజమనో

చిత్రైకాగ్రయోమేతపసా-విశ్వస్సృజాంపతింబ్రహ్మణ-మూరధయాంబధూవ||౨|| తదారాధన-ముపలభ్యజ్ఞాతస్వ
 భాగవాదాదిపురుషోలహ-స్వసదోయోగశ్రీనివాసంకుర్యతీంతూర్వచిత్రైరినామపురస్కరిత్యాఖ్యానుస్సర-మధియా
 యమానసోగార్ధంప్రసాపితవాక్,సంతానార్థమప్పురఃప్రవేణం-సతుతపావీఘ్నార్ధమ్||౩|| సాచపురస్కరితై
 ప్రస్తావ్యైశ్చప్రస్తావ్యైశ్చమేయ-పవనం-తదుపబభ్రావ,సమీపేవచార - అక్రమోపవనంవిధిసస్త్రి ||అతిరమణీయం-తచ్ఛే
 వప్రపచ్చయతి || వివిధాశ్చరీహాస్యాన్తాశ్చ-యే-విలిపినోవృత్తా - తైషాం-విలిపాశ్చాఖా-తేషాంనికారాస్సమూహః*
 తైస్సంక్షిప్తాః-పురటలతాఃస్వర్ణవర్ణవర్ణిస్తానాన్, రూఢాః-స్థలవిహజ్జామయూరారదయః-తేషాం-మిధునైఃశ్రీర్జ
 సద్వంద్యైః - ప్రిప్రవృత్తమానిరుచ్యార్యమాకాభి-త్సృతిభిఃషడ్బాదస్యరైః - కరణభూతైః-ప్రచోధ్యమానాః-యే-సలిత
 కుకుటాచయః - తైర్విచిత్రయధాభవతితథా - ఉపకూతానాదితాః-అమలాః-జలకయా-తైసు-కమలాసంపద-జా
 ని-తేషా-మారక-ముపవనమ్||౪|| ఇతిమలితగమనైనుస్సరతరగతా,యే-పదవిన్యాసాః-తైర్గతివిలాసా,యన్యా - ప్ర
 స్తావ్యపురస్కరిత్యాగః - ఖణఖణిధ్యనికుర్యంతే-రుచిరస్యవరణాభరణస్య,స్వనందస్య-ముచకన్యలతాస్యనరదేవస్య
 ప్రియద్రవ్య-కమారకః-అగ్నిధ్రు,సమధియోగన-అమీలిత-నయనేవ-సలినముకుత-తే-యో-యగళిమిషద్వికచయ్యం
 చిదస్త్రిల్యవ్యవక్షుదదర్శమ్||౫|| తామేవ-దేవిమస్సరసం-తదవలోకన-వివృతావరన్యప్రసక్తావకాశస్య,భాగవతో,
 మకరధ్వజస్యమద్ధధన్య-వశ-ముపనీతః-పాప్రత్యః - జడవత్ప్రీణామనభిజ్ఞఇవ-ఇతివత్సయాంశ్లోకా-సుమాచెత్యన్వయః-
 జాడ్యానుకరణంవైదగ్ధ్యనతద్వ్యతికరణాంభృతభిప్రాయజ్ఞానసార్థం చ-దేవీనిధిసస్త్రి ||అవిదూరేమిమే-మధుకరింప్ర

మరీమివ-సుమనసంభ్రష్టం - ఉపదేశపు స్థితిగర్భముపాదదతీం-దివిజానాం-దేవానాం-మనుజానాం-యాని-మనాం-సినయ
నాని-తేషా-మాఘ్లాదదుష్టైస్సఖికలైః-గత్యాదిభిః-స్థాణాం-మనసి-కామస్య-వివరంప్రవేశద్వారం-విదధతీం గతిశ్చ-
ప్రీడావిలాసాభ్యాంయుక్తో-ఽలంకారశ్చ-సుస్వరాణ్యక్షరాణిచ, అవయవాశ్చ నైతాద్రయ-స్థైః-నిజముఖా, ద్విగళిత, మమ
తమివస్యాద్వా, సవమివమాదకం, యత్యశాసం - భావణం, తస్మి, న్నామోదోనశ్వానగర్భః, తేన-మదానాః-యే-మహా
కరాణానికరా-స్తై-రుపరోధఅవరణం - తేన-భయాద్భ్రుతశ్శిఖా-యః-పదవిన్యాసః-తేన-వల్లస్పన్దనంకించిచ్ఛల
నం-స్తనయోః - కపరభారే - రశనాయాం-చ - యస్యాస్తామ్ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ * కాత్వమితి ॥ హేమనివర్య-పుం-స్తై-
నసంబోధనంజాడ్యామకరణం - కాత్వంకథంజాతీయా-స్తై-లగిరావస్తి - నిః-చిక్తిర్న-సికర్తృమిచ్ఛసి-మానం, భగవతః-
వరదవతాభూతస్య-మయా-ఽనీతి - కృత్వా-ఽంవృక్తిమాలత్యభగవన్మాయాత్వేనరూపయతి-అథ, భాగ్యవ్యవయామస్త
త్యైకమాలత్యభనురాది త్వేనరూపయతి-తత్రభూగ్రవివక్షయా-ఽహ - విశ్వేంద్రణై-భనుషీ-చిభర్తి-కిం-సుహృదః-మాద్యశ
స్య-అత్త-హోనా-అర్థి-ప్రయోజనాయ-అభ్యాం, కింకార్య, మస్తే, కింవా - ప్రమత్తానజిత్వై-గ్రియా-స్త్వగతుల్యానస్త-దాడి-
స్త్వగయన్-కాన్యజెతుంకింధనుషీ భారయనీత్యర్థః ॥ ౮ ॥ * కటాక్షావాలత్యతద్వివక్షయా-పాగ్రహ-బాణావలి ॥ బాణా
విమా, శతపత్రై-నైత్రకమతే, తేష-పత్రాణిపిచ్ఛాసి - యయా, శ్వాగ్నివైనిభ్రమణమనందరా, అభ్రజ్జరుచిగా, భ్రుజ్భాగ్యంవి
నాడి-రుచిరామస్తరా, పత్రతయోకచ్చితసత్రాభ్యాం-పరభాగస్యభ్రుజ్జస్థానియస్యాభావాదభ్రుజ్జరుచిరావిత్యుక్తం , అతితి
గ్నోతిష్ఠా-దస్త్రా-అగ్రగా-గా-యయా-స్తా - యద్వా-శతపత్రపత్రాగ్రవితి-నైత్రవివక్షా-అభ్రుజ్జరుచిరావితీకటాక్షవివక్షా-వన-చ

నయనాఘ్లాదదుష్టైర్భ్రుతివిహారవినయావలోకై-స్సు-స్వ-రాక్షరావయతై-ర్న-సస్సి-కాంకుసుమాయుభస్య
విదధతీంవివరంనిజముఖవిగళితామృతానవసంసహసభాషణామోదమదాన్దమధుకరనికరో-పరోధ-ద్రుతప
శ్శన్యా-సవల్లస్ప-స్తన-స్తవకపరభారరశనాం-దేవీంతదవలోక-నేనవివృతావనరస్యభగవతో-మకరస్వజస్యవ
శముపనీతో-జడవదితిహేనావాచ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ * కాత్వం-చిక్తిర్న-సికంమునివర్య-స్తై-లమాయా-ఽనికాపిభగవత్పర
దేవతాయాః ! విశ్వేంద్రభిర్భు-ధనుషీనుహృదాత్-నో-ఽర్థేకింవానుగాన్త-గ్రయ-నిపిషి-ప్రమత్తా-॥ ౮ ॥ బాణా
విమా-భగవతశ్చ-తప-త్రపత్రా-కాన్యావభ్రుజ్జరుచిరావతితిగ్న-దస్త్రా ! కస్తై-యుయుజ్జ్వివ-నైవివరంప్రవిద్యః-తే
మానునో-జడధియాంతపపిక-మో-ను- ॥ ౯ ॥ శిష్యాశ్చమిభగవతః-పరితః-పర-స్త్రిగాయ-స్త్రిసామసరహస్యమజ
సృమిశ-యుష్-చ్చి-భాంవిలిలితా-స్సు-మనో-భివృష్టి-స్స-ద్వేభజ-స్తస్త్రి-సిగ-కా-భవ-వేదకా-భాః ॥ ౧౦ ॥ వాచంప
రంసరణ-జ్ఞరతి-త్రీ-కాం-బ్రహ్మస్తూరా-పముఖింశ్చ-ణవామతుభ్య-మ్ ! లఘాకదమ్య-రుచి-జ్ఞర-జ-విలజ-వి

రక, కస్తై-యుయుష్ట-స్త్రి-ప్రయోక్తుమిచ్ఛనీ-తీ-నవిద్యః-అతో - భయా-దతత్పా-ర్థ-యా-మః-తవా-ఽయం-విక్ర-మో-జడధియా-ను
స్థాకం-తే-మా-యా- స్తు ॥ ౯ ॥ * తదక్షసారశ్చనానుగచ్ఛతో-భగ్రు-రానాలత్యుద్వివక్షయా-హ-॥ శిష్యా-ఇ-॥ ఇ-మ-పరితః-
అనుగచ్ఛ-స్త్ర-ఇతి-శేషః- భగవత-స్తవశిష్యాః - భగవదధ్యనిమా-శ్రుత్యతద్వివక్షయా-ఽహ-॥ సరహస్యం-సో-పనివ-తా-మా,
జ-ప్రమవిశ్చ-దేన-పర-స్త్రి-ఈ-శేతి-పుం-స్త్ర-ని-రైశ్చ-భూ-రవతో - శిఖాతో-విలిలితభ్రువసం-స్థి-ష్ట-భూ-రా-నాలత్య-హ-॥ యుష్-చ్చి-
భా-తో-విలిలితా-వి-గళితా-స్సు-మనసా-మధితో-వృష్టి-స్స-ద్వైతవశిష్యా-భజ-స్త్రి-త-త్రతద్ద-త్వేనో-పమా-ము-సి-గ-కాః-వేదకా-
భా-ఇతి-మి ॥ ౧౦ ॥ * నూపురాదిచరణా-భరణా-స్త్ర-తమ-జి-స్వ-నమా-కర్ణ-గ్ర-తద్వివక్షయా-ఽహ-॥ వాచమి-॥ స-భగ్నం-తప-
విభ-క్తివ్యత్యయ-అర్థః - పక్షా-ధా-ధ-స్థాని-యచరణాలం-కారా-స్త్ర-తా-నాం-తి-త్రి-కా-మి-చరణా-భరణ-స్త-పి-త-తి-
రిశ్చ-పక్ష-జా-త్యా-సప్త-య-శ్చ-ద్ర-ప్ర-క్త-ము-పి-వ-న-స-స-చ-భ-దా-రో-పా-న్త-జ-పరః-తే-షాం-వా-చం-పరం-కే-వలం-శ్చ-ణ-
మః-క-ధం-ధా-తాం - అ-రూ-ప-ము-ఖి-ం-అ-భ-శ్చ-నమా-న-వ-క్త-కాం-ము-ఖి-మ-దు-గ్ధ-తాం-య-ద్వా, చరణపక్షరతి-త్రి-కా-మి-
నూపురాదిచరణా-భరణవివక్షే-ప, అస్తి-న్త-తే, అ-రూ-ప-ము-ఖి-మి-త్య-స్యా-స-భి-వ-క్త-క-వ-ద్రాం, స్వ-నా-గ్ర-నా-డి-మ-ద-తా-మ-త్య-
ర్థః, హే-బ్ర-హ్మ-కో, సితవ్య-పరి-ధా-న-వ-స్త్ర-ం-సితవ్య-కా-స్త్రి-త్వే-న-ప-క-ల్య-హ-॥ క-ద-మ్య-కు-సు-మ-స్య-రు-చి-త్తి-ః, అ-జ-పి-ల-జ-వి-
ష్ట-అ-జ-యో-శ్చ, పి-ల-జ-వి-ష్ట-యో-స్సు-స్త-ర-త-స-త-వ-మ-స్య-మ-యో-శ్చ, తే-షాం-స-మా-వ-శ-పా-గ్ర-ణ్య-త్యా-క-క-ప-ద-
వ-తే-స్త్రి-స-వ-ల-ద్రా, పా-తా-న-తే, అ-శ్చ-ఇ-సం-బో-ధ-నం-సితవ్య-మ-స్య-తే, క-ద-చ-రు-చి, క్వ-ల-భే-త-ర్థః, మి-ఖి-లా-మ-ల-త్య-హ-॥ య-
స్యాం-క-ద-మ్య-రు-చ్యాం, అ-లా-త-ప-రి-ధి, వ్య-త-తే, అ-లా-త-స్స-జ్ఞా-ర-కా-వ్యం, త-స్య-గ్ర-మ-ణ-మి-శ్చ-న, ప-ల-యా-కార-ర-భా-కృ-పి-మా-చ

నోఽపి పరిధిః , వస్తుం నిత్యమకాన్తిత్యైవ ప్రకల్ప్యవస్తుచర్చయైవ పుచ్చతి || క్వచ తేవలంబుతి || జాడ్యానుకరణనిమి
 త్రయుషిత్వవ్యవహారాభిప్రాయేణులశ్చ ప్రయోగః || ౧౧ || స్థనావాలయ్యేహ || సేద్విజ-సునరమోఃశృక్ల
 యోఃకింసంభృతంకింప్రార్థన సస్తి, సునోపారంకించిన స్తిత్యైతావ త్తజానామ-యతో-నుధ్యేషధ్యకాయ-శ్చోకేఽపిత్వం
 కృష్ణేగ్ని-శృక్ల ద్వయం-వహ-సినిత్యైక్ల యో-రై, దృశ్యస్థి, రాత్రితానలంగా-స్తి, అన్యథై వంపహనంవర్చ
 శ్యాసంజనంచనఘటతత్తభిభావః, ప్రసగతంకుట-మమాలయ్యేహ || పటం, అరుణ-స్వరభిః, ఆత్మన ప్రస, విమోఽప్రస-
 త్యభ్యగత్యభ్యర్యః, లిప్తభి శేవః, కుతః, యేనవజ్జెన-హేనుభగ-మేమమ, ఆశ్రమం-సురభీకగోషి || ౧౨ || సేనుమా
 త్రమ-తావకంత్వత్వమృగినం-లోకంధానం-మేమహ్యం, ప్రదర్శయ-యత్రత్యయత్రావకలోకస్థః, జనః, అన్య ద్విప్రస్య మా
 దృశ్య-సునఉన్నయనావహఃఖోభాక, ఉల్లాసకరౌవా-రుత్వయత్వయలోపాః, యలోపస్యాస్థిత త్యాన్మగుణః, ఇత్థం ఈ
 దృశావపూర్వావయవోశృక్ల రూపా స్థనా- వురసావిభ ర్తివ క్త్రైవ-బహుద్భృతం-విభర్తి -కింతత్-సరసరాసనుధాది-స
 రసోమధురాలాపః-రాసోవిలాసః, తాభ్యాంసహతా - సుధాఅధరామృతం-ఆదిశ ద్వేనస్ త్రాదినం || ౧౩ || హః || ౧౩ || త
 వలోకే, ఆత్మనోదేహస్య-వృత్తిరావః, కావా, అక్ల హేనఖై, అదనాద్యహేభక్షణవ్యతిరేకేభక్షణంవివే వ-తవా-
 త్వవృత్తి జనం-భవతీప్రతభాతి, సాచీద్యశీ-అదనాద్యపిర్వాతీతిపారై, హావిశ్యభ ప్రధ శ్చేడపచారాద్య ర్తత-అదనాద్య
 ర్వణా-ధృవిస్సబ్ధిగ్ధో - వాతీత-యతీ - తితామ్నూలాభిప్రాయం-పూర్వోక్తపారవససామః - విద్యోకలానీతిహేతా-
 త్రతధాహిత్యేనాచైతవభోజనాద్యహేర్భూతై వవృత్తిత్యవభాతీత్యర్థః-కుతః-యత- స్త్యంవిద్యోకలాంశోఽస్తి

మృయన్యావలాతపరిధి, క్వచవలంబుతి || ౧౧ || కింసంభృతంరూచితయోర్విజశృక్ల యో స్థేనుధ్యేశ్చోకవ,
 హసియతదృశ్యశృక్ల తామే || పశ్యే-రరుణస్వరభిరాత్మ విమోఽ ఈదృగ్యవాక్రవంసుభగమేనురభీకరోషి ||
 లోకంప్రదర్శయనుమా త్రమతావకంమేయత్రత్యభ్యత్యేమరసావయవావపూర్వో || అన్య ద్విప్రస్యమనఉన్న
 యనావిభ ర్తిబహుద్భృతంసరసరాశనుధాదివ క్త్రై || ౧౩ || కావా-౭-త్యేవృత్తిజ్జరదనాద్యహేర్భక్షణభాతివి
 ద్యోకలాస్యనిమిత్తకరౌచకర్తా, ఉద్విగ్మమీనయుగళంద్విజవ జ్జోచిరానన్మభృక్లనికరంసరసస్త్వఖం ||
 యోఽసాత్వయాకరగోజహతఃపతశ్చీదిత్యభ్యున్న గ్నిమతవిజయతైః తీణీమము క్తంస త్యేన సేవ క్త్రై
 జహివరూధంకృష్ణేఽనిలోపారతిలమృబివసీపేమ్ || ౧౪ || రూపంతభోధతవశ్చర తాంతభోక్షుం హ్యేత
 న్ముకేనతవసాభవతోపల్బమ్ || చర్తంతవో ౭ర్వసిమయాసహయిత్రమహ్యంకింవాప్రసీదతిన్వ భేవభావ
 వోమ్ || ౧౫ || సత్యాన్త్యజామిదయితద్విజదవత్తంయస్తి న్నోద్య గవిసోపవియాతిగ్మమ్ || మాంచా
 రుశ్యోగ్యజ్జర్జసిసేనుసున్నవతంతేచి త్రంతతశ్చప్రతిసర స్తుశివాన్సచివ్యః || ౧౬ || శ్రీశుకఉవాచ || గ || ఇతిల

విష్ణుర్వాక్సాతి, అనశ్చేన్న, న్యోఅభిచాకశీతి , తిశు తేఃవిద్యోకలా-సీత్యత్రహేతుః-తవ-కర్తావిద్యోరిహ-నిమిత్తక
 రౌఅనిమిమారత్మ ప్రేక్ష త్యేనిమిమహాస్యో, ఉల్ల సస్తా- మకకౌతదాకారేకుండల, యయో, స్రా-కిభ్య-తవ-ముఖం, సరవత్
 శరత్సగజవలదనత్వమార్తంతదేవాహ || ఉద్విగ్మంపభ్యలంబునయుగళమీన - సేతద్యయం, యస్మిన్, ద్విజాదన్యా-తే
 పాం-వప్త్యా-గ్ని-శోచిఃకోభా-యస్మిన్ - శోచిశ్చేట్ల సాన్య-సరసితు-ద్విజాఃహంసాః-అనవోద్భృక్ల నికరవ-కేతనోహః-
 పరిచళబద్ధ భృక్ల స్తోమోవా || ౧౪ || త్యయ, కరసరోజేనహతః-యోఽసౌ, పత్యక క్త్య-చిత్తు, ప్రామన్ భమచి
 త్రస్య-మే-అతీణీ - ఎజయతేవభ్యులతాం నయతి, వక్త్రకేతసమూహం, ముక్తబద్ధం న-నస్తరసిభధ్వా-కిం-కభ్యోధూర్జ-
 లచ్చుటాలనంవిషాఅనిలామాయః-సిపిం - హరితి-అధరామృగ్రస్థింహరితి, ఎత్తవనస్తరసీకీమ్ || ౧౫ || హేతవోధ
 న-తవ-శ్చరతాంతపకుర్యతాం, తవోపిష్టుకర - మేత-మృపం-భవతా, కేనతవ-సాఉపల్బం ఎప్రీప్రం, హేమిత్ర, మ
 యాసహ, తవ-శ్చ ర్త-చర్చసి, భవభావసవిశ్వప్రస్థా-నచై - అజఃబ్రహ్మ-కింవా-మహ్యం-ప్రసీదతి-త్యాన్ భార్యాంకల్ప
 యతిత్వర్థః || ౧౬ || హేద్విజ-దేవేనబ్రహ్మణాద- త్రం - త్యాన్-సత్యజామ, యస్మిన్ ప్రయి, నో-స్సాకం-ద్య-జ్జనశ్చ-
 లగ్నం - సతేవవియాతినతతో-౭-పగవృత్తి - హేచారుశ్యశ్రీ-యత- హైచి త్రం-తతో-మాంత్వదధీనం-సేతువర్చసి-సచివ్య
 ప్రసనఖ్యోఽపి - శివాఅనుకూలాః - మాంప్రతి-సర్వ అనువర్తనాం-యద్వా-ఎతావత్పర్య-స్థం, మేయాన్మచివ్య-శివాః
 ఘోరవః-తాఃప్రతిసర స్తునిర్యా స్తు, యద్వా - వనవాసేనసహవనోగహరిద్వి శివాఃప్రతిసర స్తుప్రదక్షిణం గచ్ఛ-సర
 బ్యితివిపార సర్వప్రతిసరణ్యోరాత్రయః శివాఃమక్ల రూపాసర స్తుగచ్ఛ స్తు || ౧౭ || త్యతీత్రం-లలనా-౭-మనయేత్త్రి

కానున నయ - తాఁస్సాధీనాక రుమిత్య ర్కః అతినిపుణః-గా మ్మేషుః శై దగ్యం కౌశలం, యస్మా-ప్రయా-చరిభావయా-
తాం, వివిధవధూం అప్యరనం, మోసాతీతిశ్చై - తిసభాజయమానసబహుమానం తామనుకూలామకగోతః ॥౧౮॥ ॥
సాదాపూర్వచిత్తిః-తస్య-వీరయాధవతః - వీరాశాం యాధవ్య, పతెరాగ్నిప్రవ్య, బుద్ధ్యాగ్రీనాం ద్వంశై వ్యక్తం, తేన-
రాక్షిప్తం అనక్తం-చునః-యస్మాస్మా - జమ్బూద్వీపవతినా - తేనాగ్నిశ్చై ఐనహ-బహుకాలం, భావస్వగ్ధానవబజ్ఞాః-
తేమ-యథోగా-స్తా-స్మృతుశ్చై ॥౧౯॥ ॥ తతః-స్వరాజశ్చేక్షత్రిప్రజః - తస్యాం పూర్వచిత్తాగ్ని-నాగ్నిప్రభృతిః, నైవా-త్వ-
జాన్వత్యా-నజనయత్ - పుమాఖ్యాన్మరకాత్తాయితభిః పుర్రభత్యవయవాద్వాగమయపుత్రకబ్జః యయ క్కలతోనచా-
నరుక్త్యమ ॥౨౦॥ ॥ ॥ సాపూర్వచిత్తిః-వతివత్సర-మైకై కంపుత్ర, వితి-నస, సుతా-న్మృత్యా, గృహవసత్రిప్రగృహ-
వస-అవహాయవిహాయ-పున, రజంఢెవంబ్రహ్మణ, మువత్యై అభజతః ॥౨౧॥ ॥ ॥ నాభ్యాగ్రయః, అగ్నిప్రసూతా, మారు, ర-
సుగ్రహః - దాత్త్యత్రికనస్పృహవతః - సంపానంపుడాత్త్య త్వం-బలవం, తాభ్యా, ముపేతా-పితౌ అగ్నిప్రజా, విభక్తాని,
విభాగమకత్రికన్మృతి, అత్త్యుల్లనామానిఅత్త్యభిన్నవత్సరయామాని- జమ్బూద్వీపమద్రాణి, బుధజః, భావత్యవక్షా స్వాగ్రీభ-
రతనంబంధాత్ పూర్వమహాభవివ్యవహారాదాత్త్యుగ్ధనామానిత్యగ్రనవిరోతః ॥౨౨॥ ॥ ॥ అగ్నిప్రజోగ్ని-రాజ-అత్త్య-
ప్రకామ-స్తామేవా, ఘ్ననంపూర్వచిత్తిం , అధివన్యమానఃతత్త్యగ్నిమిత్రానన్తర-మగ్రం కామయమానః, ప్రతెతిస్యత్త్యు-
క్తసాధనైకరభిః, తస్యా, స్వలోకతా - మహర్షైపాగ్ని, కోఽపౌలోక సత్యావహాయత్రలోక, పాగ్ని-ప్రం, పితగోమై-

[illegible]

భయస్థః॥౨౩॥ ఋషివర్గాశ్చైవైవసరేతెన్నతేనత్యంననరం, నవ,భావతరః,నాభివభృతయః,సుమో,ద్దుశి
 త్యాః,మరుదెవభృతీ,రుద్ర,ఉదవహృవివాహితవస్త్రః॥౨౪॥ ఋషిభిర్భాగవతవంద్యునిర్వికాఖ్యాయాంశ్రిభాగ
 వతవ్యాఖ్యాయాంపశ్యమగ్రదైవీతయైర్ధ్యానః॥
 ఎవంప్రియశ్రతాశ్చిద్రచరిత్రమభిధాయశ్చిద్రావిత్యవరిత్రమభిధిత్తుస్తావన్నాచరిత్రమాహ॥నాభిరిత్యతీయ
 న॥అవత్యకామస్యంతానాశ్రి,నాభిర్వాప్రభుత్రః, అగ్రజయైఅవిద్యమానసంతానయా.మరుదెవ్యాభార్యయాసహ,
 నమాహితచిత్తః,యజ్ఞపురుషంయజ్ఞారాధ్యంపరమపురుషం, అయజితయజ్ఞైరారాధితవాత్తద్యుకర్తవ్యపేషయ
 త్వరయా,శుద్ధాస్త్రకరతైవ,తస్యనాథః,యజితస్సతః,ప్రవర్త్యనామకేషయాశేష,ప్రచరత్పుప్రవర్తయాశేషఅను
 స్థీయమాశేషప్రవృద్ధయస్సప్ర,యోగాఉపాయః,తేవా,ముపపత్త్యానంపత్త్యా,మగధిగమామస్మాప్రసాపి,భగ
 వాత్,ద్రవ్యంహవిః,దేశః,సమయజెతెతిహితః,కాలావనన్దాదిరూః,విధానంవిధిఅనుష్ఠానపరీకారః,భాగవతేష
 వాత్సల్యంయగ్య,తస్యభావ,స్తవయా,వత్సలతయేతిపాఠే,భాగవతేషవదయాశుతయా,నిజజనాంభక్తజనానామ
 భిక్షితార్తవిధిత్వయాఅభిమతార్తనిష్ఠాదనీప్తయా,శేత్వరైత్యతీయా,అగ్గయశేనవసతిజితత్,గృహీతవ్యుపయోగ్య
 తనంకల్పః,శోభనాఃపత్రికాలవయవా,యస్మిన్,తదేవప్రపశ్యయతి,హృదయంగమంచిత్తావహరిణం,తత్రపాశుః,
 మనసాం,నయనానాం,అనన్దనాః,అనన్దయనీత్యానననాః,నన్ద్యానిత్యాతీ-రైరిబ్యః,తై,రవయజై,రభిరామంసు

స్తరం, అపరాజితం అకర్మవశ్యం, ఆత్మనందివ్యవిగ్రహ, మావిశ్వకారపరకటికకారః || ౧ || ౨ || ఋతాధానస్తరం, హేతివిస్తయే, తమోపిర్వాతం భాగ స్తం, కథం భూతం, ఆవిమల్యతం, భూజానాం యుగద్వయం చతుష్టయం, యేన, పార్యాయం పృథాకాభిమలం, పురుషే మవిశిష్టత ఇతి పురుషవిశేష, స్తం పురుషోత్తమమిష్టార్థః, కపిశంపితశ్చంకా శేయం క్రిమికోశోత్తత స్తుజన్య, సుమృతం, విభాతం, ఉరసి, విలసత్, శ్రీవత్సవలలామలీచిత్తం, యస్య, దరవరశ్శక్తిః వసరుహం వదం, చూరివక్త్రం, అమృతమణిః, కా స్థుభః, ఎవ, మాదిభి, రుఽలక్షితం, స్మరతీ-రతా, యే, ప్రహరా, మణయః, తన్యయాసి, యాసి మకుటాదీన్, క్షానాం భూషణాని, తైర్భూషితం, ఉపలభ్యదస్త్రాన్, ఋత్విజస్సుదన్యాః, గృహపత్నిర్జవమానః, తెమామితరేతరద్యన్యః తే, సిద్ధ నాశిన్, త్రమంధన, ముపలభ్య, యథాబహుమానయన్, తథాత్వజేన పూజాపురస్కర-మవనతశ్చిర్వాణి నమశిరసః - కృతప్రణామాభివ్యర్థః, ఉపతస్థః సమీపమత్తుస్తుతవస్తః - ధాతూనామ నేకార్థ త్యాజ్విష తిరత్ర స్తుతావర్తతే-మన్యక్రీకరణకత్యాధావానోపాస్త్ర స్త్రీకరణత్యాత్వ తేవదమన్వి || ౩ || శ్రుతేమేవాహ|| అన్వసీత్యా దినాపరమమగ్ధ, శాయనగుణకధోఽసీత్సత్వైః సగ్ధా దేన|| యుష్వదీయార్థః|| గహణోత్సృకమపత్నిార్థం మాంకథం స్తుతే తేకా-మమమదస్తావహః|| హేత్వాత్వ త్రమ - పరిపూర్ణోఽపిత్వ - నమనధానాంభ్యత్యానాం - అస్తాకం - అర్హణం, ముహుః - స్వయమేవ - స్వీకర్తృమన్వసి - పరిపూర్ణస్య తవనాస్తద్యలం గ్రహణేన స్యుః సతేతిధావః - నవయంకా - ర్హేన్యన్యభవదీయగుణకధన ప్రభవావః - కీర్త్యైకదేశకథనవివేచితవస్త్రస్త్రి - నమోనమగ్ధత్యా దినా - ఋత

జయతే || ౧ || తన్యవావాప్రకర్థయశుద్ధభావనయజతః ప్రవక్త్రే ఘవరయ్యదస్య దేశకాలమన్యక్రీష్ట్య షీతావిధానయోగోపపత్త్యాదురధిగమోఽపిభగవాన్సాగవతవత్సలతయానుప్రతీకమాత్మానమపరాజితం నిజజనాభిప్రేతార్థపిధిత్వయాగృహీతవృద్ధయోహ్యదయంగమంపశోనయనానస్తనావయవాభిరామ మావిశ్వకార || ౨ || అధవాతమావిమల్య తధుజయంగద్వయంహీరల్లయంపురుషవిశేషంకపితకాశేయా మ్మరధకమురసివిసచ్చీకతన్య లలామందరవరవసరుహవసమాభామృగ్యమృతమణిగదాధిరపలక్షితం స్ఫురతీ-రణప్రవరమణిమయమకుటకుండలికటకటసూత్రహరకయారసూపురాధ్యక్షభూషణవిభూషిత మృత్వికృదన్యగృహపతయోఽధనాశిన్ త్రమంధనముపలభ్య నభుహుమానమస్త్రజేనావనతశ్చిర్వాణి ఉపతస్థః || ౩ || అన్వసిమహుర్వర్తత్రమార్హణుస్సాకమమనధానాంనమోనమగ్ధత్యాత్వ తన్యమపశిక్షితంశ్శీర్షార్థ తప్రకృతిగుణమగ్ధకరమతీరసితశ్శీర్షరన్యగదన్యగ్రకృతపురుషయోరన్యక్తనాభిర్వామరూపాకృతిభి స్స్వీరూపనిరూపణంసకలజీవనికాయమజినీరసనసేవతమప్రవరగుణకైకదేశకధనాద్యతే || ౪ || పరిజనామరాగవిరచితశబలసంశ్చలస్తవసలి శిలకిసలయతులీదూర్వాఙ్గరైః పిసంభృతయసపర్య

ఇత్యత్రైవ - నమోనమగ్ధత్యాత్వ తావదేవాన్తాకం సద్భిరుపశిక్షితం - త్వత్సవీరూపస్యభావయోరానన్త్యాత్, కాన్తే సన్వి సతతు-ధనానూగాతే-వలంనమోనమగ్ధత్యై వకధనీయమితిసద్భిరుపశిక్షితావయమిష్టార్థః - ఎవదేవాహః - శోఽర్హతీతి - ప్రకృతైర్దేవాన్సత్వాదయః - తెమాం - వ్యతికరః పరిణామశ్చజ్ఞాదిరూపః - తద్విషయమన్వీర్య-అతపవా, గీతః, అర్హత్తనాభిస్త్ర్య తా-ర్య భూతాభిర్వామవిభిరుఽలక్షితః - తత్ర, నామ, దేవమనుష్ఠ్యాదినామధేయం - రూపంసంస్థానం, అకృతిస్త్ర్యగ్ధ్యక్ష్యాజాతి-స్త్ర్యవిషయమతి-ర్య-అతపవా-నీతఃకర-పరవశఃశ్శీర్షకృతిపూరుషయోః పరస్యవిషణ్ణస్య, శ్వరన్యతవ - స్వరూపనిరూపణం - స్వరూపతేజఃస్వభావాదేరప్రలక్షణః - కర్తుం-శోనామ-ప్రమానర్హతి - సత్యాతావన్తాత్రమేవాన్త-తి-నాధికమిత్యాహ || సకతేతి || సకలజనానాం-నికాయస్సమాహః, తస్య, వృజీనం పాపనిరన్యక్రీతితథా - శివతమాః - ప్రవరాశ్చ - యగుణా-ప్రేషాం, గణా, ప్రేషాం, యవకదేశః-తస్య, కధనాద్వినా-గుణలవకథనమాత్రమేవాన్త తనతుస్వరూపనిరూపణం-స్వరూపస్యభావాదీనామానన్త్యాదిభావః || ౪ || ఋత్యపి సమస్తపురుషార్థస్వరూపస్యతవనాననయోగవార్ధ - ప్రధాపిః, పత్రంభ్రమ్యంఫలంతోయయోమెభక్త్యాగ్నియభృతీ, తేభాశ్చీర్యకారాధనస్యశీర్షీన్తాత్రస్యాపిత్వప్రీతికరత్వంత్వయైవగీతమతీదయజనంసూర్యానుదవిభవశీర్షీదారాధనమాత్రమిత్యాహః || పరిజనెత్యాదినా|| అర్హతీత్యత్రైవ|| పరిజనై, రసరాగేణ, విరచితాః-శబలసంశ్చాగద్దహక్షరసుతయః-సలిలంపితంధంజలం-లిలంప్రీత్యదీమజ్జరీషణ్ణః - సితేతిపారె-సితకిసలయాశుద్ధవల్లహాః - ఎవమాదిభి-స్సంభృతయా

సంపాదితయః పూజయః - శరీరమృత్యునిశితం ॥ ౧ ॥ ॥ శ్లో ॥ మోదన్యోఽన్యో నానయేత్కామః - అనయః జ్యాయాః జ్యేష్ఠాః శరీరభార
భరయః అనైకాశ్చ సంభృతయా - భగవతస్తవ - సముచితం నస్తుతం - మపేక్షితం, మర్దం ప్రయోజనం, నైవ వశ్యతః ॥ ౧ ॥ ॥ అ
త్త్ర హేతుం బవన్తే పీడితం ద్వి-ఆత్మనః స్వతవవ - అనుసవనం సర్వదా - అజ్ఞానానామ్ - ద్యౌర్భూతయః నా అతిశయేన భవన్తో
యే, అశేషాః పురుషార్థా - స్తే స్వరూపం - యస్య - ఆత్మో నానయేష్ట్యాగ్ధోఽస్తి క్తిం త్వియమా రాధనమాత్రమిత్యాహః ॥ క్తిం
త్విత్ ॥ హే నాథ - ఆశిషః పురుషార్థా - నాశానానానామభిష్టతామస్తాక - మేతద్భవనం - త్వదియారాధనమాత్రం - భవిష్య
మర్తతిత్వత్సద్భవజననద్వారాన్ దుపయోగ్యవేతిభావః - మాత్రచా భగవతోఽననురూపత్వం వివక్షితం - అననురూపా
రాధనప్రసక్త్యా పరమకారుణికత్వం వ్యజ్ఞేతమిత్ ॥ ౨ ॥ ॥ శ్లో ॥ దేవస్మయ్యుద్వైతమాః ॥ తతిత్ ॥ హే పరమపురుష, తత్తతదా
రాధనసమయవ - నాపచితవ అనురూపమనారాధితవ - ప్రకృత్య కరుణయా - స్వపహిమానం అవహతపాపత్వా
దిరూపం - మోక్షాఖ్యం - అవిరూపకమణాష్టకసంపత్తిరవహిమామః - చకారాదస్తత్సహితం చనలం - ఉపకల్పయ
మ్యకభవాన్వివర్తయమ్యత్వం, మితరవ - త్వరితాగ్ధోఽపరిపూర్ణభవ - నలస్తాభి-రహయాగ్, యథాయథావదుపేక్ష
తః ద్విష్టః సింశకధంభూతానాం, అత్తనః సస్యస్య, పరమతీ-స్వం, శ్రేయః పురుషార్థ - మపిమహ - మతవ, బాలిశానా
మజ్ఞానామిత్ ॥ ౩ ॥ ॥ శ్లో ॥ పరమకారుణికత్వం యుద్వైతపురుషార్థస్వరూపార్థగతీ - రాజ్ఞాప్రాధన్యం స్యత్ర ప్రత్యక్షోద్రు
రుషార్థతామావిమర్శయతి మద్భగవత్స - భగవద్భగవన్తే స్య - కై ముత్యసయేన సరితీతీయపురుషార్థతామాహః ॥ అగ్ధే ॥
హే అర్చ్యతమ, రాజ్ఞేఽభిమతాన్వరాద్ధాతం, యద్యప్యాపియ్యతోఽస్య, ధాన్యయమేవ సరస్సంజాతః, కోసాపత్య

యశఃకలపరసుపతిరుద్యస్తి ॥౫॥ అధానయాఽపినభవత్యజ్యమౌరుభారభారయానముచితమద్వమికాపల
భూమికా ॥౬॥ ఆత్మనవమాసునవనమజ్జసాహాభూయమానాశేషపురుషార్ధస్వరూపద్యస్తి మనాధాశివః
శాసానానామతదభినరారాధనమాత్రంభవతుమర్హతి ॥౭॥ తత్సద్భావాలికానాంస్వయమాత్మనశ్చైర్ఘ్రి
ఽద్రవమవిదుషాంపరమపురుషప్రకృష్టకరుణయాన్యమహీమానంచాపవర్ణాశ్చమపకల్పయ్యవస్వయీంచ
గాపచితపవితరవదికాపలశీతః ॥౮॥ అధహాయమేవవశోవ్యర్హత్త్వయ్యుర్నివాపబర్హిషిరాజయైర్వ
ద్భువభోభవాన్మిజపురుషేక్షుగవివయఃశీతః ॥౯॥ అనన్తగిరితత్త్వానానిపిధాతాశేషమలనాంభవత్సభా
వానామాత్కారామాకాంమునినామనవరతపరిగుణితగుణగణపరమమన్తకాయనగుణగణకధనోఽస్తి ॥౧౦॥
అధకధంశిత్యులనక్షుతపతనభృన్ముణదురవస్థానాదిమపేతశాన్తస్త్వీమశ్చరణౌరవిస్తవరణాయజ్వరమ
రణదశాయామపినకలకత్తలసరననానితవగుణ్యతనామధయోపవచనగోచరాణిభవన్తు ॥౧౧॥ కిష్కి
ణుంరాజిరపత్యకావ్యప్రజాంభవవాద్యశిమాశాసానశిశ్విరమాశిషాంస్వధాపవగ్రయౌరపిభవన్తము

త్రాగినా-నుని వాపయదాహా, రాజురై, నృసి పిలువై, వరదశైరై, భగవా, నృవా, విజానాంపురమాణాంత్యభక్తానా
మస్తాకం, ఈక్షణిమయ-అనీదితి, యతః ॥ ౯ ॥ శ్లో అనశ్చనవైరాగ్యగనిశితం-య, ద్వానం, తదవా-నల-స్తనవిధా
తా-అనసా-మలా-యేషాంతే-అత్రాదామాణాంపక్కపిపిక్తబ్రహ్మకృతస్సాత్మయాధాత్మ్యాగ్రసంధానపరాణాం
భగవత్సృభావానాంభగవత్సమాదాననద్రాణాం-మునీనాం-క-ద్రవిక్ష్యో-ముఖ్యః-అనవరతంపద్యదా-పరిగడితాఃపరి
శీలితాః-గుణగణాః-యస్య-తస్యసంబోధనం-ఈద్యతస్యవ-గుణకధనమేవ-పరమమక్షశాయనంనిరతిశయశ్రేయస్సాధా
నం-కిముతతద్యనమిత్యర్థః ॥ ౧౦ ॥ శ్లోయతస్యైవనికధనంపరమమక్షశాయన-మతస్తదవాయుక్తాస్వపిదశామవోధూ
యాచిపిపార్థయ-నైలమూః॥అథే॥అధనమభగవ-శీలతాదిష్వయ్య-క్తదశామ-తత-స్థలరంభలనం-చతనశ్రోక్తత్వాత్ ,
దురవస్థానందుఃఖిత్యైవావస్థానం- ఆచిత్యేనాశుచిత్వాద్యనస్థానస్థ-౦గహః-తథా-జ్యురదశాయ-౦-మరణదశాయాం
చ-పరదశానా-మస్తాకం- శ్రీమత-స్తవ-చరణారామ-స్స-రణాయ-చరణారవి-వంస్త-ర్తం-సతకానాం-కత్త-లానాంనీరస
నానివ-ద్రకాని-గుణకృతనామధేయానికల్పాగగుణావప్య-త్తిపిమిత్రకానితవనామాని-వచనగోచరాణిచిద్వారణివిషయా
ణిభవ-స్తుశ్లో ॥ ౧౧ ॥ శ్లోఇదానీంరాజ్ఞాపాద్రాసీయమస్త్రీత్యాదైవయ-నైలమూః ॥ ౧౨ ॥ అయంరాజుఃకాభిః-పుత్రం
కామయమానః తత్రాపిభవాద్యశీంత్యత్పట్నీం-పజా-మాశాసానః- ఆహిమాక్షహాకపురమాథానాం-స్వర్గాపవదయో
శ్చైశ్వరంప్రదాతారం భగవ-స్తంపాక్షుణ్యపు-ర్తం-త్వాం-ప్రజాయామేవ పురమార్గృత్పవిత్రయో-యస్య-ఉపధావ
తీఅవ-ర్తత-భజిత్య-ర్త-తల్రహ్మ-స్తః-అయా-౨౪వోదత్తి-భజితరంభజకరణాదిక-మాశాసానః-ధనదంతుదే-
వ

ముపధావతి-తథాతి ॥ ౧౬ ॥ ఋగదంబనాఽచిత్రమిత్యామః॥ ఇమానంసాఽఽనుపానితమహచ్చరణోయభవేత్ - ఉపానితమహచ్చరణంజననీనెత్త్యర్థః-తవా-పరాజితయఃకర్తవ్యైర్గ్రానభిఘాతయా-ననసితచదవ్యాతితమార్గయా-నత్పథతిగోధాయకయా-అలతీతః-కోనై నకోపి - అత-స్థయా-నావృతమతిః-కః-అతవప-విషయావపవిషంతస్యగయో-వెగః-తేనా-నావృతాప్రకృతిర్గ్రానః-కః- అత స్వస్థానయామోహితస్తైర్గ్రామహాశంసాఘటతఇత్త్యర్థః ॥ ౧౩ ॥ ఋతివద్గ్రభసమస్తపురుషార్థమా-త్తే స్వప్నతాగ్నిశంసార్థమాస్యనంపాలనమివాతస్తప్తమస్తప్తానీతివిజ్ఞాయన్తలహః॥ యదుమావావెః॥ హేఅప్రభకర్తవ్యః-పబుళకార్యనిష్పాదకః-ఉదారవ్యాపారకారిక-అవితథకర్తవ్యత్వంకన్యైతవాగ్ధః-హేదేవదేవదేవానాంబ్రహ్మాదీనామపిదేవ-హేనర్వాత్మ-సప్తస్మియసేప్రయోజనాయ-యద్యస్తా-దేవమామూతో-నీ-తత-స్తదధ్వియం-తతప్రజాయామధ్విభురుషార్థబుద్ధిర్హమా-మతవప-మన్దానామజ్ఞానానాం-నో-స్తాకం-కపహేళన-కపస్యతవ-హేళనమాహస్వరూపమవజ్ఞానం-తవసామ్యోనహేతునా-పతిహేళనోసో-భుమస్తానీతి ॥ ౧౪ ॥ ఋగిత్యేవం-నిగదేనగద్యాత్మకమా-క్రేనాభిష్టాయమానో-భగవాన్దేవో-తవః-వర్షధరః-భారతమధూరకొనాభి-స్తేనాభివాదితే-ఋత్విస్పిరభినన్తి-చరణౌ-యన్యసః-సనయదయానహిత-మిదంవత్సవమాణంవాక్య-మామజ్ఞా ॥ ౧౫ ॥ ఋఅహేఋముచయః - అవితధగ్నిస్వస్వత్యాగ్ని-చ్ఛపద్ధి-రసులభంయద్యభం-వరంప్రత్య-హం-యాచితేపార్థితి-వతెత్యాగ్నిర్హే-సోసాదుర్లభోవర

పధావతి-వజాయామెవపురుషార్థప్రత్య యోధనదమివాధనః-భుళీకరణమ్ ॥ ౧౨ ॥ కోవాఇహతే-పరాజితయా-పరాజితోమాయయానసితపదవ్యా నావృతమతిర్వి-మయవిరయానావృతమతిరసపానితమహచ్చరణః ॥ ౧౩ ॥ యదుమావావపునరదభ్రకర్తరిహనమామూతస్తతాగ్నిర్భయంబహూనానంస్తద్యదైవహేళనందేవదేవదేవార్హసిసామ్యోనసర్వాత్మస్పృతిహేళనవిదుమామ్ ॥ ౧౪ ॥ ఇతిగదేనాభిష్టాయమానోభగవాననిమిషఋషభోవర్షధరాభివాదితర్విగభినన్తిచరణద్వయవిదుమాహ ॥ ౧౫ ॥ శ్రీభగవానువాచ॥ అహేఋతాహమృతయోధవద్ధిరవితధగ్నిర్భిర్వరసులభమభియాచితోయదముచ్చాతస్త-హేమయానద్యశోభాయాదితమమాహమేవాభిరూపః-క్రేవల్యాదధాపిబ్రహ్మవాదోనమృషాభవతుమస్త-తిమమైవహేముఖంబుద్ధిర్విజదేవకుమిత్యాగ్నిర్హేయైతైత్రేకలయా-వతరిష్యామ్యత్వత్తుల్యమనుపలభమానః ॥ ౧౬ ॥ ఇతినిశామయన్త్యామేరుదేవ్యాః-పతిమభిధాయా-స్తదధేభగవాన్సర్విషితస్త్విమైవపిష్ఠురతభగవాన్సరమఋషిభిఃప్రసాదితోనాభేఽప్రియచిర్షయోతదవగోధాయనైమేరుదేవ్యాంధర్వాస్త్యయితుకామోవాతరశనానాంప్రసాదానామృషీణామూర్ధ్వసన్నివాంశుక్లయాతనువా-వతతార ॥ ౧౭ ॥ * * * * * ఇతిమద్భాగవతే పంచమసర్గాంతః తృతీయాఽధ్యాయః * * * * *

స్తతాగ్నిహ-మయా-నద్యత-ఆత్మశోభాయాదిత్యయం-కథంతస్యవరగ్యచోగ్ధభ్యం - తతాగ్నిహ-మమ-అహమేవా-భిరూపస్సద్యతః-కుతః-క్రేవల్యాత్-ప్రకృతిపురుషలక్షణసాన్యభావ్యాత్ - నతత్పమశ్చాభ్యధికశ్చద్యతేనత్పత్తమో-స్త్యభ్యధికకుతోన్య-ఇత్యుక్తిర్నిత్యాప్రకృతిపురుషవిమర్శణసమాభ్యధికరహితస్యమమనద్యశా-స్తరాభావాన్తత్పద్యతరూపావరో-తిదుర్లభాఇత్త్యర్థః ॥ యద్యప్యయంబగోదుర్లభస్తపాపిహేయస్తాత్-ద్యవిజదేవకులంద్యిజా-ఎవ-దేవాః-తపోవిద్యాదిధీర్జిగ్యమానా-స్తేహం-కులం-మమైవహేముఖం-బాగ్నిహే-నగ్రముఖమాని-బిరుద్ధుక్తిర్నిత్యాముఖం-తతః-బ్రహ్మవాదబ్రహ్మకులస్యమస్తాభిభూతస్య-వానోవచః-మృషామిధ్యా-సభవితుమస్త-తీ-అహమేవమత్సద్యతమస్యనునుపలభమానః-కలయా-అం-శేన-అగ్ని-ప్రేయసాభినంబు-స్థి-నై-త్రేమేరుదేవ్యాం-అవతరిష్యామి ॥ ౧౮ ॥ ఋగిత్యేవం-మేరుదేవ్యాం-నిశామయన్త్యాః-శృణ్వత్యా-స్వత్యా-స్తత్పరిచా-భి-ప్రత్య-భిధాయేక్ష్యా-భగవా-న-స్తదధే-అ-స్త-తవా-హే-పిష్ఠుర-తరాజ-అస్త్విష్ట-పియజ్ఞై-ఎవంవసా-భి-ః-ప్రసాదితలరాధితో-భగవా-న్వా-కే-ప్రియమిష్ట-క-ర్తుం-నిర్వర్తయితు-మిచ్చయా-తదవరోధాయనైనాభేర్హర్వాయాం-మేరుదేవ్యాం-శుక్లయానస్వప్రధానయా-తనువా-వతతార-కిం-ర్తుకామః-వాతరశనానాంబిగ్యానసాం-పావజ్ఞివాప్యత్త్యర్థమాహ-ఇమిదానాంతదస్యేనానా - ఋషీణాంజ్ఞానినా-మూర్ధ్వసన్నివాం-స్తేషిబ్రహ్మచారిణాం-ధర్వా-స్త్యయితుకామః-అయమంశావతారః-కిలవత్సా-త్రకృతశ్శశ్వరత్సవ్యవదశః ॥ ౧౯ ॥ ఇతివీరభాగవతచంద్రిదన్ద్రికాఖ్యానం-వీరభాగవతవ్యాఖ్యానం-పంచమసర్గాంతః తృతీయాఽధ్యాయః * * * * *

ఎవనాభేచ్ఛరితముపవర్తితముపసంహరం శ్రీభిరధ్యాయైర్వాభేషుతస్యముషభాన్యవరితముపవర్తయతి॥అథ హే॥అథహాఅవతరణానస్తరముత్పత్త్యైవజన్యనైవ-అభివ్యభ్యమానాని-భగవల్లజణంసావిదతలదిమవజ్జాగ్రహిణాదీనియస్య-సామ్యంనర్హచూతేమనమత్వం,ఉపతమోఽస్తర్వాస్యానిగ్రహియమా-వైరాగ్యంవిషయేష్యనాతక్రిః,విశ్వర్యంసర్వభూతనియస్తత్వం,మహావిభూతిస్సర్వసంపత్తిః - సామ్యాభిభిన్నహవర్తమానః-అనుభావః,అభావో,యస్య,తం-నిశావ్యభుష్టాన్ప్రకృతయోఽమత్యాదయః, ప్రజాఃజనాః-బాప్తాణదవతాత్కగోవిభవర్తనాయనబాప్తాణదవతాత్కక్రం,అవనితలనమనాయమామణ్డలపరిపాలనాయ, అతితరాంభ్యతం-జగ్గుఘోషచ్చక్ ॥౧॥ శ్చితస్యజాతస్య పుత్రస్య-ఇత్యంసత్ప్రసదానైవ-వరీయసాశ్చేమేన,వర్తకాదేహేన-భృహ-హ్లోకేనవిభులగుణప్రధయాఽజసాభినియబతేన, అనెదవబునెన - త్రియానంపదా,యోసావిపులవరితప్రధయా-విగ్ధం పరాభిభవసామర్థ్యం,కార్యంరణమధ్యస్వగృహభవప్రవేశసామర్థ్యం-తాభ్యాంబ - అతితయితప్రభావత్వేనశ్రేష్ఠత్వా-పుషభభృతినామధేయం-పితానాభిచ్ఛకారః॥౨॥ శ్చముషభాబ్జప్రస్థినిమిత్యంప్రభావాతితయమేనసంగ్రహేణాహ॥యస్యహీతి॥యస్యముషభాన్య-వర్తైరాభ్యా-భారతవర్తై-స్పర్ధమానఃముషభావిరోధమాచరన్నిన్ద్రఃనవవర్త,వృష్టింనిర్దువాత్,తదిన్ద్రకర్తృకమవర్తణ-మవధార్యశ్చిత్రభిన్నగ్రీకృత్యంప్రహస్య-భగవాత్ - ఋషభదేవః-యోగేశ్వరః-అత్యుచితకర్తాన్యయమేన-అజనాభంనామవర్తం-భారతవర్తస్యప్రాక్తనంనామాజనాభమితి-అవర్తత్ ॥౩॥ శ్చనాభిస్తు-యధాభిపిత్తంసైచ్చా

శ్రీశుకఉవాచ ॥౪॥ అథహాతముత్పత్త్యైవాభివ్యభ్యమానభగవల్లజణంసామ్యాపతమవైరాగ్యైశ్వర్యమహావిభూతిభిరసదినమేధమానానుభావంపకృతయితప్రజాబాప్తాణదవతాత్కనైవనితలనమనాయాతితరాంజగ్గుఘోషః ॥౧॥ తస్య హవాభిత్తంవర్తకావరీయసామ్య హ్లోకాజసాబునెనత్రియానతసాపిన్ద్రకార్యాభ్యాంబహితాముషభభృతీదంనామవకార ॥౨॥ యస్యహీన్ద్రఃస్పర్ధమానోభగవాత్వవర్తనవవర్తతదవధార్యభగవాన్యభదేవోయోగేశ్వరఃప్రహస్యాత్తయోగమాయయాస్పవర్తమజనాభంనామాభ్యవర్తత్ ॥౩॥ నాభిస్తుయధాభిపిత్తంసుప్రజాస్త్యమవరుధాన్తిప్రమోదభరవిహ్వలోగద్గదాక్షరయాగిరాస్తైవ్రగహీతనరలోకధర్మంభగవస్తంపురాణపురుషంమాయయావిలసితమతిర్వత్తతాతేతిసానునయముపలాలయత్పరానిర్వృతిముపకరితః ॥౪॥ విదితానరాగమాపౌర్వకృతశ్చజనపదంరాజనాభిరాత్వజంసమయసేతురత్యోయమభిషిచ్యబ్రాహ్మణోత్పన్నైనిధాయనమేరుదెవ్యావిశాలాయాంప్రసన్నసింహుజ్ఞేనతపసాసామధియోగేననరనారాయణాఖ్యంభగవస్తంవాసుదేవముపాసీనఃకాలేనతన్తపామానమవాచ ॥౫॥ యస్య హవాపపాణ్డవేయశ్లోకాడదాహరన్తి ॥శ్లో॥ కోనుతతలర్చరాజరైర్నాభరన్వావరే

సుసారం-సుప్రజాస్త్యం, శోభనాంప్రజాఃయస్యసుప్రజాః, నిత్యమనిచ్చిజామేధయో,రిత్యనివ,తస్యభావస్సుప్రజాస్త్యంపీర్తఅర్చః-సుపుత్రత్య-మవరుధ్యప్రాప్య - నిరతితయప్రమోదేన-నివ్వలగద్గదాక్షరయా,గిరా-మాయయాభగవన్వాయయా-స్యపుత్రభి - పిలసితా-మతి,ర్యస్యసః,హేవత్సేతి-సానురాగం-పుత్ర-ముపలాలయత్,పరాం-నిర్వృతిమానస్త-ముపకరిత-ప్రాప్తిః, కథంభూతంపుత్రం - పైవ్రంసైచ్చయా-గృహీతనరలోకధర్మఃమనఃప్యాకాలో-యేన-భగవస్తంసామ్యభూర్ణం-పురాణపురుషం,పురాపిన్వపేపురాణః-తం,పురుషంపురుషశిబ్దవాప్యమ్ ॥౪॥ శ్చితో,రాజా,నాభి,రాపౌర్వకృతజనపదం-పారాత్,ప్రకృతీ,రైశవాసిన్శ్చా,భివ్యాఽయి,విదితోఽనురాగోయన్తిన్-జనపదభిపారే,ఆర్వత్వైత్పయోగస్య, నావ్యయాధావాదతోఽమిత్యేమభావః, అవ్యయాదాప్నవ,భితిలుగభావశ్చ,శక్యతేనూత్తజం,సమయసేతవసర్వైశ్రమమర్యాదాప్రేషం,రత్యోయ,మభిషిచ్య, రాజ్యాభిషిక్తంకృత్యైత్యర్థః, బాప్తాణనామత్సజ్ఞైశ్చ,నిధాయ,విశాలాయాంబుదకాత్రమే,మేరుదెవ్యానహ, ప్రసన్ననెపరామద్యైవకన,సింహుజ్ఞేనవిభూనుపహానెనతపసాసామధియోగేన,సాశ్చైన్ద్రక్రియాగేన,భగవస్తం, నరనారాయణాఖ్యం,వాసుదేవ,ముపాసీనః,కాలేనసాగ్రభావసానకాలేన, తస్యవాసుదేవస్య, మహిమానం, అవాప, అవిర్భూతగుణాష్టకోఽధూత్,మకోఽభవదితయావత్ ॥౫॥ శ్చనాభేచ్ఛరితంనిగమయత్తత్పృథివాప్రతిపాదకాశ్లోకాపుదాహర్తుంతయారార్యపరిగృహీతుత్వమాహ॥ యస్యహీతి॥ హేపాణ్డవేయ,యస్యనాభేశ్లోకా, లోపశ్శాకల్యస్య, తివలోపేతస్యాన్దిదత్వాన్యన్ద్రసంధ్యభావః-ఉదా

హరస్తి, ఆర్యభిశిశ్చః॥ తావాహాకోస్త్వితి॥ రాజర్షిర్నాథేః, తత్సృష్టిధం-కర్తృ-కోనుభూమాన, న్యాయరేత, కుర్యాత్స
 కోఽపీత్యర్థః-యస్యనాథత్వద్దేనకర్తృణా-హరిర్నృగవా, నఽత్యంతాపుత్రతాం, అతాత్ప్రప్రతిః॥ ౬॥ ఘనాభరన్యః, కు
 తోబ్రహ్మణ్యకోబ్రహ్మణ్యభిర్నృగః-ప్రథమాభరన్సీరార్థః - యస్యనాథ, ర్భర్తృ, పియశ్చై-మశ్చైర్నిజాభి తథనాభిః-పూ
 జితావిప్రాః, ఓజసాను స్త్రీబలస-యశ్చైశం-దర్శయామానుః, ప్రదర్శితవ స్త్రః॥ ౭॥ అపరాజ్యాభిషేకాన స్తరం-భాగ
 వాన్యవధాదహః-స్వంవర్త మభనాభంవర్తం, కర్తృతైతన్వర్తావవర్తనాభనకర్తృనస్తానయోగ్యంస్తానం-మన్యమానః-
 అన్యేషాంగ్రహణాయ, ప్రదర్శితోగురుకులవాసోయన-ఉపలభ్యావరామై-స్తై-స్థుభి, రనుజ్ఞాతః, గృహ-షెధీనాంగృహః
 శ్రీమితాం, ధర్మా, ననుశితమాణఃఅనుశితయితమిత్యర్థః, సమామృతంవివేచిత, ముఖయవిధంప్రప్య త్రివిధ్య త్రివిధం,
 శౌరేస్తా ద్దయాంపవా-కర్తృఅభియుజ్జ్ఞాఅనుభవక-భిన్ద్రాదత్రాయాం, జయన్త్యాంభార్యాయా, మాత్త జానాం, శతం,
 జనయామానః॥ ౮॥ ఘోయేమామాత్తజానాం, మధ్యై, భరతోనామ, జ్యేష్ఠాపుత్రః, శ్రేష్ఠగుణ, అసీత్, యేనభర తేనభరత
 సంబుధైన, ఇదంఅజనాభంవర్తం, భారతమితివ్యవహిత నివ్యవహర స్తి॥ ౯॥ తంభరత, సునువశ్యా, తు-శావరాద
 యో, నవసంఖ్యాకాః, నవత్రి-ధానాః, ప్రదక్షపుత్రదత్తభరతఃప్రధానః, ఇత రిమవసవదత్తకృషుప్త్యైకంకృతావరాద
 యఃప్రధానా - స్వవ్యతిరి క్తవవత్తమైత్యుప్రధానావ్యత్యాఃకులావరాదయో, నవ-భరతమనుజాతాః, తమేవానుస్స
 త్యర్థితాభివాచనః॥ ౧౦॥ తత్తతవత్తప్రాకాంమధ్యై, కవ్యాదయో-నవ-భాగవతధర్మప్రకాశకా-మహాభాగవతా, అ

యుమా॥ అపత్యతామూద్యస్యహరిత్వద్దేనకర్తృణా॥ ౬॥ బ్రహ్మణ్యోఽన్యః కుతోనాభ్యేషాప్రవిశత్పూ
 జితాః॥ యస్యబర్హి పియశ్చైశందర్శయామానురోజసా॥ ౭॥ ౫॥ అపభాగవాన్యవధాదహస్వవర్తంకర్తృ
 త్రమనువన్యమానఃప్రదర్శితగురుకులవాసోబిభవరైర్గురుభిరనుజ్ఞాతోగృహమేధీనాంధర్మాననుశితమాణో
 జయన్త్యామన్ద్రాదత్రాయానుభయలక్షణంకర్తృసమామృతమభియుజ్జ్ఞాన్తజానామాత్తసమానా
 నాంశతంజనయామాన॥ ౮॥ యేషాంఖలుమహాయోగీభరతోజ్యేష్ఠశ్రేష్ఠగుణాసీత్॥ యేవేదవర్తంభార
 తమితియతరభ్యవ్య పదితస్తి॥ ౯॥ తమనుకుతావర్తజ్జలాగరోబ్రహ్మవర్తజ్జలాగరోమలయత్యుచ్చద
 సేనభన్దస్త్రిస్త్రిగ్విద్యుః కీకటభినివసవతి ప్రధానా॥ ౧౦॥ కపిర్వరీర స్త్రీక్షిప్రబుద్ధఃపిష్టపాయసఆవి
 ర్గోతోరద్రాక్షిభశ్యవనఃకరభాజనభిభాగవతధర్మదర్శనావవహాభాగవతా ప్రేషాంసుజరితంభగవన్త
 హేమోపబృహీతంవసుదేవనారదసంవాదముపశమాయనమహరిష్టాద్యర్థమ్యోమః॥ ౧౧॥ యవియాం
 సుకాశీర్జాయ నైయాః పితౄదాదేశకరామహాశాలీనామహాశో॥ త్రియాంబుజీలాః కర్తృ విశుద్ధాబ్రాహ్మ
 ణాబధూతః॥ ౧౨॥ భగవాన్యవధసంజ్ఞాఅత్తత్తస్త్రిగ్విధయనిత్యనిష్కృతాన్తవరంపరికేవలానన్దానుభ
 వత్యున్నరవవివితవతర-ర్తాన్త్యభిభూణఃకాలేనానుగతంధర్మమాచారేణోపశిత్యయన్తతద్విదాంసను
 ఉఽశాస్త్రోమైత్రీకామణికోధర్మాధ్యయశఃప్రజానన్దామృతావరోధేనగృహేషులోకాన్నియమయత్॥ ౧౩॥

ఘావన-తేహంకవ్యాధీనాం-సువరితం-భగవన్త హేమా-ఉపబృంహీతవరితం, భగవన్త హేమా-యన్తమిత్యర్థః, అత
 ఏవోఽశమాయనంచిత్రాన్తీహేయంఉపవిష్టాదేశకాదేశే, వసుదేవనారదసంవాదమత్కృతకర్తృవ్యావభిర్నృగః॥ ౧౦॥
 కస్త్రియాంధః, ఏకాశీతసంఖ్యాకాః-జాయ నైయాః-జయ స్త్రీపుత్రాః - పితౄజ్ఞానువ ర్తియో-మహాశాలీనాగర్హస్యసంఽత్య
 నృగః-మహాశో॥ త్రియాః అధీతసాక్షి వేదాః-యజ్ఞానుష్ఠానశీలాఃకర్తృణానదాచారణ-విశుద్ధాః - బ్రాహ్మణా - బధూ
 తః॥ ౧౨॥ ఘోఅభియువధసంజ్ఞా-భగవా-నాత్తత్తస్త్రిగ్విధతంత్రీ-అకర్తృవశ్యః-అతవస-నిత్యంనిష్కృతా-కర్తృయత్తా-
 నుభుదుఃఖాద్యవర్తవరంపరాయన్య-కేవలఃకుఃఖాసంభివో-య - అనన్తఃస్వయాపానన్త - ప్రస్థానుభవో-యస్యసః, స్వయ
 పితౄరవసక - ఇతరవత్ప్రాక్రీతవత్-కర్తృత్వార్థభూణఃవర్తాన్తమధర్మయాపాణికర్తృణాంవ్యాధి, కింకుర్వ-కాలే
 న-అనుగతంప్రవీనం-ధర్మ - మాచారణితద్విదాంధర్మ తదనుష్ఠానాదికముపజానతామపశిత్యయన్-కపిర్వరం-ధర్మాద్యవరో
 ధేనధర్మాదిప్రాప్త్యా - హేత్యర్థితీయా-ఫలంచాత్రహేయః-ధర్మాదిప్రాప్తిరూపఫలయేత్యర్థః - ప్రజానన్తఃప్రజారో
 ధోగః, అచ్యుతం, వసంభురూపార్థవత్పయస్వింగ్రహః, నవస్సృష్టయాతనమః-ఉపశాస్త్రైరాగాద్యకలపితచిత్రై-మైత్రీ
 అచ్యుతైవ్యపిధూతేషుస్వసామ్యుబద్ధి కామణికపరదుఃఖాసహిష్ణుః - గృహేషుగృహశ్రీమేషు-లోకాన్నియమయత్స
 యమయన్తు భూదిత్యర్థః-స్వయమయన్తివాపాణి-అర్థ త్యాదవభావోవాఙ్మి॥ ౧౩॥ ఘోఅచారేణోపశిత్యయన్తుమయన్తి
 త్యక్తప్రాతు-ర్యద్యదితి॥ శీర్షణ్యశ్రేష్ఠస్సై-యద్య, దావరితం-తత్తదవసానియన్తా-లోకోఽనువర్తతేఅనిత్యదితి॥ తథాచో

క్రం ,, యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠస్తత్తదెవతరోజనః । సయత్ప్రమాణంకరుతేలాక స్తదనువ గ్రత ,, ఇతి-లోకసంగ్రహస్య
మాచారోహాశిష్యయద్యద్ధ్యః ॥ ౧౪ ॥ ణితధా, సకలభద్రోయస్తి క-త-వృహ్నుగుహ్యం వెదరహస్యం, యద్యపి, సే
వైవ-విదితం, తధాపి, ద్వాపృణాక-పృష్ట్య, తై, ర్దర్శితమాగ్నేః, సామాదిధి, రుపామై, ర్దనతాంజనసమాహ, మనుకేశా
సః ॥ ౧౫ ॥ * ప్రవ్యాదిధి, రుపతితై, స్పర్శైస్సృజ్జై, యధావిధి, శతకృత్య, ఇయాజగ్ధవాక, తత, ద్రవ్యం హవిః, దేశ, సే
మయశేతే, త్యుక్తోదేశః, కాలజననాదిః, చయః, జాతభుత్రఃకృష్ట కశోఽగ్నిపాదధీతే, త్యుక్తంవయః, శ్రద్ధాకర్తవ్యవి
వయాత్వరా, వివదధిదేశః, ఇతికర్తవ్యతా ॥ ౧౬ ॥ ణిభగవతా, ఋషభై, తస్మిన్వద్భారతే, పరిరత్నమాణేనతి, కస్మి
నపురుషో, భద్రరీఋషభే, అనుసవంశిశ్చిత్, విజృంభితో, య, స్పృహానురాగ, ప్రసాద, తిశయ, మస్తరేణ-వినాఅ
న్యంపురుషార్థ, మాత్మసస్సవస్వావి, ద్యమాన, మన్యస్తాత్పురుషాన్తరాత్, కదాచిదపి, కనాపిషిమితై, నామేత
తే ॥ ౧౭ ॥ ణిసభగవాన్పవభదహః, కదాచి, త్వంచర, స్పృహావర్తం, గతః, బ్రహ్మి శ్రేష్ఠానాంసభాయాం, ప్రజానాం,
నిశామయస్మినాం శ్రుణ్వస్మినాంసతీనాం, అత్తజాక, అవహితాత్మ సస్సమాహితతిత్తాక, ప్రత్యయోవినయః, ప్రణయ
స్పృహ, స్పృహ్యం, య, త్సుఖం, తెన, యన్విరాన్వశిక్యతా, సుపశియ, నితివత్సమాణప్రకారోహాచహః ॥ ౧౮ ॥ *
ఇతిశ్రీభాగవతచంద్రగిరినిగ్రాఖ్యాంయం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాంపఞ్చమసూక్తేచతుర్థోఽధ్యాయః * * * * *

ఉక్తిమేవాహ ॥ ఋషభభృతి ॥ తావన్మత్త్యపాయత్వేనభగవదుపాసనముపదీక్ష్యమాణోవై రాగ్యంవివాడకది
ష్టోఽపిత్రయోగోనసవ్యకృతితిత్తీతితమత్వత్తయేకమానిస్తే ॥ నాయుమత్యర్థేన దేహభృతాంమధ్యే, నృపాకః
ద్యచ్ఛీర్షణ్య చరంతతత్తదనువ ర్తతేలోకః ॥ ౧౪ ॥ యద్య పిన్వ విదితంసకలభర్తం బ్రహ్మగుహ్యం ద్వా
ప్తాతై ర్దర్శితమాగ్నేఃసామాదిధిరుపామై ర్దనతామనుకేశాన ॥ ౧౫ ॥ దృ వ్య దేశకాలరయశ్చిద్దర్శిన్వ
విధోద్యోఽపతితైస్పర్శైస్సృజిక్తమధిర్వ్యకోపదేశంశతకృత్యయాజ ॥ ౧౬ ॥ భగవత్కర్తవ్యపరిరత్నమాణ
ఎతస్మిన్వద్దై నకశ్చనపురుషాభ్యుత్పద్యమానమాత్మ నోఽన్యస్తా తుచంచనకిమపిక్లిబిదకృతేభ
ర్మనుసవనవిజృంభితస్మైశ్చిశియమ స్తరేణ ॥ ౧౭ ॥ సకదాచిదటమానోభగవాన్పవభోబ్రహ్మ సగ్రతో
బృహ్మ రి పవరసభాయాం ప్రజానాం నిశామయస్మినామాత్మ జానవహితాత్మ నఃప్రతి యప్ర యభర
సుయన్విరాన్వశిక్యతానితిహేవాహ ॥ ౧౮ ॥ * * * * *
ఋషభభృతిశ్రీమద్భాగవతే, పహాపురాణే, పఞ్చమసూక్తే, చతుర్థోఽధ్యాయః * * * * *
ఋషభభృతిశ్రీమద్భాగవతే, పహాపురాణే, పఞ్చమసూక్తే, చతుర్థోఽధ్యాయః * * * * *
ఋషభభృతిశ్రీమద్భాగవతే, పహాపురాణే, పఞ్చమసూక్తే, చతుర్థోఽధ్యాయః * * * * *
ఋషభభృతిశ్రీమద్భాగవతే, పహాపురాణే, పఞ్చమసూక్తే, చతుర్థోఽధ్యాయః * * * * *

మనువ్యలోకస్తస్మిన్వత్వ, యంమనువ్యదేశః, కష్టాన్సూచ్యసంపాద్యాక, అస్తతోదుశిఖరూపా, నామ-మాన్యబాదీన్స
తి, నార్హతి, కామానసుభవితుంనార్హతీత్యర్థకామోపభోగాగ్లోనాయంస్వదహిత్యర్థక-తుతః-యేకానూక-విద్యుజా
మపిమకరాదీనామపి-నస్తి, క్షిప్త, హేతుత్రకాః, విప్లం దెవగ్యవిప్లారాదానరూపం, తచచ్చ, ర్దు, మర్దుఃకింతతత్వః, య
దర్శిత, తత్రాహ, యస్తాత్తపనః, శుద్ధ్యైతనిరస్తసంసారోభవేత్, యేనచ, బ్రహ్మసుఖ, మపారంభవేత్, కామోపభోగ
నసంస్పృహి-ఎనకామోపభోగస్సంస్పృహేతుర్గృహదుపాసనం మోక్షహేతుర్యుక్తమ్ ॥ ౧౧ ॥ ణిఎవంభోగోపా
సనయోర్భద్ర మోక్షహేతుత్వపభిధాయతయోర్విధానమాహ ॥ వహత్యేవామితి ॥ వహతాం సేవావహత్యేవా, తాం-
ముక్తై, ద్విరంబూలకారణ, మాహుః, తధా, యోషితాంప్రీతాం, యే, నగ్గేన, సైహం, సక్రం, తమసస్సంసారస్య,
ద్వార, మాహురిత్యుపదేశః, కేతేవహే న్య, యత్యేవాపిముక్తర్హారం, తత్రాహసాధైన్ ॥ యే, స, మచిత్త్యాదిగుణయ
క్తానై, చుహే న్నభిత్త్యన్యయః, సమచిత్తాన్సఖదశిఖాచివ్యవిక్రియమాణచిత్తాః, సర్వస్యప్రహతకర్తవ్యజ్ఞానాత్ ప్రతానాజి
తబాహ్య న్యకరణాః, విమన్యవఃతితివః, సుహృదఃసర్వధూతహితైః, సాధవఃపరోపకారనిరతాః-మయూశిఽన్త
చ్ఛీరకలస్తచస్తరాత్మనిసర్వేశ్వరి, శాస్త్రస్పృహ్యేనాత్మనోభగవదాత్మకత్వాదేవముక్తిః, యధాపాప్రప్రదః, యర్హగ
త్వాదనస్తస్యసేవాహమవస్థిత, ఇతి, యద్వా-తైత్రజ్ఞ శక్తిభిధివాద్యగవదంశోద్భవాదేవముక్తిః, కృతంసాహృదం
ప్రీతి రివాన్యః, ప్రయోజనం, యేహంతే-దేశాంభరవార్తకమ-దేశాధారణమార్తేన సధ్య విషయాహార-యేవజనే
ను తెషు-గృహేషుచ - కథంధూతేషు-జాయాకళిత్రం-ఆత్మజాఃపుత్రాః-రాణ్రిత్రం-సంసార-తద్వత్స-ప్రీతియక్తానభ

వన్ది-య-యె-హ-క-య-వదధా-దేహ-ధారణా-పితృ-మాత్ర-గృహిణి-దేహ-నిర్వాహ-కాధికార్థ-స్పృహ-శూన్యా
ఇత్యర్థః ॥ ౩ ॥ శ్లోకామానాద్-తీతియదు క్తం పదాదయః॥ నూనమితి॥ ప్రమత్తః ఆత్మ భాగ్నిన్యాదహం పరవశః-అత
ఎవ-దీనః-యద్యదిన్దియ-వీతయ-కర్త-అన్య-శోతివ్యాప్తియతే-కరోతితియనత్-తత్-కర్త-సాధు-నమిచి-న-నమస్య-తె-కు
తః,యతః-యస్తా-దిన్దియ-వీత్యర్థ-త-గ-అనన్య-స్వస్థి-గోపి,అయన్త-శహ-దేహః, అనబధూవ, పా-ప్ర-ఇతి-నై-స్థ
వభునఃకరణం, సాధు,నమస్యఇత్యర్థః ॥ ౪ ॥ శ్లోననుదేహస్యాధీరత్యాభి-యనయనకర్త ఇత్యుతే-హ-గ్రహ-పరా
భవఇతి॥యావ-దాత్మ-నఃపక్వతీపిలమయస్యాత్మ-న-ప్ర-వృత్తం, యా-ధాత్మ-గ్రం-యావ-న్మజ్జ్ఞాన-తేజ్ఞానం-నెచ్చ-తి-న-జానా
తీత్యర్థః, తావ,నబోధజాతఃఅత్త-యా-ధాత్మ-గ్రహ-ననిమత్తః-పరాభవః-అత్త-స్వ-గూ-పతి-గో-ధావః, యావ-చ్ఛ-పరాభవ-
స్తావ,దిన్దియ-వీతయ-క్రియా-ప్రవర్త-య-యావ-చ్ఛ-క్రియా-స్తావ,దిదమనః,కర్తాత్మ-కంకర్త-ప్రవణం,నతుజ్ఞాన-ప్రవ
ణం-యెనకర్తాత్మ-కేన,మనసా,ధూయో-పెతకీరసంబద్ధ-త-శరీరాకాం-నకర్త-త్యై-పిపునఃపున-ప్రస్థం-బద్ధి-ఎచ్చి-స్థ-ఇతి
తస్మిన్మాత్మ-న-పరంపరా-వ్యవిచ్చి-నైతి-భావః ॥ ౫ ॥ శ్లోఎతదేవాహ॥ఎవమితి॥అవిద్యయా-దేవమనుష్య-ద్వై-పాధిక-దేహ
విశిష్ట-త్యై-నాహం-కారమమకారరూపయా-ఉ-పధీయమా-నకర్త-వాననామూలయా-నంస్థ-జన్మా-సంస్కార్యా-త్మ-ని-మనః-క
క్షర-స్వ-క-ప్రయు-త్యా-పా-ర-య-తి-పురుషమితి-శేవ-అతో-యావ-ద్యా-మ-దేవ,మయ-ప్రీతిః॥ప్రీతి-పా-భ-క్షి-ర్న-స్యా-త-
వ-దేవా-యో-గ-న-న-మ-చ్ఛ-త్యై-॥ ౬ ॥ శ్లోన-తే-అ-దే-వా-యో-గ-మ-త్త-మ-వీ-త్య-న-ద-వ-న-త-గ-యా-హ-య-చ-తి॥స్వా-ధ్య-స్వ-స్థ
పురుషార్థ-ధా-తే-స్వాత్మ-పరమాత్మ-యా-ధా-త్మ-గ్రహ-సంధా-న-అ-ప్ర-మ-త్త-స్వ-గ-న-దే-వ-శ-త్యై-ద-గ-న-వి-వ-య-మి-న్ది-యా
కాం-ప్ర-వృ-త్తి-అ-ను-ధా-అ-త్త-న-స్వా-ధ్య-వి-శి-వ-భ-వ-తి-కిం-య-దే-హ-సం-బ-ద్ధ-ప్ర-యు-త్యై-పి-ప-శ్చి-ద్వి-చే-క-య-దా-న-ప-హ

వామయః శైశ్వ శ్రహిపృథా ర్థజనమదేహంభరవార్తకమ్ ॥ గృహేషుజాయత-జరాతిమత్సవపీతి
యక్తాశ్చయావదధాత్వలోక ॥ ౩ ॥ హంసంప్రయత్యేకురుతేవికర్తయదన్దియ-వీతయ-అన్య-శోతి-న-సాధుమ
న్యై-య-త-అ-శ్చ-నో-య-య-న-స్థ-వీ-క-త-అ-న-దే-హ-వ-॥ ౪ ॥ పరాభవస్తావదబోధజాతో-యావ-న్మ-జ-జ్ఞా-న-త-అ-త్త-
త-త్త-మ-॥ యావ-తి-న్ది-యా-స్తా-వ-ది-ద-మ-నో-వై-క-ర్త-త్త-క-య-న-శ-రీ-ర-బ-ద్ధ-ః ॥ ౫ ॥ ఏవమనః-క-ర-స్వ-క-ప్ర-యు-
య-శ్చ-వ్య-వి-ద-య-౭-త-స్వ-క-ధీ-య-న-॥ పీ-తి-ర్న-యా-వ-న్మ-య-న-దే-వ-న-మ-చ్ఛ-త్యై-దే-వా-యో-గ-న-
తా-వ-తే ॥ య-దా-న-ప-శ్చ-త్వ-య-ధా-గ-న-దే-హ-సం-స్థ-ప్ర-య-త్త-స్వ-పా-సా-వి-చ్ఛ-తే ॥ గ-త-ప్ర-వృ-త్తి-న-తి-త-త-
పా-నా-సా-ద-య-స్థ-ధ-న-మ-గ-ర-న-బ-ద్ధ-॥ ౬ ॥ పు-న-స్థి-య-మి-ధ-నీ-భ-వ-మీ-వ-త-యో-గ-నీ-హ-వ-ద-య-గ-ని-మా-హ-ః
అ-తో-గృ-హ-త్యై-త-న-త-ప్ర-వృ-త్త-న-స్థ-పా-సా-౭-య-మ-హ-మ-మ-మి-॥ ౭ ॥ య-దా-మ-నో-హ-ర-య-గ-ని-ర-స్థ-
క-ర్త-య-బ-ధో-ద-గ-మ-వ-ద్ధ-భ-త-త-ద-జ-న-స్థ-ప-రి-వ-ర్త-తో-౭-స్థ-న్మ-క్త-ప-ర-య-త్యై-తి-వ-య-హే-తు-మ-॥ ౮ ॥ హం

సా, నపశ్యతి-తదా-సౌఖ్యమా-గతస్త్వ-స్థి-స్వాత్మ-పరమాత్మ-స్త్వ-పిర-హే-తః-అత-ఎ-వా-జ్ఞః, మై-ధ-న్య-ం-మై-ధ-న-సు-ఖ
ప్ర-ధా-న-ం-గృ-హ-ం, పా-ప్ర-వృ-త్త-త-పా-స్వ-స్థ-తి-పా-పీ-తి-ఎ-వ-ద-య-క్త-ం-భ-వ-తి-అ-నా-ది-క-ర్త-వా-న-య-అ-హ-ం-క-ర-మ-
మ-క-ర-రూ-ప-వి-ద్యా, అవిద్యయా-ద-దే-హ-సం-బ-ద్ధ-ః-దే-హ-సం-బ-ద్ధ-న-పు-న-క-ర్త-క-ర్త-గ-న-ః-తా-పా-ను-భ-వ-న-క-ర్త-ణో-వి-నా-
శే-పి-త-ద్వ-న-న-యా-అ-ని-వృ-త్త-పు-న-వి-ద్యా-త-తో-దే-హ-సం-బ-ద్ధ-ద్వ-రా-తా-పా-ను-భ-వ-ఇ-త్యై-వ-న-వ-క-వ-త్తు-వి-చ్ఛ-త్తి-శ్చ॥ ౯ ॥ శ్లో
ఎ-వ-యా-ప-సం-సా-ర-స్థ-ని-దా-న-ం-వా-న-నై-వ-త-గి-న్మ-త్తి-రే-వ-మ-త్తై-దా-న-మి-తి-ప్ర-తి-పా-ద-య-తు-ం-తా-వ-ద్వ-న-న-మ-మి-ధ-నీ-భా-
వ-మూ-ల-త్యా-హ-॥పు-న-ఇ-తి॥ పు-న-స్థి-య-స-హ,యో-౭-య-ం,మి-ధ-నీ-భా-వ-ప్ర-ప్ర-వృ-త్త-క-ం-త-యో,ర్న-వ-య-గ-ని,మా-
హ-ః-హ-న్మ-న-త-గ-త-క-ర్త-వా-న-నా-మ-రే-వ-త-ద్వ-గ-ని-ర-స్థ-వృ-తే-మి-ధ-నీ-భా-వ-ం, హ-ర-య-గ-ని-క-ర-ణ-మ-హ-రి-వృ-
ర్థ-ః-శో-౭-సౌ-హ-ర-య-గ-ని-ర-స్థ-మి-ధ-నీ-భా-వ-మ-హ-న్మ-త్యా-హ-॥ య-తః-హ-ర-య-గ-ని-నై-తో-గ-న్మ-వ-ది-ధి-వ-న-య-హ-త్యై-
ర-హ-ం-మ-మ-త్త-వి-ద్యా-యా-హ-ః-మ-హ-న్మో-హా, జ-న-స్థ-భ-వ-తే ॥ ౧౦ ॥ శ్లో-హ-ర-య-గ-ని-శ్చై-ధి-ర్న-మ-మ-క్తి-హ-తు-రి-త్యా-హ-॥య-
ద-తి॥ అ-న్య-పు-ర-వ-స్థ-ద-ధి-మా-దా-ర్థ-గ-య-క్తి-క-ర్త-న-బ-ద్ధ-ః-క-ర్త-అ-ను-స్థ-త్వ-మ-ధ్య-తే-న-ప-స్థ-త-ఇ-తి-క-ర్త-న-బ-ద్ధ-ః-క-ర్త-న-క్రి-
య-మా-దే-వ-త్వ-భా-వ-న-పా-ప్ర-వృ-త్త-గ-న-య-ద్వ-క-ర్త-న-బ-ద్ధ-తే-పా-ప్ర-వృ-త్యై,యె-న-క-ర్త-న-బ-ద్ధ-ః-య-స్థి-న-ని-తా-ప్ర-
దీ-య-క-ం-క-ర్త-న-క-ర్త-న-బ-ద్ధ-ఇ-త్య-ర్థ-ః-ఎ-వ-ం-హ-తో-మ-నో-హ-ర-య-గ-ని-ః-మ-నో-రూ-ప-ం-య-ద్ధ-ృ-తే-అ-న్య-క-ర-ణ-ం,హ-ర-య-క-
బ-ద్ధ-హ-ర-య-స్థ-న-ప-ర-వృ-త్తి-హ-ని-వృ-త్త-య-మ-న-ఇ-త్య-ర్థ-క్త-ం-త-గ-తో-గ-ని-ర-వా-న-న-యా-ః-య-ద్వ-హ-ర-య-గ-ని-క-ర్త-భ-
వా-న-న-యా-ం-యా-భి-మ-న-సో-యో-హ-ర-య-గ-ని-రి-తి-య-దా-న్త-భ-త-గి-ధి-భ-వ-తే-త-దా-జ-నః-అ-స్థా-త్వ-ం-ప-రి-వ-ర్త-త-న-ం-ప-
రి-వ-ర్త-త్వ-ం-సా-రా-న్మ-క్త-ః-హే-తు-ం-క-ర్త-రూ-ప-హే-తు-మ-తి-వ-య-పు-ణ-పా-ప-వి-ధా-య-త్త-గ-న-ప-ర-ం-ప-ర-మ-పు-ర-వ-ం-యా-
తి ॥ ౧౧ ॥ శ్లో-భ-దా-నీ-ం-హ-ర-య-గ-ని-శ్చై-ధి-త్యై-నా-ధ-నా-న్యా-హ-వ-తు-ర్ని-॥ హ-ం-న-ఇ-తి॥హ-ం-అ-వి-ద్యా-ది-వి-వ-గ-న్-ర-హే-త్యై-గ-
ని-శ్చై-ధి-త్యై-నా-ధ-నా-న్యా-హ-వ-తు-ర్ని-॥ హ-ం-న-ఇ-తి॥హ-ం-అ-వి-ద్యా-ది-వి-వ-గ-న్-ర-హే-త్యై-గ-ని-శ్చై-ధి-త్యై-నా-ధ-నా-న్యా-హ-వ-తు-ర్ని-॥

రాహితోపదేక్షరి మయి, నుద్వా, మదుగ్గిగురొ, భక్త్యాగురుభక్తైః పథమకారణత్వాత్, అనువృత్త్యా నైవా, తత్పుర
తయోవిత్పన్నయాశద్ధాదిమత్పన్నాభావేన - ద్వంద్వనాం శీతోష్ణాదీనాం - తిత్తయనానర్వత్రణముత్రచ-జన్మోగ్యస్య
నావగత్యాదుఃఖానుసంధావేన - జీజ్ఞాసయా హయోపాదేయమార్థాన్వేషయా, త, పసాలనాశ కేనతపసా - ఈహానివృ
త్త్యావృధాకాక్షానివృత్త్యాః || ౧౦ || ఋమతీర్చభిర్వరాధనయాప్రైర్వర్ణాశ్చ మోచితకర్తృభిః భగవతీర్చయోచ-అ
హమనదోయేమాం తె-భాగవతా- ప్రేమాం - సక్తాత్ మద్గణితీర్ద్రవాత్, నిర్వైరాదీనాం సమాహారద్వంద్వ్యో నిర్వైరా
దిభిః - హేతుత్వాః - దేహాగహయో-రాత్మాత్మీయబుద్ధేర్జ్ఞానయా-త్యాగేన || ౧౧ || ఋత్యాత్మయోగసప్రకృతిలిఖ
తాత్మయాధాత్మ్యానుభవయోగేన, వివిక్తసేవయావిశుద్ధాహారేణ-సద్భ్యుక్తసమ్యక్, పౌరణ్యైర్వియమనసాం-జయేనస
చ్చిద్ధయానమపాయవిషయశబ్దయా-బ్రహ్మచర్యేణస్త్రీగర్భాదిరాహిత్యేన - శశ్వత్సవా, అంగప్రమాదేన కర్తవ్యస్యా
చరిత్యాగేన-వాచాం-యమేననియమేన || ౧౨ || ఋత్యుత్తరభూతేషు సద్భావవిదత్తజేనబ్రహ్మత్వకర్తవ్యనైస, విజ్ఞానం
శాస్త్రం - తేనవిరాజితోద్దీప్తితేన-జ్ఞానద్యునాత్మకేన-యోగేనసమాధియోగేన-చ-ధృత్యుద్యమసత్వయ్యుక్తేర్దైర్వ్యప్ర
యత్సన్యసాదైర్వ్యక్తః-సత్త్వశిష్టోగ్యవసానయః-ఉక్తసాధనకలాపేతత్సామ్యేనవ్యవసానయ-స్తతఃప్రయత్నః-తత్ర
దైర్వ్యం - ఎవ - ముక్తేనసాధనజాతేన-కుశలస్సక్ - అహమాఖ్యం దేహహంకారాఖ్యం-లిఖంబన్ హేతుం-యద్వా-అ
హంకారగోచరేదహే-అహంకారశబ్దోత్పలయ-వర్తతే-అహంబుద్ధివిషయం-లిఖం దేహం-వ్యవహితే-అపమద్యో
ఉక్తసాధనకలాపోపచితయాభగవద్భక్త్యా మృదయగ్రస్థితేధిల్యా పాదనద్వారాదేహంబన్దంవ్య పోహేదితిభా

సెగురామయభక్త్యాఽనువృత్త్యాః సత్పన్నయాద్యం ద్వంద్వతీతయః- | సర్వత్రజిహ్వోగ్యసనావగత్యాజ్ఞా
నయాః తపసేహానివృత్త్యా || ౧౦ || మతీర్చభిర్వరాధనయాప్రైర్వర్ణాశ్చ మోచితకర్తృభిః భగవతీర్చయోచ-అ
హమనదోయేమాం తె-భాగవతా- ప్రేమాం - సక్తాత్ మద్గణితీర్ద్రవాత్, నిర్వైరాదీనాం సమాహారద్వంద్వ్యో నిర్వైరా
దిభిః - హేతుత్వాః - దేహాగహయో-రాత్మాత్మీయబుద్ధేర్జ్ఞానయా-త్యాగేన || ౧౧ || ఋత్యాత్మయోగసప్రకృతిలిఖ
తాత్మయాధాత్మ్యానుభవయోగేన, వివిక్తసేవయావిశుద్ధాహారేణ-సద్భ్యుక్తసమ్యక్, పౌరణ్యైర్వియమనసాం-జయేనస
చ్చిద్ధయానమపాయవిషయశబ్దయా-బ్రహ్మచర్యేణస్త్రీగర్భాదిరాహిత్యేన - శశ్వత్సవా, అంగప్రమాదేన కర్తవ్యస్యా
చరిత్యాగేన-వాచాం-యమేననియమేన || ౧౨ || ఋత్యుత్తరభూతేషు సద్భావవిదత్తజేనబ్రహ్మత్వకర్తవ్యనైస, విజ్ఞానం
శాస్త్రం - తేనవిరాజితోద్దీప్తితేన-జ్ఞానద్యునాత్మకేన-యోగేనసమాధియోగేన-చ-ధృత్యుద్యమసత్వయ్యుక్తేర్దైర్వ్యప్ర
యత్సన్యసాదైర్వ్యక్తః-సత్త్వశిష్టోగ్యవసానయః-ఉక్తసాధనకలాపేతత్సామ్యేనవ్యవసానయ-స్తతఃప్రయత్నః-తత్ర
దైర్వ్యం - ఎవ - ముక్తేనసాధనజాతేన-కుశలస్సక్ - అహమాఖ్యం దేహహంకారాఖ్యం-లిఖంబన్ హేతుం-యద్వా-అ
హంకారగోచరేదహే-అహంకారశబ్దోత్పలయ-వర్తతే-అహంబుద్ధివిషయం-లిఖం దేహం-వ్యవహితే-అపమద్యో
ఉక్తసాధనకలాపోపచితయాభగవద్భక్త్యా మృదయగ్రస్థితేధిల్యా పాదనద్వారాదేహంబన్దంవ్య పోహేదితిభా

వః || ౧౩ || ఋతదేహహంకర్తృశయంకర్తృవాసనారూపం - హృదయగ్రస్థిబన్ధం-కర్ధం భూతం అవిద్యయా-అహంకారా
దిరూపావిద్యయా-కర్తృద్వారా-అపాదితం - ప్రమాదరహితః - యథోపదేశం-ఉపదేశేప్రకారమనతికమ్య-సత్త్వతేవా-
నేనయోగేన-సమ్యగ్యస్యపోహ్య - యోగా-దుపరమేతయావతీర్చకయవ్యవహితోయోగోసమ్యేయభిప్రాయః || ౧౪ || ఋ
ఎవసంసారైకభేదజయోగముపదిశ్య హితోపదేశ్యోఽస్మిన్నైవయోగేలోనియోజ్యభిప్రాయః || మల్లోకం మత్సా
రూప్యం-కామయమానః-మదనుగ్రహాయస్యాధ్యః - ప్రయోజనతేయాభిమతేనమదనుగ్రహార్యః-పితౄ-పుత్రా-స్వరు-శ్శి
ష్యా-స్త్రి-ప్రజాః - విమన్యః శిశువస్యా కరణికోపశాన్యః-అతజ్ఞాః ఉక్తయోగనునానాక, ఇత్థే - మనుశిశ్మే - స
రు-కర్తృమూఢాః - అపాదిభిర్వృత్త్యానుభవకర్తౄణా-మూఢానజ్ఞాః-పునేకర్తృనుమోజయోజయేత్ || ౧౫ || ఋఏతదే
వోపపాదయతిలోకఇతిత్రిభిః || లోకః - స్వయం-శ్రేయస్తత్సాధనవిషయజ్ఞానశాన్యః-తత్రహేతుః-యోలోకః-నికామ
మతిశయేన-కామోనుగ్య - తథాభూతస్సక్ - అర్థాశ్చిద్ధాదివిషయానుభవ-సమిపాతేనసద్భావోక్తసాధనకర్తృత్వేన
కురుతే-అతః - శ్రేయసేనవృద్ధిరీతిభావః - అర్థానావసన్దగర్భత్వేనతత్సాధనం-శ్రేయసః-అభిజ్ఞాతామూలకత్వా
హ-అన్యోన్యేతిసుఖలేశానాంశిద్ధాదీనామర్థానాం , హేతోః-కర్తృణ-అన్యోన్యేతి-రం-తతః-అనన్దమఃఖంచనవేద-అ
తో-మూఢః శ్రేయసిలోకః || ౧౬ || ఋఏవ, మవిద్యాయామన్తరేవరమానయజ్ఞావాన్తర్గమం-కర్తృమగ్రఎవవర్తమాన
మితివా-తం-శ్రేయసి-సప్తదృష్టిపురుషం-దృష్ట్యా-స్వయం-తదభిజ్ఞః-శ్రేయస్తత్సాధనాభిజ్ఞః-అతపశ్చ-విపశ్చితే హేయో
పాదేయవిభాగజ్ఞః-సుహృచ్చే-తరు-పుమాన్ - కుబుద్ధి - తత్రకర్తృణి-ప్రయోజయేత్, శత్రుశ్చేతీర్చకేప్రవర్తయేది

త్యేధః-తత్రపుష్టాస్త్రః-యదాడత్తధానకృష్ణం-అన్ధం-తేనైవగచ్ఛేకోబూరియాదితి || ౧౭ || యస్మాత్కృష్ణి
 యోగోపదేశేనసంసారాస్తమోవయేత్తస్యగురౌత్వాదికమేవనాత్మీయమా || గురురితి || యుగరూపి-ర్నితాద్యుపదేశా
 ౭-పి-సముపేతస్యంపాగిస్తే-మృత్యుస్యంసారో-యేన-తంభుమాంసం-యోగోపదేశేనసమోవయేత్, సగురూపిరేవ
 సభవతీత్యర్థః || ౧౮ || యోగోపదేశానొత్పత్త్యానుపదిశ్యభాగ్నిత్యశుభాగ్నిత్యమేవయేత్, అన్ధం-అన్ధాదినిష్ఠ త్రయేతేషాంజ
 న్నకృతభూర్వకమాహవాక్యాత్ || మమ-దంశరీరం-మర్దిభావ్యం-అనిరూప్యం-ఇతరసజాతీయత్వేనవిభావయియమజ
 క్యమిత్త్యర్థః-హీయస్తాక-సత్త్వం, మ-హృదయంహృద్యం-సత్త్వప్రచురంమమేదంశరీరం-ఇతరకరీరంజ-ప్రహుఃప్రచుర
 మితతత్త్వజాతీయత్వేనసర్విభావమిత్త్యర్థః-కింతత్త్వత్వం-యద్భృషయంమభ్యుక్తం-తత్తాగ్రహ-యత్రసత్త్వే-భర్త-అగ్ర
 కృతః-యత్రచాధర్మ-అగ్రాగ్రా-తృప్త్యైకతః-భాగవతధర్మరోచకంప్రవృత్తిధర్మకావచయ-త్తత్త్వమిత్త్యర్థః-
 యత-స్వత్త్వప్రచురంమభ్యుగీరం-అతో-మ-మార్కాః, ఋషభం-పాగిహః || ౧౯ || యద్యదయేనసత్త్వప్రధాన
 హృదయేన-ఉపలక్షితా-కృష్ణానృచ్ఛరీరా-జ్ఞాతా-భవ-స్వ-స్వైరత్త్వప్రచురా-అత-స్వనాభంసోదరం-మహీయా-
 సంభవతాంపూజ్యం-అమంభరత-మక్తిష్టమభ్యానిష్ట-ప్రభావేన-భవస్యం-సమత్త్వం-త్రత్యాత్వాంసయంభవేన-
 రాజప్రత్యాత్మసమాప్త్యానిష్ట-ప్రభావేన-అతాగ్రహ-తదేవ-మనుష్యాగణం-ప్రజాపాలనం-భరతీయజాతేనైవసత్త్వ
 కరీరంమర్దిభావ్యం-చైవ-అతాగ్రహ-తదేవ-మనుష్యాగణం-ప్రజాపాలనం-భరతీయజాతేనైవసత్త్వ
 భూయంకృతస్యాదిభావః || ౨౦ || ఇదానీంభాగవతాశ్చసేవాభిమత్యంతేషాంసర్వేభ్యస్తే-స్వీకృతమాహ్నా-
 భ్యుక్తిః || ధూతేషుచేతనాచేతనమ-విరోహాద్వివీరభః-వీరుద్యుస్తావరేభ్యః-యే-ఉత్తమా-స్ఫురీన్యపాఃజగ్గ-మా-

పుంస్తంసఘ్నణికుబుద్ధింప్రయోజయేదుత్పదగంయధాన్దమ్ || ౧౭ || గురుర్నసస్యాత్సవజనోనసస్యాత్పితౄ
 నసస్యాజ్జనసససాస్యాత్ || దైవంనతత్త్వాగ్మపతిశ్చసస్యాన్మమోవయేద్యస్మముపేతవృత్తమ్ || ౧౮ ||
 ఇదంశరీరంమమదుర్దిభావ్యం సత్త్వం హిమజ్ఞానృ దయయిత్రధర్మః | పృష్ట్యైతోమేయదధర్మ ఆరాదతో
 హిమాన్యవభంపాగిహురార్యాః || ౧౯ || తస్మాద్భవనోహృదయేనజాతాస్సవై మహీయాంసమముంస
 నాభామ్ | అక్తిష్టమభ్యాభరతంభవస్యంశుశూగ్రిహంమేభరణంప్రజానామ్ || ౨౦ || ధూతేషువీరుద్యుజ్ఞ
 మత్తమయేనకీర్తనా ప్రేమసంబోధనస్థాః | తతోమనుష్యాః | ప్రమధాన్త్రో ౭ వీరధర్మస్విధావిమధానుగ
 యే || ౨౧ || దేవాసురైర్భ్యోవభువత్సృచానాదయోదయోబ్రహ్మమతాశ్చతేషామ్ | భవఃపరస్మీ ౭ ధర్మవీ
 రిభ్యోవీర్యత్సవత్సరో ౭ హంస్విజయదేవః || ౨౨ || సచాగ్రహ-జైస్తులయేభూతమన్యత్కృగ్మివిపాగ్నిఃకిమ
 తఃపరంతు | యస్మిన్మృగ్భీప్రమలత్రైకధర్మ ౭ హమశ్చమికామంసతధా ౭ గ్నిహేమాత్రి || ౨౩ || గృతాత

స్తేషు, సబోధనిస్థాఃబోధనసహితాన్తి త్రియేషాంపశ్యాదీనాం - తె - కీవాదిభ్యః త్రమా-స్తేభ్యోమనుష్యా-స్తేభ్యో ౭
 ప్రిచమధా-స్తతోగర్గర్వా-స్తతస్సిద్ధా-స్తతో ౭పివిమధానుగాః, కిన్నరదయః-శేభ్యో ౭సురా-స్తేభ్యో ౭పిమనుష్య
 ధానాభ్యన్గ్రీకభృతయోదేవాః - దేవాసురైర్భ్యోభ్యత్రసంధిరాక్ష-తేషాంతేభ్యో ౭పి-ఉదయోబ్రహ్మమతా-తేభ్యో
 ౭పి-భవోరుద్రః-వరఃశ్రేష్ఠః, సభవః - విరిభ్యవర్యః - విరిభ్యోబ్రహ్మవర్యఃశ్రేష్ఠో-యన్యత్రభాగ్నాతః-భవగర్జజనోపిరి
 భ్యుభవాచ్ఛాగ్రేభ్యత్యర్థః - విరిభ్యవీర్యభిషారే - విరిభ్యగ్ర - వీర్యంశ్రేష్ఠః - కారణం, యగ్ర - విరిభ్యవీర్యః - తజ్జన
 కత్వాన్దివిభ్య-స్తతఃపరభ్యేత్యార్థః - సవిరిభ్యః - మత్సరః - అహంపగ్నియన్యసతధాభూత - అహంతు-ద్విజయదేవాః
 బాగ్నిహేమోదేవావదేవయన్యతధాభూతః-ఉత్తర-కాష్ఠానూతాద్విజయదేవాభిభావః || ౨౧ || ౨౨ || యదేవా
 హ || శ్రేత్రి || హివిపాగ్నిభిరత్రైకభాగ్నిహేమాంసంబోధనం - బాగ్నిహే-రన్యద్యుత్తం - నతులయేనమమేవసహ్య
 మి-అతో-బాగ్నిహేభ్యఃపరముత్సృష్టం - హూతం-కింపశ్యామిసంకింతే-సమస్తైర్వివాధావాదధికం-కుతస్త్వమిత్త్యర్థః ||
 తత్రహేమానూతాసారై న || యస్మిన్మృగ్భీప్రకాగ్ని-త్రైకయ-ప్రకర్మైవమమన్నాదికం-కామంయథేషం-అహ-మ
 శ్చామి - యదాబాగ్నిహే-నరూపిత్వేనాశ్చామిసతధాగ్నిహే-తైవ-అగ్నిహే-అగ్నిహే-త్రైకభ్యఃకర్తృవామధేయం-అగ్ని
 హేమాత్రః-వైదికయోగాదికర్తృపలక్షకః-తత్రవాశ్చామిత్త్యర్థః || ౨౩ || యోగోపదేశా-తత్రా-తనూశ్చబ్ధిమాదిగుణపర-చేద
 పరోవా-పురాణేచిరంభవ-మేతనూర్ధ్వద్విదాభ్యా-యేనబాగ్నిహే-న-ఇశ్వరా-క-స్వతా-శ్రేమాదిగుణపరత్వేన-తేషా
 దమః, ఇత్యాదిస్త్రైకపఞ్చః - యత్రబాగ్నిహే-కరతిశయపవిత్రం-సత్త్వం-ప్రతిష్ఠితమితిశేషః-తథా-యత్రబాగ్నిహే-శ
 మాదయఃపత్తితా-తత్ర - శమోఽస్త్రైకగణనిగ్రహః, బాగ్నిహే-యనిగ్రహాదయః-అన్యతరామీత్యంభూతహేతం

జనత్యం-అనుగ్రహాధూతానుగ్రహః-తపఃఅనశనాదిః - తిత్తాద్వంద్వసమీప్లుతా-అనుభవఃసాన్యత్వ పరమాత్మయాధాత్వైర్ముఖభవః॥౧౮॥ *తథానిస్సృజహవయతాశ్రీత్యాహ॥యస్తథా॥ పరస్తాన్సృజిహ్మదెరః-చరతఃపరస్తాన్సృజిహ్మదెరఃపరస్తాయోరధిపతేః - సుత్రోఽపి-పార్థనియం - యేషాంబాగ్రీహ్మణానాం-నశించిదస్తి-చింతనపార్థనియంయేషాం తెలకించనా, ప్రేషాం-ములు-భక్తింకుర్వతాం - ఇతరైశ్చేహిక-పురుషార్థై న-కిముస్యాత్ నశిమపిత్యర్థః॥ ౧౯॥ *సంభావతభక్తింవిధామైదానీంసర్వభూతానాంబ్రహ్మత్వ కత్యభావంవిధత్తే॥ సర్వాణీతి॥ సేనాతాః-చరాణి, ధ్రువాణి-స్థావరాణి చ-సర్వాణియూతాని-సద్విష్ణుత్వయముచ్చరీతయ-ప్రకృతిపురుషేశ్వరాణాంపరస్పరవైలక్షణ్యబుద్ధి సద్భిః-భవద్భిః పదపదైశ్చేదైశ్చ-సంభావితవ్యానిసంమానసియాని-తద్భూతసంభావనమే -మమార్థగమారాధనమే॥౨౦॥ *సమదారాధనమేవచనిరతిశయభలసాధనమిత్యాహ॥ మనఃకర్మాది॥ మనోవచోద్యతా-మన్యేషాం చకరకానా, మహితస్యవ్యాపారస్య-సాక్షాత్కృత్యంబ్రహ్మం-ఫలం - మత్పరిబర్హణంమదారాధనమేవ-యేనమత్పరిబర్హణేన-పుమాక-కాలపాశరూపా-స్తవహిమోహ-ద్విమోక్షం - నైశేత్ నశక్తుయాత్ -మదారాధనమేనముక్తిసాధనం-మదారాధనంచనర్వభూతానాంబ్రహ్మత్వ కతయసంభావనమైతిభావః॥ ౨౧॥ *స్వయముశిష్టాన్వైమోపాదేయవిధాగజ్ఞానపి- ఆత్మజాక-లోకానుశాసనార్థం - లోకస్యవివిధజ్ఞాననార్థం - మేన-మనుశాస్త్రం - స- మహాప్రభావ-స్సర్వభూతసుహృద్భగవాన్సమభావదేశేఽముఖభగవతీతపదేశోవ్యవహారోయస్యః - పరమహంసాఃబ్రహ్మవిదః - తెషాంభర్తం-భక్త్యాద్విరూపం-ఉప

సూరుశ్రీమేపురాణీయైశేహనత్యం పరమంపపితమే । శేమోదమస్సత్య సునుగ్రహశ్చతప స్తితితే ౨ స భవశ్చయత్ర ॥ ౨౮ ॥ సుత్రోఽప్యనన్తాత్మరతఃపరస్తాత్వైర్నాపవర్గాధిపతేనృకించతే । యేషాంకిముస్యాదిత రేణతేషామకించనానాంములుభక్తిభాజమ్ ॥ ౨౯ ॥ సర్వాణివిధిస్త్వయభావభవద్భిశ్చ రాణిభూతానిసు తాధునివాణి । సంభావితవ్యానిపదపదేశోవివిక్తద్భుద్భిః ప్రదుతార్హణం ॥ ౩౦ ॥ మనోవచోద్య కరణే హితస్యసాక్షాత్కృత్యంమేవరిబర్హణంహి । పినాపుమాన్యైసమహివిమోహత్యైతాన్తపాశాన్సద్విమో క్తుమిశేత్ ॥ ౩౧ ॥ శ్రీశుకఉవాచ ॥ ౩౨ ॥ సవసమునశాస్త్రాత్ప్రజాన్స్వయమునిష్టానపిలోకానుశాసనార్థం సుహంసాహవఃపరమసుహృద్భగవాన్సమభావదేశేఉపశిమిలీనాముచరతకర్మణాంసుహంసులీనాంభక్తి జ్ఞానవైరాగ్యలక్షణంపారమహంస్యంధర్మముచశిక్షమాణస్య తనయశతశ్శైశ్వంపరమధాగవతంభాగవజ్ఞ నపరాయణంభరతంధరణిపాలనాయాభిషిచ్య స్వయంభవసవోరితశ్చరీరపరిగ్రహఉన్న త్తత్తగగనపరి ధానఃసక్తిర్నకైశ్చఆత్మన్యాగోపితాహవనీయోబ్రహ్మవర్తాత్సృజివవ్రాజ ॥ ౩౩ ॥ జదాద్భవిధిరమూకపిశాహో న్నాదభవావధూతవేదోఽభిభావ్యమాణోఽపిజనానాంగ్య హితమానప్రతస్తుష్టింబధూవ ॥ ౩౪ ॥ తత్రత త్రపురగాగ్రమాకరభటభర్తుటవాటాభిర ప్రజ్ఞాకాషసాధగిరివనా శ్రమాదివ్య సుపదవసజిరూపతదైఃపరి

శిష్యుః, స్మరతం - ధూమణ్ణలపాలనాయా - భిషిచ్య - బ్రహ్మవర్తాత్సృజిహ్మదెరః-ప్రజివాగ్రీహ్మదెరః - కేషాముచశి ష్యుః, మునీనాం శుభాశ్రయచననశీలానాం - కథంధూతానాం-ఉపతతకర్మణానివృత్త్యేవమృత్తికరణాం-ఉప శమిలీనానాంబాహ్య స్వ -కరణనియమనశీలానాం-కథంధూతంభరతం-స్వస్య-తనయానాంపుత్రాణాం-తేతేజ్యైశ్చ-భాగ వజ్ఞ నాభాగవతా - సేవ-పరాయణతా-భజనీయా-యస్య-త, మతపవ, పరమభాగవతంభాగవతతేజ్యైశ్చ-భాగవద్భక్తైర్నాగ వతపర్యస్తత్వపక్షాః - స్వయంభవంధూతఃప్రవహిజ-గృహవ- ఉద్గరితఃఅపశిష్టఃశరీరమాత్రపరిగ్రహ-యస్య- చరిత్యత్వప్రభూతాదిదహనుల వృత్త్యర్థః - ఉన్న త్తత్తగోపలక్షితః-గగనమేవపరిధానంయస్య, దిగంబరభర్త్యర్థః, పుణిగ్లావిషిష్టాః, కేశాః, యేన ఆత్మన్యా-గోపిత-అహవనీయో-వైదిశ్శి, ద్యౌన, ఉన్న త్తత్తగోపితానినానాస్తాగ్నిపిలష్టి త్యచ్యుత్యేకం, జననానమతోయోగియోగినిం చవిస్తతీ, తిన్యాయేనయోగవర్తకావమానాదిఫలక ప్రతపిశేషాఉ చ్యతే॥౩౩॥ శిష్యుభిభావ్యమాణోఅపి-జనానాంసద్భ్య, జదాదివ - ద్యర్థమానః-అవధూతవేదఃఅవధూతస్సర్వైఃపరిభా వ్యోవేదీయస్యః, గృహితంమానప్రతయేనతూష్టింబధూవ-తదారభ్యనాభావతైత్త్యర్థః॥ ౩౪॥ *తత్రతత్రపు రాదిమ, అనుపధంమార్గేమార్గై-అనజరారాచకరైఃదుర్జనైః-తత్త్వ నాదిభిః - పరిధూయమానః-సుక్షిణాభిః-వనగజభవ, త, జవిగణయన్వైవ - ఎకచరవికాశీనక-పుష్టిం పరితేభభాగ్రీహ్మదెరః॥ తత్ర-పురంపట్టణం-గ్రామో-ట్టరహితః-ఆకరః, ఖనిః-భటాఃకృషీవలగ్రాహిః, భర్తుటానిమాదాదిగ్రాహిః-వాటాఃపుష్పాదివాటికా-భిరంసేనాయా-అనానసాధనం-ప్రజోగవా

స్థానం - ఘోషోపాలనామావాసస్థానం సాగ్ధోయాత్రకజనసంఘాతః ఆశ్రమః ఋషీశామావాసస్థానం - తర్జనంభ
యజనకవ్యాపారః - తాడనం ప్రహరణః - మోహనము పరిమూలత్రణం - నిశ్చీననింజాబున్న నైవ్యప్రక్షేపణం - గాగ్ధాంపా
పాణానాం - శక్యతోవలగ్నరజసశ్చప్రక్షేపః - లూఠివాతో ౭ పానవాయుః - చురుక్తం శాపః - ఎత్తైః - అవిగణనదృష్టా
స్త్రః - మక్షికాభివవనగజభి - తత్త్వైవ హేతుః - అగత్యం స్థానై - అగతస్సతతపరిమామి ౭ చిద్రస్యగృహం - పరిణామరూపే
సన్నివేశే - దేశాపలక్షణదేహకారే - సదపదశేదహత్త భ్రాన్తిమతామాత్త తత్త్వగృహదేశపిషయ - శరీరభిర్వర్జః -
ఉభయసుభవః - స్వాత్త పరమాత్త యాదాత్త్యసుభవః - తత్త్వరూపేణ - స్వమహిమో ౭ వస్తానై - స్వగృహస్వాత్త
నో, మహిమాన్య గావః తస్మి, స్వవస్తానై - ఉభయసుభవయోవత్సవవత్సవస్వగృహం - వెనాపస్థితీర్ణవము క్తం -
స్వమహిమావస్తానై హేతునా - దేహేతదనబద్ధిని - అనాగోపితః అపామమభిమానో యేన - తస్యభావ స్తత్త్వం - త
స్యాత్ - దేహపీటలకాస్వాత్త పరమాత్త యాదాత్త్యసుభవయోవస్వ భావస్థిత్యాని - త్తదేహత్తాభిమానత్వాదిత్యర్థః - అ
తపవ, అభిజ్ఞితమనాః, సర్వాత్త బ్రహ్మసాక్షాత్కారే కైకూపామలర్యగ్ధృతి ॥ ౩౦ ॥ ఋతిసుకుమారాణాం, కరచరణా
ద్యవయవానాం, పిఠిష్టే - న్యగసస్యచైతో, యగ్యం - తథాప్రకృత్యైవ, సునరః - స్యభావసిద్ధోహస, సైవసుందరముఖం
యస్య, నవనశినవదాచరస్తీ - శిశిరతారతాపహరిణీకనీకె - మయోసై, అరుణే, ఆరుతేనయనై - తాభ్యాం, రుచిరః - త
ధా, నదృశా అన్యూనాధికాః సుభగాస్సుందరాశ్చ, కపిలదయో, యస్య, తథా - పింగాభిస్తేతం, యద్వదనం - తస్య, సమో

ధూయమానో మక్షికాభివవనగజః - తర్జనతాడనమోహనశ్చీవన గాగ్ధ వశక్యద్రజః ప్రక్షేపణపూరితాతమ
రుక్తైర్ద్రవవిగణయన్మైనానత్సంస్థానపిగన్తిదైశాపలక్షణసదపదశే, ఉభయసుభవస్వరూపేణస్వమ
హిమావస్తానైనానాగోపితాపామమభిమానత్వాదవిభిజ్ఞితమనాః, గృధ్రిపీమకచరః పరిబభ్రామ ॥ ౩౦ ॥
అతిసుకుమారకరచరణాశ్చ లలిపుటాహ్వంసగళవదనాద్యవయవపిన్యాగప్రకృతిసుందరః స్యభావహా
ససుందరముఖోనవనశినవదతాయమానశిశిరతారారుణాయతనయనరుచిరదృశ్యకసుభగకపిలకర్ణకణ్ఠానా
సోవిగూఢస్థితవదనమలూత్సవేనపురవనితాశాంషనసికుసుమకరాననముపదధానః పరరాగవలమ్బమాన
జటికుటిలాంకకపితకేతధూరిభారో ౭ వధూతమలిసేననిజశరీరేణ గ్రహగృహీతభ్యావృత్తత ॥ ౩౧ ॥ య
జ్ఞీవావనభగవాన్లోకమిమయోగస్యాద్ధాప్రతిషమివాచక్షేణ ద్రవ్యక్రియోకర్తృభిః సమీప్రతమా
జగరమాన్థితశ్చయనపనాశ్చైతిపిలిఖాదత్యవమోతిహదతేస్తవ్యమానఉచ్చరితఆదిగోదైశః ॥ ౩౨ ॥ త
స్యహయంపురితమరభిసాగ్ధోయాయుర్దేశదతయోజనంసమన్తాత్పురభివకార ॥ ౩౩ ॥ ఎవంగోవ్యగకాకచ
ర్యయప్రజం స్త్రివన్నాసీనశ్చయనః కాకమృగగోచరితః పిలత్యవమోతిన్ ॥ ౩౪ ॥ ఇతి నానాయోగవర్యా

త్వవేనవిభ్రామేణ, పుర్యానానాం, మనసి, కుసుమశరంకామ, ముపదధానః ఉద్రిచయత, ఎవంఘాతో ౭ పి-పరాక్షరతః -
అవలమ్బమానాశ్చ, తె, కుటిలాశ్చ, కపిశాస్య, కేకా, సైపాం, ధూరిభారో, యస్య, అవధూతమలివనం - య, నిజశరీరం, తె
న, గ్రహగృహీతభివగ్రహగ్ర - ర్యభి, వ్యక్తి - జన్మరీతిశేషః ॥ ౩౦ ॥ ఋయ్యియదా, సభాగవాత్ ఋషభః - లోకజనం ౭
యోగస్యా, ధాసాత్వత్వ శ్రీతిపరిధి - మాచరస్త, మాచక్షేణః - పశ్యన్యధూవ - తస్య - ప్రతికూలం - ప్రతిక్రియోకరణం - చ -
బీభత్సితం నిలితమత్యాచక్షేణః - ప్రక్రియోకరణస్య లూకానర్థావహత్వాదిభిభావః - తదా - ఆజగరం ప్రతం - ఎకత్రన్దిత్వా
పాగ్ధోపభోగరూపం ప్రత - మాశ్రితస్థిత - శయనపనా - శ్చైతి - భాదతి - అతనంభోజనం - ధానాదివర్ణంభాదనం, అ
వమోతిమూలత్రయతి, హదతేపురితమత్సృతి - ఉచ్చరితమన్మనం - ఉచ్చరితేపురిషే - వ్యేవనూనోవిలక - తెనైవ - ఆదిగ్ధా
అవలిప్తా - ఉద్దేశాదైవ - ప్రహ - యస్యనః ॥ ౩౨ ॥ ఋబీభత్సితమత్యాచక్షేణ - సభా - తస్యైతి ॥ పురివగ్య, సురభిశాగ్ధానై -
సౌగంధ్యం యస్య - సవాయః, సమన్తా - ద్దతయోజనం, సురభీచకార - పురివగ్యసౌగంధ్యోక్తిగ్యగ్రభావతితయజ్ఞాపనా
ద్ధా ॥ ౩౩ ॥ ఋఎవంగవాదివర్యయా - పానాది - కరోతన్న, తదేహపా - ప్రవన్తిత్యాదినా, కాకమృగగవామివాన్యదపిచ
రితంపుత్తర్యగ్య ॥ ౩౪ ॥ ఋఇతిభిర్దం - నానాయోగవర్యావరణః - యోగిభిరేవం - ద్రవ్యమితి - పద్యనాయనానావిధయో
వృతానికుర్వాణః, సైవల్యధిపతిః మోక్షోధిపతిః - పరమాత్మదృష్ట్యేదంపిశేషణం - భగవాన్సభభావః - ఆత్మనిస్సత్త - శరీరకే - త
థా - సర్వేషాంఘాతానా - నూన్యధూతేచ - భగవతిమామదేవే - పరమాత్మదృష్ట్యేదం - వాసుదేవత - నిస్సృజ్యిన్నితి - అ
శ్చసధానాన - ద్దగోదధాతేన - వ్యవధీయతే ౭ నైవేద్యధానంతిరోధాయకంకర్ - అవ్యవధానైతరోధాయకాభావే

పరబోధకువాక్తైవల్యపత్రికపదోఽవితతపరమానందానుభవతత్త్వనినర్వేమాంఘాతానామాత్మధూతై
భువతివానుదేవతత్త్వనోఽవ్యవధానానందోదరభావేనస్థితసమస్తాదపరిత్రాణోయోగ్యస్వర్యాజితేహ
యనమనోజవాన్తద్ధానపరకాయప్రవేశమారగ్రహణక్రమణాదీనియదృశ్యయోగతానందపివాజ్ఞానాన్య
హృదయనాభ్యున్నతే || 3౫ || * * * * *
* * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే,మహాపురాణే,పద్మసుంద్యై,పద్మమోక్షధ్యాయే* * * * *
రాజోవాచ|| ౫|| ననూనంభగవన్నాత్మరామాణాంయోగగమితభజ్జ్ఞానానలాభధృతికర్తృభిజానాస్తేవ్య
ర్యాజిప్రుసక్తైశ్చదానిభవితమస్తుని || ౧ || శ్రీశుకఉవాచ||పత్ర్యముక్తంకింత్వినావామేకునసోవిప్రన్యమన
వస్తానస్యకరితాతత్తవననంభవ్యతై|| ౨ || తథానోక్తం||నకుర్యాత్-చిత్తిత్సఖ్యంమనసిన్యనవన్తితే||య
ద్విప్రమ్భాచ్ఛిరాచ్ఛిర్వచసన్తతపఃకరమ్ || 3 || నిత్యందదాతికామన్యచ్ఛిద్రంతమమయైరయః|| యో
గినోకృతమైత్రస్యపయ్యుద్ధాయవపుంశ్చబ్ర||౪|| కామోమన్యద్రదోభశ్శోకమోహభయదయః||కర్తృబన్ధ
వ్యయనాల్సేక్తుర్యాజీర్ణ-మతయ్యధః||౫||౫||అధైనమఖిలలోకపాలలమోఽపివిమతైరదవదపద

၇၄၇

మఃపాపిన్యస్య నీత్యాహః॥ తెదే॥ అర్హ్య క్షనయా అవేదమాలయా, అతఏవాన్తపరంపరయానిర్మలయా, స్వైత్యాచారాణామపివేదమాలత్యేనైవపాపిమాణ్యాదిభిః, నిజదేహయాత్రయాస్యచ్చక్రతప్రవృత్త్యా, నిజలోకయాత్రయేతిపారేఽప్యయమేవార్థః, లోకశబ్దోదేహపరః, తయేవార్థతస్యైత్యైవ, అత్యస్మాతమ క్షమాపద్యై మకృతవిశ్వాసాః, అన్తేతమసిసరకవిశేషి, న్యయమవస్థాత్తనైవరిపుణ్యావపతిష్ఠ్య నితత స్త్రీత్యర్థః॥ ౧౧॥ ఋననుతర్హి భగవత్సర్వ భేదికర్తవ్యమనుశ్రితంతత్తాపి॥ అయమితి॥ రజసా, ఉపశ్చతానాంవ్యాప్తానాం-గజిప్రమరాణాం, కైవల్యస్యమోక్షమాన్ద్య, యోగచర్యాభేదస్య, శిక్షణార్థోఽయమవతార- ప్రదర్శమేవంకృతమితిభావః, అర్థ భావధావప్రతిపాదకాక్షణికానుదాహరణమాహ॥ తస్యైతి॥ తస్యఋషభస్యఅనురాగగుణాననుసృత్యప్రవృత్తాః, గుణప్రతిప్రతిపాదకాక్షణికానుదాహరణప్రవృత్త్యాభివేషః॥ ౧౨॥ ఋతేతత్సత్తాపి॥ అహింసా॥ ప్రసముదాగ్ని-అన్యంసన్త్రీసన్ ప్రసముదవతీ, తస్మాదుప-వీప్సేషమమధ్యే, య, ఉత్పన్నోజ్జ్వల, జహ్నువీప్స- ప్రస్థాపి-వర్షేషవససుమధ్యే-అతద్ధృతవర్షం - అభిధిక్-పుణ్యం-యస్య-తత్తదాభూతం - అహింసాభిధిక్యైవ, కుతః-యత్రత్యాఃభారతవస్తస్థాఃజనాః-మరాఠెభ్యఃగవతః-ఋషభాద్యవతారయంకానికర్తాః, భద్రాణినిశ్చేయింసాధనానిగాయన్తి॥ ౧౩॥ ఋఅహింసైత్రివవతఃపియవతసంబద్ధి-వంశః-యతస్సాక్షిర్హ్య-అవదాతఃవిశుద్ధః, విశుద్ధవిభులకీర్తిసంపన్నః - యత్రైవత్రియవతసంకేచురాణిపురుషభగవాన్, ఋషభధూపిణ్యకృతావతారో, బధూవ-సచావత్తిర్ణ- ఆద్యఃపురుషః, యతఃఅకర్తృహేతుం-సవిద్యతేకర్తృసాధనతయానుస్య, తదకర్తృమోక్షప్రస్య, హేతుంధర్మం, చచార॥ ౧౪॥ ఋఅన్యఋషభస్య, కాష్ఠాంశిష్ఠాం, వీశవపి

వైవస్వత్సర్వ క్షనయానిజలోకయాత్రయాన్తపరంపరయాతథైవాశ్చస్తాన్యసి యమవతమన్యస్థాన్తవపతిష్ఠ్యన్తి॥ ౧౧॥ అయమవతారోరజసోపపుత్రకైవల్యపశ్చిత్తార్థః॥ తస్మానుగుణాక్షణికాన్తాయన్తి॥ ౧౨॥ అహింసాభవస్యప్రసముద్రవత్యావీప్సేషమవర్షేషధిపుణ్యమేతత్॥ గాయన్తిన్యత్ర్యజనామరాణికర్తాఃభద్రాణిభద్రాణ్యవతారవన్తి॥ ౧౩॥ అహింసావంశోయతసాన్తవదాతఃత్రియవతీయతృపుమాన్సురాణిఃకృతావతారపురుషస్సభిద్యన్చచారధర్మం యదకర్తృహేతుం॥ ౧౪॥ కోన్యస్యకాష్ఠామపరోన్తనుగచ్ఛన్మనోరథేనాప్యభవస్యయోగి॥ యోయోగమాయస్సవిప్రాయత్యుదన్తహ్యన్తయాయెనకృతప్రయతన్తి॥ ౧౫॥ ఋఇతిహస్తసకలవేదలోకజవచ్యాప్తానాంపరమగురోర్భగవతఋషభాఖ్యానివిశుద్ధాచరితేతంపుసాంసమస్తవృత్తిరితాభివారణంపరమమశ్శతానుతపమిదమనుం శ్రద్ధయాచిత్తయాన్తనుస్మి॥ ఇత్యాశ్చానయత్పువహితోభగవతితస్మిన్వాసుదేవకాన్తతోభక్తిరయోరపసమనువర్తతే॥ ౧౬॥ యస్యామేవకవయత్యానమవిగతంవివిధస్య జినసంసారపరితాపోపతప్యమానమనుసవనంసామయన్తప్రయైవనిర్వృత్త్యాపరయావశ్యపవర్గికమాత్మీన్తికంపరమపురుషార్థమపిస్వయమాసాదితంనోవివాదియన్తే

వా, అపరోయోగి, మనోరథేనాపి-నత్వసుష్టానెన-కోన్య, నుగచ్ఛత్ అనువర్తత-సకోన్యమనర్థితుంశక్యం-చిత్త్యర్థః-కుతః, యోయోగి, యేనఋషభే, యోగమాయా-మనోజవాదయః, కృతప్రయతన్తాస్సేవితమద్యతాఅపి, అప్రయయాహేయతయా, అనాదృతా, స్తాంస్సవిప్రయతిహింసా॥ ౧౫॥ ఋఋషభవతరిత్రవణశాసితాదిభలమాహ॥ ఇతితి॥ ఇతిత్తంధూతం, హస్తప్రసిద్ధ్యాశ్చర్యదోష్వతకానిపాతా, సకలలోకాదీనాం పరమగురోః, లోకజవచ్యాప్తానాంహితోపదక్షత్రిత్యాన్యః, వేదవేదకమాన్తప్రకర్తాన్తవేదస్యగురుః, గవామపిపూజ్యత్వోపదక్షత్రిత్యాన్యః, ఋషభాఖ్యాన్య, భగవతః, విశుద్ధాచరితే, య, చిత్తకర్తృతం, సమస్తవృత్తిరవభిత్ హరితితధా, పరమమశ్శతానామాయతనం ఆశ్రయ, విద, మనుయధాక్రమ, ముచిత్తయాప్రవృద్ధయా, శ్రద్ధయా, అనుసవనంసర్వదా, యోపుమాన-ననుశోత్యా, శాసితయత్వ, నుసృత-అనయోగోత్పశాసితయత్వోర్భగవతిహింసాదేవే, ఏకాన్తత-ఏకానాఅస్యభివరితాభక్తి, స్వనుమన్తతేభవతిత్వర్థః॥ ౧౬॥ ఋకింభక్త్యాసాధ్యమత్వత్తభగవదనుభవరూపాయాభక్తైర్వరితశ్చయపురుషార్థతామాహ॥ యస్యామితి॥ యస్యాంభగవవనుభవసూధాగనరూపాయాంభక్తా, కవయఃపివేషిని, వివిధాని, నృజనిసాపాని, యన్తి, తస్మిన్సంసారే, యే-చరితాపాక్షేతాః - తే, రుపతప్యమానంక్షేత్యమాన-మాత్మనం, అనుసవనం - సామయన్త-భగవదనుభవేనస్యజినమాలానిదుఃఖాన్యసమస్తత్వత్వర్థ-తయైవభగవదనుభవజపితయా, నిర్విరత్యాఅనన్దేన - పరమపురుషార్థలక్షణమపి-స్వయంపాప్రమపిఅవగ్ధి కంఅపవర్గ రూపం-భు-హిత్యాత్మీన్తిమత్వత్వం-వైవాదియన్తే, అనాదర్శహేతుః - భగవదీయత్వేన-పరిత, స్వమాప్తానిసమ్యక్పాప్రతాః-పక్షేతి

మానభిశ్చర్మః - తదేవమితి దయతో భగవన్తం విజినస్తి - సర్వదేవతాభిక్షానాం సర్వాసామధ్యే శ్చ సమతానాం దేవతానాం, లిక్షానిస్తాం కాణిచివస్తి నిమిషం - తేషాం మన్తానికా, మర్షనియామకతయా-అర్థోఽభిధేయభిన్నాది, ప్రస్థానియామకతయాల ప్రతిపత్తిభాగకత్వేననియన్త్రతయా ప్రయోజననిర్వాహకతయా-సాత్మత-రరిద్రష్టరి, మన్తగ్రహితోష్ణజీత, ఇతిదయనిర్దేశః - యద్వా, కర్తృభిలోత్పాదయితరి-కర్తృణ్యభిలాసాధనత్వానుపపత్త్యాఽపి నాపూర్వకకల్పింకింతు, రాత్రిసతప్రతిష్ఠాఫలవత్, త్వప్రపజ్జెనమన్తగ్రహిణ్యప్రజయాశక్తిప్రసృత్యతి, తి, నాయుర్దైవ్యేషిష్టా దేవతే, త్యాద్యర్థవాదైః ఫలప్రదతయాలసకతాగ్నిస్తాని దేవతాయః, తదేవాగ్నిప్రదాయుః, తిత్తుక్తీత్యాఽస్త్రాంత్యుపయాఽవకతప్రబ్రహ్మణివఫలప్రదత్వమత్యాగ్నేయం || ఎవదేవాహయజ్ఞపురుషేయజ్ఞోద్ధత్వేనాగ్నిపురుషరూపి, పరబ్రహ్మణి-పరదేవతాయా-మితి ఎవంభావనమేవా, త్వనో, నైపుణ్యంకౌశలం, తేన-మృదితాఃసర్వస్థాఃకమాఢాఃకర్తృవాసనా-రాగాదయోవా-యస్య, అప్రద్యుభిరితిభవశుభవసంనానాకర్తృభిపాప్రియేణ-హవిస్సుచరుపురోహణాజ్యోదిమ-గృహ్యమాజేమ, హిమామర్దమితి శేషః, యజమానః, స్వయం, యజ్ఞేర్భాజ్య నైలరాధ్య ప్రభితియజ్ఞ భాషి-యే, దేవాభిన్నానయ, స్థాక-పురుషస్య పరమపురుషస్యా, వయమేష, అభ్యధ్యాయత్, యస్మాగ్నిరాస్యం ద్యౌర్ధ్వార్థాం నాభిశ్చరణౌక్షితిః| నూర్యచ్ఛేతుర్దిశశ్చోగ్రితం లోకపాలాభుజేషాన్, నిత్యాదిభగవదైవ్యైరూప్యప్రతిపాదకతాన్త్రాసా రణానుసంహతవానిత్యర్థః || ౬ || ఋషివంభగవదారాధనరూపకర్తృయోగాద్యనుగృహీతోభక్తియోగోష్ఠ్యజాయతేత్యాహ|| ఎవముక్తవిధకర్తృమిత్యధ్యాయాదుర్దాక్షిణ్యకరణస్య - తస్యభరతస్య, భగవత్యు, చైవ ప్రరామతితరా, మేధమానోవర్ధమాన-రయ

చిత్రాక్షయవ్యపూర్వం యత్ప్రాయాఫలంధర్మభ్యం పరేబ్రహ్మణియజ్ఞపురుషే సర్వదేవతాభిక్షానాం మన్తానికా మర్షనియామకతయాసాత్మత-రరిద్రష్టరి దేవతాయాం భగవతివాసుదేవ ఎవభావయమానః త్వనైపుణ్యమృదితకమామోహవిస్సృగ్ధ్యర్థభిర్గృహ్య మాదేవసంయజమానోయజ్ఞభాషోదేవాం స్థాకపురుషాయవేష్యభ్యధ్యాయత్ || ౬ || ఎవంకర్తృమిత్యధ్యాయత్పురుషేయజ్ఞోద్ధత్వేనాగ్నిపురుషరూపి, పరబ్రహ్మణివఫలప్రదత్వమత్యాగ్నేయం || ఎవదేవాహయజ్ఞపురుషేయజ్ఞోద్ధత్వేనాగ్నిపురుషరూపి, పరబ్రహ్మణి-పరదేవతాయా-మితి ఎవంభావనమేవా, త్వనో, నైపుణ్యంకౌశలం, తేన-మృదితాఃసర్వస్థాఃకమాఢాఃకర్తృవాసనా-రాగాదయోవా-యస్య, అప్రద్యుభిరితిభవశుభవసంనానానాకర్తృభిపాప్రియేణ-హవిస్సుచరుపురోహణాజ్యోదిమ-గృహ్యమాజేమ, హిమామర్దమితి శేషః, యజమానః, స్వయం, యజ్ఞేర్భాజ్య నైలరాధ్య ప్రభితియజ్ఞ భాషి-యే, దేవాభిన్నానయ, స్థాక-పురుషస్య పరమపురుషస్యా, వయమేష, అభ్యధ్యాయత్, యస్మాగ్నిరాస్యం ద్యౌర్ధ్వార్థాం నాభిశ్చరణౌక్షితిః| నూర్యచ్ఛేతుర్దిశశ్చోగ్రితం లోకపాలాభుజేషాన్, నిత్యాదిభగవదైవ్యైరూప్యప్రతిపాదకతాన్త్రాసా రణానుసంహతవానిత్యర్థః || ౬ || ఋషివంభగవదారాధనరూపకర్తృయోగాద్యనుగృహీతోభక్తియోగోష్ఠ్యజాయతేత్యాహ|| ఎవముక్తవిధకర్తృమిత్యధ్యాయాదుర్దాక్షిణ్యకరణస్య - తస్యభరతస్య, భగవత్యు, చైవ ప్రరామతితరా, మేధమానోవర్ధమాన-రయ

ఉత్పల్యో-యస్యాసా, భక్తిరజాయతేత్యసయః, భగవన్తం విజినస్తి - అ ప్రశ్నరీరా న్దే, స్థితం, యద్భవయంపుణ్డీకాకారం, తస్మిన్, యత్ర కాశకదహరః - సకరీరయూపం, యస్య-హృదయపుణ్డీకా సర్వ ర్దిహరాకాశరూపి, దహరాకాశస్య పరమత్వత్వాత్, యద్వా, హృదయాకాశస్యశరీరే-శిలాపుత్రకస్యశరీరముపితవయంనిర్దేశః, యద్వా, అతపాదయూకాశశ్చోష్ణాదయా సర్వ ర్దిహరాకాశవనః - స, శరీరం, యస్య, తస్మిన్, హృదయేకాశకత్వేనకాశతభిభిష్యదయూకాశోపేషః, స, శరీరం యస్యేతివా, బ్రహ్మణిస్వరూపేణగుణైశ్చనిరతితయబ్రహ్మణ-భగవతిషాఙ్గాభ్యుపార్జితే, వాసుదేవేనర్వాస్తరాత్తతయాదీప్యమానై, మహాపురుషరూప-ముపలక్షిణమాకారో, యస్య, తస్మిన్, శ్రీమత్సానిధిరుచలక్షితే, అరిశ్చక్రం, దరశ్చక్రః, అసిఃఖడ్గః, నిజపురుషాణాంభక్తానాం, హృదీభి తెలిభివతసన్కల్పలతమభిత్తర్క, స్థితే తేనోక్తపురుషరూపేణ, స్యాత్సన్నివసనసి-విరోచమానై || ౭ || ఋషివముక్తయవ్యత్యాగ, వర్ధనా, మయితాని-తేషాం సహసాని-తేషామ నైతత్పర్య నైకాతే, అవతీతోస్థితః - కర్తృనిర్వాణావనగరరాజ్యభోగాదుట్టనమాప్తినమయోయేనః-అధిక్యత్యుభ్యమానం-పితాగ్నిదపరంపరయ-ఆగతం - రిక్తంధనం, స్వతనయేభ్యో, యథావిభాగం, విభజ్య, స్వయం, సకలానాం సంపదాం-నికతాదాశ్రయ, త్వనికతాత్వగృహ - తులహశక్రమంసాలగామితేత్రం ప్రజ్ఞప్రవహాజజగామ || ౮ || ఋషిసౌపులహశక్రమం ప్రవహాశ్చేత్యత్యాగ-భగవద్భవయన్|| యత్రహృదయోకాశకత్వేన-భగవాన్త-రి-అభునా-పి-నిజజనానాంహృద్యే నిజజనవిషయకవాత్సల్యేన, స్యేచ్ఛాపగృహీతరూపేణ, సన్నిధావృత్తేనసన్నితోభవతీత్యర్థః || ౯ || ఋషియత్ర, అశ్రమస్థానాని, ఉభయతఃఉపర్యుపశ్చ, నాభి, ర్ధేషాంతైర్దృవకత్వైర్నిలమధ్యైశ్చక్రైర్నిమిత్త

భూతైశ్చక్రనద్యాఖ్యాసరితాంప్రవరాశ్రేష్ఠానర్వతః-చవిలకగోతి॥౧౦॥ తస్మిన్మలహశ్రేమోపహాసేతి అనహా
యః నానావిశ్రేణి కుసుమాదిభిః కన్దాదిరూపై రుపహాశైః సై వాద్యైశ్చ-భగవతః ఆరాధనం-సముపామానః కుర్వాణః,
వివిక్రమితుభావారః-ఉపరతః సమస్తోవియమ్యభిలాషోయస్యసః-అతివశ, ఉపభృతః సమృద్ధ, ఉపశ్రమః బాహ్యస్థికర
ణనిగ్రహా-యస్యసః-నిర్వృతిం-ప్రీతిరూపాం-పరాం-భక్తి-నుపా-॥౧౧॥ ఖిపతదేవప్రపహ్యయః॥గద్యయేన॥ఎవం-
తయోక్తవిధయా, అవిచ్ఛిన్నపరమపురుషపరిచర్యయా, సర్వాస్తరాత్పని-భగవతి, నిరతిశయశ్రేష్ఠా-ప్రపర్దమానా, యో-
నురాగః-ప్రేమా-తస్య, భరణిఉత్పాదై య, యద్భుతిం-ద్రవిమాతం-హృదయం, తేన-శ్రేద్ధిభిః సమదగ్ధమా, యస్య-ప్ర
హర్ష, జగనానన్దాతిశయోనా, త్పనిదేహ, ఉచ్ఛిద్యమానం - రోషపులకకులం-రోమాశ్చబుద్ధం-యస్యసమాసాంతఃక
కారః-బౌత-శ్శ్యా-త్పత్రిన్, ప్రణయోనస్స బాష్పేన్, నిరుద్ధో-వలతో-యయో-నై-నయనై, యస్య-అభిరేష, ఎ
వంవర్తమానస్తామః-క్రియమాణం-భగవత్సపర్యాంససస్తా-తత్రహేతుంవదన్విశిష్ట-నిజరమణస్యనిరతిశయశ్రేష్ఠితివి
షయస్య-భగవతో-యే, అరుణచరణారవిశ్లే-తయో-రనుభ్యాసేనో-పచిత్తస్సమృద్ధః-యో-భక్తియోగః-కృత్సమృద్ధభాశ్రే
యవిషయః-తేన, పరిభుతస్సర్వతోవ్యాప్తః, పరమాహ్లాదః-పరమానందో, యస్మిన్-స-గమ్యి-హృదయహృద-స్తస్మిన్-మౌ
గాధానిమగ్నా, భిషణో-బుద్ధిః, యస్య-సః-॥౧౨॥ ఖిపవంధ్యతానిభగవద్వృతాని, యేన-సః, ఎవ్యోహరిత్యాచ్యర్చబో
యం, తదేవవాదః, తేన, అనుపసనంకాలత్రయే, అభిషేకేణస్తానై-న-ఆర్ద్రాః, కశితాశ్చ, కుటిలాశ్చ-యా-జటా, స్తాసాం-
సమూహం-విరోచమానః, సూర్యమండల-ఉజ్జిహ్వనేడగ్రచ్ఛతినతిగ్ధయముపతివృక్-సూర్యమండలస్థం-హీరణ్యయం-
యమో-స్తరాదీశ్యో-హిరణ్యయః-పురుషోత్తమో-శ్రీమద్రామాయణ-కేతకప్రణభాత్పర్వవనమర్ణ-ప్రస్థయధాక

రోతి॥౧౦॥ తస్మిన్-కహవాచశీలసంపకభిలసశ్రేష్ఠమోపహాసేవివధకుసుమశీలయరులనికామ్యుభికికన్మూ
లభలో-పహాశైశ్చ-సమీపానో-భగవతఆరాధనం-వివిక్రమరతవిషయాభిలాషఉపభృతో-పశ్రమః-పరా
నిర్వృతిమహా-॥౧౧॥ తయేత్రమవితరపురుషపరిచర్యయా-భగవతి-ప్రపర్దమానామ-రాగభృత-గ్రుతహ్య-
యశ్రేద్ధిభిః-పహాశైశ్చ-కనాత్ప-స్థిద్ధి-దగ్ధమానరోషపులకకులక-బౌత-శ్శ్యా-ప్రవృత్త-ప్రణయో-హృద-నిరుద్ధ-
చలోక-సయన-ఎవం-నిజరమణారూప-చరణారవిదాన-ధ్యాన-పరిచిత-భక్తియోగ-పరిభుత-పరమాహ్లాద-గమ్య-
హృదయహృదా-వా-గాధిభిషణస్తామః-క్రియమాణం-భగవత్సపర్యాంససస్తా-॥౧౨॥ ఎవం-ధృత-భగవద్వృ
తవిదేయమానస్తా-నుసవనాభిషేకా-ర్చ-కశిత-కుటిల-జటా-కలాప-నవవిరోచమాన-సూర్య-గర్భ-భగవ-స్తం
హీరణ్యయం-పురుష-ముజ్జిహ్వనే-సూర్యమండల-స్థ-తివృక్-నై-తమ-కావాచ-॥౧౩॥ ప, ఎవరోచన్మనః

పార్వాంపుణ్డీకమేవమతీణి, ఇత్యస్తరాదిత్యవిద్యోక్తం భగవత్సం, సూర్యార్కసూర్యాస్తర్యద్విభవత్ప్రకాశికయా
ఋచా, వత్స్యమాణయా, యజ్ఞభక్త, ఋగుక్ప్రవారంధ్యాయస్త్రిధ్వర్గః, ఎతద్భూతక్రంవాక్యమువాచమా॥౧౩॥
ఋచమువాచరతి॥పరోరజఇతి॥ నవిత్యుఃసర్వలోకస్యప్రసవనానుత్పాదనాత్సవితా, సర్వలోకప్రసవనాత్సవితానతు
కీర్తిత, ఇతిస్త్రుతే॥యద్యా, మామైరణే, ప్రహోయతా-సవితాచాత్రవిద్యురైవ, విష్ణోర్మామసహస్రం-మె-ఇత్యుప
కృప్యసవితారవిలోచన, ఇతిసవితృశబ్దస్యభగవన్నామతయోపరితత్యాతే-తస్యసవితృ, దేవగ్రహిస్తో-ర్భగ-వైశో
మయంరూపం, ఇమఃపాత్రిప్రదః, ఇతిగతా, విత్యస్తాబిఉత్తమపురుషమహావచనైరూపమతేతే-శరణం-గచ్ఛామ
ఇత్యర్గః, ధ్యాయామఇతివా, భగోవినిష్ఠి-పరోరజఃరజసఃపుం, లోకవిలక్షణం-లోకపగో-త్రరజశ్శబ్దః, బోకార్
జాంస్యస్య-స్త్ర, ఇతియాసో-క్తః-యద్యా, రజఃప్రకృతిమండలం, తతఃపరం, ఉయంతమస్యరజసఃపరాక, ఆదిత్య
ర్గంతమసఃపరస్తా, దితితతే॥ రజఃప్రకృతిమండలాత్పరాకపరస్తాతే-ఉయంతంనివాసవ-స్థమిత్యర్గః, జాతవేదః-జా
తంసతతమావిర్భూతం, వేదంజ్ఞానం-యస్యతే, నిత్యానంకుచితజ్ఞానమిత్యర్గః-అతసవితృదేవభగ్ర-పక్షై-రామైః-ప్ర
త్యభిజ్ఞాతాభవతి, తత్రాప్రి, యదోక్తవాదః-దేవస్యభగ్ర-ఇమఇతినిర్దేశ్యలాభత్రకస్యశరీరమివిదగ్ర-ప్రస్థ్యో, శ్రీమశోస్తా
దేవోయస్యభగ్ర-ఇమస్త్రాత్రివా॥ మనసాసంకల్పరూపజ్ఞానై-వ-య-ఇదంచించిచిదాత్కంజగ, జ్ఞానసనర్థ, యస్య-అ
దఃస్యస్థుక్తం-అచిదాత్కంజగత్-స్య-రేతసా, స్వస్య-రేతశ్చ-క్రీస్య-రేతః, స్వశరీరభూతేనజేవ, ఆచిక్యఅనుప్రవిశ్య, య
ద్యా-ఇదంచించిచిదాత్కంజగ, త్వ-తేజసా-ఆత్మియసంకల్ప-రూపజ్ఞానై, ప్రపిత్యపూర్వంజీవా-స్య-పక్షిష్టో-ఽపి-పునః
రణకశేబర-వైరణోనుహలవా-పారాయత్మి-యసంకల్పరూపజ్ఞానై-నానా-ప్రవిశ్యర్గః, హంసంజీవం, చక్షుఃపశ్యతి,
హంసంవినిష్ఠి, గృహ్నిధి-శబ్దాదివిషయానాం-క్షు-స్తం, స్పష్ట-ప్రీతి-రాం, నృక-సీదతిఅవసాదయతి-క్షై-నయిస్త

[illegible]

సభరతమకదాకర్పిలీత - మహానద్యాంబరత్రనద్యాంకృతః - అభిషేకఃస్నానం-నైయమికనియతం-అవశ్యం
అవశ్యకం - నిత్యై మితికంచ - యెనః - బ్రహ్మకరంప్రణవం-జపః-ఉదకా దైవద్యాస్తీరముహూర్తయం-ఉప
విష్ణవాః॥౧॥ ॐ హేరాజః-తత్రతీర-తదాధారతామస్థానసమయ - హరిణీవః-పిపాసయా- జలాభ్యాశంజలసమీ
ప్రప్యై-తైవానహదైవ, జగామ-తయాహరిణ్యా-ఉదక-నితరాంపీయమానెన-అవిదగారెమిషవ-ననతోభ్యసిం
కుశ్మో-పుగవతేస్సింహస్య-లోకభయంకర - ఉన్నాదోభ్యసి-రుదవపుతహరిణ్యైశ్చ-భవదిత్యర్థః॥౧౧॥శ్చతమున్నా
ద-యవ్రతత్యాకర్ష్య - సామ్యగన్యవధూర్తిరీడకృత్యాన్యధావై - వ-విగ్ధచావ్యాకులా-సుతరాం-హరిభయన్యసిం
హ-భయస్య-భినివేశేన-వ్యగ్రంవ్యాకలం-హృదయం-యస్యాస్మా-అతవప-పారిష్ట-వదృష్టి-ప్రభులదృష్టి-రతవ-చీతనిశి

[illegible][illegible]

అనుమారిణకుణః, ఈశ్వరరధచరణకాలచక్రంతస్యచరిభ్రమణవెగనస్సగణాదిభ్యోవివర్జితః, అతవస-కృపణోదీ
 నో-మాంశరణ-మానాదితేపార్వత్య - మామేవ-మాతామిత్యాదివిద్యార్థ - ఉపయోగ్యుప్రసాదాధికాన్యంఘాతినః-
 నోపయాయ-మామేవ-గోపయానంగోప్తార-మధికంపన్యాసః-మత్తై-సన్యం, కంచనగోప్తారం-నవేద-మయ్యేవా-తిషిన్ర
 ణ్ణాతితరంవిశ్వానయక్తా-మత-ర్యన్యః - అతఃకారణాదెవమత్పరాయణస్యమదేశరణస్య-హరిణకుణస్య, పైవ
 ణాదికం - ఎతస్మిన్మత్రం మమస్వాస్యోగ్యతీత్యస్థూయారహితేన-మయా-౨వశ్యమసృజే-యం-హేయస్తాతీ, శరణ్యౌపేతా
 శరణాగతానాదరి, విదుషాందోషప్రతివ్రతాయదరి, యద్యశరణం-నవ్యాశరణ్యోరతః త్వేనవిశ్వసనియా-సైమా-
 ముపేతాశరణాగతవిషయేఅనాదరి, విదుషాందోషః ॥ ౮ ॥ ॥ అతవసఘృ-ర్యాస్యాధవః-పరోపకారశీలా-ఉపశ
 మస్యభావాః-కృపణేమ, సుహృదఃసోహదవస్తః, ఎవంవిధైరైశరణాగతరక్షణార్థం, స్వాధ్యై-సప్రయోజనాని, గురు
 తరానపి, ఉపేత, నై, గురుతర్యాపిన్వదయోజనాన్యనాద్యత్యైవంవిధేశరణాగతరక్షణంకర్తవ్యమిహ ॥ ౯ ॥ ॥
 ఇత్యేవం-కృతానువక్తః, కృతఃఅనువక్తఃఆన-క్రీ, ర్యేనపః, భరతః, ఆననాద్యవస్తానతత్త్వా, సనమువవేతనం, అలంకారం
 చరణం, అశనంభజనకన్థమూలాదీనాం, మృగావత్యేనసహ, యోస్మిహ, సైన, అనుబంధంవృదయంయేన-తథాభూత
 ఆసీత్ ॥ ౧౦ ॥ ॥ స్మై-సైవసంప్రమేవాహుకరీకుసుమేత్యాదినా||స్వద-యతీత్య-త్వేన|| కుశాదీన్యా, హరివ్యమాణః-యదీవృ
 గణవిహగమిష్యామితేర్హ్యనంపృకాదయోభక్తయేయరితివిద్యార్థ - వృకాదిభ్యోభయమాశః-౨-హమానః-సాలావృకాలర

శ్వరరధచరణచరిభ్రమణయెగనస్సగణమహృదస్థభృగిపరివర్తితత్కరణంచమోపసాదితోమామేవమా
 తాపితకాఘ్రిత్యుద్ధృతాఃకీయాధికాంశ్చిపయాయమామేవగోపయానవధియన్యానాన్యంకంచనవే
 దమయ్యేవిప్రబద్ధశ్చతవసయమామత్పరాయణస్యపైవపాలనప్రీణనలాలనమనసూయనా-౨-సృజేయం
 శరణ్యౌపేతాహిహోమోవిదుషామ్ ॥ ౮ ॥ నూనంవఘృర్యాస్యాధవఃపశుమశీలాశ్చపణసహృదవంశిధై-తై
 స్వాధ్యై-సపిగురుతరానపి, ఉపేత, నై ॥ ౯ ॥ ఇతికృతానువక్త, ఆనసశయనాటినస్మాదీధునవమృగజవచనా
 సైహానుబద్ధ-హృదయఆసీత్ ॥ ౧౦ ॥ ॥ కుశీకుసుమసమిత్కలాలనకూటాదకాన్యాహరివ్యమాణోవృకసాలా
 వృకాదిభ్యో భయమాశంసమానస్య హహరిణకుణకేనవసంసమావితేతిపధిపధిమముగ భావనయ త్రవిష
 క్రమతిరతితయప్రణయభరహృదయోకార్యత్యా తేన-సైహోద్యహత్యేవమురస్యత్వతేనాధాయోపలాల
 యన్మ దంపరమామహ ॥ ౧౧ ॥ ॥ క్రియాయాంనిర్వర్తమానాయామస్తరాశైవ్యత్యాయోత్యాయయదై న
 మభిచక్షీతేతర్హి వావవర్త పతిప్రకృతిస్థినమనసాతస్తాఆశిజతకా-ప్రైవ్యస్థినాద్యత్వతేనసత్తే ॥ ౧౨ ॥ ॥ అ
 న్య ఛాతుభ్యశ్చమద్వి గమనానప్రదరిణభవకృపణస్సకరుణమితితర్హిహరిణకుణకవిరహపివత్పవృద
 యసనానప్రమేవానుశోచన్-అశక్తిలంకమాదధిమిత్తేఇతిహావా ॥ ౧౩ ॥ ॥ అమితవై-కృపణవిదాలశో
 మృతహరిణేసుతో-౨-హమామనార్యన్యతేకీరాతమతెకృతసుకృతస్య కృతపిద్రవ్యుత్పప్రత్యయేనతద

ణ్యత్వనః-హరిణకుణకేనసహైవ-వసం ప్రవీణితి-పధిపధివ-ముగ భావనసౌకమాద్యేణ-మాద్యేనవా, యత్రయస్యానెవి
 వక్రమణిఃఆత క్రమతిర్వదజ్ఞమతిర్వాగస్తమసమర్థోభవతి-నెచ్చతిహ-మృగ, ప్రదా-తంప్రణయభరణ-సైహాస్యాత్ర-గ్లో
 యస్త్రి, తద్ధృదయం-యస్య, తథాభూతోభరతః-కార్యత్యాన్యగవిశ్లేషజదుఃఖానహిష్టస్వరూపాదైన్యా-త్సూ-ధైన-
 ఉద్యహతిగ-ధయోరాగోప్యగచ్ఛతి, ఎవమానసనమయేఉత్సక్తేయసనమయేఉదరీసహ-ధాయ-పరమాంముదం-అవా
 పార్వప్రవా ॥ ౧౧ ॥ ॥ క్రియాయాంనిర్వర్తమైత్తికాదిక్రియాయాం-నిర్వర్తమానాయాం క్రియమాణాయాంసత్త్వం
 అస్తరాశైవ్య-క్షణేక్షణే-ఉత్తాయోధాయ-యస్త - నమ్మగ-మధిచక్షీతపత్రితి-తర్హి వావదాహి, సవర్త పతిర్వరత
 పృకృతిధైనస్వధైనమనసా-తస్మైగుగాయ-ఆశివఃఆశా-సై-ఆశీరాశానసమహాహ ॥ స్వస్తీతి|| హేవత్వ-తేనుభ్యం-సర్వ
 స్వదప్రదేశికాతవ-స్వస్థిస్యాదిత్యాదై-త్వై ॥ ౧౨ ॥ ॥ అన్యఛాతుమ్మగస్యా దర్శనై-కరుణంయథాభవతీతధా-
 వమనుశోచ-స్మితివత్కమాప్రకారేణ-హేవాచాతేతన్వయః-కథంభూతో-౨-మశోచ-న-వృధనభవ-నితరాంజీతమనాః - ఆ
 తతదైహాయుక్తైన-హరిణకుణకసేవాపరమేణ-విషయే-హృదయం-నన్తామీయస్యసః-మహ-త్స-శ్చిలం-మోహం - అధి
 మ్మితఃపార్వపితస్వ ॥ ౧౩ ॥ ॥ అమితీనంభావనాయాం-బతేత్యనుకమ్మయాం-అహౌభితిభిదే-మతాయాఃహరిణ్యా-స్య
 తః-అతవస-కృపణః-విదాలశః-శరకారతయోరివ-వచ్చనపరాకూర్-రామతి-ర్యన్య - అత్తతమకృతస్యనిర్వాగ్యన్య-అనా
 ర్యన్య - మమ-తచ్ఛార్వత్వాదిక-మదిగ-యే-కృతఃపిన్ర-మృదై-న-తథాభూతేవ-అత్తప్రత్యయేనస్యయ్యైవ-సుజనతి

[illegible]

విగణయః సుజనశ్చకమాగమిష్యతి || ౧౪ || అపి త్మేమేతాస్మిన్మాత్రేమోపపన్నోద్భవేన సందేహగప్ర
ద్రత్యైమి || ౧౫ || అపినవ్యక్తస్సాలావ్యకోఽన్యతమోమాత్రేకచరవకచరోవాభత్యుతి || ౧౬ || నిమోగతతి
హభగవాన్సకలజగత్త్వేమోదయప్రయ్యత్వాఽద్యౌషినమమమ్యగవధూన్యన ఆగచ్ఛతి || ౧౭ || అపిస్త్వి
దక్ష్తతనుకృతమాగత్యమాంసుఖయ్యవ్యతిహరిణరాజకుమారోవిధిధనచిరదర్శనయినైవ్యుగదారకవినోదై
రసంతోషంస్యానామపసుదత్ || ౧౮ || త్వేళికాయాంమాంమౌషానమాధ్యాఖిలతదృశంపేమనగంశ్చై
వతిశచతితఆగత్యృషదపరువవిషాతాగ్నిలరతి || ౧౯ || ఆనాదతపావిషిష్టిషిడూషితేమయోపాలభ్యభిభ
భిత్సవద్మ్యపరతరానబుక్షికుమరచదహితకరణలాఽపత్సై || ౨౦ || కేవాలతైలచరితతవస్థవస్త్వి
న్యాఽనయానుదియమనస్సవిదయక్ష్ణసారతయతనయతనమభగశితవతఖరఖురపదవక్షిభ్యృవిగవిర
జాతురస్యక్తృపణస్య మమగ్రదవలచదవీనుచయన్యాత్సానసంభవత్యతకౌతుకంద్విశానాంస్వరాపవర
కామనాం దేవమనంపకంకోతి || ౨౧ || అపిస్త్విహాభగవానుపవతీరెంతమ్యగభయన్యతృమతారత
ప్యగబాలకంస్వాత్రపవగ్రభృష్టమనుకమ్పయక్తృపణజనవత్సైలపతితి || ౨౨ || కివాఽఽత్సవశ్చైవ
స్యరదవదహనశిఖాభిరుపతప్యమానహృదయధృలనశిశింమాముపస్యతమ్యగితనయంశిశిత్వానూరా
గగుణితశిజవదననలలామృతమయగభాస్తిభ్యుదయతీతివా || ౨౩ || ఎవమఖులమానమనోరధాకలహృద

యన్యః, కృష్ణ సారతనయస్య తమతరాః శుభగాత్మ - శివతాత్మ, శారాత్మకరీనాశ్చ - శురా - యేష - తేషాం పాదానాంత్రత
తత్రాగ్నిః - తానాం - పక్షి - భిర్భగిణిం న్యుగ - సైన రహితస్యా - తేషాం - తురగ్యదుఃఖితన్య, మమద్రవిణమాగ్నం, సూచయన్తి
సతీ, స్వాత్మానం, తాభిః పక్షిభిః కృతకాతుకం కృతమజ్జనం, గ్వర్గాపవర్తకమానాం, వీణానాం, యజ్ఞభూమిం, కరోతి
యన్తి - దైత్యుగం కృష్ణతన్తి - సర్వస్య బోధతే, తిన్నతే - ॥ ౧౦ ॥ ॥ శ్లో ౬౩ తేనైతి, తన్తి స్త్యగం దృష్ట్యాన్యమృగత్వం సం
భావయన్నామ - ॥ అపిన్దితి భిన్సింహయా, స్త్యుతామాతాయన్యత, మదీయమదాత్రమాదృశిప్త, మేనం, మృగశాలం,
కృపణజవతన్య, సాధగవా, ఉమపక్షిన్తిన్య, కృపయా, అపిన్తిత్, పరిపాతిరక్షతే - ॥ ౧౧ ॥ శ్లో ౬౪ సైన్యస్య
ర్మసఖం పాగ్నిష్టాహం - ॥ కిం తెనం భావనాయాం, అప్రజగ్నేషెషమృగపక్షేషెష, యే, జ్వరరాజే - ॥ ఏవదవదహం - సస్య,
జ్వాలాగ్ని, రువతప్యమానా, హృదయయాపానలనశిన్యన్య, జలన్యం పద్మం తాపసోభూమిభిల్లగహణం - ఉపన్య
తాలమృగతోమృగితనయోయన - తింమాం - చన్యై - స్వధయతితాగ్నిన్యింగమయతి - ॥ ౧౨ ॥ శిశిరం చ త - హ్యన్యం - చ - మయ్య - సు
రాగణగడితం చావత్రితం - ఘనపునః - ॥ స్రవ - ద్యదననలీలం - తదేవామృతమయగధ - స్రవ - సైన్యో - కేవామస్త్రవాదినో
జవనసలిప్త - సాపశంకమయన్తి - ఉపస్థిన్యం - ఉపస్థతమృగితనయభిపారె - మనోరధా - ప్రరమతే - ఉపస్థతే - పాగ్ని - మృగిత
నయః - కిం నాస్యదయవ్యతీత - శేవంసమానమ్ - ॥ ౧౩ ॥ ॥ శ్లో ౬౫ తిక్తరీత్యా - ఏవశంక - ॥ సక్రమనోరధా - ప్రరహ్యతకః - ఉ
తాలమక్తాత్మ - అఘటమానా - యేమనోరధా - సై - రాకలంబృదయన్యన్య - సభరతః - మృగదారకాభాసేనమృగదారక
శ్లాజన - పాగ్నిర్లక్ష్మణ - అప్తరాధుతేన - యోగారమ్య - ఇతీజ్ఞానయోగారమ్యత్ - స్వయోగతపనః - స్వవర్ణా - ॥ ౧౪ ॥

చితకర్తయోగరూపాత్తపసంభవగదారాధనలక్షణాత్ భాగవద్వక్త్రీకానాచ్యతపసః - పిఙ్గాశితఃపిఙ్గాష్ట్రేఽఽధూత్ - పాగ్రేభక్తర్త్యైహేమఃకథమితరథేతిభతరధాపాగ్రేభక్తర్త్యమూలత్యైభావే-మృగదారకానక్తిజాత్యస్తరే - ఎగతుణకా-నామైత్సృష్టత్రైకకథనానక్తసాన్యై - నిశ్చయన్ప్రతిపక్షతయామక్తిమిరేధితయా-పూర్వం-చరిత్యక్తాః-దుస్త్యజా-హృదయభిజాతాఽరసా యేనతస్యైస్త్రివ-పునరేవంవిధేనా న్దరాయణ-విహితోయోగార్మ్యాయస్య-తస్యోరాజైర్భరతస్య-మృగార్కకస్య-భౌషణ్యాదినిమిత్తేనానుషంజే-అత్తాన-మవిగణయతః - ప్రమత్తస్య-తావదేవకారితభవఃప్రవేగి-కాలఃప్యత్యుకాలః-దురతికమఃఅవర్జనీయః-మూషకచిలంప్రత్య-హిస్పద్యభవా-చద్యతపాప్రతిష్ఠః॥౨౭॥

స్థానభరత-స్థదానిమపిమరణస్థమయైఽపి,స్వపాత్యస్థానం-మృగ-మాతృజమివ-అనుశోచ-స్త-మభివీక్షమాణః-ఆత్మయాభిమానెన పశ్యే-మృగఎవా-స్థక్షమాణః-ఇమండహం-మృగణస్థ-పిన్ద్యై-కేలర-మనజ్జనస్థ-అమృతా-అవినష్టా-పూర్వజవాన్తస్య-ఎతి-ర్యస్థతధాభూతః-ఇతరవత్సృక్తికృతజన-మృగశరీర-మవాప్య-యేయంవాపిస్తరస్థానంత్యజత్యై-కేలరమిత-స్తమేపేతికా-నైయనదాతద్భావభావిత-ఇత్యుక్తరీత్యాచ్యుగవసుస్తరకమృగత్యుషేవాపేత్యస్థః॥౨౮॥

తతస్యగజస్థస్యపి - ఆత్మస్థః-మృగత్యునిమిత్రం - పూర్వభవభాగవదారాధనానుష్ఠానప్రధావెన-మృగానస్థఎవేత్యనుస్త్యుత్యనిశేరరామనుత్యమృగాన-అహః॥౨౯॥

అమోఽభితి॥ అత్తవతాంజ్ఞానినా-మనుషధాతే-మార్గానుసరణా-ద

యోమృగదారకాధానినస్సర్వభక్తర్త్యయోగార్మ్యణితోవిభ్రంశితస్య యోగతావసోభగవదారాధనలక్షణాచ్చ కథమితరధాజాత్యస్తరేఎగతుణకానక్తసాన్యై హేమైశ్చైయన్ప్రతిపక్షతయాపాగ్రేభక్తర్త్యకథనానక్తసాన్యై తస్యైవమన్దరాయణహితయోగార్మ్యణిర్భరాజైర్భరతస్య తావదేవకారితభవఃప్రవేగి-కాలఃప్యత్యుకాలః-దురతికమఃఅవర్జనీయః-మూషకచిలంప్రత్య-హిస్పద్యభవా-చద్యతపాప్రతిష్ఠః॥౨౭॥

తదానిమపిపార్శ్వవర్జితమాతృజమివానుశోచ-స్తం తమభివీక్షమాణోమృగఎవాభినివేశితమనాపిన్ద్యైకమిమంసహస్యగణకేలబరంమృతమస్యస్తృతపూర్వజవాన్తస్యనిరీతరవస్యగశరీరచుభావ॥౩౦॥

తత్యాపిహావాత్సనోమృగవ్యకారణంభాగవదారాధనమహానుభావేనామస్త్యుత్యాభ్యుక్తమనుతప్యమానఅహః॥౩౧॥

అకాంక్షంభాష్ట్రేఽహమాతృవతామనుషధాద్యర్థిమిమక్తసమస్తసత్త్వవివిక్తప్రకారణిరణిసాన్యైవతతత్సనిరై సామాత్మవతాంభగవతమానుషైవేతదనశ్రవణమననం కీర్తనారాధనానుస్తరణాభియోగనాశూన్య సకలయామెనకాలెనసమావేశితం సమాహితం కాత్యైస్సమనస్తత్సన్తరణుబధసాన్యరాన్యగనుతమనుపరిసుసావ॥౩౨॥

ఇత్యేనంపిగుణనిర్వోపిన్ద్యైజ్యమగ్నిమాతరంపునర్భగవతఃతైత్రముపశేషుభిలమునిగదయితంసాలాగ్నిమంపులస్యపులహళిత్రమంకాలజ్ఞరాత్పత్రిత్యజగమ॥౩౩॥

తస్మిన్మల్లంకాలంప్రతిక్షమాణస్యకైచ్చభృతేముద్విగృహితస్తపహదరశ్చుమ-చద్యత్యుమిరీధాన్యవర్తమానోమృగత్యునిమిత్రవసానమెనగణయన్యగశరీరతీగోదశక్తిస్తమత్సన్త॥౩౪॥

***

***

హంధ్రాక్షః-అపాకప్రమతిభాదోపాప్రతిష్ఠః॥భౌతమేవాహ॥యద్యస్తా-త్యక్తాస్యమస్తాడిపాతదనుభి - సజ్జాయెన-వివిక్తస్థిస్తం-పుణ్యారణ్యం-తదేవ-శరణంగృహం-యస్య - ఆత్మవతఃజితైస్త్రియస్య - మమ-నర్వేసాంధూతానాం-ఆత్మరాత్త-ధూతే-భాగవతివాసుదేవతస్యభాగవతః - అనుశేవణాద్యభినివేశెన - అశూన్యా-స్పకలః,యామూ-యన్క్ర-తేనకాలెన-సస్య - కావేశితం-కాత్యైస్సమనస్తర్యమిమభ్యుస్థమానోతంప్రత్యాపృతం-యన్త-స్త-దేవ-పునరధనా-రాగాన్యగనానక్త - చదుభద్రమమ-మృగనుతమనుస్తృత్య - శరీతకా-త్యైస్స-యోగా,త్ససావప్రంశితమే॥౩౫॥

జ్ఞాతిత్యైవం-నిగ-ళంఅనావికప్రత్యైనిర్వోదేయనశః-మాతరం-మృగీంహరిణీం-విన్ద్య - ఉపశమశీలానాం-మనిగణానాం-దయితంపియం-భగవదభివక్తిస్తానం-సాలాగ్నిమాఖ్యం - పులహళిత్రమంప్రతి-కాలజ్ఞరాత్పత్రిత్యతోన్వితైత్రిస్తానాభ్యుత్తా-దాజగమ॥౩౬॥

తస్మిన్మల్లంకాలంప్రతిక్షమాణస్యకైచ్చభృతేముద్విగృహితస్తపహదరశ్చుమ-చద్యత్యుమిరీధాన్యవర్తమానోమృగత్యునిమిత్రవసానమెనగణయన్యగశరీరతీగోదశక్తిస్తమత్సన్త॥౩౭॥

జ్ఞాతికైచ్చభృతే-భాగవతవత్సన్తస్త్రికాఖ్యానం-శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం-పద్మమసంసృజ్ఞే-అష్టమోఽధ్యాయః

***

శ్రీమఃకావః॥ అధికస్యపద్యజవరస్యాశ్చీరప్రవరస్యశ్రమమదతపస్యస్యాధ్యాయాద్యయనాధ్యాపనసం
తోమతితిత్ప్రత్యయత్యై గవిధ్యాననయత్తజ్ఞానానందయత్తస్యాత్మసద్భవశ్రుతిశీలాచారరూపాదా
ర్యగుణావసాదర్యా అక్లజాలయాశ్చీరుసంసయమీయస్యాంభార్యా యామ్॥ ౧॥ యస్తతత్రభ్రుమాం
స్తంపరమభాగవతంరాజ్నిప్రవరంభరతమత్సృష్టన్మృగశఃశీరంబరమశ్శీరేణపితృత్వంగతమాభాషితి॥
తతాప్రిన్యజనసక్తాచ్యుభ్యుముద్విజమానోభగవతశ్చర్రబద్ధవిధ్యంసనశ్రవణస్తరణగుణవివరణంబరణా
రవిన్దయగళంమనసాపిదధానతత్సనశ్రపత్రభాళతమాశ్శరమానోభగవదనుగ్రహణానుసృత్యస్మృత్యూర
జ్ఞావశఖిరాత్మానమున్త్రజడవావిధిరన్యరూపైదధ్యయానమలలోకన్॥ 3॥ తస్యాప్రిమావాత్తజ
న్యస్యపితృపుత్రసృష్టమానుభవమనాలశనమావర్తమాన్సంసారాన్యాత్మసంపదశ్చంవిదధానాడపితృతత్రభ్రు
శ్శృణ్వచావసానిసానిసృనియమానసఖిత్వాతానస్మిన్మతశ్చీయదనుశ్శ్చేనసాభావ్యంపితృపుత్రైశ్చేతి॥ ౪॥ స
హాపితమహాపితృసమైధావేనాసద్భీచీనమివస్త్రతకోతిస్యనాన్యధ్యాపయన్మగ్నసహవాన్సహృత్తిన్సప్రణ
వశిరస్త్రిపదీంసాపిత్రింశ్చైవవాన్సన్దికాన్సాన్సానధీయానమవ్యసనమవేతతరూపంగామాయామాన్॥ ౫॥

కింకువ-స్థ-ర బుద్ధివిధ్యంసంసంత్రవణంస్తరణగుణానాంవివరణంకథనంచయస్యతత్త్వ-కర్త బుద్ధివిధ్యంసనసమగ్రశ్రవణాది
య క్షుమత్కర్త-వివరితం-భగవత-శ్రవణార్థవిస్తం-మనసా-విదధానవిశేషణధారయత్ ॥౧౩॥సమిప్రత్యక్షస-స్వస్థః
దాదివేషస్యపుత్రస్య-పుత్రస్మిహేనానుబద్ధమాన క్తవనీయస్యతధాధాతస్య-సమావర్తనసాత్కర్యత-తత్కర్తస్యనా
స్సంసార-రాగ్ధర్మాధానాదీస్యధావిధి-కర్తృణః-ఉపసితస్యతస్య - అనభివేతాత్ భూర్భువాననయా-వగతత్వాచ్చిచ్ఛి
యత్యేనానభివేతానపితౌచావమనాదీ-కర్తృనియమా-నిత్యైవైమిత్రిదిశభజననియతా-స్సమశ్చియత-శిష్టాయం
సౌమమాహ॥అనుశిష్టేనెతి-పితృస్యకాశా-దనుశిష్టేనవివిష్టజ్ఞాపితేనైవ,పుత్రేణ-భాతేవమితిబిల్బధ్యత్యర్థః ॥౧౪॥భౌ-
పివ-మియశ్చిత్సానిర్వృత్తస్య-తయ-తప్తస్మిధావేహ-సగ్రహీనమనమివీనమన-కరోతి,చ్యుత్వాంగ-ధ్యాయయ్యక్,ఘోష
కాంత్యంప్రొత్పవద్యాంవాఉపాకృత్యయధావధి॥య కృష్ణాంగస్యగీమితమానాస్సిప్రా-ర్థవజ్ఞమూ,నిత్య కర్తత్యావదా
నధ్యాయయ్యక్-తావదాదా-వ్యాప్తతిధిస్సహ-ప్రణవశిరస్సహతాం-త్రివదంసావిత్రింగాయత్రిం,వ్యాప్తతయోమా
రాదయః-ప్రణవఃకాతశిరఃపమాపాద్యోతిరిత్యాది॥ఎవంధూతాంసావిత్రిం-శ్రీకృష్ణవానస్త్రికాంశ్చయోమానానధి
యానమపిలస్యయనంకుర్వామపి-పుత్రం - అనమవతరూపంగ్రహస్యపూర్వ్యాదియ క్తం సభవతియధాతధా - గా
హయా-మాన-తావతాకాలనాపి-స్వరామపూర్వ్యాదియ క్తవ్యా వ్యాత్యా దిగహతాగాయతీతస్యధానాహాదిత్య
ర్థః ॥౧౫॥ఎవంసాస్త్రజెలత్తనిఃకత్తావైపుత్రసామాన్యః,తిత్తయ కర్తత్యా-పుత్రయావలత్తని-అనరాగణా,వేళం
తన క్తం-చిత్తం-యనసః-శాచాదీ,బాహుకర్వాణసావధిబహుచరణవతః-యానకరాణి-ఉపకుర్వాణాగురుశిష్యావద

నావేద్యాన్యనాదికుర్వాణోబ్రహ్మచారిశౌచంస్తానాదిజన్యాశుద్ధిఃప్రతానికాన్ద్రుతాదీని తాన్య,చధియుక్తాన్యపి,అవి
 స్మృతవేదస్మృతస్యాన్యయనానపేక్షత్వాన్యన్యనాకానికర్త్యాన్యమయ్యుక్తాన్త్యర్థఃసవ్యగనుశిష్టేనపుతేణఃభాన్యమిత్య
 సదాగ్రహఃదురభిమానవాక్-పుత్రమనుశాన్యాపిశిక్షిత్యాపి - అనధిగతఃసహారథఃపుత్రవైద్యవ్యసాహాయనః-తావ
 దేవ,అప్రమతేన-కాలేనమృత్యునా-స్వయం-గృహే-ప్రమత్తస్స-స్మృతసంహృతఃపుత్రభివృద్ధః || ౬ || అధఃపదసంహృ
 త్యనంతరం-యమియసీకపిష్టా-ద్విజనతీద్విజభార్యా-స్వగర్భజాతం-మిథునం-సవత్పాన్య-ఉపసమిమ-సిధాయనత్వ
 ధీనంకృత్వా-స్వయమనుసంప్రయ-అనుమరణ-క్రమియా-పతిలోక-మగాత్ పాప్రవత్తి || ౭ || ఊపితర్య-పరతేవతేనకీ-
 భాగితోనవ-ఎనం,విప్రం-జడమతిరితిబుద్ధ్యా - అనుశాసనరూపాన్వృద్ధాన్వృత్తస్తవ ర్తిమైచ్చుక్-శిక్షేనాకు
 ర్వస్మిత్యర్థః || జడమతిరితిత్యత్రపాతుంపదకాపిశిష్య || అతత్ప్రభావపిదవస్సభాగిత్యుప్రభావమజానస్తః- తతాప్రపిహే
 తుః, త్రయ్యామేవవిద్యాయంకర్తవ్యంబోధకకేవలవేదవిద్యాయామేవ-పర్యవసేతమతయః - నుబ్రహ్మవిద్యాయంవేదాన్త
 విద్యాయం-పర్యవసేతమతయః || ౮ || ఋయదా-నజడపిహే,ద్విపాత్తమభిః-హేతన్త-త్ర-జడ-బధిరై-త్యభిభావ్యమా
 ణః-తదా-తదనురూపాణిత్వత్తద్యనురూపాణి - ఉత్తాదజాత్యబధిర్యావసూచకాని-చచాంస్యా-భావతే-స్వయంని
 ర్వాప్యసారో-ఽపిపరేచ్ఛయా - కార్యమాణః-కర్తాణి - కకోతి-మూల్యమన్తరేబలాన్యతర-కార్యతేనాపిష్టిః-వేతనం
 శ్చుతిః-విష్ట్యాదిధి-ర్యవృచ్ఛయాన్త వాద్య - పసాచితంపాప్రప-తదవ్య-బంబహువా-మృత్త-ంకదన్తం-వా-అభ్యవ

వంస్తాత్తజలత్తన్య సరాగావేతిచిత్రకృచ్చావమనాన్యయన ప్రతనియమగుర్వనలతుశూగ్రవణాదీన్యావ
 ముర్వాణస్యకర్త్యాన్య నభియుక్తాన్యపిసమనుశిష్టేనభావ్యమిత్యన దాగ్రహఃపుత్రమనుశాన్యాపి తాన్యయంతా
 వదనధిగతమహారథఃకాలేనాప్రమతేనస్వయంగృహప్రమత్తస్సంహృతః || ౬ || అభయమియసీద్విజన
 తీస్వగర్భజాతంమిథునంసవత్పాన్యఉపసిధాయన్యమనుసంప్రయపతిలోకమగాత్ || ౭ || పితర్యురతే
 భాగితరవనమతత్ప్రభావపిదవత్ప్రయ్యాం విద్యాయామేవపర్యవసేతమతయోనవరవిద్యాయంజడమతిరితి
 భాగితరనుశాసనర్యదాన్వృత్తస్తవ || ౮ || సవపాగ్నితైర్విపదవశుభిరన్త-త్రజడబధిరైత్యభిభావ్యమా
 ణోయదాతదనురూపాణి ప్రభావతేకర్తాణిచకార్య మాణఃపరేచ్ఛయాకరోతిపిష్టిఃవేతనతేనావాయు
 యానాయుచ్చయూహోపపాదితమల్పం బహుమృత్తంకదన్తంవా-భ్యవహారతచరంసైనిగ్రామీరినిమి
 త్రంసైన్యవృత్తినిత్రస్వసిద్ధమితుద్ధానుభవానన్తస్వాత్మలాభాధిగమస్సుఖదుఃఖయోర్ద్వంద్వనిమత్తయో
 రసంభావితదేవభిమానః || ౯ || శిరోష్టవాతవద్దే మవృషభివానావృతాక్షఃపిసస్సంహననాక్షఃస్థణ్డలసం
 వెకనానున్తరనామజ్జనరజసామదూమణింవానభివృత్త బ్రహ్మచర్యసంకుటావృతకటిరుపమితేనోరుమషి
 ణాద్విజాతిరితిబ్రహ్మబుద్ధినిసంజ్ఞయాతదజ్జజనావమతోపిచచార || ౧౦ || యదాతుచరతతహారంకర్తవేత

వనతపిష్టయతి - పరంకేవలం - పార్వభ్యోపభోగోపయక్తదేహధారణార్థం - భుక్తేనస్మిన్విగ్రయ ప్రీతయేతత్రచే
 తుంపదవ్యసినష్టి || ౯ || స్మృతైః - నిమిత్తైః - నిమిత్తైఃస్సుఖదుఃఖనిమిత్తైఃపుత్రాన్యకర్త్యాన్యాత్మస్వరూపతిలోధాయకానియ
 స్తాత్మ-ఎంపవిధి-య - స్వసిద్ధమితుద్ధానుభవానన్తస్వాత్మసైన్యసిద్ధ రాగాదిరహితజ్ఞానానన్త స్వరూప-అత్త-తస్య-అధి
 గమఃయాధాత్మ్యజ్ఞానం-సనిత్యో, యస్య, ద్వంద్వసిద్ధిష్టాపినిమిత్తైఃకారణాని,యయో - ప్రయోస్సుఖదుఃఖయో.
 రసంభావితదేవభిమానఃద్వంద్వనిమిత్తస్సుఖదుఃఖాదిప్రయక్తదేహాత్మాభిమానసంభావనామూత్రరహితభివృద్ధః || ౯ ||
 అతవ - శీతాతపాదిమ, వృషభభివరవిద్యవా - నావృతంఅనాభ్యన్నం-అక్లి - యస్యనః-పీనపరిపుష్టసర్వావయ్
 వః- సంహననానికరినాన్యజ్ఞాని, యస్యస్థణ్డలసంవేతసంభూయనం- అనున్తరనం-తై-తేనాక్ష మర్దనాభావః-అను
 జ్జనంమలూపనయనార్థస్తానాభావః - ఎని-ప్రజత్సరీరమాలిన్యం-తేన-అనభివృత్తమచటం-అప్రవర్తనంబ్రహ్మ
 తేజః-యస్య-యథా-మహావడి - ర్వాన్యమలినా - నభివృత్తతేజాభవతి-కుభి తేనపటేనావృతాకటిగ్యన్య,ఉరుమషిణా
 పృథాతమతన-ఉపమితేనో,పటణేన-ద్విజాతిరిత్యాదిసంజ్ఞయావాచకతేన-వ్యవహీయమాణః,అతర్జజ్జ-జన్తర్యో
 గీష్వరచర్యాన్భిజ్జైజ్జై - రవమతఃనిర్దితస్పక్-విచచార || ౧౦ || ఋయదాతు-వేతనాభ్యుతే,పరేభ్యః,ఆహార-మిహ
 మానఃఇచ్చన్వన-వేతనమితిచారే - ఆహారమిత్యన్యనన్తరం-లబ్ధమిత్యేకేవ - ఆహారమన్నానికం-లబ్ధం-వేతనం-ఈహ
 మానఃకుర్వాణో,భవతి- తదా - ఆహారప్రలోభానన - గృహీత్యభిః-కాదరకర్తృతావిశేతకర్త మమిలోజనాదా,యయ

క్తః ప్రపక దారకర్తాపిఠోఽకింత్వ - త్రకర్త మస్యప్రత్యేకేత్యతం సమం భవత్ - ఇతః ఉద్ధరణే విషమం స్యాదితి - సచర -
 వైషమ్యమేవద్యయతి - న్యూనమధికమితి - భాగ్యభిర్భూతాను-రాదీనః పశ్యంతవ, దృఢయతి, కణాశ్చుర్జ తన్మలాః, పి
 ణ్యాక స్తైలయన్తో న్నితంతిలిప్తమ్ - ఘటిరణంతుః - కుల్కామాంకుశు త్థాః - దుష్టామామానా - స్థావీపురిషం సాత్రలగ్నం
 దగ్ధాన్మమ్ ॥౧౧॥ ఘటం తస్య దేహనాదరమభిధాయాధః, కృతకృత్యాః ప్రతిత్వ స్వమృత్యుం ప్రయవివాతిధి, మిత్తు క్త
 గీత్యాచరణోద్యోగవ్యసంభవమంభ క్తుం తస్మాత్సృజ్యతమత్యమావిమలం హ్యన్తాచ ॥ అథతి ॥ హేమిష్ఠ రాత. భరతస్య
 దంపత్యమాణమద్యుతంతకర్త - శృణు - కశ్యి-ద్వపల్కాశ్చూదాయాః పతిః పృథవపతిరితిపారె-ప్రవలనాం హారాణాం -
 పతిః-శ్చుత్రకామః-భద్రకాత్యై, పశుంపురుషపశు, నూలభుత-పుత్రశ్చేన్మభువితాభవత్వైపురుషపశుమాలస్యఇతి
 కృతనంకల్పః-భూత్ ॥ ౧౨ ॥ ఘటస్యై - వంశ్యతసంకల్పస్యై - వ్యసిద్ధ్యనంతరం, దైవాల్ల భం పశుమానయతేయ్య,
 క్తా, ప్రదనుచరాశ్చూదాయః - దైవాద్యము క్త్యలభ్యస్య-పశోః-పదపీఠపతి, పరితోధావస్తాస్యమాణాః-తమసా,
 న్యాస్తాయాం-నిశిరాత్యై, అర్ధరాత్రసమయే - అనధికతః అల్పః పశుత్వై స్తై-ఆకస్మిక్ దేవవర్తితో, విధిప్రకార-స్యై
 న-వీరాననెన ఉద్ధ్వనస్తాన - కేదారా-న్యూనాదిభ్యః, సంతతుమాణం, గోపవీరద్వన్యామెవ రాహుశ్చ బ్రయోగః-ఆ
 జ్ఞిరసప్రవరస్య, సుతం, అపశ్యేత్ దృష్టవన్తః ॥ ౧౩ ॥ ఘటభ, ఎవమాజ్ఞిరససుత, మనవద్యానినిర్దుష్టానిలతః కానితాని

సతతహమానస్యభాగ్యైభవపిఠదారకర్తణినిరూపిత ప్రపకరోఽకింతునసమంవిషమంన్యూనమధిమి
 తివెదకణిణ్యాకఫలికరణకుల్కాస్తైలపురిషాదీనః పశ్యంతవదభ్యవహరతి ॥ ౧౧ ॥ అథదంశ్యణవిష్టూరాతక
 శ్చిద్వ్యవలీపతిర్భద్రకాత్యైపురుషపశుమాలభుతాపత్యకామః ॥ ౧౨ ॥ తస్యహదైవము క్తస్యపశోఃపద
 పీఠదనుచరాః పరిధావస్తాస్యనిశిభసమయేతమసావ్యతాయామనధికతపశవఆకస్మిక్తేనవిధినాకేదారాన్వై
 రాననెనమృగవరాహాదిభ్యః భిరతుమాణః క్షమాజ్ఞిరసప్రవరసమవపశ్యేత్ ॥ ౧౩ ॥ అభతమనవపద్యలక్ష
 ణమవమృశ్యభర్యుః కర్మనిష్ఠత్తింమస్య మానాబద్ధ్యా రశేనయాచణ్డికాగృహమాపనిస్యర్తుదావికినితద
 నాః ॥ ౧౪ ॥ అధశణయస్తంస్యవిధినా-భిషిచ్యాహతేనవాసనా-౭-చ్యాద్యభూషణానులేపనప్రకీలకాదిభి
 రుపసమైతంభుక్తవస్తంభూపదీపమాల్యలాజకిలయాఙ్కురఫలః పహరోపేతయావైశనసంస్థయామ
 హతాగీతస్తుతిష్ఠదశ్చ పణపఘాషేణవతంపురుషపశుంభద్రకాత్యైపురతః పతేతయామానుః ॥ ౧౫ ॥
 అధవృషలరాజపణిః పురుషశోరకర్మగానవెనదేవీంభద్రకాళీయత్యమాణ ప్రదభిమన్విగ్రతవసిమితకరా
 శనిశితమపాదః ॥ ౧౬ ॥ ఇతి తెహంవృషలనాంరజప్రవక్షిప్వతీనాంధనమదరజఉత్తికమృనసాంభగవ
 త్క-తాయుక్తంవీరకులంకదగీకృత్యైవశేనస్వైరం విహరతాంహింసావిహారాణాంకర్తాదిదారుణంయ
 ద్భుగ్రీవభూతస్యసాక్షాద్భుగ్రీవైరి సుతస్యనిరైవరస్యసర్వభూతసమృద్ధమూనాయామవ్యసనుమతస్యాల
 మ్భునంతదుపభ్యుబ్రహ్మతేజసామిర్విషహేణదందహ్యమానెనవపుషాసహాభిచ్చబాలవైశదేవీభద్రకాళీ ॥

యస్య, సఖ్య త్వకాణత్యాదిరహితం అవమృశ్య జ్ఞాత్వా, భర్త్యః, కర్తవ్యపురుషపశ్వాలస్యకర్తవ్యః, నిష్ఠత్తిం, మన్యమా
 నాః-రశనయారజ్ఞులభ్యా, ముదావికశిరానిచదనానియేషాంతే, వడ్డికాయాః భద్రకాత్యై, వద్దిరప్రత్యు, పనిస్యః
 నీతవన్తః ॥ ౧౪ ॥ ఘటభ, ఘటయశ్చైరా, ప్రమాజ్ఞిర ససుతం, స్వవిధినావిశేసనవిధినా-అభిషిచ్యస్తావయత్యా, అకా
 తేనసూతనెన, వాసనావస్తైగిణా-చ్యాద్యభూషణాదిభి, రుపసమైతంఅలం, కృతం, భుక్తవస్తం, భూపాదిభిరుపేతయా
 యుక్తయా - వైశనసంస్థయాహింసావిహారానెన, మహతా, స్తుత్యాదిపఘాషేణవ, పురుషపశుపశు - వస్తం, భద్రకాత్యైః,
 అగ్రా, ఉపవేతయామానుః ॥ ౧౫ ॥ ఘటభ, వృషలరాజస్య, ఘటిపురోహితేవైసవప్రమానశ్చైరః, పురుషపశోరస్యకేర,
 క్తమపా, సవమద్యం, తేన, భద్రకాళీం, యత్యమాణ ప్రవృయిష్యమాణః, తదభిమన్విగ్రతంభద్రకాళీమన్త్రాగ్నిమ, నిగ్రత,
 మతిభయంకరం-తిక్ష్ణధార-సునిఖిగ్ధ-ముపాదదెగ్రహీతవాక్ ॥ ౧౬ ॥ ఘటితం - తెహంవృషలనాంరజప్రవక్షిప్వ
 మరాణాం-ధనమదరజ-స్వైరి-త్తిక్తమమర్యాదం - సునో, యేషాం, భగవత్కలయాయుక్తం, వీరాణాం హృష్టాకా
 నాం, కులం, కదగీ కృత్యుతుచ్చీకృత్య - ఉత్పదేదుర్గర్హ-యశ్చచ్చం, విహరతాం, హింసైవవిహరోయేషాం, యచటిదారు
 ణంఅలంభనరూపం-కేర - త, దుపభ్యు, వైవభద్రకాళీ-బ్రహ్మభూతస్యబ్రహ్మసామ్యమాపత్యమానస్య, బ్రహ్మరైరాజ్ఞి
 రసస్య, సుత, స్వస్య, సూనాయాంహింసాయామవ్యసనుమతస్య, దుర్విషహేణసోభుషితశ్చైర, బ్రహ్మతేజసాయ, దితిత
 రాం-దహ్యమానం-వపు, వైసవేతునా, సహసా, అశు, ఉచ్చచాలపతిమంత్వక్త్యావిహిత్యర్థతా-భూతే ॥ ౧౭ ॥ *

అమన్దోఽపరాధానహనం - రోశశ్చవపుషోదాహ - ప్రయో-రావేశస్య - రధాననవేగన-విలసితోవిజృంభితో, భృకుటిల
 తుణో-విలపశృంగా-కుటిల-చంద్రాగ్రశ్చ - అరుణేశతః తేజ-తేమా-మాటోపస్సంభృమ - దైవా- తిభయంకరం-వదనం-
 యస్యాః - ఇదంజగ-ద్ధ్రుతామేవహ స్తుమద్యతేవ - అట్టహాసంసనాదంహాసం-మిముచ్చతి-తతఃస్థానా-దుత్పత్త్యవ్యక్తా
 నిష్పన్నానిశీర్షాణిశాంసి-యేమాం-తేమా- మతిగర్వితానాం, పాపిష్ఠానాంకర్తౌత్సృప్త-మత్సృష్ట - మన్యగానవంయ
 ధిరయాచంమద్యం-పరిహ రేణసహ - నిపీయ్య - అత్య స్తరుధిరపానజమదేన-విష్యలపవశా-స్వపాక్ష దగతైస్స హేమా-
 దైవప్రరాం-జగానాంకృతవతీ-స్తనరహ-శిరాం సృష్టవక్తకాని-తేమాం-క్షీడయ-విజహరవహరంకృతవతీ-బృ||౧౮||
 ననుభద్రకాశ్యారాధనమేవకథంవివరీతఫలం - తత్రాహ||ఎవమేవతి||మహత్స్వ-భిచరరూపహింసాయాహితేతికా
 ౨పరాధాకారైస్త్రినాత్మనైఅభివరితౌతామేవ-ఫలతిభిబృ|| ౧౯ || ధ్విసస్వసంభావితమేవదం-యన్తరణావ్యాకు
 లత్వంమూరకేఘక్రోధాభావశ్చతత్రాహ|| నవతి || హేవిష్టుదత్త - భాగవతపరమహంసానాం-భాగవతాశ్చతేపరమ
 హంసా-దైవా-మేవవిధానాం- స్వశిరశ్చేదే - అపతితేపాదైఽపి-యదసంభృమయోఽసంభృమభిత్వేత-స్మమహా
 దద్యుతమతీవాత్స ర్యంనభవతి-పరమహంసశబ్దోఽరక్తరః - ఆగ్నిరసమతస్యచతుర్ధాశ్రిమపైశాభావాత్||నంధ్రమ
 హేతుంవదన్విశిష్టముక్తస్యక్షి - దేహదిహ్యత్తభావఆత్మభిమానరూపస్సదృశోపాదయగ్గర్భిరైస్సస్మైవ-స
 త్వేషధూతేషు-సుహృత్సహర్షయ్య-ఆత్మమనః - యేమాం, అతఏవనిరైవరాణాం దేశాత్తాభిమానాభావైవైవీరా

భృశమమర్కరామావేశరభనవిలసిత ప్రకుటిలవిలపచంద్రాగ్రశ్చ రుణేశతాటోపాతిభయానకవదనాహ
 ద్రుతామేవదంమహాట్టహాసమతిసంరమ్భేణవిముచ్చసితతతఃస్థానాభిమయసామతిద్య ప్రానాంతైవాసి
 నావిష్టక్తశీర్షాంశాత్పరిప్రవ ద్రుమన్యగానవమత్సృష్టంసహగతేనవిషయాతపానమదవిష్యలౌత్సప్ర
 రాంస్సపాక్షద్యుహజగానన రవిజహరచశిశిక్తకలిలయా || ౧౮ || ఎవమేవతిభిమహదభిచారాతికమః
 కాత్సైస్త్రినాత్మనైఫలతి || ౧౯ || నవావితద్విష్టుదత్తమహదమృతయదసంభృమస్వశిరశ్చేదపతితై
 విముక్తదేహాద్యత్తభావమద్యశమృతయగ్గర్భిరాంసరస్వతస్యసుహృత్సనాంనిరైవరాణాంసాత్మద్య
 గవతాఽనిమిషారివరాయుకేనాప్రమ తైనతై స్తైర్వా చైరధిరత్వ మాణానాంతత్వా దమాలచకుతశ్చ
 ద్యయముపస్సతానాంభాగవతపరమహంసానామ్ || ౨౦ || * * * * *
 * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, పహాపురాణే, పచ్చమసూక్తి, నవమోఽధ్యాయః * * * * *
 శ్రిశుకఉవాచ || ౫ || అదస్మిన్ద్రు సోపీరవతైరహూగణస్యవజతభిషుత్యాప్రతేతతులలపతినాశ్రికావాహ
 పురుషాన్యై వణసమయైవై వెనోపసాదితస్య ద్వి జడపల్లవివపీమాయువాసంహననాశ్లోగోభిరవస్థురంహో
 ధుమలుతిపూర్వంవిష్టిగృహీత్వైస్సహగృహీతః ప్రసభమతదర్శ ఉవాహశ్రికాంసమహానుభావః || ౧ || య

భావాచ్చవ్యాకులత్యాద్య భావభిభావః - దేశాత్తాభిమానాదిమ త్వైఽపిస తేమాంమరణభయమస్త్రీత్యాహ || సామేద్య
 గవతాఽభిరత్వమాణానాం-కేన - అనిమిషారికం - నవివారిచక్రం-తేన,వరాయుధేన- అప్రమతేన-తై స్తైర్వా చై శ్చ-
 భద్రకాశీమూరకప్రభృతివ్యతిశీయరాత్త కత్తభూవైశ్య || ౨౦ || ఇతిశ్రీభాగవతవద్విదద్వికాఖ్యాయాంశ్రీభాగవత
 వ్యాఖ్యాయాంపచ్చమసూక్తివైవమోఽధ్యాయః * * * * *
 వినంశుత్యుభయేవ్యసంభృమమభిధాయాధవరావరజ్ఞానవ త్రాంప్రవచ్చయతుమాహ || అథేతి|| సిద్ధసోపీర దేశ
 యో, రాజ్యః-రహూగణాశ్చిర్య - కపిలమునింప్రస్తుం తత్త్వమితిశేషః-తత్త్వజిజ్ఞాసో-ప్రవతోగవృతస్సతః-ఇత్యుమత్యా
 నద్యాః - శ్రీరే-శిబికాయ-ఆగ్నికాయః-యే-వాహకాహోధార- దైవా- మన్యేవద్యనయే-తేమాంవాహకానాం-కుల
 స్య - పత్యారాధనశిక్తిరసమతో - ద్విజశ్చేదే-దై వా, సుపసాదితోల్బృ-పీవాప్తుష్టవయః-యేవా-సంహననాశ్రి
 సుదృఢాశ్చప్రత్యక్ష సద్ధి-రేవ-గారివ -భిరభవ-సరం భారం-హోధు-మలంసమగ్గ ఇతి-ధియా - పూర్వంయేదిష్టాబలా-
 ద్గృహీతా- దైః-ప్రసభం-గృహీతస్సృ-అతదగ్లోఽపి-సమహానుభావః-శిబికా-మువాహాడోపవా || ౧|| ధ్వియవాహ
 శిబికావహనసమయే - ద్విజవరస్య - ఇనుమాత్రప్రదేశవలోకస్యా-న-పత్య-ద్యా-గతిః-కుటిలతస్యాః-హేతుభూతా
 యః-పురుషాణాంగతి - ర్మనమ్యగాహితాపిరూపానాధూతీ - ఇమమాత్రప్రదేశగత్యవలోకనాన స్తరంవిజనస్య
 సిప్రతీకూలగతినిమత్తైవషమ్యయ్యకాపురుషగతిరభూదిత్యర్థః - తదా-విషమగతాం-విషమమహ్యమానాం - స్వశిబికా-

మనధార్యదృష్ట్యా - రహుగణః - అధివహతఃవాహకాన్సురుమా - నాహువాచః॥ అహోవాచః॥ అహోవాచః॥
 ధారఃసావాహకాః - సానుసమ్య - గభీక్రమతపాదపిఠైపానురుత - కిమితివికర్తం - యానంశిచికాం - విషయం యధాత
 ధాఉహ్యతభితిః॥ ౨॥ జ్ఞాతపవముక్త్యనందం - తెవోధారఃసోపాలమ్యంసాక్షిపం - ఈశ్వరస్యభక్త్యురహుగణస్య -
 వచఃకర్తృ - ఉపాయమసామథేదాదిష - య - స్తుర్యశ్చతుర్థఉపాయోద్యు - సప్తా, వృత్తి - తమనసలస్వాత్కద్యుయేతి
 బుద్ధ్యత్యర్థః - తంయానస్యవిషమగతిమేతుంద్విజం - విజ్ఞాపయాంబహుభుః - విజ్ఞాపిమహాహా॥ నేత్యాదినాపారయా
 మభివ్యక్తైః॥ హేనరదేవ - వయంప్రసమత్వాః - కింతు - భవన్మయమానుష ర్నిసన్యాజ్యవనమ్యగవవహఃమః - అయంపురుషో
 ౭ధునైవనియుక్తోఽపి - అస్తాభిస్సహ - ద్రుతం - చైవగవృత్తి - అతో - వయమననహ - వోధుం - సపారయామననమర్థా
 ఇతి॥ ౩॥ జ్ఞాతపవముక్త్యానం - వహో - నిశమ్య - సంసర్గ నిమిత్త - ఎకస్యాపిదోష - స్పర్శేషామపిభవేతుమర్థ తిహానమితినిశ్చి
 త్యరహుగణః హేత్యన్యయః - కథంభూతః - ఉపాసితావృద్ధాయేన - సోఽపి - స్వభావేన - బలా - త్వరవశోకృతః - రజోగుణ
 వ్యాప్తితైః - అతవ - ఈవతుల - పితమనాన్య - ఉపాసితావృద్ధాయేన - సోఽపి - స్వభావేన - బలా - త్వరవశోకృతః - రజోగుణ
 ఆశ్చతంభన్తం - జాతవేదనమగ్నిమిద స్థితమేజ్జ్ఞా॥ ౪॥ జ్ఞాత క్రిమివాహా॥ అహోవాచః॥ అహోవాచః॥ అహోవాచః॥
 తంతిసంభోధనమా - తేపాభిసాప్రయం - వ్యక్తంనిశ్చితం - ఉరుఅధికం - పరిత్యాగే - సీత్యాదీనివరితార్థ కానిషడావ్యాక్యాని
 ఎకవహోహివాత్పాప్రపితవాత్ - తత్యాపి, సుచితం - జరసావృద్ధత్యేనవ, ఉప్రయతేదర్శ్యంపాప్రీత్యభవాత్, అపరత్వ

దాహేద్విజవరస్యభుమాతానలలోకానుగతేర్నసమాహితాపురుషగతిప్రదాపిషమగతాంశిచికాంరహు
 గణఉపధార్యపురుషానధివహతలహాహోధారసాన్యధ్యభిక్రమతకిమితివిషమముహ్యతేయానమితి॥ ౨॥
 అధతత్యక్త రహసాన్యపాలమ్యముపాకర్ణ్యోపాయాత్తురియావృత్తి - తమనసన్తంవిజ్ఞాపయాంబహుభురర్ప
 వయంసరదేవప్రసమత్వాభవన్మయమానుషధాన్యాజ్యవనహఃమఃకింత్యయమధునైవప్రయక్తోఽపిసన్తం
 జగితిహాననహహోభుమిహవయంపారయావభి॥ ౩॥సాంసర్గికోదోషవనమానమేకస్యాపిన్ద్యేషాం
 సంసర్గి ణాంభవేతుమర్థ తీర్ణితవ్యక్త్య పణవహోరాజారిహుగణఉపాసితవృద్ధోఽపినిస్సర్గేణబలాత్స
 తత్యవతులతమమ్య రపిష్టప్రవృత్తతేజసంజాతవేదనమిదజనా - ౭వ్య తంభవసా - ౭వ్య తమతిరాహా॥
 అహోవాచః॥ అహోవాచః॥ అహోవాచః॥ అహోవాచః॥ అహోవాచః॥ అహోవాచః॥ అహోవాచః॥
 సంహననాక్తోజరసాహోవప్రయోభవాత్ సభివోపవాచరవ తేనంభుత్తి నభివహువిప్రలభ్యోఽప్య విద్యావి
 హేతద్రవ్యగుణకర్తృతయేవ్య చరమకళిబరైవ స్తునిసంస్థానవిశేష - ౩హంతుమత్య నారోపితమిధ్యాప్త
 త్యయోబ్రహ్మసూత్రాస్త్యోపాన్యవచ్చిచికాముహాహ॥ ౪॥ అధపునస్యభిచికాయాంవిషమగతాయాంప్ర
 కుపితహాచరహుగణఃకిమిదమరేప్యంజీవన్త్యుతోమాంకదగ్ధీకృత్యభక్త్యశానసమతీచరసీప్రమత్తస్యవ
 తేకరోమిచిత్వాంద్యుపాశిరివజనతాయాయధాప్రకృతినాన్యంభవేద్యనభి॥ ౫॥ఎవంబహుబద్ధమభిభా

ద్యుతికా, ఎతేనంభుత్తిసస్సహవాహకాః , నోవన, ద్విగ్ధస్యగమనాదికమక్త్యైవసమభినస్థిమ, నిజత్యేనం, బహు, పిప్ర
 లభ్యోఽధిష్టితోఽపి - బాగ్యుక్తాః, సూక్ష్మం , పూర్వన, యవాహ, తత్రహేతువదన్యజినస్థి - అవిద్యయ - అహంకారమమకార
 రూపయా, కర్తృసంజ్ఞయావా - హేతుభూతయా - విరచితానిపరిణతాని , ద్రవ్యాణిఐశ్వర్యభూతాని, గుణాఃకర్తృదాయః, జ్ఞా
 నేన్ద్రియవిషయాః, కర్తృవాగాదికర్తేన్ద్రియవిషయా - అభిజల్నయః, గుణకర్తృకర్తృదన్ద్రియరాహమపురతలతే, అతయో
 ౭న్ద్రకరణం, వాసనావా, యస్మిన్, అవస్థుని, వనత్యేకయాపేతేవస్థు, తతోఽన్యస్మిన్, సతతవికారిణీత్యర్థః, అవయవవి
 న్యావపేదేవయాపే, స్వవరమకళిబరై, తదనబద్ధినివ, అనారోపితః, అహంమమత్యేనంరూపోమిధ్యాప్తత్యయోజ్ఞానం, యే
 న, అవహమధ్యోకీరేతిసంప్రత్యయఃరజతాదిప్రత్యయవన్దిశ్యతిమిధ్యాప్తత్యయభివ్యక్తం, బ్రహ్మసూత్రాబ్రహ్మసూత్రాద్వ్య
 మావత్ప్రమానః, తస్యబ్రహ్మసూత్రాసానిధ్యాద్విద్యవన్దిశ్యతే॥ ౫॥ అధపునః, స్వభిచికాయాం, విషయం, నియమానా
 యాంసత్యాం, రహుగణః, ప్రకుపితేపూర్వముదతుల - పితహా, ఇదానింతు - ప్రకుపితహా॥ ప్రకుపితస్త్యేనోక్తమాహ॥ ౬॥
 మిత్వాదినాభవ్యసీత్య దైవ, ఇదంకిమిత్వాజ్ఞాతిలజ్ఞిత్యం దర్శయతి॥ అరే, త్వంభవాత్, జీవన్ముక్తుతపాప్రయః, మాం, కద
 ద్విక్త్యుతమచ్చీకృత్య, భర్తృమ, శాసన, మతిచరసీతికృత్యవర్తన, అతః, ప్రమత్తస్య, తే, చిత్తాన్యాంద్యం, కరోమి, ద్యు
 పాణిర్యవభర, జననమూహస్య యధా, త్వం, స్యాంప్రకృతంభవేద్యనిసమీచనకరిద్యుని, తథా, చిత్తాన్యాంకరోమి॥ ౬॥
 ఎవం, బహుధికిం - అబద్ధమనస్త్వ, మభిభావమూఢంసరాణాందేహోఽహమ్యోగిహాననన్తం - తమసా, అనునిశ్చనసంగ

తాన్యదస్త్రత్యావృ, యథాయుద్ధాదికర్తౌహమిత్యనుమనోమిత్యర్థః॥ సన్వదంతోకికవ్యవహరమాత్రంనతుసత్వం తతా
హ॥ యథే॥ అసతాఘటాది నాఉదకాహరణాద్యభావదర్శనా, త్వతాతుతద్వనావృన్యవహరమా గ్గఃప్రపజ్ఞః-సమూ
లప్రమాణమాలంకవ-ష్టః-అతాత్రాయంప్రయోగః-ప్రపజ్ఞస్వస్యః-అర్థక్రియాకారిత్యాత్-యపునరసత్వః-నాసావర్
కియాకారీ-యధాశుక్తివతాదీతి॥ ౨౦ ॥ ఊలత్వనఃస్వతోదుఃఖాద్యధావైపిచేదనంసంధా త్తత్సంభవతీర్థభిప్రా
యేదాహ॥ స్థాభిత్వా॥ స్థాల్పగదిగతాదగ్నితాహ- త్తన్యద్యవ ర్తిసంభిశిరస్యయసోఽభితాప- స్తస్యతాహ- త్తజ్జలగర్భ
విక్లత్తిచ్చవతిత త్తన్యదృష్టా న్దర్శనా-దైహవీనాం-సన్నికర్తౌదాదశరోధాత్సన్నికృప్తస్యావర్జనీయత్యాత్-తనిమితత్తా-
పురుషస్య-సంస్పృతిస్సఖదుఃఖాద్యనుభూతిగర్భవతీత్యర్థః॥ అసవఃపాగ్గః-అతయోవాసనాఅ స్తఃకరణంవా-తదాహి-
నిదాఘాది నాదేహతత్తేగ్నిర్నియాదాంతావః-తతఃపాగ్గిణస్య-తతోవసన- స్తతతత్తనగ్నిః॥ ౨౧ ॥ ఊలంవదనవిదగ్ధ
పతనాదికమపిసంభవమిత్యాహ॥ శాస్తేతి॥ యదాఽహంకర్తృవశాన్యపతి- ప్రరాప్రజానామత్పదన ర్నినాం-శాస్తా,
సన్దర్శన దీపినాంతుగోప్తా-ననుభూర్యమేవవ్యసనాతురందగ్ధయకపిష్టంపినష్టిత్వైర్కమితిహ- త్తతాహ॥ యఃఅవ్య
తస్యభగవతః-స్వవర్ణాశ్రమధర్మైఃసింకరకరాధకః- భగవదారాధనయాపం-స్వస్వవర్ణాశ్రమప్రాయుక్తంనిగహానుగ
హాదికం-కుర్వక-పిష్టం-నపినష్టితేవ్యలగ్నంసంపాగ్నిప్రీతి-య-త్వవర్ణాశ్రమోచితం-కర్తృ, తహమానఃకుర్వణః-అభూ
ఖంపాపరాశింవిజహాతివిధునోతి॥ ౨౨ ॥ ఊతస్థాదేవంమమజ్జిజ్ఞాసుత్యాత్-మోలరబన్-నరదోఽహమిత్యభిమా
నజమదేన-అనాదృతన జ్ఞనస్య- మేమహ్యం-మైత్రీంద్రశంసేషప్రాయుక్తాంధృష్టిం-కృషీష్టకురు-యయాద్యశా-సదవ
ధ్యానంసతామవజ్ఞానరూప-మహాపాపం-తరేతివ్యాఖ్యై॥ ౨౩ ॥ ఊననుమమావజ్ఞాత్వతీకరాభావాతు-తఃపా

వైభర్త్యశ్చస్తవతత్సనుమన్యే॥ యథాఽసతోదానయనాద్యభావాత్ప మూలగ్ధృత్వవహరమార్గః॥
స్థాల్పగ్నితాహత్యయసోఽభితాప త్తన్యపత ప్రజ్జలగర్భరస్థిః॥ దేహేన్ద్రియాస్యాశ్రయసన్నికర్తౌత్తత్సం
స్పృశిపుషస్యాసురోధాత్॥ ౨౦ ॥ శాస్తాఽభిగోప్తాన్యపతిప్రజానాంయఃసింకరోవైపినష్టిపిష్టమ్॥ స్వ
ధర్మ మారాధనమచ్యుతస్యయదీహమానోవిజహత్యభూమమ్॥ ౨౧ ॥ తస్మైభావన్తు రదేవాభిమానమదేన
తుచ్ఛీకృతస్తమస్య॥ కృషీష్టమైత్రీంద్ర శమా రుబన్ద్రీయయాతరేనదవధ్యానమహః॥ ౨౩ ॥ నమక్రియా
విశ్వసుహృత్సఖసామ్యేనవిశాభిమతేస్తవాస్తే॥ మహద్విమానాత్సన్యకృతాధిమాదృశ్చక్షుర్మత్తదూరా
దపిశూలపాణిః॥ ౨౪ ॥
శ్లోకపంచమోద్ధే శ్లోకాదశోఽధ్యాయః
శ్లోకపంచమోద్ధే శ్లోకాదశోఽధ్యాయః
శ్లోకపంచమోద్ధే శ్లోకాదశోఽధ్యాయః
శ్లోకపంచమోద్ధే శ్లోకాదశోఽధ్యాయః

ఛంతతాహ॥ నెతి॥ విశ్వసుహృత్వేన ప్రస్తునఖావిశ్వసుహృత్సఖః, ద్వాసుపర్ణానయుజాసఖాయా,, ఇతిశ్రుతేతస్య-సా
మ్యేనసర్వసగ్రుబహృత్త కత్వభావేన-వీతానిరస్తా- అభిమతిఃదేహాత్మాభిమతిః-స్వతస్త్వైవ ప్రస్తుతిమతీశ్చయస్య-తవ-యద్యపి
మత్యుధాదవజ్ఞానాద్వికారోనాస్తే॥ తదాహి-మహతాం-విమానాతో-స్వకృతా-స్తావ్యశోజన్తః-శూలపాణినితాతినమగ్నో
౭పి- అనూరాతోక్షిప్రం-సష్ట్యగ్నిధావరతామెవగ్ని-స్థావరత్వపాగ్నిప్రీతిహాజీవత్య మినాశోనామ-తత్తనరేరాంజైర
న్యానభిన్నకైః॥ ౨౪ ॥ ఊగ్నితీగ్నిభాగవతవన్ద్రివద్రికాఖ్యాయాం ప్రధాగవత వ్యాఖ్యాయాం పచ్చనుసంధేదక
మోఽధ్యాయః॥
౨వదహగతానాంపరిశ్రమగమనస్త్రాల్పగ్నినాంసత్త్వనామేవదేహతత్త్వాన్యా ఆత్మనిప్రతీయమానానామపివ
స్తుతతత్తస్యభావేనరాక్షసేమయా- భిహతేనత్వయంప్రపజ్ఞమిధ్యాత్వయమయాహితమితిభాగ్నిమ్యన్కుటాదీనామివ
తేమాంసుఖదుఃఖాద్యర్థక్రియాకారిజ్వేనసత్త్వతామపపాదయన్మకుతః- అసత్త్వే-౭భిహతేనత్వతోవపాదనయ్య
క్తిమత్- అన్యగతానామన్యత్ప్రపతీతేర్ధ్యమిరుపావత్యేకధితేతేమాంసత్త్వతోవపాదనవై యద్భూతే-తదాదేహసంబంధ
దాత్తనతేమాంప్రతీతిర్నవస్తుతగ్ధ్యత్వ-త్వనదేహాదినంబద్ధాదాత్త నిపరిశ్రమాదిప్రాయ క్షమఖదుఃఖాదీతీతితిదదన
యంసనిపుణః-ఉక్తస్త్వైవపునరాక్షసేమయో-కై-తదాజీవానాంమిధుఃస్వస్వామిభావస్యాపాధికత్యేకధితేవున ప్రస్యస్వా
భావికత్యాభిమానేనస్వస్వదగ్ధైవత్త్వంసాధయన్ప్రపణిత్యభిప్రాయన్నాహాభాగ్నిః॥ అకోపిదగ్ధః॥ అకోపిదగ్ధః
తివిదితాత్త పరమాత్మయాధాత్మజ్ఞానరహితవత్త్వం- కోపిదవాదవాదాకోపిదవాకృత్యుల్బాన్యాదా-వాక్యానివ
దసి- అధోఽతో-౭త్వద్దంశ్చేద్యసంభవసి-కుతః-హియస్తాత్-ఎతద్యవహరందేహాత్మాభిమానస్వతన్మాత్మాభిమానప్ర
యక్తంపీనత్వయవత్వదురగస్త్రుత్వాదివ్యవహరమాత్మవిషయందేహానాంపరస్పరంస్వస్వామిభావాదివ్యవహరం

అన్యచ్చనన్యం సూరయస్తత్త్వత్రయయాధాత్మ్యవిదఃతత్త్వావమర్యేనతత్త్వవిచారమూలకంననమామనస్సినసమ్యగ్యదస్తి-నపరమార్థత్వనగృహ్యస్త్రీస్యర్థః-సహజమనస్థితిపారితత్త్వవిచారేణసహనవదస్తిత్వవిచారితమనగ్రంపదస్తి, సూరయోనసమామనస్థిత్యసేనసగ్రరమధ్యాత్మశాస్త్రపరిశీలనవతామాత్మపరమాత్మయాధాత్మ్యజ్ఞానస్థానామస్తికాదేశాతద్భ్రాన్త్యాదిమూలత్వసహజే అపారమార్థజ్ఞానం - తద్విపరీతానాం - తస్మిన్నారమార్థ్యాభిమానశ్చైతి సూచితమ్॥౧౧॥ తత్తేమాంతదభిమానే సాతుస్తత్త్వత్రయస్వరూపస్యభావప్రతిపాదకవేదాస్తశాస్త్రాధికారిలనమెతివక్తుంతావద్యేదాస్తశాస్త్రమతయేచ్ఛార్యభాగసాగతత్త్వావేదకత్వమాహ॥తత్త్రవేతి॥ హేరాజక-ఉరహోపహవః-గార్హమేధాఃగృహమేదినంబన్ధినో, వితానాఃయజ్ఞాదికస్తవస్తారాఃతత్త్వయయావిద్యయా- ఉరుభృతం-విజృమ్భితేషువిలసితేషు-వేదవాదేషు-పాప్రయేణేత్యన-ఈశ్వరారాధనత్వేనకర్తృకుర్యతాంకోచతపఃతత్త్వక్రం-వేదపూర్వభాగేషు-తత్త్వవాదః-శుద్ధోనిర్ణయాత్కలతపవ-సానుః-పాప్రయేణ-నచకాస్తీనప్రకాశతే-వేదరూపేషు-వాదేషు-కేతేషు-దేశాతిరిక్తస్య ఫలభోక్తృప్రమాత్రంజ్ఞాయతేనతుస్వరూపంశోభ్యత్యర్థః - యద్వా - తత్త్వస్యవాదః క్షిర్యస్తిన్నసతత్వవాదస్తత్త్వవాదీత్యర్థః, ఎవంవేదవాదేషుత్యత్వాపివేదకర్తృప్రత్యర్థభాగపరః-పూర్వభాగతద్వవాదిషుః త్వభాగతద్వవాదీనసమ్యక్ప్రకాశత్యర్థస్య, కర్తృస్వేదరుచిమతాంజ్ఞానెరుచింకోత్పాదయితుంశక్తయూదితిభావః॥౧౨॥ శ్లోశుతవేదాస్తస్యాత్మసేరక్తస్యనతైస్తత్త్వానబోధిత్యాహ॥ నైతి॥స్వమైస్యాస్తపదాధైనిర్వక్త్యావ్యాఖ్యానెన-స్వస్తమఖగ్రంబల్పస్థిరత్వావగమెన-అన్యదపిగృహమేదినఃపాకాముష్టికాదినుఖం-యస్య, హేయత్యేనా, నమితం, నస్యా, తస్యసాంసారికదుఃఖవిరక్తివీరహఃత్వత్రసంసక్తస్య, సామౌద్యధావత్, తత్త్వజ్ఞానాయుచరీయఃవరీయఃస్యఃగరీయఃస్య, వాచఃవేదాస్తవాచః-సమ్యక్త్వానకవేదాస్తైర్వత్త్వానబోధిత్యర్థః-స్వస్తృష్టజ్ఞానైవగృహమేదినోవ్యాఖ్యం హేయత్వానసమా

మేతంతత్త్వావమర్యేనసమామనస్తి॥౧౧॥ తత్త్రవరాజన్మురుగార్హమేదితానవిద్యోరవిజృమ్భితేషునవేదవాదేషువత్త్వవాదఃపాప్రయేణశుద్ధోనచకాస్తీసాధుః॥౧౨॥ నతస్యతత్త్వగ్రహణాయసామౌద్యధియసీఃసహజస్మానసత్॥ స్వమైనిర్వక్త్యాగృహమేదినోఖ్యంనయస్యహేయానుమితంస్యయంసాగత॥ యావన్తనోరజసాపూరుషస్యనత్వేనవాతమసానానుర్ధవత్॥ కఠోభిరాకూతిభిరాతనోఽపిరజః-శంకరలంకేతంతమా॥౪॥ సమాననాత్మావిషయోపరకోగుణప్రవాపేషిక్వతఃక్షుద్రాత్కా॥ విభక్తిప్రసృతౌ

నంతత్త్వావమర్యేనకారణంత్యద్రనుఖానక్రీమాలుకమిత్త్యక్రం-అనెన-గృహమేదినోఖ్యం హేయత్వావమర్యేనామేతత్త్వజ్ఞానోదయభిభవతి॥౧౩॥ శ్లోత్రగుణత్రయోపరాగేణకుశిలాశక్తలకర్తృపాదనద్వారోచ్చవచదేశానంబన్తమామేదయన్తనవాల్యాస్థిరనుఖానక్రీజననద్వారాతత్త్వజ్ఞానప్రతిబన్ధకంసత్సంస్థతికారణం-తదేవగుణత్రయాకలుపితంసతత్త్వజ్ఞానజననద్వారాముక్తిహేతుశ్చైత్యాహ॥ యావదితిసార్థేఽవఖ్యాతః॥ యావ-దగ్రభురవస్య-మనః-రజఃపిండి-రనుపిండి-ఉపరక్రం - భవతి - తావ-స్మిగంకుశంతే-తత్తద్గుణానుసారేణ-కఠోభిఃజ్ఞానైర్నియవ్యాపారైఃఆకూతిభిఃకర్తైర్నిర్నియవ్యాపారైశ్చ-హేతుభూతై-రుభయైర్నియకర్తృభిఃపుణ్యపుణ్యరూపైః, మశేల, ముత్యైర్వృష్టమితంతస్మానంవాదేవా-మాతనోఽపిసంపాదయతి॥౪॥ శ్లోవతేదవప్రతిపాదయతి॥నగతి॥పుంస్త్రయమాత్మకృత్విశేషణత్వేన, తన్తనగ్రత్యర్థః, సమాననాత్మావాసనాధీనస్వరూపః - విషయోపరక్తః, గుణైస్తత్త్వాదిభిఃప్రవాహాఃప్రవృత్తిర్యన్యసగుణప్రవాహఃఅతపవసిక్వతః - యాదేశాత్మావఖ్యాతైకాదేశేన్నిర్నియరూపమోదేశః ప్రవృష్ట్యా-త్వాప్రధానఃఅతపవసిక్వతః, నామభిర్వాచకత్యైస్సమా - రూపభేదం దేవమనుష్యత్వాద్యవయవసంస్థానరూపాకారభేదం - బిభ్ర-దేవమనుష్యాదికమాత్మనోపహేతంతస్త్రతం-రాగాదికంచ-వయనైఃసంకల్పవికల్పాత్కైఃజ్ఞానైః-ఆతనోఽపి-ఆత్మానం-జనోఽహం-మనయ్యోఽహమిచ్ఛామిదమ్మిత్యేనంరూపబుద్ధిభిశ్చపాధ్యాకారయక్రంకరోతిత్యర్థః - యద్వా, వయనైఃసంకల్పవికల్పాత్కప్రవృత్తిభిః - రూపభేదంతలనకరూపతాంబిభ్ర-త్సవాసనాత్మా-అస్త్రతం-రాగాదికం - బిహగ్రతం-దేవాదిరూపంచ-నామభిస్సహ-తనోఽపి-అతపురైస్తనోఽపిత్వపిపారోద్భవ్యతే-తదా-యమర్థః-పురుషస్యనో-యావద్దగ్రజఃపిండి-నుపిండి-స-స్థిరజుః-శంకయధాభవతితథా - జ్ఞానకర్మభయైర్నియై - ర్గుణానుసారేణ - పుణ్యపుణ్యరూపవ్యాపారమాపాదయతి, తావ-దయంస్వతః-విక్రతోఽపి-పురుషః-సమాననాత్మావాసనాధీనస్వరూపాస్త్రతం-రజః-అతపవ, వాస

ర్మ కర్మ-తత్పలభాక్ష-జీవగ-మనః-జీవాధిపిత్యమనః-సాయరచితాః ప్రకృతిమూలాః-ఎతాఃక్షత్రాః-విహృతి
ర్వృత్తిస్తాగాః-నిత్యః ప్రవాహానోనిత్యః, కృష్ణజ్ఞాగ్రదవస్థాయామవిర్భూతాః-కృష్ణిమిషుస్తా-తిరోఘాతాశ్చ-
తైత్రిజః పరమాత్మా-శుద్ధః పుత్రాగ్ని త్తనుభవః ఖాదియాపమాభిగ్నరహితవ - వివక్షై పశ్యతి-తదావశ్రుతిః, తయార
స్యః పిష్టలంసాస్యస్య త్తగ్నోస్తస్మిన్లోఽభికాశశీతి, తిమా-యారచితస్యేతిపారె-మనస్తే విశేషణం-ప్రకృతిచరితామరూ
పస్యమనఃపరిభ్రాంతిః ॥ ౧౩ ॥ ఘోషవంకర-కర్తృతత్పలభాక్ష-జీవసాక్షితయాతదభోగస్సన్యాయం ప్రకాశమానతయ-చవర్త
మానః-పరమాత్మైత్త్య క్తంభవతి-పునః-ప్రకృతిపురుషయోరసంభావితధర్మ విశేషై స్తంవినినన్తి ॥ తైత్రిజః ఇతి ॥ అనైనా
కైతవవ్యాప్త్య త్రిజీవవ్యాప్త్య త్రిశ్చ-నసాజీవః తైత్రితం యాద్యగ్యస్య రూపంతధాజానాతి-కింతుమమేదమిహసామాన్యా
కారణ-ఆత్మాప్రకృతిపురుషయోరన్తః-ప్రవేశ్యనిర్మల స్వత్వేనధారకః-పురాణపురుషః జగదాదికారణతయ-వర్తమా
నఃపురుషః-సాక్షిత్వస్వప్రకాశస్వరూపః-స్వయంజ్యోతిష్త్వంజీవేతిప్రసక్తమితితద్య్యుహసాయానాత్మేదిత్యుక్తం-
సాక్షాదవగోతం-స్వయంజ్యోతిః-నసాజీవస్వరూపంచనలవిభోగేపి క్తంబిదావస్థాయామవగోత్యైవావస్థానతై-
ముక్తావస్థాయామపితదవభాసస్య పరమాత్మప్రసాదాయ తత్త్వాగ్ని రూపాధికసాక్షిత్వస్వయంజ్యోతిష్త్వస్వైవాత్యాభి
ప్రేభత్యాతీ-నిత్యసిద్ధానామపితదాత్యస్య పరమాత్మస్థానిత్యైచ్చాయా తత్త్వేననిరుపాధికత్వాభావాత్-అజగన్మరూప
తఃస్వభావతోవాద్యత్త్యాదివికారరహితః-అనెస్వరూపస్వభావాభ్యా ముత్పత్తివతోఽప్రకృతిపురుషయోర్వాస్య
క్షీ-జీవస్యాపిజ్ఞానవికారరూపస్వభావాత్పత్తైస్సత్యాత్-పరేషాంబ్రహ్మాదీనామ-కళశ్వరః-దేవతావిశేషశ్చయ-
యోక్తంనారాయణోభగవాన్వాసుదేవఇతి-నారంజీవసమాహ-స్తస్యా-గునంపాప్రస్యంపాప్రకాశధారశ్చేత్య-యం
నారాయణోభోమోగరూఢిభ్యంవిష్టావేనాసాధారణః-అత్రనిర్వచనానిర్వచేనోపస్యంతాని-ఎవంవాసుదేవకేభో
ని, చంద్రియత్రయారానిభూతాత్మన్యథిలాత్తేని, లితతైస్త్రినియతస్త్వనిర్వతేభగవచ్చభూత-జీవగవత్పురాతనాదిభిః,

ప్రేవ్యపిశుద్ధకర్మః ॥ ౧౩ ॥ తైత్రిజ్ఞాతైత్తాపురుషఃపురాణస్సాక్షిత్వస్వయంజ్యోతిః పరః ॥ నారాయ
ణోభగవాన్వాసుదేవస్వయాయ-ఎత్తస్వస్యధీయమానః ॥ ౧౪ ॥ యథా-ఎనిస్తాపరజ్జ్ఞానానామా
త్మస్వరూపేణనిష్ఠః ॥ ౧౪ ॥ ఎవంజగోభగవాన్వాసుదేవః తైత్రిజ్ఞాతైత్తదవప్రవృత్తః ॥ ౧౫ ॥ నయావదే
తాంతసభ్యున్నైర్దేవప్రిధాయమాయాంవయతోదయేన ॥ ఏముక్తసద్భోజితపట్న సత్త్వేపదాత్తతత్త్వం
భూయతీమాతావత్ ॥ ౧౬ ॥ నయావదతత్త్వనలత్త విక్రంసంసారతాపావసంజనన్య ॥ యచ్ఛక్తమోహం

సంభార-చతధాధర్మై, త్యాదిభిరత్రురశస్సముదాయరూపేణచతతైత్రినియతస్త్వనితః-ననావత్తయసర్వవ్యాపక
శ్చేత-ధమవర్జనమతీతహ ॥ గ్వమాయయాస్వాధీనమాయయా-ఆత్మనిజీవేత్యర్థాత్ప్రప్రవ్యాలుక, పరమేవ్యోమన్త్రి,
లివత్వస్యధీయమానః-తిరోధీయమానః-ప్రకృతివత్కైర్ద్రష్టుమశక్యత్యర్థః ॥ ౧౪ ॥ ఘోషప్రకృతిచరవత్ కైర్ద్రష్ట్యత్వ
మాత్రేణగర్వవ్యాపకత్వభక్తః-కింతుమాయుపదవ్యక్తేపవసర్వవ్యాపకతయా-నియమయిత్యాహ ॥ యథేతి ॥ యథా-అని
లోచాయ-రాత్మస్వరూపేణస్వేనరూపేణ-చరాచరభూతానామ-స్థిప్రవిష్టః-కృష్ణైష్టేరయతి-ఎవం-తైత్రిజ్ఞః పర
మాత్మా-భగవాన్వాసుదేవో-ఎ-ఇదంజగచ్చేతి నాకైతనాత్మకమద్ర్వియస్వతయాప్రవిష్టః-భగవతోనియమనంవ్యా
ప్తిద్యారాప్రకృతయ-కైత్యనిద్యస్తానతస్సద్విధమ్ ॥ ౧౫ ॥ ఘోషవంప్రకృతిపురుషవిలక్షణం-పరమాత్మరూపముపదిశ్య
తదుపాసనయాతత్సాక్షాత్కార-రాపస్యజ్ఞానవర్మ స్తంసంసారోసన ర్తత్యత్యాహ ॥ ౧౬ ॥ హేనరేష్ట-త్రితభ్యుద్దేశీ-
వయ్యోదయేనజ్ఞానోదయేన-య-దేతాం-మాయామహంమమాభిమానరూపాం-పిఘానినిరగ్య-పియ క్తస్య భోజ
హగోదమయేన-జీతాఃపట్నపత్త్రిః ॥ త్రవోమనసాసమాజడిన్ద్రియూపాఃయేన, తధాఘాతస్స-న్నాత్తనఃపరమా
త్మన-స్తత్త్వంయాధాత్మ్యం-నవేద-తావ-దిహసంసార-భ్యుతిమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఘోషదా-యంతసభ్యుదాత్తతత్త్వంవేద
త్యత్యాహ ॥ ౧౬ ॥ య, దిదం-జనన్య-సంసారతాపానామాభ్యాత్మికాదీనా-మావపనంతైత్రితం-ఆత్మనోజీవగ్య-లిక్షం
భూగోష్ట్యక్తిత్వాగ్నిసంగృతిముక్తిగోకారణం-మనో-యావ-హ్నికాదికం-యతాంచ-నవిధ తైత్రితా-వేద-యద్యా-యా
వహ్నికాదికంవిధ తైత్రితావన్నవేదత్యన్యయః-తత్ర-మోహః-ప్రమాదః-ఆమయోరోగ-వైరానుభవః-వైరభూత్యాకాసు
స్వరూప-శోకాదీనాంసమాహారద్వంద్యః, యద్యా-శోకాదీనాపముభవం-అనుభవ్యతేవ్యత్తస్సంబంధ్యత్యభ్యుత్తమ
స్థః-అగ్రతోనుమతాం-తత్త్వభూతాగ్నిశోకాదికం-య-వావన్నవిధ త్యభ్యుత్త-కదేదంవనశ్శోకాద్యవిధాయకమితికైత-
యనాగుణాంపరత్వం-కదాచగుణాంపరత్వ తిజ, దాహారకథానత్వశ్చ, నిత్యాన్యక్తసాక్ష్యాకాహారసంక్రామ

యాచిభిన్నత్యప్రచురమిత్యన్యదెతత్ ॥౧౭॥ ఋతస్సా-దెనమన్యకరణయాఽం-భాత్వవ్యంసహజశ్రుం-ఉపేక్షయా-అ
నిగ్రహేణ-అత్య-స్త-మెధితంసంసృజ్యం - అతపన , అదభృంఅనల్పంపిద్యంసంసారయత్తప్తయాపయన్యఅవ్యభీకమపి
యకారిణం-తత్రహేతుః-ఆత్మమోహంఆత్మపహారిణం-త్యచప్రమత్తః - గురోర్న-శ్శెగురురెవశాశ్రీస్త్య-పగణోపాస
నమేవాస్త్రంయస్య-తథాహతస్యక-జహీఘాతయ-సదాచార్యసేవాదిప్రణాద్యాన్యవశీకృప్యత్వద్వః ॥ ౧౮ ॥ ఋతి
శ్రీభాగవతపన్నీచిన్నికాఖ్యాయంశ్రీభాగవతపాఖ్యా యంపశ్యమనందేపాదశోఽధ్యాయః ॥

ఏనంబస్తమాక్షకారణేఽరమాత్వస్య రూపేహోఽదిష్టేదేహాత్మనోరన్యో, న్యభేదంజ్ఞానః ప్రణత్యా తద్యత్వస్య
నన్యసేనవతంప్రసాదయన్పుచ్చుతరమాగణః ॥ కారణవిగ్రహేణ, కారణస్యపరమాత్మనో, విగ్రహేణశరీరభూతాయ,
యద్వామాత్మ శలోకరక్షణకారణేనవిగ్రహాదేహాయన్యతస్యే , ఆచార్యదేహోభవ-దేహమివాచార్యముపాసీత, ఆ
చార్యంమాంబిజానీయ, విశిష్టాస్త్రాస్త్రానుసద్ధానకృతేస్య గభావేనైవముక్తం , స్వరూపానుసద్ధానైన, తుచ్చీకృతోనర
స్తో, విగ్రహావిరోధంకృతాపరాధేషవిమాద్య శేష, యన్య, అనభూతఃసర్వైఃపరిభావ్యవేషః , ద్విజబల్లి, న్ని శైవవేషె
ణ, నిగూఢో, నిత్యానుభవవిత్త్యన్యపరమాత్మనోఽనుభవో, యేన, తతోవభూతకత్తైనకర్తృధారణః , ఎవంభూతాయ, తు
భ్యం, చనుః ॥ ౧ ॥ జ్వరరూప, అచయోరోగ, ప్రేనా, ద్రస్యపీడితస్య, యథా, సతీపేతుభ్య, సుగదమావసం , యథావా
నిదాశునగ్రీష్ట తాపేన-త ద్రస్య-హిమామృః-పీడానిన ద్దకం తాఽనిన ద్దకం-త-తథా-హేబ్రహ్మక-తుష్టితో-యో-దహా-
తస్యి-ద్వానఆత్మభిమానః-సంపవాహీనుస్థ - దైవ-విశేషేణవృష్టా-వృష్టివివేకలక్షణ-యన్య-కస్యమమ-తేవత-వచః-అ

యారాగలోభావైరానుబంధమనుతాంపిద తై ॥౧౭॥ భాత్వవ్యమేనంత్యుదభృపిద్యముపేక్షయాఽ- ధ్యేధి
తప్రప్రమత్తః । గురోర్న-శ్శెచ్చరణోపాసనాస్తోజహీవ్యభీకంస్వయమాత్మమోహమ్ ॥ ౧౮ ॥
శ్రీమద్భాగవతే, సువశిష్టరాజే, పశ్యమనందే, ఎకాదశోఽధ్యాయః ॥
రహూగణఉవాచ ॥ నమానమఃకారణవిగ్రహేణస్వగూపతుచ్చీకృతవిగ్రహేణ, సమోఽనభూతవ్యజబన్ధ
విజ్ఞనిగూఢనిత్యానుభవానుభవ్యమ్ ॥ ౧ ॥ జ్వరామయా ద్రస్యయథాఽగదంసన్నిదాశుత ద్రస్య యథాహి
మామృః । కు దహమానాహిపిదప్తదృష్టేర్పస్తా న్నద ప్రైఽమృతమోహదంమ ॥ ౨ ॥ తస్మాద్భవ స్తంమమ
గంశియాద్గంప్రత్యేమిపశ్చిదధువానుభోధమ్ । అధ్యాత్మయోగ గ్రధి తంత్య యోక్తమాఖ్యాసాకాతూ
హలచేతసోమి ॥ ౩ ॥ యదాహయోగశ్చరదృశ్యమానంక్రియాఫలంసద్వ్యవహరమూలమ్ । సహ్యానాత
త్త్యవీచర్యనాయభవానముష్మిన్య స్మిన్మి తేజమనోమి ॥ ౪ ॥ బ్రాహ్మణఉవాచ ॥ అయంజనోనామచలకృ
ధివ్యాంయః పార్థివఃపార్థకన్య హేతోః । తస్మాపిచాక్షోత్రిగధిగుల్ఫ జఘ్నేణానురుచిర్గోరశిరోధర్మా

వృతతుల్య-మోహదమ్ ॥ ౨ ॥ ఋతస్సా-చ్ఛన స్తంప్రతి-మను-సంశియాద్గంసంశయివృత్త్యర్థం - అర్థశబ్దేఽప్రసవృ
త్తివాచియశి కార్థోహమభివతీ-పశ్చా-త్ప్రత్యేమిఅభురారు య-త్తవత్తయా-ఉక్తం - తథా-అధ్యాత్మయోగేనగ్రధి
త-నుతో-సురోన్మి ధం-సుహృదంయథాన్యో త్తథాకాతూహలచేతనః - కాతూహలశబ్ద స్తద్వ్య క్తవరః - కాతూ హల
యుక్తంకేతోయన్య - తస్య, మేచుహ్య - మాఖ్యాహికధను ॥ ౩ ॥ ఋత త్రదుర్బృహద్రమమనవతతి ॥ యదాహేతి॥
హేయోగేష్వర-భూతా - ప్రత్యేయేదిభిర్ద్రస్యమానం-య-క-గ్రియాఫలంస్వదక్షిణమాదికం-సద్వ్యవహరమూలంఅబాధిత
వ్యవహర హేతుకంఉరుఽరచాన్యోఽసీతబాధితవ్యవహరస్వరూపంసహాభవతీతి-య-ద్భవా-నాహి - అయస్మిత్అత్ర-
మేచునః, అశ్శానానుభవ-త త్యవీచర్యనాయభవతేభ్యవ్యతిశ్ఠితి ॥ ౪ ॥ ఋత త్రక్రియాఫలస్యాబాధితవ్యవహరమూ
లత్వం భవతు-నహేస్తోలకార్యాదివ్యవహరస్వస్వరూపేణానత్యత్వముక్తం - దేహవిషయస్యతస్యాబాధితత్వాత్ - కిం
త్యాత్వ సేనుద్భవతాపరిశ్రాన్యోఽసినాతిపీవాశాస్తాఽధిగోప్తాన్యపతితవ్యవహృతు-తద్బాధితమిత్యన్యతేనవమదీయో
ఽపివ్యవహరశ్శరీరవిషయమచేతనబాధిత త్వం-అహంత్యంశబ్దయోరాత్మపిషయత్వాత్ - అభిమతేతత్పత్తిసంబద్ధిగ్గత,
త్యగ్య సుభవచేతనవతయోర్వ్యతైః - అచేతనవశిష్టాభియభాదిచేతనవిషయత్యైఽపివిశేష్యాం శేస్తోల్యదెర్బృధిత త్వా-
దితవదన దేహాత్మనోరత్య స్తభదమాహబ్రాహ్మణః । అయమితి॥ హే పార్థివ-యః పార్థివః-పృథివ్యావికారః-సంస-కస్యహే-
తోఃకస్మాచ్చిత్తా-రణా-త్పృథివ్యాం-చలక- అయంభారవాహకాదిఃజనో-నామగ్రని ద్భవ-యస్యనవతం-సపాక్షాదాది,
రిత్యేతావాసేనభేదః - కన్య హేతోంత్యనేనకచ్చిజ్జీవన్యకర్మవిశేషవతత్పత్తిగర్వ వరాచరత్వయా వ్యతురత్యభిప్రేతం-త,

స్వామిప్రసిద్ధివికారస్యాఽతస్త్రింశాదయోః శ్చంద్ర్యం చి-గల్భాదయః- శ్చరన్సల-అర్చ-శిరోనరాలావాఅంసాన-
 థ్లో ॥ ౫ ॥ ఋఅంసెవదాన్య-శివీకా-తస్యాంప-సామిర-శాం-రాజేన్-పదైఃఅపదేశ్యత్యత్సపదేశ్యవహ-
 ర్తవ్యః-అ-స్తి-సామిరరాజేత్యపదేశ్యవహహోయస్యసమాంసత్కృత స్తత్తవహ-యస్య నీసామిరరాజేత్యపదేశ్య-
 వాన్యసూపతస్సద్భావతత్సత్తతోత్త్య-వైమిశ్మణో-౭విభవాక్-నిహుశలోదాలాన్-భిమానః-సింధుమదేశేమ-రాజా-స్తీతి
 దుర్త-దేవాధనక,అనెనాత్మనిరాజుమిబుద్ధిర్భాన్-స్తితిత్వ-క్రమః ॥ ౬ ॥ శ్చఅత్య-స్తంక-మైనవాహనాదిజన్మయఃఖన-ది
 నానతవః,శోచ్య, నిమ్యా,నిష్ఠాన్యలా , నిగ్రహక,నిరసుగ్రహః-నిమిష్టా,వ-ర్తన్,అనెనాత్మనిరాజత్వముద్గి-య
 క్తనిగ్రహాదిక-ర్త్యత్వగ్యవస్వరూప-ప్రచు-క్రత్వముద్గి-స్తితిత్వ-క్రం-జనన్య,గో-ప్రకృతి-౭-స్తీతి,౭కత్తమాన-
 ద్త్యం,చ్యుద్దనభానుదేశ్య-వివేకమ-శోభన్,గుత్-ధృష్టః-దేశ్య-భాన్యాఽద్యు-త్తః ॥ ౭ ॥ ఋఅ-స్తి-రమ-స్థీర
 త్వముద్గి-భాన్-స్తితిదర్శయతుమస్థీరత్వమాహ-గృదతి ॥వరాచరాత్-కన్య-దేవాజాత్య-ప్రభవముత్ప-త్తిం-నిష్ఠాంనా
 శంప-శీతా-హామ్యా-మేవ,విదామ,శీతశబ్ద-బ్రహ్మణ్దరః, ౭-భూమిం-వశ్యతో-వశ్యై, ౭-శాస్త్రప్రచయగాత్,శ్చత్వ-త్వివి
 నాశాశీతావేదపత్త్యయః, అ-స్థీరత్వం-పత్త్యయభిభావ-త-త్తస్థాదస్థీరత్వాత్-నామతఃదేశ్య-భాన్-విమాలాత్ త్వ
 క్తిమాతా-దన్యత్, సత్క-యయా-బాధితవ్యవహ-రేణా,నుమయం,వ్యవహరస్యాత్-నిరాజత్వాదివ్యవహరస్య,స్థా
 ల్యాదివ్యవహరగ్య-మూలం,నిరూగ్యతాం-తన్యకించిద్య-స్తి,శ్చ-క్ర-తీ-దధాన్-నిమూలత్వాదివ్యధ్యః ॥ ౮ ॥ ఋశీతా
 వేవో-త్వ-త్వివి-నా-చరాచరస్యవిదామభ్యన్త-నీతీ-తే-నిత్యత్వం-ప్రతితం,తస్మి-రాచరయ్యాహ-ఎవమి-అసన్నిధానం-
 అసతామనిత్యానాంకార్యాణాం-నిధానంలయస్థానం,యత్,శీతశి-బ్రహ్మ-త్వం-శీతశి-బ్రహ్మ-త్వం-వృత్తిగ్రస్తి, నితీతబ్ద

సాః ॥ ౫ ॥ అంసెవదాన్య-శివీకాచయస్యాంసామిరరాజేశ్చత్యపదేశ్య-సై-యస్య-స్య-వాన్-భవిజాభిమా
 నోరాజా-౭-స్తి-నిష్ఠాస్థిదుర్త-దాధః ॥ ౬ ॥ శోచ్య-నిమాన్యా-వనతకష్టదినాన్యస్థా-నిగ్రహానిరసు-గ్రహా
 ౭-ని-జనన్య-గో-ప్రా-౭-స్తి-నికత్తమానో-శోభ-స్వద్దనభానుభ్యవ్యః ॥ ౭ ॥ యదాశీతావేదచరాచరగ్యవిదా
 మనిష్ఠాం-ప్రభవంజన్మత్వమ్-తన్నామతో-౭-స్య-వ్యవహరమూలంనిరూగ్యతాంసత్క-యయా-౭-ను-మ
 యమ్ ॥ ౮ ॥ ఎవనిర్మ-త్వం-శీతశి-బ్రహ్మ-త్వ-ఋమసన్నిధానంపరమాణోయే-అవిద్యయాఋమససాకృతి-సై
 యేహంసమూహానకృతోవిశేషః ॥ ౯ ॥ ఎవంకృతం-స్థూలమణుచ్ఛ-నాద్యదన-వృత్తీవ-జీవమన్యత్-ద్రవ్య
 స్వభావాశ్చయకాలనామ్నూ-ధ్యా-౭-జయ-౭-వేహీ-కృతం-ద్వితీయమ్ ॥ ౧౦ ॥ జ్ఞానంవిశుద్ధం-పరమార్థ-మేక

వాక్యం-తదవ్య-వం-అనిత్యం-నిర్మలం-దర్శితం,యత్-దేశ్య-ద్యుత్ప-త్తి-స్థా-శీతర-పృనిత్యై-ర్ధ-భూ-మేరనిత్యత్వ-జ్ఞా-వనాయ
 తత్తాప్రవయవవిభా-గమవయవానాం-చానిత్యత్వమాహ ॥ పరమాణవభితి॥యే,పరమాణవః-భూతసూక్ష్మై-యే,యేహంస
 రమాణానాం,సమూహేన,విశేష-కృతః-భూమండలంకృతం-తేపరమాణవః-మనసా, అధిష్టాతుః-ఈశ్వరస్యనంక-త్వేన
 అవిద్యయా-ప్రకృత్యా,కృత్తీ-తాః-ఈశ్వరాధిష్ఠిత-ప్రకృతిపరిణామరూపత్వాదనిత్యా-వైవిధ్యా-యద్వా-యే-పరమాణ
 వో-౭-నిత్యా-౭,మనసా-అవిద్యయా,కృత్తీ-తా-శ్వరీరాకా-రేణ-సహతా-ప్రపా,హం-మమత్వవిద్యయా-అత్త-త్వేనకృత్తీ
 ఇత్యధ్య-వేదాదాద్ధో-వబుం-హం-వ-రే-స్త్రి-స్త్రి-బు-దై-పరమాణుకారణమాదాయోగాదై-శ్చశీకా-ది-దై-హా-మవిద్యా-కృత్తి
 తత్వానభ్యుపగమా-చ్యయధో-క్రమ-ధ్య-౭-అసన్నిధానాదిత్యపిపారో-దృశ్య-తే-త్ర, అసత్సూ-అనిత్యమన్యకారణభా-తే
 మ-భూతసూ-క్షే-మ-నిధానాల్లయత్, శీతశి-బ్రహ్మ-త్వ-మ-వ్యనిత్యమిత్యధ్య-ధ్యః ॥ ౯ ॥ ఋశీర-స్యా-త్వ-నో-౭-స్య-త్వం-నిగమయక
 స్థా-ల్యాదికం-ద్రవ్య-మే-వై-త్య-హం-ఎవమితి ॥ ఎవంకార్యా-నిగమయ-క్రం-సదన-దాత్-కం-కార్యకారణాత్-కం-శీత-ప్రా-
 పకృష్టాత్-కం-వా-సజీవనిష్ఠవభేదగ్ధన్తం-చరాచరాత్-కం,ద్వితీయం-అత్త-నోభిన్నం,శిరం-ద్రవ్యాదినామ్నూ,అజయా
 పకృత్యా-కృత,మితి,బుద్ధ్యా,సేపుణయా, అవహీ-తత్, ద్రవ్యం-పృథివ్యాదిపద్మ-భూతజాతం,స్వభావః,తేహం-పరిణా
 మ-స్వభావః, అతయో-౭-స్య-కరణం-వాసనావా,కాలస్య-త్వాదిగుణతో-భకః-ద్రవ్యాదినాం-ప్రకృతి-ప్రపద్మ-త్వా-ర్ధ-వ్యా
 దినామై-త్వ-క్రమః ॥ ౧౦ ॥ ఋఎవం-దేశ్య-స్యా-నాత్-త్వ-మ-క్రం,అ-ధాత్-స్య-రూపం-శోధయతి ॥ జ్ఞానమితి॥జ్ఞానమితిజ
 డాత్-త్వావభ్యుదాసః,పితృ-ధ్ధం-స్య-తః-కర్-నంబ-స్థరహితం,రాగాదిరో-షరహితంవా,పరమార్థం-భురుషార్థభూతం-ఎకం-స
 ర్వ-త్వ-జ్ఞా-వై-కాకారం-అ-స్థ-రం-నంబ-హి, అ-స్థ-హి-ప్రదేశ-భేదరహితం-నిరవయవత్వ-తే-బ్రహ్మగుణో-వ్యాపకం,

సత్యంసన్యం-ప్రత్యక్ స్వస్థై భాసమానంప్రకాశం , అకనాయాపిపాసాశోకమోహజరామృత్యుర్విషట-రహితం,
సాంఖ్యమతవ్యాచ్యత్యర్థంబ్రహ్మత్వకత్వం సామానాధికరణ్యేనాహ-భగవచ్చబ్రసంజ్ఞం వాసుదేవమితి , భగవచ్చబి
స్సంజ్ఞాయస్యసంభగవచ్చబ్రసంజ్ఞః , తతఃపూజ్యపదార్థోపేరిధామానపక్ష్యతః । శబ్దోఽనునోపచారణవ్యాన్యత్ర
మ్యుపచారతః, ఇత్యు క్తీత్యాభగవచ్చబ్దోయత్రవాసుదేవముఖ్యవృత్త , స్తం, వాసుదేవవాసుదేవాత్మకం, నర సైకవ
యోజిత్యూధాత్వ్యవిదోపద స్తి-అత్రవిశుధంపరమాధముత్పాదివిశేషణైరచేతనశరీరవ్యావృత్తిః-వాసుదేవాత్మకత్వ
కధనేతత్సృజ్యత్వపాల్యత్వనియామ్యత్వధార్యత్వశేషత్వాదిగర్వైస్తదాత్మైస్త్రతోవైవిధ్యంసూచితమమ్ ॥౧౧॥
ఎవంఘాతప్రకృతివిలక్షణస్వాత్మ పరమాత్మయాధాత్వ్యజ్ఞానకథంబ్రహ్మైతత్వపెటోయాంనోపాయాస్తరైః-కింతుమ
హత్యేనాభగవద్గుణానుశ్రవణాదిప్రణాదైర్వివేక్ష్యాదావ్యభ్యాం ॥ పారమహాగణ - ఎత-తాన్వత్పరమాత్మయాధా
త్వ్యజ్ఞానం, నహతాంధాగవతానాం, పాదరజస్సువాంబినాతః, చలదిభిః, గుప్తసేవీపూర్వకై , ర్మయాతినసాగ్రహితి ॥
తత్ర, తపఃకృచ్ఛగ్రాహ్యగ్నియోది-అనతనాదివ్యా-ఇజ్ఞావై దికంకర్మ-నిర్వపణంసత్పత్రైవేవహాపందానం, గృహం
గృహస్థధర్మః-చృణోవేదాభ్యాగః-విధిస్త-చదిభిః-తధాపానీతైఃజలాదిశ్చ-నయాతీత్యర్థః ॥ ౧౨ ॥ ఖ్వికథంపహ
త్యేవయాతద్యత్యత్రాగ్రాహ ॥ యత్రయేషమహత్స-గామ్యకధానాంవిఘాతోయస్తా-స్థి-ఉత్తమశ్లోకగ్రభగవతో-గు
ణానువాదః-ప్రస్తూయతే-ప్రస్తూయతాంగుణానువాదః-ప్రకృతేమాయాతంతత్రాగ్రాహ-అనుదినం-నిషేవ్యమాణో-గుణా
నువాదః-వాసుదేవసతీం-మతిం-ముముక్షు- ర్యచ్ఛతి - స్వాత్మ పరమాత్మ యాధాత్వ్యవివేచయంజ్ఞానంసంపాదయతిత్య

మన న్దరంత్యజ్ఞబహుర్విహృత్సత్యమ్ ॥ప్రత్యక్సృష్టా స్తంభగవత్పచ్చబ్రసంజ్ఞయద్వాసుదేవంకవయోవద స్తి ।
రహూగణై త త్రవసానయాతినచేజ్యయానిర్వపణాద్భవహాద్వా । నచ్చస్తనోతజలాగ్నిసురైర్వ్యాసమ
హత్సదరశోభిషేకమ్ ॥ ౧౨ ॥ యత్రోత్తమశ్లోకగుణానువాదః ప్రస్తూయతేగామ్యకధావిఘాతః । నిషే
వ్యమాణో-అనుదినంముముక్షుర్వై తింసతీయచ్ఛతీవాసుదేవ ॥ ౧౩॥అహంపురాభరతోనానురాజాఃపిము
క్ష్యత్వప్రశ్రుతసజ్జనం ॥అరధానంభగవతకృపామానోఽస్మగ్ ॥ భవంమృగనక్షాద్ధర్మార్థః ॥ ౧౪ ॥ సా
మాంస్త్యుతింమృగదేహఃపివీరకృష్ణార్చనప్రభవానోజహతి । అగ్నిఅహంజననశ్చోద్వీయతోపితజల-మా
నోవిప్లవశ్చరామి ॥ ౧౫ ॥ తస్మాన్మర్యోనసజ్జనుసజ్జజాతజ్ఞానానినైవేమావిప్లవమోహః । హరింతీహకథ
నశ్రుతాభ్యాంలబ్ధస్యృతిర్యాత్యతిపారమధ్వనః ॥ ౧౬ ॥
అహంజననశ్చోద్వీయతోపితజల-మానోవిప్లవశ్చరామి ॥ ౧౫ ॥ తస్మాన్మర్యోనసజ్జనుసజ్జజాతజ్ఞానానినైవేమావిప్లవమోహః । హరింతీహకథ
నశ్రుతాభ్యాంలబ్ధస్యృతిర్యాత్యతిపారమధ్వనః ॥ ౧౬ ॥

ధ్యాయః ॥ ౧౩ ॥ ఖ్వివంమృగామెరిసాఖ్యవై రాగ్యస్యజ్ఞానమేతువ్య మధిధాయవిషయస క్షగ్ర జ్ఞానబ్రంశకరత్వంస్వభృ
ష్టాచైవనదన్, కస్తవ్యంనిశాత , ఇత్యాదిప్రశ్ననిర్వృత్తిరహంహా ॥అహంమితిదావ్యాభ్యాం॥పురామార్చస్త్వీ నస్తన్య, హంభర
తో, నామప్రసిద్ధ-రాజా - అభూవం-తత్ర, పితేషేషేత్యుక్తిదృష్టై మ్యేహికనుభేషుశ్రుతేషుఅమష్టి కేమగ్నర్థాదిమహన
క్షరూపిబద్ధోయన-తధాఘాతస్స-భగవతః - ఆరధనం-కుర్వాణః-తత్ర-మృగనక్షా, వాహతవిహాతః - ఆరధనలక్ష
ణో-ఉద్గోయగ్య-తధాఘాతః-మృగోఅభవంమృగజన్య పాప్రో-ఘావమ్ ॥ ౧౪ ॥ ఖ్విహేవీర-కృష్ణార్చనప్రభవాభగ
వదారాధనజా-సాభగవత్పవయస్త్యుతి-ర్చ్యగదేహే-పి-మాం-నజహతిసాత్యాత్మీ-కృష్ణార్చనప్రభావవిషయకాపి
స్త్వయః అహోఇతి - అహూ-జననశ్చా - ద్వికజల-మానః - అతపా-నక్షి - విప్లవఃఅప్రకట-గృహద్యుపవిష్ట - శ్వరా
మి ॥ ౧౫ ॥ ఖ్వితస్మాన్మగ్నగ్రబద్ధక త్వా-నమరః-అనక్షేపజ్ఞానిమ-నక్షేప-జాతో-యః-జ్ఞానరూపో-నేషా-జ్ఞ-తేననీశేషే
ణవృక్షోచ్చిన్నస్యజ్ఞిదేహారదనుబద్ధిమయన-తధాఘాతస్స - అస్వనసంసారాటవ్యవస్థనః - అతీత్యస్తం-పారంఅ
వధిం, హంభగవత్ స్తం, తదీహకథనశ్రుతాభ్యాంభగవచ్ఛేష్టితకథనశ్రవణాభ్యాం - కథనప్రవణ-ప్రణాద్యైత్యర్థః-లభా,
ప్రతిభగవద్విషయ-యస్యస-యాతిపాగ్రహితి ॥ ౧౬ ॥ ఖ్విఇతిభాగవతవత్సప్రవృత్తికాఖ్యానాంప్రభాగవత
వ్యాఖ్యానాంపంచమసర్గ-దేదావదశో ధ్యాయః .
ఎవంతత్వం నియాపితమ్యవిన క్తస్యనప్రతితితంభవతీతైవ రాగ్యోదయాదుసంసారాధ్యానంలంకరప్రసిద్ధుర్నా
ధ్యత్వేనసంసారమటపి త్వేనవయాపయతి ॥దురత్యయేతిత్రయోదశేనాధ్యాయేనబాగ్రహణః ॥దురత్యయేదురత్యకమే-అగ్నీని

కర్మమార్గే, అజయ-ప్రకృత్యా, నివేతితః-రజః ప్రవహన్తి, ర్విభక్తాని-కర్మాణికార్యతయా-పశ్యతీతతధా-శుభాశుభవిశ్రే-
 రూః-కర్మజిహ్వప్రమానిత్యర్థః, గమనసాధోజీవనమూహః, అర్థపరః-సద్దాదిపురుషార్థత్రయాన-క్రః, భవాటనియోఽకర్మ-
 లంజన్త-ప్రాప్తిప్రీతిత్యర్థః, ధర్మ-సుఖం, నవీ-సతినలభతే-యథావణిక్వాన్తో-౭-ధార్మజానుగచ్ఛన్తుపిం-యతితద్యత్ ॥౧౧॥
 యద్యచ్ఛాస్త్యాధ్యాయస్యాభ్యాసరూః-ఉత్తరాధ్యాయః ప్రపృత-ప్రధాపిమఖిప్రతిప-త్యయేకించి-వ్యాఖ్యానయతే-హే-
 నరజవ-యస్యాం-భవాటవ్యాం - వడిన్ది-యనామానః-దశ్యచః-మఙ్గజ-ప్రవహన్తి-రాః, కుత్పిత-స్వార్థానభిజ్ఞః, నాయకః-బు-
 ద్ధి-రూపానతా, యస్యతం, సాధ్యం-జీవనమూహం-పిలువన్-నిజీవస్యభగవదారాధనరూపం-ధనం-ముష్ణం-తీర్ణ్య-క్రః-యత్ర-భ-
 వాటవ్యాం - గోమాయవః-స్వగాలతుల్యః-దానవత్యాద-యః-ప్రమ-త్రవనవహితం-సాధ్యం-స్వాధి-క్రః-త్యం-మేధ-రా-
 ౭-సివితా-౭-సిత్యే-వం-ప్రవిశ్య-కర-న్ది-యథా-ఉరణ-మేవం-వృకాః-హర-న్ది-తద్యత్ “యోన్యధా-న-ప్రమాత్సానవస్య-
 ధా-ప్రతిపద్యతే”, ఇత్యుక్తీత్యా-అత్స-స్వరూపవిస్తారకాహం-మమాభిమానజనన-వ్యారా-అత్స-న-మ-పర-నీత్య-
 ర్థః ॥౨॥ * పీరుధో-లతాః, తృణాని-గుల్మనివ-తై, సహ్య-రే, అదభ-కర్మ-బీజవత్పల-ప్రరోహ-తై-త్రే-పూ-తై-గృ-హిత-మ-ఇ-
 ష్య-ర్థః-కరో-రై-నీ-న్దై, ర్దం-శై-రై-కా-పి-శై-మై-ర-శై-శ్చ, యథా-కల్పి-ద్య-న-ఉ-ప్ర-యో-భవ-తి-త-ధా-ద-శా-ది-వ-ద్య-శ్చః,
 రాజ-భూ-వి-భి-రు-ప్ర-ద్రు-తో-భవ-తి-త్య-ర్థః ॥ క్వ-చి-ధ-న-స్య-పు-ర-వ-ద-స్థి-రం - మ-న-వ-శ-రీ-రం-స్థి-వ-త్య-శ్చ-గ-న్ద-ర-వ్యా-ణా-ం-కా-పు-రం-
 న-ప-శ్య-తే-త-ద్య-దై-వా-స్యా-పి-న-త్య-త్-మ-ప-ద-వ-శ-శ్చ-తి-త్య-ర్థః - క్యా-పి-క్యా-పి-అ-మ-ర-యః-అ-తి-వ-గో-య-ఉ-ల్ల-కా-కా-గో-
 గ-హ-పి-తా-వ-ప్ర-త్య-ల్యం-సు-వ-ర్ణ, మ-పా-ద-య-త్యై-న-ప్ర-ప-శ్య-తీ-త్య-ర్థః, అ-మ-హ-గో-ల్ల-క-గ-హ-మ-తి-ప-ప-ర-వ-శ-త్య-తే, త-
 త్ర-ప్రా-గ-హ-గో-ల్ల-మ-ఖ-పి-త-వ-ర్ణం-ప-ర-కీ-యం-సు-వ-ర్ణ-మ-పా-ద-య-త్యై-న-ప్ర-ప-శ్య-తీ-త్య-ర్థః, పి-తా-వ-గో-ల్ల-జ-ల-న-ం-ప్ర-
 కా-ధ-రం-జి-హ్వ-మ-న్ద-పా-పి-తా-వ-హ-తో-భవ-తి, ఎ-వ-ం-ద-ర్శ-న-ం-బ-ద్ధి-న-వ-ర్ణ-ం-స-వ్య-వ-కార-క-త్వ-బు-ద్ధ్యా-జి-హ్వ-త్-ఉ-ద-ర్శ-నై-రు-ప-హ-

రః-పరిభ్రా-మ-క-భ-వా-ట-ని-య-తి-న-శ-ర-వీ-న-తి ॥ ౧ ॥ యస్యా-మ-మ-ప-జ్జ-ర-దే-వ-ద-స్య-వ-సా-న్ద-ం-వి-బ-హ-న్-ని-క-న-
 య-కం-బ-లాత్ ॥ గో-మాయ-వో-య-త్ర-ప-ర-ని-సా-ధ్య-కం-ప్ర-మ-త్ర-మా-పి-శ్య-య-ధో-ర-ణ-ం-వృ-కాః ॥౨॥ ప్ర-భూ-త-వీ-
 రు-త్య-ని-గు-ల్మ-గ-హ-వ-క-రో-ర-ద-ం-శై-ర-శ-త్త-రు-ప్ర-ద్రు-తః ॥ క్వ-చి-త్ర-గ-న్ద-ర-పు-ర-ం-ప్ర-ప-శ్య-తి-క్వ-చి-త్ర-గ-న్ద-ర-పు-ర-ం-
 శు-ర-యో-ల్ల-క-గ-హ-మ ॥౩॥ పి-పా-న-తో-ప్ర-ద్రు-ప-ని-తా-త్-బు-ద్ధి-ర-త్ర-తో-ధ-వ-తి-ధో-అ-బ-వ్యా-త్ ॥ క్వ-చి-వ-వా-గో-
 ల్లి-త-పా-ం-సు-భూ-వా-గో-ని-శా-న-జా-న-త-ర-జ-స్వ-లా-మః ॥౪॥ అ-ద్య-శ్చ-మ-న్ద-స్వ-న-క-ర్ణ-మ-అ-ఉ-లా-క-వా-గ్ని-ర-వ్య-ధి-తా-
 వ-ర-తా-త్ ॥ * అ-పు-గ-వ-పు-త-తో-త్ర-య-తే-మ-ధా-౭-ధి-తో-మ-రీ-చి-తో-య-స్య-ధి-ధా-వ-త-శ్చ-చి-త్ ॥౫॥ క్వ-చి-ద్యి-తో-

తో-భవ-తి-త్య-ర్థః ॥౩॥ * పి-పా-న-తో-య-ద్ర-ప-ని-తా-త్-బు-ద్ధిః-పి-పా-న-వి-ద-య-తో-య-పి-పా-న-తో-య-ం-మ-గ-వ-ప్ర-స్థి-కా-పి-పా-
 నా-శ-బ-ద్యః, యో-హో-స్సం-జ్ఞా-న్-ద-నో, రి-త్యా-గో-హ-స్యః, పి-పా-న-పి-వ-య-తో-య-తు-ల్యం-ద్ర-ప-ని-త-య-త్త-ం, త-స్య-నా-మ-త్త-బు-
 ద్ధిః-స్వ-బు-ద్ధి-ర-గ-వ-త-ధా-హ-తో-క్వ-చి-తో, ని-పా-న-తో-య-ద్ర-ప-ని-తా-త్-బు-ద్ధిః, రి-తి-పా-ర-త-త్ర-ని-పా-నా-ని-వ్యా-త్-వ-వా-గో-య-స్యా-
 న-బు-ద్ధి-ర-వ్య-త్య-ర్థః - అ-బ-వ్యాం - ఇ-త-ప్ర-తో-ధా-వ-తి-భ-వ-తి-ధో-హ-రా-జ-వా-త్యా-చ-క-వా-త-త-త్తు-ల్యా-న-రీ-మా-త్యా-
 వ-త్యా-యా-ం-ప్ర-మ-దా-యా-ం-ఉ-త్తి-తో-రా-గా-ది-వో-వ-పా-ం-సు-స్య-న-ధా-మ-గ్రి-అ-పి-లాః - ది-శి-ధ-ర్మ-మ-ర్యా-దా-ర-జ-స్వ-ల-ర-
 జో-వ్యా-త్తై-అ-పి-తే-య-స్య-స-ర-జో-న-తో-ప-వ-త-జ్ఞా-న-స్స-న-జా-నా-తి - య-ధా-వ-క్ర-వా-తో-లి-త-ధా-ని-భా-వ-ప్ర-త-త-ప్రా-గ్-బా-ది-
 ది-గా-గ-న్దు-జా-నా-తి-త-వ-ద్య-త్య-ర్థః ॥౪॥ * క్వ-చి-ధ-వ-ద్య-శ్చ-గ-నా-ం-ద్వి-బ్ధి-నా-ం-పు-ధ-ర-కా-ని-కా-ం-జ్ఞా-నా-ం-ట-పి-శే-మా-ణా-ం-స్య-
 న-స్య-ని-నా-క-ర్ణ-యో-హ-మ-లా-గ-ధా-య-స్య-స-ర-తో-మ-ప్రి-య-భా-పి-రి-పు-మా-క-్య-శ-వ-జ-ని-త-క-ర్ణ-వ-ధా-య-తో-భ-వ-తి, య-ధా-
 ౭-బ-వ్యాం-ప్ర-వి-ద్యో-ద-భ-శ్చ-గ-ని-బ్ధి-న-వ-ధ-ర-త-క-ర్ణ-త్య-ర్థః, త-ధా - ఉ-లా-కా-నా-ం-ప్ర-త్య-క్ష-మ-ప్రి-య-భా-పి-ణా-ం-ఘో-క-న-ద-భ-
 నా-ం-రా-జ-భూ-హి-నా-ం-వా-గ్ని-ర-వ్య-ధి-తః, అ-వ-ర-తా-త్త-మ-నో-య-స్య-త-ధా-హ-తో-క్వ-చి-ధ-వ-తి-య-ధా-౭-ర-ణ్యే-ఉ-లా-క-వా-గ్ని-
 ర-వ్య-ధి-త-వ-ధ-యో-భి-త-వ-ధ-యో-భ-వ-తి-త్య-ర్థః, క్వ-చి-తో-తు-ధా-అ-న-వాయ-యా - అ-ధి-తో-పి-ది-తః-అ-పు-గ-వ-పు-త-వ-మ-వ-
 న-ద-భ-వా-త్ - అ-మ-వ-కార-కా-న-ప్ర-తి-గ-రా-వ-ధ-నా-త్-పా-పి-స్తా-న్ద-నా-త్-త్ర-య-తే-అ-ని-య-తి-క్వ-చి-న్ద-నీ-చి-తో-య-ని-మ-రీ-చి-కా-జ-
 జ-త్తు-భా-నా-ని-వ-ద-య-న-స-ధా-వ-తి-ధో-గ-వ-ద్ధ్య-అ-వ్యే-వ-య-తి - అ-ధో-గ-ం-పా-య-ం-పి-వ-య-మ-స-ధా-వ-తి-త్య-ర్థః ॥౫॥ *
 క్వ-చి-ద్యి-తో-య-జ-ల-ర-హితా - స్స-ధి-త-న-సిః - అ-ధి-యా-తి-య-ధా-వ-తి-య-ను-న-తి-య-ప-తి-త్య-గ-త-భ-జ్ఞా-త్-ద్యో-దు-శ-ఖం-భ-
 వ-తి-న-హ-ద-క-లా-భః - త-ద్య-హ-వ-ప-ర-త్ర-వ-దు-శ-ఖ-దా-ని-వ-ల-నా-వ-ద్ధ్యా-త్ర-మా-న-భి-యా-తి-అ-త్ర-య-తే-క్వ-చి-ని-న్ద-ర-న్దుః - ప-
 ర-స్వ-రం - దా-యా-దే-భ్యో-౭-నా-ది-కం, ల-వ-తే-వా-చ్ఛ-తే - పు-త్ర-పి-త్య-న-మ-మ-త్య-పు-త్ర-ధా-ర్థ-మ-వృ-తి-పి-తా-ని-ద-న్దు-క-యే-త్య-

వైరంయైస్స-స్య భయదై - కేవలం - శియారక్ పాగ్గిణాం స్త్యక్తవస్తవ-శతుత, ద్వృజ నిష్కాగ్నివస్తవ-కింబతే యన్నత్ర
 జ నివసన్విన-స్తతాగ్నిమా॥ స్వ స్తదణ్డత్యక్తహృతదణ్డత్యక్తహృతవై రత్సృ, మోగి-య, ద్విష్ట్యః పదం-యాతి తన్నప్రజ
 నిష్ఠః॥ ౧౫॥ ణ్డవిహారాకననాగ్నియనపునర్నవాటవిమేవానువర్గ యతి॥ ప్రసజ తీర్ణి॥ ప్రసజ తీర్ణి కింకరీ తీర్ణి ద్వితీ-ల
 తానాం భుజా శోభా, స్తా, నాగితః - ల తాతుల్లవామిసిభుజోపధానభిత్త్యర్థః - తదాశ్రయః కామిసి తాశ్రయః - యెలవ్య
 క్తవదాః అనభివ్యక్తవర్గ సుధురసహాధామిః - ద్విజాః పక్షిసదృశాః బాలా - సైమ-స్పృహ, యగ్యస-తాదృశోభా త్వ
 పునజ తీర్ణి ద్వితీ - క్షచితీ-హరిచ క్రగింహసమూహ, స్త త్తుల్యార్థ రిచకాగ్ని ద్వవత్సంబద్ధి సకాలచకాగ్నితీ , త్రసక్ వి
 భ్యతీ, కాలచక్రనిమి త్తప్రజ, ఒరామగణాదేత్రసక్ తత్పరిహారాయ-కై శ్చిత్సృగ్రిలోభితః - బకాదియైర్మై పాషణ్డదైవ
 తై స్సహసఖ్యం-పిద తై-తేమభ క్తింకరీ తీర్ణి ద్వితీ ॥ ౧౬॥ ణ్డ తై, వ్యవృత్తః-స్వయంతానివజ్ఞయన్-తై ర్వజ్జిత-స్త
 త్తగ్నిలాభాపంజ్ఞా త్వహంకలం-పున, సిద్ధిర్దం బాగ్నిహులం - సమావిశక్ ప్రవిశక్, తేమాంశలం పాగ్నిశ్చ త్రపూ
 ర్యకంపునరుపనయాద్యాచారయాం, అగ్నిచయక్ పూర్వదుర్వాసనయా అమియంపత్తిక, వానరతుల్యై ప్రజ్ఞ స
 దాచారాక, శూద్రప్రాయా, నుపైతి, తజ్జాతిరాసేన, వానరజాతి క్రిడయా - స్త్రియామిధుసిభూయర హేవాధాషణ్యార్థ
 క పరస్పరముఖిరీక్షణేన, సుసిద్ధి తానిద్రియాణియస్యః, అతవపవన్యతః - అవధిః-జీవితావధిర్ధరణకాలో, యేన
 సః॥ ౧౭॥ ణ్డద్రుమతుల్యేష కేవలద్వైర్ధైర్ధిమగృహేషు, రంస్యక్ క్రిడీమ్యక్-వ్యవాయేన మైద్ధునై-భృయా-దీనీకృపణః,
 సు తేష-దారేషుచ, వత్సలః - ఎవం-స్వగ్య-య-ద్విధ సం-పాగ్ని ప్రం, తిస్తి, నివశః పరిహ ర్దుశక్తొ-భవతి-కవచి-ప్రమా

దైవవిబద్ధతై రాః॥ శ్చ ఖేతయానశ్చతుతద్వృజ నియన్త్య స్తదగ్నితవై రో-భియా॥ ౧౫॥ ప్రసజతి
 క్వాటిలతాభుజా శ్రిత ప్రదాత్రయావ్యక్తపద్వజస్పృహః । క్వచిత్-దాచిద్ధ రిచక్రత్రసక్ స్యంపిద
 తైలకకజుగృధై ॥ ౧౬॥ తై ర్వజ్జితోహంకలం సమావిశే స్మగ్నిచయజ్జీలము పై తవానరాః । తజ్జా
 తిరాసేనసుసిద్ధ్య తైర్నియః పరస్పరీద్విక్షణపిన్వ ప్రతాపధిః॥ ౧౭॥ ద్రుమేషురంస్యన్తతదారవత్సలోవ్య
 వాయుదీనీవివశస్యబద్ధ కైచిత్సృగ్నిమాదాద్ధి రిక్తన్ రేవతస్సల్లింగ్యహీత్యాగజభితి అస్తి తః॥ ౧౮॥ తః
 కథంచిత్రేమిమ క్తవదః ప్రసవనాగ్నిం ప్రవిశే త్యరిన్ద్రమ । అస్యస్యమస్తి న్నైవయానివెగితో భ్రమన్ వో-ద్యా
 పినయాతిపారమ్॥ ౧౯॥ రహాగణత్యమవివశస్యస్సోన్య స్తదణ్డత్యక్తహృతవై రత్సృ॥ తః॥ అనజ్జితా
 త్వాహరిసేవయా-౭-హితం ణ్డజ్జానానివాద యుత దాతిపారమ్॥ ౨౦॥ రాజీవాచ॥ అహోన్యజ్జాభిలజ
 న్దశోభనోకింజన్తభిః॥ వ్యవరై రహ్యముష్టిక॥ నయద్ధ ధీకేతయోకికృతాత్త నాంమహత్త నాంవప్ర
 చురన్సమాగమః॥ ౨౧॥ సహ్యన్యతం తిచ్చరణ్డ ర్ణెఘభీర్వతం-అంహాపాపం-క్షీరధో-౭-క్షతేమలా॥ మోహూ

దాన్త్యుభూయా, సి రిక్త స్తరవత్ భయన కరో గాదిదుఃఖి, పతన్య ర్తమానః, సూరస్థ గజతుల్లమ్య త్రోగ్ని తసక్, వస్త్రి
 తుల్లం పాగ్నిచినకర్త వాస రా-మవలన్య అన స్థితో భవతి ॥ ౧౮॥ ణ్డతతః, ఆపదః దుఃఖా, తదగం చిదతి ప్రయాసేన-
 విము క్తః, పునశ్చ-సార్ధం వర్ణాశ్రమస్వంజనం, ప్రవిశతి-యథాపూర్వం ప్రవృ త్తిమార్గై రమతే, హేలినన్య, అస్తి-స్యం
 సారాధ్యసి, అజయాభాగవన్తా మయా, నివెగితో, జనః-భ్రమన్-ద్యాపి-పారంసయాతి ॥ ౧౯॥ ణ్డతసాత్ హేరవహుగ
 ణ్డత్యవప- పరిత్యక్త హృతదణ్డత్యయేన, కృతం పూ తేషు మై త్రం యేన, అనజ్జితేషమయేవన్యభివ్యతే తిత్తాచి త్రం యే
 స, తథాధాతస్యక, హరిసేవయానిహితం , సేవాత్రవర్ణాత్రమద్ధర్మగవ దారాధనయూపా-తయా, నిశితం, జ్ఞానంభ
 గవదపాసనాత్కృం, తదేవా, నిశిత, స్త- మాదాయ, ప్రకృతసంబద్ధ తరు దైవనాయెభిభావ-యథా, అత్సర్వ తై
 సంసుమీరాధమూలమనగ్త తే ప్రైగిద్ధానోన్యభివ్య, తి-అస్మాగ్నసః-పారం-చై వ్య వంపదం, అతితర, అధ్వనః పారపితిజ్ఞా
 నా సిద్ధి శేషణం-సంసారాధ్వనోనిస్తారణోపాయపూతంజ్ఞానానిమ-దాయసం సారాన్య క్షోభవత్సృగ్ని ॥ ౨౦॥ ణ్డ
 ఎరముపదిష్టతత్వ త్రయయాధాత్మ్య బద్ధ మోక్ష మౌతుస్సం సారాసారత్వో పదశేవోత్త స్మవై రాగ్యో రహూగణ
 సాన్విత్య నకృతార్థ తామవిఘ్న-హ్యత్తత్సంగతం తదుక్తీస్సాభినన్త స్మసుసం-రోతి । అతేవాణ్డక్రీభిః॥ అహోన్యజన్త
 మనుష్యజన్త అభిలజన్త సు-శోభనం పరం - అముష్టి స్తరలోకే - అవరై రైవాదిజన్త భిరపి-కింప్రయాజనం-యతే యేష
 దేవాదిజన్త సు-హృద్ధీకేతస్యభాగవతో , యోనా-కృతశ్శోభితత్తాచి త్రం యేమాం - తేమాం- మహత్త నాం త్వాద్య
 శాం, సమాగమః-ప్రచూరో-నభవతిభాగవతసగ్గ వేరహితై రైవాదిజన్త భిరపి-కిం-వర్ణార్థాన్యేతానిత్యర్థః॥ ౨౧॥ ణ్డనిర
 ద్రరంత్వాద్యశానామపానితయో-చ్ఛరణ్డ ర్ణెఘ యో - ర్ణెఘభీర్వతం-అంహాపాపం - యన్య-తస్యా-ధో-౭-క్షతేమలా

ర్మజ్ఞైఃకత్తితానికారితానివిక్తానిసాక్ష్యరాజసతామనభేదభిన్నాని - యాని - కుశలానిసఖసాధనానిసాక్ష్యకాని, అకుశలానిదుఃఖసాధనానిరాజసానిమిశ్రాజిప్రమాదాలగ్న సాధనానిరజస్తమోమూలానికర్తృజ్ఞైః - ద్వివిక్తితాభిలషాదితాభిః-వివిధదేశవత్తిభిః :: ఊర్ధ్వంగచ్ఛన్ద్రస్వస్థస్థామధ్యతిష్ఠన్ద్రరాజసాః || జప్యస్య గుణస్య త్రిసౌలభ్యోగచ్ఛన్ద్రామసాః ||, :: ఆత్మ నితికేనన త్వేనదిపదంబవాప్రవీడితాధరారజస్వస్థావై, త్యాద్యక్రీకీత్యానియతదేశవత్తిజ్ఞదేవసుమ్యాసురాదిదేవపక్షిభిః-యా-వియోగసంయోగాదేవవియోగతత్సంయోగా - ఆదిక ద్వైవబాల్యయావసస్థానిరాదిభావసృగహః - ఎతద్యూహితేనాదిసంసార - ప్రదనుభవగ్న-ద్వారభూతేన-వడిన్ద్రీయవర్తేన-తస్మిన్ద్రాధ్యవదనుగమేనసారాధ్యనికర్తృమార్గైః-ఆపతితః-యథా-వజ్జితాం-సార్వఃసమూహాః-రార్జనపరః-తథా-స్వదేహానిష్ఠాదితానాం పూర్వోక్తానాంకర్తృజ్ఞాం - ఫలద్యరేణానుభవోయగ్న - విఫలాశ్చ - బహుళప్రతియోగాఃబహువిఘ్నావహతా - ఈహాచ్యేష్టా-యగ్నః-శ్చ శానవ-దక్షు శరూపాయాం- సంసారాటవ్యాం-గతో-ద్యాపితస్యాంసంసారాటవ్యాం, యేతాహః-తేమాం-శమనీం-నాశనీం-హరిరేవగురుతస్యహరిగుర్వీర్యా, చరణారవిన్దై, యేమధుకరాభిమరతుల్యభక్తా, మైమా-మునుపదపీఠైరనుష్ఠితంధర్మకీమాంధం, నావరున్దేనావృత్తిః || ౧౦ || యస్యామిత్యాదిక్లీకంవ్యావప్తేయస్యాముహావేతి || యస్యాంసంసారాటవ్యాం, యే, వ్యుత్తేన్ద్రీయనామాన, ఎత్యేకకర్తృజ్ఞా, దగ్ధసంపద, దమ్యవ్యాపారేణదమ్యత్వేన పూర్వం హుతితాత్పర్యం, ఇన్ద్రీయనామానఇత్యేకేనకేనలంనామభేదవశ, కర్తృజ్ఞాతుదగ్ధవశేత్యుక్తం, దమ్యనామిన్ద్రీయాణాంవధనావహరిత్పరూపంకర్తృతుల్యమిత్యుక్తమైనదాన్త్యైకభావేనదగ్ధయతి || యథేతి || అన్యపురుషస్య, అనవహితాత్మ సః-సార్వస్వవశేగాదౌర్ధ్వం - బహుకృచ్ఛైరిణితిదుఃఖేనాదిత్వం-ధర్మోపయోగార్థం-ధనస్య

భిర్వియోగసంయోగాద్యనాదిసంసారాటవ్యాం ద్వారభూతేనవడిన్ద్రీయవర్తేనాత్మ స్థరాధ్యవదనుగమే ౨ ధ్యవ్యావప్తేతత్సర్వస్యభగవతోవిద్వోర్వశవత్రిన్ద్రామాయయాజీవలాకో-౨యంయధావశేకార్థో-౨ర్థపరస్యవ్యవహారిన్ద్రా దితకర్తృమధవశ్యైశానవదశివతేమాయాంసంసారాటవ్యాం గతోనాద్యావపిఫలబహుళప్రతియోగాహ ప్రత్యాపవశమనీంహరిగురురేకాపిన్ద్రమధుకరామవదపిమవరున్దే || ౧౧ || యస్యాముహావావేత-వడిన్ద్రీయనామానకర్తృజ్ఞాదగ్ధ సమతేయధాపురుషగ్ధయతి-౦ చిన్ద్ర సంధర్మోపయోగముదాహరన్ద్రితధర్మగ్నింధనందగ్ధ సమగ్ధనశ్రవణోపాస్వదనావహూరిణంకల్పవ్యవసాయగూహాగ్నిమ్యాపహోగనకువాధస్యాజితాత్మనోయధాసార్వగ్ధసమిలుమ్మన్తి || ౧౨ || అభవయితకోటిమిష్టికన్దరాదావత్యాదయోనామాకర్తృజ్ఞావశ్యగ్గాలంబానిచ్చతఃకదగ్ధగ్ధకుటుమ్మినఉరణవత్సంకర్తృమాణంబుతో-౨వహరన్తి || ౩ || య

ధర్మ ఎవోపయోగస్సఫలసతుకామఇత్యభిప్రాయేణధర్మోపయోగమిత్యుక్తం-తథాచోక్తంప్రథమే, ధర్మస్యవ్యవహరగ్నిస్యనాథో-౨ర్థాదయఃకల్పతే || అర్థస్థగర్తృకా ప్రత్యకామోలాభాయహస్తప్రత, ఇతి || ౧౨వంవిధం, యతి-౦ చిన్ద్ర సంయధా, దగ్ధవశోరాః, అవహరన్ద్రీయ-మన్యపురుషస్య-భగవదారాధనరూపే-యోధ్యుః-తంసాంపరాయికంపరలోకహితధనమిత్యు-దాహరన్ద్రీయ-ధర్మగ్నిం-ధర్మావేవద్ధాత్రేమ-విధిర్దాదనశేతంధర్మగ్నిం-వద్ధాత్రేవధర్మయ్యకమిత్యర్థః-ధనంభగవదారాధనాత్మకంధన - మిన్ద్రీయాణ్యదిదగ్ధనాదిభిఃపఞ్చభిజ్ఞానేన్ద్రీయమ్యత్తిభిః-సంకల్పవ్యవసాయభ్యామన్త్రంకరణమ్యత్తిభ్యాం-యేత్యేతై-రోగ్యసౌమ-గామ్యస్యాంసారిక-ఉపహోగ-స్వేన-కుదాధగ్ధకుటుమ్మద, రతవివాజితాత్మనాశితేన్ద్రీయస్యా, గ్ధపురుషగ్ధసంబన్ధి - విలుమ్మన్ద్రీయపహరన్తి || ౧౩ || యోగోమాయోయత్తేత్యేతద్ద్యవ్యవప్తే || అధచేత్యర్థాన్ద్రీయసే-నామా-దారావత్యాదయః - కర్తృజ్ఞాతువశ్యకాగ్ధగ్ధాశ్చత్యత్తిభ్యర్థః-వ్యకస్యగాలసార్వగ్ధసమహా, అనిచ్చతే ఇతి || కుటుమ్మినగ్యసళిత్రేమిణాఃకదగ్ధస్యాతిబద్ధగ్ధ-అనిచ్చతే-౨పి-ఆత్మావహరమితి శేషః-బలాదితిభావః-మివతః-పశ్యితగ్ధతః-సంరత్నమాణ-మురణమివ-హరన్ద్రీయ-తంస్వశేవత్వేనకుర్తున్ద్రప్రత్యగ్ధూపంభగవచ్ఛేవతై కరూపమవహరన్ద్రీయగ్ధః || ౩ || యోగసహితేర్మత్వంగులగ్ధవార్తాత్యేతద్ద్యవ్యవప్తేత్యభ్యాతుంతావద్ధప్రకళితమగ్ధప్రసేదతైత్రతుల్యతామహా-యథాహితే || అనువత్సరంప్రతిపద్ధం - కృత్యమాణంబుత్వమేదదాహాపూర్వకంకర్తృజ్ఞేనసంసారతమసి-తైత్రం-అదగ్ధ నిజంనదగ్ధానిజాన్ద్రమమూలానియన్తిం ప్రత్యధాహూతంసతే-పున-రావసనకాలేనిజానావకాలే-యధా-గుల్ఫాదిభి-దగ్ధాదమేవభవతి, ఎవంగృహశశమరూపంకర్తృజ్ఞేత్రమపి - ప్రసేదతైత్రతుల్యం-కుతః-హయన్తావే-యన్ద్రీయగ్ధః-కర్తృజ్ఞేవోత్తేదన్ద్రీయమూలతేనశక్యన్ద్రీ - కుతః-యదగ్ధనా-దయ-నూపనభంగ్యహం-కామకరణ్ణికామా

నాంకరణ్ణః-యథా - కర్మకర్తృభావనకర్మకర్తృయైఃపిరియశోనహీనుతే-ఎవమతర్క నాశైఃపితద్వాననానామతీణా
 త్వాతా-మాచాం పెటికెత్తర్కతతైవినభూతెకర్తృతైవైత్రెగ్య సుశశేష - పరితఃదంతమశకత్తుత్తరపశిజైగ్నిజై -
 రుషద్రుతగతిశేషఃశిలభాదిభిరుపరుగ్యమానఃపీద్యమానః - బహిఃపాఠిణిధనధాన్యాదిరూపః - యస్యశిలభాదిభిరప
 హృతసగ్యధాన్యధనవాన్యపతీత్యర్కః పాఠిణపత్నియర్వాద్ధాన్యత్వాచ్చగనగ్యబహిఃపాఠిణిగత్యుక్తం, క్వచిచ్చగన్ధ
 ర్వపుర, మిథ్యుత్తరార్థంవ్యాకృష్టే-క్వచిదస్తీ స్థంసారాధ్వని-పరివర్తమానఃపాఠ్యన్మునిద్వాదిభిర్య-దుపరక్తం-తేనమ
 నసాతతామిద్వాఅహంమూఢిమానః, కామః-విషయభిలాషః - కర్తృభూత్యుత్తర వాసనానరలాకంస్య శరీరంభు
 తాగ్రిదేశరీరంప-గన్ధర్వనగరప-దనుపపన్నార్థంఅనుపపన్నఃఅర్కనిత్యత్వరూపంవస్తుయస్యతం - మిథ్యాచ్యట్టిఅనిత్యైశిత్వ
 త్యజ్ఞానసూషభవయ్యుక్తఃఉపపన్నార్థంనిత్యంపశ్యతీత్యర్కప్రపశ్య తితిప్రత్యబ్రూచితమర్థా న్నరమాహ - తత్రకతి-త
 త్రవగన్ధర్వపురై-క్వ చి-దాతపోదకంమృగత్యుష్ణజలం-తత్తుల్యున్యి యయన్-పానాదిమ-లోలుఃఆసక్తస్సమపధావతి
 అన్యేషయతి-చతుర్థపాదంవ్యాకృష్టే-క్వచిచ్చైతి-క్వచిచ్చా, శేషాశాంధోమాశాం , నిషదనంస్తానం, పురిషవిశేషమగ్నైర్వి
 స్థాం, తగ్యపురపశ్యచలోహితోదర్శోయస్యరశోగుణస్య, తేన-నిర్దితా-పురుషవిషయా-మతి-ర్యస్యగః, సుపర్ణ-ముపాదా
 తుమిచ్చతి-సుపర్ణస్యాగ్నైఃపురిషత్వంపవితలపర్ణనగద్య, చిత్రధానుర్వాతరిశ్వ నానమిధ్యుపానవిజసాపిబితినీమూత్యుతం
 హాకాశ్యాంసుపర్ణ, మివిషత్వతి, త్రవృష్టాస్త్రః, అగ్నికామన-కాతరిఃపరవశః , ఉల్బకనద్యశంపితాదమివేతి, శీతాతు

ధావ్యానువత్సరంకృత్యమాణమగద్యగదగజంజితేత్రంపునరేవావపనకాలెగ్నృ త్వేవీరుద్ధిర్ధ హ్వరమివభ
 వత్యైవమేవగృహశేషఃకర్తృతైత్రంయస్తి స్మరీకర్తృజ్యుష్ణద నియదయం కామకరణ్ణమతవనధతత్రగ
 తోదంతమశకనమావశతైర్వ నుజైశ్చ లభశకం నతస్సరమావకాదిభిరుపరుగ్యమానబహిఃపాఠిణిక్వచి
 త్వరివర్తమానో-స్తి స్మగ్యస్యవిద్యారామకర్తృభిరుపరక్తమనసా- సుపపన్నార్థంనరలాకంగన్ధర్వనగరో
 పమమపపన్నమితిమిధ్యాచ్యట్టిపరవశ్యతిక్వ చిదాతపోదకంపాన్యయనుపధావతి - పానభోజనవ్యూహ
 యాదివ్యసనలోలుఃక్వచిచ్చా శేషదోషనిషదనంపురిషవిశేషంపద్యగ్గుణనిర్వతమిస్సుపర్ణముపాదిత్యత్వ
 గ్నికామకాతర్యసాత్కృతకపిరావమ || ౪ || అధికదాచిన్యవాసపానీయద్రవణాద్యనకాత్తో-పవ్యా భినివే
 ఎతస్యాంసంసారాలన్యా మిత ప్రతఃపరిధావతి || ౫ || క్వచిచ్చవాత్కోపమయప్రపదయ-౨౨-రోహమా
 గోపితస్త్రతా-అరజసా శ్చ రజన్యాం ధూతాశ్చసాధుచర్యాదారజన్యలూకొదగ్గెవతాలితరజస్వలమతి
 ర్మవిజానాతి || ౬ || క్వచిత్సకృపవగతవిషయతైతధ్యగ్యయంపరాధిధ్యానెనవిభ్రంశితస్త్రుతి ప్రయోజన
 ర్చిచిత్తాయపా) మాన్తానెవాధిధావతి || ౭ || క్వచిచిలూకర్మిన్లీన్య నవదతపరుషసాహోపలృత్యత్వం

గోహ్వరణ్యైఃగ్నిమివజాప్యల్యమానంతత ప్రతోధావ స్తముల్కపిశాపమగ్నిబుద్ధ్యా- సుధావతి-నిరుశంపాఠిహి-శ
 ధనిత్యాప్రిప్రప్తై త్తర్కైతేనభృతేనగ్నిమితే, ఎవంసుపర్ణమనుధావస్తీత్యర్కః || ౪ || ధ్నివానతోయత్యాదివ్యా
 చ్యట్టి||అథే||నివాసాదివ్యనైకేషాన్యత్వనఉపజీవ్యస్య భినివేశోయగ్యతధాధూతః, ఇత ప్రతో-౨స్యాంసంసారాలన్యాం, ప
 రిధావతి || ౫ || ధ్నిక్వచిచ్చ, వాత్కోపిత్యయత్యాదివ్యాచ్యట్టిక్వచిచ్చైతి || వాత్కోపమయప్రపదయప్రపద
 యాప్రియా, యధావాత్యాంరజప్రపేషాన్యైకరోత్యై, వంరజోగుణోత్పన్నకృత్యాజ్ఞతామాపాదయస్తీత్రుల్య
 ప్రమదతిధానః, ఆరోహమజ్ఞ, మారోపితః-తస్మిన్మా-త-య-ద్రశోరాగ- తేన-కథంపూతేన - రజనిధూతేనరాత్రివద
 ప్రకాశేతేన-జ్ఞానావరణేనెత్తర్క-రజనిధూత్యైవేత్యైపారః-తత్ర- తమామయ్యైవేత్యర్క-స్థిర్ల వాగ-రజన్యాంరాత్రి,
 చూతాశ్చవేత్యర్క-అతిరజస్వలమతిఅతిరజసాచ్చస్త్రుమతి-అతేవపాసాధుచర్యాదారజన్యలూకొదగ్గెవతాలితరజస్వలమతి
 స్థిరాః, సుర్యదాతికమసాఃశీఘ్రతా-దెవతా - నజానాతి || ౬ || అయపాదెయమిహోపాదెయతయాగ్యన్తాత్తిప్రక్ర
 మసాజాత్యాదుత్తరగ్గోకచతుర్థపాదంవ్యాకృష్టే-క్వచిత్సకృదీతి||కదాచిత్సకృదగతంవిషయేషతేభాదమి, వైతధ్యంపైయ
 ర్గ్యంపురుషాధ్మసాన్యస్థం-యనతధాధూతో-౨-పరాధిధ్యానెనదేవాచిన్యమి భ్రంశితస్త్రుతి-౨-భ్రంశితాస్త్రుతి
 తిరాత్త విషయా-యస్య-తయైవవిభ్రంశితస్త్రుతి-౨- మర్చితోయపాఠియాన్తగ్చిచిత్తాయుల్బా-౯-స్యయవపురుషార్థ
 రూపత్యై-౨-పితతైర్వరావభానమానాంస్తానెవవిషయా-నధిధావతి || ౭ || ధ్నిరూర్ధ్వంవ్యాచ్యట్టి|| క్వచిచిలూకేతి||

పరీక్షించారిపురాజనులనిర్మల్ని తెనాతివ్యధితకర్ణమాలవృషయః॥ ౮॥ సయదా ౨ ద్యుప్రార్థనామకృత
ప్రదాకారగురకాకనుకాద్యభ్యుద్రునులతావియదపానవదభయార్థశాస్త్రప్రవేశాజీవన్మతాన్వ
యంజీవన్మయియనాడపధావతి॥ ౯॥ ఎకదా ౨ నష్టనిశ్చాన్వకృతమర్త్యవకసోత్థన్నలనవదు భ
యతో ౨పిమిఃఖదంపావజ్ఞనుభిధావతి॥ ౧౦॥ యదాదుపరభాద్యంపత్రనెనోపనమతితదాపిత్తు
త్రభుక్తిస్థాన్పితృస్మృతాన్వ్యాఖ్యభక్షయతి॥ ౧౧॥ కృచిదాసార్వభృహంధావనత్పియార్ధపిధురమను
భోదగం ౦శోకాన్వదహ్యంనానోభ్యుతినిర్వయమవగన్వతి॥ ౧౨॥ కృచితాలివిషమితరాజకలరతు
సా ౨పవ్యాప్తయితవధనానుగృత్యభవమిగతజీవలక్షణం ౨ ౧౩॥ కదాచిన్వనోరధోపగతజన్మపితా
వహదగ్రనతదితిగృహ్యన్వయింతుణునుభవతి॥ ౧౪॥ కృచిన్వహతమకర్మహవనాతిభురగిమారురుతు

[illegible]

విత్తైతివ్యాసస్త్వేమనమితిమనంపరస్పరంపితృస్యభాషాబద్ధస్యధనస్య - వ్యతిక్తజ్ఞేజ్యత్వా సేనసంబద్ధంరూఢమూలః - యో
 స్వైరంతపముబద్ధోఽప్రియకారిత్వాదిరూపస్సృణుస్యవరంఘాతోఽపి-పూర్వ వాసనయాసాజాత్యాభిమానప్రయుక్త
 యాపూర్వవాసనయా-మిదః, ఉత్పదాతఃవివాహంకుర్యాకాతానెవనైరపవయానెవో - ద్వపాతివైరపవయై రెవసహ
 సాజాత్యాభిమానెవవివాహఃకీర్తియాయంబధౌతీత్యర్థః, శ్లో ॥ ౨౫ ॥ ఋషివన్తీ కనసారాధ్యస్యై - వసుక్రమిధైర్యా
 నావిధైశ్చైతేఽడుపగర్తై, ర్వప్యమూఢైస్సుఖదఃఖరాగద్యపాదిభిస్స - వితతేపిస్తృతే, అనన్తకేశోపసగయుక్తిత్యర్థః -
 ఆపవన్తీఆపదంపాప్రీతిః, తత్ర, యోయో, పిపవన్తీవిపత్తింపాప్రీతిః, మృతభిరియావత్, తంతంవిపవన్తీపితాదిరూపం,
 పిసృజ్యజాతంజాతంపుత్రాదిరూపముపాదాయతీయభిమతింకృత్యాపునర్జాతవిపత్తే - శోచక - తెన-ముహ్యక-భి
 ద్యక-ఽరదక-తత్ర-శోకోమానసీకృతా - ఖటోవాచికిదైవ్యోక్తిరూపా, ప్రసోదఃకాయోఽప్రసమోచనాదిరూపా-
 జాతాత్పునరస్యజననేరు-సంహృత్యక-హసాదిభిరుచైర్ద్యనింకుగ్వక-భిభృవీజాతాదీనామగామినుఃఖనంభావనాని
 మిత్తృఽతికూలజ్ఞానయుక్తఃకదాచి, జ్ఞాతాదీనాంగుణా-గ్నాయక - ముహ్యమానఃఖదమోదాధ్యాంమోహంపాప్రీతిః
 ఎవజీవనమూహఃఆరభ్యఉపకాప్రయోగఃసాధనాకర్తృజాపరితఃసహ్యూహనభితిపా రెబద్ధమానః-అధ్యాపి-భితిఃఅస్మా
 త్సంసారాధ్యసస్యకాశా - త్తదవ్యసఃసంసారాధ్యనఃపారంపతి-నైవావద్రతేనాయాతినపాప్రీతిః తీత్యర్థః, కిం
 తదవ్యసఃపారం-రుత్యప్రీతివాపరతై, తత్రాసృ ॥ యదిదంయోగానుశాసనంనామయోగానుశాసనమితిప్రసిద్ధం, తత్సం
 సారాధ్యనఃపార-ముచదిత-నిత-త్వ-దభిభిశేషః - యోగస్యాధ్యాత్మయోగకర్తయోగానుగృహీతభగవద్భక్తియోగ

యామివఉద్యహతఉద్య హతి ॥ ౨౫ ॥ ఎవన్తీ కనసారాధ్య నినానాశ్లోపసగవితతలపన్తీవిపవన్తీయ
 స్త్రయపమావెతర ప్రతతత్రపిన్య జ్య జాతంజాతముపాదాయశోచన్యహ్యభిద్యన్వివదకంసంహృత్యకీభ్య
 ఋగ్నాయన్య హ్యమానసాన్యభవద్భిశోచైవావ ర్తతేఽధ్యాపియతఆర్ధృపవనరలోకసార్థ స్త్రయధ్య నఃపారము
 పవితేశిమిదిదంయోగానుశాసనం నామ ॥ ౨౬ ॥ సవావతదవరుస్తేయచ్చం తమస్య ప్రదక్షామనఃఉప
 రతాత్తానస్సనువగచ్చన్త్ర పివిభిభజయికోరాజర్షయోనైవతవ్యప్రి నిశ్చింతుపదంపృథేకయార్హస్తమైవె
 యమిత్సృత్యమేవకృతైరానుభూయాంపిన్యజ్యస్వయముపసంహృతాః ॥ ౨౭ ॥ అధ్యస్యమప్సిద్వివఉప
 నగ్నాన్సధానుఖయఃఖరాగద్యే వ్యధాయాభిమాన ప్రమాదమోచకోకమోహమాత్మన్యైర్భ్యవమానకుభి
 పాసాఽ౭ధివ్యాధిజన్య జరామరణాదయః ॥ ౨౮ ॥ క్వాపీదెవమాయయాస్త్రియావజలతోపగూఢఃప్ర
 గున్నపివేకపిజ్ఞాన సద్వివరగృహారహ్య కలకలంయస్తదాత్మయవన క్షమతమ హిత్యకళత్రాభాషి
 తావలోకవిదేష్టితావహృతహృదయతాత్తా౭పారేన్ద్రతమసిప్రహణోతి ॥ ౨౯ ॥ కదాచిత్త్యర

న్యా-యశాన్సంపివజ్యజ్ఞానం-శిక్షణంవాతదనుస్థానమితియావత్, తదేవసంసారాధ్య నఃపారమిత్యర్థః, శ్లో ॥ ౨౬ ॥ ఋషివ
 స్వీయన్దితైశ్లోకంవాద్యపై ॥ సవాభిషిఉపకేషమనశీలంయేహం, ఉపరతఃసగృహీతఃఆత్మావనయైస్తై, మునయోమన
 నశీలా, చ్య సదక్షానివ త్తపాతదోకః - సర్వమాతసుహృదస్య నైత్యర్థః, యచ్చం తమనిరతిశయనుభూతపర
 మాత్మపాప్రీతిృచా-యోగానుశాసన, ముపతిత్వ నిపాప్రీతిస్త్ర నితచ్చంతమం, విదితగ్జ్ఞేన్ద్రాపిషి, మనస్వినఃఅని
 రాన్యకణోరాజర్షయో-నైవావరుస్తేనపాప్రీతిస్త్ర వస్తిన్తేవచప్రజ ని-ఉపాయానస్థానపూర్వ కముషేయనయాన్తి,
 కీంతుభయంపురీపిమమేత్యభిమానెన - కృతవైరానుభవ్యాన్యభేయదైశ్చయార్క కేయంమూర్ధమానవిషయభూతా-త
 త్రాహియాంపురీపీం-పిన్యజ్యస్వయముపసంహృతాఃచ్యతాఃసేత్యర్థః, శ్లో ॥ ౨౭ ॥ ఋషింహవలోకితన్యా యనభాధో
 పనర్దైరిత్యత్రాధిప్రేతముపసగతబ్ధారమాహ ॥ అన్వసితి ॥ అన్తిస్త్రస్వనిసంసారాధ్యని, ఇమిన్యభాదయఃఉపసగృత్య
 ధః, శ్లో ॥ ౨౮ ॥ ఋషిప్రజ్ఞతీత్యేతద్వ్యవస్థై ॥ క్వాపీటిఃస్త్రివెవయా-దేవమాయయాభగవత్తాయయాకర్త్రాగ్ని, భుజల
 తాధ్యా, ముపగూఢఃఆరిత్యే, ప్రగున్నపవగతం, పివేకాత్మకవిజ్ఞానం, న్యగ్న, యద్యా, పివేకీదేవావిలక్షణాత్పివేకః
 విజ్ఞానంభగవదపానసాత్త కం, తద్రూపేత-తస్యాఃస్త్రియాః, పిహారగృహంక్షీదాగృహం - తదారమృ, అటంపృద
 యంయ్యతస్మి-నాన్తయేవనితావిహరగృహం, అనక్తాన్సగక్తాఃమతాదయ, సైహం-భాషితాదిభిరచహృతంహృ
 దయంయ్యతస్మి-అవివాజిత్వేనియః, అన్తేతమనీదఃఖనరక, ఆత్మానం, ప్రహణోతిఽప్రవృత్తిః, శ్లో ॥ ౨౯ ॥ ఋషివంపూర్వా

ధన్వన్తర్యామృతం|| ఉత్తరాద్ధంవ్యాగ్రస్థైఃకదాచితి|| పరమాణురాదిః , ద్విపరాధోఽపవగ్నోఽన్తస్సపవక్షపలక్షణంయన్త్య
 కాలోఽలక్షణాదితిపారేతు-పరమాణ్వైచిపరాధాపవర్తయాపం,య-తా-లసాగ్రోఽలక్షణం , ఉపలక్ష్యతత్తత్త్యపలక్షాం
 స్వరూపం,తస్మాదిత్యగ్ధ-రంప-సాక్షిఘ్న-పదిపైత్యేన-పయసాచాల్యాదికమేకం , బ్రహ్మణమభివ్యాప్య,త్య
 గ్ధస్తస్పృహితానాం , కాల్యమానానాంలవాదిరూపేణగణ్య మానాయపామిత్యగ్ధమివతాంప్రపత్తానాం అనిమి
 షతలప్రమత్తాదివా-హరతః - ఆయురిశిష్యిణీయాన్తస్యశేషః ,అనిమిషతఃఅకాల్యమానా-ద్విష్టోశ్చక్రాత్-ఏతత్తస్య
 దయఃమరణమాశఙ్క-మానభితియతే-అమరత్వాయ-పాషణ్డదేవతాసాంకత్యేన - ఆభిముఖ్యేనధత్తైకింకత్వా - కా
 లవక్రం-నిజంస్వీయమానుభంయన్త్య,తమేన,సాక్షా , ధృగవస్తం , నుజ్జపురుష-మనాద్యత్య-పాషణ్డదేవతాశ్చధంభూ
 తాః-క-ఙ్కుద్రబక్రప్రాయః-విశ్వసతోపవజ్ఞుయన్తిః-ఆర్యాణాం వైదికానాంసమయాత్సిద్ధాన్తా-త్పరిహృతాఃబహి
 ష్కృతాః-సాంశ్యేత్యనేత్యనేనపాషణ్డదేవతారాధనంపాషణ్డసంకతనిబన్ధం-ననువైకమిత్యక్తమ|| ౩౦ || శ్లో
 ద్వభ్యేతభ్యేతద్వాద్యవస్తై || యదాత్మితి || ఆత్మవభ్యేతోయై-స్తై,పవభ్యేతస్సక్-బ్రహ్మకులంప్రవక్ష-స్వైషాంబాగ్నిప్త
 ణానాం-శీలమితిప్రతికోపాదానం-తద్వాద్యవస్తై||ఉపనయనాదీత్యారాధనమేవత్యేనై-అనోచయఃఅభిముఖ్యమానః-
 ఉపైతి,వానరానిత్యస్వవ్యాఖ్యానంశూద్రకులంభజతత్త-తదుపపాదయతి-నిగమోక్తే - ఆచారే , అపరిశుద్ధితఃస్వస్వగు
 ర్యభావాత్-యన్త్యశూద్రస్య-కేవలంభిభూభావః-కుటుమ్భభరణంచైత్యేనంకేవలగ్నివ్యసఖమేన,నాద్యష్టం-యధా

స్వభాగవతోపిష్టోశ్చక్రాత్పురమాణ్వైచిపరాధాపవర్తకాలాపలక్షణాత్పరివ ద్విజేనయసారంహసాసూ
 రతతబ్రహ్మత్యేన-స్తమృదీనాంభూతానాంకాల్య మానానామనిమిషతోమివతాంవిత్తస్యపదయస్తమేవ
 శ్వరంకాలవక్రంనిజాయంసాక్షాద్భగవస్తంయజ్జపురుషమనాద్యత్యపాషణ్డదేవతాశ్చఙ్కుద్రబక్
 ప్రాయఃఆర్యసమయఃపరిహృతాఃసాంకత్యేనాభిధత్తై||౩౦|| యదాతుసాషణ్డరత్తాభివభ్యేతైరుపవభ్యే
 తోబ్రహ్మకులంసమాపిశం-స్వైషాంశీలముచనయనాదిక్రాంతస్తార్తనిత్యక్రమృషానైసభవతోనుజ్జపురు
 షస్యారాధనమేవతదరోచయఃశూద్రకులంభజతత్తనిగమాచారైశ్చుద్ధోయన్త్యభిభూభావఃకుటుమ్భభర
 ణంచయధావానరజాః|| ౩౧ || తత్రాపినిరవరోధస్తైన్విరణిహరన్మత్తిక్యపణబుద్ధిరవోగ్యన్త్యభిభూభావః
 ణాదిగ్నియక్తరజైవవిస్మృతకాలావధిః|| ౩౨||క్వచిద్భువనద్వైహికారైఃపుగ్నసామరంశ్శక్యంధావా
 నరస్సుతదానవశ్శలోవ్యహాయుషః|| ౩౩ || ఏవమధ్వస్యవరున్ధానోస్మత్త్యగజభయాత్తనపీగిరికన్తరప్రా
 యేపతనీకన్తరప్తస్త్రినుజలయ్యతతతలపదశ్చధంచిన్తరకాన్త్యముక్తిప్రవశ్యేనంసంసారాధ్వనివస్తమానో
 నరలోకసార్థమేవోచయాన్యేవసుపరిగఱోఽపి||౩౪|| తస్మైదముఽగాయన్తి||శ్లో||ఆర్షభాగ్యోరాజరైర్ద

వానరజాతైఃతతప్రదృష్టాన్తః||౩౦||శ్లోతజ్ఞాపినిరాసేనైత్యేతద్వాద్యవస్తై||తత్రాపిపిత||శూద్రకులైఃపినిరవరోధఃప్రతి
 గున్తరమాతః-స్వైన్విరణిహేచ్ఛయాయుక్తదైవకాలప్రవీణుస్తైరణిక్రీడక-అతీక్రవణాంత్యస్తంవిషయాతురాబుద్ధి
 శ్శ్రద్ధ-యోగిత్పురుషయోః-పరస్పరముఖిరిపీతాదిహయేణగ్రాప్యకర్తైజైవ-విన్త్యుతః - కాలావధిఃఆయుషోపసా
 నం-యన్త్యః-ఆస్తై|| ౩౨ || శ్లోద్రుమేవరంస్యనిష్ఠైతద్వాద్యవస్తై||క్వచితి||పు-ఘ-త్యై-చలపైసాకసుఖప్రయోజ
 ణకేచ-గృహేష-ద్రుమాహాకేవలమిహైవోచయన్త్యేనపరతైతిభావః - యద్వా-ద్రుమవత్ద్రుమభవ-యధా-వానర-
 శ్శుతదానవత్పల్లో,మైధురమేర-క్షణ్డత్యోవో,యన్త్య-తధాభూతోభవతి - ఏవమయపి కేవలమైహికారైఃపుగ్నసామ-
 ణ్యంగ్రక-సుతాదివత్పల్లో-వర్ణవానుషణ్డస్యపనైవేశోభవతీత్యగ్ధః|| ౩౩ || శ్లోవీచిత్పీమాదాపిత్యేతద్వాద్యవస్తై||
 భీరుతి || సంసారాధ్వని,సుఖమఃఖాద్య - వరున్ధానఃఅచభవన్మత్త్యగ్ధరంజ-స్తస్తాత్-భయాగ్నికించరన్త్యే-తనుసి
 గ్లోగాన్త్యచి-పతనీ-తతః-పునఃజీవనసేతుసూతాం-కర్తరూపాంవల్లిం-అలవయ్య-తతతలపదశ్చధంచిన్తరకాన్త్యము
 షాన్తరకాతై-రాపిద్రుమాసేన-విముక్తః - పునరప్యేదముక్తగీత్యా-సంసారాధ్వనివస్తమానో-నరలోకసార్థంపర
 శ్శీగిరజీవనమూహముయాపతితి - ఏవమపరిగఱోఽపిలోకాన్తరేభువిద్యమానోదేవాదిజీవనమూహాఽపిసంసారాధ్వ
 ని-అలవీత్యగ్ధః|| ౩౪ || శ్లోఏవంపారోక్ష్యరూపమవధూతవదోవ్యాఖ్యానుత్తవ్యావత్త్యగ్ధప్రతిపాదకానిశ్లోకాననతార
 యతిశ్చైస్త్వే||తన్య-ఇదంమాహత్త్యం-ఆర్షభగ్నియుషభపుత్రస్య-మహత్తనోమహమ్భావస్యరాజరై,స్వర్తస్యగ్ధం,

౫౯౬ శ్రీచరణాపీఠాన్ని స్థాపించుటకు శ్రీ భాగవతే శిష్యులను గురించి శిష్యులతో ౭ ధ్యాయః.

మనసాఽప్య, సుఽనుసర్తు, చన్యోన్యపౌ, నాన్వతి, యధాగరుడన్యగతం, మఃకీత్యర్థః ॥ ౩౫ ॥ ఋతేతై ఏ సాతుమా
చ॥. చుత్స ధోరాబద్ధిః, హృస్వైః సమోజ్ఞా, అతవన-చున్యజాన్దుఃఖేనావన్యత్వవశాత్, పుత్రాగ్రి-సుహృద్వా
జ్యయోర్వం ద్వైవ్యం - యువై వనన్, మలవత్ విప్రామన-జహా అత్యాశీతి, త్యాగ హేతుః-ఉత్తమశ్లోకలాలంకరణం ప్రమ
శ్లోకే భగవతః, లాలసః-లచ్చుటచ-కృతి త్రణ్ణియవత్ ॥ ౩౬ ॥ ఋనకలమత్యాగీ దవ, అపితునై చ్చవదేత్యాహగయ
ఇతి॥ యోన్యజాత్ భః - చున్యజాత్, కీత్యాగీ-తత్ర, కీతిర్నారతంవద్ - సుతాః పుత్రాః - అర్థః సనం, నారాః స్త్రీ
యః-ఇమా- సుగవ రైర్ద్వైదిభిశ్చ-పార్ధ్యాం - శ్రియంసంపదం, కథంధూతాం, సదయావలోకాంసదయఃచయాయుః
౭వలోకోరాజ్ఞోనున్యాయం తాం-రాజ్ఞోదయాయుః ౭ వలోకోయం పసరన్వీప్రార్థయమానామతిభావః నైచ్చతీ
త్యాగిదిమరాగమపివాక్యగోద్యర్థః - నైచ్చత్ప్రతం, కింతుయుక్తం నైతదిత్యాహ॥ తదచిత్తమిత ॥ ౩౭ ॥ ఋతే-మధుద్విష, సై
చాయా-మనురక్తమనసాం - మహతాం, అభవోమోక్ష-౭పి - భగవత్సేవాపేక్షయామోక్ష-౭ సగల్భిత్య
ర్థః ॥ ౩౮ ॥ ఋతస్యధుద్విషేనామరాగాతితయమేవాహ ॥ మజ్జాయేతి॥ యజ్ఞాయన్వజ్ఞానాంధోక్తేర్నిచభవ
చ, భర్తృపతయేచతా రైర్వర్ణాకమధర్మాణాం గోప్తే - విధి నైపుణాయధర్మానువ ర్తిసాంఘికేభా నైపుణాయనైపు
ణ్యయైచైవ-సాంఖ్యమాత్రానాత్త వివేకాత్త కో-౭ధర్మత్వయోగః-౭వన-శిరశిరోవత్ప్రధానాశ్చ - యన్యత్స్తే, యో
గాయవివేకాదిసాధనం ప్రకాశగృహీతభక్తిమోగమ్యాయ-యోగతత్త్వ ప్రధమైవ-పచారికః - ప్రకృతీశ్వరాయమా
యానియై-నారంజీవనమాహ-౭అయనంఅక్రయో-యన్యత్స్తే-అనెనచిదచిచ్ఛగీరకత్వముక్తం, హరయే ఆశ్రితబద్ధ

నసాఽపిమహత్త, స॥ నానువర్త్య తిన్యపౌమఃకీతవగరుత్తతః॥ ౩౫॥ యోదున్యజానారసతానుహృద్వా
జ్యంహృద్విన్యతః॥ జహాఅయవై వమలవద్ త్తమశ్లోకలాలంక॥ ౩౬॥ యోదున్యజాన్కీతిసతస్యజనార్థ
దారాకపార్ధ్యాం శ్రియంసంపదం, కథంధూతాం, సదయావలోకామ్ | నైచ్చత్ప్రవ ప్రదచితంమహతాంమధుద్విషే
వానురక్తమనసానుభవో-౭పిసంభ॥ ౩౭॥ మజ్జాయధర్మ పతయేవిధి నైపుత్రాయయోగాయసాంఖ్యశిరసేచ
క్రతీశ్వరాయ॥ నారాయణాయహరయేనమభివ్యదాంహన్యత్త్వగత్వమపియన్యమదాజహా॥ ౩౮॥ గ॥ ఇ
దంభాగవతసభాశీతావదాతనగర్వణోరాజర్షిర్వ రతస్యా నుజరితంస్వప్రయనమాయువ్యంధన్యం
యతస్యంస్వర్వమావప్ర్యం చానుశ్చణోత్యాఖ్యాస్యత్యభినందనీచసర్వప్యానాత్తనఆశిజితాత్తన
కాంచనపరతభి॥ ౩౯॥ శిశుకణిషాచ॥ గ॥ భరతస్యాత్త జన్మమతిర్నామభిహితోయముపావావకేతిత్వాపణ్డినయుదభవపమిమ

హారాయ-సమభివ్య - దారంభృత-ముదాజనరణదాహృతవాక్-కింక ర్తమిచ్చక్ మృగత్వం హరిణశరీరమపి-హన్యోహ
తుమిచ్చక్, అత్రమృగత్వంహన్యక్-ముదాజహా-రెతిహావోదాహరణయోగ్యపద్యం ప్రతీయతే-తథాపిమృగజన్మనో
వైకల్యదశాయంసముదాహరణమత్రవివక్షితం - అన్యధాచరమదశాయాముక్తనామగ్రహణేతద్దేహవసాసెముక్తైర్నస్మి
న్మగ్నిదైవశుభసృతేషా క్త్యైవగూర్వాపరగ్రన్థవిగోచావతైః - ఉదాహరణం చాత్రఅన్యకోచ్ఛాగణంవివక్షితంమృగజ
న్మసప్రస్యవ్యక్త్యాన్వరణాంధూతే అన్యధానాశ్చ భక్తియోగోప సంహారావత్కాగజన్మాధర విలమ్బా యోగావ
త్తేః ॥ ౩౯ ॥ ఋవత్భరతవరతవతఃకావణాదిఫలమాహ॥ యజ్ఞదము॥ భాగవతై, సృజాతేతాన్యం సుతాః, అవదా
తాఃవిశద్ధాః, గుణాఃఅశ్రీర్ధాదయః - కర్తృజిహ్వాతహితాచరణాదిరాపాణివ-యన్యతస్యరాజర్షిర్వ రతస్యా, సువర్ణ
తం, యశ్చగురం, స్వప్రయనంమృగశావహం-ఆయుషగురం-ధన్యంధనపార్థివకం, స్వర్వంస్వర్వసాధనం, అవధర్మగ
ముక్తిసాధనం-యో-౭నుశ్చణోతి, ఆఖ్యాస్యతీకధయతి, అభినందయేతిఅనుమోదయతేచ-స, ఆత్మనః, స్వతవన-సర్వా
హ్య, శిష్యసమహితాని, అశాస్త్రేపార్థివోతి-సతుకాంచదప్యాశిష్యపరస్పదపేక్షతభివ్యర్థః, పరితస్యస్వప్రయనకత్యా
చికంచనస్యసాపేక్షాపితుత్రైవణాదివిషయత్వేనెతిఖ్యాపనాయానుశ్చణోత్యాఖ్యాసృతిత్యక్తం, సకలంస్వప్రయనా
చికమహస్యఫల, మపిత్వముక్తమన్యత్సర్వమపిత్వభిపాయేణోక్తంసర్వాప్యానాశిజితనఆత్మప్రత్యాగీతి ॥ ౪౦ ॥ ఋ
భిత్వమిచ్చగవతసద్విధిక్రీడాఖ్యాయాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయాం పచ్చమనుగైవహర్మకో-౭ధ్యాయః ॥ ౪౦ ॥

ఏవంభరతచరిత్రముపవర్ణ్యతత్వంతతిమపవర్ణ్యయతి॥ శ్రీమతః॥ భరతస్య-సుమతిర్నామభిహితఃవ్యవహృతః-యం

సనుతింబుమధుస్య-పదవింయోగవర్త్య రూపాం - అనువద్రమాన - నువలోక్య, కేచి, త్వావడ్డేనోఽనార్యః, సాపేయ
స్యాగ్వసనీపయా, అచేదనమామాత్తాం అచోదోక్తాం, చార్దచేవతాపిరియవత్, కల్పయ్యగ్యన్రిష్టవకసాక్షోర్ముపి
రూపానావత్తీర్ణతథిమనీపయాపత్యన్రీత్యర్థ్య, తేహ్య త్సు మతేర్గ్నగ్ననావ్యాయంభార్యాయం, దేవతాజనాన, పు
త్రోఽక్షత్వస్మింసర్యాయం దేవతాజిహ్వత్ర్య-దేవసర్వాయోనామ, ఉద్భవహ, తతోఽజ
వద్యహ్య, త్తద్భార్యాయంధేనువత్త్యం-చరమేతీనామ-సుతో-జాత- తస్యపరమేష్టి-స్తద్భార్యాయంసవర్చలా
యం-ప్రతీపహ్యః, పుత్ర-ఉపహత్య, యోప్రతీపాజబహుభ్య-ఆత్మవిద్యా, మాఖ్యాయఉచిత్య- ఆఖ్యననైవస్వయంసం
శ్చద్యోనిర్ లాన్తకరః - పరమపురుష - మనుసర్వారణసాసాంకై-అన్యన్త్రత్రప్రత్యక్షతాచన్మమసాసంవిపక్షి
తమ్ ॥౧౦॥ ౧౧ ॥ ప్రతీపిత్వస్తద్భార్యాయంజాతా-పుత్రిహిర్త్యాగిదయః-ప్రతిహిర్త్యాప్రసోతాక్షణాతేచిత్రయాఽపి-
జ్యోకోవిదాయజ్ఞ నిభృతా-స్సనివసపుత్రా, ఆనకత్రత్ర, గ్రతిహిర్త్య-స్తుత్యాంభార్యాయం-అజహమానానోధు-
మెచిద్యపుత్రానజనిమాతాండధూతామ్ ॥౩॥ *ధూన్మఅజానుజాత్-ఋషికుల్యాయంభార్యాయం, ఉడ్డీధాఖ్యః
పుత్రః, తతఉడ్డీధా - దేవకుల్యాయంభార్యాయం, ప్రసార్యఃపుత్రః, ప్రసారా-ద్వికుత్యాంభార్యాయం, విభు
ర్మను-హృదయజిపుత్ర-ఆనీత్ ॥౪॥ ప్రతిహిం, గత్యాంభార్యాయం, పుధుషేతాఖ్యఃపుత్ర-తస్మాత్పుధుషేతా-దా
కూత్యాంభార్యాయం-నకోనామ, జజ్ఞజాతః ॥౫॥ ప్రసక్తా-గ్నయోనామ-కృతిపుత్రఃకృతానక్త్యభార్యాయంపు

[illegible][illegible]

ర్పః అధవదం నైజ్యాది నైత్యస్య సీతవల-మవీతు బ్రహ్మ విచ్చరణా సేవయా ౨౬ సాదితభగవద్భక్తియోగనైత్యస్య -తత్పా
యచ్యుః అస్తి తపరమార్థలక్షణైః ఓమిత్యాత్మానంద్యుత్తేజైః, త్వ క్షవిధాత్వ సమర్పణాపరణాగతిరొగాజ్జిహ్వి
సేతి, తే మేనకరణంగచ్ఛరన్యభావనపారతమి. మామేకంకరణంప్రసే, తిధక్ష్త్యక్షితయాశరణాగతేక ద్రవ్యతాధిధానా
త్, బ్రహ్మ విచ్చరణాను సేవయాపాదితభగవద్భక్తియోగనైత్య సేనభగవద్భక్తియోగోత్త్యక్తిసప్తే వాయు తైత్త్వక్షంత, బ్రహ్మ
విచ్చరణాను సేవయైత్య సేన, దేవమివాచార్యయపాసీత, ఆచార్యునాన్య రుద్రపేద, తదీక్షణానాధంసగురుమేవాభి
గచ్ఛే, విత్త్యాదివ్రతవిహితాచార్యసంబద్ధోఽస్మాభిచాతే, బ్రహ్మ విధిత్య సేన ఆచార్యలక్షణయ క్షగురుసమాశ్రయణయ
స్యమాచ్యుతే - స్వద్రవ్యేణైత్త్యాగినాజ్ఞానకర్తయోగానుగ్రహీతేనన్యాయయోగాజ్ఞానైవక్తియోగనైత్యం కంభవతి-క్ష కవి
క్షేనభగవద్భక్తియోగస, అభిక్షేపః పునఃపునః, పరిధావితాపిశోధితా- అతవస - విశుద్ధా.మతి ర్వస్య-అతవస, ఉపరతల ఆ
నాత్వం దేవతా భ్రమో-యస్య, నివృత్తదేవతభృచ్చిమభివ్యర్థః - అనాత్మ్యమాతై తరభృచ్చీరమనాత్మా-ఎవంభూతేన్యా
త్వ నిక్షిపలభ్యమాన-మనరాత్త తయ-య-త్వాత్మో-గ్నియమాం, బ్రహ్మ, తదేవా - త్వా పరమాత్మా తస్యానుభవో
యస్య, యద్యా, నన్యనరాత్త భూతం బ్రహ్మైవపరమాత్మా, తస్యానుభవఉపలభ్యతేయేన-తథోక్తః, య ఆత్మ నిత్య
స్తి, త్రిప్రకారైః జీవాత్వ స్వవస్థితం పరమాత్మానముపలబ్ధమానిత్యస్యః-ఎవంభూతో ౨ పి నిరభిమానవదదేవతా భ్రమస్య
తన్మాత్మ భ్రమరహితవస, ఇహంభూమిం, అజ్ఞానుఽతీ అరక్షతే ॥ ౨ ॥ ॥ గయస్య మ-హాత్మ్య ప్రవతిపాదికాం గాధా
నువతారయతి ॥ తస్యైతి ॥ పాపాంజ్ఞానయ, పురావీధిః పాద్యకాలికన్యత్రానాభిజ్ఞా-తస్య గయస్య, మాం - మాహాత్మ్యమాచి
కాం, గాధా, మువగాయ నిక్షి ॥ ౧౮ ॥ ॥ గాధామేవాహ గయమితీభ్యభి-గయంప్ర-కంఠి-పుమాన్-కర్తభిః-ప్రయతితత్త్వ

జాతియకర్త ఖిశోః పుమా న్నానుకర్తుంకోపిత్యర్హం - తత్సత్తంకర్త పునరన్యోకర్తం ప్రభవతీయవత్ తత్తత హేతుం
దక్షప్రతియా నాకీకృత్యర్హం తతామాహ॥ యజ్ఞాయావచ్చుత్తివీహతయజ్ఞానుష్ఠాతాఅభితోమనీసమ్మానాన్పుద్యే-బహుజ్ఞః
వద్ధాశ్రమపర్వరాక్షాంగోప్తానమాగతాన్ప్రపాప్తాన్సీన్సంపత్ - యెనయమితా-సతాంసదసస్సభాయాః-ఽతి-సతాంసేవ
కీన్సన్సోభగవన్మల్యాగయ-చ్యుతేవి నా,కః-గయమ్య తేయజ్ఞత్వాదిగణాతియోకోపినా సీప్యర్హః,యద్వా-యజ్ఞత్వాది
గుణవిభిద్భ్యే-ఽపి-భగవతల-మామ్య తే,గయం,కో-ఽన్యో-ప్రతియాతీత్యన్వయః,అన్యన్వత్తే,భగవతల-మాత్య మేవప్రతియానా
సకీన్సన్సన్యః ॥ ౯౧ ॥ ॥ సత్సన్సన్యః,సత్వాఽతియో,యాసాంతాః,దక్షకన్యాఃత్రేద్ధామైప్రదయాకీర్తిస్తన్య త్రిమిధాధృతి
తిత్తాత్తమాద్యాః-స్వరుగ్విస్వ తేకోభిః,య,మభ్యధిశ్చక్,త్రేష్వమకుర్వ,యన్యగయన్య,విరాజిషసీమా-సన్య,ప్రజా
నా-మాజిషికామాక్ష-ధరా-భూమి,ర్దుద మేదుగ వతీకధంధూతాసతీ-తన్య,గుణావివత్స,స్సేన,స్సతంప్రప్రవ-దూ
ధో-యన్యాః,యన్య దైవతంగయంకప్రతియాతీతసంబధ్ ॥ ౯౧ ॥ ॥ సత్సన్సన్యః,భగ్నాంసేవదాః,భగ్నఃపౌ-క్తకర్తాణివ,అకామన్య
యన్యగయన్య-కామాక్ష-దుదహుః,స్వసాః,యధియద్వై,ప్రత్యభ్యేతాఃదాత్తే-ప్రతిపూజితాః,బలి,మాజసృగర్పయా
మానుః॥తథా,పర్వేతిభర్త పరిపాలనెన,దక్షిణాదిశ్చన్య,ప్రత్యభ్యేతాఃవిపాః - పరిత్యలకాన్తరే,అతిమాంధర్షకలా
నాం,వశ్య,యంక,మాజసృః,ఛక్రాత్త ద్యాగమాదత్తరాజాన్యాయెనపాలయ,స్మితస్త్వన్యః ॥ ౯౧ ॥ ॥ యన్యగ
యన్యాన్య రేనుష్టై-గయకర్తకేయజ్ఞభర్తగ్నః - మశ్నానిభక్తై-శ్చరుసోమపీదయన్య-తన్యక బహుసోమపానె,అతవ
వ-మాదృతవదంపాగ్నిమతినతి-శ్చరుసోమపీదభర్తగ్నర్హన్యన్య శేవణంవా-అధ్వరాత్తాయజ్ఞ శరీరకః,భగవాక్ష,త్రేదయా
విభిద్భ్యోనమ-ఽహో - యో-ఽవలో-ఽన్తరాయానపహతో, భక్తియోగ,స్సేన-సన్వితం,విద్యాఫలం-అజహరభక్తి
యోగాపాదితంప్రీతిరూపమిజ్ఞాఫలంఅధ్వనివప్రత్యక్షతస్సీక్యతవనిత్యర్హః ॥ ౯౧ ॥ ॥ సత్తదేవప్రపజ్ఞయతి॥బరిష్టి

౬౦ శ్రీశీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానకాండే శ్రీభాగవతే శ్రీకృష్ణసుధాన్వితే మోక్షదశాధ్యాయః.

అబ్రహ్మచర్యమతే-శుద్ధ రహస్యమయోరూపే - తథాఽతత్త్వజ్యోతిషిన్వయంప్రకాశే - యతామత్యస్వయాఽ-బ్రహ్మభగవద్వాప్తు
 దేవాదిశిబ్దవాచ్యేన - ఆనీతుంఆసత్తుం-తునుమలం-భవేత్ అతోజ్ఞానామితతోమనఃజ్ఞానుత్వాత్ - మోగుగోపితమృ
 మ్జ్వలం-మానలక్షణాదిభిరనువర్ణితం-మర్మసి ఋ॥3॥ శ్లోభిత్యాపృష్టాదాదరాయణిస్తానధ్యగవద్విఘ్నాతేన నత్వాతా-
 ర్దైన్యప్రవాక్తృనసా విషయతాంసవకమానాదిభిర్నాన మ్జ్వలవర్ణనం ప్రతిజానీతే ॥ సమాఖ్యే ॥ హేమహారాజభగవ
 తో-యా -మాయాగుణానాంవిధూతే - సత్యాదిగుణానితానాత్మనప్రబ్రహ్మజ్యోతిశ్చాకీలాపధా - తి ప్రస్తావ్యే - స్థాన
 విశేషాణాంవిధూత్యుద్గతలకోకానామిత్యర్థః - కాష్టాంఅస్తం - నామయావతశ్చామయాపాభ్యాంకునసా-వచసావా.
 అధిగ స్తుంజ్ఞాతుం-వక్తుంచ-విబుధాయుష్యేణాపేభురువశి-నాలంప్రపంచ-మహాతేస్థానవిశేషాణాంబానన్త్యాదితీభావః
 తస్మాత్-ర్దైన్యప్రవాక్తృనసావిషయత్వాత్ - పాప్రధాన్యేన - ధూగోళస్యవిశేష-మహానరభవం-నామమానలక్షణై
 ర్వాప్యభ్యాసాచ్యుచకధయమ్మావంశ్శి॥ ॥ శ్లోయావాఖ్యే॥ప్రసిద్ధో-యంద్వీపజమ్మృద్వీపః - కువలయంధూవలయం-తదే
 వకవలం-తస్య - కోశాన్సప్రదీపాః - తేషాం-భ్య నరఃఅస్త్యర్థి-కోశఃప్రథమాజమ్మృద్వీపఃత్యర్థః-నియతయోజనవి
 శాలలక్షణయోజనవిస్తీర్ణః - సమవర్తులంమోవర్తులశ్చ - వర్తులత్వేనకోశాభావాత్సర్వతస్సవరహితమాణిత్యర్థః, య
 ధాపుమర-న్య - పతంచలాశే - సమవర్తులం-తథేతి-యస్మిన్కాజమ్మృద్వీప-సవ-వర్తాడి - ప్రత్యేకం-నవయోజనసహస్ర
 మాయామంయేనాంతాని-ఆయామోఽత్రవిస్తారః-తస్మిన్వివేకశ్చన్యత్రోక్తః, ధనుర్వత్సంస్థితే యేద్యవరైదక్షిణో

గుణైఽపిసూక్ష్మతవలత్త్వోత్తిషివరే బ్రహ్మణిభగవతివాసుదేవాఖ్యేతుమమావేశితుం - తదుపైచై తస్య
 రోఽర్హస్యమవర్ణితుమేతి ॥ 3 ॥ శ్రీశుకఉవాచ॥నచై వహారాజభగవతోమాయాగుణవిధూతేస్థానవిశేషా
 ణాంనామయావతశ్చాస్థాంకునసావచసావాఽధిగ స్తుమలంవిబుధాయుష్యేణాపేభురువస్తస్మాత్పాప్రధా
 న్యైశ్చై వధూగోళవిశేషంనామయావలక్షణతోభ్యాభ్యాసాచ్యుచ॥ ॥ యోవాఅయంద్వీపఃకువలయకవలశో
 శాభ్య నరఃకోశోనియతయోజనవిశాలస్స మవర్తులాయధాపుమర-పతంచలస్థి నైవవర్తాడినవయోజ
 నసహస్రాయామాన్యభిర్వర్తారాదాగిరిభిస్సువిభక్తానిభవన్తి ॥ ౫ ॥ తేషాంమధ్యభిలావృతంనామాభ్యుద్గ
 రంవర్షంయస్యనాభ్యామవర్షే తస్య ర్వతస్సోవర్ణఃకులగిరిరాజోమెరుద్వీపాయమమన్నాహాఃకర్ణికా
 భూతఃకువలయకవలస్యమూర్ధని ద్వాత్రింశత్సహస్రయోజనవితతోమాలేష్ణవిదేశసహస్రయోజనస్తావ
 రాస్తర్మ్యమ్యంప్రవిష్టి ॥౬॥ ఉ త్రో త్రరేణేలావృతంశీలశ్వేవతశ్చృక్తా వానితిత్రయోరమృతహిరణ్మయ
 కురు-ణాంత్రయాణాంవర్షాణాంమర్యాదాగిరయఃపాగాయతాఉభయతఃత్రయోరచావధమ్యోవసాస్ర
 వృధవలై కఃకీఘావృస్తాచ్యుర్వస్తాదు త్రో త్రరదశాంశాదధికాంవశేనైర్ఘ్నవివహాస్రన్తి ॥ ౬ ॥ ఎవం

త్రైవిధ్యాణిత్రవత్తార్విరవతురశ్రమిలావృత,,మిత్యాదినా,అష్టభిఃసీనుపరన్వతైర్మిలశ్వేతశ్చేత్యన్త సన్నివృతహేమకూటహ
 మాలయమాల్యవద్గన్త మాదనాశ్చై గ-స్సుప్తవిభక్తానలంకీర్తాని-భవ సైవరన్తైశ్శా॥౫॥శ్లోహింసవానాంవర్షాణాం-మధ్య
 భిలావృతంనామ-వర్ష, మధ్య నరఃఅస్త్యర్థిత్యధ్యత్యధ్యర్థః - యస్యజమ్మృద్వీపస్యభిలావృతవర్షస్య-నాభ్యాంమధ్య-అవ
 స్థిత-సోవర్ణఃకువర్ష మయః,కులగిరిణాంరాజామెరుఃద్వీపస్యజమ్మృద్వీపస్య - ఆయామోలక్షణయోజనప్రమాణ-స్తావత్స
 మన్నాహాఃఉభాయోరయ్యతధాభూతఃకువలయంధూమజ్వలమేవ-కవలంతస్య - కర్ణికాభూతభవస్థితః-తస్మిన్మెరో-
 ర్హృదాడిపరిభాగః ద్వాత్రింశద్యోజనసహస్రవిస్తీర్ణః - మాలే-మోడేశసహస్రాణాంయోజనానియస్యసః,సుమెరురితేవి
 శేష్యగువక్ష్యః,యోజనమితిసపుంసకపారె-తస్మిన్మెరోర్హృతే-మోడేశసహస్రాణాంయోజనానాంసమావారఃమోడేశసహ
 స్రయోజనం-చరిమాణంవేదితవ్యమిత్యర్థః - పాత్యాదిత్వాత్ శ్రీత్యాధావః-తావతామోడేశసహస్రమానెన,భూమ్య, మ
 న్నైవప్రవిష్టః-ఎవంలక్షణయోజనోన్నాహస్సుమెరురితీభవతమ్ ॥౬॥ ఉ ఉ త్రో త్రరేణేలావృతమిలావృతవర్షస్యో త్రో
 త్రరం-క్రమేణ-శీలశ్వేవతశ్చృక్తావతం-జ్జ-కా- రచ్యుకాదీనాంత్రయాణాంవర్షాణాంమర్యాదాగిరయస్సీనుపరన్వతాః,పా
 గాయతాఃపూర్వతోదీప్తాః - ఉభయతఃపూర్వశ్చివయో-త్రోదోలవణసముద్రవాఽవధిర్మేనాంతే-లవణోదధివర్య
 న్నాఖ్యర్థఃద్వీపసహస్రయోజనవిస్తీర్ణః-దశాంశాదధికాయోఽంత, సైన,చైర్ఘ్నవివహాస్రన్తి, సతూచ్యత్వపుధుత్వ
 యోఃశీలాదిమిత్రపూర్వపూర్వాపేక్షయ-ఉ త్రో త్రరన్యదైర్ఘ్యందశాంశాదధికాంశేనమ్యంమితిర్థః - ద్వీపస్యమ
 జ్జలాకారత్వాదిభావంశ్శి॥౭॥ శ్లోఎవందక్షిణేలేలావృతంభిలావృతస్యదక్షిణతః-నివధావయ, త్రయఃపర్యతాః,క్రమేణ

౬॥ శ్లో ॥ పా శ్లో మోడేశసహస్రయోజనంతావతా

సిలాదిధిస్సుచరిమాణాః, అయుచయోజన-ముత్సేగ-ఉచ్చాయో-యేషాంతే- అయంచోత్సేహోసిలాదీనామశీద్రవ్యస్య, సిలాచిచ్ఛద్యుత్తం నైషావద్రవ్యస్య, చరమిద్వాదీవాంత్రయాణాం-యధాసంఖ్యం, మర్త్యదాగిరయః * ౮ || శ్లోతథే-లావృతమపరేణజలావృతస్యా, సరసపత్నా, చూర్ణాన్మోచురస్తాచ్చ-మాల్యవర్త-స్థమదనం- అపరేణమాల్యవాక-పూర్వోగ-నమాదన-ఇత్యైతాపర్యతా, క్రమేణానీలనిషదామతా, ఉత్తరతోనీలపర్య-స్తం, దక్షిణతోనిషదపర్య-స్తం చ-దీప్యంతీ-నీలనిషదపర్య-స్తో-అరదక్షిణా-గావిత్సర్థ-తా-వేష-ద్విసహస్ర-పుష్ప-కేతుమాలభద్రాగ్నేయోర్వాయో-స్థీమానంమర్త్యదాం-విదగతఃకురుతః-నన్యేసంసభిభూర్వాపరరేఖాయాం-జలావృతవేష్టితోమేరుర్వ-భృతతః, పూర్వాపరతోగిరిజన్యంసగ్-ద్వయంబ-నాతఃకీంచిద-స్తి-దక్షిణోత్తరరేఖాయాంబ-తథై-వేలావృతవేష్టితోమేరుర్వ-భృ-ఉభయతఃస్త్రి-జీతీణివద్వాణి, గిరియశ్చషట్, తత్స-ధగంనన్యతో-అప్రమాణత్వంజమ్భూద్విసన్య-ఉత్పతే-మేగోమోజశనహసాగి-జన్యతఃస్థితోద్వాదిలావృతస్యాష్టాదశ-అన్యేషాం-వణ్ణాం-వద్వాణాం-బతుఃపశ్చాత్, గిరిణాం-ద్వందశై-త్వేనందక్షిణో-త్తరరేఖాయాంతావ-ల్ల-తం, పూర్వాపరరేఖాయామపిసమేరోరిలావృతస్యచతుస్త్రింశత్, గిర్యోచ్ఛత్వాన్య-శేషాణిద్వివక్షిపహసాగి-జీత్యేవల-తం, నన్యతఃస్థితోద్వాదిలావృతస్యాష్టాదశ-పూర్వాపరవద్వాయోగసముద్రం-దైర్ఘ్యం-ద్రవ్యమతోతోవవరోధః * ౯ || * మన్దరాదయశ్చ-తత్సరోగిరయః-పాగ్గాదిక్రమేణ-మేరోశ్చతుర్దిశ, మవక్ష్యమ్యగిరయఃపైశాఖాన, అవక్ష్యన్తు-స్త్రిపత్నిబద్ధ-స్త్రిత్యవక్ష్యమ్య-స్తైవ-తేగిరయశ్చ, తే, ఉపక్లీప్తాః-విన్యస్తాః-కథంధూతాః, అయుచయోజనప్రమాణావిస్తారో-భాగ్యామో

దక్షిణేసిలావృతంనిషధో-పామకూటోహిమాలయఇతిపాగ్గాయతాః, యధాసిలాదయో-యృతయోజనో-త్సేధాహరిచక్షుఃపురుషవర్షభారతవద్వాణాం-యధాసంఖ్యమ్. || తథై-వేలావృతమపరేణపూర్వేణచమాల్యవర్తస్థమాదనావాసిలనిషదాయతోద్వాదీహస్ర-పుష్ప-కేతుమాలభద్రాగ్నేయోర్వాయో-స్థీమానంచదధాతే. || ౯ || మన్దరోమేరుమన్దరస్సుపార్వ్యఃకుముదభిత్తయతయోజనవిస్తారో-న్నా-హమేరోశ్చతుర్దిశమవక్ష్యమ్యగిరయఃఉపక్లీప్తాః || ౧౦ || చతుర్వృషతేషామతఃజమ్భూ-కదమ్యవ్యగ్గోధాన్యేత్వారఃపాదపప్రహరఃపర్యంతతవక్ష్యాధిసహస్రయోజనో-న్నా-పాస్తావద్వి-టవచితయః || ౧౧ || శితయోజనపరిణా-హహగ్దాన్యేత్వారఃపయోమద్విత్తురసమృష్టజలాయమపస్పర్శిపడపడవగుడాయో-గైశ్చ-ర్య-జీస్యాధావికానిభరత్పథ-ధారయన్తి || ౧౨ || డివో-ద్యౌనానిభవ-స్థిత్యానినన్దం-చైత్రధం-వైభాగి-జికంవిశ్వతోభ-ద్రమతియేవ్యమరపరిబృ-హస్సహసురలలనాలలమయూధపతయడపడవగ-జైరు-పగ్గియమానవహమానంకలవిహరన్తి || ౧౩ || మన్దరోత్పక్వ-ఎకాదశతతయోజనో-త్పక్వ-డవచూతశిరసోగిరిశిఖరస్థూలానిధిలాన్యచ్యుతకల్పానిఫలన్తి || ౧౪ || తెషాంవిశీర్ష-మాణానామతిమధురసురభిసుగన్ధమలశారుణసో-దేనారుణో-దానామనదీమన్దరగిరివరశిఖరాస్తిపత-స్త్రిభూ-ర్వేజేలావృతముపస్థావయతి-యదుపజో-వడా-ధనాన్యాఅనువరో-కాంత్రణ్య-జనవధూ

షాంతధామాతాః * ౧౦ || శ్లో-చతుర్వై-తేషామన్దరాదిభు, క్రమేణ, అనుజమ్భూ-కదమ్యవ్యగ్గోధా-న్యేత్వారః-పాదప-శ్రే-ష్ఠాః, పర్యతానాం, కేతవక్ష్యవధ్యకాక్ష-అధిసహస్ర-ప్రమేకాదశతతాన్య-న్నా-హే, యేషాంతావత్ప్రీ-మాణానాం-పిల-పా-సాం-కా-ఖానాం-పితృ-ర్వేషాం, శతయోజనం, పరిణా-హా-విస్తారో-యేషాంతేఉ-పక్లీ-ప్తా-ఇత్యన్యః * ౧౧ || శ్లో-తథా, చ-శ్వాగో-హగ్దాన్యే, క్రమేణ-తీరమద్విత్తురసశుద్ధజలాత్-కాన్య-న్తి || తా-వేష-నిషష్టి-యదుపస్పర్శి-యేషాం-హ-దానా-ముపస్పర్శి-సన్నా-పానా-దిధి-స్థి-ని-ష-ఉ-ప-డవ-గ-ణా-గ-ధర్మ-గ-ణా-సా-స్యా-ధా-వికాని-జన్య-త-స్థి-ధా-ని-యో-గై-శ్చ-ర్య-జీ-ణ-త-నూ-దీ-ని, హే-భర-త-ర్ష-ధ-రా-జ-నో-ధ-ర-య-న్తి * ౧౨ || శ్లో-తథా-డివో-ద్యౌనానిభవతయ్యారిభవ-స్థి-న-న్తి, తా-న్యా-హ-న-న్ద-మ-త్యా-ది-నా, తా-న్యా-శి-ష్టి-యే-ష్టి-తి-యే-ష-డివో-ద్యౌ-ని-ఫ-ల-సం-పూ-ణాం, ల-లా-మ-హ-వ-ణ-ం-త-వృ-త్-స్థీ-తాః-సు-ర-వ-ని-తా-శ్రే-ష్ఠా-ఇ-త్య-ర్థ-తా-సాం-యూ-ధ-స-త-ప-త-య-అ-మ-ర-శ్రే-ష్ఠాః-స-హ-సం-పూ-య-ఉ-ప-గ-జై-క-ఉ-ప-గి-య-మా-న-స-హ-మా-యే-షాం-తే, వి-హ-ర-న్తి-డి-వా-నాం-క్రీ-డా-స్థా-నా-ని-త్య-ర్థ-తాః * ౧౩ || శ్లో-మన్దర-తి-మన్దర-శి-ఖ-ర-స్థూ-ల-ధ-న-స్థ-రీ-దే-శై, ఎ-కా-ద-శ-త-త-యో-జ-న-ము-త్ప-క్వ-ఉ-న్య-తో, యో-డ-వ-చూ-త-స్ర-స్య, శి-ర-స-స్స-కా-శా, ది-వి-శి-ఖ-ర-స-తో, స్థూ-లా-ని-ఫ-లా-ని || ఫ-ల-ప్ర-మా-ణ-ము-క్త-వా-య-మ-ర-ణ-ౌ-అ-ర-త్తి-నాం-త-తా-న్య-ష్టా-వే-క-వ-క్ష-్య-గి-కా-ని-స-ఫ-ల-ప్ర-మా-ణ-మా-ఖ్య-అ-మ-పి-ధి-ప్ర-త్య-ద-ర్శి-భి, రి-తి-అ-మృ-త-క-ల్ప-ని-అ-మృ-త-తు-ల్య-ని-ఫ-ల-ఫ-ల-ని-ఫ-ల-స్థి-త-గ-గ-న్-చ-అ-వ-త్-కృ-ద-ర్శ-వి-శే-ష-ణ-త్యా-వ-త్-ధా-వ-ర్ష-ధ-స్యా-వి-వ-త-హో-ధా-గ్ని-౧౪ || శ్లో-తే-షాం-ఫ-లా-నాం-వి-శీ-ర్ష-మా-ణా-నాం-అ-ధ-ః-పా-తే-న-వి-ధి-ద్య-మా-నా-నాం-అ-తి-మ-ధు-ర-శ్చ-సా-న్య-త-స్సు-ర-భి-స్సు-గ-ధ-త్వ-అ-న్యే-షాం

గస్త్రధివాసి తః బహుశశ్చ రుణశ్చ, రగః సవివాదకం - తెన-అరుణోదానామ అరుణోదేతి ప్రసిద్ధా - నవీ - మందలభిరాన్నిపః.

త స్త్రీ-అథో-౨ ధశస్య నమానా-పూర్వే ణైలావృతం ఇలావృతవర్తస్య ర్భూప్రదేశం - ఉపస్తావయతి షష్ఠి, ఆత్మానముపస్మన్
స్తతిత్వర్థః || అరుణోదానదీపినిష్ఠః || యమపజోషణాపితి - యస్మాదరుణోదాయః , ఉపజోషణాత్ సరపానాత్ భవ్యా
న్యా-అనువరణోఽపుణ్యజనానాం యాతృధానానాం యా-వస్యస్తానాం - అవయవసంస్కృతేన యో-స్సుగన్ధిస్సురభి-ర్యా
యః సమస్తాత్ సర్వతోదితం - ఉచయోజన, మనువానయతి సురభీకరోతి || ౧౫ || షష్ఠి ఎవం జమ్బూవలూనాం మేరుమంద్రో
త్సజనిరూఢజమ్బూవలూనాం అత్యగ్న్యై రుమంద్రాద్యోనిపానః, తెన-పీఠిగ్ధానాం భిన్నానాం - అనస్థిపాత్రీయాణాం అతి
సూక్ష్మ బీజానాం, ఇభికాయనిభానాం గజశరీరస్థానాం - రసేన - జమ్బూనవీతి ప్రసిద్ధా, మేరుమంద్రగ్య-శిఖరా-దయంత
యోజనోచ్ఛ్రాయా, ద్భూతలనిపతతి || ౧౬ || షష్ఠి దక్షిణైలావృతం ఇలావృతస్య దక్షిణభాగం - యావదిలావృతం
ఆత్మాన-ముపస్మన్యతి || ఇలావృతస్య దక్షిణభాగం వ్యావృతపాతీర్థ్య-యావదిలావృతముపస్మన్యతి - తావత్సర్వ ప్రము
భయోరపిరోధనో స్తటయో-ర్యావృత్తికా-సా తద్రసేన తస్మాద్రసేన, అనుపిద్యమానానాం యుజ్యమానా, వాయ్వగ్ని
సంయోగకృతో-యోవిపాకః పరిణామ, సైన-జామ్బూనదం నామ సువర్ణం, అమరలోకానా- మాభరణోపయోగభవతి ||
ఎత దేవాహ|| యద్యత్సువర్ణం వివిధాదయో, యమతిధి స్త్రీభిస్సహ-మకుటా ద్యాభరణః పింజ-ధారయన్తి || ౧౭ || షష్ఠి
యన్తీస్త్రిసుపార్వస్య సర్వతస్య, యోపార్వస్య పశ్చిమోభాగః, తత్ర-నిగూఢో - మహాకదమ్బః తస్య - కోట రేఖ్యోవిసి

నామయవస్సర్వసుగన్ధిర్యాతోదతయోజనం సమస్తాదనువానయతి || ౧౫ || ఎవం జమ్బూవలూనామత్యుచ్చ
నిహతపీఠిగ్ధానామనస్థిపాత్రీయాణామిభికాయనిభానాం రసేన జమ్బూనవీ మేరుమంద్రశిఖరాదయంతయోజ
నాదవసితలనిపతతి || ౧౬ || దక్షిణైలాత్మానం యావదిలావృతముపస్మన్యన్యతి తావదుభయోరపిరోధనో
ర్యావృత్తికా తద్రసేనానుపిద్యమానాదనాయ్యర్థ-సంయోగవిపాకేన సదా-మరతోకాభరణం జామ్బూ
నదం నామ సువర్ణం భవతి యదహవావనవివిధాదయస్స హయవతిభిర్వ కుటకటకటిమాత్రా ద్యాభరణరూ
పైణఖలుధారయన్తి || ౧౭ || యస్తుమహాకదమ్బస్సుపార్వశిఖరాత్పతన్త్యో ౭ రణైకాత్మానమిశృతమమమోదయ
యానుపరిణాహః పశ్చిమధుధారాస్సుపార్వశిఖరాత్పతన్త్యో ౭ రణైకాత్మానమిశృతమమమోదయ
స్త్రియానూపయోజోనానాం ముఖనిర్యాసితోవాయస్సమస్తావృతయోజనమనువానయతి || ౧౮ || ఎవం
కుముదసర్వతోయశ్చ తవతికోనామవటస్య సర్వ-స్థైర్యో నీపీనాః పయోదధిభుతమధుగుదాన్నాద్యవృత్త
య్యాసనాభరణాదయస్సవృషకామదుక్షానదాః కుముదాగ్రావృత ప్రముత్తరైలావృతముపజోషయ
న్తి || ౧౯ || యానుపజోషమాణానాం కదాబిదప్రజానాం వలంబితక్ష మస్మేదద్రోద్ర్య జరామరణామ

స్సృతాః-పశ్చియామపరిణాహః - సకరయోర్వ మోవ్యర్త్తిర్థ్యగ ప్రరంతదత్రాయామః-పశ్చియామపరిణాహః
స్థైర్యం-యాసాం తాః, పశ్చిమధుధారాః-సుపార్వశిఖరా, త్వత్ప్రస్థి-అపరణైలావృతమిలావృతస్య పశ్చిమం భాగం
ప్రతి - ఆత్మాన-ముమమోదయన్తి సురభీకరన్తి , సర్వ ప్రతిత్వర్థః || ధారావినిష్ఠః || యన్తీస్త్రి|| ఉపయుజ్ఞోనానాం
ధారాః పశ్చిమోనానాం జనానాం , యో , ముఖనిర్యా సితోముఖగన్ధేన , నిర్యా సితః సితరాంసురభీశ్చ తః, వా
య - స్స మస్తా - పుతయోజనం , సురభీకరోతి , నిరతితయ సౌరభ్య యుక్తాధారా ఇత్యర్థః || ౧౮ || షష్ఠి
ఎవం కుముదపర్వతే - నిరూఢో , య , శ్చ తవతిత , ఇతిపసిద్ధోవట , స్తస్య , సర్వ-స్థైర్యో , సనిరతాః , పయోద
ధిమధుగుదాన్నా ద్యవృత్తయ్యా సనాభరణాని ఆనీయేషాంతే , పయతీనిపేయాని , గుదాన్నా దీపిభిర్యోజి - అ
వృరాణిధార్యాణి , శయ్యా సనాదీనిభోగస్థానాని , ఆభరణానివదుహాస్తీతికామదుక్షాః , సర్వేనదాః , కుముద్
స్యపర్వతస్యాగ్రా, త్వత్ప్రస్థ, త - ముత్తరైలావృతమిలావృతసౌత్తర ప్రరంభాగం , ఉపజోషయన్తి ప్రేణ-ఇలావృతసోగ్య
త్తరభాగస్థానోకామ్బుఖయన్తి త్యర్థః || ౧౯ || షష్ఠి ఎత దేవాహ|| యాన్మదా, సుపజోషమాణానాం సేవమానానాం
ప్రజానాం, వశ్యోదమస్తా పవిత్రేషానభవన్తి, నింతు- యావన్టీవం, నిరతితయముఖమేవభవతి-చ త్వస్యగతోవికారః, పరి
తంకకగతః-క్ష మసిత్రమః, అమయోగోగః-ఉపసర్గస్సుఖదుఃఖరాగ ద్వేషభయోభిమానప్రమాదోన్మాదశోకమోహలోభ
మదమాత్మ ద్యైర్వృద్ధదయోపాగ్రాః|| కురగైతి || కురగ్జ్వాదయః పర్వతాః - కువలయకమలకర్ణికా భూతస్య మో , ధ్వలభై
శై, కేసరఘాతాగ్నిన, పరిత, ఉపక్లృప్తాః విన్యస్తాః - ధాత్రైతి శిష్యః-తథా-మేరుం పూర్వై మేరోః పురస్తాత్ - మేరుమూలా

ద్యోజనసహస్రం త్యక్త్వా జరణేన కూటాపర్యంతా - అష్టాదశయోజనసహస్రక్షేప్తా - ద్విసహస్రయోజనం - పృథూ త్త్యక్తా
 చాభవతః - ఎవం మోగదగభాగ - పవనపారియాత్రా - జరణేన కూటాభ్యాం తుల్యాయానుపుకురుక్ - భవతః తథా -
 మోగద్రక్షింతః - కై లానకరవీరా - పాగ్గాయతా - పూర్వతోదీర్ఘ - ఎవ - ము త్రతః, త్రిశ్రేష్ఠ మకరాభవతః - వర్షైః పరి
 స్తృతోఽగ్నిరివ - అష్టభిరెత్తైర్దరరాదిభిః - కాఞ్చనగిరి రైరుః - చరితశ్చకా స్థిర్వ్యోతతే ॥ ౧౦ ॥ ఋషే - ధృగ్ని ౨తీప
 రిభాగ - మధ్యతః పశ్యప్రదేశే - ఉపక్ష్ణ స్తాం - భగవతః - ఆత్మయోనైర్మధుః - పురి - సుయతయోజనవిస్తారం - సమవ
 తురశ్చాం - శాతకౌమ్భి త్రిసప్తధాం - వదంతి - తాం శాతకౌమ్భిం - పురి - సుసప్తత్య - మోరా - పరితోఽష్ట సుదిక్షు - యధాదితం
 పూర్వదివికమనత్రిక్షమ్యా - ఘ్నేనామిహ్నినాం - లోకపాలానా - సుప్తే, పురి - అమరావతీ తేనోవతినం యమసికృష్టాగ్ని
 నాశ్రద్ధావత్రిగం వతీమహాదయా - యశోవతినం జ్ఞా - తురియమానైసత్యతస్య తురియభాగన - సాధ్య సహస్రప్రసమా
 ణేన ఉపక్ష్ణ స్తాం సాధ్య ద్విసహస్రవిశాలా ఉపక్ష్ణ స్తాం శత్యత్య ॥ ౧౧ ॥ ఋగ్నితీభాగవతవర్షైః పరి ౧ కాఖ్యాయాం శ్రీభాగ
 వతవ్యాఖ్యాయాం పచ్చ మసంగీతే మీదేశోఽప్యాయః * * * * *
 ఏవం జమ్బూద్వీపపర్వతవద్ద తత్ప్రమాణాదికమభిధాయార్థగ్ధాగమనకధనపూర్వకమిలాప్య తాదివ రై మరుచా

యావమ్య త్యు శితోజ్ఞ కై వర్ష్యో పస ర్గాదయస్తాపవిశేషానభవ ద్వియావజ్జీవంసుఖనిరతితయమెవకురక్
 కురరకుసుమ్యులై క జిత త్రికటాగిరిపతక్ల రుచకనిషధనితివాకపతితత్తైవ దూర్గయారువివాక్ల ఋమభ
 నాగకాలామ్యు జననారదాదయోమోగః కర్మికాయా ఇవ కనరధూతామూలదేశపరితి ఉపక్ష్ణ స్తాం జిత
 దేవకూటామెరుంపూ ర్వేణాష్టాదశయోజనసహ స్రముదగాయతోద్విసహస్రప్రపృథూ త్త్యక్తాభవతఃఎవమ
 పరేణపవనపారియాత్రా దక్షిణైవకై లానకరవీరాపాగ్గాయతా - ఎవము త్రతఃత్రైశ్రేష్ఠ మకరావిత్వృష్ట
 భిరెత్తైఃపరి స్తృతోఽగ్నిరివపరితశ్చకా స్థికాఞ్చనగిరి॥౧౦॥ఋషేధృగ్ని౨భగవతఃఆత్మయోనైర్మధుః పురితఉ
 పక్ష్ణ స్తాంపురిసుయతయోజనసహస్రీంసమవతురశ్చాం శాతకౌమ్భిం వదంతిస్తామసుపదితోఽష్ట లోక
 పాలానాంయధాదితంయధారూపంతురియమానైసపురోష్టాపిపక్షి స్తాం ॥౧౧॥ * * * * *
 * * * * * ఋగ్నితీభిమద్భాగవతే, సుమపురాణే, పచ్చ మసంగీతే, మీదేశోఽప్యాయః * * * * *
 శ్రీమక ఉవాచ॥౧॥తత్రతాభాగవతస్సాత్మదృజ్జలిజన్మవిష్టోక్రమతోవామపాదాభిమనభిద్ధిన్నోర్వాణ్ణక
 టాహవివరేణాన్త్రప్రవిష్టాయాబాహ్యజలధారాతచ్ఛరణపజ్జ-జావనైజనారణ్యిజల-కుబ్జ-మోసరభి
 తాఖిలజగదఖిలమలాపహేళాపస్పర్శామలాసాత్మద్భగవత్పదీత్యనుపలక్షితవహోఽభిధీయమానాఽతిమ
 హతాకాలేనయుగసహస్రోపలక్షణేనదివోమూర్ధన్యవతతార॥ ౧ ॥యః త్రద్విష్టుపదమాహుః॥౧॥యత్రహ
 వావవీర త్రతబౌతానపాడికపరమభాగవతోఽస్త్యుల-ల-దేవతావరణగవిష్టోదకమితియామసువసనంవ
 ర్ధమానభగవద్భక్తియోగేనదృఢంవిక్షిద్యమానాన్తర్కయయతా-త్ర-స్థితివివశామితితలోచనయుగళమట్టల

శివాంసంకరణాదిభాగవత్కార్యుగ్ధాననాప్రకారముపద్వీపవిన్యాసంచాహాత్రభిరధ్యాయైః॥తత్రభాగవతభితియజ్జలిజ
 న్మయజ్జ మా రై-స్రతః, భగవతోవిష్టోర్వామనగూపస్య-విక్రమతః, త్రిలోకీం, పాదత్రయేణాక్రమమణస్యసతః-తస్య-
 వామపాదాంగుళనఖన, నిర్దిష్ట - మూర్ధ్వమవిభాగో, యస్య, శస్తాన్మణ్ణకటాహాస్య-వివరణార్థే ॥౧॥-స్త్రప్రవిష్టా,
 య, బాహ్యజలధారా, సా, అతిమహతాకాలేన-దివోమూర్ధన్యవతతారేత్యన్య-యః॥జలధారాంవినిష్టే॥తస్యత్రివిక్ర
 మస్య-య - చ్చరణపజ్జ-జం, తస్యావనైజనైసతాశేన-అయణం, కుబ్జ-మం, తదేవకీర్ణల-స్తైరుపరజ్ఞేతా-అతీవ-
 ఖిలస్యజగతో, ౨ ఘంపాపమేవమలం, తదవహంతోష్ఠవ గ్రంథం - ఉపస్పర్శంఆవమితియం-జలం-యస్యాన్సా-త్రతసౌతు-
 రమలాస్యధావతోదురితనిరసనమయ-యద్వా - అఖిలజగదఘమలాపహేళాపస్పర్శనాస్య-మలాతస్త్య లనక్ల సౌవ్యా-సా
 త్మద్భగవత్పదీయ- దనుపలక్షితం-జాహ్మపీఠాగిరధీత్యాన్య-పలక్షణాన్తరరహితం-వహోనామధేయ-తేనాభిధీయమా
 నా-భాస్పర్శనాత్మస్వం జాహ్మ పీఠ్యా దినామాన్తరహితా-తవాకలంభగవత్పదీతనామధేయనాభిధీయమానైత్య
 ర్థః ॥౧॥ ఋషి-౨సౌదివోమూర్ధా-యత్రావతీర్ణ-తత్రాహ॥యత్రది॥య-ద్విష్టుపద-మాహు-స్త్రతేత్య ర్థః ॥ ౧ ॥ ఋ
 కింతద్విష్టుపదంతత్రాహ॥ యత్రేతి ॥ ప్రమమన్జులభిత్వ ర్థః-యత్రదివోమూర్ధని-వీరత్రతఃదృఢంసంకల్ప-భాగవతశ్చైవ-బౌ
 త్తానపాదిర్ధ్విసః-అస్త్యుల-ల-దేవతాయాభాగవత - శ్చరణాదవిష్టోదకమితిపాతోః-ఛరమాదరణ-యాంధారాం-అహ

సంస్కం-శిరసా. అద్యాశ్చి-భిభ్రోత్యస్యయః - యద్యా-అననసంప్రతిక్షణం-వర్తమానో-యో-భగవద్వక్త్రయోగః-తేన-
 భుజమత్సన్తంక్లిద్యమానంప్రీయమాణం-అన్తఃకరణం - యస్య-అతఏవ-దౌత్య-త్యైవ-వివశి, మామితేతం-య-త్తోచన
 యుగళం-తదేవ-కుట్య-ఇ-తాభ్యం-విగళిత-మవలం-చాప్యం-తస్య-కలయానహ-అభివృద్ధిమానం-రో-పపులకానాం-కు
 లం-యస్య-తథాహతస్సన్తిత్వర్తంశ్చ ॥ 3 ॥ ఘృతత-స్సప్తమువను-స్సన్యాగక్రయః-పిఠావాహిజ్ఞాన్సన్తో-నో-స్తా
 కంతపన-స్సిన్ధిఃఫలం-ఇయంపిష్ఠపదీనైవ-ఎతావతీ-ఇతోధికానాస్తేత్వేనం-మన్యానా-అద్యాశ్చ-సభూమానం-జటా
 ఎవమకుటాని-తై-రుద్రహ-ప్రీత్యస్యయః - తత్రప్రప్తాన్తః - ముముక్షోమముక్షిమవాగతామిత-తత్రహేతుః-సర్వాస్తరాత్మ
 చ-భగవతీమానుదేవ-అపిచ్చిన్ద్ర-క్రియోగలాభేనైవ - ఉపేక్షితాఃఅనాదృతాః - అన్యే-పురుషార్థాలభ్యకామాదయః-ఆ
 త్మగణితైవలభ్యం-యైస్తత్వతీనప్రదీపితేవణము ॥ ౪ ॥ ఘృతతో-నైకసహస్రకోటినాం-విమానానా-మనీకై-స్సం
 స్థై-స్సంకుతేన-దేవయానైనకాశమాగ్నేతా-వతరన్తీఅభిప్రసవస్తీ - ఇన్ద్రగుణలం-ఆమార్యాష్టావ్య-మేరుమార్కం-సై
 బిహ్మనదనై-పవతతి ॥ ౫ ॥ ఘృత-చతుర్థా-విభజ్యమానా-సీతాదిసంజ్ఞా-శ్చతసోధారా-ఘాత్యా-సీతాదినాపభిం-
 భిధీయమానా - చతుర్థిశం-నదనదీపతింసముద్రమేవా-భినివేశితసముద్రప్రవేశిత - అభినివేశ్యేత్వాధారవ్యక్త-సంజ్ఞా
 యాంద్వితీయా ॥ ౬ ॥ ఖనామాన్యాహాస్తీతేతిత్ర-చతస్పణాంధారాణాంమధ్యే, సీతాపాచీనాధారా-బ్రహ్మసదనా-

విగళితామలవాప్సుకలయా-భివృద్ధిమానరోపపులకులకో-ధునాపిపరమాదరణశిరసానిభ ॥ 3 ॥ అత
 స్సప్త గ్రయ స్తప్తభివాహిజ్ఞాఇయంనమతపసఆత్మన్తీనీద్ధిరేతావతీభిగవతసర్వాత్సనిమానుదేవైవనవ
 రతభక్తియోగలాభేనైవ-పేక్షితా-స్యపురుషార్థాత్తగతయోముక్షిమివగతాంముముక్షువభుజ
 మానమద్యాపిటానామైరుద్రహస్తీ ॥ ౪ ॥ తతో-నైకసహస్రకోటివిమానానీకసంకులదేవయానైనావతర
 స్తీనుమణ్డలమావార్యబ్రహ్మనదనైసముతీ ॥ ౫ ॥ తత్రచతుర్థాభిద్యమానాచతుర్థిన్వాన్యభిశ్చన్దురితమభివృద్ధస్తీ
 నదనదీపతిమేవాభినివేశితా-లకనన్దాచతుర్థాదేతి ॥ ౬ ॥ సీతాబ్రహ్మసదనామై-సరావత్ప్రమాదిరిశి
 ఖరేభ్యఃకమవకుశురాదిశిఖరాణ్యతీత్యాదో-ధాప్రసవస్తీగన్ధమాధనమూర్ధనుపతిత్వా-స్తరణభద్రా
 శ్వనర్మంపాప్ర్యాందిశిఠారసముద్రమభిదశతి ॥ ౭ ॥ ఎవంమాల్యవచ్చికరాస్తిమృతస్తీతతో-ననపహతవేగా
 కుమాలమభివశ్యత్సంప్రతిచ్యాందిశిసంప్రతిమభిప్రవేశతి ॥ ౮ ॥ భద్రా-తరతో-మేరుశిఖరాస్తిమృతస్తీసాగి
 రిశిఖరాదిరిశిఖరమతిహయశ్చక్షువత్యేక్షాదపస్యస్తమానామానసో-త్రరాంసుకురూసభితఃఉదీచ్యాందిశిలవ
 తార్లవమభిప్రవేశతి ॥ ౯ ॥ తదైవా-లకనన్దాదక్షిణేన-బ్రహ్మసదనాద్వహూనిగిరికూటాన్యతీక్రమ్యహేమకూట
 హేమకూటాన్యతీగిరిభూసతరంపాసాఖురన్దిధారతమభివర్తంకర్త-క్షేత్రంఉపేక్షాన్యాందిశిజలధిమనుపవేశ
 తి ॥ ౧౦ ॥ అన్యేచనదానద్యశ్చనదైవైస్సన్దివిహితోమేర్వాదిగిరిదమితరశ్చతసహస్రశః ॥ ౧౧ ॥ అత్యాపిజ

త్రై-సరాదిశిఖరేభ్యః - కేసరావలానాంమేరుసమానోచ్ఛ్రాయిత్యాత్మన్దిగమంతేమామదిశిఖరేమముఖ్యశ్చక్షేమపవతీ-
 తత - నైభ్యో-ధోఃప్రసవస్తీగన్ధమాధనసన్యూర్ధ్వా-ఉపరిభాగ-పతిత్వా - అస్తరణభద్రా-శ్వనర్మంభద్రాశ్వ
 వర్షస్యమధ్యేచస్యమానా - పాప్ర్యాందిశి - ఠారసముద్రై - ప్రవేశతి ॥ ౭ ॥ ఘృతధా - చతుస్సంజ్ఞాప్రతిపీ
 ధారా, మాల్యవచ్చిఖరే, సవస్య - తతో-ధా-ప్రసవస్తీ - అనుపహతలప్రతిహతోవేగోయస్యాస్యా - కేతుమాలం
 వర్షం - అభితో - వ్యాప్య కేతుమాల్యమధ్యేసవస్తీ - త్యర్థః - ప్రతిచ్యాందిశి - సరితాంపతింసముద్రం - ప్రవి
 శతి - ఆధారస్త్రిగవకర్తత్వమితీయా-త్రద్రవీతీయా, ఎవముత్తరత్యాపి, అభినివేశ్యేత్వతోపసర్వసంఘాతహూర్వప్య
 సైన్యవవితీతత్వాత్ ॥ ౮ ॥ ఘృతధావ, భద్రాసంజ్ఞాధారా-ఉత్తరతోమేరుశిఖరాస్తిపవస్తీ-గిరిశిఖరాయ-ముద
 శిఖరా-దుచ్చలితాఊర్ధ్వంగచ్ఛస్తీ-నీలిశిఖరం-తతఃఉచ్చలితా-శ్వేతపర్వతస్యశిఖర-మపహయలస్పష్టేవైవ-స్పృశ్యవతఃప
 ర్వతస్య - శ్చక్షై - పతిత్వా - తతో-ధాస్యస్తమానా-ఉత్తరాన్కురూ-సభితో-వ్యాప్యఉదీచ్యాందిశి-లవతార్లవంప్రవేశ
 తి ॥ ౯ ॥ ఘృతదైవా-లకనన్దాసంజ్ఞాధారా-మేదా - బ్రహ్మసదనాత్దక్షిణతః-ప్రవహూనిగిరిశిఖరాణ్యతీక్రమ్యమధ్యస్థ
 పర్యవశిఖరాణ్యస్పష్టేవ-హేమకూటపామకూటాని-హేమకూటపామవత్సర్వత్రయోవ్యేక్షా-అతిరభసతరంపాసా
 అభలితవేగాన-బుద్ధస్తీ-భి-స-భారతంవర్త-మభివ్యాద్య-దక్షిణాన్యాందిశి-సముద్ర-మనుపవేశతి ॥ ౧౦ ॥ ఘృతన్యేచ-న
 దా-నద్యశ్చ-అన్యేచఅన్యాశ్చఅన్యే, పుమాన్స్త్రీయై, త్యేకశేషః-మేర్వాదిగిరితాం-దుమాతర-స్తప్తగీమాతాః-నదైవ
 దై-శతశస్సన్తి ॥ ౧౧ ॥ అత్రపమున్దీపై-పి-భారతంవర్త-మవకర్త-క్షేత్రం-కర్త-కాంసుభదుఃఖినిమత్తానాంపుణ్యై

పుణ్యరూపకర్మణాం-తైత్తిరీయసప్తానసానం-వ్యవ త స్తీర్మత్యైతాన్వయః - అన్యాయతు-అప్తావర్తాణితు-స్వక్రితాంపు
 ణ్యకర్మణాం-పుణ్యశేషస్యభక్త్యావశిష్టస్య-పుణ్యకర్మణాం - ఉపభోగస్థానాఅతవన-భావస్వస్థాణితి-వ్యవచిత-స్త్రి-న
 తుతానిపుణ్యపుణ్యకర్మ తైత్తిరీయస్య ర్థః-నన్యత్ర కేవలత్వేనాపూర్వ త్రకాణాంధూమాదిసాపిత్వయానెనసధావన్తస్మి
 నంగతానాంత్రస్థసుఖానుభవతీతిపుణ్యకర్మణాంపునగత్యాగమనం శ్రుతం ,, యావత్సంపాతముషిత్యైవ తైత్తిరీయే
 ధ్యానంపునర్హివర్తన్త, ఇహిసంపత స్త్యనెనస్వగ్రంలాకమితినమ్యావశోకర్మోగ్యతే - శ్రుత్య న్తరంవ, పాగ్నిప్త్యంతంకర్మ
 ణ్యకర్మ-యతిం- దేవకరోత్యయమృతస్యాల్లాకాత్పునరైత్యస్తైల్లాకాయకర్మణ, ఇతి, పునఃపుణ్యపుణ్యకర్మసప్తానాయ
 త్యగ్ధతత-ధంపుణ్య శీవావస్థానం-కథంతరాంతేషాంతర్హ్యగస్థానత్వం, ఉచ్యతే-తావదవశ్యంభోగావశిష్టానామభుక్తగ్న
 లానామకృతపాగ్నియశ్చిత్రానాంకర్మణాంనంద్యావశక్యః - అన్యథేహకర్మణిమిత్రస్యజన్మనో-ఎంభావాత్పునరవరో
 హణానుపపత్తేః॥తథావహూయితే ,, రమణీయవరణారమణీయాంకర్మణాంమహాద్వైరన్తర్యాగయోనింక్షత్రమయోనిం
 వైశ్యయోనింపె,, తి, స్త్రీ, పితరః,, చర్మలతకమాశ్చన్యకర్మనిస్తాః శ్రుత్యకర్మనలమనుషూయతనో-తి శేషిణిశివశివజా
 తికులూపాయమ్మృతవృక్షమభువదసోజన్మప్రతిపద్యస్త,, ఇతి, ఎవంచదుకావశిష్టనపుణ్యేనకర్మణాంతియతిశివ
 భోగాగ్రంథదైశ్చమాత్మస్థిన్యంభవతీతిశ్శ్లో॥౧౦౭॥ శ్లోతాన్యప్తావర్తాణివర్తయతి॥యేష్యితియత్రహేతివగద్యమైన్॥ యే
 వ్యష్టమనరైఃపురుషాణాం - త్రైతాయగనమఃకాలావగ్రతేనుఖోత-ర్హత్రైతాయగసామ్యమ్యక్రం-కృతయగే
 హేనర్వేధ్యానస్థాః , ద్వాపరాదౌదుఃఖబహుళాః-కథంభూతానాందేవరుల్యగాం-నాగాయతలలానాం-పురుషా

మన్యన్తే- భారతమేవమగ్నంకర్మ తైత్తిరీయవ్యాఖ్యవ్యవర్తాణిస్వక్రితాంపుణ్య శేషోపభోగస్థానాభామ
 స్వగ్రవదాన్వయచిత-స్త్రి ॥ ౧౦౭ ॥ యేపురుషాణానయతపురుషాయన్వర్తాణాం దేవకర్మణాంనాగా
 యతలలానాం వజ్రసంహననబలవయోమోదప్రముదితవహానారతమిధువవ్య వాయావమగ్రైకవర్తాయ
 ర్థ్యతైకగర్వకళత్యాగణాం త్రైతాయగనమఃకాలావగ్రతే ॥ ౧౦౮ ॥ యత్రాదేవపతయస్థైన్వైన్వైన్వగ్
 ణనాయకైర్భూతవహన్యణాన్యగ్నర్మకుసుమస్త్రుబక ఫలకినలయ శ్రియానానవ్యమానాపిటపలతాపిటపి
 భిరుఉచ్యమానదుచికాననా శ్రమాయతనవరగిరినోదీప్తతథాచావలజలాఃయేషుచికవివిధనవవన
 రుహామోదముదితరాజహంస జలకుకుటకారణ్ణవసార గవ క్రవాకాదిభిర్ధుకరనికరాకృతిభిర్ధుకరాజి
 తేషుజలక్రీడాదిభిర్విచిత్రవిహితైః స్ఫులితసుగనుద్గీతాం కామకలిలవిలాసహాసావలౌకాశ్చష్టమనోద్య
 మ్మయస్థైన్వరంతిలవిహరన్తి ॥ ౧౦౯ ॥ నవన్వపివర్తేషుభగవాన్మారాయణోమహాపురుషేణసేవ్యమానఃపు

ణాం - అయతంపురుషమానెనఅయన్వర్తాణియేషాం-వజ్రదం-సంహననశీరం-యన్తే-క-బలవయోమోదాః-తైః-
 ప్రిముదితాని-యానిమహన్తి సారతాని-యేషాంతానిమిధునాని-తేషాంవ్యవాయావగ్రైసంభోగావసానై - ఎకవర్తావశి
 ష్టైతయషి-ధృతవశోగర్భయైద్రావృతానికళత్యాగియేషాం-తేషామశ్శ్లో॥౧౦౮॥ శ్లోయత్రవర్తేషు-దేవతయఃదేవశేషాః-
 వైన్వైన్వైన్వ-సేవకగణానాంనాయకైః - విహితమహన్యణాంకృతమహాపరాధాన్వస్తస్థైన్వరంవిహరన్తీర్వ్యవయః-
 ఎతేషుసాన్తేషు-నర్వేషుయితుషు-కుసుమస్త్రుబకాదీనాం - శ్రియానవ్యవ్య-అత్యగ్రంనవ్యమానాఃప్రవీణభూతాః-వివి
 షాఃకాఖాలతాశ్చ-యేషాంతైః - విలిపిభిర్వృక్షైఃఉపభోగమానాని-రుచిరాణి-కాననాని-యేషు, తేషాన్వక్రవాయనై
 మగిరినోదీప్తవచిగ్నస్త్రారభూమిభవతథా , ఎమతేషు-జలశయేషు-వికచాని-వివిధాని-వనరుహాణినిజాని-
 తేషా-మామోదన-ప్రముదితైః , రాజహంసాదిభిః-మధుకరనికరాణాంచాకృతిభిజాతివిశేషైఃఉపకూజితేషునత్పు-
 తేషుజలక్రీడాయాం-యే-వివిధా-విహారాః-తై - స్ఫులితానాం-సురసుద్గీతాంసురస్త్రీణాం కామన-కలితైఃశ్శ్లో॥ తైః-
 విలాసాదిః-ఆకృష్టం, చుహో-దృష్టిశ్చ-ఎషాంతే, ఎవంభూతావిహరన్తీర్వ్యగ్రైః శ్శ్లో॥ ౧౦౯ ॥ శ్లోభలావృతాదిభునవన్వపివర్తే
 షు-భగవాన్మారాయణః-మహాపురుషేణతత్తద్యవృతినా-సేవ్యమానః-పురుషాణాంత తద్వ్యవృత్తపురుషాణాం-తదనుగ్ర
 హాయత్యమాణాన్యగ్రహయ-పురుషాననుగ్రహేతుం - ఆత్మతత్త్వప్రకాశన-అత్త నావిగతీడహస్త్రరంభాఃపురుషాః-
 ఆత్మతత్త్వస్యశీవతత్త్వస్య - పూర్వకాయన్తే, తేన-జీవైర్లోకవృష్టవస్త్రునజాతియత్సేనచిద్రయయత్యేనకేనాత్మనై
 త్యగ్రై-యద్యా-ఆత్మనఃసాత్త్వ, ప్రవృత్తం-తస్యభావస్తత్త్వంకల్యాణగుణాః-తేషాంపురుషాననుగ్రహాయన్వ-తే
 నాత్మనానుగ్రహకల్యాణగుణవిజ్ఞేనాత్మనైత్యగ్రై-నత్యగ్రై-నత్యగ్రై-తత్త్వప్రకాశనంకర్మణాదిరావైత్యగ్రై-నాదివర్తాదిభూ

రక్షకారలాఽత్యః భజన్యైశ్చపృథక్పదం సంబుధ్యై నైవా || యద్వాభజనంకుర్వాణాభజనః - భజనశ్చైవాద్భావసాధనా
త్తతః-రోతితిగ్ధాత్పటోపాతః-తిక్ష్ణమ్, తాన్యాతితిపాప్రేక్షితేహంసన్నిహితం భవతితిభజన్య మితివృత్తాన్
ద్యతే-భజన్యజ్జేనా దైకర్త్యవపఽతతోనుపదైకః-టిలోపన్యకృత్సానివత్యాన్వనలోఽఽ-కృత్సన్మగన్యవ్యర్థా
దివట-గ్ధ-పరం కేవలం, పరాయణమాశ్రయం-భక్తైః, అలంబిత్యంత-భావితం ప్రకటితం, చూతభావనం - భూతాని
భావ్య దైక తాన్య దైవేనాన-త-మృతభావనం, నిఖిలహతకారణం, స్వస్వరూపం, యేనైత్యర్థః-యద్వా, భూతభావనం
భూతానాంలభ్యదయమేతుం - భక్తైఃభావావహం - భక్తానాంభవనాశనమిత్యర్థః భవభావనంసారస్యప్రవర్త
కం, స్వసంకల్పాయ త్తజీవసంబద్ధిబద్ధమోక్షమిత్యర్థః : || ౧౯ || ఋషముపాస్యత్సపాస్యత్సమాధుణ్యపూర్ణత్వాన్య
దయ హేతుత్పలనమోక్షకారణత్వాదిభిర్దైశ్చిబదచైవలక్షణ్యము క్తం- తదేవవై ధర్మ్యదృష్టా తైసవిశదయతి || నయ
స్యేతి || యస్య, నిగీతఃసర్వం సృతఃపశ్యతః, ఈశేత్యవద్యై న్తం-ఈశ్వరస్యేత్యర్థః-దృష్టిజ్ఞానం, మాయాగుణచిత్తప
త్తిభిఃప్రకృతిగుణకార్యరాగ ద్వేషాదిచిత్తవృత్తిః, అన్యవృత్తుచి - నాన్యతేనానువిధ్యతే-అజితమన్య రంహసాంఅజ
తకోభవేగానాం, నలఅస్తా కం- యథేతేవ ధర్మ్యదృష్టా న్దః, ఈశేతిపారె, ఈశఃఈశంనియమనంతస్యే నిగీతశ్చత్య
న్యయః-తేమవంభూతం-భగవ న్తంతత్సంభిక్రియాణిదేశఃన్యాతమలక్షితసంసారం-జీగీషుఃశైతుమిచ్ఛుః - కోనాను
చుమాన్, నానుమన్యేతనాద్రియేత || ౨౦ || ఋరాగ ద్వేషాదిభిః చిత్తవృత్తిభిర్వృత్తిర్నాన్యై తత్తత్కృం-తతః-భంతామ
నత్యేనప్రతియమానస్యరాగాద్భవసురాగత్యాశఃకాగ్రహ || అనద్వైశ్చిత్తి|| అనద్వైశ్చిత్తి-అనతిదేహే

జన్యారణపాదపఞ్చజంభగన్యకృత్సన్మగన్యపరంపరాయణమ్ || భక్తైఃస్వలంభావితభూతభావనంభవావ
హంత్యాంభవభావమిర్విరమ్ || ౧౯ || నయన్యమాయాగుణచిత్తవృత్తిభిర్విశిత్తోఽన్యైశ్చైవదృష్టిరన్యతే
ఋఈశోయధానోఽజితమన్యరంహసాంక స్తంసమన్యేతజీగీషురాత్మనః || ౨౦ || అనద్వైశ్చిత్తి|| అనతిభాతి
మాయాయాక్షీ జేవమధ్యానపతాన్వలోచనఃసనాగవధ్యోఽర్హః-విశిరః * హీరియాంయత్సదయోస్సన్వర్స
నధర్మిత్వేన్రియాః || ౨౧ || యమాపూరన్యస్థిజన్యసంయచంత్రిభిర్విశీనంయమనస్తవ్యవయః | నచనసి
ధార్ధమివక్యచిత్తేభీతంభూమణ్డలంమూర్ధసమాప్రధామను|| ౨౨ || యస్యా౭౭ద్యలసిద్ధృషిగ్రహణామహాన్య

దృష్టిగోత్వాభిమానోయస్యేతివా-తస్యజనన్య - మాయాయాఅవిద్యయాఅజ్ఞానైవ, నుద్వానవఃమాదకానవోవద్యం-తేన
మధ్యానవాభ్యాంవా, తామైవ తైలాదనైయన్యతథాభూతో, యఃక్షిబిసుత్తః, సభవ, ప్రతిభాతి, యోభవాన్ షీజేవ
త్యతనంధిరార్హః, పరమాథత స్తు, శుద్ధనత్వతయాలపాక్రీతస్వేచ్ఛపాతాకర్తవశ్య కల్యాణవిగమశ్చత్యర్థః-అతవ
నాగవద్యఃనాగానాంప్రియఃరాగకన్యకాః, యన్యతవ, పాదయోః, స్వర్సనైవ-సద్భిత్వవ్యాకులితం, ఇన్ద్రియంమనో, యా
సాంతాః, కామపరవశావయంరాగాదిప్రతిభాశుద్ధనత్వ మూర్తైః పాదేకధంస్పర్శిష్టం ప్రభవామభిభేధిర్దైన్ద్రియా
గ్నత్యః, అన్ద్రియంప్రాజాంనైశ్చిరసమర్థావభూతుః, నిశ్శృంగంకర్తృమితీశేవః, ఎవంభూతంకోనమన్యతేతిపూర్వ ద్వైతాన్వ
యః || ౨౧ || ఋభున రేత్యర్థమెవన్యజ్ఞయినాహ|| యమితి|| అన్యచినచ్చిత్తన్య జగతః, స్థితిజన్యసంయమంస్థియుత్ప
త్తినంశరకారణం - ఋషయోపేదానాః, య, మాహు, ఋషయశ్చైవదీర్ఘజన్యకారణత్వేపి, త్రిభిర్నై
స్సత్వాదిభి - ర్వి హాసంతై గున్యాః చరవశం, అనస్తంస్వ రూపతన్య భావత్యే దేవకాలవ స్తవ్చరీభి న్మ, మాహుః, : నచన సోమ్యై ద మగ్గి అసీ దేక మేవాన్యతియం - అస్థూలపన్య హీ స్వం, సత్త్వం జ్ఞానమన స్త, వి
త్యా దయన్యై తయా ౭ త్రి ఋషితబ్ధివమితితాః - అనస్తస్య మేవాహ || యో - మూర్ధభూతాని, సమాప్రసం
భూ కారి, ధామాని ఘణామాణి, తేషుపద్యై - క్వ చి- త్త్వి ధార్ధమివస్వ పమిన్ధితం - భూమణ్డలం - నచన
నిజానాభిభార త్వేనానుసంధ్యతై-యన్ద్రియానాంక స్తన్వంసమన్యతేతిపూర్వ ద్వైతాన్వయః || ౨౨ || ఋయస్యేతి|| అపాదా
నన్యరంబన్య మాత్రమేవతయావత్తేయస్తా-న్యహాశీరీరేషుమమా త్రిత్వాభిమానీ, పిజ్ఞానధిష్ఠ్యైవజన్మత్వాతాద్యంయక్త
జ్ఞానాశ్రయః, గుణవిగ్రహశరణప్రచురవిగ్రహాఽద్యైర్మదాన్యకై యాలదోభవః-భగవాన్జగోబ్రహ్మ-అసీతే యన్యం

రూపము క్రించ-పాగ్బ్రూతి, సతతోవ్యతెఅత్రధర్మయత్సనెనపాగ్పకత్వావరపర్యాయముపామత్వమువ్యతే, ఆత్మవిశోధనాయత్మనెనపాగ్పత్వముక్తం, భగవచ్చైవనతదుభయాయుక్తగుణవత్త్వం వివక్షితమ్ ॥ ౨ ॥ సుతిరూపాక్షోణీకానాహః॥ అహోమితి తావద్భగవన్నాయాయదురత్యయత్సన్మోతనాయవిన్నయమానాః పునఃపుత్యం, పిత్రాగ్నిదృష్టా దైవాదుం జహోమివక్షణేషన్వనపశ్యంతి- నాత్మనోమనసంధత్త - ఇత్యేతన్నగవద్విచెష్టితం భగవన్నాయావై భవరూప, మతచ్ఛ-అహోమిచిత్రంపిస్తయనియం - అహోమిచిత్రమితిపాతనంఘాతతత్సగ్యద్యోతకః-కథంఘాతోనవశ్యతిపుత్రం, పితరం-చ-మృతం, నిర్మలత్యదగ్ధా-స్వయంతమపాజ్జితైర్జిహ్విమిషజీమిమిషుః-కమర్ధం-అనతే శిబ్రాదివిషయసుఖం సేవితం-కింకుర్వన్, యద్వియదా-పితర్వపిర్ధంధంకర్తృపాపంఘ్నాయన్ ॥ ౩ ॥ ఘనస్యవిద్యాన్నవశ్యతీమిత్రచిత్రమత్రాగ్రహం॥ వదన్తితి ॥ కవయఃఅధీతవేదాన్ప్రసిద్ధ్యాః, విశిష్టంజగత్, నశ్వరం-కవలం-వదన్తి-త్వనునందతే, ననన్యత్తయాధాత్మగ్రిహి ౨ ననందధతవవతత్రాహః ॥ అధ్యాత్మవిద్యలధీతవేదాన్ప్రసిద్ధ్యాః-విద్యితేషిపాసితస్వాత్మపరమాత్మానః, యద్యపిదంవిశ్వంనశ్వరంపశ్యన్తి - తథాపిపాఅజితవ-మాయయా-ముహ్యన్తిమాహంపాగ్నిప్రస, విపశ్యతామపిపుత్రమరణాదినిమిత్తశౌకదర్శనాదిభావః-అత-ఇదంకృత్యం భగవద్విచెష్టితం, సువిస్వయంవిన్నయనియం-ఈదుశిమోహనిమిత్తయకేవలత్వాంప్రపత్స్య మితిత్రాహః - అజన్మమరణాదిసాంసారికధర్మప్రభుః-త్వాం, నతోన్మికర్తృక్త-నమగ్నతవానస్తి-ప్రత్యకాభిప్రాయమేకవచనమ్ ॥ ౪ ॥ సునయితృచిత్త్రంయజ్జివమాహనానుకూలమాయాప్రెరణమితతో- శ్చైతన్యచిత్రతతరమకర్తృమవేషస్యప్రాప్తికర్తృత్వమన్తిత్యాబద్ధకం-చెత్తత్రాగ్రహః॥ విశ్వోద్ధవేతిఅకరుః, చాతుర్వ్యక్తింమయాస్యమంగళకర్తృపిభాగవః । తస్యకర్తృమపిమాంసద్ధిగర్తృమవ్యయ, మిత్త్యుక్తీత్యాచారుర్వ్యక్తిచారురౌత్రమ్యాదవ్యవస్థయా-౨వస్థితచిత్రజగత్సృష్ట్యా

తి॥ ౨ ॥ శ్లో॥ అహోమిచిత్రంభగవద్విచెష్టితంఘ్ననంజహోయంమోమివన్నపశ్యతి॥ ధ్యాయన్నునద్యరివికర్తసేవితంన్మృత్యుపుత్రంపీతరంజిహ్విమిషః॥ ౩ ॥ వదన్తివిష్వంకవయన్న్నశ్వరంపశ్యన్తిచారుధ్యాత్మవిద్యోవిపశ్యితే॥ అధాపిముహ్యన్తితవాజమాన్యాయసువిస్వయంకృత్యమజన్మతో-౨న్మితృపి॥ ౪ ॥ విశ్వోద్ధవస్థాననిరోధకర్తృత్రేపాకర్తృర్దగ్ధీకృతమవ్యథాపావృతః॥ యుక్తంనచిత్రంత్వయికార్యకారణేనర్యాత్మసఃసృష్టితి॥ ౨

దికర్తృత్వై౨పిత్రత్రేహర్తాయత్రదేవాదిచైత్రాగ్నికర్తృ- సేవకకర్తృరవిష్వయం-త్వయేత్యర్థః - విశ్వస్యజగతః - శిశ్నసథాననిరోధకర్తృ-సృష్టిస్థితిప్రచయరూపంకర్తృ- అగ్నేకృతంస్వీకృతమితి, య - త్తద్యక్తమనంతత్వయిచిత్రం-జీవస్యోననబద్ధకమిత్యభిప్రాయఃకతః-యత- స్త్రమపావృతః - కదాచిదపితృణ్యపాపాఖ్యకర్తృజ్ఞానసంకోచరహితః-జీవానాంతు, అన్యతేనహేప్రత్యుఢాః- తెహంసత్యానాంసతామనృతమపిధాన, మితికర్తృభ్యావిద్యయాజ్ఞానసంకోచరూపావరణసద్భావాదిద్యావృత్తిర్నాదైరసుక్తితానాంపూర్వపూర్వవాసనానుమాపాదాంకర్తృణాంసుఖదుఃఖాదిజననద్వారబద్ధకత్వంయుక్తం - తవతునిరస్థనిఖిలదోషస్ససార్వజ్ఞాగ్నిగుణవిశిష్టస్యజగదుదయవిభవలయలీలస్యనవిశ్వసృష్ట్యాదికర్తృబద్ధకమిత్యభిప్రాయః-అపావృతేఅపకతావరణః - అవిద్యాకృతావరణపరిభాట- ప్రస్థఅపావృతప్రవేతవిద్యస్తత్వైవవావ్యాఖ్యేయం - అపావృతమితిపారే-విశ్వోద్ధవాదికర్తృకీర్త్యమగ్రపావృతం- అనావారకం-తిరోధానద్వారానబద్ధకమితియుక్తంజీవస్యేత్యర్థః- అవరణద్వారావేషమ్యవైర్ముఢ్యాదిపాయాపాదకంనెతివేత్త్యర్థః-తుతోమమవిశ్వోద్ధవాదికర్తృనావారకం-తత్రాగ్రహ॥ కార్యకారణకార్యకారణరూప-స్థూలసూక్ష్మవర్ణచిదవిద్యసురీరకత్యైవతనూప్రభవ్యర్థః-కార్యకారణరూపత్వంచనతాదాత్మగ్నిబద్ధంకింతు, ఆత్మాదేవోజాతభిత్వావివతదనగాత్మత్వప్రయక్తమత్రాగ్రయనసర్వాత్మసీత్యుక్తం, ఎవంఘాతేషి-వస్తుతః, సహాకర్తృత్వమాత్రేణకర్తృణోబద్ధకత్వంఅపితుకర్తాయత్రకర్తృత్వైవ - అన్యధామకానామపిజజ్జిహ్వాదికర్తృత్వస్యబద్ధకత్వావతై - వ్యతిరిక్తేనాతౌతాగర్తృత్వకారణజ్యోభయపాస్థాయరహితేత్వయ - వస్తుతఃప్రకృతిపురుషాభ్యాంవివిక్తస్యరూపతః-అయంభావః-యద్యపివిశ్వసృష్ట్యాదికర్తృత్వైవవిశ్వోపాదానత్వైవవిశ్వగతవికారాశ్రయత్వాద్విశ్వోద్ధవాదికర్తృత్వబద్ధకమిదంభావ్యతేతథాపివిశ్వోద్ధవాదికర్తృణోబిలారుపత్వైవకర్తాయత్రత్వాభిమాన్వయరూపస్యభావసస్యభావాన్యధాన్యసరూపవికారాశ్రయప్రకృతిపురుషరీరస్యైవకార్యకారణోభయపాస్థాశ్రయత్వాత్సద్భారకావపాకర్తృనిత్యై ౨

సిసాక్షాదనస్తా శ్రయత్వా భావాచ్చనవిశిష్టధృవాదికర్తృ బధ కం , యధాజీవన్మరణాధిపతృత్వము తెలిసేరీగతకా
 నారయననాద్యనాశ్రయత్వమితి శ్లో॥౫॥ శ్లో॥ ఎవం వివిధవిచిత్రశక్తిమత్వైవభగవతం స్తుత్వా, అతై తదవతారప్రయో
 జనమామిహుర్వ్యవస్థానమునుబోధ్యంతి॥ వెదానితి॥ యుగాదై - కస్తింశ్చిదైవదినప్రత్యయే-తమసాదైత్యరూపెణ-తిరగ్న
 తాతాఅపరితా-స్వేదాతా-స్మయరక్ష విగ్రహః, నావయరక్ష శ్చస్మయరక్ష-విగ్రహాయస్యః-స్మయరక్ష విగ్రహః-మా
 శిరోమూర్తి-గృహవాత-అభియంతే-కవయచతుర్భుజాయ - ప్రత్యాగజ్ఞైవత్యుతవాత-తస్మై-తె-అపితథేమాతాయఅ
 మోఘచెష్టాయ-నమః శ్లో॥౬॥ శ్లో॥ అధవారివ రై మోరంశ్చిదేవపాస్యోపానకం పాననాకరానాహా॥వారివ రై చెతి॥న
 రహారిరూపెణస్థసింహరూపెణా - సైవస్థిహితోభవతి - తస్మైసింహరూపాపరిగ్రహేనమిత్ర-ముత్తరతనప్రమగ్న-
 ధైవత్వోపాశ్చ శ్లో॥౭॥ శ్లో॥ తస్మైయితమం రూపం-ప్రహ్లాద - సద్యక్ష పురుషైస్సహ-అవ్యవధానానన్యభక్తియోగేన-అవ్య
 వధానఃఅచిచ్ఛిన్నవిచ్ఛిన్నమహతః - అనన్యః - నవిద్యతేఅవ్యత్యలంయస్యసో-౭నన్యః-ప్రయోజనా ప్రరహితః-తేన-భ
 క్తియోగేన-ఉపా-స్వైఆధాయిత్యర్థః॥ ప్రహ్లాదంవిశింష్య-మహాపురుషోభగవాన్-తస్య-యెగుతా- సైహం-భాజనంఆ
 శ్చిరీయః-భగవద్వలనమానగుణకృత్యర్థః-మహాభాగవతోభాగవతశ్చైవ-తైత్యానాంధానవానాంబ-అమృత-లం-త-స్మ
 విశ్రీఃకీయతేఅనైవ-దై త్యదానవకులతీర్థీ కరణం - ఎవంభూతం-శీలం-ఆచరితం, శీలరూప-ఆచారో-యస్య-యద్యా, ఉక్త
 విధుశీలంసద్య-కైశాచావమనసంధ్యాపిరూపా - ఆచరితంఆచారో-యజ్ఞ దానమోమాదిహృదశ్చ, యన్యఇదవత్స
 మాణం-కీదావార స్థిజప్రస్థి॥౮॥ శ్లో॥ ఇదమానిర్విష్ట మేవాహా॥ఉమితి॥ ఓంభగవచ్ఛృణోతా-పూర్వవత్-తేజసామపి తేజసే

చవ స్తుతః॥౫॥॥ వెదాన్యగా నైతమసాతిరగ్నతాప్రసాతలావ్యోస్మయరక్ష విగ్రహః॥ప్రత్యాగజ్ఞైవ కవ
 యో-భియంతేతస్మైనమ సైఎవితథేమాతాయశ్లో॥౬॥వారివ రై చాపిభగవాన్ప్రహారిరూపెణా-స్వైతమా
 గ్రహణేమి త్రము త్రతరాగ్రాధాస్యామః॥౭॥౫॥తద్దయితంరూపంమహాపురుషగుణభాజనంమహాభగ
 వతో-తై త్యదానవకులతీర్థీ కరణీలావరితఃప్రహ్లాదో-౭వ్యవధానానన్యభక్తియోగేనహృదశ్చ పురుషైరు
 పా-స్వై౮॥ఇదప్రహృదావార స్థి॥ఉంపమోభగవతేనరసింహాయనమ సైజ సైజసైఆచరితవర్చస, వక్రనభా-
 వజ్రమంష్ట్ర-కర్తాశయోన్యరస్యరయభాయమాత్మనిహయింతాశ్చి॥౯॥శ్లో॥స్వస్త్వస్థుమివశ్వత్సృఖలః
 ప్రసీదతాంశ్చాధ్యయస్తమహాతానశివమిధోధియా॥ మనశ్చభాద్రంభాజతాదృ-౭త్వశేషశ్చవత్సరాంవోమ
 తిరవ్యసౌతుః॥౧౦॥ మా-౭గారదారాత్తజవి త్రబన్ధుశ్శుక్లగో-యదిస్యాన్భగవత్ప్రియేషుః॥ యోపా॥

తేకోస్తరై రగ్రకాశ్యాయ-సర్వతేజసాం-గ్రకాశకాయచైత్యర్థః॥ తథావ్రతః, నత్రత్రమాన్యోభాతినవన్త్రైతారకం
 సేవావిద్యతోభాన్తికుతో-౭యమితి॥ తమేనధాన్తమనుభాతినర్వంత్వ భాసానగ్నబంధవిభాతి, తికరవల్లీ వ్యాక్షా
 యతై, ఇయమేవచాధ్యతే-రంబ్రహ్మరికృత్యశూక్రియతే - అతో-౭త్రపరబ్రహ్మత్వంవివక్షితం-అవిగాఢిర్చ-ఆవిశ్వభో-
 పాపసాగ్రిట్ట్యోత్కం-తస్యఆగ్రిట్ట్యోద్విర్వదనం- పునఃపునఃప్రకటిభవత్వర్థః॥వజ్రవప్రతిపాతనఖదంష్ట్రైశ్చింతయో
 ధకం-కర్తాశయో-కర్తావ్యాసనాః-రద్ధయరద్ధయ - నిర్దహ-నిత్యేద్విర్వదనం - యే , భూయిష్టాఃబహులా - స్థాని-ర్తా
 శయానిత్యా శయవి శేషంయత్తదధ్యా హరితే తిబోధ్యం - ఆత్మనైవహ్యం - అభయంభయ ప్రతిభాటంయథా
 తథా - ఆపిర్చ వేతిశేషః - యద్యా - భూయిష్టాశ్చిపిభక్తి ప్రతిరూపకమవ్యయంభూయో-౭ర్థకం - భూయః -
 అభయమావిచ్ఛ వేత్వర్థః - అభవా - అభయంయ ధాతథా - భూయిష్టాః , భూయంసోభయ బహు లావయం
 భవేత్వర్థః శ్లో॥౯॥ శ్లో॥ కీనానాహాన్యస్తీర్షివశ్వస్యజగతః-స్వస్తీమగ్న శం-భూయాత్, నమవిశ్వస్యస్వస్తీపార్థ
 శైలపాశ్యపిభవేత్తస్య సాధుపిదాంవినానస్యోత్ - అవ్యోస్యంమగ్న శంధ్యాయతాంయాతానామవ్యోస్యభూతంవినాన
 భవేత్వత్యా శ్చాగ్రహ-॥ఖలఃప్రసీదతాం-ఖలోదుర్వైః-ప్రసగ్నిభవతు-శ్చిగంపరిత్యజ్యసుమితర్వవత్స్యిర్వర్థః, భూ
 తాని, లిధిపరస్పరం-కేవలంశివమేవ-ధ్యాయస్త - తేహంభూతానాం , మనశ్చ-భద్రమపకమాదికం, భజతుః-అస్తా
 కం, మః - అపితేజాద్యాతానాంబవః - అహేతుఃఫలాభిసంధిరతాతానతి, అధో-౭త్వశ్శగవతి, ఆవేశ్యరాం-౭వే
 తాభవతు, భగవత్ప్రసేభిభవత్స్యిర్వర్థః శ్లో॥౧౦॥ శ్లో॥ మేతి॥నంఅస్తాకం, సగ్న ఆనక్షిక్వాన్, మా, నస్యాత్, యదిక్వాపిక
 ధుం-తస్య-త్వ-అగారాదిమనస్యతీకీయ-భగవత్ప్రియేషుభాగవతేష్వన-స్యాత్-తత్రాగారాడిగృహః, భవత్వ

గారాదివృషిసక్త ప్రత్యక్షోదోషత్రయాశ్చాంధగవత్ప్రియసక్తా గారాదిసక్తయోర్ధ్వణోపావాహాయోప్రమాన్-అ
 త్ప్రవాన్-భగవత్ప్రియసక్తేన-సమాహితమనాః-పాణివృత్త్యా పాణిధారణమాతోర్యయ క్షవస్తుపరిగ్రహణ-పరిత
 ష్టః-యథాసిద్ధ్యతి-భగవత్పర-ధాత్రవణా-గంగ్యోపసత్త్వాదిపరీక్షా-అమరా దాశు-ముత్తేభవతినతధా-ఇన్ద్రియప్రి
 యోగిన్ద్రియబోషణప్రియోశబ్దాదివిషయప్రపంచ చిత్తస్థిత్యర్థకృత్తి ॥౧౧॥ ఋపురస్యస్య క్షతేస్థిద్ధిహేతుత్వమప్రప
 ఛ్యయతి ॥ యత్సక్తేతి ॥ యేహంభగవత్ప్రియాణాంజ్ఞానినాం-సక్తేనైవ, అబ్ధంపాప్రం-నిజపీర్వవైభవంవచ్చిత్తస్యభ
 గవద్ధ్యాససామర్థ్యం, భగవత్ప్రియసక్తేనైవమయోబ్ధమిత్యర్థః -తథాహాత్తిర్థంగక్షాదితీర్థవత్ప్రతివ్రతహంభగవద్వ్య
 శః-ముహుః-స్పృశ తాంసేవమానానాం-మానసంశ్రుతిభిఃశోత్రేన్ద్రియైః-అ ప్రతిప్రవిష్టః, అజోభగవాన్-అ క్షజంబస్త
 రజం-మలం-హరతి ॥ నిర్మలంవసున స్త్రాగ్రసమర్థమితిభావః, అతఃకృత్యం-ముక్త స్వర్గైక్రమయ్యశఃకోవైపుమాన్-న
 సేవేత-ముక్తస్థితిక్రమసేవావభగవత్ప్రియసక్తాయ త్తేతత్సక్తతిరెవపార్థ్యతభిభావః, యద్వా-యేహంభగవత్ప్రి
 యాణాం-సక్తాల్లిబ్ధంపాప్రం - నిజవిద్యవైభవం-నిజశబ్దోభగవత్సర్వః - భగవద్విద్యవైభవం-ముహుః-సంస్కృతౌరం
 పుంసాంశ్రుతిభిఃశోత్రేన్ద్రియవ్యాపార్శ్వైశ్చవణాదిభిః-అ ప్రతిప్రవిష్టః-అజోభగవాన్-మానసంయనస్సంబద్ధి-సేవం-హ
 రతి-తత్ప్రదృష్టాన్దే-యథాభగవత్పురణామృజజాతంగక్షాతిర్థం-సంస్కృతౌరం-అ క్షజంశారంమలం-హరతి-అ-శేవం
 శూర్యవతే ॥ అథవా ॥ యత్సక్తలబ్ధం - నిజవిద్యవైభవం-నిజో-సాధారణః-పీర్వవైభవఃప్రభవాతీతయో-యస్యతథా
 భూతం ముక్తస్థితిక్రమం-యహుః-స్పృశతాం శ్రుతిభిఃఅ స్వర్గతో-అజో-మానసంమలం-హరతి-యథాతత్సామృజ
 జంత్వీర్థంఅ క్షజంబస్తలమితివాదోజనా-అత్రనసేవేతేత్రప్రతంముక్తస్థితిక్రమమిత్యధ్యాసః-తస్యసంస్కృతౌరం-తామిత్వసేనా
 న్వితత్సాత్-అపత్తిర్యా - ముక్త స్థితిక్రమమిత్వస్యాద్యయోజనాయాంతుతీర్థపదస్యగోద్యాస్యత్యాభగవద్వ్యశేసస్పృశ్టి-అ
 క్షతీర్థస్థమనఃపరత్వంచ - ద్విత్వీయయోజనాయాంతునకోపిహోషః-ఎవంసత్సక్త తేష్టభగవద్వ్యశ్చివణస్థితోమనోనైర్వ

ణవృత్తాపరితుష్టతప్రవాన్-సిద్ధ్యత్యదారాన్నతథేన్ద్రియప్రియః॥౧౧॥యత్సక్తలబ్ధంనిజవిద్యవైభవం-అ
 బ్ధసంస్కృతౌరంహిమానసమ్-హరత్యశో-అప్రత్యుత్తిభిర్వత్క్షజంకోవై సేవేతముక్తస్థితిక్రమమ్॥౧౨॥
 యస్యాన్ద్రీభక్తిర్విగవత్సంపదానైర్వ్యక్తే ప్రత్యసమానతేమరాః । హరావత్క్రస్యతోమహద్గణా
 మనోరథేనానతధావతోబహః ॥ ౧౩ ॥ హరిర్హిసాక్షాద్భగవాభోశరీరామాత్మాధుమాణామితోయమి
 ష్టీతమ్హిత్యాన్మమహం ప్రయదిసజ్జత్యహేతదామహత్త్వంచయసాక్షిదంపతీనాం ॥ ౧౪ ॥ తస్మా

అంతత స్తస్యభగవద్ధ్యాససామర్థ్యం, తత్సత్త్వభగవదుపాసనాతతో-పివసిద్ధితిప్రణాడిదర్శితాభవతి ॥ ౧౨ ॥ ఋశి
 దాసింభగవద్భక్తింప్రస్తావే ॥ యస్యేతి ॥ అకించనా-నా పికించనయస్యాసానికించనా, కించిదప్రైహికమాముష్టి కంచన
 లయవలమ్మమానా-భగవతి-భక్తి, ర్యగ్యపుంః, అస్తి, తత్త్వభగవద్భక్తౌసత్త్వం, సురాజ్ఞానిదయః, సర్వర్థజైర్థ
 ర్వాదిభిశ్చమదమాదిభిశ్చసహ, సవ్య, గానతేతమేమానువర్తనభిర్భక్తః - ఎంభక్తస్యసద్గుణాశ్రయత్వముక్త్యాదిభి
 గ్యతదభావమాహ ॥ హరాపితి ॥ హరాభగవతి - అభక్తస్యా, తవస, అనతీతబాదా-నుహారథేన-నిహి-రావతీశేచిన్ద్ర
 తంశుశాన్తా-మహాతాంభగవద్భక్తానాం, యే, గుణాడికాః, తే, మతేనకృపాదైత్యోః, భావయోః, అతో-అభక్తస్యసహద్గు
 ణాశ్రయత్వమిత్యర్థకృత్తి ॥ ౧౩ ॥ ఋనమపివయ-నకో-పికిన్ద్రీభోకేనహానైవద్యవ్యతే-అవతా-హరితి ॥ యథా-యదా
 ణామిరానాం, ఈషీతం-తోయంజలమేవా-త్తాధారకం, తేనవినాజీవనాభావాత్-తథా-శరీరాంజీవానాం-సాక్షాద్భ
 గవాసేవా-త్తాధారకః-తథాచతుః ॥ కోహ్యేవాన్యాక-పాప్రీత్యాద్యదేవలకాశాననోనస్యాత్, ఇతి-నిరతీతయాస
 న్సహ-అకాశాశర్యప్రకాశకపదమాత్మాదివిస్యతీహోపాసితేస్యా - త్తదాకోపాలకార్యతేవిహికాముష్టి క్షమఖం
 పాదజనజీవతే-కోవాపాప్రీత్యాత్-అపవర్గకనుఖసంపాదనవోజ్జీవేత్ప్రత్యర్థః - తథాచస్త్రరతీభగవాన్యాత్తి-శిః-“వచనీ
 తాత్ప్రయాహీనానచామపరాఘనః-మహూ-నమజీవావోజలన్నాన్యాన్విశోద్ధౌతా, నితి, హియన్నాదేవం-తతాత్, తంభగవ
 ప్రంపా-రేవహేపురవంభగవ ప్రంవిహితయ్యర్థః - త-దంపశీరాం-నయసా-మహత్త్వం-సమజ్ఞానాదిభిర్వర్త
 మిధునిహతానాయూ-చలసిద్ధిర్వర్త్యత్తేవేదికో-ప్రతీనిరతీతయోజనామేతుసఖతే ప్రపల్లవమతేదామహా
 త్స్యం-సమస్తస్థితిరతీతయాననాపాదకస్యాత్తదవహత్తయాధాత్మ్యావభవకృతమితిభావః॥౧౪॥ఋగస్తోమః ॥౧౫॥

భగవద్వైరిరైరితయనుభవేతుత్వాత్-విషయాన కైనిరతితయనుభవేతుత్వాత్పరజపీనాంమూలం-సంస్కృతవ
కృవాళంసంసారపరివృత్తిహేతుంగృహం-సంస్కృతిరన్తమరణాదిరూపా-తస్మాత్, శృతవాళంమణ్డలమవిశ్లేషోయస్తా-
త్తద్వహం-హిత్యేత్యర్థఃసృష్టిసంప్రద్య, పాదం-భజతాం-కుతో-భయందుఃఖం-నకుతో-ఽపిభయమిత్యర్థః, తత్రరజఃకా
మఃవిషయాభిలాషరూపః-రాగఃకోపఃపిషయాభవవిరోధివిషయః,విహాదవిషయవిహాతినిమిత్తశ్శృంగః,మానఃఅహఃకృ
రఃమహాజనావమానహేతుః,మన్వత్తజన్యః కోపఃస్పృహపరదారధనాదిప్రీత్యా- భయం ఆగామిదుఃఖహేతుదన్వ
నజంజ్ఞాన-తజ్జంధైన్యంమనసోఽవసాదఃఆధిప్రత్యతామసఃపీడా ॥౧౫॥ ఋఅధకేతుమాతెవైడిహాస్యోపాస
కాదీనాహ-కేతుమాతెపీతిభగవాన్కామదేవసామలపాద్యమృతాపెణ, స్రగ్ధితేశవః,కిమర్థం-లక్ష్మ్యోక్తియంత్రు
మిచ్చయా-కిం-ప్రజాపతేస్సంవత్సరస్య, సంవత్సరోచై ప్రజాపతి, రితితత్వః-తస్య-దుహితరోరాత్ర్యభిమానినో
దేవతాః-పుత్రాఃఅపారభిమానినోదేవతాకేతుమాలవర్షాధిపతయః,తాసాం తెహిం-పరుమాయుషాపౌరాత్రరసం
ఖ్యానానాం-పురుషస్యాయుఃపురుషాయమం, అవతురవివతురై, త్యాదినానివతనాత్సమాసాన్ఽప్యుత్తయః-పురు
షాయమంవర్షతంతం-అపౌరాత్రతంతంఅపౌరాత్రస్థానియం-చరిసంఖ్యానంగణనం-యేహం, తెతధోక్తాః అహశ్చరాత్రి
శ్చాపౌరాత్రతం,అహస్సత్రైకదేశసంఖ్యాతప్రత్యోచ్చరాత్రై, రితిసమాసాన్ఽప్యుత్తయః త్రింశత్సహస్రా
ణామిత్యర్థః-తేహంపియచిక్లిగ్మయా-యాసాంప్రజాపతేర్దుహితౌరాణాంరాత్ర్యభిమానిదేవతానాం-కథంధూతానాం-
మహాపురుషస్యభగవతః-మహాశ్రుస్యవక్తరాజస్య-తేజసా- ఉద్వేజితంభీతం-మనో-యాసాం-తాసాం-గర్భాసంవత్స
రానైగర్భానాదారభ్యతత్సంవత్సరాదైవిధ్యస్తాపిప్రస్తా-అతవన-వ్యసవఃవిగతపాణాన్వస్తా-సంవత్సరాన్ఽపి ॥౧౬॥

ద్రవోరాగవిహాదమన్వమానస్పృహ-భయదై న్యాధిమూలమ్ | హిత్యాగృహంసంస్కృతిచక్రవాళంసృష్టిం
హపాదంభజతాంకుతోభయమన్ ॥౧౫॥ కేతుమాతేభగవాన్కామదేవస్వరూపెణలక్ష్మ్యోక్తియచిక్లిగ్మ
యాప్రజాపతేర్దుహితౌరాణాంపుత్రాణాంవతద్వర్షపతినాం పురుషాయుషాపౌరాత్రరసంఖ్యానా
నాంయాసాంగర్భామహాపురుషమహాశ్రుతేజసాఉద్వేజితమనసాంవిధ్యస్తావ్యసంసంవత్సరానైపతిన్తి॥
అతీవసులలితగతివీలనలసితరుచిరహసంతావలలోకలియాకించిదు త్తమ్ని తస్మదర్థా మణ్డలమభగవద
నారవిన్ద శ్రియారమాంరమయనాత్తేన్ద్రియాణిరమయంతి॥౧౬॥ తద్భగవతోమాయామయంహంపర
మసమాధియోగనరమాదేహిసంవత్సరస్య రాత్రిపుప్రజాపతేర్దుహితౌభిరుపేతాహస్యవత్సర్వర్పిరు
పా సైభదంహోదాహరన్తి॥౧౫॥ ఓంహృం,హ్రీంహూం-ఓన్నమోభగవతేహృషీకేతాయనర్వగుణవిశే

తత్రచరమాలక్ష్మీం - రమయన్ - స్వీయాస్సిన్ద్రియాణిరమయంతేనసాధనైరవయన్-తదాహ-అతీవసులలితయానుద్ద
గ్యో-గత్యా-యోపిలాస - సైనపిలసితో - రుచిరో-హసంతేశోమన్దన్దతంతత్సహితో-దవలోకమలీలాతయా-కించిదుత్త
మ్నితంఉత్తృగ్గీతం-సుద్దరంయ-ద్భృమిణ్డలం-తేన-సుభగం-వదనారవిన్దంతస్స-స్త్రియాన్ ॥౧౬॥ ఋభగవత-స్తవా
యామయమాయాప్రమరం - ఆత్మీయసంకల్పేనచరిగృహీతమిత్యర్థః- జ్ఞానసర్వారూపత్రమాయాశబ్దః-రమాలక్ష్మీః-
దేవీ-దేవస్యభగవత్సంబద్ధినీ,పుండ్రోగాదాఖ్యానాం,మితీవ-సంవత్సరస్య-రాత్రిపుప్రజాపతేర్దుహితౌభిరుపేతా
భిమానినీధైర్యతాధి-రుపేతాసతీ - సంవత్సరస్యావాసుతు - తద్భర్తృభిరోత్త్ర్యభిమానిదేవతాధర్తృభిదివాభిమానిభి
దైవైః-ఉపేతా-పరమేణ - సమాధియోగన-ఉపాన్తై ॥ ఇదంవత్సరాణామన్ద్రవాక్యం-హో-దాహరన్తిజవస్త్రివహువ
చనంసంవత్సరదుహితౌతద్భర్తృభిపాప్రియమన్ ॥౧౫॥ ఋజస్యంమన్ద్రమాహ-ఓమహింభగవత్సత్సర్వార్థాభ్యుదయ
హృషీకాణాంభన్ద్రియాణాం - ఈశాయినయతై - సరైవ్యప్రకృతిపురుషయోరసంధావసియైః- గుణవిశేషైః-సత్య
జ్ఞానాదిభిఃగాంధీర్యాదిభిః, సర్వకర్మసర్వకామసర్వగర్ధస్సర్వసర్వ, ఇన్ద్రిత్రప్రసైద్ధివశితేఅత్రయత్సేన-వత్సం
ప్రతిపాదయతుః-మిష్టిః - ఆత్మగ్నరూపం-యన్యతస్యై-సర్వకల్యాణగుణాశ్రయత్సేనవేదా నైఃప్రతిపాద్యమానాయేత్య
ర్థఃసర్వత్రాధికరణాన్ఽత్రాసంసంధేయః - ఆకుతీనాంక్రియాణాం-చిత్తినాంజ్ఞానానాం-చేతసాంసంకల్పాద్యవసా
యాదీనాం-కర్తృన్ద్రియజ్ఞానైన్ద్రియమనోవాక్పారాణాంవిశేషఃపుధివీ-విహువచనమాకాశాద్యభిపాప్రియం-పుధి
ప్రభృతివత్సమహామాతానాచా - ధివతయేనియతై - ఇదంబాధివత్సంసంవత్ససిద్ధిగ్యావేద్యత్యగిరూపితయన్ద్ర
భావస్యోర్జా-ఇవ-అపితు, ఆత్మత్వన్యత్సమితిద్వితయతుంశరీరాత్తభావసిబద్ధసం-సామానాధికరణమాహ॥హో

జశకలామెతి॥ యేజశకలాఃపశ్యభూతానివనస్సహితాన్యైకాదశేన్ద్రియాణిచ, తత్సర్వరూపాయతద్గురీకత్వేనావస్థితాయేత్సర్వః-మేజశ-పశ్యభూతాన్యైకాదశేన్ద్రియాణిచ-కలాఃఅంశాఃమూర్తయాయస్యేతిబహుప్రహర్యా - జగత్సారణత్వమాహ॥ ఛన్దోమయాయ - ఛన్దోప్రమరాయ ,, తస్యహవావతస్యమహతోభూతస్యనిశ్చనీతమేతద్దృష్ట్యైవ ,, ఇతి శ్రుత్యర్థో ౨ త్రవివక్షితః-ఎవంసమష్టితత్త్వ శరీరకమభిధాయవ్యష్టితత్వాత్ కత్వమాహ॥ అస్తుమయాయఅస్తుమయశబ్దో ౨ త్రవ్యవ్యవస్థతత్త్వగంభీరాతత్త కదహపరః , తదూత్పాయవ్యష్టిశరీరకాయేత్సర్వః-ఎవంవ్యష్టిసమష్టాన్వత్త కతత్వాన్తరాత్తవ్యమభిధాయజీవాన్తరాత్తవ్యపిసామానాధికరణ్యేనాభిగతై॥ అమృతమయాయెతి - అమృతశబ్దో ౨ త్రజీవవాచివరమాత్తవ్యస్థః , అమృతశరీరకాయేత్సర్వః-ఉక్తానుక్తకాలాద్యన్తరాత్తత్వాభిపాయేదాహ॥ సర్వమయాయెతి॥నరాత్తవ్యకాయేత్సర్వః, కింబహునా, తత్తవ్యస్థుగతశి క్షిరూపస్య మెత్యాహ॥ సహసే-మనస్సామన్యరూపాయ-ఓజశ్చెన్ద్రియశక్తిరూపాయబలాదుదేశశక్తిరూపాయ-సహజదైర్ఘ్యతత్త్వత్తాదాత్తవ్యవదేశః , కాన్తాయురనితయప్రీతివిషయాయ-కామాయస్వీయేమరనితయప్రీతివిశిష్టాయ, తెయభ్యం-ఉభయతత్పురస్తాత్పుస్తతత్స-సమః ఘాయాత్ * ౧౮॥ * ఋషివమిమం ప్రస్యవిదాహరన్వీతీ లక్ష్మీపతిశబ్దప్రస్య త్రిమి త్రహు-ల్యుప్తిశబ్దప్రస్య మేవేత్యాహ॥ శ్రీయశ్చితి॥ స్వతః-హృషీకాణంశ్చెన్ద్రియాణాంఅధీశ్వరంఅధిపతింస్వతస్సత్వేనాధిపత్యస్యరూపాధికత్వంవ్యభ్యతే, ఎవంభూతం-త్వాం, ప్రతై, రాధాభ్యుక్తా శ్రీయః-అన్యం, పతిం , ఆశాసతేకామయశై-తేభాశాస్య మానాఃపతయః-తాసాంకామయమానానాం, శ్రీకాం, ప్రియంప్రీతివిషయం , అపత్యంఆత్మజంధనాన్యాయూషింగనపరిపాస్త్విరక్షన్వి-పాచుమనమర్థాద్యదితిధావః, తత్కు-తః-యతః - అస్సతన్త్రాగీకర్తవశ్యాః , తెహంపతిత్వంహికర్తాయత్తంన హికర్తవరవశాఃకర్తనిర్ధరణేనమదృశిభావః, ఎవంచ - నిరుపాధికరక్షతత్వస్యైవపతిశబ్దప్రస్య త్రిమి త్రత్వాత్ప

మవివక్షితత్వనకరూపీనాని త్రినాంచైతసాంవిశేషాణాంచాధిపతయేయేజశకలామన్యాయాన్యమయాయాయుతమయాయ-సర్వమయాయ-సహజసే-బలాదు-కాన్తాయ-కామాయనమ ప్రకభయతే భూయాదితి॥ ౧౮॥ శ్లో॥ శ్రీయోవతైస్త్వాంహృషీకేశ్వరంస్వతోఽపశ్యరాధ్యుక్తావతిమాశాసతేన్యమ్। తాసాంనతైవ పరిపాస్యపత్యంప్రియంధనాయూషియతో ౨ స్వతన్త్రాగీ ॥ ౨౦॥ సతై పతిస్సాన్యదకుతో భయస్య యంసమ స్వతఃపాతిభయాయురంజనమ్ ! సవకవైతరధామికోభయంవైవాత్త లాభాదధిమన్యతేపరమ్॥ ౨౧॥ యాతస్యతేపాదసరోరుహార్హానంకారయేత్సా ౨ భుక్తామలవన్మటా । తదెవరాస్మిన్మత

తయవనభవస్తీత్యభిపాయః * ౨౦॥ * ఋషివమన్యత్రపతిశబ్దో ౨ ముఖ్యవృత్తశ్చత్వక్తం - భగవతితుముఖ్యవృత్తశ్చత్వత్వాహ॥సహజితి॥ సమన్యోక్తగుణసప్తసి, భవాన్-పతిరై-వై శబ్దో ౨వధారణ-భవానెవపతిత్సర్వః॥ తద్భావత్రుతిః, ఎవసర్వైకత్వంవరభూతాధిపతిరైవభూతపాలః॥నతస్యశ్చిత్తతీరస్థిలోక , ఇతివనూత్రంచైతద్విషయకం ,, అనన్యధిపతి,, రితి-కుతోమమనిరుపాధికంపతిత్వంతత్రాగీహ॥అకుతోభయఃనా స్తికుతోభయంయన్యః- అకుతోభయః - అకర్తవ్యత్వేనకర్తవ్యతపారతన్త్రాగీభావాన్నిరుపాధికరక్షకత్వంత్వయ్యేవైతిభావః-అతేవ-భయాయురంజనం - సమస్వతః-పాతి-సర్వైభ్యోపిభయేభ్యస్తాన్ద్రియై - సవనిరుపాధికఃపతిర్భవానెకఎవ - ఇతరధా-ఈశ్వరద్యైవ్యవస్థితేత్వరాణామివ-మిథ్యఅన్యోన్యం-భయం-స్వాతే-యతోభవానెకఎవపతి, రతేవ - భవా, నాత్తలాభా-పురమన్య-దధికో-నైవమన్య-తే-ఆత్మనోలాభాఃపరమాత్మైకశేవత్వజ్ఞానం - తస్మిన్నైవహీనత్వాత్ సనంతా - ఇతరధా ౨నతన్ద్రియైవ-తన్త్రాత్రమేవచైతనసంరక్షణేభావనమేవ-తే-నతుతతో ౨ స్వదిత్యర్థః * ౨౧॥ * ఋషివదేవప్రపశ్యయతి॥యెతి॥ అభిలషకామేషపత్యపత్యభనాయురాదిభులమ్మటాసక్తాసతీ-యా-శ్రీతస్యఉక్తవిధస్య-తేతవ- పాదసరోరుహ-మూ-రర్హం ఆరాధనం, నకారయేతీనకర్యాతే-తస్మా, ప్రదవేష్టి తంపత్యపత్యాకం , క్షుద్రంభలమర్చిత- స్త్వంరాసిదవాన్, రాజన, ఇతిధాతుః-కధంభూత స్త్వం , ఈష్టితఃప్రీతివిషయః-పురుషార్థరూపః - సర్వవిధపురుషార్థరూపంతాస్వంఅపురుషార్థరూపమత్వాత్స్వతో ౨స్యంయం కంచుపురుషార్థంత్వ త్రోపార్థయతే , తస్మాత్త్రమేవపురుషార్థాభానందవాసనయస్సాత్మా నమత్యభిపాయః-యత స్వతో ౨స్య పశ్యురూర్థరూపం , అతేవ-భగవత్యాయాన్తా-యానీతార్థోయస్మా, స్తధాభూతాసతీ - హేభగవత - ప్రతస్య తెయేభిభవతి - నతులభాత్ ౨ హమివనీతరాం సుఖ్యతీత్యభిపాయః- ఈష్టి తార్చితమితిపాతానరం , ఇష్టత్వేన పూజితం ప్రకృష్టమిష్టి తమితి యావత్ - తుచ్చపురుషార్థ రూప వశి

నిరతి శయ పురుషార్థ త్వే న మన్య మానం యత్య ప త్యా ద్య స్య తమ సాం సారిక మేవ ఫలం రాస్తి త్య భి ప్రియః ॥ ౨౨ ॥ ఋ నసుల శ్రీ ద్వి లోకే పురుషార్థ త్వే నప్ర సిద్ధానత్వ హమతః కథమేత ముచ్యతే ॥ తత్రా హ ॥ మ త్పాప్ర ముణితి ॥ విన్రియేకబ్దాదా-ధీ, ర్దేహం-తేత ధామాతాః క థేకాలవదలుక్ష్మ మానః-అజోబద్ధ, ఈశోరుద్రః-సురాజ్ఞస్త్రిగయసురాశ్చైచ, తేయద్యపి, మత్పాప్ర ముమాంపాప్ర త్తం - భవత్పాదపరామణాదృతేభవత్పాదారవిన్ద శరణవరణంవిహితానన్య- ముగ్రంతవ - స్తస్య తై - పాకంపవతితపిన్దురైశః-తపఃకుర్య స్తీర్త్యః-తధాపి-మాం-నవిన స్తిన పాప్రీపున స్తి, కుతః-పాఅజిత, యతో-ఽహం - త్వద్ధృదయా-తవ-మృతే-హృదయం-అయాపాప్రీప్తా-త్వద్ధృద తాహం- త్వదప్యపసీద్ధ త్వేనమమత్వద స్తద త త్వేన్దై వపురుషార్థ రూపత్వం - నరుపురగీర్త్య ద్ధ-యద్యా-నిరతిశ యపురుషార్థ రూ పస్తవం-హృదయః-హృద తోయస్య, స్తధామాతా-ఽహం - త్వయ్యవపురయంయస్య సైనినిరతిశ యపురుషార్థ రూ పస్యతవస్యత్వంమద్ధృద త త్వేనాహ-మజీపురుషార్థ రూపాభవాని - నరుస్యతేభ్యద్ధః-అతః, యేభవత్పదారవిన్ద పరా యశాన్తానాహ-మనువ దైభ్యత్పాప్రీయః ॥ ౨౩ ॥ ఋ ధానీంతత్ర-ప్రాంపార్ధ యతేనప్రవృత్తిః ॥ యస్సర్వపురుషార్థ రూప-స్స-త్వం-పాఅమృత-వన్ది తంసర్వపురుషార్థ ద త్వేన స్తుతం , తతే, కరామ్యజం-చమాపిశిరిసి-నిశేష-కధధ ధాతం-య- త్సాత్వతాంకాన్తినాం-శీర్ణ త్వతేత్వయా - అధాయికృపయానిహితం-మత్సార్థ కృపావిషయాత్వమపూ ర్వంకిమిదంపార్ధ యసే- తత్రాహ ॥ హవ రేణ్య - మాయయా - మాయ, ప్రధానం, మాయా-రూపేణైవ త్వేనసహ మాం-అత్తు చిహ్నం-మత్సానిభిర్చి చిహ్నరూపేణవిభిర్చి , శ్రీవత్సస్య ప్రధానాత్మకత్వం , శ్రీవత్సస్థానమపరమన నైససే

ఋషిస్పితో-ర్చితోయద్య గ్మయఃపూజగవస్త్రితవ్యతే ॥ ౨౪ ॥ మత్పాప్ర ముమైవ శేతసురావయఃప్రభోత వ్య ప్రక్షిగంతవవిన్రియేధియః ॥ ఋ తేభవత్పాదపరామణాన్తమాంపిన్ద స్త్యహంత్వద్ధృదయా-యతో-౭ జిత ॥ ౨౫ ॥ సత్త్వంమమా-ఽయమృతశీర్ణిద్ధాన్తితంకరామ్యజంయ త్వద్ధృదాయసాత్వతామిభిభిర్చి మాంఅత్తు వరేణ్యమాయయా-క ఈశ్వర సృజితమూహీతుంవిధుః ॥ ౨౬ ॥ గరమ్యకై-౭పిభగవతః ప్రియతమోమాత్మ్యమవ తారయావంతద్వర్ధ పురుషస్యమనోఃపార్ధ్యైరచిత్తమిదానీమపిమహ తాభక్తియోగనారాధయితంహోదా హరతి, ఓంసహేభగవ తేమఖ్యతమాయనమస్స త్వాయపార్ధి ణాయాజ సేనసహ సేవిలాయమహేమత్సా గ్గ యనమభి ॥ ౨౭ ॥ అ స్రవృహశ్చాఖిలలోకపాలకైరదృష్టరూపేవివరస్యరూప్యః ॥ కఈశ్వర స్తవ్యంయభి

మాశ్రితమ్ ॥ ప్రధానంబుధి రధ్య సైగ దారూపేణమాధవ , మితిభగవతాపరాశ రేణోక్తం - మాయయేదిద్ధస్తానా ర్థం , యధాశీవత్వంతవలత్తు - తధా-హమపిలత్తు - అతస్మా త్వస్త్వీన్యవనమయకృపా-౭ స్తితవేత్తభిప్రీయః, ష్రీ యోహిజ్ఞానినో-౭త్వద్ధమహంసవమపియః ॥ జ్ఞానీత్వాత్వైవమమత , మిత్యుక్తంభగవదభిప్రీయమలూచ్యశీర్ణి సా త్వతాంయదధాయాత్మ్య క్తం, అతకారణంనకోపివేత్తుంప్రభురిత్యాహ ॥ ఈశ్వరస్యతవఈహీతంకెష్టి తంఅభిప్రేతం వా- ఊహీతుంతర్గ-యతుం-కోహ - ప్రపృష్టమద్ధః-నకోపిత్వద్ధః ॥ ౨౮ ॥ ఋవివంకేతుమాలిడపాస్యోపాసకాది కమక్తం , అధరమ్యకైతదాహ ॥ రమ్యకై ॥ పార్ధీయగా స్తవమయ- మనోః-రమ్యకై-రమ్యకై-ప్రదగ్ధితంయ-స్థా త్వ్యయాం-యం, భగవతఃప్రియతమం - తదేవరూపం - సవమనుః-రమ్యకైవరై-ఇదానీమపి-మహతాఅపిచ్చి నైస-భా క్తియోగేన - ఆరాధయ- న్నా-స్మై -సత్వాయశుద్ధ సత్వమూ ర్తయ - ముఖేభవఃముఖ్యః - తస్మై ప్రధమావ తారాయత్వద్ధ ధః - పార్ధిణాయజీవయితేపార్ధి ఇన్దుష్ట్యై న్తరాత్వ నైవాఽజసే - ఇన్దిరీయక క్త్యధిష్టాతై - సహ సేమనశ్చ క్త్యధిష్టా తై - బలాయశరీరక క్త్యధిష్టాతై - తత్తవతారాసాధారణాణాంసర్వతోపాసనార్థంమ దైవీహక్త్యా, ఎవంపూ తాయ- మహ తేద్వష్ట విసజాతీయాయ, మత్సాగ్గయనమః ॥ ౨౯ ॥ ఋకృత్పవచిదచిదాత్మ కజగత్పియ స్త్యత్సరత్తుక త్వవిశిష్టం స్తువ స్తి ॥ అ స్రవృహీతి ॥ లోకపాలై, ర స్రవృహీచ్ఛ, అద్భుష్టంయంయస్య, ఉరుఃఅధికంస్వనోపదా త్తకోనాదో-యస్యతధామాతః-త్వం, ఈశ్వరవివ - కో-౭సావీత్సరభత్యత్యాహ ॥ యః-ఇవంచిదచిదాత్మ కంకృత్పవచిదాత్మ గతేవిధినిపె ధాలస్య నధూతేనబాగి వ్దాహాదినామ్నవతే - అనయతేనీతవాక్ - నయంచా త్రనియమనపూర్వకం

క్షణం-యథా, దారుమయాం దారుణోవికారరూపాం, స్త్రియం స్త్రీప్రతికృతిం, నరః, స్వవశీకృత్యనాటయతి, తథాతి,
అనెనకృతృజగన్మైతృత్వకదనకారణత్వవత్కృతం కారణత్వనియన్తృత్వయో రేకగతత్వాత్, ఎవస్వరూపాతాన
రాత్తాఽపమాతపాప్తాదివ్యో దేవఃకోనారాయణ, ఇతిశ్రవణాత్ - సర్వ ధూతాన్తరాత్తైత్యనెననెత్వత్వం - ఎక
ఇత్యనెనకారణత్వం చోక్తం, ఎకోహవై నారాయణః, దిత్వనెనసంవాదాత్ * ౧౬ * ॥ ఇదంబజగన్మైతృత్వాది
కనునతరసాధారణమిత్యాహ॥యమితి॥ మత్సరజ్వరంమత్సరఃవిశ్వవ్యాసహిష్టుత్వం - సమజ్వరః-తం-హిత్వాఽపి,
పుష్క-కృషేత్వసంఘీభూయాపివా, యతన్తోఽపి, లోకపాలాః, యంప్రపచ్చం, పాతుంరక్షితుం, నశ్శిక్షానపదభవఃప్ర
పచ్చంపశిన్వతి, ద్విపదాదిరూపంబిష్టు, స్థాన్తుపర్వతాదిరూపం స్థావరజాతంబ-అత్రప్రపచ్చృత్యైతి * ౧౭ * ॥ *
త్వంతురక్షితవాన్త్యాహ॥భవానితి॥ ఊర్జిమాలసిఉచ్చతరతర క్షపతీయైర్మయాగ్రాన్తాన్తపక్షిం శ్చిదైవందినద్రయాన్త
వె, ఓ వధీరాంపేరుధాం-గుర్జానాం-సనిధిం అత్రయథూతా-మిమాంక్షోఽఙ్గీ, మయామనునానహ, ధృత్యైతిశేషః-యోభ
వాన్-ఓజసావిక్రమతేవరచతి, యద్వాపాతుమిత్యన్యానుషక్తిః-ఓఙ్-ఙీ-పాతుం - క్రమతేవత్సహితఇత్యర్థః-యతః- అజ
స్త్వం-యద్వా, హేఉర్జక్రమ, తేజఓజసా-తేజోయాపెణసజు-ల్బరూపజ్ఞానాత్తేనఓజసాంలెన, నకుసాధనాన్తరణ-
ఇమాంక్షోఽఙ్-ఙీ-ఙీ-తవానిత్యధ్యహరః, ఙ్-ఙీ-ఙీ-మవాచకావధిపీరుధామితిపారెతు, నాస్త్రియాదాధ్యాహరః - ఉవా
హాభృతవానిత్యర్థః-తన్వేజగత్ప్రాణిగణాత్త సేనుభ్యం, నమఃజగత్ప్రాణిగణఃప్రతిశీరంప్రాణివ్యష్టిగణః, తవస్తరా

దంవశేనశున్నామ్నూనధాదారుమయాంసరస్త్రియమ్॥౧౬॥యంబోకపాలాఃశిలమత్సరజ్వరంహిత్వా
యతన్తోఽఙ్గీపుష్కసమేత్వతః । పాతుంసశేకుర్విపదశ్చతుష్పదస్సగీర్వసంస్థాన్తుయదతద్యత్యైతి॥౧౭॥
భవాన్యగాన్తాన్తవఙ్గిమాల్నిశ్చిత్తోఽఙ్గీమిమామోవధిపీరుధాంసనిధిమ్ । మయాసహౌంక్రమతేఽజఓజ
సాతన్వేజగత్ప్రాణిగణాత్త సేనుభ్యం॥౧౮॥X॥హిరణ్మయేతుభగవాన్సంపత్తికర్తృతనుంబిభ్రాణిస్తస్య
తత్ప్రియతమాంతమమర్కమాసహతద్వర్షపురుషైఃపితృగణాధిపతిరుపధావతి - మస్త్రమిమంఘానుజవ
తి॥ఓంసమోభగవతే - అకూపారాయ - సర్వసత్వగుణవిశేషాయ-నోపలీతస్తానాయనమోవస్త్ర సేన
మోఘామ్నైసమోఽవస్థానాయనమస్త్రభి॥౧౯॥శ్లో॥ యదగ్రాసమేతస్త్రిజమాయయాఽర్చితఃసంధ్యసూ

త్వనఇత్యర్థః, జగత్ప్రాణిగణాత్తనఇతిపారెతు-జగత్ప్రాణిరూపణస్సహాయేత్వర్థః * ౧౮ * ॥ అధహిరణ్మ
యస రైశపాస్యాదికమాహ॥హిరణ్మయఇతి॥భగవాన్, కూర్మరూపంబిభ్రాణి, హిరణ్మయవరై, నివనతి॥తస్యభగవతః-
తాంప్రియతమాంకూర్మతనుం-పితృగణానావధిపతిః- అర్కమా-తద్వర్షధైశ్చిపురుషైస్సహ-ఉపధావతి - అనువ రైశప-
పాన్తఇత్యర్థః-శేషంపూర్వవత్-అకూపారాయకూర్మరూపాయ, కుప్తిత్యాసస్వల్యాఃఅభోయస్త్రినతత్కూ-పం, ఊదనో,
రిత్యత్రఉదితియోగవిభాగాదవఙ్గీత్వం - త-దారాతిస్త్వికరోతితికూపారః, సనభవతిత్వకూపారః-సర్వసత్వాఃజ ప్రవః-
గుణాన్తస్త్వతాహేయాఃకల్యాణాశ్చ - జ్ఞానశక్తిలైశ్వర్యాదయః- తే-విశేషణాసినద్వారకాణ్యద్వారకాణిప్రకార
ధూతాన్-యస్యతస్త్వ-తత్ర-సర్వసత్వానాంకల్యాణగుణానాంబసాఙ్గీద్విశేషణత్వం - సత్వగతగుణానాంతుసత్వద్వా
రావిశేషణత్వమితివివేకః-అనుపలీతస్తానాయఅస్త్రసముద్రదేవగర్భమూర్ధ్నితాయైత్యర్థః - అవస్త్రజ్ఞేప్రాకృతదేహరహీ
తాయ-వర్ష ఇతిశ్చైదేఅసాకృతదివ్యదేహాయ-వర్ష శబ్దోదహర్య నమస్త్రైః-వర్ష జ్ఞేస్తామేతివా-గరియసేవా-గరి
యస్త్ర్యంబకాలానవచ్చిన్నత్వం - ఘోమైసహిమవతే-అవస్థానాయ-అధికరణేబుధ్-గుణభేదాభి
ప్రాయానమఃపదావృత్తిః * ౧౯ * ॥*విశ్వరూపత్వానస్తత్వాదిగుణవిశిష్టంస్తాతి॥యదగ్రాసమితిపదజగత్, యస్య, రూ
పంశీరం, తస్మై, తే, వ్యవసాయహంశిజే, సమఇత్యన్వయః-వ్యవసాయహంశిజేసమ్యజ్ఞాన్ప్రప రక్షాయేత్వర్థః-యద్వావ్య
వసాయోఽత్రసత్వాసంకుచితాఽరిచ్చిన్నంజ్ఞానం-తదేవ-రూపంబకారః-తదస్యాస్తీతితథా, తస్మై, నమస్తేవ్యవద
శరూపిణితిపాతాన్తరం-తత్రవ్యవదిశ్యతేఇతివ్యవదేశః-వాగ్యవహారాద్ధః-దేవమనుష్యాదినామరూపాత్త్యక్తఃపపద్మ

స్వదీపరూపం-తదస్యాస్త్రీతథా,నవయద్రాగ్రీ పతతదత్తనైవ పానరుక్త్యం , వ్యవదేశరూపిణ ఇత్యస్తైర్విశోపపాదక
 త్వాన్లోకశేషస్య,అవ్యవదేశరూపిణఇతివాచ్యేదశః,అవ్యవదేశంచేతనాచేతనసజాతీయస్వనస్యపదస్థుతశక్త్యం,రూపం-
 తదస్యాస్త్రీతతథా-తస్మై వతస్సబద్ధిర్జ్ఞప్తంజగద్విశింజిమమాయయా౭ద్వితంద్రకృత్యావిర్వర్తితం-అర్థస్వరూపంభోగ్య
 త్వేనప్రతియమానం,బహురూపరూపితంజాతిగుణాదినిరూపం-ఎవంఽపరంజగదగ్రరూపంయన్యవ-సంఖ్యాపరిచ్ఛేదో,
 నాస్త్రీకుతఃఅయధోఽలచ్చనాత్ యధావత్సాకత్యేనఉపలమ్భభావాత్-యన్యైర్వ్యవసజగద్వాపరామృత్యైతే, యన్యజ
 గతఃసంఖ్యాప్రకాశో,నాస్త్రీకుతః-అయధోఽలచ్చనాత్, అయధావదలచ్చనాత్,అబ్రహ్మత్వకత్వేనోఽలచ్చనాత్,
 యద్యపి , జగత్సృష్టియతవ - తథావ్యవదుమామబ్రహ్మత్వకత్వేనతత్సృష్టితీర్థసతీత్యధిపాగ్రీయేనసంఖ్యానయస్యాస్త్రీయ్య
 క్తం,యద్వా,యన్యజగతః - సంఖ్యాపరిచ్ఛేదో,నాస్త్రీ,కుతః-అయధోఽలచ్చనాత్,సాకత్యేనోఽలమ్భభావాత్,,కో
 టికోహ్యర్థైరాశియః,ఇతి-జగతోవ్యాసస్త్రాదితిభావః-యద్వా-యన్యజగతః-అయధోఽలచ్చనాత్-అయధార్థకత్వేనోఽ
 లచ్చనాత్-యద్యగ్నితత్వాన్యగ్రహపత్యబహురూపరూపితత్వభగవచ్చరీరత్వాదివ్యతిరేకణోఽలమ్భాత్ - సంఖ్యాప్ర
 కాశో-నాస్త్రీ-జగతఉక్తాకారవిపరీతాకాశోఽలమ్భాభ్రమరూపఇత్యర్థః॥౩౦॥ *ఎవంపిత్యేనవత్సవన స్తత్సంబోధీ
 క్తం-యతోవిశ్వరూప స్తవం,అతవవద్యోజఖమాదిశ్చైర్భవానెవాభిధీయతఇత్యాహ,జరాయుజమితి॥పాదేవ-చరచర
 భేదేనద్వివిధం-పునర్జరాయుజాదివదవా స్తరభేదేనచతుర్విధ - మేతజ్జగః-తవ-విఘాతీభేదవిఘాతివిశేషరూపం-శరీర
 విశేషరూపమత్యర్థః - అతవవ-ద్యోజఖమిత్యాద్యేనమభిధేయ-స్యం - ఎకవవ-ద్యోరాదిశ్చైర్భభిధీయమాన స్తవమేత్య
 ర్థః,, అనైవజీవేనాత్మనా౭నుప్రవేశ్యనామరూపేవ్యాకరవాణి తత్సృష్ట్యానౌతేకమానుపాగివితే,గచ్ఛత్యుచ్చభవః,దితిత్రు
 య్యక్తవిధయానామరూపతదస్పృశీనాంపరమాతప్తపర్యంతస్సీద్ధః- ద్యోరాదీనాంపరమాత్మశరీరత్వాచ్ఛరీరవాచినాంశ్

పంబహురూపరూపితమేనసంఖ్యానయస్యాస్త్రీయధోఽలచ్చనాత్ తస్మైనవ సైవ్యవదేశరూపీతే॥ ౩౦॥ జ

రాయుజంస్వేనజమిన్ద్రజోద్భిషంజరాచరం దేవవిఘాతిఘాతమేజు॥ద్యోఃఖంక్షీతైర్జ్వలసరిత్యనుదాగ్నివీప
 గ్రహాశ్చైత్యభిధేయవిక॥౩౧॥యస్మిన్నసంఖ్యేయవిశేషనామరూపాకృతాకృతిః॥కల్పితేయమేనసంఖ్యాయ

జ్ఞానాంశరీరపర్యస్తాభిధానస్యగవాదిశ్చాదిజాతిగుణాదిశ్చబ్రానాంవ్యక్తిగుణ్యాదిపర్యస్తాభిధానవదాకృత్యధికరణన్యా
 యస్తిదత్వావ్యద్యోజఖమిత్యేనయరూపేనత్వమేవ వాచ్యో బోధ్యతేత్యధిపాగ్రీయః - ఎవమన ప్రవీధివిత్తవిఘాతిత్వము
 క్తమే॥ ౩౧ ॥ జ్ఞననుసంఖ్యానయస్యాస్త్రీత్యానస్త్రీయము క్తంతదయుక్తం-పుద్గివ్యాదితత్వానాంచతుర్విధతత్వాదిసం
 ఖ్యానచ్చిన్నత్వాదతతమా ॥ యస్మిన్నిత్యఅనంఖ్యేయానీఅనస్తత్వాత్పరిధేత్తమతశ్చాన్యవిశేషాణివిత్తత్యాని,దేవాదినా
 మనీ-రూపాణిచలకృతయన్య, యన్యరూపశ్చైవపుద్గివ్యాదిద్రవ్యంవివక్షితం-తత్ప్రంభాతగతసంస్థానమాకృతిశ్చైవ-త
 వ్యాసకకేటోనామశ్చైవపితృతః-అనంఖ్యేయావిశేషాయేమామితిపూర్వత్రబహుప్రీతి, సానినామానీరూపాణ్యకృత
 యచ్చనాన్యైతివా, ఎరాదృశ్యైవకృతిపురుషకాలశరీరకే, అనంఖ్యేయవైభావ-త్వయి,ఇయంచతుర్విధతశింశంబవికేతిరి
 త్యాదిరూపా-సంఖ్యాకవిభిక్షపిలాదిభిః-పుద్గివ్యాదితత్వయధాత్వగ్నివిద్భిః,కల్పితామస్త్యుద్భిదానంమఖగ్రహణాయనంక
 లయ్యగ్రంగృహ్యప్రదర్శితా-వస్తుశిష్యుద్గివ్యాదీనామచేతనతత్వానాఅననావాస్తరభదానాంచేతనానాంబవతమాత్తనశ్చా
 నస్త్రోగదనంఖ్యేయత్వమేవైతిభావఃఎవంఽరికల్పితానంఖ్యా-యయా-తత్వద్వకాయద్విజయయాతాత్త్వికాబుద్ధ్యా-అన
 నస్త్రేభవత్యద్యాధాత్వగ్నిబుద్ధ్యా,అపనీయతెలఽమద్యతే-అనంఖ్యాతవిఘాతిత్వాత్-తస్మై,సాంఖ్యనిదర్శనాయ-సంఖ్యా
 బుద్ధిత్వగనాయాత్త్వికాప్రకృతిపురుషేశ్వరయాధాత్వగ్నివిజయావైవసాక్ష్యం , నితరాంధ్యత్యైతేనైవనిదర్శనం-సాం
 ఖ్యగ్ని,నిదర్శనంయస్యసాక్ష్యగ్నిజగమ్నాయేత్యర్థః, ననుభగవద్విధాతిభావతస్యజగతతనైర్వికధంభగవత్స్వరూపస్యాన
 స్త్యం-ప్రకృతిపురుషాదినిరూప్యంహతస్యానస్త్యంప్రకృతిపురుషయోరస్తవత్త్వమతద్భుతతేనాన్యధా,అతోన్యతే,దేశ
 కాలవస్తుపరిచ్ఛేదరూపితత్వరూపసీతావదానస్త్యం-తదతత్త్రివిధమానస్త్యంపరమాత్మనిష్ఠం-ఇదమత్రాస్త్యత్ర
 నాస్త్రీదమదీనిమస్త్రీతీదేశకాలపరిచ్ఛేదరూపభావాత్,ఇదమిదంభవతినభవతీతమస్తుపరిధేదస్యాపిసర్వసస్తుసామా
 నాధికరణ్యాభివరూపస్యాభావాత్,అబ్రహ్మస్వరూప్యకత్వేనసర్వసస్తుసమానాధికృతత్వవ్యవదేశవిషయత్వాత్-జీవా

నాంత్యమపమాణత్వైఽపి తెషామానన్త్యాత్ ఛర్మఘాతజ్ఞానస్యసంసారదశాయాంకర్తృణాంకుచితత్వైఽపి-వస్తుతః
 దధావాన్మృదీకాయాం, నచానన్త్యానికల్పత, ఇత్యాని స్వక్రవణాత్ బ్రహ్మాణోఽచేతనాన్తరాత్తత్వస్యజీవద్వార
 కతయా, అననజీవనాత్త నానుప్రవిశ్యే, ఆక్రవణాత్, జీవన్మరూపస్థానిత్యత్వాన్య, తెషామన్యూనస్యం దేశతఃకాల
 తశ్చన్తైర్లవ - అచేతనస్యాపికారణావస్థాయానిరతిశయసూక్ష్మదశావస్థత్వైఽపికార్యావస్థాయామానస్యం స్త్యై
 వ - తస్మిన్స్వకృతిపురుషాపేక్షయాపరమాత్మజనన్యైకోపశేషభిచేత్ - ఇయాం స్తుపిశేష-యతా-ర్యావస్థాయాం
 కారణావస్థాయాంచస్వరూపేణగజైశ్చానస్యం - ఇతరయాన్తుదేశతఃకాలతత్పర్యక్తకృతంకార్యకృతమన్యూనస్థ
 కార్యావస్థయోరితి-నను, బ్రహ్మణస్వరూపస్యసర్వాత్కర్తృవ్యసరస్వతస్తుసామానాధికరణ్యాత్కవన్యూనస్థేదనత్వై
 ఽపికథంతస్తుతానాంవన్యూనస్థేద ఇతిచేత్, ఎవంతస్థ్యావసంవన్యూనస్థేదః - యద్వజైరనికర్తవ్యః - తస్య భాదశవద్ద
 స్వస్థాపేక్షాయానవవద్దస్యద్దస్య పవిత్రత్వోజ్వలత్వగురుత్వాదిభిర్వజైర్నికర్తవ్యమపేక్షయావకలభాతస్య - ఎవంగుజై
 ర్నికర్తవ్యభావాన్వన్యూనస్థేదోహోధ్యః॥౩౨॥అథోత్తరేషుకురుమాపాస్యాదికమాహ॥ఉత్తరేష్వితి॥కృతంధృతం-వరా
 హరూపం-యేన-తాదృశో-భగవాన్-మాథ్యుగళ్యః - యజ్ఞపురుషఃయజ్ఞశిరకస్తదారాధ్యస్తభృలదశ్చ - ఆస్తేతం
 తువరాహరూపంభగవన్తం-ఎవాభూదవి-కురుభిఃకురువర్షస్యైపురుషైస్సహ - స్థలితభక్తియోగేన-అవిచ్ఛిన్నభక్తియో
 గేన, ఉపధావతీఅనువర్తయేత్తయోగేనారాధయతీత్యర్థః-ఇమాంవక్ష్యమాణాం-పరమాంశ్రేష్ఠా-ముపనిషదం-ఆవర్త
 యతిషపతి॥ఓంభగవచ్చంద్రాధౌపూర్వవత్-మన్త్రితత్వలిక్ణాయమన్త్రితత్వంమన్త్రీప్రతిపాద్యంవస్తుతఃచ-లిక్ణం
 శరీరం-యద్వా - మన్త్రితత్వంస్వస్వరూపస్య - లిక్ణంజ్ఞాపకంయస్య-మన్త్రితత్వేమన్త్రీతత్పృథిపాద్య-తెలిక్ణైక

యాతత్వద్వితాఽపనియతేజ్జతస్సేనమస్మాంభ్యుచిదర్శనాయ॥౩౨॥చూ॥ఉత్తరేషుకురుభగవాన్యజ్ఞపు
 రుషకృతవరాహరూపం-ఆస్తేతంతుచేపిశ్యాపాధూస్సువాకురుభిరస్థలితభక్తియోగనోపధావతీమాంచ
 పరమాముపనిషదమావర్తయతి॥ ఓంనమాభగవతేమన్త్రితత్వలిక్ణాయయజ్ఞక్రతవేమహద్వరావయ
 వాయుమహాపురుషాయనమః-కర్తృశ్లఘాయ - త్రియుగాయూరణాయనమస్త్యతి॥౩౩॥శ్లో॥యస్వస్వరూ
 పంకవయోవిపశ్యతోగుణైషుదారుష్యవజాతవేదనమ్॥పర్వస్త్రిమధ్వానునసాదివ్యకృషోగూఢంక్రియాధైర్వై

రీరేజ్ఞాపకేయస్థేతివా-యద్వా - మన్త్రీగతానితత్వానిజ్ఞాన్త్యధ్యధ్వరూపాణి-తానిలిక్ణానిశరీరాణియన్య - తస్య-య
 జ్ఞక్రతవే, అసోమకాయాగాయజ్ఞాః - ససోమాన్తుక్రతవః-తదుభయాను-తదన్తరాత్తత్వాత్తదారాధ్యత్వాత్తభృలద
 త్వచ్చతతాదాత్వ్యంవివక్షితం-మహానోఽధ్వరాఃఅవయవధూతాయన్య - యద్వా - అధ్వరస్థలవనవాఃస్రుక్కుశై
 దాదయః-మహాస్తాః - అధ్వరావయవాః-యన్య - స్రుగాదయఃతుణ్డాదిరూపేయప్యభిరనసంధేయా-యన్య - తస్మాద్యత్వ
 ర్థః-తధానోక్తంత్యతీయే, ఆస్త్వజ్జలతీస్సృగివజాతనానయో, రిత్యాదివా-మహాపురుషాయ, వేదాహామేతంపురు
 షంమహాస్తం-అదిత్యవర్ణంతమహాస్తంపరస్తా, విత-పురుషసు, క్షప్రతిపాద్యజగత్కారణత్వాద్యనస్తకల్యాణమహాగుణవిశి
 ష్టాయ-పురుషాయసర్వాన్తరాత్తనైకర్తృశుక్లాయకర్తృణాశుక్లాయ విశుద్ధాయవిశుద్ధకర్తృణాంసంస్థాప్రతిభాటకర్తృణభి
 యవత్, నతుకర్తృరపాతాయేత్త్యర్థః, నర్వకర్తృనర్వకామఃసర్వగన్తనర్వరస, ఇతిదేవమనస్సాద్విసజాతీయవిజాతీయా
 బిద్యనర్వకర్తృక్రతయత్వక్రవణాత్, ఎసిన్ద్రియంవిఘ్నం, మిత్యనెనతుబద్ధకర్తృనాశయత్వముఖ్యతే - త్రియుగాయక
 ర్తృశ్లఘాయాత్త్రియుగాయమాథ్యుగళ్యార్థాయ-త్రిణియుగానిజ్ఞానశక్త్యాద్విగాంయన్త్యత్వై - యద్యపిభగవతభ్యర్థనాపి
 మాథ్యుగళ్యార్థతోక్తా - తధాపికర్తృశ్లఘాయేత్వనెనక్రియాక్రయత్వకధనపనక్తంజీవస్థేవాజ్ఞతాదికంవారయరుంత్ర
 యుగాయేత్యక్తమతోపానరుక్త్యం, అరుణాయ అరుణవర్ణాయ-శ్వేతవరాహరూపత్వైఽపిచతుషేరరుణవర్ణత్వాత్త
 దభిప్రాయేకారణాయేత్యక్తమ్॥౩౩॥సర్వాన్తరాత్తత్వముముతూపాస్యత్వాదికమమనంధానోనమన్-
 రోతి॥యస్యైతి॥కవయఃప్రకృతిపురుషేశ్వరయాధాత్వ్యవదః - యన్య-విపశ్చితస్వస్థజ్ఞస్యతవ-వివిధంపశ్యచ్ఛితేవిప
 శ్చిత్-పుషోదరాదిత్వాద్యచ్ఛుద్ధస్థానైవకారాదెజ్ఞః, సోఽశుభైస్సర్వానామాన్యూనబ్రహ్మణావిపశ్చితే, తివిపశ్చ

చృష్ట్యభిషక్తయ్యక్తిః-రూపం ,, తత్సంజ్ఞానమనంత్రంబ్రహ్మై ,, తి-లక్షణలక్షితం, గుణేషు, గుణపరిణామరూపేషుచే
వాదికరీర్నిగ్రహసంస్కృత్యమచూతేషు - క్రియాధైర్యభంక్రియాధైకర్తృఫలైః - గూఢంజీవనంబుక్రియాఫలత్వైషాంగు
దం ,, తంద్యుర్ధ్వంగూఢముప్రవిష్టంగుహితంగహ్యరేష్టంపురాణ ,, వితిజీవానాంకర్తృభిఃపరమాత్మస్వరూపస్యతి
రోహిత త్వశ్రవణాత్-దిభ్యక్షుః - క్రస్తుంసామౌత్య-ర్తుమిచ్ఛన్-దారుష-జాతవేదనమగ్నిమివ-మధ్యాప్తవేకసాధన
మనసా-మధ్య నివిమిజ్జతి-పచ్చివంతితత్వైభ్యోపుదకృత్యవ్యత్యైత్యర్థః - దారుష్యవజాతవేదనమిత్త్యనేనప్రవృత్తై
నసర్వాస్తరాత్తత్వముక్తం , దిభ్యక్షుఃకవయ ఇత్యనేనోపాస్యత్వముక్తంతస్మైఈతాత్మనైక ర్తరిక్త-ఈశ్వరాయ-
పరమాత్మ నేనమః-ఈరితాత్మనైజితిపార-ఈరితాఃపెరితాఃనియమితాః-ఆత్మనోజీవామేనసాధిత్యర్థః ॥౩౪॥
గుణత్యోపలక్షితచిదచిదాత్మక్షణదస్తరాత్మత్వేనతదైవ్యలక్ష్యముక్తం -తదేవవిశదయనమనుగ-రోతి ॥ప్రవృత్తి ॥ అ
క్లేత్యభిముఖీకరణం-హేభాగవత్-అతితయాత్మబుద్ధిభిఃఅతితయితాత్మపరమాత్మవిషయబుద్ధిసంస్థితిపురుషైః - అస్మిక్షయా
నిపుణిరూపజేన-వస్తు-వస్తుతః-పరమాధ్యతః-ప్రకృతిపురుషవిలక్షణత్వేనెతియావత్-నిరీక్షితః-ఆత్మస్వరూపం-యస్య-
నిరస్తమాయాకృతయేనిరస్తా - మాయాకృతిఃప్రకృతికార్యం-యస్తా-త్వస్యై -తేనమోనమిత్త్యనేనయః-వైస్వహకుత్రని
రీక్షణంతతాహ ॥ ప్రసంగంభూతపచ్చకృత్క్రియాహేతుర్యాదాదికర్తృద్విగ్రయం-అయనంజ్ఞానైనిగ్రయంఈయతేజాయ
తేఅనేనైజ్ఞానసాధనత్వావృత్తూరాదిజ్ఞానైనిగ్రహస్య-ఎమాంసమానర ద్యంధ్యః , ఎతత్సంఘాతయాపేకరీరే-సకర్తృ
భిస్సచరిష్యజ్ఞైః - మాయాగుణైః ప్రకృతిగుణైః స్వహ-నిరీక్షితాత్మన-నమఃదేవాభూతైనిగ్రయగుణత్రయజీవాత్మభి
స్సహవివిద్యునిరీక్షితామైత్యర్థః - అనేనపూర్వశ్లోకగుణపదందేవాద్యవస్తవీకపలక్షణమిత్యావేదతం - అన్యధా-అస్మిన్-
శ్లోకేజీవోపస్థాపకకర్తృపదానగ్గణైస్సప్తైవ-ఎవంపగుణపదేనదేవామాత్రమభిషేత్య తేషుజీవరాదాజ్యేనమధ్య ని

మఃఈతాత్మనై ॥ ౩౪ ॥ ప్రవృత్తియాహేత్యనుపేనకర్తృభిర్ధార్యాగుణైర్ధ్వైస్తునిరీక్షితాత్మనై అస్మిక్ష
యా-అక్లేతితయాత్మబుద్ధిభిర్నిరస్తమాయాకృతయేనమః ॥ ౩౫ ॥ కరోతివిశ్వస్థితిసంయమాదయం

తినభూతవ్యమ్ ॥ ౩౫ ॥ జ్ఞనిరస్తమాయాకృతయిత్యనేనమాయాకార్యదోషప్రతిభటిత్యముక్తం ॥ తమపపత్తయేమా
యా-యాఈశ్వరవశ్యతామాహ ॥ కరోతితి ॥ యోభవాత్-యస్యప్రధానస్య-గుణైస్సత్త్వాదిభిః - ప్రధానాభిప్రాయే
యస్యైవనిపుంసకనినైతః-విశ్వస్థితిసంయమాదయన్దితిలయనగ్రం - కరోతి-కంధభూతం-ఈశ్వతం-ధర్మార్థకామో
క్షరూపపురుషార్థవర్తమన్సాధనోపయుక్తకరణకేబరాదిప్రదానైజీవానగ్రహార్థత్వాజ్ఞగత్సృష్ట్యాదైప్రస్థేసిత్
త్వంజీవాద్వైస్సేనైవతమియావత్-నైవతంస్వార్థత్వేనానిశితమిత్త్యర్థః - తస్మాత్ - ఈక్షితుస్సహ-ల్పరూపజ్ఞానవతఃత్వ
త్వః-మాయాసత్త్వాదిగుణాత్కాత్యవృత్తికథాతామాయా-యధా-గాగ్గో ౭యసా-నాత్-తదాక్రయంతదభిముఖం
సత్ - అమోహం-ప్రమతి-తధాభ్రమతి-త్వదామత్రత్వత్వంకల్పానుగూకార్యకాగిణీపతటిభిః - యద్వా-ఈ
క్షియః ,, తదైక్షితమహుస్యాంప్రజాయేయ ,, త్యక్తవిధేక్షణవతః-యస్య తవ - మాయా-యస్యైవక్షింకరీకరీభా
వసంబుద్ధై - త్వవృత్తికథాతామాయా-యద్వా - తాదర్శస్యోపశీ - దృష్టాన్తసామర్థ్యాత్ - త్వదధీనామాయాత్వదాహిత
తక్తిరితియావత్ - గుణైస్సత్త్వాదిభిః - విశ్వస్య-స్థిత్యాదికం-కరోతి-స్వతో౭కకాపిత్యదమప్రవేశేనాహితతక్తిర్విశ్వస్య
స్థిత్యాదికంకరోతిస్వస్య - స్వతో౭కకాకథంత్వదనుప్రవేశ మత్రేణతక్తిమేనిస్తాత్తతాహ ॥ గుధాయోప్రమతేక్షిత
స్థిత్యాదికంకరోతిస్వస్య - స్వతో౭కకాకథంత్వదనుప్రవేశ మత్రేణతక్తిమేనిస్తాత్తతాహ ॥ గుధాయోప్రమతేక్షిత
దాక్రయంగాగ్గో-విశ్వస్థిత్యాదికత్తృప్రస్యపరమాత్మభర్తృత్వేనమాయాకరోతిత్వయంక్రమితిచేత్ - ఉచ్యతేభాగ
వదవతారరూపాణాం బ్రహ్మానీనాం సృష్ట్యాదికత్తృప్రస్యరజఆదిమాయాగుణపాప్రయగ్రప్రయక్తత్వాన్తాయావేశ్య
స్థిత్యాదికంకరోతిత్వక్రమితి, నేస్థితమిత్త్యనేనవిశ్వస్థిత్యాదికంభవతోభోగార్థమిత్త్యక్తం , ఈక్షి తమిత్త్యనేన
జీవానగ్రహార్థంలింగంజేతిమూచితం , నమవిశ్వస్థిత్యాదికంసజీవానగ్రహార్థంభవతోకేంఘగర్భజన్మజరామరణాదిః
అమారుష్యేనజీవనిగ్రహార్థమేవసాధ్యత్ , కింబాహితకరణమాతాకరణాదిప్రయక్తంవైషమ్యంవైర్మ్యంబాధవతః
ప్రసక్త్యేతేత్యతాహ ॥ నమస్తేగుణకర్తృసాక్షిణ్యైః ॥ గుణానాం మాయాగుణానాంసత్త్వాదీనాం - కర్తృణాంపుణ్యప

పరమపురుషాయ - మహారాజాయః, రాజాధిరాజస్వయేమాంవిష్టర్చ్యమామౌమహాః । ఈశ్వర స్తంవిజానీమస్మసి తాప్రజాపతి, రితు క్తనహారాజాయ- నమఃపదవ్య క్తర్ణుణభద్రాభిప్రాయాః ॥ ౧ ॥ ఋషక్ష్మతిపురుషలక్షణంపర మాత్మ స్వరూపంవిశోధ్య తత్త్వీరామరూపితావస్థితంనమఃగురోతి ॥ విశుద్ధం రాగాద్భక్తులక్షితం-త-దనుభవై కమా త్రంజ్ఞానై కస్వరూపం-మాత్రతేనకన్యభిదవ్య జిహ్వరూపత్వంవివక్షితం - విశుద్ధానుభవై కమేవవిశుద్ధానుభవై క మాత్రం - అనెనస్వరూపంనిర్వికల్పతేనతేజసాస్వచ్ఛకాశేన - నిర్మాణంకుచితాన స్వరూపంవివక్షయిత్థధృతజ్ఞానె నాభ్యస్తాః-నిర్గుణనిర్వాణాః - గుణారజఆదయః - తత్పురా స్తీగ్ధత్వ క్తస్థి తిమరణయాపాః-అవస్థాః-యస్య-స్వతేజసా ధ్వస్తగుణత్వవస్థ మిత్యనెనప్రకృతినంసృష్ట చేతనవ్యాప్య త్తిః - సహ్యస్య స్తగుణత్వస్వస్థః - ప్రకా-స్తం-అశినాయాపి పానాశోక మోహజరామృత్యురూపిన్ద్వి షట్రురహితానస్త స్వరూపం , యద్వా , పితృధశ్చ త్తైన్ద్రియకానుభవవ్యాప్య త్తిః - ప్రకా న్తతేజనిత్యంరాగాద్భక్తులక్షితత్వమ్యతే - అనెనము కచేతనవ్యాప్య త్తిః-సహజధావస్థాయాంరాగా ద్భిక్తులక్షితః - ప్రత్యక్షస్వస్థై - భానమానం - అనెన-పరా-చేతనస్వవ్యాప్య త్తిః-సహ్యచేతనంస్వస్థాఅవధాన తె- కింతు - పరస్థావ - సుధియానమ్యజ్ఞానెన - ఉపలబ్ధనంఉపలభ్యతేభ్యత్వంపలబ్ధనం , దృశ్యే తెత్వగ్నియాబుధ్యానూ ఙ్మయానూత్న దర్శిణిః । వ్యధామనీమామనసా-భిక్త్య , ఇతిశ్రుత్య క్తయోగపరీశుద్ధ మద్భ్యోపలభ్యమానభిత్వస్థః - అ నెనోపాస్యత్వము క్తం - అనై నై వజగతా-రణత్వమపురపలక్షితం , కచ్చ ధ్యైయోకారణంఉధ్యయ, ఇతిధ్యైయత్వకా రణత్వయోచితకనిష్ఠత్వప్రవణాత్ - యనికారణం - తద్వికారణత్వస్య భావ్యనస్థావి శేషవతఃప్రాగవస్థాయోగత్వరూప త్యాదైవాదినామరూపాశ్రయత్వంస్యాత్ - తతశ్చ , సత్త్వంజ్ఞానమన స్తం - నిష్క్రియంవిహరణ, మిత్యాదినిర్వికారత్వక వణవిరోధ- స్తత్రాహాఅనామరూపమితి ॥ నవిద్యే తెన్వమాత్రనిష్టే దేవాదినామరూపే-యస్య, ప్రకృతిపురుషశిష్టస్యై

యనమోబ్రహ్మణ్య దేవాయ-మహాపురుషాయ-మహారాజాయనమఃఇతి ॥ ౧ ॥ శ్లో॥ య త్తవ్యక్తధానుభవై కమా త్రంస్వ తేజసాధ్వస్తగుణత్వవస్థమ్ ॥ ప్రత్యక్షౌ కౌ న్తంసుధియోపలబ్ధనంవ్యాప్యనామరూపం ॥ నృపా రింప్రపద్యౌ ॥ ౧ ॥ మర్త్యవతార స్తీహమ ర్త్యశిక్షణంరక్షోపధాయెవకేవలంవిధోః । కుతో-నర్థాసాన్య

వకారణత్యా దేవాదినామరూపయోన్వయి శేషజీహృత ప్రకృతిపురుషగతత్యా త్తద్ధావరానామరూపవ్యేసిపాక్షోప నామరూపమిత్యర్థః-ఎవంభూతం, య, ద్వేదా నైమప్రసిద్ధం, తత్ , పరబ్రహ్మస్వరూపం, నృపారింపురుషలక్షణం, పురు షోత్తమమితియావత్ - ఎవం, ద్వేవిహృతాపురుషోకత్తిరశ్చై , త్యారభ్య, ఉత్తమపురుష స్వస్వగఃపరమాత్మత్వదా హృత , ఇతిభగవద్గీతో క్తనిత్య ముక్తబద్ధ త్రివిధచేతనవ్యాప్య త్తస్వ రూపంవివక్షితం-ప్రమాకూటస్థ శ్చేదనముక్తినిత్య సిద్ధశ్చ చేతనజ్యోతే - ఉభయోరపిపాత్రతేవికారరామిత్యేనాతురకూటస్థ శబ్ద వాచ్యత్యాత్ - యద్యపిప్రకా న్తతే న ముక్తవ్యాప్య త్తిః - తదాపినిత్యసిద్ధ వ్యాప్య త్తయెనృపారిమిత్వ క్తంనిరహమితిపారెతు - అవామరూపత్యేనిరహంత్యం హేతుః - అహమనామధాన్విర్భూతంనిరహం - అహంశ్చేదే నాహంకారఃప్రకృతిపరిణామపి శేషోజీవశ్శీవ్యతే-ఆతనో- వ్యధామర్థ త్యాత్ - తతశ్చ-నిరహంప్రకృతిపురుషగతవికారాతీతం - హియత- స్తస్థానామరూపమితియోజనాబోధ్యా- ఎవంభూతం-ప్రపద్యోపాధ్యోపేయభావేనాధ్వనస్యామిత్యర్థః ॥ ౧ ॥ జనస్య స్తుపరస్యబ్రహ్మణో-నామరూపత్వం-శ్రీ రామస్యత్వనామరూపత్వమిత్యయ క్తం-తస్యమనుష్యనామరూపభాక్త్యా త్తత్రాహ ॥ మర్త్యవతార స్తీహివిధోఃపర పైవ్యబ్రహ్మణః-ఇహలోక-శ్రీరామరూపేణ-మర్త్యవ తారఃమనుష్యావతారః, అవతారోనామాజహత్సస్వభావస్యై వరూపా న్తరపరిగ్రహః , ఎవంపరబ్రహ్మేవాజహత్స్వ స్వ భావంమనుష్యనజాతీయంరూపంపరిగ్రహేతవనితభావః - కిమవతారప్రయోజనం-తత్రాహ ॥ మర్త్యశిక్షణం మర్త్యానాంసంసారదోషజ్ఞాపనెనధర్మ సంస్థాపనంసాధుపరిత్రాణం చప్రయోజనమితిభావః-నను-మర్త్యశిక్షణంనావతారప్రయోజనం, కింతు-రావణాదిరక్షోపధవైత్యత్రాహ ॥ రక్షోపధా యెవనకేవలమితి-విధోర్మర్త్యావతారోనకేవలంరక్షోపధార్థ మేవ-అమితు-మర్త్య శిక్షణమేవతస్య ప్రధానంప్రయోజ నమిత్యర్థః-తదా-నోక్తంభగవతా , పరిత్రాణాయసాధూనాంవినాశాయనదుష్కృతాంధర్మ సంస్థాపనార్థాయనం

భావామియుగేయగః, ఇతిచినాతాయైత్యత్రవత్సర్వేనావచయఃరగిభిషేషటాంశానయేతవత్ దుష్కర్మదీనాశనమానుషశ్చేకస్య యోజనమవ్యర్థః - ధర్మోనామకార్యవ్యర్థచాతురాశ్రయవ్యవస్థయాఽపస్థితత్వేనైవారాధనరూపః చిన్నసహాయజ్ఞానితస్య - సంధానంసారథోషజ్ఞాపనైసగత్యందుష్కర్మదీనాశనంతుంశక్యమత్రేణాశ్రయపపద్యతే, సాధనాంతర్యాగ సహ బసభోజనాదిషుభాగవతానవద్దమానాంతంవివాక్షణమాత్రమపికల్పనమాస్తింసన్యానానాంతర్యసన్న్యసనాభావతాదీభిఃపరిత్యాగంసుఖీకరం-ధర్మసంస్థాపనంపరబలబ్రహ్మత్రేణోపపద్యతేఇతి భావః-యద్యుక్తం - సుద్వర్గగత్యేనావతారాంతర్యతదస్మిన్నేవావరాజేనవర్ణయతి | కుతభిత్వాదినా, అన్యధాఅవతారస్య సర్వగత్యాధార్యావేత్యవర్ణనః, ఈశ్వరస్సర్వభూతానాంహృద్వశేఽర్జునతీవ్రతి-భాగ్యమయస్సర్వభూతానియన్త్రాగ్రాహిమామయయే, త్యక్తస్యనైమిత్తం - దారాపహర్తృరావశాద్యస్తరాత్మితయాదారాపహరణాదికమపికారయతః-స్వస్థిస్తీ-స్థిరతీయదగిచ్చిన్నానందస్వరూపే-అత్తినిరమతఃకీర్తిపదస్యస్వరూపానుభవేనత్యగంతువ్యస్యవిషయానత్రపరహితస్యనీరాకృత్యాః సీతాపిశ్లేషాదికృతాని - వ్యసనానిదుఃఖాని-కులంకస్తాఢ్యేతో - స్యాన్వీతీ-ప్రత్యేకాభిప్రాయంసాద్విత్వేకవచనం-కుతోఽన్యధాన్యగమతభిప్రాయస్సుగమః - సర్వనియన్త్రేసర్వాస్తరాత్మనః-స్యాన్వసభవంతుష్టస్య, శ్రీరామహరికావేదీతస్య-బ్రహ్మణిసీతాపిశ్లేషాదికృతవ్యసనామకరణం - నిరతిశయః భావహస్యంసారభిలీకస్య[చదస్యయతుమేవ-అన్యధోక్తస్యపరమాత్మనస్తస్యసీతాశ్చతవ్యసనానినకులనైవభావః*|| ౩ || * ఎవదేవోపపాదయతి||సహాయిత||గః||శ్రీరామహరికావేదీతఃచరమాత్మా-అత్యవతాంప్రత్యస్తమసాం-నిర్ధాతగ్గళలసామూరికధర్మణాంసనకాదీనామప్యా - త్వా-సుపృత్రమఃసాన్వీతీతేషునిరతిశయసాహద్యవిశిష్టః-అశ్రీతానాంనిరతిశయప్రీతివిషయశ్చ, భగవాత్కృతానత్రీవైశ్వర్యాదిపాద్యభాగ్యవాదేవః, సర్వత్రాసౌసమప్రచవసత్వత్రైవవైయతః|తతస్సవానదేవతవిద్యుద్భిఃపరిత్యజ్యత్య, ఇత్యుక్తీత్యాసర్వత్రావశ్యతోఽపితద్దత్తోపైరసంప్రప్య, సర్వం

ద్రమతస్యైవత్ర * సీతాకృతానివ్యసనానిశ్చిరస్య || ౩ || సచైవత్రాఽఽత్వతాంసమప్యత్రమస్మక్

స్వపార్యజ్ఞేనస్యనైవత్యేనవపగ్నహీతవాంశ్య - త్రిలోక్యాంకృత్యుజగదస్తర్మాతకస్తింశ్చిరవశద్వాదివిషయరూపేషస్తునిసనక్రం-వైశ్వర్యోఽవపారణేనసప్రవేత్యర్థః-యతోనానక్రః, అతఏవ - ప్రీకృతం ప్రీమిశ్లేషాదికృతం-క్రత్వలందఃఖం-నాశ్చుపేత-అవతారస్య సర్వగత్యాధార్యా భావేప్రీకృతంకత్వలమేపంభాతోనపాగ్నప్రయదేవ-అన్యధోవ్యసనస్యత్రానుషంజితధా-అత్వణం-చకేదాత్మితాం-చ-విసేతుంత్యక్తం, తార్వాతి, నివాసశయ్యసనపాదుకాంశుకోపధానపర్జితవపారణాద్య పయ్యక్తశరీరభేదశ్చైవత్యంగతస్యభాగవతోనిత్యా నపాయినోఽనస్తస్యవతారరూపం, భవాంస్తుసహవైదేహ్యగిరినామఘరంగ్యతే | అహంసర్వంకరిష్యామిజాగ్రతస్సపతశ్చతే | కరుష్యమామనుచరంవైధర్మ్యంనెహవిద్యతే | కృత్యాగ్ధోఽహంభవిష్యామితవచాగ్ధోఽరకల్ప్యత, ఇతిసర్వవసోచితానైవనైవత్రేకతీకృతసత్వకింకరతాంపాగ్ధయమానంశ్రీలక్ష్మణం, నిత్యైవసేవాజగన్మాతా, లక్ష్మీర్మిత్యానపయిని | మమనిత్యా నపాయినీ-రాఘవత్యైఽభవత్సీతారక్షిణీకృష్ణజన్మని|అన్యేవ్యసనతారెషువిష్టోరేషానయిపాని, త్యక్తిధానిత్యా నపాయినీలక్ష్మ్యవతారరూపాంభాగవతీసీతాంచమర్మశిఖణయస్తరేణః, ప్రియోహిజ్ఞానినోఽత్యధ్వహంగచమమప్రియః | మిత్రభావనసంప్రాప్తంసత్యజేయంకథంచ || అభయంసర్వమాతేభ్యోదదామ్యేతద్ద్యోతంమమే, తివదకభాగవాత్కథంత్యక్తుమర్హతి-అతఃకేవలం సర్వగత్యాధారం సాంసారికపురుషచేష్టామనుసృతవానిత్యర్థః - సీతాలక్ష్మణత్యాగస్తుశ్రీరామానుజేక త్వరకాణ్డైన్రీధిఃత్రాత్వతహమాత్మైత్యనెన, అమృతత్యస్యతునాశాస్తివితైవ - అత్రవా అచేద్రవ్యవశ్యోగ్నిత్యోమస్త్యోగిధిధ్యాసితవ్య, ఇతివీతరాగోపాన్యతప్రతిపాదకశ్రుత్యధ్వనత్యభిజ్ఞానాత్సర్వరాగాదిభిరకాలబంధంసూచితం-అతఏవ-ప్రీసంయోగవియోగకృతసుఖదుఃఖాద్యభావశ్చవిదేహి-భగవానిత్యనైవషాద్యభూర్భోమోక్త్యాఽవాప్తసమప్రకావతోష్ట్రీలంభాత్ప్రీసంక్లాదినిమిత్తమఖానాదరశ్చక్రః, సుహృత్ప్రభుభక్త్యనెన, సస్త్రత్యవకారాణాంశతమప్యాత్వత్రయా | కథంచిదుపకారేణశ్చతైవైకేనతువ్యతి, త్యక్తీత్యాదోమానసవేష్యతారతవ్యనాలోచ్యన్వాశ్చిత్య ముత్రేణాపరిత్యజతోనిరతిశయసమప్యత్రమస్య సర్వగత్యయస్తరేణనిత్యానపా

తావత్ విలక్షణస్వరూపావలూకనశీలతావ్రాంతిః, పదావశోరీరకం సూత్రం ,, నస్థానతోఽపి పరస్యోఽపి యత్కంఠం సర్వత్రహి,, తిసర్వత్రాసాస్థానతోఽపి న పరస్య బ్రహ్మణోఽపురుషార్థగర్భస్సంభవతి - కుతః- యదశిః సత్ప్రశ్నితకన్యత్రపిమ 'పరంబ్రహ్మేభ్యోఽయిత్యం శిభయిత్యం - నిరస్సనిఖిలహోషమనస్తకల్యాణగుణాకరమభిధీయత ఇతి తదర్థః,, అవహతపాస్తావిజరోవిమృత్యుర్విశోకోవిజిహ్వతోఽపి పాపస్సస్య కామస్సత్యసంకల్ప,, ఇత్యాదయశ్చ స్రుయః,, సమస్తకల్యాణగుణాత్ క్రోఽసాస్యశ్చ క్షిరశాధ్యత్రతభూతసర్గః-చరః పరాణాం సకలానయత్ర క్షణాదయస్స నివరావరశ్చ,, ఇత్యాదయః-స్వత్రయః- అయంభావః- జీవస్యకర్తవ్యశ్చ తావత్తత్రత్రుర్వాసుగుణ్యేన తదవస్థునస్పృహోఽపురుషార్థవసస్సాత్-పరస్యబ్రహ్మణస్సాధీనస్యనవవబద్ధస్తద్విత్ప్రతినియమనగూపతలారసామైవస్యాదితడి-అధావత్సః,, తేయోరస్యఃపిష్టలంస్యాదవత్సనస్సోఽభిచాకశీతి,, తి-తథాద్రవ్యస్యకర్తానుగుణ్యానాశ్రయస్య,, అస్య తేన సాప్రత్యక్షానైహింసాత్యానాంసతామనృతమపిధాన,, యితీశుత్యుక్తరీత్యాకర్తృణామిహేతిజ్ఞానస్యజీవస్యదృశ్యం కర్తాను తదదర్శనవిషయం-యత్ప్రధానం-తద్య-గుణైరబలదిభిర్బుధావ్యవేషగుణపరవశోనభవతి-కుతఃసామితి వ్యతీతామైద్ధ్యోష్ట్యత్యాత్సామైద్ధ్యోష్ట్యసంజ్ఞాయా,, మితిసాక్షిత్యోఽవ్యత్యాదితః-సాక్షిత్యోఽవయవవృత్త్యాగముదాయుర్యావభాగవత్కేవలముఖ్యవృత్తిః,, అస్యయోఽపురుషస్సాక్షీ,, తి, భాగవత్సామనసాసాత్-అతశ్చ సంజ్ఞాయామిత్యన్యతేవోధః-ద్రష్ట రిత్యుష్టాన్తార్థం యథాద్రష్టాదృశ్యగ్గుణ్యైర్హవ్యతేతధాసాక్షిపరమాత్మనదూష్యతే ఇతి అయంభావః-జీవస్యకర్తానుగుణమేవదృశ్యదర్శనం-నతుసామైత్వాకల్యేనతీగుణైర్హవ్యం-పరమాత్మనస్సునిరుపాధికంసామైద్ధ్యనైశ్చయధాత్వ్యదర్శనమితి

గుణైర్విదూష్యతేతస్మై నమాన క్షవిమ క్షసాక్షిణే||౧౧|| ఇదంహియోగశ్చరయోగస్తే పుణంపారణ్యగ

రోచ్ఛిభాగవాజ్జగదయత్|| యవస్తకాలెవ్యయినిర్గుణైమనోభక్త్యాదభీష్టితదుమ-తేబరః||౧౨|| యదైహికాముష్టికకామలమృతస్మైతేమదాదేమధనేమచిన్తయన్|| కైతతేవదాన్యకేకుశేబరాత్యయాద్యస్తస్యయత్తుశ్చ స్రువనకేలమ్|| ౧౩|| తన్నుఃప్రహృత్సంకుకశేబరాద్వితాంతస్సన్తాయయా-అహంమమతామధోఽక్షజభిన్నాగమయేనాశువయంమదుర్బిదాంవిధేహియోగంత్యయిన్సస్యభావజమ్|| ౧౪|| గ|| భారతేఽవ్యస్తీకవర్షే సరితైఃపులాస్సనిబవాహోమలయోమజ్జతప్రసోమేనాకప్రీకుటాబుజభాకటారకోల్లస్సహ్యావెదగిర్భక్త్యమూకశ్చీక్రైలోవెంకటోమహేన్ద్రోవారిధరోవిద్ధిశ్చక్రీమాన్కుగిరిఃపారియాతోదోదోగిన్చిత్రకూటోగోవర్ధనోరైవతకఃకుకుమ్భానీలకాకముఖఇన్ద్రోశీలరామగిరితీచాగ్నైశతతస్స

గుణవశ్యతా-కింతు-గుణానామేవపగమాత్వనశ్యతేతివంధూతాయ, అస క్షవిమ క్షసాక్షిణేనమఖ్యత్వంః ||౧౧|| ఖిపివంజీవపరయోరైయాన్యదవ్యతేత్వ త్వనీక త్వేక్షైక్వేదానీంజీవస్య సాయనిరసనోపాయోదెహద్యనాసక్త్యాపరమాత్మనస్తవభక్తిరేవ-సైవపురావతుర్భువనమవ్యవభిసాతేత్యాహ || ఇదంహీతి|| హేయోగశ్చర-హిరణ్యగర్భో-యోగ-యన్తైపుణైకాశలం, జగదత-దిదమేవ-కింతేదిత్యత్రాహ || ఉక్తితదుమ-తేబరఃఉపేక్షితశ్చరీరకశేబరశబ్దస్తదనుబద్ధనామవ్యవలక్షితః-ఉపేక్షితదేహాదేహనుబద్ధి-పుమాక-భవాత్ప్రభృతి-అస్తకాలెవసానకాలవర్గస్తంభక్త్యాగ్నిసయోగేన-త్యయి-మనోదధితధారయేత్సర్గంకుర్యాదితియత్ ||౧౨|| ఖిపివందేహద్యుపేక్షయాపరమాత్మభక్తిరేవజీవస్యానగరపరిహరిణీత్యుక్తం-ఇదానీముక్షవిధభక్తిరహతస్యకేలవశాస్త్రాగ్నియనాదిప్రయాసోనిష్ఫలభిత్త్యాహ || యదేతి|| ఐహికేషుచశుభత్రాగ్నిన్యాదిభు-అముష్టికేషున్ద్రాదిభు-కామేషులప్యటసంక్రేష్ట, సుతాదిభువిషయే, చిన్తయన్-తేహమనపాయోపాయంచిన్తయన్దృష్టగోపిద్యాకాధితతాస్త్రోఽపిమిత్వితస్యకశేబరస్య-అత్యయాన్త్యత్యోః, శకై-తనిభియాత్-తస్యయా, యత్తుశ్చాస్త్రాగ్నియనాదిరూఢః, స-కేలంప్రమేవనిష్ఫలవన-మరణభీతస్యతాస్త్రప్రమోనిష్ఫలభిత్త్యంః ||౧౩|| ఖియతోవిదుషోపేయమేదశా, తత్తస్మాత్, హాప్రహో, అధోఽక్షజ-వృషవన, నో, యోగం, పిధేహిసంపాదయ, త్వత్సాగ్నిరాదేవనోయోగసిద్ధి రితిభావః, కీద్యుశియోగం-త్యయి, నృహవజంనిరుపాధికం-కామానుపపాతమితియవత్-యేనయోగేనవయం, త్వన్తాయయకున్మితేకశేబరే, అద్వితాంతహతాం, సుదుర్బిదాండపాయాస్త్రైస్సరస్వధాత్మక్షమవక్యాం, అహంమమతాంతాంకారమకారగూపా-మవిద్యాం-అశుభిన్యామత్యక్షేష, వృత్త్యసాదాయత్రత్వద్యక్రీయాగలవాన్దర్శనైరక్తభితిభావః ||౧౪|| ఖిపివంధారతవర్షేఉపాస్యభాగవద్రూపాధికయు

క్రం - అధాస్మి సైవవదైపాగ్రాన్యేనపుణ్య తమాన్వద్యతాన్మదీశ్చహ||భారతేపీతి|| అవితదావ్యర్థా నైవ్యస్యసమక్తాః
చన్వతానద్యత్సన స్తితిసూచితం||నరితశ్చైలాత్సనరిచైలాఃబహవ-నస్తి-తావ శ్చైలానుద్దిశతి||మలయభ్రత్యాదిసా||రామగి
రితిత్వేన-అన్యైవబహవస్స స్తిత్యాహ||అన్యైవతతశ్చసహస్రశ్చైలాత్తి-న స్తిత్వమక్ష-ః-నదీన్యత్వమాణాసాసామ
త్వేన్దితానప్రభావంచాహ||తేమామితి||తేమాం శైలానాం నిత్యైవభ్యస్తైవభ్యః-ప్రభవాన్సమన్వితాః -నదాఃపాగ్రయేణ
వశ్చిమాభిముఖాః-నద్యఃపూర్వాభిముఖాః-అసంఖ్యాతాన్ స్తితి||౧౫||జులతాసాంనదవదీనా-మామోజలనిభారత్యఃభరత
వర్ష స్థాఃప్రజాః-కర్మ-పూర్వసవర్ష ద్విభావావర్షః -నామభిరేవ-భునస్సినామ-పవిత్రయస్మిహి,ఃగణాగణైయోబూయా
ద్యోజనానాంకతై రపి, ముచ్యతేనర్వపాపేభ్యోపేక్షులోకంసగచ్ఛతి,, త్యాద్యభియక్తస్త్రణమత్యాసనన్దే యం-యా
అపినామభిరేవభున స్తైవజా-స్తాఃప్రజా-అత్త నాశిరేణాపి - స్పృశ స్త్రి,యద్య-భారత్యఃభరతవర్ష స్థపుణ్యనద్యా
ః-నామభిరేవప్రజాభున స్సినామ-తాఃప్రజాఅత్త నాస్పృశ స్తీత్యన్వయః|| నదీన్ద్రిశతి|| చన్ద్రమసేత్యాదిసాపిన్య
త్వేన-సిన్ధుశ్చోణశ్చనదావిత్యాహ||సిన్ధుశ్చోణశ్చనదావితీ|| కావర్ష్యాఃపుగక్తత్యాన్ద్రుద్వ్యధాశట్టానద్యస్తరపరః-
గోబలివర్ణ్యాయాత్ || గతాతుభాగ్యంప్రపణ్ణి తేత్యత్యాసన్తైవిహాభ్యమితి || ౧౬ || జులతాసాంభారతవర్ష స్థ పాగ్ర
స్థ్య ప్రతిపాగ్రదనపరానభియ క్తైర్ని తాన్ - శ్లోకాన్య త్యన్మ స్యపాగ్ర శ స్థైకారణమాహ || అస్మిన్మైవేత్యాదిసా-
ప్రసక్త ఇత్యత్యైవగద్యేన - అస్మిన్మైవభారతవర్షే - లబ్ధం - జన్మ విప్రారిజన్మ - యై - స్తైఃపురుషైః-శుక్ల లోహితకృ
ష్ణ వర్ణై ననత్వరజ స్త్రమోగుణకల్పితకుశలాకుశలమితయాపేణ - సావరణేనస్వకృతేన - కర్తృణా - బహ్వ్యః-దివ్యాదిగత

హస్రశశ్చైలాన్మేషాంనితమప్రభవానదానద్యత్సన స్త్యసంఖ్యాతాః||౧౫|| ఎతాసామామోభారత్యఃప్ర
జానామభిరేవభున స్సినామాత్త నాలోపస్పృశ స్తీచన్ద్రమసాతా మ్రపన్యవటోదాకృతమాలావై హేయ
సీకావేరివేణీచయస్త్రి సీవయోదాశ్చరావరాత్యుక్త భద్రాకృష్ణ వేణీభీమరధీగోదావరీన్ద్వి ద్వానయోక్త్యై
తాపీ రివాశిలానురసాన్ద్రదాచర్మన్యతీసిన్ధుశ్చోణశ్చ నదామహానదీవెదస్త్రుతిర్మహికుల్యాత్రినమాకాశికి
మన్దాకినీయమానరసస్థితీవద్యతీగోమతీనరయోర్భృగవతీమహాశత్రుశ్చన్ద్రభాగమరుద్వ్యధా
వితస్తాపిన్యైతిమహానద్యః|| ౧౬ || అస్మిన్మైవదై పురుషైర్బల జన్మభిశుక్లలోహితకృష్ణవర్ణై ననావరణై
నకర్తృణాదివ్యమానుషనారకగతయోబహ్వ్యఃఅత్త నాసర్వా ద్యై ణసర్వా ప్యా వనర్వేషాంవిధీయతై
యదావర్ణ విధానమపవర్ణశ్చపిభవతి||౧౭ ||యోఽసౌభాగవతిసర్వమాతాత్తన్యరాత్మైవైసరుక్తైసరి

యః-తతశ్చక్లగర్జణాదివ్యగతిః - రజఃగర్జణామనుష్యలోకగతిః - తామసగర్జణానారకగతిః-తదాచరీతం,ఃఘోర్వం
గచ్ఛన్సినత్వస్థామధ్యేతిత్వ నిరాజసాః | జఘన్యగుణవృత్తిస్థాఅభోగచ్ఛన్వితామసా,, ఇతి,అత్యావితృతీయేక్షేత్రం,ఃఆ
త్మోన్తైకసన్త్యేనదివంజివాఃప్రపేదిః|ధరాంరజస్సభావేన,, త్యాదిసావివందివ్యాదిగతయః - అత్తన్యఃస్వస్య - విధీ
యతై-సంపాద్యతై - హియస్తా, త్సర్వావినగతయః-కర్మానసారేణనర్వేషాంభవన్తి-నర్వేషామపితేషేణతైర్గుణ్య
శశ్యత్వాన్ద్రుణానాంఘోరిసోల్లాపాదిభిక్యతానికర్మాణిదివ్యాదిగతీస్సర్వాస్సర్వేషామాపాదయన్తీత్యర్థః - ఎవమస్మిన్మైవ
శ్చైవై-యదావర్ణ విధానంయస్యవర్ణస్యలబ్ధాక్షత్రియాణః - య-ద్విధానం,ఃశమోదమద్రవశ్శృంగం నిరార్జవమేవ
శ్చానంవిజ్ఞానమా స్తిక్త్యంబాగ్రాహ్యంకర్మస్వభావజమ్|| శార్దూల తేజోభృతిర్దాత్యంయుద్ధేనావ్యలాయనమ్|దానమిత్వరభా
వశ్చతైత్రింకర్మస్వభావజ,, మత్యాదివిధానం - గుర్వనలశుక్రాపావశ్చ మహాయజ్ఞాదిరూపవిధానంచ - త-చనతి
శ్చైవ్యయదావర్ణ విధానం - అనభినంహితఫలస్వస్వవర్ణాశ్రమధర్మోచితానుష్ఠానానుగృహీతభక్తీయోగనైత్యర్థః-అపవ
శ్చోమోక్షశ్చ-భవతి-ఎతచ్ఛాశ్రవన్మైవోక్షసాధనబహుధర్మానష్టానసంభవాభిప్రాయేణోక్తం-నత్యన్యత్యావర్ష సాధ
నధర్మానష్టానసంభవాభిప్రాయేణ,, తదుపర్యజీవాదరాయణస్సంభవా,, నిత్యపరితనలోకేవ్యవీభిచ్చవిద్యాధికార
స్యభగవతాబాదరాయణేనైవసూత్రితత్వాత్ - సూత్రితదుపర్యజీవరమ్యగావినర్వాణావపుణ్యపలక్షణమ్ || ౧౭ || జు
క్షమయదావర్ణ విధానంకదాఽపవర్ణోభవతి - కింవాస్వస్వవర్ణాశ్రమోచితోధర్మ సామైవపవర్ణ సాధనం- ఉతకన్యచి
క్షమగృహకః - అనుగృహకశ్చేత్-౭ సావనుగృహ్యఃకథంవాఽనుగృహకఃఅనుగృహ్యశ్చేద్యః - అనుగృహ్య
విషయశ్చేద్యత్యత్యత్యాహ||యోఽసావితీ || యదావ్యవిద్యాగ్రనిర్ధనదవ్యరేణ-అవిద్యాపుణ్యపాపాత్తకంభక్తీయో

గోత్వ త్విరోధిప్రాప్తినంకర్తృతదన్తనద్వారణతస్మిన్సనద్వారణ - మహాపురుషోభగవాన్తస్మిన్ - స్మగ్నిసక్తోభవతి-తదా-
యధావిధానమవకర్తృశృభవతిత్యన్వయః, యేర్థేణపాపమపనుదతికమామైకర్థభిషత్వతత్కర్తృజ్ఞానంప్రవర్తత,, ఇతితత్తి
స్త్ర్యుర్వ్యక్తిత్యాద్యన్వయః, తిత్వాభిసంహితఫలపర్యాయస్థానావిద్యుగ్నినిరసనంతద్వారణమహాపురుషేప్రస
క్తిఃప్రకృష్టస్వక్తిఃప్రసక్తిః - విభాతీయప్రత్యయస్తరావ్యవహితోధ్యానరూపోమహోవ్యాపారో, భవతితదాఽపగ్నో
భవతితర్థఃఅవిద్యాశబ్దోఽత్రచక్రంపాపాత్కర్తృపరః - తదవకర్తృ, “అవిద్యాయామృత్యుంతీర్వావిద్యయాఽమృతమ
శ్చ, తెభయాజనోఽపిసుబహుమాన్యజ్ఞాన్జ్ఞానస్యపాత్రయః - బ్రహ్మవిద్యామధిపతాయత్యంతమృత్యుమపిద్యయే,, త్యా
దిషుచృత్యుతజ్ఞేనాభిధీయతే - అవిద్యాయామృత్యుమత్యాదావవిద్యాశబ్దేనాభిసంహితఫలంపర్యంతమోచితంకర్తృవ్య
తేఅన్యధామృత్యుతరణోపాయత్వత్రవణవిరోధాత్ - తత్ప్రావిద్యాశబ్దస్థానియోఽత్రయధావర్ణవిధానశబ్దః - తత్రత్య
మృత్యుతబ్దస్థానియోఽత్రవిద్యాశబ్దఃఅవిద్యాశబ్దోహవిద్యతరదవిద్యాకర్తృత్వవంకర్తృమాత్రేనర్తమానోయథోచితం.
కన్వచిదభిసంహితఫలంపర్యంతమే-చితంవిహితంకర్తృభిదధాతి- కన్వచిదన్తకంకర్తృతివేకః || మహాపురుషప్రసక్తింభిస
ష్టి, అనానాగతినిమిత్తఃనానాగతిస్సర్వసర్వకాదిగతితస్మిన్తీనభవతిత్యనానాగతిఃమిత్తః-స్వర్గాదిగతినివారకః, మాత్ర
సాధనమితిభాషః-నిమిత్తవిద్యుగ్నితపా-రేనానాగతినిమిత్తేతిశ్చేదః-స్వర్గసర్వకాదినానాగతినిమిత్తధూత - యా, ౨
విద్యా-తదన్యాప్రేయోగస్థితఃసర్వసర్వద్వారణతర్థః-గ్నితజ్ఞేనావిద్యాయామర్తృచనీవిద్యతరదప్రతిష్ఠితం, నవిద్యతేఅన్య
దైహికాముష్మికరూపం, నిమిత్తంధలంయన్య - అనన్యనిమిత్తః-నిమి-మృత్యుతర్థః-సచాసౌభక్తియోగలక్షణోభక్తియోగ
రూపశ్చేతికర్తృధారయః - ఎవంయదాహిత్యోన్మత్తరముక్తంపర్యంతమధర్మస్యభక్తియోగానుగ్రాహకత్వంతత్ప్రకార
శ్చోక్తిః-అవిద్యుగ్నిరన్తనద్వారణత్యనెనమహాపురుషప్రసక్తిత్యనెనానాగ్రాహ్యశ్చోక్తిః-అనన్యనిమిత్తభక్తియోగ
క్షణభిత్తనెనానాగ్రాహ్యకారశ్చోక్తిః-మహాపురుషప్రసక్తి ఇతిపారే, మహాపురుషాణాం, ప్రకృష్టసక్తీయస్య-స, భక్తియో

యనెపరమాత్మనివాసుదేవేనన్యనిమిత్తభక్తియోగలక్షణోఽనానాగతిఃనిమిత్తోఽవిద్యుగ్నిరన్తనద్వారణ
రణభవతియదాహిమహాపురుషప్రసక్తిః || ౧౮ || ఎతదవసాదేవాగాయన్తి || శ్లో || అహోఅమిషాంకిమ

గలక్షణభిత్తర్థఃఅధానాగ్రాహ్యవిషయంమహాపురుషభిత్తనెనాభిప్రేతందర్శయతి- సర్వసూతాత్మసత్త్వాదినా || యద్యపి
సర్వసూతాత్మవాసుదేవశ్చేదమేనుల్యుత్తా - తధాపి-దేవతాపిశేషనిర్ధారయమయావాసుదేవభిత్తర్థః-వాసుదేవ
శబ్దానయవాస్తవదర్శనాయనర్వాత్సన్యర్థక్షయత్యతీనిపానరుక్త్యంభక్తియోగవిషయంచిదచిన్తి లక్షణత్వేనవిశిష్టః ||
అనాత్మ్యఇతి|| అత్వనోభావఃప్రకారఃఅపృథక్నిద్యపిశేషణంశరీరమాత్మ్యం, తతోన్య, స్తస్మిన్ - సకీర్ణీక-నెత్యాహ-అని
రుక్తదేవమయ్యోదినామరూపాభ్యమనిరుక్తే, అనాత్మ్యభిత్తర్థేతనవ్యావృత్తిః, అమరుక్తభిదధర్మజీవవ్యావృత్తిః, సత
ర్మికిముక్తజీవఃనెత్యాహ|| అనియనెతిధారా ప్రరాసపేక్ష, అనెనముక్తజీవవ్యావృత్తిః - తేమాంహిభగవానాధారః,,
బ్రహ్మసూయాయకల్పతే-బ్రహ్మణోహిప్రతిష్ఠాఽహ,, మియ్యుక్తత్వాత్అత్రబ్రహ్మశబ్దోముక్తజీవపరః - ఔచిత్యాత్ -
సతర్మినిత్తనిద్యః-నెత్యాహ || పరమాత్మసీతి || అత్రతజ్ఞవాచ్యాభ్యాంముక్తనిత్తనిద్యాభ్యాంశరీరశబ్దవాచ్యావృత్తజీవనాచ్య
యోఽన్యత్వేనశరీరతనవ్యావృత్తిః,, ద్వావిహాపురుషాలోకక్షరశ్చక్షరపవనః || క్షరస్సర్వాభిభూతానికాబుద్ధోఽక్షరశబ్దః
తే || ఉత్తమపురుషస్త్యన్తఃపరమాత్మేత్యుదాహృత,, ఇతితస్మిన్పితృర్థః-ఎంవిధభగవతిమాధ్యభ్యుత్థానిరప్రసిఖిం
గోమే-యోఽసావనన్యనిమిత్తభక్తియోగలక్షణభిత్తర్థః-స్వయః || ౧౮ || ఋషివంస్సర్వసర్వసాధనసాధనసాధనవిధ
ర్వానుస్థానోపాయక్రమదేశత్వాదన్యవర్తస్యప్రాప్తిః-ప్రయముక్తం - అత్రతత్ప్రాప్తిః-ప్రయప్రతిపాదనపరానీగోకాన్వక్తు
తేమామిగితతందర్శయతి|| ఎతదేవహీతి || ఎతదేవతవర్తప్రాప్తిః-ప్రయం, గాయన్తి, ఉపచితసలోకస్థాభియ్యుత్తాభిశేషః ||
గోకానాహ|| అహోఇతిత్యాది|| అమిషాఃషోక, కర్తృస్సమృద్ధవిషయమక్షీ-కిం-శోభనం-సుకృత-మకారి-అహో-అపి
స్వీతకింస్వయంసాధనమిదైవ-హరిఃభగవాన్ - ప్రసన్నః, కింనిరతికింసుకృతమితికృతకింహిన్యయమైమాంసగు
వాస్తవసన్య-ఎవంరూపస్యధర్మస్యమగు-తత్వాదితరగ్రతేకభిషత్త్య త్యాహ || మైత్రి-ర్హితరాజిరధారతాన్వ
తే, భారతప్రదేశభిత్తర్థః-సమమమమ్యే- జన్మ-అభ్యం-కథంభూతంజన్మ-ముకున్దసేవాపయకంముకున్దసేవాపయకం
యత్రముకున్దసేవాపయక, సుజన్మ-ని-నోఽస్మాకం, కేవలంస్వప్నమౌ-నత్యన్యాభిరత్రముకున్దసేవాపయకంజన్మ-అభ్య

రుక్మిణీదాశాదిభేదనచేష్టంజెనతోక్తే నెనన్యక్తం, తథా - భాగవతేః ,, అగ్నయైత్వాజుష్టనిర్వహామి ,, శ్రేయంభాగవతో - నిరుద్రం - హామి , అగ్నిస్తాగ్నిదిరూపైకైకవినావస్థితః - పృథక్పృథక్ వభిఃఅగ్నిస్తాగ్నిదివావభి , రాశాతః - హుతభిఃపిష్టాభావఃఅగ్నిః-పూర్ణగన్ధతో ౨ వా ప్రసముద్రతామో ౨ పి - అపిభుజ్యో పీతియంతే - హవిర్భుజ్యో అశ్చైతీత్యుపార్జ్యశివర్ధంగుణ్యతః-తత్రాహ-|| ఆశిషాం ప్రభురితి || యతః - ఆశిషాంపురుషార్థానాం-పపుర్గాతా- అతోయస్త్వేకామాశిషః -ప్రదాయం తత్ర- తాహ ధనం చరిగ్యుః శ్లోకపర్వః ౫ || ౨౮ || ౫|| ఆశిషాం ప్రభురిత్య నెనన్యక్తం చివతుర్విచపురుషార్థేపు నభిర్భగవాన్సారతెతరాధ్యతభిత్వక్తం-తత్రాపి కలమముతూ శ్చ నమస్తే|| సత్య మితి || అర్చితః తత్తత్పురుషార్థేపు నభిఃపార్ధి తస్య-భగవా-నర్చితంయచితం-తంతంపురుషార్ధం-చితమిదదాతీ-భివత్సం-తథాపి నైవార్ధవశంపరమపురుషార్ధజ-అస్తిరాబ్ధపురుషార్ధవశంతునిత్యనిరతిశయమోక్షరూపపురుషార్ధప్రదో-ధూదిత్యర్థః - అర్చాప్రసపురుషార్ధదానాన ప్రసమన్యక్తియర్థాభ్యామివన్యక్తైర్చితంచితన్మనీషినక త్తవానితిభావః|| అవదేహవా|| జనంఅవాప్తార్చితపురుషార్ధో-పి-యతః-పుషార్ధా ద్రవం-భున-చిశ్చిరం-పత్య-ర్చితాయాచితా - ఎవమితపురుషార్థేపు నానిత్యయాచకత్వాన్చిత్యధికప్రదయ్యమకంతథావవత్వత్వైకాదశే,, దరిద్రోయన్యసంతుష్ట,, ఇతిఅధానిచ్చతాంముముతూకాంసన్యపురుషార్థానాంమోక్షాన్త్రార్థవాదధనియాభావాదాధ్యతమాహుః- అనిచ్చతామకాయమానానాం, భవతాంజనానాం- ఇచ్ఛాపిధానం-ఇచ్ఛానాంపిధానమాచ్ఛాదకం-స్వశ్చయం-పాదపల్లవం-స్వయమేవ-పిదత్తై- సమ ప్రపురుషార్ధరూపంస్వాత్మానమేవదదాతీత్యర్థః ౫ || ౨౯ || ౫|| ఎవంభారతేముముతూస్త్రిస్తూయాధన్యమనీషితమామీశుర్యస్తప్రమేవభారతం స్తువన్తి|| యదీతి|| నఃఅస్తాకం-కృతస్య-స్విష్టస్యనవగ్యగజనన్య-సూక్తస్యప్రవచనన్య-స్వస్య సుఖావశేషితంస్వస్య సుఖేనావశే

దాగ్యుక్తాతిప్రజ్ఞాన్యయమాశిషాంప్రభుః || ౨౮ || సత్యంచిత్యర్థ తమరితోన్యకాంనైవార్ధవోయ్యునరర్చితాయతః|| స్వయంవిదత్తైభవతామనిచ్చతామిచ్ఛాపిధానంనిజపాదపల్లవమ్ || ౨౯ || యద్భుతనస్వస్వసమఖావశేషితంస్విష్టస్యసూక్తస్యకృతస్యశోభనమ్|| తెనాజనాభేస్త్రుతిమజ్జన్తనస్సృద్వ్యైహారిర్వృజ్యభతాంశంతనోతి || ౩౦ || శ్రీశుకఉవాచ || జమ్బూద్వీపస్యరాజన్తుపద్వీపానష్టావిహైకాడపచిత నిగరరాత్తజైరశ్వాన్వేషణిజమాంవహీంపరితోవిఖనద్విరుపకత్పితాన్|| ౩౧ || తద్భద్రాన్వర్చప్రసప్తస్త్రిశక్తఆవర్తనోరమణికోమదైహరణిపాద్యజన్యస్సింహోహోలకైః || ౩౨ || ఎవంభారతోత్తమజమ్బూద్వీపవర్షవిధాగోయధోద్వైకముపవర్ణితః || ౩౩ ||

*****

శ్రీశుకఉవాచ|| గ|| అతఃపరంప్లతేదీనాంప్రమాణలక్షణసంస్థానతోవర్షవిధాగోయధోద్వైకముపవర్ణితేజమ్బూద్వీపోయావత్ప్రమాణిపిస్తారస్తావతామోగోదధిపరివెష్టితోయథామిర్జన్త మ్భూపి శ్చైవలవ

పీతంతస్తాభిఃకృతయ-గాదిరూపంకర్తవ్యర్థాదిసుఖంసమ్పద్యశించిచ్ఛోభనంసుకృతముపభుక్తావశిష్టమస్తీచైవిత్యర్థః - తెనోగ్గురితేన-శుభేనకర్తా-నో-స్తాకం-అజనాభేభారతేవదై-భగవద్విషయకస్త్రుతిమజ్జన్త-సృజన్త, స్థాశ్చ-సృజన్తశ్చైవభగవద్విషయకస్త్రుతిసంభవాత్-సంభావితస్త్రుతిమాప్రవజ్జన్త నాకింస్యాచిశ్చ త్రాహ-యతేస్త్రుతివశాత్, భజతాం-హరిః, శంసుఖంమోక్షరూపంసుఖం-తనోతిదదాతీత్యర్థః ౫ || ౩౦ || ౫|| ఎవంసంపద్యైత్తత్కంజమ్బూద్వీపసంస్థానంసంపద్యతనడికంసవర్ణాక్రమధర్తవస్త్రుతిమముపవర్ణిత్యధజమ్బూద్వీపసోగోపద్వీపానష్టావాహా || జమ్బూద్వీపస్యైతి || సారాజన్-ఎతేఅనియక్తాః - అప్తా - జమ్బూద్వీపసోగో, పద్వీపానుపచితస్త్రై|| తేహ-పద్వీపానప్రియవతరధరణి నైమిపర్ణపాః-కింత్వర్వాచినాఇత్యర్థ- - నగరాత్తజై - ర్యాగీయాశ్వన్వేషణసమయ- ఇమాంజమ్బూద్వీపాత్రి కాం-పద్వీం, తత్తతతేవిఖనద్విరుపదారయద్భిః-ఉచక్తౌతాః ౫ || ౩౧ || ౫|| తేమామదైశంప్రతిజానితేతద్యధేతి|| స్వర్చప్రసప్తాస్య చినా ౫ || ౩౨ || ౫|| ఎవంసో-పద్వీపంజమ్బూద్వీపముపవర్ణిత్యధ-నగరగతి || పౌభారతోత్తమజమ్బూద్వీపస్య-య-వద్వా ఇలాప్యతాదయ, దైహం-విభాగో-యధోద్వైకంయధాక్రమ-మనవర్ణితః ౫ || ౩౩ || ౫|| ఇతిశ్రీభాగవతవర్ణనస్త్రిశక్తాశ్చాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం-పంచ మసర్గ-నైషికోనమిశో-ధ్యాయః.*****

ఎవంజమ్బూద్వీపస్యప్రపచ్చముపవర్ణితః - అపప్లతేదీనాంద్వీపానాముపవర్ణనంప్రతిజానితేహదరాయణి,

వైసుకృతస్యలోకః , ఇతిశాస్త్రప్రయోగాత్-యద్వా - ఋతశబ్దఃపుణ్యస్యకర్తృణోవాచకఉపచారాదస్త్రరాత్తతయాత
తాగరయితరిప్రయబ్ధతై,పుణ్యస్యకర్తృణికారయితరీత్యర్థః-తత్తారయిత్యర్థవ్యవసృతం,,ఎవస్యోపసాహుకృతకార
యితరయమహ్యోలాకృతృణునిపతిః,,ఆఋతశబ్దోహిపుణ్యస్యకర్తృణోపివాచకః, యథా,పుణ్యస్యకర్తృణోయారాధ
నోవాతీ, తిభ్యుంకర్తృప్రస్తుత్యతత్పరిసంబంధోఽత్రపుణ్యస్యకర్తృణః,,ఎవమన్యతాదాత్తానంజాగుపేదిత్యన్యతశబ్దేనని
రైగాత్,పుణ్యస్యకర్తృణఋతశబ్దోవాచకఇత్యవగమ్యతై-తథా,,అయితస్యవచ్యుతోశ్చైత్య, మృతమృత్యుశబ్దావపిప్స
మోక్షవాచకా ఉపచారాత్తద్దేశాప్రయుక్తా , భగవతశ్చ బద్ధమోక్షమోతుత్వంచ శ్రుతం,, సంసారమోక్షసితిబద్ధ
పాతు,,గతి,,ఉదామృతత్వస్యోకానం,యదన్మనాతిగోహతి,,ఏవ,ఎవంఘాతస్య, బ్రహ్మణోపిష్టోఽర్చ్యద్యుగ్ంశిరీరఘా
తం,త,తూన్యంసూర్యాఖ్యంఆత్మానంజీవశేషమీవహికరణంప్రజెహమా , ప్రతర్దనపద్యాన్యాయేనాత్రసూర్యాఖ్యజీ
వశిరీకపరమాత్మోపాసనముక్తమిత్యవగ న్నవమః ॥౫॥ ॥ సత్తాదిపంపఞ్చసువరైః- అవిశేషణసామాన్యేన,సర్వే
హంపురుషాణాం,ఆయురాదిగాహ,సిద్ధిరాత్మజీవన్మసిద్ధా,నర్తత,ఆత్మదమవగ న్నవం,మానసోత్తరగిర్జెర్జలా
కారతోశ్చైతైతెషాన్మతాదిపంపఞ్చసువీపిభువర్షదయస్త్ర్యక్షాకారఉభయతో ౭ భిన్నుశేఽన్యధానప్రభిన్నప్రవ
ర్షాణాంపిభాగానంభవాచ్చ- శీతైష్టవపురాణేవర్షాణాంభూర్వాప్రక్షమణోకైశ్చేతి ॥౬॥ ॥ అవంప్రక్షదీప్తవస్సవర్షవ్య
తనదీకస్సవర్షాశ్రమవత్పురుషఉపవర్ణితః-అతత్త్వప్రజ్ఞానైవశాలిలదీప్తమవప్రదయతి ॥ ప్రక్షస్త్రి ॥ యథా-ప్రక్షదీప్త-స్స
మానెనస్సతుల్యవిశాలేన-ఇతిగృహీదకేన-ద్విలక్షితయోజనవిశాలేనా-వృతః - తథా-శాలిలదీప్తవిషిగుణవిశాలిప్రక్షదీప్త

శ్చసూర్యమాత్మానమీహితః ॥౫॥ ॥ సత్తాదిపంపఞ్చసుపురుషాకామాయుర్నిర్నియమోజస్సహాబలంబుద్ధి
ద్విక్రమఇతివసర్వేపామాప్త్యైశిసిద్ధిరవిశేషేణవర్తతే ॥౬॥ ॥ ప్రక్షమస్సమానైత్యురసోదెనావృత్యోయ
ధాతధాన్దీప్తోఽపిశాలిలాద్విగుణవిశాలస్సమానెనసుగోజనపరిషేష్టితోఽభిన్నతైనయిత్రపాక్షైశ్చాలి
లిష్టత్రాయామానుస్యాంవావతిలనిలయనమాహుర్వగవతశ్చన్ద్రస్సృతఃపతత్రరాజస్యసాదీప్తవస్సృహూ
తయఉపలభ్యతే ॥౭॥ తద్వీచాధిపతిఃపియత్రతాత్పజ్జోయజ్ఞబాహుస్సవస్సమిత్యేగన్ద్రప్రభాన్మామా
నిన్ద్రప్రవర్షాణ్యభజత- సురోచనంసామనస్యంరమణం దెవబర్హంపారిబర్హమాప్యాయనమభిజ్ఞాతమి
తి ॥౮॥ తేషవర్షాద్రయోనద్యశ్చన్ద్రైవాభిజ్ఞాతాన్సర్వరశ్వతశ్శృగోవామధేషకుమదోముకున్దఃపుష్పవ
ర్షశ్వశ్రుతిరితి,అమమతిశ్చినివాల్సగన్ద్రాకరమారజసినదారాకతి ॥౯॥ తద్వర్షపురుషాశ్చృతధరవిద్యా

పాశేతయోద్విగుణవిశాలః-చతుర్లక్షయోజనశాలిభిత్వః-సమానెనచతుర్లక్షయోజనవిశాలేన- సురోచధినా-అభిశో-
భ్యతైవచ్చతాకారేణ-పరిషేష్టితఃఅపృతః- యత్రయస్త్రి-శాలిలదీప్తిపె-శాలిలి-స్సత్తాయామాప్తమనోచ్ఛాన్రియా
తాంవిజినస్త్రి-యస్సాంశాలిల్యాం-వావతిలభీనిసాతనముదాయప్రసిద్ధిద్యోతకః- చృన్ద్ర సుతఃఘోభిః,,నుదగ్లోఽసిగ
రుత్తాక్షైవ్యతైశ్చిగోయితనచక్షుసోఽపిత్వాసామితేనసూర్యా మదెవంబృహద్రతంతరేపక్షే-యజ్ఞాయజ్ఞీయంపు
ష్పంఘ్నాగిస్యతానిధిస్థాగ్నిశ్శసాయనాగిపినామ,, త్యాదిభిర్నైశ్చన్ద్రోఽవయవత్యై సన్మాయతభిభిషన్ద్రస్వత-అష్ట
త్వాత్కర్తృణిర్జీవ-తస్యఘ్నసామక్షిరియత్రారూపసరిమాణాత్తకానాంగాయత్యాగిదీనాంతచ్చ త్సూరాద్యవయవత్వం
తేహంతచ్చత్సూరాద్యవయవత్వద్భ్యోసానననిబద్ధనమిత్యవగన్ద్రవ్యం-యద్వా,ఘ్నసంపగ్లోఽత్యాగిరూపం - సుతోగాయ
త్యాగిద్యవయవత్యైవనసావంకయస్యోత్పర్థః-ఎవంఘాతస్య-పతత్రరాజస్యగగనద్రతః-నిలయనంసింహ-ఆహూః-సాశాలిలి
దీప్తవహూతయే-హూతిన్యోవవరః- శాలిలాదీప్తిపతిభ్యః సూరాయేత్యర్థః- ఉపలభ్యతేఉపలభ్యతే- దృశ్యతభ్యత్య
ర్తః ॥౭॥ ॥ తస్యదీప్తిపత్యశాలిలస్యాధిపతిఃపిరంకృతాధిపత్యో- యజ్ఞబాహుఃపియత్రతస్మాత్తజ-సన్ద్రభ్యఃగస్స
తేభ్యః-తన్నామానిద్రపుత్రతుల్కనామానిన్ద్రప్రవర్షాణ్యభజతేవిభజ్ఞాదాదిత్యర్థఃపుత్రాగిణాంవర్షాణాంచసాధా
రజైర్వా మభిగన్ద్రాణినిర్జిత-సురోచనమిత్యాదినా ॥౮॥ ॥ తేషసురోచనాదిభువరైఃశైలాసన్ద్రవద్యశ్చన్ద్రై
వాభిజ్ఞాతాఃప్రసిద్ధాః,అశ్వికశైలానద్యశ్చన్ద్రవీత్యర్థః-తావత్ప్రత్యైలానాహ ॥ గ్వరశత్యాదినా॥సెతుశైలావర్యా
దాగిరయః-నదీరాహ-అమవతిరత్యాగిసాతద్వ్యపురుషాణాంచతుర్ధావన్దీభాగంవదతేహేమామారాధ్యం భగవదగ్ని,
ఘంజస్యం మద్ర్యంచాహ ॥ తద్వర్షపురుషాభిత్వా దినా ॥౯॥ ॥ త్తే తధరాదిత్య- స్సంజ్ఞాః- నామానియ

పాఠశాలవలనం చేస ప్రవర్తన-భగవదాత్మకంసోమఖ్య, మాత్మ నంజీవవిశేషం-వేదనవే నో కైన -తన్నూ లస్య త్యాగ్య కైన-స్వస్వవర్ణోచితభర్తా-యజ్ఞ దైతారాధయన్తి ॥ ౧౦ ॥ ధృన్వ గోభిఃస్వకీరణైశ్చక్లవృత్తయోఃపక్షయోః పిత్తుదపేభ్యః,అపమన్దంశ్చపక్షేదపేభ్యః,పృష్ఠేపిత్తుభ్యశ్చ,నృం, విభజ- స్వగోభిఃస్వగ్నస్వగ్నశ్చవృత్తయోఃపక్షయోః కత్య భావేచితకాలేత్యా దీరాంస్వధాన్యా హాల్యకంపావిర్ధానమేవసాన్య దిభిభావః - యతేవ-పితృదీనా జన్య సాంకార్యే జాన్యస్య విభాగేన ప్రదానయతా - అతో - నో ఽస్మాకం, సర్వా సాంపదీ జానాం- రాజావ స్త్రీః, సోమఃఅమృత, మస్తునుభవగోష్ఠీ తియావత్ ॥ ౧౧ ॥ ఎవంశాల్యలోద్వీ షడపర్ణితః, అతై త ద్విష్టా నైకుకదీప్తి పమనువర్ణయతి ॥ ఎవమితి ॥ యథాశూర్య శ్శాల్య, ప్రధాకుకదీప్తి పి ఽపి, సురీంద్రాధ్య పాః ద్విగుణః, సమానైరత్యలక్షయోజనవిశాలేన, ఘృతోదధివా - చరివేష్టిత, స్వయమక్షణలక్షయోజనవిశాలః, య స్మిన్మూలేద్వీపేద్వీపస్యకుకదీప్తిపగ్య,వ్యవదేశకర,అపరోఽగ్నివ - ప్రకాశబహుళః, దేవభగవతౌబ్రహ్మణా,స్త్రి తః-స్వకేమేనాంస్యావయవానాంకోమలర్పణానాం-గోచిత్-౨శో-దశ-విరాజయతిరకాశయతి ॥ ౧౨ ॥ ధృతస్య కుకదీప్తిపగ్య-ధి-పతిః-హిరణ్య రేతానామ-ప్రియవ్రతగృహ్యతః - స్వీయంద్వీపం - సప్తభ్య-స్వపితృత్రైభ్య-వసాన్యదివన్ నామభ్యో-యధాభాగం-విభజ్య - స్వయం - తవ - ఆతివ్రత-తపసాయతోఽపూజిత్యర్థః - వర్ష నామృతప్రతృప్తి ॥ ౧౩ ॥ తేషాంస్వీత్యాదిని ॥ వసాన్యదీనామిత రేతరయోగవ్యవస్థి ॥ ౧౩ ॥ ధృతేషాంవర్ణయ-త-తద్విష్టానామనుసీమాగిరయః-

ధరవసుంధ రేవంధరసంజ్ఞాభగవన్తం వేదయంసోమమాత్మనంవేదయజ్ఞ దై ॥ ౧౦ ॥ శ్లో॥ గోభిఃపిత్తు దేవభ్యోవిభజతోశ్చక్ల వృత్తయోఃఅన్ధఃప్రజానాంసర్వాసారాజానసోమః॥ స్వీతి ॥ ౧౧ ॥ ౫॥ ఎవం సురోదాపుహస్తద్వీప్తిగుణసమానైరాపృతోఽమృతే దేవయథా శూర్యంకుకదీప్తిపాఃస్మిన్మూలే ప్రమృష్ణ దేవకృత ప్రద్వీపాఖ్యాకరోద్భవలక్షణపరస్వకేమ్య గోచిత్-౨శో-దశ-విరాజయతి ॥ ౧౨ ॥ తద్వీపపతిః ప్రైయవ్రతరేతానామహిరణ్య రేతానామస్వ-ద్వీపంసప్తభ్యస్వపితృభ్య-యధాభాగంవిభజ్య స్వయం తుతపతిత్యతవనుదానవృక్షరచినాభిగు వ్రసత్యవ్రతేషివనామదననామభ్యఃపుత్రేభ్యః ॥ ౧౩ ॥ తేషాంవ ర్ణయనుసీమాగిరయోవర్ణయన్తిభిజ్ఞాతాన్వప్రసప్తైః ॥ ౧౪ ॥ బ్రహ్మకృత్యృష్ణఃకపిల్యత్రహ్మణోదేవానాంకేషాం ద్వీపానాంప్రవిణిత్యసేతు లాః-రచకుల్యామధుకుల్యాశుతపిన్దామితివిద్వాదేవగర్భాభ్యుతపత్యతామన్త్ర మాతేమహానద్యో యాసాంసయోభికుకదీప్తి చాకనకుకలకోమిదాభియత్తకులకం - జ్ఞాభగవన్తంజాత వేదస్వీపావిణంకర్తృకాశేనయజ్ఞ దై ॥ ౧౫ ॥ శ్లో॥ పరస్యబ్రహ్మణసాన్వేజ్జాతవేదోఽసీమావర్ణవాట్ ॥ దే వానాంపురుషాణానాంయజ్ఞే నపురుషంయజేతి ॥ ౧౬ ॥ ౫॥ రథాబహిఃకౌర్మాద్వీప్తిపాఃద్విగుణసమానైరదధి మధ్యో దేవపరితేషక్లవృత్తయథాకుకదీప్తిపాఃస్మిన్మూలే ప్రమృష్ణ నామపర్వతరాజోద్వీపనామగిర్య

సప్త-తధానద్యశ్చనప్రైవ-బహుళః ॥ ౧౪ ॥ ధృతై లాన్వీర్ణితః॥వక్రభిత్వృచి॥సేతువై లాఃసీమావర్ణతాః-నదీరా హరచకుల్యాత్యాదిని ॥ నదీర్ణితస్త్వీ ॥ మహానద్యభిత్వపునర్నదీ రేవఃకీంషక తద్వీపస్థానాం-పురుషాణాంవతుర్ధావర్ణ విభా గంతేషామపాస్యంభగవదన్త్రాంజన్యంమన్త్రంచిహ్నా ॥ యసామితి ॥ యాసాంరచకుల్యాదికనదీనాం - పయోభిర్వ తై-ద్విమాతమలాః-కుకదీప్తిపః-ఓకఃస్థానం - యేషాంతే - కుకలకోవిదాదసంజ్ఞాః-జాతవేదనరూపీజాతవేదామేవజాతవే దనః,ప్రజ్ఞాదిత్యతన్వీర్ణితోఽసీ-సంజ్ఞాదేవ - రూపంకీరం-జాతవేదనరూపం-తదస్యా స్తీతితధా-తంభగవన్తం కర్తవై పుత్ర్యేనయజ్ఞ దైతారాధయన్తి ॥ ౧౫ ॥ ధృతేషాంజాతవేదః-త్యం - సాన్వే - పుగ్నల్యబ్రహ్మణో-ఽసితేదీయోఽసీ-తచ్చి రధాతోఽసీత్యర్థః - తధాహవ్యవా - దనిహవ్యంఇన్ద్రాగ్నిరాంభగవదాత్మకానాంభోగ్యం-యజ్ఞే-యంపాపాతి పాప్రయతి - ఇన్ద్రాగ్నిర్వస్త్రయ్యాంభగవన్తంప్రతితి - తధాహతోఽసీత్యర్థః - అతో-దేవానాం-పురుషగ్నరచమపురు షస్యానాంకీరచుతానాం, సతత్య, ఆకాన్యనాదేవతా, ఇతిశ్చతేరాత్ప్రవ్రతసమన్త్రగ్నిం కీరక మేవమం భూతానామిన్ద్రాగ్నిరాం - సంబద్ధి-నా-యజ్ఞేన - భగవదాత్మకేన్ద్రాగ్నిర్వారాధకభూతేనయజ్ఞేన - తవస్త్రరాత్మాన్తంపర మపురుషం-యజ్ఞతారాధయత్ప్రీతింజనయ - అగ్నేభ్యస్యమర్చితంపరిత్యేనెనయమెవ్యభ్యః ॥ ౧౬ ॥ ఎవంవర్ణయన్తా వ్రైకౌర్మాద్వీపమనువర్ణయతి ॥ తథేతి ॥ యథాకుకదీప్తిపాః-ఘృతో దేవస్వనమవిశాలేన-వేష్టితః, తధాకుకదీప్తిపాద్యహిః- కౌర్మాద్వీప్తిపాఃపిద్విగుణకుకదీప్తిపాద్విగుణః - పోషకలక్షయోజనవిశాలః - స్వసమానసపోషకలక్షయోజనవిశాలేన-భ

ధిమన్తోజనవతిరదధిల్లగమనోదకేనసముద్రైః - అనితక్షప్తస్త్వఃపరిపృతః - యస్మిన్ గ్రాహ్యస్త్వేషే - ద్విపస్యనామ, క్రాగ్నాభ్యుదయసంజ్ఞా, తస్మైర్వర్తకః - క్రాగ్నాభ్యుదయాపర్యంతశ్చేష్టః, ఆత్మైః || ౧౭ || శ్రీకృష్ణం పర్యవంశినిమ్మి || మోఽసా విలింగియోఽసాక్రాగ్నీగిరిః - పూర్వం - గుహస్యకార్తికేయస్య ప్రహరణాయుగేశోన్మధిరసితమూనఃకృష్ణాశ్చయన్యః తథాభూతః - పశ్య - ద్ధధిమన్తోజనానివ్యమానఃదధివన్తోజనలినః - శస్య - భృగవతావరుణేన, అభిగతః ఆభయచదా సేనాభిరక్షితః - నిరస్తభయ - బధావః || ౧౮ || శ్రీతస్మిన్మహిక్రాగ్నీద్విపైఃపైత్రీయద్రతాత్వజోన్మతస్పస్తోనామాధిపతిః - ప్రధావస్తాః - విభజ్య - తేషామత్రతల్లవామసు - సప్తమద్వైపు - శిఖాదాక దాయాదాక - సప్తపుత్రాన్వదాకా మధిపతి - స్మిత్యైవప్రతిష్ఠాస్య - స్వయం - పరమకల్మాశం నిరతిశయవశ్య శరూపం యశోయన్య - తస్మాత్తథాతస్యస్వాస్త్రరాత్తనోభగవతః - పాఠ్యేన చరిణ - శ్వరణారవిందం, జగామభక్త్యాప్రాప్తః || ౧౯ || శ్రీకృష్ణతస్యవస్తానామస్తాపాహః || ఆమోదభి || తేషాం, ఆమోదాదీనాం - యానివర్తాణి, ఆమోదాదీనితేషాం - గిరయఃమర్యాదాగిరయః - సప్తపుత్రా - సద్యోత్స - సప్తవాభిజ్ఞాతాః - అన్యైతతేతాశ్చ సన్తిభావః || ౨౦ || శ్రీగీరావః || శుక్ల ఇలిగిరీరావః || అమృతే || తాపేనింజకతద్వస్తానాం చతుర్థావర్తకభాగం భవియం భగవదుగ్రా పంమస్త్రం చాపా || యాసామితి || గూసామభయాశ్చ

ర్తకతైః || ౧౭ || మోఽసాగుహప్రహరణోన్మధిరసితమూనఃకృష్ణాశ్చయన్యః తథాభూతః - నిరస్తభయ - బధావః || ౧౮ || తస్మిన్మహిక్రాగ్నీద్విపైఃపైత్రీయద్రతాత్వజోన్మతస్పస్తోనామాధిపతిః - ప్రధావిభజ్య తేషామత్రతల్లవామసు - సప్రకాదానన్యై పానివెశ్య స్వయం భగవతః పరమకల్మాశయశశతత్వ భూతస్యహరేశ్వరణారవిందం నుపజగామ || ౧౯ || ఆమోదోమధువశా మేఘస్యన్యదామాముషిజ్యోలోహితాగ్నోవనస్పతితిభ్యుతప్పగ్నతా సేషాం వర్తగిరయన్యస్తపై వనద్యస్తాభిజ్ఞాతాః || ౨౦ || శుక్లోవర్తమానోభోజనడంబర్తనానన్యైసన్దనస్సవ్యతోభద్రభిలభయా, అమృతాభూ - ఆర్యకాశీర్థవతి - త్వప్రీయాపా - పవిత్రవతి - శుక్లేతి - యాసామమృతః పవిత్రమలముపయజ్ఞానాగురు - ముఖభద్రవలక - దేవసంజ్ఞావర్తపురూపాః || ౨౧ || దేవమయమపాంపూర్ణనాథానినాయజ్ఞైః || ౨౧ || పరిపర్యవస్తానామస్తాపాహః || ఆమోదభి || తేషాం, ఆమోదాదీనితేషాం - గిరయఃమర్యాదాగిరయః - సప్తపుత్రా - సద్యోత్స - సప్తవాభిజ్ఞాతాః - అన్యైతతేతాశ్చ సన్తిభావః || ౨౦ || శ్రీగీరావః || శుక్ల ఇలిగిరీరావః || అమృతే || తాపేనింజకతద్వస్తానాం చతుర్థావర్తకభాగం భవియం భగవదుగ్రా పంమస్త్రం చాపా || యాసామితి || గూసామభయాశ్చ

గం - నిర్మలంపవిత్ర - మమృతమృత - ఉపయజ్ఞానాస్మానామృతం కుర్వరాణా - గుర్యాదివర్తవర్తనామానఃపురుషాః - ఆమోదయం అచ్చరీరకం - దేవభగవస్తం, పూర్ణనా - పామజ్ఞ లినాజలజ్ఞ లినా, ఆరాధయతే అర్ధాగిరీంద్రానైతిభావః || ౨౧ || శ్రీహేలకః - యాయం, పురుషస్యభగవతో - విర్యాశ్చక్తిరాపా - తదవృధస్థిద్ధవిశేషణీయాతాస్తచ్చీరీరభూతా ఇతియావత్ - స్థభవ - తథా - చూర్ణవస్యభూరాదిలోకత్రయం - పునస్త్ర్యః - పవిత్రయస్త్ర్యః - శైత్యనుషణ్ణః, యతేవ, మతస్సప్రతాం, అమీమఘ్నిః - పాపహరాః - ఆత్మనోభవః - పరమాత్మనః ఉత్పన్నాః - తాః - యుష్మాన్ శస్యప్రతభిశ్చేషః - సతేస్తాన్ - పునస్త్ర్యభవత్యభ్యర్థః, ఆత్మనాభవమితిపారిత్యనాదేవసన్యప్రతాం - అమీమఘ్నిః - యుష్మాన్ - సప్రతాం - సతేస్తాన్ - భవంజన్త, పునస్త్ర్యభ్యర్థః || ౨౨ || శ్రీమతద్వస్తానైవశాకద్వివమనువర్తయతే || ౨౩ || మం, యథాక్రాగ్నీస్తదేత్యర్థః - దధిమన్తోజాత్పరస్తాభ్యుదయ - ఉపవేశితః - విన్య - శాకద్వివ - ద్వాత్రీంశ్ - ల్లక్షయోజనవిశాలః - సమానెనద్వాత్రీంశ్ లక్షయోజనవిశాలెన - తీర్థదధినా, పరికేష్టితః, యస్మిన్, శాకద్వివ, శాకాభ్యోమహీరుహః - స్వద్విపస్యనామో, నిర్వర్తకః - ఆత్మభిశేషః - తంపేనిమ్మి, యన్యశాకన్యవత్సన్య, వహనురభిగస్తం నిరతిశయమగస్తం, తం - కృష్ణం, శాకద్వివం - అనువానయతిసురభీకరోతి || ౨౩ || శ్రీతస్మాపిశాకద్వివస్యాభ్యధిపతిః, మేధాతిధిర్వామ, త్రియవతాత్వజువనోఽపి - పుత్రతుల్యనామానివర్తాదీవిభజ్య, తేషామద్వైవ్యై, త్తజాక, పురో

02X5

అసీదిత్యర్థః ॥ ౩౦ ॥ తత్పుష్కరద్వీపవర్షపురుషాః , బ్రహ్మరూపిణంచతుర్భుజీరకం - భగవన్తం, చక్రకృతాకర్షయోగవిశిష్టేన-కర్షణామనోవ్యాపారరూపేణభగవదుపాసనయోగిన , కర్షణవ్యోహిమనోవ్యాపారరూపిపాసనయోగైఃపివ రుద్రైః, ప్రకాశాదీనచాప్తైః శేష్యంప్రకాశత్వకర్షణ్యభ్యాసా, దితిసాత్రప్రయోగాత్ , ప్రకాశాదీనవజ్ఞాననర్థాదీన్యూపప - న్ను ర్తామూర్తా ప్రపంచవిశిష్టతాయాఽపిబ్రహ్మగుణర్వాప్తైః శేష్యంప్రతియతే, తద్దైత్యవృత్తస్సన్ముషిర్వాసుదేవఃప్రతిభాదేఽహంసునరభనంమూర్త్యశ్చే , త్యాదిబ్రహ్మస్వరూపభూతప్రకాశానందాదీవస్యతేహంవాసుదేవాదీనాం-సంరాధనాత్తకర్షణిభ్యాసానుపలభ్యతే - తవ్వచ్యాభ్యస్తనంరాధనానాంతేహంమూర్తామూర్తాదీనాపీశిష్టత్వవ్యవస్థవిశేషేణప్రతియతేఇతివదన్తః-తథా,,వాచికైఃపక్షిన్యగతాంమానసైరన్యజాతితాం॥కరీరజైఃకర్షణ్యోమైర్యాశిరావరతాంసర , ఇతిభగవతామనునా ౨ పిమానసైఃకర్షణ్యోమైరితిమనోవ్యాపారైకర్షణ్యైఃప్రయత్నకైఃఆకర్షణైకర్షణైపారలంకర్షణైకర్షణైబుద్ధిరానాయకర్షణాన్వస్వవర్ణ్యోచితకర్షణైత్యర్థః ॥ ౩౧ ॥ భద్రదేవగర్భాశ్రమాదిభద్రదేవ-ఉలషితో-జనః-యద్భక్తిః ణిపరస్య-లింగంరీరచూతం-యద్వా-బ్రహ్మచేః , తదేవ , లింగజ్ఞాపకం - యస్యో-భక్త్యగ్రహ్మలింగం-చెదావభోగ్యం - కర్షమయంజగత్సప్త్యైత్వకర్షప్రచరం-అపిక్షేప్తజ్ఞాత్వాభక్త్యగ్రహ్మచరమాత్మనోలింగంరీరంఅన్యమైతరాధయేత్-కథంఅస్త్యైతమిక్రియావిశేషణం - దేవమనుష్యాదికార్యవర్ణంప్రతిబ్రహ్మణస్ససప్తిరూపత్వాత్సార్యకారణయోరభేదాభ్యవసాయాదదైవతంయథాభవతితథా-అన్యమైదిత్యర్థః-యచ్చయర్కభూపంకెలవేదావభోగ్యంవృష్టిస్సప్త్యైత్వకర్షప్రచరం బ్రహ్మణిపరస్య కరీరచూతమదైవతంయథాతథార్థాయేదితియవత్, తద్దైకాస్తమిత్యపిక్రియావిశేషణం, ఏకాస్తవగృభివరితంయథాతథాలగ్నయేదితి, తస్మై భగవతేహరణ్య

వద్భగవతర్చ్యశీలః సై ॥ ౩౦ ॥ తద్వర్షపురుషాభగవన్తం బ్రహ్మరూపిణంచకర్షణకర్షణా ౨ రాధయన్తి ॥ ౩౧ ॥ ఇదం దోదావార సః॥యత్తత్పుష్కరద్వీపయంలింగంబ్రహ్మలింగంజనోఽర్చితఃభద్రదేవా నమదైవతంతస్మై భగవతేనభితి ॥ ౩౩ ॥ ఋషిరువాచ ॥ ౪ ॥ తతఃపరస్తాల్లోకాలోకనామూఽచలలోకాలోకయోరన్తరాశేవితథపక్షైః ॥ ౩౪ ॥ యావన్యానసోత్తరమేర్ష్యం ప్రసంగతావతిభూమిః-కాఞ్చన్యాదర్శతలంపమా-యన్యాంసిమాతః - పదార్థోనకథంచిత్యసంప్రత్యుపలభ్యతే-తస్మాత్సన్వసత్వచరిమాతా ౨ సీతీ ॥ ౩౫ ॥ లోకాలోకభితిసమాఖ్యా యదనెనావతేనలోకాలోకయోరన్తర్య ర్వివాద్యసంస్కారభితి

గర్భానుతేనమః ॥ ౩౩ ॥ ఎనశుద్ధోదధిపర్యస్తం ప్రదీపాత్త కంఠామణ్డలనుసవర్ణ్యార్థతతఃపరమవర్ణయే॥తతఃపరస్తాదిత్యాదీనా॥తతఃశుద్ధోదా-త్పరస్తాద్భూమిః-లోకాలోకాఖ్యాః-పర్యతః- అస్తీతిశేషఃతస్యలోకాలోకభితినామ్నినిమిత్తమాహ॥యతఃలోకాలోకయోః-అన్తరాశేవద్యృఢపక్షితః ॥ ౩౪ ॥ జ్ఞానసు,కోఽసావలోకః,యదన్తగాళస్తత్వమేతస్మిన్వామ్నినిమిత్తంతతఃపరస్తాదిత్య క్తం-తదేవకీయతా ౨ ప్రరథైత్యై షేషే-యాంతదన్తర్య ర్విసింఘామిమాహ॥ యఃపదితి॥మానసోత్తరమేర్ష్యం,న్తరామధ్య,యావతి,భూమి,రాస్తై , మేర్ష్యార్థాదారభ్యమానసోత్తరపర్యస్తంసార్ధంప్రలయోత్తరసార్ధకోటియోజనచరిమాతాభూమిరాస్తై , తావతిభూమిశుద్ధోదా-త్పరతో ౨ స్తీర్వర్గ-తతో ౨న్యామేకోనవత్వాదింశ్చల్ల్యోత్తరావృత్తకోటియోజనచరిమాతాంభూమిమాహ॥కాఞ్చసీతీ॥ కాఞ్చసీగన్ధగ్ధయా , ఆదర్శతలంపమాదర్శణోదరతుల్య,నిర్జనాభూమి,గోకాలోకశుద్ధోదధ్యోరన్తరాశేవ రత్యైత్వర్గః , తామేవశివస్థి॥యస్యామితి॥ యస్యాంలోకాలోకాన్తర్య ర్వియాం,సార్ధంప్రలయోత్తరసార్ధకోటియోజనాత్మికాయాశుద్ధోదాద్వాచ్యో యభూమేఃపరస్తాదిత్యమానాయామేకోనవత్వాదింశ్చల్ల్యోత్తరావృత్తకోటిపరిమాతాయాంభూమ్యాం, నివాతః,కశ్చిత్పదార్థః-పునర్నోలభ్యతే-దర్శణోదరతుల్యైవత్తస్యాభితిభూవ-సమాదర్శణోదరేనిమాతోమామిది స్తీపీతి,అథలోకాలోకాద్వాచ్యమాహ॥తస్మాదితి॥తస్మాత్లోకాలోకపర్యతా-ద్వహి-స్సర్వైస్సన్వైర్వైస్థిః - పరివృత్తారహితా,అసీత్ - భూమిరిత్యనువక్షః-అతో ౨లోకాభూమిరాన్తర్యైత్వర్గః॥౩౫॥జ్ఞానమేవమాచ్యోతస్యలోకాలోకసమాఖ్యాయాంనిమిత్తమిత్యహ॥ లోకేత్యాదీనాన్వపర్యస్తాయాః-న్తర్యామ్యలోకకల్పవాచ్యత్వవ్యభిధయోరన్తరాశేవ ర్విరాజేనెనపర్యతేనస్సన్విస్తాన్తరాశేవరేణ్యనధర్మైశ్చహేతువాన్వన్విత్లోకాలోకభితిసమాఖ్యావ్యవస్థాన్తస్యవస్థితసమాఖ్యోయంపర్యతోభవతిత్యర్థః-పర్యతం శివస్థి॥సభి॥సోలోకాలోకః-పూర్వాలోకప్రయమన్తరం ౨ ప్రగతయన్య,గన్ధిన్వయమేతత్వశ్చరెణచరితోవృత్తా

కారణవిహితభిత్త్యర్థః - గర్భస్థలోకత్రయమైనలాకాలోకయోర్వార్యాదామైనచైతన్యరణాదుమహలోవిహితభిత్త్యర్థః -
 ఎతదేవప్రపజ్ఞుః యః॥యస్మాదేతి॥సూర్యుడభృతినాం , భుజిపద్యన్తాచాంజ్యోతిర్గణానాంభ సమోమరీచయః-త్రీణో
 కాన్ పూరాదీక-అర్వాచీనానధస్తాన్ - ఆవితన్యానాన్మనాన్మన్త్రికాశయదో-యస్మాల్లోకాలోకపర్యతరూపాత్ప్రతిబ
 థా-త్రాచాచిదపి-పరాచీనాంపరతోవ్యాప్తాఃపర్యతాద్భూతాకాశమానాభవతుం-నోత్పహ-దైవశక్తునస్తి॥౩౬॥శ్లో
 తావ-దున్నహనమాన్నత్యం-తదనురా-అయామోవిసారకృ-యస్యసః-ద్రువాదభ్యున్నతత్వాత్గర్భస్థత్రిలోకీకత్వా
 చ్చులోకాలోకయోర్వార్యాదారూపభిత్త్యర్థః - పర్యతాద్భూతాన్మనాన్మనాన్మన్త్రికాశావాన్మ్ర్యక్త్యా - లోకత్రయోక - ప్రధ్యా
 న్లోకః-అలోకరహితో-అలోకభిజలలాకాలోకశబ్దయోఃపప్యత్తినిరుత్తమకంభవతి-తావదున్నహనాయామభిత్త్యక్త
 మాన్నత్యంకియద్యోజనపరిమితమభ్యుపేతాయాంతద్యక్తుంతస్యకృత్యుపహుమిజ్జలపరిమితకథామేషత్వాత్తావత్తప్తపరి
 మాణమాహ ॥ ఎతావానేతి॥లోకన్యకృత్యుపహుమిజ్జలపర్వ-విన్యాసఃసంస్థానం-మానాదిభి-రేతావానితపిష్యానత్రోగ్రిటి
 యోజనపరిమితభిత్త్యకపిభిర్భూమిజ్జలయాధాన్యనిర్ది-స్తినితఃసమ్యక్జ్ఞాతః॥౩౭॥పర్యతస్యోన్నత్యరెమితిమాహ॥స
 ిద్ధిః॥పిష్యానత్రోగ్రిటి-యోజనవిస్తృత్యధూగోశస్య - య - స్తురియోభాగస్సార్థద్వాదశకోటియోజనాత్తక-తత్పరిమి
 తోన్నత్యవాక్-తదనుగణాయామస్యేత్యర్థః-తస్యలోకాలోకగ్రిరెరుపరిష్టాత్ - చతస్పద్యాసానుసూర్యాదిభిషు-అ
 భిజగద్గురుణా-అత్యయోనినాబ్రహ్మణా-ఋషభాదిసంజ్ఞా-శ్వత్సరో-ద్విరదపతయఃగజశ్రేణాః-యనివేగితా-స్తేనక
 లలోకానాం-స్థితేహతవఃతేనుపేతవః,ఆసత్యే॥౩౮॥శ్లోతేహంద్విరదపతినాం-స్యాంశ్చధూతానామిద్రాగ్రిలోకపాలా

సలోకత్రయా-దైవరితత్వశ్చ రెణవిహితః - యస్మాత్సూర్యాదీనాంద్రువాపవర్గాణాంజ్యోతిర్గణానాంగ
 భస్మయోర్వార్చీనాపస్త్రీనలోకానావితన్యానానకదాచిత్తరాచీనాభవిమముత్పహ-వై ॥ ౩౬॥ తావ
 దున్నహనాయామః,ఎతావానేసలోకవిన్యాసోమానలక్షణసంస్థాభిస్తినితఃపిః ॥ ౩౭॥ సరుపభ్యానక
 త్రోగ్రిటిగణితస్యధూగోశస్యమరియభాగోయంలలోకాలోకావలః-తదుపరిష్టాచ్యతస్పద్యాసాన్నత్యయో
 నినా-అభిజగద్గురుణాధినివేగితాయేద్ది రదపత-ఋషుభాః భుమి-చూడావామనో-పరాజితభిజనకల
 లోకస్థితేహతవః ॥ ౩౮॥ తెహంద్విరదపతినాంపాలాగ్రినాంలలోకపాలానాంవిపరిమిత్యాసంభవంహ
 ణాయభగవాన్-పరమపురుషోమహావిభూతి-ర్వార్యా మ్యత్తనోవిమత్తదనత్వధర్మజ్ఞానమహావైరా

నాంచ-నానాపిదసామధ్యభివృద్ధయే-సకలలోకస్య ప్రయేవ-భగవాం-స్సస్త్రిన్వర్వతే-ఆ స్రభిత్వస్యయః-కధంధాతః-ప
 రచఃగర్వోన్మృష్ట-నిరతిశయకల్యాణగుణాశ్రయః-పురుషః-విభూతివ్యయధిపతిః-సర్వాస్తరాత్మా-ఆతస్యస్యస్య,య-
 ద్విశుద్ధం-సత్వం - త - ధారయచూఃశుద్ధవత్సవయకర్తవశ్యదివ్యమశ్శవిగ్రహంవిభాగిణిభిత్త్యర్థః-కధంధాతంశుద్ధ
 నభ్యం - ధర్మదయజ్ఞపలక్షణాదివర్ససాధనానియస్యత-ధర్మాదులలక్షణం-తత్సగర్వోన్మృష్టాశ్రమోచితః,జ్ఞానంరక్త
 తవిపిశాత్తయాధాత్మ్యజ్ఞానయోగః - వైరాగ్యమస్తరాగ్నిహ్యనిః-విశ్వరూపయఃఅష్టాసిద్ధయఃఅణిమా
 దయోయోగసిద్ధయః - విభిరుపలక్ష్యతే - కర్మయోగజ్ఞానయోగానగృహీతేనాణిమాద్యష్టైశ్వర్యసిద్ధిర్యత్రైలోపాననే
 నోపలక్ష్యమిత్యర్థః - స్వపార్షదశ్రేణైర్వద్యత్సనప్రభృతిః - పరిపతఃస్వకీర్తి-శ్రేణై - శ్రేకాగ్నిభిరాయుధై-యశో
 భికాః-దోహః-ఘజాఃదణ్డాకారా - శ్రై , రుపలక్షిత-స్సన్దికలాకాలోక-గిరివరై-సర్వత్ర-సకలజగతాం-స్వప్రయః,ఆ
 ప్రభిత్త్యర్థః ॥ కీయస్తంకాలమా-స్రభిత్త్యతాపి ॥ ఆకల్మషితి ॥ ఎవభగవా-నాత్తమా-యయా-వెరచితో-వివిధోలోక,స్త
 స్యయాతాగ్జీవనం - తస్యా - గోపిధా-యరక్షణాయచా,కల్ప-మనంధూతంవేషంలీలయాపాగ్రిత్ర-స్రభిత్త్యర్థః-ఎవంజ
 మ్భూస్త్విపాచీనాంపరిమాణకధనెనశుద్ధోదధిపర్యస్తస్య భూమిజ్జలస్య మోగ్రియాల్లస్య మధ్యాదారభృగ్భితశ్శుద్ధోదధిప
 ర్యస్త్రయజ్ఞగమనైపభ్యానశ్చత్వసాసాగ్రిధికత్రిపభ్యానశ్చల్ల టోత్తరకోటిద్యుయోజనాత్తకంపరిమాణమ-కంభవతి॥ తథా
 హోక్తువన్యతాపి , : కోటిద్యుయంత్రపభ్యానశ్చల్ల టోజితతతఃపరమ । పభ్యానశ్చత్వసాసాగ్రిణిస్త్రైపాస్ససాగరాగ్రిత
 తోహేమమయూధూమిర్దశకోటిగృహరాసనై । దేవానాంక్షీదనార్ధాయలోకాలోకస్తతఃపర , ఇతి,ఎవంశుద్ధోదధిగర్వా
 హ్యోయఃకాఞ్చనధూమిగర్భభూతాయఃపరిమాణమపియవన్దావసోత్తరమోగ్రిస్త్రైస్తరాతావతీధూమిత్వనెనసార్థ

న ప్రలయోత్తరసార్ధకోటియోజనాత్త కముక్తం - నుద్యస్తాదర్శనమామెరిశ్యకపరిమాణంనోక్తం , తథా౭పి కృత్సమభూ
 మణ్డలస్య పఞ్చో శతోఽఽటియోజనపరిమితత్వే కైస్త్రతన ప్రక్షిప్తవన ప్రసాగరాత్త కస్య పరిమాణో కైరలంకకస్యలకన
 మానపరిమాణస్యపత్రిమాణత్వాచ్చ , తతోసామమయూధూమిర్ద శశోఽబ్జ, ఇతివచనా ప్రరాసుగోధాచ్చపరి శేసాజ
 కోనవత్వాదింశల్లయోత్తరార్ధకోటియోజనాత్త కంపరిమాణంపెదితస్యం - సామభూమేర్ద శశోటియోజనపరిమితత్వ
 కధనంపూర్వోక్తసార్ధ న ప్రలయోత్తరసార్ధకోటియోజనసంఖ్య యాపూర్వోక్తభూమ్యానహకించియానమ స్తీత్యభిప్రా
 యైః శైలిద్రవ్యవ్యమః || ౩౯ || ఋషంలంకాలోకపర్యవ్రత్యలోకస్య మేగోరారభ్యసార్ధ ద్వాదశకోటియోజనపరిమాణ
 ముక్తం - అధాలోకపరిమాణమాహ || అథేతి - అధనమ హెరాజకౌతెన - లంకాలోకా నద్రవ్య రిన్ః పరిమాణకధనేనలో
 కాలోకా-ద్య, దృహీబాఽప్యాదశ, ప్రస్థాలోకస్య, పరిమాణమపి - వ్యాఖ్యాతం, అలోకో౭ పిలొకేనతుల్యపరిమాణః -
 సార్ధ ద్వాదశకోటియోజనపరిమాణభిత్తర్థః , అతేదముగ నువ్యం , పఞ్చో శతోఽటియోజనాత్త కభూమణ్డ లె, మెరు
 ర్దవ్యవ ద్రతే - తస్మాదారభ్యవతుర్ది త్వస్యణ్డభి త్రిపర్య ప్రస్తుజగమనెపఞ్చ వింశతీకోటియోజనానిభవన్తి - దక్షిణతో
 ౭ణ్డభి త్రిమారభ్యో త్తరభి త్రిపర్య ప్రస్తు జగమనేపఞ్చ శతోఽటియోజనానిభవన్తి , ఎవంపశ్యి మతలరభ్యభూగభి
 త్రిపర్య ప్రగమనేపి తిద్రవ్యస్యం , తత్తమరోరారభ్యణ్డభి త్రిపర్య ప్రేపఞ్చ వింశతీకోటియోజనాత్త కభూభాగమబ్బు
 ద్వీపభాగంపఞ్చో శతృ మాస్రయోజనాత్త కః - తతోలవణోదధ్యాదయ్యముద్రాః ప్లతైదయోద్వీపాశ్చయథోక్తయోజ
 నపరిమాణావన - ఎవంపఞ్చో శతృ మాసోర్దవ్య త్రిపఞ్చో శల్ల ట్తాధికకోటిద్యయయోజనపరిమితాన ప్రసాగరన ప్రక్షిపా
 త్రికాభూమిః - శుద్ధోదధేర్దవ్యభూమిసార్ధన ప్రలయోత్తరసార్ధకోటియోజనపరిమితా - తతోబాహ్యులదర్శనభూమి
 ర్దేశోనవత్వాదింశల్లయోత్తరార్ధకోటియోజనపరిమితా - సంకలన్య్య గణనాయాంసార్ధ ద్వాదశకోటియోజనానిభవ

న్యైశ్చ ర్ధ్యా ద్యక్ష మహాసిద్ధ్యంలబ్ధింవివక్ష్యేనాదిభిస్సపార్ధ వప్రవరైః పరివారితోనిజవరాయథో
 పహాభిత్తైర్దోర్జైస్సంధారయమాణ ప్రక్షిప్తిం చైనమద్రాత్స కలలోకస్య ప్రయత ప్రతకంపైవేవభగవా
 నాత్త మాయావిరచితవివిధలోకయాత్రాగోపిచాయ || ౩౯ || అధయో౭ నద్రవ్యసార్ధ౭తెనహ్యలోకపరిమా

ప్రితతోలోకాలోకాత్పరాఽలలోకభూమిసార్ధ ద్వాదశకోటియోజనపరిమితేతి || తత్రతనోకానాంసంచారభిత్తాహ ||
 తతఃపరస్తాదితి || తతోలోకాలోకాద్దహీః - పశుద్దాంయోగప్రభావసిద్ధాం - యోగిశ్వరాణామనగతింసంసారం - ఉదా
 హరన్తికధయన్తీత్యర్థః , వ ప్రుత స్వత్రశుద్ధోదధేఃపరస్తాతాఽఞ్చనభూమ్యతిరక్తాభూమిర్బు ప్రతీయతేవన - కింతుకా
 ఞ్చన్యావనభూమేర్దమూనసో త్రరమద్యస్థ భూపరిమాణంగమ్యతే - అతేవనహివై వ్య వేపురాణే, స్యాదుదాదకస్యర
 తోద్యత్యతేలోకసంస్థితిః || ద్వీగుణాకాఞ్చసింహమిన్సర్వజ సుమివర్జితే, తికాఞ్చనభూమిరేవోక్తాఅతేవనహి, తతఃకా
 ఞ్చనభూమి సుదశశోఽబ్జవరానసై, ఇతివచనా ప్రరమభ్యుపపన్నం || తత్తాయమర్దః || అధాలోకపరిమాణమాహ || అథ
 త్రి || అధనమ - యో౭ నద్రవ్యసార్ధలోకాలోకపర్యతా నద్రవ్య రిన్ః భూమణ్డలస్యపిస్తాః - కధితభిత్తేఃపి - ఎతేనల నద్రవ్య రి
 నః పరిమాణకథనేనాలోకస్యలోకాలోకపర్యతాద్వాభ్యవ ద్రిన్ః౭పి - పరిమాణం - వ్యాఖ్యాతంకధితప్రాయం - పఞ్చో
 శతోఽటియోజనపరిమితేభూమణ్డ తేలోకాలోకా నద్రవ్య రిన్ః పిస్తా రేకధితేలవణ్యములొకస్య పరిమాణమితీకధితప్రా
 యమేవేత్యర్థః || అతేదముగ నువ్యం || పఞ్చో శతోఽటియోజనపరిమితం భూమణ్డలం మేర్దోర్దలస్యమధ్యాదారభ్యభి
 తృశ్చతుర్థా౭ణ్డగోళపర్య న్దంవిభజనియం - ఎవంవిభక్తాశ్చ త్యాగోభాగాల్యములాలిపులొగభాగాఽప్రికోణాకారం
 యథామేగోరారభ్యలవణోదధివిభక్తాభాగాః - తత్తైర్కై కస్తి న్నా గమరోరారభ్యణ్డభి త్రిపర్య ప్రస్తుజగమనెపఞ్చ
 వింశతీకోటియోజనానిభవన్తి తేమామేవభాగానామాద్య ప్రభాగయోస్స మిరకణేనగణనాయాంసార్ధ ద్వా దశకోటియో
 జనానిభవన్తి - యథావమరోరారభ్యో లవణోదధిపర్య వైమనతుర్భూగమమేరోరారభ్య బుభుగమనెపఞ్చో శతృ మా
 స్రయోజనాని - సమీకారేగణనాయాంతుపఞ్చ వింశ తినమాస్రయోజనాని - ఎవంవిభేషవతుర్భూగాగ్మ్యేకై కస్తి న్నా
 గమరోర్దలాలారభ్య బుభుగమనెనశుద్ధోదధిపర్య ప్రోపఞ్చో శతృ మాసోర్ధికప్రిపఞ్చో శల్ల ట్తైర్దోటిద్యయయోజనా
 త్త కః - శుద్ధోదాదారభ్యలోకాలోకపర్య ప్రసార్ధన ప్రలయోత్తరసార్ధకోటియోజనపరిమితః - లంకాలోకా దారభ్యణ్డ
 భి త్రిపర్యలోకభాగం కోనవత్వాదింశల్లయోత్తరార్ధకోటియోజనపరిమితః , మిలిత్యాసార్ధద్వాదశకోటియోజనంవైకే

భాగోభవతి - చతుర్థాంభాగానాం మలనెనాద్ధా తైర్వక్ష్యతః తతః త్రైవిదియైః ప్రమృజగమ నైవశ్చాశతోఽపియో
 జనానిభవన్తి, ఎవంపాశ్చ త్యావర్త్యభి త్రిమూర్త్యుభూర్వభి త్రిపర్యస్తగమ నైవతపోఽస్యం, భాగానాం సమికారణగణనో
 యాంత్యస్య దేవపరిమాణంభవన్తి॥ అయమన్యవరోపి శేవః ॥ సార్థవాదభోజోఽన్యైర్వక్ష్యతే కైతేకస్య న్నా గయోఽయంశుద్ధో
 దధిచర్యః ప్రశ్నాశ్చ తత్సహసాధికీ త్రివక్ష్యతే శ్లక్ష్మీ త్రరకోటివ్యయయోజనపరిమితమైకోభాగ స్తస్మిన్మహిభాగమేరో
 య్మలారాధ్యుజుగమ నేనలవణోదధిచర్య త్రివక్ష్యతే పభాగః పశ్చాత్తత్సహస్రయోజనపరిమితః - తతోలవణోద
 ధిభాగోపియుజుగమ నేనలవణయోజనపరిమితః - తతః శ్లక్ష్మీవ్యయయోజనాత్త కః తతః తథ్యేననమదోఽపి ద్విలక్ష
 యోజనాత్త కః - ఎవంతతశ్శల్కల లాదయోవ్య పాస్సురో దాదయస్య సముద్రాకృతుర్మూర్తిరూపమయోక్తం ప్రపమాణావవ
 వెతవత్సాః ఎవంశుద్ధోదధిచర్య న్దంసంకలయ్యగణనయాం పశ్చాత్తత్సహస్రధికీ త్రివక్ష్యతే శ్లక్ష్మీ త్రరకోటివ్యయయో
 జనాత్తికోక్తస్యాఖ్యానంపన్నాభవతి॥ తతః కాష్ఠానీఘామిస్సార్ధం శ్లక్ష్మీ త్రరసార్థకోటియోజనపరిమితా, ద్విగుణా
 కాష్ఠానీఘామి, రితితుపిష్ఠపురాణవచనం-పూర్వోక్తశుద్ధోదధిచర్య న్దయాభూమ్యానహమితితాంతీమణ్ణవతిలక్ష్యమ్య
 నద్విగుణైశ్చైతతాత్పర్యకం, దశకోటిః, ఇతివచనా ప్రరంతులోకాలోకా దారభ్యుభునన్దోకాలోకపర్య ప్రమృజగమ నే
 చతుర్థశ్లక్ష్మీ త్రరదశకోటియోజనపరిమితాభూమిర్నవతీత్యై తదభిప్రాయకం ॥ ద్విగుణత్యదశకోటిత్యుక్తధనంస్యానాధి
 కభాగావనాద్యత్యైత్యోనవిరోధభితి ॥ తతోలోకాలోకాచల- స్థోఽస్తకారభూమి - స్సావపారిశేష్యుదవశ్యమీటి
 యోజనపరిమితా-ఎవం చమరోరారభ్యుపభ్యు వింశతీకోటియోజనానిభవన్తి శ్రీతీర్థప్రవక్తమ్ ॥ ౪౦ ॥ ॥ ఎవంమేయమభ్యు
 ప్రమవధీకృత్యభూమణ్ణలస్య పరిమాణమన్దం-అభిప్రవక్తవ్యం కీయత్స రిమాణం - కంవావవధీకృత్యపరిమాతవ్యమిత్యపి
 యోమావా-అద్విమధ్యగతభితి॥ అద్విమధ్యగతః అద్విమధ్యగతః స్సూర్యః, యథా, భూమణ్ణలస్య మధ్యమేయః స్థితభితిర్ధిక-

ణంపవ్యాఖ్యాతం, యద్వహ్నోకాలోకాచలాత్త తః పరస్తాద్యోగశ్చ రగతింవిశద్ధామదాహరన్తి॥ ౪౦॥ శ్లో॥
 అద్విమధ్యగతస్సూర్యోద్యావాభూమ్యా ర్యద ప్రరమ్ । సూర్యాజ్ఞగోయోర్వ్యైకోటిస్సూర్యపభ్యువింశతీ
 ణి ॥ ౪౧ ॥ మృతైర్జ్వలవత్సన్యతోమార్దవ్యతైః హిరణ్యగర్భభితియద్ధిరన్యోజ్జనమద్భవః ॥ ౪౨ ॥
 సూర్యోణమీవిభజ్యైదైశ్శిఖండ్యైర్వహ్నిదాన్యైర్దావపరకరసౌకాంసినవస్యతః ॥ ౪౩ ॥ దేవతీర్థ
 త్ప్రమమృతాంసరీస్సప్తగపీరుధామ్ । సర్వజీవనికాయానాం సూర్య ఆత్మభ్యగీత్యుతః ॥ ౪౪ ॥ * * * * *
 * * * * * ఇతి శ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, పంచమసర్గః, వింశోఽధ్యాయః * * * * *
 శ్రీమతశ్చవాచ ॥ ఏతానానైవ భూవలయస్య సన్నివేశః - ప్రమాణలక్షణతోవ్యాఖ్యాతః-ఎతేనహిదావీమణ్ణ

కింతస్య ద్యం-యత్రస్థితస్సూర్యః, ప్రత్యోహమ్ ॥ ద్యావాభూమ్యా ర్యద ప్రరమ్ ॥ ద్యావాభూమ్యా ర్యదాధికః పాలయో
 ర్యద ప్రరం మధ్యస్థానమిత్యర్థః-అనెనసూర్యమవధీకృత్యాజ్ఞస్య పరిమాణంకార్య మిత్యుక్తంభవతి, సూర్యాజ్ఞగోయో
 స్సూర్యాజ్ఞభిత్తోర్వ్యైర్వ్య, పశ్చాద్వింశతీకోటిస్సూర్యోత్తర్వః-సూర్యమవధీకృత్యాజ్ఞభి త్రిపర్యస్తమూర్త్యవధదస్తాత్మ
 ర్భవతశ్చ పభ్యు వింశతీకోటియోజనానిభవన్తి తీర్థర్థః ॥ ౪౦ ॥ ॥ అద్విమధ్యగతః అద్విమధ్యగతః స్సూర్యః, యథా, భూమణ్ణలస్య మధ్యమేయః స్థితభితిర్ధిక-
 మా ర్దవ్యహిరణ్యగర్భాదినామవ త్ప్రమమృతాహమ్ ॥ మృతైర్జ్వలవత్సన్యతోమార్దవ్యతైః హిరణ్యగర్భభితియద్ధిరన్యోజ్జనమద్భవః ॥ ౪౨ ॥
 సూర్యోణమీవిభజ్యైదైశ్శిఖండ్యైర్వహ్నిదాన్యైర్దావపరకరసౌకాంసినవస్యతః ॥ ౪౩ ॥ దేవతీర్థ
 త్ప్రమమృతాంసరీస్సప్తగపీరుధామ్ । సర్వజీవనికాయానాం సూర్య ఆత్మభ్యగీత్యుతః ॥ ౪౪ ॥ * * * * *
 * * * * * ఇతి శ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, పంచమసర్గః, వింశోఽధ్యాయః * * * * *
 శ్రీమతశ్చవాచ ॥ ఏతానానైవ భూవలయస్య సన్నివేశః - ప్రమాణలక్షణతోవ్యాఖ్యాతః-ఎతేనహిదావీమణ్ణ

త్యున్నత్యమాణస్యోక్తసామెత్తమ్యదుక్రమనువదతి || ఎతావానెవేతి ధూమణ్డలస్య-సన్నివేశస్సంస్థానం ప్రమాణాదిభి,
 రేతావానెవపక్ష్యతతో- టియోజనపరియతవన-వ్యాఖ్యాతః - ఎవకా రెణోక్తాధికపరిమాణవాగ్ధ్యత్రీ-వత్త్యమాణమవ
 తారయతి||ఎతేన||ఎతేనధూమణ్డలపరిమాణేన - దిహోమణ్డలస్యాపి-మానంపరిమాణం-తద్విదగిహోమణ్డలమానవిదగి-ఉ
 పదిత స్త్రీధూమణ్డలెనతుల్యపరిమాణమేవదిహోమణ్డలమపి-ఇత్యోక్తతో-టియోజనపరియతమత్యై వోపదిత స్త్రీత్యర్థః - కర్మ
 న్యస్యపరిమాణకర్మనాన్యస్యాత్ పిపరిమాణంజ్ఞాతుంశి క్యమత్యై టెయోయంపుష్టా ప్రమాహ || యధాద్వి దళయోర్నిష్ఠా
 వాదీరామిత-నిష్ఠావోగోధూమాదిధాన్యానిమాన్వయతుంశిద్విధిద్విత్వోద్విదళాత్ క్తకపామాణమిశేషః-వాప్యధవశ్వయ
 విశిష్టోధాన్యమిశేషోహ-నిష్ఠాయతెశూర్వాదిభిరితినిష్ఠావః, ఎవభ్యోఃపూర్వో, రితిభుజో, నిష్ఠావప్రభృతినాం ద్వయో
 ర్దళయోర్వా ద్యైలభసితస్యదళస్యపరిమాణేకరేణెకరితనదళమపిత త్త్యులపరిమాణమితికరితంభవతి, తథేత్యర్థః-అస్తు
 వోమణ్డలమపిభూహోమణ్డలెనతుల్యపరిమాణం - కింతద్భూమణ్డలద్యమణ్డలయోర్వా ద్యం - యత్రస్థితంసూర్యమవధీకృత్యస
 రిచ్ఛేదగకార్యత్యక్త్య క్తం-తత్యాహ||తయోరితి || తయోర్భూమణ్డలమణ్డలయోర స్తరేణమత్యై-అ ప్రదిశంల ప్రదిశోలక
 నుపదిత స్త్రీత్యనువక్ష్యే-కధంభూతం-తదభయసన్నితం - తాభ్యాంధూమణ్డలద్యమణ్డలవాభ్యాం-ఉభయతఃఅధఃక్షిప్తం
 చ-సన్నితంసంలగ్నం-సందమ్యమత్యర్థః మస్త్య స్త్రీక్షన్య-మధ్యగతమధ్యస్థితో-భగవాన్ - తపతాంపతితాపంకుర్వతామ
 గ్నాగ్నినాంమత్య-పతిః శేష్ః-తపనస్సూర్యః-అతపేన-త్రిలోకీంభూర్భువస్సువరాత్రి కాం - ప్రతపతితత్తనస్సస్య
 భాసాత్రిలోకీ-మవభాసయతి-ప్రకాశయతిచ || ౧ || ఋక్తిమయంసూర్యంఎకత్రస్థితమవత్రిలోకీంప్రతపత్యవధాసయతిచ-
 ఉతాటమైవ - యద్యుటమైవతర్హి సదైకరూపేణాలటతకదాచిత్త్వ-యాకదాచిచ్ఛదైకదాచిత్తమం - కింవోర్ధ్వమి
 వాటతి-ఉతాధః-అహోనిష్ఠిదుభయతః-కేమస్థానెవ్యటతి -కధంవాతదగతికతోభవత్యహారాత్రపరిమాణవిభాగ-ఇత్యై

లమానంత్పద్విదఉపదిత స్త్రీ - యధాద్విదళయోర్నిష్ఠావాదీనాంతద స్తరేణా ప్రదిశంతమభయసంధితయం
 స్తస్యగతోభగవాం ప్రపతాంపతి ప్రవనతపేన త్రిలోకీం ప్రతపత్యవభాసయత్యైత్తభాసా|| ౧ || సప
 ష ఉదగయనదత్తిణాయనశ్చేమవతనంజ్ఞాభిరాగోహణావరోహణాభ్యాం మనః ప్రిప్రసమానాభిర్ తిభి
 రాగోహణావరోహణసమవ స్థానెమయధాసవనమభివద్యమానోమకరాదిమరాశిష్య హారాత్తాి జిదీ
 ధ్వ మౌ స్య సమానానిపిద తై || ౨ || యదామెతులయోర్వర్వ తేతదా౨ హారాత్తాి జినమానిభవ

ద్యై టెయోమాహ||సపషణ్డి|| సపషటి ప్రదిక్షమధ్యగతస్సూర్యః-ఉదగయరాదిసంజ్ఞాభి-ర్వాన్యాదిగతిభిః, అరోహణా
 దిష్టానైవ-యధాకాలమారోహణాదికమభివద్యమానః, మకరాదిరాశిభవ ప్రమానః, అహని-రాత్రీశ్చ-హస్తీద్విధ్ధు స
 మానాని-విధ్ధైకురు తె, త్ర్యోణీతిమణ్డలతతంకావయోర స్తరంద్వయోః | అరోహణావరోహణాభ్యాం భావోరజ్ఞేనయాగ
 తి, || రితిశ్రీవైష్ణవపురాణోక్తశ్చిత్త్యా౨ శేషగ్రహగ్నతారాశ్రియైల స్తర్క ధ్య బహ్యస్య లయతయాకారేత్యోగితితమణ్డ
 లాకార రేఖామయైలర్వా క్షిప్రగ-దత్తిణావ ద్రుణ్డలిభూతనర్వ కారేభగవదాత్మకేతి సమారాజ్యై కాలబక్తై, ౨
 ధ్విత్త్యా గోహణావరోహణసమవస్థానెవ్వ స్తస్య లయబాహ్య వలయమధ్య వలయేభూదగయరాదిసం జ్ఞాభిర్వాన్యా
 దిగతిభిః - యధాసవమిష్య రాదిష్టంకాల - మనః త్రీమ్య, భివద్య మానఃపాి ప్రస్థ ౯ - మకరాదిమణిం శు మార
 న్మమకరాద్యాకారరేఖామయమణ్డలేషు - నక్షత్యాభిమఖతయా - చర , స్పహరాదీని , హస్తీస్వాని, ద్విష్టాజినమానాని
 చ , కురు తె || తత్రబహిర్య లయద స్తస్య లయగమనమారోహణం , తరేవోదగయనం - అరోహేచరగతిః , భూ
 ర్గ్రన్యరాశీకృతభూయస్త్వాత్-అ ప్రద్యలయాద్వ హేర్వలయగమనమవరోహణం, తరేవదత్తిణాయనం, అవరోహేచరత్రుత
 గతి-మార్గ స్యరాశీకృతాన్వియస్త్వాత్ - సమవస్థానశబ్ద నిర్దిష్టమభ్యవవలయగమనంసమవస్థీ ణి - తరేవవై భవతం-
 తత్రసమగతి-మార్గ స్యరాశీకృతసామ్యుత్ - అరోహణాదికంబ్రహ్మణెవరథయుగాతకోటిసంబద్ధ వాయుపాశశద్వయస్యా
 కర్ణ ణప్రసారసమగ్రహాణై ర్భవతి || తథాహోక్తం , అకృష్యేతేమధాపేయోతాస్యివెణసపదిత్యై తా-తథా౨ భ్య ప్రర
 తస్సూర్యోభ్రమతేమణ్డలానితు || ధురేవేణమచ్యమానెపునారన్వియగెనతు| తద్వై వభాహ్యతస్సూర్యోభ్రమతేమణ్డలా
 నిశై, || ౩ || అరోహణైచిరగత్యై నదినవృత్తి రాలిష్ట్యాసృశ్చభవతి - అవరోహే ప్రుతగతేవత్సం-హస్తీసోరాత్రీపద్ధిస్స-
 సమవస్థితౌఅహారాత్రస్యసామ్యుతిశేదః || ౨ || ఋషిదేవప్రతిపిపాదయమస్థానతా-సురాశుచరన్నహారా
 త్రస్యసామ్యుతిస్యంపిద త్ర్యత్యై టెయోమాహ || యదావృషభాదిష్టితి || వృషభలదిర్వాసం - తాను-వృషభమిధున

కర్మకటనింహకన్యాసురాశిషుపఞ్చసు - యదాచరతి - తదా - అహస్యేనవర్త - ప్రైసతురాత్రయభివృద్ధిః, యద్యపిష్యవ
భామిషునయో రివాహంత్యుద్ధిః - కింఽకాదిమహాగః - తదాపిరాత్ర్యపేక్షయాఅధికత్యాద్యుత్త - వృత్త్యు కం॥హృద
తేచేతి॥ హాసిమాసి-రాత్రివ్యై, కై కాఘటికా, హృదనతి, అహస్య, ఎకై కాఘటికా-వర్త తెచిత్త్యంః * ॥ 3 ॥ యదావ
స్మికధనుర్తకరమృమీనరాశిషుపఞ్చసు- వర్తతేచరతి, తదాఽహారాత్రాణివివర్తయాణి - రాత్రయోవర్త - ప్రై-అహాని
హృదనస్తీవృద్ధిః॥ ఘృవృవర్తినాపేక్షయాఽత్రహానిహాద్యః॥ అత్రాప్యైకై కాఘటికారాత్రిమవర్త తెఅహస్యహృదనతి
త్యవక్తవ్యం-ఇదంచభూమివృద్ధ్యై క్తం, చృద్ధి హానియోఃప్రతిమానంవై వమ్యుత * ॥ ౩ ॥ యదావతాత్వికంవృద్ధిహా
నికాలమాహ॥ యావదితి॥ దక్షిణాయనవర్త ప్రచహనివర్త ప్రై, రాత్రయోహృదనస్తీ, తతః, ఉత్తరాయణవర్త ప్రవృత్తహా
ని, హృదనస్తీ, రాత్రయోవర్తవృత్త్యంః, ఎతదేవప్రపశ్యేతంశ్రీవైష్ణవేభక్తురాణి, అయనస్యోత్తరస్యాదమకరంయాతి
భాసురః॥ తతఃకున్యం చమీనంచరాశిరాశ్య నరంద్యిజ ॥ త్రివ్యైతేవ్యవధు కైచతతోవై సవతీంగతిమ్॥ యాతినవి
తాకుర్వన్నహారాత్రతతస్యమమ్॥ తతోరాత్రితీయంయాతినవర్త తెఽనుదినందినమ్॥ తతస్యమిషునస్య ప్రైవరాంకా
స్థామచాగతః॥ రాశింకర్మకటంపాప్యకురుతేదక్షిణాయనమ్॥ కలాలవక్తవర్తనోయదాశిఘ్నంప్రవర్తతే॥ తివేగిత
యాకాలంవాయవేగతిశ్చరన్॥ తస్మాత్ప్రకృష్టాం ఘామితుకాలేనాభేనకచ్చతి॥ సూర్యోద్వాదభివృద్ధిః, స్మృత్యై
హూర్తైర్వక్షిణాయనమ్॥ త్రయోదశార్ధమృక్షామపమీయచరతేక్షిణ్యి॥ ముహూర్తస్థావద్యతాణి క్రమస్థావరైః *
శ్చరన్॥ కలాలవక్తవర్తనోద్వాదామన్దంప్రసర్వతి॥ తథోదగయనసూర్యస్సర్వతేజసన్ వికమః॥ తస్మాద్వైకకాలేన
ఘామిమల్బంతుగచ్చతి॥ అష్టాదశమమూర్తంయఃఉత్తరాయణపచ్చిమమ్॥ అహారాభవతతత్రాపిచరతేజసన్ వికమః॥

ని॥ 3 ॥ యదావృషభాదిషుపఞ్చసురాశిషుచరతితదాఽహస్యేనవర్త ప్రైహృదనతిహాసిమాసైత్రైకై కా
ఘటికారాత్రిమ యదావృస్మికాదిషుపఞ్చసువర్తతేతదాఽహారాత్రాణివివర్తయాణిభవన్తి ॥ ౪ ॥ యా
వర్తతేక్షిణాయనమహానివర్త ప్రైయావదుదగయనంరాత్రయః॥ ఎవంనవకోటయవకఞ్చన్తల్లతాణిచయో
జనానాంమానసోత్తరగిరింపరివర్తమానస్యోపదిశన్తి ॥ ౫ ॥ తస్మిన్వైష్ణింభురింభూర్వస్త్యైర్వోదైవ
ధాన్యం చామదక్షిణతోయామ్యం సంయమనీంనామ - పశ్యన్ ద్వా రుణింసన్యాదనీంనామోత్తరతస్మాన్
మ్యం విభావనీంనామ ॥ ౬ ॥ తాసూదయచధ్యా హన్తి ప్రయయిశీధానీతిభూతానాంప్రవృత్తినివృత్తి

త్రైమోదార్ధమవృత్తైర్ముక్షాణాంచరతేక్షరః॥ ముహూర్తస్థావద్యతాణిరాత్రాద్వాదభిశ్చరన్॥ అతోమన్దతరంనా
భ్యాం-వక్త్రం ప్రాచిన్తైర్నుధా॥ కలాలవక్తనాభిస్తునుధాతేత్రైవవర్తతే॥ ప్రవస్తధామైత్రైయతేత్రైవపరివర్త
తే॥ ఉదయోక్త్యావ మూర్త్యైభ్రమతేష్వణ లాగితమ్॥ దివానక్తంచసూర్యస్యవనాశిఘ్నంవై గతిః॥ ఎకప్రమాణమైవ
మగ్గం యాతినివాకరః॥ అహూర్తేనామోద్వై నసస్తారాశియోవ్యజ ॥ వదేవరాశీస్యంశ్రైరాత్రానన్యాంశ్చవద్ధి
వా రాశిసమజనితాదీర్హృదనస్తీవృద్ధి తాతతః॥ తథానిశాయంరాశిరాంకమాణైర్వర్తనముత్తరైర్వైష్ణవైర్వహృ
స్వత్వంతదాగ్నై వజాయతే॥ ఉత్తరప్రకృష్టమేతిఘ్నానిచుద్దాగతిర్నివా॥ దక్షిణేష్వయనైవవిపరీతావివస్వతః, ఇతి,
యదామీషుతుచయోగ్యర్తతేతదాఽహారాత్రాణిహానిభవన్తిత్య నేనోత్తరాయణేమీషమాసేనావ్యవహారాత్ర
స్య, దక్షిణాయనెతులామాసేనావ్యవహార్యక్తం॥ తదేవవైష్ణవేభక్త్యై క్తం, ఉతులామీషగతేభావానవంరాత్రిదినంతతః, ది
టి, ఎవంసూర్యస్యవద్దాదిగతిభిరహారాత్రపరిమాణవిభాగఉక్తః - అధాఽహారాత్రవిభాగతత్ప్రమాణవిభాగాద్య
ర్థం-మానసోత్తరమేరుంపరిభ్రమతాసూర్యేణతేయోజనానిపరిభ్రాన్తానిభవన్తిత్యపేక్షయామాహ॥ ఎవమితి॥ ఎవం
మదాదిగతిభిర్వానసోత్తరగిరింపరివర్తమానస్యమానసోత్తరమేరుంపరివర్తమానస్య, యోజనానాంలేనపరిభ్రాన్త్యమా
ణానాంయోజనానాం నవకోటయ, ఎకఞ్చన్తల్లతాణిచిత్తుపదిశన్తిత్యంః * ॥ ౫ ॥ యదాహోదయా ప్రయయాదిగర్వరూ
పంవివత్తు ప్రయబోధ్వాతంప్రపచ్చయతి॥ తస్మిన్వైష్ణవిదా॥ విభావనీంనామత్య ప్రైవత్స్యన్తనసోత్తర-మోగింభూర్వ
తేవిష్ణిం దేవధాన్యాభ్యాంభురి-ముపదిశన్తిత్యమజ్ఞః, ఎవముత్తరత్రాపియోజ్యమితి॥ ౬ ॥ యదాహోదయాదికమాహ॥
తాస్యైత్యదివా॥ తానుదయధాన్యాదిషుచతస్సుచుభిష, మేరో, శ్చేతుర్దిశం, కాలవిశేషై రేవసూతానాంధూమన్తుల

[illegible]

సమిత్తాని-సమయవికేషమహిమోత్పత్తి కంఠతత్వేనాంబవమధ్యగతవినదావిదధానతీత్య ప్రవతిన
 వ్యేనావలంబనదక్షితైకకరోతి || ౭ || యతోఽపితత్వమీనమానసూత్రసిపాతేనమైవతి, యత్రక్షణవన
 న్యున్యేనాభితవతితస్య హ్యేవమనసూత్రసిపాతేప్రస్యానయతి, తత్రతతంసంసత్వ నితైతవమవవ్యే
 రన్యే || ౧౪ || యదా-హ్యేన్యాగ్నిపుర్యాః ప్రచలితవజ్రదశభిన్యటికాభిర్యామ్యంసపాదకోటివయంయోజ
 నానాంసార్ధద్యవశలతాఽహిసాధికానిహోవయతి-ఎవంతతోవారుణీంసామ్యమైన్యేన్యంవచసత్ || ౧౫ || తథా
 ౭-స్యేభ్యగహసన్సమాదయానతత్త్వేన్యసూజ్యోగితత్వత్రవమధ్యగ్న నిసమానాభిసమైవవ ని || ౧౦ || ఎవం

త్రేపన్ద్యాదిభృతృణదణ్డయంపాప్రీప్రీతి - దృష్టేభవతీతియవత్ - తస్యణ్డయస్థానస్య - సమానసూత్రసాతెయ
 త్యం-నిష్లాదణి ప్రవేతి - అదన్యంపాప్రీప్రీతిత్యర్థః - యత్రహియామ్యైకాపుర-సన్యన్తే నాభితపతిస్యేదగ్ధ మేనాభి
 తపతిమధ్యహస్తాద్ధి తోభవతీతియవత్-ఎవభగవాన్సన్యర్థః ॥ తస్య - సమానసూత్రసాతెయసూనిధి-దె-సో-మ్య
 దాపురే, స్థితప్రసాన్యయతి-యామ్యదిక్ష్వితానావర్త రాతంకరోతిత్యర్థః - యేయామ్యదిగ్ధి తా-అ-స్తంకతంసూన్య
 మనువశ్యేరన్, తేతత్రగతంపామ్యదిగ్ధ తం-నవశ్య స్త్రి-ఎవయామ్యైవపురిభూదయాదియమోద్రప్యవ్యః ॥ ౮ ॥ ఋప
 వముదయాదిదేశేనియమక్షతః - అ-త్రైన్ద్యాదిభృత్యాయామ్యదిభృతింప్రతికియతాకాతనకతియోజనానిగచ్ఛతీత్యపేక్షా
 యామాహ॥యదె॥యదా-విన్యాయోపుర్యాః - ప్రళలితిపేక్షా-ప్రీభవతి - తదావచ్ఛఘటికాత్త కేనకాతన-యోజనా
 నాం-సార్థ ద్వాదశలక్షణేనాధికానివచ్ఛింకేతినహసానిధికాని-సపదశోటిధ్యయంవచ్ఛింకేతలక్షణే-కోటిధ్యయం
 చ-అతిక్షమ్యతిశేషః॥యామ్యంపురీ-మ-యతి, ఎవం-తతో-యామ్యయాః ప్రళలితి-ఎవముక్తకాతనోక్తయోజనానివా
 రుణేంకీంగచ్ఛపివము త్రతాగ్నియోజ్యమ ॥ ౯ ॥ ఋఎవంసూర్యసోదయా ప్రమయాదిస్వయాంఠతదైవనియమం
 కాలపరిమాణంయోజనపరిమాణంచాధిధాయాధసోమాదీనాంగ్రహణౌషధ్యవయోదికమాహ ॥ తదతి ॥ జ్యోతిత్ప్రకణ
 తారాగణేనసహ-వర్తమానాలస్య, సోమాదయోగ్రహఃఅపి, నక్షత్రైఃలిలస్సన్యాదిభిన్యహ-తధాసూర్యవద్విన్యాదిభి
 రీమ-గగనంప్రత్య, సూర్యచ్చ నిడగ్ధచ్చ నిడగ్ధయంపాప్రప్తవ స్త్రి, అభినిష్టావ స్త్రి అ-స్తంసాప్రప్తవ స్త్రిత్యర్థః , యద్యదేవ సుత
 సూర్యస్యాపి నక్షత్రైఃస్వినైవాదయా ప్రమయా - తధా-ఎవతత్సహిత్యా దర్శనాతోమాదీనామేవతత్సహిత్యసం
 క్రమ ॥౧౦ ॥ ఋవచ్ఛదశఘటికాభిన్యపాదశోటిధ్యయంసాధికానిసార్థ ద్వాదశలక్షణేనయోజనానిగచ్ఛతీత్యుక్తం, త
 త్రైక్వేనముచౌ-దైవకతియోజనానిగచ్ఛతీత్యపేక్షాయామాహ ॥ ఎవవతి ॥ త్రయీమయభిత్తపానసార్థ ముక్తం-పెద

సూర్యోపాస్యస్సారోరధః - ఎకవముహూర్తేన, అష్టశతాధికచతుష్త్రింశల్లక్షమౌజనాన్ - చరస్సమదేధాన్యాది
 సు-పరిభ్రమతే కోఽసౌపాసారోరధస్తత్రాహ || యస్యైతి || యస్యసారంగ్యరద్య, ఎకం-చక్రం-సంవత్సరాత్కంసమామ
 న స్థితపాన తె-చక్రంవిశిష్టైః - వ్యవశారం, వ్యావశేమాసాలాయస్య-షడ్వత్సరేనమయోయస్య-త్రిణిచాతుర్వ్యాస్య
 నివాళయోయస్య - ఇవచపుష్పాననార్థమేవైతం - మాసార్థ్య రాదియౌజనంవత్సరరూపేనోపాస్యమానమిత్త్య
 ం || ౧౦ || ఋసారోరధఃపరివ ద్రతభిత్త్యైతం - సఃసారవలంబ్యవనప్రమతిత్యత్రరథంవిశిష్టమ్ || యస్యైతి || అక్షశబ్దోత్త-ఉ
 పసారాత్తద్వైయంధువ ద్రతే - ఎవంస్థితయోఽభిత్త్యత్రాపి-యస్యరధస్యాయో-మేగోర్ధ్వైః - కృతమూలంబాయ
 నాబద్ధమూలః - యస్మిరధోమానసో తరై - కృతేతరభాగఃమానసో తరగిరాలయోగోఽరి-వాయుబద్ధ భూమా-కృతేతర
 భాగః-వాయునానిబద్ధ తరభాగః - అన్యధానియతార్థ మాతోర్ధ్వాయత్వాన్వానసో తరగిరై రోశ్చతురశీతనహసో
 చ్చాయిత్యావదక్షస్ససామ్యునుపవ త్తైః, కోసానితరభాగఃయోమానసో త్రోకృతస్తత్రాహ || యతేతి || యత్రభిత్తరభా
 గ-పోతంసత్ - విరద్యజక్రం-తై లయ స్త్రవత్, మానసో తరగిరా-ఽరిశోధ్రమతి || ౧౧ || ఋతస్మిన్నతేజక్రపా
 దై, కృతమూలంబద్ధ పూర్వభాగః - వ్యతియోఽక్షః - ప్రధమోఽయోమేరుమానసో త్రరాయతస్సార్థ సప్రలతో త్రరసా
 ర్థ కోటియోజనప్రమాణః, తస్య, తురియమానసార్థ సప్రతింశత్సహసాద్విక్రైకోనవత్సారింశల్లక్షమౌజనమానె
 న - సమ్య తఃపరిమితః - ధువేకృతఃవాయుపాశేనబద్ధ ఉపవిభాగోయస్యతథాభూతః - తంబద్ధయతి-తై లయన్త్రాత్మక
 దితి || ౧౩ || ఋరధనిదాఽఽపరిమాణమాహ || నిదోరధినడుపవేశస్థానం, సః-షట్త్రింశల్లక్షమౌజనాయావః-తురియ

మహూర్తేనచతుష్త్రింశల్లక్షమౌజనాన్యాష్టశతాధికానిసారోరధస్త్రయీమయశ్చ తస్య ఘపరివ ద్రతే
 పురీసు, యస్మై కంచక్రంద్వారకారంక ద్విమిత్రినాభిసంవత్సరాత్కంసమామన స్తి || ౧౧ || యస్యా
 యోమేగోర్ధ్వార్థ నికృతోమానసో త్రరైశ్చ తేతరభాగోయ త్రవోతంరవిరదః క్రంతై లయ స్త్రవక్ర
 వన్వానసో త్రరగిరా-పరివ ద్రతే || ౧౨ || తస్మిన్నతేజకృతమూలోఽస్థితియోఽక్షస్తరియమానసంబుత్ స్తైలయ
 న్త్రాత్మకద్యైవైకృతోఽరిభాగః || ౧౩ || రధనిడ స్తుషట్త్రింశల్లక్షమౌజనాయత స్తురియభాగవిశాలః స్తుతా
 వా స్రవిరదయగోయ త్రవాయశ్చ ణ్డోనామానస్స ప్తాయయోజితావహా స్తిదేవమాదిత్యంపురస్తాత్సవి
 తురయణఃపశ్యచ్ఛిచ్చియ కృస్తే త్యేకృణ్ణిలా || ౧౪ || తథావాలఖిల్యుయయోఽబ్జతపర్వమాత్రాక్ష
 ప్తిసహసాద్విభుతమన్యూర్గంసూక్తవాకాయనియక్తాన్సం స్తువన్తి || ౧౫ || తథాఽస్యేవర్థయోగధర్వా

భాగవిశాలఃనవలక్షమౌజనవిశాలః - రవిరధయగోఽపి-తావాన్షట్త్రింశల్లక్షమౌజనాయాను-స్తురియభాగవిశాలః-
 యుగంవిశిష్టమ్ - యత్రయగ-అరుణేనమాతేన - యోజితా-స్సప్త - హయఃఅశ్వః-గాయత్ర్యాదిచ్చన్దోనామానః-దేవ
 మాదిత్యం - వహాన్విగ ద్రవ్యదేశంపాప్రయన్తి - అశ్వనాంనామాన్విగ ద్రవ్య దేవురాణేఉక్తాని | హయశ్చసప్తచ్ఛ్వాన్
 సి తేషాంనామానిమెత్సలు || గాయత్రీవభువత్సృష్టి గ్గత్రీతిష్ఠ దేవత, అనుష్ఠపు జీవిత్యుక్తాశ్చ నాంసిహరయారణే,
 రితనస్య, కోశశ్వాదహతిసప్తరామ, తి-శ్రుతివిరోధభితిచేమవత్స, ఎకభిత్త సైవై కరూఽగ్రముచ్యతే, అశ్వభితిజాత్యభి
 ప్తాయుకత్సనిర్దేశః, ఏకోఽప్రీహిస్సుసంపన్న, ఇత్యా దివత్-సప్తనామిత్యేన సగాయత్ర్యాదిన ప్రనామానభిత్త్య
 చ్య తేతథావై కరూపాగాయత్ర్యా దిన ప్రనామానోఽశ్వ వహాన్వీతి శ్రుత్యర్థః, ఉపయ పహణాసుసారాదేవ
 హీశ్రుత్యర్థనిర్ణయభితి-తేషాంగాయత్ర్యాదినామకత్వంతద్వష్ట్యేపాననార్థ మైతం - అరుణయోజితాదేవంవహాన్వీ
 త్యుక్తం, చక్రస్థితోఽశ్వశ్వాభిజయతీత్యత్రాహ || పురస్తాదితి-సవితుః-పురస్తాత్ పురతః, స్థితోఽరుణః-సౌ త్యైఅశ్వయో
 జనాయా-వత్సర్వశ్యా, ప్రభిత్త్యర్థః - పురస్తాత్ స్థితోఽపిసంసవితురభిముఖతోవ ద్రతే || సత్యాహ || వశ్యచ్ఛిచ్చియ క్తభి ||
 పురస్తాత్ స్థితోఽపిప్రత్యక్ష భిత్తై-యద్వాదియత్సూర్యపురస్తాత్ స్థిత్యవశ్యమత్యవశ్యచిత్త్య క్తమ్ || ౧౪ || ఋ
 వాలఖిల్యుయయయోఽపి - వప్తి సహ స్రసంఖ్యాకాః - అబ్జతపర్వప్రమితాః - సూర్యస్య, పురతో, రథ
 కాః-సూక్తవాకాయ-వాకఉక్తిః - సూక్తరూపేవాకస్యూక్తవాకః-సుఖాపితరూపేక్తయ సమ స్తుతయభితియావత్-
 రుక్తాఽదిష్టాన్సప్తం-సూర్యం - సం స్తువన్తి || ౧౫ || ఋతథా, అస్యేబుష్మాగదయ, సప్తకణా-ఎకై కశ్చతుర్థశచ
 శిద్ధంబద్ధతో-మానిమాని - పృథగ్-ర్థభిః - ఆదిత్యముపాసతభిత్త్యయ-తత్రాగ్రయత్యో-విధంభూతమా

త్వాచంసచ్చైవంపుగధిపావృత్త్యాదాత్మానం - భగవదాత్మకత్వాద్వాత్మానం-నానానామానంమానభేదభిన్ననా
మానం-కర్తం పూతాఃపుష్కామానంపరస్పరవిలక్షణానామానం, పుష్కర-ర్వాణీశ్రమితవైష్ణవైసంభవీతాని, న్నువన్తి.
తంత్రై మునయోగధర్మైర్వీర్యతేజఃశ్రీమత్సత్వస్వరసోయా నితన్యనానశితారాః || వసాన్తిపన్నూయత్తేజీకీయతే
౭భీశుసంగమాఃబాలఖిల్యాస్తైతై నంచవార్య సహసతః, ఇత్యాదియా-య్యప్యతమాసిమానీచతుర్థీచతుర్థశోపా
గతభిజ్ఞప్తిమితే, శ్రీమత్పితృష్టవేతుస ప్రసమైతతధాహ, సతచా-ధర్మిష్ఠోఽవైరాదిత్యోన్యనిధి ప్రదా || గన్ధర్వస్వర
సోభిచ్ఛగ్నివణీనర్పరాక్షసై||ధాతాకృతస్థితీవతులస్తోవానుకీ ప్రధానధర్మద్వాపణీశ్చేతిమమ్మరుతైస్సవప్తసః||
౧ తేనసవితైవై త్రిపుధుమాసేనజైవహ|| మైత్రేయస్యస్థభానోస్థ ప్రమాసాధికారిణః|| అర్యమాపులహశ్చైవరచౌ
జాఃపుభిక్తే ప్రధా||ప్రమోటికచ్చనీరశ్చనారదశ్చ రథేరవే|| మాధవేవసన్తైర్జితేకన్ద్రంజేయబోధమే||మిత్తో||౨||తైస్త్వక
తైస్సవపారుమేయో౨ధమేనకా|| హహరధః ప్రసతైస్సమైత్రేయతేనసవితై, ఇత్యాదితధాప్యైకేకస్థిన్వా సాధికా
రిణిగజైప్రధానమాతాన్ప్రవైష్ణవకర్తాభ్యత్యోనవరోధః || ౧౬ || శ్రీపూర్వంమానసో త్తరంపరివర్తమానస్య
లటో త్తరసార్ధసవకోటియోజనానిభవన్తియ్య క్తం-తత్త్రీయితాకాలేనకటియోజనానిగచ్ఛతిత్వతోక్తమేవముహూర్తే
సవతుస్త్రింశత్కలయోజనాన్యన్యకథాధికానిత, ఇవానీంక్షణేనకటియోజనానిగచ్ఛతిత్వతాప్రమా || లక్షేతి||నవకోటిస్త్రింశప
భ్యాన్తల్లక్షయోజనచరిమితంసూర్యేణపరిభ్రామ్యమాణంఘామణ్డలం, తస్యఘావలయ్యగోళోగోద్యయధికవ్యవసాన
యోజనాని, ససూర్యక్షణేనకాలేన, ఘ్నైగచ్ఛతిత్వం || ౧౭ || శ్రీభిక్తిభాగవతచన్ద్రోచన్ద్రికాఖ్యాయాం||శీభాగ
వతవ్యాఖ్యాయాం పద్మమసూత్రేవింశోఽధ్యాయః * * * * *

పురసోనాగగ్నివణీయామధానాదేవాభ్యైకేశోగణాన్ప్రవతతుర్జకమాసిమానీభగవన్తంసూర్య
మాత్మానంనానానామానంపుష్కామానంపుష్కర-ర్వాణీవద్వత్తేషాపతే || ౧౬ || లటో త్తరసార్ధ
సవకోటియోజనపరిమణ్డలంఘావలయంయన్యక్షణేనగచ్ఛతియ్య త్తరద్విసాపాప్రయోజనానిసభన్తి || ౧౭ || *
* * * * * శ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, పద్మమసూత్రే, వింశోఽధ్యాయః * * * * *
రాకోవాచ || యదేతద్భగవతేఆదిత్యస్యమెరుంధ్రువంచప్రదక్షిణేనపరిభ్రామతోరాశీనామభిముఖంప్రచ
లితంభవతోపవర్జితముమవ్యమయంకథమనమిచుహీతి || ౧౮ || సమేవాచయథాకులాలచక్రేణపరిభ్రామతాన
హాభ్రమతాంతదాశ్రయాణాంపిపీలికాదీనాంగతిరన్వైస్వప్రదేశాన్తరేవ్యవ్యులభ్యమానత్వాదేవంనక్ష
త్రరాశిభిరుపలక్షిణేనకాలచక్రేణధ్రువంమెరుంధ్రప్రదక్షిణేనపరిభ్రామతానహాపరిభ్రామనానాంతదాశ్ర
యాణాంసూర్యాదీనాంగహాణాంగతిరన్వైస్వనక్షత్రాన్తరేరాశ్యన్తరేహేలభ్యమానత్వాత్ || ౨౦ || ౧౬

పూర్వంసూర్యోనక్షత్రాభిముఖంచకరాదిమరాశిమచరతీత్యుక్తం-తథామెరుంధ్రువంచపరివర్తభిహోక్తం
దిదంగతిద్వయంయగపదేశస్యా ఘటమానముక్తానువాదపూర్వకంపుచ్చతిరాజా || యదేతదీతి||యదేతదీత్యాదినాక్షప
ర్జితమిత్యేనైవోక్తస్యానువాదః-అముష్యేత్యోగినాపశ్యతి, భగవతాత్మయా-యదేత-దుచపర్జితం-కింతే, మెరుంధ్రు
వంచ, ప్రదక్షిణేన-చరిభ్రమతో-భగవతఆదిత్యస్య, పునః, రాశీనామభిముఖంనక్షత్రాభిముఖతయారాశిమప్రచలనమిత్యే
తద్ద్యయంవిరుద్ధ-మమువ్యసూర్యస్య-కథమనమిచుహేకథముపపన్నం భవతీతివివేత్తామాహ్యేత్యధః || ౧ || శ్రీమద
మాపుణ్యోభగవాన్పాదరాయణిరాహేత్యాహసూతః||సమేవాచచే || నకోక్తిమాహ || యథేత్యాది రాశ్యన్తరేహే
లభ్యమానత్వాదిత్యేన, విరుద్ధముపైర్వగతిద్వయముపపన్నమితిపచ్చస్త్వాన్మమాహ || యదేతి||భ్రామతా-కులాలచక్రేణ
సహ, భ్రామతాం, కులాలచక్రాశ్రయాణాంపిపీలికాదీనాం-యథా-గతిరన్వైస్వచ్యుత్వతేచచ్ఛ్వాతైవపికథం-తత్తాప్రమా
ప్రదేశాన్తరేవప్రవైస్వప్రదేశాన్తరేవపలభ్యమానత్వాత్ - పిపీలికాదీనామిత్యనువక్తి-యదిగతిరనన్య, త్తద్ప్రదేశా
న్తరేహేలభ్యరన్, అతడపలమ్బాద్ధగతిరన్వైస్వత్యధః-ఎవంపచ్చస్త్వాన్వైచదర్శితంగతిద్వయం దార్తానికసాధయతి||ఎవమ
తి||ఎవంతథా-నక్షత్రైః||రాశిభిః-పలక్షితేన-నిరాశ్రయాణాంనక్షత్రాదీనామవస్థానానాంభూ, త్తదాశ్రయా-చక్ర
చక్రమమయతభిత్వభిసాగ్రయోజనపలక్షితేనయ్యుక్తం, మెరుంధ్రువంచప్రదక్షిణేన, పరిభ్రామతా-కాలచక్రేణశింశు
రేణసహ-పరిభ్రమతాంతదాశ్రయాణాంకాలచక్రాశ్రయాణాంసూర్యాదీనాం, గ్రహాణాం-నక్షత్రాభిముఖతయా
మ, గతిరన్యక్షపపద్ధతేవనక్షతః, నక్షత్రాన్తరేరాశ్యన్తరేహేలభ్యమానత్వాదిత్యస్యయః || ౨ || * * * * *
రమభిధాయాభసూర్యయాపేదాపశ్చేతస్యభగవత్ప్రతద్యర్థాశ్రమధర్మారాధ్యత్వంస్వగత్యాగంసత్సారయనము

పిమ్మనాది- గోగవితానైః శిషానసమిన్ రైశ్చ - అమృతై రిహివాన్యో త్రరాభ్యాం సంపద్యతేనై దిక్ష రువాసన్
 శ్చేత్యర్థః - యజ్ఞస్రూతాధ్యయనైః అభ్యాసానుభవైః, అనుభవైః, శ్రయః స్వరూపైః దిక్షాం సంపద్యతే - ॥ ॥
 అధనమ- లోకానామస్తరాత్మా - ఎవభగవానాదిత్యయాపెతానస్థితో - ద్యావాపురిషోర్ధ్వైః, యన్నభోవలగమస్త
 త్తం, తస్యమధ్యే - య-త్తాలవక్రంశింశుమారం, తస్య తఃకాలవక్రస్థ మేవాదిరాశిషు, నతతాగ్నిభిముఖంచరన్యత్కర్తవ్యః - ద్యావ
 శమసాన్యైః శైవనంపత్సరావయవాన్తాసాన్యానీద్వాదశి - ధృతైలమభవతి-మకరాదిషురాశిషు ద్యావశ్చ సాన్యైత్యపరితేష
 సన్యై ద్యావశ్చేవాసాభవన్తీత్యర్థః, యానవాదిత్యోద్వాదశనంపత్సరావయవాభిః - ధృతైతామేవరాశినంజ్ఞాత్వ మేవాదిరా
 శినంచారనిమిత్తామాసాదినంజ్ఞాయేమాంతాత్, సంపత్సరావయవానీమాసాదీన్తానభేదేనపద్యై - తత్రాచార్దైగిమా
 నేనమానఃపతన్యయమితపద్యై, తేవామేవచిత్రానశ్చత్రయ్యక్తపార్థ మాసీయ్యక్తత్వాదై - ప్రాశంజ్ఞాభవన్తి-పారే
 గమానేనసపాదమహానత్రైద్యయమితిపద్యై, పితృగ్రిహమానేనదివానక్తమహారాత్రమితిపదస్తీత్యర్థః - ॥ ॥ ॥
 తద్వాదశభాగాత్తక్తస్యసంపత్సరస్య, యావతాభాగేనమానద్యయాత్త కేనపద్యయంశంరాశిష్యయం, ధృజ్జీతచరితే, అది
 త్యర్థః - యపదమధ్యాశ్యయం - సన్త్రావానా-లః, ఋతుత్యయతే-చనంపత్సరస్యపద్యై-శంశభ్యర్థః - అధనంప
 త్సరస్య, యావతాపద్యైసాన్యైకేనాధేనకాలేన, నభోపిధ్యాంకాలవక్రస్థ రాశిషు, ప్రవళతి-తంకాల-యయన-మాచ
 త్త-యేవావతాకాలేనమకరాదిరాశిషు-సంపరతంభవతి-తావస్తంకాలయయనమాచత్యత్యర్థః - ॥ ॥ ॥
 అధ-ద్యా
 వాపురివ్యోర్ధ్వైరాభ్యాంసమా-సంధితమితికేష-యావన్నభోవలగమద్వాదశరాశ్యత్కం, కార్త్యైస్త్వయ-యావతా
 కాలేన-యనద్యయాత్త కేన - ధృజ్జీత-ద్యావదశరాశ్యత్కంకృత్సంపద్యయం, భానీర్ద్యావ్య-

[illegible]

తంకాలంనంపత్వరంపవత్వరముకొవత్వరమనుపత్వరమిద్దవత్వరమితిధానోద్ధృత్యైఃపుగ్రామ్యుగ్ధి
 స్పమావనైః॥ ౭ ॥ ఎవంచన్త్రయీమలర్కగజాన్ధిభృతవత్సైన్యైర్జయోజనాదులభ్యుమానోలరంభ్యనం
 పత్వరభన్త్రైవత్యైర్భాన్యం మానభన్త్రైంపాదర్శ్యాభ్యాంవిసన్తైవపత్వభన్త్రైమగ్రభారీన్రతతరగమనో
 తైః॥ ౮ ॥ అదభాభూర్మమాణాభిరపత్మీయమాణాభిర్కలభిషిత్యైదామశూరాతాన్జీవగ్ధృవత్యైః
 రవత్యైర్భాన్యంవిదధానస్సర్వజీవనివహపాన్జీవోజీవన్త్రైకమింనశ్చత్రంత్రింకతామహూర్తైర్భుతైః॥ ౯ ॥
 యువమహోజకలభిభురమోగదానసోమయోఽన్యమయోఽన్యమయోఽపిత్వమనుజభూతవతుపత్మీ
 నశీర్వపవీరుధంపాన్జామనోమయనలీలత్సర్వస్వయంభయభిభురన్త్రై॥ ౧౦ ॥ తతఃపరస్మైన్త్రైలత్మయోజ
 నతోన్శతాత్రిభిమంబశ్శీదైన్త్రైవకాలాయనశ్చత్రైర్హవితానపవభిభింతాప్తామింశ్శీః॥ ౧౧ ॥ తతఃప
 రస్మైవతనాద్విలత్మయోజనపఠభిభృతైర్భుతపవత్సైర్హవారభంభ్యతైఃపుగ్రామ్యుగ్ధైర్భిభిర
 ర్కపవ్సరతిలీకానాంభిభృతాఽనుకలంపవత్తైర్దేజనగ్రంథుర్భూరైదానమిదుతైః॥ ౧౨ ॥ పరస్మైవత్స
 పైలపశుమనఃశ్చకనసాభ్యుదౌఽపిన్యాభ్యుతైః॥ ౧౩ ॥ తతఃపరస్మైన్త్రైలత్మయోజనతోబుధసామ్యుగ్ధంపల

జీవజీవయశ్చ తీవ్రజీవజీవనసేతుశ్చ, ఎవం ధూత, ఏకమేకం నక్షత్రం, త్రింశతాముపచూరైవ, ధృతైః ॥ ౯ ॥ ॥ మేదశక
లూయస్యసం, ఏవపురుషశ్చైవ, క్రితీరకోగకాన్, న్నోమయః - మానసాధిదేవతాత్వత్ - అన్నమయః, ఏదశకత్వత్ - అ
వృతమయః సర్వపాణిజీవసంపూతుత్వత్ - దేవానాం - యెపాణి, సైమా-మాప్యాయనస్యహావత్వత్, సర్వమయః ఇ
వర్షం, నిత్యవీర్యపజ్జాభిశేవ ॥ ౧౦ ॥ ॥ తతశ్చైవ, గ్రిహలగ్నో, పరిష్టా - త్రిలక్షయోజనతః, అభిజితానసహస్థా
మింశతి, ర్మతతా - జి-కాలాయనోలబధ్యై, ఈశ్వరేణా - న్నరాత్మభూతేన - యోతాన్, ప్రేరితాన్ - మేరుం - పదక్షిణేనైవ
సతుతే, మాంసూర్వా దివత్పుగగన్యా గతరస్మీత్యర్థః - ఉత్తరామాదాక్రమణనన్తావభిజన్తు, త్రంశలమిశేషేణ, ధృగ్భక్
భృతం - తేన సహస్థామింశతిర్మతతా, త్పాణిభిషం - చైతధావశ్రుతిః, అభిజిన్నాననక్షత్రముపరిష్టాదమాదానా, మితి ॥ ౧౧ ॥ ॥
తతః నక్షత్రమణ్డూర్వాది లక్షయోజనతః ఉపర్వతనాశుక్ర - ఉపలభ్యతే, నచా-రగ్న-పురతః పశ్చాత్ - పురతస్మాన్, ర్గ్వా
భోజ్యమాణం నక్షత్రం - శశ్చద్భృతై, సహైవ భుజ్యమానేన నక్షత్రైః - తైః పూర్విదిగతిభి - రరగ-చ్యురతి-నచలోకా
నాం, సదాఽనకూలవనర్తతే - యస్యశుక్రస్య-చారేణ, క్రమన్తనక్షత్రాన్, శ్రుతిక్రమేణ, పాణియో, వర్షం వృష్టిరనుమయ
తైలత-స్స, వృష్టివిష్టవృగ్గచూపకనసః, వృష్టేర్విష్టవృష్ట్యః - ద్దస్యనం, యస్మాన్ గ్రీవా, త్రమపతమయతి తతధా, ఉకన
సాశుక్రగతిపకారకధనేన, మిదోఽపి భుగ్గతిరపి - వ్యాఖ్యాతైర్భృగ్-సూర్యస్యపురతః పశ్చాత్, ప్రావవాచరతి తివ్యాఖ్యా
తైర్భుగ్భావః ॥ ౧౨ ॥ ॥ కిం చిద్విశేషమాహ - తతత్వత్వాదినా, తతశ్చక్రమణ్డూలాది లక్షయోజనతః ఉపరిసోమస్యసతో
ధా - యోజన - త్రయ - లోకానాం - పాణియోజనభృత్యుత్యయోజనత్ - ఆశుభక్త్యుత్యయోజనాహ - యదాఽరగ-భృగ్గతిరగ

[illegible]

తేజః-సహనవరతి-తత్రతదా - అతివాతః, అభ్రాపాద్యంపైఘపాద్యమర్చం-అనావృష్టిరిత్యాదిరూపం-భయ-మాశంసతేనూచయతి || ౧౩ || ఋతతోబుగనుణ్ణ లాత్-ద్విలక్షయోజనతడపరిష్టా-దక్షారక-ఉపలభ్యమానః-ఎత్తేకంరాశింపక్షత్రయేనసార్థమాసెన-ఘ క్షయదవక్రతాభివ ర్తతే - త్రిభిప్రీతిఃపత్తై ర్విదివక్రస్థస్యాస్య త్త్వి-ద్వాదశరాశీన-క్రమేణోపన్య జగతిపూర్వేకాన్యాయః - అయంపాద్యశుభగ్రహౌఽఘతఃసామ్యభూమిశోఽపీత్యర్థః - యద్వా-పాద్యయేకాంశుభగ్రహౌఽపి-యదీవవక్రతాభివ ర్తతేత్రిభిప్రీతిఃపత్తైః - తదాననుకూలజతిశేషః-యదీవక్రణవ ర్తతే-తదాఽఘతంసోఽపీత్యన్యాయః || ౧౪ || ఋతతోఽద్యారకమణ్ణ లాత్-ద్విలక్షయోజనానామనన్తరంఉపరిభాగంగతో, భాగవాన్బహుస్థతిః-ఎత్తేకస్థి నాగ్నిశా-పరివత్సరం-ప్రచరతి-సోఽపి-యది-నవక్రస్యాస్య, త్త్వి, చాగ్నివృణకలస్య-పాద్యయోఽనుకూలః || ౧౫ || ఋతతోబహుస్థతిమణ్ణ లా-ద్యోజనానాం-లక్షద్వయా-దుపరిత-నై శ్వరః-ప్రతియమానఉపలభ్యమానః - ఏత్తేకస్థి నాగ్నిశా - త్రింశే త్త్రింశేస్తానాకా- పిలమ్మమానశనై శ్వరైర్వ చ్చకాన్యాయేనద్వాదశరాశీన-అనుపర్వేత్రిక్రమేనంబరతి - తావద్ధిరనువత్సరైః-ద్వాదశజన్మాదిరాశ్యవస్థానసహచరిత్రంత్ర్యంశస్తానాంగణనావకాత్సంపన్నైర్ఎగుమవత్సరైః-పాద్యయత-స్యద్వేషా-మశుభకారకభిత్కరః || ౧౬ || ఋతతశ్చనై శ్వరమణ్ణ లా,దుత్తరస్తాదు

భ్యమానః పాద్యయేకాశుభకృష్ణదాఽర్గ-మతిరవ్యతేతత్రా తివాతాభ్రాపాద్యనావృష్ట్యాదిభయమాశంసతే || ౧౩ || తతఃకర్థవ్యమర్థార్థః ౭ పియోజనలక్షద్వితయఉపలభ్యమానప్రీతిప్రీతిఃపత్తై ర్కైకశోరాశీకద్వాదశచానుభ క్షయదీవ వక్రతాభివ ర్తతేపాద్యయేకాశుభగ్రహౌఽఘతంసః || ౧౪ || తతఃఉపరిష్టాద్విలక్షయోజనాన్తరతోబహుస్థ తిరైకైకస్థి నాగ్నిశాపరివత్సరంప్రచరతి-యదీవవక్రస్యాత్వాగ్నియోభనోదాగ్నివృణకలస్య || ౧౫ || తతఃఉపరిష్టాద్వోజనలక్షద్వయాత్వ తీయమానశ్వరై శ్వరమైకస్థి నాగ్నిశా-త్రింశేస్తానాకాపిలమ్మమానస్సరైః సేవానుపర్వే తి తావద్ధిరనువత్సరైః పాద్యయేకాశుభకారకభిత్కరః || ౧౬ || తతః ఉత్తరస్తా ద్భవయ్యుకాదశలక్షయోజనాన్తరంఉపలభ్యమై - యవసలోకానాంశమనుభావయంతోభాగవతోవిష్ణుర్భవమంపదంప్రదక్షిణంప్ర క్రమన్తి || ౧౭ || * * * * * శ్రీశుకఉవాచ || ౫ || అధతస్తాత్సరతత్రయోదశలక్షయోజనాన్తరతోయ త్తద్విష్ణోఃపరమం పదమభివదన్తియత్రమహాభాగవతోఽనుబౌత్తానపాదిరగ్ని నైశ్చై ర్విజాపతినాకాశ్య సేనధర్మేణచసమకాలయ్యగ్నిస్సంబహుమానందక్షిణతః త్రియమాణిదాసీమపికల్పజీవినామాజీవ్య ఉపా దైతస్య హమానభావఉపవర్ణితః || ౧ || సహస్రద్వేషాంజ్యోతిర్గణానాం గ్రహనక్షత్రా దీనామనిమిషేకావ్య క్తరంహసాభాగవతాకాలేనభాగ్యమాణానాంస్థాణురివాపట్టమ్మ తశ్చరేణవిహితశ్చశ్వ దవభావతే - యధామేధస్తప్యధా

పరిష్టాత్. ఏకాదశలక్షయోజనానామనన్తరేనన్తరదశే - సప్తయువయః-ఉపలభ్యమై - కైతే,యేయువయః-లోకానాం, శంసుఖమేవా, నుభావయన్తసంపాదయన్తో, విష్ణో,గర్భ,త్వదంసానం-పరమముత్కృష్టం, గ్రహమణ్ణ లం,త,త్ప్రదక్షిణంయధాతథా,పరిక్రమ నిపరిభ్రమన్తి || ౧౭ || ఋత్యిత్రీభాగవతచన్త్రీచన్త్రీకాఖ్యాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయాంపచ్చుమగు-నైద్వా వింశోఽధ్యాయః * * * * * ఎవంసూర్యాదీనాంగతివిశేషాస్తత్త్వనివిశేషాఃకార్యవిశేషాశ్చక్రా- అగ్రగ్రహస్యస్థానవ్యాపారంబాహా||అథేతి||తస్తాద్భవమణ్ణ లా-త్సరత,త్రయోదశలక్షయోజనానాం-పరస్తా, ద్య తత్త్వస్త్రిధం , విష్ణోఃపదం-పరమం-ఆమనన్తి, విష్ణోరభివ్యక్తిస్థానత్యాత్సరమంపదమయ్యుక్తం-కింతత్సరమంపదం-తత్రాహ||యతేతి||యత్రపరమేపదే , మహాభాగవతోఽనుబౌత్తానపాదీ-అగ్నిదిభిన్సంబహుమానంప్రదక్షిణతః త్రియమాణిఉపా దైత్యతి || తస్యగ్రహస్యానుభావఃప్రహావఉపవర్ణితః-చతుర్థిశేషః || ౧ || ఋసహస్రయః- భాగవదాత్మకేనానభివ్యక్తచేదే-కాలచక్రేణ - భాగ్యమాణానాం,తారాగణానాం-గ్రహణాంసూర్యాదీనాం- అగ్నిన్యాదీనక్షత్రాదీనాం-సద్వేషాం- స్థాణురివాపట్టమ్మ తశ్చరేణవిహితశ్చశ్వ తదవోపపాదయతి||యధామేధస్తప్యేత్రిభిప్రీతిగుణితై-స్సవనై స్సూతై-స్సంయోజితైః||బద్ధాః-ధాన్యాకమణిపతశ్చో

౬వదశః, మేధ ప్రస్థమలమైర్వ - యథాస్థానంస్వస్థానమనతికమ్య, మణ్డలానిపాదవిశ్చేపస్తానాని-చరన్తి - ఎవం నమత్రగతాన్సూర్యదయోగ్రహేచ్ఛ - ఎతస్మిక్కాలవక్త్రే - అ ద్దృష్టహోర్లోగనతయోజితాః-కేచిదన్తర్గోజితాః-కేచిద్ద హోర్లోజితాస్థ ప్రాభుత్వమలమైర్వ, వాయునావాయుపాశేన - ఉపీర్వమాణాఃధార్యమాణాః, ఆకల్మాన్తం, ప రితఃభ్రమన్తకర్తవ్యశాద్వాయుపాశవత్కర్తవ్యధృతివావలప్తత్యవస్థసేవతన్తీతిభావః ॥ ౨ ॥ ఋతవేదవృష్టాన్తై నస్పష్టయతినభసీతి ॥ యథా-మేఘా, శ్వేత్యోవాదయఃపక్షిణశ్చ-వాయుపాశవశాః - కర్త సారధయఃకర్తవలమన్యః, నభ సి-పరివర్తన్తై-నతుభువివత్స్త్రి, ఎవంజ్యోతిర్గణాపి-ప్రకృతపురుషయోగ్య - స్సంయోగస్సంబంధకర్తయత్తై-తేనా, నశ్చహితానభత్యా దిరుపతాంపాప్రీతాః - జీవావ-కర్తయత్తప్రకృతస్సంబంధశాస్త్రత్యా దిశరీరభాజిత్యర్థః- అభవ-కర్త, నిమిత్తం, యాసాంతా, గతయో, యేమామితభదా - కేవలభస్సం చారాపాదకకర్తయ త్తనభోమాత్ర గతయోభువివత్స్త్రి, కర్తణాంతత్వరణామానాంవనైచిత్యాగి దగ్మూర్ద్యజ్జ్వలనవచ్చయోన్తీర్గగతవత్సభసి భ్రమణంభవ్యవతనంచోపవద్యత్యభిభావః ॥ ౩ ॥ ఋవంజ్యోతిర్గణానాంకర్తయత్తేనభస్సంచారఉత్తః - అద సర్వధార్యభగవతవశంశుమారాకా రణావస్థిత్యా త్తదా త్రియాణాంపతతశ్చై-రవనా స్తీత్యభివయః, జ్యో తిర్గణ్యశంశుమారాశ్చయత్సంయోగినామపానసేనసంవాదయః ॥ కేచిదితి ॥ శంశుమారసంస్థానస్యశంశుమారశరీరక గ్యభగవతోవామ దేవస్యత్సృష్టిచిదచిదాత్మకజగద్ధారకగ్య, యోగధారణాయాంవామదేవవిషయకమనస్సమాధిరూ పధారణాయా-మేవజ్యోతిరగంజ్యోతిర్ణాంతం-కేచిదేవభాగాః-యోగినోవా-అచువర్ణయన్తీజ్యోతిరసికాశ్చయంశంశు మారంభగవదాత్మకముపాస్యంబోధయన్తి, న్యోతిరసికాశ్చయంశంశుమారయోగధారణాయాంవిషయోపవృత్తివా

నాన్త్రకమణవతస్సంయోజితాన్తీ, శిస్సవనైర్వధాస్థానంమణ్డలమార-న్త్యైసంభగణ - గ్రహదగ్ధవత్స్త్రి నం ద్దృష్టహోర్లోగనకాలవక్త్రయోజితాన్త్రానమేవావలమన్య వాయుహోదీర్వమాణాకల్మాన్తంపరిక సున్తి ॥ ౨ ॥ నిభసేయథామేఘాశ్వేత్యోవాదయనశాతైర్వసారధయఃపరివర్తన్తైవంజ్యోతిర్గణాప్ర కృతిపురుషసంయోగానుగృహీతాః కర్తన్తితి గతయోభువివత్స్త్రి ॥ ౩ ॥ కేవలైతజ్యోతిర్గణంశంశుమార సంస్థానగ్యభగవతోవామ దేవస్య యోగధారణాయామచువర్ణయన్తి - యస్యపుష్పగ్రావకాన్తీరగణంమణ్డలి భూతదేవస్యద్రువఉపవత్స్త్రిప్రజ్ఞావతిరగ్నిర్వోన్తర్దృశి - పుష్పమూలిధాతావిధాతా వ - కల్మాన్తంప్రవృత్తయః ॥ ౪ ॥ తస్యదక్షిణావర్తకుణ్డలిభూతశరీరస్యయాచ్యవగ-యనాదక్షిణపార్శ్వేన త్తత్యాన్యపకల్పయన్తి - దక్షిణాయనానితుసప్త-యథాశంశుమారగ్యకుణ్డలభోగగన్తివేశస్యపార్శ్వ యోరుభయోరప్యయవాస్థవసంఖ్యాభవన్తి-ప్రతేత్వజపీధికాకాశగణావోదరతః ॥ ౫ ॥ పునర్వసుపుష్ప

౬వః-ఎతవేదప్రపఞ్చయః ॥ యస్యోత్పాదనా ॥ యస్యభగవదాత్మకగ్య - కుణ్డలిభూతదేవస్యగర్భవతు-కణ్డలిభూతోవల యాధూతోదేవాయస్య, అర్వాగప్రసాచ్చిరోయస్య, అనేనోర్ధ్వశుచ్చస్యోత్పవగర్భతై, తస్యశంశుమారగ్య-పుచాగ్రగ్రు వ-ఉపకల్పితః, ఉపాసితః, యోగిభిరతేజః, శంశుమారావయమేమయత్రయస్యయస్థావస్థానంతదాశ్చయత్సేనతస్యత స్యావయస్థోపానసం కృతం కైన్తీతదై వాధునా ౬ ఓకర్వం తేమామవస్థిత సతీ తత్తై వజ్ఞేయత్వత్ప్రప్ర తిపాద్యతే - పుచ్చగోహేధుగోహేవ్యవస్థితః, తథావశీ మతనైష్టవేపురాణే, ఉత్తానపాదపుత్రీస్తుతమారాగ్య జగత్స తిమ్ ॥ సతారశం శుమార్యధుగోహేవ్యవస్థితః, ఇతి - తస్య శంశుమారగ్య, లాజ్ఞాతేపుష్పగ్యా ద భోగాగ-పాగ్జావత్త్యాదయశ్చత్వా రోవ్యవస్థితః, అతఃపజావత్త్యా వ్యాశ్రయత్సేనలాజ్ఞాలోపానసం కర్త వ్యమిత్యర్థః, ఎవముతరత్యాపిద్రవ్యం, పుష్పసమూలి - ధాతావిధాతావో - పకల్పితభక్తసమక్ష - కల్మాన్తం, ప్ర ఋతయఃఇత్యత్యాపి, ప్రజావత్త్యాదయత్సేనవ్యవస్థితః, లాజ్ఞాతేప్రజావతః, ప్రజావతేరప్రసాగ్ని, తతోఽథ స్తాదన్తి - ప్రతోఽథోధర్మ ఇతి ॥ ౪ ॥ ఋతస్యదక్షిణావర్తకుణ్డలిభూతశరీరస్యశంశుమారగ్య-దక్షిణపార్శ్వే-యాన్య దయనక్షత్యాజీతిభిజాదానీపునర్వస్థాని - తానివతుర్ద - ఉపకల్పయన్తిఉపానతేయానిదక్షిణాయననక్షత్యాజిప్తస్య దీప్యత్రరామాధాన్తానివతుర్ద, తాని, వామపార్శ్వే, ఉపకల్పయన్తి - తదేవస్థానవిశేషేణవిభజ్యదర్శయతుందక్షిణేత రపార్శ్వయోరవయసామ్యంతావదావాయుభేతి ॥ కుణ్డలాకారసర్పకారసన్నివేశస్యశంశుమారస్యోభయారపిపా ర్యయో, గృధావ-దవయవా - స్సమసంఖ్యాభవన్తి - తస్యప్రతేత్వజపీధి-అజపీధిర్వామ-సూర్యగృహదక్షిణాయాఖ్యాశీ పుగ్గతమగ్న విశేషఃఉదరైలక్షాత్కగ్న-ఉపకల్పతా ॥ ౫ ॥ ఋస్థానవిశేషేభాభయనక్షత్యాణాంవిభాగమాహ ॥ పున

ర్వన్విత్యాకినా॥ పునగ్గుసురుదగయరా న్దంవక్షత్రం-భుయోరక్షితాదయనస్యస్య-తాపుఘోక్రమేదక్షిణవామయోశ్చోర్జ
 ణ్యోరుపకత్వస్య, ఆర్ద్రేర్జ్యాని॥ యుజ్జీతతలసుచందగీత॥ అత్ర - ఉత్తరామాయనక్షత్రేవ్యభిజివాదిభుపునర్వస్వ దైవపునర్వ
 స్వాస్త్యార్ధిజిహ్విగ్రహధనిస్తాఃదక్షిణశ్చోడిపాదనాసికాలోచనకర్ణ స్థానేభుజ్జే యాః - మృగశీర్షాలోపాడికృత్తికాభరణ్య
 స్థితిరేవత్యుత్తరాధాద్రాఘాన్యభాద్రాఖ్యాఅష్టవక్షత్రాగ్జిహ్విపార్శ్వైఃపగ ప్రవ్యాః - శతభిషగ్దక్షిణచురగ్రాధే - దక్షి
 ణాయనవక్షత్రేభుపువ్యసభృత్యుత్తరాషాఢాదైవపుష్యాజ్యేష్ఠోత్తరాషాఢాన్యపాఢామూలాఖ్యానిపద్మవక్షత్రా
 గ్జివాచశ్చోడిపాదనాసికాలోచనకర్ణస్థానేషుయోజ్యాని, మఖానీగ్గునూరాధాన్వాని క్రమీణాష్టావక్షత్రాగ్జివామపా
 ర్శ్వయోజ్యాని, శ్వేత్యఖ్యాంపామగ్నైయోజ్యమ్ ॥ ౬ ॥ ఋషానఃకపాలవాని ప్రదేశః-అగస్త్యయమావపివక్షత్రరా
 షీవ దైవభిషగ్నిపాగ్నియః - బృహస్పతిః, కరుదిగళపృష్ఠ, కేతవభిషగ్బలవచనంకత్వకారనక్షత్రా ప్రరాణాంసద్వా
 వాభీపాగ్నియేణద్రయంక్రం-అచశిష్ఠంస్వప్నమ్ ॥ ౭ ॥ ఋషికంప్రతినియతస్థానగ్రహనక్షత్రారామయంశింశుమార
 క్రియపానితవ్యయత్యాహ॥౭౩౬॥ ఎతయమైరవతర్క, సర్వజేవరామయం-భగవతోవిన్యోః, సూపశ్చరీరం-శింశుమార
 చక్రం అచారహ-స్పంధ్యాయం, ప్రయతస్సమాపాతచిత్రో, వాగ్యతోమానినస-నిరీక్షమాణః-ఉపతిష్ఠేతవత్కీమాణ
 మదైగ్నిస్తుపిత-మస్త్రమాహ॥నవభిః॥జ్యోతిహంబోకాయ - కాలాయనాయకాలస్యాత్యయభూతాను-కాలచక్రస్య

దక్షిణవామయోశ్చోర్జ్యాన్యారాగ్నిజేహ్విచదక్షిణవామయోః పాదయోరభిజిదుత్తరాషాఢదక్షిణవామయో
 రాషీకయోర్యాధానక్షత్రంశిగ్రహణాన్య పాఢదక్షిణవామయోగ్గోచనయోర్నిస్తామూలం చదక్షిణ
 వామయోః కర్ణయోర్జ్యఖానీగ్గు ష్టావక్షత్రాగ్జిహ్విపార్శ్వైః పుయజ్జీత తథైవ
 మృగశీర్షానీగ్గు దగయనానిదక్షిణపార్శ్వైః ఘపాగ్ని తిలోమ్యై న ప్రయజ్జీతతతభిషగ్జ్యై ష్టాచురగ్రాధే
 ర్దక్షిణవామయోర్చునతి ॥ ౬ ॥ ఉత్తరహనావగస్త్యోఽధరహనాయమా మఖానీ - కారకశ్చ నై
 శ్చరఉచర్వత - బృహస్పతిఃకరుది - వక్షస్యావత్యోహృదయేనారాయణ్యోమనసివర్షోర్జ్యాఖ్యా మశ
 నా స్వయోరగ్ని సౌమధిః పాగ్ని ణాపానయోరాహుర్వతే - కేతవస్స ర్యా శ్వేనురోమసుసర్వై తారాగ
 ణాః॥౭॥ ఎతయమైభగవతోపిష్టాన్వర్ణదేవతామయంరూపశుమారహస్పంధ్యాయంప్రయతోవాగ్య
 తోనిరీక్షమాణఃఉపతిష్ఠేత - నమోజ్యోతిర్గోకాయకాలాయనాయానినిషాంపతయే-నశశ్చురమాయభిధి
 మసీత్॥౮॥ ॥గ్రహార్థ తారామయమాః॥దైవతంపాపాపహంమస్త్రక్రితాంత్రికాలమ్॥నమస్యతస్త్ర
 రతోవాత్రికాలేనశ్వేతజ్యతత్రా-లజమానుపాపమ్॥౯॥ * * * * *
 * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, సుహురారాణే, పద్మచురగ్రాధే, త్రయోవింశోఽధ్యాయః * * * * *
 శ్రీశుకఉవాచ॥౧॥ అపస్త్రాస్త్రవితుగ్గోజనాయుతెన్వర్పానుగృక్షత్రవచ్చరతీత్యైక - యోసాపనరత్వంగ్ర
 హత్వంచాలభత - భగవదనుకమ్పయాన్వయమసురూపశిదస్త్రైంపాకయోమ్యుతదర్శణస్త్రతావజ్ఞ

రూపాయమా-అనిమిషాంబ్రహ్మాదీనామపి- పతయే, తేమామపికాలవశ్యత్యాత్ర, సుహురూపాయపరమచురూపాత్మకాయ
 నమః, అభిధీనసీ, ఉక్తగూపమహాపురుషంధ్యాయామభివర్ణంశిః ॥౧౦॥ ॥ ఋషితచ్చింశుమారాశ్చత్రైగవతోఽనుసన్ధాన
 నమసా-రాదాఫలమాహ॥౧౧౦౦౭॥ గ్రహవక్షత్రతారామయం, అభిదైవికంఅభిదైవంపర్వమానం, దేవేభ్యఉత్పా
 ష్టమివర్ణంశి-హరైహపంశింశుమారం, త్రికాలం, నమస్యతంనమసుగ్రహతః, స్త్రరతోవా-తధా, త్రికాలం, మస్త్రక్రితాం
 ఉక్తమస్త్రం జపతాంవా-తత్రాలజం, పాప-మానుశీఘ్రం, నశ్వేతనష్టంభవేదివర్ణంశి-తత్రాలజమిద్యుతనతత్తదన్యా
 తభవిష్యద్వస్త్రమానకాలజంపితవక్షితమ్ ॥౧౧॥ ॥ ఋషితీగ్రహగవతచన్ గ్రహినికాఖ్యాంఅగ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాంప
 ద్మచురగ్రాధేత్రయోవింశోఽధ్యాయః * * * * *
 ఎవంసూర్యాదారభ్య గ్రహపర్యస్తందివోమణ్డలసన్నివేశేమనువర్ణ్యాధునార్యదగస్తాత్పూర్వసమణ్డలమనువ
 ర్ణయతి॥అపస్తాదిత్యాదినా॥సూర్యస్యాభస్తా - ద్యోజనానామయతెన్వర్పానుగ్రహాని-నక్షత్రవ, చ్చరతీ, త్యైక- వదన్తి
 తంపిశివస్థి, యోసాపితి-యోసాన్వర్పానుగ్రహవతగ్రహయా-అచరత్వం, గ్రహత్వంఘా-లభతతేథే - కేవలంభగ
 వతగ్రహైవతస్యపరత్వాదోహేతుః, సతుతస్యగద్యోగ్యతానాస్తీత్యాహ॥ పీఠుభిః, సైంహికయోసింహికాయాః
 పుత్రోరావళుః, అనురాధమః-అతఎనామరత్వాదనర్వఃకింతస్య భగవతగ్రహపాపవిషయత్వాపాదకంకర్తవ్యత్రాపశ్చ

తస్యైతి || తస్య రాజానా - ర్న స్త కర్తా జిత, ఉపనిష్ఠాచక్రమసూచ్యైవయ్యోచ్యత్యర్థః తత్త్వే గ్రీవతస్సు పీఠవిచక్రతిహితా తాగ్రీవ
 సరశ్చిరభావః || ౧ || ఋరామసప్రసక్తానుపరాగన్యరూపంబవ త్తుమాహ || చుదధి || ప్రతపత - స్రురజేస్సూర్యస్య య
 దభః - య త్తత్ప్రగ్నిధ్యంబులం తద్విస్తారతో - యోజనాయతం అయితయోజనవి స్త్రుత - మాచక్షతే, తతస్సూర్యమండలా
 దుఃఖితసంసారోమమండలం, ద్వాదశశకపాప్రయోజనవి స్త్రుతం - సూర్యమండలా - దధస్తం, రాజానా - ర్జులంతు - తమోద
 శసహ - ప్రయోజనవి స్త్రుతం - అత - సూర్యసోమమండలాభ్యాం స్వ గ్భావోర్మండలస్య షిఖితత్వమ - దాచిర్యూర్యసోమమ
 ణ్డలాచ్చాదకత్వం సంభవతి తిథావః - యన్వస్యాన - తద్వ్యవధానకృత్, అచ్యుతపానదశాయంతయోస్సూర్యవన్త్ర
 మసోర్చ్యధ్యవ్రతేనవ్యవధానంకగోతీతతధా, అతవవ - తాభ్యాం సూచితత్వా, జైస్ర - చనుబధ్వాతీవిధి క్రితీతధా - క
 దాచిత్సర్వజి, స్సూర్యవన్త్ర గ్రీవసా, సభిదావతితాభ్యాం కలహాయాభిముఖం గచ్ఛతీత్యర్థః, తదభిధావనం, నిశవ్యద్వ
 స్త్రాగ్, ఉభయతాగ్రీవిశిఖయోరపిరక్షితానుభగవతాపరమపురుషేణ - భాగవతంభగవత్సంబద్ధ - సుదర్శనాఖ్యమ - శ్రుం -
 ప్రియ - క్తంభవతి - తత్సదర్శనమ - శ్రుం - తెజసాదుర్విషహందుఃఖేనాపిసోభిమహేశ్వరం - ముచుర్దు - హుఃపరిభ్రమమాణం
 జ్జప్రతి, ముహూర్త - మభిముఖతయ - వస్తితో - రామ - ను ద్వైజమానఃభయమాపన్న - శ్చక్రితవ్యదయశ్చక్రలలిత్రః - ఆ
 రాజవమూరాజవ - నివ ర్తతేతదో - పరాగంగ్రహణ - మితి - జనావదని - అభిధావనదశాయంతయోస్మిన్మండలైవసూర్యా
 చన్త్రగ్రీవసోర్జులాచ్చాదనం - తదేవగ్రహణమితిచపరాగన్యరూపాభిజ్ఞానావద స్తీత్యర్థః - తత్త్రిముఖవక్రస్థితిభ్యామ
 ర్ధగాగ్రసర్వగాగ్రసానుతమ స్తుతోగాగ్రో - సిద్ధిరా - న్రరత్నాత్ || ౨ || ఋతత - స్వస్యానో - రధస్తాత్ - తావన్తాత్రివి

న్త కర్తా జితోపనిష్ఠాద్యత్యయః || ౧ || యదధ స్రురజేర్జులంప్రతపతి, తస్మి స్రురతోయోజనాయతమావ
 త్తతే - గాదదశశకపాప్రసారోమన్యత్రయోదశశకపాప్రంరాజానా - యః - యజితవ్యవధానకృత్తస్మిరా
 ముబద్ధస్సూర్యవన్త్ర గ్రీవసావభిధావతి - తస్మిన్మోక్షభయతాగ్రీవిభగవతారక్షణాయప్రయత్నం సుదగ్ధనం
 నామభాగవతంత తైజసాదుర్విషహంబ క్రంముహుఃపరివ ర్తమానమభ్యవసద్వితోమహూర్తమన్వైజమా
 నశ్చక్రితవద్ధయలరాజవనివ ర్తతే - తదుపరాగజితవదతిలోకః || ౨ || తతో - ఓధస్తాత్పీ ధచారణవిద్యాధ
 రాణాం సదనానితన్నాత్రివి - తతో - ఓధస్తాద్య త్విశావ ప్రతీహతగణానాం వివరజీరమ స్రుతంయవ
 ద్వాయుఃప్రవాతి, యవ నైఘాడలభ్యతే || ౩ || తతో - ఓధస్తాచ్ఛతయోజనా స్రురజేయం పృధివి - యవ
 ద్ధం సంభాస శ్చేనసువర్ణాదయఃపత్త్రిప్రవరాక్షత్య తేస్మి || ౪ || ఉపవర్ణితంధూమ్యధావస్త్రివైకావస్తానం -
 అవనెరవ్యధసాత్ప్ర ప్తభూవివరాః - ఎవైకతోయోజనాయతా స్రురోచ్చి గ్రాయామవిస్తారణ తారతమ్యేన
 చోపక్లప్తాః అతలంవితలంసుతలం, రసాతలం - తలాతలం మహాతలంపాతాలమితి || ౫ || ఎతేషామిలిగ్యద్దై

వాయుతయోజనా స్రురతవ - సిద్ధాదీనాం - సదనానిస్తాతాని - తతో - ఓధస్తాత్పీ ధావస్త్రివైకావస్తాత్ - యథాదీనాం -
 వివరజీరవివరస్తానం - అ స్రుతం - గ్రహసీనం - వ ర్తతే - తస్మాదధిమాహ || యావద్వాయుః - ప్రధావతిభ్యశం
 ధావతితస్యా వ్యవధిమాహ - యావ - నైఘాడలభ్యతే ఇతి || ౩ || ఋతతోయథాదీనాం వివరజీరారద స్రురజే
 దధస్తా - శ్చతయోజనా స్రురజే - యం - పృధివిభూలోకో - వ ర్తతే - పృధివాడపరిధూలోకస్యావధిమాహ || యా
 వదితి || యావ - ద్ధం సాదయః - పక్షిశేష్టాబిని - ఉత్పత నిఉద్గచ్ఛ సి - తావద్భూ లోకఇత్యర్థః || ౪ || ఋధూ
 మండలంతు సప్రభు మునవర్ణితంపురస్తాదిత్యా హ || ఉపవర్ణితమితి || య, ద్భూమి - స్సంసివేశతనవయవిన్యా
 నేనావధానం - త - ద్యధావ - దుపవర్ణితం - ఎవంధ్రుగ్రవమండలాదారభ్యధూవర్వ్యోలోకసన్నివేశక్షేత్ర - అధమామరధ
 స్తనానాం లోకానాం సంనివేశమాహ || అవనెరవీత్యధివాడ త్రరాధ్యాయా నైస || అవనెర్భూలోకా - దధస్తాత్ప్ర ప్తభూ
 వివరాః భూమ్యామేవవివరా - స్రు - స్థితే - కైకతః - యోజనానా - మయతం - తెనా - స్రరామన్య - ప్రత్యేక - ముభితం -
 భావ క్షేత్రాచ్చాగ్రీయః పోన్నత్యం, యోజనాయతా స్రురోభితం - అయామాదై ర్జ్యం - విస్తారస్య అయితయోజనపరి
 మితః, తెషాం సమాహారద్యవ్య, తెన, యోజనాయతా స్రురోభితాయామవిస్తారణ ఉపకల్పితాః, వివరాణా, మూ
 ర్ధ్వధూమయోయోజనాయతోచ్చి గ్రాయాతధావిలానామాయామవిస్తారస్యయితయోజనపరిమితఇత్యర్థః - తారత
 మ్యేనధోగతారతమ్యేనచోపక్లప్తాః, భూలోకాద్యపేక్షయావివరేషభోగాధ్యగమ స్తీత్యర్థః వివరాణీన ప్రసిద్ధితే, అతల
 మత్యధిని || ౫ || ఋతారతమ్యేనత్యేతదేవ ప్రవివరసాధారణ్యేనదర్శయతి || ఎతేషి త్యాదిని || అధాతలఇత్యతః

పాత్రనైగ్రధైనిమితేషుపిలస్వగ్ధేకువైత్యాదయోనివన సీత్యస్వయః కథంధూతేషు స్వర్గాదవ్యధికః కామభోగశ్చ
 విశ్వరూపనః విశ్వరూపయ క్షన్తోషశ్చ మాతస్యస్య త్విశ్వ విహాతీశితవ్యవగ్ధశ్చ అధికతబ్ధగ్యవ్య సాపేక్షత్వాత్స
 మాసః అభిన్నసమ్యద్వానిభవనాంతరాగాణి ఉద్యానాదీనిక్రీడాస్థానాని విహారస్థానాని చ యేషు తత్ర క్రీడాశలనం
 విహారః ప్రసమ్యాగః కథంధూతాః నిత్యసముచితాః అనుగతాః కళత్రాదయోయేషాం తత్రానువరాభ్యత్యాః
 గృహపతయ్య హచాలకాః తస్య రాజపి నన్య తిహతః కామోయేషాం - మాయయావినోదోయేషాం తథా
 ధూతాః ॥ ౬ ॥ ఋషిం చ మౌనుహారజమిలస్వగ్ధేషు - మాయావినాలమరణ - మయేన నిర్మితాః పురఃపురా
 ణి-చకాన సీత్యస్వయః - కథంధూతః - నానావిధా - యేషామణిప్రవరా - సైషాం - ప్రవేశకాముఖ్యాః శ్రేష్ఠిర
 చిత్రైః - భవనాదిభి - స్తథా వివ రేశ్వ రాణాం గృహా తమైశ్చ - సమలభ్యతాః - కథం ధూతైః గృ
 హా తమైః - నాగాశ్చ సురాశ్చ - మిధునీధూతాః - పారావతాదయశ్చిత్రైః రాక్షసాస్సంకులాః - కృత్రి మావే
 దికాదిగాపా ధూమయోయేషు తైః నానాస్వసమిధునైతిపారే నానాస్వసత్వం మిధునీధూతపారావతాదివిశే
 షణమితి ॥ ౭ ॥ తథా కనకలతాభి రాచిత్రేతానాం సంశ్లిష్టానాం కనుమ ద్రులకైః ఫలద్రులకైః స్పృశ
 రకినయైశ్చ - వనతానమౌగి - రుచిరా - విలపాశ్చ ఖా - యేషాం - విలపినాం చృతాః - ఉద్యానానిక్రీడావనా
 ని-మనసగ్నియాణాంచూ - నందనీభిరానందకారణాభిః - శ్రీభిః వివ రేశ్వర - శ్రీభిరమరలోక్ శ్రియమతిశయితాన్యతీకా

మస్వర్గాదవ్యధికకామభోగైశ్వర్యా నందనాతివిధూతిసుసమృద్ధభవనోద్యానక్రీడావిహారైశ్చ దాన
 వకాద్రవ్యేనాతిత్య ప్రముచితాసుర క్తకళత్రా పత్యబుద్ధసుహృ దనువరాగృహపతయతః స్వరాదవ్యప్రతి
 హతకామామాయావిరోధానివన్తి ॥ ౬ ॥ యేషు మహారాజమయేన మాయావిరాభినిర్మితాః పురోనా
 నామణిప్రవరప్రవేశవిరుచితవిరుచిభవనపాత్రా కారగోపురసభాచైత్య చత్వరాదిభిర్నాగాసురమిధునపా
 రావతతుకశారకాక్షీర్ణకృత్రిమధూమిభిర్వివ రేశ్వరగృహా తమైశ్చ సమలంకృతాశ్చకాన ॥ ౭ ॥ ఉద్యా
 నానిచాతతరాం మనగ్నిన్రియానన్దనీభిః కనుమఫల ద్రులకసుభగశిసయవానతరుచిరవిలపినాం కనకలతా
 తిగ్గితానాం శ్రీశ్రీభిస్స మిధునవివిధవిహారకలకోలాహలజలాయనామమలజలపూర్ణానాం యుషకుల
 ల్లిష్టనత్యుభిత్సరసిరజకుముదకులయకహారసిలోత్పలలాహితతతతత్రా దివనైషు తనికతనానామనక
 విహారకులమధుకరనకరాణాం - మధురవివిధస్వరాదిభిర్నిర్మితాశ్చ చైరమరలోక్ శ్రియమతిశయితాన్ ॥
 యత్ర హవావనభయమహారాత్రాదిభిః కాలపిభాగైరుచలత్యతే యత్ర మహాహిప్రవరశిరోమణయస్స
 ర్వం తమః ప్రబాధయన్తి ॥ ౮ ॥ నవామితేషు వనతాం దివ్యావధరసాయనాశనపానసాన్నిధిభిరాధయోవ్యా

వ్రాని-యేషుపివ రేషుచకాన శ్రీ త్యస్వయః-పునఃకైరమరలోక్ శ్రియమతిశయితాన్యద్యానానిచకానన్తి - అమలైః స్వ
 చైర్వృతైః - పూర్ణానాం-సమిధునాశ్చక్రవాకాదిమిధుననసోతా-యే-వివిధా-విహతా - సైషాం-కులంసయాహ - స్వ
 స్య కోలాహలా-యేషు-తేషాం-జలాయనాం-సంబద్ధిభు-యుషవనమూహసోగ్ని-ల్లిష్ట నేన-తోయవిహారేణ-త్యుభితంసం
 చలితం-యన్నిర్మలం-తస్మిన్-యాని-నీరజాదీని-తేషాం-వనేషు-కృతం-నికతసంస్థానం-యే-సైషాం-పక్షిణామితీశేషస్సా
 మర్థ్యాత్-నానావిధై-ద్విహతై-రాకులావ్యాకులా-మధురా-యే-వివిధాః-స్వరాదయః - ఆదిత్యైనగమనైక్షణాదయోవి
 వక్షితాః - తైః కథంధూతైః - ఇన్రియోత్పత్తైః ఇన్రియాణామానందజనకైః శ్రీభిధిపారస్తుచితక-తదాఉక్తవిధపిట
 పినా-ము కృన్ధానాం-జలాయనాం-వనగ్నిన్రియానన్దనీభిః-శ్రీభిః-ఇన్రియోత్పత్తై-రుక్తవిధానాం-పక్షిణాంచ-క్రవి
 ధైః స్వరాదిభిశ్చ మరలోక్ శ్రియమతిశయితాన్యద్యానాని-యేషుపివ రేషు-చకాన శ్రీత్యర్థః ॥ ౮ ॥ యత్ర హవావయ
 షహ-వివ రేషు-కాలపిభాగైః కాలావయవైరహారాత్రాదిభి - ర్భయం-నోచలత్యతే - తత్రత్యానామాయుషాం-ధూ
 యస్త్వాదితిభావయత్రయేషుపివ రేషు-యే-మహాన్తోహిప్రవరాసన్న శ్రేష్ఠా - సైషాం-యే-శిరోమణయః ఫణామణయ-
 సై-నర్మంకృత్సత్త-తమః లిప్తకారం-ప్రబాధ సైరస్వ ॥ ౯ ॥ ఋషిమితేషు వనతాం-ఆధయోమనఃపీడా-వ్యా
 ధయోరోగాః-వలిత్యగ్తోవికారః-పలితంకేశేషశాన్యం-ఎతదుభయమూలభూతాజరా-ఆదిత్యేనంద ప్రధాంతాదిర్భ
 వ్యతేతథాదేవాన్య-వై వర్జ్యం-యాపా నరం-దుర్గధ్యభూతిగఢః - స్వేదః-ప్రస్వేదః క్షమః-ప్రేమః-గ్లానిరసత్సహ-ఇ

త్యైతే,వయోఽవస్థాన్య-విద్యైరౌషధైఃసంపాదయన్పాదై - ర్నివై గ్రరశనస్త్వాపిభిశ్చ - సభవన్తి సై ॥ ౧౦ ॥ ఋతధా,తే
 హంబిలస్థానాం-కల్యాణానాంనిర్దుఃఖానాం - కస్తాదపి-మృత్యుర్,మృహి-ప్రభవతినమగ్ధోభవతి-తాద్వారయితుంససమ
 గ్ధోభవతీప్యర్థః-భవతీతిపారే-మృత్యుర్నరణం-తుత్యదపి-తేహంనా-స్తీత్యర్థః-తర్హ్యుమరా-దైకిం,తర్హివా-సిసేతి॥వ
 క్రాపదేశాచ్చక్రసంక్షా-ధగవ-తైజసఅ-త్రుమా-పా-ద్విసానుద్యువాస్తా-స్విసా-అన్యస్తా-నమృత్యుః,ప్రస్తా-త్వేన్ద్రై
 వెత్యర్థః-తదేవాహ॥యస్మిన్మదర్హా-స్మై-వివదేష-ప్రపివేషనతి-అనురవధానాం-పుంసననానిగర్హి-పా-హియేణ,వ
 క్రిభయా-ప్రసవ-స్తి-శూణ్ణా-శ్చేత్వత-స్తి-చైత్యర్థః ॥ ౧౧ ॥ ఋషంసామాన్యశోవివరాననువర్ణాగ్ధవిశేషేణవివర్ణయ
 షస్తాదవతలంవివరనువర్ణయతి ॥ అథతి ॥ అతలాశ్చేవివరే-మయన్యపుత్రో-బలోనామ-నివసతి-త్వంపిశ్చిన్తి,యేనతి-యే
 నబరేనైవహి-స్పష్టాః,వజ్జవతీసంఖ్యాకామాయ-స్తాసాంమాయానాంమద్యై - కాశ్చనమాయాః-అద్యాపి-కెచిన్నాయా
 వివో-ధారయ-స్తి-యన్యబలన్య-జ్ఞుష్య-మాణన్యతః - ముఖాత్ - త్రయః-స్త్రీ,కాంగకాః,ఉచ్చచూపుః-గణానెవాహ॥
 సైస్విరిణ్యః-కామిన్యః,పుంశ్చల్యగతి-సవర్ణరతాః-స్విరిణ్యః , కామిన్య-త్వసవర్ణరై-పిరతాః-తత్ప్రాప్యతివచ్చులాఃపుంశ్చ
 ల్యః-త్రవిధాస్తావిభిన్తి ॥యాచై-ఇతి-యా-చై-స్విరిణ్యదయః-స్త్రీ,యః,విలూనంవివరస్థానం,ప్రవిష్టం-పురుషం,హేట
 కాశ్చేన-ర-నెన-సాయనెన,సాధగత్యాన్యవసీకృత్యుబలాయనమి-పారే - త్రత్రప్రవిష్టంపురుషం,రసేనబలాయనంసాధ

ధయోవలిపతతరదయశ్చ - దేహవైవర్ణ్యదైర్గ్యద్యైవర్ణ్యదగ్ధాన్లరితయోవస్థాశ్చభవన్తి ॥ ౧౦ ॥ వ
 హేతేహంకల్యాణానాం-ప్రభవతీతత్సనమృత్యుర్మనా-భగవ-తైజసశ్చక్రాపదేశాత్-యస్మిన్మృపిష్ట
 సుగవధానాం-పా-హి-యఃపుంసననానిభయాదేవప్రవ-నివత-స్తి-వ ॥ ౧౧ ॥ అథాతేమ-యపుత్రో-బలనామా
 సుగోషివసతి-యనవమాభవాస్పష్టా-జ్జవతీర్హయాః-కాశ్చరాద్యాఃమాయావివోధారయ-స్తి - యన్యవ
 జ్ఞుష్య-మాణన్యముఖత-త్రయ-స్తి-స్విగణాఉదవద్య-స్త-తా-స్విరిణ్యః-కామిన్యఃపుంశ్చల్యగతి-యాచై-పి
 లాయనంప్రవిష్టంపురుషంరసేనహేటకాశ్చేనసాధయత్యాన్యవిలూనంవలోకనానురాగస్తి-తగ్ధాహి-పసూ
 హనాచిన్తి-స్విరంకిలరమయ-స్తి ॥ ౧౨ ॥ యస్మిన్మపయ-త్వపురుషశశ్చగో-హంసీద్గో-హమిత్యయుతమ
 హగజబలమాత్మానమిమన్యమానః-కత్తతేమదాన్త-ఇవ ॥ ౧౩ ॥ తతో-ఉధాస్త్విత్తేహో-భగవాన్-హేటక
 శ్వర్గన్యవార్హదహాతగణావతఃప్రజావతీసగ్ధో-వ-బృంహ-కాయభవ్యానహమిషసీహాయా-స్తే , యతః
 ప్రవృత్తా-గిత్స-వరాహటినినామభవయోస్త్విర్యేణ , యత్ర-చిత్రభానురాతరిశ్వనానమిద్యమానఃఓజసా
 అపిబత్సతస్మిన్యృతంహేటకాఖ్యం-సువర్ణం-భూమణేనానురద్ధావరో-ధేమపురుషాన్సహ-పురుషీభిర్ధారయ

యిత్యానంభోగసమర్థంకృత్యా - స్వలసాధారణా-విలాసా - ద్దమృన్వకోయోఽవలోకః- అనురాగయ-క్తం,యస్మిన్
 తం-సల్లాహిరకూభావణం-ఉపగూహనమాలి-క్షనం-ఎవమాదిభి-స్సై-వ్రంయధ్వం,వయయ-స్తికిల ॥౧౨॥ ఋహేట
 కాఖ్యంరగంపిశిన్తి॥యస్మిన్మి-యస్మిన్మి-గ- ఉపయ-కై-సేవితెనత-ఉపయోజా-పురుష-అత్సా-నుయతవహవిగ్ధజబ
 లం-చున్యమాన-నుదాన్త-ఇవా-హి-మిన్వర్,స్పిన్దో-ఽహ,మిన్కత్త-తేహా-మిత్యై ॥ ౧౩ ॥ ఋషంసతలాభోవివరఉపవ ర్తితః॥
 అధివతలంవర్ణయతి ॥ తతఃఇతి ॥ తతో-తలరాధస్తా-వ్విత్తేమదే-భగవాన్-హగోరుద్రః-హేటకశ్వర్గ-స్వపార్హ-దైః-ధూ
 తగ-క్షై-ప్రమధగ-క్షై-ఛరిత్యతః-ప్రజావతీసగ్ధు-మిత్త-స్పగ్ధ, ప్రస్య-ఉపబృంహ-కాయవర్ధనాయ-భవాన్యానహ
 మిధసీ-ఘాయ-అ-య-య-క్తం-హేటకశ్వర్గఇతివావతీస్మిన్మి-త్తం-స్పష్టయతి ॥ యతఃఇతి ॥ భవానీభవయో-రి-ధసీహ
 తయో-స్త్విర్యేణ-హేటకీన్యాఖ్యా-నరిత్స-వరా-యతః-ప్రవృత్తా-తస్మాద్-హే-హేటకస్యనువర్ణ-తా-వ్ర-ఉత్పాదక-త్యా,
 చితి,హేటకశ్వర్గత్యుచ్యతఃఇతిభావః - ననుహేటకీన్యాఖ్యసగ్ధు-వరాయా-ద్దత్స-భవత్యేవినహేటకస్యతత్స-భవత్వం-
 తత్ప్రా-య-త్రై-య-త్ర-హేటకీన్యాం-సరిత్స-వరాయాం-చిత్రభానురగ్ని-ర్వాతరిశ్వనావాయ-నా-సమిధ్యమానఃసవ్య
 స్తీన్యమానఃఓజసాన్యబల- అపిబత్,హేటకీనిపీతవాన్-తేనాగ్నినా-నిన్యృతం-పూర్తి-పూర్తి-క్తం-హేటకాఖ్యం-సువ
 ర్ణ,సుభవతీ-తత్త్వవర్ణం - అను రద్ధా-కాంవివరవానినా-మవరో-ధేమ-అ-ద్రఃపురేష-పురుషాః-పురుషీభి-స్త్రి-భిన్నహ-ఘా
 వ-తేనఅభరణేన-ధారయ-స్తి-భూమణానికారయిత్యాధారయంతీత్యర్థః - హేటకీన్యాం-ద్రతో-హేటకాఖ్యనువర్ణయాపి

పరిణామా తత్ప్రభువః భూవిహితైశ్వర్యభిభావః ॥ ౧౪ ॥ ఘోరమనలంబగ్ధయతి ॥ తతః ॥ తతోవితలాదధస్తా, త్సుతలవివరే, పురుషవాఃపిపులీః డ్రిః - పుగ్గోక్తిః స్థరతాంపుణ్యపాదకయకస్సమ్మనః - మహాభాగవతోభాగవతా గగిగణ్య-విగోచనస్యాత్మజోబలి-రధునాఽప్యా ద్రుత్యత్వస్య ॥ కథంభూతః-మహే న స్త్రస్యప్రియం-క ర్మమిచ్చతా-ప రమ, చదితేన్యకాశా-దున్యత్వ-చటువామనరూపెణ-లబ్ధికాయోదేహాయేన - తేనభగవతా - ప్రధమం-పరాత్మేషమ పశ్యతంలకత్వయంయన్య-తథాభూతః - పున-ర్భగవతోఽనుకమ్యయేవ-సుతలవివర-ప్రవేశితః, ఇద్రాగ్రినామపి-ద్వ భూయా-సునమృదయ-శ్రియాసంపదా, జుష్టస్సమితః - భూయరహిత- ప్రమేవభగవ న్దంగస్వరై గిసోష్ఠితత్వరై గిలరాధ యన్ ॥ ౧౫ ॥ ఐవతస్సర్వసంపత్త్యమృద్ధంబిలాధిపత్యంబూదానఫలమితిసమ ప్రవ్యమిత్యాహ ॥ ౧౬ ॥ యచ్చిల నిలయేవివరస్తా-ఐవశ్వర్యం-తదేత-దున్యమిదానన్య - సాత్మా తా-రఃఫలం-నభవ త్యేవ-కుతఃఇత్యుక్తే యోమనంభూత స్వదానన్య సాత్మాదపవర్గమేతుత్వా దిత్యా శయేనభూమిదానంవిశిష్టి - భగవదేషాద్భుగ్ధా-రై - అశేషభూతజాతా నాం-యే-జీవభూతాఃప్రత్యగాత్తాన - నైషామప్యా - త్తభూతేవరమాత్మని, అన్తఃప్రవిశ్యధారక-వాసుదేవతీర్థతమే పావనమే, పాత్రే, ఉపపన్నైమిపంపాగ్మైవతి తస్మిన్-చరయానిరవధికయాశ్రద్ధయా-క ర్మస్యవిషయయాత్వరయా- సమాహితం-వనశ్చిత్తం, యేన-తేనబలిహ-ంప్రతిపా-దితన్యకృతస్య-సాత్మాదవవర్గసాధనభూతన్య ॥ ౧౬ ॥ భ గవ స్తీర్థతమప్రమేషపపాదయతి ॥ యస్యైతి ॥ యస్యహిభగవతో-నామ-నకర్మ-వివశోఽపి-ఘోతవతనస్థలనాదిదశా స్వ-భిగ్ధా-స్వ రుచః-కర్తరూపంబద్ధ, మజ్జా సానుభవ - విధుగోతినిరన్యతి-సకృత్-నిరణమాత్రేణాపిసమ ప్రవృజినీనరన

స్తి ॥ ౧౪ ॥ తతోఽధస్తాత్సుతల - పురుషవాఃపుణ్యగోకోమహాభాగవతోవిగోచనాత్మజోబలిర్భగవతామ హే న స్త్రస్యప్రియంచీక్షీర్ మజ్జానాదిత్యైర్భగయా భూత్యావటువామనరూపెణపరాత్మేషలోకత్రయో భగవదనుకమ్యయేవభవః ప్రవేశితః-ఇద్రాగ్రివిష్యవిద్యమానయానుసమృద్ధయ-శ్రియా-ఽభిజుష్టస్వరై గా రాధయం ప్రమేవభగవ న్మమకతసాధ్యసతస్త్వై-ఽధునాఽపి ॥ ౧౫ ॥ నోఽవైతత్వాత్సాత్మాతా-రోహామి దానన్య - య త్తద్భగవత్సోఽపి-ఉప-శేషజీవనికాయానాజీవభూతాత్తభూతేవరమాత్మనివాసుదేవ తీర్థతమేపాత్రే ఉపపన్నైపరయా శ్రద్ధయా సమాహితమనసాసంప్రతిపాదితస్య సాత్మాదపవర్గద్వారన్య యచ్చిలనిలయైశ్వర్యమి ॥ ౧౬ ॥ యన్యహ-వావత్సూతపతనస్థలనాదిమివశస్యకృత్వామాభిగ్ధాణక పురుషక కర్తబద్ధనవజ్జాసావిధుగోతి-యన్యహ-వై ప్రతిబాధనంత్విహ-ముముక్షువోఽన్యధైవోలభ-నై - తద్భాగ వతానాంసర్వేషామాత్మ న్యాత్మ దతత్వ తమేవ ॥ ౧౭ ॥ నైవభగవాన్మానసముష్యానుజగ్రాహ-యదుత పునరాత్మానస్సప్రతిమోషణంమాయామయంభోనై శ్వర్యమేవతమతేతి ॥ ౧౮ ॥ య త్తద్భగవతాఽనధిగ

ననత్మనామవతోభగవత స్తీర్థతమత్వం కై ముత్సవ-చుసిద్ధ మితిభావః ॥ కర్తబద్ధంవిశిష్టమ్ ॥ యన్యహవాఇతి ॥ యన్యహో కర్తబద్ధన్య-ప్రతిబాధనంనరనోపాయ - మిహ-ముముక్షువో, ఽన్యధాకర్తయోగజ్ఞానయోగాదిరూపెణ-ఉపలభ-నైజా న స్తి-తత్కర్త-బద్ధనం - ధుగోతిప్రాప్తేణాన్యయః ॥ ప్రతిసాధనమితిపాఠే ॥ ప్రతిజ్ఞేపసాధనంనిరనోపాయమితివైవా ర్థః ॥ యధాకర్తయోగాదికంభగవద్భక్తిమోగోత్పత్తిప్రతిబద్ధకప్రాచీనకర్తబద్ధనిరననద్వారాభక్తియోగానుగ్రాహ కత్వేనభక్తిమోగద్వారాకృత్పూర్వోత్తరాఘనద్రక-మేవనామస్తరణమపిత్యత్యాగిప్రేతోఽన్యః ॥ అన్యధాభక్తియో గానర్థక్యాపత్తైర్భగవ ప్రవృత్తం - ఎవంతిద్ధ తమే - నదైషామాత్మని, భాగవతానామాత్మదేవత్వపర్యప్రవదాన్యైతి త్తత్మేనిరతిశయియితమే, భగవతి, పియ్య క్తన్యలోకత్రయన్య-న, నిలనిలయనై శ్వర్యంఫల-మితిపూర్వేనైవాన్య యః ॥ ౧౭ ॥ ఐనను-యద్యేతన్తానమపవర్గద్వారం-యదివాబలిర్మహాభగవతః-యదివాభగవానాత్తద-ప్రవృత్త్యా పవర్గ మేవప్రదాయకీంనానుజగ్రాహేత్వపైత్యాయామభ్యుపగతపాగ్రభన్యవిద్యయాఽవివాశ్యస్యాపశ్యానుభావ్యత్వా దేనమపవర్గదానెన-నతదై వానుజగ్రాహ-కింత్వయ్యుపగతపాగ్రభన్యఫలతయా-నిలనిలయనై శ్వర్యమేవాదాదిత్యాహ ॥ న వాఇతి ॥ భగవా, నముద్యుబలై, రానుజగ్రాహ, తదై వానుగ్రహంనకృతవాన్, ఉతఅపయ, యదాత్మానస్సప్రతిమోక్షణం స్వవిషయస్సప్రతిపభూతుకం, స్వమానుయా, విలసితం, భోగరూప, మైశ్వర్యం, భోగనిమిత్తంవా, విశ్వర్యం నిలనిలయనై శ్వర్యం, తదేవా, తనుతతేన, దత్తవానిత్యర్థః ॥ ౧౮ ॥ ఐమహాభాగవతభిప్రాయేనభగవద్దాన్యైతరానభిలాషిత్యంవివక్షి

రాస్తిన్ధ మ్మ ॥౨౩॥ ఋషం సుతలసునవర్ణాధతలాలంబన్య యః ॥౩తత్త ॥౩తస్సుతలా,వగస్తా, త్రలాతలవివ రె-మ
యాభ్యో,దానవేష్య, సహాయతె-తలాతలస్సై చ్చమమన్య తభిత్త్యంక,కధంభాతః-ప్రధమం-త్రపురాధిపతిర్ముత్య-
ప్రభాక్యా-శ్శంసుఖంక ర్మమిచ్చునాభగవతాపురారిణాంబుడెనిన్ధ గ్ధం పురత్రయం,యస్యగతస్యపురాణే,ప్రసాదా-
ల్లబ్ధం-చదంత త్రలాతలాగ్ధంవివరం-యన్యః - మాయావినామాచార్యమానాచార్యోవదెత్తా- మహాదేవేనుడ్రెలా,
పరత్వినః-నిగతం-సుదర్శనాభ్యయం-యన్య, తధాభూతస్యక - సుదర్శనభక్తిసతామహాదేవేనపరితీతత్వాద్విగత
సుదర్శనభ్యయత్వ క్తమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఋఅధరహతలసునవర్ణయతి॥౩తభిత్తత్ర సలాతలా- చదస్తా- స్త హతలవివ రే-దై
కనిరసాం-స-ఎకమేవ-శిరో,యేషాం తెషాం, మనేశశరసామిత్యర్థ-కా ప్రవేయాణాంక దాగ్విఅపస్య భూతానాంసర్వా
ణాం -గణఃకోగ్రధవశంక్షతో- ని-గ ణేకాంప్రేక్షప్రధానాన్నిగ్ధితన్తాన్వినిష్ఠి - కుహాకేత్యావినా, కుహాకాదయఃప
ధానాముఖ్యయేషాం తె-సుహాభోగవ స్తవీర్ణకాయః- సుహాపురుషస్యభగవతో-వాహనభూతా-త్వక్షిరాజానామస్య
ధివతే-స్త్రయ త్తతో, ౨నవరతంనిరంతర-ముద్విజమానాఃభిభ్యతః-స్య క తాద్విరూపకుటుమ్మన్కర్త్యా,ప్రమత్తాస్స ప్రి-
క్ష్యచిద్విహరన్తి ॥ ౨౫ ॥ ఋఅధరసాతలమసునవర్ణయతి॥ ౩తతోమహతలలా-చదస్తా - ద్రసాతలవివ రే-దై-తేయదానవాః
ప్ర తేయాదానవాశ్చ,దితిపుత్రాదనోఃపుత్రాశ్చ-ప్రయతిప్రసిద్ధా-ప్రేహ-నివాతకపహః,కాలకేయః పీఠణ్యపుగవా
సిన - ఇతిశ్రీవిధాః,విమిధానాంబేవానాం-ద్రత్యోకఃప్రతిపక్షిణః-ఉత్ప త్తై గ్ధ మహాబలశాలినః-మహాస్తవ్యతే,సాహ

తాయుత్పందిగ్వియక్షుచ్ఛటః॥౨౩॥౩తతో-౨ధస్తాత్రలాతలమయోనామదానవేస్సగ్ధిప్రపురాధిపత్యగవతా
త్రపురారిణాత్రలాక్యాశ్శంచిక్షిర్మణాన్ధ గ్ధ పురత్రయ స్తత్ప్రసిదాల్ల బ్ధవోమాయావినామాచార్యోమ
హాదేవేనపరితీతోవిగతసుదర్శనభయోమహాయతే ॥ ౨౪ ॥ ౩తతో-౨ధస్తాస్తవహతలకాప్రవేయాణాం నైక
శిరసాంకోగ్రధవశానాంగణఃకుహాక-తక్షక-కాళియ-సుషేణాది ప్రధానామహాభోగవ స్తవత్రతిరాజాధి
పతేఃపురుషో త్రమహాదనవరతముద్విజమానాఃస్యకతాప్రత్యమ్పాఠుఃకుటుమ్మన్కైవక్వచిత్ప్రయత్తా
విహరన్తి ॥ ౨౫ ॥ ౩తతో-౨ ధస్తాద్రసాతలతేయదానవాఃపరియోనామనివాతకపహఃకాలకేయాపీఠ
ణ్యపురసివాసినఇతివిమిధప్రత్యోకీఉత్పత్త్యై మహాజనోమహాసాహసినిభగవతస్సకలలోకానుభావస్య
హారేవేవతేజస్వద్రతిహతబలావలెపాచితేయిభవనివసన్తియైవై సరమయన్ద్ర గ్ధాత్యానాన్నిగ్ధస్త్ర
వన్ధాభిర్నాగ్ధిభ్యతి ॥ ౨౬ ॥ ౩తతో-౨ధస్తాత్పతా శేనాగలోకపతయోవాసుశ్చిప్రమ హాశ్చక్షుఃశివః-మహాశక్త
శ్చైవ-ధనంజయస్థుతరాష్ట్ర గ్రీకృష్ణమాడకమ్న తాశ్వేతర - దేవదత్తా దయోమహాగోనివోమహామద్దానవన్తి
యేషాముహావై పంచుపట్న ప్రదశితనపాప్రసీర్దానాంభణాసువిరచితామహామణయోరోచిష్టవః పాతా
శేవివరేతిమరలికరంస్వతేజసావిధమన్తి ॥ ౨౭ ॥

ఇతిశ్రీమద్భాగవతే,మహాపురాణే,పంచమసర్గః,చతుర్వింశోఽధ్యాయః

సికాస్సహసాదర్శేణవర స్తీతిసాహసికా- ప్రధాభూతాస్స స్తః,సర్వమలోకేమ-అనుభావఃప్రభావోయస్య-తస్య - భ
గవతోహరే- దైజస్సైవసుదర్శనాప్రేక్ష,ప్రతిహతః-బలావతేజఃబలనిమిత్తోగర్వో,యేషాం, తాదృశాః - చితేశయా
ఇవసర్వాఇవ-వసన్తి-యతితి,యే-వై-వణయః-ఇన్ద్ర గ్ధాత్యాసరమయ-దేవతన్యా - ప్రయతుకభిర్చ-స్త్రగివర్ణరూపాధి
ర్యాగ్ధి-రిన్దా-గ్ధిభ్యతిభయంపాప్రమన్తియైవపహివై దికమాఖ్యానం ॥ పరిభిరసన్తి గ్ధా-గూఢాగాలస్వేష్టంసరమాం
దేవతనిమిత్తేగ్ధాప్రమాతాంసద్ధిమిచ్చః, పహయఃపాప్ర మాః కిమిచ్చ స్తీంసరమిభిత్త్యాదిచానసద్ధిమిచ్చన్తీన్ద్ర గ్ధిస్తీతిపూ
ర్వకం తాన్ద్రగ్ధితిధర్మమాహ,తాతాగ్ధిన్ద్ర గ్ధిపహయిత్వయద్వ, మిత్యాది-తేవతచ్చగ్ధిత్వనిభ్యతితి ॥ ౨౮ ॥ ఋఅధ
పాతాశ్వమసునవర్ణయతి॥౩తతోరసాతలా-చదస్తా-త్ప తా శేవివరే-నాగలోకానాంసర్వ రూపాణాంజనానాంపతయో-వా
సుశ్చి-ప్రముఖఃప్రధానం-యేషాం-దైశక్త్యాదయో- మహాభోగినఃమహాభవినః - మహా-నమర్షకగోగ్ధో-యేషాంతధాభూ
తా-నివసన్తి-యేషాముహావైయేషాంహి-పశ్చాదినంభాని-శీర్షాణి-యేషాం-శీర్షామితవ క్తవ్యేగ్ధామిత్యాగ్ధం-తేషాం
సర్వాణాం-భణానాంభణాసు - ఆధారస్యనంబన్దమా త్రవివక్షయాకష్ఠీ-విరచితాగ్ధతాః - యే-మహామణయోరోచిష్ట
వస్సదాప్రకాశనశీలా-ప్రే-స్వరోచిషా,పాతాశ్వవివరంబద్ధితమోజాలం,విధమన్తిఅపసుదన్తి ॥ ౨౯ ॥ ఋఇతి శ్రీభా
గవతస్తన్ద్రగ్ధిక్రీకాఖ్యానాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాంపంచమసర్గః,చతుర్వింశోఽధ్యాయః***

ఎవంపాతాతానాన్యవివరాననువర్ణ్యధమాతాశపర్యవస్యఘామణ్డలస్యధారకంరసాయమూతేస్తీతమనస్త
 మనువర్ణయతిపచ్చవింశేన॥తక్యపాతాశస్య,మూలదేశేలభస్తాః క్త్రింశేద్యోజనసహస్రాస్త రిల సై-కాసా-యాచానైత
 త్రాహ॥యావాఇతి ॥ అనన్తఇతి-సమాఖ్యా తావనీద్ధా-అనస్తనంజ్ఞేకత్వంః - రామసీతామనాహంకారాధిస్తాశ్రీ,యా
 భగవతః,కలాలంకరూపా-నా,అస్తభ్యర్త్యః-నైవసంజర్-ఇతిత్యుచ్యతేఇత్యాహ॥ప్రమాతారణి॥సాత్వతీయాస్సంకర్ష
 ణప్రోక్తసాప్యతాఖ్యరఘూరారసీప్తాః - ప్రమాతారఃఉక్తభగవతీ-లాయాధాత్వవిధస్త, మనస్తం-సజర్-ఇతిత్యా
 వక్షతే, కీమదంసజర్-ఇనామాశక్యర్థాపివతేనలహఢం, కింవాపజర్-జాపిదద్యోగరూఢ,మిత్యుచ్యతే॥యాంయోగ
 రూపమత్యాహ॥వక్ష్యప్రకృత్యయోగి॥యతోఽయ-మనస్తం-ద్రష్టవ్యత్యయోజ్ఞాగృహ్యేయయా-స్సన్నికర్షణం-సంకర్ష
 వ్యతేపివయాక్రియతేఅతీన్రియాధోఽనైవేత్యన్నికర్షణంఅతీన్రియాధ్వవిషయజ్ఞానాపాదభక్త్యర్థః,యత్యేవ-మనస్తన,స్తతస్త
 యాధ్వవిషయజ్ఞానవా - నేవ,మిత్యేదేమావగృహ్యన్రియాధ్వవిషయజ్ఞానాపాదభక్త్యర్థః,యత్యేవ-మనస్తన,స్తతస్త
 మనస్తమత్యావక్షతేఇత్యన్యాయః, సజర్-ఇత్యుచ్యతేస్తవ్యయతి ॥ అహమిత్త్యభిమానలక్షణి॥అహమిత్త్యప్రతియమానో
 అతీన్రియావజ,స్తవ్యవయతో - యోఽభిమానఃఅహమిత్ప్రతిత,స్తవ్యలక్షణః,అత్యుచ్యతేనైవేతిలక్షణఃకారణం,సేతు
 రితియావతే,జీవవర్తాభిమానదవతాత్వత్యేమామహమితివృత్తీహేతురీత్యర్థః ॥ ౧౦ ॥ ఋషివమనస్తభ్యోఽపిస్తే
 న్యోగరూఢభక్త్యాహ॥యస్యదమితి॥యచ్చతానాంసంపదభగవాననస్తభ్యత్తరేణాస్వయః,యన్యభగవతః,స్వరూప్రశ
 రణఃఅనస్తమాదై,రేకస్త్విస్మన-భరసిగ్రిమమాణంధార్యమాణం,ఇదం-కృత్సంఘామణ్డలం,సీధార్థ ఇవశ్వేతనస్త

శ్రీమకడివాచ ॥ ౧ ॥ తక్యమూలదేశేతింశేద్యోజనసహస్రాస్తరల సై - యాచైకలాభగవతస్తామసీనమా
 ఖ్యాతాఽనన్తఇతి-సమాతారసాన్యతీయాస్తం ద్రష్టు దృశ్యరూపం నికరణాదహమితిచాభిమానలక్ష
 ణాత్వంకర్తవ్యత్యావక్షతే॥౧॥ యస్యవంత్వీతిమణ్డలంభగవతోఽనస్తమాదైస్తమాప్రళంఘనీస్తేనైవశీ
 ర్షణేగ్రియమాణంసీద్ధాస్తభ్యవక్ష్యతే॥౨॥ యస్యపావాఇవంకారేనోపసంజ్ఞీర్హతోఽమృదవిరచితరుచిభ
 వద్భృగ్విహారస్తరేణాసంకర్షణోనామరుద్రఏకాదశస్తూహస్త్ర్యిక్తప్రితిఖంఠాలమస్తంభయన్మదతి
 త్తే ॥ ౩ ॥యస్మాన్మక్ష్మీరీకమలయగళారంబవివచనభవణిచక్షుర్మణ్డలైవహిపతయన్మహాసాత్యేభయువతై రేకా
 ప్రభక్తియోగనావనమస్తస్యవదనానివసీమృగతుల్యలప్రహవణ్డలవజ్జితగజ్జ్వలలాన్యనివోహరాణి
 ప్రముచితమనసఃఖిలవిలోకన్య ॥౪॥యస్త్రిగవసీవాగరాదపమనస్త్ర్యంపలశాసానాశ్చాన్యన్యవలయ
 విలసిత్తచితచిత్రలపులవళమభగరుచిరభుజరాజితస్తమ్యేవ్యగరుచననకుటూరుపహారానుతేజనావచిన్య
 మానాస్తదభివర్చనోస్త్రీతపృగయచకరన్యజావేకరుచిరలలితస్త్రితాస్తవరాగమదముచితమదవిమా

వజన-లక్ష్మణైశ్వర్యతేలతోఽపరిచ్చిన్నత్యాదనస్తభ్యుచ్యతేఇతిభావః ॥ ౧౨ ॥ ఋయన్తంతావనీతితామసాహంకా
 రాధిస్తాత్వత్వం,తద్వివదయతి॥యన్యహవేతి ॥ కాలేనవ్యసరాద్ధవసానహంకరాలేన,ఇదం,కృత్సంజగ-త్సంజీవీర్ష
 తస్సంహర్తుమిచ్ఛతః-యన్యసంకర్షణస్య, అయై ఇతోధేవ-మగతితెకుటిలిక్తకై,ప్రహవైగ్రిహవౌ,తయోరస్తరేణమ
 ధ్యే, సకర్షణాభ్యః, ఏకాదశానాం, పూర్వహఃగణః, ఏకాదశరూద్రనముచాయూహః,రుద్రరూద్రగణః,కర్షణభావః,
 త్యగ్తఃశ్రీతిలక్ష్మీణీయగృహ్యగ్తః - లిప్తశిఖాయస్య,తాదృశంఠాలం, ఉత్తమ్యయోజ్ఞాన్యంబద్ధ,దుదతిన్తతేదవ్యహా
 వ,తామసాహంకారాధిస్తాత్వత్వాజ్ఞానసంహర్తృతామనరుద్రగణోత్పాదకభక్త్యర్థః ॥ ౩ ॥ ఋసుభగత్వమాహ॥
 యస్మితి॥అసీనాంపతయః, సాత్వతీతేస్త్రేగృహ,యన్యసంజర్-ఇన్యాన్మక్ష్మీరీకమలయగళై,అరుణాః,విశదాః,నఖావ
 చ-చుగయ-సైవాం-వణ్డ-స్త్రగృహ్యతేమా ఏకాప్రభక్తియోగనలవ్యభివితభక్తియోగన - అవనమస్తప్రణమస్తః ఉక్త
 విధేయసఖవణిచక్షుర్మణ్డలైవహిపతయన్మహాసాత్యేభయువతై-పతః - స్ఫురతాం-మణ్డలానాం - ప్రభయా-వజ్జితాన్-
 గజ్జ్వలలాని-యేమ-తాని-గృవదనాని-ప్రముచితమనోయేమాం,తాదృశాన్యస్త్రః - సుఖంవిలోకయన్నిఖలు ॥ ౪ ॥ ఋత
 ధా,నాగరాజాన్తాం,కుమర్యః,అగిషిపురుషార్థానాశాసావాఃకాయయమానాః, యన్యసంజర్-ఇన్యాచారుణిన్యన్త
 దై-రక్తదై-న్యలయేన్-విలసితాన్-ప్రకాశతాత్వ,తే-విశదాన్-రూపై, విపులాధిష్టాశ్చ,సుభగాఃకోమలాశ్చ,రుచిరాన్య
 స్తరాశ్చ,సుఖాః,తప-రజితస్తూహ, సైమలగరుకుటూరుచవదనానాం,పజ్జ-ఎవ, అమలేవ, సైవావచిన్య మానాః
 .తేవసంకుర్వాణాః,తేషాంఘజానా,మభిమర్శననస్త్ర్యనేన,ఉన్మద్భై,పృచయే, మకరన్యజన్యా, వేశేనరుచిరంచల

లితంచయన్మృతం, తద్ద్యాసాం, తాదృశ్యస్వత్వః, తస్యనఃకర్మాన్య, అనురాగ మదముతితమదవిషూర్ణితారుణకరుణా
 వలోకనయనవదనారవిన్దం నప్రీడంయథాతథా, విలాకయన్మి, న్నాన్రే తెను, అనురాగేణ-మదేనస్వాభవజనితేనచ- ము
 చితచతతే, మదేనభూర్నితైరచలితేవ, ఈవచయన్మి, కరుణావలోకనయన్మి, న్- త్వదనారవిన్ద-మితితస్మాద్యః * || ౫ ||
 నడ కవిప్ర, ఎవనఃకర్మాణాః - ౨న నప్రీతివిధపరిశ్చేదరహితః, అన న్నకల్యాణగుణాద్యవః, జగతారణ్యహితో, దే
 వః, స్వతేజసా, వీర్యమానః, ఉపసంహృతః - అమృతరోషయోగత్సంహారవిషయయోరసహనకోగ్రయోద్యోగో, యేనత
 ఛాభూతః-లోకానాం, స్వప్రచేనుభూయః, ఆప్రేక్షా || ౬ || ఘృపునఃకథంభూతః - సురాదీనాం-గణై-ధ్యాయమానః,
 అనువరతం, మదేనస్వానుభవజనితేనమదేన-ముచిత-స్వచాపా-వికృతవిహ్యలలోచనః - వికృతఘూర్ణితే - విహ్యతపరవశే
 థవస్తి, లోచనై, యస్యనః, సులిలితేనస్మద్రేణాభావగర్భే-స్తి తేన, సుఖితామృతేనవచనావృతేన, స్వపార్వదానవి
 బుధయాధానాంపతీంశ్చ - ప్యాయమానఃసాన్ద యన్-అపరిష్కానఃఅక్షిణే-రాగోరక్తిమా, యస్మా-ప్రస్యాః-నవతులసి
 కాయఃసూతనకృష్ణతులస్యాః - ఆమోదః - మధురూపతనవత్స - తయోస్సమాహర - ప్రేన-మాద్యతాం-మధుకరా
 ణాం - వాగితా - ప్రేసాం - మధుగోతేన - శ్రీ, యస్మాస్తాం - స్వామసాధారణీం - ప్రేజయన్మాభ్యాసంనవమాలాం-
 దధతితీవః - విభక్తిప్రవృత్తేనాన్యయః - నీతెవాననీయన్య, ఎకమేవగుణ్యలంయన్య - హలన్య - కతువిప్ర-ప్రే-కృతఃస్య
 ప్రః-సుభగస్సుకుమారశ్చ - స్మదరశ్చ - భుజో - యేన, ఎవంభూతో-భగవాన్సంకర్షణః-మాహేన గ్రియసేన్ద్రగ్రియవి
 ధీ-వారణేన్ద్రగ్రియవిరావతథివ, శుభ్రాః-ఉరారాః-బిలాఃవిలాసాః-యస్యనః-కాఞ్చనీంస్వన్ద ముయాం-కత్యంసంవరత్రాం-

ర్ణితారుణకరుణావలోకనయనవదనారవిన్దం నప్రీడంకిలిలోకయన్మి || ౫ || నఎవభగవాననన్దో-౨న నగు
 ణాన్దవఅచిదవడవసంహృతామృతరోషవేగోలోకానాంస్వప్రయతన్మి || ౬ || ధ్యాయమానస్సురాసురో
 రగసిన్దగన్ద్యో విద్యాధర ముగ్ధజైరనవరతమదముచితవికృతవిహ్యలలోచనసస్సులిలితభావస్తి తముఖితా
 మృతేనాప్ర్యా * యమానస్వప్నావృద విబుధయాధవతీనపరిష్కాన రాగనవతులసికామోదమధ్యాసవేన
 మాద్యన్ద్రభుకరవాగ్రే తమధురగితే శ్రీయంతై జయన్మింస్వాం వనమాలాంసీలవాసా ఎకవన్దలలోచనకకుచి
 కృతసుభగసుందరభుజోభగవాన్సాహేనోవారణేన్ద్రగ్రియకాఞ్చనీంకత్యంసంవరదానీలలోచిత్ర || ౬ || యే
 వఎవమసుశ్రుతో-౨ భిధ్యాయమానోముముతూణామనాదికాలకర్షణాననా గ్రధితమవిద్యాయయంహృద
 యగ్రధింసత్వరజప్రమోమయమన్ద్రావరయంగత ఆమవినిధిన్ త్రితస్మాదనుభావమిమంభగవాన్సన్దాయం
 భువోనారదస్వహతుమ్పురుణానభాయాంబ్రహ్మణస్సంశ్లోకయామాన || ౮ || శ్లో || ఉత్పత్తిశీలయపాత

విభక్తి, కత్యేభవాకత్యై, వరత్రాభ్యావద్యమయాపట్టికా, నద్రీవద్రీవరత్రాస్మాదిత్యమరకోశోక్తామధ్యగ్యజాన్వోశ్చ
 వత్తమ్మృధామోగపట్టికాభ్యా, తాంస్వర్ణమయాంబిభ్రీత్యర్థః * || ౮ || ఘృవంసఙ్కర్షణఃఉచిత్తః-ఇదానిమ క్త
 విధతపాన్యమానఃఉపాసకానామన్ద్రావరయగతఃప్రకృతినంబన్దంసరస్వతీత్యాహ || యేవవత్తి || యేవఎవభగవానన
 ద్ర-ఎవ- మసుశ్రుతఃఉ కవిప్రత్యేనగురుముఖామ్మగ్రిః - అభిధ్యాయమానః, శోగ్రితవ్యోయ ప్రవోసగిధ్యాదీత్య, ఇతిత
 త్యో-౨త్రప్రత్యభిష్టాపిన్ః - అతః- సామర్థ్యాభ్యగ్రియణానన్ద్రంసతథితిలభ్యతే-యముతూణా-మరాదికాలప్రవృత్తాభిః-
 కర్తవ్యాననాభిర్గధితంసందర్శితం-అవిద్యామయం-దేవతృభాగ్నిన్ద్రవత్తాగ్నిత్వభాగ్నినిగపాత్వజ్ఞానమయం-గ్రధిం
 గ్రీన్ద్రవద్భగ్నిం - సత్వరజప్రమోమయంసత్వాదీనిజప్రమరం-గుణితయంసంద్రప్రయక్తావాచికాలప్రవృత్తకర్తవా
 ననావిద్యాగ్రధిగూపంసంసారమృత్యుః-ధ్యాసేన - ముముతూణా - మన్ద్రావర-సంసార-ఆకునిధిన్ త్రినిరరాని
 రగ్రతీత్యర్థః - తస్యభగవతస్సఙ్కర్షణగర్భ-ఇయన్మి- మనుభావంప్రభావం-తుమ్పురుణాననా-స్వయంభువభృత్-
 నారహోబ్రహ్మణ్యేతుర్భుగ్గ-సభామం-సంశ్లోక-యమానవద్భయమాన * || ౮ || ఘృవద్రమంతస్వర్ణసేన్ద్రస్యాన
 ధికారద్యోతకాయతస్యరూపన్యయన్మి యత్సమభివర్తకారణత్వేనతమచలత్వయతి || ఉత్పత్తి || అన్యగతః - ఉత్ప
 త్యాదిపాశుభూతాన్తస్మాద్యఃక్రక్కుగుణాఃసత్వరజప్రమోగుణాః - క్రమో-౨త్రావివక్షితః - రజస్సత్వప్రమోగు
 ణాః-క్రమేణ - జగదుత్పత్త్యాదిపాశుభూతాః - యన్యభగవత-ఈత్యయానిస్పృతయాన్యస్పృష్ట్యాదినమర్థః-అనన్బ
 భూతః - గుణితయాత్మికాప్రకృతిస్వయంభూదాదికార్యవర్తపాశుభూతా-౨పిన్ద్రయంసమద్ధానతీ-యస్యస్యస్య
 రూపేత్యయాన్యస్పృష్ట్యాదినమర్థః, ౨భూదిత్యర్థః, అనెనజగన్నిమిత్రకారణత్వముక్తం, ౨త్రైత్యతబహుస్యా, మితిశ్రోత

సముద్రాగ్రస్యజన్మస్థానం, యస్మిన్ క, క, మృదామృదం, యస్యసహస్రశిరసోఽనన్దస్య, మూర్ధస్య, జనతే, అర్చితం, తస్య భూమౌపరిచ్ఛిన్నస్య, ఆనన్దాదేవే, తద్దేరియత్రయాఽవిదితః - విక్రమః ప్రభావో, యస్య, తస్మాన్ ప్రస్య, విర్యాణికే ల్యాగుగుణయాణి-సహస్రజకల్యాఽఽపికోవా, గణయేత్-ఎతావన్త్రీకగణయేత్-సకోపితిభావః ॥ ౧౨ ॥ ఋషిమదం ఘామణ్డలంకర్తృవశాద్విభర్తినాత్మనా ॥ ఎవమితి ॥ ఎవం ప్రభావః క్తవీధాపరిచ్ఛిన్న ప్రభావః-అతఏవా-నన్దలనన్దప దభుమ-లప్రప్య త్రిమితాన్త్రయః-దురన్దంలపారం - విర్యంబలం, యస్య, ఉరవో-గుణాః, తెషా, మనుభవాప్రభావా శ్చ-యస్య-సభగవాన్-సజు-ర్న-ణః- ఆత్మతన్త్రస్యేతన్త్రస్య-అకర్తృవశ్యః-ఎకఎవన్, లీలయా, స్థితయేతస్థానాయపా లనాయతియావత్-త్వేంపుద్గీం, విభర్తీ ॥ ౧౩ ॥ ఋషిక్షిముపసంహరతి ॥ ఎతా ఇతి ॥ కామాన్, కామయమానై, ర్మృగభి- రుపగన్తవ్యాః పాగ్పాత్యః, తత్తత్త-ర్తామసారకైర్నైరణస్పృష్టాః గతయః ఫలరూపాలోకాః-ఇహ బ్రహ్మజ్ఞై-ఎతావన్త్రా వత్సవ-తాశ్చ, యథోపదేశం సంప్రదాయాగతోపదేశమనతిక్రమ్యా, మవన్తి తాః ॥ ఎవముక్షిముపసంహరత్యురాజ్ఞః పశ్చిమవరప్రదానాయోక్తాగతయోనృభిర్నై, పాగ్పాత్య ఇతివదన్ముక్షింపునరుపసంహరతి ॥ ఎతావత్స ఇతి, హేరా జన్, పుంసంసంసారిణిః, ప్రప్య త్రిరూపస్యన కామస్య, ధర్మస్య, విపాకగతయః ఫలరూపాగతయః, నానావిధాః, విసప్తాః సుఖదుఃఖతారతమ్యేనవ్యవస్థితాః-ఎతావత్సవ-తాశ్చయధావ్రతం, వ్యాఖ్యాతాః-వర్తితాః, మయేతిశేషః ॥ ౧౪ ॥ ఇతి శ్రీభాగవతతవన్త్రీవన్తిక్రీకాఖ్యాయ-ంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయ-ంశ్చ మన్-నైవభ్యన్తింశోఽధ్యాయః ॥ ౧౫ ॥ ప్రప్య త్రిలక్షణస్య ధర్మస్య విపాకగతయ ఇత్య నేనాసాంగతీనాంపుణ్యై సప్రాప్యతోవ్యక్తః కేవలాభ్యుదయస్య అన్యేలాశ్చ ద్వివరకా ఇతి సూచితం తానెవపిచ్ఛచ్ఛవస్తావద్య దుక్తమస్య పిలోకేషు సుఖదుఃఖయోరూప్యనాధికభావ

సగిరిసరిత్యముద్రసత్పత్తిమ్ ॥ అనన్తాద్వివిదితపిత్రమస్యధామః ॥ కోవిర్యాగ్యపిగణయేత్సహస్రజిహ్వః ॥ ౧౬ ॥ ఎవం ప్రభావో భగవాన్సనన్దోదురన్తవీర్యోరుగుణాసుభావః ॥ మూలెరసాయన్సన్త ఆత్మతన్తోయోలీల యాత్వేంస్థితయేవిభర్తీ ॥ ౧౩ ॥ శ్రీశుకఉవాచ ॥ ౫ ॥ ఎతాహ్యేవేవాన్యధిరుపగన్తవ్యాగతయోధాకర్తృ వినిర్దితానుధావదేశమనన్తి తాః కామానా-మయమానై ర్తావత్ ॥ ౧౪ ॥ రాజన్పుంసః ప్రప్య త్రిలక్షణ స్యధర్మస్య విపాకగతయ ఉచ్చావచావిసద్యతానుధావ్రతం వ్యాఖ్యాతాః కిమన్యత-ధయ-మితి ॥ ౧౪ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ఇతి శ్రీభాగవతతవన్త్రీవన్తిక్రీకాఖ్యాయ-ంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయ-ంశ్చ మన్-నైవభ్యన్తింశోఽధ్యాయః ॥ ౧౫ ॥ రాజోవాచ ॥ మహర్ష ఎతన్తేన్విచిత్ర్యం లోకస్యకథంబయమమిమహీతి ॥ ౧ ॥ శ్రీశుకఉవాచ ॥ ౫ ॥ ॥ ౧౬ ॥

లక్షణం చిత్ర్య, ముచ్చావచావిసద్యతా, ఇతి తత్కారణం పుచ్చతి రాజా ॥ మహర్ష ఇతి ॥ హేమహర్షేత్యయా, య, దైన్వచి త్ర్యం సుఖదుఃఖయోరూప్యనాధికభావలక్షణ, మేషులోకేషు, జీవలోకస్య, వ్యవస్థితముక్తం, తన్తేన్విచిత్ర్యం, కథముప సద్యతే, కోవాతత్రవైచిత్ర్యే హేమః, ఐకరూప్యేణానుస్థితేన ప్రప్యత్యైవ్యేనధర్మిణురూపిలోకాన్ పాప్రేమకే హంచిత్యుఖమేవ-కేహంచిద్దుఃఖమేవ, అన్యేహంచుమిత్ర-మిత్రేతన్తేన్విచిత్ర్య, కింకారణమితి వ్రతన్తేన్యః ॥ ౧ ॥ ఋషన్ ద్వేహంచూరదిలోకప్రాపకధర్మస్య సమానత్వే ఎపికర్తృవైచిత్ర్యోచ్ఛ్రిద్ధావైచిత్ర్యోచ్ఛనుఖానిఫలవైచిత్ర్య మియ్య త్రనమాచ ॥ ౧౬ ॥ తస్య తస్య, త్రిగుణత్వత్వత్వాదిగుణత్రయముక్తత్వాత్, త్రేధయన్తస్య త్రిగుణ భదభిన్నయూత్రివిధయా-త్రధయా, కర్తృణాంధర్మాణాం, గతయః ఫలాని-పుధ్యధాః - సర్వాః, త్రధావితారతవ్యక్తిమిత్ర తారతమ్యేనైవభవన్తి-అత్రేదమవగన్తవ్యం, నపదస్త్రీపురివ్యాంవాదివిదేవేషువాపునః ॥ సత్త్వం ప్రకృతిజైర్మ్యక్తంయ దిభిస్సాన్తిత్రిభిర్నై, రిత్యక్రీత్యాన్ ద్వేహంచుమిత్రయయోగగుణానావాహనోన్మాసాదిరూపేణపంచామహావిశిష్టే సతిప్రాప్తినకర్తృవాసనానుగుణగుణత్రయపరిణామవశాత్సాన్తిత్వాదిభేదేన-ధర్మస్యకర్తారో-బుద్ధయః - త్రధా-స్వమి త్తానకర్తృణిచ-త్రిధాభ్యు-త-ధాగీతంభగవతా ॥ ముక్తసన్తోనహంచాదీప్యత్యుత్సాహసమన్యతః ॥ సిద్ధస్థి-ద్వ్యోద్విస్వ కారకరూపాన్వికఉచ్యతే ॥ రాగీకర్తృ ఫలప్రెన్దుర్బ్ధోహంసాత్తకోచిత్సహర్షకోకాన్యతః కర్తారాభవః-సర్వీర్తితః ॥ అ యుక్తః ప్రాకృత ప్రభుకరోవైకృతకోలనః ॥ ఏవాదీద్విగూత్రివకర్తారామనఉచ్యతే ॥ ప్రప్య త్రిచనివ్య త్రిచకార్యాకా ర్యేభయాభయేబద్ధం మోక్షంబయోచైత్రిబిద్విస్సాపార్థసాక్షిః ॥ యయాధర్మ మధర్మంచకార్యంచకార్యమేవచ ॥ అయధా వత్సృజానాతిబుద్ధిస్సాపార్థరాజన్ ॥ అధర్మంధర్మమితియమన్యతేతమసాప్యతా ॥ సర్వాస్థాస్వరీతాంశ్చబుద్ధిస్సాపా ర్థతామసీ ॥ త్రివిధాభవతిత్రధావహీనాంసాన్యభావజా ॥ సాత్వీకరాజన్తేవతామసీచేతితాంశ్చజ్ఞి, త్యాగభ్యుదయ

జ వైసాత్వకా దెవాన్ యతరత్నాంసిరాజసాః | వ్రీతాన్పుతగణాంశ్చ నైయజై వైతానుసాజనా, ఇతివ్రేధయాస్త్రేవి
 ధ్యయక్తం-సాత్వికాఃసాత్విక్యాక్రద్ధయాయుక్తాః, నియతంసక్తగమితమరాగ ద్వైవతశ్చతమ్ | అఖలప్రేప్సనాకర్తయ
 త్రతాన్వేషకముచ్చతే || యత్రకామెప్సనాకర్త సాహంకారేణవాప్తుః | క్రియతైవమాతాయానంతర్యాజసముదాహృ
 తమ్ || అనుబద్ధంక్షయంహింసావనపేక్ష్యపరీరక్షమ్ | మోహదారభ్యతేకర్తయత్రతావనముచ్చత, ఇతి || ఎవంధీతే
 యస్సాత్వేకఃకర్తాసాత్వేకీభ్యం బుద్ధిక్రద్ధాభ్యంధర్మననుతత్వతి - సోఽన ప్రమఖంమాత్మేభ్యం తారతమ్యరహితంపా
 ప్నోతి, యద్వారాజసోరాజసీభ్యంబుద్ధిక్రద్ధాభ్యంధర్మననుతత్వతే, సభూరాదిలోకాననుచాప్యవసమితంసుఖంపా
 ప్నోతి, తతాప్రీతిక్రద్ధాతారతమ్యకృతంసుఖతారతమ్యమేవభవతి-యస్తుతామసస్సఇమాన్లోకాన్వాప్రిత్యాపీకేతయఃఖమ
 వపాప్రితీ-భూరాదిలోకపాప్రితకప్రవృత్త్యాభ్యధర్మస్తురాజసతామనయోఃకర్తృస్సమాన ఇతి || ౨ || శ్రిమవం
 ధర్మస్యకర్తృత్వితారతమ్యమి త్తంఫలతారతమ్యమ్యం - అధాధర్మస్యాపిదివిభూరావఫలతారతమ్యంధర్మప్రప్తావైనా
 హ || తథేతి | యధా-ధర్మస్యక్రద్ధాదితారతమ్యమి త్తంసుఖరావపలతారతమ్యం-తథా-ప్రతీక్షిదలక్షణస్యప్రతీక్షిద్ధరూ
 పస్యా-ధర్మస్య, కర్తృ-క్రద్ధాయాఃఅధర్మ-క్షమిత్రభూతాయాః కేవలతామసాస్యేన్ద్రియాః - వై సాదృశ్యతారతమ్య-
 త్స-ధర్మఫలందుఃఖం-వినద్యశంభరతమంభవః - క్రద్ధావై సాదృశ్యే కాగణంవదకేకర్తృఫలవై సాదృశ్యమేవపాదయతి ||
 అవాద్యమిద్యేతి || అవిద్యాకామశబ్దఃఫలకామనాపరః, కర్తృశబ్దస్తద్వాసనాపరః-ఫలకామనాయ, అజ్ఞానఫలత్వాత్, య
 ద్వాద్యాయావినవిద్యా, తత్ప్రియక్రాంతియానికామకర్తృణిఫలకామనాపూర్వకమనుష్ఠితానిపాపాని-వాసనాయాపేక్షా
 వస్థితాని-తేషాంవై సాదృశ్యాదిత్యనుదక్షః - తేషాంనానా త్వేనావస్థితత్వాచ్చన్ద్రియావై సాదృశ్యం - తతః-స్మతయోగత

త్యాత్మ-ర్తుశ్చన్ద్రియాఃకర్మగతయఃపునస్యధాన్సర్వావసరస్యస్యతారతమ్యంభవన్తి || ౨ || తథేదానిం
 ప్రతీక్షిద్ధలక్షణస్యాధర్మస్యకర్తృక్రద్ధాయావై సాదృశ్యత్స-ధర్మఫలవినద్యశంభవతీ-అవాద్యవిద్యాకామా
 నాంతత్పరిణామలక్షణాన్పుతయస్సన-ప్రయఃప్రవృత్తాస్తాపాప్రియర్యేణానువర్తయ్యామః || ౩ || రాజో
 వాచ||నరకానానుభవగణేనోదేశతేషేషాఅథవాఃఽహస్త్రిలోక్యాటకాన్వివరస్తరాశ్చితి | ౪ || ఋషిరువా
 చ || అస్తరాశ్వివరజగత్తాస్త్రివిధిదక్షిణస్యానుధస్తాన్యమృపరిష్టాదజలతీయస్య || ౫ || యస్యామగి
 ష్యాత్తాదయఃపత్మగణాస్యాన్యాం*గోతాన్యాంపరమేనమాధినానత్యావినాశిత ఆశాసానానివన్తి ||
 యత్రపాదగమాన్పత్మరాజోవైవస్యతస్యావివయంపాప్రితేష స్పపురుషైర్మస్తుమ సంప రితేషయధాక

యః-ఫలయాపాణిదుఃఖానీయవత్-తత్పరిణామలక్షణాః అవిద్యాకామకర్తృపరిపాక స్వరూపాః-నమాప్రశః ఆన నైగ్
 న-అవాస్తరతారతమ్యనవ-ప్రవృత్తాః అనన్తాన్సన్ధీత్యధర్మ-ఎవము కై-తీ-త్వర్గినవైగ్నప్రవృత్తాన్పుతయ-స్తదనుభ
 వస్తానాన-సాకల్యనవద్దనియ-నీతిరాజ్ఞిప్రశోద్యోగమాలోచ్య కేవలమోహగుణమూలకానాద్యజ్ఞానప్రయత్న క్షకానక
 ర్మరూపాణాంపాపానామవాస్తరభేదేనానన్తాన్ధర్మలరూపాణాందుఃఖాత్ కనానాగతీనామానన్త్యాన్ధర్మననుభవస్తానా
 న్యపిలహానినన్ధీతేషాంసాకల్యనవద్దయతుమనీకర్త్యాత్మత్వప్రభూతదుఃఖరూపాగతీస్తత్త్వేనానికనానిదిద్యద్ధయ
 మ్యామిత్యత్యేహ || తాస్తాఃపాప్రియర్యేణయమ్యామగితి || ౩ || శ్రిమవముక్తరాజకాత్వేన్ద్రియతద్వస్యనవత్సంవి
 వాయాధర్మఫలభూతదుఃఖానుభవస్తానానినరకాభ్యానికీంఘామేవదేశవిశేషాః - ఉత్ - త్రిలోక్యాటకార్ధ్యరై వై, ఉ
 తాస్తరాశ్చి-కయ్యాట్లోకయోరస్తరాశ్చి - వర్తనజ్ఞిపుచ్చతి || నరకాశ్చి || పాదగవన్ - త్రిలోక్యాటకవి-బహ్వాణా
 ద్భూరావరణేభవైర్ధ్యధర్మః || ౪ || బ్రహ్మజ్ఞానవత్తత్తత్తత్తయా || అస్తరాశ్వివతి || బ్రహ్మకర్తృ -
 స్తరాశ్వివగర్భవన-తతాప్రీతికస్యాం - దిశి దక్షిణస్యాం - తతాప్రీతికస్య, భూమరధస్తాత్ - అజ్ఞబలాదుపరివర్తన ఇత్య
 యో || ౫ || తాందక్షిణాందిశంవిశిష్టి || యస్యామిత్యాదివాగద్యద్వయేన || యస్యాందిశిదక్షిణస్యాం-మగిష్యాత్తా
 దయః-ఽత్మాణాంగణాః - పరమేన-మాధినాధ్యానయోగేన - స్యానాంగోతాన్యాం - సత్య, ఆజిః, ఆశాసా
 నాఃకుర్వాణాః - సాక్షంప్రచీతివన్తి ర్దేశః - నివన్తిన్తి || ౬ || శ్రియత్రవాయస్యాంహిదిశి-పితౄరాజఃపితౄణామధిప
 తి, త్వివస్వతోయః - సంప రితేషమ్యతేషస్పపురుషైర్ధూతైః - స్వవివయంస్వస్యదేశం - పాప్రితేష -జ స్తుభజీప
 షు-అనుష్ఠిజ్జితమనతిక్రాంతం-భగవతోనారాయణస్య-శాసనం-యన-తథాభూతస్వక-సగణఃస్వతీయదూతగణంహి
 తః-యధాకర్తృవద్ధ్యం-అవద్ధ్యం - జగుత్సంతకర్తృవకర్తృవద్ధ్యం-బహుళగమాణాద్విశేష్యస్యపూర్వపితృ-యధా-కర్తృ

వద్య-మితివప్ర-యవా-అవద్యం వెదకాస్త్ర-జగన్మితం - కర్తృప్రతిపిద్యం హింసాదికర్తృయధా-జ-స్థుభిర్విస్తాదినాయ
 ధాత్వం-తదనుసారేణైవ-దోషంప్రతి-దమంద్యం - ధారయతికార-యతి - జగన్మితకర్తృరూ-దోషానసారేణైవద
 ఙ్గయతిత్వం: ॥౧౭॥ శ్రీతత్రవరకాశతీత్యపెత్తయోమెకవరకానెకవింశతింగయన్తిత్యాచ-॥త్రతెతి॥కత్యత్యపెత్త
 యం - తానుయరూ-పత-త్యైతి॥కమెగగయ-మిత్యామ ॥ అథేతి ॥ హేరాజన్-తాన్మరకాక-నామాదిభిః-అనుక్రమ
 మ్యోమః తతనామానివాచకాశ్చ-బ్ధాః - రూపాణిచరస్సరపేక్షణదుఃఖజనకత్వాకారాః - లక్షణానిచిహ్న-తత్త్వంసా
 దికర్తృణీయానిపాఠినిర్వన్దాసిని - తాదృశనిర్వన్దాదిరూపచిహ్న-ని. ఎభిరనుక్రమిష్యామఃఎభిస్సహక్రమణభ్యంవర్గయ
 మ్యోచ్యత్యర్థః - తాను-మెగగగయదశ్యయతి ॥ తామిప్రమిత్యాచినా॥తత్రవజ్రకర్తృకకాల్ప లిఠికోనరకః-తథాలవీ
 చిరిత్యోః-ఎవమెకవింశతిర్చనన్తి ॥౧౮॥ శ్రీకచిదిత్యత్యాచ-చిదిజన్త్యస్యేపాంసద్భావస్తానెవన్దిశతి॥౧౯॥చెత్వాదినా॥
 ఎతెన-చ - భూర్వైతైస్తామిసాగ్రిదిభిస్సహ - ప్తావింశతిర్చనన్తి - ఎతెనరకాః - వివిధయతనాఘామయః - దుఃఖాను
 భవఘామయః ॥౧౯॥ శ్రీతానైతైకక-ప్రదమభవసిమిత్రానిపాపానిభవర్గయతి-ను-స్త్రివైత్యాచినా-యోజ-స్యః-
 భూలాకై,పరస్య-విత్రాదిన్య - వహరతి-సహ-నుమహ-తై-రతిభయంకరైః,కాలపాశేనయపాశేన-బద్ధః,బలా,తా
 మిసాగ్రిశ్చ,నరకై,విపాత్యతై, తామిప్రంవిజినప్తి,అనశనైతి, తమిప్రప్రాప్తేతమఃప్రమరే,యత్రతామిసై-నిపాత్యమా
 నః,జ-స్యఃఅనశనాపానయప్తిప్రహరణభర్తృనానాభిః - యతనాభిః - యత్యమానఃశిష్యమానః,కత్తలం దుఃఖ-మానా

ర్తృవద్యమేవానుల్లక్ష్టితభాగవచ్చాసనస్సగణోదమంధారయతి॥ ౨ ॥ తత్ర హైకనరకానెకవింశతింపా
 వురధతాం హైరాజన్నామరూపలక్షణతో ౨ నుక్రమిష్యామస్తామిసాగ్రి-౨ధ్ధతామిసాగ్రిరారోమహశరారావః
 కుమ్భిపాకఃకాలను-త్ర మసిశ్రవనంసూకరమఖమధకూఢః శ్రీమిభోజనస్సందంశః స్తత్త్రిర్వజ్రకర్తృక
 తాల్ప లిఠి వీతరణీప్రయోదఃపాగ్రిగణోధోవిశేసనంలాభాభక్షసాగ్రిరమేయాదనమవీచిమానయఃపానమతి॥
 శింసతానకకగమారత్యైగగణభాజనశూలభాగ్రితోదగళాకో ౨ వలసిర్వదనఃపర్యావర్తనస్సూచిమఖయత్య
 ప్తావింశతినరకావివిధయతనాఘామయః॥౧౯॥య-స్త్రివహపరకైతావత్యకళత్యాగ్రియపహరతిసహికాలపా
 శిబద్ధోయచక్రరుమై రతిభయనకైస్తామిప్రనరకైబలాన్ని పాత్యతై-ఎనశనాద్రిపాతనలగడతాదనసంత
 ర్జనాదిభిర్యాతనాభిర్యాత్యమానఃజ-స్థుర్వత్రకశ్చ-లమాసాదితవకదైవమూర్త్యాముపయాతితమిప్రపా
 య॥ ౧౦ ॥ఎవమేవాన్ధతామిసైను-స్థువజ్జ్యయిత్యాచిరుషంధారానవయు-క్షై-యత్రశిరీరివిపాత్యమానో
 యతనావస్తోవేదనయానప్తస్సృతిర్వప్తవృష్టిశ్చ భవతియథాహివనస్సతిర్వృష్టిగ్రమానమూలస్తస్తాద
 ధ్ధతామిప్రంతమపదిశన్తి॥౧౧॥య-స్త్రివహవా-ఎతదమామిమమేదమితిఘాతదోహేణకెనలంఘ్యకుచ్చ

దితఃపాగ్రి-ప్రః-ఎకదైవతదైవ,మూర్త్యాం,పాగ్రివృత్తి, తమిప్రపాగ్రియత్యనైవైపాం-తామిసాగ్రినినామానియోగరూఢా
 నితిక్షాపితమే॥౧౦॥ శ్రీఎవమి-యథా-తామిసైనుఃఖానుభవః,ఎవనన్త-తామిసై-వీత్యర్థః,తదనుభవనిమిత్రంపాప
 మాహ-॥య-స్త్రివైతి॥య-స్థుజ-స్యః,పురుషంపతిం, వజ్జ్యయిత్యా,తద్ధారాదికవిశేషద్వాద్విత్వా-తత్కాగ్రినివ,ఉపయ-క్షై-సోస్త్రి
 పయకాన్త-యతై,త-స్త్రివమేమిత్యాచ్యేణాన్యయః, తద్ధ-తామిసాగ్రిదగ్ధ-తామిసై-కోవిశేషఇత్యపెత్తయం-తామిసాగ్రి
 త్తం-విజినప్తి॥య-తైతి ॥ యత్యాగ్రి-తామిసై, శిరీరీదసీ,విపాత్యమానః,యతనాభి, స్తీవాగ్రిభిః,విద్యమానః-తీదవేద
 నయా-నప్తామిర్వర్గ-సప్తావృష్టిశ్చ-యన్య - తాదృశో - భవతి-స్వచ్ఛగ్రమానంభిర్వమానంమూలం-యన్య-తాదృశో-వన
 స్పతి-ర్వధాభవతి-తథా-పతతిదిప్తా-స్థ-అస్తా-తాగ్రి-తా-త్రమన్త-తామిప్రమిత్యవదిశ-స్త్రిత్యర్థః ॥ ౧౧ ॥ శ్రీరారవా
 నుభవనిమిత్రంపాపంతంవదగ్ధయతి॥య-స్త్రివహవేతి॥య-స్థుశిరీ-ఇశాలా-౩-ఎతచ్చర-మహ-మేతదవత్యకళత్యాగ్రికం
 మమేశ్వరంరూపాభ్యా-సహంకారమమకారాభ్యాం, కెవలం, భూతదోహే-జైవ,స్వకుటుమ్మమేవా-నుదినం,పుష్టా
 తి,రఃఇహాలోకే, త,త్స్వకుటుమ్మం, విహయ,స్వయమేకఎవ, తెనపూర్వచరితెన,అనుభవపాపెన,రారవాశ్చనరకై,
 నిపతతి-అమనా-తెననివ-తెన-పూర్వ-చహలోక-యే-వ-ప్రవో - యథాయజైవప్రకారేణ-విహం-సిహ-ప్రవజ-ప్ర
 వః,రురవరురుసంజ్ఞకాజ-ప్రవో,ఘాత్వా-తైవ-ప్రకారేణ-పరత్రేరారవేనరక-యతనామ-చగతం-తమేవ - హింస
 న్నియత-ప్రత్రగతంయరహింస-స్త్రి-అత-ప్రంనరకం-రారవమిత్యా-చరిత్యర్థః - కైతెనరకః - యత్రగతంహింస-స్త్రి
 త్యత్యాహ-యరుతి॥సర్వాదవ్య - తిక్తూగర్వ - భూరిశ్చక్త్యాగ్ని-సత్వస్స-జన్తో - యరుతి,వ్యవదేశోవ్యవహారేభ్య

ధృష్ణః ॥ ౧౨ ॥ ఋషహారోరవ నువర్ణయతి ॥ ఎవ మెవెతి ॥ యధారారవెనవతితం-రురహాహింస సుతధా- మహారోరవ
 ౨ వెత్త్యర్థ-౨ధమా-స్తపాచెత్ - రారవసదృశవనమహారోరవఇత్త్యర్థః - సావ్యశ్చంప, రురుభిష్టింసనెన-ఇయాం-స్తుతతో
 విశేషత్రావహ-య-తేతి॥య-త్రవనమహారోరవె, ౩వతితం - పురుషం దహింసంక్రవ్యంబవతిత్యగ్య మాంసపద స్త్రీకృవ్యాదా
 స్తధాధూతాన్వోరురవః, క్రవ్యే-భాదయ-స్తివతితపురుషెగతేదియంమాంసంభవయ స్త్రీత్యగ్యః-తక్రవ్యేతేతివిభా
 క్త్యోవ్యత్యయలక్ష్యః-అన్యధా,, ఆదిభాద్యోరై,, త్యతౌకర్తుణ్ణాకర్తుణ్యమెధా-తైనెతిత్యకీయాక్రవ్యమిదిద్వితీయా-చ
 స్యాత్-క్రవ్యేగమి-తైనతంభాదయస్త్రీత్యర్థ-స్త్వనశ్చతః-కృవ్యాదాఇత్త్యసేనసాంకుక్యాత్, యద్యా-క్రవ్యదాఃక్రవ్యా
 దసన్వభావాః-అతవచ-క్రవ్యే-ఫలస్తై-గ్ధవహృత్వవివతయాయత్యతీయా-క్రవ్యార్థం-తం-భాదయస్త్రీ, ఇదిద్వపృత్తమైర
 ణాణ్ణి-చ-ఇదిత్రదశనపరః-భాదయస్త్రీతందంత-స్త్రీత్యగ్యః - పూర్వోక్తసర్వామాన్యుచితః ॥ ౧౩ ॥ ఋలభకుమ్మిపా
 కంతుదనభవనిమి-త్తంపాపంచవర్ణయతి ॥ యఃకేవలమిది, యఃకేవలం-దేహంభారః, శరీరవీషమాత్రపరః-యశ్చై-హ
 లోక-ఉగ్రకీర్తయః-చతూ, నృషీణోప్రాణభృతసంజీవా-నుపర్యయతిచచిత-త-నుపరణంబిహృపం - పురుషాదై-రా
 డౌసైరవ-విగ్ధి-త్తం-అమిత్ర-కుమ్మిపాకేనరక-యమానుచరా-స్సప్రత్యై-ఉచరన్తయ-స్థిపవ-స్తి-ప్రత్యై-లభకుమ్మ్యం
 పచ్య-నైయత్రకుమ్మిపాకఇత్త్యవయవార్థ-అతపవషీతః ॥ ౧౪ ॥ ఋలభకలమాత్యాఖ్యనరకానుభవనిమి-త్తందురి
 తం-తంచవర్ణయతి॥య-స్త్రీవీషాతి॥య-స్త్వి-హలోకేపిషహనా-బాప్య-బహనావ-స, కాలసూత్యాఖ్యనరక-అయు
 తంయోజనాని-పరితోమణ్డలం-యస్య-తస్మిన్, తానువికారైఖలభవత్సమదేశే, ఖలోనామధాన్యానిపితుషీకర్తుంకృ

మేవానుదింపుష్టాతి, సతదిహపిహాయస్యయ మెవతదశుభనరారవెనవతితి-యెచేమానుధై-వామనావిహిం
 సీతాజ-నవపర్యత్రయమయాతనాఉపగతవ-స్తపవరువోధూత్యా-తధాతమేవహింస-స్తితస్తా-రవని
 త్యాహుః-రురురితినర్వాదవ్యతికీర్తనత్యావదేశః॥ ౧౨ ॥ ఎవమేవమహారోరవోయత్రనివతితంపురుషం
 కృవ్యాదారువ-స్తంక్రవ్యేభావయ-స్తి ॥ ౧౩ ॥ యఃకేవలందేహంశ్చభరో-యస్త్రీ-హమాఉగ్రచతూన్వ
 షీణోవా-ప్రాణభృ-తఉపర్యయతితమచకరుంపురుషాదైరసిగ్ధి-తమమిత్రయమానుచరాకుమ్మిపాకే
 తప్రత్యై-లభచరన్తయ-స్తి ॥ ౧౪ ॥ య-స్త్రీహమాత్యపిష్య-బ్రహ్మ-భుక్సకాలసూత్రసంజ్ఞ-కేనరక-యతయో
 జనపరిమణ్డతా-మమయేఖలఉపర్యస్తాదగ్ధ్య-రా-భ్యానిభితప్యమా-నై-భివేతీతఃఊత్తిపాసాభ్యాం
 దహ్యమానా-స్తప్రహాశ్వశీరల-స్త్రీతే-వతిత-తేపరిధావతియా-చతేవయావ-స్తి-శరీ-మాణితావద్వర్ష
 సహసాణి ॥ ౧౫ ॥ య-స్త్విహావై-నిజవెదపధాదనాపద్యపగతఃపావణ్డంవోపగత-స్తపపిష-త్రవనంప్రవే
 శ్యకకయా-ప్రహర-స్తి-తత్రత్రత్రానిావిత-స్తత-స్తతోధావమాన-ఉభయతోధా-స్తాశీననాసీపత్తై-భిభ్య

త్యకృ, ఆమోహూపిశేషః-ఉచర్య, నస్తాదగ్ధ్య-రా-భ్యాం-అభస్తాదగ్ధి-నా, ఉపర్య-రై-గా-చా - భిత-స్తప్యమా-నై-భినివే
 తీతఃపరితఃపాతితః-ఊత్తిపాసాభ్యామ-స్తప్రహాశ్వ-దహ్యమానింశరీరంయస్య-దహ్యమానశిబ్ధస్సార్థ-పూర్వనిపాతః
 యద్యా, శరీరాద్భహింబహాశ్వశీరం,, అపరిభహారభ్య-వః, పచ్చమై, , తి-సమా-నెబహింశ్వబ్ధి-పసర్జనత్యాత్పూర్వని
 పాతః, అతపివనమానుపధానాతేజ్ఞావకాద్భహాశ్వబ్ధయోగసంబద్ధసామాన్య-పచ్చమిభవతి-శరీరసంబద్ధి-హిం-ప్రదేశ
 త్యగ్యః-అ-స్తక-స్థనస్మిధానాభ్యరీ-రా-స్తి-ప్రదేశ-ఎవచ్య-తై-దహ్యమానంఅ-స్తశరీరా-స్త్వ-ప్రదేశః-బహింశ్వశీరం-య
 స్సైత్యగ్యః॥ఏవంధూత-స్తామయ-ఫల-క-ఉచవేతనాదీని, కగోతి-యాభావా-త్రవహతో-హంమాంసహయతేతిప్రా
 ర్థ-నా, ఏవం-యావ-స్త్వి-వహో-మాణి, తావత్సం-భ్యాని-వర్ణాణాం-సహసాణి, అ-స్తై ॥ ఏవంధూయాన్వః-భానుభవకాల
 మ్నుత్యగ్ని-తేజ్ఞాయ-తేయ-స్త్వి-స్సకాలసూత్ర, ఇత్త్యయవార్థ-త్రాభి-క్రేతితః ॥ ౧౫ ॥ ఋలభానిపత్రవనాఖ్యంనరకం
 తత్త్వా-ప్రీతిమి-త్తం-దురితంచ, వర్ణయతి॥య-స్త్రీహమాణి॥య-స్తుదహి-నిజవెదపధాతే-స్త్వపర్ణ-క్రమోచితా-ద్వేదపిహి
 తాద్ధర్మా-చనాపద్య, పగతఃపిక్వా-స్తై-అపదత్రదేశకాలవై-ప్రతిత్వ-ప్రయ్యక్తారో-గాదినిమిత్రా-చాతే-స్తై, అనాపద్యపగత
 ఇత్త్యనేనాపదిస్త్యర్థ-త్యా-గోనవోహవహఇతిహాచితం, పావణ్డంఅ-స్తై-నికమస్తా-ర్థంచ-కేవలంస్త్వనివయకృత్వితం
 అతవచ, కుచధంకుత్తితంమార్గ-అభాసగర్భ-ముపగత, స్తందేసీనమనిష-త్రవనాఖ్యంనరకం-ప్రవేశ్య-ప్రవిష్టంకృత్యా
 కతయా-ప్రహర-స్త్వియ-భటాభి-శేషకతాహేనామా-త్వాదీం-స్తాదయమిద్భి-తోదజ్ఞా-కాగో-నజ్జువిశేషః, ఎవం-కత
 యా, తాదీతః, తత్రత్రత్రా-నై-వత్రవ-నై, ఆసాదితః, తతో, ధావమానః-కీద్రదజ్జనమపహమావోద్భు-తతరంగచ్ఛక్-ఉభ

యతోధా రాత్రిః పార్శ్వస్య యేషిధారాయక్తైః, ఖగ్రస్య త్వక్తస్మిన్నైవ సపార్శ్వే ధారా, ఎభియాభయతోధా రై రిత్యర్థః, తాభీదసన్యాసిపత్రైః గ్రీః ఖగ్ర సప్తత్రైః పత్రైః గ్రీభ్యసమానాని సర్వాన్యజ్ఞానిన్యస్య-తాదృశః - హఃకారపూర్వకః, హతోఽస్మీ తివదన్-పరమయత్రిపరయా-వేదనయా-పదపదే-మూర్ధ్వాంసంపాగ్నిప్రేనిపతతి-ఎవంస్వధర్మ హస్యధర్మ త్యాగీ-పాపజ్ఞానుగతం పాపజ్ఞానర్థాభాసానగుణం-ఫలంబుః-మనుభవతే-అనిసద్భూతానివత్రాగ్నియేషాం-తేషాంవ్యక్తాం-వనమసిఃపతనమ-మిత్యవయూర్ధ్వః ॥ ౧౮ ॥ ॥ అర్చనూకరముఖాఖ్యంసరకంతత్వా ॥ ప్రిమిమ త్రంపాపంచానువర్ణయతి ॥ గున్ద్రీహరాజెతి ॥ ఇహ-లోక-రాజావా-రాజభ్యుపదేవా-యఃకశ్చి - దదధ్ధైర్వజ్ఞానానర్హై-దన్తనందన్తం, ప్రణయతికారయతి - దన్త్యైఃపిబ్యావృణే-శరీరదన్తనంవా కారయతి ,, వనంప్రవిణాదానంగృహ్యోర్ధ్వగతంతథా ॥ ఎవహాబ్రహ్మ బ్రహ్మనాంవభోనాన్యస్తుదైహిక ,, ఇత్యుక్తరీత్యా ,, ఎవధ్యైఃపిబ్యావృణే-దేవాదన్తనానర్హై-యశ్శారీరదన్తం-కారయతీత్యర్థః - సపాషీయాన్, సూకరముఖేనక-నిపతతి, తత్రనరక, అతిశీతైః - సూకరస్యేవమఖంయేషాంతై-ర్హస్తభిః, నితరాం, పీడ్యమానాఅవయూయస్య - తాదృశిః, యథా, ఇభేనగజేన, ఇత్యదన్తైః-పీడ్యతే-తద్వత్-ఆర్చస్యరణస్య నయన్, రుదన్త్యుర్భిక్షైః, కశ్శ్వలంమోహ, ముపగతోభవతి, గుధాపూర్వమివదృష్టదోషాదోషరహితా- సైన్య, పరుద్ధాః పీడితాస్తుదై, కశ్వల, ముపాగతా, స్తద్వత్, అవయూర్ధ్వస్తునస్య క్షత్తి ॥ ౧౯ ॥ ॥ అధాధానకూపతత్వా ॥ ప్రిమిమ త్రంపాపంచవర్ణయతి-గున్ద్రీహరాజెతి - యస్తుదేహీ-ఇహ-లోక - ఈశ్వరేశో, పకర్షితా, మనువ్యర్త కృపానాదిరూపావృత్తి, ధృషాం- అవిదితా, పరస్యవృధా, యైః - అవివేకిభి, సేషాంఅజాతపరకృతమృణానాంవా-భూతానాంమ

మానససర్వాశ్చోహమాతోస్తీ తిపరమయావెనరమయాచూర్నితపదెపదెనతతి-స్సధర్మహాపాపజ్ఞానగతం
 ఫలంపు తైః॥౧౭॥యస్తీహృదరాజారాజపురుషోవాచదజ్ఞేర్దబద్ధంఘణయతి-బాగీహృదేవాశిరదబద్ధంస
 పాపీయాన్నరకౌమలతసూకరముఖేనపతతి-తతాగ్నితైర్విసిష్టవ్యమాణావయతోయథైవపాపభదబద్ధ
 ఆర్తస్సరిణస్సనయన్కృచిన్మూర్చితకశ్చైలముఽగతోయథైవపాపభద్రదోషాతపరుః॥౧౮॥యస్తీహ
 హసర్వధూతానామీశ్వరోపకృతితప్తతీనామవివిక్తపరవ్యధానాంస్వయంపురుషోపకృతితప్తతిర్వివిక్త
 పరవ్యధోవ్యధానాచరతి - సదామత్యాగ్నధూపేతదభిధోపాణిపతతితతహాపాతైస్తైర్వస్త్యుఃపశు
 రుత్పిఘ్నసౌప్తైర్వశకయాకమతుః-ఘమీకాభిర్వైకాబద్ధిగాస్తైస్సగ్నతోభిధిహ్యమాణ-మమసి
 హితపద్యాగ్న్యతిరల్పావస్థాసంపరకామతియధాతుశరీరీణిః॥౧౯॥యస్తీహవాతనందిభజ్ఞాత్మా
 తియతి-ంచరోపనతపసిరీతపశ్చయజ్ఞోవాయైస్సంశుతస్సపరత్రక్షిమిధోజననరకాధమనపతతి-త

ప్రసంగమతఃకావీనాంస్వధా-మాచరణకర్తౌతికధంధూతఃస్వయం-పురుషోపకల్పితస్య త్రిః - పురుషేణపరమపురుషేణ ఉపకల్పితా-చక్షుశ్రమాదివిభాగన-విధినిషేధభూర్వకంకల్పితా-శృత్తి - ర్శృంగ - వివిక్తావివిక్తజ్ఞాతా-పరస్యవ్యాధా,యే న-వివేకీస్సంత్యక్తః - స - ఎవంఽహి, ధూతధుక్-తదభిద్యోహేణ ధూతద్యోహేణనిమితైస-అన్యకూపాశ్చైవరక్-నిప తతి,తత్యోన్యకూప-హేతిభేద-అపా-పతితః , తైస్తైఃపూర్వంహింసితైఃజన్తభిః-కాంక్షితాన్త్యయతి-పశ్యత్యాదిహ॥ తేమామానన్త్యాన్త్యంగ్యహ్యహ॥ యెకాభిదుగ్ధాన్తైరితి-యేయేజన్తాః,అభిదుగ్ధాఃహింసితాః, తైస్సన్త్యైః-పశ్యే దిహుపతామాపన్నై-స్సర్వత్యే-అభిదుగ్ధాన్త్యమాణః అతవన-విమాతావిగతా-నిదానిర్వృత్తినిదానిన్యఖా-యన్యనల్బం- అవస్థానం - యేన-తదాధూత-ప్రమన్యన్తకార-పరిక్రామతిఽదిధూమతి-తత్రప్రస్తాప్తః॥ అధైతి॥ కుకరీరవ్యాధ్యాద్య పమాతేనంచారాసమర్థైశరీరజీవో-యదౌఅల్పనిద్రాఖర్మిత-తథైత్యర్థః - అన్తకారావృతఃకూపా-న్తద్ధకాఽఞ్జత్యనయనా ర్థః॥ ౧౦॥॥ అధిక్రమిణోజనంతత్వాన్త్రితేహితుపాపఞ్చనరయన్త॥యస్త్వివవాఅనంవిభజ్యైతి,యస్తుదేహీ,ఇహ లోకేయత్రోచిచ్ఛి,తాదికం - తైవాదుపనంతపాన్త్రితమన్యన్త-ననంవిభజ్యాతిభిర్భౌతప్రదామైత్యర్థః, అతాపిస్వ యంభుజైః,యశ్చానిర్మితఽఞ్చయజ్జితనసస్థితపఞ్చనసహాయజ్జః - సహాయసంస్తుతేవాన్తైస్సమన్యేనసత్తితః- పరత్రపరలోక - క్రిమిణోజనాశ్చైవరకధామ,నిపతతి-తత్రతతసహాప్రమోజనపరిమితైఃక్రిమికుడ్జైః, స్వయమపి-క్రిమిధూ తః,క్రిమిరైవేపకృత్యమాణః-క్రిమిణోజనస్క్రిమివేపభుక్తాన్తః, యావత్ యావద్వియోజనాని-తత్ప్రీతిమికుణ్డం - తావద్వివ ద్వాణి,అత్తానంయతయతెదుఃఖయిత-కధంధూతం-, అప్రతాప్రమాతాః,ప్రేతందత్తానజన్తం, ప్రమాతంయజ్జానని

సేవాభక్తశ్చైవ లాలాభాన్తర్హ్యవైసపత సుతదేవాతివిభక్తి తమశ్చిన్తి ॥ ౧౮ ॥ యేష్వనానైశ్చగర్భపతయో
బాగీష్వాణాదయోన్య గయావిహారాతిశ్లేషమ్మ గానీశ్చ సుతానపిసంపరతానీలక్ష్మీ భూతానీయమపు
రూభానభిధిక్ష్మన్తి ॥ ౧౯ ॥ యేష్వనానైదామ్యికాదమ్యన్త్యైవపశూనీశ్చసన్తి-తానముష్టిన్లోకైశ్చ
సేసరకేసపతితాస్మిరయపతయోమారయత్సావితసన్తి ॥ ౨౦ ॥ యస్త్రీహనైసర్హదాభార్యాం రతఃపా
యన్తతికామమోహితఃతమముత్రరతఃకుల్యాయాం పాతయత్సారతఃపాయన్తి ॥ ౨౧ ॥ యేష్వనానై
దగ్యతోఽగ్నిదాగరదాగ్నిమానీసార్థానీవావిమ్యన్తిరాజభటావాతాంశ్చాపిహరతానీయమదూతా
వజ్రదంష్ట్రాశ్చాన్య సన్య ప్రకతానివితసన్తి సైరభసంభాదయన్తి ॥ ౨౨ ॥ యస్త్రీహనాలస్య తపదతిసా
త్యేద్రదన్యపినిమయేనాకధంతిత్వప్రైత్వసరకైచివిమత్య ధర్మి రానరకకాశేయజనతతోచ్చాయాగ్రి
మూర్ధన్యం పాత్యతే-యత్తజలమిసర్లలవత్ప్యమమభాసతే-తపచివీయ త్తత్తతిలతోపీశీర్షమణిరాన
మ్రుయమాణాపునరారోపితోనీపతతి ॥ ౨౩ ॥ యస్త్రీహనైవిహో రాజన్యో వైశ్యో వానోమపీద-ప్రత్య-
త్రంవాసురాఽపతస్త్రిహాపితిప్రమాదత సైసాంనిరయంసితానామరసేపదా క్రమ్మాన్యేనమ్నాద్రవ

[illegible]

మొదలైన నై || ౩౫ || య స్త్రీహవా అతిధీనధ్యుగతాన్యహమాగతాన్యగృహపతిరసక్యదుపగతమన్య
దిగతుంసపాపెనచక్షుమానిరీక్షతే, తస్యచాపిరయేపాపప్యతైరక్షీపేవబ్రహ్మగృహప్రకఃఃకాకలకాద
యఃప్రసక్యాంబులూహస్యతాపియ నై || ౩౬ || య స్త్రీ హవాబిజ్యభిమతిరహంకృత స్తీర్తికైర్తిగణస్స
ర్యతశ్చతీతహృదయోవ్యయనాతచిన్ద్రయ-పరీశుక్య మాణవ్యచయదనోన్ద్యుతిమనవగతోగ్రహ-భివా
ర్థ మధిరక్షితసచాపిప్రశోత్తాదనోత-ర్ద-గంసంరక్షణశోమలగ్రహస్స సుమిముఖసరకౌపతతి - యతహవి
త్తగ్రహంపాపపురుషంధర్మరాజపురుషా స్తస్తవాయాభవసర్వతోఽశ్వేమసూత్రైర్నిఃసరియ నై || ౩౭ ||
ఎవంవిధానరకాయమాలయై నైవహస్రతః సైషున క్షేమభవసర్వపాధర్వ చ ర్నియోకేచిదిశానితాశ్చ
వసీవతేవర్యాయేవివేక్షితేతైవధర్మనువత్సినభిత్తతైహయపునర్వచక్షుశ్చయేమోభ్యాంసంవిత్ నైః|| ౩౮||
నిన్యతీలక్షణమాగ్రతః దావేవవ్యాఖ్యాతః - ఎతానానైవాన్వితోశోయశ్చత్రుత్తత ధాతురాజేమవికల్పితక్షరీయ

ఇవసూత్రయ్యక్షయసూత్రానుసూత్రానివేదకారిణిభవ - సర్వేషుశ్చేషసూత్రైః - పరిచయన్తి - సూత్రప్రతిగ్రాహం ప్రస్యా
వయమావేకవ్యస్తీత్యర్థః ॥ ౩౭ ॥ ఇతివంసరకవర్ణనంపాపవర్ణనంపంచాక్షరత్రవిత్తాహంవంపిధాఇవంపిధాఉ
క్రమిధా-సరక-శ్చతశ-స్వపానశో-యమామయ-సన్తి-తేషానరకేషు-సర్వవిపాకర్తవ్యైః - ఆత్మానిత్య - బహువిధా
ధర్మపరా-యేచేతనా-దితాఃఉక్తాః - అరగ్భవన్తి-ఉక్తేషానరకేషు-నిపతేయ-స్తై-పి-పర్యాయేణ-తత్రేవ-వితన్తి-
యథోక్తేషానరకేషువితన్తి-తథా-తేషువివితన్తిత్యర్థః - యద్య - తథైవస్యత్రరాష్ట్రయ-యథా-అధర్మానుసరినోపర
కేషువితన్తి-వంపధర్మానుసరినస్త్వగ్రాహవితన్తిత్యాహ ॥ తథైవేతి ॥ ఇతరత్రస్త్వగ్రాహం ॥ ఇహకేతన్తిత్యగ్రాహం ॥ ఇహ
శ్చేతి ॥ పునర్యవేపునపునర్యవోజన్త-యన్తికతస్త్రి, నిహమర్త్యలకాదా, ఉభయశేషాభ్యాంధర్మాధర్మశేషాభ్యాం,
భుక్తాపజ్ఞాభ్యామిత్యర్థః-నిపతన్తిశ్చిజాన్తద్రిత్యర్థః ॥ ౩౮ ॥ ఇవివంప్రయత్నిధర్మసర్వినాంమాన్యకధితః-అభిసం
త్తిధర్మసర్వినోక్తవితన్తిత్యగ్రాహంనిపత్తిలక్షణఇతి ॥ ఏవమిత్యధర్మప్రాప్తివ్యూహగః-అథావేషద్వితీయసంస్థాప, వైశ్వా
నరంయాతీ, త్యగ్రాధర్మకధితిత్యర్థః - వంసనరకేషుశ్చోకాత్మకతైర్లొక్యస్తస్యతత్త్వేనైవోపవర్ణితేషు-తస్మి-మ
హర్షనాదిభువనానికన్యన్తిస్తిరాజ్య-పతన్తి-ద్యౌఃపతన్తిత్యాహ ॥ ఎతావానితిఅజ్ఞాకోపేతావానైవఉక్రమిధతైర్లొక్య
త్తకవిత్యర్థః - తస్మి, చతుర్దశభువనాత్మకత్వేనవ్యవహరణంరాజికంకరణమిత్యజ్ఞాంనిరాకుర్వన్నజ్ఞాకోపేషినిస్త్రి,
ఇతి, యోజ్ఞాకోపేతైర్లొక్యత్తకః, పురాణేషు, చతుర్దశభువనాత్మకత్వేన, వికల్పితఃపిభివతః, ఉక్తియ
తే, అతలాదినిభువనానిపూర్వోకే, మహాదానినిహమన్తి తైవస్త్రావ్యాప్తీక్షమన్తి తేనసహతైర్లొక్యత్తకోజ్ఞాకో

శో ౭ తామిన్ద్ర తః, అవా నరభిదామః శత్రువురాణా నరైశ్చవత్సర్గ కథోపవన్ద్యైవైత్యర్థః ॥ ౩౯ ॥ ఋషివర్ణ కోకే
 వర్ణ సక్రేవనాపరరాషిభలమాహ ॥ యత్తదితి ॥ మహాపురుషస్య భగవతో నారాయణస్య యత్సపివ్యం స్థూలతమం రూ
 ప - మాత్ర మాయాగుణమయం స్రవ్య గుణచక్రం అనువర్ణితం - త-దాద్యతో యః తద్వర్ణ నరూపమిమం ప్రబంధం - ఆ
 దరణాత్పర్యంతం - యః పరతి-యచ్ఛ - శృణోతి-శ్రావయతివా, సో ౭ యమేన, పరమాత్మ నః-ఉపగయంత ఉపనివర్ణ స్యం - అ
 ణిష్టం సూక్ష్మం సస్యత్రవ్యావసస్యభావం, దివ్యమశ్చ శ్రవిగ్రహవిశిష్టం చివ్యాత్మ స్వరూపమపి, త్ర ద్దాభ క్షిప్యం - విశుద్ధా,
 బుద్ధి, ర్యస్య, తదాభూతస్సన్, వేద, స్థూలరూపజ్ఞానం సూక్ష్మ రూపజ్ఞానఫలకమితి స్థూలరూపజ్ఞానసంపాదక మేతత్సృజ
 న్న పరనాచికం పరం పరయః సూక్ష్మ రూపవిషయకజ్ఞానఫలకమితి త్యర్థః ॥ ౪౦ ॥ ఋషులరూపజ్ఞానస్య సూక్ష్మ రూపజ్ఞాన
 సాధనత్వమేవాహ ॥ త్రుప్తేతి ॥ భగవత్-స్థూలసూక్ష్మ - ఉభేతి, రూపే, యధావ-చ్ఛ్రిత్యా, గురుమఖాత్ ప్రధమం స్థూ
 లరూపేనిర్దిత, మూర్తానంచిత్రం, శనై, సుస్పృతై-ధియా-ఉత్తవిభవ్యాత్మ స్వరూపవిషయకజ్ఞానాత్మకధియా, ఉత్తవి
 భవవ్యాత్మ స్వరూపే, నమోచిత్యర్థః ॥ ఎవంసత్రుప్తపద్మస్యాపిభగవద్యుపేతానుసంహతత్వాత్ కృత్రిబిదవ్యాప్రియమా
 ణంచిత్రం భగవత్సంపదేవ్యరూపేవ్యవర్ణితం భంపతితి-తస్యత త్వాననత్వమితిభావః ॥ ౪౧ ॥ ఋషింతద్భగవత్స్థూలం
 రూపంయత్ జ్ఞే యన్మేనోవ్యతభ్యక్తమేత్యాయంతద్వదన్మక్తముపసంహతితి ॥ ఘాట్వీపేతి ॥ ఘన, ప్రదమా నైరభేదానాం

తే ॥ ౩౯ ॥ యత్తద్భగవతో నారాయణస్య సాత్త్వ న్నహాపురుషస్యస్థవిష్టం రూపమాత్మ మాయాగుణమయమ
 నువర్ణిత మాద్యతః పరతిశృణోతిశ్రావయతిసంపాదయం భగవతః పరమాత్మ నఉపగయంత హ్య ణిష్టమపిక్రి
 ద్దాభ క్షిప్యద్బుద్ధి ద్వేద ॥ ౪౦ ॥ శృత్వా యధాస్థూలసూక్ష్మ రూపేభగవతోవ్యక్తిస్తూ లైనిత్ర మూర్తానం
 శనై సుస్పృతై-ధియానయేత్ ॥ ౪౧ ॥ ఘాట్వీపవర్ణనరివద్రీనిభాన్ సుద్రపాతాతేదివ్యరకభాస గణలోక
 సంస్థాగీతామయాతవస్యపాద్యుత్తమివ్యగస్యస్థూలంవపుస్స కలజీవనికాయధామ ॥ ౪౨ ॥ * * * * *
 * * * * * ఇతి శ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, పారమహంసాంగం సంహితాయాం, * * * * *
 * * * * * పద్మమసూధే - వడ్డింశో ౭ ధ్యాయః శ్రీకృష్ణ పరబ్రహ్మణేనమోనమః * * * * *

ద్వీపవర్ణాణాం, సూయమోనాం సరితానందవదీనా, మద్రీణాం - తదా-సభసో ౭ స్రుత్వస్య, సనుదాగీణాం, పాతాశం
 ర్యనానాం ధూవివరాణాం-చిత్రం, నరకాణాం, భాగణలోకస్యనక్షత్రగణలోకస్య, ద్యుమంజులగ్రంథ, భాకర్మ ద్యుదీర్ఘ
 ర్షుః, సంస్థాపనానాం విశేషాః, హేమ్యవ, మయా, తవతుభ్యం, గీతాకర్తృతాః, ఎతదేవభావ్యదిభాగణలోకచర్య న్తంజగత్స
 కలజీవనమూహస్య, ధామృత్రతయభూతస్య, భగవతః, అచ్ఛతం విచిత్రం, స్థూలం, వపుశ్చదీర్ఘ ॥ ౪౨ ॥ * * * * *
 ఇతి శ్రీమత్సాన్వయమయః పారావారి రాకాసుధాకరస్య సర్వవిద్యావిధేషిశ్రీతైలగుగోష్ఠ్యుతేనతద్భగణ
 కమలపరివర్త్య పసన్మత్తత్సూక్తిసమధిగత శ్రీమద్భాగవతార్థహృదయేనశ్రీవైష్ణవవదానైన
 శ్రీవాత్సర్యపీతరాఘవార్థ విదుషావీరచితాయాం శ్రీమద్భాగవతవన్ద్య స్రవ్యక్రికాఖ్యా
 యాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయాం పద్మమసూధేవడ్డింశో ౭ ధ్యాయః * * * * *
 సుంద్ర వ్యాఖ్యానమాప్తాశ్రీకృష్ణ పరబ్రహ్మణే జపకీనందనాయనమోనమః
 సమాప్తవ్యయం సుంద్ర క్షిగోపాలకృష్ణార్థమస్తు.

అపూర్వార్థం-ప్రియతతోత్తానపాదావిత్యాదివచనం ద్వంద్వసంబంధాద్ధానువాదకమితి శ్లో ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ శ్లో ॥ ఎవము
 క్తనునూద్యధపుగన్గురైర్దైవమున ద్రితంనరకస్య స్తరణోపానుంష్యచ్చ ॥ అధునై వెతి ॥ సేవహాభాగ-భాగోపివేకా
 త్వకోనుబిధిశేషః - వివేకసహాయముపాదేయంచవిభజ్యతే - భజ్యతేవిభజ్యతేనైవేతభాగః - కరణేషుభా-మహాన్భా
 గోయస్యోపచయభాగః, నానావిధా, ఉగాగ్రీస్త్రీవా, యతనా, యేషుతాకా, నరకాక, సరసి, అధునైవ, ఆతమ, యథైవన
 యాతేయేనసాధనసంపాదీభ్యుపయోగే, తత్సాధనం, మేయహ్యం, వ్యాఖ్యాతు, చ్యుతశ్చ శ్లో ॥ ౬ ॥ శ్లో ॥ ఎవమువృద్ధ్యభాగవా
 న్నాదరాయణేనానకకృతేనమృతాభిరవశ్యం న్యవృత్తానుసారేనరకాపాపిష్య స్త ఎవేతవచనమవశ్యం దురితకరతీకా
 రేయతీతవ్యమిత్యాహ ॥ నచేదితి ద్వాధ్యాయం ॥ మనః క్షీపాణిః మనోవాక్య-యైః, కృతస్యా-౭౦ హసాపాసస్య - అవచితిం
 పాపియస్యైత్యాదిభిః క్షయం-యదా ఇహైవలంకే-యదినకుర్యా - త్తదా-నవై అకృతనిమృతిః-దేహీ - ప్రత్యయత్యా ప్ర
 వంశునాన-నరకా-నుపైతిపాపిపక్షేతి-నరకాన్వసేషి ॥ భవతఃతుభ్యం-మేయ-యేనరకా-స్తిగ్నాస్త్రీవా-యతనా-యే
 షు-తాదృశాః క్షీరితాకధితాః శ్లో ॥ ౭ ॥ శ్లో ॥ సాదకృతనిమృ-తైర్నరకపాపైర్ధిర్విరాత్యా-త్పరైవచ్యత్యోర్తరణాత్పూర్వ
 మేవ-మవివద్యతావపి త్విమగచ్ఛతా-పటుతరైత్యర్థః-ఆత్మనాదేహేన - ఇహైవలంకే-పాపస్యనిమృత-వాశు-య
 తేత-కింకృత్యా-దోషస్యపాపస్య - గురులాభుకం భావప్రధానోపదేశః - కాగవలామచె-వృద్ధ్యా-యధాయోగ్యం-పా
 నియత్యా-యతేతత్కర్మః, తత్తద్యష్టాన్తః -యధా-రుజాంకోగాణాం-నిదానశ్లో - భిక్ష-రోగానుసారేణ-చిత్తీకరం-ప్రతి
 కారం-కుర్యాత్ శ్లో ॥ ౮ ॥ శ్లో ॥ ఎవంప్రతిపదోక్తం పాపియస్యై త్తమేవోపాయభిత్త్యక్తం - విషయచరణశ్చనరస్యపునఃపునః
 పాపావరణీలత్యా జేమామనవ్యాత్పాపియస్యై త్తాను సానానంభవా త్తత్సం భవేతివనరుతితసంభావనయా ౭ కృత

త్తానపాదావంత స్తవ్యరితాని ॥ స్వీకృతమనుదాగ్రిదివద్యద్యా నవనసృష్టి ॥ ౪ ॥ ధరామజ్జలసంస్థానం
 భాగలక్షణమానతః శ్రీనివాసాంవివరాణాం చయథేదచ్యుజ్యయః ॥ ౫ ॥ అధునైవమహాభాగయథైవనర
 కాన్వరః ॥ నానోగ్రయతనాపైయ-త్తనై వ్యాఖ్యాతుమర్హసి ॥ ౬ ॥ శ్రీమతీవాచ ॥ నచేదిహావచితిం
 యధా-౭౦ హ-నకృతస్యగుర్యాన్తనః క్షీపాణిః ॥ ప్రపంచస్తప్రత్యక్షనరకానుపైతియై ॥ రీతామృతవశ
 స్త్రీగ్రయతనాః ॥ ౭ ॥ తస్మాత్తురై వ్యాఖ్యానపాపనిమృతాయతేతవ్య త్యోగరవివద్యతాశ్చ-౭౭ త్తనాదో
 షస్యదృష్ట్యాగురులాభుకంయధాభిక్షికిత్యేతరుజాంనిదానశ్చ ॥ ౮ ॥ రాజోనాచాద్యష్టత్రతాభ్యాంయ
 త్నా పం జానన్తు ప్యా త్వనోహితమ్ ॥ కరోతిభూయోవివశః పాపి యస్యై త్వనోకోకధమ్ ॥ ౯ ॥ క్వచి
 ష్చనరకై ౭ పాపి చా త్కచిచ్చ రతితత్సః ॥ పాపి యస్యై త్వనో ౭ శూన్యంమన్యైకుష్టారణాచ
 వతో ౧౦ ॥ శ్రీవాదరాయణేయవాచ ॥ కర్మకార్మి నిన్దాకోనహ్యత్త్య నిశ్శిఖ్యతేఅవిద్యదధికారిత్వాత్పాపి

పాపియత్యాన్వేదంప్రస్తుస్త్యో స్తరమివదనంపాయాన్తగంపుచ్చతిరాజా ॥ దృష్టత్రతాభ్యామితిద్వాధ్యాయం ॥ యద్య
 స్తాత్-దృష్టత్రతాభ్యాం ప్రస్తృతైః శిష్టగర్వాదివా-శాస్త్రప్రవేశేనచా - త్వనస్యస్య - అహితంఅనిష్టసాధన-మితి-జాన
 స్మత్త-పునఃవివశఃవిషయపరవశః పాపం-కరోతి-అదోఅతః - పాపియస్యై త్వం -కధంకధంవ్యవ స్థితం-తద్దత్తతోదకంక
 ధంపావేతిర్థః శ్లో ॥ ౯ ॥ శ్లో ॥ అభిధాతేపాపాత్-క్వచిచ్ఛివ రత్త-విషయపరవశః-క్వచిచ్చభాదపునశ్చరతికరోతి-అదో
 అతః కృతమపిపాపి యస్యై త్వం - మహాన్యన్యగ్ధం-కుష్టారణాచవతో-యధాకుష్టారణ-సామ్యతః-పునః-స్వశిరసి-ధూళిం-ప్ర
 క్షిపతితి-తస్య-కావంసానం-వ్యగ్ధం - తద్వత్-కృతమపి-పాపియస్యై త్వం -వ్యగ్ధం-మన్యై-అతః-ఉపాయాన్తరమేకధయ
 తమ్యుమిభావః శ్లో ॥ ౧౦ ॥ శ్లో ॥ ఎవము కైరీనాశేయదురితనివ ర్తకంవివక్షుస్తావత్పాపియస్యై త్వమితివిషయదురితనివ
 ర్తకస్యోకాధిరీకాభివేదనస్యై స్థితమనగధాపాపియస్యై త్వవిధానుకమన్యాదన్యై, త్వియైర్ధ్యంస్యైదిత్యాహభాగవాన్ ॥ శ్రీమ
 త్కృతార్థశ్లో ॥ కర్మణామితికర్మ క్షపామితితాత్పర్యకర్మణా-కర్మణి-పాపకర్మణి-నిర్ధారణి-అపహోదః - ఆత్మస్థితి
 సహాపవనం ననహితో-నైవశ్చ-యతోనైవమేవదురితనివ ర్తకంపాపియస్యై త్వం - నతుజ్ఞానవద్య త్తరాసుభ్యుదయంశ్చేష
 కరంనవాపూర్వామస్యాపి సినాకల్పనవివాకమితిభావః - తద్విపాయస్యై త్వవిధిచై యర్థ - సతతసా ॥ అవిద్యదధికారి
 త్యాత్అవిదుషఃఅపరమాత్మోపాసకస్య-అహంకారమమకారరారద్యేపాదినతః - పాపియస్యై కైలతికారిత్వాత్-విదుష
 ఉ త్తరపూర్వమయోరశ్చేషవివాకరస్యవేదనస్యైవసత్వాన్త తత్పాపనివ త్వయేపాపియస్యై త్వామైతియద్యపిత్విదిధి
 చైయర్థ్యం-తదాప్యవిదుషస్తాత్కారికోగోపశామకాదధాదివతే-తివియదురితనిరతనాయపాపియస్యై త్వమపేతివి
 తినతద్విధిచైయర్థ్యమితిభావః ॥ అతః-వ్యత్యాతేపాపియస్యై త్వవిద్యనమితి ॥ వివ్యక్తతత్త్వవిమర్శనం, కృత్యబ్యభోచనం,
 ముతిబాహ్యవచనాతీర్త-త్యేబ్యుత్, పాపవిశేషనివ ర్తకత్వేనపాపియస్యై త్వవిశేషేషిమన్యైత్యతేనకర్మైస్యై నైవ్యత్య-య

గాఃగక్షాద్యైతద్వ్యక్తం నారాయణస్థరణగర్భాశ్చైవ పాప్రయశ్చిత్వాచిచ్ఛానిభునస్థితవలాశితపావశః॥౧౮॥శ్చవః,మధు
 నైవమహాభాగయధైవనరకాన్తుర,ఇతిచత్వస్యపరిహరణక్షోభవతీత్యావహ॥సక్యదితి॥మైత్తరై- రిహలోకైతస్యభాగవ
 తో-గుణేషు-రాగిఅనక్రం-మనః,కృష్ణపదారపిన్దయో,స్సక్ష్మ,స్త్రివేశితం-తేనరాః,యమం-పాశధారిణోయమభటాంశ్చ-స్య
 పెం ౨పి,నవశ్యస్త్రిమతః-హయస్సాత్-తేచిచ్ఛ నిమగ్నతాఃనిమగ్నత్విమగ్నతృప్తావహృతంభావ క్ష-చిచ్ఛం కృతంనిమగ్నతృప్తం-
 సక్యతృప్త్య పదారపిన్దయో,నోవివేశనరూపం,మై-స్సాదృశాః-సక్ష్మపశ్యతిమిత్యననాయమగ్నో ౨ భిషేతః-నిమగ్న
 భాగవత్కర్తవ్యోగానాంనిరయపాప్రీప్తిమిత్యనమ స్వప్న జీవవిధూననేనవత్సనిరతిశయాన స్థ రూపభగవత్పాప్రీప్తిరీతిము
 వక్తవ్యం,యతః-స్వద్వజ్జీవణనామస్థరకౌద్యస్థితమనాపిమనస్వచ్చరణివేతరూపాభక్తియోగారంభమనసుతరాం
 గుమవశ్యతాపరిహరకఇతి ॥ తథాహో క్తంభాగవతా,,నెహాభిక్రమనాశో ౨ ప్రీత్యయోనవిద్యతే ॥ సప్తమ్యవ్యసగ్ధ
 ర్మస్యత్రాప్రయతెమహతోభయత్ ॥సహకల్యాణకృతృచ్ఛిద్ధగ్ధ తింతాతగచ్ఛతి,,త్యాదివ ॥ ౧౯ ॥ శ్చఅభభక్తియోగా
 రమృస్యాపిక్త ముత్యన్యాయేనదురితవన రకతాంతరైర్మత్త్య పాంయతాంచవత్తువన్యాయపదశేనాపిన్ద్యత్యవ్యభగవన్నా
 మౌభభక్తియోగారస్సవిరోధిదిరితవన రకత్వేవప్త్యా వైతయేతిహాసంప్రసోష్యన్ ప్రతిజానీతే ॥ అత్రైవైత ॥ ఆస్తాం
 తావన్మిమగ్నభక్తియోగారస్సరబ్ధభక్తియోగస్య వా,న,యమవశ్యతేతి - అన్యాయపదశేనాపినామాభ్యురణ్యయమవశ్య
 తాపరిహరకత్వంభక్తియోగారస్సకారణత్వం దైత్య, త్రైవపురాతన-మితహాస-ముదాహరన్ద్విదృష్టాన్తత్సేనకథయ
 న్నిఇతిహాసంవిశిష్ట ॥ దూతానామితి ॥ విష్ణుయమయో-ర్యే,మాతా,సైమాంసంవాదరూపమితిహాసం-మ-కథయతో-మ

యశ్చిత్తానిచ్ఛిన్దానారాయణపరామృతైః॥ననిమగ్ననైరాజేన్ద్రిగురాభాన్జ్విమపావగాః ॥ ౧౮ ॥సక్యన్తః
 కృష్ణ పదారపిన్దయోర్వివేశితం తద్గుణరాగియైహ ॥ నతేయమంపాశభృతశ్చతద్భటాన్స్వపే ౨పివశ్య
 స్త్రిహాచ్ఛిన్ద నిమగ్నతాః॥౧౯ ॥ అత్రైవోదాహరన్మిమితిహాసంపురాతనమిదూతానాంవిష్ణుయమయో

❖ అజామిఖోపాఖ్యానమః ❖

స్సంవాదంతునిబోధమే॥౧౦॥కన్యాకుష్టద్విజఃకశ్చిద్దాసీపతిరజామఖః॥నామ్నస్త్వదాచారోదాస్యాస్సం
 సగదూషితః ॥౧౧॥ బన్ధ్యతైకైతత్తవైశ్చర్యైర్గన్ధి తాంవృత్తిమాశ్రితః॥బిభృషుఃకుమ్భమకుచిరౌత
 యామానదేహానిః ॥౧౨॥ ఎవనివసత స్తస్యలాలయాజ్ఞానస్యతిత్తా తాన్॥కాలోఽభ్యయన్తహారజఃస్మ
 ష్టాశీత్యా ౨౬యువస్సమాః ॥౧౩ ॥ తస్యప్రవయనఃపుత్రాదతేమాంతుయోఽవవః ॥ బాలానారాయ
 ణోనామ్నాపితోశ్చదయతోభృశమే॥౧౪ ॥సబన్ధమాృదయన్తస్త్రిన్మన్మకలపాషిణినిరీక్షమాణ స్త్రీలీలాం
 మముదేజరరోభృశమే ॥౧౫ ॥ ఘణ్ఠానినిప్రపిబన్ఖాదన్పాలకంస్సైహయన్ద్రితః॥భోజయన్పా యయన్తా

త్తోనిదోధకృణు ॥౧౦॥ ప్రతిజ్ఞాతమితిహాసమావ-॥ కన్యాకుష్టాభ్యాసానినా ॥ కన్యాకుష్టాభ్యాసానపదై,కశ్చి, నామ్నా
 అజామిఖేతిప్రసిద్ధో-ద్విజః-దాస్యాన్మృద్యాగ్రి,పతి-రాసీదితి శేవః-సవ-సత్వ-స్సమాచారఃస్వవర్ణాశ్రమధర్మ- యన్య
 తాదృశః-తత్రసేయః-దాస్యా-స్సంసర్గే-దూషితవతితః ॥౧౧॥ శ్చగర్భితామాదైర్గన్ధి తాం-వృత్తిమాశ్రితో,
 బన్ధ్యతైభామాబన్ధనపూర్వకాడిద్యుతానిబన్ధ్యతై- తైకైతత్తవైశ్చర్యైర్గన్ధి-శ్చర్యైశ్చ,కుటుమ్బం-బిభృతో-నిత్య
 మకుచిః,యదాబన్ధ్యతైడిభిః-కుటుమ్భస్యానిర్వాహః - తదా-దేహానిఃపాప్రీతితో, యాతయామాన-చకుపక్షిన్యూగాడి
 హంసితవాన్త్యర్థః ॥౧౨॥ శ్చఎవనివసతోజీవత - స్తస్యాదాస్యాః-సుతాకస్యోత్పదితాన్ - లాలయాజ్ఞానస్యల
 లనం-కురృతః, సేమహారాజన్-సమాసాన్ప్రవిధేనవ్యర్థా,,ద్రదాజాహ,, రితిబజభావః - కాలః-అభ్యయత్అతిక్రా
 వ్రం-శియానా-లోఽతిక్రావ్రన్తత్రాప్రహ-అప్టాశీతిపరిమితాః-ఆయువస్సంబన్ధస్య-స్సమాస్సంవత్సరాః ॥౧౩॥ శ్చ
 తస్యప్రవయనఃవార్తకయన్తస్య-దశి-పుత్రాః-స్త్రితా, సైమాంమగ్నో-మోఽవవఃకనియాన్- బాలవన్ధిత-స్సవ,నామ్నా-
 నారాయణఇతిప్రసిద్ధః-ప్రవయనఃపుత్రోత్పత్తికథనమపిపాపాతిశయజ్ఞానవార్తం, తస్యాంచైవప్రసూతగ్ననిగ్నతి
 ర్మపీధియత,ఇతిస్తరణాత్,సనారాయణాఖ్య,పితోమాతాపితో,భృశనితరాం,దయతఃపియః ॥౧౪॥ శ్చస
 ద్విజః,తస్మిన్,అర్చకనారాయణామ్ని, కలభాపిణిఅవ్యక్తమధురభాషిణి,బద్ధపూదయంఅన క్షిత్త, తస్మాద్భగవ్య
 లీలాంచేష్టాం,నిరీక్షమాణః,జరణిఃక్షేద్య,భృశంముమ-దహృష్టవా ॥౧౫॥ శ్చస్వయంఘణ్ఠానో-బాలకమపి-తస్యైహ
 చరవతో,భోజయన్-స్వయంపిబన్,తమపి-పాయయన్,మూఢో-౨జ్ఞ-స్స-న్యాగతంపాప్రం-మృత్యుం-నేనద ॥౧౬॥ శ్చ
 వీవం-వర్తమాన్సద్విజః,మృత్యుకాలే,ఉపశీతేనత్యజ్ఞో-నారాయణాశ్శ్య,పుత్రఎవ, మతిం చకారమతిమానక్తామరకో

విత్కర్తః ॥ ౨౭ ॥ ఋషీఽజామిళః-త్రైపురుషాః-పృష్ఠాః-అతుల్యైః-వ్యాకులచిత్రః-దూరేక్షిదాన క్తం-నారాయణాహ్వయం, పుత్రం - స్థావితనపుత్రత్వంసీతన - పుత్రకృతనతియావత్ - స్వరణో-చై - రాజహవనారాయణత్యాహూతవాన్ - కథంభూతాఃపురుషాః - వాశాహ-స్థేయమేషాం - భుక్తదారుణాఃఅత్యగరూపాః - వక్త్రాణికుటిలానీ-తుడ్డానిముఖాని, యేషాం-ఊర్ధ్వముఖానిరోమాణియేషాం-తాః - ఆత్మానం , యమాలంకంప్రతి-నెతు-మాగతాః ॥ ౨౮ ॥ ౨౯ ॥ ఋషియమాణస్సమర్థుమద్యతస్య-ముఖేన-యద్ధరైః కీర్తనం-నామ, హరిఃకీర్త్యతేయనత-ద్ధరికీర్తనమితి నామవిశేషణం-త-స్మైకమ్యక్రత్యా - మేమహారాజ, భర్త్యఃభగవతః-పార్షదాః-సహసాత్వరయా-అభ్యుపతన్ ఆజగ్మః ॥ ౩౦ ॥ ఋతేభిపతితావిష్టుదూతాః - ఓజసాబలాత్-రణ-దానీపతి-మజామితం-అస్త్రవదయా-ద్వికర్తృతః-యమప్రేమ్యాన్-వారయామాసుః ॥ ౩౧ ॥ ఋషీవనిషేధీతా-స్మైవ వస్యతస్యయమస్యపురస్సరాభ్యుత్థాణః ॥ క్షీక్ష్మమేమహా ॥ కృత్తి ॥ ధర్మరాజస్యయమస్య , శాసనంఆజ్ఞాం-ప్రతిషేధానో-యాయం , కై, కస్యవానబస్తి, కస్తల్లాకాదాగతాః, అస్య, కస్తాదృణతేశాద్ధేః , ధర్మరాజన్ - శాసనం , నిషేధన్-యాయం-కిం-దేవాః, ఉత-ఉపదేవాఃగస్తర్వాః, అధవా-సిద్ధశేషాః ॥ ౩౨ ॥ ౩౩ ॥ ఋషీంపుష్కాపునస్తావద్ధయన్-యమశాసనప్రతిషేధప్రయోజనంపుష్కన్త్రిగర్వజ్జితీధిః ॥ సర్వ , యాయం-పద్మపలాశేభవఅపీఠేయేషాం-పితం, కాశేయంక్షిమిశోత్తం , వానోవస్త్రం-యేషాం-

ధోనవేదాగతమనకమ్ ॥ ౨౬ ॥ సవనంవర్తమానోఽహ్లోమృత్యుకాలఉపస్థితైమతింబకారతనయేచాలనారాయణాహ్వయం ॥ ౨౭ ॥ సహావహస్తాంఘ్రీనీదృష్ట్వాపురుషానతిదారుణాన్ ॥ వక్రతుడ్డానూర్ధ్వశ్చ ఆత్మానంనెతుమాగతాన్ ॥ ౨౮ ॥ దూరేక్షిదానకానక్తంపుత్రంనారాయణాహ్వయమ్ ॥ స్థావితనస్వరణోచైరాజహవనాలైః ॥ ౨౯ ॥ నికమ్యఋషియమాణస్సముఖతఃహరికీర్తనమ్ ॥ భర్తృమమహారాజపార్షదాహ్వహసాఽఽపతన్ ॥ ౩౦ ॥ వికర్తృతోఽస్తవ్యదయాద్దానీపతిమజామితమ్ ॥ యమదూతాన్విష్ణుదూతావారయామాసుగజసా ॥ ౩౧ ॥ ఊచుర్నిషేధీతాం-స్మైవ వస్యతపురస్సరాః ॥ కియాయంప్రతిషేధానోధర్మరాజస్యశాసనమ్ ॥ ౩౨ ॥ కస్యవాకుతతయాతాఃకస్తాదృణతస్యనిషేధన్ ॥ ౩౩ ॥ దేవాఃఉపదేవాఃగస్తర్వాఃఅధవాసిద్ధనత్రమాః ॥ ౩౩ ॥ సర్వపద్మపలాశాఃపితకాశేయవానసః ॥ కిరిటిసంకుల్లలినోలనత్సుమరమానిన్ ॥ ౩౪ ॥ సర్వేదమాత్మనయస్సర్వచారుచతుర్భుజాః ॥ ధనుర్వివక్షాసిగదాశ్చభవక్త్రామృజ్జియః ॥ విశోవితిమిరాలాకాఃకుర్వన్తస్యేవరోచిషాః ॥ కిమధంధర్మరాజస్యకింకరాన్వినిషేధన్ ॥ ౩౬ ॥ క్రితుకఉవాచ ॥ ఇత్యక్తాయమదృష్టప్రేమానుదేవోక్తకారిణః ॥ తాన్ప్రహృయఃప్రహసన్యదంమేఘుర్హృదయగిరా ॥ ౩౭ ॥ విష్ణుదూతాఉచుః ॥ యాయంచైధర్మరాజస్యయదినిరైతకారిణః ॥ బూతధర్మస్యనస్త్రవ్యయ

— విష్ణుదూతయమదూతయోస్సంవాదపట్టః * —

చ్చాధర్మస్సృతః ॥ ౩౮ ॥ కథంస్విదియతేదంజ్ఞికించాస్మస్తానమిస్సితమ్ ॥ దక్షాఃకింకారిణస్సర్వతః ॥

కీరీటాన్యేషాంసస్త్రితధా - కుల్లతయేషాంస్త్రజ్జితధా, అన్తస్యఃపురమాలోకమలమాలావీషాంసస్త్రితధాన్ ద్వయాయం - సూత్పంసం - వయః-యేషాం తే- చారవస్సున్దరాశ్చ త్వారీ-ఘజా-యేషాం-ధనురాదీనాం-శ్రీశృంగాయేషాం-ధనురాదిధరాశ్చత్యర్థః, తత్రనిషక్షభుషణి-అసిఃఖడ్గః, అమృజంకమలం, స్వేదనో, రోచిషా, దిశో, వితిమిరాలాకాః, విగతం-తిమిరంతవః, యస్తా, తస్యవితిమిర, స్స , ఆలోకఃపకాశో, యాసాం, తాదృశ.కుర్వన్తభ్యర్థః, ధర్మరాజస్యకింకరాన్, నోఽన్తాక్తిమన్దంనిషేధభక్తస్తేప్రయోజనాయనిషేధభేత్యర్థః ॥ ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ ఋషీవమక్తావిష్ణుపార్షదాఃచారుత్యాహమునిః ॥ ఇత్యక్తా౪ ॥ ఇతితం, యమదూతైః, ఉక్తా, స్మై - వానుదేవోక్తకారిణఃవానుదేవాజ్ఞాకారిణఃపార్షదాః, ప్రసహ్య, తాన్యమమతాన్ప్రీతి, దంవత్కృమాణం-గరితవ, ద్ధమీరయా, గిరావాణ్యా, ఊచుః ॥ ౩౭ ॥ ఋక్షీమేమహా ॥ యాయమతి ॥ ధర్మరాజస్యైతి హేతుగర్భం , ధర్మవివయమరూపేదావద్విభక్త్యర్థః, తస్య, నిది, యాయం, నిరైతకారిణశ్శాసనకారిణః, త్పరి, యాయమపి, ధర్మధర్మస్వరూపజ్ఞాభవేయః, అతో, ధర్మస్యతత్త్వంయాధాత్వత్వం, య-దధర్మస్య - అత్యంస్వరూపం , తప్య, నోఽస్తభ్యం-బూత, యదాస్-ధర్మస్యా-ధర్మస్య-తత్త్వంఅత్యంప్రమాణంచెత్వస్యయః ॥ ౩౮ ॥ ఋత్రదక్షునస్యప్రకారవిషయాదికంపుష్కన్త్రిగర్వని ॥ కథంస్విదితిదక్షః-కథంస్వేత్రీయతేకప్రకారిణక్రియతేఅస్యదక్షస్య-స్థానంవిషయః , కింస్థానమేవపికల్పయన్తదక్ష్యా౪ ॥ కారిణఃకర్తృణ, సర్వేవరాః-దక్ష్యాః-

అశ్వాన్యైశ్చాగ్నిశాంసృశాంమధ్యేకలివిదేవశ్చ || ౩౯ || ఋషివక్త్రమాయమూతాతపః || వెదప్రణిహితః || వెద
 సప్రణిహితకర్తవ్యత్వేనబోధితో, ధర్మః, అ ధర్మస్తు, తద్విపర్యయైకకర్తవ్యత్వేనబోధితః, అసన్, వెదవిచారంధర్మో
 యమధర్మ ఇత్యుత్తరమాణమితితదముక్తం, వెదప్రణిహితతద్విపర్యయోవేదధర్మాధర్మయోఃస్వరూపమితిచోక్తం-
 నను - వెదస్మా పిపారమేయత్వాత్పురుషస్సప్రభువిప్రలమ్నాదిదోషసంభవము-ధంవేదస్యధర్మప్రమాపకత్వమిత్యు-
 తపమా || వెదోనారాయణః || సామోనారాయణాదేవవేదఃప్రమాతంసపౌరుషేయత్వాత్ శ్లోతిభావః, కారణమచి-
 నోనారాయణశబ్దస్యకార్యకారణయోగభేదాతా-ర్యధూతేవేదేషుక్తిః - నారాయణాదేవదత్తానిర్వాచిత్యతే, య-
 స్యహామితస్యమహతోభూతస్సనిశ్చయేతమేతద్భగవద్, ఇతి, బుధస్సామానిజజ్జితే | ఛందాంసిజజ్జితేతస్మాత్తేయః
 ప్రస్తాదణాయతే, తివ - కార్యత్వప్రయుక్తానిత్యత్వశ్చాంవారయంతి||స్వయంభూరితి|| స్వయమిత్యాత్మనైత్యధైవ్య-
 యం, స్వయమాత్మనైవావిత్యతరూపేతేవావిప్లవపూర్వాయపూర్వైర్విభవప్రార్థనతీతిస్వయంభూః, ఇతి, తేన
 నుమమాభిప్రేక్షితేషు || ౪౦ || ఋకోపేసానారాయణః-యతఃప్రార్థనాద్భూతోవేదః, ప్రత్యాహ||యేనెతి||యేనస్వధా-
 మ్నిస్వస్వరూపే, అ ప్రతిపక్ష్యధారకే, అమి, భావాఃవేదదేవతామనుష్యాదయః-చదార్థః, రజలదిగుణైరయప్రచురైః-
 గుణామతీయారూపై, ర్యధాయధంయధాత్వ, విభావ్యతైవ్యత్వై, సనారాయణిత్యర్థః, తతః, గుణాశాంతిశ్చ
 మాశార్థాయః - నామానివేదోదేహమనుష్యాభిప్రాయాత్మకైః - క్రియార్యప్రత్యానినాదయః-రూపాణికృత్యక-
 తార్థాత్కత్యాదీని || ౪౧ || ఋభవతుధర్మేవేదఃప్రమాణం - వేదప్రణిహితధర్మఃవేదశ్చనారాయణాదున్నాతోనా-
 రాయణస్తేవైవ్యుక్త - ప్రధాపి ప్రతిక్షణంసంసారిభిరమప్తితాధర్మాధర్మావసత్కథంజ్ఞాయతేఇత్యుత్తాహ|| సూర్యః || ౪౨
 మాకాః - అహశ్చరాత్రిశ్చఅహని - ద్వివచనధైవతేసామర్థ్యాదాత్రివిధతా - కముదకం-కుఃపుష్పి, స్వయంసామో

స్థిత-లివిన్మృతామ్ || ౩౯ || యమూతాతపః||వేదప్రణిహితోధర్మోహ్యధర్మస్వస్వరగ్ధః||వేదోనా
 రాయణస్మాదేవత్వయంభూరితిశ్చును || ౪౦ || యేనస్వధాన్యైమిభావరజస్వత్వతమాయః||గుణ
 నామతీయారూపైర్విభావ్యతైయధాత్వమ్ || ౪౧ || సూర్యోఽగ్నిఃఖంమరుద్ధావసోఽనుస్సంధ్యోఽవసాది
 తః||కంకుఃకాలస్సన్యంధర్మఃఇతివేదోహ్యధర్మసాక్షిః||౪౨||ఎతైరధర్మోవిజ్ఞాతఃసానందద్వయ్యుక్తేనసర్వే
 కర్మానురోధనదణ్యుర్నానికారిణః||౪౩||సంభవస్త్రిహదాగ్నివిపరీతానిచానఘఃకారిణాంగుణసక్తోఽస్త్రి
 విహవాన్మహాకర్తృత్వే||౪౪||యేనయావాన్యధాధర్మోహ్యధర్మోవాసమిహితః||సవితత్ఫలంధుత్తైతధా

ధర్మశ్చ - ఖాదయ ప్రధిదేవతాః, సూర్యాగ్నిహేమావై - తేవతుర్దశ - దేహ్యస్య, దేహస్యకర్తృదేహ్యం-చార్హ-
 తాదిత్య తు-ర్దశివ్య ఛో - బుద్ధీర్నియమఃప్రాణాత్త కేన దేహేనక్రియమాణస్య, కర్మః, సాక్షిఃసామోద్ధర్మ
 ప్టారః, సూర్యామిమేనదైవ్యాధర్మోజ్ఞాయతేఇత్యర్థః || ౪౨ || ఋషితై రేవాధర్మోజ్ఞాయతేఇత్యర్థః || ఎతై
 రధర్మోజ్ఞాయతే || ఎత్తే, జ్ఞాపితోధార్మికోదద్ధస్య విషయిత్యా మః, స్థానందద్వయ్యుక్తతేజః || కిం
 కారిణ్యోఽగ్నిఃఇత్యసోత్తరమాహః||సర్వః || సర్వే, కారిణఃకరిణీవ, అత - సైసర్వే, క్రమానురోధన-దణ్యుప్రత్య
 ర్థస్త్రిధర్మనుమిక్ష్తతామవిషయపరతత్వాదధర్మోవేదస్థియః అధర్మఫలానుభవదశాయాంవేదద్వయ్యుక్తీర్నిహిప్రా-
 యేనసర్వే క్రమానురోధనద్దామర్మస్త్యైవక్తమ్ || ౪౩ || ఋషిదేవ ప్రతిపాదయన్తి || సంభవస్త్రిహతి || హేలన
 ఘః, భద్రాగ్నిహేమాద్యనివిపరీతాన్త ప్రణ్యసివ - సంభవస్త్రి - భద్రాగ్నిహేమాద్యనివిపరీతాన్తప్రణ్యసివయతయా-
 వత స్త్యైర్ధః - కుతః - యత - సైహంకారిణాం, గుణేషుశబ్దావిషయమ్ ||సన్, అన్తే, రస్త్రి, విషయపరతత్వాత్తై
 హామభద్రాగ్నిసంభవ స్త్యైర్నిహిప్రాయః-ధర్మాధర్మపరిహారేతత్వాన్తింవర్తమానా, నదణ్యుర్నియమ్ - ప్రత్యాహః, దే
 హవాన్మహాకర్తృత్వే, నహిదేహవానకర్తృకృదస్త్యైర్ధః - స్వరూపతఃకర్మపరిహారేతత్వాన్తింవర్తమానా, ప్రధరి
 తిసర్వే-విహిసఃకారిత్వాత్సర్వాయేవద్దామర్మస్త్యైర్నిహివః || ౪౪ || ఋకంసిద్ధీర్నియతేదణ్యుత్వసోత్తరమాహః||
 యేనెతి||యేనగుణతయసంస్పృష్టనదీవనకర్తృ-స్వస్వగుణోదేహసాసారే, ధర్మోధర్మోవా, యావాన్, దేహసమిహి,
 తఃదేహేనబుద్ధీర్నియమఃప్రాణసంభూతరూపిణదేహేనకరణేన, సమిహితః, నకర్తృ-తావదేవతత్ఫలంధుత్తరకారి
 రూపధర్మాధర్మఫల, మమత్త, భుక్తై, సధార్మికోనరకం-నమాలధార్మికస్వర్గం, నాప్యలపాపానప్రాప్యఃఖం-నాప్యల
 ధర్మాత్వహత్తుకంధుత్తైత్వర్ధః, ధర్మోయథేతిప్రేక్షావోవాతత్యానువర్ధః, యధాధర్మయావాన్దేహసమిహితతా

వదెవతత్ఫలంసుఖముత్రప్రవైవమధర్మోఽపియావాతావదెవతత్ఫలంధర్మరూపంసంప్రతిభిన్నమ్ ॥౪౫॥ ఋషనకలంపర
తైత్రివకర్తానుసారైతత్తత్ఫలభోగః, అపిష్టి హపిలోకప్రాచీనకర్తానుసారైతైవఫలభోగశ్చలబ్ధి, ప్రవృత్తరలోక
౭స్యసుమీయత్యత్యాచూః ॥ యథేతి॥ హేదేవప్రవరాః - ఇహలోక, పూతేషుగుణవై చిత్రాగ్రితేనర్వాదిగుణోన్మేషసి
మి తప్రాచీనసాత్వికాదికర్తవై చిత్రాగ్రితేనైత్రివిధ్యంసుఖత్వదుఃఖత్వమూఢత్వరూపంత్రైత్రివిధ్యం-ఉచలబ్ధితేగుణవై
చిత్రాగ్రితేనుకృమిదంత్రైత్రివిధ్యమిదన్వజనీనంజ్ఞాయతేతథా-న్యత్రపరలోక౭ఽపిగుణవైచిత్రాగ్రితే-తైత్రివిధ్య-మనుమీయ
త్యత్యర్థః - ఎవంధూతభవిష్యద్వ్యర్తమానకాలత్రయగోచరేషుకర్తానుసారైతైవఫలభోగః - కర్తచధర్మధర్మమిత్రరూ
పం, తచ్చసర్వాదిగుణోన్మేషసిమి త్రమితిహోక్తమ్ ॥ ౪౬॥ ఋషిదాసీంధర్మదిరూపంకర్తసర్వాదిగుణోన్మేషసిమి త్రమి
తికర్థంజ్ఞాయత్యత్యత్యపేక్షాయాంకార్యణకారణమనుమీయత్యత్యత్యదృష్టా ప్రమామాః ॥ వర్తమానభితి ॥ యథావర్తమా
నఃకాలఃసుఖదుఃఖాద్యనుభవపహచరిత్యకాలః - అనయోర్ధర్మధర్మయోఃగుణాసిమి త్రధూతాన్యత్వాదయ - సైహం-
సుఖదుఃఖమోహరూపైకార్తై - రభిజ్ఞాపకః -యథావర్తమానకాలికాఃధర్మాదిసిమిత్వా సుఖదుఃఖమోహఃస్వనిమి త్ర
ధూతానాంధర్మాదీనాంసర్వాదిగుణోన్మేషమూలత్వంజ్ఞాపయన్తైత్త్వధర్మః - ఎవం-ఎతద్వ్యర్తమానకాలికందుఃఖాదిత్రయం-
జన్మాన్యయోరన్యజన్మనోః - బహుళవహాద్విశేషణస్యపరస్పాతః-పూర్వాపరజన్మనోర్ధర్మధర్మయోద్విదర్శనం - త
యోన్యత్వాదిగుణోన్మేషమూలత్వాభిజ్ఞాపకమిత్యర్థః - సర్వాదయోపీధర్మాదిరూపకర్తాపాదానద్వారా తత్ఫలత్వే
నసుఖదుఃఖాదీన్జనయన్తినపాత్యతే - అతః-సుఖాదీనాంసర్వాదికార్య త్యాతార్యధూతైస్సైకేసిమి త్రధూతధర్మా
దీనాంసర్వాదిమూలత్వ మనుమీయతేకార్యేణకారణమోహనాదితిభావః “ యేనయావాత్యయథాధర్మః ” ఇతికర్తేవ
స్వానురూపసుఖదుఃఖాదికారణమిత్యుక్తమ్ ॥ ౪౭ ॥ ఋతస్యకణికత్వాత-ధంకాలాన్తరేసుఖాదిసిమి త్రత్వమిత్యేత
హుః ॥ మనసై వెతి ॥పురదెహే-దెహేన్మతేజనాదీప్యమానః-నరుజీవతత్పుర్రానంకుచితజ్ఞానత్యర్థః-జీవాన్తరాత్మ

తావదముత్యవై ॥ ౪౮॥యథేవాదెవప్రవరాన్తైత్రివిధ్యముపలభ్యతే ॥ పూతేషుగుణవైచిత్రాగ్రితధా౭

న్యత్రాగ్రిమీయతే ॥ ౪౯॥వర్తమానో౭న్యయోఃకాలగుణాభిజ్ఞాపకోయథా-ఎవంజన్మాన్యయోరెతద్ధర్మధ
ర్మనిదర్శనమ్ ॥ ౫౦॥ మనసైవపురదెహేఃపూర్వరూపంవిపశ్యతి ॥ అనుమీమాంసతేహర్వంయనసాభగవాన
జః ॥ ౫౧॥యథాజ్ఞా ప్రమాసాయుక్తఉపా సైస్వక్తమేవహీ ॥ నవేదపూర్వమపరంక్షజన్మస్త్వతిస్తథా ॥వ

తయా౭వ స్థితఃపరమాత్మా - మనసై వసత్వానంకుచితాపరిచ్ఛిన్నధర్మ ధూతజ్ఞానైవ-పూర్వరూపం - ప్రాక్తవజ్ఞ
సంబద్ధి పుణ్యపాపాదిరూపం-విపశ్యతి - పుణ్యపాపాదిరూపదర్శనచిక్కితానుగ్రహానిగ్రహవాన్భవతీతిభావః-తథా-అ
జోభగవా - న్నసార-పూర్వమను-ప్రాచీనకర్తానుస్మృత్యైవ-మీమాంసతేతత్ఫలదానాదిప్రకారంచిత్రయతి-కర్త ణిత్వణి
కత్వై౭పిసిమిత్వానుగ్రహానిగ్రహవాన్సరమాత్మాతదనుసారైగుణధుఃఖాదిఫలదోభవతీతిభావః ॥ ౫౨॥ ఋయదికర్తసి
మి త్రసిగ్రహానుగ్రహ - ప్రదనురోధీఫలదఃపరమాత్మా, తస్యయంజీవకరమాత్మానుగ్రహపాచకంకుభామవకర్తాచరన్
సుఖమేవకేనాకుత్యత్యత్యత్యత్యాచూః ॥ యథేతి ॥తమసాయుక్తేఅనకారణాభిధూతః, అతఏవా-జ్ఞ-యథాస్వక్తంకరీర
మేవఉపా సైచిత్రయతి-నరు-పూర్వంపురఃస్థితం- అపరంస్వత్యత్యేస్థితంచ-నవేద-శ్చదయాయుక్తంస్వక్తై౭భివ్యక్తం-
దెహేద్యు-పా సై-నతుజాగ్రదెహేదివేదేతిపా౭ర్థ-తథా-జీవో౭పితమసాఅజ్ఞాన-యుక్తః-దెహేత్వాభిమానస్వతస్తాగ్రి
త్వాభిమానయుక్తత్యర్థః-అతఏవా-జ్ఞ-కర్తానంకుచితజ్ఞానః-వ్యక్తం - వర్తమానందెహేఉపా సైఅనుసంధత్తై-
నరు-పూర్వంప్రాక్తంఅపరంభవిష్యచ్చ - శరీరంపద-తత్రమౌతుః-నష్టజన్మస్త్వతిః-సప్తా-జన్మస్త్వతిపూర్వాపర
జన్మస్త్వతిర్యగ్య - పూర్వాపరజన్మవిషయకస్త్వత్యధామై-వలవర్తమానదెహేత్వాభిమానశీలత్వాచ్చతత్పరహా
౭జ్ఞోజీవఃప్రకృతిదేహనుఖోచితమేవకర్తకరోతినరుపరమాత్మప్రసాదాపాదకంకుభంకర్తైతిభావః ॥ ౫౩॥ ఋఎవం
జీవానామనాద్యవిద్యాకర్తవానవాదిభిస్తోహేతస్సర్వరూపాణాంసర్వాదిగుణత్రయంసంస్థానాంస్సర్వాదిగుణోన్మేషసి
మి త్రధర్మధర్మమిత్రరూపేణకర్తానుఖదుఃఖమిత్రరూపఫలనుభూయదేవతీర్త్యనుష్ఠ్యరూపేణ సంసరతాంధర్మా
దిసిమి త్యేత్యరూనుగ్రహమౌతుకసుఖాద్యనుభవఉక్తః - అథైహంసంసరగ్రహకారంతదేయంప్రపశ్యయం ప్రస్ని ప్ర
రణోపాయమామాఃపశ్యభికురుత్యత్యాదిభిన్నప్రభిః ॥ పశ్యభికికర్తేనిగ్రహేపాత్వాదిభిః-సర్వార్థాన్ఉపాదానగత్వా
దీన్పశ్య - మరుతే-అథనను-పశ్యభిజ్ఞానైనిగ్రహేశోత్తాదిభిః-పశ్యత్యేదాదీన్-వేద-కేనకరోతివేదవబోధశేవ-ధూతప
శ్యకర్తేస్త్రియాపేక్షయాబోధకంమన - సైవ-మనస్సం యుక్తేపశ్యభికురుత్యేపశ్యభిర్వేదచెత్త్యర్థః-కథంధూతః-స్వ

యంజీవవీకవచః కీరవదనకద్రవ్యసంఘాతరూపత్వాభావాత్ - ఎక ఇత్యుక్తమితిజీవనానాత్మమత్రసపిద్యతభిసంధ్రమిత
 వ్యం-స పదవః ఉక్తమోడకతత్త్వాపేక్షయాన పదవః-ప్రీతీనుఖియఃఖమోహనీ-భుతైఅనుభవతీత్యర్థః ॥ ౫౦ ॥ తదే
 తో-డకకలం-మోడకకలాః అవయవాః-గుర్గు-త - త్తోడకకలం-మోడకతత్త్వాత్త-కం-శ్రీత్రయంశ్రీత్రానంత్రయం
 ద్వి-స్థితివ్యధికరణపదబహువ్రీహిః- ప్రకాశక్రీయవరణశక్తిమత్సత్త్వాదిగుణత్రయత్త-కం-అవిద్యాకర్తృవాసనారూ
 పశ శ్రీత్రయాశ్రయంవా-మహత్-కార్యదశాయాఘ్నాలాకారం-లిక్లంసూక్ష్మకరీరం - పుంసీజీవ-మార్వశోభయూర్దిదా-
 మసుసంస్థుతింగర్వజన్మావ్యవస్థాపరిమతిరూపం - ధత్తైఅపాదయతి-మోడకకలాత్త-కలిక్లంబుద్ధిమితోజీవస్యసంసా
 రభితిభావః ॥ ౫౧ ॥ త్తోవీకంలిక్లసంస్థుతింపుంసాద్యదభతినత్యయందేహీ - అజ్ఞఃదహత్వాభిమానపాత-అతపవాజితవ
 ద్యుర్గఃఅజితపదేన్రియకార్యః - సేష్యన్నసేష్యన్నపి,లబదిత్యుర్గః -కర్తృణిధృధృత్తయోపాదేశ-కార్యతే-శ్రీత్రయ
 త్త-కేనలిక్లసేతేహః , ఎవంకృతేన - కర్తృ-కోశకారభిమా,త్సనంస్వస్వరూప-మహచ్ఛద్యుతిరోధాన్య - ముహూతి-దే
 హావనాహమితిమోహంపాప్రేషితి - కోశకారఃకీటివీశేహః-సయధాతమాన్ధరద్ధురూపేణస్పష్టాన్వసిగ్ధిమోపాయంసజా
 నాతి-తదవితిబృష్టేర్వా-ర్థః ॥ ౫౨ ॥ త్సేష్యసూ-ర్తృణికార్యతత్త్వైతదవప్రతిపాదయతి॥నహితి॥కచ్చిద్దేహీ-జాతుకదా
 చిదవ్యుక్తకృత్-తిష్ఠతి , అనతప్రయత్నైదాదికంవాకుర్యన్నైవతిష్ఠతీతిభావః-స్వాభావికైరనాదిసద్భేద్యుద్ధృత్యుత్సాది
 భి-ర్చూల-తూ-ర్తృణికార్యతవైత్యర్థః ॥ ౫౩ ॥ త్తోవన,మవ్యక్తం , సంసరతాజీవనావ్యక్తం అనభిజ్ఞాతంసమి త్తం
 సంస్థితినిమి తమవద్దేనీయతయాశ్రుతంకర్త,లభ్యావ్యక్తృవాసనాకీయంసదిత్యుర్గః-లిక్లమితికర్తృపదమధ్యాహర్యం,వ్య
 క్తావ్యక్తం ఘోలసూక్ష్మరూపం,భవతి - ఉత్పత్తిదశాయాందేహరూపేణ స్థూలాకారంమరణదశాయాంసూక్ష్మాకారం

చ్చాభిఃపరుతేనాన్యరాజపశ్యవేదాధపశ్యభిః | ఎక సుమోడశేనప్రీతీభు కైన పదవస్వయమ ॥౫౦॥ తదేత
 త్తోడకలంలిక్లంశ్రీత్రయంమహత్ | ధత్తైనుసంస్థుతింపుంసీహర్షశోభయూర్దిదామ్ ॥౫౧॥ దహ్యజ్ఞో
 ౭జితవద్యుర్గోసేష్యకీర్తృణికార్యతే | కోశకారభిమాత్సానంకర్తృణా౭౭చ్ఛాద్యమవ్యుతి ॥౫౨॥ సహ
 కచ్చిత్తేణమహిజాతుతిష్ఠత్యర్థకృత్ | కార్యతేవ్యవశిఃకర్తృగుడైస్సాభావికైర్చూలత్ ॥౫౩॥ లభ్యాని
 మిత్రమవ్యక్తంవ్యక్తావ్యక్తంభవత్పుత | యధాయోనియధాబిజంస్వసావేనబలియసా ॥౫౪॥ ఎవప్రకృతి
 సజ్జేత్రువదస్యవిపర్యయః | అసత్సావనచిరాదీశసజ్జాద్విలియతే ॥౫౫॥ అయంహీశ్రుతసంపన్నస్థిలవ్య
 త్తగుణాశ్రయః|పుత్రతతోమృదుర్ధాన్రస్సత్యవాన్త ప్రసిచ్చుచిః ॥౫౬॥గుర్గుగ్ధితిధ్వజ్జానాంకుశూ

వాభవతీత్యుర్గః-యద్వా-అవ్యక్తం-మూలప్రకృతిరూపంప్రధానం-కర్తృ,తత్-నిమి త్తంజన్మ మరణనిమి త్తం-కర్తృ,లభ్యా
 అవలభ్యుగ్ధ,వ్యక్తావ్యక్తం భవతి-కదాచిత్తోడకకలాత్త-కత్వేనావ్యక్తం-కదాచిద్దేహాదిదేహకారణవ్యక్తంచభవతి - ఏ
 కస్యప్రధానస్యస్థూలావస్థాఉత్పత్తి , ప్రత్యై పునస్సూక్ష్మవస్థామరణ-మితిమిజన్మ మరణయాధాత్మ్యవిదఅవతతే-త
 ధావాక్తంభగవతా , అవ్యక్తాదీనిహతానివ్యక్తమధ్యానిభారత | అవ్యక్తనిధానావ్యైవ,తి-యద్వా-కర్తృవాసనారేదై
 వపిపీతికాదిరూపాస్సూక్ష్మైఃగజాదిరూపాఃస్థూలాత్తేదహేభవ స్తీత్యుర్గః-విద్యుక్తమపియధాయోనియధాబిజమేతత్యా
 హః ॥ యధాయోనితి ॥యధాయోనిపశ్యానియోన్యనతిక్రమేణ-యధాబిజకర్తృవాసనారణ-యద్వా-యధాయోనిమాత్మ
 సద్యశం,యధాబిజంపితృసద్యశం-బలియసా-స్వభావేనసాత్వికాదికర్తృ వాసనారూపస్వభావేన-భవతీత్యుర్గః ॥౫౪॥ః
 ప్రపశ్యేతంసంసరణప్రకారంతద్దేయంహోపసంహరతి ॥ ఎవభితి ॥ పురుషన్మజీవస్య-ప్రకృతిసక్తేన-యో-విపర్యయస్యం
 సార-స్థునివః-ఎవంవిధః-అధసంసరణని సురణోపాయమాహః - అనదితి ॥అసదసమీచీనః-సవపివర్యయేవ-యద్వా,
 అస-దప్రుషమార్ధరామః-ప్రకృతికార్యరూపోవా-పరమార్థతోజీవై-విద్యయాహోవా,విపర్యయస్థుప్రకృతిసక్తప్రయ్యుక్త్య
 స్వానుపదమహోక్తత్వాత్ -ఈశసక్తాదీశ్వరభక్త్యాసచిరాదాకు-వీలియతే-విలీనోభవతి-నివ రతభిత్త్యుర్గః ॥ ౫౫ ॥ త్తో
 ఎవంప్రశ్నోపవిహృత్యుప్రకృతసాగ్జామీశస్య -వడ్డ్యుత్వజ్ఞాపనాయతవస్యత్తింప్రవృష్యయతి॥అయంక్షృత్యాదినాయన
 దధ్యాయం ॥ అయంఅజామిశస్తావ-చ్ఛృతిసంపన్నః-వేదశాస్త్రాధ్యయనసంపన్నఃశీలంసన్వభావః - వృత్తంసదాచా
 రః-గుణాశాస్త్రాద్యదయః-ఎవామూత్రయః -ధృతంప్రతంత్రీసక్తరాహిత్యాత్త-కప్రహృతర్యూపం-యేన-మృదుఃకోను
 లహృదయః-దాం-ద్రః-జీతబాహ్యైన్ది-యః-సత్యవాగ్ని తవాది - మన్తప్రవిత్సానిత్యాదిమంతోప్రాసకః-శుచిస్సదావపి
 త్రోః ॥ ౫౬ ॥ త్తోగుర్వాదీనాంకుశూప్రసన్నవకః , అనహంకృతః ఉక్తగుణకృతాహంకారహితః-సర్వభూతానాంసు

హృష్టి యకారీ - సాఘఃపరకార్య సాధకః - మితవాక్ - యహాచితవాక్ , అనసూయకఃగుణైఃపదోమానామిహారకః ॥ ౫౭ ॥ ఋవంఘాతోనాద్విజఃకదాచి-త్వితుర్నిరైశంపితా అప్యం ప్రయోజనంకరోతితితథా-వనంప్రతిగతః-తితోవనా-త్ఫలాదీ-నాదాయావృత్తిః ॥ ౫౮ ॥ ఋతన, గ్రహ్యక-తత్రవదేఘజివ్యయా, దాస్యానహ-వ ద్రమానం-కంచి-తా-మిసం-శూద్రం-దృష్టవాన్, కధంఘాతయా-దాస్యా-మై రేయంశఘ- మైష్టీంసురాంపీత్యా, మదేనమై రేయమధు, మదేన్, ఆఘూర్ణితే, ధమ సీన్త్రెయస్యా- స్తయా ॥ ౫౯ ॥ ఋమ త్రయఅతవవ-మిన్దగ్ధీన్వ్యావిన్దగ్ధీన్రీసంసమానా, నివిధృతవస్త్రుగ్రంధి-ర్యస్యా- స్తయా-కధంఘాతంశూద్రం-వ్యపేతంసత్పదాదపేతం-బాహీకమిత్యర్థః- అతవవ-నిరవత్రపంసిన్ద్రజ్ఞం-ఎవంఘాత-మనమో క్తవిధయా-ధుజివ్యయాసహ, నికేనమీవవవ, క్రిడాదికం-కుర్వ స్తం-శూద్రమ్ ॥ ౬౦ ॥ కామేన-గర్భితేన-తేనశూద్రేణకర్తా - బాహునాహుజేన-పరిమృతామాలిక్జితాం-తాం-దాసీంవదృష్త్వా-హృష్యయః-మనసిజన్య-వశం-జగామప్రావశకంధాతః-సహసాలలాత్-దైవేనస్వేయదురదృష్టేన-విమోహితః ॥ ౬౧ ॥ ఋయావత్సత్వంయావద్భలం-యథాశ్రుతంగురుముఖామృతంమహోనిగ్రహప్రకారమనతిక్రమ్య-అత్సనావివేకేన-ఆత్మనమన-స్తవ్యయోనియమన-మి-మదనవేపితం-నన-స్సమాధాతునియస్తం-నశశాకనాశకోత్ ॥ ౬౨ ॥ ఋదాసీ-నిమిత్తం-యన్య-సః-స్తవవ-వ్యాజగ్రహఃకలపిహావః-తేన-గ్రస్తఃగృహీతః- అతవవ-విచేతనవిగతపూర్వస్య-పిః-తాం

మర్దిరహంకృతః|నర్వభూతమహృత్సాధుర్నిరైతవాగనసూయకః ॥ ౫౭ ॥ ఎకదాఽసౌవనంయాతఃపిత్సనిరైశక్యద్విజః|ఆదాయతతతప్రత్యత్రానిభుప్సమితు-శాన్ ॥ ౫౮ ॥ వదర్శకామినంకంచిచ్చాద్రంపహుజివ్యయా|పిత్యాతుమధుమైరేయంమదాఘూర్ణితసేత్రయా ॥ ౫౯ ॥ మత్తయన్దగ్ధీన్వ్యావ్యపేతనిరవత్రపమ్ | క్షీడస్తమసుగాయ స్తంహన స్తమయా౭ నిక ॥ ౬౦ ॥ వృష్ట్యాతాంకామలి మైనబాహునాపరిమృతామ్ | జగామహృష్యయవశంసహసైవవిమోహితః ॥ ౬౧ ॥ స్తవ్యయనాత్తనా౭ త్వానంయవత్సత్వంయథాశ్రుతమ్ | నశశాకనమాధాతుంమనోమదనవేపితమ్ ॥ ౬౨ ॥ తస్మిన్మత్సరవ్యాజగ్రహ-గ్రస్తావిచేతనః | తామేవమనసాధ్యాయన్దగ్ధర్వాద్విరరామహః ॥ ౬౩ ॥ తామేవతోమయామానపిత్సైర్వాదేనయావతా | గ్రామైర్గర్జనోరప్టకామైఃప్రసేదత * యథాతథా ॥ ౬౪ ॥ విసస్సృభార్యమప్రాణంశతమహతిలమ్మితామ్ | పినసర్వాచిరాత్పవస్తైన్వీరిత్యాపాఙ్గవిధధీః ॥ ౬౫ ॥ యత్రత్రశ్శేపనిన్యన్యాయతో౭ న్యాయతోధనమ్ | బధారాస్యాఃకుటుమ్మన్యాఃకుటుమ్మంమన్దగీరయమ్ ॥ ౬౬ ॥ యదసౌశాస్త్రముత్సృజ్యైస్వరచార్యర్యగ్నితః|అవ ద్రతచిరంకాలమఘాయురశుచిర్బలాత్ ॥ ౬౭ ॥ తతవనందణ్డపాడేన్యకాశింకృతకిల్బిషమ్ | సేవ్యమౌ౭ కృతనిర్వేశంయత్రదణ్డేనశుద్యతి ॥ ౬౮ ॥ * * * * * ఇతిమద్భాగవతే, షష్టసర్గఃప్రథమోఽధ్యాయః * * * * * శ్రీశుకఉవాచ ॥ ఎవం తెభగవద్దూతాయమదూతాభిభాషణమ్ | ఉపధార్యధరానరాజన్ప్రత్యాచూర్మ

దాసీమేవ - మనసా - చి న్తయన్-స్వధర్మాత్సం - ధ్యౌ పాననాదే-ద్విరరామ ధర్మంతత్యాజ - హేతిభేద - అమౌఎవంఘాతస్యృషీదశాప్రాప్తేతి ॥ ౬౩ ॥ ఋయావతాకృత్యైసన-పిత్ర్యోనితీపనంబుద్ధినా- అర్ధేనవి త్తేన-తాం-దాసీమేవ-తోమయామాన-తథా-గామైర్మ్యైగ్రామేమసాధుధీః - అధిలపిత్తేః-కామైర్వస్తాభిరణాదిభిగ్ధా-ప్రీయేత-సా-తథా-తాం-తోమయామానమ్ ॥ ౬౪ ॥ ఋఅప్రాణంఅరజఃప్రాచిరన్యావాం , ప్రియంసుద్గీరం-మహాతకులెనయ-తే-అమ్మితాంలబ్ధాం-భార్యామచిరాదాశ-విసస్వ-పాపంపాపాచారః - సైవీరిత్యాకర్తాగ్రి-అపాజ్ఞేనకరణేన-విధావినాశితా-ధీర్వివేకే-యన్య ॥ ౬౫ ॥ ఋన్యాయతో౭న్యాయతోవా-యత్ర స్తోధన-ముపనిన్యోనితవాన్-మన్దగీరయమజామిళః - కుటుమ్మన్యాఃపుత్రవత్త్యాః - కుటుమ్మంపుత్రాదీరూపం-బిభారపుషమ్ ॥ ౬౬ ॥ ఋఎవంతస్యస్త్రీమభిధాయావశ్యమ-స్వదణ్డంప్రత్యర్థతా౭ ప్రత్యాఘాః||యద్భస్తా-దసావజామిళః-శాస్త్రపథ-మతిక్రమ్య-స్యేచ్ఛాచారీ- ఆత్మైశ్యజ్ఞై-గ్హితః-అఘాయఃపాపాభిష్టద్ధాయమహః-దాసీన్ స్థిరూపాన్త్రు-లానిత్త్య-చకుచిన్సన్-చిరంకాల-మవ ద్రతమ్ ॥ ౬౭ ॥ ఋతతఃకృతం,కిల్బిషంపాపం-యవ - అకృతఃనిర్వేశఃనిమ్బుతి, ర్దేన,తమనం,దణ్డపాడేర్వమన్య, సకాశంప్రతి,సేవ్యమఃపాన్రవజ్జివ్యమః||సకాశంవిజిన్పి||యత్ర,దణ్డపాడేన్యకాశే-దణ్డేనసరకామభవదూపేణ,శుద్యతి ॥ ౬౮ ॥ ఋఇతిశ్రీభాగవతవస్త్రీచన్ద్రీకాఖ్యాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయాంషష్టసర్గఃప్రథమోఽధ్యాయః * * * * * ఎవంయదూతైరుక్తావిష్టదూతాఆచారిత్యాహమనిః||ఎవమితి ||సేరాజన్-ఎవం-యమదూతై-ర్విశేషేణభాషి

తే-ముపధార్యకవ జెనమననిధ్యత్వాన్యాయనిధ్యకాఁగఁగవద్దరా-స్తాన్యమూతాన్యత్వాఁహుః ॥౧॥ ॥ శ్లోక క్రమేవా
హ-అహేనాథత్వాదిహాననెవదపరమగుహ్యంధర్మస్యభగవాన్యవః, ఇత్యు నైనఅహాకష్టంపాద్రం, కింతతే-ధర్మ
కాం-సభా-మధర్మః, స్పృశతే ॥ కోఅన్ద్రస్తోత్రాఁహుఃయత్యయమస్యసభాయాం - అపాహ్మ్యతపవాదజ్ఞేయపదజ్ఞః-
యైర్వాపాద్యతే, ర్నియతేకార్యతేఅయమపాధర్మఇతిభావః ॥ ౧॥ ॥ కర్మధర్మవిభాగసాన్యకాంవైషమ్యమనుచి
తమత్వాఁహుః॥ ప్రజానామిత్యై-రాస్త్రో, భవాద్యశా, సై-సమాఃవైషమ్యసహితాఃసాధవఃవోమాపాకరణరాపపర
కార్యసాధకాః, అతవప, ప్రజానాం, పితరహితకారిణి, యదీ-దృశేష, భవస్యైవ - వైషమ్యం - స్యాత్ప్రతిప్రజాఃకం,
శరణం, యాస్తప్రాపునన్త ॥ ౩ ॥ ॥ తాద్వ్యతశ్చేక్ష్మిక్ష్మ, కృత్యవిశే, యద్యత-ర్త, చరతి, తద్దేవకర్, ఇతరో-
కృత్యవిషది, తమతేజ్వతే, సశేయాన్యదేశాన్త్రం - ప్రమాణంతురైప్రమాణమిమన్యతే, తదెవ, తనోలోకో-
ఽనువదతే, అతః - క్రేయసాంస్థానస్థానెనధర్మప్రవర్తకానాం - చెదానువర్తినామిదపదజ్ఞదర్జనమనుచిమిత్య
ర్తః ॥ ౪ ॥ ॥ శ్లోకింబ, సాపరాధలోకపదజ్ఞయతాయతఃసత్యపాపినామితివిశ్వాసవిషయప, పాక్రతవదైషమ్యకా
సపరాధినో-పిదజ్ఞయతాన్యా - త్త్వా, విజ్ఞప్రమామకతాదోషఃప్రసజ్యతే, తల్లోకపపాటిమఖనాహః॥ యత్ప్రతియ
స్యవిశ్వసనియన్యా-బేఉత్పన్న, శిరః, ఆధాయవిస్వస్య-యోలోకోజస-నిర్వృతమృఖతః, స్వపితి, తమేవలోకం, సవ,
ధూతానాం - విశ్మయోక్తపావాంశ్య, కధం-దోగ్ధువర్తతీత్యన్యయః, నిర్వృతోలోకకధంధూతః-యధా, చన,
ప్రవృత్త్యయం-ధర్మచధర్మంవా, నవెద, కింతు, కేవలంమూయంహితకాశిస్యంవెదెతిభావః, లోకంకధంధూతం, స్వ
ర్తాతాన్యసం-నితరాం - అప్రతీష్ఠమృతత-ఆదేహా, యెన-కృతం, మైత్రంవేశ్యాసో, ఎన, అచితం, నవిద్యతే, దితేవిష
కోయన్య, అకేతనమితిపాఠెనవిద్యతేకేతనశరణమన్యధ్యన్యతమ ॥౫॥ ॥ ॥ సన్యస్యపాపినోదజ్ఞేయమధ్మమోగిశఃకి

యోగివిదాః ॥ ౧ ॥ శిలసాకఃష్టంధర్వృశామధర్వస్సమిత్తశశనభామ్ ॥ యతాధిగజ్జైగ్యపాపమధజ్జోయై
ర్నియత్యేవచా ॥ ౨ ॥ సజానాంపితోయవతాసారస్సాధవస్సమాః ॥ యదీస్యాత్యేవవైవశ్యంకంయోనిశ్చ
రణంప్రజాః ॥ ౩ ॥ యద్దాదావరతజ్జీయోనితరస్తత్తదీమాతే ॥ నయత్సమాజంకురుతేతాశ్చస్తదనువరతే ॥
యస్మాజ్జీశిరతఃచాలూకఃస్వశిషిరవ్యతః ॥ స్వయంధర్మమధర్మంవానసావేదయథాపశ్యతే ॥ ౪ ॥ సకథం
స్యతితాత్త్వానంకృతమైతత్క్షిప్యచేతనమ్ ॥ విసమ్యక్తేమానూతానాంసఘ్నణోదోగ్ధుమర్తజ్జీ ॥ ౫ ॥ అయం
హీకృతస్యేకోజన్మకోట్యంహసానుమి ॥ యద్వాగ్జహరవివశోనామస్యస్వగ్ధయసమాజైః ॥ ౬ ॥ తేనైవ
వగ్ధృశానోఽన్యకృతంస్యాదఘనమహ్నితమ్ ॥ యదానారాయణేత్యేవజ్జాదవతురతరమ్ ॥ ౭ ॥ సైనస్సు

యతే, తత్తామిషః॥ యంః పీఠిజన్మ నాంకోటిభిః, రాత్రితానాం - అంశానాం పాపానాం, కృతేన ద్వైశః పాపైర్ముక్తిం - యనత్రాభూతోఽయంః కోపాని ద్వైశః - స్రుతామిషః-వివశఃఽరవశఃఽపి, మారెః-స్వస్థ్యయనంతభావహం-నామ, వ్యాజవంశజగాఢెతి, యతో, అపావెన ద్వైశః ఇత్యర్థః ॥ ౭ ॥ శ్లోనః, నాన్యోపనాఢియనామవిద్యత, ఇతిన్యాసోపాసనవ్యతిరేకేపాయా - స్రవణమిదాత్యంత-ధంపారవశ్యకృతస్వస్థంకేతితపామాచార్యరణస్యాఖిలంఘోరరసనద్వారణము క్షిపాదవత్సమిత్తతామిషః ॥ ఏతేనైవత్యాదియతే ప్రదీప్తయ-మతిరిత్యేనైన్యదాప్రయాణనమయే, నారాయణశ్చేత్యత్యుతరక్షరం, నామ, జగాఢెతి, యతో, ఏతేనైవా, స్వాగ్ధానాంఅమృతతలభూనాం, నిఘోతం-కృతంస్వాగ్ధం ॥ ౪ ॥ శ్లోనకేవలంప్రతివదోక్తప్రాయుక్తితాదినద నిమంనామన, రణంకలివయపాపానాంఘోర్ముతం, కింతు, మహాపాతకోపపాతకసంక్షేపాదిరూపేణబహువిధానాంనర్మపాపమేత్యామిషః ॥ నైనఇత్యాదినా॥ నైనస్వస్థ్యోరః, నైనాదయా, యే, మహాపాతకీనః, యేవ, మితేస్తాత్రివిధావారణపాతకీనః, అపరేవ, యే, నానావిధాఃపాపిన - నైహంనర్మపాపవ్య - ఘటతా-మిదం-అనిమిదిష్టోర్నామవ్యాహరణ, మేకమేవ, సునిష్కృతంఉత్పన్నంపాపైర్ముక్తిం, యతేవిద్యోర్నామవ్యాహరణ, ప్రదీప్తయఃపిష్టవిషయా, మతి, ర్భవతి, భగవద్విషయాఃమయ్యత్యైవప్రతినిష్కరణసంసారసనద్వారణమయ్యత్వాదకంపరణం-తతఉత్పన్నావమతిర్భగవత్ప్రతిప్రతినిష్కరణసనద్వారాముక్షీమాతురితి, నాన్యోపనాభివ్యత్యసనవిగోధఇతిభావః-నైనంనామాచార్యరణేనైవముక్షీధ్యేపాసనశాస్త్ర, వైయర్థ్యంమైనం, యంయంవాపిస్త్రనన్యావంత్యజత్సైకేభిర, మిత్యక్తన్యాయనతే తదనిమిత్తరణస్యతేతద్వావాపత్త్యాపాదకత్వాద్భగవత్, రణస్యభగవద్వావాపత్త్యాపాదకత్వేన్దితేభగవదనిమిత్తరణోపాయతేయాదయాఃపర్యప్రమపాసనంతత్ప్రాయప్రేణివిధీయతే, తదేవ, రణంపాపీనసంస్తారవశాదస్తాత్పక్షాపరిగక్షానివతనన్యాయనవతితంచ, తేనైవముక్షి, సతిజీవనపేతావ నిమిత్తరణవర్ధనా

యాభ క్షైర్మమోచ్చారణమభ్యస్తం సత్ కర్తృజ్ఞానయోగాదివదనుగ్రహకం , అసతి తుతాదాప్యకస్తరణస్య సాక్షాన్తు
 క్షిప్రాధనస్యావగ్రహకమితి సోపేవిరోధః సనుజీవద్విరసకృదావృత్తమపి నామనభ క్షినిర్వర్తకత్వేన దృఢమితి యే - తస్మిన్ -
 తైరన్యతాః కర్తృయోగాదయోపితమప్యేవ దకత్వేన సదృష్టాః , అర్థప్రబలప్రతిబంధవశాద్భక్తియోగానధికారాద్వావిచ్ఛిన్న
 స్యుతవ్యవహరకరచరిహరకత్వం - పునర్జన్మా ప్రరేభ క్షియోగారమ్భాపాదకత్వం స , తదాభ క్షియోగానుగ్రహకత్వాభావే
 ౨పి జన్మా ప్రరేభుపాప్రసనం సారవశాదారభ్యమాణభ క్షియోగసంప్రదేశకర్తృయోగాభయభిజ్ఞైః - తస్మిన్ నామోచ్చార
 ణమశ్యుతమేవేత్యవధేయం - కర్తృయోగాదీనామభిసంహితఫలనామైశ్వర్యకైవల్యాదిసాధనత్వమనభిసంహితఫలనాం
 తుభ క్షియోగనిర్వర్తకత్వం సంయోగవృద్ధక్వ్యాయేన , నామోచ్చారణస్య తునతిజీవన సాతావనకృదావృత్తస్య భక్తి
 యోగోత్పత్తిప్రతిబంధనిరసననానభిసంహితఫలకర్తృదియోగవద్భక్తియోగానుగ్రహకత్వం , ఇయం స్థువిశేషః - అస
 తిత్వ నిమప్రత్యయజనసేనస్య తస్మాన్య సయోగవశాత్సాక్షాన్తు క్షిప్రాధనత్వమితి - సర్వేషామప్యశువరామిదమకం సుని
 హ్నతమిత్వేన కతివయదుతితనివరకాత్పత్తిరిదం క్తపాప్రయత్నితాత్కలమితి తనివరకత్వేన నామోచ్చారణస్యోత్పత్తి
 వ్యవస్థం సూచితమైతి || ౯౧ || ౯౨ || తత్తదేవప్రతిపాదయన్తి నైతి ద్వ్యధ్యాయం || బహువాదిభిర్వ్యాదిభిః - ఉచితైర్మత్యైర్వ్యా
 దిభిః పాప్రజాపత్యకృత్పూర్వాగ్నియథాదివ్రతాదిభిః - పాప్రయత్నితైః , రఘవాన్మురు - సర్పా , సశత్యతకర్పం - యథా - ఉదా
 హృతైః , ర్మర్యగవతో , నామపదైః నామరూపైః పదైః , శుద్ధైః , తత్తపాతృ - సదుత్పన్నశ్లోకగుణానులబ్ధకమితి ,
 తద్ధర్మరానువదోదాహరణం , ఉత్పన్నశ్లోకస్య భగవత , సద్గుణానాం చ , యశ్చ కంజ్ఞాపకం , ఉత్పన్నశ్లోకే ద్గుణవి
 వయకమత్యుత్పాదకమిత్వద్వై , జీవద్భూయామనభిసంహితఫలకర్తృయోగాదిభక్తిరూపమత్యుత్పాదకం , అస్తిమదకా

రావోబుత్తధుగ్న్యైర్వాహగరుతల్పగః | శ్రీరాజపితృహస్తారోయేవ పాతకహీనోఽపరి || ౯౧ || సర్వేషామ
 ప్యశువరామిదమకం సునిహ్నతమి | నామవ్యాపరణం విష్ణోర్వృత్తప్రద్యవయామతి || ౯౨ || సనిహ్నతైః *
 రుచితైర్మత్యైర్వావాదిభిః ప్రధావితృధ్యత్యుమవాన్వ్రతాదిభిః | యథాహ ర్మరానువదైరుదాహృతైః ప్రదుత్త
 మశ్లోకగుణానులబ్ధకమి || ౯౩ || నైకా నికంతద్వికృతైః ఘనమృతైః పునర్దావతిచేదనత్వైః తత్తత్సర్వ
 నిర్ధారమభిసృతాం హ ర్మర్యగవతో నామపదభిః సువాదభిః సువాదభిః సవసః || ౯౪ || అధైసంమాపనయత్కృతా శేషామృత్యు
 తమి | యదసౌభగవన్నామ మ్రియమాణస్య మగ్రహీత్ || ౯౫ || సాంకేత్యం పారిహస్యం వాస్తోభం హేళనమే
 వవా | నై కుణానామగ్రహణమశేషామహరం విదుః || ౯౬ || పతితస్థితితో భగ్నస్సందప్తస్త్రైకపాతకహారి

యాంతసాక్షాన్తు క్షిప్రాధనాస్తిస్తరణగూపమత్యుత్పాదకమితి వివేకః || ౯౭ || ౯౮ || తత్తత్సర్వైహవాదిభిరుక్తం , నిహ్న
 తం , నైకా నికంతాత్యస్తం శోధకం , కుతః , హీయతః , నిహ్నతైః , తస్మిన్ , కృతైః పి , అసత్తదేవాపమగ్నైః , పునర్మనో ,
 ధావతి , దేవిత్యైవకారార్థః , నిసాతానామ నైకార్థత్వాత్ , ధావత్యైవత్యర్థః - తత్తత్సర్వ , తు - ర్మర్యగం పాపానాం , నిర్ధారం
 ఆత్యై నికంతాత్య , మభిసృతం , అభివ్రతం , హ ర్మర్యగం సువాదవ - పాప్రయత్నితం , గుణాః అమద్యుతైః సేవన - స , గుణా
 నువాదః - నామవ్యాపరణః - సహ , సత్వభావసంసన్యజ్ఞాన సాతుభూతసత్వవర్గకః || ౯౯ || ౧౦ || తత్తదేవ సోమయదాతాః -

కృతం - అశేషామృత్యుతం , యేన - తమనం - మూలవనయతమాపాప్రయత - యమాలయమితి శేషః - కుతః - యద్యత్సాద
 సావజామితి - మ్రియమాణో , భగవతో - నామ , కర్మగగ్రహీత్ ఉచ్యతే || ౧౧ || తస్మాన్ సన్యయం పుత్రైసంకేతం నారాయ
 ణైవిపదముచ్చారికవాన్ - అతస్తత్ప్రతిపదియకమత్యుత్పాదనద్వారా - ఎనంసంసారయేదేవ , సతుభగవద్వివయకమత్యు
 త్పాదనద్వారా మోహయే - చిత్త్యపేక్షాయందుభృచ్చయాభసాధిబుద్ధ్యా వాస్త్వస్త్వస్యైర్వృద్ధ్యవ్యయామితీతస్యోగవదన్య
 దాహకత్వాగోగ్య జనకత్వవద్యస్తూనాం విలక్షణ్యభావత్వాత్సంకేతతస్య సంకేతతస్య వా - న్యాద్యశోభగవన్నామ
 స్వగ్యాసునివర్తకత్వం భగవద్వివయకమత్యుత్పాదకత్వం చ సారిభాషికోధర్మభిర్యోగహుస్సాంకేత్యునిత్యాదిని || ౧౨ || మన్త్రి
 పురదాహృత్యైవ సై - సాంకేత్యం పుత్రాదేవంకేత్యతం - పారిహస్యం ఉచ్చారణాసమర్థజనపారిహస్యకృతం , స్తోభం త్వి
 నిరాలావకృతం త్వియద్వాహతావిష్టగ్యమన్త్రికత్వాదిభిరాలాపనస్తోభ , సత్ప్రతిపదిత్యర్థః - హేళనంగ్యవిశోధి
 జనసన్నిధౌ నైర్మత్యం - యద్వా - కింజ్ఞుతేతి సావజ్ఞం హేళనగూపనా - అన్యదపి ప్రకారాద్రమాపన్నం - నై కుణ్యస్య భ
 గవతో - నామగ్రహణం - నిశ్చేషపాపహరం - విదుః , నామనాన్వర్థయాధాత్మ్యవిభిజ్ఞైః || ౧౩ || తత్తదా - పతితః పా

నిరాలావకృతమితి నిరాలాపైః యథావద్గ్రోచ్చారణానవత్కైః కృతం - ఉచ్చారికమత్యుత్పాదకయానారా
 యణేతివక్తవ్యానానసేత్యుక్తిః - ఎతచ్చ శ్రీరహస్యత్రయసారప్రభావవ్యవస్థాధికారవ్యాఖ్యానున్నమై.

సావాదే-మాదై - భగవదజ్ఞానావస్థాశ్రమధర్మద్వైతః-భగవత్సంకరాదాద్యవసంకరప్రసాదాద్విధిః - త
ప్రాజ్ఞరాదినా, అహోదాద్యాదినా-ఎతదన్యతమావస్థాం ప్రాప్త్యే-పుమాన్ - యద్యవ శేనాపి-హరిత్యా-హ-తస్య, యాత
నాః-ప్రతి-నాన్ తితి ||౧౫|| ఋణసమహతఃపాపస్యమహాదేవప్రార్థనాద్విత్తంసత్సత్త్వంనామగ్రహణం-పాపతారతమ్య
నప్రార్థనాద్విత్తతారతమ్యస్యవన్యాదిభిరుక్తత్వా - దన్యధాప్రార్థనాద్విత్తతాప్రవైయద్యస్యస్యా - దిత్యస్తరాకన్యచిన్ద్ర
న్దాంశకాం-విరాకుర్వన్||గురు-తాపి|| గురుతాంపాపానాం - గురుతా-ప్రార్థనాద్విత్తాన్ని, లఘూనాంలఘూని-మహ
దే-యధావత్-జ్ఞాత్యా, యద్యత్సత్త్వం - తధాపి-తైస్సైస్స-అతిభిఃప్రార్థనాద్విత్తతా-ప్రభాసి, ప్రతినివృత్తసత్త్వ
నైవసత్త్వం - సమ-అధర్మజంబధర్మజనయతిత్వధర్మజం - హృదయంస-చిత్తశుద్ధిరజ్ఞానతత్త్వధర్మజం, తత్త్వధర్మ
స్యమిత్తంహృదయంకేనశుద్ధతీత్యత్ప్రార్థనః||తదపితి || తద్వయమపి-ఈశ్వరీ-సవయా-నామస్తరణాదిరూపయాభగవ
త్సవయా, శుద్ధతీత్యధర్మః || ౧౬ || ౧౭ || ఋతత్త్వా, జ్ఞానా-విదంభగవన్నామాశేషాఘ్నైవ రక్షమిజ్ఞాపనాత్-అధవా
అజ్ఞానా - త్వంకేతవరిహి-సాదినితాద్వా - సంకీర్తిత-మత్వశ్లోకన్యనామ-పుంసంపాపినో, అఘం-దహత్యేవనవ ర్తయ
త్యేవ-యధా, ౨నలో-౭గ్ని, జ్ఞానాదజ్ఞానాద్వా-స్పృష్టోదహతితి||౧౮|| ఋయధావ-విర్భవంసవిర్భవ తమ-మగదహ
షధం , యద్యచ్ఛయాజ్ఞానాదజ్ఞానాద్వా - ఉపయోగంభూతితంస- దాోగ్నంజనయతితిశేష-తధా-భగవన్నామాత్వ
కోమత్ప్రార్థనా, అత్య గుణనామస్తానాద్వయమజనతా-పిపురుష-ణో-దాహృతతచ్ఛాసితః, అఘం - దహత్యేవ, తిత్త
త్యేవ-స్వయః, వన్యానాంవిలక్షణస్యభావత్వాదిభావః || ౧౯ || ఋయద్యస్వద్రుక్తార్థేయమౌకంసందేహ, స్తర్మి-య
మంపుచ్చతేత్యధాః || పతిమితి || హేభాటః - యద్య-స్మిన్నస్వద్రుక్తార్థే-యదినంతయ, స్తర్మి-వోయమౌకంసందేయ

దిత్యవ శేనాహపుమాన్నాన్వ తియోచనామ్ || ౧౫ || గురుతాంవలభూనాంవగురుణివలభూనివ||ప్రార్థనాద్వి
త్తాన్నిపాపానాంజ్ఞాత్యోక్తాన్నిమసిధిః||౧౬|| తైస్సాన్యభూనిపూయ నైతబాదావనతాదిభిః|నాధర్మజంబధ
దయంతదపీశ్వరీ-సవయా|| ౧౭ || అజ్ఞానాదధవాజ్ఞానాద్వా తమశ్లోకనామతత్||సంకీర్తితమఘంపుంసోదహ
త్యేవోయధా-౨నలః || ౧౮ || యధా-౭గదంపీద్యతమముపయ్యక్తంయద్యచ్ఛయా|అజనతా-ప్రార్థనా|గుణ
కుర్యాచ్చత్ప్రార్థనా-ప్రార్థనా|| ౧౯ || పతివంశపుచ్చతభటాధర్మై-స్మి-కోయదినంతయః| సవెదపతమం
హ్యంధర్మస్యభగవాన్యః||౨౦|| శ్రీశుకడివాచ||తవవంసువిన్దియధర్మంభాగవతంసప్రవతయమ్యపా
శాస్త్రిత్వద్విప్రమృత్యోగముమాచన్||౨౧|| ఇతిప్రత్యుదితాయామ్యాదూతాయాత్వాయమాద్రీకమీయ
మరాజ్ఞే-ఋయధానర్వంసమావఖ్యురగిన్ద్రమ్||౨౨|| ద్విజపాశాద్విన్దిక్రొగతః|౬కృతిం|౬వదైశ్చరసా
విప్లవకింకరాన్దర్శనోత్సవః||౨౩|| తంవివత్తుమభిప్రేత్యమహాపురుషకింకరాః|సహసావశ్యత స్తస్యతత్ప్రార్థనా

మం||పుచ్చత - సతుధర్మ సూక్ష్మంజానాతిత్వః||సగతి||సభగవాన్, ఉచ్యతే||ప్రలయంనైవదూతానామాగతింగ
తిమ్|చేత్తిదిద్యామవిద్యాంచనవాచ్యోభగవానితీ, త్యక్తవిధిః - యమః, ధర్మస్య, గుహ్యంరహస్యం, అతేవ, పరమం-
వెదజానాతి || ౨౦ || ఋవసముక్తాయనదూతాప్రపంముముచరిత్యాహమన్వితితగతి||హేన్యవ-తేనమభటా-వసముక్త
విధం - భాగవతంభగవన్నామోచ్యరణరూపంధర్మం , విన్ది యస్మిన్మేవదురితక్షణసంపద్యంపిన్దిత్య, తంప్రయా
న్యవాశా-స్మిన్దోచ్యమిక్తంపుత్వా , మృత్యో - రమాముచన్మోచితవస్త్ర-మృత్యోగముమాచన్ప్రార్థనాయమభిప్రార్థ
యః-ఆయః , షయకరాతాపాదిక్యాత్వస్యమృత్యుః-ప్రసక్త-స్తత్సమయచతమానైతుంయామ్యాఃపురుషాజన్మ, స్త
స్మిన్దోచ్యదికేపాపల నిమనామోచ్యరణేనాకస్తావతితేనసమూలపినపైసతిమృత్యోగరవిన్ది త్రితి , అవసవ , “ న
వసవద్రమానో-స్తోమ్యుక్తకాలఉపస్థితే | మతిచకారతనయ , ఇతిపూర్వగన్తస్య, ద్విజపాశాద్విన్దిక్రొగతః|౬కృ
తిం|గతః, ఇయ్యత్తగ్రాన్దేనసహసవోధః, అన్యధాప్రసక్తస్యమృత్యోర్నివారణాంభూతమన్దీవనకధధంభా కియోగో
పసంహారకధసంపరుధ్యత || ౨౧ || ఋతత్ప్రాయమదూతాద్విన్దివిప్లవదూతాచ్ఛక్తిమకార్మస్తత్ప్రార్థనా||ఇతి||ఇతి||ప్ర
త్యుదితాః|ప్రత్యాఖ్యాతాః, యామ్యాదూతా-యమసమీపం-యాత్వాగత్వా-యమరాజ్ఞేయమరాజాయసమాసానవి
ధౌరనిత్యత్వస్మిన్-అర్థ త్యాద్వా, హరినిద్రమ్, యధానర్వం, ఉక్తంసర్వమనతికన్య-అవఖ్యకధితవస్త్రః|| ౨౨ || ఋ
ద్విజో-యమపాశా-ద్విన్దిక్రొగతః, గతః, విన్దియః , ప్రకృతింపూర్వావస్థాం, గతఃప్రార్థన, పున్ద్రీవిత్వవాన్త్యధర్మ, విప్లవ
కింకరాన్-దన్యవేనోత్సవోహర్మ్యాద్యత్వాద్భి, భీరసావదేనమన్మృతవాన్ || ౨౩ || ఋహేలసమ, తంద్విజం , వివత్తుం
కించిద్యత్తుమిచ్చ, సద్భిప్రేత్యఅత్యమహాపురుషస్యభగవతః- కింకరా , సహసాఅశు , తస్యద్విజస్య, పశ్యతస్సతః-అ
ర్థధిరైల స్తర్మి తవస్త్ర - అన్యభగవత్ప్రార్థనాప్రతిషేధననాయాన్ద్రానం , “ నర్వజ్ఞో-పిహిస చ్చిత్తస్సదాకారణికో-౬

సనీసంసారతస్త్రైవాహిత్యైవతాపేక్షాఽపరిత్యజ్య, ఇతిహ్యక్తమ్ ॥ ౨౪ ॥ అధతదస్తద్ధానానస్తరం. అజామిళః
యమకృష్ణయోధూతానాం, ధర్మాదిక, మాకర్ణ్య, భగవద్దాహత్యైవతాపేక్షా, భక్తిమానా, నీ, దియ్యతరేణా
స్వయః, తత్ర, యచదూతానాం త్రైవిన్యంగుణాశ్రయంధర్మమాకర్ణ్య, కృష్ణ దూతానాంశుద్ధంభాగవతంధర్మమాక
ర్ణ్య-త్యన్వయః, త్రివిద్యావెది, ఋగ్యజుస్సమాత్రకత్వా-త్తద్వీపితంత్రైవిన్యం, పూర్వభాగవిహితంకర్ణ్య, గుణాశ్ర
యంగుణత్రయవశ్యజనాధికారం - శుద్ధంసత్త్వగుణప్రధానజనాధికారం, భాగవతంభగవత్సంబద్ధం, భగవత్కార్యవీ
పారే, అసీదితిక్రియాపదాధ్యాహరః - అకర్ణ్యత్యస్యాకర్ణ్యతంమనస్యవధాశ్చ్యైత్యర్థః, అన్యధాతిరోధానాత్పూర్వమే
వాకర్ణ్యతత్వాదభ్యత్యసేనసహవిరోధావత్తై - అభ్యత్యస్యసన్వితవాఽర్థః - అత్తనస్సస్య-అశుభంపాపం-స్తరత, స్త
స్య-సహ-సనుతాపఃపరితాప-అసీతే ॥ ౨౫ ॥ ౨౬ ॥ అభ్యత్యతాపప్రకారమప్రపన్నయః ॥ అహోఇతి అవిజితాత్తనః
అపిజితః-అత్రామనో-యేన-తస్య-మమమ - మహా, తే-ష్ట-మ-హూ-అఘాతీకింతతే-వ్యవర్త్యంశూద్రాయం-జాయతా
జాయమానెన, యేన - ఆత్మనామయా, బ్రహ్మబ్రహ్మత్వం - విష్ణావితంవినాశిత, మితియతే, లేజ్ఞయాజాయాభవతియద
స్యాంజాయతేన, రితిశ్రుత్యర్థమభిప్రేత్యజాయతాఽఽత్తనైవ్యక్తమ్ ॥ ౨౭ ॥ అస్మిన్పూర్వైర్వ్యతేషేణగర్భితం
మం-ధికే, ఉభయస్యతనఃకార్యధిగుపర్యాదివ్యి, తి - సంబద్ధసామాన్యవత్సంపాదికావ్యతియ-ధిగతిస్థానాదోకమ
వ్యయం, మాంమమ-ధికేనిద్దానిన్యై-హమిత్యర్థః, కథంభూతంమాం-దుష్కృతందుష్కంకృతవాన్దుష్కృత - తంకులక

స్తర్ధధిరేనఘ॥ ౨౪ ॥ అధాజామిళకర్ణ్యదూతానాంయమకృష్ణయోఽధర్మంభాగవతంశుద్ధంత్రైవిన్యం
చగుణాశ్రయమ్ ॥ ౨౫ ॥ భక్తిమాన్భగవత్కృష్ణమాహత్యైవతాపేక్షాఽపరిత్యజ్య, ఇతిహ్యక్తమ్ ॥ ౨౬ ॥ అహోమేవరసంకష్టమధూదవిదితాత్తనః ॥ యేనవిష్ణావితంబ్రహ్మవ్యవర్త్యం
జాయతాఽఽత్తనా ॥ ౨౭ ॥ ౨౮ ॥ విగర్భితంసద్విరుద్ధగుణతంకులకజ్జలం ॥ హిత్యైవాలంసంతయోమాం
సురాపామసతిమగామ్ ॥ ౨౯ ॥ పృథ్వానాధాపితరానాన్యబద్ధతపస్వినా ॥ అహోమయాఽధునాత్యై
వకృతజ్ఞేనీచవతే ॥ ౩౦ ॥ సోఽహంస్యక్తంపతిష్యామినరకభృతదారుణైః ॥ ధర్మజ్ఞాఃకామియాత్తపిన్వి
యమయాతనాః ॥ ౩౧ ॥ కిమిదంస్యపై అహోన్యైతాన్తద్వైష్ణవంమహద్భ్యుతమ్ ॥ క్షయాతాఅద్యతేయ
మాంవ్యకర్ణ్యపాశపాణయః ॥ ౩౨ ॥ అధతేక్ష్యతాస్మిన్దాస్మిత్వా రిన్యాయదర్శనాః ॥ వ్యమోచయస్మిన్
మానంబధ్వాపాతైరధోభవః ॥ ౩౩ ॥ అధాపిమేదుర్భగస్యవిభుధోత్రమదర్శనైభావితవ్యంమృతేనయేనా
త్వామేప్రసీదతి ॥ ౩౪ ॥ అన్యధామ్రుయమాణస్యనాశుచేర్వ్యపలీపతే ॥ కైకుణ్డనామగ్రహణంబహ్యకర్ణ్యమి
హర్షతి ॥ ౩౫ ॥ క్షయాహంకితపఃపాపీబ్రహ్మఘ్నానిరపతతః ॥ క్షయనారాయణేత్యేతద్భగవన్నామమ

జ్వలంకులకలజం, కింఽ, సతీంవిశుద్ధాం-బాలాం - యేషాం, స్త్రియం-హిత్యా, సురాపాం-సురాంపిబితిసురాపా-తాం-
అతపవా-సతీంఅగాంఅగచ్ఛమి ॥ ౨౮ ॥ అవృద్ధాప్రవణుసా- అనాధౌరక్షకరహితా-నవిద్యతేఅనోన్యబద్ధతేప్రత్యున్విర్య
యోస్తా-తపస్వినాతపస్సంపన్నాపితరా-మాతాపితరా-అజ్ఞేనకృతఘ్న - మయా-అధునాతిత్తణమేన-నీచేన-అహో
త్యక్తై - సవంవిధోఽహం, వ్యక్తంనూనం-నితరాంచారుణే-నరక-పతిష్యామి-యత్రనరక-ధర్మజ్ఞాఃయమాదయ, స్ప
యిత్ర-కామినోమాదృశాః-యమయాతనా-విస్తరిభవతై ॥ ౨౯ ॥ ౩౦ ॥ అమితంస్యపరితాపమనువర్త్యేదానితగర్భ
మర్మపూర్వకంముక్తిసాధనధర్మాసప్తానక్రమమాహ ॥ కిమిత్యాదినో, బ్రహ్మణ్యసభావాత్తనీ, త్యనై-కిమిదంయమకృష్ణ
దూతాగమనతేత్యంభావణాదిదర్శనం-స్యపైఅహోన్యైదుత-సాత్కర్షణరామయా - మహద్భ్యుతం- దృష్టంఅద్యఅధు
నా, తేదూతాః, క్షయ, తాఃగతాః-కే - యే-పాశపాణయస్సన్వో, మాం-వ్యకర్ణ్యన్నాకృష్ణవస్త్రః ॥ ౩౧ ॥ అజ్ఞ-తే-ద
త్వార, శ్చారుదర్శనాన్ముద్గరా-స్మిద్ధాః-క్య - గతాః, కే-యే-పాశై-ర్భధ్వా- అధోభవనరకాన్ప్రసీయమానం-
మాం-వ్యమోచయన్మోచితవస్త్రః ॥ ౩౨ ॥ అయద్యపృథంమన్దభాగ్య-స్తపాపి-మేదుర్భగస్యాపి-పిబధోత్రమానాం-
వర్మకే-నిమిత్యేన-దర్శనేననిమిత్యేనైత్యర్థః - మృతేనభావితవ్యం-కింతస్యజ్ఞం, యేనమృతేనశుభకర్ణ్య-నుమ-ఆత్మా
నునః-పరమాత్మానా-ప్రసీదతి ॥ ౩౩ ॥ అన్యధాయదిమృతేనసభావితవ్యం-ప్రత్యేనవివేకత్యర్థః-వ్యపలీపతే-తపసా
శుచిః - మ్రుయమాణస్యమర్మముద్గతస్య-మమ- జిహ్వ, వై కుణ్డస్య, నామగ్రహణం-గృహ్యతేవశీక్రియతేచి-త్రమనైవేతిగ్ర
హణం, నామరూపగ్రహణంవక్తం-నార్హతి ॥ ౩౪ ॥ అకితవోమూర్ఖా-బ్రహ్మఘ్నాఃపిప్రత్యనాశకంబ్రహ్మ య్యైతివా

రెత్త కృతః - నిర్జన్మతాం - కృష్ణమృతాం - నారాయణత్యేత, భృగవనామ - కృష్ణభృగస్సమ, ప్రకారేనా
 మోహనరణంపుణ్యేనవివాకధంసంభవేతిర్థ్యః ॥ ౩౪ ॥ శ్రిసోఽహంసిద్ధధన్వనై కుణ్ణనామ గ్రహణాదిసూచితధర్మ
 యుక్తోఽహంయతానియమితా - శ్రితా - ధర్మో-యేన-తధాధూతస్సన్-తధా-యతిమ్యామియత్తుంకరిమ్యామి-కధంయ
 ధా-భూయోపున, రాత్తాన - మధేతమనీనరకే, నమజ్జయేనతర్యామ్ ॥ ౩౫ ॥ శ్రికృష్ణత్యా - అవిద్యా-దేశాత్తాభిమానాది
 మూలజ్ఞానం, కామశృద్ధాదివిషయా-లావణ - కర్త-విధి-రాత-తమం-తమియం, బంధం-గర్భజన్మాద్యసాపరివృత్తిరూపంసా
 రం-మిమన్యుఅపీహ్య, కధంధూతః - న ద్వేషుభూతేషు-సుహృత్ - శాస్త్రసిగృహీతాస్తరిన్దిగ్వియః-కుణసర్వధూతేషుకృ
 సావాన్-ఆత్మవాన్-ప్రతప్తమనసః, యోషిన్యాయోషీద్వ్యాజయా-భగవన్ప్రాయయా-గ్ర-ప్ర-మాత్తానం-మోహయే-
 తాంవిశిష్టియయేనా-హ, మధమజ్ఞానశూన్యోఽహం-క్రిడామృగజవ, విక్రితేతి ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ శ్రిదేహ, ఆదిశబ్దాత్తద
 నుబిన్ది-అహం-మమితి-యా-మిధ్యాద్ధర్మమతిః-మిధ్యాఅయధార్థా - అర్థ-ధీ-దేశాద్ధర్మ-విషయా-ధీ-ప్రమాత్తానమి - స్థాం-
 అచహమధదేశాద్ధర్మ-విషయకాహంధియోవిపత్తిరూపత్వాన్దిధ్యాద్ధర్మధీర్మ్యక్తం - మోహాద్ధర్మితితా-స్తానం-తతాగ్వి-
 మోహాత్తీకాంఅహంత్వేనదేశాదిరూపార్థధీరూపామిత్యేవార్థః, హిత్యాత్మకత్వా, భగవత, తత్త్రి-రూపాది, శృద్ధం, న
 నోధాన్యేధాన్య ॥ ౩౮ ॥ శ్రిశతీతం - జాతఃఉత్పన్నః, సునితరాం, నిర్వేదో, న్యున్య, తాదృశేసాధుమ-క్షణమాప్రస
 క్షేన, ముక్తం-సర్వానుబంధంపుతాగ్విస్మయో, యేనగః, గచ్ఛాద్వారం, ఉపయోయఉపగతవా ॥ ౪౦ ॥ శ్రిసోఽహ
 మితి-తస్మిన్ - దేవనదన, దేవోభగవాన్సీదతినివసతినిస్సహితోభవత్సస్మి - స్మితిదేవనదనం - తస్మిగ్గచ్ఛాద్వారేఉప

గ్గశమ్ ॥ ౩౪ ॥ సోఽహంతథాయతిమ్యామియతచి-తేన్దిగ్వియః ॥ ౩౫ ॥ యధానధూయతానమధేతమసిమ
 జ్జయే ॥ ౩౬ ॥ విమన్యుతమియంబంధమవిద్యాకామకర్తజమ్ ॥ నర్యధూతమహ్యుచ్ఛాసోమితఃకరుణత్య
 వాన్ ॥ ౩౭ ॥ మోహయేగ్ర-ప్ర-మాత్తానంయోషిన్యాయుఽలత్త-మా-యయా- విక్రితేతియయేనాహంక్రిడా
 మృగజాధనుః ॥ ౩౮ ॥ మహాహమితిదేశాదహిత్యాత్మమిధ్యాద్ధర్మధీర్మ్యక్తం ॥ ధాన్యమహిభగవతశ్చంద్రం
 తత్త్రి-రూపాది ॥ ౩౯ ॥ శ్రిజితాత్మమనిర్వేదఃక్షణసక్తేనసాధుమ్ ॥ గచ్ఛాద్వారమపయాయముక్తసర్వానుబంధ
 నః ॥ ౪౦ ॥ సతస్మిన్దేవనదనఅసీసోయోగమాశ్రితఃప్రత్యాహ్యతేన్దిగ్వియగ్విమోయయోజనపత్యన్ ॥
 తతోనదేశాత్తానంవియత్యాత్మసమాధినాయుయితేభగవద్ధామిబ్రహ్మణ్యసభవాత్స ॥ ౪౧ ॥ య
 ర్హ్యసారతధీ-స్మిన్దాగ్విత్పరమాన్యః ॥ ఉపయోయఉపగతవాన్దిగ్వియసక్తేనిసాన్వియ ॥ ౪౩ ॥ య
 కశేబరంతిర్దేగచ్ఛాయాంధర్మావదన్ ॥ సద్ధర్మగూపంజగృహేభగవత్సన్వయన్దిరామ్ ॥ ౪౪ ॥ సాకంవిహ
 యసావిహ్నిమహాపురవకింకరైః ॥ హ్రామంవిమానమాయహ్యయాయాత్త్రేయః ॥ ౪౫ ॥ ఎవంపవిహ్నా

విష్టః - యోగంభగవద్భక్తియోగం, ఆశ్రితఃఆరభ్యత్యధః, ప్రత్యాహృతః, విషయభ్యోగిన్దిగ్వియగ్వియః ॥
 నిగ్వియం-కా - యేన- తాదృశః, ప్రథమ-మాత్తానంప్రత్యగాత్తానం-నదేశాద్ధర్మగుణపరిణామభ్యోగదేశాద్ధర్మః-వివిధ్య
 పృథక్తేనానుసంధాయ - తస్మి - న్నాత్మనిప్రత్యగాత్మనిహో-యయజే ॥ ౪౦ ॥ శ్రితత-ఆత్మనఃజీవాన్తర్యామిణిప
 రమాత్తన, సుమాధిదాధ్యాన - తస్మిన్సప్రహేన్యూపేణగజైశ్చనిరతిశయబహుత్వ-సుభవాత్సనిజ్ఞానగర్భాపి, భ
 గవద్ధామిభగవత్పూజావ్యతేజసి-యయజైనిరమగోత్ ॥ ౪౧ ॥ శ్రిఎవంభగవతిస్థిరీకృతవిష్టన్, యన్దియదా,
 ఉపాగతాశబ్దాదిభ్యో విష్టతా - ధీ - ర్యన్య, తాదృశ - స్మిన్సా-తె - అ గ్ర - పురమాభిభూర్భూవా - భగవత్స
 ర్హదాన్ - అదాగ్విత్-తతః - పాగ్వి-పలభా-పాగ్వి-పున - రుపభగ్విగజ్జాయ-విజ-స్థిరసా-వనగై ॥ ౪౩ ॥ శ్రి
 ద్భగవదన్తరం-గచ్ఛాయాన్దీర్ఘ, కశేబరం-త్యక్తా - గచ్ఛాయామితిపారే, శీర్ఘేగచ్ఛాద్వారేతే - గచ్ఛాయాం-త్యక్తే
 త్యక్తఃసద్భ్యో, భగవతః, పార్శ్వప్రదిరాంపార్శ్వ - దానాం, గర్భరూపం-తత్త్వమానందూపం-జగృహేగృహీతవా ॥ ౪౪ ॥
 సవిహ్ని, మహాపురవకింకరై-స్సాకం, హ్రామం - విమాన, మారుహ్య, విహయసాతకాశమాగ్నై, అర్చిరాదిసేత్యధః,
 గతః, క్య, యతః, శ్రియఃపతి-రా - సైవే కుణ్యత్యధః, భగవత్సద్భ్యన్దిగూపగహణంమాగ్నక్రమణ్యై కుణ్యగమనాన్
 న్తరంవెదత్యం, తతగమనస్య తత్సాయజ్యార్థ త్యాత్ ॥ ౪౫ ॥ శ్రిఉ కమితిహంముపసంపారన్భగవదానుక్తి
 రూపాత్తేజయత్యాపాదకముపాయాన్తమత్యుక్తం నాన్దీర్ఘసా-ఎవమితిద్వ్యాధ్యామ్ ॥ ఎవమితి, సద్భ్యజి, విష్టా
 వితఃవిసాశిత-స్సద్భ్యఃస్వరణాశ్రమోచితః, గచ్ఛో, యేన, దానాగ్వితః - అతవ-పతితఃస్వధర్మాత్ప్రయతఃగర్హగిన్ది
 తం-కర్తయన్య, తం, వాతం-వతం, ఆయంకాశ్రత సంపన్నశీలప్రత్యక్షాలయ, ఇత్యాదివోక్తం, యన్యతవ-స

రకేనిపాత్యమానోఽపి భగవన్నామగృహ్లాన్మచ్చరన్-సద్యః, విముక్తోభూత్ * || ౪౮ || * ముముక్షుతాంసంసారబద్ధనాన్తో
 క్తుమిచ్ఛతాం, తన్మూలకర్మరూపబద్ధస్య, నిశ్చ స్రవం. కృత్యతేభిర్యతేఽనేనెతిక్త స్రవం-అతః శ్రీ ర్థపదస్య భగవతోఽనుకీర్త
 నా, త్వరన్వస్య, నాన్మత్రి-యద్యస్తాదనుకీర్తనా, బ్రజ ప్రమాభ్యాం - కలిలంకత్వ లం-మనః, కర్మసుసంసృతిహేతుషు, పున-
 ర్మన జ్ఞతేన క్తం భవతి, అస్యధాడపాయా నైరేణ, నవనన జ్ఞతేకితున జ్ఞతవైత్యర్థః * || ౪౯ || * అస్మేతిహసన్యక్రవ
 ణాదిభలమాహ-|| యథేతి || పరమమతీవ-గుహ్యం గోఽప్య, మఘాపమాంపాపహర, మితిహసన్, యభిమాన్, క్రేధయా యుక్తిః-
 శృణుయాత్, యశ్చ, భక్త్యా, అనుకీర్తయేత్ కథయేత్ * || ౫౦ || * సప్రమాన్, సరకం, నయాతివై నపాగ్నిప్రేమ-యమకిం
 కరై రీశీతోఽపి సభవతి, యద్యపి అమ శ్శలః పాపీయానపి-మ ద్ద్యః, శ్రవణాదికం-కుర్వన్, పిష్టలోకే శీవై కుడై-మహీయతే
 పూజ్యతే, భగవద్వికయకమత్త్యర్థ త్రిద్యారాభగవల్లోకం ప్రాప్య తతః త్రై లిర్వహుమన్వత ఇత్యర్థః * || ౫౧ || * ఎవం శ్రవ
 ణకీర్తనాదిభ క్తీయోగారమ్భస్య కై మతికన్యాయేనయమవశ్యతాఽరిహరకత్వం వ క్తుం కథితమితి హసమజ్ఞాబిశ్చష్టా నై
 న, తన్నాన్మయేనతద్యదన్మవసంహరతి || మియమాణితి || అజామిలో, మియమాణి-పుత్రోపచారితం పుత్రోపచారేణా
 ముఖ్యాయాపత్త్యా పయ్య క్తుమపచారితమేవ-హరే, రామ, గుహ్యన్, ధామహ రేస్తాన-మగాత్ ప్రాప్తః కిముత, శ్రద్ధ
 యా-హరే-ర్థకాకగుణప్రతిపాదకాక నారాయణాదిత్యర్థక-కీర్తయన్తి త్యర్థః * || ౫౨ || * యథేతి భాగవతవన్త్య
 నిక్రీకాఖ్యానం శ్రీ భాగవతవ్యాఖ్యానం షష్టసర్గ-ద్వితీయోఽధ్యాయః * * * * *
 ఎవమితి హసమభినాక ర్థితభగవన్నామమాహాత్మ్యే రాజా, పరివంశపుచ్ఛతభూషాద్వై న్ని స్మరినంతయః | న వెదవ

వివరద్యధర్మ దాస్యాః పతిః * పతితోగర్హ్యకర్తా | నిపాత్య మానోనిరయోహతవ్రత * సన్వతో విముక్తో భ
 గవన్నామ గృహ్లాన్ || ౪౮ || నాతః సరకం కర్మ నిబద్ధకృ స్రవం ముముక్షుతాం తీర్థవదానుకీర్తనాత్ | నయన్మునక
 ర్మసున జ్ఞతే మనోరజ ప్రమాభ్యాం కలిలంసచాన్యథా || ౪౯ || యవతం పరమగుహ్యమితి హసన్ మఘాపమాహ |
 శృణుయాచ్ఛ్రీద్రయా యుక్తో యశ్చ భక్త్యాఽనుకీర్తయేత్ || ౫౦ || సనై సరకం యాతి నైశ్చతేయమకింకరైః |
 యద్యవ్యమశ్శలోమగోవిష్ణులోకే మహీయతే || ౫౧ || మియమాణోహరే రామ గుణైః పుత్రోపచారితమ్ |
 అజామిలోఽప్యగాన్మ క్షేంకిముత క్రేధయా గృహ్లాన్ || ౫౨ || * * * * *
 రాలోవాచ | నిశన్య దేవస్య భటోపపత్తి తంజ్ఞప్రత్యాహకింతానపిధర్మ రాజః | ఎవంతా తాన్తో విహతాన్మ
 రారై రై ౨ దేవై ర్మగ్యవ శేషవోఽయమ్ || ౧ || యమస్య దేవస్యనదద్దభక్తః కుతశ్చన దై శ్రుతపూర్వలసీత్ |
 ఎతన్మ నైవ్యశ్చ తిలాకనంతయంసహిత్యవన్య స్త్రిప్తిమేనిశ్చితమ్ || ౨ || శ్రీబాదరాయణీయవాచ | భగవత్పురు
 షై రాజన్యూమాన్య ప్రతిహతోద్యమాః | పతిం విజ్ఞాపయామానుర్యమంసంయమనిపతిమ్ || ౩ || యమదూ
 తాడుమః | కతిన్ స్రీవశాస్తాలోజీవలోకన్యవై ప్రభో | త్రై లిద్ధం కుర్వతః కర్మ ఫలాభివ్య క్షిహేతవః || ౪ || య

రమంగుహ్యంధర్మగృహవన్యమ్, ఇతి భగవత్సర్వ దై రా వ్రతమత్యై నాభిహితయముఖేనామమాహాత్మ్యం ప్రప
 యితుంపుష్పతి ద్వాభ్యామ్ | ఎవమి త్తం-దేవోధర్మ రాజః-స్యభమైరంప ద్వితు-నిశ్చమ్యాకర్త్య-మురారెర్భగవతో, నై దే
 శితై రాజ్ఞాకారిణికింకరై-ద్విహతాః ౨ రాకృతాన్-కింకరాన్ప్రతి - స్వయం-విహతాని రాకృతా, అజ్ఞా, యస్య-తాదృశః-
 క్షిముక్తవాక్ || ధర్మ రాజం విశిష్టమ్ | యస్య ధర్మ రాజస్య - వశే - అయం జనః-యద్యతేవ ద్విలయంసంసారిజనసమాహిత్యర్థ
 ధర్మః * || ౧ || * హేయమే-దేవస్యయమస్య-తాదృశోదద్ధగృభ-జ్ఞః-కుతశ్చిదాన్వీతి-నశ్రుతపూర్వకపూర్వసంశ్రుతభివ్యర్థః-
 ఎతతేవ తస్మిన్మ ర్మగ్యస్యాపిసంతయోవ ర్తభితి శేషః-హేను నైతమిమం-లోకన్యమాదృశస్య-సంజమా-త్వదన్యః-వ
 హేవ్యశ్చిత్తపిన్విన త్రితి మేనయా-సునిశ్చితమ్ * || ౨ || * త్తరమాహమని || భగత్పురుషై రితి || హారాజన్-భగవతః-పురుషైః
 కింకరైః-ప్రతిహతః-ఉద్యమో-యేనాం తే-యా-మ్యా-యనభటాః-పతివధిపతిం, సంయమిన్యాః పుర్యః-పతిం-యమం ప్ర
 తి-విజ్ఞాపయామానుమ్ * || ౩ || * విజ్ఞప్తి ప్రపకారమేవాహకతీ త్యాది నాతి-యయర్థ శ్రీమత్ప్ర సేన || హే ప్రభో-యమభిహ
 లోకే-త్రై లిద్ధం త్రివిధమై త్రై లిద్ధం-స్యాద్దేవ్యో-పుణ్యపాపతదుభయమిత్రరూపేతి విధం - కర్మ-కుర్వతో-జీవ
 లోకన్య-శాస్తారః-ఫలన్యమభాదిరావన్య-యా-అభివ్య క్షిపాద్విద్యాన-ప్రన్య-పాతవః-కతిన్ స్త్రీత్యా మేషః * || ౪ || *
 సన్మలహవః కోణాద్ సత్రాహుః || యతితి || యతి-బహవః-దద్ధధారిణి శ్చాస్తాదేదద్ధరూపశాసనకారిణి-దద్ధనపుర్యక
 యాకారిణోవా-బహవ-స్య స్త్రీ-మృత్యుర్థ్వాభి-మమృతం సుఖం వ-కన్య - స్యాతాం - కన్యవాసస్యాతాం-నకస్యాభ్యుభే
 స్యాతామిత్యర్థః-అయం భావః-అనిశ్చ్యతోభిశ్చా స్రుభుశ్చ త్వేషతాస్త్రా-స్త్రాపాదిత్యనుభవః-భావేశ్చాస్త్రా-స్త్రా

ననామహాహత్వైర్వ్యక్తతత్త్వాద్వక్తాక్రొన్వాదితత్త్వాప్స-విష్టోఃస్థితిః ప్రసంజగతో-మశ్నావహం-మహాతాంవిభు
 లానామప్యం-హసాంపాపానా-మైకాన్రికసిమృతంమఖ్యంపాప్రియశ్చైత్రం , విధిజాసిహి ॥ ౩౧ ॥ శ్రీవ్రతాదికం
 తునముఖ్యమిత్యహం ॥ శృణ్వతామితి ॥ హరేరుద్దామానివిభులాని-వీర్యణియశ్చ-సిమహర్దుహుః-శృణ్వతాం-గృణ
 తాంకధయతాంచ - అత్తాచిత్తం - భగవతిశ్చేదానినానుజాతయా-భక్త్యా - యథాహ-శృణ్వతిశ్చతాదిశ్చ, ప్రధానశుభ్య
 తితి ॥ ౩౨ ॥ శ్రీకృష్ణస్యాజ్ఞీప్రవృత్తయో-యన్తధురస, స్తం , లెడిఅస్సాదతభితితథా-పున-ర్యృజినావహేషుదరితా
 పాదకేషు-విస్మయేషు - ప్రకృతికార్య గతభిదానిషు-నరమతెనసజ్జతే-అస్యస్యకృష్ణాజ్ఞీప్రవృత్తమన్వనభిజ్ఞస్తు -కామైశ్చ
 బాదిభి-వ్యతో-భిహుతః-అత్తనఃస్వగృణఃపం-ప్రమాన్తు చుపనైతం-కర్తృప్రియశ్చైత్రహం-ఈహేతమర్హతే॥
 కర్తృప్రిశిన్షిః॥యతేకర్తృణో, ౨నస్తరం-పునః-రజఃపాపం-స్యాత్సంభావ్యతే ॥ ౩౩ ॥ శ్రీయమోక్షిమసంహరణి॥ఇత్త
 మితి ॥ హరాజ్ఞ-ఇత్తం - భర్తృయమెన-గదితం , కర్తృకరణే,, తిన్మానః-భగవతో, మహత్వంమాహత్వ్యం-సం
 స్కృత్యప్రత్యభిజ్ఞాయ-విష్ణుమాతోక్తితైర్వివజ్ఞాత్వాపస్తితాధీర్వేషాం - తె,యమకింకరా- తెనయమశాననెన,అద్య
 తాశ్రయజనంభగవత్ప్రసన్నజనంప్రతి-శ్చజ్ఞ-మానఃతత్సమిషమనెనాస్తాకంభర్తృదత్తంస్యాదితిశ్చజ్ఞ-మానా- ప్రత
 అగభ్యః,తంద్రప్రంబనిభ్యతి ॥౩౪॥ శ్రీఉక్తస్యతిహసన్యపాప్రిమాణ్యజ్ఞాపనాయతస్యాప్రవణితత్వమాహ॥ఇతిహసమి
 టి॥మలయపర్యతే,అసీనో, భగవాన్-కున్యసంభవో౨గస్త్యః-హరి, మారాధయ,నిమం-గువ్యమితిహసం,కధయామా

తమ్ ॥ ౩౧ ॥ శృణ్వతాంగృణతాంవీర్యణ్యదామానిహరేర్దుహుః ॥ యథానుజాతయాభక్త్యాశ్చక్యేన్నా
 త్వావ్రతాదిభిః ॥ ౩౨ ॥ కృష్ణాజ్ఞీప్రవృత్తమధులిక్తుపునర్విస్మయమానగుణైరసమతేనజినావహేషు॥అన్య
 స్తుకామహతతత్తరజ్జలప్రమాన్తుమహేతకర్తృయతవివరజఃపునస్సాగ్రీ ॥ ౩౩ ॥ ఇత్తంస్వభర్తృగదితంభ
 గవన్త హత్వంసంస్కృత్య విన్తితధియాయుకింకరాన్తే ॥ తెచాద్యతాశ్రయజనంప్రతిశ్చజ్ఞ-మానాద్ర
 వ్ఘంబనిభ్యతితప్రభృతిస్తరాజన్ ॥ ౩౪ ॥ ఇతిహసమిమంగువ్యం భగవాన్కున్యసంభవకికధయామాన
 మలయఅసీనోహరిమన్యయన్ ॥ ౩౫ ॥ * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే,మహాపురాణే,వక్షస్గుణైః,త్ర్యేతీయో౨ధ్యాయః. * * * * *
 రాజోవాచ ॥ దేవానురన్యతాంసర్గోనాగానాంమృగపక్షిణామ్ ॥ సామాన్యకస్త్యయాబోక్త్రీయస్తుస్వా
 యంభూవాన్తరే ॥ ౧ ॥ తత్త్వైవవ్యాసమిచ్చామిజ్ఞాతుంతేభగవన్యథా॥అనుసర్గంయయాశక్త్యాసన్సగభగవా
 న్సర్గః॥౧॥శ్రీనూతడివాచ॥ఇతిసంప్రశ్నమాకర్ణ్యభగవాన్బాదరాయణి॥ప్రతినన్త్యవహయోజిగదాదము
 నిసత్తమాః ॥ ౩ ॥ శ్రీశుకడివాచ॥యదాప్రచేతనఃపుత్రాదీతపాప్రిచీనబరిషః॥అన్తస్సమదాప్రిన్త్యగ్నాద
 ద్యుత్యగ్గాంధ్రమైర్వృతామ్ ॥ ౪॥ద్రుమేభ్యః,క్రుద్యమానా- ప్రతేభాదీపితమన్వః॥ముఖితోవాయుగ్నించ

నకధితవాన్ ॥ ౫ ॥ ఇతిశ్రీభాగవతచన్త్రైవిన్త్రికాఖ్యాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయాంవక్షస్గుణైఃత్ర్యేతీయో౨ధ్యాయః
 ఎవమాకర్ణితస్యాయంభూవతత్పుత్రోత్తానపాదప్రియవ్రతతత్వంతతివరిత్రప్రత్యప్రికౌత్పుష్టభూగోళికుత
 సంసానప్రత్యప్రికౌతోపుష్టనరకనిప్రరణోపాయః ॥ కుతపరిహరశ్చపూన్యంసంక్షేపైశ్చకుతచమన్తంవిప్రరేణబుధ
 ర్మ్యపుష్పతిరాజా ॥ దేవాసురతిధ్యాభ్యుక్తిమ్ ॥ స్వాయంభువే-మన్యవ్రతే-యన్త,దేవాదీనాం-సర్గ-స్ససామాన్యకంసంక్షే
 ప్ర-స్వయా-ప్రోక్తః-దేభగవన్తు-శే-తన్త్యైవనగ్గస్యా - భూనా-వ్యాసంవిప్రరం-తేప్రత్యో-జ్ఞాతుమిచ్చామికో౨సా
 విప్రర-ప్రత్రాహం ॥ భగవా, నరఃస్వభ్యమనిప్రకృతిపురుషవిత్తణః , యయాశక్త్యా,యథా౨నుసర్గం-యంయవ్యప్తి
 సర్గం-సన్తరకగోత్ ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ శ్రీఎవమాపుష్టోమునిరాహేత్యహమాతః॥ఇతితి॥హేమునిసత్తమాః,ఇతితం-రాజ
 యైఃపరిక్షితే ప్రంప్రశ్న,మాకర్ణ్య, ప్రతినన్త్యనాభుపుష్టమిప్రతినన్త్య,బాదరాయణి-గృహేయోజి-జగద ॥ ౩ ॥
 గదితమేవాహం॥యథేత్యాదినా ॥ తత్రభగవాన్పాదరాయణిర్విప్రరేణపుష్టమనుగ్గంవివతసావచ్చుత్సర-స్థానోక్తం
 పాప్రిచీనబరిషఃపుత్రాకాంచరితముపోద్ధృతవైస్సప్రస్తేతి ॥ యతలపూరితాస్త్రయభ్యగ్తైన ॥ ప్రచేతనః-పాప్రిచీనబరి
 షోదత,పుత్రా-యదా- అన్తస్సమదాప్రిన్త్యమద్రమధ్య, నన్తగ్నా, ప్రధా-గాంధూమిం , దద్యుతః,కధంమాతాం,
 దుగ్రై, ర్యృతాం , నారదోపదేశాత్పృచిచిబర్హిషోమన్యత్య - అరాజకసతికమ్యాద్యభావాద్దుగ్రైమైర్వృతామితిభా
 వః ॥ ౪ ॥ శ్రీతత-ప్రచేతనఃపుత్రాః , ద్రుమేభ్యః,క్రుద్యమానా- ప్రపసా-దీపితమన్వః, రై-స్యాదృశ-ప్రేషాంష్య

యోతాం విభక్తయోదగ్గునుచ్చయా-ముఖా-ద్వాయ-మగ్నించ-సస్పృశః ॥౫॥ ధృతాభ్యాంవాయ్యగ్నిభ్యాం-నితరాంప
 హ్యమానాన్-తాన్ప్రమా-నులభ్యవృష్ట్యా-హేతురూర్షహ-మహాన్,సోమారాజాచన్యైః-సున్యంకౌర్మిధం,ప్రశమ
 యస్మిన్ప్రతయయతుమిత్యర్థః,ఉవాచ ॥౬॥ ధృతాంపహాభాగో-వీరభ్యో-ప్రమథ్యో-చ్యోగ్గుం-మాన్య-ధ-కులఃకులతో,
 యూయం-వివర్ధయిషవసీలోకాన్యర్థయతుమిచ్చవః-ప్రజానాంపతయ్యస్తృతామతి-శివర్ధయఘాతాంప్రజాప
 తీనామిదంపస్పృతీహానమనుచితమితిభావః ॥౭॥ ధృత్యంతంపయంపివర్ధయిషవసీప్రజాపత-య్యస్త-కిల్బమైఃప్ర
 యోజనమిత్యతాపః॥ ఆదాశితి॥ ప్రజాపతీనాంబిహ్వదీనామప-పరిత్యజః-దహ్యమాన్ప్రమేషవ్యస్తృతాత్వతయావ్యా
 ప్యన్విత-స్తధావ్య-వ్యయోఅసంస్పృష్టతత్వతవికారః-భగవాన్-హారిరాదౌజగదాదికా-త-చసస్పృతినోపధిచ్ఛ-సంజ-తాన్
 తాన్వీశిన్వతి ॥ ఇషమూర్జమితి॥ ఉత్తంపత్యూసుద్ధిశ్శ్రీచీయమానమన్తం,ఇషందవానద్ధిశ్శ్రీ,ఇషుర్జయా-పావనస్సత్యదయ
 భిర్భర్త-అయంధావః, దేవపితృయజ్ఞావశిష్టాన్వైన్ప్రజానాంజీవనంవిపాతం,,యజ్ఞశిష్యాశిన్వసోమిష్యవైస్సర్వశిష్టి
 మై,రితీస్తరణాత్, తెత్యఘంఘృజాతేపాపాద్యపచన్త్యాత్వకారణ,,వితియజ్ఞానశిష్యాన్వభృత్యుణ్విన్వనావసంపద
 వాహ్యుపజీవాన్వరూపేణపరిణమమానాన్వసన్వత్యాదీన్వచ్యోగ్గుమర్తభేతి ॥౮॥ ధృవతదవోపపదయతి॥అన్యమితి॥
 రాశ,తాన్దచారిణాంపరాధాంధూతానాం-అపాదచారిణోఅచరాః-అన్యంఅద్యః-అచరేషుతుధూతేష్యద్యాత్వ
 భావోనాదీకింతుతేమాముపభోగ్యత్యాకారవకపేతిభావః ॥ చరేషుఅకారద్యయమిశీత్యాహ ॥ అహస్రైతి ॥ హస్త
 యుక్తానాంద్విపదాం-అహస్రాశ్చయ్యుష్మదః-అన్తంఅదనీయః, సామాన్యాభిపాత్యియకమేకత్వంకీలత్వంప-చరమాభ
 యాకారకధనంవ్యతిరేకవ్యస్తాన్తాధం-యధాశరేషుకేమాంబిదత్వత్వమన్యేమాషదనియత్వం-నతధాచరేషు,కింత్వ
 దనియత్వమేత-తినోవభోగ్యత్వాన్విరపరాధత్వాచ్చనత్యోహఃకార్యభితితాత్పర్యమ ॥౯॥ ధృవంప-హేఅనఘః,

సస్పృశ-స్తద్విభక్తయా ॥౫॥ తాభ్యాంనిర్దహ్యమానాంస్తాసుపభ్యకురూర్షహ-రాజోవాచమహాన్సోమో
 మన్యంప్రతమయిన్వతి ॥౬॥ మాన్యమథ్యోమహాభాగో-వీరభ్యో-చ్యోగ్గుమర్త-ధ-వివర్ధయిషోయూయంప్ర
 జానాంపతయ్యస్తృతామతి ॥౭॥ ఆదప్రజాపతీర్చగవాన్ధరివ్యయోఃపనస్పృతినోపధిచ్ఛనసర్వోర్జమంవి
 ధః ॥౮॥ అన్తంపరాణామరూప్యధాదాపాదచారిణామ్అహస్రాశ్చయ్యుక్తానాంద్విపదాంపచతుష్ప
 ధః ॥౯॥ యూయంపతీత్యాగ్నిష్టిదేవదేవనచానఘః॥ప్రజాన్గ్రాహ్యూకధంవ్యత్యాన్విరగ్గుమిచ్చధం॥౧౦॥
 అతివృతసతాంహర్దంకోపంయచ్చతచీవితమపిత్యాపితామహేనాపిజ్ఞంపఃప్రపితామహే॥౧౧॥ తోకా
 నాంపితరౌబద్ధావ్యశిషత్వప్రియఃపతిఃస్వపిప్రజానాంభిక్షాకాంగుహ్యజ్ఞానాంబుధస్సుశ్యత్ ॥౧౨॥
 అస్తర్తహేతుధూతానామత్వా-వైసారిశ్శ్రీరః॥నర్యంతధిష్ఠ్యుమీషధ్యమేవంపస్తాపితోహ్యో॥౧౩॥య

యూయం-పితృపాత్రీనివర్తిసా, దేవదేవనచపసాతోశితేనభగవతాచ,ప్రజాన్గ్రాహ్యునిర్దహ్యః-హే,యతవచ-మతః-
 కధం-వ్యత్యా-స్మిరగ్గుమర్తభ ॥౧౦॥ ధృత-స్సతాంమార్గ,మాతివృతఅతయత,కధంధూతం-పఃయూషాకం-పితృప్ర
 వేతసా,తత్పితృ,యవః,ప్రపితామహదయ,స్తైశ్చ,జ్ఞం-సేవితం-పితృద్యావరితమేవన్తార్గమాత్యయతేత్యర్థః-
 చీవితంకోపం,యచ్చతచీవితంపరతత్ ॥౧౧॥ ధృవంప-భగవతస్సర్వర్తమకస్యశరీరత్వాద్యసస్పృతమకోర్మిధో-య్యుక్తఇ
 త్యాహ ॥తోకానామితి॥ తోకానాంబాలానాం-పితరౌమాతాపితరౌ,యధా,బద్ధరక్షితౌ,యధా,దృశి-పక్ష-బద్ధః-
 యధావా,ప్రియః-పతి-వృధః-యధా,ప్రజానాం,పుష్క-యధాప,భిక్షాణాం,భిక్షేత్యధ్యారణి-యధావా-గుహ్య
 జ్ఞానాంప్రయోగకుశలీనాం-బుధిఃకుమాంసాభిజ్ఞ-స్తధా-భగవాన్రక్షకుస్సుశ్యచ్చ, ఘాతానా,మస్తర్తహేతుధూత
 యేష,అత్తే, ఈశ్వరః,అస్తైప్రవేశ్యనియతా, హరి,రాతై-అత,స్సర్వంజగత్సృజగవతో, ధిష్ఠ్యంస్థానం,శరీరమ
 త్యర్థః, ఈషధ్యంపశ్యత-వనమిక్షితే-అసోభగవాన్,వాయుష్వాకం-తోశితో,భవతి-యద్యా,ప్రనియతరక్షకుత్వవ్యవ
 స్థామూర్జ్మిత్యర్థధంవాచ్యోగ్గుమర్తస్తీత్యాహ ॥ తోకానామితి ॥ తోకాదీనాంపితృదయజ్ఞ-ప్రజానాంపరాచరాత్మికా
 నాం-స్పృశ,బద్ధరక్షకుస్సుశ్యచ్చంచ,భగవత్పరీరత్వాద్యనద్యోహఃకార్యభితిహ ॥ అస్తర్తహేతి ॥ఉత్తంపద్యః॥
 గుహ్యజ్ఞానామతిక్షణవిశేషణంవా, గుహ్యంపరమాత్మస్వరూపాదికం-జ్ఞానమిచ్చనాం, భిక్షాణాంసన్యాసీనాం-
 బుధివతయవదేష్టావిద్యానివేత్యర్థ-కిరత్యంజనస్సర్వత్యానిష్ఠపరిహారేష్టవప్రకాత్తకమేవ ॥౧౨॥౧౩॥ ధృవంప,కోర్మి
 ధోపశసన్యాగ్గురయహేతుత్వాత్వతమపసంహరతేత్యాహ ॥యభితి॥ దేహే,ఆకాశాత్వముత్పత్తితం,యద్యచ్చయో
 త్తస్సుమిత్యర్థః-యద్యా,దేహే,ఆకాశాద్భదయవివరాత్నముత్పత్తిత,ముల్కంబుధస్సహం,మన్యంకోర్మిధ-మాత్తజ్జ్ఞా
 నయాసాస్తత్వపరమాత్మయాదాత్మ్యవిచారణ,యద్యేవపసంహరతే, సలహాన్,గుణాన్సత్యాదీ,నతవర్తత్రేకమే

నంసారబద్ధస్య క్షోభవత్త్యర్థః ॥ ౧౪ ॥ ఋతః, దద్వై, రతవన, వీరై, ద్ద్రుమై, రలం, వీనద్రుమదాహసేనాలమిత్యర్థః, భిలానామనశిష్టానాం, ద్రుమాణాం-చయిష్టాకం, శివం, అస్తు-వాక్ష్మీ వృక్షైః పాలితా, ఏమా, వరాసులక్షణా, కన్యా మారిషాఖ్యా, వత్సై వత్సై వత్సై నెత్త్యర్థః, ప్రతిస్య హృతాం, యుష్మాభిరితీవష ॥ ౧౫ ॥ ఋభిభీత-మా-మన్తస్య సాన్తవ యత్సా, ఆపరసీం అస్పరో దెహదామిన్నాతాం, ఋషివీర్యసంపూతాం, వరాహోహం వరై రాహోహమద్యోధుం యోగ్యాం, కన్యాం, తెభ్యో, దత్వా-సోమోరాజా, యయాగతః, తత, సైపాచీరతసా, స్పర్శై, పరై, తా, ముపయమి రేవిహాతవస్త్రః, ధర్మైరేత్యునై, అప్యధగర్త శీలానాం సర్వేషాం వస్తువద్యమా, అప్యధగర్త శీలయం ధూయాత్పత్న్య ద్వితాశయః, తి, భగవతో క్తత్వాద్యహుభిరెకస్యా పాణిగ్రహణాదోమావహాభితికజ్జా-నకా ర్మైహిమాతితమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఋ తెభ్యః పాచీరతసాభ్యః - తస్యామాపురస్యాం - హేరాజన్-దక్షః ప్రజాపతిః-పాచీరతసో, ఓహూత్ ఉత్పన్నః - పూర్వం బ్రహ్మణోఽబ్జస్థాజ్జాతోదత్తుః ఓధ్య రేరుద్రాగ్రహరాధవశాత్తం దేహం విహయాన్యాం మారిషాయాం - పాచీరతసనామా, ఓజాయ తెత్త్యర్థః - తథా హీక్తం చతురైః, యస్యాం మహదవజ్ఞానాదవస్థజనయోనిజ, ఇతి, పాచీరతసంవిశింసేతి, యస్మై ి యన్యపాచీరతసస్య-దత్తస్య - ప్రజాసర్గైః-త్రయోలోకా-ఆపూరితాః-పాచీయలోకాః త్రయస్థాః ప్రజాస్తత్సం తాన రూపాభిత్త్యర్థః ॥ ౧౭ ॥ ఋ దక్షః పాచీరతస-మహీత్యమ-వాత్సల్యయ్యైః - రేతసావీర్యైః-మనసానంక త్వన-చ-యథా- చూతాన-సస్పర్త-తథాతత్సర్జనం-చదతో-మమమత్తః-అవహీతమనా-శ్శృణు ॥ ౧౮ ॥ ఋ పూర్వం ప్రథమం-ప్రజాపతిః పాచీరతసః - మనస్తే వనంక త్వేనై - వ-భిమాః-తజా-స్సస్పర్త - కా-దేహాదీన్-తథా-నభవన్దలంయేషాం, జలమేవ ఓకేస్తా

స్వమృతితం దేహ ఆకాశాన్తస్య ముల్లభమ్ | ఆత్మ జిజ్ఞాసయూచ్యేన్న గుణాన తిరస్యతే ॥ ౧౪ ॥ అలందద్వై ర్భువై ర్దైః భిలానాం శివమస్తువః | వాక్ష్మీ హ్యేషావరాకన్యా వత్సై ప్రతిస్య హృతామ్ ॥ ౧౫ ॥ శ్రీకుండూచ ॥ ఇత్యానుస్త్ర్యివరాహోహంకన్యా మాపురసీంస్పృశ | సోమోరాజాయూదత్వా తెదర్మైణోవయే మిరే ॥ ౧౬ ॥ తెభ్యః ప్రస్యామధూద్రాజకదక్షః పాచీరతసః శిల | యన్య ప్రజావినర్గైలోకా ఆపూరితాస్త్రయః ॥ ౧౭ ॥ యథాసస్పర్తమాతానిదత్తుః దుహీత్యవత్సలః | రేతసామనసానైవతస్య మావహీతశ్శృణు ॥ మనస్తేవాన్యజత్పూర్వం ప్రజాపతిరిమాః ప్రజాః | దేవాసురమనుష్యా దీన్యభన్దలబితకసః ॥ ౧౮ ॥ తమల్పం హీతమలోక్య ప్రజాస్సర్గం ప్రజాపతిః | వినర్గిపాదానుపవర్జ్యసోఽచరద్వక్తృరంతవః ॥ ౧౯ ॥ తత్తామిమద్దణం నానుత్థితం పాపహరం పరమ్ | ఉపస్మృత్యానుసవనంతపపాతోవయద్ధరిమ్ ॥ ౨౦ ॥ అస్తాపీఞ్చంసగు

— శ్చ షష్టకృతహంసగుహ్యఖ్యానోత్తమశ్చ —

హ్యేనభగవస్తమధోక్షజమ్ | త్రుభ్యం తదధిధాన్యామిక్ స్యాత్తమ్యత్యతోహరిః ॥ ౨౧ ॥ దక్షఉమాచ | నమఃప

నంయేషాం, తాన్ ॥ ౧౯ ॥ ఋ త, మేవమనసాక్రియమాణం, ప్రజాస్సర్గం-అబ్ధం హీతమప్రవృద్ధ, మాలోక్య, సప్రజా-పతిః పాచీరతసః - విద్యగ్య, పాదాన్, ప్రత్యస్తపర్యతాన్, ఉపవర్జ్య ఉపగత్య - దుశ్చరమితరైక ర్దుమశక్యం-తవః, ఆచరతోక్తవత్సాన్ ॥ ౨౦ ॥ ఋ తత్రవిద్యపాదేష, త్రికాల-మధుమద్వజ్జాఖ్యం-పాపహరం, పుణ్యం, తీర్థ-ముపస్మృత్య, తతస్మాత్వైత్యర్థః, తవసా, హరి, మతోవయ, దారాధితవాన్ ॥ ౨౧ ॥ ఋ తథాభగవస్తమధోక్షజం హంసగుహ్యైవేనస్తోతే ణాస్తాపీత్, తమనస్తోత్రం తుభ్యమభిధాన్యామి ॥ స్తోత్రం విశింసేతి, యతః యేనస్తోత్రేణ, హరిః, తస్య పాచీరతసస్య ప్రజాపతే, రతువ్యతోమయ్యోఽధూతో, ప్రసవోఽధూదిత్యర్థః ॥ ౨౨ ॥ ఋ హంసగుహ్యఖ్యంస్తోత్రముపదిశేతి, నమఃపరామైత్యాది నా-సహకర్మగోమేమరుతాం మనోరథ, మిత్యైవ ప్రథమం ప్రకృతిపురుషదిక్షమం సత్యసంకల్పం ప్రకృతేదియన్తారమరచిచ్ఛిన్నం ప్రమాణశూన్యానధింసర్వకారణం నమగోతి, పరాయచిదబ్దివిల్లక్షణాయ, తావచ్ఛిద్వాన్యవర్తకధర్మయోగమాహః ॥ అవితథానుధూతయతితి ॥ అవితథా అమోఘా-అనుధూతిస్సజ్జ-ల్పరూపాత్త్యకంజ్ఞానం - యన్య, సత్యసజ్జ-ల్పయేత్త్యర్థః - జీవస్త్యసత్యసత్త్వైతితితతోఽనైనాన్యవ్యాప్యైః-అవిద్యాన్యవర్తకంధర్మమాహః | గుణత్రయాభాసనిమత్తబద్ధవేగనితయాభాసస్సత్త్వాదిగుణత్రయోన్యైవ - స్తస్య - నిమిత్తం కారణం ప్రకృతి - ప్రస్యాః - బన్దవైత్రయధూతాయ - ప్రకృతికేరీరకాయతః యన్యస్యైతిత్యర్థః, అనెనాచితోఽన్యవ్యాప్యైః - ఎవంపదవ్యయేనచిదబిద్యాన్యవృక్షైః, నన్యయం ప్రజాపతివాక్యోపితతిమిన్నాతవత్ససజ్జ-ల్పైః పృథ్వివియమకేతింముక్షోజీవః - నెత్యాసః | గుణత్రయైబుద్ధిరవృద్ధధామైగుణత్రయైబుద్ధిభిః గుణత్రయకార్యమాతపృథివ్యాదితత్త్వవిదయబుద్ధిభిః - అదృష్టమనుమతీతం - ధామన్యరూపం - యన్య - ముక్తస్తనంసారదశాయాం పృథివ్యాదిసజ్జాతపరిణామధూతకేరీరవిదయకబుద్ధిర్వైవోఽయంను

సుహృద్-యమిత్యులమితభింతో-సామ్యసేనవాన్యప్రతి-తర్కికేనిత్యర్థిద్వః - నెత్యాహ, నిష్కృతమానావధయేనిన్యత్రం, మానం-యస్తాన్నిత్రమానస్తామ్యతో-వధీరియతా - యస్య - సతధోక్తః - ప్రమాణతాన్యవధయేత్రివిధపరిశ్చేదరహితస్వరూపాయత్యర్థః-నిత్యసిద్ధస్తుజీవః-స్వరూపతఃపరిచ్ఛిన్నభింతతో-నెనాన్యవాన్యప్రతిఃస్వయంపువేన్యయంకారకా-నరకూన్యాయ-సర్వకారణాయేతిభావః-గుణత్రయ-సనిమిత్తబ్రహ్మత్యనెనలవిదాత్రయత్వము క్రమ్మః॥౨౩॥

అదచేతనబ్రహ్మమాహ॥ సయస్యతి॥ పురెదెహ, సంసరతఃజీవాన్తరభ్రతయానతః-సఖ్యుర్నితైకకారణః-యస్యపరమాత్మనః-సఖ్యంతచ్చేదభావం, నానైతి-గుణిహారత్వాదైర్గుణభవప్రపాదివత్-అప్పుద్భక్తిప్రకారభూతో-వనన్, తద్ధార్యత్వేనవనన్, సఖాతగ్ధతాతిశయాధానైకస్వరూపతయామిత్రం - అయంపురుషః, నానైతినానుసంధత్యత్యర్థః-తిత్రహేతు, రహ్యక్రదృష్టిః - దేహగోచరజ్ఞానః - తస్మైసఖ్య-చరమపురుషాయ-నమః-లోమిః, దాస్యమపద్యై, లిత్రత్యర్థో-౨త్రవివక్షితః॥ ౨౪ ॥

ః నానైతిత్యైతత్ప్రపజ్ఞయతి॥ దేహభి॥ దేహశ్చ-అనవః, ఇన్దియాణి-పాగ్దావా-మనః-మనోవృత్తయః-జ్ఞానైన్దియాణివా - భూతానిపుద్గవివృదీని-మాత్రాః, గర్వాదీనితద్భావకాణికైన్దియాణివా-ఎతాని-ఆత్మసంస్పర్శరూపం - పరంస్యభ్యువిలక్షణం - అన్యంజీవాత్మానం-నవిదుః, పుమాన్జీవస్తు, య-వ్యర్థం దేహాదికం-త-ద్యద - దేహాదికంజానాతిత్యర్థః-ఎవంతతో-దేహాద్యభిః-౨పి - జీవః - యంసర్వజ్ఞ - దేహాదికంజీవంస్వగుణాన్సాన్యాత్మానంజ్ఞానానం - భగవన్తం, తద్గుణాంశ్చ, నవేద-త-మనస్తమపరిచ్ఛిన్న-మిదేహి-దేహబయోపుష్టాద్ధార్యతయోపాత్తాః - యథాదేహబయః, స్వస్వరూపంతస్తాద్విలక్షణంజీవాత్మానంజనవిదు - రేవంపుమాన్దేహాద్యభిః-౨పిసర్వజ్ఞంతద్గుణాంశ్చనవేదత్యర్థః॥ ౨౫ ॥

ః సర్వజ్ఞమిత్యనెనాభివేతంపరమాత్మసర్వసర్వజ్ఞత్వం - జీవసర్వమాత్మనాసంక్షేపదాయామితదనభిజ్ఞతాం-హ - పచారయతి॥ యదే॥ నామరూపరూపస్యదేవమనుభవ్యాప్రకాశినిను

రాయావితధానరూపయెగుణత్రయాభాసమిత్తబ్రహ్మైకవ్యధామైగుణత్రయబుద్ధిభిర్నివృత్తమానాయదభేన్యయంపువే॥ ౨౩॥

నయస్యసఖ్యంపురుషో-నైతేతిసఖ్యస్సఖావనన్సంసరతఃపురైస్సీ॥ గుణోయధా-గుణిహారో-౨త్వక్రదృష్టైస్తస్మైసమేశాయనమః-లోమి॥ ౨౪ ॥

దేహానలోమి-మనో-ః సహితమాత్రానివాత్మానమన్యంజనవిదుఃపరంయత్॥ సర్వంపుమాన్వేదగుణాంశ్చవేదజ్ఞేనవేదసర్వజ్ఞమనస్తమిదే॥ యథోపరామాచనసో-ః నామరూపరూపస్యదృష్టస్త్రితీయం ప్రమామాత్॥ ః యతేతయతేకవలయాన్యసంస్థయాహంసానుతస్మైశుచివద్దనెనవః॥ ౨౬॥

మనీషిణో-స్తర్కృదినంనివేశితంస్వతః క్షిభిఃకర్మభి

గూపకస్య-మనసో - యదా-చ్యుష్టస్త్రుతిసంప్రమామాత్-చ్యుష్టస్య-స్త్రుతిస్సర్వరణం-చ్యుష్టస్త్రుతిఃస్వపాపస్థానైక-తస్యా-స్పం-ప్రమామాత్నివృత్త్యా - ఉపరారుస్తుభుక్తిః - తదా - యఃపరమాత్మ, తేయతేపావృత్తే - జీవేనసమన్యతోభవతి, పాగ్దైవాత్మానానంపరివ్యక్తసేవావ్యాంకించనవేదనానరం,, ఎవమమైవజాగ్రీ, తిత్రత్యర్థో-౨త్రవివక్షితః - జీవస్యాప్రబోధపరమాత్మాప్రబుద్ధత్యర్థః - సర్వధాదురైయజ్ఞైకమపాన్యత్వంసాద్వితికజ్ఞాం-వారణుతి - కవలయతి॥ యత్యత్యనవజ్యతే॥ యశ్చ, కేవలయారాగాదికాబువ్యరసాతయా-స్వసంజ్ఞయా-స్వాభావికజ్ఞానెనఉపాసనాత్మకజ్ఞానెన - తేయతేకవగవ్యతే - పాగ్దైవతేమా-తస్మై, హంసాయశుద్ధాయ-శుచివద్దనెనశుద్ధాన్రకరణవద్దనె, ఉపాసనవిశుద్ధాన్రకరణేనస్మిన్సూతాయేత్యర్థః - యదాన్య, కేవలయాన్యసంజ్ఞయా-హంసానువేషుద్ధాయ - రాగాద్యకలుషితేనాపరిచ్ఛిన్నానస్తనరాపస్వస్వరూపవిషయకత్యాన-శుచిత్వాపరిచ్ఛిన్నుద్భర్తృభూతజ్ఞానెనవిశుద్ధాయజ్ఞప్రబుద్ధబిద్ధరూప-శుచివద్ద-ఉపాసనయాపరిశుద్ధమన్రకరణం-గద్దఅభివ్యక్తిసానం-యన్య-తస్మైత్యర్థః-హగంశశుచివ్య, దిత్రత్యర్థో-౨తాగ్నివేతః॥ ౨౬॥

ః శుచివద్దనత్యత్యేతదేవప్రపజ్ఞయతి॥ మనీషిణభి॥ త్రవిన్దిత్రత్రాణాయం-వృత్తేవద్దనం-యత్ర-తత్త్రిపుత్ - త్రిమిత్యర్థః-తదూ-పాగ్ని-త్రిత్రయమాపనాభిరితియావత్ - నవభిశ్చక్షిః, త్రియాపుష్టాన్, గిరాకాన్యాగ్నిత్యైవ్యైర్దేహైర్దయా॥ విద్యయా-విద్యయాతక్త్యా-మాంయయాచనివేదిత, మితివత్సయమాహాభిశ్చక్షిభిః, కార్యోపయోగ్యపురస్కేధవిశేషణరూపాభిశ్చక్షిభిః-స్తర్కృదినంనివేశితంస్వేచ్ఛయాసంనివృత్తం - గూఢబాహ్యైఃశరణైరగ్రాహ్యం, అనెన, తేంద్రుర్భంగశుభముప్రవృత్తంగుహాహితంగవ్యరేవంపురాణమిదాధ్యాత్మయోగాగ్నిమేనానమయ్యై,, తిత్రత్యర్థో-౨త్రవివక్షితః - దుర్భంమనసాగ్రహేతుమతక్యం - గుహాయంవృద్ధయెనిహితం - గవ్యరేజీనైతిత్యత్వన్దూత్తతయేతితధా-యం-మనీషిణఃపరమాత్మయాధ్యాత్మవివేచనకుఃలాః-మనీషయోగోగపరిశుద్ధయా-ధియా

నిమగ్నైః ప్రసక్తైః తత్పరసాధ్యైః వివిధ్యైః శత్రువైత్యైః - యథా - సుధామన్యససాధనోత్తరారణివా - దారుణిల
 ధస్తనారణే - పాశ్చదశ్యమగ్నిం - నిమగ్నైః ప్రతిదవ్యత్ - పాశ్చదశ్యం పశ్యదశీయక్రమంబసినం - దర్శనార్థ మసా
 నుస్తానం హేమభద్రశత్రుపక్షముగావ్యధానమపిత్తి దిశోఽగ్నిః పాశ్చదశ్యైశ్చత్యతే - యం, నిమగ్నైః ప్రసవాభ్యు
 త్తరేణాన్యయః ॥ ౨౧ ॥ ఊనమనుక్రిధంపరమాత్మాన-మన్యైశ్చతదసాధారణైర్ధర్మైర్నిమగ్నం ద్రవమగ్రహంపార్ధ
 యతే॥ సవాభి ॥ సవై - ఉక్తివహీ ఛాగవత్ - అశేషాన్యైః - విశేషావికారా-యన్యైః - ప్రన్యైః - మాయాయాః - నివృత్త్యైః
 య-నిర్వ్యాణసుఖం దుఃఖానంభిన్నం మోక్షసుఖం - తస్యై - స్వనుభూతిరనుభవో - యన్యైః - ముక్తానామనుభవవిషయభ్యైః
 ద్దః - యత్తద్యత్ - స్పష్ట-సర్వనామానలైః క్షైత్యైర్వాప్యభ్యుత్తరైః - సర్వస్వర్వత్యైః - రామ - యన్యైః, తివా, సర్వశ్చర్వశ్చ
 స్థాణు, రితి నామపాతాత్ - సర్వత్యైః బ్రహ్మ త్రిమి త్రపామ-ల్యైః యత్తద్యత్ - సర్వనామ ప్రేమాతుః - సచవిశ్వరూపభిః
 విశ్వశరీరకత్వత్సర్వత్యైః బ్రహ్మభ్యభిభావః - విశ్వ స్తద్రతమ శ్రువాచినశ్చేదా ప్రవృత్తిరంతమేవాభిదగతి-శరీరవాచినాంబ్రా
 నాంతరీరపర్య ప్రబోధనతః - యద్య, సర్వత్యైర్వ్యక్తత్వజగద్వచిత్యా త్రస్యతవప్రవృత్త్యాత్మ త్రిమి త్రపా
 మ-ల్యైః సతమేవాభిద్రత్యభిభావః - నను-విశ్వరూపత్వం పరగతధర్మానంస్వర్వనంచేతికరమేతదుభయంతతాహ - అనియ
 క్తాత్త తక్తిః, బాహ్య సహపరిచ్ఛేద్యా - సాన్యభావిక్య-శ్చ క్తయో-యన్యైః, విచిత్ర క్తిత్యా త్రమభయోపపత్తిరిభావః - వి
 వంధాతో-మమ-ప్రసీదతాం-మామనుగృహ్యక్షోభ్యైర్వ్యక్తైః ॥ ౨౨ ॥ ఊనను-యదివిశ్వం తస్యశరీరనయన్వరూపంతస్త్రి త
 న్యన్యరూపం కేవలత్వత్యత్యతాహ ॥ యద్యదితి ॥ యద్య, ద్వవసానిరు క్తంత్యై నాభివీతం - జాలగుణాదికంప్రవృ త్తిని
 క్తికృత్యత్యైవబోధితం, తథా - నిరూపితంవ్యవసితం - అక్షభిర్ని యై - స్వపీతం - ఉతలమి-మనసా-నిరూపితంసం
 కల్పితం - యద్యపి-యన్యైః, స్వరూపం-మాఘాత్ సభవతి-కింతుశరీరమేవేతిభావః - వచలవిభిర్నిరుక్తాదై సత్త్వరూపత్వా
 భావేపాతుః - గుణరూపమే త్త్రితి-గుణరూపానన్త్యాదిగుణాత్క కా - పాతహో-యన్యైః - త - ధ్వురూపపాతు-సత్వాది

శ్చైత్రవృద్ధిః పహ్నిం యథా దారుణిపాంశ్చదశ్యం మనీషయానిఃమగ్నైః ప్రపాగుభవమ్ ॥ ౨౩ ॥ సవై మమా
 శేషవిశేషమాయానిషేధనిర్వ్యాణసుఖానుభూతిః॥ ససర్వనామానవవిశ్వ రూపః ప్రసీదతాః సునిరు క్తాత్త
 తక్తిః॥ ౨౪ ॥ యద్యనిర్వై క్తంవచనానిరూపితంధియాత్మభిర్వావనసోఽతయన్యైః సాఘాత్వరూపం ॥
 ఊగుణరూపపాతునవై గుణాపాయవిసర్గలక్షణః ॥ ౨౫ ॥ యస్త్రిన్యతోయనవయస్యయస్త్రి యన్యోయధాః

గుణత్రయకార్యంసత్వాదిగుణగతమేవ-సమతత్త్వరూపగతోఽసాధారణాకారః-యేనతదపలక్ష్యంపరమాత్మ స్వరూ
 పంస్యాయై - గుణరూపంపాతదిపాతే-హయస్తా - త, ధ్వురూపంగుణానామేవరూపం-గుణరూపంభితిమితిపాతా న్తరే
 గుణరూప్రైస్త్వాదిగుణగతైరసాధారణాకారై - ర్వర్థితమారబ్ధమిత్యర్థః - తథాప్య, సాపరమాత్మా-గుణాపాయనిస
 ర్గలక్షణః-గుణాపాయవిసర్గగుణకార్యభూతప్రపశ్యన్యసంహారసర్గ-లక్షణం-యన్యైః, సతధో-క్షః-అపాయవిసర్గత
 ద్వాభ్యాం ధిరిపివినత్వత్-యద్యపికార్యత్వకం జగన్మ సరమాత్మోలక్షణం-తథాపికార్యప్రపశ్యగతోత్పత్తిస్థితిప్రల
 యకాగత్యంపరమాత్మ నోఽసాధారణోధర్మ ఇతి-తేనతత్త్వరూపముపలక్ష్యత్యత్యర్థః - ప్రపశ్యజన్మాదికారణత్వమ
 పినపరమాత్మ స్వరూపస్యనిశేషగతయాలక్షణం - కారణత్వన్యచిదచిద్విష్టబ్రహ్మస్యత్యేనవిశేషభూతలవ్యస్వరూప
 సిద్ధత్వాభావాత్ - కింతు-చన్ద్రాగ్దెశ్యాభాగాగ్నిదయలక్షణగతయాలక్షణమిబోధ్యమ్ ॥ ౨౬ ॥ ఊనను-దేవమనుష్యాది
 శరీరనిర్వర్త్యంకర్మ - త-దాత్మ భూతజీవకర్మకం-తద్భుక్తకంబద్భుక్తం-యత్స్వస్వసుఖమభేచ్ఛాదివచ్చేతనధర్మ త్యాత్ -
 ఎవంకృత్వంబిదచిదాత్మ కంజగత్సరమాత్మనశ్చరీరంచే త్రద్వాపారోఽప్య నేకకారకనిర్వర్త్యః పరమాత్మాశ్రయమ
 స్యాది త్థంసతీనబద్ధైః-తథాచ, నిమి-యనిమిల-మిత్వాదిత్రుతిమిరోః - కింకైశ్చచేతనవైకైకమేవశరీరం
 దృష్టం - అతఃకథమేకస్వరూపాత్మ నోదేవమనుష్యాదిస్యనేకానిశరీరాణీతనవిశ్వరూపత్వంపరమాత్మనస్సం భవతి,య
 ద్యసాకారాత్వాత్సాగ్రహారబేష్యరూపఃకార్యకారణయోరభేదాభ్యుత్పత్తే-తస్మి నవలవిభిర్నిరుక్తాదికంతస్యస్వరూ
 పమేవస్యాయై-పరిణామికాగత్యాదిస్యాశ్రయేతత్త్వదర్శనా త్రస్యాగ్నిస్యాశ్రయేతేతి, ఛాగో క్తపరత్వవిరోధభ్యత్వాద్య
 క్షకాం-నిరాకరోతి ॥ యస్త్రిన్వైతి ॥ తావదనేకకారకనిర్వర్త్యస్యవ్యాపారస్వపరమాత్మాదు త్రత్వమభ్యుపగమ్యతపివే
 తినవ్యాదనీయమిత్యాహ, యస్త్రిన్వైతిఛార్వాదైవ - తత్రయస్త్రిన్వైత్యాభిధిష్టభక్షిధిరకరణపాదానకరణసంప్రదాన
 క్షకర్తృతక్తనావినశితాః-యస్మత్విద్యార్థానంబ ధ్ధసామాన్యం-కురుత్యభిప్రయోజకర్తృతక్తిః - కార్యత్యభిప్ర

త్వమితి శేషికాదయః ప్రధానకారకంపురుషాత్ రితకణ్ఠస్వస్యస్యచాపురుష స్తునిమిత్రమాత్రమిహసాంఖ్యుదయో
వదన్తి, కించనగమపివ స్తునిత్యమనిత్యం చనిస్తుమభిన్నం చెతతధాగదగత్పదనదాత్వకంచెతవదన్తి - అతఃకధంకృత్యస్సజి
గతోబ్రహ్మైకకారణత్వంతదనస్థిత్వం హ్యభ్యత్యభ్యత్యగ్రాహమ్ యచ్చక్రయభిజిమ్ || వదతాంగ ద్విజబద్ధసేనస్వతామ్రముప
దిశతామిత్యర్థః - వాచినాంవివాదంకుర్వతాం వై శేషికాచీనాం, యగ్యపరమాత్మ సహిత క్తుణ్యపృథివ్యాదయః వివాదనం
వాదయోపరస్పరమిరుద్ధామిరుద్ధమౌర్వాదయో - ర్భువఃపితృయథాతాఃభవన్తి శిశ్నోనైవృథిన్వాదయఃకన్యై - తేషాం
భాగవతఃకాగ్యోపయోగ్య పృథగ్విధివశేషణత్యాత్మతధావభగవాన్పరాశరః || ఎకదేశస్థితస్యాగ్నేస్థోత్సాహిస్తానితీ
యధా || పరస్యబ్రహ్మణ్యశ్రీ ప్రథమఖిలంజగ, దితజగదాత్త కాన్పృథివ్యాదినీత శిశ్నోనైవృథివశేషణతా-ననుసరన్తైర్విరసి
పృథివ్యాద్యస్యూపాభ్యుపగమాన్మతేపివాదనంవాదభవ- సత్యగ్రాహమ్ || కుర్వన్తితియగ్య-శక్తయఃపృథివ్యాదయః, ఆత్మ
మోహంస్వపితృయత మోహం - తేషాంవాదినాం-కుర్వన్తి-పృథివ్యాద్యస్యూపాభ్యుపగమైః పరమణుకారణకత్వప్ర
ధానకారణకత్వనిత్యానిత్యభిన్నాభిన్నస్వనదనత్వాదిప్రకారపేక్షితవత్త్రింకుర్వన్తిప్రతిప్రతపత్తిపితయప్రకారవ్యక్త
క్రయోభవన్తిత్వర్థః - తస్మై అనన్తగుణాయఅనంతైర్వయకల్యాణగుణాయ-భూమిస్వరూపతోజబృహతేనమః-నిత్య
శ్చైవంవాదినాంపివాదా - ప్రధాపిపృథివ్యాదినాంపరమాత్మ శరీరత్వతతా-రణకత్వయోపృథివ్యాద్యవస్థాయ-అనిత్య
త్వైఃపితృవ్యగ్యనిత్యతాయా - సగ్యసలతపంతామైవనానదాత్తకత్వదేశ్యైశుతస్త్వత్వ-బహుప్రమాణప్రతిపన్న
త్వేనావైదికానాంకవలంపితవత్త్రిరవేతిభావః - శ్రుతయస్తు, యస్మాత్తశరీరం-యగ్య-పృథివీశరీరం-యస్మాత్తరంశ
రీరం-యస్మాత్తక్రంతశరీరం - ఆత్మనలకాశస్యంభూతః-తోయనజీవాన్వస్వనన్తభూమాగ్నిం - నానదానీన్మీన్మదానీ త
దానీంతవఅసీ, దిద్వాదయః-స్వ-పితృయశ్చవిష్టోగ్నకాశాదుద్భూతం, అహోకృత్యుర్జజగతప్రభావప్రలయ ప్రధా
యదమ్మవై స్వవఃకాయ శోషప్రవ సుస్థిరా || పద్మాకారాసముద్భూతావర్తతాభ్యాద్యనియంతా || తదేతదక్షయంని
త్యంజగత్సావరజ జ్ఞమమ్ || ప్రకృతింపురుషంవై వపి భ్యనాచీడిభావమ్ || సద్భావవంభవతోమయోక్తజ్ఞానంయధాన

వదతాంవాదినాంవై వివాదనంవాదభవోభవన్తి || కుర్వన్తితేషాంమమలరాత్మ మోహంతస్సేనమోఽనన్త
గుణాయభూమి || ౩౦ || అ శ్రీతినా శ్రీతీవన స్తునివయోరైకస్థయోర్భిన్నమిరుద్ధగర్భయోః || అపీతీతంకిం

త్యమసత్వమన్య, దిత్వాదయోఽనుసంధేయాః-అనన్తగుణాయత్వసేననిర్గుణత్వమాదోభ్రమమూలకభిజనుచితేః, య
స్సర్వజ్ఞస్సర్వసి, దిత్వాదిభిర్వహుశ్రుతిభిఃకల్యాణగుణాకరత్వగ్యసంప్రతపన్నత్వాత్ - భూమిభ్యత్వసేనజీవానామభూ
మత్వంజ్ఞాపితేః || ౩౦ || ష్టావంపృథివ్యాదిస్వరూపాభ్యుపగమైఃపితృప్రకారవిప్రతిపత్తిరుక్తా - ఇదానీంపరమా
త్వస్వరూపవిప్రతిపత్తిం వదన్తేవాదిప్రతిపత్తిసాంఖ్యయోర్నానా రణవరీషవర్తవ్యమాహః || అ శ్రీతి || ఘటపటాదివస్తుని
పావన్తిత్వనా శ్రీత్యధర్మవృష్టా - యోగసాంఖ్యయోర్నానా తయోఃతావేకస్థా ఈశ్వరవిషయాదెద్విరుద్ధాసాగ్నాతాం - ఎవమ
శ్రీత్యనా శ్రీత్యయోర్భిన్నయోర్విరుద్ధయోర్ధర్మయోఃప్రవహీరుమాణయాస్థితోరపికించనాపేక్షితం-వేదాన్తవాక్యమ
పీతీతం-అతిస్థిరైశ్వర్యపితృయకా శ్రీత్యనా శ్రీత్యయోఃప్రమాణజిజ్ఞాసాయామనాదిధనావిచ్ఛిన్నసంప్రదాయానం
భావ్యమానదోషగన్ధంవేదాన్తవాక్యమేవప్రమాణమపీతీతమిత్యర్థః-తస్మిన్వేదాన్తవాక్యం, సృష్టంజ్ఞాన, మిత్యాది
త్వద్వ్యంచ-ననుమేకరూప-మనుకూలమానన్తరూపం-చరన్తస్యపితృయం-భూవదపరిచ్ఛిన్నం, అతోవేదాన్తవాక్యరూ
పంప్రమాణంపిహేయకవలా శ్రీత్యనా శ్రీత్యపివాదోభ్రమమూలావ్యర్థభృతభావః - యద్వా - అనన్తగుణాయత్వసేనగు
ణానన శ్రీతివాదోభ్రమమూలకభిజనుచితం-తదేవోపపాదయతి|| అశ్రీతి ||, యస్సర్వజ్ఞ, ఇత్వాదిభిర్గుణజాతమ శ్రీత్యవ
గవ్యతే, నిఘ్నీ-యనిఘ్న-ల, మిత్యాదితైర్విరుద్ధం - తావ శ్రీత్యనా శ్రీత్యధర్మవృష్టావశ్యేకవ స్తునిపాదెద్విరుద్ధా-త
యోశ్చిద్భిన్నాధికరణయోర్విరుద్ధయోర్ధర్మయోర్ధర్మస్తునివయోరైకస్థయోగ్యో - రేకస్త్వస్య స్తునివయోర్విరోధేనతీత్యర్థః-
తత్త్వాన్యతరవ్యవస్థావకంకించిచ్ఛిన్తస్వరూపశోధకంవేనాన్తవాక్యంప్రమాణమపీతీతం-ఏవంయోగసాంఖ్యయోరైక-స
మంత్యుర్వం-తియోరపితృవస్వరూపసద్భూతాభావవాదయోర్విరోధేనత్యన్యతరవ్యవస్థావకంకించితమైవ-ప్రమాణమపీతీతని
త్యర్థః-తస్మాత్వాక్యం, సంత్యంజ్ఞాన-నిన్తం బ్రహ్మ, త్యాదికం-తదవ్యక్తప్రతిపత్తవస్థావకం-భూవాన్-ప
రత్యానుకూలత్వబృహత్త్వాదిగుణయ క్తమినిర్గుణవాదోనిరీక్ష్యగవాదశోభ్రమమూలకభిజభావః - యోగసాంఖ్యయోరైక
ద్విష్టానాథం, తియోర్ధ్వగ్యయధానీరీక్ష్యగవాద ప్రధాగుణాన త్వనానోపే - అత్రవశతద్వనక్రత్యపురుషవిలక్షణవాచి
నానత్వత్వద్ధార్థోనివక్షితః-అనుకూలత్యద్విజ్ఞానత్వద్ధార్థోవ్యాఖ్యాతః - అనన్తరూపజ్ఞానస్త్రివిమనుకూలత్వాత్-బృహత్త్వే

నాచ నృకర్ణః-స్వరూపేణగుణైశ్చాపరిభిన్నంహింసాచ్యుత్తాః-సంకోచకప్రమాణాభావాత్ ॥ ౩౨॥ శ్లోపవంశా
 దినాంఽప్రతిపత్తివిషయత్వేనలభ్యవస్వరూపతద్బలతచ్చక్రియాండుర్జైయత్వము క్తం - అత్రైవండుర్జైయస్వరూపగుణక్షైగ
 ప్యాగ్రితసులభభివృద్ధతదనుగ్రహంపాప్రిప్రయతే-యతిశయోఽహంభాగవాన్-స్వపాదమూలం-భజతా-మనుగ్రహార్థం-స్వయ
 మనామయాచః - కర్తృకృతనామయాచరసాతోఽఽజినకర్తృభిరవతారజ్జేష్టైస్సహ-నామానిదురితక్షపణక్షమాణిరామ
 కృష్ణాదినామాని-రూపాణిస్వేచ్ఛన్పాత్రాన్యపాప్రికృతానిశరీరాణిచ - భజతానందరంజయతుంపరిగ్రహీతవాన్-స-పర
 మఃస్వమాభ్యుధికో,మన్యం-ప్రసీదతు ॥ ౩౩॥ శ్లోపవంశైశ్చపాత్రాపాప్రికృతదన్యము శ్చవీగ్రహవిశిష్టభాక్తానుగ్రహ
 ర్థమవతిర్లక్ష్యైరుపలభ్యతభ్యత్వ క్తం - విశ్వరూపేణాపితైరుపలభ్యతభ్యత్వానా ॥ యఃపాప్రికృతైరితి ॥ పాప్రికృతార్థగోచ
 రైః,జ్ఞానపథైర్నిర్మయైశ్చధారాయంమనోవృత్త్యనుగుణంశిర్నియాణాంమనోవృత్త్యనుగుణప్రవృత్తైః-దేహగతస్సృష్టి
 దేహరూపచిదచిద్యస్సుగతో-విధాజ్ఞప్రకాశతే - అయన్యః -యధారూపశరీరెవృత్తైరాజాద్యభ్యుభవతి-ఎవంజగతఃపర
 మాప్త శరీరత్వాజ్జగద్యాధాత్మ్యవిచ్ఛిన్నక్షగద్ధర్మనైవపరమాత్మాద్యభ్యుభవతితి - జగద్విలక్షణస్వాగ్ర్యస్యవిశిష్టతయాప్ర
 కాశ్యప్తా ప్రమాహ ॥ యధాఽనిలశ్చితి ॥ స్వయంపుటిపేవిలక్షణోవాయుః-పార్థివంగుణ-మాశ్రితః - పార్థివపుష్పపరా
 గంఠస్సంప్రేక్ష్య గ్రహమాశ్రితప్రకాశతేతద్వ - జగద్విలక్షణోఽపిజగచ్చరీరకత్వాత్తన్నామరూపభాక్తయాపరమాత్మా
 ఽవధానతభ్యత్వర్థః,కారీన్యనాన్యోవిభిర్నితైస్తే మామ్యత్వ నైవమ,ఇతివ్యాఖ్య క్తమ్ ॥ ౩౪ ॥ శ్లోపవంశభ్యయుపదిష్టై
 గానైవహంగుమహ్యభ్యైస్సోతే-తే-భిష్టతో-భాగవాన్ పాప్రిచైతస్సగ్రహపన్నోఽహూదిత్యాహమునిః ॥ ఇతితి ॥ హేమరు

చవయోగసాంఖ్యయోస్సుసంపరంశః హ్యనుకూలంబుహత్వత్ ॥ ౩౨॥ యోఽనుగ్రహార్థంభజతాంశ్చపాద
 మూలంహ్యనామరూపభాగవాననన్తః ॥ నామానిరూపాణిచజన్త కర్తృభిశ్చైవమహ్యంపరమఃప్రసీదతుః ॥
 యఃపాప్రికృతైర్జ్ఞానపథైర్నిర్మయైశ్చధారాయంమనోవృత్త్యనుగుణంశిర్నియాణాంమనోవృత్త్యనుగుణప్రవృత్తైః-దేహగతస్సృష్టి
 దేహరూపచిదచిద్యస్సుగతో-విధాజ్ఞప్రకాశతే - అయన్యః -యధారూపశరీరెవృత్తైరాజాద్యభ్యుభవతి-ఎవంజగతఃపర
 మాప్త శరీరత్వాజ్జగద్యాధాత్మ్యవిచ్ఛిన్నక్షగద్ధర్మనైవపరమాత్మాద్యభ్యుభవతితి - జగద్విలక్షణస్వాగ్ర్యస్యవిశిష్టతయాప్ర
 కాశ్యప్తా ప్రమాహ ॥ యధాఽనిలశ్చితి ॥ స్వయంపుటిపేవిలక్షణోవాయుః-పార్థివంగుణ-మాశ్రితః - పార్థివపుష్పపరా
 గంఠస్సంప్రేక్ష్య గ్రహమాశ్రితప్రకాశతేతద్వ - జగద్విలక్షణోఽపిజగచ్చరీరకత్వాత్తన్నామరూపభాక్తయాపరమాత్మా
 ఽవధానతభ్యత్వర్థః,కారీన్యనాన్యోవిభిర్నితైస్తే మామ్యత్వ నైవమ,ఇతివ్యాఖ్య క్తమ్ ॥ ౩౪ ॥ శ్లోపవంశభ్యయుపదిష్టై
 గానైవహంగుమహ్యభ్యైస్సోతే-తే-భిష్టతో-భాగవాన్ పాప్రిచైతస్సగ్రహపన్నోఽహూదిత్యాహమునిః ॥ ఇతితి ॥ హేమరు

తేస్య,ఇతి త్తం-స్తుతో-భాగవాన్-తస్మిన్మమమర్షణైశ్చైర్జ్ఞానంస్తుతతో-దక్షస్య, పాప్రిరూపీతప్రత్యక్షోఽహూతో తత్రసో
 తుర్వక్తవత్సలః ॥ ౩౫॥ శ్లోపార్థివరూప్తంభాగవన్తం,వర్ణయతికృతపాదశ్చితి॥సుపర్వస్యగర్భతతోఽం-సెకృతావిస్య
 స్తా,పాద-యేన - ప్రలమ్బాటజానులమ్బనః - అప్రామహాభూయన్య - శక్త్యాద్యాయుగసర-ప్రత్యా-సిఃఖిగజః-చర్మభే
 టః ॥ ౩౬॥ శ్లోపీతవాన్సేయన్య-ఘనభవశ్యామః,ప్రసన్నంవదనమితిజేవయన్య -వనమాలయానివేతమ శ్లంయన్య-లస
 చ్చీవ్రవత్సఃకా స్తుభ్యన్యన్య ॥ ౩౭ ॥ శ్లోమహా నికీటింకటకే-యన్య -స్ఫురన్మీమకరాకారేవ్యథైవయన్య-గాఙ్గాన్యన్య
 భి-హృషీతేఅలంకృతః-వలయమత్రపాదభూమణం-కటకస్యోక్తత్యాగో-కాభ్యేషేషలా ॥ ౩౮॥ శ్లోతైర్నికృయంమా
 హుణితితితైర్నికృయమాహన-నన్యాయిత్యాన్యన్య-శ్రీపురుషోత్తమమన్తోపాన్యంశ్రీపురుషోత్తమాఖ్యంతదూర్ధ్రపం -భి
 భిరో-తిమవనస్యశ్వరః-నారవాదిభిః-పార్వతైః-సురశ్రేష్టైశ్చ-పరివృతః-అనువృత్తతో-గాయన్య-సిదాదిగీరణవ్రతఃఆ
 సున్యతః-ఎవంవిధః-పార్థివరూపీతిపూర్వైశ్చాన్యన్య ॥ ౩౯॥ శ్లోతన్తహ-దాశ్చర్యం-భాగవతోరూపం-విలోక్య -గతసా
 ద్భవసేవితభాను,ప్రజాపతిఃపాప్రిచైతస్-ప్రవృద్భువితో-ఘాతాదజ్ఞవన్మనుసంప్రవృత్తవాన్ ॥ ౪౦॥ శ్లోతీవయానిరతిశయ
 యా-ముదా-ఆపూరితానిమనోద్వారాణిర్నియాణి-తైర్వధా-హోవిద్యోనద్యోనిర్వై-రాహున్య-నైతధా-మహానన్దా
 పూర్ణ తాన్తనోద్వారాణాం-తైర్వ్యత్ర-నకించితః-మనిషితవం-మ్రుమశశోఽదిత్యర్థః ॥ ౪౧॥ శ్లోతధా-నిరతిశయయా-
 మనా-స్వమనిషితవిజ్ఞాపనై-వృత్త క్తం - అవనతంనమ్రుభూతం - ప్రజాకామయమానం-భక్తం - ప్రజాపతింపాప్రి
 తసం-ప్రతి-సద్వేషం-భూతానాంసత్త్వానాం-చైత్తజఃఅభిప్రాయజ్ఞ-భాగవాన్జనార్దన - ఇదవత్ప్రమాణం-జగదడి

వాచః || ౪౨ || ఖడ్గైశ్చిమహాపాపాగ్రచేతసేతి || సేమహాయుధిమహాపాపాగ్రచేతసేతి - భవాన్ - తపనా సంసిద్ధః - యద్యస్తాత్మరయాశ్చ
 శ్చిద్ధయా - మయి - చరముత్యపుష్పం - భావం - ధర్మై - గతః పాపైర్ద్రవ్యాన్ || ౪౩ || శ్రీహేంద్రజానాధ - తేనుభ్యం - అహంప్రీతః -
 కుతః యద్యస్తాత్మరయ - తపః - అన్యజగతో - బుద్ధాంబుధకంజగత్సర్వకర్తాత్వత్వపన - సైనాహంప్రీతః ఇతిభావః || పరిచేదప్రతి
 పాదయతి || మమేతి మమ - అయమేవ - కామః - కో - సా - య - ద్భూతానాం - భూతయస్సమృద్ధయో - భూయాను - రితి - మనసిః
 తజగద్సర్వకర్తాత్వత్వత్వపన - సైనాహంప్రీతః ఇతిభ్యర్థః || ౪౪ || శ్రీభూతిస్తావ్రయత్వత్వత్వచితవత్త్వోహం || బ్రహ్మేతి ||
 బుద్ధానయదుభ్యః - భవోరుదః - భవ - స్తః - సజాతతయః - మనహస్యాంభువాదయః - విమధైశ్చరాజనాగిదయశ్చై - తేన - ద్యై -
 మను - విధూతయః - అంశః - భూతానాం - భూతిహేతవసనన్ముద్ధిహేతవః - పతిహేతవఇతిపాఠే - పతయశ్చహేతవశ్చపతి
 హేతవఇత్యర్థః || ౪౫ || శ్రీవిశ్వనాథకర్తాత్వత్వత్వపనాహంప్రీతః ఇతిభ్యర్థం - తదేవ స్తువస్త్వైకాదన్యైశ్చపతి
 కవృద్ధికర్తాఇతి || హేబ్రహ్మ - తపః - భ్యాసం - మను - వృద్ధయం - విద్యామస్త్రజః - తనుః - రిరం - క్రియాంస్తావ్రక్రియాః -
 ఆకృతిస్సంస్తానం - క్రతవోయజ్ఞాశ్చ - మమాక్షాః - అపయవాః - సోమసాధ్యాయా - గాః - క్రతవః - శ్చురుభ్రోదాశాదిసాధ్యై
 యజ్ఞాఇతిభేదః - క్రతవోజ్ఞాతాఇతిపాఠే - క్రతవోమమాక్షావిజ్ఞాతాఇత్యర్థః - భర్తః - స్త్రో - దానాదిరూపః - ఆత్మనః - సు
 రాః - అపః - పాగ్ణాః - తపతీనాం - స్వప్రదయా - త్వేనయా - పణితత్త్వత్వర్థం - స్వస్యజగదుత్పత్తిస్థితలయహేతుత్వా
 జగత్కారణసాధ్యవయవత్వేనగూఢతేహ - తపతీనాం - స్తుతిస్సంపన్నభవతి - యద్యా - వృద్ధయత్వస్యకృత్యక్తాత్మాహ
 నాంబోకే || తీవీవయత్యదర్శనాత్స్వస్య తపతీనాం - తపతీనాం - స్తుతిస్సంపన్నభవతి - యద్యా - వృద్ధయత్వస్యకృత్యక్తాత్మాహ
 నై || ౪౬ || శ్రీజగత్ స్తవసోపబృంహేతవ్యమవత్తుం తావజ్జగదుత్పత్తిః - ప్రాకారణ్యవస్తువో - అపస్తానప్రకార

జ్జస్వస్వసత్త్వానామిదమాహజనార్దనః || ౪౭ || శ్రీభాగవానువాచ || పాగ్రచేతసమహాభాగసంసిద్ధస్తపసాభ
 వాన్ || యచ్చిద్ధయామత్మరయామయిభావంపరంగతః || ౪౮ || శ్రీహేంద్రజానాధ - తేన - ద్యై - తేన - ద్యై -
 హేతవః || మమైదకామోభూతానాం - యద్యుభూతయః || ౪౯ || బ్రహ్మభవోభవస్త్రైమన
 వోవిమధైశ్చరాః || విధూతయమమహ్యైతేభూతానాం - శ్రీభూతిహేతవః || ౫౦ || తేన - ద్యై - తేన - ద్యై -
 స్తవస్యద్వాయక్రియా - ఆకృతిః || ఆక్షాః - క్రతవోయజ్ఞాధర్మ - ఆత్మా - సవస్సురాః || ౫౧ || అహంమేమహామహా
 గ్రహాన్యైతి - చా - స్తరబిహిః || సంజ్ఞానమాత్రమవ్యక్తం - ప్రసుప్తమవిశ్వత్వైతి || ౫౨ || మయ్యనన్దగతేన - తే
 గుణతోగుణవిగ్రహః || యదా - ఆ - నీ - త్రతవపాద్యస్సయింభూస్సనభూదజః || ౫౩ || సవై - యదా - మహాదేవో
 మనువీర్యోపబృంహేతః || మేనశిలమితాత్సానమద్యత్వస్సర్వకర్తృణే || ౫౪ || అధమే - భీషతోదేవస్తవో -
 తస్యతదారుణమ్ || సవవిశ్వస్సతోయష్టాన్యేనాదావస్యజప్తిః || ౫౫ || ఏవాంభ్యజనస్సాగ్ధమహితా

మాహ || అహంమేవేతి || అగ్రైస్త్వైః పాగ్ - అహంమేవా - సం - అహంమేవవిభక్తనామరూపచిదచిచ్ఛరీరకో - అపస్తవత్వ
 ర్థః || తదేవోపపాదయతి || అన్యదాస్తరంబిమాపం - బహిరబిమాపంచ - కిం - చి - ద్వాసీత్ - కాన్యవద్చిదచిచ్ఛత్వత్వకించి
 శ్వాసీదిత్యర్థః - తదాజీవప్రకృతిస్వరూపనాశకే - చా - వ్యాప్యత్వార్థమాహ || సంజ్ఞానమాత్రమితి || సంజ్ఞానాతిసంజ్ఞా
 సం - నన్యైదిత్యర్థః - ర్తవ్యః - తదేవతన్మాత్రం - మాత్రతేనదేవమమమ్యైదినామరూపవిభాగవ్యాప్యత్వైః - నామరూప
 విభాగసోపజ్ఞాత్వతాతం - భూతిత్వతేకార్పెన్యై - ప్రసుప్తం - ప్రసీతం - సూక్ష్మవస్యక్తం - ప్రధానం - ప్రసుప్తయ
 వేతివత్తేనతస్యతీనశ్చైవిజగదాత్మనానితామతక్తిస్తస్మాన్సగతేతిసూక్ష్మతే - అనన్తకల్పాణిగుణాకారస్వరూపతో
 స్వరస్తేయ - ఆనీదితిక్రియాపదవిపరిణామోన్యయః - మయికేరీరత్వేనావధితమాసీదిత్యర్థః - ఎవంసూక్ష్మచిదచిచ్ఛరీర
 కత్వేనావధితస్వమమకేరీరభూతాద్భూతః || త్రిగుణాత్మకప్రధానాన్తదాదాదికమే - గుణవిగ్రహాత్రిగుణవిగ్రహరూ
 పాబ్రహ్మణాత్మకోవిగ్రహాయమదేవః - యదా - ఆ - నీ - త్రదా - తతో - గుణవిగ్రహదేవతస్యస్వవస్థిపురుషస్వయంభూరయో
 నిజ - అతో - బ్రహ్మ - అనీత్ || ౫౬ || ౫౭ || శ్రీసవై - మహాదేవో - బ్రహ్మ - మను - వీర్యోబసంబుధూపజ్ఞానై - ఉపబృంహేతవ్యా
 ప్తః - అనైవజీవనాత్ప్రసవవిశ్వై - త్యక్తిర్కర్త్యాగసంబుధూపజ్ఞానై - మయా - వ్యాప్యత్వత్వార్థః - తదా - సర్వకర్తృజగత్సం
 జ్ఞీకర్త్యాగ్యుక్త్యో - పి - శిలమనన్దగతేన - తానంసాత్మానం - మేన - అమన్యత || ౫౮ || శ్రీఅధానమర్త్యేనాత్మనోమన
 నానస్తరం - మయయా - అగ్రహితః - తపతే - మత్వేతిభీషతః - దారుణం - దుఃఖం - తపో - అతస్యతలకరోత్ - సవ - తప్తతపః -
 విభ్యః - బ్రహ్మ - యనతపో - లెన - విశ్వస్యజగద్రూపతీన్ - యష్టాన్దేవతీన్ - సస్యజత్ - అతస్తవవిశ్వస్యోపబృంహేతివ్య
 భిషాగ్నియః || ౫౯ || శ్రీసంతతివృద్ధ్యవాయమాహ || ఏషేతి || అజ్ఞహేదతః - పశ్యజనస్సృష్టజాపతే - ర్యా - అసిక్ష్మానా - మ

హృదయేనావృతః || ౧౪ || ధృతిమానసంపుంశ్చపీపతిమత్సర్యార్థమాహ||తత్సక్త ఇతితత్సామ్యసృజేనబుద్ధిపారవశ్యే
న, ప్రాంతత-మైశ్వర్యం-అతర్కవశ్యత్వం, యస్య - అతేవ-కుపార్వవ-త్వం సర-స్తం-కుపిత్వాధారాధ్యాయస్య-తేనతలంకు
భార్యవత్ - భార్యాభిలషితవస్తాభిరణౌ ద్యౌర్ నాయాసదుఃఖనమన, సంసర-స్తం-జరామరణాదివిషయైరూపసం
సారమనుభవస్తంసంపుష్ట, జీవస్వరూపం , తద్గణీయద్యాయత్వస్వరకాదిగతిశ్చ, అమధస్యాజ్ఞానతః-అసత-ర్కభి
స్సవీరనరకాదిగత్యాపాదకైఃకర్తృభిః, కింభవత్, నకిమపి-శ్రేయః-ప్రయత్నమఃఖమెతిభావః || ౧౫ || ధృతిమీమధయతో
వాసమిత్యేతద్విషయోతి || సృష్ట్యయకరీమితి || సృష్ట్యయకరీంజన్మమరణకరీం, అనేనోభయతఃప్రమామోదర్శితః-
వేలాకూలశబ్దాభిరద్యయవరా-భయోర-నైవసానై - వెగతాంసంజాతవేగాం, ఇహలోకపరలోకాలకూలత్యైవయాపి
తా - వెగనేహలోకపరలోకపాప్రిష్టికరీమిత్యర్థః - ఎవంవిధాం-మాయాం - తదవిజ్ఞస్యత-త్యైవావిజ్ఞస్యత-పాపూతా
మ-విజ్ఞస్యాభిచారయతః - అత-హేతుః - మత్తస్యమాయాపరవశస్య-అసత-ర్కభిభవాపరలోకపాప్రిష్టిహేతుభిఃకర్త
భిః - కింభవత్ - నకిమపి - ప్రయత్నా నైవసానరకాదిపాప్రియూహ-పరసంపత్తిభావః || ౧౬ || ధృతిపఞ్చపఞ్చిద్భు
తంగృహమిత్యేతద్విషయోతి || పఞ్చవింశతితి || పఞ్చవింశతిత - త్వానాంజీవపర్యవ్రాతాం - సంఘాతరూపం - య
త్సురుష్యపరమపురుషస్యా - ద్భుతం-వర్త-ణంశరీరం - ఆత్మనైఅధ్యత్వం-మరమపురుషే-ధార్యత్యైవావస్థితం-అమ
ధస్యాభిచారయతః - అసత-ర్కభిః-దేహవత్ప్రభవస్యతనాప్రిత్వ-ప్రమాపాదకైఃకర్తృభిః-కింభవత్-నకిమపి-ప్రయత్నదేహ
తాదిప్రమాప్రయత్నై-పరసంపత్తిభావః || ౧౭ || ధృతిచిద్ధంసంచితకథమిత్యేతద్ద్యాయపట్టే || ఈశ్వరమితి||ఈశ్వరమిత్యే
నైవహంసతత్కారక-క్రైః - హ-నిదోపానిహంసః - నిరస్తనిఖలహంస-దమిశ్వరం - శాస్త్రంశాస్త్రైకవేద్యం-బద్ధమాతౌ

గుణాస్మాత్పశ్యంతామగతస్యోపామసత-ర్కభిర్వచేత్ || ౧౪ || తత్సక్త భగీంశ్చైశ్వర్యంసంసర-స్తంకు
భార్యవత్ | తద్గతీరబుద్ధస్యోపామసత-ర్కభిర్వచేత్ || ౧౫ || సృష్ట్యయకరీంమాయాంవేలాకూలాన్ద
వేగతామ-మత్తస్యతదవిజ్ఞస్యోపామసత-ర్కభిర్వచేత్ || ౧౬ || పఞ్చవింశతితత్వానాంపునమాద్భుతవర్త-ణమ్ |
అధ్యత్వ-మబుధస్యోపామసత-ర్కభిర్వచేత్ || ౧౭ || ధృతిఈశ్వరంశాస్త్రమపున్యజ్యబద్ధమాతౌ-నదగ్రసమ్ |
వివిక్తంపదమజ్ఞాయశివసత-ర్కభిర్వచేత్ || ౧౮ || కాలచక్రంభవ-త్ప్రీత్యంపునసంపన్న-యజ్ఞగతి||స్వత
స్త్రీమబుధస్యోపామసత-ర్కభిర్వచేత్ || ౧౯ || శాస్త్రస్యశివరాజేతంయోనవేదన-ర్కగతి | కథంతదను
రూపాయగుణీప్రమ్యుగ్రక్రమే తే || ౨౦ || శ్రీశుకడివాచ||ఇతివ్యవసారాజ్ఞానచర్యశ్వాసకచేతనః||ప్ర

నుదర్శనంబద్ధమాతౌననుదర్శయతి - బద్ధమాతౌహేతుప్రవృత్తినివృత్తిదర్శనస్థాపనైవతదర్శయతితత-ర్క, కర్తరిల్లః-
అనేనచిత్రకథకర్తార్థక-క్రైః-వివిక్తంపదంసంసృతం - వివిక్తస్థానవర్తినం - హృదయకుపాదైస్థితమిత్యర్థః - అనెనవ్యచిత్త
కర్తార్థక-క్రైః - ఉత్పన్నజ్యోతిక్రైః - అజ్ఞానుడు క్తవిధంతమనాలోచ్య, ఐశ్వరంశాస్త్ర, మితిపాతానరం-తత్-విశ్వర్యం-ఈ
శ్వరప్రతిపాదక - మధ్యత్వ-శాస్త్ర, మత్సృజ్యానధీశ్వ, బద్ధమాతౌనుదర్శనం-వివిక్తద, మిశ్వర, మజ్ఞాయామసాస్యే
త్యర్థః - ఐశ్వర్యమితిపాదెతు - ఈశ్వరస్యసంబద్ధిఐశ్వరం, ఈశ్వరావేదకం-తదకైశ్వర్యం-సాన్యదైవ్యభావ-ఈశ్వరస్వరూ
పరూపగుణప్రతిపాదకమిత్యర్థః - అత్యోక్తిశ్వరత్వేనహంసతత్కర్తార్థక-క్రైః-అసత-ర్కభిః-ఈశ్వరకై-మ-ఖ్యాపాదకైఃకర్త
భిః-కిమపి-అమిత-అత్త-నాశ-హృద-పరసంపత్తిభావః || ౧౮ || ధృతిపరసంసృతంప్రభమిత్యేతద్ద్యాయపట్టే || కాలచక్రమి
తియజ్ఞస్య-మాబ్రహ్మ-సృష్ట్య-పర్య-స్తం, జగ-స్మి-త్త-యతీనిష్ఠాదయతోహేయితిత్యర్థః - అనేనపఞ్చకర్తార్థక-క్రైః-తి
ష్ట్యంగర్కభిః-జరామరణాదినివృత్త్యైవదుష్టహం - అనెనతత్కర్తార్థక-క్రైః, భ్రమత్వరివ-ద్రమానం-స్వతస్త్రీమ-పరవ
శం - కాలచక్రం-త-దబుధస్యాభిచారయతః - అసత-ర్కభిః-కాలవశ్యతాపాదకై-ర్కమిమి-ప్రయత్నతా-పతయభివాతి
రెవెతిభావః || ౧౯ || ధృతిస్వీయరాజేతంవిషయోతి||శాస్త్రస్యేతి||శాస్త్రస్యమితి-శాస్త్రమేవహిసర్వస్యశివాహిహంస
దేవ్యత్య - త్తస్యాదేశంవివిజ్యజ్ఞాపనరూపమనశాసనం-నివ-ర్కకం-ప్రవృత్తిదర్శనస్థాననివృత్తిజ్ఞాపకం-యఃపుమాన్-
నవేద-స-గుణవిప్రమ్భి-గుణమునకర్తాదివిషయవిశ్వాసనాన్ - తదనురూపాయుక్తాదేశానుకూల్యాయ, కథం-సృష్ట్యాదా
పు-ప్రక-మేత్సృష్ట్యాద్య-ప్రమస్యశివరాజేత-ప్రతికూలత్య-త్తదుపరమమత-దాదేశానుకూలః - పితౌదేశానువర్తినస్య
స్థ్యాదయతేతేతిభావః || ౨౦ || ధృతివసానావకూటంవిషయోకిమకురున్నిత్యత్రాహ||ఇతితి||హేరాజ్-ఇతిత్యం-వ్యవ

సీతావిక్రమ్యయస్యః, వ్యవసాయోచ్యవసితం, భావైక్యతదస్యైవామితివ్యవసితాః, అన్యతదస్యైవత్వస్యైవోచ్యవసితం, హర్షశాన్తిస్సర్వే, ఎకచేతనంఎకమతయః, తంనారదం, చరిత్రమ్య, అవత్రవంసవిద్యతేనవత్రవం, సమ్యక్తేనస్యైవత్వం, పద్మానం, ప్రయయఃగతవస్తాః - బ్రహ్మపాననైవముఖం పాప్రదిగ్ధైః * ౧౧౧ * యనిసర్వరదస్యస్వబ్రహ్మజేబ్రహ్మసాన్విధ్యాపాదకవల్లకీస్యదై - నిర్వాతసామీత్యైతోయోహృషీకత - స్వస్వపదామ్యజేచిత్తమృగ్ధువచిచ్ఛిన్మయధాతధా, అవేశ్యైలోకానమనరతలస్వదరత - అదభావఅర్హః * ౧౧౨ * యతః - కోదమః - సీతానినాం సుకీలానాం - పుత్రాణాం, వారదా - న్నాతం, సితమ్యస్వస్వద్యోగవిష్మత్తిశూర్యకముక్తిమాకర్మ్యశోక - అన్వత్యతలఅయఃఖ్యత్, సుప్రజాస్వస్వశుకాంపదమితిలోకోక్తికారకః - సుప్రజాస్వస్వసత్పుత్రవత్త్వం, శోకానాంసద్వమితిహింసదస్తీత్యర్థః - అత్రపుజాశ్చేనప్రజావిపత్తిరపలత్యతే * ౧౧౩ * యదయో - ౨ జేనబ్రహ్మణా - పరిసాన్వితఃసమాహితః - యనః - యజ్ఞజన్యా యాం - శబలాశ్వసంజ్ఞా, సుహృద్రసంభాగకాన్యతా - నజనయత్ * ౧౧౪ * యతే - పితృబలాశ్వాః, పితౄదతే, ప్రజానగై నిమితై - సమ్యగాదిష్టాః - ధృతం - ప్రతంపితాగ్రీహకరణరూపం - యై - నారాయణసరతీశ్శంభం - యయః - యత్ర నారాయణసరసి - స్వభూర్యజాహర్షశాన్తి - సిద్ధాబధూవ్యః * ౧౧౫ * యత్యగారాయణసరస్తీర్ధన్య - ఉపస్వర్ననాదేవ - వినిర్ధాతంసరస్వం - మలం - యస్య - తాదృశతతయోఽన్యకరణం - యేషాం - తే - పరమమత్యుష్టం - బ్రహ్మప్రణవం - జవస్త - ప్రతే - మహా - త్వ - సైత్యవత్తు, బ్రహ్మత్యోవత్త్వమాణమస్త్రీస్యాపున్యలత్యకతస్యప్రణవఘటితత్వాత్ * ౧౧౬ * యమహత్తవవప్రవభ్యయతి * అభ్యుత్థాభి * అతవవభ్యయస్తీత్యభ్యుత్థా - సాధ్వతా, కతిచిన్యాపాత్, కతిచిచ్ఛ - మాసాన్,

యయస్తంపరికమ్యవత్థానమనవత్తవమ్ * ౧౧౭ * స్వరబ్రహ్మజేనిర్వాతహృషీకకపదామ్యజే | అఖంబించిత్తమావేశ్యలోకానమన్యతస్య నిః * ౧౧౮ * నాశంసితమ్యపుత్రాణాంనారదాచ్ఛిలశాలినామ్ | అన్వత్యత్యతకశ్శోపన్యప్రజా * స్వస్వశుకాంపదమ్ * ౧౧౯ * సభూయఃపాఞ్చజన్యా యామజేనపరిసాన్వితః | పుత్రాగ్రీహనయస్థిత్యబలాశ్వాస్వహాస్యిగి * ౧౨౦ * యే - పితౄతాగ్రీహవిష్టాః | ప్రజానగైవత్తవతాః | నారాయణసరోజగుర్భుతేనిర్ధాన్యభూర్యజాః * ౧౨౧ * తదుపస్వర్ననాదేవవినిర్ధాతమలాః యాః | జవస్త్రీ | బ్రహ్మపరమంతేపు * స్త్రవమహత్తవమ్ * ౧౨౨ * అభ్యుత్థాః కతిచిన్యాసాన్కతిచిచ్ఛయభ్యుత్థాః | ఆరాధయస్త్రీమమహభ్యుత్తవత్త్వమిమ్ * ౧౨౩ * ఓంసమోనారాయణాయపురుషాయమహత్తే | విశత్వద్వత్తద్విష్ణ్వాయమహాంసాయధీమహి * ౧౨౪ * ఇతితానపితౄజేన్ద్రప్రజానగైధియోమనిః | ఉపత్యగనారదఃపాప్రహవాదకూటానిఘోరవత్ * ౧౨౫ * దాతాయణాస్సంశ్యలతగదతోఽగమంనమ | అన్విచ్ఛతాః సుపదమింభాగ్రాత్యణాంభాగ్రీవవత్సలాః * ౩౦౦ * భాగ్రీత్యాణాంపాప్రయణంభాగ్రీతాయోఽనుత్తివత్తిధర్మవిత్ | సపుణ్యబన్ధుపురుషామరుద్ధిస్సహమోదతే | ౩౦౧ | ఎతావద్యుక్తప్రయయానారదోఽమోఘదర్శనః | యేపితౄస్వగమన్తార్థభాగ్రీ

వాయుంఘృష్టస్తీతివాయుభోజనాః, కర్తరిల్లం - ఇమవత్త్వమాణం - మస్త్రీవభ్యుత్తవత్త్వం, ఈడ్యతేస్తాయతే - సేనెతిఇహామస్త్రీ - అత్తత్వద్ధర్మస్యః - పారసం - రాదిత్యైవ్మత్ - తస్య - వఠేం - అధిదైవతం, భాగవత్తం - ఆరాధయః - ఆరాధయామానుః - ఆత్మార్థార్థదానయత్తేధర్మ - ఆటోస్సనరస్తీర్థః * ౧౨౬ * యస్త్రీమహా * ఓంసమో | వారగ్యజేనసమూహస్య, అయినాయపాప్రాయపాప్రకాయాధారాయచ - పురుషాయహృదయకమలసాన్విరమాత్మసైలస్త్రీప్రవేశ్యనియత్రై, విశద్ధంఉపాననైసనిర్వలం, సత్త్వమస్తకరణంధిక్ష్వయభిక్ష్వక్తిస్థానం, యస్య - యద్వా - పితృధర్మప్రమోభ్యుత్తవమనిర్ధం, సత్త్వం, ధిక్ష్వయస్థానంయస్య - త్రై - పరమహ్యోచనిలయామతీభావః - మహాంసాన్విహాంస, స్త్రస్త్రై, మహానీకల్యాణమతైర్వహాన్ - హంసోసరస్వభిలతోవః, ఎవంఘాతాయనమః - ఉక్తేధం, ధీమహిధ్యామేమ * ౧౨౭ * యై ఇతి | ఇత్తేం, మస్త్రీ - జవతః, ప్రజానగైధియోమ, తాత్శబలాశ్వాసనీ, హేరాజేన్ద్ర - మునిర్వరదః, ఉపత్యగనిమమత్త్వ, శూరవన, దావకకూటాని, అద్యత్వై - సభూవోయాయ, మిత్యాగ్రీహ, పాప్రహా క్తవాన్ * ౧౨౮ * యై పూగ్యోక్తాల్లించిద్విజేవమామోత్యానాం | దాతాయణాభి | హేదాతాయణాః, గదతోబ్రువతో - మను, సిగమముపదేకం, సంశ్యలత, భాగ్రీత్యాణామగ్రజానామనుపదమింభాగ్రానుసరణ, మన్విచ్ఛత, అనుగతాపదమింభాగ్రానుపదమిం - తానుపదమిం, యగతిపాగ్రీదయ, ఇతిసమానః, యతో, యాయం, భాగ్రీత్యమవత్సలాః * ౩౦౨ * యై భాగ్రీత్యాణాం, పాప్రయణంప్రకృష్టమయమనుత్తవం, యా, భాగ్రీత్యా, ధర్మ - దనుత్తివత్తికగతి, స, పుణ్యమేవంభేర్యగ్రతాదృశో, మరుద్ధిర్వైస్సహ, మోదతే * ౩౦౩ * యై అమోఘదర్శనంయస్య - పరమార్థదర్శీ - నారదః, ఎతావదితి, ద్యుక్తప్రయయాగతః యే - పితౄపితౄదా

తేః - మారిషే తిపా రెరా జ్జన్మంబోధనం, మారిషే తిత్తన్యనామా నరం - భాగ్యతాదావగ్రజానామన, మార్గం పరబ్ర
హ్మోపాసనరూపం - అన్యగమనీ అనుభవతః తః ॥ ౩౨ ॥ ఋతత- సై-నద్రీచీనం, సహజ్ఞాతిగచ్ఛతీతన్యగ్రిక్, అతిహా
వై స్వహగదాజీవ- సైనవ్యం సరీచీనం, ప్రతీచీనం, ప్రతీచాన్యస్యే భాగమాననబ్రహ్మత్యక్తస్సాత్మయాధాత్మ్యసాక్షా
తా-రహతాగచ్ఛం ప్రతీచీనం-పరస్యపరమపురుషస్యానుపధం అనుకూలం అభిరాదిమాగ్-ంగతాః-అద్యాపి-ననీవ రై
నపునరావ రై ॥ ౩౩ ॥ ఎతం దేవతానుం పస్తానమా పద్యనచపునరావ రై ప్రతిభ్రుత్యైర్ ౨ ప్రవీణతః ॥ పునరనామృతైశ్చ
ష్టాన్దః - పశ్యమాయామిసిరివేతి - పశ్యమాః అతితాః-యామిసిరియా-త్రయా- యథాపునరావ రై ప్రతీభ్రుత్య
ర్దః ॥ ౩౩ ॥ ఋతస్మిన్ కా లనారహోపదేశేనబలాశ్వానాం ముక్తిపాప్రకాశై-ప్రజాపతిర్దక్షః-బహూ-నుతాన్ తాన్ పు
త్రనాశప్రయుక్తా-నపశ్యత్-తతః-భూర్వనత-నారహోపదేశకృతంపుత్రాన్ తానాశ-ముపాశ్యతోతే ॥ ౩౪ ॥ ఋతృతృ
ణాం నిపు త్తిధర్మ నిపుయాముక్తిమప్రభుత్వగతో ౨ పిపాప్రయశోవిరక్తస్సావిదివగ్రహార్ధం దేవర్షి ప్రతాపిన్యంగతః,
స్తవా-సౌదతో-దేవర్షి-ముపలభ్య-పుత్రనాశాన్నితా-వియూచ్ఛిత-ఉత్తాయ-నారదాయ-చుశ్రోభక్రద్రవా ॥ ౩౫ ॥
క్రోధమేవాహ - సాధోరివలిశ్చ వెమోయన్య-తేనత్వయా-నో-౨స్త-దీయానామర్కకాణాం, అసాధు, అకారికృతం ॥ ౩౬ ॥
హ - స్వగర్వై ప్రవృత్తానాం-యస్యం న్యాసికోమాగ్- స్పృహదర్శితః ॥ ౩౬ ॥ ఋనసుసంన్యాసికోమాగ్ స్వాధురేవమోక్ష
మోక్షత్వా-త్పత్త్యం-ముఖ్యతయా పనోదనంపితుర్వ హననర్థం ఎవేత్వాహ - ఋతై రితి ॥ ఋతై-రముక్తానాం-నమీమాంసి
తానిపిచారి తానికర్తాణియైతేషాం - ఋణవిమోచనం-నాస్తి - తయ త్రరకాలభావిత్వాచ్చపుత్రోత్పాదనయజ్ఞానుస్తాన

త్వాణామీమ మారిహాః ॥ ౩౭ ॥ సర్వీచీనప్రతీచీనం పరస్యానుపధంగతాః ॥ నాద్యాపి తేన రై ప్రవశ్య
మాయామిసిరివ ॥ ౩౩ ॥ ఎతత్ కాలఉత్పాతానీబహూన్పశ్యన్ప్రజాపతిః ॥ భూర్వనానారదకృతంపుత్ర
నాశముపాశ్యతోతే ॥ ౩౪ ॥ మశ్రోభనారదాయాదపుత్రశోకవియూచ్ఛితః ॥ దేవర్షి ముపలభ్యసాధోపాత్వ
స్మరితాధరః ॥ ౩౫ ॥ దక్షఉవాచ ॥ అహాలసాధోసాధూనాంసాధులిక్తేనయస్త్యయా ॥ అసాధ్యకార్యర్థ
కాణాంభిత్వార్థాగ్రదర్శితః ॥ ౩౬ ॥ ఋతై-ప్రభుర్ముక్తానామమీమాంసిర్వి-ణామ్ ॥ విభాతశ్చేయః
పాపలోకయోధురయోకృతః ॥ ౩౭ ॥ ఎవంత్వం నిరనుశ్రోశోచానాంమతిభిధరైః ॥ పార్షదః ॥ మధ్యద
సియశోహనిరప్రతపః ॥ ౩౮ ॥ నమభాగవతాసత్యం ధూతానుగ్రహకాతరాః ॥ ఋతేత్వాంసాహృద్యం
వైచైరంశ్చకరమచైరిణాం ॥ ౩౯ ॥ సేత్తంపుసోవిరాగస్సాత్మ్యాయోకేవలినాముధా ॥ మన్యసేయద్యుప
శమంశ్చైవాపాశనికృత్తనమ్ ॥ ౪౦ ॥ నామధూయనజానాతిపుమాన్విషయతీక్షణామ్ ॥ నిర్విద్యైతస్వయంత
స్తాన్పుత్రధాభిన్నదీపైః ॥ ౪౧ ॥ యన్మత్తస్యం శ్చక్ర సంధానంసాధూనాంగృహమేనినామ్ ॥ కృతవానసి
దుర్తర్షం విప్రియంతదమ్మ రితమ్ ॥ ౪౨ ॥ తత్తక్త్యత్తనయన్మత్తస్య మభద్రమచరేపునః ॥ తస్మాల్లోకేమతే

యారభావేనీకృతేనముణయన్మత్తస్య నాస్తి-అతః-హేపాప, విషయభోగ్యాగ్రాహిహలోకై కైయసోపిభూత్యోవిషయభో
గభూర్వకస్యభోగ్యాభావాన్మోక్షానధికారిత్వాత్పరలోకై-పి-శేయసోపిభూత్యోతభిత్వర్దః ॥ ౩౭ ॥ ఋచాలానాం-
మతిభిద్దుద్ధిదాలకోవిసం-నిరనుశ్రోశోన్య-హ-రెర్వశోనాశకస్య-తత్త్వాద్దానాంమధ్యనిజ్జకధంపరసి ॥ ౩౮ ॥
నిర్లజ్జత్వమాహ - సన్నితి ॥ నను హేనారద-ల-వైరిణాం-వైరంకరం-సాహృద్యం-త్వాంవిహాభాగవతా-స్వ-ధూ
తానుగ్రహపరహాః, త్వంతురూపవిప్రియంకర్వకధంసల జ్జగతిభావః ॥ ౩౯ ॥ ఋనసునవిషయభోగాన్విరాగఉ
త్పద్యతే-కింతువిషయభోగగ్రహేయతోపదేశేనైవైత్యతహా ॥ సేతి ॥ యద్యపి-త్వం - విషయభోగగ్రహేయతోపద
శేన - సైవాపాశనికృత్తనం-విషయ-శీరూపశ్చైవాపాశ - స్వస్యనికృత్తనంభేదకం - ఉపశేమంవిరాగం-మన్య
సేతధా - పి-ముధాన్మమా-కేవలినాజ్ఞానంవిహాసాధువేషేణత్వయే - త్వంమతిచాలకృత్తే-పి-పుంసాం-విరాగో-నైవ
స్యాత్ ॥ ౪౦ ॥ ఋతతః-యతః-పుమాన్, నామధూయలననుధూయ, విషయాణాం, నిష్క్రతాల-నతో-దుఃఖరూపతాం-
నజానాతి-యథా-విషయాననుధూయస్యయమేవ-తస్మాద్విషయా - నిర్విద్యైతవిరశ్చైతథాపవైరిన్పిన్పి-నికృత్య-లితధీర్షు
నిర్విద్యైత ॥ ౪౧ ॥ ఋయ-త్వయం, కర్తృసంధానాంకర్తృణ్యంకర్తృత్వినాం - కర్తృమన్తానామితిపాశై-ప్రతిపిప్రీయంక
ర్తృమజనతాం, గృహస్థానాం, సాధూనాం, మన్యకం-దుర్తర్షం సోభమతీకృత్యం, విప్రియం-కృతవా, నసి-తదప్రియంఅమర్షి
తం, అన్యధేతిశేషః-నమృత్యతేస్తాభిత్వర్దః ॥ ౪౨ ॥ ఋఎవంనారదాయుక్తద్రవాఉత్పాదకాః ॥ తస్మిన్ ॥ హేతస్మ

ప్రయత్నః ౧౯॥ శ్లో సుంకల్పయా-స్సంకల్పః, ప్రసయోఽఘాత్, కామస్త్ర, సంకల్పా, జ్ఞాత, ఇతిస్సృతః-వసోఃపుత్రా
స్త్ర్య, ప్రావసవః తెహం-నామాని-మేమ త్రైఃశ్వణః ॥ ౧౦ ॥ శ్లో దోగ్రాణాదమవిభావస్యనాఅప్తావసవ, స్తత-దోగ్రాణా
నాంసంతానమాహ-కృమిణిదోగ్రాణస్యైదోగ్రాణస్యాభిమతిఃపక్షి-తస్యాఃహ-రాదయః ప్రసయాః ॥ ౧౧॥ శ్లో పాగ్రాన్య
తు-క్షుడ్రస్యభిభార్యా, అథా త్రస్యా, స్సహశ్చ, ఆయుశ్చ, భరోజవశ్చ, పుత్రాః, ధువస్యధరణిరార్యా, సావ-వివిధాః,
పురఃపురాభిమానినోదేహ-ససూత ॥ ౧౨॥ శ్లో అరం-స్యతు, భార్యా, అతనా, తస్యాఃపుత్రా స్తతద్దాదయః, అగ్ని స్తుభా
ర్యా, వసోర్ధారా, తస్యా-ప్రసయాన్య-ద్రవిణకాదయః ॥ ౧౩॥ శ్లో స-సంకుమాన స్తు, అగ్ని రేవకృత్తికాసుజాతః, పాణ్డె
తురః-అగ్నిధూరితవద్రసి ద్ధ-యేవిశాఖాదయః, సైతతంస-ద్దా-జ్ఞాతాః, దోషస్యతు-భార్యాతర్వ-తస్యాః, పుత్రః-శింశు
మారః-సవ హ-రైః, కలాఅంశభూతః ॥ ౧౪ ॥ శ్లో వసోర్ధార్యా ర్యాఅంగిరసీ-తస్యాఃపుత్రోవిశ్వకర్తా-నవకృతీవశితిల్పానా
ర్యః, తతోవిశ్వకర్తయః, చాతుషాపౌత్రోమమరభూత్, మవోశ్చతుషద్య, విశ్వేసాధ్యా, స్సతా, బధూభః ॥ ౧౫॥ శ్లో విభావ
సోర్ధార్యా ర్యాతమా, సావ-పుత్ర్యంబరోచివంబాతపంబ-పుత్రాః, ససూతప్రసూతవతి-అదతతపాత్, పథ్య-యామఃవివసం-
అతవపరాత్రిస్త్రీయామా, ద్రవిషప్రత్యాదయోఃపూర్వో త్తరదివసామయవత్వాత్, పథ్య-యామశ్చబ్ధ ప్రదభిమానదేవప
రః, తవేనిశిప్తి॥ యేనపథ్యయామేన, ధూతానిపాగ్రిణేనః, కర్తసుస్వస్వవ్యాపారేషు, జాగ్రతిజాగరూకాణిషవ ౧౬॥ ౧౬॥ శ్లో

ధూతానాంస్వస్వకాలజమ్ ॥ ౧౭॥ సంకల్పయా-స్సంకల్పఃకామస్సంకల్పజన్మస్సితఃవసోఽప్తావసోః
పుత్రాప్రేమాంనామానిమత్శ్వణ ॥ ౧౮ ॥ దోగ్రాణఃపాగ్రాణోధుగోఽగ్ని-గ్నిహోవసమవిభావసూ ॥ దోగ్రా
ణస్యాభిమతేపత్త్యాహరశోకభయదయః ॥ ౧౯ ॥ పాగ్రాణోర్ధ్వ స్థతిభార్యా సహాయఃపురోజవః ।
ధువస్యధరార్యాధరణీమ సూతవివిధాఃపురః ॥ ౨౦ ॥ అరం-స్యత్వతనాభార్యాపుత్రా ప్రదాదయస్తప
తాః । అగ్నిర్ధార్యావసోర్ధారాపుత్రాద్రవిణకాదయః ॥ ౨౧ ॥ స-సంకుశ్చ కృత్తికాపుత్రోయేవిశాఖాదయ
స్తతః । దోషస్యతర్వపుత్రశ్శింశుమగోహ-రైఃకలా ॥ ౨౨ ॥ వసోర్ధార్గిరసీపుత్రోవిశ్వకర్తాకృతీవశిః । త
తోమమశ్చతుషదోఽఘాద్విశ్వేసాధ్యామనోస్సతాః ॥ ౨౩ ॥ విభావసోరసూతోపావృష్ట్యంకోచివమాత
పమ్ । పథ్యయామోఽధూతానియేనజాగ్రతికర్త సు ॥ ౨౪ ॥ సరూపాఽసూతభూతస్యభార్యారుదాం
శ్చకోటికః । రైవతోఽచోభవాభీమావామక్షగోవసాకః ॥ ౨౫ ॥ అత్రకపాదశర్మధ్యోమహూరూ
బోమహనితి । రుద్రపారిషదాశ్చైవేకారాఃప్రేతవినియతాః ॥ ౨౬ ॥ ప్రజాపతేరగ్గిరసస్వధాపత్నిపి
త్యానధ । అధర్వాగ్గిరసంవెదంపుత్రత్వేచాకగోత్పత్తి ॥ ౨౭ ॥ కృతాశ్శ్యైర్విషిభార్యాయాంధూ-నకేతవజీ
జనత్ । భిషణాయాంవెదశిరం దేవలంబయనంమమమ్ ॥ ౨౮ ॥ తార్క్ష్యగ్యవినతాకదూఃపతగ్గీ-యామినితవ
పతగ్గీసూతపతగాన్యమినితభానధ ॥ ౨౯ ॥ సుపర్ణాఽసూతగరుడంసాత్వద్భ్యైవవాపనమ్ । సూర్య
సూతమసూరుంబకదూర్వగౌననకః ॥ ౩౦ ॥ కృత్తికాదీనితమౌత్పాణిగోఽపత్త్యృధారత । దక్షశాపా

ఎవంధర్మభార్యసంతానమభిధాయాథకన్యససేమయోస్సంతానంఘాయస్త్రాస్తృత్పద్యమణోభూతకన్యతావత్సం
తానమాహ॥ సరూపైతి॥ భూతస్యకంభో, ర్యార్యా, సరూపా, సావతుదాగ్ర, కోటికః, అసూతతత్రప్రధానానెకాదశ
రుదాగ్గిరసాయకానాహ ॥ రైవతభితి ॥ యద్వా, రైవతాదియామైకాదశధాభిన్నస్యరుద్రస్య, పారిషదాః, ఘోరహ
పాః, శ్రీతాదియామైకానేకవిధాః, అన్యై, అన్యస్యాంభార్యాయాంభూతపుత్రస్యయః ॥ ౨౧॥ ౧౧॥ శ్లో అధార్గిరసస్సం
తానమాహ॥ ద్రవాపతేతితి ॥ అగ్గిరసఃప్రజాపతేః, పత్నిస్వధాసతీవ-తత్ర-స్వధా, విత్వాన్-సతితు, అధర్వాగ్గిరసంనామ,
వెదంవెదాభిమానిసంపురుషం-పుత్రత్వేనారకోత్ ॥ ౧౯ ॥ శ్లో అధకృతాశ్శ్యస్సంసంతానమాహ-కృతాశ్శ్యః, అగ్నివిభార్యా
యాం - ధూమ్రకేతంపుత్ర-మజీజనత్, భిషణాయాంపత్నాంయవెదశిరసంబవెదంబయనంబవమంబెతిపుత్రా, సజీజ
నత్ ॥ ౨౦॥ తార్క్ష్యగ్యసంతానమాహ॥ తార్క్ష్యగ్య-వినతాద్యగ్యతసోగ్రాభార్యా, తత్ర-పతగ్గీ-పతగా-మక్షిణః-అసూ
త, యామినితు, శలభా, ససూతః ॥ ౨౧ ॥ శ్లో సుపర్ణేతివినతాయావినామా స్తరం-సాతు-సాత్వద్భ్యైకన్యవిష్టో-ర్యామాధూ
తంగరుడం, సూర్యస్యసూతమసూరుమరుణంబ-అసూత-కదూర్వ, స్వ, నెకశో-నాగావసర్వాససూత ॥ ౨౨॥ శ్లో అధసోమ
మస్యపత్నిరూపాః, ఇదోస్సోమస్య, పత్నీ, కృత్తికాదీనితమౌత్పాణిగోఽపత్త్యృధారత-సవశిస్యః, దక్షశాపాత్, రో
హిణ్యైమపప్రేమాతిశయేనాన్యాయామైకాయాపాన్నిమిత్రాదక్షగ్యశాపా, ద్యక్షగ్రహాలరాజయక్షగోగం - పిడిత
స్యక, తానుకృత్తికాదివస్య, సపత్యోఅధూత్తంబక్షం, పునః, ప్రసాద్యప్రసన్నంకృత్వా, కలంకలంబలెళ్ళ, సత్వపత్యా

వీరమ్ ॥౨౩॥౪॥౫॥౬॥౭॥౮॥ ॥ ఋతవాః కవిర్విద్యాకీద్రఘస్సన్ముః ఆర్థరనోబృహస్పతిః - ఓమదేవ-యాపిత్రియా-తాం, విద్యాన్ జానన్-తూష్టిం - స్వగృహం పతి, యయా ॥౯॥ ॥ ఋతవ్యైర్గవ-ఇన్ద్రగ్రీవః స్వస్వగృహమహేశనం ప్రతిబుధ్యాః - సుస్పృశ్య-అత్సనాన్వైనే వ-ఆత్మానం స్వాత్మానం - సచః, గర్హయామాన్ ॥ ౧౦ ॥ ॥ ఋగర్హప్రకారమాహ-అపహాఇతి॥ అపహాబతపహాచుచక్ష్వంపా ॥ ౧౧ - అపాఘ-కర్త-మయాకృతం ప్రైయస్సా, దల్బుః ద్విదాఅభిమతిసా, ఐశ్వర్యమ్ తై ననుయా-సదసి-గురుః, కాత్మనః తిరగ్భూతః ॥ ౧౧ ॥ ॥ ఋషణ్ణికో విద్యాన్ నిత్యానిత్యవివేకనం పన్న-శ్చైదిత్యర్థః, కోవా పుమాన్-తిషిష్టపవతెః, త్రిన్లోకానామీతితిషిష్టపం-తగ్ధ - పత్యైత్యలోకాధిపతెరపి-లక్ష్మీం, గృహ్యేతేఅభిక్వాతే, కిం తు-తుచ్ఛం మన్యై త్యర్థః - విబుధానాం సాక్షికానాం దేవానామీశ్వరోఽస్య-హం-ఆమరంభావంతమోభావం, మోహా విలియావతే, నితేపా-పితః ॥ ౧౨ ॥ ॥ ఋననుసింహాసనస్థో రాజా-ప్రత్యుత్థానాదికం నకుర్యాదితివదన్తివృద్ధాః, ప్రతాహి ద్యాభ్యామ్ ॥ పారమేష్ఠ్యంధిషణం - పరమేష్ఠీమహారాజ-ప్రత్యంబద్ధ్యా-సంసంధిషణం-త-దధితిష్ఠన్, కంచనప్రతిహే త్తేదీ తి-యే, బూగ్రియు-తై, పరంకేవలం-ధర్మం-నవిదుః ॥ ౧౩ ॥ ॥ ఋకించ-తేషాం, కుపభద్రేష్ట్యాతాం కుమాగ్గపద్రేష్ట్యాతాం, అతఏవా-ధ-ప్రససిరక-పతతాం - వచః-యేజనాః - శ్రద్ధఘ, ప్రైలక్ష్మ్య వాః బృహత్యామోగయ క్షణవారూఢాభిస, సు

భిగ్నుః ॥౨౩॥ విత్వైర్వైతై శ్వసాద్యైశ్చనాన్త్యాభ్యాం పరిశితః సిద్ధచారణగర్ధరై వ్యర్థనిభిర్బ్రహ్మవాది భిః ॥౩॥ విద్యాధరాపురోభిక్షకిన్ద్రైః పతకోరగైః సిషెవ్యమాణో భగవాన్ స్తూయమానశ్చభారత॥౪॥ ఊపగీయమానో లితితమాస్థానాధ్యాసనాశ్రితః పాణ్డరేణాత-త్రేణవన్ద్రైన్ద్రుచ్చారుణా ॥ ౫ ॥ యుక్తశ్చ వై శ్రీః పారమేష్ఠ్యైశ్చ మరపజ్జనాదిభిః విరాజమానః పోలోమ్యసహారాసనయభృశమ్ ॥ ౬ ॥ సయదా ప రమాచార్యం దేవానామత్యనశ్చహానాభ్యసగ్ధతక్షణంపాప్రంప్రత్యుత్థానాసనాదిభిః ॥ ౭ ॥ వాచస్పతిం మునివరం సురాసురసమగ్భూతమ్ నోచ్చచాలాసనాద్విగ్రహశ్యన్మపిసభాగతమ్ ॥౮॥ తతో నిర్గత్య సహసా కవిరాగై గగన్ప్రధుః ॥ ఆయయాస్య గృహం తూష్టిం విద్యాన్ శ్రీమదవిక్రియామ్ ॥౯॥ తవ్యైర్వప్రతిబుధ్యై వ్యోగిగురు హేశనమాత్మనః ॥ గర్హయామానసదసి-స్వయమాత్మానమాత్మనా ॥౧౦॥ అపహాబతపహానా భుక్యంతం ద్రభ్రబుద్ధినా యన్యయై శ్వర్యమ్ తై నగురుస్సదసికాత్మనః ॥ ౧౧ ॥ కోగృహ్యేత్పక్షిణో లక్ష్మీం త్రివిష్ట పవతెరపి ॥ యయాఽహమామరంభావనీతోఽద్యవిబుధేశ్వరః ॥ ౧౨ ॥ యే పారమేష్ఠ్యంధిషణ మధితిష్ఠన్మకంచన ॥ ప్రత్యుత్తైదితిబూగ్రియర్ధరం తై నవిదుః పరమ్ ॥ ౧౩ ॥ తేషాం కుపభద్రేష్ట్యాతాం పతతాంతమసివ్యభిః యే శ్రద్ధఘర్వద ప్రైవై మజ్జన్త్యై క్షణవాభిః ॥ ౧౪ ॥ అభాహమసురాచార్యమగా ధధిషణం ద్విజమ్ ॥ ప్రసాదయ్యైశ్చ శ్చశ్శీర్ణాశ్చ తచ్చరణం స్పృశన్ ॥ ౧౫ ॥ ఎవంచి న్ద్రయతస్య మఘా నోభగవాన్ గృహతే ॥ బృహస్పతిగ్ధోఽద్యష్టాంగతిమధ్యాత్మమాయయా ॥ ౧౬ ॥ గురోర్భూరిగతస్సం జ్ఞాంపరిత్యభగవాన్ స్పరాట్ ॥ ధ్యాయన్నియాశుచాయ క్షశ్శర్మనాలభతాత్మనః ॥ ౧౭ ॥ తచ్చృగ్రితై వీవా సురాస్య ద్వైవ్యశ్చిత్తైశ్చ నసంమతమ్ ॥ దేవాన్సత్త్వద్యచంకృత్యుర్ధ్వదాఆతతాయనః ॥ ౧౮ ॥ తై ద్విస్య ట్టై మభి స్తేగ్నేర్విచ్చిన్నాశ్చోరుదావహః ॥ బ్రహ్మణంశరణం జగ్ముస్స హేన్ద్రాగ్నితకంధరాః ॥ ౧౯ ॥ తాం ప్ర

జ్జన్తిభిరోయాన్తి ॥౧౦॥ ॥ ఋఅధితః అహం-అమరాణామాచార్యం-అగాధాధిషణాబుద్ధిర్వ్యవృతం-పత్యైతాపరా ధమగణయన్తం - ద్విజంవాక్పతిం, ప్రసాదయ్యేపార్గయ, కథంభూతః-నిర్గతశ్చార్యస్సన్, తస్యగురో, శ్చరణోగ్న్యాశి రసా, స్పృశన్ ॥ ౧౧ ॥ ॥ ఋఎవం-తస్య-మఘానః ఇన్ద్రగ్ని-చి న్ద్రయతస్యతః-భగవాన్ బృహస్పతిః-అభ్యాత్మమాయయా యోగప్రభావేన-గృహ-దద్యష్టాంగతింగతిఅద్యశ్శీఽధూదిత్యర్థః ॥ ౧౨ ॥ ॥ ఋతతో-భగవాన్, స్వరాడన్ద్రగ్ని-గురో-స్సంజ్ఞాంగర్హనోపాయం-పరిత్యజిచార్యాపి-నాధిగతః సపాగ్నిః - ధియా-ధ్యాయన్ దద్యనోపాయంచిత్రయన్, శుశాణో కేన, యుక్తః-అత్సనః స్వగృహ, శర్మ-సుఖం-చాలభతనపాగ్నిమ్ ॥ ౧౩ ॥ ॥ ఋత, దిన్ద్రగ్నిశ్యగర్వపరాధయన్తక్లైశ్చ ని న్ద్రాదికం-శ్చిత్వా, తదైవ-దేశనసంమతం ఉత్తనసాఅమం-త్రైత-మాశ్రయ, సర్వై, అమరా దుర్ధదాలినివార్యమగాః-ఆతతాయ నః జిఘాంసహః-దేవాన్ ప్రతి, ఉద్యమం యుద్ధోద్ధ్యోగం-చక్షుః ॥ ౧౪ ॥ ॥ ఋతై రమరై, ద్విస్య ట్టై ప్రయన్తై - త్తే, నిఘ్నః-నిచ్చిన్నాన్య-తైః ఉత్తమాన్ద్రానిశిరాంసి, ఊరహో, బాహవశ్చ-యేనాం తె ఇన్ద్రగ్నిసాతా-దేవాః-ప్రమళిరసా-బ్రహ్మణం శరణంయయన్ ॥ ౧౫ ॥ ॥ ఋఅభ్యర్చి తాస్మిదీ తాన్-దేవాన్-తదా-విత్య-భగవా-నాత్మనాః పరమాన్త జః-అజో-బ్రహ్మ, ప

స్తిః, సర్వసూతానిన, అత్త వోమూర్తిః అత్త తుల్య త్వేన ద్రక్షవ్యాసీత్యర్థః - యద్యా, సరమాన్తి శ్చ || 30 || 31 || ఋతస్తా-ధృతాత - త్వష్టితత్వాణాం - ఆహ్లానాం ఓడిరానా, మస్తాకం - శత్రుభ్యోఽపరాభవరూపామాన్తి, తపసాతపఃపరభావేన - అపనయన్ , అస్తాకం , సం దెకం, కర్తు, మర్త్యసియోగ్యభవసి శ్చ || 32 || ఋతం దెక మేవామలః || సమీపమాణః || బ్రహ్మ వంజ్ఞానం, తత్రాపి, బ్రాహ్మణం, అతపవ , సర్వసద్భావాంగురుం-త్యా, ముపాధ్యాయం, వృణీమహే, యధాయేన స్రుకారేణ, అజ్ఞానసంశ్చైవ - తప-తెజసా-సవత్తానీత్యర్థాః - విశేషాయః - తథాఽనుగ్రహణేతీ శేషః || 33 || ఋతమాపాధ్యాయ త్వేన సర్వసమమాన్తి శ్రీభీవాదనం కంకరివ్యర్థ, తత్తుగ్రి తం-తత్రాహుః || సగర్త య సీతి || స్యాద్భేషస్య ప్రయోజనసి మిత్రం , యః స్థాన్తి శ్రీభీవాదనం-సగర్త య స్తి-పాబ్రహ్మన్-భగ్నోభ్యోఽన్యత్రై వేదాధ్యయనాచరన్యత్రై వేకర్తతే, పయః-శ్చైవ త్వకారణం భగ్నోభ్యోను నైభ్యో, అన్యత్ర, వయో, శ్రీత్యర్థకారణం, సతుమ దైర్ఘ్య, అతోఽన్య భ్యం నున్త్రీ దాత్వ త్వేన త్వమేవ శ్చైవోభవ సీతీవాఽర్థః , యద్యా, భగ్నోభ్యోఽన్యత్ర వేదాన్వయః, వయవ - శ్రీత్యర్థకారణం స భవ తి, కింతు, వేదావనముఖ్యం కారణం, తత్సామ్యేతువయః, అతోపెదజ్ఞత్వాత్త్వ-మేవ శ్చైవ్యభ్యర్థః || 34 || ఋతవ ముక్తివిశ్వరూపోఽదేవానువాచేత్వహమునిః || అభ్యర్థితభిః || వం, సురగతైః - పారోహిత్యం పురోహిత్యం కర్తృప్రతి, పాద్రితః - స-మహతపాః - విశ్వరూపః - స్రహసన్ - శ్చైవయమ్యద్యా-గిరా-తాన్-దేవా-నాహః || 35 || ఋవిగ్రి త్తమితి || పర్త్యశీతై-విగ్రి త్త తతావత్ - ధర్తశీలాః పారోహిత్యం విగర్తయ త్రిత్యర్థః - కించ-తత్పూరోహిత్యం - బ్రహ్మచర్య సన్యస్యయ కరం-ఆర్హ త్యా, బ్రహ్మహస్తీభ్యం వర్చసః, ఇతి సమాసానాభావః - ఎవం పారోహిత్యస్య నితత్వం స్యధర్త నాకత్వం

ఋమూర్తిః పితామూర్తిః ప్రజాపతేః || భాగ్యతామరుగ్మ తేర్హ్యర్థిర్హాతాసాహ్మేతి తే స్రమః || 30 || దయా యాభగిమూర్తిర్ధర్తస్యాత్తాఽతిధిస్త్వయమ్ | అగ్నిభ్యోఽగతోమూర్తిస్సర్వసూతానిహతసః || 31 || త స్తాష్టితత్వాణామారాచామాన్తిం పరపరాభవమి | తపసాఽపనయం సాతపం దెకం కర్తువన్తి || 32 || వృణీమ హేత్యోపాధ్యాయం బ్రహ్మతం బ్రాహ్మణం గురుమ్ | యథాజ్ఞానశేష్యామస్య సత్త్వాం స్రవ తెజసా || 33 || సగర్త య స్రహ్యగ్రి త్త మయవిహ్మ శ్రీభీవాదనమ్ | భగ్నోభ్యోఽన్యత్ర సప్రహ్మన్యయో శ్రీత్యర్థకారణమ్ || శ్రీకుండీవాచ || అభ్యర్థితసురగతైః - పారోహిత్యేనువతపాః || సవిశ్వరూపస్తానాహ-స్రహసన్-శ్చైవయ గిరా || 34 || విశ్వరూపః || విగ్రి త్తం పర్త్యశీతై స్త్రీహ్మచర్య ఉపవ్యయమ్ | కథం న ఋవిగ్రి త్తో నామలోకే తై రభియాచితః || ద్రత్యాఖ్యాన్యత్ర తత్త్వస్య సప్రహ్మన్యయో శ్రీత్యర్థకారణమ్ || 35 || అకించనానాం హీదవంశిలోజ్ఞానం తే నేహ నిర్వర్తిత సాధునతి-గ్రయః | కథం విగర్త్యం సుకరోమ్యధీత్వరాః పారోధనం హ్యవ్యతియేన దుర్తే || అధాపినద్రతిబూగ్రియాంగురుభిః || పాద్రితం తుయత్ | భవతాం-పాద్రితం సర్వం పర్త్యే - పాద్రితై - శ్రీసాధయే || 36 || శ్రీకుండీవాచ || తెభ్యవం ప్రత్యేతువత్వరూపోమహతపాః || పారోహిత్యం వృతం చక్రే పరమేణ

చాభిధాయాధునాతపః ప్రత్యాఖ్యాన్యం దేవత్యామ్ || కథమితి || లోకే శ్రీర్మయ్యాభి-రభియాచితో-మద్విద్యకపిత్య సేవకః-కథం న-త-త్ప్రత్యాఖ్యాన్యతినామ-సప్రత్యాఖ్యాన్య త్వేవేత్యర్థః - మద్విద్యభ్యర్థవేనాభిప్రతేపివదయతి || తచ్చివ్యభి || తెహం-శివ్యశ్చిక్షణార్హః - శివ్యోఽపివత్యాన్యస్తాం-తత్రాహ్మన్-సప్రహ్మన్యయాభావవహ-శివ్యస్య-సాన్య, ఉచ్యతే - మద్విధో నాధ్యత్వసీపారః , అత్ర-నాగోయాచితః-నాధ త్వేన రతుక-త్వేనయాచితః - సప్రహ్మన్యర్థభి-లోకే శ్రీప్రయోగయోజ్యభి యత్ - సప్రహ్మన్యర్థం పరమోలాభ్యభ్యర్థః || 32 || ఋతమపారోహిత్యేన సలాభాత్ప్రవృద్ధ స్పిశ్యేత-అన్యధానిర్దనస్య కతోధర్తః - అతపవ - తెనలోకోపవృత్తీత్యత్రాహ || అకించనానామితి || అకించనానాం హీదవ-మానాం-శిలోజ్ఞానం , ఉజ్ఞానకణతానానంకణిచాద్యాన్దనంశిలం, ఎవదన్యతపవ త్రిసంపాద్యమేవ హీదనం - తెనైవ ఉక్తాన్యతరైశ్చైవ, నిర్వర్తితా నిష్పాదితా-సతీ-గ్రయా-పథ్య చహయజ్ఞాగిరూపాక్రియా - యై-స్తాభ్యరాభవన్తి-అతో - హేఅధీశ్వరాః-విగ్రి త్తం-పారోహిత్య-చుచం-కథముకగోమ-యేన పారోహిత్యేన-దుర్త తిర్హ్య-స్రవ్యతి-పారోహిత్యం-దుర్త తెనైవ హేతుః - అకించన స్యశిలోజ్ఞానమేవేతిభావః || 32 || ఋతధాపిపారోహిత్యస్యగ్రి త్త త్వేఽపి-సద్రతిబూగ్రియాంసప్రత్యావత్యై-యద్యస్తా-ద్గురుభిః పితృభిర్మయ్యాభిః - పాద్రితం కియదితావ రే-యదేతత్పాద్రితం-ఇతోఽధికవపికిమ్యామి-భావః-అతోభవతాం-సర్వం-పాద్రితం-ధర్తై ప్రతాదిభిః పాద్రితై-సాధయేపాద్రిత-పర్త్య-స్తం యథాసామ్యర్థం సాధయేభ్యర్థః || 30 || ఋ ఎవము కైర్తవైర్వృతః-పారోహిత్య-చుకగోవిశ్వరూపభత్యాహమునిః || తెభ్యభిః || ఇతి త్తం-తేనాదేవభ్యో-పతిత్యత్వప్ర

తిక్ష్ణాయనుహతపాఃవిశ్వరూపః దైవైర్వృత్తః పారోహిత్యం సావధానేనచిత్తైశ్చకృతవాక్ ॥ ౩౯ ॥ ధృవారో
హిత్యకరః మేవాహా ॥ సురద్విపామిత ॥ బ్రాతనస్యోడతినస్సంబద్ధిర్వాపిద్యయో గుప్తాంతరీతామపి సురద్విపాంశ్రి
యం - వైష్ణవ్యారాయణవర్తతి కయః - మన్తప్రద్యయా - ఆచిద్యతేభ్యత్యవ్య - విభుద్విశ్వరూపః మహాస్థాయీ
పాపిదాతీ ॥ ౪౦ ॥ ధృవైష్ణవ్యవిద్యయా ఆచిద్యదాదిత్యైతదవపితదయతి ॥ సహస్రాక్షిభ్యోగ్నియాయై
వైష్ణవ్యవిద్యయా గుప్తరక్షితః - అవపన - విభుస్సమగ్ధో - భూత్యా - అనురచమూరాక్షసనాం - జప్తుపతవాక్ - తాంవి
ద్యౌః , ముదారద్రీపులమతః - ద్విశ్వరూపః - మహాస్థాయీపాపిదాతీ ॥ విశ్వరూపాపదివైష్ణవ్యవిద్యాభిరక్షితశ్శక్యతూ
స్విహిత్యైయలబ్ధవానత్యర్థః ॥ ౪౦ ॥ ధృవైశ్చిత్తీభాగవతవన్ద్యవన్ద్యకాఖ్యాం - శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాం - వక్ష
సగుణైస్థప్రమాఽధ్యాయః * * * * *
వైష్ణవీవిద్యంబిభుత్వైపుతరతా, యయే ॥ సహస్రాక్షీ - యయా - వైష్ణవ్యవిద్యయా - గుప్త - వాహనైస్స
హితానీ - రిభుతాం - సైకాక్ - క్షీడ్య - విభిత్త్యైత్రైక్యాస్సంబద్ధిం - శ్రియం - బుధైరలనబధూవ ॥ ౪౧ ॥ ధృత, న్నారా
యణాత్త కంనారాయణరూపం - మన్తప్రదతయేరభేదాధ్యససాయేనవారాయణాత్త కమిత్యక్తం - యద్వాసారాయ
ణతత్తాప్రతిపాద్యోయ్యస్య అర్థోహిమన్తప్రసాత్తా - మమమవ్యం - హేధగవన్నాఖ్యాపితపదిత - యధాయేనవర్తతా
సై - అతతాయినోజ్జహంసూతాశత్రూక్ - మృత్యుర్ద - అజయన్తస్యై ॥ ౨ ॥ ధృవముక్తిమున్ద్యర్థోపదేష్టముపచక్ర
మైవృతభిః ॥ త్యాష్ట్యైవిశ్వరూపః - పురోహిత త్వేనదైవతః - అనుపుచ్చతైశ్చగ్రాయ - య - న్నారాయణాఖ్యం - వర్తనా

సమాధివా ॥ ౩౯ ॥ సురద్విపాంశ్రియం గుప్తాహితనస్యోడవిద్యయా ॥ ఆచిద్యదాన్త హైద్రాయైవైష్ణవ్యా
విద్యయావిభుః ॥ ౪౦ ॥ యయాగుప్తసహస్రాక్షీ - జగ్త - సురవమూర్తిభిః ॥ తాం పాపానమహాస్థాయీవి
శ్వరూపః ఉదారదీః ॥ ౪౦ ॥ * * * * *
రాజీవాచ ॥ యయాగుప్తసహస్రాక్షీస్సవాహనరీస్సైకాన్ ॥ క్షీడ్య - విభిత్త్యైత్రైక్యాబుధైజైగ్రియమ్ ॥ ౪౧ ॥
భగవం ప్రస్తమాచక్ష్యవర్తనారాయణాత్త కమ్ ॥ యధా - అతతాయినశ్శక్యతూన్యనగుప్తై - జయన్త ౪ ॥
శ్రీశుకచవాచ ॥ వృతేపురోహితస్త్యాష్ట్యైమహాస్థాయీనుపుచ్చతే ॥ నారాయణాఖ్యం - వర్తనాత్తదైవతమ్
నాశ్శృణు ॥ ౩ ॥ విశ్వరూపః ఉదాచాధోతాష్ఠీపాణిరాచమ్యనపవిత్రతదబ్ధ ॥ ౪ ॥ కృతస్యోజ్జగతన్యసోమన్త్రా
భ్యాంవాగ్యుతశ్శక్య ॥ ౪ ॥ నారాయణమయంవర్తనంసహ్యేభ్యయశ్శక్తే ॥ దైవభూతాత్త కర్తవ్యోనారా
యణమయఃపుమాన్ ॥ ౫ ॥ పాదయోర్జానురోహిరుదరైహృద్యధోరసే ॥ ముఖేశిరస్యనుకూర్వాన్యో

రాయణవర్తాఖ్యం మన్త్రం - ఆహాతపదిదేశ - తద్వర్త - కమనాఃసమాహితచిత్త - స్వం - శృణు - ఉపదితామీతిశేషః ॥ ౩ ॥ * * *
ఉపదేష్టమాణమ్ మన్త్రంసహ్యగ్గరూతశ్చావన్యనకధనపూర్వకం - విశ్వరూపాదిష్టక్రమేణమ్ మన్తముపదితమ్ ॥ ధాతేతి ॥
శుచిఃకృతస్సానాదికః ధాత్యైపాణిః - ప్రత్యక్షితపాదపాణిః - పుమాన్ - సదృశ - పవిత్రకర - ఉపద్య ॥ ఉపవిశ్యా, చమ్య,
వాగ్యుతశ్శృణుమితవాక్ - మన్త్రాభ్యాం నారాయణాష్టాక్షరవామదవద్వదతాక్షరాభ్యాం మన్త్రాభ్యాం - కృతఃస్యోజ్జగ
న్యసంకరన్యన్తమయతాద్యశః - మన్త్రాభ్యామితిష్టవదక్షరస్యోజ్జగతలక్షణం - తన్నానిసహ్యపితవ్యమాణత్వాత్ - దై
వభూతాత్త నాం - కర్తవ్యః - ఆదిదైవికాధిభోతకాధ్యాత్మికభ్యో, భయే - ఆగతేనతి - స్వయం, నారాయణాభ్యాన్త - చమరః,
నారాయణమయంనారాయణప్రతిపాదనప్రచరం, యద్వా, నారాయణాదువదేశక్రమేణాగతంనారాయణమయం ,
తతలతః, ఇత్యధికారే , మయత్యే , తిమయత్వవర్త - కవచ, వర్త - వదతత్తావర్తత్యక్తం, సంసహ్యేత్వభీద్యు త్ -
జపేతిత్యర్థః ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ధృవకృతస్యోజ్జగతన్యన్తభ్యుక్తావజ్జన్యన్తకరన్యసావాహా ॥ పాదయోరితి ॥ యద్వ్యత్యత్రీముషి
చ్చ్యోదైవతవిజ్ఞానోక్తానితధాన్యన్యవర్తతోనారాయణమ్ మన్త్రావదష్టాక్షరంబద్ధిన్యైవతామ్యుతశ్శక్తినిసంప్రదా
యః - ఓమత్యాదిర్యోజయంనారాయణాష్టాక్షరమ్ మన్త్రం - ప్రసోం , కారాదీన్యష్టాక్షరాణి, క్రమేణ - పాదద్యయణాన ద్య
యోరుద్యయోదరహృదయోర్ముఖిరస్సు - అష్టనుస్థానెమ - సబిస్తుకాని - జనపంపుతరాని - సమా - న్దాని - విన్యసేతి - అ
ధాపివాయద్వా, విభృయం - న్యసేత్ - శరః - ప్రభృతివాదా - దైవస్వస్థసుస్థానెమ - క్రమేణం - కారాదీన్యష్టాక్షరైరేదిత్యర్థః -
యద్వా - అధావపేతేనపాతసమదాయఃపునరర్థకః - ప్రధమంయకారాదీన్యష్టావక్షరాణిపాదాదిభిః - పర్య - దైవస్థానెమ

సంహారక్రమణివస్యస్య - ప్రసన్నగోచరభృతిమపాదా దైవ్యంకారాదీస్సృష్టిక్రమణివస్యనైదిత్యర్థః || ఎవమన్తన్యాసం
విధాయతతఃకరన్యాసంద్వందశాక్షరపద్యయాకుర్యాత్ || ద్వాదశాక్షరన్యసతుర్గుణైశ్చ క్తతాస్తాత్తాక్షరవతస్వి
రూపానుక్తిః || ౧౭ || శ్లోకధుకుర్యత్యుచరన్యాసమిత్యతాప్రమా || ప్రణవాదితి || ప్రణవాదియకారాన్తావిద్వాదశాక్షరరాణి-
హస్తయోరజ్జుభుతర్జన్యాదిమచతుర్దువతుర్దు - అజ్జుయోర్ద్వయోర్ద్వయోఃపర్వణోశ్చ, స్వసేవిత్యర్థః-తదిత్యం-ఓం
ఓంసమఃతర్జన్యాదశ్చ, శాజ్జుప్రచరమపర్వణిఓంసంసమఃతదజ్జుప్తాన్యపర్వణి-ఓంమోంసమఃతదజ్జుప్తేన-తత్తి ద్దనీషధ్య
మపర్వణిమస్తాత్త్రకరమాద్యం-తయోపర్వణోస్తుప్రణవసమః-పదే-ఎవముత్తరతాప్రేక్ష్యవ్యం, ఓంభంసమఃతద్యమజ్జు
శో-ఓంగంసమః-అనామికాజ్జుశో-ఓంవంసమఃకనిష్ఠికాజ్జుశో-ఓం తెంసమఃహమాజ్జుప్తాద్యపర్వణితత్తర్జన్యా, ఓంవాం
తదన్యపర్వణి-ఓంసుంసమఃతత్తర్జన్యాంతదజ్జుప్తేన-ఓం దెంసమఃతన్యధ్యమాయం-ఓంవాంసమఃతదనామికాయం-
ఓంయంసమఃతత్యునిష్ఠికాయామితి || ౧౮ || శ్లోఅధవిష్టువడక్షరన్యాసమాహ||స్వసేవిత్య||ప్రత్యేకంవర్తన్యాసకర్తవ్యైవ
మస్త్రీన్యాసావమత్యక్తప్రాప్తయమితిపృథక్తదనక్రంశకారణకారయోర్విశ్లేషణపదక్షరరాణి-ప్రణవాదీనకారాన్తాని
తానిశ్వాప్యజ్జుధూన్యామధ్యశిఖాసైత్రస్వసంధిసానైమవటున్విన్యస్యేత్ || ౧౯ || శ్లోతతోఽవశిష్టంమకారంసమీకర్తంసఙ్గం
తం, ఓంసమఃఫడితిక్త్యా-సర్వదిక్షుపాగ్గాద్యక్షమదిక్షు-ఉద్ధౌధరయోశ్చవినిర్దిశేత్ తర్జన్యజ్జుప్తయోశ్చాదికయోదిక్షు
స్వసేవిత్యర్థః, ఎవంవిధేన్యాసేత్ తేనతి-మిథోమస్త్రీజాపకః-మస్త్రీమూర్తిర్నాస్యత్రయోగ్యదేహాభవతిత్యర్థః-
యద్వామస్త్రాస్త్రీయమూర్తిర్నచేత్-ఉక్తమస్త్రీత్రయభావితాన్యాద్యతమూర్తిర్నవేదితాద్యః || ౧౦ || శ్లోఎవంకృత
స్వాన్తకరన్యాసఃపరమాత్మానంధ్యాయనమస్త్రీమావర్తయేదిత్యాహ||ఇత్యాత్మానమితి||పరమాత్మానంధ్యాయేత్-కర్పం-

కారాదీనివస్యసేత్ || ౨౦ || ఓంసమోనారాయణాయేతిపిపర్వయమధామివా | కరన్యాసంతతఃకుర్యా
ద్వాదశాక్షరవిద్యయా || ౨౧ || ప్రణవాదియకారాన్తమజ్జుశ్చజ్జువర్తసున్యసద్ధృవదయంకారంవికారమ
నుమూర్తసి || ౨౨ || వకారంయథునిహృద్ ద్యౌణకారంశిఖయాఃస్వసేత్ | వకారంసైత్రయ్యోశ్చాన్యకారం
సస్వసంధిమ || ౨౩ || మకారమస్త్రముదిత్యయస్త్రీమూర్తిర్నచేద్ధృవః | సమీకర్తంసఙ్గం వ్యంతుసర్వదిక్షువినిర్ది
శేత్ || ౨౪ || ఇత్యాత్మానంపరంధ్యాయేద్ద్యౌయంవటున్క్షీర్యతమ్ | విద్యాతేజస్తప్రమా ర్మిమమస్త్రీ
ముదాహరేత్ || ౨౫ || ఓం||హరిర్విదధ్యాన్తమసర్వరక్షంసస్యస్తాక్షీర్పద్యఃపతగేన్ద్రీప్యతై | దరారిచర్త
సిగదేహచాపమాశాన్తధానోఽష్టగుణోఽష్టభావః || ౨౬ || జతేమమంరక్షతుమత్స్యమూర్తిర్యాదోగదే

భూతం-ద్యౌయంధ్యాతుంయోగ్యం-యాదృశవిగ్రహవిశిష్టస్యధ్యానసమఃప్రసన్నంభవత్యాదృశమిత్యర్థః-వటున్క్షీకజ్జా
నతత్త్రిభుతైశ్చర్యపీర్వతేజఆత్మికాభిః - శక్తిభిరృధక్సీద్వకారభూతాభిఃకార్యోపయోగినిభిర్యుతం-యావత్స్వసంత్రం
యమక్రం-ఎవంపిథంపరమాత్మానం-ధ్యాత్వా-ఇమంవత్స్యమాణం-నారాయణవర్త్యాన్యం - మస్త్రీముదాహరేత్ పరేత్-మ
స్త్రీంవిశిష్యే||విద్యాతేజస్తప్రమా ర్మిమి||విద్యాజ్ఞానం-తేజఃప్రభావః-తపస్సత్తర-విద్యాదీనాం-మూర్తిరాశ్రయః-
విద్యాదయో-మూర్తిర్నిరీం-యస్యేతివా ౨౭ || సర్వజ్ఞానానాంతేజసాంతపసాంచైతన్యస్త్రీయత్రత్యాత్మసర్వజ్ఞానాది
సంతతిరూపోఽయమస్త్రీశ్చిత్యర్థః || ౨౮ || శ్లోవర్తమాహ||ఓమితి||ప్రసవత్యంసంకృత, మితిన్యాసేనమస్త్రీదాహంకా
రః-ప్రధమంశిరశాగతగజేన్ద్రరక్షణాయావతిర్థంహర్షవతారగూపంనారాయణంగజేన్ద్రవీక్షిపదసర్వరక్షణాయాప్రా
ర్థయతే||హరితి||హరత్యాశ్రితానామూర్తిమితిహరిః-మను-సర్వతో-రక్షం-విదధ్యాత్మకుర్యాత్ - మస్త్రీఎవస్వజాఙ్కపు
రుషగతంప్రాప్తయత్యుత్సంస్పన్నాన్త్రీప్యప్రాప్తయతేకర్పంభూతః-పతగస్త్రీగరుత్మతః - పృథ్వీ-స్వస్థై-అజ్ఞీ
పద్మఅజ్ఞీర్పద్మఇవఅజ్ఞీర్పద్మై, యేనసః-దరిః-శంఖః-అగస్త్యక్రం-చర్మఖేః - అనిశిఖః-దరాదీ-స్తధానః||భృత-అష్టా
దాహసోయస్యఅష్టభావః - అష్టగుణాలిడిమాదయోన్య - నిత్యావిర్భూతనిరుపాధికావహతపాస్త్యాద్యర్థుగు
ణకోవా || ౨౯ || శ్లోఎవంసామాన్యతోరక్షేవిధానంప్రాప్త్యాన్యజలస్థలాదిప్రదేశభేదసర్వణోఽయం క్రమత్సాగ్నిదిమూ
ధరంశీనన్నారాయణంప్రాప్తయతే || జతేషితి||యాదసాంగణావివహరణస్యాశః - స్తన్తా-జ్జలచరదుష్కృత్త్యగిభిః
మత్స్యమూర్తిర్గవన్-జతే-మాంరక్షతు-స్థలమనిర్జలప్రదేశేషు మాయావటుమాసనః-స్వసంకల్పినా తవటుమామ
నరూపః-స్థలజదుష్కృతాం-శాస్తా-మా-మవ్యాత్-రక్షతు-శేలస్తరితే-అప్రిక్షతః - త్రయోమిత్రమాఃపాదవిన్యాసః||అంక
త్రీయసంగ్రాహకాయస్య - అతఏవ-విశ్వరూపఃకృత్సమిశ్రిత్యా ప్రమాదః-భసంబరిష్టుదుష్కృతాంశాస్తా - అవయవ

చుట్టి || ౧౩ || ఊటలనీలరంగులం - ఆబిముబుయుద్ధోపక్రమస్థ-ఆది-ర్యేషాం-తెనుచు గైవసుంకటస్తానెను-ప్రభుస్సమరో, 2
 సురసేవారానుకానామర్చిస్తునింహః, న్యభటప్రతిభటినననశీలః-పాయాత్తరక్షతుస్సనింహంవిశిష్ట - రున్యచ్చసింహ
 యు-చుహ-వ్రతుప్రహసంవిముఖుడనృతః-దిశో-విశేషః-ప్రతిదశ్యహ-గర్వాన్య-స్యతకనప్రసంసుః || ౧౪ || ఊటసోద్రసి
 గ్లోచరాహమూర్తి-ద్వాగ్ - అభిముఖాగతదుమ్మిన్దిరక్యాకన్యహస్తా-మా-చున్యచిరతు-కధంధాతః-యజ్ఞకల్పయ
 జ్ఞైఃకల్ప్యతభిభదధాయజ్ఞావయవత్సవోపాన్యః - స్వదంష్ట్రయి-కరణేన-ఉత్తరభగఃఉత్పితాఉద్భృతా-ధరాధూమి
 యై - అదిహామేషుపర్యతశిభిషు-గామోజానదగ్ధుః - అదిహాబస్మదుమ్మిత్వాంహస్తారక్ష్యత్సమజ్ఞః-పిన్దవా
 సేవరచకగమనదశాయాం-సలత్త-ణో-భరతాగ్రహోదాశరధీ-రానుః-జా-నరసరావణాదీవాంహస్తాలవ్యాత్ || ౧౫ ||
 ఉగ్రదత్తాదభిసారాదెరభిలా-త్సృమాదా-వాహరాయణః - అభిసారాదినరసమనామనావాయూర్విప్రతః-పాతు-హం
 సాద్రావ - స్మరఃగర్వప్రతిభటః-మూర్తిప్రతః-పాతు-దత్తదత్తా-తయః-యోగినిగోధినిగననతుః - అయోగాద్యోగవి
 నోధిసగ్ధాత్-పాతు-అణె-పాగ్గదాన-స్తరారవ్యుద్యోతకం-యోగనాభయోగశ్వరో-గణానా-సద్గణానాం - ఈ
 శఃకపిః-జ్ఞానదధానెనకర్తృబద్ధనిరాసకః-కర్తృబద్ధానితకర్తృబద్ధా - త్పాయాత్-అవ్యాత్-గణని స్థితిగణాః-ప్రవృత్తి
 మహదావిత్త్వాంవియాంధాత్సృమివెనసెనగణయితార-స్త్రేసాంభ్యా-స్త్రేమాం-ఈశ-భితిహర్షః || ౧౬ || ఊకామదే
 వాతేమదనాత్-సనతు-మారో-ఎస్పృష్టకామః - అవతు-పధి-దెవహేళనాత్-దెవానాం-హేళనంపరిహస-స్తప్తాత్-హ

భ్యోగయదన్యపాశాత్ || స్త్రేమమానావటువామనో-ఎవ్యాత్రివిక్రమజ్ఞైః వరువిశ్వరూపః || ౧౩ || దు
 గైవస్విపాగ్జిముఖాదిమప్రభుఃపాయస్త్రునింహా-ఎసురయూధపాదిః | విముచ్చతో-యస్సమహాట్టహాసం
 దిశోవిశేషమృతతంశ్చగర్వాః || ౧౪ || రక్షత్యసామా-ఎప్యసియజ్జకల్పస్య-దంష్ట్రయోస్త్రి-వదరోవరా
 హః | రామో-దిహా-మేషుధర్షపిన్దవాసేనలత్త-ణో-ఎవ్యాద్భరతాగ్రహో-మామ్ || ౧౫ || మాముగ్రదత్తా-దభిలా
 త్సృమాదానూరాయణఃపాతునరశ్చహాసాత్ | దత్తప్రయోగాదధయోగనాభఃపాయాదజ్ఞైశఃకపిః
 కర్తృబద్ధాత్ || ౧౬ || సనతు-మారో-ఎవతుకామదేవాద్దయః శీగ్ధీమాంపధిదేవహేళనాత్ | దేవవివర్యః
 పురుషార్చనాస్తరాతూ-త్తా-హరిత్వా-నిరయాదశేమాత్ || ౧౭ || పస్యస్తరిభగవాన్నాత్వపధ్యాన్యం
 దాన్యయాన్యసభోనిర్భిత్తాత్తా-యజ్ఞశ్రులోకాదుతజ్ఞతత్యతానాభ్యలోకాతో-గ్రధవశాదహీన్యః ||
 ద్వైపాయనోభగవాన్ప్రభోధాద్భద్రపాపజ్ఞగణాత్సృమాదాత్ | కలిఃకలఃకలఃకాలమలాత్సృమాతు
 ధన్వాననాయకృతావతారః || ౧౮ || మాంకేశవోగదయాప్రేతరవ్యాగ్గోవింద-అన్లజనమా-త్తవేణః |

గుష్ఠిః హయశిరాః-వెదాపహరణాదినావత్తు ఖాదిదేవహేళనంకుర్యతాంమధుకైటభాదీనాంహస్తామా - మవతు-పు
 రువన్యభగవతో-ఎర్చనమారాధనం-తస్మా-స్తరాద్విశ్వేదా-దైవద్వివర్యఃనారదః - ఆపిచ్చిన్నభగవదారాధనవరః-పా
 తు-అణేమా-నిర్మయనస్తరకా-తూ-ద్వో-హంః-అశితా-ర్తిహ-అభస్తాన్త-గామనూధారకః || ౧౪ || ఊటపధ్యాత్-
 నిశ్వంతరిభిషక్యైర్హః-పాతువ్యం-దాన్యప్రేతో-స్థాదే-ముషభః - నిర్జిహ-ఆత్మావనః - యెన-జితా-స్తర్వా-ప్యాన్విగియః-శి
 తో-స్థాదివ్యనాశు-స్త్రేహీన్యః-పాతులోకా-జ్ఞనాపవాదాత్-యజ్ఞఃవిప్లవః “ యజ్ఞోవైవిప్లవః , రితిశుశేః-చర్యజ్ఞా-స్త
 రాత్తా-పాతు-ఉతలపిచ - తత్యతానాత్-ఎతెనసెనకృతో-ఎ-స్తక్షదఘాత-స్తప్తాభ్యలోబలభుద-దు-ర్జనకృతో-ఽఘా
 తహ-పాతునఃకృతానాదిహిహారెతుకృతాన్తాన్యలోగ్ - పులభతో-మృత్యుహసనఃపాత్విధః - కోగ్రనశాత్సర్వాణాం-గ
 ణాత్-అహీ-స్రగ్ శిశవః-పాతు || ౧౫ || ఊటఅపరోధాదజ్ఞానా-ధ్మగవాన్దైవపాయనో-జ్ఞానదః - పాతు-అతనరద
 త్రసనతు-మార-దేవర్షి-బలాహీ-స్త్రగైవపాయనా-అంశావతారాః - జామదగ్ధ్యుక్పిలధన్య-స్తరిముషభాస్వాస్వెశావ
 తారాః - ఇతరేభూర్దాః - జీవశిశేష-అపిర్యాన-ఆవతరః-కైశ్చిన్ద్రజైస్సాహదావిర్భావో-ఎంశః-ప్రమాదాన్వోహజనకా-
 త్పాపజ్ఞానాం-గణాద్భుద్భ-జగన్వోహపాపజ్ఞగణాః-కాలమలఘాతా-త-లై-కల్యోక-కాలమలకలిహ-ప్రపాతు-కల్యోం
 విశేష్ఠ-ధర్మననాయధర్మ-రక్షణ-యజ్ఞః-యజ్ఞః-కృతః-అశతారో-యెన || ౧౬ || ఊటఅపాత్రరాదికాలెషాకేవ
 దిమూర్తిభ్యోరయోంప్రార్థయతే || మామితి || కేశవః-గదయాయుక్తః-పాత్ర-ర్వా-మవ్యాత్-ఆత్మధృతః-వేణ, యైసః
 గోవిన్దః-అన్లజనం-జ్ఞనకాలమభివ్యాప్య-సంజ్ఞనఉదయన-స్తరకాలః-ఉదాతాఉద్భృతా-శ-క్తిరాయధవిశేషో - యన

సచారాయణః-పాగ్గిష్టాపూర్వాష్టాఅనీ వ్రక్తికరాజ-స్స-పాశ్చాయస్సః-విష్ణుః, ద్భద్రంసినే-పాతుః ॥ ౧౦ ॥ శ్లోః
 గృంధనుర్భగ్యస-మధుసనుధుసూదనః-స్వతేజసా, దీప్యమానః, అపరాష్టాత్రీణి-ధామానీతేజాంసి-అభివృత్తిభావాని-
 యస్య,, గానుగ్రింబాగ్గిష్టాచైవత్రీణితేజాంసినస్సుతే,, దీప్యత్రత్రీణితేజాంస్యత్రవివక్షితాని-యద్యా-యోగిహృద
 యశీరాధిరాపాణిత్రీణి- ధామానిస్తావాని- యస్య-సమాధనః- సాయంతరాతే-మా-చువతు, దోషే-ప్రదోషే-హృషీక
 శః-అధరాత్రవర్జస్త్రకాలనీధవ- ఎకః-పద్మనాభఃఅవతుః ॥ ౧౧ ॥ శ్లోఅపరరాత్రే-శీవశ్చవిహ్ని-ఈర్ష్యతీ, త
 స్యాఈశః, శ్రీధరః-పాతు-ప్రత్యూషే, అనీధరఃభక్తధోజనార్జనః-పాతు-అనుసంధ్యంప్రవతినంధ్యం-దామోదరః-పా
 తు-ప్రభాతే, భగవా, నా-లశరీరకో-విశ్వవియద్రాపాతు-అతకవదిద్యాదశమూ-క్రీనామశ్చ-వామనఃవివికమయో,
 ధ్రువానటువానునో-ఎవ్యాత్రే-త్రివిక్రమశేవ-త్త్వి- తరక్షకత్వేనపాగ్గిధితత్వా-త్రయోరత్రాసు-క్రీ- నారాయణమూర్తే
 రు-త్వత్వే-వ్యాయుభవితేజవిజ్ఞప్త్యా-త్రరక్షితత్వంపాగ్గిధిత ఇవినపానరు-క్ర్యం- క్రమస్త్యవివక్షితః- పాతఃప్ర
 త్యాకప్రభాతకబ్ధాభూతభవిష్యద్వ-క్రమానదినావయవపాగ్గిధితకాలపరాః ॥ ౧౨ ॥ శ్లోఅపరభగవతో-ఎస్తా-గ్గిరిష్టసి
 రాసకత్వేనపాగ్గిధయతౌభక్తమిత్యాదిసా||యగూర్తాశనివ- త్త్వి- త్త్వి, నేమి- ర్యస్య-త-చ్యక్తం- భగవతాప్రయక్తం
 స-దశితాం-సైన్యం- దందగ్ధి-తిశయనవహతి- అరిస్తైన్యదాహకత్వంతస్యస్వభావవతినతత్వా-గ్గిధియతిప్రదవపు
 రుమసిర్దేశః-దహనైర్బహు-దై-వాయుసఖోహుతాశో-గ్ధి-కక్షంశుమ-త్యుణంయథేతి ॥ ౧౩ ॥ శ్లోఅశనివత్స్వగ్ధి

నారాయణః-పాగ్గిష్టాచై-త్తశీర్క్రీ-ద్భందినవిష్ణురగిన్ద్ర-పాణిః ॥ ౧౦ ॥ డెహ-పరాష్టామధుసూ||గధ
 న్వాసాయంత్రీధామా-చతుమాధవోమామ్|దో-షేహృషీకేశతాధరా-త్రేశీధవకో-చతుపదనాభః ॥
 శ్రీవత్సధామా-పరరాత్రతశశివప్రత్యూ-వతకో-సిధగోజనార్జనః ॥ దామోదరో-వ్యాదమసంధ్యం-ప్ర
 భాతేవిశ్వేత్వగోభగవానా-లమా-ర్దైః ॥ ౧౧ ॥ చక్రంయుగనాశనిశ్చ-నేమిభూమత్సమూర్ధ్వగవత్ప్రాయ
 క్తమ్ ॥ దగ్ధి-దగ్ధ-గ్ధిగైస్తైన్యమాశుకక్షంయధాపాయుసఖోహుతాశః ॥ ౧౨ ॥ గదేశనిస్సర్వనవిష్ణులిక్లేసి
 పిష్టినిపిష్టిగ్ధిశతప్రియా-సే||హూ-గ్ధివై-నాయకయమరత్యో-భూతగ్రహంశ్చ-గ్ధయచార్ణయోగీ ॥ ౧౩ ॥
 త్వంయాతుధానప్రవధ-ప్రతేమాత్మవితావమి-గ్రహాశారద్యష్టే ॥ దరేన్ద్ర-గ్ధిదా-వమకృష్ణ-పూరితోభి
 వ-స్వరా-రేన్ద్ర-ప్రయానికవయన్ ॥ ౧౪ ॥ త్వంలిక్ష్-ధారానివరానిస్తైన్య-మితప్రయక్తో-మమభినిభిని ॥ చ
 తూంసి-స్వరీ-తవన్ద్ర-గ్ధి-భాదయన్వి-మామశానాంహర-పాపవత్సమామ్ ॥ ౧౫ ॥ యవో-గ్ధ-యన్-గ్రహ
 భ్యో-చభూతే-తుభ్యో-నృభ్యువచ ॥ సరీన్య-పెభ్యో-దంష్ట్ర-భ్యో-భూతేభ్యో-చభూభ్యువచ ॥ ౧౬ ॥ సర్వా
 ఙ్గై-రా-భగవన్నా-చరూ-పా-ప్ర-క్రీ-రూత్ ॥ ప్రయా-స్తసంక్షయంసద్యో-యే-న్యై-శ్చై-ప్రతిపకాః||౧౭||గ

యేషాం, తె-విష్ణులిక్ష్ఠాః - యస్యా, తస్యాస్యం-బోధనం-సాగదే-త్వ- మజితస్యభగవతః-స్రియా-సే-అహం-చతస్యదా
 సః - అతకూర్తా-త్తా-కీ-కా-పిష్టినిపిష్టి-అభి-క్షేద్వి-స్వ-నమతిశ్రుతివ్యోతనాయ-వీ-పానాయాంవా - పునః - పునఃనితరాం
 ప్రేపయేత్వ-దేశ, త-పాలినీశ-తూగీ-పున-పునశ్చ-గ్ధయః ॥ ౧౮ ॥ శ్లోపాదరేన్ద్ర-గ్రీ-క్షే-క్షే-పాభ్య-జన్య-త్వం-శ్చ-స్తై
 నభగవతా-పూరితః - భీమభయంకర-స-స్వో-ధ్వని-ర్యస్య - తాదృశఃఅ-రె-హృదయానిక-మ్యయోయా-తు-ధానానయాతు
 ధానాదయా-గ్రహవిశేషః-యే-న్యై-చ-శారదగ్ధవాః, తా, స్త్వి-ద్రా-చ-య-లాయ-తా-నీ-శురు ॥ ౧౯ ॥ శ్లోతీష్ణ-ధారాయ
 స్య, సానిగ్ధ-ధార-హాలినసరభక్త-శిశ- త్వ-య-శనభగవతా, ప్రయక్తః-చ-మా, రి-స్వం, భినిభి-శత-చ-న్యా-చ-న్యా-గ్ధి
 కారామణ్యలా, యస్మిన్, హే-త-వన్ద్ర-గ్ధ-చ-శ్చ-భి-అభువ-తా-న్య-పాం- చ-తూంషి-భాదయ, పా-చ-వత్సమామ్-గ్ర-ధృష్టి
 నాం-చ-తూంషి-హర- ॥ ౨౦ ॥ శ్లోగ్రహ-భ్యో, యద్యద్య-యం-నో-ఎస్తా-క-మధూత్, తాని-సర్వా-భి-యా-భ-గవతో-నా
 మా-స్య-న-నా-మ-రూ-పా-భ్య, స్తా-గి-తే, తే-మాం-కీ-ర-నాత్ -యద్యా, కీ-ర-నం-స్వ-ర-సా-భ్య-అ-క్షణం, భగవతో, నా-మ-క్ష-రీ-ర
 నాత్, రూ-పా-శాం-చి-వ్య-మా-క్రీ-నా-మ-స్తా-గి-శాం-చ-స్వ-ర-శాత్, స-క్ష-యం-నా-శం, స-ద్య-వ-యా-స్త-పా-ప్ర-వ-స్త-త-త-క,
 త-కో-భూ-మ-క-త్యా-ద-యః, న-ర-శ్చ-రీ-ద-యః-చ-రి-స్య-పా-స్వ-ర-వ-గ్ధ-భా-వా-ద-స్త్రి-ణ-స-ర్వా-ద-యః, అ-హ-ని-పా-వ-స్వ-భా-వా-ని-భూ
 తాని, త-ధా, యే-న్యై, శ్చ-య-గ-భ-స్య, ప్ర-తి-ప-కా-వి-భూ-త-కా, పై-ఎ-పి, స-క్ష-యం, య-స్త ॥ ౨౧ ॥ ౨౨ ॥ శ్లోస్తా-గి-
 బృహ-ద-ధ-త-ర-సా-మా-దీ-ని-తై-ః-స్త-భ్య-తే-స్తా-గి-వ-య-వ-శ్చ-స్వ-స్తూ-య-త-భ-త-ధా - భ-శో-మ-యః-భ-వ-చ-ర-ః-ప్ర-ధ-స్య-మ
 గ్ధో, భ-గ-వాన్, గ-రు-డః-స్తో-భ-స్తో-త-వ-స్య-మ-య-భి-పా-రె, స్తో-భ-ని-గి-భ-ర-కా-క్ష-ర-కా-ణి, త-ద్-వ-క్త-ని-యా-ని-స్తో-త-గి-భ-నా-ర

నీబ్రహ్మచారిణీత్యై ధారణాతావత్సాంసితిత్వమిరద్రవయవకత్వప్రాప్తియై తానసంధేయభక్తిర్మః - అశేషకృ
 యైస్యఃఅశేషాపహ్నోఃకృతుఃస్వనాపహ్నోఃకృతుఃకృతుః ॥ ౨౯ ॥ ఋషిఃకైర్మానునిరూపాణిచ,యానాని
 వాహనానిచ,అయధాఃచతధా,పార్వద్రవమరా,పూషణానీచ,మమ,బుధ్యాపి-న్నాస్త్రమ్ ॥౩౦॥ ఋషిపంగవన్నామ
 రూపాస్త్రపూషణపార్వదాదీష్టప్రాప్తకత్వేనాన్వష్టనర్తకత్వేనచసంపాద్యతన్నయరూపాదీషత్తద్విధూత్యాదీష
 చ్చతద్విషయకప్రాప్తనాయాన్సత్త్వత్వంప్రతిజానీతేయధాహితీతి ॥ యధాచ,యత్పదనతీచిదచితాత్మకం, జగతి-
 ష స్తుతీ,భగవానశబదగవదాత్మకమేవ - అత్రయపిప్రపత్తిః,, యస్యపృథివీశరయస్యత్యాశరీరతపనప్రవిశ్యేనచ
 త్యుచ్ఛాభవ,, విత్తత్రతేలిథావః-తధా - అననసత్త్వసత్త్వరూపేనఅబాధితేనవృష్టానైవ-తద్విషయకప్రాప్తనయా-హ
 ౨స్తాకం-ఉపద్రవాఅపదః - నాశం - యాస్త - తస్యతదాత్మకత్వవత్తద్విషయకప్రాప్తనాపనముధ్యాభవిమువర్త తిలిభా
 వః ॥౩౧॥ ఋషియధావ-భగవా-నైకాత్మగ్రహవేనకత్వత్వచిదచితాత్మకజగదకాస్తరాత్మత్వకత్వప్రపాదన-వికల్పరూ
 పఃప్రాకృతద్రవమమస్యాదినామరూపాచికభవరహితః - స్వమాయయాన్యసంకల్పరూపజ్ఞానైవ-స్వయమాత్మనైవ-స్వ
 ఛయా-నయజీవతల-ర్తజేత్యర్థః - పూషణాదీన-భతైభిభర్తి-అత్రవిత్తానీవవ్యవిగహః,అభ్యాసరామకస్థాదీనినామాన-
 యధా-పూషణాదీనిసత్త్వస్యవభిభర్తి - తధా - స్వవిషయావపిప్రాప్తనాంసత్త్వత్వ-తేనైవసత్త్వమానైవ-సత్త్వ
 మానైవ - మియతైవమియతేఅనైవమానందృష్టానైవ-నైవసత్త్వస్వరూపేణఅస్త్రపార్వదాదీస్వరూపేణ-సత్త్వదాన
 మకాలేష-సత్త్వత్రసత్త్వవదేశమ-నదానసత్త్వస్థానుచ-పాతు ॥౩౨॥౩౩ ॥ ఋషిపంపాప్తనాయాన్సత్త్వతాంప్రతిజ్ఞా

రుహి ॥ భగవాన్స్తోత్రస్తోత్రచ్చస్తోమయఃప్రభుః । రక్షత్యశేషకృతైభ్యోవిష్యక్తేనస్వనాపహ్నిః ॥౨౯॥ స
 ర్వాపహ్నోహిరేర్మానునిరూపయానాయధానినః । బుద్ధిర్నిరుమనఃప్రాణాన్నాస్త్రవార్తదహూషణాః ॥
 యధాహిభగవానేవమస్తుత్యవచస్యయతీనత్యేనానేనస్వరైయాస్తరాశముపద్రవాః ॥౩౦॥ యతైకా
 త్యానధావానాంవికల్పరహితస్వయమపిపూషణాయభలిక్తాభ్యాధతైతేక్షిస్వమాయయా ॥౩౧॥ తేనై
 వసత్త్వమానైవసత్త్వజ్ఞోభగవాన్సర్వః । పార్వసత్త్వస్వరూపేణదానసత్త్వత్రసత్త్వగః ॥ ౩౩ ॥ విదితుదీతుార్థవ
 మధస్యమనాదస్త్రపూర్వగవాన్సర్వసింహః । ప్రహాపయన్లోకభయంస్వనైవస్వతేజసాగ్రస్తమస్తతే
 జాః ॥౩౪॥ శివీశ్వరూపఃఉపాచలమమన్వదమాభ్యాతంవర్తనారాయణాత్మకమవిశేషకృత్యజ్ఞానాయేనదం
 శితో-మరయూధపాన్ ॥౩౫॥ ఎతద్ధారయమాణ స్తుయంయంపశ్యేతపత్నూహ । పదవాసంస్పృశ్యేత్సత్త్వసా
 ధ్యసాత్మవిముచ్యతే ॥౩౬॥ నకుతశ్చిచ్ఛయతస్యపిద్యాంధారయతోభవత్ । రాజదమ్యగ్రహదిభ్యోవ్యాధ్యా
 దిభ్యశ్చకర్తృచిత్ ॥౩౭॥ ఇమాంపిద్యాంపురాకశ్చితై-శికో-ధారయన్విజయోగధారణయాస్వాత్మ
 జహకానమరుద్రస్వని ॥౩౮॥ తస్యోపవిమానేనగన్ధర్వపతిరేకదా । యయాచిత్రదస్త్రీభిర్వ్యతోయతద్విజ

యపునస్సంపహ్నకానన్యాయనశ్రీస్సంహం తాితారంపాప్తనయతే ॥ పిపిత్వతి ॥ విదితుఅగ్నేయాదిమధుని-వస్త్రాగ్నిది
 మ-ఉర్ధ్వయా-మధశ్చదిశిశరీరస్మా, నర్చపాశ్చ - భగవా - న్నాన్వసింహఃపాత్విత్యమవ్యక్తి-తంవిశిన్వతి ॥ స్వనైవమహాట్ట
 హానపద్యనినా-లోకస్యస్వభాతలోకస్య-భయం - ప్రహాపయన్అపమదన్-స్వతేజసాగ్రస్తాదిలచ్చాదితాని-నమస్తాని-తే
 జాంసిన్సూర్యాదితేజాంసి-యెనసః,నలత్రసూర్యోభాతినచన్ద్రితారక,,మిత్తత్రత్యగ్లో-ననాగ్నిప్రతేతి ॥ ౩౪ ॥ ఋషివ
 మిన్ద్రాయేదంనారాయణవర్తోపవిత్య - ఎత్తన్తప్రప్రభావనకత్మాగ్నివిశేషశిశివదస్సన్యమపితస్సగ్రహమాహవిశ్వ
 రూపత్రత్యావంమమనస్తి ॥ సేమమన-ఇదం-నారాయణాత్మకం-వర్త - తుభ్య-మాభ్యాతం-యెననారాయణవర్తతా-
 చంశితకచచితక,సుఖైవ-నలసురయూధపా-న్విశేషగ్నివిశేష్యతే ॥౩౫॥ ఋషిచర్వ-ధారయమాగ్నిఅనన్తగ్రత్య
 మాన్-యంయంభీతం-పత్నూహ-పశ్యేతి-పదవా-సంస్పృశ్యేత్,సభీత-స్సాన్వసాద్భయా-ద్విముచ్యతే ॥౩౬॥ ఋషిద్యాం
 నారాయణవర్తరూపమస్తగ్నిద్యాం-ధారయతేపునః-కుతశ్చిదపిక్లిచ్చిదపి - రాజాదిభ్యో-వ్యాధ్యాదిభ్యశ్చ-భయం-
 నపిత్యతే ॥౩౭॥ ఋషిచర్వ్యాప్రభావమాచకం-చిదిహిహిసమాహ-ఇమామితిగ్రూర్వస్త్రిన్కాలకశ్చి-తా-శికో-కాశి
 కగోత్రో-ద్విజయి-ఇమాంపిద్యా,మధారయత్-నవ-యోగధారణయా,, స్వపార్వి నావీద్యగద,, మిత్యాదినాద్వితియ
 స-నో-తయా-స్వశరీరి,మరుద్రస్వనిమరుద్రకదేశేజహతత్యాజ ॥౩౮॥ ఋషిత్యత్వత్వదేహస్య-ఉపవిష్టా-చ్చిత్రధా
 జ్ఞానికశ్చి - న్నర్దర్యాదాంపతిః,, చృతంపరచృతఃవిమానన,కదాచి-ద్యయా-యత్ర-ద్విజగ్య,త్తయోదేహత్యాగః,తత్ర-చి

దివ్యాపారవైభావ్యం లీలారూపతాం చాభివ్యక్తతఃకారణేన రాసపేక్షాన్యస్త్యైవ్యయం కృగుణయోగిత్యం చవదన్తస్యనవ
 ద్విఃఓంనమఃకర్తృనివా-పానిశాసనీకేత్యైవగర్భం ॥ ఓమిత్యేషాంధారణంభగవతోబ్రహ్మణోవామః, ఓంతత్పదికేనైగో
 బ్రహ్మగమ్రీపిషన్తస్యైవ, ఇతిభగవదగ్గే తే-తథాభగవన్నారాయణాదయశ్శక్తృలపిభగవన్సాధుగ్భృతాన్త-నారాయణ-
 నారంజీవనమూహామైహ-మయనం-పాగ్ర్యఃపాగ్ర్యకలధారకృ-తస్యనంబోధనం-నారాయణశక్త్యయోగరూపిధ్యం
 విష్ణుసాధారణః-నవకవలయోగననరాగ్నిపరవృత్తుమేతేజీ-యంయం క్తం - రూఢ్యభావేన, ఘోర్యపవాత్యంజ్ఞాయామ
 గ,, ఇతిగత్యాభావప్రసక్తా త - నవవిష్ణువరత్యాగ్రకారేణసంజ్ఞావరత్యాభావాత్సన్త్యేషిణత్యమితివాచ్యం-భృగో
 సంజ్ఞాయామితిసూత్రధామ్యే ,, యదేతత్సంజ్ఞాయావిధీయతేతత్సంజ్ఞాయామభిధేయాయామిత్యర్థః - కీంత్వై-తత్త
 తా-ర్యవిశిష్టేనదేత్యంజ్ఞాగమ్యత్యర్థః, ఇత్యుక్తంతవచనీ-రఘునాథరామానుజాదిత్యేషునగత్వం - నహితత్
 కృతణత్యేనసంజ్ఞావగతిః, కీంత్వ్యుక్తతణత్యేన, కించానాదినియం క్తసంజ్ఞాత్వతయధాపియంకానామేనసాధుత్వ,
 మితరఘునాధాదౌగత్యాభావః-అన్యపరిమాణంజ్ఞాభూతగమ్యుత్థిత్యేషునవలోపః - అన్యధాసంజ్ఞాత్వభగ్నావత్తైరిత్య
 న్యత్వమిద్రతవానుజేవనర్యచూతాధారకామిత్యురజజతా-రగభ్రువ - మహాభ్రువభ్రువయోత్తమ - మహానుభావలచి
 ద్త్యుప్రధావ, పరమనుజ్ఞశ్శయంనుజ్జయూప-పరమకల్యాణలన్యేషాంనుజ్జభావహ-వరమకారుణికస్సార్థ నిరపేక్షప
 రదుఃఖానహాష్టా - కలలజగదాధార ఇతరానపేక్షజగదాధార-స్వనమానరవాతలోకనాధ-నన్యేషాంబ్రహ్మదీనామపి-
 శ్వరనియంత్రః-లక్ష్మీనాధశ్రియఃపతే-పరమహంసాః-జ్ఞానిః, పరివ్రాజకాఃసంన్యాసధర్మవిష్టాః - జ్ఞానయోగకర్తృయోగని
 స్థాఇత్యర్థః-తైః, పరమేణ్డత్యుజ్జైన - ఆత్మనమాధియోగనపరమాత్మవిషయకధ్యానయోగన, పరిభావితనందితీత, అ
 త్వవ, పరిస్ఫుటఃప్రత్యక్షతాపనో, యః, పారమహంస్యధర్మభగవద్భక్తియోగరూపోధర్మః, తేనడష్టావతినన్త్యుచితం-
 తమకవాటం, తమఃఅనాద్యవిద్యుత్తత్వముజ్ఞానం-తదేవకవాటంపరమాత్మఃదర్శనవిరోధి - యస్య, త, ద్వాదశరంపరమా

స్తేజ్ఞాని స్తుభగవన్నారాయణానుజేవాదిభ్రువమహాభ్రువమహానుభావపరమశ్శశపరమకల్యాణపర
 మకారుణికకలలజగదాధారలోకేకనాధనన్యేశ్వరలక్ష్మీనాధపరమహంసపరివ్రాజకైఃపరమేణ్డత్వన
 మాధియోగనపరిభావితపరిస్ఫుటపారమహంస్యధర్మణోద్భూతతమకవాటద్వారచిద్రేవ్యపావృతత
 త్తలోకస్వయముత్తనిజనుభావభావోభావానీదురవబోధవతవపేదరయోగియదేశరణమిదంజగదనమి

త్వదర్శనసాధనంచిత్రం-యస్మిన్-తస్మిన్, నాత్వలోకే, ఆత్మైవలోకః, లోకానియతిలోకః-పరమాత్మాపృథక్స్థిత్యేనభి
 వస్యాపిలోకానియత్యాత్-తస్మిన్నాత్వలోకే - అపావృతఃఆవరణరహితః-ఉపల్బ్యఇత్యర్థః-కథమపావృతః-స్వయముత్తః
 స్వయమాత్మనైవోత్తః-నిత్యోచితోయోనిజనుభానుభవనిజానన్తరూపః - ౭నుభవోజ్ఞానంతరూపఃనిభిన్ననిరూపాధికావి
 భూతా-౭చిచ్ఛిన్నజ్ఞానానన్తరానుభవరూపత్యేనాపావృతఇత్యర్థః ॥ ఏవంధూతో౭నిభావాన్- ఏవంధూతగృతవ, పిహార
 యోగఃలిలారూపోయోగః-జగద్వ్యాపారరోపోయోగఃజగత్ స్రవ్యంకల్పమాత్రనివ్నాద్యత్వజ్ఞాపనాయనమాధిరూపసం
 కల్పపర్యాయయోగవదంప్రయం క్తం, జగద్వ్యాపారస్యకర్తృయత్వకలలిలారూపత్వఖ్యాపనాయవిహారపద-౭-న
 వవిహారయోగో-దురవబోధఇవలోకద్వన్తమృత-లలాదివ్యాపారజాతీయత్యేనబోధ్యమశక్యజవ - వద్రై-ఇవత్యేన
 ర్యజ్జన్యసర్యకతైస్రవోపపన్నపెత్తిసూత్యై-దురవబోధత్వమేవవిశదయన్తియస్వం-ఇదంపేక్ష్య, నుతరణంఅనపేక్షిత
 స్వస్థతిరిక్తాశ్రయం-స్వజని, కులాలాదిన్త టాడికస్వజతస్సుభూతలాదిరూపకేళిదాధాగో-పేక్షితఇతిభావః - త్వంతు-
 న్తస్మిన్నైవాధారభూతేస్థజీవీభావః-కింశ-ప్రస్థాత్వం - అనపేక్షితాస్తత్వమాయనహంయఃఅన్తరాదినహాకారినము
 దానినిరపేక్షః-కులాలాదిస్థనహాకారినమాయసాపేక్షఇతిభావః-కించాగుణఃగుణత్రయరహితః - కులాలాదిస్థనత్యాది
 గుణయన్తఇతిభావః॥ననువిశిష్టగ్యకారణత్వాగ్గీకారాత-ధంకులాలాదిచైలత్వత్యాపాదకమగుణత్వముచ్యతఇతిచెన్న, వి
 శిష్టస్యోపాదానత్యాపేక్ష్యగమ ౭ పీసకృతిభ్రువసాధ్యముత-౭ష్టస్యవిశేషస్యలబ్ధబ్రహ్మణిమిత్రత్వాధ్యగ-గమాద్విశే
 ష్యాంశేవనత్యాదిగుణత్రయభావానైత్త్యుర్యంకులాలాదిచైలత్వత్యాపాదనమేవ - ఎవంకులాలాదిఃమిత్రకారణచైలత్వ
 ణ్యముక్తం-అధమ్మదాద్యపాదానచైలత్వణ్యమాహుః॥ ఆత్మనైవాపిత్రీయమాణేనగుణమితి॥, తేదాత్మానగ్గ్స్వయనుకు
 రుతే, ఆత్మవ్యక్తో౭త్రాగ్నిపీతఃఆత్మనైవనన్యయంశిబ్దార్థః- క్తః - సగుణమిత్యేనాత్మానమిత్యన్యర్థః - గుణశబ్దాన్త
 త్రాగ్నిపృథక్స్థిద్వవిశేషణాచి-తథాచాపృథక్స్థిద్వవిశేషణభూతచిదచిద్విశిష్టమాత్మానం-స్వనైవ-స్వజని-పానిరత్వని-హర
 నివసూక్ష్మచిదచిద్విశిష్టమాత్మానమేవస్థూలచిదచిద్విశిష్టవస్థవిశిష్టకారణపరిణయనీత్యర్థః ॥ నిర్వికారశ్రుతివిరోధపరి

ఘోరాయాత్మానంబింజనమ్॥ అమిత్రీయమాణేనెతి॥ వికారాణాం విశేషణసూతచిదచిద్రతత్వాదవిక్రియమాణైశ్చ వాత్సనాన్యజనీత్యర్థః - మృత్పిష్టాదికంతుస్సగ్నిసైవకులాపాదిరాఘటాదురాపేణస్వభూతభిత్తోఽన్యైశ్చ లక్షణ్యసిద్ధిః - ఆత్మైవ వాత్సానంస్యజనీత్యనైవశిష్టత్వమిశేష్యత్వాకారాభ్యాముపాదానత్వం నిమిత్తత్వం చైకస్మిన్లోక్తం భవతి - అమిత్రీయమాణభిత్తీనప్రత్యస్తపాతెనస్సనీనీవిశేషణయాలెలెక్రియమాణేస్వరూపస్వభావాభ్యాం అమిత్రీయమాణేన వ్యేకవిశిష్టమాత్మానం స్వైరైవ సృజనీత్యర్థః - నస్యైకస్మిన్యవదార్థస్య నిమిత్తత్వముపాదానత్వం నవరస్సరమేదర్థమితీచైవైకస్మిన్సృజయవిధకారణత్వప్రతిష్ఠితైవకైరవకర్తృచిత్తలచిదైకస్మిన్మైవతదభయవిధకారణత్వాభ్యాం పగమతో - యథాస్వజ్ఞానవికీర్త్యాపయత్వాదికంతాస్త్రాగ్రాభ్యాం సాదిభిః స్వయమేవగోతిజీవ - సైవతత్వకర్తృత్వానిమిత్త తకారణంభవతి - తథాపిచ, స్వయమేవసమవాయకారణంభవతీన్యజ్ఞానాదీన్యత్రీ - కార్యం యత్రనమై తితత్వమవాయకారణమితీనమవాయకారణలక్షణస్యస్ఫుటోపలబ్ధ్యాత్, కించైత్యగోతిపీనదర్శనాన్యప్రస్సస్సగ్నవైర్విరవరమాణాన్యదిస్సంయోగంస్వయమేవసృజనీకర్తృత్వాసౌమత్వాత్ - తథాచతత్వకర్తృత్వేననిమిత్త తకారణంభవతి - సమవాయకారణత్వమితీత్యతీతస్సద్భక్త్యగోతిపరమాణాన్యదిసంయోగస్యైవరసంయోగామేవత్వాత్, తేనయథాకర్తృత్వం సమవాయకారణత్వం చైవస్వరసవ్యమేవభవన్త్యేవతీత - తథాఽన్యత్పిష్టా వైనిమిత్తత్వముపాదానత్వం చైకమస్మిన్భవతి - నస్యేవమపినశిష్టస్మిన్పాదానత్వం క్వాపిద్వ్యవస్థమితీచైవ, ఊర్జనాభిప్రత్యస్తీనామేవద్భూతానైవత్వాత్ - సహ్యాగ్ధనాభిధేహస్యైవమపాపాగ్రీష్టినామిశవలాత్సని, అమిత్రీయమాణిష్టాత్తనీతిలోకేఽవలభ్యః - శ్రుతిశ్చ, యదగోధనాభిస్సృజతేగ్ధనాభిత్తేచ, త్వాగ్ధనాభిద్భూతానైవదర్శయతి॥ ౩౩॥ * సమసత్యమిన్వరస్సృష్ట్యాదిక రైత్యర్థం - సకింకర్తృనిష్టచైతన్యోధాకుశలాకుశలమితీకర్తృణిక్తత్వాతత్పరానిశుభదుఃఖమోహజన్యకానిధుక్షేతథాన్యస్థాన్యదికర్తృణిగణితయప్రయుక్తానిక్తత్వాతత్పరానిశుభకైశింపాజ్ఞాననిష్టచైతన్యదదాసీనవివాసైరదాభ్యుధోక్తృత్వేనసంసారిత్వాపాతాత్ - సద్వీతియః - ఉతాసీనస్యకర్తృత్వానపవతైః - అధోదాసీనత్వంక

శీతాన్యత్వమవాయనహంజుతత్వైవవావిక్రియమాణేనగణయగణస్వయన్యజనీపానివారసి॥ ౩౩॥
అధతత్రధావాకేంజేవత్రవసహగుణవిన్దైవతితఃపారతత్యైగ్నిస్వత్వతకుశలాకుశలభలముపాదదాతి॥
ఆహోన్యదిత్వారావడపతమశిస్సమజ్జనదర్శనడదాన్త్యతిహవావనవిదాహః॥ ౩౩॥ నహివోధేధక

ర్తృత్వంచోవ్యతభిచైన్ము॥ పరస్పరమేదర్థత్వాదసమోరత్నాకజ్జ - నై॥ అధతత్రైత్వాదినాఉదాన్త్యభిత్త్యైవనాన్యైవ॥ అధననుతత్రజగత్సృష్ట్యాదికర్తృత్వేనసామోభగవత్ - కింశబ్దతైవద్యోతకః - ఆహోన్యస్వభ్యక్తప్రప్రప్రస్వరూపపరమపివాక్యస్వయమాత్మేదగర్భం - కింభవాకే - జేవత్రవసహగుణవిన్దైవతితఃపారతత్యైగ్నిస్వత్వతకుశలాకుశలభలముపాదదాతి॥ ౩౩॥ * పతితఃస్వాతత్యైగ్నికర్తృత్వేనమౌనునాన్యవక్తృతానికుశలాకుశలాసాత్వకరాజసాదీనిక్తాభిశేషాం - ధలం - ఉపాదదాతి॥ కింభవాకే - జేవత్రవసహగుణవిన్దైవతితఃపారతత్యైగ్నిస్వత్వతకుశలాకుశలభలముపాదదాతి॥ ౩౩॥ * సమసత్యమిన్వరస్సృష్ట్యాదిక రైత్యర్థం - సకింకర్తృనిష్టచైతన్యోధాకుశలాకుశలమితీకర్తృణిక్తత్వాతత్పరానిశుభదుఃఖమోహజన్యకానిధుక్షేతథాన్యస్థాన్యదికర్తృణిగణితయప్రయుక్తానిక్తత్వాతత్పరానిశుభకైశింపాజ్ఞాననిష్టచైతన్యదదాసీనవివాసైరదాభ్యుధోక్తృత్వేనసంసారిత్వాపాతాత్ - సద్వీతియః - ఉతాసీనస్యకర్తృత్వానపవతైః - అధోదాసీనత్వంక

ర్యాక్షత్రైవ్యుః-పాగ్రధమాశ్చిత్త్యుత్తరీయవతః-స-మరవగ్రహానుపగ్రహా-యేషాం తెషాంవాదినాం-వివాదా-
 ననన రెపివాదావిషయభూతేడపరతాదస్తాః-చనస్తాః - మాయాచయః-పాగ్రతవోషా-గుప్తీకప్రభయతాయాము-
 పనంపృతకార్యవర్గై - అతవ-కేవలె ఎకరూపే-మాయాంప్రతి-స్వయమ-స్తద్ధానతరోభూయస్థితేకోస్వస్తో-దుర్బటభి-
 వభవతి-కర్తవ్యకారభివృత్తపాక్షిత్వయమ-స్తవత్వపతిత్వఫలప్రదత్వోదాసిత్వత్వాదిరాహిత్యో-ఽవ్యధోనమ్యుటభివృ-
 త్తః-మతః-స్వరూపద్యయభావాత్-స్వరూపే ద్యయస్వమిదాకారద్యయస్సాధావాత్-కర్తవ్యోదాసిత్వత్వ - యో-
 చరమాత్త-స్వరూపేవిరోధాభావాదిత్యర్థః - అయం-భావః-తావజ్జగత్సృష్ట్యాగ్నివాపారెష-స్యాత్-తస్య-రూపం -
 కర్తవ్యం - ప్రయోజ్యకర్తృజీవస్య-కారభివృత్త్యాత్మైగికత్వరూపంప్రయోజకకర్తవ్యం-చైత్వరస్యోపపనం,నచ
 కర్తవ్యసమయతథోక్తృత్వవత్తిః, తాదృశికకర్తవ్యస్యాకర్తవ్యత్వత్వ, త్వగ్నాశిత్రస్త్రాభావాచ్చ,సర్వస్య
 శాసితవీర్యరస్యైవరాస్త్రాభావేనానవక్తరురభావాత్-నచస్యాసిష్టాపాచకంకర్తవ్యయమేవకరోతితవత్తంయుక్తం -
 డిద్వాస్త్రత్వపాతాత్ - తథాలోకయథా సర్వామి-రాణాంసాధారణకారణంసలిం, విశేషకారణంబిజం -
 దృష్ట, మేనంకర్తవ్యవికార్యేనసమానత్వాదుదాసీనః - సమాదాసిత్వత్వంనామససాధారణకారణత్వం, అమితకర్తృ-
 త్వోక్తృభయపరిహారణావస్థాత్వత్వ - మితిచెన్న-జగద్విషయకోదాసిత్వత్వాద్యుచగమాత్,తత్రకర్తవ్యమేవ
 హిసాక్షాదప్యగతమస్థాభిః,తద్వియద్విషయకముదాసిత్వత్వమిశ్యరైః-ధ్యుచగతమితి, దుభ్యతే-సాక్షాత్సృభువిభాది
 సాధనభూతపుణ్యపుణ్యకర్తవ్యకర్తృత్వైవతత-ర్తవ్యపరిహారాత్తేషేవకర్తవ్యసాగ్రీచీనవాసనానుసారేణేవపే-
 రకత్వేనాకర్తవ్యపరిహారాచ్చతద్విషయకముదాసిత్వత్వమితి, ఎవంసర్వావస్థాయాంకర్తవ్యగర్భవత్త్యాత్మాక్షీ,కర్తవ్య
 వ్యవృత్త్యజీవస్యోత్తరోత్తరంప్రవర్తకత్వాదనునా-గర్వస్యామిత్యేనసమాశ్రితగంరత్వేయోవఫలస్యాపిగ్రఫలత్వా

యంభవతిభగవత్సవరిగణితగుణగణిత్యర్థరైః నవగావ్యమాహత్తే శ్చైవ రాద్భవినపికల్ప వితరం-విచారప
 మాతాభాగవతతర-ప్రకరణాధికరణదురవగ్రహవాదినాంవివాదానవసరఉచితతనమస్త
 మాయానుయోగేవలపాత్త-మాయాను-స్తద్ధాయకోస్వస్తోదుర్బటభివభవతి || స్వరూపద్యయభావాత్స
 విషమమతీనామతమనుసరసియధారజ్ఞాభ్యుద్భవధియామ్ || 3౪ || ఎవంహితునస్వస్వవ్యవస్థావస్థురూప
 స్వర్వేకస్వరస్యకలజగతారణభూతస్వస్వప్రత్యగాత్త-త్వాత్ స్వరస్యగణావభాగఉపలీతపీతవనస్యవ
 శేషితః || 3౫ || అధహవావ-తవమహిమామృతరసముద్రపితృమానకృత్తీర్థయాస్వనసినీపగ్యవస్తమానస
 న్నరసుభవసిస్తా రితవృష్ట శ్రుతవిషయమఖిలకాభాసాఃపరమభాగవతామికా సైవోభగవతసర్వభూతపి

ప్రసాదవతఃపత్యై, రిశిశ్చాయనఫలప్రదభిః,జీవస్తుక్షేకర్తాదిహేయాకరత్వాత్సర్వవశ్యత్వాన్తాయామాహి-
 తర్వాదవశ్యయాహి-హితస్వభావత్వాచ్చత్రుతలామకఫలముపాదత్యభి || సను,వివాదానవసరకేవదహమిశ్యరై, స్తద్వి-
 కరంవివాదానాముదయస్త్రాగ్రహః|| సమేతి|| సమా - విషయావ,మతి-ర్యేషాం తెషాం-నుతమభిప్రాయ-మనుసరసి,వాది
 పివతపిత్రప్రతిపిగ్యత్వాన్తింభవనీత్వగ్నః,అప్రతిపి-కర్తవ్యస్తాప్రమాహః|| యథేతి|| యథా-సర్వాదిధియాంకర్తాదిభాగ్రీ
 వ్రియతాం-మతం,గజ్జాభిర్-ఎవగరిత-ప్రతిపేదతే - ఎవం-త్వంనాపి-నానావిధవాదిపివతపిత్రపాక్షీతూష్టి-మాన్యభి
 త్వగ్నః || 3౪ || జీవంజగత్సృష్ట్యవ్యయావసమిత్రకారణత్వేజీవవత్సంసారిత్వాగ్నికా-పరిహితా-అధోపాదాన
 కారణత్వేగ్యరూపేకారాత్కయత్వకా-పరిజహుః || ఎవేతి|| యో-అనుసిమిత్రకారణభూత,స్వవన,త్వం,సకల
 జగదుపాదానకారణభూతో-ఎవగర్వన-స్తదుదావాచిదాత్మ, స్థితో-ఎవ-స్తస్వరూపః-వికారగర్వరూపః||యథో
 క్తం-ను-యథా-ప్రకాశినాన్యసంజ్ఞామృతేతి || పరిణామాదినంభూతాంతద్వస్తస్వసత్యకీ,మితి-మతః-సర్వప్ర
 త్యగాత్త-త్వాత్సర్వప్రత్యగాత్తావశ్యరీరయస్య, తస్యభావస్తత్త్వం,తస్మాత్,అదేతవవిశిష్ట-సర్వతేజఃగీరకత్వాచ్చరీ
 రభూతవిచిత్రతత్వాన్తికారాణాంసర్వరూపేచసగ్లభిభాః || అతవ-సర్వగుణాభానః - సర్వైన్దిదవితరాలాది
 భిరవ్యవస్థితవిశేషతై, రవభావతభిజనస్వగుణావభానః, సాక్షాదవస్థాత్కరణతనాచితవసవిశిష్టత్వో-ఎలీతభిభా
 నః - సమస్తూతగుణైస్సత్వాగ్నిరవభాన-ప్రభిగుణావభానఃగుణకారణపాస్త్రియాదయః, తై,దులతీతతద్వి
 శిష్టత్వో-ఎలీతభిభానః, అత-స్వమేకవ,పర్యవశేషితః-ఎకవనమాభ్యధికరహింపవర్గవశేషితః,ఎవంపేదోనాన్య
 భిర్వై తభిభానః || 3౫ || యథావభావనాతరసాధారణోదారహుః-విశిష్ట-పరిశుద్ధమోగ్ని-హ్యోనిత్యనిరుపా-
 దికాచచ్చిత్తుజానన్దానుభవరూపజగత్సృష్టిస్థితినంపృతిలీలస్సావృష్ట-సర్వగుణా-వ్యవస్థావ్యవహరగుణసాగరో-ఎని

తనసాధారణవివిధచిత్రకైరేవచేదించుచుకీరకన్సర్వైశ్వరస్వరూపమోఽతమ, త్వచ్చరణారవిష్ణువర్ణసాస్మాదనశీ
 లాస్తాన్వవిష్ణురత్నైఃనస్తస్యైరళయూపముక్షీపపాప్రేక్షనస్త్రీత్యాహుః - అథత్యాదివాపర్యావ రుత్యభివృద్ధైః సైవ || అథహవా
 వననుభవగవక-అతమహీమితాఽర్థః - హేమధుమధన,పరమభాగవతాపకాన్వితోఽనన్యరద్రోజనాఃత్వత్ప్రేమామృజసే
 వాంకథముహవావిన్యజస్త్రి, త్వన్యయఃహీయన్తా - తైస్సాన్యకుళిలఃపునమాన్యసమగ్రక్షుణిలాఃఅతఃకథంభూరాః-ఆ
 త్త్యాత్మమేవ,ప్రయతిస్సుహృచ్చయేహం,సాధవఃసాధువ నిప రెహామిషమితసాధవః,రాగాదివిహితాశ్చ-తత్రహేతుః-
 తవ-మహిమై వలమృతరసముద్ర, స్తస్య,విప్రహే- బిరుమాత్రైకధంభూతయానగ్న,దవభీదయాఆస్వాదితయా-స్యమ
 నసి-నిషర్గదమానమతీతయేనద్రవత్,నిరస్తరంసస్తతం-సుఖం, తెనవిస్తానితాః- దృష్టాఃఐహికాః,శ్రుతాఅమమిక్షాశ్చ,
 విషయాస్సుఖతశాభాసా-యేహం తె-నర్వసృతాతానాం - త్రియేసుహృదీవ, సర్వాస్త్రాత్తన-భగవతీత్యయి-నిర్వృతం
 సుఖతం-మనో-యేహం తెవరణామృజసేవాంవిభింజన్తి-యత్రత్వచ్చగణామృజసేవాయం-ము క్తిపర్యన్తాయాంసత్యాం
 పున-రయం-సంసారో-సవర్యావ రుతేనదరిష్ట త్రింపాప్రేక్షి-తి-న రుత్యభివృద్ధిః || 31 || ఐవమభివృద్ధాయాద్రస సుతం
 విజ్ఞాపయన్తి || తిభవనైత్యాదినా || హే తిభవనాత్త్యవన-తిభవనస్యా,త్యఅ స్త-పవిత్ర్యనియన-భవనమానయశ్చ-
 తస్యసంభావనంఎవమగ్రాపి, త్రయోవిక్రమాయస్య-సర్వాస్త్రాత్తన ప్రవాపిదితమ స్తరంనా స్తి-తివిక్రమస్త్యతవాసా
 ధ్యమపినా స్తీతిభావఃహేత్రయన-తయశ్చ న్త్రీసూర్యాగ్నయోనయనాయన్య - బాహ్యమప్యపిదితం, నా స్తీతిభావః,
 త్రయారణ్యోతానాం-మనోహరోఽనుభావోయన్య - అస్త్యదభిలషితవితవక రుప్యమేతేభావః || ఎవంసంభావ్యవిజ్ఞా
 వయన్తి || యద్యపి-దితిజా - దనుజాశ్చ,తత్రైవ-విభావయో-త- సైహం - వధోపాయవి న్నన,మనచితం-తదాపి తెహా-

యసుహృదినర్యాత్త నినితరానిర్వృతమనః - కథముహవామేమధుమధనపునస్సాన్యర్థకుళిలాహ్యత్త-ప్రి
 యసుహృదసన్సాధవస్త్యచ్చరణామృజాను సేవాంపిన్యజన్తి-యత్రపునరయంసంసారఃపర్యావ రుతే ||
 త్రిభవనాత్త్య భవనత్రివిక్రమత్రియనత్రైకోమహీహరానుభావ-తత్రైవవిభావయోదితిజననమనుజాద
 యశ్చి-తిహేమనువప్రకమనమయోఽయమితసాన్వత్తమాయానుసరనరమృగినిశ్రితలలరాకృతిభిర్నధా
 పరాధంధ్వజధ్వజదండధన్వైవమేనమభిగవన్జహీత్వాష్ట్రముతయన్య పమన్యే || 32 || అస్తాకంతావ
 కానాంతతతవచరణనభయగభ్యానానుబద్ధవదయగళానాం-స్యలిఖివరణేనాత్త సాత్ప్రతానా
 మనుకమ్నా నురజ్జితసానురాగవికదయచిరశిశిరస్త్రితావలోకేనవిగళిత మధురముఖరసామృతకలయాచా
 న్తస్తాపమనభూస్స-శేమయితుమ్ || 33 || అథభగవం ప్రవాస్తాభిరఖిలజగుత్త్య్తీతీలయనిమిత్రాయమా
 నదివృణాయావివోదస్య నకలజీవనికాయానామ స్తస్యదయేషుబహిరపిచలవత్ప్రత్యేగాత్త్యస్యరూపేణ
 ప్రధానరూపేణదదేతకాల దేవసేనానవి శేమాననుల్లఘ్యతదుమాదానోపాలయన్తుకతయోఽనుభవతస్సర్వ

మనువక్రమోఽయమితలఘ్యదయకాలోఽయంభవతీతి - మత్స్యా - పూర్వం-యధాస్సాత్త మాయయాఆత్మ సజ్జ-త్వ
 నైవ-ఉపాత్తాభిః - సురాదిసంఘితైఃజీవనరాకృతిభి-స్సురాద్యవతారైర్నైత్వ్యకూర్తాద్యవతారై శ్చైత్యధ్వ-తత్రమ
 రాకృతియ పెన్ద్రావతారః - నరాకృతిరామకృష్ణాదిః, మృగాకృతిర్నరాహాది-యధాపరాధమపరాధానుసారేణ-దణ్డంవి
 గోధినిరసనరూపం-దధర్గ - కృతవానశ్చ, ఎవం, హేభగవన్,ఎవం, త్యాష్ట్రంసృత్రమపి,జహి,యద్యవమన్యసేహ స్తం
 యదీచ్చసి || 34 || ఐవంప్రస్తుతంవిజ్ఞాప్యసానుగ్రాహకంతద్వార్యంశోభితుకామాస్తంసాగ్నిర్వయన్తే || అస్తాకమతి ||
 హేతవరక్షక,పితామహేతివార్తః - తావకానాంత్యదీయానాం-తత్రేహేమః, స్సలిఖి వివరణేనాత్మయమిగళాపకాశ
 నేన, ఆత్మసాత్ప్రతానాంఆత్మయత్యేవపరిగృహీతానాం, తవ-చరణయగభ్యానై నైవ-అనుబద్ధవశ్శీకృతం-హృద
 యం,తదేవ,నిగళో,యేహం, తెహం, సఃఅనుకమ్నాఅస్త్యద్విషయాకృతాయా, అనుగళితంసానురాగంవ,తత్,ద్వి
 శేదం,రుచిరం-స్తి తం,తత్సహితేనావలోకేన,తదా - అనుకమ్నయైవ,విగళితో-మధుగో, ముఖరసఃప్రియవాక్-సై వా
 మృతకలా,తయావ - అస్తస్తావం - శేమయితుమ్ || 35 || ఐవపారమహిమశాలినస్తవాభిర్విజ్ఞాప్యమేతత్ప్రియ
 త్యాహుః || అథత్యాదివాహికాన్య రితసభివృద్ధైః సైవ || అథవన- హేభగవన్,అస్తాభి-ర్విజ్ఞాపయన్-ప్రవ-కియా-నర్వప్రయోజ
 సంసార్యో - తిత్తద్వస్తాస్త- విస్ఫులికాదిభిరవహరణ్య రితసభివృద్ధి-విస్ఫులికాదిహివాగ్మైకార్యధాతై -ర్విరణ్య రితసకా
 రణభూతసాన్వగ్నైరివ,త్వతా-ర్యధాతై రస్తాభి-విజ్ఞాపనీయః-కారణభూతస్య-తవ-కియానర్వభివృద్ధి-కార్యకారణభా
 వమాత్రపరోఽయద్యద్వస్తాస్త- ఉపయోగపృథేతత్తేవిజ్ఞాప్తితదవ్యభోగ్యసమన్యవాత్ - యద్యాఅగ్నైర్విస్ఫులికాది

భిక్షయమాగ్రకాశశియాః-తథాస్తాభిఃపిష్టాభ్యుదయన్తతీయానిత్యం, యవ్యాః సప్తాభిః-ధంధూతైరిన్యత్రప్రప్తా
 న్దేయధాపిస్ఫులికైలాగ్ధ్యాయత్తనత్తాస్థిత్యాయన్-స్తధాత్వదాయత్తనత్తాదిమద్విధితః || కథంభూతస్యతవ-అఖిల
 జగతా-ముత్త్యుత్తస్థియెను-మిత్రాయమానాపిత్రయమాణాయా,దివ్యామాయా-సైవ,విదోదశపరికగో-యస్యనక
 లజీననమాహనామ-స్తవ్యుదయే,బ్రహ్మచర్యగాత్తస్వరూపేణ-ప్రవృత్తజీవః-ఆత్మశరీరం-యస్య-తత్స్వరూపేణ,బ్ర
 హ్మశబ్దవాచ్యనజీవశరీరకత్వేనస్వరూపేణైత్యర్థః-బహుః-ప్రధానంప్రకృతిరూపం,యస్యప్రధానశరీరకత్వేన,య
 స్మాత్తాశరీరం-యస్యపుష్పిశరీర,, మిత్రమితః, దేశకాలదేశవస్తానపిశేషా,నమల్లస్యైతనాత్రకమ్య,అనుభవభేద్యాప్త
 స్య-యద్వా-తేషామపాదానోపలబ్ధకతయ-అనుభవతథ్యత్యయః-తేషాందేశకాలదేశవీనా,ముపాదానంస్వీకా
 రం-ఎతస్మిన్దేశకాలదేశమేవతత్పుఖదుఃఖాదికముపాదయమిత్యనంతరూపముపాదానం-తస్యో-పలబ్ధకతయ-అభిజ్ఞా
 పకతయానిదాననసహ-సర్వజ్ఞానజనకతయ,అనుభవతేవ్యాప్తవతథ్యర్థః-సర్వప్రత్యయసాక్షిణః-సర్వజీవానాంచ
 త్రవత్ప్రసాక్షిణః,ఆకాశశరీరస్య, ఆకాశోదపరాకాశః-సమ-శరీరంమూర్తిస్య-ఆసమనాత్మకైకత్రైకాశయ
 తివాఆకాశః-స్వరూపకం, సర్వస్యప్రకాశక,మపరిచ్ఛిన్నంజ్ఞానం-తదేవ-శరీరంఆకారో-యస్యైతవా-సాక్షాత్పరబ్ర
 హ్మణఃముఖ్యమత్త్యపరబ్రహ్మశబ్దవాచ్యస్య-పరమాత్మనలోకత్రయమస్త్రీప్రవేశ్యధారకస్య-యతేవంవయమగ్నస్వస్థ
 విభాగవత్వదాయత్తనత్తాదిమన్ద-అతః-వా-స్యాకం-తదుపకల్పయతత్కార్య-ముపకల్పయమమయ-కింతతయతా-
 మేనయన్ప్రయోజనకామేన-వయ,ముపసాదితాః-ననుదితిజదనుజానామపిమదాయత్తనత్తాదిమత్వాగ్నింపిశేషేణస్య
 కార్యంసాధయథేత్యుత్పత్త్యత్యత్య-శేకాం-సిరాకుర్వస్తస్మాత్తనోవిశింఖదైగమగుగో-ర్భవతేతవ-చరణావెవతే
 పలాశేవశేతయే-తయ-శ్చాయ-ముపస్థతానామాశ్రితానాం-ప్రపన్నానామితిభావఃకథంభూతాం-వివిధైర్వృషి

ప్రత్యయసాక్షిణఃఆకాశశరీరస్యసాక్షాత్పరబ్రహ్మణఃపరమాత్మనఃశియానిహార్థవిశేషోపిష్టాపనీయస్యాద్య
 మ్మృతిశ్చాదిభిరవహీరణ్యరేతసః-అతవస్వయంతదుపకల్పయాస్యాకంభగవతఃపరమగుగో-ప్రవచరణతే
 హలోకచ్ఛాయాంవిషధస్య-జీనసంసారపరిశ్రమా-పశమనిముపస్థతానాంవయయతా-మేనోపసాది
 తాః || ౩౯ || శ్లోకః||అథో-ఈశజహిత్యాప్త్యంగ్రన్దం-ధవనత్రయమ్ || గ్రస్తానియెనసంకృప్తతేజాంస్య
 స్త్రాయీధూవ || ౪౦ || హంసాయదహ్యనిలయాదనిరీతకాయకృష్ణాయపృష్ఠయశ్శేషేనపక్రమాంస
 త్సంగ్రహణయభవపాన్దనిజాత్రయాదయశ్శేషదర్శగతయేవారయెనమై || ౪౧ || శ్రీకృతక్షవావ||అత్తేవమిడి
 తోరాజన్యదరంగ్రితదైర్వై || స్వముపస్థానమాకర్ణ్యప్రాప్తహతానభినదితః || ౪౨ || శ్రీభగవాన్వావ||ప్రీ
 తోహంవస్సురశేషామదుపస్థానవిద్యయా||ఆత్మైశ్వర్యస్త్వైతిశ్చంసాంభక్తిశ్చైవయయా-ముయ||కిం

నైఃసాప్త-ర్య-స్థంసారపరిశ్రమ-స్తస్య-ఉపశమసింఉపశమయన్త్యనయేత్యుపశమనితామహ్ని || ౩౯ || ఋతదుపకల్ప
 యత్యేతదవశిశదయన్||హేఈశ-అధోఅతః,ధువనత్రయం-గ్రన్దం,త్యాప్త్యం-జహితేనత్యాప్తేణ-హేకృష్ణ,
 నో-స్యాకం-తేజాంస్య-స్యాగ్నియా-యధానివ-గ్రస్తాని || ౪౦ || ఋతద్ధధాయపునః||వయన్||హంసాయే||హంసాయ
 నిరస్తనిఖిలకోమాయ-||వయతా-ర్హిహ-దహ్యం-వ్యదయపుణ్ణకికం-తదేవ-నిలయం-యస్యతస్యై-అన్యదీయదుఃఖాభి
 జ్ఞాయేతిభావః-నిరీతకాయచి-త్రవత్ప్రసాక్షిణేనకాచత్వేనాస్మాభిర్జ్ఞాపితమితిభావః-కృష్ణాయభారాపహరణేనధూమ
 మ్మృఖకరాయ-మృష్టయశ్శేషేనదక్షిర్తయ-||ప్రపన్నా-ర్హిహరణేనతవాపక్షిర్-రపితు-నిఖి-శేకా-శీరితవేతిభావః-నిరుప
 క్రిమా-యన్త-తడిపక్రమఅన్యదుద్యోగీయస్తా-త్వస్యై-త్వత్ప్రసత్విస్మృతిరకేణనాస్యాకముద్యోగో-స్తీతిభావఃసతాం
 స్యతాననానువత్త్రిం-సంగ్రహణయస్వీయత్వేనానుగాగ్రహకాయ-భవపాన్దాన్యంసారాధ్యగా-||తేషాం-నిజాత్రమాం
 స్యగృహభూతాయ-యధా,,పాన్దస్యశరణంయథే,,త్యుక్తిర్వ్యాగ్యగృహంప్రాప్యసుఖ్యతి,తథా-భవపాన్దానాం
 నిజాత్రయాయ-నకేవమై హికసుఖదాయ-అపిత్వాముష్టికసుఖదాయవేతిభావః-శిశ్యత్వదా-గర్హిగా-గర్హిఫలం-తయా
 పాను-నిరతితయపురపార్థరూపాయ-హరయే-శుభ్యం-నమః || ౪౧ || ఋతం-దైన్యం-స్తతోవిజ్ఞాపితస్యభగవాను
 వాచైత్యాహముని || హేరాజన్-త్రిదైర్వై, సాదా-మమ-మిడితః-ప్రతః-భగవాన్-స్యంస్వీయ-ముపస్థానంస్త్రీ-త్ర-
 మాకర్ణ్య-అభినన్త-స్తాన్ప్రీత్యాహ|| || ౪౨ || ఋతక్షేమవాహ||ప్రీతుర్యాదినా||యవదధ్యాయంరసమా-త్రి||హేసు
 ర్శ్రేష్ఠాః-మధుపస్థానవిద్యయా-మత్త్యాత్మికయావిద్యయా-అహం-హోయదుభ్యం-ప్రీతివిద్యంపిశేషే-యయా-మ
 యాయయానయాపిద్యయా-పుంసాంతావ-న్తమభక్తిః-తతలత్తైశ్వర్యస్త్వైతి-||దేవతేతికాత్వ-నో-హతపాస్తత్యా
 దిగుణావృక్షరూపాత్తైశ్వర్యస్త్వైతిశ్చ-భవతి || ౪౩ || ఋయద్యపి-మయ్యితితనలి, సేమివిధ్య భాః-కిం-దురాన్దదై

[illegible]

స్వత్రో, నవాశిరక, తత్రతతమ్మనరుక్త ప్రాలోహకణ్ణకనయక్తా థి ॥౧౯॥౨౦॥౨౧॥౨౨॥౨౩॥౨౪॥ థి త్రుత్తోమూలదసిః, ఎకస్యభక్తమనుతత్సంలగ్నోపవరస్యభక్తోయధాభవతతధా, సమనాత్రుత్తై, కృరజాతై, స్సంకహనా, నైదెవాః, నాద్య శ్చిద్ర, యధానభోమైర్నైభిస్తేషై, రాభ్యున్నాని-జ్యోతిషిః, త్యనైవతేహంతదప్రాప్తిస్సుచిరా థి ॥౨౫॥ థి రామహానతతితి-తేనస్తా, గోమస్తా, గ్రీతాంనయఃసద్భృతే-తేహ-మోఘస్సంఘాః, సురస్తేనికాన్-నానదనసప్రా ప్తిః-కింతులఘుమానైర్గ్రహలఘువశాబిధి-రైవై-స్సహస్రధాని-నైవభలకాశే-భిన్నా-బహుభూత థి ॥౨౬॥ థి అధ, శ్రీకాః భిన్నాః-అత్త్రనస్తా, గ్రీతాం-ఓఘయేమాం-తే-దానవాః-గిరిశ్చక్రైర్భుజై - రుపతైఃపాషాడై-స్సురాకాం-బల-మధ్యవర్షక-రానిరికృష్ణాదీ-స్సూర్యవ-రైవాశ్చిచ్ఛిదుఃశ్చిచ్ఛవర్షకః థి ॥౨౭॥ థి అధవత్సోనాధోయేమాంతే-అనురాశ్చర్యై-స్స శ్చిస్తా, గ్రీస్తా, గ్రీతాం-పూగైస్సంఘైః-అమతాఃఅతాడతాః-అవవన-స్సనీమతఃసుభిః-తధా-ద్రుమై-ర్వృషభిఃపాషాడై- ద్వివిధై-రద్రీణాంపృథ్విజై-పమతాః-ఇన్ద్రగ్రీస్తేనికాః-నిశామ్యభక్త్యా, సర్వై-సురాః-తత్రసమభితాః థి ॥౨౮॥ థి దేవగణైః-దైత్యైః-యశ్చతాః - ప్రయాసాః-తేనద్యై-విమోఘవ్యర్థా-అభవక-తత్రమేతుంపదక దేవగణాఃవిభిన్దన్తి-కృష్ణానుకూలత్వీతి ॥౨౯॥ అనుకూలాయేమాం-తేష-తత్రవృష్టాప్రయాసా యథేతి ॥౩౦॥ థి ప్రయక్తాః-రుశతీరకతతో

రచిపపదాః । ప్రతిష్ఠా ద్యైస్త్రాని సేవాగ్రం మత్యోత్సరమిదా సదమ ॥ ౨౨ ॥ అభ్యుద్రవస్తున్నంభాన్తాస్సింహనా
దేనాదుర్వదాః । గదాభిః పరితైర్వైతైః పానముద్గరతో మత్రై ॥ ౨౩ ॥ శూత్రైః పరశ్చతైః ఖడ్గైశ్చ శ్శుభ్ర
ర్ముసుతిభిః । సర్వతోఽచాకిరస్తు సైర్వైశ్చ సైర్వైశ్చ విభుర్రదా ॥ ౨౪ ॥ సతైః చ్యుత్య నసంభవాత్సరజానై
స్సుమనతః । పుష్టానపుష్టాపతితైర్జ్యోతిఃపీడపభోమనైః ॥ ౨౫ ॥ నతైశ్చస్త్రైశ్చ వర్షాఘాహ్య సేదుస్సుర
సై నికా ॥ భిన్నాస్పిద్ధపథే దైర్లమహా సైస్సహస్రదా ॥ ౨౬ ॥ అగతీతామ్రకస్త్రైః సూరిశ్చ శ్శైర్మై
పతైః । అభ్యవన్యసరబలంచితృద్విధస్తాంశ్చ పూర్వవత్ ॥ ౨౭ ॥ తానతః తాన్స్త్రిమితోనిశామ్యకస్త్రైశ్చ
పూనైరభవత్తనాదాః । ద్రుమైర్ద్వైషధ్యైర్వివిధాః క్షైర్శ్శైరధాత్రిపం స్రుతసంపదై స్తై నికాన్ ॥ ౨౮ ॥ సర్వ
ప్రయాసాలభవన్యై మోఘాః కృతాః కృతాదేవ గతేషు దైర్జ్యైః కృష్ణానంకూలెషు యధామహత్సుమనైర్జ్యైః
ప్రయక్తానైః తిజ్జురూక్షమాచః ॥ ౨౯ ॥ తేస్యై ప్రయాసం వితరంభితిక్రృపారావధకాహతయన్దనర్వాః । పలా
యనాయాజీమభేస్యైశ్చ పతిమన సైదధురా త్రసారాః ॥ ౩౦ ॥ మృతోఽఽసురాంస్తానసుగాన్సన్యప్రధా
వతః । ప్రైత్యుభావీషితతీ । పలాయితృప్రైత్యుభలంచభగ్నుం భయనకేత్రైవివాస్యగీరః ॥ ౩౧ ॥ కాలోపప
న్నాంరుచిరాంమనస్వి నామవాచనానంపరుషః ప్రవీరః । హేమీపచిత్రేనామచైత్రలోమన యః సర్వ
శమ్యరమేత్సంధ్యమ్ ॥ ౩౨ ॥ జాతస్యమృత్యుర్ద్వైవవసరస్యతః ప్రతిజాయయన్సనచేపాన్ హే । లోకోయశ

జెకల్యుఁబ్బెఁ - గూఁతొఁసఁపాఁ, వాఁచో, యధా, మహత్ముని మోక్షాఁమహాఁరాంతుఁభక్తాఁసభవ నిత యతిః॥ ౨౯॥ * హ
 రాభగవతి-అభక్తాః-అతవన-ఆ త్తఃసురైర్ద్రుహీతః-సారోబలం-యెహం-అతవన-హతః-యన్త-దన్యగన్యో-యెహం-
 తెలసురాః-వితధంవృత్తం-స్వస్వయాసం-నిరీత్య - అధునా-ఆ స్తాకంసర్వైపయాసామృతావవెత్త్యలఃవ్య-తెలతిప్రసిద్ధా
 అపి-దైత్యాః, ఎవం తెత్యత్సన్యాసేనను క్త్యం - ఆజముఖియుద్ధాగ్మే-పతింవృత్రం విన్యజ్య-పలానునాయ-మనోదధ
 క్షృత్రః॥ ౩౦॥ * అధ-ధీరో-వృత్రః - ప్రధావతః-తీవెణరయెణపలాయమానా-తా-ననుగా-భృత్య-ప్రెవ్య-త
 ధాకించిర్గు - మవశిష్టం పలాయంతబలంచ-ప్రెవ్య-విహస్య-చవత్సయాణం-బభావె॥ ౩౧॥ * వితపద్రభావత్యై
 తదెవప్రవృత్తియతి॥ ప్రవీరఃమనస్వీప్రత స్తమనగః-పరుషోవృత్రః-కాలోచితాం-మనస్సినాం-రుచిరాం-వ-వాచ - ఉక్తి
 మేవాహ-హేవిప్రచి త్తైత్యాది నాయవదధ్యాయపరిమమాక్షి॥ హేమయ-హేలనర్క-మే-వాచం-శృణుధ్వమ్॥ ౩౨॥ *
 సర్వతంసర్వస్య-జాతస్య-జన్తో - రెవమృత్యుర్ధ్వ గ్రహిసన్నితః-మృత్యుం విశిష్యతి॥ యస్యమృత్యో-రిహలోక-ప్రతిక్షియ-ప్రతి
 కారః-న్లక్ష్మితానాన్తి - కించ - శత్రుభ్యోమృత్యుగయోమితాత్పలాయనాదయశ్శ-రాక్షరలోకహనికా-త్రైభ్యోమృత్యు
 రెవస్వగ్గనమవకః-క్షీ రికరశ్చ-శ్రేయా-నంగామేశత్రుభ్యోమృత్యుర్ధ్వగ్మే-అత ద్రమేవవివక్షితేత్యాహ ॥ లోకేతి
 తిద్వాభ్యమిదహ-దానవాః-తతస్సం గామి-మృత్యో-గృహి-లోకఃపరస్పర్కః - యశ్చ-స్వా-త్రి-అముంమృత్యుం-

రస్యత్రః-ఉన్నదక్షాతివనదక్ష - ఉరవో-పిక్రమాపాదసన్యాసా - యస్య-తాదృశో-మహేంద్రవాహమేరవతం-జఘా
 నకమనయం || తత్రాహ || కుచ్చస్థలం-మృదేయధృతస్యపుత్రస్య-కర్తృతద్దయతాదృశానతాజనరూపంకర్తృ-సర్వే
 దగ్రహార,స్సమ,భూజయక్షబహ్వమన్యస్త్రా || ౧౦ || శ్రిమద-మైరావతో-పుత్రస్య-గదయ-అశివ-విధస్తాడితో-చజ్జాయ
 ధాహతో-౭దిరివ-పిఘా ర్థి త్థోభాగ్ర్యమహాణి-భిన్నంముఖంయస్యగ-సితరామా ద్రి-అన్యగ్ర-క్రం-ముచ్చక్-సహేంద్ర-
 స్స-ప్రగను-ప్రమాణ-మహానరత్-పశ్చాదగచ్ఛత్ శ్రి || ౧౧ || శ్రిసప్తతో-మహాత్మాయుధగర్హాక్షి-అతవన-సన్నవాహ
 య-సన్న-అవసన్న-మఃఖతో-వాహూ-యస్యతస్తే -దఖతచిత్రాయేంద్రాయ-పున-ర్దరాం -సహాయీక్ష-తత-ఇన్ద్రః-
 అచుతసాగ్రి-స్వకరాభిమధ్దేన-పితావ్యధాయస్యతధా త్వేనవృతో-వాహూ-యస్యతధాహతో-౭భితస్తో-క్షతవాహ
 ఇతిపాద-పూర్వంక్షతోవృతేణతాడితో-మూ-వాహూగజః-యేన - ఇన్ద్రేణ -అమృతస్య నికరాభిమధ్దేన-పితవ్యధఃగత
 వ్యధః-అచుతస్య నికరాభిమధ్దేన-పితవ్యధఃగతవాహూయస్యేత్యర్థః-అభితస్తో , అభిముఖంస్థితః శ్రి || ౧౨ || శ్రి హేన్ద్ర
 పేంద్ర-స-పుత్రః-అహవకామ్యాయుధేవ్యు-అవ స్థితం-వజ్రంఅయధంయస్య-భాగ్ర్యమహాణిభాగ్ర్యతరవిశ్వరూపం
 హతవ స్తం-చిత్తువన్ద్రం - విలోక్య -తస్యఇన్ద్రస్య-కర్తృభాగ్ర్యహననరూపంవృతంసంకూరిర,మంహాపాపం,శోకేన,
 స్వరక,పశ్చాన్దోహన,హనక,జగద శ్రి || ౧౩ || శ్రిగదితమేవాహయావదధ్యాంయపరిమనా క్షిదిష్ట్యోఽహియోభవాకరిపు,
 దిష్ట్యావైవవరా,న్నమా,గ్రత,స్సమవ స్థితకధంహతో , బ్రహ్మహాభ్యాస్తాంహతవాక్,తత్రాగి-స్వగురుమమవభాగ్ర

దయోగవిక్రమః | జఘానకమన్యస్త్రలమున్నదన్న స్థితతల-స్ససర్వేసమహజయన్తు || ౧౦ || విరావతోవ్య
 త్రగదాభిమధ్దేపిఘార్థితో-౭దీక్షితులిశాహతోయధా శ్రి || అపానరచ్చిన్నముఖస్య హేన్ద్రో మచ్చిన్నస్య
 వృషస్యైతా ద్రి || ౧౧ || నసన్నవాహణివిదగ్ధచైతసేశాపాయుక్షహాయస్యగదావహాత్వా ఇన్ద్రో-౭
 మృతస్యనికరాభిమధ్దేన-పితవ్యధఃగతవాహూ-౭భితస్తే || ౧౨ || పతన్యపేంద్రా హవకామ్యాయరిపుంశ్చ
 జాయీయుధంభాగ్ర్య హాణివిలోక్య | స్వరంశ్చతతల-ర్చస్యతంసమహాశ్శోకేనమోహేనహనకజగద ||
 వృత్రతహావదిష్ట్యాభవాన్దేనవవస్థితోరిపుర్వోబ్రహ్మహాగురుహాభాగ్ర్య హేన | దిష్ట్యా౭న్యతో-౭ద్యా
 హమన త్రమత్వయూమచ్చుఅసిచ్చిన్నవృషధ్యదాచిరాత్ || ౧౩ || యోనో-౭గజస్యత్ర విదోద్విజాతెర్దు
 రహాపస్యవదీక్షితస్య | విప్రభృగధ్దేనశిరాంస్యవృశ్చత్పశోరిహ-౭శ్చకరుణస్వర్కకామః || ౧౪ || సో-౭య-క్ష
 ర్భిరుక్షితో-౭య-స్వకర్తృశాశ్చమహాన్దేనాన్యగర్హాక్షి-కృతేణమచ్చుఅవిభిన్న దేహమస్యప్రవహేన్ద్రం
 సమవ స్థిగృహ్య || ౧౫ || అన్యోవసంత్యా-౭న్యశింసమజ్ఞాయతద్యతాస్తాగ్రిప్రహర నిమిష్యమ్ | త్రైర్భూత
 నాధాన్యగదానిర్వితాత్రిహూలనిర్వన్నగ్రైర్వజామి || ౧౬ || అభోహా-౭మేవలితేనపీరహర్తాప్రమధ్యహాశి
 రోయదిత్వమ్ | తిత్రాన్యోభూతబలింవిధాయమనస్వేవాంపాదరజఃప్రపత్సే || ౧౭ || మధ్దేన్ద్రకస్తాన్తు

తరం, హేఅన త్రమ,నుచ్చుతేన,నిర్దిన్నం , దృవత్తుల్యం,హృదయం,నుస్యతే,నత్వయానిమి త్రభూతేన,అద్భూచిరాత్,
 మమభాగ్ర్యు,రన్యో౭హం,దిష్ట్యా,భవిష్యామిశ్రి || ౧౪ || శ్రికరుణారహితః,యోభవా,నో-౭స్రాక-మగజస్య,ద్విజా
 తేః-తత్రాగి, బ్రహ్మవిదః-గురో,రహాపస్య,పునర్దిక్షితస్యయక్షే యదీతాయామవస్థితస్య,విశ్వాన్య,శిరాం-పి-భైన్ద్ర - అ
 వృశ్చేతచిచ్ఛేద-యధాన్యకామాయాక్ష-క-పశ్చాశ్చిరభీనత్రి - తదవత్, ద్విజాతీత్వాదీనివిశేషాన్యనధ్యత్వనూతకా
 నిశ్రి || ౧౫ || శ్రిఅతో-హీయాలజ్జయ-గ్రయనమృదా-భియా-క్షిర్భిరుశోభిన్న-క్షిణ్ణితంపరిత్యక్తం-నికృష్టేన-స్వకర్తృశా
 గురుహననకర్తృశా-పురుషాదై-౭పితావై రమి-గర్హ్యంనిర్వ్యం-త్వా,మధ్య-మచ్చుతేన-విభిన్న-దేహూ-యస్య-అన్యప్రవహే
 వన్దిర్వ్యం-అభ్యగదేహమిత్వర్థః-గృభాగ్ర,స్వమ్యగద-విఅత్వ్య-స్రై,హరహనసామీకేన-ర్దమానవద్య,తిత్ శ్రి || ౧౬ || శ్రి
 అపిఅపిచ-స్వశంసం , త్వ - మమస్యత్య-యేదేవా-అజ్ఞామూఢాన్య-స్రై-ఇహాయుదై,ఉద్గ్రతాస్తాగ్రి-మహ్యం-యదిప్ర
 హర నిత్తి-తై-ర్భిజాతేనతీక్షేన - త్రితూతేన-నిర్దిన్నా-గ-శాఃకణ్డ-యేమా-న్దే-స్యగదా-భూతనాధా-యజామయ
 త్యైమిశ్రి || ౧౭ || శ్రివిసంస్యపారుషానురూపమక్త్యా౭థయ్యదేన్యందేహంజహన్యర్థాంజహీతేన్ద్రంపాగ్ర్యయతేఅధ
 వా-హేహ రెగ్ద్రహేవీర-భావానెవ,ఇహాయుదై-కులికేనవశ్రేణ-యది,మమ-శ్శో,హర్తాహరివ్య-తిత్రతధానతి,మ
 ద్దేహేన-భూతేభ్యో-బలింవిధాయ, అన్యణిపిమ క్తకర్తృబద్ధస్య,మనస్వినాం,పాదరజఃప్రపత్సే-పాదరజస్యహా
 రితం,హంప్రపత్సే,జ్ఞానసాంగతింపాగ్ర్యామిత్వర్థఃశ్రి || ౧౮ || శ్రిసామ రేత,అగ్రతః,స్థితే-తై-దే,మయ,అమో

ఘంఅప్రతపతం,వజ్రం , కస్తాత్రైత్యే-మహానోషివముచ్చసి,వప్రయుజ్జే ఇన్ద్రధ్వజ-గదావస్తిష్ఠలోభవివృత్తిత్యైశ్చ
 యానప్రహాణోమిత్యతాప్రహా || గదవగదావతే-వృషణాధా,కృపఃపురుషా,దర్శనయోజనం,యస్మాస్మాయాశ్చనవ.
 వశోనిసవృష్ట-స్సృతి-అతో-మానంశియప్రాసంశయంమాకురు-కింతుప్రహాణోవృత్త్యైశ్చ || ౧౯ || ఋఅసవృష్ట్యేసో
 తుంవవః తంబ్రాత్తాహయతి||నస్య||నచుక్తక్రమేఇన్ద్ర,తవ-వజ్రః-హరేన్ద్రగవత-సైజసా-చరీహీముసే-తవసావ-తే
 జితశీర్షీకృతః-అతఃకారణా, తైన్ద్రవవజ్రైః - విష్ణునా-యన్ద్రితలదిష్టే-మూలశత్రుం -జహిమారయ-హరిన్ద్రగవాకయ
 తోయసిన్ద్రవజ్రై-తతఃతస్మైకవజ్రై-గ్రీవాజ్యసమృత్-విజయః-గుణైఃప్రహృత్యాదయగుణాశ్చ-భవన్తి||౨౦|| జనన్యా,
 సురీంద్రానిమావన్నామూఢాజనన్ద్రజన్ద్రసి | మామపాప్రప్తైవకౌన్ద్రైయతోయాన్ద్ర్యమాంగతిః, ఋత్యుక్తీత్యానర
 కోదర్శ-స్వమరణార్థంకింమాంపార్ధయన్తతత్తాప్రహా || అహమితి || అహ - మాసుగోఽపిననరకంయాన్యమి-కింత్వ-న్ద్ర
 దైవతంగురుశ్చన్జుర్-ణోభగవాక, యథా, అహఉపదిదేశ,చచ్చరణారపిన్ద్ర-మనో,నిత్యలం,నిత్యమితి-తథా,త
 చ్చరణారపిన్ద్రై,మనో,నిధాన,తవవజ్రస్-వెగన,లలితఃభిన్ద్ర, గామ్యమవివయేషు,రాగరూపఃపాశో,యన్ద్ర,దేహ
 లవనద్యారాగ్యాపాశోఽపిలలితాభవతితిభాషి,అపిదన్ద్ర్యక్షః,లూకఃస్వర్ణరాదిలూకో-యేనతాపృశిః,మునర్థం
 మునిసాంగతింమోక్షం-యామియాన్యమి- అసుగోఽప్యహంభగవత్పిబర్-ణోపదిష్టత్వేన్ద్ర్యభ్యగమ్యతే||౨౧|| ఋకించ-
 రాచినలోకానిభావః యథాహన్జుర్-జిత్యనెనవృత్తస్సజుర్-ణోపదిష్టత్వేన్ద్ర్యభ్యగమ్యతే||౨౧|| ఋకించ-
 భగవాన్-నన్ద్రభావేనాత్మానంభజతాంస్వయామేగతీంసునందాన్యతీతస్వర్వాచినామిత్యాహ||పుంసామితిసాన్ద్రై||ఎకా
 న్ద్రయోంప్రయాజనాన్ద్రరహితమితిసాం - అనన్ద్రప్రయోజనానామితిధ్వజ- స్వకానాంస్వభక్తానాం-పుంసాం-అన్ద్ర

హానోషివజ్రంపురః స్థితైన్ద్రీరేమియ్యమోఘమ్ | మానంశియప్రాసంగదవజ్రంస్యాన్వివృష్టలంకృతపతాదైవ
 యాశ్చ ||౧౯||నస్యవవజ్ర ప్రవశక్త తజసాహరేధేవప్రపసాదతేజితః|తైన్ద్రవశ్యంహీవిష్ణుయన్ద్రితో
 రయతోహరిఃఋజయశ్శీర్గ్రుతాప్రత||౨౦|| అహంసమాధాయమనోయథాఽహంసజుర్-జైచ్చరణా
 రవిన్ద్రైత్వన్ద్రజరంహేలామితి||గామ్యవాశోగతింమునైర్వాన్యవత్పిదలోక||౨౧|| పుంసాంకితే కాన్ద్రధి
 యంసస్యకానాంఋయాన్యమన్వివిధామారసాయమ్ | నరాశియాంధ్యక్షవజ్రాఃఅధిన్ద్రదత్తలిన్ద్ర్య
 నంసమ్ప్రీయాంః ||౨౨|| త్రైవర్గికాయానవిభూతమృత్యుతీర్తిన్ద్రైచ్చరుషన్యశక్త|తతోఽనుమేధాభగవ
 త్ప్రసాదోయాదుర్లభోఽకించనగోచరోఽన్ద్రైః ||౨౩|| అహంకారతవపాదై కమూలః||యానామదానో
 భువితాన్ద్రీభూయః|మనన్ద్రైరెతాసువతైర్గుణాం సైగృణీతవాకిర్-కగోరుకాయః||౨౪|| ననాకృష్టంన

త్వైశ్చ - భగవాన్జుర్-ణో-దివి-భూమౌ-నసాయంఅతలాదిలోకేవ,యా, స్వవ్యదోవిభవా,స్తా-నదదాతి-మతః-య
 త-స్తాసునమృత్యు, ఉద్యే, గోవినాభి-యంతత్ప్రీయుక్త, ఆధిన్ద్ర్యపిదామదఃపివయథోగఃమితోమద ప్రత్యక్షానోదయ
 ప్రతిభానకః-కలిపివయథోగవిరోధిభిన్నహకలతః, వృననమభిచుతవివయాలాభానుత్తందుఃఖం,ప్రయానః|తృద్రనుభా
 యప్రకృష్టోయత్వైన్ద్రవభవన్ద్రితన్ద్రస్వకానంకింపిదత్తైతత్తాప్రహా||త్రైవర్గికై|| హేశక్ర,త్రైవర్గికోధర్ద్రాకామవి
 వయో-య,అయాన, స్వస్,విభూతం,పదత్తై, అల్పాన్ధీరత్రివర్గకర్తాయానపరివర రేణానన్ద్రీరభలరాఽముక్తిం దాన్య
 తిత్వధ్వజః, నమప్రసన్నోభగవాన్సాన్ద్రకమన్ద్రస్వకానాం త్రైవర్గికాయానమేవవిదత్తై,నైర్వాహా || తతః||యోభగవత్ప్రీ
 సాదో,యతః, అకించనగోచరఃనిహ-మన్ద్రభక్తివివయః, అకించనానామేవతంభగవాన్ప్రసన్నోభవతీత్వధ్వజః-త
 తోఽన్ద్రీన్ద్రవియథోగపరాయణై ప్రదర్శ మేవభజన్ద్రవాద్యై స్వభగవత్ప్రీసాదోఽనుమేయ-అభిలీతార్థపివయ
 తత్వేనానుమేయః - యద్యా,యోఽకించనగోచరోభగవత్ప్రీసాద,స్సాన్ద్రీన్ద్రవాద్యై - ప్రతేఅనన్ద్రప్రయోజనభజ
 నా,దనుమేయః,వయమన్ద్రస్వప్రయోజనాయదిభజేషు,తద్వ్యక్తికించనగోచరోభగవత్ప్రీసాదోఽన్ద్రీన్ద్రవియథోభవివృ
 త్తేన్ద్రవంభాద్యైన్ద్రైరెనానుమేవనతున్ద్ర- ఇదానివివయథోగపరాయణత్వాదితిభాషి-తత్తై వహ్యై క్తంభగవతా,
 మయ్యైకాన్యమితీన్ద్ర్యంవతోవాక్యతైత్తత్వవిది, త్యాపి నేతిచేతిభావః ||౨౪|| ౨౫ || ఋఅప్రవసా-మనంహీతంవ
 జాగ్రద్వృత్తంతవప్రపదిష్టంభగవత్ప్రవభిమభిక్తత్యాహ||అహమితి|| హేహారేభగవక,తవ-పాదావేవ,ఎకంమూల-మా
 శ్చియా-యేషాం,తేషాందానానాం - అనుదానోఽహంమాయో-భువితాన్ద్రీ,మదీయంమనో, ఽనువతేమత్ప్రీణాభ
 గ్యతవ-గుణాసేవానుప్రరతు- వాగపి - తానైవగుణా- గృణాతుక్తీరయరు-కాయో-దేహ- స్వదారాధనరూపంకర్త-క
 రోతు||౨౬|| ఋననకింమద్ధాన్యేనరుభ్యంయదై శ్వర్గమైహాకమాముక్తికంవదాన్యామిత్యత-త్వద్ధాన్యంపినాఽ
 న్యంనకాక్షామిత్యాహ|| నేతిద్వాధ్యమ్ || నాకృష్టందైవ్యం-నకాక్షతథా-సారమేష్టంపరుర్ద్యుతై శ్వర్గం-నసార్వ

భామంకృత్సపూమ్యధిపత్యం-రసాధిపత్యం-పాతాళాలోకాధిపత్యం-యోగసిద్ధిఃఅణిమాచీక, అమృతసంకైవ
 ల్యంచ-నమా-ననుజనభిలపాభాగ్యుధౌత్యం, విరహయ్యుపకర్మిప్య, పినెత్త్యక్తి, కంఠేనవాక్యామితి॥ ౨౫॥
 కిస్తు-హేలరవిద్రాక్ష, అజాతపత్యోభాగాఃపక్షికాకాః, మాతరమివ-తుధా, ఆద్రాఃపీడితాః, నత్సరః-ప్రస్థమివ-ప్రస్థ
 తంవివిప్రితంచారదేశగతం-ప్రియం, విమలదాఃభితా-ప్రియేవ-మనస్తాస్యం-విద్యత వైప్రమివత్తే॥ ౨౬॥
 మనుగృహణేత్యాం॥ మమేతిఃఉత్తమశ్లోకస్యతవ-జనమదాసేష్యేవ-మనఃసఖ్యం, ఘాయత్, త్వన్మయయా, ఆత్రాది
 ష్యాన్వ-కృచిత్తస్య, స్వకర్మభిన్నంసారవక్రప్రభుతో-మమ, పునః, తెవ్యాత్మాదిష్యాన్వ, సక్త్యర్చనాయాత్-ఎవమనుగృహణే
 తిధాః-ఆత్మాదేహాః॥ ౨౭॥
 ఉత్తమశ్లోకభాగవతవద్వైదికాఖ్యాం-శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాం-షష్ఠసంధ్యైకా

చచారమెవ్యంసార్య భామంసరసాధిపత్యం । నయోగసిద్ధిరమృతసంవాసమజ్జసత్త్వంవిరహయ్యకా
 ష్టే॥ ౨౫॥ అజాతపత్యోభాగవతంభాగాః । ప్రస్థంయధావత్సతరాఃపూధారాః । ప్రియంప్రియేవమ్యపిచం
 విమలదామనోరవిద్రాక్షదివ్యతత్తత్త్వమ్॥ ౨౬॥ మమోత్తమశ్లోకజనైశసఖ్యంసంసారవక్రప్రభుతత్స్వక
 ర్మభిః॥ త్వన్మయయా-కైతాత్వజదారగహేష్యాసక్తచిత్రస్యననాధిఘాయాత్॥ ౨౭॥
 మనుగృహణేత్యాం॥ మమేతిఃఉత్తమశ్లోకభిన్నంసారవక్రప్రభుతో-మమ, పునః, తెవ్యాత్మాదిష్యాన్వ, సక్త్యర్చనాయాత్-ఎవమనుగృహణే
 తిధాః-ఆత్మాదేహాః॥ ౨౭॥
 ఉత్తమశ్లోకభాగవతవద్వైదికాఖ్యాం-శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాం-షష్ఠసంధ్యైకా

చచారమెవ్యంసార్య భామంసరసాధిపత్యం । నయోగసిద్ధిరమృతసంవాసమజ్జసత్త్వంవిరహయ్యకా
 ష్టే॥ ౨౫॥ అజాతపత్యోభాగవతంభాగాః । ప్రస్థంయధావత్సతరాఃపూధారాః । ప్రియంప్రియేవమ్యపిచం
 విమలదామనోరవిద్రాక్షదివ్యతత్తత్త్వమ్॥ ౨౬॥ మమోత్తమశ్లోకజనైశసఖ్యంసంసారవక్రప్రభుతత్స్వక
 ర్మభిః॥ త్వన్మయయా-కైతాత్వజదారగహేష్యాసక్తచిత్రస్యననాధిఘాయాత్॥ ౨౭॥
 మనుగృహణేత్యాం॥ మమేతిఃఉత్తమశ్లోకభిన్నంసారవక్రప్రభుతో-మమ, పునః, తెవ్యాత్మాదిష్యాన్వ, సక్త్యర్చనాయాత్-ఎవమనుగృహణే
 తిధాః-ఆత్మాదేహాః॥ ౨౭॥
 ఉత్తమశ్లోకభాగవతవద్వైదికాఖ్యాం-శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాం-షష్ఠసంధ్యైకా

తూరోదాసుస్సహజిహ్వశిఖా, యస్యతచ్ఛుల, మావిద్యభామియత్యా, తోగ్ధేన, సహస్రాయశిప్యా, వినద్యసింహ
 నాదంకృత్యాహేపాదహతో-నీతిజగదా॥ ౨౮॥
 ఉత్తతో, వజ్రిభగ్న, భిలకాశే, ఆపతే ఆగచ్ఛత్, విచలత్పభిమవ్య,
 గృహాలి-వ, ద్దుప్రేక్షితుంద్విగ్రితుంచ, యచ్చులం, గ్రహస్పటిల-శ్చేతిదన్వద్యతి-గ్రహస్సాన్య-ఉలాల-అక్షా
 రాః-తచ్ఛులం, తథా, తస్యచ్చతస్య-ఉరగరాజభోగంవాసుకిదేహకాంతం-భుజంచఅజాతవిగ్నః-ఽలనుదితాఃతైర్ద్యుక్తిః
 శతంపర్యాణియస్య, తేనవశ్రేణ-అభినత్-అద్యతంయధాభవతతథేతియోనిశేషణం-శూలనిశేషణంభుజవిశేషణం
 వా॥ ౩॥
 ఉత్తతో-వృత్తి-భిన్న-వికేతాహుయస్య-అతవ-సంరభిసితరాంప్రభ-గృహీతవజ్ర-మిన్-మానాద్య-
 పరిఘేణాయుగపిశేషే-తతాద-అధా-మరేధంవిరావతంచ-తతాద-విసంతాఃతతస్య-ఘోన-భగ్న-గ్రిహ, హస్తా, ద్వజా
 యుధం-స్యపతేవిగ్నితమభూత్॥ ౪॥
 ఉత్త-ద్యుతస్య-మహద-ద్యుతంచ-కర్తరీనిత్య-సర్వైయరాదయోఅభ్రాజయత్-
 అహోవితస్యపరాక్రమభిలబావస్యస్య-తథా, పురహూతస్యైన్-సంకటం-నిరీత్య-భృశం-హా-శేష-చక్ర-
 భృశిమిలంకటవిశేషణంవా॥ ౫॥
 ఉత్తతభగ్న-గ్రిహ-సహస్ర-శత్రుసన్నిధౌ-మృతం, వజ్రాయుధం-అతవ-లక్షితే-పు
 న-ర్చజగృహేనగృహీతవా-తమగృహీతవజ్ర-మిన్-గ్రిహ-త్ర, ఆహుభాషే-ఉక్తిమహా-హారభాగ్యానినాఅమువ్య
 పరాజయభ్యతైన్-హా-రేణ-పున, గృహీతవజ్రస్య, స్వశత్రుంమాం-జహి, అయం-విహదకాలశ్శోకకాలా,
 సభవతి॥ ౬॥
 ఉత్తనసపరాజయేనలక్షితో-హంయోద్ధం-నోత్సహే-తతాగ్రహాయుయత్సతామితి-అతతాయినాంజి

ఘోసరాం,యుయువృతాంయోద్ధమిచ్చునాంపుంసాం,సదా,సర్వత్రప,జయో - నవైసభావశింకుతుతేచిదేవశస్త్రిం
 వృత్తేకాలవస-జయోభవతిత్యర్థః - తత్రహేతుంవదత్ప్రసాదశివస్త్రిపరాత్మనామితి|పరఃపరమపురుషః-ఆత్మలక్ష్యే
 పరిశ్రేష్ఠతత్తత్సర్వానసాదౌగ్ధయన్తా - ఎవాంకర్తవశ్యత్వాత్పరమపురుషసయామ్యత్వాచ్చతత్తద్దేశకాలకర్తృనరూపసు
 భినుఃఖాదిభలానుభవాదుజయోపజయోవిశ్వకారిచావిచిత్రత్రలజ్జాశోకాకర్తవ్యాదిభిభావః - సర్వస్యనిమిత్తకర్తృవ
 శ్వస్యపరమపురుషస్యతుసర్వత్రసర్వదాజయోపభవతీత్యాహ || వివేచి||ఎకంపరమపురుషవినాఽన్యోహంపుసాంసర్వ
 త్రాసర్వదాజయోప-సభవతి - పరమపురుషస్య తుభవతిత్యన్యయః-తత్రహేతుంవదంప్రసాదశివస్త్రిజగదుత్పత్తిస్థితిలయా
 నా-మిశ్వరంకర్తారం-తదుపయుక్తోగృహ్యతే - సర్వజ్ఞమితి-అనెకకర్తృసంకుచిత్రజ్ఞానజీవవ్యాప్త్యి-అనెకాకర్తృవశ్య
 త్వస్యపుక్తంభవతి- తత్తజ్జీవకర్తృనసాదౌగ్ధోత్పాదికర్తృస్తరపిరహదకర్తృవశ్యత్వాచ్చతస్యజీవకాలనిమిత్తకర్తృయ
 త్తకర్తృస్తరత్రయైకజయోపజయోనన్యః - కింతు-సర్వత్రసర్వదాజయోపవేతభావః-యదిజగదుత్పత్త్యాదికర్తృవరమ
 పురుష, స్త్రీమిషా-దానకారణంజగత్స్తత్యాహ|| ఆద్యమితి||ఆదౌభవమూర్ధం-కారణత్వేనావస్థితం-ఉపాదానకార
 ణమపిఎవేతిభావః - లోకపటాద్యపాదానకారణస్యతస్మాదెకకారణోద్వరదన్య నాతా-రణస్యపితస్యకారణోద్వ
 రంసంభావ్యేతేత్యాత్కేకా-ంఽనిరూఢస్త్రిసన్తి || సనాతనమి||నిత్యమిత్యర్థః-కార్యంహ్యనిత్యం,సతునిత్యః-కారణోద్వ
 రరహితభిత్త్యర్థః||౭|| జ్ఞాతేసాగ్ర్యవశ్యత్వేనయత్నాన్వితస్త్ర్యిముక్తంకేవోదాహరణమితిసప్తపంచముఖిలోకా
 ఖితి||సపాలాఃపాలైశ్చివ్యుద్దిశఃసహితాః-సర్వైలోకాః,వివశాఃపరమపురుషకంగతాః,యన్యపరమపురుషస్య,వశే,
 వశేఞ్చనా,వశకన్తా,వితిధారుపారతే,వశేఞ్చన్యాంసమిత్తపూతాయాం-స్వస్త్రి,స్వతత్ప్రసాదీచ్ఛానిమిత్తజీవనా
 భిత్త్యర్థః||తదాచక్షుః, కోహ్యేవాన్యాత్రఃపాగ్భ్యాద్యదెవకాశానగ్నోసస్యా,దితి - యధా-సిచాచాశేనబద్ధాః,
 ద్వికాశక్షేణి-బద్ధయతువశ్యస్త్రి- తద్వత్-సవ - కాలఃకాలరావ,ఈశ్వరః,ఇహ,జయోపజయోదివ,కారణం

లయస్థితీశ్వరంసర్వజ్ఞమాద్యంపురుషంసనాతనమ్ || ౭ || లోకాన్సపాలయన్యేమేశ్వస్త్రిపివశావశేద్వి
 జాభవసేచాధ్యాన్యకాభిస-కారణమ్ || ౮ || ఓజస్సహబలంప్రాణమమృతమ్పుత్రమేవచిత్రమజ్ఞాయజ
 నోహేతుమాత్మానంమన్యతేజడమ్ || ౯ || యధాదారుమయూనాయధాయస్త్రీమయోన్యగః|ఎవంపూతా
 నిమఘవస్త్రితత్ప్రాణివద్విధో || ౧౦ || పురుషఃప్రకృతీర్వ్యక్తమాత్మాధాత్మేన్ద్రియాశయః|శక్తునస్త్య
 స్యసర్గదానవిసాయదనుగ్రహమ్ || ౧౧ || అవిద్యానైవమాత్మానంమన్యతేఽశీశమీశ్వరమ్ | పూతస్త్రిపి

హేతుభావః || ౮ || జ్ఞానకేవలంజయోపజయయోరెవహేతుః - అవిశ్వేజలదీనామనిర్దాహకృత్యాహ || ఓజః
 ||ఓజఃప్రస్థత్రిసామర్థ్యం - సహావేగః - బలంధారణోపార్థ్యం , పాగోజీవనం-అమృతంమోక్షః-మృత్యుస్సం
 సారః-ఓజఃప్రస్థత్రిసామర్థ్యం - హేతు-మజ్ఞాయలవిజ్ఞాయ-ఆర్థ్యత్వేప్రయోగస్యానక్షేపూర్వభిక్షనప్రతిమే
 ధః-అతోఽన్య - పరమాత్మానమేవఓజఃసాంకారణ-మజ్ఞాత్వా - జనః-కేవలంపరమాత్మానంస్యాత్మానమేవ-కారణం,
 మన్యతే - అతోఽన్యంజడఃఅజ్ఞోజనభిత్త్యర్థః - జడమితిపారె - జడమజ్ఞంసన్యాత్మానమేవకారణంమన్యతేఽన్యంజనభిత్త్య
 ర్థః || ౯ || జ్ఞానంపరమాత్మనోజయోపజయోద్యభావేహేతుతయాసర్వస్యవశిత్వంకారణత్వమితిభిత్త్యంఽగ్తం
 అభజీవస్యఽద్యిఽద్యయమాహ || యథేసార్థద్యయేన హేమఘవ - విభోభిన్ద్రిపివపరమాత్మప్రకృత్యేవిభోభి
 గంబోధనం - దారుమయూదారుణోవికారభూతానాశీ, యస్త్రీమయోన్యస్త్రిజ్వాలాదాగతఃయస్త్రీమయః - య
 త్రేణిగ్యోహోమ్యగభిత్త్యర్థః - యధా , పురుషతస్త్రీ-ఆద్యవపాగ్భిభిష్టాదాభిప్రాప్యం - ద్విత్వియంతుప్రాగ్భి
 ష్టానాభిప్రాప్యకమితివేదిత్యం , ఎవం - సర్వాణిపూతాని , ఈశతస్త్రిజీవతతస్త్రిజ్యేన , ఈశ్వరశ్యాన్యే
 వెత్త్యర్థః - వదిత్యన్యయమకారార్థకం , చాదిరాకృతిగత్యాత్మే,ఎవంజీవన్యపారతస్త్ర్యీముక్తమ్ || ౧౦ || జ్ఞా
 నుయజీవః, ప్రకృతీప్రధానంచిత్తమస్త్రిసంస్కృతమకేతనం - వ్యక్తంమమాత్మత్వం,ఆత్మలహంకారః-ధూతాన్యా
 కాశాదీని , ఇన్ద్రియాణిజ్ఞానకర్తృభయాత్కానిదశేన్ద్రియాణిఆయోఽన్య - కరణం-ఎతే,యన్యభగవతోఽనుగ్రహ
 ద్విసాతదనుప్రవేశరూపానుగ్రహమస్తరణ - అన్యవిశ్వస్యసర్గదాఉత్పత్తిస్థితియెను-వశక్తునస్త్రిసప్రభవస్త్రి,ఎహం
 పరమపురుషకార్యత్వాదిభిభావః - ప్రకృత్యాదిగ్రహణంభిష్టాన్తార్థం - యధాప్రకృత్యాదయోఽన్యసర్గదానశక్తున
 స్త్రి-తదాపురుషశ్చతుర్భుజాదీవోఽపితదనుగ్రహంవిసాఅన్యసర్గదానశక్త్యాతితత్కార్యత్వాదిభిత్త్యర్థః || ౧౧ || జ్ఞా
 నవదకార్యత్వముక్తం||అపానీశత్వమాహ || అవిద్యానితి||ఇహంపరమపురుషాయతోత్పత్త్యాదిమస్తం,తత్పతస్త్ర్యం,అ

తపవా-నీశ్వర-మాత్రానం, అవిద్యానజానక, ఈశ్వర-మన్య-తె-స్వాత్మనమీశ్వరంమన్య-తేజఃఇతి శేషః, పురుషఃప్రకృ
భృవ్యక్తః, విజయస్థిఃసృష్ట్యాదౌచరచపురుషస్యప్రయోజకత్వం, ప్రకృత్యాగ్నినాంతతా-ర్యాకాంఽప్రయోజకత్వత్వం
ఘోక్తం-తదేవప్రజ్ఞయతిఃఃపూతై రిత్యర్థః॥స్వయమాత్మనాప్రయోజకత్వాగ్నివేత్త్యగ్నః-పూతైఃపురివ్యాదిభిన్నస్వ
నుగృహీతైః - భూతగ్రహణంప్రకృత్యాగ్నినామపురుషలక్షణం-ప్రకృత్యాగ్నినిస్సృజ్యమప్రవేశాహితశక్తిః-హ్యుతానిదేవ
జనుష్యాదివ్యష్టిభూతాని-స్వజతి తదా-తై రేవభూతై - యుతాని-గ్రహణేవ-వ్యష్టిసృష్టేనస్వసృజకత్వకథనననుష్ఠిత
ద్వాదశితమితితం, అననీతేనాత్మనాఽనుప్రవేశ్యనామరూపేవ్యాకగోచీ, త్విశుభ్యం - తత్ప్రాసనంధేయః॥౧౦॥ *
అస్త్వేవం-తదాపి-చరాజితోఽహంపునరాత్మనోనజయంసంధానయమిత్వత్ప్రాహం ॥ అయతితి ॥ సోయస్తా-దీశ్వరాయ
త్వాస్యస్వకర్తానుగుణదేవమమ్యోగిన్వష్టిస్తస్తా - దాయురాదయోఽపితదాయతా - వియతదేశకాలచరితామకర్తాను
గుణాః-పురుషస్య-యోజన-స్తాస్సర్వాః - తతా-లక్షణితకాలేతత్తట-ర్కలూనుభవదతాయ-మిత్యర్థః, భవ-త్రైకీయ,
తత్తదస్తాస్తాః॥యథేతి॥యథా-అవిచ్ఛేద-మరణదారిద్యాగ్నికమనిచ్యుతపిపురం-తద్విచర్యయాఽయరాదివిచర్యయాః-
మరణదారిద్యాగ్నిపక్షీర్జివభృతయో-భవ-ని, తదాలయరాదయోఽపిత్యర్థః - తత్ప్రాయోద్ధీనవం, శ్రీస్సంఘాత, విశ్వ
స్యంప్రసవ్యం, నుద్వా, విశ్వస్యంసంపత్ - శ్రీః తేజః-భాగవత్సహాయగ్రహణాఅయరాదయోభవయోరేవేతిధా
వః॥౧౧॥ * యతపవనస్సమీశ్వరాయత్రంకర్తానుగుణంబ, అతపవ-నపక్షీక్రమపేక్షేత్యాహంత్వాదితి॥యస్తాప్రకృత్యమా
యరాదికమీశ్వరాయత్రంకర్తానుగుణంబవనవ్యయవనమి-తస్తా - ద్వివేకి - కీర్త్యశ్రీర్కీర్తి-జయపజయయో-స్తథా-మర
ణదేవనయోశ్చనిమిత్తయో-ర్యే, సుఖదుఃఖే, తాభ్యాం, కీర్త్యాదినిమిత్తసుఖాదినా, వికారచప్రాప్తయోదిత్యర్థః॥౧౨॥ *
కింబ, భాగవదుక్తిరీత్యాదుదుక్తిరీత్యాచమత్తై రేవనిరతిశయపురుషార్థత్వాదనభిసంహితఫలంశక్తీర్త్యర్థమితిధాదికర్త

తిభూతానిగ్రహణేనాత్మే స్వయమ ॥౧౩॥అయస్త్వీశ్రీర్తైశ్వర్యమాశిషఃపురుషస్వయః॥భవ-త్రైకీయమో
తతా-లయధాఽనిచ్యోద్విచర్యయా॥౧౩॥తస్తాచకీర్తియశోద్దయపజయయోరపిసమస్యగ్నిత్వభిరుఃఖా
భ్యాంమృత్యుజీవితయోరపి॥౧౪॥సత్వంరజ-ప్రవక్ష్యేప్రకృతేర్నాత్మనోగణాః॥తత్రసాక్షిణమ్యత్నానంయో
పదననబధ్యతే॥౧౫॥పశ్యమాంబిర్జితంశ్రీకృష్ణాయభభుజంమృధే ॥ఘటమానంయధాశక్తితపపాగిణిసో
ర్వయా ॥౧౬॥ పాగోగ్లహాఽయంసమరభవ్యతోవాహనానంయధాశక్తితపపాగిణిసోర్వయా ॥౧౬॥
పరాజయః ॥౧౭॥ శ్రీమకఉవాచ॥ఇన్ద్రోవృత్తవజశ్శుక్రాగ్రతాశీకపఘ్నజయతి ॥గృహీతపజః॥చహం
ప్రమాహవిగతశ్చయః ॥౧౮॥ ఇన్ద్రోఉవాచ॥అపూదానవసిద్ధోఽనియన్యతేమతిద్వగీ॥భక్తస్సర్వాత్మ

ణిఃఅయరాద్యానుషక్తికఫలపాగిణిదాదౌరా తత్సాగనత్వాహస్తేకపిదయుద్ధకర్తకుర్వకజహవసానెముక్తోఽపిభవతి
త్యాహం ॥ సత్వమితి ॥ సత్త్వదయో-నా - త్సానీశ్వ-గుణాఃకీర్త్య-చక్రతేజగణాఃఇతినిర్వివాదం-తత్ర-సత్త్వాదిగుణప
రిణామరూపేదేవే - స్థిత-మాత్మానం-యోపుమాక-సాక్షిణంప్రస్థారం-మన్య-తె-తట-ర్క-ర్తవ్యం-దేహగతంమత్వా-ఆ
త్మానం - కర్తారంమన్యతభిత్వర్థః - సునుబధ్య-తే-కింతు-సంసారబద్ధాన్యకోభవతీతిధావః॥ ౧౫॥* అస్మిన్నుద్వేయా
మేవదృష్టాస్త్రమాతంపశ్యేత్యాహం ॥ పశ్యేతి॥ హేళక్ర-స్యధేయధా-స్యగ్గభిన్మం-అయధృద్విశూలం-భుజశ్చ-య
గ్గృతం, నిర్జితంపరాజితమపి-పున-ప్రవ-పాణాకాహర్తునిచ్చయ, నుధాశక్తి - ఘటమానంయతమానం, యయత్సం-
మాం, పశ్య॥౧౬॥ * యదీనానంమమయోభవేత్త్యయోత్నాగ్నిమిత్యాశ్చజు-మానంప్రవదకసమరంద్యుతత్వేనసూ
పయతి॥పాగోగ్లహాఇతి॥ గృహృతభిత్త్యహాశేతెనగృహ్యమాణవిభాగే పాగిణిపగ్లహానిస్థిత-వాహనానిహాస్త్యర్థవ్యవ
ధాదీశ్చైవ, అననాని, అగ్రనైష్యగ్రైవైతతస్తత్సృష్టిప్రతిత్వసనానిఫలకాః॥యస్థిత, ఇవశశ్చరావన, అటోదేవనాటో,
యస్థిత, సోఽయం, ద్యుతనదృశ్యం-గ్రామి, అతద్యుతతయ్యసం-గ్రామి, కన్యకయ, కన్యకాపరాజయః, ఇతిసంజ్ఞాయ
తే, ద్యుతభవయపరాజయోతానదుద్వేయవిత్యర్థః, ఇత్థంతులోకదృష్ట్యేక్తం, మయోసానంభాగవత్సహాయగ్రహణతపవ
యవనిశ్చితభిత్తిభావః॥౧౭॥* అవం-తత్వకథననయద్ధాదయోర్నాసీతఉచాత్వవజ్శక్తీకస్తమాభావఇత్యాహ
మని॥ఇన్ద్రోగ్రతి॥గరాశీకంనిబం-పటం, పుత్రస్య, నవ, ఆకర్ణ్య, అపూజయతేబహ్యమన్యత, నీకృతవజ్జాయుధ, శక్తి, విగత
యః, జ్ఞానినామియంరీతిరిత్యాగ్నీర్వరహితఃప్రమానక, సావధానంస్వవస్సమాకర్తవ్యానుప్రమానం-స్రంస్యత
మువాచ॥౧౮॥* ఉక్తిమనాహ, అపూజిత్యాదినా॥భూతకోదశోరైవన్యత్నం॥హేదానవ, త్వం, సిద్ధోఽపిశక్యత్యతోఽ-
సి, సిద్ధోఽహమితికథంత్వయా-జ్ఞాతస్తత్ప్రాహం ॥ యన్యః-తేవ, ఉద్భవీ, మతి, గర్భ-రత్నీకింబ, సిద్ధత్యాపాదికాఽననాన్యో

గంధర్వ కైటభ సావనవాస్తీత్యాహ || ఛ క్షణే || త్వం , సర్వాత్త చాడిపాయోఽయోవిధావేన , జగదీశ్వర మస్తరాత్మన , మ
తవన , సుహృదం , నిరంతర యుక్తయం , భగవ నం , భక్తః , ఆర్త త్యాహ- ర్వి క్షణే , సేవితనాః || ౧౧ || ఙ్గికించ , జనాన్యోన్య
యంతీతభా , తాం , వై వ్య పేం , మాయాం , భవా , నతా స్తీత్ , క.హం , యద్యచ్ఛాతే , భవాః , ఆనరంభావంతావంతత్వం , సహజ
యమహపురుషతాం || శ్చేషపురుషతాం-నతోస్య త్తరపురుషతామిత్యువాచ-గతఃపాపై ప్రవాణా || ౧౨ || ఙ్గికించెదవహదా
శ్చర్మంఖలు-కింత-య-దజహి-క్షకృతేరాజన్యభావస్య , తవ-నర్వాత్త-వి-పాద్యధ్యభూ-ద్భవాను-దేవ-శ్చ-యమితరభ
స్త్రి తెలియతే || ౧౩ || ఙ్గిత్తవననతవైశ్వర్యం నల్ప్యాచిచుచిరిత్యాహ-యస్మేతి || శ్చ-యసేశ్వరేమోక్షాధిపతే , ఆరితా
నాంసంస్కృత్యధిపతే-భగవతి-యస్యపుంసోభ-క్ష-స్వస్య , అమృతామృతాభావననసమద్ర-పిత్రితేతేవిపరతఃపుంసం
క్షుద్రైరత్రై-భాతకోదక్షైఃగర్వోదకతుల్యై , ప్రశ్నిత్యత్రైవల్ప్యాచిమత్రై-కించ , తానతవతుచ్చానీతిభావః || ౧౪ || ఙ్గివనం
పరస్పరంబ్రవాణావిద్వత్ప్రకృతీయాయాత్యైత్యాహ-ముః || ఇతి || ఇతీధం , నన్ద జ్ఞానయాభగవద్ధర్మచారణ-త
త్తుద్యవత్పుర్వః - బువాణాభావణ-యధాంయోద్భవాణాం-పటిమఃఖ్య-అపారవిర్భూ-విద్వత్ప్రకృ-హేను-ప-య
యధాతెయోద్ధంకృతవన్త || ౧౫ || ఙ్గిత్తదేవాహ-|| ఆపి-ధ్యత్తి || అపి-ద్వమృతః-కార్ణాయ-సంకృత్యలహమయం , హా
రం , పరిఘం-వామహ-సైనా-విద్యభాగ్యమత్య-ఇన్ద్రాయ-పాగ్రహణోత్ప్రవిదితై-ప-హేమారిషక్రెష్టరాజః || ౧౬ || ఙ్గి
నదేవ-ఇన్ద్ర-గ్రీష్మ-పుత్రస్య-చరిఘం , కరభో-పమందిగజశుద్ధాతుల్యం - కరంవామహ-స్తంభ-యుగవదేవ-శతపస్యణావక్రై

నా-౨-త్వా-నంసుహృదంపరిమిత్యర్థమ్ || ౧౧ || భవానతాద్వీన్నాయంవై వైవ్యవింజనమోహానీమ్ | యద్విహ
యూనరంభావంతమహపురుషతాంగతః || ౧౨ || ఖత్విదంమహదాశ్చర్మంయద్రజఃపకృతే ప్రవ | హానుదేవభగ
వతినర్వాత్త-నిద్యభావతి || ౧౩ || యస్యభక్తిర్భగవతిహారానిశ్చయసేవ్యతే | విక్రీడతోఽమృతామృతా
కింతుదై-గ్రీహితకోదక్షైః || ౧౪ || శ్రీశుకఉవాచ || ఇతిబ్రహ్మచారీవన్యోన్యంధర్మ జ్ఞానయానుపపయ్యయధా
తేమహావిర్యావిద్వత్ప్రకృతీయధాంచతి || ౧౫ || ఆపిధ్యపరిఘంవృత్తఃకార్ణాయనమరిదవః | ఇన్ద్రాయపా
హిణోద్ధోరంవామహ-స్తేనమారిష || ౧౬ || సరుపుత్రస్యపరిఘంకరౌచకరభోపమా | చిచ్ఛేదయుగవదై
వోవక్రైశతతపస్యకా || ౧౭ || దోర్భూయముత్య-ప్రమాలాభ్యాంబధౌరక్తప్రసోఽనుదః | భిన్నపత్మీయ
భాగోక్రైశ్చాన్యగ్రీష్మవక్రైశ్చాహతః || ౧౮ || కృత్యాధరాంహనుంఘామాదై-శ్చోదిత్యత్రారాంహనుమ్ | న
భోగమిచ్చతక్రైశ్చలెలిహౌల్పాభిజిహ్వయా || ౧౯ || దంష్ట్రాభిఃకాలకల్పాభిర్ధర్మసన్నివజగత్ప్రయమ్ | అతి
మూత్రమహాకాయాతీవం ప్రరసాగిరిన్ || ౨౦ || గిరిరాట్నాదచారివపద్భూగ్నిర్దరయన్ హీమ్ | జగన్సవన
మాసాద్యనజ్జిగంసహవానమ్ || మహాపాగ్రోమహావిర్యోమహాసర్వభవద్విపమ్ || ౨౧ || వృత్తగ్రస్తంస
మూష్యన్ప్రభాపతయస్సురా | హాకష్టమినిర్విణ్ణాశ్చక్రశుక్లమహర్షయః || ౨౨ || సిగ్గి-ఽద్యమరైస్త్రై
నమహాదోదరంగతః | మహాపురుషసన్నద్ధోయాగమాయాబలెనచ || ౨౩ || భిత్వానక్రైశతతు-క్షింభిత

ణ-చిచ్ఛేదభిన్నవాః || ౨౪ || ఙ్గిఉత్పత్తి త్తంభిన్నం-మూలం-యయా-స్థాభ్యాం-బాహాభ్యాం-రక్తంప్రవతీరితక్రస్ర
వో , ౨ సురోమృతః-బధౌరరాజ-యధాగోతోగిరి-వక్రైశ్చాన్యగ్రై-చిచ్ఛేద-పత్మీయస్యత్యాద్యతః-భాదాకాశా-న్యగ్రీష్మ
గతితః-హతస్య-భాతితద్యతే || ౨౫ || ఙ్గిసన్నద్ధైశ్చోమృతః-అధరాంహనుం-ఘామా-ఉత్తరాంహనుం-దివి-కృత్యానిధా
య-నభావ-ధర్మ్యై రణ-వక్రైశ్చలెలితహస్పద్యై , పునఃపునరితతయనవాలెలితహా-యజ్ఞజాత్వచాద్యతేవద్వ-దుల్బ
యాకుగ్రియా-జిహ్వయా-సహవానమెరావతససాతం , వక్రైగంధిన్ద్ర-మాసాద్యపాగ్ర-యజగన్సన్నిర్ణవాః || కథంఘా
తస్యక్ , కాలకల్పాభిర్ధర్మ్యతుల్యభిర్ధ-ర్మస్తాభి , ద్తగత్ప్రయం - గ్రగన్వివ-అతిమాతో-జేత్యుచ్చిశ్రో , మహాదేవాః ,
యస్య-అతవతరసాబలెన , గిరిన్ , ఆతీవః , ఇత ప్రతశ్చైలయ-పాదచారి , పర్యతరాడివ , పద్భూ-మహీం , నిర్దరయన్
చూర్ణయక్ , పద్భూగిరినాతీవహమహీంధర్మయంశ్చేతివా ౨ స్వయ-మహాపాగ్రోమహాబల-మహావీర్యమహా-ధృ
వః , సన్నద్ధ-విషమివగజమివ , జగన్ సెలిత్యస్తానోఽఘాతః || ౨౬ || ౨౭ || ౨౮ || ఙ్గివృత్తై-గ్రస్తం-తమిన్ద్ర-మా
లత్పద్యజ్ఞై-| బహుభిర్ధర్మ-రిభిన్ - సహితా , స్పృహ-సురాంబద్ధైన్ద్ర-గ్ర్యతః-ప్రంపాగ్రై-మహానిర్విణ్ణాభిన్ద్రాక్రాన్తై-
మశుక్రై || ౨౯ || ఙ్గిఅనురైస్త్రై-గిరిగోఽపీ , ద్దో-నమమారనమహా-కింతూ , దత్తప్రవిష్టో-మహాపురుషేభగవతా ,
సన్నద్ధోరతీతః-మహాపురుషేభగవతాయాగవతాత్మకేన - సన్నద్ధో-దంభితో-వా-భగవన్మాయాబలెనయోగమాయాబల
పబ్బంహేతేత్యర్థః || ౩౦ || ఙ్గివక్రైశ్చ , తస్య-కుక్షింభిత్వా , విహేబలభితే ఇన్ద్ర-గ్రై , కుక్షి-నిర్విణ్ణ-గ్ర్యై , ఓజసాబలెన ,

గీతనః, పృథివీమ, కతోఽర్ష్యులత్రస్య, శివః, ఉచ్ఛక్త ద్రవిచ్ఛేదతః ॥ ౩౨ ॥ శ్రితమితీతలూపవృత్తస్యకన్తరాంఽయితాకాతనచి
 ఛేదత్యత్రాగ్రహః ॥ వజ్రస్త్రితి ॥ అకువెగఃఽష్టధానో, వశోఽగ్రహాయుధం-తస్యవృత్తస్య, కన్తరంకణం, ఘం స్తస్యమార్దం-
 సమనాతీకన్తరాయాస్సమదా-త్యురీవ ర్రమానః, కృష్ణకః-వా ర్రహిణ్యైవృత్తపాత్యాసంబంధి-జ్యోతిషామయనా
 సంవత్సరేయో, ఎస్తాం వస్తు్య త్రవృత్తతసంభాగకానాం -గణ సైవ-తావతాకాతనవృత్తః, స్వపాతయత్-శిరోఽహమా
 న్యపాతయత్పృథ్వీః, జ్యోతిషాం సూర్యదీనా-యయనందక్షిణో-త్రరగః, తదాత్మ కసంవత్సరభ్యత్యర్థః, వా ర్రహిణ్యై
 త్యనెనా డైవ్యునసంవత్సరసంబంధిత్యంవృత్తపాత్యాసూచితమ ॥ ౩౩ ॥ శ్రితదావృత్తజగత్పదనాన నరం, ఖదివి-
 దేవదుష్టభయో-దభ్యుని-మహానీతాంసం శ్చై, స్పహితా - గన్ధర్వా, సిన్ధాశ్చ, వా ర్రహిణ్యైవృత్తపాత్యురీవృత్తకాశ
 కై, ర్మదైగ్రి, ప్రమిస్తగ్రి, సుభిష్టువానాఅభిస్తుతవ స్తః, ముదాపాదై, కుసుమైః, అభ్యువర్త ॥ ౩౪ ॥ శ్రితాఅభిస్తుతవ, వృత్త
 స్య, దేవోన్మి గత-మాత్మజ్యోతిఃజ్యోతిరూపకాశిరూపతత్త్వ, సర్వలోకానాం, సస్యతాంసతాం-అలోకంప్రా
 కృతలోకవిలక్షణంక్రీడనైవర్ణం, సమదవృత్త-స్యంలోకమితిపారె, ముకానాం స్వతఃపాగ్రి-ప్రంస్తానమిత్యర్థః ॥ ౩౫ ॥ శ్రిత
 తిశ్రీభాగవతవస్త్రగ్రివస్త్రగ్రికాఖ్యాయం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయం వత్ససర్గైవ్యాదశోఽధ్యాయః. * * * * *

ఎవంవృత్తపాతనన ద్వేనవృత్తాఃస్వస్వస్థానానిజగ్దురిత్యాహమునిః ॥ వృత్తభిదిద్వాగ్రహమ్ ॥ సాఘారిదవం-వృత్తే
 హతేనతిశక్తంవివాన ద్వైలోకపాతై స్పహితా-లోకా-స్వద్యువ-విజ్వరావిగతాధయః-అతవస-నిర్వృతానిమితాని-

మ్యుబలభిద్విభుః ఉచ్ఛక్త ర్జశిరశ్చతోగ్రి రేచ్ఛ్యుక్త మికాజసా ॥ ౩౨ ॥ వజ్ర సుతత-నరమాకువెగః కృష్ణ సు
 నాత్యురీవ ర్రమానః స్వపాతయతావదహర్షణేనయోజ్యోతిషాఽఽఽఽఽయనెనా ర్రహిణ్యై ॥ ౩౩ ॥ తదావభిదు
 స్థభయోవినెదగ్ధస్తవ్యసిద్ధాస్సమహద్వి సంఘాః ॥ వా ర్రహిణ్యై స్వమభిష్టువానామ ద్వైర్మదాశ్చకుసుమై
 రభ్యువర్త ॥ ౩౪ ॥ వృత్తస్య దేవోన్మిహ-ప్రమాత్మ జ్యోతిరిరద్రవమ్ ॥ పశ్యతాంసర్వలోకానామలోకంస
 మపద్యత ॥ ౩౫ ॥ * * * * *

శ్రీశుకఉవాచ ॥ వృత్తపాతైత్రయోలోకావివాశక్రణఘోరిద ॥ సపాలాభ్యుభవస్సహ్యోవిజ్వరానిర్వృతై
 యః ॥ ౧ ॥ దేవర్షి పితృఘాతానిదై త్యాదేవానుగాస్సవ్యయమ్ ॥ ప్రతిజగ్దు స్వస్థిస్థాన్విబ్రహ్మై శేన్ద్రాద
 యస్సయమ్ ॥ ౨ ॥ రాశోవాచ ॥ ఇన్ద్ర స్వానిర్వృతాపేతుంశోఽశ్రుమిచ్చాన్యహంమునె ॥ యేనానన్మఖిభో
 దేవాహ ర్హిఃఖంకుతోఽభవత్ ॥ ౩ ॥ శ్రీశుకఉవాచ ॥ వృత్తపితృమనంవిగ్నాన్ ద్వేదేవాస్సహద్వి భీతదవృ
 యాగ్ధయఃఖినిన్ద్రంనైచ్చద్భీతోబ్రహ్మద్యధాత్ ॥ ౪ ॥ ఇన్ద్రగీడవాచ ॥ శ్రీఘోషాబ్రహ్మై దేవోవిత్వరావవ
 ధోచ్చవమ్ ॥ విభక్తమనుగృహ్యద్భిర్వృత్తపాత్యాంకవ్యమార్త్యహమ్ ॥ ౫ ॥ శ్రీశుకఉవాచ ॥ ఋషయన్ద్రమపా

భిద్విగ్రియాణిల న్ద్రస్య హస్మి-యేషాం-తాదృశాః-అభవత్ బభూవుః ॥ ౧ ॥ శ్రితతో దేవాశ్చ-ఋషయఃకృష్ణ-పితరశ్చఘాతా
 విచ-తధా-దై త్యాః-దేవాశ్చ-తదనుగాచ్చతధా, బ్రహ్మచతుర్ముఖస్ - ఈశోరుద్రశ్చ, ఇన్ద్ర స్త్రి, అవితేర్దాదస్యేవ-స్వస్వస్థా
 నానిప్రతి-స్వయంజగ్దుః ॥ ౨ ॥ శ్రితయదు క్తం-యచ్చక్రణవివాన ద్వైలోకావిజ్వరానిర్వృతై గ్రియాఅభవనితితత్రై
 గ్ద్ర స్వానిర్వృతాదేవానానిర్వృతాచకారణంపుచ్చతిరాజా ॥ ఇన్ద్ర స్త్రితి ॥ సేమహమునె-ఇన్ద్ర స్వానిర్వృతా-పే
 తుంకారణం-శోఽశ్రు-మిచ్చాన్య, వృత్తపదవివెలదే- తర్హి తేనైవదేవానామద్యునిర్వృతిర్వైవే - ఇదంతుకుతః-దేవానాని
 ర్వృతిరిన్ద్ర స్త్రిస్వనుఃఖమితిపుచ్చతి ॥ యేనైః ॥ యేనవృత్తపదరూపేణపేతునా-దేవా, స్సఖనలన, తనాదేవపేతో, రిన్ద్రై
 తాపి-సమఖనా, భవితవ్యం, కుతఃకస్తాధోతే-ర్హ రేన్ద్ర స్త్రి-దుఃఖ-మభవదిత్యర్థః ॥ ౩ ॥ శ్రితఎవంవృత్తేమునిన్ద్ర స్వాని
 ర్వృతాదేవానానిర్వృతాచపేతుంవక్తం తావద్వృత్తపదభోగ్యోకాలికందేవానాంవృత్తా-ప్రమాహ ॥ వృత్తభిదిద్వా ॥ వృత్త
 స్వసరాక్రమేణభీతాః, సద్వేదాః-ఋషిభిస్సహ-వృత్తపదార్ధా-మిన్ద్ర-మార్దయకాగ్ధయ స్త-రన్ద్రై-సదమాద్దం-ఎ
 వంపాగ్ధిః-పీన్ద్రో - బృహద్దధాద్వైవృత్తపదా-త్యురీవృత్తతాద్విశ్వరూపపదాత్-కరివ్యమణవృత్తపదాద్యాభీత
 స్పకై, వృత్తే ॥ ౪ ॥ శ్రితఎదద్విగ్ధో క్రిమఖనవిశదయ ॥ శ్రీతి ॥ విత్వరూపపదోచ్చవ-మెనోపావం, మా, మనుగృహ్యద్భిఃశ్రీ
 ఘామిజలబ్రహ్మైచ్చద్భి-ర్హిభక్తంవిభాజ్యగృహీతం-అనునా-వృత్తపాత్యాం, కృష్ణకు, త్ర, మార్జి నశోఽధయయం, వృత్తపా
 త్యోచ్చవంపావంకావస్థాప్యాహంశుద్ధోభవయం, నక్యాపి-అత స్తంసహన్యామిత్యర్థః ॥ ౫ ॥ శ్రితఎవమిన్ద్రగోక్తాఋ

వయస్సంప్రత్యమృత్యుశాముఖిః॥ తద్గ్రీవ్యచ, ఉపాకర్ణ్య, ఋషయో, మహేంద్రం ప్రతిచంపక్యమాణం వాక్యం, మృణుక, ఋషిణాను క్షిమహా॥ యజుష్యామృత్యునా, ఖలనిగ్రహణైత్యునైస॥ హయమధేనలక్ష్మ్యమేధాశ్చన యాగనకరణేన-త్యయకర్తృ, నియం, యజుష్యామృత్యుభగవ స్తమితిశేష- త్వం, మాన్య, ధైఃభయం మాన్య కాష్ఠీ-తే తవ, భద్రమేవ, భవేన్యతి॥ ౧౧॥ శ్చి అక్ష్వమేనమా॥ తెణమత్వాపంకధంబ ద్విభృతభిశ్చజు-మానం ప్రత్యాహుః॥ యహమే ధేనతి॥ చరమాత్మానం లోకత్రయమ స్త్యపవీశ్యభద్రార, మిశ్యరంసర్వస్య ప్రతాతితారం-స్య తెజసాచీప్యమానం, చరమపు రుషం నారాయణం-హయమేధేనై, స్థ్వాపరాధ్య, కృత్సృజగద్భగనిమతాదపి, పాపా, నోశ్యసే, క్షిమతవప్రవధనిమతా త్వాపాన్యోత్కృగభిత్వధైః, నామో-ఽన్యయావతీత క్షిపావస్థిరణేహః॥ రావత్స-ర్తం నశక్నోతి పాతకం పాతకేజ న,, ఇత్యుక్తీత్యాన్వరణమాశ్రమహాపాపనివర్తనశీలత్వానిదూషమహామహిమత్యాన్వరణామోక్షభగవతస్సాక్షాదా రాధనసధర్మప్రతిపక్ష్యతవధమాత్రనిమత్తం పాపం ననివర్తతే క్షిమిత్యభిప్రాయేణపురుషంపరమాత్మానం విత్యధ్యవేక నామ్నామహాదానమే॥ ౧౨॥ శ్చి ఎతదేవవిశదమాహుః॥ బ్రహ్మహేతి ద్వాభ్యాం॥ యస్యభగవతో, నామ్నోక్షీర్తనాదేవ- బ్రహ్మహేతిదయ, శ్చుధ్యారక, శ్వాదశ్వాపాకః-పుల-సః పాపజాతిః॥ ౧౩॥ శ్చి తంమహామహిమత్యాన్వరణ ననామానం భగవ స్తం, అన్తాభిరసస్తి తెనలపూపేతివ, అక్ష్వమేధాశ్చనమహా-గన అన్య ద్వాక్యమాశ్రమీనస్మయ్యుక్త, స్తవం, బ్రహ్మణ్యభిరసః-తం, చరాచరాత్త కంజత, హత్వా-పి-పాపేన, నలిప్యసే-క్షింఖలనిగ్రహణ, ఖలస్యద రాత్త నోశ్య త్సన్యనిగ్రహణవధర్మయ్యైవపాపేన, లిప్యసే-క్షిం-నలిప్యసేవత్యర్థః॥ ౧౪॥ శ్చి ఎవంపిష్టే గ్రీవం-హాచిత్యేత్తే ద్రవ్యో

కర్ణ్యమహేంద్రమిదమృణుక॥ యజుష్యామృత్యుభగవం తెహయమేధేనమాన్య ధైః॥ ౧౧॥ హయమేధేనపురు షంపరమాత్మానమీశ్వరమ్॥ ఇష్టాన్వారాయణం దేవం మోశ్యసేఽపి జగద్భూతమ్॥ ౧౨॥ బ్రహ్మహేతి త్వహా గో-ఘ్నామృత్యుహ-౨-చార్యహా-ఽఘ్నావా॥ శ్వాదశ్వాపాకః-పుల-సః పాపజాతిః॥ ౧౩॥ తవశ్య మేధేనమహామహేనశ్చద్ధాన్వితో-ఽస్మాభిరసస్తి తెన॥ హత్వా-పి-సంబ్రహ్మచరాచరంత్వంసంబిప్య సేక్షింఖలని గ్రహణ॥ ౧౪॥ ఎవం శ్చి నం-హాచిత్యేపిష్టే గ్రీవృత్వాన్వహానద్రవిమృతబ్రహ్మహత్వానా తెతస్మిన్నానసావస్య పాకపిమ్॥ ౧౦॥ తయస్త్రిస్సానహతావనిర్వృత్తారూపముమాపితే॥ పీప్రీమ స్తంవాప్యతాంపాప్రీప్రం సుఖియ స్త్యపిహోగుణాః॥ ౧౧॥ తాం దదర్శానుధావ స్త్రిచణ్డో-క్షిమరూపిణీమ్॥ జరయా-వేపమానాక్షింయ త్త్వ గ్రస్తామధ్యక్షటామ్॥ ౧౨॥ పిశ్యపలితానా-శాం ద్రిత్యేత్యైకభాషిణీమ్॥ మిసగన్ధ్యుగన్ధేనమర్చ్యతీం మార్గదూహణమ్॥ ౧౩॥ తతోగత్వాదీశ్వర్యాస్సహసాగ్రీవీవిశాంపతే॥ పాప్రీగదీచిందిశంతూన్ద్రప్రపిష్టః పాప్రీమహానసమ్॥ ౧౪॥ సతతసత్పురు-రనాశతస్తానలబ్ధభాగో-యదీహగ్నిరూపః॥ దహణీసాహస్రమల

వృతంజహాన, సచతద్యధానిమి తెనపాపేనదుఃఖితశ్చాధుదిత్యాహమనిః॥ ఎవమి॥ ఎవంపిష్టే గ్రీవృ ఋషిభిః, స్సం-హాచిత్యేమృ దిహః, సంధాతీతభిపా-౨, సవ్యగ్నిధి-మరుత్యానిద్రో, రిభుంవృత, సుహనతేవతహాక తస్మిన్ వృతై, సా తెనతి, బ్ర హ్మహత్వా, వృతస్యబ్రహ్మణత్వాత్ బ్రహ్మహత్వైర్వృత్తం, వృహాకపిమ్నగ్ని, మానసాద, అన్వస రత్త॥ ౧౦॥ శ్చి తయా దేవాదిభిః కారితయా॥ బ్రహ్మహత్వయా, స్తైభ్యవధారణే, ఇన్ద్రీఎవ, తావ, మసహదనహత, నాన్యః, అమిమిన్ద్రం, ని ర్భృతిస్సుఖం, నావిశతే, ఇన్ద్రగ్రీవస్సఖీనాధూతే, కింతు, నుఃఖమేవపాప్రీవేత్త్యర్థః, నమశ్చైర్వాదిణయ్య కర్ణ్యకతోనని ర్భృతిస్త్రత్రాహః॥ పీప్రీమ స్తంబిజ్ఞావ స్తం, వాప్యతానిర్వృతాం, పాప్రీప్రం, గుణాదైర్వాదయో, నసుఖియ నిహి-హి శ్చేనలోకపరిపాటి, చదర్భ్యతే॥ ౧౧॥ శ్చి ఎవమిన్ద్రగ్రీవస్సనిర్వృతికారణమభిధాయలభతత్వాన్ద్రసానైరవకారంపక్య మాణా స్తత్వాపనిమత్తదుఃఖానుభవప్రకారమాహ॥ తామితి॥ తేస్తాం హత్వాం, ఇగ్గో, దదర్భ్యకధంబూతాం, అమన్యత్య పృత్యతో, ధావ స్త్రిం, చణ్డో-క్షిమతద్యధివస్థితాం, రూపిణీం మూర్తీహూతాం, జరయా-వేపమానానికమ్మనూనాని-భిరః పాశ్చాన్యధ్యక్షాని, సుస్యా, స్తాం, యత్త్వ గ్రస్తాం తయరోగవ్యాప్తాం-ర క్షటామ్॥ ౧౨॥ శ్చి వలితా, కేశా, విశిర్వ, క్ష్యగ్భుని, కిష్టతిష్ఠేతి, ధావమాణాం, మిసన్యమత్వోస్యైవ, గన్ధో, యస్య, సమిసగన్ధిః, సచాసా, సమస్త పాప్రీవాయ్యః, తన్యగన్ధేన-మార్గదూహణం, మర్చ్యతీమ్॥ ౧౩॥ శ్చి తతఃసహసాగ్రీవీశ్చ ఇన్ద్రగ్రీ, సభాః-సర్వాదిశ్చ, గతః, బ్రహ్మకత్వాపివి త్రాగ్రీవీసలభమానభిత్వర్థః, పాప్రీగదీచిందిహానిం, దిశంపాప్రీవ్య, త్రాగ్రీ, మానసంసరః, ప్రపిష్టః॥ ౧౪॥ శ్చి నః ఇన్ద్రగ్రీ, పుషు-రనాశతస్తూ-మానససరోవరస్థపుషు-రనాశన్య తస్తూనావసతో-మాత్మరూపేణ తస్తూనా శ్రిత్యోమానెత్వర్థః,

కన్దంధాతః, అలక్ష్మిః, భాగోయజ్ఞియధాగో, యన, తాదృశః, కుతః, మధ్యస్తాత్ప్యమనుచిదుతః, అగ్ని, రేవతూతః, హ
 విష్ణుగపాగోయజ్ఞతాదృశః, స్వయాతస్మాగ్నైర్వవిష్ణుగపాగోయజ్ఞతాదృశః, అగ్ని, రేవతూతః, హ
 వద్వనాతస్మాన్తః, అలక్ష్మిః, బ్రహ్మహత్యాయాఅలక్ష్మితేఅవ్యవస్థ, బ్రహ్మహత్యాయాతాతానా, వ్యోమంమోక్షిపానం, సంవి
 ద్రయః-సహస్రం-చంద్రాడి, అననవిత్వస్యయః ॥ ౧౫ ॥ ధ్యాయావదినీర్వశద్వనాతస్మానానన, తాన, మృహుయోరాణా,
 విద్యాతపహోయై, ర్మహా, సనుహావఃఇన్ద్రాగ్నివత్సంసామర్థ్యం, యస్య-తాదృశస్త్రీనాకంస్యగ్రం, శతాన-ఇ
 ద్ద్రీలోకాధిపత్యంకృతవానిత్యధః, అకంఠమఖంసవిద్యతేయస్మిన్సనాకాధోగదేశః, భాషాపాతాతాస్త్రీమభద్రపత్రివి
 ధాస్సభానుభవదేశాః-తతః, తృతీయోనాకఃస్యగోకః-తద్వితీకనతికథమిన్ద్రగ్రుతసఃస్యగ్రపాగ్నిస్త్రీతాహ, సనహు
 వః, సంపదైశ్వర్యాభ్యాంభోగ్యభోగోచకనకాదినమృద్ధిన్ద్రాగ్నివత్సంసామర్థ్యం, యోమద, సైన్-అనామివకనూన్య, బుద్ధిర్
 తి, ర్మహ-తాదృశః, ఇన్ద్రగ్రవత్పాత్యకామయూతయా, తిరశ్చంకం-సప్తయోనిం, నీతఃపాగ్నిపితః-అత్రేదమాఖ్యాన
 మవగప్రస్థం, స్వగోకాధిపత్యంకుర్వన్మహువఃకదాచిద్ద్రాగ్నిజేమువావ, ఇన్ద్రగ్రస్తావహామతస్త్వంమాంభాజెతితత్స్వ
 య-౨౨వెదవత్తాన్ద్రాభూహస్యసిపామువావ-ఇన్ద్రగ్రవద్దపివాహ్యభిగామారుహ్యంసప్తసాగచ్ఛనీచెత్వాంభాజె
 మ్మోమిలిబాగ్నిహతతోసాబ్రహ్మశాపాత్పతివ్యతీతితతస్సాతత్తైవోవావ-తతస్సనహుయోచిన్ద్రాగ్నిబుక్షిబలాదానీయ
 స్వగ్నికాంవాహాయమాన-సతదాశ్చంకంసప్తగ్రవత్సంసామర్థ్యం-తేనగోభావితేతత్సనహుయోచిన్ద్రాగ్నిబుక్షిబలాదానీయ
 స్వగ్నికాంవాహాయమాన-సతదాశ్చంకంసప్తగ్రవత్సంసామర్థ్యం-తేనగోభావితేతత్సనహుయోచిన్ద్రాగ్నిబుక్షిబలాదానీయ
 స్వగ్నికాంవాహాయమాన-సతదాశ్చంకంసప్తగ్రవత్సంసామర్థ్యం-తేనగోభావితేతత్సనహుయోచిన్ద్రాగ్నిబుక్షిబలాదానీయ

తీతోఽచ్చిస్సంచిత్రయన్ద్రగ్రవహాద్విమోక్షమ్ ॥ ౧౫ ॥ తావత్త్రీనాకంసహువత్సంసామర్థ్యం, యోమద, సైన్-అనామివకనూన్య, బుద్ధిర్
 కమహానకావః । ననమృదైశ్వర్యమదానబుద్ధిర్వితస్తీరశ్చంకంమిన్ద్రగ్రవత్పాత్య ॥ ౧౬ ॥ తతోగతోబ్రహ్మ
 గిరోపహుతబుతంభరధ్యాననివారితాః । పాపస్తుద్ధిగ్ధవతయాహతాతాతన్ద్రాభ్య హువపితవమిన్ద్రప
 తాత్య ॥ ౧౭ ॥ తంబ్రహ్మబుహయోచిశ్వత్సహుమధేనభారతయధావద్దీక్షయం-చక్రఃపురపారాధన
 నహ ॥ ౧౮ ॥ అభిజ్ఞమానైపురమెనర్వదవయూత్తనిఅశ్వమధేమపానైనివిత్తైబ్రహ్మవాదిభిః ॥ ౧౯ ॥
 సతై తావద్ద్రగ్రవహోచాయానపిహావఃపరంతపనీతస్తైవతూన్యాయనివారభవభానునా ॥ ౨౦ ॥ సహ
 జమధేనయధోదితేనవితాయమానెనమరిచిమితై ॥ ఇన్ద్రాగ్నివద్దీక్షయం-చక్రఃపురపారాధన
 విధూతిపావః ॥ ౨౧ ॥ ఇదంమహాఖ్యానమశేషపాష్టనాంప్రత్యక్షనం తీర్థవదానుకీర్తనమ్ । భక్త్యుచ్చయం

మాగచ్ఛన్దం-శ్వవతయాపాగ్నిగుర్ధిన్ద్రగ్రవహాద్విమోక్షమ్ ॥ ౧౫ ॥ తావత్త్రీనాకంసహువత్సంసామర్థ్యం, యోమద, సైన్-అనామివకనూన్య, బుద్ధిర్
 రక్షితం-పద్ధతప్రమవన-స్రమిన్ద్రగ్రం-అతవవ-హత-మోక్షోబలం-యస్య-తాదృశః-పాపోనాభ్యహాత్-పద్ధస్తాత్ప్రీ
 ర్మగవధ్యానపరత్యాదినగ్రంపాపాద్రక్షిత్యధః ॥ ౧౬ ॥ తతోగతోబ్రహ్మగిరోపహుతబుతంభరధ్యాననివారితాః । పాపస్తుద్ధిగ్ధవతయాహతాతాతన్ద్రాభ్య హువపితవమిన్ద్రప
 తాత్య ॥ ౧౭ ॥ తంబ్రహ్మబుహయోచిశ్వత్సహుమధేనభారతయధావద్దీక్షయం-చక్రఃపురపారాధన
 నహ ॥ ౧౮ ॥ అభిజ్ఞమానైపురమెనర్వదవయూత్తనిఅశ్వమధేమపానైనివిత్తైబ్రహ్మవాదిభిః ॥ ౧౯ ॥
 సతై తావద్ద్రగ్రవహోచాయానపిహావఃపరంతపనీతస్తైవతూన్యాయనివారభవభానునా ॥ ౨౦ ॥ సహ
 జమధేనయధోదితేనవితాయమానెనమరిచిమితై ॥ ఇన్ద్రాగ్నివద్దీక్షయం-చక్రఃపురపారాధన
 విధూతిపావః ॥ ౨౧ ॥ ఇదంమహాఖ్యానమశేషపాష్టనాంప్రత్యక్షనం తీర్థవదానుకీర్తనమ్ । భక్త్యుచ్చయం

మాగచ్ఛన్దం-శ్వవతయాపాగ్నిగుర్ధిన్ద్రగ్రవహాద్విమోక్షమ్ ॥ ౧౫ ॥ తావత్త్రీనాకంసహువత్సంసామర్థ్యం, యోమద, సైన్-అనామివకనూన్య, బుద్ధిర్
 రక్షితం-పద్ధతప్రమవన-స్రమిన్ద్రగ్రం-అతవవ-హత-మోక్షోబలం-యస్య-తాదృశః-పాపోనాభ్యహాత్-పద్ధస్తాత్ప్రీ
 ర్మగవధ్యానపరత్యాదినగ్రంపాపాద్రక్షిత్యధః ॥ ౧౬ ॥ తతోగతోబ్రహ్మగిరోపహుతబుతంభరధ్యాననివారితాః । పాపస్తుద్ధిగ్ధవతయాహతాతాతన్ద్రాభ్య హువపితవమిన్ద్రప
 తాత్య ॥ ౧౭ ॥ తంబ్రహ్మబుహయోచిశ్వత్సహుమధేనభారతయధావద్దీక్షయం-చక్రఃపురపారాధన
 నహ ॥ ౧౮ ॥ అభిజ్ఞమానైపురమెనర్వదవయూత్తనిఅశ్వమధేమపానైనివిత్తైబ్రహ్మవాదిభిః ॥ ౧౯ ॥
 సతై తావద్ద్రగ్రవహోచాయానపిహావఃపరంతపనీతస్తైవతూన్యాయనివారభవభానునా ॥ ౨౦ ॥ సహ
 జమధేనయధోదితేనవితాయమానెనమరిచిమితై ॥ ఇన్ద్రాగ్నివద్దీక్షయం-చక్రఃపురపారాధన
 విధూతిపావః ॥ ౨౧ ॥ ఇదంమహాఖ్యానమశేషపాష్టనాంప్రత్యక్షనం తీర్థవదానుకీర్తనమ్ । భక్త్యుచ్చయం

యథాఅగ్రీతీతతథేతదేమదా దేమసత్రితి-రాక్షసీత్ ॥౩౯॥ ఋతత,స్తావ, త్వచవ్యస్య-ఆత్మను-రాక్షో-౭ నాదరణ-అన
 చత్యేనఅపుత్రత్యసమిద్యైన-దుఃఖేనచ-ప్రతపత్యాంసపత్యాంకృతద్యుత్-అభ్యసూయ-అత్సానం-ని న్దయ స్త్య-ప
 న్యతప్యృ౯-రితప్రాబధూపుః॥౪౦॥ గృహ్యార్యకపరితాపంతాసాందర్యయతి॥ద్రిగిదిధ్యాభ్యామ్॥అప్రజావపుత్రవతీ-
 అతవప-పాపాం-మాపునం-స్త్రీయం-ధికమాద్యన్తీస్త్రీనిన్యేత్యధః - నిన్ద్యత్యే హేతూనన్దవ స్త్యస్త్రీయంవినింప-స్తి-ప
 య్యుశ్చాగృహసమతాగృహేనమతాభిజాగృహసమతా-తదానభవతీత్యగృహసమతా-పత్యుగృహేఅసమతామి
 త్యధః,కించ-సుప్రజాభిశ్చిభనాపత్యవతీభి-స్సపత్నీభిః-దాసీమివ-తిరస్కృతాంతచ్ఛిక్తతామః॥౪౧॥ ఋకింప,దాగ్ని
 పెత్యయా-౭పుపుత్రవతీనాకినిన్యేత్యన్తీనోగర్హయై ॥దాసీనామితి॥దాసీనాం-కోను-సనాపః-నకో-౭పి-సనాపా-౭ స్తీ-త
 తగ్రహేతుః-పరిచర్యయా-సేవయా-స్యామిసస్యకాశా-దభిష్టంపునపున-ర్హభిః -కామభిష్టో-యాభి-స్తాసాం-స్యామిసఃప
 రిచర్యయాలభికామానామితివా-౭న్దయః-అతీపయందాస్యాః దాసీవద్దర్శగాః ॥ ౪౨॥ ఋవం,సపత్యాకృతద్యు
 త్యే - పుత్రసంపదా-నితరాం-చహ్యమానచిత్తానాం-రాక్షసీసమతావృత్తి వనంయాసాంతాసాం-బలవాన్విద్యయో-౭
 భూత్ ॥౪౩॥ ఋతతో,నృపతించిత్రకేతం-దుర్హలసహమానాః-తద్విద్యపై-ఁ-సప్తమివకాః-కూగ్రచిత్తాః-స్త్రీయః-
 కుమారాయ-గరంవిషం-దద్యే ॥ ౪౪ ॥ ఋసపత్నీనాం-మహ-దభంగరదానరూప-మజానతి-కృతద్యుతిః-కలంకుమా
 రం-నిరీప్యన్ ప్రవనెతిమత్స్యాగృహేవ్యచరతీ సంశచారః॥౪౫॥ ఋమూరం,నుచితరం-సుప్త-ముపధార్యవిజ్ఞాయ-మ

యతో-౭న్దవామ్ ॥ ౪౬ ॥ తాఃపర్యత్యన్నాత్సానంగర్హయన్తో-౭భగృహాయయా-అనచత్యేనదుఃఖేనరా
 ష్టో-౭నాదరణేనచ ॥ ౪౮ ॥ ధిగప్రజాంస్త్రీయంపాపాంపత్యుశ్చాగృహసమతాత్ ॥సుప్రజాభిన్యత్తిధిధా
 సీమివతిరస్కృతామ్ ॥ ౪౯ ॥ దాసీనాంకోనుసనాపస్యామిసఃపరిచర్యయా ॥ అభిష్టంలభికామానాందా
 స్యాదాసీవదుర్హగాః ॥ ౪౯ ॥ ఎవంసందహ్యమానానాంసపత్యాఃపుత్రసంపదా ॥ ధ్వాజో-౭సమతప్తస్త్రీ
 నాంవిద్యేబోలవనచూత్ ॥ ౪౩ ॥ విద్యేవనప్తమతయ స్త్రీయోదారుణతేతనః ॥ గరందమఃకుమారా
 యదుర్హరాన్సపతింపతి ॥ ౪౪ ॥ కృతద్యుతిరజానః స్తీసపత్నీనామఘంమహత్ ॥సుప్రవెతిసంచిన్ద్యసీ
 త్యవ్యచరగృహే ॥ ౪౫॥తయనంనుచిరంబాలముపధార్యచిషిః॥పుత్రమానయమృదగభిధాత్రిమహా
 చయత్ ॥ ౪౬ ॥ సాశయానముప్రజ్యుద్యజ్ఞావచోత్తారభావనమ్ ॥ పాగ్జెన్రియత్తిభిన్ద్యక్తంహతా
 ౭స్తీత్యవతద్యువి ॥ ౪౭ ॥ తస్యా-ప్రదాకన్ద్యభ్యుత్తారంసంఘ్నాక్రకారాభ్యామురక్ష్యకైరపి ॥ప్రవి
 త్యరాక్షేత్వరయా-౭ప్రజాన్కిరందర్శనాలంసహసామృతంసుతమ్ ॥ ౪౮॥పపాతభూమాపరివృద్ధయా
 శుచాముమోహవిభ్రష్టశిరోహహస్వరా ॥ ౪౯ ॥తతోనృపాన్ద్రఃపురచర్తీరోజనానరావృహర్యకృనీశ్వరో
 దనమ్ ॥ఆగత్యమల్లవ్యసనాస్సుయఃఖిస్తాశ్చవ్యభీకంరురుదుఃకృతాగః॥౫౦॥శ్రుత్వామృతంపుత్రమపత్తి

నిషిక్షేపుత్రలాలావిషయబద్ధిమతి-కృతద్యుతిః-హేభాద్ర - మె - పుత్ర-మానయేతి - ధాత్రీం స్తవ్యదాయసిం - అహోద
 యత్ ॥ ౪౬ ॥ ఋసాధ్యాత్రి-సముప్రజ్యుమూరంనుపంగత్యా-ఉత్తా-రేక్షదై తారకకసిని-కయయా-స్రేలోచన-యన్య-
 తాద్యసం-పాగ్జెన్రియై,రాత్తనాభేవనచ-త్యక్తం-దృష్ట్యా-హహతా-౭స్తీ-తి-గోశ్రీ-స్తీ-ఘమి-అవతత్ ॥౪౭॥ ఋక
 రాభ్యామయై-రతితరా-ముగో-ఘ్నాన్యాస్తాదయన్యా-స్తస్యాధాత్రియః-నితరా-మాతురందంఃఖయక్తం-స్వరమాక
 ర్య-రాక్షేకృతద్యుతి-స్తవరయా-ఆత్మజస్యా-నికం,ప్రవేశ్య-సహసానర్హధా-మృతమేవ-బాలం-సుతం-దదర్యః॥౪౮॥ఋ
 తతః,భూమా,పపాత-తదా - పరివృద్ధయాఎధమానయా,శుచా-ముమోహవిచిత్తా-౭భూత్,మోహమేవదర్శయితుం
 తాంవినిన్ద్యి,విభ్రష్టశిరోహహస్వరా-పిభ్రష్టా,శిరోహహఃకాశః,అమృతేన-యస్యాస్యా ॥ ౪౯ ॥ ఋతతః-నృపస్యా,
 ప్రఃపురవాసీనో-జనాఃపాన్యపేతిసంహోధనంవాజనానెవాహ॥నరానార్యకైతి॥నరానార్యక-సర్వజనా-గోదనమాక
 ర్యగృ,కుమారంమీప,మాగత్స,రాజ్యాగ్రసహ,తుల్య,దుఃఖా,స్ఫుడుఃఖితా,బధూపుతదా,కృతాగఃగరదానెనకృతాన
 రాధాఅతి,తాన్సపత్నీ-స్సమాగత్యవ్యభీకంనికల-పటమివ-యద్వానకపటంయదాతథా-మిధ్యావా,రురుదుః॥౫౦॥
 సలపిత్తేమృత్యుహేతు,ర్హగృతం,మృతం,సుతంశ్రుత్వా,పుత్రై,భృశం-స్నేహంనుబద్ధేనఅనుబద్ధస్నేహంహేతునా,నిధి
 తయాపరితయా,శుచాశోకేన - అతిపవీడితః - అతవప,వినప్తదృష్టివిన్హృదృష్టిర్యగ - అతవప-కన్వి-త్వ-ప్రవేశ-కన్వి
 చిచ్ఛ-స్థల-కన్విచిచ్ఛిమార్భితః,సరాజరాజశ్చిత్రకతుః - అనుసృత్యగచ్ఛన్తిః - ప్రకృతిభగమాత్యాదిభి-ద్విజైశ్చ-చరిపు

ననుగచ్ఛతుమశేష్యంశోజీవ - సాక్షాత్సంబద్ధాపాదకషవస్థితంబెహంప్రత్యుపశోచామిత్యత్రాహయః || వయంచెతి || న
 యంచ్యంచాన్యైశ్చిహి, చరాచరాన్యై, సర్వైశ్చుల్యకాలాః రమనకాలికాః, యథా, జన్మన్మత్యోఃప్రా, కృత్వాన్మ
 నసప్రి, జన్మసంపాప్రకృత్య, మృత్యోఃశాస్త్రంబభివ్యక్తి, భోషారాజః, అధునా, అయమప్యేవమేనాప్రి, విశేరణా
 యారబ్ధమయంచామధ్యస్తంపశ్యేత్యర్థః || ౫ || యదీశిమాయయాధాతేభ్యోనూతానిభవన్తినభవన్తీ, తత్త్వతస్యోన్మత
 వ్యక్తిగూఢమిత్యేత్యవసన్త్యుత-చక్షివచనామేత్యంశుభయః || ప్రదత్తేనవైషవ్యచైర్బుధ్యప్రసక్తాత్తయోగ్యక
 ర్షవశ్యజీవధర్మత్వాజ్ఞీవవత్సర-ర్షవశ్యత్వప్రసక్తాదిత్యోగ్యతయః || ధూతైర్బుధాసేతి || ధూతేశానమష్టివ్యష్టాత్తనా
 జన్మితానాంసర్వమాంధూతానామీశః || స్వప్రవేశ్యతత్తజ్జీవకర్తృనుసారేణశాసితా-అత్తనాన్వన-స్సృష్టే, రతఏవా,
 స్వతత్త్వే, సృజతీత్యనైవతస్యప్రప్థుస్యతేతరవిలక్షణత్వంసర్వాధ్యక్షతీయకృత్వంచోక్తం || అజిత్యనైవకర్తృఫలా
 నుభవానృతదాయశోప్రత్యాదిరాహిత్యోక్త్యాతివాప్రసమప్రకామత్వసప్త్యక్తంభవతి, నన్వేనంధూతస్సజతు, అథా
 పి, జగత్సృష్ట్యాజఃకేనచిత్ప్రయోజనైవభవేత్యం, నిమగ్నియోజనస్యప్రవృత్త్యనంభవాత్, త్రైబుధీపూర్వకామ
 రమ్యహిన్వవిధంప్రయోజనం, సాన్యర్థః, నహిపరస్యబ్రహ్మణస్సహితమివాత్ ప్రసమప్రకామ్యస్యజగత్సర్వే
 ణింబనప్రయోజనసంపదాప్రసూచ్యతే || నాపిచరార్థః || అవాప్రసమప్రకామస్యచరార్థతాపిచరార్థప్రయోజన
 తి, నచైవశగర్భజన్మ జరామరణసరకానినానావిధానప్రదయిఖుభుభంజంజగతీరుణావాఃసృజతి, త్యాగజల-మానం
 పృత్యాహయః || నిరపేక్షోపిచాలవదితి || ప్రయోజననిరపేక్షోఽపి, చాలవ - త్వజితీత్యర్థఃప్రయోజనానాన్వరస్యనజగత్సృ
 ష్ట్యాదేస్త్రుతితక్ప్రయోజనత్వమక్రం నిరపేక్షోఽపి త్యనైవకీలావధితిక్ప్రయోజనానాన్వరనిరపేక్షత్వంచోక్తం || అ
 తోఽనాప్రకామత్వస్థః || నాపిప్రవృత్త్యనంభవః, కేవలత్రితక్ప్రయోజనానాంకన్యకాద్యరహస్యతాంబాలివహారాజా
 దిభుదన్యనాత్ - నన్వేనమపీత్యరస్యదేవత్యగ్జనువ్యస్తావరాత్తనోత్పత్త - వ్యధ్యమాపకృత్సృష్ట్యాపక్షపాతాప్రసక్త్య
 త - అతిశూరదుఃఖయోగకరణానైర్బుధ్యంచావర్జనీయమితీతజల-మానంప్రత్యుక్తం || ధూతేశితి || అయంభావః,

వయంచ్యంచయచేమత్యుల్యకాలాన్వరావరాః । జన్మన్మత్యోగ్యధావశ్యత్వాక్రైవమధునాఽపి
 భోః ॥ ౫ ॥ ధూతైర్బుధాసేత్యసృజతీత్యవసన్త్యుతః । అత్తస్సృష్టేరస్వతత్త్వేనిరపేక్షోఽపిచాల
 వత్ ॥ ౬ ॥ దేహానదహనోరాజన్మహద్దేహాఽభిజాయతేబిజాదేవయథావిజయదేవార్కర్మజనశాశ్వతః ॥ ద

ఎవంప్రప్థురపినవైషమ్యాదిరోషప్రసక్తిః - సర్వయాతానాంతత్తత్సర్వాసారేణియస్త్యత్వాత్ - విషవస్యప్తేస్సుఖ
 దుఃఖాదేస్సదేహాదిత్యైత్యకర్మసామేత్యద్వితిభావః || తథాచత్రణః ,, సాధుకాశీసాధుర్వచతపాపకారీపావోభవతి
 పుణ్యపుణ్యైశ్చకర్మణాభవతిపాదఃపాపనకర్మణే, తితథాచోక్తంభాగవతావారాః రణాపిదహాదిచిత్తైశ్చపాతుస్సృ
 జ్యారాంతేత్రజ్ఞానంపాప్రీనకర్మకత్తిరేవేతి || ,, నిమిత్తమాత్రమేవాపాస్సజ్యనాంసర్వకర్మణి, ప్రధానకరణీభూతా
 యతోవైస్సజ్యకత్తయః - నిమిత్తమాత్రంముక్త్యేవనాన్యత్కించివమేతే, నిమిత్తతపతాం శ్రేష్ఠస్వతక్త్యావస్తువస్తు
 తా,, మితిన్వతక్త్యాన్వకర్మణేవస్తుమేత్రజ్ఞప్రస్తువస్తుతాంబాలివస్తుతాం-ప్రాప్యత-ఇత్యర్థః || ౬ || ఊకింబ-
 దహన్యజన్మమరణాదిస్యభవత్వాదపురుషార్థస్యరూపత్వాదాత్తనస్తుత్పత్తిపరీతస్యభావత్వాన్వచదహనంబప్రసయ
 క్తశోకకార్యత్యత్యహతుః || దేహాతి || హారాజః, దేహనోజీవస్య - దహః, దేహానపిత్యశరీరేణ, దహన్వాత్మశరీరా,
 దభిజాయతే - యథా - బిజాదేవధూమాసేవితా - ద్వీజాన్తరం, జాయతే, తద్భుత్ ,, దిహావచయ ,, ఇతిధాతుపాతా
 దుదచయాగ్ధకాశీసాధురోషివ్యసన్తిదహశబ్దే ఉపచయాపచయాదివద్యావవికారవద్యాచరఃప్రయక్త - స్వస్య
 తత్వాన్వభావ్యసూచనాయ - ఎవంచాక్ష్మరాన్యగ్నింప్రతివజలస్యవైత్సంప్రతివదహన్యమృతింపితేశోముదైశ్చభావః,
 అత్తనోదహవిపరీతకారవచ్యుక్తంబహ్యగ్ధవశాశ్వతఇతి-దహోజీవః - శాశ్వతేనపిత్యస్వతత్తేకరూపవ్య, అతఏవా
 ర్థఃపురుషార్థరూపః, అనన్తరూపః, అనన్తోహిపురుషార్థః - ఇతిశబ్దమకారార్థనిపాతానామనెకార్థత్వాత్, పురుషా
 ర్థరూపపిత్యర్థః-పిత్యస్వతత్తేకరూపత్వానన్తరూపత్వాద్విధివాత్సాచర్యనంబిహయతద్విచరితంబహంప్రత్యయ
 శోకోస్యగ్ధఇతిభావః || ౭ || ఊదహినోదేహాజాయతే-దేహ్యగ్ధవశాశ్వత, ఇతిచిత్తగ్ధబద్ధార్థకమత్వత్వేనస్వ
 యానైవజీవోన్మిష్టః - తత్ర - యద్యనప్రదుఃఖాశరదహనంబుద్ధోజీవస్యపిత్యశ్చైవపురుషార్థపిత్యనంబుద్ధి నోఽవ్యపురుషా
 ర్థరూపతైవసన్యాన్మత్యపురుషార్థరూపత్వ - మితిశబ్దాంనిరాకుర్వరావాహయః || దేహాతిపురా-యాఽయ-మవివేకః
 అనాదినిరోదహత్వప్రమన్వతప్రాప్త్యప్రమానావశంపరమార్థకర్మమూలక-త్వైన-కృతో, దహ-దహోవిభాగసంస్వరూ

చతః, అయం దేహః అయం దేహీ, తివిభాగరహితే, అత్సన్ దేవమనుష్యాదిదేహం ప్రతినంబన్ద్యయమాత్మ-తదాత్మప్రతి
 సంబన్ద్యయం దేహాభివీభాగః - కలలదేహాత్మాప్రపంచమాలకస్సంజాతభక్త్యర్థః - యథా-అనస్తునరజతత్వత్యాత్మోక్త
 యనజతత్వక్లిష్టమైశక్త్యాగ్నివస్తుని - ఇదనరజతమితరజతత్వతదాక్రయవ్యక్తిస్త్రివిభాగః పరమాత్మసాధ్యశ్యాదిబోధమూ
 లకేనద్రామేణభిత్త, స్వవృత్తీ, యద్యపివృష్టానైరజతత్వతదాక్రయరూపజాతివ్యక్త్యభయభివైశక్త్యాదౌజాతివ్యక్తివి
 భాగఃకల్పితః, సచవిభాగః ప్రతీతిమాత్రమివయోనత్యుచయివమయః - అతవనైవంరజతమితరతదాభావప్రవృత్తి, దార్ద్రా
 ప్రకృతదేహం ప్రత్యాక్రయభూతమివాత్మరూపవస్తునిదేహాదేహీవిభాగః - సచప్రమితివినయశ్చ - అతవసా-తత్రనా
 నుండేహానాయం దేహీవశ్చాత్మధాధనాదర్శనంచై - తిదృష్టానదార్ద్రానైకయోరైవవన్యం, తదాత్మభయత్రజాతివ్య
 క్తివిభాగదేహాదేహీవిభాగయోర్భేదమాలకత్వవ్యభివకారణయోగ్యాదృశ్యకర్తృణోపారమార్థికత్వస్యచసామ్య
 దృష్టానదార్ద్రానైకభావఉత్పన్నః సమాదృష్టానదార్ద్రానైకభావనర్వసాదృశ్యమపేక్షితం, అన్యధాతయోస్తాదాత్మ్యా
 పత్యాదృష్టానదార్ద్రానైకభావప్రేయశ్చాద్యసంగతత్వాపత్యైఅవివేకకృతభక్త్యనన- అవివేకం ప్రతిమిత్తధూతేభ్య
 పాపాత్కర్తృజీవితమాత్మోపాసనసన్నిత్యే వంసరసైవతత్పరిమితదేహాత్మభూతరపిసన్యతావపురూపానంబన్ద్యా
 త్వస్వరూపమనుభూతంభవతీతిసూచితం, యదాదృష్టానైసాదృశ్యస్య దోషతస్యేవ యేనస్యత్రైప్రమేజాతివ్యక్తిప
 భాగానర్వశక్త్యాగ్నియాత్మాత్మమనుభూతంభవతి - తద్యత్, దేహీతీనప్రత్యయోనానైత్యయోగేఅపితు, సంబన్దమాత్రభి
 భావః ॥ ౮ ॥ అవివమృషిభ్యంబోధితశ్చిత్రకర్తృజ్ఞాతవివేకసాపువాచైత్యావమునిః॥వివమతి॥వివయోరగ్గీరోనారద
 భావః ॥ ౮ ॥

హదేహవిభాగోఽయమవివేకకృతఃపరా॥ జాతివ్యక్తివిభాగోఽయంయథావస్తునికల్పితః ॥ ౮ ॥ శ్రీశుక
 ఉవాచ॥ ఏవమాశ్వాసితోరాజాచిత్రకర్తృవ్యజోక్తిః॥ పమృజ్యపాణినావక్త్రమాధిష్ఠానమభావతీ॥
 చిత్రకర్తృవాచ ॥ ౯ ॥ కాయవాంజ్ఞానంపశ్యేమహాష్టాచవహీయసామ్॥ అవధూతేనవేషేగగూఢావిహ
 సమాగతా ॥ ౧౦ ॥ చరన్తిహృదయాకామంబాగ్రీహృదాభగవత్ప్రియాః॥మాదృశాంగ్రామ్యబక్తీనాంబోధా
 సతతీన్ద్రేణః॥ ౧౧ ॥కుమారోనారదఋషురగ్గీరాదవలంఽనితః॥ అపాశ్రవతేమోవ్యాసోమార్కండే
 యోస్తత్రలిజ్జేనః॥ ౧౨ ॥వశ్యమేభగవానామృషిఃపిలోబాదరాయణః॥దుర్వాసాయాజ్ఞవల్క్యశ్చేజాతుక
 యోఽద్రగోతమః॥ ౧౩ ॥వశ్యమేభగవానామృషిఃపిలోబాదరాయణః॥దుర్వాసాయాజ్ఞవల్క్యశ్చేజాతుక
 ర్గీస్తధాఽరుణిః॥ ౧౪ ॥రోమశశ్చృష్టవనోదత్రాసురిస్సవతంజః॥ పరాశరాఽధస్తైత్రయోభరద్వాజ
 శ్చవారుణిః॥మునిర్వదశిరాచాధ్యోమునిఃపద్మశిఖస్తధా ॥ ౧౫ ॥పారణ్యనాథఃకౌసల్యశ్శ్రుతదేవఋత
 ధన్వజః॥ ఎతేఽపరచన్ద్రశాశ్వరన్తిజ్ఞానమేతవః॥ ౧౬ ॥తస్మాద్యవాంగ్రామ్యపశోర్దమమాభధియోఽప్ర

యోర్నక్షి-రేవ-మాశ్వాసితఃపరిసాన్వితో, రాజాచిత్రకర్తృః-ఆధినాపుత్రశోకేన, ఘ్నానంఘ్నానం, వక్త్రం-పాణినా-ప
 రీమృజ్యపిశోధ్య, అభావతీ ॥ ౯ ॥ అత్తదేహాహ॥ కాచిత్యాగ్నివాజ్ఞానదీ-ప్రత్యర్థ్యతామిత్యనైన్॥ తావదస్మత్త్యవేషాతా
 యువాంకాచితిపృచ్ఛతి-కాచితి॥జ్ఞానసంపన్నా - వతవేవ-పూజ్యానామపిపూజ్యాయువాం-తావ-తే, పశ్యన్తపికింపు
 ప్పసీత్యత్రాగ్రహ, అవధూతేనత్యుదేణ, వేషేణ-గూఢాతిరోధాపితస్సవేషా, ఇహ, సమాగతా, యువాం, అన్యధాత్ముడ
 స్యేదృగ్భిజ్ఞానసంపత్తిర్థల్లభితభావః ॥ ౧౦ ॥ అ, విజ్ఞోర్నాతానిలోకానాంమజ్జశామిదరన్తిహీ, త్యుక్తీత్యాలోకా
 ముగ్రహయేవమేవభూతవేషాజ్ఞానశ్చరన్తిత్రాగ్రహ ॥ చరన్తితి॥చాగ్రహృదాభగవద్భక్త్యా-ఉన్నతస్యేవలిక్లంయేమాం,
 తాదృశాన్వితో, గ్రామ్యబక్తీనాంపితయసక్తానాంసంసారిణాం -మాదృశానాం, బోధాయజ్ఞానోత్పదనాయ, అవశా
 ఘాహా-కామయథచ్ఛం-చరన్తి, హియస్తాత్, భగవత్ప్రియాఉన్నతేగ్గీనవ-మాదృశాం, బోధాయ, చరన్తి అతో,
 యువాం-కాచితివాఽన్వయః ॥ ౧౧ ॥ అ, విజ్ఞోర్నాతానిలోకానాంమజ్జశామిదరన్తిహీ, త్యుక్తీత్యాలోకా
 చివాంకుమారస్సనయర-మారః, రామోభారవః-దత్తేదత్తాత్రయః-సః-ప్రసీదః-పతంజలిర-హేమని-ర్చరద్వాజః-ముని-
 రివ-వత్సర-వేదశిరో-చద్యభక్త్యతనంధిర్నారః-వేదశిరాచాధ్యభిపాఽరొధస్యగ్రాత్రావత్తంబాధ్యఅంశీరసః, కేమిహాధా
 దాగ్గీరసః, ఇతియథోమతేకుసూరాదయస్తధాఽపరచన్ద్రశాశ్వరన్తిజ్ఞానమేతవః ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥
 యువాంయాకౌచిత్వభావతంతావతీయదస్తా-వ్యవాంప్రపూ-మాదృశస్యబోధాత్పదనైవత్త-తస్మాద్యవాభ్యం-
 మవ-జ్ఞానమేవదీప-స్వ-ప్రవర్త్యతాంధీయతామిత్యర్థః - కథంభూతః-అన్యేతవేఅజ్ఞానయాపేమగ్న-అతవ-మూర్ఖ

ధీమః-అతః-కాగ్ర్యం-వశోః-కాగ్రే-మహా-కాగ్ర్యం-వర-స్స-ప-చతుః, పన్యతి || ౧౬ || ఊ-వ-ము-భావ-సిన్ధు-వై-త-త్ర-తా-వ-ద-
 త్తీ-రా-అ-త్తా-సా-స్వా-గ-మ-న-ప్ర-యో-జ-న-ద-వ-ద-చి-త్త-తో-త్త-వై-రా-గ్య-ము-త్తా-వ-య-తిః-అ-హం-త-ఇ-త్యా-ది-నో-ప-శ-మ-మా-సే-శే-త్య-
 నై-న-|| హ-స్వ-న, పూ-ర్వ-ం - పు-త్ర-ం-కా-మ-య-మా-న-స్య-త-వ, పు-త్ర-దో-యో-ఽగ్ని-రా-స్య-ం-హ-చ-స్మి-వి-వ-స్మి-త్య-య-ం-సా-
 యే, పు-త్ర-ద-స్మ-తో-భ-గ-వా- న్నా-ర-ద-మ-మి-తి || ౧౭ || ఊ-కి-మ-ర్హ-మా-తా-వ-త్స-త్రా-ప్ర-హ-ఇ-త్య-వి-|| పు-త్ర-తో-క-నే-శ్చ-ం-దు-స్త-
 రే-త-వ-స్య-జ్ఞా-న-మ-గ-మ-ం-అ-త-ద-ర్శ-ం-శో-కా-న-ర్హ-ం, సు-వ-పు-ర-వ-గో-వ-ర-ం-ఉ-త్ప-న్న-ప్ర-భ-ర-స-గా-గ్ర-హ-య-ం, త్వా-మ-న-స్త్వ-
 య-ప-త్య-భి-జ్ఞా-య, భ-వ-తో, ౨-న-గ్ర-హ-య-భ-వ-ప్ర-మ-మ-గ్ర-హీ-తు-మి-హ- ఆ-వా-ం-పా-ప్ర-ప్ర-హే-స-భో-బ్ర-హ్మ-య-ః, బ్ర-హ్మ-ణి-బ్ర-హ్మ-
 కు-ల-సా-ధు-స్త్వ-వ్య-య-ః-త-తా-గ్ర-హ-వ-ద-ప్ర-సా-వ-ద-య-తి-అ-వ-సీ-తి-య-ం-దు-ఃఖ-య-ం-నా-ర్హ-తి || ౧౮ || ఊ-య-ధా-పూ-ర్వ-మా-
 గ-త- స్త-ధా-త్య-వ్య-య-ం-ప్ర-త్యా-గ-తో-ఽహ-ం-ఐ-తి-భ-య-ం-వ-ర-ం-జ్ఞా-న-ం, ద-దా-మి-భ-గ-వ-ద-ప్ర-కృ-త్య-తా-గ్ర-హ-క-ర్త-ః-ఆ-ర-భ-
 భ-గ-వ-ద-ప్ర-కృ-త్య-యో-గ-ః-భ-క్తి-యో-గ-ా-ద-వ్య-ధా-తా-యా-స్య-త్స-ం-గ-తే-కృ-త-త్యా-ది-తి-భ-వ-ః- త-స్మా-చ-పూ-ర్వ-ం, మే-వ-జ్ఞా-న-ం-కి-ం-న-ద-దా-
 ప్ర-త్యా-గ-|| జ్ఞా-త్య-తి-|| అ-న్య-భి-న-వే-త-ం-పు-త్రా-గ్ర-హ-ం-జ్ఞా-త్యా, తే-తి-భ-య-ం - పు-త్ర-మే-వా-హ-ం-ద-దా-ద-త్ర-వా-నా-న-మ-|| ౧౯ || *
 స-సు-మ-మా-న్యా-భి-న-వే-త-ం-పు-త్ర-పి-త-స్య- దుఃఖీ-ద-న-|| తా-ం-జ్ఞా-ప-య-త్వా-జ్ఞా-న-మే-వ-కి-ం-న-ద-త్ర-వా-న-త్య-పే-తే-యా-మ-భి-న-వే-త-ం-పు-త్ర-ప్ర-
 దా-న-య-న-రే-ద-త్ర-మ-జ్ఞా-న-ం-న-మ-ప్ర-త్య-తి-భ-వ-తి- చ-త్రో-త్ప-త్త-ప్ర-ప-త్త-భ-య-మ-స-హ-త-స-ఖ-య-ః-భ-వ-త్స-త్ర-వ-ప్ర-నై-త-రే-మా-
 మ-మి-వై-య-ం-క-ను-భా-నా-ం-సు-భో-ద-న-|| తా-మ-సు-మ-న్య-మా-న-స్య-న-ం-జా-తి-వై- రా-గ్య-స్య-య-ద-త్ర-ం-జ్ఞా-న-ం-సు-ప్ర-త్య-తి-భ-వ-తి-త-త్వా-
 లో-వ-న-న-త్ర-వా-న-స్త్వ-భి-పా-య-తి-తి-పు-త్ర-వ-ప్ర-నై-త-రే-మా-మ-న్య-న-త్ర-య-ః-హ-య-తా-ం-ని-ద-ర్శ-య-తి || అ-ధు-న-తి-|| య-తై-వ,
 భ-వ-తా-పు-త్ర-తి-కా-ం-తా-మి-౨-ధు-నా-ఆ-సు-ధూ-య-తే-వి-వ-దా-రా-ద-యో-౨-పి - స-ర్వే- హే-శు-ర-సే-న-శ-శో-క-మో-హ-భ-యా-
 ద్దా-న-స్త్వ-వి-వా-న-భ-వి-వ్య-తై-భ-వ-తై-వ, భ-వ-తై-వ-తి-పా-రే- అ-ధు-నా-భ-వ-తై-వ-త్య-య-వ-స-ర్వ-మా-మే-వ-పు-త్ర-తి-కా-ం, తా-మి-౨-

భా|| అ-న్య-తే-వ-సి-మ-గ-మ-న్య-జ్ఞా-న-దీ-ఉ-దీ-ర్హ-తా-మ్ || ౧౬ || ఆ-గ్రే-రా-ఉ-వా-ద || అ-హం-తే-పు-త్ర-కా-మ-స్య-పు-త్ర-దో-ఽ-
 స్త్వ-గ్రే-రా-స్య-ప-వ-ప్ర-హ-య-స-సా-యే-నా-ర్హ-దో-భ-గ-వా-న్య-ః || ౧౭ || ఇ-త్య-ం-త్వా-ం-పు-త్ర-తో-క-నే-మ-గ-మ-ం-త-మ-
 సి-దు-స్త-ర-ం || అ-త-ద-ర్శ-మ-న-స్త్వ-య-మ-హ-పు-ర-వ-గో-వ-ర-మ్ || ౧౮ || అ-న్య-హ-య-భ-వ-తే-పా-ప్ర-హే-స-వా-వా-మ-హ-
 ప్ర-హే || బ్ర-హ్మ-ణో-భ-గ-వ-ద-ప్ర-సా-వ-ద-య-తి-|| ౧౯ || త-దై-వ-తే-వ-ర-ం-జ్ఞా-న-ం-ద-దా-మి-గ-మ-మా-గ-త-ః || జ్ఞా-
 త్యా-ం-న్యా-భి-న-వే-త-ం-చ-పు-త్ర-మ-మి-ద-వా-వ-మ్ || ౨౦ || అ-ధు-నా-పు-త్ర-తి-కా-ం-తా-మి-భ-వ-తై-వా-న-స-హ-య-తే-వి-వ-
 దా-రా-గ్య-హ-రా-యో-వి-వి-వై-శ్చ-స-ం-ప-ద-ః || శ-బ్ద-ద-య-శ్చ-వి-వ-యా-శ్చ-లా-రా-జ్య-వి-హ-త-య-ః || ౨౧ || మ-హీ-రా-

ను-ధూ-య-తే-స-రై-వై-ర-పి-పు-త్ర-పి-స్థా-మి-౨-ను-ధూ-య-తే-ఇ-త్య-ర్థ-ః-య-ధా-పు-త్ర-తో-క-మో-హ-వి-వ-ద-తే-ధా-దా-రా-ద-యో-౨-పి-త్య-స్య-
 య-ః-త-త్రా, రా-మా-ని-వ-ర-వ-నా-ని-వి-ధి-భా-వి-శ్చ-స్య-స-ం-ప-ద-ః-ప్ర-శా-స్త-వ్య-ప్ర-య-క్తా-భో-గో-ప-క-ర-ణ-వి-వ-ద-య-ః || ౨౦ || *
 త-ధా, హే-రా-జ-క, భో-గా-శ్చ-బ్ద-ద-య-వి-వ-యా-శ్చ-వి-హ-త-యో-ఽ-ఐ-మ-ద-య-ః-మ-హీ-రా-జ్య-ం-రా-జ-క-ర్త-భా-వో-వ-రా-
 జ్య-ం-స్వా-మి-త్య-ం-మ-వ్య-రా-జ్య-ం-మ-హీ-రా-జ్య-ం-సా-ర్వ-భౌ-మ-త్య-మి-త్య-ర్థ-ః - బ-ల-ం-వ-తు-ర-క్ల-య-ం-క-ం-కో-శో-ధ-న-ం-స-ర్వ-చై-తే-
 గ-న్ద-ర్వ-న-గ-ర-ప్ర-భా-య-ః - గ-న్ద-ర్వ-న-గ-ర-తే-మ-య-ం-ప్ర-భా-య-య-తై-ప్ర-స-ధ్య-న-ఇ-తి-త-ధా-గ-న్ద-ర్వ-న-గ-రో-ప-మ-త్య-న-ప-సి-ద్ధాః - గ-న్ద-ర్వా-
 జ్ఞా-ం-హ-న-గ-ర-మా-న-స్థా-న-ం-స-ని-య-త-ం-త-ద-వ-ద-తే-త-స్య-సి-య-తా-వ-ఇ-తి-లా-ని-త్యా-ఇ-తి-య-వ-తే-ప్ర-స-ధ్య-న-ప-సి-ద్ధ-న-స్థా-న-స్థ-మా-
 హ-|| స్వ-ప్ర-మ-యా-మ-నో-ర-ధా-ఇ-తి || స్వ-ప్ర-మ-య-మా-య-మ-నో-ర-ధాః - మ-యా-శ్చ-బ-ల-శ్చ-ర్త-మా-నీ-శ్చ-ర్త-మా-నీ-శ్చ-ర్త-మా-నీ-శ్చ-ర్త-మా-నీ-శ్చ-ర్త-మా-
 ధాః - స-ం-క-ల్ప-మి-త్య-త్త-క-ను-నో-వి-వ-యా-ః-ద-శా-న్ద-ర్వ-న-మ-రా-జ్య-భి-షే-క-శి-ర-శ్చ-ద-నా-ద-య-ః- తే-వా-శ్చ-గ-ర్భ-మా-తా-మి-వ, త-త్ర-
 త్పు-ర-మా-న-భా-వ్య-త్యే-నా-ప-కా-లా-మ-భా-వ్య-పు-త్ర-పా-న-త్త-క-ర్త-న-ల-త్యే-న-శే-శ్వ-ర-స్య-స్థా-న-ం-జా-గ-ద-వ-స్థా-న-భా-వ్య-స-రా-దై-
 భో-గో-వి-ల-క్ష-ణ-త్యే-త-స్య-ప్ర-మ-యా-మ-నో-ర-ధ-వ-ద-ని-త్యా-ఇ-తి-ర్థ-ః- ఇ-యా-ం-మ-సి-శే-ష-ః-స్వ-ప్ర-మ-యా-మ-నో-ర-ధా-మ-త-త-||
 అ-మ-తా-గ్ర-హ-స్థా-య-స-|| తే-మ-త-ద-పే-ష-యా-కి-ం-చి-చ్ఛ-ర-కా-లా-వ-స్థా-య-స-ఇ-తి - అ-ని-త్య-త్వ-ం-త-త్ర-జ్ఞే-వ-ర్త-స-సా-నో-శే-శ్వ-ర-స్య-ప్ర-
 త్య-ం-మ-న-ః-ప్ర-భ-వ-త్స-ం-సు-ఖ-మా-త్ర-హే-తు-వ్య-ం-చో, భ-య-తా-గ్ర-హ-స్థ-ం || త-ద-వా-హ-|| వ్య-క్య-మా-నా-ఇ-తి || అ-న్య-ప-ర-స-పు-ర-
 మా-రై-న-ని-ర-త-త-య-న-నై-న-వి-నా, ద్య-క్య-మా-నాః, ప-ద్య-శ్య-నై-కా-లా-న్ద-ర్వ-స-ప-ద్య-శ్య-నై - జా-గ-త్వ-యా-న-స్థా-ద-య-స-భా-
 వ్యా-ః-ప-దా-ర్థా-ం-మ-నో-భ-వా-శ్చ-న-మ-స్వా-మ-ప-దా-ర్థా-మ-నో-భ-వా-ఇ-తి-య-ం-క-ం, తే-మా-ం-య-థా-ఽ-న్య-స్య-ప్ర-ద-ః-ప్ర-భ-వ-త్స-స-సా-
 రే-భ, స-న, స-ం-క-ల్ప-మి-త్య-తో-క-మి-త్య, త-ద-వ-సా-నో-శే-శ్వ-ర-స్య-ప్ర-భ-వ-త్స-న-మ-నో-మి-త్య-క-త్యా-గ-ద-వ-స్థా-న-భా-వ్యా-నా-ం-తు-పు-త్ర-
 దా-రా-దీ-నా-ం-క-ర్థ-మ-న-ః-ప్ర-భ-వ-త్స-ం-త-త్రా-గ-హ-|| క-ర్త-భి-ర-తి || క-ర్త-భి-ర-వా-ది-వా-న-స-సా-నా-మ-నో-శే-శ్వ-ర-స్య-అ-ర్థా-ం-మ-న-సా-ధ్యా-య-
 తే-పు-ం-స-స్థా-వ-తు-ర్వా-ణి-మ-న-సా-౨-భ-వ-క, అ-నా-ని-క-ర్త-వా-న-సా-నా-ని-త-వ-స-స్థ-ం-య-మై-ద్వి-గ్ర-మై-ద్వి-వ-యా-శ్చ-భా-వ్య-య-ం-స్థా-

సమావిశ్య - అపమృత్యునామృతత్వమేవమాయురిత్యుక్తం - సుహృద్విః - రివృత - ద్రవం - సుపానన మధిభిక్షా - పితృ
 పుత్రాః పితృదత్తాః - భాగాః - ఘట్ట స్త్రీతి ॥ 3 ॥ శ్రిభక్త్యైవ్యుక్త్యోజితవృత - బిరమూపిత్య వదత్ , కన్తి కజ
 న్నివిత్యాదినా , పరావరచక్రివృత , ఇత్యుక్తైవ ॥ తావత్పితృపుత్రత్వాదినంబద్ధ స్వానియతత్వమాహా ॥ కన్తి స్మితాదేవ
 తిర్యక్త మధ్యయోనిమ - కర్తృభిః పుణ్యపాపరూపై - ర్వాప్యమాణస్యకాయమానస్య - అతః - తత్రతత్రతత్రతత్పురు
 షపశేషాన్సృతితత్త్వమూపితబద్ధాదిపాదంపాప్రస్య - మహ్యం మమవిభక్తివృత్తయిత్త్యుక్తం - అమీచిత్రకత్వాదయః -
 కన్తికాన్తనిపితరః - మాతరశ్చ - భవత్ - నన ర్జేమజన్త స్వభవత్ - కిం త్వేతస్మిన్మేవ - అతః పితృపుత్రత్వాదినంబద్ధోనియ
 తభితిభావః - యద్యా , కన్తి జన్త ని అమీచిత్రకో - మాతరశ్చ - భవత్ ॥ 4 ॥ శ్రినను, సర్వేష్యపిజన్త స్వభవమిత్యుక్తా
 హా ॥ బద్ధి స్మితం రుజీవా, సర్వేషాం జీవానాం - క్రమశః జన్త పరం పరాభిః - మిధః - అనివ్యం - బద్ధాదయో - భవ ద్విత్యన్య
 యః , తత్ర - బద్ధహోవివాహాదిస్సంబద్ధి నః - జ్ఞాతయస్సపిత్తాః - అరయోఘాతుకాః మిత్రాచిరత్వకాః - మధ్యస్థాః ఉభయ
 వ్యతిరక్తాః - విషియో ద్రవ్యాదినమిత్యుక్తపిత్తాః - ఉదాసీనా ద్రవ్యవ్యతిరక్తా , ఇతిభేదః ॥ 5 ॥ శ్రికర్తృభిర్వాప్య
 మాణత్వేవ్యుక్తా ప్రమాహ ॥ యథేతి ॥ యథా , పశ్యాన్ క్రయాద్యుక్తాః - హైమాదీని హేమవికారయాపాదీనికటకాన్
 శీయకాదీనిపశ్యాన్ కర్తృమధ్యపరార్థమన రేమ, ఇత ప్రతం , చర్యం ని, విపం, జీవా అపి, దేవ తిర్యక్త మధ్యయోనిమ - భవ
 ద్వితి ॥ 6 ॥ శ్రివికన్తి స్మపిజన్త నిసంబద్ధస్వానియతత్వం సద్భవై ప్రమాహ ॥ నిత్య - సైత్యో ద్యాభ్యావ్యవస్థానిత్యస్వానిత్యవస్థాని - జీవత
 ఇతియావత్ - తస్య - శ్చాచర్య స్య, అనిత్యః అనియతః సంబద్ధో, స్వమధ్యక్ష, పితృ ఉదాసీనా వూర్వస్వానిసంబద్ధ స్వనివృత్తై
 రుత్తరస్వానిసంబద్ధ దర్శనాదేకస్మిన్మపిజన్త నిసంబద్ధోనియతభితిభావః ॥ తదేకం పపాదయతి ॥ యావదితి ॥ యస్యపునః -
 యనపశ్యాదినా - యావత్ - త్సంబద్ధః క్రయాదినంబద్ధో, 2 ని - తస్య , మమత్వం స్వానిత్యాదినంబద్ధ , స్వాదేవ, హేత్యుక్తే

త్రానధిభిష్టపాపసమ ॥ 3 ॥ జీవజీవాచాకన్తికజన్త స్వమీమహ్యం పితరో మాతరో - భవత్ ॥ కర్తృభిర్వాప్య
 వ్యమాణస్య దేవ తిర్యక్తయోనిమ ॥ 4 ॥ బద్ధజ్ఞాత్యైవ్యుక్తమిత్యో దాసీనవిద్యక్షానిస్యవిపహం ర్జేషాం
 భవ ద్విక్రమశోమిధః ॥ 5 ॥ యథాపశ్యాన్విపశ్యాన్ హైమాదీనితత్రతత్రపర్యం నిసరేష్యం జీవోయోనిమ
 కర్తృమ ॥ 6 ॥ నిత్యస్వాన్త్య స్వసంబద్ధోవ్యానిత్యోద్యత్యతేనమ ॥ యావదస్యహంసంబద్ధోమమత్వం తావదే
 వహ ॥ 7 ॥ 2 ఎవయోనిగతః జీవస్సనిత్యోద్యతరహంకృతిః ॥ యావద్ద్యత్యోపలభ్యతేతావత్స్వత్వం హేత్యుక్తం ॥
 ఎవనిత్యోఽచ్యుతమనుక్షీఎకస్సర్వాప్రయస్సద్భక్త ॥ అత్త మాయాగుత్తై ద్విత్వమాత్మానంస్సజతిపరుః ॥ 8 ॥

నలోకప్రసే ద్ధిం ద్యోతయతి ॥ 8 ॥ శ్రివివంధ్యుక్తావైతపపాదితమధం దార్ద్రానికదర్శయతి ॥ సజ్జనసిద్ధో, నిరహంకృతీజ
 స్తుతోదేహతాభినానరహితో - 2 పి - జీవః - కర్తృకాయోనిగతదేవాదిశరీరేష్యప్రవిష్టస్య , స్వత్రదేవాదిశరీరైర్యతః అప
 రిత్యుక్తదేహా - యావ - మపలభ్యతే - తావదేవతస్యస్వత్వం , స్వీయత్వం తావదేహ - తస్య, పితృభిరమస్మీన్వయా - భవన్తి
 తావదేవతస్యత్రైవిత్వపుత్రత్వాదినంబద్ధ ఇతియావత్, త త్రస్వా - త్రైత్యోపలభ్యమానత్వాదిత్యర్థః, యద్యా - యత్రత
 రీరే - యావ - మపలభ్యతే - తస్యశరీరస్య - తావ ద్రంకాలం - జీవాత్మాన్వప్రపతి - స్వత్వం - త త్రస్వా - త్రతో - పలభ్య మానత్వాది
 త్యర్థః - అమపలభ్యేతుఅత్త నిరూపితత్వత్వై ర్వ వశశరీరలభావాచ్చ శరీరనిరూపితపితృపుత్రత్వాదినంబద్ధోమారాదతతభి
 తిభావః ॥ 9 ॥ తస్మిన్ద్యత్యతేనతస్యస్వరూపం - యత్స్వరూపగతోనభవత్స్వీయతః పితృపుత్రత్వాదినంబద్ధ - ఇత్యుక్తాహ ॥ ఎ
 వఇతి ॥ ఎవజీవో - నిత్యో అద్వైత ద్రవసాతః - కుతః - అన్యయోనాశరీరహేతః - తా - మాత్మ్యః - వివాశక్తై ర్వాన్యోః , నిరతతయ
 మాత్మ్య త్వతో - వివాశక్తాహేతజ్జలవివజలతస్త్రాన్వయోవివాశక్యం వ్యాప్యవివాశక్యం ని - అన్యయోనిరతియమాత్మ్య కయా
 సర్వాన్వప్రప్రపతేనస్వభావ త్వేనావ్యాప్య త్వద్వయ్యయ - ఎకజ్ఞానాకారః , ఎకోవిహేమ్యనమ్యన్త , ఇతివజ్ఞాత్యేకాప్రా
 యతత్వకథనం - నతుజీవస్వరూపైకత్వాభిప్రాయకం - తత్స్వరూపనానాత్వస్వభావ ప్రమాణా పతిపన్న త్వతో, సర్వా
 శ్చియః, సర్వోదయంబద్ధి ని - యమనః - పాప్రేతాదినా, మాత్రయోధారకం, స్వమాత్మానం పత్యురీతిస్వద్భక్త , పితృగురీవః - య
 ద్యా స్యైవైవద్యత్యతేభిరన్యద్భక్త - న్యయం - చ కాశః - అ స్మీన్ద్యతేనతస్యస్వరూపం - కిమయంస్వానర్థావహం దేవమనుష్యా
 దిశరీరంస్య యమనస్సాన్వితేత్రపవిత్రైః - నగ్రమమభవతి - ఉభవస్యోయకర్తృకాన్వప్రప్రపవిత్రైః - నుభవతి - త్యుక్తాహ ॥ అత్తై
 తి ॥ సత్వా - నర్థావహంశరీరంస్యయంస్సజతి - నావీకవలంకర్తృ - అజియ - చరక - రమపురుష - అత్తన - న - న్యస్వ - య - మా - యా
 తస్యాః - గుత్తై స్వత్వాభి - రాత్మానం ప్రత్యగత్వానం - విశ్వం దేవ తిర్యక్త మహ్యోదివిశ్వారం - స్పజతి ॥ 10 ॥ శ్రినను -
 తో - 2 హంపరః పురుషః - యదికన్తిస్మిద్భిరతి - తద్ధి - హే - 2 పితృక - దేవాదివిదమస్మత్ప్రేంకర్తృజన్త - జరామరణాభ్యన ద్రమశిగ

ద్వాంకుర్వక్షవైషమ్యైర్ముఖ్యాయ కన్యంస్పృహ్యమాన్తాతరీశ్చైతత్తాత్పరా || సహిత || అన్యవరచుపురుషస్యకన్య-
 ివపీఠివిషయఃకన్య- బాన్య-విషయఃస్వయః-చరకీయోవా-నా స్తి-కింతు-న ద్వేషునపద్యప్రీతిభావః || తద్వక్తృధంపమనస్స
 జతితత్తాత్పరా || ఎకఇతి || గూడోపయోఃపుణ్యపాపయోః-కర్తృవా-శాంజీవానాం సర్వయద్విప్రశ్రీనా-మేకవనక-రహస్టా-
 భవతి-తస్యసామాన్యసప్రప్య ద్వై ౨ పిదేవాదిత్యేషమ్యత త్రజ్జీవసంబ నిపుణ్యపాపములతోత్సన్నతస్యజైషమ్యదినో
 షపనక్రీతిభావః - నన్వరియాం ద్రవ్యేత్యన - తస్యసర్వజ్ఞత్వంపుణ్యపాపకర్తృత్వంతత్ఫలభోక్తృత్వంబాధిపే
 తమైశ్చ || ౧౦ || జ్ఞతదేవాహ||నాద త్రజ్జీవ||ఆత్మాపరమపురుషో-గుణవోష-నాద తైనస్వీకరో-తి-గుణదోషకర్తృత్వమా
 త్స నివస్యతై-అలవక్రీయాఫలమ్సుఖదుఃఖాదికం-నాదతై - కింతుఉదాసీనవదాసీనఃఉదాసీనవజ్జేవా న్రరాత్మతయా-స్థి
 తః-వతు-రణేనాత్మనో-దాసీనత్వమపివా స్తీత్యావేదితం-గుణదోషయా స్తస్యప్రయోజకకర్తృత్వాత్-సాక్షాత్-ర్తృ
 త్యాభావాదుదాసీనత్వం - త త్రతూర్వత్సర్వకర్తృవాసనాసామరణ-ప్రయోజయత్సత్వాస్మానుదాసీత్యత్వమపి-విషయ
 భేదాదుభయో కేకన్యై స్సవిరోధఇతిభావః || నను, జీవస్వాపనగుణదోషయాసాక్షాత్-ర్తృత్వం-తస్యనిపి-ర్తృత్వాత్-
 దేవాహైర్వపాక్షాత్-ర్తృత్వత్వాత్-కింతుదేవేన్ద్రియాదియవనూపమేవతస్యకర్తృత్వం-ఎవంవప్రయోజయత్స
 త్వంజీవపరయోభూయోరన్యవిజ్ఞమితికథమన్యతరస్యక్రియాఫలోపాదానమన్యతరస్య నెఱవిభాగ- స్తతాహ || పరావ
 రద్యకీర్ణరతి || స్వయమిన్వరోజీవప్రభుత్వదేవేన్ద్రియమసిపాప్రపర్తన్తానాంనియన్తానాంపరావరద్యకపరంప్రకృతి
 పురుషాభ్యాంవిమలంస్వస్వరూపం-అవరంజీవస్వరూపంప్రకృతిస్వరూపం - ఎత్తత్త్రితయంధృవావత్సత్వక్రీతిపరా
 వరద్యక - జీవస్తుకర్తృకాతిరోపితస్వభావప్రకృతిమేవాత్సానంమత్వాతదంతకర్తృత్వంసాక్షాత్స్వస్థిక్మమనభిప్రకృ
 య-ఫలభోక్తృభావః-పరమాత్మానుసత్వానంకుచితాచరిచ్చిన్నానుమాన్యాస్వపరయాధాత్వైర్వాదేహత్తప్రమా

సహస్యాత్మప్రియఃకన్యైర్వాప్రియస్వయఃపరో-పివా|ఎకస్సర్వధియాంరహస్టాకర్తృవా-శాంగుణదోషయోః||
 నాద త్రజ్జీవ-గుణంనదోషంసక్రియాఫలమ్ | ఉదాసీనజ్ఞవాసీనఃపరావరద్యకీర్ణరః || ౧౧ || ఇత్యధిర్విగ
 తోజీవాజ్ఞాతయ స్తస్యతేతదా| విస్తీ తాముముచశ్శోకంభిత్వా-౨-త్త స్మైహ-శృక్కులామ్ || ౧౨ || నిర్మృత్య
 జ్ఞాతయోజ్ఞాతేదహంకృతోన్మీతితాఃక్రియాః|తత్త్వజ్ఞాన్య స్తరంస్మైహంశోకమోహభయ ర్దిమ్ || ౧౩ || బా
 లశ్శాన్య ప్రీతితా స్తగబాలహత్యావతప్రభాః | బాలహత్యావతంకరుర్వాన్మజైర్వనిరూపితమ్ ||
 యమునాయాంమహారాజస్వరన్యోన్విజభాషితమ్ || ౧౪ || సభ్యత్వంప్రతిబద్ధాత్మాచిత్రకేతుర్విశోక్తిభిః |
 గృహంకూపాని౨పాన్యోన్విస్వరంజీవ-దివద్విషః || ౧౫ || కాశీన్యాయ విధివత్సాన్యత్వత్పుణ్యజలక్తి

భావేనక్రియాఫలభోక్తృభావః||సహిత్యాదీశ్లోకద్వయంజీవపరతయా-పివద్వయతుంశక్యం || తథాహ||పూర్వప్రస్తుతంజీ
 వస్వరూపమేవవిశోధయతి||సహిత||అన్యజీవస్య-స్వత్వప్రియప్రియా-నభవతఃఅపితం-కర్తృకృతావత్కర్తృ - తథా-స్వప
 రవిభాగో-పివ - ఎకఃఎకరూపఃజ్ఞానైకాకారః-దేవగతవికారై రస్పృష్ట త్వేనపదైకరూపఇతివా-గ్-దోషయోః-కర్తృవా
 శాంపేతుభూతానాం-సర్వధియాం-ద్రవ్యాలక్రయః-నాద త్రజ్జీవ-పివేకజ్ఞానవానాత్తా-గుణదోషస్వయంనాభిమన్యతఇ
 త్యర్థః-శుభ్రవర-దేహవినియమనపరః-పరావరద్యకీర్ణస్వరూపప్రకృతిస్వరూపయోద్వైష్ణేయక్రమానావిష్టేజీవః||౧౧||
 తతఉచితంసప్తాస్తమాహ-ముఖిగతిభిః||ఇత్థే, ముద్విగృహ్కత్వా-పున- ద్వివః-కేవరా-ద్వినిష్కర్తృవ్య-గతః - తతః - తస్య
 మృతస్య-యేజ్ఞాతయ-స్తేతదా-విస్తీతాస్స స్తః- ఆత్మానాంస్మేషాయః-పుతావిషయఃస్మైహ-స్సవశశృక్కులా-తాంభి
 త్యాఅపాహ్య-శోకం-ముముచః||౧౨||జ్ఞాతయః-తంశవ-మగ్న-నిర్మృత్యగద్యా-ఉచితాః, సృతోదైవేనకర్తృ
 వ్యాఃక్రియాః-కృత్వా-శోకమోహదివదం-దు స్వజం-స్మైహంఅనురాగం-తత్పుణ్యః|| ౧౩ || శ్చతోబాలఘృన్య-యాః
 గరభదాననబాలంహతవత్వః-తా-స్వరన్యో-ద్విజ్ఞానాశ్చేరసా-భాషితం, స్వరన్యో-ప్రీతితాంబజ్జీ తాః-బాలహత్యయా-హ
 తాప్రమాదాసాంరాః, య, ద్వాఅపాత్వగ్రతంబాలహత్యాపవోదకంప్రతంబాప్రాజ్ఞై - ర్వియాపితకర్తృవ్యేనహ
 దితం-త-వ్యమనాయాం-హేమహరాజ-చేయలనుస్థితవత్వః || ౧౪ || జ్ఞతత్, స్సచిత్రకేతుః, ఇత్థం-ద్విజ్ఞోక్తిభిః-అశ్చిర
 గఉక్తిభిః-జీవేనవాదితాభిః, నారదోక్తిభిశ్చ - ప్రతిబద్ధఉచితః-ఆత్మావివేకో-యస్య-తాదృశః, సగం-పహం, ద్విజ్ఞ-
 గృహమేవఅన్యరూపః-తనాత్-వినిష్కర్తృ || స్తేనిర్వతః || ౧౫ || జ్ఞాతాన్ద్రియమునాయాం-విగృహ్ క్రప్రకారణ-సాన్య
 త్యా-కృతాః - పుణ్యజలక్తియాః-పితృత్వకారణం, యేన-తాదృశః-హృదయపరమాత్మ స్వరూపసంశీలనన, హేత్యప్రీ
 త్పీయ, మాన్దం , సంయతప్రాణనియంతా న్రాన్యమౌద్ధియః, ఇతరైస్సంభాషణరాహిత్యరూపేణమానన

[illegible]

యః॥ హాసనసంయతప్రసాదోబ్రవృత్తశ్రావనస్తతః ॥ ౧౬ ॥ అథతస్మైప్రసన్నానుభక్తాయపరమాత్మేశద
గవానూరణఃప్రీతోవిధృష్టతామవాచహ ॥ ౧౭ ॥ నమస్తుభ్యంభగవతేహుదేవాయధీమహి ॥ ప్రమ్య
మ్నాయానిరుద్ధాయనమస్సంకర్షణాయహ ॥ ౧౮ ॥ నమోపిక్షానమాశ్రాయపరమానందమూర్తయః॥ ఆత్మ
రామాశాస్త్రాయనివృత్తః॥ తైత్తిర్యోత్సన్నయై ॥ ౧౯ ॥ ఆత్మనన్దానఘాత్మైవస్య సతకృష్ణయనమః॥ హృషీ
కేతాయపహితేనమస్తేనత్రీతయై ॥ ౨౦ ॥ శ్రివచస్పృహరతేప్రసాదప్యయికోమనసానహ ॥ అనామరూ
పచింత్రతస్మైచాప్యన్నున్నదనత్పరః ॥ ౨౧ ॥ గుప్తీస్త్రిధంయతశ్చైవతత్పత్త్యైతేజాయతేమృతయైస్వి

జ్ఞానే కాకారః అతః పవకః సస్యమాభ్యధికః కర్తృత్వనామరూపహితః సదనత్వరః చైతనాచైతనాభ్యాం విలక్షణః స్య
అస్తాక-రక్షతు - అత్ర ప్రతిపదము పనిపదార్థాభిప్రేతాః || విజ్ఞానమాత్మాయపరమానందమూర్త్యుభ్యతేన || విజ్ఞాన
మానందంబ్రహ్మై, తిశ్రుత్యర్థః, అత్తారామాయత్యేన || సత్త్వైశ్వర్యసంపన్నః శంభురాకాశమవ్యగ, ఇతి నిష్పత్రైష్ఠ
తద్వష్టయభ్యతేన - అనామరూపైత్యేన || అస్థిలమనఃస్య, అలతై నస్తేత్యాదినా, యోఽతనామపిపాసాశోక
మనఃకాజరామృత్యులత్యైః, తిపిష్ఠకతాయత్యేన || సకారణంకరణాధిపాధిప, ఇతి-మహతభ్యతేన, సత్యం
జ్ఞానమనందంబ్రహ్మై, తి-అనందత్యుభ్యతేన || పరాస్యతీర్థివిదైవహృదయైతేనాభ్యాం విజ్ఞానబలక్రియాః, తి-
జనస్యపరతత్త్వత్యాదినా, యతోవాచోనివరైత్రైష్ఠిపాప్రసాసాసహజనందంబ్రహ్మై, ఇతి-వికభ్యతేన || సతస్య
కార్యంకరణంపద్యతేనతత్త్వమభ్యధికః సృష్ట్యతే, ఇతి-సదనత్వరభ్యతేన, శోకాభోగ్యంపెంతారంచమత్వా
క్షరాత్మానావితైవపవకః - మూఁత్వక్రమస్తరేనంపరకయస్యావ్యక్తంకరీరయోఽతీతమస్తరేనంపరకయస్యాతీ
రంకరీర, మతిశ్రుత్యర్థాభిప్రేతాః || ౨౦ || యోమనంకతేతరవిలక్షణమాపనిపదంబ్రహ్మవిశోధ్యపణమ్-తతస్యా
నిష్పిన్వత్రింపాధ్య - అభతదేనబ్రహ్మజగ-జ్ఞత్వాదికారణత్వోపలక్ష్యపణమతి || యస్మిన్మితి || సదనత్వరభ్యతేన
దాహృతశ్రుత్యర్థప్రత్యభిజ్ఞానకతయాః ఉక్తివిధ్యరూపస్యపరస్యబ్రహ్మణఃచిదచిచ్ఛరీరకత్వంప్రత్యభిజ్ఞాపితోపనిపద
దేవప్రతిపన్నమిద్యోగిప్రత్యచిదచిచ్ఛిష్టస్య జగతా-రణత్యలక్షణమతోన్యతే, ఇదంధూలచిదచిదాత్మకంజగత్
యతస్మాత్తచిదచిచ్ఛిష్టాతోబ్రహ్మణో, జాయతే, యస్మి, స్మప్యేతియతే, యస్మిఉక్తివిధ్యబ్రహ్మస్వరూప,
రూప, తిష్ఠతిఅధేయతయావర్తతే || బ్రహ్మవనంబ్రహ్మసమృక్షతీద్యోగదాహృతపిన్వత్తు, రితిశ్రుత్యక్రీత్యా

దనుభవరూపానస్తాపాదకావభవన్తి - సుపునస్తప్తమరణాదిరూపబద్ధానుభవస్త్రీత్యర్థః - పునర్యోహేద్యస్తాప్తయధా కరమ్యువీణాని-యధా-భృత్యవీణాని - పున-ర్యువీణాన్తి - వాచ-కీభవన్తివ్యతీ-పునర్యోహేద్యస్తాప్తయధా - తంవిశిష్టమ్ || జ్ఞానాత్మస్వగుణమయభితి-గుణమయస్సత్వాదిరకృతగుణపకారః , ససేవ్యతేయస్యసోఽగుణమయ - ప్రధానాతే-ని త్యానంకుచితాఽపరిచ్ఛన్నజ్ఞానస్వరూపేత్యయ - గుణమూలకకర్తావశ్యత్వాత్ప్రస్తుతకంకుచితజ్ఞానత్వాత్కర్తృసామ్యసౌ షోధిపత్వప్రణతజనాద్యై - పరిహరకత్వతదిష్టపాప్రణసమర్థత్వాదిగుణయ్యత్వాత్ప్రస్తుతయితితాఃకావధియోగపునర నర్థరూపబద్ధానుభవన్తి - యతాన్తరాశాంతాక్రమిచరీతగుణత్వాత్ప్రేమరచితాఃస్వర్గాదికామధియోగశ్చస్త్రీతిభావః || త దేవాహ || గుణగతోఽస్యద్వంద్వజాలాని-అస్యవిరిశ్చేద్రభృత్యకీంచనపర్వ ప్రసృజీవనర్థస్య-గుణానాంసత్వాదిరకృ తగుణానాం-య - గణావికారరూపాస్సంఘా - సైభ్యఃగుణగణతః - ద్వంద్వజాలానిసుఖదుఃఖాదీన్ద్వంద్వజాలాని-భవన్తి ఊహస్యదేవతాన్తరస్మాత్పురానకవత్స-ర్వసత్త్వా దియక్తత్వాత్ప్రే వాస్పృశ్యతీతస్యపుంసస్తాభ్యశేసేవాదదన్త్య పరిహారేష్టపాప్రణమీమానభవతీతిభావః || ఎవంజ్ఞానతక్త్యాద్యాశ్రితకార్యాపాదకగుణభూతిరభ్యుక్తాః || ౩౯ || ఋషం సమాశ్రయీష్యేయత్వోదయక్తరత్వాదిగుణభూత్యైవదేవతాన్తరేభ్యోతై లక్షణ్యంతైస్త్వసమాశ్రయణీయత్వం-యో క్తం - అప్రయతవసభవానిత ర్భ్యఃపరఃఅతవసత్వదారాధనాత్క ప్రవదభీహితోధర్మ ప్రదనుష్ఠాతారశ్చేతరదేవతారా ధనరూపధర్మతదనుష్ఠాత్పృథ్వీవిలక్షణాభిత్వమ్ || జితమితీతిభిః || అజిత-అజితశబ్దప్రప్య త్రినిమిత్తాః || య, భవతా, యధా జితంసర్వంస్వసశీకృత్యతస్తాత్పరత్వేనావస్థితం , ఎవదేవఅజితశబ్దప్రప్య త్రినిమిత్తమిత్యపిసూచితం-తధా-ధర్మతై ర్జితః , త్వదారాధనరూపధర్మకౌపి-జితమిత్యర్థః , సోపిసర్వోత్కృష్టభిత్వార్థః, కోసాధర్మః , తత్రాప్రమ్ || యం-భాగవతం-భగ వత ప్రవారాధనరూప-మనవద్యంసిద్ధ్యంతం, ధర్మం , భవా-నాహ-పజ్ఞారాత్రగీతాదిముఖేనోక్తవాక్యంబధర్మంసిపిం చనాలసన్యమయోజనాః-అత్తారామాఃబ్రహ్మగుణానుభవపరః , య-మునయః , అపవర్గాయ-ముక్తయే , ఉపాసతే, అ

గుణగణతోఽస్యభవన్తిద్వంద్వజాలాని || ౩౯ || జితమజితతథాభవతాయమాహభాగవతంధర్మమనవద్యమ్ | నిపించనాయమనయతత్తారామా-యమసాసతేఽపవర్గాయ || ౪౦ || విషయమిత్యుత్పత్త్యైవజాంత్య మహామితమతవదేవయోఽన్యత్రవిషయధియారచితస్వసృజీవనధోక్షయిష్టరధర్మపలుకః || ౪౧ || కః షేమా

సుతిష్టన్తి || ౪౦ || ఋషులచధర్మ - త్వం - అహం-తవ-మమేతిచ-యా-న్యతా-మన్యత్రేతస్యన్తికధర్మ - విషయానుతిహం కారముమకారరూపా-సా-నాన్తి - చభిత్వార్థః - సర్వజ్ఞేనభ్రామవిప్రలిప్తాదిసోషరహితేనరమకాయణికేనభవతాఽభిహే తత్వాదహంకారముమకారప్రయుక్తహంసాదిగర్భత్వాభావాత్సర్వస్యబ్రహ్మత్వత్వాదుసంధానగర్భత్వాదురతేనయా నస్తహేయత్వత్వ దారాధనరూపాధర్మస్సర్వోత్కృష్ట - ప్రధాతదనుష్ఠాతాగోఽపితద్దాదివిషయనుష్ఠాధర్మదశ్యమా త్సర్వహంసాదిస్వభావత్వాభావాత్సర్వ హతనుష్ఠాత్వాదిగుణయ్యత్వాత్సర్వోత్కృష్టాఃభిత్వార్థః తదనుష్ఠాతారస్తూ క్తవిపరీతాభిభావః || తదేవాహ || విషయధియేతి || అహంమమేత్యర్థహంమహాభిమానసరచితోయోదేవతాన్తరా రాధనరూపస్వసృజీవనధర్మః - రాగద్వేషాదిగర్భత్వాదధర్మప్రచురఃశత్రుమరణాదికామనాగర్భత్వాత్క్షయిష్టరస్థిరగణ లభ్య || ౪౧ || ఋషివిషయధియారచితంధర్మ మేనన్తి || కభితి || స్వపరద్రువః-స్వంకర్తారంపరంచక్షుహ్యతీతీస్వపరద్రువః - అత్యంతశరీరాయాసకారిత్యవస్తతస్సంస్స తిరూపానగ్ధ హేయత్వాత్సర్వద్రువః | శత్రుహింసాదికామనాగర్భత్వాత్స రద్రువః-తేనధర్మదేవతాన్తరాధనరూపేణ - నిజపరయోః - కః షేయః-కింయోఃఖం-సకించితీత్యర్థః-పరగ్రహణంపుష్టానాథం - యధాఅభిభావారికరకౌముదుష్టోర్మతేను - ప్రధాతత-ధర్మపిత్యర్థః-అనువాకధుస్తాదాన్యకకన్యతే మ-ప్రధాపీసేయా-నర్థఃపురుషార్థః - అతిభుక్త్యభిత్వార్థః - క్షయిష్టత్వాదిభిభావః - ఎవంపురుషార్థ హేతుర్నుభవతీ యక్తం - ప్రత్యుతానగ్ధ హేతుశ్చేత్యర్థః || స్వసోగోహాది || స్వసోగోహాత్ప్రసైన్యహేతకరణాత్తేనప్రవేశ్యరస్య-కో యఃనిగ్రహ - సాన్యోత్ - అయస్సప్రైన్యహేతమావరతి-కిముతపరస్మైత్యోఽయమితవగిప్రయ్య ఇత్యైవంతవకోప సాన్యోత్ , అత్తనంభావితాః ప్రధాధనమానమదాన్వితాః | యజతేనానుజ్ఞే ప్రదక్ష్యేనావిధిపూర్వకమ్ || అహంకారం బలందన్యంకానుకోగించనంశ్రితాః | మామాత్మరణహేయప్రదిగన్తోఽభ్యసూయకాః || తానహంద్విగతః-హృదా స్సంసారేషు-సరాధమాన్ || తేపామ్యజప్రమత్తభానానురీప్యేవయోనిషు , ఇత్యాదిసాన్త్రజ్ఞాతోనిగ్రహసాన్యవితిభా

మఃతవకోవస్సన్మహా-అవశ్యం - పరసంపీడయాపరస్యతోహాధేతో-రధర్మః, స్రుధా, స్యాజ్ఞః-స్వకృతేనధర్మైఃపరస్య
 యాదృశీపదాభివ్రాతృదృశపీడాహేతురధర్మో ౨ పిసన్వప్తుపితధర్మముస్యాదిత్యధః || ౪౨ || ఋషవంధర్వాస్తరస్యస
 కేవలపురమార్గ హేతుత్వం - ప్రత్యు తానర్థ హేతుత్వం చేత్యుక్తం త్వదారాధనయాపధర్మస్య య- అస్మి పరిహారేష్ట
 పాప్రీప్తిహేతుత్వమవ్యభిచరతీత్యాభావా || నవ్యోచరతీతి || తవ ,,నత్యకామస్సత్యనజు-బు ,, ఇతిశ్రుత్యుక్తనత్యనజు-
 బుస్యతవ- ఈత్య,, యేతుసర్వాణికర్తాణియసంస్యగృతత్యరాః || అనన్యేనైవయోగేనమాంధ్యాయస్తడిపాసతే || తెమా
 మహంసముదర్తాన్యత్సంసారసాగరాత్ , భవామినచిరాత్సర్వమయ్యవేతతేత- సా,, మితికృతస్సంకల్పభిత్త్యధః-
 నవ్యభిచరతీతయధార్థానాభవతి - యయా హేతుభూతయ - మయా-భాగవతే ప్రవసంబధిత్వదారాధనయాపో,ధక్తో, ౨భి
 హేతవోప్రీ క్తి-పచ్చరాత్మాదిమ ఫలనికేమః - భాగవతధర్మాభిధానాడక్తవిధాతేన హేతుః-అన్యధాత్వద్వర్తనభిజ్ఞత
 యాకేవలవిషయాన కేసరిగన్వ స్తికలోకసముదర్తయ్యా భావాపిత్సానిస్వియయాస్యా దితిభావః - ఎవంకేత్యయాన్స త్య
 త్యా త్విషయత్యాపాదకభాగవతధర్మోన్యస్థ దరిహారేష్ట పాప్రీప్తిహేతుత్వంనవ్యభిచరతీతితాత్పర్యం - యతవ-మత
 ఎవలత్యాత్వ దీత్యాభిజ్ఞా ప్రదిషయత్యాపాదకయచరాచరాత్కభూతసమూహావ్యసృధగ్ని యత్సదాత్మకత్వబుద్ధ్యా-
 అమృతత్వానుము క్తయేడిపాసతే-ధర్మమితిభక్తిపరిణామనానుషక్తి - అనుభిత్వ ప్రీత్యధః-త్యామితిహారేమః || ౪౩ || *
 ఎవంసమాశ్రయణోఽయం క్షనమా శ్రితకార్యా పాదకగుణభూరికధనముఖేనదారాధనయాపధర్మస్యైకవిగతతీయత్రై
 యస్సాధర్మత్వముక్తంభదానింస్సన్యకృతార్థ తానూవిమల-యం - తద్ధర్మసన్య కృతార్థ తాపాదకత్వం కై ముత్యన్యాయే
 నామా || ౪౪ || హేభాగవత్ , నృణాం-భవద్ధర్మనా - దఖిలపాపతయో-భవతీతి,దమఘటితసహ-కింయయ్య క్షమేవమత్యః.

నిజపరయోఽకియానధర్మస్విపరద్రుహహాధర్మైః | స్వదోహో తవకోఽపరపీడనయాచతధా౨ధర్మః || ౪౨ || న
 వ్యభిచరతీతవేయాయాహాభిహితోభాగవతోధర్మః | స్థిరచరస త్ర్యకదమ్యైవ్యసృధగ్నియానుముపాసతే
 త్వార్యాః || ౪౩ || నహేభాగవత్పఘటితవివంత్వద్ధర్మనాన్మృణామఖిలపాపతయః | యస్మాన్మన్యకృచ్చ
 వతాత్పుల-సో౨పివిమచ్చ తేనసారాత్ || ౪౪ || అధభాగవన్యయధునాత్వదవలోకపరిమృష్టాశయమ
 లాః | సురముషిణాయదుదితంతావకేనకధమన్య ధాభవతి || ౪౫ || విదితమన ప్రసమ స్తంతవజగదాత్మనో
 జనై రిహోచరితమ్ | విజ్ఞాన్యం పరమగురోఽకియదిహసపితురివఖిద్యతైః || ౪౬ || నమస్తుభ్యం భాగవతేనక

యద్యస్తా-రామస్తప్రస్వన్నామస్త-స్వకృతేవశ్రవణాజ్ఞప-పుల-సో౨పిసీసజాతిరపి-సంసారబద్ధాద్విముక్త్యతే-నామశ్ర
 వణస్తైర్వివేక్యంమాహాత్మ్యం-కింపునస్సాత్మాత్వద్ధర్మసన్యతిభావః || ౪౪ || ఋషాధాచార్యకృతమహావహారంస్త
 రకన్యగ్యకృతార్థ తానూపా-|| అధతి || అధభాగవత్ హేభద్ధవత్-అధునా-తవ-అవలోకన-పరిమృష్టానిరస్తా-అశయేచి
 త్రై-మలః-ఇ.హం-తాదృశా-చయం-కృతార్థాజ్ఞాతాభిభావః-యస్తా-తావకేన,,ప్రియోమాజ్ఞానినో౨త్వర్థమహంస
 చమమిష్య,, ఇతి,త్వదు క్తరీత్యాత్వపరతీతీయప్రియేణ-సురముషిణాగ్రేనారదేన-ఉచితం-త్వద్ధర్మనైవమమ్యతాత్వత్వ
 నిమిత్తంసుప్రయోపవచోగదితంత-త- ఎవమధునాజాతం-అన్యధామహాపకర్తృసదాచార్యానమగ్రహేణ-కథంభ
 వతి-ఎవంపిదోచరమా౨భ్యుదయ ప్రవన్తస్యమమకధంభవేదిత్యధః || ౪౫ || ఋకథంభవేదిత్యనైవఈచృశాభ్యుదయాన
 ర్మత్వంస్వస్యనూచితంతత్వభవతాసప్రజ్ఞానసర్వంవిదితమేనకింపరయావిజ్ఞా౨ధుమధునా౨వశిష్యతేఇత్యావా || విదితమి
 యోహేఅన ప్ర-ఇహలోకే-జనై ర్యద్యదావృతంత-త-మన ప్రజగదాత్మ నః-కృత్సృజగదస్తర్యామితయానర్వైహంబుధిన్య
 త్తీర్థ్యగపత్యాత్మతు-ర్వత ప్రవ- విదిత మేవ-తతో, దిష్టజ్ఞాన్యం, పరమగురో ప్రవ-కియతే-యధాన-పియోభిద్యో
 తైః-యద్వా - అన ప్రకల్యాణగుణాకరస్యతవగుణై క దేవమస్తోతుమహామనమర్థ ఇతిత్వయా-విదిత మేవేత్యావా || విదితమి
 యోహేఅన ప్రతిపిధపరిచ్చేదరహిత - ఇహలోకే-జనై ర్జననమరణభాగ్ని ప్రవదాహితజ్ఞానశక్తిభిర్వాస్తవే-స్వధర్మాదాచరి
 తం - అస్తర్వావ్యాద్రి ప్రైర్వ్యావృతంత-తత్వర్వం-జగదస్తరాత్తనస్సర్వజ్ఞస్యశవ-విదితమేవ-పరిచ్చిన్నుచతేర్వమవా
 జ్ఞనానానప్రస్వరూపస్యసర్వజ్ఞ స్వతవగువద్ధ నేయావద్ధచ్ఛతి - త- త్ప్రియా-విదితమేవేత్యర్థః-అతః-పరమగురోజ్ఞా
 నప్రపదానానారదాదీనామవిజ్ఞానదగ్ధ-తవ - ఇహ , మయావిజ్ఞాన్యం-కియతే-మయాకర్తవ్యంగుణ ప్రవనంతపకియతే-
 అత్యల్పమిత్యధః-నుధా- నపియగోక్రతయప్రకాశకన్య-ఖిద్యోతైః కృతంద్యోతనమత్యల్పం-తద్వత్ || ౪౬ || ఋషవం

స్వస్వతంత్ర్య తావదధికారమావిష్కర్య తాంస్తే తద్గుణాననుష్ఠరణకలంసమనుభవోతి || నమఇతిద్వాభ్యాం || భ
 గవతేమాభ్యుదయిరభ్యుదయినర స్రుతిభిరహోమాయ - సకలస్య - జగతఃస్థితిలయయోగ-ఇదముత్పత్తైర్భువలక్షణం-ఉత్ప
 త్తిస్థితిలయానాం - ఈశాయత్రైకైకుయోగినాంకర్తరిషష్టిమయోగిభిః - భిదాబ్రహ్మత్వకన్యతవస్రప్రవస్తుభ్యుత్పత్తి - దుర
 వసితాజ్ఞాతుమశక్యాఆత్మనో-గతఃస్వరూపం - స్వభావశ్చ - యస్యజ్ఞాతుమశక్యస్వరూపస్వభావాయత్మ్యర్థః, పరమ
 హంసాయాత్మ్య ప్రపతికుద్దాయ, తుభ్యం , నమః || ౪౭ || తత్త్వసంద్రం , బహుస్యా, మితిసమల్యుత్పత్తివ్యాప్తియమాణం,
 యం, త్వా, నను - విశ్వస్యజలపశ్చదయఃశ్వసన్నిహితై, త్వదాయత్రస్వసంత్రాలాభనవ్యాప్తియ ప్రభిత్యర్థః-చైతానం
 సర్వంపశ్యంతం - యం - చిత్రయశ్చిత్రవృత్తయః - అనుఉచ్చక్ ప్రవసరన్త్రీ, జ్ఞానమవిత్వదధీనమిత్యర్థః-యస్యతవ-మూ
 ర్ధ్వకృత్పక్షంభూమిజలంసర్వ పవదాచర తి, తస్మై-సమాప్రశిరసే-భగవతేతుభ్యం-నమః|| ౪౮ || ఇత్తం - సుతే-భగ
 వా-ననస్త్రం-ప్రీతస్య-హేతురాద్వయ-తం-విద్యాధరాణాంపతిం, చిత్రకేతుమభావత|| ౪౯ || ఇతదేవాహ|| యదిత్యా
 దినా-నారదాజ్ఞీగోభ్యం , తేతుభ్యం , య, ద్వ్యగృహ్యతమ్యకృత, త-దనుశాసనంప్రకృతిభువశ్వరస్వరూపవిషయ
 కంవివిధ్యజ్ఞాపనరూపంపదః , మేమమైవ - సుత్యంబధ్యైవ, అప్రారత్వభూతమత్యమల్యుదయజేవతాభ్యం తెవ్యావృ
 తం , ఈశ్వరస్య చసాహర్ణంయదృచ్చా సుకృతంపదా | విష్ణోఃకీలకీలద్వేషలనాకల్యంచసాత్వికైః || సం
 భావణంపదేతానిపశ్యచార్యప్రాప్తిహేతవ , ఇత్త్యక్తరీత్యామదనుగ్రహమస్తరణసదాచార్యప్రాప్తియైర్, క్షభత్వా
 దితిభావః - అహో-హేరాజ-తయానారదోపదిష్టయా-మస్త్రవిద్యయా-మను-దశ్యనాచ్చ, సంసిద్ధో-సి || ౫౦ || త
 నను-మహ్యముపదితమితిసంతాప్రతిత్వము క్రవాక్ - అతఃకథంతద్వ్యావృతంత్వమహాసనమేవేతిజానీయం - కింవత
 యో రేవపదో-హమశ్యణం, సతుతేవెత్యతాగ్రహ- అహంహీతి || తావత్సర్వాణి-భూతాన్య - మామేవ-సర్వ్యావృతభూ

లజగత్స్థితిలయోదయశాయ | దురవసితాత్త గతేయేకుయోగినాంభిదాపరమహంసాయ || ౪౭ || యంతైశ్వ
 సప్రైమనువిశ్వస్వజశ్వసన్నియంచైతానమనుచిత్రయఉచ్చక్ ప్రీ | భూమిజలంసభ్యుపాయతియస్యమా
 ర్ధ్వకృత్పక్షసమోభగవతే ప్రసహ స్రమూర్ధ్వ || ౪౮ || ఇమిడివాచ || సం సుతే-భగవానెవసనస్త్ర
 మభావత|విద్యాధరపతింప్రీతశ్చిత్రకేతులయరాద్వయ|| ౪౯ || శ్రీభగవానవాచ|| యన్నారదాజ్ఞోగోభ్యం తె
 వ్యావృతంమేవశాసనమ్|సంసిద్ధో-సితియాచాజన్విద్యయాదర్శనాచ్చమే|| ౫౦ || అహంవై సర్వభూతాని

తానిమదభిరాప్యవశీముత, ఆచార్యంమాంపిజానియాత్ , జ్ఞానీత్వాత్వైవమేమత, నిత్యకైత్వాభిమానవిషయావశ్యో
 నారదోమదభిరాప్యవశీముతః - అత ప్రద్వ్యావృతంయదనుశాసనమేవేత్యాత్మవ్యం , నను, సర్వభూతాన్యహమేవైత్య
 క్తైఃభేదఃకింస్యదాత్త కోఘటఇతిపత్వ్యరూపాభేదరూప , ప్రధాన్యేనర్వవికారాక్రయత్వాపత్తి - ప్రతాగ్మా-భూతా
 త్వానర్వభూతానామస్తరాత్వా - అత్వాదేవోజాత్యత్యైవచ్ఛరీరాత్వ భావప్రయుక్తస్య ద్వ్యభూతై స్సహమహాభేదః
 వికారాణాం శరీరగతానాం జీవేతాల్య దీనామి వసయయి ప్రసక్తిగీరాత్వ ర్యం - శరీరాత్వ భావవిషయం-అభేదవ్య
 పదేశోబహుళోద్భవః - వ్యాప్త్యణో-హంకృ శో-హంస్థూల-హ మిత్యా దిః - సచెరంరజత మితిప వ్యా ర్థితే-
 యంవ్య పదేశః - సిలోఘటఇత్యత్య ద్య భేదస్య పదేశస్యా జీవాన్య త్వాపత్తిః , అధజాతిగుణాదీనాంవ్యక్తిగుణ్యుత
 క్షిప్రప్రకారతయాతద్దుర్ది తవ్యధ్యయోర్యోక్తిగుణివర్గ స్తత్వా స్థభాధ - స్థూ శరీరస్యావ్యాత్వాప్యధర్మప్రకారత్వై
 సతవ్యుత్పత్త్యు యోరపితత్వస్య ప్రత్యాదయనుచ్యభాధితవ - సమజాత్యాదెన్యోక్త్యాదీన్వ్యుత్పత్తిప్రకారత్వం
 ప్రత్యక్షగమ్యంజాతివ్యక్తిగోభయోరప్రత్యక్షవిషయత్వాత్ - అత్కన సుతవేషవిషయత్వత-సంశరీరస్యాత్వాప్యధర్మ
 ద్వ విశేషిత్యమితిచేత్ - మా స్తుజాతివ్యక్తిగోభయోరప్రత్యక్షోక్త్యావోదేశప్రమాణవిషయత్వం-అధావ్యాత్వాప్యధర్మప్రకార
 త్వంశరీరస్యాక్షతమేవ - సహాభిన్నసాహసీవెద్యత్వమాత్రేణతద్వ్యావృతంశక్యం , అన్యభావత్యుద్ధృగ్జ్యోతియవెద్య
 యోగ్యనిగిగన్యోరయోరపినిత్యకారప్రకారాభివానుపత్రైతివ్యన్యతవిద్రవః, సకేవలశరీరాత్వ భావనిబద్ధ సవభూ
 తైర్న మాభేదః, అపీతుకార్యకారణభావనిబద్ధ సర్వేత్యాహ|| భూతభావభిక్షి|| భూతానిచిదిదిదాత్త కానిదేవమనుష్యాదీని
 భావయత్యుత్పదయతివ్యస్తాదేవోపదానభూతాదితీర్థాతభావనః - కార్యకారణయోరభేదస్తాన్వసన్యాధాధికరణాది
 భావ్యైవభూతపత్తిద్వియోదేశః-యదాశ్చేతంతయో రేవపదో-శ్వపదమతేవేతి-తతాగ్రహ-తద్వైతికైర్వాత్త కంయ
 భ్యుత్పత్తి, పరంతే దైవనాన్యసర్వాత్త కంయద్యుత్పత్తి, ఇమిడివాచే , నమః, శాస్త్రప్రీతమాయావత్ప్రవృత్త్యుత్పత్తి, ముఖశరీ

రహా తేజస్వ్యః, స్వప్నస్థిత్వస్థిత్వోబ్రహ్మజ్యోతిర్రాత్మకయోఽప్రభుత్వతయోఽస్వతఃకీరత్యాదుఃపరీతః, పరబ్రహ్మణ
స్వభవత్వకథనంపుష్టావర్తం, యథాపరబ్రహ్మే నర్తతనారదాగ్నిరనిర్వృత్తకీరత్యం, ఏవంకేబ్రహ్మజ్యో నర్తతతద్భవ
సోఽపివత్తనుత్పత్తిత్వః, యద్యపిస్వస్వసర్వభూతాత్మకత్వకథనమైనవస్వభూతవచసాంస్వవ స్వమకథితపా
యం, సభాఽపినామసూయోరుభయోరపిస్వతీరత్వజ్ఞాపనాయుపుధనకృమిత్యవగద్రవ్యమ్ ॥ ౫౦ ॥ జ్ఞానసమయై
సాంఘాతకేబ్రహ్మణానాం దేవాదితీరతామాతృజీవస్సపిపకీంభవాన్మైత్యాహ ॥ లోకాభి ॥ లోకపరిభక్తిమనాచి
త్పరీవజ్యో దేవాదితీరయాపి, నితంతవ్యాప్తం, అన్తఃప్రవిశ్యధారకతయావ్యాప్తం, ప్రత్యగాత్మానం, ద్వివియానైనాం
పశ్యేత్సద్భూతావృతేనాన్యయితధా, ఆత్మనిప్రత్యగాత్మని, సంపతంతపౌరంధర్యత్వేనావస్థితం లోకం, త్యేతదుభయం,
మయాపరమాత్మనా - అన్తఃప్రవిశ్యధారా-వ్యాప్తం, ఉక్త, ముభయం-మయకృతంచ, సుధాధేయంకృతమిత్యర్థః, లో
కేవితతమాత్మానమిత్యేతానాచేతనజీవస్వవ్యాప్తిరూపా - లోకం చాత్మనిత్యనాచేతనస్వజీవధార్యత్వము ౨ - ఉభయ
మిత్యనాచేతనచేతనయోరీశ్వరధార్యత్వంవ్యాప్యత్వ, మీశ్వరస్వస్వధారకత్వంవ్యాప్తం ౨ - అతోనానాం
జీవానామాయాత్మత్వప్రత్యభూతాభి
౨ - చేతనమిశ్చితేతనపరిభిభావః - ఆత్మానమిత్యేకవచసంజాత్యధిపాద్యుక్తం - యద్యా-
ఏకామేవజీవస్వత్వముచాచార్యక్రమపాద్యుక్తమై దేవాదితీరభూతావృత్తిరూపైవ ౨ - అతో ౨ - త్రజీవేక్యవాదభూమినకద్ర
వ్యః ॥ ౫౧ ॥ జ్ఞానసంకరమేతద్విమర్శనీయం-సర్వాణ్యుచేతనానిప్రత్యగాత్మధిర్యస్థిప్రాని-ఉభయంతుత్పయావ్యాప్తమి
త్యేకమాయాంబుద్ధినైపుణ్యేనైతన్పుష్టా ప్రమాహ ॥ యథేత్యాభివృద్ధిః ॥ తావజ్జీవస్వరూపవిమర్శనాయుష్టా ప్రం
థితమితి-యథేతి ॥ యథా-నుమత్యస్సృష్టద్రష్టాపురుషః, సుమప్రభుత్వననుమత్యవస్థాజీవఉత్పత్తి - స్వపృథిభి
త్యనస్తా - కర్తావత్, సుమప్రవిశ్యద్యనామపపాత్యైస్సస్వపృష్టపాపసాధయా-మకస్మిన్నైవస్వపృష్టద్రష్టార్యత్వనిః

భూతాత్మానూతభావనః ॥ తద్బ్రహ్మపరబ్రహ్మమమోభేదాత్వ తీక్షణమా ॥ ౫౦ ॥ లోకేవితతమాత్మానం లో
కంవా ౨ - తద్నిసంతతమి-ఉభయంచమయావ్యాప్తం మయినైవోభయంకృతమ ॥ ౫౧ ॥ యథాప్రస్తుతః
యదేవత్వం చాత్మనివత్త్వం అత్మానమేకదేశస్థంవస్యతేస్సృష్టతత్త్వః ॥ ౫౩ ॥ ఎవంజాగరాదానిజీవస్థానా
నిచాత్మః ॥ మాయామాతృజీవజ్ఞానతద్ద్రష్టారంపరంస్వరేతి ॥ ౫౪ ॥ యేనప్రస్తుతమితి-వస్వపం

విశ్వం, సత్య-విజ్ఞాన-సాగోపాణదేశానర్తకమనరాజ్యాభిషేకశిరశ్చేదాద్యర్థం సర్వసంకీరణాంతపశ్యతి-ప్రకృత్యుపా
ధికంపశ్యతీత్యర్థః - దృష్టా ప్రమానమాతృజీవజ్ఞానమానత్వాత్ - ఉత్తీర్ణజాగ్రదవస్థాం పాప్రస్తుతాత్మానమేకదేశ
స్థం - క్వచిదవవరకాదితయనకీరతమాత్రన ర్నినమస్యతేస్సృష్టపాపసాధనస్వపృష్టద్రష్టాస్వరూపఽయ్యుక్తా - అమితు-
స్వపృష్టజాగ్రదవస్థాద్భూతావృత్తి తద్రక్త్యుపాధికస్వపృష్టద్రష్టా కీరత్యనానగుణమిశ్వరస్వత్వజాదిపదార్థా ౨ -
సుప్రవేశభూత తత్తద్దర్శనరూపేద్యుష్టానైవినతీతో ౨ - ర్థః ॥ ౫౩ ॥ జ్ఞానమర్థం దాత్వా ర్నికదర్శయతి ॥ ఏవమి
తి ॥ ఏవంస్వపాపసాధనత - జాగరాదానిజీవస్థానాని-ఏకస్వజీవస్వస్థానానృపస్థానాని అవస్థాభివ్యర్థః-స్వపాపసాధనజ్ఞా
గరాద్యస్వయేనాత్మస్వరూపఽయ్యుక్తః - అమితుప్రకృత్యుపాధికః - స్వరూపప్రయ్యుక్తత్వేనస్వస్వస్థానగతత్వే
నతత్ప్రయ్యుక్తాభూతభూతావస్థా-ఉత్తర - త్రరావస్థానూపలభేత - నవద్రక్త్యుపాధికతద్ద్రష్టాభివచనపాదయతుం
శక్యః-కర్తావస్త్యుత్తీర్ణవిద్యనపపత్యైః - కర్తావత్త్వమైవభూత్యుత్తరంబ్రహ్మపాపరూపంత త్వజ్ఞానాద్ధా కై కై
వధోక్త్యర్థం - అమితుత్తీరపి-యదేవానాం ప్రస్తుతప్రతిబుద్ధిః ౨ - తీ - శబ్దః క్రుతీరపి-నుప్రస్తుత్యుద్ధంసవేతిదర్శ
యతి ॥ తథేవా వ్యాఖ్యానానిగంపనావా వ్యూహా వరాహేనావాకీహేనావశోవాదంశోవావశోవానాద్యుద్ధన సేత
దాభావస్తీతి - విధయశ్చమోక్షార్థాన్మృత్యువనసమధితావనర్థకాన్మృత్యుః ॥ అత్వైవంస్వపాపసాధనజ్ఞాగరాదయేన
జీవస్వరూపఽయ్యుక్తా - అమితుప్రకృత్యుపాధిక - ఇతి-తదా-జీవస్వరూపవిమర్శనైకమాయాతంతతత్పాహ ॥ అత్తనభి ॥
జాగరాదీన్యవస్థానాని - ఆత్మనోమాయామాతృజీవపరమాత్మ సంబద్ధిప్రకృత్యుపాధికాని-స్వరూపఽయ్యుక్తాని - తిజ్ఞా
త్వా - అత్తనోమాయామాతృజీవనైవజీవస్వపాపసాధనపరమాత్మానుత్తీరద్యుత్తర - తద్ద్రష్టారంత్రదవస్థానా
జీవంపరం ప్రకృత్యైవబ్రహ్మణజీవాత్మానంస్వరేతి - అచేతనస్వత్రదవస్థాద్రష్టత్వానపపత్యైః-కర్తావస్త్యుత్తర
పపత్యైః - ఎత్తకం శరీరమైకకీరతేనవ్యాప్యంత్యస్వరూపంచత్రదవస్థాద్రష్టత్వ భూతభూతావస్థానాన్మృత్యు
త్వాహంప్రత్యయగోచరత్వాదిభిర్ద్రష్టైర్నిపుతరవివేకనావగ ప్రవృత్తిమితిభావః ॥ ౫౪ ॥ జ్ఞానంపరమాత్మస్వరూపవి

సమస్తప్రకారమహా ॥ యనైతి ॥ యచ హేతుమూర్తేచరమాత్మ చాప్రసమ ప్రజనుషు ప్రజనస్తాం ప్రాప్తం-భరుమోజీవం-
సేనస్యనుషుప్తాపరమాత్మనోహేతుత్వాత్సతేహివాప్యర్థకల్పయేనైవనైకైః-తథాహి “స్వప్నా ప్రంశేనోహ్యవి
జాహీ” , త్యుక్తమ్య, “యత్రైతత్పురుషస్సపితౄణామనతానోహ్యతదానందోభవతిస్యమహితోభవతేతన్నాదేనం
స్సపితౄత్వాచతేనైవపితౄభవః” , తేహ్యన్యోన్యైశుతం-స్వప్నా ప్రంశుషుక్తిః-నతాబ్రహ్మణానంసన్వోభవజీవం-
నతాసాకంసంపత్తిర్నాచతీరైన్యధిభావ్యత్వాన్వాన్వాపారా ప్రరూపాన్యేనబ్రహ్మజేస్థితమాత్రం , సైవనుషు
క్తిః,స్వంస్వకీరకంచరమాత్మానంప్రతి-అహితోభవతీవోభవతి-ఉక్తివిధానంపత్తిరేవచలయః కారణవహికార్య
స్వలయః-ఎవంనుషుప్తాధికారత్వత్తా-రణత్వాత్ప్రయేనైతేతద్ధేయైస్సనిర్దిష్టః-ఎవంయేన-నుషు ప్రజపురుషః, ఆ
త్మనస్సస్య, స్వానంవేదఅనుభవతీత్యర్థః-తథా-సుఖంపవేద-సుఖమహామన్వాప్సమితపరామర్శానుగూంసుఖంవయ
త్వంపత్తికృతంవేద-తం-నిర్గుణంహేయగుణరహితం-బ్రహ్మతేబ్దవాచ్యంపరమాత్మానంమా,మహేవాజాహీత్యర్థః-సు
షుప్తాధికారత్వత్తా-రణత్వసామక్తికసుఖహేతుత్వాద్భిర్ధైర్యః-పరమాత్మస్వరూపవిమర్శనియమితభావః-నిర్గుణ
మితసుఖవిశేషణంవా, నిర్గుణంప్రభోధనమయే ౭ నునంధీచమానస్సాత్మనోయావర్తాత్రమాదివిజ్ఞతాతాదృశగుణ
హీత-మాప్రభోధావహమిత్యేకాకారేప్రతియమానం-సుఖరూపమాత్మానం-తమోగుణాభిభవాత్సాగ్రానానుభవా
భావాచ్యువికస్థులప్రభానం-వేదత్వర్థః-సుప్తోత్థితస్యపరామర్శానుగూమేవహీసామక్తికంసుఖంవర్జనియం-తత్త్వి
రామర్శశ్చైవంపరిజే-సుఖమహామన్వాప్సం నాహంకించిదవేదమమితి ॥ తత్ప్రాహమన్వాప్సమిత్యేనాహమర్శస్సాత్మనో
౭ నుషుత్తిర్వృతా, సుఖమిత్యేనతస్యసుఖరూపతా-నాహంకించిదవేదమమిత్యేనతస్యభావ్యాభ్యావ్యైర్వర్తకార
కైర్వర్తంచదర్శితం-ఎవంవిధంతత్సుఖమితివిశిష్టపరామర్శాభావాచ్చాన్యులత్వంచ ॥ ౫౫ ॥ ॥ ౫౫ ॥ ఎవంనుషుప్తాపరమా
త్మస్వరూప విమర్శన ప్రకారకధనుషుఖసేవసస్వరూపముభయమిత్యాదినావిమర్శనమూర్ధ-బ్రహ్మతేత్పరమిత్యేనబ్ర

చేదాత్త నర్తనాః సుఖంసంస్కరింబ్రహ్మ తమాత్మా నమశేమామామ్ ॥ ౫౫ ॥ ఉపాయస్తరతపుంసః ప్రసాదా
ప్రసతహాభయోః అవ్యతీవృతీశ్యేతత్తజ్జ్ఞానంబ్రహ్మ తత్పరమ్ ॥ ౫౬ ॥ యద్యత్తద్విస్తృతంపుంసోమద్యానం
భిన్నమాత్మనః తత్సంసారవశ్య దహాదైవ్యామృతైర్నృతీః ॥ ౫౭ ॥ అద్యేమామానుషం మోసంజ్ఞానవి

కష్టత్యక్తవ్యంవిదధాతి-ఉభయమితి॥ ఉభయంప్రస్థాపంప్రతిబోధంవైయ్యభయం, స్మరతః-పునో'దెహనో-యత్-జ్ఞానం, ప్రస్థాపప్రతిబోధయోగవైతి,వ్యతిరిక్తైతత్,తత్తదవస్థాత్తయేదానువర్తతే-తదపాధివిగమత తదవస్థాధిర్యస్తిరిక్తవ్యస్థాత్-తత్తదవస్థానాన్తయోగ్యాత్-యద్యాఉత్తరోత్తరావస్థానుభూత్యభూర్వావస్థావ్యతిక్రంస్యాత్,తత్స్తావ్యతిక్రద్రజ్ఞానస్వరూపాజ్ఞీనా, త్వరంపితః,తదాత్మనూతం, బ్రహ్మైత్యర్థః-యద్యాఉభయమిత్యాదివస్థాన్తార్థం-యధా-య,జ్ఞేనస్వరూపాత్కలజ్ఞానంసర్వావస్థానువర్తి,తద్దర్శిష్టు,ఉత్తరోత్తరావస్థానుభూత్యభూర్వావస్థావ్యతిక్రంవ,తదా,తస్మా-త్వరంపితఃసర్వావస్థానుజీవన్మురూపనియద్రుతయాఽనువృత్తం-రక్ష్య,తత్తదవస్థానంబద్ధిమఖిమజ్ఞాద్యసన్యయితయావ్యతిక్రంవ బ్రహ్మైత్యర్థః,యధాసర్వావస్థానువర్తిత్వతద్దర్శిష్టుత్యజ్ఞానానన్వాదిన్మురూపత్యన్యభావప్రతదవస్థానన్యయిత్యాహంప్రత్యయగోచరత్వాదిధర్మత్వైఃజీవన్మురూపవిశోభ్యం,తదాబ్రహ్మశరీరత్వేనాపితద్విశోభ్యమిత్యధిపాద్యః,ఎవంబ్రహ్మశరీరత్వేనతదాయత్తనైర్వాస్థిప్రప్యతికత్యరూపపారతప్రస్థిమప్యనువన్దేయమిత్యుక్తమ్॥౫౬॥ః॥ఎవమనుసంధానైసంధ్యమాహ॥యతి॥యద్యైతత్పునో'దెహన-ఆత్మనస్సన్న్యూ-మద్యానం,భావఃప్రకారః-స్థిత్యమార్గం-మత్ప్రకారత్వం,విస్తృతంసద్విస్తృతంభా,సప్రధానోభివృత్తజ్ఞ-భివృత్త్యంపుధ్యక్తిధర్మరూపస్యతప్రస్థిస్థావిత్యర్థః-భగ్నత్వేనానుసంహితంస్యాదితిభావః,తతో'హేతోరన్యదేనగ్రం,సాధో'భవతి॥సంపారన్యరూపమాహ॥దేహో,దైహాజ్ఞానస్మరం-మృతేనస్మరంపునర్వృత్తివైతి॥౫౭॥ః॥ఎవంబ్రహ్మకత్యాఽనుసంధానై.సంధ్యంస్థితిరూఢక్రైః,అయంచమమ్యజ్జన్తైవవిహార్యోపచర్యగాజిజ్జనైత్యాహ॥లక్ష్మితి॥ఎవజీవః,జ్ఞానంశాస్త్రజన్యం,విజ్ఞానంవిమోచాదిపాదనస్యకజమపాననాత్మకం-చయోగ్యంభవో,యస్యాహం,మానసింయోనిలభ్యానుమమ్యజ్జన్తపాప్ర్యాప్యపీత్యర్థః-ఆత్మానంఉత్తవిధమాత్మస్వరూపం-యోనబుద్ధిత-సప్రమాణ-కృచిరవి-క్షేపం-నాపుయ్యతో-తిర్యగాదియోగఃపజ్ఞానవిజ్ఞానయోగ్యతైవవాస్తీ-తద్యోగ్యంయద్రహ్మానుమానుసింయోనిపాప్ర్యాపి బ్రహ్మతత్కమాత్మానంస్యశరీరకంబ్రహ్మాయోనో'పానీత,సప్రస్థంసరైవతేభో

వః శ్లో ॥ ౫౮ ॥ శ్లో మానుషీం యోగంబువతో ౭ పివిషయాన క్తస్య కథంజ్ఞానాదికం ప్రతిపత్తింభవతో తత్రాహం స్మృత్యైతి ॥
 ఈహయాంపిషయసుఖాధాయాం దెష్టాయాం ప్రవృత్తిగర్త - పరిశ్లేష మత్య న్తరీరాయాసాచిరూపం తతః ఈహతః - ఘ
 అవిపర్యయంభవిషరన్యం సుఖాధదెష్టతో దుఃఖపాప్రింప - స్మృత్యానభృష్టా ప్రమాలోచ్య, అనిహయానినిధ
 రై, అభయం అభృత్యా స్థిరత్వదుఃఖోదగృత్యాదినిమిత్తభయరహితమమృతత్వం - పశ్యత్-మునిఃసాన్యత్ర పరమాత్మ
 యాధాత్మ్యమనసీం, ప్రవతూహతః శనై, స్విరమేత్ ॥ ఉక్తవిధాలోకననశనై ర్విద్యాగమత్యాదయైర్వృద్ధః తతో
 జ్ఞానవిజ్ఞానప్రతిష్ఠితేభవతేభితిభావః శ్లో ॥ ౫౯ ॥ శ్లో ఈహయాం పరిశ్లేష ఫలవిపర్యయా వేదస్య ప్రయః ॥ సుఖాయత సుఖా
 యతత్పాప్రియమ-దుఃఖనివృత్తయేవ, క్రియాః తదుపయుక్తా వ్యాపారాః, దంపతి-యద్య-కుర్యాత్-తథా ౭ పితృ ప్ర
 త్రి-ప్రాయః, దుఃఖస్యానివృత్తి, సుఖస్యాపాప్రిత్య-దుఃఖస్యానివృత్తి, సుఖస్యాపాప్రిత్య, నభవతి - ప్రత్యుత్పదితపరీతమ
 వభవతీతిభావః శ్లో ॥ ౬౦ ॥ శ్లో అనిహయానుభయం స్వయతి ॥ ఎవమితి ॥ విజ్ఞానిమానినాం వయమహయాంకుళాభిభృభి
 మానవతాంసృకా-మిహయా-మవము క్ర ప్రకారేణ-విపర్యయం-యచ్చాఅలాచ్య, స్థానప్రయతివిక్షణాంజాగ్రత్సన్న
 సుమ ప్ర్యతీతాం-కేవలవిషయాన క్తేనాన్వయా-మాత్తనప్రత్యగాత్మహ-గతింబ్రహ్మత్వ త్యాద్యాకారంబుచ్య ॥ ౬౧ ॥
 దృష్టశ్రుతాభివిహిత్యామప్తి కీర్తిః-మాత్రాభివిషయసుఖాలైః - స్వనతేజసాన్వవివేకబలెననిర్భక్తః - మాత్రానుజా
 తవిరాగభిభృద్ధః, జ్ఞానవిజ్ఞానాధ్యాంభూరోష్టాధ్యాం, సంతుష్టః - జ్ఞానసహకృతభగవదనుభవగూపవిజ్ఞానమాత్ర

జ్ఞానసంభవామ్ ॥ ఆత్మానందాయానుభృతనకృపితైషమమామృతయత్ ॥ ౫౮ ॥ స్మృత్యైహయాం పరిశ్లేషంత
 తఃఫలవిపర్యయమ్ ॥ అభయం నావ్యనిహయాం నజగల్భా స్విరమేత-పి ॥ ౫౯ ॥ సుఖాయదుఃఖమోతాయ
 కుర్యాత్తేదంపదీక్రియాః ॥ తతోనివృత్తిరపాప్రిత్యైర్భగవత్సంభవమ్ ॥ ౬౦ ॥ ఎవవిపర్యయంబుచ్యన్యథాం
 విజ్ఞానిమానినామ్ ॥ ఆత్మనశ్యగతింసూత్యైంస్థాన ప్రయతివిక్షణామ్ ॥ ౬౧ ॥ దృష్టశ్రుతాభిభృద్ధాభి
 ర్భుక్తస్వేన్వనతేజసా ॥ జ్ఞానవిజ్ఞానసంతుష్టోవదృక్తః ఫలమోభవేత్ ॥ ౬౨ ॥ ఎతావానెవమనజైర్వ్యగతై
 ప్లుబుద్ధిభిః ॥ సాన్యధ్యన్యత్వనాన్వయాయత్తరాజైకదర్శనమ్ ॥ ౬౩ ॥ త్వమేతచ్చృద్ధయారాజన్మప్రవతో
 వహోమమజ్ఞానవిజ్ఞానశ్చ సంపన్నం ధారయన్మానుసిద్ధ్యన్ ॥ ౬౪ ॥ శ్రీకుండవాచ ॥ ఆత్మాన్యభగవానిభృం
 చిత్రకేతుంజగద్గురుః ॥ పశ్యత ప్రస్యవిశ్వాత్తాతతశ్చ నర్తకహరిః ॥ ౬౫ ॥

సంతుష్టః - మదృక్తః మనునరితయప్రియః ఫలమోభవేత్ - వినంశాభయంతస్యబ్రహ్మత్వ కత్వమనుసంధతకారకర్మమితి
 భావః శ్లో ॥ ౬౨ ॥ శ్లో తదేవాహ ॥ ఎతావానితి ॥ యోగైనై న్యం యస్యాసాన్నిధి, ర్యేషాం - తైః, మనుజైః-సర్వాత్ నా
 సర్వప్రకారేణ, జ్ఞేయః-సాన్యధ్యః అనిష్టపరిహారేష్టపాప్రిపణనమర్థం ఫలమేవాపార్జనీయంవస్తు, ఎతావానెవ, ఎవవతే
 త్యధ్యః, సాన్యధ్యతః-యద్యా, ఎతావానెవ, ఎతత్పరిమితవనోసా-తత్రాహ ॥ యత్తరాజైకదర్శనమితి ॥ పరస్యపరమా
 త్వనః, ఆత్మనఃస్వస్యన, వికర్మదర్శనం అన్యకస్థిధనంబు నదర్శన-మితియ-దేతావానెవత్యధ్యః, యద్యా, పరాత్మనఃపరమా
 త్వనః, వికర్మదర్శనం-ఎకత్వేనప్రకారిత్వేన కేనైవాకారేణదర్శనం-యద్యా - పరస్యపరమాత్మనః-ఆత్మనఃస్వస్యన-వికర్మ
 దర్శనం - పరమాత్మనఃప్రకారిత్వేన కేనాకారేణస్వస్యనవత్ప్రకారత్వరూపేదై కేనాకారేణదర్శనం-పరమాత్మైకద
 ర్శనమితియ-దేతావానిత్యధ్యః శ్లో ॥ ౬౩ ॥ శ్లో ఎవంపరాత్మైక్యద్రష్టాచై త్వమప్యాశుముక్తోభవిష్యసీత్యాహ ॥ త్వమితి ॥ హేరా
 జకచిత్రకతో-త్వ-ప్రమ త్వస్మమాహితచిత్ర-శ్చృద్ధయా, జ్ఞానవిజ్ఞానసంపన్నం, సంపత్తిసంపన్నం, భావైక్యః, జ్ఞాన
 విజ్ఞానయాన్మంపత్తిర్యస్మాత్-త-ప్రమ-వ-ధారయత్ స్వనిష్కంకుర్వత్ - జ్ఞానవిజ్ఞానసంపాదకంమదుక్తాప్రమనత్యని
 త్యధ్యః - బ్రహ్మత్వకత్యానుసంధాననజ్ఞానవిజ్ఞానప్రతిష్ఠితేభవతేభితిభావః, జ్ఞానవిజ్ఞానసంపన్నమితిప్రథమాంతపారె
 స్మట్టోఽధ్యః, అనుసిద్ధ్యసిమక్తోభవిష్యసి శ్లో ॥ ౬౪ ॥ శ్లో ఎవముపదిత్యభగవాన నర్తకావిత్యాహమునిః ॥ ఆత్మాస్మైతి ॥
 విశ్వాత్తా, జగద్గురుః-భగవాన్-హరిస్సంకర్షణః చిత్రకేతుం, ఇత - మాత్మాన్యభగవాదరాజీరడ క్రింపాదితస్యవచసా
 విశ్వాన్య, చిత్రకతో-పశ్యతస్యతః, తత్రైవపాతాశాదధనాత-సాన్యచిద్ధిః, అన్తర్నితవాత్ శ్లో ॥ ౬౫ ॥ శ్లో ఇతిశ్రీ

భాగవతవస్త్రాన్నికాఖ్యానం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం షష్టసర్గైః సప్తశోఽధ్యాయః. శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం షష్టసర్గైః సప్తశోఽధ్యాయః.

తతః పరితనంచిత్రకతోర్వత్సమహముః || యతః || యతోఽనుస్థాంఽపి-సజ-రణో-2 నర్మితవా-త
పైర్మదిశే-నమః-కృత్యా-సవిద్యాధరః-విద్యాధరత్వం-ప్రా-ప్తః - విద్యాధరైరితిపా-తై-స్సహ-చిత్రకతుః-గగనచారి-
త్యా-తత్రతత్రచచారః || ౧ || శ్రితదేవాహ|| మహాయోగీభగవాన్ - సచిత్రకతుః-అవ్యాహతం-బలం-యేమాం- తాన్ ద్విగ్రహా-
యన్యతాదృశో-అక్షవర్షా-శాం-అక్షం-బహుకాలమిత్యర్థః-మునిభి-స్సిద్ధైః-శాస్త్ర-జ్ఞైశ్చ-స్తూయమానః || ౨ || శానానావిధాః,
స్వసజ-ల్యామసారిణ్యః - సిద్ధయః-భోగ్యభోగో-వకరణా-దిసిద్ధయో-యాను-కులవతే-స్త్ర్యమెర్వా-ద్యో-జీవు-విద్యాధ-
ర-శ్రీభి-శీశ్వరంహరిం-గా-వయక్-గానకారయక్ - రెమ || ౩ || శ్రితచిత్రకతు- రెకచాకదా-చి-ద్విష్ణు-తై-యధా-సజ-
ల్పం-భగవతా-ద-తై-భాగ్యతా-ప్రకాశమా-నై-విమానై-తత్రత-గచ్ఛ-సంవరమాణః-సిద్ధై - గోగీభిశ్చ-చరిపుతంగి-
శీకరంద్రందద్వశై || ౪ || శ్రితకంఠాతం - అ-తై-ఉత్పం-కై-కృతాం-సి-పాతిరాం-దేవిమమ్మికాం-చా-హునా-అవి-జ్యమసి-
నాం-సం-సరిభాయం-స్థితం-తతో, దేవ్యాం-శ్రు-వ్యా-త్యాం-స-త్యా-మువాచ-జహ-సహ-సితవాం-శ్చ || ౫ || శ్రితదేవా-
హ-ఎవ-ఇతి-తిథిః-ఎవ-రుద్ర-సా-తై-ల్లా-కానా-గురుః-హి-తో-ప-దేష్టా-శీచ-శీరిణాం-ధర్మం - వక్తా-ముఖ్యః-ప్రధానః-స్వ-
యమిష్టశస్త్వ-స-భాయాం-భార్యయా-సహ-మిధునీభాయా-పై || ౬ || శ్రితకించ-జటా-విభ-శ్రీతిత-పా-తై-యముగి-సితా

శ్రీశుకఉవాచ || యతః స్వ-స్వ-స్థితో-2 న-స్వ-స్థితై-కృత్యా-దిశే-నమః | విద్యాధరశ్చిత్రకతుశ్చ చారగగనచ-
రః || ౧ || సలక్షంబలక్షవర్షాశామవ్యాహతమిదేన్ద్రియః | స్తూయమానోమహాయోగీస్సిద్ధచారజైః || ౨ || స-
లాచ-తద్-స్త్రి-గో-జీవు-నానా-సజ-ల్ప-సిద్ధిమ్ | రేమవిద్యాధరశ్రీభి-రా-పయన్-రిమిశ్యగమ్ || ౩ || ఎకదా-స్వ-
మా-నై-విష్ణు-తై-యధా-స్వ-కా-గి-శీ-శ్వ-ర-సిద్ధ-చార-జైః || ౪ || ఆ-గో-గీ-కృ-తాం-దేవిం-చా-
హు-నా-మ-సం-సరి-ఉవాచ-దేవ్యాం-శ్రు-వ్యా-త్యాం-జహ-సో-పై-స్వ-స్థ-స్థితై || ౫ || చిత్రకతుమవాచ-ఎవ-లో-
క-గురు-స్సా-తై-ధర్మ-వక్తా-శీ-రిణామ్ | ఆ-పై-ముఖ్య-స్వ-భాయాం-తై-మిధునీభాయా-భార్యయా || ౬ || జటా-
ధర-స్త్రి-వ-త-పా-బ్ర-హ్మ-వా-ది-న-తాం-పతిః | అ-శీ-కృ-త్య-శ్రీ-యం-వ్య-కై-గ-త-హి-పా-క్ర-కతో-య-పా || ౭ || పా-
ణ్యః-పా-క్ర-తా-శ్చ-పై-శ్రీ-యం-ర-హ-సి-విభ-గతి | అ-యం-మహా-వ్ర-త-ధరో-నిభ-ర్త-స-ద-శ్రీ-యమ్ || ౮ || శ్రీశుక-
ఉవాచ || భగవాన్-పిత-మ్మ-త్వా-ప్ర-హ-స్వా-గ-ధ-ధీ-ర్మ-ప | తూ-స్థీ-ం-భ-హ-వ-ద-స-స-భ-గ్య-శ్చ-త-ద-మ-ర-తా- || ౯ ||
ఇ-త్య-త-ద-వ్య-వి-ద-షి-బ్ర-హ్మ-జై-బ్ర-హ్మ-శో-భ-న-మ్ | య-మా-2-చ-దే-వి-ష్ట-యా-ని-ర్జ-రా-తా-భి-మా-ని- || ౧౦ || పా-
ర్వ-మ్య-వా-చ || అ-యం-కి-మ-ధ-హ-లో-క-సా-ద-జ-జ-ధ-ర-ః-ప్ర-భుః | అ-న్-ద-వి-ధా-నాం-య-ష్ట-యా-నాం-స-జ-జ-నాం-చ-వి-ప్ర-
కృత్ || ౧౧ || న-చ-ప-ద-ర్మ-ం-కి-ల-ప-ద-యో-ని-ర్మ-బ్ర-హ్మ-పు-తా-గ్రి-భ-గు-న-ర-దా-ద్యాః | న-చై-క-మ-ర-క-సి-లో-ము-ని-శ్చ

స్తం-నా-త-బో-యన్య - బ్రహ్మవాదీ-బ్రహ్మజ్ఞానో-ప-దేష్టా - అ-ధ-వ-స-భాయః-పతిః-ప్రధానః-ఎవం-భూతో-2 పి-ల-జ్ఞ-హీ-నః-అ-
తై-శ్రీ-యం-కృ-త్యా-ని-ధా-వ్యా-తై-ఉ-ప-విష్ట-వా-య-ధా-పా-క్ర-తః-అ-త్య-ద్ర-మ-హ-స్వ-ద-త్ || ౨ || శ్రితకించ-పా-క్ర-తా-
అ-పి-బ-హ-శో-ర-హ-సై-వ-శ్రీ-య-మ-కై-ని-ప్ర-తి-ని-ధా-ప-య-ని-అ-యం-య-మ-హా-వ్ర-త-ధరో-2 పి-గ-ద-స-స-భాయా-మ-చ-శ్రీ-య-
మ-కై-ని-భ-త్రి-అ-యం-మ-హా-కృ-త్యా-గ-భ-వ-శ్రీ- || ౩ || శ్రితతః-త-చిత్రకతో-ర్వ-శ్చ-శ్రీ-త్యా-2 పి-భ-గ-వా-క-ర-ర-జ-అ-గా-
ధా-గ-మ్య-రా-ధీ-ర-గ్య-తా-దృ-తః - అ-ప-వ-ప్ర-హ-స్వ-తూ-స్థీ-ం-భ-హ-వ-హ-స్వ-వ-త-ధా-త-రం-ద్ర-మ-మ-త-ద్ర-వ-ప్ర-తా-స్వ-
భా-ర్యా-శ్చ-తూ-స్థీ-ం-భ-హ-వ-శ్రీ- || ౪ || శ్రిత-క-వ్య-గ-వి-ద-మ-స-త-స్వ-య-ద్ర-వ్య-వి-ర్మ-ం-ప్ర-భ-వ-ం, తే-హి-సా-న-దో-పా-య-వ్య-క్త-
వ్యా-య-న-తే-జో-వి-శే-ష-ం-వి-ద-వా-క-త-స్త్రి, అ-త-క-వ్య-వి-ద-మ-చిత్రకతా-పి-త-త్వం - బ్ర-హ్మ-బ్ర-హ్మ-త్వ-కం-శో-భ-న-స-వి-ప్ర-తి-య-
వా-దే-న-చ-దే-వి-అ-మ్య-కా-ని-ర్జ-రా-తా-భి-మా-ని-శే-తి-ని-ద్రి-య-త్యా-భి-మా-న-వ-తే-త-ప-వ- చ-య-ష్ట-యా-చిత్రకత-య-మా-గో-గీ-భ-నో-
వా-చ || ౧౦ || శ్రితదేవాహ || అ-య-మ-త్యా-వి-ధా-న-క-ర-త-త్ర-క్ర-వి-చ-మ-త్య-దై-న-తా-వ-త్ర-మ-పా-ల-భ-తే-అ-య-మి-తి-ద-వ్య-భాగం ||
అ-య - మ-ధ-నా - కి-మ-ద్ర-మ-గ-త-ఇ-శే-షః || అ-హ-అ-స్తా-క-ద-య-మ-స-మ-ధ-హ-2-య-మ-గ-త-ఇ-త్య-పా-ల-వ్య-తే - త-దే-వా-హ || అ-
కా-ని-ర్జ-జ్ఞా-నాం-అ-న్-ద-వి-ధా-నాం - ద-య-ష్ట-యా-నాం - అ-యం-శా-స్తా-హి-తా-హి-త-యో-గి-వి-భ-జ్ఞా-వ-కః-శా-న-నా-తి-వ-రి-త్యై-ద-
జ్ఞ-ధ-ర-ద-జ్ఞ-య-తా - ప్ర-భ-ద్ర-వ్య-స-ప-ద్ర-శ్చ-అ-త-ప-వ-పి-ప్ర-కృ-త-ద-య-న-కారి || ౧౧ || శ్రితచి-చ-ప-ద్ర-యో-న్యా-ద-యో-ధ-ర్మ-ం-
స-చ-స్థిత-య-తై-అ-చ-వి-స్థ-ని-ం-య-ర్యా-దా-తి-వ-స్థ-ని-ం-హ-ర-ం-య-ద్ర-ం - నో-న-ప-ద్ర-స్థ-ని-ప-ద్ర-స్థ-ని-య-ం-త్య-ధ-నా-ని-ద-న-త-య-పా-

పురుషార్థ త్యాపురుషార్థ త్యాన్యైవగమేనత్యనుసారణైర్వర ప్రసూత్యైర్వక్తం, ఇహానీలై మయికుసుఖంవిమమిక్తమై
 రచనస్తతోదుఃఖమేతుత్యాపురుషార్థరూపమేవత్యార్థః॥ గుణైః॥గుణానాంప్రకృతేర్గుణానాంప్రత్యరజస్తమసాం,ప్ర
 వాహూపాపరిణామరూపై, ఎవస్మిన్ప్రకృత్యనుష్టైః, జన్మానాం,కళ్యాణైః,కోఽనుగ్రహాః,ఉభయోర్వైలక్షణ్యమేవదు
 ర్వజమితిభావఃచను,నదుర్వచం తయోఃస్వయాం,స్వగ్రహేతురనుగ్రహానరకహేతుర్నిగ్రహాభిముపవమై,త్యత్యై
 హ॥కల్యణైఃసరికల్యణైః॥ స్వగ్రహకరయోగస్వినృపం దుగ్ధవమేవేతిభావః, ననుస్వగ్రహస్సుఖం,దుఃఖంనరక,ఇతిమన
 చమిత్యత్యైహ॥కింసుఖం దుఃఖమేవచేతి॥ తదవ్యవహరస్థితమిత్యర్థః-స్వగ్రహస్సుఖంపాపైత్యస్వదుఃఖగర్భవ్యంసస్మాత్-
 నరకస్వదుఃఖరూపమైత్యాతస్సుఖగర్భ తానస్మాత్ - స్వగ్రోఽవ్యస్తతోదుఃఖహేతుర్భుక్తోఽవ్యస్తతఃకించిత్సుఖమే
 తుర్భుక్తః - అతఃఉభయోరుభయగర్భత్యాన్వరసృరగ్రహస్వనస్థిరీభావః - శాపనరకదుఃఖానిచ్చష్టార్థాద్యతయోపా
 త్తాని-అథాతేమపురుషార్థవ్యంతర్యుత్యవ్యంచనాస్తే-తదాఽనుగ్రహస్వగ్రహస్థిత్యర్థః॥౨౦॥ ఋషస్సవంసుఖదుః
 ఖభాజ్జీహాతానిశివకస్త్యాన్వయమేవోత్పద్యతై-నెత్యాహ॥ ఎకఇతి॥ భగవాన్నిర ప్రసిఖిలదోషమోఘ్యభూర్భూఃపరమ
 పురుషః-అత్యనన్యస్వగ్రహ-మాయయా-స్వయ- మేకఃనిస్సమాభ్యధికకర్తృప్రతోఽచకరణా ప్రసరణమేవ
 ఎవ-ఘాతానిదేవమమ్యైవీ-చిదచిదాత్ కాని - అబ్రహ్మ ప్రస్తుచర్యనాని-స్వజతి-నతుతాన్యకస్తాదత్త్యర్థస్తజ్జిభావః-
 తస్మి,కులాలాదివత్స-ర్థాయ తదహీగవా - మైత్యాహ॥ నిమగ్న-లకకర్తాయ త్పాణిపాదాభ్యయమాత్మక దేహరహితః-
 తస్యవై మమ్యైర్ఘ్నాద్విదోషచరిహరాయఘాతానివిశిష్య - యేమామితి॥ యేషాంఘాతానాంస్వగ్రహకర్తానుగుణ
 నమోక్షాదికంభవతి- తానిస్వజతీత్యన్యయః-బద్ధం మోక్షమితిద్వితీయా ప్రపారె - యేషాంఘాతానాం-త త్తత్ర-ర్థాను
 సారణిబద్ధాదికంచస్వజతి - నఎవతానిఘాతాన్యపిస్వజతి. తతోఽన్యవై మమ్యైద్విదోషఇత్యర్థః,ఎషామిశ్యేతచ్ఛబ్ద పా

ఎతస్మిన్-త్వాపఃకోన్యనుగ్రహః॥కస్యగ్రోనరకకోవాకింసుఖందుఃఖమేవవా॥ ౨౦॥ ఎకస్సృజతిఘాతా
 నిభగవానాత్త మాయయా॥ ఋషయోబద్ధత్వ మోక్షత్వ సుఖందుఃఖంచనిమగ్న-ల॥ ౨౧॥ సకస్యకస్మిన్యు
 తోఽనుప్రతిపానజ్ఞానిబద్ధత్వవోనచన్యః॥ సమన్యనర్యత్రనిరజ్ఞానస్యనభేనరాగఃకుతపవరోః॥ ౨౨॥ త
 దాఽపితచ్చక్షీవిస్సర్వపాంసుఖాదుదుఃఖాయహీతాయ॥ ఋద్ధాయమోక్షాయచచ్చుర్బద్ధనోశ్చ

రేబద్ధమిత్యాదీనాంచస్వితీయా ప్రపారె - సుప్తానామేషాంఘాతానాంత త్తత్ర-ర్థానుసారణిబద్ధాదికమపిస్వజతిత్య
 ర్థః॥౨౦॥ ఋషవంబద్ధాదికందేవమమ్యైద్వితీ చిత్ర్యంచత త్తజ్జీవకర్తానుసారణి తేషాం తేషామిశ్యర్థకృతమాపాధికం
 నన్యరూపప్రయమక్రమిత్వక్తం - కీదృశంతద్విజీవస్యస్వయాం-కుతప్రగ్భకర్త-యతోదేవాదివైచిత్ర్యంబద్ధాదికంచ-
 త్యమేత్యయామాహ॥ నకస్యేతి॥ సుతః-కస్యాపిజీవస్య-కస్మిదపి-దయితాది-ర్థాస్తీ-కుతః-సర్వత్రదేవాదిశక్తి రేష-సమ
 న్యసమత్వేవావస్థితస్య-జ్ఞానై కాకారతయాజ్ఞానానన్యస్వరూపత్వసంబంధితే స్యేత్త్యర్థః-చరస్వరతారతమ్యోపప్రయా
 ప్రియాదివిభాగః-సర్వేషామాత్మనామేకరూపత్వాన్మన్మరూపకృతః-ప్రియాప్రియాదివిభాగభిభావః-నను-దేవాదిరూ
 పేణవై చిత్ర్యైకతేకధంసమత్వంతత్యాహ॥ నిరజ్ఞానస్యేతి॥అజ్ఞానంరూపాన్తరాంత్రై- ప్రప్రహితస్య-దేవాదివైచిత్ర్యస్య
 ప్రకృతిగతత్యాజ్జీవస్వరూపగతత్యాభావాత్సర్యత్రసమభిభావః - యతేవనమోనిరజ్ఞానశ్చ-తవ - తస్యవై మయి
 సుఖేన-రాగఃనానక్రీ - సుఖైకతానన్యరూపత్వేన-వై మయికుసుఖతేన-సత్యగ్రహాభిభావః-యతేవ-సుఖేన-త్యగ్రా
 గః-కుతప్రారంభస్యవై మయికుసుఖలాభప్రతిబద్ధకవిషయోగోషస్సాన్వితిత్యర్థః - తత్ర-దయితఃప్రీతివిషయః-అనుకూలభి
 తియావత్-ప్రతీచిత్రకాలః-జ్ఞాతిస్సపిన్దూ-బద్ధర్వై నవాహికాదినంబద్ధ వాక్-పరకాన్యకీయః-స్వఃస్వకీయః॥౨౧॥ ఋ
 షవంప్రకృతివిలక్షణంస్యాభావకంజీవస్వరూపముక్తం - అథైవంఘాతస్యదేవాదివైచిత్ర్యంబద్ధాదికంచోపపాదయ
 తి॥తదహీతి॥యద్యత్యవంఘాతాజీవా- స్తదామ్యై - షాం - శరీరణాంజీవానాం-తచ్ఛక్షీవిస్సర్వ-తస్యత్యజీవసంస్థిత
 కర్మణో-యాశక్తిర్భావనారూపాశక్తి - సస్యా-విస్వస్య-ఉత్తోతరకర్తృవ-సుఖాదిరూపసంస్థితయే-మోక్షాయ
 చ-అచకల్పతేనమర్ధంభవతి - తస్మిమిత్యుత్పద్యర్థః॥ అయంభావః॥స్వభావతఃపూర్వో కవిధానామపిజీవాఙ్మగన్యాయే
 నానాదికర్తృవాసనామాత్రావశేషితానాంకల్పవైపరమాత్మస్య పసంభృతానాంపునఃకల్పాదౌపరమకారుణికశక్త్య
 రేణస్వారాధనవై తేనైవైరయితిత్యనుజిఘ్న తుణా ప్రదత్తకరణకశ్చిరదర్శార్థ కామమోక్షరూపపురుషార్థ చతుష్టయ

తత్సాధూవహాధీపేదాఖ్యాసాస్త్రామన్యనాదివాసనయా,, అన్తంభోజ్యంమనమ్యాణాం - శ్వపశూవిట్టాణాహ
రా,, విత్యాద్యుక్తరీత్యా ఈహమానానాంపుణ్య పాచక్వోపనిపాతతత్పలానుభవపునస్తదర్థక్వోపనిపాతతత్పలానుభ
వాదిపరంపరయాస్తర్యమపపన్నమితి- తత్ర - హేతాహేతాయనుభవఃఖిపాతుఘాతపర్వార్ధార్థామ్యుత్పజన్యోః జ
న్యమరణాధ్యామిత్యర్థః - తాదర్థ్యగ్యసంబంధసామాన్యత్వేనవివక్షయావక్షిప్రయుక్తమోక్షాయత-తచ్ఛక్తివిదగ్ధమా
వకల్పతత్వత్వేనభగవత్ప్రసాదపాతుఃకల్పి ద్యాద్యుచ్ఛి కానువక్షి కపాగ్నే కదగ్ధసత్వమితిపుణ్యకర్మవిశేషమమోక్షో
పాయోపసంహారపాతురీతినుచితమితి॥౧౩॥ జ్ఞప్తవంశస్తుస్థితినుభిధాయత్వచ్ఛాపేనగ్రహావతేజవదకన్యావర
ధంప్రతివహాపయతి॥ అతఃఇతి॥ అతఃపస్తుస్థితేరేవంవిధత్వాత్ - హేధామిని - శాపస్వరణాయ - త్యాం-ప్రసాద
యేరపారీక్షయేకింతు-హేసతి-మమయూ-యద్వక్తృసాధుయథాతథా - మన్యసే-త-త్వగృతామితి - త్యాం-ప్రసాద
యే॥ ౧౪॥ జ్ఞాతిశీర్షం-గిరిజంపార్వతీం-ప్రసాద్యప్రసన్నాంకృత్యా-చిత్రకేయః-హేలరిందమ-స్యయతోః-అత్యా
శ్వగృంపారీప్రయోః - తయోఃభవభవాన్యోః-పశ్యతోస్సతోః - విమానెగమనసాసనె-జగమితి॥౧౫॥ జ్ఞతః, చిత్ర
కేతోర్గమనానస్తరం, రుద్రాగ్నేమిచ్చికాంప్రతి, రుద్ర - ఇదంవక్ష్యమాణం దెవర్షిప్రభృతీనాం - గృహార్థదానాం-చ-శ్చ
గృతా-చ-ప్రవీతి॥ ౧౬॥ జ్ఞతదేవాహ- దృష్టవతీత్యాదిసామదర్శివ్యక్తిత్వేన॥ హేనుశోణి-అద్భుతకర్ణఃవివి
ధచిచిత్రస్యాభావికరీయాశక్తే - ర్మ-ర్మగృహతో - భృత్వనర్కాణాంమహాత్మ్యగ్ంధృష్టవతీ-అనికధంభూతానాంనిస్సృ
హాణాం-వై-వయంకంసుభ - మహిచ్ఛానాం - మహాత్మనాం- అవశక్తృవ్యవ్యక్తకర్మవ్యవస్థితీనాంసుభవఃఖయోగ్యమి
దీరాంకెత్వర్థః॥౧౭॥ జ్ఞానతస్త్వేనాన్యనపిభగవద్భక్తానీదృశానైవాసా-ఇత్యాహ॥ నారాయణపరాశక్తిః॥ సర్వే-

కీరిణాంసంసృతయోజవత్వతే॥ ౧౩॥ అతఃప్రసాదయేనత్వాంశాపమోక్షాయధామినిః॥యన్యస్యసహ్య
సాధూక్తంమమతత్త్వగృతామితి॥ ౧౪॥ శ్రీహరదాయజీరువాచ॥ ఇతిప్రసాద్యగిరిశాచిత్రకేయరందమః॥జ
గామస్యవిమానెనపశ్యతోస్సయతోః॥ ప్రయోః॥ ౧౫॥ తతస్సభగవాకృరుదో రుద్రాగ్నేజీమవబ్రవీత్ ।
దెవర్షి జ్ఞత్యసిద్ధానాంపార్వదానాంవశ్యణ్యతామ్॥ ౧౬॥ శ్రీరుద్రఉవాచ॥దృష్టవత్ససిసుశోణిహేరెద్యు
తకర్ణః॥ మహాత్మ్యంసృత్యభ్యుత్థా నానిస్సృహాణాంమహాత్మనామ్॥ ౧౭॥ నారాయణపరాశక్తి
ర్యేనకుతశ్చనవిభృతిః॥స్వర్గావవగ్రసరకావ్యవీతుల్యాగ్ధరన్యః॥ ౧౮॥ దేహీనాందేహాసంయోగాగ్ధ్యం ద్వ
నీశ్వరలిలయా॥నుభంద్యఃఖంమృతిర్జన్త శాపేనగ్రహావచ॥ ౧౯॥ అవివేకఃపుత్రఃపునోవ్యర్థభేదఇవాత్మ

నారాయణావచరఃపరతత్త్వంయేషాంతే - కుతశ్చనఅర్యాచీనస్యగ్రహాదే - ర్మవిభృతిభయంకర్యస్య, కుతః-యతః,
స్తై, స్వగ్రాదిదృష్టి, రుల్యాగ్ధరన్యఃకుతల్యప్రయోజనదర్శినిఃవివమాగ్ధరన్య సమేభయంపాతురీతిభావః, అచవగ్గో
చిత్రకేయగృం, మోక్షస్యభగవదనుభవరూపత్వేనతేషాంతస్యస్వగ్రాదితుల్యత్వకథనానుసంపత్తే, యద్యా, అచవగ్గో
ముక్తేదేవ, భగవద్దాగ్ధ్యమనరణతేషాంప్రయోజనం, కేంపునస్వగ్రాది సైషాంప్రయోజనమితినుజనార్థంవాఅపవ
ర్గశబ్దః, ప్రయోక్తః, స్వగ్ర స్వాపినరకుతల్యతాఖ్యావనాయనరకశబ్దః, యధానరక ప్రధాన్యగోపిత్యర్థః॥తదాహోక్తమ్॥
,,ఎతేనై నిరయాస్తాతస్థానస్యచరమాత్మన,, ఇతి ,,హేనుదేవేమనోయస్యజపహేమూమార్చనాదిమ్॥తస్మాన్ద్రాయోమై
వ్రేయదేవేన్ గ్రాదికంఘలః, మితవ, స్వగ్రాదిభుతుల్యాగ్ధరన్యనిభ్యతేనవివమదర్శనంభయంపాతురీతినుచితమ్॥౧౮॥
తత్రనమదర్శననిమిత్తంవక్తృంతావద్యిక్తమదర్శననిమిత్తమాహ॥ దేహీనామితిద్యాభ్యామ్॥ తావ, ద్దేహీనాంజీవానాం
ఈశ్వరలిలయాపాతుఘాతయా, ఈశ్వరగృహ్య లీలాత్మికయాజగత్సృష్ట్య, యో, దేహసంబంధః, తస్మాదేవసుభ
వఃఖాదిన్, ద్యం ద్యాని, భవన్తి, సతుస్యరూపత, ఇతినిర్వివాదం, దేహాసంయోగమప్రవేశశ్వరలిలాపాతుఘాతా, నతు,
ద్యం ద్యేవమా-దేహాచైత్యేయా-పాతు-రీతితాత్పర్యమ్॥ ౧౯॥ జ్ఞతర్షిత్రత్రకోపాత్సప్రతాప॥అవివేకఃపుత్రఇతి॥
అత్తర్షిజ్ఞానైకాకాశిజేష్వ, అర్థభేద, ఇదదేవమనుష్యత్వాదిభేదభవ, గుహోషవికల్పః, గుహాఃసుభవత్సాగ్రహః, దోషాః
దఃఖమితీతాహా, ఎషాం, వికల్పభేదః, అవివేకకృతః, అనాదికర్మ నిమిత్తో, యో, దేహాత్మభ్రాన్తిగతంత్వాన్తిభ్రాన్తిరూ
పః, అవివేక, సైనకృతఃతస్మానిమిత్తభ్యర్థః, అర్థభేదస్యావివేకకృతత్వవిద్యవత్కా-రణసృష్టాన్తిః, ఉభయవ్యవహారవివేక
కృతమితితాత్పర్యం - అతవదార్థభేదస్యా వివేకకృతత్వం దేహాత్మభ్రాన్తినిసంఘటనాదేహాప్రసేదమితితత్పర్యష్టాన్తి
త్యయగ్రసమత్యభిప్రేత్యతత్ప్రసిద్ధంభృష్టాన్తిద్రవమాహ॥భిదేవస్వపుకల్పితేతి॥ యధా-స్వపుకల్పితాభిధా-భేదః - అ

వివేకకృత-ప్రభా-గుణదోషవికల్ప-ప్రవివేకకృతభివ్యక్తి-యథా-చరకాదిమతయనస్య-ఎకస్య - పురుషస్యస్వప్న-ప్రజ్ఞః-స్వస్థి-శ-స్తుతీ-౭ పిద్య మానవగజగుహాద్వాహేణదేశాన్తరగమనరాజ్యాభిషేకశిరశ్చేదాద్యర్థదేహభేదస్తత్తా త్రాన్యభావ్యతత్తాల-లమాత్రానసాయావతత్తతల-ర్తసిమి త్తదేహత్వభాగ్నాగ్నియగుగుమీశ్వరకృత్వితో-౭వివేకకృత-ప్రభాజాగ్రదవస్థానుభావ్యనుభవఃఖాదివ్యవస్థజాలానదేవాదికైచిత్రాగ్ని జేవతత్తతల-ర్తతన్ను లకదేహత్వాభిమానాద్యనుగుమీశ్వరకృతాన్యప్రవివేకమూలకాన్య వెతిభావః ॥ ౩౦ ॥ ఎవంభగవదుమి త్రేవిషమదర్శనలవివేకమహేయరిత్యుక్తంఅధనారాయణపరాయణానామిద్వశామివేకాభావాత్స-త్వచిత్త-దాచిదుపజాతస్యాగ్ని వివేకస్య పునఃసన్యాత్మచరమాత్మయాధాత్మాగ్నివమర్శనెతదహేహే త్తన్ను లకంవిషమదర్శనంతన్ను లకంభయంతనా స్తీత్యాహ ॥ వాసుదేవ ఇతి ॥ జ్ఞానంశాస్త్రబ్రహ్మంప్రకృతిపురుషేశ్వరయాధాత్మాగ్నిచరమర్శనయావంతప్రేయి క్తం - కైరాగ్యంశిష్టావిషయేష్య నానక్షిరూపం - ఎతదుభయమేవ-మిద్యంబలం - యేషాం-తేషాం - వాసుదేవ - భగవతీనరతితయనస్యూషేభ-క్తి-ముద్దుహతాంమర్శతాం-స్వతాంకుతభిదపిపాతోః- వ్యపాశ్రయః - వ్యవగతేఃప్రశ్నయేయస్తా త్తద్యపాశ్రయం యస్తా ద్విషమదర్శనా , దాశ్రయఃశ్రీయమాణః పరమాత్మాగ్ని పగతోభవతివిష్కృతోభవతితాదృశంవిషమదర్శనంరా స్తీత్యర్థః - నిరన్తరంపుకృతిపురుషేశ్వరయాధాత్మాగ్నిచలాకనతత్ప్రేయి క్తవైకైరాగ్యబలవిష్కృతదేహతదవబధిభేదర్థాకాం నిరతితయనద్వయావభ గవద్య క్తినిర్వృతానామపి వేకా భావాత్కృతచిత్త-దాచిదుపజాతస్యాగ్ని కృతపథజ్ఞానవైకాగ్యబలె నతస్మి రననశీలత్వాచ్చ తేషాంవిషమదర్శనమేవనా స్తి - కుతస్మి మి త్తం భయమి-భావః ॥ ౩౧ ॥ ॥ ఎవంస్వ భార్యయై నారాయణపరాయణా నాం మా హత్యగ్రయజ్ఞానత్రైలికత్ప్రదర్శితంరుద్రైః - అతస్త్రిన్వభావత్వాత్ప్రవృన్యరసర్వకారణైశ్చ యిత్యన్యత్రైవహత్వస్సృజ్యత్సన్దియమ్య నారాయణగతద్భకాన్తాంవానము ద్దేవిపుత్రీదేవకీయదేతన్నాహత్వ్యమిత్యా శిఖ-మానాంపుత్యాహ ॥ నాహమితి ॥ అహంరు

న | గుణదోషవికల్పభేదవ్యవస్థకృత్వితా ॥ ౩౦ ॥ వాసుదేవభగవతిభ క్తిముద్దు హతాంస్సతామ్ | జ్ఞానకైరాగ్యంపిర్యాకాంనకుతభిద్యపాశ్రయమ్ ॥ ౩౧ ॥ నాహంవిరిభోన్సకుసారనారదానప్రభృతృతామీమనయస్సు రెకాఃఖివిదామయస్యేహేతవంతకాంశికానతత్సగ్రూపంపు ధశిశి మాః౭౭ ॥ ౩౨ ॥ సర్వస్యాతిప్రయోగశ్చిన్నాప్రియస్సన్దిఃపరో-౭విపాశ్రత్తత్వాత్సర్వహతానాంసర్వభూతప్రయోహారి ॥ ౩౩ ॥ తస్య

ద్యో - అన్యదాద-మోయగ్య నారాయణగ్య - ఈహితం-భావై క్తః - ఈహంశిష్టాం - తస్మిన్యావంపనిదానుసజ్జానినుః-ఈహేత్రభగవ్యాగపారయాపాదేష్టాఅజ్ఞానెమాతుః - అంశాంశికా-తదాహేతతజ్ఞానశ క్షీలతయైక్తాఃతన్నాత్రజైవవయమపి-పురగీకర్తృభివ్యక్తిమానయైక్తాః - అనెనస్వస్థిన్సద్వైశ్వరత్వశ్చా-నిహితా - ఈహేతంపనిదామేత్యనెకకారణత్వశ్చా-౭పి-పుష్ట్యేతివ్యాగపారస్యతత్త-౭ ద్రృకత్వకధనాతీ-స్వయావంపనిదామేత్యనెనతస్మియావస్యాన ప్రవహమశాంతియపరిచ్చిన్నత్వం హి క్తం - తత్రపిరిభోన్ప్రస్య , కుమారస్సనతు-మారః - బ్రహ్మత్రతామిరీవాదయోచనయః-తద్యగితికాఅగ్నేయమయఃసు రెకాభిన్నాగ్నియః ॥ ౩౨ ॥ ॥ అద్యదయంవ్యైశ్వరగ్నవ్యకారవభూతస్తద్వ్యగ్నిపాకృతగ్నేవాగ్నితేవ్యెసవిగియ్యై క్తవిధవహత్వాపాదకాకిమయంపక్షపాత స్త్రత్యాహ ॥ సహేతి ॥ అగ్ననారాయణస్యాతి-ప్రియాదిశి-కర్మ-నాన్తి - తత్రపేతుః - ఆత్మత్వాత్సర్వహతానాం - బ్రహ్మది ద్రుప్సర్వస్వనాంబిదచిదాత్మకానాంభూతానా-మాత్మత్వాద నదాత్ త్యాత్ - సవ్యత్వ సమకశరీరంప్రియమేకమప్రియంభవతిభావఃయత ఏనాత్మానర్వభూతానా-మత్ - కైషా-మాశ్రయః, భారకఃఅ స్త్రప్రవిగ్ధభ రైత్వర్థః - సర్వభూతాశ్రయభిత్వనెనకిరాకాంసర్వభూతానామాత్మ భూగవరమాత్మానువ ద్రవంయు క్తమేవెతిమాచితం - సహేశరీరమాత్మాసమనస్వత్వావతిష్టతే-కిరీతస్యాత్మానువ ద్రవస్వభావత్వాత్-హరిత్యనెనస్యానువర్త్య రిహరత్వంసూచితం - ఎవంపయస్యాభావికంజీవవరమాత్మాశ్శరీరాత్తభావంజాన ద్రుప్రయమవ ర్తతై-తేమతస్యానుగ్రహ-భతరేమతదభావ-ఇతితాత్పర్యం-అత-ఎవనతస్యవైషమ్యమిత్తపిసూచితం-సవ్యసూచి క్తివ్యవస్థగ్రహ-మా-త్రైణతస్య వైషమ్యం - హ్యైత్రితాభిద్వద్రుప్సరగ్రయస్యాగాగ్నితాభిష్టాగ్రానమూ-త్రైణత-గ్నైకవ్యమాపాదభిత్వంకర్మమ్ ॥ ౩౩ ॥ ॥ ముతపివాయమాత్మాభూతానామాశ్రితానామిష్టాగ్నో-౭విషమాన్తతవచిత్రకతువచహమితిమేవోపానభిత్వాహ ॥ తస్యేతి ॥ యథా-మహాభాగవివేకీ-సర్వత్రసవద్యక్-కా-వై - చిత్రకతుఃతస్యధారాయణస్యానుగభిత్వఃభ-క్తః - అతవ-ప్రియనిరతితయైప్రితివిషయఃత

ధాతానువ్యవర్తనస్యప్రియః-తస్మిన్ తద్భక్తిమంశ్యం ॥ ౩౪ ॥ తస్మాన్నాయాన్ ప్రియమహాత్మైశ్చ సస్సయోకార్య
భవవచనసంహరతి ॥ తస్మాదితి ॥ యస్య న్నాయాన్ ప్రద్యక్తాస్య దాదిభ్యోవిలక్షణప్రభావాః-తస్మాన్తస్యపురుష
స్యభగవతః-తస్మిన్-యహాత్మ-సుకృతిపురుషైశ్చరయాధాత్మ్యావసర్గ్యనప్రవణిచి తైషు-అతఏవ-సమదర్శిను-శా-దైషు-
విర-కైషు-పురుషేషు-నవిస్త్రయోకార్గ్యః ॥ ౩౫ ॥ భగవతఃశివస్య-ఇత్యంవసం-అభిధాపితంవచః-శ్రుత్వా-గౌరీదేవి-
తవిస్త్రయాపిస్త్రయదహితా-శాస్త్ర్యః క్రోధగ్రహితాచబధూవ ॥ ౩౬ ॥ తతోధాగవతశ్చిత్రకేతుః-గౌర్యాః-ప్రతిశ
ప్తుంప్రతిశాపంకర్తుం-అలంతమనమధో-ఽపి-తస్మాత్సామం-మూర్ధ్నసంజగృహేశ్వరసాక్షిమాహ-సాధూనాంలక్షణమ
తావదహి-అవకర్తృవ్యవర్తకకర్తృవ్యబుద్ధిమత్త్వమహాసాధూనాంలక్షణమిత్యర్థః ॥ ౩౭ ॥ తస్మిన్ప్రపంచంరాజ్ఞా
వృత్తస్యాసురస్వభావస్య-నారాయణైభగవతకథమాసీద్భుజామతి, ౧౭, తస్యోత్తరంసంగమయత ॥ జజ్ఞభృతి ॥ యోఽ
యముక్తపీఠచిత్రకేతుః-సంవ-తస్య-సజ-ల్యా-దక్షిణాగ్న-జజ్ఞజాత-సంవ-అనుసంయోగంఅనుసంధావ-మాశ్రితః-
వృత్తభృత్యభివ-విఖ్యాత్యి-పరిధ-స, పూర్వజన్మసిద్ధభగవద్భక్త్యాఅస్మిన్ప్రపంచస్య నిజ్ఞానవిజ్ఞానాభ్యాంయముక్తః ॥ ౩౮ ॥
ఎవంతస్యోక్తిస్తోత్రముక్తుమిత్యర్థః ॥ ఎవదితి ॥ యత్త్వ-మనురజాతేవ్యప్రత్యస-భగవతి-స్త్రుతేభ-కారణం,
౪౭, పృచ్ఛసిపర్యపృచ్ఛతస్యోత్తర-మతస్సవ్యం-సప్రపచ్చం, తెతుభ్యం-వయా-ఆఖ్యాతంకథితమ్ ॥ ౩౯ ॥ తస్మాదస్యచి

చాయంమహాభాగశ్చిత్రకేతుఃప్రియామగః ॥ సర్వత్రసమదృశ్యాన్వోహ్యహంనైవాద్యత్రప్రియః ॥ ౩౪ ॥ త
స్మాన్మస్మిన్ప్రియోకార్గ్యపురుషమహాత్మస్తుమహాపురుషభక్తేషుశాస్త్రేషుసమదర్శిను ॥ ౩౫ ॥ శ్రీశుకదేవా
ః॥ ఇతిశ్రుత్వాభగవతశ్శివస్యోమాభిధాపితమ్బధూవశాస్త్ర్యరాజనైవీగతవిస్త్రయా ॥ ౩౬ ॥ ఇతిభాగ
వతోద్యాయఃప్రతిశప్రసంజయః ॥ మూర్ధ్నసంజగృహేశాపమతావత్సాధులక్షణమ్ ॥ ౩౭ ॥ జజ్ఞభృత్యుత్తర
క్షిణాగ్నదానవీంద్యోమనఃశ్రితఃవృత్తభృత్యభిఖ్యాతోజ్ఞానవిజ్ఞానసంయుతః ॥ ౩౮ ॥ ఎవ త్రైస్వపాఖ్యా
తంయన్తాంత్యంపరిపృచ్ఛసిన్వృత్తస్యాసురజాతేష్వకారణంభగవత్ప్రపంచమ్ ॥ ౩౯ ॥ ఇతిహంసమిమంపుణ్యం
చిత్రకేతోద్భవత్వః ॥ మహాత్మ్యంవిష్ణుభక్తానాంశ్రుత్వాబద్ధాద్విమవ్యతే ॥ ౪౦ ॥ యథామంపాత్రుత్థా
యత్రద్ధానాన్యగృతఃపరితఃఇతిహంసంహరింస్త్రుత్వాసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౪౧ ॥ * * * * *
* * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, వక్ర-సైన్య-ప్రదకోధ్యాయః * * * * *
శ్రీభాదరానుజీయవాచ ॥ పృశ్నిస్తుప్రపత్తిసమితస్సావిత్రింవ్యావృత్తిత్రయమ్ ॥ అగ్నిహూతంపశుసోమం
చాతుర్థాస్యాప్రహమఖా ॥ ౧ ॥ సిద్ధిభగవద్భార్యక్షంమహామానవిభుంప్రథమమ్ ॥ ఆశివంచవరారో
హంకన్యాంపాత్రసూతసుద్రతామ్ ॥ ౨ ॥ ధాతుఃకుహూస్సినీసాలీరాకానామతిప్రధా ॥ సాయందర్శను
ధపాత్రితీతూర్ణమాసమనుక్రమాత్ ॥ ౩ ॥ అగ్నిన్దురీష్యారాధత్రక్రియాయాంసమనస్తదః ॥ ౪ ॥ జరుణీవరుణ

త్రక్రిష్టిభివసన్యక్రవణాదిఫలమాహ ॥ ఇతిహంసమితి ॥ మహాత్మనశ్చిత్రకేతోస్సంబద్ధినం-పుణ్య-మమమితిహంసం-విష్ణుభ
క్తానాంమహాత్మ్యమనాదకంశ్రుత్వా-బద్ధాన్సంసారబద్ధాన్విముచ్యతే-మక్తోభవేత్ ॥ ౪౦ ॥ యఃపుమా-పాత్ర
రుత్థాయ-శ్రద్ధావాక్-వాగ్యతనియమితవాక్-హరింస్త్రుత్వా-ఎవమితిహంసం-పరి-త్స-పరమాంగతింసగోష్ఠా-ప్రపంచం
భగవత్సాయుభ్యం, పాత్రప్రయత-శ్రవణపరనాభ్యాంశస్తైఃపరిపృష్టుభక్తయోగోమక్తోభవేత్భావః ॥ ౪౧ ॥
ఇతిశ్రీభాగవతసప్తవిన్దికాఖ్యాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయం వక్ర-సైన్య-ప్రదకోధ్యాయః * * * * *
ఎవంతాత్రాయణ్యాంకన్యపత్తభార్యాయ-అదిత్యంశముపక్రమ్యవేదస్వదర్శనుపూష్టాంతర్ముతాత్రాణాంవంశము
భిధాయతతస్త్వస్త్వర్ణంశస్త్రవప్రయత్నంచాభిహతం॥అథసమిత్రాగీనావంశమపక్రమతేమసి॥పృశ్నిచిత్వాదినా॥
సవితుఃపత్ని-పృశ్ని-సావిత్ర్యాద్యభిమానిదేవతాఃపాత్రసూతేయోత్తరస్యావక్రక్షిణశుంఛకుయాంశతదభిమానిదేవ
తావిశేషమితి, ఎవముత్తరత్రాగీన-మహాచఖావచ్చమహాయజ్ఞా ॥ ౧ ॥ ఎవం-భగవద్భార్య, సిద్ధిరిత్రసిద్ధా-అ
క్షాణికవతుర-పుత్రాః, సువ్రతాంసుశీలాం, వరారోహమత్యస్తమద్గీ-మాసీరాక్షి-కన్యాంపాత్రసూతమ్ ॥ ౨ ॥
ధాతుఃపత్న్య, కుహూ-రభృతయశ్చత్రసః-అనుక్రమా, తస్యాది-వతుర-పుత్రాః ॥ ౩ ॥ తథా, ధాతు, స్వనన
స్త్రగోవిధాతా-క్రియాయాంపత్న్య-సగ్ని, న్దురీష్యసంజ్ఞ, కాన్, ఇష్టకలితాగ్ని, నాగత్రజనయామాన ॥ ౪ ॥
జరుణస్య-వృణీతిప్రసిద్ధా, భార్య, ఆసీత్, భగవం, పూర్వంబ్రహ్మఃపుత్రోయస్యాంవర్ణ, ష్యాం, పున్ద్రాతంతథా-వరుణ

వైద్యపుత్రావచ్చి శ్రీమహాయోగీవల్మీకాదభవత్, ఎతావరుణస్యసాధారణాపుత్రాః || ౫ || తథా దేవత్యాంధా
 ర్యాయామితస్యోత్పత్తావయోఽసాధారణాస్యతాః ఉభయోస్సాధారణాసుతావగస్త్యనసిష్టాముషీ, కథమేకస్త్యో
 భయసుతత్వంతత్రాహః || రెత ఇతి || కదాచి, చిత్రావరుణా, పూర్వస్యా అస్పదన, స్పృహ, మతంస్థలితం, రేతః, కుష్మేషు
 టే, నీషివతుః సక్తవస్తా, తత్రకుష్మేరసిహగస్త్యాజాతవిభావః దేవత్యామిత్యర్థం వ్యాఖ్యాతప్రాయం, వ్యధాత్ జన
 యమాసెత్యర్థః సేరాత, ప్రభుః, ఇన్ద్రస్మక్రః పాలామ్యాం శక్త్యాం సతత్త్వం, జయస్తంబుషధం, తృణిమిమిళు
 షం ఇతి, శ్రీకృత్యోరౌరజనయతిహోఽస్తాభిశ్చ శ్రీచమత్ || ౬ || ౭ || తథా ఉరుక్రమస్య త్రిభిః పావక్రమైర్లోకత్రయమా
 క్రాస్తవతో, మాయయా అత్తియనః జులైనన, వామనరూపేణావతీర్ణస్యోర్ద్వ్యాఖ్యాం, భార్యాం, బృహదచ్చికోపు
 త్ర, అనీతీ, తస్యభూవచ్చి కన్య, సాధగదయః పుత్రా, అనన్ || ౮ || తాశ్యపస్యకశ్యపపుత్రస్య, సుహత్వ, సుదృక్రమ
 స్య, తానప్రసిద్ధాని, కర్తాణి చదత్రయేణ లోకత్రయయా ఛాదీని-గుణాః స్వభక్తవిషయకానుగ్రహచయః సర్వకర్తృదయ
 శ్చ-విర్యాణి-ఉత్పన్నగుణైరన్యభ్యుత్థు-హోహో-తదూప్రసిద్ధిమయైవ-పశ్చిదప్తమగు-దేవత్యాం మిత్ర-త
 ధా-అపిత్యాం-యధామెన-ప్రకారేణ-అవతతార-అవతీర్ణవా-తవప్రకారం-తత్రైవసత్త్వమభివ్యర్థః || ౯ || జననం
 సాకల్యేనావతేగ్యం శమసుక్తమ్య-అదవతేగ్యం శస్త్యాసుక్తమం ప్రతిజానీతి అథేతి || కాశ్యపాదీనాం వివస్వదాదీనామాదితే
 యానాం-దాయాదాన్ పణ్డితాశ్చ తూర్వా-వైత్యా-వితేభ్యత్రా-తేభ్యః, క్షీరయమ-కథయామి-తవ్యం శ్రీభాగవ

స్త్యాసిద్యస్త్యాం జాతోభ్యగుజ్జనః | వాల్మీశీశ్చ మహాయోగీవల్మీకాదభవః || ౫ || ౫ || అగస్త్యశ్చ సన్దిశ్చ మి
 త్రాసరుణయూరుధౌ | రేతస్సి విచతుః కుష్మే హ్యూర్యస్త్యాస్సన్దిశ్చాన్తమమ్ || ౬ || దేవత్యాం మిత్రఉత్పన్నమ
 రిష్టం పిప్లం వ్యధాత్ | పాలామ్యామిన్ద్రావత్త్రీతీన్ద్రాని నితన్మృశిమ్ || ౭ || జయస్తమ్భుషధంతాతత్వ
 తియమిళుషం విభః || ౮ || ఉరుక్రమస్య దేవస్య మాయావామనరూపిణః క్షీర్యాం సత్త్వాంబుభూవచ్చికా
 వస్త్యాన్ || సాధగదయః || ౮ || తత్రురుక్రమస్య కశ్యపశ్యమహత్వనః | పశ్చిదప్తమ్యమేఽపిత్యాం
 యథైవావతతారహః || ౯ || అధికాశ్యపదాయాదాన్ వైత్యా-క్షీరయమిత్రయత్రభాగవతస్యోమన్
 ప్రహ్లాదోబలిదేవ || ౧౦ || దైత్యాన్ వేదదాయాదాన్ వైత్యదానవసన్దతా | హిరణ్యకశిపుర్నామహిరణ్యక
 శ్చిక్తి రితా || ౧౧ || హిరణ్యకశిపూర్నార్యకయాధుర్నామదానవః | జమ్బున్యతనయాదత్రానుమవేదతురస్య
 తా || ౧౨ || ప్రహ్లాదం ప్రాగనుష్టదం సంహ్లాదం హ్లాదమేవ | తత్ప్రసాసంహీకానామరాహుం విచచి
 తోఽగ్రహీత్ || ౧౩ || శిరోహరద్యస్య హరిశ్చక్రేణ పిబతోఽమృతమ్ | సంహ్లాదస్య మతిర్నార్యాన్యాయాతప
 భ్యుజనంతతః || ౧౪ || హ్లాదస్యధమనీభార్యానుతవాతాపిమిల్వమ్ | యోగస్త్రాయాశ్చ తిథయః పేచే
 వాతాపిమిల్వః || ౧౫ || అనుష్టదస్య సూర్యాయాం హు-లోమహిషస్తథా | విరోచనస్తుప్రాప్తః కిద్ధ

తానావభూవాన్మతశ్చ శ్రీచమమనూపీతీతమితిరాక్షోభిప్రాయమాలోచ్యమా | యత్రేతి | యత్రదితేర్వం శ్చే, గ్రహా
 భాగవతామల్లంకరణ్యగుణసంయుక్తో-మహాభాగవతః ప్రహ్లాదో-బలిశ్చ-బహువరుః || ౧౦ || తద్వికథయత్వత్రా
 హః || ది తేరితి || దైత్యాన్ వేద, దాయాదా-కాశ్యపానాం దేవానాం శత్రూ, మరుతామరాయదత్వస్యవత్సమణత్వాద్వావే
 వెత్యక్తం, పుత్రాదైత్యేయైర్మత్తుత్రతాత్రాగ్రిభి, ర్నానవైశ్చ, వనితా-బహువరుః-తావహిరణ్యకశిపుర్నార్యాత్వేది
 క్తి రితా ప్రఖ్యాతా || ౧౧ || తత్ర-హిరణ్యకశిపూర్నార్యా - జమ్బున్యమహి-దానవీదమనకోద్భవా-కయాధురితి
 ప్రసిద్ధా, సాకయాధుః ప్రహ్లాదాదీ-చతురస్యతా, సుమవే || ౧౨ || తావోగ్రవీధమం - ప్రహ్లాదంతత్రోక్తమహా-
 నుష్టదం సంహ్లాదాహ్లాదా-సుమవత్యర్థః || తత్ప్రసా-తేమాం ప్రహ్లాదాదీనాం చతుర్థాం, స్వసాధగీ-సంహీకాన్ ప్రసి
 ద్ధా, బహువ-సా-విచచితః విచచిత్యై-ధర్మగ్రానవాత్సకాశాదాహుం, పుత్రం, అగ్రహీత్ సుమవత్యర్థః || ౧౩ ||
 రాహుం విజనన్తి || శిర ఇతి || యస్య రాహూ-చమృతం పిబతః-శిర, శ్చక్రేణ హరి-శ్చక్రేద-సంహ్లాదస్య-హిరణ్యకశిపూర్నార్యా-
 మతిర్నాను-భార్యా-వశ్యజనాఖ్యం సుత-మ-సూత సుమవే || ౧౪ || తథా-హ్లాదస్య-భార్యాధమనీశ్చిప్రసిద్ధా-వాతాపి-
 మిల్వలం చా-సూత-ఇల్వలం విజనన్తి | య ఇతి || అతిధయేతి ధ్యాన్యం నిమన్ది శ్రీకాయాతిధయే, అగస్త్యా-ఇల్వలోమేష
 రూపంతాతాపిం, పేచేపవాచ-తమిల్వలమిత్యన్వయః-వాతాపిమిల్వల ఇతి ప్రథమాస్తవా తస్య సుగమః || ౧౫ || త
 ధా-అనుష్టదస్య-సూర్వాయాం-భార్యాం, భాగు-లో-మహిష - ఇతి-దౌవపుత్రా-బహువరుః-ధృత్యాం ప్రహ్లాదస్య

భార్యాయాం, పిరోచనం ప్రక్షాదిం ప్రక్షాపస్యత్యంతం ప్రమాణ-బహువ-తస్య విరోచనస్య, ప్రత్యో-బలి-రభవత్ * ॥ ౧౬ ॥ *
తతో-బలి-శేషసూనాయాం భార్యాయాం-బాణో-శ్చైవో-యస్య త-య్య తాగ్రాంత త-మభవత్-తస్య ప్రక్షాపస్య తాస్య - అను
భావః ప్రభావః, సుశ్లోక్యో అతీవ వర్ణయః-స-పశ్య దేవస ప్రమే వ్యమేవా , అభిధాన్య తేకథ్యవ్య తేతి * ॥ ౧౭ ॥ * బాణ
స్య, రుద్ర-మారాధ్యో-తద్భ్యుత్పవ ర్ణేమ-ముఖ్యతాం-లెభే-తదేవవర్ణయక బాణం విశిష్య, పా ర్శ్వే, అచ్య
పి-పురపాలక-స్సభగవాః గిరిశే, ఆ ప్రేతి * ॥ ౧౮ ॥ * ఊల్యాయన తేపుతాగ్రానామ్ || మరుతశ్చేతి || చకరోహరణ్యకశిపుహ
రణ్యక మోన్మమమయూర్ధ్వః - మరుతోమరు ద్దణాః, చత్యోర్వింశస్సవారికాంవికానవహాశేష్యం భ్యాకాః-విశేషపుతాగ్రావీన-
తేన ర్ణేమరుతః - అ-రజాః అపుత్రా - ఆనక-తేద్యేన్ గ్రీణ, సాత్వ తాంసమానరూపతాం-దేవత్వమితయాతత్, సితాః పా
పితాః, అతో, న దేవానాం దాయాదాగ్నిభావః * ॥ ౧౯ ॥ * ఊవితదేవశుశూన్యోః పృథ్వీరాజా-కథమితీ ద్యాభ్యామ్ * హే
గురోమునై-తేమరుతః-కథ-మాత్మ త్రికంజన్మ సిద్ధ - మాసురంభావమభిహ్యత్యక్తామ్ - ఇన్ద్రే గ్రీణ-సాత్వ ర్ణం దేవత్వం-పా
పితాః దేవత్వప్రాప్తా, తైర్ రుద్రాః-కిం-తస్య నైగ్య-సాధుహితం-కృతంతి * ॥ ౨౦ ॥ * ఊనకలమదమమా మేనశుశూన్య-
రపిమ-హే బ్రహ్మ-ఇమమువయోఽపి-రజ్జానాయచేదితుం ప్రదధతే కర్ణాంకుర్య ని-అతో-హేభగవత-నో-అప్రభ్యం-
వ్యాఖ్యాతుంకథయితు-చర్చసితి * ॥ ౨౧ ॥ * ఊవనమాప్యప్యోమనఃపిపత్నసభినస్తయధావదావభ్యావి త్యాహసూతః || తది
తి || బాదరాయణస్య వత్సంపుమాణ-విష్ణురాతః శ్రీకృతః - అల్పం మితాక్షర-మగ్ధవత్ ఆతయగ్ధం-తస్య రాజ్ఞ - ప్రవృత్తిః-

త్యంతస్యాభవన్యః * ॥ ౧౬ ॥ బాణశ్చైవంఘ్రతతంశసూనాయాంతతో-భవత్ తస్య సభావస్సుశ్లోక్యః
పశ్య దేవాభిధాన్య తే * ॥ ౧౭ ॥ బాణఆరాధ్యగిరిశం-తేభేవర్ణముఖ్యతామ్ | యత్పా ర్శ్వేభగవానా ప్రేవ్య
ద్యాపిపురపాలకః * ॥ ౧౮ ॥ మరుతశ్చవిశేషపుత్రాగ్న త్యాగింశస్సవారికాః | తతానన్మప్రజాన్య ర్ణేసితాగ్నే
ణసాత్వ తామ్ * ॥ ౧౯ ॥ రాశోవాచ || కథంతాసురంభావమపాస్యాత్వ త్రికంగురోజన్మ గ్రీణేపాపితాస్సా
త్వ ర్ణంకింతాన్మగుత్వంహేతి * ॥ ౨౦ ॥ ఇతేప్రదగ్ధతేబ్రహ్మన్నువయోఽపిమయానహ | పరిజ్ఞానాయభగ
వం-ధన్వవ్యాఖ్యాతువర్చసితి * ॥ ౨౧ ॥ సూతడివాచ || తేదీప్రస్థరాతస్యనాచరాయణిర్వహానిక మ్యాదృతమ
ల్పమగ్ధవత్ | సభాజయం ప్రస్థిభ్యుత్పదేతసాజగదసత్ప్రాయణరర్చదర్శనః * ॥ ౨౨ ॥ శ్రీబాదరాయణిరువా
చ || హతపుత్రాదితిశ్చక్రాత్పర్వి గాగ్రహేణవిష్ణునా | సుస్యనాశోకీ కీ దేవజ్వల ప్రీవర్ణం ప్రయతో * ॥ ౨౩ ॥ ది
తిరువాచ || కదానుభాగ్భీత్వహస్తాగమిద్ధి యారానుముల్పణమ్ | ఆగ్నిన్మవ్యదయంపాపంఘాతయత్సాన్య
పౌఃసుఖమ్ * ॥ ౨౪ ॥ క్రిమివిభ్యుత్ప సంజ్ఞా-అ-సీద్య స్యేశాభిహితస్య వా | ధూతధ్మ క్రత్యా తేసాన్యర్థంకింపెద
నిరయోయతః * ॥ ౨౫ ॥ ఆశా సానస్యత స్యేదంధ్మసమున్నద్ధచేతః | మదశోవకభన్ద గ్నిస్యహయా-ర్ణేనసు

అదృతంసాదరంయధాభవతితథా - నిశమ్య - నిశ్యతేనచేతసామూర్ణేనా స్తకరణేన-తంరాజానం-సంభావయకనమ్నన
యకనన్యతోమని-హేనతాగ్రీణం-నత్రం బ్రహ్మనత్రం - అనుసంఅతయోయన్య-ససత్గ్రీణః | బ్రహ్మనత్రేణదీక్షితభ్య
ర్థః-చన్యంసంభావనం-హేనానక-జగదతి * ॥ ౨౧ ॥ * ఊతదేవాహ || హతపుత్రేతి || క్రవాద్ధి | గ్రహణ-శక్తిమిన్ద్రంపార్థిం
పతుం - స్వీయత్యేన-గాగ్రహేణాగ్రహీతవతా-విష్ణునా-హతా-పుత్రాహేరణ్యకహేరణ్యకశిపు-యస్యాస్సా-విః-అతపి
న-శోకేన-దీప్తీ-యోమన్యోగోధ-దేవజ్వల ప్రీవర్ణం ప్రీ-వర్ణం ప్రయతో వరితశ్చిద్రామకరోత్తి * ॥ ౨౩ ॥ * ఊచిన్ద్రామేవ
వర్ణయతికదేతి || భాగోర్విద్ధి రణ్యకహేరణ్యకశివ్య - ద్ధ-నాదంవిష్ణుద్వారాహనారం-తత్ర మేతుః-ఇన్ద్రీయారామంక
వలనైవయికసుఖానక్తం-ఉల్పణంకుగ్రీం-అగ్నిన్మవ్యదయంఅచార్య గ్రీవ్రతం - అతపవ-సాపంపాపాతాన-మిన్ద్రం-
ఘాతభ్యాన-కథ-మహం-సుఖంయధాతథా-స్యపెనంజాతనిదాగ్భవయమ్ * ॥ ౨౪ ॥ * ఊననునరోపిటోకస్యసుఖాయ
పరస్యాహితమాచరితి, మిమనాకోగ్నేన-తతాగ్రహా || క్రిమితి || ఇతాగ్రహీతస్య , , ఈశ్వరో-అ-హమహంభోః , , త్యక్తరీ
త్యాస్యేదేవతేత్యేనాభిహితస్య - ఈశంమన్యమానస్యాపి-యన్యపుంస-మరణాన ద్దరం-దేవస్య-దాహభావే-క్రిమిరితి-
తత్సమయోగ్యాదిభిర్భూతీతస్య-అపైతి-దగ్ధవృతు-భన్ద-తినంజ్ఞాఆసీత్-తత్రా తేతార్యకదేహసుఖార్థం - ధూతధ్మకథా
తహంసాకారి-స-కింస్యాధ్ధంరుహాభ్యర్థం-పెదపవదైవెత్వర్థః-కుతః-యతోఘాతహోహాదైతో-ప్రస్యా-ప్రత్యో-నిరయో
నరకవన-అతోఘాత-గ్రుకన్యాధ్ధమపినజార్యావెతిభావః * ॥ ౨౫ ॥ * ఊఇదంశీరీరమేవ-ఆశాసానస్యాత్సనమన్యమా
నస్య-ఉన్న ద్ధమచ్ఛుజ్ఞం-దేతో-యస్యతస్యద్దగ్ధ-యోమదః-తస్య - శోవకృత్-పుత్రో - మమ-యనకారణేనద్రువం

నూనం-ఘాయత్ ॥ ౨౬ ॥ శ్రీ వాచాజ్ఞ-ఇత్యం - భావేనాభిప్రాయే-సాదితి-భ-ద్రుఃకర్తృకృ-శుశ్రూషాదిభి-రసక్య-
 ద్వి-యంకాతం ఆచనారఆచరితత్వ-ధ్-తత్ర, శుశ్రూషాసేవా-చరిత వ్యతియ-వతీ-అపరాగ-స్మిహః-ప్రత్ర-యః-పి-
 యః-చ-వ-ఇ-ద్వి-య-గ్ర-హః ॥ ౨౭ ॥ శ్రీ భావ జ్ఞా-పితిః - చల్లభాషితైః-సుధురారా-పైః-స-స్తి-తైః-మ-న-హ-స-హ-తైః-అ-పా-
 శ్చ-పి-తైః-క-శ్య-వ-స్య-మ-హ-జ-గ్రా-హ-స్య-వ-కృ-త-ప-ట-భూ-వ ॥ ౨౮ ॥ శ్రీ కథంజితై-స్త్రి-య-స్య-త-స్య-వి-దు-మః-శ్రీ-వ-శ్య-తా-వ, ర-
 తా-గ్రా-పి-వ-వ-తి ॥ పి-ద్వా-ర-పి-వి-ద-గ-యా-పు-ర-మ-భ-న-నై-పు-య-య-క్త-యా-పి-త-్యా-జ-భ-హ-తః-మో-హ-ం-ప్రా-ప్తి-తో-
 ౨-త-ప-వ-స-శి-చ-ర-వ-శ-బా-భ-మి-త-్యా-స-ం-భో-గ-ర్థ-మ-స్థీ-కృ-త-వా-ని-త్య-ర్థ-యో-పి-తి-స్య-యం-కా-మ-య-మా-నా-యా-ం-ప్రి-యా-ం-
 పు-రు-ష-స్య-త-ద్వా-ధ-మ-హ-న-చి-త్త-ం-హే-తి-లా-క-రీ-త-ప్ర-వ-ర్ణ-న-మ్ ॥ ౨౯ ॥ ప్ర-జా-ప-తిః-క-శ్య-పః-ఆ-దౌ-ప్ర-మ-ం-భూ-తా-ని-శ్రీ-
 పు-ం-స-యా-పా-ణి-భూ-తా-ని - ఎ-కా-స్ర-భూ-తా-ని-ఎ-కా-స్ర-భూ-పా-ణి-ఎ-కా-న్తా-స్య-క-ద-శ-భ-వా-గ-న-ల-క్ష్మ-మా-ణా-ని-ఎ-కా-స్ర-భూ-
 తా-ని-వి-లా-క్య-ప-ర-స్ప-ర-మే-క-శ-రీ-ర-వ-స్త్రి-తా-ని-భ-వ-స్త్రి-తా-ని-లో-మై-త్య-ర్థ-ః-స్య-య-ప-పి - ప్రి-యా-ం-స్య-ద-హ-స్య-ర్థ-ల-గ్నా-ం-శ-ం-
 చ-క్ర-మి-ధ-న-సి-భూ-తో-బ-భూ-వ-త్య-ర్థ-ప-వ-స-క-ర-దే-హ-తు-ం-వ-క-సా-మా-స్య-పః-స్త్రి-య-ం-పి-శ-న-పి-య-యా-పు-ం-స-ం-మ-తి-
 హ్స-త-భ-వ-తీ-తి-లో-క-రీ-య-ః ॥ ౩౦ ॥ భ-గ-వా-క్-క-శ్య-పః-స్త్రి-యా-౭-ది-త్యా-ప-వ-ం-స-ం-భో-గ-న-శు-శ్రూ-పి-తః-ప-రి-చ-రి-తః-అ-త-ప-
 త-ని-త-రా-ం, ప్రి-తః-అ-భి-న-స్య-త-స్య-స-ం-భో-గ-కా-ని-అ-మ-భి-న-స్య-ప్ర-మా-స్య, పి-తి-ం-ప్ర-తి, ఇ-వ-ం-వ-మ-మా-న-మా-హ ॥ ౩౧ ॥ శ్రీ-త-
 ద-వా-హ ॥ వ-ర-మి-తి ॥ హే-వా-మ-రు, హే-అ-ని-ద్వి-తే-వ-ర-మ-భి-ష్ట-ం, వ-ర-య-కా-మ-య-స్య, భ-ర్త-రి-ప్రి-యా-ం-ని-త-రా-ం, ప్రి-త-ప-తి-ఇ-

తో-౭-పి-మే ॥ ౨౬ ॥ ఇ-త్యం-భా-వ-న-సా-భ-ధ-రా-వ-చా-రా-న-కృ-త్ప్రి-య-మ్ । శు-శ్రూ-పి-య-౭-న-రా-గ-ల-ప్ర-త్ర-యే-
 ల-ద-మే-న-వ ॥ ౨౭ ॥ భ-క్త్యా-ప-ర-మ-యా-రా-జ-న్త-వో-జ్ఞై-ర్వ-ల-భా-షి-తైః । మ-నో-జ-గ్రా-హ-భా-వ-జ్ఞా-న-స్తి-తా-వా-
 పి-త-తైః ॥ ౨౮ ॥ ప-వ-ం-ప్రి-యా-౭-భి-భూ-తో-వి-ద్వా-న-పి-వి-ద-గ-యా- । బా-భ-మి-త-్యా-ర-వి-వ-శో-న-త-చి-త్త-ం-హ-యో-పి-
 తి ॥ ౨౯ ॥ వి-లో-క్త-్యా-స్ర-భూ-తా-ని-భూ-తా-న్యా-దౌ-ప్ర-జా-ప-తిః-ప్రి-యా-ం-చ-క్ర-స్య-ద-హ-స్య-ర్థ-ల-గ్న-య-యా-పు-ం-స-ం-
 మ-తి-ర్న-తా ॥ ౩౦ ॥ ప-వ-ం-శు-శ్రూ-పి-త-స్స-త-భ-గ-వా-క్-కా-శ్య-ప-స్త్రి-యా- । ప్ర-మా-స్య-వ-ర-మ-ప్రి-తి-ది-తి-మా-హ-
 భి-న-స్త్రి-త ॥ ౩౧ ॥ వ-ర-ం-వ-ర-య-వా-మ-రు-ప్రి-త-స్స-౭-హ-మ-ని-ద్వి-తే । ప్రి-యా-భ-ర్త-రి-ప-ప్రి-తే-కః-కా-వ-ఇ-హ-చా-గ-
 మః ॥ ౩౨ ॥ శ్రీ-ప-త-రే-వ-మా-నా-గీ-తా-ం-దై-వ-త-ం-ప-ర-మ-ం-స్త్రి-య-మ-న-స-స్య-భూ-తా-నా-ం-వా-మ-దే-వ-స్త్రి-యః-
 ప-తిః ॥ ౩౩ ॥ స-పి-వ-ద-వ-తా-లి-క్త-ర్వ-మ-యా-ప-వి-క-పి-తైః-ఇ-భ-ర్త-త-భ-గ-వా-క్-పు-ష్ప-స్త్రి-ని-శి-శ్చ-ప-తి-రూ-ప-వృ-త్ ॥
 త-స్స-త్ప-జ-న-తా-నా-ర్య-శ్చై-య-సా-ని-మా-స్సు-మ-ధ్య-మే-య-జ-న్త-స్య-స్య-భా-వ-న-ప-తి-మా-ర్త-న-మి-శ-ర-మ్ ॥ ౩౪ ॥ సో-
 ౭-హ-ం-త్య-యా-౭-ర్పి-తో-భ-ద్ర-ఈ-భ-గ-న-వ-భ-క్తి-ః । క-ం-తే-స-ం-పా-ద-యే-కా-మ-న-సి-తా-ం-సు-ద-ర్శ-భ-మ్ ॥ ౩౫ ॥
 ది-తి-ర-వా-చ ॥ న-ర-దో-య-ః-మై-ల-ప్త-స్సు-ప్ర-తి-ప-ద-ం-వ-స్థే । అ-మ-ర్తై-ర్ని-త-త-త-త-ప్ర-మా-ం-య-న-మ-భూ-తి-తా-

హ-లా-క-చ-క-రా-త్ప-ర-త్ర-వ-లో-క - అ-గ-మః-అ-పా-గి-వ్యః, కా-మః-కో-వా-న-కో-వ్య-స్తీ-త్య-ర్థః, ప్రి-యా-అ-పా-గి-వ్య-ఇ-తి-వా-౭-స్య-
 యః ॥ ౩౨ ॥ శ్రీ-న-మ-క-ర్త-వ-శ్యై-౭-ని-శ్య-రే-భ-వ-ని-ప్రి-త-న-తి-క-ర్త-న-ర్య-కా-మ-సా-ల-భ-గ-ం, త-తా-గ్రా-హ-ప-తి-ం ॥ నా-గీ-తా-ం-ప-తి-
 రే-వ-మా-న-గ-నీ-త-ప్ర-య-ం, దై-వ-త-ం-అ-తః-చ-ర-వ-దై-వ-ప్రి-త-న-న-ర్య-కా-మ-సా-ల-భ-గ-మి-న-భా-వః, న-మ, త-ం-దే-వ-తా-నా-ం-చ-ర-య-ం-
 చ-దై-వ-త, మి-తి-శు-త్య-క్ర-తి-త్యా-గ్రి-యః-ప-తి-న్ది-ప-ర-మ-ం-దై-వ-త-ం-న-భ-ర్త, త-తా-గ్రా-హ ॥ మా-న-గ-ని-య, స్స-స్య-భూ-తా-నా-ం, మా-
 న-నః-మ-న-స-స్సా-పి, వా-మ-దే-వ-స్య-ర్వా-స్ర-రా-త్తా, శ్రి-యః-ప-తిః ॥ ౩౩ ॥ శ్రీ-న-వ-భ-గ-వా-క్-నా-మ-రూ-పా-భ-గ-ం, వి-క-పి-తై-ర్ని-శి-
 వై-౭, దే-వ-తా-దై-వ-ర్పి-దే-వ-తా-రూ-పై-శ్చ-రీ-రై, ని-జ్య-తే, ఇ-వ-ం-ద-వ-ప్ర-మా-న్తా-గ-ం, త-ద-వా-ని- స్ర-వ-వ-య-ు-ద-హ-స్య, ఇ-
 త్యా-గ్రి-త-శు-త్య-క్ర-తి-త్యా-గ్రి-య-స్య-ప్ర-తి-ః - అ-గ-న్ది-క-రీ-రై-ర్వా-గ-నూ-దై-స్య-భా-త-వ-స్ర-రా-త్తా-భ-గ-వా-ని-జ్య-తే-యా-గా-ది-భ-రా-
 రా-ధ్య-తే-త-ధా, శ్రీ-భి-ర-పి-ప-తి-యా-ప-ధ-వ-ప-తి-క-రీ-ర-చ-ర-మా-త్తే-వ-నా-నో-ప-సా-రై-స్సో-వ్య-ఇ-త్య-ర్థః, భ-గ-వ-తి-తు-ష్టే-న-తి-స-
 ద్యే-కా-మా-స్సు-ల-భ-ఇ-తి-భా-వః ॥ ౩౪ ॥ శ్రీ-య-త-పి-వ-ం-త-స్సా-త్-హే-మ-మ-ధ్య-మే-శ్చై-య-సా-ని-మా-ం-ప-తి-న-తా-నా-ర్య-అ-న-స్య-
 భా-వ-న-అ-ర-న్య-ర్వ-శే-వ-లై-న-త-క-శ్య-రా-త్త-క-ం-ప-తి-మే-మా-రా-ధ-య-న్ది ॥ ౩౫ ॥ శ్రీ హే-భా-ద్రై, య-తో-౭-హ, మి-ధ-గ-న-
 న్య-భా-వ-న-భ-క్తి-వ-శ్చ-త్వ-యా-౭-ర్పి-తః-త-త-స్సా-త్-తే-వ-త-కా-మ-ం-ఇ-ష్ట-ం-స-ం-పా-ద-యే-ని-ద-వ-త-గో-మి-క-ధ-ం-భూ-త-ం - అ-న-తి-
 నా-మ-ప-జ-న-తా-నా-ం-సు-త-రా-ం-దు-ర్భ-ల-అ-భ-మ-వ-శ-క-ర్త-మ్ ॥ ౩౬ ॥ శ్రీ-ప-వ-ం-వ-రా-య-భ-ర్త-గ్ర-హ-తి-తా-౭-హ-ప-తిః ॥ వ-ర-ద-ఇ-తి ॥ హే-
 బ-గ-వ-త్-మ-మ-య-ది-త్వ-ం-వ-ర-ద-వ-ర-చ-ద-ధ్యా-న్త-ర్ని, అ-మ-ర్తై-ర్ని-దై-ర్న-త-త-త-ప్ర-మా-ం-య-న-స-స్సా-న-ని, అ-హ-ం-ఇ-న్త-గ్ర-హ-హ-వై-ర-ం,

వపితే శ్లో॥౪॥ ఋత్యుష్టాచైతే, అస్పృష్టవలీల, నభవేత్, కింతు - బలంస్సృజేదత్సృజ్యః-సంధ్యయోఃప్రాప్తస్సాయం
 సంధ్యయోః-ముక్తాః-మార్దవాః-కేశాః-యయా - తాదృశేతథా-అనన్దితాఅనలబ్ధౌతాచ,నభవేత్,న,సంయతా,వా
 యోసానభవేత్-అనంపితాఅప్రాప్తతా-అహ-ర్నవరేత్ శ్లో॥౫౦॥ శ్లోఅపాతాపాదాయసాఅప్రయతాఅస-
 మాశితతత్త్వ-నశయోత-తథా-ఆర్ద్రాపాదాయస్యాః,ఉదత్ - ఉదగ్భృగశోయస్యాః-అపరాఽశ్చిసశిరాశ్చ,నశయా
 త-తథా-అస్థిస్సహ-సగ్భావిపసనాశ-తథా-సంధ్యయోరపి,నశయాత్ శ్లో॥౫౧॥ శ్లోనాంతవాసోయస్యాస్సానిత్యం
 సదా,శుచిః-సర్వై,ర్మృత్యుర్మరిద్యావన్తనాదిభిర్మృత్యుభిర్మృత్యుః,సంయతా, పాతరాశ్చాతేప్రాప్తస్సజనాత్సృ
 శవ,గాః,విపాక్,శిశుంశుభలశ్చ,చుచ్యతంచ-పూజయేత్ శ్లో॥౫౨॥ శ్లోతథా,వీరవళిః,చిత్రవత్తీర్ణవద్భృగృకాశ్చ,
 చాశీః,ప్రసాదిభిర్మృత్యుభిర్మృత్యుః,బలరుచాయనం,మన్వనమలజ్కారః, తథా, పఠించా,ర్మ్యసంపూజ్య,ఉపసమిషే,తత్త్వ
 తంపఠిం,కోష్ఠగతం,ధ్యాయేత్,స్వపఠిమపద్యదగళం,ధ్యాయేత్ శ్లో॥౫౩॥ శ్లోవిపక్ష కలపెయ్యక్రం,పుంసవ
 చాఖ్య,మిదం,సాంవత్సరంసంవత్సరపర్యంతంకార్యంప్రతీతం - అవిప్లవమపి కలంయథాతథా,ధారయిష్యసిచేదిన్
 స్యోనానాశ్చిత్ర, ప్రవ-భవమృతిశ్లో॥౫౪॥ శ్లోఋత్యువముక్తా,విఠిహేరాజా,బాధ,మిత్యగ్నేకృత్యా,భ,మహిమనాడక్రీడ
 తానక్రమనాస్పతి,కశ్యపా,దగ్ధం-దధార-తథా,అజ్ఞానవ్యగ్నితంచ-దధార శ్లో॥౫౫॥ శ్లోతత,ఇంద్ర,గ్రీ,కవిర్విద్యాక,

ధృష్టంపిదేవాజ్ఞానీనాత్వః॥ ౪౯॥ ౫౦వృష్టాఽస్పృష్టవలీలసంధ్యయోర్ముక్తమార్దవాఅనన్దితాఽసం
 యతవాత్సాసంపితాపిశ్చరేత్ ॥ ౫౦ ॥ నాధాతపాదాఽప్రయతానాన్దియసాఖ్యదశ్చరః ॥ శయత
 నాపరానాన్దిర్ననగ్భావనసంధ్యయోః ॥ ౫౧ ॥ ధాతవాసాఖ్యచిత్త్యంసర్వమక్షగీసంయతా ॥ పూజ
 యేత్పాతరాశ్చాన్దిగ్భావిపాక్షాన్దియమచ్యుతమ్ ॥ ౫౨ ॥ శ్రీయోవీరవళిఃచిత్త్యగ్నిగ్భావలిమన్వజే
 పఠించాన్దిపఠితేతథ్యాయేత్-గళగతంచతమ్ ॥ ౫౩ ॥ సంవత్సరంపుంసవనంప్రతిపఠేదవిప్లవమ్ ॥ ధా
 రయిష్యసిచేత్తుభ్యంశ్చయతభవితామతః ॥ ౫౪ ॥ శ్రీశుకఉవాచ॥ భాదమిత్యుక్త్యుపేత్యాధిపితరాజన్తహ
 మనాః ॥ కశ్యపాద్భవమాద్భవతంచాక్షోదధారసా ॥ ౫౫ ॥ మాత్సర్యసురభిప్రాప్తియన్దికృత్యాయమా
 నద ॥ శుశ్రూషతేనాశ్రమస్థాదితింఽర్చవరతః-విః ॥ ౫౬ ॥ సిత్యంసనామ్యుమనసఃసలమూలంమిత్యు-తాక
 పత్యాజురమ్యవాపశ్యకాలకాళికాపరత ॥ ౫౭ ॥ ఎవంతస్యాంప్రతస్థాయాంప్రతస్థిర్యంహరిర్ము
 ప ॥ వైష్ణవఃపర్యవరజ్ఞేహ్యమృగహేమమృగాకృతిః ॥ ౫౮ ॥ నాధ్యగభృద్భృతచిత్త్యదంత్యగోఽపిమహి
 తే ॥ చిన్తాంతిప్రాంగతశ్శక్రఃకనమెస్యాచివంత్యితి ॥ ౫౯ ॥ ఎకదాసాయనంధ్యాయముచ్చిష్టాప్రతశ్చ
 తాఅస్పృష్టవాన్ధ్యధాతాన్దిస్సృష్యావపిధిమోహతా ॥ ౬౦ ॥ లభ్యావతప్రసంకశోనిద్యాపహృతజేత
 యః ॥ దితేప్రవిష్టడివరయోగశోయోగమాయయా ॥ ౬౧ ॥ చక్రస్సప్రధాగర్భంవశైణకనకప్రభమ్ ॥

అతవన,మాత్సర్యగిన్యాదితే,రభిప్రాప్తియం,జ్ఞాత్యా, హేమానద,అశ్రమస్థాంప్రతస్థాం,కస్యపస్యాశ్రమస్థాంవా,దితిం-
 శుశ్రూషతేన,పర్యవరతే శ్లో॥౫౬॥ శ్లోతదవాహానిత్యమహరహః,సుమనసఃపుష్పజే,సలనిద,మూలానాశ,సమిధశ్చ,
 కశ్యాశ్చ,తాక-పత్యాశికిసలమూలజహ, ర్యాజుర-రాశ్చ,మృదమృత్సాన్దికృత్యుపేత్య,తాః,కాలికా,ఉచితకాలేహ,
 పాహరతే అపియనమృతవాక్ శ్లో॥౫౭॥ శ్లోఎవంతస్యాందితే,ప్రతస్థాయాంసత్యాం హేమస్వ,హరిర్దగ్గ్రీ,ప్రతస్య,ని
 ద్యంపై కల్యం, వైష్ణవఃకామయమానః, అతవన,జిహ్వాకుటిలచిత్త-పర్యవరతేయధావృగస్యోకృత్తిర్యస్యగ-వ్యగా
 నాంహవామృగా,ననువర్తతేతథా శ్లో॥౫౮॥ శ్లోహేమహివతే,తత్సరప్రతచిత్త్యదంత్యగోఽపివనంపి-ప్రతచిత్త్యదం-
 నాధ్యగభృతేనాపశ్యతే,అధ,కనహేమనా,మమశివంభద్రం,స్యాదితి,తిప్రాంచిన్తాంనితాన్తాంచిన్తాంప్రాప్తిః-౪౯॥
 ఎకదాసాదితి-ప్రతకర్మితా,అతవన,శక్రగ్రీ,నస్పృష్టం,వారిజలం-యయా,సా,అశాతామత్యుభితా,వజ్జీరియయాసా,
 తాదృశీ,అతవన,ఉచ్చిష్టా,సంధ్యాయాంసాయజ్కారే,విధినాజైవన,మోహితానత్యమిష్యావశ్శ్లో॥౬౦॥ శ్లోతదా,సం-
 వ్రంప్రతచిత్త్యదం, లభ్యావతకోనిదయా, అపహృతం,చేతో,యస్యా, ప్రస్యాఃదితేరుదరంప్రవిష్ట-కధం,పరకాశు
 ప్రవేశసామర్థ్యంత్యేత్యత్యాహ ॥ యోగశేపరకాయప్రవేశాదిసామర్థ్యాపాదకయోగయ్యక్త- అతవన, యోగహ
 యయాచిత్తయోగసామర్థ్యం,ఉదరంప్రవిష్ట,ఇత్యర్థః శ్లో॥౬౧॥ శ్లోఉదరప్రవిష్ట,శ్వకో,పశ్చేదాయుధేన,పంకప
 కప్రభం-గర్భం,సప్రధాచిత్త్యద,రుదన్త, మేక్షకం, గర్భగృహగం,మారోదీ-తి,వదకతాకాశ్చాన్తప్రసన్నప్రభా-

ఎత్తైకం - చిచ్చెద - యతోమరోదీరితితాఽచిచ్చెదఅతవసనిమైస్తరుచ్చుట్టన్యతెమప్రప్యతైఃతర్ల త్యావ్వాత్తస్థ స్వహృ
 స్వ్యంబరైర్భావేమనవిద్యతెఇన్ద్రావ్యాకృతీరుత్ గోదనంయేషాం, తెనువతః ॥ ౬౦ ॥ శ్రీసాన్వన, తెచిద్వమా
 నాశంవైగగ్ధ్యభాగా - సప్తై ప్రపిభక్తపాణిపాదాద్యవయవాఃపాగ్జలయన్సన్ద్ర, ప్రమన్త్రీ, మామఃతేదేవాహ॥
 క్షిమతిఃపాశన్ద్ర గ్రహవ, భాగ్రితరో-మరుతఃమరుత్సంజ్ఞా-నశిస్తాక-కిమర్థం-జీహంసని ॥ ౬౩ ॥ శ్రీభిత్తేనం, తెరుక్తః-
 కౌశికశక్త్యోగ్మయ, యాయం, నవ్యంయమ, భాగ్రితర, సప్త, మాకైష్ట భయంమాకురుతై, త్యాహ, తత, ఆత్మనఃస్వస్య,
 పార్షదాక-పార్షదత్వంపాగ్పా, ననస్యభావాకఅనస్యసామిత్వాభిపాయీకాక, మరుతాంగణా, నాపాతిభూర్వ
 ణాన్వయః ॥ ౬౪ ॥ శ్రీతతో, దితేర్గర్భ - ముచిశేనవజ్రణ, బహుధా-చిన్తాపి, శ్రీనివాసస్యభగవతో - ౭ సుకమ్పయాఅ
 సుకమ్పభూర్వకానుగ్రహవిశేషణ - ననుమారసమృతయధా - భవాకపరితీతీఅస్యతామూ - స్రేగిదగ్ధదేవా॥
 పి-భగవతారత్వత ప్రవృత్తి ॥ ౬౫ ॥ శ్రీఅస్మిన్సర్వైశ్చపపత్తిమాహ-సకృదితి, పుమాక-సకృదప్యోదిపురుషంభగవ స్త-మి
 ప్పావరాధ్య-తన్వాహత్వైగ్మన-శన్ద్ర - సాన్వత, తాంసమానరూపతాం - యాతి-శీలపునరకృదిష్టైశ్చిభావః-యతఃకించిమా
 నం - సంవత్సర - మెనందిత్యాతాధిపఃఇన్ద్ర గ్రహవాజువతేసేవభివసజాః-ఇన్ద్ర గ్రహవా ర్తమానభిత్తర్థ-హరిర్భగ
 వానుషేన్ద్రగ్రి - అభ్యుయాతీ అగత్యగర్భవృత్తాన్దేవజీవయదిత్యర్థః - తత స్రేవప్నాన్తీతవీకోనప్నాన్తీతీఅన్యధా, మరుత

రుద స్తంస ప్రతైకైకంమరోదీరితితాఽపునః॥ ౬౦ ॥ తెతమాచక్చిద్యమానాస్సర్వేప్రాగ్జలయోస్సస
 భాగ్రితరోమరుత స్రేవద్యోన్మభిన్ద్రగ్రహింసని ॥ ౬౩ ॥ ఇన్ద్రగ్రహవాహ॥ మాభైష్టభాగ్రితరోమవ్యంయూ
 యుత్త్యాహకౌశికః॥ అనస్యభావాన్సర్వ దానాత్స నోమరుతాంగణాక ॥ ౬౪ ॥ ననుమారదితేర్గర్భశ్రీ
 నివాసానకమ్పయా॥ బహుధాకుచిశేనవజ్రణోదౌగ్ధ్య స్రేగియధాభవాక ॥ ౬౫ ॥ సకృదిష్టాపిపురుషంపు
 రుషాయాతిసాన్వత తామ॥ సంవత్సరంకించిమానమభ్యయార్థరిర్చితః॥ ౬౬ ॥ సజారినైగ్రహవప్నాన్తీతీ
 స్రేమరుతోభవక॥ వ్యవోహ్య మ-త్వవోషంతెహరిణాసోపవాఃకృతాః॥ ౬౭ ॥ దితిర్లతాయదవ్య శేకు
 మారాననలపధాక॥ ఇన్ద్రగ్రహహితాకదవీవర్మరుదగ్ధనితా॥ ౬౮ ॥ అభేన్ద్రగ్రహహితాతాహమా
 దిత్యానాంభయావమామ॥ అపత్యమిచ్చన్ద్రవరంప్రతమేతత్పురుషురం॥ ౬౯ ॥ ఎకస్యంకృత్తితేపుత్రస్య
 ప్రసప్తాభవన్మదమ్॥ యదితేపిదంతపుత్రస్యంకథయమాన్మహే॥ ౭౦ ॥ ఇన్ద్రగ్రహవాహ॥ అమ్మతేహం
 స్వనసితమపధార్యగతో౭గ్రీకమ్॥ అద్ధాన్దరోచ్చిదంగర్భవర్థబుద్ధిర్నర్నపితీ॥ ౭౧ ॥ శ్రీకృత్తోమేనప్త
 ధాగర్భఅన్వప్తకుమారకాః॥ తెపిచైకైకభృగ్నాన్వప్తధానామమిరుతీ॥ ౭౨ ॥ అప్యతత్సరమాత్వ

శ్చదితేత్రతాగ్నిత్యాన్వంశస్థవాధికాః॥ చక్రస్సప్తధాగర్భంపునరైకైకంసప్తధావకద్రై, తిభూర్వైక్తసంఖ్యాసిగో
 ధాపతేమరుతోమరుత్సంజ్ఞకాఃమాతుర్దోషంఅసురత్యావదేశం, త్యక్త్యా-దేవా, అభవక, తెవ, హరిశాన్ద్రగ్రహి-భగ
 వతావా, సోమవాసోమంబిన్ద్రీతధా-యజ్ఞీయభాగార్హా, కృతాభిత్త్యర్థః ॥ ౬౧ ॥ శ్రీతతో, దితిర్, లతాయకున్మా-
 రా, నగ్నిత్యుద్రకాకా - నిన్ద్రగ్రహ - సహితాక, దద్యశే, దృష్ట్యా - దేవీదితి-అనితావ సుతస్సున్యభావా-పర్వకు
 వ్యతీ ॥ ౬౭ ॥ శ్రీఅధాన స్తర-మిన్ద్రగ్రహవాహ॥ తేదేవాహ॥ సౌతాతఇన్ద్రగ్రహిత్యానాంఅదితేరపత్యానాయుష్కైకం-
 భయాపాదక-మేక-మపత్య-చమా-మిచ్చన్ద్ర-సురుషుర-మేతత్పుంసవనం-ప్రత-మవరం-అవరీతవత్సన్తి ॥ ౬౯ ॥ శ్రీ
 వయాజ్ఞేకపుత్రస్యంకృత్తిత-కధం - నప్రప్రవీకోనప్నాన్తీతీ - దభవక, సౌపుత్ర-ఎతద్యదితవ-విదితం-త్వ-సత్వంకధ
 య-మృషామిధ్యా-మాకథయ ॥ ౭౦ ॥ శ్రీఎవముక్తశక్తీకసామాహ॥ సౌఅమ్మ-తేవ-వ్యవసితంఅగ్నిపేత-ముపధార్య
 జ్ఞాత్యా-అహం-తవా - నికంసమిషం - గతఃపాగ్ద్య - లబ్ధంఅ స్తరంప్రతచ్చిద్రం-యన-తాభ్యశో౭హంగర్భ వచ్చిసం
 భిన్నమానస్మియతో-౭హః- అర్థైవయకపురుషార్థఎవ-బుద్ధి-ర్వస్యసంభర్తపితీ ॥ ౭౧ ॥ శ్రీయతో౭హమిద్వశ-స్తతో
 మెనయ-తావత్సప్తధా-గర్భ-కృత్తిభిన్ద్ర - కృతభితిపారెవజైభిశేవః-ఏవం-సప్తధాకృత్తిగర్భస్తావ-త్సప్తకు
 మారా-అనక-తేపి-పున-రైకైకశోవ్యభాగ్నిన్ద్రా, స్సప్తధా-భిభాపుః, నామేమిరుతేనప్యతాశ్చ ॥ ౭౨ ॥ శ్రీతతోన
 స్తర, మిదం, మహ-వాత్సర్వం-విలోక్యవయా-నిశ్చితం॥నిశ్చితమేవాహ॥మహాపురుషస్యభగవతో, పూజాయాః, కార్యాను

యే, అతనిపనుకలొన్పెద్దయెడలమీపతలనొయెన్పాత్తెన్జగఁ || శాపాతకే, యధాయత, స్వస్ం, కృపాదిధి, గుప్తేన్ద్రుం
 మత్తెద్దెట్టుయొక్కుం, తత, స్వస్ం, భగవాత్, ప్రభు, గణి, తత, కృపాస్వాధానపశుపరయఃభిరాచితేర్, ధూతైర్వ
 క్త్యం, తేజఃపరాధిభవనసాచక్రం, మహిమాలోకేద్రప్రభావః, ఓహిలం, సక్తైస్త్రిత్యనెనాన్యస్వప్న త్వనప్రకీ
 త్యాదయోగసాత్పితౄతాః || ౧౫ || శాపవిప్లవతి శాపహమాయే-మహాశ్వర్యకీర్తియ కైలశిక్రమై నయతి కణా
 మహాపురుషచిహ్నః ధూతైర్వర్యకృతః - తధామహాపురుషస్మృతియే - శాధామనస్వసంపదాశ్రయః ధూతే-శాలోకానాం
 మా-తకే-తెనుభ్యం-నహః || ౬ || శ్రురాజామ ప్రసాదా-ఓం నమః || భవన తేహర్షాహ్మనాగ్నా, రునిర న్త్రణిలతోమాయ-
 వహాపురుషాయ పురుషనూ క్తప్రతిపాద్యమాహత్యైర్వయక్తాయమహానభావానలోకపలకైః ప్రభావాయమహావిభా
 తైర్వసాలత్యైః-పత్యై- విభాతిధిస్సహ-సహార్ద్రదామైత్యైః - తుభ్యం-బలిం అహ్మి, ధిగి-ముహూరామనమస్మయమీ
 తి || ౭ || శ్రు అనెనమ సైర్విజా-మరహ-ద్విన్దో-రాహానాద్యుపహారానుచాహ-తే-తతోనస్వర్యసమాచననం,
 తీపహాగోనై వెద్యంహః - అతీతేనతామ్నూలీరాజనాదికంవిపశితవత్ || ౮ || శ్రు శేషంభగవతేనైవేదేన-హవిరస
 తే-ద్వాదశా-మూర్తిరమాయత్ || ౯ || శ్రు తేమ ప్రసాదా-ఓం నమః || శ్రుం || యది-నర్యసంపదః-ఇత్యైతా-నయ
 తే-దేవం-శ్రియంలక్ష్మీ-విప్లంగాశిమాం - ప్రభా-ప్రభావన్యాభ్యామిప్రభా, ఉభా-భక్త్యా-సమ్యక్సూచయేత్
 భక్త్యానైవైవైగ్రహాశిరసితీశేష || ౧౦ || శ్రు చైతసాచ-దత్తవ-ద్భూ-ప్రసాదే-తతోమ ప్రసాదా-మో

హూతపితృయేనామస్వంకల్పస్తద్యుతమ్ || ౪ || యధాత్వోక్త్యయామాత్మ్యాతైసామహిమాజనాబ్రహ్మతఃశకు
రైస్తుర్వైస్త్రోతి-నిభగవాన్ప్రభుః || ౫ || విష్ణుపత్మీయహమాయమహాపురుషలక్షణైః || త్రియధామైశ్వరహ
భాగలోకమాతర్థమోఽనుతే || ౬ || మన్తస్త్రిః || ఓంనమోభగవతేమహాపురుషాయమహానభాయమహా
హూతపితృయేనామహిమాభూతిధీర్భిలిముపహరామితి || ౭ || అనినావారహర-త్రైలింగవిష్ణోరావానానానా
గ్న్యస్సాద్భ్యాచమనీయన్నానవాగతపితృభూషణగర్భపుష్పభూచిదీపపహరాద్యుపహరాంశ్చనమహి
తోపహరేత్ || ౮ || హవిశ్యేషంచజహయీదనలెద్వాదశోమలః || ౯ || మన్తస్త్రిః || ఓంనమోభగవతేమహాపురు
షాయ, మహావిభూతయేన్నామేతి || ౧౦ || త్రియంష్ట్యం చపరదావాహింఽంభభావుభా'భక్త్యానం పూజ
యేన్నిత్యం యదీచ్ఛేత్సర్వసంపదః || ౧౧ || ప్రణమేద్గుణద్భూతాశ్చక్రేప్రవౌణ్యేణైతతా'దశవారంజెన్న
న్త్ర్యంత్రోతతస్త్రిప్రముఖయేత్ || ౧౨ || యువాహావిశ్వస్యభూజతఃకారణంపరం | ఇయంహీనకృత్రిన్ను
త్ప్రమాయాశక్తిర్దురత్యయా || ౧౩ || సన్యాసిభిశ్చరస్సాతా-త్వమేనపురుషోత్తమ| త్వంసర్వయుజ ఇత్యైయంక్రి
యేయంఫలగుప్తువాక్ || ౧౪ || గుణవ్యక్తిరియంచపిన్యజ్జ్వాళిఫలభగ్నువాక్ | త్వంహీనగ్నశ్చరీర్భూత్వా

అగ్రవ తేమహానాధానాయమహావిభూతిపతయమ్, ఇతిమ స్త్రీం, దశవారంశుజితే-తతో-వత్సమాణం-స్తోత్ర-మందిరయేత్
పరతే ॥ ౧౨ ॥ శ్లోతమేవాహమ్ ॥ యువామితి ॥ యువాం-విశ్వస్య-విభూవిభవశ్చవిభిష్టవిభూః, శ్రుమాన్ శ్రీయే, శ్రౌతే శే
ఙ్గ-జగతాం-పరం-కారణం-స్వయంకారణా నరరహితకారణభూతావిభక్తః - ఇయంలక్ష్మీః - ప్రకృతిః, శ్రీనామ్నీల
క్ష్మీశ్రీతయే, య్య కృపకా రేణ, ప్రకృత్యాశ్రీనామకపదాధిభూతిమత్తావస్థాకృతిగిర్భుత్వతే, ప్రకృతిపురూ
పపదార్థానాం శ్రీపునాత్మ కానాంపయ్యాభూతిత్వపరనాత్మకో-యంస్తోత్రః - విభూతిభూతాంప్రకృతింవిభవశ్చ
సూక్ష్మకారణాపస్థాయంసరితయసూక్ష్మ-దురవభోధస్యరూపావా-మాయా-అస్త్వర్యూపా, శక్తికార్యో-యక్తా
భగవదవ్యక్తస్థి న్విశేషభూతా-దురత్యయాభగవదప్రపంచై పరసరితజ్ఞైః, కర్ణభగవద్యభూతిభూతాయాఃప్రకృతే
ర్జ్ఞప్రభూతిత్వమివసశఙ్కనీయం-కృత్వ ఎవ్యకార్యకారణాత్ కన్యజతత ఉపయోగవివిశేషణత్వాత్ ॥ ౧౩ ॥ శ్లోత
సోక్తప్రకృతెరధీశ్వర- స్త్యమేవ-హేతుమహే త్మమ-త్వమేవ-సర్వయజ్ఞః - ఇత్యాత్మ-యంలక్ష్మీః, తత్తయజ్ఞః ప్రధానయ
జః-ఇత్యాత్మకృతా తాదీక్షితేయజ్ఞాకాత-ధా-స్తాశ్రీ, క్రియాప-ఇ యంలక్ష్మీ రేవ-తాదాత్మ్య మిత్రతత్ఫలదాతృత్వే
సతచార్యాత్మైవనతత్ఫలభూతిత్వప్రయత్నం ॥ తదేవాహమ్ ॥ ఫలభుగితిత్వమియంలక్ష్మీశ్చ, యజ్ఞేయం-య-త్ఫలదంబు
గోదాతాదికంతద్వ్యుత్పత్తితథా-యద్యా, క్రియేయంలక్ష్మీః, ఫలభుగ్ క్రియా-ఫలభోక్తృత్వమితిహ - ఎవ్యయః, క్రియా
త్వోవిభూతిఃకైవల్యత్వద్విభూతిరతిత్యక్తః ॥ ౧౪ ॥ శ్లోపదాగుణవ్యక్తిరియంజేమిలక్ష్మీః - యా, సర్వత సుగతాగుణా

తైత్తిరీయసూత్రాః, గుడాన్వితాః, తిలాక్షరాజాంకృ - దద్యాత్, వ్యతై, స్వమీరితాః ప్రయత్నాః, ఆశ్రయశ్చరణాః -
యై - తేభ్యః, ప్రయత్నతత - ప్రయత్నయా, స్వయం - స్వభేదతతో బద్ధవిన్నపాచార్య, సుగతః పురః - కృత్యక్షిప
శ్చక్షుః ॥ ౨౭ ॥ శ్రీ సుప్రజ స్వసౌభాగవత్ ప్రసవతంత్ర్య పుష్కలకం - పత్తి ౨౭౩౦ వ్యాఖ్య ॥ ౨౮ ॥ శ్రీ వరంసమ
రం ప్రభముపవర్ణ్యతదనుస్థానఫలమాహ ॥ ఎతదితి ॥ ఎత, వ్యిహోః పరమాత్మనాః ప్రతం, యథాచిద్వికృత్య, పుష్కల, ఇ
హలాత - అభీష్టతా గ్రం - లభాతే - శ్రీయ, తద్వ్యక్తిత, ముఖానయ, సౌభాగ్యం సంపత్తుత్రపడిదీర్ఘజీవనకీర్తిహాక, లభ
నైతి ॥ ౩౦ ॥ శ్రీ అపిరాఅలబ్ధర్వకా, కన్యాకు, ఎతద్వ్యక్తిత, మాన్యాయ - సమగాడి, లక్షణాని, యస్యతం, పత్తి, విస్తృత
భేద, యద్వా, అపిరావిభవాతు, హతంకీర్తిచంయస్యా, స్థాంగతం సద్గతిం - లభాతే, స్వతా - ప్రజాపుత్ర్యస్యస్యా, జీ
వస్మతో యస్యా, స్యా, భవేత్, తథా, సుదుర్భగా సౌభాగ్యరహితా, సుభగా, భావేత్, విరూపా, అగ్నిర్మలైశ్చం, చూచం,
విస్తృత, యేషుమా, నామ యాపిరోగినక, ఎతద్వ్యక్తితంకత్య, పిరుజానానావిభగో, ద్విముచ్యతే, ఇద్వియకల్పకం
పత్తితరేద్వియదేహం, విస్తృత, ఎవ, మేతద్వ్యక్తితకల్ప, మధ్యరయేకర్త, జీ, పర, న్యోగ, వత్త, తస్య, పితృతాం, దేవానాం
చా, వత్తత్తత్తి, గృహత, తేదపితరో, దేవాశ్చ, రస్తే పరతే, సర్వా, నామా, స్వయన్యస్తి, పితృగైవ పతయోగ్దోమయే,

స్వతా ॥ ఆశ్రయశ్చరణా ౨౭ దాయవ్యతై శ్రీతై స్వమీరితాః ॥ ౨౭ ॥ పుష్కలకం సౌభాగ్యం సంపత్తుత్రపడిదీర్ఘజీవనకీర్తిహాక
ఆచార్యసుగతః కృత్యక్షిపవాగ్య తస్యసాబద్ధభిః ॥ ౨౮ ॥ దద్యాత్ తైత్తిరీయచరణాన్వేషణం సుప్రజ స్వసౌభా
గమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఎతచ్చరిత్యావిధిపద్మ్యక్తితం విభోరభీష్టి తార్థం లభాతే పుమానివా ॥ శ్రీతై తదాస్థాయలభేతసా
భాగ్యం నిరుప్రజా జీవపతంయోగినకా ॥ ౩౦ ॥ కన్యాపవిత్రేతనమ స్తలక్షణం పత్తిత్య పిరాకాతకల్పిసాం
గతిమే ॥ స్వతప్రజాజీవన తాన్దనైర్మీనుదుర్భగా సుభాగానాం పమగ్నిమ్ ॥ ౩౧ ॥ విస్తృతయోపావిరు
జో విముచ్యతే యతయూపీన్ద్రియకల్పదేహమ్ ॥ ఎతత్తరస్వయ్యదయేకర్త యన్వత్తత్తికీర్తిపతయో
నామ్ ॥ ౩౨ ॥ హృష్టాః ప్రయత్న నిరను ప్రకామాన్దోమానసా నైశుతధుగ్నిశ్చ ॥ రాజన్య హన్త రుతాంజ
న్య పుణ్యం ది తేర్వ్యక్తితం చాభిహతం మహా ॥ ౩౩ ॥ * * * * *
* * * * * తిత్తిమ ద్భాగవతే, మహాపురాణే, అష్టాదశసమాగ్రికాయాం సంహితాయాం * * * * *
* * * * * పారమహంస్యాం శ్రీతై యానిక్యాం పద్మసంధేవోనపింశో ౨ ధ్యాయ * * * * *

రససాన, సాక్షా, ధోః శ్రీచ్చ, చూతభు, గృవేత్, తావపిప్రసన్నభావేతామిత్యర్థః ॥ ఉక్తియసంహరతి ॥ రాజన్య ॥ సా
రాజక, మరుతాం, చూహ, త్పుణ్యం, జన్య, తథా, మహా, త్పుణ్యం, ది తే, ర్వ్యక్తితం, తేనుభ్యం, చూహ, ౨ భిసాతమ్ ॥ ౩౩ ॥
ఇతి శ్రీవత్సాన్వయపయోపారావారరాకాసుధాకరస్యసర్వవిద్యానిధేః శ్రీతై లగోస్సుతేన తచ్చరణకమల
పరిచర్యప్రసన్నతత్త్వాన్వీనమధిగత శ్రీమద్భాగవతార్థహృదయేన శ్రీతైష్టవదాసేన శ్రీవాత్సవ్య
వీరరాఘవాద్యవిదుషాపిరచితాయాం శ్రీమద్భాగవతతత్త్వస్య స్త్రికాఖ్యాయాం శ్రీభాగ
వత్వ్యాఖ్యాయాం, పద్మసంధే, ఎవోనపింశో ౨ ధ్యాయ * * * * *
పద్మసంధేవాఖ్యానమాప్తాః శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మదేవకీనందనాయనమోనమః ॥
* * * * * ప్రశ్నాయం సూక్తిః ॥ శ్రీగోపాలకృష్ణార్చనముస్తు * * * * *
* * * * * హరిః ॥ ఓం తత్సత్ ॥ * * * * *

శ్రీ శుభమస్తు.
శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

శ్రీవీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానహితశ్రీమద్భాగవతమ్

సప్తమస్కంధాఖ్యానప్రారంభః.

శూర్వస్థైక్యేనైవేష్టాదతే ॥ ధ్యామః, హతపుత్రాదితిశ్చక్రపార్ణిగ్రాహణపిష్టునై,, తివిద్వేరిన్ద్రపక్షపాతిత్వముక్తం, తత్రస
ర్వాస్తరాత్తనస్సర్వభూతసుహృదోనిరతితయప్రియరూపస్యైవాకామస్యనిరస్రనిఖలదోషస్యపరమకారుణికస్యభగవ
తఃకథంప్రాకృతవదైవ్యమగ్నైర్ఘృణ్యోదికమితిపృచ్ఛతిరాజా॥ సమగ్రత్యాదిసాత్త్వికా॥ యద్యపితత్తజ్జీవకర్తృగణానుగుణ్యేనా
స్తరాత్తతయనిమిస్తురైవ్యమ్యాదిదోషప్రస కీరితతతతత్రవహువారము క్షమినిశక్త్యావకాశః-తథాపితతత్రత్రపస
క్లాదుక్తమేతద్ద్రోహితుం-కంఠానాంకర్తృణాంప్రత్యేకంసుఖయఃఖాదినిమి తత్త్వ-ముతసముచ్చితానా-మధవాకర్తృ
ణామేననిమి తత్త్వంగుణానాయతదైతుత్వ-ముతగుణానామేతన్నిమి తత్త్వం-కర్తృణాంతుగుణోఽపచయాఽపచయాది
నిమి తత్త్వ-మిత్యాదితకా-పరిహారాకాశ్రోతుంప్రశస్తే॥ సమగ్రతి॥ హేలవక్త్ర, భగవాన్ పూర్వమాధ్యక్ష్యోనిర స్రనిఖలదో
షశ్చ-అనైనా ప్రకామత్వం సూచితం-తతవన, స్వప్రయోజననిర-పేక్షత్వంచ - సమనిర స్రనిఖలదోషత్వాదవద్యవ్యప్రియ
వీభాగరహితః-సహిరాగ ద్వేషాదుమాలకః-తదభావాత్సమగ్రభావః- కించ-గర్వభూతానాం దేవాదీనామసురాదీనాం

సమగ్రప్రియస్సుహృత్సప్రకృత్యన్యతానాంభగవాన్స్వయమ్ । ఇన్ద్రస్యైకైకధం దైత్యా నవభీష్టివమాయ
ధా॥ ౧ ॥ ౧౪వ్యస్యార్థస్మరగజైస్సాహస్రిశ్చేయసాత్తనః । వైవాసురభ్యోనిశ్చేయోద్యోవోద్యోగ్నాగ-స్య
హ॥ ౨ ॥ ఇతిసస్సుమహాభాగవారాయణగణాన్ప్రతి । సంశయస్సుమహానాత్తద్రుభవాంశ్చేత్తమర్హతి॥ ౩ ॥
శ్రుతుఃఉవాచ ॥ నాధుపుష్టవహాభాగవారశ్చేరితవద్భుతమ్ । యద్భాగవతమహాహత్వ్యంభగవద్భక్తివర్త
నమ్మ॥ ౧౧ ॥ ఇతిసంపుణ్యవృషిభిరార్చితవాదిభిః । నత్యకృష్ణాయమునయైకధయ్యైవా రైకధామ్॥ ౧౨ ॥ ని

వ-సుహృత్ హితైః-ఆత్మ త్యాదితిభావః-సహృత్ నఃకించిచ్చరీరంహితవన్యదహితం, ఆత్మ త్యాదేవవనిరతితయప్రియః,
వీవంభూత-స్వయంసాహాదేవేన్ద్రస్యై, దైవమోజనాయకధం- దైత్యాన, వభీష్టతవాక్, యధావివనుఃరాగ ద్వేషాది
ప్రాకృతగుణయ క్తః, తద్వత్ ॥ ౧ ॥ సాహస్రిశ్చేయసాత్త నిఃపురుషార్థస్వరూపస్యనిరతితయనన్దరూపస్యైత్యర్థః, అ
స్యభగవత, స్మరగ జైరిన్ద్రాదిభిః-సహృత్సదనుగూహేన్ద్రాదిభిస్సాన్యఃకశ్చిత్పురుషార్థోనతస్సాన్ద్రీ, స్వయమేవసాహా
స్రిశ్చేయసాత్త త్యాదిత్యర్థః-తథా-అనురభ్య-ఉద్యోగోభయం-తేమద్యవక్తృ-నాస్యైగవ-తత్రసేతుంనవకతంవినిష్టే॥ అ
గుణ స్మృతి॥ హేయస్సా-దగుణస్యత్యాదిగుణతన్మా లకరాగ ద్వేషభయరహితస్య ॥ ౨ ॥ ఖగ్రభీష్టం-హేమహాభాగ, నారా
యణస్య, గుణాన్ప్రతిగుణవివయకో-వహస్సంశయో-జాతవర్తతే-తద్దృణాస్ససమత్యాదయః-దేవేతుగుణాననుగుణై, త్యై
తత్త్వంశియాత్త కంజ్ఞానం-చేత్తమహాహేతుం, భవానైవా-వర్తతి ॥ ౩ ॥ వీవహాన్యహేతునిసావ ద్వాజ్ఞప్రశస్తమభినన్దతే!
సాద్వి॥ హేమహారబలవన్తత్రసాకృతదేష్టానజాతియత్వేచిన్ద్రయతుమకత్యం-హ రైశ్చరీతంప్రతిసాధు-పృష్టం-హ
రిచరిత్రవివయకంశియోద్ధాటనరూపత్యాత్మోక్తసాన్ద్రీయ-నిత్యర్థః ॥ సాధుత్వమేవప్రశస్తస్వప్రప్రయతుంనరితంవినిష్టే॥
యదిత్తి॥ యద్ద్రైశ్చరీతం-భాగవతానాంమాహాత్మ్యే గం-యన్ది ౦-సావ్యశి ౦-అన్యైవసంతతఃకిం-తత్రాహా॥ భగవద్భక్తింకర్తృ-స
త్తిభిభగవద్భక్తివర్తనం-భగవద్భక్తివర్తనంపృన్దిచ్చావః ॥ ౪ ॥ అత-స్త-వర్తనంపుణ్యంఅతీవపుణ్యతమం-చరిత్రం-వారచారిణి-
ఋషిభిఃగ్రియతైయతస్వత్వోక్తసాధు-వర్తతోఽహం-కృష్ణాయవ్యాసాయ-మునయే-నత్యా-హ రైక, కధాం-కథయ్యై-హ
రిగుణవివయకంశియరూపత్యా త్మోక్త్యోక్తసాన్ద్రీయ-నిత్యర్థఃసరూపకధాకధనైవోత్తరయమిత్యభిప్రాయేణకధాంకధ
యివ్యతభ్యక్తుమ్ ॥ ౫ ॥ వీవంకధాకధనంప్రతిజ్ఞాయాభగత్వాదిగుణోద్భవాభిభవాదినాదేవాదీనాంజనుపరాజయో

సత్త్వః సతాత్మత్యై తక్షణకర్తృయతోద్భవాభిభవన్త్యేన సేదాః || అర్కః పశ్యన్ గౌతామ్యై తేన త్వద్వ్యాపృద్ధివితే, ఇత్యాదిభిః అతః సర్వాస్త్రరాత్త తయాఽవస్థాయత్తద్వోక్తకర్తృనుగుణగుణాన్వేరయతః ఈశ్వరగ్గవన్తే ధమ్మ్యాకమితి పరిహరణి || ఇన్నిథోఽపి తిస్థితిః హేయగుణరహితః, రాగద్వేషాదిరహితఇత్యర్థః, అచ్యక్తః ప్రమాణాస్తరాణామగోచరః అనప్రత్యక్షైః ప్రమాణగోచరరాగద్వేషాది హేయగుణయై క్తప్రాకృత్యై లక్షణ్యమైక్తం , అతః పవ, హృజః కర్తృయతోత్పత్త్యాదిగహితః భగవాన్ ప్రార్థనాప్రణయః - డ్రవ్యతేవరః, ఘామిరాపానలోవాయాలప రేయమిత ప్రవ్యాస, మిత్యుక్త చిదచితాత్మకడ్రవ్యబద్ధయాఽన్వితః, అతః తేనైవ సంచితగర్వై ధమ్మ్యాద్యవర్తతామూప్యతే || యద్యన్యసంవిధః, తథాఽపి - స్వమాయాగుణమావిశ్య, సాన్వంః ఘాతాంగుణశిష్టాంపకృతిమావిశ్యేత్త్యర్థః, అతేన తేనైవ ప్రారణార్థస్త్రాణామీతి ప్రవ్యాసస్వస్థానానా, మిత్యుక్తః || ఈరయతీతమత్యమాణత్యావృహాభ్యుదాధకతాంగతః బాధ్యబాధకదేవానురవర్గయారస్తరాత్త తయాఽతచ్ఛరీక త్వేనావస్థితఇత్యర్థః గుణకర్తృనుగుణాన్వయగుణతీరీరహితదేవానురవర్గగతోబాధ్యబాధకభావః సచ్యతీద్యమితి లక్షణత దాత్త ఘాతపరమాత్మగతః, యథాదేశాన్వితావస్థానాత్మగతా - స్వభేదభావః || ఏతదేవ ప్రపజ్ఞయియంతావస్థానాంపకృతేన సన్న్విత్వం - తేమాంత తక్షణకర్తృనుసారేణ పరిణామగ్నభావత్వంచాహ || సత్యమితి || సత్యవరయః - డ్రవ్యతేరేవ - గుణాః - సత్యాత్మనః పరమాత్మనః - డ్రవ్యతాత్మనీరీరహితః డ్రవ్యత్విన్యూఽన్వితాః - సమపరమాత్మగూఢపకతాభ్యవర్గః - తేమాంసత్యాదీనాంసంధేసాం - డ్రవ్యసంవిధభవః, ఉద్భావఉద్భవశ్చ, యుగపన్నభవతీకింతు, సత్తత్కర్తృపరిపాకకాలానుగుణకదాచిత్కన్యధిగ్ధాగ్నినకదాచిదుల్లాసశ్చ పవతినగ్నః || ౧ || జితతః కథంక్షేపవ్యపరిహరణ్యతీతః || జయకాలేన్వీగ్నిసర్వజయకాలేఉత్పన్నకాలే, కర్తృయత్తనత్వగుణోఽవయకాలభ్యవర్తన - దేవాన్యకీంశ్చ - అభజితేతనగ్రాహకోభవః, రజసః, జయకాలభ్యవర్తన - అమరా, సభజతీ, తమసోజయకాలే, యతే, నృత్యంసిత, తత్కాలానుగుణతత్తత్కర్తృపరిపాకకాలానుగుణో, డ్రవ్యతీ || అయదావ || , గుణప్రమాహపతీతోఽహతవగ్నోఽపియాత్యయమ్ | కర్తృవత్కర్తృగౌతామ్యై తేన త్వద్వ్యాపృద్ధివితే, ఇతిభగవత్పరాశిరవసనాత్పత్త్యాదిగుణానాంత తక్షణక

ర్థోఽపి హ్యోఽవ్యక్తోభగవాన్సర్వకైవరః | స్వమాయాగుణమావిశ్య బాధ్యబాధకతాంగతః || ౧ ||
సత్వం రజస్తవ ఇన్ద్రాక్ష్యతేరాత్త ప్రలోకాః | సతేమాన్యగ్రాహజన్యోగ్నిఉద్భావవితవా || ౧ || జయ
కాలేయతత్వగ్నదేవస్త్రిజసోఽనురాన్వితమసోః | యతరత్యాంసితే తాం - లానుగుణోఽభజతీ || ౧ || జ్యోతిరేతి

కర్తృపరిపాకకాలానుగుణాహోదీల్లానరూపపరిణామగ్నభావత్వంసిత, అచ్యక్తః క్షేపనత్వేన దివందేవాన్ప్రపేదితి | ధరాంరజస్వస్థావనై, , తాన్యద్యక్తీత్యా దేవాదీనాన్యకర్తృయత్తనత్వ్యాదిగుణప్రాచ్యగ్నంపసిద్ధం - సత్యాదిగుణానామల్లానస్సృజదుఃఖమోహోద్యాపాచకభ్యభగవతాగీతం , జ్ఞానంయదాతదాచిద్వ్యాపివృద్ధం తస్మిన్యతే | లోభఃప్రవృత్తిరారన్యకీకర్తృణామజయస్సృహః | రజస్వితానిజాయన్తే పిన్యగ్నేభురుషర్థభ | అప్రకాశోఽప్రప్తత్తిక్తప్రమాదోమోహవచ || తమస్యైతానిజాయన్తే పిన్యగ్నేభురుషర్థభై, , ఇతి, ఈశ్వరగ్గవన్తే - సర్వాస్త్రరాత్త త్యంపహప్రమాణసృతిపన్నం || ఎవం సశ్చేతయైక్తంభవతి || సర్వాస్త్రరాత్త తయాఽవస్థితః ఈశ్వరగ్గవన్తే దాకన్యచిదేవవిజయం - కన్యచిత్త్యర్థనాపరాజయంత - సప్రతికీతి-అమితైవ తక్షణవాచకర్తృపరిపాకకాలానుగుణసత్యాదిగుణోద్భవకాలేషు దేవాదీనాంవిజయంప్రపేదికతి, అత్యేసాంతుపరాజయం, సత్యాద్యద్య బాధిభవయోక్తకర్తృదీనత్వాత్తనమూపద్రవ్యతైగ్నివర్గవన్తే ధమ్మమితి, సమ-కర్తృపరిపాకకాలానుగుణాల్లానసమఖకరసత్వోఽవయదశాయాంతగ్నా ప్రమాణాన్వయదేవాదీనజయనూపవ-తీతియైక్తం, ఇదసన్వయైక్తం, రజస్తవసోరు-చయదశాయానురవయత్కీభజతఇతి, తదుపచయగ్నయః ఘోషామోహవిఫలకత్వేన పరాజయద్యావత్యతీ, ఉచ్యతే, రజస్తవసోరుల్లానకాలేయరాదీన్సృజతీత్యగ్నతేమాంజయనూపవ-తీతియాధి, అమితరజస్తవఉద్భావఫలఘాతసంఖమోహాదినియత్తపరాజయాదిమానవ-తీతి, ఏవంచ, యదే వానురాదీనామపిన్యకర్తృపరిపాకకాలానుగుణసత్వోల్లాస, ప్రరాజయంప్రపేదికతి, అచ్యక్తయపరాజయం, ఎవందేవాదీనామపిన్యకర్తృపరిపాకకాలానుగుణసత్వోద్భావకశాయాంజయం - తేమామేవభువనకర్తృపరిపాకకాలానుగుణరజస్తవసోరుల్లాసననిదుఃఖాచిదగంపరాజయాచికిమ్ || ఇయాం స్తువిశేషః || దేవాదీనాంభ్యుత్కర్తృణాంసత్వప్రచురత్వాత్ప్రాయః సప్రవ్యాసోల్లాసాత్ప్రాయోవిజయః - కాదాచిత్కాపరాజయః - అమరాదీనాంత్వప్రకృత్యంరజస్తవప్రచురత్వాత్ప్రయో రేవప్రాచురఉద్భాసాత్ప్రాయోవిజయః - కాదాచిత్కాపరాజయః || ౧ || జ్ఞా, స్వమాయాగుణమావిశ్య బాధ్యబాధకతాంగతః, ఇన్ద్రాత్త త్తద్వ్యాపృద్ధివితే, ఇదేవానురాదీవగ్నేశ్వరసాన్వయప్రవేశకర్తృధమన్ప్రవిష్టోఽజ్ఞాయతఇత్యపేక్షాయాంత త్తనప్రవేశే - అనుప్రవిష్టస్యవివ్యక్తప్రభువనకర్తృత్వే - సవ్యసామయసవేశ

229

[illegible]

యోగినామపినకాదినాంగమనాగన్మువాన్మిత్యన్యేన్ద్రానామసేవాత్మత్వస్మన్మవాన్ము ॥ ౩౭ ॥ శ్రీనన్దనాన్వీర్యంపన్నా
 జు॥ పత్తితి॥ పశ్యవద్యాహుయరావత్సరామేయాంతేఅర్థాఅగ్న్యకా-స్తవాభాస్తవదస్థితా-స్తాక-ఆభాసేభాగ్నిమేతం
 విష్ణుణాతి-పూ-వైషాంయద్రాదీనామపి-పూర్వంజాతాక-పిగన్వనసదిగన్వరాన్-ఎవంభూతాం-స్తాన్-సన్దనాన్వీర్య-
 శిశూన్శిశువైరాంత్య-విష్ణోః-ద్వాస్థాన్-ద్వాస్థితే-ద్వారపా-ప్రత్యపేదతాన్వయరామతామ్ ॥ ౩౮ ॥ శ్రీతాభ్యాంప్ర
 తిపిద్ధా-ప్రై-కుపితాస్స-స్త, ఎవంవత్కమూణిత్య-అశేషః ॥ శాషప్రకారమేవాహ ॥ యమామిత్యపినా ॥ రాగద్వే
 పాదీరపాతే-భగవతః-పాదమూల-వాసంక-రుం-యువాం-నాన్వ-ధః-అపాకృతంభగవత్పాదరసేప్రయూలమా-గ్రత్య
 త్ప్రస్థామంపాకృతరాగద్వేపాదీయుక్తాయమాంనాన్వ-ధభిర్ధృః-శింఘ-బాలికా-మూర్ఖా-యువాం-అతో-భగవత్సేవ-
 దాశుశీఘ్రం-పాపిస్తాంరాగద్వేపాదీబలమూ-మానుకీ-యూనిం-యాతంప్రాప్తుప్రమ ॥ ౩౯ ॥ శ్రీతిభిర్భింశచై-
 తాపార్థద-స్వస్థానా-పుత్రవై-కృపాశుభి-సైస్సనకాదీః-ప్రాక్త-తదేవాహ ॥ పునరితి ॥ పున-ర్యాంయుమయో-ప్రైభిర్
 న్మభి-లోకాయతపునరేతల్లోకప్రాప్త్యై-కల్పతాం-శాపమోక్షభిరశేష-తాపతాకాలెనకాపస్సమావ్యతామిర్భ
 ధః ॥ ౪౦ ॥ శ్రీరావేపపార్థద-విప్రై-శ్శిష్టా-విపలూక,వితేత్రప్రా-జిజ్ఞాతేజాతేలభూపాయుః-తత్ర-హిరణ్యకశిపు-
 ర్ద్యృక్-స్తతో-హిరణ్యక-స్తస్యూనిజః ॥ ౪౦ ॥ శ్రీతత్ర-శ్రేష్ఠహిరణ్యకశ్చఃస్త్రింహరూపణాభగవతా-హతః-హిర-
 రణ్యక-స్త-ధరోధా-ధూమ్యుద్ధా-రేమితై-పాకరంహారాహంపపు-ప్రభృతా-భగవతా-హరః ॥ ౪౧ ॥ శ్రీహి-
 రణ్యకశిపుస్తా-స్తప్రశ్న-పతిరణాయతద్వస్త-స్తంసశ్శి-హేతాహ ॥ హిరణ్యకశిపురీతి ॥ గః-శేవసగృభగవతః,
 పిరతీతయైతయం-ప్రహ్లాదంపుత్రంజిఘంసు-ర్హ-స్తమిచ్చుః-పుత్రమరణేమిత్రం-నానాపిహ-యాతినా-అక

దయోజన్మత్వరస్తోమననత్రయమ్ ॥ ౪౨ ॥ పశ్యవద్యాయనాగన్ముభాఃపూర్వేపామపిపూర్వణాఃపిగన్వనసశ్శి
 శూనత్వాద్వాస్థేనా-తాకప్రత్యపేదతామ్ ॥ ౪౩ ॥ అతపన-ప-తాపవంధ్యువాంపాననచార్ధ-ధఃరజ-స్త
 మోభ్యాంరహ-తేపాదమూలమధుద్విషఃపాపిష్టామానురీంయోనిపావలితాయతమాన్వీర్యతః ॥ ౪౪ ॥ శ్రీతిభిర్భా
 స్వభవనాత్పతస్తా-తైకృపాశుభిఃప్రాక్తపునర్జన్మభిర్వాంత్రిగ్లోకాయతల్పతామ్ ॥ ౪౫ ॥ జిజ్ఞాతేతాదీతేపు
 త్రాదైత్యదానవవన్తితాహిరణ్యకశిపుర్ద్యృక్-హిరణ్యక-సజన్తతః ॥ ౪౬ ॥ హిరణ్యకశిపుర్ద్యృక్-రణానిం
 హరూపిణాఃహిరణ్యక-ధరోధా-ర-పి-భాతాసాకరంపపుః ॥ ౪౭ ॥ హిరణ్యకశిపుర్పుత్రంప్రహ్లాదం-శేవపతి
 యమజిఘంసురకరో-నాన్మనానతనామ్యుక్తౌహేతవై ॥ ౪౮ ॥ తందర్శయతాత్మభూతం-సగ-స్తంపదర్శ
 నమ్భగవత్తేజసాస్పృష్టంనాశో-ద్వస్తమద్యమై ॥ ౪౯ ॥ తతస్తా-రామజా-శా-కైకస్యాంపి-సమస్యతా-రా
 వణికుచ్చకర్తవ్య-సర్వలోకపతాపై ॥ ౫౦ ॥ త-రామహిరణ్యకాన్వననసగ్న-పమక్రయ-రామవీర్యం

రోతీ ॥ ౪౩ ॥ శ్రీయతనామకర్వాణో-హిరణ్యకశిపు-స్తంపుత్రంహ-స్తమద్యమై-స్సర్వోపాదైరసీవాన్కోపిత్ ॥ త
 త్రహేతుంపదనీతంవిశ్లి ॥ భగవత-స్తేజసా-స్పృష్టం-వ్యాప్తం-తత్రహేతుః-ప్రశాన్తంఅగినాయాపిపాపాదీరహేతం-
 పృశా-వైషేషభగవత్తేజస్సృష్టభిభావః-యద్యా-అతపవ-ప్రశాన్తం-తత్రహేతుః-సమదగ్ధనం-సుఖయః-ఖాదీమద్య
 ద్వేషుపసవృష్టిం-యస్యమగ్ధపహితా-స్తభిత్తాహ-యద్యా-అతపవ-సమదర్శనం-సర్వభూతానామా-తాతశ్శిర-
 ద్భూతంతత్ప్రకారతయతదాత్తతామ-పన్వం-శాస్త్రవృద్ధ్యతూపదేశావాసదేవవత్, ఇత్యుక్తరీత్యా-యథా-వామ
 దేవ-స్తద్భిత్తశ్శిర్షస్త్వపి-స్వాయదేవ-ప్రతిపేదఅహంమనుజభవంసూర్యశ్చాహంక-తేవాన్మీరీసీప్ర-ఇతిసర్వభూతా
 నస్తరాత్మానంభగవత్స్తంస్వకీరకఢిసాత్యుత్సగర్వ-ప్రకారతయా-సమవాసద్భిత్త-ప్రకారభిదేవిప్రకార్యైక్యా-
 భిదపూర్వయేవామదేవోమనాన్వ-విభిన్నవత్సో-భవమనుసంహితవాన్-ఎవం, ప్రహ్లాదో-హి, అహం-హరిగ్న
 చ్యుమందజనార్దన, ఇతి-ప్రకార్యైక్యాద్విశిష్టవైషేషతస్వస్త్వీ-స్వస్త్వత్యా-భావమాలక్యేహమేవసర్వభూ
 తా-స్తరాత్మా-భగవాన్త్యనుసంహితవాన్-త్యాగే-యేనతగ్యవేశేషం-సర్వభూతాన్వ-భూతమిత్యుక్తం ॥ ౪౪ ॥ శ్రీత
 త, స్తావన-హిరణ్యకహిరణ్యకశ్చ, ద్వితియే-జన్మని, కైకస్యాం-భార్యాయం-పిన్దసన్మతాజాత-త
 త్ర-శ్రేష్ఠ-రావణో-సజజన్మకంభకర్త-తాపుణ-సర్వాన్లోకానుపతాపయితేభేదయత్యితి-సర్వలోకప
 తాపనా ॥ ౪౫ ॥ శ్రీతత్రా-పి, జన్మని-భగవా, నాగ్మః-శ్రీరామో-భూత్యా, శాపము-క్రయతయో
 శాసో-త్తరణాయ-సగ్ధహతే-అనెహ-తకారిత్యం-భగవత్సన్మనీతం-కో-సారాఘః-కీర్తనంతగ్యకీర్తనం-
 కథంవాహతవా-నిత్యత్రాహ-రావదీర్యమితి ॥ పిర్య-గ్రహణం-తజ్జన్మదీనామపున్వ-లక్షణం-తదవ-తారతద్య

మృత్యువేదప్రతియమానత్వాదితితిః॥ ౨౪ ॥ ఋషం దేహాన్వీలక్షణస్యస్యస్యాత్తనకర్తృపరిపాకానుగుణత్వాదిగుణ
 విశామయూపదేహనవస్థన ప్రదనుధ్యానవిమిత ప్రదభిన్నస్త్వైత్యయక్యభృమయాభిత్వక్తవః॥ అధునధాదేహనవస్థ
 ప్రదనుధ్యానవిమిత ప్రతదభిన్నప్రవస్థియధాకర్తృమూలకేషంసంభవః॥ ధాదికమేనస్వంకర్తృమూలకమిత్యేత్యం॥ ఎవత్య
 తలలికైలికాదన్యస్త్రిక, శరీరాన్విష్టైత్యనస్త్రికాభావనాదేహాన్వీనానధ్యానం-దేహః ౭ మామత్వాదిదేహాభిదప్రతితి
 త్యైవ-అత్యనోవివర్తయంత్యధాపతితిః - కర్తృనన్యఃకర్తృశతసంసారః-ఎవం-ఽయోక్షయైరిష్టానిష్టవస్తుభ్యో
 గో,వియోగస్య,సంభవఃకైత్యధర్మః॥ ౨౫॥ ఋషస్సవః,ఉత్పత్తిః-వివాశోమరణం-నానాపిగ,శ్శక్తికలంకేకేచిదచిత్స్వ
 రయాధాత్వాగ్నివేదనం-చిన్తా-విషయానుధ్యానం-ఏవేకస్యా-స్త్రిప్రతికల్పిచాప్తేవదేహాదినాజాతస్యాపివేకస్యానన
 నస్థానంచైత్యవ-నగ్నోఽపి,కర్తృనన్యకరైవకర్తృశతసంసారయా-ఎవ-స్త్రిప్రతః॥ ౨౬॥ ఋఅత్యశోకనిమిత్రమస్త్రీ
 కౌమీయశ్శక్త్యన్యధావైత్యస్త్రిస్త్రై,ఇతిహానవప్రతి,దాహరనిత్యవిదః॥ ఇవేహంసంజిగ్మి॥ప్రగాతనం-నత్యాధా
 కేకపాలపరికల్పితం-యమస్య-పైతిలికనానాం-నంవాదయా-పంత-మితిహానం-నిహాదతమప్రశ్నితః॥ ౨౭॥ ఋఇతి
 హానమేవాహ॥ఉతినరైస్త్రితి॥ ఉతినరైషదేశైవ-సుయజ్యఇద్రస్థిగ్నశ్శక్తి-దాహ-బిభావ-నవనవత్రైశ్శక్తిత్వభిర్భుక్తై
 హత-స్రంసిహతంజ్ఞాతయగ్నిజ్ఞాతపానతరస్యభృత్యశవపివేతి॥ ౨౮॥ ఋకథంభూతం-పిత్తం-రత్నమయంకవచం-
 యన్య-విభాష్టాన్యాభరణానిప్రకృయన్తతేశరైరితరరాణిస్తంభ్యకయన్యన్య-అన్యజారుధిరణ-ఆలంబ్య

[illegible]

ప్రముఖము ౧౯౧౧ జూలై ద్వితీయ దినమున - ప్రధాని కృ. లెలవీడియ్యనందంపేయి క్రోధన దష్టే దహుదాదనపు బడిబో - యెన. రజ సా-కుంబంబపుతం-ముఖామృతం-యన్యపు కయ్యై - చిన్మాయుపంభుజన్మ యన్యము ॥ 3౦ ॥ మిరినా దైవవంశకృత ము క్తదశాంపాగిత - ముతినరెల్లం పతింభరాద్రం గ్రహమీకృతవృత్తుఁ - అతీవదుఃఖితా - హేనాధ-నయం-మాత స్సైని-వద న్యః - కలైఁపాణిని-భృగసేవరా-మగో-ముహూర్తహర్ష ౨ న్యః - తన్యభద్రః-చదయోచరగమోచ సాపరత్ననామివమనాదచతస్థి ॥ 3౧ ॥ శతత-ఉత్తైస్సైన్యైరే-రుద న్యః - కువకుగ-మనూరుతైః - కువమోచతి త్యాతతఃపునఃపది శితిభానః-అన్యైశ్శక్జలదిష్టుభ-ర్తయతన్యతత్త్వ-రక్షి-పజర-జం-సి౨ న్యః, సిగ్రహ్వాఃకాలాత రణానిదయాసాం-తాన్యైరాంధ్రతామవి-శునం - పృథ న్యకీతాదయ న్యఃఆకన నయారోదననప-వితేవి రవి బా-చంద్రము ॥ 3౨ ॥ శ్శిలీపమేవాహ-అహూతితిద్వాభ్యాం॥నిఁఅన్యై-కం-ప్రభోమోభ ద్తై-అకరు డేవగృ-పై-విభాతాబ్రహ్మ-దా-పుగగీన-రాం-హవాం - భవాశ్చీర్తనశిమితః, అం-చృశా-మగీచరాం-చశాం-ప్రతేత-భి-వాన్యయః-యేదనిధిరాత్రా-త్రాత్రాశీన-రాత్రాంఉతీసరభాశ్చీర్తనానం, జనానం, వృత్తిదశనందః, కృత్తి-భవా-నఘనా, తైత్తి-శి చ్చాతా, శుభా, వివర్జన, కృత్తి ౨ సిన్యై ॥ 3౩ ॥ శ్శివామహీపతే, సుహృత్తమన, కృతజ్ఞననక, కృత్తి-భవా, నా, తేతనసన్యస్తి నాం, నయం, కథంశ్శానకధంజీవమెవర్ధం - అతన్యం, యత్ర, యన్యసేతత్రై-ప-హీర, శివ, పాదయోః, శుక్రూషణీ నాం, హేవాత ర్థియన్మ నీనా, సుహృత్, ముమయానంపహగవనం, దితదేహా ॥ 3౪ ॥ శ్శివం-మృతం-పతిం-చరిగృహ్యవి త్త నీనా, నిర్ధారావశభంనయన-మన్యవృహంశితానం - అర-మన్య-౨-ప్రతిస్తావతిప్రతిసంసృత-ప్రతన్య

నాహ॥ యథేతి॥ యథాగృహం-గృహిణః-పుద్గన్ధిన్మం, తథా-భౌతికంహృతపక్షాతపరిశామయా-మదంకీరమపిన్స
 ధక్తరీరిణోభిన్న- మియతెలవగమ్యతభ్యర్థ్యః - యథాగృహన్యగృహిన్యగృహత్వమత్యుచానమ్నావితం-తద్వ్య-దైహస్య
 దేహాస్వరూపత్యమితిచ్యుతాన్తాప్రాయః, ఎవం-గృహదృష్టా నైవదేహాదైహన్యగృహదక్షతే-తేనైవదృష్టా నైవదేహాస్వరూప
 శిన్యభావత్యంచాహ॥ తథేతి॥ యథా-మృతా-స్థాదిపికారాత్కం-గృహంకాలనపినశ్యతి, తథా, బౌద్ధత్వం, పార్థివై, పై
 జన్మశ్చ-ఇదంహాయమియాకాశీయయోరత్యలక్షణం - ఉదకాదీనామంతే - కాలనత వ్యదేహదిజాప్రాయా ప్రిమితకర్త
 పరిపాకకాలనత్యర్థం, జాతో-జనోదహః, జన్మసంసృజదప-పిక్వతతబాల్యయావనస్తానరత్యాదిధిరవస్తాభిధికారంపా
 ద్త్య, పునస్సన్వరస్యకర్తృవినాకకాలనపినశ్యతి॥ ౪౨॥ ఋలధాత్వనోదహాన్యదంసద్వస్తా న్రమాహ॥ యథేతి॥ యథా,
 ౭నలోగ్ని, రాయశు, స్థితో-భిన్నతాయతేదారుగతప్రాన్యవ్యవస్థాన్యకుటిలత్వాదిధర్మరహితదైభ్యోభిన్న ఎవద్యతే,
 యథావ, దేహాగతో-వ్యతి-ప్రత్యేవధవద్యతే-యథావ-నభ, స్వరగతంసర్వత్యప్రాన్యమపినశ్యతేనర్యగత
 ధర్మైర్మనంబధాత్తి, తథా, సర్వసకాతయఃసత్వాదిసర్వగుణపరిణామయావదహేద్ధి గ్రియాద్యాక్రయోఽపిభూమాన్
 జీవః, పరఃసకైభ్యః పరః-దేహాన్యన్మిత్యర్థం, దేహగతజన్మజరామరణాదిధిరపిక్వత స్సన్మాన్విత్యుత్తేనావత్యత
 త్యర్థం, అపిభాగనావతీతస్యాఽత్యతధర్మాన్యత్యెత్యంసదర్శనం - విజాతీయస్యావినశఃసంస్థానైవీయం, వృతీయం
 తు-తదవస్తానై-పిపున-ప్రగతధర్మాన్యత్యెత్యర్థం॥ ౪౩॥ ఋవందహేత్వనోఽసర్వరవిలక్షణస్వరూపయోరభిహి
 తయోర్యతివదహేత్వభాగ్యైర్వా-౭-నుశోచతాంశోకమపనెతుంకశ్చోకపిదయ ఇత్యాగో-బిగ్రహతీతీతతి॥ సుయజ్జ ఇతి॥
 హేమాధాః-భవత్వతే - యునునశోచధసో-౭-యం, సుయజ్జ, శ్వేత్యయస్తాభిశోచ్యస్సయజ్జ, శ్వేతేద్యతపవపివర్ధం
 శోకఇతిభావః, సనుద్యవత్వతేయదవపహయజ్జ ఇతిశబ్దార్థః, పత్య్రితితీతతి॥ యశ్చీర్ణతే॥ య, శ్చీర్ణతాభవ

తెగ్రహమాతధావతైః పార్థివతై జన్మైర్న సకాలనజాతోవికశోపినశ్యతి॥ ౪౨॥ యథా-౭-నలోదామభిన్న
 తుయతే-యథా-౭-నలోదహ-గతో-పుద్గన్ధిన్తః । యథానభస్సర్వగతంసన్యతేతధాభూమాన్-సర్వసకాతక్ర
 యఃపరః॥ ౪౩॥ సుయజ్జో-సన్యయం-తేహేమాధాయమనుశోచధ । యశ్చీర్ణతా-హేమానువ-త్వహనసద్వశ్చేతకర్తి
 చిత్॥ ౪౪॥ సన్శోలానానవకామామభ్యోవ్యత్రవహసనసుః॥ య స్త్విహేద్ధి గ్రియవానాత్సానరాన్యప్రాణ
 దేహానాం॥ ౪౫॥ భూశేన్ద్రియమనోక్తే-దేహాన చ్చానరాన్యభుః॥ భవత్వత్వప్రజివత్వగ్నస్తాపిన్య
 తేజసా॥ ౪౬॥ తావత్కాన్యో-వ్యత్యాయావతర-న్యబిన్నమ॥ తతో-వివర్తయః-కేమాయా-యోగో-౭-నవ
 ర్తతే॥ ౪౭॥ వితధాభినివేశో-౭-యం-యన్యజేవ్యర్థద్యగ్వవః । యథామనోరధస్సన్య-౭-సన్యమైన్ద్రియం

ద్విలావక్రవాక్షవః, యశ్చ, నవక్రావతివచనమన్య, స - ఇహ, గన్ధి చిరచిరంసుసూక్ష్మంసీకృతమాణో-౭-పినద్య
 త్యతే-శయ-నోదహ-వివసమయజ్జ శ్చేద్యనద్యిలపితంమితనశ్యణోతినశ్యతీత్యర్థం॥ ౪౪॥ ఋముఖ్యప్రాణో-౭-పిశ్చ
 వలప్రతివచనమనాన్యతే, కింపున ర్దేహానత్యత్యాహ॥ సన్శోతేతి॥ ముఖ్యో-౭-వ్యసంప్రాణో-వా-సన్శోతానభ
 వద్యిలపితగ్నో-తా, నాన్యమవక్తా, కింపున ర్దేహ-ఇత్యర్థం, సనుశోితారం-౭-తవక్తారంప్రత్యేమానుశోచావ ఇత్యత్యా
 హ॥ య స్త్వితి॥ య స్త్విన్ద్రియవాన్-తేవలప్రతివచనాదిసాధనశోితవాగాన్ధి గ్రియయేక్త - సృత్య, త్వా, ఇహ-శీరి
 రె, ప్రాణదేహాభ్యా, మన్యవదా, సీత - సతుతతే - తెభ్యోదేహాభ్యో - ౭-న్యసవతే - సీన్య - తేజసాజ్ఞాన - ఉపతీతః,
 భూతైః-పుర్యాదిభిః-ఇన్ద్రియైర్దానకర్మభావైన్ద్రియైర్-నసావత్తి గ్రితీత్యన్త్యత్యతధా - తా-మచ్చావహుతర
 స్థాపకస్తాన్ - దేహాన్ భజతిభిగన్ధి-ఉత్పిన్యత్యేత్యజివ - అపిహీత్యమభవంప్రమాణయతి - ఇన్ద్రియవానాత్వా దేహా
 త్యాగరహితపాదానశిలత్వయానమమందేహానత్యక్త్యాగత ఇతి-సోపిదానింసశోచ్యఇతిభావః॥ ౪౫॥ ౪౬॥ ఋసన్యస్తా
 కమువభోగ్యమయందేహమన్దరణాపి-మేతుంత్యక్త్యాగతఇత్యనుశోచామన్తతాహ॥ తావదితి॥ యవ-న్యబిన్నసంశ
 హనమన్యకారణం-కర్మభూత్యాభ్యుత్తకంకర్మ-౭-రతే-తావ, గ్నిజ్ఞాన్యతో-దేహానాన్యతో- భవత్యా, త్వా, తతపవద
 హన్యయా-దేహతో-౭-వివర్తయః-దేహత్యక్త్యా-౭-ప్రత్యేకేత - ఇత్యేవంరూపామాయా-యోగః-ప్రకృతిసమన్యద్రూప
 సంస్కృతి - రమవ ర్తతే॥ అయంభావః॥ సతిదేహనమన్యన్దనిమితైకర్మజీదేహానాన్యయః - తస్మిన్కృతమిమయాం పటర
 హమన్యభూత్యా త్యాద్యాత్తకే దేహత్వభివః - తస్మిన్కృతమిమయాం - తతనదానన్యకర్మణవివసన్య తత్యాత్తసన్యత్య
 పునశ్చయాన దేహానమన్యన్దన్యోధావాన్ద్రియై-తుశోచ్యర్థచ్యోకః - దేహానమన్యనావకర్మనిన్యతీరవ దేహాత్వ
 దైహాయతి॥ ౪౭॥ ఋదేహాన్యో-భోగ్యగ్నం ప్రతితీతతి॥ వితథేతి॥ అయ - వభినివేశో - ౭-భిమానో - ౭-పితపో

యోగిజ్ఞేనోపసంహరతి || ఎవమితి || ఎవం యథాకుశ్లిష్టస్తథా - యుగమున - అత్తాపాయస్యచ్యుత్యం , అచక్య
 స్త్యం అనాలోచనస్త్యం - అతేవ అమద్వయః - వివేకశూన్య్యాః, చక్షుశ్చై రపిశోచస్త్యం - ఎవం పఠం - సహస్రస్యధి ౫౭ || షి
 ఎవం పఠేతబద్ధయం సంవాదరూపమితహం ప్రాప్త్యో న సంహరతి సత్వం || బాలభక్తిర్వా భాగ్యమ్ || ఎవమితి - బాహు-
 ప్రవహతి సతి - సర్వే - జ్ఞాతయస్సు యజ్ఞస్య సమిత్వాః - విస్తృతం వేదోయమాంతే - అయశోభిరంతల పురుషార్థస్యేవా
 ప్రతీతం - కింతం - పురుషార్థస్యేన పరిచితయా - పౌణః చతీతం - సర్వం - దేహాదిక - నుభవం లభిస్తే - అపురుషార్థయాం -
 మేన రేసితి తపస్య త్యక్తః || ౫౮ || షి యమత్వై - తమక్త - ముపాఖ్యా యోగయిత్యాతత్తైవా - స్వరూప
 తతో - జ్ఞాతయ - స్స యజ్ఞస్య - య - తు - ర్వవ్యం సామ్యుపాయకం న్యశోద్దేశకర్తృం కర్త - త - చ్చక్షుః || ౫౯ || షి
 ఎవమితహం సముపసంహృత్య తత్పుత్రీతార్థముపదిశస్తు పసంహరతి || అతథా || యతో - దేహత్వేనో దివం విధస్య భావః అంతః,
 హిరణ్యోత్పాదియాం, పరమస్య, మాత్మా సంస్వం ప్రతిపా, యా, యం, మాశోచత, అహోమాం విహయగతస్త్వం వి
 హాయాహంకభంబివాసిజ్యేచన్వం చరన్ ప్రవహమాశోచ తెత్యేభ్యః - స్వపరభ్య, భివశోచ భిమానో - యస్తా, త్రైతా - జ్ఞా
 నేన అపాద్యజ్ఞానమూలకేన కర్తృణా, విదా, దేహినా, కఃపరః, కోవా అత్తా, కర్మస్థియః, పారక్యోవా, స్వపరిపిభాగః
 స్థీయపరియపిభాగశ్చ, సగోస్య, నాద్యవిద్యామూలకకర్తృయతేహనవస్థ ప్రయుక్తదేహత్వాభిమానప్రయుక్త
 జౌపాధికః ఆత్మనాంతకనాపి ప్రకారేణస్యా భావిక సప్తస్థానీక హేతుర్విద్యతే, అతోమాశోచ తెత్యే భిషా
 యః || ౬౦ || షి ఉచరితం దై బ్యన్వస్తా స్తంపక్తుం తావత్తద్వాక్యముపసంహరన్ ది తెరనస్థితప్రకారమాపాభగవా

యుయువశ్యస్త్యుత్తాపాయమబుద్ధయః | నై సంపాన్యధశోచస్త్యం పఠం వర్తతే తై రపి ౫౭ || హిరణ్య
 కశిపురువాచ || బాలఎవం ప్రవహతిన్వేన్వీతకేతనః | జ్ఞాతయోమేన రేచర్యవనిత్యమయభోధితేతః || ౫౮ || యమ
 ఎతదుపాఖ్యాయతత్తైవా స్వరూపియః | జ్ఞాతయోపి సుయజ్ఞస్య చక్షుశ్చైతాన్వ రాయకమ్ || ౫౯ || అత
 థోచతమాయాయం చరంతాత్మా నమివవాక్ అత్తా కఃపరోవాత్తస్థీయః పారక్యం వవా || స్వపరాభినిశేతన
 విదాజ్ఞానేన దేహినామ్ || ౬౦ || నారదఉవాచ || ఇతి దై త్యపతేరన్వ్యం ది తిరన్వ్యం సముపా | బ్రుతశోకంతు
 ణాత్మక్వాతత్వైచి త్తమధారయత్ || ౬౧ || * * * * *
 * * * * * శ్రీయద్భాగవతే, సహస్రపురాణే, సప్తమగ్నై, వీక్షితే యోఽధ్యాయః * * * * *
 నారదఉవాచ || హిరణ్యకశిపురాజన్మ జేయమజరామరమ్ | ఆత్మా నమనఃకర్తవ్యమేకరాజన్యధిపతీం ||
 సతేహనందనదోక్త్యాం తేభ్యః పరమదారుణమ్ | షార్ద్యబాహుర్నభోచ్చష్టే సాదాభావ్యేత్రావసః || ౬౧ || జటా
 దీధిభిరేతనం ద్రావణమంశుభిః | తస్మిన్ ప్రపద్యమా నైదవాః స్థానానిభేజితే || ౬౨ || తన్వయాన్మర్యస్యము
 ద్భూతస్సధూమోఽగ్ని స్తపీమయః | తిర్యగూర్దయధోకానతః పద్వివర్ధిరతః || ౬౩ || చుతుః పురుషద్యవస్య

నారదః || ఇతి తిత్తం - దై త్యపతేరన్వ్యం కశిపో, రావక్యమాకర్ష్య, మ్ముతయపుత్రస్య భార్యాయా, సహితా, దితి, జటా
 మాత్రేణ, పుత్రశోకం, త్యక్త్యా, తత్త్వదేహత్వయాధాత్వైచి త్తమధారయత్ తత్త్వచిత్తనపరాభిభావవేత్త్యర్థః || ౬౧ || *
 ఇతి శ్రీ భాగవతతవర్ణనాన్యైకాఖ్యా యాం శ్రీ భాగవతవ్యాఖ్యా యాం సంప్రసంగేన్వివక్షితమోఽధ్యాయః * * * * *
 ఎవంతత్త్వేన వదేన దేనాత్మానీనాం శోచంపరిపుతహతో దై త్యస్యా చరితనంపుత్తా ప్రమాపాభగవాన్నారదః || సీ
 రణ్యకశిపురిత్యాదిना || సారాజన్మయదిషిర - హిరణ్యకశిపు, రాత్మా సం, న్యధిపుతపీధాయమై పుత్ర, కథంఘాతం, అ
 శేయం ఇతరై రజ్జుమనఃకర్మం, జరామరణదహతం, అప్రతిపద్యన్వం ప్రతిపక్షదహతం, ఎకాదశం, ఎకాదశం యమేనరా
 జామరణ, స్తం - ఎవంధాతమాత్మా సంసారయతుమే పునీత్యర్థః, యేన సాధనేనస్య యముక్తవిధిభవత్తాదృశం సా
 ధనకర్తృష్టే పునీతియంతే || ౬౧ || షి తత్త్వా ధనామస్తాన ప్రకారమేవ ప్రజ్ఞయై || సఖిత్వం దై త్యః - మనరగి రే-
 దోక్త్యాం - అత్యగ్రం - తవ - దై త్యేకతవా || కథంధాతస్సన్ - షార్ద్యబాహూయస్య - సభానివృష్ట్యన్య - పాదామై నా-
 శ్రితా - అవసయామి - ర్భృగః || ౬౨ || * ఎవంతతః కుర్వన్ - దై త్యః - జటానాం - దీధిభిరేకాస్త్యః - అం శుభిరశ్శిభి -
 స్సాం చ రక్షకః స్రగ్ధయశానిక - మ్మర్యవ - రేజెరాజతస్మిన్, దై త్యే ఎవంతతః కరణ - సతి - యేదవాః - పూర్వం రాక్షసై రభి
 త్తాస్సన్వో - భువి - కరు - దై, స్థానానిస్సన్వో - భేజిరేపాప్రభ, ప్రతిపక్షస్యా మర్య తపస్వితత్వా దుపద్రవాభా
 వాత్సన్వో - భేజిరేకాభిభావనః || ౬౩ || తత్త్వదై త్యన్యూర్ధ్వస్సకాశా, త్మముద్భూతం నిష్ఠాన్త్రస్త - పీమయః, తపసఆ
 గత స్తపీమయః తపసఆగతభ్యత్వై ర్భే, మయస్మిన్, తపయంత - తః కార్యభూతభ్యత్వై ర్భే భూమినసహితోఽగ్నిః - ప్రవర్ధ - స్తి
 ర్భ్య, గూర్ధ్వ - పద్భ్య, సర్వతోలోకానతః తత్త్వ || ౪ || షి నభ్యః, ఉపస్వస్త్యముద్భావ్య త్మచుతుః భువి - వీక్షితే ర

స్సంపన్నః - అతఃపవనవరః స్తవదీప్తివోఽహ-మనుప్రాప్తః, అతఃకృష్ణతత్వోఽర్థో - వియతాయా వర్తతామః॥ ౧౭ ॥ *
 తేతవై - తత్-హృత్సారంధైర్గ-మహాదద్యుః, ముద్రాక్షంబృష్టవానస్తి - హయస్సా-ధంశై, ర్భృషీతోజహాయస్య, తగ్-
 ప్రాణాః-అగ్నిమ-శైరతేలస్త్రీనిభక్షయన్ ప్రస్తవన్ ప్రీత్యర్థః॥ ౧౮ ॥ * ఊహార్యవ్రతమోఽభ్యుదయోఽపి-వై సంవిధా-స్తవ-
 శ్చక్రకుః-అవలెలరావీచినా-నకరివన్ సీతీకింతునర్వ క్షవర్ణం - కోవై-పుమాన్, దేవమానెవ, శతం, గమాజనరాణి, నరమృత్యు
 త్తోదకంయధాభవతితథా-పాగ్గోన, ధారయేత్, నకోఽపీత్యర్థః॥ ౧౯ ॥ * ఊహాచిత్సన్న, మనస్సేధిగోగీశిరపి, దు
 మ్హ-రెణ, తేనానెన, న్యవసాయేనైవ, తావజ్జీతోఽహం, తహానైవైనభవతాతు, సుతరాంజితః॥ ౨౦ ॥ * ఊహతోఽ
 హం, జిత, స్తత, సైతృభ్యం హేఅసురశ్చైవ సర్వా-అశిషఃఇష్టాద్ధాన్-చదామి-మర్త్యగ-తవ - అమర్త్యగ్యమమద్యన-
 మఫలసాధనసంభవతి-కింతుగఫలమెవ్యర్థః॥ ౨౧ ॥ * ఊజకీర్ణ-మక్త్యా-అగిడవో - బ్రహ్మ-అమోఘరాధసాలమోఘ
 పుభావెన-విద్యైవ-కమణ్డబుజతెన-పిపిలిక్ష్వ-క్షిత-చక్లం-యగ్-తం-క్షైర్-మాక్షత్ప్రప్తీతవాన్॥ ౨౨ ॥ * ఊతతఃసో
 త్తజానన్తరం-కివకాభ్యన్నవత్త్రికా, దేధనఃకాభ్యవయా-ద్విభ-వసుర్వ-రిక-క్షి-తః, కధంహితః, గమాసాపాగ్గిణులెన
 ఓజసాభ్యగ్రియబలెనబలేనదేహలెననా-న్యతః - సర్వైరవయవైఃపాణిపాదాదిభిః-నమన్వీయం క్రి-వజ్రవ-త్సంహ
 ననంఅక్షదాధ్యం - యగ్నియవాయావనయం క్రత్యత-స్త్యపామృతామృతాభ్యాం-యగ్-త-స్తవనర్వతుల్యకా-స్త్రీ - ఎవంవిధ-
 ఉత్తాయ-అమృ-రే-హంసహవాన-నమదితీతందేవంబ్రహ్మణం-నీకీగ్-నదైత్యః-తగ్-బ్రహ్మణో-దద్యనేన-మహా - నత్యవన్
 వ్తో-యగ్-తాద్యకః-శిరసా-ధామా-ననామ॥ ౨౩ ॥ ౨౪ ॥ ౨౫ ॥ ఊతతః, ఉక్తాయ-పాణ్డలిన్ద్రపాణ్డలి-ప్రహ్వంస

ప ॥ వరదోఽహమనుప్రాప్తోఽవియతామిప్సితోవరః॥ ౧౭ ॥ అప్రాక్షమహమత త్రైవృత్సారంమహదద్యు
 తమదంతభక్షితదహంగ్లపాణావ్యస్తిమశైరవే॥ ౧౮ ॥ శైతత్సూర్యవ్రతయశ్చామర్త్యకరివ్య ద్విహవరే॥ నర
 మృధారయేత్సాగ్గోనకోవైదివ్యసమాశ్రితమ్॥ ౧౯ ॥ వ్యవసాయేనతేనైవదమహ-రెణమనస్సిగ్ధఃతపాని
 త్తైవభవతాజితోఽహంచిత్సన్నః॥ ౨౦ ॥ తతస్తతశిష్యగ్నర్వానదామ్యసురభృక్షవ ॥ మర్త్యగ్యతేవృత్తయ
 త్యగ్యదద్యసంనాథలంమన ॥ ౨౧ ॥ నారరక్షవావ ॥ ఇత్యర్థః॥ ౨౨ ॥ అహోదహోభక్షితాక్షంపిపిలిక్ష్తః
 కమణ్డబుజతేనాక్షుద్రిక్వేనామోఘరాధనా ॥ ౨౩ ॥ తతఃకివకవాల్మీకాభ్యమాఙ్గీబలాన్యతః ॥ గర్వావయవ
 సమన్వీర్వజ్రసంసాననీయుమా॥ ౨౪ ॥ ఉక్తితస్తస్తపామాభోవిధావసురైవగ్నఃగనగిత్వేన్నరైవ
 హంసహవానమధిజితమ్ ॥ ౨౫ ॥ ననామశిరసాధామాతద్యగ్ననమహోత్సవః॥ ౨౬ ॥ ఉక్తాయపాగ్గిణిఃప్ర
 హ్వతిప్రేతమాణోద్భవాపిమమ్ ॥ హర్షాశ్రువలగిత్వోగిరాగర్ధరయాఽగృతాత్ ॥ ౨౭ ॥ హిర-గ్నకశిభు
 రువాచ॥ కల్పానైకాలస్మయైనహౌదైవతవసావృతమ్అభిగర్వగ్జగదదంస్వయంత్యోగిస్సర్వోచిహా॥ ౨౮ ॥
 ఆత్మనాల్లివృతాదేవంసృజన్గర్వతలమృతిరజగన్తత్వతమోధామైవరాయమహతేనవః॥ ౨౯ ॥ నవ ఆద్య
 యజ్జాయనమేవిజ్ఞానమూర్తయే॥ పాగ్గిణ్యగ్నియమనోబుధివికారైర్వ్యక్తిమీయుమ్॥ ౩౦ ॥ తృప్తిశిషేజగ

మగ్నః-భృశావతీహమా-స్సంబ్రహ్మణం-నీకీమహాణి-హ-రై-శా-క్షాణి-పులకో-ధ్వ-గోకో-మాధవస్య - యగ్-తాద్యశో-గ
 ర్ధరయా, గిరా-అగ్-తావలెలరావీచీత్ ॥ ౨౭ ॥ * ఊతదేవానా- కల్పాన్ద్రత్యాదినానభిః, తామనత్వాద్భిర్హృషేమేవ
 ర్భృకారణంధ్యేస్వరంమత్సస్త్రీతి-యద్యా-వరమేశ్వరధర్మా-గోపేణామః ॥ కల్పాన్ద్రతి ॥ కల్పాన్ద్రైవై నందినకల్పాన్ద్రై-
 కాతననిమ తైన-సృష్టేనా-నేన-తమనా, అపృత-మదంజగత్-పున-యగ్-స్వయంత్యోగిత్సన్నప్రకాశరూపః - గ్నగోచిహా-
 అభిగర్వనకలిభ్య క్షవర్ణకోత్ ॥ ౨౮ ॥ * ఊయశ్చ, త్రివృత్సాగ్గిష్టాదిక-క్షితీతయతా-ఆత్మనాన్వేదైవ-ఇదం-జగ-త్సృ
 జతి - అవతిరక్షతి-అమృతినంహరతివ - తస్మైరజఅసిగ్-త్రయస్యాశ్చయాయ-సర్వోత్పాస్థాయ - మహాతేఘాగిగ్ధా
 య-తేతుభ్యం, నమః॥ ౨౯ ॥ * ఊయవేదవతవన, ఆద్యాయబిజాయకారణకారణాయ, జ్ఞానవిజ్ఞానమూర్తయే శాస్త్ర
 విశేతోర్థజ్ఞానగమ్యమూర్తయే, ప్రాణైర్నిగ్నియై-రుభయేన్నియై, ర్వనసా - బుద్ధ్యా - వికారైఃసృధివ్యాదిభూతైశ్చ
 వ్యక్తికార్యరూపతాం - ఈయమై-పా-స్తవ-తేతుభ్యం - నమః॥ ౩౦ ॥ * ఊవివంకార్యకారణరూపతానస్తి తత్వయ
 క్తం ॥ అధాస్తరాత్తత్వమాహ ॥ త్రియతి-జగతోజగ్మన్య - తస్మదేవసావరగ్యవ-త్యమేవ-ఈశిమ్॥ అస్తరాత్త-తయాదై
 యమనధారకత్వమాహ ॥ పాగ్గిణేనముఖ్యేనముఖ్యప్రాణేనా - పలక్షిత-స్త్యమేవ - ముఖ్యపాగ్గిణిరారాచక-స్త్యమేవత్య
 ర్గః-అతవీవ, ప్రజావతిఃప్రజానాంపతి - యతవీవమనఃపర్యస్తస్వేన్ద్రియధారకముఖ్యప్రాణిరారాచక, స్తవవీవ-
 చిత్త్య-చిత్తైర్బుధై - ర్వనసా, ఇన్ద్రియాణాంస - పత్నిర్యాచకః-నకేవలంఘటాదర్శనతలాదివధారకః, కింతుమహా

భూతానాంపుష్పివ్యాకిరాం - గుణానాం శబ్దాదిగుణాహకానాం - ఇర్విగ్రహణాం - ఆనయస్యాద్యః కరణస్యచై
 తేఽత ప్రాప్తవిశ్వేయతా, అద్యః ప్రవక్తృః సాననేచారకశ్చక్రకృత్సః || 30 || ఋతస్తూతృత్వమేవ ప్రవక్తృయతి||స
 ప్రతస్తూత్ - సప్తవిధాం ప్రవక్తృక - త్వత్వేన ప్రాప్త ప్రతిభాత్వః - వైదికః క్రియః || సమసోష్ఠేష్ఠిత్రాప్తీనానాం
 మృత్యుచిహ్నోమిహ సప్తవిధాం ప్రవక్తృ - గద్యా - సప్తభిర్యద్యై ప్రతిభాతృభా - తాత్ - అస్యవ్యక్తాత్మప్రప్తౌత్పదతీహ
 ర్విగ్రహణాద్యయజ్ఞానైస్స ప్రవీయత్యవ్యక్తైః ప్రతిభావాన సప్త సైం - తాత్ - సప్తసంస్థానా - పితృసోషిత స్తూతృత
 యాప్రవక్తృయన్ - కయ - ప్రయ్యుక్తేనైవయోగ - కర్తృభూతయ - చతుర్ముత్యకపద్యయచతుర్లోత్రాగినంజ్ఞకమస్త్రవి
 ద్యయ్యుక్తయ - అనేసంజ్ఞాపికర్తృప్రవక్తృత్వ మస్తూతృతయోక్తం - అనోపానరాత్తృజ్ఞాన ప్రవక్తృత్వమాహ -
 ఆత్మవత్సాంప్రత స్తవనసాం - నాయోనామిహ్యద్య - త్వ - మేదగ్రహ - ద్వా అస్తూతృతయాయోగప్రవక్తృతృభావః - త్వ
 మేవతత్త్వాదివాక్తృప్రతిభావ్యస్యసంజ్ఞాత్మాహ - అనానిరసప్రమరశ్చైత - అరాదికాలతఃపరిశ్చేదరహితసోమనసపా
 రః , అల్లోచితశఃపరిశ్చేద - పారోపద్యుత - పరిశ్చేదః , తవబయంగద్యరా నిరోఽనస్తపాః , అనేనాననతద్ధాన్
 ఉక్తః , కవస్సప్తజ్ఞః - అనేవజ్ఞానకస్థార్థక్రః - అస్తూత్వాఽ, స్తూత్వోద్యవ్యాగ్యగతమికారాన్చ ద్వేనయతా త్వమేవ -
 అనేనసత్వకస్థార్థక్రః || 30 || ఋతలకాలాస్తూతృత్యయోత్పద్యయస్తృప్తమాహ || త్వమేవేతి || త్వమేవ , అమిమః - కా
 లికాలాదిరక , స్తవీయస్తా , అతపవలమాస్త్యై , కాలావయక్తైః - క్వమేవ - జననా - మాయోజీవనం - పీణోక్షితవయసి -
 ల్యమేవతట్యః ద్వికార - ఆత్మావరమాత్వా - వరమేవీరితశయస్సవస్త - అమికన్యా యత్రజన్మాదిహస్యః , యహనజ
 ఆత్మే , త్రిత్యుక్త్యంత్రాగినసహితః కృష్ణచ్యుతేవలోకగ - జీవజీవయతా ఆత్మా - త్వమేవ , తోహ్యవాన్యాత్మః

తస్తస్యవశ్యేషాగ్ధేనముఖ్యేనవఃపరమామిచిత్రగృచిత్రైరనన్యస్త్రియాణాంపత్తృహన్గూతగుణాశ
 యేతి || 30 || త్వం ప్రత స్తూస్యతహాపితనన్యత్రయ్యవయ్యోత్పకవిద్యయచాత్యమేకతత్త్వ 22 త్వతామ
 నాదిరసప్రవారకవరస్తూత్వా || 30 || త్వమేవకాలోఽనిమియేజనానామయ్యవవాద్యయవైః పీణోషి ||
 కూట్యతత్త్వవరమేత్యోకవహంశస్త్యంజీవలోకగ్యగజీవతా || 30 || త్వత్వఃపరరాపరమ్యసజ్జగచ్చ
 కించద్యోచిత్రవస్తిపిద్యాతౌనైతవశ్చనర్థాహిరణ్యగోఽనిమిభూత్త్యస్యః || 31 || వ్యక్తంవిభాగ్నా
 లమివఃకీరయేనేస్త్రియాపాగినహాంస్త్యమిష్టశ్చేన్ద్రామనపారమ్యైహ్యవ్యక్తతత్త్వపురుషః
 పురాణ || 31 || అపస్తూత్యక్తయాణయేదేవభిలంబమిచిచిచ్చిక్తియక్తాయతేనైభాగవతేన || 30 ||

యదివాగ్యస్యభిమతాన్వరాన్వైవరతోత్తవః పూతేభ్యస్త్యస్వప్త్యైభ్యోశ్చుత్త్యుత్తాహ్నాన్తవప్రసవో || 32 ||

పాగ్త్యా , పిశున్యోగోలత్రాగినసహితః || 32 || ఋతంబహునా - మేదగ్రహ - చైవవృధ , సజ్జత్యానరంబద్యైత్వై , పర
 ముత్పృష్ట - మపరంబయ్యంచనా స్థితకావ్య - క్తికం - అత్యవత్తకంచనా - త్వత్వో - చక్రవృత్త్యవత్తకంచనర్యంచరా
 చరాత్వ - కంచనర్యర్య , పంచరూపగృతవత్తకవ్యమక్తం , ఆరనామస్తూతృతాత్మకమహ || పద్యాఃపేదాఃకలాఃఉపపే
 దాదయః , సర్వాఃపాత్తికా - ప్రైతవ - తవవఃకీరపూతాః - మీర్యాగగోఽనిసీరన్యాయశ్చకృత్పహ్యజ్ఞంగగోయ
 స్య - తధాపూతోఽని , మీర్యాగగృన్యమవరతాగ , ఇత్యాద్యజ్ఞప్తృప్రతిభావ్యగ్రహాపేనీత్యద్యః - స్వయాపాగు
 తైశ్చపృహత్ - త్రయాణాం లోకానాంబహుగృహ - వరమవ్యోనసంయజ్ఞకృత్సః || 33 || ఋతమక్తం - కృత్వప్రగృత
 పృగీరత్యంత్యనర్థాస్తూతృత్వం - కమనంచారగన్తమగగో || స్యక్తిమితివాగ్యాయ || విభోజేవ - స్థూలచిదగివా
 త్త్వక - మిదంజగ , త్వవ్యక్తంకీరంపూతకీరమవ్యద్యః - తర్జింసూక్తింకీరం || తత్రాహ || అగ్యక్తమగ్నత్వైర్వి
 యైరగవ్యః - ఆత్మానర్థాస్తూతృత్వా - జగత్తరణభుర - పంచవిధ - స్త్యం , యేనకీరణచతుర్భుజకీరణ - పారమ్యై
 స్తాస్తాస్థితః ఇన్ద్రియాదీనాం - గుణ్యావయవేతద్ధాన్ - మత్తైతత్త్వాత్తమిదేవః - యేనకీరణజీవానామస్త్రియాదీన్స
 ప్త్యవత్వాగ్యపారాన్వీలారసత్వై సప్తైవఅమభవసితత్త్వాత్త్వంకీరమిద్యద్యః || 34 || ఋతస్తంప్రవీరపరిశ్చేదర
 హిత - మస్త్రియం - యత్స్వరూపం - తవనన్త్యాక్తూపం - యేనానర్థాక్తరూపణే - ద - మఖిలం - జగ - చస్తూతృత
 య - తతవ్యాప్తం - తస్మై - చిదచిచ్చక్తియాంకార్యోవయక్తాప్రవక్తేద్యై శివశభూతాభ్యాం చేతనాచేతనా
 భ్యాం - యక్తాయతచ్చకీరకామేత్యర్థః - భగవతేపూర్ణసాక్షాత్త్వానుభవంసమః || 35 || ఋతవంచరమాత్తత్వా
 భిమానసతద్ధర్మాగోపేణవాతద్ధుణయక్తత్వై సవరమాత్తావైతావతారరూపం బ్రహ్మణంస్తూత్వా 2 భవరాన్వ
 ణతే || యతి || హేవరదశ్రేష్ఠ - యది - మమాభిషతాన్ - చరాన్ - దాన్మసి , తర్హితావ , త్వయా , పృష్టేభ్యోహ

తేభ్యస్సకాశాన్తమ, స్మత్యర్కగణం - మాధూతీ - ఎవమనగృహంఃస్థోరకవతుత్త్యు విసృప్తత్వాదిమాసేనస్య ఓస్సృ
 ష్టేభ్యభ్యుత్పక్తమ్ || ౩౬ || తథా, అస్త్యగృహీనామస్త, ప్రైగ్యే బహిః, విహిత్యా - నక్తంరాత్రౌ - అ
 న్యస్తాత్వేనోష్ణస్యేరికాత్వేతోఽపి-అయధైరపి-ఘామావస్థైకాశా-మృగైర్నైశ్చ || ౩౭ || తస్యనుభి
 రప్రాణిభిరనుమద్భిఃప్రాణిభిః-సురై, సమరై ర్మహానైస్సై, స్మత్య, వ్యామాతే, అయతోవరః, సరానైరంబ
 యాచతే, అప్రతీతియైర్దై, అప్రతీప్యన్వతావప్రతివత్తతాం-అయన్వీతయః, దేహీనాంఽజానాం, వికపత్య మేకాధి
 పతత్వం-అయన్వీతయోవరః || ౩౮ || తతథా, అత్తనోమమ, సర్వేషాం, లోకపాలానామన్యైనీనాం, సహమానం
 మాహోత్సవం, అయంవతుర్ద-కించ -తపసాదాగనచప్రభాతోయేషాం, తేషాం, యోగీనాం, య, స్ఫురత్యుతినపక్ష్యతి,
 అజిమాదైగ్యస్యం, తవిడి, దహీతిశేవః || ౩౯ || తస్మిన్ శ్రీభాగవతస్తస్మిన్ శ్రీకాశ్యాయాం శ్రీభాగవతవాక్యాభ్యాం
 సప్తపర్వస్థితేనా ౭ ధ్యాయః

ఎవంబై త్యేనస్యతాన్వరాన్వదైబ్రహ్మేత్యావభాగవాన్మరదః||ఎవమితి||ఎవమిత్తం-వృతో-చిత, శ్చతస్కృత్స్య
 వ్య-మీరణ్యకశిపా, స్రవసా-తామితి, తస్య-దక్ష, భాన్వరా-న్యాచాత్ || ౪౦ || ఇద త్వేదహసాబ్రహ్మే||హేతాతమమమ
 త్తే-యాన్వరాన్వస్థితేమ, తే, మెవరాః, పుంసో, యద్యపిదుర్లభాన్వరా ౭ పిదుర్లభానపితాన్వరా ౭ అహారణ్యకశిపో-

నాన్వరాన్వీవాన క్షున్యన్వదపిగాయధైశిసహమానాన్వరేవృత్సృరం||౩౭||౩౮||౩౯||
 ర్వాఽనుమద్భిర్యాసురాసురచహారగైః||అప్రతీప్యన్వతాయధైత్యావత్వం౪౦౪౧౪౨||౩౮||౪౦||
 ద్వేషాంలొకపాలానాంపహిమానంతథా౭౭త్తనః||తిథోయోగప్రభావానాంయన్వరీపత్యతికర్తిచిత్||
 తస్మిన్ శ్రీభాగవతస్తస్మిన్ శ్రీకాశ్యాభ్యాం సప్తపర్వః, తృతీయాధ్యాయః
 శ్రీనారదఉవాచ||ఎవంవృత్తశ్చతస్కృత్సృక్తిరణ్యకశిపౌరధాప్రాచాత్తత్వసాక్షిశేవరాం ప్రహ్లాదుర్లభాన్||
 బ్రహ్మ వాచ||తాతేమిదుర్లభాఃపుంసాంయాన్వస్థితేవరాన్తమ || తథా౭పివితరాన్వరగ్గవరాన్వరతద్యు
 భాన్ || ౧ || తతోజగామభగవాన్మోహమాన్||గ్రహాపిఘః||భూదేవో౭మవర్ణయే మ్మాయమాన్||ప్రత్యే
 దై||౩||ఎవంబ్రహ్మగోదైశ్చోభిభౌద్ధేనుమయంవభుః||భగవత్కరోద్వైషంఽభ్రాహ్మన్వమమస్తర్కన్||౪|| సజ్జ
 త్యధికస్సర్వాలాకాన్సృతీన్వహమరః||దేవాసురమమపేన్ద్రాన్సన్వర్వగరుడోకగాన్||౫|| సిద్ధిభారణవిద్యా
 ప్రాప్తపీఠ్యతృపతిన్వసిన్||యతురక్షఃశిఖాచేశాన్సృతాన్మృతపతినః||౬||గర్వనప్వపతినీత్యావతహాన్యవి
 త్యేజితే||జహరలోకపాలానాంస్తానానసహతేజసా||౭||దేవోద్వాన్సగ్నియాజ్జ్వలన్వధ్యాన్వన్వత్రిష్టవహామ
 హేన్వభిసనంసాన్వేన్వ్రితంవిక్యౌరకాన్||త్రైలోక్యలక్ష్మ్యైఃతనమధ్యవాసాఖిలీమతే||౮|| యత్రని
 ద్రుమసోపానామహామరకతాధువః||యత్రస్సాటికతుద్యానిచైదుర్లభస్తవత్తయః||౯||యత్రచిత్రవితా
 నానిపద్మరాగాననానిపయః||ఫేననిభాశ్వయముక్తాదామపరిశ్చదాః||౧౦||కూబద్ధిర్నాభురైద్యోగ్యశ్చ

తుభ్యంవితరామి, సప్తమనసామప్యేలట్, సప్తవాన్సీ త్యర్థః || ౧ || ఎవంవమ క్వా, అమాఘస్సతోగ్, సగ్రహా, య
 స్ససపఘ, ర్భగవాన్||బ్రహ్మ, అనువర్ణయ, సూచితే, ప్రత్యే ర్భగవదేద్యి, మాయమానః, స్వస్థానంజగామః || ౩ ||
 ఎవం, బ్రహ్మవరాదేన-సజ్జత్యః, హిరణ్యవప్య, కాశిబహుళం, దహం-చిభ్రాణో, భ్రాగ్ని తుర్నిరత్యా తస్య, వధం, భగవ
 త్సృతంస్వర్గన్-భాగవతద్వైషనసీతం-భగవతే-ద్వైష-నుకరోత్ || ౪ || ఖతదేవప్రపణ్మయితముద్భౌద్ధతమాహ ||గ
 త్యాదిరా||సమహానుగోహిరణ్యకశిప్-స్త్రీ, బ్లోకాన్-సర్వా-దిశశ్చ-విజిత్య-తథా-దేవాదీన్ - సర్వసత్వపతినసర్వఘాతా
 భ్యతాంశ్చ-జిత్యావతహాన్య-విశ్వేజిత-బహువ-లోకపాలానాం-తేజసాన-స్తానాని - జహర - అపహృతవాన్,
 దేవోద్వాన్-దహం-దహం-తేత్యనువక్త్య, త్రైయాన్వర్వ సమృద్ధ్యాజ్జ్వలన్వయత్తం - త్రివిధవంస్వర్గ-మధ్యాన్వైస్త్ర అధిష్టవాన్-
 విశ్వకర్తృతానిర్వితం-త్రైలోక్యైత్యర్థః, అయతనంఅశయం, భోగ్య భోగోఽవకరణాదిగర్వనముద్భవ-స్వహేన్వగ్ని-
 భవనం, సాహ-దధ్యురాన్అధ్యుక్తివాన్ ||౫||౬||౭||౮|| తమహేన్వభిసనంవిశిష్టే||యత్రభవన- స్పటికమయాని - కుద్యా
 సోపానాయామతా ||౯||౧౦||౧౧||౧౨||౧౩||౧౪||౧౫||౧౬||౧౭||౧౮||౧౯||౨౦||
 నిభిత్తయః - యత్ర - చైదుర్లభవణీయస్వవృత్తయః || ౯ || యత్రచ - చిత్రవితానానపద్మరాగరత్నమయా
 న్యా - సనానిచ - పయః ఫేననిభాఃదుర్లభేనవస్త్వదులూకుభ్రాశ్చ - శయ్యః - ముక్తాదామాని - పరిశ్చదాః పరిక
 రా - యాసాంతాః || ౧౦ || యత్రచ - దేవ్యదేవానాంవస్త్వద్భ్యః - సుదత్యః స్త్రీయః కూబద్ధిర్వ సద్భిషి
 మాభురైః - తత్రితత్ర - శబ్దాన్వయఃకర్మం కుర్వత్యః - రత్నస్థితేమ- సున్దరం - స్వయం - ముఖం - పశ్య

శరణంయమిత్త్యగః ॥ ౨౦ ॥ ఊతరణరణకారమేవాహ ॥ తస్మాద్భితి ॥ తస్మై గ్రహస్థాయైచిశేనమఃకాష్టాంవి
శింషన్తి, యతేతి, యత్రయస్యాంకాష్టాయామివ్వరస్వస్వనియన్తా - హరిరాశితా ర్హిహరోభగవా-నామై-శాన్తాః
గాదిరహితాః - అతపశుశ్చాన్తకరణాఃసంన్యాసిహోన్యాసవిద్యానిపాః - యతేయంబకాష్టాంకతస్మాత్సావ్యసన
ర్తశైవసర్వానర్తతై - సభునస్సంసరన్తితస్మై గ్రహస్థాయేనవభితి - యస్యాంబిచిత్రతా ర్హిహరోభగవానా సైతద్ది
గధిహోఽస్త్రబ్రహ్మణోపాయ ఇత్యత్యసరూపభూర్భగవన్తంశరణంయయః - కాష్టాదైవభిత్తికరణవరణకథనై
నదేవానానుపిభగవత్స్వరూపందర్శనమితిసూచితవత్ ॥ ౨౧ ॥ ఊభిత్తం-తేదేవా-స్సంయతాత్సానస్సంభగవా
స్సప్తివ్యతితిప్రస్ఫుయ్యుక్త - మనసఃసమాహతధియః, యద్యా, సంయతాత్సాభిబాస్యాన్నియజగత్ క్షేమ
హితధియభిత్తనైరాన్తర్ని నియజగత్-వాయభిజనాభిత్తనై పాణజగః - వినిద్యాభిత్తనైకాయజగత్-వినిద్యాః-
హృషీకేతం-ఉపతస్యః - తుష్టుభూపత్యగమాణంయన్త్రం శైవర్వా ॥ ౨౩ ॥ ఊభగవతేమాధ్యుగ్ధాన్తాయ-పురుషాయ
సర్వాన్తరాత్తనై - సుహత్యనైవహనసుకమయ్యుక్త, ఆత్మచకో-యగ్ధ-తస్మై - విశుద్ధఃఅనుభవోజ్ఞానం-ఆనన్తస్సు
భం-తయో-స్సస్యోహః-ధూ-న్తద్రూపాయ-యతఃయత్సచ-శ్రయణ-దాశ్రితానా-వభయం-తస్మైనమః ॥ ౨౪ ॥ ఊ
తేహందేవానా-మేవముచితప్రతాం-వాణీ-ఆవిరభూత్-తైశ్చ నిత్యార్థః - కథంభూతా-అయాపాతబ్రహ్మన్త్రకామభు
నిగ్ధరామేభుభూవతుల్కా - కతుభోదికః-నాదయన్త్రప్రతియధ్వనయన్త్రీ - సాధూనా - మభయః-రా ॥ ౨౫ ॥ ఊ
వాణీమేవాహ ॥ మాభై వైతి ॥ హేపియగ్ధేస్యాంయాయం - మాభై వ్యధయంమాకురుత - వాయుస్యాకంసర్వసాం -
భగ్రంసుభమేవా - స్తు - హియస్యాత్-మన-దర్శనంకటాక్షః - భూతానాం - శ్రేయస - ఉపవత్తయేపాగ్ధయే-భవ
తి ॥ ౨౬ ॥ ఊతై యోభవగ్ధ-తగ్యరూర్భగ్యకథా-ద్య-ద్రోరాత్త్యం, త, న్తయ, జ్ఞాతంవిదితమ-తస్మై వై త్యగ్య, శా

యయూరవ్యతవ్ ॥ ౨౦ ॥ తస్మై గ్రహస్థాయై గ్రహాత్సావరిశిర్గఃయదత్సానస్సన్తర్తైశాన్తాస్సం
న్యాసిహోఽవలూ ॥ ౨౧ ॥ ఇతి తేనంయమాత్సానస్సమాహితధిమేవలూఃఉపతస్మై హృషీకేతంవినిద్యావా
యభోజనాః ॥ ౨౩ ॥ హింసామోభగవతే తస్మై పురుషాయనవహత్యనైవత్తద్రూపభూవన్తస్సస్యోహఃయయతోఽ
భ-యవ్ ॥ ౨౪ ॥ తేహమావేగభూద్యాణీమగ్ధరాపామేభునిగ్ధరాన్తదయన్త్రీకతుభూసాధూనామభయః-రా
రా ॥ ౨౫ ॥ మాభై వ్యధయంసర్వసాంభగ్రంసుభమేవా - మాభై వ్యధయంమాకురుత - వాయుస్యాకంసర్వసాం -
భగ్రంసుభమేవా - స్తు - హియస్యాత్-మన-దర్శనంకటాక్షః - భూతానాం - శ్రేయస - ఉపవత్తయేపాగ్ధయే-భవ
తి ॥ ౨౬ ॥ ఊతై యోభవగ్ధ-తగ్యరూర్భగ్యకథా-ద్య-ద్రోరాత్త్యం, త, న్తయ, జ్ఞాతంవిదితమ-తస్మై వై త్యగ్య, శా

నింబంకంకీష్యామి-కాల-ద్రవ్యకోచితకాల-సావత్సరిత్యగ్రతం-కించితా-విలంబంసహద్యునిత్త్యగః ॥ ౨౭ ॥ ఊ
కోసాతద్యగ్యోచితకాల-న్త్రతాహ ॥ యదేతి ॥ యస్మిన్-రా-తే-దేవాదిభు, తస్య, నితరాం, ద్వయ, తదా, స, ఆకు, వినశ్య
తి ॥ ౨౮ ॥ ఊనసుదేవాదిభువిద్యేమే-పినతగ్యరాశి-బ్రహ్మ-సరణోద్ధితత్వాదిన్త్రతాహ ॥ నిన్త్యగ్రతి ॥ యద్యాప్ర
స్థానాయ, ద్రువ్యా, త్రదా-వై - యాచితమపి, హనివెగ్యహనిష్యామి-కథంభూతాయ, మదాత్తనై-అహమేవాత్సానస్య
సమదాత్తా - యద్యా - సయ్యాత్తా మతిగ్యగ్యసమదాత్తా-తస్మై నిన్త్యగ్రాయనస్యభూతమహత్య - ప్రశాన్తాయరాగా
రదిహితాయ, స్వస్యాత్తజాయ, నిరతిశయ-ప్రయభక్తవయేయదాన్త్రోహంకరివ్య తితదా, ఆన్తేవహాఃష్యామి, స
ద్యక్తవిమయాపరాధగ్యమమనతరామనస్యత్వాదితిభావః ॥ ౨౯ ॥ ఊభిత్తం, లోకగురుణాభగవతా, ఉక్తా, నివా
కభోదేవాః, తంభగవన్తం, ప్రణవ్య, గతోద్వగో, గతఉద్వగోభయంయేమాం, తావత్సాన్త్యో, న్యవర్తన్త, భగ
వదున్తి తేరితశేషఅమరం, హతపాగ్ధియం, మేరితలయన్త్ర ॥ ౩౦ ॥ ఊతస్యభూర్భగమేవ-శాసమమేయవః,
ఉచితకాలేహనిష్యామి-త్యేవంవిధభగవత్త బ్ర-హ్మవిమయన్త్ర, దైత్యవత్తైర్ద్రవ్య కలిహో, పరమాద్యతా, శ్చత్వారః,
భూత్యాప్రక్షణవామక్షణనంక్షణక్షణ-దాభ్యా, సేహంమద్య, ప్రవక్షో - గుణైర్కోరాదిభి - ర్వహాశ్రేయోఽహుత్-
మాహత్త్వాగ్యహగజై స్తంవినిశ్యన్తి ॥ మహాదుపానకభిత్త్యాని ॥ మహతాం భాగవతానా - ముపానకభాగవత
భ-త్తివర్త్యస్తభగవద్భూతిభిః - ఇయమపహాగవద్భూతైవరాకాశైతిభావః ॥ ౩౧ ॥ ఊబ్రహ్మ-బ్రహ్మ-బ్రహ్మ-బ్రహ్మ

భూతదేవాసురమనుష్యా దిశరీరగతా-అతపి-నవీడుష్టా - అనర్థావహః - సై హ - చతుబద్ధిర్యర్థః ॥ ౧౨ ॥
 ఎవం స్వ పరవిభాగ హేతు భూత దేవత్వ భృ మాదర్శ గవన్తాయా హేతుకత్వ కర్తవ్యతద్వ రణా తత్త్వ పృత్తి
 కర్తవ్యసభగవతపవాజ్ఞాన ప్రదత్తం తస్మిన్ ర్తకత్వం హేత్వం - అనజ్ఞానప్రదాతృ త్వమపిత సై వైతాగ్నోహం ॥ సగతిః ॥ గవ
 పలత్వా ప్రకృతః కరమాత్వా - స్వప రిత్యుద్ధిః - స్వఃపః ఇహుద్ధిగరహితః సర్వా నరత్వ యానస్య త్రసమత్వా దిత్యర్థః -
 దురస్యయంత్రుషాన్త దివ్యఫలమాన-చునక్రమణివాగ్వాహో-యన్య - తాదృశో - నిరూహ్యతే-అనై ర్గతక్యం సర్వం
 సర్వశక్తి నీలయకగోపీత్యర్థః-యన్య-సర్వమాగో-యత్సర్వరూపవివర్జన-వేదవాదివో - బ్రహ్మదయోఽపి - ముహ్యన్తి
 సపవప-చుమ , నుతిం , భివత్తి - స్వపరత్యుద్ధిర్యనెనదేవాను రాదివిభాగమన్త రేనాన ద్వేషాంజ్ఞానప్రదత్వముక్తం-
 దురస్యయాన క్రమణిత్వ నెనసర్వశ క్తిత్వం చైవ మగ్నిరహిత్యం హేత్వం - యద్వ ర్తసి బ్రహ్మదయోఽపి , ముహ్యన్తి
 త్వ నెనతత్త్వ సాదాదేవ బ్రహ్మనీనానువిజ్ఞానోదయోఽన్య ధాకవలం తెమామపి మహావత్త్వం - స్వ పరత్యుద్ధి
 భిరితివా తాన్తగం -తత్త - స్వఃపః ఇతిసవిద్య తెమిద్ధేహం శ్తైః - స్వపరవిభాగాత్త్వావివేకరహితై రిత్యర్థః - తాదృ
 శ్తైః దురస్యయానుక్రమణిఅనీతరసాధారణవాహో - నిరూహ్యతేజ్ఞాయతత్త్వార్థః - తత్త్వ సాదాదేవ త్రదేవత్వా
 భిమానాభిజ్ఞానాజ్ఞానాదిప్రద త్వేనచరమాత్వా జ్ఞాయతత్త్వర్థః ॥ ౧౩ ॥ జ్ఞానంజ్ఞానప్రదత్వముక్తం - అర్థతస్యైవ
 తత్త్వ సాదాదేవస్వస్య సవ ర్తకత్వమాహ-యథేతి॥ అకర్తనస్మిన్ శో అయినా- న్తనస్మిన్ - అయోలోహం - స్వ యమ-య

నోన్యేహ-మితి భేదగ తానీతి॥ ౧౨॥ సవపతత్వా త్త్వ స్వపరత్యుద్ధిర్యనెనదేవాను రాదివిభాగమన్త రేనాన ద్వేషాంజ్ఞానప్రదత్వముక్తం-
 యద్వ ర్తసి వేదవాదివో బ్రహ్మదయో హ్యేవభివత్తి మేమపి॥ ౧౩॥ యధాప్రావృత్య మే బ్రహ్మన్వయమాక
 ర్తనస్మిన్ శో తధా మేభిద్య తెవేతత్త్వ కపాదేర్వృద్ధిప్రయః॥ ౧౪॥ వారదహివా ॥ ఏతవచ్చాప్రకృతానుక్రమావి
 ర్తనామచుమపిః తంసునర్వ ర్తస్యకవితస్మిన్ శో రాజ సేవకమ్॥ ౧౫ ॥ ఆనియతాన రెవేత్రమస్తాకయత్త
 గృత్తిః కులాకారస్యదుర్బద్ధే + శ్చ తుర్ధస్మాగ్నివితోదయః॥ ౧౬ ॥ తై తేయచన్త నననెజాతోఽయంకన్ధికన్ధ
 నః॥ యద్వాలోన్మలసగోద్భిగ్నోర్మాయితోఽర్చకః॥ ౧౭ ॥ ఇతంవివిధోపాదైర్భిష్టయం సర్వరాదిభిః
 ప్రహ్లాదగ్లాహాయమానప్రతివర్తస్యోపపాదనమ్॥ ౧౮॥ తత్తవనంగురుజ్ఞా త్యాజ్ఞాతజ్ఞేయచతుష్టయమ్॥ తై త్యై
 న్ద్రంబర్చయామానమాత్మన్యష్టమలహృతమ్॥ ౧౯ ॥ ప్రణయన్తం పహోర్పాలచితిన్యాయోఽనురః॥ ౨౦

ధా-భాగ్యమితి-తధామమ-చేతోఽపి-చక్రవాతే, స్పృహ - యద్వ ర్చయా హేవన్త నరసిరకేతం - భిద్య తె-తత్త్వ సాదా
 గుత్తతత్త్వ నిర్ధాన్త దేవమస్తై వంపిధాబుద్ధివృ త్తిగహాదిత్యర్థః - అనెహ, బుద్ధిభేదః పరకృ తతథా హేవన్త తోఽభా
 వః, కితిప్రకృత్యై త్తరముక్తం భవతి ॥ ౧౪ ॥ జ్ఞానాస్మిన్ శో తై త్యయావకాన్ సృత్త్యై-తావదేవో-క్వా-పహమితి-
 స్మప్రహ్లాదో- విరరామతూష్టిం బయః॥ తతో-వినః ఉపాయాన్త రెణతం స్వసశీక ర్మమకేక్త- స్తం-గురు - ర్చిర్వ ర్తస్యకపి
 తస్మా-నాగిజ సేవక-యూపాదేతి శేవః ॥ ౧౫॥ జ్ఞతదేవాహ॥ ఆనియతామితి ద్యాభ్యామ్॥ అ రెణభభా-వేత్ర-మానీయతాం-
 వేత్రం పహరణసాధనయస్మిన్ వివేకః - అస్తాకమయతే అపకీర్తిం - కరోతిత్యై యకగ్న - త్రగ్లతపవకలన్యతై త్యకసల
 స్మాకారవ-నాన్తకకీ-త్యగ్లయ్యై ర్దై. రితివరం-చమశ్చిత్తజోపాయ - శ్చ తుర్ధవ-స్మాత్-వద్దవిహోపాయక ర్తవ్యసపా
 మాదిత్యర్థః-చతుర్దోఽస్మోఽతోదయభిపా ర్థవితశ్చాన్తై ిభాక్త - శ్చ తుర్ధవజ్ఞోపాయవ - అన్య దవః దవనసాన్త
 సమిత్యర్థః ॥ ౧౬॥ జ్ఞులనాశకత్వం సర్వశక్తి - తై తేయవచన్తనమా-ద్వేషాం - సనై-అయం-కన్ధికన్ధయంత్రుషానియ
 జాతః॥ యద్వ ర్తై ॥ మేషాం-తై తేయచన్తననానాం - యానియాలాని- తెమా-ముమాలనెచ్చేదన-పరశోఽపరతత్త్వస్థానియ
 న్య-విహో-రయ-మగ్నో - నాలాయితో నాలవదాచరితవాన్ - యధావరతో శ్చేదక త్వైకర్మ రాదిద్రుమసిరితోదజ్ఞస్సహ
 కారి-తంవిరాభేదనానస్మృవాత-తధాఽయంకేదో ర్త్యమాలన్య భేత్తుస్సహకారిజాతభిద్యర్థః ॥ ౧౭ ॥ జ్ఞభిద్యేం-
 వదక-తద్దనాది-ర్చానోపాయై - భీష్మయన్ - తప్రహ్లాదం- త్రివర్తస్యోపపాదనంధర్మార్థకామప్రతిపాదకంశాస్త్రం,
 గాగ్నియమాన ॥ ౧౮॥ జ్ఞాతతో-గురు-రేనంప్రహ్లాదం , జ్ఞాతం , జ్ఞేయానామపాయానాంసామాదీనాం , చతుష్ట
 గం, యన్య , తాదృశం , జ్ఞాత్యా ఆలత్య , మాత్యా , వృష్ట ంఉద్వ ర్తస్యాపితలంకృతం, ప్రహ్లాదం, తై త్యై
 న్ద్రంప్రతి , దర్శ యమాన, కిత్వ సన్నిధిం ప్రా పయామానైత్యర్థః ॥ ౧౯ ॥ జ్ఞతతఃపాదయోః , ప్రణయన్తం

చతుర్ముఖ్యం, ఆంసాఆంసామృతం, ఆరవి చక్రం, సుగోపార్యకం, పంచాక్షర్యం, సుఖాక్షర్యం, తత్సగ్యం, నిరకం, పరివర్త్యం, చంద్రమాం, నిర్వృతిమాం, పౌర్వవారాక్షి ॥ ౨౦ ॥ ౨౧ ॥ హేమయ్యిష్టిం, శిష్టకైరహయమూర్త్యాభూగ్వివ
అత్రుకాత్మపుష్పిహమ్, శుభలనిశ్చయః-ఆశ్చిన్మేకన-ద్యక్త్రం-యగ్య-తానన-భవం-వత్సమాణ-మాహ ॥ తదేవాహ ॥
పృథ్వీవే ॥ హేమయ్యక్త్ర-చక్రం-భవానైతావతా, కాలేన, గుణోన్మకాశా-ర్థ-దవశిష్టే అధీతవానత్వర్థః - తన్న
ధ్యేకించిన త్వమ, స్వధీతం-వ్యగ్యాశ్చ త్యాగ్యహీతం-హేతాతప్రభో-అమృతాం-నమ్యకృతామ్ ॥ ౨౨ ॥ హేమ
య్య క్రమస్తమధీతమధ్యే నూప్యతామితి, తత్ప్రమాహ ॥ శ్రీబణమితి ! యువంభార్యం, వనంగోయదరిమా
ళియైతే, తితదేవాశ్రయణంవివణోతి, శ్రీబణమిత, ప్రంసాం, తవణాదీన-నవ, లక్షణా, యస్యా, స్నా, భ, శ్చేత్-నవ
లక్షణా-శ్రీయోగప్రతిపాదకంశాస్త్రమధీతం, తదైవ, స్వధీత, సుప్రమం-వస్య, చత్వరూగుణోన్మకాశాదధీతం, త
స్తుగురుభిర్వాధ్యపితమితిభావః, స్వధీతప్రభో త్వగమనము ప్రమధీతమితి - శ్రీబణమిత్యాదిమృగాన్మోక్తాశ్రయణ
వివరణవరంభగవత్సద్భాక్రియతేచేదధీతవిద్యాశ్రతిపాద్యావలక్షణాభక్తిమహా-పటభావనభగవత్ప్రీతియత్ ఇతియత్-
కృతా-పిభక్తిస్థానస్థితేతియత్, తదేవమ త్వమమ్యగ్యంకేవలంనవలక్షణాభక్తిమలపాదకాస్తాన్మగ్యయనమాత్రమ
హేతవ-చుపితవద్రామస్తాన, మనుషితస్యైవ్యగ్యంకేవలమృణంకే-త్యభ్య, త్వమ-మ్యగ్యకేవలగ్యయనమాత్రస్వగ్యర్థత్వా
దివిహః - అప్రపాటిష్టావిత్వనభక్తైరనన్యగ్రయోజనత్వైనకర్తవ్యతాత్రత, విష్ణోశ్రవణంతత్సగ్యరూపరూపగుణవి
భూత్వేన-కీర్తనం-పాద్యాత్రకం-స్వరణం-పాద్యాపాదీషమయకమేపాదసేవాప్రవర్తనదాస్యగ్యభ్య
గ్యుతేవీయదగ్యనాభవనంనవనా-ర్థ, పాదసేవనంపాదయోగ్యనానం - తచ్చార్పణగ్రహతాదియపాదయోగ్యేతివేది
తవ్యం - వరప్రభూహవిభవాదేరత్తిస్త్రియత్వైనతత్వాదపేదనానమ్యవాత్-యద్వా - భగవద్యవయేమానసికం-తదీయవివ

వ్యవర్తక-చోక్త్యాగ్యం-వరమా-ప్రావర్త్యపిమ్ ॥ ౨౩ ॥ ఆగోష్ఠాగ్రమనగ్రాణమూర్త్యశ్రుకణామ్యుజిః ॥ ఆ
సిద్ధ్యాగ్యకన్యక్తృభవమాహయ్యుపేక్షి ॥ ౨౪ ॥ భార్యగ్యం-పురుషాచి ॥ ప్రవృద్ధానుశ్య-శాంతానిస్వధీతంకించ
ను ప్రమమ్, కాలేనైతావతా-౨య్యస్వగ్యం-వశిష్టగోర్వవాన్ ॥ ౨౫ ॥ ప్రవృద్ధావద ॥ శ్రీబణం-కీర్తనంవిష్ణో
స్వరణం-పాదసేవనమ్ ॥ అన్యనం-వన్దనం-దాస్యం-గభ్యమాత్మనివేదనమ్ ॥ ౨౬ ॥ ఇతిప్రంసా-౨ర్చిరామిష్టాభక్తిస్థై
ర్మ-లక్షణాశ్రీయతేభగవత్సద్భావన-స్యైవధీతము ప్రమమ్ ॥ ౨౭ ॥ నారదఉవాచ ॥ ౨౮ ॥ మైత్ర్యసమ్యుతవ-చోహి-ర
ణ్యకశేత్ర-సూగమృత్రమహాచేదంయో-సమ్యుతాధర ॥ ౨౯ ॥ హరణ్యకశేత్రురుదాచి ॥ బ్రహ్మబన్దోమేత
శ్రేవివకం-శ్రీయతా-౨తా ॥ అసారం-గోహితోబాలోమామనాద్యత్వదగ్గ-తే ॥ ౩౦ ॥ స్తివ్యాసాధవోలోక

యేతుకాయకంవేవతీరం - ఆత్మనివేదనం, ఓమిత్యాత్మనంయుజ్జేతే, త్వక్రీత్యాత్మకేవలత్వానుసన్ధానం-యద్వ్యభ
క్తిర్వానుధ్యగోపాననాదిశబ్దవాచ్యావారవారధ్యసాధయ-అశయా ఆనయానాదమన-ప్రమానా వివేకాదిసాధనన
ప్రకాయగుహితాతైలధారానవచిచ్ఛిన్న-స్వగ్ననారాత్మకాప్రత్యాత్మికాప్రత్యక్షతాపరాధుగ్వివానస్త్వైతి, నత
శ్రీనాదారోపేణనవలక్షణ, తదావ్యక్తేధాయ-భక్తైరేవదగ్గజ్ఞానమోగాదివచ్చ-వదమానివచ్చ-శ్రీనాదీన్యగ్యప
లమీననగ్యప్రకాన్యగ్య-తై-య-నవలక్షణ, లక్ష్యేవిభిరిపిలక్షణా-చిన్న-జ్ఞానకాని-భక్తియోగవరిపాకావస్తా
భావకా-తియ-త - ఉక్తేభగవత్ప్రేమగగనైవరారావతప్రశవణాదీనై-లోక-౨-విహయ్యస్థువేవయ-ప్రీతిస్త
ద్వివ-య-కాదీన్యగ్యప-ప్రాపాటిత-త్రయ-స్వైదభవతవ్యం - అతః, శ్రీవణాదీనిప్రత్యాత్మక-భక్తియోగకారితావ
స్తావిశేషగుపాణితచ్ఛిప్త-ప్రయోగకాంతిరాత్మ్యం - ఎవ-రీతికారిత-శ్రీవణాదీన్యగ్య-భక్తియోగానిష్ఠానమేవ, వనం
గోయధీమాశ్రయే, మ్యక్తమాశ్రయణమిత్యక్తం-భవతి ॥ ౩౩ ॥ ౩౪ ॥ శ్రిమత్వేదనంవిధం, సుతగ్య, వహ-నిశ్చయ్య
గ్యగ్య, తోహి-రణ్యకశేత్ర-యో, శ్రీమధీత-వత్సమాణః, అభగోష్ఠా, యగ్య, తానన, భవం-వత్సమాణం - గురుప్రతం-
చ-త్యగ-వత్సమా ॥ ౩౫ ॥ శ్రితదేవాహ ॥ బ్రహ్మబన్దో-భక్తి-హే-బ్రహ్మబన్దో-బ్రహ్మణా-భగ-మే-మత్, త్రైవ్య-కృతమితిశేషం, అ
వేవాచితమేవ-తమ్యత్వర్థ, కింత-యన్తా-మనాద్యత్వ, వివకంశ్రుమక్ష, మాశ్రయేయ, అతవన, అనతా, మహ్య
మహితకారితా-త్వయా-హేదుర్-తే, అసారం, గ్రాహితో, బాలభ్యత్వేతత్ ॥ ౩౬ ॥ శ్రిమత్వేవ-ప్రమానస్యా-పితవ
విగోధా-వరణంనానమ్య-పితమిత్యాహ ॥ న-స్త్రిమ్ ॥ దుష్టం, మైత్ర్యం-మిత్రత్వం, యేహం-తి, అతపన, అసాధవత్సద్ద-వేగిణ
కపటవేదధాణో-భవాద్భూతాఅపిహోలోక, న-స్త్రి, తేమా, మఘం-గోహ-కాలేచితకాలే - ప్రకటో-భవతి, రోగ-పాత
కెరామి-యధా, బ్రహ్మ-హే-యోగోస్యాత్మరా-వత్సమావ-ప్రకృ - స్వగ్య-హే-యోగ-భవత్సద్ద-గురుతల్పగ్య-భవత్సద్ద

మృత్యుకాపాతకినారోగః-ఉచితకాలే-ఉచితపుత్రాః, తెషాః, మఘంధ్రోహాదికముచితకాలే-ఉచితపుత్రః శ్రి ॥ ౨౭ ॥ శ్రి ౨౭ ॥
 వసుపాల్మ అహాగురుపుత్రః ॥ నేతి||చమయాపారితం-నాపిపరణ-కింతు-శవల-మేవతవపుత్రమివ-వదన్యేవం - సౌభగ్య ౧
 శత్రో- ఇన్ద్ర ౧ శత్రో స్తవబ్రాహ్మణేషామౌగపూ-ఎవచితో-ఎపివచుత్సాహిభావః - ననుపనప్రణితంచతు-తో-ఎస్యా
 భూదియంతి ॥ స్తతాహ ॥ నై సర్వ కీతి, శూరాజః, అన్యత్యుత్సాహస్య, యం - మతి-నై ఎన్ద్ర కీన్యాభావీకీ, నరుపరై
 రుత్సాహిత, అతో-మన్యం, క్రింధం-నియచ్చఉపసంహరనో-ఎస్య భ్యం, కతీ కుత్సితం-దుఃఖమిత్త్యర్థః-మాస్యాదాః-దమీత్య
 ర్థః-మాజ్యోగవ్యదాః-కదనాత్ నాంసగ్ధి-పాతా న్దగం, తత్రకదనాత్ నాంసాత్ నాం - సః-మన్యం-మద్విషయం-క్రి
 ధం-నియచ్చేత్సర్వః శ్రి ॥ ౨౮ ॥ శ్రి ఇథంగురుణౌ-ప్రత్యుక్తో-ద్ర త్యస్సతం-ప్రహ్లాదమా-హత్యాహనారదః ॥ గురుణేతి ॥ తద
 వాహ ॥ నచేదితి ॥ పాలభ-ఇయం, బుద్ధి-గురుముఖీగురుపదజా, నచ, తవ - కుతో-హేతో, స్తవా, సతీద్ధిష్టా-మతిర
 ఘోతే శ్రి ॥ ౨౯ ॥ శ్రి ఎవమక్రతమా-ప్రహ్లాదః ॥ మతిరితి ॥ య, త్వష్టం, కుత ప్రపేయమతిరితి, తత్ర, మహతామనఃగ్రహ-పవద్వత
 మతి హేతుంపివ క్తుం తావన్ చాద్విరసన్మగ్నో-తానాంభవాద్వశా-మిచ్ఛామిత్తర్హణ శత్రావహ ॥ మతిరితి ॥ గార్హస్థ్యగతా
 నాం-స్వతః-పరతో-వా, బుద్ధి-అన్యోగవ్యస్తా-ద్వా-కృష్ణ-మతిర్వక్త్యాత్మికా, నాభివక్త్యతనసంపద్యత, తత్ర హేతుంపివదన్య
 పాదతాత్వశిష్యిప్రిదా న్దగోభిః - అదా నైకజిత-గోభిర్నియైర్హృదుభి, ప్రమిషునిరయరాపంసంసారం-పునఃపునః, పి
 శతాం - చరితమనభుక్తుం - తస్యై వపునశ్చిర్యముపభోగో, యేషాం, పూర్వ పూర్వైర్వృత్త మేవవిషయంభూతానా
 వాం, పూర్వైర్వృత్త క్తానేవపనితాదీప్యవయాన్యునరవరేద్యుర్వృత్తానామితివా - ఎవంపివయాన్ క్తచిత్రానాంత్యవృ
 త్తాంకృష్ణమతిర్హణ శత్రుక్రమశ్రి ॥ ౩౦ ॥ శ్రి మాన్యుక్తృష్టమతి, స్పష్ట-శేయో-ఎస్వయంజాన-ప్రీత్యాహ ॥ నేతి ॥ సార్వత్వగ

దుర్వైతాశ్చ వైశిః ॥ తెషామచిత్యమంకారోగః-పాతకినామివ ॥ ౨౭ ॥ గురుపుత్రఉపాచ-||నమత్సృజితంస
 వరప్రణీతంసుతోవదత్యేవతవెన్ద్ర ౧ శత్రో-నై సర్వ కీయం-మతిరన్యరాజన్మియచ్చమన్యం శ్రి ౨౭ ॥ శ్రి ౨౭ ॥
 నారదఉపాచ ॥ గురుణేవం ప్రతిభాక్తో-హయలహసురస్సతమ్ ॥ నచద్గురుముఖీయం తెకుతో-భద్రాగ్రతీమ
 తః ॥ ౨౯ ॥ ప్రహ్లాదఉపాచ ॥ మతిర్వక్తృష్టపరతస్యతో-వామిర్వో-ఎభివద్యతగృహతతానామ్ ॥ అదాన్దగోభిర్వ
 శతాంతమిప్రంపునఃపునశ్చిర్యతవర్యతానామ్ ॥ ౩౦ ॥ న తెవిదస్సార్వగతంహేమిష్టం-దురాశయా-యేవహిరగ్ధ
 మానినః ॥ అన్దా-యదా-ఎన్ద్రుపశిమమానావాచేతన్త్రాగ్రిమరు దామితివా ॥ ౩౧ ॥ నై షాం-మతిస్తావదురు
 క్తృష్టాన్ద్రోన్మృతత్యనర్ధాపగ-మోయదన్దః ॥ మహీయసాం-పాదరజో-ఎభిమేకంపిమ్-చనానాంసప్రణీతయా
 వతో ॥ ౩౨ ॥ ఇత్యుక్తో-పరతంపుత్రం-హిరణ్యకశిచూరుమా ॥ అగ్నికృతా-తా-స్వోత్సాహ-+స్మిరన్యమహీత
 తే ॥ ౩౩ ॥ ఆహ-మర్దురుమా-ఎవేష్టః-కమాయా-హాతలో-వనః ॥ వధృతా-మాశ్వయంపద్యోనిస్సాగ-యతనైర్వ

లిశ్యస్సార్వగతి, స్తం-న్యగ్ధపురమార్ద్ర హాతంతదుపాయహాతం-ఎవేష్టం, తెగృహ-ప్రతా, నవిమతి, తత్ర హేతుంపివదన్తా
 స్వశిష్యి-||బహిరగ్ధమానినః, బహిశక్త్యాదివిషయే-అర్ధమానినఃపురమార్ద్రాభిమానినః-అత-స్తైలన్ద్రై, రుపశియమానాలన్దా
 యదా, పహ్లాదం-నవిదుఃకింతు, శస్త్రి శేవత-క్రీ-తదా, తె-పీ, శ్వరన్ద్ర-తన్త్రాగ్రిం-వేదలక్షణాయాం-స్థూలరజ్వా-మరుధామి
 వర్తా-ప్రమదర్దాదిరూపనానావిధకణ్డసూ-తె, బద్ధ-భవ-ని - వెదో-క్రకేవలకామ్యుక్త-క్త్యాన్ క్తైః-ప్రలోభితా-స్తత్రై-వాస
 క్తాః-పునఃపునస్సంసరన్దో-భూమేవప్రాప్తువ-ని, సతానిరతితయాన్ద్రుపావరమపురమార్ద్రలక్షణంభగవ-స్తం-ప్రాప్తువ
 న్నిభావః ॥ ౩౧ ॥ శ్రి తేవదన్ద్ర-క్రీ-నై షామితి ॥ ఎషాము-క్తవిధానాం-పివయాన్ క్తచిత్రానాం-మతిర్వృద్ధిః, ఉరుక్రమన్యగిర
 లిశయహిమశాలినో-భగవతః, నిరతికయపురమార్ద్రరూప-మజ్జి-నింసన్యగి-తి-పివయూకరో-లిశిరజ్జ్వి-న్యగ్ధసంపిశి
 ప్తి-||యదర్థః, యగ్ధి-ఉరుక్రమ-జ్జి-న్యగ్ధసన్యగ్ధ-ప్రయోజనంఫలం-అనర్ధాపగ-మో-దుఃఖనిరాన-దూ-హ-కియత్సర్వ-స్తం-న
 సన్యగి-తి-త్రాహ ॥ యావ, స్పష్టి-చనానామనన్యప్రయోజనానాం - మహీయసాం-పాదరజో-భగవ-తానాం-పాదరజస్స
 వాం-సప్రణీతన-ప్రమయా-తీ - మహా-త్యేవాం-నకుర్వా, తావన్మన్య-త్యత్యర్థః, నమమాత్మగ-ర్హ-సన్ధానదశాయా-మేవమహీ
 యసన్యగి-నిారదస్సా-మగ-హేదియంబుద్ధిరుక్రమా-జ్జి-వివయా-ఎ-హాదితిగూ-థో-ఎ-భి-నాయః ॥ ౩౨ ॥ శ్రి ఇతి-మ-క్త్యా
 ఉచితతంతూ-పీ-మా-పీనిం, పుత్రం-రుమా-క్రో-ధేన, అగ్నికృతః, ఆత్మవివేకో-యన్య, సహారణ్యక-నిశ్చే-న్యగ్ధ, ఉత్సాహ, స్ప
 హీత-త-నిరగ్ధ-పాతయ-రూ-అహ-చెత్తు-త్త-రణ-స్వయః-నిరగ్ధ-లిశి-పా-రన్య-పాతయదిత్యర్థః ॥ ౩౩ ॥ శ్రి అవ-అసహ
 నం, తత్సహీతయ-రుమా, ఆవిష్టో-న్య-ప్ర, అత-ఎవ-క-మాయా-హా-తె-అ-తా-మె, లో-వ-న-యన్యః, ఆహ-వ-ఉ-క్త-మాం-పు, త

జవాహా॥ వధ్యతామితీ॥ హస్తైర్వతాః, ఇత్యవనంసస్సారయతబహిర్గమయత్, అయం-బాహు-వర్ణ్యవధార్వః, అతః - ఆ
 సువద్యతాంహస్త్యతామ్॥ ౩౪॥ ఋవద్యత్యేహేతుః-యతో, యం-మమమ, భ్రాతుః-హస్తా, కుతః - యో-యం-మన
 మః, బాలఃసాన్సన్ స్యతీయాన్ - సుహృదో, అస్మాన్సేహిత్య, పితృవ్యసహ స్తు, ద్విష్టోః, పాదావరణో - దాసవ - దదృతి, త
 వ్మక్షపాతిత్వద్యః, అత-స్సనానాయమిత్యవ్యయః, హిత్యాసూన్ సుహృదఇతిపారే, అయం-మో, భాతృహ, కుతః, యత్ యస్తా,
 దధమో-యం-సుహృదః, క్షయానసూన్ పాగ్నాన్ - హిత్యా-విష్టవేనమద్య-దాసవ-త్వాదావర్తతి - అతో-యమేనప్ర
 హ్లోహోమభాగ్యసౌభ్యద్యః॥ ౩౫॥ ఋమద్యపిష్టా నైవ, విష్టోరప్యసా, వసమభాసో-ననుకూలః-సాను-కరిష్యతీతింసన
 కరిష్యత్యేవ - అవ్యవస్థితచి త్రత్యాదితిభావః, యతో-సౌ-పద్మహేయనఃపద్మవర్షయగ్-సవసన్, దుస్త్యుంశ్యక్తమవ
 క్యం, పత్యోమాతాపిత్రో-సౌహృద-మహదత్యామీత్॥ ౩౬॥ ఋనను-తవాయంపుత్రతీతగ్-ధనద్యః, తత్రాహ॥ ప
 రో-పీతిపరో-పితృపక్షప్రభవో-పి-యథా- బోధధం, తథా-హితకర్మదికారిష, త్తస్మా-సో-పత్యంపుత్రేషవ - డేహ
 జ్ఞాతో-పాత్యమయవద్రోగవ-దహితఃదంభకృచ్చ, త్రద్వా, మయవ-త్పరిత్యాజ్యః - ఆస్తాంమమతా-స్వదన్యకధా-హయ
 స్తా, ద్య, దగ్ధంకరచరణాదికమపి-సర్వదంక్షప్రణాదిదూషితంస-దాత్మనో, యేవతదంభకృచ్చే, త్తస్మా, తిదగ్ధం, ఛిన్ద్యా
 డేవ, యగ్యదమ్యక్షగ్య, విసర్జనాత్పరిహారా-చ్ఛేదమవశిష్ట, మగ్ధం, సుఖం-జీవతి॥ ౩౭॥ ఋఅతో-యం, సుహృత్సగ్ధ
 రఃపుత్రమేవధాగ్, శత్రుః, యథా, దుష్ట, మిన్ద్రియం, మునెశ్యత్రుః - తద్యద్య రమానః, సర్వైరకళాదిమిత్రపంభాజనా
 దిభిరపాదై, ర్మానవ్యః॥ ౩౮॥ ఋవం, భర్తానై త్యేన్ద్రీయ, సమాదిష్ట, తై, సైర్వతా, శ్శూలపాణయ-స్త్రిస్త్రీస్త్యైః
 కంప్త్యా, యేషాం, కరాశాన్యా, స్వామి, యేషాం, తామాణి-శ్రుణి-శిరో-రహణివ, యేషాం-తావృతా॥ ౩౯॥ ఋ-

తాః॥ ౩౩॥ అయంమభాగ్యహనుసంఘాత్యాస్త్యాస్సుహృదో-ధవః॥ పితృవ్యహ స్తుర్యః పాదావిష్టోర్దా
 సవదద్యత్॥ ౩౫॥ విష్టోర్వాసాధ్యసౌకింసంకరిష్యత్యేనమభాసః॥ దుస్త్యుంశౌహృదంశ్చ, తోరహోవ్యత్పద్మహేయ
 నః॥ ౩౬॥ పరో-వ్యవత్యంహేతకృద్దగ్ధావధంస్వదేహజో-పాత్యమయవత్సతో-పీతః॥ ఛిన్ద్యాపిష్టమగ్ధం
 హేయదాత్మనో-పీతం శేషంసుఖంజీవతియద్విసర్జనాత్॥ ౩౭॥ సర్వైర్వతామైర్వస్తవ్యసమ్యజ్యతయ
 హాననైః॥ సుహృత్సగ్ధ కరశ్యత్రుర్మదైర్వమివేన్ద్రియమ్॥ ౩౮॥ నైర్వతా నైస్యమాదిష్టాభర్తాతేహాలపాణ
 యః॥ తిగ్ధంకంప్త్యా-కరాశాన్యాస్త్యామత్యశ్శుశిరోరహణః॥ ౩౯॥ నదవస్తౌరవాన్మాదాంభి-స్థిరీతీమాదినః॥ ఆ
 నీనమహనభో-శూత్రైప్రప్లూదంసర్వమర్తను॥ ౪౦॥ పరేలపాణ్యురైశ్శిశ్మగవత్సఖిలాత్త ని యుక్తాత్తస్యభ
 లాటనన్మపుణ్యోగ్యనతిగ్రయాః॥ ౪౧॥ యయా-సే-పమాతేత్స్త్రినైత్సేన్ద్రీయపరిశీల-తః-పకారతద్యధో-పా
 యాన్దిర్వస్తేనయద్విత్తిర॥ ౪౨॥ దిగ్గజైర్దన్ద శూకేన్ద్రైరభిచారావపాతనైశ్చి-మాయాభిస్సన్నిహితైశ్చగరదా

భైరవాన్భయఙ్గ-రాన్, నాదా, న్మద ప్రసక్త్యస్త్య, ఛిన్దీ భిరీ తివ-వద స్త్య, ఆనీనముపవిష్టం, ప్రప్లూదం, సర్వేకు, మర్త స్థా
 నేషు, శూత్రై, రహనక॥ ౪౦॥ ఋఅనిర్వశ్యేచేతనాచేతనసజాతీయత్యేనన్దైర్వమత్య శ్మ, అఖిలాత్త నిహస్తృహ స్తవ్యా
 బ్ధ్యస్తరాత్త ని, శూర్మపాద్మజ్యై, పరేలపాణి, యు క్తఃసహితః, ఆత్మమనో-యస్య - తస్మిన్సప్రోధ, సైర్వతైః, కృతాశ్శూ
 లభూతాదయోమరణోపాయ-అభవాన్యధాః-బహుభుః-మరణసేవతహోదంభాసాతపశ్యనిబహుపురిత్యధః - యథాలభ
 ష్యస్తృహ-పరతన్య - కృతాలపి, సతిగ్రీయాన్సద్ధ్యోపాననాదయో, యళలా, ద్దవ్యత్ - వైఫల్యసేతుగర్భంపిశేషంఅఖి
 లాత్త నియుక్తాత్త నితి॥ అయంభావః॥ కర్తాయ తదహసప్యన్ద్రప్రయ క్తసుఖదంభాధో-క్త్యత్వతదమగుణపుణ్యపాపకర్తృ
 త్యాసుగుణంజీవపర్యస్తదహేన్ద్రియాదిప్రేరణరూపమఖిలాత్త త్వమితవితీతం - తత్ర-హస్త్రైస్తరాత్తతయాహస్త
 క్య సుఖ జననానుగుణ్యాపారానుగుణం నియమయన్మపిపునర్నస్తవ్యసహ స్తవ్యాపానజన్య దంభానసుభవానుగుణ
 లయనియమయతితి-కథమేకేన్ద్రీయపంపిధంపరస్పరమిద్ధం నియమనమితీతా-నిరాచిక్షీర్వయనిరైశ్యగత్తుక్తం - లోక
 విలక్షణవివిధవిచిత్రతత్తేదీదృశంనియస్త్యత్వముపసన్నమిత్యగ్నిపాయః॥ ౪౧॥ ఋవంశూలభూతాదిరూపమరణోన్యో
 గరూప - ప్రయాసే, అపహ తెవ్యరైసతి, నై త్యేన్ద్రోహిరణ్యకశిపుః - పరిశీల-తఃపిమకూలయంశూలభూతాదిభిరపీనా
 భాన్యతకిమస్తా డేవమనుమ్యత్కర్మపిష్యతీత్యాతగ్-తః, హేయద్ధిర-నిర్వస్తేన, తన్యప్రప్లూదన్య, వధోపాయన్, చ
 క్తై॥ ౪౨॥ ఋవివిధోపాయానైవప్రపద్మయన్తైరపమతత్వమాహ॥ దిగ్గజై రితి॥ దిగ్గజాక్రమజ్యై-దగ్ధశూకేన్ద్రీయ
 ద్మక్తేదగ్ధతనై-అభిచారైః-మారణకూష్టై, రహపాతనై రిన్ద్రైశ్శిశ్మో-ధో-పాతనైః, మాయాభిరకస్తా దశనిపాతనా

వః॥౫౪॥౫౫॥ ఖైత్యుచాలకాః, స్వర్యేతదైగవ తద్వననగరవా- వ్యక్తాః, క్రిడాపవ్యుదాః క్రిహోపకరణానియై-
 ర్వన్త్యా రామాకా-మిరితై, సీమితై స్వీచమాషితాధీత్యసాం తె-హారాశ్చ ॥౫౬॥౫౭॥ తస్మిన్నేషవఃప్రహ్వదన్యస్తం-హ్యుచయం-
 మన, ఈక్షణంబ, మై, దై, తంప్రహ్వదమన, చర్యుచానతశుతూషసఃపరివేష్ట్యోపవిశురిత్యుద్య- తాస్యర్యుచాసీనాన్,
 కారుణ్యమై త్రయోక్తే, చనాభాగవతో, అనుర్యోపహ్వద, ఆహ ॥౫౮॥౫౯॥ ౭౩౩ ఇతి శ్రీ భాగవతచంద్రికన్యైకాఖ్యానాంతే
 భాగవతవ్యాఖ్యానాంపిరరాఘవీయాయాం సప్తమసర్గే చప్త మోపాఖ్యానః * * * * *
 ఎకం దైత్యమూర్తిః పర్యుచాసితోమహాభాగవతంప్రహ్వద శ్చేభ్యోకరుణయా ౭ సర్వరసలరావలప్తనదానుభవ
 సాధనభాగవతధర్మానుపదిశ్చురుచైత్య మాణధర్మ ప్రతిష్ఠాపనాయతదైత్యవైరాగ్యజననాయతవైషమయకశుభానామ
 ల్పాస్థిత్యం దుఃఖగర్భత్యమతవన హయత్యమనుత్పలభ్యత్యం చవివతుస్తావస్తమ్యజన్తనవనభాగవతధర్మాచరణార్హ
 త్వంతత్రావ్యస్థిత్యేనబాల్యాత్పృథ్వీవ్యవతదధర్మాన్తానన్యకర్తవ్యత్వంచావ॥ కౌమారఇతి ॥ ఇహమనువ్యజన్త్యేవ-
 చాగ్రజ్ఞః హమోపాదయవిభాగాభిజ్ఞఃపుమా-కౌమారబాల్యమన-తత్పృథీత్యుద్య-భాగవతా భాగవతస్సచ్చస్థిత్య
 భాగవత్యాప్రిసానానా-ధర్మానా-చరతే - భాగవచ్చైనతేమాంసపృథీత్యుద్య-చా-ప్రయుక్తానమ్యైయత్యుద్య-చా-పుష్క
 స్యుతేతదాహః, శుద్ధమహావిమూర్త్యాశ్చ్యవరైలవత్పాతీకర్మతైమైత్రయభగవత్పర్యుద్యకారాకారణేనస్మై రైతితదా
 భర్తాభాకారోపద్యమయాస్యతః- నేతాగమయతాప్రహ్వకారార్థ ప్రహమసైవిజ్యోగ్యగమగ్రన్యవీర్యగ్యయకశ్చ
 యః॥జ్ఞానవైరాగ్యయైవచక్షాంభగవతీరణా॥వననియతభూతానిభూతాత్తన్యభూత్వ నిగచభూతేవశేషమన
 కారార్థ ప్రత్యోపయః॥జ్ఞానశ్చ క్షిలైశ్చర్యవీర్య తేజాన్యశేవతః॥భాగవచ్చైవబాధ్యానివినా హయైర్దానిని, త్రానినా
 గ్రీమిత్వారానిరోక్తపత్యుత్తర సముదాయైర్వచనానగతాస్సచ్చర్తవ్యభర్తవ్యనైవ్యగమనయిత్యుద్య-ప్రప్త్యుద్యనన్య
 శరీరకత్యనన్యసూతాస్తరాత్తిత్వనిర ప్రసిథిలవివత్పూర్ణాభ్యుత్థత్యావయో-ర్థాఅత్రవివత్తాః- తత్సంభరణంసూ

చార్యఃసంపత్త్యోగసామగ్రి సకర్తృనువయ్యైర్వాలకై సప్రసోఃసహూతఃకృత్యుద్యై॥౫౪॥అథతాన్
 శ్చేక్ష్యయావాచాప్రత్యాహనాయమహాసమీక్షిఃక్షివావవిద్వాం ప్రోమోసంకృతయప్రహసన్విం॥౫౫॥తేతుత
 న్నగవత్ ర్యైత్య క్రిడాపవ్యుదాఃబాలఅమాషితధేమాద్యన్త్యా రామేతేహితై॥౫౬॥ పర్యుచానతరా
 శ్చేన్యరేన్యై సప్తమదయేక్షితాః॥తానాహకరుణామైత్రోమహాభాగవతో-చరురే॥౫౭॥ * * * * *
 * * * * * ఇతి శ్రీ వీరరాఘవీయే, సప్తమసర్గే, చప్త మోపాఖ్యానః * * * * *
 చప్తమదక్షిణావ ॥ కౌమారాచరతే త్వాప్రిక్షాన్ధర్మాగవతానివా దుర్భాసమానువంజన్త తవప్రభృతమర్థ

మోపకరణంవిధానం-తచ్చప్రకృతిపురుషకాలానాంకార్యోత్పత్తియోగ్యతాపాదనరూపంభర్తృత్వం నిరుపాధికస్తా
 మిత్వం-నైత్యత్వం గమయిత్వరూపంస్థితకర్తృత్వం గమయిత్వ త్వం గమయిత్వ త్వరూపంసంహర్తృత్వం-ప్రప్త్యుత్పము
 ద్దమయిత్వత్వరూపంస్థితకర్తృత్వం గుణోగుణాంత్రానధా-శ్చిగ్యోగ్యమయ్యతే, వైరాగ్యంపిరక్రిడాపవరితూర్ణతాదనా
 తరూపాపిమంచానుష్ఠితైర్దర్శైఃపా వ్యన్యభాగవతవసంవిగత్యాత్తత్వాప్రిక్షానిశ్చై యనరూపత్వాత్తత్వాప్రిసా
 ధరూతాధర్మాపరవపురుషార్థాభివసన్యమనుష్యేయా దైవబాల్యరభ్యోపకర్తవ్యాభ్యుద్య- ఇహావైత్యేన -మను
 వ్యజన్తనవనభాగవద్ధర్మాచరణోపయ్యుక్తవ్యవస్థసమతపనన గుణత్వంచాభిప్రతం - తత్రాప్రిపుగోవర్తిరరామ్యై నేహ
 బ్రహ్మకృతిసాతేననంక జ్ఞానాధునావ ద్రమానయనువ్యజన్త్యేవభాగవద్ధర్మకర్తవ్యతా-భిప్రతా, నన్యస్య స్తే న్నమీనువ్య
 జన్తనైతేమాంక ర్తుంశక్యత్యాత్మి-విశేషతాధునికవతజన్తన్యనిక ర్తవ్యోవ్యత్యభ్యుతతా ॥ దుర్భాసమానువంజన్తై
 తివీనిగవీచిత్రపుణ్యపాపాన్య కర్కర భిరేవతిర్యక్తు నమ్యస్థావరాచిరామణంపరతోజీవస్య నియమేన ప్రతిజన్తమానువం
 జన్తై వెతిత్వాన్ సహోరభావాన్యధ భం మానువం జన్తనుకృతచరిపాకవిశేషలబ్ధమితత్తై నివభాగవద్ధర్మానాచర
 విధిభావ- ననుకేవిశేషమణకౌమారమనారెతిత్యుద్యతై, యథేష్టంపిషయభోగాన సర్వంచతురైవయన్తేమాంక ర్తుం
 శక్యత్యా నిత్య తతా ॥ తవప్రభృత జమితి, చతుర్ధవయ్య చర్య ప్రజీవనహోతేస్త్వ శ్వ సనియస్యా భావాతే-మారా
 త్పృథ్వీవ్య వాచరేతిభావః, ననుచిరకాలసాధ్య భాగవద్ధర్మాకథమస్మిరణమానుజన్తనానిర్య ర్యతై -కథంత
 తాంప్రిశ్చైయసాప్రితతతా ॥ అర్థజమితి ॥ య్యోగ్యమనంతగావ్యర్థమన్యర్థః ॥ అయంపావః॥యద్యగ్రద్రుమంత
 ధా-పిచిరకాలజీవసనిమి తైకర్కర్యా రభభాగవద్ధర్మ విరోధికర్తాభావజనతి ॥ యధావత్ప లపర్య ప్రభాగవద్ధర్మసం
 జరణ్యా రానిశ్చై యనరూపర్యతేయపురుషార్థం-చిరజీవనహోత్య భావా ఆరభ్యభాగవద్ధర్మ విరోధికర్తనన్యతా

౬.పివా ,, నెహాభిక్రమనాశోఽస్తి - సహకల్యాణకృత్యుల్లిద్ధర్మ తంతాతగచ్ఛతి ,, తస్య దిభగవదుక్రీత్యాజన్మా
 ప్రయోధావద్భగవద్భక్త్యో పసంహరద్యురానిశ్చేయసయాపార్థంభవతీతి || అత్యై ,, యస్యోంసావధారం ,,
 విజిత్యా యోనాభ్యు యోనాయ భుజ్యత్యా దివత్యా- మార ఎవ భాగవతాన్ ధర్మా నేవత్య మేవేత్య పధారణమభిప్రే
 తమ్ || ౧ || * తత్యై భాగవతా నేవ ధర్మా నావరేదిత్య పధారణం తావదు పపాదయతి || యథాహీతి || హ
 తథాహీత్యర్థః యథాశీఘోయోగ్య తాద్యో తకశభహమనుష్య జన్మని , విష్ణోఽవరమపురుషస్య , పాదయో , రుపసర్వ
 ణంభజనంయథా,యోగ్యం-తేదేవయ క్షమిత్యర్థః-కుతశి-యద్భక్త్యా - దేవపరమపురుష-స్వస్వభూతానా-మూత్యా క్షిప్య
 ర్జి-అస్త్యైప్రవీత్యప్రశాసనపురస్కంభర్త- శరీరస్యాత్మావనుర్వనియ్యక్షమితీభావః - నన్వాత్మావ్యపురుషార్థాపత్వా
 న్నానువర్తనీయోఽతలపాప్రియత్యై||ప్రియత్యైతవహి-నితీయనన్దమాపత్యర్థః- అనన్దవహిష్టస్సనివహిపురుషార్థరూ
 పత్యభిభావః-నన్దేవంభూతోఽపినికల్ప-ప్రత్యాదనువర్తమానాన్ప్రీత్యావయేత్తాత్పరహా||సువృత్తి|| , ఎవ హ్యేవసాధుక
 ర్మకారయతితంయమేభ్యోలోకభ్యుత్థిన్వికతీ , తిక్రత్యై క్రీత్యాస్వానువర్త్యైప్రమమ-త్రైకావిర్భూతపరమకారణ్య
 యుక్తత్యై త్రైకాత్పరంస్వాసవ్య త్రిప్రవర్తనాయాపహితకారీత్యర్థః || ౨ || * యస్యోంసావధారంసంసంక్షయక్షమిత్యై నేన
 వై వయిక్రమభిసాధనయత్నోనయ్యక్షమ్యై క్తంతదేవసహాయకంసద్భక్త్యానంబోపపాదయన్తిహైవేత్యపధారణమత్యై
 పపాదయతి||సుఖమితి || హేదై త్యా-దేహానాం-దేహాయోగేనదేహసంపన్నమూత్రైక-విద్వియకం- సుఖంసర్వత్రవశ్యాది
 జన్మస్వపిషునికయత్నమన్తరణాపదేహత్యాచీనకర్తవై , వలభ్యత్యైత్రవప్త్యానోయధానుఖమితి|| అనుఖాదుఃఖంయ
 ధా,యత్నమన్తరణాపి,దైహాదేవ,లభ్యత్యైతథావై వయిక్రమభిసావిత్యర్థః- సర్వతలభ్యత్యభ్యత్యేనవై వయిక్రమభిసా
 భిస్సర్వజన్మసాధారణి,భగవద్ధర్మాభా సుమనుష్యజన్మాసాధారణ్యత్యై క్తంభవతీతి || ౩ || * యతోవై వయిక్రమభిసం
 ర్వజన్మసాధారణంతచ్చదైహాదేవసులభ,చనుఖవ-త్తస్మాత్ప్రీయాసోవై వయిక్రమభిసాధనయాసో-నకర్తవ్యః- ఎవమపి

దమ్ || ౧ || యథాహీతుమశ్యేవావిష్టోపాచోపసర్వణమ్| యదేవసర్వభూతానాంప్రియత్యై శ్వరస్సు
 హ్యతీ || ౨||సుఖమైన్ద్రియకం దైత్యాదేహాయోగేనదేహానామ్|సర్వతలభ్యత్యైదేహాద్యధానుఖమయత్నతీతి||
 తత్ప్రీయాసోనకర్తవ్యాయతలయ్యర్థయఃపరమ్|నతథావిన్తతేక్షమముక్షవచరణామ్యజమ్ || ౪ || తతో
 యతేతకుశిలఃక్షేమానుభవమాశ్రితః|శరీరంపారుషయానన్మవివద్యతపుష్కలమ్|| ౫ || పుంసోవర్తతతం
 హ్యయ్యు ప్రదధ్మవజితాత్మ నః|నికల్పంయదసౌరాత్యాం తేతేనన్దం|పాపిత్రవై వయిక్రమభిసాధనయాసో-నకర్తవ్యః- ఎవమపి

జానత్యాత్మతోఽపిచయా-శి-కేవలమాయర్వ్యయికరణ్యత్యాహ- || యత్యైతి || యతోవైవయిక్రమభిసాధనయాసో-నకర్తవ్యః
 శివం,మాయుఃక్షయంపనాన్త్యై-చిదస్త్రీయయోజనమిత్యర్థః , ననుజన్మాన్తరపునర్జైన్ద్రియకంసుఖలాభాయకర్తవ్యం
 వయత్నప్రత్యాహ-||నతథాతి || యద్యపిక్యతోఽపితదర్ప్రయసోజన్మాన్తరీయవై వయిక్రమభిసాధన-ప్రధాఽపి,తథాత
 ద్య,క్షేమం , నపాప్రీహితకథంయథా,మకున్దవరణామ్యజం,భజన్మితీశేషః-యథాభగవచ్చరణామ్యజంభజన్మమా
 నిశ్చేషదేవభిసావ్యత్తిపూర్వకంనిత్యనిరూపాధినిరతిశయాపరిచ్ఛిన్నబ్రహ్మనానుభవరూపంక్షేమంపాప్రీహిత- తథావై
 వయిక్రమభిసాధనయత్నమానసాద్యంక్షేమంపవన్తతే - కింతుదుఃఖమిశాన్తిత్యసోపాధికాత్మల్యుదాహిమనుభూయమానస
 జాతీయంపాప్రీహిత్యర్థః || ౪ || * తతఃకారణాత్ భవమనర్థావహంసంసార-మాశ్రితఃపుమాన్,కుశిలఃక్షేమాపా
 దేయధిభాగకుశలస్సన్ ,క్షేమాద్దేహోకపిదక్షేమాగ్ధమేవ ,యతేత,కామారవవేత్యైక్రమపధారణంప్రతిపాదయతుంత
 దవతారయతి||శరీరమితి||పారుషంపురుషస్యజీవస్యస్వస్వసచ్చి,శరీరం,యావ-త్సుఖం-లంపటుతర- మస్త్రీ,నతుపివద్యే
 తవిపన్నంనభవతి,తావదేవ,క్షేమాయయతేతేతిపూర్వేణాన్వయబాల్యాదాద్యైవయతేతేతిభావః || ౫ || * యతోవై
 వైప్రతిపాదయన్మయనక్రస్యకేవలంధృధాఽఽయర్వ్యయమాహ || పుంసభితి||పుంసమనుష్యస్య,తావ-ద్వర్తతతంహ్య
 యుష్టివనయోగ్యకాలశ్చతవర్షపరిమితః-తస్యతవర్షపరిమితస్యా-యమో,ఽర్ధంసజ్జాన్తద్యైక్రమ-మతేన్ద్రియస్య,నిష్క
 లమేవయాతీత్యై త్రైకాన్వయ-వైశ్యనయానెహాయంబవన్మమాంసంపేశిన్వై || యదితి || యద్యస్తా,దసావజతాత్మా
 పుమాన్-రాత్యా-వన్దంతమనిదాగ్రత్యై-పాప్రీహిత-స్థాన్తి-శేతే-జితేన్ద్రియోకమారవవా- ర్భభక్తీయోగరూపభగ
 వద్ధర్మ-స్మారత్యాన్విమపివధ్యమయావద్యయనిదాగ్రమవయోజ్య పూర్వోత్తరయోర్యావయోనియతకాలంభ
 గవద్ధర్మమావరణితీభావః || ౬ || * యతోవై వయిక్రమభిసాధనయాసో-నకర్తవ్యః- ఎవమపి
 పుమాన్-జరయాగ్ర-స్థా-దేహా-యస్య- అతవ - అకల్యన్యలనమధ్య - సాన్ధీనదేహస్య-ర్థానాం-వింశతి-ర్యా

తిహార్య త్పరీ భృత్య ర్భద్రగవద్ధర్మ సుతదభ్యా సశ్చిత దేవత్యా త్రస్యా మవివేకత్యాం - తవనుత్పత్తితిహార్యః || ౭ || ఊవనుహార్య గాత్రకార్యాయుషశ్చ త్యా రింశద్వై రాగతాః - శేషమవశ్యం - దశవర్షాత్త కమాయః - దురాపూ రెదంతై స్స ముద్రాపూర్వ మాజేన - కామేన - తదనుబ్ధినా - బలియసా - మోహేన - చకారాతీరీ ధేనవగృహేషుగృహధర్మే - సక్తస్యాతవస - ప్రమత్తస్యహేతవజానతో, ౨వయతి, జితేన్ద్రియసుకుశలః - కామాయుషశమనెతస్మిన్మపిదశవర్షాత్త కేవలసభగవద్ధర్మ మున్జే త్తతితిహార్యః || ౮ || ఊ ఏనమజితేన్ద్రియస్యజైవయకనుభుతసన్యాయుషోపైవ్యల్య - మారభ్య క్షయోగస్య కుశలస్య జితేన్ద్రియస్యతుస్సేన్ద్రియసాధనభగవద్ధర్మ ప్రసాధనోఽయుక్త్యేనసాశల్యం - భాగవతధర్మరాజామెనరతిశయశ్చేయస్సాధనత్వం - తెమాంచవర్తమానమనుష్ఠజన్త నైవానుష్ఠేయత్వంచోక్తం - అధజై రాగ్యమస్తరణోపదిష్టోఽపిభాగవతధర్మః ప్రతిష్ఠితోనభవతితజై రాగ్యంతావదేమాంభవితవ్యం - తస్యనవ్యక్తిమస్తరణనెత్వ్యతితయభవితవ్యం - సావవిషయోనకపి తజనసజ్జపరిహరమస్తరణదగ్ధభృత్యభిప్రేత్యతత్పరిహరశ్చగృహవిత్తకలతాప్రత్యాదివ్యసురక్తవిత్తస్యయ్యుప్యకశ్య - స్సభాభ్యపాయేనవివేకాత్తనాదుస్సక్తిః పరిహర్య - ఇతివక్తుంతావద్భృత్యవదివ్యసురాగస్తమస్త్యజత్వమస్తావహవ్యం చాహా|| ౧౦ || హేష్యిత్వాదిహార్యతావద్భృత్యసురాగస్తమస్త్యజత్వమాహ || కఇతి|| గృహేష్యా, సక్తంమమేదంగృహమిత్యభిమానయుక్తం-భృత్యైర్ధర్మైః సైవసేవపాశా-స్తైర్భృత్యమాత్మానం-విమోచితు మజితేన్ద్రియశ్చ-కేపు మాన్ - ఉత్తసేతకోఽభ్యుత్సాహంనకురాదిత్యర్థః-జితేన్ద్రియస్తూత్సహేతై వెతిహార్యః-అనెన, హేత్యా-౨త్త పాతంగృహమస్తమాహ, మితిపూర్వమక్త్యుపాభివేశ్యత్యగవచభగవద్రతయజైప్రధమంకారణమిత్యుక్తమ్ || ౯ || ఊ తదభివేశ్యత్యగవచ్చి

శోరైక్షిదతోయాంతివింశతిః|| జరాయగ్రస్తదహస్యయాత్యకల్మస్యవింశతిః || ౭ || దురాపూ రెదంతై కామేనమోహేనబలియసా|| శేషంగృహేషుసక్తస్యైవమత్తస్యాపయతిహార్య|| ౮ || గృహేషుభుజమాన్ క్రమాత్తానమజితేన్ద్రియః|| సైవపాశైర్భృత్యధర్మమత్తసేతవిమోచితుమ్ || ౯ || కోన్మర్త్యప్రస్థాంవిన్యజేన్ద్రియైర్భృత్యైః-విగరియసీమయంతికాత్యనుభిఃప్రేస్తైస్సగ్రహస్సేవకోవణీ || ౧౦ || కథంప్రియా-యఅనుకమ్పితాయాస్సజ్వలహస్యం-రుచిరాంశ్చనువ్రాన్|| సువ్యాప్యతత్సైవసేతసిత్యశునాంకలక్షరాణామనురక్తవిత్తః || ౧౧ || పుత్రాన్స్తరంసాదుహేత్యాహృదయ్యాభాప్రత్యాన్యస్సూర్యాపితరౌవదిహా|| గృహోమనోజ్ఞోఽపరిచ్ఛదాంశ్చస్త్రీశ్చకుల్యాః పశుభ్యుత్పవర్తాన్ || ౧౨ || త్యజేతకోశస్సృచివేహమానఃకర్తాణిలోభాదవిత్తప్రకామః|| దౌపద్ధజైవ్యంబహుషస్సమానఃకథంవిరజ్యేతదురస్తమాహ|| ౧౩ || కుటుమ్బహేమాయవియ్యుతాయ

త్తకలతాప్రత్యాదివ్యసురాగత్యాగపూర్వక-సోఽప్యజితేన్ద్రియస్యమశ్శకిత్యాహ|| కోన్స్తితి|| అర్థత్వప్రాంవిత్తస్యహామజితేన్ద్రియశ్చే-తవఃపుమాన్-విన్యజేత్యజేత-దుస్త్యజత్యేహేతువచన్తాంవిగిన్స్తీ || ౭ || పాప్రేభ్యోఽవిగరియస్త్యమేవత్వప్రాన్తముఖేనదర్శయన్స్తరంవిగిన్స్తీ|| యమతి|| య-మర్త - మనుభిః పాప్రేజైః - తస్మిన్సర్వసైవకలయదోపజీవి - వణీనావికశ్చ-క్రీడాః-పాప్రేభ్యోఽవిగరియస్త్యజితేన్ద్రియ-రాదిర్మమర్థంసాధయతి-తస్మిన్మర్థత్వప్రాంకోనుమిన్యజేదిత్యర్థః || ౧౦ || ఊకంఠ, అనుకమ్పితాయాః దయాయక్తాయాఃప్రియాయాః-రహసిభవం-సజ్జం-రుచిరాన్మనోజ్ఞాన్ - హేతాలాపాంశ్చ - సుహృత్సుచ - సజ్జం-స్తరన్-కథం-ప్రియానర్తాదీన్-త్యజేతేతిత్వమేనాన్యాయః-కథంపూతః - తస్మైవసేవః - తెమాంప్రియాదీనాం-సైవహేనసిత్యబద్ధఃకలానిమధురాణ్య-క్షరాణి-యేమాం - తెమాం-శిశునాంచ-సజ్జమిత్యనుమజ్యతే-సజ్జం-తేవ్యసురక్తంచిత్తంయస్యః || ౧౧ || ఊపుత్రాన్, హృదయ్యాః హృదయంగమాః-దుహేత్యాః-శ్శిశురగృహేన్ద్రియా-తే-ధరా-భాగ్యత్యా-స్యస్సూర్యాగీశ్చ-దీహ-మాతాపితరౌవచరవః-పరిచ్ఛదాః-భోగోపకరణాన్-యేషు - తా- మనోజ్ఞాన్గృహంశ్చ - కుల్యాఃకులకమాగరా - వ్యస్తీజీవికాశ్చ - పశూన్భృత్యవర్తాంశ్చ - కథం-త్యజేతకథంతరాం-విరజ్యేతవిరక్తస్సావ్యతే || ౧౨ || ఊకథంపూతః-కోశస్సృచివేశకోశాంకీటభవ-కర్తాణిహమానః-యధా-కోశస్సృచ్యవంకోశాత్తకంకుర్వన్నాత్త-సోనిర్మమాయద్వారమపినామశేషయతి-తథా - స్వబలకానికర్తాణికుర్యాణిభ్యర్థః - అవిత్తకప్రకామాయస్య-తాదృశః-దౌపద్ధం-జైవ్యం-చ-మఖం-బహుఅధికం-మన్యమానః-అతో-దుగురన్తోమోహాయస్య || ౧౩ || ఊదురస్తమాంచదర్శయన్స్తి|| కుటుమ్బహేవదాయ - వియత్క్షీయమాణం - నిశాయాపరిచ్ఛిన్నాయ-ర్వస్య-తాదృశః

వితదేవప్రతిపాదయతుం-తావత్తత్తమూత్రయంగదుశ్చకత్వకృతౌనిరవా॥ నసీతి॥ సేఅనురాత్తజ్ఞాః-అన్యుతంసక
దాత్రయదాదవాశ్రితాన్సన్యాసయతిత్వమృతః-తంఽగ్నితః-పుంసో-బహుయ-సో-నమా-విద్యతే-దేవతాన్సన్ప్రీత్యుత్తా
దకసాధనానుష్ఠానవద్యగవప్రీత్యుత్తాన్వకతత్తద్వర్తమానై-నాయాసోవిద్యతఇత్వర్థః,అవాయానైహేతుః॥ ఆత్మత్వా
దితి॥ గర్వమాతారా,మాత్మత్వాత్సత్సద్విద్యాత్సంబధాత్వాత్సర్వతథాసామ్యవిభాక్తికష్టత్వద్వైతేనిఃశబ్దాల్కాన్సన్
తస్యద్వైమాంఽదేవానురాధిస్త్రీపుంసన్తాత్రమాదివిభాగమస్తరణసర్వైమాంసిద్యత్వాదిత్యర్థః,అనుచభిప్రాయో,నమాను
బధగ్యజ్ఞబిల్వోష్ఠాదెరస్వేదణానువిదురగమనాదిరూఽగ్నియ-సోఽపేక్షితః-సర్వతస్యద్వైమాంసులభాత్వాత్-ఎవంస
ర్వైమామాత్మత్వైససర్వత్రసులభాగ్యుజ్జేహనైనాతీవాయాగజ్ఞి-యద్వా-సిద్యత్వాదిత్యగ్యసన్తాదెనసన్సాధ్యఃపురుషార్థః-
అపితు-సిద్ధరూః-సాధ్యపురుషార్థసాధనసాయా-గాద్యనుష్ఠానసూఽగ్నియసభావూర్ణం-సిద్ధ్యశ్చతుర్లభోఽయమక్త
ప్రీణోపాయతత్తమ-త్రయమాత్రమపేక్షితమిత్యర్థః-యద్వా-ఆత్మత్వాదిత్యనాయాసేపద్ధృతుః-ఆత్మాహిన్యక
రణితతయప్రీతియక్తద్రవక్షణశీలౌచాకర్వక్ష-ఎవంసద్వైమాంజీవానాం-పరమాత్మానంప్రతికీర్తత్యాత్మవిషయ
కప్రేతస్త్యగ్యతస్పిదాయా-అపిఽపులాహరాధైరభివ్యక్తాయా-ప్రభభివ్యక్త్యావహంకించానుకూల్యాదికమ-త్రమపే
క్షితమితిభావః-సిద్యత్వాదితత్రైనివాన్యోహేతుః-నమాసిద్ధ్యహీరణ్యనిధేస్తప్రీక్షానమస్తరణేర్లభోఽయమక్త
స్యగ్నియ-సోఽపేక్షితః-ఎవంపరమాత్మనోఽపిరణితయపురుషార్థరూపగ్యసర్వదయేసిద్యత్వాత్తలభోఽయమక్తస్వామి
త్వశేషిత్వాదితద్యాధాత్వగ్జ్ఞానసూర్యతత్తమ-త్రయమాత్రతెంతస్యనమాశ్రితవిషయకప్రీతిరుదేవప్రీతి-నాతివా
యాసోవిద్యతఇత్వర్థః॥ ౧౯॥॥ఆత్మత్వాత్సద్వర్తమాతానామిత్యేతదేవప్రపన్నయః॥ పరావర్షితి॥బ్రహ్మపత్యు
భోఽహి-యేమాంస్థావరాఽదిద్వైమాం-తేష-పరావర్షమాఘానతేష,ధూతేషవరావరాత్తకతపఃధాతుచేతస్వి
త్యర్థః-తదా-భౌతికమృచ్ఛివ్యాదిధూతపరిణావరూపేషచేతసేషఫలఽటాదిష-మహత్సృష్టివ్యాదినమధూతేష-
గుణానాన్సత్వాదీనాం,సావ్యం-యస్మిన్-తస్మిన్-స్మిదాన-మూలవక్యతావేత్వర్థః-గుణవృత్తికరణంవైచక్ష్యవతిమ

సహ్యశ్యతంప్రియతోబహుయూదో ॥ ౭ ॥ సురాత్మజాః । ఆత్మత్వాత్సప్తగుణాతానాం సిద్ధత్వాదిహసర్వ
తః॥౧౧॥పరావరేషుఘాతేషుబ్రహ్మస్థానపరాదిషు । ధౌతికేషువికారేషుఘాతేషునమహత్పున ॥ ౧౦ ॥ గు
ణేషుగుణాన్వేషనగుణాన్యైకరేతధా । ఏకమివవరోహ్యత్వాభగవాన్వేష్యోఽన్యః ॥ ౧౧ ॥ ప్రత్యేకాత్మ
స్వరూపేణదృశ్యరూపేణచన్వయదుః । వ్యాప్యవాగ్దశనిర్దేశ్యోహ్యనిర్దేశ్యైకకృతః॥౧౨॥కేవలసుఖభావన

సదాపాఠా-రాదేపః ॥ ౧౦ ॥ ౨౦ ॥ ఘోరత్యగాత్త్య గ్వరూపేణ-ప్రత్యగాత్త్యజీవః స్వస్వాసాధారణం-రూపశరీ
గం-యగ్య-తేన ప్రత్యగాత్త్య శరీరకత్వేనేత్యర్థః - దృశ్యమచేతనం-యావం-యగ్య-తేనా-చేతనశరీరకత్వేనచేత్యర్థః - ఎకః
స్వసమా నరహితమపరతత్వా-చరమాత్వా - అస్త్యైవచిత్యభారా - అశ్వయఃఅస్పృష్టశరీరకవచికారః. నిర-గ్నఖిలబోజః
పాఘ్యభూర్థః తశ్యగ్గోజీకర్తృమగుణంయయా - వ్యావ్యవ్యాపకనేత్యేవ్యాప్యేషువ్యాపకతయ్యాత్మేష్ట్యం - అచిక
న్వితేజాతిగుణాదిరహితః ॥ ౨౧ ॥ ఘోరతేన-౨ నుభవః దుఃఖైశ్చ ॥ భటంజ్ఞానం-అనన్త అనన్తరూపం-శబద-స్వరూపం-
యగ్య - సః-చరమేశ్వరః-స్వస్వైది క్తేస్వరూ నరరహితః - గుణసర్వయాసంసారిణాం మోహాదిగుణాన్ స్వజితితథా -త
యా-మానుయా- అస్త్యై త్వేస్వర్వసంసారిణావ ప్రకాశమానమహిమా-తయైతగవ్యతే-సదాచార్యోపదేశేనజ్ఞాయ
తత్యర్థః-ఉక్తేనతద్యాధాత్మ్యజ్ఞానపూర్వకతత్వమాత్రయేణమాత్రమేతత్త్వా ప్రీతిమి త్యజ్యైతీహేతురుపాయజ్ఞ
తిహాః-అతః- అచికన్వితేతేనలానుభవానన్త స్వరూపజ్ఞివదద్యయేన, అస్థూలమన్యజ్ఞప్రాగ్గం - సత్యంజ్ఞానమనన్తం-
విజ్ఞానమానన్తమితి శేత్యర్థః ప్రత్యభిజ్ఞాపనేనప్రాప్యంబుప్త్యస్వరూపము క్తం-అనతిష్టై రెవతేత్యాదిభిః ప్రథమా న్నవదైః
పృత్యగాత్త్య గ్వరూపేణ-దృశ్యరూపేణచై, తివదద్యయేనసమప్రొగ్యగుణాడిక్తాః, పరాపరేషుహాతేషు - ప్రత్యగాత్త్య
గ్వరూపేణచై, త్యనేనజీవగృతచేష త్యావపరవర్త్యయతప్యరీతశ్చకధనేనప్రాప్యగ్వరూపము క్తం , గుణసర్వయా-మా
నుయా-స్త్యై త్వేస్వగ్య, శిశ్యతేనాబుప్త్యత్తత్వగృతత్వాత్రిత్యాదిరూపమోహాదిపాక్యతగుణమపాప్రీతివిగోధితకధ
నేనవిరోధిగ్వరూపమపుగ్య క్తంతత్వా ప్రేవంతంతప్యరూకై జీ-ర్యాదిరూపం, సారంజుహం-చరయయా, రితివత్సృతి-
ఎవమర్థశ్చకముపవీష్టంభవతి-పూర్వ, ముపేతనారాయణ, మితితత్వమాత్రయేణంత ర్ద్రవ్యత్వేనసహితం-తగ్వయమగ్న-
రత్యేకజ్ఞా-చరిహర-ప్రసక్తాప్నమాత్రగుణోపయక్తార్థశ్చకజ్ఞానం-సదాచార్యోపదేశాత్పన్నాద్యమయ్యుక్తం ఎవమ
ర్థశ్చకజ్ఞానపూర్వకతత్వమాత్రయేణమాత్రమేవతత్త్వసాదజననద్వారాతత్వా ప్రీహేతురిత్యైవ-పేతం, తత్వమాత్ర-

యణంచత్సక్తిప్రపత్త్యన్యతరాత్మకమధికారిభద్రదేవవ్యసస్థితమితాత్మవ్యవస్థా ॥ ౨౩ ॥ యదుక్తంఽనహ్యమ్య తంప్రీణయతోబహ్వయానః, ఇతితదుపసంహరన్తత్ప్రీతినిమి త్రతత్సన్తోచజనకంసాత్వద్వరమాహ॥తస్మాదితి॥తస్మాత్- యస్మాత్సర్వాస్తరత్వత్వాదిపాత్రి్యబ్రహ్మస్వరూపాదిజ్ఞానపూర్వక తత్సమాశ్రయణమాత్రమేవ తత్సాప్రీత్యాచమాత- ఛ్చీతిహేతు స్తస్మా- ద్యుగయ,మానురంభావంభూతదోహశీలత్వాదిరూపం - ఉన్మ చ్యనమూలంత్వక్వాప్య,పరమాత్మ శ రీరెఘనర్వేషభూతేమయథోచితం-దయం - సౌహృదంబకురుత - యయాదయయా - అథో-ఉత్తజోభగవాం, సువ్యతి .తాదృశీంఘాతేషుదయాంకురుతేత్యర్థః ॥ ౨౪ ॥ ఋతువ్యత్యభో-ఉత్తజితతఃకి-నుతతపా-తుష్టభితి॥త్రతస్స - న్నాద్యై జగతా- రణభూతై- అన నైభగవతి-తుష్టై సతి-అలభ్యం - కింకిమ-స్తి-తస్మింస్తేనత్వభిలషితంనస్యం సులభమేవేత్య- ర్థః - యద్యపిసులభం - తథా-పినిరతిశయపురుషార్థరూపతత్పురణారవిన్దానుభవరూపమమృతమన భవద్విర్భూత్యైర్ధ- రైశ్వర్యకామైవల్యాదిక-మమృతంపివిద్దురువరోదకమివనేవ్యతభ్యభిచ్చపయన్నాహ ॥ కింత్తైరితి-సో-స్తాకం - గు- వ్యతికరాత-ర్థానుగుణసత్వాదిగుణపరిణామాదేవ-స్వసిద్ధాలయత్వసద్విధా-యే-ధర్మదయధర్మార్థకామా, కై- కిం- సకిమపిప్రయోజనమిత్యర్థః - కాష్టి-౮-తేనాభిలషి తేనా-గుణేనగుణలయరూపేన - కైవల్యేనమోక్షేణవా,కిం-సోపిసపు- రుషార్థభ్యత్వర్థః, సకింధంఘాతానాంభగవత్పురణయో-స్సారమనుభవాత్త - మమృతసారం-జుషరాంసేవమానానాం- ఉజగయతాంతద్గుణాన్ స్తువతాం - మనసాతత్పురణారవిన్దానుభవాన్సత్తుచునభవతాం - వాక్యవ్రహ్మాభ్యాంతద్గుణా- నుభవామృతంచానుభవతాం-అస్తాకం-ధర్మదయఉజగదోదకపాత్రియాభ్యత్వర్థః ॥ ౨౫ ॥ ఋనుత్వమ క్తమతత్సన్వయం- జానన్తో-చ్యస్త-ద్వరవత్ప్రీన ర్థమేవపురుషార్థత్వేనోపదిదిశుః - త్వంతుత్రివ ర్థమనాదృత్యభగవత్పురణారవిన్దా-క్రియణ- మేవసారతమమన్యసే , కంచగుర్వనుశీలతాక్షీప్తిక్యాదిశాస్త్రేమనత్వమ క్తధర్మః కర్వవత్సేనోపలభ్యతై-అతఃకింతద్

స్వరూపసేవరమేత్వర్థః॥మాయయా- న్దర్శితై శ్వర్యత్వాయతేగుణసర్వయా॥ ౨౩ ॥ తస్మాత్సర్వేషభూతేషుద- యాంకురుతసౌహృదమమిభావమానురమన్న చ్యయయాతువ్యత్యభో-ఉత్తజః॥ ౨౪ ॥ తుష్టైచత్రకిమలభ్యమ- నస్తలద్యైకింత్తైర్ధ-రైశ్వరికరాదిపాయేస్వసిద్ధాః । ధర్మదయఃకిమగుణేనవకాష్టి తేనసారంజుషాంచరణ- యారుపగాయతాంసః॥౨౫॥ ధర్మార్థకామః॥ఇతియో-ఉభీషితప్రీవగ్త-ఉత్తాత్రయానయదహాపివిధావనా- రామస్యేతదేతదభిలంబిగమన్యసత్వంస్తాత్వాన్యంస్వసుహృదఃపరమన్యపుంసః॥౨౬॥జ్ఞానంతదేతదభిల- దురవాపమాహనారాయణోనరసఖికిలనారదాయుషికాన్తినాంభగవతీద్రుదకించనానాంపాఽరవిన్దరజ

ర్వప్రమావకం-తతాప్రీహ॥ధర్మై-౧॥ధర్మార్థినాంసమాహారదవ్యన్య-పుంస్తస్మాద్ధంధగ్తో-౨ర్థఃకామశ్చేతి-య-ప్రీవగ్తో- ౩భిహితః-అన్యదాచారైర్భూర్గవార్థిభిరీశేషః-య, ప్రీవగ్తఃపురుషార్థత్వేనాచారైర్భూర్గవార్థత్వర్థః-యచ్చతత్ప్రీతి- పాదికేషాదిరూపావిద్యాచ-తదేత-త్వర్థ-సమాంమన్యై-తతై,తై-అస్మిష్టికిసంజ్ఞాతరూపిద్యా-త్రయీవేదపూర్వభాగః- సయగహదంబినితిప్రతిపాదకతాస్త్రే - వివిధావారాక్ష్యప్రాయజీవికాజ్ఞానజనకంకాస్త్రం , ఎతత్సర్వ-సమాం-మన్యై- జానామ్యేవ-కింతు-య-త్వస్వసుహృదః -పరమన్యపుంసః-నిరుపాధికిసుహృదపరమపురుషాయేత్యర్థః-సమ్ప్రదానస్తే-స్వ- శేవత్వమేవమయావక్తి-స్వాత్మార్థణంభగవతీస్వాత్మ-సమర్పణం-తదేత-స్మిగమన్యవిదోత్తరభాగన్య-ప్రమేయమితిశేషః, ఉపసేవాచ్ఛాగన్యప్రతిపాద్యం-సత్యంనిత్యం - అమృతమృపురుషార్థసాధనం-మన్యభ్యత్వర్థ-౬-స్వధరుభిర్జాతమవ్యహం- జానామి - నిత్యనిరతిశయపురుషార్థసాధనం భగవత్సాత్మ-సమర్పణంచేదా-ప్రవృత్తిపాద్యంత్వ-ధికింజానామ్యేత్యర్థః -గు- రవస్తునైతజ్ఞాన-నీత్యభి-పాత్రియః-అపాతతోజానన్తో-వామహదను గ్రహభావాన్నానుష్ఠానోపయోగితయానిస్సంశయం- నజాన-స్థితితాత్మవ్యం నిగమన్యైత్యసేనాస్త-దుక్తార్థేవేదా-స్తభాగవ్రహ్మణమితిత్యక్తం - సచ-ఓమిత్యాత్మానాయంజీత- మమయోర్దై-స్వరణమహంప్రపద్య,,ఇత్యాదిరూప-స్వాత్మార్థణమిత్యననవ, ఉపేతనారాయణం-హరిమాత్రయేతై, త్యాద్యై కమా-క్రీయణమాత్మ-సమర్పణరూపమితివృతం -భగవతీస్వాత్మ-సమర్పణంనామస్వాత్మ-నోభగవత్ప్రేక్ష-తైక- స్వభావత్వానుననానపూర్వకంభగవతీస్వాత్మ-రత్నోభరసమర్పణరూపం,ఏవంనారాయణోపాయంనామతత్పురణాగ- తిరిత్యక్తంభవతి-సమన-స్తరాధ్యాయేతదుపాయనన్యతద్భక్త్యాత్మకత్వంవత్వ్యతి-ఏవంచనుధాధికారంభక్తిప్రపత్త్య- న్యతరాత్మకంభగవత్సమా-క్రీయణంకర్వవ్యమితాత్మర్థమ ॥ ౨౬ ॥ ఋనగురుభిరజ్ఞాతమిదమ-స్తైరణాపిసదుభదై- నకధంత్వం-జ్ఞాతవానిత్యాశక్త్యా-యంభగవతో-నారదస్యానుగ్రహదేవేతీవ-క్తుంత్యసామ్ప్రదాయకత్వమాహ॥జ్ఞాన- శ్చితి॥చ-దేత-ద్దురవాపంద్దగ్ధం-జ్ఞానం-నరన్యసఖాభగవాన్నారాయణో-బదరికాశ్రమవాసీ-నారదాయాహ,ఉపదిష్ట

[illegible]

909

అనన్యాయస్థానస్థానమునకల్గిం, సురద్యుదోహరణకల్గిం, స్వీగ్లం, గర్భనామిగవర్తనాన, మానై, అతోనయా, ప్ర
 సవపర్య స్త, మాన్యతాం మత్సమీపేన్దీయతాం, తతశ్చార్ధస్య, పదమిం మార్గం, గతస్యక్, మాన్యై, జాతం భుతం హతాన్వా
 ఎనాంత్యైవామిత్యర్థః ॥ ౯౯ ॥ ఋషివముక్తిః పద్మరాహా ॥ సోఽయం గర్భస్థశ్చిత్, ప్రవయాహన్తా, సంస్థాం
 సురణం సప్తాస్యై, తత్ర మౌతుం వదం ప్రమమం విశిషి ॥ నిమిచ్చిదః సురణనిమిత్తపాచీనకల్పివరహితః, తరుణతః,
 మహాభాగవతః, భగవద్భక్త్యర్థ, ప్రకీప్తవిభిధావః, సుహగుడై, శ్చేర్థః, అనన్యభాగవతోఽనువరః, బలివహః
 బలసమ్మత్తః, యద్యపి గర్భస్థరాయాం స్వాస్యగ్రహణస్థానం న భాగవతత్వదయోధర్మా, స్తధాపి, సమన ప్రమేవస్యై
 నానుగ్రహవ్యమాణస్య, పునర్జన్మకాలే ॥ జాయమానిం హేతురుదయం వస్య, దిత్వ కర్మత్యాభాగవతే ఋషిమణిస్య
 క్తప్రస్తావయిత్యభిప్రాయే నిమిచ్చి ఇతి ధీనివిశేషాన్యకాని, నన్వినైగిముక్తాం ప్రతిస్థాపితే సతి తద్గర్భస్థ
 స్యోక్తగర్భస్య, త్తి, తగ్గతద్గర్భస్య త్తాసితదేవకస్తత్త్వగ, ఇతరేతరాక్రయత్వమితి, కథం దేవకీదైవము క్తుమ
 తిదే, దైవంగర్భస్థం నితరామీవైకకటాక్షవిషయ, మతవ, ఈవ్యగ్లవసాహారం యద్యచ్ఛాసకృతం తథా ॥ విద్యోక
 టాక్షుశ్చక్రవలమూల్యం చ సోఽన్వై ॥ సంభావణం దేవానివ్యవార్థపాప్రీతి హతవః, ఇత్తు క్త హేతువటలసమ్మ
 స్మం, దైవకోదేవర్షిగాలత్వత్వమైతస్య సమవ్యమానాయామన్యూమ క్తగర్భయ్య క్తం నూనం కరవాణి, అతోఽయం
 త్వయా సంస్థాం సప్తాస్యై త్త్వనితి నైత రేతరాక్రయత్వమితి, కథం దేవకీదైవము క్తుమ
 తిదే, దైవంగర్భస్థం నితరామీవైకకటాక్షవిషయ, మతవ, ఈవ్యగ్లవసాహారం యద్యచ్ఛాసకృతం తథా ॥ విద్యోక
 టాక్షుశ్చక్రవలమూల్యం చ సోఽన్వై ॥ సంభావణం దేవానివ్యవార్థపాప్రీతి హతవః, ఇత్తు క్త హేతువటలసమ్మ

మవివరం సురద్యుదోహరణకల్గిం, స్వీగ్లం, గర్భనామిగవర్తనాన, మానై, అతోనయా, ప్ర
 సవపర్య స్త, మాన్యతాం మత్సమీపేన్దీయతాం, తతశ్చార్ధస్య, పదమిం మార్గం, గతస్యక్, మాన్యై, జాతం భుతం హతాన్వా
 ఎనాంత్యైవామిత్యర్థః ॥ ౯౯ ॥ ఋషివముక్తిః పద్మరాహా ॥ సోఽయం గర్భస్థశ్చిత్, ప్రవయాహన్తా, సంస్థాం
 సురణం సప్తాస్యై, తత్ర మౌతుం వదం ప్రమమం విశిషి ॥ నిమిచ్చిదః సురణనిమిత్తపాచీనకల్పివరహితః, తరుణతః,
 మహాభాగవతః, భగవద్భక్త్యర్థ, ప్రకీప్తవిభిధావః, సుహగుడై, శ్చేర్థః, అనన్యభాగవతోఽనువరః, బలివహః
 బలసమ్మత్తః, యద్యపి గర్భస్థరాయాం స్వాస్యగ్రహణస్థానం న భాగవతత్వదయోధర్మా, స్తధాపి, సమన ప్రమేవస్యై
 నానుగ్రహవ్యమాణస్య, పునర్జన్మకాలే ॥ జాయమానిం హేతురుదయం వస్య, దిత్వ కర్మత్యాభాగవతే ఋషిమణిస్య
 క్తప్రస్తావయిత్యభిప్రాయే నిమిచ్చి ఇతి ధీనివిశేషాన్యకాని, నన్వినైగిముక్తాం ప్రతిస్థాపితే సతి తద్గర్భస్థ
 స్యోక్తగర్భస్య, త్తి, తగ్గతద్గర్భస్య త్తాసితదేవకస్తత్త్వగ, ఇతరేతరాక్రయత్వమితి, కథం దేవకీదైవము క్తుమ
 తిదే, దైవంగర్భస్థం నితరామీవైకకటాక్షవిషయ, మతవ, ఈవ్యగ్లవసాహారం యద్యచ్ఛాసకృతం తథా ॥ విద్యోక
 టాక్షుశ్చక్రవలమూల్యం చ సోఽన్వై ॥ సంభావణం దేవానివ్యవార్థపాప్రీతి హతవః, ఇత్తు క్త హేతువటలసమ్మ

ప్రతి, సవ్యగనాయా సోఽ, స్వీయగమయ త్యా అత్యగ్లసాంత్యయి త్యా హేవ ష్యే, బాతవచ-భార్త, ర్యావ, దాగమ-స్తా
 వత్సర్వ ప్రంత్యయా, ఇలాన్వీక్, మదాత్ర మేఘవర్తతాం స్థీయతా, మియ్యూవెతి శేవః ॥ ౧౦ ॥ ఋతత ప్రభత్వకీ కృత్వ
 సామన్వాతా దేవ ష్యే, అన్వీకసమీపే, నాన్వీకతోఽపి భయం నుస్య, స్తాద్యశిలావత్సీత్ ఉడితవన్ ॥ ౧౩ ॥ ఋదై త్వపతి
 రుగ్రా, త్రవసో, యవన్మన్యవ గ్రత, తావత్సీమన్వతా, అన్వీకత్సీగ్లశ్చ, స్వగర్భస్య, ష్యేమాయ, ఇద్యయా, భరురా
 గమనాన ప్రగ్రం సూతయేవ, పరయా, భక్త్యా, ఋషిం వారదం పర్యవరతో మహాగ్రీవతవతి ॥ ౧౪ ॥ ఋతత్వగ్లస్య
 ర్థః ఋషిః, తస్యోః పరివరన్యాయా నాన్వీకత్వమన్వీకత్వ, నిర్మలం భర్తగ్య, తత్సంజ్ఞానం శా, మృగభయం, పాగదాత్ భర్తాభ
 గవద్భక్తియోగలక్షణ, ప్రస్య, తత్వం యాధాత్వం తదజ్ఞానానం దేవానివిక్ర, పత్యగాత్వయం ధాత్వజ్ఞానం చా,
 దాత్ ఉపవృత్తవానిత, ధ్యే ॥ ౧౧ ॥ ఋతద్రతాయా మవివర్తం - తదుభయం నుమ, మాతుః శ్రీత్యా తా-లగ్నీష్టత్యాచ్య, తి
 గోదధేష్ట ప్రతమధూదిత్యర్థః ఋషిః డాభగవతా నారదేనా - సుగ్రహేతం మాంతుసాన్వీకత్వమచజేజనితం స్వైత్య
 త్త క్తజ్ఞానమధునాఽపి నాజితో - నతత్యాజ ॥ ౧౨ ॥ ఋతదేవం, ప్రహారవ్య, మిత్వాది నాయకైత్యగమ-రైః
 వ్యం తస్మాత్ ప్రభుత్వం - అతైతత్వం ప్రదాయాగతధర్మస్య గూఢజ్ఞానభిప్రాయేన గ్రతేద్యవతాం మదన్యగ్రహాచదుభ
 యః పుంసత్వైత్యభిప్రాయః ॥ భవతామపి ॥ య, భవన్తో మద్యవః, క్రదధతే మద్యకారగ్రహాచదుభ
 యాయుక్తా శ్చైత్ - భవశ్చైత్, తదుభయం ధూయాత్, శ్రద్ధామ ప్రదేహోపదిష్టమపి తత్వం - సప్రతిష్ఠితభవతీత్యా
 హ-వై శారదీతి ॥ వై శారదీనిభుజితరా, గీస్త, త్వవిషయాబుద్ధిః, శ్రీ, డాం-దాలానాం చక్రద్వారవన, ధూయాత్ - శతుతాం
 విశేష్టర్థః - తత్రప్రసూనః ॥ మయి ధేతి ॥ మధా - క్రద్ధావతో మమై శారదీనిభుజితరా, వై శారదీనిభుజితరా

శ్చయః॥ అష్టావిత్త్యాగిభిః సంభవిః, తావదష్టైః ప్రకృతయః॥ భూమిరాపిః స లోవా యః ఖంమనోబుద్ధి రేవచ॥ అపాతా-
 రభయంపెభిన్నా ప్రకృతరత్నభేః, త్యక్తరీత్యాడతాప్తైః ప్రకృతయః॥ అతః సామ్యాదిత్యైర్ద్రస్థాదిత్యన్త్రసహితానాం
 భిష్యావీనుభ్యైః నైవ దిశ్యే ద్దేవమహా త్రవ్యం త్రయస్య త్యావయః॥ తద్గుణావసప్రకృతీగుణావస-సత్యాత్మనోగుణాః-హోజిత-వి
 కారావికృతయః॥ తేచరన్తజ్ఞానోభయేన్ద్రియాణిదశః-ఽఞ్చపాఞ్చిణాః-బుద్ధిన్ద్రియైః-అకం, సందేహాయుషదశః-ఆచా-
 రైః గీతాచార్యాదిభిః-ప్రోక్తాః-పుమానకంఠకన్తిన్యరీచికపుమాన్తివః॥ ప్రోక్తః-కుతః-సంసన్యయాత్-ఎవమేవహీన
 తిః వీరనియమేనసుఖదుఃఖప్రతిసంధానజీవేన్యరబధము క్షేమార్థచార్యజ్ఞాత్వాన్యవ్యవస్థాయాస్సమన్వయాదుపపత్తైరితి
 భావః-సర్వశరీరమణీవైకత్వైః కుపిధాన్యవస్థాదుర్బాన్యాదితీభావః॥ ౧౨॥ శ్చిదహంతు-సర్వసంఘాతః ప్రకృతివికృ
 తినంఘరాతత్వకః-సవ-జగజ్జన్మ-స్వస్థానవరశ్చై-తద్వికృతః-ఎవంమన్మథీరితిభావః-అప్రైయంప్రస్తుతస్యాత్మపివచన
 స్థ్యోమాయాతం-తతాపరా॥ అత్రైవేతి॥ అత్రైవదహంతు-పురుషప్రత్యగత్వా స్సుగ్రహపివచనీయః-కథంకంకుర్వక-నె
 తినైతితి-ఇతితల్లః ప్రత్యక్షదుష్టప్రకారద్యోతకః-ఇతిసైతవంపిధోనభవతగగనదాన్మభవతరసవాన్మభవతిగుంహవాన్మ
 భవతిత్యేవంప్రకారేణేత్యర్థః-అతత్అత్యవ్యతిరేకం-యద్యత్ప్రధివ్యాదినస్తుత-త్వజ-తస్మిన్నాత్మబుద్ధివకుర్వక-
 తద్విలక్షణతత్వైః సైవజడయత్సర్వధో-అసన॥ అహంమమేత్యనన్యావందహందామోహబంధత్వే, విత్త్వైక్యంపివృతం
 భవతితి॥ ౧౩॥ శ్చ, తేధాత్మయోగైరి, త్యక్తానాత్మయోగాన్వివృణోక-తైర్నృగ్యభిత్త్యా-అన్వయేతి॥ అన్వయవ్యతి
 రేకేణ అన్వయేనవ్యతిరేకేణ-అహంబానామీచ్ఛామిద్యష్టిత్వంబుద్ధిచ్ఛాసీనాంజ్ఞానరూపాణాంజ్ఞాతర్యమానుర్ధవ
 వాన్వయేనవ్యతిరేకేణమమితిరేపాణి-ఇతిసర్వావయవభౌగ్యుతిరేకప్రతిత్యాదే-త్యేవంయాపివేపికేనలనాత్మ
 నోవిభాగసంజితాన్తరైతనా-త్వనా-అహంమమేతి-ప్రతియమాననాత్వనా, అహంప్రతిత్యాదేత్యర్థః-సర్వస్థానసమా
 మ్నాయైః సర్వధృత్యా-పరవిదాస్తవాకారానసందానై-రేతైరుపాయై-దేహవిభ్యుత్పరమాత్మనం-విమృశ్యచ్ఛి-రసత్వ

దహంతుసర్వసంఘాతాం తస్మైచిత్త్యధిగతైర్వివస్వగ్యుత్పరహోనైతినైత్యత్వత్వజ॥ ౧౩॥ అన్వయవ్యతి
 రేకేణవివేకతోకతా-అత్వనానగ్రస్థానసమామ్నాయైవ్యుత్పత్తిరసత్వైః॥ ౧౪॥ బుద్ధేర్జాగరణంస్వప్న-
 స్థుప్న-ప్రీతిత్వైః ప్రయః॥ తాయేనైవానుభూయైస్సో-అగ్రతఃపురుషోపరః॥ ౧౫॥ ఏభిఃప్రేక్ష్యైః పర్యైర్బుద్ధి
 శ్చేదైక్తియాభ్యవైః॥ స్వహంపమాత్మనోబుద్ధేర్దృష్టాయమివాన్వయాత్॥ ౧౬॥ ఏతద్ధ్యానోహంసంసారోగు

రైరవ్యగచిత్తైఃపుష్ప-రాత్వావ్యగ్యభిత్త్యాద్యేవాన్వయః-సమత్వానాన్వయేమాన్సర్వాన్ప్రజాభిత్త్యాదిసర్వస్థానాదిన
 మామాయార్థానసందానైరిత్యైర్భౌగ్యైః స్యేవాత్మవిమర్శనోపాయాఃపరమాత్మశేవత్వత్వచ్ఛిరత్వాదయో-అవగతా
 భవన్తీతిభిప్రాప్యేణసర్వస్థానసమామ్నాయైరిత్యైక్యం॥ ౧౭॥ శ్చ, అన్యానసితేదన్యమనోపాయానవకతైః ప్రత్య
 గాత్వస్వరూపందహంవిలక్షణమవగచ్ఛేతిత్యాదౌ॥ బుద్ధేరితి॥ జాగరణంస్వప్న-స్థుప్న-ప్రీతిత్వై-రాస్త్రియై-బుద్ధేర్బుద్ధి
 యఃవ్యాపారాః-తావత్ప్రయోయైవైవా, సుభూయైస్సేవ ఎవ, సరసిదేహాన్ద్రియబుద్ధ్యాదిభ్యో-అన్యః, అగ్రతః దేహాదీ
 నాండ్రష్టా, ధారకోవా-పురుషప్రత్యగత్వా-జాగరణంనామబాహ్యైర్ద్రియవ్యాపారానువిధాన్బుద్ధిప్రీతి, స్వప్నః
 తదనుబుద్ధా, స్థుప్నఃప్రీతిబుద్ధిత్వైః సమతమతదురమా-అపితత్వం బద్ధిరేతిబుద్ధేర్బుద్ధిత్వైః సమతమతదురమా-అపితత్వం బద్ధిరేతి
 త్రియజ్ఞానాశ్రయత్వేనయః ప్రతియతేప్రత్యగత్వైతిభావః॥ ౧౮॥ శ్చ, ఎతదవసద్భూతంప్రతివచయన్మన
 మాదిభిరుపాయైరాత్వస్వరూపం బుద్ధేరిత్యాదౌ॥ ఎభిరితి॥ ఎభిప్రేక్ష్యైర్బుద్ధిప్రేక్ష్యైః-స్వత్వాదీగుణప్రయమాల్కై
 ర్వా-చర్యైరేర్బుద్ధి-క్రియాభ్యవైః పుణ్యేపాపాత్మకకర్మబుద్ధైః-బుద్ధిభేదైః జాగరాదిభిఃప్రీతి-రుపక్షి
 త-మాత్మన-స్వరూపం-విద్యుత్-యథా-గచ్ఛేఃకుసుమాదిగతైః ఉపలక్షితం-తదాశ్రయం వాయంబు
 ధ్యతీ-తద్యత్తత్వః-అన్వయాత్, జాగరణాద్యవస్థాత్తయే అన్వయాత్ అనన్యత్వైః, యథాపవనాత్ కర్మణాత
 త్తత్వైః-జాగరణసమాదిగతంగర్భమానీయ-తదాశ్రయతయతదన్వితం ప్రపహస్తం వాయం తతోఽపృథగ్భూతము
 పలక్ష్యతే, పార్థివ కసుమాదిగతస్య గర్భస్య నవాయరాశ్రయః-తదన్వయాచ్ఛవాయోద్రదాశ్చయత్వ, మతప
 వ-తదన్వయాపాయైకేవలస్వరూపగుణ్యవాయోరుపలక్ష్యః తతః గదాత్పురగవాయుస్సాన్విభావకచ్ఛగ్గుణం
 ఇతితయతోపలక్ష్యతే-తథా-బుద్ధేదానన్వభావతత్వగతాః, తేహంస్వాపావితత్వైః స్వతమబుద్ధిభేద-స్వతమ
 వస్వోపలక్ష్యచర్య-కింతుకర్మాయత్వబుద్ధింబుద్ధిప్రయక్తత్వత్వస్వయాత్వదనుభవోపలక్ష్యః, స్వభావతస్వాత్మ
 తత్వత్వత్వస్వత్వవన, తతోఽపృథగ్భూతభ్యవేనంతంబుద్ధేరిత్యర్థః॥ ౧౯॥ శ్చ, తదహందహందహందహందహం

రోదహవిలక్షణత్యేనాత్మవిమర్శన ప్రకారశ్చక్రః || అదైవం ధూతస్యచత్యగాత్వ సకతత్వ ప్రదేశాదినంబునరూపస్సంసారోఽన్యస్మిన్సంధ్యాన ఇత్యాశిశాంయం || త్రివర్తైః క్రియాన్యవై రితిపరిహరస్మాచితిః - తమేవమిశదయతుంస్యపరయాధాత్వ క్షణమూలకదేహత్వ భ్రమాదిరూపానాః మోహనిమిత్త గుణకర్తృనంబునప్రయుక్త స్సంసార స్తతేవాత్మస్వరూపప్రయుక్తత్వాభావాదభురుషాగ్లో ౭ ప్యోపాధికత్వాద్యానదుపాధిబద్ధింబునద్వారా ౭ నువ ర్తత ఇత్యాహ || ఎతద్వ్యక్త ఇతి || ఎవబుద్ధి నంబున ఎవ - ద్వారం-యస్య, ససంసారః, స్వపక్షిణలబ్ధాస్తే రత్యాత్మస్వపక్షిణ్యైః, అదేవా-పాత్యైః అభురుషాగ్లో ౭ పిశుంసః ప్రత్యగాత్వ నః - అస్య తేషాం ప్రత్యేక ర్తుఃపుంసశ్చేత్యపివక్ష్యమావశ్యీ - పుంసానంసారః పాప్యత ఇత్యర్థః - బుద్ధి నంబునై హేతువదత్ సంసారం విశిష్ట || అజ్ఞానమూల ఇతి || అజ్ఞానం, మూలంకారణంయస్య, అజ్ఞానమూలః -స్వపరయాధాత్వ క్షణమూలకబుద్ధిర్నియంబు న్ననిమిత్తోదేహతదను బద్ధి నంబునరూపస్సంసార ఇత్యర్థః కథమక్తపిధన్యాత్వ నోజ్ఞానంబున ఇతిశ్చకాం నిరాకుర్వత్ సంసార మేవపిశిష్ట || గుణకర్తృనిబద్ధన ఇతి || గుణః రాద్ధీనః సత్వాదిగుణపరిణామానుగుణకర్తృ పరిపాకాధిసత్ ఇత్యర్థః || అయం భావః || స్వభావతస్స స్వప్రత్యేకత్వానః || అత్వానోక్త్యైవయః, ఇత్యాత్మ్యై క్తపిధాఅప్య నాచిక్తృణాం తస్మాత్ కృతిగుణసంస్కృష్టాః అతత త్రిలింగైర్దుపపాకవత్ గుణపరిణామః, తతస్సవిపరయాధాత్వ క్షణానం, తతోగుణకర్తృనూపంపరమాత్మ స్వప్రయత్నిర్నియంబున - స్తోదేహతదనుబద్ధి నంబున రూపస్సంసార, స్తోదేహత్యాభిమాన, స్తోతేపునఃకర్తృ-అతేపునఃకర్తృణామది, రిత్యేవం పరివృత్తిర్యావత్కర్తృపాధ్యుప ర్తత ఇతి || ౨౬ || ఋణ్యోఽయమ క్తపిధన్యాత్వాత్వ నోదేహత్వ భ్రామాదిరూపాజ్ఞానమూలకకర్తృనిమిత్తస్సంసార, ప్రస్తాభివద్భుః, కర్తృనిర్వరణోపాయో ౭ నుష్యేయ ఇత్యాహ || తిన్నాదితి || తిన్నాత్మంసారస్యాజ్ఞానమూలగుణకర్తృయత్వ త్రిత్వైత - అనుభూతి గుణత్రయపరిణామ సేతూ

ణకర్తృనిబద్ధనః || అజ్ఞానమూలా ౭ పాగ్లో ౭ పిశుంసస్సవ్యపక్షిణ్యైవ ఇతి || ౨౬ || తస్మాద్భవద్భిః కర్తృవ్యక్తకర్తృణాం త్రిగుణాత్వ నామబిబిర్ని రణంయోగః ప్రవాచనాం మోఘః || ౨౭ || తత్త్వానియసావ్రాణామయంభగవతోచితః || యదశ్చైర్భగవతియధామైరిజానాత్ || ౨౮ || గురుశుశ్రూషయాభక్త్యాన్యోన్యోభావ్యజేనవః || శ్చేనసాధుభక్తానామిశ్వరా రాధనేన || ౩౦ || శ్రీభగవతేలిల-ధాయాంచక్రైర్నన్దుఃస్వరూపైతత్వాదామ్బురుపాధ్యానతల్లి క్షేత్రైర్జాతాభి || ౩౧ || పారిస్పర్శమహాతేమభగవానాన్తతఃశ్చైర్భగవతే || ఇతి సూతానిమనసాకామైస్తేస్సాధుమానయేత్ || ౩౨ || ఇతిపర్వతపద్యర్థైః కయతేభక్తీశ్చైర్ని || కానుదవేభగవతియను

నాం-కర్తృణాం - యద్వీజంమూలం - దేహత్వ భ్రమాదిరూపంతస్య - నిర్వరణం నిర్వరణోపాయత్వ కోయోగో-వత్సమాణః - సవ-ధియైః పవాహాశ్చేదాదివిషయకం జ్ఞానం-తస్యోపరతిరూపిభవద్భిః కర్తృవ్యక్తః || ౨౭ || ఋవత్సమాణభగవద్భక్తియోగస్త్వేనబీజనిర్వరణోత్తమోపాయత్వమాహ || తత్తేతి || తత్తావత్త్వంబీజనిర్వరణోపాయకర్తృవ్యవహృ-పాయసాహస్రాణాంమధ్యే-అయమేవోత్తమఉపాయః - కధితో-భగవతా-కోఽసా - మైస్సాధనై - ర్భగవతశ్చైర్నిగతరసురాగః క్షితిరజ్ఞానానుభవ-యధాస్యాదిత్యేవః - స్వసాధనైరనుగృహీతాభగవతతతిత్యేవమోత్తమఉపాయ ఇతి, నాహంవైర్వృత్తపననదాననచదేబ్ధయా - భక్త్యాత్వేనస్వయాశక్యతామేవంవిధోఽర్హనే, తి, సమభక్త్యైః పుణ్యతీ, త్యాదినాతత్రతత్తత్తభగవతాప్రోక్ష ఇత్యర్థః - రతిత్యేనేనరతితయప్రియోపాపనాభక్తిరయ్యతే - తస్మాదేవసాత్వేద్భగవత్పాప్రిహేతుత్వంసంస్కృతినివ ర్తకత్వంచ || ౨౮ || ఋసావత్తేస్సాధనైర్విషయత్యేత్యత్యేవైయంసాధనానివదత్తైరుపకృతేపధ్యానయోగేననిష్కల్యత్యేత్యభ్యాసాగుర్విత్వాదినావత్కర్తిః || గురుశుశ్రూషయాగురుణాంపరివర్తయ-గురుభ్యోప్రత్యేకవత్సయేవా - భక్త్యాగురుణాంభక్త్యాఉపాసన - సర్వేపాంగుర్యపాక్షితానాంమధ్యే - లాభకలభ్యత్యేతిలాభః - స్వస్వస్థులభంయ - తస్యసమర్పణేనయధాశక్తితదపక్షితసమర్పణేనత్యర్థః - సాధుయధాభవతితధాభగవద్భక్తానాం-సశ్చేన-సాధవస్సాధులక్షణలక్షితా - స్తేషాం-భక్తానాం-శ్చేన-వా-త్యైర్వారాధనేనలర్యాపకహారాధనేన-హృదయకమలస్వమానసోపచారైరాధానేనవా-అర్చితాదిభిర్వార్త్య రాధనస్యవత్సమాణత్వైతః || ౩౦ || ఋతలి-ధాయాం-శ్చిధయా-శ్రవణానకర్తృ-తత్యైర్భగవతా-నాంచక్రైర్నన్దుఃస్వరూపైతత్వాదామ్బురుపాయో-ధ్యానాత్తల్లిక్షిన్యాంపిగ్రహస్య - తాత్పర్యైర్జాతాభిః పరమాదిభిః అచిత్తేనప్రమాణపరికమాదిస్కర్తృమా || ౩౧ || ఋకించ-భగవానీశ్వరః-సర్వభూతేష్వ - ప్రధాన్తేతయావ ర్తతే-అత - స్వర్యాశ్చిహంతాని-భగవదాత్మ కాని-తిబుద్ధ్యా - యధాశక్తియధాయోగ్యంతత్తద్భూత్యాన్-పక్షితైఃకామై - సాధుమానయేత్ - సమ్మనయేదిత్యేననచ || ౩౨ || ఋభి

త్యైతే సాగరైః పిరితైః - ష్టాక్షాంకావక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యాణాం వర్తే - ర్భగవతి - శ్వరేభః క్షిప్రీయతే - కర్తవ్యార్థః - భక్తిరహరహర్దానం - ఎవమహరహః క్రియమాయుధ్యానాత్మికయాభక్త్యాప్రిత్యాత్మికాంప్రకృష్టాంభావనాంలభతేభక్త్యాహం || వాసుదేవభక్తి || యయఅహరహః క్రియమాయుధుశుశ్రావాసాధనామగృహీతయఅనుధ్యానాత్మికయాః త్త్రోత్తరసాక్షాతాంరెగ్నాత్మకపరభక్త్యవదవర్యాయూ - వాసుదేవభగవతి - రతిం పరమభక్త్యవపర్యానుభూతాంసర నరసుముచూసాత్మికాంప్రితిరూపాంలభతేభక్త్యర్థః || ౩౩ || ఊపరంవిధభక్తియోగసిద్ధి త్రివిధానివదత్తేనపరిష్కృప్తై నభగవద్భక్తియోగనవరమాత్మానంప్రాప్తిశ్చిహ్నాం || నికమ్యైతివిధిః || యదాభగవతో-గుణా - సతుల్యాననితరసాధారణాక - తదా - లీలాతనుభిః స్వేచ్ఛపాత్యాపాకృతవిద్యానతారతమభిరావకృష్టాదిభిః - కృతానికర్తాణిసెష్టితానివనితవ్యక్తుత్వా - అనిహర్ణే-ఉద్గతాఉదభ్యేతాః - ఫలకాశీమాణి-అతూణ్యవనబాష్పవిదవశ్య - తైర్దగ్ధదంయధాభవశ్చేవంప్రాప్తేః క్తకః - ఉద్గాయత్యున్మైర్గాయతీ - రాతిగ్వనతి-స్మృతేతి || ౩౪ || ఊపర్యదాచగ్రహగ్రస్తభవహసతికృచ్చిదాక్రన్తతేజోదతికృచ్చివ-ధ్యాయతికృచ్చివ-జనంభగవదాత్మకంపర తేనమహర్-రతి - కృచ్చివ - పునఃపునః-శ్వసశ్వాసంముఖ్యకగళతపోనిర్దజ్జః - సేనారాయణ-జగత్పతేహరైశ్చిద్దంవ క్షిదతితదేత్యుద్గతానయః-ఇయమేవభక్తియోగస్యనిష్కర్తవ్యైతిధావః || ౩౫ || ఊతదాః యేనప్రాగభావసానై-ముక్తం-సుమస్తంబద్ధంభగవత్పాప్తివిశేషిహర్షోత్తరవ్యగ్రహపాత్యకామరూపం - యస్తాత్తాద్యశః-నిర్గుణనితరాందజః - బిజానుశయసంస్కృతిమూలభూతకర్త వాసనాత్మకో-యన్మతగ్గ - భగవతో - భావప్రకారఃకృచ్ఛిరీగ్గ-తగ్గభావోభావనా - అనుధ్యానం - తేనానుకృతః - ఆకరౌ - స్వకరణం-అకృత్విగ్గహశ్య-యన్మ-భగవతానమనరూపభక్త్యర్థః-అధోఽక్షబంధగవస్తం-ఉన్మైప్రాప్తిశ్చ || ౩౬ || ఊఉన్మైతతేతి, మతఆపాఅధో

లభాశ్చరతి || ౩౩ || నికమ్యైర్కర్తాణిగుణానతుల్యాన్వర్గాణిలిలాతనుభిఃకృతానియదాఽతిహాన్త్యలకాశ్రుగదదంప్రాప్తే-ఉద్గాయతిరాతిసన్ద్య || ౩౪ || యదాగ్రహగ్రస్తభవకన్దీర్ఘత్యాక్రన్తతేజోధ్యాయతినవతేజనమ్|| ముహుశ్వసన్వక్షిచరజగత్పతేహారాయణేత్యాత్మరతిగ్ధతప్తం || ౩౫ || తదాభిమాన్ కృన్మసుమస్తం సన్యాసభావానుకృతావయోక్యేనిగ్గబిజానుశయసంస్కృతిమూలభూతకర్తవాసనాత్మకో-యన్మతగ్గ-భగవతో-భావప్రకారఃకృచ్ఛిరీగ్గ-తగ్గభావోభావనా - అనుధ్యానం - తేనానుకృతః - ఆకరౌ - స్వకరణం-అకృత్విగ్గహశ్య-యన్మ-భగవతానమనరూపభక్త్యర్థః-అధోఽక్షబంధగవస్తం-ఉన్మైప్రాప్తిశ్చ || ౩౬ || ఊఉన్మైతతేతి, మతఆపాఅధో

౬. ఉ. శ్లో || ఇహలోక - అనుభాత్త నతావశయనుభవమనసశ్చరీరిణి-సంస్కృతిచక్రంబక్రమత్సరిత ర్తమానానిష్టరూపా సంస్కృతి - ప్రసాగ - శ్వాతసంనివక్రకం - అధోఽక్షబాంలమ్పఃస్వర్గః, ప్రాక్షిరితియావత్ - ఎవంభగవత్పాప్తిరైరజిష్టనివర్తకత్వముక్తం - అశెష్టప్రావత్యమాహం || తదదోక్షజాలన్యమేవ-బ్రహ్మనిర్వాణముఖం - బ్రహ్మసంబద్ధ-యన్మిర్వాణం-నిర్వాణోమోక్షః - తగ్గజాయామనుభూయమానమతగ్గః - త-త్తుఖం-యన్మైక్-తాదృశం-బుధాబ్రహ్మవిదో-విదుః, యతో౬నిష్టనివర్తకత్వంపాపతమభావత్యాప్తిపైసాధనమాత్ర స్తద్భక్తియోగ, స్త్రో, యూయం, హృదయేహృద్యే, అయగతా, హృదయస్థానగతేజీవభక్త్యర్థః, హృదిహయమాత్మై, తి - శ్రుతే-తస్మై, ఈర్ష్యంబయి స్త్రుతయః-వశీకరం-హృదిహృదయపుష్టిక, భగవస్తం, భజన్యంఅనై, తమాత్మస్తంయే - సువత్సర్వ నిధిరామైసాంసుఖంశాశ్వతంనైతరేమా, మిత్రశుశ్శ్యగ్గతగ్గజ్జగత్తే || ౩౭ || ఊశరదంసరితయనస్సరిఫలభగవత్పాప్తిపైసాధనతద్గర్భానుషానగ్రదుశ్చకత్వాశ్చక్లౌనిరాసం, నచ్యుత్తుంప్రితియతోబహ్యయన, ఇత్సర్వకన్యతద్గర్భదహషానప్రకారకధనవదాశక్త్యాం నిరస్యాభవమన్మైక్సుకరేభగవద్గర్భానుషాన - సకో౬పిప్రయాసభక్త్యవసంపరకవైరాగ్యజననాయన్మగ్నస్యాజ్యాద్యర్వాచినపురుషాద్గన్తసాశితయ-అన్యధీరత్వంవత్తం తావద్భుష్టాస్త్రయఃవై యుక్తమైస్యలోకికసుఖస్యత్యుత్తమాహం || కృతిదాద్యభ్యాం || తేఅసురబాలకాః-స్వేష్టశియే-హృదయపుష్టిక - భిదవదాకాశవత్ - సతీవ ర్తమానగ్గ-సత్వగ్గ-సతేకమాత్మవినిత్యావిర్భూతగుణావకాత్రయస్యా, త్రనఃపరమాత్మనఃఅశేషదేహనాం, సామాన్యతేసాధారణతయా, సఖ్యః, ద్వాసుపర్యై, త్యాదిత్యుక్తసఖ్యయ కన్యహరేరూపాననై, శోహ, అతీవ - ప్రయాసః-సకో, ౬. వీర్యగ్గః-వివయాణంశబ్దాదీనాముపపాదనైరర్జునైః క్షింసకీషః - తేఅతియ్యాభిధావః - బిదవత్పరభక్త్యనై, యావానాన్యాయమాకాశస్తానానైదో౬స్తర్జ్యుదయతాక, ఇతిదహరవిదో౬భిధాతాకాశదృష్టాదో౬భిమతః, త్రత

హిహూతాకాశస్య వాగ్విషాయసూర్యావస్త్రే మేవిద్య స్తుతతాత్రికృష్ణృజగదాధారత్వం హృదయపుణ్డరీకస్థస్య
 వహారాకాశస్య ప్రతిపాదితం ॥ ఉభావగ్నిశ్చవాయుశ్చసూర్యావస్త్రే సౌవిద్య స్తు తతాత్రి ణీయచ్ఛాస్యహాస్తియ
 చ్చనాస్త్రేనర్వం , తదన్విత౯నమాహత , వితి , ఎవంహృదయపుణ్డరీకవహారాకాశరూపేణవర్తమానస్యా పహతపా
 స్త త్యాదీనకాష్టకయ్య క్రస్యూరెయపానసంసుశకమిచ్చ్యభిపాప్రియః ॥ ౩౦॥ ఊఃకింవిషయోపపాదనై , రిత్యననసూ
 చితంపిషయాణాపల్న స్థిత్యముపపాదయతి ॥ రాయశ్చితి ॥ రాయఃధనాని - సుతాదయశ్చత్యాదితేనలస్యపిత౯త్రాద
 యోదహసంబుధిసోవిషతీతాః,మహీక్షేత్రం,ఆజీవికారూపంవిషయోవా, కుభారాగజాః , తెమాంకోకోశాలాధనకోశ
 గ్యరాయశ్చసోక్తత్యాత్ , ఘాతయోఃభోగ్యభోగోపకరణాదీనవృద్ధయః,సర్వైస్తై తె,అర్థకామాఃకామ్యమానాలర్థాః
 త్తతేనాల్పకాలేన,తటభజ్జర-మాయురవస్థానం - యేషాంతే - అతఏవ, చచ్చలాల్పస్థిరాః - మర్త్యగృహరణీలస్యపుం
 గః-కిం-ద్వి-యంసుఖం-కుర్వన్తిజనయన్తి,నకీయదపి,సాతిశయమస్థిరవల్పమెవసుఖంజనయన్తి , నతనురతిశయమనన్తం
 స్థిరంచెత్త్యర్థః ॥ ౩౧॥ ఊలై తద్వస్తృతైసన్వగ్గాదెకపిత౯తయ-ల్పాస్థిరత్వాన్వ్యాసం ॥ ఎవంహీతి ॥ యథా, నై ప్రకృతి
 జన్యానిసుఖానితుచ్ఛాని,ఎవం , క్రతుభిర్వ్యాగాదికర్తృభిః - కృతాస్సంచితాః - అమిన్వగ్గాదయోలోకాలపి, త్తయన్తవన
 శ్యరాః,సాతిశయాః , ననర్వలాల్పనాదాఃఖమూర్త్యైత్యర్థః ॥ అత్ర ,తేద్యభేదకర్తృచిత్తోలోకఃక్షీయతేవమేమాము
 త్తపుణ్యచిత్తోలోకఃక్షీయతే , స్థూప్యాశేఅర్థధానుజ్ఞనాహః , పరీత్యలోకానల్పచిత్తా,నిర్వాదిత్రుప్త్యర్థోఽభిహీ
 తః - యతేవం - తస్మాత్,అవృష్టశ్రుతిహామణంసవిద్య తేద్యప్తంశ్రుతంవాదాలంయన్వగ్గత్రుప్త్యుత్పాదమాహితం
 కింయప్తశ చ్చమిత్యర్థః , తంభాత్త్యైవాపాయేనలభ్యం , పరంపగమపురుష - మాత్మలబ్ధయే - భజత , ఆత్మలబ్ధయే,
 ఆత్మలాభాయఆత్మనన్వతాయైభిత్త్యర్థః ॥ అన్యధానం - సరతఆత్మనోఽన్తతఃస్థావరత్వాదీపాప్రిప్యా అనత్వాయితై

త్యతాన్తత్యత్సన్వగ్గరశేషదహీనాంసామాన్యతఃకింవిషయోపపాదనై ॥ ౩౦॥ రాయఃకీత్రంపశవస్సు
 తాదమ్యూగృహమహీకుభారకోశధాతయః ॥ సర్వైర్ధకామాఃకుభజర్వరాయమహీకుగ్ని స్తిమర్త్యగృహీయ
 ద్వి-యంచలాః ॥ ౩౧॥ ఎవంహీలోకాఃక్రతుభిఃకృతాలమిత్తయన్తవనన్వగ్గత్రుప్త్యుత్పాదమాహితం
 దూహణంపరంభాత్త్యైకయేనంభజతాత్మైల్లయే ॥ ౪౦॥ యదర్థభవాక్రాణీదేద్యన్తాన్వగ్గత్రుప్త్యుత్పాదమాహితం
 తోపిపర్యాసమమేషుంపిన్తేనమిన్సహాపృష్టహాయాదుశఖననీహాయంసుఖావృత్తిః ॥ ౪౦ ॥ కామాస్తామ
 యతేకాస్తై గ్యవర్తమానాపూరుషః ॥ నవైదహస్థుమార్యోభగ్గుగ్గోఽపెత్త్యైపెత్తిచ ॥ ౪౧॥ కిమితైర్వాత్సనస్తుచ్చై

వస్యగితిభావః ॥ ౪౦ ॥ ఊకించ , వైవయికసుఖలిప్స యామర్వస్త పినతత్వాప్రిప్యతి, కింతుతద్విపరీతం దుశ్చ
 ఖమేవా , తస్మత్సర్వజ్యభగ్గవనమేవభజతైత్యహ ॥ యదర్థ ఇతి ॥ ఔద్యన్తా నీనరః విద్యాంసమాత్తానంవన్యతేఇతివిద్య
 స్సాని , కేవలకర్మమీమాంసోఽచిత్తుద్ధిత్యర్థః , యదర్థం యదై వైవయికసుఖార్థం ఇహలోక - అనకృతీవారంభా
 రం , కర్వాణీయాగాదిష - కరోతి - స , తతోఽభిలషితసుఖాద్విపరీతంఫలందుఃఖాత్ , క , మమేషుమవశ్యం - విద్య
 తేపాప్రిప్యతి ॥ తదేవచర్మయతిసచితి ॥ యః - పుమా , సనీహాయం నిమిత్త భూతాయం , వైవయిక సుఖార్థవ్యా
 పారారమ్యత్వాప్రిప్యత్యవారాద్యోక సుఖావృత్తిః సుఖేనవ్యాప్త - అనీత్ , సమ , ఈశయాఃఆరభ్యేనవ్యాపా
 రేణసాతునా,దుఃఖమూపృష్టి,స్వరూపిసుఖార్థయాగాదివ్యాపారేణదుఃఖమూపృష్టిత్యర్థః,భాగవత్వాప్రిప్యర్థభక్తి
 యోగానమ్యవేనత్వమత్తానదహాయామపినరతిశయానన్ భగవదనుభవరూపం-సుఖమేవపాప్రిప్యతి ॥ సత్ర సునిత్యనిరతి
 శయ్యుభవోనన్వగ్గత్రుప్త్యభవతి , స్వరూద్యర్థయాగాదికంమర్వాణి సుజీవద్దహాయం - విత్తాద్యాన్వేనతదనుష్టానప్రయాస
 రూపందశఖ,వస్త్రత సుసాతిశయ-ల్పాస్థిరఫలంపంస్వగ్గార్థికం , తస్మిన్మిత్రపుణ్యత్వయేతునరక , మితివైవయ్యమభిహే
 తమజ్జిరం ॥ ఊకించ హాలోక,పురుషో,యదర్థం యదన్వగ్గప్రయోజనాయ , కామాన్ , కామ్యన్త్రైతిభిరకామాః,కర్మ
 ఘోతాననీహాదికాస్తై కి,కర్మజ్యేష్ఠో, కామాత్మన్తిసాధనై , కామయజ్యేష్ఠుతి , సమతుదహాశ - పారక్క్యోశ్యస్యగా
 దిభిత్వగ్గత్రుభగ్గుగ్గోనన్వగ్గత్రు,జీవైతికదాచిదైవానమాభిజ్ఞుతి,కదాచిచ్ఛా,వైతిహహాఃతీత్యర్థః ॥ ౪౧ ॥ ఊదహస్త్వైవేయ
 జవస్సా-కింపునర్దేశసంబుధినాందారాదీనామత్యహ ॥ కిమితి ॥ దేహానై వసాత్తేదాత్మనఃసంబంధ-దారాదిభి సుదేహాద్వా
 రైవిజ్యనసాశేత్త్యక్తం-చ్యవమాతా-యేదారాదయః-ఆగారంమగ్గం - ఆచితేనవశపుత్రాదయః - కోశోపస్థానివిపెత్తి
 కా,బలంపచురజయ్యక్తం-భృత్యగోపితారకాః ఎతేనర్వ - మమతాన్వదామమమెభిత్వగ్గత్రుమానవిషయః - ఉపయన్త
 పయన్తితేతిమువక్తవ్యమిత్యర్థః ॥ ౪౩ ॥ ఊననునదహాగోవిషయాధ్వవ్యాపారః , కింత్యాత్తాద్యభిజే - త్తర్హినిత్యన్

స్తమఖయాసస్యత్తస్సచుద్రస్యప్రభవేకేమతదైవమయికంసుఖమిత్యాహ || కేమః || సత్యానన్దః సవనరసః సమోదకం-
తస్యాశ్రయస్యాత్మనఃపత్రై - ర్దేహనసాకంసశ్యై రై రతవచ - యుక్తైః పులితైః - వస్త్రసుతోఽనిధ్యైః పురుషార్థత్వమానైః క్రిం
ర్జంకాశైః పురుషార్థాహ్లాదైః - కాశైః - కింప్రయోజనం తదనుభవజనితం సుఖమిత్యుచ్చయిత్యర్థః || ౪౮ || శ్లోకివా
త్యాయాసనారబిత్తమపచై వయికం - సుఖమనుభూయమానదఃఖాపేతయా - ల్పమేవతదనుభవావసరం భావాదిత్యాహ ||
నిరూప్యతామితి హేలసురాః - ఇహంసంసారైకర్మభిః పాపీనైః - క్షిత్యమానస్యం దఃఖ్యతః - దేహభృతో - నిషేకాదివ్య
వస్థాసుప్రీత్యంభోగాద్యవస్థాసుస్వార్థశక్తిప్రసంగం - కియా - తస్మిన్ సూప్యతాం - దఃఖాపేతయా సుఖమితి విభి
షః - యద్వా - నిషేకాదివ్యవస్థాసుపేత్యై ర్దేహై ర్దామత్యయోనిపవేశప్రభృతీషు - శ్చ శానానాశ్చ తాన్వవస్థాసు - పాపీ
నైః కర్మభిః క్షిత్యమానస్య - అననదః పాపీయర్థయక్తం || ౪౯ || శ్లోనసునిషేకాద్యవస్థాయాః కర్మనిమిత్తత్వాన్నిషేకక
ర్మత్వయై ప్రభూతం సుఖం సార్థిత్యాత్మజ్ఞాననిరాకర్త్యమన్తరణపరమాత్మోపాసనం సకదాచిదపి కర్మనిమిత్తత్వత్వాహ ||
కర్మాణితి దేహీ - అత్మానువర్తినా - దేహాన - తావ - తే - ర్దాశిదేహాన్తరారస్యకామితి ల్పవాపాత్త కానికర్మాణి - కుయతే -
తై శ్చార్ధైః కర్మభిర్నిమిత్తభూతైః - దేహం - తమతేనిభిర్ని - తేనపునః - కర్మాణి - తైశ్చ - పునర్దేహ - మిత్యేవం బీజాబు - ర
తుల్యపరమ్యైర్నివన ర్తత్యతీకదాచిదపి నిశ్చేషకర్మత్వయిత్యభావః - ఉభయంతు దేహానకర్మాణి - కర్మభిర్దేహాభ్యైత
దుభయ - మపి దేకతః స్యాత్ - పరమాత్మయా ధాత్వైర్జ్ఞానాదేహసేతోఽభవతితి || ౫౦ || శ్లోవంపై రాగ్ధీరయాయే
హేకాముష్మికసుఖస్యాల్పస్థిత్యాదిది - ఖిలైతత్వ నర్థవహార్యాదికమభిధాయా ధైర్యంభవతాం - యద్యపి న ర్థే
రుమార్థానుభూ - సప్రధాన్యనస్య ప్రయోజనం వస్తై వతద్భిజనం తేయిత్యాహ || తస్మాదితి || తస్మాదేహాకర్మణాః - పరివృ
త్తిరూపం సారస్యకదావ్యసిత్యైర్దైవమయికసుఖస్యాల్పత్వాదస్థిత్యాత్మనః - ఖిలైతత్వ ద్వా - యస్త్వాచ్యు - తస్మిన్
త్తయే - నిశ్చేషం - సదా - హరి - ఆశ్రితానాం - సంస్యతేర్చనధారతః శివః - అహం యనిషా - మత్వేన - భవతి - హరివి

స్సహదేహానస్యైర్నివన ర్తత్యతీకదాచిదపి నిశ్చేషకర్మత్వయిత్యభావః - ఉభయంతు దేహానకర్మాణి - కర్మభిర్దేహాభ్యైత
దుభయ - మపి దేకతః స్యాత్ - పరమాత్మయా ధాత్వైర్జ్ఞానాదేహసేతోఽభవతితి || ౫౦ || శ్లోవంపై రాగ్ధీరయాయే
హేకాముష్మికసుఖస్యాల్పస్థిత్యాదిది - ఖిలైతత్వ నర్థవహార్యాదికమభిధాయా ధైర్యంభవతాం - యద్యపి న ర్థే
రుమార్థానుభూ - సప్రధాన్యనస్య ప్రయోజనం వస్తై వతద్భిజనం తేయిత్యాహ || తస్మాదితి || తస్మాదేహాకర్మణాః - పరివృ
త్తిరూపం సారస్యకదావ్యసిత్యైర్దైవమయికసుఖస్యాల్పత్వాదస్థిత్యాత్మనః - ఖిలైతత్వ ద్వా - యస్త్వాచ్యు - తస్మిన్
త్తయే - నిశ్చేషం - సదా - హరి - ఆశ్రితానాం - సంస్యతేర్చనధారతః శివః - అహం యనిషా - మత్వేన - భవతి - హరివి

శీనస్త్విధర్మశ్చైర్ధిశ్చ - కామశ్చయదపాశ్రయః - యస్మిన్ సర్వస్యపదాతా - తమిత్త్యర్థః - తదావశ్యతః - ఇష్టాప్రాప్తంబహు
ధాజాతంజాయమానం విశ్వం బిభర్తి ధవనస్యనాభి - రితి - శో హ్యేనానాత్మ - యదపకాశే అనన్దోనస్యాః -
దితివ - యత్ర - దాబలదాయవోబహూనాం విదధాతికామా - నితవ - అర్థదయోయదపాశ్రయ - స్తంహరిమనిహయా
భవతేత్యనెనసమప్రభుమార్దవోఽప్యనిహయాభజతామనర్థమేయంసంస్కృతిభిర్జం - హరతతహయాభజతాం - తస్మా
తమా - త్రమేవదదాతిమయాచితమ || ౪౮ || శ్లోఅభదై తత్కమరాణామాత్రనాం భగవద్భజనైసేనధికారత్యాం నిరా
కర్తవ్యస్సనిహయాభజతామేవానిష్ఠమితి తిష్ఠప్రాప్తిశ్చైతన్యప్రప్తానైవాహ || సర్వకృతైః సస్యప్రప్తైః సమద్భి
ర్భూతైః పురివ్యాధిభిక్య తానాంప్రప్తానాం - భూతానాం - దహదీనాం - సర్వేషాం భగవాన్ బీజసంజ్ఞితః ఆదికారణభూ
తే - అత్తా - అతవసరతీతయస్త్రియః - ఈశ్వరః - అన్తఃపవిత్ర్యనియన్తాతావద్భగవాన్ సర్వేషాంసాధానేతిభావః || ౪౯ ||
అతోదహాదిజాతివిభాగమన్తరేణ - యతః శ్చైవ్యవర్తనం - భజన్ - స్వస్తిమాణివత్ప్రాప్తిః పాప్రప్త్య - స్యాదేవ - య
ధావయమితి - వయమనురాతిపి - భగవన్సంభవస్తస్య స్తిమనో - ఽధావ - తథేతరైః పితృభ్యః - యధావయమితిర్వస్తా
ప్రస్యావస్యతో భగవత్సర్వభూతసాధారణ్య ప్రతిపాదనస్యావస్య - వ్యయసాధికోక్తమధాత్వత్వాదిసంబద్ధజ్ఞానా
ర్థకమనస్యప్రయోజనసంభవస్తస్య స్తిమనోభవేయ - రస్యధాతుసమీపతమా - త్రవ ప్రభుమయాచితం || తదావశ్యతః -
నాన్యః పనాతి - యదయద్యత - ఇత్యాదికా || ౪౯ || శ్లోతదేవోపపదయతి || నాలమితి || హేలసురాః ద్విజత్యాదయ
ముకున్దస్య - ప్రిణానాయకీతిజనవాయ - నాలంసప్రభవః - కింత్య - మలయాలనస్యప్రయోజనయా - భక్త్యైవ - హరిః - ప్రియ
తేలస్యదపాయా - సరంతు - సేదవ్యనంబనమా - త్రం - ద్విజత్వమితివర్తాదికోపలక్షకం - దేవత్వమితిత్యాద్యధిక్యస్య - ముషి
త్వమిత్యేతిన్దియద్రజ్ఞత్వాదిరాహజ్ఞానాధికోపలక్షకం - బహుజ్ఞతేతియతా - ప్రజన్యజ్ఞానాధిక్యస్య - వృత్తంపితౄనిప

రంపరాగతానద్యుత్తిః - దానంపాలతేవిత్తత్యాగఃతపఃకృచ్ఛాగ్రిది - ఇజ్ఞానాగః-శౌచంసానాదికృతంకులిత్వం-ప్ర
తానిపాగ్జాపత్యాగీనియతోభక్త్యైవభగవాన్ ప్రేయతేనోపాయాన్తరణా-తో - హేదానవాః-యూయ-మాశ్రితసర
సారబన్దహరిణి-సర్వేషాంఘాతానామ ప్రారత్త ని - భగవతీ-శ్వరే-భక్తి - మనస్వలమౌజనాం - కురుతకంధంధాతాః
సర్వతా-త్తా - పశ్యేనసాత్వత్తుల్యత్వద్వైత్య - స్వస్తి స్మితవేత్సరశరీరచూతేమసర్వేషుదయయోపలక్షితా - భగవతిభ
క్తింకురుతేత్వద్వైత్యః || ౫౦ || ౫౧ || ౫౨ || ఋషిమేకంభజన్తః కైలసిముక్తాబధూపురిత్యపేక్షాయాంపాపజాతయోఽపి కేనచి
ద్భగవత్సంబన్దపిశేషేణముక్తాః - కింపున రేవంభజన్తోముచ్యన్తే ఇతివత్త్వమిత్యాశ్రితయోహా || రక్షంసీతి || రక్షంసిబక
కశ్యావయః-ప్రియఃపూతనాదయః - వ్రతాకసోనన్దాదయః - శూద్రాశ్వాణారాదయః-భాగఃజటాయుప్రభృతయః-మృ
గాఃమాయామృగాదయః-ఎవంవిధాః - పాపజీవాఅప్య-చ్యుతతాంభగవత్సాధర్మ్యం - గతాఃప్రాప్తాః-సన్తి -హీతిప్ర
సిద్ధా - త్రికాలజ్ఞత్యాధ్యగవతాప్రహ్లాదేనైవముక్తమ్ || ౫౩ || అధ్యాయద్వయోక్తార్థంసిమ్మిష్టోపసంపారతి||ఎ
తావానితి || అన్యో-కే-తుంసాం - పండితృష్ట్యః,స్వార్థఃపురుషార్థః-ఎతాదానైవః,కయాన్,య,గ్లోపిన్దే,భగవత్సేకాన్త
భక్తిరసస్యప్రయోజనాభక్తిః -యచ్చ - సర్వేషుభూతేషు-తపిషణంగోవిత్తక్షణం - భగవదాత్మకత్వవర్చసమిత్యై-తావా
నైవ, నిరతతతపురుషార్థసాధనభూతభ్యర్థ్యః || ౫౪ || ఋత్రిభాగవతవన్త్రప్రవర్తికాఖ్యాంప్రభాగవతవ్యా
ఖ్యాంసంప్రమగుణేనప్రమోఽధ్యాయః. * * * * *

ప్రీణనాయముకున్దస్యవప్య తుంసంబహుభతా|| ౫౦ ||నదానంతతపోనేజ్ఞానశౌచంననతానిచ|ప్రియతేను
లయాభక్త్యాహరిరస్యద్విజన్వనమ్|| ౫౧ || తతోహారాభగవతిభక్తింకురుతదానవాః|అత్రాపమ్యేనసర్వత్ర
సర్వభూతాత్వనీశ్వర||౫౨|| రక్షంసియత్క్షేదైతేయాఃప్రియశ్శూద్రాద్రావణాకసః|భాగమృగాఃపాపజీవా
స్సన్తిహ్యచ్యుతతాంగతాః||౫౩||ఏతావానైవలూకస్త్రికపుంసాన్సర్వచరస్సమితః|ఏకాన్తభక్తిగోపిన్దేయ
త్సర్వత్రతపిషణమ్ || ౫౪ || * * * * *
* * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే,మహాపురాణే,సప్రమగుణే, దైత్యానశాసననామసప్రమోఽధ్యాయః. * * *
నారడవాచ || అధైత్యమతాన్సర్వేశ్వత్రత్వాతదనువర్ణితమ్ | జగ్యహుర్విరవద్యత్వాన్త్రైవగర్వవశితీ
తమ్||౧||అధాచార్యసుతస్మేమాంబుద్ధిమేకాన్తసంస్థితామ్|ఆలత్యభితస్త్యరితోరాజ్ఞఃఆవేదయద్యధా || ౨ ||
శ్రుత్వాతదప్రియం దైత్యోగురుణోక్తంసుతానయమ్|కోపావేశచలద్ధాత్రఃపుత్రంహస్తుంమనోదధే||౩||క్షీ
ప్రైవపరుదయావాచాప్రహ్లాదమతదర్శణమ్|ఆసేతుమాణఃపాపేనతిరస్సీనేనచక్షుషా || ౪ || ప్రత్రయావ
సతందాన్తంబుద్ధాజ్ఞానిమవస్థితమ్|సన్ద్యువదాహతభివశ్యసన్ద్యుకృతదారుణః||౫|| హీరణ్యకశిపురువాచ||హే
దుర్విసి తమద్ధాత్మకలకలశ్చేదకరాదమ| ప్రబంధుచాసహద్వృత్తంసేవ్యేత్వాఽద్యయిషుతుయమ్|| ౬ || కృ

ఏవంభగవతా ప్రహ్లాదనోపదిష్టతత్త్వత్రయయాధాత్మ్యమేయాపాదయభగవద్దత్తదనుష్ఠానోద్యోగాన్దై
త్యకుమారానాఅత్మోచాగ్యసుతోదైత్యేంద్రియన్తవేదయన్త్యాహదెవద్విః || అథేతి || అధభగవద్గర్వోపదేశానన్తరం-తే
నప్రహ్లాదేనా-నువర్ణిత-మాకర్మగినిర్విష్టత్వా - త్ప్రస్థాదోక్తం-జగ్యహుః- దైత్యకుమారాః-సహ-గుర్వనుశ్చితంఅనురో
పాధ్యాయానుశ్చితం-జగ్యహుః || ౧ || ఋఅధ-తేమాందైత్యపుత్రాణాం-ఏకాన్తసంస్థితామవ్యభిచారిణభగవద్దర్శ
విషయాం-బుద్ధి-మాలత్యులిక్తిర్దాత్వా - భితస్త్యురితఃసంజాతత్యోగ-యధావ - ద్రాక్షాపీఠ్యకశివవే-ఆవేదయతేవిజ్ఞాపి
తవాన్ || ౨ || ఋతతోదైత్యోహీరణ్యకశిపుః, గురుణోక్తం - సుతస్యా-నయమనితంసన్ద్యువదానసమన్తరం - అతఏవా
ప్రియం-త-చ్యుత్వా - కోపావేశేనక్రోధవ్యాప్త్యా - చలతీర-మృమానం-గాత్రంశరీరం-యస్య - తాదృశఃపుత్రంప్రహ్లా
దం-హస్తుం-మనోరధం-కృతవాన్ || ౩ || ఋకరోరయా-గిరా-అతదర్శణంతిరసా-రాన్తరం-ప్రహ్లాదం-తిరస్కుత్స
కోగ్ధేన-తిరస్సీనేనవక్రేణ-చక్షుషా-క్షుషమాణఃఆహదవాచ || ౪ || ఋకథంధూతం-వినయస-నితరాంసమగ్నిం-దాన్తం
తిరసా-రాదిభిరసంజాతక్రోధం-బద్ధా - అజ్ఞులి-ర్యసతం-సమ్యగవపమిషే-స్థితంకథంధూతః - పాదేనా-హతస్తాపితః-
సర్వభివశ్యసన్త్యాసంముఖ్యాన్-స్యధావనైవకూరః || ౫ || ఋక్షీమేవాహమదుర్విసితేతిద్యాభ్యాం|మేదుర్విసిత
హేమద్ధాత్మకలబ్ధుబద్ధేనదాజ్ఞాతిలప్తం-తన్త్యా-మధునా-యమాలయం-నైమ్యామి || ౬ || ఋయస్య-మే-కర్తవ్యసంభవ-
సపాలాః-త్రయాలాకాఃకమృదైత్య - మే-తానసం - అభితవత్ భయరహితవత్ - మత్తోభయరహితఃకోపినాన్తిత్య

భిప్రాప్యేణజతఃప్రయుక్తః - అత్యగ్రాణితవ ర్తనావసమితవ ర్తన-భవాః-కింబలా-కి-బలం-యన్య-తాదృశః || ౭ || షి
 ఎవము క్షతపాదగవాన్పురీక్షాః || నకలమితివతుర్వి || తావద్యమ క్తంకింబలఇతిత్రో త్రరమాహద్వాభ్యాం|| సేరా
 జక్-స-నకలం-మమైవ - బలం-కింబ-భవతో - ధ్యేమాంబ-బలినాం - బలంకో-పా-యేన-బ్రహ్మదయకృత్యుర్భుప్రభృ
 తయః - ఉచ్చానచా-శ్చరదరాత్ కాః-సర్వ-భో-కాః-వశంస్యవశం-ప్రతీత్యాపాపితాః || ౮ || షికి-సోత్యనా
 మకరయేత్యతాహ || నగతి || స, స ధ్యేమాంబలాధాయక-ఈశ్వరః-ఉరుక్రమః - ఉరవలఃకృతయన్గ్రాహకా-కమః
 పాదవిద్యేహి-యన్యః - అమిత్రవశ్యత్యర్థః :: సర్వంహ స్తిపదేమగ్న, మితిన్యాయేనపాదతయేత్యేవలోకతయాక్ర
 మణరూపమహామహిమశాలిన ద్ద్యసన్నిధాత్వద్బలంకియదేతత్కీప్రాచ్యః - నకలమయుక్రమస ధ్యేమాం బలాధాయ
 కంబ-కింత్వసా - ఓజఃపీనాంబత్త్యఅతియోధారకఇతియావత్ - ఓజఃఇన్దియః క్షి-సహామనోబలం-సత్సంధైర్యం-
 బలందేహబలం-ఇన్దియోజితదేహమప్యాక్రవశ్యత్యర్థః - కింబ, సమోద్రక్రమః - పరమానిష్ఠమాభ్యధిక-స్యక క్షిభిః
 స్వాంతభూతాభిఃప్రకృతిపురువకాలాత్కాభిశ్చక్షిభిః - కృత్సం - విశ్వం-స్పృశతి-అవతరతేతి - అత్తినంవారణవ-స్వ
 యం-గుణత్రయశః-సత్వాదీనాంప్రయాణాంగుణానామిశోనియన్తా-అగుణవశ్యః అకర్తవశ్యశ్చేతిభావః || ౯ || షి
 నుకర్త్రురసోకధంమహాపిబలంస్యా-దతలహ || జహీతి || క్వ-మిమ-మాత్త సఃస్వస్యా - సురం-భావం-జహీత్యజ-సమంబ
 త్యామి-తానునందనహతంయధాభవతితథా - మనో-భవస్విధారయ - తధామనస్థిమేత్యర్థః - ఎవంపి-తే-పి-వి
 ద్విహ-స-స-స-కింబ :: అత్యైవవశ్యత్యోబద్ధరాత్యైవరిపురాత్తన, ఇత్యుక్తకీత్యా-పి-త్యైవరిపు-నతదన్యఃకో-పిరిపుర
 స్తీత్యాహ || ఋతేతి || అజితాదవిధేయా-దతలవ-ఉత్పత్తేదధ్యయే-స్థితాద్వరమానా-దాత్వనో-ప్రకరణాద్యతే

ద్ద్యయన్యకష్టమైత్యేతయోలోకాన్సహేవ్యరాః|తస్యమేభీతవస్తుభౌసంసంకింబలోత్యగా|| ౭ ||ప్రస్థాద
 ఉవాచ||నకలంమేభవతశ్చరాజక్-స-నై బలంజుబలినాంచాపరేమామ్|సరేవరేమిస్థిరజగ్గమాయేబ్రహ్మద
 యోయేనవశంప్రచీతాః|| ౮ || స ఈశ్వరఃకాలఉరుక్రమో-పాహాశ్చస్యసాత్వత్వమేన్దియీత్యా|సవవి
 శ్వంఽరవస్యవక్త క్షిభిఃస్వజత్వవత్వ క్షిగుణత్రయేశః||౯||జహన్మసురంభావమిమంత్యమాత్త సస్యమంమనో
 భవస్వసన నివిద్విషః|ఋతేజితాదాత్వనఉత్పద్యస్థితా త్తద్విహ్వన ద్ద్యమహాత్మమర్జునిమ్||౧౦||దహ్యన్మ
 రావణ్యువిశ్త్యలువతోవస్య ప్రవక్తస్వజితాదిశోదశ|జితాత్వనోజ్జ్వలమన్యదేహీనాంసాధోస్యమోహా
 ప్రభవాఃకుతఃప||౧౧||హిరణ్యకశిపురవాచ|| వ్య క్తంత్వంమర్దుకామో-సియో-పియో-తంకికర్తే||ము
 మూర్ఖాణాంఽవమన్తాత్వ సన్సమ్యక్స్వప్నాగిరి||౧౨||యస్త్వయామన్దభాగ్యోక్తోమదన్యోజగదీశ్వరః| కాన్సా
 యదిదసర్వత్రకాన్సాత్సన్మేనదృశ్యేతి|| ౧౩ ||సో-పహంవికత్తమానస్యశిరోకాయాద్ధరామితే|గోహయేతశ్చ
 హరిస్తాద్వద్యయైశ్వరణమిస్సితమ్||౧౪||ఏవంసురు క్షైర్దు హుగర్దుహుసమానుతంమహాభాగవతంమహాసురః|

సస నివిద్విషఇతిపూర్వేణాన్యయః-తద్విమనసస్సామ్యమేవహి - అన ప్రస్యత్రివిధపరిచ్ఛేదరహితస్య - పరమాత్మ సఃస్య
 గర్వణంసమ్యగారాధనమ్ || ౧౦ || షికింబ సర్వదిశాంజయినో-పశ్యజితేన్దియస్యభవాదృశ్యకేవలంజయిశాలిత్యా
 భిమానమాత్రమేవ-నవ స్తుతోజయత్యను స్తీత్యాహ || దహ్యన్మితి || పురాతావ-ల్యుత్పతఃఅత్త నో-పహతపాప్త త్యాదిగు
 ణాష్టకరూపమైశ్వర్యమపహరతః - జద్విన్దియరూపాః-దహ్యన్మక్షుద్భవ స్తులభ్యుక్ - శత్రూ-స్పటిజితలశిత్యా-ఎక
 త్యాదృశాః-చశ-దిశః - స్యజితాఃస్యజితా - ఇతిమన్య నై - అభిమానమాత్రమేతద్విధః - జితాత్వ నోజితేన్దియస్యః-
 జ్జ్వలన్తాత్వపరమాత్మ యాధాత్వవేదినః - దేహీనాం - సమస్య - సర్వాణిభూతానిపరమాత్మ శరీరత్వేనసమంపశ్య
 తః-సాధోః-స్వమోహ-ప్రభవాఃదేహాత్మ భగవత్సత్త్వాగ్రత్ భగినిమిత్రాః - పరశ్రేతవః-కుతో-భవ స్తి-సస వైరజిభా
 వః || ౧౧ || షిఎవము-క్రవ ప్రమాహహిరణ్యకశిపుః|| వ్య క్తమితి|| హేలబ్ధుబద్ధే-త్వం,స్య క్తంనూనం-మర్దుకామో-సి
 మర్దుమచ్ఛసే-య-స్వమత్వ ప్రం-వికర్తే-స-అక్షపంకికర్త నంతవసన్యాదితిభావః|| హితధాహి || ముమూర్ష తాంమర్దుమ
 త్పతాం-విప్లవాఅసన్వితా-వాహో-నసన్యఃభయేయరేవ || ౧౨ || షి హేమన్దభాగ్య-య-స్వయా-మత్తో-ఽన్యః-జగత-తభ
 శ్వర-ఉ క్త-అపా-క్వా-ప్రై-యదిసభవదభిమతోజగదీశ్వరస్సర్వత్రా ప్రరాత్తతయావ ర్తతే-త్పి కన్తాద్దేతోః - ప్రక్షేప్త
 రో-వర్తినదృశ్యేత్యుక్తి || ౧౩ || షిసో-పహంస ధ్యేమామిశ్వరో-పహ-మం-వికత్తమానస్య-తేతవ-కాయా-చ్ఛిరో-హరామ
 భినర్దీత్యర్థః,యోహరి, ప్రవ,శరణంరక్షకః , ఈపితః,సో-ఽధునా,త్యాం,గోహయేత,సరత్పితాదెదధునాత్యాంరత్పీ
 వ్యతి,అన్యధాతుతదేవమధ్యేతిభావః || ౧౪ || షిఏవమిత్థం,రుమా-దురు క్షైర్దు హుగర్దు హుః,మహాభాగవతం,సుతర
 ప్రస్థాద,మర్దుకా , మహాసురోహిరణ్యకశిపుః,ఖద్గం , ప్రగృహ్య,కరాననాత్పింహసనా,దుత్పతితఉత్థితః, అత్యంతం

బలంయన్యః, తేన, స్వముష్టివా, ప్రస్ఫుంబభుజౌతతాడః || ౧౫ || ఋతశ్చైవభుజౌనాన నరమేవతస్మిన్ ప్రస్ఫుంబతిభీషణో
 నిసహోధ్యువిబుధానః, నిసదంవిశేనష్టి || యేననిసదేన - అష్టకటాహం బ్రహ్మణ్ణకటాహ - మస్ఫుటస్య న్నమభూత్ || అ
 ఋషేయధిష్ఠీర - యంజనినదం - శ్రుత్వా - స్వస్థానగతా - అజాదయోబ్రహ్మచర్యుః-స్వధిష్ఠ్యానాం - వ్యయంనాశం
 మేనిరైలయకాలమమన్యః క్షేత్యర్థః || ౧౬ || ఋటజసాబలేన-శ్రుతవశేభ్యః-తదర్థం - క్రమేనాపరాక్రమంకుగ్రహ
 సజై త్యేన్యః-యంనిర్ద్యాదంనినచ-మపూర్వంకదావ్యుతత-మతపాద్యుతం-నిశమ్య తస్యనినాదన్య - చదమాశ్రయ-మ
 ప్రస్ఫుభాయాంసభానుధ్యేనదదన్య-యేననినాదేన - సురారియాధపాదానవశేష్టా-విశేషేణతత్రసుః || ౧౭ || ఋత
 దా-భగవా-స్మిజభ్యుత్సృజ్యపృష్ఠాదాడే-భాషితం-కృత్సృజగదస్తరాత్త తాదిభాషణం - సర్వేమదరావరాత్త కేమభూ
 తేవ్యా, త్వన్సస్వస్య-వ్యాప్తిచ-సత్యంయధాభవతితథా, కర్తృ, మత్యద్భుతం-రూప - ముద్యహాకైభాత్, సభాయాం-
 యః ప్రస్ఫుఃతస్మి, న్నద్యశ్యతతస్యజ్ఞేభూహవ, కధంభూతంరూపం - నమగం - నామిమానుషంరూపం, అపితూ, భయ
 మిశ్రమిత్యర్థః|| నిజభ్యుత్సృభాషితమిత్యుత్సృత్రబహువచనా దైనిజభ్యుత్సృత్య దైనసమానః - తదయమర్థః - యత్రావత్ప్రస్థాదన్య
 నిజభ్యుత్సృభాషితం, ఛాతికెవ్యధభావేమభూతేవ్యధమహాయుజ|| భగవానాస్త్ర, ఇతి, త - త్వన్యంకర్తృం, తదాత్య
 ద్భుతం-దై త్యభూతక-మతీహారం-రూప-ముద్యహ-స్మితి|| తథా - నిజభ్యుత్సృసనకాదిభిః - యద్భాషితంతిభిదన్య భిశ్వా
 పమాయ భవతితి-త-త్వన్యంకర్తృం-తథా, బ్రహ్మసృష్టే-వద్యష్ట, చశ్రుతంచా-త్యద్భుతం-రూప, ముద్యహాకై, సభాయాం
 మధ్యేఽద్యన్యత, తేఽప-వర్ధం, నిజభ్యుత్సృసహిగ్యకశిపునా, బ్రహ్మణం-చ - తియద్భాషిం, భూతేభ్యస్తస్విస్వప్తేభ్యో
 మృత్యుర్వా భూన్త వప్రభో, ఇతితథా, నాస్త్ర సీ, రితి, చనరైర్మునై రి, తివ-బ్రహ్మణానిజభ్యుత్సృస-య-ద్భా

అష్టంప్రస్ఫుకౌవ్యృతతితోవరానాత్వస్ఫుంబభుజౌతిబలస్వముష్టివా|| ౧౫ || తదైవతస్మిన్ నిసహోఽతిభీషణోబ
 భూవయేనాష్టకటాహామస్ఫుటత్ || యంతై స్వధిష్ఠ్యానగతంత్యజాదయోబ్రహ్మచర్యుః-స్వధిష్ఠ్యాన్యయమగ్రమేనిరై||
 సమికమస్ఫుత్రవశేభ్యురోజసానిశమ్యనిర్ద్యాదమపూర్వమద్యుతమ్ || అ ప్రస్ఫుభాయాంసదదర్శతత్వదంవితత
 సుర్వేనసురారియాధపాః|| ౧౬ || సత్యంవిధాతుంనిజభ్యుత్సృభాషితంవ్యాప్తిచభూతేవ్యధలేమచాత్త సః |
 అచ్యశ్యతాత్వద్భుతంరూపమభూహాకై ప్రస్ఫేసభాయాంసమ్యగంసమానుషమ్|| ౧౭ || ససత్యమేనంఛిత్తోవివ
 శ్యక్ ప్రస్ఫుస్వస్వధాన్యదన్యనిజానమ్|| నాయంవ్యగోనాపినరోపచిత్రమకాశిమేతస్త్వన్యగేన్యరూపమ్||
 మిమాంసమానన్యసమితితోఽగ్రతోస్వనిష్ఠారూపంతదలంభయానకమ్|| ౧౮ || ప్రతస్తవామికరవణ్ణలోచ
 నంస్మరత్పటాకేనగజ్జుత్పితానమ్|| కరాలదంష్ట్రంకరవాలవజ్జులతురా నైజివాన్యంప్రతుటిమఖోల్లంఘ్||
 ప్రభోర్వక్త్రంగంరికిన్తరాద్భుతవ్యాత్రాన్యవానంహనుభేదభేదమ్ || దివంస్పృశతాః-యమదీర్ఘపివరగ్రీహో
 రువత్ప్రలమల్యువధ్యమ్|| ౧౯ || చన్ద్రాంశుగారైశ్చురితంతమూరు హైర్విష్యగ్గుజానికశతంసఖాయుధమ్|| దు

షితం-తథా స్త్వితి-త-త్వన్యం - సత్యంకర్తృం-సవతద్భుత్సృష్టంరూపం-సవనోవామ్యగోవా-సవసభాగృహస్యా
 స్త్ర-సవపాగ్నిగణవభూషా- ఎవంతాభ్యాంభాషితం-సత్యంకర్తృం, యచ్చసీరణ్యకశిపునాభాషితం, నూనమేతద్విగో
 ఛేనమ్యన్యర్థభూషేతి, తి-తథా, అకుతస్యేద్భుయోఽచర, ఇతి-యచ్చనారదేనస్వభ్యుత్సై సేన్యగ్రంతి-భాషితం, అ
 యంషహానీసంస్థానంపాగ్నివ్యుత, ఇతి, అనస్తానుచర, ఇత్యేనన్యస్వభ క్రవత్పాతిత్వంచయద్భాషితం, తచ్చ - స
 త్యంకర్తృమద్యశ్యత-చకారా-స్మిజభాషితంచ-యత్, కౌతైయరైజానీహీనమేభక్త్యైరణన్యతి || తేహమహంసము
 ద్ధరై, తి-తచ్చ - సత్యంకర్తృం-అచ్యశ్యతేతి || ౧౮ || ఋతశ్చైవభుజౌనాన నరమేవతస్మిన్ ప్రస్ఫుంబతిభీషణో
 వం, సర్వతో, విలోకయత్, ప్రస్ఫుగ్య-మధ్యా, స్మిగ్దచ్చస్తంనాయంమ్యగోనాపినరః - కింతుస్వమృదైన్యగ్రయోభయో
 రపిరూపమసాశిమేత, వితి, మిమాంసేతవానితి శేషః|| తస్యైవ-మలంభయానకం-త - స్మృసింహరూపం, మిమాంసమా
 నన్యః, దై త్యేన్యగ్రస్యాగ్రతః-సస్వనిష్ఠారూపాః-హరిః సముద్భితః || ౧౯ || ఋభయానకత్వత్వమేవదన్యయత్తద్రూపమ
 నువర్ణయతిత్తిభిః|| పతతైతి|| పతప్రం, నామికరం, తద్వ, త్విశక్లేవణ్ణేదగ్ర, లోచనైయస్మిక్, స్ఫురన్యగ్, సుఖాజటాః, కే
 సరాః-సూన్దలోమానిచ-తైజ్జుమ్భితం, సాటోపమానసముఖం - యస్మిక్, కరాళాడుగాదంష్ట్రో, యస్మిక్, కరవాలః
 అగ్ధస్త్రవ్యచ్చుచ్చులతురాస్త్రవ-త్తిష్టేచ-జిహ్వ, యస్మిక్, భుటుటియ కేన - ముఖేనోల్లంఘ్ || ౨౦ || ప్రబ్రాడత్యే
 తాడుద్వ్య, కర్ణాయస్మిక్, రికిన్తరవ-దద్యుతం - ప్రస్ఫుతమాన్యం, నాసెవ-యస్మిక్, హనూకపాలపాగ్నిస్తా-తయోర్భిః
 దేనవిదారితేభిః, విం-స్పృశత-కాయో-యస్మిక్-అబుగద్ధః - అగ్నిహ్వాహగ్రస్యాపీవరాస్తూలాచ-గ్రీవా-ఉరువిశా
 లం - వత్సద్ధలం, యస్మిక్ అల్పంషధ్యమయస్మిక్ || ౨౧ || ఋచన్ద్రాంశుగద్ధైశ్చేనమూరు హైలోమభిశ్చురితంవ్యా

స్తం-విష్యభ్యుజనర్యతఃప్రసృతాః-భుజా-మైమా,మనీకా నిస్తోమాఃతేహం - శతాని, యస్మిన్-భుజావనా, నీకంసేనా తచ్చతంయస్మిన్మితవానభావనా,యథాని, యస్మిన్-దురానదంపాప్రమనశక్యం, సర్వాణి-నిజాని-చకాదీని-ఇతరాణి-జాగ్రహి-తాన్యవా-యధాప్రవేశానిశత్రు-శైవ్యాని-తైః,విదాప్రితాః, దైత్యా-దానవాశ్చ, యన-త-దూప్రిపం, మీమాంసమానస్య గ్రతస్సుమధితమితిపూర్వేణానన్యః ॥ ౨౦ ॥ ఋతధా-౭-పిర్వాపే ప్రయోజనవిమర్శనపూర్వకం తేననపాదైత్యస్య యధమాహన ప్రశ్నః ॥ పాప్రియేణైతి ॥ పాప్రియేణ-మహామాయావిదా, హరిణా-మేమవలయమేవం భూతో-చభవభోపాయశ్చి నితః,తధా-౭-స్య-సేనసముద్యమేనకేం-సశీచిత్సృష్టి,ఇత్యేవం, బ్రువన్, గదైవాయుధం యస్య-సదై త్యవన,కుఞ్జరోగజః,నదక్,స్వసీంహంప్రత్యభ్యపతతీఅభిముఖమాగతవాన్ ॥ ౨౧ ॥ ఋతదా-సో-౭-సురః-స్వసీంహ-స్య,జనిపిష్టా-పతితస్స-అలశీతఃఅద్యష్టే-భూత్,యధా-౭-గౌ-౭-పతితః-పత్యమఃశలభ, స్తద్వత్సత్వధా మనశ్చద్ధనత్వాక్రయే,హరా-పతితస్యతమమయస్య,దైత్యస్యా-చర్యనం - య-ప్ర-స్యవ్రతం - నభవతి ॥తత్రహేతుః-యోహానిపురాన్యప్రాయ-ప్రలయకాలికంతమ-స్వతేజసా-అపిబత్ ॥ ౨౨ ॥ ఋతతో-మహాసురో-౭-భిసత్యఅభిముఖమాగత్యురమా-ఉరువెగయాభ్యామ్యమాణయా-గరయా - స్వసీంహ-మభ్యహనతోతాడితుముద్యుక్తఇత్యర్థః ॥సగదమగ్రహించిత్తరస్వరస్యాత్ ॥విక్రమస్తంకధంచిత్రక్రిహర్తుముద్యుతవస్తం,తం-దైత్యేస్త-౧-గ-దాధరోస్వసంహః-సగద-మగ్రహీత్-యథా-తార్క్యసుతోగరుత్మాక్ మహానర్పం-తద్వత్ ॥ ౨౩ ॥ ఋత-గృహీతో-౭-సుర-స్తదావిక్రీడత స్తస్య

రానదంసర్వనిశేతరాయుధప్రవేశవిదావితదైత్యదానవమ్ ॥ ౨౦ ॥ పాప్రియేణమేయహరిణోరుమాయా నావధన్యతో-౭-సేనసముద్యమేనకిమ్ ॥ ఏవంస్తువంస్త్యభ్యపతద్దదాయుధోనదన్తుసింహంప్రతిదై త్యకుఞ్జరః ॥ ౨౧ ॥ అలశీతో-౭-సాపతితఃపత్యమోయథాన్యసీంహాజనిసో-౭-సురస్తదానవద్విచిత్తంఖలునత్వధా మనిస్వతేజసాయానపురా-౭-పిబత్ ॥ ౨౨ ॥ తతో-౭-భిసత్యభ్యహనన్తహాసురోరుమాన్యసీంహంగదయోరువెగయా ॥ తంపిక్రమస్తంసగదంగదాధరోమహారంగంతార్క్యసుతోయధా-౭-గ్రహీత్ ॥ ౨౩ ॥ సత్యస్యహస్తాద్గతస్తదా-సురో-విక్రీడతీయద్దరహీర్గురత్తతః ॥ అసాధ్యమస్య ప్రవృత్తాకసో-౭-మరాఘనచ్చదాభారతనర్యర్థ్యహః ॥ ౨౪ ॥ తంమన్యమానోనిజవిర్యశబ్ద-తంయద్దస్తమక్రోన్మహారీంపహాసురః ॥ త్రనస్తమానజితఖడ్గరణీకృహ్యవెగనజితశ్రమోమృణే ॥ ౨౫ ॥ తంస్యేనవెగంతచన్తక్రిహభిశ్చరస్తమచ్చిదముః, ర్యథోహరిః ॥ కృత్యా-౭-ట్యహసం ॥ ఖరనిస్యనోల్బణోనిమీలితాక్షంజగ్మహేమహాజవః ॥ ౨౬ ॥ విష్యక్తుసరస్త్రగ్రహణాయురహరిర్యాస్యోయధా-౭-ఘంకులిశాక్షతత్వనమ్ ॥ ద్వార్యరజఃపాత్యదదారిలయా

స్వసీంహస్యహస్తాద్గతభిశ్చ-విస్మయః - యద్వత్-యథా-విక్రీడతో-గరుత్మతః - అహా-ర్గభితో-భవతి-తద్వత్-భాగవతస్త్రీ-గ్రజనంతద్విసర్జనరూపమజానంతో - లోకపాలా - స్సర్వే-ఇన్ద్రాదయఃసురాః - హృతం-దైత్యే-గ్రహాపహృతం-౭-కః-స్థానం-యేహం-తే-అతవన - తద్దయేన-ఘనచ్చనాన్యస్తః - ఆసాధ్యమస్యస్తలశూభగవతో-౭-ప్రయంబలియానదైత్య-తస్యకింస్యాత్ దైత్యమయస్యదైత్యర్థః ॥ ౨౦ ॥ ఋతస్య-హస్తా-త్స-వ్యయంముక్తస్స-స్వహరింస్వవిర్యా-చ్చశ్చీ-తం-మన్యమానో-అతవన-మహామనః - అహామేవలీయానిత్యభిమానయంతో-౭-సురః - మృణ్మయే-జితశ్రమః ॥ కమహాతః-ఖడ్గవరణిఖడ్గశై-ప్రగృహ్య-త్రనః-తంస్వసీంహంఅనజితభిశ్చతత్వత్ ॥ ౨౧ ॥ ఋతేనస్యవెగోయస్య-శతచన్తక్రిహభిశ్చరస్త్రగ్రహ-శతచన్తక్రిహ-ఖడ్గవరమాదై - రచ్చిద్రంయధాభవశ్చైవ - ముపర్యధశ్చ-స్తం,దైత్యం-హరి, రట్టహసం-కృత్యా-ఖరణిశరసేన,నిస్యసేనద్వనినా - ఉల్బణోభీదణః, యహాజవః,నిమీలితేఅట్టహసఖరనిస్వనాభ్యాంగంమీలితే,అశీదే,యస్య,తం-జగ్రహా-ఖరనిస్యనోల్బణమిద్విలియాస్తపారేతు - ఖరణిస్యసేనమహాశరణేన, ఉల్బణంభయంకరం-అట్టహసం,కృత్యా,తద్దయేనహరేస్తేజసావ-గ్రహీతాక్ష-మగ్రహీదిత్యర్థః ॥ ౨౨ ॥ ఋతతో,పిష్యక్కుర్యతః-మృరస్తం-సర్వానయవాన్సృచారయస్తమిత్యర్థః, గ్రహణేనహేతునా, అతరంపవశమిదేగ్రహనాయుధై,తత్ప్రియమక్రైసకులిశేన,అక్షతా-త్వగపియస్య,తం,దైత్యం,ద్వారినభాయానాద్రహిణః, ఊరావా-శ్చే - నిపాత్య,నభూమా-నచామృతై,నశ్చై, నశువ్యసుభిరనుమద్విర్యా, ఎవందివాన్క్రంవిహాయనంధ్రాయామితిద్రవ్యవ్యం, లీలయాక్రీడయా,దదారివిదారితవాన్,తత్రగ్రహణేదృష్టాస్తః,యథా,వ్యాళిఃసర్పః, అఘంమూషకమితి,విదారణేదృష్టాస్తః,మహావిష,మృ

౨౦ ॥ శ్లో ౨౦ ॥ ఖరనిస్యనోల్బణమ్.

హంసర్పం, గరుడజ్వలెతి ॥ ౨౯ ॥ భువివంజే త్యేన్ద్రీయధమ్మకావ్యతదృశాసత్వతంస్సంసంహమనువర్తయన్తే త్యేన్ద్రీభ్య
త్యవధమాహద్యాభ్యం, గరుడమృణ్మేలనంరమృణ్మేలకోద్ధన, దుష్పేత్రి, కరాశిలావనీ, యస్య, వ్యాత్రంపికానితం
య, దానంపక్ష్యం, తత్పర్యం, స్వభవాయ, విలహన్త, అస్యశోరక్షస్య, లతే వివిధాః అక్షాః క్షాతతవపారు
ణాః, కేసరా, అననంబ, యస్యగిరి, ఆస్త్రిమూలాధరః, కఞ్చన, ద్విపహత్యయాగజవధన, హరిసింహాయధా ॥ ౩౦ ॥
ఎవంఘాతో, నఖాః ౧-రైః, ఉత్పాటితంపృథ్వయసరాజంయస్య, తద్దైత్యశిరీరంవిన్ద్యజ్యతన్ద్రై త్యేన్ద్రీస్యా, సుచరా
కధంఘాతా, వరాణ్య, యుధాని, యేషాం, తమన, పథాః అనవృత్తిరృషాం, తా- దోర్దణ్డానాంభవదణ్డానాం,
యుధాని, యస్యగిరి, నఖాః, తత్ప్రపాణయం, తైకి, సమన్తా, త్వహప్రశో, న్యహనత్ హతవా ॥ ౩౧ ॥
వ్యగ్రస్యస్యచారాటోపమాహద్యాభ్యం ॥ సటాభి, రవధూతాః ప్రకమ్పితా, జలదామృణాః, పరాపతకవ్యక్తిర్యనతస్య
స్యహరేః, పృష్ఠ్యా, విముష్టమపహృతం, గోచి, రృషాం, తాదృశాః, గ్రహాన్సుర్యాయోఽఘాతాశ్వాసేన, హతాః ప
డితాః, అమృగయః సముద్రా, శ్చుత్తుభుః, సంచెలః - నిర్హారిత, భిత్తాః, దిగ్భాగిన్ద్రజాః ముదంహర్షం, జహన్ద్రత్య
జి ॥ ౩౨ ॥ సటాభి, రుత్తిప్తాని, విమానానితై, స్సంకులావ్యాపాః ద్యౌః-ప్రీత్యప్రత్యతప్రతత్వ లితేనాఘాత్స

సతైర్వృధాహంసగుడామహావివమ్ ॥ ౨౯ ॥ సందమ్మదుష్పేత్తికరాశిలావనీవ్యాత్రననా సంచలిహ
స్యవభవాయ, అస్యగ్ధమాకారుణకేసరానోయధాస్త్రిమూలిద్విపహత్య యాహరి ॥ ౩౦ ॥
త్పాటితమృత్సోరుహంవిన్ద్యజ్యతస్యా, సుచరాన్వరాయుధా ॥ అహస్యమన్తాస్థితప్రపాణిర్దోర్ద
యూధోఽనుపధాన్వహప్రశః ॥ ౩౧ ॥ సటాభి, రవధూతాః జలదాః పరాపతకగ్రహాన్చితద్వప్తిసముష్ట్యోచివః
అమృగయస్యస్యసహతావిముఠుభుర్నిర్హారితాదిగ్భావిమక్రశః ॥ ౩౨ ॥ ద్యౌః ప్రత్యుభాన్విమాన
సంకులాప్రీత్యప్రత్యతప్రతత్వ చపదాటితా, శైలాన్యమత్తేయరమువ్యరంహసాః త్తవసాఖంబుభువోసరే
జి ॥ ౩౩ ॥ తత్పర్యాయముపవిష్టము త్వమృపాసనసంభృతేజసంవిధుమ్ ॥ అలక్షితద్వైర్దగమత్యమృణం
ప్రచణ్డమక్రీంసటాభికశ్చన ॥ ౩౪ ॥ నిశామృతాకత్రయమప్రకజ్వరంతమాదిద్వైత్యంహరిణాహతంమృగైః
మర్షవేగాత్కలితానామహుః సమాసవర్షైర్వృధాన్సురస్త్రియః ॥ ౩౫ ॥ తదావిమానావలిర్భుగ్ధలంబి
తాంసంకులమాసనానివామ్ ॥ సురాన్తైర్ద్యుభయోఽఘాతాః పక్ష్యైర్గన్ధర్వముఖ్యానన్యత్తుర్గునస్త్రియః ॥ ౩౬ ॥
తత్రోపవ్రజ్యమివిధాబ్రహ్మన్ద్రీరశాదయః ॥ యుజ్యయః పితరస్సిద్ధాపద్మార్ధరమహారగా ॥ ౩౭ ॥ మనవప్ర
జానాంపతయోగగర్హస్పరక్షావారణాః ॥ యత్యేకింపురుషాస్తాతవేతాల్సహాస్సహాస్సరాః ॥ ౩౮ ॥ విష్ణుపారి
షదాస్యైస్సనందకుమదాదయః ॥ మూర్ఖిభద్రాజ్ఞలిఖటాః సింహాః ॥ త్రైతేజసమ్ ॥ ఈడిరక్షసరశార్థాలనాతి
మూచరాః పృథక్ ॥ ౩౯ ॥ బ్రహ్మదావ ॥ సతోఽస్త్వన్మానయదురన్తకైయేవిచిత్రవీర్యాయపశితకర్మణే

హరేః, పద్మాం, అతివ, పీడితా, త్రైభూమి, రఘూతాతత ఎవ, తస్యా - సహ్యస-రంహసావెగన, బలెనవానై లా, స్స
ముత్యేతుః, ఉత్పృత్యతవతితవస్త, తస్యస్యహరేః, తైజసాఖమాకాశం, కకుభాదికశ్చనరజిరే ॥ ౩౩ ॥
వసర్వైశ్వరభిలోకస్యపదర్పయతుం-సభాయం-ఉత్తమ, స్వపాసన, ఉపవిష్టం-సంభృతంసంఘాం-తేజః, యస్య
అలక్షితే-సలక్షితే, ద్వైర్దగిప్రతియోధా, యేన్ద్రప్రచణ్డముగ్రం, వక్త్రం-యస్య, తం, విభంస్సంసంహం, కశ్చనకోపి-
సటాభినాసేవత, కోఽపిసమిపంగస్తంనాశకోపిత్వర్ధి ॥ ౩౪ ॥
సటాభికత్రయస్య, మప్రకజ్వరంశిరీవ్యథేవదుస్స
హంత, మాదిద్వైత్యంహరిణాకశ్చం - హరిణాస్సరింహేన, యుద్ధే, హతం - నిశామృత్యుప్తాన్ద్రప్రహర్షవేగన-ఉత్కలి
తానివికసితాని, అననాని, యాసాంతాః-సురాణాం-త్రియః - భువనరైః, భునభునః, స్వహరిం, వప్యవ ॥ ౩౫ ॥
దాదిభుతాంప్రజ్ఞుమిభుతాం, దర్శనార్థమాగతానామిత్వర్ధః-నాకినాం దేవానాం - విమానపక్షికి, సభాన్దలం, సం
బాధంబభూవ, సురాణా, మానకాః పటహః, తైర్ద్యుభయోజ్యురెతాడితాః, గన్ధర్వశ్రేష్ఠాః, నన్యతః-త్రియః, అ
పరగః, జగం ॥ ౩౬ ॥
త్తైత్రైతకప్రజ్యగింబిత్సమిపమాగత్య-బ్రహ్మబ్రహ్మభృతయా, దేవాదయః, హేతాత-మూ
ర్ధను, బద్ధాన్యజ్జలిఖటాని, యైర్దేవసీసముపవిష్టం, తీవ్రందుస్సహం, తేజః, యస్యతం, శ్రీస్వసంహం, నాతిమూచర
సింహుర్గగైకేశి, ఈడిరేతుభువ ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥
తావదపారవిషిధిపిచిత్రశ్రీప్రీత్యమకర్తాయ త్తజద్యాపా
రంజగతాగ్రం మవన్నమగ్రోత్రిబద్ధ ॥ సతోఽస్త్రితి ॥ అనన్తాయస్సరాపతప్రీతిపదప్రేత్య, దరహితాయ, గురన్తశ

క్రమేనపారశక్రమేన, అచిన్త్యశక్తయేవాశక్తీస్సోతరనగ్నసామర్థ్యనిర్వాహకాః, జగత్సృష్టితీర్థాహామేనుసానశక్తివిరి
తే, త్యాదిహుక్తాః॥ యద్వా॥ యదజ్ఞైర్గతక్రత్వాదఘటితమిహపితృష్టమనామర్థ్యరామా-యతస్తస్య-ముక్తవిధయరస్త
క్షిరతమ-మధ్యరణసర్వధాఅఘటితమగం దై త్యంహతవానసీతిభావః - యత-స్త్వ, మనస్తో, ౭ తపహ-కతనస్త
మై౭ప్యావిరూప్తో౭ సీత్యభిప్రాయః॥ అనస్తవదనసా- సర్వవ్యాపిత్యాదైకపరిచ్ఛేదరాహిత్యం - సర్వకాలసర్వత్యా
తా-లపరిచ్ఛేదరాహిత్యం - సామ్యాత్సరంపరయాసర్వప్రకారకత్వేనసర్వసమనూహాధికరణ్యాద్యత్వా ద్వస్తుపరి
చ్ఛేదరాహిత్యం - యనకేనాపిపాత్రేకత్వేనసర్వప్రాయుక్తు-ప్రైకేకత్వేన్విష్టస్తుభిరధరీకృతత్యా భావరూపవాస్తవ
చ్ఛేదరాహిత్యం - వివక్షితం-నస్యప్రైవంస్వరూపంకృత్సృజగదుదయవిభవలయబిలస్సతకేయదేవదైత్యహానసమిత్త్యభి
ప్రాయంస్తావజ్జగత్కారణత్యవాయుక్తంపికారంనిరాహ ॥ విచిత్రవీర్యాయేతి ॥ వీర్యంనామనగ్నోపాదానత్వేనసర్వధా
రణేనసర్వనియమనెవికారరహితత్వం - యథోక్తం “ వికారవిరమోవీర్యంప్రకృతిస్వోపిమేనదే, త్యాది, విచిత్రశబ
దైవవిధగ్నవిర్యస్థానితరసాధారణ్యమువ్యతే, పితృకర్తృజేతకర్తృయత్తజగద్యాగపారాయ - త్య ద్యాగపారంభ
ణ్యతాందురితననర్వనక్షమవ్యాపారాయేతిహ, గుణైః - సర్వజ్ఞత్వసర్వశక్తిత్వాదిభిః - జగద్విమితృత్వ తమపాదాన
త్యోవయమై, గ్ననియమ్యసర్వవిపాకృతగుణై ర్వా, కృత్సృష్టివిశ్వస్య, సర్వాదీగ్ననియమన, సతుకర్తృణా-సం
దగతేఅచ్యుతాత్మనైవసవ్యస్యయఃవికారరహితః - ఆత్మాగ్నభావో - యగ్న - స్వభావతో౭పివికారమతామేత్య
ర్వఃసర్వహావతోవికారరాహిత్యసృష్టిత్వాత్ ॥ ౪౦ ॥ జ్ఞయద్యుప్త్యాణోభిప్రేతంకృత్సృజగదుదయవిభవలయవి
దేవదితి-తదేవవికరయకాత్మలయ్యుక్తంప్రాయెర్దుః ॥ కోపకాలభితి ॥ తవ - కోపకాలో, యగాస్తద్విపరాధానసా
నం - తేకోపకాలభిత్వేనసదస్తర్యామితయమున్నభిసంసహరాత్వ మేవేత్యుక్తంభవతి ॥ అయంతుకోపావిదయభి

విశ్వస్యసర్వస్థిరసంయమాన్యజ్ఞైస్సృణీలయానందభరణైఃసర్వయాత్మనై॥ ౪౦ ॥ సద్రక్షమాచ॥ కోపకాలోయగా
స్తదైహతోయమసుగో౭లృకఃతత్సృతంపాపచ్యుపసృతంభక్తంతేభక్తవత్సల॥ ౪౧ ॥ ఇన్ద్రగీతావచ॥ ప్రత్యా
సీతాఃపరమభవతాత్రాయతాఃసస్వసాగాః ॥ దైత్యాక్రాంతాపృథుయమలంత్వద్గ్రహంప్రత్యభిధా
కాలగస్తంకియదవకానాధగృహూవతాం * తేముక్తేస్తేహంసహబలముతానాంసంహసరైఃకిమి॥
ఋషయఃషణ్డుః॥ త్వంసప్రసవమమాత్మయదాత్మతేజోయేనేదమాదిపురుషోత్తమగతంసర్వదత్తస్యపలం

త్యాహ॥ అయ-చుల్లకో౭లృబిలో-హతః - అతః - కోపవిప్రత్యా - హేభక్తవత్సల-తవ-భక్తం-తత్సృతందైత్యైన్ద్రగ్న
సుతండుపసృతంత్వప్రమీమమాగమివ్యస్తంపాహి ॥ ౪౧ ॥ ఇన్ద్రగీతావచ ॥ హేపరమనగ్నోత్పిష్ట, నో౭స్తాకాత్రాయతాత్రాత్మాభవ
లా-దైత్యానాకాన్త్యాప్రసవ్యగృహీతాః - స్వధాగాః - స్వక్రియాయజ్ఞేయభాగాః-అన్తదాదిమభినత్వమేవభోక్తృత్వ
భిప్రాయేణస్వక్ర్యః-ప్రయుక్తః - ప్రత్యాహృతాః - దైత్యాకాన్తమితిద్వితీయాస్తపాతేయ-దైత్యభయకులమితిశబ్ద
దయమేవేషణి - ఎవందైత్యవభన, స్వభాగప్రత్యానయననన - త్వద్గ్రహంత్వదావానభూత, సుతేవిమామల-మస్తాకం,
హృదయం, ప్రత్యభోధి-హయసూర్యంముకుతై - మిద్వాసంతదపాకరణేనవికాసితం - భవతేత్వమగ్గతి॥ ర్వాం-నేవ
మానానామస్తాకం-త్వతో, తాకికపురుషార్థప్రాప్తి, రిత్వేతేతి-యదిత్యాహ ॥ సానాధన్వామిహ, తే, సుహృదతాంప
రిసర్వాసరాణామిదం-తాకికపురుషార్థభావంకాలేనసజ్జమణం, కియత్ - యతి-నిచితదిత్వద్గ్రహతదేవాహ॥ తె
హంత్యాంపరితరతాం, ముక్తిపి - సుమలముతా - త్వత్సేవాసఖానక్తానాంముక్తిరసేనపరమప్రయోజనం-అతో-
హేనానసంహలపరైరార్యాచిదైపురుషార్థైః-సంసక్రమితిమేమమితిభవ్యమర్వాచీనపురుషార్థజాతమితిభావః ॥ ౪౨ ॥ *

ఋషయస్తుసర్వగురుంసాధుపరితాత్తారందుష్కర్మనాశకంయజ్ఞభుజ ॥ త్వమితి ॥ పరమమత్యుష్టం - తవస్తస్యద్ధా
నరూపం-నో౭స్తాకం, త్వ, మాత్మేషవిద్యవానసి, తపో౭విశిష్టని, య, త్వమేతత్సప్రసవతేజఃప్రకాశకం, అస్తాకంత్వ
త్సరూపావేదకమిత్యర్థః-యనవతపసా, ఆదిపురుషశ్చతుర్ముఖః, ఇదజగదాత్మగతం, పరమాత్మనాత్మయా, గతం
అస్తారతయవ్యాప్తం, సర్వదాపిపురుషాత్మగతమిత్యుత, గూఢోత్పానప్రకాశత, ఇతివత్సంధిరార్థః, ఆదిపురు
షాత్మేతిపారే, ఆదిపురుషేతిల ప్రపదమాస్తంపుష్కకదయద్వా, హేఆదిపురుషేతిసంబోధనంసర్వద, బ్రహ్మేతిశే
ష్యతత్వో, ౭మునాదైత్యన, విపలుప్రంవిశేషణప్రబోధిత, మాసీ, తదేవా, ధునాహేతర్య, శరణమర్పణిశరణ

ణ్యః, తథాఘాత-హేపాలకత్తౌగృహీతపపుషా, సాధుపరిత్యాగార్థం, గృహీతేనస్ససంహపపుషా, పునరన్వయం
స్థాఃఅనుజ్ఞాపితవాః, పునస్తవకరుతేతిహింసజ్ఞాతేతవానత్వధ్యః ॥ ౪౩ ॥ ఋషితరస్తున్వయఃఖమావెదయన్తేఽఖిలధ
ర్మగోష్ఠాగంహితకారింస్తువన్తేనమను-ర్వన్తి, శ్రాద్ధానీతి, అస్తాకం, తమాజ్ఞైఃపుత్రాదిభిరర్థదుర్జితేనదత్తాని, శ్రా
ద్ధానిశ్రాద్ధసంబంధినిపిష్టాని, యోజైత్యః, ప్రసభంబలా, త్వయమధిబుధుశైలమహాతవా, తథా, తీర్థసమయపుణ్య
తిర్థస్థానసమయే, అస్తత్తమాజ్ఞైః, ను, దత్తంతిలోదకం-తదవ్య, పిబత్, తస్యజైత్యస్య, దరా, బ్భాగ్నిదాః, లీలా
మృచ, యః, పున, రార్చితేఆహృత్యాస్తాకందత్తవా, కతంధూతాత్సంతై, ద్విదారితా, వహ, యస్య, తప్తా, ద్వపావి
దారణస్యతద్రతపిష్టోద్ధరమేవఫలమితిభావః, తస్మై, నమస్తదత్తాణాం, గోష్ఠై, రక్షితై, సృహరయేనమః ॥ ౪౪ ॥ ఋ
సిద్ధాఅపిన్వయేయోగగత్వపహరకజై, త్సైన్య, నపద్యాగాన్వయోగగత్వధాయకంపరమమహ్యంకర్తవ్యమనోనేమః॥
యథి ॥ మో, ౭సాధుఃసురాత్మా, జైత్యో, నోఽస్తాకంయోగసిద్ధాంగతిమహిమోదీరూపాం - స్వయోగతపోబితేనా, ఈ
శీత్అపహృతవా, తం, నానాదర్శంనానాఅశేకా, దర్శన, యస్యరం, వన్తై, ర్యో, విదారితవాత్తస్మై, శుభ్యం సౌన్దర్యసిం
హ్మవయం, ప్రణమామః ॥ ౪౫ ॥ ఋవిద్యాగరాఅపితేరావహృతవిద్యాప్రత్యాదానైనహితకారిణంస్తువన్తేనమస్తై ॥ వి
ద్యామి ॥ భారణయశనోభారణయా - అమరాద్ధాంసంసిద్ధాం, విద్యావస్తత్వంబుద్ధిసీమస్తద్దానాచిలక్షణాం-యో, ౭
జ్ఞానాన్వోబలవీర్యాభ్యాం - గర్వితః-స్యషేధత్-బలందేహబలం - పీర్వంపరాభిభవసావధ్యం-నజైత్యో, యేన-సంఖ్యే
యస్యై-శుభ-ధృతి-తం-త్వాం - మాయాస్పృశింహమాత్మీయసంకల్పేపాత్రస్పృశింహతనుం-నిర్వృం, ప్రణతాః-స్త-కర్త

ప్రమమనా౭ధ్యోరణ్యపాలకత్తౌగృహీతపపుషాపునరన్వయం స్థాః ॥ ౪౩ ॥ ఋషితరః ॥ శ్రాద్ధానిః ౭ధిబు
ధుశైప్రసభంతమాజైర్తతానితిర్థసమయై-వ్యపిబన్తిలామృతసోదరాన్వలవిద్గదపాద్యలన్యత్తస్యేనమో
స్యహరయైఃఖిలధర్మగోష్ఠైః ॥ ౪౪ ॥ సిద్ధాః ॥ యోనోగతియోగసిద్ధాసాధుఃకరహఃస్వీద్యోగతపోబితే
న ॥ నానాదర్శం తంవన్తైర్విదదారత్వైశుభ్యం ప్రణమామోన్మసింహ ॥ ౪౫ ॥ విద్యాగరాః ॥ విద్యాంపుద
గారణయా ౭సురాద్ధాన్వషేధదక్షోబలవీర్గద్యప్తః ॥ సయేనసంఖ్యేశుభసద్రతప్రం మాయాస్పృశింహం ప్రణ
తాస్తస్మైత్వమి ॥ ౪౬ ॥ గాఢాః ॥ యేనపాపీనరత్నానిస్త్రీరత్నానివృత్తానిః ॥ తద్యక్షఃపాటనేనాసాం
దత్తానగ్ధనమోస్తుతై ॥ ౪౭ ॥ మనవః ॥ మనవోవయంతవనిదేశకారిణోదితేననేనపరిభూతసేతవః ॥ ౪౮ ॥ ప్రజాపతయః ॥ ప్రజేహవయంతే
చరేతాభిన్నస్తేనయేనప్రజావైస్యజామోషిష్టాః ॥ సవీపత్వయాభిన్నతయై ॥ సేతేజగన్త్యజశంత్వమూర్తై
౭వతారః ॥ ౪౯ ॥ గర్వరాః ॥ గయంపిథో తేనటనాట్యగాయకాయేనాత్మసాక్షీర్యబితేజసాకృతాః ॥

రిక్షః-సచస్కృతవస్తస్మైన్వధ్యః ॥ ౪౬ ॥ ఋషంతదపహృతరత్నపత్రిత్యాదానైసానకరంస్తువన్తేనమూర్తాః ॥
యేనేతి ॥ యేన-పాపాత్మనా-నోఽస్తాకం-రత్నాని - స్త్రురత్నానినాగకన్యకానూపాణిహ-పహృతాని-తస్య - వటోవి
గారణేన-అహం(స్త్రీ)ణాం-దత్తతనోయేన-తస్యసంబోధనం-తేనుభ్యం-సమో- ॥ ౪౭ ॥ ఋతదాజ్ఞాకరిపాలన
రూపకైంకర్యవిరోధినిరసనేపకైంకర్యభావసంహాపహితకారిణంస్తువస్తదేవప్రార్థయతైవవః ॥ మనవః ॥ వ
యం - తవ-నిదేశకారిణకైంకర్యకారిణో-నవవత్ప్రసద్ధా-స్తే - వయం-మేతవస్తంకాలం-యేనదివజేన-పరిభూతాః
వరిపవిత్రాః - సేతవస్తస్యత్రుతావర్తతమృతమృతాయేసాం-తాదృశా - బఘావిమ, అసనా, సఖిలో, వితిజ, స్తవ
యా-ఉపసంహృతోపాతః - సోపహో-నివృత్తకైంకర్యవిరోధిని, వయం-కైంకైంకర్యం, తేనుభ్యం-కరనామ-తథా-
కింకరా-నో౭స్తానసశారివివిగాహ్వానయస్సేత్వధ్యః ॥ ౪౮ ॥ ఋనద్యకతద్వ్యాపారరూపజగత్సర్వార్థకాన్తద్వ్యా
పారరూపవిరోధినిరసనతదధికారాధాయకంసర్వేషాంశుభాధాయకమూర్తింతుష్టుభాః ప్రజాపతయః ॥ ప్రజేహాః
సేవరేత, వరేషాంబ్రహ్మశివామహిశ, తెత్వయా, అభిసృష్టాఃసృష్టిరగర్థంత్వయాసృష్టాః - ప్రజేహాఃప్రజాపతయః ॥
సిద్ధా, స్తై, వయం-మేతత్పర్యంతం, యేనజైత్యేనో-నిషిద్ధాన్వధ్యః, ప్రజాః, నజైస్సజామనేసృష్టవస్తం, సవప, జైత్య-
ప్తయాభిన్నంవిదిర్భం - వటోయస్య - తాదృశో, ౭మనేతే - అరఃపరంప్రజాస్సత్వైవతిభివృద్ధ్యస్తలపః ॥ సోవత్వ
సూర్తైఅప్రాకృతశుద్ధవత్సవిగహ, తెతవా, చతారో-జగన్త్యజశంజగత్మేషుభావః ॥ ౪౯ ॥ ఋతస్యభోగ్లాసాన
నాట్యవికైంకర్యవిరోధినిరసనేనతదాధాయకంశుభపదంతుష్టుభుర్గర్వర్య ॥ వయమితి ॥ సోప్రభో-తేతవ, నటనాట్య
గాయకాః, నటారదకాః, నాట్యేకర్త-జి-గాయకాశ్చ, వయం, యేనైతావత్సృష్టంతత్ససాత్మతాఃసాక్షిధీనాకృ

ఎవంప్రత్యేకంబ్రహ్మచిహ్నం స్తుతమస్య శాస్త్రసంరమ్భ మితరైర్గురానందమన్వేషంభగవత్తమమైత్యుంసమీ
 పంగ స్తం, నాశక్తువక్షన్ముద్ధానభూతాః ॥ ౧ ॥ ఊకింపునరతిశయప్రియా, సాప్రసిద్ధా - శ్రీస్త్రీరతి-దేవైః బ్రహ్మచ
 ణి-ప్రేమితా-సమిపం-వీహిత-ప్రాగ్ధాతా-పి-అన్యతమహానృసింహహంప-వృష్ట్యా-పూర్వమద్యక్షమశుభతందయ త్తదన్య
 ష్టాశ్రుతపూర్వం-తస్యభావ స్తత్వం , తస్మాద్దేవతః 2-తానతి-నా-పియాయనమిపమగాత ॥ ౨ ॥ ఊవంసితైః బ్ర
 హ్మచతుర్భుజా, అన్తికసమీపైచ సస్థితం, ప్రహ్లాదం-ప్రేమయామాన, ప్రేమప్రకారమేవాహ ॥ తాతైతి ॥ హేతాత, హేవ
 త్స, స్వప్రేమ-కుపితకర్మధం, ప్రభుంభగవత్తం-ప్రతిమయప్రసన్నంకురు, ఉపేషానమీపంగన్వేతి ॥ ౩ ॥ ఊహేరాజకయ
 ధిష్ఠిర-తథేభ్యః, స్వగవస్య భాగవతశ్రేష్ఠోఽర్చకః ప్రహ్లాదశనకై, స్వమీప-మత్పుత్రావ్య, బదాభిలి-కాయన, భువివజ్జవ
 న్నూనామనమస్మృతవా ॥ ౪ ॥ ఊతత-స్వస్య, పాదయో-మూలై, పతితం-త-మిర్వకంప్రహ్లాదం, విలోక్య, దవఃస్వసిం
 హా, కృపయా-పరిపుతోవ్యా-హ-త, మత్పూర్వ, తస్యప్రహ్లాదస్య-శరసి, స్వకరామ్భజ-మదధాన్విహేతివాక్, కధంభూ
 తం, కాలివా, హిస్యన్ స్తస్మాద్విప్రస్తాభి-ధి-ర్యూమం-తేహం - కృత - మభయంఅభయప్రదానం-యేన-తాదృశం
 సంస్మృతిభూతాంకృతాభయప్రదానమిత్యర్థః ॥ ౫ ॥ ఊప్రహ్లాదస్తస్యభగవతఃకరస్య-స్వర్చన - భుతంనిరస్తం-ని
 ఖిల-సశుభం-యస్య-తాదృశ-స్వద్యువా-భివ్యక్తప్రత్యక్షతా-పరాత్మానా - తయా - దర్శనంయాధాత్మకాత్మాతా-
 రాత్మకం - యస్య - పూర్వంప్రత్యక్షతా-న్నరూపభగవద్విషయజ్ఞానయక్ - స్తతః-రస్య-ర్చనతు, జ్ఞాతంప్రప్తం-వ
 తత్త్వైస్, త్యక్తవిధవరమాత్మనదర్శనయక్తత్వత్వార్థః ॥ అతఏవ - నిర్వృతఃసఖతః - అతఏవ - హ్యవ్య త్తమరుదభ్యతరో .

శ్రీనారదఉవాచ ॥ ఏవంసురాదయస్స ర్వైలబ్ధురైద్రపురస్సరాః ॥ నోమైత్యుమకన్తస్యనరంరమ్భంసుసురాన
 దమ్ ॥ ౧ ॥ సాత్వాచ్చి-ప్రేమితాదవైర్భవ్యైతన్త హద్యుతిమ్ ॥ అన్యష్టాశ్రుతపూర్వత్వాత్సహోపేయా
 యశిః ॥ తా ॥ ౨ ॥ ప్రిహ్లాదంప్రేమయామానబ్రహ్మచ-సస్థితమన్తిక ॥ తాతప్రశమయాపేషాస్వప్రేమకుపితం
 ప్రభుమ్ ॥ ౩ ॥ తథేభ్యఃనకై రాజక మహాభాగవతోఽర్చకః ॥ ఉపేక్ష్యభువికాయేననామవిస్మృతాభిలి ॥ ౪ ॥ స్వ
 పాదమూలైపతితంతమర్చకంవిలోక్యదేవకృపయాపరిపుతో ॥ ఉత్పాత్యతచ్చిర్వర్ధదాతా-రామ్భజంకా
 లాహివిత్ స్తధియాంకృతాభయమ్ ॥ ౫ ॥ సతల-రస్యర్చనతాఖిలాశుభస్సపద్యభివ్యక్తపరాత్మదర్శనః ॥
 తత్సావదన్తంహృదినిర్వృతోదధా-హ్యవ్య త్తమక్తి స్తహృదశ్రులావనమ్ ॥ ౬ ॥ అప్రాప్తిఃకర్మధిష్ఠాకాగ్రమనసాసు
 సమాహితః ॥ ప్రేమగర్భదయావాచాతన్మృ స్తహృదయేతి ॥ ౭ ॥ శ్రీప్రహ్లాదఉవాచ ॥ బ్రహ్మదయస్సుకరణాము
 నయోఽధసిద్ధాః ॥ స్తైక్యతానమతయోవచసాంప్రవా-హైః ॥ నారాధితంపురుగుడైరధునా-పిపూర్ణాకింశో
 ష్టమర్చితసమేవారిరుద్రాః ॥ ౮ ॥ మన్యేగదాభిజనరూపతపశ్శృతాజ్నేజి-ప్రభావబలపారుషబుద్ధియోగాః

మయ కృతశశి, స్థింబ్రహ్మేంద్రం-హ్యవ్యత-అత్యైకాగ్రానందజాని. లోచనయో - ర్యస్య - తాదృశ, స్తస్య, భగవతః
 పాదాబం, హృదిదధాపుతవాన్ నిరతిశయపురుషార్థత్వేనానుసంహితవా ॥ ౧ ॥ ఊతతఃప్రేమగర్భదయా, వాచా-
 కాగ్రమనసాభగవదేకవిషయేమనసా-హరి-మస్తోచ్చ-కధంభూతః . సుసమాహితః సుసమాధిమేవాహ ॥ తస్మిన్మై-
 న్య-స్ర-స్ర-హృదయం-ఈతయం-చ - యేనైతి, హృదామసిహామనసా-భిక్ష్వ-ప్ర, ఇతివచ్చి త్రయిద్భుత్తీనామేకవిషయత్వా
 భిప్రాయేజై కాగ్రమనసాతన్మృ స్తహృదయేతి ఇతిచోక్తమ్ ॥ ౨ ॥ ఊస్తుతిమేవాహ ॥ బ్రహ్మదయత్యాద్విసివత్వా
 రింతిభిన్తై ౩ ॥ తావద్యగవత్తుతావాత్సహోఽనధికారమాతః ౪ ॥ బ్రహ్మదయతి ॥ చతుర్భుజప్రభుతయోదవ-గణాః
 సత్త్వైక్యతానమతయః సత్త్వైక్యతానామక్యాగ్రయభూతా-మతి - ర్చేహం-తే , కేవలస్త్వప్రధానమతయః-అనే
 , తత్రసత్త్వంనిర్వలత్వాత్ప్రకాశకమనామయ , మిత్య క్షరీత్యాఅతిగ్నియార్థదర్శనయోగ్యత్వంసూచితం-ఎవం
 విధాఅతిమునయ - సిద్ధాచ్చి-స్వనవసాం - ప్రవాహేస్తోనిమై-స్తధా-వత్సయోజై-చృహుభిర్బుజై రశి-య-మారాధి
 తుం స్తుత్యాదిరూపారాధనద్వారాయస్యతోషముత్పాదయతుం - అధునా-పి - నపూర్ణానపర్యేప్రాః, ననమర్చిత్య
 ర్థః-స-హరి-ఉగాత్రసురి-జాత-ర్యస్య-తస్య - అనేనవత్సయోగిగణరాసాత్మముక్తం - ఈదృశస్య-మేకింకధం-తో
 ష్టంతోవంప్రాప్తు - మర్చిత - వాజ్ఞససా-పరిశ్చేద్యస్వగూఢస్వ భావావిపులబుద్ధిభిర్ప్రహ్లాదభిరపిరోతుచతక్యకధమన్వ
 యైరాసురస్వభావస్య స్తుత్యాకధంతుమ్యాదిత్యర్థః ॥ ౮ ॥ ఊఏవమనధికారమాతః ౪ ॥ మన్యేగదాభిజనరూప-
 తావద్యగవతోజాతగుణస్త్వైక్యతానమతయోదవ-గణాః-తైక్యతోష్యత్యవాహ ॥ మన్యేగదాభిజనరూప-
 రమపురుషస్య-రాధనాయంతోషనిమిత్తారాధనాయ - నభవనీతి - మన్యేగతు-భాక్తిరేవభవతిమన్యేగిత్వార్థః-కుతః-

హియస్తా ద్యగవాక్షగజయూధపాయధనాదివిగహితాః శైవ్యాః - భక్త్యైవతుతోవతతత్రధనవి తం-అభిజన
 స్సతు-రేజస్త-రూపసౌందర్యంతపఃస్పదర్శః - కృచ్ఛాదీనూపవా- శ్రుతంపాశ్చేత్యం-ఓజఃస్రవంబలం - తెజఃకా
 యకాంతే ప్రభావః-ప్రతాపః - బలంశారీరంపౌరుషంఉద్యమః-యద్ధిశిప్రజ్ఞా-యోగఃపాఞ్జరః ॥ ౯ ॥ ॥ ఎవంధ
 నాస్యభావైపితేవలభ-త్తైరేవభగవత్ప్రేక్షయత్సంనిదర్శితం - యతోభక్తైరేవభగవత్ప్రేక్షయత్సంనిదర్శితం - అతఃపతర
 గుణసంపత్త్యైవేతయ-భగవద్భక్త్యైవంత్రియైశ్చేయసీత్యాహ||విపారితి|| ద్విషద్యుక్తాః ద్వాదశశ్శివః - సైవ ,, ధర్మ
 క్షుణ్ణత్యంబవచశ్శుభితంబలమత్సంగంప్రాప్తితే ॥ ౨ సమాయా - దానంబలమత్సంగం శిష్యమత్సంగతానైద్వాదక
 బాగ్విద్యాయోగ్యతినసయ్యుక్తాతేనోక్తాః-పైత్య-కృత్య-దగవిదనాభగ్య - పాదారవిశ్లేషిమఖా-ద్వాగ్రహ-భ్యుపసం
 శ్యపాకం-చరిత్యం-మత్సై-శ్యవచంవిశిష్ట ॥ తదర్పితేత్యాదినా || తస్మిన్నురగేన నాభిలషి తాస్యమర్పితా-మనఃఆచ
 యా - యేనతం-తత్తతఃకాతంకర్త-తస్యతే గ్రహ్యేతతోవిప్రస్యాచమత్సైవపాతూఆహ|| ఎవంధూతః-శ్యవచః-కులం
 స్వకులవశి,పునాతి-ధూరి-మానోగోగ్యోద్విగజయూధ-యత్సంగ-సమపి-నతు - ఆత్మానమపి-నభూతీత్యర్థః-
 యద్యభ్యుక్తావినగతాభగవద్భక్త్యైవసాగ్రాహకాః - భక్తిశ్చవేదాద్విహితబ్రహ్మపానసాత్వికా - తత్తతఃపాకార-స్యై
 వద్ధిక్త-స్యైవ-చమసాద్రస్య-ఎతద్భక్తాధికారపరమాద్రాధికరణ్యాయస్సేదం , ఎవంబ - సుతరాంశ్యపాకస్యాధికారోన
 సంభవతిత్వైక్యైవగయ్యుక్తావినగతాభక్త్యైవైవత్వైక్యపాకస్యపరత్వస్థనచమవితం - తథా-౨౪౪ త్రప్రకరణభక్తిశ్చేదన
 పుప్రపత్తిశ్చగృతే - ప్రపత్తాచనగోపనాధికారోబహుప్రమాణప్రతిపత్తిః - అతఎవహ,,చైవేయాయుక్తగతంసిత్త్రి
 యహ్మదాగ్రాహకాః - ఇవాన్యూగ - పాదజీవాన్యస్త్రిచ్యుతతాంకతా,,ఇశ్రీమాద్రాహమపిభగవతిభక్త్యా
 తత్సాధర్మ్యైవ గ్నియోక్తిపవనాభవతి ,, వనంగోయద్ధరిమాశ్చయేతశ్చేతనారాయణమాచివహ || మన్యేతదేతదభి
 లంపదవత్సఖంసస్యాత్సాగ్రంస్యమహ్నఃకంపదమన్యఃఖంస,, ఇతిప్రపత్తిరపికర్తవ్యతేనపూర్వముకాచేత్యోన
 విరోధః - ఉపపాదితం-పైతత్తురస్తాత్ - మనఃఆచినాంభగవతినమద్యుగంనామతశ్చేదవ్యైవతచాయత్తనత్రాదిమత్వై

నారాధనాయహిభవ సిద్ధిరస్యభవంసోభక్త్యాతుతోవభగవాన్జయూధపాయః||౯||౯||పాద్విషద్యుక్తయంతా
 చరవిదనాభాపాదారవిదనవిమఖాభ్యుపసంబరిత్యమ్ | మన్యేతదర్పితమనోవచసేవితాన్యపాఞ్జరపూరితం
 లంపదవత్సఖిమానం||౧౦||పైవాత్సనగోపనధరయనిజలాభప్రాణ్మోహనం ॥ జనగాదవిదుషకరుణోపవేదే||

సచామసంధానదూపాన్యసాయాత్ కంజ్ఞానం - పాఞ్జరః - పాఞ్జరశ్రయత్యేనాత్తస్యరూపస్యాభ్యుపసంబరిత్యః-ఎ
 చంబాత్పాన్యోదినసమద్యైవభగవతిన్యస్త్రతాభరత్వపాతో-ఎవిభగవత్తోవకత్వా దుక్తివిధాన్య పాఞ్జరీయనితి
 భావః|| తదుక్తంభగవతా ,, ఆపిశైవ్యదురాచారోభజతేమాయనన్యభాక్ | సాధు రేవసమన్వయస్యన్యగ్యుచనతోహీ
 న,,ఇతి,,పైత్యోదినో-ఎత్తర్థః,, మిత్యుచ - అపిపాపెవ్వనిరతామద్భక్తాః పాణుననన | ముచ్యతేపాతేత్తే గ్న
 దైవ్యైవద్వప్రతిమహ్నసేతివ ॥ ౧౦ ॥ ॥ జ్ఞానమనితపూర్వ భగవతో-బాధిగమత్తాదిహీనశ్య పాకనమర్పితమనః
 విడికింప్రయోజనం - కధంవాతత ప్రస్థతోవః - కధం-పైతదేనంవిధో-ఎమాయనన్యభావేపజన్మితరాంమర్పిగ్నిత
 వత్తభగవతో-క-మిత్యుతాహ- పైవెతి || ప్రమరీశ్వరోనిజలాభప్రాణ్మోహనసాన్యభావితేన - లాభేనసమస్తామావా
 ప్త్యా,పూర్వ-అతఎవమానంసాన్యారాధనహంకర్త-పైవజగాద-ఆత్మనభ్యుత్పద్యకృతే-ఆత్మనలత్తార్థం - స్వప్రయోజ
 నానునజగాదేత్యర్థః-కింతు- కరుణో - వ్యతే- కరుణఃకరుణావాక్,, గుణవచసేభ్యోయతుమోలుగ్యక్ష్య,ఇతియ ప్రమ
 తుబ-ప్రంపద,, లుక్తద్వితీయః,పిటాపేయః హేతుగర్భమిదం-చయాశుత్వా-ద్వియయేవ్యతే-ప్రబుద్ధజనాన్సారాధన
 విధానాన్యోగోతీత్యర్థః - కరుణయా-౨-రాధకీజీవనార్థమనారాధనంస్వీకరోతీత్యర్థః || తదేవవేదయతి||యద్య-దా
 రాధనం-భగవతే-జనో-విదధితకరోతితచ్ఛా-త్తేనసార్వత్రికమభవతి,,యం-మనః-ప్రవృత్తతామవేతనమానశ్యవన్యతా,,
 మితిన్యాయాద్యగవతూజనైస్సయచపిత్యాభ్యాభవన్తిత్వర్థః - కధమన్యగ్రాజయా -౨-న్యగ్రాజ్యితేత్యైవేత్యయాం
 తదధీనతాదివతోవ-మనస్తత్తత్తా-రేణతత్తామ్యావాప్తాద్యస్తానాహ || యధాముఖినిప్రతిముఖస్యేతి|| యధాసా
 యోదలకా-రాదిజన్యాముఖ్యోభాతదధీనన్యచాయముఖ్యభవతి - ఎవంభగవతః , పూజ్య తాతదారాధకానాంభ
 వతీత్యర్థః ,, తద్భగవామాతాతరుణవత్సంవత్సవమాతరంభాయానవత్సవమగచ్ఛేత్తదాప్రకార ,, ఇతిశ్రుతిరీక్షేనన్య
 చ్చాయావదీకర్తపారతన్త్ర్యైవమగమయతి,జనాదవిదుషకరుణోపవేదే - అవిదుషకేన్విజ్ఞాదపి , జనా, చ్చానం - ఆత్మార్థం-

సచ్చరీతభివృద్ధిః ॥ ౧౦ ॥ ఋషంసంభగవతోభక్త్యైకతోవ్యవృత్తం, తత్త్వేషస్యభక్తోజ్ఞీవనారత్నంహం క్రం, తదేవంస్య
 స్యాగ్రజాతేరవితద్వక్తస్యతపోవక్త స్తుతావధికారస్యం, భావతః-యతవంసంధాతోఽహమహో-యధామతిస్తోష్యా
 మిత్యాదౌహితస్తాదితియస్తాద్యగవాః-భక్తైకతోవ్యవృత్తస్తోహోఽవ్యహం-తద్వక్త్రీయతోఽహమతేవ-విగతవిగ్గళ
 గతశబ్దస్త్వ, సర్వాత్మనాశరణత్రయైక్యేన-తత్త్వేషస్యభగవతః, చమో, మహిమానం-యధామతి, గృహామిహైవకి
 మిశ్యేరనుత్తర్య, ప్రయోజన మితీతేనం, నిరాకుర్వత్, తస్యహ్య నువృత్తం, విశిష్టమ్ ॥ యేనైశ్చ రాను వర్ణనై
 న, అనువర్ణితేనతి-భావైక్యః-అజయప్రకృత్యా-గుణవిగ్రహం-గుణకార్యం-శరీర-నునుప్రవిష్టః, పుష్క
 పూయతశ్చక్యే-స్తుత్యానతస్యతోఽన్యతిశయః-కింతు స్తుతవేదవతే విశిష్టరూపేఽతిశయగతిభావః ॥ ౧౧ ॥ ఋ
 షమాత్తనస్తుతావసధికారంపరిపూర్ణ తత్త్వతీం ప్రతిజ్ఞాయతంతుష్టామస్తావతో-విపేషమంపార్థివయతే ॥ సర్వే
 హీతివాఘ్యాం ॥ సోతశ, వయమివ, యధావయంతవకింకరాః, తథా, అమి, సర్వేబ్రహ్మోపయోజి, సత్సధామృత్తన,
 విధికరాఃకింకరావస, అద్వైవం, తతః-కి, మతతహ, ఉద్విజనస్త్యతో-హచ్చిభ్యతో, వర్తతై, అతో, మన్యంయచ్చ
 య్యుత్తరకాన్యయః ॥ సత్సధామృతభ్యనైవతద్వంద్యైశ్చ తానస్యతవకోసస్సాధామికోసభవతి, కింతుభాకరత్వతేఽధిక్య
 తస్యతవతప్రకరణాపక్షిడాధుమాహితభ్యభిప్రేతం ॥ తదేవవర్ణనక్తి ॥ తేమామేతి ॥ అన్యజగతః, తేమాయలబ్ధపరిత
 జాయమాతయేయోగాయాలబ్ధభాను-అత్త సుఖాయబ్రహ్మత్వకస్యత్తాననానుభవసనుఖాయ, భగవత స్తవ, రుచి
 రైస్సన్య రైరవ రాతైర్మృసింహాధ్యవతారైః-విక్రీడితం-భావైక్యః, వివిధాక్రీడత్యర్థః, ఇయండుమృద్విషయక్రోధా
 దిరూపాతవక్రీడాలోకతేమాద్యర్థమిత్యర్థః ॥ ఏవంసేషక్రీడయాహిదుమృద్విషానాశవాద్యారాధితపరిపాలనమపూర్వశ్రేయః
 పార్థివైః, శ్రవణాదినాక్రీడామనుభవతోలోకస్యనిశ్చేదవద్ధకకర్తృత్వయరూపమేతద్వాద్యారాఽఽత్త సుఖానుభూతిశ్చ, భ

యద్యజ్ఞసోభగవతేవిదధితమానంతచచ్చత్తేప్రజముఖస్యయధామఖాశీ ॥౧౧॥ తస్మాదహంవిగతవిగ్గళబత
 క్షృరస్యసర్వాత్మనామహ్యకామియధామనివమః సీహోఽజయగుణవిగ్రహమనప్రవిష్టః పూయేతయేనహ
 పుమాననువర్ణితేన ॥౧౧॥ సర్వహృమివిధికరాస్తవసత్సధామృతబ్రహ్మకావయమివేతవోద్విషనః ॥ తే
 మానుభూతయతాత్మ సుఖాయచాస్యక్రీడితంభగవతోరుచిరావతారైః ॥౧౩॥ తద్వచ్చమన్యమనురక్త
 హతస్త్రయోఽద్యమోదేతసాధురపివశ్చికసర్వహత్యాలోకాన్సర్వస్యమిత్యాఽప్రతియాస్తానర్వేయాపం
 న్యసింహవిభవానుజనాస్సర ॥౧౪॥ నాహంబిభేష్యజితేతేఽతిభయనకాన్యజివ్యుర-నేత్రశ్శుక్రీకుటిర
 భాసోగ్రదంష్ట్రాత్ ॥ ఆన్త్రప్రజఃక్షతజకేరశశబ్దకర్ణనిర్ద్రాదభితపిరిధాదభిప్రఖ్యాతా ॥౧౫॥ తస్మాన్తస్య
 హంసప్రజనత్వలదన్యకాగ్రసంసారచక్రకదనాన్త్రసతాన్ప్రణీతః ॥ బద్ధస్యకర్తృభిరతత్తమతేఽశ్చే

పదిత్యైతదధంతవక్రీడితమితిభావః ॥ ౧౩ ॥ ఋయత స్తవవిక్రీడితంలోకస్య తేమాద్యర్థం, తత్తస్మాదైకోః, నృసింహమ
 న్యం, యచ్చ ఉపసంహరభింతరంనవన్యనాప్రయోజనమస్తీత్యాదౌ ॥ అథనా, అనుగోపత్పితా-త్యయ-హతః-లోకాః-
 శిర్ష్యంతింసుఖమితాః ప్రాప్తాశ్చనసులోకానిగ్యంతియా స్తునామ-లోకాన్తర తసాధుజన స్తుతపూజామిమాంభూత
 హింసాంనాన మోదత-అతతహ ॥ సాధురపిలోకః, లోకోద్రవకారివృత్తికసర్వావిహత్యా-మోదత-వృత్తికాదిమల్ల
 న్యసప్తిరుత్త త్యాసాధుజనోఽపిమోదతైవేత్యర్థః హితేబ్ధః క్షిన్న ద్విసర్వ-బ్రహ్మదయా, నిర్భయః, ప్రతియా స్తు
 న్ససానానిప్రతిగచ్ఛన్త్యభింతరమిదంత్వయాపం, జనా, అభయం-స్వర ॥ ౧౪ ॥ ఋననుబ్రహ్మదండద్యవిషనై
 విశేషేణబ్రహ్మసోమేవక్రోధయక్తానదుగ్రూపాద్యయంబ్రూమ-శ్యంతునవిభేషి-మిత్యైతాహ ॥ నాహమితి ॥ హ
 అదిత-తేవ-అస్మాత్-యాపాదివిశేష్యాధ్యాహరః-అహం-నవిభేషి-కథంభూతాత్-అన్యం-వజివ్య-అరగ-సద్వ
 తే-నై-తేవ-ప్రమతిహం-రభగ-అహోప-ఉగ్ర-దంష్ట్రాశ్చ-వితాన్య, తిభయానకాని, యన్తి-ఆన్త్రప్రయ్యో-నశో,
 యన్తి-క్షతజారుకరాక్యా-కేనరాయన్తి-క-త-తవత-కేనరం-శబ్ద-చ-దున్నతా, స్వదైక-ద్వై-యన్తి-క-త-వృద్ధ-క-ర్ణం-
 ద్వయోర్వ-ప-మి-మ-కర్తృ-ధార-యః-క్షతజ-కేనర-శబ్ద-కర్ణం-నిర్ద్రాదేన, భిరా-విగతాదిగతా-యస్తా-వత్, యోద్యైత
 నకర్తృ-ధార-యః, క్షతజ-కేనర-శబ్ద-నిర్ద్రాదభితపిరిభం, తస్మాత్-అగ్భిభన్త్రీభిర్భిత్తాని-సఖ్యాగణ-యన్తి-కేన్
 వంభూతా, ద్రూపా, దహం-సభిభేమిత్యర్థః ॥ ౧౫ ॥ ఋతన్తి-వతోవిభేషిత్య-సై-యామితోనిభేమిత్యాదౌ ॥ తస్మాన్తస్మి
 యో ॥ సోకృప్రజనత్వల-దున్యహం, య-ఉగ్ర-సంసారచక్రకదనం-తస్మాదహం-త్రప్రజీతోఽన్తి-కథంభూతోఽహం, గ్ర
 సతాన్ప్రణీతః, గ్రసతామితకర్తృవిష్యే-గ్రసన్తి, సన్తేవదహంతవత్సహింసాపరిగోధావయన్తి-దేశవత్సాభిమాన
 న్యస్తాత్తాభిమానముకారాదిభిరత్రసంసార, ప్రణీత-తస్మాదహంతైఃకర్తృభ్య, బద్ధనిగితః-మోదత త్తమకమసి

యవమ, ఉక్రవిధౌ, మాం, ప్రీతః-వద్విషయకర్తయప్రీతియుక్తః స్వస్యం, తెతవా, స్థిరమూలం ప్రతి, కథంఘాతం, అపవర్గకరణమపవర్గోపాయఘాతం, కదాను, హ్వయసేకదామాంతవ్యదస్థి, నిమూలంప్రాపయ్యస్యసి, తావన్నమానువత్తెభద్రముతిభావః శ్లో॥ ౧౬॥ శ్లోననుభయంతే త్ర్యంభవభవనజంకిం తస్మింసారవత్తదఃఖమిత్యుపేక్షాయాంతవర్గమునాన్మత్తా నంవిశిష్యతి॥ తస్మాదిత్యర్థేన॥ యనకర్తృణాఅహంబద్ధఃతస్మాత్పర్రణోమిత్తాఃప్రమైరప్రీయశ్చ, విషయై, న్యధానంభ్యం, పియోగసంయోగ, తాభ్యాం, జన్మ ఉత్పత్తిర్గన్యతేన, శోకాగ్నినా, సకలయోగిషు, దహ్యమానోఽహం- అతీవదుఃఖతోహమిత్యర్థః । భ్రమామిత్యన్వయః, తద్దుఃఖనిమిత్యర్థః నిమిత్త్యుపాయమనునీత్యేత్యుపాయామస్తరేణభవద్దాన్యమస్మన్నిత్యమదుఃఖివత్త్యుపాయఘాతంనాన్వైగవ, కథంచిత్యవపదఃఖాత్కంమవెర్తమా॥ దుఃఖోషధమితి॥ యతీ, దుఃఖస్య, ధౌషధం ప్రతికారాత్తకం, తదప, దుఃఖందుఃఖాత్కమమిత్యర్థః, దుఃఖస్యప్రతికారోహిదుఃఖినిమిత్యదురితసరస్ససేనభవతి, నిత్యేషదురితసవ ర్తకంవసంకించినన్యదస్తి, ప్రతిపదోక్తప్రాప్తియస్థితావకంసంశ్లేషవవ ర్తకం-ప్రత్యుత్తరదుఃఖాత్కంకలెర్థః- అతో, హేమానుజ, అతద్ధితాయతజ్జనహతాయనభవతి, అతద్ధియాఽహమితిపాఽలహం దిహోత్సాహమానేన, భ్రమామి, అత, స్రవ, దాన్యయోగం, విశేష, తవనిత్యదాన్యసంబంధమేవ, వదతిపారే, ఉపదితి, నిత్యప్రబుధత్వద్దాన్యసంబంధమాన్యూపాభవేయంతభావమానుగృహణేర్థః శ్లో॥ ౧౭॥ శ్లోవంకోపీపతమఃసార్ధిః- భగవద్దాన్యమేవదుఃఖోషధమితితోక్తం, పూయతయనహపుమానినువర్తితేన, తిభగవద్వర్తనమాత్మవినిర్దిలితకమిత్యుక్తంఅధిష్టవదుగ్రహేణబుధనిత్యభవద్దాన్యసంబంధోఽహంయూపామితిత్వాం సువకుఃదుఃఖినిమిత్యర్థః త్తకర్తృత్వముక్తస్సర్వాణిదుఃఖానియధాతరేయం, తథాఽనుగ్రహణేత్యాహ॥ సోఽహంతవదుగ్రహేణబుధనిత్యభవద్దాన్యసంబంధోఽహం, సుహృదోహితైషిః । ప్రియస్య, మమనిరతిశయప్రీతివిషయస్య- పరదేవతాయా, స్రవ-బ్రహ్మదిభిర్గతాః లీలాయావస్థాపారవిషయాః- కథాః, అనుగృహణ, గుణవిప్రయుక్తసత్వాదిగుణములకర్తృబద్ధైః రాగాదిభిర్వాసిముక్తైః-

మూలంప్రీతోఽపవర్గకరణంహ్వయసేకదాను॥౧౬॥ యస్తాత్ప్రియాప్రియపియోగసంభయోగజన్మకాగ్నినానకలయోనిషుదహ్యమానః॥ దుఃఖోషధంతవదుఃఖాన్మమితధిత్తాయఘామస్సప్రమాను + దితి మేతవదాన్యయోగమ్॥౧౭॥సోఽహంప్రియస్యసుహృదఃపరదేవతాయాలీలాకథా స్రవస్సంపాదిభిర్గీరాః । అజ్ఞస్త్రిత్యనుగృహణగుణవిప్రయుక్తోదుర్గాణితేవయదుగలయహంససజ్జః॥ ౧౮॥ బాలస్యనహకరణంపితరాన్ససంహం ద్రస్యభాగదమదవస్వతివజ్జతోనాః । తప్తస్యతత్ప్రీతివిధిర్వృణాన్జన్మస్తావద్విభోతనభృతాంతవదుపేక్షితానామ్॥ ౧౯॥ యస్మిన్మతోయజ్ఞియేనవయస్యయస్తాద్యస్తేయధాఽయముతయస్య

తేతవ-పదయుగళమేవాలయం- అశ్రయోయేషాం, తెభక్తా- స్రవవ, హంసాః- తైస్సశ్లోయస్య-తాదృశః-అజ్ఞస్త్రిత్యి సుఖేనాతితరామి, తథాఽనుగృహణేత్యభిప్రాయః-అతాయంక్రమః- తావత్ప్రదనుగ్రహేణసత్సజ్జః-తితేభగవద్గుణవర్తనం-తతోవిరాగ- స్రవత్ప్రద్యక్త్యాదుఃఖినిమిత్యర్థః త్తకర్తృత్యయద్వారానంసృతే స్తరణ, మితి శ్లో॥ ౧౮॥ శ్లోవతత్సర్వంత్వదనుగ్రహణేవభావ్యం- సతూపాయాస్తరణేతిత్తముత్త్యన్యాయేనవక్తుంతావత్ప్రదమపేక్షితానాంనందుఃఖప్రతిక్రియాఽస్తీత్యాహ॥ బాలస్యేతి॥ సేనరససంహృణహలోకే-బాలస్య, త్వదమపేక్షితస్య, పితరేమాతాపితరానశరణంసరతుకా-వన-మాద్రస్యరోగపడితస్య, త్వదమపేక్షితస్యగదమాషధంసరణం-తథా-ఉదన్యసనముద్ర-వజ్రత- స్వదమపేక్షితస్య నా-గుర్తరణం-పిత్రాదిషుసత్త్వపబాలాదినాంవినాశదర్శనాదిభావః- అతో-పావిభో-న్యసంహృణహలోకే-తప్తస్యదుఃఖిభ్య-తత్ప్రీతివిధిస్తాప్రప్రతికారో-యో, తావత్ప్రీతినిర్దః- సత్త్వదమపేక్షితానాం, తనభృతాం, కిషజ్జన్మజ్జ-అపితునష్టవన-బాలాదిదుఃఖోపశమనవసపిత్రాదియోనప్రభవః, కింభునర్మిత్యేవదుఃఖోపశమనై, సరదభవభితి, అత, స్వదనుగ్రహేణైవనిత్యేవదుఃఖాత్కకంసంస్థితిమ్య త్తీరితసంస్థితకాన్యదుత్తారకస్వమేతేభావః శ్లో॥ ౧౯॥ శ్లోయత స్వమేవంఘాతోఽతస్సంస్థితచక్రపతీతంత్యత్ప్రీతవన్మం మామతారయేతిజ్ఞాపయ్యకత్వత్ప్రీతమిమస్తరణంకోఽప్యాత్మానంతారయతుంప్రభురితవక్తుం తావదాచార్యాదిముఖేనకారితమపిత్యవ్వరణవరణంత్యతా-నితమేవ- యత స్తత్రేఽప్రాయోక్తయోక్త్యాదికారకటం-సంబుధితగీగత్యనవత్వమేవావస్థిత్యత్యత్యాహ॥ యస్మిన్మితి॥ యస్మిన్మిత్యధికరణకారకనిర్దేశః- యత్యత్యహేతుత్వక్త్యాక్రయంసద్విశ్వతే-యస్మిన్ప్రసేనకాలః- యేనతేకరణత్వక్త్యాక్రయం-యస్మిన్ప్రీతిసంబుధి- యస్తాదిత్యపాదావత్వక్త్యాక్రయం- యస్తేభ్యతినంప్రదావత్వక్త్యాక్రయం, యథేత్యనేనోక్త్యాధికరణాదిగతః-

ప్రకారేయదితికర్తృత్వశక్త్యాగ్రతః - ఉత్తమపద్యభివ్యక్తేనప్రయోజకకర్తా - సంహితభివ్యక్తేనప్రయోజకకర్తా - తా
 వేనా, పరకపరశ్చ - యద్వా - పరశ్చిత్తృప్త్య - అపరోఽవమః, భావఃపదార్థః - ప్రకారకారకకర్తృత్వరూపస్సంబద్ధిరూపః
 కాలరూపశ్చ - యాయశ్చపదార్థః, పృథక్సృష్టభావః, ప్రవీణ క్రస్సృష్టభావాయస్య - సప్తధక్సృష్టభావఃకర్తృకర్తృత్వద్వారా
 యైస్త్వేతియాత్రయత్పరికరణత్వం - ద్రవ్యగుణక్రియాస్యతమనిరూపితత్వే తత్కారణత్వేనసతిసవ్యాపారనిర్వాహర
 నిష్కత్వం హేతుత్వం - ధాతూపాత్తవ్యాపారజన్యసలవ్యవహితపూర్వవ్యాపారాశ్రయత్వంకరణత్వం - సంబద్ధసామా
 న్యాశ్రయత్వంసంబద్ధిత్వం - ప్రకృతధాతూపాత్తవ్యాపారానాపవ్యత్యేనసతిజన్యవిభాగాశ్రయత్వమపాదానత్వం - దా
 నస్యకర్తృత్వాప్రియయావాసంబద్ధమనత్వంసంప్రదానత్వం - ధాతూపాత్తవ్యాపారవ్యధికరణజన్యఫలాశ్రయత్వం
 కర్తృత్వంప్రకృతధాతూపాత్తవ్యాపారానుకూలవ్యాపారాశ్రయత్వంప్రయోజకత్వంధాతూపాత్తవ్యాపారాశ్రయ
 త్వంకర్తృత్వమిత్వంసంప్రదానత్వంప్రవిభక్తిర్ధానాప్రవిభక్తస్సృష్టభావః, కాలస్యత్వాత్తవ్యతిరేకప్రవీణ్యకత్వంస్వభావః,
 ఎవం, పృథక్సృష్టభావఃఉచ్ఛిన్నవరూపః, కరోతిఉత్పాదయతి, వికరోతివివాశయతి, ఉత్పాదనాశ్రయవివాశనాశ్రయో
 వాభవతి, తదిథిలంకారకమటా - దిరూపంవస్తు - భవతః - స్వాభావికం - రూపంకరీరమిత్యర్థః - ఎవంవసర్వభావాస్తరా
 త్పత్యయత్పృథికరతయాఽవస్థితస్యతత్వే వ-సర్వైర్నిగ్రహణయగ్రహణయస్సద్వారకావ్యాపారాభిభావతః ॥ ౧౦ ॥
 అభివ్యక్త్యనిదననుస్తరణకళుమానతితరస్యంసారచక్రమిత్యాహ ॥ మాయేతి ॥ త్వదన్యస్తవస్సమాశ్రయణమిముఖః
 కళుమా, సంసారచక్ర-మతితరే - నకోఽపిత్వర్థసంసారచక్రచక్రమత్పరివర్తమానంసంసారం - చక్రశ్చైవతత్ర
 వతితస్యద్వభిలరావలమ్మననుస్తరణనయధాతౌనిమగ్నిమణంసంభవతి, తథాసంసారవతితస్యాల్పమనఘాతంభగ
 వస్తమనిరణతస్యదతితంణంసంభవతిత్వేతితే - సంసారచక్రత్వేనరూపయతాత్మవిశిష్టత్యైవస్యస్యనిసాభిరూ
 పేభ్యంసంపరమపురుషస్యఅజయాభగవన్తాయయాహేతుభూతయా, అప్రితాః, ఘోషక, జ్ఞానకర్తృభయ్యైర్మిమవ్యా
 పారాదశ, పాప్రాణాపానాదిరూపాఃపఞ్చప్రాణిభ్యత్తయః - మనోవృత్తిశ్చై - తిహోషక, ఎవంవ, అరాణి - యస్య, తిత్ - తత్
 జ్ఞానకర్తృభయ్యైర్మిమవ్యాపారాణాంమనోవ్యాపారానువిధత్వస్యాభావ్యాత్తద్వ్యాపారపూర్వకత్వాచ్చతదాయత్త

పరకపరీవా ॥ భావఃకరోతివికరోతిపృథక్సృష్టభావస్సంహిత ప్రదఖిలంభవత్స్వరూపమ్ ॥ ౧౦ ॥ మా
 యామనస్సుజితకర్తృమయంబలియఃకాలేనహదితగుణానుమతేనభ్రంశఃకన్యోమయంయదజయాఽప్రితహో
 షకారణ్యంసారచక్రమజిత్ ౨ తిత్ రే త్వదన్యః ॥ ౧౧ ॥ సత్వంహిన్యై విశితాత్త గుణస్యధామూకాలోప

త్వేనతదర్శితత్వం - మనోవృత్తే సుసాక్షాన్తననవవాశ్రయత్వాత్తదర్శితత్వం, యద్యపిమనః పరగ్నానామిన్ద్రియాణాం
 పాప్రాణాయత్తేధితేనపాప్రాణవ్యాపారపూర్వకత్వేనపాప్రాణమత్తినాంసాక్షాత్తరంపరయావాసమనప్రయోగ, తథా
 ౨పి, మనోవ్యాపారాభావదశాయాంవిద్యమానాఽపిపాప్రాణమత్తినజ్ఞాతా, అతవనా, సత్పాప్రియేతి, తద్వృత్తిసత్తా
 జ్ఞానస్యామనోవ్యాపారపూర్వకత్వాత్తస్యా ప్రదర్శితత్వమవగన్తవ్యం, యద్వాఅజయాహేతుభూతయా, అప్రితాః, ఘో
 షక, ఎకాదశేన్ద్రియాణి, పఞ్చభూతానీ, తిహోషకవికారావన, అరాణి, యస్య - యదేతత్సంస్కృతచక్రమిత్యన్యాయః - సం
 సారస్యసర్వైర్మిమవ్యాపారపూర్వకత్వాత్తద్వృత్తమవగన్తవ్యం, అస్మిన్మనోభావేననకించదహిరూపితం, యద్వా
 అజయానాశ్రయాయాహేతుభూతయా, అప్రితాః, ఘోషక - ఎకాదశేన్ద్రియపఞ్చభూతాత్తక్వాన్య, రాణి - యస్యైత్య
 ర్థః, సంసారచక్రస్యార్థివోషకారత్వేఅజాయాహేతుత్వమక్తం - సాంసాక్షాదేవహేతుత్వేత్యాహ ॥ మాయేతి ॥
 నస్సృష్టిద్వారాహేతురీతిభావః, కింతిత్తస్యాస్సహకారికారణ, మతతపా ॥ కాలేనెతి ॥ కాలేనసహ, మాయా, మన, స్సన్
 జతి, కాలసహకృతాప్రకృతీర్నసస్సృజితీత్యర్థః - కాలోఽపిసస్వరూపేణప్రకృతేర్నసస్సరేనహకారి, అపితు-గుణాత్
 భావ్యరేణవదకకాలంవిశిన్యి - హదితగుణానుమతేనెతి, హదితాఃకాలేనతేనాతా - సత్త్వదయో, గుణాః, తై - రనుమతే
 ననహకృతేనస్యహదితగుణతయనచివేనకాలేనసహకృతా, భగవతోమాయా - మన, స్సృజతి, సంసారచక్రస్యదుస్త
 రత్వంభగవదాభిముఖ్యేతుమతరత్వంచావిమగ్నంమనోవిశిన్యి ॥ కర్మమయమితి ॥ త్రిగుణాత్తక్రమకృతిపరానారూప
 త్వేనస్వయమపితిగుణాత్తక్త్యాద్రవోమయతయాపుణ్యపాపరూపకర్మవిషయప్రవృత్తిచరుం, బలియఃఅనతివర్త
 దోషంభర్తృమయంసత్త్వమయానాచ్ఛాస్తావిగతిపాధనచరుం - ఇచ్ఛామయమిత్యర్థస్తవ్యసుపపన్యః - భద్రశృద్ధిభిచ్ఛ
 వాచీ, సతుభద్రశృద్ధి - అనెనవత్ప్రపాచిర్వ్యసతిభగవదాభిముఖ్యేనసంస్కృతిచక్రంసుతరమిత్యభిప్రేతం - ఎవంభూతంసు
 నస్సృజితీత్యన్యాయః, తదేవమనోహోమాత్సంసారానత్వత్తిస్తవ్యమాశ్రయణమిముఖ్యైర్మయ్యక్తంభవతి - త్వదన్యః
 కన్యంసారచక్రమతితరేదిత్యేనెత్వదన్యస్తవ్యతితరేదవెతిహాచితమ్ ॥ ౧౧ ॥ ॥ తదేవాపిపరార్థకత్వదన్యః ॥

మాంసంసారచక్రాన్నిగ్రహయేతిపార్థయతే॥నవమోద్యాయః॥ స్వప్నమానామనస్సగద్యారాసంస్పృశితైజీవలోకం
 పాతయతి,న,తస్య-మజయాస్వకీయయామాయా-మోదతా రె-భక్తానంసారాత్కృతవిస్మయ-మతవివ-నితరాపిద్యమా
 న-మధునా-తావం-ప్రపన్నం,మాం-హేవిభో, అపకర్షసంస్పృశితప్రకాదృహీగ్రహయ ॥ యవబిగ్ధస్వపనమోదక, ఇతి
 న్యాయేనత్యమేవతతోనిగ్రమయతుంసమర్థభిభావః-సామర్థ్యమేవదర్శయతాంవిశిష్యసిన్ధేత్యాత్మదీనా॥ ఆత్మనాథాఃస్వ
 కరీరభూతప్రకృతిగుణాః-నిత్యం, విశితా-ఆత్మగుణా, యేన, నిత్యాస్పృష్టవిషాదరైః, స్వధామాన్యస్వరూపేజ్జైవ
 యద్వా-విశితాత్మగుణో-యః-స్వఆత్మ-తస్య-ధామాప్రకాశైవ, వశీకృతవిస్మయవిసర్గక్షీ, వివిధంస్పృశ్యవిస్మ
 జ్ఞాఃజీవా, నైహం-పిన్దైశ్చ-క్షీర్తస్యా-స్సప్రకృతి-స్సా-చకీకృతా-యేన,నతతోక్తః-కాలకరీరకశ్య,వశీకృతసంస్ప
 ర్శిమితప్రకృతిత్వాన్వయయతుంత్వమేవ ప్రభురిభావః-నిత్యవిశితాత్మత్వా దినావిస్మయజీవదాదృచ్ఛదీప్యమ
 ర్భవతాదైవ్విషణ్ణముక్తం,అతస్సంసారిజీవగైవకోఽపిత్యోచనదక్షిణసహస్వయంకారాగృహబద్ధోఽన్యం తాదృశం
 మోచయతుప్రభురిత్యుక్తంభవతి॥ ౨౨ ॥ ధృవననుత్వంబాలస్సస్మైవకింసంసారాన్నివిద్యున-భక్త్యవిభోగా,నిత్య
 తాగ్రహదృష్టాభితిధిః॥హేవిభో-అయంసంసారిజీవో-యా,నిచ్చతికామయతే, అభిధిష్ఠ్యపానామిన్ద్రాదీనా,మాయ
 రాదయః-మయా,విపిచ్య,దృష్టాఃశ్రీయోభోగ్యభోగోపకరణాదినమృద్ధయః-విభవస్త్రైలోకాధిపత్యరూపమైశ్వర్యం,
 అయరాదయోదృష్టాభితికావ్యానుభవ్యముక్తం,తదేవాహ॥యేతి॥యే-అన్యత్పిరుఃకోపహాసవికృతభూగృహ్లామా
 త్సేని-విలులితాఃస్వస్థాః,నవమప్రతా-త్యయానిరస్తాః॥౨౩॥ ధృవస్సానాయురాదయోవచ్చిత్తృష్టానైకుచ్యత్వేన
 దృష్టా,స్తస్యా,త్రసుభృతాంజేహినా,మయాఃఅయరాదిరూపాః-ఆశిషః-జ్ఞఃతత్త్వరిపాకంవిద్యాత్, అజ్ఞఃఇత్యే
 దే,అజ్ఞస్వరూప,మైన్దియిమినియైరనుభావం, అన్యదపిసుఖంఅవిభిన్నద్వైప్రమాణోఽనుభావ్యమభివ్యాప్యపిశ-

శీకృతవిస్మయవిసర్గక్షీః॥వక్రవిస్మయమజయేశ్వరమోదతా రెపిషిద్యమానమపకర్త విభోప్రపన్నమ్॥౨౨॥
 దృష్టామయాదివిభోఽభిధిష్ఠ్యపానామాయః శ్రీయోపిచ్యవస్థ తియాంజనీయమ్ ॥ యేఽన్యత్పిరుః
 కుపితహాసవిద్యుత్తభూగ్రహిణ్యుత్తేనలిలితాన్యతుతేనరస్తాః॥౨౩॥ తస్మాదమూస్తనభృతామహమా
 శివోజ్ఞఃఅయస్మిన్దియవిభవత్సైన్దియమావిభిన్నత్ ॥ నైచ్చామితేవిలులితానురుపిక్రమేణకాలాత్ నోచన
 యమాంజనభృతపార్శ్వమ్ ॥౨౪॥ కుత్రాశిషన్యత్పినుభామ్యగత్వన్యరూపాఃకేదంకేటరమశేషరూపం
 విహాహః ॥ నిర్విద్యతేనతుజనోయదపిలిలితావ్యాకామానలంబధులైశ్చిన్యయన్యరాన్తి॥౨౫॥ క్యాహంర
 జప్రభవ-ఈశతమోఽధిక్షేణజాతస్య రేతరకుతెక్వతవానుకమ్నా ॥ నలభన్యోనతుభవన్యనవైరమా
 యానునైఽద్వితత్త్వరస్వకరశ్చప్రసాదః॥౨౬॥ నైహాపరావరమత్తృవతోసమస్యాజ్ఞాన్యధాఽత్త

ధా-కాలాత్తనాకాలరూపేణ-ఉరుపిక్రమేణవిపులపరా-క్రమేణ-విపులపాదవిశేషేణవా-విలులితాఃపిష్యంతానీమా
 దీపసేవేన్యామి-అతోనిజభృత్యానాంపార్షదానాం-పార్శ్వంసమీపమేవ-మాం-ప్రాపయన్తి॥౨౭॥ ధృవః, శ్రుతిః
 క్రవణం-తదేవసుఖం యాను-తా-అతవివ-న్యగత్వన్యరూపాఃకురిచికావదవస్థితాః-ఆశిషఃకుత-పురుషార్థానాన్-ఆ
 శిషఃకేన్యగ్ధః॥అశేహాతాం, రజాంగోగాణాం-విగోహఉద్భవస్సానం-క్యతే-దం-కేటరం-దుర్లభమతదిభావక-
 వినవతేన్యగ్ధోఽపిజనకీయమిన్సంసారాన్సమిర్విద్యతే, తతాగ్రహ॥నిర్విద్యతేఇతి॥ యదైవ్విషయకంసుఖమితి, ఇత్యంమృగశ్చ
 స్థికారుల్యం,విద్యాత్జానన్మమి-ననిర్విద్యతే-విద్యానవశీత్యపితత్వేనామిమమోనితరాంధ్రదాధావశ్యుచితే, విదుషో
 ఽన్యనిర్విద్యేహేమాంబదనవిద్యాంనందిశిన్వప్తి॥ దురాపైర్దుర్గుణైనాపిల్లుమశ్చత్వర్యధులైః రైవ్విషయకంసుఖతశ్చైకా
 వపివా-నలః-త,ముపశమయత్విషయాన క్షన్య,విద్యావశి,ననిర్విద్యతేఇతి॥ విషయాన క్షన్యనిర్విద్యేదృశ్యదృశ్యకాశా
 నాన్తీభావః॥౨౮॥ ధృవవంతత్వత్ప్రయతదనుగ్రహంసంపార్శ్వగ్యశిరదుర్లభేనతత్పరలక్షణనిధానాత్తనః
 కృతార్థతామావిహు-రోతి॥క్వాహుమి॥ హేతత, తమోఽధికతతవశిరదుర్-రజప్రభవరేజనఉత్పత్తిసానే,రజస్త
 వఃకాన్యకామతోధ్రలోధాదిమోహప్రదురై,సురేతరకుతెనురకురై,జాతోఽ,హం, కృవతవానుకమ్నా,దుర్లభమత
 దిత్యధః॥కింతదిత్యతాగ్రహ॥బ్రహ్మదీనాంకరసి-యో-నైవా, ర్నిత, నైహామపిదుర్లభభిభావః ॥ స,ప్రసాదఃప్రసాదనూ
 వకః,పద్మ,తావహరః,కరః-మమ,శిరస్స,ర్నిత, ఇతియ-దేతద్దుర్లభమితిభావః-అతోఽహమభ్యులాభేనకృతాగోఽ
 స్తీతితాత్పర్యమ్॥౨౯॥ ధృవైతావతాతవనైవద్యూదిదోఽప్రసక్తగత్యాహ॥నైపెతి॥యధాయా,జనోఃపార్శ్వత
 స్య,పరావరమత్తృష్టాపకృష్టబుద్ధిర్విషయాబుద్ధిగితియతే-నైహాబుద్ధిః-భవతో, నైవస్యాన్యమ, తదభావేహే
 తుంబదకతంపిశిన్వప్తి॥౩౦॥ఆత్మ-అత్తనుహృదః-ఆత్మనోఽన్తరాత్తనః-సహ్యోహితైవీతి॥ఆత్మ-నగత్యనైవజగతస్సశీ

రత్నమవగమ్య తేనహి కన్యస్మిన్చరీతత్యన్తఃపితరన్యస్మిన్చప్రితిరిభిభావః , సర్వస్యాపిజగతస్సాన్యభాపికస్సు హృదయ
 తివాఽర్థః , తద్విధ్యైష్యైకరూపాభీనుత్సృజినాదాకింసస్య- త్తతాగ్రహ ॥ యద్యైష్యైకం హృతస్త్వం , తదాఽపివై వమ్య
 రహితస్యాపి తేతవ-సంసేవయా , ప్రసాదో, భవతి , తత్రసేవాసురూపంత త్తదపెత్తానుసారేణ, భర్తాదిభువనార్థానా,
 ముదయో, భవతి, అపేక్షాఽనురూపగుణదత్తేష్యస్తాన్తః-సురతరోరివతి ॥ యదా , సురతగో- కల్పద్రుమగర్భత త్తేనకా
 పెత్తానుసారేణగుణపదత్వం, సచతావతాత్యగ్యై వవ్యం , తద్యత్, సమరాచరత్యం సర్వైష్యైకరూపప్రసాదాభావే-ప
 రాచరత్వం వై వవ్యం సకారణమిత్యర్థః ॥ అతి ॥ అపివమ త్తనస్తత్సృజనస్తత్సాదేనస్తత్సాధనామవిష్కృత్యాధనకేవలమధు
 నై వత్వత్సృజనాదపివయోఽహంజాతః-కింతుయదామాత్యగర్భస్థం మామనుజీఘ్నత తాత్పర్యాసంహృదితేనసురదీక్షాఽ
 నగృహీత ప్రదైవత్వదమగ్రహవిషయ అసమతోజన్తనఅరభ్యత్వయాఽనుగృహీతోఽహంతద్వృత్తసారస్వంసవిస్మయామి
 త్యాహ ॥ ఎవమితి హేభాగవత, య, స్ఫురన్తితానారదేన, అత్త సాత్పుత్యా , అత్తాధీనకృత్యా, తదధీనపవనైః, తి, సా
 త్పితృయః, పూర్వం విషయపరవత్ త్వేనతదధీనమాంసాన్యధీనకృత్యైత్యర్థః ॥ యద్యా, అభివిధిసంపదాదే, తిసాతి-
 అభివిధిక్రీంచినదగ్రాత్వం - పూర్వం భవత్సృజికూత్సేనస్థితమాంకించి త్వదమకూలంకృత్యైత్యర్థః - గృహీత స్తత్వ
 త్రయోపదేశేనానుగృహీత - స్థాఽహ-మిదాని - తవ-భృత్యసేవాంధాసానుదాగ్యం - కథంసన్ధ్యేనకథంచినపిత్య
 త్యామిత్యర్థః-కథంధాతోఽనుగృహీతోఽస్తి - ప్రభవస్సంసారవనాహికూహానగర్భజవ్యసూప - స్తన్త-కామాభికా
 నం-కామ్య ప్రభృతికామా-విషయశ్చబ్దాదయస్తా-నా-మయమానం-నిపతిత-మనఅనగృత్య - తత్సృజనదా-తత్రనిప
 తితజనద్యయః-ప్రకృష్టస్సజ్జిత-తస్తాద్యోః - ప్రపతన్తమాం విషయం కైచి త్వజననదాత్సృజనాహిమానూపతన్తమామి
 త్యర్థః ॥ అ- ॥ అయోనారదముఖేనమయకృతస్సమపరమోఽనుగ్రహః-నచేదమతితుచ్చం మత్సృజితాదిరూపం-
 నచేదంత్యయమదనగ్రహాభ్యంకృతం-కింత్యన్యార్థమత్యాహ ॥ మత్సృజితమితి ॥ హేలనస్త-యదేత, స్తత్సృజిత
 ణం-మత్తుతుర్వనశ్చైతి-తదభయం-స్వభృత్యమివాక్యం - ఋతంసత్యం-విధాతుంకర్తం-కృతమితమన్యోభ్యభృత్యమి

నుహృదోజగత ప్రధాఽపి । సంసేవయాసురతరోరివ త్రైప్రసాదస్సేవానురూపముదయోనపరాచరత్వమ్ ॥
 వివంజనంనిపతితప్రభావాహికూపేకామాభికామమనుయః పవతకానరద్యోః । కృత్యాఽఽత్త సాత్పుర
 ఖి ణాభాగవన్త సహితస్థాఽహంకథంసవిస్మయేతవభృత్యసేవామ్ ॥ అ ॥ మత్సృజితమనస్తత్తుర్వ
 ధత్తుమన్యోభ్యభృత్యమివాక్యమతంవిధాతుమ్ । శ్లో ॥ ప్రగృహ్యయదహంచదన్వధిత్సుస్తామిత్వోమ
 దవనోఽనతుకంహరామి ॥ అ ॥ ఏక స్త్యమేవజగదేతదముద్యయ త్వమాద్యస్తమోఽపుగవన్త్యసమధ్య

వివాక్యమిద్యతః , నిజభృత్యహాపిత , మిత్యత్రైవాగోద్రప్తవ్యః-కింహ-య-దన్త్యైతా-విధిత్స- ద్దవ్యనమితి శేవః-మం-
 నిభాంసుః-శ్లో ॥ -ప్రగృహ్య-యతోఽన్యశ్చేదీకర్తవ్యదక్షికోఽస్తే-త్య-గ-త్యా-మిదాని-అచరురక్షితు-తవ-కంశి
 రః-హరామి - తి-య-దహంచదుక్తవా-తదీకర్తరాంతరరాహిత్యవః - అనదనత్యం-చ-విధాతుం-మత్సృజితాదికం
 కృతమిత్యర్థః ॥ అ ॥ అవంకోపేషమనప్రార్థనానుప్రసక్తంసాన్యభివేతంతద్దాన్యయోంసంప్రార్థ్యభిదానింకృ
 త్సృజినచిదాత్త కజగదస్తరాత్సానంత్యృగీరకంతమత్సృజిన్తిటిలయకారణంతదనన్యంవై ॥ ఎకభి ॥ ఎతత్సంధ్యశ్యమా
 నంచినచిదాత్త కంకృత్సృం- జగ-దేశః-త్వమేవ-ఎతదిత్యేనేనవిభక్తనామరూపంచినచిదాత్త కంజగన్త్యిశ్యత్యన్త్యం
 శబ్దవాచ్యబ్రహ్మణోఽనన్యత్వంసాన్యతే , తదనన్యత్వమారవ్యుజితబ్దాదిభ్య , ఇత్యుత్రయధా-ఎకభిన్తనావిభక్తనామ
 రూపచినచిదాత్తగీరకత్వంకారణావసానానీతమువ్యతే - యదై , కమేవాన్యతీయ , మిత్యత్రైకీకర్తవ్య-తత్రహిత్యమాణ
 నామరూపవిభాగ్యబదనబహుత్వప్రతిసంబద్ధైక్యం హ్యేకకర్తాద్యః - అతామైతత్వదైన్సనిద్యపరామర్శిరాయదభిప్రే
 తంచామరూపవిభాగయంత్రుబహుత్వం - ప్రతిసంబద్ధైక్యత్వంత్యైభాగాభావనిబదనమువ్యతే-తదయవ్యగ-యధా
 కారణావసానాయంఘటకరావాదినామరూపవిభాగహిత ఏకత్వేవాన్యతీయద్విజ్ఞానశ్చష్టబాదిరూపిణవరిణమన్నా
 మరూపవిభాగవిభక్తైస్త్వైకైః ౨ న్యవ - ఎవంత్యమేకారణావసానాయానామఃహపవిభాగవర్త - చినచిదాత్తగీరకతయైక
 త్వేనావస్థితోదేవాదినామరూపవిభాగాగ్రస్థులచినచిదాత్తగీరకత్వేనపరిణమం స్తోఽభివై ఇతికార్యకారణయోగనన్య
 దగీర్వత్వాత్తతాగ్రహస్తూతజగదన్యత్వం - కార్యత్వకారూప్యమోన్యోద్రవ్యస్యావసాని శేవరూపత్వేనసగ్వావస్థా
 ద్యవసూత్యంతద్రవ్యమేకమైతిభావః - తదేవస్థానుకమపపాదయతియతే యస్తాతే-త్వ-యమవ్యజగతః-అద్యస్తయో
 ధవస్తయో, పృగ-గవన్త్య-అత్తానమితి శేవః - పృగమధ్యగస్తావహిత-మాత్తానం - అ-గ్యసీపర్వనీతంకగోష-జగత
 అకాన్యత్వేపూర్వం-తస్యాత్రైలయేచ - త్తానం-చర్వ-శేవయః ౧ తతో-చ-గ్యమధ్యవస్తాయాంచ-త్వమేవ ॥ తదా

హీ || కటకనుకటాదికారణతయోకటకాద్యవస్తాతశ్చూర్వ మనుస్థితస్వస్వస్థిపిండకటకాద్యవస్తాయః పర్యవశేషితోమన్య తశ్చకటకాద్యవస్తాయా స్రవవస్తావతో ద్రవ్యాన్మభిధత్తే - తద్వదితిహాః || ఎవంజగతో ౭ భిన్నత్వోపపాదనేనజగదుపా దానత్వంముక్తమ్ , అధత్వస్మిన్ త్రకారణత్వంవదన్ముపాదానత్వ ప్రయుక్తకటకాదిత్యా దిదోషపరిహారసూచయకా ర్యావస్తాయాంనానాత్వేనావస్తానంబాహ||స్పష్టేనతి || గుణవ్యతికరంప్రత్యాదిపాక్యతగుణపరిణామాత్త కమిదంజగ , స్థిజమాయయాఅత్మగ్రుంజుల్పరూపజ్ఞానెనస్పష్టాన్వి , త-త్సృష్టం-జగ-దనుప్రవక్ష్యః|| స్రూత్వ తయా ౭ నప్రవక్ష్యః “త త్సృష్టాన్వితఃపదానాపావితత్ , ఇక్షితమృత్యు క్రితత్యా తావత్సృష్టుప్రవక్షేనేవస్వప్తం చిదచిదాత్మకంభునస్సంరక్షణో పయుక్తంజుల్పరూపజ్ఞానదాన్వ ౭ స్రూత్వ తయా ౭ నప్రవక్ష్యః త్రేస్థిశరీరగూత్రేస్థిదచిదాత్మకై ర్దేవాదిభిశ్శరీ రైః , నానాభిన్నఇవ-అవసితభిఃపతితభిః , దేవమహ్యైదిభేదభిన్నంజగ త్వమేవతేభావః||సృష్ట్యాన్వనప్రవిష్ట ఇతిసృ ష్ట్యనుప్రవేశయోరైకత ర్పకత్వ కధనెనజగస్థిమిన్ త్రకారణత్వం , తత్సృష్టాన్వితేవ్యోపేతేవ్యోతశ్చభూతస్వరూపస్త్రియే- తివభుతం , యేనాకారణానుప్రవేశేనైవేవాకారణే స్రష్టృత్వ మపి-ఎవంవవిశిష్టాకారణానుప్రవేశే సైవైవాకారణే స్రష్టృత్వమపి , ఎవంవవిశిష్టాకారణానుప్రవేశే సైవైవాకారణే స్రష్టృత్వంపి-ఎవంవవిశిష్టాకారణోపాదానత్వం విశేష్యాకారణేతు నిమిత్తకారణత్వమృత్యుక్తంభవతి - అతవచేదంసృష్టేతిదంశబ్ధ నిర్దిష్టం సృష్టంప్రతికర్తృ భూతంజగచ్చిదచిదభయాత్వ కమేవసాత్మాదుత్పత్తిత్యాద్యవస్తాశ్చాయమత్వంజగమృత - అనుప్రవక్ష్యభిత్వనేతి త్తదవస్తానిగోచ్యతయ ౭ స్రూత్వ తయా అనుప్రవేశకధనన స్వపిశేవభూతచిదచిద్దాస్య రాతద్గతోత్పత్త్యాద్యవస్తాశ్చయత్వమవగమ్యతే - అనుప్రవక్ష్యభిత్వనేనా త్మత్వకధననసాత్మాదహాగతవికారాస్పర్శశ్చక్తిః - అతవోపాదనత్వప్రయుక్తవికారిత్యాదిదోషశ్చపరిహారః - జగతశ్శరీరత్వ కధనేనశరీరశబ్ద యదీదామాశ్చ్యుతిధికరణేయేనాత్మ పర్య స్రవ్యలాభా ౭ పితస్యజగదనన్య త్వహేతురీత్యుక్తంభవతః || ౩౦ || ధ్నుననుత్పత్తిత్రాదయశ్చరూర్భు ఖాచికమేవశ్చిద్రంజస్యమానాః కృత్సృష్టంజగత్తత్కారణకంతదన స్యవభృదగత - త్వంతుమదకకారణకంమదభిన్నంవజగన్దన్యసే - తదేతద్విరుద్ధమత్యాశ్చజ్ఞా-యాం దేవతత్ బుద్ధివజ్జీ

తత్స | సృష్ట్యాన్వగుణవ్యతికరంనిజమాయయేదంనానేవతై రవసిత స్రవనుప్రవిష్ట || ౩౦ || త్వంవాఇదంసదన దీశభవాంస్తతో ౭న్యోమాయాయదాత్మ పరమిద్ధియంహ్యపార్థా | యువ్యస్యజన్మ నిధనంస్థి తిరీక్షణంకత

వేశ్వరబుద్ధేర్భాగ్నిరూపతాంవదన్ముక్తమేవకార్యకారణయోగసన్యత్వంసృష్టాన్వ ముఖేనదన్యయతి || త్వమితి || హే ఈశః - సదనదాత్మకంచిదచిదాత్మ కం- జగ- త్వమేవచిదచిదాత్మ కజగత్కారణభూత స్రవనన్యత్రేత్వేన స్రవమేవతి-అ త్వనిజీవాత్మని- పరమిద్ధిఃపరితశ్శరీరఇతిబుద్ధిర - పార్థాలగ్ధశూన్యా - మాయాఅవిద్యాకార్యభూతాలజ్ఞానమూలాభ్యాగ్నిరూపేతియావత్ - దేహత్ర వాదవజ్జీ వేశ్వరవాదోభ్రామమూలభిత్వార్థః || యత్ యతపిదం - తత స్రస్థా - జ్ఞేవా-దన్యవ- భావానీకరః - కర్మవశ్యస్యజీవేనై వ్రవంవిధజగస్థిమితోపాదానకారణత్యానంభవాన్మ కస్య జగద్వ్యోపారవరనాన్మై తిధావః || అతశ్చిదచిదాత్మ కం- జగ త్వమేవ - ననుమత్యారణకత్వమాత్రైకధంమదనన్యంజగత్తతాహ || యదితి || జన్మ ఉత్పత్తిః-నిధననాశః-స్థితిఃపాలనం - ఈక్షణంప్రకాశః - జన్మాదికై రై స్రవేతుర్లత్యతే - యస్యోత్పత్తి స్థితివినాశ ప్రకాశానాం-య-దైతుభూతం-తదైవితదేవ-తత్కార్యం , స్వోపాదానకారణాదవ్యతిరీక్తం - యద్యా-యత్ యతః- యస్య-జన్మాదయః-త - త్తదేవ-తత్రవస్తా స్రవయమాహ || వసుకాలవదన్వితోగోరితి || వసుశబ్దోవసుమింపురిపీంపత యతి-యధాధానుశిబ్దోభానుమ స్తంప్రతిపాదయతి-తద్యత్ - ఉష్ణిప్రభాతకాలః-తరుర్యుతః-తయోర్వ న్నాదిహేతుభూ తకాలవత్ - వసుమతివదితిపుట్రోమేణాన్యయః - యధాప్రభాతాదికాలావయవాసాన్వోపాదానభూతమహాకాలాదన తిరిక్తః - యధావపృతఃపురివ్యాఅతిరీక్తః - తద్వదిత్యర్థః-ఖలుకాలవదన్వితోగోరితిపాదేనత్రేనంయోజనా-ఈశ్వరో జగదుపాదానం-నిమిత్తం , అత- స్రవ్యం ద్వైవస్తాన్వ-కాలః - ప్రభాతాదికాలావయవానాంకాలత త్వముపాదా నం-సృష్టాదీనాంతునిమిత్తం - యధాప్రభాతాదికాలావ్యతిరీక్తః - యధావృక్షత్వచాద సిభిషవ్యతిరీకకాలాపినాధిూ తః - ప్రతియతే-తద్వస్థిమితోపాదానభూతవేశ్వరాజ్జగదవ్యతిరీక్తమిత్వార్థః || అస్థితిగోస్థిరతిపాతా స్రం-తత్త్రినంవ్యా చక్షతే-అస్థిర్నిజ-కారణం-తరుఃకార్యం - తయోర్వధావసుకాలాత్మ కత్వం || అనువర్తః || కాలశ్చై ననితర్వాదిసాధారణగుణయోగాత్పరిపీలత్యతే - వసుశబ్దేనవస్తు-ప్రంభూతసూక్ష్మం - తత్తతరోచ్యధాపుష్టియయిజపరిణామాత్మ కత్వేనతతో ౭భేదః - తస్యవయధాభూతసూక్ష్మాత్మ కత్వం ఎవంసదస్యజగతఃపరమకారణభూతపరమాత్మాత్మ కత్వమే

వతి ॥ ౩౦ ॥ ॥ ఎవంజగత్ ప్రదనస్యత్వం తదేకకర్తృత్వం తదేకకారణత్వం తదేకం అధవతురుః శాస్త్రతాపర్యత్వంత
దాహిత్యస్థైర్యయు క్షణానశక్త్యాదిమ త్వం వచనత్వసావ - ద్యమ క్తం విశ్వస్య ద్య ప్రయోః పృథగవస్థానం - తత్తా
ప్రేష్యగగనస్థి అవకారమాహ ॥ న్య స్యతి ॥ ఇదం పరిదృశ్యమానంచించిదాత్త కంజగ-దాత్త ని-స్వస్థ్యం వసంహృత్య శేషశ
యానోఽగి-శేషాత్త నేతిపారె - శేషగ్యకారణాత్త నా ౭ వశిష్టస్య చించిదగ్రివస్థాన్య ప్రరాత్త నాస్వయాపేక్షాత్త నిస్స
స్థి స్మైవావస్థితభ్యున్వయః ॥ కథంఘాతః, స్వతఃకరుపాధికం - నిజసుఖస్యా-సుఖవా-యస్యా - తవన-నిరీహః సిద్ధియః
యోగననిజసుఖానుభవరూపయోగన - మీలితద్యగివస్థ త్తనంకల్పరూపజ్ఞానః-మీలితద్య శేతిపారె - మీలితద్యశాయోగన.
నివృ త్తనంకల్పరూపజ్ఞానావస్థే నయోగన - విశ్వభితి శేవః-మీలితద్యగివస్థ త్తనంకల్పరూపజ్ఞానం-నిరీహః ॥ వితనిద్య
ఇతి ॥ ఆచారా న్తరస్తరపెత్త్యమాహ ॥ అత్త నిస్థితభితి, కథంఘాతే, తుర్యజగ్గదాద్యవస్థాతయంతి తే-ప్రథమా ప్రసారా
౭ పిద్యశ్య శేతత్తాస్య క్షేపవార్ధి ॥ తమస్సున్నత్వవస్థాప్రకృతిః, అక్షరంతమసినిమితే-అసిదిదంతమోఘాతే, మిత్రత్త తస్మా
ర్తప్రయోగాతో-తమ- ప్రదక్షాన్త తత్వడించే-నయంతే-ననంబధాన్తి-ప్రకృతితద్దక్షాన్తస్థాభవసీత్యర్థః ॥ ౩౧ ॥ ॥
ఎవమువసంహృతజగతఃకారణతయ ౭ వశిత్తాజగదేత్త క్షేప్రకారంవద్యత ప్రదనస్యత్వప్రదగ్ననాయాహ ॥ తస్మైవ
తి ॥ తస్యై క్షేపధమనస్థితస్య, తవ, నాశేవ-వత్త స్వచ్ఛరీరఘాతం-జగ దాకారం-వచచ్చ - మఘాదుచ్చఘావ-కథంఘాత
స్వతః-నిజకాలశక్త్యాస్యాంకభూతయాకాలఖ్యయాశక్త్యా - సంహృదితాత్మభితుగతా - ప్రకృతిరవ-ధర్మః అవృథస్థ
ద్ధవ శేషణం-యస్య - తస్య, అంభస్యన ప్రతయనాదిత్యుష్ణోపవర్షామి - శేవపర్యకా-దుత్తాయ, విరమన్ - సమాధిః జగ
ద్యోహిపారతై ముఖ్యనావస్థానయాహ-యస్య - సిన్పుత్రి-రితిభవతోర్ధి - ఎవంఘాతస్వతః-నాశే, స్వచ్ఛరీరఘాతం-జగ
దాత్త కం-అత్త నిత్యయ, నిగ్రాహంసూత్వవస్థావస్థాం - మహాబ్జం స్వకణికాత్తస్వినిజా-ద్వలవ-దఘాదిత్యర్థః ॥ ౩౩ ॥ ॥

ప్రేష్యతవజ్ఞానమకాలవదష్టితర్వ్యః ॥ ౩౦ ॥ న్య స్యేదమాత్త నిజగద్యయోముమశ్చ కేషేన్వతోనిజ
సుఖానుభవోనిరీహః ॥ యోగనమీలితద్యగతాత్త నివితనిద్యుర్యస్థితో-నయతమోనగుతాంశ్చయంతే ॥ ౩౧ ॥
తస్మైవ తేవపురిదంసిజకాలశక్త్యా సంహృదితప్రకృతిధర్మి అత్త గుభవ ॥ అవృథస్య సైవయనాద్విరమ
త్వమాధారాభేరఘాత్తస్యకణికాశ్చద్వలవన్త హుభవ ॥ ౩౩ ॥ తత్తంభవఃకేవిరతోఽన్యదవశ్యమానశ్శాన్తిం
బీజమాత్త నితతంస్వలహిర్విదిన్య ॥ నావిన్దద్యతే తమత్తస్వినిజ్ఞమానోః జాతేకా-రేకధమకూలవళతేని
జమ్ ॥ ౩౪ ॥ సత్యాత్త యోనిరతిపిన్త త్తాశ్రితోఽబ్జంకాలేనకేవ్రతపనాపరిశుద్ధభావః ॥ త్వామాత్త సీతభువిగ
నమీవాతి x సూత్తంభూతేన్ద్రియాశయమయంవితతందద్య ॥ ౩౫ ॥ ఏవంసహస్రవదనాశ్శ్రిరీకకరోనా

తత్తంభవ ప్రస్త హుభవంభవఃకేవిన్ద్రియ - అతివద్దాదస్య - దవశ్యమానః-స్వాత్తస్య ప్రరాత్త తయా-తతంవ్యాకం-
బీజంపద్యకారణఘాతం-త్వాం-స్వస్వాత్తహి-తథాఅబ్జతేవద్ద శత-మత్త-నిజజ్ఞవనో - వినిస్సన్తస్వయ-నా
విన్త తనోఽలబ్ధికా-అకాలతథాహి-అబ్జ-రే-జాతే-బీజం, కథమపలభతేనోపలభతే వెత్తర్థః ॥ యధా౭జగ-రేజాతే
సతితతఃపృథక్తేతం బీజంనోపలభతేలొక - ప్రధామతాపర్యఘాతంజగ దాత్త కంపద్వం వదభిన్మమితిద్యయయం భవా
న్మహుధావించిన్తా౭ పిద్రహాన్తానోపలభితిభావః ॥ ౩౪ ॥ ॥ త్తతోభగవదుపాసనయాన్వస్థి ప్రేవద్యవ్వానిత్యా
హ ॥ స్యతి ॥ సయవిచిన్త-నాత్త యోనిర్విన్త-అతిపిన్త తేఅబ్జతేవద్యనాస్వయజేనావ్యమపలమప్రయమ కేపిన్త య
య క్షి-పరావృత్యా-బ్జ-మూనితస్య-తేవ్రా-తవసాధ్యన-పరిశుద్ధభావఃపరిశుద్ధమనాః - నిర స్తత్వద్దర్శనవిగ్రాధిక
రా-హాకత-త్యా-మాత్త స్థైర-వితతంవ్యాకం-దదర్శ - కథం-ఘాతం-భువి-గద్ధమివా-తిసూత్తం - స్వాత్త సఃపృథ్వీ
భాగానర్తం అతిసూత్త ఘాతేతిసమ ప్రపారె - భువి-గద్ధమివ-అత్త నివితతం-దదర్శ, భువిగద్ధమివెత్తవస్థానమాత్రేవ
ష్టాన్తః - అతిసూత్తాణివిభాగానర్తాణి-కారణాత్త తామాపన్నానిఘాతాన్త్యాకాశాదీని - ఇన్ద్రియాన్త్యా-శ్రియో౭ ప్రక
కరణం-తన్త యంతత్త చిరం-ఎవంఘాతం-తావదదర్శ ॥ ౩౫ ॥ ॥ త్తత-స్వహాస్రమపరిమితానియ-నివదనాదీని-తై
రాశ్యంసమృద్ధం - అతవన, మాయామయంఅత్తర్తరూపం - సదుచిత్యణంసన్నివేశం-సతాన్త త్వేన-నిత్య త్వేనో - ఫలత్త
త్తయః - సన్నివేశఃవదనాద్యవయవస్థానం-యస్య - తం-సతాసూత్త రూపేణసతా , ప్రవక్ష్యేనో-పలతీతః - సన్నివేశోవ
దివాదివిన్యాసో-యస్యత-మితివా , ఎవంఘాతం-మహాపురుషం-దృష్ట్యా - విరిభోబ్రహ్మ - ముదంహర్ష - మావహాప్ర

౩౦ ॥ శ్లో ౪౦ ॥ అబ్జకాలవదష్టితర్వ్యః ॥ వసుకాలవదష్టితర్వ్యః. ౩౧ ॥ శ్లో ౪౦ ॥ శేమాత్త నాశ్చద్యశా౭౭ త్తన.

౩౫ ॥ శ్లో x వా ॥ సూత్త ఘాతేన్ద్రియా.

వాక్ ॥ ౩౬ ॥ శ్లో తదావతంభవాననుగృహీతవానిత్యాహ ॥ తస్మాద్భితి తస్మిన్ తీవ్రతపసానంశుదధావయో క్షవిధం తాన్వం -
 దృష్టవతే, విరిభ్యాయుభవాక్ - హయశిరస్తనతాంహయగ్రీవయాపం , బిభృతే, త్రుతిగఢాక్ సృష్ట్యపాయవేదకాఢే
 వగఢాక్, అనియసమర్చితవానికీర్త్యా-రజస్తమశ్చ - రజస్తమారూపా, వెదద్రుహావేదాపహరిణౌ , అతిమతామధు
 కైటభాశ్చ, అనుకా, హత్వ, సమర్చితవాక్, యతస్సమర్చితవాక్ , అతపిత, తప, క్రియతమాంతసంహయశిరస్తనం-స
 త్వంశుదస్తాత్మికా , మామన నిదర్శస్తాపనాయోపాతాంతసంశుద్ధస్తమయాయాం అమన నిజాన నితి తారయాధా
 త్వగ్వివభితిశేషః ॥ ౩౭ ॥ శ్లో ఎవంజగత్తత్త్వత్వైకకారక క్షణి అధర్మైకకారమాహ ॥ ఇథ్యముచితకాతపః, తైస్త్వై-
 స్సేచ్ఛాపాతైః - శుద్ధస్తమయైః స్మతిర్వ గృహీదేవయూపాతా రైః రామకృష్ణవరాహపరశురామాశ్చెంద్ర మతాన్వ
 వతారైః - అవతారా ప్రరాణామపీదముపలక్షణం-లోకా, స్విభావయసిపాలయసి ॥ జగద్విరోధినోరావణాదీ-హంసి
 చ, హేమహాపురుష, యుగానువృత్తంకృతాదియగేష్వనువృత్తం-ధర్మంపర్యాయాదాదిరూపంజగత్సృశీపనిరసన
 న, పాసిపాలయసి ॥ యతః స్వయం, కలాయగ-చ్ఛన్తః, అభవఃఅసీః - అధతత, త్రియగతబృహస్పతిమిత్రాశ్రయాఽసే-
 కృతతేతాద్వావ రేవ్యవతారముఖేనావిర్భవాత్త్రియగత్యర్థభిధీతవత్తత్వర్థః ॥ ౩౮ ॥ శ్లో ఎవంభిజగదుదయవిభ
 వలయైకకారణంతద ప్రరాత్నానంతవ్యధిరకంఠం సుత్యయధావత్సృగూపయాపాదివిమర్శనైవన్త నోనసమర్థమివజ
 కించిత్సృగ్ధయతే ॥ నైతతితిభిః ॥ హేమిజ్ఞానాధురితైర్దుష్ట, మతపిత, అసాధుస్తతి, కామాతురంవివయవజం-
 హర్షైరాభిమతపేషయలాభేహర్షైః , తస్యపరీతపేషయలాభేయతఃషణ్డయాపుత్రదారధనైవణయాలా - ర్థం , మదీయం,
 వన, ప్రవకథాస్వేద, ననవ్యభిచయతేనాన క్రంభవతిత్యర్థః ॥ తస్మిన్ప్రవ్యే, నం, స్థితేన-దీన-వివయపారవశ్యేన

సాన్యకర్ణనయనాభరణాయధాశ్శమ్ ॥ మాయామయంసదులక్షణసన్నివేశం దృష్ట్యానుహాపురుషమాప
 ముదంపరిచ్ఛః ॥ ౩౯ ॥ తస్మైభవాక్ హయశిరస్తనతాంచవిభిర్బ్రహ్మహవతిబలైకైటభాశ్చ ॥ హ
 త్యాఽనయచ్ఛ్రితగఢాం స్తురజస్తమశ్చనత్వంతపసియతమాంతసమామనన్తి ॥ ౪౦ ॥ ఇథ్యతిర్వగృహీ
 దేవయూపాతారైక్లోకాన్యభావయసిహంసిజగత్సృశీపాక్ ॥ ధర్మంమహాపురుషపాసియగానువృత్తంభ
 న్మఃకేతాయదభవత్త్రియగోన్యదత్వమ్ ॥ ౪౧ ॥ నైతన్తనవకథానువిమర్శనాధనంప్రీతమదరితదుష్టమ
 సాధుఃప్రమ్ ॥ కామాతురంపశున్యశోకభయేవతార్థంతస్మిన్-ధంతపగతింపేష్వశామీనమ్ ॥ ౪౨ ॥ జిహ్వ
 కతోఽచ్యుతపిక్వడిమాఽమితృప్రాశిశ్యోన్యతస్వగుదరంప్రవణంతుత్సితే ॥ భూిణోఽన్యతశ్చపలద్యకీన్య
 చకర్తశక్తీర్వహ్యోన్యనత్వ్యభవగోపతింబున్తి ॥ ౪౩ ॥ ఏవంన్యకర్తపతితంభవతైతరణ్యోమన్యోన్యజ
 న, మరణానభిభవతిపశ్యన్తనంన్యచపిగ్రహవైరమైత్రంహ నైతిపారచరప్రకృష్టామూహావద్యుః ॥ ౪౪ ॥
 కోన్యత్రతేఽఖిలమనోభగవన్సృయోగఉత్తారణేన్యభవనంభవలోపహేతోః ॥ మూఢేషువైమహదనుగ

దుఃఖిణోఽహం, తప, గతింయధాత్వ్యం-కదం, విమృశామి ॥ ౪౫ ॥ శ్లో నకేవలంమనమమైవంభూతం , కింన్యగ్ని
 యా ప్రరాణ్యపీత్యాహ ॥ జిహ్వేతి ॥ హేలబ్యత, జిహ్వ, మా అమితృప్రాతృప్రాసతి, ఎకతోవధురాదిరవాక్-ప్రతి, మాం,
 వికర్షతి, తథా, శిశ్నోఽప్యతృప్తః , త్వగాదయశ్చకుతశ్చి, ద్వికర్ష-త్రి - తత్త్వీయయోగీకాయత్వన్తి, వలద్యుక్తంచలా
 దృష్టిఃకృపాభిమతరూపదర్శనాయ-వికర్ష - ఉదత్తబల్యపాణోఽపతిక్షక-తథా-కర్తశక్తిఃత్రియఃక్షిఃపాణిసాదారిష్ఠ
 వికర్షకత్వచిత్ - గోపాపతింధృహం-బహన్యగ్ని-నపత్యభవ-దేహ-పతిం-మిన్రియాణే-బునన్తి, పిక్వ-నీత్యర్థః ॥ ౪౬ ॥ శ్లో
 నకేవలమహామైవ్యంకదాంప్రాప్తః , కింయ-మదీయజనోఽన్యేవమేవక్షిత్వేతితస్సర్వం మదీయంజనంసంసారాన్యోచ
 యైతిప్రార్థయతే ॥ ఎవమితి ॥ భవషప, వైతరణీమాఖిలదాయమలోకమపీతసన్యం, న్యకర్తభిఃపుణ్యపాపాత్వకై-పతిత-
 మన్యోన్యం - యనిమరణాదీని - శత్రూణాంపుత్రాదిజన్తనాన్యన్యభయం - న్యసపుత్రాదిజన్తనాపరేషాం, శత్రుభ్యః
 స్వస్యభయం - న్యపాప్తత్రాణా, మేవం - పరేఃస్వప్రవృత్తభేదేనన్యన్యభయం, స్వేనపరప్రవృత్తభేదేనన్య తైవామి
 తియధానంభవమూహ్యం - తెభ్యోజన్తమరణాశనైభ్యో, భిభతం . భీతాదపిభీతం, ప్రియం-పరేషాం, పిగ్రహేషా
 దె హేషుయధాయధం, చైరం, మైత్రంప-యన్య, త-మేవ - మద్యాపి-మూఢవజ్జంబనం, పశ్యే-హేపారచర - భవ
 వైతరణీమా రెవరతీతధా-తస్యసంభోధనం, అతిప్రమి , పూపాలనపూరణయో , రితిధాతుః, అతివపాలయేత్స
 ర్కః, యద్యా , అతిపృహాహ నైతిఅకానాకష్టమిత్యుక్తమ్యభవతైతరణ్యఅతిపారయ-పారనయ , సంసారాన్యోచ
 యేత్యర్థః ॥ ౪౭ ॥ శ్లో వసుత్పదీయసర్వజనోత్తారణేమమహాన్సృయోగోభావ-నైత్యాహ ॥ కోన్యతి ॥ హేలఖిలానాం
 గురోహేమితోవద్యుః , హేభగవత్క్షణశత్రావిమాధ్యుభూర్ణ, అత్రాస్తి , న్నదీయజనసార్వత్తారణే-తప, కోను, ప్ర

యానః-నకోఽపివ్యర్థః, ప్రయాసాభావే హేతుంపదకభాగవద్దంపిశిన్వతి, అన్యకృత్సన్యచివచిదాత్మకప్రపజ్ఞస్య భవనంభవలోపహేతోఃశిష్టత్వీస్థితలయకారణస్య, కృత్సన్వజగదయవిభవలయబిలస్యమదీయజనోత్తరణే - నకోఽపిప్రయాసఇతిభావః, యుక్తంనైతత్తత్తత్తాత్మకం॥ మూఢవ్యజ్ఞేషు-విశేషణ, చూడామనుగ్రహాభవతీతి, ననుచత్సేవామనురేణానాంతిపారయాన్యస్యధారవ్యముక్తిప్రసక్తస్తతాప్రహ, హేతర్రుద్రానోకేతనతర్రుద్రస్యమితియ, త్రైవాస్తాకంకింత్వత్సేవయాస్యా, త్రైవా ర్రుద్రస్యస్య నిర్వాహార్థంత్వత్సేవాయామప్యశక్తావయమాత్రాలనుకమ్నాస్య ఇతిభావః, సర్వముక్తిప్రసక్తనిరాకుర్యన్వాత్సేవోవిశిన్వతి, తేతవ, య, ప్రియాభక్తజనా, సా, ననుసేవతాం, త్వద్దాసానుదాన్యంకుర్యతామస్తాకమివ్యర్థః, తావన్వాత్ప్రయశ్చత్వ మజ్ఞనోత్తరణోపపత్తేర్న సర్వముక్తిప్రసక్తత్వేతిభావః, మామనుగృహీతవతాత్వయామదీయజనస్యభవద్దాసానుదాన్యమపినంపాద్యమితితాత్పర్యము ॥ ౪౨ ॥ ఖ ధవమనయూపార్ధస్థనియమిత్యభిప్రాయన్నాహంభవవైతరణ్యాభిభవ, కింతు, తస్యాంపతివ్యతోమజ్జనావనలోక్యదుఃఖ్యామీత్యాహ ॥ నైవేతి ॥ హేపరమ, దురతికృపణీయా, భవస్థుసారః, సవచైతరణీ, తతో, నైవా, హ - ముద్విజెమిభవ, ఉద్వేగాభావేహేతుంపదన్నాత్మానంపిశిన్వతి, త్వద్వీర్తితి ॥ త్వద్వీర్యగాయనంత్వద్వీర్యసూచకమణనామగాయనమేవ, మహా-దమృతం, తస్మి, స్మగ్మం, చిత్రంయస్య, సోఽహం, అతో, న-మదర్థంకోచే - కింతువిశేషణయాధాత్, మదీయాప్రతి-శేచతద్ధంకోచఇత్యర్థః-తత్రహేతుంపదంప్రసిద్ధిశిన్వతి, తతప్రసిద్ధిర్యగానాద్విముఖం-చేతో, యేహంభస్త్రియా-ర్థః శబ్దాదయోవిషయా, ప్రేమాం, మాయాసుఖాయతదనుభవవచాక్రకృతసుఖాయ-తద్ధం-భరంకుటుమ్బాద్ధిధారం-ఉద్వహస్థితితధా-తాత్ ॥ ౪౩ ॥ జనసుయధాన్వినారదస్యానుగ్రహత్వం మముక్షుస్తధాత్వదీయా అపిమహాతామనుగ్రహస్య ముక్షవత్సేతాన్విత్యయిష్యామ్యతప్రప్రమేవముక్షిమిచ్చేత్యత్సాహ ॥ ప్రాయేణేతి ॥ హేదేవ-పార్షియశో-మనయ-ఆత్మనామేవ-ముక్తిం-కామయమానా-విజనెర్జన - అర

హేతర్రుద్రానోకేతనతేప్రియజనాననుసేవతాంజనః ॥ ౪౨ ॥ నైవోద్విజేవరమహేభవతైతరణ్యాప్రసిద్ధిర్యగాజ్ఞయనమహమ్మతమగ్మచిత్తజితోచేషేభవతేనమిభవతేతరణ్యాయోర్వయామాయాసుఖాయభరమద్వహతోవిమూధాత్ ॥ ౪౩ ॥ ప్రాయేణదేవమనయస్సవిముక్తికామామానంభరవివిజనెనపరార్థస్యాః ॥ నైన్యాస్యహేయకృపణ్యామముక్షువీశానస్యంత్వదన్యశరణంభగ్నిసతోనుపశ్యేఖమ్ ॥ ౪౪ ॥ యత్సేధునాదిగృహమేధిసుఖంహరుచ్చంకణ్డాయనేనకరయోరివదుఃఖదుఃఖమ్ ॥ సృత్యన్వినేహకృపణ్యామహదుఃఖభాజఃకణ్డాయితవస్తననిజంపిషహేతధిరః ॥ ౪౫ ॥ మూనప్రతశ్చతతపోఽధ్యయన్సర్వవ్యాఖ్యానకాలావసంమాధయతవ

క్యాదశశేషానంశుభాశయసంశీలనం - కుర్యన్వీనతు-పదార్థస్యాః-అన్యహంప్రయోజనెనప్రాయేమే - భవన్తి, అత - సదనుగ్రహామదీయజనస్యదర్శనఇతిభావః - తతవనాత్-కృపణాత్ - వివేయా - హ - మిశో - ననుముక్షే-నసన్యతిభగ్నంహేత్తమిచ్చామి - తర్హ్యన్యంకిమిప్రార్థయమామేవమితినిర్వహానీతీచే, తత్రాహ ॥ భ్రమతస్సంస్యతాభ్యాగ్మ్యతో-ఽన్యజనస్య-త్వత్త్వత్తే-అన్యం-శరణంరక్షకం-రక్షణోపాయభూతంచ-నానుపశ్యమి ॥ ౪౪ ॥ జనసుత్యదీయాజనానదైన్యంప్రార్థాప్రాంకింతువిషయానుభవేనర్పప్రాప - అతప్రేమాంనైన్యాపాదనెనత్వంకిమిత్థంప్రార్థయన్, తత్రాహ ॥ మితి ॥ యత్సేధునాదికం-గృహమేధిసోగృహధన్య, సుఖం-త, తు-రయోపామూదూషితయోర్హప్రయోః, కణ్డాయనేనసంఘర్షణేనతజ్జన్మదుఃఖవద్దుఃఖదుఃఖంఅతిపదదుఃఖాత్తేకం - దుఃఖాదుపరిదుఃఖందుఃఖోదగ్ధ-మితివాఽర్థః, అతవ-తుచ్చం - త్పత్త్యదుఃఖాత్తేజనతతోన్విధిర్వముముక్షేయస్తత్రాహ ॥ కృపణాః-కామినః-బహుదుఃఖభావోఽపి-ఇహ-గృహమేధిసత్పద్యన్తి - అలమితిసమన్యతే, కణ్డాయితతా-మన్యదస్సహతాత్వత్, అతప్రేన్యాసర్థమనజానస్థిధావః, ననుకెచిత్ర-ణ్డాయమపినహనైకామంచేత్యత్సాహ ॥ సత్యం - ధీరశ్చేత్వదనగ్రహజ్జితేన్ద్రియశ్చేన్వననిజంకామం, సహేత-సత్యజేతేన్ద్రియఇతిభావః ॥ ౪౫ ॥ జ్ఞత్వర్థి-కృత్సేనాదిభిరుపాదైర్నిర్ద్రియాణిజయద్ధిరవసర్గస్యాధ్యతత్రాహ ॥ మూనైతి ॥ హేపురుషచరమపురుష, మానాదయ, అపవర్ణాజితేన్ద్రియాణామపవగ్గోపాయావేతి, సత్యమనలజితేన్ద్రియాణాం-వార్తాః - జీవనోపాయాః, భవనినత్వవగ్గోపాయాభవనినీర్ద్రియజయమూనాదయలపవర్ణాః, నతుతస్మిన్నసతి - భవదనుగ్రహచ్ఛేషవిషయవైస్యస్యైవభవేత్వమితిభావః ॥ అపవర్ణాదతయా-మన్వితాలపిమానాదయోఽజితేన్ద్రియాణాంవార్తావ - సత్యావవర్ణాః, కింపునర్హస్పర్థంకృతాలపవర్ణాసభవన్తిత్తాహ ॥ ఉత్తిదదామ్మికానాంమానాదయేవార్తాలపిభవన్తిత్వతనవా, కింపునరావవర్ణాసభవన్తితి, దామ్మికానాండామ్మికత్వేనకటెనతిజీవనహేతతోఽపినభవన్తిత్వతనవాశబ్దార్థః-తత్ర - మానంవాఙ్మయః - ప్రతమసేనాదిరూపం

శ్రుతమగ్నయనం-తఃకృచార్గి- అగ్నయనమగ్నయనంపాణ్డ్యం-స్వగ్నఃస్వగ్నాశ్రమచిత్తోగ్నః-వ్యాఖ్యానప్ర
 వనం-రహజుర్వనదేశవనః-జవఃమన్త్రీజవః- సమాధిఃప్రాయం- మనఃజంపవ హేతధీరభిల్లి యజయమూలఃకా
 వజయభిత్వ క్తం - తథా , అజతేన్ద్రీయాణాం . వార్తాభవ స్తీత్యజనతేన్ద్రీయాణాం-తస్య పవర్త్యాభవ స్తీతీమాచి
 తేమఃశ్చ॥౪౬॥ శ్చతేన్ద్రీయాణుజయఃకథంస్యాదిత్యకైత్యయాంసర్వాత్ కనిరతిశయానస్తూరప్రపిల్వాపాసనిగ్నస్యాత్తా
 దైవేన్ద్రీయజయస్యాదితవ క్తం తావ త్తయ పాసనా ప్రకారంవివక్ష్య శ్చ తనాచేతనయోఃపరమాత్మేశ్వరీరభ్య మానా ॥
 రూపేతి॥ఇమ-సదసఃచిదచిద్యక్త్యోనీజాజ్ఞ-రావివస్తి తే,అరూపకన్యక ర్ధాధినదహరహతస్య , తవ , వెదభృచ్చెవెదబో
 ధితే , రూపేశ్వరీ రే , అత్యంత నిలబన్తాత్మనోన్ద్రోయమాత్మానవెదయస్యాత్మాశ్వరీరం , యఃపులిప్యాంతివృత్తపులిపిమ
 న్ద్రోయంపులిపినవెదయస్యపులిపేశ్వరీరం , యస్యాత్మరంశగరం - యస్యాత్వక్తంశ్వరీరం,మీత్యాదివెదబోధితేతవశ్వరీర
 భిత్వగ్నః-విజాజ్ఞ-రావివస్తితేన , కదాచితాగ్రరణావస్థయాకదాచితాగ్ర-ర్యవస్థయాగోభయధాఽవస్థితేశ్చఅపిచిద
 చిద్యక్త్యేతవశ్వరీరమాతేభిత్వక్తంభవతి,అరూపకన్యయాపేభిత్వతేన , తచ్చురీకత్వంసతవకర్తాద్యపాధిప్రయుక్తం-
 అపత్యురూపాధికమిత్వక్తం-యతిఉభయవస్థావస్థితయాన్నిదచిత్తోస్వచ్ఛరీత్య - వత్తవ , సచాన్యతే - అన్యదత్వదా
 త్వక్తం-కించిదపి, సు, నాస్తి , ఎవ,ముఖ్యుత్తత్వచ్ఛరీర భూతయోన్నిదచిత్తో - స్వాం,యోగనడూసనాత్మికం,య
 క్తాస్సనో-మునయా, వివక్షతేవశ్య ని, వహ్నిమివ దారుఢయధాదారుఢమధనాద్యపాయనహ్నింవివక్షతే,తస్యతే
 అన్య తోయోగాదన్య తఉపాయానారాన్యస్యాతీ , సాత్తాగ్రరభిశీవః - ఉపాయాన్ రేణసాత్తాగ్ర-సన్యాది
 త్యగ్నఃశ్చ॥౪౭॥ శ్చనచాన్యదిత్యసాన్యత్రివిదాత్త కంనా స్తీత్యక్తం , నాన్యతేస్యాదిత్యనోపాయాన్దారభ్యత్వత్వం
 చ - తదేతదుభయంప్రపచ్చ యకసర్వాత్ కలప్తసాత్తాగ్ర-రాజనస్యేవమన్త్రీయజయభిత్వ మా ॥ త్వమిదవ్యా

ర్యః॥ప్రాణఃపరంభరుష తెత్వజేన్ద్రీయాణాంవార్తాభవస్థునిపనాఽత్రతుదామ్య కానామ్ ॥ ౪౬ ॥ రూ
 పే ఇమేనదసఃచేదవ్య ప్తేవిజాజ్ఞ-రావివస్థాద్య దరూపఃస్య । యక్తాస్సమక్షముఖ్యుత్తత్వవివక్షతే
 త్వాయోగనడూసనామివ దారుఢనాన్యతేస్యాతీ ॥ ౪౭ ॥ త్వంవాయుగ్నిరవనిగ్నయదమ్యమాత్రాపా
 ణ్డేన్ద్రీయాణివృదయం శ్చచిదమగ్రహంచ । సర్వంత్వమేవసగుణోవిగుణత్యహమన్నాన్య త్వద స్త్రోమ
 నోనవసానిరు క్తమ్॥౪౮॥ తేన గణానగుణినోమహదాదయోయేన ద్వేషసన్నిభృతయస్సహజవమర్త్యాః
 ఆద్య న్నవ న్ద్రయగామవిద స్తీమాత్యదేవంవిమ్యశ్యసుధియోవిరమ నిశిబ్ధాః ॥ ౪౯ ॥ త త్వేమహ త్వమనమ
 స్తుతికర్తృ భూజాకర్తృన్పులిశ్వరయోశ్చృవణంకధాయామ్ । సంసేవయాత్వయమిదేతదక్ష యాకింభ

భాగ్యమ, తావత్సర్వాత్ కత్వంప్రపచ్చయతి॥త్వమితి॥త్వమేవ - వాయుదిరూపేణావస్థితః - తచ్చురీకత్వేనావస్థితభిత్వ
 ర్గః-పూర్వం , అనరూపః , ఇతివర్ణితేకనిరైకాదతార్థిభదనిరైకాచ్యేనతాదాత్వ్యంశ్వరీరాత్వ భావనిబధనమిత్వవగమ్య
 తే,తత్ర,మాత్రాః-శబ్దాదయన్తస్తాత్రాః - పార్జితాశ్చేన్ద్రీయాణి , హృదయంచనః - చిదమగ్రహంజ్ఞానోత్పత్త్యను
 గాగ్రహకం,హృదయవిశేషణం,చిదమగ్రహశ్చేతిపారే - జ్ఞానోత్పత్త్యనుగాగ్రహకోమహస్సుద్ధితత్వాత్కడవ్యతే,కిం
 బహునా,సగుణః-సత్వాదిగుణప్రయుక్తం,ప్రకృతవరణామాత్మకస్సర్వవదదర్శః-విగుణః - సత్వాదిగుణరహితః - తవ
 దరణామాత్మజోజీవవరశ్యే-మనశ్చ-వశ్యతయోస్సమాహరః-మనః,స్వేన,నిరుక్తంవిషయాకృతం - తదేతత్సగ్నం,
 త్వమేవత్వచ్ఛరీరభూతమేవ ॥ ౪౮ ॥ శ్చనై తభిల్లిగుణాన్సత్వాదయః - గుణినఃపార్జిత్యతగుణవరణామాత్మకావహ
 దాదయః-ఆదిత్యదైవాహంకారతత్పార్జిత్యాకాశాదిభూతానివివక్షితాని - సహజవమర్త్యాఃదేవమర్త్యాదిభిన్నసాతాః-మ
 నఃకభృతయశ్చ,కరణాని,కరణిశ్యయే-ఇత్యగ్నఃపతే,సర్వే,త్యాంసవిదన్తి , గుణివోఽపిసవిదన్తిత్రికాన్యయాభి
 పార్జిత్యేననోద్భవ్యయాపాదానం - సకరణాన్సర్వదేవమన ప్యాదయస్యాన్దారాత్తేయవస్థమపినత్యాముసాయా
 న్దరేణవిదన్తి,తత్రసేతుంచదక తాన్నిశిన్తి ॥ ఆద్య న్నవ న్ద్రతి ॥ కర్తావతోత్పత్తివినాశినః , కర్తాజ్ఞాసంకుచితజ్ఞాన
 త్యాన్వవిద స్తీతిభావః-మునయస్సర్వాన్దారాత్త భూతత్వత్వయావమనశీలామ- హేతుగుయ , త్యామేవసర్వాత్
 కలప్తమనంధానరూపయోగనత్య త్నాత్తాగ్ర-కవిరోధికర్తృనిరనన , వివ్యక్తవిమగ్నసహృద కంసాత్తేగ్రాత్మ
 శబ్దాత్తేవర్ణాదివిషయాద్విరమన్తి-ఎవమేవహ్నిశ్చేదమన్త్రీయజయభిత్వభావః ॥ ౪౯ ॥ శ్చఎవముపాసనాత్త కథ త్యై
 కవెద్యత్వం , నిరతిశయానస్తూరపత్వత్వయావవిషయకభక్తియోగగతస్యాథాదేవశబ్దాదివిషయేభ్యో విరామశ్చిత్తః-

సాభక్తిర్వత్స మాణవజన్మ సేవయాపినాదన్మ భేతివదన్తు ససంహరతి || తదితి || హేహారతేవ, నమ స్తుతికర్త -
 నమసిగ్రీయానమసాసారః - స్తుతి క్రియాచ-పూజా అర్ఘ్యపాద్యాదివివేచనాత్తి కాకర్త పరిచర్యాత్వకం - యద్యా -
 ప్రధమకర్త శబ్దేనపాదసేవనాదిపరిచర్యా త్తకంకర్త శ్చ తేపూజాకర్త పూజాత్వకంకర్త -చరణయోః - స్మృతిస్మర -
 ణం - కథాయాం విషయభూతాయాం శ్రవణంకథావిషయక శ్రవణంచేత్తిత్తింషడక్షయా-సేవయా-పినా-పరిచరవాం
 సానాం-పాప్ర్యైశ్చయి-భక్తిం - జనో-లభేతకం-తయైవలభేత్త్యర్థః || ౫౦ || ఋతేదేవప్రహ్లాదేనసం స్తుతోభగవా
 నప్రిసంహ ప్రముఖచెత్త్యాహదేవర్షిః || ఏతావదితి || భక్తేనప్రహ్లాదేనభక్త్యాన్వితావదేతావన్నాత్రంవర్ణితా-గుణా-
 యస్య - ఏతావత్ప్రభేనగుణానామానన్త్యం సూచయతి - నిర్గుణః హేయగుణరహితః - శ్రీస్థి సంహః యతేమన్త్య రుప
 సంహృతకోదః - ప్రీతిః స్తుత్యావ్యాప్తః - సమహాత్మా సుదుర్లభః, ఇత్యుక్తరీత్యాదుర్లభాన్వభ క్తలాభనవాప్రీతిః , ప్రణ
 తం-తం-ప్రహ్లాదమభావతోవాచ || ౫౧ || ఋతేదేవాహ||ప్రహ్లాదేతిప్రభుః || హే ప్రహ్లాదవత్స-తేభాదంఅన్యే నివృత్తి
 రిష్టప్రాప్తిశ్చభవేత్, కుతః-హేఅసురో తమ-యతో-ఽహం-తే-ప్రీతిఃప్రీతింపాప్రీతిః - అభిషేతం - వరప - వృణిష్య
 వరయ,అహం -స్వతా-మర్షిణాం - కామభూరః - కామ్య ప్రభుకామాఃధర్మదయ,సామన్వరయతివదాతీతథా-అహ-మ
 స్తే || ౫౨ || ఋతేహేఅయ్యవ్యక్, మా-మప్రీతిఃప్రీతిమకుర్వతః , భుంసో-దుర్లభంహేమమ - దర్శనం-మాం-దృష్ట్వాజన్మ
 ర్దేవా,భున,రాత్నానం,తత్ప్రమత్తాభకామవైసశోపేతుం-నార్హతి || ౫౩ || ఋఅధలతః-ధీరాఃశిర్షియః-శ్రేయఃకా
 మయమానాః-మహాధాగాఃవివేకసి,సాధవః-సర్వాసా-మాశిషాంభ్రుమేర్ధానాం,పతిదాతారం, మాం-సర్వభావ
 నకరణితేయైక్యక-ప్రీతిఃప్రీతిఃపయన్తి || ౫౪ || ఋఅవంవరాయచోదితోఽపిన్త చ్చదసురో తమభక్త్యాభవాదరః||ఎవమి

క్తింజనఃపరిచరవాంసగతాలభేత్ || ౫౦ || శ్రీనారదఉవాచ || ఏతావద్వర్ణితమణోభక్త్యాభక్తేననిర్గుణః | పు
 ణ్ణదంప్రణతంప్రీతోయతమన్వరభావత || ౫౧ || శ్రీభగవానువాచ || వత్సపుణ్ణదభద్రంతేప్రీతోఽహం
 తేఽసురో తమ|వరంవృణిష్యామివతంకామభూరోఽన్యహంస్మతామ్ || ౫౨ || మామప్రణతేఅయ్యవ్యక్
 దర్శనందుర్లభంహేమ|దృష్ట్వామాంసభునర్మ న్మరాత్నానంతి ప్రమత్తా || ౫౩ || ప్రీతిః నివృద్ధమాంధీరాన్స
 ర్వభావేనసాధవః | శ్రేయసా-మామహాభాగాన్సర్వాసా-మాశిషాంపతిమ్ || ౫౪ || ఏవంప్రలోభ్యమా
 నాఽపివ రైర్లోకప్రలోభానైః | ఏకా నిర్వాద్యగవతిన చ్చతానసురో తమః || ౫౫ || * * * * *
 * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, సప్తమస్కంధే, నవమోఽధ్యాయః. * * * * *
 శ్రీనారదఉవాచ || భక్తియోగస్యతత్సర్వమన్తరాయతయాఽర్చకః|మన్మమానోహృషికేశంస్వయమానః
 వాచహ|| ౧ || శ్రీపుణ్ణదఉవాచ || మామాంప్రలోభయోత్పత్త్యానక్తంకామేమతైర్వైర్తే||తత్సక్తితోనిన్వి
 ణ్ణోముముత్సస్తాన్మమపాశ్రితః|| ౨ || భృత్యలక్షణజిజ్ఞాసుర్భక్తం శ్లాకామేమచోదయన్|భవాన్సంసారబీజ

తి||లోకానాంవిషయాయురాణాం,ప్రలోభానైః-విమోహానై,ర్వర్తైః-ఎవమిత్థం , ప్రలోభ్యమానోఽప్య-సురో తమః
 పుణ్ణదః,ఏకా ప్రభక్తర్వాదనన్మప్రయోజనభగవద్భక్తియైక్తత్వా,తాకధర్మాదీకవరాక-నై చ్చత్ నేయమ || ౫౫ || *
 ఇతిశ్రీభాగవతచంద్రచన్దికాఖ్యాయాంశ్రీభాగవతవియ్యాఖ్యా యాంసప్తమస్కంధేనవమోఽధ్యాయః* * * * *
 అనిచ్ఛాయాం హేతుంవదత్తతంఏశింషక భగవ ప్రముఖచెత్త్యాహనారదః || భక్తియోగస్మృతి || తి-చ్యవతాచోది
 తం -ధర్మజివరజాతం -సర్వ- మనన్త్యయమోజనభక్తియోగస్య- స్వరాయతయావిఘ్నరూపతయా , మన్మమానః,స్వ
 యమానఃఅహోమదభిప్రాప్తియశ్చోమదస్తరాత్నానన్రామేవంప్రలోభయతిత్తిస్వయమానః - హృషీకేశంభగవద్ద , మువా
 చ || ౧ || ఋతేదేవాహ||మేత్వాదీనాదశిః||ఉత్పత్త్యాన్వభావేనైవ,కామేమ-సక్తం,ఆనక్తమివాచ్యేదః , ఉత్పత్తిప్ర
 భృతికామేవాన్సక్తం,మాం తైః-కామరూపై-ఏవరై -ర్థలోభయప్రలబ్ధంమాకార్షిః -యతోఽహం-తత్సక్తేనకామా
 నక్త్యా,అనర్థావహాయ, భీత-ప్రతకామేమ , నిన్విణ్ణః-సంస్కృతిబద్ధాన్తో క్తుమిచ్ఛుః - త్వా , ముపాశ్రితః - శరణంగ
 తః || ౨ || ఋవరంవృణిష్యామివతమివరాయచోదయత్ ప్రవచోదనద్వారాయచమానాయమహ్యంసవరప్రదానైఽ
 భిప్రాప్తియః-కింతు,భృత్యస్యమమమనఃపరిత్యాయమిత్యాహ||భృత్యేతి||కామేమ-భృత్యం-మాం - చోదయత్,భవా,స్మృ
 త్యస్యా,నన్మప్రయోజనత్యరూపలక్షణం , జిజ్ఞాసు,స్సర్వశ్చోఽపి , భవాక-మన్మ భేనమన్మనఃపరిజిజ్ఞాసు రేవ,భృత్యం.
 మాం-మన్మనఃపరిత్యర్థమేవమాంభృత్యం కామేమభవాంశ్చేదితవానిత్యర్థః-అచోదయదితిపారస్మగమః - అన్యధాకా
 రుణ్యభవిభేదోఽదేష్టర్భక్తమగాహకస్యా నర్థావహేమకామేమభృత్యంప్రతివరయాజ్ఞా యోచోదనానఘటితభిత్త్యా

హా|| అస్య ధావనం హోదయతే సప్తభృత్యలక్షణజిజ్ఞాసుత్వా భావే తవ-కరుణాత్మనః-కారుణ్యమూర్తే, రథలలోకహీతోప-
దేష్టుః-అహితరూపేషు-యశ్చిరాపగర్భజన్మజరామరణాదిరూపసంసారస్య, బీజభూతేషు, హృదయగ్రంథిభూమ్యుదయగ్ర-
న్ధివద్ధ్యోజేషు-సములతే-హోదయే శేషః, అతో భృత్యలక్షణజిజ్ఞాసుస్స మైవ కామేషు మామహోదయదీత్యర్థః- అత్ర ఘటతే
కరుణాత్మనః భృత్యసాగ్రసంప్రకృత్యచిత్తే, సప్తదృష్టే సప్తస్య నైత్యమేకః -పారదర్శనః, ఇతి పర్యంతతాగ్రియమర్థః - ఇతోఽపి న
కామేషు హోదయాభవతోఽఘటతే ఇత్యాచమ-|| సప్తదృష్టే || అనైతమసి సంసారాత్ కనరకే, సప్తదృష్టేః స్యాత్ పరమాత్మయా
ధాత్వగ్జ్ఞానరహితస్య, శ్రుంసః-అన్ధతమసతరణోపాయానభిజ్ఞస్యవా, శ్రుంసః- త్వమై, కః - పారదర్శనః-అన్ధతమసపా
రధాతమాత్మానందర్శయతీతి తాదృశకః-యతవపంచూతస్త్వం-తత- స్రవ, సములత ఇతి || ౩ || ఋనన్యాశిషః-కామయ
మానోఽపి భృత్యోనుమద్యశ్యతవ వెత్యత ఆహ-|| య ఇతి || తెత్వత్వః-నిరతిశయపురుషార్థస్వరూపా, ద్యవభూ - నాశిషః-కా
మా-నాశాత్, త్వత్వేనాహూర్వకంపాగ్రియతే-సం-తవ-సభృత్యః-సభృత్యలక్షణలక్షితః-కింత్వత్త్వ, సమ, వణికవణిత్యల్యః-
యథా వణిగానృత్యస్త్వప్రయోజనసన్యమనువర్తతే తదస్మిన్ పాధికానువృత్తిమానస్యర్థః - ఎవంపత్యాత్మి-చిత్తగ్రియో
జనమపేక్ష్యత్వగ్నే కామా-౬ దదతస్మామిత్వమపిరుపాధికం నాస్తీత్యాహ-|| ఆశాసాన ఇతి || అత్యనన్యస్య స్యామిని, ఆశిషః
కామా-నాశాసానకామయమానః - సప్తే భృత్యః భృత్యోనభవతి - ఇవం దృష్టేనాన్ధం, అన్యాధ్యక్షచార్యమక్త్యాత్-
యథాఽయం భృత్యోనభవతి త్యర్థః-తథా-భృత్యాత్ - స్యామ్యం స్యామిన్ శ్రుయోజనసంసార్యం, తతో, ఇచ్చనాని-మ
యమానో, యా, భృత్యా-య- శిష- రాతిదదాతి-స-వస్వామి, స్యామిశబ్దమాద్యుపసభవతి, నిత్యం నిరుపాధికం స్యమ
స్యాస్తీతి స్యామిని త్యయోగాధనవర్తనీయేని ప్రత్యయాన్తస్యామిశబ్దవాచ్యఎవసభవతి, తస్యస్య పాధికస్యామిత్వావతి
భావః-అతరాతిచాశిషభిన్నస్యానందకం || సప్తే స్యామిన్ వై భృత్యోగుణలబ్ధానకామకా, వితక్వచిత్త్యతే, తతాగ్రి-

సహృదయగ్రంథి ముపధో || నాన్ధ్యాతే- ఖటగురోఽఘటకరుణాత్మనః || సప్తదృష్టే సప్తస్య నైత్యమేకః
పారదర్శనః || ౩ || యక్షశిషః-కామైవ సభృత్యస్స నైవ శిషః || ఆశాసానోనైవ భృత్యస్యామిని నైవ శిషః
త్వనః || సహృదయభృత్యతస్మాన్వయమిచ్చ్యోర్వాఙ్మచాశిషః || సప్తే స్యామిన్ వై భృత్యోగుణలబ్ధానకాము
చి || ౪-|| అహంత్వకామస్త్యద్వక్త్యం వస్యాన్యసపాత్రయః || రాన్యశిషః-యోగధో-రాజసేవకయో-
చి || ౫ || యదిరాశీశమేకామా-౬ వరాం స్త్వం వరదక్షభః || కామానాం హృద్యసంహంభవత స్తువరం వ
తే || ౬ || ఇన్ద్రియాణామిన్ద్రియాణామిత్వాధ్యక్షభృత్యతి || పీఠీశ్చీర్జైవస్త్వస్త్వం యన్యసన్య నిజన్త

యమర్థః-కాతద్విస్వామిభృత్యాత్మతహా || సమా ఇతి || యాగుణలబ్ధానకామరామరాజనకసద్గుణమాత్రమోహితా-
నకాముకావరన్యప్రయోజనాన్తరమనపేక్షమాణావమవ రైతే, సమభృత్యస్సవికస్యామితి || ౪ || ఋతయోస్తు
స్యస్యామిభావస్యాభావికఇత్యాహ-|| అహమితి || అహంతు- కీదృశోవాభవతులోకేభృత్యః-అహంత్వకామోఽనన్యప్ర
యోజనస్త్యద్వక్త్యతత్త్వార్థః-త్వ-మనపాత్రయః, స్యామి - తిత్వద్వక్త్యోహమామోఽనన్యప్రయోజనః, స్యత్వమా
త్వ నిసహతం స్యామిత్వం బ్రహ్మేతి సేవ || నాన్యధా లక్షణం తెమాంబు నైమాత్తే త్వైవ తే, త్వద్వక్త్యాప్రయుగభిన్నని
రుపాధికత్వద్వద్వద్వహం - త్వం నిరుపాధికస్వామిత్వస్య సాయభూర్వకనిత్యం స్యగ్ధావ్యవహువ వరన్యస్యహాసా
నుభవిత్యస్య సాయనవరిపత్యాన్యప్రయోజనస్త్యద్వక్త్యోఽస్తీ త్యర్థః - అతోఽన్యరాప్రకారాన్తరణా, వయో, వివ
స్యస్యామిభావై, అర్థః-ప్రయోజనం, నాస్తీ, రాజసేవకయోనిత్యస్థిరకద్యస్తాన్తః - యథారాజసేవకయోనియోజ
నాన్తరమాంలకస్యస్యామిభావ, స్రదా, నావయోనితి, తదేవత్వస్యం సరస్వజ్ఞ స్త్వం కానాన్యైవేతి భావః || ౫ || ఋత
సోనరస్వజ్ఞస్యాపి సేవకద్యరయ్యాద్యైవోదయతస్యత్వ సజ్జ-అన్యమమవసః ప్రత్యాఖ్యానంతవశోభవతి ఇతి భాగవదగ్ని
పాగ్రియమభివయోఽయిభవతోమహ్యం వరప్రదానైవ ఖిలావ స్రగ్ధీ చంవరయేత్యాహ || యదీతి || హేతుశః, వరదక్షేప్త-
స్త్వం-యది, మేమహ్యం, కామానిష్ఠా, వరాణ, రానిదాన్యసి-తద్వి, భవతస్త్వక్త్యోఽహం, మద్వరయే - కామానాన్
కామాఙ్గ-రాణా, మసంరోహమనుత్పత్తిరూపం-వరం - వృతే, ధర్మాదిపురుషారైచ్చానుదయరూపం వరం-య-చ ఇతి
ర్థః || ౬ || ఋననుకామోత్పత్త్యాం సత్త్వాంకోడోకప్రత్యాహ-|| ఇన్ద్రియాణి || యన్య, హృదయ-సంజాతకామాఙ్గ-
రన్యకామానా-మయమానన్య-ఇన్ద్రియాదిని, జన్మనాజన్మ పరంపరయా, నశ్య నికామినోఽన్తరస్థావరత్వపాగ్రియ
విన్ద్రియమనపాగ్రికాత్మానవివాసత్వాగ్రియాభవతి, కింపున్ధర్మదయ ఇతి భావః - సహితోఽన్యకశ్చిదనరోవిద్యత ఇతి త్వా
త్వస్యం, తతాగ్రిత్వాప్రత్యగాత్వా - ధర్మవద్ధాన్తమానుగోభవగదారాధనరూపం స్యతి ధర్మవిన్ద్రియభావః || ధర్మద్యు

హేమతావా, మతిస్సన్న్యత్త పరమాత్మభిక్షయా, వీరసుచితకృత్యవిషయాలజ్ఞా, శ్రీర్థానసంపత్తిః-వత్సవ్యంవా-తేజఃఅన్యో
నపేక్షతా, స్వప్రతిష్ఠాపాదయోపసర్గతాత్కా, సత్యంభూతహితత్వంసత్యవచనంవా ॥ ౮ ॥ శ్రీసహస్రనామ స్తు
త్వాంభజత్వత్సాధ్యమహాప్రతిష్ఠాత్కా-విముఖ్యతీతియదా, మానహామనవ్యః - స్వప్రతిష్ఠా, స్థితా, కామావి
ముఖ్యతీ - ఆనన్యప్రయోజనేనత్వాంభజతీతిభావః, మేఘాగ్నికాశ్యత్సర్వ, తదా, స, మానవః, భాగవత్స్వాను,
భాగవతోభావః భాగవత్త్వం, తస్మై, కల్పతే అపహతపాపత్వాదిభిర్దావిర్భావానుకల్పతే, అవిర్భూతగుణాష్టక
త్వేనభాగవతానమానభాగ్యముక్తిభవతీతియవత్ ॥ ౯ ॥ శ్రీమమహర్షికామానుషదయూహావ్యరూపస్యంసర్వభా
మాదా ఇతిపార్థసాధిపార్థియైభాగవత్త్వం నమస్కరోతి ॥ ఓమితి ॥ భాగవతేభూత్వాద్భగవ్యాం, పురుషాయసర్వా
త్వనై, మహత్తనైకేవలంభక్తానుగ్రహైకస్వభావాయ, హరయే ఆగృతార్థిపారాయ, అద్భుతసింహాంశ్విజసాధుప
రిత్యాగార్థముపాత్తస్య సింహరూపాయ, బ్రహ్మణ్యరూపేణగుణైశ్చ నిరతిశయభూతై - పరమాత్మనైకాకరయ
స్యాస్త్యప్రవేశేనభక్తై - ప్రణవప్రతిపాద్యాయ, తుభ్యం, నమః ॥ ౧౦ ॥ శ్రీమం ప్రత్యాఖ్యాతపరయజ్ఞం
ప్రజ్ఞాదమాపాభగవాత్ ॥ నైకా సైనిభిరతత్పరిః ॥ భవద్విధాన్వస్యతా - మయి - ఏకా సైనిః ఏకా సభక్తా అనన్య
ప్రయోజనేనభజన్తః - మేమత్తః జాతుకదాచిదపేక్షహః-ముత్రచ - లోక-అగ్రహాకామాత్ - నాశానతేయభవసేవార్థ
ర్థయన్తై - తథాశ్చ-తస్య స్య సరపర్యన్త - మత్తై సినలోక - దైత్యేశ్వరాణాం - అధిపాధూత్వైతిశేషః-భోగా - స్ఫు
ర్జ్యవత్ ॥ ౧౧ ॥ శ్రీతర్కబద్ధసన్న్యమిత్యత్రాహ-కథాఇతి ॥ ప్రియఃమమనిరతశ్చయప్రియస్త్యంమదీయాశి-కథాః-జుషమాణః
సేవమానః - ప్రియాఇతిపాదైకధామిశేషణం-మతే-ధాః శ్చ్యవ్యం, స్త్యం - సభద్ధసన్న్యభిభావః ॥ నన్వభిభున్తమమీలరా
తా-మేషుకేమర్థంయోజయన్తీత్యతః ॥ ఆత్మని-సర్వభూతామేషుహ - స్రరాత్మతయా-నన్వమధియజ్ఞంయజ్ఞాధిపతి

నా ॥ ౧ ॥ విముఖ్యతీయదాకామాత్ మానహామనసస్థితాత్ ॥ తర్కేనప్రబుద్ధికాశ్యభాగవత్స్వానుకల్పతే ॥ ౨ ॥
ఓంనమోభాగవతేతుభ్యంపురుషాయమహత్తనై హరయే అద్భుతసింహాంశ్విబ్రహ్మణ్యరూపేణగుణైశ్చ సై ॥ ౩ ॥ శ్రీ
భాగవానువాచ ॥ నైకా సైనియేమయిజాత్యహాశిషః శ్రీశానతే-ముత్రచవై భవద్విధాః ॥ శ్రీతథా-మిమ
స్య సరమేతదత్రైత్యేశ్వరాణామనుభుజ్యభోగా ॥ ౧౦ ॥ కథామదీయా-జుషమాణః శ్రీప్రియస్త్యమా
వేశ్యమామాత్తస్య నిన్దమేకమన్ద్రేషుభూతేవ్యధియజ్ఞమీశంయజ్ఞస్యయోగేనచకర్తహిన్య ॥ ౧౧ ॥ భోగే
సభుక్త్యంతుకతేనపాపహఃశేషదంకాలభతేనపాత్వాక్రిందివిశుద్ధాంసురలోకగితాంవిరాయమామేషునిమ
త్తబన్ధ ॥ ౧౨ ॥ యువతీ-రమ్యేనవ్యంత్వయాగీతమిదంసరః ॥ త్వాంచమాంచన్తరంగా-తకర్తబధాద్వి

మిశ్వరం, మాంభక్తియోగన-యజ్ఞస్వరూపధాన్య, కింకర్వత్, మత్ప్రీతివేగిధి - పుణ్యపాపాత్తకం-కర్త, హిన్యస్వ
పనుదత్, ముముక్షురహస్యస్యపగతమత్ప్రీతివేగిధిపారభ్యభలస్యనుభవఃఖాత్తకస్యావశ్యమనుభావ్యత్వాదనిశ్చ
మమిత్యాంకామేషుయోజయ-మితిభావః ॥ ౧౦ ॥ శ్రీమతదవవన్తీ-భోగేనపి ॥ పుణ్యంఅభ్యుపగతపారభ్యపుణ్యకర్త
తత్పుభోగేనసహిత్యాత్మత్వాన్వచనవ్య, పాపమభ్యుపగతపారభ్యభాగ్యంపాపంకర్త, కుశలనభోగన, హిన్య, భోగ
కాశతేనపాత్వేత్వర్థః - పాపపుభోగస్యదుఃఖరూపత్వాన్వనోవికారస్సాన్వీతియధామనోన విక్రియతేతథాభోగకాశ
తనైత్యర్థః, దుఃఖేషుస్వస్యగననాం, సమదుఃఖనుభం-ధిగ, మిత్యావ్యక్తిత్యా అనుద్యుగనమత్ప్రీతిభోగకాశతేనతి
యావత్ ॥ కుశలనపుణ్యేనయజ్ఞాదికర్తాపాపమభ్యుపగతపారభ్యపుణ్యకర్తహిన్యైతివాదః - అనుభవైకేవనాన్య
స్వపుణ్యకర్తానామత్వస్యపపత్వై, సభాత్రపాపశబ్దస్సంచితానభ్యుపగతాదిపాపసరః, తస్యభక్తియోగనైవనిశ్చ
త్వై, సభాత్వక్తియోగవతిబద్ధకపాపసరః, పరిపూర్ణభక్తియోగనిత్యత్వప్రీతిదగ్రతస్త్వైత్యభాగ్యమేవజాతత్వాత్,
తస్మాద్భగోక్షపాద్యః - కాలభతేనకాలవెగన - కళిబరం, హిత్యా, కాలవెగనమితి నైవలనుభూతపారభ్యాససానకశ్చ
రంహిత్యేత్వర్థః ॥ సురలోకై-పీఠియమానాం, స్వీయాం, కీర్తిం-పితాయమి స్తీర్వముక్తబద్ధసమద్భక్తియోగనవినష్టాన్తి
ప్రకారేనైతరభూతాపమత్ప్రీతివతిబన్ధకో-మా-మెషుసేవాస్యసే ॥ ౧౧ ॥ శ్రీంబయఃపుమాత్-త్వాంచ-మాం
చ, సరక, యదిదం-మభ్యం, త్వయాగీతంమత్ప్రత్యుత్తకంస్తోత్రం-కీర్తయతీసో, ఎపిపుమాత్, కాలైపారభ్యానుభ
వాపసానకాలై, కర్తబన్ధాత్మమత్ప్రీతివతిబద్ధకాత్మపుణ్యపాపాత్తకకర్తరూపాద్భగ-ద్విముఖ్యతే, త్వద్గీతీర్తనసం

జాతమన్యక్తిరొగనిరస్తమత్పైబిభ్రవ కకర్త బధ్నాద్విముక్తోభవతివ్యర్థః ॥ ౧౩ ॥ తుళిశ్వరాజ్ఞయాప్రాప్తజ్ఞత్వా
 ధిపత్యస్సపితమర్చిపర్వతింప్రాధ్యయతైత్తిభిఃప్రహ్లాదః ॥ వరమితి ॥ హేమహేవ్యైరవరదానాం బ్రహ్మావీనామపిశ్వరాః
 తైత్త్వితోఽహమౌత్త్యరం , వృణ్ణేకేతతేయన్యైఃపితౌతుళ్యైరగృతవసంబన్ధితైఃప్రభావ - మవిద్యావజానక - స
 ర్వలోకహతోపదెష్టారం - ప్రభుం-త్వాం - చున్ధిన్మన్వి తవాక - కథంభూతః-త్వంభ్రాత్మ హేతిమృషాదృష్టిః-దురభిమా
 నయు క్షః-అతవస-వృద్ధానరూతయః - ప్రవృద్ధో-యాఽమర్షఃకోధ-స్తద్వ్యక్త-ఆతయోఽస్తకరణం-యస్య - తాదృశః-
 ఇదైతిపారేష్యయమవార్ధః-విధేతిపారే-విధోవ్యధితః-సచాసా,వమర్షయక్తా స్తకరణశ్చేత్సర్వధిః ॥ ఎవంభూత-స్యాం-
 సర్వలోకహతఃరంప్రభుమన్వి -దితియతే -నుచ్చల్యద్భక్త-మయి - అభవాకప్రోవాతిప్రోవాత్కృతవానితితస్మా - యస్త
 రా-ధమాత్మాపా-న్యై - పితా-పూయేతవిశుశ్చృత - ఎతిద్వరంవరయై-ఇత్యన్యయః ॥ యద్యపి-తెతహపాక్షేన-సంధృష్టోఽ-
 తవస-పూతవసమమితా,తధాపి-హేకృపణమత్సల-కార్పణ్యేనప్రాగ్మైత్యధిర్భక్తః ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ॥ ఎవంప్రాధ్ని
 తతహభగవాక ॥ త్రిస్థ ప్రభిరివిషడ్విః ॥ సకేవలంతవపితైవపూరిః - అమిత-హే అనఘన ప్రభిఃతృభిన్మహ-తవ-పితా,
 త్రిఃపూతఃపూతఇతిఅవరమనుగృహ్లామిత్యర్థః - త్రిస్థ ప్రభిరిపారే - ఎకవింశతపర్యక్తైఃపితృభిన్మహ-పూతఇత్యర్థఃకుతః,
 యద్యన్తతే-హేసాధోఽపలపావనో - భవాక-గృహే-జాతః - యద్యపిహేనణ్యకఃపూతఃపితృకఃస్యోమోషీబిర్భు - హ్మదైతి
 త్రి-నువ-తధాఽపి - ప్రాక-ల్పగతపిత్రాద్యధిప్రామైఃత్రిస్థ ప్రభిరిత్య కం, మద్భక్త్యర్థతవజననాదేవేదల్యత్కలం
 పూతమిత్యధిప్రాయః ॥ ౧౭ ॥ ॥ ఎవతదేవస్వభక్తప్రభావప్రదర్శనముఖేనాహ ॥ ॥ ॥ తెలిసంమదర్శనంకృత్సంజగద్భు

ముచ్యతే ॥ ౧౩ ॥ వరంవరయవిత తైవరదేశాన్త హేశ్వరః ॥ యదన్ధిన్మన్వి తామేత్వామవిద్యాం సేజవ్యవరమ్ ॥ ౧౪ ॥
 ॥ స్పృహామరూతయన్తామేత్వర్వలోకగురుంప్రభుమ్ ॥ భాగ్య హేతిమృషాదృష్టి స్తద్భక్త కేమయిభాఘ
 వాక ॥ ౧౫ ॥ తస్మాత్పితామహాయతదురన్తాస్త్రరాదఘాతీ ॥ పూతఽప్రేహాక్షసంధృష్టస్తధాకృపణవత్స
 ల ॥ ౧౬ ॥ శ్రీభగవాన్వాదః ॥ ॥ త్రిస్థ ప్రభిఃపితాపూతఃపితృభిన్మహ-తేఽనఘ ॥ యత్సాధోఽగ్యగృహేజా
 తోభవాన్తై న్కులపావనః ॥ ౧౭ ॥ యత్రయత్రచమద్భక్తాఃప్రశాన్తాస్సమదర్శినః ॥ సాధవస్సమదాచారాన్తై
 పూయతైఃపితృకటాః ॥ ౧౮ ॥ భవన్తిపురుషాలోకేమద్భక్తాస్తాస్తమనవ్రతాః ॥ భవాన్తేఖలభక్తానాంసర్వై
 హేంప్రతిరూపద్యతే ॥ ౧౯ ॥ సర్వాత్నానసోంసన్తిహతగ్రామేమకించనః ॥ ఉచ్చావచేమదై త్యేన్ద్రమద్భా
 వవిగతస్సహః ॥ ౨౦ ॥ మరుత్సంప్రేతకార్యాణిపియఃపూతస్యసర్వతః ॥ మదగ్గస్సర్వసేనాగ్ధలాకా x న్యా
 స్త్యతిస్థుప్రజాః ॥ ౨౧ ॥ విత్త్ర్యం చన్ధానమాతిష్ఠయదోక్తంబ్రహ్మవాచిభిః ॥ మయ్యైవేశ్వమనస్తాతకురుకర్తాణ
 మత్సరః ॥ ౨౨ ॥ శ్రీశుకదేవాదః ॥ పుష్లదోఽపితధావక్రేపితుర్యత్సంపరాయంకుః ॥ యధాఽఽహభగవా

హ్మత్త క్త్యేనపశ్య స్తః - ప్రశాన్తాజితైఃస్త్రియః-సవ్యగు త్రమ - ఆచారో-యేషాంతే-సాధవఃపరోపకారళిలః,మద్భ
 క్తాః,యత్రయత్రదేశే-సన్తికేటికటాపికికటకల్పామృతదేశాఃఅపిశిష్టా త్రత్పుభవాఅపి-పూయతైవదాభవన్తి ॥ ౧౮ ॥
 సమత్వద్భక్తానామయంప్రభావఇతిచిత్రం - నాహంత్యతాదృశఇతిచై, తత్రాహ ॥ సర్వాత్త సేతివిధ్యాం ॥ హేజై
 త్యేన్ద్రలోక-యే-మద్భక్తాః - పురుషా-సేత్వాం,మద్భక్తశ్చేష్ట-మనువ్రతాలనువ్రమానా-భవన్తి - త్వంయధామద్భ
 క్తశ్చేష్టస్తధావయమవిభగవద్భక్తాభవేమితత్వత్వదవీమనువ్రమానామద్భక్తాభవన్తి - అత-స్యద్వేషాంభక్తానాం-భ
 వాక-ప్రతిరూపద్యతేద్వస్తాస్తధాతః-అతస్త్యంభాగవతో త్రమో త్రమఇతిభావః ॥ ౧౯ ॥ ॥ తదమవన్తి త్రిప్రకారమ
 వాహ ॥ ఉత్పన్నైవ్యై-పశ్యన్తై-మహ-భూతగామిషుదేవమనుమ్యాదిభూతసంఘేమ-సర్వాత్త నాకరణత్రయేణ-కించిదపి-
 నసోంసన్తిమద్భావేనమద్భక్త్యా - విగతా-స్సహాయేషాం , మతస్సేమ్యసన్తిస్సమగ్ధితివాతాదృశాశ్చభవన్తి - త్వ
 ద్విష్టా హైవై వాత్సానంశిషియన్తిత్యర్థః ॥ ౨౦ ॥ ॥ త్రిఅతస్సర్వధాపూతస్యవశుద్ధస్య-తవ-పితృ, ప్రేతకార్యాణివాహ
 దికర్తాణి-కురు , అగ్ధ హేప్రహ్లాద-శోభానాదజాపుత్ర స్త్రుద్రూపో,యస్యసః,తృప్తితా - మదగ్గస్సర్వసేనమృచిరసంస్ప
 ర్యసేనహేయన,లోకాన్మన్యలోకాక - యాస్యతిప్రాప్యతి - పశ్యతితపారేదక్ష్యతిత్యర్థః - వ్రమానసామ్యైభవ
 వ్యతిఅతః ॥ ౨౧ ॥ ॥ త్రివిత్త్ర్యంపితృసంబన్ధిపిత్రాఽ-ధిష్ఠితం-మహేన్ద్రాభవనంవిహయ,విత్త్ర్యం దానవాధిపత్యుద్ధానమధి
 తిష్ఠేత్యర్థః ॥ హేతాతేష్యయ,న,న,అవేశ్య,బ్రహ్మవాచిభి-ర్క్రమనతిక్రమ్య-కర్తాణిమదారాధనదూషాణి,మత్సరఃఅవాహ
 వ-పరస్తేషాంకర్తాణాంఫలంయస్య,తాదృశఃకురు ॥ ౨౨ ॥ ॥ ఎవమమక్ష్మప్రహ్లాదోదురోక్తమకరోదిత్యాహనాదభి

౧౫ ॥ శ్లో ॥ పా|| త్రిస్థ ప్రభిః. ౧౬ ॥ శ్లో ౧౭ ॥ పా|| అథాకృష్ణగతి.

తా ॥ ౩౪ ॥ ఖంభకర్మరూపణాశ్చ, రాక్షసాబధూవతుః తావ-రాఘవగర్భదాశరణే-విక్రమై, రభిరూతావితి శేషః-రామగ్రసాయతైః, నిర్వివృంహృదయాయోస్తా, యుధియుదైః శయాన-తచ్చిత్తై-తస్మిన్ శ్రీరామవచిత్రం యయోస్తా, యధా, ప్రా క్తనజన్మ-సతద్యుద్దేహం-జహతుఃతస్యజాతా ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ తావేన, భహ-శిశుపాలకరూపజౌ-కరూపకౌద న్నవ క్షర్మ, శిశుపాలద న్నవ క్షర్మరామజాతా - పునఃపారిణా-హతా, వై రాఘవనైనహేయనా-తేతవ - ప శ్యతస్యతః-సమయయేసాయజ్యంప్రావతుః ॥ ౩౬ ॥ ఖనతంశిశుపాలకరూపజావెనసమయయ-తేత్యన్యైఃపిరా జానః-కృష్ణ, వై రిణ-సై - సర్వైఃపి, య, దేశసేవాపం-పూర్వకృతం, త-జ్ఞుపాతత్వజ్ఞాః, తదాత్మానఃకృష్ణత్వాత్సా-భవత్, యధా-పేతసర్వతః, చి న్నమానాద్దేశిః, కీట - ప్రదాత్మాభవతి, తద్వ, తదాత్మాన ప్రత్యుత్సర్వభావా, అభవన్మిత్యర్థః ॥ అత్ శబ్దస్యభావవాచి, తస్యేవఅత్మాస్యభావోయేమాంతభిత్వంపమానబహుప్రీహిః, అన్యధా, దృష్టా ప్రక్షేపిత్వాత్-నహిఃకీటఃపేతసర్వతావక్యంయతి - కింత, తస్యనమానాకారోభవతి - అతేవవ్యవస్థానంద్రగ్రణేసావ్యంయయిరిత్యుక్తమ్ ॥ ౩౮ ॥ యధా, అభిధాఅనన్యయా-భక్త్యా, భగవత-సావ్యం-యా సై, తద్భక్తా - ప్రధా, వై ద్యాదయోఽపి-సన్య పా - ప్రస్యభగవత-స్మి న్ద్రయానందమృచూర్వకచి న్ద్రయా, హ-రే-సావ్యం-యయి - హేన్య, త్వం-మంయ, త్వృష్ట వాత్, కింత - ద్వివతానుపి, దహఘావనుతాదీనాం, హరే, సావ్య - మిశ్రేత-స్వప్నం, తేతుభ్యం, మయా, ఆఖ్యాతంకథి తమ్ ॥ ౩౯ ॥ ౪౦ ॥ తేదెవంప్రవృత్తిగ్న త్రరముపసంహృత్యతేదదాఖ్యానంవినిర్దేశతః-న్ద్రవ్రవణాదిభలమాహ ॥

మృద్విశేనసరిణావై రభావేనతావతా ॥ ౩౪ ॥ పునశ్చవిప్రజాపేనరాక్షసాతాబధూవతుః కుమభిక్ష్వదశ గ్రీవాహతాతారామవిక్రమైః ॥ ౩౫ ॥ శయానాయుధినిర్వివృదయారామసాయతైః । తచ్చిత్తైజహతుర్దే హంయధాప్రాక్తనజన్మని ॥ ౩౬ ॥ తావేనభవన్తాతాశిశుపాలకరూపజౌహతావై రాఘవనైనపశ్యతస్మై సమయతుః ॥ ౩౬ ॥ ఏనపూర్వంకృతయన్తద్రాజానఃకృష్ణవై రిణః । జహుస్థేతేతదాత్మానఃకీటఃపేతసర్వ తోయధా ॥ ౩౮ ॥ యధాభగవతోభక్త్యావరయాచాభిదాతధా । నృపాశ్చైవద్యాదయస్సావ్యంహరేన్ద్ర చ్చి న్ద్రయాయయి ॥ ౩౯ ॥ ఆఖ్యాతంవర్వమేత త్రైయన్తాంత్వంసృపప్రవృత్తాః । దమఘావనుతాదీనాంహఘా సావ్యమపివినిర్దేశమ్ ॥ ౪౦ ॥ ఏవౌబ్రహ్మణ్యదేవస్యకృష్ణస్యచమహత్సనః । అవతారకథాభిఖ్యానభద్రోయాత్రా దిదైత్వమైశః ॥ ౪౦ ॥ ప్రహ్లాదస్యానువరంతమహాభాగవతస్యచ । భక్తిర్దానంపిరక్షిప్తయాధాత్వ్యంభాగ్యవై హరేః ॥ ౪౧ ॥ సర్వస్యైవైవ్యయేకస్యగుణకర్తానువర్తితమ్ । పరావరోమాంస్తానానాంకాలేనవ్యత్యయేమ హః ॥ ౪౩ ॥ భక్తోభాగవతానాంభభగవాన్దేనగవర్గైః । ఆఖ్యానేఽస్మి న్నమూఖ్యాతమాధ్యాత్మికమశేషతః ॥ యదతత్పుణ్యమాఖ్యానంవిస్తోరీర్యోపబంధసీతమ్ । క్షిప్రయేషుగ్రీధయైశ్చతావక్తృపాశ్చైవ్విమన్యతైః ॥ ౪౪ ॥ ఏతద్భూతిభువదన్యగేన్ద్రగ్రీరావై శ్చేన్ద్రయూధపవధంప్రయతఃపరేతః । వైత్యాత్ జన్యదనతాంప్ర

ఎవైత్యాదిభిష్టశ్చీః ॥ బ్రహ్మణిబ్రహ్మతుకాసగున్మిశ్రాణ్యః-సగాసా - దేవ-ప్రస్య-లోకేత్రయన న్నః పవిత్రబిభృతః - కృ ష్ణస్యే - నుం, అవతారకథా, భిఖ్యానభాగవతహ-యిత్రకథాయా, ముచిదైత్యయాపారణ్యం, పారణ్యకశిష్యోవపధః- ప్రసాదాభ్యతే ॥ ౪౦ ॥ ఖనతదా-యిత్ర మహాభాగవతస్య - ప్రహ్లాదస్యవరంతం, భక్తి-జ్ఞానం పిరక్షిప్త-భక్తికథనభక్తియోగానుష్ఠానప్రకారోవివేచితః - పిరక్షితేనతయత్ప్రతిప్రకారః - జ్ఞానతద్దేనాత్మయాధాత్వ్యవివేచనపూర్వకతనను సంధానప్రకారః-ఎతత్సర్వం-యిత్రకథాయం-ప్రతిపాద్యతేభిత్వం ॥ ౪౧ ॥ ఖనతదా-జగత్సర్వస్థితిలయకారణస్య హరే-ర్యాధాత్వ్యం - తత్త్యవర్తనంతస్య - గుణానాం, కర్మణాం-వపవర్తనం, పరావరైవాదేవానురాదీనాం-యాని-స్తానాని-తేమాం-కాలేనసమితైనమహాస్వప్నవ్యయోపవర్తనస్య ॥ ౪౩ ॥ ఖభగవాన్యెన-గవర్గతె-న-భాగవతానాం-భర్తృత్వ-యచ్చా - ధ్యాత్మికమాత్మానమధికత్వేన ద్రమానం న్నుచే, తితదేత - త్వర్వ-మస్మిన్సాఖ్యానై, సవ్య-గాఖ్యా తమ్ ॥ ౪౪ ॥ ఖయేపుమా-నైతద్విష్టోః-విర్యేణపరాక్రమాదిగుణజాతేనో, పబంహితంతత్ప్రతిపాదనవిస్తీర్ణ-మ తేవ-పుణ్య, మాఖ్యానం, శ్రద్ధయా-శ్రుత్యా - క్షిప్రయేత్-సపుమాత్-కర్తృపాశ్చైవపుణ్యపాతత్వైకకర్తృభిరేవపాశ్చై- విమన్యతై ॥ ౪౪ ॥ ఖకింప-యేపుమా, నాదిభువదన్య-మృగేన గ్రేస్యదేవమాన్యేన-యా-లిలావై త్యేన గ్రయూధపవధా త్మికా-ప్రతిపాద్యా-యస్మిన్-తేతద-దాఖ్యానం - ప్రయతస్సమాహితచిత్ర - స్మతాంప్రవరస్య-వైత్యాత్ జన్యప్రహ్లా దస్య-పుణ్యం-ప్రధావం-శ్రుత్యా - పరేతపరేతే-సో, ఎతుతోభయంకుత్యభిన్నయరహితం-లోకం వైకల్యలోక-మేతి - పూ ర్వంకర్తృపాశ్చైవప్రముఖతేభిత్వం-అత్రాకతోభయం-లోకమేతిత్వం, కర్తృపాశ్చవిమోచనద్యాదాలకుతోభయం

లోకమేతిత్యర్థః-అతః ౨త్రసపానరుక్త్యమ్ ॥ ౪౬ ॥ ఘోరహృదస్థానభాగ్యం-యేనద్వైభోగవాన్వయంతునన్వ
భాగ్య, ఇతిపిషిదస్త్రంయుద్ధిరమాహ ॥ యాయమితిత్రిభిః ॥ స్వలోకయానం, బతభూరిభాగాః - అహంబహుభాగ్య
వస్త్ర-తదేవవ్యక్తయంత్రాన్నిభినష్టియేషాం, యుష్మాకం-గృహక-లోకం-పునానా-మునయో-౨భిన్నైర్వస్తస్సమాయా
న్త్రితమ-తః, నునువ్యతిక్తంమనువ్యస్యేవతిక్తంశరంయన్య - త, త్వేరంబ్రహ్మశ్రీకృష్ణరూపం , గూఢంబ్రహ్మన్తం - స
ద్వేషాం-యుష్మాకం-గృహక-నావసతి, తిహతోస్సమాయాన్తి ॥ ౪౭ ॥ ఘోరహృదస్థానభాగ్యం-కీర్తనకథనం
రంబ్రహ్మత్వవ్యతే, తత్రాహ ॥ సహాఇతి ॥ సో-యంశ్రీకృష్ణైర్బ్రహ్మవ, కీర్తనప్రసాద, యదభిన్నశ్రీకృష్ణః, య, స్తవ
ద్విః-విమృశ్యమన్వదజీయం , కేవలంశ్చేయమిత్యర్థః - కేవలశ్చేయమిత్యర్థః కజ్ఞానరూపం - ఎవంహృతబ్రహ్మభిన్నశ్రీ
కృష్ణః, హాయుష్మాకం-నకేవలం-మాత్రేయః, అపియప్రియః, సుహృచ్చ-అత్రా-ప్రరాత్న-అర్హణీయః-భూభ్యః - విధిక్య
స్మియోగకారి-గురున్దితోపదేష్టావ-ఎవమనెకధాయుష్మాకంతత్వంబన్ధినాంభాగ్యంకియతివక్తవ్యమితిభావః ॥ ౪౮ ॥ *
మహాద్విమృశ్యమిత్యన్వేనసమహతావశితత్వరూపం యధావద్గురవగమమిత్యర్థః - పియస్సుహృద్వ్యభివృద్ధిసేన - తన్వ
హాద్విమృశ్యం బ్రహ్మస్వయమేవయుష్మాకం ప్రసన్నమితివ - తన్వహాద్విమృశ్యమేవ ప్రపన్నయత్ తత్ప్రసాదం
పార్థయేతి ॥ నేతి ॥ యన్యభాగవతో - రూపం-భవపద్మజాదిభిః - ధియాస్వమనివయా - వస్తుతయయాధాత్వేన్-
నోపవర్ణితం - ఉపవర్ణితం వివయీకృతంసభవతి - వాక్త్రససాగోచరస్వరూపస్వభావత్వాత్తైరేతావచిత్యుపవర్ణిత
మతకృతిమిత్యర్థః - కింయ - కేవలం , హానెనశుభాక్రయనంశీలనరూపేణ - భక్తోగ్రహనాత్మికయ-ప్రితిరూపయా-ఉ
పతమనేన్ద్రియజయదాదినా - పూజితౌచరాధితః - ససాత్వతాంయోగేశ్వరాణాం - పతిర్భగవాన్, మమహ్యం-ప్రసద

వరస్యపుణ్యంశ్రుత్వా ౨నుభావమమతోభయమేతిలోకమ్ ॥ ౪౯ ॥ యాయంస్వలోకేబతభూరిభాగాలోకం
పునానామునయోభిన్నై ॥ యేషాంగృహకనావసతిసాత్వేద్గూఢంరంబ్రహ్మనునువ్యతిక్తమ్ ॥ ౫౦ ॥ సహ
అయంబ్రహ్మమహాద్విమృశ్యంకైవల్యైర్వాణసుఖానుభూతిః ॥ పియస్సుహృద్వ్యభివృద్ధిమాయతేయఅత్తే
ర్హణీయోవిధిక్యద్గురుః ॥ ౫౧ ॥ నయన్ద్రియాత్పదపద్మజాదిభిరూపధియావస్తుతయోపవర్ణితమ్ ॥ మోనే
సభక్తోపతమేనపూజితౌచరతా * మేదససాత్వతాంపతి ॥ ౫౨ ॥ సపదభగవాన్బాజకవ్యతనోద్విహ
తంయతః ॥ పురారుద్రస్యదేవస్యయేనానస్తమానామ్ ॥ ౫౩ ॥ రాజోవాచ ॥ కన్తిను-ర్హణీదేవస్యయే
౨హజగదీశః ॥ మయేనోపితాశీర్తిఃకృష్ణేనానేనకర్మతామ్ ॥ ౫౪ ॥ శ్రీనారదఉవాచ ॥ నిర్మితాఅసురా
దేవైర్మృగ్యనేనోపబంహితైః ॥ మాయాంపరమాచార్యంమయంతరణమానుయమ్ ॥ ౫౫ ॥ సనిర్వాయపు
రస్త్రిసోమైమిరాప్యానుసీర్విధునిద్రుక్తోపాయసంయోగదుర్వితరంపరిచ్ఛదా ॥ ౫౬ ॥ తాభిస్తే ౨సుర

తాంప్రసన్నోపైవతు ॥ ౫౭ ॥ ఘోరహృదస్థానభాగ్యంశ్రీకృష్ణస్వమనువ్యతిక్తస్వరంబ్రహ్మత్వసూచకమితిహంప్రస్తో
వ్యతత్వత్ప్రసాదసరప్రదానాయశ్రీకృష్ణః ౨విశిష్ట ॥ సపదఇతి ॥ హేరాజసేనపద , భగవాన్కజ్ఞానశక్తిబుత్త్యర్థాది
గుణయుక్తశ్రీకృష్ణః-పురా-అనస్తమానా , అనన్తాబహ్యైర్వమాయాయన్య , తేన , మయేననిమిత్తభూతేన, రు
ద్రస్య, దేవస్య , య , నివాతం-యత , ప్రద్యుతనతో , అనెనరుదాదీనామపియతాదిగుణబుహత్వాధానకత్వక
ధనేనస్వయమబ్బహతభవతేషాం తదాధానకత్వా యోగాత్వా మర్త్యత్వస్యాపితల్లాభేనవపరబ్రహ్మత్వం చూచి
తమ్ ॥ ౫౦ ॥ ఘోరదేవంబ్రహ్మత్వవనోయద్ధిరోవిహతయతఉపవయప్రకారంబుధున్వృష్టమ్ ॥ కన్తిని-ర్హణీజగ
దీశః - భగవదాయత్తజగదీశత్వస్య , విలోక్యభగవంకల్పరామిననం-వృషధ్వజ , మిత్యాదిభాగవదాయ
త్వసామ్యధ్వజవ్యవహారాత్ , దేవస్యరుద్రస్య-కీర్తి-కన్తిను-ర్హణీ - అనేనశ్రీకృష్ణేనకర్త్రా , మయేననిమిత్తేన-స
చితావతితా, త, తు-భ్యతామ్ ॥ ౫౧ ॥ ఘోరహృదస్థానభాగ్యంశ్రీకృష్ణస్వమనువ్యతిక్తస్వరంబ్రహ్మత్వసూచకమితిహంప్రస్తో
హితబలై, గైత్రి, నిర్మితా-అసురాః-మాయానాం , పరమాచార్యమాచార్యాణామప్యాచార్యం , మయం-కరణం-జ
గ్మక ॥ ౫౨ ॥ ఘోరత, స్స, విధున్వయం, మయః - హేమ్యోవిక్రీః హేమి, రూపగ్రహరజస్వరోప్యాఅనుసోలోహ
స్యానుసీ, తయోజామితరతయోగద్వంద్వ-రా-స్రీ-పురో-నిర్వాయ , అనుసోలోహదావిశేషః, హేరోవిశిష్టః ॥
దురక్షుదర్శనావివయోజాయ, స్సంయోగశ్చ - యాసాం - తాః - ఇమాఃపురో-తాగతాభ్యంతర-తా-స్మిన్మనై, రల
క్షితాభ్యంతర-తదా - దుర్విత్కా-స్యాగ్రహణినసాధారణ్యేనతల-తుమతకా-పరిచ్ఛదా-కరణానియాసాం -
తాః ॥ ౫౩ ॥ తాభిస్తేమనరూపాభిరక్షితదేవగమనక్షమాభివృద్ధి-సురసేనాన్యజసురసేనానాయకాః హే

వృషభాక్షితాః, దక్షైరద్యత్యమానాః- పూర్వైరంస్తరస్త్రస్సేత్వరాక్షసపాలాంశ్రీప్రభాకా, నాచ్యయాంపక్రూణా
 శయితమారబంధస్తద్యత్యధః॥ ౫౪ ॥ శ్లోతత- సే, సేత్వరాక్షసాదిలోకపాలైస్సహితాలోకాజనా-ఈశ్వరంరుద్ర-
 మపానాద్యప్రాప్య-అనతాన్య ప్రక్షిణి॥ తదేవాహ॥ సేవిభో, త్రిణిపురాణ్యై, లయాః-స్థానాని-యేమాం తె ద్విసప్తాః-
 తావకాత్ త్వదియా, ననాః, హేదేవ-తాగ్రీపాలయెతి ॥ ౫౫ ॥ శ్లోఅధతప్యజ్ఞావనాన సరం-రాక్షసురా-నాశైష్ట
 భయంమాకారై త్యగ్యవ్యాధి, భగవా, స్విభూరుద్రః-ధనుషి, శరంబాణం- సంధాయా, శ్రుం పాశుపతం-తస్మిన్ సం-
 యోశ్చైతేశేష-పురేష, వ్యమశ్చత ॥ ౫౬ ॥ శ్లోతతశ్వరా, ద్యధా, సూర్యమణ్డలా, న్మయూఖసందోహరశ్చిన్మమాహః,
 ప్రధా-౭గ్నివర్ణా, ఇవహాహా- ఉత్పయః, యతోయభ్యఇమభ్యః- పురానాద్యశ్చై, ప్ర, ఇమభిః ప్రవృత్తాబిభాపురిత్య
 ధః॥ ౫౭ ॥ శ్లోతే రిషభిః-స్పృష్టాస్తాడితా, త్రీశ్రీ, పురాణ్యై, కాంసేస్తానాని, యేమాం, తేఅసురా- స్ప, క్షే-వ్యసవః-విగ
 తా, అసవఃపాగ్నా, యేమాం తాద్యశాస్త్రాన్, సమతుః, పతతవస్తః-తా, న్యృ, సూ-నసురా, నానియ- మహాయోగి-మయః-
 కూపర-సస్యయం విసిరి భక్తాపగ తెర సేవ్యతసంజీవఇవరి-అక్షి, పదపాతయత్ ॥ ౫౮ ॥ శ్లోతేనశ్రీధామృతరసేన-స్పృ-
 ష్టా-అసురా- వజ్రసారావజ్రదవృధాణైః- మహాజగోమహాబలాన్, స్ప, స-మిభవతానాన్, ఘృత్పదా- ద్విద్యుద్భూతిపావ
 హ్నా, న్యఇహో- త్త, ముఃఉతితవస్తః॥ ౫౯ ॥ శ్లోతదా- భగవన్సంకల్పాయస్యాత్మవవమనసం-దఃఖితమనసం-వృ-
 షన్వజయద్రం, విలాక్య- అయం, భగవాన్- శ్రీకృష్ణ రూప- విష్ణు- స్త, త్రిశ్రీధామృతరససినాశే- ఉపాయ, మకల్ప

సేనాన్యోలోకాంశ్రీసేత్వరాస్త్రసస్త్రరవోనాశయాంపక్రూణాపూర్వవైరమలక్షితాః॥ ౫౪ ॥ తతస్తేసే
 త్వరాలోకాఉపాసాన్యైఃపరీశ్వరమ్త్రాహ్మజ్ఞసస్తావకాన్దేవపేష్టాంశ్రీపురాలయైః॥ ౫౫ ॥ అధానగృ
 హ్యభగవాన్మామభైష్టేతిసురాన్యః॥ శరంధనుషిసంధాయపురేష్యశ్రుంవ్యమశ్చత॥ ౫౬ ॥ తతో౭గ్నివ
 ర్ణాఇవఉత్పేతుస్సూర్యమణ్డలాత్ ॥ యధామయూఖసందోహనాద్యశ్చై నప్రతోయతః॥ ౫౭ ॥ తైస్సవిష్టా
 వ్యసవస్సర్వైసపేతుస్త్వపురాకసః॥ తానానియమహాయోగియఃకూబరసే౭క్షిపత్॥ ౫౮ ॥ సీద్ధామృతరస
 స్పృష్టావజ్రసారావజ్రదవృధాణైః॥ తస్మైష్టే ఘృదభనాదైద్యుతాఇవవహ్మయైః॥ ౫౯ ॥ విలాక్యభగవన్సం
 కల్పం విమనసం-వృషన్వజ్మఃతదా-యంభగవాన్విష్ణు స్త్రోపాయమకల్పయత్॥ ౬౦ ॥ వత్సలసీతదాబ్ర
 హ్మన్యయంపేష్టరయంహా॥ ప్రవిశ్రితిపురంకాతరసకూపామృతంపచా॥ ౬౧ ॥ తేఽసురావ్యాధిపశ్యంతో
 నస్యైషధస్తమేహితాః॥ తద్విజ్ఞాయమయోమోగీరసపాలానిదంజగా॥ స్తయన్యశోకశ్శోకారాక్షస్త్రరకా
 దేవగతింవతామ్॥ ౬౨ ॥ దేవా౭సురోనరఃకోవాశేత్వరో౭స్తీహశ్శన॥ ఆత్మనో౭స్యస్యవాదిష్టం దైవే
 నాహోహితుంద్వయో॥ ౬౩ ॥ అధాహాశీక్తిభిసాన్వభిశ్శింభోఃప్రాధనకంవ్యధాత్ ॥ ధర్మజ్ఞానవిరక్త్యిధిత్

యత్ ॥ ౬౦ ॥ శ్లోతదేవాహ॥ వత్సఇతి॥ అయం శ్రీకృష్ణ రూపోవిష్ణుః-స్వయం-గాః ఘోమ-రాసీత్-బ్రహ్మవతుర్మఖో-వత్స
 ఆసీత్-తతో-గోరూపో, ౭యంవిష్ణుః, సవత్స, శ్రీపురం-త్రయాణాంపురాణాంసమహార- స్త-ప్రవీశ్య, కాలమధ్యా
 హ్నై, రసకూపామృతంరసరూపంకూపతమమృతంపచాఅపిపత్ ॥ ౬౧ ॥ శ్లోతేఅసురాః-పి, స్తీం-గాం, పశ్యంతో౭
 పి, భగవన్తాయయ- విమోహితాః-నస్యైషధ తస్యవారయత్ ॥ తత్సానం, జ్ఞాత్యా, సమాయోగీమయః-రసంకూపామృ
 తరసంపాలయీస్తీతితధా, తానసురా, శోకారాక్ష-తాం, దైవగతింస్త్రరక, అతఏవ, విగతశోకః-స్వయం-స్త్వయత్,
 ఇదంవత్సమాణం, జగదఉపావ ॥ ౬౨ ॥ శ్లోతదేవాహ ॥ దేవఇతి ॥ ఆత్మనో, అన్యస్యవా, ద్వయోరపి-దైవేవశ్వరే
 ణా, దిష్టుమపకల్పితం - సుఖంయఃఖంవాఅహోహితు, మిహలోకేదేవాద్యవృత్తమేయఃకశ్చి, స్తేత్వరసంప్రసన్నసమ
 ర్థః॥ ౬౩ ॥ శ్లోఅధనశ్చేవయోపామృతరసపానానందరం-అసోశ్రీకృష్ణః, ధర్మాదిభిః-స్వాభిశ్చ, క్రిభిః, శంభోః, రుద్రగ్య,
 ప్రాగ్భిః, ప్రధనంసంగామిస్తత్సాధనం, య, ద్రధసూతాదిరూపం, తద్యధాత్ క్రమేణధర్మాదిన్వశక్తిరేవగాధా
 దిహాపెణాకరోదిత్యధః, స్వశక్త్యాహితశక్తిమకరోదియావత్ ॥ తత్రశక్తిర్నామస్వాధ్యక్షిద్యవిశేషణభూతకార్యోప
 యుక్తా-సాధవర్ధదా రూపేణబహువిధా, తతధర్మశక్తిర్నామసాధుపరిత్రాణినామర్హత్తి, కా, జ్ఞానశక్తిహః, యస్య
 న్యజ్ఞ స్మరణి, సర్వదర్శిసాధివో౭నాదిన్వద్యేత్వరసద్రవ్య, గిత్వాభ్యో౭వగతాసర్వసాక్షాతా-రసామర్హ్య
 త్తి, కా, తదాహోక్తంసమన్వదముఖిభిః, యోవైత్తియగపత్సర్వంపత్యక్షేణసదావృత, ఇతి, విరక్తిర్నామ, సర్వవి
 దమధ్యాతో౭మాకృతాదర, ఇతిశుభవగతా- అవాప్తనమస్తకామత్వే౭పితదనాదరేణావస్థానసామర్హ్యత్తి, కా, ఋ
 ధిహృత్తేత్వర్యం, యవనశ్వేత్వర్యకృష్ణ, ఇత్యాదిప్రమాణావగతంసర్వాస్త్రరాత్మత్వైసత్సయైస్త్రుత్వసామర్థ్యం, త

మీనామ,, సతతః తస్యతనతపస్తప్తాభదగనర్వమస్పృజతే,, త్యాద్యవగతాజగద్రమణోఽయుక్తసజలబురూపజ్ఞానాత్మికా-విద్యానామ,, సత్యకామసత్యసజల-బు,, ఇత్యాద్యవగతాసత్యసజల-బుత్తికా,సత్యసజల-బుత్వంబ,స్వాన తారాద్యభూవ్యభోగ్యా ప్రరస్పృష్టజగద్వ్యాపాదాదిమహామోఘసజల-బుత్వం,క్రియానామా,, ఘటితఘటనాత్మికా,, స్వాభావిజ్ఞానబలక్రియాః,, త్యాద్యవగతా,ఆచిత్యేనబలవీర్యతేజఃఆచయః - తత్ర - బలంక్రమప్రసక్తరహితంనర్వధారణసామర్థ్యం,,ఏవమేతేరుద్విధరణ,,ఇత్యాదిభ్యోగవగతం -వీర్యంనామసర్వధారణైఃపిఠికారరహితత్వం - తేజఃఅస్వాధీనసహకార్యసమేతత్వం॥రథమితి॥ వాహః నశ్యాకవరక్రవవం,ఆదిత్యేనప్రగ్రహపీఠికంసృష్టతే॥ ౬౮ ॥ భగవదర్పశక్త్యాత్మకం-రథ,మారువ్యా,సన్నద్ధఃకవచిత,ఈర్ష్యగోరుద్రః,శరం - ధనుశ్చి,పాదదశ్యైశ్చతవాక్,తతో,ధనుషి,శరం-సంధాయ,అభిజితిముహూర్తైఅభిజిత్తుమకేముహూర్తై - భగవతస్త్రికృష్ణస్య,తేజసాఽక్రవిధేన-యుక్త-ప్రిపురం-దదాహవాణాప్రయోగద్వారేంద్రధవాక్ హేనుప॥ ౬౯ ॥ ఖితదాదివి,దుస్థభయో,నెడఃదధ్వనః,విమానశతాని-సంకులానియేషాం-తే,దెజతదయః -జయతి-వదస్త్రజితేవః - ఉత్పాదైవ రస్యేతివదస్త్రః - కుసుమోత్పాదై కుసుమవర్షైః,శంఘమవాకిరక్వవద్యుః-ఆపసరసాం-గణాః-జగః -సస్యతుశ్చ॥ ౭౦ ॥ హేనుప-వివమితం-తిగ్రః-పురఃపురిః-దధ్వ-పురహః,భగవాన్-రుద్రః-బ్రహ్మదిభిః-స్తూయమానః-స్వస్థానం-ప్రత్యపద్యతపాప్రవాక్॥ ౭౧ ॥ శ్రీకృష్ణస్యపరబ్రహ్మభిన్నత్వసూచకప్రభావప్రతిపాదనముపసంహరక్రవశ్చాస్త్రరాసనరంప్రయచ్ఛతి॥ ఎవమితి॥ ఆత్మనిః-స్వస్య-మాయయానంకత్సేన,సరుకర్తృతేజిభావః,స్థలౌకం,విజన్మమానస్యానుకుర్వణః ఇతరసజాతీయజ్ఞేషాంకుర్వతఇత్యర్థః-హారోశ్చతాద్విహరస్య-లౌకస్యహితోపదేష్టు, రస్యైకృష్ణ-సంఘుషిభిరన్వదాదిభిః-గీతాన్యః-సవి

మీవిద్యాక్రియాదిభిఃరథంసూతంధ్వజంవాహాక్ ధనుర్వర్తశరాదియతే॥ ౬౮ ॥సన్నద్ధోరథమాసాయశరంధనురుపాదాఃశరంధనుషినంధాయముహూర్తైఃభిజితీర్ష్యః॥ దదాహతేజసాయుక్తహరోఽధత్రిపురంస్థప॥ ౬౯ ॥దివిదుస్థభయోనేదుర్విమానశతసంకులాఃదెవర్షిపితృసిద్ధేభాజయేతికుసుమోత్పాదైః॥ ఆవాకిరన్వగృహ్యస్తానస్యతుశ్చాస్పరోగణాః॥ ౭౦ ॥ ఏవందధ్వపురస్త్రోభగవాన్పురహస్థప॥బ్రహ్మదిభిస్తూయమానస్వధామృతప్రపద్యతే॥ ౭౧ ॥ఏవంపిద్యాన్యహరస్వమానయాయావిజన్మమానస్యస్థలౌకమాత్మనః॥వీర్యాణిగీతాన్స్వపిభిరగర్హరోగోకాన్సునానాన్యచరంబదావకిమ్॥ ౭౨ ॥ శ్రీకుఠమాచ॥శ్రుతైస్సీతంసాధుసభాసభాజితం॥మహాత్మమాగ్రణ్యమరుక్రమాత్మనః॥యద్విధిరోదైత్యవత్తేదదాయతఃప్రచ్ఛభూయస్తనయంస్వయంఘనః॥ ౧ ॥ క్రియధిష్ఠిరథవాచ॥ భగవత్కోశ్రోతుమిచ్ఛామిన్యతాంధర్మంసనాతనమ్॥వద్దాక్రమాచారయతంయత్తుమాన్విదైతపరమ్॥ ౨ ॥భవాన్పుజాపతే

ధాని,వీర్యాణి - లౌకం,పునానాని - బహూని-సస్తితేజఃసాకత్యనకనాపివక్తంసశక్యానిభావః-అతోఽన్యః-అచిత్తయః॥పక్ష్యమమస్తేజితల-ధయామేత్యర్థః॥౭౨॥ ఇతిశ్రీభాగవతచర్మవర్ణికాఖ్యానాంత్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాంసప్తమసర్గేత్రపురవిజయోనామదశమోఽధ్యాయః శ్రీవీరభూషణవ్యాఖ్యానమీతే సప్తమసర్గే ఏకాదశోఽధ్యాయః తదేవంశ్రుతప్రహ్లాదచరితోఽ,, పరంబదామకి,, మితిప్రశ్నాయహాదితోయద్విధిరోదైవద్దాక్రమాదిధర్మాతతతత్రోభగవదప్రక్రియోగ్యాత్మేనోక్తాబుభుత్సుర్దైవ్వింశతప్రశ్నాభాభగవాన్బాదరాయణః॥ శ్రుత్యైతి॥ ఉరువిక్రమేభగవత్యా-త్వామనో,యస్య,తస్య,దైత్యవత్తేప్రహ్లాదస్య, సాధుసభాభిః - సభాజితమునసేవిత-మీహితంబరిత్రం,శ్రత్వా-ముదాహరైతా-స్వితోయుక్తి,యద్విధిః,పున-ర్తమాత్తమానా, మగ్రణ్యంప్రపద్యతోగణ్యం, స్వయంఘనస్తనయంనారదం,ప్రచ్ఛ,,సాధుసభాసభాజితంమహాత్మమాగ్రణ్యఉరుక్రమాత్మనః,, ఇతిపాతాన్తరం-తత్ర- మహాత్తమానా-మగ్రణ్యః మఖ్యః, ఉరుక్రమేభగవత్యా-త్వామనో,యస్య,దైత్యవత్తేప్రహ్లాదస్య-హితం-సాధునాం-సభాయాం-సభాజితం,సత్యతం-శ్రుత్యైత్యర్థః॥౧॥ ప్రశ్నమేవాహ॥భగవన్ప్రతి॥సాభాగవ,స్తూనాం,వర్ణానాంబాప్రవృత్తా-దీనా-మాశమాణాంబ్రహ్మచర్యాద్యాక్రమనిష్ఠానాంచా-చారై-ర్యుతం,స్థితాం-సనాతనంఅనాదిపరంపరాగతంధర్మం,శ్రోతుమిచ్ఛామి,తచ్ఛ్రవణేచ్ఛాయాం హేతుంబదకతంవిభిన్నస్తి॥యద్యస్తాధర్మైః త్వరంపరమపురుషం,విద్యతేభక్తియోగవిష్ణుత్విద్యారాపాప్రవీఠిత్యర్థః॥౨॥ ఖనన్వేతద్ధర్మవిదోబహవస్సస్యతస్తంప్రతిహానాంప్రప్తస్య, శ్రోత్రాప్రహా॥భవానితి॥త్యమివా-న్యై,ధర్మగుహ్యం, సమిమ - రతే, స్త్యమేవబూప్రీతిభావః-తదేవద్యయేకవిభిన్నస్తి॥పజా

నాం పయ్యః పరమేష్ఠినః సాక్షాత్ప్రవా-నాత్మజః ప్రత్రః - సర్వోఽపిధర్మః పరమేష్ఠి మఖోపదిష్ఠ ఇతి తతోగృహీతధర్మ రహస్య
 స్త్యమేవ తద్వస్తుం సమర్థ ఇతి భావః || నను పరమేష్ఠి నస్తు తా అపి బహవస్సు శ్రీత్యత్ర తమ || హే బ్రహ్మ, సుతానాం మధ్యే
 భవా, న్మరమేష్ఠి న-స్స మృతే న్మృతః, నితరాంఽప్రివిపయస్సుతః, అతోధర్మ రహస్యం తేన తుభ్యముచిత్వం భవేదితి భావః ||
 ననూపదిష్ఠధర్మ రహస్యోఽప్యహంత దిష్ట్యై తవ నస్తీ త్యతాగ్రహ || తవ ఆదిభిరుపామై, రామాయణం పరా-నారాయ
 ణః-పరశ్చిత్తృ జ్ఞప్తవాసోక్యే, యేషాం, తాదృశా-విపాగ్రి, యాయం, ధర్మగుహ్యం, విదః-భగవద్వక్తృజ్ఞ త్వేన వర్ణాత్ర
 మాదిధర్మ సుతతివ్రతాం యుష్మాకం సతద్విషయాపిస్త్యుతి రితి భావః || జానన్తో, వయం రహస్యత్యా దేవనకధయము ఇతి తే-
 త్రతాగ్రహ || కరుణా ఇతి || కరుణాంకరుణావ న్ద్య-కారుణ్యతాం చ మధర్మ రహస్యాజ్ఞానప్రయత్న దుఃఖస్థినిరాచిక్షిర్వా
 యుక్తే వెతి భావః-సాధవస్సాన్వర్ధిప-పేక్ష-రహిత-పకారశీలాః, ఎవంధూతాః త్వద్విధావన-సత్యం సరేన శ్రీత్యభ్యః || ౩ || ౩ ||
 ఎవమాపుష్టేధర్మాన్యగమానూరథస్త్యావత్యుస్సస్యసాక్షాత్తదుపదైవారం శ్రీమన్నా రాయణం మను-రక్షా ప్రతిజ్ఞా
 నుతం విశిష్ట || సత్వేతి ద్వాభ్యాం || అజాయకగ్లోత్పత్తిరహితాయ, భగవతే, నారాయణాయ - లోకానాం, యో, ధర్మ,
 స్తస్య, హేతవేకారణాయ, ప్రపరకాయ, సత్య, నారాయణముఖ, ఛ్యుతం, సనాతనం, ధర్మ-మహంత్వేతి || ౪ ||
 ఎవం ప్రతిజ్ఞాంక్య త్వత్సత్త్వ భాదాత్ సత్త్వ స్వీకరం పావయక్తవం విశిష్ట || య ఇతి || యో భగవానాత్ నోఽకధూతేన,
 స రోహసహ, నాక్షాయణ్యం దత్తుమీతది, మూర్తాధర్మతో మూర్త్యాభర్తృర్నా, దవశ్చిత్రి - లోకానాం, స్వప్రయే, బద
 రికాత్ర మే అద్యాగ్య, ధ్యాన్తే || ౬ || తాదవిర్వత్తే పరై ప్రమాణమాహ || ధర్మ మూలమితి || ధర్మస్య, మూలం ప్రమా
 ణం, ధర్మ ప్రమాపకో భగవానవేత్తే ధర్మ || నను - భగవతః ప్రత్యక్షాద్విప్రమాణాన ప్రయ్యుత త్యాత్ కధం తస్య ధర్మ ప్రమా
 పకత్వమితి త్కా-ం విరాధుగ్ధ తం విశిష్ట || సర్వ వేదమయః ఋగ్వజ్ఞాసామావి సర్వవేద ప్రమాదనసాక్షాద్ధర్మ భగవాన్

సాక్షాద్దాత్మజః పరమేష్ఠినః | సుతానాం సన్మతో బ్రహ్మం ప్రవోయాగ సమాధిభిః || ౩ || నారాయణ పరావిపా
 ధర్మగుహ్యం యథావిదుః | కరుణాసాన్వధవత్వాత్ ప్రవృద్ధిధానత్రధావ || ౪ || శ్రీ నారద ఉవాచ || నత్యాభగ
 వతేజాయలోకానంధర్మ హేతవః | వత్సేన సనాతనంధర్మం నారాయణ మఖాఽప్యగ్ధతే || ౫ || యోఽవతీ
 ర్యాత్ నోఽంశేన దాక్షాయణ్యంతుధర్మతః | లోకానాంస్వప్రయేఽధ్యాన్తే ప్రవీణుదరికాత్ర మే || ౬ || ధర్మ
 మూలం హే భగవాన్ సర్వవేదమయోహం || స్మృతిశ్చ తద్విద్యానారాజ్ఞాయేన చాత్మాప్రవీణు || ౭ || సత్యం దయః
 తవ శ్చాచంతితి త్తే తాత్ర మోదయః | అహంసా బ్రహ్మచర్యం చ ర్యాగసన్యాసగ్ధాయ ఆర్జవమ్ || ౮ || సంతోషస్స
 మధ్య క్షేమాగ్రామ్యే హే చరమశ్చ నైగి | నృణాం విచర్యయే హే త్వామానమాత్మ విమర్శనమ్ || ౯ || అన్నాద్యా

సమాఖ, చుపిత్ - సాక్షాత్ప్రమాణధూతా సర్వవేదావిహార ద్వా రేతి భావః || తదావిహారకత్వం చ తస్య సూర్య
 తే, తస్య సవాచిత్యమహతోహతస్య నిశ్చిన్త మతద్యద్యగైద, ఇత్యాది, కిం చ, హే రాజ, తద్విదాం వేదవిదాం-
 స్మృతిశ్చ-ధర్మ మూలమిత్యర్థః || తద్విదాం-స్మృతయ ఇత్యత్యనాతద్యదన మూలక శాక్యాదిస్త్యుతి వ్యాగ్య క్తిః, స్మృతశ్చేతి చ తేన శిష్టా
 చాగనంగవాః || తదుక్తం మననా, “వేదోఽభిలాధర్మ మూలం స్మృతిశ్చేతవత్వద్యదామ్, అచారశ్చైస్స సాధునామాత్మ
 స స్తుష్టిరేవ, తి, యజ్ఞబల్యైశ్చ, శ్రుతేస్త్యుతి శిష్టాచారస్యన్యన్యచక్రయమాత్మనః, అచారశ్చైస్స సాధునామాత్మ
 మూలమిదం స్మృత, మితి-ధర్మం విశిష్ట || యేన ధర్మేణ సాధురాధనమా తేన - త్వాపరమాత్మా, ప్రసీదతి-పరమాత్మ ప్రసా
 దమే త్వాదవశ్యం తస్య స్వీకారికం ద్రవ్యమితి భావః || ౭ || యేవంధర్మ ప్రమాణాన్యభిధాయ తావత్సామ్యం యే
 సారణాధర్మాస్తానాహ || సత్యమితి భిః పంచభిః || సత్యం ధూతహేతవ్యం దయాసాన్వర్ధనిరపేక్షచరదుఃఖానహింసత్వం,
 తవ అనకనాదిరాపం, శౌచం సన్యాసాదిజం సుచిత్యం తితి తాశీతోష్టాదిద్యం ద్యసహిష్టుతా - త్తే తా హేయ పాదేయాదివి
 వేకి-శిమోఽస్తరిని గ్రియజయః-దమోచాహ్మ్యద్గ్రియజయః - అహం సాకరణత్రయేణాపివరీదానిష్టైః బ్రహ్మచర్య
 మనుచితకాతమశ్రీ సక్తిరాహేత్యం-త్యాగలోభధూహేత్యం సన్యాధ్యాదాయ హోచితవస్త్యుజహః-ఆర్జవంచనోవాకా-
 యారామేకరూపమ్ || ౮ || ఐ సంతోషశ్చై వాల్మీకేనాలంబుధి, సమధ్య క్షేనాసమధ్యశాం మహతాం సేవా-గ్రామ్యహం
 భ్యోః ప్రవృత్తికధ్యభిః, ఉపరమోనిష్టైః, స్మృతాం - విచర్యయే హే త్వానిష్టలచెష్టానిరూపణం-మానమితభావణం ఆ
 త్మవిమర్శనం-దేహవిలక్షణాత్మయాధాత్మ్యపరిశీలనమ్ || ౯ || ఐ ధూతేభ్యో, యథాయోగ్య, చన్నాద్యమన్మంతదా
 డే-స్సంవిభాగః విభజ్యుదదానం-తేషామతేన్వి - త్వ దేవతాబుద్ధి ఆత్మజీవదేవతేతివబుద్ధి - అత్త్యసస్సస్య, దేవతా
 యైవతం పరమాత్మా, తద్బుద్ధిః బ్రహ్మత్వత్వబుద్ధి రీతివా, సాత్వత్వత్వబుద్ధి రైవ త్వాబుద్ధి రీతివా - హే పాణ్డవ-ధూతా

నాంమధ్యఃపురుషుఃసుతరామతీవాత్త దేవతాబుధిః || ౧౦ || ఋమహతాంగతేశ్వరఃకృష్ణ - భగవతఃశ్రవణంగుణ శ్రివణం , కీర్తనంగుణప్రతిపాదకనామాదికీర్తనం - స్వరణంస్వరూపరూపగుణవిభూతిసర్వణం - సేవాపాదపీఠనాది రూపా-భిజ్యుతిర్ఘ్నపాద్యాదివివేదనారూపా- అవసతిర్మయగుణః - ప్రహ్లాదభావోవా , సఖ్యంసర్వాత్మనాఆనుకూ ల్యం , ఆత్మసమర్పణంస్వాత్మ సద్దశబుద్ధిసత్తదాయత్వసత్తావిమత్తానుసంధానంచే , త్యయం - త్రిశేల్లక్షణవాక్ సర్వేషాంస్య జాం - సాధారణః , శరణీతుఃప్రే - ధర్మ - ఉదాహృతః ప్రదర్శితః - యెనధర్మేణ , సర్వాస్తరా త్మాభగవాంస్తువ్యతి , సోఽయం - త్రిశేల్లక్షణవానిత్యధి || ౧౧ || ఋవంస్పృశాంసాధారణంధర్మమభిధాయా ధనరవిశేషా - జాం - బాగ్ వృణోదీనాం - వర్ణానాం త్రమాణామావశ్య కాక్ - ధర్మాన్య వత్సుస్తాత్తైగ్ వర్ణి క సాధారణ్యేనద్విజత్యం - లక్షణమాహ || సంసారరాజ్యతి || యతీయత్ర , సంసారరాగ్ ధానాదయః - షోడశ అలిచ్చిన్నా , స్పృహిజః - ననుశూద్రస్యాపితవచ్చిదేద్విజత్యంస్యా , తత్రాశ్రమః || అశోబ్రహ్మ , య - మేవంసంసార యుక్తం , జగాద-శ్రుతిస్త్వతిముఖేన , న , ద్విజః , శూద్రంతునమస్త్రీసత్సంసారయుక్తంజగాద,నహోపనయనస్తం , అతోనాసోద్విజః , తథాచస్త్రీః , వివాహమాత్రంసంసార-రంశూహోఽపిపితౄతాంసదానకేనచిత్సమన్య జప్యం వ్రసాతంప్రజావతి , లితి || శ్రుతిశ్చ || , గాయత్ర్యాబాగ్ వృణోదీనామన్యజ్ శ్రిష్టధారాజన్యంజగత్త్యవైశ్యంనకేనచిచ్చు ద్భి , మితిఅతోవివాహవ్యతిరీక్షనంసంసారస్యాభావాదుపనయనస్యపిధాన్త తస్యద్విజత్యమితివాచకతే || వ గుత స్తుద్విజత్యాదీకమద్యుష్టమశేషసంబద్ధరూపం-సజాతిరూపం , నబాగ్ వృణోదేర్మన్యోస్తాద్విహృత్త మ్మిత్రాత్రయాపం - కే వలసంసార-రమాత్రవత్త్వంవా , అన్యధాఅదికాలేబహుళముఖాహమయభూతానాంపశ్యద్విశ్యమిత్రాదభృతీనాం చబాగ్ వృణోదీనామప్రసక్తాత్ , సంతానవిశేషప్రసూతత్వాదికంతతాద్యగద్యుష్టమిశేషవత్త్వమాచకం - సంతానవిశే షోత్పత్తేస్తస్మాదకసంసారాదెచ్చప్రకృష్టాద్యుష్టకార్యత్వాత్ , అతఃకీకప్రకర్షమిశేషకారణత్వాత్సమవం , చార్థేణ

దేస్యంవిభాగోహాతేభ్యశ్చయధార్మతః || తేవ్యాత్త దేవతాబుధిస్తతరాంస్సమపాణ్ణమ్ || ౧౦ || శ్రవణంకీ ర్తనంచాస్యస్వరణంమహతాంగతః || సేవ్యాత్తదేవసతీర్థాన్యంసఖ్యమాత్మ సమర్పణమ్ || ౧౧ || స్పృశామయం హోధర్మఃసర్వేషాంసమదాహృతః || త్రిశేల్లక్షణవాక్సాక్షాత్సర్వాత్మాయేనతుశ్యతి || ౧౨ || సంసారా యవచ్చిన్నాస్పృహిజోఽశోజగాదయః || భిజ్యుతిర్మయనదానాసేవితానిద్విజన్త నామ్ || జన్తకర్తావదా తానాంక్రియాశ్చప్రశమహాదితాః || ౧౩ || విచస్యాధ్యాపనాదీనదశస్యస్యాప్రగ్రహః || రాజ్ఞాన్వత్తిప్ర

కారణానుమాన , మితిన్యామేనయత్రకార్యధూతాన్సంసారాలిచ్చిన్నాపిత్రాగ్నిపరంధరయాఽలిచ్చిన్నాద్యుష్టా త్సద్విజభిత్తధి - సంతానవిశేషప్రభవత్సత్తత్సమన్యజాకసంసారాదిమత్తానుమితాద్యుష్టసంబద్ధ విశేషవాక్ ద్విజ భితియా వత్ , సంసార-రశ్చబాగ్ వృణోదేర్మన్యోస్తాద్విహృత్త మ్మిత్రాత్రయాపం - కే వలసంసార-రమాత్రవత్త్వంవా , అన్యధాఅదికాలేబహుళముఖాహమయభూతానాంపశ్యద్విశ్యమిత్రాదభృతీనాం చబాగ్ వృణోదీనామప్రసక్తాత్ , సంతానవిశేషప్రసూతత్వాదికంతతాద్యగద్యుష్టమిశేషవత్త్వమాచకం - సంతానవిశే షోత్పత్తేస్తస్మాదకసంసారాదెచ్చప్రకృష్టాద్యుష్టకార్యత్వాత్ , అతఃకీకప్రకర్షమిశేషకారణత్వాత్సమవం , చార్థేణ దేస్యంవిభాగోహాతేభ్యశ్చయధార్మతః || తేవ్యాత్త దేవతాబుధిస్తతరాంస్సమపాణ్ణమ్ || ౧౦ || శ్రవణంకీ ర్తనంచాస్యస్వరణంమహతాంగతః || సేవ్యాత్తదేవసతీర్థాన్యంసఖ్యమాత్మ సమర్పణమ్ || ౧౧ || స్పృశామయం హోధర్మఃసర్వేషాంసమదాహృతః || త్రిశేల్లక్షణవాక్సాక్షాత్సర్వాత్మాయేనతుశ్యతి || ౧౨ || సంసారా యవచ్చిన్నాస్పృహిజోఽశోజగాదయః || భిజ్యుతిర్మయనదానాసేవితానిద్విజన్త నామ్ || జన్తకర్తావదా తానాంక్రియాశ్చప్రశమహాదితాః || ౧౩ || విచస్యాధ్యాపనాదీనదశస్యస్యాప్రగ్రహః || రాజ్ఞాన్వత్తిప్ర కారణానుమాన , మితిన్యామేనయత్రకార్యధూతాన్సంసారాలిచ్చిన్నాపిత్రాగ్నిపరంధరయాఽలిచ్చిన్నాద్యుష్టా త్సద్విజభిత్తధి - సంతానవిశేషప్రభవత్సత్తత్సమన్యజాకసంసారాదిమత్తానుమితాద్యుష్టసంబద్ధ విశేషవాక్ ద్విజ భితియా వత్ , సంసార-రశ్చబాగ్ వృణోదేర్మన్యోస్తాద్విహృత్త మ్మిత్రాత్రయాపం - కే వలసంసార-రమాత్రవత్త్వంవా , అన్యధాఅదికాలేబహుళముఖాహమయభూతానాంపశ్యద్విశ్యమిత్రాదభృతీనాం చబాగ్ వృణోదీనామప్రసక్తాత్ , సంతానవిశేషప్రసూతత్వాదికంతతాద్యగద్యుష్టమిశేషవత్త్వమాచకం - సంతానవిశే షోత్పత్తేస్తస్మాదకసంసారాదెచ్చప్రకృష్టాద్యుష్టకార్యత్వాత్ , అతఃకీకప్రకర్షమిశేషకారణత్వాత్సమవం , చార్థేణ దేస్యంవిభాగోహాతేభ్యశ్చయధార్మతః || తేవ్యాత్త దేవతాబుధిస్తతరాంస్సమపాణ్ణమ్ || ౧౦ || శ్రవణంకీ ర్తనంచాస్యస్వరణంమహతాంగతః || సేవ్యాత్తదేవసతీర్థాన్యంసఖ్యమాత్మ సమర్పణమ్ || ౧౧ || స్పృశామయం హోధర్మఃసర్వేషాంసమదాహృతః || త్రిశేల్లక్షణవాక్సాక్షాత్సర్వాత్మాయేనతుశ్యతి || ౧౨ || సంసారా యవచ్చిన్నాస్పృహిజోఽశోజగాదయః || భిజ్యుతిర్మయనదానాసేవితానిద్విజన్త నామ్ || జన్తకర్తావదా తానాంక్రియాశ్చప్రశమహాదితాః || ౧౩ || విచస్యాధ్యాపనాదీనదశస్యస్యాప్రగ్రహః || రాజ్ఞాన్వత్తిప్ర

తృతీయాఽపార్వద్విజృంభం ద్విజృంభాత్ - వరణంపునఃపురుషార్థ - మతఃకర్తృ వై గుణ్యం నా సీ-ః-చ-యాజనాధ్యాయ
 నివృత్తిగతాఽపార్వదాస్మై త్వమృతాయా ఇతినిఃకుటపురుషార్థ తయా స్వర్గతేనకత్వర్థతయా - తెనశ్చితియవైశ్వా
 వాద్విజృంభంకుర్వన్తేనాయమాత్మకమాతా-మంస్వగర్భాత్ప్రవృత్తయేతాం - సకతోఽకదాచిన్దుఃఖాని - తస్మాత్ప్రీతిర
 పార్వద్విజృంభంకారయితవమితీభూర్వపక్షంపార్వదయ - ద్విజృంభత్రమానామా ద్విజృంభ - సతుశ్చితియవైశ్వాద్యోః - బ్రా
 హ్మణా ద్విజృంభయవఃకత్వర్థేనాపిహస్యతః - యజ్ఞంవ్యాఖ్యానస్యమ ఇత్యుపకత్వమృతాయామా ద్విజృంభమితియ
 జ్ఞమృతాయాకారాకత్వర్థేనస్వర స్తీతిస్త్వమేతత్ - తథాచభగవదామాయణేః , తుత్తీయాయాజకోయస్య చణ్డాలస్య
 విశేషతః - కథంసదసిభోక్తారోహవి స్తస్యమహర్షయ , ఇతిసురాజితాః ఋషయశ్చ, ఋశ్యగ్నృతా, ఇతిదేవతాహ
 పిర్వాగనిరాకరణాత్పూర్వమే గుణ్యమేవదశ్చితం , రాజయాజకయాజ్యస్య విసత్వేతియథాహవి , రితిబ్రాహ్మణాద్వి
 శ్వేహావేద్విసాశస్త్వతః-లిక్ష్ణానివద్యతాని , బ్రాహ్మణానామిదంహవి , రిత్వేనమాదీనితస్మాద్బ్రాహ్మణానామేవాద్వి
 జృంభంసద్మితీరాద్భూతం - తస్మాన్మరాజస్యవైశ్వయోర్యాజనాధ్యాయనాధికారః - అశ్వపత్తికేయప్రభృతీనాంయద్వ
 దాన్తేహుపద్యేష్టవ్యవగతంసతదధ్యాయనహం - కింతుసూతాదీనామివబ్రాహ్మణరూపతమపాననాద్యుపద్యేష్ట
 రూపం - అధ్యాయనంనామదీన్వచ్చరణామాచ్చరణాయశ్చిత్తీయేదేశేన భాగ ద్యయత్క కేవదాశేస్సాక్షిస్య స్వరపర్వా
 ద్యవచభ్రంశేభూర్వకముచ్చరణం - తస్మాదప్రీతిగ్రహఇత్యస్యాయమర్థః - ప్రతిగ్రహగ్రహణం యాజనాధ్యాయయో
 రభ్యుపలక్షణం-య-బ్రాహ్మణానాయాజనాధ్యాయప్రతిగ్రహరూపామారూరూపాధర్మః - సతేరాజన్య ఇతి పికా
 ధర్మఇతి - కాతర్హిరాజన్యదేవ్యుత్తితిత్యతాహ || రాజ్యఇతి || తతః-రాజన్యీదివిధః-ప్రజాపాలనాధిక్యే స్తదధిక్య
 తత్ప్రేతి-తావ-దాద్యన్యత్తరనోహ్యతే - ద్వితియస్యరుఋతామృతాధ్యమిత్యనేనవత్వతి || ప్రజాగో వ్రుఃప్రజాపా
 లనాధిక్యతస్యసతోరాజన్యస్య - అవిప్రారేవిప్రేతరాల-కరాదిభిర్వృత్తిః - స్వామిగృహ్యభాగఃకరః - తదాదిభిః-ఆ
 దిశ్చేదైవసంక్షుల్కాల-వికంవివక్షితం-వాశ్చేదైవ ప్రజాపాలనాధిక్యతస్యతువృత్త్యస్తవమేవేతిసూచయతి || ౧౪ || శ్చితి

జాగో వ్రువిప్రవాద్యాకరాదిభిః || ౧౪ || శైశ్వే స్తువారైవృత్తిస్సాన్నిత్యంబ్రవృత్తులానుగః | శూద్రస్యద్వి
 జశుశ్రూమాన్వృత్తిస్సాన్నివోధవేత్ || ౧౫ || వారాపిచిత్రాశాలినంయాయావర్తంశిలోభ్యనమ్ | విప్రవృ
 త్తిశ్చతుర్థేయంశ్రేయసీహోత్రగోత్రరా || ౧౬ || జఘన్యోనోత్రమాంవృత్తిమనాపదిభాశేన్నరః | ఋతేరాజ

వైశ్వస్యాహ || వైశ్వ స్తీతి || నిత్యం-బ్రవృత్తులంవిప్రకుల-మనుగచ్ఛత్వమవ ద్రతఇత్య- సుగఃతాదృశస్సగోవారాకృషివా
 జిజ్ఞాసిలక్షణాన్వృత్తిర్యస్యస-భవేత్ - అధశూద్రానృపశ్యకంధర్మంవృత్తిరూపచాహ || శూద్రస్యతి || తతః-ద్విజశు
 శూగ్రీమా-శూగ్రీద్రస్యావశ్యకో-ధర్మఃస్వామినో-వృత్తిశ్చ-భవేత్-స్వామిద తేనాన్నాదిసాక్షిసంభవేదిత్యర్థః || ౧౫ || శ్చి
 నివంపతుర్హంపర్హానామావశ్యకాణీవికారూపాంశ్చ ధర్మనభిధాయాధ తేమామేవ కృత్వత్వ లాభేవృత్తి స్తరాణి
 వివక్షుస్తావచ్చిత్తాదస్యమఖ్యానుకల్ప భేదవృత్త్యస్తరాణ్యాహ || వా రైతి || విచిత్రావారాకృషిగోత్రాదిరూపా-
 శాలినంధర్మ్యంవివేకప్రాప్త-సమయచితమిత్యర్థః , శాలినకాపీసేలస్పష్టాకార్యయో , రితినిపాతితత్కాలినశబ్దః-ఇ
 దంప్రీతియం-యాయావర్తం , యాయావరఃప్రవాసీ-తస్యకర్తయాయావర్తం , ప్రవాసాదినాయాజ్ఞాభూర్వకమర్థ సం
 తృప్తియం-శిలోభ్యనం , శిలోభ్యఃఐతదానంకణిశాద్యుజ్జనంశిలం , తదుభయమేకీకృత్యవతు ర్థేయంవిప్రస్య వృత్తిర్య
 క్తం , ఆసాంపతస్యణాంవృత్తీనాం-పూర్వ భూర్వాపేక్షయోత్రగోత్రరా , శ్రేయసీజ్యాయసీ , ఉత్తమేతియావత్ ,
 యద్యపిభూర్వం , విప్రస్యాస్యయాదీనివదన్యస్యాప్రతిగ్రహ , ఇతివిప్రస్య ప్రతిగ్రహవృత్తి కధితత్వాదత్రాశాలినం
 యాయావర్తమివనకధనియం , తథాపిసంపప్రతిగ్రహాయాజ్ఞాభూర్వక స్తదభూర్వకశ్చేదిద్వివిధఇతివక్తం శాలినం
 యాయావర్తంశేత్యుక్తమితి || ౧౬ || శ్చివివంవిప్రస్యయాజనాద్యలాభేవారాదిరూపావృత్తిస్త్రాప్రయత్న త్రగోత్రగోత్ర
 మత్యంహోక్తం || అధో త్రగోత్రవర్ణ స్వస్వస్వవృత్తిలాభరూపాపది భూర్వభూర్వవర్ణస్యోత్రగోత్ర రస్యనావృ
 త్త్యాశ్రేయణంవక్తం తావదనాపదితదాశ్రేయణంనిషేధేతి || జఘన్యఇతి || జఘన్యవర్ణో-సగః-అనాపదిస్వవృత్తిలాభరూ
 పాపదభావ - ఉత్తమాంపూర్వభూర్వవర్ణసంబద్ధిని - వృత్తిం-సభాశేనాన్విత్రయేత్ - ఆపత్పురు,రాజస్యంవిసారాజ
 స్యస్యతిక్తానాం ద్వేమామపి - యథాలాభం - సర్వాపివృత్తయఃఆశ్రయణీయాః-భవన్తి , సద్వేషాంసర్వశ్చత్యైతా
 వత్కృతేరాజస్యస్య ప్రజాపాలన ప్రయత్నకరాదానరూపస్యవృత్తి లాభరూపాపదియాజనాధ్యాయప్రతిగ్రహాది
 భూర్వవర్ణవృత్త్యాశ్రేయణం వారాశుశూగ్రీవయోత్రవర్ణవృత్తిగోత్రాశ్రేయణం ప్రసక్త - మృతేరాజస్యమిదిసిద్ధ్య

తే॥ ౧౭ ॥ ఊతవివరజన్యమోగ్యస్య త్ర్యలాభరూపాపద్యుపాదేయంవృత్తినివృత్త్యద్యయన్ముత్రరో
త్రరవస్య సేవాదూపాంవృత్తిం ప్రతిషేధత॥ ఋతామృతాభ్యామితి॥ ఋతామృతమేన - జీవేతశ్చివత్వైశ్చైతాకధంబ
ననజీవేత, సర్వధాశ్చ్యవృత్తిం నాశ్రయేదిత్యర్థః॥ ౧౮ ॥ ఋతాదిపదార్థానామ్॥ ఋతమిత్యదివాసాన్దన॥ సప్తమో
ద్ధః॥ ౧౯ ॥ ఋతకధంబనెలివాగ్యవృత్తిః॥ విసౌఖ్యాజన్యస్య తాపసేనాంసోఽత్రపల్లసేవాం-జగుప్సి
తాంస్థితాం, పరివర్తయేత్ జగుప్సితత్వమేవదత్ప్రరాజన్యపిశిష్టిసగ్యవేదమయతి॥ పార్వమగ్రయత్, పూజ్య
యోఃపూజకసేవానిర్వృతేతిభావః॥ ౨౦ ॥ అధవర్ణానామభివృద్ధికాక్షార్థానామ్॥ శేషభవతుర్నిః శిమూదిపదానా
మర్థాత్రింశిల్లక్షణధర్మవ్యాఖ్యానముక్తాః, తతత్వాన్విరకౌగ్రహః-అచ్యుతాత్తత్వమయ్యత్యవగత్య తత్వం-శిమూదికం
బ్రహ్మలక్షణంబ్రాహ్మణకులాభివృద్ధికమిత్యర్థః॥ ౨౧ ॥ శార్దూమితి॥ శార్దూదిషిత్రిలణంతుత్రిమతివ్యభివృద్ధికం-త
త్రి, శార్దూంస్యగృహభవయద్ధేప్రవేశసామర్థ్యం, పిర్యంపరైరనభిభావ్యవ్యం, స్థుర్ధైర్యంఆపద్యదఃఖ్యం, తెజః
పరాభిభవనసామర్థ్యం, త్యాగః లాభభారహిత్యం దానశీలతా, ఆత్మజయోదహాజయః, దేహధర్మైరనభిభావ్య
త్వం, శుమానహిష్టుతా, బ్రహ్మగృతాబ్రహ్మకులానువృత్తిఃప్రసాదఃఅనుగ్రహః, గతౌపూజాపాలనమ్॥ ౨౨ ॥
ఎవం దేవాదిభక్తాగ్రికపవైశ్చిలక్షణమ్, తత్త్రి, దేవగుర్వగ్యగోభక్తః దేవాశ్చ గురవశ్చ ఆర్యాజ్ఞానవృద్ధాశ్చ

స్వమావత్సుసర్వేషామపిసర్వశః॥ ౧౭ ॥ ఋతామృతాభ్యాం జీవేతశ్చివత్వైశ్చైతాకధంబనా॥ సత్యామృతా
భ్యాం జీవేతశ్చివత్వైశ్చైతాకధంబనా॥ ౧౮ ॥ ఋతమభ్యశిలంబ్రాక్రమ్యతేయదయాచితమ్ ! మృతేయత్య
యాజ్ఞానాత్త్వైశ్చిలంబ్రాక్షంప్రతమ్॥ సత్యామృతమభ్యశిలంబ్రాక్షంప్రతమ్॥ ౧౯ ॥ వర్ణయే
త్తాంసదాపిప్రరాజన్యస్యజగుప్సితామ్ సర్వపేదయోపిప్రసవ్యదయోప్రసవః॥ ౨౦ ॥ శిమూదమస్త
పశ్యవంసంతోమేతే సూర్యవమ్॥ జ్ఞానందయాఽచ్యుతాత్తత్వంసత్త్వంచబ్రహ్మలక్షణమ్॥ ౨౧ ॥ శార్దూంవి
ర్యంధృతిశ్చేషమాస్యాగత్య జయేతుమా॥ బ్రహ్మణ్యతాప్రసాదిశ్చరతేవత్వత్రలక్షణమ్॥ ౨౨ ॥ దేవగుర్వా
ర్యగోభక్తీన్ప్రసవంతోవణమ్॥ ఆస్త్రికముద్యమోనిత్వంనైపుంసైశ్చిలక్షణమ్॥ ౨౩ ॥ శూద్రశ్యం
స్మతిశ్చాచంసేవాసాన్విమన్యమాయయా॥ అమస్త్రయక్షోహ్యసేయంసత్త్వంగోవివరక్షణమ్॥ ౨౪ ॥ స్త్రి
ణాంతుపతిదేవానాంతమృశూచిషాఽనుకూలతా॥ తిద్ధస్తవ్యమవృత్తిశ్చివత్వంతద్యోతచారణమ్॥ ౨౫ ॥
సంహృదనోపలిపాభ్యాంగృహమబ్జనవర్తనః॥ స్వయంచషణ్ణేతానిత్యంపరివృష్టపరిచ్ఛదా॥ ౨౬ ॥ కా
మైరుచ్యావైస్సాధ్యేచైయేదమేనచ॥ వాక్త్యేనైశ్చివత్వంపిప్రసాదాతకాలేభజిత్యతిమ్॥ ౨౭ ॥
సంయష్టాఽలౌలుపాదతేధర్మజ్ఞానియసత్వవాం॥ ఆప్రమత్తాశుచిస్సపిపాపతింత్వపతితంభజేతి॥ ౨౮ ॥

గావశ్చేషాం, భక్తిః, త్రివర్ణేభ్యధర్మదీపురుషార్థత్యయేణ, పరితోవణం పరియష్టిః, ఆస్తిపరలోకభిమతిర్య
స్యసత్యస్థితిః, సర్వభూపతిస్థితిం, నిత్య, ముద్యుఃఅర్థార్థనప్రయత్నః, శత్రుప్రేమణ్యమ్॥ ౨౩ ॥ శూ
ద్రస్యసన్నత్యాదికలక్షణమిత్యనువక్ష్యః, ససృతిః పూర్వవర్ణవివయేనమృతా - శాచసానాదిజం - స్వసాన్విమన్య-మా
యయానిమ-పటభావేన, సేవా - అనుస్త్రయజ్ఞః - సమస్తా - రిజ్ఞే వివయజ్ఞానుసానం - తధాచయజ్ఞవల్లభః, సమ
సా - రేణమస్త్రేణవభ్యయజ్ఞానువోపయ, దితి, అస్త్రేయమచార్యం - సత్యమస్త్రతాపదనం-గవాంవిపాశ్రాంతంవరక్ష
ణమ్॥ ౨౪ ॥ అధస్త్రీణాంధర్మానామ్॥ స్త్రిణామితి॥ పతిరేవ-దవోదైవతం, యాసాం - తాసాం-స్త్రీణాం, తస్య
పత్యుః, శుశూచిషా-పరివర్తన-దనుకూలతా - తస్యపత్యుర్వస్తుపవిత్రభాగ్తాదీవ్యమవృత్తిః - తస్యతుయ్యధికం-
పత్యధంయోనియః, తస్య - ధారణ-మేతచ్చతుష్టయం-పతిదేవతానాంపతనతాసాం - స్త్రిణాంలక్షణంధర్మశ్చైత్య
ర్థః॥ ౨౫ ॥ ఋతంబ, సమృద్ధనోపలిపాభ్యాంగృహస్యేతేషాః-గృహసమృద్ధనాదిజ-పతింభజేదిత్యత్రరీణాన్వయః-
సకంబలమేషాః-మబ్జనంపక్షైరంకారః-వర్తనంసత్త్వంసగృహవివాహసానం - ఎతేషాః, కధంభూతాః, స్వయం-మణ్డితా
అలంకృతా-పరిమృష్టాఃపిపాద-పరిచ్ఛదాఃపాత్రవస్త్రభూషణాదయ-యయా-తార్థశ్చ॥ ౨౬ ॥ ఋతాన్వనవై
ర్వానావిజ్ఞే-పత్యుర్పతితే-కామై-ప్రప్రయేణపియేన-దమోపశాన్యా, సత్త్వః - పిప్రేష-వాక్త్యే-ప్రేష్టా
జ-కాలేకా-తేచితకాలేషు॥ ౨౭ ॥ ఋతంయష్టా - యధాలాజ్ఞాన, తావత్కాలభోగే-వ్యభోలుపా, తతేఅనలసా-ధ
ర్మజ్ఞాభర్తృశుశూచిషణమేవపరంధర్మంజానాపితిభోక్తా - ప్రియాసత్త్వంబాగ్యసాన్వానా, వాక్త్యేనైశ్చివత్వఃపతివివ

యైస్త్యవాక్యముక్తం-ప్రియసత్వవాగిత్యజననతదితరవిషయైవీత్యతోనపొనరుక్త్యం - సర్వతాగిన్యప్రముతాఅవహతా,
 తుతిఃపరిపథ్నాన్నిగ్ధాఅనురక్తా, అపతితంమహాపాతకరహితం - పతిం - భజేత్-యతే దైవపతితంయసభజేదిహాచితం
 యదాహాయజ్ఞపల్లవః, ఆశుద్ధేస్సంప్రతియ్యోహిమహాపాతకదూషితః, ఇతి || ౨౮ || శ్రివీరవిధన్యభర్తృభజనస్య-
 ఫలమాహ||యేతి||శ్రిరక్ష్యేఃహరిమహాయాశ్రీ,హరిభావన-తత్పరా - సపతిరేవ-పరోజైవతం - యస్మాన్సా,పతిం-భ-
 జే-తాన్-హార్యాత్ నాహరిరూపేణ,హరిసమానరూపేణ , పత్యాసహ-శ్రీః - హరితాసహేవ-హ-ర్ణ-గ్గ-క-మోదతే
 తేనై-పత్యాసహముక్తాపానదిత్యర్థః || ౨౯ || శ్రిఅధనఃపరజాతీనాంవృత్తిమాహ|| వృత్తిరితి||పఃపరజాతీయఃప్ర
 తిలోమజాఅనులోమజాశ్చేదివిధాః - తతోత్తరపర్వాత్పరస్యపూర్వపర్వాయాం శ్రీయాంజాతాః ప్రతిలోమజాః -
 పూర్వపర్వాదంతరపర్వాయాంజాతాస్తస్యలోమజాః-తేహం -తరుల-అకృతామలచరంపరాపాత్రిప్రేవవృత్తి,ర్పవేత్-
 మలక్రమాగతమపిచర్యహింసాదికంనిషేధతాన్విజినష్టి|| అహోరాతామపాపానాంకెతి || తత్రప్రదర్శనార్థంకాంక్షి
 త్పురిలోమజవిశేషానాహ || అన్యజాశ్చైవైవసాయినశ్చ - తేహంపఃపరజాతీనామిత్యన్వయః-తత్ర,రేజకశ్చ-
 ర్నకారశ్చసహోబుధవచ-కైవర్తమేదభిల్లాశ్చసప్తైతేజాన్యజాన్యతాః || ఆదైవసాయినస్తూతాత్మలభిల-సమా
 తక్లాదయః || తేహంపరంపరాపాత్రిప్రేవవస్త్రుర్జ్ఞేజనాదివృత్తిర్భృగ్గః || ౩౦ || శ్రిమద్రేయోకస్యధర్మవిగూఢపరశ-
 ర్వాత్సన్యస్తితా, ఇతిభగవదత్తురమాహ||పా్రియగతిద్యాభ్యామ్ || సేరాజః - సృణోబ్రహ్మతా్రిదిరూపేణావ
 స్థితానాంసర్వేమామః-పా్రియశః - స్వభావవిహితసాత్వికాదిస్వభావానుసారేణవిహితః - యద్వా,భావఃప్రకారః
 వర్ణాశ్రమాదిరూపః-స్వస్వవర్ణాశ్రమాదైవనివేహితభిత్త్యర్థః - ఇజ్యాన్యయదాదిరూపః, సమధర్మ-ఇహలోక-ప్రేత్యా

యాపతింహరిభావనభజేచ్ఛిరివతత్పరా . హార్యాత్ నాహరిగ్గజవత్సాశ్రీరేవమోదతే || ౨౯ || వృత్తి
 స్సంకరజాతీనాంతత్రతుల-అకృతాభవేత్ || అహోరాతామపాపానామన్యజానావసాయినామ్ || ౩౦ ||
 పా్రియస్వభావవిహితోన్యజాంధర్మోయుగయుగే || వేదధర్మస్సన్మితోరాజఃప్రత్యచేవచక్రకృతః
 వృత్త్యాన్యభావకృతయావర్తమానస్సకర్తృత్వేహిత్యాన్యభావజంకర్తృతేనైర్విరుద్ధతామియాత్ || ౩౧ ||
 ఉప్యమానంముహూఃతైత్రంధ్వయంనిర్విరగ్తామియాత్ || సకల్యతేపునమ్నా త్యాజ్యప్రంబిజంబనశ్యతి || ౩౨ ||
 ఎవంకామానాయచిత్రంకామానామతిసేవయా-విరశ్యతయధారాజన్మాగ్నివర్తామిన్ద్రుణి || ౩౩ ||య

ముత్రపలోక,శర్మకృత్యుకృతకృత,వేదధర్మస్సర్వాన్విజిః,స్తృతః || ౩౦ || శ్రివంశపుత్రిరపిప్రీతిన్వికీజ్యాదుసీతివద
 సైవంవర్తమానస్యఫలమాహ || వృత్తిరితి || సాభావకృతయావర్ణావమాదిప్రయుక్తయావృత్త్యాఅధ్యాపనాదిరూప
 యజీవితయాస్వకర్తృజీజ్యాదిరూపై, వర్తమానఃస్వస్వకర్తృమతిర్జ్ఞ - స్వభావజంసాత్వికాదిస్వభావప్రయక్తం-పా్రి
 కృతసత్వాదిగూఢపత్యాప్రయక్తంబద్ధకంపుణై పాపాత్మకంకర్తృహిత్యా, యథైవపాపమసమదతి , అవిద్యయామృ
 యంతి దైవై, త్యావీశుత్యర్థే-తాగ్నిసహితః-శనై-ర్విరుద్ధతాంసత్వాదిగూఢరహిత్యం , ప్రకృతినబద్ధరహి
 త్యం, ముక్తిమియాత్ , ఇయాత్పా్రిప్రయోదితి,శనై రిత్త్యన్యభగవదపానసర్వస్యైర్వాపా్రిప్రయోదిత్యాశ్
 యః || ౩౧ || శ్రిసమన్వభావకృతయావృత్త్యాన్యకర్తృజీవవర్తమానస్యస్వకృతయావృత్త్యాన్యకర్తృబద్ధకర్తృసంభావనయా
 కథంచైర్ము పా్రిప్రీతికేజ్జాం-నిరాకర్తం గృహస్థస్యజ్ఞానవైరాగ్యవతత్వాస్థావిరుద్ధాస్మహానానిసేవయారాగ
 వర్తకత్వాభావతావద్వస్తేవప్రమాహ|| ఉప్యమానమితి ||యధా-ముహూర్తమారుప్యమానం, తైత్రం,నిర్విరగ్తాంఅసా
 రతాం,పా్రిప్రయోత్,పున-స్మన్తైర్వసస్వప్రభదాయ-నకల్పతేనసమర్థం,అతఏహ-స్తం,విజంబనశ్యతి || ౩౨ || శ్రి
 తధా-కామానా - మానయమాశ్రయః,చిత్రం,పునఃపునః - కామానా,మతివసేవయా,విరశ్యత , నాగ్నివదితి,ఘృతచి
 స్తభిసగ్నివద,నవర్తతభిత్త్యర్థః,యద్వా, యధాప్రజ్వలితో-గ్నిఃఘృతచిన్ద్రభిర్మతావ్యతి , కీంతు,మహాతామృతపూరేణ,
 తధా,కామచిన్ద్రభిర్మతావ్యతి,మహద్భిఃకామైరిత్యర్థః || ౩౩ || శ్రిశమాదిభిరేవభాగ్నాత్వాదివ్యవహారోముఖ్యోనజా
 తిమాతాగ్నిత్యాహ|| యస్మైతి||యన్యపుంసో,యల్లగ్నిం,వర్ణాభిన్యజ్ఞకః , పోక్తం,ఏవమోదమస్తవశ్చాన,మిత్యా
 దినాతత్ ౨ : యతీయన్యరాగ్నివదస్తరైఃచ్యవ్యేత, తస్మి,తస్యర్థానందం , తేనైవలక్షణిని తేనైవ,వర్ణేన,నిర్వి

శేతనజాతినిమి తైవత్సర్గః ॥ ౩౫ ॥ ఇతిశ్రీభాగవతచన్ద్రవిష్ణుకాఖ్యానాం శ్రీభాగవతవాఖ్యానాం సప్తమస్తకే
 ద్వైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ఇతిశ్రీభాగవతే సప్తమస్తకే ధ్వజోఽధ్యాయః ॥ ఇతిశ్రీభాగవతే సప్తమస్తకే ధ్వజోఽధ్యాయః ॥
 తదేవచాతుర్వర్ణ్యదిగర్వానభిధాయాచాతురాశ్రమ్యధర్మాన్వితమునానభ్యుత్తరాశ్రమధర్మానామ్ ॥ బ్ర
 హ్మచారితి ॥ బ్రహ్మచర్యం ద్వివిధం, హూమహర్వాణం నైషికం చైత, తత్ర, గార్హస్థ్యాదివనైషికిమహర్వాణమహర్వాణాశ్రమ్యక
 మేవేతదన్వయితం తావదాచతుర్వాణబ్రహ్మచర్యధర్మాడిత్యైవైతా, గురుకులే, వనక, సుబ్రహ్మచారి, ఉపవనస్సర్ప
 హ్మచారిత్వస్థానకధంభాతోవనక, దానవశాస్త్రం, దానవ, స్త్రిచర్యనైవ్యమనునందధత్, గుర్యోన్మితమహర్వాణ
 గురూ, సుదృఢం, సాహర్దం, యన్యస్థః ॥ ౧ ॥ శ్రీకేవల, సాయం, పాపిత్య, గురు, మస్త్రీ, నరరం, సూర్యం, నురోత్తమం భ
 గవస్తంభ - ఉపాసిత, ఉభేనంధ్యేనాయం పాపిత్యం ధ్య, యతవాత్సా - సమాహితచిత్రైబ్రహ్మగాయత్రీంజపక-గు
 ర్వాదీనుపాసితేత్యన్వయః ॥ ౨ ॥ ఆచారాత్ శ్చేత్సుయన్మితస్సమాహితో, గురూ, శ్చంద్రాంసేవదా - సద్గీయాత
 నిత్య - మన్యుయోపక్రమసమాప్తో గురో - శ్చరణ - శరణ - సమేత ॥ ౩ ॥ యదావిహతం, మేఖలాది
 స్త్రిగ్భయతో - జటాధారణంతుకత ప్రసాదనాధావమాత్రం - దర్శనపవిత్రం - పాద - యన్యస్థః ॥ ౪ ॥ సా
 యం పాపిత్య - భైతంభితాకర్ష - చరేతుర్యాత్ - తస్య తయా - లభ్య - మన్యు - గురవే, నివేదయతో - గు
 రోః, పురతానదర్శతో, తతో, యది - గురుణా - భ్య సుజ్ఞాతస్యే, త్ర, దన్తం - భుజీత - నోచేత-దాచి ॥

న్యయలక్షణంబొకంభంసోపాఖ్యానకమియదన్యత్రాపిద్యశ్యేతత తేనైవవిస్థితే ॥ ౩౫ ॥ ఇతిశ్రీభాగవతే
 సప్తమస్తకే సప్తమస్తకే సప్తమస్తకే సప్తమస్తకే సప్తమస్తకే సప్తమస్తకే సప్తమస్తకే సప్తమస్తకే సప్తమస్తకే సప్తమస్తకే
 శ్రీనారదఉవాచ ॥ బ్రహ్మచారిగురుకులవనకదానోగురోర్నితమ్ | ఆవర్ణానసప్తీచగురూసుదృఢాహ్మ
 దః ॥ ౧ ॥ సాయం పాతరుపాసితగుర్యగ్భయం సురోత్తమా ॥ సంభేదభేదయతవాగ్ధర్మప్రసమాహ
 తః ॥ ౨ ॥ ధర్మాన్యధీయతగురోరాహూతశ్చేయన్మితస్సమాహితో, గురూ, శ్చంద్రాంసేవదా - సద్గీయాత
 మేఖలాజీనవాసంసజటాదణ్డకమన్యులా ॥ విభ్యయాయవవేతంబదర్శనాచర్యధోదితమ్ ॥ ౪ ॥ సాయం పా
 తస్యరైవ్యమగురవేతస్యచేదయేత్ | ధ్వజీతయద్యసజ్ఞాతోనోచేదుపవేతస్యచిత్ ॥ ౫ ॥ సుఖీమితభగ్న
 తస్యోద్ధానాజితేన్యాయః | యావదర్శనవ్యవహారే త్స్త్రిమస్త్రీభిరేవచ ॥ ౬ ॥ వర్తయేత్సేవదాగాధామ
 గృహసద్ధిబృహద్యుతేతిశ్చన్యాయః | జీవనమాధీనహరన్త్యపియతేన ॥ ౭ ॥ కేతప్రసాధాన్యధర్మసప్తమస్తకే
 జ్ఞానాదికమ్ | గురుస్త్రీభిర్యవతిభిరాయేనాత్త నోయవా ॥ ౮ ॥ నన్యస్త్రిప్రసాదానామభ్యుతేమభ్యుతేమ
 సతః | సుతామపిదహాజహ్యదన్యదాయవదర్శకత్ ॥ ౯ ॥ కల్పయత్యాత్మనాయావదాధానమిదమిన్య

మవసేత - కదాచిదిత్యనైవతన్య పరిత్యామకదాచిదుర్వాజ్ఞాపయేదితిసూచ్య తై ॥ ౫ ॥ యితంభు
 ధానుశీలమన్యభావస్సదాచారోవా - దక్షి - నలసః - శ్రద్ధధానః - గురుపదిష్టార్థమవిశ్వాసయుక్త - జితాస్త్రియ
 జేయన్ - స్త్రీమ - స్త్రీభిర్నిర్మితా - య - స్త్రీమత్యా - సైమత - యావదర్శన యావత్ప్రయోజనం - వ్యవహారేనాధిక
 తాధైశ్చస్సంభాషేత్యేర్థః ॥ ౬ ॥ ప్రసదాగాధాన్యస్త్రివిషయాంబారాం - వర్తయేత్ - యత - స్సవ్యయ -
 మగృహస్థో - బృహద్యుతే, బ్రహ్మచర్యవాక్ స్త్రీసక్తాదిరహితః - ననుతద్దాధామా త్తెణోదోషస్తత్రాహ ॥ ఇ
 ధ్నియాజీప్రమాథీనులవన్తి - అత, స్సంయతచిత్రస్యా - పి-మనః, ప్రసదాగాధానాశ్చీనబంధనానినాన్యవశంకర్షన్య
 అతస్తాంపరివర్తయేత్ ॥ ౭ ॥ యత్యస్త్రిభిః గురుపత్నిభిః అన్యభిష్య, యవతిభిః స్త్రీభిః-తాప్రసాధనాదికంనకార
 యేత్ ॥ ౮ ॥ యత స్తనాత్సకరణేదోషస్తత్రాహ ॥ నన్యతి ॥ అస్మిన్మనస్సత్వ-యధాచాతీవాగ్మన-హసరితంభుతక
 మ్మంతురతి-తధాభూనపిప్రమదాసాహవర్యాన్వ-లదిత్యర్థః, అత - స్సతామమి-పునా, రహాకా నైవజ్య త్య
 శేత, అన్యదాకప్రసాధనానిసతిరికావనరైకానావనరైవాయావ త్తదు క్త-సర్వప్రయోజనం-తస్మాత్తం - కరోతి
 తితాద్యశోభవేత్ ॥ ౯ ॥ యవంబిప్రచారిణోధర్మనభిధాయ, యదు క్తం, సుఖీమితభు, గిత్వాది-తస్యతిగృహ
 స్థయారపిబిష్టాపానసన్యయోరైవేద్యతావద్రావప్యగిరావసానమేవంధర్మ అన్యయోగిత్యామ్ ॥ కల్పయేత్ ॥ ఇ
 త్యోభగవాక్, యావదిదమాత్త స-అధానంధ్యుత్యం, శరీరం, కల్పయేత్ప్రవృత్తిసమర్థంకరోతి-తావ-ధ్యైవ-దేవత్యమ
 మవ్యవచారిత్వా త్యాద్యభిమానయావం ద్యైవభేదజ్ఞానం, అనువర్తతేతిశేష-అనువర్తతేతిశేష-అనువర్తతే

పరమాత్మాయాధాత్వ్యం - యేన-తాదృశేవపరబ్రహ్మ - ధిగచ్ఛతిప్రాప్తితి ॥ ౧౬ ॥ తావద్వాసప్రస్థగర్వాన్య
 క్తుంప్రతిజానీతి॥ వాసప్రస్థస్యతి ॥ మునినాం-సమస్తాః-వాసప్రస్థాః - నియమాదర్వాన్యత్వమినియమాదవిశిష్ట
 యాః నియమాః - ఇహ-లాక-అనుతీర్ణక, ముని-రజ్జుసా - ఋషీణాం లోకం మహర్లోకం - ప్రాప్యం భగవల్లోకం-వా - గ
 ఛేత్ ॥ ౧౭ ॥ మునియమానామ్ ॥ నతి ॥ కృష్ణపద్యం కృష్ణాద్వ్యుపాద్యైర్విప్రసంకల్పాన్నాదికం-నాశ్చియంతే - వసన్త
 తి శేషః - అగ్రష్టపద్యమవిఫలమాలాదికం - అకాలతః పాకకాలాత్సంస్కృతమనపరిపాకావస్థాయాః పూర్వమేవ-తథా - అ
 గ్నిపవ్యమామంచ-నాశ్చియంతే-ఉ-రామేను-అరు-పద్యం సూర్యకరవక్త్రం-ఫలాదికమేవా-హ రదశ్చియంతే ॥ ౧౮ ॥
 ఎవంహగోధర్మక్షక్ష ॥ అధావశ్యకాన్వయమానామ్ ॥ వనైర్విరితి ॥ వనైర్విరితవారాదిభిః-చరుపురో-దాశాః-కాలచోది
 తాన్ నిత్యేనాన్వయమే - నీవారాదివిప్రసంకల్పచరుపురో-దాశైర్వ్యవధితధర్మానాం-ర్యాదిత్యర్థః - నవేనవేనావేనా
 లనె-అన్నాద్యాలసై - లభ్యపురాణం పూర్వసంచితమన్నాద్యం-పరిత్యజేత్ ॥ ౧౯ ॥ అగ్నిర్వర్షమగ్నినారక్షణార్థ
 మేవ-ఋజంశర్మశాలాత్వకం-శరణంస్వగ్రహంకుర్యా - దధివా-అదికస్తరంపర్యతగమంవా - శ్రయేత-స్వయంత-హి
 మంచవాయుశ్చగ్నిశ్చవర్షంచనూర్వాశ్చపశ్య - తాన్ సహతీతిహిమవాన్యగ్నివర్షారా-తపమాట ॥ ౨౦ ॥ ఇ
 టాలస్యన స్తీతతాదృశః - కళాదీ-దహమలంచ-అభుమర్షణేనధారయేత్కమల్లల్యదింశ్చ-దధత్ - అగ్నిపరిచ్ఛదాగ్రు
 త్సగ్నివాద్యపకరణాన్ ॥ ౨౧ ॥ భృశ్చుప్రతీక్షేతా-ద్యధా, బుద్ధిః - నవివద్యతినశ్యేతి - తథా-ద్వాదశా-ద్వానంవత్స
 రా-సప్తవాచతురోవా-ద్వావాచద్వై-ఎకంవాచద్వంచ-ర-స్మియమానిత్యర్థః ॥ ౨౨ ॥ మ్మయాదాద్వాదశాద్వాద్యనస్తరం-
 వ్యాధ్యాదికీ-యత-జరయావా, స్వక్రియాయాంస్వక్రియధర్మాచరణే, ఆస్వత్తిక్యామాత్మవిచారరూపాయాం, విద్యాయాం

పరంబ్రహ్మధిగచ్ఛతి ॥ ౧౬ ॥ వసన్తసమస్తాన్వయమినియమాన్వనిసమస్తాః ॥ యానాతిష్ఠన్యనిర్వచ్ఛన్యమిలోక
 మిహః ॥ ౧౭ ॥ నకృష్ణపద్యమిన్ద్రియాద్యక్షణంవాచ్యకాలతః ॥ అగ్నిపవ్యమాధామవాన్యగ్నిపవ్యమాధా
 మా-రేత్ ॥ ౧౮ ॥ వనైర్విశ్చరుపురో-దాశాన్వర్షపేన్ద్ర్యహోదితాః ॥ లభేనవేనవేనాన్వద్యపురాణంయవ
 రిత్తుశేత్ ॥ ౧౯ ॥ అగ్నిర్వర్షమేవశరణములఋజంవాచక్రికస్తరమ్ ॥ శ్రయేతహిమవాన్యగ్నివర్షారా-తపమాటన్వ
 యమ్ ॥ ౨౦ ॥ కేళిగోమనభిశ్చశ్రుమలనిజటిలాదధత్ ॥ కమల్లల్యదిజిహ్వమల-లాదిపరిచ్ఛదాః ॥ ౨౧ ॥ చరద్య
 నేఽవదశాద్వానసప్తవాచతురోమునిః ॥ ద్వావేకంవాయుధాబుద్ధిర్విపద్యత్యచ్ఛతః ॥ ౨౨ ॥ యదాచక్రియా
 యాయంచవ్యాధిధిగిరయంతేదా ॥ ఆస్వత్తిక్యాంచవిద్యాయంకుర్యాదనశినాదికమ్ ॥ ౨౩ ॥ ఆత్మన్యగ్నివస
 మ్నాగోఽసంస్యస్యాహంమమాత్మతామ్ ॥ కారణేమన్యసేత్సమ్యక్సంఘాతంతయుధార్మతః ॥ ౨౪ ॥ భోగాని
 పాయానిశ్వాసాంస్తేజస్మాప్తాణమాత్మవాత్ ॥ అస్సస్సన్యేచ్ఛన్యప్రాయానిశీతాశేషంయథోద్భవమ్ ॥ ౨౫ ॥
 వాచమగ్నైవక్త్రవామిన్ద్రేగ్నింకరాలపి ॥ పాదౌచగత్యావయనిరత్యోవసంప్రజాపతే ॥ ౨౬ ॥ మృత్యాపా

తురియాశ్రయధర్మచా, శక్తస్తదా, ౨నశనాదికం - ఆదినిద్రేనాగ్నిగోపణాదికంవత్సయాణంవివక్షితం, తత్తుల
 ర్యాత్ ॥ ౨౩ ॥ తదేవాహ ॥ ఆత్మనీతి ॥ అగ్ని, నాత్మని-సమాగోఽప, అహంకారముమకారో, సంస్యస్యత్వక్వా, య
 భాయాగ్నిం, స్వస్యకారణే, సంఘాతంఘాతసంఘాతరూపంశరీరేన్ద్రియజాతాదికం, సమ్యక్, స్వనీత-లినముసుంద
 రీత ॥ ౨౪ ॥ తదేవసవిస్తరమాహ ॥ భగవత్యనివా ॥ భేతకాశేఖానిశరీరతగచ్ఛదాగ్నిః, ప్రలీనానిభావయేత్, శ్వా
 సాః దేహగతానుచ్ఛస్సాదిన్వాగ్నిః, నాన్యాయ, తథా, ఊష్మాణం-తేజస్సనీతే - ఆత్మవాత్సాధీమాఅస్సగ్నిధిరం
 చ, శ్లేష్మచ-శూయంయంతాగ్నిదికంచ, త్యేతాన్య-స్వ, శేషమగ్నిమాంసాదికంకరీనాంశం-శీతా, విత్తేనం, యథోద్భవంయ
 భృతఉత్పన్నం, తథాతదంతిక్రమేన-స్వకారణేషు, ప్రలీనాన్యం - సందధిత్ ॥ ౨౫ ॥ ఎవంఘాతసంఘాతాత్కశ
 రీరావయమానాయథోద్భవంస్వకారణేలయానుసంధానముక్తం అధనవ్యాపారాణాంవాగాదీన్ద్రియాణాంస్వాధి
 దైవతేషులయానుసంధానప్రకారమాహ ॥ వాచమితి ॥ యద్యవధిదైవతేభ్యోన్ద్రేన్ద్రియాణామత్మతీరితత్రతేషాంల
 యానుసంధానకథనమంగతం, తథావితేషాంతప్రవర్తకత్వేనపాగ్నినాన్యత్వేనావత్సంధేమానుసంధానంతేషామపి
 స్వకారణేలయానుసంధానాయకత్వతేవక్త్రమమక్షిః - భావేతవ్యం, సవక్త్రవాంసోక్షికాం, వాచంవాగ్నిన్ద్రియమగ్నా
 తధిదైవతే, వినిధిశేదిత్యుత్తరేణాన్యయః, కరొ, శిల్పమాదానాదిరూపవ్యాపారంచ, ఇన్ద్రీయతదధిదైవతేగత్యానసా,
 పాదౌ, వయనికాలాత్కేవిష్టే-రత్యానశానంపద్మమిన్ద్రీయం, ప్రజాపతావధిదైవతే ॥ ౨౬ ॥ మృతోత్పన్నంపురుషోత్ప
 ర్గాదివ్యాపారసహిత-షపానంపాయమిన్ద్రీయం, మృత్యావధిదైవతే, యథాస్థానంయద్యస్యాధిదైవతయాపంఘాన్ద

తదనంతరమేనాని తేస్సంశ్లిష్టమనుసందర్భిత, ఎవంశ్చైర్నియోజాంతదధిదైవతేనంశ్లేహానుసంధానైకమక్షక్తః - ఆ
 భక్తోగ్రాహిజ్ఞానైర్నియోజామాహ || దీప్తితి || శ్రోత్రమిన్ద్రియంనాదనశద్దనవిషయభూతేనసహాదిత్యు అధిదైవతా
 సుత్యవమిన్ద్రియంస్పృశ్యేనవిషయేణసహాధ్యత్తనివాయానధిదైవతేతి || ౨౭ || ఋహరాజక, చక్షుషేన్ద్రియేణ
 హ-రూపాణితద్విషయభూతాని-శ్లోతిషిమాశ్చ - అధిదైవతే - అభివేశయేదభినివిష్టంసంశ్లిష్టంభావయేత్-జిహ్వంర
 సనైర్నియం, అభ్యురసేషవిషయభూతేషుస్పృశ్యోగసోపలక్షకః, ప్రచేతసావరుణేనాధిదైవతేనసహాభివేశయేది
 త్యనువక్షః, త్రయాణాంసంశ్లేషమాత్రవిషయప్రచేతసేత్యుప్రధానైత్తియా, ప్రాయెగ్నైర్విషయేస్సహ, భూగిణి
 నిర్నియం, త్రితాత్మితభోపలక్షితయోరశ్వివోన్యసేత్ || ౨౮ || ఋహవీరశ్చైర్వాన్యపారైస్సహ-మనఃశ్చన్ద్రియం-చ
 నైర్నియంఅధిదైవతే-బోధైర్విషయేస్సహ, బుద్ధింపఛేద్యైః-కవాచయర్చితైః, అధ్యత్తానాత్మనిదేహావద్రమాననాహం
 కారేణసహ-తత్కార్యాణిదేహాత్మాభిమానయాపాణి - అహంకారాధిదైవతేరుద్రస్యసేత్ - అహంకారకర్తృత్వేనదర్శ
 యతి-యతేయస్తదహంకారదహంమమతాత్రియాః - దేహేహంబుద్ధిః, దేహానుబిషమమకారః తస్మాల్లాశ్రియాః
 సృష్టత్యుత్పత్తయన్తి || ౨౯ || ఋచిత్వంబిత్వానస్థమస్తకరణం, సత్వేనసత్వగుణకార్యభూతస్సత్వత్వప్రకాశత్వా
 దిరూచచిత్తవృత్త్యానసహ, తైత్త్రశ్చఅధిదైవతే - స్యసేత్ - తతో, వైకారికంసాత్వికాహంకారం, గుణైస్సన్వికార్యహ
 వైర్నిర్నియేస్సహ, పరేతత్కారణేమహాత్మత్వే, స్యసేత్, ఎవంచైకారికాహంకారస్యమహతియానుసంధానముక్తం
 పూర్వంభిఖానీత్యాదినాతత్త్వకార్యప్రయోగానుసంధానముక్తమ్ || ౩౦ || ఋఅధతత్వైస్సహకారణభూతస్యతా

యుంజసోత్పగ్గయధాస్తానంవినిర్నితే | దిత్తుశ్రోత్రంననాదేనస్పృశ్యేనాధ్యత్తనిత్యవమ్ || ౨౭ || రూపాణి
 చక్షుషారాజకశ్లోతిష్యభినివేశయేత్ | అభ్యుప్రచేతసాజిహ్వంశ్చైర్మైద్రియంత్రితాన్యసేత్ || ౨౮ || చనోమ
 హోగశ్చైత్వైర్బుద్ధింబోధ్యైకవాచలికర్తృణ్యధ్యత్తనారుదైవదహంమమతాత్రియాః || ౨౯ || సత్వేనచి
 త్రంత్వైత్తైగ్నతైర్నియారికంపఛేత్ || ౩౦ || అభ్యుత్తితమహోశ్లోతిష్యదోవాయానభగ్నయమ్ | కూటానైతద్వ
 మహతితద్యక్తైఃక్షరీతుతత్ || ౩౧ || ఇత్యుత్తరతయాఽఽత్సానంనిర్వాత్రమవశేషిత్వమ్ | జ్ఞాత్వాఽద్యయో
 ధవిరమెద్గగ్గమోనిర్గథాఽనలః || ౩౨ || * * * * *
 * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాభూరాణే, సప్తమసూక్తే, ద్వాదశోఽధ్యాయః. * * * * *
 శ్రీనారదఉవాచ || కల్మషైరవంపరిత్యజేహమ-తావశేషితి || గామైకరాత్రవిధివానరపేక్షశ్చన్దేహిమ్ ||
 చిభ్యయాద్యద్యసోవాసఃకాపీనాచ్యాదనంపరమ్ | త్యక్తంసలిక్షదన్ధాదర్యోఽం-చిదనాపది || ౧ || ఏకవిదచ

మసాహంకారస్యమహతియానుసంధానప్రకారమాహ || అస్మిన్దితి || తావ, స్థితి-మఘ్న, అహో, జ్యోతిషి అనోజ్యో
 తి-ర్యాయా, అయుంవాయుం, సభస్యాకాశే, శన్యకూటసైతానుసాహంకారే, తంబ, మహతిమహాత్త్యైత్తన హాత్త
 త్వై మద్యకైచిత్త మష్టిసంస్పృష్టేఅచిత్యుష్ణాగ్నితైప్రధాన, తచ్చా, త్తరపరమాత్మాత్తక్షణివ్యసేత్ || ౩౦ || ఋ
 ఎవ-మహశేషితంపత్య గాత్వానం-అత్తరతయంరమాత్మాత్తక్షణివ్యధావికస్వరూపయ, జ్ఞాత్వాఅద్యయైత
 నిజాతిగుణాద్యభిమానరహితః, విరమేత్, దగ్గమోనిర్గథాహ్, అనలః | స్మిర్యధావిరమతితద్వ్యధర్మానునైఃశక్తోవాన
 ప్రప్రవనమనుసందధానోదేహాత్మగాయానశనప్రతంకర్యాదిత్యర్థః || ౩౧ || ఋఇతిశ్రీభాగవతవద్ద్రవిద్విగ్రాభ్యా
 యంశ్రీభాగవవ్యాఖ్యానాయంసప్తమసూక్తీద్వాదశోఽధ్యాయః. * * * * *
 ఎవంస్వగర్తృమస్థానెరుర్యాత్రమధ్యై హాత్తక్తస్యవాన్ప్రస్థస్యైవమనుసంధానభూర్వకానశనతేనదేహాత్మా
 గక్షక్తః, అధతద్వక్తస్యతుర్యాత్రమపరిగ్రహంబదకత్తద్వనాహాత్రయోదశేన | కల్మషి || ఆశ్రమాస్తరధర్మాననుష్ఠా
 మంసమధ్యే, దేవ-మనుసందధ-త్పరిదక్ష్య సంస్యగ్, దేహమాత్రేణావశేషితకదేహాతిక్రంతదమబుద్ధస్యంపరిత్య
 జ్యైత్త్యర్థః | గామైకరాత్రవిధినాపేక్షాన్తిగ్గాగ్నిమైకైకరాత్రనయనవిధినానిరపేక్ష, మహింపరేత్ || ౧ || ఋయద్య
 సోచరివాగ్నిత్యక్రందేహాద్యభిక్రం, కేచిద్విభ్యయాచ్యై, త్త్యక్తాపీనం-అచ్యాద్యతేయ-తచ్ఛవానః-పరంకేవలం-చి
 భ్యయాత్, దక్షాకమణ్డలభ్యా, మన్య, త్రిం-చిద్య, నాపది సచిభ్యయాత్-చడ్డాపాత్రగ్రహణముపవితకటిసూత్రాగ్నిదర
 ప్యాగశక్త్యసాగ్నిపలక్షణం, అనాపదిత్య నైశితాద్యసహిష్టత్వరూపాపదియింటి త్త్యపివారకవాసోఽస్తరాదికపవిత
 శ్చయాదితిమాచితమ్ || ౨ || ఋ అనపా-యైపరిత్యక్తనియతనివానదేశః, ఎకోఽనహః ధిక్కుఃభిత్వాన్వపజీ

వి, ఆత్మారామశ్చ రత్ ॥ ౩ ॥ సర్వేతి ॥ సర్వభూతేషు తరతమేషు, సుహృత్, భగవదాత్మకత్వాదు సు
భావేననితరామనుకూలః, శాస్త్రకోర్ధరహితః, నారాయణః పరాయణం ప్రాప్యం రాపకమాధారశ్చైత్యధ్యక్షసాయ
యుక్తః, సదసతఃచిదవిద్యాం పరమేలక్షణే, అతపివా, శ్రియోస్సూరపతేఃస్వభావతత్వవికారరహితే, అత్తస్మి
రమాత్మస్య, దశభం, విశ్వం, పశ్యేత్తదాయత్రసత్తాద్విప్రస్థతిమత్త్యవతస్స రీరత్వేనవశశ్చైదిత్యర్థః, తథా,
వరంబిహ్య, ఆత్మానం చరమాత్మానం, సదసన్యయేచిదచిదాత్మకే సర్వత్ర, జగతి, నియన్త్రతయా అత్తత
యావన్ధితం, పశ్యేత్, ఎవంవాసుజెతశ్చార్ధానుసంధానము క్తమ్ ॥ ౪ ॥ సుతైతి ॥ సుప్రహాదయోస్సం
భాసాయం ప్రాతరిత్యర్థం యద్య - తయోస్సంధిర్నద్యమావస్థా - స్వసామసాంయమిత్యర్థః - తదానీం శయానదె
మదాత్మనోఽన్యతరైకస్సుగ్రహః - పరమాత్మ నోఽపిత్రీగృప్తియోగశ్చ, సతత్రీరధానరధయోగానసద్ధానోభవ స్త్య
భరధా ప్రధయోగాన్స ధన్వజత, ఇతిహిత్రాయతేవంచ - సుప్రహాదయోస్సంభావసామసాంయం -
అత్తద్భక్తదేహవిలక్షణప్రత్యగాత్మస్వరూపవిమర్శనపరః - అత్తనఃపరమాత్మనో, గతినిచిత్రపథరథయోగాదిప్రప్య
త్వాదీప్రకారం - పశ్యేదనుసందధిత - తథా, బన్దంమోక్షంచ - మాయామూత్రం - నవమృత, ఇతిపశ్యేత్ - బిన్నాదిక
మీశ్వరసంకల్పరూపజ్ఞానాధీనం - నత్యాత్మస్వరూప్రయ క్షమితిపశ్యేదిత్యర్థః - మాయాశిబ్జక్షణనపర్యాయః, మా
యావయంసంజ్ఞాన, మితిప్రభుత్వాః - బన్దమోక్షయోగ్యపరమాత్మసజ్జగదీనత్వం సూచితం, పరాభిధ్యానా
త్తుతిరోహితం తతోఽన్యగ్య బద్ధవిపర్యయా, వితి, బన్దమోక్షయోః ప్రకృత్యన్యాయగ్ధైరైకరూపత్వాద్యమాయామా
త్మత్వం ॥ సనుకథంమోక్షస్వరూపప్రయ క్తత్వాభావః - బన్దప్రతియోగిత్వాదిప్రాయానక హ్యబన్దస్యమోక్షసంభ
వః ॥ ౫ ॥ ధ్రువంసన్నితం - మత్య - మధ్రువమస్తీరం - జీవితంచ - నాభినైతే - మృత్యుమితిద్వంద్వందాధాన -

రేడిక్షురాత్తారామోఽనపాత్రయః ॥ ౩ ॥ సర్వభూతసుహృచ్చానోనారాయణపరాయణః ॥ పశ్యేదాత్మ
స్వహావిశ్వం పరేనదనతోఽవ్యయే ॥ అత్తానంచవరంబిహ్యసర్వత్రసదసన్తయే ॥ ౪ ॥ సుప్రహాదయోస్సం
భావాత్సనోగతిమాత్మద్భక్తిపశ్యేత్ బన్దంవమోక్షంచమాయామూత్రం నవమృతమ్ ॥ ౫ ॥ నాభినైద్భక్తివంశ్య
మ్యమధ్రువంవాన్యజీవితమ్ ॥ కాలంవరంబిహ్యతథూతానాంకభవాప్యయమ్ ॥ ౬ ॥ నానచ్చాప్రేమసజ్జైత
నోఽవేదేతజీవికామ్ ॥ వాదివాదాం స్త్యజేత్తరం - పక్షంంచినన్త్రయేతి ॥ ౭ ॥ సగిష్యానబద్ధిత్రగ
ద్ధాన్తైవవాఖ్యసేద్భవహా ॥ నవాఖ్యామయజ్ఞేతనారమ్భనారభక్షతీన్వతి ॥ ౮ ॥ నయతేరాత్రమః
ప్రాగ్మోధార్మహేతుర్మహత్తనః ॥ శాస్త్రస్యసమచిత్రస్యవిభయాయుతవత్సత్ ॥ ౯ ॥ అన్యక్తలిఖితేఽన్య

భావ్యత్వం నాభినందతి - తథా, ధ్రువం - జీవితమపినాభినందేతి - చరంకవలంతుభూతానాం - ప్రభవాప్యయస్సా
త్త-మత్త త్రివలంసేతుం - కాలమేవ - ప్రతీతేత-కాలగతిమేవాలోపయేదిత్యర్థః ॥ ౬ ॥ అనచ్చాప్రేమ-అ
నధ్యాయ శాస్త్రేషు స్త్రస్థైతేనసక్తిభావే - జీవికాంజీవనోపాయభూతాంవృత్తిం - నోపజీవేత్ అతివాదాజ్జబివిభ
జ్ఞాదినిర్దా-తరం - త్యజేత్ - కమపిపక్షమాగ్రహణానాశ్రయేత్ ॥ ౭ ॥ శిష్యాః - నానుబద్ధితే - విత్తలోభాభా
వాదిభావః - బహూగ్రాన్ధాక్ - వైవాఖ్యసేత్ సవరేత్ - వ్యాఖ్యాం - నోఽయజ్ఞేతనారయేదిత్యర్థః - చిత్రస్యస్వ
రత్వప్రసక్తాదిభావః - అరమ్భాన్వతావత్యాద్యారమ్భా - కృచిదపి - నారభేన్మతుర్యాత్ - నిగ్రహాగ్రహణిజైవమ్య
ప్రసక్తాదిభావః ॥ ౮ ॥ శాస్త్రస్యసమచిత్రస్య-మహత్తనో - యతే - రాత్రమః - ప్రాయోనధర్మసేతుః - అపితుజ్ఞాన
ప్రయోజనకః - అతోధర్మం - బిభృయాద్వా - త్యజేద్వా - భరణత్యాగవ్యవస్థితవికల్పే - జ్ఞానసోనస్సంన్యాసాశ్రమసత్త్వధ
ర్మం - యోజనత్యేనవిభిన్నయే - జ్ఞానవాంఛుధర్మాధిగలంత్వసేదిత్యర్థః - యద్వా - ఉపవాసాదిదేహాక్షేతరరూపధర్మశ్చ
రీరహ్యల్పముఖేనయోగవిభూతుకనచిత్రం - బిభృయాద్వి భూతుకశ్చై నంత్యసేదిత్యర్థః - యద్వా - సమగిష్యానుబద్ధనగ్ర
న్ధాభ్యాసవ్యాఖ్యోపయోజనాదిభిఃకల్పిద్ధర్మపాదితస్సాద్విదితివద్ధం తేషిధర్మప్రభృత్యానమ్ ॥ ౯ ॥ యదియతేరాత్రమా
ధర్మార్థసాన్నిత్యే త్రిక ర్తవ్యాస్య శ్రియోగ్యనుబద్ధనాదయః - సతుప్రాయశోనదగ్ధ సేతుః - యత్యాత్రమన్యధర్మసేతుత్వా
భావేసేతుంచదకతంవినిష్ఠమ్ ॥ శాస్త్రస్యసమచిత్రస్య ॥ శాస్త్రస్యశిష్యేరియగధర్మసాధ్యైవికాముక్తికశబ్దాదివి
షయభోగచారసహిత్య - సమచిత్రస్య అధర్మస్యేవధర్మసాన్నివ్యసంజననద్వా రాముక్తిః - పరిబంధకత్వజ్ఞానవత్త్రైవధ
ర్మధర్మయోగ్యమచిత్రస్య - ప్రాయిత్యసేనకృచిదగ్రత్యాత్రమసాన్నివ్యసేతుః - అతో - యదియతి
ధర్మప్రయోజనకయత్యాత్రమనుభవశ్చేచ్ఛిన్యానుబద్ధనాద్విభిన్నయోధర్మసేతుత్వాభావేతుత్వసేదిత్యర్థః ॥ ౯ ॥ సుతః,

శిష్యాః సుఖస్థానాన్యథా పావస్యన్త్యజ్ఞానిత్వాఽపిమాహాత్మ్యంన ప్రకాశితం స్యాదిత్యతపహా || అవ్యక్తలిప్తిభిః || అవ్యక్తలి
 త్తోఽస్ఫుటచిహ్నః, స్వమాహాత్మ్యమనాపిమగర్వక - వరైత - యతిరితిహావః-తధావశాంకరంసూత్రం, అనాపిమగ-
 ర్వస్మన్వయా, నితి, శ్రుతిశ్చ, తస్మాద్వాగ్విప్రఃపాడిత్యంనిర్వద్యబాల్వేనతిహాసే, నితి, బాలస్యకర్తస్వమాహాత్మ్యా
 నాపిమగరరూపంబాల్యం, తేనతిహాసేనిర్వద్యధః, జ్ఞానిత్వాద్యనాపిమగ-రాధిపాద్యైరిత్యస్తేనయతి - ఉన్నత్రబాలవ
 నితి-ఉన్నత్రవద్బాలవచ్చ-ఁకించా, వ్యక్తార్థఃపరైరపిత్ప్రయోజనః - మునిరాలవ్యసంశీలనశీలశ్చ, వరైత-అలవ్యసం
 శీలసంతుభాగ్యయపరిశీలనం-చైవ, బాల్యంవచాపాడిత్యంబనిర్విద్యాదమని, నితి, మునిశ్చేదనవిహితం, తద్విషయకం
 చైవంసూత్రం, ననాకార్యసరవధిఃపక్షేభ్యతీయంతద్యతోఽధ్యయివ, నితి, నవ్యత్రబాలవనితిదృష్ట్యానైనబాలస్యయ
 త్పర-కామచారాదికంతదభిప్రేతం, నావిరతోదుశ్చరితాన్యాశాన్తోనానమాహతిః || నాశాన్తమానసోవాఽపిప్రజ్ఞా
 నేనైవమాపుయ, నితి, దుశ్చరిత్యంబనిర్వద్యసాధనవిరోధిత్వవినాత్ - వసిశ్చ, త్రబాలవనితిపాతానరంత-
 త్పర-వసిశ్చత్యస్తత్తాదివచ్చ-చైవతియతోక్తవిధార్థః - కవిర్విద్యానపి - సునిపుణంభాషితుంసమర్థోఽపిస్వమాత్మానం-మూ
 కవన్ముకమివ-స్పృశాం-చ్యుష్ట్యా, దధ్యయేత్, యథోస్తత్తాదిరూపంవ్యగతతధావరైత, స్వదృష్ట్యాపాత-సద్వ్యుష్ట్యా
 దహావిలక్షణస్వాత్మదృష్ట్యాత్మధః || ౧౦ || ఋజగరగ్రవతగ్యసంన్యాసాశ్రమానపేక్షితత్వేఽపియద్యచ్చయోవనతనం
 తోఽన్యమోక్షమోహిప్రవృత్త్యుపరతః - జ్ఞానానాపిమగ-రస్యవతపేక్షితత్వాత్తదవగమాయతేచితిహాసంప్రసృతి ||
 అత్రాపితి || అత్రస్వమాహాత్మ్యానిమగ-రాదిపాజ్ఞానితోఽవస్తాన్, ఇతిహాసమపి-చ్యుష్ట్యాత్వేనోదాహరణి-దధ్యయనిభి
 తిహాసంవిశిష్ట-పురాతనం-నత్వస్మత్పర-పాలకపీతం-ప్రక్షాద్య, ఆజగరగ్రవతగ్రవతగ్రవమునైశ్చ - సంవాదరూ

క్తార్థోఽమనిర్వద్యత్రబాలవత్ || కవిర్విద్యావదాత్మానంసద్వ్యుష్ట్యాదధ్యయేన్నుచౌమ్ || ౧౦ || అత్రాత్మదా
 హర స్రీమమితిహాసంపురాతనమ్ || ప్రక్షాద్యవనంవాదంమునెరాజగరగ్రవః || ౧౧ || తంతియనంధరోపసై
 కావర్యాంసహ్యసానుగిరజస్వత స్రుమాదత్తేర్నిగూఢామలతేజనమ్ || ౧౨ || దదర్శలోకాకవివరకలోక
 తత్త్వపిత్వయాప్రతేఽమాత్మ్యైఃకతిపయైఃప్రక్షాదోభగవత్ప్రియః || ౧౩ || కర్తృత్వాఽపిత్వతిధిరాచార
 ల్లిక్తేర్వర్తాన్తిమాదిభిః || నవిదన్విజనాయంవైసోఽసావితిసవేతవ || ౧౪ || తంతత్వాఽభ్యుప్యసిధివత్పాద
 యోశ్చిరసాన్యతే || వివిత్సరిదమప్రాప్తీన్తహాభాగవతోఽసురః || ౧౫ || ప్రక్షాదఉవాచ || విభర్షికా
 యంపీవానంస్థాద్యమాభోగవాన్యధా || విత్తంజేమూద్యుపతాంభోగపిత్వతాంసుహా || ౧౬ || భోగి
 తాంఖలుజేమూఽయంపీవాభవతివాన్యధా || ౧౭ || నతేయనస్యనిరుద్యుపస్యల్పప్రాన్ముహూర్థాయతవసభో
 దాః || అభోగిసోఽయంతవన్ప్రచహంపీవాయత్ ప్రద్యదసఃక్షమంఽతీ || ౧౮ || కఃకల్యాణిపుణదృష్టిత్రపీయ

మమ్ || ౧౧ || ఋతమజగరగ్రవతగ్రవం, సహ్యసప్రవతగ్రవ-సానుని - కావర్యాంకావరితే - భగో - పక్షాధూప్యసై, కయా
 నం - రజస్వతైఃధూళిభానరై - స్రుమాదత్తేఃచహవయవైః - నిగూఢంపచ్చన్నం - అమలం - తేజోదహకాన్తిరగ్య
 తమ్ || ౧౨ || ఋప్రక్షాదో, దదర్శకథం-భూతః-భగవత్ప్రియః - కతిపయైరమాత్మ్యైః - పరివృతో, లోకానాం-తత్త్వస్య
 వివిత్సయాచిత్తమిచ్చయా, చరక || ౧౩ || ఋకర్తార్థిధిర్యం, సోఽసా-భవతి-నభవతి, త్వేనంజనా-నవిదః || ౧౪ || ఋ
 తం-వాదయోశ్చిరసాన్యతే-సన్మాత్వాసిధివ-దభ్యుప్యసైత్తమిచ్చ-ర్తహాభాగవతః-ప్రక్షాదః - ఇదవసత్సయాణ-మప్రా
 ప్తీర్వప్రక్షాత || ౧౫ || ఋతదేవాహానిభర్షిత్యాదినా || ఉద్యుపసహితఃభోగవాక దేవాపీషణిలో-యధా-తద్వ-త్వం-
 పీవానం - కాయందేహం - విభర్షి ఉద్యుపసినైవమమభోగోఽస్తీత్యత్రాప్రాపి || ఇహలోకే, తావ-దుద్యుపతామేవ-వి
 త్తం-విత్తవతామేవ-భోగః, త్వంతు, నిరుద్యుపసవత్ప్రపిత్రం-కుతప్రారంభోగభిభావః || ౧౬ || ఋలన్తరేణాపి
 భోగంమమదేహంపీవేత్యత్రాప్రాపి || భోగిసామేవ-దేహం-పీవా - భవతి-భోగైన్తవపీవాభవతి - అన్యధారు-కృషిభవత-త
 త్త-భవన్తరేణాపిభోగందేవాప్రప్తిరిభావః || ౧౭ || ఋహేబ్రహ్మక, కయానస్య-తపివ-నిరుద్యుపస్యనిర్వాహరగ్య,
 తమ-హా-హా-ర్థ-సూనంపిత్తంనాస్రీహ, నభిభిశ్చయే, హభిశ్చప్రసదా, తమార్థానాస్రీతపసిద్ధమేతత్తగ్ర-యతోవిత్తా
 దేవ-హేతో, భోగ-దేహ-పీషణ-దేహ-భవ-ని-అతో-భోగ-రహితస్య, తవ-దేహా, హేవిప్ర, యతోహతోః, పీవా,
 అభిభ, త్రతార్థరణం-నోఽస్తాకం, క్షమంఽదచ్చీతుంయోగ్యంచైవ్యద || ౧౮ || ఋకింబత్వంకపిర్విద్యావత్, కల్య, త
 తమ్ || కింబత్వంకపిర్విద్యావత్, కల్య, తమ్ || కింబత్వంకపిర్విద్యావత్, కల్య, తమ్ || కింబత్వంకపిర్విద్యావత్, కల్య, తమ్ ||

రవ్యతస్సత్యే తద్వీక్షితాఽపి సమక్షదాసీనస్సక, త్మూర్తీం, శేషేతయానోఽని తత్సాగరణం చపదేభిభావః ॥ ౧౮ ॥ శ్లో ౧౯ ॥ దైత్యపతి నాన్రహ్మణః, పృథ్వస్థ, మహామునిః, తస్మై ప్రహ్లాదస్య నా గవామృతం, తేన యస్మై శ్రీతశ్చిదితః స్వయమాన, సుసంభ్రాహ అభిమఖము క్రవాత్ ॥ ౨౦ ॥ శ్లో తదవాహ వేదేతి యావదధ్యాయం సమాప్తే ॥ హేలసుర శ్రేష్ఠభదంకింతత్, స్వకామిహేల పరమయోగి ప్రవృత్తినివృత్తిః పదానికారణాని, తియ త్తదిదం - భవా - నధ్యాత్వ తత్తుహాసగ్య లోకమనోఽభిభూయి వివయకజ్ఞానైన - వెదజానాత్మైవ, కుతః - యత - స్వ, మార్యాణామతిస్త్రియార్థద్యునాం - సమృతః అగ్రే సరిః ॥ ౨౧ ॥ శ్లో కింప - భగవాత్ మే ధ్యుభ్యుభ్యర్థః - స్వతేజసాఽదీప్యమానో, నారాయణోఽనన్యత్ర యోజనయా - భక్త్యా తుష్టో - యస్య తావత్ స్యునదా, హృద్ధతిస్థ - అరగ - చతుర్భుజతీ, ధ్యాన్తమజ్జనరూపమన్ధకారం, ధనోతినిరస్యతి, నిశ్చేషనిరస్తాజ్ఞానానాం సర్వజ్ఞానాం భవాదృశాం కిమవిదితమస్తీతి భావః ॥ ౨౨ ॥ శ్లో యద్యత్యైవ, మధాఽపి హేరాజక్, యథాశ్రుతం తపః ప్రశ్నాని ప్రతిబూత్రిమహే, ప్రశ్నానామ త్రరాణివదావభ్యర్థః, యథాశ్రుతమిత్యేగద్యత్యపరిహారాయోక్తం, ఆత్మనః స్వస్య శుద్ధిమిచ్ఛతా శ్రుంసాఽవశ్యం, త్వం - సంభావణీయః, హే ॥ ౨౩ ॥ శ్లో లోకకింసుప్రవరతే - త్వం తునివృత్తిస్థకం శేష, ఇతి యత్పృష్టం, తత్తత - వదుత్తరమాహాత్మ్యవ్యయేతతుర్భిః - అహం - తావద్యోగైర్భగవతీతి రవకామై, రభూరయాభూరయతుమశక్యయా - భవహాహీన్యాజనప్రరంపరాకారిణాత్మవ్యయావిషయచ్చియా, కర్తాణిచ్యుతాపాత్మకాని, కార్యమాణః కర్తృసుప్రవర్త్యమాణః, భూర్భు, నానాయోనిష, యాజుః ప్రయోజితః ప్రవేశితః ॥ ౨౪ ॥ శ్లో తైరవకర్తభిః, భ్రమక్, యదృచ్ఛయాదైవా, దిమం లోకం మనుష్యజన్, పాపిశతః, లోకం విశిష్టే, స్వర్గమోక్షయో, స్థిరశ్చాన్తిర్యక్తాని నాం పునరస్య మనుష్యవ్యవస్థాపాత్మై, ర్ద్వైరంకారణం, ధర్మేణ సర్వస్య

కథస్సుమః! లోకస్య కుర్వతః కర్తృశేషతద్వీక్షితాఽపివా ॥ ౧౯ ॥ నారదడివాచ ॥ సభ్యం దైత్యపతి నాపరిపృష్టో మహాముని! స్వయమాన ప్రమథ్యాహతద్వాగమృతయస్మై శ్రీతః ॥ ౨౦ ॥ బ్రాహ్మణడివాచ ॥ వేదేదమసుర శ్రేష్ఠభావస్తన్వాన్యస్సమృతః! ఈహేల పరమయాన్యాణాం పదాన్యధ్యాత్వ చక్షుసా ॥ ౨౧ ॥ యస్య నారాయణోదేహభగవాత్ హృద్ధతిస్సదా! భక్త్యా కేవలయాతుర్భుధనోఽధ్యన్తమగ్ర-వతీ ॥ ౨౨ ॥ అథాఽపి బూత్రిమహే ప్రశ్నాన్ ప్రవరాజక్ యథాశ్రుతమసంభావణీయోహి భవానాత్మ నశ్చ్యుమిచ్ఛతా ॥ ౨౩ ॥ త్యక్తయా భవహాహీన్యా యోగ్యకామై రభూరయా! కర్తాణి కార్యమాణోఽహం నానాయోనిషయోజితః ॥ యదృచ్ఛయా లోకమిమం పాపిశతకర్తభిర్భగవత్ ॥ స్వర్గాపవర్గయోర్ద్వైరంతిరశ్చాన్తి పునరస్య ॥ ౨౪ ॥ అతాపి దంపతీనాం చ సుఖాయాన్యాపనుత్తయై కర్తాణి కర్తృతాం దృష్ట్యానివృత్తైః స్తీ వివర్తయత్ ॥ ౨౫ ॥ సుఖమస్యాత్మచోరూపం సర్వై హేల పరితప్తః! మనస్సంస్మర్తృజాత్ దృష్ట్యానిభోగాః స్వప్నాని సంవిశ్క ॥ ౨౬ ॥ ఇత్యైతదాత్మనస్సాన్విధం సంవిస్తృత్యైతైపుమాత్ ॥ విచిత్రామనరిదైవితే హేరామాహే

ద్వారం - జ్ఞానసంపాదనైవ త్వపవర్గస్య అధర్మై గతిర్యక్తస్య, పూర్వసజాతీయమకృతావరజైవతుపునర్తమవ్యతస్స చ - కారణమిత్యర్థః ॥ ౨౪ ॥ శ్లో అతాపి పృష్టిస్తపిమిమవ్యజన్తని, స్వర్గాపవర్గః డిపి, దంపతీనాం - య, దైర్భునాదిసుఖం, తదర్థ, మన్యాపనుత్తయేదుఃఖిన్యత్తయేచ - కర్తాణి - కుర్వతాం - లోకానాం, వివర్తయంసుఖార్థం కృత్యేభ్యోదుఃఖిపాప్రేరూపం వివర్తయం, దృష్ట్యానివృత్తైః స్తీ ॥ ౨౫ ॥ శ్లో నమస్త్రవృత్త్యా కదాచిదపి సుఖం స్యాదపి - కింనివృత్త్యాస్యా, దిత్తతాపహా! సుఖమితి! సుఖ-మస్యాత్మనః ప్రత్యగ్భావో - రూపం స్వరూపమేవ - అతో, నతదర్థం యత్తుః కాగ్రభ్యభిభావః - తస్మై స్వతస్సుఖరూపలక్ష్యతే త్వేసికిం నోపలభ్యత ఇతి శక్తజ్ఞానం నిరాకరోతి - సర్వాసా - మిహానాం దహగతవ్యాపారాణా - ముపరమలభావో - ఽస్యాత్మనః - తమరాకారః - నిమిగ్రియం సుఖమేవ తస్య తుమరిత్యర్థః - కాత్వేన్మనోహేల పరమపూర్వకంతద్వాధాత్మ్యమిర్భవేన సుఖరూపతయోపలభ్యత ఇతి భావః - యతేవ - మతో - భోగాన్యధాదిపమభోగా - మనస, స్సంస్మర్తృజాత్ మనోరథమాప్రజానశాశ్వతా - దృష్ట్యా, సంవిశ్చాత్మయాధాత్మ్యావలోకనైవవిష్టే - హం - పాపిరభావభవేదవిష్టేవా - స్వప్నాని మిశయమానోఽస్మి ॥ ౨౬ ॥ శ్లో తస్మై సర్వోఽపి లోకః స్వమిమసుఖరూపమాత్మానంకిం నోపలభ్యత ఇతి శక్తజ్ఞానం నిరాకర్తం స్యాధావికసుఖరూపాత్మ స్వరూపావివర్తనమాలకదేహతే ప్రాపేనానశేతే - కింతు సంసరతీత్యాహ! ఇతితి ॥ ఇత్యైతదాత్మనః - సుఖాత్మకం - రూపం, స్వాధ్యం - స్వస్వపురుషార్థరూపం - స్వతపి వసన్తం విస్తృత్య - స్వతపి వసన్తమాత్మ నస్సుఖరూపస్వరూపాత్మకం స్వపురుషార్థం విస్తృత్యైత్యర్థః పుమాత్ దేహా - ఆసత్సతతత్తస్య విద్యమానైః - దైవతేదేవమనుష్యాదిభేదోఽహం మనుష్యోఽహమిత్యభిమానరూపే - దైవతే

భాదనిమ తైః దైవతేన త్యక్తః - విచిత్రాం గర్భజన్త జరామరణాదిరూపా-మతః, ఘోరాంభయంకరాం-సంస్మృతిమా
 ప్సీతి ॥ ౨౮ ॥ ఋషితదవదృష్టా ప్రముఖేనాహః జలమతి జలం, తదవదృష్టైః తృణైవారాదిభి, శ్చస్తం, హిత్యా, అజ్ఞో
 యధా, జలకామ్యయా, మృగశృష్టాంజలవత్సృగీయమానా-ముపధావే - త్రధా, స్వతస్సుఖరాప, మాత్తన, స్వరూ
 పం, విస్తృత్యా-సృతతైవ యుక్తమఖివ్యర్థదృక్పరుషార్థ దృష్టిః - ధావతిలోకః - స్వతః ఆత్మనోఽస్మత్తదేహదాపురుషా
 ర్థదృగ్వాఙ్మతి ॥ ౨౯ ॥ ఋషిపర్యయం దృష్టావపృత్యైః స్థితదేహవిషణ్ణతీ - దేహాదిభిరితః శ్చభిః - దైవతైః గ్రీకర్తా
 యుతైః, దేహాన్నిరీయాదిభి, రాత్తనస్వస్య - సుఖం దుఃఖనిష్ఠైః దేహతః ఇచ్చతః - అనితస్య కర్తవ్యస్య ఫలం-కర్తరి
 పక్షి-ఇచ్చతా, కృత్యాకృత్యాః ఫలనః ఫలరాధాః - క్రియాః-మోఘాః వ్యర్థాః, న సుఖజనకానామపి దుఃఖనివ ర్తకాశ్చ స్థా ఇతి
 భావః ॥ ౩౦ ॥ ఋకధంచితి-గ్రీయా-కామమోఘత్యైః పితృజన్మం సుఖమనుభూయమానదుఃఖేభ్యోఽల్పమిత్యుహ - ఆధ్యా
 త్మికాదిభిః - అదిశదేనాధిదైవికాధిభౌతికైరా-మోఘ-తైః దుఃఖైః, కర్మచిత్తకదాచిదపి, అవిముక్తస్య, మద్రస్య మరణోల
 గ్యశ్చాశ్చ సన్నితైర్దుఃఖేనా దితైః - వితైః, తన్నిమిత్యైః కామైశ్చ క్రియేషు ఖం, క్రియేత ॥ ౩౧ ॥ ఋషిసదనారణ్యసేదాః
 ఖం, లబ్ధధనానామృతమమృత్యుత్పాదకం - పశ్యమితి ॥ ధనినాం లబ్ధధనానామపి, క్లేశం, పశ్యామి, క్లేశైశ్చ హేతువదకధని
 శానివిశిష్టైః, లబ్ధానామలబ్ధధనలిప్సయాలబ్ధధనస్య యదయనచ స్త్యేతామితి భావః, అజితాత్తనామజితేన్ద్రియాణాం, కా
 మానామపర్యాప్త్యాం నైశ్చికామితి భావః, భయా, దలచా-నిద్రా-యై-నైషాం-హారదయోధనసహ రేయరితి భయా
 దిన్నిద్రాణామత్యర్థః - ఇతోఽపి క్లేశభిభావః - భయహేతువదక విశిష్టైః, సర్వతస్స ర్వభ్యోఽప్య, శివవజ్జీవానాం అ
 వహ రేయరితి శరణాం కర్వతామ్ ॥ ౩౨ ॥ ఋషితదేహవిషణ్ణతీ - రాజతభిః, రాజాదిభ్యః - పశుతః, పక్షితః, పశుభ్యో

తి సంస్మృతిమ్ ॥ ౨౮ ॥ జలం తదవదృష్టైః శ్చస్తం హిత్యా-అజ్ఞో జలకామ్యయా - మృగశృష్టామపాధావే త్రధా
 న్యత్యాదృదృశ్యతః ॥ ౨౯ ॥ దేహాదిభి రైవతైః గ్రీరాత్తనస్సుఖమితః - దుఃఖాత్మయంచానితస్య క్రియామో
 ఘాః కృత్యాకృత్యాః ॥ ౩౦ ॥ ఆధ్యాత్మికాదిభ్యః శైరవిముక్తస్య కర్మచిత్ - మద్రస్య శ్చాశ్చాపనతైరభ్యోకా
 మైః క్రియేత క్తిమ్ ॥ ౩౧ ॥ పశ్యామి ధనినాం క్లేశం లబ్ధానామజితాత్తనామ్ - భయాదలబ్ధినిద్రాణాం సర్వభ్యో
 ఽపి వజ్జీవానామ్ ॥ ౩౨ ॥ రాజతశ్చ సర్వతస్స ర్వభ్యోఽప్య జనాత్తనపక్షితః - అర్థిభ్యః కాలతస్య స్థానిస్త్యం
 పారితార్థవచ్ఛయమ్ ॥ ౩౩ ॥ శోకమోహభయశోధరాగ్నేభ్యతమావయః - యన్త్రా లాస్యస్య రూపాం
 జహన్తి తస్మిన్ పారితార్థయార్థ్యః ॥ ౩౪ ॥ మధుకారమహాసర్పలోకైస్త్రిక ద్వైగరూప్తమా - కైరా
 గ్యం చరితోఽవం పారిప్రాయచ్చిత్తమావయమ్ ॥ ౩౫ ॥ విరాగస్స ర్వకామేభ్యశ్చిత్తోమధుకారతాత్ - కృ
 త్యాప్రప్రం మధువద్యై త్రంహత్యావ్య న్యోహ రత్నమిత్ ॥ ౩౬ ॥ అనిహః పరితుష్టాత్తా యద్యచ్ఛాపనతాద
 హమ్ - నోదేచ్చయేవ హ్యహనిమహాహిరసత్వవాక్ ॥ ౩౭ ॥ క్వచిదల్పం క్వచిదుద్భురిభుజైః స్తం సావ్యసా

గవాశ్వపిభ్యః పశుభ్యః, ససృజిభిశ్చ కార్థం ప్రప్యతైః భ్యః, కాలతః-స్వస్థాత్ దానభోగయోః ప్రప్యతైః స్వస్థాత్తాత్తనాత్తాత్తా
 ణ ప్రత్నయమర్థం దైవామనీతి భద్రా, తేషాం నిత్యం, భయ, మనుష రత్నైః ॥ ౩౩ ॥ ఋషికలంభయమేవ - అమిత, శోక
 మోహభయ-వయః-సర్వేయన్త్రా లాఽయాపారితార్థావేవ-మూలం - ఏవాం-తే-స్వకాం-స్వభ్యోభవేయః, తేస్తా, దృఢః హే
 యోపాదేయివివేకవాక్, తయోః పారితార్థయోః స్పృహం జహన్తి త్యైశ్చ ॥ ౩౪ ॥ ఋషియపదేశాత్తస్మిన్ భుక్తినిష్ఠై
 ధర్మమాశ్రితోఽనీత్యత్యాహ - మధుకారతి ॥ అస్తి, స్తోక-నోఽ-సాత్కం-గురుశ్రేష్ఠం-మధుకారమహాసర్పయ, మధుమక్షికా
 అజగరావేద్యకధర్మశిక్షకౌతదేహవా - యయైర్ధధుకారమహాసర్పయో-శ్చిత్తయావ్య త్విపర్యాయోఽవనయా, నయం,
 కైరాగ్యం-పరితోఽవం దైవాల్లాభ్యం తోవం-పారిప్రాయ-తత్రమధుకారానైవైరాగ్య, మహాసర్పత్వరితోఽవం-పారిప్రాయ
 భిత్త్యర్థః ॥ ౩౫ ॥ ఋషితదభయవిషణ్ణతీ - విరాగభిద్వాభ్యాం - తావత్ సర్వభ్యః కామభ్యోవిరాగో, నయా, మధు
 వ్రతాన్తధుమక్షికాతః శిక్షితః, తచ్చిత్తయామమనైరాగ్యవయభిత్త్యర్థః-కింతచ్చిత్తీతం, తదాహ-యధా, మధువత్రై-రిత
 ప్రతేభు మ్యభ్య, అనియ-కృచిన్నివేశితం-మధు-తత్త్వామినోమధువత్రాత్, హత్యా-న్యోహరతి-తధా-మధువద్భ్యః శ్చనా
 రితధం-మన్యః, పరిధం-స్వవతిం-హత్యా, హరి, ది త్యైతన్తధువత్రాచ్చిత్తీతమిత్యర్థః ॥ ౩౬ ॥ ఋషిజగరాచ్చిత్త
 మాహ-అనిహ-ఇతి, మహాహిరవా-హ-మనిహానిర్యాపారః - యద్యచ్ఛాపనతాదైవాల్లాభాన్నాదైః, పరితుష్టాత్తాపనత
 వ్యచిత్తః, నోదేచ్చయచ్చాపనతం-కై-త్వత్వవాక్ దైర్వవాక్ బహూన్యహని-తయేతయానోఽస్తి ॥ ౩౭ ॥ ఋషిసర్వ
 హేతుత్వేనయద్యచ్ఛాపారిప్రాయోరితం ప్రపద్యయతి ॥ క్వచిదల్పమితి మధ్యేః - క్వచిత్-దాచి-దల్పం - కదాచి-చ్ఛ

నైమర్త్యంజ్ఞానయోగలాభో-భవేత్ ॥ ౧ ॥ ఋషివంశ్రతిజ్ఞాయగ్ధాస్యధిర్మానాహః॥గృహేష్విత్వ్యాదినియాపద
 ధ్యాయనమాప్తి ॥ యద్యత్ప్రథమాశ్రమధర్మకథనాన స్తరమేవైతదాశ్రమధర్మవర్ణనంయుక్తం - క్రమపాప్రత్యక్షే-త
 ధాఽపిగార్హస్థ్యధర్మధర్మాణాంబాహుల్యసమాతాప్రబలైవవర్ణనీయత్వాదాశ్రమాస్తరధర్మవర్ణనానస్తరంతకేద్యతై-
 క్కమానాదరాద్వా - అతకేచిద్వదన్తి - మోక్షాస్తరక్లత్సేనప్రథమంసన్మనిషిధర్మానభిధాన్యవృద్ధౌపాధ్యధర్మానభిద
 ధాతీతి-తన్మన్తం “ అతస్త్వీతరజ్జ్యయోలిక్తాశ్చే ” తిశారీరకన్యామేనబ్రహ్మవిద్యామగ్రాహకాల్పధర్మాశ్రమాస్తరా
 మేత్యుతదనుగ్రాహకబహుధర్మకగార్హస్థ్యస్త్రివాస్తరక్లత్వాదతోయధోక్తవివాశయః-హేరాజక -గృహేష్వసన్
 తఃగృహస్థాశ్రమస్థః - గృహేచ్ఛాచితాశ్రమసానునాః - క్రియాఃకర్మాణిసంఘోపాసనపఞ్చమహాయజ్ఞాదీన్యామస్యకా
 నీ-సాక్షా-ద్యానుదేవార్పణంయధాధవతతధా- కుర్వత్-ఫలసక్తర్తృత్వత్వగృహాన్యకంకుర్వత్ - మహామునీనుపాసిత
 భాగవద్గుణమననశీలాన్తప్తభాగవతానుపాసీత ॥ ౩ ॥ ఋకధంభూతః-తైశ్శ్రీ - భాగవతః,అవతాకరధామృత-మభిక్షం
 తునఃపున - ర్భుధాకాలమావశ్యేకధర్మసప్తానావశేషితంకాల - ముపశాస్త్రజనైస్సహితః - శ్రద్ధాభూక్యకం - శ్చ
 ఙ్గత్ ॥ ౪ ॥ ఋషం-సతాం-సక్షా-దేవాదారపుత్రాదిమ-శనక్తే-స్సక్తం-విముఞ్చేతి-తేవృహంమమతాద్యభిమానం
 త్యజేత్ - ఎవం - ముచ్యమానాఘాక్రాభిమానావివయేను - సత్కు - దేహాదిమ,స్వప్నమయత్తితి,యధాస్త్వైత్యవ్యయపు
 త్రౌదాతప్తాదుతితస్తతా-లమాత్మానభావ్యతాంమన్యతై,తధా,దేహేవ, గేహేవ, పశుద్వారాదిమప,పట్టితల
 స్థిరత్వాపురుషార్థజ్ఞానవాక్, తతదహదా, స్వయంపరక్తోఽపి,రక్తదానకవ,ద్యావధర్మంప్రాణధారణాపిఘతమ
 ర్థ,ముపాసీనఃసీక్ష్మకుర్వత్,న్మలోకనరశరీర,సతతాం, న్యసేదనుగదధీత, నరత్వవికించహగతంపశ్యేత్,నత్వా

నైమర్త్యంకర్తృణోయతే ॥ ౧ ॥ గృహేష్వసన్ధితోరాజకక్రియాఃకర్వన్యహేచ్ఛాచితాఃసానుదేవార్పణం
 సాక్షాదుపాసీతమహామునీ ॥ ౩ ॥ శ్చిన్దన్యభవతోఽభిక్షమవతాకరధామృతమ్ ॥ శ్రద్ధధానోయధాకాల
 ముపశాస్త్రజనావృతః ॥ ౪ ॥ సత్కుక్తాచ్చసక్తేస్సక్తమాత్రజాయాత్మజాదిమవిముఞ్చన్మచ్యమానోమన్వయం
 స్వప్నమయత్తితి ॥ ౫ ॥ యవధర్మమపాసీనోదేహగేహపషుద్వారాదిమపట్టితలస్థిరత్వాపురుషార్థజ్ఞానవాక్
 తతదహదా, స్వయంపరక్తోఽపి,రక్తదానకవ,ద్యావధర్మంప్రాణధారణాపిఘతమర్థ,ముపాసీనఃసీక్ష్మకుర్వత్,న్మలో
 కనరశరీర,సతతాం, న్యసేదనుగదధీత, నరత్వవికించహగతంపశ్యేత్,నత్వా

త్వస్యనుసందధీత్యేత్యర్థః ॥ ౫ ॥ ౧ ॥ ఋజ్ఞాత్వాదయః,తైశ్శ్రీఽస్యైవ,య,వృదన్తియచ్చేచ్ఛన్తి,తత్త్వస్యయం,నిర్వృత్తి
 మనుకారరహితో, మోదతలనుమోదత ॥ ౨ ॥ ఋయవధర్మపరిగ్రహేత్తేవదేవవిమృణోతి ॥ యద్యద్భగవతా,నిర్వి
 తంప్రాపీతం,దివ్యాదిభదభిన్నంవిత్తం-అత్ర-దివ్యంవిత్తంవృష్ట్యాదిభిర్జాతంధానాది - భావంభూమ్యాంజాతంనుపర్ణా
 డీరూపం-అన్తరీక్షమకన్తాదేవప్రాప్తం-యద్యా - దివ్యంవిత్తమర్క-లోకాది-అన్తరీక్షంవర్షం,భావంవృణోతి-తత్తై
 తత్సర్వముపయుజ్ఞానోవినియోజ్ఞానః-అబుధానివేకి-త్వస్యతఃస్వత్వేన-కుర్వాత్-అబుధశ్చేత్తదతత్సర్వంస్వత్వేనా
 భిమన్యేతేత్యర్థః,యద్యా,బుధశ్చేత్సదవివేకి, తత్సర్వముపయుజ్ఞానః-అతత్సర్వోపయుక్తం,స్వతఃకుర్వాత్స్వత్వే
 నసీక్ష్మకుర్వాత్-దేహధారణమాత్రోపయుక్తమేనసీక్ష్మకుర్వాదిత్యర్థః ॥ ౮ ॥ ఋఅధకంసీక్ష్మకుర్వాదిత్యభివచనస్తస్మిన్
 స్వత్వాభిమానంకుర్వాదిత్యహః॥యావదతి॥యస్తా - ద్యావ-జ్వరముదరం - భ్రయేతపుర్యేత-తావదవ-స్వత్వం-దేహి
 నాం-ఉదరభరణోపయుక్తమహిమీతైదేహానాంస్వత్వాభిమానశత్యర్థః - యోఽధికమపి - స్వత్వేనాభిమన్యేత-నపు
 మాన్,స్తేనోరవన-యతేవం - తతో,దణ్డమార్హతి - భవాదణ్డాభావే-స్యమృతదణ్డమర్హత్యేవ, యద్యానంస్యతి
 రూపదణ్డమర్హతిభావః ॥ ౯ ॥ ఋయతోఽధికస్వత్వాభిమానోదణ్డహేతు, రతేవ,తద్వృత్తిశ్రేష్ఠత్వాక్,మృగో
 ప్లాగీనాత్వనఃస్వస్థ-పుత్రవత్త్యేతపుత్రానిమన్యేత, నతునిగృహ్నియాదిత్యర్థః,తథాహి,త్రైపుత్రైస్సహే,హం
 మృగాదీనాం,కీయదస్తరం,నకించదవ్యస్తరమస్తీ,నకించదపితారతమ్యమస్తీత్యర్థః,తత్ర, మృగాశ్శునకమార్ధారదన్యః
 మగ్గోమరుగ-టః,ఆఖర్మావకః,సరీస్సపాలస్యసర్పణస్వధావాజన్యః,విమృశకః, వికల్బపాదపూరణార్థః,విశిష్టమక్ష
 కాభితా ॥ ౧౦ ॥ ఋవివృతమర్మమపసంహరతి॥ త్రిపరైతి॥స్వయంగృహస్థోఽపి,అననపదుపయుక్తస్సత్రయసిద్ధతా

నూవ్యతే, అతిక్రందేణాతిప్రయసేన, త్రివర్గంధర్మార్థకామాన్యుభావతనసేవత, దైవాల్పాప్తైరేవతుష్టేదిత్యర్థః.
తదేవాహ, యావ, దైవేన, దేశకాలానుగుణ్యేన, ప్రాప్తితం, తదేవ, యదోఽయుక్తం, భావతే ॥ ౧౧ ॥ ఋగర్వేదప్రమా
హాశ్వాసనాన్ని, ఘోరిపాపాత్మానశ్చ, అన్యాపాపాన్యన్త్రాణాదయశ్చ, తా, నభివ్యాప్య, తేభ్యః-యదోఽచితం, కామాన్
సంవిభజతే, యథాశక్తితదపేక్షితాననాన్వీకదద్యాదిత్యర్థః - సక్తిమాత్రజాయానుతాదిభువిముఖ్యేదిత్యర్థం, జాయా
సక్తిత్యాగముపపాదయతి॥ అపి ॥ ఆత్మనఃస్వస్య, దారాకభార్యా, మేకామపి, జవన్మితేతస్యాంస్వత్వాభిమానంత్వజే
దిత్యర్థః, ఎవదవవ క్తుంతావత్తస్యదుస్త్వజత్వమాహ ॥ యతోయస్యాంభార్యాయం - సృణాం, స్వత్వగ్రహణమమై
వయమిత్యాగ్రహణః ॥ ౧౨ ॥ ఋయదధేయద్వార్యధంస్వకీయా, న్నాగ్నిణాక, పితరం, గురుంవా, హన్యాత్, ఎవం
దుస్త్వజాభావ్యేత్యర్థం, ఎవంభూతాయం, తస్యాం, త్రియాంభార్యాయం-స్వత్వంజవన్మితేస్వత్వాభిమానం
కుర్యాదిత్యర్థః-యేభుమా-సేవంజవన్మితేనభుంసా-అజితః కైరవ్యజితపరమాత్మా-జితో భవతి ॥ ౧౩ ॥ ఋకమేవం
తస్యాంస్వత్వాభిమానస్త్వక్తుంశక్యః - తత్త్వవిచారణేత్యాహ॥ త్రిమితి ॥ త్రిమిద్భ్యస్తను-నిష్ఠాపర్యవసాన-మన్వోయన్య-
తదిదింక శేఖరం-కన్య-తదియా-దేశార్థ-రత్-ర్యన్యా-స్సా-భార్య-కన్య-సభావ్యజితకాశేన్యాపిచ్ఛదయతా-ఆకాశతలూగ-
నిదైవభిత్వర్థః-ఈభ్యశతత్వాన్యే, త్వజం-తత్త్వపిచారణజవన్మిత్యర్థః ॥ ౧౪ ॥ ఋయావదప్రవిగ్రహణిత్వైదేవాల్పభేద్య
పిప్రేణమాతోపయ్యక్తాన్నాదిపరగ్రహణ క్రి, ఇదానీం తైరపియజ్ఞానశ్చైదేవాత్మనో వృత్తింకల్పయేదిత్యాహ ॥ సి
ద్ధితి ॥ సిద్ధిదేవాల్పభేద్య-యజ్ఞానశ్చైదేవభుమహాయజ్ఞాదిభిరవశేషితై ర్నా-ధ్విజాన్యాదిభి-రాత్మనస్వస్వవృత్తింప్రాణ

తిక్వచ్ఛేణభావేతగృహమెద్యపి॥ యథా దేశంయథాకాలంయవాదేహోపపాదితమ్ ॥ ౧౧॥ ఆశ్వానూనావసా

యిభ్యఃకామాన్ సంవిభజయిష్యధా॥ అపేకామాత్రనోదారాన్మృణాంస్వత్వగ్రహణాయతః ॥ ౧౨ ॥ జవన్మ
ద్భుదధిస్సాన్నాగ్నిణాక హన్యాదాపిపితరంగురుమ్ ॥ తస్యాంస్వత్వంత్రియాంజవన్మిత్యర్థః-యేభుమా-సేవం
తః ॥ ౧౩ ॥ త్రిమిద్భ్యస్తను-నిష్ఠా-ధం-కన్యంనుస్వకీయా, కన్యసాదియరత్-ర్యన్యా-కన్యా-యమాత్మా-సభావ్యజితః॥
విద్యర్థజ్ఞానశిష్టార్థకల్పయేద్యత్ప్రమాత్త నః॥ శేషేస్వత్వంత్వజన్యాభిజ్ఞః వివిధంమహాతామియాత్ ॥ ౧౪ ॥
దేవాన్మపిస్తగృహాతానివితృనాత్మానమన్యమామ్॥ స్వత్వత్వగ్రహణవృత్తేనయశ్చతత్తురుపంపుధక్ ॥ ౧౫ ॥
యర్హ్యతనోఽధికారస్యాత్సర్వాన్యన్యార్థజ్ఞ సంపదః॥ వైతానీకేనపిధానాన్యగ్నిసూత్రాదినాయజతే ॥
సహ్యగ్నిముఖితే-యంవై భగవాన్ సర్వయజ్ఞభక్ ॥ ఇశ్యేతహవిపారాజయధావిప్రముఖితాత్ ॥ ౧౬ ॥
తస్మాద్వాప్తిప్రణదేవభుమర్హ్యదిభుయధార్హతః ॥ తైత్తిరీకామైర్యజుస్వస్వనం-తైత్తిరీక్షం ॥ బ్రాహ్మణాన
నమ్ ॥ ౧౭ ॥ కుర్యాదపరపక్షీయంమానీప్రోక్షపదద్విజః॥ శ్రాద్ధపితృగ్రహణీ త్తంతిచ్ఛద్ధానాంవనిత్త

ధారణరూపాం, కల్పయేత్ - శేషేయజ్ఞాద్యను-యం కైస్వత్వత్వస్థుపయుక్తేన, దేవాల్పభేద్య - ర్థః, స్వత్వాభిమానం, త్వ
జేత్, ప్రాజ్ఞః, ఎవంవిభజ్ఞానవాక్-మహాతాంపదపింషహద్విర్గ మ్యం-ముక్తిరూపాంపదపిం-ప్రాప్తియతాత్ ॥ ౧౮ ॥ ఋ
ఎతద్విద్యన్యనాహ ॥ దేవాన్మపిక్, నృనస్తసహ్యగ్, భూతాని-పతృం-కృమహాయజ్ఞదేవతాః, ఆత్మానంజ, స్వత్వత్వ
యాజనాధ్యపనాదిభూర్వోక్తవృత్త - అగ తేనాప్తితేన, విత్తేనాన్యహామహారహావృద్ధిగురుదేవాన్య ప్రారత్వానంప
రమపురుషం, యజేత్ ఎవమపరమపురుషం దేవాదిశరీరభేదానా ప్రాత్మత్వేనావనీతేమారాధయేదిత్యర్థః ॥ ౧౯ ॥ ఋ
కింవ, యద్వియదా, ఆత్మనఃస్వస్వ, అధికారః, అగ్నీ సహగోవిద్వాంశ్చై, హ్యగ్నోఽధికారస్యా, త్తదాసర్వాయజ్ఞ సం
పద, స్వ్యురేవ, యథాధికారంసర్వయజ్ఞాకర్తవ్యావెత్యర్థః, వితాపోయజ్ఞ గగన్ శ్చాత్మకల్పమాత్రాగిరుహ-స్తదు
క్తేన, పిధినా - అగ్నిసూత్రాధికర్తృణా, పరమపురుషం, యజేత్ ॥ ౨౦ ॥ ఋఅగ్నిముఖారాధనాద్విప్రముఖా
రాధనమవితభగవతస్తోపకన్యదిత్యాహ॥ సహితా ॥ హారాజ, విప్రముఖ, హుతై - రన్యాదిభిర్గధా, అయం, సర్వయజ్ఞ య-
గ్గవహ, నిశ్యేతారాధ్యత, నతథాఽగ్నిముఖితోహవిపాఽఽరారాధ్యత ॥ ౨౧ ॥ ఋతస్మాద్వాప్తిప్రణదేవభుమ, యథాశక్తి-
యథాయోగ్యంవ, తైత్తిరీకామైరన్యాదిభి, బ్రాహ్మణాననంబ్రాహ్మణానివా, సనంముఖం-యన్యత, మేనం - తైత్తిరీక్షం
పరమాత్మానం దేవాద్యవస్తజీవశరీరకలపా-యజ్ఞస్వతారాధయ-బ్రాహ్మణానన్యతాచే-బ్రాహ్మణేభుయజ్ఞనాన సర, సన్యే
భుమర్హ్యనిభు - యజ్ఞస్వత్వర్థః-యధిష్ఠిరస్వగృహాన్తత్వా త్తవాప్యేవమారాధనమవశ్యంకర్తవ్యమిత్యభిప్రాప్యేణయజ్ఞ
స్వేతిమధ్యమపురుషమయోగః ॥ ౨౨ ॥ ఋకింజప్రాప్తిప్రణదేవభుమ, మానీ-ద్విజస్తే ప్రవర్తికొ, ధనవాంశ్చేద్యధావిత్తం

విత్తానుసారేణః పితోర్విత్తాత్ పితోర్విత్తస్థానాం చ - అపరపక్షీయం కృష్ణపక్షీయం - శ్రాద్ధం పుష్కలయోగ్యం - కు
 ర్యాత్ ॥ ౧౦ ॥ ఋషిచాయనాదిభుకాలేషు, పితోర్విత్తాద్ధం, కుర్యాదిత్యయః, తత్ప్రా, యనంకరూపకసంకారాద్వి
 ర్తకరసంకారాద్విత్త, మేషులెమీషుసంజ్ఞిత-తథాచమృద్ధవస్తిష్ఠః, ఋషకర్ణులసంకారాద్విత్తేషుకాదగ్నిక్షేపాయన-విషువేషు
 కులామేషుగోలమృతతోపరా, ఇతి, కుమారుత్పష్టేషుకలా-చంద్రాదిత్యయోరపరాగోగ్రహః ॥ ౧౧ ॥ ఋష్యక్షేత్రప్రతీయా
 యాంఅత్ప్రతీయాయామిత్యర్థ-కారికమాసింక్షవత్సై-నవమ్యం - హేమవైశిశ్చిరేచముతా-చతస్పష్టపృష్టకానుమార్గశీ
 ద్వాదహసంచతుర్థయక్ష్తాష్టమీషు ॥ ౧౨ ॥ ఋషమాఘమాసి, సితసప్తమ్యం శింక్షసప్తమ్యం - మఖానతప్రపాద్ధమాసిన్యస్సం
 యోగకాలేచ-సంపూర్ణచంద్రాపూర్ణమాశీరాకా, కలాహీనచంద్రాపూర్ణమాశీరమమతి - తాభ్యం - యుక్తాసి-యాసి-మా
 సర్వాదీమాసనానుప్రవృత్తినిమిత్తానినత్ర త్రాణి-తరుపలక్షితేషుచకాలేషు ॥ ౧౩ ॥ ఋషదదా - ద్వాదశ్య - మమారా
 ధా, శ్రవణ-ముత్తరాధల్లినిక్షేత్రరాషాధా, ఉత్తరాభాదెతి, తిస్రఉత్తరా, వా-స్యతి, అనుఉత్తరానూత్తాసుతిస్పృహ
 ఏకాదశీవా - యదా - స్వా - త్రదాచ - జన్మర్జశోణయోగయుక్ జన్మనత్రస్యశ్రవణనత్రస్యవాయోగేనయ్యక్తకాలః -
 తదాచ-యోగగ్రహణం సంబంధబాహుళ్యజ్ఞాననామ్య ॥ ౧౪ ॥ ఋషకలంశ్రాద్ధస్యైవైతకాలః-కింబుద్ధమాత్రస్యై
 త్యాచ-॥ తపత్యితిద్వాభ్యం ॥ తపత్యేయలదయః - నృతాం - శ్రేయః శ్రేయస్సాన్ధనధర్మానుష్ఠానస్య, యోగ్యాః శ్రే
 యోవధ్యయన్తితితథా, తాదృశాకాలాః, తస్మాత్పర్యాత్తనాకరణత్రయైక్యేన, ఎషుకాలేషు, శ్రేయశ్రేయస్సాన్ధనం

వాక్ ॥ ౧౦ ॥ అనునెమివెకుర్యాద్వ్యక్తిపాతేదినతయచంద్రాద్విశోధనరాగేనద్వాదశ్యం శ్రవణేఽపిచ ॥
 తృతీయాయాంశ్చ పక్షేనవమ్యమధకారికావతస్సప్తాష్టకానుహేమవైశిశ్చిరేతథా ॥ ౧౧ ॥ మాఘ
 దశిత్సప్తమ్యం సంఖారాకానమాగమే । రాకయానానుమత్యామాససర్వాదీయితాన్యక్తి ॥ ౧౨ ॥ ద్వా
 దశ్యం మమారాధాస్యోచ్చగిణ స్త్రీగడత్రరాః ॥ తిన్యపైకాదశీవా ౨ సుజన్మర్జశోణయోగయుక్ ॥ ౧౩ ॥
 తపత్యేయః కాలాన్యక్తాం శ్రేయోవివర్ధనాః । కుర్యాత్పర్యాత్తనైవైతమశ్రేయోఽమోఘతదాయకః ॥
 ఎషుస్మాన్సంజమీశానుప్రబోధవద్విజార్యమమ్ । పితృదేవసృష్టాత్పేద్యుద్ధతంతర్ధన్యరత్నమ్ ॥ ౧౪ ॥
 సంసారకకాలాజాయాయలపత్యస్యాత్తనస్తధా ॥ త్రతసంస్థామతాచశ్చకర్మణ్యధ్యుదయేన ॥ ౧౫ ॥
 అధదేశాన్యగిత్త్యుచితార్థాన్ శ్రేయోలవహః ॥ సవైపుగ్రహేషాదేవత్యాత్మత్రయతలభ్యతే ॥ ౧౬ ॥ వి
 న్మ్యంభగవతోయత్రసర్వమేతత్సరాచరమ్ । యత్రసాబ్యాహుగులంతపోవిద్యాదయాన్యత్నమ్ ॥ యతయ
 త్రహారేరన్యసదేశ్యేగ్నియసంపదమ్ ॥ ౧౭ ॥ యత్రగర్భాదయోనద్యుభురాణేషుచక్షితాః । సరాంసిపు
 షురాహినితైత్రాణ్యద్భూతాన్యత్ ॥ ౩౦ ॥ కరుతైత్రంహయశిరఃప్రయాగః పులహః శ్రవః । వైమిశంపా

వత్సహణంస్థానాదిక-మనుమిదైత్, తదేవవ్యాయువపిఅమోఘమమోఘంసాఫల్యమిత్యర్థః ॥ ౧౫ ॥ ఋషకా
 లేషు-కృతం, య-జ్ఞపాదికం, యజ్ఞ, పితోర్విత్తదైశేనదత్తం, భావేక్తి, దానం, తది, అనత్వవమక్షయ్యఫలసాధ
 నమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఋషిం, హేమ్యప-జాయపరాత్తనాం-సంసారకకాలే-తత్ర, జాయాయాస్సంసారకేపుంసనానిః
 అపత్యస్సంసారకాజాతకర్మాది, అత్తనస్స్యస్య, సంసారాయజ్ఞదిక్షాది, ఎతేషాం-కాలేషు, యదా-త్రతస్య,
 సంసాదహనాదికర్మ, మృతాచశ్చ, తదా, అస్యస్త్రికలస్యదయాధైకర్మణి, కృతం, స్థానాదిక-మనశ్శర, మితిపూర్వేషా
 న్మయః ॥ ౧౭ ॥ ఋషిన్ శ్రేయస్సంసారకకాలాక్షేప-అధదేశావత్తంప్రతిజానితేలధైతికర్మాదిశ్రేయస, అవహనా
 ధానుకా-దేశకాప్రపత్యేమి, తావదయంమభ్యోదేశశ్రేయస్స-కర్మత్యాచ ॥ ౧౮ ॥ యత్రదేశ-సత్వాత్రం-లభ్య
 తేషు ॥ ౧౯ ॥ ఋషయత్రయస్స-సన్య, మత-చూరాచర-మాధేయతయానియావ్యతయానా-స్తి-తస్యభగవతో, విష్ణుం, య
 త్రవదేశ, సర్వతే ॥ యత్రవదేశ, తపోవిద్యాదయాగ్ని, యుక్తం, బాగ్విగళం వర్తతే-యత్రయత్రవదేశ-హరేర్భగవతో
 ౨-ర్వపూజా, ప్రవర్తతే, స, సగర్భాదేవిదేశ, పుణ్యతనః - శ్రేయసంపదశ్రేయస్సాన్ధనధర్మానుష్ఠానయోగ్యం స్థా
 నమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఋషిం-యత్రయేషుదేశేషు-పురాణేషుప్రసిద్ధా-గర్భాదయానద్యు, సస్తి-తథాపుషు-ర-రభ్యుతీనిరరాంభి
 చ-సద్విదేశం-చ-యానిచార్థాశిరానిమహత్భీరధిష్ఠితాని-తైత్రాణి ॥ ౩౦ ॥ ఋతాస్యప్రవర్తయతి ॥ కరుతైత్రమితి ॥
 యద్వా - కరుతైత్రాదివ్యతిరక్తతైత్రాభిప్రామేతోక్తమర్థాశిరాని-గయస్సానురన్య-శిర-సృతీతసస్థానం, గయత్య
 ర్గః-ప్రయాగగర్భాదయమయోగ్యమస్థానం - పులహః శ్రవఃసాలగామ్యతైత్రం-ఫల్గునదీగయాయామేన - తత్త్వా

సంఘాల్లసం-సేవారామ సేవః-ప్రభానః-ప్రత్యక్షసర్వస్వతీసంగమస్థానం-కుశస్థతి ద్వారపతి ॥ ౩౧ ॥ శ్రీ మహాపద్మ
తటం-విష్ణుసర్వకర్తమాత్రమః-నారాయణాత్ర మాబదరికాత్రమః-సద్నాఅలకసన్దాతటం-సీతారామయారాత్రమస్మిలి
కుటాడి-ఎతత్ప్రభృతయః ॥ ౩౨ ॥ శ్రీ వధా-హారాజ్ఞాను మేన్ద్ర మిలయాదయః-సర్వకలరయశ్చ-తదామహా
రేరర్పాస్థి రాభూజాపమహావతయా-అగ్రితాఃఅధ్యక్షితా, స్పృతే-సర్వ, పుణ్యతమా, దేశావిష్ణుం భగవతోయతే
తిసాలగామినిలూద్యున్ననదేశక క్తి, అత్రయవెంకటాద్రిస్థానాదీన్యన్య ప్రభత్యహనరు కృష్ణ ॥ ౩౩ ॥ శ్రీ శ్రీయసాగ-
షఃపుమానధీశ్ఠ్యఃపునఃపున, రేతా, దేశా, స్మితరాం, సేవత-పుంసాం-యత్సలసానసత్వేయోధర్మ-ఉదితోవిహా
త-స్స-ఎషదేశేష-కృతస్సహస్రగుణమధికస్యఫలసాగ్ధయోధ్యస్తా-తద్భూ-భవేత్ ॥ ౩౪ ॥ శ్రీ ఎవంధగ కాలాభక్తా
అధపాత్రమాహ ॥ పాత్రంభ్యత్యాదినా॥ హేఉద్వేగ, పాత్రవి త్రప్తే సత్యాత్రయాధాత్వ వ్యపిద్ధిఃవిధిః, హరి, రేకవన,
పాత్రం-నిరుక్తం-హరిరేకవనత్యాత్రమినిర్మితమిత్త్యర్థః, పాత్రంపూజ్యంసమర్థ ఇయంవస్తు-హరింవిశింషే-ఎత
చ్చరాచరాత్కంజగ, ద్యన్త-యంయధంప్రమరం, అనెనతిత్సమర్థ జేససర్వసమర్థ తాభవస్త్రీసూచితమ్ ॥ ౩౫ ॥ శ్రీ
హ రేవపాత్రత్వం, యతోరాజసూయేధునాత్వయేవదృష్టమిత్యాహ ॥ దేవవ్యక్తి ॥ హారాజ్ఞ-దేవమ-ఋష
మ, అర్హస్యలప-యోగాదిసద్ధేమ-బ్రహ్మధిపుసనకా-దివ్యమ-సత్త్వ, త్ర త్రిత్వ దియరాజసూయ-యద్యస్తా-ద
చ్యుతమహా, గ్రహజాయం-పాత్రతయ, ఎతఃజ్ఞాతః ॥ ౩౬ ॥ శ్రీ హరిస్సమర్థ జేససర్వసమర్థ ఇంకృతపూయమ
త్యహ ॥ జీవేత ॥ జీవరాశిధి-రాక్షిత్వోవ్యాప్తః, బ్రహ్మజ్ఞకోశవన-యో, మహా, నక్షత్రమిష్టమి, సర్వ, మూలత్వాత్కా-
రణత్వా, దన్యతస్యో, జ్యోతిరాధనం, సర్వసాం, జిహ్వాత్తనాంతర్వణంత్యక్తకరం, యథా-అక్షిప్తస్యమా-అర్చితం

ల్లనంసేతు ప్రభానో-ధకుశస్థతి ॥ ౩౧ ॥ వారాణసిమధుపురిపద్మబిన్నసర స్తదా॥ నారాయణాత్ర మేన
ద్దాసేతారామాత్రమాదయః ॥ ౩౨ ॥ సర్వకులాచలారాజ్ఞాను మేన్ద్ర మిలయాదయః ॥ తేపుణ్యతమాదేశా
హరేరర్పాస్థితాచ్చయః ॥ ౩౩ ॥ ఎతాన్దేశాన్వివేతశ్రేయసాగ-మోహాగ్నిత్యేషః ॥ ధర్మోహ్యతేహతఃపుంసాం
సహసాగ్రంథలోదయః ॥ ౩౪ ॥ పాత్రంత్యత్రనిరుక్తంవై కమిధిఃపాత్రమిత్తే ॥ హరిరేకవనదేశేఉద్వేగయన్తయం
సవరాచరమ్ ॥ ౩౫ ॥ దేవవర్ణత్ససత్త్వేబ్రహ్మబ్రహ్మత్తజ్ఞాదిమ ॥ రాజస్యదగ్రహజాయంమతేహాత్రత
యా-అచ్యుతః ॥ ౩౬ ॥ జీవరాశిధిరాక్షిర్బ్రహ్మజ్ఞకోశవన-యోమహా-నక్షత్రమిష్టమి-సర్వ, మూలత్వాత్కా-
రణమ్ ॥ ౩౭ ॥ పురాణ్యజేససర్వప్రాససర్వగృహీదవతాః ॥ శేతేవేనయాపెణపురేయపుమాన్యాహ ॥ ౩౮ ॥
తేష్విశోభగవానాగ్రంథాంతర్యేవన ర్తతేతస్మాత్పాత్రంహిపురుషోయావానాత్వా యథేయతి ॥ ౩౯ ॥ దృ

జలంతాభ్యుభోపశాఖానాంవృద్ధికరం, తదా, బ్రహ్మజ్ఞకోశమూలధూతే-అచ్యుతేకృతేకృతమర్థ ఇమద్దాతర్థ తేషుసర్వ
మకృతపూయమెవేత్యర్థః, అతస్సేవోత్తమంపాత్రమితిభావః, ఇతరతాగ్నిపతద్వప్త్యైవార్హణంకార్యమివ ॥ ౩౭ ॥ శ్రీ
ఎతదేవపురుషవాసునిక్త్యా ద్రభయతి ॥ పురాణీతి ॥ మనుష్యతీర్థగృహీదవతాయా-హిపురాణీశరీరాత్తకాన్య-సేన
భగవతా, సృష్టాని, సృష్టేషుచపురేషుయతోభగవాన్, జీవనరూపెణజీవాశ్చిసశరీరేణ, యన్యాత్సశరీర, మి
తిశ్రుతేశేతే, అతో-సౌపురుషపురుషతబ్రహ్మకలప్రవృత్తినిమిత్తాత్రయః, పురేకేతభిపురుషః, శివారస్యసకారః
అకారస్యేకారశ్చసగ్రిత్యయాత్, అన్యేషువిద్యత్యేత, ఇతిదశ్చ, జీవనరూపతేత్యసేనకేవలంసర్వకారణత్వాదేవత
దర్శణంతతా-గ్రిత్యస్తవస్యసన్న, మమీతుతత్తదస్తరాత్తతయాతత్తద్రూపకానసితేత్యాచ్యుత్యక్తమ్ ॥ ౩౮ ॥ శ్రీ
ఇతో-ఎపిపురుషతబ్రహ్మన్యఃసర్వసమర్థ జేనాన్యేవాంతదాధాయకశ్చైత్యాహ ॥ తేష్వితి ॥ హారాజ్ఞ, తిర్థగాదిభ్య
స్తేమపురుషేషు, తారతమ్యసన్దేశీయజ్ఞానశక్తికాదిగుణావిర్భాసతారతమ్యేన, వర్తతే-భగవానో-సౌపురుషఃపురు
అధికంపురుషేషుశేతభిపురుషః, యతేవంధూతః, అతస్తద్వప్త్యైవార్హణమర్హజేయేషుసర్వేషుపురుషేషువిధేయమి
తిభావః-యతోదేవమనుష్యాదిపురేషుస్తర్వామితయాజీవశరీరకతయాభగవాన్యర్తతే-యతశ్చసర్వేపురుషాదేవాం
యోభగవచ్చరీరధూతా, సైవతరతమంవ్యాప్తాశ్చ, తస్మా, దాత్తాపరమాత్మాపురుషఃపరమపురుషోయావాన్యాయవన్దు
ణావిర్భాసవార్థ-యథాయతయత్ర, ఈయత్రైవతీయతే-తత్త, తాన్త్రం, యత్రయతాగ్నిధికంభగవతోజ్ఞానశక్తికాదిగు
ణావిర్భాస, స్తత్తయత్రమంపాత్రం, న్యూనావిర్భాసవత్తస్యత్రమమితిభావః, తదేవంభగవతేవోత్తమపాత్రత్వ
మితరేవామవతదాత్మకత్వేనైవార్హణీయత్వం, తదపితదావిర్భాససూచరేణావ్యవస్థితమితిహక్తమ్ ॥ ౩౯ ॥ శ్రీ
సనుభగవతస్తదాత్మకానాపురుషాణామార్హణీయత్వేన్యతీకారాదిభిరారాధనీయత్వేనిహితాహరిప్రతీకృతిపూ

జితానశ్చలదానాశ్చవిదితేషామృతదోషాణాంకర్మకైతాత్మకాః ॥ దృష్ట్యపిద్యాభ్యాం ॥ ముగ్ధోఽపజ్ఞానంతరస్సాచరఃతస్మిన్,
 నామత్వాబిధి, స్వేషాం-తేషాంభావం-దృష్ట్యా, హేనప-హః, క్రియాద్వైభూతాన్, సుర్యాప్రతిమా-కపిహ-స్వైరీకాది
 మ-యగమ, కృతాభూత్యత్సనవిహితా, శ్రేతాదిష్యత్సనపాఠీయతకృతేనరాస్తత్కప్రకృత్యాపానసమపిహితమ
 తివసూచితమృతృ ॥ ౪౦ ॥ శ్చితత, సప్తార్చిర్యాయంభూతాన్ప్రతిమా-యం-కపి, ధరింత్రద్దాయత్రద్దాభూర్వక-ముపా
 సతే,ఎవశుస్తారాధితావ్యర్చ, పురుషస్వేషాంభాగవదాత్కౌపురషాకద్విష-స్తీతిపురుషద్విష, స్వేషాం-నారదా
 నపురుషార్చదాభవతి-పురుషాఃబహుషన్మనూనానామేవార్యారాధనంఫలవదిత్యర్థః ॥ ౪౧ ॥ శ్చయదుక్తం, తస్మా
 త్వాత్రంహేపురుషోయావానాత్మాయశ్చయత, ఇతి-తద్విషణోతి ॥ పురుషస్మితి ॥ హేరాశ్చన్ద్ర-పురుషస్వతి, బాగ్మ
 ణం-సుపాత్రం, విదుః, సుపాత్రయాధాత్వవిదంసుపాత్రత్వేనామంపదకవిశిసస్తి, ఇదంబాగ్మణాత్కంపాత్రం, తప
 సాలసతసేన, విద్యయాతత్రయాధాత్వజ్ఞానపూర్వకభాగవదుపాసనసూపవిద్యయా, తస్మేభ్యైవైవాల్లబ్ధసంతోషేణ, ఇ
 దం, స్వధర్మకమదమాదిచాపవ్యుపసాగిణం-ఎగ్రుణైహరే-స్సమం-దత్తైవిధివతట్టపాదపూరణార్థః-ఎవకారాగ్ధ
 వాహరేరెవతనం-తత్తత్తద్వ్యర్థః ॥ ౪౨ ॥ శ్చపదవైమత్త్యర్థాయేనద్రవయతి ॥ నస్యస్మృతి ॥ నమహేరాజకృతిలో
 కీం-పాదరజపా-పునతః-విశిత్పర్యః-జగద్రూప్తనశ్శ్రీకృష్ణస్మాన్, బాగ్మణామహ, దైవతం-కిమతాస్యేషామస్త
 ద్విధానాంబాగ్మణాత్కవతమత్వ్యర్థః ॥ ౪౩ ॥ శ్చఇతిభీదాగవతవద్ద్రవస్త్రికాభ్యాయంభీదాగవతమత్వ్యాభ్యాయం
 సప్రమగు-వైవత్త్యర్థః ॥ ౪౪ ॥

స్వస్థైర్యేనాంబుతోన్యైశామపక్షానాత్తనాంపుపః | త్రైతాదిమహా రెరన్యైక్రియామైకవిభిక్యతాః || ౪౦ || తత్
 పాతైర్న్యాయాంహంకరిత్సృగ్ధాయశసపశ్యయః | ఉపాసతతపఃసాపాసిన్యాయభురుగష్యవిహః || ౪౧ || తు
 యేష్యపిరాశెన్ గ్రుహాత్రంబాగ్నిహంవిదుః | తపసాపిన్యాయుష్ట్యైర్వైతైవదంహ రేన్యమః || ౪౨ || స
 న్సృభాగ్నిహారాజకృష్ణస్థగదాత్సనభునతఃపాదరజసాత్రిలోకింధైవతంమహాత్ || ౪౩ || *
 * * * * * త్రినారదశచాప || కర్మ నిష్ఠాదిభావైకై త్రిపాసిన్యపాపరే | సన్యధాయ నైవపదనోన్యస్యేవజ్ఞానయో
 గయో || ౧ || జ్ఞానసిన్హాయైయోనికన్యన్యాయోన్యైవభుతా | ఇవతతభావెన్యైరితభోగ్యైర్ధార్మ్యతః || ౧ ||
 ద్విజైవైకైత్యకార్యైశ్చేనైకైకముభయతవా | భోజయేతు సమ్యక్లోకపితృన్యన్యై సరమః || ౩ || దేవ
 కాలాభితక్తద్రాద్రవపాతాన్యదానిసమ్యగ్న సన్వితాని ప్రరాత్సవన్యైశ్చాత్ || ౪ || దేశేకాలేన

[illegible]

యాన్య స్తం - మున్యస్తమారణ్యప్రవృత్తిజనపశ్యంతం - హరిదైవతంపిష్ఠదైవత్యం - తస్యైవవేదంతదుద్దేశేనచదత్తమ
 స్తుం - కామధుకీ కామద-మక్షయఫలంముక్తిసాధనం దైత్యర్థః || ౫ || * సర్వాశ్రమసాధారణాకాంక్షి దర్శనాహం || ద
 వ స్తీతి || దేవాదిభ్య-ఆత్మ సౌజన్యజనాయుజ్యసజనాయుహ-స్తుం - విభజ్యవిభజ్యద్యుత్ - తద్దేవాదికంసర్వం ప్రాణిజాతం -
 పురుషాత్ కంభగవదాత్ కం - పశ్యేత్ || ౬ || * ఆమిమంమాంసం - శ్రాద్ధేపితృద్యుక్తేనసదద్యాత్ - ఇదంతఃప్రతియభి
 ప్రియకం - ధర్మయాధాత్మ్యవిత్పయమప్యా - మిషం - నాద్యాత్ నాస్తియత్ - యథా-మున్యైః ప్రపి-పరాడత్యు
 ష్టా-పితృదీనాం-ప్రీతి స్సాగ్ని-త్రధాపశుహంసయా-సస్యాత్ || ౭ || * ఖింప, సద్ద్య - మిచ్ఛతాం-స్యతా-మతాద్యశ
 వస-ఽరడత్యుష్టోధర్మః - కోఽసౌ-యో-భూతేమ-మనోవాకా-యజన్య-దద్దన్య - న్యాసస్యాగః-కరణత్రయేనభూత
 దోహితాభావవన్యతాంపరోధర్మ ఇత్యర్థః - ఎతాద్యశోఽన్యపగోధన్యా స్తీతిభావః-సదద్యాదామిషమిచ్ఛసేనపశున్య
 గాదిహంసాగర్హమాంసాదిద్రవ్యకక్రాదారదాపిమున్నయేనాపికృతం శాస్త్రాదికం నితరాంపితృదీనాం ప్రీతికృదిత్యు
 క్తం నైతాద్యశేషత్యునెనభూతకౌతమోపత్యుధర్మ ఇతి || ౮ || * యతపిశ్వేజ్జననిష్ఠాహంసాగర్హద్రవ్యయజ్ఞా
 జపాతిజ్ఞానయజ్ఞనిష్ఠాశ్చభవన్తీత్యాహ || ఎకఇతి || యజ్ఞవిత్తమాః యజ్ఞయాధాత్మ్యవిదః అపినానిహ-మాః - కేచిజ్ఞాని
 సః పూర్వోక్తేభ్యుధర్మజ్ఞానవత్తః - కర్మమయాన్యజ్ఞాపశుపురోదాశాదిద్రవ్యకాయజ్ఞా - జ్ఞానదీప్తే-ఆత్మసం
 యమసౌజన్యవి - జ్ఞానెనపరమాత్మోపాసనాత్ కేన - దీప్తిత్రైవ్యురీతే, ఆత్మనో, మనస్సంయమనోనియమః, తస్మైన్యోగా
 గ్నావిత్త్యర్థః, తత్ర, జపాన్యతి, తస్మైన్యంవిదురీయజ్ఞస్యాత్మయజమానశ్చ, పశ్యేత్ శరీరమిథ మురోవెదిన్యోమానివి
 స్త్రి, రీత్యాదిపురుషవిద్యోక్తవిధయా - క్రియామయాన్యజ్ఞాహిత్యాజ్ఞానమయాన్యజ్ఞానమిత్యోన్విత్యర్థః || ౯ || * || ౬

సంప్రేప్తమన్యస్తం హరిదైవతమ్ || ద్రవ్యవిధివత్సాత్తస్య స్తం కామధుగక్షయమ్ || దేవ ద్వివిభృతాతే
 భ్యుత్త సౌజన్యజనాయః | అన్తం సంవిభజన్య శ్చైత్యన్యం తత్పురుషాత్ కమ్ || ౬ || సదద్యాదామిషం శాస్త్రే
 నసాద్యాధర్మతత్త్వవిత్ మున్యస్తస్మాత్పూర్వాప్రీతిర్గధానపశుహంసయా || ౭ || నైతాద్యశోపగోధన్యాన్య
 తాంసద్ధర్మమిచ్ఛతామ్ | న్యాసోదద్దన్యధూతేమనోవాకా-యజన్యయః || ౮ || ఎకకర్మమయాన్యజ్ఞా
 జ్ఞానినోయజ్ఞవిత్తమాః || ఆత్మసంయమసరిఽహంజాహ్మతిజ్ఞానదీప్తిః || ౯ || ద్రవ్యయజ్ఞైర్వ్యమాణాద్య
 ష్టాధూతానిభిభృతి | ఎవమాకరుణోహన్యాదతశ్శోభ్యసుత్పద్రుపమ్ || ౧౦ || తస్మాద్దేవోపపన్నైన
 మన్యస్తేనాపిధర్మవిత్ | సంతుష్టోఽహరహః కుర్యాన్విత్యైవ మిత్రికాః శ్చక్రియాః || ౧౧ || విధర్మః సపరధ్మ

వంజాహ్మతామయంభావజ్ఞత్యాహ || ద్రవ్యయజ్ఞైరితి || ద్రవ్యయజ్ఞైః పశుపురోదాశాదిద్రవ్యకాయజ్ఞైః-యత్కృమాణం-చ్యవ్యాన్
 భూతానిపశ్యాదీని-ఎవయత్కృమాణో-నిర్ఘృతో-ఽజ్ఞత్వ - అనుత్పత్ అస్థాకమనుభవ్యపృథితీతాద్యశః-మాంధుగ్వివంసూ
 నం-హన్యాపితి-విభృతీ-త్యాశయేన-ద్రవ్యయజ్ఞా-హిత్యా, జ్ఞానయజ్ఞా, నమతిష్ఠ స్తీత్యర్థః || ౧౦ || * జ్ఞత్వాత్పూర్వోక్త
 భూతమహ్యత్వరూపిత్యుధర్మవిత్పుమాక, దైవా - దుపనతేన, మున్యస్తేనా పి-సతుమాంసాదినా, అహరహః-
 నిత్యైవ మిత్రికాశ్చ, క్రియా-స్మంత్యుష్టః కుర్యాత్ యద్యుత్త్ర, యనంత్యైః ప్రసాగ్నిత్పూర్వాప్రీతి ప్రధానపశుహంసయః,
 త్యనెనద్రవ్యయజ్ఞైర్వ్యక్తిగమనిభ్యుక్తేనపమాంసశాస్త్రాగ్నిదోమీయాదికర్మతాంసంసాగర్హత్వేనపాపమిత్యప్రతి
 యతే, తచ్చా, శుద్ధమితచెన్నతద్దా, దితిశరీరకాధికరణన్యాయవిరుద్ధం, తత్తప్మాగ్నిదోమీయాదికర్మతాంపశుహం
 సాదియాపమిత్రేషేనాశుద్ధయ క్తత్వంపరిహోద్య, నైతద్యుక్తం, కుత, శ్చన్యాత్ అగ్నిదోమీయాదేన్యం జ్ఞానసన్యస్య గ్రహ
 కపాప్రీతిహేతుతయాహంసాత్యాభావశద్ధాత్పశోద్ధిరంజపననిమిత్తాన్యగ్రహకపాప్రీతివద సంతర్జన్యమాచనన్దై, హి
 రణ్యశరీరడిద్వంస్వగ్రహకమేతి, త్యాదికం- అతిశయితాధ్యయసాధనభూతోవ్యాపాగోఽల్పదుఃఖైః పినహంసా, ప్ర
 త్యుతరక్షణమేతథాచమన్త్రజ్ఞః, అవాడతెన్ద్రీయసేనరివ్యనేదేవాగోఽభిదక్షిపధిభిన్యగభిః-యత్రయన్యకృతోనాపిదు
 జ్ఞాత్రత స్రుతత్యాదవస్సవితాదధాన్యై, త్వితిశ్చింతవతాదాత్మికత్వా దుఃఖకారిణమపరక్షకమేవవదన్దై, భూజయన్దైవ
 జ్ఞాభిపిహంసాత్యాభావస్సద్ధాన్వితే, తథాప్రతిహంసార్పత్వమాత్రేవత్వాదిహంసాయాశ్చరన్యమాతమహ్యదాంజ్ఞాని
 నామననురూపత్వేవతాత్మ్యం - సతు, యగ్నియహంసాయాపాపత్వైఃపి - అతవసకేవలంభూతానిభిభృతీత్యతావదే
 వోక్తం, సతుత్థం సాయాపాపత్వమపి, త్యోనెనశరీరకన్యానువిగోధః || ౧౧ || * తదేవప్రాతిక్షికాక సాధారణా

శ్రీవర్ణాశ్రమధర్మానభిధాయాధ తేషాంధర్మభాసేభ్యోవివి క్తత్వజ్ఞాపనాయతాః సంస్కృత్యధర్మ యతేషాంత్యాజ్యభవ
మాహ ॥ విధర్మ ఇతి ॥ విధర్మదయఃపక్షై త్తద్ధర్మభాసాః అధర్మస్యవృత్తయపస్య, శాఖాశ్చాఖానూతాః తతః, నౌకా-ధ
ర్మయాధాత్మ్యవిధధర్మవ త్యేజితే ఖిగిశాశ్చధర్మవిక చక్షువ్యావృత్యై ॥ ధర్మ బాధావిధర్మ బుద్ధ్యాపియ్యే ౬ క్రియమా
తేస్సధర్మ బాధసాస్య, త్వవిధర్మ ఇత్యర్థః, అన్యగృత్యత్రయా దశ్యప్రిత్యధర్మః సభాప్రకాశాః-పరమధర్మః-ఉపధర్మ ఇ
తిపాపజ్ఞః వెదవిరుద్ధాః హిక్తః-దమ్యాపరవక్ష్యనాధోవా-ఉపధర్మ ఇత్యర్థః శబలవ్యావృత్యై శబ్దభిన్నలభితి, శి బ్రహ్మ
మాపకస్య, భిదన్యధావ్యాఖ్యానం-యస్మిన్-యదా-దానకావరాన్వీ-జయేదిత్యుక్తే దానక సఖ్యా తేభ్యోవరానకా
జనకవత్యాది-శబ్దభిదతిపా రెధర్మ శబ్దమాత్రంబిధ త్రితితా- యధాగాంధర్వాదిత్యుక్తే మరీక్యవ్యాగోర్ధానం-అభా
సంవ్యావృత్యై ॥ స్వేచ్ఛయేతి ॥ పుం-శి-స్వేచ్ఛయా, స్పృహకృతుస్యః ఆత్మ మేభ్యోఃస్పృహకృత్, ఆత్మ మోఽఅపధూతా
ధిః ॥ ౧౩ ॥ శ్రీధర్మధర్మమూనాన ప్రరమవిధర్మ ధూయన్త్యాధ్మపిపరధర్మ వానుక్తేయాః సుపయోగాదిత్యాహ ॥ స్వ
ధాతేతి ॥ స్వధావవిపాతః బ్రాహ్మణాదన్యభావానుక్త్యేనఅభిపాతేభ్యజ్ఞాదిరూపః- సవిపా-స్య, ఉపధా న్ద్రమమనఃసహ-
న్ద్రమ-కల్మశే - అతో-నవరధర్మసోగపయోగఇత్యర్థః ॥ ౧౪ ॥ శ్రీవిపంభగవదుపాసనాగ్రధూతావర్ణాశ్రమధర్మాడ
క్తాః, అధ్మపధానధూతభగవదుపాసనాత్ కర్మాజ్ఞేయ క్తభ క్రియాగానుపాసనకారంవత్సంస్తావ స్వస్తిరభినాంకా
మకోదలభాభాదయోశ్శమోహదమ్మతావత్యుద్ధాదీనాంజయోపాయానాహ ॥ ధర్మధర్మపితృధిరా - పూ ర్మమిష్టం
తధానత, ఇత్యుక్తేన-తతతావదసంతోషగ్రహభాత్ కస్యానధావపాత్యంతస్మిన్యత్యాద్యనలిపానాస్యాజ్యత్వం
చవ త్తం దైవాదుపవతేనైవద్రవ్యేణస్వధర్మం దేహధారణంచకుర్యాన్మత్యుతదర్థం ధనంకామయతేత్యాహ ॥ ధర్మధ

శాస్త్రాభ్యాసఉపమావృతః ॥ అధర్మశాఖాపక్షై సూధర్మ జ్ఞోఽధర్మవ త్యేజితే ॥ ౧౫ ॥ ధర్మ బాధోవిధర్మ
స్యాత్పరధర్మోఽన్యూదితః ఉపధర్మ సుపావర్ణాదమ్యావాజ్ఞైశబ్దిభిల్లః ॥ ౧౬ ॥ యస్యేచ్ఛయాకృతః
పుంభిరాభాసోహ్యై కమఃపుధక్ ॥ స్వభావవిహితోధర్మః కల్మశైస్సోపకా న్ద్రయే ॥ ౧౭ ॥ ధర్మమపినేపా
తయాత్యా ర్థవాధవోధనమ్ ॥ అనిహానీహమానస్య మహా హరివప్యత్తిరా ॥ ౧౮ ॥ సంతుష్టస్య నీరహస్య
స్యాత్తా రామస్యయత్తుఖమ్ ॥ కుత ప్రతాపమలోభేనధావతోఽర్థేపయాదిశః ॥ ౧౯ ॥ సదాసంతుష్ట మ
నసస్సర్వాస్యసమయజ్ఞాదిశః శరీర-రాకణ్డకాదిభ్యోయథోపానత్పదస్యమమ్ ॥ ౨౦ ॥ సంతుష్టః కోనువారా
జన్తవ రైతాపివారిణా ॥ బోపస్సజైవ్వకార్మణ్యైర్గృహపాలాయతేజన ॥ ౨౧ ॥ అసంతుష్టస్యవిప్రస్యతే
కోవిద్యాతేమోయశః ॥ స్రవస్త్రీని యతౌత్వేనజ్ఞానం దైవావకీర్యతే ॥ ౨౨ ॥ కామస్యా న్ద్రంహాశ్చుత్త

మమీతి ॥ అధనోనిర్దనఃపుమా-స్వధర్మధర్మవిహ-ధనంవి త్తం, నెహ-తనకామయేత-యాత్రా ర్థమపి-నెహాతేత్యేతత్పు
సభ్యయేతి ॥ అనిహేతిసార్థేష్యధిః ॥ మహాహరివా, నీహమానస్య, యాత్రార్థధనార్థం దేహ్మామకుర్యతః-దై వోపనతేన
పాప్రణానారయమాణస్యేత్యర్థః అనిహానీహమానైవ-వప్యత్తిరాజీవనావహః- దైవాదుపవతేనజీవతో-కామయమానస్యా
కామనైవనితరాంసుఖజననద్యారావృ త్తిదెతిభావః ॥ ౧౮ ॥ శ్రీవీరరాఘవ-సంతుష్టస్యేతినిరహస్య, సంతుష్టస్యదై
వాల్లజ్జనసంతుష్టస్య, స్వాత్మారామస్య, స్వస్యాత్మ అ ప్రరాత్మాపరమపురుష- స్వస్థి-రమమాణస్య-స్వశరీరకబ్రహ్మన
న్దామభవరస్య, యత్పుఖంత-తా-మలోభేన-కామ్య ప్రభుతికామాశ్చబ్దాదయోవిషయా, సైవ-లోభేనస క్షేనమిత్తే
న, అర్థేపయాధనవృత్త-కామలోభాని త్తకధనవృత్తయా, సర్వా-దిశః ప్రతి-ధావతోభాగ్యమరాణస్యపుంసః- కుతో
హేతో-ర్హవతి - అనిహ-యాయత్పుఖంతపీహయానా నీత్యర్థః ॥ ౧౯ ॥ శ్రీవిపంభైవోపనతయాయాత్రయాఽర్థేచ్ఛా
యాస్యాజ్యత్వమ క్తం, అధాసంతోషస్యదుఃఖ హేతుత్వం వ త్తంతావత్సంతోషస్యసుఖ హేతుత్వనూహ ॥ నదేతి సదా-
సంతుష్టం దైవాదుపవతేనైవసంతుష్టం, మనో-యస్య-తస్యపుంసః-సర్వాదిశః-సుఖయూః, యత్కామ్యసిగతస్యసుఖమేవ
త్యర్థః, యధా, ఉపానపహాపాదరత్న-పాదయోః-యస్య, నఉపానత్పదీ, తస్యఉపానత్పద-శరీర-రాదిభ్యోఽపి-నివంసు
ఖమేవత్యుత్తే ॥ ౨౦ ॥ శ్రీహేరాజ, సంతుష్టత్వే, లోక-సుపుమా-నాస్యరాజాపి-నవ రైత-సంతుష్టత్వే ర్ధానిరాజాపి, యా
త్రాంవిధాయమఖ్యైత్యర్థః, అసంతుష్టత్వే-జ్ఞానబోప స్తజైవ్వకార్మణ్యైర్గృహపాలాయతే, ఉపనజీవస్యసుఖార్థే న్యానిమిత్తా, ధృ
హపాలాయతే, గృహపాలకస్య, తేషాదవరతి ॥ ౨౧ ॥ శ్రీనిహ, సంతుష్టస్య, బ్రాహ్మణస్య, తేజఆదయస్సనిప్రది,
తేకోబ్రహ్మవర్చసం = విద్యాతామ్రజన్యంజ్ఞానం, తపఃఅనశనాదిరూపం, యశఃపధా-తథే-నియతౌత్వేనజ్ఞనియ
ర్ధానక్యా- జ్ఞానంవివేకాదిజన్య, మవకీర్యతేవవిష్యతేవఅపకచ్చతీత్యర్థః ॥ ౨౨ ॥ శ్రీకింబ, కామకోదావ

యసానధికాఃలోభస్త్య సంతోషాత్కృణోనిరవధికృత్యాహం || కామస్యేతి || జనఃకామకోర్ధిభలోభవాజ్జనః-త్వ
 ధ్యాన్సంస్కృతాధ్యామితిశేషఃసంస్కృతాధ్యాన్తు త్వజ్ఞాన్సంస్కృతాధ్యాన్, కామస్యాన్తం,యాతి || అసోమద
 కాదినాత్మస్థిపాసాదోనివృత్తేనత్యన్తాదివ్యతిక్రమాన్తరాధావాతామస్యాన్తంగచ్ఛతీతభావః, తథా, కోర్ధి
 ధన్యాన్త్యన్తం - తత్ఫలదయాత్,తత్సంకోధస్య, యత్ఫలంపరపీదాదిరూపం, తస్యో, దయానివృత్తేర్థో-రన్య
 తి-లోభస్త్యాన్తంతు, భువో, దిశో, జీత్వా, భుక్త్వాపి, నైవయాతి || ౨౦ || అతవవ-మారాజ్జ-బహవః - ప
 జ్ఞేతాఃకాన్త్రజన్మజ్ఞానవన్తః, బహుజ్ఞాఃబహువిధతాకేవైదికన్యాయాభిజ్ఞాః - అతవవ - సంకయాభిన్తన్తీతధా-
 అతవవ, సదసస్సభాయః, పతయోఽప్యై, కజనాః, అసంతోషాద్దేతో, రధోనరక - పతన్తి || ౨౧ || అవ
 వమసంతోషస్త్యాన్తార్థావహత్వముక్తం, అధికామాదీనాంజయోపాయానాహం || అసంకల్పాదితవతున్తి, అసంకల్పా
 ద్దోగార్హతాబద్ధివర్జన-తామంకల్పాదివవియస్సహం-జయేత్ - కోర్ధిన్తం-కామవివర్జనా, జ్ఞయితిత్వనువన్తి,
 కోర్ధిన్తామానుభవవిరోధివివయోశోఽమన్తః, లోభంత్య సంతోషాత్క - మర్ధానరైతయా, అర్ధేదలనరైతయాఅ
 నర్ధమేతుత్వదన్యన-భయంతు,తత్త్వామర్ధనాత్చిదచిదీశ్వరయాహత్త్వాన్తసంధానాత్ || ౨౨ || అస్మిన్కా
 జాతస్సనినాశోఽద్రువజ్జితవర్త్యలోచనయా,శోకమోహశా,దష్టంతు - మహతామదాద్భి కానాంజ్ఞానినా, ముపాసన
 యాసేవయా-యోగాన్తరాయాఽయోగస్యాన్తరాయధూతాత్, లోకవారాదీన్తు,మాసేన-భూతహింసాం-కాయా
 ద్యనిహయాన్యదేహాదిమన్యహయా || ౨౩ || భూతజంధుఃఖమాధితాకంధుఃఖం-కృపయామేభోర్ధూతేభ్యః
 స్వస్వవ్యతిఖం తెష్వేవకృపయా, దైవమాధి దైవికంధుఃఖం, సమాధిసాధనంపాప్రమేవకస్తాన్తిభయమిదేవం

ధ్యాన్కోర్ధిన్త్యాన్తంఫలదయాత్ | జనోయాతినలోభస్య జీత్వాన్తక్త్యాదిశోభవః || ౨౦ || పజ్ఞేతాబహ
 వారాజ్జబహుజ్ఞాన్సంకయన్తిదః | సదసస్సతయోఽప్యైకేవ్యసంతోషాత్తత్త్వధిః || ౨౧ || అసంకల్పా
 ద్దయేతామంకోర్ధిన్తామావివర్జనాత్ | అర్ధేఽనరైతయాలోభంభయంతత్త్వావమర్ధనాత్ || ౨౨ || అ
 స్మిన్కాశోకమోహాదష్టంతుపహదుపాత్రయాత్ | యోగాన్తరాయాన్తేనహింసాంకాయాద్యనిహ
 య || ౨౩ || కృపయాధూతజంధుఃఖందైవంజన్మత్వమాధినా | ఆత్రజయోగనిర్వణనిద్రాంసత్వని
 షేవయా || ౨౪ || రజప్రమత్వసత్త్వసత్త్వంహంపశునవ | ఎవత్వంగురభక్త్యాపురుషోహ్యజ్ఞానాజ
 యేత్ || ౨౫ || యస్యసాత్మేద్భగవత్జ్ఞానదిప్రదెగుర | మర్ధానరైత్యాన్తస్మిన్తంకృపాన్తంతుకుజ్జరక చవత్ ||
 ఎవదైభగవానాత్మేత్ప్రధానపురుషేశ్వరః | యోగశ్చదైర్విమ్యగాన్తిన్తిగోయంమన్యతేనరమ్ || ౨౬ ||

మనస్సమాధానెన-ఆత్మజంధేవజమాధ్యాత్మికంధుఃఖం, యోగవిర్వణయోగబలెనపాప్రాయామాదిహింసాన్తరాయం-స
 త్వనిషేవయాసాత్వికాహారసేవనెనజన్మత్ || ౨౦ || అర - ప్రమత్వ-సత్త్వసాత్వికాహారాద్యవజాతసత్త్వగుణవ
 ధ్యాన్,సత్త్వనున్తకరణం,ఉపశేమనహర్దాజననముఖేన-ఎత-దుక్తంకామాదిరూపంసర్వం, పురుషో, గురౌ,భక్త్యాత్మ
 అజ్ఞానామఖైవేవ-జయేత్ || ౨౧ || గురుభక్త్యాభావెనర్వంకామాదివయాత్కంకంకర్మమిత్యాహం || యస్యేతి || సాత్మ
 ద్భగవతి, ఆచార్యంమాంవిజానియా,దిత్యక్రీత్యాభగవదభిన్తతై నదర్శనీయ - జ్ఞానమేవదీప, సత్త్వదేవమోపక
 ర్తరి-గురౌ,యస్యపురో-మర్ధ్యబుద్ధిఃసోఽపిమాధ్యశేవకభిన్తర్వజ్జితబుద్ధి-సస్య,తతుంఅధ్యయనం-సర్వంకామా
 దివయాదికంవ-వజ్జరకావతుల్లం,యథాకుజ్జరకస్యాన్తాన్తంపునర్ధాశీప్యతే,తేజకృతమవ్యక్తతవ-త్తద్విదిత్యర్థః || ౨౨ ||
 గురౌర్ధగవత్త్వంక్రీకృష్ణదృష్టా దైవాహం || ఎవశ్రీకృష్ణః - సాత్మేత్ప్రకృతిపురుషయోగిశ్వరోఽతవవ - యోగ
 శ్చరైరస్తదాభి-ర్విమ్యగ్యాధ్యయా,పజ్ఞేపాదా,యస్య, స-భగవానెవ-నాత్రంబదేవాః - ఎవంభూతమపి - యం
 శ్రీకృష్ణం-నరంమన్యతే-తత్త్వరూపానభి-జ్ఞోలోకస్తథా - గురుయాధాత్మాగ్నభిజ్ఞాన్తంసరంమన్యతే - తద్వ్యాధా
 త్వగ్నిమత్సాత్మేద్భగవత్ప్రమేవమన్యతేత్యర్థః || ౨౩ || అర - అవంగురుభక్త్యాభావెనర్వం విభలమిన్తిక్తం, అధా
 వశ్య కానాంసర్వేషాం వర్ణాశ్చి మధర్మాణామిన్తియజ్జయార్ధత్వంతదభావతదైవయ్యర్థమిన్తియపర్వన్తా
 నామపి తేషాం భగవదుపాసనాత్కయోగిన్తామౌచకత్వవిసాఫల్య మన్యధావైఫల్యం చాహం || ఎవద్యర్థేతి || సర్వా, ని
 యమచోదనాః, వర్ణాశ్చమానుగుణావశ్యకధర్మనియమవిధయః-చోదనాశ్చేనచోద్య ముపకర్యతే, చోదితాధర్మజ్ఞ
 త్యర్థః - యద్వా - నియమస్య చోదనాయేమతే - ధర్మాఃఎవద్యర్థఃమనఃపర్యప్రవర్తిన్తియవర్గః తస్య - సంయ
 మోనియమ - ప్రదేశాన్తా ప్రదేశపర్యయోజనాజ్జిత్యర్థః - అన్యధా - తేషాం వైఫల్యమేవతిభావః-తదవ్రాతవశ్య

యతింగస్తతి॥యథతి॥ ౩౬ ॥ శ్రువదెదమఘటితందృష్టత్వాదిత్యాహ॥యైరిః॥యైఃరివాగ్ధీః,పూర్వం,స్వదేహః,వాత్సాన్యతఃఆత్మత్యైనననిశ్చితః,కింత్వాత్మనఃస్వకరికీఁమద్యఃమరణశీలః,విటి-మిమిభస్మసాచ్చలనతఃక్రిమ్యాద్యవస్తామాపత్స్యమాన-శ్చిత్తతః - తమవ,పున-స్థమనం దేహమేవాత్మసాత్మ-త్వాదిత్వానింమత్వా - శ్లాఘయ నిహి-కెదనత్రమాః-పరిపాజిత్యర్థః॥ ౩౭ ॥ శ్రుభోగానక్రయతినిన్యాచనక్తా తైననహఃతమావరస్థానపిస్వరర్థాదిత్యాగి నోసిద్ధతి॥గృహస్థస్యతి॥ క్రియాత్మాగః - స్వరద్ధాక్రమోచితక్రియాత్మాగఃవటః॥బ్రహ్మచారిణః,వ్రతత్మాగఃసురుకులవాసాదివ్రతత్మాగః-తపస్వివోవానప్రద్య - గామనైవాపునర్గామవాసః - భిక్షోస్సంన్యాసినఃఇన్దియలోలతా॥ఎతేలత్రమాపతదాః -యేషాంగృహస్థాదీనాంచతుర్థాంక్రియాత్మాగాదయః - తపతేఆక్రమేన్యాక్రమప్రేక్ష్యపతదానికృష్టాభ్యర్థః - ఎతేహిఆక్రమా - స్విడమ్యునన్యమకుర్యన్తీత్యాక్రమవిడమ్యునః-విడమ్యునమాత్రమై నాం-సత్వాక్రమసిద్ధిర్భ్యర్థః-అత-స్థాఃభాగవతాయయా - విమూఢాః - అనెనత్సనిరతితయానరూపపరమాత్మప్రాప్తిసాధనధాతతదుపాసనతదగ్ధధర్మానుష్ఠానోపాయక్రమమగ్ధజనవర్ణాక్రమాదిరూపాసామగ్రింలభ్యాఽపియేస్వరర్థాదిత్యాగినప్రైమానం దైవమాయామోహితాభ్యర్థక్రంభవతి - అనుకమ్యయాఆహాఇమేదచ్చపతితాః,కింవిధాయమిత్యవమనుకమ్యపూర్వకచిన్ద్రయా-తా-న్నానువరైతేభ్యర్థః॥ ౩౮॥౩౯॥ శ్రుస్వాత్మచరమాత్మత్వప్రజ్ఞ,స్వభవజ్ఞసభాసమభ్యుత్తస్యతుయతేరిన్దియలోల్యమేవాంభావితం - తస్యదేవమాయయామోహభావాదిత్యాహ॥ ఆత్మానమి॥పరంప్రకృతిపురుషవిలక్షణంఆత్మానం-యద్వా, ఆత్మానం-పరంపరమపురుషంచ-విజానియాచ్యేత్, తజ్ఞానెనస్థితాననః-కస్య-కామాయేష్టనంపత్తయెలమ్మటః-కిమిచ్చ- దేహం-పుష్టాతి, దేహావోషతేనస్వాత్మనఃపరమపురుషస్వరన్ద్రంసంపద్యతేఅతస్తత్త్వజిత్యైవేత్యర్థః॥ యద్వా ॥ ఇచ్చ-కర్తాదివిషయాఃకామయమానః-కస్యస్వరయారస్యతత్సృక్స్య-కామాయేష్టా

హత్పూర్వంప్రవర్తనపనాయనః॥యదిసేవేతతాన్నితంసవనాన్త్యనపత్రవః॥ ౩౬ ॥యైస్స్వదేహఃస్వతోనాత్మానరోద్రివిటి-మిమిభస్మసాత్మ-త్వాన్యతఃఆత్మత్యైనననిశ్చితః॥ ౩౭ ॥గృహస్థస్యక్రియాత్మాగోవ్రతత్మాగోవటాఃపి । తపస్వివోగామనైవాభిక్షోరిన్దియలోలతా॥ ౩౮॥ ఆక్రమాపతదాహ్యైతేభ్యర్థమవిడమ్యునాన్దివదేవమాయావిమూఢాంసానుమేతేతానుకమ్యయా॥ ౩౯॥ ఆత్మానంకెద్రిజానియాత్పరంజ్ఞానధుతాతయః॥కిమిచ్చసృగ్వవాహేతోరైహంపుష్టాతిలమ్మటః॥ ౪౦ ॥ఆచమ్యశీరంరథమిన్దియాశ్చిహయానభీహన్సఇన్దియేతమ్ । వర్తానమాత్రాధిక్షణాంచమాతంసత్సంబుధాద్య్నాంమితస్సప్తమ్॥ ౪౦ ॥ అక్షంధతప్రాణమధర్మధర్మాచక్రైఃభిమానంరధినంచజీవమ్ । ధమర్షితస్యప్రణ

ర్థం - దేహంపుష్టాతికంసపుష్టాత్యైవేత్యర్థః - కస్యకామాయేష్టదేవదేహావోషణంసస్వాత్మనోనాపిపరమాత్మనస్సమఖాధాయకం - తయోస్స్వతపనిరతితయనుఖరూపత్వాదిచిహ్నాచ్యతే - నిరతితయనస్సపరమాత్మోపాననాత్మకతమదభవత్వప్రాప్తిహేతదేహావోషణజనుఖార్థంసయతతపకతితుపరమాత్మప్రాప్తయవయతతభితిసాచితత్ ॥ ౪౦ ॥ దేవమాయావిమూఢానిత్య నైపరమానన్దరూపపరమాత్మప్రాప్తిసాధనానుష్ఠానోపాయక్రమోచితక్రియాత్మాగః-స్వరద్ధాక్రమోచితక్రియాత్మాగఃవటః॥బ్రహ్మచారిణః,వ్రతత్మాగఃసురుకులవాసాదివ్రతత్మాగః-తపస్వివోవానప్రద్య - గామనైవాపునర్గామవాసః - భిక్షోస్సంన్యాసినఃఇన్దియలోలతా॥ఎతేలత్రమాపతదాః -యేషాంగృహస్థాదీనాంచతుర్థాంక్రియాత్మాగాదయః - తపతేఆక్రమేన్యాక్రమప్రేక్ష్యపతదానికృష్టాభ్యర్థః - ఎతేహిఆక్రమా - స్విడమ్యునన్యమకుర్యన్తీత్యాక్రమవిడమ్యునః-విడమ్యునమాత్రమై నాం-సత్వాక్రమసిద్ధిర్భ్యర్థః-అత-స్థాఃభాగవతాయయా - విమూఢాః - అనెనత్సనిరతితయానరూపపరమాత్మప్రాప్తిసాధనధాతతదుపాసనతదగ్ధధర్మానుష్ఠానోపాయక్రమమగ్ధజనవర్ణాక్రమాదిరూపాసామగ్రింలభ్యాఽపియేస్వరర్థాదిత్యాగినప్రైమానం దైవమాయామోహితాభ్యర్థక్రంభవతి - అనుకమ్యయాఆహాఇమేదచ్చపతితాః,కింవిధాయమిత్యవమనుకమ్యపూర్వకచిన్ద్రయా-తా-న్నానువరైతేభ్యర్థః॥ ౩౮॥౩౯॥ శ్రుస్వాత్మచరమాత్మత్వప్రజ్ఞ,స్వభవజ్ఞసభాసమభ్యుత్తస్యతుయతేరిన్దియలోల్యమేవాంభావితం - తస్యదేవమాయయామోహభావాదిత్యాహ॥ ఆత్మానమి॥పరంప్రకృతిపురుషవిలక్షణంఆత్మానం-యద్వా, ఆత్మానం-పరంపరమపురుషంచ-విజానియాచ్యేత్, తజ్ఞానెనస్థితాననః-కస్య-కామాయేష్టనంపత్తయెలమ్మటః-కిమిచ్చ- దేహం-పుష్టాతి, దేహావోషతేనస్వాత్మనఃపరమపురుషస్వరన్ద్రంసంపద్యతేఅతస్తత్త్వజిత్యైవేత్యర్థః॥ యద్వా ॥ ఇచ్చ-కర్తాదివిషయాఃకామయమానః-కస్యస్వరయారస్యతత్సృక్స్య-కామాయేష్టా

యత్తత్తదాయత్తత్వే నవచక్రీ త్వే నరూపణం, అభిమానినం దెహభిమానినం జీవం, రధినమా హుః, తస్య ర
 ధినః, పుణవమోక్షారం, ధనః, పర స్త్రీతహుః శిరీరంతుజీవం, పరంపరమాత్మా నంతు, లక్ష్మ్యం, పరస్తి, పుణ
 వోధమశ్వరోహ్యత్వాబ్రహ్మతల్లక్ష్మ్యమచ్యుతే - అప్రమ తైనవేదవర్గం శరవ త్తప్రయోభవే, దివిహ్యన్యత్రాప్ర్యుక్తం, విప్ర
 కృష్ణయశ్వరలక్ష్మ్యయోరివ జీవపరయోస్సంబ న్ధజ్ఞాపన హేతుత్వాత్ ప్రహ్లాదమరుక్తం - రధిత్వేనరూపిత ఎవజీవశ్వర
 త్వేనాపిరూప్యతే ॥ ౪౨ ॥ శైవవ్యాసవాః ॥ రాగభి ॥ రాగశత్రేణ దివిమయాన క్షిః - యేష సద్విరోధివిమయా అపీతః
 బాధోఽనన్తః, మోహః కార్యకార్యవివేకః, భయమాగామదుఃఖదర్శనజంప్రతికూలజ్ఞానం, మదోగర్వః - మానో
 బహుమానః, అవమాన స్థిరసాగరః - అసూయాగుణైశ్చ సత్స్వపిదోషావిహారః, మాయావజ్ఞానం, హింసాభూతవో
 హః, మత్సరపరకృత్యదోహిని ॥ ౪౩ ॥ శ్లోరజః క్రోధః - సచూమర్షః, ప్రమాదోఽనవధానతా - ఎవమాదయేవత
 త్ప్రప్రప్రయశ్చత్రహ శైవవ్యా - సువ తేరజ స్రవః ప్రకృతయః - క్వచిత్తత్ప్రకృతయశ్చరజ స్రవసీ - ప్రకృతికారణే - యే
 పాంసత్వం - ప్రకృతికారణం - యేపాంస - ఇతిబహుపిహః - రజస్రవసారస్యతిరమితే సత్ప్రకృతయశ్చత్రధ్య ॥ ౪౪ ॥
 త దేవశిరస్థి నియమనోవిషయబుద్ధిబలపాగ్రిణధర్మధర్మ జీవాః రధధరాణాదిరధ్యాంభావనపరమాత్మ ప్రాప్త్యపా
 యసాధనానుష్ఠానోపయ క్తత్వ జ్ఞాపనాయరూపితాః - ప్రణవజీవేశాన్తుజీవతరయో స్సంబ న్ధజ్ఞానజనకత్వపరమాత్మై
 కశైవత్ప్రప్రప్రయశ్చత్రహ నాయధమశ్వరలక్ష్మ్య భావనరూపితాః - హేయత్వజ్ఞాపనాయరాగాదయశ్చక్రమైవరూపితాః -
 అభయస్యైతేరధాదయోవశేతిష్ఠ నిసవ వాద్యనంపారం వైష్ణవంపదవాబ్ధుతితి, హేధన్యఃపారమాబ్ధుతితద్విష్ణోప
 రమంపద, మిత్సితైరధ్మభిప్రయత్యాయవచ్చరీరం సమిహితసాధనదశం స్వవశంబ తావదేవ - జ్ఞానా సినాజితరా
 గాదితత్త్వక్రి సాధనమనుత్పత్ కరీరాదిమ నిస్పృహభావేపిత్యాహ ॥ యావదితి ॥ నృకాయ రధం నరశరీర రూ

వంపర స్థిరంతుజీవంపర మేవలక్ష్మ్యమ్ ॥ ౪౨ ॥ రాగోద్వేషశ్చ భోభక్త్యశ్చోకమోహాభయంమదః। మానో
 ఽవమానోఽసూయావమాయాహింసావమత్సరః ॥ ౪౩ ॥ రజః ప్రమాదోఽనవధానతా శత్రవ స్త్రైవమాదయః।
 రజ స్రవః ప్రకృతయశ్చత్రహ ప్రకృతయః క్వచిత్ ॥ ౪౪ ॥ యావన్మృకాయరధమాత్మ వశోపక్లీప్తం ధత్తగర్భ
 వరణార్చనయానితాతిమ్ ॥ జ్ఞానాసమయ్యతేబలాఽధనిరస్తత్రైస్సాన్వరాజ్యయత్ప్రజ్ఞానాన్తద్విజయతే ॥
 నోచేత్ప్రేమ త్తమనదిన్ద్రియవాఙ్మనాతానీతోవ్యత్పదం విషయదమ్యమసీప్తస్తి ॥ తేదన్యవస్స హనుసూతమ
 ముతేమోన్దేసంసారకూపఁడుమృత్యుభయేషీవస్తి ॥ ౪౬ ॥ ప్రవృత్తంబనివృత్తంబద్వివిధంకర్తవై దికమితి

పంరధం - యావ - దాత్మ వశోపక్లీప్తం స్యాదీనతయా ఉపక్లీప్తం యథాభవతితథా - ధత్తై - తావదేవ - గరి
 స్థానాం మహతాం - వరణార్చనయా - బల్ల - నిశాతం - జ్ఞానరూపం - ఖగ్గందధన్వి భ్రాంతః - అస్తానిరస్తా - శ్చ
 త్రేహోరాగాదయో - యేన - అమృతః అశ్రితాన్మృత్యావనయతిత్యమృతో - భగవాన్యేవ - బలం యస్య - తాదృ
 శః - ఉపశాన్తః రాగాద్యకలుషితచిత్తః, సాన్వరాజ్యయత్ప్రజ్ఞానాన్తద్విజయతే, తస్యభావసాన్వరాజ్యం - ముక్తైర్విశ్వ
 ర్యం - తేనతుష్టః - అవశ్యమయ్యతేసాన్వరాజ్యం దాన్వృతితినంతుష్టః - ఇదంస్మకాయరధాదికం - విజయతే ఉపశాన్తః, తేమ
 స్సృహారహితోభవతిత్యర్థః, ఇదమితిసంసారికఫలంపావిమతీతమ్ ॥ ౪౫ ॥ శ్లోయద్యుక్తవిధోనన్యత్తదాసన్యాస
 ర్థమాహ ॥ నోచేదితి ॥ నోచేదుక్తవిధోనచై - తదా, ప్రమత్తమిమంజేహీనం, అసంతోబహర్మభా - ఇన్ద్రియావాజినః ఇన్ద్రి
 యాత్యైవాశ్వాః, సూతోబుద్ధిశ్చైతే - ఉత్పదంప్రవృత్తిమార్గం - సీత్యా - విషయరూపేషు - చమ్యమ - విశీప్తస్తి - తేవిషయా
 భ్యాదన్యవస్సహయేస్సాన్తేనవసావ ర్థమాన - మముప్రమత్తంజేహీన - ముర్ధధికం - మృత్యుభావయం - యన్క్ర - అన్ధైతమసి
 అన్ధతామిప్రసరకయత్వేనంసారకూప - తీప్తస్తి ॥ ౪౬ ॥ శ్లోతదేవంపర్వైశ్చవధర్మా, తదమగ్రావ్యంభక్తియోగం -
 శరీరస్థిన్ద్రియాదీనాంతదనుష్ఠానోపయ క్తత్వం - తైరనుష్ఠితేనపర్వైశ్చ ప్రపదర్శనమహీతేనభక్తియోగేనసాన్వరాజ్యపా
 ప్తిం - సాసారికఫలవిప్లయాఽనుష్ఠితానాంతుధర్మాణాంసంస్కృతిరూపానర్థవహత్వంచా - భిధాయ, ధతేమోమేవధ
 ర్మాణామస్తాత్రా ర్థభేదనజై విధిగ్ధం - సాసారికఫలసాధనత్వేనకృతానాంప్రవృత్తకర్తృభ్యత్వం - తస్మాత్సంసారాశ్చ
 హేతుత్వం - ఉపాసనానుగ్రహకతయశ్చతానాంతునివృత్తికర్తృభ్యత్వం - తస్మాత్సంసారాశ్చ త్తహేతుత్వంచాహ ॥ ప్ర
 వృత్తమితి ॥ ప్రాదికంజేదవిహితంకర్తవ్యత్వం - నివృత్తమితివిధం - తత్రప్రవృత్తేనకర్తృణా - ఆవ ర్తతేనలానుభవా
 యలాకాన్తరంపాగ్రిణ్యత్రతదనుభూయావశిష్టనకర్తృణాతతేనసంసారవర్తతే - నివృత్తేనత్వ - మృతమశ్చుతేతత్ఫలయా

మనువుతంముక్తిం పాప్రస్య తతఃపునరామ్య రతే ॥ ౪౬ ॥ ॥ ఋద్రస్య త్రివిధ త్తభదభిన్నస్యై దిక్ సైక్యకర్తృణామస్తవీ
 రూపమిష్టమంజ్జకత్వంవ క్తుంత్యిశింషకతదా నైరభేదాః దర్శయతి ॥ హింస్రద్రవ్యమయమితి ॥ అగ్నిహోత్ర నామ ధేను
 కంకర్త - ఆది-సృష్ట్య - త-దగ్నిహోత్రాగ్ని ఆదిత్యబ్రహ్మకర్తృదర్శయతి ॥ దగ్నిశ్చేతి ॥ దర్శయదయశ్చిద్భావకర్తృ నామ ధేనుసే-
 వనశఃపశుయాగ-సంతస్సేమయాగః-మతంతవై శ్చేదెవం-ప్రమతంబలిపారణంతదేతత్సర్వం - వై దికంకర్త - ఇష్టాశ్చిం-
 యద్యైతదేవకర్తృ హింస్రద్రవ్యమయంహింసావిషయద్రవ్యప్రచురం-హిం స్రమితిపాఠే - పాశ్వాదిహింసాగర్భంపురో
 డాశాదిద్రవ్యప్రచురంప్రకామ్యంస్వగ్ధాదికామగ్ధ-మశా నిదంఘాగోష్ఠ క్తరాగాద్యనిష్పత్తిదంస్యా - త్తదా - ప్రపవత్తా
 శ్చిం - అకామ్యశా నిదంస్యా- త్తదానిష్పత్తాశ్చిమ్యత్వ్యధః - అధపూర్వం జ్ఞకంకర్తృహ ॥ తా ద్రమితి ॥ దేవాలయాదిని
 ద్దాదయాపంకర్తృ పూర్తం-ఆదీమృమాజీవికా ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ॥ ఋత్రప్రప్రవృత్తిధర్మ పరాయణస్యైక్తిగ్రిహ్ని కస్యతత్ఫలా
 నభవాయుటాకా న్దరారోహణమార్గం ఫలనాభవవాపసానతతఃపునరవరోహణమార్గం - మిథంసశ్చరతే-ధూతసూక్ష్మ
 పరిష్కృత్యం చాపాదవ్యత్యాదినాసార్వభౌమేన - నిమేకాదిత్యశానానైర్గర్భాధానాదిత్యశానాదైః - సంసారై-
 స్సంసృత్యై-దీప్యంత్యిన్ద్రంక-ఇష్టాపూర్తద త్రకారీ-దేవ-త్యాగాన న్దరం - ద్రవ్యసూక్ష్మవిపాకః, ద్రవ్యాణాం - పృథి
 వ్యాదిధూతానాం-సూక్ష్మవిపాకఃసూక్ష్మే వస్థాః-యస్య-సూక్ష్మవస్థుపృథివ్యాదిధూతయ్యుక్తః - ధూతసూక్ష్మపరిష్కృ
 త్తియోవతీ-పాత్యైశ్చ పృథివీవతే-ధూమాదయశ్చిద్భానదభిమానిదేవతాపరా-తత్ర, అవక్షయఃఅపరవక్షయః - అయం
 దక్షిణదక్షిణాయనంసోమశ్చిన్ద్రం-ఇతితే బ్రహ్మకర్తృమన్వరో-ధూమఇతిరాత్రిరితీ-తాన్, నిక్షైతకః - ఆయపూర్వం-ధూ
 త్యాధూత్యా, ధూపాగ్నిస్తావాత్ నేవదీతిభవతిరత్రపాగ్నిద్రవ్యధః - పాప్రస్యపాప్రస్యత్వ్యధః, ధూమాదిక్ మిథంనగ్రిం
 పాప్రస్యతత్ర, అమృతమయశ్చేరీరయ్యుక్త ఇష్టాదికర్తృ ఫలమనుభూయతతేదర్శయదర్శయన్ద్రగ్రిలాక్ష్యయహేమత్యాదివాద
 ర్శయేననగ్రింపాగ్నిస్తామృతమయశ్చేరీరవాశోలక్ష్యతే , విసహృతమయశ్చేరీరఇష్టధర్మ , చన్ద్రమనః స్థానాత్రా-

పర దైవస్వ తైస్సనస్య తైనాశ్చ తైఃవృత్తమ్ | ౪౭ | ఋహింప్రదగ్ధమయంకామ్యమగ్నిహోతాద్భృతాన్వి
 కమ్దదగ్ధశ్చేభ్యర్థ మానశ్చేభావర్తమాన్యంపశ్యన్ముతః | ౪౮ | ఎతేద్విష్ణుప్రవృత్తాఖ్యంహుతంప్రహుతమ్
 వనః | పూర్వంసురాలయంరామకూపావహ్నిదలితమ్ | ౪౯ | ద్రవ్యసూత్ర విపాకశ్చ ధూమోహృతిరప

[illegible]

భగవంతు విపాకభిః || ద్రవ్యసూక్ష్మ విపాకాదయత్యైతేనోనుపర్యవృత్త్యాపిత్వయాం - దర్శనయోగితఃపర్యవృత్త్యాపి
 నర్వచఃగర్వాధానాదిత్తానాన్వైస్సంస్మృత ఇష్టాదికారీ అనుభూర్యవ్యతిరేకమనూత్వా భూత్వా రాత్రాగ్రిగీర్
 పాగ్రిప్యపాగ్రిప్యసరిమాజాయతభిః || ౫౦ || ౫౧ || ౫౨ || ౫౩ || అథాభిసర్వం దేవయానంవత్తుం తేనజిగముపేక్ష్యైవత్తద
 ర్వానిత్యగతావత్సత్వమునుసన్ధానమాహ || ఇన్నియేష్యతిద్యాభ్యాం || జ్ఞానదీపేషుజ్ఞానదీపకేషుచతురాదీన్నియేషు
 క్రియానుజ్ఞాకర్తృత్వేన్నియవ్యాపారాః-జుహ్వతి-దేవయానెనజిగముపభవతిశేషః , చతురాదిభిఃజ్ఞానైన్నియైః - పా
 ణిపాదాదికర్తృత్వేన్నియాణి-నియచ్చేయిరత్యర్థః - ఇన్నియాణిచతురాదీనిజ్ఞానైన్నియాణి-నశుభ్రాదిరూపేన్ని మతి-మ
 నసి-జుహ్వతి-మనసాతానినియచ్చేయిరత్యర్థః - వైకారికంసత్వోత్తరం-వాచి-శాస్త్రాగ్రిత్వీకాయాం,మనః - మనఃపడిచ్చు
 త్త్రుప్రవృత్తింనిరున్మగ్రిత్యర్థః || ౫౩ || ౫౪ || వాచం-వర్ణసమామ్నాయే-సజ్జ్యోతదత్తరాత్తి కామనుసందర్భిర-వర్ణసమా
 మ్నాయ-మోక్షాగ్రితే ప్రవర్తతంవిద్యః - తమోక్షాగ్రి-రం-బిస్తునాదేవత్యర్థంమాత్రాయాం-బిస్తునాదభ్యుపాగ్రితేపాగ్రి
 ణసహచారిణిమకారవాక్యేజ్ఞేవ-వాచకత్వేనాన్వర్తవయేయః || ౫౪ || ౫౫ || అమంజీవం-మహతిమహాదాత్వ నిపర
 బగ్నిప్రజ్ఞి,సమర్పయేయిరతిమముక్షు-గనుసన్ధాన్వపకారణీకృతి , అధతన్యగతిహేతుభూతవత్పరీరాదిమాగ్రిమంశతోదర్శ
 యతి || అన్యస్సగర్వభిః || అన్యగ్రిగీర్తదా ప్రభుభూతదేవతాపరాః-అత్రసక్రమవిమతేశాగ్రితక్రమవిరోధాత్-ననుసూ
 ర్యోఽగృహన సరంపివపాదిభ్యఃపూర్వంప్రాయతే,తద్యత్యర్థం విదుర్భుతమే ౨౮త్యైకజ్ఞాంతవత్తత్వపాపతేతే ౨౯
 మనుభిసమ్నన న్యగ్రియే ౨ హరమాన్ అపూర్వమాంపత్య అపూర్వమాంపత్యేవ్యక్తమదజ్ఞేతిమాసాం స్తాన్తానిభ్య
 స్సంపత్వరంసంపత్వరాదాదిప్రమాదిత్యన్వన్గ్రహనంపదన్గ్రహణోవిద్యత్యర్థం తత్పురుషోఽనూనవస్సపనాన్వగ్నిప్రవృ
 యత్యైవదేవయానంవస్తాః , ఇతి - అత్రసంపత్వరాదనన్వరంవాయంవిద్యతోఽనన్వరంబరుణైర్వ్రాచజానియాత్-కాపీతకి

త్యయః | అయనందక్షిణంసోమోదర్శ్యఃపదపీరుధః || ౫౦ || అన్మం రేతభిఃత్వే శపిత్వయాంసంభుర్యనః | ౧
 కైకశ్చానుభూర్యార్థాన్వత్వభూత్వేమాజాయతే || ౫౧ || నిమేకాదీత్తానాన్వైస్సంస్మృతస్సంస్మృ
 తోద్విజః || ౫౨ || ఇన్నియేష్యత్యర్థాజ్ఞానదీపేషుజుహ్వతి | ఇన్నియాణిమన్యూర్వాచివైకారికం
 మనః || ౫౩ || వాచంవర్ణసమామ్నాయేతమోక్షాగ్రి-రన్వరంసన్యతే | ఓంకారంబిస్తునాదేవతత్వస్తా
 దేమహాత్వముమ్ || ౫౪ || అన్యస్సగ్రిగీర్తదాపాగ్రిప్యసర్వోరాకోత్తరంస్వరాట్ | విశ్వోఽధతేజసఃపాగ్రి
 స్త్రుగ్రిత్యాన్వసన్వయాత్ || ౫౫ || దేవయానమిదంపాగ్రిచతుర్భూత్వభూత్వాన్మనపూర్వభిః | ఆత్మయా

భాగ్నిప్రజ్ఞే , ఎవం దేవయానంప్రధానమావద్యాగ్నిలోకమాగచ్ఛతిసహాయలోకంసవరుణలోకం సతదిగ్లోకం సభ
 స్త్రాగ్రికంసప్రజాపతిలోకం , మితివేదవ్రాత-స్వరాడతా,మానవఃప్రజాపతిర్వా - అయంవచకలత్వవిరోధేననిర్దీ
 తఃకైమోవరదగురుభిరభిహృతః , అగ్నివరహస్పితపత్రానుదగయనాబ్రమరుదరై-స్థాక | అపివైద్యుతపరుణైన్గ్రహ
 పతినాతిమాహీకానామ || రితి-భూర్యవ్యతేనారాచానధీతశ్శాఖాన్తరీయేనప్రవృత్తి-డిత్తరండిత్తరాయణం-ఎవం
 ముక్తపాపభృగవభ్యోకమాగ్నిదర్శితః,తత్తపాపభృగవతత్వపురుషగ్రహవిభజితామాహ || విశ్వేభిః || యధానర్వ
 జ్ఞసంహితాయామ్,సృష్టిస్తీత్యన్తకారిణ్యశ్చక్రయస్తేప్రతిష్ఠితి , ఇత్యుపకవత్ , అకాగతక్రియిశ్వాభ్యాండికారాభ్యా
 ముత్రేజసీ,మకారత్రేః | ప్రజ్ఞాభ్యాతాసాయాపంపునశ్చ్యవ్యే , త్యాజిజాగ్రదాద్యసన్తాన్తయదికముక్త్యా , ఎతస్తి
 సోదితాస్తేప్రశ్నక్రీన్మిన్నియన్తేతాః | అనిరుద్ధాదిరూపాస్తావోత్తన్నక్రియితి ప్రయతే || అర్థమాత్రాధియది
 వ్యాజ్ఞప్రకాశాన్తప్రకాశికా | వాసుదేవయాంశక్రీంవిద్ధితామనుసంగ్రహతా , మిద్యక్తం - అతస్సప్రవృత్తినిధితాజా
 గ్రహసానిర్యహకీ-ఎదిర్భూవిశ్వః - స్థిత్యధిష్ఠాతాన్వప్సనిర్యహకీఃపద్యమృతైజసః - సంసృతితక్రీయిషాతాను
 ఘ్నైనిర్యహకీస్సజు-ర్వణిపాజ్ఞః - ఎతేమాకాగోకారమకారవాచ్యాః సర్వకారణభూతస్సర్వక్రీయోత్పదజఃప్రణ
 భాగ్రహతాగ్నివాచ్యతానుదేవస్త్యర్థః - చతుర్థమాత్రాసహితప్రణవస్యభూర్యమనుసంధేయతయాచక్రతత్వాదేవంత
 ప్యగ్నిగ్రిఫలదతాయంపాగ్నిత్యర్థా క్రిక,ఇదంప్రదర్శనార్థముక్తం,పరప్రాయావిభవాదిసర్వావస్థావిభిష్టోభగవాన్వక్త
 పాగ్నిత్యర్థార్థః - సమన్వయాత్ సర్వేషాంప్రాయోహదీనాంపాగ్నిప్రార్థనాదిత్యర్థః || ౫౫ || ౫౬ || ఇదం-దేవయానం,
 పాగ్ని-ర్వేదాన్తాభిశేషః , ఆత్మయాజీవపరమాత్మోపాసకః , అనుభూర్యభిఃకైమోక్షాగ్రిరాదీపాగ్నిప్రభుశాస్త్ర
 నిశ్చేదనస్య ప్రే-ఆత్మాప్రకృతివ్యగ్ర-తాదృశః-ఆత్మనిపరమాత్మని , స్థితీఆధీయతయా స్థితః , ఆత్మన్యాగ్నియాతాపహ
 తపాత్వత్వాదిగుణాక్షయకైప్రవృత్తకన్వర్యయాపే స్థితఃకైవిధప్రవృత్తేష్వేనాత్మానమనుభవనిత్యర్థః-పు

స-స్తోత్ర - సనన రుతేవం దేవయనపథగోమాత్య సనన రుతే, జన్మమరణాదికంశ్రేయభూతభవరావృత్తింబన
పాప్రేమిత్యర్థః ॥ ౫౬ ॥ శ్లో ॥ నై త్యేనీపా ర్థవానగోగీమహ్యతికశ్చనతస్తాత్సవ్యేషుకాలేషుయోగయంతోభవారు
సే,,తి-భగవదుక్తమా ర్థద్యయచిన్తాఫలమాహ ॥ యువతేతి ॥ యువమాన్సు ముఖ్యః-వెదన్ది తెవబోధితే, ఎతే-పితృదే
వానా-మయనైవ ర్థసే-దేవయనపితృయ-సే-రాస్తా-త్త కనచక్షుషా-వెద-సో ౭ పితృమా-నమహ్యతి,జనస్తో ౭ పితృపా
రే-దేవ-స్తో ౭ పితృర్థః - సాన్సుమైయభగవద్వక్తియోగనమోహంసపాప్రేమిత్యర్థః ॥ ౫౭ ॥ శ్లో ॥ అధపాప్రవృతయా
పక్రీకృతస్థగవతస్సర్వాత్కతత్వమాహ ॥ ఆదావీతి ॥ ఆదోస్పష్ట్యదావ-వై-పలయేవ - మన్యస్తానాంజనానా-మన్తః,బ
హిశ్చ-సనన ర్థమానః-కించ - య - త్వరాపరంక్షేత-ప్రస్తాపకృష్టంవా - తతోత్త-ప్రస్తమాహ-జ్ఞానంజ్ఞానాత్కంజీవస్వ
హంపం,జ్ఞేయమచిద్వస్తు-రం - చహానామ - వాప్యంరూపం - నామరూపాత్కం - చిదచిదాత్కంసర్వంపన్వీత్య
ర్థః,తిమోమాలపకృతిః-జ్యోతిస్సమప్తిజీవశ్చ, త్యేతత్సర్వం, సాత్వైదయమేవపరమాత్మేవ,చరమాత్మాత్కమేవేత్య
ర్థః ॥ ౫౮ ॥ శ్లో ॥ ఎవంసర్వాత్కతత్వమధిధాయతపై యపాప్రవృత్త్యశోనిరతితయపురషార్థత్వజ్ఞాపనాయపాక్ర
తదేవ-స్వతదనుభావ్యతద్వాదివిషయ-తాం-చాపురుషార్థత్వమాహ ॥ అచాధితో ౭ పీతి ॥ అచాసోద్యశ్యోదేహః,సః,అచా
ధితో ౭ వినస్తో ౭ అనువ ర్థమానో ౭ పీ, అవ స్తుతయా-అపురుషార్థతయా, స్పృతః, ఎవం, శ్చాద్యర్థరూపైకవిత్విత,
మైన్ది-గ్రియకవ స్తుజాతమవ్య,వస్తుఅపురుషార్థం- యద్వా, అహఙ్కారగోచరంశిరీరంయథాఅనిత్యం-మేయం,తథా
మనుకారగోచరశ్చద్విదిత్యపురుషార్థసర్ధిరః, తస్మానిత్యపురుషార్థతయాదుష్ట, అత్వానిత్యర్థః, యద్వా, ఆభాసశ్చ
౭ దేహః,స్వ, తదానీమనృత్తో ౭ పి-పబోధవలెయా, మవ స్తుతయా-నాత్కతయా, స్పృతః, చాత్మాదివిత్వితజాగ్ర

శ్చపరావత్వాహ్యత స్థోననన రుతే ॥ ౫౬ ॥ యువతేపితృదేవానామయనైవదన్ది తె॥ శా స్త్రేగోచక్షుషావె
శ్చేమమా-సో ౭ పినముహ్యతి ॥ ౫౭ ॥ ఆదావ-వై-జనానాంయోగవిర-న్తఃపరాపరమ్,జ్ఞానంజ్ఞేయంబహ
చ్యంత్మమాగోగీతిచ్చయస్వయమ్ ॥ ౫౮ ॥ అచాధితో ౭ పి-వ్యధాసోయధా-వ-స్తుతయా-స్పృతః,దుర్వ
త్వాదైన్ది-గ్రియకంబద్వదధివిత్విత ॥ ౫౯ ॥ శ్లో ॥ త్యాదీనామహాధానాం-చాయనకతమో-౭పీతి ॥ సవ
క్షేతో-విశాగో ౭ పినపురషార్థాన్వతో-మృషా ॥ ౬౦ ॥ ధాతవో ౭ వయవిత్వాచ్చతన్నాత్ప్రాయన్ది నా
సస్యహ్యతస్యవయవిస్యసన్నివయవో ౭ న్తః ॥ ౬౧ ॥ స్యాత్సర్వశ్రేయస్సావేదికత్వేనతివ స్తునః ॥ జా

చ్ఛరీరమపి,తద్వ,చనాత్వా,ఆత్మధర్మాణాంనిత్యత్వాదీనాంత్రదర్శన,అత్వానిత్యర్థః ॥ ౫౯ ॥ శ్లో ॥ శరీరస్యసర్వత్రసర్వ
కాలేనర్వస్తిన్న ప్యాత్కనావిసాస్థిత్య భావాచ్చ రీరమప్యాత్కస్యా దితకణ్డ-నిరాసార్థమాహ ॥ శ్రిత్యాదీనామపి ॥ శ్రి
త్యాదీనాం-పృథివ్యాదిపరితామరూపాణాం-వృక్షాణాం,చ్ఛాయాసజ్ఞాతాదివృక్షేషు, సకతమో-౭పి, సజ్ఞాతవికారవృ
ధగూతతయా-యావద్ద్రవ్యభావిమసకశ్చిదపిత్యర్థః ॥ తదేవవివృణోతి ॥ ససజ్ఞాతేతి ॥ వృక్షసజ్ఞాతోనచ్చాయా,నాపివ
క్షవికారః, నాపివృక్షేత్పరకృత్వమహిత్యాస్థాతుంసయోగ్యః, నాస్తితః, నావిసాధూతః-యావద్వృక్షసత్త్వాకంనా
స్యితో-౭పి, అర్థాభిప్రాయేభుగ్గినిర్దేశే, మృషాఅనిత్య, ఎవంశరీరమప్యాత్కనావిసాస్థిత్యభావాత్తప్రీతిచ్చాయా
సద్భవం, సచాత్కనసజ్ఞాతశ్చరీరం, సచాత్కవికారః, సచాత్కానంహిత్యానిత్య, సయావదాత్త భావేఅనిత్యత్వాత్,
అతోనాత్కశరీరమిత్యర్థః ॥ ౬౦ ॥ శ్లో ॥ శరీరస్యా నిత్య త్వా దాత్కప్రతిపత్త్యర్థం-తత్తుల్యన్యా యేషు-పు రిన్యాదివ
నిత్యత్వ ముపపాదయతి ॥ ధాతవేతి ॥ పృథివ్యా దయోధాతవః, అవయవిత్వా త్సజ్ఞాతరూపత్వా, త్తనాత్ప్రాయ
న్ది నా, సస్యః, అవయవవినాశసజ్ఞాతోనశ్యతీత్యర్థః, సజ్ఞాతరూపత్వమేవ ప్రతిపాదయతి ॥ అనపీతి ॥ యతో
౭వయవసజ్ఞాతరూపో ౭ వయవీ, అతవవా, వయవస్యసతివిసష్టే, అ-స్తతో ౭ వయవో ౭ సస్మైవ, అవయవిస్యవలభ్య
మానలయవా-ఎవ ధాతవోనహ్యవలభ్య-వై, ఎవమవయవిత్వాదనిత్యంశరీరంసత్త్వాత్సావేదికత్వార్థః ॥ ౬౧ ॥ శ్లో ॥ త
ర్విస్తూలో-౭హమిత్యప్రతికేకధమిత్య-వై-త్యాయం-భాగ్నిరిత్యాహ ॥ స్యాత్సర్వశ్రేయః ॥ తత్రసంసర్గనిమిత్తాభాగ్నిరితిప్ర
తిపత్త్యర్థంసాద్యశ్యనిమిత్త త్వం-పలశీ-పతి ॥ స్యానితి ॥ ద్వయోర్యర్థయోః,జ్ఞానాదినిగపకల్యేన,కస్యచిద్వస్తునః-
నచిత్సాద్య శ్యం-భావమభేదనిమిత్తం-స్యాతో, దేహాత్మ వో-స్తునమానజాతినిగభ్యభావాత్సాద్యశ్యమనుపపన్నంక్షిప్తం
జలమితవత్సం-సర్గ-ప్రమతిత్యర్థనిర్దం, ఎవమాత్మవిషయకజ్ఞానాభావే-ఎవిజానామి-జ్ఞానామితివిభాగ-ప్రతిపత్త్యాద్యస్తా

స్తమాహాః జాగ్రత్స్వపావీతికశ్చిత్తు పీచెలాయామేవసుప్తం బ్రుధంబూత్రానంపశ్యతి, యదాప్రబుధ్యతేతదావస్యపృ
 ద్భుష్టప్రబోధసహస్తవజ్జిబున్ద్యతే, ఎవమాతపీదాంసంసారిణాంకదాచిదహంజానామితిజ్ఞానంసిషెధశ్చత్తయాధా
 త్యగ్జ్ఞానానమవృత్తామెవభవతేతివిధిసిషెధతా॥విధిసిషెధాన్యపృథ్వస్తన్వప్రబోధతుల్యావస్థర్థః ॥౬౦॥ జ్ఞానం
 సారిణామాతత్తజ్ఞానాధావాద్యాహ్యగ్ధపిషయజ్ఞానమవ్యజ్ఞానతుల్యమితిత్వంభవతి, యథా, “తజ్ఞానమజ్ఞానమలోఽన్య
 దుక్, మితి, శాస్త్రవిరుద్ధాద్విషయజ్ఞానభ్రాన్తిరీయంజ్ఞానినాంనాస్తిత్యాహ ॥ భావాదైవతమితి॥యద్యా, ఎవందేహావి
 లక్షణాత్తజ్ఞానినామపియానత్థస్థిలోఽహంబ్రాప్త్యాణోఽహమితిదేహాత్తభ్రమానుమత్తిరాప్రయాణంతాపద్విధిసిషెధా
 త్యక్తశాస్త్రవశ్యతేత్యాహ ॥ జాగ్రత్స్వపావీతి ॥ యథాన్యపైజాగ్రత్స్వపావీతిస్వాప్నాపృథ్వస్తన్వప్రబోధతుల్యావస్థా
 ర్థస్తామెవప్రబుధస్యతుతాత్పభావ రైతే, ఎవంయావదేహాత్తభ్రమానుమత్తి- సాపద్విధిసిషెధతా, స్థూలోఽహంబ్రా
 ప్త్యాణోఽహమితిప్రతితేదేహాత్తనోరభదే భ్రమమూలకత్వేనపతిషిక్తేషమేవసర్వమపైవతంభావపిషయ, ముతకేం
 చిత్పమితిపిషయమన్య స్తీ, త్యాశ్చకా-యాం, యచ్ఛాస్తానిమతమపైవతంతప్రమావపిషయం, తన్నమతూరస
 నైయమేవేతవత్వంతదనుమతం త్రిపదమపైవతందర్శయేత్తదనునైనస్య భ్రమమూలకదైవత త్రయేనరాసకత్వమా
 హా॥భావాదైవతమితి ॥ యథాదేహాత్తనోరభదశ్చాస్తానిమతోఽనుసంధయ- ప్రధాభావాదైవతాదిరూపంలిపిపిషయ
 దైవత, మాత్తనస్వస్యవర్తయత్, యద్యా, అత్తనామనసో, వర్తయత్, మనసీప్రతిపిత్తంతుర్వత్, అస్యవస్థాన్తియా
 వత్, ఇహ, ముః, పరమాత్మోపాసకః, స్వానుభూత్యాదహావిలక్షణబ్రహ్మత్వకసాన్యతయాధాన్యైనిభవేన, తీక్రస్వ
 పార్వా, భావాదైవతకర్తృదైవతద్రవ్యాదైవతజ్ఞానానిభ్రమాత్కాని, సునుతేనరస్యతి ॥౬౩॥ జ్ఞానావాదైవతాదీన
 రూపంవిచ్యుక్తత్రివిధభ్రాన్తినిరాసంక్లృతయేణవివృణోతి॥కార్యకారణేతి॥ తతోపాదానస్యకార్యస్యచాత్మ్యత్వప

గ్రత్స్వపావీతియథాన్యపైతథావిధిసిషెధతా॥౬౦॥ భావాదైవతంత్రీయాదైవతంద్రవ్యాదైవతంత
 ౨౨త్వనః॥వర్తయత్స్వానుభూత్యావత్తనస్వపార్వస్తునతేమః ॥౬౩॥ కార్యకారణవత్సైవ్యగ్ధవర్చనం
 తస్యవత్॥అవస్తుత్వాన్వికల్పస్యభావాదైవతంతదుచ్యతే ॥౬౪॥ యద్భ్రాన్తివృణోపరేనాత్మాత్వగ్ధగర్వన
 ణమ్ ॥మనోవాక్రనుఃపార్వత్రీయాదైవతంతదుచ్యతే ॥౬౫॥ అత్తజాయానుతాదీనామస్యేహామపిషయ
 నామ్॥యత్సాన్యకామయోరైక్యంద్రవ్యాదైవతంతదుచ్యతే ॥౬౬॥ యద్యన్యహాపిధంస్యాద్యేనయత్ర

గోభావాదైవతవిషయజ్ఞోకః, య, తా-ర్యకారణయోర్యనువో, రైక్యవర్చనం, త, ద్యావాదైవతం-కార్యకారణయో
 రైక్యేపటతస్యవిదితమౌనః, యథాతస్మానామేవవ్యతివక్తవిశేషభాజాంనామరూపాత్కావస్తాన్తరాపత్త్యాదటావ
 స్థత్వమితిపటన్యతేభ్యోఽనన్యత్వంతద్యత్పృథ్వీంజగచ్చిదచిదిత్వారత్వకంనామ్చిదచిదిత్వేష్టాభ్యుత్పాణోఽన్య
 దిత్వేతద్ద్యావాదైవతం-భావయోః, కార్యకారణవస్తునోరదైవతంభావాదైవతం, అవస్తుత్వాన్వికల్పస్యేత్యనెనధా
 వదైవతంనిరస్యతి - వికల్పస్యతేహాదానాతిక్తద్రవ్యకల్పనరూపజ్ఞానస్యా - వస్తుత్వాన్వస్తుశూన్యత్వాన్వభావయోః
 దైవతం, కీన్వదైవతమేత్యర్థః, ఎవమసతా-ర్యవాదభ్రామోనిరస్యతి ॥౬౭॥ జ్ఞాత్రీయాదైవతంవివృణోతి॥యదితి॥
 హేపార్థ, శాతాత్పరబ్రహ్మణీ-య, తు-రణత్రయేణ-సర్వకర్తృత్వాం-సమర్పణం, త, త్వి-గ్రియాణామపైవతం-భగవదా
 రాధనత్వేనసర్వకర్తృత్వామేవఫలవచ్చేదః, త్రీయాదైవతం, అనెనకర్తృత్వామిష్వరపీతిమనఃపీత్యసాన్యతే దైవ్యిణఫలవత్తవ
 భ్రామోనిరస్యతి ॥౬౮॥ జ్ఞాద్రవ్యాదైవతంవివృణోతి॥ఆత్మేతి॥అర్థకేభ్యోధనవరః, కామశబ్దః-కామ్యప్రకృప్తనాదిభోగ్యవస్తు
 విషయః-సభోగోపకరణభోగస్థానాదిపద్యనార్థః -యదర్థకామయో, రాత్తజాయాదీనర్యదేహానా, మైక్యం, త-
 ద్భగ్నవ్యాదైవతం, విత్తగృహత్వేతపాత్రసక్యస్తరాదీనామాత్మజాయాద్యనెనభోక్తృవర్తనాధారణత్వంద్రవ్యాదైవత
 మిత్యర్థః, ఎతేగృహాదీనాంస్వానాధారణత్వభ్రామోనిరస్యతి, యద్యా, ద్రవ్యయోగ్యచిద్యగ్ధయోరదైవతం, ద్రవ్యా
 దైవతం-తత్ర-చిదచిదదైవతంద్యయతి ॥ అత్తజాయేతి ॥ ఆత్మాదీనాం, సర్వదేహీనాంజీవానాం, జ్ఞానైకకారత్వేనైక
 రూపేణదర్శనంచిదదైవతంప్రకారాదైవతం, అర్థకామాదీనాంసర్వదేహామచిత్పరీణామరూపత్వేనదర్శనమచిదదైవ
 తం, ఎవంప్రతికీరీంజీవానామన్యకారభ్రామఃఅర్థకామాదీనామచిదన్యరీణామరూపత్వభ్రామశ్చనిరస్యతి, జ్ఞానా
 దైవతమితిపారైక్యేనంవిధదర్శనంజ్ఞానాదైవతమిత్యర్థః ॥౬౯॥ జ్ఞానకేవలంలిపిపిషయాదైవతమనుసంధేయ, మమ
 త్వస్యదక్షిణాస్తానిమతంతేతదపేత్యాహ॥యదితి ॥ హేన్యప, యేనోపైగ్రియాన్యత్రయః, యన్యవస్తునః-యతోయస్మా

ద్యస్తనస్సకాశా, ద్యుదయైవత, చునిపిదం శీర్ష్య, సుమతం సపుమాక-తేనాదైవతేన అనుసంధియమానైతే శేషః తదను
 సహనపూర్వకమేకర్మాణి కర్తవ్యాని, హేతవర్యాత్ అన్యైశ్చ త్రునిపిదైస్తు, నకుర్యాత్ యతో-౨ య-మనాపదిన
 విద్యుతే అపత్నం సారోయత-ప్రసాదం జ్ఞానస్థాయం, వర్తమానోయధా, హేచాగవ్యం విచారోనామధేయం వ్యవసా
 యాత్మికాబద్ధిరేకేహమనునన్తే, త్యాదికాన్త్రైణ, జ్ఞానాభాదైవతాదికం ప్రతిపాద్యతే తథా ప్రకారాదైవత ప్రకా
 ర్యదైవతమయదైవతాదైవతాదికమపి త్రైవిప్రతిపాద్యతే ఇతి తదవ్యుపాదేయమేవ తత్పరిపూర్ణతా-ప్ర
 వృత్తిః, తత్ర ప్రకార్యదైవతం నామ బ్రహ్మదైవతం, సర్వం ఖండితం, మిత్వాదిబ్రహ్మ ప్రకరణేషామానాధికరణ్యేన బ్ర
 హ్మదైవత ప్రతిపాదనాత్, సామానాధికరణ్యగ్రహణకారణే విశిష్ట, ప్రకారైశ్చ తత్సవరత్వాచ్చ బ్రహ్మదైవతమేవ ప్ర
 కార్యదైవతం, నిత్యేనిత్యాదౌ రాం చేతన శ్చేతనానా, మిత్వాదిబ్రహ్మ ప్రకరణ్యమాభేద ప్రతిపాదనైస్సయాపేణ తేదా
 నుపపత్తే బద్ధముక్తాదివ్యవస్థానుపపత్తేస్స ఖాదివ్యవస్థానుపపత్తేశ్చ-కృత్రిజ్జీవైశ్చ తత్ప్రతిపాదనం ప్రకారైశ్చాభిప్రాయ
 యకమేవేతదదైవతమేవ ప్రకారాదైవతం, ఆచార్యం మాం విజానీయత్, ఆచార్యదేవోభవ, ఆచార్యస్సవారిస్స
 యోచ్యరూపీన సంశయ, ఇత్యాదిభిర్గురుదైవతాదీనామవ్యదైవతం ప్రతిపాద్యతేవ శ్చ ॥ ౬౨ ॥ జ్ఞయత్పృష్ఠం, గృ
 హస్థాని తాం పదవిధి నామైవ చాజ్ఞానా-యాయా దేవభుషే బుగ్గోమాద్యశోకసూయాభి, రితి-తస్యోత్తరముక్తము
 వసంహరతి ॥ ౬౩ ॥ పారాజ-వేదోక్తే రితివేదబద్ధ ప్రమాణకన్యలిఖితాణాదీనామప్రచర్యనాన్-వేదాదిభి-రు
 క్తైశ్చ కర్తవ్యత్వేనోక్తైః-ఎత్తైర్భావాదైవతానుసంధానాదిభి-రన్యైర్దైవతత్వేనోక్తైశ్చ తేవ తేదానుసంధానై-స్సవ్యవస్థా

యతోన్మప | సతేన హేతవర్తాడినరోనాన్యైర్వరనాపది ॥ ౬౨ ॥ ఎత్తైర్వైశ్చ తేవోక్తైశ్చ కర్తమానస్య కర్త
 భిః | గృహైశ్చ స్య గతిం యాయాద్రాజం ప్రద్యక్షిభాజురః ॥ ౬౩ ॥ యథాహి యాయం న్యవదేవదుప్ర్య
 జాదాపద్యకాదుః త్రరతా-౨ త్తనస్సంభోః | యత్పాదపజ్జయహ సేవయాభవాన్తపాత్రిభిర్బుద్ధి తదిన్తనః
 క్రతుర్కా ॥ ౬౪ ॥ అసంపురాభవం కర్తృగ్నర్వణిపబద్ధః | నామూ-౨ తి తేవ హేతవే గర్వగర్వకాం సు
 సమ్మతః ॥ ౬౫ ॥ రూపశేలమాధుర్గుసాగన్త్యప్రియదర్శనః | శ్రీకాంప్రియతమోనిత్యం మత్తశ్చపురుల
 మ్మటః ॥ ౬౬ ॥ ఏకదాదేవ సతేతు గర్వగర్వగర్వసంకరాః | ఉపమాతా విశ్వస్య స్ఫుర్తిగాధోపగాయన ॥
 జ్ఞానానుసంధిః తస్యైవ హం శ్రీభిః పరివృతోగతః | జ్ఞాత్యావిశ్వస్య జన్మన్తే హేతవం శేఖరోజసా ॥ ౬౭ ॥

ప్రమానితకర్తృభిశ్చ-తస్య భావతో, భక్తిభాక్ భక్తింతుర్వ-గృహైశ్చ-జనః గృహస్థోపి జనః అన్యైశ్చ కర్తవ్యగతిం-
 యాయా-న్మక్తిం పాప్రేక్షయదిత్యర్థః ॥ ౬౪ ॥ జ్ఞానమాద్యశోకసూయాభి, రితి నేనాభిప్రేతాం స్య గతిం క్రిదాన్త
 భ్యుతకాం-కిమ్మరర్వామైసనిరాకర్ష్యమాణస్తావచ్చీకృష్ట సేవయైవ తదిన్త్యోనిత్యాహ | యథేతి | హేన్యవదేవ-య
 థా-ప్రభావో-వ్యత-రే-రాత్వ-నో-౨ త్రరాత్వ-నః-ప్రీతిస్థాదేవ హేతోః, యాయం, దుప్ర్యజా-దావరాంకరాత్-ఉత్తరత
 అజభావః అన్తాదేవాభావతత్వేన వదంచార్వాణి | ఉదతరత ఉత్తైర్థాః-యథా-భవాక్-యస్య శీకృష్ట స్వ-పాదపజ్జ-జ
 యో-సేవయా హేతుభూతయా, నిత్యతా-జ్ఞానాదికాంకరాః, యేన-తాదృశస్య-న్తపాత్రిభిశ్చ సాక్రతుః, నాన్తీ దితి శే
 వః, తథా-తస్యైవ సేవయా మాత్ర్యసంభవ్యధ్యావరః ॥ ౬౫ ॥ జ్ఞానబద్ధేయ సేవామా-త్రైవ హేతునామాద్యసానాం ముక్తి
 సమ్మ వేకింతునస్సాత్మబద్ధతేనానాంతాద్యశానామిప్రతిపాదనార్థం స్య గతిం శూన్య జన్మన్తా ప్రమాహ ॥ అహమితి ॥
 అతేతైలహ్మకేతైశ్చాద్యజన్మన్త-సాం, నామూ-ఉపబద్ధాగతిప్రసిద్ధః-కర్తృగ్నర్వగర్వ-అభూవం, అత్తానం విశిష్ట-గ
 న్గర్వకాం-సుసమ్మతః ॥ ౬౬ ॥ జ్ఞరూపాభిః, ప్రయదర్శనః ప్రయం యథాభవతి తదాద్యశ్చ తే ఇతి తథా, రూపసా
 గ్నర్వగ, శేవలంసామూర్త్యం దృష్టితా-వహారిత్వేన రసావహత్యం, సాగన్త్యం ప్రకృతనామగర్వ తత్త్వం రూపాభిః,
 ప్రియం దత్తవం యత్యేతి తా, శ్రీకాం-నిత్యం సదా-ప్రియతమః, ఉత్త-ఉత్తాదికం, లమ్మటః విషయలాలసః, ఎవం ధూ
 తో-౨ హం స్థితః ॥ ౬౭ ॥ జ్ఞతే త్రైకదా-దేవస-తేవారిగణానుభవాత్ త్రైవిప్రస-తే విశ్వస్య స్ఫుర్తిగాధోపగాయన
 థాగాయనైమి తై, తదర్థ, సప్రసాంకరాః, ఉపమాతా ॥ ౬౮ ॥ జ్ఞతే దాఅహమపి, తద్గర్వగర్వనం జానక, శ్రీ
 భిః, పరివృతో, గాయక హరితరగాధాః గాయక-తుత్తరః, అగాయస్త్రిపారే, అగాయస్త్వగతే ఇత్యర్థః, త-త్యే మమ-
 హేలనమపరాధం జ్ఞాత్యా, విశ్వస్య జ-ఓజసాతే బోలెన-శేఖర, ॥ ౬౯ ॥ జ్ఞానానుసంధి-యాయా-ప్రవృత్తం హేల

నంయేనసత్వం - సప్తాశ్రిధర్మశ్లోకాభ్యాసస్యతాదృశః ఆశు - శూద్రత్వం - యామీ - శూద్రయోనం పాశ్రుచీరి, తా
 వ- త్రదాఅహం, దాసత్వం శూద్రాగ్రిం-జగ్జ్ఞ జాతః, తతాగ్రిశూద్రజన్మస్మి- బ్రహ్మవాదినాం- శుశూక్రియా-అనువ
 శ్లెణతత్సగ్జ్ఞేనపమౌనా-అస్మిక్, కల్పి-బ్రహ్మణశ్చతుర్ముఖస్య-పుత్రతాం - పాశ్రుప్తః || ౧౮ || శ్శుభ్రాధ్యయ్యయోక్తా
 ర్మముపసంహరకత్వస్య సణతదనుష్ఠానఫలమాహ || ధర్మ ఇతి|| తెతుభ్యం - గృహమేధీయో-ధర్మోవర్తితః, పాపనాశనః,
 యేనగృహమేధీయేనధర్మైశ్చతేనామత్మి తేనచ-గృహస్థః, న్యాసినాం భగవతినంస్త్యస్తాత్వ నాం-పదవీం ముక్తిరూపా,
 మియాత్వా శ్రీప్రయోత్ || ౧౯ || శ్శ్వంతుకృతార్థమజిహ్వైశ్చూర్మశ్లోకానెవపునఃపరతి|| యాయమితి|| శ్లోకాః, పు
 రస్తాదేవవ్యాఖ్యాతాః కై వల్యనిర్వాణముఖానుభూతిః-సిద్ధోవనిర్దృఖిసుఖరూపవిజ్ఞానమయః - విధిక్యన్మియోగకారీ|| వస్తు
 తయాఇదంతయా || ౨౦ || ౨౧ || ౨౨ || శ్శునిర్వాదావచక్రాస్త్రః|| వ్రోదావృత్తః-పూర్వమిహాససస్సురర్పితే, తి
 నారదయుధిష్ఠిరంపదామవసంహరతిభాగవాత్ శతః || ఇతితి || ఇతిత్వం-దేవర్షి ణా, పూర్తం-నిశామ్యాకర్ణ్య భరత్వ
 భోయుధిష్ఠిర-స్సుప్రీతః, కృష్ణం శ్రవణవెలాయాంపార్శ్వస్థితం, చక్షరాద్దేవం చ-ప్రెష్టా, విహ్వలః, పూజయామా
 న || ౨౩ || శ్శతతః-పూజితో, దేవర్షి, కృష్ణ పార్థా, పుపామస్త్ర్యైతనుజ్ఞాప్య, తాభ్యామనుజ్ఞాతః, ప్రయయా, పార్థో
 యుధిష్ఠిరః-శ్రీకృష్ణం - పరబ్రహ్మభిన్నం - శ్రుత్వా, పరమవిస్తీ తేనిరతితయా-శ్చర్యయ్యై-బహువశ్శు|| ౨౪ || శ్శయత్పుష్టం

యామాత్వం శూద్రతామాశుసప్తశ్రికృతపేదనః | తావద్దాస్యమహంజగ్జ్ఞతతాగ్రిబ్రహ్మవాదినామ్ | శు
 శూక్రియానువశ్లెణపాశ్రుప్తే హంబ్రహ్మపుత్రతామ్ || ౧౮ || ధర్మ మైగృహమేధీయోవర్తితః పాపనాశనః |
 గృహస్థోయేనపదవీముజ్ఞానాన్యాసేనామయాత్ || ౧౯ || యాయంస్వల్పకేవతధూరిభాగాలూకం పునానా
 మునయోఽభియన్తి | యేమంగృహానావసతితిసాక్షాద్ధూళంపరంబ్రహ్మమనువ్యతిగ్మమ్ || ౨౦ || సవాఽయం
 బ్రహ్మమహద్విప్రుగ్ధం కైవల్యనిర్వాణముఖానుభూతిః | మ్రియస్సుహృ ద్యశిఖుమాయతయేతిత్వా ౨ ర్హణీ
 యోవిధిక్యన్దురత్వమ్ || ౨౧ || నయస్యసాక్షాద్భవపద్మజాదిభీయాపంధియామస్త్రుయోవపర్తితమ్ | మానెనభ
 క్త్వోవశ మేనపూజితః | ససేదతామవససాత్వతాంపతిః || ౨౨ || శ్రీశుకఉవాచ || ఇతిదేవర్షి ణాపూర్తంనిశ
 మ్యభరతర్ భః | పూజయామానసుప్రీతఃకృష్ణం చప్రెష్టావిహ్వలః || ౨౩ || కృష్ణపార్థాపుపామస్త్ర్యైపూజి
 తః | ప్రయయామునిః | శ్రుత్వాకృష్ణం పరంబ్రహ్మ పార్థః పరమవిస్తీ తః || ౨౪ || ఇతిదాక్షాయణీనాం తెస్వధగ్వం
 తాః | ప్రతీ ర్తితాః | దేవాసురమనుష్యా ద్యాలోకాయత్రవరాచరాః || ౨౫ || * * * * *
 * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, పారమహంస్యాంసంహితాయాం * * * * *
 * * * * * సప్తమసర్గః, పంచదశోఽధ్యాయః, శ్రీగోపాలకృష్ణార్చనమస్తు, * * * * *

వత్సస్యత్రేయీధ్యాయాదా : : దేవాసురన్యకాంసర్గోనాగానాంమృగవక్షిణాః, మిత్యాదీనాతస్యోత్తరంతతఃప్రభృ
 త్యైతావత్సర్వ దైవోక్తముత్తరప్రశ్నాన్తరావసరప్రదానాయోపసంహరతి|| ఇతితి|| ఇతిత్వం, దాక్షాయణీయానాందిత్యా
 దీనాం-వంతాః - పృథక్తత్త్వేనపరరాసుపూర్వాగ్నిప్రకీర్తితాః, యితవంశేమ-దేవాదయ-శ్చరరాచరాత్కాః, జాతాఇ
 తిశేషః, యద్యపిదాక్షాయణీవంశవర్ణనోపసంహరక్షప్తాస్తవకర్తవ్యస్తైత్రిసంసూయైః, తథావేద్యం శాస్త్రాన్ని
 తదితిజప్రసక్తాను ప్రసక్తకర్తా-పరిహారతదను ప్రసక్తవర్ణనాత్మకత్వాదన్య ను-స్థస్థైత్రితదస్తవదాక్షాయణీవంశవ
 ర్ణనముపసంహృతమిత్యవగస్తవమ్ || ౨౫ || * * * * *
 ఇతిశ్రీమత్వాన్వయవయఃపారావారరాకాసుధాకరస్యసర్వవిద్యానిధేః శ్రీశైలగురోష్ఠు తేనతచ్ఛరణకమల
 పరివర్యాప్రసన్నతత్త్వాక్రీసమధిగత శ్రీమద్భాగవతాధ్యక్షుడయేన శ్రీవైష్ణవదాసేనశ్రీవాత్స్య
 వీరరాఘవాద్యవిదుషావీరచిత్రాయాం శ్రీమద్భాగవతతవద్ద్రవిజ్ఞాత్రికాఖ్యాయాం శ్రీభాగవత

వ్యాఖ్యాయాం, సప్తమసర్గః, పంచదశోఽధ్యాయః * * * * *
 సప్తమసర్గవ్యాఖ్యానమాప్తా శ్రీకృష్ణ పరబ్రహ్మణే దేవకినందనాయనమోనమః
 * * * * * ప్రశ్నాయంసర్గః శ్రీగోపాలకృష్ణార్చనమస్తు, * * * * *
 * * * * * హరిః ఓం తత్సత్ * * * * *

శ్రీశుభముస్తు. శ్రీహయగ్రీవాయనమః

శ్రీశుభముస్తు. శ్రీహయగ్రీవాయనమః

శ్రీవీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానహితశ్రీమద్భాగవతమ్

అష్టమస్తానకాండప్రారంభః

శ్రీవీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానహితశ్రీమద్భాగవతమ్

తృతీయే "స్వాయంభవస్యవశాన్వంశంశరమనమృతః" ఇతిపృష్టం-తద్యంశకధనం ప్రకమ్యతావ తత్రతద్వహి

రాజీవాద ॥ స్వాయంభవస్యహస్తాశ్చగూర్వంశోఽయంవిస్తరాచ్చుతః ॥ యత్రధర్మకృషివిధిగాన్వితృతుర్వ

హేగూర్. గూర్వితిపాదెగూర్ స్వత్రేతి. ఇహవృత్తిగ్రస్తాస్వాయంభవస్యహస్తార్వంశో. విస్తరా. చ్చుతః. వంశంబిశన

త్వాత్ప్రతితస్యకథితత్వ ప్రదర్శనాచ్చయజ్ఞోయచ్చ కారతదాఖ్యా స్వభిత్వ క్తంశతరూపాయాః . పరిచ్ఛిన్నావిధిస్సాన్వ యంభవోమనుఃకామ్య నభితికామాశ్చబ్రదయోవిషయా . సైహంభోగమవిర క్తఃరాజ్యం . విస్మజ్యతపసేతవఃకర్తం- సభార్యోవన-మావిశతే ॥ ౭ ॥ ॥ సునందాయంసునందాతిరేచదై - కైవ వ-భవంస్పృశ్కఃవనశతం-ఘారంయశ్చ రంశవ-ప్రవృత్తానశంకార్యతో-పేభారత-ఇదంత్యమాణ-మన్వాహజహప ॥ ౮ ॥ ॥ ధృతజ్ఞుతాంయన్తోసనివదమహా- హ ॥ యైతేవిశ్వంజగ-ద్వై నపరమాత్మనా-చేతయతేవవృత్తిమనంభవతిసత్తాత్తివృత్తిమన్వవత్తిత్వార్థ-యంపరమా- త్మానం-విశ్వంకర్తృ-నచేతయతేతతోగృయతేపాతుమాహ ॥ యైతిఅస్మిల్లోకః . శయోనెనతిస్సాన్వ పరమాత్మయా ధాత్వజ్ఞానాభావెనమాయాపారవశ్యేనదేవోవృత్తి మాదినావశయానతుల్యేనతి . యోజాగ్రినిర్వాయుగవత్సా త్మ- రోతి . అయం . లోక- స్తం . పరమాత్మానం . నవేద , సతుపరమాత్మా-లోకంవేద.అ త్రవిశ్వ శబ్దోజీవవర్గపరః , అచేతనవర్గస్య పరమాత్మ నాజీవితశ్చ క్తమతశ్చ త్వాత్ప్రవృత్తాత్వ త్వప్రసక్త్యాభావననాయంవదతిసైపాయోగాచ్చ . యథాలచేతనం నవేద . తద్వ త్వే తనో ౭ పితం వేదేద్య మ్మాదాధిప్రాయోగచిచిదాత్త కజగత్వ రోహ . ఎవంబ యనచేతయతేవిశ్వ మిత్వ సైన్వత్వం జగత్తరాయ తనత్తాత్తిప్రవృత్తిమన్వత్వార్థం భవతి . యతోయదధీనసత్తాది మజ్జగ-దతపవ . యం నచేతయతేనతం సాన్వ యత్సత్తాదిమస్తం కరోతీతి విశ్వం చేతయతేన యమిత్వ సాగ్రి- ప- రమాత్మనశ్చైత యిత్వత్వే విశ్వస్యతదభావనావ్యం ప్రకృత్య పారవశ్యేనయగవత్సర్వ సాత్మ-త్వ-ర్వత్వం పాతుత యోచ్యతేయోజాగ్రిత్యయానైస్త్రిన్నాత్వత్వేన . యతోజాగ్రిత్యేవనతంతయనోవేదకే సుజాగ్రిత్యే ఎవతద్వి శ్వంవేద త్యగ్రిత్యయనచేతయతేతత్వస్యజ్ఞోకస్యస్థానకవిత్వస్యైవకమఃవాసుదేవోవనత్వేగవనర్వదపాప్సనన్యద్యక్ . యనాయంతవ తేవిశ్వంవిశ్వవీర్గంయత స్తవ,ఇతిశ్లోకఃపద్యతే , తత్రాయమర్తం-అనన్యద్యక్ అనన్యాయోజాయగవత్సర్వ సాత్మ-త్వ-ర్వ- ద్వైవిచిచిదాత్త కైవదేవోభవనతి . యత . స్తత . ఎవవాసుదేవోవాసుదేవశబ్దప్రవృత్తిమిత్రాత్తయః . తత్రానన్యద్యగ్

భూః విస్మజ్యరాజ్యంతపసెనభార్యోవనమావిశతే ॥ ౭ ॥ సునందాయంసునందాతిరేచదై కైవవంస్పృశ్కఃప్రవృ మన్ సుబోఘారమిదమన్వాపభారత ॥ ౮ ॥ మనురువాచ ॥ యేనచేతయతేవిశ్వంవిశ్వం చేతయతేనయమి యోజాగ్రిత్యయానైస్త్రిన్నాయంతంవేదవేదసః ॥ ౯ ॥ ॥ అత్తేవాన్యమిదంపర్యయతి-ంబజగత్సాన్వంః గతే ॥ తేనత్వైకైవభిష్టోధామాగృధఃకస్యస్విన్దనమ్ ॥ ౧౦ ॥ యంపర్యయత్యైవస్తంపర్యయన్త్యైవస్తంపర్యయన్త్యైవస్తం

త్వేననదేవశబ్దార్థ క్తః . అన్య నమేతస్య తేజనాదీభ్య మానవ్యం హిదేవశబ్దార్థ-వనత్వేవపర్యదేహిష్య త్వేననవాసు శబ్దార్థ క్తఃఇదమధికరణపుస్త తైరత్వపలక్షణం . వనతీతివాసుః . వనత్యస్త్రిన్తీతివాసుః.ఇతిదేవాత్మత్వత్వై ప్రతత త్రప్రదగ్ధితత్వాత్ . అనన్యదర్శనంవిశిష్టమ్ . యేనానన్యదర్శనం . అయంవాసుదేవోవిశ్వం.తవతేవర్యాలోచయతి.విశ్వస్య సృష్టితీత్యాదికమాలోచయతిత్వార్థ-యతేవంభూతమనన్యదర్శనం . తత్ , ప్రపంచవిశ్వపర్యాలోచనాత్తత్వేవాపన్నమనన్య దర్శనం . విశ్వవీర్గంకృత్సన్నగచిచిదాత్తకవిశ్వస్యకారణభూతమితి . యేనచేతయతేఇత్వ సైన్వత్వవిశ్వనియన్త్యైవ యావప్రయోజయత్యైవస్థం సూచితమ్ ॥ ౯ ॥ ॥ ధృత దేవవృద్ధయః లోకంజిత్వయమాణం-ఈశానాన్యమిదంపర్య,మితిమస్త్ర మేవశ్లోకరూపేదవతి ॥ అత్తేవాన్యమితి,ఈశశబ్దపానైత్యత్యపారవసితేషః.జగత్సాన్వ . జగత్ చేతనాచేతనాత్మ కం.పర్య . మిదంమస్త్ర . అత్త,నాపరమాత్మనాల ప్రతిపవిత్యేయమపూర్వకంభూత్వా . అవాన్యంఅధిపైయం.యతేనన్య మాత్మానాన్య.మత్ , సైన్వపరమాత్మనాత్మ కైవసధిష్టితే . అబ్రహ్మశ్చ కేన్యతే ప్రపంచమిదంభుజ్జీధాః నానుభవే.అబ్రహ్మ శ్చక్రంస్తతస్త్రంమస్త్రమన్యన్వైత్వార్థ-కర్తృగంబవానాభోగవిషయత్వ వివక్షయాత్వ క్తఇతిన్ ప్రమీదయక్తా.మాగృధఃతేచ్యై వధూతంతర్యందేహతదనబద్ధ్యా దికంసాన్వ త్వేవదేవనమాకాశ్చీరత్వార్థ-కృత్సన్నగత్యైవత్వమేవకాక్యాద్యయతి ॥ క స్యస్విన్దనమితి ॥ కృత్వమాత్మాత్రియాదికంకగ్నిస్విదనంనకస్యాపిన్యం . కంతంత్యైవతిభావః ॥ ౧౦ ॥ ॥ యోజాగ్రితి సర్వసాత్మ-త్వ-ర్వత్వంసూచితంతదేవవృద్ధయఃకతమేవభజనియంభూతహేలోకాభిలాహ . యమితి ॥ యన్య.వతురా నం.నరీవృత్తిన్తయమేవృత్తి . జీవశ్చైవననంకోచంయాన్యతీత్యర్థః-అతపవ . నిత్యమనంకుచితాపంచినన్తానెన-యగవ.శ్చ రిన్య,వత్వస్తంసాత్మ-తు-ర్వస్తం . యం . నవశ్యతీకర్తృతానంకుచితీజ్ఞానోలోకంసాత్మ-రోతి-తంసర్వజ్ఞంజ్ఞ పా వశాంబుధివ ర్తనక్షమం . దేవంస్యతేజనాదీభ్యమానం-భూతానాం-నిలయమాశ్రయంధారకం . సువర్ణం-న్యాసువర్ణాన

౯౧ శ్లో సాహ ॥ వాసుదేవోవనత్వేనన్యదపాప్సనన్యద్యక్ యేనాయంతవతేవిశ్వంవిశ్వవీర్గంయత ప్రపంచ ॥ ౯ ॥ ॥

యజానఖాయానమానంపక్షంపరివస్తతః , ఇతిసంపర్క త్వేనిరూపితం . అనెనజీవానినాభావనతః ప్రరాత్తతయాతద్విత్
కారితయాచావస్థితమితిభ్యతే. ఉపధావతభజతః ॥ ౧౦ ॥ ఋతేనత్యక్తేనఘట్టేధాఇతిసర్వస్యతదాత్మకత్వేనతద్వ్యతిక్రం
స్సనివృంపమనాస్తీత్యుక్తం . అధసర్వస్యతత్కారణకత్వాత్సవతస్సదిత్యాహ . నతి ॥ తస్యసర్వకారణత్వంవత్తుంతస్యా
పికారణా సరికహ్లాంప్రసదస్యతి . నయస్యాద్యత్వైమధ్యం నెతి ॥ కార్యమేవసాన్వద్యవ్రాదిమధ్యవత్ . స్వయమాద్యాదివిర
వశ్యర్వకారణమిత్యర్థః . కారణత్వంవశమి తత్సర్వరాపమపాదానశ్చరూపం చాభయమపశ్యతికైతం . తత్తనిమి న్తత్సప్రయ
క్తంవైవమ్యంపరివారతి ॥ స్వశపరిశ్చయస్సనాస్తీతి ॥ దేవమనుష్యాదిన్త చిత్యస్యస్యతఃజీవకర్తృమూలకత్వా న్తతస్యాను
గాగమ్యానిగ్రాహ్యత్వస్సతోఽస్తీతిభావః ॥ అనెనజీవేనాన్యనానుప్రవిశ్యే , త్యాదిశత్యవగతంస్పష్టైరను ప్రవేశపూర్వ
కస్యంసూచయత్జీవానుప్రవేశయోగ్యతామాచ . యస్యనా సరం . బహిరితిలిఖ్యతై లస్యవవేద్యామగ్నై రివనవ్యవసితా
వ్యాప్తిః, కింతుబహిర స్రస్సాధారణ్యేనయస్యజీవాదిభువ్యాప్తిరిత్యర్థః , యన్నా దేవంధూతాత్పరమాన్యనః, విశ్వవ్యా, మూ
నిత్యస్య ప్రమధ్యానిస్యప్తిలయరక్షణానిభవ ద్వియస్తా దితిహేతుర్దైవభూమి . యతోహేతుభూతాదుపాదానాద్విశ్వవ్యా
ది-యతోయస్యైక హేతుభూతైః, దిశరక్షే విశ్వస్య . లయః-యతోయనహేతుభూతేనకర్తృ . విశ్వస్యరక్షణంభవతిత్యర్థః,
యత్ యతేవంవిశ్వోపాదానభూత . స్రస్సా . ద్విశ్వమపి-త దేవతదనస్యదేవజగదాకారణంబలతస్సంపావతివత్తత్త-తతో
౭నస్యదేవజగదిత్యర్థః . ఉపాదానత్వప్రయ క్తంవికారిత్వంపరివారతి ॥ ఋతేమితి. ఋతంనశ్యం , స్వరూపతస్యభావత
శ్చవికారరహితమిత్యర్థః . వికారాణాంస్వశరీరభూతచిదచిద్యారకత్వాత్సత్వోన్వికారమేవ . కారణత్వోపయ క్తసర్వ
జ్ఞత్వసర్వతః క్రిత్యాదిగణయోగమాహ-మహదితి-గుణైర్జహత్ నిరతిశయభూపాదిత్యర్థః ॥ ౧౧ ॥ శ్లోకవత్తుప్రయప్రతిపాది
తవిశేషణామధ్య లబ్ధగణవిశేషస్సంధూయవిశిష్ట . సజ్జని-సః, శ్లోకవత్తుప్రయగతయచ్చత్త్విద్విద్విప్రసృతినిర్దేశతః ప్రస్తు
బ్ధః-విశ్వం, కానుశ్చరీరం-యస్య , విశ్వకాయః . అతేవ-పురుభిర్దేవమనుష్యాదినామభిశ్చరీరవాచిభిరాత్మపర్యవ్రథోధైక

తనలయం దేవంసువర్ణముపధావతః ॥ ౧౦ ॥ నయస్యాద్య ప్రమధ్యానిస్యప్తిసర్వపరోనా సరంబహిః . విశ్వస్యాయాని
యద్యస్తా ద్విశ్వంవతేద్యతంపమాత్ ॥ ౧౧ ॥ సవిశ్వకాయఃపురుహాతతశ్చసర్వస్యగతిప్రాప్యజఃపురాణః ॥
ధతైఽస్యజన్మాద్యజయః౭౭ త్త్యకత్వాతాంవిద్యయోదవ్యనిరహి౭౭ సై ॥ ౧౩ ॥ అధాగ్రముషయఃకర్మణీహ
క్షైరకర్మహేతవై ॥ ఈహమానో౭పిపురుషప్రాచూ౭సహంప్రవద్యతే ॥ ౧౪ ॥ ఈహతేధాగవానిశోనసితత్ర

ధూయతేఅభిధీయతే ఇతిపురుహహతః-సత్యః, నిర్వికారః, విశ్వకాయో౭పివిశ్వగతవికారై రస్సప్తభ్యర్థః . ఈశస్యర్వావస్థ
జైతనాజైతనయోద్వియన్తా , స్వయంజ్యోతిస్స్వప్రకాశః , అనన్యాక్షేప్రకాశభ్యర్థః . అజీవవత్కర్మా యతోత్పత్తి
రహితః , పురాణః జగత్కారణభూతః . పురా౭ వేనవోవా , అస్య విశ్వస్య , జన్మా దిక , ముత్త నస్సస్య , శక్త్యా
అంశ భూతయా అజయా ప్రకృత్యా , కరోతి , తాం చా , జాం విద్యయ నత్యా విద్యా తాపరిచ్ఛి స్తస్వయా
ధాత్వవిషయకజ్ఞానై . ఉదస్య పరిహ్యత్వ . తదపరవశోభాత్వా , నిరహః జీవదీపరహితః . స్వానన్తానుభవప్రా
ర్థ్యా౭వా ప్రసమ ప్రకామో౭నాద్యతకామః ॥ సర్వమిదమభ్యాతో౭ వాక్యనారద , ఇతి శ్రుతిః , అన్తేనర్వా ప్రకాశ
తయా౭ ప్రభ్యర్థః ॥ ౧౩ ॥ ॥ దీపిహ-అ ప్రభ్యత్వేనదేవవర్ణజ్ఞయతుం తావజ్జీవస్య తదభావమాహ ॥ అథేతి ॥ అధసను
అగ్రప్రథమం . ఋషయోదీహః , ద్రవ్య త్యాతకర్మ హేతవేకర్మ హేతుర్వ్యత్యై . కర్మసాధ్యమఖరూపభలార్థం . కర్మాణీ
హ ప్రాసాధనతయో దుర్వస్తిత్యర్థః . అనెనజీవస్యా పరిపూర్ణత్వం సూచితః , కర్మానసారిబద్ధ్యాని త్ ప్రవృత్తిమ
జీవప్రెరయత్వ త్యావగరమాత్మనః ॥ ప్రథమంజీవస్యైకప్రవృత్తైః అగ్రే ఋషయఃకర్మణీహ ప్రభ్యత్వ కం , ఎవమహమా
నో౭పి-పురుషోజీవః ॥ ప్రాయశో , ౭సహం . ప్రవద్య తే-స్వవిహితకర్మసాధ్యపరిస్పృహంప్రాయః ॥ వద్యతే . సఖారత
యాకృత్యైఃకర్మభిర్మోక్షప్రాప్తృతనిస్సృహమేవప్రాయశఃప్రతిపద్యతేభ్యర్థః . సఖారతయోవిహితానాంకర్మణాంప్రాయ
శోదుఃఖజనకత్వదర్శనాత్ ॥ ప్రాయో౭ సహంప్రవద్యతేభ్యత్వ క్తమ్ ॥ ౧౪ ॥ ॥ ఋభగవాన్ మాధ్యస్థపూర్ణః . ఈశఃపరమా
త్మాతు. ఈహతేజవకర్మానుగమన ప్రరాత్తతయాయద్యప్రెరయతి . తధాపిసహిత్రవిషజ్జతేస్సప్రెర్యజీవకర్మసాధ్యేభ
లెనకర్మభవతి ॥ తత్రహేతువదకైతంవిశిష్టమ్ ॥ అత్త లాభేనిత్యంస్యానన్తానుభవలాభేన్త వి. పూర్ణ స్సమగ్రః . అర్థఃపురుషా
రో-యస్య . తాద్యః . అతోనవిషజ్జనభ్యర్థః , సకేవలం౭పివవిషజ్జతే , అతిశయమయ తమనువర్తమానాయజనాన్తై
పి-నాజనీద నికర్మ ఫలమనకానభిద్య ॥ . పరమాత్మ నతత్త లాభపూర్ణార్థ త్వేనకామానాసక్యోక్త్యాజీవస్యాపూర్ణత్వమేవ
సహతేహేతురిత్యుక్తంభవతి . ఈహమానో౭పిసహం ప్రవద్యతే భ్యత్వేనజీవస్య సుఖస్సృహందుఃఖతునస్పృహేత్వ

క్రమ్ ॥ ౧౫ ॥ ఋక్ష క్షప్తేషవసామర్థ్యలభ్యగుణం శేషైర్నిశ్చింషకశరణం ప్రజతిః పరిమితైశ్చ క్షప్త మిహమానంజీవకర్తా
 సుగుణం పైరయన్తం . నిరహజ్యుతం అహజ్యుతరహితం . బుధం నర్వజ్జం నిరాశివం నిరహి . పూర్ణం ఆత్మలాభైశ్చ వపూ
 ర్ణం . అనన్యవృత్తితమనన్యప్రేరం . సావక్ స్యానువ ద్రినోభ క్షజనాః . శిష్యే న్దం న్దసమానానాపాదయన్తం నిజవర్తనం
 స్థితం న్దస్య భావేనీతం . ప్రభుం నర్వకైం , అఖిలాకదర్శకభావయతి పాలయతి తీతం . అహం . ప్రవద్యే శరణం ప్రజా
 మిఖ్య ॥ ౧౬ ॥ ఋగితి ఋగం మన్తాగ్ని కామసనివదం వ్యాపార స్తంజవన్తం . సమాహితచిత్తం , స్యాయంభవమనుం . దృ
 స్త్వా . ఆనురా-యాతుధానాశ్చ . త్సాధామి తైవజ్యమత్తు మభ్యుద్రవమ ॥ ౧౭ ॥ ఋతేధావనీ తావనుంహన్తం స
 మున్నద్ధాక-తాక అనురాక-యాతుధానాశ్చ . దృష్త్వా సర్వగతస్సర్వాస్తరాత్మా . భగవాన్ జ్ఞాఖ్యైః యామైః యుగ
 పత్ప్రసూతైః స్యత్ప్రేర్తవైః . పరివృతః తాక-హత్యా . ఆపవ్రసంస్కర-మశాసతీ అపాలయత్ . స్వయమేవోబధూ
 వేత్సర్వైః ॥ ౧౮ ॥ ఋతేతప్రతిమన్వ స్తరం మన్వాదయప్రదన్వైః స్యేభవన్త . తథాహి సూతాద్యావ శేషస్యతి . మన్వన్తం
 మనురేవామనపుత్రాన్య రైశ్చరైః . ఋషయోఽంశావతారాశ్చ పరషడ్విధమన్తయ , ఇతితత్రాద్యస్యాయంభవమనుః .
 ప్రియవతీతానవాదామనపుత్రా . తోషప్రత్యోషసనోష భద్రకా న్దివ్యత్తిధ కవిభుస్సహ్నా సుదేవకాచనాఖ్యాద్యాదశ
 యజ్ఞస్యత్రాః . ఎతస్యభ్యతయోదేవాః . మరీచిప్రముఖాస్తద్వయః . యజ్ఞోహరేవతార , ఇన్ద్రస్సపవయద్యతీప్యగి
 ద్వాభావాత్ . మాదివ్యం నా స్థితధావ్యతిమన్వన్తయజ్ఞోభగవానైవన్యోధివత్యేజగద్రక్షణాధిక్వతివానితదధకారం వ్య

విషజ్ఞతే ఆత్మలాభేన పూర్ణానావసీదన్తయేఽనుతమ్ ॥ ౧౫ ॥ తేమిహమానం నిరహజ్యుతం బుధం నిరాశివం
 పూర్ణమనన్యవాచితమ్ । స్యాన్ శిష్యయన్తం నిజవర్తనం స్థితం ప్రభుం ప్రవద్యే శరణం భవన్త భావనమ్ ॥ ౧౬ ॥ శ్రీఘ
 కడవాచ ॥ ఇతిమన్వోసనివదం వ్యాపారన్తం సమాహితమ్ । దృష్త్వాఽనురా-యాతుధానాభ్యుద్రవమన్త
 త్సాధా ॥ ౧౭ ॥ తాం ప్రధావనీతాన్వత్ప్రయజ్ఞస్సర్వగతోహరిః । యామైః పరివృతాదైవైర్తావశాన్త్రీవిష్ట
 పమ్ ॥ ౧౮ ॥ స్యారోచిదేవీప్రతియన్తమనరగైస్సతోఽభవత్ । ద్యుమత్యుషేణోచిష్టత్ప్రముఖాస్త్రస్యచాత్మ
 జాః ॥ ౧౯ ॥ తేప్రేర్తోరోవనస్తానీద్దేవాశ్చతుశ్శరదయః । ఔర్జస్తమ్యనయన్త ఋషయోబ్రహ్మవాదినః ॥
 ఋషిన్తవేదశరసస్థుషితానామవత్స్యధాత్ । తస్యాంజజ్ఞతతోదేవోవిభురీత్యభివ్రతతః ॥ ౨౦ ॥ అప్రాశీన
 హప్రాణిమనయోద్యతత్రాః ॥ అన్యశిష్యన్త్రీతంతస్యకౌమారబ్రహ్మచారిణః ॥ ౨౧ ॥ తృప్తియడ త్రేమా
 నామప్రియవతసతోమనః । సవసస్సృజయోయజ్ఞోహూతాద్యాస్తత్సతాన్య ॥ ౨౨ ॥ వసీదతసయాన్యప్ర
 ఋషయః ప్రవదాయః । సత్యాదేవత్రతాభద్రాదేవా ఇన్ద్రస్సపత్యజతే ॥ ౨౩ ॥ ధర్మస్య సూన్యతాయాంతు
 భగవాన్యరయేత్తమః । సత్య సేవకభ్యాతోజాతస్సత్యవ్రతైస్సవ ॥ ౨౪ ॥ సోఽన్యతతతిదశ్శీలానశతోఽక్ష
 యరాక్షసాః । ధూతద్రుచాధూతగణాంశ్చ వధీత్యత్యజిత్సఖి ॥ ౨౫ ॥ చతుర్దశ త్రేమాభాతామనర్వాన్మా
 ఽధకామనః । వృషాభ్యాతిర్నరైః కతురీత్యాద్యాదశతేతుతాః ॥ ౨౬ ॥ సత్యకాహరయోపిరాదేవాస్త్రీభిశః

యమపేత్యపాద్యధ్యముపపాదనీయం . ద్వితీయాదిమతిమన్వన్తరైః మన్వాదికమాహ ॥ స్యారోచివఇతియన్తజ్ఞేన్ద్రమో
 త్ప్రప్రమ్ ॥ అగ్నేస్సతస్సాన్యోచిమాభ్యోద్వితియోమనరభవత్-ద్యుమదారయన్తస్యాత్మజాః ॥ ౧౯ ॥ ఋతేత్రదీప్తియే
 మన్వన్తరోచనా . భగవతోదజ్ఞస్యత్రవసోన్యోబధూవదేవాన్త , తస్యైతిక్తాన్తపిత్తసంజ్ఞాన్యోపాదయంకాదశ , ఆ
 విశత్వాదన్యోభావశః . ఔర్జస్తమ్యనయన్త బ్రహ్మవాదినః . ఋషయోబ్రహ్మవ , ఎవం మన్వాదయః షోక్తాః ॥ ౨౦ ॥ ॥
 అధావతారమాహ ॥ ఋషేస్త్రీప్తి . వేదశరసః . ఋషే . తుషి తెతిప్రసిద్ధాభార్య . బధూవ , తస్యాంతుషితాయాం . భగ
 వాక్ . దైవైః । ప్రావీతః , విభురీత్రీధి . జజ్ఞైః ॥ ౨౧ ॥ ఋవిభోర్భగవతోఽసాధారణం పరిత్రమాహ ॥ అప్రాశీనీతి । తస్యకౌ
 మారబ్రహ్మచారిణః తస్యవిభ్యాన్యోగ్యభగవతో . వ్రతమాచార-మన్యోజ్ఞత అనుసృతవన్త ॥ ౨౨ ॥ ఋప్రియదవస్యసృతః ,
 ఉత్తమాఖ్యః , తృప్తియోమనః . తస్యోత్తమస్యమనో . సుతా-స్వవనాదయః ॥ ౨౩ ॥ ఋప్రవదదయోవశ్యస్య సతాః .
 సప్రదయః . సత్యాదినంజ్ఞికాదెవకాః . ఇన్ద్రస్సపత్యజేదాఖ్యః ॥ ౨౪ ॥ ఋఅవతారమాహ ॥ ధర్మస్య , సూన్యతాఖ్యా
 యాంభార్యాయాం . భగవాన్ . వరుయేత్తమ . సుత్య సేనాభ్యో , జాతః సవత్యవ్రతాదిద్వైత్ససీతః , సత్యజితః ఇన్ద్రస్య ,
 సతా-ధూత్యా . యతరాక్షసా . నవధీతీ తాన్యోగిన్త ॥ అన్యతేషవ్రతంయేషాం తే-ద్వయం శీలయేషాం తే . తేవతే-తా-సన
 తః దురాత్మనః . ధూతానిద్రువ్యాన్తీతధాతా ॥ ౨౫ ॥ ౨౬ ॥ ఋచతుర్దశమనరుత్తమస్యభాతా . ప్రియవ్రతసృతః .
 ఘన-నామ్నా తోమనఇతిప్రసిద్ధః , వృషాదయో-దశ . తస్యతామసస్యమనో-స్సతాః ॥ ౨౭ ॥ ఋసత్యకాదినంజ్ఞాదెవగ

దాః-త్రేభిః ఈశ్వరః కర్మ ౧౯ ॥ ౨౮ ॥ ఘోరస్యాపిఃశిష్టపరాక్రమానీనురానాహ-దేవావైధృతయితిభిః హేనువ-విధృతే
 ప్రసయావైధృతయితిభిఃపసిద్ధా-స్తామసమన్యస్తరే-దేవా-బధూభుఃతావీక్షిన్తి ॥ యైరైవ్యధృతిభిఃస్వేనతజనాన్యబుద్ధిబ
 లెన-వేదావిధృతాఃకథంధూతాః-కాలెన-సప్తాఃవిప్రుతాఃఅధ్యైత్యపంపరాధ్యభూవాదితిభావః-ఏవమన్వాదయఃప
 భోచ్చక్రాః ॥ ౨౯ ॥ ఘోరతారమాహ-తతాగ్రీమితిచతుర్వైపీమన్యస్తరే-హరిశేషసోభ-ధ్రు-రరిత్యాంభార్యాయాంభగ
 వాక్-హరిత్యా-హృతఃవ్యాసృతఃహర్యాభ్యో-జన్తైప్రశ్నవసరంప్రయత్నకృతంవిశిన్తి ॥ యెనహరినామ్నూభగవతా
 గ్రహన్తకరతీగజ్జ్యో-హావితః ॥ ౩౦ ॥ ఘోరలూపవరఃపుచ్చతిరాజా-బాదరాయణితి ॥ హేబాదరాయణే-వయఃసు
 తి-హ్యృగ్రు-మిచ్చామహ-కింతత-హర్యాభోభగవాన్-యథా-గృహగ్రస్తంగజ్జ్య ౧-మమూముచతోమోచయామా
 సేత్యైతత ॥ ౩౧ ॥ ఘోరతవజేచ్ఛాయాంహేతుంవదకృష్టంవిశిన్తి ॥ తదితి ॥ తన్యయాపృష్టంgజ్జ్య ౧మోక్షణరూపంహరే
 శ్చరితంకధానుమథ్యై-మహత్పుణ్యం-యద్వాతతగ్రహగజ్జ్య ౧మోక్షణరూపామయావృష్టాకధా-సుమహత్పుణ్యం
 మహాపుణ్యంవహంమహచ్ఛబ్దసాగ్ర్యాభావత్తరఃసామాన్యాభిప్రాయేణప్రసిద్ధైశేనపుంసగజ్జ్య ౧-ధన్యంధనావహంకృ
 తార్థత్యావహం-న్యస్త్యయంసంభావహం-అతఏవ-మహత్ గుణవత్తమంపుణ్య త్యాదికంశ్రవణవతనాదిద్వాత్యేవ
 గ్రహన్త-పుణ్యత్యాదౌహేతుమాహ-యత్రయత్రైతి ॥ యామయానుకధాను-హరిరాశ్రితాభువరో-భగవాన్-గయతే
 సాసాకధా-పుణ్యాదిగుణయ్యాకాహేత్యర్థః-యద్వా-యత్రయత్రైతధా-యాంహరియతేనాసాపుణ్యాదిగుణయక్త-అ
 తోగజ్జ్య ౧మోక్షాధాయమహరియతేవవేదనాపిప్రబుతమా-అతస్తామపిశుశ్రూషితాంధధయేత్యర్థః ॥ ౩౨ ॥ ఘోరవ

శ్చరః ॥ శోరిత్యోమాదయస్సప్రముఖయస్తామసైస్తరై ॥ ౨౮ ॥ దేవావైధృతయోనామవిధృతేప్రసయాన్య
 పసప్తాఃకాలెనయైర్వేదావిధృతాస్వేనతజనాన్ ॥ ౨౯ ॥ తత్రాపిజ్జ్యేభగవాన్రరిత్యాంహరిశేషసోభ-హరి
 త్యాహృతేయగజ్జ్యోమోచితోగ్రహత్ ॥ ౩౦ ॥ పరిక్షిదువాచ-బాదరాయణితిత్రైశోతుమిచ్చామహవ
 యక్తుహరిర్యధాగజవతింగ్రహగ్రస్తమూముచతో ॥ ౩౧ ॥ తత్రగ్రహనుమహత్పుణ్యంధన్యంస్వస్త్యయం
 మహత్ ॥ యత్రయత్రైతవశ్యోకోభగవానీయతేహరిః ॥ ౩౨ ॥ శ్రీశుకఉవాచ-పరిక్షితైవంసతుబాదరాయణః
 ప్రాయోపవిష్టనకధామహావితఃఉవాచవిప్రాఃప్రతిస్వర్గపార్థివంముదామనీనాంసదసిస్త్యైతామ్ ॥ ౩౩ ॥
 శ్రీశుకఉవాచ-అసీదివరారాజంప్రీతూటభిమితభుఃశ్రీరోదెనావృతశ్శృంగానోజనాయతేమచ్చిరేగం ॥
 తావతావిస్తృతిఃపర్వత్త్రీభిశ్చృక్షైవమోదిశిమ్దిశశ్వరోచయన్తాసైరాప్యాయసమీరన్తయైః ॥ అన్త్యై
 శ్చకకుభస్సర్వరత్నధాతువిచిత్రైః ॥ నానాద్రుమలతాగుత్తైర్నిర్మలైర్నిర్మలార్హస్సామ్ ॥ ౩౪ ॥ ఘోరవాసవి

మాపృష్టగజ్జ్య ౧మోక్షాకోభగవాన్బాదరాయణిస్తాంకథయామాసేత్యాహమాతః ॥ పరిక్షితైతి ॥ హేవివాగ్రః-ప్రాయో
 పవిష్టన-పరిక్షితారాజా-కధానుమరికధాకథన-హాదితఃప్రవర్తితః-సఃబాదరాయణః-ఎవమిద్ధం-పుష్కభిశేషః-పార్థి
 వంపరిక్షితం-ప్రతిస్వర్గ అహోసానుపృష్టమిత్యభిసన్త్య-సదసినభాయాంమునీనాం-శృన్వతాంసతాం-ఉవాచ-పుష్టాం
 కధామితిశేషః ॥ ౩౩ ॥ ఘోరత్రీభాగవతవన్త్రీవన్త్రీకాయాంశ్రీహత్సృవీరరాఘవసూరివిరచితాయాంప్రీభాగవతవ్యాఖ్యా
 యావృష్టమన్-ప్రప్రహమహ్యాయఃశ్రీశుకఉవాచ-పరిక్షితైర్నిర్మలైర్నిర్మలార్హస్సామ్ ॥ ౩౪ ॥ ఘోరవాసవి
 ఉత్తీవేవాహ-అసీదిత్యాదివాపర్వాయత్రయైత్రయై ॥ గ్రహగ్రహగ్రస్తంgజ్జ్య ౧మోక్షాధాయమహరియతేవవేదనాపి
 వాససాంప్రీతూటవలంబర్ణయతి ॥ అసీదితి ॥ హేరాజన్-ప్రీతూటభిమితభుఃశ్రీద్వితీయాపర్వాధ్యాయః-అసీత్-సచ-క్షీరసముద్రేదా
 వృతఃక్షీరాబ్ధిర్వృషభత్యర్థః-శ్రీమాన్-కోభావాన్-తత్పాదినమృదిమాన్వయాజనాయతోన్నతః ॥ ఘోరవితస్తావ
 తాయోజనాయతేన-విస్తృతశ్చ-ప్రీతూటసమాఖ్యాబీజమాహ ॥ రాప్యాయసమీరన్తయైః-ప్రీభి-శ్చృక్షైః-మఖైః-పయో
 నిధిం-దిశశ్వరోచయన్తాద్యావ్యస్తైః ॥ ౩౫ ॥ ఘోరధారత్వైః-ధాతుభిర్గైరికాదిభిశ్చ-విచిత్రైర్నిర్మలైర్నిర్మలైః-కకుభో
 దిశఃరోచయ-న్నాప్రభిభూర్వై-దాన్యయః-నానావిధైః-ద్రుమైః-అతానాం-గుత్తైః-అతాభిర్గుత్తైః-ప్రేవా-నిర్మలార్హ
 సాంగినిదీబలానాం-కౌషే-శ్వరోచయ-న్నాప్రభిభూర్వై-దాన్యయః ॥ ౩౬ ॥ ఘోరవత్రీతూటః-పయోదధేరాద్భివరి
 తః-అవసజ్జమానావిశోధ్యమానా-అష్టగ్రయః-ప్రత్యస్తవర్తతాః-యస్య-సజ్జితాతా-వరం-తదా-సదానిత్య-మవసజ్జ
 మానా-క్షీరీత్యర్థః-హరిద్భిః-పలాశవర్ణైః-మరకతావర్ణైః-అశ్వభిః-పాషాణైః-శ్యా-మలాం-భూమిం-కరోతివిధి ర్విధి

ర్గః ౧౮ ॥ శ్రీకీదన్విస్సీద్ధాదిభిర్జుహ్విఃద్రోణయః యస్య కన్ధరజ్జిహవానారం తదా సిద్ధాదిభిర్జుహ్విఃసేవితా-కన్ధరా
 శిఖరమూలఘామిర్యస్యర్థః ॥ ౫ ॥ శ్రీశిన్న రాదీనాం సజీతసన్నా దై నదన్యో గుహాయస్మిన్ ప్రదత్తే తమద్విగర్హ
 వైప్రతిగర్హైః హరయస్సంహాః కర్ణధూతాః పరశఙ్ఖయా సంతపా న రాగమనశఙ్ఖయానిమి తైస్స అమరయాలసనాన
 న శ్వామిసఃస్వవీర్యశాఖిసః ॥ ౬ ॥ శ్రీనానావిధాః యే అరణ్యో అరణ్యప్రభావాః పశతో మహిషాదయః సుషాం వాగ్రతై
 స్సంఘైః సమలలాభిర్వాత్సలభిః రో గ్రణీభీరలంఙ్కృతః కింప చిత్రా ద్రుమా యేషు తేషు దివో ద్యావవనైషు కలకర్తా
 మధురస్పరాః విహాజ్ఞయాః యస్మిన్ ॥ ౭ ॥ శ్రీకింప సరితశ్చ సరాంసినః త్రైస్వవ్యో దైర్విర్మలాదకయుక్తైః మణయైః
 వవాలకా యేషు తైః పులిన్తశ్చ దివప్రీతాం మజ్జనైస్య ఆమోద సైనసౌరభేణ యుక్తాన్య మ్మృగిని అనిలాశ్చ తై
 శ్చ యుక్త ఆ సై ॥ ౮ ॥ శ్రీయేమాంత్యాగవనర శ్చేద్య మిత్యాది నాగిర్వాదివర్సంసర్వం ధ్యాయమితీత్యర్థః అతో గిరిమ
 పవర్ణ నవనందనయతి ॥ తస్మాన్ కవిధస్య తిహాస్య దోత్యాం మహాశ్చనో వరుణస్య ఋతుమధాఖ్యం ఉద్యానవనమ స్తి
 కర్ణధూతం సురయోషితాం అక్రీడంత్రీదాతా నమ్ ॥ ౯ ॥ శ్రీనిత్యం ఫలాని పుష్పాణి చ యేషాం తైః ద్రుమైః
 పరితలలంఙ్కృతమ్ ॥ ౧౦ ॥ శ్రీద్రుమా నవకాంశ్చిద్ద్యయతి మదై రితి మద్రారాదిభిః పరిపత్య వనప్రదేశాపేక్షయా పులి

జ్యమానాక్షి గ్రస్య నాత్మయః ఊర్విభిః కరోతి శ్వామిలాంఘాం మంహరిన్ద్రక తాత్పర్యః ౪ ॥ సిద్ధచారణగర్హై స్స
 ద్విద్యాధర మహూర్ధ్వైః ॥ కిన్మరై రహ్వరోభిశ్చ కీదన్విర్జుహ్విః ద్రోణికః ౫ ॥ యుతగ్రణీతసన్నా దైర్న దధ్య
 మమరయా అభిగర్హ సైవరయశ్వామిసః పరశఙ్ఖయా ౬ ॥ నానారణ్యవశువ్రాతినఙ్కృలద్రోణ్యలంఙ్కృతః
 చిత్రద్రుమసురో ద్యావకలకర్తాః హాజ్ఞయః ౭ ॥ సరితశ్చోభిరచ్యుతైః పులిన్తైర్న జిహాతుకైః ॥ దేవప్రీమజ్జనా
 మోదసౌరభావ్యుస్సలైర్వృతః ౮ ॥ అరణ్యదోత్యాం భాగవతో వరుణస్య మహాశ్చనః ॥ ఉద్యానమృతుమన్నామ
 హ్యగ్రీడంతురయోషితామ్ ౯ ॥ సర్వతో లంఙ్కృతం దిన్త్యైర్వృత్తఫలద్రుమైః ౧౦ ॥ మద్రా రైః పారితా తై
 శ్చ పాటూశోకచమృతైః చూతైః కిం యతైః పనసై రామైరామాతతై రపి ౧౧ ॥ కమతైర్మారికతైశ్చ
 ఖర్జూరైస్సీరభూరకైః ౧౨ ॥ వధూకైస్తాలపాలైశ్చ తమాతై రసనాత్మకైః ౧౩ ॥ అదివ్యదుష్కర్మకర్తృవైః కిం
 తుకచన్తైః ॥ పిచువన్తైః కోవిదై ర్సరతైస్సరదారుభిః ౧౪ ॥ దాతైః తురమ్భాజమ్మృగిభిర్చరగ్రహైః పయ
 మనైః ॥ చిత్రైః కపిషేదన్విరైర్వృతైః ఫలాతకై రపి ౧౫ ॥ తస్మిన్ సరస్సు పులంబం సత్యా ఛనపఙ్కజమ్ ॥ కు
 మదోత్పలకర్ణారతపత్రతీర్థయాగిశమ్ ౧౬ ॥ మన్దవట్సురన్ధ్రువంశకు వైః కలనిస్సవైః ॥ హంసకారిణాకీ
 ర్ణం చక్రాన్యోస్సారసై రపి ౧౭ ॥ జలకకుటాటకో యష్టిదాత్యుగ్ధాఙ్కృతః కులకాజిశమ్ ॥ మత్స్యగ్రవృషసంచార
 చలత్పద్మరజఃపయః ౧౮ ॥ కదమ్య తేన సలనిపవధులతై ర్వృతమ్ ॥ కున్తైః కరవకాతోత్కీర్ణిరైః కటజేష్ఠ
 దైః ౧౯ ॥ కున్తైస్స స్వగ్ధయాధీభిర్నాగవన్నాగజాతిభిః పల్లికాశవజైః శ్చ మాధుషీజాలకాదిభిః ౧౦ ॥ శోభి
 తంతీరతైశ్చాన్యై ర్విత్కేర్న ద్విరలం ద్రుమైః ౨ ॥ తతైః శకదాతద్గిరికాపనాశయః కణిజాగ్ధ్వరయూధప
 శ్చరత్ ॥ నకట్టకం కింప వేణవేత్రపద్మశాలగల్పం ప్రరుజన్వనస్వకీక ౩౦ ॥ యదగ్రహ తాగ్ధరయోగశ్చోపావ్యా

జనిర్యోః ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ శ్రీతస్మిన్ ఉద్యానం రోహిణీ కథంఘాతం సుమిపులంబి స్సగం లసన్తి కాఞ్చనపద్మాన్య
 స్మిన్ కుముదాదీనాం శ్రీయో రితి సంప్రదయమ్ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ శ్రీమ త్రైర్న దుమానమ్ త్రైః కటజైః పున్తైః కలామధురో స్సనో
 యేషాం త్రైః శకదైః పక్షిభిశ్చ నిగ్రహంఘాతం హంసైః కారణైశ్చాన్య కీర్ణంఙ్కృలం చక్రావైః సారసై రప్యా
 ర్ణం సమ సేనాపాక్షీర్ణపదన ప్రధానత్యాశ్చాపేక్షిణావ్యస్యయః ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ శ్రీ జలకకుటాదీనాం కున్తైః కురాజితం
 కలతిపాతాన్ద్రం తత్ర కలం మధురయధాపతితధా కూజితం మత్స్యానాం కచ్చపానాం పసంచారిణవలతాం చలా
 నాం పద్మానాం రజశా యుక్తం చయః జలం యస్మిన్ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ శ్రీకదమ్యు దిర్విత్తం కునాదిభిః శ్చోభితమ్ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ శ్రీ
 నిత్యం ఋతపః ఫలపుష్పాదిసంపత్తి హేతవో యేషాం తై రన్తై ర్విత్కేర్న ద్విరలం ద్రుమైః అలంబంఙ్కృతం అలంబ్యర్థం శో
 భితమిహాపన్యయతి ౨౧ ॥ ౨౨ ॥ శ్రీతత్రై వింశతి యేవదా తద్గిరికాపనాశయః వారణయూధాభిః శ్చోభితైః కణిజాభిః కట్టైః స్వ
 రత్ శ్రీమారి తేన స్వయయా ధేన వృతతః తస్య రోవరస్యాభ్యుత్సంఘాత మమదతిపఞ్చ మేనాన్వయః కింకర్పక కట్టైః స్వ
 హితం కింకర వేణవేత్రపద్మం విశలం గల్పం లతాదిసందర్శం పనస్పతీంశ్చ ప్రరుజక్ ప్రభజ్జక ౨౩ ॥ ౨౪ ॥ శ్రీతమేవమితి

ష్టి యస్యగజేనస్య గంధమాతౌద్వాయుప్రసారమాతౌత్పింహప్రవృత్తయౌగ్ధాః ప్రతిపక్షణోగజాశ్చభయాత్ప
 లాయనైః ॥ ౨౨ ॥ ఘటస్యేత్యుదాగ్రహరిత్యోదయోమృగాన్తు యస్యగజేనస్యగృహం హేమజన్మజ్జానైః అభితానిర్భ
 యశ్చరస్తితైః ॥ ౨౩ ॥ ఘటగజేనోఽభ్యుత్తేజాతః స తస్యమదస్సాగ్రివికరిభిః కరణైః కలతైశ్చాన్యద్రుతః మదస్సాగ్రి
 విభిః కలతైశ్చాన్యద్రుతః ఇతిహ, గరిమృగస్తౌ త్వం గిరిం ప్రకవ్యయత్ మదమత్తస్థితీతధా-తైరభివృత్తైర్-ద్విమేవ్యమాణః ॥ ౨౪ ॥
 సరస్వం బధి నం అనిలం నాయం పజ్జ-జరణైః రూషితం వ్యాప్తం విదూరాదప జీర్ణుః మదై న-విహృతవతితై-శ్చక్షుః
 యస్య త్వహాపీపానయా అరితేనపీడితేన స్వయాధాన-వ్యః తత్సరోవరాభ్యాశం ద్రుతం తత్సర-మగాః ॥ ౨౫ ॥
 వస్త్రిక సరసి-విగాహ్యోప్రవేశపూర్వకం విలాంబ్య కల్పరాదీనాం రణభి ర్వాసితం పరిమళితం నిర్మలం జలం స్వప్రమ-రణ
 తుష్టాగైః ఉద్భవతం కామం యథేష్టం పపాతిపిబత్ అద్విగ్ధురోజతై రాత్వానం స్పృహయత్ గతశ్రమో బహువగతక్ష్
 మః పపాదివాఽన్యయః ॥ ౨౬ ॥ ఘస్వప్రమ-రణోద్భవైః శీతరామ్యభిజలదీప్తిభిః దుర్బుధాః కలభాః కరివీర
 కాః కరణాశ్చ యథాగృహీగృహం క్తప్రధా-పాయయత్ స్పృహయన్ గృణే బృంహితం కర్కశ్చ అజనాయయా
 భగవన్నాయయా-య-దాగతం కృపం దుఃఖం త-న్నావప్తనాలోచితవాత్ ॥ ౨౭ ॥ ఘక్యధమేవదర్శయన్నాహం స ఇతి ॥

ఘోరయోవ్యాళమ్ గాశ్చ ఖడ్గాః మహారిగాశ్చ పిభయాద్యవ సినగరకష్టాశ్చరభాశ్చమర్శః ॥ ౨౮ ॥ వృ
 కావగాహమహావర్షశల్మాగ్రపుష్పశాలావృకమర్కటాశ్చ అన్యత్రక్షుతాహారిణాశ్చశావయజ్జ్వరస్త్య
 భీతాదుదమగ్రహేణ ॥ ౨౯ ॥ గంధుర్వత్ప్రకరిభిః కరణభిర్వృతోమదమృతల-లతైరభివృతః గిరింగరిష్టాపరి
 తః ప్రకమ్పయన్ ద్విమేవ్యమాణోఽభివృత్తైర్దాశతైః ॥ ౩౦ ॥ సరోఽనిలం పజ్జ-జరణైరుషితం జిఘ్రిన్మయా
 రాన్తదవిహృతక్షణభిపుతస్వయాధానత్వమార్దితేన తత్సరోవరాభ్యాశమధాగమద్భవత్ ॥ ౩౧ ॥ విగాహ్య
 తస్మిన్నమృతామృనిర్మలం హేమారవిన్దోత్పలరణవాసితమ్ పపాతి కామం నిజప్రమ-రొద్భవతం హ్యస్య
 మద్విస్మయం గతక్ష్మమః ౨౬ ॥ స్వప్రమ-రణోద్భవతి శీతరామ్యభిర్విపాయయన్ స్పృహయన్ గృహీ గృణ
 న-రణాశ్చ కలభాన్ కృద్దుర్బుధాన్ వత్సకృపం కృపణోఽజనాయయా ॥ ౩౨ ॥ తంత్రకశ్చిన్మృపదైవహో
 దితో గ్రాహాబలియాంశ్చరశౌరమాఽగ్రహీత్ యదృచ్ఛయైవం వ్యవసంగతోగజో యథాబలం సోఽతిబ
 లోవివక్రః ॥ ౩౩ ॥ తథాఽఽతరం యూధపతిం కరణాశ్చక్షుమాయంతరసాబలియసా విమక్రతుస్తీనధి
 యోఽపరేగజాః పార్థిగ్రహస్తారయితుం న చాశక్త ॥ ౩౪ ॥ నియుక్త్యతో లేవమిథ్యేన ప్రకయోద్వికత్తోరస్తర
 శోబహ్నిధిః గమనాగమగ్రం వ్యగమన్తహిపతేన ప్రాణయోశ్చిత్రమమంశతామధా ॥ ౩౫ ॥ తతోగజేన్య
 గ్ధమనిబోదపాంకాలేనపీ ధైర్యమహానఘోద్యయః ౩౬ ॥ కృష్ణమౌహాగజైరైతే వసీదతోవిపర్యయోఽఘా
 త్సకలంజతోకః ౩౭ ॥ ఇత్యేగజేన్యగ్ధయాఽఽపసజ్జ-టం ప్రాణస్య దహీవితతోయదృచ్ఛయా అపార
 యన్నాత్మవిమోక్షతైరేకం బద్ధిమధాభ్యవద్యత్ ౩౮ ॥ సమామిమ్హాతయ ఆతరంగజాః కుతః

హేవృప-తత్రసరస్వైః వేనస్సాగ్రిబ్జకర్మమణం ప్రవృత్తై నశ్య రణ-బోధితః కశ్చి-ద్యులీయో, గాగహేమకరి-తంగజే
 న్గం-వరణేపాదైరమోక్షోధా, గ్రహీతే జగ్రాహ-యదృచ్ఛయా దైవా-త్వృప్తం వ్యవసం దుఃఖం-గతేపాగ్ధం-సః
 అతిబలో, గజేనో-యథాబలం-వివక్రః తాజయతుం పరాక్రమవగతో ॥ ౩౯ ॥ ఘోరబలియసా-గాహే-త
 రసాబలై న వికృష్టమాణ, మతపవా, తురం దుఃఖితం, గజేన్యం ప్రవీణి నధియః కరణాశ్చ, విమక్రతుః రురుదుః-పార్థిగ్రహోపుష్క
 తక్షుభీర్బలకా-అన్యే, గజాశ్చ తారయతుం దుఃఖాత్తారయతుం మోచయతుం న చాశక్త నాశక్త వత్ ॥ ౪౦ ॥ ఘా
 మహాపతే, ఇత్యే-గజేన్యగ్రాహయోః మిథో, ఽస్తరతో, బహిశ్చ, వికృష్టో-స్వతో, సహస్రం, సమానం వత్సరం, వ్యగమన్
 తికాగ్రాహభూతుః, ప్రాణయోస్సమానబలయో, స్తయో-స్వద్వికర్మరూపం కర్మ-సూర్యాచితం విచిత్రం, మేనిరే ॥ ౪౧ ॥
 తత్సహస్రస్రవమాన స్తరం-ద్విష్టై ఘోరాయసా, కాలేన-జలై, వికృష్టమాణస్య, అతప, అవసీదతః ఖడ్గతః, గజేన్యగ్ధ, మనఆది
 నాం-వ్యయః తయః అపాతే, తత్రమనక్షత్సహాశక్తి, బలం శారీరం-ఓజవర్ధియం-జలమోక్షత్రయో, యస్య, తస్య, గా
 హస్యతు-ఇదం హేతుగర్భం, సకలమనాదికం-వివద్యయోఽఘాదధికమభూదిత్యర్థః ॥ ౪౨ ॥ ఘగజేన్యః, ఇత్యే-య
 దాపాగ్ధస్య, సజ్జ-టం, ప్రాణసంతయం, ప్రాణయత, సోఽపి, దహీదహృతే, తదా, వివశః, ఆస్తనః స్వస్య, మోక్షతై, అ
 పారయత్ అనమర్శక్, చిరం, దధ్యో, చిన్తితవాత్, అభవినాన స్తర మిహం వత్సరమాదం, బద్ధి, మద్భావద్యతత్వత
 వాత్ ॥ ౪౩ ॥ ఘతామపాహం సమామితి ఆతరం పీడితం, మా, మిమ్హాతయో-గజా, ఎవ, మోచితుం, సప్రభవన్తి, అహన్తు

బాటిరా శ్రీనీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానహితే శ్రీ భాగవతే అష్టమస్కంధే శ్రుతియో ౭ ధ్యాయః .

నప్రభు రెవ, కుతః కథం, కరణ్యః, ప్రభు వెయ్యి, అతో, విధాతుః దైవస్య, పాశరూపణ, గృహణా, వృతో ౭ హం, తమేవ, ని
 ధాతారథ, పరంకెవలం, పరమత్మైష్ట్యమయనంశరణంరక్షణోపాయం, యామి, అధ్యక్ష స్థామిత్యర్థః, యత్సజ్జగత్సమస్త
 మా ౭ యంగృహగ్రహతే మేవశరణంప్రవామిత్యర్థః ॥ ౩౩ ॥ శ్రుతిసాశరణ్యోవిధాతేతితత్సజ్జగత్సమస్త
 కరోతీత్యర్థః ॥ అన్యేషుప్రసిద్ధకృతః, ఇతిహేతవన్త్రోమృత్యుస్సంపదః, కరగోమహానం, ప్రస్తావ్యేషువేగవతోదస్సహవే
 గాత్, అధావతేనామిత్రాత్, భృతసంతరాంభీతం, ప్రపన్నం, చ, యః కశ్చన, యో ౭ యమీశః, పరపాతి, యస్యచ, భయా, స్త్యుత్యుః, ప్ర
 స్త్యుత్యుః, ప్రధావతీతవద్విప్రస్యవాపారప్రవర్తతం, అరణ్యశరణ, మిమహి, పాప్రయమ, యద్యా, యః కశ్చన, శః,
 అవశ్యంయః కశ్చిదీశ్వరోభవతా, కోసా, యో ౭ నైకోరగా, ద్భీతం, ప్రపన్నం, పాతియస్యచ, భయా, స్త్యుత్యుః, ప్ర
 ధావతీ, తంశరణం, ప్రజెమిత్యర్థః, ఈశః ఇతి న ప్రభు స్తవరో ౭ పిద్యత్యైతే, తద, యస్యే, శేషశేన, యః కశ్చిన్నాస్తీ ॥ శతస్యే
 శేకశ్చ, నే, తిశ్రుతే, యశ్చ, మృత్యుప్రయా, ద్భీతం, ప్రపన్నం, పరపాతి, యస్యచ, భయా, స్త్యుత్యుః, ప్రధావతీ ॥ మృత్యుధావతీ
 పద్మామ ఇతిశ్రుతే, తమరణమిమహాత్మ్యం, ఇతిబుద్ధిమభ్యుపస్య తేతస్యయః ॥ ౩౪ ॥ ఇతిశ్రీభాగవతవచస్సప్తవి
 యాంశ్రీవాత్సలీరరాఘవసూరివిరచితాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయామష్టమస్కంధే శ్రుతియో ౭ ధ్యాయః ॥

“తత్తతంబుద్ధింయోగలభతేపాద్విదైవేకమ్ | యతేవతతోభూయ స్సంసిద్ధాకురునన్దమ్ | పూర్వాభ్యాసేనతే
 వైవమ్రాయతేహ్యంబో ౭ పిన్, ఇతిభగవదుక్తరీత్యైవంకృతసత్ప్రయోగశ్చైవః పూర్వజన్మాభ్యుదయం జగత్పాత్యహముః ॥
 ఎవమితి ॥ ఎవంసమామిత్యాద్యశ్లోకవ్యయోక్తరీత్యా - వ్యవసితపిత్తతేమనాః-మనో - హృది, సమాధాయ-హృదయస్థంకృ
 త్యా - వివయా నైరభ్యోప్రత్యాహృత్యై-ప్రాగ్జన్మస్సర్వద్యుమ్నాభ్యుజన్మస్య, సమీక్షితమభ్యుక్తం-పరమం-జన్మంస్తోత్రంజజా
 పః ॥ ౧ ॥ జ్ఞజన్మమేవాహంబంసమద్యత్యాదినా ॥ తావ- త్కారణంతుభ్యయ, ఇతిశ్రుత్యుక్తవిధయాజగత్సంప్రసాదకార

కరణ్యైభవన్తేమైశ్చీతుమ్ | గ్రాహణవాశేనవిధాతురావృతో హ్యహంతతంతయామిపరంపరాయణమ్ ॥
 యః శ్లోకశ్చ నోబలినో ౭ నైకోరగాత్ప్రసజ్జగద్దేవభావతోభ్యుక్తమ్ | భీతంప్రపన్నం పరపాతియద్భయా
 స్త్యుత్యుః ప్రధావత్యర్థంరేమిమహి ॥ ౩౪ ॥ శ్రుతిసాశరణ్యోవిధాతేతితత్సజ్జగత్సమస్త
 కరోతీత్యర్థః ॥ అన్యేషుప్రసిద్ధకృతః, ఇతిహేతవన్త్రోమృత్యుస్సంపదః, కరగోమహానం, ప్రస్తావ్యేషువేగవతోదస్సహవే
 గాత్, అధావతేనామిత్రాత్, భృతసంతరాంభీతం, ప్రపన్నం, చ, యః కశ్చన, యో ౭ యమీశః, పరపాతి, యస్యచ, భయా, స్త్యుత్యుః, ప్ర
 స్త్యుత్యుః, ప్రధావతీ, తంశరణం, ప్రజెమిత్యర్థః, ఈశః ఇతి న ప్రభు స్తవరో ౭ పిద్యత్యైతే, తద, యస్యే, శేషశేన, యః కశ్చిన్నాస్తీ ॥ శతస్యే
 శేకశ్చ, నే, తిశ్రుతే, యశ్చ, మృత్యుప్రయా, ద్భీతం, ప్రపన్నం, పరపాతి, యస్యచ, భయా, స్త్యుత్యుః, ప్రధావతీ ॥ మృత్యుధావతీ
 పద్మామ ఇతిశ్రుతే, తమరణమిమహాత్మ్యం, ఇతిబుద్ధిమభ్యుపస్య తేతస్యయః ॥ ౩౪ ॥ ఇతిశ్రీభాగవతవచస్సప్తవి
 యాంశ్రీవాత్సలీరరాఘవసూరివిరచితాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయామష్టమస్కంధే శ్రుతియో ౭ ధ్యాయః ॥

ణంప్రకృతిపురుషవిలక్షణంసమస్మత్కృతరణం ప్రజతి ॥ ఓమితి ॥ “ఓంతత్పదీతినిర్దేశోబ్రహ్మణప్రేషిధస్త్యుతే, ఇత్యుక్తరీ
 త్యా, బ్రహ్మణోనిర్దేశపరంకారః - బ్రహ్మణైశ్చత్వరః - ఓక్తా-రాధి-పైతృబ్రహ్మశబ్దప్రప్యత్సనిమత్రగుభృతత్వీంధగ
 వతేత్యనైపురర్థ మాఙ్గూర్ణివాచినాస్పష్టికృతం, ఎవంకారణత్వోపాయ క్తగుయోగశ్చ క్తః - ఎవంవిధాయతస్తే, భగవతే
 నమః ॥ కోసాభగవాణ-యంసమస్కంధో-మీ-త్యుత్ర-తంలక్షయేత్తద్భావంప్రతిజానీతే ॥ యతేభగవతః - ఎత-చ్చిదాత్మకంచ
 త్వంసప్తంఅశేతనాత్మకంచిదచిదాత్మకమితియావత్ - యతేవ-మతః ఆదిబీజాయపరమకారణాయ - అతేవ-పరేమాం
 బ్రహ్మదీనామశీతాయ-పరమపురుషాయ-భిధిమహి - అధిధ్యాయేమ, ధ్యాయతేనికార్యత్వాదాత్మ నేపదవికరణాభావే
 సంప్రసారజేవరూపం ॥ క్రియాయాదుభవేత్యైతిభో ౭ వేసంప్రదాన, మితివననైసత్వే శేతత్యైత్యాదావధ్యావలీయయా
 సంబధ్యమానత్వేవివక్షయాసంప్రదానసంజ్ఞాయాంపురుషాయేతివత్సర్గి - సత్వంపరంపరమీత్యాదౌత్వాద్య మానత్వేవ
 త్తయాకర్తృసంజ్ఞాయాంద్వితీయా - యతేఇతిహేతవ్యర్థేపద్మమి - హేతుత్వంబాధికరణోపాదానకర్తృసాధారణం - తితశ్చ
 యస్మిన్ యతేయేనైవవివక్షితం-తదవ్యయానుగుణానివితాతరతీతాదిపదాన్యధ్యావేషీర్నితాని ॥ ౨ ॥ శ్రుతేదేవత్వస్వమ
 భిషేత్యేవేతదయశ్చరణంప్రజతి ॥ యస్మిన్మితి ॥ ఇదంచిదచిదాత్మకంజగ ద్యస్మిన్ - ప్రసం - సృష్టేరప్యయపూర్వత్వాల్ల
 యాధికరణత్వ మూచనాయతావద్యస్మిన్మిత్యుక్తం - యతేఉపాదానధూతాత్మాన్యచిదచిద్విగిష్టా - దేవత్వా లచిదచిద్వి
 గిష్టాన్యకంజగ, జ్ఞాతంయేనకర్తృ, స్వపరతీతం, యే నేతివన్త్రేణసప్తత్వంరక్షితత్వంబాధయమవివక్షితం, తధా-
 యస్మిన్మిత్యనైపురర్థ మానచిదచిదధికరణత్వమివివక్షితం, యతేఇదమితిసేవజగద్భ్యుత్పాదోపాదానోపాదేయభావ-
 ఉక్తః తత్త్వైవతేయోర్నిధో ౭ సన్యత్య మాహ ॥ యద్యదంస్యయమితి, ఇదంసర్వం యదాత్మకమిత్యర్థః, ఉపాదాన
 త్వంప్రయంక్రందికారత్వంపరిహరతి, యో ౭ స్వాత్మరస్సాచ్ఛపరఇతి, అస్మాత్స్వరూపాన్యధాభావమాపద్యమానాదసే

తనకాతాత్మరోవిలక్షణః-యఃస్వభావాన్యధాభావమాపద్యమానోజీవః, తస్మాచ్ఛరరోవిలక్షణః. స్వరూపేణస్వభావే
నచవికారరహితః. చిదచిద్వైభవకత్వాద్వికారాణామితభావః. తమవంఛాతం-స్వయంభవంసన్యాయ త్రసత్తాదిమన్తం,న
తుజీవవదన్యాయ త్రసత్తాదిమన్తమిత్యర్థః. ప్రపద్యే. యద్యద్యతగతిర్నిరేవపద్యతేనామద్యదేనసతాఅధ్యవసాయమాత్రము
పస్తావ్యతే. తథాపిప్రమాణానుసారదంఘంతమీతహంబ్రతికరణజ్ఞపర్యాయస్సారణజ్ఞస్యప్రయోగాచ్చప్రార్థ
నాద్యస్సితరత్నభేదన్యసంకరామిత్యుచ్యతేతిధానిచ్చతే “ అన్యసాభ్యేనాభిప్రేమవశ్యాసహ్యుక్తమ్ | తచకోపా
యతాయాఘాప్రతిపత్త్యైరణాగతిర్నిరతిరయోపార్థిన్యనతునమన నరశోకేషవతుమాంపరాత్మరత్నతాదీభవస్ఫుటం,ఇయం
చగజేన్ద్రేణవిపాతాప్రపత్త్యైర్ద్యురైవనతుపాణసంరక్షణార్థా “ గజేన్ద్రోభగవత్సర్వార్థవిముక్తైర్జ్ఞానబద్ధనాత్,ప్రా
ప్తోభగవతోరూపవీతవానాశ్చతుర్భుజః,ఇతితత్ఫలత్రయముక్తైరవవత్సమాణత్వాత్ ఋ || ౩ || ఋయస్మిన్మిదమిత్యన్తనాభి
ప్రేతంప్రప్తిసంహారవిషయచేతనాచేతనాత్త్వ కజగదధికరణత్వం వివర్ణ్యక్ స్వప్రకృత్యైర్ద్యుతయం క్తసార్వజ్ఞ్యాదగణయం క్తం
స్వరత్నైర్మైపార్థిన్యతే || యఇతి || అత్తేనస్మిన్మిదమ-యః. క్వచిత్కదాచిత్, నజనాయయాఅత్త్యయఃజ్ఞ-త్వేన-విభా
తం,ప్రకాశితం-దేవాదినామరూపవిభాగవత్త్వప్రకాశితం. క్వచిచ్ఛ, తరోహితంనామరూపవిభాగత్యాగనామత్వరూప
తయాప్రతీనమిత్యర్థః. ఇవమభయంకార్యావస్థంకారణావస్థంవచిదచిదాత్మకంజగత్. అవిద్యక్ సత్త్వంసంకోచవికానాది
రహితాపరిచ్ఛిన్నధర్మభూతజ్ఞానాత్మయః. నాత్మీనర్వజ్ఞశ్చసక్త, ఈశ్వరై,స.అత్త మూలఃఅన్యకారణః-పరాత్ప్రధానా
త్పరాత్ జీవాత్,ఽరోవిలక్షణః-మా,మతు-పరస్మాచ్ఛపరి ఇత్యుపాదానత్వప్రయం క్తవికారప్రపజ్ఞవంజీవీర్వయో క్తం. అ
త్రపుజీవా నైరన్యసిన్వద్యుతే త్వేన్వరత్నానామర్థ్యమాచనాయో క్తం. అవత్సితవ్యాగ్రితారత్నైఃత్రయవదస్థిపరిహర
పూర్వకేషవార్థసంహారా-నాచమక్తరేనా. బిచ్చవిదోగజేన్ద్రస్యకేవలపాణిణమాత్రంత్వైప్రార్థనానమపత్తైః “ జీవీ
విషేనాకామహే ,,తి “ మాద్యకృప్యపస్పృశపశాచవిమోక్షణాయ,తిస్పష్టంతదుక్తైఃఅతవ-సర్వజ్ఞోభగవాం ప్రదభిప్రార్థ

స్మిన్మిదంయత్ శ్చిదంయేనెదంయఇదంస్వయమ్ | యోఽస్తాత్మరస్తాచ్ఛర స్తంప్రపద్యస్వయంభవమ్ || ౩ ||
యస్మాత్త్వేనీదంజనాయయాఽద్యితం క్వచిద్విభాతంక్వచితే తిరోహితమ్ | అవిద్యక్ క్వాత్సృభయంతేదీక్ష
తేనఅత్తిమూలోఽవతుమాంపరాత్పరః || ౪ || కాలేనవభ్యత్సమితేషకృత్సృశోలాకేషుపాతేషుచనస్యహే
తుఘ|తిమన్తదాఽఽనీదనానంగభీరయన్తస్యపారైభివిరాజతేవిభుః || ౫ || నయస్యదేవాముఃకయః-దంవి
దుర్జన్మఃపునఃకోఽర్హతః ప్రమీరతుమ్ | యథానటస్యాకృతిభిర్విచేష్టతే శ్చ దురత్వయాఽనుక్రమగుప్సమాఽ

యమూలోచ్యమక్తిమేవాదాదివిభావనీయమ్ || ౪ || శ్చచిత్తిరోహితమిదమిత్తతే ఇత్యుక్తం.తజ్జగత్తిరోధూయకాంఠకామా
పద్యత-పవతదృశాయాంకథంఛూతోఽవస్థితేతత్తత్తే ఇత్యుక్తేపెయోంబద్ధ్యయతి|కాలేనెతి| కాలేనద్విపరాధాపానరూపే
ణకాలేనవిమితేన-సర్వస్యజగతో-హేతుఘ,సర్వేషు హేతుఘవా-వృధివ్యాధితేత్వేన-తత్తార్యేషు-లోకేషు-తత్తాల్లకేషు|బ్ర
హ్మదీపచ-పభ్యత్వంలయ-మితేషుప్రార్థిపేషు-సత్త్వ-గవనమతీసూక్ష్మత్యాద్దురవబాధం-గభీరంపరిచ్ఛేత్తమశక్యంఅజత్యాది
నాపిపరిచ్ఛేత్తమశక్యంనిరతితయమాత్మదశాపన్నత్యాదితిభావః-ఎవంవిధంతమ-అనీత్,“నానదానీన్న-దానీత్-దానీతమఅ
నీత్,ఇతిమత్తేనమశ్చబోనిరతితయమాత్మదశాపన్నచిద్యవ్యవాచి-అత్తరంతమనీనియతేతమఃపరదేవపీఠావతీ,తిశ్చతైః-త
దైవంధూతస్య-సమస-పారె-యోఽభివిరాజతే-పారోఽత్రపాలననియమసరూపం-“పూపాలనపూరణయో,నిధిధాత్వ
ద్దానురోధాత్. శ్చకవిధతమేనియమనెకార్యాత్మమత్వాపాదనరూపే. నిత్యితిశేషః-విరాజతేప్రకాశతే. నతుజీవవత్సం
కుచితేజ్ఞానోభవతీత్యర్థః ఋ || ౪ || శ్చచిద్విభాతమిత్తతే ఇత్యుక్తం. కీదృశంతస్యజనమిత్యపెయోంబత్ తదైవమనుష్యా
ద్యవత్సజీవవంబద్ధినావిధివిచితకర్తానుగుణనియమనరూపత్వాదిత్వం తయోదురవబోధమితివత్త్వం తావత్తత్సయూపస్య
దుర్జయత్వాత్తీర్తేణ-మవిదురవబోధమేతిదర్శయితుంస్వరూపస్యదుర్జయత్వంవదకతంస్వరత్నైర్మైప్రార్థయతి || నెతి ||
దేవాస్సత్వప్రచురః-తత్త్రనత్వంనిర్మలత్వాత్ప్రకాశకమనామయ, మిత్యేన్ద్రియాద్దర్శనయోగ్యత్వంసూచ్యతేయుః
యోయోగినిః. అనెనాశితదేవసూచ్యతే. అతవ-యస్య. పదం, పద్యతేఇతవదం, స్వరూపం, నదిమః. అన్యోఽ
ర్యాచినోజన్మఃప్రార్థితేత్వదం-గ.స్తంయధావద్భిద్ధి-దుమీరతుంవత్త్వం-కఃపునరర్హతి. తత్త్రప్రప్త్యా న్నమియధా-అకృతిభి
ర్వేషేద్విచేష్టతే-నటసన్యామనసామితితత్వరూప-మతజ్ఞాన-విదు ప్రభేద్యర్థః || సమవంధురవబోధస్వరూపోఽతవ-దుర
త్వయానుక్రమఃదుర్గమవ్యాపారః. ఇత్థంతయోదురవబోధనియమనరూపవ్యాపారయతో-మా-మవతు-యదాన్వ-నటస్యే

వాఃకృతిభిర్నివాదిచిత్రశరీరైః - ద్విచెష్టతోజీవద్వయైరవిచెష్టతోయస్మైతివాఃకృత్యయః - ఆకృతిభిరవతారవిశేషైర్విచెష్టతోయస్మైతివాఃకృత్యః ॥ ౬ ॥ శ్రిమద్రవగమతోక్తేప్రసక్తమనుపాద్యత్వశబ్దాంసిరాచేత్తర్కటస్యేతివృష్టానామర్థగల్బంత్వైత్సన్ముబోధత్వంకడతత్వైవ్యవస్థాయేపాదుత్సమధ్యవస్థాతి - దివ్యతవతితి ॥ సుమంత్రశ్చింత్యసుఖరూపంయస్య - స్వరూపం దివ్యతవస్సాత్మకత్వమిచ్ఛతః - మనయః - విముక్తస్యతోదారాగారాదివిశ్రాంతివిషయమనామైస్యై - స్సమాధవః అన్యైర్గరిషిపాధూనాంధర్మై - ర్ముఖైః - సూత్రేనాచ్యావనమిహ్యైత్సభూతాఃఅన్యత్రుత్తరతాంపాప్రాప్త్యాన్యన్యవర్జితః - సన్తాపనతరణ్యైఃఅజనమచ్చిద్రవలోకప్రవంశితకైర్వనైఃకర్తృవశత్వం - వ్రతముపాసనాత్మకం - చరన్తి - ఉపాసనాత్మకవ్రతపరిశుభవసాతత్వదంపాత్మకత్వైర్వైవెతిహఃతపాచక్షతిః ॥ వ్యూహమనీషామనపాఞ్శక్తిః - సద్భుత్వతేత్వగ్గ్రయాబుద్ధానూత్నయానూత్నవర్జిని, నితిఃతందర్శనం గూఢవనువవిష్టం - యత్సద్భుతైశ్చమగ్నాగ్నాం - సమాంసవత్సరభివీక్షితేతం సవత్సమావశ్యసికశ్యచైవ, సమైర్బద్ధవశ్యశ్చత్రతయస్తుయోగాఽకరిశుభవశ్చిరగాగ్నిశ్చ్యవంక నీతిభావః - స ఎవంభూతో - మెగతిఃసత్వేపాదుత్సగ్గర్భః ॥ ౭ ॥ శ్రిఎవంభుత్వత్వాద్యశ్చ్యవశ్చత్రతీనాంవిషయవిభాగోక్తాత్పరిధివశా అధతల్లన్యాయతయా ॥ అజాయమానఃకేమలం నిష్క్రియం - తదయావమనామయ - మిత్యాదిజన్మత్తిప్రతిషేధవరాణాంబహుధావిజాయతే, యస్మైతత్సత్తనైవైవెతివ్యక్తః - సర్వకర్తా - సర్వకామాసర్వకృత్యసర్వకర్తవః - హిరన్యయఃపురుషోద్భుత్వతే - ఇత్యాదినాం జన్మది ప్రతిపాదనపరాణాంబశ్చతీనాంవిషయవిభాగంధర్మయోగస్తతి ॥ సతి ॥ యద్యపి యస్య - జన్మదయో - సనైవీశ్వర్యవక్త్రయత్రాసన నీతిభావః తథా ౭ కిలోకానాం దుష్కృతా - మహ్నయోవి నాశః - సంభవః సాధూనాం - పరిత్రాణం - తయోగ్య మాహరిః - తస్మైతత్త్వం - తానిజన్మదీని - అనుకాలం - యదాయదాహిధర్మస్య సైనిక వత్తి - త్యాద్యైకకాలేష్యైశ్చ్యవః - స్వమాయయా ఆత్మీయ సజ్జ - త్వేన - ఋచ్చ

వతుః ౬ ॥ దివ్యతవస్సాధూనాంధర్మవదంసుమంత్రశ్చింత్యమనయస్సుసాధవః ॥ చరన్తిలోకప్రవంశవ్రగంకనైభూతాన్త సూత్రాన్ముచ్చత్సమెగతిః ॥ ౭ ॥ సవిద్యతేయస్థవజన్తక్ష్మనాననామయాపెగుణివోఽవవతా ॥ తథా ౭ కిలోకాన్యయంభవాయ శ్చ్యవాయయా తాన్యనకాలమవ్యవతి ॥ ౮ ॥ సన్యేనమవరేతాయాబన్యతైవన్తకర్తే ॥ అగ్రాపాయోరూపాయనవతశ్చగ్గర్భః ॥ ౯ ॥ నవత్రైర్ద్రవిపాయసాక్షిజేపరమాత్మైవసాక్షిగాంవిదూగాయమననైవసామపి ॥ ౧౦ ॥ సన్యేనసరిలిల్లాన్యైవవత్సైర్బిద్యతా ॥ నవః కైవల్లనారాయన్యాణసుఖంనిచి ॥ ౧౧ ॥ నమశ్చాత్మానఃకాయగుణానగుణధర్మైః ॥ నిర్విశేషాయ

తి ప్రాప్త్యైతి - స్వీకరణీ అకర్మయ త్యాజన్తా దీనినైచ్చ మై వోపాద త్త ఇత్యగ్గః - తత్త రోహో వికారః - ఇమమ వచికయ విభాగమభి ప్రేక్ష్య కరణగురుభిరయం జ్ఞోకో ౭ విహితః ॥ యచ్చ గ్నిజో గుణ శరీర వికారభేదకన్తా దిగోవరచిద్ర ప్రతిషేధవాతః ॥ అగ్నే స్థ భిన్న విషయనవిరోధకనమ్మ నితస్య విధయఃప్రతిషేధవాధాం - ఇతి - యస్తోఽఋచ్చతిసమెగతిరిహ్యాయైదానయః ॥ ౮ ॥ శ్రిఎవంశరేగ్యతోన్యయ - కగుణకథనపూర్వకంకర్తృత్వాయైకరణమవగమ్యారపాత్రపరివేషితవహువర్జ జ్ఞానీపెతాన్తా దిగోజనప్రవృత్త్యానయంబంధూనానసవిభాగసూతాదికథలాదాన ప్రవృత్తన్యాయనపశుసరుక్తగ్రమావనాద్యవగ్గ ఉక్తైరన కైత్సగుణైర్గ్రహామత్వవైశ్చేక్యగ్గర్భోవోవయ కైః సువకప్రణమతి ॥ తస్మా ఇతి ॥ పరిషాంబ్రవేషి నామపి, ఈశాయ, అవన్తా, శ్చ క్తయఃస్పష్టాగ్నిత క్తయోయస్య, సవిద్యతేయవంకర్తాయ ప్రంశరీరంయస్య - ఉపాజివహూనిరూపాణిఅకర్మయత్రానిస్యేచ్చసాత్మాన్యైకాకృతానియస్య, ఆశ్చగ్గంలోకవిసజాతీయత్వేనాద్యతంకర్తృజగద్వ్యాపారాధాత్మకం, యస్య ॥ ౯ ॥ శ్రిఅన్యత్రైవదీపవత్తత్తత్వాత్సదీపః - సన్యేన్యయంప్రకాశాయ, సాక్షిజేవర్యస్యయగవత్పాత్రధర్మైర్వివరమాత్మన - లోకప్రయమావీశ్యవ్రతసనెభధర్మైగిరాం - మనసశ్చైతసామపి - విదూరాయఅవిషయాయ - వాత్త సమాపరిచ్యేద్యగ్గరూపగ్నభావాయ - చిత్రావస్థమనసఃసత్త్వప్రమరత్యేనాధికాగ్నివిషయకరణయోగ్యత్వసూచనాయమనసఃపురత్వైతసామపిమృక్తమతి ॥ ౧౦ ॥ శ్రివివశ్య తాజ్ఞానినాకర్తృగ్రాసత్వేనవిశుద్ధైసన్య ప్రయోజనై - నైవత్సైర్గ్విణ ఉపాసనాత్మకనివృత్తిధర్మజో - పరిభాగ్యయ - కైవల్యంప్రకృతినంబధరాహిత్యం - మోక్షభితియవత్ - తస్మా - భివతేయ - నిర్వాణసుఖసంవిద్యైర్బాహునజ్ఞానస్వరూపాయ ॥ ౧౧ ॥ శ్రికాన్యాయ - అశనాయ - విపాసనోక్త మోహజరామత్వగ్న రూపకహృదిరహితాయ, యద్యా - సాధూనాం - కాన్తాయస్ససన్తాయ - ఘాతాయభలామగ్నయ - గూఢాయసంసారిణాంప్రచ్ఛన్నాయ - గుణధర్మైశ్చైవత్వాదిగుణానూత్రయాయ, నిర్విశేషా

య హయగుణరహితాయ - సత్య దిగుణా శ్రయ త్వైవితదవత్వయత్సర్వః సామ్యాయ వై మన్యూదిరహితాయ జ్ఞానఘ
నాయక్యచిదజ్ఞాద్యరహితాయ శ్చ ॥ ౧౦ ॥ శ్చైత్రజ్జగదీరకాయ సర్వాద్యత్వైవ సర్వసూతాధిపతయే సాక్షి జేనర్వద
ప్తే ॥ పురుషాయా నైవదవిశ్వసయే సై ॥ ఆత్మమాలాయస్వయంకారణా నరరహితాయ మూలప్రకృతయేనర్వపాదా
నధూతాయ శ్చ ॥ ౧౩ ॥ శ్చ సర్వేషామిద్ ॥ యాణాం తద్గుణానాం శబ్దాదివిషయాణాం చ యుగపత్యదాద్రప్తైః సర్వప్రత్య
య హేతవేనంశయవిపర్యయ దిసర్వధన్య ప్రత్యయ హేతవే - అసతాసతతవరహిమిన్యా - ఛాయయా ఛాయా వదప్యర్వద
యామాయయో క్రాయ సూచితాయ , జడ త్వేనస్వయం ప్రవృత్తిశాన్యయామాయయా ప్రవ రయత్య త్వేన సూచితాయ
త్వగర్హ - అకాయేతి హేతా నరం తదాయక్రాయేత్వగర్హ - యద్యా , గూఢాయ గూఢర్షి జేనిర్వ శేమాయ సామ్యయా జ్ఞానఘనా
యేత్వ జేతనపవప్తిశరీరకత్వము క్తం - తత్ర గూఢాయ త మేమాయయ - గుణధర్మిణి - సత్య దిగుణా నామా శ్రయాయ నిర్వి
శేమాయ పృథివ్యాది విశేసరహితాయ - మహదాద్యా విశేషా ఇతి ప్రయోగాత్ - సామ్య యగుణసామ్య వర్తయ అజ్ఞా
నఘనాయేతిచ్చేదః జాఙ్గన్యభావాయేత్వ గర్హ - గుఢత్వా దికం చ - కారిణివాన్యోవిభక్తిః , వివత్స ॥ కృత్రియారకం చి శేవణం
త్రైత్రజ్ఞాయ సర్వాద్యత్వైవ సాక్షి జేనర్వదాయేతి సమప్తిజీవశరీరకత్వ మున్నతే - త్రైత్రజ్ఞాయ - ఎతద్గోత్రే తిససత్ , మిత్యు
క్తవిదత్రైత్రజ్ఞాయ - సర్వాద్యత్వైవ కారణాధిపతయే సాక్షి జేనర్వద ॥ యాదీనాం సాక్షాద్ ॥ ౧౨ ॥ పురుషాయ సర్వశరీరాన
ర్వ ర్వి సైవ తాన్యపినద్యారకాద్యేవ విశేషణాని సర్వేర్వి ॥ యగుణద్రప్తై ॥ ఇతిశ్చోక్తే తువ్యజీవశరీరకం మస్కారకతత్ర - అస
తా అనిశ్చయా - ఛాయయా ఛాయా వత్సానిబన్ధయా వాసనయా - అక్రాయయాపి తాయ - తక్రాయేతి హేతా సూచితాయ అత్ర
యమ సరేణ వాసనాయా అనుపప త్తే సయా సూచితాయేతి భావః ॥ సప్రకాశాయ , ఇహాన్య పినద్యారకాద్యేవ విశేషణా
ని ఇతర తేషాం అద్యారకాణీతి వివేకః శ్చ ॥ ౧౪ ॥ శ్చ అఖలకారణాయ సర్వకారకశరీరకాయ నిష్కారణాయ - స్వయంకార

సామ్యాయ సమజ్ఞానఘనాయ చ ॥ ౧౦ ॥ త్రైత్రజ్ఞాయ సమ స్తుభ్యం సర్వాద్యత్వైవ సాక్షి జేనర్వదాయాత్మ
మూలాయ మూలప్రకృతయేనమః ॥ ౧౩ ॥ సర్వేసి ॥ యగుణద్రప్తై ॥ సర్వప్రత్యయ హేతవే అసతా శ్చ ఛాయయ
యోక్రాయ సదా హేతాయ తేనమః ॥ ౧౪ ॥ సమోనమ సైవ తేన కారణాయ నిష్కారణాయ ద్భుతకారణాయ స
ర్వాగమామ్నాయ చ హాన్యవాయ సమోనపవగ్నాయ పరాయణాయ ॥ ౧౫ ॥ గుణారణిప్తే స్మ చిదూప్త పాయ
తత్త్వోభాసిన్సుభిత్మానసాయ ॥ తైవ మ్మర్త్య భావాయ నివ ర్తితాగమ శ్చ స్వ యం ప్రకాశాయ నమస్కర
మి ॥ ౧౬ ॥ మాయ్య ॥ ౧౭ ॥ సర్వపశుపాశవిమోక్షణాయ మూర్తాయ హారికరణాయ శ్చ సహోలయాయ ॥ స్యాం శేసన

కాన్తాసాధ్యాయ , అద్భుతకారణాయ , మృదాదివత్స్వరూపపరిణామరహితకారణస్వ రూపాయ సర్వే - ఆగమాంప
భ్యుగాతాగమయః ఆపాయా వేదాత్మ - తేషాం - వహాన్యవాయ గ్రోతసానివహర్య వసానఘామయే అవహగ్నాయ మోక్ష
హేతురూపాయ - పరాయణాయ పరమపాప్యాలు శ్చ ॥ ౧౫ ॥ శ్చ గుణారణిప్తే స్మ చిదూప్త పాయ సత్యాదిగుణాత్మికా
పక్వపిరవాణి - స్రవ్యం ఘనం చ జీవసవప్తిరూప మూర్తీణమగ్నిం , పిబంతం హరకాతెన్వస్తి స్మ పసంహృత్య యోనిదధా
తి సవధోక్త - స్రవ్య తత్త్వోభాసిన్సుభిత్మానసాయ - మానసతత్త్వోమనఃకార్యసజ్జల్పవరకత్త్వోభేదిచచిత్వోభాసితే
స్పష్టికాలే స్ఫురితసజ్జల్పాయ - సై మ్మర్త్యం మోక్ష - తత్ - యేన భావ్యతైవ తే - నివ ర్తితాగమ స్వయం ప్రకాశాయ య
జోవాలోపిత స్రవ్య , ఇతి ప్రకారేణ - వాక్త సనాపరిచ్ఛేద్యద్రానస్వయాపాయేత్వగర్హ - సై మ్మర్త్య భావే నిత్యతీయ సహ
తే , సై మ్మర్త్య భావేన మోక్షరూపాభివృద్ధిః - ఆగమశ్చ త్రయం - యే - సేషాం - స్వ య మేవ ప్రకాశమానాయ , ము క్తివర్గ
స్థాపితా శ్రువస్య తా - ముక్తానాం తుభివ ర్తితాగమానామ కర్తవత్సానాంత్య లతయా ప్రకాశమానాయేత్వగర్హ శ్చ ॥ ౧౬ ॥ శ్చ
మాయ్య తీయోచిద్రవస్త్వోపశుత్వే , స్రవ్య , యః - పాశక్యే కర్మబద్ధ స్రవ్య - విమోక్షణం యస్యైవ త్రస్వైతం యోక్షయతి తీమానః త
స్వై - ముక్తాయ స్వయం ప్రకృతిపారవశ్యరహితాయ - హారికరణాయ రయ సముదా ॥ - మనోలయాయ మనసోలయః శబ్దా
దివతయేభ్యో సై ముఖ్యం యత్యా ॥ ౧౭ ॥ తస్మై - స మాలయా యేతి హేత - అలయా యేతి భేదః సవిద్యతే , లయనాశోయ
ద్యజనాదిగ్గలయ , స్రస్త్వై , సమేత క్తా ప్రత్యక్షతీ , తిభగవద్యై - యోగదతాయాం జీవశరీరకతయా గృహ్యమాణత్వమాహ ॥
స్యాం శేనెన్యోపవర్గ్యన్తో హంబుద్ధిబోధ్య జీవవిషయశివో శేనెన్యభావప్రధానోపగ్రేతః - స్వాం శేనవిజ్ఞవ స్రైవకజేతత్వ
నాకారేణ - సర్వయోగివాం , మనసి ప్రతీతో - యః - ప్రత్యగహంబుద్ధిబోధ్యోజీవ స్రస్త్వ , దృక్ తద్వదయకంజ్ఞానం , యగ్గతస్మై

స్వాంతభూతిజీవానరాశ్చ త్వేనతదూ పతయా ప్రతీయమానాయత్కర్తః ॥ ౧౭ ॥ శ్రీరామపుత్రమితోగ్రామః సత్తైర్గుః
 ఖేనాపిపాత్రమకక్యాయగుణాత్పదాదయోవివక్షయా సైమ్యసజ్జేనవివక్షతస్తస్మైచబాదివయస్కరహితాయముక్తాత్
 భిఃరాగాదినిర్మక్తమనోఃక్లిష్టస్వపదయఃపరిభావితాయమచుర్మ్యసారభ్యస్తాయజ్ఞానస్వరూపాయత్యశ్వరాయనర్వసి
 యస్తైః ॥ ౧౮ ॥ ధర్మాదివత్సర్వధర్మగుహరాత్ కామయమానాయంభజస్తఃశిష్టాంస్యాభిసేతాంగతింధర్మాది
 ఫలంపాప్నోతవ్యైవనతితావదేవతీంతుయస్తైరకామితాఅన్యాలప్యాశిషోరాతిదదాదిఅన్యయంఅతరంఽదే
 వంచరాతిన్యదేవతాభ్యుదేహంచదాత్రిముక్తింఽచేతియవత్సోఽదప్రదయోపార్వకర్మణఃమమవిమాక్షణంకరోతు
 ముక్తిందదాతు ॥ ౧౯ ॥ శ్రీమూర్త్యాదహంముక్తింపార్ధయేఎకానినస్తుతామపనపార్ధయేస్తభ్యాత్మాహఎకా
 నినభితిఎకానినోఽనన్యప్రయోజనాఃభగవత్ప్రపన్నాఃయస్యయస్మాత్కవనవార్ధంముక్తమపినవాఞ్మనైవై
 అనిచ్ఛాయాంహేతుంవదత్తానివ్విశిష్టిఅత్యర్థ్యుతింసుమగ్గశింవయస్యచరిత్రంగాయస్తఃతద్గుణానుభవాన్దనము
 ద్రమగ్నాః ॥ ౨౦ ॥ శ్మతంఅతరంనిత్యంపరింబ్రవ్తపరేమామవీశంఅవ్యక్తంచతురాద్యగమ్యంఅధ్యాత్మికయాగన
 భక్తియోగస్తవగమ్యంఅతపవాత్త్రియంభిద్విగ్నాయవివక్షయంసూక్ష్మంఅతరంప్రభుజీయంసంభవశ్చైవైవమహితోమహి
 యాంసమితిభ్యతేఅతిదూరంఽపాయానరగమ్యత్వాత్యదవ్యాసూక్ష్మమతిదూరంచయన్యస్తుతదివాత్త్రియం
 త్రివిధపరిచ్ఛేదరహితంఅదాభవమాద్యంపరిపూర్ణమస్త్యహిత్యవ్యాగ్యవర్తమానంఅవాప్తసమస్తకామంవాస్తా

ర్వతనుభ్యవనసిత్రతిప్రత్యగ్భిభగవతేభ్యహితనమస్తే ॥ ౧౭ ॥ ఆత్మత్వజాప్రగృహవిత్రజనమస్తైర్భ్య
 మ్నాన్వివాయగుణసంజ్ఞవివక్షితాయముక్తాత్భిస్సృచ్ఛనయపరిభావితాయజ్ఞానాత్తనభగవతేనమత్యశ్వ
 రాయ ॥ ౧౮ ॥ యంధర్మకామార్ధవిముక్తీకామాభజస్తభిష్టాంగతిమాత్మవస్తిశ్రీకాశిషోరాత్మపీడేవమ
 వ్యయంకరోతుమేదభగదయోవిమోక్షణమ్ ॥ ౧౯ ॥ ఏకానినోయస్యచకవనార్ధంవాఞ్మనైవైభగవత్ప్ర
 పన్నాఃఅత్యర్థ్యుతంతేచరితంసుమగ్గశింశ్రీగాయస్తలనన్దనముద్రమగ్నాః ॥ ౨౦ ॥ తపఃతరంబ్రవ్తపరంప
 రేవమస్తకయాధ్యాత్మికయాగమ్యుతిఅత్త్రియంసూక్ష్మమివాతిదూరమనన్దమాద్యంపరిపూర్ణమేదే ॥ ౨౧ ॥
 యస్యబ్రహ్మదయోదేవావేదాలోకాశ్చరావరాఃనామరూపవిభేదేనభగ్నావచలయాశ్చతాః ॥ ౨౨ ॥ యథాఽ
 ర్విహోఽగ్నేస్సపితరృభస్తయోనిర్భారానిసంయాన్ద్రసకృత్సరోచివఃతద్రాయతోఽయంగణంప్రవా
 హాబుద్ధిరన్జభానిశరీరవర్గాః ॥ ౨౩ ॥ ననైవదేవాసురమర్త్యతీర్త్యజ్ఞప్రీతవజ్ఞోనపుమాన్జన్తఃనాయం
 గుణాకర్తవనన్మచాన్మపేధశేషోజయతాదశేషః ॥ ౨౪ ॥ జీవీషేనాహామివమయామిస్త్యహిత్యవృత

మి ॥ ౨౧ ॥ శ్రీదత్తుర్భూతపభృతయోదేవాశ్చరావరాత్కాలోకాఃవేదాశ్చనామరూపవిభాగనయస్యప్రభు
 కలయాశ్చతాఃతస్యాయతాయతశ్చైకకలంశకాంశేవిశ్వంవిచిత్రచిచ్ఛివిభాగవృత్తిమిత్థుకవిధయానిర్వా
 యద్రతాభ్యర్థఃయస్యైత్యస్సనవాత్మ్యపరిష్టాదన్యయః ॥ ౨౨ ॥ శ్రీకర్పకతాభ్యర్థపేక్షాయాంధృషానాతతాభ్యర్థః
 ప్రవాహేద్విశీయస్తానన్యైవృష్టానిఃయథాఽగ్నేరర్పివఃయథావనమిత్యగభస్తయోమరీచయఃఅనకృష్ణిర్భావి
 ఉదవృన్దసంయానివృతస్తస్మైవసీయస్తైస్సరోచివఃస్వాంతభూతాఃరోచివఃహేతుగర్భమిదంస్వరోచిష్టాన్మిర్భావి
 సంయానివేత్కర్తృతథాబుద్ధిరన్జభాన్ద్రియాణిశరీరవర్గాఃదేవాదిశరీరసంఘాశ్చైత్యయంగణంప్రవాహాఃగుణవ
 రిణామరూపఃప్రవర్ణఃయతోనిర్భావియత్రసంయాతియదంశత్వాదిభావః ॥ ౨౩ ॥ శ్మయఎవంధూతఃనన్త-న-దే
 వాదీనాంబద్ధైకతమోఽపిదేవత్యాదికాతిరిహితభ్యర్థఃతదాప్రీత్యానిర్దిష్టరహితఃనజస్తాపిపాత్రీగుణాకర్త
 వాయంనధవతిగుణరహితకర్తరహితశ్చైత్యర్థఃఅతపవనసత్సజీవనస్తద్రూపతనచాసత్నామ్యతేనవర్గాస్త్రూ
 తఃచిదచితోరేవజాత్యాద్యాశ్రయత్వాదిభావఃతాత్యాదిరూపసధవతిహివాఽర్పణంతునిపేధశేషఃజాత్యాదిమ
 ఓంనమోభగవతేభ్యాద్భ్యుక్తకల్యాణగుణాశ్రయత్వేప్రతిపిద్యేసతియస్త్యజ్ఞాశ్రయతయోఽవశిష్టతేయశ్చాశేషఃఅ
 శేషాశ్రయఃసాక్షాత్కరంచరాన్గతరసంబంధేనవాత్మ్యాదీనామాశ్రయతత్త్వచిదచితోన్నతేదాశ్రయఃజాత్యాదీనాంచి
 దచిద్వాశ్చైవీవేకఃనజయతాత్సరోచిష్టావృత్తంపార్శ్వేతుయద్వాఽచిభిభవభిభావఃజయతాదభిభవతాత్
 మవ్యవృత్తివిధిరీధివగ్గంధరసృష్ట్యభ్యర్థః ॥ ౨౪ ॥ శ్రీసావిత్పాత్రయమామిహరోతిజీవీవభితిహానంతీతుమ
 చ్చామిత్రహేతుఃఅమయాఅస్త్యహిత్యవృతయోఽపహానముకారాస్తదధూతయేత్కర్తృభ్యయోన్యా

గజజన్మనా - కింనకోఽపిపుష్పార్థశ్చర్మః - కింత్వా - త్త్రలోకావరణస్య - మోక్షణమిచ్ఛా మి - లోక్య తథితలోకః . ఆత్మాఖ్య లోకస్యా - వరణ రూపా త్తే ర్మణో - మోక్షణ - మిచ్ఛా మి - యద్వా - ఆత్మనో - లోకః ధర్మ సూత్రజ్ఞానం - తస్యా - వార కాత్మర్మణో - మోక్ష - మిచ్ఛా మి - యస్య - మోక్ష్యస్య - కాలేనమి త్తేన - నవిష్టవః సప్తనరావృత్తి - ప్రంమోక్ష - మిచ్ఛా మి - త్యన్వ యః శ్లో || ౨౫ || శ్లో సోఽహంఆత్మలోకా వరణస్య మోక్షణమిచ్ఛా రహం విశ్వస్యప్రస్థారం - విశ్వంవిశ్వశరీరం - అవిశ్వంవిశ్వవిలక్షణం, విశ్వవెదనంసర్వవిదం, విశ్వవెదనమితీపాతా న్ద్రం - తదావిశ్వస్య - వెదనంధనం-పురుషార్ధరాఘవశ్చర్మః - యద్వా విశ్వం - వెదోధనం - శేషసూతం-యస్య-నభ్యత్మర్మః - విశ్వస్యాప్రఃప్ర విశ్వభ్రూరం, కర్మ యత్తోత్పత్త్యాదిరహితం-గుణపూర్ణం - పరమప్రాప్యం - నతోఽస్మి పరమప్రాప్యం - పరంకెవలంనతోఽస్మితివా - ప్రణామమన్దరణతిత్పృశాచనోపాయంనజానామితిభావః శ్లో || ౨౬ || శ్లో యోగినోపాసనాత్ కేనరన్ధితానిదగ్ధాని - కర్మాణరన్ధ్రనివిరోధిఃపుణ్యవాపాత్త కాని - యేహం తె-యోగినః-యోగిన-విభావి తెవిరోధి తే, హృది - యంప్రవశ్య సేనాత్మేత్సూర్య ప్రతం-యోగేశంనతోఽస్మి - శక్త్యాన్వయంయోగవిశుద్ధమసానాత్మేత్సూర్యస్తి - అహంతు కేవలంనతోఽస్మితిభావః శ్లో || ౨౭ || శ్లో అసహ్యోఽప్రతిపాతో-వేగోవ్యాపారో-యస్య-తచ్చక్రీనాంసృష్ట్యాదితక్రీనాం - త్రయం-యస్య - తస్మై - శక్తిక్రీయా యతిపాతా న్ద్రం-తదా-అప్రతిపాతాశ్చ క్షీరఘటితఘటనాత్కాక్రీయా-జగత్సృష్ట్యాదిరూపాచ-యస్య-తస్మై - అఖిలాధీగణాధీగతసంతయవిపర్యయాద్యవస్థాః-యన్తా - త్సతధోక్త-తస్మై - ప్రవన్నానాం-పాలాయరక్షితే, దుంనాఅపాంశ్చ క్షీ - ర్యస్య - కదన్ద్రియాణాంఅజిత్ద్రియాణాం-అనవాస్యందురవగమం-వర్తయాధాత్మ్యం-యస్య

యేభయోన్యః శ్రీ - ఇచ్ఛామికాలేననయస్యవిప్లవ సస్మాత్తే లోకావరణస్య మోక్షణమ్ || ౨౫ || సోఽహంవిశ్వస్యజంజన్వముశ్చన్వం శ్లోవిశ్వవేదనమ్ . విశ్వత్వానమజంబ్రహ్మప్రణోఽస్మి పరంపదమ్ || ౨౬ || యోగరన్ధ్రఠిశ్చర్మణోఽపిపూర్వీయోగసంభవ తే . యోగినోయంప్రవశ్యన్దియోగేశంతంనతోఽస్మ్యహమ్ || ౨౭ || సమోనమస్తుభ్యమసహ్యోవేగ + శక్తిక్రీయా-య-అఖిలధీగణాయ శ్రీ . ప్రపన్నాలాయదుంనైశ్చక్రయేకదన్ద్రియాణామనవాప్యవర్తనై || ౨౮ || నాయంవేదస్వమాత్మానందయచ్ఛక్త్యాఽహంధియాహతః | తందురత్వయమాహత్య్యం x భగవ ప్రసంతోఽస్మ్యహమ్ || ౨౯ || శ్రీశుకఉవాచ || ఏవంశ్చైవ్యముపవర్తితస్య శేషంబ్రహ్మదయా విపదవిజ్ఞభిదాభిమానాఃనై తెయదోపసస్మపున్దిఖిలాత్మకత్వాత్త్రాఖిలామరమయా హరిరావరాసీత్ || ౩౦ || తంతద్వదార్తముపలభ్యజగన్నివాసస్త్రోత్రంనిశ్చయ్య దిపిజైస్సహసం స్తుపద్భిః | ఛన్దోమయనగరుడేనసము

తస్మై, తుభ్యం, నమోనమః శ్లో || ౨౮ || శ్లో అయంజనో-యస్య-శక్త్యా మాయయా-హేతుసూతయా - అహంధియా-దేహాత్మాభిమానై-యన్తాయామూలక దేహాత్మా భిమానై, హతంహతప్రాయం-స్య - మాత్మానం - నవేద, తం-దురత్వయమాహత్య్యం - అనతిక్రమణీయమాహత్య్యం - భగవ ప్రమహంసతోఽస్మి, ఇతోఽస్మితిపాతా న్ద్రం - తదా-ప్రపన్నోఽస్మి శ్లో || ౨౯ || శ్లో ఏవమిత్యముపవర్తితస్య శేషం, ఉపవర్తితం - హేయగణరహితభగవత్సర్వరూపం - యేన-తం-యద్వా-బ్రహ్మ దిష్టకస్యచిదనాధారణశబ్దవిశేషరహితత్వం యేనవర్ణితం-సతధోక్త-ప్రంగజైవ్యం - అతివై - తె | బ్రహ్మదయా-యదానోపసస్మపుణ్యోపజన్మఃకథంసూతాస్స నః - లిక్లంశరీరం - నానావిధనామరూపాభిమానవ స్తః - యద్వా-లిక్లంచిహ్నంచతుర్భుఖత్వహంసవాహనత్వాదిరూపంతస్య - భిదాత్మ్యత్వత్వప్యవహనస్యశూలపాణిత్యాదెర్వాగ్రవృత్తిః-తస్యా - మభిమానో-యేహం, తె - పరస్పరవ్యాప్త తవతుర్భుఖత్వహంసవాహనత్వత్వత్వప్యవహనత్వగహస్రాత్త్యై రావతవాహనత్వాదివిజ్ఞాభిమానయక్తాః - గజైర్గోపవర్ణితేషువిమౌవ్యవస్తదపాధారణానివిజ్ఞానినకానిచిదపిన్ నీత్యభిమానయక్తాస్స ప్రభుత్వలితోఽర్హః-తత్రతదా-చురీర్హర్వాభ్యోభగవాన్ - అఖిలామరమయఃఅఖిలదేవప్రమరః “ నలరూ, అక్లాన్యన్యాదేవతా , ఇతిశతైః-నిఖిలాత్మకత్వాత్ - నిఖిలానాంగజైర్గోపవర్ణితగుణానాంఆత్మకత్వా దాశ్రయత్వాదైవోః - ఆవిరాసీత్ - ఆవిరభూవ | సోత్రేబ్రహ్మవిష్ణుశివాదితల్లరహితేభ్యక్రవిశేషణానాంబ్రహ్మ దిష్టసంబంధాన్తతేనమాగతాః | వస్తుసామర్థ్యాత్సరుషోత్తమపదవిశేషణానామన్యైతత్వాత్సనవాగతేఇతిభగవతోవాస్తవాఽనవచ్చిన్తమాహాత్మ్యయోగోద్యోతః శ్లో || ౩౦ || శ్లో ఆవిర్భావప్రకారమేవాహ | తమితి | తద్వత్తదా, ఆత్తం గ్రాహణాపిదేవ-గజైర్గో, ముపలభ్యజాత్వా, దృష్ట్యా-తత్కృతంసో

తృంపనశక్యమృత్యుః . కుతః యతో ౭ యంజగన్మివాసః . జగతికృత్యైవ ప్రరాత్యతయవసనీతితథా . అతః , ఉపలభ్యుచిత
 మృత్యుః ఛన్దోమయేన . త్రివృద్ధాయతాగ్నివన్దోరూపత్వేనోపాస్యమానశిరశ్చక్షురాద్యవయవత్వాన్వనః ప్రచురః . సైవగ
 రుడేన . సమహ్యమానః . అనైవశైవభృగ్నితితయస్సాచితః . చక్రంసమదర్శన . మాయాధం . యస్య . తాదృశః . సంస్తు
 వద్మిరైవైస్సమాయత్రగజైర్గ్రస్తతా . శుభద్యృగమతీ అభిజగముః ॥ ౩౦ ॥ ఘ్రితస్తస్పరసి . ఉరు . బలం . యస్య , తేన గ్రా
 హేణగృహీతో , ౭ తవవా , ప్రక్షింసగజైర్గ్ర . గరుతః , తిగరుడై . స్థితమితితేషాః . ఉపా . త్రంభ్యతం . చక్రం . యేన . తం . హరిం . ఘ్రిత
 స్తరితే . వృష్ట్యా . సామ్యు . జం . కరంత్తుడై . ముద్భత్యై . కృహ . సైవసోపేయాద్రాజానం . దైవతేంగరు , మిత్తు . కన్యాయేనగృహీ
 తసరిజంకరమద్భత్యైత్యర్థః . కృత్రాప్యయాసాత్ . కాంచి . ద్విర . మా . మా . గిర . మేవదర్శయతి . నారాయణత్యాది ॥ ౩౧ ॥ శ్రి
 తతః . పీడితం . గజైర్గ్ర , పీత్య . అజిహారిః . కృపయా . సహసా . అశు . అవత్యై . గరుడో ౭ పిష్టగతిరితితతో ౭ వరుహ్య . అతత్పర
 రయా . సగ్రాహం . గజైర్గ్ర , నరస , ఉజ్జహర ఉద్భృత్యైబహిర్విహ్లా . సితవాత్ , తతో , ౭ రిణాచక్రేణ , విహాటితంభిన్నం , ము
 ఖం , యస్య , తస్మాత్ . గ్రాహతో , గజైర్గ్ర ఉన్మీయాణాం . దేవానాం . పశ్యతాం . సతాం . అమూముచన్తో . వయామాన ॥ ౩౨ ॥ శ్రి
 ఇతి శ్రీభాగవతచంద్ర చంద్రికాయాం శ్రీవాత్సవీరరాఘవసూరివీరచితాయాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యా యా మద్భవమనస్సం
 తృతియో ౭ ధ్యాయః ॥

తతః ॥ తదా . గజైర్గ్రమేవదనతాయాం , బ్రహ్మరుద్రముఖ్యా , దేవదయః , తద్ర జైర్గ్రమోక్షాయాపం , హారేః , కర్తృ , అ
 ద్భృతంకం నస్తప్రతం నస్తః , కుసుమవర్షం , ముముచుః ॥ ౧ ॥ శ్రివ్యాధున్దభయో , దేవో , గన్ధర్వానసమతుః , జగత్కృ . ఋషిప్రభృ

హ్యమానశ్చక్రాయుధో ౭ భగవదాశుతోగజైర్గ్ర ॥ ౩౧ ॥ సో ౭ స్తస్పరస్మరుబలైవగృహీతత్రాప్యవ్యైగ
 రుత్యైతిహరింఖండపాత్రచక్రమ్ ॥ ఉద్మీప్యసామ్యుజకరంగరమాహక్యభాగ్నిన్వారయణాఖిలగరోభాగవన్యమ
 స్తే ॥ ౩౨ ॥ తంపీత్యపీడితవజస్పహసా ౭ వతీర్వసగ్రాహమాశుసరస్వకృపయోజ్జహరః ॥ గ్రాహద్యిపాటితము
 ఖాచరిణాగజైర్గ్రంసంపశ్యతాంహరిమామచదున్మీయాణామ్ ॥ ౩౩ ॥ శ్రివ్యాధున్దభయో , దేవో , గన్ధర్వానసమతుః , జగత్కృ . ఋషిప్రభృ
 తతః ॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాభారతే అష్టమస్కంధే , గజైర్గ్రమోక్షాయాపం నామతృతియో ౭ ధ్యాయః ॥ శ్రి
 శ్రీకృతకావచ ॥ తదా ౭ వర్షగన్ధర్వా , బ్రహ్మశానపురోగమాః ॥ ముముచుఃకుసుమాసారంకం నస్తః కర్తృతద
 రేః ॥ ౧ ॥ సేదురున్దభయోదివ్యాగన్ధర్వానసమతుః ॥ ఋషయశ్చగణాస్సీదాన్తువుపుఃపురుషోక్షమమ్ ॥ ౨ ॥
 యో ౭ శాగ్నిహస్సనైవద్యః పరమాశ్చర్యరూపద్యత్ ॥ మత్తేదేవలతాపేనహూహూర్ధ్వరస్య తేమః ॥ ౩ ॥
 ప్రణమ్యశిరసా ౭ భీకమ త్రమశ్లోకమవ్యయమ్ ॥ అగాయతయతోధామకీర్తనగణసత్కథమ్ ॥ ౪ ॥ సో ౭ సుక
 మ్నితతః శేనపరిక్రమ్యప్రణమ్యతమ్ ॥ లోకస్యపశ్యతోలోకంసమాగాన్తుకశీర్షిషః ॥ ౫ ॥ గజైర్గ్ర భాగవత్స
 ర్వాద్విమత్తో ౭ జ్ఞానబసనాత్ ॥ పాప్రీభాగవతోరూపంపీతవాసాశ్చతుర్భుజః ॥ ౬ ॥ సవైపూర్వమధూదా
 జాపాణ్డ్యోద్రమదనత్రమః ॥ ఇన్ద్రద్వ్యమ్ ఇతిభ్యాతోవిష్ణువ్రతపరాయణః ॥ ౭ ॥ సవకదారాధనకాలతత్తవా

తయః , పురుషోక్షమంహరిం , తుష్టువుః ॥ ౧ ॥ ఘ్రియో ౭ సో , గాగ్రీహః . పూర్వస్త్రికజనస్తి . మాహూర్ధ్వమ . గన్ధర్వశై
 వ్యః . సః . దేవలస్య . తాపేననిమితై . న . గాగ్రీహ . జాతంనై . గాగ్రీహ . దేవలస్య . తాపేన . ముక్తః , సద్యః . పరమాశ్చర్యరూపద్యత్
 పాగ్నికనాద్భృతమగన్ధర్వ రూపద్యత్ ॥ ౩ ॥ ఘ్రిత త్రమశ్లోకమవ్యయం , యతసో , ధామకీత్రయం , అతః , కీర్తనాః
 కీర్తనీయాః , గణాః , సత్ర . ధాత్యయస్య , తం . అభీకంహరిం , శిరసా , ప్రణమ్య , అగాయతే , త్సన్దయః ॥ ౪ ॥ ఘ్రివమవి
 తిహసో త్రమేకధా , సరసిస్త్రీభిన్నహ్రీడన్యసౌహూహూః . స్వాతుం . ప్రవిష్టం . దేవలం . ప్రగృహ్య . విచకర్త . సచ . ప్రకృతిగ్రా
 హేభావేతితతాప , సచ . ప్రసాదితస్సన్నవాచ , ఎవమేవ . గజైర్గ్రం . గ్రహీత్యతత్కృ . గజైర్గ్రమద్భరకహరిస్త్రామపిహేవయ
 ప్యృతితి . తు . శేనసారిణా , గాన . పీతేన , అనుకమ్పితః . అనుకమ్ప . విషయీ . శ్చ . తే . సగన్ధర్వః , తే . మిశం . పరిక్రమ్య . ప్రవక్షి . ణ్యై . ప్ర
 ణమ్య . త . లోకస్య . బ్రహ్మ . దిజనస్య , పశ్య . త . స . తః , ముక్తం . కీర్షి . వం . దేవల . త . పరూపం , యస్య , తాదృశః . స్వః . స్వః . యం , లోక , మ
 గాత ॥ ౫ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రుద్భాగవతోహరే , స్పర్షాద్యోః . అజ్ఞానబసనాత్ . కర్త . బద్ధనాత్ . విమ . క్తః , భాగవతో , రూపం ,
 పాగ్రీ . ప్రః , భగవత్స . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౬ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౭ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౮ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౯ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౧౦ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౧౧ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౧౨ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౧౩ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౧౪ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౧౫ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౧౬ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౧౭ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౧౮ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౧౯ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య
 స ॥ ౨౦ ॥ ఘ్రిగజైర్గ్రస్య . రూపం . పాగ్రీ . ప్రః , త . దేవ . దర్శయతి , పీతం . పిశ్యం . వాసీ . వ . త్రం , యస్య , తత్యో , భూజా , యస్య

సాక్షకం క్రతం యేన-తాదృశః - ఈశ్వరం హరిం-సమర్పయామానః ॥ ౮ ॥ శ్లోతదాః క్ష్యృగక్షైః పరివృతో, మహాయతాః మునిగస్తో-ద్భవ్యయ-తత్ర ఇన్ద్రియ్యమ్నా క్రమేనమాగతః తస్మిన్ ద్విష్టమ్నం-తూష్టిమవస్థితం-అత్పతం అనమస్థితం అస్థ్యుకిం-యేన-తం-రమాసిమ-తైశ్చపాసీనం ఉపవిష్టం-వీత్య, ఋషిః ఆగస్త్యః-చతోప-హేతికష్టై-ఈదృశస్యాపిమ హస్త్విగహవిమతాబహు-తేనిధివృతమసిః ॥ ౯ ॥ శ్లోతస్త్వ ఇన్ద్రియ్యమ్నాయ-శాప-మదాత్-ఋషిరత్వమగ్ధః-శాప మేవాహం అసా-ధురితి! అయం ఇన్ద్రియ్యమ్నః అసా-ధురౌ రాత్వా-అత్పతా అశీతా-బుధిరగ్ధ్య-తాదృశః-అదృతధనా-విపాగ్రవస్తా-విపాగ్రస్తావమస్థితేపరిధవతీతితా-అతోహేతో-స్తమిప్రమజ్జానం-విశతాంప్రాప్తో-తు-యధాగజః-స్తభవః-స్త్రైవా-య-మజ్జో-భవతు-సవగజుపభవతిశిశేషః ॥ ౧౦ ॥ శ్లోహేనృపవవిధితం-కస్త్యా-భగవానగస్త్యః సానుగస్త్యశిష్యగతఃయయా-తత-ఇన్ద్రియ్యమ్నా-ఽపి-రాజ్ఞి-తదగస్త్యశాపాత్కం-దిష్టంప్రాగ్రభమహో-పధారయతో-స్థిన్యో ॥ ౧౧ ॥ శ్లోఅత్తనఃపరమాత్మనః-స్తృతివిశాఖింకాష్ఠారిం-యోన-మావన్నః-పాప్రై-తర్హి-కన్యతృ-ధంతత్సృతిర్జాతాతత్రాగ-గజత్వేప్యునస్తృతిరితియ-త్ర-ధర్మర్పనానభావేనపూర్వజన్మనిధిగదదారధనప్రభావేనాఽభూద్విత్పర్థః ॥ ౧౨ ॥ శ్లోఎవవిధంత-గజమూఢవంగజేగం-విమోక్ష్య, పార్థవత్సంప్రాప్తీతేన-తేనాశాశ్చైర్నిఖ్యతే-నాపి అపిశత్రాత్సృపార్థవైశ్చ-య్యుత్తే-జ్జనాభోహరిః-గర్హస్థాదిభి-రహతీయమానంకర్తృయన్య-గరుడ, అననవాహనం యన్యనః-అదృతం-స్వభవనం-అగాతీయయా ॥ ౧౩ ॥ శ్లోయత్పత్తం-దాదరాయణవత-నిత్యానితావస్తో-త్రరము క్తము

ద్వసీతమానవ్రతకృత్వరంహరిమ్ । జటాధరసాసపత్రపుత్రైశ్చ్యుతంభమర్మయామానకులాలవలాశ్రమః॥
 యద్యచ్చయతత్రమహాయశోమనిష్ఠమగమచ్చిన్యగత్రైశ్చపరిశ్రితః । తంవిష్ణుభూషిమకృతార్హణాదికరహ
 స్యం పాసీనమృషిశ్శృకౌపహః ॥ ౯ ॥ తస్మాద్భువంశోపమదాదసాధురయందురాత్నైశ్చ్యుతబిద్ధిత్రై విప్రావస
 నావిశతాంశ్శుభమస్మిన్యధాగజస్తృబ్ధమతస్మిన్ ॥ ౧౦ ॥ శ్రీశుకఉవాచ ॥ ఏవంకేప్వాగతోగస్త్రోభగవా
 న్మృపసానుగః । ఇద్ధవద్యమ్నోఽపిరాజ్జిర్దిష్టతంభదపధారయత్ ॥ ౧౧ ॥ ఆపన్నశ్శోభారీయోనిమాత్రస్తృ
 తినినాశీనమ్ । వరగ్రస్తానాద్భావేనయదజత్యేష్యమస్తృతిః ॥ ౧౨ ॥ ఎవంవిమోక్ష్యగజయోధపవబ్ధినాభస్తై
 నాశిపాదిషదతాంగమితనయక్రః । గన్ధర్వద్ధదవిబాధైరనశీయమానకర్తృద్భృతంస్వభవంకరయదాననోఽ
 గాతీ ॥ ౧౩ ॥ ఎవమహరాజతవేరితోమయకృష్ణానభావోగజరాజమోక్షణమ్ । సుదృఢయశ్శృంగలికల్ప
 పాపహందుస్వస్తాశంకురువర్మకృణ్యతామ్ ॥ ౧౪ ॥ యథాఽనుశీరయత్యైతచ్చైర్యసాహమాద్విజో
 త్రమాః । శువయశిప్రాతరత్రాదయదస్యపాద్భృతహస్తయై ॥ ౧౫ ॥ ఇదమాహహరిశ్శ్రీతోగజైస్సంకురుస
 త్రమ । శృణ్వతాంసర్వభూతానాంసర్వభూతమయోవిభుః ॥ ౧౬ ॥ శ్రీభగవానువాచ । యేమాంత్వాంబసర
 శ్చేదంగిరకన్తరాకానమ్ । వేత్తేతకఃకేబానాంకల్పనిమరపాదపాకా ॥ ౧౭ ॥ శృణ్వాణీమానిర్జ్ఞానిబ్రహ్మ
 సోమేశివగ్ధవ । క్షీణదంమేప్రియంధామశ్చేతదీశపదభాన్వరమ్ ॥ ౧౮ ॥ శ్రీవత్సంకౌముదంమాలాంగదాం

పసంహరణకాశెన ౧మోక్షకథా శ్రవణఫలమాహ ॥ ఎతదితి ॥ హేమవరాజుప తదశ్చెన ౧మోక్షణరూపః - కృష్ణామృతా
హోహరిప్రభావ , నవతపభృం , మయెరితఃకధితః , ఇదంగజరాజమోక్షణం , శృంగతాం , జనానాం - స్వర్గం స్వర్గ
సాధనంయశస్కరం-కలితల్ల మోహహంకతాయుగ-యతల్ల-వంపాపంతదవహ సీతితధా-కలితకలహితమి తింపాప
హ సీతితధాతదిహ-హేమరువర్గ-దుస్వస్థనాశందుస్వస్థనాశయతీతితధాః ॥ ౧౮ ॥ శ్లోకః-త్రైస్మా-మాః-ద్విజాతయ
స్తై ౧౨కర్మకాప్రాతరుత్తాయ-శుభయశ్శుచిధాతాః,దుస్వస్థిపాద్వ్యవశాస్తయేతత్వధావదనుకీర్తయప్రితి ॥ ౧౯ ॥ శ్లోకః-నెనకీ
ప్రితేనవస్థిపాద్వ్యవశాస్తయతీతితతోజాయతేఇత్తపెత్తాయాంభగవద్వచనాదేవత్యాహ-ఇదమితి ॥ హేమరున త్రమనస్ర
భూతానాం-శృంగతాంసతాం,సర్వభూతప్రమో,విభుః-హరిఃశీతకాశెన ౧౦ప్రతి దంవత్వ మూణమాహ ॥ ౧౯ ॥ శ్లోక
వదన్తీమనదర్శయతి ॥యథ త్యాదినావిమలాంమమిత్వ నైనః యజనాః-త్యాం,మాం-చ-వితత్సరోవరాదీం-అపరరాతా
నైప్రభాతే-శ్చిత్తాయ-స్తర-చి-తే-అఖలాంహగో-మవ్యప్రభుత్వ తరత్రాన్యాయగిర్వాదీనాంసమాహరదన్యవ్యవేత్తాదీనా
మితరేతరయోగదన్యవ్యవేత్తేహం-గుల్కానిసందర్శ విశేషాత్కాని-సురపాదపాన్వ స్థారాదీః ॥ ౧౭ ॥ శ్లోకః-మాన-త్రికట
స్యశ్శ్లోకాః-ప్రసక్తాదన్యేహామపిపాతశ్చస్తరవ్య తామాహ ॥ బ్రహ్మశ్శ్చతుర్భుజస్య,మహారె,శ్చివస్యవధిష్ఠానిసానాని,
త్రయాణాం-త్రికటగిరిశ్శ్లోకాణాం,బ్రహ్మధిస్థానానిపాప్రయేవాఇహానిత్యక్తం,శ్రీరంశ్రీరసాగరం - మమ. ప్రియం.
స్తానం,భాన్వరంశ్చేతద్విపదః ॥ ౧౮ ॥ శ్లోకధా-మమ-త్రవత్తాదీకశ్రత - మాలాంపనమాలాం - కామోదకీనామ్ ౧౯

-55-

శ్చ పరమోదయః॥ భామానేజునస్మిమమయోవిష్టోర్లగ్నో యద్భుతాః॥ ౬॥ శవస్తుపశుపక్షిప్రతిజ్యోతుషోనా
మవై మనుః॥ పురుషపురుషమద్భుమృషిమఖాశ్చ త్కుమారతాః॥ ౭॥ కష్టోష్ట్రోద్రుమస్తస్య దేవాతప్యం
యోగతాః॥ మనయస్త్రవైం జగహవిష్టవీంకాయః॥ ౮॥ తతాపి ధవన్యంఘాత్యం నైరాజస్యం
వత్సతః॥ అతేనామభగవానం శివజగతఃపతిః॥ ౯॥ వయోధింయోనీర్దృశ్యురాణాంసాధతామధా॥ ధ్రు
మణోఽమృసిద్ధతఃకూర్మరాశిణమన్తః॥ ౧౦॥ రాజోవాచ॥ యథాభగవతాబ్రవన్తిధీతఃతేరసాంః॥
యదగ్రవామతిశ్యోదింధరారామ్యవరాతనా॥ ౧౧॥ యథాఽమృతంసురైః॥ త్రాప్తంకింబాఽన్యదభవత్త
తః॥ ఎతద్భగవతఃకర్తవ్యదగ్ర్యవరమాద్భుతమే॥ ౧౨॥ త్వయాసంకిర్త్యమాసేనమహిమాన్మహాత్యతంపతః॥
నైవత్వమతిమేచితంసుచింతితవతాపివ॥ ౧౩॥ సూతేషవాచ॥ పుష్కరాతేనసంప్రప్యభగవాన్సాధరాయ
ణిః॥ అశ్వేనసూర్యేర్వ్యమభ్యుంధ్రవక్త్రమ్॥ ౧౪॥ శ్రీసూతేషవాచ॥ యదాయుఃక్వసర్వైరేవాపభ్యమానాశ్చ
తాయుధైః॥ గతాన్మహాపతితానోత్తైర్దైరకైః॥ తున్యతే॥ ౧౫॥ యదాదుర్యావశ్యంపేనసేనాలోకాన్తు

222

[illegible]

యోగమునఁ బిష్టిగకాత్మభవం సుత్రనేమఃశ్చిబ్దాదయఃకీర్తియః॥ ౧౬॥ నితామైశ్వర్యకరగమహాపైశ్చభవభా
దయః॥ నాభ్యగచ్ఛన్వయంవై శ్రద్ధానరూపకీర్తివిశ్వయమ్॥ ౧౭॥ తతోబ్రహ్మసఖాంబజ్జురైశ్శార్వర్య
ససర్వశః॥ సర్వంబిజ్జానయంవశ్శివతాఃపరమేష్టైః॥ ౧౮॥ సవిభాక్త్యానగ్రాయాగ్నిష్టిస్సత్యాగ్నిగతప
రా॥ లోకానమత్త్యక్తప్రాయససురానయథావిభుః॥ ౧౯॥ సమామితేనమనసానంప్రకర్మయతంపరమాశ్రి
తాశ్చోమన్లువదనోనేవాశ్చనభగవాన్సరః॥ ౨౦॥ అచంభవోయోయధామరాదయోమనమగ్నిర్భగ్యగుణు
ర్నకాదయః॥ నుస్మాకవారాంశకలంపద్యైశ్చితావ్రతామనరైశ్చరణంశమవ్యయమ్॥ ౨౧॥ నయగ్నశబ్దోనవ
రతఃకేదోనాసేనజీవీయాచరణీయఃశ్చుః॥ శరధాచివగ్నస్థిలిలింయమాగ్ంధైరైరజ్జన్మశ్శమంసికాతె॥ ౨౨॥
అశంకుతవర్షస్థితాలమగనస్థితంబుజామీనస్థగవాణ్డతానామ్॥ శస్త్రాద్యైశ్చామస్థగగంజగద్ధురంసన్
నాశంసానాదగ్నశ్శతంపరమీయః॥ ౨౩॥ శ్శీమంతకీవానఃశ్చివాధావశ్వసూర్యైశ్చానూతానైరసమయః॥ బ్రహ
మనందలంకాజ్జగదామనసంసరయః॥ ౨౪॥ శత్రాధ్యక్షగూర్వాపాయాయతనశ్శగూర్వాయదాబిధిః॥ మనమబ్రా
తనావీర్షిన్యైఃసమితైశ్చయః॥ ౨౫॥ బలియియంసతతమనమాదగ్గంహశ్శయంబిమలమవ్రతంకర్మమనో

బాంధ్రి || తతాగ్రైవాతేషుః - సాధ్యేనతువివరః || యద్యత్సన్ధ్యవైచక్ష్యవైజ్ఞాన్యైః సాగ్నిప్రాకృతగురహితేనగ్నపద్యగివత్యో
 నాశ్రితధామః - జగన్సంస్థానధర్మం - కాలేన్యస్తాగ్నిధర్మయన్త్రకాలైరజన్యత్యవమాంసేన్ద్రతేలిభ్యైర్నిగణోవైచక్షిమన్త
 కర్మానుగుంప్రవర్తత్యత్సర్వః || ౧౨ || ఋత్రాంతానామతధామీచక్ష్యతేమాయాంతం తతాగ్రహ || అయన్స్థితిః దేహీనాం
 భవాయనత్రాయై , స్థియత్సన్ధ్యగ్నః సత్సంజహిషాగ్నః , సత్సగ్నణోవైచక్షిమన్తకర్మానుగుంప్రవర్తత్యత్సన్ధ్యగ్నవతతో , యం
 స్థితిపాలనక్షణః స్థితిత్యాదౌ కపానగ్నకాలః సత్సప్రధానదేహిపాలనకాలాః యవిభావః , యతేవం తస్మాత్సన్ధ్య
 ద్యై , వయం - జగత్కథికారిణః , శరణం సజామః - తతోపాయత్యేనాద్ధవస్సామః , సాగ్నినాం శరణజననూతేన్స్థియత్యే
 నపద్యగేనాతానామస్తాకం శంసుం శంధాన్యైయతో యం , స్వతేవపనురాగేయాయగ్నతాదృశః || ౧౩ || ఋత్రానివ
 మ-త్తతీశం , దేహానాభావ్యవధాగ్నిభావ్య , దేవస్సహలోకాన్యత్సర్వ , మలోకాఖ్యంతవ . సస్తాత్తమసః , వరం , అజిత
 స్య , వరంస్తానం , జగమ || ౧౪ || ఋత్రతపవత్ , అప్యష్టగూపాయ - నమాంసవత్సరవివీతతే , మిత్యాద్ధ్యక్షగ్నిత్యాద్ధ్య
 గ్న , దధ్యన్తవత్సంక్షావయతుం , అప్యష్టంబ్రహ్మదిగిదృష్టం , సవరం , యగ్య , తస్మై , శ్రుతపూర్వాయ , శ్రుతేః పూర్వం శ్రు
 తపూర్వః , తస్మై - అజితాభ్యోభగవానవత్సర్వత్యైతావన్మాత్రం బ్రహ్మదిగిత్వగ్రం - నతుదృష్టతీభావః . ఎవంవిధాయ-త
 స్మై , బ్రహ్మైతి శేషః . సవమాత్యైగ్నియః సవాయమాత్యైగ్నియః ప్రాతంసవమాత్యైగ్నియః - బ్రహ్మ - దైవిధిరాసనిదాగ్నాను
 కారిణ్యైర్నిగ్నిః అగ్నిభోః , స్వయంసవిధాతృత్వగ్నానిభవజనిత్యతీభ్యధిభావజితః తస్య సుతం , భావక్త - మృతివ - బ్రూత
 ణీవావ - ఆకరోదిత్యర్థః || ౧౫ || ఋత్రతపేవాహ - అగ్నిత్రయమిత్యాదినా || తావత్సన్ధ్యగ్నిత్రయమనిత్యతీభ్యధిభావజితః తస్య సుతం

తిపాద్యం, పరిమాత్సర్యరూపం విశిష్టసమస్కృత్యశరణం ప్రజతిః । అవిక్రియమితి వ్యాఖ్యాం ॥ హే దేవ-త్వాంస, సమామన-
మస్సు-ర్మః, బహువచనమిద్ధాగ్నిదేవతాభిప్రాయకం-కథం ధూతం వరం ప్రేక్షం, నిస్సమాప్యధికం. అతనివ-వరిణీయం వర-
మిత్త్యనెన “ సతశ్చ సత్సాధ్యధికశ్చైవ తత్ ” ఇతి శ్రుత్యం నున్నచింతః-దేవవరేణ్యశబ్దాభ్యాం గాఢయ్యైర్దశః, వరప్రేహేతుః.
మనోగ్రయానం వచనానిర్వృత్తం. మనసోఽగ్ర-అవిషయత్వేన-యాతివ రతత్వితధా-వచనానిర్వృత్తమశక్యం. వాఙ్మనసా
విషయమిత్యర్థః. సర్వం హేదేవతాచేతనాచేతనాత్మకం జగత్ తాత్పర్యం న సయోగిభయం. అతనివావరం. వరమాత్మాతు-తనవిషయ
త్వాదవ్యరథిత్యర్థః. యద్యపి వరమాత్మాఽపి యోగవలీకృతమనోవిషయోవేదా ప్రవాగ్విషయశ్చ. తథాపీయ త్రయతాభ్యా
మపి పరిచ్ఛేదమునశక్యం ౨ స ప్రస్వరూపస్వభావత్వాదితి భావః । వాఙ్మనసావిషయత్వే హేతురప్రతర్కమితి । ప్రకృతిపురు-
షనకాతియత్వేన తర్కీయమశక్యం. య-త్వృతర-గ్ధం. తదేవ వాఙ్మనసవిషయమితి భావః. అప్రతర్కే హేతుర్ని మ-లమి-
తి, కలాఅవయవాః నిరవయవం. కన్యాయ త్ప్రప్రాకృతశరీరరహితమిత్యర్థః. య-త్వకలం-తదేవ ప్రతర్కమితి భావః. ఆకా-
శాదికమపిన కలవెతి తాత్పర్యం. తస్మిన్ దృశ్య-కల-తా ప్రతిభాతతావా. గుహాశయం. అస్య దాదివ్యవయవగుహాయామవశ-
యంతయానం, వన ప్రవివర్ణ్యకం సతర్కీకం జీవః “ మృదవ్యాయమాత్మాప్రతిష్ఠిత ” ఇతి శబ్దాతో, నెత్యాహ. అద్యం ఆదౌ భవ-
మాద్యం-మృదయావస్థితే జీవానామప్రకృతాదానకారణతయా ౨ దౌవ ర్తమానం. గుహాశయత్వప్రయత్నం కంపచిచ్ఛిన్నత్వం
వారయశ్చ. స ప్రతితి. ఉపాసకానుగ్రహకయా సరాశ్చ తయానియమనాయచననయా ౨ వచ్చిన్న త్వేఽపి స్వరూపతో దేవ-
కాలవస్తుపరిచ్ఛేదరహితం. అద్యత్వప్రయత్నం కంపరూపతస్వభావతశ్చ ప్రకృతిపురుషయోగివప్రాప్తం వికారం వారయ-
తి. అవిక్రియం సత్యమితి. అవిక్రియం ప్రకృతివస్వరూపానన్యధాభావరూపవికారరహితం. సత్యం పురుషఇవ న్యధావాన్య-
ధాభావరహితం. సదాకృతత్వాన్వికారస్యాద్యత్వేపి స్వరూపతస్వభావతశ్చ నిర్వికారమేతి భావః. అత్ర ప్రతిపదం “
సత్యం జ్ఞానమనన్తం. నిష్క్రియం సమకలం తాన్తం నిరవద్యం. తందుర్దర్శం గుఢమనుప్రవిష్టం గుహాహితం. అనైవ దేవక-

౨ గ్రయానం వచనానిర్వృత్తం కంపమామ హే దేవవరం వరేణ్యమ్ ॥ ౨౬ ॥ వివశ్చితం ప్రాణమనోధియా శ్చ త్త నా
మ ర్ధేన్ద్రియాభానమని ప్రమత్తణమ్ । భాయాతపాయాత్రనగృహ్యేవ త్తోజ్జవమకరంఖంత్రియంగం ప్రజామహేశ్శ ॥
అజన్య చక్రంత్యజయైర్వమాణం మనోమయం పఞ్చదశారమాశు । త్రినాభివిద్యుచ్చలమక్షణమియదక్షమాహం
ప్రమృతం ప్రవద్యై ॥ ౨౭ ॥ యదేకవర్ణం తమనః పరంతదలోకమవ్యక్తమన ప్రవారమి । అసాంచకారోప

మనసోజవియోచై న దైవా అప్రమత్త - యద్యాచానభ్యుదితః “ మిత్యాది శ్రుత్యో ౨ సుసంధేయః ॥ ౨౬ ॥ ఋ అన్దైర్విపి
ప్రకృతిపురుషయోగం సంభావితైర్వైర్వేర్వివిధకేశరణం ప్రజతిః । వివశ్చితమితి । ప్రాణాదీనాం. వివశ్చితం సాత్మాత్క-రారం.
తతా. త్వానోజీవాః. సహస్వర్య ప్రకృతివికాత జీవయుగవత్సాత్మాత్క-ర్వత్వమగ్నశ్చ జీవస్య సంభావతమితి భావః.
అత్మాశ్చ బాధయోవిషయా. ప్రధానాకాణి శ్రోత్రాదీన్ద్రియాణివ. తేషా. మాభానం ప్రకాశకం. జీవానామ ర్ధేన్ద్రి-
యప్రకాశమిత్యర్థః. అనిర్వచనీయా గ్రహణం జాగరాద్యవస్థా త్రయోలుతణం. అవస్థాత్రయరహితమిత్యర్థః. తతహే-
తురప్రణంకర్యాయ త్తశరీరరహితం తతాపి హేతుః-భాయాతపాయాత్రనగృహ్యేవ త్తోజ్జవమకరంఖంత్రియంగం ప్రజా
మహేశ్శరణమితీశేషః ॥ ౨౭ ॥ ఋ పునరన్యసాధారణేన ధర్మా ప్రరేణివివిధకేశరణం ప్రజతిః అజన్యై ॥ మనోమయం భ-
క్తిం యదక్షం-యః పరమాత్మా అత్మ-యస్య. త త్రోక్తి క్తం. యచ్ఛబ్దస్య ప్రతినిధేత ద్రమిత-తం పరమాత్మావం, ముతం స-
త్యం ప్రపద్యశరణం ప్రజామిత్యన్యథాః. మనోవ్యాపారమాలకం సంసారరూపం వక్రం. అజన్యభగవతః అజయా మాయ-
యా తీర్థయాణం ప్రవ ర్తమానం పఞ్చదశారం వశ్చైర్వ-వఞ్చవృత్తిపాగ్ధారం. అశుగామి. త్రిణాభి. త్రయస్య త్యావ-
యోగుదావ-నాభిర్యత్యతే. అనకూలప్రతికూలోదాసీనవృత్తుకేతనవా. అప్రసవః, ధూమిరాహేఽనలోవాయః ఖం-
మనోబుద్ధిరేవ, అహచ్చార్, ఇత్యష్టప్రకృతయవ-నెమి ర్యస్య. విద్యుదివలం-యః పరమాత్మా అక్షమాత్రయో-య-
స్య తే. యస్య అ-బ్రుమాలకమిత్యర్థః ॥ ౨౮ ॥ ఋ ఏవం బంధతత్వరూపోఽతరసాధారణధర్మశ్చైకైకాదధము క్షేదత్వేనూ-
తయన్తు క్తవ్యం లోకం విశిష్టమితి । యదేకమితి । య, దేకవర్ణమేకప్రకారం-కేవలం శుద్ధవత్వమయమిత్యర్థః. తమనః ప్రకృతిమన్ద-
లా-శ్చరంకరస్థాదిద్యమానం “ త్మయంతమన్యరజఃపరాకె అభిశ్చరన్తమనః పరస్తా ”, దీతి తతో-స్తానమితి శేషః. అథో-
కం సంసారిన్ద్రోష్టుమశక్యం. అవ్యక్తం రాగాదిః ప్రేర్షితేషా క్తం సభవతీత్యర్థకం. ఉపసంపద్యం “ యత్ర త్వా ర్హేసా

భ్యాస్సద్విదేవా,, ఇత్యుక్తస్థిత్యేద్ధత్త కాన్సుపర్ణాచాంసా-సైషాం.సమీపంసన్వక్ష్మం-తదధిష్ఠితమిత్యర్థః . అన ప్రపారం
 నిరవధిం || ఆచారాదస్యామృతందీవి,, తిత్తుతే.ఎవంధూతం-పదయః.అసాంచకారణపరివేశః.అధిష్ఠితవానిత్యర్థః . యంచ-ధీ
 రాఃయోగవధేనయోగమాన్యైః . ఉక్తవిధపథప్రాప్తయః.ఉపాసతే.యచ్చబ్రహ్మతమిత్యుత్తరత్రాప్తయః . తమృతమితిపూ
 ర్వైశ్చవా.ఉపసుపర్ణమినిపారె . ఉపేత్యస్యాసాంపకారేన్యసేనసంబంధః . ఉపసన్వక్ష్మవ్యవహిత్యేనప్రయోగఆర్జః . సుపర్ణం
 సుపర్ణ పర్వకారబలబలం.పదం-యః.ఉపాసాంచకార.ఉపవిష్టవానిత్యవ్యయః || ౨౯ || ఋషివంశముముత్తభిరుపాన్యత్వం
 ముక్తప్రాప్యనిత్యవిధాత్యధిపతిత్వం చానితరసాధారణముక్తం . అసేనముక్తత్వమప్యనీతరసాధారణంసూచితం . తదేవ
 వ్యజ్ఞులున్నచున్నారే || నెతి || కృత్తదవ్యయంజనోమత్పర్వభృజినో.యస్యభగవతో.మాంయః . నాతితత ర్విసాతిక్రామతిః
 దైవిహ్యేషామృగమయీమమయాదురత్వయా|| మామేవయేప్రపద్యవైమాంయమేతాలతరస్థితః,, ఇతిభగవదుక్తార్థోఽ
 త్రానునదైయః. నాతితత ర్వి, కింతుతతయా-ముహ్యతి . అతేవ-భూతేషు-సమంసహ . చరన్తలస్థితత్వ తయానియమయ
 న్తం.అర్ధంపరమపురుషార్ధస్యరూపం.యంపరమాత్మానంనవేదనజానాతి . యత్ప్రసాదాత్ప్రతితత ర్విసాతిక్రామతివేదదేతి
 భావః.తం-భూతేషునమంపరన్తమపి . నిర్విరాత్తాత్త్వగుణం . ఎకతత్త్వకల్పోదేహపరిః.అపరస్థుజవపరిః.చిదచిద్దోషాస్సృష్ట
 మిత్యర్థః . అతేవ-పరీదేహమస్తాకమపి.తేజోనమామః || ౩౦ || ఋక్త్యాప్యస్యమాంయంనాతితత ర్విత్యనేనాస్యదురీక
 మక్షేపితత్వంసూచితం . తదేవవ్యక్తీకరీతి|| ఇమితి || ఇమేవయందేవాముమయ్యస్య.ప్రియయాతీన్యాకరీరీధూతేన
 వత్వేనృప్యప్తాపి || తత్రనత్వంనిర్మలత్వాత్ప్రకాశకః,, మిత్యుక్తవిధపత్వగుణప్రధానా అమీతిభావః . అతేవ,బహిర,న
 క్షృ,అవిఽవిర్భూతక్షానాలపి . యస్యభగవతో,గతించెష్టాం,సూక్ష్మేందుర్విభావ్యాం . నవిద్య.హే.ఉక్తవిధావయమేవన

|| సుపర్ణమేనమపానతేయోగరధేనీరాః || ౨౯ || నయస్యకత్వానితత ర్విమాంయయాజనోమహ్యతివేద
 నాధమ|తంసన్విరాత్తాత్త్వగుణంపరీతనమామిధూతేషునమంపరన్తమపి || ౩౦ || ఇమేవయంయత్ప్రియయైవత
 న్యానత్వేనృప్యప్తాబహిర నరూపిః | గతింసమాత్మేమృతయశ్చవిద్య హా || తతోఽ సురాద్యా ఇతరప్రధా
 నాః || ౩౧ || పాదామహీయంస్యకత్వైవయస్యవతుర్విధోయత్రహీధూతనర్థః | సమేవమపూరుషతత్త్వస్యః
 ప్రసీదతాం|బ్రహ్మమహావిధూతిః || ౩౨ || అమృతయైదైతఉదారవీర్యంసీద్ధ్యజీవతస్యతవమానాః||లోకా
 శ్రుయోఽధాఖిలలోకపాలాః|ప్రసీదతాంస్థమహావిధూతిః || ౩౩ || సోమమనోయస్యసమామనస్విదహ
 కసాంయోబలమన్తయః | శశోనగానాం|ప్రజనః|ప్రజానాం|ప్రసీదతాం|బ్రహ్మమహావిధూతిః || ౩౪ || అగ్ని

విద్య హా,కుతః,ఇతరప్రధానానాంప్రమక్షప్రధానాః,అసురాద్యాఃజానియః || ౩౧ || ఋయదేవర్ణమితిసత్వవిధూత్యధి
 పతిత్వముక్తం . అధర్మబావిధూత్యధిపతిత్వ మనితరసాధారణంవత్సంకృత్యక్షగదన్తరతానాంపుధివ్యాధీనాతదవయవ
 త్వేనవచ్చరిత్వం తత్ప్రధపత్వంచదవత్సంపురుషసూక్తం ప్రతిపాద్యురారూపమృతయేవిధూత్యధిపతిత్వ రూపవహవి
 ధూత్యాత్మికాఽనితరసాధారణధర్మయ్యుక్తంవారంవారమనుస్వరం ప్రత్యసాదంప్రార్థయతే . పాదావిత్కాదిధిర్వాదక
 ఖిః||ఇయం,మహీపృథ్వీ, యస్యస్యకత్వైవ,స్వేనస్యమైవ “పద్మ్యంధూమి,, రితిత్తుతేః,పాదా,సమహావిధూతిప్రవృ
 త్తజ్ఞవాన్యోఃప్రసీదతామిత్యన్వయః-మహావిధిప్రసీదయైవమహ్యం.వతుర్విద్యజరాయజాణ్ణజస్యేదబ్ధిజ్ఞరూపి,ధూతస
 గ్లో,భవతఃపుమాన్ దేవోననరోనవతుర్చరపాదవ,ఇత్యుక్తవతుర్విధోవా,సభగవా,నాత్తత్త్వస్యఃస్వతఃస్వతఃస్వతః.మహాపూరు
 షఃపరమపురుషో,వైరాజపురుషోవాహోఽస్తాకం|ప్రసన్నో,భవతుః|| ౩౨ || ఋతేధా,అమృత,యైదైతఃమన్యకార్యధూతం,
 త్రయో,లోకా,లోకపాలాః|సీద్ధ్య,యితేఇతే శేవః,యస్మాదుత్పన్నవైశ్వానరీ,యేనైతిశేవః,వర్ణమానాః,యైతేతిశేవః,సః,
 |బ్రహ్మశబ్దవాన్యో,మహావిధూతిర్వక్ష్మీప్రసీదతామః|| ౩౩ || ఋసోమంబన్యమనం,యస్య,మనో,వది . నైవన్యమనసోజాత,
 జ్ఞత్వాదితతయః , సోమంవిశిష్టమ్ || యసోమో, దివోకసాందేవానాం , అన్యమన్తం, అమృతీకరత్వాత్ , అతేవ,బల
 మాంయశ్చ,సగానాంవత్సాదాం , ప్రజానాంవరాణాంవ,ప్రకరైజనయతివర్ణయతిప్రజనం, అతేవ,తేమామీశో,యః,సో
 మః-తం-యస్య,మనో-వదన్తి , మనసోజాతంవిరాద్యావస్యమనస్సానియంచదన్తి . స-|బ్రహ్మ . మహావిధూతిర్వక్ష్మీ-ప్రసీద
 తాం.బలాదీనిపరమాత్మవిశేషణానివా-దేవాదీనాం-యశ్చ , బలాదిహేతు-స్సశశో . |బ్రహ్మ.మహావిధూతిః . ప్రసీదతామ
 తి || ౩౪ || ఋతేధా-యస్మాగ్నిర్వైశ్వానరీ-భువచ్చతే, ముఖాదిద్యత్వాగ్నిర్వైశ్వానరీ, త్యాగ్రుతిభిః-యస్యమఖానియోమఃఖానా

తత్సన్నిఃసృబహ్మమహావిభూతిః ప్రసీదతామిత్యన్యాయః యస్య మఖమస్మిన్ద్రాత. ఇతిపాఠస్యయః అస్మిన్ విశేషస్తి. జాతవేదాః జాతంస్యస్మిన్ పితృవరుపురోదాశాదికమన్యోదిభ్యోవేదయతి "విరోలిలాశ్చ, పాప్రయతితిజాతవేదాః క్రియాకాణ్డనిమి త్తజన్మాక్రియాకాణ్డనిమి త్తయజ్ఞాదిక్రియాకలాపాత్మకవేదపూర్వభాగార్థానుష్ఠాననిమి త్తం. జన్మయస్యసః అస్తస్యముద్రెనముద్రోదేహం తాస్యత్తకత్వాత్తుభూయస్తాస్య, దితిన్యాయేనబలాంశప్రచురత్వాత్. అస్తస్యముద్రెదేహమధ్యజాతరూపానె-స్యధాతున-స్యాదృశితదేహాంతాశ్చకళాజితాదిసప్తధాతుక. పవకపరిణమయత్. ఎవంధాతో. ౭స్మిన్ ర్భగ్యమఖం సప్రసీదతామ్ ఖ్మి ॥ ౩౪ ॥ ఖ్మితధా-తరణరాదిత్యోయస్యవత్సం-రాసీత్ "వత్సస్సూర్యోఅజాయతే, త్రిశు తెః-స-సో-మహావిభూతిః ప్రసీదతాం-తరణింవిశేషస్తి. దేవయానమర్పిరాదిమార్గభూతః. త్రయాయయః ఋగ్యజుస్సామప్రచురః-ఎవ-తరణిః-బ్రహ్మణఃపరస్య. ధ్వజ్యంస్థానం "యఎవో-స్తరాదిత్యేపార్యయఃపురుషోద్యత్యే "ఇతిశు తెః-బ్రహ్మణఃఉపాసనస్థానమిత్యర్థః. ముక్తెర్వారం. దేవయానత్వాత్. అమృతం అమృతపాదన పుణ్యసప్తసకాలజ్ఞాపకత్వాత్-మృత్యుః ఉదయా స్తమయాభ్యామాయుర్యయకత్వాత్. ఎవంధాత్. సురజి-యస్యవ-త్సం-స-మహావిభూతిః. పృసీదతామ్ ఖ్మి ॥ ౩౬ ॥ ఖ్మితధా-యస్య-పాప్రణా, ద్వాయరభూత్ "పాప్రణాద్వాయరజాయతే, త్రిశు తెః-స-మహావిభూతిః ప్రసీదతాం. కథంధాతో-వాయుః. చ రావరాణాంధూతానం. సహఆదిజనయతా. తత్ర. సహామనసోబలంబలం దైహికం. ఓజఃప్రయోజాంబలం-పాప్రణఃవచ్చవృత్తిమౌ-యంవచ్చవృత్తిం-పాప్రణం. వయంబద్ధ్యావృద్ధిపాత్యదేవతాః సమగ్రజం

ర్ముఖంయస్యతుజాతవేదాజాతః క్రియాకాణ్డనిమి త్తజన్మా. అస్తస్యముద్రెతుపవస్యధాతుక ప్రసీదతాంస్సమహావిభూతిః ॥ ౩౪ ॥ యచ్చత్సరాసీత్తరణిః ర్దేవయానం త్రయాయమయోబ్రహ్మణమివధిత్వమ్. ద్వారంచముక్తెరమృతంచమృత్యుః ప్రసీదతాంస్సమహావిభూతిః ॥ ౩౬ ॥ పాప్రణాదధూత్యస్య చరావరాణాంపాప్రణాస్సహాఖిబలమౌజశ్చవాయుః అన్వాస్తసమాజమివా-నయంవయం శ్రీప్రసీదతాంస్సమహావిభూతిః ॥ శోకాద్విశోయస్యవృద్ధ్యశానిప్రజ్ఞైరేఖంపురుషస్యనాభ్యాః. పాప్రణ్యాయత్సనుశరీరతేనం శ్రీప్రసీదతాంస్సమహావిభూతిః ॥ ౩౮ ॥ బలూన్తపాన్ద్యోత్ప్రిదతాంశపరాదస్త్యోర్నిర్మితోహాన్వాద్విర్భుః. ఛద్వాగిశేభ్యస్తస్యవయోజ్ఞామిత్రతఃకః ప్రసీదతాంస్సమహావిభూతిః ॥ ౩౯ ॥ త్రివృక్షసఃపితరశ్చయయా-నకధర్మస్తనాదితరఃపుత్రతో-ధూత్ ఖ్మి ద్యౌర్భగ్యశ్చో-౭పురసోవిహసాత్ప్రసీదతాంస్సమహావిభూతిః ॥ ౪౦ ॥ విప్రోముఖాన్సప్రహ్మచర్యన్యకన్యం రాజన్యతసీద్భుజయోర్బలం చ. ఊర్వోజ్ఞాన్విహో-౭జోష్ఠీరపెదశూద్రాప్రసీదతాంస్సమహావిభూతిః ॥ ౪౧ ॥ లోభో-౭ధరాత్పీ తిరుపర్వభూద్భుతి శ్రీస్త్రైపకవ్యంస్సర్వే

సార్వభౌమం. భృత్యాఇవా, నాన్యస్త అనువ ర్నిః సమవంధాతో-వాయు, ర్భగ్య. పాప్రణా, దధూత్. సః ప్రసీదతామ్ ఖ్మి ॥ ౩౭ ॥ తధా-యస్య-క్రొత్తాద్విశో-జజ్ఞే-దేవశశ్చోత్తా, దితిపుంసూ కైత్రవజాత్. ఖానిదేహగతిచ్చదాజి-వృధా-జజ్ఞిరె, వృధయాదువృధాశ్చఃపురుషస్యవై రాజన్య-నాభ్యాః-ఖమ సరితం-జజ్ఞే "నాభ్యాతసీద సరితమ్, మితిశు తెః-పాప్రణాజ్ఞేకదైర్వియపరః. ఇద్రియశ్చోజ్ఞాన్వియపరః. ఆత్మా మనః, అనుశబ్దఃపచ్చవృత్తిపాప్రణాయపరః. శరీరం-చె-త్యైతిపాం. కేతనమాశ్రయం. ఖం యస్య, నాభ్యా, జజ్ఞే, ప్రసీదతామ్ ఖ్మి ॥ ౩౮ ॥ ఖ్మియస్య. బలూన్త పాన్ద్యో, జజ్ఞే-ప్రసాదా, త్రిగళా-జజ్ఞిరె-మన్యోక్రొధా, ద్విర్నిత్రోరుద్రః. హద్వా, ద్విర్భిద్బ్రహ్మస్తయం-ఛద్వాగిశాయత్సాగ్నిని "ఛద్వాగినిజజ్ఞిరేతన్నా, దితిశు తెః-ఋషయశ్చ, షేభ్యఃవివరేభ్యః. జజ్ఞిరె-షాధ్య, తహః ప్రజాపతిః షాధాదిపితౄతా, స-ప్రసీదతామ్ ఖ్మి ॥ ౩౯ ॥ ఖ్మితధాయస్యవత్సం-క్రొస్సం-చ, జజ్ఞిరె-ఛాయయా-ఛాయాతః-పితర. ఆసక. స్తనా, ధర్మః-పుత్రత-ఇతరః అధర్మః, శిర్వ శ్చిరసః-ద్యౌః "శ్చోద్యోద్యోస్సమవ ర్తతే, త్రిశు తెః-విహసాదపురసః ఆసక, సప్రసీదతామ్ ఖ్మి ॥ ౪౦ ॥ ఖ్మితధా, యస్య. ముఖాదివోరోవిప్రకులంగుహ్యమతిద్రియారా-౭వబోధి-బ్రహ్మ వేదశ్చ, అసీత్ "బాగ్మణో-౭స్యమఖమాసీత్, ఋషసామానిజజ్ఞిరె, ఇతిశు తెః, చువయోర్బలమభ్యాం, రాజన్యో, బలంబాసీత్ "బాహూ-రాజన్యఃకృత, ఇతిశు తెః ఊర్వో, ర్నిట్వైశ్యః, ఓజఃనై పుణ్యం తస్యమృత్యు, అస్మిన్ అస్మిన్ జావిత్యర్థః. అవేదశూద్రో, అవేదవేదవ్యతిరీకాశుశూరోపావృత్తిః తదస్య త్రిమాణశూద్రశ్చ, విషద్యైర్భవచ్చశూద్ర ఇతిపాతా సరం సుగమం "ఊరూతదస్యయదై న్యోః. పద్మ్యోగశూద్రో అజాయతే, త్రిశు తెః ఖ్మి ॥ ౪౧ ॥ ఖ్మి అధరాదధరోస్తా, ల్లోభః, ఉపర్యుత్తరోస్తా-త్పీ తిరభూత్, నస్త్రసానీకాతో, ద్యుతిఃకా స్తిః, వశవ్యం

వహనాంహితోఽకామఃస్వర్చేనాహూతః, ద్రువోర్యమః, కాలః, పశ్యభవఃపశ్యతోకాతః ॥ ౪౨ ॥ ఋషిమహానా, ద్రవ్యం
భూతపద్యకం-వయఃకాలం-కర్మజీవావృక్షం . గుణాకానత్యాదీకా , విశేషంబ్రహ్మాంధతదుపలవీతంకార్యవర్గంబ , యస్య
యోగమాయయా ఈశఃకాత్వక్రసజ్జ-త్సేనవిహితానందస్వరస్తి . ద్రవ్యాదికారణాత్వకం . విశేషరూపకార్యాత్వ కంశసర్వంవ
స్తుయత్సజ్జ-ల్పవిహితం . వద సీత్యర్థః . అతఃపద - యోగ్యత్వేస్విరూపం , దుర్విభావ్యం . శేతనాశేతసనజాతీయత్వేనచీదన్త
యితుమత్యం , ప్రబుధావభూధంప్రకృష్టవిద్యవభూధం , స , మహావిహూతిః , సహ , ప్రసీదతావ ॥ ౪౩ ॥ ఋ
ఎవంకార్యావస్థపదపద్యకరీరకంవై రాజపురుషంప్రసాద్యాధికారణావస్థంనమస్కరోతి ॥ నవభృత్ ॥ ఉపశాస్త్రక క్తయ-సగ్గా
ద్యసభిముఖచిదచిత్యాదిక క్తయస్వరాట్సగ్తస్యస్వరూపం . తస్య - భావోయాధాత్వ్యంస్వారాజ్యం - తస్య, లా
భేన-స్వానందాభవవేత్త్యర్థః - తేన . ప్రతిపూరిత . ఆత్మస్వరూపం-యస్యత్వేన - స్వతన్త్రానవధికానస్తస్వస్వరూపానుభవ
పూర్వావాస్తవస్వ ప్రకామాయేత్యర్థః-మాయాయరచితేషు-గుణైషు-ననజ్జమాయా . లీలారసవిముఖాయ-స్వరూపయ
స్వాభావితైత్వర్యాయ-తస్యేన-మోనమః ॥ ౪౪ ॥ ఋఎవంప్రకృతిపురుషవిలుతుంవిభూతిద్యయోధివంసర్వకారణంభగ
వస్తంప్రసాద్యనమస్కృత్యస్వాభిప్రేతంవిజ్ఞావజ్జతుంతావత్పర్యవంపార్థయతే ॥ సత్యమితి . ఉ. క్తవిధ . స్వరూపత్వానం
దివ్యమజ్జగద్రహం-దివ్యరూపాంప్రపవ్వాహం-నో-అస్య కం . అస్త చతురాదికరణగోచరయధాభవతితథా-సప్రేతం
తే-ముఖామ్యజం-దద్యయ ॥ ౪౫ ॥ ఋనను ,, నవభూషాపశ్యతికృత్యేన ,, మిత్వ్య క్తవిధయాచతురాద్యగోచరో-అవంక
రంత్యవతురాదికరణవిషయస్యామిత్యుక్తావా . తైస్సైతి ॥ హేవిధో-కాలికాలే ,, యదాయదాహేదర్శస్యగూనిర్వచతి

నకామః ॥ ద్రువోర్యమఃవద్యభవముకాలిషసీదతాంనస్యమహావిహూతిః ॥ ౪౨ ॥ ద్రవ్యంవయఃకర్మ గుణాస్త్వి
శేషంయద్యోగమాయాపిహితానందః ॥ యద్దుర్విభావ్యం ప్రబుధావభూధంప్రసీదతాంనస్యమహావిహూ
తిః ॥ ౪౩ ॥ సమో-అస్తుతస్తాఉపశాస్త్రక క్తయ-సగ్గాద్యసభిముఖచిదచిత్యాదిక క్తయస్వరాట్సగ్తస్యస్వరూపం . తస్య
వృత్తిభిర్ననజ్జమాయానమస్వరూపయతే ॥ ౪౪ ॥ సత్యంనోచర్యయాత్వానమస్తత్కరణగోచరమ్ ॥ ప్రప
వ్వాహంబిద్యరూపాంనస్తిరంతేముఖామ్యజమ్ ॥ ౪౫ ॥ తైస్సైస్యేచ్ఛాన్త్యతైరూపైఃకాలికాలేనస్వయం
విహోక్త్యదుర్విషయంయన్యోన్యధానైకతరోతిహి ॥ ౪౬ ॥ క్షేత్రపూర్వలసాగాణికర్తృణివిలాసహి .
దహి-నాంవిషయాగానాంసత్యేదాన్తితంత్యయి ॥ ౪౭ ॥ నావమఃకర్మకల్పో-అపివిభలామెశ్వరార్చితఃకల్ప
తేపురుషస్యోగవహత్యైదయతోహితః ॥ ౪౮ ॥ యధాహి-సగ్గతానాంతరోర్ములావసేవనమ్ ॥ ఎవ
మారాధనవిష్ణోస్సద్విదమాత్మనశ్యహి ॥ ౪౯ ॥ నమస్తుభ్యమనందయదుర్విభరాత్వకర్మజైనిర్దురాయ .

బారత-అమృతానమధర్మస్య , త్యక్తకాలే . స్వేచ్ఛాన్త్యతై-ర్మతుభ్యగపాపాన్తకర్మణాన్త్యతైః-యామైరవతారైః . భ
వాక-సరిస్తాకం-ద్యుష్టవహందురానదందుష్కరం-కర్మ . కరోతిహి . అమృతేఘటనాన్తక్రీయాత్ కై . ప్రవస్యనిగ్రహద
ర్మయత్వేనందర్శ్య టమితిభావః ॥ ౪౬ ॥ ఋనత్యయాత్వానంసకృష్టస్థితీర్తదాహేతునాగధంద్యయేయ . మిత్యతా
హ ॥ కైశ్చేదివిషయాగ్ధానాంఅనుభూతివిషయా-లాభదుఃఖవిడితానాం . దేహీనాం . క్షేతో-ధూరి-ర్షేష . అల్ప , స్వానందస్థానం-యె
షు-తతో-కర్మ . ధారయః-తాఃకర్మజే-యథా-విఫలాని-భవ . సైతధా-త్యయ్యధిగం-కర్మ-న-విఫలం-భవతిహి ॥ ౪౭ ॥ ఋ
కర్మకల్పో-అపిదగ్ధాభాసో-అపిచమఃకైశ్చేవాహో-అపీశ్వరేత్యయ్యధిగత్యై-ద్విఫలాయనకల్పతే . సవిభవోభవతిహి .
యస్తాత్సావేశ్వరః-పురుషస్సా-త్వా-అతఃపద-యంతఃప్రియః-హేతవ్య . సహజ్య-విదయతేహితోబాంధితంకర్మ నిఫలంస్యా
దిత్యర్థః ॥ ౪౮ ॥ ఋత్యేశ్వరార్చితస్యస్వలసాగ్ధితీర్తదాహేతునాగధంద్యయేయ . మిత్వయ . యథాహి-తరో-ర్ములావసేవ
నంమూలజలావసేవనం-స్కందానాం . శాఖానాం . భవతి . ఎవమాత్మనసరసమాత్మనో-విష్ణో-రారాధనం-సర్వేషాంహి
సర్వపురుషార్థానాం-సాధనం-భవతిత్యర్థః ॥ ౪౯ ॥ ఋస్తుతిసమస్కారాదికర్మణావిహానాన్త్యస్త్యోపహేతుర సీత్య
భిప్రయన్నాహ . నవభృత్ ॥ దుర్విభరాత్వజితసనజాతీయత్వేనవిభూతిమహాక్యాని-అన్తకర్మాదీన్యదేషిశానియన్త్యతస్యై
అనందాయత్రివిధపరిచయో-నిర్దురాయమాయగుణహేతాయ . సత్యాదిగుణాని-నియన్త్యై . సత్యస్థాయనత్య
గుణోన్మేదసిమిత్యర్థానుగుణ-అభినా-ప్రపవర్తమానాయ . తుభ్యం-నమః సాం ప్రతంసమస్కార-ఎవయజ్య . తే-తద్యతం
త్యాంప్రసాదయతుంసమేషయజ్యతే-నాన్త్యజీవయజ్యర్థః-యద్వా . గుణైర్మయోన్మేదసిమిత్యర్థానుగుణ-అభినా-ప్రపవర్తమా

క్రయభూతైః సరాత్మసి . అసీత్ అవినాసూతమాసీత్ . అతఏవా . ద్యా ద్య వర్ణం విశ్వం - త్వ మేవ . యద్య దవస్థం
 యదవస్థ ధక్షిణ్యం తతో ౭ భిన్న మితిభావః . అనెవజగదుపాదనత్వ ముక్తం . ఉపాదానోపాదేయయోరభేదప్రసంగం
 దృష్టా న్నమాహ . ఘటాదీని పాదేయస్య . మృ . దుపాదానభూతాయధానతస్మాద్భి న్నా తథేత్యర్థః ఉపాదానత్వ ప్ర
 యుక్తం వికారత్వం వారయతి . పరఃపరస్మాదితి . పరస్మాత్ స్వరూపాన్య ధాభావవదననాద్యః . పరఃవిలక్షణోజీవ
 న్నస్తదసి-స్వభావాన్యధాభావవతః . పరఃవిలక్షణః-స్వభావతో ౭ వివికారరహితభేద్యర్థః ఉపాదానత్వేఽపితస్వరూపాన్య
 రకత్వాన్నిధికారత్వమితిభావః శ్లో ౧౦ ॥ ఋదంవిశ్వోపాదానత్వా త్వంవిశ్వ మూ ర్దిత్యుక్తం . అధవిశ్వస్యాప్తరా
 త్న త్యాదపిత్వంవిశ్వమూ ర్దితవ త్తం విశ్వస్యస్వప్రవృత్త్యంతద సరాత్మతీయా ౭ సుప్రవేశంచాహ . త్వమితి . ఆత్మాక్రయ
 యాస్యాద్యధక్షిణ్యయా-స్వయాన్వయాన్వయా . మాయయా . ఇదంజగ . స్మి ర్దాయస్పష్టా తదనుప్రవిష్టః తత్స్పష్టాత్
 దేవానుపావితః , దితి శుత్యర్థః ౭ త్రాసునన్దేయః అనుప్రవిష్టమప్యనుప్రవేష్టవ్యగ తదోపాస్పృష్టం . సత్యం చాన్యతంవనత్వ
 మభవ , దితి శుత్యర్థయా ధాత్వ విదఃపశ్య స్త్రీత్యాహ . పశ్య స్త్రీతి-గుణవ్యూపాయేఽపి గణానాంవ్యూపాయే ౭ న్యధాభావః .
 పరిణామభియోజనం . గుణానాంపరిణామేఽపి . త్వాంతత్రాసుచవిష్టంత్వాం . అగుణంచెతనాచెతనగత హేయగుణరహి
 తంవివృత్తః సత్యం చాన్యతంవనత్వమభవ , దిత్యాదితాస్త్రాధ్యాయధాత్వవిదః మనీషిణ ప్రప్య త్రిపాద్యధ్యాయధాత్వే
 పాననవరాః . యుక్తాస్సమాసీతచిత్తైః మనసాయోగ పరిశుద్ధైః మనసాసాధనైః . పశ్య త్రిపాత్తున్నైః . సత్యం చై,
 త్యాదిశు తేరయమర్కః పరమాత్మస్యే దచిత్తం భూతరూపజగ దాకారపరిణామవపరమాత్మైశ్చరీరభూతచిదంతక తాన్వస్య
 ఎవాపురుషార్థః-తథా . అచిదంతక తాన్వ ర్వేవికారాః . పరమాత్మ నికార్యత్వంతదవద్దయో న్నయోద్ధియన్త్యైవాత్మ

త్వయిమధ్యజనీ త్వయ్యై న్నలసీదదమాత్మత తై . త్వమాదిరన్యోజతో ౭ స్వమధ్యంఘటస్యమృత్యైవవ
 రఃపరస్మాత్ . ౧౦ ॥ త్వమాయయా ౭ ౭త్వాక్రయయాస్వ మెదంనిర్దాయవిశ్వంతదనుప్రవిష్టః శ్లో ౧౧
 యుక్తామనసామనీషిణోగుణవ్యూపాయేవ్యగుణంవివృత్తః ॥ ౧౧ ॥ యథా ౭ గ్ని మేధస్యమృతంవగోమధువ్యన్న
 ఋమమ్నాద్యమనెవవృ త్తిమీయోగైర్నమ్యోఅధియ నిహిత్యాం గుణైః ముద్ధాధ్యకవయోఽధియన్తి ॥ ౧౨ ॥
 తంత్యావయం నాదసమజ్జవనంసరోజనాభాతిచిరస్మి తార్థమద్వప్త్యాగ తానిర్వృతిమధ్యం ర్యైగణాదవారా
 ఇవగోక్షమమృత్యుః ॥ ౧౩ ॥ సత్యంవిధత్వాన్యభిలలోకపాలవయంయదధా న్నవపాదమూలమ్ . సమాగతాస్తై
 బహీర న్నరాత్మైకంవాఽద్యవిజ్ఞాన్యమ శేషసాక్షిణః శ్లో ౧౪ ॥ అహంగిరిత్రశ్చ సరాదయోయదయోదయో

త్వం . పరమాత్మావతయోస్యైశ్చరీరభూతయోద్ధియన్త్యై తయా ౭ ౭త్వాభూత న్నదతాపురుషార్థై ర్వికారై శ్చనస్సృశ్యతే .
 అవచ్ఛిన్నజ్ఞానాన్దమయస్సర్వదై కరూపవజజత్వ రివ ర్నసలీలయా ౭ వత్తిత్తే . విచిత్రచిదచిద్యోపేణివ త్రియమాణమపి
 బ్రహ్మ , సత్యమేవాభవతే సీర స్త్రస్థలదోమగధంఅపరిచ్ఛి న్నజ్ఞానాన్దమైకరూపమేవాభవదతి శ్లో ౧౧ ॥ ఋమనసాసాధన
 నపశ్య స్త్రీత్యైతద్వప్తాన్వదన్త్యుక్తమేవార్థమపాదయతి . యథేతి ॥ కాస్తాదీమ , అగ్న్యైదీ , యథా , యోగైరుపాయై .
 స్రుతే . యథా . ౭ గ్ని , మేధసి కామై-మధునెవోపాయన-యథాచామృతంతీరం-గోమ , దోహనెన-యథా-మధుస్యన్నం-కృ
 మ్యోద్ధ్యూపాయన-యథావా-వృత్తింజీవనభూత-మమృత , జలంఉత్తనెవోపాయన-పశ్యన్తి , ఉద్యమనెనైపారై , సమార్థః ,
 తథా-కవయఃవివశ్చితోమనఃమ్యోః బుద్ధాయోగవిశదయూ , గుణైః మగుణపరిణామాన్త్యై కేషునచైత సేషుపదా ర్థేమత్వాం , ఆ
 విక్రియమేకరూపం . అధియన్తి ఇక్ష్యన్ గుణభిధాతుః . విద నిపాత్తున్నైః స్త్రీత్యర్థః శ్లో ౧౨ ॥ ఋతద్దర్శనాత్మనోసితరాం
 సుఖతత్వం . వదనమత్వ గ్రయాజనంకుర్వత్తి-పార్థయతైతమితిద్యాభ్యామ్ . హేనాధ , హేనరోజనాభ . అచిచిరాత్ . తస్మిత
 మర్ధంపురుషార్థస్వరూపం . ఉజ్జ్వలంఅవిద్యన న్తం . తమక్రవిధం . త్యాంధృష్ట్యానర్యై , వయం . నిర్వికృతిమాగధం . గతాః
 ప్రాప్తాః . యథాదవా-రైః దావాగ్నిషీడితా . గజాః , గోక్ష-మమృత్యుః జలం . పాప్య . నిర్వృత్యంపాప్యన్తన నిశ్చ ॥ ౧౩ ॥ ఋతధా
 సత్యం . ఉక్తవిధ-ద్వయం . హేఅభిలలోకపాల-యథాధ్యాయత్వ గ్రయాజనాయతా-మయమానః . వయంతవ . పాదమూ
 లం . సమాగతాత్వరణగతాః . తత్వ గ్రయాజనం . విధత్వీకురు . యద్యథేయతత్వధయేత్యైత్రాహ . హేబహీర న్నరాత్మ
 బహీర న్నశ్చన్యాపిత్వ ఆ శేషసాక్షిణః సర్వంయగవత్సాక్షితున్నత . న్నవసర్వజ్ఞ్యవిజ్ఞాన్యంకింవా ౭ నిఃసేమవృత్తీ
 త్యర్థః శ్లో ౧౪ ॥ ఋయాయమెవంచిత్తురు తేత్యత్రాహ . అహమితి . అహంబ్రహ్మ , గిరిత్రోనద్రః-యెవ-సరారయోద

యదయశ్చ ప్రజాపతయశ్చ తేనర్వే వయం అగ్రైః కరిషామిస్తులితాఞ్చ తత్తత్తైః పుత్రాగ్నవితాన్సన్తః అస్మిన్-
 శంసుఖం కింవావిద్యైః సకింప్యాత్మి సుఖాధనంవిద్య ఇత్యర్థః అతః స్వమేవ హేతుశ్చ-ద్విజానాం దేవానాం చ మ-
 న్త్రం సుఖకారిణీమాలోచనాం విధత్స్య ఇదంకురు తేత్సు పాయముడ శత్యర్థః ॥ ౧౫ ॥ ఋషం సుతో విజ్ఞాపితశ్చ తా-
 నాహాభగవాన్ త్యాగమునిః ॥ ఎవమిత్థం ॥ బ్రహ్మ దిగ్విదీతః సుతో భగవాన్ తేమాం విధిష్యాద్విదీనాం తద్ధర్మయమభిప్రాయం
 యథావద్విజ్ఞాయ మేఘనిర్మాత్రవద్భరణయాగిరా బధా అజ్ఞలయో యే స్యంవృతానినియమతాని కారకాణీన్ద్రియా-
 ణీయైస్తాన్ విధిష్యాద్విదీతః జగదత్మ ॥ ౧౬ ॥ ఋష రిశ్వరో భగవాన్ న్యయ మేకవసురాణాం కార్యేతశ్చరణక ర్తం
 సమర్థోఽపి-గముద్రోష్వధానిభిర్విధా రుకామః విహ రుమిచ్చుస్తానాహాత్మ ॥ ౧౭ ॥ ఋతః క్రిమవాహాహ నైతి ॥ హ నైతి
 దుర్లభ స్వప్రసాదలాభప్రయ క్తమాశ్చర్యం ద్యోతయతి హే బ్రహ్మ హే భంభో హే దేవాః హే సురాః అహ న్దరభే
 దాభిప్రాయేణ సరాదేవా శ్చేతి సంబాధనవ్యయం అన్యగధర్మవయశ్చ సర్వేయాయంహోయమైకేయధా శ్రయ-
 స్యాన్యై తధా మమ భాషిత మవహితచిత్తాన్సన్తః శృణుతి అమరా ఇతి పాతా సరింత దాశైర్యాదర్శయతి యథా అమరా
 మృత్యురహితాన్యూరితిత్మ ॥ ౧౮ ॥ ఋతవద్దానవైరైతేయైశ్చ సద్విధియతాం సఖ్యంక్రియతాం కాలినాన్యూహీ-
 తైః కాలవశాదనకూలతాం పాప్రైః సతేనధింయాన్య సితశ్చాన నకార్యే తిభావః తైరిసురై ర్యోయమైకం అత్యన

౭ గ్నైరివ కేతవ సుంఠావిదామేశపృథగ్విభావితా ఋషిధత్స్య సోద్విజదేవమన్యై ॥ ౧౫ ॥ శ్రీశతక ఉవాచ ॥
 ఎవంపరిభోగ్యదిగ్విదీతః సద్విజ్ఞాయ తేమాం హ్యదయంయై ధైవ ॥ జగదజీమాతగభిరయగిరా బధాజ్ఞలైక-
 సవ్యతెనర్వకారకాత్ ॥ ౧౬ ॥ ఎకవేశ్వరైర్నస్తి స్మరకార్యేన రిశ్వరః ॥ విహ రుకామస్తానాహానమదో-
 న్తధనాదిభిః ॥ ౧౭ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ హ ప్రబ్రహ్మన్మ హే శాశ్వతా హే దేవా మమభాషితి మ శృణుతావహీ-
 తాన్సన్వైరైయోవస్యాన్యధా సురాః ॥ ౧౮ ॥ యాతిదానవైరైతేయైస్తావస్మిర్విధియతామ్ కాలినాన్యూ-
 హీతైరైత్యవద్యోభవతిత్మ ॥ ౧౯ ॥ అరియోఽపిహ సద్ధయా సుతికార్యాద్ధిగైరవే అహీమూషకవత్పశ్చ-
 దర్శస్యవిదవింగతైః ॥ ౨౦ ॥ అమృతోత్పాదనయత్కైరయతావలీలమృతమ్ యస్యపీతస్యవైదస్త్యత్పుగ్ర-
 స్తోఽమరోభవత్ ॥ ౨౧ ॥ తీప్త్యా తీరోధానరామీరు త్సృణుతావతిః ॥ మన్దానం మన్దంకృత్యా సేతంకృ-
 త్యావచానుకిమ్ ॥ ౨౨ ॥ సహాయేనమయా దేవానిర్వ ధర్మవత్సైతాః ॥ క్షేత్రభాజోభవివ్యుద్భైత్యా యాయం
 ఖలగ్రహః ॥ ౨౩ ॥ యాయం తదను మోదధ్యంయదీచ్చన్త్యి సురాన్యూరాః ॥ నగంరమ్యైః సద్ధ్యై సైవైకైర్ధాన్యా-
 న్త్రయాయధా ॥ ౨౪ ॥ సఖైతవ్యం కాలకూటాద్విషాజ్జలధిసంభవాత్ ॥ లోభః కార్యోనహోజాతురోఽహికామ

స్యైతవయవద్భవోపద్ధి స్యాన్యైతావత్సన్దిగ్విధియతా మితిపూర్వేణాన్యయః ॥ ౧౯ ॥ కార్యాన్యైః సుతోగర్వై-
 ఇతిన్యాయేనారయోపిసద్ధయోవవెత్తానా అరియోపీతి కర్తవ్యప్రయోజనస్య గౌరవేహయై న్యైసతితదగ్ర-మరయశ్చిత్ర-
 వోఽపి-సద్ధయోవహీ హే దేవాః అర్హస్యప్రయోజనస్య వదివీంస్థింగతైః పాప్రైః వత్పాప దహిమూషకవద్ధర్మభూ-
 తుకభావేనవ రితవ్యమితి క్షేపః యద్యా పెటికాయాం నిరుద్ధోఽహిర్వధాన్యమద్యురవిధానా ర్థే మాషకైః సంధింవిధ తై-
 వశ్చాన్తైః మేఘభేదయతి తధార్హస్యవదవిం ప్రవృత్తైః ప్రధమం సద్ధయో ఇత్యర్థః ॥ ౨౦ ॥ ఋతత సైస్సహయతా-ర్యంత-
 దాహ ॥ అమృతోత్పాదన ఇతి అస్మద్యోఽర్థః అమృతంఽశిసస్తి యస్మామృతస్య పీతస్యనశః మృత్యుగ్రస్తోఽవ్యవరో మృత్యుర-
 హీతోభవత్ యస్యపీత స్మృతిసంబద్ధమత్రవావప్తీయనపితేనామృ తేనమృత్యుగ్రస్తోఽమరోభవెదిత్యర్థః ॥ ౨౧ ॥ ఋ-
 తమృతోత్పాదనయత్కృంవివ్యుతోఽతీ ప్త్యైత్యాదిహావీరుధఃగుల్మైః శృణానలతాశ్చ బలధయశ్చ ఇమాన్సరాన్యైః తీరో-
 దధా తీప్త్యా మన్దరంధర్యతం మన్దానం మన్దనదండ్లం కృత్యా వాసుకి-సైతరంజుంకృ త్యా ॥ ౨౨ ॥ ఋమయానహాయన-
 హే దేవాః అతిద్వి యాయం నిర్వ ధర్మం నను తేఽవ్యవృత్త పాననామరాన్యైః ప్రత్యాహా ॥ క్షేత్రభాజః సైత్యాన్యై కేవ-
 లంక్షేత్రభాజో భవివ్యుద్భయాయం మేవ ఖలగ్రహః అమృతపాయినో భవివ్యుద్భవత్యర్థః ॥ ౨౩ ॥ ఋబలిభిష్సహకారిభిస్సా-
 ధ్యా అర్థా న్దననను సంబంధివాన సైత్యైః స్రీసామాదికముపదిశతి ॥ యాయమితి ద్యాభ్యాం హే సురాః యదనురా ఇచ్చన్తి
 తే దేవాన్యాయం మను మోదధ్యంసాన్త్రయోసాధుమాన్గైః సర్వైః ౭ ర్థాయధా సద్ధ్యై నతధా సురమ్యై బ్రహ్మోద్ధేన
 సిద్ధ్యై ॥ ౨౪ ॥ ఋజలధిసంభవాత్ కాలకూటాభ్యాంత విహత్ సఖైతవ్యం నోద్వేషితవ్యం యదాగ్రసివ్యుత్తిభావః తథా

వ సుమమధనాదుత్తన్నైవ. లోభః కామః జాతుకదాచిదపి . రోషశ్చ నైకకార్యః ॥ ౨౫ ॥ ఇతి శ్లోకం . దేవాన్యనుదిశ్య
అజ్ఞాప్య భగవాన్సురుషోత్తమోఽజిత . సైషాం బ్రహ్మదీనాం పశ్యతాం సతామితీ శేషః . పేరాజక్ . అన్తర్గతైః సర్వే
వాక్యైః తస్య పుష్కరతర్కభిచ్చవాచారిః . ఈశ్వరః ॥ ౨౬ ॥ ఇతి భగవతో ౭ నర్తనానందం . తస్మై తిరోహితాయ
భగవతే నమస్కృత్య పితామహాబ్రహ్మభవోద్రశ్యస్సంస్యం . స్థానం జగ్జతుః . సురాశ్చనాగ్రదయస్సు బలిం వై రోహ
ముపయోఽశుజన్యః ॥ ౨౭ ॥ ఇతి అర్చితకతూగ్రసప్య సంయతాక్య యదాయానుద్యతాక్ . దేవాః . శుష్టావశోక్త్యః సుత్యః
దైత్యరాట్ బలిః . జాతక్షోభాక్ సురాక్ మామముద్యతాక్ . స్వనాయకాక్ అసుర సేనాముఖ్యాక్ . స్య మేధతేన్యవారయత్ .
యతఃస్స . సన్నిగ్రహయోస్సన్నివైరయోః కాలముచితం నైత్తితిధా ॥ ౨౮ ॥ ఇతి దేవా . అసురయూధపైర్ధృష్టమాసీ
నంపరమయా . శ్రియానందదా . జుష్టయై కంజితా . అ శేషాః దేవదయోనపం . వై రోహిం బలిం శుభాగమన్ ॥ ౨౯ ॥
తతశ్చిన్ద్రోమహామతిః శ్శక్లయామృద్వాగ్రవాచా . సా న్ద్రయిత్యా సామోపాయోనప్రసన్నంకృత్యా . భురుషోత్తమాద్యః
చ్చిత్తితం . తత్సర్వమమృతౌ తావనప్రయత్నరూపమకథయతే ॥ ౩౦ ॥ ఇతి చర్చిన్ద్రోగ్రక్రం . దైత్యస్య బలత్యైవ . శమృరా
దయో సురాధిపాః యెవత్రైవరాసిస . సైషాంచారో . చత ॥ ౩౧ ॥ ఇతి తతో . దేవాశ్చ సురాశ్చ . తేన ర్చ్య . సంవిదంస

శ్చవస్తుమః ॥ ౨౫ ॥ శ్రీశుక ఉవాచ ॥ ఇతి దేవాన్యనుదిశ్య భగవాన్సురుషోత్తమః । తెషామన్తర్ధరాజక్ స్య పుష్క
గః తిరోహరః ॥ ౨౬ ॥ అభతస్సై భగవతే నమస్కృత్య పితామహః । భవశ్చ జగ్జతుస్సంస్యం ధామోపయోజ్య
లింసురాః ॥ ౨౭ ॥ దృష్ట్వాఽరీనప్యసంయతానాతక్షోభాన్ స్వనాయకాన్ । స్య మేధదైత్యరాట్ సన్నిగ్ర
హకాలవితే ॥ ౨౮ ॥ తెనై రోహిమాసీనంగుష్టం చాసురయూధపైః । శ్రియాపరమయా జుష్టంజితా శేషముచా
గమన్ ॥ ౨౯ ॥ మహేంద్రశ్శక్లయా వాచాసాన్ద్రయిత్యా సామోపాయోనప్రసన్నంకృత్యా . భురుషోత్తమాద్యః
మాతే ॥ ౩౦ ॥ తదరోహత దైత్యస్య తత్తాస్య యే సురాధిపాః । శమృరోఽరిష్టనేమిత్వయేవ త్రైవరాసిస ॥ ౩౧ ॥
తతో దేవాసురాః శ్చ త్యానంవిదంకృతసోహృదాః । ఉద్యమంపరమంబత్సరమృతాధిపస్సరమ్ ॥ ౩౨ ॥ తతస్సై
మన్దగిరిమోజసోత్సాట్కదర్శనాః । నదస్తఉదధింసిన్యశ్చక్రాః పరిఘదావహాః ॥ ౩౩ ॥ దూరభారోద్వహక్రా
వాశ్చక్రైవ్రజనాదయః । అపారయన్ద్రస్థంవోఽధుంవివశావిజహుః పథః ॥ ౩౪ ॥ నిపతక్ సగిరిస్త్రైవలహాంచమ
రదానవాక్ । మార్గయామానమహాభారేణకనకావళిః ॥ ౩౫ ॥ తాంస్తధాభగ్మమనసోభగ్మబాహూరుక్
స్తరాః । విజ్ఞాయభగవాంస్త్రైవలహాచగరుడస్వజః ॥ ౩౬ ॥ గిరిపాతేవిష్టిష్టాస్సైక్యామరదానవాక్ । కటా
త్తైస్త్రియామానసగర్భరాస్త్రిగ్ధాన్ద్రాః ॥ ౩౭ ॥ గిరించారోఽగరుడేపాస్తైవై కేనలిలియా । ఆరుహ్యగ్రయయా
వధింసురాసురగజైర్వృతః ॥ ౩౮ ॥ అవరోఽగ్నిగిరింపుష్టాత్పుపర్ణః పతతాంవరః । యయాజలస్తఉత్సృజ్య
చారిణాఽనువిగచ్ఛతః ॥ ౩౯ ॥
ఇతి శ్రీవీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానమీత్యే శ్రీభాగవతే అష్టమస్కంధే చప్టో ౭ ధ్యాయః

మయం సంకేతంకృత్యా . వరస్పరంకృతంసోహృదంయై పై హేపరంతప . అమృతాగ్రంపర . ముద్య మయత్తుం .
క్రూః ॥ ౩౨ ॥ ఇతి భగవం మేవాచ ॥ తతస్సై దేవాసురాః . దుర్బదాః . పరిఘాశ్చబాహూయేషాం తేనన్దరంగిరిమోజసా లేనో
త్సాట్కదర్శనం . తక్రక్రూధారణక్రక్రూః తిరిగినిన్యః ప్రాప్య ముతుంప్రవృత్తాబధూభుః ॥ ౩౩ ॥ క్రైవ్రోహినిపర్ణత
యస్స ర్చ్య దూరంభారోద్వహానై . శాగ్రైః . అతేన . తంమన్దరగిరింవోఽధుం . మపారయన్ద్రోఽశక్తువన్తః . వివశాః పరిగిరిం
విజహుః తత్యైః ॥ ౩౪ ॥ ఇతి నిపతక్ సగిరిస్త్రైవలహా . నసురా . నమరాంశ్య . మార్గయామాన . యతఃస్స . గిరి . మహతా
భారేణ . కనకావళిః మెరుతుల్యః ॥ ౩౫ ॥ ఇతి తదా . తా . నసురదానవాక్ . భగ్మమనసోభగ్మ . త్యానకా . కాంశ్చి . భిగ్మ
బాహువః ఊరవః శ్చ నర్తనానందంయతాక్ . విజ్ఞాయ . భగవాన్ . గరుడస్వ జోగరుడారూఢ అవిర్భూత ॥ ౩౬ ॥ ఇతి గిరిపాతేన
విసిష్టిష్టాక్ మార్గీకృతా . నసురాక్ . దానవాంశ్య . విలొక్త్య . ఈత్యయా ౭ మృతదప్త్యాగ్నిన్దరాక్ దేవాక్ . సర్వగ్ధాక్ . యధావ
జ్ఞీవయామాన . అసురాంస్తనాజీవయదితిభావః ॥ ౩౭ ॥ ఇతి తన్వైవహ సైవలిలియా . గిరి . ముద్యత్య . గరుడే . ఆరో
హ్య . స్వయమహ్యగుహ్య . సురాసురగజైర్వృతః . పయోదధింప్రయయా ॥ ౩౮ ॥ ఇతి తతః . పతతాంపత్తిణాం . వరః శ్రే
ష్ఠః సుపర్ణగరుడః . పుష్టాగ్ని . మవరోఽగ్ని . జలా . నైజలమీమే . ఉత్సృజ్య సిధామ . హరిణాఽనువిగచ్ఛతప్రసాదితః . యయా
వాత్ . సువరైత్రస్థితేవామేతరాగమనాంభూతదాగమనాయేనవిగచ్ఛతయయా వితిభావః ॥ ౩౯ ॥ ఇతి శ్రీభాగవ

తపస్యవర్జితాయాం ప్రవాప్య వీరరాఘవసూరవిరతితాయాం శ్రీభాగతవ్యాఖ్యానముష్టమస్మై నైవధ్యోఽధ్యాయః. ***

తేదేవాసురాః ఘలభాగైః తపాప్యమతభాగోభవిగ్గతీత్యేవం. వాసు- మామస్త్యగ్నంప్రార్థ్య- నైత్రీహతం-తం. ౧ రా-చరివీయపరివెష్ట్య-మనాయుక్తాః. ౨ ॥ ఖైఅమృతానై అభిం-మధిమహారఘాః- హేతురూర్జుహ-వాసుకేస్త్రీద్రం-ముఖం దై త్యానాగ్రామితుమేవ-హారిః-పురస్తా-స్త్రుఖం జగృహేతత్. దేవా- అభవత్సమఖంజగృహుఃతత్ మఖగ్రహణ-యాపం, మహాపురుషస్యహరై-శ్చేష్టిత-మనురాధిపానైచ్చత్. ౩ ॥ ఖైస్థాస్థాధ్యాయశుభసంవత్సాః వెదశాస్త్రాధ్యయనం-పన్నాః, జన్మభిః-కర్మభిః, ప్రసిద్ధాపయః, ముష్కశంసాన, మహారజంపుష్పం, నగృష్టీమాః. ౪ ॥ ౩ ॥ ఖై ఇత్యభిప్రా-యో యోః ఘోష్టింస్థితాన్, దైత్యా, విల్విఃకృ, భగవాన్ పురుషోత్తమః, స్త్రయమానో, ముఖంవిస్యజ్య. అమరైస్సహితఃపుష్పంజగ్రా-హ. ౫ ॥ ౩ ॥ ఖై ఎవమితం. కృతో, గ్రహణస్థానవిభాగో, యైస్సై- కశ్యపస్యనందనాదేవాసురాఃపరమధిక, మాయ-తాడ్యతాః. పయోనిధి మమృతార్థం-మమస్తః. ౬ ॥ ఖై అన్య వెపయోదభా-మధ్యమానెనత్స- నాధారో, ఽడిరన్తరః- అటో, ఽవిత్, అపామధోభాగంప్రవిష్టే-ధూత-హేతురునందన-బలిభిరైవానుదై, ద్వియమాణోఽప్య, ద్వి-ర్గారవాత్ భా-రధూయస్త్యాదభోఽవిశ-దితిపూర్వకాన్యయః. ౭ ॥ ఖై తేదేవాసురాసు. అలిబలియసా- దై వెనహేతునా-స్యపారుష-విప-ష్టై సతినిర్విణ్ణమనసః. అతేవ-పరిహ్లానముఖాద్రయో-బిభూతుః. ౮ ॥ ఖై విష్ణు శస్యవిష్ణుర్దివై వతస్యవిద్య క్షేనస్యత

ప్రత్యక్షవాచ. తెనాగరాజమామస్త్యగ్నంభాగైనవాసుకీమ్. పరివీయగిరౌతప్తీన్సైత్రమభింముదాన్వితాః. ౧ ॥ ఆరేభిరెనురాయత్రామతీకుం తెఽమృతాధింః. హరిఃపురస్తాజగృహేపూర్వం దేవా సతోభవత్. తస్మైచ్చత్ దైత్యవతయోమహాపురుషచేష్టితమ్. ౨ ॥ నగృష్టీమావయంపుష్పమహారజమముగ్ధమ్. స్థాస్థాధ్యాయశుభసంవత్సాః ప్రఖ్యాతాజన్మకర్మభిః. ౩ ॥ ఇతీతూష్టింస్థితాన్ దైత్యాన్విల్విఃకృపురుషోత్తమః. స్త్రయమానోవిస్యజ్యగ్రంపుష్పంజగ్రాహసామరః. ౪ ॥ కృతేస్థానవిభాగాస్తైహ్యవంకశ్యపనందనాః. మమస్తాఃపరమాయత్రాఅమృతార్థంపయోనిధిమ్. ౫ ॥ మధ్యమానైవర్గవేధోఽడిరనాధారోహ్యపోఽవిశత్. ద్వియమాణోఽపిబలిభిర్గారవాత్పాణ్డనందన. ౬ ॥ తెతునిర్విణ్ణమనసఃపరిహ్లానముఖాద్రయః. అనన్తస్యపారుషేనపైదైవేనాతిబలియసా. విల్విఃకృవిష్ణుశేషిం-ఉత్తరోదురస్తవీర్మ్యఽవితధాభిగన్ధిః. కృత్యావపుఃకాన్యపమద్యుతంమహాత్మ్యవిశ్వతోయంగిరిముజ్జహర. ౭ ॥ తమత్థితంవీత్యులూచలంపునస్యమద్యతానిర్దృతింసురాసురాః. దధారపృష్టేనసలత్తయోజనపృసారిణాద్వీపభూపరోమహాత్. ౮ ॥ సురాసురైస్త్ర్యుబవేగవేషితంపరిభ్రామస్తం గిరిమగ్ధమృతః. బిభౌత్తదావర్తనమాదికచ్చపోమేనేగ్గకణ్డాయనమప్రవేషయః. ౧౦ ॥ తదాఽసురానావిశదాసురైరూపేణ తేయాబలవీర్యమీరయత్. ఉదీపయన్తవగణాంశ్చవిష్ణురైవెననాగన్యవబోధరూపః. ఉపర్యగేద్వంగిరిరాడిహన్య అక్రమ్యహస్తేనహస్తప్రబాహుః. కస్తూరిదిబ్రహ్మభావేన్యమభ్రౌరభిష్టువర్షిస్సుమనోఽభివృష్టః. ౧౨ ॥ ఉపర్యధశ్చత్త్యగోత్రనేత్రయోఃపరేణ తేనావిశతానమేధితాః. మమస్తరస్థితరసా

త్యాగదననాకన్యవిద్విగ్రరదవక్త్రాదై ద్విధించరితం. తద్విష్ణుం-విల్విఃకృ-వితదనజ్జ-ల్ప-దురస్తవీర్మ్య-అపారబల్లి-భగవాన్ శ్వరోఽజితః-మహాద్యుహ-దన్యతం-కాన్యపం. వపు-ర్మ్యత్వా-తోయంజలం. ప్రవిశ్య-గిరింమగ్ధం-ముద్భృతవాత్. ౧ ॥ ఖై తిహాన్తితం-కులావలం-వీక్ష్య-సురాసురాన్సర్వైపున-రన్దృతిం-సముత్థితా-బభూతుః. గిరింబిభృతంకూర్మరూపిణంవగ్ధయతి. లక్ష్మయోజనాన్. ప్రస్తారోవిస్తారో, అస్యాస్త్రీతితధా-తేన-పుష్టేన-దధార-కథంఘాతః. అపరోద్వీపవజ జన్మ్యుదిద్వీపభవ-మహాన్పుటదేహః. ౨ ॥ ఖై సురాసురశ్చేష్టైఃకర్మభిర్భృణానాం-వేగనబలైః-వెషితం-కమ్పితం-భగవస్తం. గిరిం-అగ్రహేరాజన్-స్వస్థై-బిభౌ. దదమేయోఽపరిచ్చిన్తబలకక్త్యాగియమ్ కృతదికచ్చరూప-స్తదావర్తనంగిరిభగ్నమణం-అగ్రకణ్డాయనం-మేనే. ౩ ॥ ఖై ఏవంజలైశ్చవపప్రమోగిరింబిభృదేవ-విష్ణుః-పునరసురాన-సురరూపైణావిశత్. కథంఘాత-స్తేషామసురాణాం-బలం-వీర్యం-ఉతయత్ ఎదయమానః. తథా-దై వెనరూపేణ-దేవగణా-బలవీర్యాదిక-ముష్టివయ-న్యావిశత్. నాగన్యంవాసుకీ-మబోధరూపః. నిదారూపః. ప్రావిశత్. ౪ ॥ ౧౧ ॥ ఖై అగన్యముపరిగిరెరుపరి. అపరోగిరిరాడివ. సహస్తప్రబాహు-రైకేనహస్తేన-గిరిమాక్రమ్య-పునన్త్యభిః-సువర్షి-ర్మ్యుష్మదీభిః-కర్మభి-స్సుమనోభిఃపుష్టైర్-రభివృష్ట-ప్రస్తౌ. ౧౨ ॥ ఖై గిరై-పర్యగే-స్తాద్గోత్రనేత్రయోగిరినేత్రయో-రాత్మ-ని-దేవాసురైఃహ-ప్రావిశతా-పరేణపరమాత్మ-వా-నమేధితాః. నమమోద్భృతా-అతేవ-మదోత్-గ్రా-దేవాసురా-స్తరసాబలైః-మహా

విజౌమోమః యోః ధౌతం న క్రాణం చ క్షం యన్తి క్తమభిం మమన్తః ॥ ౧౩ ॥ ధౌతశ్చ మఖానవ శ్వానాశ్చ అపీ
స్యస్యమానక స్పశు ప్రమవమితాః కరోరా యెష్వ గాదయ సైభ్యోఽనరతాభ్యా మగ్నిధూమాభ్యాం హవంఽర్చ్య
యేమాంతే అనురాః పౌలోమాదయః దావాగ్విదగ్ధాస్సర శాన్తమవిశేషా నృత్రపాథవక్ ॥ ౧౩ ॥ ధివేంస్రు మ
ఘవద్యశాత్తస్యవశాః ఘనామేఘాన్యమభ్యవన్తి కధంఘాతాక్ తస్యవాసుకర్మ శ్వాన్వన స్తస్య శిఖయాహతా ప్ర
భా యేమాం ధూమ్రాణినిశ్వాన్ధూమాక్రాపి అమృరాణివస్త్రాణి ప్రగృరాణిచచ్చృకాన్యా ననానవ యేమాం తాక్
కించనమద్రస్యోర్విధిః తర్కైః ఉపగుతాస్సంవృతా వాయవపవనాశ్చ వపుః ప్రససిన్తః ॥ ౧౪ ॥ యిదా దేవాన్మరై
ర్వధ్యమానాదవ్య ధై రమృతం న బాయేత తరాభగవానజితస్యయమేవగిర్మవన్తః ॥ ౧౫ ॥ ధిమర్షన్వజితః ప్సర్
యతి ॥ సేషభవశ్శ్యమః ఉపమానానిమామన్యవచన్త రితివమానః కనకరంధిః నకఽరిధాన్ః పీతామృరిః కణ్ఠే ద్యౌత
మానవిద్యుద్విభాభరణః వియత్యాకాశే మూర్ధ్నా సకేరితా క్రామక్ చలితాం ప్రజంవనమాలంబిత ర్థితాదృశః ర
క్తేనత్రయస్యసః జగతా మధయవస్త్రే ర్దోష్ఠిర్విశైః ర్దృశశూకంసర్పం గృహీత్యా మధ్నానికౌ చభిం మర్షక్ అ
ధోఽక్షశ్చ జిజిత అఽరో గిరివా శోభత ॥ ౧౬ ॥ ధివం నిర్వశ్శీమానాదవధైః ప్రధమమల్లంబం దస్యశుంపం లాహ
లాభ్యం వివముదఘాత కధంఘాతాదుదధైః సంభ్రాన్తాః సీనా ఉద్రతా మకరాదయశ్చ యన్తి క్తవస్త్రే తిమ్మ్యాభిర్వ

మహాత్మ్యటామహాద్రితాఘోభితసక్రవిక్రమమ్ ॥ ౧౩ ॥ ఆహీన్ద్రసాహస్రకరోరద్యభిఃఖ్యాసాగ్నిధూమాహతవర్షసోఽనురాః । పౌలోమాకాతేయబిల్వలదయోదాహగ్నిదగ్ధస్ఫురణాభాభవః ॥ ౧౪ ॥ దేవాంశ్చతచ్చాసనిభాహతప్రభాకథూమామృతగ్రగ్భురతచ్ఛుకాననాః । సమధ్యవర్షస్త్రఘవద్యతాఘనావభుగ్నుమ్ద్రోన్మృతసగుదాదయవః ॥ ౧౫ ॥ మధ్యమానాత్రిదాన్యోద్దేవాసురవరాధిపైః । యదానుధానవాయేతస్మిన్మహాజిజ్ఞస్యయమ్ ॥ ౧౬ ॥ మేఘశ్యామకనకవరిధిఃకర్ణవిద్యోతవిద్యుమ్నాద్వాక్రామన్యః । యతివలితస్సగ్భురొరక్షనతః । జైత్రైర్ద్విర్బుగధభయైర్ద్రక్షమాకంగుహీత్యామర్షస్తద్వాప్రతిగిరివాహాభాధాధిష్ఠితాః ॥ ౧౭ ॥ నిర్దృష్టమానదుదధైరఘాద్విషమమ్మౌల్బిణంఘోలాలాఖ్యమగ్రతః । సంభాన్త్రమిహోత్తకరాహికచ్ఛతాత్రివిద్విప్రహాళిమిర్బలాకలాలీ ॥ ౧౮ ॥ తిదుగ్రవేగంధిశివ్యపర్వత్యోవిగర్భవత్సర్పదసహ్యమప్రతి । భీతాఃప్రజాదురుత్తరైశ్చ్యరాఅరిత్యమణాశ్శరంబదదాసమ్ ॥ ౧౯ ॥ విలోక్యతందేవవరంత్రిలోక్యాభదాయదేవ్యాంభిమతయమనీనామ్ । ఆనీనమ్ద్రావపవర్షహేతోన్ప్రహిజదాంఘ్నమభిఃప్రణేమః ॥ ప్రభాపతయడిమః ॥ దేవదేవమహాదేవధూతాత్మస్త్వాతభావసత్త్రాహిఃసశ్వరణాపన్నాంస్త్రైలోక్యదహనాద్విహేత్ ॥ ౨౦ ॥ త్వమేకస్ఫురదగ్రతామిశ్వరోబధమోక్షయోః । తంత్యామర్షైకతల్యాప్రపన్నాత్రిహరంగరుమ్ ॥ ౨౧ ॥ గుణమయ్యాద్యతక్రైఃస్యస్పర్శతీర్థిభ్యయూనిభో । ధత్సేయదాన్యదగ్ధస్థుమన్యగ్ధ

[illegible]

ధత్సేకరోషితరా మేవిభా-మేస్వద్యక్ స్వప్రకాశ, హేఘామక్-బ్రహ్మ విష్ణుశబాధిధాంధ త్సేవిధ్ధి ॥ ౨౩ ॥ శ్లోకహ్య
 మాపనివదం - పరమంధనదద్వా వసంబిదబిడ్రూపపదార్థభావనంపరంబ్రహ్మ-త్వమేవ ॥ బ్రహ్మదృష్టిరత్యేద్రాది , తిన్యా
 యైనై వంవిమాద్భీ తాన్యవ న్ని ॥ అతేవబ్రహ్మ త్వేనస్తుమహ్య త్వాననుబ్రహ్మ భూతింజ్ఞా త్వావత్సృతరుద్రః “ అహోబత
 భవాన్యేతత్ప్రజానాంపశ్యన్తే శనమ్ ॥ పుంసఃకృపయతోభ ద్దెనర్వాత్వాప్రీయ తేహరిః ॥ శ్రీ తేహదోభగవతీ , త్యాపన్నా
 నామబ్రహ్మణము బ్రహ్మ త్వేనస్తుతింపశ్యే తిభవాన్యై ద్యుదయు త్వ అవశ్యం భూతిదయయాభగవాన్ సర్వాస్తరాత్వాప
 రబ్రహ్మ భూతస్తువ్యతీతమత్యంత తన్నాన్మరుద్రేవత్వై భువఃకార్యః - తిన్నాన్మరుద్రశరీరకమహత్త్వగతాన్యై ర్వైతే తత్ప్రకీర
 ణోదీతాధర్వాత్వైత్యవస్తవ్యం “ భూయసాంస్యాద్యలీయస్త్య , మితిన్యాయేనగవతౌపరస్యస్య ప్రాయశః ౭స్త్యేపురా
 ణైప్రతిపాదనాత్ - నానాశక్తిభిరాభాతఃబిదబితౌ-లదిశక్తివిష్ణవయః ౭౭భాతః , ప్రవక్ష్యామ్యేవ-జగదీశ్వరఃతదస్త
 రాత్వాచ-త్వమేవ ॥ ౨౪ ॥ శ్లోకేబ్దయోనిశ్చైత్రప్రమాణకఃజగదాదిగతా-రణభూతిః - ఆత్మ “ అత్యంతకాశస్సం
 భూత , ఇత్యుక్త స్త్యమేవ-ద్రవ్యంభూతపంచసంస్పృభావావిశేషణం-ప్రాణేన్యై యద్రవ్యగుణస్యభావఃప్రాణాదివిశేషణ
 వానిత్యర్థః - కాలాచశరీరకశ్చత్వ మేవ-త్వేచ్ఛరీరకీయఃపరమాత్మా సవకాలాచశరీరక ఇతితాత్పర్యం-సత్యమృతం “ ఋత
 గ్ంసత్యంపరంబ్రహ్మ , త్యుక్తం-నిర్వికారంసర్వాస్తరాత్వ భూతం - బ్రహ్మ-త్వమేవత్యర్థః-ధర్మఃధర్మశరీరక స్తదరా
 ధ్యోవాత్వమేవ - త్రివ్రతీ త్రియాణాంవ్యతేవ రసంయస్తిం సతే అకారోకారమకారాత్మకమత్యంతప్రవం వ్యయివామ
 స-త్విత్వద్విషయకమేవామన స్తీతిర్థః ॥ ౨౫ ॥ శ్లోవిరాడ్రూపంస్తువ న్ని ॥ అగ్నిరితి ॥ అఖలదేవతాత్వా “ అగ్నిస్సం వ్యదవ

విష్ణుశివాభిధామ్ ॥ ౨౩ ॥ త్వంబ్రహ్మపరమంగుహ్యంధనదద్వావభావనమ్ ॥ నానాశక్తిభిరాభాత స్త్యమాత్వా
 జగదీశ్వరః ॥ ౨౪ ॥ త్వంశక్తిబ్దయ-నిర్వికారాత్వాప్రాణేన్యై యద్రవ్యగుణస్యభావః ॥ కాలఃకేతుస్సత్యమృతం
 చధర్మాస్త్యయ్యత్యంతంయ త్యవ్వదామన న్ని ॥ ౨౫ ॥ అగ్నిర్ముఖం తేజఃఖలదేవతాత్వాత్మతీతంపర్వోక్తిభవాన్యై
 జ్ఞ-జమ్ ॥ కాలంగతిం తేజఃఖలదేవతాత్వ సితశ్చకర్మంసనాంజితేశమ్ ॥ ౨౬ ॥ నాభీర్మమస్త్యేన్యసంసంధిన్యా
 స్సూర్యచంద్రసంషిజలంపరతేః ॥ పరావరాత్వాక్రియణంతవాత్వాసోమోహనోద్ద్యోర్భగవతీరస్య ॥ ౨౭ ॥
 కుక్షీస్సముదాగిరియోఽస్తిసంఘాతోమాణిగర్భోవధిషిరుధస్తై ॥ ఛనాంసీసాత్మ తవసప్రభావఃప్రయీ
 మయాత్మకహృదయంసంధర్మః ॥ ౨౮ ॥ మఖానిపభౌవసనివదన్య సవేశయైత్రింశదమో తిరమన్యవర్గః ॥ యత్ర
 చ్చివాఖ్యంపరమాత్మతే త్వం దేవస్సయఃజ్యోతిరవస్తితస్యై ॥ ౨౯ ॥ ఛాయాత్వధర్మోర్విమయైర్విధర్మోనేత్రిత
 యంసత్వర్గజస్తమాంసి ॥ సాత్మ్యత్వసత్త్వైత్ర్యతస్తవత్వోద్భవోమయోవేదముఖీపురాణః ॥ ౩౦ ॥ నతేగిరి
 త్రాఖిలలోకపాలవిరిచ్చైవకర్మసు ర్విద్య గమ్యమ్ ॥ జ్యోతిఃపరంయత్రజస్తమశ్చసత్త్వం సయచ్చక్రసానిరస్త

తా , ఇతిసర్వదేవతామయత్వేనత్రతో , ౭గ్ని-వైతవ-ముఖం-తీతింపుద్గీం - హేలోకభవ-తివాన్యై ౨వజ్ఞ-జం-విదుఃకా
 లతతు-అఖిలదేవతాత్వస్త, స్తవ-గతిం-విదుః-తథా-దిశస్తవ-కర్మ-జితశంవరుణం-తవ-రసం-విదుః ॥ ౨౬ ॥ శ్లోనభ, స్తవ-నా
 భిః-సభాస్యాకావాయుః-స్తవ-శ్వాసః-సూర్య-స్తవ-పత్యసంషి-జలం-తవ-రతేతవతాత్వపర-అవరేవ-య-ఆత్మానోజీవా, స్తై
 పా-మా-త్రయణమా-శయల-ధారః-సోమశ్చస్త్రస్తవ-మనః-హేభగవత్, ద్యౌ, స్తవ-శిరః ॥ ౨౭ ॥ శ్లోసముద్రా, స్తవ-కుక్షీ-గిర
 యివర్వతా స్తస్థిసముదాయాః-సర్వాఽవధయోపీరుధస్తై, తవ-రోమాణి, ఛనాంసీగాయత్ర్యాగిరి, సాత్మ, తవస్తద్రూప
 వః-హేత్రయమయాత్మకవేదప్రచురమూర్తై, సత్ప్రసిద్ధో-వేదోదితో-ధర్మ-స్తవశ్చౌదయమ్ ॥ ౨౮ ॥ శ్లోహేతుశ-పభౌ-పనివ
 దఃతత్పురమాఘోరదోగ్ధాతవామదెవశానాత్వ కాపభౌనువాకా, స్తవ-ముఖానిముఖావ్యపారాత్వ కాఇత్యర్థః, ముఖానివి
 శిస్త్యై, యైర్మైత్రింశదస్తోతరమన్యవర్గాః, అష్టోజరత్రింశస్తన్యాకాంవరా, స్తమామవన్యాకాంవరస్య దేవాస్తోతరత్రింశ
 త్సలాత్వకామన్యాఇత్యర్థః హేదేవ, యస్యప్రకాశంశివాఖ్యం, వతింవిశ్వస్యాత్వైశ్వర్గగీతాశ్చగీతశివమయ్యత, మితిరన్దంప
 రమాత్మతే త్వం-త-తైవ-అవగీరిరవస్థానం-పరమాత్మశరీర త్వేనతదప్యధర్మకత్వేనావస్థిత స్త్యమితితాత్పర్యమ్ ॥ ౨౯ ॥ అద
 ర్మసోగ్నిర్విషమప్యలోభాదిప - తవ ఛాయాఅప్రకాశః - అధర్మోర్వయ స్తవచ్ఛాయాభూతాఇత్యర్థః ॥ యైన్యాత్వాదిభిర్మై
 ర్విధర్మఃప్రవక్ష్యామ్యే - తానిసత్త్వజస్తమాంసి - తవ, నైత్రత్రయం - హేదేవశ్లోమయఃగాయత్ర్యాగిరివృద్ధఃప్రచురః
 పురాతనః-ముషి ర్వేనసాత్మ్యైత్వస్సర్వజ్ఞా-సాఖ్యస్త, శ్వాత్మప్రణేతు-స్తవ-కుక్షీ-కుక్షుణమ్ ॥ ౩౦ ॥ శ్లోహేగిరి-హే
 అఖిలలోకపాల-తే-పరంజ్యోతిఃస్వప్రకాశంసర్వరూపం-విరిచ్చ్యైదిభిర్మయ్యం-సభవతి-వే కర్మణకేన-స్వ-ర్వైసమవిభాగ్యా
 హారాత్-తస్యాప్యగమ్యత్వమతిస్తుతిః - యద్వా - అన్యప్రకరణస్మరుద్రశరీరకవరమాత్మ-స్తుతివరత్వాత్పరమాత్వస్వరూపః

స్యాపరిచ్ఛిన్నత్వేన తేనాపీయ త్వయాఽవగన్తుమశక్యత్వాద్వైకుణ్ఠేనాపవగన్తుమత్తు కం॥ త్యోగిర్వినిష్ఠః॥ యతఃకోటిష్ఠి.
 రజజయః - పాకృతగుణా - ససన్దియద్భుత్వా - యచ్చనిరస్తవమనుష్యాదిభేదమేకః॥ ౩౦॥ శ్లోకామత్సా-ధ్వరశ్చ.చ
 త్తశ్చ-త్రిపురాదయశ్చ-యె-అనేకభూతద్రువా , సా-క్ష-తుపయతఃసహారత - సైతవ సుతయె-తత్సా-మాదితవకాన్యకంక
 ర్ననభవతి-తత్-ర్చ-త్వత్తుతయెనభవతి.అత్యల్పమేతద్యగ్ధృతిభేదవ క్తుంవిశిష్టః॥యో-భవంస్తు.అన్యకృతంస్వస్వమేవం
 జగ-వస్త-కా-తస్యనైతవహ్మై-స్ఫులిగస్య.అభియా-భవతంభస్ససాజ్ఞాతం-నచదనజానాతిశ్చ॥ ౩౧॥ శ్లోఎవంభూతంత్వాం
 యెన్దిన్ది తేమూర్ధాత్యాహ॥ యెన్దిన్ది॥ యెత్తు-త్వాం - ఉచయభవాన్యానమా-చర-న్తం.నితరాంకావినంకన్తవైపల
 నితధా-త్వశాని-చర-న్తం.ఉగ్రకూరం-పరుడంహింస్రం-చ-కన్తనైకధంభూతర,అన్తరామాశ్చ - యెగురవోవిశ్వహితో
 పదెష్టార-సైన్యద్వి-చి నితం - అజ్ఞిధ్వంధ్వం - యన్యతధాభూతమపి-తపసా - అతిత-ప్రం - తెనానం-తవజీమవిదన్తి
 తికాకుః-శ్వదిహితం-నైవవిదురీత్యగ్ధ-అత - సై-వశతలజ్ఞాంకతతపాః - యానికానిచిత్తస్వస్థానవనాని-తేహంసహానిన్దా
 న్యామై నేతరస్వస్వతాతాత్పర్యమితిహావశః॥ ౩౩॥ ఏవం-భూతంత్వాంబ్రహ్మజయబాధుమేవప్రభవః-కింపునస్తేన్ది
 తుం-వయంతునసుతరాం-ప్రభవఇత్యాహుః॥ తదితి॥ తే తస్మాదు కవిధత్యా-త్వవ-నదనతోశ్చిచితోఃకార్యావద్యయోః పర
 తః-కారిణావద్యోశ్చ-పరస్యవిలక్షణస్య-భూమ్నా-వ్యాపకస్య-తవ-స్వరూపావగమనైస్వరూపావబోధనై - బ్రహ్మదయో
 ఽప్యజ్ఞానా-ప్రభవ-స్తిః-మిత-సం-ప్రభవ-స్తితి-తత్రవయంకథంప్రభవమ - యతఃయత - సైహం-సర్వగర్భవిదయావ
 యంత్యపిష్టవృష్టావయమిత్యర్థః - అతో - యదెతత్త్వస్వవన - మన్వచ్చక్రిమాత్రిం-శత్ర్యునసారమాత్రా కృతమిత్యః

భేదమ్ ॥ ౩౦॥ కామాధ్వరత్రిపురకాలగ-రాధ్యనేకభూతద్రువాఃతవయశ్చస్థుతయేనత తై - యస్తస్వస్తకాల-
 ఇదమాత్వకృతంస్వస్తవైవహ్మైస్ఫులిగభియాభవతంభవేద ॥ ౩౧॥ యేత్వాత్త-రామగరుభిర్వృద్ధిచిన్దితాజ్ఞిగ
 ద్వంధ్వంవర-స్వమయూతవసా-౨భిత-ప్రమ్ ॥ కన్త-నక్షిగపరునిరతంశ్చ-శానతేనానమూతిమవిదం-స్రవ
 హశలజ్ఞాః ॥ ౩౩॥ తే తస్య తేనదనతోఃపరతఃపరస్యనాజ్ఞాస్వరూపగమనైవభవ నిభూమ్నః ॥ బ్రహ్మదయః
 కిముతనం-స్రవనవయంతుతత్వ-రగర్భవిదయాఅపిత క్రిమాత్రమ్ ॥ ౩౪॥ ఏవత్పరంప్రవశ్యామోనాచరంతేమ
 హేశ్వర ॥ మృడనాయహిలోకస్యస్వ-క్రిన్ది-వగ్ధ-కర్తృ-ణః ॥ ౩౫॥ శ్రీమకకవాచ-తేదీక్ష్యవ్యనసంతానాం
 కృపయాభ్యశేడితః ॥ సర్వభూతసుర్మ-నైవఇదమాహప్రియాంసంశ్రిమ్ ॥ ౩౬॥ అహోబలతేనావ్యౌతత్వ-౪శా
 నాంపశ్యతై తనమ్॥త్రీలోకమధనోద్భూతా-తా-లకూటాదుపస్థితమ్ ॥ ౩౭॥ ఆపాంప్రాణఃపిష్టానాంవిధే
 యమభయంహిసః ॥ ఎతావాకహి-ప్రధోరర్థోయద్దీనపరిక్షణమ్॥ ౩౮॥ పాన్ద్రై-స్సైస్త్రి-పాణినఃపాన్దిసాధ
 వఃతుభభక్తుః॥బధ్వై-తేషుభూతేషుమోహితేహ్నివ-మాయయా ॥ త్రింసఃకృపయతో-ధ-రైసర్వా-త్వాప్రి

ర్థః॥ ౩౪॥ శ్లోసస్యతేనద్యైవర్వా-స్వస్తకాఃపరమాత్మాసాధారణాః-అహంతుభ్యోపవితాదిరావిశేషభాక్కుశ్చ
 జ్ఞేవ-ఇత్యత్యాహుః ॥ ఎవదితి॥ హేవరమేశ్వర-తత్త్వ-ర్థః - పరమత్స్వత్వ-మవరమధమంత-తత్త్వం నవశ్యామకజానీమః-కిం
 తు-లోకస్యమృదనాయనుభూపాదతాయ-తవా - వ్యక్తకర్తృణో , వ్యక్తితత్త్వ-జానిమఇత్యర్థః - త్వంపరమాత్మాభవతు.
 మావా-సర్వస్మాన్విచిచిదాత్వ-కస్యజగత్ప్రదాత్వ-కత్వాత్తదాయ-త్వసత్తాదిమ-త్వైవతంవివాన్వఃప్రస్వరూపస్వభావయో
 రభావా-త్వస్థితితద్ధర్మ-రెవనర్వంపద్మ-స్థితత్వమిత్యవంతుష్టువిమేతిభావశః॥ ౩౫॥ శ్లోఎవంభూతవధిక - మితితత్త్వ
 స్త్రిన్దివిదగ్ధమావై రవిపరమాత్మాసాధారణైర్గుణై రిడితఃస్తుతో - డెవోరుద్రసాసాం-ప్రజానాంతత కాలకూటాదుపస్థితం-
 వ్యసనందుఃఖంవిత్వ-సర్వభూతసుహృ-చ్ఛ్రియాం-సంతింభవానిం-ఇదంవత్సమాణ-మాహ శ్లో॥ ౩౬॥ శ్లోవిదమా-నైవవ్యత్రం
 మామియం-ప్రియావారయేదితిశ్శ్లో-యతామనుజ్ఞాపయన్నాహ ॥ అహోబలతేనావ్యౌతత్వ-తుర్పి-హేధవాని అహోబలతమ
 హత్క-ష్టమత-త్య్రిజానాం-వై శనందుఃఖం-పశ్య-వై శనందిశిష్టి ॥ త్రిరాద్ధైర్వ-ధనా - ద్యౌద్యుతం - కాలకూటాఖ్యంవి
 డం-తస్మాత్త్వమపస్థితంసంపా-ప్రమ్ శ్లో ॥ ౩౭॥ శ్లోపాన్దిపిష్టానాంజీవిమూణా - మాసాంప్రజానాంమేమయా-అధ
 యం-విధేయంహీయస్తాత్-ప్రధోస్వమగ్ధస్యాగ్ధక-ర్తవ్యప్రయోజన-మేతామానైవ-కియా-య , దీనానాం-పరిపాలన-మి
 త్యై-తావానైవ శ్లో ॥ ౩౮॥ శ్లోతధాహి-సాధవః-తుభభక్తుః-హేతుగర్భమిదంస్సై స్వస్యకీయైః-పాన్ద్రైః-పాన్ద్రినః-పా
 న్దిరక్ష-స్త్రిం-పాన్ద్రీరక్షయేత్తత-అహ-అత్త-మాయయాభగవన్న్యాయయా,మోహితేవ్య , తవివ-పరస్వరంబధ్వ-రైషు,భూ
 తెహ-కృపయతఃకృపాంకురతః-పుంసః-హేధ-రైసర్వా-స్తరాత్మా-భగవాక్-ప్రియతే॥ ౩౯॥ శ్లోరేతత్త్వ-౪శ్యాఽతత
 హః॥ శ్రీతిథిపాద్మ్యభూర్ణ-భారో-ప్రీతేనతినరా-వరో-౨హమపి - ప్రియేనితరా-మానంద్యుత్తైభవామితస్సాన్దిదం,గరర

విషాః సుజ్ఞేహోఽత్యై, మేమ త్రఃప్రజానాం స్వస్తిర, స్తుతయమనవ్య యస్య స్తికబ్రహ్మభారతకః అతివప్రయోగాత్ తైవీస్య
 స్తిర స్తుమేథత్యాంఽప్రేతుప్రయోగాచ్చః ॥ ౪౦ ॥ ఋషిమగ్రంధవాసీమస్త్ర్య అనుజ్ఞాప్య - విశ్వసుఖకరో భగవాన్
 ప్రఃతఃప్రేషం జగము త్తమూరభేతత్వభావజ్ఞా, భవానీ, అన్యమోదత, అనుమోదితవత్తిష్ఠి ॥ ౪౧ ॥ ఋతత ప్రదనుమోదనాన
 ద్వరం, సర్వతో, వ్యాపిహాలాపాలాఖ్యం విషం - కరతైశ్చ త్యకరతలమా త్రపరిమితంకృ త్యా, ధూతసుఖకరో, మహాదేవః కృ
 పయా-అభతయతే ॥ ౪౨ ॥ ఋజలత్వ దరూపంవిషం - స్వవీర్యంస్వబలం, తస్మాదేవేద్రస్యాపిదర్శ యమాన - యస్తా
 త్రంరుద్రం, గృశీలం, చకార, తప్తనై ల్యం, సాధోఃకుద్రస్య, విశేషేణ, ధూమహమేవా - ధూత, జడకల్ప, యజ్ఞిపాతానరంత
 దాదుస్సహంవిషంధంజరయామానైత్యత్రాప్య, జడకల్ప, మఃజడానామతరేషా, మేవకల్ప, దౌబాధకమిత్యర్థః ॥ ౪౩ ॥ ఋక్
 పాశునామియంపరిపాటిత్యావతశ్చ, ప్రతిఃసాధవఃసాధుకుర్య, నిపరకార్యమితిసాధవః - సార్వనిరపేక్షవరకార్యప్రసా
 ధనస్సభావాజనాః, పాగ్రయతీ, లోకతాపెన - స్వయమపి. తప్తనై, నతద్యర్థ, మపిత్వ, భిలా ప్రరాత్తనః, పరమపురుషస్యా,
 రాధనంతోమహేతుః ॥ ౪౪ ॥ ఋషిధుమఃఅగ్నితాశీర్షయకగ్య - శంధోద్దేవస్య, తే-ద్విషపానరూపకర్తృ, శ్రుత్వా, ప్రజాః
 దాతౌయణీభవానీవ, బ్రహ్మ-వైకుంఠోభగవాంశ్చ, శశంసి రైద్రశంసితవ న్తి ॥ ౪౫ ॥ ఋశంధోద్విషం - పిబతస్సతో, య
 త్కించి త్వస్యన్తం, గృతం, విషంత, ద్వపి, కదయః, పాగ్రైర్దగ్ధ, హః - విహేద్యుః, కాకతుః, కరపీరాదయః, దద్రుశూకా

య తేహరిః ॥ ౪౬ ॥ శీతేహరాభగవతీప్రియహంసవరాచరమ్ | తస్మాదిదగరంపుష్కైప్రజానాంస్వ స్తిరస్తుమే ||
 శ్రీమకడవాచ ॥ ఏవమామన్యభగవాన్పానీంవిశ్వభావనః | తద్విషంజగమునా రభేప్రధావజ్ఞాఽన్యమోద
 తే ॥ ౪౦ ॥ తతఃకరతలైశ్చ త్యవ్యాపిహాలాపాలంవిషమ్ | అభతయన్తాః దేవకృపయాధూతభావనః ॥ ౪౨ ॥ తస్మా
 పిదర్శయామానస్వవీర్యంఋజలత్వమ్ | యచ్చకారగృశీలంతప్తసాధోద్విషామణమ్ ॥ ౪౩ ॥ తప్తనైలోక
 తాపెనప్రాయశ్చస్యాదహజనాః | పరమారాధనంతద్విపురుషస్యాభిలాత్తనః ॥ ౪౪ ॥ నితమ్యుక్త తచ్ఛంధోద్దేవ
 దేవస్యమిధుమః | ప్రజాదాతౌయణీబ్రహ్మై కులశ్చశశంసిరైః ॥ ౪౫ ॥ ప్రస్మన్, పిబతఃప్రాతైర్మగ్నించిష్ట
 గృహస్తస్మతే | వృశ్చికామీమేషభగ్యోదద్రుశూకాచ్చయౌరై ॥ ౪౬ ॥ ఋషిధుమః అగ్నితాశీర్షయకగ్య
 ఋషిధుమః ఇతిగ్రహిద్వాగవతే, మహాపురాణే, అష్టమస్కంధే, ప్రమాఽధ్యాయః ఋషిధుమః
 శ్రీమకడవాచ ॥ శీతేగరవృషాజై-నప్రీతాస్తైఃమరదవాః | మమన్తద్రసాసిద్ధంపాదిన్ద్రానీతతోదభవతే ॥
 తామగ్నిహోత్రీప్రమయోజగృహకుర్య, వహ్నివాదినః | యజ్ఞస్యదేవయానస్యమే, ద్విగ్నయహాపిషెన్యవ ॥ ౨ ॥ తత
 ఉచై, ప్రత్రవానామహారోఽధూత్వస్య, పాణ్డరః, రిప్రీ, కొబలిన్సన్మహావక్రై, నైవగళ్యకర్షరశితయ ॥ ౩ ॥ తతః
 రావతో, నామవారణేద్ధో, వినిర్గతః | దక్షైశ్చతుర్భుజ్యై, తాదైర్హర్షకృశ్వజ్జనతోమహేష్ ॥ ౪ ॥ తతోగజాఃకరి

దంశనస్సభావాఅన్యజ ననః. సర్వాణామ కర్తౌత్వే ॥ ౪౬ ॥ ఋగ్నిశీమద్వాగవతవన్ద్రావృత్త, గకాయంఽగ్నిహవ్య, వీర
 రాఘవమూరివిరచితాయాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానమష్టమస్కంధై ప్రమాఽధ్యాయః ఋషిధుమః
 ఇత్యంకృషాజై-నరుదై, గరవిషే, శీతేభృతీ తేనతి. తేనరై, అమరాదానవాశ్చ - ఇద్రా, దయో, చై, రోచనాదయశ్చ,
 ప్రీతాఃపృష్ఠాస్త్రస్త్రః - తరసాబలెన, సిద్ధం, మమన్త, తత- ద్దక్షై, కాసిద్ధా, వెపం, మధ్య, మానెదతిః, తతో, విహాదన, వర్తం, హవిర్దా
 నీసురభిః, కామధేను, రభవతే ॥ ౪౭ ॥ ఋతాంహవిర్దానీ, మగ్ని, హోత్రీం, దిధి, దయో, ఘృతా, దిహవిః, ప్రదానెనాగ్ని, హోత్రా
 ది, చై, దిశ్చ, దిహ్వి, దిరిం, బ్రహ్మ, వాదినః, ఋతయో, జగృహః, స్వీకృతవ, న్దక్ష, కిమర్థం, హేనృప, దేవయానస్య, దేవయా, న్దగ్ని, స్వీ
 ర్మణి, దేవయానం, తస్య, యజ్ఞస్య, నంబు, నె-మేధ్యా, య, హవిషే, వయలదినా, విరిర్మమ్ ॥ ౪౮ ॥ ఋతతో, హవిర్దా, న్దగ్ని, వాన, వ
 రం, చన్ద్ర, గవ, తా, న్డర, శ్చ, హృ, హయ, ఉచై, ప్రత్రవా, ఇతి, దసిద్ధ, ఉద్య, హవ, తస్మి, కా, ఉచై, ప్రత్రవెన, య, ఈశ్వర, రశితయ, ఇన్ద్ర, గ
 స్ప, హం, నవక్ర, లోభాః, కార్య, నై, హతు, రోషః, కామశ్చ, వ, న్దక్షి, విత్పూర్వం, కృతయ, భగవతే, త్మయో, చై, వృ, వన్ద్య
 త్వన్మా, వపి, స్వ, హమభి, వక్తా, నవక్ర, కిం, మమన్, స్వే, వా, దా, ది, భావః ॥ ౪౯ ॥ ఋతతే, ది, ప్రత్రవ, ఉదయ, సుర, మే, రా
 వతా, భో, వార, డై, రో, గజ, శై, మః, వినిర్గతః, కర్తం, భూతః, భగవతో, రుద్రస్య, శ్వే, తా, రి, రై, లా, న, సన్ద్య, వహిం, మాహా, త్మ్యం
 శో, భాం, దక్ష, శ్చ, తుర్భు, శ్చ, తు, త్రై, వర్, వన్, చన్ద్ర, గవ, తా, న్డర, ఇతి, వక్త, మః ॥ ౫౦ ॥ ఋతతో, చై, ద్దక్ష, ది, గ, అభవత్, తతో,
 హేనృప, అభి, మాన్దయో, చై, కరి, ణ్యో, చభవత్, తతో, మహా, దధే, కా, న్దగ్ని, రశితయ - రశిత - మధూ, న్దగ్ని, వన్ద, రాగ, మణి

స్త్రీ కమహమ్భాః భాగవాత్ పరీర్వృషీసోలంకరణేనిమి త్రైస్వహంపక్రమ్ ॥ ౫ ॥ శ్లోతతః పారిజాతో. పృథ్వి స్ఫురల్లాక
 స్వప్రీహావహూహో. ౨భవత్ - కథంధూతః, యశ్శత్రవృద్ధా, అర్ధిసం. అర్ధైః పూరయత్, అర్ధాః పూరయత్. ధుమి. భవాన్య,
 భాపూరయత్కర్మినామధాం ప్రధాన్ ॥ ౬ ॥ శ్లోతతత్వా, పురస, ఉత్పన్నావుః. కథంధూతాః ఫిషు. గ్రీవాః స్పర్శాభరణవిశేష
 కణ్డాః శోభనానివాసాం సీయాసాంతాః స్వ ర్షిణాం స్వ ర్గతానాం, మునరగతిభిః లీలావలూకనైశ్చ. రమణ్యః, ప్రియాః
 స్వర్షిణాం రతికర్త ॥ ౭ ॥ శ్లోతతః సాత్వేచ్ఛి ॥ ౮ ॥ శ్లోతతః సాత్వేచ్ఛి. అవీరపూతః. కథంధూతా, భాగవత్పూర్వాభగవదసన్యాసా, కా
 న్యా, దిశో - రజ్జయన్తీ ప్రకాశయన్తీ, యథా, సౌదామనీ, విద్యు, తద్వత్ - సుదామావర్యత, సై నై కన్యాం దిశి
 జాతాసౌదామనీ, స్పటికాదిమయగిరిశ్చ క్షేప్యదికం స్ఫురన్తీ నివిద్యుదివ - కాన్యా. దిశో, రజ్జయన్తీ త్యర్థః ॥ ౮ ॥ శ్లో
 తన్యాం రూపాదిమహమ్భా. ఆశీ. వం. తేతో, యేషాం తేన ర్శ్యే, ససురాసురదానవాః, స్పృహంపక్రమ్ ॥ ౯ ॥ శ్లోభగవ
 ద్భవస్థితీయా శ్రియావిలోకితానాం దేవాదీనాం యథాపూర్వం సర్వసంపత్త్వా ॥ ౧౦ ॥ అసురాణాం తద్విపర్యయంచవ కుం
 తన్యా అభిషేకాదిమహమ్భాత్పవపూర్వకం బ్రహ్మే దివంపరేణ భగవత్త్వా ॥ ౧౧ ॥ ప్రకారమాహ తన్యా అసంపత్త్వేన్ద్రియా అధా
 నీద్వార్యణిత్యతః ప్రా క్తేన గ్రహేన ॥ తన్యాం రమాయః శుభవేతన్యార్థ, మద్భుతం మహత్త్వ, సింహాసనం శ్చ ॥ ౧౨ ॥ సమ
 ద్వితవాత్ - గణ్డాయమునాదయస్సరిచ్చే స్థానా ర్థమిత్యన్యత్య, హేమకుమ్భే శ్చ ద్ధం. జల, మానిస్య రే ॥ ౧౩ ॥ శ్లోధూ
 మిర, మేమ ర్థమితీసతి, అభిషేకవిశా అభిషేకీ చితా, ఓషధి, స్పకలా, అహరత అసన్యే, గావ స్తు, పశ్చిమవిత్రాణిపశ్చాదన్యా

ణ్యో. ౨. ప్లాకే. స్తభవశ్చ భవన్మప. పద్మ రాగన్యహంపక్రమ్ లంకరణేహరిః ॥ ౫ ॥ తతో ౨భవత్పారిజా
 తస్ఫురల్లాకం భూమణః ॥ పూరయత్కర్మినో యో. ౨. రైశ్శత్రవృద్ధా వియధాభవాత్ ॥ ౬ ॥ తతత్వా పురీజాతాని
 వ. గ్రీవాన్యానానసః ॥ రమణ్యస్వ ర్షిణాం వల్లగతీలావలూకనైః ॥ ౭ ॥ తతత్వా పురీధూతాన్యేచ్ఛి ॥ ౮ ॥ మాభ
 గవత్పూరయన్తీ దిశి కన్యాం విద్యుత్సే దామనీ యథా ॥ ౯ ॥ తన్యాం పక్రమ్ స్పృహంపక్రమ్ ససురాసురదా
 నవాః ॥ రూపాదార్యవయోవర్త మహిమాశీ. వృతేతసః ॥ ౯ ॥ తన్యా అసంసూనిస్యేమ హేన్ద్రియా మహద్భుతమ్
 మూ ర్థమిత్వ సరిచ్చే స్థాన హేమకుమ్భే ర్థలంతుచి ॥ ౧౦ ॥ అభిషేకవిశా భూమిరాహరత్వ తోషదః ॥ గావః
 పశ్చిమవిత్రాణిపశ్చిమధూమాధవా ॥ ౧౧ ॥ ఋతుయః కల్పయంపక్రమ్ దీపకం యథావిధి ॥ జగన్మద్రాణిగ
 న్దర్శనానట్యత్సనత్పూర్వం ॥ ౧౨ ॥ హేమమృగజవతమరజానకగోమూళాః ॥ వ్యూహదక్షిణే శ్చ జలః పాదాన్యాన్
 ములనిస్సనాత్ ॥ ౧౩ ॥ తతో ౨భిషేక ర్థమిన్ద్రియంపద్మక రాంసతిమ్ ॥ దిగ్జాః పూర్ణలతై స్సన్మ క్తవా కర్షిణై
 ర్థైః ॥ ౧౪ ॥ సముద్రః పీతకా శేయవా. సనీసముపాహరత్ ॥ వరుణః స్స ॥ జంవై జయన్తిం ధునామ త్తవల్ప
 దామ్ ॥ ౧౫ ॥ భూషణానివిధిత్రాణివిశ్వకర్తా ప్రజాపతిః ॥ హరంసరస్వతీపద్మ యజో నాగశ్రుత్తై ర్థైః ॥ ౧౬ ॥ తతః
 కృతస్త్వస్త్రియనోత్పల ప్రజంపద్ద్వి ర్థాంపరిగృహ్య పాణినా ॥ వచాలవ క్త్రం సుకపీలకుణ్డలం సుదీపహం
 దధిషుశోభనమ్ ॥ ౧౭ ॥ స్రవద్వయంచారుకృశోదరీసమంసిర స్రవంకుంజు-మచన్దనోక్షితమ్ ॥ ఇత స్రతో సూపు

న్యాజహుః-వన ప్రయుతు. య్యై ర్థియా. వృధుమాధవానై త్రైత శాఖాదవళపుష్పాణి. ఆహరదిత్యమవగః-పాతా న్తరై
 ద్వం దై స్త్రికై. ౨ పిసపార్యః మధుపా. సైభవంపద్మి తివా ॥ ౧౦ ॥ శ్లోతత-ఋతుయః అభిషేకం విధిం అభిషేకీ చితవిధిం,
 యథావ, త్రైల్పయంపక్రమ్. గన్దర్వాభద్రాణిమృగశాని. జగతి. నాట్యం సహానాం ప్ర్రియః. నవత్పూర్ణశ్చ ॥ ౧౧ ॥ శ్లోమే
 ధూమూ ర్థమనో. మృదజ్ఞాదీనాద్యధ్యుపైశేవాత్ శక్త జలవిదాశ్చ, న్యవాయత్. తుమలాన్యాన్యో యేషాంతాత్. మృ ర్థా
 దీత్ ॥ ౧౩ ॥ శ్లోతతః-పద్మక రాం. సతీం. శ్రియం, దిగ్జాః. పూర్ణలతై శ్చ. సర్యోపదియు క్తై స్సరిచ్చే స్థానితై-ర్ద్రియైః
 మూ క్తవానై. రాభిషేకనకమ్ వై స్సనశ్చ. భిషేకీయః అభిషే క్తవ న్తః ॥ ౧౪ ॥ శ్లోతత-స్స ముద్ర-పీతకా శేయవానసీ, సమ
 ర్థితవాత్, తతో, వరుణః, మధునామధువానస, మత్తాపట్ట దాభ్యక్త, యన్యాం, తాం. వై జయన్తిం వనమాలాం. సముపా
 హరదిత్యమవగః ॥ ౧౫ ॥ శ్లోవిశ్వకర్తా, ప్రజాపతిః, భూమహేశాని, సరస్వతీ, హరం అజో బ్రహ్మ. పద్మం. సముపాహరత్
 నాగా మ్రుకుణ్డలై, సముపాహరత్ ॥ ౧౬ ॥ శ్లోతతః-కృతస్త్వ స్త్రియనాకృతమృగశాశ్చయా, శ్రీ. ర్థవనో. ద్వి ర్థాభ్రమరా
 యన్యాం తా, మత్తల ప్రజం, పాణినా, వరిగృ హ్య, సర స్రవిఖండోషన్యసమ్ సకర్మాణగణాకరస్సన్యాదీమతస్య పుంసః కర్తే
 నిధాతుంపరిగృ హ్యేతి భావః-వచాల, కథంధూతానతి, శోభనయోః, కపాలయోః-కుణ్డలై, ప్రవిభవ స్తీయస్త్రికై, సుదీపః, హా
 సోయస్త్రికై, తత్స, శోభనమిత్సరం, వక్త్రం, దధతి ॥ ౧౭ ॥ శ్లోత, వనమకుంజు-మాభ్యా, ముషేతీంసీ కుంధి ప్రం సమం
 సర స్రవం. య. త్సవద్వయం, తిచ్చ. చారుమనరం. కృశంహో. దంప-దధతి, తత-స్సాన్యా, మూపురాణాం వల్లభిర్నధురై శ్చ

జ్జితైర్విరసత్సత్తత సతత్వం స్రీహేమల తేవ బభౌః ॥ ౧౮ ॥ శ్లోతత. అత్త నస్యస్యాః, పదమాశ్రయం, ధృవం నిత్యం మవ్య
 భిచారిణోనిత్యా, గుప్త, కల్యాణా గుణా, యస్మిన్ - తస్మిన్ రవద్యం, సేర స్తహేయగుణం, ఎవంభూతం, పద్యగర్భాదిమధ్యే వి
 లోకయ స్మిచారయ స్వానవ్యవస్థనావశ్యత్ - క్వచిత్ - స్యచిద్దోష్యదర్శనానవ్యవస్థతేభావః ॥ ౧౯ ॥ శ్లోత దేవాహ
 నూనమతిత్తితియస్యరద్రదూర్యాసంప్రప్యతే - ప్రపస్త్య సీతస్య మన్యునిర్వయ. నా సీ. నూనమతిత్తియే, యస్యతుగురు
 తుక్యాదైర్జానమ స్తీనతస్యజ్ఞానం నష్టవర్తితం. కిన్ద్రఫలసజ్జాదియ క్రమవ. కన్యదృప్త్యాహ్నిర్వహం ప్రధామి చ. తస్యకామ
 నిర్వయో - స్తీ. దుహేతు రేవతస్మి త్వేనగృహీతత్యాదిభావః - యః పరతోవ్యపాశ్రయపరాపైత్వేనగృహ్యతయజ్ఞానగిరిః, స
 క్షిమ్యరకః అనిత్యరవ తెతిభావః ॥ ౨౦ ॥ శ్లోచిద్యమాదా - ధర్మో - స్తితధామి - సభూతసౌహృదమస్తి - త్యాగః - క్వచిచ్చివిప్రస్య తివ్య.
 స్రీ - యస్యగృహ్యత్యాదిగత - సన్మనము - క్రికారణం నము క్షేమాతుః పుంసకా ద్రవిర్యాదస్మిర్వయ సీ - తధా - ఎపితి. దజవెగెన. కా
 లవేగేన - సిన్ధు - తంపరివృతం - తునభవతి - ద్వితియః భగవతో - న్యకన్య దపినకాదిపి - తత్వాదిపాశ్ర్యతగుణసజ్జవర్తితః. స
 భవతి - "నతద స్తిపథివ్యాం వాదివివేమవభునః - నత్వం ప్రకృ తిర్దు క్తం యదేభిస్సాన్య త్తిభిర్దుజై", తిత్వ కర్తిత్యాగు
 ణత్రయోర్దు క్తస్యభగవదస్యస్యకస్యాపిజ్ఞోరభావాదిభావః ॥ ౨౧ ॥ శ్లోకవినూర్న - జ్ఞేయాదా - చిరాయు - రస్తితు
 శీలం - మగ్ధశంచా - స్తి - ఇన్ది ౧యధర్మ శీల త్యాదిభావః ॥ క్వచి - తదప్య స్తిచై - రాయమః - స్త్యం - నవద్యం - నస్యేయం - కుతచిదు
 ద్వాదా - ఉభయం చిరాయువ్యం శీలం చా - స్తితధా - ఎ. పి - నరుద్వాదివరవ్యభిః అవశ్యకేవేషః భగవ స్తం లక్షీకృత్యాహ, యశ్చ -

రవల్లభిజ్జితైర్విరసత్సత్తత సేవసాబభౌ ॥ ౧౮ ॥ విలోకయ స్మిన్ రవద్యనాత్మనః పదం ధృవం చావ్యభిచారి
 నద్దుణమ్ ॥ గర్భరవయో మరసిద్ధిచారిణైర్విప్ర పేయదిమనాన్యవిప్రతః ॥ ౧౯ ॥ నూనంపథాయస్యనమన్యునిర్వ
 యోజ్ఞానం క్వచిత్తస్యనసజ్జవర్తితమ్ ॥ కన్యదృహం - ప్రస్యనకామనిర్వయస్య త్వశ్రయః కింపరతోవ్యపాశ్రయః ॥ ౨౦ ॥
 ధర్మః క్వచిత్తస్యనమాతసౌహృదం త్యాగః క్వచిత్తస్యనము - క్రికారణమ్ ॥ వీర్యం నపుంసో - న్యక్షవేగెన - గు
 తంపరివృతీయోగుణసజ్జవర్తితః ॥ ౨౧ ॥ క్వచిచ్చిరాయుర్న - శీలం మగ్ధశం క్వచిత్తదప్య స్తీనవేద్యమాయమః ॥
 యతోభయంకుత్రపసో - న్యమగ్ధశస్యమగ్ధశోయశ్చనకాజ్ఞ తేమామామ్ ॥ ౨౨ ॥ శ్రిశుకఉవాచ ॥ ఎవంవిమృ
 త్యావ్యభిచారిసద్దుజైర్వరం శ్లోనిజై రాశ్రయతో - నుణాశ్రయమ్ ॥ వైవెరంసర్వమజ్ఞైరపేక్షితంరమామ
 కన్యంర - పేక్షమస్మితమ్ ॥ ౨౩ ॥ తస్యాంసదేశఉత్తీంసకంజమాలాంమాద్యన్తధుతతరూధగిరో - షఘష్టామ్ ॥
 తస్మానిధాయసిక పేతదురస్సద్ధామసప్రవీడహంవికసన్నయనయాతా ॥ ౨౪ ॥ తస్యాశ్చ ౧యస్త్రిజగతోజన
 కోజనన్యావతోనివాసమకరోత్తరమంవిధూతేః ॥ శ్రీసాన్యప్రజాస్యకరణేనసీరితేనయత్సస్తి తైదయతసా
 ధిపతీంస్త్రిలోకాన్ ॥ ౨౫ ॥ శ్శతూర్మయదక్షానాంవాదితాణాంచనిస్సవన్ ॥ దేవాసుగానాంసస్త్రిణాంస్య

కా ర్నైస్త్రిన. సద్గుణాశ్రయనిరవద్యసరితతయమగ్ధశమూర్తిస్య గవాక్ష - సతు - మాం - సహికాజ్ఞతై - స్వతపవత్పూర్వత్యాదిభా
 వః ॥ ౨౨ ॥ శ్లోనివమగ్ధం - విమృశ్య రమా - లక్షీ - ర్నిర - పేక్షమపి మకన్తమేవ. పరంపరిం - వైవె - తిత్రహేతుంపదకముకన్సంవిశి
 నష్టి ॥ అవ్యభిచారిధిరతిరసాధారణైర్వ్యగతై - ర్నిజై స్వతే - ర్ని రుపాధికై - రా, శ్రయతః ॥ శ్రయణా - ద్వరంసర్వో
 త్పన్నమ్ - అనుణాశ్రయంసత్వాదిపాశ్ర్యతగుణానాశ్రయం - నిజైరాశ్రయతాగుణాశ్రయమితిపాతా - న్తరం. తదా - నిజైరి
 వ్యభిచారిసద్దుజై - రాశ్రయతేయా - పాశ్ర్యతగుణానాశ్రయంపరమత్పన్నమ్తత్త్వః - సర్వగుణై - రాశ్రయణసౌకర్యావహై -
 రాశ్రయణీయత్యేన - అపేక్షితం - అతపే - ప్సితం - ప్రమిచ్చావిదయం - మకన్తం - పరంపరివై ॥ ౨౩ ॥ శ్లోఉత్తపరణప్రకారమ
 వాహాతస్యేతిస్యమకన్సంసాన్యం - సదేశ - సద్గుణ శ్శే. కమనీయాం - సవకంజమాలాం - నిధాయ. తదనుగ్రహం - ప్రతితమాణా
 తూష్టిం - తస్య - సిక - పే. తస్మాకధంభూతాం - మా - మాద్యతాం - మధుసూదనమత్తానాం - మధు - వ్రతానాం - భ్రమరాణాం - పరూ
 ధస్యనముదాయగ్నిరో - పమష్టాంధ్వనితాం - కధంభూతాశ్రీః - సప్రవీడహంస - వికస - ద్య - మ్నయనం తేనతస్యభగవత
 ఉరోవషస్సద్ధామస్సాన్య శ్రయం - యాతా , తదప్య - సాన్యశ్రయత్యేనప్రతితమాణాపతీత్వః ॥ ౨౪ ॥ శ్లోత్రిజగతో. జ
 నన్యాప్రసాన్య - అభివిధూత్యాశ్రయభూతాయశ్శ్రీ - యః ॥ త్రిజగజ్జనతోభగవాన్ - స్సంపత్మవ. పరం - నివాససాన - మకరోత్
 యత్రవత్సస్తి - తి - తా - శ్శీ - సకరణేన - సీరితేన - సాన్యప్రజాః - నాధిపతీంస్త్రిలోకాంశ్చ విదయతతవదయత్ ॥ ౨౫ ॥ శ్లోత
 దా - శ్శతాదీనామాద్యానాంసస్త్రిణాం - దేవాసుగానాంసద్గుణాదీనాం - నృత్యతాం - గాయతాం - చ - పృథక్పృథక్ - మకా

ధ్వంసఘాతః ॥ ౨౬ ॥ ఖటవాఽబ్రహ్మరయస్సర్వే విశ్వస్యనష్టారః . ఖమ్పాణి-వర్తస్తవిభంభగవ నంతర్లితైర్భగవ
 ద్దంధప్రతిపాదకై - రవితదై స్సత్యై - ర్యధావస్థితార్థ ప్రతిపాదకై - ర్నత్యాహపితగుణప్రతిపాదకై రిత్యర్థః మన్వగ్రిదితేషు
 వ్యుత్పః ॥ ౨౭ ॥ ఖదేవాఃస్సప్రజావతయఃప్రజాశ్చశ్రీయా-విలశితాశ్శీలాదిగుణసమ్మన్నాఃపరాంసిర్వృత్తిమానస్తం.
 లేభిరైశ్చ ॥ ౨౮ ॥ ఖదైత్యాదానవాశ్చయదాలక్ష్యై - పేక్షితాః . నైవ. హేరాజకఃసస్సత్సాన్నిభా. అతపననిద్యోగ
 గా- స్త్యై కలజ్జా-లోలపాఃవిమోహశీలా, బధూవుః ॥ ౨౯ ॥ ఖదగ్నియేఉదమనాన నరం-వారుణిదేవీ-వారుణకవత్సం
 య త్తప్తయా-సురాధిదేవతా-కన్యా . కమతేభవలోచనయోగ్యాన్నా . అసీదుద్భూత-తాంబ-హారేనృజ్ఞయా- తెఅనురా
 జగృహుః ॥ ౩౦ ॥ ఖలదా . మృతార్థిఃకాశ్యపైరైవాసురైర్నధ్యమానాదుదధేఃహేరాజక-పరమాద్యుతఃపురుష.
 ఉదతివ్రతే ఉద్భూత-వత్స ॥ ౩౧ ॥ ఖతంవిశిష్టి. దీర్ఘా పీవరౌచ-దోర్ధ్వై-యస్య, కంబువచ్చక్షవ. త్రిరేఖా, వృత్తాచ, గ్రీవా, య
 స్య, అరుణోత్పతే . యస్య, శావలఃమృగభవశ్శృమః . తరుణాయమా, ప్రగివవసమాలి - సర్వై, రాధరక్షై , రలబ్ధ
 హః ॥ ౩౨ ॥ ఖపీతేనాసేయస్య, మహద్విభులమురోవతో-యస్య, సుమృషైస్సర్వై, మణిమయే. కుండలై, యస్య, నీలఃకుభ్యై
 తఃకుటిలః-కేశానా-మన్వై-గ్రభాగో , య్య, సుభగస్సుకుమార , స్సర్వావయవసుందరో-సిహ్న స్యవచికమఃపాదవిన్యా

త్యతాంగాయతామఘాతః ॥ ౨౬ ॥ బ్రహ్మరుద్రాగ్నిశ్రీమఖ్యాన్నర్వేవిశ్వస్యజోవిభవః ఈదైశ్చైవితధైర్వ
 తై ౧ సులితైఃప్రవృవర్షిణః॥౨౭॥ శ్రియావిలశితాదేవాస్సప్రజావతయఃప్రజాఃశీలాదిగుణసంపన్నా లేభిరేసి
 ర్వృత్తింపరామ్ ॥ ౨౮ ॥ సిస్సత్సాల్లలోపారాజన్మరుద్యోగాహతత్విదః । యదాహఃపేక్షితాలక్ష్యైభగవతా
 నైశ్చదానవాః ॥ ౨౯ ॥ అదాసీద్దారుణీదేవీకన్యాకమలలోచనా|అనురాజగృహుస్తాం వైహారేనమతేనతే .
 అధోవధైర్నధ్యమానాతా-శ్శృపైరమృతార్థిః । ఉదతివ్రవృహారాభురుషఃపరమాద్యుతః ॥ ౩౦ ॥ దీర్ఘపీవ
 ర్దోర్ధ్వఃకమ్మగ్రీవోఽరుణేత్పతే । త్సామల సురుణస్యగ్గీర్నసర్వాభరణఘాతః ॥ ౩౧ ॥ విశివహసామహూరన
 సుమృష్టమణికుండలఃస్త్రిగృహభ్యేతకతా న్నస్సహసస్సింహవిక్రమః ॥ ౩౨ ॥ అమృతాపూర్ణకలశంబిహ్వలయ
 భూషితః । నవైభగవతసామైద్విద్ధ్యేరంశాంశసంభవః । ధన్వన్తరితిభ్యాతతయన్వేదగతిజ్యౌభాః ॥ ౩౩ ॥ త
 మాలోక్యనారాస్యర్వేకశంకామతాభౌతమ్ | అప్స న్నస్సర్వవస్తూకలశంతరసాఽవదరన్ ॥ ౩౪ ॥ సీయమా
 నైఽనురై స్తస్మిన్కలశైవమృతభావనై । వికల్పమనసోదేవాహరింశరణమభ్యయః ॥ ౩౫ ॥ ఇతితద్వైస్సమాలో
 క్యధగవాన్సృత్యకామకృతే । మాఖిద్యతాఃసమృతార్థంవసాన్సధయ మ్మేన్వసమాయయా ॥ ఇత్యుక్తాస్తాన్తస్
 యన్దేవాం ప్రత్యైవాన్తర్థహరిః ॥ ౩౬ ॥ మిధఃకలిరభూతైషాంతదైత్యైచైతసామ్ | అహంపూర్వమహంపూ
 ర్వంనత్వంనత్వమితిప్రభో ॥ ౩౭ ॥ దేవాస్సన్వంభాగమన్వై యేతుల్యాయనహేతవః । స్రుతయగ్భవభగ్న
 ష్టిన్వైవధర్మస్సనాతనః ॥ ౩౮ ॥ ఇతిసాన్వక్ప్రత్యుపైధన్వైన్దై తేయాజాతమత్సరాః । దుర్బలాఃప్రబలాగ్రాజ

సోఽయస్య ॥ ౩౩ ॥ ఖలమృతేపూర్ణకలశం , బిభ్రాణిః, వలయైరలబ్ధుః, తోసావిత్సత్సాన్వసామై
 ద్భగవతో, హారేరంశాంశేన , సంభవః , యస్యనశ్చ , ధన్వన్తరితిప్రభోః , ఆయుర్వైదస్య , బ్రహ్మ, ఇజ్యభాక్యయాగధా-
 త్స ॥ ౩౪ ॥ ఖతమమృతకలశంబిభ్రతం, ధన్వన్తరి, మాలోక్య, అనురా , స్సర్వై, సర్వవస్తూనిమధనాదుత్పన్నా, లిప్తవో
 ఽమృతేనా, భృశంసంపూర్ణం, కలశం, తరసాబలైవా, శువా, అహరణ ॥ ౩౫ ॥ ఖలమృతభావనతస్మిన్కలశైవ తైత్త్యై
 యమానమ్మ తేనై, దేవాః, వికల్పమనఃభిన్నైతైః, హరిం-శరణ మాజన్యః ॥ ౩౬ ॥ ఖల ఇత్యంతేషాం దేవానాం, దైన్య, మా
 లోక్య, భృత్సానాంకామమిష్టంకరోతితితదా, భగవాన్కమధో , దైత్యానాంవరస్పరంకలహాత్సాదనయోగమానయా
 మోహిన్యా, హాయమా కమర్తం, సాధిమహిమితో , మాఖిద్యతేత్యాహ, ఇతితత్ముక్త్యా , దేవాక్ , సాంత్యయక్, హరిస్తత్త్రై
 వాన్తర్థహరిః ॥ ౩౭ ॥ ఖమిధఃకలహమోహా|మిధఇతితదైత్యైతనిమతైభిర్వైకామ్ . న్నద్యుక్తాన్-చైతాసి-యేషాం-తే
 షాందై త్యానామి-ధః-కలిఃకలహః-బహువకలహప్రకారమాహ . అహమితి | హేప్రభోరాజక-అహంపూర్వమహమేవ.
 పూర్వం, పాన్యామ-నత్వ-మిత్యేవంకలిరభూదిత్యర్థః ॥ ౩౮ ॥ ఖతేత్రద్యులనాందై త్యానామోక్తప్రకారమాహ|దే
 వాఇతి|దేవాఅపి-స్వ . మమృతేభాగ-మన్వై . మతః-యతో-యే-పి-దేవా-స్తుల్యాయనహేతవఃతుత్సానాయాసేన-హేత
 వస్సాధికాః-యదా|స్రుతయాగ-యవయజమానా-స్తవఽమృతజితయజమానాభిన్యుత్త్రిగ్-ర్వై . బహుయజమా
 వకేవ-సర్వేషాంసంపద-ఫలం-తద్వన్తయమన-సనాతనో-ధర్మః ॥ ౩౯ ॥ ఇతితథే . హేరాజక-సాన్వక్, గృహీతకలశ-క-ప్రభ.

లాక్ష్మణైర్త్యాగ దుష్టలాక్షైరతేయా-జాతమత్సరాస్సవ్రోముహుర్ముహుఃప్రత్యక్షేధక్షస్యవారయన్ ॥ ౪౦ ॥ ఋషిత
ర్మితగమయేనర్వోపాయవిద్యగవాసిశ్వరోవిష్ణుః పరమాద్యుతంకేనావ్యుద్యుష్టపూర్వం అనిరైశ్యం దేవాదిత్రీనజాతీ
యైశ్వసనిరైష్యుచశక్యం యోషిద్రూపంబధారన్ ॥ ౪౧ ॥ ఋతద్రూపంబర్షయతిచక్షుః ॥ ప్రేక్షణీయ-మువ్వలము-శ్యా
మం-నర్వేష్యవదయవేషు సువర్తం-సహవాసయోః-కర్ణయో-రాభరణే-యస్మిన్-సుకపాలంచత దుష్టతనాసికంచా-ననం-య
స్మిన్ ॥ ౪౨ ॥ ఋనవయవ్యసేన-నిర్వృత్తయోఃప్రవృత్తయోః వర్తయోశ్చ-ప్రసయోః-భారణ-కృత-మదరం-యస్మిన్-
ముఖస్యా-మోదేనా-సురక్రానాం-అశీనాం-ఝంకారణో ద్విగ్ధచక్షురే-లోపయేత్పిత్వన్ ॥ ౪౩ ॥ ఋత్యుల్లాని-మవికా
కసుమాని-యస్యాం-తాం-మాలాం- స్వకేశభారణకేశమశేన విభ్రాణం-శోభనాగ్రిమాయస్మిన్ తత్-కణ్డేఅభరణాని
యస్మిన్-తచ్ఛ-శోభనయోః-భుజయోః-అజ్ఞ రాభ్యాం-ధూషితమ్ ॥ ౪౪ ॥ ఋవిరజోమృదేణ-సంతో-నితమృన-ద్వీపః-
విశాలత్వా-త్వచ్ఛభా-యస్యా-స్తయాకాన్త్యా-ప్రకక్షేణ-విలస-ద్యుల్లసనదరం-యధాభవత్కృతం-చలతో-శ్చరణయో-రూ
ఘరేయస్మిన్ ॥ ౪౫ ॥ ఋసప్రదస్మి తేనసహ-విత్తిప్తాకమ్మితా-యా-ఘ్రా-స్తస్యా-విలాసనసహ-యాన్య-వలోకనాని-తై
ర్దైత్యయాధపానాం-చైతస్సు-ముహుర్ముహుః - కామ-మదీపయత్ ॥ ౪౬ ॥ ఋఇతిశ్రీభాగవతవర్ణనద్విధిక్రమాయంశ్రిహ
త్యవీరరాఘవసూరివిచిత్రాయంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానావప్తమస్తు-ద్వైష్టమోఽధ్యాయః ॥

స్వహీతకలశాస్తుచుః ॥ ౪౦ ॥ ఎతస్మిన్-స్త-వరైష్యుస్సర్వోపాయవిత్శ్వరః యోషిద్రూపమర్షిత్యందధార
పరమాద్యుతమ్ ॥ ౪౧ ॥ పేక్షణీయ-త్వలశ్యామంసర్వావయవసువ్రత్ ॥ సహవాసక్లాభరణంసుకపాలోన్మసా
ననమ్ ॥ ౪౨ ॥ నవయవసనిర్వృత్త-ప్రసభారకృతోదరమ్ ॥ ముఖామోదాసురక్రాళిమహ్నాన్-ద్విగ్ధ-లోచనమ్ ॥
విభిన్న-కేశభారణేణాలాముత్ఫుల్లమబ్జికామ్ సుగ్రీవకణ్డోభరణంసుభజాన్లదధూషితమ్ ॥ ౪౪ ॥ విరజో-
మృనసంపితశతమృద్వీపశోభయా కాక్షోన్యప్రవిలసద్యుల్లచలచ్చరణమూపురమ్ ॥ ౪౫ ॥ సప్రదస్మి-తవిత్ర-ప్ర
ధ్రూవిలాసావలోకనైః ॥ దైత్యయాధపచైతస్సుకామమదీపయన్తుచుః ॥ ౪౬ ॥
ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, అష్టమస్కంధే, నైష్టమోఽధ్యాయః ॥
శ్రీకుండవాచ ॥ అనోన్యత్సమధాపాత్రంచారస్తస్య కస్తాహృదాః ॥ తేషవ్రోదస్యద్వైలెహ్యయా న్దింద
ద్యుశుస్త్రియమ్ ॥ ౧ ॥ అమోరూపమమోధామహ్యమోఅశ్యంసవవయః ॥ ఇతితేతామసుద్రత్యవప్రచ్యు
జ్ఞతహృచ్చయః ॥ ౨ ॥ కాత్యం కంజలలాశాక్షీకుతోవాకించీర్షసి ॥ కస్యాసివదమామోరుమద్ధ సీవమనాసి
నః ॥ ౩ ॥ నవయంత్యామైరైతైర్దైగ్ధగద్ధర్యచారజైః ॥ నాస్పృష్టపూర్వాంజానీమాయోగశ్చేత్తకుతో
న్యభిః ॥ ౪ ॥ సూనంత్యంవిధినామయిత్రిప్రేషితాఽనిశరీరజామ్ ॥ సర్వేర్దియమనఃప్రీతింవిధాతుంనభ్యుజ్ఞేన
తిమ్ ॥ ౫ ॥ సాత్వంసర్వధమానానామేకమస్తునిమానిని ॥ జాతీనాంబధవైరాణాంసంవిధత్సమమధ్యమే ॥ ౬ ॥ వ
యంకాశ్యవదాయాదావ్రాతరంకృతపౌరుషాః ॥ విభజన్యధాన్యాయంనైవభేదోయధాభవేత్ ॥ ౭ ॥ ఇ

ఏవంవిధంరూపం-చిభృతీ-మాయా-స్త్రిం-తాపత్రియ-మనోన్యన్యం-త్య-కస్తాహృదాః-అతేనవ-క్షీప-స్తస్యధాపాత్రం
చార్యధర్మేణారహితో-దై-త్యా-దధ్యుః ॥ ౧ ॥ ఋదృష్ట్యాచా-మూ, రూపంసౌందర్యం. అమో-ధామద్యుతి-రమో-అ
స్యాయోషితో-నవం-వయః-ఇతి-వద-స్త-స్త-దై-త్యాః ॥ తాంయోషిత-మభిద్రవ్యఅభిమఖమాగత్య-జాతహృచ్చయా-స్సంజాత
కామాః పద్రుభిః ॥ ౨ ॥ ఋప్రశ్నప్రకారమేవాహ ॥ కాత్యమిత్యాదివా ॥ హేకజ్ఞులలాశాక్షీ-కాత్యంకింజాతీయ-కుత-ఆ
గతా-త్యం కిం చీర్షిసి - కర్తమిచ్చసి-కస్యాసికస్యసంబధి-స్యసి-వద-మోవా-మోరు-నో-ఽస్తాకం-మనాంసి-మద్ధ-సీవతోభ
య-స్త్రివ-వ-ర్త-స్మిన్ ॥ ౩ ॥ ఋకస్యాసీత్యయ-క్రమ-క్రమస్తాభిః-యత-స్యం-సకేనచిత్సప్రవృత్తపూర్వేత్యాచుః ॥ నెతి ॥ త్యా-మ
మరాచిభిరస్పృష్టపూర్వాం-సంజానీమఇతి-న-శరీరు, జానీమవ - అమరాచిభిరేవా-స్పృష్టపూర్వా-కుతో - నృభిః-స్పృష్టపూ
ర్వా-భవే ॥ ౪ ॥ ఋఅస్తామిదం-త్యద్ధర్మసంత్యక్తరైజై-వకారితమిత్యాచుః ॥ నూనమితి ॥ హేసుభూ-శరీరజామస్తా-కం-స
ర్వేర్దియాణాం-మనసశ్చ - ప్రీతిం-విధా-తుం-సప్ర-మో-విధినా-తేశ్వ-రేణ-త్యం - ప్రేషితాకింసూనం-సయద్యచ్చయా-ఽగతా
సికింతుసూనం-దై-వనైవ-ప్రేషితైర్ద్యుః ॥ ౫ ॥ ఋహేమానిని - అత్రైకస్త్రి-స్త్వమద్యమృతనిమి-తై-స్సధ-మానానాం-పరస్ప
రమభివతతాం-బధవై-రాణాం-జాతీనామస్తా-కం-హేసుమధ్యమ-సంవిధత్స-సద్గింకురు-నమ్యన్విభజన్యేతివా ॥ ౬ ॥ ఋ
కాస్యచశ్యదాయాదాః, పుత్రాః ॥ భ్రాతరశ్చ - అధునా-కృతం-పౌరుషంకలహనిమిత్రం-యైస్తై - వయమతో-యధాన్యాయ-
మమ్యుతం-విభజన్య-భేదశకలమూ-యధా-సభ-వ-ధా-విభజన్య ॥ ౭ ॥ ఋదై-త్యై-రితీభ్యః - ముపామ-స్త్రిభ్యో-ద్వితో-మా

యాయోషిద్యపురాత్మియనబ్బల్పపాత్రిత్రువపుర్వరిః ప్రహస్య సున్నరైరిపాక్షైః నిరీక్షణిరీక్షమాణః ఇంద్రవత్సమాణ
 ములవీతః ॥ ౮ ॥ శ్లో దేవాహాకథమితి హేకాశ్యపదాయాదాః పుంశ్చల్కాంషుయి కథంసంగతాః అనుస్మతాః హ
 యస్మాత్పండితః కదాచిదపికామినీపుపుంశ్చివశ్చసంసయాతిసప్రాప్తీతిసవరుతభాగ్యధర్మః ॥ ౯ ॥ శ్లో హేనురద్వి
 వస్సాలావకాణం ప్రైణాంచనభాగినీ అనిత్యాన్యాయాః అభిత్వత్వై హేతుంవదనసాలావకాః ప్రీత్య
 విజనప్తిః నవనవం విచిన్యతాం అన్యతామ్ ॥ ౧౦ ॥ శ్లో ఇత్థితం తస్యాః మోహిన్యాః త్యేష్యితైః పరిహంసవాక్యైః విధ్వ
 స్తంమనోయోమోతే అనురాః భావగమ్యురంభావనకేనాన్యభిప్రాయేగమ్యురంభయభావత్యైవం జహనుః హనీతవ
 స్తః అమృతపాత్రంచదయః ॥ ౧౧ ॥ తతోఽమృతభాజనం గృహీత్యా యోషిద్యుభోహరివత్త్వై నతేన శోభాయ
 స్సాస్త్రయూగిరాబభాషితదేవాహా యదీతి కన్యతాస్సధ్వస్తాభామయకృతం యద్భుక్త్యైవపేతం యోష్యాభిరక్ష్య
 తంస్యాత్తర్హి ఘాంసుధాంసోయష్యభృం విభజేత్ ॥ ౧౨ ॥ ఇత్థితం తస్యామోహిన్యా అభివ్యాహృతంవాక్య మాక
 ణ్డ్యాసురత్రైహేస్తస్యా అప్రమాణవిదః ప్రమాణంతద్భాగ్యనిశ్చయ ప్రమజానన్త నభేతియథేభ్యంతమృతస్యనుసంత
 అనుజజ్ఞిరశ్మి ॥ ౧౩ ॥ శ్లో అధతస్యా అనుజ్ఞయా ఉభోష్యకృతంస్మానంమైస్త్వ అనురాస్సు రాశ్యవేవివదనదా అనల
 మగ్నిం హుత్యా వివేభ్యోధూతేభ్యోఽన్యభ్యశ్చ గాఢహదీన్యధాయోగ్యం యదాస్యద్విజైః కృతంకారితంస్వస్త్వ

త్యపామద్యితోదైత్యైర్ధ్వా యాయోషిద్యపుర్వరిః ప్రహస్యరుచిరాపాక్షైర్నిరీక్షణిరీక్షమాణః ॥౮॥ శ్రీభ
 గవానువాచః కథంకాశ్యపదాయాదాః పుంశ్చల్కాంషుయిసజ్జతాః విశ్వసంపండితాబాతుకావనీషునయా
 నిహి ॥ ౯ ॥ సాలావకాణంప్రైణాంచనైరిణీనాంసురద్విషః సభ్యాన్యాహుదపిత్యాః హేతుంనూత్నం
 విచిన్యతామ్ ॥ ౧౦ ॥ శ్రీశుకఉవాచ ఇతితేత్యేష్యితైస్తస్యాఅశ్వస్తమనసోనురాః జహనుర్భావగమ్యురంద
 దుశ్చామృతభాజనమ్ ॥ ౧౧ ॥ తతోగృహీత్యామృతభాజనంహర్షభావత్యవత్త్వై నతేన శోభాయగిరా యద్య
 భ్యుపేతంకన్యతాస్ససాధువాక్యతమయోషిభ్యశెనుధామయమ్ ॥ ౧౨ ॥ ఇత్థిత్యాహృతంతస్యాఅకణ్డ్యా
 సురయుధాః అప్రమాణవిదస్తస్యాస్తత్రైతత్వన్యమంసత ॥ ౧౩ ॥ అధోభ్యేష్యకృతంస్మానాహుత్యావ
 హవిషాఽవలమ్ దత్యాగోవిప్రభూతేభ్యఃకృతస్వస్త్వయనాద్విజైః ॥ ౧౪ ॥ యుభోషణీంసానాంసపరి
 ఛాయాహతానితేకుశేషుప్రావేశస్సర్వైప్రాకూర్తైవ్యభిహూతాః ॥ ౧౫ ॥ పాత్యైభేహపవిష్టేమనురేషు
 దితిశేషుః ధూపామోదితకాలాయంజుష్టాయామాజ్యదీపకైః ॥ ౧౬ ॥ తస్యాంసరైర్వ్యగ్రభోరురభ్యుద్ధ
 కూలత్రోణీతేటాలసగతిర్నవవిష్వాలాః సాకూజః తిక్తనకనూపురశిఖితేనకుమ్భస్సనికలతపాటిరధావివే
 శః ॥ ౧౭ ॥ తాంశ్రీగణీంకనకమృతలచారుకర్ణనాసాకబోలవదనాంపరదేవతాభ్యామ్ సవీత్యంముముహురు
 త్యయుషీతేనదేవాసురానిగళితస్తనపట్టికాన్తామ్ ॥ ౧౮ ॥ అనురాకాంసుధాదానంసర్వాభాషువదుర్ను

యనంమగ్నశోవరణంయేహం, తె, దేవాసురాః, యధోఽజోమంయధాత్రీతి, అహతానినూతనానిద్యోయన్తాన్నిర్భుక్తా
 నివస్సాశ్రీఃపరిధాయాభితోధూహితాః, సర్వై, ప్రాకూర్తైషుప్రాగగ్రహు, కుశేషుప్రావేశితఉవవిష్టః ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ శ్లో
 తతోధూపైరామోదితాయాం మార్త్యదీప్తైశ్చ జుష్టాయాం అలంకృతాయాం దీప్తాయాంచ శాలాయాం పాగగ్రై
 ఘదర్వేషు, ఘరాసు రేషు ఉపవిష్టేషు సత్పు ॥ ౧౬ ॥ శ్లో అధ, తస్యాం శాలాయాం హసరైస్త్వ అమృతకలశం పాణ్డోయ
 స్యాస్సా మోహినీ ఆదివేశ, కథంధూతా “ కరస్యకరభీమీ, కరభనదృశా, సువృత్తైః ఊరూ యస్యాస్సా ఉతత్యమనీ
 యం దుకూలం యస్మిన్ తేన శోణీతేన పేషితకాలయశ్రోణ్యా అలసామన్దాగతిర్వస్యాస్సా పాతా న్తరై కరభనదృశయో
 రూన్యోలనద్దుకూలం యస్యాస్సా చాసోశ్రోణీతేన పేనా లసాగతిర్వస్యాస్సామమదేనవిహ్వలతీతీణీ యస్యాస్సాక
 నకనూపురాణాం శిఖితేన కూజపిధ్వన్తీ కమన్యవిష్స్తస్వ యస్యాస్సా ॥ ౧౭ ॥ శ్లో తాంశ్రీగణీం శ్రీయమివత్రీతాం శ్రీన
 హంయినీవా భగవదూగ్రపత్వాత్, కనకమయేకుండలై యస్యాస్సా చాసోచారవశః కర్ణాదయో యస్యాస్సాన తాం విగళి
 తేవిప్రస్తవస్తవపట్టికాయా అలో యస్యాస్తాం పరదేవతాభ్యాం పరదేవతారూపాం తాం, సవీత్య దేవాసురా
 స్తస్యా ఉన్నయవిష్టీతేన సస్త్వేతేవీక్షణేన సంముముహుః ॥ ౧౮ ॥ శ్లో ఎవం తాన్తోహయత్యాయత్యుత్పతేతాన్,
 తదాహాత్రికైః జాతిస్సనంసానాంసభావతేకూర్తాణాం అనురాణాం సుధాదానం సర్వాణాం తీరమివ దుర్భయము
 న్యాయ్యం మత్స్యా తాంసుధాం అను రేభ్యోనవభ్యజవచ్యుతేయతో అసావాశ్రతాన్మచ్యావయత ఇత్యవ్యుత్తః అయంభా

వః || దైత్యైర్మదీయంసాధ్యసాధువాసర్వమనుమతమేవ. అతోమామాశ్రితాన్ దేవానెవసధాంపాయబ్రహ్మమిచ్ఛ-తై-
 ర్యధానాయంవిభజస్యేత్త్యక్తం.నతేభ్యజాత్యైవత్రూరేభ్యోఽమృతేషానన్యాయ్యం. అతస్సభ్యస్సుధాన్దాస్యా-
 మీతి || ౧౧ || ఊడభయేమాం.పక్షిఃపృథగ్విభక్తాఃకల్పయిత్వా,తా-దేవా-నసురాంశ్చ. స్వాసుస్వాసువజ్రేషు,ఉపవేశ-
 యమాన || ౧౨ || ఊగృహీతకలశో-భగవాన్-యోషిద్రూపః. ఉపసంకర్తేస్సమిపగమనబహుమానప్రియవాక్యాదిభిః
 దైత్యావ్యభియక్తదూరస్థానసిదేవానెవ-జరామృత్యుహరాం, సుధాం.పాయయామాన || ౧౩ || ఊతేలబ్ధమధాఅ-
 పిదైత్యాః.స్వకృతంసమయంసాధ్యసాధువాతత్కృతమనుమన్యాయపరాజిత్వార్వకృతం-సంకెతం.పాలయన్తే. హస్తప-
 కృతఃతస్యాం. స్మేహా-యై-మైతాదృశాశ్చ. స్త్రీవివాదస్య, జుగస్పితయావతూష్టిమానస || ౧౪ || ఊతస్యాంకృ-
 తః,అతిప్రణయఃఅతిస్నేహా, యైస్తై, ప్రణయాపాయన-కాతరాఃభీతాః. ఎతేతావత్కృపణాఃపూర్వంకించిత్సిబస్తు-
 యూయంతుధీరాఃక్షణం ప్రతీక్ష్యద్ధుమత్యాదిబహుమాననచా-బధానియన్తితాః.కించిదపి-విక్రియం.నోచుః,నమయపాల-
 నాదిభిష్టద్వీరైఃకారణైరప్రియంకించినవోచుః.కింతుతూష్టిమానస || ౧౫ || ఊదెవలక్ష్మణదేవతావపేణ. ప్రతిచ్ఛిన్నః
 తిరోధాపితస్యచెవఃస్వర్పానూరాహు-దేవానాం-చక్షౌ, ప్రవిష్టస్సమమమృత-మపిబత్. చన్ద్రారా-భ్యాం-సూచి-
 తః || ౧౬ || ఊహరి,స్సమం,పిబత,స్వర్పానో,శ్చిరి,తురస్యేతధారాయస్య, తేన,చక్రేణ,జహరచిచ్ఛేద,తస్యస్వర్పా-
 నోః,కబధః, సుధయా, అస్తావితఃఅసంస్పృష్టః, అపతేత్, అమృతస్య, కణ్డోదధోనస్సరిణాత్పూర్వమేవజరనశ్చిన్తావద-
 మృతసంస్పర్పాభావాత్-బద్ధఃపతితః || ౧౭ || ఊశిరస్త్యమృతసంస్పర్పాదమరతాం,పాగ్ధ్రం,అజోబ్రహ్మ,గ్రహ,మ

యమ్|మత్వాజాతిస్సంసానానతాంవ్యభజద్యుతః|| ౧౮ ||కల్పయిత్వాపృథక్పక్షిభయేమాంజగత్పతీః|
 తాంశ్చౌపవేశయామానస్వాసుస్వాసుచపజేషు || ౧౯ || దైత్యాన్గృహీతకలశోవశ్యయన్తుపసంవరైః|
 దూరస్థాకపాయయామానజరామృత్యుహరాంసుధామ్|| ౨౦ ||తేపాలయన్తస్సమయమసురాస్తత్కృతం
 నృప| తూష్టిమానసకృతస్మేహఃస్త్రీవివాదజగుప్తయా|| ౨౧ ||తస్యాంకృతాతిప్రణయాఃప్రణయాపాయ
 కాతరాః| బహుమాననచాబధానిచుఃకించనపిక్రియమ్ || ౨౨ ||దేవలిక్ష్మణప్రతిచ్ఛిన్నస్వర్పానదైవంసది|
 ప్రవిష్టస్సమపిబన్వద్రాగ్రా-భ్యాంచమాచితః|| ౨౩ ||చక్రేణతురధారైఃజహరపిబతశ్శిరః| హరిస్తస్య
 కబధస్తుధయఃస్తావితోఽపతేత్|| ౨౪ ||శిరస్త్యమరతాంశితమజోగ్రహమచ్ఛీకృత్| యన్తుపర్యణచన్ద్రా-
 గ్రా-వభిధావతిన్తరిః|| ౨౫ ||శీతప్రాయేఽమృతేచక్షైర్వగవాన్లోకభావనః| పశ్యతామసురైర్నాణాంవ్య-
 రూపంజగృహేవిభుః|| ౨౬ ||ఏవంసురాసురగణాన్సమదేశకాలహేత్యర్థకర్తృమతయోఽపిభవతిల్వాః| త
 త్రామృతంసురగణాఃఫలమజ్ఞానాఽఽభుర్యత్పదపజ్జ-జరజశ్యయిణాన్సదైత్యాః||౨౭||యద్యుజ్యతేఽసువ
 నుకర్తృమనోవచోభిదేహత్వజాదిమన్వభిప్రదనత్పృథక్తాన్|| తైరేవదన్యవతియత్క్రియతేఽపృథక్వా

చీకృత్,అకల్పయత్ సూర్యాదిచచ్చైరేణప్రజానాంశుభాశుభసూచకంగ్రహమచీకరదిత్యర్థః,యన్తుగ్రహత్వంపాగ్పితోరా-
 హూర్మద్ధా-వైరధీః,పర్యనుచన్ద్రాగ్రా-వభిధావతి || ౨౭ || ఊదేవై,రమృతే,పితపాగ్మయసతి,పాగ్మగ్రహణాదమృ-
 తస్యావశేషస్సుద్యుతే,లోకభావనఃలోకపాలకో,భగవాన్,విభుః,అసురైర్నాణాం-పశ్యతాంసంతాం-స్వరూపంపౌరుషం
 రూపం,జగృహే || ౨౮ || ఊభగవన్ప్రమాశ్రితానామోపద్యమచలంనాస్యేమామిత్యేవమాఖ్యానతాత్పర్యమాహ||౨౯||ఎవమి-
 తి||ఎవమిథ్యం, సమాన్తుల్యై, దెహదయః,యేమాం,తాదృశాఅపి,తత్ర, దేశఃక్షీరోదధితిరం, కాలఃమధనకాలఃహేతుర్నై-
 రాదిణామధనం,అర్ధఃఅమృతరూపంప్రమాణనం-కర్తృమధనానుకూలం,మతిః,అన్యోన్యమేకప్రమాణసవివచయా,ఎవంవిధా-
 అపి,ఫలవికల్పాఃఫలనైవమ్యవన్తో,భభావుః-కేహంచిత్ఫలమపరేహంసతివైవమ్యమభవదిత్యర్థః,తేదేవాహ || ౩౦ ||తేదేవాసు-
 రాణాం-మధ్యే,దేవగణాం-వామృతరూపంఫల,మజ్ఞానానుభవనాభిప్రాయః,కుతః,యన్తుభగవతః, పాదపక్షజయోఃరజస్స-
 మాశ్రయణాత్,దైత్యాన్సునపాగ్మయః-తదనాశ్రయణాత్ || ౩౧ ||ఊయదితి|అనుఃపాగ్మయఃవసుధనం,దేవత్వజాదిమనిమిత్యే-
 దేహాద్యర్థం,నృభిఃపాగ్మణాభిఃయద్యుజ్యతే,యత్క్రియతేతత్సర్వం,తదేత,దనద్యర్థంశాఖానపేచనవద్యర్థంభవతికతః-పృ-
 థక్త్యాన్తేతస్యకర్తృణాఽహంముమతాదిపృథగ్గమీమానగర్భత్వాత్,తైరేవపాగ్మణాదిభిః,త్రి-గయతే,సర్వాన్సరాశ్వనోభగ-
 వతస్సర్వకారణస్య,ప్రతయ్యే,క్రియతేతత్తున, ప్రహంభంభవతికుతః,అపృథక్త్యాన్తేసర్వాన్సరాశ్వతయోసర్వమాలతయా-
 చనర్వత్యాగ్మన్యూతత్వాత్,తత్రవృష్టాన్తః,యత్తరో,రూపే,వచనం-యథా,సర్వస్యసన్దృశాభాదరిశి,భవతి-తదన్తే,య-
 ద్వా,పృథక్త్యాన్తపృథక్త్యాన్తదివత్సర్వభోషపద్ధుమ్,దేవత్వజాదీనాంపృథక్క్రమ్,మాలావ్య,అబ్రహ్మత్వకత్వంపశ్యత్, కేవలదే-

స్వాగరానముద్రాతద్యత్ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ॥ అసురాణాం - యాచమూస్యే నాశస్యాః పఠిః . చెరోచనోబలిః . వై హాయసాఖ్యం . యానంవిమానం - అస్థితః అధిష్ఠితః ఉదయే ఉపయగిరా . స్థితః శ్చన్ద్రాగ్రహ-రేఖ-యానం వినిష్ఠి కామగంకామం యధైష్టంగచ్ఛతీతధామయేనన్నితంసరైవ . స్సంగామసాధనైరప్రత్యక్షస్తాధిభిర్యుక్తం . సరైవామప్యాశ్చశ్చర్యకరం మహద్భుతం అప్రతర్కం ॥ ౧౬ ॥ విమానా దైరసజాతీయత్యైవతగ్నితుమశక్తం . అన్యైశ్చగ్ని అనియతప్రణావావసాన త్యేనకన్యవి శ్చశేనియమేనసితమితి దైవమశక్తం . క్వచిద్భుక్త్యమానమపి పునరవ్య . దర్శనమదృశ్యం బ్రహ్మశక్తం . తేజస్విత్వాత్ . విమా నః శైవం . య-దానం . తదాస్థితశ్చన్ద్రస్యయః . కథంధూతః . సరైవ . స్వేనాధిపతిః . ర్యగ్ని జనస్య త్రచామరాధిభిశ్చవృ తః ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ॥ జ్ఞతస్య బలైః సమన్తాః స్వధానాం పతయో ౭ సురా-స్సన్ద్రయాన్ద్రస్యహః . సక . పరివృత్తశ్చన్ద్రః . యూధానాం పతినైవకాంశ్చిన్ద్రీ ర్శతి ॥ నముచిరితి ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ ౨౧ ॥ ౨౨ ॥ ॥ తేనరైవ . సోమస్యా మృతస్య అలభ్యో భా గోద్రై వై కేవలం శ్చకమాత్రం - పౌప్తాస్సద్రః పూర్వం . రణమథే . బహుశో నిష్ఠితా అమరాద్రైవై ॥ ౨౩ ॥ ॥ స్థినిమానా

ర్యజజ్జైర్యజైర్వాహుతైః ॥ ౧౩ ॥ వాతోద్ధాతో త్రోక్షీవైర్వనద్ధిర్యర్హదాః స్ఫురద్ధిర్యశ యైశ్చన్ద్రాస్సతరాం సూర్యరక్షిభిః ॥ ౧౪ ॥ దేవదానవపిరాణాంధ్వజశ్చాపాణునన్దన . రేజవీర్యరమాలాభి ర్యాదసామవసాగరా ॥ ౧౫ ॥ ॥ వైరోచన్యలస్సంభృతో సురాణాంచమూపఠిః యానం వై హాయసంనామకా మగంకాయస్థితమ్ ॥ ౧౬ ॥ ॥ ర్వసాం గామిణీ పేతంసర్వాశ్చర్యమయంధిభిః అప్రతర్కమనిరైశ్యం దృశ్య మానమదర్శనమ్ ॥ ౧౭ ॥ ॥ అస్థితః ప్రదీపమానాగ్నిగంసర్వానీకాధిపైర్యుతః వాలవ్యజనః శ్చతాద్రై ర్శైవన్ద్రా ఇవోదయే ॥ ౧౮ ॥ ॥ తస్యానస్సర్వతోయానైః పృతనాపతయో ౭ సురాః . నముచిశ్చన్ద్రో బాహోవిచలి త్తిర యోమఖః ॥ ౧౯ ॥ ॥ ద్విమూర్ధాకాలనాథో ౭ పిప్రహేతిరై తిరిల్లలః ॥ కనుర్నూప్తనం త్రాసో ౭ జనం ధ్మోవిరో చనః ॥ ౨౦ ॥ ॥ చయగ్రివశ్చన్ద్రాశ్చరాః కపిలోమేధున్ద్రుభిః ॥ తారకశ్చగ్రదృశ్యమౌనిశుమౌజన్మ ఉత్పలః ॥ ౨౧ ॥ ॥ అగ్నిష్టో ౭ రిష్ట నెమశ్చయశ్చ త్రిపురాధిపః ॥ అన్యైపాలోమకాలేయనివాతకచచారయః ॥ ౨౨ ॥ ॥ అలబ్ధభాగా సోమగ్రతవలంకైశ్చభాగినః ॥ సర్వం తెరణముఖేబహుశోనిధితామరాః ॥ ౨౩ ॥ ॥ నిహనాదాస్థిమచ్ఛన్ద్రశ్చాన్ద్ర ధ్మర్హవరవాక్ ॥ దృష్ట్యాససత్తానుభిక్తాన్ బలభిక్తు-పితోభ్యశమ్ ॥ ౨౪ ॥ ॥ ఐరావతిం దిక్కురిణమూయాథోవి యత్సర్యాత్ ॥ యధాప్రవత్సగ్రవణమయద్రిమహర్చతిః ॥ ౨౫ ॥ ॥ తస్యానస్సర్వతోదేవానానావాహధ్వ జాయధాః ॥ లోకపాలాస్సహగ్రైర్యాయ్నిన్ద్రీ వరుణారతిః ॥ ౨౬ ॥ ॥ తైవోన్మగ్నమభినవ్యశ్యతీవస్తోనామ భిద్ధిభః ॥ ఆహ్వాయనోచకశ్చో ౭ గ్రేయయుధుః శ్చన్ద్రయోధినిః ॥ ౨౭ ॥ ॥ యయోధబలిరీంద్రేణ తారకేణ గుహా ౭ స్యతః ॥ వరుణోహేతి నా ౭ యద్యజ్ఞస్త్రితోరాజస్య హేతి నా ॥ ౨౮ ॥ ॥ యమమకాలనాథేనవిశ్చక్రౌమయేన వై ॥ శవప్యగోయుయ థేవ్యష్టాన్సమితాతుమిరోచనః ॥ ౨౯ ॥ ॥ పరాజితేన ముచిరద్వినావ్యవవర్తకా ॥ సూర్యో బలిమతై దైవోబాణశ్చ్యైశ్చ తేనచ ॥ ౩౦ ॥ ॥ రాహుణాచకధాసోమః పులోమాన్యయుధై ౭ నిలః ॥ నిశుమృత మ్మయోదేవిభద్రకాతీరస్థిని ॥ ౩౧ ॥ ॥ వృషాకేషిబజ్జేనవహి హేలవిభావమః ॥ ఇల్లలస్సహవాతాపిర్వగ్మృతృ పుత్రై గ్రహరన్దమ ॥ ౩౨ ॥ ॥ కామదేవేనదుర్నర ఉత్పల-లోమాశ్చభిస్సహ ॥ బృహస్పతిమృతససారకణశ్చైవకరః ॥

రాక . విమచ్ఛ ప్రకర్షన్ద్రః . చహానోయేషాం తాక-శ్చణ్డన్ . దన్యైర్వనయామాన్యం . వివం . ఉద్రతాక . శత్రూనసురాన్ద్ర ప్త్యాన్ద్రర్యాత్ . బలభిదన్ద్రీనితరాం . కపితో . దిక్కురిణ . మైరావతమధిరూధః . వియత్కాశైవ సత్తీతత్తతేవ . కః కమివ . ప్రవన్ద్ర ప్రవణాని . యస్థిన్ . మదధారాసాదృశ్యమనెనాభిప్రేతం . త-మదయాది . మూయాథో . ౭ హర్వతస్సూర్యో . యధా తద్యత్ ॥ ౨౪ ॥ ౨౫ ॥ ॥ శ్చన్ద్రస్యన్ద్రీన్ద్రసర్వతః పరితోదవాః . నానావిధాన్యాంధూధిన్ . యేషాం . తెలక . తంపరివెష్ట్య తస్మిన్ద్రుభః-సగ్రతై-సహితా . నాయ్యాదయో . లోకపాలా- మై-వై త్యాశ్చ ॥ ౨౬ ॥ ॥ అవ్యోన్ద్ర మభిమఖంసమహగ త్యవరస్పరంశీవస్తే సీరస్కురన్ద్రః . నామభిరాహ్మయ స్తవిశ్చన్ద్రా గ్రహ్యం ద్యయోధిన్యయుధుః ॥ ౨౭ ॥ ॥ ॥ ద్యం ద్యాన్యై వాహ ॥ యయోధేత్య దిద్ధిన్ద్రుభిః ॥ బలిః . వైరోచనః . తారకణా సురైః . గుహః కుమారః . అన్య తలయద్య తెత్యర్థః . హారాజన్ . విఃతః . ప్రహేతి . నాలయద్య త . విరోచనో . బలైః పితా ౭ స్సో వాన్ద్రత్యై . శూర్యో . దేవకేవల . బల . స్ఫుతైః . బాణో . శ్చన్ద్రోయేషాం . తైః . శతసంఖ్యాకైరయద్యత్యేన్ద్రః ॥ ౨౮ ॥ ౨౯ ॥ ౩౦ ॥ ॥ సోమశ్చన్ద్రీ . పులోమాన్ద్రై త్యేన . అనిలోవాయ . రయద్యత . నిశుమృతమృతాస్తాభ్యాం . వరస్థినిబలవతి ధవళకాశీద విలయద్యత ॥ ౩౧ ॥ ॥ ॥ వాతాపిసహితే ఇల్లలస్సహవాతృ పుత్రై గ్రహరన్ద్రుభిః హే అనిద్రమ్ ॥ ౩౨ ॥ ॥ ॥ ముహస్థభిన్యా

హ్యేదిభిన్నప్రభిన్నశూ - త్స-లో ౨ సురఃశతససాశుక్రేణసరకేనాసురేణ. శనైశ్చరంభః ॥ ౩౩ ॥ ఘోరాత్రయైఃకాలకై
యైః ॥ ౩౪ ॥ ఘోషమఖిలంజౌయద్ధృత్వం తేసురాసురశ్రేష్ఠాః - దృష్వై న-గుంఘ్రిమాయనియధ్వమానాః-పరస్పరం,
సమవ. మెత్స-శేతుమిచ్చవ. తీక్ష్ణ-శ్వరాదిభిః. బలతా న్యోగ్య-మ-జమ్ము. పి. రంసిచిచ్చిదుశ్చ ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ ఘోరజాయః-

అరోహస్తీత్యారోహః-తైస్సహితా, అన్యచమాహః - నానావిధాః - ఖడ్గితాఃకృత్తాః - నితరాం. చిన్నా. హావ్యదయో.
యేషాం, చిన్నా. నిధ్య జాదిని-యేషాం-తేబహుళః - త త్రత్యహ్వసఃనివక్షః-తమ త్రంశవవమ్ ॥ ౩౭ ॥ ఘోరేషాం దేవాదీ
నాం. పదభూతైః - రధాశైశ్చ-చూర్ణితాత్ - ఆయోధనాతీ యధ్ధనామ. రుధితో - రేణ - రుల్పణోఃనీదః. దిశః-ఖం-ద్యుమ
ణింసుర్యంవ-భావయన్ - పశ్యన్త్యర్థ-రతి-నివృత్తౌ హేతుంవదన్నామౌధనంవిశిష్టి - అన్యకృత్తిభిరుధిర ప్రవ్రవతైః,
పరితః. ప్లుతాభిక్తాత్ ॥ ౩౮ ॥ ఘోరాయుధ్ధనామిశ్వరోభి ర్భి-హృభుతైః-కరభనదృశోరుభిశ్చ-పాప్రతానతి. బభాశిరాం
సివిశిష్టి - ఉద్ధూతానిఉత్తి ప్రాని-కీరీటాని. త్థూలాని-యేభ్యః-సంమ్మయైశ్చ-దృశో-యేష - పరివష్టా. దచ్చదాద ప్రచ్ఛదాలద
రోష్ట్రాయేషు. తైః-భుజాస్విశిష్టిసాధిర-జై-స్సహాయ ధైరితవ ॥ ౩౯ ॥ ఘోత్రత్రయ్యధ్యుద్ధ-పతిత-నియాసి. స్వశీరాం

మరుతోఃనివాచకవచైఃకాలయైర్వసహ౨నురాః | విశ్వేదేవానుపౌలోమైరుద్రాంక్రోధవశైస్సవ ॥ ౩౪ ॥
తృవమాజావసురైస్సురైర్దౌర్ద్యం ద్వనసంహత్యైయధ్వమానాః॥ అన్యగ్రమానాద్యనిజమ్మురోజనాజగి
వవస్తీక్ష్యరసితోమరైః ॥ ౩౫ ॥ మునుభిశ్చక్రగదర్థి పట్టసైశ్చత్వర్తల్లతైఃప్రాసపరశ్వధైరపి | సిద్ధింశభ
ల్లైఃపరిహేనముదైరైస్సవిజ్ఞితాలైశ్చశిరాంసిచిచ్చిదుః ॥ ౩౬ ॥ గజాసురజ్ఞాసురభాఃపదతయస్సారోహవా
హఃవివిధావిఖడ్గితాః | నిష్కృతచామూరుశిరోధరాఃప్రయశ్చిన్నధ్వజేష్యవశమత్రహూహితాః ॥ ౩౭ ॥ తేషాం
పదభూతేరధాఃచూర్ణితాదాయోధనాదుల్బణఉత్తితస్తదా | రేణురీకఃఖంద్యుమణింవ ॥ భావయన్త్యర్థ-ర
తాన్యకృత్తిభిఃపరిప్లుతాత్ ॥ ౩౮ ॥ శిరాభిరుద్ధూతఃకీరీటకణ్డలైస్సంరమ్భదృశిఃపరివష్టదచ్చదైః | మహాభుజై
స్సాభరజైస్సహాయైస్సాప్రప్రతాహఃకరభోరుభిశ్చ ॥ ౩౯ ॥ ఓబద్ధాస్త్రహితోమైతుఃపతితస్య
శిరోఃషిభిః | ఉద్ధూతాయుధవత్సర్జితైరాధావన్తోఘోటారణైః ॥ ౪౦ ॥ బలిర్హైస్సంరంభశీఘ్రైర్భిరరావతంశ
రైః | వతుర్భిశ్చతురోహహాదైవానారోహమారయత్ ॥ ౪౧ ॥ సతానావతతశ్చక్రస్రావద్భిశ్చిక్రమిక్రమః | చిచ్ఛే
దనిశితైర్భుజైరసంప్రాప్తైఃహసన్తివ ॥ ౪౨ ॥ తస్యకరోత్తమంవీత్యధర్మరక్షక్రీమాదదై | తాంజ్వల స్తంప
జేనాలా-ధాంహ స్తరామచ్చినధరిః ॥ ౪౩ ॥ తతస్సూలంతతఃప్రాసంతతస్తోమరమ్భవ్యయః | యద్యదసితతద
ద్యాత్సర్వంతద్యర్థిచ్చినధిభుః ॥ ౪౪ ॥ ససర్జాధానురీంమాయామ స్తరానంగతో౨నురః | తతఃప్రాదురభూ
చైచలస్సురానశీఃపరిప్రభోః ॥ ౪౫ ॥ తతోనిపెతు స్తరహదవ్యమానాదవాగ్నినాశిలాస్థులజ్జ-శిఖరాశ్చుర్జ
యన్తోద్గిష్టదప్పలమ్ ॥ ౪౬ ॥ మహూరగాస్సమత్తేతుర్దస్తకాకాస్సవృత్తికాః | సింహవాగ్రాఘ్రివరాహశ్చమద

నితత్రతైర్గ్రతీభిః-పశ్యంతః - కబళాఃఉత్సేతుః-కధంధూతాః. ఉద్భృతాన్యాయుధాని. యే-సైర్దౌర్ద్యైస్సహాధావస్తైః,
భటాశ్చవస్తీతాః-మహామృదఘటితాహస్తరమ్భః ॥ ౪౦ ॥ ఘోరబలి-రక్షశ్శ-రై - రిన్ద్రం, త్రిభిశ్చరైరైరావతంవవతుర్భి, శ్చతు
రోహహః, నైరావతపాదరక్షకాన్, ఎకస, శరణా, రోహంగజయస్తారంఅర్థయత్ అపీదయత్ ॥ ౪౧ ॥ ఘోరశక్రస్తానా
పతత, శ్వరానసంప్రాప్తావేత, తావద్భిః, శీతైర్, ర్భుజైశ్చ-ప్రహసన్తివ. శీఘ్రివిక్రమః, ధనుర్విద్యులంబైచ్ఛేదజః ॥ ౪౨ ॥ ఘో
తస్యైన్ద్రస్యత, మత్తమం - ధనుఃకోశంలంకర్త, పీత్యుద్భర్త, వః-అనహమానో, బలిశ్చక్రేమాదదెగ్రహితాన, ప్రయత్నమ
తిశేషః-మహూల్క-స్యవా - భా, యశ్చాస్తాం-జ్వల స్తం-శ్రీ-కైంకరస్తామేవహరిన్ద్ర-శ్చిచ్ఛేదజః ॥ ౪౩ ॥ ఘోతతోబలిర్య
ద్య, మృగాదికంశత్రుమాదదెతస్సర్వమిన్ద్ర-స్సమర్థ-శ్చిచ్ఛేదజః ॥ ౪౪ ॥ ఘోధా , సురోబలి, స్వయంతిరోహితఃఅమరీం-
చాయాం-సవర్త, కీద్య, శింమాయామిత్యైత్రతామవదర్శయతి ॥ తతఘటి | హేప్రభో! సురస్తస్యనిగ్ధి. పరిష్టా, నైల్లోఽద్రిరా
యకః, పాగ్దుర్భహవమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఘోతస్తాచైచ్ఛాత్తరహోవృత్తా. నిపెతుః-కధంధూతాః-దవాగ్నినా, దవ్యమానాః. త
ధా. టటవ-వ, తీక్ష్ణగ్రైశ్చిఖై, ర్భుజితా, నైల్లోకాః, ద్వివతాం దేవానాం, బలం-చూర్ణయన్, నిపెతుః ॥ ౪౬ ॥ ఘోదంశ
సస్పృభావాః-వృశ్చికై స్సహితా, మహూరగాశ్చ. సముత్సేతుః, సింహదయో, మహాగజాశ్చ, సర్వయన్తశ్చబ్రదుస్తః - సముత్సే

తురిత్యేనువక్షః ॥ ౪౭ ॥ ఋషివాససం గౌత్మ్యులవాస్తాశ్చతశ్శస్సహస్రశ్చ, యాతుధాన్యశ్చిన్ధి భిన్ధి, వాదిన్యశ్శసముత్తే
తుః, తధారక్షగణాశ్చ, హేఽధభాః ॥ ౪౮ ॥ తతః తోవ్యోమ్మిగమ్మిర-పరువఃకరోరశ్చ, స్వనో. యేషాంతే, వహఃఫణునా
మహామేఘాః-వాతే, రాహతాః, ససయత్వవఃగర్జతః, అక్షోరాన్యముచుః ॥ ౪౯ ॥ ఋతై త్యన-బలినా-స్పష్టో-మహాస్వీ
పులఃశ్వసనసారిధిర్ధాయుసనాధో, వహ్నిస్సాన్వరకః - ప్రశయానలభవా-త్సుగ్రో-విబుధస్స, జనీంజేవానా-లఘూ-మ
ధాకే అదహతే ॥ ౫౦ ॥ తితిః-సర్వతశ్చ, తుర్జునుమద్రః, ప్రత్యర్థశ్చత, యైరితశేషః-ధకంఘాతః, ఉద్వల-మర్మదా
తిగః-యుంఝామూతై, అద్భూతై, సురకై, రావ రైశ్చ, భీషణః ॥ ౫౧ ॥ యుధా-బలినా-మ-మన్యైశ్చ, పహామూతై
రలత్యుగతిభి-త్తుర్జు, మాయాసు, సృజ్యమానానుసతిమ-సురసై నికా-విమెదుఃదుఃఖితభూతుః ॥ ౫౨ ॥ ఋషేస్సపయ
త్యయదా- ఇన్ద్రాదయ - సైత్యైశ్చివిధిం-యా-ప్రతిక్రియాం-నవిమ - సుదా - తైర్ధాతో భగవా-స్విశ్వభావనః - ప్రాదుర
భూతే ॥ ౫౩ ॥ త్కథంఘాతః, ప్రాదుర్భూతావెత్తిత్రాహ, అతేభిః, అతేభిః, దధ్నినాన సురం. గరుడస్యాం సెన-ధై,
కృతానపాతా-వహ్నిశ్శలన, యేన-పిశ్చం, వాసో-వత్రిం - యస్య, నవకంజెభవ, లావనె-యస్య, అష్టా-వాయుధయకా
బాహవః-యస్య, శ్రీశ్చ - కామధశ్చ - అస్మకీట-వ-మన్జులవ - ఆలస-సి - శీకా-మృగా-దీని-యస్మిన్ - ఏవంఘాతో-దభ్యత్య
తే ॥ ౫౪ ॥ ఋతేస్సైన్యగవతి - ప్రపప్టైఅహ్మ్యైతనతి - అసురాకాంతూటకర్పి-మన్ద్రాధిప్రయోగః-తస్మా-జ్ఞాతా-స్సర్వా

యనోమహాగణాః ॥ ౪౭ ॥ యాతుధాన్యశ్చతశ్శశ్శాలవాస్తాశ్చ, వాదిన్యశ్శసముత్తే
ప్రభాః ॥ ౪౮ ॥ తతః మహాఘనావ్యోమ్మిగమ్మిర-పరువఃస్వనాః | అక్షోరాన్యముర్యాత్రి రాహతా ససయ
త్వవః ॥ ౪౯ ॥ స్పష్టో-తై త్యనముమహాస్వపాన్వీ-పవనసారిధిః, సాంవ రకభవాత్సుగ్రో-విబుధస్స, జనీమధాకే ॥ ౫౦ ॥
తతస్సముద్రఉద్వలస్సరితః, ప్రత్యర్థశ్చత | ప్రవణ్ణవాతైరుద్ధాతేతరక్ణావ ర్భీషణః ॥ ౫౧ ॥ ఏవంజై తైర్ధ
హాకైరైరిత్యుగతిభిషణైః | సృజ్యమానానుమాయాసువిమెదుస్సం సైనికాః ॥ ౫౨ ॥ నతత్యైతివిధింయైతవి
దుర్నిద్రాదయోవ | ధృతిః, ప్రాదుర్భూతైత్రభగవాన్మృతిభావనః ॥ ౫౩ ॥ తతస్సపర్యాయంసకృత శ్చైర్శల
వః, పిశ్చవాసానవకజ్జలవాచనః | అభ్యత్యతా-య్యధబాహురల్లనచ్చి, క్రాన్తభానస్స కీటిమన్జులః ॥ ౫౪ ॥ తస్మి
న్సమిష్టై-అసురకర్షణాతా-మాయా-విసేతుర్హనా-మహీయసా, గ్వహ్నియధాహితైరిబోధక ఆతేచారిన్యైతి
స్సర్వవిపద్విమోక్షణమ్ ॥ ౫౫ ॥ దృష్ట్యామృధగరుడవాహమిభారివాహ-అవిద్య శ్శాలమహీనోదధకాలసేమః |
తస్మైలయా-గరుడమూర్ధ్నిపతద్వత్కాత్వా తేనాచనన్నవివహవామరింత్యైర్గీతః ॥ ౫౬ ॥ మాటేనుమాల్యుతిబలౌ
యధిపేతతుర్జువృక్తైశ్చ తైరినావధమాల్యుతాంస్తు | అహత్యైతగ్నగదయా-ఎహనదన్తజ్యైర్గతావచ్చిరో-
చ్చిసదరేర్జుదతో-ఎరిదా-ఎ-ద్య ॥ ౫౭ ॥ * * * * *
* * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, అష్టమస్కంధే, దశమోఽధ్యాయః * * * * *
శ్రీశుకఉవాచ ॥ అధో-అ-సురసై-ప్రతిలభిచేతసః-పరస్యపుంసః-పరమానుకమ్మయా | జన్మర్పర్పశంకకనమి

మాయాః-మహీయసోభగవతో-మహీనామహీమ్నా-విసేతుః-విసప్తాబధూతుః - యధా-ప్రయోధేజాగర-అగతేన-స్పష్టో-
సస్యతి-తద్యతే-హీయతో-హ-రె-స్సృతిరవశ-సర్వాసాం-విషదాం-విమోక్షణం-అవహ-ర్త - కిముత-భగవతః-పాదీదుర్భా
వఅపదవ-రైవత క్వశ్చమితిభావః ॥ ౫౫ ॥ ఋమృత్యుధై-గరుడవాహంభగవత్తం-దృష్ట్యా - ఇభారివాహానీంకావా
హః-కాలసేమ-రసురః-శూలమావిద్యభామయత్వా - అహీనోత్విషేవ-త - దరుడస్య-మూర్ధ్ని-ప్రపథదావత-చ్యులం-గృ
హీత్వా-హేన్యవ-తైవనహతేన-త్యైర్గీతశ్చైత్రై-త్యైర్గీతభగవాక్ - సహాహమిభారివాహనపహిత-మరింకాలసేమ-మహ
నతేహతవాక్ ॥ ౫౬ ॥ ఋతతో-అతిబలౌ-మాటేనుమాల్యుభ్యా-మనరో-యస్యభగవత-శ్చ-క్రైకా-కృతసైరిసోభిన్యశ్చిరసౌ
యధి-పేతతుః-తత్ర-మాటేనోవిక్రమంకథయేత్-తస్యసీరశ్చైదనంభగవత్వృక్తకృతమాహ | అధమాల్యవానితి | అధకాలసేమ
వధానస్తం-మాల్యవాన్త-పీ-తంభగవదధిష్ఠిత-మన్జుశ్చైర్గం-గరుడం-తీష్ఠయా - గదయా-అహత్యంసంఘట్నా - ఎహనత్రా-దేవ
వాక్-తావ-న్నదతో-ఎ-రైర్-వి-స్మిర - ఎరిదా-ప్రకడా-దోభగవాక్-విశ్చేద-అత్రమాల్యువభ్యా-జ్ఞో-సశ్రీరామాయణ-ప్రసి
ద్ధమాల్యవద్విషయః - అమితేన్యసురా-నరవిషయః ॥ ౫౭ ॥ ఇతిశ్రీభాగవతవన్వర్ణచన్ద్రీయాం-శ్రీవాత్సవీరభద్రవసూరివిర
చితాయాం-శ్రీభాగవతివ్యాఖ్యానాం-మక్షమస-నైవమో-ధ్యాయః * * * * *
అధో-అ-పరమపురుషస్య-పరియాత్యైష్టయా-కృపయా-ప్రత్యుపలబ్ధమానురీధి-ర్నాయాధి-రసభిహతం-చే-తో-యే
షాం-తేవక్రవాయువదయా-దేవా-యధై - పురాపూర్వం - మైరై తైర్గిరో-వనాదిభిరభిసంహితాః-ద్వంద్వశ్చ-స్సంగతాః

యోధ్యునిశిశేః తాన్పుశంజమ్మః ॥ ౧ ॥ శ్మితదేవప్రభృత్యుతిః యావాన్వాకశానశ్చస్యస్యసంరబ్ధిశీతరాంక్రమః
వైరౌచనాయబలయే, యదావజ్రమదయత్యే బలిహా న్ముద్యతవా ॥ తదా ప్రజాః - హాహితశహాకారంకర్తవ్య
శ్చక్రశంకరుదుః ॥ ౨ ॥ శ్మజః - పాణేయస్యనశ్చ ॥ మహాయుధైవిచరన్తం. సుసంరబ్ధం - మనస్వీనయేయత్నం.
పురతఃసీతం వైరౌచనం - తిరస్కృత్యై. దంపత్యుమాణ - మాహ ॥ ౩ ॥ శ్మతావత్తిరస్కారప్రకారమాహనటవదిద్వా
భ్యాం. తతఃపతనవదతహా - సోఽహమితి, హేమాధానయేతాన్పుః - అన్వై. సమనన్తాయాభి. రైతుమిచ్చసి పృష్టాన్తమ
హాపదయతి - జిత్వేనిబధాన్యజీయేమో - తాత్. చాలానజ్ఞాన్. జిత్వా. నటఃకపటవృత్తిర్గదా - తెహం. ధనం. చారతి.
తదా ॥ ౪ ॥ శ్మమత్సృభావశ్యజ్యోతిషదన్తీరస్కృతి. హేపాజ్ఞాన్యత్సృభావశ్య. దధో - ౭. ధన్వనాత్ పదాత్సా
నాత్. య. ఆరురుత్. నితరోధుమిచ్చన్, ఉత్తరోత్తరంలాకమారోధుమిచ్చన్ గ్రస్యరాః. యచ - మాయాభిధి - ముత్సిస్యస్య
నితత్సృభమిచ్చన్. తాన్మగ్నపాన్య - తాదుష్టజన్మతల్యా. నధనా - విషనోమహన్తి ॥ ౫ ॥ శ్మమర్యాయన. ప్రవ - శిరః
సోఽహం. శతం - పర్యాజి. యస్య, తేన - వజ్రణాయధేన. హాన్యై. హేమనాత్వై. జ్ఞాతిభిస్సహాఘట్యయధాబలంవిక్రమ
స్య ॥ ౬ ॥ శ్మత్యోధిరన్తీరతత్కర్తాహబలిః ॥ సంగ్రామిత్తితిభిః ॥ కాల్పన - హరితాని - సుఖతఃఖజయాపజయాదివదదా
నాయప్రకృత్యానికర్తాణి, యేమోతేహం, సంగ్రామయన్తే. వ - రమానానాంకీర్త్యదయఃస్మర్యేమం. మనుకమాత్మి

రణాదయస్తాంస్తాన్తేజోధిరన్తీరతాఃపురా ॥ ౧ ॥ వైరౌచనాయసంరబ్ధిశీతరాంవాన్వాకశానశ్చ ॥ ఉదయశ్చ
ద్యుదావజ్రంప్రజాహాహేమిత్తతః ॥ ౨ ॥ వజ్రపాణిస్సమాహేదంతిరస్కృత్యుత్తరసీతమ్. మనస్వీనంసుసంర
బ్ధంవిచరన్తంమహమ్మతే ॥ ౩ ॥ నటపన్త్యకమాయాభిర్నామోన్వై. జీవన్. జిత్వాచాలాన్విబద్ధాన్తేనతో
హరితీదన్తమ్ ॥ ౪ ॥ ఆరురుత్. నిమాయాభిరత్సిస్యన్విచరయేదన్తమ్. తాన్మగ్నాన్విషనోమ్యజ్జుప్రార్వస్తాన్
వదాదధిః ॥ ౫ ॥ సోఽహం. దుర్గాయనస్తేదన్తమ్. జెణశతవర్షణాన్విరోచరిష్యేమనాత్వై. ఘటస్యజ్ఞాతిభిః
హా ॥ ౬ ॥ బలిరుదాచ ॥ ౭ ॥ సంగ్రామకర్తమానాంకాలహోదితకర్తాణామ్ ॥ కీర్తిర్జయోఽజయోమృత్యుస్సర్వ
మాంస్యగ్రసుక్రమాత్ ॥ ౮ ॥ శేమిమంకాలరశనంజనంపశ్యన్తిసూరయః ॥ సహ్యవ్యన్తిసోచన్తిత్రయాయమ
పజ్జితాః ॥ ౯ ॥ సమయంమన్యమానానామాత్మానంత్రోత్రసాధనమ్ ॥ గిరోచన్సాధుహోచ్యుగ్నాగ్నిహేమవర్త
తాడనాః ॥ ౧౦ ॥ ఇత్యుత్సృజ్యేమిభువీరోనారాన్తేర్గీరమానదః ॥ అకర్ణపూర్ణావనదాన్తే. మేరాహాశంపునః ॥ ౧౧ ॥
ఏవంసారాకృతోఽహోవైరణాతర్ణవాదినానామ్యవ్యక్తదధిక్షేపంతోతాహతర్ణవద్యుః ॥ ౧౨ ॥ ప్రాపేణో
తులితంసత్తామెమాఘమరిమన్తమ్ ॥ సయానోశ్మన్యపతన్యాహచ్చిన్నపక్షణవాచళః ॥ ౧౩ ॥ సఖాయంచ
తితంవృష్ట్యావహ్నిబలనఖస్యూతే. అభ్యయాత్సహ్యదంసఖ్యుగ్నతస్యాపిచిన్తయ ॥ ౧౪ ॥ ససేహవా

ద్వ్యాదినిమిత్తకర్తపరిపాకానుక్రమాత్సృజ్యేమిభువీరోనారాన్తేర్గీరమయేభూతుః. కింతుతత్త్వమిత్తకర్తపరి
పాకకళాయామనెత్త్యస్తాకమేవితే. వెతిభావః ॥ ౨ ॥ శ్మతమిమమనుక్రమకీర్త్యాదిమన్తం. జనం. కాలరశనంకాలయన్తి
తం. కాలాన్విషితకర్త. భలభోక్తారం. సూరయఃపజ్జితాః - పశ్యన్తి. అతఃస్తే ర్జయమ్మత్సృజ్యేమిభువీరోనారాన్తే
శోచన్తి. సజిత్యే. శంవిధేవివేక. యాయ. మపజ్జితాః - అనిపుణాః ॥ ౩ ॥ శ్మతీత్రీర్త్యాదామాత్మానంజెహం. సాధనసాధ
కం, మన్యమానానాం, అతపవ. సాధుభిశ్చోచ్యుగ్నానాం. అజ్ఞానతత్త్వేనానంత్యోచ్యుగ్నానాం. హేమయ్యకం. మర్త. తాడనాః
మర్త. సుతాడనయాభిసాః. ॥ గిరో, వయం. సన్యక్తే. మానసాధుమన్యామహే ॥ ౪ ॥ శ్మత్యోధిరన్తీరతాః - హేమవర్త
ద్యుః, వీరాః, మానదో, వీరోవైరోచన, రాన్తే. మేరదధిక్షేపంతోతాహతర్ణవద్యుః - మాన్యమై. ర్నా. రాన్తే.
రాహసత్ ॥ ౧౦ ॥ శ్మయధార్థవాదినా. వైరణాబలినా, ఏవంసారాకృతో, దేవభగ్నః, తేనబలినాకృతమధిక్షేపం నామ్య
వ్యనానసహతంత్రమజ్ఞుశః. తెనా, హతో, ద్యుః - గజభవ ॥ ౧౧ ॥ శ్మకింతుతత్త్వమిత్తకర్తపరి
జాంమన్యదంఘాతుకం, కులిశంజః, పాగీహరత్ పాన్యమై. హేమవర్త. తత్తస్మాతులితప్రహారా, చిన్నపక్షి,
పర్వతభవ, సవిహనో, భూమా. స్యపతేదిశేషః. సయానోశ్మన్యపతన్యామావతిపాతాన్తరేతునశేషః, సయానోశ్మన్యపతిపా
రేతునశేషః. అభూ. వెత్తర్థః ॥ ౧౨ ॥ శ్మబిరస్సఖా, సుహృచ్చ. మ్మై. ౭. సురః. సఖాయంబలిం, భూమా. పతితం. వృష్ట్యావ
తస్యాపిసఖ్యుర్నై, సుహృచ్చ. భావప్రధానోనిదైశః. సాహర్ద. మాచరత్. అభ్యయాత్. ఇన్ద్రస్యాభిమఖమగారే ॥ ౧౩ ॥ శ్మకిం

హఃవామోవాహనం - యస్య సమహంబలోజమ్భోః ఆసాద్య రంహసావెగెన - బలెనావాదా ముద్యత్కృతమిదం ॥
 జతోక్తకృత్యమాలచైతే అతాడయే తదాగజంబాతాడయే ॥ ౧౮ ॥ ఘృశం - గదాప్రహరణ - వ్యధితో, ౭ తవహ
 విహ్వలితోగజబరావతోజాశ్చభ్యుమవసం స్పృష్ట్యాపరం - దుఃఖం-తేభ్యః ॥ ౧౯ ॥ ఘృతతో - గజస్య కత్తలం దృష్టవతా
 మాతలినా హరిర్నై - దశశతైః సహ స్రసంఖ్యాకైరశ్వైర్యుక్తిరధ - అనీత - ప్రమానీతం - రధవిభువిద్ధో, గజమైరావ
 త ముత్యంబు, ఆరురుపా ఆరుధవా ॥ ౧౯ ॥ ఘృతస్థయ స్తుర్భూతత - సత్కర్తృరధానయనరూపంకర్త - పూజయేత్ ఆ
 హూవవంధేనసారధిసాధవేతవ్యమిత్యేవంబహుమానయేత్ - జ్వలతాప్రకాశమానై - శూలైసతంమాతలిం - స్తయమా
 ణోయ్యదై అహనత్ ॥ ౧౮ ॥ ఘృతస్థంధైర్య మాలవ్యుగ మాతలిర్దస్య హమపి - రుజఃశూలఘాతజాంవర్ధదాం - సహ
 అనహతేతస్సంక్రదధ్యన్తి వజ్రణా జమ్భ్యుశిరో - ౭ పాహరచ్చిచ్చైరభ్యు ॥ ౧౯ ॥ ఘృతస్థజమ్భ్యుః జ్ఞాతయేన మచిబలసా
 కాభ్యాన్త్రుయోనారదాద్య షైర్జమ్భుంహతం శత్రుత్వాత్స రయాఽస్మితా - ప్రత్యయద్దదే శేతపెయః ఆజన్మః ॥ ౧౯ ॥ ఘృ
 తేవరుషైః - తహఃఖిః-భద్ర १౦ ఘట్టయ నపాడయ ప్రసీరస్మర్యస్తః అస్మిన్త్రైన్యః మర్త సుకానెపి మేఘాః జలధారాభిః
 వర్షతేమివ - శరై - రవాకిరన్ ॥ ౨౦ ॥ ఘృబలపాకనముచినాంతయాదాంవిక్రమాత్క్రమేతైకైకాహా ॥ హరిమతి ॥
 బలో - సురః - ఆహాయ దేహార్ధశ్వస్యభద్ర ౧౧వదశశతాని అశ్వా నామితీశేషః , హరిమిదం ౧౦వ , తావద్వి రేకాధికద

హ ఆసాద్య గదామద్యమృంహసాబ్రతావతాడయచ్చక్రంగజంబసుమహాబలః ॥ ౧౮ ॥ గదాప్రహరవ్యధితో
 భృశంవిహ్వలితోగజః జానుభ్యాంధరణీంస్పృష్ట్యాకత్తలంపరమయయో ॥ ౧౯ ॥ తతోరధో మాతలినాహరి
 ఖిష్టశతతైర్దృత్యతోః అనీతోద్విచమత్సృజ్యరధమారురుపావిధుః ॥ ౧౯ ॥ తత్సత్కర్తృజ్ఞాతయేన మచిబలసా
 వసత్సమశూలైసజ్వలతాతేతస్ప్రయమానోఽహనన్త్యభే ॥ ౧౮ ॥ సేహరుజంబుదుర్దృఘాంసత్వమాలవ్యుగ
 మాతలిః ॥ ఇద్దోజమ్భ్యుస్సంకుద్దోవజ్రణాపాహరచ్చిరః ॥ ౧౯ ॥ జమ్భుంశత్రుత్వాహతేతస్యజ్ఞాతయోనార
 దాద్యషైః ॥ నముచిశ్చబలఃపాక స్మితోపేయ్య స్వరవాన్వితాః ॥ ౧౯ ॥ వహఃఖిఃపరుషైర్దృగంఘట్టయన్తోఽస్య
 మర్తసు ॥ శరైరవాకిరన్తేఘాధారాభివపర్వతమ్ ॥ ౨౦ ॥ హరిందశశతానాంజాహర్యశ్వస్సబలశ్చరైః ॥ తా
 వద్విర్రథయామానయుగపల్లముహ ప్రవాత్ ॥ ౨౦ ॥ శతాభ్యాంమాతలింపాకోరధంబజిలశఃపృథక్ ॥ సక్యన్యం
 ధానమోక్షేణతదన్యతమధుఃక్రణే ॥ ౨౧ ॥ నముచిఃపచ్చదశభిస్సర్వపుణ్డైర్మహాభిః ॥ ఆహత్యన్యనదత్సం
 ఘ్నైస్సతోయజ్ఞవతోయః ॥ ౨౩ ॥ సర్వశత్సరకూటేనశత్రుంసరధసారధిమ్ ॥ ఛాదయామాసురసురాఃపావ్య
 ట్సూర్ణమివామృదాః ॥ ౨౪ ॥ అలక్షయ స్తసమతీవవిహ్వలావిమత్రుశ్వదైవగణాఃసహసాః ॥ అనాయకాశ్చ
 త్రుభుర్విస్సర్జితావణిక్వధాభిన్నసజ్జాయధార్దవ ॥ ౨౫ ॥ తత్స్తరామాడిపుష్కరాద్విసిర్భతన్నశ్వరధధ్య
 జాగణీఃబభౌదిశఃఖంపృథివీచరోచయన్త్య లేజసాసూర్యభవతాత్యయే ॥ ౨౬ ॥ సిరిత్యృప్తనాంజేవశ్వ
 రైరభగ్నితాంవృథే శ్రవయచ్చుద్రిపుహ స్తుంబజ్రంబజ్రధరోయ ॥ ౨౭ ॥ సతేనైవాద్ధూధారైశిరసిబలపా

శశతై , శ్వ రైర్యుగవ - దర్థయామాసతాడయామానయతో - ౨ యంబలాలఘు హ ప్రవాత్ , శరసంధానోపయన్త
 కౌశలాఖ్య లాఘవ యక్తహ ప్రవాత్ ॥ ౨౦ ॥ ఘృ పాకో - సురశ్చ తాభ్యాం - శరాణామితి శేషః - మాతలిం -
 రధంబ, పృతక్పృథ - గవయవశశ్చ , యగవశశశరసంధానతేనోక్షణయోగసంజే , అర్థయామాసేత్య సువజ్జి-తత్సక్య
 త్వంధానమోక్షణంధ్య ధగవయవతో - ర్థనాత్కంఠచకర్త - అద్య తమభవత్ ॥ ౨౧ ॥ ఘృనముచి స్తు - స్వర్ణమయఃపు
 ఙ్గాఃమూలప్రాస్తజే - యేమాంత్తైఃపచ్చదశభిర్హృద్విరిషభిర్దృగమాహత్యైకతాశ్వసజల - మేఘభజన్యయంసం
 ఘ్నయద్యేవశదత్తదధ్యాన్ ॥ ౨౩ ॥ ఘృతస్థ ర్యైఅనురాః - పాప్రవృత్త్యా-లికం.సూర్యం.మేఘాభవ,రధసారధియన్తమి
 ద్ద ౧౦.సర్వశత్సరవద్దైఃఛాదయామానుః ॥ ౨౪ ॥ ఘృతదా,తేమిదృగలక్షయన్తోఽపశ్యన్త - స్వహంసా.స్పర్శై,దేవగ
 ణాఃఅతేవవిహ్వలచిత్తా - అనాయకా,విమత్రుశుఃయధా, మహర్ణవేభిన్నానా , ర్థేమాం-తేదిద్ధూభావఅర్జః-అతేవ , వి
 సర్జితాఃవణిక్వధా.వాణిజ్యవత్తయః,క్రోశన్తితద్యత్ ॥ ౨౫ ॥ ఘృతహః-తరామాడిన్ ౧౦,పాణిపుష్కానాంపద్మరా,తాన్
 శ్వరధధ్యజసారధిర్విరథః - త్తాహత్యయేనాహసానెసూర్యభవ - స్వతేజసా , దిశఃఖమాకాశం-వృధిపేంబ,ప్రకాశయేత్
 బభౌ ॥ ౨౬ ॥ అనురాణాం-శరైరభగ్నితాంషిడితాన్యస్య సేనాంసిరిత్యు , దేవో , వజ్రధరశ్చక్రైరజిరపూనసురాకా
 హ స్తుంధుమావజ్రముదయచ్చుదుద్ధృతవాత్ ॥ ౨౭ ॥ ఘృనభద్ర ౧౦,అష్టాధారా,యస్య,తేనవజ్రజైవ , బలపాకయో
 రసురయోశ్చిరసేమద్ధానా,భహరచిచ్ఛేద,కింకుర్వేత్ , హరాజిత్,పశ్యతాంబలపాకయో , ద్వాతీనాం , మహద్భయం,భవ

యః ॥ ౨౮ ॥ ఘోరితానమచి. ప్రయోగ్యపాకయోర్వధంధ్యవ్యా. తోకామర్థాభ్యాం . యుక్తయూరుమా.యుక్తః . హేన్యవతేత్రంజిఘాంసుహేమమధ్యుపేవరమున్యధ్యమంయత్ప్రంచకారః ॥ ౨౯ ॥ ఊడ్యమమేవాహాఅత్తేతిఅత్త సారమయంలూహమయం . ఘట్టావతేషుద్ధాభిర్భుక్తం . హేమభూషణం . శూలం . ప్రగృహ్యక్రథః . అభివ్రవతే . తతోహ తోసీతివిసర్జయనశూలంభగ్నిమయః . సింహజవ మనర్థకః . దేవరాజాయజ్ఞాగ్నియప్రాహీణోతే . పాగ్నియః ॥ ౩౦ ॥ ఊ గగనతలమహాలూప. దావత . త్రహ్నామిన్ద్రిత్యరైస్సహద్రధా . విచిచ్ఛదేచిచ్ఛేదహేన్యవ . రుదాయే క్త.ప్రీదక పతిర్ద ॥ ప్రసముచింకంధరకఃకైకపతిశేనవజ్రెణ.సమన్దాదనృభిన్కతస్య . శిరోఽహరత్హద్రహునభవాః ॥ ౩౧ ॥ యస్యసృతపతిసేన్ద్రేణజిజహతేన . శురీతఃప్రయం క్తః.ఊర్జితఃబలవాన్.వజ్రస్యతస్యసముచే . స్వ చంచర్యాపినభిదభే తుంసాకకోదిత్యర్థః.అతివీర్లంవృతమభినదితధాధూతో.వజ్రోనముచెక్కిరోధరత్సచా.తిరస్కృత . ఇత్యేత. త్వర.మ ద్భృత.మాసీదితిశేషః ॥ ౩౨ ॥ ఊరిస్తాచ్ఛత్రోర్నముచెదిన్ద్రోఽభిభృతేభీతోబధూవకతః.యతో.వజ్రః . ప్రతిహతో.బ ధూవ.తస్యభూయనిమిత్రాంచినాదర్శయతి . ఇదంవజ్రవిహారిత్యేతత్ప్రీం . దైవయోగెనఘాతంజాతం . కింవాలోకంవి మోహయ.జ్ఞాతం.లోకమోహనార్థంజాతమిర్లంఘ్యః ॥ ౩౩ ॥ ఊఅన్యధాకావ్యప్రతిహతేనవజ్రెణైవంధవితవ్యమత్యా హామనైతిమేమయాకర్తా ॥ యేనవజ్రెణ.యచ్ఛబ్దస్యసోఽయమిత్థ్య పరిహృతవృద్ధేనాన్యయః పూర్వమన్త్రేణంపఠ్యచ్ఛే

కయోః | జ్ఞానీనాంపశ్యతాంరాజకజహరజనయన్యయమ్ ॥౨౮॥ నమచిప్రద్యధంభ్యవ్యాతోకామర్థరూపాన్ ద్వితాః | జిఘాంసురీంస్సవతేనకారపరమోద్యమమ్ ॥ ౨౯ ॥ అత్తసారమయంలూపఘట్టావధైవభూషణమ్ | ప్రగృహ్యక్రథఃదవత్సృగ్ధోహతోఽసీతివిధృన్యయన్ ॥ ప్రాహీణోదేవరాజాయవిసన్యగరాడివ ॥౩౦॥ తదావతదగనకలమహాలూపఃశుభద్విచ్చిచ్ఛేదహేన్యభిసృహద్రధా | తమోహనస్త్వవకలిశేనకన్దరరూపాన్ నిత్రప్రీదకపతిర్లకృతఽహరత్ ॥ ౩౧ ॥ సతస్యహృత్పవపీవజ్రఊర్జితోబిభేదయస్సురపఠివోజపేరితః | తదద్భృతంబరమతివీర్లవృత్రభి త్విరస్కృతోనముచిశిరోధరః ॥ త్వచా ॥ ౩౨ ॥ తస్మాదిన్ద్రోఽభిభృత్యత్రోర్నముచేపతిహతోయతః | కిమదందైవయోగెనఘాతలోకంవిమోహయత్ ॥ ౩౩ ॥ యేనపూర్వంమహాన్త్రేణంపఠ్యచ్ఛేదకవజ్రాయుక్తత్రోనివిత్రతాంభానైఃపతత్రైగ్రైపతతాంభుమ్ ॥౩౪॥ తపసానరమయంత్యావ్రంవృతోమేనవిపాటితః | అన్యేకాలిలలోకేతాన్సర్వార్థైర్గతతత్వః ॥ ౩౫ ॥ సో యంప్రతిహతోవజ్రోమయాముక్తోఽనురైఽల్యకే | హావతేదాదదేహ్యంబహుతేజోఽప్యకారిణమ్ ॥౩౬॥ ఇతికేత్రంవిషద సహవాహగగిరితీ | నాయం శుక్లైర్ధర్ధోనాదైర్గిర్లదమర్తతిదానవః ॥ ౩౭ ॥ మయాఽస్మైయద్యరోదతోమృత్యుర్వైస్సాద్య శుక్లయోః | అతోఽన్యశ్చిన్ద్రీయదైవ్యాపాయోమఘవబ్రహ్మిః ॥ ౩౮ ॥ తాందైవింగిరమాకర్ణ్యమఘవాసుసహాహితః | ధ్యాయన్ ఫేనమధావస్యదుదాయముభయత్త కమ్ ॥౩౯॥ నశుక్లైర్జనచారైర్జిజహరనముచెక్కిరః | తంతుస్తుప్రయన్గణామాల్యానిచాఙ్గిరీన్ద్రీభుమ్ ॥ ౪౦ ॥ గన్ధర్వముఖ్యజగతుర్వత్సవసమరావసూ | దేవద్రుప్తయో

దకృతఃకథంభూతానాంభానైఃపతత్రైగ్రై.వత్తే.భువి.వతతాం.ప్రజాత్యయే.ప్రజానాకేననిమిత్రేవికతాంవః ॥౩౪॥ ఊ కింజ.తాన్ద్యైత్వప్రస్థంబధి, సారమయంవిగ్యాధికంయ. త్రవస్సులవృత్తః.త్యావ్ర ॥ ౩౫ ॥ తపసవవృత్తస్య, యేనవజ్రెణ,ని పాటితః,కింబా,న్యేధాధునా,బలిజమ్భుబలాదయో,ఽతిబలాః.అతఏవసరైర్వ్యవత్రైతరై,ర సైగ్రై,కతా,త్య, గృహం , తెని పాటితాః ॥ ౩౫ ॥ ఊసోఽయమెవనిధిోవజ్రో,మయాతేన్ద్రేవమయా,ప్రయన్ద్రో,ఽల్యకేతుశ్చ, అనురేనమద్యై,ప్రతిహతో,బధూవృబహుతేజఃదధీబయుషేసామర్త్యరూపమప్య, ధునా, అకారణనిహూరణం.ద్యలంబజతల్లం,జాతం.తం వజ్రం.నాదదేనపరిగృహ్యమ్ ॥ ౩౬ ॥ ఊఽతిర్థంవిషద ప్రంక్లిత్యర్థ.మిదం . అశరీరిణీ,పరాదేవతా,వా, గువాచ,తదవాహా. సేభితార్ధేన్ | అయం, దానహానముచి,శుక్లైర్ధర్ధో,అన్దైగ్రార్దైర్గమి-వధం,నాన్ద్రీ ॥ ౩౭ ॥ ఊజుతః, యతో,మయా అన్ద్రైనముచయ,యద్యరో, దత్తకోఽపారెర్లశుషూభ్యాం , మృత్యురన్యన్ద్రేవభూయా,దిత్యేవః , అతోవజ్రస్యశుక్ల-త్యాన్ద్రైతేజాయంహస్యత్రై,కింతు-హేమఘవ-అస్మరిభోర్వధార్ధం-త్వయా-అన్యవిహే-పాయశ్చిన్ద్రీయ.ఇతిహా ॥౩౮॥ ఊ ఏవంభూతాం-దైవిం,గిరంతత్యా.మఘవా,సుసహాహితో-ధూత్యా, ధ్యాయ-నాన్ద్రై శుషూత్తకం-వస్తు-చిన్ద్రయే తదుభయత్త కంవస్తు-ఫేన-మపశ్యతో-ఫేనముభయత్తకంనిశ్చగవాన్ ॥ ౩౯ ॥ ఊఊభయన్ద్రకత్యమేవాహా | నశుక్లైర్జన-భుచారైర్గణాన్తపాభయత్త కేనఫేనన , తదుపలిత్తేనవజ్రెణ.నముచెక్కిరో జహరేన్గర్భః-తంసముచైర్దారం విఘమన్ద్రం ముగ్ధిణా-స్తుప్రభుః.మాల్యానిచ్చిచ్ఛేదక-అశిర్కవన్ద్యః ॥ ౪౦ ॥ ఊగన్ధర్వశ్రేష్ఠా.విశ్వావసమరావసూ.జగతుఃగానం

చక్రముః దేవదత్తుభయో నమోదన్వయః సర్వకీర్తియో మదానసృతుః ॥ ౪౧ ॥ యుధా, ఇన్ద్రా, ౨ స్యోహి
 య్యదయః ప్రతివ్యవస్థానస్త్రోమైస్సంహాః త్సంద్రస్య గానివ, సూదయమానుః జఘ్నుః ॥ ౪౨ ॥ ఘ్నువం, దైవై, రైగవ
 ఘ్నహస్యమానెషు, దానవసత్వయం, చ్యవ్యాయావద్దానవసంక్షయోభవిష్యతి త్యాలోచితవతా బ్రహ్మజ్ఞానతుర్ముఖేన
 పేషితో భగవాన్ దానవః, హేన్యప, విమదాకాశ్చనాగ్నిక, వారయామానః ॥ ౪౩ ॥ నారదకృతసివారణప్రకారమే
 వాచా ॥ భవద్విధి ॥ నారాయణస్య భుజాప్రత్యయోయేషాం, తైః హేతవః కర్మఫలం, భవద్విరమ్యతం, ప్రాప్తం బంధం, పీతమి
 తియావత్, తదాశ్రయ, త్రైలోక్యలక్ష్యైః సర్వైః సమేధితాః అతః అభువ్య, విగ్రహాల్లంఛనాత్, ఉపావత ॥ ౪౪ ॥
 ఎవంభూతం, మునెనారదస్య, బహో మానయన్తో, దేవా మన్యంతతత్ప్రయత్నం, యుద్ధోద్ధ్యోగం, సంయమ్య ఉపసంహృ
 త్య, సర్వైః ఇన్ద్రాదయో దేవాః అనుచరైః చుచీయమానాః, గున్ధిరాక్షః, త్రివిష్టపంస్వర్గలోకం, యయః ॥ ౪౫ ॥ తతః త
 స్త్రిన్-రజే-యో-హతావశిష్టా, దానవా, దైత్యాశ్చ, తే సర్వైః నారదస్యా మజ్జయా, విపన్తం, వజ్రప్రహరణభూషాశయా
 నం, బలిం, ఆచాయః అస్త్రాఽఽముచజన్తుః ॥ ౪౬ ॥ తతః అస్తాద్రో, ఉత నాభార్యః, అనిష్టా అయవా యేషాం, విద్య
 మానాశ్చిరోధరాయేషాం, తానసురాన్, ఆత్మనః స్వస్య, సబద్ధిన్యాలనాశితరసాధారణత్వం సూచితం, మృతసంజీవి
 న్యాకాయావిద్యయా మన్తవిద్యయా, జీవయామాన ॥ ౪౭ ॥ బలిశ్చ ఉత ససానం స్పృష్టః, ప్రత్యావస్మాత్తునః పా
 ప్రాగ్, ఇద్రియోఽఽస్త్రిత్యే-యనసః, పరాజితోఽపి-వాభిద్యత్ నాభిద్యత్ తతః, యతోఽపి, లోకతత్త్వవిదమః లోకా

నెదుర్, ర్కీర్తిసన్మతుర్దా ॥ ౪౧ ॥ అన్యైః శ్రేయం ప్రతిద్యం దాన్ వాద్యుక్తి వరుణాదయః, సూదయమా
 సురస్త్రోఽస్త్రియో గాన్ కేనశిరోధరా ॥ ౪౨ ॥ బ్రహ్మజ్ఞాపేషితో దేవభగవాన్ దానవస్య, వారయామా
 నవిమదాన్ దవ్యస్త్రాదానవసంక్షయమ్ ॥ ౪౩ ॥ నారదఉవాచ ॥ భవద్విరమ్యతం ప్రాప్తం నారాయణభూషాశ్ర
 యైః, శ్రియాసమేధితాస్వర్గఉపారవతవిగ్రహాత్ ॥ ౪౪ ॥ శ్రీశంకడవాచః సంయమ్య మన్యంతరం మృం మానయ
 న్తో మనోరథః, ఉచీయమానాః సురైర్యయస్స ర్నైః త్రివిష్టం ॥ ౪౫ ॥ యేఽవశిష్టారణైః ప్రిన్తారదాసుమ
 తేన తే, బలిం విచన్తమాదాయ్య, సంగిరిమపాగమన్ ॥ ౪౬ ॥ తదా విన్ద్యావయవాన్ విద్యమానశిరోధరా ॥
 ఉత నాజీవయామానసంజీవి న్యాకస్వవిద్యయా ॥ ౪౭ ॥ బలిశ్చోతనసాస్పృష్టప్రత్యావస్మాత్తునః పాగ్రియస్త్రితిః, వరా
 జితోఽపి నాభిద్యల్లోకతత్త్వవిదమః ॥ ౪౮ ॥ శ్రిశంకడవాచః ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, అష్టమస్తకే, ఏకాదశోఽధ్యాయః
 శ్రీశంకడవాచః ॥ వృషధ్వజోనిశః శ్యేధంయోషిద్రూపేణదానవాన్, మోహయాత్యాసురగణాన్, వారిన్ద్యమమ
 పాయయత్ ॥ ౧ ॥ వృషమారుహ్యగిరితస్సర్వధూతగదైర్వృతః, కపామయా యయాద్రోష్టుం, తాస్త్రేమ
 ధుసూదనః ॥ ౨ ॥ సభాజితో భగవతా సాదరం సోమయాభవః, సూచవిష్టడివా దేవం ప్రతిపూజ్యన్యయోహ
 రిమ్ ॥ ౩ ॥ దేవదేవజగద్వ్యాపిన్ జగదీశజగన్మయః, సర్వేషామపిభావానాంత్యమాత్మాహేతుశ్చైర్వరః ॥ ౪ ॥

నాం ప్రకృతసంస్కృతజీవానాం, య, తత్త్వం కర్తృయ, తజయా పజయసుఖదుఃఖాదిఫలభ్యో కృత్యేర్లూపం, తేత్ర, వివతుః తత్త్వ
 రిశిలనవిపులః ॥ ౪౮ ॥ య ఇతి శ్రీభాగవతవర్ణనప్రతిగ్రాహం శ్రీమాత్స్వవీరరాఘవమూరివిరచితాయాం శ్రీభాగవతవ్యా
 భాగ్యయామ్యమస్తకే వికారదోఽధ్యాయః శ్రిశంకడవాచః
 భగవన్నాయయా దైత్యాముమహూరితనివిచిత్రం, యతోరుద్రవవము మోహేతివ క్రమయమధ్యాయోచవత్తతేవారి, ర్కీర్తి
 పిద్యోహేణ, దానవాన్తో హయాత్యాసురగణాన్, సోమయమ్యతే, మపాయయ, దిశివం-నితమ్యుక్తత్యావృషధ్వజోరుద్రః-భ
 వాన్యానపహ-వృష-మారుహ్యసర్వైర్వృత్తతే, ఏవంధాదిభిః-పరివృతో, యత్ర-మధుసూదనోఽవత్తతే, తే-యోషిద్రూ
 పం, క్రష్టం, జగము ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ యోమయాడిమయాసహ-సాదరం యధాతధా, భగవతా-సభాజితస్సత్కృత్యో-భవో
 రుద్రస్సమగ్నపవనిస్తోహరిం, ప్రతిపూజ్యన్యయస్త్రివంశత్కృత్యయం, ఉవాచ ॥ ప్రతిపూజా-తత్త్వమితి ॥ ౩ ॥ తామేవా
 చా ॥ దేవదేవత్యాదిధిరష్టాభిః తత్ర, అసురసం మోహనాయభ్యంతయోషిద్యోపం మేదగ్గయేతి హార్దయతుకా మోనలెనవ
 దాలానమ రాన్వయ్యయతుం మయాధృతం కటపురం త్పరీరావం, క్రష్టం కిమప్యసితి మాప్రత్యావస్తా ఇత్యగ్నిప్రయన్ కృత్సజగ
 దదయవిభవలయబద్ధమాత్రులిలస్యాచిన్ద్రవిధవచిత్రతత్త్వప్రవతద్యోషిద్యోగవంధర్వప్రతిపక్షజగుప్రదవక్తృదమర మోహ
 నెనతద్విసాశారత్యా ద్రామకృషాదిరూపవల్లియం, ౨౭ త్త్రియసంకల్పనధ్వతం రర్హన్తియమేవాన్యథా ప్రకృతిపురుషవిల
 టిగాస్యామా ప్రసమ ప్రసామగ్న నిరతితయానందమహాదగ్ధే ప్రవెదం పాగ్కృత స్వవనఘటత్యతివ క్రమనితరసాధారణైర్వై
 స్సంబోధయతి ॥ దేవదేవతి ॥ హే దేవ దేవ-దేవావామస్త దాదీనామపి దేవ-హేజగద్వ్యాపిన్-జగద్వ్యాపిత్వం ఏవాన్యాక

శాదివత్సాస్త్రిః సుమిత్రుః ప్రసాదానైవత్యధిపాత్రీయేనసంబోధయతః॥ హేజగదిశేతి॥ హేజగత్సృజాసితః॥ జగచ్చుటఃకార్యావర్తయి
 దచిదాత్మకజగత్సరఃసకలజగదితః॥ అపితు॥ తదూహపశ్యేధిపాత్రీయేనసంబోధయతఃజగత్తయేతి॥ హేజగత్సృజురత
 త్యుచురత్సంపదత్యుచిరకత్యేనైవత్యధిపత్యే తస్మాదేనసంబంధ్యాత్మత్వమైవత్యానం॥ సద్దేహామపిచేతనాచేతనాశ్చకానాం
 భావానాంపదార్థానామత్వాత్సమేవ॥ అత్తత్వమన్త్రప్రవిత్యధారకత్వం॥ సకలమత్యైవాపితు॥ హేతుఃకారణధాత
 శ్చశ్వరఃకారణావర్తయిచిదయీతాత్మత్వమన్త్ర॥ ౮ ॥ అవంకార్యకారణోభయవనచిదచిదాత్మకత్వంకృత్సృజగ
 త్కారణస్యంబోక్తంతత్రకారణత్వముపాదానత్వరూపం॥ మత్వరూపంబెదివిధమభివేతం॥ తేతతావదుపాదానస్య
 ముపపాదయతత్వగ్రయక్రంవికారంపరిహరతి॥ అన్యనావితి॥ యతఃకలిపార్యవిభాగకస్ససీతతత్వ॥ యతోయస్మిన్ కయేన
 యదితలభ్యతే॥ అన్యజగతఃఅన్యన్తే॥ అపిన్యస్తిరత్వత్తి॥ ర్భుతస్మాత్త్యచిదచిదిశ్చిదాత్॥ అస్మాన్లోలయా॥ యస్మిన్ అన్యమ
 ధ్యం॥ స్థితీ॥ ధ్యనయాన్యేనంవిత్సం॥ యచ్ఛాన్యజగతేవితత్కం॥ అపంప్రత్యగ్ధర్మకరీరకం॥ బహిఃపరాగర్థకరీరకం॥ యస్యా
 వ్యయస్సప్రకృతిపురుషగణవికారమీతన్యత॥ ఎతాన్యాద్యన్తమధ్యాని॥ ససన్తి॥ ఎతేషాంకరీరధాతచిదచిదతత్వాదితి
 భావఃతదేవంధూతం॥ సన్యంస్యూపతస్యభావతత్వవికారరమీతం॥ చిన్త్యాన్యంకుచిదాపరిచ్ఛిన్నజ్ఞానాశ్రయం॥ తదా
 త్మకం॥ బ్రహ్మరూపేనగృతైశ్చరీరతిశ్చయబ్రహ్మచ్యవానైవ॥ అన్యనావిత్వాదిసాజగత్కారణత్వేనోక్త్యన్యరూపంవి
 తోన్యతేతత్వస్యంబున్తచిదితి॥ యాన్తన్యంజ్ఞానమనన్తంబ్రహ్మ॥ త్వానైవజగత్కారణత్వవాదివాక్యోక్త్యన్యరూపంవి
 తోన్యతేతత్వత్సన్తతత్వాదివాక్యాన్తతామనన్తధయః॥ ౧౦ ॥ అన్యతత్వేనసంబంధ్యాత్మకత్వంకృత్సృజగత్తయేన
 నందయోశ్చాన్తప్రవర్త్యోజ్ఞానాత్॥ కన్తన్యయఃకారణంతుధ్యేయ॥ ఇతిజగత్కారణత్వకమనియతముపాన్యత్వమనితర
 సాధారణమాహాన్తవేతి॥ యోగో॥ జగత్కారణమానన్తస్యమత్తవే॥ నన్తచరణాప్యజంసన్తేగ్రీయనకామా॥ మముక్షుఃపః
 తిథియతఃఇహముత్రవ॥ సన్యంత్వక్వాన్త॥ నిరావేశీఃఅనన్యప్రయోజనాః॥ మనయన్తస్యన్యరూపరూపగుణవిభూతిమనన్తేలాశీ

అన్యవైచాగ్యయన్తధ్యమిదవన్యరూపంబహిః॥ యస్యాన్యయన్తతాన్తత్వస్యంబ్రహ్మచిద్రూపాన్॥ ౧౧ ॥ తవేవ
 చరణాప్యజం॥ శేయమానవిరాజః॥ విన్యజ్యోభయతస్సద్గమనయన్తమపాన్తే॥ అన్యంబ్రహ్మపున్త
 మ్మతంవిగుణంవిశేతమానన్తమత్రమవికారమన్తన్యదన్యతే॥ విత్సన్యహేతురదయన్తీనియమానామాత్వేన్యర

ఉపానశ్శ్లో॥ ౧౨ ॥ అలీలీలౌమనయోషియాన్తముపాత్త॥ మన్యధాప్రకృతిపురుషవితత్వదన్యసాన్త్యతవన్తమహిత॥ ఇత్య
 ధిప్రయన్తప్రకృతిపురుషయోగసంభావితైర్నన్త్యేన్తంవేదాన్తవేద్యంజగన్తమి॥ జగారణంస్తేతి॥ శబ్దమితిన్తం॥ బ్రహ్మన్యరూ
 పేనగృతైశ్చరీరతిశ్చయబ్రహ్మో॥ బ్రహ్మశబ్దనావ్యంపరమాత్మతత్వం॥ త్వమేవ॥ కింతవ్యసక్తయ॥ త్మాన్యన్తన్తవ్యాప్తి
 మృతంస్యూపతస్యభావతత్వవికారరమీతం॥ బ్రహ్మమృతశబ్దాభ్యాంసత్వాదివాక్యోదితంప్రత్యభిజ్ఞాపితం॥ పూర్వపదం॥
 తేనదంపూర్వంపురుషేనగర్వ॥ మితివాక్యోద్గీతం॥ అతఃపూర్వశబ్దకర్తరిక్వాన్తః॥ విగుణంస్తేలాన్తగర్వరమీతం॥ అనెనాన్తూ
 లమనన్యసాన్త్యమిత్వాద్యన్తూలాదివాక్యోద్గీతం॥ ప్రత్యభిజ్ఞాపితం॥ విశేకమిత్వశ్చనైవ॥ ఎవతత్వాన్తపరాతపాన్తే॥ త్యాదిద
 హరవాక్యోద్గీతం॥ అనన్తమాత్రమిత్వశ్చనైవ॥ విజ్ఞానమానన్త॥ మిత్వాదివాక్యోద్గీతం॥ మన్త్రచాదుఃఖనంభేదవ్యధానై॥ అవికార
 మిత్వశ్చనైవ॥ నిష్క్రియంనిష్కలం॥ మిత్వాదివాక్యోద్గీతం॥ నిరవద్యశ్యపత్యభిజ్ఞానాత్॥ అనన్తతేనన్తకరీరకత్వాత్సర్వకారణ
 త్యాచ్యన్తస్యాత్మకృతిపురుషాన్తకాజ్ఞకతో॥ సన్యతే॥ అనైవ॥ తదాన్త్యమిదంసన్యంతత్వత్వంసతత్వాత్తయమాత్వా
 బ్రహ్మతత్వమసి॥ సన్యంఖలిదంబ్రహ్మ॥ ఇత్యాదివాక్యార్థః॥ ప్రత్యభిజ్ఞాపితః॥ అన్యతేకరీరాచ్యురీరిణోభిన్నత్వాదన్యతే॥ అనై
 వ॥ యతస్సనిష్ఠన్తయోధిప్యాం తిష్ఠక॥ ఇత్యాదిత్రుత్వార్థః॥ ప్రత్యభిజ్ఞాపితః॥ విత్సన్యో॥ దయస్థితిసంయమానాం
 సృష్టిశీలితయానాం॥ హేతు॥ రిత్వశ్చనైవ॥ సచేవసోమ్యదమగ్రతీతే॥ అనైవేవనాన్తనాన్తాన్తప్రవర్త్య॥ సన్యూలాసోమ్యై
 మాన్తర్వాన్తప్రవాన్తదాయతనాన్తత్వేతి॥ ఇత్యాదికారణవాక్యార్థః॥ అత్తేత్వనైవఅనన్తేత్వనైవ॥ అనైవ॥ పతివిత్సన్యా
 దైశ్వరం॥ సతత్వమన్త్యభ్యధిక్తవ్యశ్యతే॥ స్వేయమిమ్మిన్తీతే॥ ఇత్యాదిత్రుత్వార్థః॥ ససంహితః॥ యద్వావిత్సన్యచిదచిదా
 త్మకన్యాత్మాతదయదన్తీనిసంయమానాంవ్యాపారాణాం॥ తదపేతతయాన్తర్వధాతోక్తవిధపరమాత్వన్యరూపాపేత
 తయాతదుదాహరీనా॥ మిన్తరీరకర్వధాతేత్వేత్వరీ॥ అనైవపూర్వపున్తప్రేతనిమ్మకారణత్వముపపాదితంపవతి॥ ఎవంధూ
 తో॥ అపిత్వన్తమన్తే॥ అత్యోరరహితః॥ అనాదరీ॥ ర్మమిదంకల్పానగమజాతమధ్యాదదానో॥ అపూర్వదరీ॥ అనైవ॥ సన్యమిద
 మధ్యాత్మో॥ అనాన్తనాదరీ॥ ఇతిత్రుత్వార్థో॥ అనసంహితః॥ అనాన్తమన్తకామత్వేనాపేతేయభావాదనాదరీ॥ అతే॥ వ్యానా

వేదాంతాక్షరకః పరిపూర్ణాత్మస్య తస్యైవ బ్రహ్మదే సప్తవర్గసంకల్పబంజకత్వచ్యోత్యజ్జోమహాసీన ఇతి తత్సర్వం ॥ 2 ॥

అనన్యదన్యదిత్యైతలన్యతాన్యత్వేషివ పదయతి | ఎక ఇతి | గదనతే చిదచిదుభయత్వకంబగ, త్వమేకమన. కార్యభూతాచ్చిదచిదుభయత్వకజ్జగతే ప్రత్యక్షరణభూతే ప్రమభిన్నమివైత్యర్థః కార్యకారణయోర్భేదాదితభావః | నను కార్యకారణభ్యాం సంజాతీయభ్యామేవ భవేత్వయం | కార్యం బజగచ్చిదచిదాత్మకం. మహాతుతదుభయవిలక్షణ త్వేన త్వయైవాభిమాత ఇత్యాశక్తిర్జ్ఞాననిరాకీర్త్య శివస్త్వైవ ఇతి, ఎకేనామరూపవిభాగానన్యమాత్మచిదచ్చరీరకత్వేన కేనదనదాత్మకజగద్రతేభదన్యనామరూపవిభాగదయైకత్వేన తత్సత్త్వనిష్ఠ్యైకత్వం - తదభావప్రయత్నమైత్యక్రేశశబ్దార్థః ఎవంవసాలతః త్యాతాన్యకారణభావప్రయోగభేదశ్చోపపన్న ఇతి భావః | కార్యకారణయోర్భేదదృష్టానమాహ | అద్యయమితి | కృతాకృత్యంతకార్యకారణావస్థం సంస్కర్తం అద్యయమేకమేవ తస్యతే ఇహ కార్యకారణయోర్జగదృక్ప్రకృతీర్తవ సుభేదః నవ సుభేద ఇత్యేవేన కార్యత్యాగరణత్వావస్థయారంభస్థానత్వద్యోత్యభేదః పునస్థానతీర్తయసోకార్యకారణయోర్భేదకారణద్రవ్యమేవావస్థానావస్థం కార్యమితి త్యక్తం అనేనానన్యకార్యదావస్థయోగసమ్మచితోతేమవోపపాదయతి త్వయి కార్యకారణయోర్భేదత్వయివికల్పే భేదః జన్తైర్తే శక్తికాదిభిః అజ్ఞానకల్పితే యితి శబ్దానరాదీనామవస్థాభేదానాప్రసవశ్చైస్య సుభేదః జ్ఞానకల్పితే ఇతి భావః | యతో, యం | గణవ్యతికరం గణవలంబితామాత్మకం | ప్రపంచ్యః నిరుపాధికస్య | పశ్యతి పురుషాభ్యాం నిమగ్నస్వరూపగుణవత్సద్వస్తుత్వద్వరీరభూతః | తతః ప్రవృత్త్యయోపసంకీరణతాన్యదన్యతీకరాన్యయంభిన్నం చేత్యగ్గః ॥ 1 ॥

ఎవమనన్యతాన్యత్వేషివ పదయతి | తేదవం | పశ్యతి పురుషవిలక్షణ త్వేన వేదాన్తవేద్యై ప్రవేషేవేద్యై తం కింబహునా | సర్వేవేదాయోప్రదమాచనన్తి, వేదేశ్వనన్త్రై రహమేవ వేద్య, ఇత్యాద్యై కరీత్యా నిగమాగమాదిషునన్తి | తద్దత్త బ్రహ్మదిత్యై ర్వ్యవహాయయో ప్రవేషేవ త్యాగం | తాన్యయతి | కచిద్వేదోత్తరభాగాస్తాన్యం | బ్రహ్మచయ సమన్వితై బ్రహ్మైతి వోధ

స్వభవమేతయోఽనమేతః ॥ ౨ ॥ ఎక స్వభవేవదనన్యాయమన్యాయచన్యన్యత్వాత్కృతమివచనవన్యభేదః ॥ అజ్ఞానతస్త్వయజ్ఞతస్త్విహితవికల్పాయస్తాద్ధ్యంభుతకరోమయధీకన్యకం ॥ తాన్యంబ్రహ్మకైవదమత్యుత్తరభ్రమకైకవరంసదతఃపురుషంపరేశమే ॥ అస్మిన్వచన నివతత క్రియతంపరంతాన్యంకైవన్యఃపురుషఃపవ్యయమాన్తతత్త్వమ్ ॥ ౯ ॥ నాహంపరయర్హయదానవదీహిమఖ్యాజాననియద్విరచితంఖలునశ్యన్గః ॥ యస్మాదయమమితచేతనకృతకైత్యమర్హదయఃకేమతతశ్చదగ్రదన్యత్రాః ॥ ౧౦ ॥ నత్వంసమహిమిమచ్యుతివన్యఃసాధుతేహితంజజాతధవబద్ధమోక్షా ॥ వాయర్హదావేతతఖంబదాచరాఖ్యంనర్వంకదా

[illegible]

యాఅవగమః అవగచ్ఛత్తిగ్రవగమః క ర్తరిపచాద్య జన్మైకానన్ ఆవచ్ఛత్తిలారసమనుభవసీత్యర్థః వ్యాప్తౌహస్తాన్తః, చ గా
చరాత్త కేవలస్త్వవాయుఃఖమాకాశం చయధా ఆవృత్తితద్వదితి శ్లో ౧౧ || అమలం ప్రతిపూజ్య ప్రస్తుతం విజ్ఞానయతి అవ
తారా ఇతి వ్యాఖ్యానమ్ || గుణై స్సర్వజ్ఞస్వస్వరాత్త త్వాదిభిః కల్యాణగుణైః సమమగన్య తీలారసమనుభవతః ప్రవా
వతారావరాహేవయోబహూ, మయా . దృష్టాః యోషిద్రూపమతనదృష్టం సోఽపదృష్టమనుభవవచనతారోఽపామ
ధునాయ, తైత్తరీయార్థతం యోషిదృష్టపు. ప్రదర్శిస్తుమిచ్ఛామి శ్లో ౧౨ || అయేవయోషిదృష్టపా, దైత్యాః స్థం మోహితాః
సురా స్వస్యమతం పాయితా . స్వద్యోషిదృష్టపు. ర్దృష్టమిచ్ఛావో, వయో, మాగతా, సదృశ్యసే, ౨ సృక-మధికం, కౌతూహలం
వర్తే శ్లో ౧౩ || అమలమతం శూలపాణివారుడైః అభ్యర్థితో భగవా . న్యావగమ్యిరంకెనచిదపాప్రయోగమ్యిరంయ
ధాతౌధాప్రమాన్యరూడ్రం, పశ్య, భావత శ్లో ౧౪ || అతదేవాహ|| కౌతూహలయైతిం య్యానమ్ || పీయూషభాజనై అమృత
కలశైకతేదై తైర్విరపన్య తేనతి, సురకార్యాణియోషి ద్వైషైః భవిష్యద్విత్తిపశ్యతా అలావయతా. మయా దైత్యానాం.
కౌతూహలాయ, యో, యోషి ద్వైష . ఉపాత్త-స్వ-తైదిద్యక్ష్యే రహం, దర్శయిష్యామి త్యన్య యః పశ్యే తత్త్వస్యాయం భావః
అవశ్యం తావదన్యతా దైత్యాన్వభ్యయి త్యాదేవభ్యోఽమృతం దేయం . నచెదంచై వ్యయిరూపా నైరెక రుమచితమతో
వభ్యసమోహనాదిసారం కామినిరూపం మయా దృశ్యమితి . కథంధూతం యోషిదృష్టపు. కామినాం బహుమన్వక్యం కామకైర్వ
హుమానసియం . సజ్జ-లృప్తవః కామ . ప్రస్తవ్య, ఉదయోయస్తా, త్రాద్య శ్మ శ్లో ౧౫ || ౧౬ || అభ్యర్థమక్రైవై స్త్రీ తో భగ

త్త కతయోఽవగమై, ౨ సుభ కై ౧౧ || అవతారామయాదృష్టారసమమగన్య తే గుణైః సోఽపదృష్టమిచ్ఛా
మియ తైయోషిదృష్టపు. ర్దృష్టమ్ || ౧౨ || యేనసం మోహితా దైత్యాః పాయితా కృష్టమతం సురా కింపిద్యక్ష్యవ
అయాతాః పరంకౌతూహలం హీనః || ౧౩ || శ్రీమత ఉవాచ || ఏవమభ్యర్థితో పిష్కర్య గవాణో శూలపాణినా . ప్రహ
స్యభావగమ్యిరం గిరిశం ప్రత్యభావతః || ౧౪ || శ్రీహరిరువాచ || కౌతూహలాయైదై త్యానాం యోషి ద్వైషిమయా
భ్యతః || పశ్య తామనకార్యాణి కేషియూషభాజనై || ౧౫ || త తైవ హందర్శయిష్యామి దిద్యక్ష్యే స్ఫురన్త్రమ్ ||
కామినాం బహుమన్వక్యం సజ్జ-లృప్తవః దయమ్ || ౧౬ || శ్రీనారద ఉవాచ || ఇతి బ్రహ్మణో భగవాం ప్రత్యై
నరరీయతః || సర్వతత్త్వార్థయంత్యభ్యర్థ్య చ ఆప్తసమోమయా || ౧౭ || తతో చ దర్శ్యం పవనైరత్రైయం విచిత్రమ్,
ష్మారుణపల్లవద్రుమే || విశ్లేషణీకం స్త్రుకలీలయాలసద్వతూలపర్య, సునితమ్మ మేఖలామ్ || ౧౮ || ఆవర్తనోద్వర్త
నకమృత స్వప్రకృష్టహారోరుధ రైః సదైవదై || ప్రభజ్య మానామివమన్య తత్త్వత్వద ప్రవాళిం నయతి తత్ ప్ర
తః || ౧౯ || దిక్షాదృష్టమత్ర-స్త్రికాపలై ర్భృశం ప్రోద్విగ్న తారాయతలాలలోచనామ్ || స్యకర్త విభ్రాజితకు
జ్జలాలస్థ-పీలినీలాలకమణ్డే తాననామ్ || ౨౦ || స్లేదద్వతూలంకబరించమిచ్ఛ్య తాం సన్నకృష్ణతీం వామక రేవ

వాన్యోషితం స్వనిర్మితం కాంచినద్యయమాసే త్యాదమనః || ఇతితి || ఇన్ద్రమభిరధానో భగవాన్ తైత్తరీయా . స్త్రీ తో భ
ధూవదుద్రుస్తా . మయా భవాన్యావహ . సర్వతః పరితత్త్వభిః ప్రసారయన్ పరితః పశ్య . న్మా దైతాసంభ కై శ్లో ౧౭ || అతే త
ప్రత్ర, విచిత్రాణి తేషాం . ఆరుణాః పల్లవాశ్చ . యేషాం తే . ద్రుమా, యస్మి కౌతస్మిన్ను చవనై . వరశ్రీయం శ్రేష్ఠాం, స్త్రీ
యం, పదర్శనవభిత్తయమణిః భగవన్మర్త్య తా కాచిదియం స్త్రీనతుస్య యంపురుషోత్తముద స్త్రీరూపం పరిజగ్గా హేతి విజ్ఞా
యతే || పాదవ త్యాపృథుత్రోణీనాయాదేవవినిర్మితా, అత్సానం దేవమాయయా . జడీకృతం , యన్నై దు సరయో హైస్యరం
మోహితోఽన్యజ్ఞమాయయే . త్వన్వరరోక్షిద్వధావగమాత్ , కథంధూతాం వరశ్రీయం , కన్దుకలీలయాలస్త్రికలీడ
యా, విశ్లేషణీం పాశం పవనీతివర్మ దైత్యః . కన్దుకలీడాయం దృ తిమిశ్య గ్ధం యద్యాకన్దుకలీలయోహేత్వ ర్మతీయా . కన్దుకలీడా
జన్మరసామభవాద్ధంకన్దుకలీడాయం దృ తిమిశ్య గ్ధం అనద్దుకలీలన-పర్య సేవరీతి తే, వితత్మై . మేఖలా . యాభ్యర్థనామ్ శ్లో ౧౮ || అ
ఉత్తతే త-స్త్రికలీలవ శేన , యే. ఆవ ర్తనోద్వర్తనవమనోన్నమనతాభ్యాం . కమృతయోః సమయోః . ప్రకృష్టహారాణాం ,
రుధ రైః || పరిపదం, మణ్డై, ప్రభజ్యయానామివ తాం చలత్విదం ప్రవాళిమవపద ప్రవాళింత, దిత సతః సయ ప్రేమ్ శ్లో ౧౯ || అ
దిక్షాదృష్టమత్ర, కన్దుకలీ, గాపలైః కాభ్యుత్రి యో, భృశం, ప్రోద్విగ్న . తారైకనీక, యయో హై, ఆయతే, లోచనై, యస్యా
స్తాంస్య కర్తాభ్యాం, విభ్రాజితద్రుత . తాభ్యా, ముల్లస్తా, కపోతా, తాభ్యాం . నీలాలైశ్చ, మణ్డేభ్య, మానసం , య
స్యాః శ్లో ౨౦ || అన్యత్రోద్వయం, దక్షిణం, విచ్ఛ్యతాంకబరించమిచ్ఛ్య ల్లం, చ, పల్లవానుసరైః, వామహస్తైః, సన్నకృష్ణతీం బద్ధ
తీం అన్యత్ర రేణదక్షిణకరై, కన్దుకం , విన్దుమ్నీం , అన్ననః స్వనంబునివ్యా . మాయయా కమలవృ త్యా, జగద్విమోహయ

స్త్రీమ్ ॥ ౨౦ ॥ శ్రీతాంవీత్యుదేనోరుద్రః ఆత్మానమస్త్రీకస్తామమం - సగృణాంశ్చసంచేదధంధూతజ్జియోకస్త
కలిలాతయాతూమద్యీహ - తయాఅస్మిలం - స్త్రీతం, తెనసహ, విస్మయోకటాత్ - సై నమయోవశ్యతః - అతవవస్వ
యంయత్, స్త్రీయాకప్రేక్షణం, తయావప్రేక్షణమీక్షణం, తాభ్యాం, విష్వల-ఆత్మామనో, యస్య, తథాధూతః ॥ ౨౧ ॥ శ్రీసః
ప్రేక్షమానః - కన్యకో, యదా, తస్యాః - కరాగ్రాద్విమూరంగతస్తదా, తంకన్యకమనప్రజన్త్యాః - స్త్రీయాః, లఘుసూ
క్షంవాసస్సూత్రంకాచ్చిదసీతం. మారుతో, దేవస్య రుద్రస్యపశ్యతస్యతః - అసారలీల ॥ ౨౩ ॥ శ్రీవసమేపంధూ
తాంమారుతేనాపవృతవాసనసగ్మమితియావత్. రుచిరస్సంద్రః - అపాశ్చో - యస్యాః - దర్శనీయామతిస్సంద్రీత్యాదితిభా
వః. మనోనమాంమనోజ్ఞాం, తాం - దృష్ట్వా, రుద్రః-తస్యాం - విజ్జత్వాంలజ్జయతుచ్చ తకటాత్తేరాత్మానంసీతమాణా
యాం, మన, స్సకేతిల ॥ ౨౪ ॥ శ్రీతయా. అపవృతవివేకః. అతవవ. తయా. కృతకత్వాదితః. స్త్రీరకామః - తెనవిహ్వలః. అ
తవవ. తాప్రీత్యస్య, కామాతురాణాంసంభయంలజ్జేతి, న్నాయాత్ - ఎవంధూతో. రుద్రః - భవాన్యాః - పశ్యంతాస్స
త్యాఅపిత్యదంత్యాస్సమీపం-యయాగతః ॥ ౨౫ ॥ శ్రీతి. మాయానం. రుద్రం - విలోక్య. సాస్త్రీ. వివస్త్రా. అతివవ. ఛి
శం - బ్రీదితా - అతవవప్రేక్ష. సీతియమానాతిగ్రాహవనీహసన్తీ - నాన్వతిత్తతక్వచిత్ స్థిరంసంస్థా ॥ ౨౬ ॥ శ్రీతా. మ
నసతిత్తస్త్రీం, భగవాన్సన్తో - ౨ న్యగచ్ఛత్. కథంధూతః. ప్రమధితాని. ధీతాస్త్రియాదయస్య. కామవశ్యతాంపాన్త్రః

ల్లనా | విసిష్టతీంచాన్యతమేనకన్యకంవిమోహయన్తీంజగదాత్మమాయయా ॥ ౨౦ ॥ తాంవీత్యుదేవతకన్యకలి
లయేదద్యీదాస్మిలస్తితివిస్మయోకటాత్మయన్తః ॥ ౨౧ ॥ స్త్రీప్రేక్షణప్రతిసమీక్షణవిహ్వలాత్మానాత్మానమస్త్రీక
మాన్యగణాంశ్చవేదః ॥ ౨౨ ॥ తస్యాఃకరాగ్రాత్సంతుక్కుయదాగతోవిమూరంతమనప్రజన్త్యాః ॥ ౨౩ ॥ వాసస్స
సూత్రంలఘుమారుతోఽపారదృష్వన్యదేవన్యతీలానుపశ్యతః ॥ ౨౪ ॥ ఎవంధూతాంరుచిరాపాశ్చోందర్శనీయాంమనో
రమామ్ | దృష్ట్వాతస్యాంమనశ్చక్రేకేలజ్జన్త్యాంభవః ॥ ౨౪ ॥ తయా. అపవృతవిజ్ఞానస్త్రీత్యస్త్రీపవవ్యలః |
భవాన్యాఅపిపశ్యన్త్యాగతప్రీత్యాస్త్రీదంతయా ॥ ౨౫ ॥ సాతమాయాస్త్రమాలాక్యమివస్త్రాబ్రీదితాభ్యకమ్ | ని
లీయమానావప్రేక్షమానస్తీనాన్వతిత్తతమ్ ॥ ౨౬ ॥ తామన్యగచ్ఛదృగ్వాన్భవపిపదిత్యేన్ద్రయః | కామశ్యవవ
శంసితః తేనామిదయాధవః ॥ ౨౭ ॥ సోఽనువజ్ఞాతివేగేగగ్నాత్మానీచ్యతీంస్త్రీయమ్ | కేశవశ్చదపానీ
యచాచుభ్యాంపరివస్వజే | ౨౮ ॥ సోపగూఢాభగవతాకరిణాకరిణీయధా | ఇతిస్తతఃప్రసన్నస్త్రీవిప్రక్రే
రోరుహః ॥ ౨౯ ॥ ఆత్మానంమోచయత్వానసంర్థభభూస్త్రాత్ | ప్రాద్రవత్సావ్యధుశ్రోణీమాణాదేవవి
నిర్మితా | ౩౦ ॥ తస్యాసూపదవీరుద్రోవిష్ణోరదృతకర్తృణః | ప్రత్యపద్యతామేనవైరణేవనిర్మితః | ౩౧ ॥ తస్యా
నుధావతోరెత్తస్సంధామోఘరేతసః | శుష్టిణోయాధవశ్యేవవాతామనుధావతః | ౩౨ ॥ యత్రయతా
పతన్తానైరేతస్తస్యమహత్తనః | తానోపశ్యన్తామృత్యుతేతాణ్యనకమహీపతే | ౩౩ ॥ సరిత్సరస్సతే
రేఘవసేషాపవసేఘవ | యత్రకన్యచానస్త్వయస్త్రీస్త్రిహితోహః | ౩౪ ॥ సున్నేరేవసినోఽపశ్యదా
త్మానందేవమాయయా | జడీకృతంస్వపశ్యన్తస్యవర్తకత్తేలాత్ | ౩౫ ॥ అధావగతమాహత్త్యుతేనోజ

యధా. యాధవోగజః కరేణమిభి. సమగచ్ఛతిత్తద్యత్ ॥ ౨౭ ॥ శ్రీసోఽనుగతో. రుద్రః. అతివేగేన - సమిపమేత్త్యానిచ్చ
స్త్రీమి-స్త్రీయం - కేశబద్ధే-గృహీత్యాఅత్త్ర సమిపంపాన్త్రయ్య. చాచుభ్యామాలిజితవాక్ ॥ ౨౮ ॥ శ్రీయధా. కరిణాగ
జేన. కరిణీతథా. భగవతారుద్రణే - పగూఢాపరివస్త్రా, విప్రక్రేణ-శ్చిరోరుహః కేశాః. యస్యాస్సా-ఇతస్తతః. ద్రవన్త్రస్త్రీ
సురర్థభస్య రుద్రస్య. ఘజయోరన్తరాన్త్రాభ్యా. దాత్మానం-బలా. న్తో. వయత్వా. అక్లహారజ్జ - దేవభగవతా. వినిర్మి
తా. సావృధుశ్రోణీ. మాయామోహినీ భగవన్తాయానిర్మితావా. సా. యోషిత-పాన్త్రభవతే. పాన్త్రావతే ॥ ౨౯ ॥ ౩౦ ॥ శ్రీ
వైరిణాకామేన. వినిర్మితవా. సా. రుద్ర - స్తస్యా. దృష్తకర్తృణః-విష్ణోర్విష్ణునిర్మితాయాయోషితః - పదవిం-ప్రత్యపద్యతాన్వ
గచ్ఛత్ ॥ ౩౧ ॥ శ్రీశుష్టిణమ తస్య - యాధవస్యగజస్య. వాగి తాంప్రవృతతంగజీ. మనుధావతత్తవ. తస్య - తా. మనుధా
వతో. ౨ మోఘరేతసో. రుద్రస్య. రేత - శ్వగూర్తతీర్థం ॥ ౩౨ ॥ శ్రీఅమోఘరేతస్త్రీమహాహయత్రేతి. సుహృంయత్ర
యత్రస్త్రీ. మహత్తనః. తస్యరుద్రస్య. రేతి. అపతీ - తానిస్థలని. హమహీపతే. తాన్వస్యగజజతస్య. సువర్ణస్య - తే. తా
ణ్యనకబహూప్య ॥ ౩౩ ॥ శ్రీకించయత్రకన్యయత్రసరిదాదిభ్య. రేతో. ౨వత - త్రత్ర. రుద్రసస్త్రిహితో. బహువ - తత్రతమ
పానకామియశ్చనకలవాత్సా ॥ ౩౪ ॥ శ్రీఎవంరేతసీస్సన్నేన-దేవమాయాయాయోషితా. జడీకృతమాత్మానం
సరుద్రో. ౨వశ్యతే. తీతో. హేనరేత్ర, కత్తేలాత్మామాత్, సన్యత్రత ॥ ౩౫ ॥ శ్రీఅధానన్తర. మపరిష్కేయంపరితో

తంస్తరన్నమగ్రోతి మధోమధనంతత్రజాతంవర్ణం సిద్ధోర్దనజాతంమమృతంయః కడలయవతివెషస్సూరారీనై
త్యాన్విహయక్రవపన్నా నమరైవైవానాతయదయత త మసతామజేత్స్యేయాతా మవివరూకమ్యః అశ్శి
ర్యస్యతం భావెనభక్త్యాగమ్యముపసృతానా మాత్మానమనవ ర్తమానానాంకామానిష్ఠార్థా స్సూరయతితథా తం
నతోఽస్తి కర్తరైఃసమస్తృతవాంస్తీ ॥ ౪౬ ॥ ఇతిశ్రీభాగవతవర్ణవర్ణియాయాంప్రవాతస్యవిరరాఘవసూరివీరచి
తాయాంశ్రీభాగవతవాల్మీకీయవక్ష్యమగ్రదైవాదశ్లోకాద్ధ్యాయః

తదేవవర్ణం జాతుషాంమన్య సైరంసరీతా బీతావతారంరూపాద్భగవ ప్రమాదివన్యస్తరాణ్యోహమునిర్యావద
ధ్యాయనమా ప్తి ॥ మనురితి ॥ అధునావిద్యమానస్స ప్రమామనుర్వివస్వతఃపుత్రశ్చార్ధదేవఇతిపరిధః తస్యశ్చార్ధదేవస్యా
వత్యానిపుత్యానిసగ్రయతో మేమ త్తఃశ్వణ ॥ ౧ ॥ హేపర నవఇత్సవ్యేనయన్తై తదశ్చైవస్యతస్యమనోఽభు
తాః ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ దేవానాహా ఆదిత్యాఇతిఆదిత్యాదయాదేవా ఇత్యన్యయః ఇద్దగమా ॥ హేరాజన్ తేమాదేవా
నామధిపతిర్ద్యౌఃపురందరాఖ్యః ॥ ౪ ॥ ప్రబుషీనాహా కస్యపఇతి ॥ ౫ ॥ అవతారమాహా అత్రావీతి అత్యావిన ప్ర
యమన్యస్తరైకశ్శృపాత్మితు రదితైర్వాతుభృగవజ్జన్మా భూత్ భగవానవతతారైత్యర్థః సవవిష్ణుమపేన్యాభ్యోవామన
రూపంధరితీతథా ఆదిత్యానాంవివస్వానర్యూపావృషే త్యాదీనాంవక్ష్యమగ్రక్రానామధ్యే అవరంజన్య ద్యస్యనః ఆది

శ్వస్యతోనదివ్య తేజాతుసమద్య మిక్వచీత్ యదుత్త మగ్గోకగుణానవర్ణనంసమస్తసంసారఃరిత్రమావ
హమ్ ॥ ౪౬ ॥ అరదవివయమజ్జే గ్రంభావగమ్యంప్రపన్నానమృతమవర ర్యానాశయత్సన్మమద్యమ్ కపట
యవతివేషోమోహయకయస్సూరారీంస్తమహముపసృతానాంకామపూరంసతోఽస్తి ॥ ౪౭ ॥ ఇతిశ్రీమద్రాఘవ
గీతాశ్రీమద్రాఘవ తేమవసపురాణే అష్టమస్తోత్రే ద్వాదశశ్లోకాద్ధ్యాయః
శ్రీశుకఉవాచమనుర్వివస్వతఃపుత్రశ్చార్ధదేవఇతిత్రతఃసప్రమావ ర్తమానోయ ప్రదవత్యానిమేశ్వణ ॥ ౧ ॥
ఇత్సేమరదభగవైవద్యవ్యక్త్యానిరీవచ సరివ్యవో ఽధనాభాగస్తప్రమాదివక్ష్యతే ॥ ౨ ॥ కరూపకః
వ్యవర్ణ్యకవమావనుమాన్స్తృతః మనోరైవస్వతస్మై తిదశ్చుతాఃపరంతప ॥ ౩ ॥ ఆదిత్యాదవనోరు
ద్రావి శ్వేదేవామరుద్రణాం అగ్నినావృషహారాజ్విద్యుస్సైవాంపురస్తరి ॥ ౪ ॥ కశ్యపఃత్రిర్విద్యుశ్చవిశ్వామి
త్రోఽధగతమః జమదగ్నిర్పురద్వాదఇతితేజఃబుమయస్తృతాః ॥ ౫ ॥ అత్రావీభగవజ్జన్మకశ్యపాదదితేర
భూత్ ఆదిత్యానామవరతోవిష్ణురావనరూపదృతే ॥ ౬ ॥ సంక్షేపతోమయాక్రానిన ప్రమన్యస్తరాణీతే భవి
ష్యాగ్నిసిత్యైమివిష్ణోశ్చక్ర్యన్వితానమ్ ॥ ౭ ॥ వితస్వతశ్చ ద్వేవామివిశ్వకర్తనుతేఉభే సంత్యాచ్యాయావ
రాజేన్ద్రయేవాగ్రగణీతేతమ్ ॥ ౮ ॥ త్యతీయాంబడబామకేతానుసంజ్ఞానుతాత్రయః యమాయుష్యాగ్ని
దేవచ్ఛాయాయశ్వసుతాశ్చేశ్వణ ॥ ౯ ॥ సావర్ణిస్తపతిఃకన్యాభార్యానంవరంగస్యయా శన్తేక్షర స్తృతీయా
ఽధూదశ్వినోబడచాత్త జే ॥ ౧౦ ॥ అష్టమైవస్తరతయాతేసావర్ణిర్భుతామనుః సర్వోహవిజనాద్యాస్సా

త్యానాంకన్యీయానిత్యర్థః ॥ ౬ ॥ వివసంవర్తమానం ప్రమంమన్యస్తరము క్తం వడతీత్యాన్యక్రానిఅధభవిష్యాగ్నివ్యమా
దిమన్యస్తరాణీవతీతునక్రాన్యనువదతి ॥ సంక్షేపతే ఇతి వివసం ప్రమన్యస్తరాణీ సంక్షేపతస్సుభ్యం మయాక్రానితి అధభవి
ష్యాగ్నివత్సంప్రతిజానీతేభవిష్యాగ్నివీధివ్యక్త్యానిరంజైరవతారైరితి యావత్ అగ్నితాని భవిష్యాగ్నివన్యస్తరాగ్నివ్య
మాదివసిత్యైమివిష్ణోశ్చక్ర్యన్వితానిత్యేనతేమామవస్యకోశవ్యత్వం సూత్యై ॥ ౭ ॥ అష్టమమన్యంతరంవద కం
తావత్తదుపేద్వాతేరూపాంకభామాహా వివస్వతేత్యాదిభిష్ట్రీభిః విశ్వకర్తజ్జిప్రజావతే దుహితరా ఉభయంజ్ఞాచ్యా
యానామాన్యూవివస్వతోద్వేభార్యే హేరాజేన్ద్రయేసంజ్ఞాచ్యాయేతవతుభ్యం మయాపాగ్నికవర్ణస్తా అభిహితేఉ
త్తే ॥ ౮ ॥ బడబాఖ్యాం వివస్వతస్త్యతీయాం భార్యా మేకే ఆహుఃమమతున్తే వబడదెవవతం తదుక్రంవత్సే సైవభూ
త్యాఽథబడబానానత్కృనుషునెషవీతితాసాంతిన్విజాంభార్యాజామధ్యేసంజ్ఞాయాస్సూతాత్రయః సూతావసూతా
నుతాః పుమాన్ప్రియై త్యేకేశ్వే ఎకవసూతా ద్యోనుతావిత్వర్ణః తదేవాహాయశ్వ యువీతయునానదీవక్రాదేవ
శ్వేతిత్రయస్సూతాఇత్యర్థః అభిచ్యాచ్యాయాస్సూతాశ్వణ అత్రావీపుర్యవదేశేశ్వనిరైతే ॥ ౯ ॥ తేదేవాహాసా
వర్ణిస్సతేతవత్యాఖ్యాకన్యానుతాయాతవతిస్సంవర్ణస్య భార్యకథితాశన్తేక్షరస్త్యతీయః సావర్ణిశ్చన్తేక్షరద్యా
నుతాతవతికానుతేత్యర్థః అగ్నిహేతుబడబాయాస్సూతే ॥ ౧౦ ॥ అపరావృత్తమన్యస్తరవర్ణంనాహా అష్టమఇత్యా
దినాన్వదమోదతసావర్ణి రిత్యంత్రాక్రైన్గ్రన్తేన అష్టమమన్యస్తరే ఆయాతేనతి సావర్ణి ర్వివర్ణవదవపుత్రో మనుర్భూ

విరాధఃపిష్యతిశిరోఽహంయఃసామ్యవైర్లవోః - పుత్రాభవితారః ॥ ౧౦ ॥ శ్మిత్రమస్మిన్తరే. సుతఃపద్యాఖ్యా. దేవగణాః - తెమాండవగణానాం. అధిపః. ఇంద్రోః. పిరోః. పసంతో - బలి. కైత్యో. భవిష్యతి ॥ ౧౧ ॥ శ్మిత్రమితిసప్తదత్తేతిదవ్యాఖ్యం. యోబలిః - పద త్రయం. యాచమానాయః. విష్ణువేదామనాయః. మాంపుష్పిందత్వా. విష్ణోః , ప్రసాదా. ద్రాఢంబంబు. మిన్తరే. పదం హిత్యా. అనభవపుర్వకంహిత్యైత్యర్థః. తతః. స్పిందిముక్తి, మవాప్స్యతి ॥ ౧౨ ॥ శ్మయోఽసౌ. బలి, ర్భగవతా. బద్ధ, పునః పీతేన - తేనైవభగవతా. సుతే. స్వర్గరాచపుధిక. లోకానివేళితో, ధునా. స్వరాజ్యైర్భావైః ॥ ౧౩ ॥ శ్మిత్రమస్మిన్తరే భవిష్యతస్స. ప్రబుషీనాహ. ॥ గాలవభక్తి. ॥ రామః. పరశురామః, ద్రోణపుత్రో - శ్వేతామా. కృపకృపాచార్యః, ఇమే. గాలవాదయః. స్వయంగా. తిః. స్వయంగా. ప్రభావా, త్వ. పుర. యో. భవిష్య. వి. మారా. బ. ని. దానిం - తమితే. గాలవాదయః , స్వయీ. శ్రమ స్థానే. భవ. ర. నై. ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ శ్మిత్ర. అ. తారం. శ. చ. రి. తం. చా. హ. వేద. గ. హ్య. ది. తి. శ. శ్వరో. భ. గ. వాన్. దేవ. గ. హ్య. త్వ. స్వ. త్యా. మ. వ. తి. ర్భ. సా. ర్భ. భా. వ. ఇ. తి. ప్ర. సి. ద్ధో, వి. పు. స్వ. మ. ర్భ. అ. త. వి. వ. భు. ర. స్వ. రా. త్వ. ప్ర. మ. మ. స్వ. స్వ. ర. ప్థా. ది. న్నా. త్. స్థా. న. మి. స్వ. ప. ద.ం. హ్య. త్యా. అ. ప. నీ. య. బ. ల. య. - దా. స్వ. తి. ॥ అ. తే. ద. మ. స. న. ధే. యం ॥ చా. త్స. హ. శ్మి. వ. ప్రే. మ. స్వ. స్వ. రి. య. దా. దు. రా. వ. స. స్స. పె. న. గ. త. శ్రీ. ర. న్దో. - చి. త. శ. ర. భ. వ. ర. ణ. తా. త్త. త్వ. హ. యో. - మ. త. రం. చా. శ్వ. బ. లి.ం. జి. త్వ. శ్రీ. క. స్వ. దే. వ. గ. త. లో. కా. ధి. ప. త్యం. కృ. త. వా. , త. దా. బ. లి. రా. ర్భ. ర. కై. రా. హి. త. బ. ల. ప్ర. మి. న్ద. రి. మ. చ్చా. బృ. త. వి. ప్త. వ. మ. ధి. త. థే, త. దా. పు. న. ర. ది. త్యా. - ర. ధి. తి. భ. గ. వా. నా. ది. త్యా. నా. మ. న. జో.

వర్తే. స. న. య. న్న. పాః. ॥ ౧౦ ॥ త. త్ర. దే. వా. న్ను. త. ప. సో. వి. ర. జా. అ. మ్మ. త. ప్ర. భాః. ॥ తె. మా.ం. వి. రో. వ. స. న. తో. బ. లి. ర్దో. భ. వి. వ్య. తి. ॥ ౧౧ ॥ ద. త్వే. మా.ం. య. చ. మా. నా. య. వి. ప్త. వే. యః. ప. ద. త్ర. య. ॥ రా. ధ. మి. ప్త. ప. ద.ం. భ. క్త్యా. త. తే. స్పి. ద్ధి. మ. వా. ప్స. తి. ॥ ౧౨ ॥ యో. - సౌ. భ. గ. వ. తా. బ. ద్ధః. శ్రీ. తే. న. సు. త. లె. ప. నః. ని. వే. శి. తో. - రి. క. స్వ. ర. భ. వ. నా. - ర. స్వ. స్వ. రా. ది. తి. ॥ ౧౩ ॥ గా. ల. వో. ది. ప్రీ. మా. నా. మో. దో. ని. పు. త్ర. శి. కృ. ప. ప్ర. ధా. ॥ ఋ. క్య. శ్వ. క్షః. పి. తా. - న్న. క.ం. భ. గ. వా. న్నా. ప. రాయణః. ॥ ౧౪ ॥ ఇ. మే. న. పు. న్ద. య. ప్ర. సి. న్ధ. పి. వ్య. ర్భ. స్వ. యో. గ. తః. ॥ ఇ. దా. నీ. మా. న. తే. రా. జన్. స్వే. ప. త్ర. శ్ర. మ. వ. ద్ధ. లె. ॥ ౧౫ ॥ దే. వ. గ. హ్య. త్వ. స్వ. త్యా.ం. సా. ర్భ. వ. మ. ఇ. తి. ప్ర. భః. ॥ స్థా. నం. పు. ర. స్వ. రా. ధ. వ. త్యా. బ. ల. య. దా. దు. త్యా. తి. శ్ర. రి. ॥ ౧౬ ॥ న. వ. మో. ద. తి. నా. వర్. ర్భ. ను. ర్భ. రు. భ. నం. భ. వః. ॥ ధృ. త. క. రు. ది. ప్ర. క. తు. రి. త్యా. ద్యా. ప్ర. త్స. తా. న్న. పాః. ॥ ౧౭ ॥ ధా. తా. మి. రి. ప్త. గా. ద్యా. దే. వా. ఇ. న్ద. ర్భ. శ్ర. ప. న్ద. తః. ॥ ద్దు. తి. మ. త్వ. మ. భా. త్రు. త్ర. భ. వి. వ్య. న్న. వ్య. తి. వ. య. ప్ర. తః. ॥ ౧౮ ॥ ఆ. య. వ్య. తో. - అ. మ్మ. ధా. రాయా. మ్మ. వ. యో. భ. గ. వ. తే. ల. శా. ॥ భ. వి. తా. య. న. స. రు. ధా.ం. త్రి. లో. కి.ం. భో. వ్య. తి. శ్మ. శు. తః. ॥ ౧౯ ॥ ద. శ. మే. బ. ర్భ. నా. వర్. ర్భ. రు. వ. శ్లో. క. సు. తో. మ. వ. క్. ॥ త. త్వ. తా. ధూ. రి. షే. ణా. ద్యా. హ. వి. వ. త్వ. రి. మ. భా. ది. జాః. ॥ ౨౦ ॥ హ. వి. మ్మో. న్. సు. కృ. తి. వ్య. త్యో. బ. టా. మూ. ర్భ. ప్ర. దా. ది. జాః. ॥ సు. వా. న. వి. బు. ధా. ద్యా. దే. వా. శ్వ. మ్మ. స్వ. ర్భ. రి. శ్ర. ర్భ. ॥ ౨౧ ॥ వి. వ్య. క్షే. న్. వి. మా. చ్యా.ం. తు. క. మ్మో. స్స. శ్మ. కం. రి. కృ. తి. ॥ జా. తి.ం. శా.ం. శే. న. భ. గ. వా. న్. గృ. హే. వి. వ్య. సు. తః. వి. భః. ॥ ౨౨ ॥ మ. ను. ర్భ. ప. ధ. ర్భ.

వామనోభూత్యా పదత్రయయాచ్ఛా వ్యాజేనబలే శ్రీవిష్ణుపంగుహీత్యేంద్రియపు దాయబలిమనుగృహ్లాన్త దమాహ “ ఎ. వ. మే. ప్రా. పి. త. పం. స్థా. నం. దు. మ్మో. రి. ప. మి. త. రి. రి. పి. ॥ సా. వ. శ్లే. రి. న. ర. స్యా. యం. భ. వి. తే. న్దో. మ. దా. త్ర. యః. ॥ తా. వ. త్వ. త. ల. మ. ధ్యా. వై. వి. క్ష. క. ర్భ. వి. ర్భ. త. , మి. తి. త. దే. వ. మ. సు. గృ. హే. త. ప్ర. త్స. ర్భ. తి. మ. త. లె. - రి. ప. స. న్నా. యా. గృ. త్య. వ్య. మే. మ. స్వ. స్వ. ర. తి. త. దా. - వ. త. రి. వ్య. మా. దే. న. సా. ర్భ. భా. మా. శ్మ. న. భ. గ. వ. తా. పు. రి. ద. రా. ద. ప. నీ. య. ద. తే. న్ద. ప. ద. ఇ. న్దో. ర్భ. వి. వ్య. తి. , త. త. ప్ర. దా. రి. ప. త్యా. వ. సా. నే. ది. మ. వా. ప్య. తి. తి. ॥ ౧౭ ॥ శ్మ. న. వ. మ. మ. స్వ. న్ద. ర. వ. ట. - మా. హ. ॥ న. వ. మ. ఇ. తి. ॥ వ. రు. భ. నం. భ. వః. వ. రు. భ. న. పు. త్ర. త్ర. వ. క్ష. నా. వర్. రి. తి. ప్ర. సి. ద్ధో, మ. ను. ర్భ. వి. తా. - త. వ్య. సు. తాః. - ధృ. త. క. త్యా. ద. యః , ధా. త్రా. ద. యో. దే. వ. గ. తాః , ఇ. న్ద. సు. త్ర. త. ఇ. తి. ప్ర. సి. ద్ధో. భ. వి. తా. - ద్యు. తి. మ. త్వ. ర్భ. త. య. న్న. పు. న్ద. యో. భ. వి. వ్య. తి. శ్రీ. ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ శ్మ. ఎ. వ. మ. న్నా. ద. యః. ప. భ్య. ప్త. కాః. ॥ స. చ. రి. త్ర. మ. వ. తార. మా. హ. ॥ ఆ. య. వ్య. త. ఇ. తి. ॥ అ. మ్మ. ధా. రాయా.ం. భా. ర్యా. యా. మా. య. వ్య. త. వ్య. కా. శా. - ధృ. గ. వా. - న. వ. తి. ర్భ. , ఋ. వ. భ. ఇ. తి. ప్ర. సి. ద్ధో. భ. వి. వ్య. తి. - యే. న. ఋ. వ. భ. భ. నం. రు. ధా.ం. త్రి. తాం , త్రి. లో. కి.ం. తు. త. , ఇ. న్దో. ర్భ. త్యా. తే. వా. లి. య. వ్య. తి. ॥ ౨౦ ॥ శ్మ. ద. శ. మ. మ. స్వ. న్ద. ర. వ. ట. - మా. హ. ॥ ద. శ. మ. ఇ. తి. ॥ ఉ. వ. శ్లో. క. సు. తో. మ. వ. క్. ॥ సు. గు. న. జి. , బ. ర్భ. నా. వర్. రి. తి. ప్ర. సి. ద్ధో. ద. శ. మో. మ. ను. ర్భ. వి. తా. - త. వ్య. బ. ర్భ. సా. వ. ర్భ. రి. వో. స్సు. తాః. - ధూ. రి. షే. ణా. ద్యాః , ది. జాః. స. పు. న్ద. య. మ్మ. హ. వి. వ్య. త్స. ర్భ. తి. త. యః. ॥ ౨౧ ॥ శ్మ. ఎ. తా. నే. వ. కా.ం. స్పి. రి. తి. ॥ హ. వి. మ్మో. ని. తి. ॥ సు. వా. న. నా. ద. యో. దే. వ. గ. తా. - భ. వి. వ్య. త్స. సు. న. తే. శ్వ. ర. ఇ. న్ద. ర్భ. సు. శ్వ. మ్మ. ర్భ. వి. వ్య. తి. ॥ ౨౨ ॥ శ్మ. అ. త. తార. మా. హ. ॥ వి. వ్య. క్షే. న్. ॥ వి. భ. ర్భ. గ. వా. తి. - వి. క్ష. జి. తో. గృ. హే. త. ద్యా. ద్యా. యా.ం. వి. మా. చ్యా.ం. - న్నా.ం. శే. వా. - వ. తి. ర్భ. క. మ్మో. రి. ప్త. ర్భ. కం. రి. కృ. తి. ॥ ౨౩ ॥ శ్మ. ఎ. కా. ద. శ. మ. స్వ. న్ద. ర. వ. ట. - మా. హ. ॥ మ. ను. ర్భ. తి. ॥ అ. త్ర. వా. త్ర. ప్ర. త. స. న. సు. ర్భ. , ధ. ర్భ. సా. వర్. రి. తి. ప్ర. సి. ద్ధో. ఎ. కా. ద. శో. - మ. ను. ర్భ. వి. వ్య. తి. , ఎ. కా. ద. శ. మ. ఇ. తి. వ్య. త. - త. వ్య.

ధర్మసావర్ణ్యే, స్మృతాః ధర్మ-సత్కర్తృదయో, అనాగతాభివితారః॥ ౨౪ ॥ వివాహమాచార్యభ్యా దేవగణాః॥ తేహం దేవగణానామధిపతిర్మన్మథుః, ధ్రువభృతిః సీద్ధో, భవిష్యతి, ఋషయస్స పురీయస్స, రుద్రాదయః॥ ౨౫ ॥ అవతారమా హా॥ అర్చకస్మృతి॥ అర్చకస్య భార్యాయాం, వైధ్యతాయాం, జాతౌ, వర్తితః॥ హరెరంకః॥ తిత్రమన్మథై రి-ధర్మై సేతురితి పునీద్ధో భవిష్యతి, స-త్రిలోకం-ధారయిష్యతి॥ రక్షయిష్యతి॥ ౨౬ ॥ హెరాజన్-ద్వంద్వశోమనూరుద్రసావర్ణిరితి ప్రసి ధ్నో-భవితా-తస్య సతాదేవదాదయః॥ ౨౭ ॥ అలమన్యస్తరైః ఋతుధామభ్యాభ్యర్చః॥ హరితాదయో దేవగణాః, సప్తరయస్తపః, ప్రభృతయః॥ ౨౮ ॥ స్వధామాభ్యోహరెరంకావతార-స్వస్థమనోబుద్రసావర్ణ్యే, రంద్రం-సాధ యిష్యతి-స-వ-సత్కరహస్సున్మితయోన్మతిః॥ ౨౯ ॥ ఆయోదశో-మను, రైవసావర్ణిరితి ప్రసిద్ధో-భావ్యః భవితా-దేవ సావర్ణ్యై-రైహజ్ఞాతా సత్పుత్ర-శ్చిత్రసేనాదయః॥ ౩౦ ॥ సుకర్తృదిసంజ్ఞకా-దేవగణాః ఇన్ద్రస్థు, దివస్థుతిరిత్యదో భవితా-తదావన్యస్తరైః ఋషయస్స పురయో-నర్తకాదయో-భవిష్యన్తి॥ ౩౧ ॥ దేవహేల్రస్య భార్యాయాంబు హత్యాం-హరెరంకస్యంభవిష్యతి-స-యోగేశ్వరాభ్యో-దేవహేల్రస్య తనయో-దివస్థు తిరిత్యసౌ-పహరై ఇష్టసంపాద కోభవితా॥ ౩౨ ॥ జ్ఞాతతుర్కశోమను స్త్రిస్త్రిసావర్ణిరితి ప్రసిద్ధమృతభవిష్యతి-తిద్వీర్పజాన్మతాః॥ ఉం యదయః॥ ౩౩ ॥ దేవ

సావర్ణిరకాదశమః అత్ర-వా॥ అనాగతా సత్పుతాశ్చ సత్కర్తృదయోదశః॥ ౨౪ ॥ వివాహమాచార్యమా నిర్వాహారువయస్సురాః॥ ఇన్ద్రస్థుచైర్భువనైమామృషయశ్చ రుద్రాదయః॥ ౨౫ ॥ అర్చకస్య సుతైః ప్రతిధర్మ సే తురిత్యస్తృతః, వైధ్యతాయాం హరెరంకస్త్రిలోకంధారయిష్యతి॥ ౨౬ ॥ భవితారుద్రసావర్ణి రజః ద్వాదశ మోః సుమః॥ దేవవాసుదేవశ్చ దేవశ్చైష్టాదయస్సుతాః॥ ౨౭ ॥ ఋతుధామావతారైర్ద్యోదేవాశ్చ హరితా దయః ఋషయశ్చ లోహమాన్త్రీ ప్రపశ్యన్తి ధృకాదయః॥ ౨౮ ॥ స్వధామాభ్యోహరెరంకస్సాధయిష్యతి తన్మ నోః॥ అస్తరంసత్కరహస్సున్మితయోన్మతాభిః॥ ౨౯ ॥ మనుశ్రుయోదశోభావ్యోదేవసావర్ణిరాత్మ వాన్చిత్రసేనచిత్రాద్యాదేవసావర్ణి దేవజాః॥ ౩౦ ॥ దేవాన్మకర్తృమత్రామసంజ్ఞా ఇన్ద్రోదివస్థుతిః॥ నర్తక తత్త్వదర్శనాభవిష్యన్త్యైష్టయస్తదా॥ ౩౧ ॥ దేవహేల్రస్య తనయోదశపహరైదివస్థుతః॥ యోగేశ్వ రోహరెరంకాభుహత్యాం సంభవిష్యతి॥ ౩౨ ॥ మనుర్వా ఇన్ద్రసావర్ణిశ్చ తుర్కశమః ఋషిష్యతి, ఉరుగమ్బురివస్వా ద్యా ఇన్ద్రసావర్ణి వీర్యజాః॥ ౩౩ ॥ పవిత్రాశ్చాత్మసాదేవాశ్చ చిద్ద్యోభవిష్యతి॥ అగ్నిర్వాహస్యచిక్ష్వాక్రో మాగధాద్యాస్తవస్త్రినః॥ ౩౪ ॥ సత్రాయణస్థుతనయోబృహద్యానుస్తదాహరిః॥ వితానాయాం మహారజ్ఞి యాత్రాన్యతాయితా॥ ౩౫ ॥ రాజశ్చతుర్దశైతాని త్రికాలానుగతాని॥ ఘోక్తాశ్చేభిర్భూతః కల్బాయు గసాహస్రపర్వయః॥ ౩౬ ॥ ఋషిశ్రీమద్భాగవత్, మహాభురాణై, అష్టమస్కంధే, రెయదశోఽధ్యాయః ఋషిశ్రీమద్భాగవత్, మన్వస్తరైభభగవత్సధామన్వాదయస్యః॥ యస్తీన్మర్త్యజేయోయేనయీక్తాస్తద్వద స్వనః॥ ౧ ॥ బ్రహ్మరాతడివావః॥ మనవోమనపుత్రాశ్చ మునయశ్చ మహేపతే॥ ఇన్ద్రాస్సురగణాశ్చైవ సర్వేపు

గణాస్త్రు-పవిత్రాదసంజ్ఞకా-ఇన్ద్రాశ్చ చిద్ద్యోభవిష్యతి-తవస్త్రినస్స పురయో, ౨ గ్నాదయః॥ ౩౪ ॥ హరిరర్చక వాన్-సత్రాయణస్థు-తనయోబృహద్యానుతిప్రసిద్ధో-భవిష్యతి-హేమహారాజ-సహ-బృహద్యాను, ర్వితానాయాం స త్రాయణస్థు భార్యాయాం జాతః, క్రియా-నూర్ యజ్ఞకర్తృసంతానాన్-వితాయితానిస్తారయిష్యతి॥ ౩౫ ॥ మన్వస్తర కధనముపసంహరతి॥ రాజస్థితి॥ హెరాజన్-త్రిలోకానుగతాని ఘాతవ రమానభవిష్యత్కా-లగతాని త్రిభూతాని పశ్యన్, వరమానపేకం-భవిష్యాణస్సపై-త్యైవం-చతుర్దశమన్వస్తరాణి-తేతుభ్యం-మయా-బ్రోక్తాని-నిభ్యత్తుర్కభిర్నన్యస్తరైః-కల్బైః దైవందివాత్మకః కల్బః-స-వయగసాహస్రపరిమితః-యోగానాంకృతాదీనాం-సాహస్రవారిం-పర్వయః పరిపృత్తి-ర్వస్తీన్-సతభాధూతః॥ ౩౬ ॥ ఇతి శ్రీభాగవతతటనగ్రన్యాయాం శ్రీమాత్పీఠీర రాఘవమూరివిరితాయాం చిత్రభా గవతవ్యాఖ్యానాయామష్టమస్కంధే చిత్రయోదశోఽధ్యాయః ఋషిశ్రీమద్భాగవత్, మహాభురాణై, అష్టమస్కంధే, రెయదశోఽధ్యాయః ఋషిశ్రీమద్భాగవత్, అరితబ్రహ్మసత్పుత్రాదయః పశ్యన్, అమిమన్వాదయః-యేన-యస్తీన్మర్త్యజేయో-నియక్తాః-శిష్టా-పశ్యన్-వదస్స-ప్రత్యేకమన్వాదీనాంకృత్యం-పరిధర్తిః॥ ౧ ॥ శ్రిత్రయేన సేతి పృష్టం యోక్తారంతావదాహమునః॥ మనవభృతి॥ హేమహేపతే-మన్వాదయః పక్షైః-తేన ర్వ-పురుషేణ శిశ్వరేయజ్ఞాద్యవతారై-శ్చ స్యన్తే నియజ్యత్తభృత

ధాః ౧౧౩ దేవాహుః యజ్ఞాదయత్తిహి పాన్వస. పారువ్యః పరుమరువగ్యసప్తధ్యన్య. స్రవసో ౭ వతారాః యజ్ఞాదయః. కథితాః. ఆభి స్రవభిః ప్రహరీతానయిక్తా మన్వాదయః. జగద్యాత్రానయన్ దిజగత్సవణంకుర్వన్తి ॥ ౩ ॥ ఎవంభగవదవతారోనియోక్తా మన్వాదయోజ్యాః. జగద్యాత్రానయనం తెమాంకత్వత్వక్తం అధకంభజగద్యాత్రానయన్ దీత్యపేక్షాయంతావదప్యజ్ఞాంకర్తాహం చతుర్ముగా నైకతి ॥ పూర్వపూర్వమన్య స్రరావసాన-కాలేన అన్యైశ్రభావయన్ క్రకాలేన - గ్రస్తాకవిప్రుతాన్. శ్రుతిగిడాకా-పునర్గ్రధావ-ద్యవయస్సప్తయ - స్రవఃప్రభావనా-పశ్యత్ సాక్షాత్కృత్యప్రవ రితవ నైకత్వగ్రః శ్రుతిగిడాన్విశిష్ట-యతో యశ్చక్రశ్చగితి జేభ్యః సనాతనో-ధర్మో ౭ వబుధ్యతత్త్వశేషః ॥ ౪ ॥ ధ్మమనాంకర్తాహం తతత్త్వ ॥ తతత్త్వ ॥ యుపిభిర్గ్రధావచ్చు గితిగణదర్శనాన స్రరం. తదవబోధితం. స్వంస్వప్రవ-రగ్నం. చతుష్పాదం-ధర్మం. హరిణాంయజ్ఞాదిరూపిణాం. ఉదితాఉక్తానియకాత్మత్వం : సయతాస్సనో-మనవః. అజాసాక్షాత్-స్యేన్యకాలే-యంగానురూపం-మహిం-మహ్యం. సంచారయన్ ది. ఉపదేశేనప్రవ ర్తయన్తి ॥ ౫ ॥ ధ్మమనుపుత్రాహంకృత్యమాహం పాలయన్తి ॥ ప్రజాపాలమనుపుత్రాహం-తంధర్మం - యావద స్రం. యావత్స్రస్వ-స్రరావసానం-విభాగశేషప్రప్రాత్రాద్రికమిగణగ్లాత్రమువిభాగవద పాలయన్తి - దేవానాంకర్తాహం యజ్ఞాతి ॥ యేవయుపిభిర్గ్రధావచమన్వాః. యత్రపప్యమహామజ్ఞాదోకర్తాణి అస్మి తాభిః క్రృత్యైవాన్యతా-నైస్సహ-దేవా యజ్ఞభాగభుజః తస్యోక్తాః ॥ ౬ ॥ ధ్మభవ్యగ్రహకృత్యమాహం ఇన్ద్రగితి ॥ భగవతాయజ్ఞాదిరూపిణాం-తత్త్వ - మతఏవోదాంతం ప్రమాతాం-త్రైలోక్యగ్నియ - మనుభవక. త్రిష్టోకాన్-పాతికధంపా

రువశాసనాః ॥ ౭ ॥ యజ్ఞాదయోయాః కథితాః పారువ్య స్రవసోన్వస ॥ మన్వాదయోజగద్యాత్రానయన్యాభిః ప్రహరీతాః ॥ ౩ ॥ చతుర్ముగా నైకాలేనగ్రస్తాకృతిగిడాన్యధా ॥ తవసాముకయోఽచ్యత్యన్యతోధర్మగృహవసః ॥ ౪ ॥ తతోధర్మం చతుష్పాదం మనవోహరిణోదితాః ॥ యక్తాస్సంచారయన్తగ్రస్తాస్యేన్యకాలేనసీంస్వస ॥ ౫ ॥ పాలయన్ప్రజాపాలయావద స్రం విభాగశేః ॥ యజ్ఞభాగభుజోదేవా యేచాన్యైత్రానాకీర్తితాః ॥ ౬ ॥ ఇన్ద్రోభగవతాదత్రాంత్రైలోక్యగ్నియమూర్తితామ్ భుష్టానః ధ్మపాతిభిః కాంశ్రీన్ కామంబోకేప్రవగ్నతి ॥ ౭ ॥ జ్ఞానంచానుయగంబూతేవారిస్సిద్ధస్వరూపధృత్ ॥ ఋషిరూపధర్మకర్తయోగంయోగశరూపధృత్ ॥ ౮ ॥ గర్భం ప్రజేతరూపేణదమూర్తీహన్యాశ్చైరాజ్యభుః ॥ కాలరూపేణద్యేమామభూయచ్ఛర్మణః ॥ ౯ ॥ స్థూయమానోజనైరేభిర్నాయయానామరూపయః ॥ విమేషితాత్పభిర్నానాదర్శనైర్నచద్యతే ॥ ఏకశత్రువికల్పస్యప్రమాణంపరికి ర్తితమ్ ॥ యత్రమన్య స్రరాజ్యాహుశ్చతురతపురావదః ॥ ౧౦ ॥ * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతేషవతేమతపురాణే, అష్టమస్కం, చతుర్థో ౭ ధ్యాయః * * * * *
 * * * * * వామనావతారకథాపారంభః * * * * *

విష్ణురాతఉవాచ ॥ బలేషద త్రయంధూమేకస్మాద్ధరియావత ॥ ధూతేస్వరఃకృపణవల్లభానో ౭ పిబివద్ధ

తీత్యత్రాహం ॥ కామంయధేష్టం. లోకే ౭ భివర్త తిష్ఠాప్యపాతీత్యగ్రః ॥ ౭ ॥ * * * * * అధావతారస్యకృత్యమాహం జ్ఞానమితి ॥ వతేనైవమన్వాదియోజనంసమప్నీయత్ ॥ హరిర్బ్రహ్మద్యతారరూపః ॥ సిద్ధరూపధృత్ కపిలాదిరూపధృత్ - జ్ఞానంయగానురూపంబూతేజదీకీర్తితి ॥ ౮ ॥ ధ్మప్రజేతరూపేణమరిచ్యాదిరూపేణ. సర్వంకోటిశేషః స్వరాహస్యరూపజమూర్తిస్య. తదనుప్రవేశేనేతిభావః. దమూర్తీ దుష్టవత్సాన్వహన్యాతే ప్రసః-కాలరూపేణదేవో, మభూయాయాయావ-భవతికధంభూతశే. పృథగ్గణః స్పష్టాద్యుపయన్తగ్రువిశిష్టః ॥ ౯ ॥ ధ్మనామరూపయానామరూపభాజా-మామయా-విమేషితాని-మనాంసి-యేషాంతేః - అతఏవ-నానాదర్శనైః జ్ఞానైకాకారేషాన్తనుజేవమన్వాదీనానాబుధింకుర్వన్తి. తేభిర్నైః - కేవలం-స్థూయమానంవతాన్ద్రోగనిరూపణమాణవ-చతుర్దశ్యతత్త్వతత్త్వగ్రః ॥ ౧౦ ॥ ధ్మప్రావగ్నే కంబిరూప్యః మనవో-౭ స్త్రీవృత్తితాస్యగ్నికల్పేనాన్యంభూతయః, ఇతి-మన్య స్రరకవనార్తయప్రస్తుతంకల్పమేవంపంహరతి ॥ ఎరదితి ॥ కల్పవికల్పస్యకల్పజ్ఞానావా స్రరకల్పస్యదై నందినకల్పశ్చైత్యగ్రః. ఎతశ్చతురతమన్య స్రరాత్వే కంప్రమాణంపరికి ర్తితం కో-౭ సౌకల్పవికల్పశ్చ. పురావదకల్పవికల్పయాధాత్వే వివిధ-యత్రకల్పవికల్ప-మన్య స్రరాణిచతురత-అమరూపః ॥ ౧౧ ॥ * * * * * ఇతిశ్రీభాగవతజన్మగర్భవికారాయాంశ్రీవాత్సవీరరాఘవసూరివిరచితాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయష్టమస్కం చతుర్థో ౭ ధ్యాయః * * * * * ఎవంమన్య స్రరాజ్యాకర్త్య, దత్తేమాంయవమానాయవిష్ట వైయఃపవత్రయ, మిలిపంగ్రహేణోక్తంహరేర్యామనరూపస్యచరిత్రంవిస్తరేణభుక్తుః పృథ్వీరాజా ॥ బలెరిద్యాభ్యాం ॥ హరిస్సగ్నియమిశ్వరః, అహ-ధ్రువ స్రవమేధూత్వాకృపణవ-త్రైస్తాద్ధేవో. బలెస్సకాశా-ద్భూమే-పవత్రయమయావతలభానో-౭ పియాజ్జయాలభ్యప్రతయోఽపి కస్తా

దత్తోః స్తంబలింబబన్ధః॥౧॥వితద్యాష్టాబ్ధసనాదికంపారేకర్ష-వెదితుమిచ్చామోవయంత్రైశ్చ౧౩వశేనోఽస్తాకంప
 రమధికంకుతూహలంవరత్రైవతవృట్టౌర్విమాహాపూర్ణపూర్ణావ్రాజమస్త్రకామస్యయశ్చైశ్వర్యభగవతఃకర్తరిదమీయశ్చ
 శ్వరకానాగసోసీరపరాధస్థలైర్వృన్దనంచకారాద్యాచనం॥౨॥వచమాప్యప్యస్సర్వస్థరీతమాహమర్చ్యవర్చ
 ధ్యామ్యే॥తత్రతావత్.బత్రేస్త్రైలోకీమవహర్తుమాయానరమపశ్యేత్కాయాష్టాంక్యతవానితివత్సంతావద్వైర్మరుసేవాలె
 నస్వర్థపాప్రిక్తికమమాహ॥పరాజితశ్రీరిత్యాదియావదధ్యాయనమాప్తి॥పారాజితశ్చైస్త్రిదైవాసురయ్యధౌపరా
 జితాశ్శ్రీరయలక్ష్మీర్యస్థపఃఅనుభిషాగ్జైశ్చహవితస్త్రాజితఃపునర్భ్యుగభిశ్చక్వాదిధీవితఃజీవనంపాశ్చిత్.భృగూ
 ణాంశిష్యేభిస్తాకభృగూణసూర్యనాకరణత్రయైశ్వరమహత్త్వాఉదారమనాఃధనసమర్పణేచాభవత్॥౩॥శ్చ
 తంభజస్తంత్రిణాకంస్వర్ణంజెతుమిష్టస్తంబలింబబన్ధవాఃశ్రావ్యఃశాఃభృగవఃప్రియమాణాస్సద్రఃవిశ్వజితాయా
 గనాయాజయన్కింకృత్యామహాభిషేకంబలవ్యవహారావృన్దనాభివృద్ధిం॥౪॥శ్చతతోవిశ్వజిద్వాగహవిర్వి
 రిష్టాద్భ్యుతాశనాద్రథాదయఅన౯.తత్రతావత్కాఙ్కనపరికరబద్ధోరధఅవిర్భూతతతోహర్యశ్వస్త్రైశ్చైశ్వర్యతు
 రద్రాణామివశక్యోహరితోయేషాంతేహయాఉద్భూతుఃతత్స్యంపానవిరాజమానోధ్వజఃపురటోవనద్ధంకాఙ్క
 నపరికరబద్ధంధనుఃఅరిక్తఅతయాతూణౌభిభర్ధుదివ్యంకవచంచానన్,శితామహాప్రహ్లాదతస్యబలేస్సంప్రదానస్య

తమ॥౧॥ఏతద్వేదితుమిచ్చామోమహాతామూహలంహిసః॥యశ్చైశ్వర్యపూర్ణస్థలస్థనంచావ్యవాగసః॥౨॥
 శ్రీశుక ఉవాచ॥పరాజితశ్రీరమభిశ్చవశితప్రియైస్త్రిదైవాజన్భృగభిన్నజీవితః॥సూర్యనాతానభజన్భ్యు
 గూణబలిశిష్యేమహత్త్వాఽర్థవిదేదనన॥౩॥తంబ్రాహ్మణాభృగవఃప్రియమాణౌఅజాజయన్విశ్వజితాత్రి
 ణాకమ్॥జీగ్రహమాణంవిధినాభివృద్ధమహాభిషేకంబలవహావాః॥౪॥తతోరధఃకాఙ్కనవట్టుబద్ధోహయా
 శ్వహర్యశ్వతురక్షవద్ధాఃధ్వజస్సేన్పానవిరాజమానోహుతాశనాద్రథాదయవిర్విరిష్టాత్॥౫॥ధనుశ్చదివ్యం
 పురటోవనద్ధంతూణావరిక్తాకవచంచదివ్యమ్॥శితామహాస్వస్థదదావమాలామహానపద్మాంజలంబచకు
 క్రాః॥౬॥ఎవంవిప్రాగ్జితయోధానాన్సైకత్విత్వస్యస్థయనోఽధవిచాన్॥ప్రపక్షితేశ్వత్సక్తప్రణామోప్ర
 హ్లాదమామస్యనమశ్చకార॥౭॥అధురహార్ధంధివ్యంభృగుదత్తంమహారధః॥సుస్థిగ్రహస్సునన్బద్ధోధ
 స్విభుద్ధీన్మతేషుధిః॥౮॥హేమాక్షరలసద్భూతుఃస్థురన్తకరకులలకి॥రరాజరహమరూఢోద్వ్యస్తజవహవ్య
 వాట్॥౯॥తుత్వైశ్వర్యబలశ్రీభిస్సయాతైర్వైత్యయాధామైఃపిబిభృదివఖంబుస్థిర్నరర్చిఃపరిధిసః॥౧౦॥వృతో
 వికర్షదహతీమాసురీంధ్వజీనిధిభః॥యయావిస్త్రైపురీంస్వృద్ధాంకమ్యయన్వివరోదనీ॥౧౧॥రహ్యామవ
 నోద్గానైస్త్రిమద్భిర్నృప్తనాదిభిః॥కూజద్విహజమిధునైర్దాయన్త్రవభువతైః॥ప్రవాళేఫలభుక్తైరుభార
 కాభామరద్రుమైః॥౧౨॥హంససారిసచక్రాహ్యకారణవతులాకులాఃసభిన్యాయత్రేక్షితప్రపదాస్సురసేవి
 తాః॥౧౩॥ఆకాశగ్గయాదైవాన్యత్రాంపరిభుభూతయా॥పాకారెణాగ్నివర్ణేనసాష్టాతేనోన్మతేన॥౧౪॥

సంబద్ధివేషితయావశీతశ్చైవఅన్యోనానివద్వామియస్యాంతాంమాలాంబదాశుక్రోజలంశక్తింబదావిత్వేషవత్స॥౫॥౬॥శ్చ
 ఎవంవిప్రైశ్చభృగుభిరన్జితస్సంపాదితోయోధానాన్యోధువరోయస్యసంబలిస్తైస్త్రిపైశ్చకవితంకృతం-స్వ
 స్థయనంపూజితవాదికంయస్యతాదృశఃఅధిపాగ్న్-పరిక్రమ్యతేభ్యఃకృతఃప్రణామోయనసఃప్రహరహమ
 ద్ర్యవ్రృష్ట్యావ్రతైసమశ్చకార॥౭॥శ్చఅథ-భృగుభిర్వైరిధివ్యవస్థురంధమాంహ్య-సంబలిఃరరాజైశ్చస్థయః॥
 కధంధాతఃస్థరంమూలాధరసంసన్నధకవచిత్వాత్,ధన్విధనురధఃపుత్రభూధిర్భేనసః॥౮॥శ్చహేమాక్షదాభ్యాంల
 సన్తాదాహనాంయస్యస్థురంతిమకరకణ్డలైయస్యతధాధూతో,రథమరూఢోరరాజశ్చభదివ్యస్థవనైజ్యలితఃహ
 వ్యలాజగ్నిరవ-కుండలఆహవనియజవేతవా॥౯॥శ్చదైత్యయాధాప్రైశ్చృతఃస్వృద్ధామిన్త్రైలిం-యయావిత్వస్థ
 యాకధంధాతైకేతుల్యమైశ్వర్యంబలంశ్రీశ్చయేషాం-తైసేయూధైస్సనైస్త్రివిధ్యుః,భివన్రీతుంపిబిర్దిరవపరిధి
 దిశో,జహద్విరివన్తైకీకధంధాతస్యన్,విభుస్సమర్థఃమహతీ-మాసురీంధ్వజీంసేనాంవికర్షప్రపాదయన్-రోదనీద్వా
 వాపరివ్యాకమ్యయన్తైశ్చ॥౧౦॥౧౧॥శ్చసమృద్ధిమేవదర్శయితుమిన్త్రైరివస్థయతి॥రహ్యామితిసార్థైరకాచశభిః,
 శ్రీమద్భిఃఫలభుక్తైర్విమద్భిర్విమద్భిఃవస్తనాదిభిరువవనైర్వద్యానవనైశ్చ,రహ్యాం,తతోశ్చవనానిఫలప్రధానానికలుసాని
 వాఙ్మద్యానానిభుక్తప్రధానానిదూరసానివా,కధంధాతైఃకూజద్విహజమిథునానియేషుగాయన్త్రైమధువతామధువ
 తా,యేషుప్రవాళాదీనామరుభారోయాసుతా,శ్చాఖా,యేషాంతేఅమరద్రుమా,యేషుతైశ్చ॥౧౨॥౧౩॥శ్చయత్ర

ణంబూరీహియతఃకారణాః, దోజపది, ప్రత్యయైక్తస్థమద్యమస్తే-త్యైత, దాసీత, తత్ర, ఓజకర్షియబంధం, నచాఉతాప
 హూ, మానసం, బలం దైహికమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఐవంవిజ్ఞాపితఅహగురుః, జానామితి హేమభువన్, అగ్రత్యక్తత్రోర్మైత్ర, రౌ
 న్మత్యక్త, కారణమహం, జానామింతత, బ్రహ్మవాదికీర్తనాదిభిః, శిష్యాయబలయ్య, ఉపభృతమాహితం, తజ, ఇత్యై
 తతే ॥ ౨౮ ॥ ఐతతో, భగవన్ ద్రంవిన్నా, ఉన్యఃకీర్త్యవార్త, స్వాత్-ద్యవాన్వా, ఉన్య, నమఃభి, తుణమపి, స్థాతం నశ
 కోత్తి ॥ ౨౯ ॥ మన్యమాహం తస్మాదితి తస్మాజ్జేతుమశక్యత్వా, త్వస్యాయాయం, త్రివిష్టపం, త్యక్తాస్య, కలయమదన్య
 నం, యతగచ్ఛత-కథంధూతాః, యతఃమనకాలెన-శతోఃపరాజయో, నాన్మత్యంవా, భవిష్యతింతకాలం, ప్రతితమాహా
 న్మన్యః ॥ ౩౦ ॥ ఐకోఽసౌ-సకలస్తతాహలయమధునా విచాణాం, బలెన, ఉదర్కః ఉత్తరోత్తరమధికఫలం, యగ్య
 ఉర్ధితఃబలిభూతః, వికమో, యస్త, తాదృశ, అస్త, సప్తస, సైహంవిపారీణామేవావ, మానెనహేతునా, సానబద్ధస్సనమృ
 ద్ధి-ర్విసజ్జ, ర్ధితంకాలం, ప్రతితమాహాజ్యత్వం ॥ ౩౧ ॥ ఐఏవమిత్-మధానదర్శినాత తతా-లోచితకర్తవ్యప్రయోజ
 నాభిజ్ఞేనబృహస్పతినా, నమ్య, గాలాచితా, గిర్వాణాస్స, రాః, త్రివిష్టపం, త్యక్తా, కామరూపిణస్సన్, జన్మ ॥ ౩౨ ॥ ఐ
 ఏవందేవ్యస్తద్ధి, తేమనత్స, అధరైరోజనో, బలి, దైవధాసీంపురీం, అధిష్టాయలకత్రయం, స్వవశ-మకరోత్తి ॥ ౩౩ ॥

ర్తవ్యస్యయిద్రిభిః | ఓజస్యహేమబలం తేజోయతవతత్సమద్యమః ॥ ౨౭ ॥ గురురువాచ || జానామిమభువన్ శత్రో
 రున్మ తేరన్యకారణమ్ | శిష్యాయోపభృతం తేజోగురుభిర్భువ్వాదాదిభిః ॥ ౨౮ ॥ నచాస్మాత్యక్షణమపిస్థాతం
 శక్తో తినమ్మథే | భవద్విభో భవాన్వా, ఉపివర్తయి త్వేత్సరంహరిమ్ ॥ ౨౯ ॥ తస్మాద్విలయమత్సృజ్యయాయం
 సర్వైత్రివిష్టపమ్ | యతకాలం ప్రతితమాహాజ్యయతశ్చ త్రోర్ద్విపర్వయః ॥ ౩౦ ॥ ఏవమిద్రులదర్క-స్సం ఉత్పాద్ధి
 తవిక్రమః | తేహేమేవావమానెన సానబద్ధోవిసజ్జ ర్ధిత ॥ ౩౧ ॥ ఏవం సుమద్రి తార్థా సై గురుణా ఉ
 ధ్ధానదర్శినా | హీత్యాత్రివిష్టపంబగ్గుర్గిర్వాణాః కామరూపిణః ॥ ౩౨ ॥ దేవవ్యధవిలెమబలిర్త్వోచనశక్తు
 రీమ్ | దేవధాసీమధిస్థాయశంసన్యజత్రియమ్ ॥ ౩౩ ॥ తంవిత్వజయంశిష్యంభుగవశ్శిష్యవత్సలాః | శ
 తేనహయేమధానా మన ప్రతమయాజయన్ ॥ ౩౪ ॥ తత ద్దనధూవెనభువన్త్రయవిస్తౌతామ్ | కీర్తిరదిత్యువి
 తన్వానన్యరేజఉదురాడివ ॥ ౩౫ ॥ బుభుజేవశ్రియంస్పృధాంద్విజ్ఞదేవాపలమ్మితామ్ | కృతకృత్యమివాత్మా
 నంమన్యమానోమహామనాః ॥ ౩౬ ॥ ఐతతోహయమధునాగతతప్రభావెన. లోకత్రయన్యాస్తాం
 ఐతీర్ష్యశ్రీమద్యాగవతే, మహాపురాణై, అష్టమస్తోత్రే, పద్మదశోఽప్యాయః ఐతీర్ష్యశ్రీమద్యాగవతే, మహాపురా
 ణై, శ్రీమదాంశంబం. బుభుజే-కథంధూతఃమహామనాఃదీర్ఘ సజ్జ-త్వః. ఆత్మానం-కృతకృత్యంకర్తవ్యప్రయోజనం
 యెనతం-కృతార్థమివ. మన్యమానం ॥ ౩౬ ॥ ఐతీర్ష్యశ్రీభాగవతచన్ద్రవన్ద్యకాయం శ్రీవాత్సవీరరాఘవసూరివిరచితా
 యాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానామష్టమస్తోత్రేపద్మదశోఽప్యాయః ఐతీర్ష్యశ్రీమద్యాగవతే, మహాపురాణై, అష్టమస్తోత్రే, పద్మదశోఽప్యాయః
 ఏవంబలెర్విద్యాధి పత్యపాప్తి ప్రకారమభిధాయాధభాగవతోవామనావతారప్రకారం ప్రద్రోవ్యన్తమధోద్ధాతరూ
 పాంకథాంతావత్ప్రస్తావిమనిః ॥ ఏవమితి ॥ ఇత్థం-ప్రత్యేష్ట్యాదిమం. నప్రేవ్యధ్యక్త్యమనత్స. దైత్య. త్రివిష్టపహృతే
 చసన్-దేవమాతా. అదిత, రనాధవ, త్వర్యతప్యతే ॥ ౧౦ ॥ ఐవంపరితప్తన్యామదిత్యాంకదాచిద్భగవాన్, కశ్యపశ్చిరాత్స
 మాధ్యైరతఃతస్మాదిదే, రాశ్రమ-మోక్షగామ-కథంధూతం, నిర్గతఉత్సాహోయన్త్వత్, నిర్గతఅనన్దోయన్త్వత్ ॥ ౧౧ ॥ ఐ
 సకశ్యం, కృతఃఅనసరిగహూయెనసః-యధాన్యాయం, సభాజితస్సమ్యక్పాజితః. హేతురూద్యహ-దీనవదనంయన్యా
 స్తాం-పత్నీమిదవత్సమాణ, మాహ ॥ ౩ ॥ ఐదీనవదనామాలక్యబహుధావికల్పయతాకశ్యపెనపృష్టమాహ| అతీతినస్త
 భిః| అతీతినస్తబ్యోతకమప్యవ్యయం హేభద్రై, అధునా, లోకే, విపారీణాం, గవాం, ధర్మస్య, లోకస్య జనస్య. కథంధూతస్య

మృతౌ పృథ్వీమచ్చా, మనువ రతభితితధా, తస్యచ అభద్రమకళలం, నమోః || ౪ || శ్లో హేమగృహమేధి, అపివా, కిం, గృహేషు
 ధర్మాదే-కించి-దకుతలమితి కాన్వృత్యై, గృహస్వతిశస్తి-యత్రయేషుగృహేషుఅయోగినామపి-యోగ-స్వధర్మదినాయో
 గఫలం, భవతి || యద్వా || అయోగినామేవ, యోగఅన క్తి, యోగినాంతునెత్సగృహే || ౫ || శ్లో అతిథత్య-అగత్య, కుటుమ్బ్యన క్త
 య, త్వయాప్రత్యుత్తానాదినా, కదాచిదప్య, పూజితాన్మన్త్యోగృహేద్యాతాఃగతాః, కింవా || ౬ || శ్లో యద్యత్తిథయో, ౭
 ఘృత్య, యేషుగృహేషు, నలైరతస్యనన్యతాన్మన్త్యోగృహే, తగి -తెగృహే, నూనం, స్వగాలనాదబలతుల్యువత || ౭ || శ్లో
 హేనతి-హేభద్రయ, బోగ్మి-తేప్రసత్తేనత్సద్విగృహియా, త్వయాఅగ్నయలపావనీయదయ, స్వధర్మచ, హవిషావెలా
 యామదితేనూర్యేపాప్రసత్తేన హేమతీత్యక్తప్రాతరాదికాల, నమతాః, కింవా || ౮ || శ్లో అగ్నివ్యతిశస్తికామనిష్ఠారాన్
 దోగ్ధితధా, తయా, యేషామగ్నినాం, పూజయా, గృహస్థపుమా, స్మయ్యలోకాన్యాతిపాప్రసత్తి, కింవ, బ్రాహ్మణో, ౭గ్ని
 శ్చ, సర్వదేవతాకీరకన్యవిష్టోర్మఖం, వైసత్వయ, బ్రాహ్మణో, ౭స్థమఖామనీతే, ముఖాదివ్యశస్తిత్వే, త్యాది క్రుతేది
 తిభావః || ౯ || శ్లో హేమనస్సివి-తవ, సర్వే, బ్రాహ్మణ్య, కుతలివో, ౭పివశలినవహి, కిమలత్త్యేవంపృథ్వీత్యత్యోహ || భవ
 త్యాఅత్తానంమనః, అన్యస్థంఅప్రతికర్షిం, వచనదేనాదిభిశ్చ, హృద, ౭, లక్షయ, తవచి-తమస్వధర్మంలక్షయత్వా, ౭హం
 పృచ్ఛామీతిభావః || ౧౦ || శ్లో ఎవమదిరాపృష్టానత్సాన్యకారణమన్యధితవ క్తం తత్సృష్టభువద్వాదికంనాస్తీత్యా
 హ || భద్రమితి ద్వాభ్యాం, హేలబ్ధ క్తి, ద్విజాదినాం, భద్రమేవ, తధా. హేమగృహమేధిత్రవగృహధర్మకర్మకారయోవస్య

జాంభవేలోకే ౭ధునాగవామ్ || నధర్మస్యనలోకకన్యత్యోవృన్దానువ ద్విస || ౪ || అపివా ౭కుతలంకించిన్య
 హేమగృహమేధి || ధర్మ స్యాన్యస్థకామన్యయత్రయోగోమ్యయోగినామ్ || ౫ || అపివా ౭ధిశయోమ్యత్రకుటు
 మ్బ్యన క్తయాన్యయా || గృహేషుపూజితాయతాఃప్రత్యుత్తాననవాక్యచిత్ || ౬ || గృహేషుయేత్సతిథయో ౭
 సర్వతాన్యలితైరపి || యదిరాన్య నితేనానంఘేరురాజగృహేషుపమాః || ౭ || అపగ్నయన్తేచోయాంసహు
 తానామిషానతి || త్వయోద్విగృహియాభాద్రప్రితేమయిక్న్విచిత్ || ౮ || యత్పూజయాకామదుపయాతిలో
 కాగృహచతః || బ్రాహ్మణోగ్ని శ్చవై విష్టోర్మగృహేవాన్మన్త్యోమఖమ్ || ౯ || అపివ ర్మకలిన ప్రవృత్తా
 నువన్యో || లక్షయే ౭స్వధర్మాన్తానంభవత్సాన్యలక్షైరహమ్ || ౧౦ || అదిరువాచ || భద్రంవ్యభవంబరహ్మ
 న్గృహ్యగ్నజనగ్నజ || త్రివగ్నగ్నరంజైత్రంగృహమేధిన్యహేభమే || ౧౧ || అగ్నయో ౭తిథయాభ్యత్యాభిష్
 షోయేబలిప్రకః || సర్వంభవతోబ్రహ్మన్ననుర్ధానాన్మనివగ్గో || ౧౨ || కింమేధగృహాన్యామోననంపశ్యే
 తమానసః || యాగ్నోహవాన్యకాన్యజవరంధర్మాన్యభావతే || ౧౩ || తన్వ వమాదివమన్యగిరణామః || ప్రతా
 న్యగ్నజ ప్రమోజవః || సమోభవాంస్తామసుగాదిమ శ్చ ప్రభోతధా ౭పివ క్తంభజతేమహేత్వరః || ౧౪ ||
 తస్మాదీతభజర్యాతైశ్చేయస్య ప్రయసువ్రతగృహేయోమ్యగస్తానాన్సవైత్తిపావీనఃప్రభో || ౧౫ || పరై

యస్యరలత్తైతమ భృవస్తానః-తద్యహంగృహేత్రమశ్చ అగ్నాదయఃపూజేష్వరశ్చే. తెగతత్సర్వం హేలబ్ధన్భగవత ప్ర
 వానుర్ధానాన్మయాత్రియమాణాదైతో-ర్మవిష్టగిననత్త్వగ్నివహీయశభిగ్నరః || ౧౦ || ౧౧ || శ్లో అమధ్యోనాన్మనిష్ట
 తీత్యేనదేవకాన్యజర్యయతి శోన్యతి హేభగవన్-మ-మనసోమనోవిదయః, ౭నసాక్షా-తఃకామశోమననంపశ్యేత
 సరోహిహేమగృహంపృథ్వీతవైతత్సగ్నః, కతః-యతో, భవాన్, ప్రజాగ్నతఃప్రజానాంపత్సకాయస్యామేత్సన్తప్తపత్మాగ్నివి
 వంవిధాన్, ధర్మాన్, ప్రభావ తెతపదితతి. ఉపదైతేనై వంవిధాన్ధర్మాన్త్యయ్యనుస్తాపయతిసతిమకామోదుర్భవభిభా
 వః || ౧౩ || శ్లో తన్వ క్తంభజతేమహేత్వరః, ప్రయస్వత్యేవయేతద్విజ్ఞాయతుంభదయంనాపాః, కుర్వాదిత్యాకళి
 యతావశ్యంప్రసాదయతితతతి హేమగిరవత్యాదిప్రభానా, ఇమా-స్వర్యాఃప్రజాదైవానైత్యాశ్చ, తతైవ-మనన-శ్చశీ
 రాన్య-జాతాః, అతో-భవాం, స్తామసురాదిమప్రజాసు-యత్యై-నమస్సమదర్శక-స్వధా ౭పి, హేలబ్ధయ హేత్వరోభ
 వాన్భ-కం-భజతేమనవ రతై, భద్రవక్షపాతిభవానిత్యరః, ప్రభోలిపారై, ప్రభో ప్రవ, భక్తం, మోశ్యగోభవాన్యజత
 భిగ్నరః || ౧౪ || శ్లో తస్మాద్భక్తానుభజన్యభావత్యాన్త్యాన్యంభజన్యా-మమమ, తెయఃత్రయేఉపాయం-చి నయలలో
 వయ-హేమనవ్రతక-స్తాధుసాత్రయోవివర్తయస్త్రాహనపతైత్తైత్యైర్మయా, శ్రీర్యేమాం, హృతానిసానామయేమాం
 రానస్తానప్రత్యుత్తానిహింసాలయ, హేలబ్ధో || ౧౫ || శ్లో సాశ్వత్తీత్యేనానంభావితమఃభా ౭చ, మధునా, పరై
 తైత్త్యైర్మిక్తికానితాన్యస్తానామచ్చాచితా, పుతేషుస్యా భదాభిమాననాహంవిహానీత్యైక్తందుఃఖసాగర-మగ్నా ౭ భ

పం. అనునా. ప్రబలై రైత్తై స్తై. మై శ్వర్యాదీన్యః. పన్నా తానతై శ్వర్యకూదిపత్నం, శ్రీరంగ్యాదివంపత్. స్థానంనానా
దేశః ॥ ౧౬ ॥ ॥ వివతానమత్తుతాః. పునర్వధాః పూర్వకత్వై పద్మరసపాత్రయః. యథా. మెనోపామెనప్రవద్యై
రన్యితా. తథా. హేనాధో. హేకల్యాణకన్యై. శ్రవకల్యాణ్యదియోహభాలోచనయా. విభేదాకర ॥ ౧౭ ॥ ॥ ఎవమత్తు
మదిత్యాపాగ్నితః. కఃప్రజాపతిః. కశ్యపః. స్తయన్తి. వ. తామదితః. మానా ॥ ౧౮ ॥ ॥ తేతదేవానం ఆహూత్యతిరథమంతా
పత్తుత్రస్మహంత్యాజ్ఞయతుంవిస్తయయ్యా. శేవతత్త్వముపదేశిత ఆహూత్యతిపాదేన. ఆహూ, విష్ణో, ర్నాయాయ. బం. కిరి
య. దిదంజత్. స్మహబంధుత్రాధిమస్మహవాశేనబద్ధమిత్యై. తత్. భాతీకః. పూతపన్న. కపదోమరూపోదహః. క్ష్య. ప్ర
కృతః. పరోభీన్న. ఆత్మా. ప్రత్యగ్నాత్మాక్ష్య. పరస్ప. రమవమత్తు. న్నవిరుక్షయోరైహత్వనోరధిగోత్య. న్నమసంభావితత్వ
త్వర్గః. ఎవమసంభావితాభేదయోరైహత్వనోరధ్యై. క. శ్వేత్తుమత్తుత్రా. ద్యాః. కశ్య. సంబన్ధిక. కిం. దహన్గనంబన్ధనః, కింవా
అత్తన్యః. అయంభావః. తావన్నాత్తనస్సాత్మాత్మత్రాగ్నిభిన్నస్యన్యః. అపితుదహన్వా. రా. దహన్యభాతీత్వేనోపవయా
దివికారిత్వేనచానత్యత్వాత్తత్సం. బద్ధమత్తుత్రాధిమస్మహూత్. జ్ఞానమూలకత్వత్. తదేవానా ॥ మానా. ఎవమా. కారణమితి ॥
దహన్త. భ్రమివవా. త్రస్మహాకారణమిత్యర్థః ॥ ౧౯ ॥ ॥ ఎవంతత్త్వై. వదశేనాపరితమస్య. స్త్రీంప్రత్యాహ. ఉపతిత్త. సైతి
ద్యాభ్యాం. వానుదేశ. ముపతిత్త. న్న. ఆరాధయ. వానుదేవా. రాధనస్య. మహితాధనత్వం. నూచయన్తం. విశిష్ట. జగద్గురుంజ
గతతరాధకస్యలోకస్యగురుం. పితకారిణం. క్షయనసేవితం. కరోత్మతో. విశిష్ట. నర్క. పాంధూతా. వాం, గుహనుక్పదయన్
హ. రిమ్యో. నాసో. యన్గతం, అననవాను. దేశకబ్రవన్య. బ్ధిమ. తందగితం. ననకిం. వి. త. మేనవాను. దహమనో. పతిత్. సై. తిదవసీ

ర్వివాసితానాహంమగ్నాత్మ్యససాగరే । విశ్వర్సంశీర్వతఃస్థానమ్కృతావిప్రబలైర్నమ ॥ ౧౮ ॥ యథా తాని
 తనసానిగోప్రపద్యేరన్నమాత్రజాః । తథావిధేహికల్యాణ్యధియాల్యాగ్యత్రమ్ ॥ ౧౯ ॥ శ్రీశతకదావాః ౧
 వమభ్యర్థిర్హి ౨ రిత్యాగస్తామాహవాన్మిత ॥ ౧౦౫ ॥ కశ్యపఉదావాః । అహామయాబంబిన్ద్యైః స్మృతాబద్ధమపం
 జతః । క్వచేవాధాతాతినోత్యాక్వచాత్మాప్రకృతిశరణః । కస్యమేవతిత్రుతాద్యో మోహ ఏవహికార
 ణమ్ ॥ ౧ - ॥ ఉపతిత్యస్మరృతమంభగవన్దంజనార్దనమ్ । గర్భభూతగుహాహంసంవామదేవంజగద్గురుమ్ ॥ ౨ ॥ స
 విభాస్యతితేకామానీహరిన్నినానుకమ్పనః । అమోఘాభగవత్యైవానేతరేతిమతిర్మమ ॥ ౩ ॥ అదితీరూపాచ ॥ క
 నాహంబిధిసాబ్రహ్మన్త్రప్రత్యాస్యేజగద్గురుమ్ । యథామనశ్యసజ్జాల్పవినిధ్యాగ్నమ్ననోరథమ్ ॥ ౪ ॥ అచిత్స
 ద్విజశ్రేష్ఠవిధింరతుపధావనమ్ । అనుమత్యతిమేదేవస్వేనాగ్నిస్సహస్రత్రుతః ॥ ౫ ॥ ౩౩ ॥ కశ్యపఉదావాః । ఏతశ్చై
 గవాన్సృష్టకప్రకాశామన్యపరజః । యథాహ తేప్రపత్యామివతంతశ్చతతోహమ్ ॥ ౪౪ ॥ ఘోరీనసానుమరణ

[illegible]

బంధుప్రిజ్ఞాయతదాహ॥ ఫాల్గుణశ్చైత్యదివాయావదధ్యా యగ్నమాప్తి॥ ఫాల్గుణస్యమాసస్య - మలత్కృత్ - పత్మద్వాద
 తాహంబాదకాహసాస్యం - పయోవతతాఖ్యంకర్త - కర్తవ్యమితి శేషః - తేనపయోవతేన - పరిమయాఅస్యభిచరితయా॥ ద్వాద
 శ్చాయశ్చైర్ - ౨రవిద్యాత్మకర్మ యోగే - అస్యిహభివర్తిల్లస్యైర్వైశేనపతన్యై - పదజటహేత్యు నేనతేనప్రవత్స్యే మిత్యు నేనచత్రేపురు
 షసాధారణమేతద్వ్యగ్రతానుస్థానమితిమాతమయతి॥ ౨౫॥ శ్చుతత్యాదౌ - త్యాద్యుఃకృత్యమాహ॥ సినిహాలామిత్యాదినా॥
 ప్రసాచార్యతద్యాగ్రాగ్నిమిత్యు నేన - ద్వైత్వేన్దుకలాయమాహసాస్యాయం - యదిఅభ్యుతతర్క - క్షోడవిద్వీర్యాలరణ్యం
 రాకాలతాతయా - మృదామృతకయా - దేహ - మాదివ్యప్రోతసినిదగ్ధ - మిమమంస్త్రింపిత్వీ మాణంజివన్ - స్తాయాత -
 ఉదీరయేదిత - తదాతేనమయేతత్సన్త్రయదీరయేదిత్యర్థః॥ ౨౬॥ శ్చుమన్త్రమేవాహాత్రిమితి॥ ఉద్భృతానివరాహేణ
 కృష్టేనతేతహాహునై - తిమన్త్రాగ్రానువాదకో - ౨యమన్త్రః హేదేవిహేహాదేవతై - స్థానంతవయధాస్థానమిభ్యతా
 వరాహేణగవతా - వ్యంరసాయాశేసాతల - దుద్భృతా - సిభ్యం - నమః - మమపామృదవ్రాతయే - త్రిమంస్త్రిము
 దీరయన్త్రదా - ౨ - ౨లిప్య - స్తాత్వాన్తి॥ ౨౭॥ తతో - నిర్వర్తితస్యమృగశస్తిత - ఆత్రనియమస్సంధ్యేపానసాది - ర్వేన - తా
 దృశ్య - సునూహితచిత్త - హరి - మధ్యర్థయేత్ - శుత్యార్పయేదితి॥ త్రాహ - అర్పయేదితి॥ ధడ్డాలిదిప - పశ్యస్యపృథ్వయేదిత్య
 ర్థః॥ తత - పుణ్యేలంకృతవల్లభిభిరంకృతా భూమిః - జలంవిశత్తదమమసంభృతమ్॥ ౨౮॥ శ్చుతత్రావాహ - నెమన్త్రానాహ - సమ
 మ్మిభ్యమితి॥ అత్రాగ్నియంపేకే - అత్రప్రధానోమనో - వామదేవద్వాదతాక్షరః - వామదేవంజగద్గురుముపతన్యైత్త్యుక్త
 త్యాత్ - “గర్వనూలాదిభిశ్చార్చైర్ద్వాదతాక్షరవిధియా - జుహుయాన్ములవిధియాజపేద్యోతరంతే”, మివప్రత్య మాణ
 త్యాచ్చ - నమస్తుభ్యమిత్యదయస్త్యావాహనోపచారమన్త్రాగ్నితత్రాద్యోమన్త్రాగ్నిర్ద్వాదతాక్షరార్థానువాది, భగవద్వామదే
 వతబ్రాహ్మణ్యంతస్తుభ్యోప్రిజ్ఞానాత్ - సర్వభూతనివాసాయత్యు నేనవామదేవత్యుదగ్రస్థిమిమత్తమక్రం - సర్వభూతనివాసా

తే. ద్వాదశాహంసయోవ్రతమ్ | అర్చయేదరవిస్తాంభుకృత్సంపరమయః ౨ స్యుతః | ౧౫ | సీసీవాల్మీకిమ్మదా ౨ ౨
 లిప్తస్త్వాంతోగ్రహవీధీరయః | యుధిలశ్చైతత్త్రైలోకస్సేతత్సప్తమమీరయేత్ | ౧౬ | త్వం దేవాద్విదివరా
 హౌణరసాయఃప్రాసమిచ్ఛతా | ఉద్భృతా ౨ సినమమభ్యంపాశ్చసంపాదహాకయః | ౧౭ | నిర్విరితాత్సనియ
 మోదేవమదైత్య మాహితః | అర్చయేత్ | జ్ఞేరిమోర్వేజలవహశ్చగరవశి | ౧౮ | నమమభ్యంభంభకవతేపుర
 సాయమహీయసే | సర్వభూతసీవాసాయమాసుదేవాయనామీదే | ౧౯ | నమో ౨ భక్త్యాదుసూక్ష్మాదుదధా

యె.అతఁడవచాను దేవతబ్రహ్మచార్యయెత్తర్కిఁచనతిహివాసుఁ - జనత్యస్మిన్నతిహివాసుః “ జననివాస, ఇధాధాతొఁకఁదర్శుధికఁ
రణోఽణాణాదికః - అద్యై - సర్వభూతేషువనత్యందరాత్తతయెతస్సర్వభూతనివాస- స్రప్తై-ద్వితియేతు-సర్వభూతానా
మూఁద్రయానాం-వాసురాధారభూత - ప్రధాతప్తై-సాక్షిదేవత్యనెన దేవతబ్రాహ్మణ్యతేసాక్షిసాక్షిదృష్టా - సర్వం చేత
వాద్యాత్తకంవసుజాతంసాత్మాత్వశ్చకృద్వశ్చగర్భైరస్పష్టసాక్షిత్వచ్యతే - దేవతబ్రహ్మచార్యయమహార్కః-స్వతేజసాదీప్య
మానోహిదేవః-మహీయన్సేతురమాయేత్యనెన “ వెదాహమేతంపురుషంవహః ” మితి-పురుషమాక్రవశ్యశిష్టాచాత్రత
దైతఖిత్వేత్యపైసహ్యోక్తజగత్కారణత్యతరువయన్తగూఁపామృత్యవతఃపరామర్శాత్సన్త-జగత్కారణత్వాదిగు
ణజాతస్యమన్తప్రతిపాద్యవాసుదేవతీకణత్యమవగమ్యతే-త-దేవభూతాయ-తుభ్యం నమః-సర్వత్రమన్తైః పుష్పవశ్య
బ్రహ్మయోగస్సయదైక్యగ్రీవాగ్రియః ॥ ౨౯ ॥ యదిసర్వభూతనివాస-పరికింపద్యశ్యతఇత్యత్రాహః-నమోఽవ్యక్తాయతి-అయిమన్త్రస్థః “ యత్ప్రదైశ్యమగ్రాహ్యమగ్రేత్రమవర్తమవత్యశ్చోగ్రితంబిదపాణిపాదంబిత్వంబిభంసర్వగతం
సమూత్సంతవయయందున్న తయోనింపరిపశ్యద్ధీరా, ఇత్యుపనిషత్సూక్తిపాద్యపరమాత్మస్వరూపపశాఙ్కః-అవ్యక్తా
దిశ్చైర్దైశ్యమాత్మభూతయోనిత్యాదిప్రత్యశిష్టానాత్, అవ్యక్తాయ, వ్యక్తైర్దిద్వైత్యేషురాదిభిర్వ్యజ్ఞతేనద్యశ్యతఇ
త్యవ్యక్త-ప్రప్తై,అదైశ్యయేత్యంశ-త్రపాతు - సూన్యైయనిరితయసూత్సజీవానిరాత్మతయా-ప్రచేశయోగ్యత్యై
నతతోఽపిసూత్సయ-సూత్సత్వప్రయన్తం పరిచ్ఛిన్నత్వం వారయతి ॥ ప్రధానపురుషాయేతి ॥ ప్రశక్తిపురుషరూపాయే
త్యర్థః-తాద్రూప్యమత్రప్రశక్తిపురుషసమాసాధిక తత్వం-తత్వశరీరాత్ప్రభావసనిబంధనం - శరీరుదిశ్చిత్తానామాత్మ-చర్య
ప్రత్యాగీశాయణాశ్చంద్రాదికః,ఎవం-సర్వాన్తః,ప్రచేశయోగ్యతయా-సూత్సస్యాప్యాకాశస్యేనప్రశక్తిపురుషాన్త
రాత్మతయా-అనుప్రవీణ్యసర్వగురువమపిచ్ఛిన్నమిదైశ్యాదః, ప్రధానపురుషాయేతికారణావస్థానిద్రూపత్యయన్తం-జి

ధకార్యావస్తత్రద్రూపత్వమాచా || చతుర్వింశశగుణజ్ఞాయ గుణభూతచతుర్వింశతతత్త్వాభిజ్ఞాయ - గుణభూనోవిశేషణత్వం - శరీరత్వమిత్యూహతే , శరీరమపిచక్రకృతగుణాదివంపురస్థిద్ధవిశేషణమవత్యభివ్రాయః || అపృథక్స్థిద్ధవిశేషణవిషయబుద్ధితే బియోస్తద్విశేష్యవర్త్యస్తత్త్వమాకృత్యధికరణస్థాయినీధం - సకేవలంచతుర్వింశతతత్త్వాప్రరాత్నతయతద్రూపత్వం - మపి తు-తత్త్వా-రణితయోపిత్వయా || గుణసంఖ్యాసహేతవఇతి || గుణానాంసత్వాదీనాంచతుర్వింశతతత్త్వరూపేణకార్యావ స్థానాంసంఖ్యాసంగణనం - తస్య - హేతవేకారణభూతాయ - గుణానాంచతుర్వింశతభిధాగణనాయాస్తేషాంకార్యతాప త్తమూలకత్వాత్తస్యతత్త్వారణత్వాత్తద్దేతుత్వేనసత్త్వాసహేతుత్వమపిత్వవగ వ్యవృం , యద్వా - సత్త్వాసంగమితః, గుణ సత్త్వాసంగ్యసంఖ్యాదిగుణానాంప్రమితే, చతుర్వింశతభిధాగణితానాంసత్వాదిగుణానాంప్రమితేస్తద్విషయకప్రమాయాః, హేతవేతత్త్వమాహేతుత్వంచతత్త్వారణిత్యద్వారేత్యవగ వ్యవృం - యద్వా - గుణసత్త్వాసంగ్యాయ - స్తేతవే-సత్త్వాసంగ్యమత్ర వ్యప్తిప్రతిగత్యస్తవరూపం - అపామిత్యేవసంమృత్యన్వస్తే ప్రకాశమానత్వాత్ - గుణశబ్దేనగుణకార్యభూతం, చతుర్వింశతత తత్త్వార్థకమశేతనదవస్థమచ్యుతేతయే- స్తేతవేకారణభూతాయేత్యర్థః || ౩౦ || ఋషం, యద్భూతయోగి, మిత్రతమి ధ్ధభూతయోగితద్ధర్మక క్తః - ప్రధానభువమాయత్వాదిపదత్రయేణకార్యకారణోభయవస్థప్రకృతిరుపశరీరక త్వేనతత్త్వారణ త్వేనచరూపాత్తకస్యజగత్తద్విశేషణ్యముక్తం-అధనామాత్తకప్రవజ్ఞసృతద్యౌధక త్వేనతద్విశేషణత్యమాచా || స మోద్విర్జ్య ఇతి || అయంపస్త్య “ శ్చత్వాదీశ్చక్రేత్రయోఅస్యపాదాద్యోర్జైస ప్రమానాసోఅస్య - త్రిధాబద్ధావ్యవధోరో రవీతిమహా-దేవమర్త్యగ్ం అపివశే , తిమ స్తప్రకాశితకబ్ధాత్తకప్రవజ్ఞవిశేషణకపరమాత్త స్వరూపప్రకాశకః - తస్మి ధ్విమ ద్రైశకబ్ధాత్తకప్రవజ్ఞోపవధ త్వేనరూప్యతే - శబ్దశ్చవర్ణాత్తకోధ్వనార్యత్తక శ్చేతిద్వివిధః - వర్ణాత్తకో ౭ పిప్లసస్సా ధ్వసాధుభేదనద్వివిధః-సాధుశ్చేదెవరూపేణతన్నూ లకస్త్యుతిహాసాదిరూపే తద్వివిధః-తత్ర “ అనాదివిధనాప్యాపావా గుప్త్యుప్తాస్వయంభవా , అదోవేదమయానామాన్యాయతస్సర్వాః శ్చైత్రసూతయః | వేదశబ్దేభ్యంవాదోదేవాదీనాంసంసర్వమ,

నభువమాయచ | చతుర్వింశశగుణజ్ఞాయగుణసంఖ్యాసహేతవే || ౩౦ || సమోద్విర్జ్యైతేవదేవతుశ్చ్యుక్తాయతే

ఇత్యాద్యుక్తరీత్యాకృత్యైష జగత్సృష్టేర్వేదాధిభావనమూలకత్వాద్వేదస్య ప్రాధాన్యాత్సవతన్నూలకస్త్యుత్వాదిచేస్తా ధుశబ్దాత్తకప్రవజ్ఞోపవధ త్వేనాస్తిస్తే సైరూప్యతే - తదయంమన్యార్థః - మహా-దేవమహా-నిజః - శబ్దాత్తకోదవః - దేవస్యచరమాత్త నోబాధకత్వాద్వోపపరాదేవః - మర్త్యస్త్వోరాన్ దేవమమమౌద్యధా , స్వరమాత్త శరీరభూతా-నా వివేకబాధయతుం ప్రవృత్త ఇత్యర్థః , వ్యవధోరోరవీతిప్రసీద్ధిశ్చ సతుప్నాదేకమూర్ధవ్యవధవిజాతీయవ్యవధరూపః రోరవివేకబంధకరోతి, శబ్దాత్తకతామాపన్నఇత్యర్థః , విజాతీయవ్యవధత్వేనతంరూపయతి , శత్యాదితి , అన్యశబ్దాత్తనో వ్యవధస్య , శ్చక్రాశ్చత్వాదివత్వాః, నామాఖ్యాతవిపాతోపసర్వాః, త్రయోభూతభవిష్యద్వర్తమానకాలాః, పాదాః , ఆ ఖ్యాతాదీనాం భూతాదికాలోపాధిని విహితత్వాచ్చదానాంకాలసాహచర్యాచ్చ , తేషాం భూతాదీనాం పాదత్వేన, రూపణం, ద్యోర్జైప్రవృత్తినిమ త్రంతదాత్రయశ్చేతిద్యోరసీ, సప్రవిధ కయోచాస్తావఃపాస్తాః “ ఆజ్ఞానైరసు , గిత్యసుగాగ మః, త్రిధాబద్ధః, ఉరసీకణ్డేరసీచబద్ధః, స్థానత్రయంపతద్దానామావిధ్యావాదితిధావఇతి || చక్రతమన్యార్థస్త్వేత్రయోవిద్యాత్త నే, త్రయోవిద్యావేదవిద్యా, తదాత్త నేతద్విశేషణకాయతద్విశేషణకత్వంచతదోధ్యతరూపంవివక్షితం - రూపాత్తకప్రప జ్ఞస్యచరమాత్త నోపృథక్స్థిద్ధవిశేషణత్వావస్తవృథక్స్థిద్ధవిశేషణవాచితబ్దానాం విశేష్యవర్త్య ప్రబోధకత్వస్వాభావ్యాన్విగమా గమాదిశబ్దాతపోధ్యాయెతిశ్చోతేర్థః “ కారిన్యవానోగిబిధర్త్రీ , త్యాదివద్విశీర్ష త్యాదికంసాక్షాత్త్రయోవిద్యావిశేష ణం - చరమాత్తనస్తనద్వారకంవిశేషణమిత్యవగ వ్యవృం - తేస్తవేతనోతియజ్ఞాదిత్రయకలావంపిస్తాయతివి స్త్యుత్ప్రకా శయతితత స్తుస్తస్తే-యజ్ఞాయ-యజ్ఞోవిష్టుః “ యజ్ఞోవైవిష్టు , రితిశ్చతే “ యజ్ఞాయాచరతఃకర్తృసమగ్రంప్రవీలియత , ఇ తిస్త్యుతాయజ్ఞశబ్దస్యవిష్టేప్రయోగాచ్చ- యజ్ఞాయవిష్టుప్రకాశకాయ - పూర్వోత్తరభాగాభ్యాంకర్తృబ్రహ్మప్రతిపాదకా యెత్యర్థః - కేచిదత్రయజ్ఞరూపేణవిష్టుస్తూయతఇత్యుక్త్యా , శత్యాదిశ్చక్రేతివేదానా-పతదుక్తాత్రయోఅస్యపాదాఇతిస వనానిత్రివి-ద్యోర్జైప్రాయణీయోయదనీయ - సప్రమానాసఃసప్రచ్ఛదాసీ, త్రిధాబద్ధ-స్యేధాబద్ధంపస్త్యబ్రాహ్మణకత్వేన ర్వ్యవధో-రోరవితిరోరవణం-సవనకమేణ ఋగ్విర్యజుర్సామభిః , యథైసమృద్ధిశ్చంస నియజ్ఞార్చిర్వజ నిసామభిస్తుస

ప్రవృత్తయః.

చేత్సయంవాఘజ్ఞేతః || ౩౯ || ౪౦ || ౪౧ || శ్లోతతః ఆవమనం దద్యాతామ్యులంబివేదయేత్సమర్పయేత్ - తతోద్వాద
శామర-మష్టోత్రకతం-పఞ్చతే-సోతై-గర్భగవ-స్తం-సువితశ్శ్లో || ౪౨ || శ్లోతతః-ప్రవక్షణం-కృత్యావద్గవ-ద్భూహ-ముదా
హ-దైహ-ప్రణమత్-తస్మిన్సంసృజ్యంభువద్వికంసితసేద్యత్యావతతో-భగవ-ప్రముద్యానయేత్ || ౪౩ || శ్లోద్వాదపరా
యేమాంతా-స్యప్రా-స్యధావిధి-పాయసే-భోజయేత్ - ద్యువరాసిత్యసేనలనసమ్యవేద్యావశిషాభోజయేన్నత్యేకమి
తివివక్షితం-తతస్సమ్యక్కాజితై-స్థైర్విస్తై-రనుజ్ఞాత-స్సేష్టేబద్ధసహ-శేషంశిష్టమహ్నాదికం-ఘట్టేతః || ౪౪ || శ్లోఅధఃత
ద్రాత్యాగ్-బ్రహ్మచారిశ్రీగజగహిత-శ్చయితేతిశేషః-అధఃప్రథమహస-శోభూతైవభూతైస్సాతత్సృచి-స్సమాహి
తచిత్-యథోక్తే-పిధాన-పయసా-స్నావయత్ - భగవ-స్తయితేశేషః-స్నావ-ప్రహణమాహ్వ-నాదీనామభ్యుపలక్ష
ణం-యావద్భ్యంతనమాప్త్యవశుభ్యర్చదిత్యగర్తః || ౪౫ || శ్లోపయఃశ్రీరమవభక్షతచారో-యస్య-సవిష్ట్యర్చనాయామా
దరయ-క్షణ్డంప్రతంకుర్యాత్-పూర్వవదగ్నాజుపయత్-విపారిశ్యభోంయేత్ || ౪౬ || శ్లోఏవమహరహః-ద్వాద
శదివపర్గ-స్తం-స్వయం-పయోభాక్ష-హరే-రాచాధనం-ద్విజభోజవల-తవర్ణ-ణం-బ్రహ్మచర్యమధశ్చయనం-త్రికాల

ర్చనైస్తతః || ౩౯ || గర్భభూషాద్విశ్వార్చనైర్ద్వాదశాక్షరవిద్యయా-శివంపయసినైవేద్యంశాల్మసంవిభవస
తి || ౪౦ || నసర్పిస్సగుడందత్యాజుపయ-స్నావవిద్యయా-నివేదంతతుతద్యోక్తైదద్యాద్యుజ్జేతవా
స్యయమ్ || ౪౧ || దత్యాద-చమనమర్చిత్యాతామ్యులంబనీవేదయేత్-జపదష్టోత్రకతం-సువితసుతిభిః
ప్రభుమ్ || ౪౨ || కృత్యావద్గవీంభూమాప్రణమేద్గజవస్తుదా-కృత్యాగిరితత్యేవందేవముద్యానయేత్త
తః || ౪౩ || ద్యువరాసిత్యసేనలనసమ్యవేద్యావశిషాభోజయేత్ || ౪౪ || భుజ్జేతతైరనుజ్ఞాతశ్చేవంసేష్టసభా
జితైః || ౪౫ || బ్రహ్మచార్యభతద్రాత్యాగ్శోభూతైవధమేహసాస్నాతత్సృచిర్చిధోక్తనవిధిసానుసమా
హితః || పయసాస్నావయన్త్యైర్ద్యావద్భ్యర్చనమాపనమ్ || ౪౬ || పయోభక్షద్రతమిదంబరేద్విష్ట్యర్చనాద్య
తః || పూర్వవజ్జుహయోగ్నించాప్త్యాంశ్చాపిభోజయేత్ || ౪౭ || ఏవంత్వహరహఃకుర్యాద్ద్వాదశాహం
శ్లోపయోవ్రతః || హరేరాచాధనం-హేమవర్ణ-ణంద్విజతర్పణమ్ || ౪౮ || ప్రవతదినమారభ్యయవచ్చక్ష్త్ర
యోదశీ-బ్రహ్మచర్యమధస్వప్నం-స్నానంప్రతివరణచరేత్ || ౪౯ || వర్ణయేదసదాలాపానీభోగానుచ్ఛావ
చాంస్తదా-అహింసస్సరసభూతానాంవాసుదేవవరాయణః || ౫౦ || త్రయోదశ్యామధోవిష్టోఽన్నపనంప
భ్యుక్తైర్విభోః-కారయేచ్ఛాస్త్రద్యుష్టేనఽధిసావిధికోవిదై || ౫౦ || పూజాంచమహీంకుర్యాద్విత్తశార్వవివ
ర్తికః-జరుంసీరూప్య-జ్ఞానశిషిప్తయవిష్టవై || ౫౧ || సూ-తైసేనపురుషంయశేతసుసమాహితః-నైవేద్యంచా
ధిగువత్తద్యుక్తురుపతుష్టదమ్ || ౫౨ || ఆచార్యంజ్ఞానసంపన్నంవస్తాభరణభేషభిః-తోషయేద్విజతై
వతర్ధిహ్యారాధనంహరేః || ౫౩ || భోజయేత్తాగుణవతాగదస్వేదశుచిస్తైతై-అస్యంశ్యబాహ్మణాన్యై

స్నానంచైత్యేతస్సర్వత్రయోదశీశ్చ-త్రయోదశీవర్ణ-కుర్యాత్-ద్వాదశాహంపయోవ్రతమితిపారే
ద్వాదశదిసాంధ్యంపయోవ్రతాత్సంకర్తృహరేరాచాధనాదిరూపంబరేద్వివర్ణః || ౪౮ || ౪౯ || శ్లోఅధఃస్తూనావశః-వత్త
యేదితి-రానావిధా-చంద్య-రాలాపాన్వర్ణయేత్-యద్య-అనదాలాపాం-స్తథై-గమ-నరవాగ్-పారానత-స్యశేది
త్యగ్తః || తదా-నర్పభూతవ్యభిసంసారహితః-వాసుదేవానుసన్తానపరోభవేత్ || ౪౯ || శ్లోఏవం-ద్వాదశసుదివ్యతీతే
వ్యధఃత్రయోదశ్యాం-పభ్యుగిరమ్యతైస్సగదై-శ్చతుస్సంబువ్యధి-రాచార్ణవచేతవ్యభిర్యాశిస్తో-గ్రైతనవిధిసాతభి
జ్ఞై-ప్రయోజ్యతర్పణి-ద్విష్టోఽన్నపనం-కారయేత్ || ౫౦ || శ్లోవైత్రభూభవకుర్యాణో-విష్టో-ర్వచాంతింసర్వ-పచారయ
క్తాం-పూజాంకుర్యాత్-శ్రీర-జరుంహవి-శివవిష్టవిష్టదేవతాకం-కారయిత్వాశివిష్టోగరితేయతేజో-య-క్షః-సుసమా
హితచిత్తః-పరమపురుషం-పురుషమా-క్రైసకోడశభియుగ్-ర్యజేత-హేమవేతమా-రాధయేద్వివర్ణః-తతః-పరమపురుషశ్రీ
తికరం-వద్రసోపేతం-నైవేద్యం-భగవతే-నమర్పయేత్ || ౫౧ || ౫౨ || శ్లోతతో-వస్త-గదిగర్జనమున్న-మాచార్యం-య
ధావిత్తం-ద్విజాంశ్య-తోషయేత్-హేయస్తాత్-తదాచార్యద్విజతోషణం-విష్టోరేవా-రాధనం-భవతేస్తాత్తాంస్తోషయే
దిత్యగర్తః || ౫౩ || శ్లోగుణవతావద్రసయ-క్రైస-స్వేన-హేమ-చిన్తే-తాహ్నుజితానాచార్యబాహ్మణాన్-యేచాన్యై

ఈమఁడెఱియ్యఁజేయునట్లుఁజేయుటకై రాకులబాకృతిదైవమాయస్యాస్సానతస్య భగవతో దర్శనమేవనిరతిశయోత్సవః సైవ-గాత్రే శరీర-వేషధుకః మ్మాయస్యాస్సానః ॥ ౬ ॥ ఘోరతా-మారుద్రాద్యహః-దితిః, శస్త్ర, రథ, దయా, గిరా, శీతిపూర్వకం-హరింతుష్టావ-కధంభూతాసాశ్రియఃపతి-మద్వీక్ష్య, చతుఃపా, పిబ నీవసితాంతీ, తుష్టావ, పిబ నీవోద్వీక్ష్యేతిచక్రియాభేదా తైత్వస్య స్యుచదస్యద్వియక్తిరదుష్టాః ॥ ౭ ॥ ఘోరశస్త్రాపూర్వంబహుధాజాతంజాయమానంవిశ్వంబిభ్రైతిహంహీనర్యయజ్ఞానాం భోక్తావప్రభుఁరేవ, త్యాదిత్రుతిస్త్రుతిశస్థింయద్యజ్ఞేత్వ రత్నాదికంతఃసహుభాద్య యస్త్వివద్ధుభో-౨ పృష్టియన-౩పి మత్స్య తేనారాధనావిరూప్తోసీత్యభిపా-మోణసమ్మృధయన్ పార్థయతే-యజ్ఞతేతి, హేయజ్ఞత-యజ్ఞావాంసభో హేయజ్ఞపురుష-యజ్ఞభోక్తః ఆశ్రితాస్త్ర చావయతీత్యమృత, స్రస్యసమ్మృధనం, తిర్థంక్షాదిరూపంపాదేయస్య-తీర్థంవిశ్వం దంశ్రవఃశీరిర్యస్య-హేత్తిర్థ శ్రవః-శ్రవణమేవమశ్శశంయస్య-త-నామధేయం-యస్య-అపన్నానాంశరీణాగతానాం-లోకానాం-దుఃఖోపశమామోదయమిర్వాహ్యోయస్య-నోఽస్త్రకం-సంసుఖం-కృధికురు, యతః, స్వం-దీనానాంమాదృశానాం, నానోఽని ॥ ౮ ॥ ఘోరశస్త్రయమశ్వరూపాయ-అతపవాత్యావిర్భూతోఽసీతిభావఃహరయే-తుభ్యం-నమః, విశ్వరూపతత్వహేతుఃపి శ్వేతివిభవఉదయః, విశ్వస్యసృష్ట్యాదికారణాయ విశ్వస్యో పాదానకారణత్వాత్తవ ప్రరాత్నతయోపాలకత్వాచ్చతదుపాయైత్త్యర్థఃకారణత్వమ ప్రరాత్నత్వంచసమానాధిక్యతోఽసంభవమితిభావః-నిర్వికారస్యమమకధంవిశ్వకారణత్వమతలసా-నైవరంధితభాగ్యసీతాః-ఉభుశ్చ కైర్వివిధవిచిత్రపరిణామకై-ర్వాయాయ-నాణాస్సత్వతమాంసి-యేనసైవరమిత్యనెనజీవస్యేవసగుణవశ్యతేత్యుక్తంశ్చ హేతేత్యాదివాదకృతిపురుషశరీరకస్య తవవిశ్వకారణ

రీతితుంసీతానోభైవాఅనస్తజలాకులైతః ॥ బహువతూష్టింపులకాకులాకృతి స్రుద్ధనాత్మ్యత్వవగాత్రవేషధుః ॥ ౬ ॥ శీత్యాశ్చ నైవ్రుద్ధదయాగిరాహరింతుష్టావసాదెవ్యదితిఃకురుద్యహః ॥ ఉద్వీక్షతి ॥ సాపిబజ్ఞ తివచతుసారమావపతింయజ్ఞపతింజగత్పితమి ॥ ౭ ॥ అదితిరువావ ॥ యజ్ఞతేయజ్ఞపురుషామృతతీర్థపాదతీర్థశ్రవశ్యవణముఖ్యంనామధేయ ॥ ఆపన్నలోకవృజిగోపశ్రమోదయాద్యతంసకృధీశభగవన్ససిద్ధివాధు ॥ ౮ ॥ విశ్వాయవిశ్వభవనసీతినయమార్థంసైవరంగృహీతేఉరుశక్తిగుణాయభూమి ॥ స్వరాయశ్వదువబృం హేతిపూర్వబాధవ్యాపాదితాత్వతమసేహరయేనమస్తై ॥ ౯ ॥ ఆయుఃపరంభరుతుల్యమభీష్టలక్ష్మీష్ట్యర్థభారసాన్సకలయోగగుణాశ్రివర్గః ॥ జ్ఞానంభవకెవలమన సభవ సైతుష్టాత్వత్సాక్షాంకంమనపత్వజయదిరాశీః ॥ ౧౦ ॥ శ్రిశుకఉవాచ ॥ అదితైగ్ధవంస్తతోరాజన్భగవాన్సువర్క-రేక్షణః ॥ డైత్రిజన్సర్వ భూతానామితిహేమావాచభార

త్వంసస్వరూపేణైత్యత సైవనిర్వికారత్వమితిహేమాచరిత-కారణత్వోపయుక్తం సారవజ్ఞస్యసర్వశక్తిత్వాదికల్యాణగుణయోగమాహ ॥ భూమ్నః ఇతి ॥ కల్యాణగుణైర్భూమ్నమహతే-యద్వాస్తైవరంగృహీతేతిప్రకృతివైశిష్ట్యముక్తం-భూమ్నః ఇత్యనెనపురుషవైశిష్ట్యముచ్యతే-భూమావ్యాపకఃజీవేష్యవ్యవ్రాత్తతయావ్యాప్తి-తనృతిత్యర్థః-ఎవంప్రకృతిపురుషవైశిష్ట్యైర్వైవశీతదత్తదోషాన్సర్వమాహ ॥ స్వరూపేతి ॥ స్వరూపేణగుణైశ్చయధాఽవర్ధినితాయ-నత్వస్యధాభావమావద్యమానాయ-తత్రహేతుంచదన్వినిష్ఠి-శశ్వదితి-శశ్వత్సాదాఉబృంహేతంఆవిర్భూతం-పూర్వంకల్యాణగుణవిభూర్ణంఆవర్ధిచ్చిచ్ఛాననాత్త-కం-య-త్సరూపంతస్యబోధేనయాధాత్వ్యదర్శనైవ-వ్యాపాదీతంనిర-అత్తతమఃఅత్తనాంజీవానాం అచ్యుదకంతమోక్షానం-యేన, తస్మిన్జీవానాంస్య పరయాధాత్వ్యజ్ఞానాభావప్రయత్నాజ్ఞానస్య భావాన్యధాత్వం-అచి తనస్యతుపరిణామస్యభావత్వాత్సరూపాన్యభాత్వం-పరమాత్మనస్తుతవనిత్యా-౨ సమ్యుచితాపరిచ్చిన్నజ్ఞానానస్తస్వరూపయాధాత్వ్యసంభవతదభ్యయందూరతోనిరసమితిభావః ॥ ౯ ॥ అన్నదియమనోరథపూరణమితితరమేవత్యయేతిత్త మశ్వనయేనాహ-అయితి ॥ హేఅనప్రతుష్టాత్వగ్నస్మాత్సర్వ-స్వణ-మాయురాదయవ-సులభాభావస్తీమిత, శత్రువిషయాదిసంపత్తిస్ఫులభేతిత్యర్థః-తత్యా, యఃపరంబ్రహ్మయరపి-అతుల్యం నిరుపమం వభుశ్శరీరం-బలపరాక్రమసౌందర్యాదియంశరీరమితిభావః-అభీష్టలక్ష్మీర్భాగ్యభోగోపకరణానిసంపత్త్యైశ్చభూశ్చరసారసాతలందద్యోభూరసాఃకర్మరిపుధక్వా రేధాశ్చరసాశ్చ-బిలస్సగ్ధాఇతివిగహః-సకలః-యోగగుణాఅజీమాదయ-ప్రైవర్గోధర్మార్థకామాః-కేవలంసిన్ధంశయంజ్ఞానమ్ ॥ ౧౦ ॥ హేరాజన్మిత్రమదిత్యా-సంస్తతో-భగవాన్సువర్క-రేక్షణ-స్సర్వభూతానాం-డైత్రజ్ఞః-డైత్యాన్త్రయ్యతమనోవృత్తిజ్ఞః-జీవశరీరకోవా-ఇతివశ్యమాణప్రకారేణో-వాచ హేతిహేమవిప్రయే

౧౦ ॥ శ్లో ॥ హేరాజన్మిత్రసాః

వా, హే భారతము ! ౧౦॥ ఊర్జితమేవాహు ॥ దేవమాతరిత్యాది నాన్వస్యతే త్రజ్జన్మమేవదర్శయన్మినాదిత్యేవారావిహరన్
 ద్రుంప్రజానీతి దేవమాతరిత్యర్థం. హే దేవమాతరీభవత్యాచిరకాష్టేతం-పయా - విజ్ఞాతమేవ కేతదిత్యర్థే దావిహర-
 ర్తేతి, యదితినాన్వేత్రిభిః-సపత్యైర్వైతైర్జన్మతాశ్చీర్యమాం. గ్వస్తానా- చ్చాగ్నితానానివాసీతానాం, స్వత్యత్యాణాం
 సమ్యగ్నియై. దైశ్వర్యం. త- త్వయా - చిరకాష్టేతం-తప్తయా, జ్ఞాతమిశ్వస్వయః కేవతాన్వ పత్యాన్ - దుష్టమదోయేదాం
 తా, ససురర్షభాన్, యుధా-విదిగ్ధ్య, ప్రతిభో - జయః - శ్రీశ్చ, యై-ప్రైఃపుత్రైఃసహా, పాసేతుషేకప్రసాతు, మిచ్చ
 సిన్ధి ॥ ౧౧॥ ౧౨॥ ఊర్జితమేవేదోయేదాంతైః గ్వతసమై. ర్భుధి, హతానాం. శత్రూణాం ప్రయోభ ర్త్యగమి. పమాసాద్య
 రుద స్త్రీ, దుఃఖితాశ్చ, దష్టమిచ్చ సిన్ధి ॥ ౧౪ ॥ ప్రత్యాహృతం ప్రత్యాసేతం, యశః శ్రీశ్చ, యైస్తా, సుసమృద్ధాన్వాకప్పు
 క్తం స్వర్గ-మధిస్తాయై. క్రిష్ణతః, అప్రజాన్. ద్రష్ట, మిచ్చ స్త్రీ త్యైతత్సర్వం త్వతా-శ్చీతమిశ్వర్గః సిన్ధి ॥ ౧౫ ॥ ఊర్జితమేవేదోయేదాం
 విహరన్ తత్ప్రాయత్రాన్విదిగ్ధ్యసమర, ఇత్యభిప్రేతం. త, దధు నాయా-ఎవేక ద్రుంప్రత్యగమితివదత్ సమరాదస్యవహాపాయ
 శ్చిస్త్రీయై ఇత్యాహ ॥ పాన్యై ఇతి ద్వాభ్యాం ॥ హే దేవ్య-మనా, తేనై త్యాః - ప్రాయత్రాయద్యభ్యవారణీయా అశయః, ఇ
 త్యేవ. మే, మః అచారణీయా-ఇత్యహ మధ్యవహ్యమిశ్వర్గః కతేయతే యస్తా, తైస్తే త్యా, అధునా, అనమాల, ఈశ్వరీకాల

త ॥ ౧౧ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ దేవమాతర్నవత్యామేవిజ్ఞాతం చిరకాష్టేతమ్ ॥ యత్వపత్యైర్వైర్జీవాం
 చాగ్నితానాం స్వధామతః ॥ ౧౨ ॥ తాన్విదిగ్ధ్యసమరే దర్షదానసురర్షభాత్ ॥ ప్రతిభుజయశ్శ్రీభిః పుత్రై గ్విచ్చ
 స్యుపాసేతుమ్ ॥ ౧౩ ॥ ఇన్ద్రశ్చైస్త్వస్వతసమైర్హతానాం యదివిహరమ్ ॥ శ్రీయోరుదస్త్రీసాద్యద్రష్ట
 మిచ్చసిదుఃఖితాశ్చ ॥ ౧౪ ॥ అప్రజాన్ సుసమృద్ధాన్ స్వగంప్రత్యాహృతయశ్శ్రీభ్యః ॥ నాకప్పష్టమధిస్తాయై క్రిష్ణ
 తో ద్రష్టమిచ్చసి ॥ ౧౫ ॥ ప్రాయో-ఎధునా తే సురయాధనాధా అచారణీయా ఇతి దేవి మమతిః ॥ యై తై సు
 కూతేశ్వరీ విద్రగుస్తానవిక్రమ ప్రత్యక్షం ధాతి ॥ ౧౬ ॥ తథా-ఎదోయేదాం మదేవిచిస్త్యస్వస్థిపిత్యస్యత్ర
 తవర్యయాతి ॥ మమార్చనం నార్హతిగ న్మమన్యధాశ్చ శ్రీదామరూపః ఫలః పాతుకత్వాత్ ॥ ౧౭ ॥ త్వయా-ఎ
 ద్వికత్వానా మవత్యగం ప్రయేపయాత తేనానగుణం గమిరీతః ॥ ౧౮ ॥ సేనపుత్రత్వ ముత్కృతే సుతాన్ గో
 ప్తా-ఎస్త్రీ మూరితవపగ్ధ్య-స్థితః ॥ ౧౯ ॥ ఉపధావపతిం భద్రే ప్రజాపతిమకల్మషమ్ ॥ ధారయన్ వ్యసాం పత్యాదే
 వం రూపమకస్థితమ్ ॥ ౨౦ ॥ తైశ్చరస్తా అశ్చైయం దేవగుహ్యం కథంచనాగర్వం సం త్యజేదేవగుహ్యం
 సుసంవృతమ్ ॥ ౨౧ ॥ శ్రీశుకఉవాచ ॥ తావదక్వాభగవాంస్తత్యై వాస్తరధీయతే అదితిర్ద్రుగ్ధం లభ్యాహుశ్చ
 న్వాత్ప్రసిదధో ॥ ఉపాధావత్యతింభక్త్యా శశ్రీధయకృతకృత్యత్ ॥ ౨౨ ॥ సత్ర సమాధియోగేనకృతపదబుద్ధ్య

రూపో-యేదాంతైర్విస్తే ॥ ౧౨ ॥ యైస్తాః, అతో, ౨ వై దాదిభి, నైభుకృతో, విక్రమః పరాక్రమ, స్థుఖం, నదాస్త్యతిస్థుఖ, హేతుర్నవ
 విద్యతిన్ధి ॥ ౧౬ ॥ ఊర్జితమేవేదోయేదాం. హే దేవి తవ ప్రతవర్యయా. తో-వికత్వం - మమయా. కశ్చిదపాయశ్చిస్త్రీసీయపి
 వ కుతః-యతో-మదారాధన, మన్యధాగ ద్రుంప్రతిభివితుం, నార్హతి తేతు-తః-మదారాధనస్యకర్తృః - శ్రద్ధాసారమి
 చ్చానుసారేణ ఫలహేతుకత్వాత్, ఫలహేతుకత్వాదితిపారే - ఫలహేతుకర్తాతిఫలహేతుకృ, తస్యభావస్తత్వం. త
 స్తాదాదికారణత్వాదిత్యర్థః ॥ ౧౭ ॥ ఊర్జితమేవేదోయేదాం దర్శయతి-శ్రీయేతి ॥ త్వయా. పుత్రత్రక్షణాయ - పయోప్రతే
 వా. హం. యధార్హం, సమ్యగ్నితః, సుతకృతాతో-హం, మూరితవపగ్ధ్య-స్థితకత్వం తవః ఫలదా-ఎవస్థితః, స్వాం-సేన. త
 వ. పుత్రత్వముపెత్తవ. సుతాత్, గోప్తా-ఎస్త్రీ గోపాయస్యామి, స్వాత్ స్వేనెతిపారే - స్వేనాజిత్యైర్భావస్య రూపే
 ణా. హం. తవ, పుత్రత్వముపెత్త. స్వాత్ త్వత్సమ్యుద్భవః పుత్యాగ్ని, గోప్తా-ఎస్త్రీ త్యర్థః ॥ ౧౮ ॥ ఊర్జితో, హే భద్ర, పతిమకల్మ
 షం ప్రజాపతికత్వం, ముపధావపతిమ ర్ద్రష్ట, పత్యాగ్ని ద్వామి త్రేనమాంగశ్చ ధారయన్ వ్యసీ, కథం హతం రూపం వా
 మనరూప, మవస్థితం స్వగం-ప్రయోనాదదానం దేవం స్వతేజసా దీప్యమానమ్ ॥ ౧౯ ॥ ఊర్జితమేవేదోయేదాం-ఎవేత్వయై, తస్య
 దుక్రం, కథంచిత, సాన్యస్తై-కథియం-హే దేవి, దేవరహస్యం, సర్వం, గుప్తం సదేవ సమ్యత్వ్యై తేభలం భవిష్యతిన్ధి ॥ ౨౦ ॥
 ఎతావభధిధాయతైర్వభగవాన శ్చరణై, అథా, దితి-స్వస్యాం, భగవతో, ౨ వ తారం దుర్బలం, ప్రాప్యకృత్యా ర్జేవ, క్రద్ధా
 యుక్తయా భక్త్యా, వరయేతిపారే-సన్యయా, పతి-మన్యవ ర్ద్రత ॥ ౨౧ ॥ ఊర్జిత-దనువ ర్ద్రం-గృప్తిక్రవవిష్టం, హరేరచం

చ.సాకాశ్యప,స్సమాధియోగేనయోగదృష్ట్యాఅన్వయధృతవిజ్ఞాతవాన్.యతో.౭య.మవితధేక్షణః.అవితధమిత్యంబృష్టి, ర్భృన్యసః॥ ౨౨॥ ఋతత-స్సకశ్యప.స్తవసాహేతునా,చిరం సంభృతంభృతం,వీర్యంతస్సృమదిత్యా.మాధత్తనిహితవాన్ కశ్యపంప్రవిష్ట్య భగవతోయనకనాపిరూపేణాదిత్యుదరత్రైవేవ్యాజమాత్రకధనమిదం.నతుజీవస్యవమిర్యసంశ్లేషకధ నపరమిత్యవగస్తవ్యం.కథమాధత్తేత్యత్యాహ॥ హేరాజన్,సర్వత్రసమోఽపి, వాయు,ధ్రువ,జిగ్మ,క్షుర,జేనయధా.చనదా హకమగ్నమాధత్తే, ఎవం, స్వయంపుత్రేషుసమోఽపిరైత్యక్షణంవీర్యమాధత్తేత్యర్థః॥ ౨౩॥ ఋతతోఽదిత్యైర్భృన్య సీతీతంప్రవిష్టం,ననాతసం,భగవస్తంజ్ఞాత్యాహిర్యగర్భోబ్రహ్మ, భగవదసాధరణగుప్రతిపాదక. ర్మామధి,స్సమిదే సమిపేతుష్టావెత్యర్థః॥ ౨౪॥ ఋగుణావభిర్నిరభ్యగర్భకృతాంస్తుతిమహాహయవదధ్యాయగమాః॥జయతి॥హేభగవ, స్తురుక్రమ, ఉరవఃక్రమాఃపాదపిన్యాసాఃకరిష్యమాణాఃయస్యతథాభూతేత్యర్థః, జయసర్వోత్కృష్టతాంప్రాప్తు హీ,తేతుభ్యం,సమోఽస్తు, బ్రహ్మకలెసాధవోబ్రహ్మణ్యోఽస్తే,ం, దేవాయ, తస్మిదేవాయతివా, త్రిగుణాయస్సప్త్యా ద్యుపయం కరజఽదిగుణతయనియన్యైః॥ ౨౫॥ ఋతదితేరవపూర్వస్త్రిస్తన్మనోపృష్ఠిరిహివామ, తస్మాగర్భాయ,వేదోగ ధ్యేయస్య,వేదానాంగర్భాయవా, వేదసేవిధాత్రైతయోలోకానాభ్యాయస్యతస్త్రితయోణాంలోకానాం. పృథేతప రిపరమవ్యగ్మిన్స్థితాయ,శివయోజీవా. సైవస్త్రాత్యమితయప్రవిష్టాయ “యతోఽవేష్టఃపశవశ్చీర్యజ్ఞఃఎవవశుషుప్రతితి వత్తీతిమతే॥యద్యాశివయోరత్తయస్తే. ర్వేష్టదాయేత్యర్థః,వేష్టవ్యాపిసః॥ ౨౬॥ ఋభవనస్యవీశ్యస్య, త్వమేమది,

తప్రవిష్టమాన్వనహరేరంశంహ్యవితధేక్షణః॥ ౨౨॥ సోఽదిత్యాంవీర్యమాధత్తవసాచిరసమృతమ్॥ స మాహితమనారాజస్తూరణ్యగ్నిమివానిలి॥ ౨౩॥ అదిత్యాస్థితంగర్భేభగవస్తంసనాతసమ్॥ హిర్యగర్భో విజ్ఞాయసమిదేబ్రహ్మనామభిః॥ ౨౪॥ బ్రహ్మనామ॥ జయోరుగాయభగవన్మరుక్రమసమస్తుతేసమోబ్రహ్మణ్యదేవాయత్రిగుణాయసమనమః॥ ౨౫॥ నమస్త్రేపృష్ఠిగర్భాయవేదగర్భాయవేదసే॥ త్రిణాభాయతి స్సప్తాయశివీప్రవిష్టాయవిష్ట॥ ౨౬॥ త్వమిదిరవోభువనస్యమధ్యమనస్త్రక్తంపురుషంయమాహుః॥ కాలోభ వానాత్రితీతవిశ్వంసోమోయధా౭స్త్రఃపతితంగభీరమ్॥ ౨౭॥ త్వంవైప్రజానాంస్థిరజ్జమానాంప్రజాప తీనామపిసంభవిష్టః॥ దివకసాందేవదవ్యతానాంపరాయణంసారివజ్జతోఽత్ను॥ ౨౮॥ * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతేమహాపురాణే, అష్టమస్కంధే, అష్టాదశోఽధ్యాయః * * * * * శ్రీశకుండవాచ॥ ఇత్యంవిరిభ్యస్తుతకర్మవీర్యగ్రాదుర్వధూవామృతభూరిత్యామ్॥ చతుర్భుజశ్శక్తిగదాబ్జవక్త్రః పితృజ్ఞనాసానభేనాయతేక్షణః * ॥ ౧ ॥ శ్యామావదాతోర్భువరాజపద్మలత్పిమ్బోల్లసచ్చీవదనామృజప్రమాక॥ శ్రీవత్సవత్సవలయాంజ్ఞదోల్లసత్క్రిరీటకాజ్ఞీగుణహరనూపురః ॥ ౨ ॥ మధువ్రతవ్రాతపిఘట్టయాన్వయావిరా

మధ్యాస్తకారణభూతః,య.మపరిమితక్షేపరమపురుష,మాహుః “ పరాస్త్రక్షేపిర్విదైవసూర్యయితేనాన్యధావిశ్లేషానబలా క్రియాచై, త్యాదయోవేదాన్వాఃసత్యమవకాలకరీరకోభవానెవ,విశ్వమాక్షిపతిప్రవర్తయతి, యధా౭స్త్రఃపతితింస్యచాది కం,సోమోత్యవ్రహ్మహః,అక్షిపతి,కద్యతే॥ ౨౭॥ ఋప్రజానామస్తదాదీనాం,ప్రజాపతీనాం,త్యమేవ,సమృద్ధిర్భువత్సాదనశీ లోఽసి॥అయంభావఃసహ్యవంఘాతస్యతవజీవ్యైవకర్తృణాజన్మాదినవ్యవశీంతుదేవానాంపరమాశ్రయత్వేనతత్సా ర్యసాధనాయావతారోఽయం,అత, సాక్షస్తవ్యతాన్,స్వదైన్యంయ, అశ్రయవైద్యప్రాస్త్రఃఅప్నవజ్జః, పుంసో,సా ర్యధా,తవ్యత్సూగాణా, మాశ్రయభూతగ్రత్యర్థః॥ ౨౮॥ ఋతిశ్రీభాగవతేవర్ణనన్యాయాంశ్రీవాక్యవీరరాఘవసూ రివరితలతాయాంశ్రీభాగవతేవ్యాఖ్యానామష్టమస్కంధేసప్తదశోఽధ్యాయః * * * * * ఎవంబ్రహ్మణాగమీతిభాగవానవతతాత్రైత్యాహమని॥ ఇత్యంవి॥ ఇత్యం-విరభేన,స్తుతం, కర్మదేవకార్యలక్షణం, వీర్యమురుక్రమత్వాదిప్రభావశ్చ. యస్య. సో, మృతభూఃకర్మాయత్తమరిణోష్పత్తిరహితః, మోక్షప్రదోవా.భగవాన్ దిత్యా.మావిర్యభూవకధంభూతః. చర్యోభూతాయస్య-శ్శ్లాదయోఽస్యసత్వితథా. అర్చితదిత్యాన్యశ్శ్రీమోఽచో పితృజ్ఞనాససేయస్య.నభివ-త్సూర,అయతేచై,క్షణేనత్రైత్యయస్య॥ ౧ ॥ ఋశ్యావస్సాసా,వవదాతోన్రలః,భువరాజో మకర.స్తదాకారయోఃకుండలయో, స్త్రీమో.ఉల్లసన్తీ.శ్రీర్వదనామృతే,యస్య. శ్రీవత్సవజీవీయస్య.వలయై,ర్జుదైశ్చ, సహూ.ల్లస.సి.కీరీటాదీనియన్యైః॥౨॥ ఋమధువ్రతానాంభృగ్ణాణాం,సక్ష్య-పిఘట్టయా,న్వయాఅసాధారణయా. శ్రీమ త్యావనమాలయా-విరాజితవిభుసీర్యజ్ఞా,ప్రజాపతేకన్యవన్య.వేక్షగతర.తవ.గన్వకాన్త్యా.మినాశయన్అపసునకక్షణ

నివిష్ట్యభ్యుత్థఃకౌస్తుభోయస్ససంఅవిరభూవెతిపూర్వేణాన్వయః॥ ౩॥ శ్లోతదాదిత్యసంలిలాసిజనానామస్త్రకరణా
నిచప్రసేదుఃప్రసన్నాబహుభుః ప్రజాఃప్రహృష్టాఃఋతవఃప్రావృదావయః , గుణాన్వితాస్సస్వస్వగుణయక్తా - బహూ
భుఃతదాద్యుప్రభృతయోనగాఃపర్వతాశ్చ - యధాఽనయాపంప్రసేదుస్సంజహ్నుఃపార్శ్వాయక్తాశ్చబహూభుఃతత్రా,
గ్నిజీవశ్చదేవాఃఅగ్నేర్భవశ్చగ్నిభావాః॥ ౪॥ శ్లోప్రాదుర్గావకాలమాహ॥ శ్రోణాయామితి శ్రవణదృఢభావప్రదశుక్ల
ద్యాదశీతిప్రసిద్ధాతస్యామః॥ శ్రోణాయాంతవగర్హస్సేనతివస్త్రైశ్చర్థఃతత్రాపి, శ్రవణస్సప్రథమాంతేఽగ్నిజన్మామకేము
హూర్వేమాధ్యంతిన్ - తచ్ఛత్రుత్వాదశీతిం “అగ్నిజన్మామనత్ప్రమృదపిదాదమాధానామధస్తాన్వ్యృణాయా” ఇతి - ఎ
వంవిశిష్టముహూర్వైభగవాన్యామిద్భుగ్మావెతిపూర్వేణాన్వయః॥ కింఽనత్వత్రాణ్యగ్నిన్యాదీనితారాగురుశక్రకాదయః,
ఆదిత్యైవేనవస్త్రగ్మార్యావయఃతేనస్యైతస్యభగవతోజన్మ - ప్రదక్షిణముదారంచతుః॥ ౫॥ శ్లోద్వాదశ్యాంతస్యాంతి
ధావహానిసూర్యో, మధ్యందిగంతోబభావసాచద్యాదశీవిజయేతిప్రసాదాకాయస్యాంతద్వాదశ్యాంతో - హర్షేచ్ఛ - వి
దుః॥ ౬॥ శ్లోతదాశక్త్యాంయోమృదక్లాదయశ్చ - నెదుర్భద్రమఃతదావిచిత్రవాదిత్రాదీనాం - తుమలో - నిర్బుజశ్చభ
వత్॥ ౭॥ శ్లోఅపసరసఃప్రీతానస్సతుఃగర్ధరస్త్రిప్రాఃజగఃమునిప్రభృతయోతదాయోగ్యంతుష్టుప్తగుర్వస్త్రుశ్చప్రస

జితశ్శృంగవనమాలయాహరిః | ప్రజావతేర్యైవతమస్సయోచిషానిశాయస్థానిఃష్టకౌస్తుభః॥౩॥ దిశఃప్రసే
దుస్సలిలాతయోనదాప్రజాఃప్రహృష్టాఃఋతవోగుణాన్వితాః॥ ద్వైరసత్వంక్షీతిగ్నిజీవశ్చగ్నావోద్విజా
స్సంజహ్నుఃపార్శ్వాశ్చ॥ ౪॥ శ్రోణాయంభాప్రద్వాదశ్యాంముహూర్వైభజితీప్రభుః | సర్వేనత్వత్రాతారా
ద్యాశ్చక్రుప్రజ్జనప్రక్షిణమ్॥౫॥ ద్వాదశ్యాంసమితాఽతివస్త్రద్వ్యందిగంతోహనివిజయాహమసామోక్తాయ
స్యాంజన్మవిదుర్భరః॥ ౬॥ శబ్దదుష్టభయోనెదుర్భద్రపణవానకాః | చిత్రవాదిత్రతూర్వాణాంనిర్బుజమము
లోఽభవత్॥ ౭॥ ప్రీతాశ్చాపసరసోఽన్యత్రేగర్ధరస్త్రిప్రసరాజగః | తుష్టుప్త్యునయోదేవామనవఃపితరీంఽగ్న
యః॥ ౮॥ నిరవిద్యాధరగణాన్సంకింభురుషకీన్పరాః | చారణాయతరతేంసినవర్ధభుజగోత్తమాః॥ ౯॥ గాయ
న్రఃప్రశశంసుస్తంసత్వోన్మోమిషధానుగాః | అదిత్యాత్రవపదంకుసుప్తేస్సమచిరన్॥ ౧౦॥ దృష్ట్వాఽదితి
స్త్రంనిజగర్భసమ్మవంపరంభ్రువాంసంమదమావపిస్త్రతా | గృహీతదేహంనిజయోగమాయయాప్రజాపతి
శ్చాచాజయేతిస్త్రితః॥ ౧౧॥ యత్రద్యుర్వాతివిభూషణాయధైరవ్యకృతిద్యృక్రమధారయధః | బహూ
వతేనైవననామనోవటుస్సమశ్చోత్పగ్గతిర్వగ్ధానటః॥ ౧౨॥ తంవటుంచామనందృష్ట్వామోదమానామహా
ర్షయః | కర్తాణికారయమానుషురస్సృత్యప్రజాపతిమ్॥ ౧౩॥ తస్యోపనియమానస్ససావీత్రింసమితాఽబ్ర
హ్మీత్ | బృహస్పతిర్బృహస్పాత్రంమేఖలంకశ్యబోదన్॥ ౧౪॥ దదౌకృష్ణాజినంభూమిర్జ్జంబోమోవనస్సతితి
కాశీనాచ్యాదనంమతాద్విశ్చత్రంజగతీవతే॥ ౧౫॥ కమణ్డలంవేదగర్భఃకుశాన్సప్తర్షయోదదుః | అక్షమా
లాంమహారాజసరస్వత్యయోత్తనః॥ ౧౬॥ తస్మాదృతుర్వృథితాయయేక్షరాహ్నిత్రామదాత్ | భిక్షోంభగ

శశంసుఃఅదిత్యాత్రవపదంకుసుప్తేరవాకిరంశ్చ॥౮॥౯॥౧౦॥ శ్లోతంపరమపురుషంనిజగర్భసమ్మాతందృష్ట్వా
అదితిర్నిస్త్రితాసనితీవరంముదమానావతదా . ప్రజాపతిఃకశ్యపశ్చ - నిజయోగమాయయా-సహజశక్తియోగయక్తస
జ్గుల్మరూపజ్జానైవయద్వాయోగఎవ-మాయా, తయాత్రశ్చర్మరూపశక్తియోగనైత్యర్థః - గృహీతో - దేహూదివ్యవిగ్ర
హూ-యనంతం-దృష్ట్వాప్రజాపతిఃబ్రహ్మజయత్యాహ॥ ౧౧॥ శ్లోవిస్త్రయానరమాహ॥యత్రదితివిభూషణైఃకౌస్తు
భాదిధి-రాయధైశ్శృణవకాదిభిశ్చయ్య కుమితిశేవః - ఎవంభూతంయద్యుత్పన్నాసాధారణత్వేనప్రకాశతే. నిత్యవిభూ
త్యాదౌతద్యుత్ప . రాదావవ్యకృతిరూపఃప్రకృతిపురుషశరీరకోభగవాన్సాధారయదావిశ్వకారతత, ప్రైక్షవవపుమా, పి
త్రో,స్సమశ్చోత్పత్తో-స్పృగ్గగవాక్ - దివ్యగతిరినితరసాధారణదైవ్యో, నామనో, వటుర్బ్రహ్మహవవటుస్సనివేశాద్వాసు
నశబ్దవాచ్యోబహువయధానటః,పూర్వపూర్వవేదవిహయవేమానరముపాదత్రైతదవత్॥ ౧౨॥ శ్లోతంభగవస్త్రం,
వామనశబ్దవాక్యం-వటుసన్నివేశం,దృష్ట్వా-మహార్షయ, స్సంహృష్టాస్సస్త్రః - ప్రజాపతిఃకశ్యపం, పురస్సృత్యకర్తాణి
జాతకర్తాదీనికారయమానుషః॥ ౧౩॥ శ్లోత్ర్యగ్భవామనస్యో-పనియమానస్యశుభవయనైసంస్కీయమాణస్య, సమితా,
సమిత్రీముపదిష్టవాక్-బృహస్పత్యాదయో- బ్రహ్మసూత్రాదీనిదదుః॥ ౧౪॥ శ్లోతత్రేవసస్సత్విగ్రనానాంపతిఃసోమశ్చ
ద్వ్యః - శ్లోస్తదభిమానిభిదేవతా-మోమహారాజ-అవ్యయోత్తనః, అవక్షయాదిరహితస్మరూపస్స-పరద్యతి - అక్షమాలామ
దాత్॥ ౧౫॥ ౧౬॥ శ్లోఇత్థం-ముషోయమానాయవామనాయ-యేక్షరాహ్నిత్రామదాత్-దైవ్యత్రవః,పాత్రికాంభిక్షోపాత్రిం-అదాత్

భవానీభియోమదాత్ ॥ ౧౭ ॥ శ్రీసంపదసంభావితోమూరిఃక్రైష్ణః పూర్వోవటుర్భృహవర్చసనతాంబ్రహ్మద్విగణసంఘష్టాంసభామహ్య తితమ్యసభామూనిర్వతో. వ్యరోచతేత్యర్థఃయద్వా రుచిరత్రైవిధ్యగర్భః సభామతీవత్యరోచయదత్తిర్థః ॥ ౧౮ ॥ శ్లోవిధుఃకన్యకాసమిదంజ్వలస్తమపనయనాగ్నింపరమూహవమ్యజంకృత్యా పరిస్తీర్చ్యసమ్యగర్భర్చ్యవసమద్విహ్లాతవాన్ ॥ ౧౯ ॥ శ్లోతతోభగవాన్వామనోభృగుణాంతైరువకల్పితైఃకారితై రశ్వమైర్యజస్తమూర్జితంబలింవైరోచనం. శ్రుత్యాతత్రజగామకధంభూతః అభిలెససారణబలెససమృతైఃపూర్ణః అతవనఃకారణగంభూమింప్రతిపదంసంసమయన్సహంకుర్వన్ ॥ ౨౦ ॥ శ్రీనర్మదాయాఉత్తరేతేటభృగువతస్సశ్శ్రితైత్రైక్రతూత్రమంప్రవర్తయన్ఃతెబలతే ఋత్విజోభృగవస్తంవామనందూరాద్యవక్షతాపశ్యంకధంభూతంఉదితంసూర్యమవస్థితంఆరాత్సమీషవోదితంరవిమివేతవా ॥ ౨౧ ॥ శ్రీహేస్వవామనస్యతేజసాఽపహృతతేజసామయజమానాబలిస్సభ్యాఋత్వజస్స సూర్వకిలాయాతీత్యేవమాదివృత్తర్చయన్తతశ్చ కలవావిభావసుంక్తిరాయాతిఉత్కృతీర్దిష్టత్యయాససత్కుమారత్రయూతి ॥ ౨౨ ॥ శ్లోఇతిధ్రింసశిష్యేషునయజమానెభుభృగుభువితర్కమాణేషుభుసత్కుసభగవాన్వామనఃకదంజంభతం జలపూర్ణంకమద్గలంచవిభృద్ధయమేదవాటికాంవివేత్ ॥ ౨౩ ॥ శ్రీమా

వతీసామైదుమాదదాదమ్యికానతి ॥ ౧౭ ॥ సనబహ్మవర్చసనై వంసభాంసమ్భావితోవటుః । బ్రహ్మద్విగణసఙ్ఘష్టామత్యరోచతమూరిః ॥ ౧౮ ॥ సమిదమామీతంవహ్నాం కృత్యాపరమమూహనమ్ । పరిస్తీర్చ్య సమభ్యర్చ్య సమద్విరజహేద్విధుః ॥ ౧౯ ॥ శ్రుత్యాఽశ్వమేధైర్భజమానమూర్జితంబలింభృగుణామవకల్పితైస్తతః । జగావత్తత్రాభిలసారసమృతీభారణగంసంసమయన్సహంకురన్ ॥ ౨౦ ॥ తంనర్మదాయాస్తటఉత్తరేబలెర్వర్చమ్యత్విజసైభృగువతస్సంక్షేక । ప్రవర్తయన్తోభృగవఃక్రతూత్రమంవ్యవక్షతారాదుదితంయధారవిమ్ ॥ తమ్యత్విజోయజమానస్సదస్త్యాశ్చవతేభిమోవాన్తేజసాన్సపసూర్వకిలాయాత్మ్యతేవావిభావసుస్సనతుమూరోఽభదిష్టత్యయాక్రతీః ॥ ౨౨ ॥ ఇతింసశిష్యేభుభృగుమ్మనకధావితర్కమాణేషుభృగవాన్సవామనః । సదక్షాశ్చత్రంకజలంకవద్గలంవివేతవిభృద్ధయమేదవాటమ్ ॥ ౨౩ ॥ మాఘ్యామేఖలయావీతమమవీతాజినోత్తరమ్ । జలిలంవామనంప్రంమాయమాణవకంహరిమ్ ॥ ౨౪ ॥ ప్రవిష్టంవిత్కృభృగవస్సశిష్యాన్సైసహస్త్రిభిః । ప్రత్యగ్యస్తాన్సమత్తాయనజ్జిహస్తాన్సస్యతేజసాఽ ॥ ౨౫ ॥ యజమానఃప్రమదితదర్శనియంమనారమమ్ । రూపానురూపావయవంతస్తాఅపనమాహరత్ ॥ ౨౬ ॥ స్వాగతేనాభివన్యాశ్చపాదోభగవతోబలిః । అపనిజ్యాయామాసమక్రస్థవనోరధమ్ ॥ ౨౭ ॥ తత్తాదశాచంకలికల్పమౌపహంస్సధర్మ్యవిస్తూర్ధ్వధ్రువధాత్నుమజ్జగమ్ ॥ శ్లోయేదేవదేవోగిరిశ్శ్చస్త్రస్త్రామౌశ్చిర్ధారమూర్ధ్వాపరయావభక్త్యా ॥ ౨౮ ॥ బలిరువాచ । స్వాగతంతేనమస్తభ్యంబ్రహ్మస్మింకరవామతే । బ్రహ్మస్మిణాంతపస్సామైస్తస్యైత్యర్చ్యవపుర్ధరమ్ ॥ ౨౯ ॥ అద్యనఃపితరస్తృప్తాఅద్యనఃపావితంకులమ్ । అద్యశిష్టక్రతురయంయద్భవానాగతోగృహన్ ॥ ౩౦ ॥ అద్యాగ్నయోమెసు

శ్లోమేఖలయాచా . బద్ధకటిముపరి దృతోపవీతాజినముడవీతోపరిధృతమజినము త్రరీయంయస్మైలివా . జలిలంసశిఖం . వామనాభ్య . మాత్రియసజ్జల్పాపాత్రమాణవకనస్తివెతంహరింయజ్జవాటే . ప్రవిష్టం , దృష్ట్యాసయజమానాభృగవోఽగ్నిభిస్సహ . వామనస్య . తెజసా . సంక్షిప్తాస్సజులితప్రకాశాస్సస్త్ర . స్వమత్తాయ . ప్రత్యగ్యస్తాన్సత్కృతవస్త్రైః ॥ ౨౪ ॥ ౨౫ ॥ శ్రీతదేవాహ ॥ యజమానఇతి ॥ రూపస్యానురూపావయమయస్యతే . మతవసమనోరమంహృద్యం . అతవనదర్శనియం . వామనంవృష్టైతిశేవః యజమానోబలిస్తస్య . ఆననంసమర్చితవాన్ ॥ ౨౬ ॥ శ్రీఅభిలెసస్తంస్వాగతేనాభివన్యాశ్చపాదోభగవతోబలిః . పాదావభిజ్యప్రత్యోగ్యముక్తసక్తానాయోగినాం మనస్సు . క్షీడస్తం . తం , భగవస్తమర్చయమాస ॥ ౨౭ ॥ శ్రీతతస్సధర్మ్యవిత్స్వామరూపధర్మ్యోబలిః కలికల్పవస్యా . పహస్తృప్తాతవసమజ్జగం . తస్యభగవతః . పాదయోస్సమృద్ధి . శాచంపవిత్రంప్రత్యోగోదకం . మూర్ధ్వాపరయావభక్త్యా . పాదశాచంవిశిష్టి . దేవదేవోబ్రహ్మ . తస్యమాత్రిర్దిశోరద్రవ్య . పరియాభక్త్యా . మూర్ధ్వా . యత్పాదశాచంగజ్జారూపం . దధార . తతస్వమవాచేతి శేవః ॥ ౨౮ ॥ శ్రీతదేవాహ ॥ హేబ్రహ్మ . తెత్యయా . స్వాగతంతుభ్యం . సమః . తెకింకరవామనఃజలరావయమిత్యర్థః ఆర్చ్యవపుర్ధరంక్రేష్టవపుర్ధరం . త్యాం . సామైత్సృత్యేత్యం . బ్రహ్మ . నిశాం . శబి . మన్యేతవపమూర్తిహతంమన్యే ॥ ౨౯ ॥ శ్రీయద్యస్తా . ద్యవానస్తాకం . గృహ . శాగత . స్తోత్ర . ఽస్తాకం . పితర . స్తృప్తా . బధూభుః . కలంచ . పవిత్రమధూత్ . ఆయంక్రతుస్త్రయధావదవస్థితో . బధూవ ॥ ౩౦ ॥ శ్రీఅద్య . మే . ఽగ్నయశ్చ . యధావిధి సుష్టుహుతా . బహుశ్రుః . మేద్వి

జాత్వజ త్వచ్చరణావనజైర్వాస్థిర్జలైర్విరతః మహాపాపం యస్య తస్య మనమృద్ధి నీచయం ఘామి ప్రసజిరస్వచ్ఛరీలై
 స్సహతవచదైః పాదవిన్యాసైః పునీతాపవిత్రీకృతాః ॥ ౩౦ ॥ **॥** హే విప్రసుతః త్వామర్థి నం యాచితారః మను
 తర్కయే అలక్షయే . అతో హేవటో - య ద్వాఙ్మసి మామయసే తన్నమ త్తః . ప్రతీచ్ఛప్రతిగృహం యద్వాఙ్మసీతియచ్చ
 బ్రాహ్మైవైతానవకంశ్చిద్ద్యుతః గామితి గాంధూమింధేనువా , గుణవదోగృహోగోపకతః క్షాదీనమృద్ధిమదామగృహం ,
 తేదామృష్టమన్యం హేవిప్ర అధోవాఅథవా . హే అన్య త్వమగవా దీనన్యద్వా . యత్కించి తామయసే తన్న త్తః ప్ర
 తిగృహం **॥** ౩౧ ॥ **॥** ఇతి శ్రీభాగవతవంద్యవద్వికాయం శ్రీవాత్సవీరరాఘవసూరిచరితాయాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యా
 యామష్టమస్తకే సాదశోఽధ్యాయః **॥** తదవం యాజ్ఞాయే చోదితో భగవాన్సదత్రయపరిమితాంధూమిం యయాచిషు సద ప్రత్యాఖ్యానాయ త్రితీతంతర్య
 శీకర్తృం బలిం ప్రశంసంతా హేత్యాహమునిః ఇతి ఉక్తవిధం ధర్మయ్యుక్తం . సూన్యతంసత్యం . మధురంబలరసం . ఆక
 ర్ణ్యః శీతం ద్రం త్రితన్ద్రైః . చంపత్యహం . మవాచ **॥** ౧ ॥ **॥** తదేవాహవవఇత్యాదినాయావదర్థపరిగ్రహాత్సత్వేన **॥**
 హేజన దేవతవచః సూన్యతత్వాదిగుణయ్యుక్తం యుక్తం చ ఎవత్కుతః యతః యస్య భగవతః సాంపరామెవరళకసా
 ధేనధర్మసిద్ధయే , తవపితామహః . కలవృద్ధః పౌతా న్తక్ష్మప్రస్థదవః . ప్రమాణం . తద్వ్యవ్రేక్ష్యవత్సనయాపాదాంభో

మతాయధావిధిద్విజాన్యజత్వచ్చరణావనజైః ॥ హతాంహసోవాస్థిరీయంచభూరధూత్రధాఙ్మసితా
 తనుభిఃపవైస్తవ ॥ ౩౦ ॥ యద్యధ్వనావ్యాఙ్మసితత్వృత్తిచ్ఛమేత్యామర్థి నంవిప్రసుతానుతర్కయే ॥ గాంకా
 ఙ్మనంగుణవద్వాదధరామమృష్టతధాఽన్య మధవావిప్రకన్యామ్ ॥ గ్రామాన్యమృద్ధాంసురగాగజాన్యా
 రధోత్తమానర్హతమచతీచ్ఛమే ॥ ౩౧ ॥ **॥** హే విప్రసుతః త్వామర్థి నం యాచితారః మను
 తర్కయే అలక్షయే ఇతి శ్రీమద్వాగవతే మహాపురాణే అష్టమస్తకే అష్టాదశోఽధ్యాయః **॥** శ్రీమక ఉవాచ ॥ ఇతి వైరోచనైర్వాక్యం ధర్మయ్యుక్తం సుసూన్యతమ్ ॥ నికమృభగవాన్సృగపక్షిపక్షిప్రవృత్తిశ్రమబ్ర
 విత్ ॥ ౧ ॥ శ్రీభగవానవాచసదనైజ్జనకేవసూన్యతంకులోచితంధర్మయ్యుతంయకృరమ్ **॥** యస్యప్ర
 మాణంభగవత్సామ్యురాయెతితామహః కలవృద్ధః ప్రతానః ॥ ౨ ॥ నహ్యేతస్మిన్సూతకస్య సిన్ధుత్యకస్య ప
 ణః షువాన్ ॥ ప్రత్యాఖ్యాతాప్రతిశ్రుత్యయోవాఽదాతాద్విజాతయే ॥ ౩ ॥ ననస్తీరైయధివాఽర్చి నారితాః
 సరాజ్ఞా యైత్యమనసిగోస్యపక్షి ॥ యత్సూరయద్యశసాఽమతెనప్రక్షాదకద్యాతియధోమహః ॥ ౪ ॥
 యతోజాతోహిరణ్మ్యాక్షశరన్మైక ఇమాంచుహీమ్ ॥ ప్రతివీరందిగ్విజయంనావితత్గదాయుధః ॥ ౫ ॥ యం
 విర్జిత్త్యశ్చైర్గవిష్ణుః క్షీణధారతమ ॥ ఆత్మానంజయి నంసేవేద్విర్గంభూర్విమనర్ ॥ ౬ ॥ నికమృత
 ద్విధంభాగితాహిరణ్మక్షిభువరా ॥ హస్తం భాగ్యహణంకుర్దోజగామలియంచారైః ॥ ౭ ॥ తమావతస్త
 మాలోక్యశూలపాణింకృతానవత్ ॥ చిన్తయామానకాలజ్ఞోవిష్ణుగ్ధాయావినాంవరః ॥ ౮ ॥ యతోయతోఽ

జతామపివృత్తివాద్యశ్చైవత్యం సమయత ఇతిభావః **॥** ౧ ॥ **॥** తదేవవివదయతః ॥ సహిత ॥ అప్రికత్వదీయమతకస్యదపి
 మాన్ నిస్సత్వః . కృపణశ్చ . నహి నజాతః నజః వ్యతేనాధునావ రతేవతత్రవిస్యస్యస్థలక్షణంయోద్విజాతయోచకా
 యప్రత్యాఖ్యాతానదవామివ కైతిక్యవస్థస్థలక్షణంప్రథమంప్రతిశ్రుత్యయోవా అదాతేతి **॥** ౩ ॥ **॥** హేనామపిత్వేదా
 నావనరేసతి అర్చి నాయాచకన అర్చితాయాచితా . సదా యుక్తే . పరాజ్ఞా యాచామనస్వీనం అస్యతన్త్రాగృహిత్తి స్క
 రేత్రిపురుషం సనన్దైవతీరైయాజ్ఞామస్తరణాపిదతతీర్థః . యతోయస్మిన్సూతే ఫలకా శివసృగవః . అమతేనయశసా
 ప్రహ్లాదఉద్భావితరంచకా స్తి **॥** ౪ ॥ **॥** యుధిపరాజ్ఞాభానస్సస్తీత్యేతదుపపాదయతి ॥ యత ఇత్యాదివా ॥ యతోయస్మిన్
 స్కరతే . జాతోహిరణ్మ్యాక్ష . ఎకోఽనహయోదిగ్విజయేనిమిత్రై . ఇమాంకృత్యాన్తంమహీం . చరన్గదైవా యుధంయ
 న్సత్యావకః ప్రతిపక్షంవీరం నతే **॥** ౫ ॥ **॥** క్షీణధారేభూమ్యుధారేవిష్ణుర్వరాహూపః యోహిరణ్మ్యాక్షోకృత్యైర్
 జాతిప్రయాసేనవిర్జిత్త్యత్యాజయి నమాత్మానమమన్యత . అత . ప్రస్థహిరణ్మ్యాక్షస్య . విర్గంభూర్ననవధికః షత్స
 స్తర అభిజానహీ **॥** ౬ ॥ **॥** తద్దాతస్యహిరణ్మ్యాక్షస్యవధం త్రత్యాతస్యభాతాహిరణ్మ్యాక్షిభువరా . కుర్దోభ్రాతు
 ర్జనారం , నిష్టం . హస్తం . హరైలియంస్థానంజగామ **॥** ౭ ॥ **॥** శూలపాణిం . మృత్యుక . దావత స్తం . తంహిరణ్మ్యాక్షి
 భుంక్షియద్భుయంజ్ఞాత్వామాయావినాంక్రొత్వః తత్తతాల్లవయోజనాభిజ్ఞోవిష్ణురితం . చిన్తయామాన **॥** ౮ ॥ **॥**
 తస్మాతాంచినామవదర్శయతి ॥ అహం . యత్రయత్రగమిష్యామిత్రసర్వతా . సౌహిరణ్మ్యాక్షిభువ . ప్రాణభూతాం . మృ

శ్రీవీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానహితే శ్రీభాగవతే అష్టమస్తోత్రే మికోసవింశోఽధ్యాయః. ౯౮౧

తుల్యవాచకత్యైత్యోఽధూపరాగ్యశబహిర్వశ్యమానోఽహమస్యైత్యస్యహృదయమేవప్రవేత్స్యేమితి ॥ ౯౮౦ ॥ షో థిత్తంసవిష్ణుర్విశిష్టశ్చ. హేలసురైస్సౌలభావతఃతగర్భంత్రకణ్ణరతో. రిపౌర్ధైర్దగ్ధకళిపో. శ్వరీరం. నిర్వివిశేప్రవివేశత. త్రాపిన్మదయైప్రవక్షంమాంజ్ఞాగృతీ ఘ్రేవపవిత్రీశ్చ. శ్వసానితే. ఽస్త్రితఃసూక్ష్మదేహాయస్య. తస్య. ఽస్త్రైః ॥ గవివిగ్మమతిశయితం. హేతోయస్య. రాదృశో. బహువ. తత్రాపిప్రవిష్టంజ్ఞాస్థితివిశిష్టశ్చ. ఘోరగర్భగిన్జ్ఞానిత్వాసతా యునానహజభృతస్తదవిభక్తోబహువేశ్యధ్యే ॥ ౧౦ ॥ తతఃస్పదై త్యైస్సమయం. శూన్యం. పరితోఽన్యవృత్తుపశ్య మానఃకుమితోసనాదజితమయైజిహేహాదంకృతవా ॥ తతఃపునఃత్వంపుణీం. గాంధివం. చితఃఖమస్త్రీతం. వివ రమతరాదికంసముదాగ్రంశ్వపిచిన్వస్వీరోదై త్యైవిష్టంనదదర్శ్య ॥ ౧౧ ॥ త్తలపశ్యన్తిత్త. మహావ. తదేవామృతకంశ్వ త్నం. జగన్తయా, అన్యిష్టంఅన్యైశ్చింతంమమ. భాగ్యహస్తాతు శ్వాపిసద్యశ్చతఃసతు. యతః, పాగ్య. పునర్వానర్తతే తత్ర. నూనం. గతఃమృతోఽభవదితిభావః ॥ ౧౨ ॥ త్తలభనా, నమద్వివయతై రానుబద్ధస్తాశ్రీత్యాహేత్యాహ ॥ నై, రానుబద్ధఇతిభవాలోకైహేహానాం. నై రానుబద్ధఃపరావానెవతియా. స్యఅమృత్యైర్వరణపరిష్టప్రవృత్త్యై. తావానెవ. కుతఃయతో. మన్యోకోధిః, అజ్ఞానప్రభవఃదేహవిలక్షణాత్సన్యయాపాజ్ఞానజన్మ. దేహత్యాభిమానతో, పబ్బంహితేఽప్ర కటికతో, భవతి, దేహావినష్టేనతివన్య రపిశ్రామ్యతితిమ్మ త్యైపర్యస్తవపైరానుబద్ధ, స్తతస్య ఉత్పత్యేయఇతిభా వః ॥ ౧౩ ॥ త్తవంపిరామహాప్రవీతామహాయోస్తీర్ధాదావర్ధిత్యాపరామృత్యాద్యదిగణయోగమభిధాయాదీతీర్ధధా

హంతత్రాసోమృత్యుఃపాగ్ధృతామివఅతోహమస్యహృదయంప్రవేత్స్యేమివరాగ్యశేః ॥ ౯౮౧ ॥ ఎవం ననిశ్చిత్యరిపోశ్వరీరఅధావతోనిర్విశిశ్శేసురైః ॥ శ్వాసానిలాస్త్రీతసూక్ష్మదేహస్త్రాగరదైగిణవిగ్మ యైతాః ॥ ౧౦ ॥ గతస్త్వకైతంపరిస్పత్యశూన్యవస్యమానఃఖివేతీననాద ॥ త్వైంగాంధికోఖంవివరాగ్నము దాగ్నిస్థుంబిచిన్వన్తదర్శవీరః ॥ ౧౧ ॥ అపశ్యన్తి తిహేవావాచమయాఽన్యిష్టమిదంజగత్ ॥ భాగ్యహమేగ తోనూనంయతోనావ ర్తత్యేమాన్ ॥ ౧౨ ॥ నై రానుబద్ధమితావానామృత్యోరిహదేహామ్ ॥ అజ్ఞానప్రభవో మన్యరహంమానోజబ్బంహితః ॥ ౧౩ ॥ పితాప్రవృద్ధపుత్రసైతద్విద్యాన్యిష్టతత్పరః ॥ స్వమాయుర్విజలితై ఛ్యోదెవభ్యోఽదాతస్యాయచితః ॥ ౧౪ ॥ భవానాచరితాన్తర్వానాస్తిత్వాహమేదిభిః ॥ దాగ్నాజ్ఞేహూర్వాజ్ఞే శ్మూరైరైశ్చోదామక్రీర్ధిః ॥ ౧౫ ॥ తస్మాత్తత్వోమహీమివద్యృజైఽహంవరదర్శభాత్ ॥ పదాని త్రితై త్యైర్దగ్ధంసమితానిపదామమ ॥ ౧౬ ॥ నాన్యత్రేకామయేరాజస్యదానాన్యజ్జగదీశ్వరాత్ ॥ నై నఃపాగ్ధృతివే విద్యాన్యాకదర్శపరిగ్రహః ॥ ౧౭ ॥ బలిరహావ ॥ అహోబాగ్నాగదాయదవాచసైవ్యన్తన్మతాః ॥ త్వంబా లోబాలితమతిస్సాన్యధంప్రత్యుభిధోయధా ॥ ౧౮ ॥ మాంవహేభిస్సూరాధ్యలకోకానామేకమిత్వమ్ ॥ ప్రదత్త

నాహాపి త్యైప్రవృద్ధగృపుత్రస్తవపితామిరీచనస్తు. తద్విద్యాన్పిత్వపితామహాయోర్వృత్తింపిద్యాన్, తద్వృత్త్యభిజ్ఞకిం చ ద్విజవత్సలఃద్విజహుపధారిమదేవమవత్సలః, అతేవ, ద్విజలితైభ్యోద్విజవేషధారిభ్యోదెవభ్యోయచితస్సక్, స్తీయ. మాయ, రైదెభ్యో, దదా, విశ్వస్యయః ॥ ౧౦౪ ॥ త్తతదేవంపితౌగిదీన్ స్తుత్యైదర్శంప్రశంసంతిభావాన్ ॥ గృహమేదిభిః ॥ వృజైర్వృశుప్రభృతిభి-స్తదా, పూర్వదైర్విరోచనాదిభి, ద్విపులకీర్ధి శ్మూరైశ్చ, చరితానస్మిత్తా, స్థర్వాన్, భవా, నా నివో ॥ ౧౫ ॥ త్తతదేవంప్రతితతాప్రత్యాఖ్యానాయపితాదిభిస్సహతం స్తుత్యాఽధయచత్యేహేస్తదతి ॥ తస్మాత్తనై తాదృశకలప్రసూతత్యాదు కగుణత్యాచ్య - వరదశైవ. త్వతోహ, మివ, స్వహంపుర్వీం, వృజేయశేయేతిమత్య తాగ్నావదానిత్రీతివదపరిమితామిత్వగ్ధః-కన్యతివదపరిమితామిత్వత్రాసః ॥ హేదై త్యైర్దగ్ధ, సమ, పదాపాదెన, నమ్య తానిరచిచ్చిన్నాని, ఇదంతివికమవదాధిపాయెణ, సచాయమన్వతవారః, తత్రాపిగర్భవతస్యసచాయత్ ॥ ౧౧౬ ॥ త్తవ తేవనాన్యద్యుగిత్వతావ ॥ నాన్యదితి ॥ హేరాజన్, జగదీశ్వరాదపితత్రాపి, వదాన్యాదపి, త్వత్పితావదేవ, వృజే, నాన్య తామయ్యయఃవరదస్యాపేక్షితార్దస్యైవ, ఉపయుక్తార్దస్యైవ, ప్రతిగ్రహే, యస్య, పరిగ్రహఇతిపారేఽపిసంపార్క, విద్యాన్, ఎనఃపాపంసహాస్థేతి-అధికార్ధలిఖ్యస్తపాపీవతీర్ధః ॥ ౧౧౭ ॥ త్తవంయచితస్తదభిపాయనభిజ్ఞతహా బలిః ॥ అహోబాగ్నిత్రీభిః ॥ హేబ్రాహ్మణదాయదావృత్తానుతతవవస్తు, వృద్ధానాంసమతాః, అధాపి త్వం, బాలః ॥ హే తుగర్భునిదం, అతేవ, బాలితమతిస్సానితావామజ్ఞానామవతిర్దగ్ధసః, అతేవ, సాన్యధంప్రత, యధావదబుధః ॥ ౧౧౮ ॥ త్తవంయచితస్తదభిపాయనభిజ్ఞతహా, మహితి ॥ అహోబాగ్నిత్రీభిః ॥ హేకానామేకమద్విత్తీయ, మిత్వరం. మాం, వహేభిర్వృద్ధన్మత్తై, రాదాధ్యలకోకానామేకమద్విత్తీయ

భవాన్, పదత్రయమత్యల్పస్య కియపదత్రయపరిమితం - ఘాభాగంవృణోతి, ద్విపస్యపిజమ్నాప్తజేర్తశుపందాతారం, మామవిద్యానతోదాలితమర్చివానిత్యర్థః ॥ ౧౯ ॥ మామపత్రజ్యమాంయాలిత్యాపుమా - న్మశ్చిద్భూయోఽన్యం యాలితం-నార్హతిత-స్మాత్. హేవటోకామంయథేషం - వృత్తికరం-పిఠలం, ఘామం, మేమత్తిః, ప్రత్యుభిగృహో ॥ ౨౦ ॥ ఖలనర్యాచితాధికనిస్సృహత్వమేవావిఘ్నర్వన్న హభగవాన్ ॥ యావత్తథితవత్తః ॥ హేస్వప-వటోక్యాం, యవస్తావిషయాదౌ, సర్వైఃపితతిగృహ్యమాణాస్సన్తః, అజితేద్విగ్రహ, స్మరంయతంసాలం, బుద్ధిమతఃకర్తంసతత్త్వపని ॥ ౨౧ ॥ ఖియమక్రంద్వీపదాశుపమవిద్యా సత్త్వి త్రాహాత్రిధి-క్రమైఃపాదై-రసంతుష్టఃపుమాన్సన తఖియమత్సనజమ్నాద్వీపనాపి-నపూర్వతే, అచూర్తాహేతుమాహ - సప్తదీపవరేభ్యయా - సప్రానాంద్విపవరాణామిచ్చయాహేతువాద్వీపనాపి-నపూర్వతే ॥ ౨౨ ॥ ఖిర్విసప్తదీపాంకుహం ప్రతిచ్యేత్ప్రత్రాహ ॥ సప్తైతైస్త్వస్య భుర్ధయశ్చైవ, ర్వేషాం, తేనృపా, స్మప్రానాంద్వి పానామధిపతయోఽవ్యర్థైఃకామైశ్చ, త్విష్ణాయా, అద్రం - నిగతాః, అర్థకామత్పస్థాయా, అద్రమవధిసప్రాభితిహోఽస్మాభిః, శుతం, ఉత్తరీత్తరమన స్తవస్సార్ధికామత్పస్థాయాఅనవృత్తిరిభావః ॥ ౨౩ ॥ ఖిఎవమనస్తవస్య సుఖంవనాసీతివ క్తం తావత్సంతుష్టస్య సుఖమసీత్యాహ ॥ యదృచ్ఛయేతి వైవాల్లభైవనస్తవస్త్ర - సుఖం, సర్వతేనసంయధాతథా, అస్తైజితకార్యాఅజితేద్వియః, అజిఎవో, పసాదితైఃపాదై

యంయోవృణోతిమబ్ధిమాన్ద్విపదాశుపమ ॥ ౧౯ ॥ సప్రమాన్తామనుజభ్యఘాయోచితమర్చితీస్తార్వస్వ త్తికరంఘామంవటోకామంప్రత్యమే ॥ ౨౦ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ యావన్తోవిషయాశ్చేష్టాస్త్రిలోక్యావేతే ద్విగ్రహాన్ ॥ సతత్త్వపనితేనర్యైఃపటపూరయతుంస్యప ॥ ౨౧ ॥ త్రిధిఃక్రమైరసంతుష్టాద్వీపనాపిపూర్వతేనవ వర్జనమేతేనసప్తదీపవరేభ్యయా ॥ ౨౨ ॥ సప్తదీపాధిపతయోనాచైన్యగ్రయాదియః ॥ అర్థైఃకామైర్త్రాహా సంతృప్తాయాభితిశ్చ ॥ ౨౩ ॥ యదృచ్ఛయోపపన్నసన స్తుష్టైరతేనసఖమ్ ॥ నానంతమత్ప్రీతిర్నితై రజితాత్మోపసాదితైః ॥ ౨౪ ॥ పుంసోఽయంసంస్మతేన్నేతురసంతోమోఽర్థకామయోః ॥ యదృచ్ఛయోపపన్నస నంతోమోమక్తయేస్త్యతః ॥ ౨౫ ॥ యదృచ్ఛాలాభతుష్టస్య తేజోవిద్రవ్యవర్తతే ॥ తత్త్వగ్రామ్యత్వసంతోమా దృష్ట్య సేవాశుకుమరీః ॥ ౨౬ ॥ తస్మాత్తేజోపదాన్యైవవృణేత్సాంవరదర్భ ॥ ఎతావతేనసద్దోఽహంవి త్రం యావత్ప్రయోజనమ్ ॥ ౨౭ ॥ శ్రీకుడివాచ ॥ ఇత్యుక్తిఃప్రమానన్మాహవాశ్చేతంప్రతగృహ్యతామ్ ॥ నామనాయ మహీందాతుంజగ్రాహజలభావజమ్ ॥ ౨౮ ॥ విష్ణవేత్సాంప్రదాగ్య సమశవాహ్యసరేశ్వరమ్ ॥ జానంభిర్ని దంవిష్ణోశ్చివ్యం ॥ పాహవిదాంవరః ॥ ౨౯ ॥ శుక్రిడివాచ ॥ ఏవమైవోపసాత్పద్యగవాన్విష్ణురవ్యయః ॥ కశ్యపా దదితేర్వాతోదేవానాంకార్యసాధకః ॥ ౩౦ ॥ ప్రతిశుతంత్యైవయదగ్రమజానతా ॥ ససాధుమన్యైదే త్యా నాంమహానుజగతోఽనయః ॥ ౩౧ ॥ ఏవతేనానంత్యైవయదగ్రమజానతా ॥ ససాధుమన్యైదే త్యా

ప్రీతిర్నితై, రసనస్తవస్త్ర, సనుఖంవరతే ॥ ౨౪ ॥ సప్రమాన్తామనుజభయంసఖమా త్రహేతూ, అజిత సంస్మృతిముక్తిహేతుఅజిత్యాహ ॥ పుంసభిః ॥ అర్థకామయోర్విషయయో - ర్యో - ౨౯వ్రోషస్స - పుంస - స్సంసారస్య, హేతుః, యశ్చ-చైవా, ల్లభైవ - సవోష, స్స, ముక్తయే, స్త్యైతః, హేతుభ్యోనుజ్ఞః ॥ ౨౫ ॥ ఖింప, వైవాల్లభే స, తుష్టస్యవిద్రవ్య, తేజో-వర్తతే, అనంతోదాతు, తేజః, ప్రశామ్యత్వసంతోమో, శుకుమరీరగ్నిర్వద్యతే ॥ ౨౬ ॥ ఖి తస్మాత్సన్తోషస్త్యైవతేయగ్నరత్యాత్ - హేన్యప్రోత్తమ-ప్రీత్యైవ, పదాని, త్యాం, వృణేయాదే, ఎతావతైవాహం-సిద్ధిః కృతార్థః వి త్రంహే, యావత్ప్రయోజనమేవ, సుఖదమితేషాః, అధికంతుమీఖదమితేభావః ॥ ౨౭ ॥ ఖిభిత్త-ముక్తో-బలిః ప్రమానన్ - తద్ప్రతిగృహ్యతా, మిత్యాహ ॥ ఎవమక్త్యావామనాయ, ఘామం, దాతుం - జలభావజం, గృహీతవాన్ ॥ ౨౮ ॥ తద్వాహనాయ, వృద్ధిం, దాస్యద్రందాతుమద్యక్రమసరేశ్వరం, శివ్యం, నిష్కేంద్రీకీర్తితంజాన, స్తుతనాశుక్రో, విదాం కాలత్రయవిదాం, క్రైష్టిః-ప్రాహ ॥ ౨౯ ॥ ఖితదేవాహ-యావదధ్యాయనమాప్తి - ఎవభితి ॥ హేనైరోవస్తా, ఎవవామన స్సాత్పద్యగవా, నవ్యయో, విష్ణురేవ, దేవానాం - కార్యసాధకఃకార్యంసాధితుమిత్యర్థః-కశ్యపాత్ప్రజావతేరవత్తీర్థ-పద త్రయవ్యాజేనలాకత్రయం-ప్రతిగృహ్య దేవభ్యో దాతుమవత్తీర్థభిభావః ॥ ౩౦ ॥ ఖిఎవంవిధాయ, తస్మై-స్వాగ్రం-మహా సతా-త్వయా, య-పుత్రిశుతంత, త-త్యాధు, నమస్య - కుతః, యతో-చైత్యానాం, మహా - ననయోఽన్యాయ, ఉపశతకపస్తి షః ॥ ౩౧ ॥ అన్యాయమేవాహ-ఎవభితి ॥ ఎవ, నూయామాణవత్అత్తనస్మ-ల్పాపాత్రయాణవత్సన్నివేశో, హరిరాష్టమ

స-ప్రవస్తానాదికంవిపులంయతశ్చచ్చిద్యావనిమే-న్ద్రాయ, దాన్యతీతి ॥ ౩౨ ॥ ఋణసుమయాపదప్రియమేవప్రతిశ్రుతం
నాదికంతతాప్రసాదితి ॥ విశ్వకామోవిశ్వరూపీభూత్యైత్యర్థః, త్రిభిఃపాదవిన్యాసైః ॥ ఇమాన్త్రీన్లోకాన్, క్రమివ్యతే
పరిభిద్యగ్రహీవ్యతీత్యర్థః ॥ క్రమతామితిచైత్రాప్రసాదితి ॥ సర్వస్వమితి ॥ హేమాధ-సర్వస్వం, విష్ణవే, వామనరూపాయాస్త్రైః, ద
త్వాకథంనర్హివ్యసేతవద్దితిరపిదదృభేతిధావః ॥ ౩౩ ॥ ఋతధాపిప్రతిశ్రుతంసమన్వదనీయమేవెత్యత్రాహ ॥ క్రమతే
చిద్యాభ్యాం, ఎకేన - పదాపాదవిన్యాసేన-గాంధూమిం, ద్వితియేనదివంహేచిభోమహతా, కామేన, భిమస్తరితంచ, క్ర
మతః ॥ క్రమమూలస్యభాగవత-స్త్రుతీయస్య, బాహున్యానస్య, కాగతిః, తృతీయపాదస్యాస్పదాభావత్తధాపిప్రతిశ్రుతంస
సంపాదితమేవస్యాదిత్యర్థః ॥ ౩౪ ॥ ఋతేవప్రతిశ్రుత-మప్రదాతు, ప్రవ - సర్వక-నిష్కామవసీతిం, మన్యే, కుతః, యోధ
వాన్, ప్రతిశ్రుతస్యప్రతిశ్రుతంపూరయితు, మనమర్థః ॥ ౩౫ ॥ ఋతధాపిసర్వస్వదానాత్పి-ర్నిస్తవద్భృషత్యత్యత్రా
హ ॥ సతద్దానమితి ॥ యేనదానం-వృత్తివికా-విపద్యతేవిపుతాభవతి-త్, దానం, సప్రవతంనన్యై, ర్భాగీ, కుతః, యో, లోకే, వృ
త్తిమతఃజీవికావతేవ, పుంస-స్సమృద్ధినిదానాదీని-ధర్మాదిహేతవః, జీవికావిప-తికరదానాదిభిర్ధర్మ, దయఃప్రత్యుత్సవశ్య, ని
త్యర్థః ॥ ౩౬ ॥ అతః, విద్యా, స్వీతం - పద్మాధా, ధర్మాదిపద్మాకార్యయా, విభజన్వేన, ఇహ, ముతత, లోక, మోద
తేతత్ర-స్వజనాయుజనప్రప్యయే ॥ ౩౭ ॥ ఋనమతర్హి, ప్రతిశ్రుత్యనేతకధమన్వతంనాచ్యుతత్రాహ ॥ సార్వైః, అతా
పీనత్యాన్వతవ్యవస్థాయాం, బహ్వృచైర్ద్రీతంయ-తత్క-ధయతో-మతః, శృణు, బహ్వృచత్రత్యాహిప్రథమం ॥ ఓమితి
త్యంనైత్యన్వతంనచతత్తుష్టంఫలంవాచోయతన్వత్యంసమీశ్వరోయశీర్షికల్యాణి, దిర్భవతోరిశ్వర, ఇత్యాదినానత్యాన్వత

యమూయామూలవకోహరిః ॥ ౩౮ ॥ త్రిభిఃక్రమైరిమాన్లోకాన్విశ్వకాయఃక్రమివ్యతి ॥ సర్వస్వంవిష్ణవేదత్వామూ
ధవర్హివ్యసేకథం ॥ ౩౩ ॥ క్రమతోగాంవచైకేనద్వితియేనదివంవిభోః, భంబకాయేనమహతాతాద్రీమన్యః
కుతోగతిః ॥ ౩౪ ॥ నిషాంతేనరకంమన్యహ్యప్రదాతుఃప్రతిశ్రుతమ్ ॥ ప్రతిశ్రుతస్యయోపిశీతప్రతిపాదయ
తుంభవాన్ ॥ ౩౫ ॥ సతద్దానంప్రవతంనవియవృత్తిర్విపద్యతే, దానంయజ్ఞ, ప్రవతంన, లోకే, వృత్తిమతోయతః ॥
ధర్మాయయశ్చసైర్ధాయకామాయస్వజనాయశ్చ, పద్మాధావిభజన్విత్తిమహిమత్రవమోదతే ॥ ౩౬ ॥ అతా
పిబహ్వృచైర్ద్రీతంశృణుమేవసురసత్వంసత్యమేమితియత్ ॥ క్రియన్మైత్యాహన్వతంహితే ॥ ౩౭ ॥ స
త్యంప్రవృత్తఫలంవిద్యాదాత్వవృత్తస్య, స్థితియే ॥ వృత్తే, జీవతి, తన్మస్యాదన్వతంమూలమాత్మనః ॥ ౩౮ ॥
తద్యధావృత్తతన్మ, లభ్యవృత్త్యుద్వర్తతేచిరాత్ ॥ ఎవంప్రస్థాన్వతస్సద్భలత్వాశుష్యేన్నసంశయః ॥ ౪౦ ॥

యోగక్షణపూర్వకంనుతినిద్దాభ్యాంసత్యంవిహితమన్వతంవశిద్ధం, అనన్తరం ॥ పరాగాన్వతేదిక్రమతర, మిత్వాదినాన
త్యేదోమానస్సతేచనణానుక్రయః ॥ తస్మాత్కాల-లవదద్యాత్కాల-తనదద్యాత్సత్యాన్వతేమిధికోరోతీ, త్యువసంపఃరణవృ
త్తిసంఘటాదివ్యవస్థానమన్వజ్ఞాతం-తమిమంశ్రుత్యర్థందర్శయన్నాహ ॥ సత్యమితి ॥ ఓమిత్యంగీకారణ-యత్సోక్తం, తత్స
త్యం, నేతియదాహ, తదేనాన్వతేమితి ॥ ౩౮ ॥ ఋతేత్యన్వమిదదన్వతంవిహితమిద్యత్యాశయేనాహ, సత్యంప్రవృత్తఫలం, వి
ద్యాతే, జానీయాతేఅత్తవృత్తస్యదేహరూపవృత్తస్య, కుతః, గీయతేతత్సత్యవృత్తభిర్వృత్తేజీవతేఇతిపాతా, సరంతుసుగమం
యద్యపి ॥ శ్రుత్యానాచన్వత్యంప్రవృత్తంఫలంనైత్యుక్తం - తధాపి, నాచోదేహనిర్వాహాధీనత్వాదాత్తవృత్తస్యేతిప్రస్తుతామ
సారణోక్తంభవతి, ప్రవృత్తఫలస్థానీయ్యం, సత్యం, తతఃకీమతలహ, వృత్తే, దేహ, అజీవతేత్యుద్వస్థం, సన్యాత, సానస్యాదితి
చారిత్ర్యుక్తాయానాచసంపాద్యం, దేహశ్చన్వతేనతక్షణీయత్త్యాహఅన్వతంత్వా, త్వదోదేహస్య, మూలం, తధాచ
శ్రుతిః ॥ యతేత్యేనై, తిమినేనత్వస్య, తేన, యతేనసంకపేయ్యత్వా, నరకేదిత్యర్థః ॥ ౩౯ ॥ ఋతేదేవప్రప్యయేనస్సంఘ
యతి, తద్ధా, వృత్తక్షత్రాతమూల, శుభ్యతి, అచిరాదేవ, ద్వర్తతేపతతి, ఎవం, సత్తమన్వతంయన్య, స, అత్తా, దేహ, శ్చ
మ్యేత్, సర్వస్వదానేదేహశ్చమ్యేదితిభావః ॥ ౪౦ ॥ ఋనస్యదానత్యంవదతోదేహాననర్హమేదిత్సుటికర్తృంసత్యస్య
దోమానస్సత్యస్యనణాంశ్చాహ ॥ పరాగీతిద్యాభ్యాం, య, దోమిత్యుత్తరం, సర్వస్వందాస్యామిత్యణీకారార్థకమితరంతతి
రాక్, పరాక్ష్యవ్యాఖ్యానంక్రమితి, తస్మాదీవ్యాఖ్యానమపూర్వమితిభావశ్రుతిః ॥ పరాగాన్వతేదిక్రమతరంయదేవ
మితి, సర్వస్వదానోక్తేవృత్తభావేదేహస్యాపి, వివాశాద్దాతుర్విపత్త్యాదానసాద్భిద్యా, భావాదోమిత్యుత్తరమసాద్భిద్యా
వద్దానప్రతిజ్ఞాపరత్యేనాపరిపూర్ణంస్యాదిత్యర్థః ॥ కించిదోమితిబూయాత్మించిదాస్యామితియద్యాక్యం, తేనవాక్యేన, పు

౩౯ ॥ స్థో ఋతా ॥ జీవతః, ఋతా ॥ సానస్యాతే.

మతఃకథిభావః మన్యకైఃపాతా న్దరం తదా ఆశీకపరం నరం వినా అహం సర్వం హోహం సోఘ మలం మన్యే ఆశీకపరం తున
సహా కథమహంతత్యహాభ్యర్థః సోఘమితి పార సుసుగమః ॥ ౪ ॥ ఋకిం చ యథా విప్రప్రలోభనాద్వి ప్రవిషయే
౭ సృతవదనా ద్యధా - ౭ హం బిభేషు - తథా నిరయదిభ్యో - చ బిభేషు తత్సృతవదనం - చారిద్యగ్మ ॥ ౫ ॥ ఋకిం చ - య
ద్యధరాదికం - తత్యర్వం , సమ్య రేతం మృతం పురుషమస్మి మై వలోకే - హస్తతిత్వత్వతిత్వ మితి వత్తై వన్వయం దేయమితి
భావః తథా ౭ మితావద్యృత్తి సృజులపరిహార ధృకించిదీయతామిత్యత్రాచా తస్యేతి యనారేన దత్తేనాపి నతు మ్యేద్విప్రః
తస్మిన్ తస్మాదన్య త్యాగ దానై కిం నిమి క్షం నకించిత్ - యచి తాదన్యస్య దానై విప్రస్యా సంతోషా త్తదానం వ్యర్థ మేవ స్యాత్ -
అత ప్రద్యాచితం సర్వం దేయం నకించిది భావః ॥ ౬ ॥ ఋననుయదికించిద్ద త్వేన తు మ్యేద్విప్ర స్తస్మిన్ దేయమేవేత్యత్రాహా ॥ శై
య ఇతి ॥ సాధవః పరోపకార ప్రసాధనస్య భావాః - దధ్యజ్ఞాదయః దుస్యజ్ఞ - రనుభిః ప్రాజ్ఞై రపిః ధూతానాం శ్రేయః
కుర్వంతే సాధవః కోవిల్లకో విచారః ॥ ౭ ॥ ఋనస్య ధాక్తి ర్రిరవసమ్నా దనీయే త్యభిప్రాయేనాహా ॥ యైతి ॥ హే
చ్చన్ - యైరైత్యేనై - రస్య త్వ గ్మితామహాదిభిః ర్యుధైవ నివ త్తభిరియం ధూమిః మఘ శైవ పుక్తా - తెహం లోకాన్య గా
నాం లోకా ౭ గ్రాసీత్ సమృత్తవాన్ తైర్వ్యవధిగతం లబ్ధం - యశః కీ ర్తింతు నా గ్రాసీత్ - అధునా ౭ వ్యనువరత ఇతి భావః ॥ ౮ ॥ ఋ
దేహావపి క్షేయస్య ధనస్య త్యాగా దేవక్షీ ర్తిర్న వతీ త్యాచా ॥ సులభా ఇతి ॥ హే విప్ర మయైర్ముత్యం దేహంత్యజ్ఞ క్తితథా తా
ద్యతా - సులభా బహవో ౭ సువృత్తాః జాతా బహుభూతుర్యర్థః - తథా తీర్థసత్పాత్రైః యైశ్చ కథయా , సర్వస్యం - త్యజన్తో నా

కపరం నరమ్ ॥ ౪ ॥ నాహం బిభేషు నిరయా న్మాదన్యాదనుభూర్నామ్ ॥ సన్తానవ్యవనాన్వృత్తోర్వధా విప్రప్ర
లోభనాత్ ॥ ౫ ॥ యద్యధాన్యతిలోకే ౭ స్తస్మిన్మమ రేతం ధరాదికమ్ ॥ తస్య త్యాగమి త్తంకించిప్రమ్యేన్న తేన
చేత్ ॥ ౬ ॥ శ్రేయఃకుర్వంతే సాతానాం సాధవో దుస్యజ్ఞానుభిః దధ్యజ్ఞ శిబిప్రభృతయః కోవికల్పోధరాదిభః ॥ ౭ ॥
యైరియం బుభుశేయదైత్యేనై రనివ ర్తిభిః ॥ తెహం కాలో ౭ గ్రాసీల్లోకాన్మయశో ౭ ద్విగతం భువి ॥ ౮ ॥ సుల
భాయుధివిప్రైహ్యనువృత్తాన్రమత్యజః ॥ నతథా తీర్థ ఆయా తేనృప్రయా యేధన త్యజః ॥ గమనస్సినః కారుణికస్య
శోభనం యదర్థికా మోహన యేన దుర్గతిః ॥ కుతః పునర్వృత్తా విధాం భవదృశాంతతో వటోరస్యధదానాభ్యో
తిమ్ ॥ ౧౦ ॥ యజ ద్వియజ్ఞైః క్రతుభిర్మమాద్యతాభవ ప్రతిమ్యాయుధానాకో విదాః ॥ సపవవిన్యర్వరదో ౭ స్తువా
పరోదాస్యా మ్యమ్యై త్తే తిమిపీతామనై ॥ ౧౧ ॥ యద్యవ్యసావధర్మైః హం బద్ధీయదనాగగమ్ ॥ తేధా
౭ స్మ్యేనం హం సి మ్యేన్యభృతీ కృత్తతనం నారిమ్ ॥ ౧౨ ॥ ఏవవాణ త్వమశ్లోకో న జపనతియద్యతః ॥ హత్వా మై
వాంహా రేద్యుధైశ్చ యాత సహతో మమ్ ॥ ౧౩ ॥ శ్రీశుక ఉవాచ ॥ ఏవమశ్లోద్ధిత శ్చివ్యమనా దేశకరం గుర్యో శ్చ కావ
దై వప్రహీతస్య త్యగం మనస్వి నమ్ ॥ ౧౪ ॥ శుక్ర ఉవాచ ॥ దృఢం యజ్ఞేతమాన్యజ్ఞ సభో ౭ స్యన్త నుపేతయః ॥ మ

నువృత్తాః అతీ ౭ తిదుమగ్రోధన త్యాగం వమయా కార్య ఇతి భావః ॥ ౧౫ ॥ ఋత్వై సిధన్ వైస్వనైస్యం స్యాదిత్యత్రాహా ॥ మ
నస్విర ఇతి ॥ అర్థాం కామపూరణైః దుర్గత దైన్యమితియ - త్తన్న సస్వివో వికేనః , కారుణికస్య - శోభనం భద్రమేవ . కిం పున
ర్భూద్యానాం బ్రహ్మ విదాంతత్యద్రమవేతవ క్తవ్యం , తతో , ౭ స్యవటో , ర్వాభ్యేతం దదాని ॥ ౧౦ ॥ ఋననునాయంబ
టుః కేతువిష్ణు ప్రవశత్రుత్వ క్తం తస్మిన్ సుత రామేన దాస్యా మిత్యాహా ॥ యజ త్రితి ॥ వెదో క్తయజ్ఞాదన్యస్థానకుశలా - భవ
న్ర, అప్ర తాన్యద్రుః క్రతుభిర్మజ్ఞైశ్చ ససోమతై రసోమతై శ్చ యగై ర్యం విష్ణం - యజన్త్యా రాధయన్రి సపవతుపేదో వి
ష్ణురధునా మమ కరదోవా , సరశ్శత్రుర్యా ౭ సుగర్వధా ౭ సై ధూమిమిపీతాం హేమనై దాస్యా మ్యేత ॥ ౧౧ ॥ త
ద్విస్యతీయపాదస్యాన్య దాభావేన హేతునా త్యాం బద్ధీయా దతే ఆహా యదీతి ॥ అనాగనం సర్వస్య సమర్థ తేన నిరపగా
ధం చూచుసా వధర్మైః యది బద్ధీయా , త్తథా ప్యే , సంధృతే విప్రతనం , నహం శిష్యేన హామ్యేమి - బద్ధనమప్యనుమన్యే
నాహం నిభేమితి పూర్వమేవో క్త త్యా దితి భావః ॥ ౧౨ ॥ ఋకిం చై - వ - యద్య త్వమశ్లోకో విష్ణు స్తస్మిన్ - యశో కీర్తిం , నజిహా
గతిస్య క్తం దేవ్యతి సర్వస్యం ప్రతిగృహ్య మాంబధ్యాన్య కీరుం విభులం యశో న విహ త్రితి భావః - కింతు మాం - యుధై - హ
త్వా ఏనాం ధూమిం చారేత్ - మాంహా న్మమ సమర్థ శ్చ - చూచో యుధై శ్చ యాతహా ॥ ౧౩ ॥ ఇన్ద్ర మశ్రద్ధితం శ్రద్ధాన్యసం
జాతైశ్చ ద్ధితః - తారకాది త్యాచితవో , న శ్రద్ధితో ౭ శ్రద్ధిత , ప్రం, స్వామాజ్ఞా మన్వీకుర్యాం శివ్యం బలిం , గురురుశనా , దైవ
జోదిత , శ్చ కావ - శాపాన ర్హ త్వం మావయశిన్వప్తి , స త్యే సన్ధా అభిసన్నిర్గన్యతం - ప్రత ప్రమనమ్ - మితి ॥ ౧౪ ॥ ఋశాపమే
ఉదర్యుతతి ॥ దృఢమితి త్వం , దృఢం నూనం , పణేతమాత్మా నం మనత ఇతి తథా , వస్తుత ప్రస్థాః అత ఏవ , ద్రుభవస్య వ్యనాశ

५५-

[illegible]

932

తత్ర యుగాదయోవేదాః ఆయుర్యదాదయశ్చవేదాః అక్షానిశితౌదీనిః పురాణాని . సంహితాః పఞ్చరాత్రాగ్రయః . తపితే తత్రభిమానినోదేవగణాః, మరీచ్యాదయశ్చ, యేచ, అకర్తకంజ్ఞానయోగ ప్రచురం, సామ్యంభువంధామనత్యలోకం, గతాః, తత్రోషితవస్త్ర, సై, సర్వ, వచనార్థేషు మితి శేషః, యత్స నరప్రభావతఃయస్యభగవదక్షైః శిష్యైః సైవప్రభావా త్సామ్యంభువంధామనతా ఇత్యనెనవిచ్చిన్నభగవదృక్తియోగానాంకేవాంచిత్రస్తివ్యత్రయేపాగ్రక్తకారభయోగప్రభా వాచ్యతుల్కలోకప్రాప్తిత్యభిప్రేతంనర్వేదంక్రమము క్త్యభిపాయకం, తస్మాదప్రామాణికత్వాత్ * ౧ || ౩ || * అథ శుచిత్రేవామిమలక్రితిః . పద్మభవోబ్రహ్మగ్యయం, యస్య, నాభికవలసంభవ, ప్రస్థవిష్టోరఘ్నియే, పోగ్మమితాయప్రకృష్టమార్ధ్యంప్రస్థతాయా, ర్హణాదికమగ్ధాదికమపాచారత్వమర్చితవాక్, ఎవం, సమ్యగభ్యర్చ్య, భక్త్యాఽభ్యగృణాదస్తోత * ౧ || ౪ || * తదా, హేనరేన, గృధాతుఃపద్మజస్య, కమణ్డలుజలం, తద్భగవత్పదయోః, ప్రత్యేకసార్థం, సీతీప్రంసయరుక్రమస్య, పాదయోరవనైజనెనప్రత్యేకనెననిమిత్రేన, పవిత్రతయా, స్వర్ణధీమ్యనద్య, కూత, సాస్వర్ణసింభగవతఃక్రితివ, విశదాన్తర్జులా . నభస్థిద్రువమణ్డలై, పతేతీనభసోఽధస్, గ్రన్థి, లోకత్రయం, మార్జివవిత్రకరోతి * ౧ || ౫ || * తత, స్సంశీప్తా ఉపసంహృతా, అత్తవిభూతిస్సవైశావిస్తారో, యవతస్మై - యధాపూర్వం వామనరూపేంద్రితాయ-స్వనాధాయభగ

పురాణసంహితాః | యేచాపరయోగగమీరదీపితజ్ఞానాగ్నినారభితకర్త కల్పహః || ౧ || వవన్ధిరైత్యనరణా సుభావతస్సామ్యంభువంధామనతా అకర్తకమ్ || ౩ || అధాఘ్నియేప్రోన్నమితాయవిష్టోరఘ్నిపాచారత్వపద్మ భవోఽర్హణోదకమ్ | సమర్చ్యభక్త్యాభ్యగృణాచ్ఛుచిత్రవామిమలత్వభివత్కైరహసమ్యవస్సయమ్ || ౪ || ధాతుఃకమణ్డలుజలంతదురుక్రమస్యపాదావనైజనెనపవిత్రతయానరేన | స్వర్ణధ్యుధామ్యభసిసాపతేతీనిమార్జి లోకత్రయంభగవతోవిశదేవక్రితిః || ౫ || బ్రహ్మపదయోలోకనాధాన్యనాధాయ సమర్చతాః | సానుగాబలి మాజహుస్సంశీప్తావ్యవిభూతయః || ౬ || తోమైస్సమర్తతైస్సగ్నిధీవగ్ధామనలేపనైః | ధూపదీప్తైస్సురభి భిగ్గాజాత్తఫలోక్తమః || ౭ || ప్రవతైరయశ్చతైశ్చతదీర్ఘమహిమాహ్నితైః | స్వత్రవాదిత్రోతైశ్చకన్ధమద్భు సిన్వనైః || ౮ || జాన్మవాన్మత్కృతిపతిర్భేరికేంద్రైర్నోజనః | విజయందితునర్హ్యసుమమౌత్సవమమౌచయత్ || వహీంసర్వాంహృతాంధృష్ట్యానితపదవ్యాజయాశ్చాయః | ఉచుస్సన్వత్రురసురాదీతీతస్మాన్యమన్తతాః || ౧౦ || వైత్యాఃఉచుః || సవాఅయంబ్రహ్మబుధ్యిష్ణుర్దాయావినాంవరః | ద్వివహూపప్రతిభృన్వోదేవకార్యంచిత్త్వ తి || ౧౧ || ఆనెనయాచమానెనశత్రుణావటురూపిణా | సర్వస్వంనోహృతంభర్తృర్హృదజ్జన్యబుద్ధిః || ౧౨ || స త్యగ్రతస్యసతతందీప్తీతస్యనిశేవతః | నాన్యతంభాషితుంశక్యం | బ్రహ్మజ్ఞస్యదయావతః || తస్మాదస్యకథోధ గ్న్యోభర్తృత్వకూపణంపరమ్ || ౧౩ || క్రితుకడివాచ | ఇత్యాదుధానిజగృహుర్పుతెరనువరానురాః | తేనర్వే

వతేలోకానాం, నాధా, స్సానుగాః, బ్రహ్మదయః, బలింపూజాం, తోయాదిభిః, కృతవస్త్ర, సత్ర, సమర్త, తైస్సోదైరఘ్ని దిజతైః, సురభిభిరిగ్రహదీనాంవిశేషయం, ఉత్తర-రాఅఙ్కురైః, ప్రవతైః, స్తోత్రైః, గ్రన్థి * ౬ || ౭ || ౮ || * తదా-ముతాణామధి పతి-ర్హణావృవా, ప్రస్తానిజవ, అగత్య, ధేతిశ్చైస్సర్వాన్, దితు, నిజయనూపకం, మమౌత్సవమౌచయం, కారయామా సఘ్నిః || * తిపవవివయా-వ్యాజయాశ్చాకవటుయాశ్చాతయా, హృతామహృతాం, సర్వాం, ధూమింధృష్ట్యా, సర్వైః, వైత్యా, దీప్తీతస్యస్వభర్తృతైర్, గ్రగ్భిశేషఃఉచుః-స్వభర్తృ, ర్హహీం, హృతాం, దృష్ట్యానితాఽన్వయః * ౧౦ || * తేవామన్తిమేవా హ || సవాఇతి || అయంవామనో, బ్రహ్మబుధ్యిష్ణో-నభవతి, కింతు, మాయావినాం, శైష్టోవిష్ణురైవ-ద్విజరూపేణోధా వివస్వరూపస్యన్, దేవానాం, కార్యం, కర్తృమితి * ౧౧ || * యాచమానెన, వటురూపిణా, ఆనెనవిష్ణునా, బుద్ధిష్యిష్టై నిమిత్రైస్య, ప్రస్థైర్-దణ్డోదురాత్మవివయో, యవ-తస్య, నోఽస్తాకం, భర్తృ, స్వర్వం, స్వమహృతమ్ * ౧౨ || * ఆనెన మస్య, భర్తృనుచితంకృత్యంకింతుమామనైర్వైత్యభిప్రామేదాహుః, సతతం, సత్యవ్రతస్య - తత్రాపి, విశేషతో-దీప్తీత స్యయజ్ఞదీప్తయోగ్నితస్య, బ్రహ్మజ్ఞస్య, దయావతశ్చ, భర్తృ - తేనా, నృతం, భాషితుం, సశక్యం, తస్మాదస్యవామన స్త్యేవామచితకారిత్వా, దస్య, వధ ఎవ - న్యాయ్య - ప్రదేవా, ప్రదృష్టైః, చరమధికం - శుశూభణమ్ * ౧౩ || * ఇత్రితం వదన్తో, బలై, ర్భులై త్యా, వైత్యా, ఆయుధాని-గృహీతవస్త్రసర్వై - తె అనురాః - కూలాదయః పా ణేషుయేషాం తె - బలై - రాక్షామపునిచ్చన్తో - జాత ఉత్పన్నః మస్య దేషాంతే, వామనం - హస్తం, పౌద్రవన్

పును ద్రువుః * ॥ ౧౮ ॥ * హేనృప - తా - న్వాసునస్యాభిముఖమాగచ్ఛతో - దైత్యాన్ - దృష్ట్వా - నన్దదయో, విష్ణోః పార్షదాః ఉత్తేఉద్యతాన్యా - యథాని - యై - సై - ప్రహస్య - ప్రత్యుషేధన్మివారయామాసుః * ॥ ౧౯ ॥ * సర్వజైతే - నన్దదయో - గజాయతబలాః నాగాయతప్రాణా ఇతిబలస్య స్థూనతాని వృత్తైతాత్పర్యం - అతిశయిత బలాఇతిభావః - నాగాయతప్రాణాఇతివమూవిశేషణంవా - ఆసురీ - సైన్యాః - జష్ముఃసాతవస్త్రః * ॥ ౧౯ ॥ ౧౮ ॥ * పరమపురుషపార్షదై - ర్నన్యమానాన్ - స్వతీయాన్ - దైత్యాన్దృష్ట్వా - బలిశక్యక్రస్య - శాపం - అచిర దృశ్యసేత్రయి - ఇత్యుక్తవిధ-మనుష్టర-వృత్తిపక్రధాన్ - దైత్యా-న్వారయామాస * ॥ ౧౯ ॥ * వారణప్రకారమేవాహ - హేవిప్రచి త్రణిమిడియే హేవిప్రచిత్రావయః - మద్వచఃశృంగైతాం - యుష్మాభినిశేషః - కింతత్ - యద్ధం - నకురుత-కింతు-తతో - నివ ర్తస్యం - నోఽస్మాక-మయం - కాలోఽర్థకృదనుకూలో - నధవతి * ॥ ౧౯ ॥ * హేదైత్యా, యః - కాలరూపో - భగవాన్ - సర్వభూతానాం పృథుర్యదా దుఃఖద - స్తదా - త-మవప త్రయేఅనుకూల్యాదుసుఖాయనిమిత్తాయైతయావత్ - పుమాన్ - కాలవశ్యః - పౌరుషైస్వకీయబలదరాక్రమాదిభిరతి - వ ర్తితుం - నైశ్వర్యోనసమర్థః * ॥ ౨౦ ॥ * యఃకాలరూపో - భగవాన్ - పూర్వ-మస్మాకం భవాయుసుఖాయా - నీతే - నవ-ధునా - తద్విపర్యయ - మస్మాకందుఖదోభూత్వా - దివాకసాంజేవానాం - భవాయ-వ ర్తతేతి * ॥ ౨౦ ॥ * అతో - జనో - బలాదిభిరుచాదైః - కాలాత్త - క-మిశ్వరం - నాత్మేతి - నాతిక్రామతి సచివామ స్త్రిణ - స్రత్యు-

వావనంహ-నుంశూలపట్టసాణయః ॥ అనిచ్చన్దోబలేరాజ్ఞాంప్రాద్రవజ్ఞాతమన్యవః ॥ ౧౮ ॥ తానభిద్రవతో దృష్ట్వాదిజాకేపాన్మృప ॥ ప్రహస్యానువరావిష్టోః ప్రత్యుషేధన్మిదాయధాః ॥ ౧౯ ॥ నన్యన్యన్తోఽభజయోవిజయః ప్రబలాదృతౌ ॥ కుమదఃకుమదాత్మకృ విష్వక్సేనఃపతేతిరాట్ ॥ ౧౯ ॥ జయస్తత్యు-శ్రతేజవశ్చప్రకృదస్తోఽధనాత్మతః ॥ సర్వేనాగాయతప్రాణాశ్చయూదైజష్మురారురిః ॥ ౧౮ ॥ హన్యమానాన్స్వకృష్టప్రేష్టాపురుషానువర్తేర్పలిః ॥ వారయామాససంరభావాన్ - వృశౌపమనస్తరన్ ॥ ౧౯ ॥ బలిరువాహ ॥ హేవిప్రచిత్రేహేరాహూహేమేతేశ్రూయతాంవచః ॥ మాయధ్యతః * నివ ర్తస్యంసంసకాలోఽయమర్థకృత్ ॥ ౧౯ ॥ యఃప్రథస్సర్వభూతానాంసుఖదుఃఖోపపత్రయే ॥ తంనాతివ ర్తితుందైత్యాఃపౌరుషేరీశ్వరః పుమాన్ ॥ ౨౦ ॥ యోనోభవాయప్రాగానీదభవాయదివాకసామ్ ॥ సమవభగవానద్యవ ర్తతేతద్విపర్యయమ్ ॥ ౨౦ ॥ బలేనసచివైర్మృద్ధాదునైర్వన్యోషధాదిభిః ॥ సామాదిభిరుచామైశ్వకాలంనాత్మేతివైజనః ॥ ౨౧ ॥ ధవద్భిర్నిర్జితాప్యేతేబహుశోఽనచరాహరైః ॥ దైవోస్త్రైస్తప్రవద్యయభిజిత్వానదద్దినః ॥ ౨౩ ॥ ఏతాన్యయంవిజేష్యమేయదిదైవంప్రసీదతితస్మాత్కాలంప్రతిష్ఠద్ధంయోనోఽర్థత్యాయకల్పతే ॥ ౨౪ ॥ శ్రీకుకడివాచ ॥ పత్యుర్నిగదితంశ్రుత్వాదైత్యదానవయాధవాః ॥ సాంనివిః శూరాజన్మిషుపారివదాదౌతాః ॥ ౨౫ ॥ అధతార్మ్యమతోజ్ఞాత్వావిరాట్ప్రభుచిర్దితమ్ ॥ బలధవారుడైః పాశైర్వలంసౌత్వైః హుచితౌ ॥ ౨౬ ॥ హాహికారోహహానానీద్రోదధోఽగ్ర్యస్సర్వతోదిశమ్ ॥ గృహ్యమాణేదైత్యోఽతేవిష్ణునాప్రభవిష్ణునా ॥ ౨౭ ॥ తంబధంవారుడైః పాశైర్భగవానావామామనః ॥ నష్టక్రియంస్థిరంప్రాజ్ఞమదారయతనంసృప ॥ ౨౮ ॥ ప

ర్పభిరిభావః * ॥ ౨౨ ॥ * కాలప్రభావఃపత్యుతేత్యాహ ॥ ధవద్భిరితి ॥ దైవో-స్త్రై - ర్భవద్భి - రేతే-హార్యగవత-ఇన్ద్రస్యవా - అనుచరాదేవాః - పాణ్యుశో - నిర్జితాః - తవ-ధునా - నోఽస్మా - న్మృద్ధ-జిత్వా - నివ ర్తిసింహనాదాన్మర్షనినర్తవివా - ధాతూనామనైకార్థత్యాత్ ॥ ౨౩ ॥ * యదిదైవ-మస్తాక-మనుకూలం - భవతిత్త - తాన్యయం - విజేష్యమః - తస్మాత్కాలం - ప్రతిష్ఠద్ధం - కం - యఃకాలోనోఽస్మాక - మర్థత్యాయఅనుకూల్యాదు భవతి - తం - కాలం - ప్రతిష్ఠద్ధమ్ * ॥ ౨౪ ॥ * ఎవం పత్యుర్నిగ-దితం - శ్రుత్వా - విష్ణుపారివదైః - వీడితా - దైత్యాః - హేరాజన్ - రసాంసాతలం - నిర్జివిమః * ॥ ౨౫ ॥ * అధ - విధో-ర్యామనస్య - చిర్దితం - జ్ఞాత్వా - విరాట్ - విశేషేణ - రాజతఇతిధాతార్మ్యమతోగరుడ స్సృత్వైః హనిసోమాభివవదిన - వారుడైః - పాశైః - బలిం - బలధ - విధో-క్తిర్దితం - జ్ఞాత్యేత్యస్యామర్థః - అన్యసర్వస్వాపహారేణమమేత్యభిమానసంత్యాజ్యేదానింజహస్వీకారేణాహంకారమమిత్యాజయిత్యాపరమానుగ్రహంకర్తుమిచ్చతి - సచానతుల్యోఽన్యఃకోఽపినత్యసన్దోవీరోవాఽస్తీతివద్యతఃప్రఖ్యాపనాయశించిద్యాతయతువవీచ్యతీతిప్రధోరభిప్రాయంజ్ఞాత్వాతంబలవనైతి * ॥ ౨౬ ॥ * ప్రభవిష్ణునాసర్వశక్తిరావిష్ణురా - దైత్యానాంపత్యేబలతా - గృహ్యమాణేబద్ధ మానెతి - రోదసోగిద్ధావాప్సద్విష్ణో - స్సర్వదితు మహాన్హాహికార - ఆనీతే * ॥ ౨౭ ॥ * అధ - భగవాన్వామనఃతం - వారుడైః - పాశైః - బద్ధం - బలిమువాచ - కధంభూతం - నష్టక్రియస్యతం - స్థిర చిత్తం - ప్రాజ్ఞం - వివేక-ముదారం - విప్రయశోయగృతేతి * ॥ ౨౮ ॥ * ఉక్తిమేవాహ ॥ ప

౧౫౦ శ్రీవీరరాఘవీయ్యాఖ్యానహితే * శ్రీభాగవతే * అష్టమసర్గః * ద్వావింశోఽధ్యాయః.

దానిత్యాదివాయవదధ్యానుసమాప్తిః | పౌఅనురత్నయాధూమేత్రిణి. పదాని. మహ్యం. పత్రానిదాస్యామితీత్రతా
 నీతత్రే-ద్యాభ్యాంపదాభ్యాం. సర్వాద్యుల్లాకాదిసహితా. ధూమిః. | క్రాంతావర్చిద్యుతమిగ్నహితా. అధూమా. త్యతీయం. ప
 దముపకల్పయదహే. ౨౯ || ఋయావదసా. సూర్యః. కిరణైః. ప్రవతీతభాగ్యసర్వావ. దుదుభిర్నక్షత్రైః సమ. ప్రకాశతే
 తథా-సదస్యోగ్యైర్గ్ని-ర్యావ, దాస్తే. తావత్యేవహి. త్యతీయంబద్ధిని. యం. ధూమిః. ౩౦ || ఋనితీయం. క్యతీయం, ధూ
 ర్లోకః. మయా. ౨౭త్రిణై కైవ వ-పదన-కాగ్రీ. న్యః, ఖం. దిశ్య. తనో. సన్యాకాగ్రీ. న్యః. తథా. తేతవ. పశ్యతస్సతేవ. స్వం. స్యతీ
 యః, స్వర్గోకస్త. ద్వితీయపదన. క్రా. న్యః. ౩౧ || ఋప్రతిశుతత్యతీయం. పద. మదతు. ప్రవ. సరకవప, నివాస, ఇవ్య
 తె. తస్మాత్. ఇతిశుశాదానా. ద్దురుశాశుకైశా. న. మోదితశ్చ, దశబ్దో. హే. త్వర్గః. గురుశాశు. ప్రత్యాప్యే. త్వర్గః. నిరయం. ప్రవి
 శ. ౩౨ || ఋవిమము కైపీనిరయపరివార్యం. స్వగ్రాహ్యం. ౧౦శి. పరివార్యం. చవనూరి. ధంకర్వ. ప్ర. ప్రత్యాప్య. వృ. ఖేతి. యః
 పుమాన్. శ్రీశుత్యతద్యుతం. ప్రతిశుతం, హార్షయ. తేనదదాతి, తస్య. మనో. రధః. పా. గ్రయః. త్వర్గవప. స్వర్గశ్చ, తస్య, దూరపవ
 సచా. ధః, పత. త్యేవ. ౩౩ || ఋత్వయావ, అధ్యమా. త్యా. నం. మన్యత. ఇతితా. ద్యస. సైనా, ధునా, దదా. మీ. త్యేవం. ప్రతిశుతవ
 తా. ౨హం, వి. ప్రభృతో. వశ్చి. తస్మా, ద్యుతి. క. ఫలమన్యత. ఫలరూ. పం. సరకం. కతితి, త్సమా. స్వం. పత్సరా. ధ్. ధు. ౩౪ || ఋ
 ఇతి శ్రీభాగవతపద్య. ౧౭వ. ౧౩యాం. శ్రీవాత్సల్య. వీరరాఘవ. సూరివిరిచితాయం. శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాన. పట్టమసర్గః
 ఎకవింశోఽధ్యాయః * * * * *

దానితీతదతానిధూమైర్వ్యూంత్వయా. ౨. సుర. ద్వాభ్యాం. కాగ్రీ. న్యః. హి. ప. త్వత్ప్రతియము. పకల్పయ. ౨౯ ||
 యావ. తవ. త్వ. సా. గి. భి. ర్యా. వది. స్త. స. హే. దు. భి. | యా. వ. ద. గ్ని. స. ర. ద్ద. స. స. వ. ధీ. హి. యం. త. వ. ౩౦ || ప. త్ర. కే. వ.
 మ. య. కా. గ్రీ. న్య. ధూ. ర్లో. కః. ఖం. ది. శ. స. న్య. | స్వ. ర్గో. క. మ. ద్వి. తీ. య. వ. ప. శ. త్య. ప్ర. స. స. మ. త్త. నా. ౩౧ || ప్ర. తి. శు. త. మ.
 దా. తు. స. ని. ర. య. వ. స. ఇ. వ. ౩౨ || వి. శ. త్య. ని. ర. యం. తి. త్త. ద్దు. రు. శా. చా. ను. మో. ది. తి. ౩౩ || వృ. ధా. వ. స. ర. ధ. ప్ర. త్య.
 దూ. ర. స్వ. ర్గ. వ. ప. త. త్య. ధి. | యా. ౨. ర్గ. కే. ౨. ర్గ. ప్ర. తి. శు. త్య. నాలం. త. దు. వ. ప. ద. నే. ౩౪ || వి. ప్ర. ల. భృ. ద. దా. ని. తి. త్య. య. హం.
 చా. ద్య. మా. ని. నా. | త. ద. భి. క. ఫ. ల. మ. స. త్త. ద్వి. స. ని. ర. యం. క. తి. తి. త్య. మా. ౩౫ || * * * * *
 శ్రీ. శు. క. త. ద. వ. | ఎ. వ. వి. ది. కృ. తో. రా. జ. న్న. లి. ర్గ. వ. త. ౨. సు. ర. | భి. ధ. మా. నో. ప. త్య. గి. న్నా. త్యా. వ. త్యా. హ. వి. క. బ. వ.
 స. ౩౬ || ౧. | బ. తి. రు. వా. వ. | య. ద్యు. త్త. మ. స్తో. క. భ. వా. న్న. మె. రి. త. వ. హ. ష్య. త్రి. కం. సు. ర. వ. ర్గ. మ. వ్య. తే. కౌ. మ్య. త. త. వ. న్న. భ.
 వ. త్య. ల. మ్య. నం. ప. దం. త్య. తీ. యం. క. రు. శీ. ౩౭ || మె. రి. జ. మ. ౨. | బి. భే. మి. నా. హం. ని. ర. యం. త. వ. మ్య. తో. న. పా. తి. ధా. ద. వ్య. స.
 నా. దు. ర. త్య. యా. తి. | వై. వా. ర్గ. కృ. చ్చా. గ్ని. క. త. తో. వి. ని. గ్ర. హ. ద. సా. ధ. నా. దా. ద్య. క. మ. ది. వ్య. శై. య. ధా. ౩౮ || పు. సా. ని.
 ల్లా. భు. మ. హం. మ. వై. ర. ద. ద్దు. మ. వ్య. త్త. మా. ది. త్య. మ. | యం. స. మా. తా. పి. తా. భా. గ్రీ. తా. ను. వ. ప. ద. శ్చ. వి. క. స. ౪ || త్వ. ని.
 సూ. న. మ. స. రా. జా. నం. పా. ర్లో. త్య. ప. ర. మో. గు. రు. | యో. నో. ౨. నే. క. మ. దా. నా. నా. వి. భ. గ్ని. కం. ప. త్య. ర. ది. శ. త. ౪౦ || య.
 స్మి. వై. వ. రా. ను. బ. స. ర. రూ. ధే. న. వి. మ. ధే. త. రా. | బ. హ. నో. తే. భి. రే. సి. ద్ధి. య. మా. హే. కా. ప్ర. యో. గ. ౪౧ || తే. నా. హం. ని.

ఎవంధగవతోపాలభ్యోబలి స్రుమవాచెత్యాహమసి|| ఎవమితి || హెరాజన్మిత్యం. భగవతా. వి. ప్రకృత్యోచి. పల్లభిః. భి. ద్య
 మా. న. స. స. త్యా. చ్చా. ల్య. నా. నో. ౨. పి. బి. రి. ర. భి. వ. స. చ. లి. తం. మనో. య. స్య. ధః. అవి. క్ల. బ. మ. ది. స. గ. మ్మి. రం. వ. వ. అ. హ. ౧ || ఋ. వ. ప. వి.
 వా. హ. య. ద్యు. త్య. మ. స్తో. క. త్యా. ది. భి. ర్గ. శ. భి. | హే. తి. త్య. మ. స్తో. క. మె. మ. యో. క్తం. వ. హి. య. ది. య. ద్య. పి. భ. నా. న్య. త్రి. క. మ. స్య. తం. మ. స్య.
 తె. త. ధా. ౨. పి. హే. అ. సు. ర. ద్ద. వ. త. త. త్య. మ. హం. క. తో. మి. త. దు. క్తం. ప్ర. ల. మ్య. నం. స. భి. వ. త. మ. మ. శీ. ర్గి. త్య. తీ. యం. ని. జం. ప. దం. ని.
 ధే. హి. ౨ || ఋ. స. ర. గ్ని. తో. ర. త్య. తీ. య. మా. త్యా. నం. మ. హ్యం. స. మ. ర్ప. య. న్న. బి. భే. పి. కి. మ. త్య. త. అ. హ. | బి. భే. మి. | ని. ర. య. ది. భి. నా. హం.
 త. ధా. బి. భే. మి. క. ధం. య. ధా. ౨. సా. ధ. వా. దా. ద. వ్య. త. వ. ద. న. ద. ప. కీ. రై. ర్యా. వ్య. త్య. మ. ది. వ్య. శై. త. త్ర. ప. ద. మ్య. తి. సా. న. భ. గ్ని. కం. దు. ర. త్య. యా.
 ద. న. తి. క. మ. తీ. యా. ద్య. స. నా. ద్య. భా. ద. ర్గ. కృ. చ్చా. గ్ని. ద. ర్గ. వ్య. యా. తి. ౩ || ఋ. స. మ. య. ని. గ. హి. తి. స్య. త. వా. కీ. రై. వ. నై. త్యా. వా. ||
 పు. సా. మి. తి. యో. గ్య. త. మె. నా. చ్చి. తం. కారి. తం. ద. ద్దు. మ. హం. పు. సా. ని. శ్లా. మ్య. త. మ. య. త. స. ర. మె. వ. మ్య. హి. య. న్నా. తి. యం. ద. ణ్డం.
 మా. తా. గ. ర. యో. ౨. పి. మ. యి, వై. వా. ర్ప. య. న్న. ౪ || ఋ. కి. వ. స్య. మ. స్త్యా. క. మ. స. గ. హి. తే. వై. త్యా. హ. | త్వ. మి. తి. | త్వ. మ. స్త్యా. కం.
 పా. ర్లో. త్య. గు. ర. వ. స. మ. త. స. హి. త. కారి. క. ప. మ. త. ద్దు. త. మి. త్య. త. అ. హ. | యో. భ. వా. న. వై. కృ. త్య. ర్గ. వీ. ర్యా. ది. ప. య. కై. ర్ప. దై. ర. గ్ని.
 నా. మ. న్న. కం. వి. భ. గ్ని. కం. త. న్న. రా. వ. స. ద. కం. ప. త్య. రి. నా. ది. శ. త. ౫ || ఋ. కి. వ. య. సి. త్య. యి. వై. రా. ను. బ. స. ర. బ. హ. నో. వై.
 త్యా. సి. ద్ధి. తే. భి. రే. శా. నం. సి. ద్ధి. యం. హి. సి. ద్ధి. మే. కా. ప్ర. యో. గి. నో. ౨. స. న్య. ప్ర. యో. జ. న. త్య. ద్దు. కై. యో. గ. ప. త్య. ల. భ. ౬ || ఋ. తే.

వైకంఠాతేన భూరికర్తృణాం చిన్త్యవివిధవిచిత్రశక్తితేన భవతానిగృహీతో వారుడైః పాతైర్వృద్ధత్వవృథాం నప్రి
దేశునలజ్జేనదుఃఖ్యామివ త్యత్కృతసిగ్రహాభివృద్ధి తే రాం మమయశ్చ సర్వత్యాదిభివాః ॥ ౭ ॥ ఊకించాస్తృప్తితామ
హః ప్రహ్లాదస్సద్గతా శ్రయశ్చ రీరతవనబద్ధాదిమహాయతాం నిశ్చిత్య పరమపురుషార్థరూపం త్వత్పాదవిధం శరణం గ
తే తే ధాతామపి దైవాత్స్వత్సమీపసితస్తాన్వం ప్రవద్య ఇత్యాహ ॥ పితామహ ఇత్యాదిశ్చ త్పరిష్కరితా మపి తామహః ప్రహ్లాదః
భవదీయానాం భాగవతానాం గమతః ఆతేవ హి , విష్ణుత-స్సాధువాదాః కీర్తిరగ్ర్యసః స్వవీర్యా , భవతో , వివక్షేణ శత్రు
ణామీర్యాకశితృనా - నానావిధం దుఃఖం , పాపితో ౭ పితృమేవ - పరమస్వరూపిభిర్నర్తరీతశ్చ యపురుషార్థశ్చ . యస్య . తా
దృశః ॥ ౮ ॥ ఊమరణశీల్యపుంస . ఆత్మాదిభిర్నాదభిః క్షేం - సకమపి - సతో ౭ పిపురుషార్థః . కేతు - కేవల . మాయామోహ
యం వెతినిశ్చితవానితిశేషః . అన్యధాపునపితామహ ఇత్యన్యాయావ త్తై . యః , అస్తతో , జహతి , ఔహసం . తెనానెనా
త్త నాదహే - సమిత్వస్యయః , రిక్తహారై రాయాదైః . స్వజన ఇత్యాఖ్యానవహతో యేషాం తైర్వస్యభిర్వస్యతుత్వైః స్వజ
నై రిత్యర్థః సంస్కృతై ర్మృతభూతయా , భార్యయా ॥ ౯ ॥ ఊసో . ౭ స్తృప్తితామహామహః , స్సద్గతా శ్రయో ౭ గాధహీ
ధా అపరిమితజ్ఞానసంపన్న , స్సత్తమో భాగవతశ్చైత్యైః . ప్రహ్లాద స్సంసారిజనపక్షా . ద్విత్వస్సత్ . స్వవక్షేపై తత్కలంఘనయతీ
తితథా , తస్యాపి - భవతః - నాస్తికతో ౭ పిభయం యస్తా , త్తత్త్వాదవద్వం . ద్రువసంశ్చిత్పురుషార్థరూపం , ప్రవక్షేతరంజగా

గృహీతో ౭ ప్రిభవతాభూరికర్తృణాం బద్ధశ్చ వారుడైః పాతైర్వాసుప్రిదేశునవవృథా ॥ ౭ ॥ పితామహామహ
వదీయవృత్తః ప్రహ్లాదాదివిష్ణుతసాధువాదః . భవద్విషయేణ విచిత్రతైశ్చ సం సంప్రాప్తే స్వత్పరమస్వ
పితౄ ॥ ౮ ॥ కిమత్త నా ౭ సేనజహతియో ౭ స్రవతః క్షేం రిక్తహారై ర్స్వజనాఖ్యాదవ్యుభిః . కేం హయయా సంస్కృతి
హేతుభూతయామ ర్త్యశ్చ గైహేం మిహయోమోహ్యయః ॥ ౯ ॥ ఇత్థం సనిశ్చిత్య పితామహామహస గాధహీ
ధోభవతః పదమ్యుజమ్ ద్రువం ప్రవక్షేద్యతోభయం జనాద్భీతస్సవక్షేపకలంఘనవృత్తమ్ ॥ ౧౦ ॥ తే ధా ౭
హమప్యాత్మరీతి ప్రవాదికం దైవేన సితః ప్రసభం శత్యాజితశీః ఇదం కృతావ్రాజికవ ర్దిషేవితం యయా ద్రువం
స్తద్భువతిర్వబుధ్యతే ॥ ౧౧ ॥ శ్రీకృతః ఉహాచ ॥ తస్మై తం భావమాణస్య ప్రహ్లాదో భగవత్యై యః . ఆజగామకరు
శ్చైవ రాకాపరిహోదితః ॥ ౧౨ ॥ తే మద్ ౧ సేనస్స పితామహం శ్రియావిరాజమానం నశినాయ తెక్షణమ్ .
ప్రాంశం కిం శత్రో మృగమృజ్జనత్వికం ప్రలమ్బ బాహుం శుభగం సమైతత్ ॥ ౧౩ ॥ తస్మై బలిర్వార్యులపాశయన్తి
తస్మత్పరం సోపజహరీపూర్వ వత్ ॥ ననామమూర్ధ్నా ౭ శ్రువిలోలలోచనస్స ప్రిదశిసీనముఖోబహువ
హ ॥ ౧౪ ॥ సత్తత్సహసీనముదిత్యసత్తతించారిం మనస్తాద్యనగైరుపాసితమ్ ఉపేత్య ధామాగిరసామహమనా
సనామమూర్ధ్నా పులకాశ్రుతికీలః ॥ ౧౫ ॥ ప్రహ్లాదఉహాచ ॥ త్వయైవ త్వం పదమైర్దగమచ్చితోవృత్తంతదేవా

మ ॥ ౧౦ ॥ ఊతే ధా ౭ హమపి . దైవా . త్యసభంబలా . త్యాజితా శ్రీరగ్ర్య . తాదృశః . ఆత్మనోమమరిహే . స్రవత
కేం సమీపం సిత- స్వత్త్వాదవద్వం . ప్రవద్య ఇతి శేషః . శ్రియం విశిష్టయయా శ్రియా స్థుభువతిర్వహ్యతజ్ఞానః , పుమాన్ - కృతా
స్తస్యమత్యో . సన్మధానవ ర్త్యశీ దంజీవిత-మద్రువమస్తీరం . నబుధ్యతేనమ్యతే ॥ ౧౧ ॥ తస్య బలి రిక్తం . భావమాణస్య
సతః హేతురైత్య ఉదితో , రాకాపతిత్వద్వగ్రహప్రకాశమానో . భగవత్యై యః . ప్రహ్లాదః తే త్యాజగామ ॥ ౧౨ ॥ ఊత
మాగతం స్వపితామహం ప్రహ్లాదమైర్దగ సోబలి స్సమ్యగైతతావశ్యతే , కథం ధూతం . శ్రియాకాన్త్యావిరాజమానం కమ
లవదాయ తెక్షణ జేయస్య ప్రాశంసిర్వలంకజనత్వికం శ్యామలం . ప్రలమ్బ బాహుం శుభగం సమైతత్ ॥ ౧౩ ॥ ఊత
స్రైప్రహ్లాదాయ పూర్వవద్ధ్యాద్విపూర్వకమర్దం - సచ కైత్రత హేతుః వారుడైః పాతైః యై
తోబద్ధ . కేతు - కేవలం . మూర్ధ్నాననామనమస్కృతవాన్ - తతో . శ్రుభిర్విలోలలోచనయస్యసః . సప్రిదం - సీదీనమధఃకృ
తం - ముఖం - యస్య . తాదృశో . బహువ ॥ ౧౪ ॥ ఊత - స్స . మహామనాః ప్రహ్లాద , స్సతాం భాగవతానాం , పతిరి , సునస్తాది
భిః పార్వదై . సేనవ్యమానంతత్రో . పదిష్టం హరిం హమనం - నిరీత్య పులకై . రతభిశ్చ . విక్రబోవిహ్వలస-న్మపేత్య . గిరసా - ధూ
మానమస్కృతవాన్ , ఉక్తవాం శ్చైతి శేషః ॥ ౧౫ ॥ ఊత దేవాహ ॥ త్వయైవిద్యాభ్యాం ॥ ఐన్ద్రియం . త్వయైవా .
స్తైదత్తం . కుతః - యత్ , స్త్వం , తత్త్వా ప్రీధాననవిశ్వజితాయాగన-అచ్చిత్ర ఆరాధితః , యద్దత్తం . తదిదానీ - మపహ్యతం .
తిచ్చతోభనమేవ , కృతంతోభనస్వమేవ వ్యవస్థితమిన్య ఇతి యద్యస్తాత్ , శ్రీరేణాత్తమోహనం - తస్మాదయం విద్రావిత ఇతి
యత్ , సో ౭ యస్య , మహా , సనగ్రహవత , త్వయా , కృత , ఇతి మన్యే , అన్యధా ౭ యం శ్రిమదాత్మ్యే పరయా - ధాత్మ్యజ్ఞానరహి

తోవినస్యేదిభావః ॥ ౧౬ ॥ ఋకేందయయాశ్రయోవిద్వానపియతస్సంయతోఽపిముహ్యతే, తతః ప్రస్యాంసత్యాం
పుమానాత్మనోగతింస్వధూంయధావద్వివత్వైవశ్యతి, కథమితేవే-కథంవివత్వైవశ్యతంవిదషివశ్యతీతిర్ధృతః తస్మిన్మహా
పకత్తైజగతామీశ్వరాయ, సర్వజ్ఞాయనారాయణాయ, తుభ్యం. నమఃకవలంపనసూర్తంశక్తుమనీ త్వేవంశ్వేవం
సకర్మితివిధాతుంశక్తుమతిభావః ॥ ౧౭ ॥ ఋద్రహాదత్యాభిప్రేతమామిషమర్తుంహిరణ్యగర్భప్రమువాచెత్యాహ ॥
తస్యేతి ॥ కృతాజ్ఞలిప్రహాదస్య, త్వస్యతస్యతోభగవాన్హిరణ్యగర్భ, పుమానాదన, మువాచికించిత్త్యక్తుమద్భ్యుక్తత్య
ర్థః ॥ ౧౮ ॥ ఋతద్రైవవిధ్యావశీరపికించిద్విజ్ఞానయతుంప్రవృత్తా, తాంవసమ్నానయన్హిరణ్యగర్భః షణ్మాతామీ
వస్తిః - అతః ప్రస్యాంపవవశఃప్రవమవతారయతిబద్ధమితిశోకఃస్వప్నార్థః ॥ ౧౯ ॥ ఋతదేవాహ ॥ క్షీద్రామితి ॥ తెత్వ
యాఃస్వస్యక్షీద్రామిదం-కృత్సృం - జగత్సృతంసృష్టం - తత్రతస్మిక్తత్వక్షీద్రామిదంకథంతేత్వత్సృష్టజగత్సృష్టవరకే
చిత్సృబద్ధయఃస్వామ్యంసృష్టబద్ధిం. కర్మ్య, అస్వేనస్వబద్ధింకర్మ్య నితవేవతత్వక్షీద్రామిదంసృష్టామీరజ్జాయే. సైతద్రాతాత్వ
యాఅవరోపితాఅరోపితాః కర్మవాదావేదయంగృతనాగృతివాదాయేషాం తెవాదమాతేదాపిస్వామిత్వరహితాశ్చ
ర్థః. ఎవంవిధానైకర్మ్యస్వప్రభావకస్యామృతస్సంహర్తృత్వతఃకిమావహస్తికింసమర్మయస్తికించిత్సమ
ర్మయేయ. ప్రవభావాత్కిం సమర్మయ శ్రీభాగవతే, కాంహంసంకర్మ్య ని, సతవకదాచివహినిరితాఽర్థః ॥ అయంభావః ॥
లోకత్రయమయాఽర్చి. తంశ్రీయపాదాయదేవాంసమర్మ్యప్రతిత్తుతమృతంకరోపితిదేహాదిషుస్వామ్యావిషాగ్రిణృ

దృతైవతోభవమమస్యైవహసస్యకృతోహ్యనుగ్రహావిభిగ్గతియచ్చియఅత్త మోహనాత్ ॥ ౧౬ ॥ య
యావేవిద్వానపిముహ్యతేష్యయతః ప్రతోవివత్వైగతిమాత్మనోయధా ॥ తస్మిన్మమవైజగదీశ్వరాయశ్శరాయ
ణాయాభిలకర్తృప్రాప్తిః ॥ ౧౭ ॥ శ్రీశుకఉవాచ ॥ తస్మానుశ్యేద్యతోరాజస్యోద్రావస్యకృతాజ్ఞాతఃహిరణ్యగ
ర్భోభగవాన్వాచమధునూచనమ్ ॥ ౧౮ ॥ వింధ్యావశీరువావ ॥ బద్ధంవిత్వృపతింసాధ్యతత్పత్నిభయవిచారా
హృజ్జలిఃప్రణతోపేష్టంబభావై. అశ్రుమభృప ॥ ౧౯ ॥ క్షీద్రామత్వనశ్చదం త్రిజగత్సృతం తెస్వామ్యం
తుతత్రకర్మియాః పరత్యశకుర్య ॥ కర్మ్యచభో సవకిమస్యతామహ నిత్యక్షీద్రామస్వరవరోపితకర్మ
వాదాః ॥ ౨౦ ॥ బ్రహ్మవాచ ॥ భూతభావసధూతేవదేవదేవజగత్ప్రయః మధ్యైవంశ్యాతశరస్వస్యంనాయ
మర్మనిగ్రహమ్ ॥ ౨౧ ॥ కృత్యానైవనతుదతాభూర్లోకాకర్మర్మిత్వాశ్చయ ॥ నివేదితంహసస్యకృమాత్మా
ఽవికబయార్థియా ॥ ౨౨ ॥ యత్పదయోరచభీస్సలిం ప్రదాయదూర్వాన్మరైరవేధిదాయనీంసంసర్మామ్
అప్ర్యుత్తమాంగతిమసౌలభతేత్రిలోకీందాశ్యావవిక్లబమనాఃకథమా ర్మిమ్యైత్ ॥ ౨౩ ॥ శ్రీమానఉవాచ ॥
బ్రహ్మస్త్వమగుగ్ధంమతద్విశోఽభినోమ్యహమ్ ॥ యన్మదేవురన్మస్సస్థోలోకంమాంచావమస్యైత్ ॥ ౨౪ ॥ య

వన్మయంకుబుద్ధిర్మర్మజ్జత్వమేవసర్వస్యస్వామిలతోమన్మబుద్ధిమేనంమిమన్మపాలయతి - అయమేవప్రహాదస్యావ్యభిచారి
యః ॥ ౨౦ ॥ ఋభమమోహభిప్రేతమామిషమర్తుంసంభోధయన్సప్రమాహబ్రహ్మ ॥ భూతభావశ్చేతి ॥ మోహూతభావస
భూతశ్రేష్ఠఃభూతేతభూతా స్రరాత్మన్ - అ స్రరాత్మతయాపాలకత్వర్థః - హేదేవదేవదేవానాంజగత్సంహర్తృణాం.
రుద్రాదీనామపి-దేవ-జగద్ధారిక హృతేనద్యస్వంయస్తా. త-మనంబలిం-ముచ్చ, అయనిగ్రహంప్రతిన్మర్మ ॥ ౨౧ ॥ ఋ
నిగ్రహసర్వత్వమేవాహ ॥ కృత్యైతి ॥ కృత్యాన్. భూమి-ద్యేవ-కర్మణా-సమన్వితా - ఇన్మాదిలోకా, సైవై త్యేతత్సర్వ
స్వం. తథా, ఽవిక్లబయాఽదీనయాబుద్ధ్యా - అత్మాదేహ్యాన్. సేనబలియా. తెతుభ్యం. దతాః - అతో, ఽయమనిగ్రహావ్యభి
భావః ॥ ౨౨ ॥ ఋనతదేవత్రైమత్యన్యాయేనాహ ॥ యత్పదయోరితి ॥ అశరధీరమూర్ధః-యస్యతవ, హేదయో. స్సలిం.
విధాయలస్యగజలంసమర్మ్యదూర్వాజు-రైరపిపూజాం-విధాయ. ఉత్తమాం-గతిమనీ-భజతేచాబోధితి. అయంతుబలి.
రవిక్లబమనాఃసీధరిచిత్తస్సన్. త్రిలోకీందాశ్యావ త్రవాన్, అతః-కథ, మయ, మా ర్మిం. ప్రాప్త్యయా, త్రస్తా, దేవంమిమధ్యై
త్యర్థః ॥ ౨౩ ॥ ఋఎవంవిజ్ఞానతోభగవానిమమనుగ్రహీతుమేవేతంయంకృతమిత్యాహ ॥ బ్రహ్మస్మితి ॥ హేబ్రహ్మ, స్మ
హంతావద్య. మనుగ్రహీతుమిచ్ఛామి. తస్య. విశేషాద్రాన్విభునోమిఅవహారామి. తావదనరహేత్వర్హావశరవసప్రభ.
మోమదనుగ్రహశ్చత్యర్థః. అర్ధస్యానర్ధహేతుత్వమాహ ॥ యన్మదః. యస్యగృహస్యసమృద్ధిమదో. యస్య. నయన్మదః. అతవస.
స్థినివేకరహితః. అన్మమోహాపురుషోలోకం-మాంచా, వమన్మతేతిరస్మలోతి ॥ ౨౪ ॥ ఋఎవమమనాదేనా, నై
త్సకర్మభిదీనబలోకేనానాయానిమన్సంసరన్. నిర్విచ్ఛానరాదిషువత్ప్రప్రప్ర. వన్మయంజీవాత్మా. కర్మవశ్యత్యే. యదాక్షదా.

[illegible][illegible]

వయఃగిగాఽబ్రవిత్ - కథంభూతః, భక్త్యా - ఉద్గలః ఉత్కలః హర్షభావపూర్విక, రాకుల, కుశితే, యస్యసః. ఆ భలానాం, సాధూనాం, సంకుతః. మహానాశ ఉచ్యతే, యస్యసః ॥ ౧ ॥ శ్రీతదేవాహ - ఆహూత్యతి. ఆహూత్యత్వే శ్రామస్య ప్రభావభిత్వాహ - ప్రజామాయప్రజా మార్గం, కృత, స్వముద్యమవస. ప్రపన్నానాం భక్తానాం. యో. ౨. గో. భీమతః. స్వస్య. విధానం పాదననమిహితోఽప్రమత్తః. స్థితః. కతః. యతో యేనో వ్య. మన లోకపాలై - రమరై - స్వత్యప్రధానై రవ్య అబ్ధ పూర్వ. స్వదనుగ్రహా - పతదేనీచే. అను రెము. సమర్థతః ॥ ౨ ॥ శ్రీభక్త్యం, హరి. ముక్త్యా. ప్రణమ్య. తతో. బ్రహ్మణం రుద్రం. హం. మ్య. ముక్తః. పాశేభ్యః ఇతి శవః. పీతో. బలి. రి. నుగై. స్వహ, సుతలం లోకం. వివేక ప్రవేష్టమయ్యక్తో. బహూ వేత్స్య ర్థః ॥ ౩ ॥ శ్రీతత. ఇత్యం. బలై. స్వహీతం, త్రివిష్ట సంభగవా, నిన్దా యు. ప్రత్యాదిష్ట ప్రదదా. ఏవమదితే. కామమిష్టం, పూ రయి త్యా, సకలం. జగ. దశానతే ఉపేష్ట స్సన్దాలయామా సెత్సర్వః ॥ ౪ ॥ శ్రీతతో, అభో. భగవత్స. గ్రాహో. యనకం. పాశే భ్యో. నిర్దు. కం. పాత్రం. వంశవర్ధనం. బలిం. శిశామృత. స్థా. ప్రహరః. భ. క్షిత్పరో, వత్సీ. మూలముపాద ॥ ౫ ॥ శ్రీతదేవా హా ॥ నేతితిః. ఆహూత వేదం. దుర్గభామగ్రహన్యా. సీసాలభ్యం. పరత్వం. చానీతరసా. ధారణమిది. వ్యయపూర్వకం. విజ్ఞావయ త్రి. నేతి. ఇమమస్య ద్విజయం. తవా. నుగ్రహం. చతుర్థ. ఖలత్పీరు దా. ఏపిన. లభిరే - యే. ౨. పరత్వ. గ్రాహ. న. లభిరే. ఇతిమి మ క్తవ్యం. ఎవంత్య. సాదన. దుర్గభం. క్వచిది. వయవి శేషే. సాలభ్యం. హా. క్తం. కుత. వేత్స. పరితమిత్యతవా. యతే. య స్సా, వసురాణాం. క్రూర. స్వభావా. నామపి. నో. అ. స్తా. కథ, దుర్గపాలః. దుఃఖాత్మా. త్రా. భవసి ॥ అధ. పరత్వ. మాహ. విశ్వాభివ

తవణోభ్య. క్తవ్య. దళో. గద్దయ. గి. రా. అబ్రవిత్ ॥ ౧ ॥ బలిరువాహ - ఆహూ. ప్రజా. మన్య. కృత. స్వ. ముద్య. మః. ప్రప న్న. భక్తార్థవిధాన. మాహితః. యల్లోక. పాలై. స్వదనుగ్రహా. మ. రై. రబ్ధ. హ్యో. ౨. పత. దే. సు. రే. ర్థి. తే. ౨. ॥ శ్రీకుండవా. చ. ఇత్యుక్త్యా. హరి. మాన. మ్య. అప్ర. ణం. సంభ. వంతతః. వివేక. సుతలం. పీతో. బలిర్దు. క్త. స. హ. ను. గై. ౩. ॥ ఏవమిన్దా. య. భగవాన్. స్వ. త్యా. సీ. య. త్రి. విష్ట. వమ్. పూ. రయి. త్యా. ౨. ది. కా. మ. మ. త. గ. శ్శ. త. క. ల. బ. క. తే. ౪ ॥ లబ్ధ. ప్రసాదం. నిర్దు. కం. పా. త్రం. వంశ. వర్ధ. నం. బలిమ్. ని. శా. మృ. త. భ. క్షి. ప్ర. వ. గ. ప. ప్ర. హ. ర. ధ. వ. బ. ర్థి. తే. ౫ ॥ పు. స్థ. వ. ఉ. వ. హ. ॥ నే. మం. వి. ర్భ. ల. భ. తే. ప్ర. సా. ద. న. శ్రీ. ర. క. ర్య. కి. మ. తా. ప. రే. యే. య. న్. ౨. సు. రా. ణా. మ. వి. దు. ర్గ. పా. ల. వి. శ్వా. భి. వ. వై. ర్థి. ర. భి. వ. ద్వి. త్యా. ౧. ౨. ౨. య. త్యా. వ. వ. మ. క. ర. న్ద. ని. వే. వ. దే. న. బ్ర. హ. క. య. క. ర. న. దా. త్స. వ. తే. వి. భూ. తి. మి. క. న్ద. వ. యం. క. స్య. తే. యః. ఖ. ల. యో. న. య. రై. దా. త్సీ. ఖ. ల. వ. ది. వ. ప. త. తః. ప్ర. తే. తాః. ॥ ౨ ॥ చి. త్రం. త. వే. త. మ. హే. ౨. శ్శ. మి. తే. య. గ. మా. య. లి. ల. వ. స్వ. ష్ట. భ. వ. స. న్య. వి. శా. ర. ద. న్య. స. రా. వ. త. ౨. వి. వ. మ. స్వ. భా. వో. భ. క్త. ప్రి. యో. య. ద. సి. క. ల్ప. త. ర. న్య. భా. వః. ౪. ॥ శ్రీ. భ. గ. వా. న. వ. చ. వ. త్య. ప్ర. హ. ర. ద. భ. త్రం. తే. ప్ర. య. హి. సు. త. ల. ల. య. మి. మో. ద. మా. న. స్య.

వ్యోకృత్సజత్పూజై. ర్చ. హ్నభిరప్య. భివదితావశ్యే. యస్యసః. త్వం. అమరాణాం. నో. దుర్గపాలః. సీత్య. నేనా న్న. ద్ద. ణ. ద. న్ద. నేనా. స్తా. సుత. వ. ప్ర. సా. ద. ప్ర. వ. క. వ. ల. కృ. ప. యై. వే. తి. నా. చి. త. మ్. ॥ ౬ ॥ శ్రీతదేవవృష్ణయన్మాహ. య త్యా. దైతి. హేశరణ, త్రేయస్సాభు. ప్రద. అ. నేన. స్వ. హిత. మ. పి. వ. యం. పి. ద. ఇ. తి. సూ. చి. తం. బ్ర. వ. త్ర. యో. య. స్వ. త. వ. పా. ద. ప. ద్ద. యో. ర్యో, మకర్దన - ద్ర. స్వ. - నేవ. యా. వి. భూ. తి. మై. శ్వ. ర్యం. సృ. హ్న. భి. క. ర. వ. త్స. వ. తే. పా. త్ర. మ. ని. అ. నేన. వ. ర. త్వం. స్వ. ప్క్షి. కృ. తం. తే. వ. ప. భూ. త. స్య. త. వ. దా. త్సీ. గృ. హ్న. పి. వ. ది. వ. ప. త. తః. ప్ర. మ. తి. య. తా. హే. త. కృ. పా. ద. ప్క్షి. పి. వ. ది. తాం. క. న్ద. దై. తో. - ర్వ. యం. క. స్య. తే. యః. క. మ. త. యః. - ఖ. ల. యో. న. యః. ఉ. గ్ర. తా. వ. య. త్య. - ప్ర. తే. తాః. పా. తి. తాః. - క. వ. ల. కృ. ప. యై. వే. తి. భా. వః. - పూ. ర్థం. వి. రి. త్యా. వ. యో. హి. మం. ప్ర. సా. ద. న. ల. భ. వ. ద్ద. ఇ. త్య. త. వ. త్య. వి. నా. తి. త్య. సా. దా. వి. వ. య. త్య. మ. క్తం. - అ. త్ర. త. త. త్యే. వ. య. త. ది. వ. య. వ్య. మి. త్య. తో. న. రి. ర్థ. ౨. ౨. శ్రీ. వ. వ. త. ద్ద. ప్రా. కృ. త. వ. త్రం. చి. వ. మ. గృ. హ్న. తో. చి. వ. ని. గృ. హ్న. హ. మ. పి. వ. వి. వ. య. వ్య. భా. వ. ప. వే. తి. తి. మ. అ. ప. క. న. సీ. త్య. తా. హ. ॥ చి. త్ర. మి. తి. త. వ. త. హి. త. త. చి. ప్క్షి. త. ని. ర్హ. ను. గ. హ. ది. రూ. వ. మ. హే. వి. చి. త్రం. వ. త. క. ర్త. వ. త్య. పా. కృ. తే. వి. త. న. జా. తి. య. మి. న. ర్థ. సై. చి. త్య. ౧. హే. త. వ. ద. క. అ. క. ర్త. వ. త్య. తాం. వ. గృ. హ్న. య. ని. శి. త్య. ॥ అ. మ. తే. తి. అ. మ. త. త్యే. క్షి. య. కృ. వ. జ. - బృ. హ్న. నే. న. మి. త్రే. నా. యా. న. స్వ. ష్ట. భ. వ. స. స్యే. త్య. ర్థ. వి. శా. ర. ద. న్య. సృ. హ్న. భి. వ. య. కృ. సా. ర్థ. జ్ఞా. ని. ది. క. ల్యా. గ. న. గ. య. కృ. స్వ. కృ. త్య. చి. వ. చి. ద. న. రా. త్య. వః. అ. త. వ. వ. మ. ద్య. కే. వై. వ. మ్య. రై. ద్ద. త్యా. వి. ర. హిత. స్య. - త. వ. భ. క్త. ప్రి. యో. భ. వ. సి. తి. య. ద. య. మ. వి. వ. మ. ప. వ. ద. న్య. భా. వ. వ. త. మ. త. వి. వ. త. వ. త్య. ద్ద. వ. వ. ద. న్య. కి. ల్ప. త. రో. వ్య. భా. వ. త. వ. స్య. భా. వో. య. స్వ. - స. త్య. - మి. తి. న. సీ. క. ల్ప. త. రో. రా. త్రి. తా. ర్థ. పూ. ర. ణే. వ. వ. మ. న్య. పా. ద. న. య. క్త. మి. తి. భా. వ. తి. ॥ ౪ ॥ శ్రీ. వ. వ. వి. జ్ఞా. తి. త. వ. ద్ద. భ. గ. వా. న. వ. చ. వ. త్యే. తి. హే. పు. స్థ. వ. త. వ. భ. ప్ర. మ. స్త్ర. సు. త. లా. శ్శ. ని. ల్ప. త. నం. య. హి. గ. భ. త. త్ర. న్య. పా. త్రే. వ. తి. న. వ. హ. మో. ద. మా. న. జ్ఞా. తి. నాం. ము. ద. వ. హ. ర్ష.

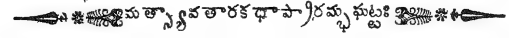
మావహపాపయః॥ ౯॥ శ్రీత్రసుత లెనిత్యంసదా, అవధీతంసన్నిహితం, గదాపాదో యస్యతం, మాం, ద్రష్టాసిద్రవ్యసిని
త్యం ద్రష్టాసీతిమానంబన్యం, మద్భక్త్యవేన-యో-మహా-నాష్టదశస్తన, సైవ, ధ్వస్తం, కర్మ, రూపం, నిబన్ధనంసంస్మృతహేతుః
ర్యస్య, తాదృశో, భవిష్యసీతి॥ ౧౦॥ ఋషివంపిధాం, భగవతః, ఆజ్ఞాం, శిరసా, బాధమిత్యా, ధాయఅస్యపేత్య, హరాజన్మ
మలా, ప్రజ్ఞాసాస్త్ర, పరమాత్మ యాధాత్మ్యవిషయా-యస్య, స. ప్రహ్లాదో-బలినాసహ-కృతాజ్ఞావిరభిజ్ఞానిస్సన్. ఆదిపురు
షం, ప్రదక్షిణీకృత్య, ప్రణతఃకృతప్రణామ, స్మర్యమా-మసురాకాం, చమన్యస్సినాయా, అధిపతిః-భూత్యా, తనభగవతా,
౨. నుజ్ఞాతో, మహాబలంసుతలం-వివేకః॥ ౧౧॥ ౧౨॥ శ్రీఅధతప్యవేశాన సరంహారాజన్-భగవాన్నారాయణ, స్సమీపే, నభా
యాం, బ్రహ్మవాదినామృత్విజాంమగ్ధ్య, అసీనముపవిష్టము, శనసంశుక్ర, మువాచ॥ ౧౩॥ ఋతదేవాహ॥ బ్రహ్మస్మితి॥ హేబ్ర
హ్మసీ-వితస్యతోయజమానస్య. శివ్యస్యబలైర్భ్యజ్ఞచ్చిద్రం-కర్తృసు-వైషమ్యంవై గుణ్యరూపం-త-ద్యుహ్మదృష్టంవెదబో
ధితం-సమంవైషమ్యంహిత-మవిగణం. యథాభవేత్తథా-సంతనుకురు॥ ౧౪॥ ఋషివము క్రత్యుక్తవ్రాతప్రకృతకర్తృణ
వై గుణ్యమేవనాస్తీతివిజ్ఞాపయతి, కుతఃఇతిద్వాభ్యాం, తస్యబలైః, కర్తృణాం-వై గుణ్యం-కుతఃకన్యాదపితృర్భ్యై-వైషమ్యాభావే
హేతుమాహ॥ యస్యయేనబలిసా, కర్తరిషత్సీసర్వభావేనకరణప్రయోగ-సర్వకర్తృణా-మిశ్వరః-యజ్ఞైః. యజ్ఞపురుషశ్చ-
భవాన్-యతః-పూజితః. అతో-నవైషమ్యమిత్యర్థః, కర్తృశ్వరఃఇతిసర్వకర్తృప్రవర్తకత్వముక్తం-యజ్ఞైశ్వరఃఇతియజ్ఞఫలప్రదత్వం

పాతైజ్ఞాతీనాంముదమావహ॥ ౯॥ నిత్యందృష్టాసీమాంతత్రగదాపాణిమవధీతమ్. మద్భక్త్యనమహానాష్టదశస్త
ప్రకర్తృనిబన్ధనః॥ ౧౦॥ శ్రీకుశీచాచ॥ ఆజ్ఞాంభగవతోరాజస్యహ్లాదోబలినాసహ, బాధమిత్యలంపిజ్ఞోమూ
ర్ధ్వాధాయకృతాజ్ఞలిః॥ ౧౧॥ పరిక్రమ్యాదిపురుషంసర్వాసురచమావతిః॥ ప్రణత స్తదనుజ్ఞాతః, పరివేశమ
హాబిలమ్. ౧౨॥ తథాహాశనసంరాజన్హరిర్నారాయణో-౨స్మిత్, అసీనమృత్విజాంమగ్ధ్యదసీనబ్రహ్మవాది
నామ్॥ ౧౩॥ శ్రీభగవానువాచ॥ బ్రహ్మసీసంతనుశివ్యకర్తృచ్చిద్రంపితృనలః॥ యత్తత్కర్తృసువైషమ్యం
బ్రహ్మదృష్టంసమంభవేత్॥ ౧౪॥ శుక్రశీచాచ॥ కుతస్తత్కర్తృవైషమ్యంయస్యకర్తృశ్వరోభవాన్, యజ్ఞైశ్చ
యజ్ఞపురుషస్సర్వభావేనపూజితః॥ ౧౫॥ మన్యతేస్త్రీస్తతస్పిద్రందేశకాలార్హవస్తుతః॥ సర్వంకరోతిసిన్ధిద్ర
మనుసంకీర్తనంతవ॥ ౧౬॥ తథా-౨పివదతో-ధూవన్కరిష్యామ్యనుశాసనమ్. వీతస్యైస్యఃసరంపుంసాయ
త్రవాజ్ఞానపాలనమ్॥ ౧౭॥ శ్రీకుశీచాచ॥ ప్రతిసన్యహరేరాజ్ఞామశనాభగవానితి॥ యజ్ఞచ్చిద్రంసమా
ధత్తబలైర్విప్రభిస్సహ॥ ౧౮॥ ఏవంబలైర్ద్రవీంరాజన్భిషీత్సవామహోహరిః॥ దదాగ్నాత్రిమహేనాన్యా
త్రిదివయత్పరైర్వృత్తమ్॥ ౧౯॥ ప్రజాపతివతిర్వృత్తదేవర్షిమనభూమిపైః॥ దక్షభృగ్యజ్ఞిరోముఖైః, కుమా
రేభావేనవ॥ ౨౦॥ కన్యవస్యాదితేఃప్రీత్యైసర్వభూతభవాయచ॥ లోకానాంలోకపాలానామకరోద్వామ
నంపతిమ్॥ ౨౧॥ వేదానాంసర్వదేవానాంధర్మస్మృతపసన్యైః॥ మగ్ధశానాంప్రతానాంశక్యంస్వరావ
ర్తయోః॥ ౨౨॥ ఉపేన్యంకల్పయాంచకైవతింసర్వవిభూతయే॥ తదాసర్వాజిభాతానిభృశంముముదిరేన్య
ప॥ ౨౩॥ తత్సీన్యైఃపురస్కృతదేవయానేనవామనమ్॥ లోకపాతైర్దివంసిన్యైః, బ్రహ్మణాచానుమోదితః॥ ౨౪॥

యజ్ఞపురుషఇతియజ్ఞశరీరకత్వంతద్వ్యక్తృత్వంచైత్యపానరుక్తమితి॥ ౧౫॥ ఋషీంవక్రవ్యమేతద్భక్తవ్రాతపూజనమవైష
మ్యావహమితి. యతస్తదనామన్యస్మిన్ద్రవమేవదావహమిత్యాహ॥ మన్యతేఇతి॥ మన్యతేస్త్రీ దేశకాలయోగ్యవస్తు
భ్యాం, యచ్చిద్రంసమాధీనాయదైన్యగుణ్యమిత్యర్థః. తత్కర్తృవం. తవ-నామనస్మిన్ద్రవమేవ, సిన్ధిద్రం-కరోతి॥ ౧౬॥ ఋ
యన్యస్యేవనాస్యైవవైషమ్యంతథాపి. హేభూమన్. గదత-ప్రవ. అనుశాసనంకరిష్యామ్యేవ-యత. స్తవాజ్ఞానపాలన
మితి-య-దేశ-త్వంసంపరమశ్రేయః॥ ౧౭॥ ఋషిత్వం. హరే-రాజ్ఞాం, ప్రతిసన్యభగవాన్, శుశనాశుక్రః-బలైర్భక్త్యన్య
భిద్ర-ముషిభిస్సహ. సమాధత్తసమాదధే॥ ౧౮॥ ఋగ్ధత్ముపవర్ణితంభగవతోవామనస్యచరిత్రముపసంహరతి॥ ఏవమి
తి॥ హేమహారాజయత్పరైర్వహ్యతంత-త్త్రిదివ-మిత్యం. బలైస్సకాశా, ద్యావిత్యా, వామనరూపోహరిః-భాగ్నాత్రిమహే
న్యాయ-దదా॥ ౧౯॥ ఋతదా-ప్రజాపతిపతిః, బ్రహ్మచతుర్ముఖః-దైత్యైః. ఋషిభిః. వీత్యేభిర్నామిపై. ర్మనవత్తువై
ర్దక్షాదిభిశ్చ-సహ-కన్యవస్యాదితేషు-ప్రీత్యైసర్వభూతానాం. భవాయదిభవాయయోగజ్ఞేమాద్రంబలోకానాం తస్మా
లకానాం-పతిం-వామన-మకరోత్॥ ౨౦॥ ౨౧॥ ఋవేదాదీనాం, కల్పంసమర్థం. పాలనఇతిశేషః, ఉపేన్యం, సర్వభూ
తానాం, విభూతయ-పతిం, కల్పయాంచకైవతింసర్వవిభూతయే॥ తదాసర్వాజి, భూతాని. నితరాం-ముముదిరే. ముదహర్తృఇతిధా
తుః॥ ౨౨॥ ౨౩॥ ఋతతో. బ్రహ్మణా-౨నుమోదిత. ఇన్ద్రో-లోకపాతైస్సహ. వామనం-భగవత్త్వం. దేవయా-నెనకైవ

వాహ్యయానెన-దివంప్రతి నిన్యెచ్చాగ్రయామాసః ॥ ౨౪ ॥ తతః ఉన్యెగ్గభగవతో, భుజపాలితం. త్రిభువనం-పాగ్రి
 ప్యతిభువనాధిపతిర్వా త్వా-ఇన్యః, నిర్వయః, పరమయా, శ్రియాసంపదా-జుష్టో, మముచై ॥ ౨౫ ॥ తతో, హేనుస్స, స
 ర్వే-బ్రహ్మదేవో, తైమానికావిమానారూఢాశ్చ, త-ద్విష్టోర్వామనస్య, సుమహాదనితరసాధారణమతః, పరమాద్యుతం
 కర్మ, చరిత్రంకాయ ద్మః-గ్వస్వస్థానాని జన్మ, అదితిప్రళయం సేరెతుప్తుత్వే ॥ ౨౬ ॥ తి ॥ హేతురునన్త-శోగ్రిత్యాకాం
 శ్యద్వితాం-దురితహరం-సర్వ, మన్వ ద్భగ్ని-చర-మత-దురుక్రమస్య-చరితం. భవతో-మయా-కథితం-సర్వంమయాఖ్యాతమి
 త్య నేనగ్వమతిమయంసర్వమాఖ్యాతమితిభిః ॥ ౨౭ ॥ నతూరుక్రమమహిమన్త-పరిచ్ఛన్నత్వమ్ ॥ ౨౮ ॥ తతోదేవవృద్ధయి
 తుంసన్తహిమో-౭నవచ్చిన్నత్వమాహ ॥ పారమితి ॥ యః-మర్త్యః-పుమా, నురుక్రమస్య, వహిమన్త-పార్యమవధిం గృణో
 నోభవతి-సమర్త్యః-పుధివ్యాభ్యానానిపారివాసి, రజా-ని-విమన్-గణయేత్. యథా, పారివానారజసాంగణానాక ర్తుమశ
 క్యతే-ధోయక్రమస్యగుణానామశిశ్నోర్. పారివానిరజాంసేవాబుద్ధిమాన్వ-తాతా-తేనగణయేత్. సతూరుక్రమస్యగుణానితి
 వా-౭ర్థః-తథాచర్యాయతే-విద్వీర్మ-కంపిర్యాణి-ప్రహంయః-పారివా-విమమెరజాగోసీతి, తథాహి-యస్యపురుషసోగ్రి
 క్రమస్య, వహిమన్త. పారంజాతః-జాయమానోజనివ్యమాణో-వా-మర్త్యః, ఉన్యెత్తిం, నోపైత్యైవతి-స్థిమ-స్సగ్రదష్టాబు
 పిర్యసిద్ధాదిరాహ ॥ ౨౯ ॥ ప్రకృతావతారచరిత్రశ్రవణాదిఫలమాహ ॥ యత్రతి ॥ యః-కన్య-దేవ-దద్భుతకర్త-హో-దేవా

ప్రావృణ్మభువనంచెన్ద్రఉపేన్ద్రభుజపాలితమ్ ॥ శ్రియాపరమయాజుష్టోమము. జేగతసాధ్యసః ॥ ౨౫ ॥ బ్రహ్మశ
 ర్వకసుమారశ్చభాగ్యక్యమునయోన్యపశితరగ్వర్వమాతానిపా-తైమానికాశ్చయే ॥ ౨౬ ॥ సుమహత్పుర్వ
 తద్విష్టోర్గాయ ద్మః-పరమాద్యుతమ్ ॥ భిష్టానిసాన్యనితేజగ్గురదింపతశంసే ॥ ౨౭ ॥ సర్వమేత్తయా-౭-భాగ్య
 తంభవతఃకురునన్తం. ఉరుక్రమగ్వచరితం-శ్రోత్యాకామఘమాచనమ్ ॥ ౨౮ ॥ పారంమహిమన్త-ఉరువిక్రమతో
 గృణో-యః-పారివానివిమమెనతజాంసేమర్త్యః ॥ కింజాయమానశ్చితజాతఉన్యెత్తిమర్త్యభ్యానామ-స్సగ్రదష్ట
 గృపిఃపురుషగ్యయస్య ॥ ౨౯ ॥ యత్రదేవదేవగ్యమాతేరద్యుతకర్త-లః-అవతారాన-చరితంశ్యద్వన్యాతిపరాం
 గతిమ్ ॥ ౩౦ ॥ క్రియమాదేకర్మ-బీదంచైవేతిత్యే-౨-ధమాన-మే-యత్రయతా-గన్త-ర్యేతత-తైమానికృతం
 విదుః ॥ ౩౧ ॥

రాజోజీవాచ ॥ భగవతోశ్రోతుమిచ్ఛామోహరేదద్భుతకర్త-లః-అవతారకథామాద్యాంమాయామత్యన్యై
 దన్యవామ్ ॥ ౧ ॥ యదగ్రమధాద్రూపంమాన్యన్యం-లోకజగుస్సేవమ్ ॥ తమః-వక్త-తిదర్శనంకర్త-గ్ర-ప్రభవేన్ద
 రః ॥ ౨ ॥ అతన్యోభాగవద్గర్వంయథావద్యక్తువర్హసి ॥ ఉత్తమ్-శ్లోకచరితంసర్వలోకమలాపహమ్ ॥ ౩ ॥ సూతః

నాంబహుదీనామ-పి-దేవగ్యవామనస్యావతారానుచరితంశ్యద్వన్-పరాం-గతిం, ముక్తియాపాం, యాతి-చ-బోధితి ॥ ౩౦ ॥
 యత్రయత్రదేవమనుమతిత్యాధిసమ్యగ్ని-క్రియమాదేకర్మ-బీద, మవతారానుచరితం-క్రేర్తృత, త-తైమానికృత-కర్మ-
 సుక్యం, సుపులింగుంయథాభవతిథా, కృతచిదు, స్తజ్జాతిశేవ. శ్రోతసా-రసర్వకర్త-సాద్భజ్యాచారక-మేతచ్చ
 రిశ్రవణాదికమిత్యర్థః ॥ ౩౧ ॥ త్తితిశ్రీభాగవతవంద్యగ్రంథా-యా-౧-శ్రీవాన్య-వీరరాఘవమూరివిరచితాయా-౧-శ్రీభాగ
 వతవ్యాఖ్యానాయ-మమగ-నైత్రయోవింశోధ్యాయః ॥

తదవంశుతవామనావతారతత్వశోధి-౭వతారప్రసక్తాన్యాత్మ్యమవతారంశుసోమః-వృద్ధిరాహ ॥ భగవన్మతి
 త్రిభిః ॥ హేభగవన్త-నై, అద్యుతకర్త-ణో, హోరే, రాద్భవతారకథాంశోగ్రి, ముచ్చామి-ధంధాతాం, మాయామత్యనిద
 వ్యనాం అద్యుతమత్యగ-జాతిమచైష్టానుకారోయన్యం ప్రతిపాద్యంతం-కథాయా-అభ్యున్నంతదవతారప్రాగ్మ్య-ప్రయ
 క్తిమత్యగ-నవ్యమ్ ॥ ౧ ॥ త్తన్యయ-మిన్యో-౭-పి-కర్త-గ్ర-ప్రకర్త-వశ్యభ-జీవవత్, తేమస్యభావం-దురుర్గం-శ్రోధిఅత
 ఎవ-లో-కై, ద్భుగస్పితంసర్వతం, మాన్యన్యం, రూపం-యదర్థం-య-ప్రై-ప్రయోజనాయా-ధాద్వతవా ॥ ౨ ॥ హేభగవన్త
 సే-ఎత-శ్చ-ప్రయోజనం, సర్వం, మత్యావతారచరిత్రం-యథా-వ-ద్యక్తు-మర్హసి, శ్రోతవ్యవస్థ-క్రమ్యత్యయో-క్షే-తంవదన్
 చరిత్రంబిశి-ష్టి ॥ సర్వపాం-లోకానాం-శ్యద్వితాం-వదతాం-హ-మత-ఘ-మ-ప-ప-స్తీత-థా-త-తి ॥ ౩ ॥ త్తితిమాన్యమమ

॥ ౨౯ ॥ శ్లోకవ్యాఖ్యాన-న-న-తేవిష్టోజాతాయమానోదేవమహిమన్త-పరమ-ప్రమాన్య-తిమన్యో-౭-సంసంధాయ

ఐ. సైవదతా.తమాహే.త్యాదిషువుం స్తస్మిన్దైత్యబహుళము.పలస్సృమహత్వాత్ ఋ ॥ ౧౨ ॥ ఋతతో. హేభారతే.ద్రుమ
 జదేశాధిపస్సత్యవ్రత. శ్వ ఫరి, మజ్జలిగతాంతోయేనాజ్జలిస్తేనసహసదీతోయేతితాజ్య ॥ తంత్యక్రవస్తం. మహాకారుణి
 కం.స్వపంసత్యవ్రతం.సాశఫర్మ తికరుణంయధాతధో,వాచ ఋ ॥ ౧౩ ॥ ఋతదేవాహ.యాదోభ్యృతిః॥ హేరాజన్.జ్ఞాతీన.
 స్వాతీ,ఘాతయశ్రీతధా.తేభ్యః, జ్ఞాతయశ్వతేహాతినశ్వ.తభ్యృతివా. యదోభ్యృజలవరేభ్యృభీతా.మతవవ. దీనాం
 మాం హేదీనవత్సల.కర్ణ.మస్మిన్సర్వజ్ఞ.బహుజలవరాకా) నైవిన్,జనత్వృ ౨సి ఋ ॥ ౧౪ ॥ ఋగత్యేవము క్తస్సరాజానత్వ
 వ్రతః.అత్తస్సస్యా.సుగ్రహకర్ణం.ప్రీత్యా.మత్స్యమూర్తిం.బిభాగం. సాహృద్యదవస్త. మజానన్.శఫరిత్యూహార్థం,మ
 నోదధేమనశ్వక్రే ఋ ॥ ౧౫ ॥ ఋతత. ప్రస్యాశ్వకర్మార్థః.దీనతరము క్తం.వాక్య.మాకర్మ్య.సమహీపత్సత్యవ్రతః. దయాశు.
 రేనాంశఫరిం కలశాపుకమణ్డలుజలెనిధాయ.స్వాత్రమంప్రతినిస్యేపా)నయామాన ఋ ॥ ౧౬ ॥ ఋతత.స్నాశఫరి. తత్రకమ
 ణ్డలా.చెకరాత్రే.జవరమానాసతి.కమణ్డలారాత్వ.నాపూర్ణత్వా.దలభి, అత్తనః.అవకాశో. యయా.సాచమహీ.పతింసత్య
 వ్రతంప్రతిదంపత్యమాణ.మువాచ ఋ ॥ ౧౭ ॥ ఋతదేవాహ.నెతి.అస్మిన్కమణ్డలా.నహం. శ్వచ్ఛంసంకటంయధాభవతిత
 ధావస్తుంసానంకర్తం. నోత్సహే, అత.స్మవిపుల.మోకః స్థానం, కల్పయ. యత్రా.హం.సుఖం.నివసామి.తాదృశమా
 కఃకల్పయేత్కర్థః ఋ ॥ ౧౮ ॥ ఋవము క్త,స్సత్యవ్రత. ప్రతః.కమణ్డలో.రేనాంశఫరి.మాదాయ. బౌదధ్యనోదకవిపులకటా

ల్యుదకకాచిచ్ఛర్మకాచభ్యవద్యతః॥౧౨॥నత్యవ్రతో.జ్జలిగతాంసహతోయేనభారత.ఉత్సన్నదీతోయశ
 ఫరింద్రుమదేశ్వరః॥తమాహనా.అతికరణం.మహాకారుణికంస్వప ॥ ౧౩ ॥ మత్స్యఉవాచ॥యాదోభ్యృజ్ఞాతీహ
 తిభ్యోదీనాంమాందీనవత్సలకర్ణంవిన్,జనత్వృతావస్మిన్సర్వజ్ఞ॥౧౪॥శ్రీశకుడివాచ॥నలత్తనో.నసుగ్ర
 హకర్ణం.ప్రీత్యామత్స్యవత్కర్ణం॥అజానద్రక్షిణార్థాయశఫరాన్యస్సమనోదధే ॥ ౧౫ ॥ తస్మాదీనతమంవాక్యమా
 త్రత్యనమహీపతిః॥కలశాపునిధాయేనాంజయశుర్నిన్యత్రేమమ్ ॥ ౧౬ ॥ సాతుత్రైకరాత్రేజవరమానా
 కమణ్డలా. అలభాత్వా.చకాశానివదమాహమహీపతిమ్ ॥ ౧౭ ॥ మత్స్యఉవాచ॥నాహంకమణ్డలావస్మిన్స
 చ్చృంపప్రమిహేతస్మహేకలయాఃస్మవిపులయిత్రాహంనివస్యేసుఖమ్ ॥ ౧౮ ॥ శ్రీశకుడివాచ॥నవినాం
 తతీతదాయస్యధాదదభ్యునోదకే. తత్రక్షిప్తామహూరైసహస్తత్రయమదర్శత ॥ ౧౯ ॥నమతదలంరాజన్
 సుఖంపప్రముదభ్యుమ్ ॥పృథుదేహిపదంమహ్యంయత్వా.౨హంశరణంకతా ॥ ౨౦ ॥ తతీతదాయసారాజ్ఞా
 షిప్తారాజస్సరోచర ॥తరావృత్యా.౨త్తనానస్వం.మహామిహో.౨నవదర్శత ॥ ౨౧ ॥ నైతన్వేన్వప్రయేరా
 జన్ముదకంసలితొకనః ॥నిధేహీరత్యయోగనహదేమూమవిదాసిని ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యుక్తస్సో.నయస్తస్యంత
 త్రతీతావిదాసిని ॥జలాశయంసమితంసముద్రై.ప్రాక్షిపట్టువమ్ ॥ ౨౩ ॥ షిష్యమాణ.ప్రమాహేదమహ
 మాంమకరాదయః ॥ అదస్యతిబలావీరనమాముత్సృష్టుమర్హసి ॥ ౨౪ ॥ శ్రీశకుడివాచ॥ఏవంఏమోహితో.నై
 నవదతావల్లభారతీమ్ ॥ తమాహశోభనానస్తాన్వత్సృగ్మహేపెణమోహయన్ ॥ ౨౫ ॥ నైవంవీర్యజలచరో

హేదదకే.మణికోదకేవా,న్యధాన్మహితవాన్,తత్రైదధ్యునోదకే.క్షిప్తా.సాశఫరి. మహూరైసకాలేనహస్తత్రయమ్.
 వదర్శత ఋ ॥ ౧౯ ॥ ఋతధాశర్థమానూనరప్యాకూ.హేరాజన్.మెమమ,సుఖం.వస్తు.మెతదుదభ్యనం.నాలంసపర్యా.చుంత
 తో.మహ్యం.పృథువిపులం. పదంస్థానం.దేహికలయ. యత.స్యా.మహం.శరణంకతా ఋ ॥ ౨౦ ॥ ఋగత్యుక్తేన.సత్యవ్రతే
 న.తీతఉదభ్యనా.దాదాయ, సరోచరై.క్షిప్తానత్ర, హేరాజన్,తీతస్సరోచర. మావృత్యా కృత్స్న.మహివ్యావృ, మహామీనరా
 పెణ,వర్ణవదర్శత ఋ ॥ ౨౧ ॥ ఋప్రవస్తధావర్థమాహోవాచ. హేరాజన్.సలితమేవ.ఓకఃస్థానం.యస్య,తస్య,మమ.స్వప్రయేసు
 ఖాయ.సుఖం.స్త, మేత, త్సారసం,జలం,నాలం.సలితొ,కనస్సరగ,కమృద్యై,తిదుదకం,మమ.స్వప్రయేనభవతి, తివాన్య
 యః,అతీరత్యాయయోగనోహయేన, అవిదాసి.అను.ఉయజలె. మహాహ.దైనిధేహి ఋ ॥ ౨౨ ॥ ఋగత్యుక్త,స్సనత్వ
 వ్రతః.తంమత్స్య,ముత్తరొ.చరవిపులై.తత్రత్రజలాశయే.౨నయత్.ప్రన, ప్రతీజలాశయేన.సంమితం.పరిమితం, తంమ
 త్యం.సముద్రై.ప్రాక్షిపత్ ఋ ॥ ౨౩ ॥ ఋమము.దైవక్షిష్యమాణోర్ముఖ.స్రంసత్యవ్రతిమిద,మాహ. హేవీర,ఇహసముద్రై
 మకరాదయ.అతిబలా,జలవరా,మా,మద.నితత్వృ.నై.అతీ,మా,మహాసముద్రై.త్య.క్తం,నాన్మిసి,త్వమ్ ఋ ॥ ౨౪ ॥ ఋగత్యే
 వం,వల్లభారతీంసున్దరవాచం,వదతా.తేనమత్స్యరూపిణోభగవతా.ఏమోహిత,స్సత్యవ్రత. ప్రంమత్స్య,మాహ॥ కోభవా
 నిత్యాదీనాఇతిబ్రహ్మజ్ఞత్యతఃపాృక్తనగ్గిదైవ,అన్యన్,మత్స్యరూపెణ,మోహయ,స్సహ,సగ్మ.ఇతిచత్వ ఋ ॥ ౨౫ ॥ ఋ
 కచ్చిన్వత్స్యవితేషవా.మామిచిన్వేత్యాహ. నైవమితి. ఎవంవిధప్రభావనాన్,కచ్చిదవీ.జలచరో,౨స్తాభి,ర్షుదభ్యో.నావీ

శ్రుతిశ్చ, ఎవంపర్యంత్యుక్తంపర్యం దర్శయన్వనః ప్రియశ్చితి యో, భవా-నహంకారేన, యోజనశత, మభివ్యాసతే అభివృద్ధి వ్యాప్త
వాన్, అత, స్తవం, సకలలంకార్యుగ్మ, కింత్వ, మరొడవః, తత్రాపి, నబ్రహ్మ, దిష్ట్యుమరెపుకల్పి, దపితం, సాత్మ, దవ్యయంభిర్వికారో
భాగవాన్, భ-రూ-రామ్య, స్తవం, సూనంసాత్మితమేతదిత్యర్థః తస్మి నారాయణస్థమమనై వంవిధలకారః, కింతువతుర్మృజ
త్యాద్యాకారభత్యతలవా ॥ అనుగ్రహయేతి ॥ భూతానా, మనుగ్రహయ, దేవమనుష్యాగ్నిభూతాన్యనుగ్రహీతుం, జతేక
సాంమత్యాన్యసాం, రూపం, ధత్సే, మాత్యగ్రంరూపంభిర్మిత్యర్థః ॥ ౨౬ ॥ ౨౭ ॥ ఋకేఽసానారాయణభత్యపేత్తయం
తంలక్షయన్మమన్మరొతి ॥ నమశ్చితి ॥ హేతుర్యదే ప్రమ, హేజగదుత్పత్తిస్థితియకారణభూత, హేవిభో, భక్తావాం, ప్రపన్నా
నాంచా, స్వాకం, ముఖ్యసాయకః, అనరాత్మా, గతిఃస్వప్రాప్త్యుపాయభూతః, సతతప్రవృత్తి, సజ్జతమఃపురుషః, యతో
వాఙ్మనాభూతానిజాయన్తే, సకారణంకరణాధిపాధిపః, యతస్తనిర్విణ్, అన్తః ప్రవిష్ట్యాస్తాజనానాగ్నిసర్వాత్మాః
అమృతస్యైవసేతుః, నిత్యంవిభుంసర్వగతంసూక్ష్మ, మిత్యాదివేదాన్తవేద్యానిఖలజగదుదయవిభవలయలీలతై స్వర
స్సర్వాన్తరస్సేద్ధోపాయభూతఃపురుషోత్తమాయస్సనారాయణ, స్థువాభునామత్స్యగ్రూపేజావతీర్ణ ఇతిభావః, ఎవం
భూతాయ, తెతుభ్యం, నమః, భక్తానాంప్రపన్నానామితిప్రచత్త్యుపకృతభక్తిరూపినిస్తానామిత్యుక్తమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఋలనత
రసాధారణప్రభావేనత్వం నారాయణవెలిసిన్మిమ, తథాఽవతారాలపిసర్వలోకహితార్థంవెలివెద్యైవ, కింత్వై
తదవతారప్రయోజనంవిశేషతోజ్ఞాతుమిచ్ఛామిత్వాత్ ॥ సర్వశ్చితి ॥ తెతవ-సర్వైలీలవతారాలీలయోపాయాలవతారాలః
లీలవతారాలః - లీలవదనావతారాణామకర్తృమూలత్వముక్తం-భూతానాం దేవాదీనాం - భూతిర్విభవ-ప్రదేశవ-ఇతిసా

ద్యుప్రోఽస్తాభిశ్చుక్తోఽపివా ॥ యోభవాన్యోజనశతమహ్మ, ఽభివ్యాసతేఽమరః ॥ ౨౬ ॥ సూనంత్వంభాగవా
న్యాత్మధరిరూ-రామ్యతోఽవ్యయః ॥ అనుగ్రహయభూతానాంధత్సేరూపంజతేకసామ్ ॥ ౨౭ ॥ నమస్తేపురు
షశ్రేష్ఠసీత్యుక్తప్రవృత్తయైశ్చ ॥ భక్తానాంసప్రపన్నానామ్భక్తిహృత్త్యాగతిర్విభో ॥ ౨౮ ॥ సర్వైలీలవ
తారాస్తేభూతానాంభూతిహేతవః, జ్ఞాతుమిచ్ఛామ్యద్యోరూపంయదర్థభవతాప్రవృత్తమ్ ॥ ౨౯ ॥ సతేరవిన్యా
త, పదోపసర్వణంమృదాభవేత్సర్వసమృద్ధిగ్రయత్నః ॥ యథేతరేహంపుధగాత్త నాంసతామదీద్యుకోయ
ద్యుపురద్భుతహేనః ॥ ౩౦ ॥ శ్రీశతశ్చివాః, ఇతిబ్రహ్మణంస్వపతింజగత్పత్తిస్థితివ్రతంమత్స్యవపురుగ్భుతయే!
విహర్తుకామః, పరయాగ్లవైబ్రవీచ్ఛిక్షింతకా నజనప్రియఃప్రభుః ॥ ౩౧ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ సప్రమేఽద్య
తనాదూర్వచమనైతదర్థమ్ ॥ నిమజ్జ్యగత్యపృథ్వామృగౌతై గ్రహక్యంభూర్భూపాదికమ్ ॥ ౩౨ ॥ తెగ్రహ
క్యంలీయమానాయాంసంపరామృనివేతదా, ఉపస్థాస్థుతిసౌరెకావిశాలాత్వాంమయేరితా ॥ ౩౩ ॥ త్వంతావ
దోవధీస్సర్వావీజాన్యచ్చావహాః ॥ సప్రదిభిఃపరివృతస్సర్వసత్త్వోబంహితః ॥ ౩౪ ॥ ఆరహ్యబృహతీం

మూన్యతోఽవతారప్రయోజనంజానామ్యైవేతిభావః - కింతు-యదర్థంయన్తప్రయోజనంవిశేషాయ, అవలతన్నాత్మ్యంరూ
పం-భావతా-ధృతం-తత్ప్రయోజనం - జ్ఞాతుమిచ్ఛామి ॥ ౨౯ ॥ ఋలనీశ్వరభజనవన్త్యజనంమమథేదశ్చయతుమిదంసూ
త్యసృరూపం ప్రాచ్యభవతేజానామిత్వభిప్రాయేదాహ ॥ నెతి ॥ హేలరవిన్యాత-తవ-పదోపసర్వణంశ్రీపాదరవిప్రభజ
నం-పుధగాత్త నామబ్రహ్మత్వకన్యతన్వాత్తాభిమానినాంసతా - మితరేహం-పదోపసర్వణంమవ-నమృదాభవేతనవర్గంభ
వేదశ్చర్థః - అవైయధ్యైవేతుంపదవ్యసేన్తి ॥ సర్వసమృద్ధిగ్రయాత్త ససర్వైహంసమృదాహః, ప్రియస్యాన్తరాత్తనశ్చ, ఎతద్వి
పరీతత్యాదితరేహంపాదోపసర్వణంమమేతిభావః - కుతపితద్విపరీతంనమ్యైత్యతలవా, హియన్తాత్ - య-దిద-మద్భు
తం-మాత్యగ్రంవపుర్వోఽస్తాకం-భావతా-మదీద్యుతేదర్థవన్ ॥ ౩౦ ॥ ఋభిజ్ఞం - భావమాణం-సత్యవ్రతంప్రతి-మ
స్వస్వవపుర్వగదిశ్వరోభాగవాన్ - చిక్షింత-మబ్రవీత్ - కధంభూతః - పరయాగ్లవైవిహర్తుకామః - విహరప్రయోజనందర్శయ
న్వసేన్తి ॥ కా నజనప్రియః - కా నజనానాంభక్తజనానాం - ప్రియః - ప్రభుశ్చ - భక్తజనానాంప్రీతింకర్తృమవతీర్ణర్ణభిభా
వః ॥ ౩౧ ॥ ఋదీవంపృష్టావతారప్రయోజననిశేధోపత్త్యుమాన్రిభగవాన్తత్ప్రయోజనంవిశేషమాచా ॥ సప్రమశ్చితి
హేలరీంద్రమ, అద్యతనా-దహ్మః - యద్విన్మహనిమవతారస్తస్తాదహ్మ, ఆరభ్య, సప్రమేఽహని-చంభూర్భూపాదికం-తై
లోక్య, మపృథ్వామృగౌప్రభయోదధా - నిమజ్జ్యగతిమగ్నంభవివ్యతి ॥ ౩౨ ॥ ఋసంపరామృనిప్రభయోదధే, త్రిలోక్యాం
మీయమానాయాంసత్వాం - తదా-కాచి-యై-రితామెరితా, ఉపకల్పితా-విశాలావిభూ-సౌర్కా-త్వా - ముపస్థాస్థ
తిత్వత్సమిపేస్తాస్థశ్రేష్ఠర్థః ॥ ౩౩ ॥ ఋతేదా-త్యం-సర్వాపివధీర్భిజానివా-నానివిధాని-నావ్యాగ్నోపైతిశేషః, సప్రది
భిస్సహిత-స్సర్వై-స్సత్త్వస్సభి-రూపభృంహేతవఃఉపన్తి ॥ ౩౪ ॥ ఋబృహతీంవిభూలాం-నావ-మూరహవ్య, నిష్కలః

స్వరహితఃవిదవస్యసినిరాలోకమార్యాద్యలోకరహితే - ఏకార్ణవై-ఋషీశాం-వర్షదైవో-పలశితామ్ ॥ ౩౫ ॥
 బలియసాప్రవణ్ణైఃసమిరైఃవశయవాయనా - దోధూయమానాభ్యశంకమ్మమానాంతాం-నావ-ముషస్థితస్యసన్నిహిత
 స్య-ముహుశ్చ-మహాహినానానుశివా ఉచస్థితేనతీతేషః-తేనబద్ధససాధనై-నిబద్ధిహిమ్ ॥ ౩౬ ॥ అహం-తావ-ముదస్యతి
 ప్రళయార్ణవే - ఋషిభి-స్సహితాం - మహాతీం-నావం-వికర్షన్-యావ ద్భృగ్మణశ్చతుర్భుఖస్యయంబాప్నో - నిశారాత్రేః
 ప్రవర్తతే-తావ-ద్యవదివ్యుమిత్తి ॥ ౩౭ ॥ ధ్వాపరబ్రహ్మైతిశబ్దేతంపరబ్రహ్మ శబ్దాధిహితం-మదియం-మహిమానం-చ-వెత్స
 సి-మహిమ్నఃబ్రహ్మ శబ్దవాచ్యత్వంతన్యబ్రహ్మ శబ్దప్రవృత్తినిమిత్తాశ్రయత్వేన - నిరతిశయబృహత్త్వంసౌబ్రహ్మశబ్దార్థః
 ధంధూతం-మయా-ఽనుగృహీతంమయోపదిష్టమిత్యర్థః - సంప్రత్యై-ఽన్వహ్యంతై-హృది-వివృతం॥అత్రకచిదావ్యవత్తతే॥
 అత్రోక్తః ప్రలయఃకింమహాప్రళయః - ఉతదైవందినోవెతి-తత్రతావద్భృగ్మణశ్చలోకయంతియో-ఽసావస్థిన్మహాశల్మఙ్గి
 యోక్తైర్వహాప్రలయఃఇతి ప్రాప్తం - సైతిబ్రూమః-మహాశలయ్యుద్వేష్యాదీనామవశేషాన్మహాత్ - యావద్భృగ్మణశ్చ
 త్యాద్యైవివిరోధాభ్య-అతేదైవందినఃఇతియం క్తం - నవైతదపిసంగచ్ఛతే-సాంవర్తకైరనావప్యైర్దిభిర్నివాఅకస్మాదెవ
 ప్రమేదహసితైలోక్యంనిమత్త్యైతిమిత్యోక్తైరనుపపత్తైః - యచ్చౌకంప్రధమసర్గైః - రూపంసంజగ్మహమాత్మ్యం
 చాతుషా సరసంస్తవే॥ నావ్యారోహ్యమహిమాయామపాదైవ్యవస్థంతమస, నితితదవితదాద్భుటం-సహాప్రలయద్యయ
 ఽపిమహిమయ్యంనావ్యారోహస్సంభవతః - సవచాతుషమన్యవైరప్రలయో స్థి - తధాసగ్నిప్రమామసర్వైవస్వప్రళయ
 పిదర్భుటంస్యాత్ - త్వంతావదోషధీన్యా, ఇత్యాదినిదైశో-ఽపిసంగచ్ఛతే-సహిత-దావ-ధ్వాదీనాంసత్యానాంచావ
 శేషస్సంభవతితస్మాదన్యధావర్ణ్యతే॥ వైవాయాంవాప్రవఃకోఽపిప్రళయఃకింతునత్ప్రత్యక్షానోపదేశార్థమావిర్భూతో
 భగవాన్వైరాగ్యార్థమకస్మాత్ప్రళయమివదర్శయమాన - యథా-ఽస్మిన్వైవవైవస్వతేమన్యవైరమార్గ-జ్ఞేయాదుదర్శిత
 వాక-తదపేక్షయైవవహశకృతే-ఽస్మిన్వినిశేదణంసర్వభృతే - తథాసముద్రఉద్భవస్వప్రళయమిద్యతే, తిత్వైవిత

నావంశవిదవస్యవికటః ॥ ఏకార్ణవైనిరాలోకమపివర్షసా ॥ ౩౫ ॥దోధూయమానాంతాంనావంస
 మిరేగబలియసా ॥ ఉచస్థితస్యమేశ్వశేనిబద్ధిహిమహాహినా ॥ ౩౬ ॥అహం-తావ-ముదస్యతి
 న్యతివికర్షన్వచరిమ్యుమియావద్భృగ్మణశ్చనిశాప్రళో ॥ ౩౭ ॥మదియంమహిమానంశంకపరబ్రహ్మైతిశబ్దేతం
 త్వన్యన్యసన్నిహితంమనంప్రత్యై-ఽన్వహ్యంతంహృది ॥ ౩౮ ॥ఇన్ద్రమాదిశ్వరాణాంసహిర స్రరధీయంసోఽన్వవై
 తతతంకాలంయంహృషీకేతదిశతే ॥ ౩౯ ॥అస్తీర్వదద్భాన్ప్రాతూ-లానాజ్విఃప్రాగుదబ్దుభిః ॥ నివసాదా

ధావర్ణసమిత్యేవాదితి ॥ అత్రేదం క్తవ్యం ॥ యదివై రాగ్యజననద్యా రాక్షానోపదేశార్థంసత్యవ్రతాయైవాకస్మాత్ప్రళ
 యప్రదర్శనం, తద్వ్యాః సీదతీతకల్పావైబ్రాహ్మణ్యవైమితికోయః, ఇత్యా దేః, కాలేనాగతేనద్యధాతుశ్చియమీర్ష
 ఖాత్ ॥ ముఖతోఽస్సృతావైద్య, నిత్యాదేశ్యవతారకాల ప్రజ్ఞానపరస్యావతారప్రయోజనప్రదర్శనపరస్యచోపకమ
 స్సగ్రగ్ధసాగ్ధాత్వావత్తై, తత్ర, కాలేనాగతేనద్యధాతుశ్చియమీర్ష, రిశిన్ద్రగతమన్యవ్యక్తం-దైవందినలయవగ
 మాత్, సత్యవ్రతస్యైవప్రళయప్రదర్శనసాయగీనాభ్యాసురైఃవేదావహానస్యకర్తనానుపపత్త్యై, తత్రరాజ్విఃకల్పిదిత్యా
 దినా-ఽతీతకల్పసత్యవ్రతస్యసతేపున స్థితిస్స-త్వై, యో-ఽసావస్థిన్మహాశల్మ, ఇత్యాదినావైవస్వతేమన్యవ్యక్తరణకర్తనా
 నుపపత్త్యై, సహితాతుష-ఏవమన్యవైరసత్యవ్రతస్యైవావస్థితస్యతస్మిన్వైవమన్యవైరైవస్వతేమన్యవ్యైవావస్థానకర్తనము
 పవస్తం, సహితస్య వ్రతస్యాకస్మాత్ప్రళయ ప్రదర్శన మాత్రేణధాతుశ్చియమీర్ష, ఖతోవేదానాంసస్సృతిరసురైఃత
 దవహ్యైశ్చసంభవతి - తస్మాదతీతదైవందినకల్పావసానికప్రలయో-ఽత్రేవతీతః, సజమత్స్యైవివిరోధః, సాంవర్
 కానామనావప్యైర్దినాంశబ్దతో-ఽనువాత్రానామవ్యర్థతో-ఽత్రవివక్షితత్యాత్, మాధూద్యాకల్పవిశేషావసానై-నా
 వృష్టిః-వృష్టిః - వర్షమానోమహామేఘైర్వర్షిస్సమద్యతే, త్యుక్తేనవగధపమసృగ్ధవచనస్యదెర్భుటం-దైవందినక
 ల్ప విశేషావసానైవహిమయ్యం నావ్యోషధ్యా దీనామారోపనమృవాత్, చాతుషా సరశ్చైవచాతుషమన్యవైరయ
 క్తైవర్తమానోదైవందినకల్పాలత్యై, తస్మాత్ప్రాక్తనోయస్సంస్థా-ఽతీతకల్పావసానిక, సస్థిన్నావ్యారోహ్యైశ్చర్యం
 చావధ్యాదీనామవశేషానస్మృతశ్చ-తదవశేషస్యైశ్చర్యదేవావగమాత్, కల్పవిశేషతదవశేషోపపత్త్యైశ్చ ॥ ౩౮ ॥
 వీచం-రాజానంసత్యవ్రత, మాజ్ఞాప్య, హరిర్వత్సగిరూప, ప్రత్యైవా, స్థితి తవాన్, తత, స్వసత్యవ్రతో,యం,కాలం,హృషీ
 కేశోమత్యమూర్తి,రాదశతే - నప్రమేదభృతనాదూర్వమహస్సేతదదస్తమ, తిద్విష్టవాన్, తమేవకాల,మన్యవైవ్రతప్రతిష్ఠిత
 తవాన్ ॥ ౩౯ ॥ రాజ్వి సత్యవ్రతః-చర్భా, న్యాగగ్ధా,నాస్తీర్వ,తేమ,ప్రాగుదబ్దుభిః-క్షుశాన్యాభిమ, నివసాదా

పక్షిష్టవాన్-కథంధూతస్సన్మత్స్యరూపిణోహరైర్గువతః - పాదా, చివరయశ్శ్రీ ॥ ౪౦ ॥ శ్లోతత ప్రత్యేకవంసత్యత్రతే
చివరయతినన్తర్వ ద్విర్వహామైశ్వర్యమాన-స్సమద్ర, ఉద్వలమర్థాదాతిగ-స్వరతో, మహిం-స్థావయ్యమజ్జయన్.
శమద్యశ్యత-సత్యత్రతేనెతిశేషః ॥ ౪౧ ॥ శ్లోతదాశత్యవతః, భగవతోమత్స్యరూపిణ, ఆకేశం, ధ్యాయన్-సన్నిహితాం
నావం-దృష్టవాన్తత - ఓవద్దీర్ఘరధం-విజానా-దాయ, విలపైర్గస్తప్తర్థిభిస్సహ, సత్యత్రత - స్తాంసన్నిహితా-నావ, మారు
రోహా ॥ ౪౨ ॥ శ్లోతత-స్తంసత్యవతం-మునయన ప్రర్తయః, ఉహుః, హారాజన్-కేశవం, ధ్యాయస్యశ్శకేశవఃనోఽస్తా
త్సంకటా, ద్రక్షిమత్యత-సంఖం-చిదాగ్యతికరీమత్తేత్యు ॥ ౪౩ ॥ శ్లోవీవమత్సేన-రాజ్ఞానత్యవతేనా-సుధ్యాయో, భగవాన్పా
దుర్భూహావ, కథంధూతశ్చ, ఎకంశ్యజంధరతీతతధా, మైమఃస్సర్వదాభి-నియతయోజనపరిమితకాయః ॥ ౪౪ ॥ శ్లోతతోహ
రిణా-భూర్వం - యథోక్త - స్తధైవ-వరతే, అదోరకరూపేణా-హినామహంధేనా-నావం, తస్యమత్స్యస్య - శృగై-నిబధ్య-
సమృద్ధితో, హరింతుష్టావశ్య ॥ ౪౫ ॥ శ్లోస్తోతమేవాహ - అనాద్యవిద్యైర్థ్యాదినా, వెత్స్యస్యమగ్యహితంమనంప్రశ్న
ద్వివృతంహృదీ, తితత్త్వప్రశ్నాయనం, దితసత్యత్రతస్తావత్త్వజ్ఞానురనాదిదేశవత్ భాగ్నిస్యతస్తాగ్నిత్వభాగ్ని
పాజ్ఞానమూలకర్తృవాసాభిస్సంసరతాం, జీవానాం - శుశ్రేరస్యవసౌహృద్యంయదృచ్ఛానుకృతంతధా ॥ విష్ణోకటాక్ష, ఇ
త్యుక్తరీత్యాకేవలం ప్రధమోపకర్తృ భాగవత్ప్రయమేవనదాచార్యసంప్రదోనాన్యశ్శేత్య వబోధయతుంశ్యత్ప్రయమే
పరమగురో ప్రవపాప్యస్ససాన్విధ్యంగతభివ్యభివయన్సేనాతి ॥ అనాదీతి ॥ అనాద్యవిద్యయా దేశాత్తాభిమానాదిరూపేణా
నాద్యజ్ఞానై - ఉపహతాపకతా - ఆత్మసంవిత్సాత్మపరమాత్మయాధాత్మజ్ఞానం, యేషాంతే, అతపవ, తన్నతన.
అనాద్యవిద్యోపహతాత్మజ్ఞాననిమిత్తేన-సంసారపరిశ్రమేతాప్రత్యయేణా-తురాఃదుఃఖితాః-జనా ఇతిశేషః - ఇహసంసార

మారెపాదాచివరయత్స్యరూపిణః ॥ ౪౦ ॥ తతస్సముద్రఉద్వలస్వరవతేస్థావయ్యహిమ్నవర్తమానోమహ
మైశ్వర్యద్విస్సమద్యశ్యత ॥ ౪౧ ॥ ధ్యాయస్థగవతఃపాదాదవ్యశేనావమాగతామ్ - తామాయరోహవిలప
నైర్గారాయోపధిమిరధః ॥ ౪౨ ॥ కమాచయ్యనయఃక్రితారాజన్ధ్యాయస్యశ్శకేశవమ్ - నవైసస్సజ్జటాదస్తా
దవితాశంవిదాగ్యతి ॥ ౪౩ ॥ స్థాఽనుధ్యాయత ప్రతోరాజ్ఞాప్రాదురాసీన్త వల్లవే - ఏకశ్యేభ్యధరోమత్స్యైవై
మోనియతయోజనః ॥ ౪౪ ॥ నిబధ్యనావంతచ్చృగైయథోక్తోహరిణాపురా - వరతేహాహినామహంధేనావమ్
ధుసూదనమ్ ॥ ౪౫ ॥ రాజోవాచ ॥ అనాద్యవిద్యోపహతాత్మసంవిదస్తన్నులసంసారపరిశ్రమాతురాః, యదృ
చ్యయేహావస్యతాయమాప్నయ్యమిత్వీదోనఃపరమోగురుర్పవాన్ ॥ ౪౬ ॥ జనోఽబుధోయంఽజకర్తృ
స్థనస్సుఖేచ్ఛయాకర్తృనమితాతేఽనుఖమ్ - యత్యేవయాతాంవిధువోత్తస్సన్తతింగగ్నింవిభిక్త్యాద్ధృదయేనసో
గురుః ॥ ౪౭ ॥ యత్యేవయాఽగైరివరుద్రోదనంపుమాన్విజవ్యన్తలయాత్తన ప్రమథోభజితవర్ణంఽనిజమేవసో

రే, యదృచ్ఛాయాయదృచ్ఛికనుకృతమూలయాత్వత్కృపయేత్సర్వః - ఉపస్యతాస్సదాచార్యద్వారాసంక్రతాస్సన్, యం
పాగ్రప్రయః-స-భవానైవవిముక్తిదఃముక్త్యపాదుధూతః. యంపాగ్రప్రయోగిత్యనైవపాగ్రప్రయముక్తంవిముక్తివజ్జత్యనైవ
పాగ్రవతత్వముక్తం, నోఽస్తాకం, సరమో, గురుశ్చ, భవతీ, పరమఃసితరాంపాగ్రః. గురుస్తత్త్వద్రవ్యప్రవరణయహితో
వద్యేప్రత్యేనాజ్ఞాననివర్తనైవహాపాదుధూతశ్చసీదీత్సర్వః ॥ ౪౬ ॥ శ్లోజనాన్యనాద్యవిద్యోపహతాత్మసంవిత్వంత
చ్ఛూలకదేహపాద్యార్థప్రప్రతింపునత్సగవత్యేవయాఽవిద్యానివృత్తికదనైతస్సగురుశ్చప్రవృత్తినిమత్తాక్రయత్వంసవ
దన్స్యావిద్యానివృత్తయేతంపాగ్రయతే ॥ జనఇతి ॥ జనఃజన్మమరణాదిభాగీవవర్ణః - అబుధాదేశాత్తాద్యభిమానవాన్, నిజక
ర్తృబధ్యేపుణ్యపాపాత్తకానాదికర్తృవశ్యః - సుఖేచ్ఛయాశబ్దాదీనైవయికసుఖసమ్మదనైచ్ఛయా-అనుఖంయధాత్తధాకర్తృ
నమితాతేచైవతేకదోతీతియావతీ-త్సనర్థస్యవ-సేవయా - తామనన్తతిందేశాత్తాభిమానస్యతస్తాగ్నిత్వభిమానాదిరూ
పామనతీమతిం-విధునోతిరస్సతి-గురుత్వోపదేశాత్తజ్ఞాననివర్తకశ్చ - భవా - న్నోఽస్తాకం, గ్రహంఽసన్తతిరూపం
భిన్యాగిరపసద్యాత్ ॥ ౪౭ ॥ శ్లోనకేవలంభగత్యేవాఽసన్త, తిమేవనిరస్యత్యేమితత్సన్నులభూతంకర్తృపుణ్యపాపాత్తకమా
న్యసూరాపతిరోధాయకమీతివదం ప్రంస్యహితోపదేశాజ్ఞాననివర్తనార్థంపాగ్రయతే - యత్యేవయతి - పుమాన్ముముక్షుః
యస్య తవ-సేవయా, ఆత్మన ప్రమతమోవత్తిరోధాయకం-మలంపుణ్యాపుణ్యకర్తృత్వంపాపం-జవశ్యతీత్యజేతత్రదృ
ష్టాన్తః, రుద్రగోదనంరజితేష్టాస్సవర్ణజ్ఞోవాః, యదోదీతద్రుదస్యరుద్రత్వంయదశ్రవసీమితతద్రజతః, నీరణ్యమభవ, ది
తేశోశప్రసిద్ధైః-నయధా-ఆగ్నే - స్సేవయా-సతుతేనాదినా, మలం, జవశ్యతీ-భజవర్ణంస్యాసాధారణంవర్ణం - భజితవ
తద్వృత్తి-రుద్రగోదనమలస్యాగ్నిసమ్మారాణ్యోపాయనసోద్యత్వదృష్టాన్తకధనాత్మనోమలస్యావిభవత్యే - వెతధాన్

పనోవృత్తమభిప్రేతం, స, క్షుద్వరో, నోఽస్తాకం. గురు ర్మూయాత్, అతః, స్పష్టం, గురోరపి, పరమోగురుః. అర్థాచినగు
 రూణామస్యా, చార్వంమాంబిజానీయా, దితితదాత్త కత్వన్తరణా త్వస్యతిక్రొవకశ్చిదద్ధర శ్రీతిభావః. ౪౮ || ఋయ
 త్సేవయా ౭౭త్వనోమలవిజహ్యుదిత్యనెనము క్షివిరోధిపాపకర్షణవ ద్రికత్వకధననతస్యవమోక్షప్రదత్వముక్తం || తదేవ
 వ్యతికేమమథనాపివదేవతా న్తరాణామము క్షేదత్వంపద ప్రమవశరణంప్రజతి || నేతి || పునఃసంభవత్యేవావిధురస్యపుం
 సఃఅస్యే, దేవాః, సర్వే, సమతా, అపి, స్వయంసిరమే, స్సనో, గురవోఽపి నన్దయత్ప్రసాదాయతభాగతేకంయస్యభాగ
 జత ప్రవప్రసాదస్యా, యతభాగః అయతనశ్శక్త్యాకానాంభాగానాంమయవశిభాగ. ప్రస్య. తేకంకర్తుం, సప్రభవ ని
 మోక్షప్రదానామస్తాధిత్యర్థః-తంము క్షిదం, క్షుద్వరంపురాస్తరాత్సానం త్యాం, శరణంప్రవద్యే, ముక్త్యుపాయత్వేన
 నాధ్యవస్యామి. ౪౯ || ఋ దేవతా న్తరాణాంతత్వ ప్రసాదాయతభాగతేకరణానమర్త్యైకర్తవ్యస్యశిక్షామృతాన
 ర్వజ్జిత్యాదికమేవమేతుదిత్యభిప్రాయవృద్ధిలోకస్య బ్రహ్మదీప్తస్య పరస్యాజ్ఞానవిద్రవోపయ క్షిసార్వజ్ఞాదిగుణయ
 క్తంత్యామేవగురుంవ్యవహిత్యాహ|| సవతురితి|| అనన్యతరుర్నియరహితస్య పుంసో, యధా, సవతుః, భువా, సుగణేపున
 తోనెతా, కృతేవృత్త ప్రధా౭విదుషస్యాత్వత్త రక్షణోపయక్తజ్ఞాననాపివిరహితస్య, జనస్యజన్మమరణాదిభాజ్ఞోబ్రహ్మప్రభృ
 తిజీవవర్తస్యత్వ, వర్తద్యత్ అర్థప్రకాశవత్సృష్టివదవ్యక్తజ్ఞానంయస్యః. అర్థవీవద్యక్తయస్మితి|| వత్సోమ్యూర్తిలజాయత,
 అగ్నిర్మూర్తావతుషీచన్త్య సూర్యా, విత్త్యాది శ్రుతేః. అనెనసర్వజ్ఞత్వముక్తం, సర్వదృశాంసమీక్షణే ప్రకాశకస్యాపి
 ప్రకాశకత్వత్వేదవః తమేవభావమనుభూతిస్సర్వం తేవభూతాసాగర్వమిదంవిధాతి, త్రిమతేః అనెనజ్ఞానప్రదత్వముక్తం
 వీవంభూత స్వం, సుగతింసమీచినత్వత్వాప్రప్రసాదంబుధుత్సతాంబాధమిచ్చతాం, అస్మాకంగురుర్వృతేబాధమిచ్చ
 ద్విధుర్మత్వేనవృత్తిత్యర్థః. ౫౦ || ఋయక్తంనైతదితరేమాంగురుంమన్యానామనర్థహేతుత్వద్వవతస్తునిరతికయపురమార్గహే
 తుత్వాదిత్యాహ|| జనభి|| జనోజన్మమరణాదిభాగ్నంసారిజీవః, గురుత్వాభిమానవాన్, జనస్యసంసారిజీవస్య అనతింగతి

౭వ్యయోధూయావృత్తశశిపరమోగురుర్గురోః || ౪౮ || నయత్ప్రసాదాయతభాగతేకమన్యైవదేవాగురవోజ
 నాస్య్యయమ్ || ఋ కర్తుంసమీకాఃప్రభవ నిపుంస సమీకర్తుంత్వాంశరణంప్రవద్యే || ౪౯ || సవతురన్తస్యయ
 థా౭గ్రణేకీకృత ప్రధాజనస్యాదిదుషోఽబుధోగురుః|| త్వమర్తద్యక్తర్వదృశాంసమీక్షణోవృత్తోగురుర్మస్య
 గతింబుధుత్సతామ్ || ౫౦ || జనోజనస్యాదిత తేజఃసతీంగతియయాప్రవద్యేతదనత్వయంతమః|| త్వమవ్యయం
 జ్ఞానమమోమమథాసాప్రవద్యేతేయనజనోజజంపదమ్ || ౫౧ || త్వంసర్వలోకస్యమహ్మ్యియేశ్వరోహ్యత్వా
 గురుత్వానమభిష్టసిద్ధిః | అధా౭పిలోకోనభవ న్దమన్యధిజ్ఞానాతినన్దంవృదిబధకామః. ౫౨ || తంత్యామ

మర్థకామాద్యుపాయ, నూదిత తేజజ్ఞాపయతి. బోధయతీత్యర్థః-తదాదిష్టగతేన ప్రత్వంవృద్ధినిష్ఠియయేతి|| యయాసం
 సారిజోపదిష్టయగత్వా అన్తతో, దురత్యయమనతిక్రమణీయం. తమఃస్వచరస్మిరూపతిరోధాయకంసంస్పృహిరూపం. ప్రవద్య
 త్రేపాప్రేతి, త్వంత్వవ్యయమక్షయ్యభలప్రదం. కేవలానన్దేక హేతుమమోమంఫలవివాధాపిజ్ఞానంస్వరయాధాత్వ్యగో
 చరంజ్ఞాన. నూదితతేభ్యత్వముపక్షి. తుతేజైసనిర ప్రసిఖిదోషత్వ సమ ప్రకల్పాగుణగతాత్వాదినాజనాత్వే లక్షణ్యమభిప్రేతం
 తదాదిష్టజ్ఞానస్మరితికయపురమార్గ హేతుత్వందర్శయన్నిష్ఠి|| అజ్ఞానోత్త్యాది || యెంత్యదాదిష్టైనజ్ఞానెన, జనో-౭జ్ఞానా
 మతేనైవ, నజన్మైష్టవం. పదంసానం, ప్రవద్యతే. నిమిత్త్యనెనయధాతుకేజైసభగవతోసిర ప్రసిఖిదోషత్వే ననమ ప్రకల్పాణ
 గుణాత్తకత్వేనవజనాదై లక్షణ్యమభిప్రేతం. తదాతత్వదస్యనిర ప్రదుఃఖిమతేత్వాతి త్సూద్రత్వాదిదోష త్వేననిరతికయకేవ
 జాననాదిమత్వేనవనై లక్షణ్యమభిప్రేతం, అజ్ఞానోత్త్యనెనజనోపదిష్టయ-౭నత్వా౭పిగత్వాత్తేతల్పరాత్తార్థకామాజెరవీదుఃఖ
 సాప్రేవృత్తమభిప్రేతమ్. ౫౧ || ఋ ననజనవిలక్షణోసిరతికయపురమార్గప్రవత్వేదహామేవసర్వైర్విరపిన్సనమాశ్రియత
 భిత్వత్ప్రేహా|| త్వయి|| సర్వలోకస్యానాలాభివశేమా శేవలోకస్యత్వంసువృద్ధితేషి|| యియః|| పీతివిమయశ్చసావీశ్వరో౭ నః
 ప్రవిశ్యేయిస్తాతత్వాధారకః. గురుత్వోపదేమా-జ్ఞానంజ్ఞానప్రవర్తకఃఅభిష్టసిద్ధివత్ప్రఅధా౭ఽయద్యత్సక్తికవిధస్వస్థధా
 పి, హృదయకమలవ. వనన్దంభగవ న్దమక్రవిధం. స. సర్వలోకో. జానాతి, అజ్ఞానోహేతుపదనోలోకంవినిష్ఠి|| అన్యధీ.
 ర్న్యసిద్ధిబధకామభితి. అన్యధీరేహాతవనబధితవ్యోగార్థకామాదిమపురమార్గవృద్ధిః-సమదేశావిలక్షణాత్పరమాత్మయాధా
 త్వ్యధీరకవీవ. బధకామశ్చబ్ధాదివిమయేత్వః. ౫౨ || ఋ అధో క్రివిధంభగవ న్దం ప్రవద్యజ్ఞానోపదేశార్థంప్రాయతే||
 తమితి || తమ క్రివిధం, దేవవరం. తం దేవతానాంపరమంపదైవతమ్, మిత్యుక్తిక్రిత్యానిస్స మాభ్యధికనైవతం. అవేవ. వరే
 ణ్యంవరణీయమీదం. త్యా. మహాప్రతిపత్తిధనాయస్మాత్కృపరమాస్తయాధాత్వ్యజ్ఞానాయ తదుపదేశార్థమితిభావః|| ప్ర
 వద్యేకరణంప్రజామి, అతో, హేభగవ. న్మర్తదీప్తేః-వరమపురమార్గహేతవరమాత్మస్వరూప్రకాశకై, ర్న్యాభిః, హృద

యాన్మద్భువనయగతాన్ - గ్రస్తిన్ గర్భవదనోచాన్ - దేహాత్మాభిమానాదీన్ భవతిపాతరు - స్వంస్వీయమోకస్వరూపం
 స్థానంవా - విశ్వబుధకాతయః || ౫౩ || ఋణశీఘ్రం ప్రారంభయమానం స్వపతిమదీక్ష్యభగవానాదిపురుషే, మత్స్యరూపీమ
 హామ్నాఢౌ ప్రయాగ్నైవ - విహరం - ప్రత్వమబ్రవీదుపదిష్టవాన్, తత్ప్రపతిపాతకంపురాణముపదిదేశేత్సర్వః || ౫౪ || ఋ
 తదేవాహ - పురాణేతి || దివ్యాం దేవగ్యస్యనంబధినిం ప్రతిపాదికాం - దేవెన్ సైవై వదన్తీతాంవా - సాఙ్గ్యం ప్రకృతివిలతః
 జాన్యస్యరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానం - యోగభగవద్వక్త్రయోగః, క్రియాసత్త్వవైమిత్తికాదిగ్రహయోగః తపితే సతిపాద్య
 త్వేనానాగ్నం న సీతిగదా, తాంపురాణసంహితాం మాన్యపురాణరూపాం సంహితాం శధా, ౭౭త్వనా, గుహ్యంగరహ
 స్యంతా, శేవతఃకా దైన్యగ్న, సత్యవ్రతస్య అబ్రవీద్యేనువజ్యః || ౫౫ || ఋతతత్త్వగవతో - పదిష్ట - మాన్య సగ్రహ్యగా
 త్వనః, తత్త్వం యాధాత్మ్యం - సనాతనం బ్రహ్మతద్వ్యాధాత్మ్యం వ, ఋషిభిస్సహ - నాభ్యుసవిష్ట, సగ్రహతో నిస్సంశయం
 ధాధవతితధా, శ్రుతావః || ౫౬ || ఋతతో, హరి, రతీతః, పూర్వోయః, ప్రలయ - ప్రసాగ్న, పాయేవనానై, ఉత్తితాయ - శ
 యనాదితి శేవః - వేద సవతుర్బుధాయ - వేదానామయగ్రీవణాపహ్యతాన్, తమసురక, హత్యా అహ్యత్యా దిశద్దహః || ౫౭ || ఋ
 తత - సమనవ - సత్యవ్రతో - రాజా - జ్ఞానవిజ్ఞానాభ్యాం - సంయతే - అగమోభివేక్షితోజ్ఞానాభ్యాం యుక్తః - విష్ణోః ప్రసా
 దాదనుగహదేవాస్త్రిన్కత్వ - వైవస్వతో - మనురభూత్ || ౫౮ || ఏవమవసర్గిసమత్స్యనతారచరిత్రోముని ప్రదా
 బ్ధానవ్రతవదాదిఫలమాహ || సత్యవ్రతస్మైతి || మాయామత్స్యప్రళయద్భుతమత్స్యరూపిణః - స్వనంకల్పేపాత్రమత్స్యరూపి

హం దేవవరం వశ్యం ప్రపద్యతః ప్రణిబోధనాయ | భిన్నగర్భిమైర్గవవస్యభిన్నగర్భిన్మృదయాన్వీకృణు
 వ్యమోకః || ౫౩ || శ్రీశృకణ్డవాచ | ఇత్సు కవ స్వంస్వపతింభగవానాదిపురుషః | మత్స్యరూపీమహామ్నాఢౌవి
 హరం ప్రత్వమబ్రవీత్ || ౫౪ || పురాణసంహితాదివ్యాం సాఙ్గ్యయోగక్రియావత్తిమ్ | సత్యవ్రతస్యరాజై
 రాత్వ గుహ్యమశేవతః || ౫౫ || సోఽశ్రాపీద్వషిభిస్సాకమాత్తతత్త్వమనంశయమ్ | నావ్యాసీనోభగవతాప్రో
 క్తంబ్రహ్మసనాతనమ్ || ౫౬ || అతీతవ్రతయోపాయఉత్తితాయవేదసః | హత్యా౭సురంహయగ్రీవంవేదాన్య
 త్యాదిశద్ధరిః || ౫౭ || సతుసత్యవ్రతోరాజన్జ్ఞానవిజ్ఞానసంయుతః | విష్ణోప్రసాదాత్కత్వే౭ప్తిన్వాసీదైవ
 స్వతోమనుః || ౫౮ || సత్యవ్రతస్యరాజన్దైవయోమత్స్యగృహ్నిణః | సందావంమహదాభ్యానంశ్రుత్యావమ్యైతే
 భిషాత్ || ౫౯ || అవతారంహరేర్గోఽయంకీర్తయేదన్యహంనరః | సఙ్కల్పాన్సగ్రసిద్ధ్యైస్సయతివరమాం
 గతిమ్ || ౬౦ || ప్రలయమయసిధాతుస్సుచక్రైర్బుధైర్భుక్తుగ్రిహణమవశీతంత్యుపాదత్రహత్యాదిజపక
 థయప్రబ్రహ్మసత్యవ్రతానాంతమహమఖిలమేతుంజిహ్మీనంకతో౭ప్తి || ౬౧ || * * * * *
 * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, అష్టాదశసహస్రికాయాం, సంహితాయాం * * * * *
 * * * * * పారమహంస్యాం, శ్రీవైయోగీక్యాం, అష్టమస్కంధే, చతుర్వింశోపాధ్యాయః * * * * *

జోవా-శార్విణోహరే-స్వచ్ఛవ్రతస్య - రాజదైవ - సంవాదరూప-మిద-మాభ్యాసంశ్రుత్యా - పుమాన్ క్రిపిషాత్స్వగ్రావవగ్గ
 శ్రేయోవిరోధిసంపాపాన్తుక్రిపివై || ౫౯ || ఋయో-నరో-హరేర్మమ-మహతారం-తవృత్రిత్ర-మన్వహ-మహారహః-శ్రీ
 ర్తయతో-తస్యనరస్య-నర్యే-సఙ్కల్పావనోరధాస్సిద్ధ్యై, జీవదీక్షాయామితి శేవః, దేహవనానైతు, సనరః, వరమాంగతిం
 ముక్తిం యాతి || ౬౦ || ఋమత్స్యనతారచరిత్రకథనానైసుఖప్రతిపత్రయేదవతారప్రధానప్రయోజనానిసంగృహ్యన్
 మగ్నరోతి || ప్రలయతి | యః - ప్రలయమయసిప్రలయార్ణవ-విహరస్తితి శేవః : సుపాత్రబుధా-శ్చక్రస్సప్తిశ్రీర్యస్యని
 దాగ్రభూతత్వాదిదిధావః - అతవ్రత-తస్య-ధాతుర్వృత్తజో-ముఖేభ్యః - అవశీత-నిస్సృతంశ్రుతిగణంహయగ్రీవణాసుర
 జాపహ్యతంతం-దితిజమసురం, హత్యా-ప్రత్యుపాదత్రహత్యావ్యశ్యధాత్రేదావిశ్మరః-కధా-గర్వతానాంసత్యవ్ర
 తస్యఋషిఠాంక భృణిణోగచ్ఛ నీతివర్జిత సమవాయాద్భహువచనం-బ్రహ్మతద్వ్యాధాత్మ్యవ్రతిపాతకంపురాణ-మకథయతో,
 త-మఖిలమేతుంసర్వకారణకారణభూతం-జిహ్మీనంకఽఽమీనం-హరి-మహం-నతో౭ప్తి-నతయితిక ర్రికః-కమనస్కృతవా
 నస్తీశ్యర్థః || ౬౧ || ఋఇనిశ్రేష్ఠత్వాన్వయమయఃపారావారరాకాసుధాకరస్యసర్వవిద్యానిధిఃశ్రీశైలగురోస్సుతేనతప్తరణ
 కమలపరివర్త్యాప్రసన్నతత్త్వ క్రిసమధిగతశ్రీమద్భాగవతార్చనప్రయోగీవైష్ణవదాసేనశ్రీవాత్సవీరరాఘవార్చవిరుషా
 విరిచితాయాం శ్రీమద్భాగవతచంద్రాగ్రకాయాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానా, అష్టమస్కంధే, చతుర్వింశోపాధ్యాయః * * * * *
 అష్టమస్కంధవ్యాఖ్యానసమాప్తః శ్రీకృష్ణ పరబ్రహ్మ దైవకేనందనాయనమోనమః, సమాప్తవ్యయంస్కంధే హరిఃఽంతత్వతో.

శ్రీశుభమస్తు.

శ్రీమాయగ్రీవాదనమః

శ్రీవీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానహితశ్రీమదాభిగతమ్

నవమస్కంధవ్యాఖ్యాప్రారంభః.

పూర్వస్కంధాదైవతసత్వవ్రతోరాజాజ్ఞానవిజ్ఞానసంయుతః । విష్ణోఃప్రసాదాత్సత్వైస్త్రిన్వాసీదైవవస్త్వతోమ
ను, రితిప్రకృతస్యభగవత్పూర్ణానుగ్రహవిషయస్యమహాభాగవత్స్యవర్తమానస్యస్వప్రమస్యవైవస్వతమనోర్వంశం “ సప్త
మోవర్తమానోయస్రదపత్యానిమెశ్వణః॥ ఇత్యైవకుశ్చన్యగచ్ఛేచ్ఛ ” త్యాదినాసజ్జమేణోక్తంవిస్తరతోబుభుత్సురక్తాను
వాదపూర్వకంపుచ్చతిరాజా॥ మన్యస్తరాణీత్యాదిభిఃపచ్చభిః॥ యాన్యక్షమాదా . మయా . పృష్టానిమన్యస్తరాణి . తెవ్వవ . తి
రైన . భగవతా . కృతాని . వీర్యాణిచితాని . సర్వాణి . త్వయా . వర్ణితాని . మమయా . శ్రుతానిచ ॥ ౧ ॥ శ్లోతధాయోఽనావతి
తకత్వై . ద్రమిదదేశాధిపస్యత్యవతాఖ్యో . రాజదిర్ఘతీతకల్పావసానై . పరమపురుషస్య . సేవయా హేతుభూతయా . స్వపర
యాధాత్వ్యంజ్ఞానం . లెఖేషామప్రవాక్ ॥ ౨ ॥ శ్లోనవసత్వవ్రతోఽస్త్రిన్వాత్వైవివస్వతఃపుత్రో . ధూత్యామనురైవ
వస్వతాఖ్యస్సప్తమోమనురాసీదితిచ . త్వత్వై . మయా . శ్రుత . మిత్యుక్తానువాదః । అథప్రవృత్తంపుచ్చతి । తస్యవైవస్వతి

విష్ణురాతడవాచ ॥ మన్యస్తరాణిసర్వాణివర్ణయోక్తానిశ్రుతానిమి । వీర్యాణ్యవస్త్రిన్వస్యవరైస్తతకృతాని
చ॥ ౧ ॥ యోఽసానత్వవ్రతోనామరాజిర్ద్రమిదేశ్వరః । జ్ఞానంయోఽతీతకల్పానైలెఖేపురుషసేవయా॥ ౨ ॥
సప్త వివస్వతఃపుత్రోమనురాసీదితిశ్రుతమ్ । తతస్తస్యనుతాఃప్రోక్తాభ్యైకుశ్చప్రమాఖ్యానసాః॥ ౩ ॥ తెహంవం
శంపుష్యగ్న్యస్తాన్యంశానుచరితానిచ । వర్ణయన్యమహాభాగనిత్యంశుశూన్యతాంహిసః॥ ౪ ॥ యేధాతా
యేభవిష్యాత్పథవస్త్యద్యతనాచ్ఛయే । తెహంసేపుణ్యోర్తీనాంపూర్వేహంవదవిక్రమాక్ ॥ ౫ ॥ శ్రీసూత
వాచ ॥ ఎవంపరితీతారాజ్ఞానదసిబ్రహ్మవాదినామ్ । పృష్టఃప్రోవాచభగవాన్ శుకఃపరమధర్మవితే ॥ ౬ ॥ శ్రీశుక
ఉవాచ ॥ శ్రూయతాంమానవోవంశఃప్రాచ్యుర్యజురప్రప । నశక్యోతేస్తరణవక్త్రంవర్షకత్తైరపి ॥ ౭ ॥ ప

స్యమనో . ర్మేనుతా . ఇత్యైవకుశ్చ తయఃత్వయాకథితాః , మయాశ్రుతాశ్చ . తెహమిత్యైక్వాదీనాం . పుష్యగ్న్యధగ్వంశం
తద్వంశజానాం . చరితానిచ . ధునా . హేబ్రహ్మక . మహాభాగ . సర్వజ్ఞ . శ్రోతు . మిచ్చతాం . నోఽస్తాకంకధయన్ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥
తస్యవైవస్వతమనోర్వంశేయే . భూతాతీతాః . యేచ . భవిష్యాభావినో . యేచాద్యతనావర్తమానాచ్ఛభవన్తి . తె
హంసర్వేహం . పుణ్యాపుణ్యావహాః । ర్మేహం . పూర్వేహం . విక్రమాన్ . వదవరత్యాణికథయపుణ్యోర్తీనామిత్యేనతద్వి
క్రమాణామశ్రోతవ్యత్వకేలా . నిరస్తాన్ ॥ ౫ ॥ శ్లోఎవంరాజ్ఞాన్యప్రోభగవాన్పూర్వచరాయణైర్వవస్వతమనువంశంతద్వం
శ్యచరితానిచయథావస్త్యక్రముపచక్రమగత్యాహమాతః ॥ ఎవమితి ॥ ఇత్థంబ్రహ్మవాదినామపిషేదాం . సదసి . రాజ్ఞాపరితీ
తా . పృష్టః . పరమధర్మవితేభాగవత్గణదన్తనస్సోత్తమధర్మత్వాభిజ్ఞో . భగవాన్ శుకః . ప్రోవాచ ॥ ౬ ॥ శ్లోతదేవాహ
శూన్యతామిత్యాదినా ॥ తావదైవవస్వతమనువంశమాచిఖ్యానుస్తవ్యంశాన్యానంతవచరిత్యాణాంచానన్యాతాన్ . ర్మేహం
నవక్త్రంశోగతుంచాశక్యత్యాత్వాగ్ధాన్యైగరాక్షిత్తద్వంశపరం . పరాశక్తయామిత్యభిప్రయన్మాహ ॥ శూన్యతామితి ॥
హేపరస్తవ . మానవః . నైవస్వతమనోర్వంబంశివంశః . ప్రాచ్యుర్యజురప్రప . మత్తః । శ్రూయతాం . ప్రాచ్యుర్యైజ్యేనసా
కత్యేనవక్త్రం . శ్రోతుంవాశక్యత్యభిప్రేతం . తదేవాహ . నశక్యత్యభి . స్ఫుటార్థః ॥ ౭ ॥ శ్లోమనోర్యాచీనాంతద్వంశపరం
సరాంవివత్సుస్తావ శతేషాంపూర్వపరంపరామాహ ॥ పరాపరేహమితివత్తుధిః ॥ ఇదంపరిత్యక్తమానంస్థూలచిదవిదాత్తకం
బ్రహ్మైవ సమ్యచర్మ్యద్రవ్యంపుత్యైవంజగదతీతకల్పావసానై . సేవయా . సీతకౌఽసాయదాత్తకంజగదాసీదిత్యత్యాహ ॥ యః . పరా
వరేహాయుచ్చావచానాంభూతానా . మాత్తా . ఉస్తః । ప్రవిశ్యధారకః . పరమపురుషః . స్థూలచిదచ్ఛరీరకః . పరమాత్మ . ప్ర
లయదశాయాం . నామరూపవిభాగానన్త . సూత్ర . చిదచిచ్ఛరీరకత్వైవసకారణతయా . ఉపశ్రితోబిభూవత్కర్తృత్యలన్త్యస్త్వసమా
న్తం . కారణం . న్దునాసీదిత్యర్థః । సేవయాసీదిదంవిశ్వంకల్పాన్త్యత్యేన “ సదేవసోమ్యదమగ్రసీద్వితిశ్రుత్యర్థః । ప్రత్యభిజ్ఞా

విశేః అన్యన్తర్భిన్నైత్యనైత్యైః “ కమేవాద్వితియః, మిత్యస్యార్థః యనోర్యంశస్య పూర్వార్థవిధియోతనాయపఞ్చపురుషానరీత
 త్వైఃపిసాత్కృత్యగవద్వంశేద్రసూతత్వభ్యాం పనాయచవరావరేషామిత్యాదిష్టాకరణ్యంప్రవృత్తిమ్ ॥౮॥ ఋతస్యప్ర
 లయవశాయాం సూత్యచిదచిత్త రీరకత్వేనావసత్తస్య కారణభూతస్య “ బహుస్యాంప్రజాయేయై, త్యుక్తవిధిస్సన్యతన
 ప్రరంమహదాదిపుధివ్యస్తతత్వోత్పత్తిద్వారాజైరారణ్యైః బహుత్వైగర్భో దేశమతయనస్య నిరుద్ధరాజిహ్వభవతో
 నాభ్యేదిర్జయఃప్రకాశబహుళఃపద్మకోశఃప్రిభవననాన్తకోశఃస్వభవదిత్యర్థః హేమహారాజిత్యే న్నాభివత్సై
 చతుర్భుజోబ్రహ్మ సంబధూవ ॥౯॥ ఋతస్యచతుర్భుజస్య - మనసఃమరిచిర్జ్ఞేమానసఇతిహితేతస్య మరిచి-గ్నానసః
 పుత్రోజ్జగత్సర్వకోశస్యామిమరి-చేకాశ్యవపుత్ర-స్సంబధూవ-తస్యకాశ్యవస్య, భార్యాయాం - దక్షిణహితర్కదిత్యాం
 వివస్యాన్యత-స్సంబధవతే ॥౧౦॥ ఋతత- ద్రస్యవివస్యత, స్సంజ్ఞాభ్యాంయాంభార్యాయాంశాగ్ధదేవో-మనుర్దైవస్య
 త-స్సంబధవతేతతఃప్రతప్రమనసో-నైవస్యతో-మను-త్రద్ధాయాంభార్యాయాం దశపుత్రాన్-జనయామానః ॥౧౧॥ ఋ
 తానాహ ॥ ఇత్యైక్వీతి ॥ ఇత్యైక్వాదీక్ - జనయామాన - తిపూర్వైకాన్యాయః ॥౧౨॥ ఋ సూర్య పాత్రస్యసుద్యు
 మ్మ స్స త్రి త్వే సతిబుధాత్మ రూరవః ప్రభృతిసోమవంశప్రవృత్తిం వత్సం ప్రస్తావమిహోపాఖ్యా నమాహ ॥ అ
 వజస్యేతి ॥ పూర్వ మిత్వై కుద్రభృతీనామత్వ త్తైపా, గతుత్రస్యమనోః - ప్రజార్థం పుత్రార్థం - మిత్యా వరుణ
 దేవతాకామిష్టిం-మనో - రాచారోభ్యగవాత్-వనీకః-అకరోత్ అయోజయిదగ్గర్వజ్జి ॥౧౩॥ ఋతతప్రతయోగైర్మయా

రావరేషాంభూతానామాత్మాయః ప్రకృతేఃపరః । సప్తవాసీదిదంవిత్వంకల్పానై ౭ న్యన్తర్భిన్న ॥౮॥
 తస్యనాభేస్సంబధవత్పద్మకోశోపిరర్జయఃతస్మిన్జ్ఞేయహారాజస్యయంభూర్యుతభావనః ॥౯॥ మరిచి
 ర్నచన ద్రస్యజ్ఞేతస్యాపిశక్యః । దాతౌయన్యైంతతోఽదిత్యాంవివస్యానభవత్సతః ॥౧౦॥ తతోమనుశ్చ౪
 ధ్వజేవస్సంజ్ఞాయామానభారత । త్రద్ధాయాంజనయామానదశపుత్రాన్సప్తవాత్ ॥౧౧॥ ఇత్యైక్వన్యగ
 ర్వాతిదిష్టద్రవ్యకరూతకాత్ । నరివ్యన్తంవృషద్రభ్యన్భగంచకోవింభమ్ ॥౧౨॥ అవజస్యమనోఃపూర్వం
 వస్యోభగవాన్మి ॥ మిత్యాగరుణయోరిష్టింప్రజార్థంకరోద్విధుః ॥౧౩॥ తతస్యగ్ధామనోఃపత్తిహేతా
 రంసమయాచత । దుహితృత్వముపాగమ్యప్రణివత్యేవయోవతా ॥౧౪॥ ఔత్తోఽధ్వర్యుః కౌహేతాధ్య
 యంస్తప్తసమాహితః । వాచాతెనగృహీతేనవపటూరంగ్యుణ్విజః ॥౧౫॥ హేతుస్తద్వ్యభిచారైకశ్చైతా
 నావసాధవతే । తాంవిలోక్యమనఃపా వనాతివృష్ట్యమనాగురుమ్ ॥౧౬॥ భగవన్సమదంతజాతంకర్తృవో
 బ్రహ్మవాదిమామ్ ॥ విగ్రహసహౌకష్టం మైవంస్యాద్య౪ మృవిక్రియా ॥౧౭॥ యాయం మన్త౪ విదోయు
 క్తాస్తపసాదగ్గీర్ణిమాః । కుతస్యజ్జల్పనైవమ్యమన్యతంవిమధేష్వివ ॥౧౮॥ తస్మిన్వశ్యవవ ద్రస్యగవాన్య౪పి

జేసతిమనోఃపత్తిత్రద్ధాయయోవతా-వయఃశీరమేవ-వతమాహారో-నియతోయస్యాన్సహేతారముపాగమ్యహేతు
 స్సమీపమాగత్య-ప్రణివత్య నమస్తుత్యవ - దుహితృత్వ, మయాచత - కన్యామయయధాభవైకాదయశ్చిపాగిత్వతీత్య
 ర్వజ్జి ॥౧౪॥ ఋతతోఽధ్వర్యుః-౪ ఔత్తోహేతార్యజేతి-౪ ఔత్తో - హేతుస్తపసమాహితతీత్యత-త్రయోప్రాధికర
 ధ్యాద్యై-వాచా-వపటూరంగ్యుణ-వపడిత్యుచ్యర్వ-గృహీతేనవపావిమా - అయజితి శేషః ॥౧౫॥ ఋతతో-హే
 తు-స్తద్వ్యభిచారేణయజమానసజ-ల్పవిపరీతసజ-ల్పరూపేణవ్యభిచారేణ-ఇతీతిప్రసిద్ధా-సా-కన్యాబధూవ-యా-యా
 చితా-నై-వ-కన్యా-సంబధూవ- నతుమనాయాచితేపుత్రఇత్యర్థః । తాంసంభూతాంకన్యాం-విలోక్య-నాతీవమృష్టంమ
 నోయస్య-తాదృశః-గురుంవసిత్వమాహ ॥౧౬॥ ఋత-క్రిమేవాహ । భగవన్సత్విద్యాభ్యాం-హేతగవన్-బ్రహ్మవాదినాం
 వోయుచ్చైశ్శమిదంకర్తృ-యేష్యభిరమృతీమిదంకర్తృ-విసరీతం- జాతంకిం - సజ-ల్పితఫలవిపరీతఫలదంఖల్విత్యర్థః - అస్తు
 కోవోవఇత్యతేతహ । అహౌకష్టమితికింతల్ప-ష్టంతతాగహ-మైవమితి-బ్రహ్మవిక్రియామన్త-౪ విదికార-మన్త-౪ క్రివివర్యా
 సః-మై-వంస్యాత్-నివంభవతుంనార్హ తీత్యర్థః-మన్త-౪ క్రివివర్యయవివవమాత్స-ష్టమిత్యర్థః ॥౧౭॥ ఋ-బ్రహ్మవాదినాంవ
 ఇత్యసేనాభిప్రేతంవిద్యతోతి ॥ యాయమితి ॥ యాయం-మన్త-౪ విదః-మన్త-౪ స్వరూపతద్వినియోగతదర్పదః-యేకాగ్నమా
 హితచిత్రాః-తపసా-దగ్గం - క్రియ-వచి-నివవిపరీతఫలదం-యేషాం-తే-దేవసంభూతానాం-యేషాం-కుతఃకన్యా-౪ తోః -
 సజ-ల్పనైవమ్యం-చి-నివనైవమ్య - మహూత-తప్రతిమధేవ్యస్యసమితెధృష్టాన్తః - యథా - విమధేవ్య-స్య-తం-భవితుంనా
 ర్హ-తి-తథా-వ-తత్సంభవతుమన్త-సజ-ల్ప-నై-ష్టం-కన్యా-దైత్యో-భూ-వ-ఇత్యర్థః ॥౧౮॥ ఋ-నివమన్త-సమాహ-వసిత్వ
 త్యాహమని-త-త-నివమన్త-మనో-వచ-విశ్వ-శ్రుత్యా-నో-౭-స్వాకం-పితామహః - అన్యప్రేత్యాదిః-ప్రపితామహః-

భగవాన్ససికః, హేతుః వృత్తికమంసంకల్పవిపర్యాసం, జ్ఞాత్వా, రవిసప్తసంమనం. బభాషే. ఉవాచ ॥ ౧౧ ॥ ఎతదితి ॥
 హేతుః పృథ్వీభిచారాద్విపరితపజల్యరూపాదోతే - సైవై, తత్సజ్జల్యైవైవమ్యం చిన్తితైవమ్యం - యద్యప్యహేతవే. త
 ధాఽప్య - హం - స్వతేజసాన్వతపోబలెన - సుప్రజా స్వం - సాధ్యమ్యై - కన్యాయావతపుం స్వం - సాధయిత్యభివ్య
 ర్థః ॥ ౧౦ ॥ ఎవం ప్రతిజ్ఞాయభగవాన్ససికః సైవై వసాధితవానిత్యాహమసి ॥ ఎవమితి హేరాజస్త్రితం. వ్యవసితేనశ్చ
 యయుః కః - స. మహాయశావిపులశీ ర్విగ్ధావాన్ససిక - ఆదిపురుషంభగవత్ - మిశాయాః కన్యాయాః. పుం స్వకామ్యయా
 పుం స్వసంపాదనావృత్త్యా. అస్తాపీతే ॥ ౧౧ ॥ శివతః. ఈశ్వరోభగవాన్ - హరి - సత్సత్త్వైవైవస్థాతే. తామ్యః ప్రసన్నస్తస్యైవ
 సిప్తాయ - కామంవరం ఇష్టమిశాయాః పుం స్వయావంవరం - దదౌ - తతస్యైవ రేణ హేతునాసా - ఇశా - సుద్యమ్నాభిః, పు
 రుషశ్చైవో - బహువ ॥ ౧౨ ॥ శివ - వీరస్సద్భుత్త్యుః, కదాచి, దైవమహారాజ - వన - మృగయాం వివరకమృగయాం కర్తృమిత్య
 ర్థః కతిపయై, రమాత్రైర్వస్త్రిభిః - పరివృతః, సైవవంసేన దేశోద్భవమశ్వ. మారుహ్య ॥ ౧౩ ॥ శివచిరం సునరం. వృథంవ,
 చాపంధను, ప్రధా, ఽదృశ్యాన్నిశితాక - శరాంశ్చ, ప్రగృహ్య - దంశితేకవచితః, ఉత్తరాదిశం ప్రత్య, సమృగం ప్రతిమృగం.
 జగామ వివచార ॥ ౧౪ ॥ ఎవం వివరక - స, కుమారస్సద్భుత్త్యా, మెరోః పర్వతస్యా, ధస్తాస్త్రితం. వనం, ప్రవివేక - హే
 త్యాశ్చ కృతాదేవ - తస్య ఇతస్య పునః ప్రీత్యా వత్ప్రీత్యా తుత్వా ధైర్య - పరాక్రమాతితయా, దాశ్చర్యంవ, వనం విశిష్టమ్ ॥ య
 త్తేతి ॥ యద్రవస - భగవాన్ శరోర్విరుద్ర, ఉమయా సహ - రమమాణః - ఆత్మైతద్వనం - ప్రవివేక - ఇలావృతవద్ధనం ప్రవివేక

తామహః ॥ హేతుః పృథ్వీకమంజ్ఞాత్వా బభాషే రవిసప్తసమ్ ॥ ౧౧ ॥ ఎతస్సజ్జల్యైవైవమ్యం హేతుః సై
 వ్యభిచారతః ॥ తధాఽపి సాధయిత్యైవ హం సుప్రజా స్వం స్వతేజసా ॥ ౧౦ ॥ ఎవం వ్యవసితో రాజస్యగవా
 న్సమహాయాః ॥ అస్తాపీతే దాదిపురుషమిశాయాః పుం స్వకామ్యయా ॥ ౧౧ ॥ తస్యైవ కామవరం తుత్వైభగవా
 న్న రిశిశ్వరః కదాచి యోజన తేన సద్భుత్త్యుః పురుషర్షభః ॥ ౧౨ ॥ సమకదామహారాజవివరస్యగయాం వన
 వృతః కతిపయై రమాత్రైర్వస్త్రిభిః పరివృతః సైవవంసేన దేశోద్భవమశ్వ. మారుహ్య ॥ ౧౩ ॥ ప్రగృహ్య చిరం చాపం శరాంశ్చ పరమాదృశ్య
 తాక - దంశితోఽనుస్యగం విరోజగామిశముత్తరామ్ ॥ ౧౪ ॥ సకమారో వనం మోరధస్తాత్త్రివివేకహ
 యత్రాస్యైభగవాన్ శరోర్విరుద్రమహానిశ్చ హేతుమయా ॥ ౧౫ ॥ తస్మిన్, ఇవిష్టవాసా సుద్యమ్నాః పరివీరహః
 అవశ్యస్త్రిభిః పునః స్వం చ బజహంశ్చ ॥ ౧౬ ॥ తదాశేషమగన్వ ద్వైహ్యైర్వైవిజ్ఞవిపర్యయమ్ ॥ దృ
 ష్ట్యా మనసోఽభూవస్త్రితమహాణాం వరస్సరమ్ ॥ ౧౭ ॥ రాజోవాచ ॥ కథమేవం విధోదేశః కేన వాభగవ
 న్మహాః ॥ ప్రశ్న మేనం సమావత్సవరంకౌతూహలంహానః ॥ ౧౮ ॥ శ్రీశుక ఉవాచ ॥ ఎవగదిశం ప్రప్రమృషయ
 త్రత్రసుప్రతాః ॥ విశోపితిమిరాభాసాకుర్వస్తస్యనుపాగమక ॥ ౧౯ ॥ తాన్విలోక్యాన్నికాదేవివస్తాగ్రవిడి

శ్చగః ॥ ౧౫ ॥ శివ - రాన్ శత్రూన్ - వీరాన్, హస్తీతథా, అసౌ సుద్యమ్న - సైవైవన, ప్రప్రమప్రప్రవేకమాత్రేణైవైత్యర్థః.
 హేన్యవ, ఆత్మానం, స్త్రియమశ్వం, బడబాంచా, పశ్యతే ॥ ౧౬ ॥ శివ - తస్య సుద్యమ్నస్యా. సుగాన్వ ద్వై - ఆత్మైర్వైవిజ్ఞం
 పుం స్వం, తద్విపర్యయం ప్రీత్యమిత్యర్థః - శస్త్రస్థావ - పరస్పరం - వీక్షమాణా, విమనసః - అహోశిమితవస్తా కంపా ప్రమి
 తిభిన్నచిత్తా, బహుభుః ॥ ౧౭ ॥ శివ - ఇచ్చ మస - నైయత్సృజివస్య స్త్రీభావతపద్యైవైవస్త్రితం పశ్యద్వ్యభివ్యత్రప్రతిజ్ఞాత
 స్యప్రీత్యా వత్ప్రీతిమితోపపాదనస్యావరప్రాప్తతామాలోచ్యతద్వి సరతోబుభుత్సృపృథ్వీరాజా ॥ కథమేవమితి ॥ హే
 భగవ, సైవం విధో, దేశః స్వస్త్రిభిః వేతమాత్రేణాస్త్రిత్యా వత్ప్రీతిమితోభూతోదేశః, కథం - ఎవం విధం దేశం ససంభావయా
 మితిభావః - యదికథం చిత్తం భవత్తద్దైవం విధిః కృతేతి ప్రశ్న ప్రకారః. ఎనం మయా కృతం ప్రశ్నం, సమావత్సవప్రశ్న
 బ్లిజవచారాత్తదుత్తరైవ రతై - ప్రశ్నస్థోత్తరంవదత్యర్థః, యద్యా, ప్రశ్నకృతైవత్స్త్రిమితముక్తదేశేనవ్యం ప్రీత్యాపా
 దకత్వం లభ్యతే - తదుపపాదయత్యర్థః, తచ్చ ఇవదైవస్తాక - మతివ - కౌతూహలమత్సాహావ రతై, అతస్సమావత్సృతి
 భావః ॥ ౧౮ ॥ శివమావృష్టోయధావ తదుపపాదయతుంతత్యసావమామమసి ॥ ఎకదేతిభిః ॥ కదాచి, దృవయ -
 ప్రసాపిహేహారంరుద్రం - ద్రష్టుం - తత్రైవావృత్తేనవన - పముపాగమకజన్మః, కథం హతాస్య స్వభాసాస్సదీప్త్యాదిశో - వి
 తిమిరాః - కుర్వస్తస్య స్త్రీభిః విగతం తిమిర - మాసమనా - ద్యా, సప్రకాశశ్చ, యను - తధాభాతాః - కుర్వస్తస్య తిమిరా ॥ ౧౯ ॥ శివ
 భతాన్ - తత్ర సముపాగతాన్వీక్ష్య - విష్ణులోక్య, అన్నికాదేవి - వివస్తాగ్రగన్వతే, అతేవనతరాంబజ్జితాః, భర్తృశ్చరస్యా, చా

దాశుఃసమత్థాయఃసివినిమియ క్రవస్త్రం.పర్వధాత్ దృఢవతిః॥ ౩౦ ॥ తదా.ఋకయోఽపితమనామయో.స్తయో
 ర్భవభవాన్యోః. ప్రసక్తంరత్యభివేత ప్రసక్తం.వీర్యలోభ్యతస్తావనాన్నివృత్తా.ప్రత్యసక్తరహితంసరనారాయణా
 శ్రమం.జన్మః॥ ౩౧ ॥ తదా.భగవాన్ప్రజఃప్రియాయ.అపికాయాః.ప్రియంకర్తృమిచ్చయా,అపిదా-హా-కథం.యః
 కశ్యత్తుమా-నెత-త్సానం.ప్రవిశేత్-స-యోషి-ర్వ-వెదితి॥ ౩౨ ॥ తతోరుద్రశాపాన స్తం,తత్సానం-స-స్వేపురమా,
 వర్జయన్తి.తత్ర-సప్రవిశన్తీత్యర్థః.వీరిప్రసిద్ధింద్యోతయతి॥ ఎవంతద్దేశస్యశ్రీత్వాపాదకత్వమితిమధిధానాధమద్య
 మ్మస్యశ్రీత్వాపవత్త్యనస్తరవృత్తా సమాహ॥ సాచేతి॥ సాచ-పూర్వమపియోషితేమధ్యేపుంస్త్యంప్రాప్తాపిపునశ్రీత్వ
 మాపన్నాయోషితే.అనుచరసంయుక్తాఅనుచరీభిస్సంయుక్తా,అనుచరీ సంయుక్తైవ క్తవ్యేభూతపూర్వగత్యైపుంస్త్యసి
 ద్దేశఃవనాద్వసంవనాస్తరత్పునఃపునర్వనాస్తరం.విచచార॥ ౩౩ ॥ తతః-స్వాస్త్రమసమీప-చరన్తి,తాం,శ్రీభిః-
 పరివృతాం.ప్రమదోత్తమా-మలలోక్య-భగవాన్సుధస్సోమపుత్ర-శ్చకషే॥ ౩౪ ॥ తతిధా-సావసుధూగ్రసోమరాజ
 సుతంప్రతి-చకషే-పరస్పరకామనయమిద్ధునిభూవతుః.సబుధ,స్తస్యాంయోషితీపురూరవస్సంజ్ఞక-మాత్మజ-మత్వా
 దయామాస॥ ౩౫ ॥ త్వివం,శ్రీత్వమాపన్నో.మనోఃపుత్రో-నృపస్మద్యమ్మః,నృపకలార్యంవసిష్ఠం,సస్తా-ర-ద
 ధ్యై,ఇతిశుశ్రుమత్సృనోక్తవృత్తాస్తస్యానత్యత్వకాంసివారయతి॥ ౩౬ ॥ ససంప్రప్తోవసిష్ఠ,స్తస్య,దశామపసాం

తాభ్యం॥ భర్తృకౌత్సముత్థాయసిమాశ్చర్వపర్వధాత్॥ ౩౦ ॥ ఋకయోఽపితయోష్టిత్యప్రసక్తంరమ
 నామయోః॥ నివృత్తాఃప్రయయ స్తస్తాన్తరనారాయణా శ్రమః॥ ౩౧ ॥ తదైతద్భగవానాహాప్రియాయః
 ప్రియకాయయా॥ స్థానంయః ప్రవిశేతతత్వయోషిద్వవెదితి॥ ౩౨ ॥ తతఃకర్తృవంశంకర్తృపురమావర్జ
 యన్తిహీ॥ సాచానుచరసంయుక్తావిచచారవనాద్యనమ్॥ ౩౩ ॥ అధతామాశ్రమాభ్యా శివన స్తిప్రమదో
 త్తమామ్॥ శ్రీభిఃపరివృతాంవీత్యచకషేభగవాన్సుధః॥ ౩౪ ॥ సాఽపితంబకషేసుధూగ్రసోమరాజసుతం
 పతిమ్॥ సతస్యాంజనయామాసపురూరక సమాత్మజమ్॥ ౩౫ ॥ ఎవంశ్రీత్వమాపన్నోస్తస్మద్యమ్మామా
 నవోపవః॥ సస్తారస్యకలార్యంవసిష్ఠమితిశుశ్రుమ్॥ ౩౬ ॥ సతస్య తాదృశం భృష్టాకృపయాభ్యకషీ
 దితః॥ త్వివంస్తస్యానయస్టుం స్త్యమపాధావతశిజ్ఞరమ్॥ ౩౭ ॥ తుప్తస్యతస్మైభగవాన్వశయేప్రితి
 మావహా॥ స్వాంచవాచమృతాంకుర్వన్విదమాహవిశాంపతే॥ ౩౮ ॥ మాసంపుమాన్సభవితామాసంశ్రీతప
 సాతకఃఇదంవ్యవస్థయాకామంసుద్యమ్నోవతుమేదిన్తిమ్॥ ౩౯ ॥ శ్రీకుండవాచఃఆచార్యాన్సగ్రహతామంల
 భ్యాపుంస్త్యంవ్యవస్థయాపాలయామాసజగతింనాభ్యనన్తన్తతప్రజాః॥ ౪౦ ॥ తస్యోత్పలలోగయోరాజో
 విమలశ్చసతాన్త్రయః॥ ఉత్తరాపధరాజానోబభూవుర్నవత్యలః॥ ౪౧ ॥ తతఃపరిణతేశాన్ప్రతిష్ఠానవతః

స్తరాపత్రిం.భృష్టా.కృపయాసితరాంపీడితఃపునఃసుద్యమ్మస్యపుంస్త్య.మాశియక్ ఇచ్ఛక్,అర్చయన్ప్రితితాతాస్త
 రం,తదాఽప్రయయేవార్ధః.శిజ్ఞర-ముపధావతఅప్రాపిదిత్యర్థః॥ ౩౭ ॥ తదభగవాన్కజ్జరః.తదుపధావనెనత్వమ్.
 స్తస్త్వవసిష్ఠాయ,ప్రితి-మావహాకర్తృక-స్యాంస్త్యయం-వాచం.స్తానంయఃప్రవిశేతతత్వయోషిద్వవె,దిత్యక్తాం
 వాచం,ఋతాంసత్యాంచ-కుర్వక్-హేవిశాంపతే,ఇదంవత్సమాణ-మాహ-తప-తపసాతపసిప్రభావేన,అయంసుద్య
 మ్నో,మాసంపుమాన్సభవితమ్యతిమిద్ధునిభూవాతు.మాసంయోషి-ర్భవిష్యతి.ఎవంసత్వాదయోర్నవభోవససోరసత్యతేతిభా
 వః॥ ౩౮ ॥ ఇతిశ్చతేనందిధయా-వ్యవస్థయా-యం-సుద్యమ్నః,కామంయథేచ్ఛం,మేదిం-పాలయత్వమితి॥ ౩౯ ॥ తతః,
 ఎవ-మాచార్యసృపసిష్ఠస్యా,సుగ్రహ-తా-మమిష్ఠం,పుంస్త్యంవ్యవస్థయాఎత్తేకమాసాస్తరితత్వయాప్రయవ్యవస్థయా.
 అర్థ్యాజగతిం.పాలయామాస-తదాఽపి-తంసుద్యమ్నః,ద్రుహ-నాభ్యనన్తన్తనాభినన్తితవస్త్యఃఖలు-మాసంమాసంశ్రీ
 త్వేనలజ్జయాసంవీయావస్తానాదితిభావః॥ ౪౦ ॥ తతస్యరాజ్ఞస్సుద్యమ్నస్యోత్పి-లాదయ,స్త్రయస్సతా-బభూవుః.
 తపవశిశాపధరాజానఃపిడిణదశాధీశ్వరాః.సమాసాస్తవిధేనిత్యత్వా.ద్రాజాహ,ఇతిటజభావః.ధర్మవత్యలఃధ
 ర్మసుకూలవాత్సల్యయక్తాశ్చ,బభూవుః॥ ౪౧ ॥ తతః-కాలే-పరిణతేసన్త-కాలవఃజ్జరాయాంప్రాప్తాయామిత్త్యర్థః.
 ప్రితిష్ఠానవతః,ప్రతిష్ఠత్యేన్ద్రిన్ద్రిప్రతిష్ఠానంభూమణ్ణం,అధికరణేబట్-శస్యా,ధివతిస్సుద్యమ్నఃప్రపృష్ఠిత్యేయో-ధూ

తావ్యపురారవసేమధాదుత్పన్నాయస్సపుత్రాయ-గాంపుధీముత్సృజ్యతత్వా, వసం.గతః.తపఃకర్తృమితీ శేషః ॥౪౨॥
 ఇతిశ్రీభాగవతతవ్యవర్తికాఖ్యాయాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాం నవమస్కంధే ప్రథమాఽధ్యాయః. ॥౧॥
 ఎవంసోమవంశ ప్రవృత్తి మభిధాయాధ్రమద్యుష్మై వసంగతే నతిపునర్నవోః పుత్రార్థంతపశ్య ర్యాంభగవదారా
 ధనంతతత్కర్మక్యాదిపుత్రలభాంశత్తుత్రై వాత్యాదివరంపరాంతవృత్త్యాజిహవా. ఎవమితీ. ఇథం, సు తేనుద్యుష్మై, వసం
 గతేనత్యంభ, మనురైవస్వతః, పుత్రా, నా-మయమానః, యమునాయాంసద్యాంత త్రై, శతం, సమా, ప్రవ, సైపెచ
 కారః ॥ ౧ ॥ శతతోఽపత్యార్థై పుత్రార్థం, దేవం, హరిః, ప్రభుంస్వత స్త్రంభగవద్ద, మయజదారాధితవా, తత, ప్రస్య
 భగవతః, ప్రసాదా, త్వత్తుత్య, నిత్యోకుప్రభృతీక, దశ, పుత్రా, నాప్రవ, ఇత్యైకాదయఃపూర్వమేవనిర్దిష్టాః ॥ ౨ ॥
 తత్ర, పృథక్రకవ్యాసం తత్కథావజ్ఞా పనాయతవృత్తంత తావదాహ. పృథక్రస్యై త్యాదినాక రూపాన్యానవాదిత్యుతః
 పాప్ర కననగైవ. మసోరైవస్వతస్య, పుత్రతః, పృథక్రస్య, తుశబ్దే-నిత్యోక్యాదిభ్యస్స, నత్యభావకృతవై త్యుత్పాద్యత
 నార్థః, గురునావసేన, పితౄవా, గోపాలకృతః, గోపాలయెతినియ క్షయతః, అవహితస్య, వీరాననమేవత్రతంయ
 స్మృతధాధూతో, రాత్యైంభగదపాణి, ధౌః. పాలయామాసవ్యాప్రూదిభ్యోరంత ॥ ౩ ॥ ఎవంసత్వేకదా, నిశిరా
 త్యైంభ, వర్ష తినపర్జిత్యై, శార్దూలావ్యామృగః, గోవృం. పాప్రవిశతే ॥ తదా, తంప్రవృష్ట్యా, తా, శ్వయానా, గావా, భిత్వా, ఉత్తాయ
 వ్రజేగోష్ఠే, బభ్రముః ॥ ౪ ॥ తదా, బలవా, న్యాహుల. ఎకాం. గాం. జగహ, సాగ్ధీ తాగా. రాతురానన్తి, ఉక్రోశ

ప్రభుః । పురారవసడత్సృజ్యగాంపుత్రాయగతోవనమ్ ॥ ౪౨ ॥
 శ్రీశకుడవాచ ॥ ఎవంగతేఽధ్రమద్యుష్మై మనురైవస్వతస్యతే । పుత్రకామస్తపైపెయమానాంశతంస
 మాః ॥ ౧ ॥ తతోయజన్మనురైవమపత్యార్థైహరిఃప్రభుమ్ । ఇత్యోకుప్రభృతీకాన్పుత్రార్థైశ్చైవస్య సభృతాన్
 శ ॥ ౨ ॥ పృథక్రస్యమనోఃపుత్ర్యాగోపాలాగురుణాకృతః । పాలయామాసగాయతారాత్యైంపీరానన
 వ్రతః ॥ ౩ ॥ ఎకదాపాప్రవిశద్గోవంశార్దూలానిశివర్షతి । శయానాగావఉత్తాయభీతాసాబుభ్రమంస్యైశ్చ ॥ ౪ ॥
 ఎకాంజగహిహబలవాన్యామక్రోశభృతౌరా । తస్యాస్తత్కర్మజితంశుత్యావృషధ్యోఽభిసారహ ॥ ౫ ॥
 భగ్దమాదాయతరసాప్రవీణాడుగణేనిశి । అజానన్తచ్చిన్ద్రభృత్సీరార్దూలశ్చ ॥ ౬ ॥ వ్యాఘ్రోఽ
 పివృక్తక్షణణీనిప్రింశాగ్రహతస్తతః । నిశ్చక్రా మప్రభంభితోరక్తంపర్జిముత్సృజక ॥ ౭ ॥ మన్యుమానో
 హతంవ్యామృంపువధ్రఃపరవీరహః । అద్రాక్షీత్సృహతాంబభ్రంపుష్టాయాంనిశిదుఃఖితః ॥ ౮ ॥ తంశశాప
 కలూచార్యఃకృతాగసమకామతః । నశ్చత్రబద్ధసూద్రస్త్యంకర్తౄణాపీతాఽమునా ॥ ౯ ॥ ఎవంశప్రస్యగ
 రుణాప్రత్యగృహ్యతాజ్ఞాతః । అధారయద్యంతంపిరక్షార్థైతామునిప్రియమ్ ॥ ౧౦ ॥ వాసుదేవభగవతి
 సర్వాత్మనిపరేఽమతే । ఎకానిత్యంగతోభక్త్యాసర్వభూతసమృత్తుమ్ ॥ ౧౧ ॥ విముక్తజ్జిశ్వరైతా

క్రన్తితవతి, తస్యాగో, స్తత్కర్మజితం-నిశమ్య, వృషధ్రస్యమీపమయాయ ॥ ౫ ॥ నిశి, ప్రవీణ, ఉడుగణానశ్చత్రగణా, యస్యైక
 తస్మై, క్రాన్తమయ, మేఘావృతత్వాదచ్చరస్యనశ్చత్రప్రకాశేనాపివర్జితేనమయ, అతపవ, అజానన్, శార్దూలశ్చ, బభ్రోః
 కపిలాయాగో, స్మిరః, భగ్ద, మాదాయ, తరసాబలెన, అచ్చినత్చిచ్చైద ॥ ౬ ॥ తదా, నిప్రింశంభగ-స్తస్యాగ్రతః, ప్రహ
 రణవెగా, త్సమిపశ్చేవాన్పుశ్చిన్ద్ర, న్తక్ర, భూత్యా, నితరాంభితః, పర్జి కంసముత్సృజక, తతోగాఘాన్తిహ్య, ప్రః ॥ ౭ ॥
 తతః, పరవీరహవృషధ్యో, వ్యాఘ్రం, హతం-మన్యుమానో, నిశిపుష్టాయామేతాయాంసత్యాం, ప్రభాతే, సైన్య. హతాం, బ
 భూగ్, మద్రాక్షీత్, తతో, నితరాం-దుఃఖితో, బభూవ ॥ ౮ ॥ త, మకామతఃప్రమాదా, త్యతాగసమపి, పృథక్రం-కలూ
 చార్యవసిష్ఠశశాప, శాపమేవాహ ॥ నెతి ॥ త్యంశ్చత్రబద్ధసూద్ర, సభివతాని, స్త్యమునాపాపనకర్తౄణా, కేవలం, శూద్యో,
 భవెతి ॥ ౯ ॥ ఇథంస్యగురుణాపివ్యేన-శప్రః, పృథక్ర, కృతాజ్ఞాత-శ్వపం. ప్రత్యగృహ్యతే వ్రజేగ్రహ, తతో వీరః, పృ
 షక్రో-జిత్వైయో-భూత్యా-మునినాం-ప్రియంవ్రతం, భగవదుపాసనాత్మక, మధారయతే-భగవద్రముపాసాభ్యుక్తఇత్య
 ర్థః ॥ ౧౦ ॥ తతః, క్షతపద్మైదై-స్సర్వభూతాన్తరాత్మని-నిరస్తనిభలంషే, పరస్మైకబ్రహ్మణి, ఎకానిత్యం “ప్రియో
 హిజ్ఞానినోఽత్యర్థమహంసవమప్రియః, జ్ఞానిత్యాత్మైవమేమత, మిత్యాదిసానోకానిన్యప్రయోజనపాత్యతాగ్రపరస్య
 భక్త్యాత్మకజ్ఞాననిత్యంప్రాప్త-స్సర్వభూతసమృత్, నమః, సుఖదుఃఖయోరితి శేషః ॥ ౧౧ ॥ విముక్తవిమోక్షవాన్ము
 క్షి, కేషవభోగమనన్దో, యననః, శాస్త్ర-రాగాదిభిరకలుపిత. ఆత్మామనో, యస్య. సంయతానినియమితాన్యత్యోజిన్య

జయెనసవిధ్యతేపరిగ్రహఃదేహాంతరి కృతపనబద్ధియస్యసః యద్యచ్చయోపపన్నైవజైవాల్లజైవాన్మాదినా, ఆశ్చనోదేహా
 స్య,ప్రస్తుతంకల్పయేదాధారణాంతర్వత్ ॥ ౧౨ ॥ ఆత్మనివరమాత్మన్యాత్మనమున.అధాయనివెళ్ళయద్వా.ఆత్మనం
 ప్రత్యగాత్మనమాధాయఃఓమత్వాత్మనయభ్యేతే,తిశుత్తుక్తప్రకారేణతస్మైదయాతదాయత్వనైవాదిమత్వైనచా
 నుసద్ధామైత్వర్థః జ్ఞానత్యప్రవీరితయనస్థయాపభగవదుపాసనాత్కజ్ఞానైవవత్ప్రప్రవక్తవ్యవిషయస్యసూచనమాహి
 తేఅప్రకమ్యుభగవద్భక్తియోగసంపదః.జడదీనామాకృతివాక్యతీరాకారోదయస్యసః, ఎతాంమహిం-వివచార ॥ ౧౩ ॥
 యావత్పాశ్చభి-మేవంవిధం-వృత్తంవృత్తిర్యస్యసః.తదవసానా-కదాచి - ద్వయం,ప్రవిశ్య,తతో- శ్లితం-దావాగ్నిం,పుష్పా
 తం-ప్రవిశ్య,తేనదవాగ్నినో-పభుక్తానదగ్గాని-కరణానికరవరణాదీనియన్య-తావశో - మునిః- పుష్కధ్రః-పరంబ్రహ్మపాశ్చ
 పాశ్చిప్రవాక్ ॥ ౧౪ ॥ ఆత్మార్థకవేర్వృత్తమాహః కవిరిత్యేకేన ॥కనీయానిత్యైవకాగ్నిదీనాంసైవమామరజః,కవివ్యవయే
 షకణ్డాదేహనిస్సృహః.అతఏవరాజ్యం.బన్ధభిన్నసూ,గృహంశ్చ,త్యక్త్వా, స్వరోచిషంస్వాభావికదీప్తియుక్తం ॥ ఆదిత్యవ
 ర్ణంతమసఃపరస్తా,దిహిహిత్రుతి-యద్వా,స్వప్రకాశంజ్ఞానస్వరూపం,పురుషంపరమపురుషంస్వచిత్తైనివెళ్ళచిత్తంతస్మిన్
 స్థిరికృత్యైత్వర్థః, కైశోరవయస్క-ఎవ - పరాం - గతి - మవాచ ॥ ౧౫ ॥ ఆత్మతరూపస్యవంశమాహః ॥ కరూషాదితి॥
 కారుషసంజ్ఞా ప్రయః - త్కత్రియాః - ఉత్తరదేశస్య - గోపారః - బహ్మశ్యాః బాహ్యజేమసాధవః - ధర్మాను
 కూల వాత్సల్య యుక్త్యా - భవత్ ॥ ౧౬ ॥ ఆత్మ భృక్షస్య వంశం తద్వృక్షం - చాహః ॥ భృష్టాదిత్యర్థేన॥

నయతాత్మోఽపరిగ్రహః యద్యచ్చయోపపన్నైవకల్పయస్యప్రమాత్మనః ॥ ౧౨ ॥ ఆత్మన్యాత్మనమాధా
 యజ్ఞానత్యప్రస్థ మాహితః । వివచారమహిమతాంజడాద్బధిరాకృతిః ॥ ౧౩ ॥ ఎవంవృత్తోవనంకాత్యర్హ
 ష్ట్యే దావాగ్నిమతితమ్ । తెనోఽపభుక్తరణోబ్రహ్మవాపరంమునిః ॥ ౧౪ ॥ కవికనీయాన్వివయేమనిస్సృ
 హానిస్సజ్జాబాజ్యంసమాబన్ధభిగ్నకాత్ ॥ నివెళ్ళచిత్తేపురుషంస్వరోచిషంవివెక్తశోరవయాః పరాం గ
 తిమ్ ॥ ౧౫ ॥ కరూషాన్వానవాదాశ్చసాగ్రాహఃక్షత్రజాతయఃక్షత్రరావధగోపారోబ్రహ్మశ్యాధర్మవత్స
 లాః ॥ ౧౬ ॥ భృష్టాద్ధార్మమహాక్షత్రంబ్రహ్మభూయంగతంశీతా । స్యగ్రహంశ్చస్థు మతిర్వాత జ్యోతిస్త
 తోవసుః॥౧౭॥వసోఃవతిత తస్మత్ప్రఓమసానోఘవత్ప్రతాకవాచైఘవతీనామసువర్ణనడివాహతామ్॥౧౮॥
 చిత్రసేనోనరివర్ణనాడత్య ప్రస్థమతీఽభవత్ । తస్యసీద్ధ్యాం ప్రతఃకూర్ణభిన్నసేన శుభత్యుతః ॥ ౧౯ ॥ వీరి
 హూత్ర స్థిర్ద్రోసేనా తస్యసత్కృత్రవాస్థుతః । ఉరుశ్రవాస్థుత స్తస్యదేవత తస్మతోఽభవత్ ॥ ౨౦ ॥ తతో
 ఽగ్నివేశ్యోభగవాన్సీద్ధస్త్వయమభూత్సవః । కానీనభితివిఖ్యాతోజాతుకన్యోమహాసమీ ॥ ౨౧ ॥ తతోబ్రహ్మ
 కలంజాతమాగ్నివేగ్ధ్యయనంపువ । నరివర్ణనాడయఃపోక్తాదిష్టవంశమధోశ్శుం॥౨౨॥నాభాగోదిష్టత్వో

భృష్టాన్వానవా - ధార్మి సంజ్ఞం - ఉత్తరంక్షత్ర జాత్యా క్రయాణికాని చిదపత్యాన్య భూవ స్థిత్యర్థః - తచ్చ - ఉత్రం
 షీతో - బ్రహ్మభూయంగతం - బ్రహ్మణోభావః బ్రహ్మభూయం అపహతపాచ్ఛాత్వాని గుణాష్టకసంపత్తిః ॥ భాగ్యవ్యా
 బజై మని , రిహిషాశారీరకంనూత్రం - త-ధ్రతంఅస్తి క లోకపరబ్రహ్మపానసయాతద్వావరిప్రాపెత్వర్థః.అధస్యగ్నసం
 శమాహ ॥ న్యగస్మితి ॥ న్యగస్యమానవగ్న - వంశ్యః వంశేభవస్తావ - త్సుమతి - ప్రత-స్థుమతే - రూపజ్యోతి - ప్రతస్యవ
 సుః ॥ ౧౭ ॥ జ్ఞవసోః-ప్రతిక - ప్రస్థ,తతికస్య-పుత్రఓమసాత్-ఓమసాన్మాతాయస్య.నోఽబ్ధిభూవానెవఓమసతః.కన్యా
 దుహితా.ఓమసతిప్రసిద్ధా.తామోఘవతీం.గుదర్వనడివాహడివయేమే ॥ ౧౮ ॥ ఆత్మఅధనరివర్ణ ప్రస్థవంశమాహః॥చిత్ర
 సేనభితి॥ నరివర్ణనాన్వానవా-చ్చిత్రసేన - ప్రస్థచిత్రసేనస్య,ఋతుసంజ్ఞ-స్థుతో,ఽభవత్.తస్యఋతుస్య - మిడ్వాక్-తతోమి
 భుషడికూర్చ - ప్రత్యుతఃకూర్చస్యమత-భిన్నసేనః ॥ ౧౯ ॥ జ్ఞభిన్నసేనాద్వీధిహూతో,ఽభవత్-తస్యవీతిహూతస్య.సు
 తఃస్యత్యక్తవా.అభవత్ - తస్యసత్కృత్రవస-స్థుత.ఉరుశ్రవాః.తత.ఉరుశ్రవసో-దేవత త్తస్మతో,ఽభవత్ ॥ ౨౦ ॥ జే
 వద తస్మత్సూ-భగవాన్సీ - స్త్వయమేవ-పుత్రతాం -ప్రాప్త - స్వవ-కానీనభితిప్రసిద్ధ.ఋతుపరమాత్-తస్యైవనామా ప్రరే
 జాతుకన్యోభిత్వగ్నివేశ్యభితి ॥ ౨౧ ॥ ఆత్మతతఃఅగ్నివేశ్యజాతుకన్యోపరనామధేయాతాగ్నినా - ధ్యేవృష-అగ్నివేశ్య
 యనమాగ్నివేశ్యగోత్రమత్యు-లమిత్యేవం విధవ్యవహరివిషయం - బ్రహ్మణులం-జాతం - వృత్తానువాదపూర్వకంవద్ది
 శ్శ్యమాణకధనంప్రతిజానీతే - ఎవంనరివర్ణ ప్రసిద్ధియేదాంతత్వతాదీనాం.తేచీక్వాః.అధ-దిష్టస్యమానవస్య.వంశం-శృణు
 కధయతోమ తత్త్విశేషః ॥ ౨౨ ॥ జ్ఞదిష్టస్యప్రతే - నాభాగ.స్వభూయంగాభాగః - కర్మణాకృషిగోత్రవాణిశ్యాదికర్మ

జా, వైశ్యతాంపా ప్రసక్తౌ జా వైశ్యతాం కథిత్య నెనపూర్వ కాలేతమదమాదికర్తౌ జై నవిప్రత్యాదిజాత్యాశ్రయత్వమి
తిసూచితం మనసా త్రాన్వాభాగాదయమనోగనాభాగ - ప్రస్థవంశకృతుడై ౭ ధ్యాయవత్ప్రత్యేతస్యనాభాగస్య సుతో-
హలస్థనః హలస్థనాద్యత్వప్రీతిః సుతో ౭ భవతః ॥ ౨౩ ॥ ఋతప్రప్రీతిః సుతో హంతుః శత్రుత్వే హంతుః ప్రమ
తిః హవిధో ప్రమితేః ఋతప్ర-ప్రస్థాత్వమిత్యా-చ్యుతుః అద-చతుషా-ద్వివిధశతరధూత్ ॥ ౨౪ ॥ ఋవివిధేః
పుత్రో రమ్యః అస్యరమ్యస్య పుత్రః శత్రుశ్చ, ధార్మికః, తస్యరమ్యస్యాత్మజః కరణమాభ్యోమహారాజ అసీత్, హేన్య
వః ॥ ౨౫ ॥ ఋతస్యకరణమస్య సుతో, ౭ విత్త-తత్త్వత్రవదం సంవిశిష్యేతియస్యావిత్తతః పుత్రో మురత్యాఖ్యశ్చక్రవ ర్
కృత్స్నధూమణ్డలూపంవక్త్రం యస్యవశేవరతేనవక్త్రవ ర్వీతాద్యశో, బధూవ, మరు త్రం విశింషకస్థ ౧ హేజిత్యుత్తా వ్ర
మాహా ॥ సంవ ర్తజుతి ॥ యం మరు త్ర-మజ్జేరస-సుతో-మహాయోగీ, సంవ ర్తః అయ-జయత్ ॥ ౨౬ ॥ ఋమరు త్రస్య యజ్ఞో
యధాయాద్యశః తథా తాద్యశః కృత్వ దప్య-న్యో-యజ్ఞో-భువి - న కేన చిత్కృతభ్యసర్థిః మరు త్రస్య యజ్ఞ మేవ విశిష్యేతి యత్నిం
చిద్రజ్జోపకరణాదికం తత్సర్వం తత్కృతయజ్ఞేహి, శోభనం హిరణ్మయమేవా, సీత్ ॥ ౨౭ ॥ ఋతథా-తప్రస్యజ్ఞేభ్య ౧
సోమనర సేన అమాద్యో అమాద్యో తథా-ద్విజాతయోచాగ్రమ్ జాశ్చ-దక్షిణాభి-రమాద్యక్, ౩౦ వ-తత్రయజ్ఞ-మరుతః
పరివేష్టారోభోజనపాత్రేష్యన్తా దీనాం వదాతార-స్పభాయాం సిదన్త్యవచిత్రీనభానవస్పభ్యా విశ్వేదేవాః ॥ ౨౮ ॥ ఋ
మరు త్రస్య పుత్రో, దమ-ప్రస్థతు-పుత్రో-రాజవర్ధనాఖ్యస్సమభవత్, తస్య రాజవర్ధనస్య సుత, స్సద్భుతి, ర్జజ్జేబధూవ-వస్య,

౭ న్యకర్తౌ జా వైశ్యతాం కథితౌ హలస్థనస్సుత ప్రస్థవత్ప్రప్రీతిర అస్థనాత్ ॥ ౨౩ ॥ వత్ప్రప్రీతిః హంతుః హంతుః ప్రమ
తిః హవిధో ॥ ఋతప్రప్రీతిః సుతో హంతుః శత్రుత్వే హంతుః ప్రమతిః హవిధో ॥ ౨౪ ॥ వివిధశత్రుత్వే దమ్యః ఋతే
౭ న్యధార్మికః ॥ కరణమహారాజ ప్రస్థాసీదాత్మజోన్యవ ॥ ౨౫ ॥ తస్మాద్విత్తమో యస్యమరు త్రశ్చక్రవ
ర్తరధూత్ ॥ సంవర్త-యజయద్యం వై మహాయోగ్యజ్జేరస్సుతః ॥ ౨౬ ॥ మరు త్రస్య యధాయజ్ఞో నతథా ౭
వ్యో ౭ ప్రీత్యన ॥ సర్వం హిరణ్మయం హాసిద్యుతిం చిత్తస్య శోభనమ్ ॥ ౨౭ ॥ అమాద్యర్థస్య సోమనర సేనా
భిర్విజాతయః ॥ మరుతః పరివెష్టారో విశ్వేదేవాస్స భానవః ॥ ౨౮ ॥ మరు త్రస్య దమ్యః పుత్ర తస్మాన్ దాగ్రజవర్ధ
నః ॥ సుద్భుతి ప్రస్థతో వజ్రేహిధృ తేయోనరస్సుత ౧ ౨౯ ॥ తత్పుత్రః కల ప్రస్థాద్విప్రమాన్వేగవాం ప్రతః ॥ భి
న్త ప్రస్థాభావ శ్చ స్యత్యేన బిన్దూ హేవతిః ॥ ౩౦ ॥ తంభైః కలమ్య సాదేహి జసియగ్ధా లయమ్ ॥ వరాప్సరా
యతః పుత్రాశ్చ న్యాచలబిలా ౭ భవతః ॥ ౩౧ ॥ తస్మాముత్సాదయామాస విక్రవాధనసమితమ్ ॥ సో ౭ వాచవి
ద్యాం పరమామృతే గ్యోగశ్చ రాత్రితః ॥ ౩౨ ॥ విశాలశ్యాన్జలస్థానృధూమకృత్పుత్రాః ॥ విశాలో
వంశకృత్యాజా వైశాలినిర్త మపురీమ్ ॥ ౩౩ ॥ హేమచన్ద్రస్సుత ప్రస్థసూహృత్ ప్రస్థచాత్మజః ॥ తత్పుత్ర
స్సహ దేవస్త్వశాశ్వ ప్రస్థచాత్మజః ॥ ౩౪ ॥ కృ శాశ్వతో నమదత్తః ౭ హూద్యో ౭ శ్వమధై రిడన్తమిత్ ॥ ఇ
ష్టాపురుషమహాగ్యోగం గతియోగశ్చ రాధృ తామ్ ॥ ౩౫ ॥ సోమదత్తాత్మమతి ప్రత్నోజన మేజయః ॥

నరభిప్రసద్ సుత-ప్రస్థ సనామా సరంసాధ్య తేయభి ॥ ౨౯ ॥ ఋతపుత్రస్సోన్య తేయసః - కల. ప్రస్థాత్మేవలా
ద్విప్రమాణ-జజ్ఞేభ్యో నమః ॥ తతో బిన్దుమతో, వేగవా-తస్య వేగవతః బిన్దు-పుత్రో ౭ భవతః - తత్పుత్రం దర్శయతే విశిష్యే
యస్యో బిన్దో-ప్రబిన్దురితి ప్రసిద్ధో-మహావతిః పుత్రో బధూవ ॥ ౩౦ ॥ ఋభజసియాన్యమాశ్రయణోపయక్తాః-గుణా-య
స్యతం-త్వే బిన్దు-మధురశ్చే ౧ ౩౧ - దేవస్యేద్ర గ్యోసంబిధిః-అలమ్మసా-భై అస్యవ ర్తత-యతేయస్యామలంబసాయాం-త్వ
బిన్దోః-పుత్రా అభవత్-ఇలబిలాఖ్యా కన్యాభా-భవత్ ॥ ౩౧ ॥ ఋకన్యాం విశింషకతస్యాస్సుతమాహా ॥ యస్యామిలబి
లాయాం-విక్రవాః కుశేరంధనదం-సుత-ముత్సా దయామాన - సధనద, ప్ర్యబిన్దుర్యా, యోగశ్చ రా, త్రిపుర్వికరసో-బిన్దో
ర్యా, ఋషేస్సకాశా, త్వరమాం, విద్యా, మవాప, అ వ్రథానవిద్యాం వా ౭ వా సత్సర్వః ॥ ౩౨ ॥ ఋత్వే బిన్దోస్సుతాన్మ
రికృతి ॥ విశాలభిత్తత్రవిశాలాభ్యో, రాజా, శంకవర్ధనో వైశాలింపురిం, నిర్మమ ॥ ౩౩ ॥ ఋతస్య విశాలస్య, సుతో-హేమ
చన్ద్రః, తస్య హేమచన్ద్రస్యా, త్మతో పూత్రాత్మ-తత్పుత్రో ధూమాగ్నిమత్ర, సహదేవః, సహదేవపుత్ర స్తుకృ
శ్వః ॥ ౩౪ ॥ ఋకృశాశ్వతో నమదత్తః, పుత్రో, ౭ భవత్ ॥ తస్యవృ త్రమాహ ॥ యసో నమదత్త, ౭ శ్వమధై, రిడన్తమిదా
హేమారాధ్యం పరమపురుషమదాపురీచి, తదుపలతీరజగత్పతిమితివా, పారస్మ-రాదిత్యాత్మగుః-ఆగాధ్య, యోగశ్చ
రైః-పార్ధనీయాం, గతి, మవాప, ముక్తి-౭ భవతిత్వః ॥ ౩౫ ॥ ఋసోమదత్తాత్మమతి-తత్పుతో, జనమేజయః, తపతేక్షాః
వై శాలిన్దూ పాలావిశాలాన్వయేజాతాః, త్వే బిన్దోః-కూటస్థస్య, యశోధరాశ్చే రిడన్తనాం, ఏతేవైశాలిన్దూపాలాభిత్తన

యజ్ఞానసోమహిఃసోమపానరహితయోః, అనన్తే “ అగ్నినోవై దేవానామసోమపానాన్తా,, మిత్రశ్రుత్వర్థః క్షే-వాంయువ-
 యోసోమస్య-గ్రహం-గ్రహీష్యేసోమపూర్ణం పాత్రం దాస్యామి, యువాంసోమసయత్కృత్విమిక్త్యర్థః, బస్త్వేనాదయవగ్భావో
 తీ,, త్యాదిపద్యద్రవ్యదేవతాసంబధ్నాసంపవత్యాగ్నిశ్శోతేర్యాగపర్వసామిత్వాత్, అతో, సుమనయస్తారుణ్యం. ప్రకృతం
 యదీప్యతం-తాదృశం-రూపసౌందర్యం-చ-ప్రయతాంయువాభ్యాంసంపాద్య తామేతి || ౧౨ || ఋగ్భంతుతదవచశ్చర్మగ్నస్స
 దైవ్యావశ్యసావభినంద్య, విప్రంవ్యవసం, బాధమిత్యాచతుఃఅక్షేకృత్వోపతురిత్యర్థః. ఉక్తేమవాహ || నిమజ్జతామితాసేదై
 ర్విసిర్నితైస్త్రికాంశుభవా, నిమజ్జతాంసమగ్నోభవతు || ౧౩ || ఋగ్భతీత్తముక్తశ్చ్యవనో, జరయా-గ్రహదహః-అతఏవ
 ధమనిస్తవతః, ధమనిభిర్వాడీభిః దహమాపరివృత్త మానాభి, రావ్యస్తవతీభిః. పతితేనచఉపశ్చ్యమణోదహమాంస్యసః
 అగ్నిభ్యాం, హృదం, ప్రవేశితః. తావపితిమపివద్ధం గ్రహీత్యాప్రపిష్టావిత్యర్థః || ౧౪ || ఋతేతి-స్తతోబ్రాహ్మ-త్రయఃపు
 రుమాః-అపిచ్యూకమనియాః-ప్రమదానాం-ప్రకృతం-ప్రియాః-పద్మానాం-సగ్ధాం. కుండలాన్యేమాంసస్తీతతథా, శోభనా
 నివాసాంసయేమాం-తేతుల్యరూపాఃపర్వ రమవిభజనీయరూపా, ఉత్తమః || ౧౫ || ఋమార్యస్యవర్మయేమాం తా
 న్మమానరూపాః, ఉత్తీతా-త్రీ-త్రీ-పురుషా. నవలోక్య, తేమాంసుధ్యే, స్వపతిమజానతీ, సుకన్యా, సాధ్వీ, హేతుగర్భమిదం
 పతిత్రతాత్వాదిత్యర్థః-అగ్నినో శరణం, యయా, యువాంస్య ధర్మిస్తావ మమపతిందర్శయతామితవాగ్రయామాసేత్య
 ర్థః || ౧౬ || ఋతేతి, శశ్వనోతత్సాత్విత్యేన-తోపితే, తస్యైకన్యాయైవచరిం-దర్శయిత్వా-ముషి, మాపృశ్య, తేనస్తూ

మహిః||ప్రయతాంసువయోరూపంప్రమదానాంయధేష్వితమ్|| ౧౨|| బాధమిత్యాచతుర్విప్రమభినంద్యభిషక్తమ్||
 నిమజ్జతాంఋభనావస్త్విస్త్రైధిధినిస్త్రితే|| ౧౩|| ఋగ్భతోజరయా-గ్రహదహాధమనిసంతతః | హృదంప్రవేశి
 తోఽస్త్విభ్యాంపతీపతితే|| ౧౪ || పురుషాప్రయతేత్తస్థురిపిచ్యవనతాప్రియాః | పద్మగ్రజఃకుండలిన్సు
 ల్యరూపాస్సువానసః || ౧౫ || తాన్విరిత్యువరాహసరూపాన్ సూర్యవర్చసః | అజానతీపతిసాధ్వీహృద్వి
 నోశరణంయయా|| ౧౬ || దర్శయిత్వాపతింత్సైవ్యాపాత్రిత్యేనతోపితే|| ముషిమామస్త్రైయయత్సూయ
 మానాత్రివిష్టమ్ || ౧౭ || యత్సయాణోఽధశశ్రావ్యత్యేనతోపితే|| ముషిమామస్త్రైయయత్సూయ
 వంసూర్యవర్చసః || ౧౮ || రాజాదహశరంప్రాహకృతపాదాభివందనామ్ | అగ్నిదేనప్రయథ్మోనోనాశివృ
 ఙ్మమాశ్చ || ౧౯ || శశ్రావ్యతిరువాచ|| చిక్షీర్తం తేకిమిదంపతిస్త్రయ్యాప్రలోభితోలోకసమస్మతోమనిః|| యా
 త్వంజరాగ్రస్తమస్త్యేనమ్మతంవిహాయజారంభజనైఃమువద్ధ్యగమ్ || ౨౦ || కథంమతిస్తైవకథాఽన్యధాస
 తాంకులప్రసూతేకులదూషణంత్విదమ్| బిభర్షిజారంయదపత్రపాకులంపితృశ్చపరశ్చసనస్యధస్తమః|| ౨౧ ||
 ఎవంబ్రహ్మణంపితరంస్త్రయమానాశుచిన్స్త్రీతా, ఉవాచతాతజామాతాతవైవభ్యగనస్తసః|| ౨౨ || శశంపిత్రిత
 త్వర్చంవయోరూపాభిలమ్మనమ్ | విస్తీర్ణఃపరమవీతస్తనయాంపరివన్వజే|| ౨౩ || సోమనాయాజయదీర్ఘరంగ

యమానా, త్రివిష్టపంపం, యయతుః || ౧౭ || ఋతేతి-కథాచి-ద్యుత్యయాణోయాగంకరిష్యమాణశ్శ్రావ్యశ్చ్యవ
 సస్యజామాతు-రాశ్రమం-గతః-తత్ర-దమితో-పాశ్వే, సూర్యవర్చసం. పురుషం-దదర్శ || ౧౮ || ఋతేతి-కృతంపాద
 యోరభివందనయయా-తాం-దమితరం-రాజాశ్రావ్యతి-పాగ్నా-కథంభూతః-అగ్నిః, అకర్షన్తేవ. నాశితవీతంమనోయ
 స్త్రతాద్యశ్శివశీతః || ౧౯ || ఋతే మివాహ || చిక్షీర్తమిత్యాదీనా|| తేప్రయాః-కిమిదంచిక్షీర్తంకిమిదంకృతమిత్యర్థః-సన్న
 ర్థస్త్రవివక్షితః-సకించిదవ్యక్త్యర్థంమయా-కృతమిత్యర్థః|| లోకసమస్మతో-మునిశ్చ్యవన-స్తవ-పతి, స్త్రయ్యా, ప్రలోభి
 తఃపత్వీతః-ఇదమేవాకృత్యంకృతమితిధావం, పలోభనంకథంజ్ఞాతమిత్యర్థాహ || హేఅనత, యా, త్వం-జరాగ్రస్తమతేవ
 వా-సన్నతమనభీష్టం, పతింవిహాయుచిద్రమంపార్శ్వవర్చసం-మధ్యగంపాదం. జారం. భజసేఅనువర్తసే-అసోనతవభ
 రాజరాగ్రస్త్రయ్యవత్పద్మర్తుర్మయాద్యప్తత్యాదిభిధావః || ౨౦ || ఋషాసతాంకులప్రసూతై-తేవ. మతిరస్యధాత్యది
 పర్యయేణకథ-మగతా-అవసన్నా-అధ్యవస్తితేతివా-తదేవాహ|| కులదూషణంత్విదమిత్యాదీ, అపత్రపానిగ్రజానతి. జారం.
 బిభర్షిఅనువర్త-ఇతిదం-కులదూషణం-కృతం-కించ-పితృ-పత్నర్పర్తుశ్చ-కుల. మధస్తమః-నయసి, అధస్తనంతుః, ప్రా
 యంసరకంసయసి || ౨౧ || ఋగ్భత్యేవం, బ్రహ్మణం-పితరం-శుచిన్స్త్రీతా, సుకన్యా-స్త్రయమానాసత్వ, వాచి|| ఉక్తేమవాహ||
 హేతాత-ఎవమిత్యర్థ్యవర్త, తేవ-జామాతా, భృగనస్తనశ్చ్యవనఏవ || ౨౨ || ఋతేతి-కథంత్వితేన ప్రవయస్మి-నవంపి
 ధవయోగూపాదికంప్రాప్తమితిపృథ్వితేతి, తవ్యయోరూపాదీప్రాప్త్యాదికందర్శం, శశంసకథయామాన, తతోవిస్తీత
 శ్శ్రావ్యతి, ర్నితరంవీత, స్తనయాం, పరివన్వజే || ౨౩ || ఋతేతి, శ్చ్యవనో, వీరంశ్రావ్యతిం, సోమేనదవ్యేదా. యా-జయతు

సోమయాగంకారితవానిత్యర్థః-తస్మిన్యాగఃచ్యవనః,స్వతేజసాస్వతపోబలరూపేణ, సోమపానరహితయోరప్యశ్వినోసోమస్యగ్రహమగ్రహీత్, సోమగ్రహేణాస్మిన్సారాజ్ఞాయాజయామాసేత్యర్థః ॥ ౨౪ ॥ శ్లోతంసోమేనాశ్వి నాయజంతం శర్వాతింహస్తంమమక్షిణీకుంధశ్శతమన్యూరిన్దో, వజ్ర-మాదదే, తదాభారవత్స్యవనస్వజంబజ్రేణసహితమన్తస్య ఘంజం-స్తప్యయామానప్రతిబంధం ॥౨౫॥ శ్లోయావశ్వినోభీషజావితిమధ్యాగ్నీచూర్వం,సోమహుత్యాంబహిష్యాత్-సరైర్వ్యభిషి-తయోరశ్వినో,సోమస్యగ్రహం,తతఃపభృతిసర్వే,అన్యజానంఆమజ్ఞాతవన్తః ॥ ౨౬ ॥ శ్లోవింశత్యో తేకన్యాయావృతా నమభిధాయాభవత్రతాత్రాదిపరంపరాంతవ్యతా న్తంచాహుఃఉత్తానబద్ధి ర్త్వాదినాఉత్తానబద్ధి రావయః,ప్రయశ్శర్వాతేఃపుత్రాగ్నంబహుభుకేత్రతా,నర్వా,దై ౧వతఃస్సంబహువ ॥ ౨౭ ॥ శ్లోసవ,నముద్రమధ్యేకు శస్తలిసంజ్ఞాంనగరిం - నిర్వాయ, తస్మాదీవాఘనాద్భారవతీతివవహరిత,తస్మా, మదివనక, ఆనర్వాడిక, వివయాక దేశక, అభి జపాలయామాన, అరిస్తమఃవిరోధినోనిరస్యన్తు భుజైత్యర్థః ॥ ౨౮ ॥ శ్లో కకుద్ధీప్రసిద్ధోశ్వస్తోయ స్య-తత్పుత్రాదాంశతం,తస్యైర్దైవతస్య, సంబహువ-ఎకా - కన్యావ-జ్ఞైశ్చైత్యర్థతోద్రష్టవ్యం-సరైవతో,రెవత్యాఖ్యాం-స్వాం,కన్యా,మాదాయ, పుత్రాగ్నః - వరంభద్రారం-పరిప్రప్తం-దివం-యయా, కీమన్త్యలోకంకంతః, నెత్యాహుబ్రహ్మలో క-మపావృతస్సస్యగతిప్రతిబంధకరహితం, సత్యలోకం-యయావిత్యర్థః ॥ తత్త్రువమగస్సస్మిద్ధా - గాన్ధర్వగానై,ఆవర మాసేనమనూప్త్య ౧వరమాసేనశ్చ - లభిశంపాగ్నఃక్షణిప్రశ్నావసరోయన - సరైవతః-క్షణిమా త్రం-తూష్ణీం,సిత-ద్రు దద్రాగానావసానై,అద్యంబ్రహ్మణ-మానమ్య - స్వాధీపాయం - కోవా౭ స్యాఃపతిరిత్యేవంరూపం-స్యచెదయత్ వ్యజ్ఞి

హంసోమస్యచాగ్రహీత్|అసోమపోరప్యశ్వినోశ్శ్వవనస్సేన్వతేజసా|౨౪|హస్తంతమాదదెవజంశతమన్యూరిన్దో తః|సవజంస్తప్యయామానఘంజమన్యూభారవః| ౨౫ | అన్యజానంస్తతస్సర్వైగ్రహంసోమస్యచాశ్వినోః| భీషజావితియత్పూర్వంసోమహుత్యాంబహిష్యాత్| ౨౬ |ఉత్తానబద్ధి రన్త్రోహురేషేణైశ్చ త్రితయః| శర్వాతేభవవన్యత్యాఅనర్వాదై ౧వతో౭భవత్ |౨౭|సో౭స్తస్యముద్రెగదింవినిర్వాయకున్ద్ర లీమ్|అస్తితోఘ జవివయానాన ర్వాదిసరిస్తమః| ౨౮ | తస్యపుత్రతతంజజ్ఞేకకుద్ధీ శ్వేదము త్రమమ్| రైవతోరై వతీంకన్యాంసమాదాయదివంకంతః| ౨౯ ॥ పుత్రాగ్నీవరంపరిప్రప్తంబ్రహ్మలోకమపావృతమ్|ఆవరమాసే గాన్ధర్వైస్తితో౭లభిక్షణిక్షణమ్|౩౦||తదస్తలద్యమానవ్యస్వాధీపాయంస్యచెదయత్| తప్యత్యాభగవాన్సృష్టప్రహస్యతీమవాచహ| ౩౧ | అపారాజస్మిరుద్ధాస్తేకాలేనహృదియేకృతాః| తత్పుత్ర పాత్రనస్త్రాదాంగోత్యాజీవనశ్చైర్వా|౩౨||కాలో౭యితప్రేణవశ్చతుర్యగవికృతః| తద్రద్యధేవదేవాంశోబలదేవోమహాబలః| ౩౩ ॥ కన్యారత్న మిదంరాజన్మరత్యా యదేవాభోః| ఘవోభారావతారార్థాః

వతోతదై ౧వతస్యవః-త్రుత్యాప్రహస్య-తందైవతం- బ్రహ్మ వావ ॥ ౨౯ ॥ ౩౦|౩౧|| శ్లోతదేవాహ|అపారాజత్యా దినాశత్యాదిష్టత్యత్యేపా క్తనెనగ్రనె|అపారాజతిపత్నాసుపపత్తికేవిన్యద్యద్యోతకః,ఆగమనచెలాయం, వ్యయా, యేజనాః-హృదికృతాఃహృదయేకృతాః-దృష్టాః-మనసాచి నితాశ్చ - తెనర్వే, కాలెన-విరం-నిరుద్ధాఃఉపంహృతాః- తదుపసంహారాన స్రవమపిమహా-లోవ్యతీత్యత్యర్థః, తెమాంత్య యాహృదికృతానాం - యెత్పుత్ర౧వయః - సైమాంగో త్యాజీవంతాంత్యా,ఘనాన-వృన్ద హే-ముమక్షణిమాత్రకాలేనత్రమహా-లోవ్యతీత్యతిభావః ॥ ౩౨ ॥ శ్లోతతీయా నా-లోవ్యతీత్యత్యత్రాహ ॥ కాలజ్ఞిః చతుర్యగవికృతఃచతుర్యగభేదభిన్నః,కాలఃస్త్రినవః-వ్యతీయాత్-చతుర్యగానిన ప్రవింశతివారమావృతాసీత్యర్థః,తర్హ్యధునాకస్తై దయేత్యత్రాహ ॥ తదితి| తత్తస్మాత్-త్య యాదృష్టానాంజనానామధు నాఅభావా - దిదానిం,దెవదెవస్యవిష్టో, ర్యో౭ంశో, అనన్తో, మహాబల-స్స౭వ-బలదెవఃబలరామరూపేణయదవ్యవతీ ర్థోవ రైత్య ॥ ౩౩ ॥ శ్లోతస్సేన్వరదేవాయ,ఇదంకన్యారత్నం-హెరాజక-దేవా - నమభగవతోసేవానశ్చయ్యోగనానిసర్వ విధనైవతైకసో౭నస్తప్తాంవివాయకస్తాద్య దుష్వక్షత్తీర్ణ ఇత్యా శక్త్యా-యాంభగవానసిఫివోభారావహరణాయతేనస హావతీర్ణఇత్యాహ ॥ ఘవజ్ఞిః| భగవాన్సామన్యూరూగ్లోనారాయణో౭పి-ఘవో-భారావహరణాయప్రయోజనాయ - స్వాం శేనస్వాపృగ్గేదవిశేషణిభూతజ్ఞానశక్తివైర్వైశ్వవీర్యతేజోగుణజాతేన - జ్ఞానాదిగుణశామజహదైవత్యర్థః| అవతీర్ణః-న న్యైవంవిధస్యసంకల్పమా త్రేణాపిభూభారావహరణం భవాత్కి-మవతారైశ్చేతిశ్శాంనిరాకర్య నిశిఃస్థిఃసూతభావ నఃపుణ్యక్రవణిర్ననైతివ,ధూతానిసాధుధూతాఃభావయతిత్యా యత్యధిభూతభావనః, స్వచేష్టితంక్రమ్యతాంకీర్తయ

తాంఽపుణ్యంపాదనానానస్తస్థిరఫలదాచబ్రహ్మననసామ్రాజ్యప్రదానార్థం చావతీర్ణ ఇత్యర్థః ॥ ౩౪ ॥ ఋత్యోమాది
 స్తోనయంతో, నృసౌరైవతః, అజంబ్రహ్మణం, ద్రణమ్య, గ్వపురంకుశస్థలీం. యయా ॥ పుణ్యజన్త్రాసాద్యత్వభయాద్దేవోః
 దిత్వ, వర్తితైః బ్రాహ్మభిః కకుద్వాగ్దిభిః పూర్వమేవశ్యక్తామ్ ॥ ౩౫ ॥ ఋస్వాంకన్యాం నెవతిమనవద్యాగ్గోకోభనాగ్గోం,
 బలకాలినెబలరామాయదత్వా, హేరాజః, నైవత, స్తవ, స్తవం, బదర్యాశ్శంసరనారాయణాశ్రమం. యయా ॥ ౩౬ ॥
 ఇతిశ్రీభాగవతవంద్యవర్ణికాఖ్యానాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాం సవమన్మనే నైవతియో ౭ ధ్యాయః * * * * *
 అధనభగన్మనావసన్యవంశంతవ్యస్తా ప్రంశాచ ॥ నాభాగఇతి ॥ సభగన్యమావసన్యావత్వం నాభాగః ॥ అనుశతి
 కాదిత్యాదుభయపవన్యదిః శివాదిత్యాదన్ ॥ ఉభయోరాకృతిగణత్వాద్వాత్సవాన్ ॥ అన్యన్యవత్వాబినభగన్యభూపు
 రిత్వర్థతోద్రవ్యత్వం ॥ భాతరోదాయంవ్యభజన్తిత్వ తరగ్రనానుగుణ్యోత్ ॥ నాభాగన్యవత్తా ప్రంవదం ప్రంవిశివస్తి ॥ య
 మిత్యాదినా ॥ యనాభాగం యవివంకసియాంసం ॥ భాతర గ్రన్యైష్టభాతరః ॥ బహుకాలంగురుకులవసంతంపశ్యాదాగ
 తమః ॥ బ్రహ్మచారిణంకవింజ్ఞానినం, మత్వా, దాయంవ్యభజన్తివిభాగకాలతప్తే భాగమప్రకప్తైస్సభాతరస్యస్యంస్యం
 పిత్యైవసమిభాగంకృతవ ప్రభ్యర్థం ॥ ౧ ॥ ఋత్యోభ్రాహ్మన్యృతిసాభాగఽహా-హేభాతరః-మహ్యంకి-మభాజవ్యభ
 జన్తి-మదగ్గంకంభాగంయాయంప్రకల్పితవ ప్రభి-తతప్రంభాతరఽహః ॥ విభజామపితరంతవతి ॥ తదావిప్రృతమస్తాభిః
 ఇదానింసవయంవిభాగప్రభవఃయదితవామైత్యతరి తవపితరం “ జీవన్ముత్రేభ్యోదాయంవిభాజన్తి ”, దిత్వక్రవిదంవిభాజకం,
 భజామప్రపాప్తయామ ॥ తస్మిన్నిధింకచ్చామేత్యర్థః ॥ యదిపితాభాగంప్రయచ్చ తేజవత్పృతిత్వే దాన్యామగ్రిభావః ॥ ద్రజా

గమాన్మతభావనః ॥ అవతీర్ణోనిజాం శైవపుణ్యశ్రవణకీర్తనః ॥ ౩౪ ॥ ఇత్యాదిష్టోభివద్యాజంసృవస్వపురమా
 గతః ॥ త్యక్తాంపుణ్యజన్త్రాసాద్యాప్త్యభిదిత్వవర్తితైః ॥ ౩౫ ॥ సుతాండత్యానవద్యాగ్గోంబలాయబలికాలినే ॥
 బదర్యాశ్శంయయా రాజాత పుంనారాయణాశ్రమమ్ ॥ ౩౬ ॥ * * * * *
 ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, సవమన్మనే, నైవతియో ౭ ధ్యాయః * * * * *
 శ్రీశుకఉవాచ ॥ నాభాగోనభగంపత్యంయంనతద్భాగితరఃకవిమయవివ్యంవ్యభజన్తియంబ్రహ్మచారిణమాగ
 గతమ్ ॥ ౧ ॥ భాతరోభాజకింమహ్యం ఋభజామపితరంతవ ॥ నాభాగస్మపితాపుత్రంప్రాచుతంబ్రహ్మచారి
 ణమ్ ॥ ౨ ॥ మమత్యాగ్యస్తతాభాజ్జుర్వాపుత్రకతదాద్యధాః ॥ ౩ ॥ ఇమన్యోగ్గీరసస్సత్రమానతే ౭ ద్యుమమ

మగ్రిపాతా స్రవమవ్యస్తి, తథా - భజాయత్యపిపారానరం, అస్మిన్నాభేజాయభాజయ - పితరమేవభాగమేనగృహో
 దేత్యర్థః ॥ మాన్యదీర్ఘయోర్వ్యత్యయత్యర్థః ॥ విప్రతప్రవేషణాద్భగ్గోంబలాయబలికాలినే ॥ ౩౬ ॥ ఋత్యోనాభాగఃపి
 తుస్సకాశమేత్యర్థమనాచ ॥ మమత్యాగ్యస్తతాభాజ్జురితి ॥ హేతతతాపితకి-మమా, ర్యాః శ్లెష్టప్రాతరః ॥ అభాజ్జుఃవిభ
 క్తవస్తః ॥ మాంపితేపితకి-మమత్యామేవభాగంవక్రూరిపాల్ ౭ర్థః ॥ కింఽతర్యాస్తదాభాజ్జురిపాతానరం. తదా. ఆర్యా
 శ్లెష్టప్రాతరఃకిం. మే, భాగం-విభ క్తవ ప్రభ్యర్థః ॥ కింమమార్యాస్తతాభాజ్జురిపాచి ౭ వ్యయమేవార్థః ॥ తతస్రపితాన
 భగఽహః ॥ మాపుత్రకతదాద్యధాఇతి ॥ హేపుత్రకతస్మిన్ దాయం. అదరం మాకృధాఇత్యర్థః ॥ ౩ ॥ ఋకథంత్వీయమజీ
 వికతిపుత్రేణవృష్టిపిత్రివాచ ॥ ఇమగ్రి ॥ భజాయపితరంతవతిపారవమేమాపుత్రకత్యాజరయమర్థః ॥ హేపుత్రకతతేతైరు
 క్తం - మా ౭ ద్యధాఃప్రతారణమాత్రం. తైఃకృతంపేన్మిన్నాదరంమాకాక్షీః ॥ సహ్యకందాయఇవభోగాధనమిత్యర్థః ॥ త
 థా ౭ పితే ర్యా శ్లెష్టకతితోహంతవజీవనోదాయముపదేయోమిత్యాన ॥ ఇమగ్రి ॥ ఇమగన్మిక్వపాః ॥ అజీరసమ్మమ
 ధనస్సుబుద్ధయ ॥ ౭భూనా-సత్రమానతేదాద్యధాఃశ్లెష్టంసత్రమనతివ్యస్తి - తతదాద్యధాఃపాగతే - వద్దంవద్ద, మహాకర్త
 ప్రాచ్య - తే ౭ జీరసో-ముహ్యైప్రయోగస్య దురవభోధత్యాత్మాన్మక్రవిశేషాజ్ఞానాన్మ మహ్యైశ్చిత్యర్థః ॥ వద్దంవద్దము-పె
 త్యానాఇతిద్విత్యననవడదాన్యపునఃపునఃప్రయోగో ౭పితేదగ్గతప్రతీయతే, అతేవహేపూర్వత్యైః అభ్యాసవతదభ్యాసః
 కర్మణఃపునఃప్రయోగాత్ ॥ అప్రతిస్తవ్యవాయకాలభేదాత్సాన్యై, దిత్వధికరణద్వయవడదాన్యపునఃపునఃప్రయోగమాస్మా
 యమధ్యవసనాన్మవ్యతిః కర్తవ్యానవతేత్యావశ్య - కర్తాస్తరావ్యవహితవడదాన్యతైనకర్తవ్యా, గమామయనాదావభిష్ట
 వాదిభ్యోపేతావృత్తాతుకర్తవ్యత్వం, తతకర్తవ్యత్యైవదవకర్తవ్యత్యైవదవతాప్రకాశకే ॥ ఇదమిద్ధారత్ర, ని

౨ శ్లో ॥ ఋపాద్రజామపితరం ఋభజాయపితరం. ౩ శ్లో ॥ తపాకింమమార్యాస్తదాభాజ్జుఃకింమమార్యాస్తతాభాజ్జుః

తపః యద్యజ్ఞేనవతీయే , తపఃసూక్ష్మైరగ్నిరౌభిరపరిజ్ఞాతేన రైతేతి ॥ ౪ ॥ ఋతేనా కైతవం. మహాత్మనోఽపి. తా
 స్మృతిశంసయస్తుపిహితతఃకర్తృణిసమాపైసతి . స్వర్గ్యస్తవస్వర్గంగచ్ఛవోఽగ్నిరసః . స్వసత్పరిశేషితమహిష్ట. మాత్మనో
 ధనంతేతుభ్యం. దాన్యస్త్యతోఽద్య. తాన్యచ్చేతితతఃస్వనాభాగోయధాపితో క్తం. రైతేన. కృతవాన్ ॥ ౫ ॥ ఋతత.
 సైరగ్నిరసస్సత్పరిశేషితం, ధనం, తస్యేనాభాగాయదత్వా. స్వర్గం. యయః ॥ ౬ ॥ ఋతత. స్తవసం, స్వీకరిష్యంతి. తం
 నాభాగం. కర్ణితురువ . ఉత్తరతోదిత. ఆగత్య . ఉవాచ. పురుషోఽత్రుద్రః . ఉత్తరగ్రానామగవ్యాత్-తంవిశిష్ట. కృష్ణదర్శ
 నః , దృశ్యతథిదర్శనంశరీరం. కృష్ణందర్శనంయస్యన కృష్ణదర్శనః . ఉక్తిమేవాహమమేదంవాస్తుకంవ స్వీతి. వాస్తుకంయజ్ఞ
 భూమిగతం. యజ్ఞావ శేషితం. వసుధనంమమమదీయమ్ ॥ ౭ ॥ ఋత్యత్యేవంరుద్రేణోక్తేనతిత్సర్వత్వైవ, మానవోనాభా
 గః . ఋషిభిరగ్నిరోభిర్మమేమేదంధనంద త్తి . మిత్యువాచ, తతఃపునారుద్ర ఉవాచ, స్యాత్వా తేపిరిప్రశ్నౌతి . శాతపయోః
 తస్మిన్వివాదే, తతవ, పిరి . వ్రక్ష - సాన్యోత్-తవపితైవతర్హస్యస్మిన్వివాదవదేప్రవృత్తిశ్చిర్ధి . తతో. నాభాగః. పితర , మే
 త్యైతధా. పృష్టవాక్ ॥ ౮ ॥ ఋతతఃపృష్టఃపితాతమాహ . యజ్ఞేతి ॥ యజ్ఞ భూమిగతం. మచ్చిష్టంయజ్ఞావ శేషితం. స్వర్గం. వ
 సు . ఋతయః. కృచిద్దత్వా. రుద్రాయ. భాగం, చతురత. స్సవ. దేవారుద్ర. స్వర్గం . వాస్తుకం. వస్వర్గ. తి. తదీయమేవ
 తత్సర్వమత్యర్థః . ఉక్తిమేవాభాగోవైరుద్ర , ఇతితత్తేరిభావః ॥ ౯ ॥ ఋతతో, నాభాగః. పిత, రువ. ఆకర్త్య. వాస్తుకంవసు
 ధ్రవాదార్థమపాయా స్తరమవశ్యక. రుద్రం . ప్రణమ్య . ఇదమాహ. కిం. హేతుశ్చ. యద్యపి. మే. పితా, వాస్తుకం . వసు. తతై

ధనః । వసంపద్యమైత్యాహఃక మెముక్తా నికర్తృణి । ౪ ॥ తాం స్వస్వశంసయమా కైతవైశ్వకైవమహీ
 త్వనః । తస్వర్గ్యనోధనంసత్రపరిశేషితమాత్మనః । దాన్యస్త్యతోఽద్యతానచ్ఛతధానకృతవాన్యధా । ౫ ॥
 త్రిశతఉవాచ॥తస్వదత్వాయయస్వర్గం తేనత్రపరిశేషితమ్ ॥ ౬ ॥ తంకర్ణిత్వీకరిష్యంతిపురుషఃకృష్ణదర్శనః ।
 ఉవాచోత్తరతోఽభ్యత్యమమేదంవాస్తుగంవసు ॥ ౭ ॥ మమేదమృషిభిర్ద్రవమితీర్షిస్త మానవః । స్యాత్వా తేపి
 తేరిప్రక్ష్యపృష్టవాక్ పితరంతథా ॥ ౮ ॥ యజ్ఞవాస్తుగతంస్వర్గముచ్చిష్టమృష్యయఃకృచిత్ । చతుర్భిభాగంరుద్రా
 యసదేవస్వర్గమర్హతి ॥ ౯ ॥ నాభాగ స్తంప్రణమ్యాహతవేకేలవాస్తుగమ్ । ఇత్యాహమేపితాబ్రహ్మకీరసా
 త్వాంప్రసాదయ ॥ ౧౦ ॥ త్రిరుద్రఉవాచ । యత్రేపితాఽవదధర్మంత్వంచవత్సంప్రభావసేదదామితేమస్త
 ద్యోజ్ఞానంబ్రహ్మసనాతనమ్ ॥ ౧౧ ॥ తస్మాదతత్సంబూయిత్వరస్యాంశావదకించిత । నత్యేనవతనస్త
 ఙ్మోభవామిష్టస్యమేధవేత్ ॥ ౧౨ ॥ గృహాణద్రవిణంధ త్తం యత్యత్రపరిశేషితమ్ । ఇత్యుక్త్యాస్తద్రధుదోభగ
 వాన్యత్యవత్సలః ॥ ౧౩ ॥ యవతత్సంస్త్రైత్యాత్సానయంచనుసమాహితః । కవిర్యవతీమన్యజ్ఞోగింఘైవ
 తధాత్మనః ॥ ౧౪ ॥ నాభాగాదమృషిరోఽభాస్త హాధాగవతఃకృత్ । నాన్యవత్సృష్టాశావోఽపియమప్రతి
 హతఃకృచిత్ ॥ ౧౫ ॥ విష్ణురాతఉవాచ । భగవతోశ్రోతుమిచ్ఛామిరాజైస్తస్యధిమతిః । నపాగృహ్యత్రమి

వత్సత్సంబద్ధైశ్చైత్యాహ . తధాపి, హేబ్రహ్మక , శిరిసా . త్వం . ప్రసాదయప్రణతేనశిరసాత్వాంవాస్తుకవస్తుప్రదా
 వాయప్రసన్నంకుగ్మా, మితి. వదక్ . ప్రణతోభూవ ॥ ౧౦ ॥ ఋతతోరుద్రఆహ॥యదితి॥యతీయస్తా, తైతవ. పితా. ధర్మ
 మేవాహ. తధా, త్వమపి. సత్యమేవ . వ్రభావసేత తస్మా . స్త్రస్త్యుక్తైశ్వకైవమస్త్రైప్రప్యై. తేతుభ్యం. సనాతనంబ్రహ్మ
 బ్రహ్మపిదయకంజ్ఞానందదామి ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ఋతధా. య. ద్యజ్ఞ. పరిశేషితం, ద్రవిణం. మయద త్తం. గృహాణ. ద్రాదశాహ
 స్వసత్తత్వాద్యాగ త్యాచ్చయజ్ఞ. వాస్తుగతంయత్రత్రపరి శేషితమితియజ్ఞ. సత్తపదయోఽబ్రయోగః. ఇతిత్త . ముక్త్యా. భగవాక్ .
 సత్యవత్సలః. సత్యభాషణిమి త్రవాత్సల్యయోర్. రుద్ర. వ్రత్యైవా. స్తద్రధు ॥ ౧౩ ॥ ఋతవదాభ్యానసంస్త్రరణభమాహ॥యః
 పుమా. నేత. దాభ్యానంప్రాతః, స్నాయంచ. సమాహితచి త్త . స్సంస్త్ర. రితే. స. కవిశ్యా. ప్రజన్యజ్ఞాన్. భవతి . మ. వ్రజ్ఞ. శ్చ. భ
 వతి. తధా . ఆత్మ. సస్వస్య . పరస్య. గతిం. యాధాత్మ్యం. చ. వేదేతి శేషః ॥ ౧౪ ॥ ఋవంనాభాగవ్యత్రా. వ్రమభిధా
 భూత్. తత్సత్త్రాచాహ ॥ నాభాగాదిత్యాదిసా ॥ యవత్సృష్ట. మాధ్యాయనమాప్తి ॥ నాభాగా. దమృషి. స్సంబధా
 వ . సవ . మహాభాగవతః , కృషీసావరాధ్యవ్య పురకారకంశీలః . విశేషేణ తచ్చరిత్ర ప్రశ్నా. వరత్ర ప్రదానాయనల్ల
 హేతవద్వ్యత్రందదక. తంవిశిష్టమ్ ॥ నాన్యవత్సర్వార్థేనకృచిదపి , సవతీహాతిః ప్రతిహతశూన్యో . విప్రశావోఽపి . య.
 మమృషిం నాన్యవత్ యద్యపి దుర్వాసాన తస్మై. శావం దదా , నాప్య త్సృత్తవతో త్వాదితకృత్యాయా శ్వావరూ
 పత్వం . తధాపి . శావవత్సృత్యాయా స్తస్మిగ్రహార్థత్యాత్సృత్యాయాంశావశబ్దే. పహారికీద్రష్టవ్యః ॥ ౧౫ ॥ ఋ
 వ. వసు కైరిభృత్రవాచ. వసః పృష్టతిరాజా ॥ భగవన్నతి ॥ హేభగవక్ . రాజర్ష . ధీ. మతః . తస్మాన్మృ రీదస్య , శో

తు - మిచ్చామి - చరిత్రమితి శేషః - యత్రాత్మసిద్ధి - వినిర్ముక్తిః ప్రయత్నో - దురత్యయోఽపి - బ్రహ్మదండః - కృత్యానాం
 ఘో - నపాప్రభావస్య సమర్థోబభూవ - తంబాధితుమితి శేషః ॥ ౧౬ ॥ ఎవమాప్యర్థో బ్రహ్మదండస్య ప్రభవత్వమా
 చిఖ్యానుస్తావ త్రస్యమహాభాగవతఃకృతీతిక్రింమహాభాగవతత్వంప్రపన్నయతి॥అమృరీషభృత్యాదినాఆరిరాధ్యంఘ-రిత్య
 తఃపాక్రనేనగ్రస్థేన-అమృరీషో-మహాభాగః-ధీమాన్-అతేవేవ - స ప్రదీప్తయంతాం-వహీం - అవ్యయంనిరుద్రవాం-త్రే
 యంసంపదం-అతులమసమానమనితరసాధారణం - విభవం-భోగ్యభోగోపకరణాదిసమృద్ధిమైశ్వర్యంవె-త్యైత-త్సర్వం॥
 ఇతరేషాం - దుఃఖినాపిలబ్ధమశక్యం-లభ్యాఽపివిభవనిర్వాణంవిభవస్యనిర్వాణమవసానంనాశం-విద్యాత్,తత్సర్వం-స్వ
 ప్నసమృతంస్యాప్తమనుతుల్యంమన-హేయమమన్యత్యైర్ధః-తత్రహేతుః - యతీయస్సాద్విభవసక్తా-త్యుమాం-స్తమా
 నిరకం - విశేత ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ నైవలంబిరకీలభూవా-పితృ-భగవతివాసుదేవే, తద్వక్తృసాధులతఃలక్షితేభవ-ప
 రంభావంభక్త్యాక్రిమిభిప్రాయం-గతేఃపాప్రక - భావంవిశిష్టి - యేనభావేన - దం-విశ్వం-లోష్టవత్కృతంలోష్టవదను
 పాదేయ-మమన్యత్యైర్ధః ॥ ౧౯ ॥ వాసుదేవపరంభావంగత్యైతదేవ ప్రపన్నయతి ॥ సహ-ఇతి ॥ తావన్న-మన్యదే
 హస్యసర్వవిధభగవత్సహాయంకృతామావెద్యతదైవకృతవానిత్యాహ - సహఇతిత్రభః ॥ సనై అంబరీషః-నైకబలప్రసద్ధి
 ద్యోతికః-మనఃకృష్ణస్యభగవతః-పదారవిన్దయోశ్చకార - తచ్చి-ససప్రవణమకీరిదిత్యర్ధః - వైకల్యస్య - గుణానా-మనవర్ణ
 నే-వచాంస్యకరోతి -గుణవర్ణప్రవణాన్యవాకరీ దిత్యర్ధః-ఎవము తిరత్యాపిద్రవ్యం-భగవన్వద్విమార్జనాదివ్యాపారే

క్రీలబ్ధదండోదురత్యయః ॥ ౧౬ ॥ శ్రీమకడవాచ॥అమృరీషోమహాభాగస్స ప్రదీప్తవతీంమహీమ్॥అవ్యయాం
 చశ్రియంలబ్ధ్యాప్నోధిమిచాతులంబిభుః ॥ ౧౭ ॥ మనైతద్విధంపుంసాంసర్వతత్త్విష్టసంమితేమ్॥విద్యాన్య
 భవనిర్వాణంమోవిశేతయిత్తుమాన్ ॥ ౧౮ ॥ వాసుదేవభగవతతద్వక్తృభవసాధుః ॥ పాప్రభావంపరిం
 విశ్వంయేనదంలోష్టవత్కృతమ్ ॥ ౧౯ ॥ సనైమనఃకృష్ణ పదారవిన్దయి-ర్వచాంసినై కురంగుణానువర్ణనై॥కరా
 హ ర్ధద్విమార్జనాదమ్మత్రులచకారాద్భుతిసత్కర్తృధాదయ ॥౨౦॥ ముకున్దలితాలయదన్యన్ద్యశౌతద్భుత్యైగా
 త్రస్యఃకృతజ్ఞుజ్ఞమమ్॥ఘృణంవతత్త్వంసరోజసారభైశ్రిమత్తులస్యారసనాంతదిప్తి త్ ॥ ౨౧ ॥పాదా-హరైః
 త్తైత్రిపధానుసంప్రదేశోర్వాప్నోతేవదాభివన్దనై ॥ కామంచదాస్యేనతుకామకామ్యయాన్యాయధోత్రమశ్లోక
 జనాశ్రయారతిః ॥ ౨౨ ॥ఎవంసదాకర్తృలాపమాత్మనఃపరేధియజ్ఞభగవత్కర్తృధా-త్వస్యసర్వాత్మభావందిద
 ధన్వహీమహంతస్విద్యపిప్రాభిహితేశ్వశాసనమా ॥ ౨౩ ॥ ఈశైశ్వమధైరధియజ్ఞుశ్వరంపహావిధూత్యోప

మహస్తా-వకరోత్-ఆదిశబ్దాదారాధనాదీనాంసక్రమః - అద్భుతానాం - సత్కథానాంపుణ్యోవహానంభగవత్స-ధా
 నా-ముదయేత్రవణే - శ్రుతింశ్రోత్రైర్నియం-చకార ॥ ౨౦ ॥ ముకున్దస్యలితానివిగ్రహః - ఆలయాఃస్థానానివ-తేషాం-
 దర్శనై-దృశా-నైతే-చకార-తస్యముకున్దస్య-యేభ్యత్యా-సేషాం-గాత్యోణాం-స్వర్వనైమి-తై - అజ్ఞిజ్ఞమంస్యాజ్ఞస్యయ
 త్కం-చిద్వస్తుసంస్వర్గం-ముకున్దభక్తగాత్రంచైత్వస్వర్వ-నెతరదిత్యర్ధః - శ్రీమత్యానులస్యాఃముకున్దపాదసరోజేన-యతేన్
 రభం-తత్పాదసరోజసంబంధేనయతేన్రభం - తస్మిన్ - ఘృణ్యైర్నియం-చకార-తదప్తి తేమకున్దాయనివేదితేనాదారస
 నామ్ ॥ ౨౧ ॥ హరైః-తైత్యాగైఃవెజ్జటాద్యాదీని-తేషాం-పథానోమార్గాః-తైత్రపధాః - ఋక్సూరభూ - రితిస
 మాసాస్తోత్రప్రత్యయః-తేష్య-నుసర్వణేగమన-పాదా-వ్యాప్తికేశస్య-పదయోరభివన్దన-శిరోమూర్ధానం-కామంతదదితీప్రకృ
 న్దనాదిసేవాం-దాస్యేనిమి-తై - చకార-తత్కృణావస్వీకార-స్తద్దాస్యార్థమేవ - సతుకామకామ్యయా-విషయేభ్యయ-కృతభక్త్య
 ధః-సర్వమతత్కర్తృధంచకార-ఉత్తమశ్లోకజనాభగవద్భక్తా - స్తదాశ్రయారతి-స్వత్సర్వనారతర్భక్తి - ర్భదా - భ-వే-త్రధాచకా
 రేత్యర్ధః-తథేతిపారే - ఉత్తమశ్లోకజనవిషయారతిశ్చతస్యాభవదిత్యర్ధః - అనైతద్వక్తృభవపరంభావంగత్యైతత్ప్రపన్న
 తం-అతోనచానరుక్త్యమమ్ ॥ ౨౨ ॥ ఎవంసర్వాత్మభావం - సర్వాత్మనాకరణత్రయేణ-భావోభావనా-యస్తీ-తం-క
 ర్తృలాప-మధియజ్ఞయజ్ఞనిర్వాహకేభగవతి-విధధత్సమర్పయన్ - కర్తృసమాహస్యభగవదారాదసరూపతామనుసన్దధి
 త్యర్ధః॥యద్వా-ఎవంవిధంకర్తృలాపం-భగవతి - సర్వాత్మభావంసర్వస్యాన్తరాత్మత్యానుసన్ధానంచ-విదధతుర్-ర్వ-భగ
 వన్వత్తైర్విప్రైర్వసిస్థాదిభిరభిహితఃఎవంకుర్వేపంచమాకాక్షీరిత్యేవముక్త - ఇమాంఘహీంస ప్రదీప్తవతీం - శశాసనపాలయా
 మాస ॥ ౨౩ ॥ ఎవంపహావిధూత్యా - ఉపచితానిబహుకృతాన్యజ్ఞానిదక్షిణాశ్చయేభుతై-రశ్వమధై-ర్విసిస్థాదిభిః

హేతుమాత్రైశ్చైత్యైర్నృతైః . రారాధయ-మాన-ధన్వత్-ధన్వని . నిరుదకెతేవేద్య క్రిలోపత్యః నిరుదకా త్రస్తా దైతా . ధ
భిప్రోతంప్రవాహాభిముఖయధాభవతితథా-యష్టుం . సరస్వతీంసదీ . మగాదిత్యర్థః ॥ ౨౪ ॥ ధైవనానుష్ఠితానశ్శమేధా
స్వీకృతః ॥ యస్యేతి ॥ యస్యాయురీషస్సృతఃతువ్యవస్థమథేష . సభ్యాబుత్పిజశ్చ . జనాశీర్వాదైః దైవైస్సహ . ధూమకాదిభిః .
తుల్యరూపిణోవృద్ధశ్శ్రుత . తథా- అనిమయాఇన్ద్రాదయోదాహ-స్సహసశ్శోభనవస్తాభరణాదియైక్తా వ్యవస్థానైః ఆల
త్యుత . యచ్చబ్రాహ్మణ్యసంభవతతుర్దేవాన్యయః ॥ ౨౫ ॥ ధైవకలంతరీయజనానాంవస్త్రధూమకాదిభిరమరతౌల్య
మపి . అపితుస్సర్వభ్యోవృత్తిశ్చయితమఖత్యం చేత్యావ ॥ సర్వభి ॥ ఉత్తమశ్లోకస్థభగవతః-శ్చేష్టిత-మనుగాయిచ్చిః . శ్శృద్ధిచ్చి-
యస్మామ్మరీషస్సంబద్ధిభిర్నృతైః . రమరాదాం . ప్రియః-స్వర్గో౭పి-నపార్థితః-స్వగ్ధాదవ్యతిశయితము త్రమశ్లోకచేష్టిత
వణగానజనుఖననమనుభవద్భిః . స్వర్గోవృత్తి శ్చేష్టిత ఇతిభావః . తదీయైరేవజనైః . స్వర్గ ఉపేక్షితః . నోపేక్షితఇతిమువక్త
వ్యుత్పిజభావః ॥ ౨౬ ॥ ధైవస్తాంతావత్స్వర్గపార్శ్వనాశక్త్యా-౭పి-సిద్ధానాంయోగీశ్వరాదావపి-దుర్బలః . కామాః .
కామ్యై న ఇతికామాః అజిమాదయః . స్వారాజ్యసరిభావితాః . స్వారాజ్యేన అకర్తవ్యత్యా వహ బ్రహ్మత్వ కస్వా
త్తా నుభవన . పరిభావితాః పార్థితాః . మనుష్యం వృద్ధిపశ్యత ఉపాసీనాః . యాఽయదీయాజనాకవర్షయన్తైన
హన్తయ నిలజిమాదయో౭పి-నహన్తయన్తీమితనస్వర్గోహన్తయతీతిభావః . యమితిపారే . యమమరీషం . పశ్యతామితి
పారే-తత్సిద్ధానాంవిశేషణమ్ ॥ ౨౭ ॥ ధైవస్థనంబుద్ధి . జనాపై వందిధా-స్సపార్థివో౭వృద్ధ . ద్రుహీయైక్త-త
సశ్చేష్టి౭తాత్త్రయాధావ్యుత్పిజనయోగపరః ॥ తపఅలోచన ॥ ఇతిజ్ఞానాథా త్రవధాతోర్విద్యన్తత్వాత్ . తద్యుక్తేన-స్వ

వితాజ్ఞదశిః ॥ తత్రైర్నసిస్థానీతగౌతమాదిభిర్నస్వస్థభిప్రోతమసాసరస్వతీమ్ ॥ ౨౪ ॥ యస్యకేతుమగీర్వా
దైస్సదస్యాబుత్పిజనాః . తుల్యరాహాత్మానిమిషావ్యవస్థానమవాసత్ ॥ ౨౫ ॥ స్వర్గో౭పార్థితోయస్య
మనుజైరమరీప్రియః ॥ శ్శృద్ధిచ్చిరనుగాయద్భిర్నృతమశ్లోకచేష్టితమ్ ॥ ౨౬ ॥ నవర్షయన్తీయోయానా-మాస్వా
రాజ్యసరిభావితాః . దుర్బలాఅపిసిద్ధానాంమకుప్తంవృద్ధిశ్చ పశ్యతః ॥ ౨౭ ॥ సభ్యింభ క్రియోగనతపోయ
తైనపార్థితః . స్వర్గరైః హరిం . పీఠాన్యస్సర్వాన్సర్వకౌశ్లైశ్చనైర్వైరహా ॥ ౨౮ ॥ గృహేషుధా రేషు సేషుబద్ధమద్విపో
త్తమస్థననవాజిప శ్రీమ . అత్యుత్సాహభరణాయధాఽవ్యవస్థన సోశేషవ్యకరోదనన్తీమ్ ॥ ౨౯ ॥ తస్మా
అదాదరిత్యక్రంప్రత్యసేకభయవహమ్ ॥ ఏకా నృభ క్రియోగేన త్రోభితాభిరక్షణమ్ ॥ ౩౦ ॥ ఆరిరాధఇషు
ర్విష్ణుం . మహిష్యాతుల్యశీలయా . యుక్తస్సంవత్సరంధీరోదధారద్వాదశీత్రతమ్ ॥ ౩౧ ॥ వ్రతానైకా ర్వికేమా

ధర్మైస్సవర్ణాశ్చమోచితానశ్చ కర్మానుష్ఠానైః . భక్తియోగేనజ్ఞానకర్మానుష్ఠానభగవద్భక్తియోగేనైత్యర్థః . హరింస్వా
శ్రితానాంసంస్మృతిబద్ధహరంభగవ స్తం . పీఠియక్ . శనైస్సర్వాన్సర్వకౌ-వృద్ధతాః . దేహతదనుబద్ధి విషయా . నైహికా
నామష్యై కాశ్చ . జహతత్యాజః ॥ ౨౮ ॥ ధైవస్థానావిత్యేతదేవప్రవజ్యయతి ॥ గృహేషు ॥ గృహే . దిమగజైః త్రమర
ధాశ్వాదనమృష . అత్యుత్సాహపార్థిమ . అనవధి కేషు-కో శేషు-ధనభక్తా రేషు . అనన్త త్విధుమార్తత్యుబద్ధి . మనిత్యత్యుబ
ద్ధిం హేయత్యుబద్ధింవా . అతరోతే ॥ ౨౯ ॥ ధైవసంఘాతో౭ సౌకర్యంప్రతిపత్త్యాజితవాం సృతావ ॥ తస్మా ఇతి ॥ ఏకా నృ
భ క్రియోగేనాస్యప్రయోజనభక్తియోగేన . ప్రితో . హరి-స్తస్యైవమరీషాయ . భీతానభిరక్షణీతభా-నన్ద్యా రిత్వాత్కర్తృర
ల్లః . ప్రత్యగీకాస్సమాశ్రితానాంవిషేషైషాం-భయమావహతీతితథా . తస్యక్రంసుదర్శన-మదాతే ॥ ౩౦ ॥ ధైవోనై
వందిధాస్యాన్యప్రతిపత్తీబహువ . యస్యభయవహంహరిశ్చక్రమరా . దిత్తపేక్షాయాంతరపాదయితంతావ త్రత్య
స్తావమాహ ॥ ఆరిరాధ ఇషురిత్యాదితా . పార్థివమత్యః పార్థిక్తనైగనైవ ॥ భగవ న్త , మారాధఇషుమిచ్చ . ద్వీరో౭
వృద్ధిషుతుల్యశీలయాస్వతుల్యస్థభావవద్వృత్తిమత్యాభార్యయాసహ . యుక్తస్సంవత్సరపర్యంతం . ద్వాదశీత్రతం . దధా
రచకర ॥ ౩౧ ॥ ధైవవ్రతానైసంవత్సరమనుష్ఠితవ్రతానై . కా ర్వికేమాసి . అనైవవ్రతోపక్రమో౭పి . రిక్తశుద్ధద్యావ్యా
మతిభరితం . త్రిరాతంసవమీదశ్మ్యైకాదశీమ . సమ్యగమో . పితః . దశమ్యుమేకభ క్తంద్వాదశ్యామేకభ క్తమేకాదశ్యామప
వాసఇత్త్యవహానత్రయమిత్త్యేత్సంప్రదాయః . కదాచి-ద్వాదశ్యామిత్యర్థః . కాశిన్ద్యాంయమునాయాం . స్వాత్యా . యధువ
నాభ్యైవనైస్సైషాముపకరణానామారాధనోపకరణానాంగస్తవ్యధూపదీపాదీనాం . సంవత్సమృద్ధిర్విష్ణు . తేన-మహా
భిషేకవిధినాసహస్రకలశస్పృశసవిధినా . హరి . మభిషిచ్చార్చయేత్ . అదభావత్యః ॥ అర్చయదిత్యేకప్రవజ్యయతి ॥ పరై

శ్రేష్ఠైః, ఆకల్మష రాఘరజైః, గంధే, చూత్రైః కుసుమైః - రత్నజైరన్యోదకైః - రాదిశద్వాత్సా ద్యాదిభిర్ధూపదీపనైవేద్యాది
 భిక్ష్య ॥ ౩౨ ॥ ౩౩ ॥ శ్రీకేశవం - తద్రతాన్తరభావేనకేశవవిషయాన్తః కరణవ్యాపారైః - పూజయా మాన
 తధా మాహాభాగాన్విరుజః, అతః ౪౮, సిద్ధార్థా, సిద్ధిపాప్రేః పురుషార్థ ఆప్తోయేషాం తాన్, నిత్యసం
 తుష్టాన్సుజానసేత్తానితియావత్, తాన్తానపి బాగ్మజ్ఞాం కృతపూజయామానభాగవతానభ్యా
 ర్చయదిత్యర్థః ॥ ౩౪ ॥ శ్రీతత్సద్గతాంస్సర్వదానివష్టికోటింసాధుయతః తాన్వివేక్ష్యః - పాప్రేః పాప్రేః కథం
 ధూతానాం గవాం - రుక్తవిమాణీనాం - సువర్ణకవచవిహితానాం - రాజీతాలజ్జుతపాదానాం - శోభనానివాసాం - సి
 యాసాం - పయశ్చీరచ-శీలంస్సర్వభావశ్చ వయఃపితృర్వసవత్సం - రూపంబాజ్జాలభురవిమాణాదిసౌత్తవంచ-వత్సా
 శ్చ - ఉపస్కరాదోహనపాత్రాదీనివ - తేషాం - సంపత్సమృద్ధి, ర్గాసాంతాసాం ॥ తతః - పాన్వయమృష్టం, గుణవత్తరంషడ్జనో
 పెతమన్మం - అగ్రే - బాగ్మజ్ఞాన్ - నోభిజయత్యా - లభాః కామాదశ్చిజాదయోయై - సైః - ద్విజైః, రసజ్ఞాతః - పారణాయా - స
 చక్రమేత్యి తదైవ భగవాన్ - దుర్వాసా - ప్రస్థావృణీషగ్య అతిధి - స్సాత్తదభూత్ ప్రత్యక్షోబధూవ ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ శ్రీ
 త, మాగతమతిధిం - సమ్యక్ శ్రుత్వా తానిభిరవ్యర్థకవత్స - పాదయ - స్థూల-ముపాగతః ప్రణామ - ౭ భగవహారాయభోజ
 నాయ - యయా - చైవ తాన్త్రైకవ్యమితిపాప్రేః - రాయామానత్యర్థః ॥ ౩౭ ॥ శ్రీతత - స్సదుర్వాసా - ప్రస్థావృణీషగ్య
 ఛాంప్రతివద్వా - వత్సకం - నైయమికం - మాధ్యాహ్నికం - కర్తం - గతః - శుభౌశుభకృత్యానియమనాయా - జతే బృహద్య
 హ్మర్త్యా య - మమజ్ఞసన్నా విత్యర్థః ॥ ౩౮ ॥ శ్రీతదా - ధర్మజ్ఞోఽమృతీయో - ద్వాదశ్యాం - మహూద్రాధేనఘటి

సివీరాత్రంసముపేక్షితః ॥ స్నాతకదాచిత్తా - శ్చిన్ద్యాం - హరిం మధువనైః - ర్చయత్ ॥ ౩౨ ॥ మహాభిషేకవిధి
 నానర్హ్యపకరణజ్ఞ సంపదా ॥ అధిపివ్యవరాకల్పైర్ననమాల్లాన్తాన్తాదిభిః ॥ ౩౩ ॥ తద్రతాన్తరభావేనపూజ
 యమానకేశవమ్ ॥ బ్రాహ్మణాంశ్చ మహాభాగాన్విద్వారానపిభక్తితః ॥ ౩౪ ॥ గవాంరుక్తవిమాణానాంరూ
 ప్యాజ్ఞీకాంసుమానసామ్ ॥ పయశ్చీలచయోరూపవత్సం - స్కరం - పదామ్ ॥ ౩౫ ॥ ప్రాపిణోత్సాధువి - పె
 ద్యోగ్య హేమ్యర్థు దానివట్ ॥ భోజయిత్వాద్విజానగ్రేసావ్యవన్మం - గుణవత్తరమ్ ॥ ౩౬ ॥ లభకామైరస
 జ్ఞాతః పారణాయావచక్రమే ॥ తస్యిష్ట్యా - తిధి - స్సాత్తదభూత్ ప్రత్యక్షోబధూవ ॥ ౩౭ ॥ తమానర్వాతీదింస
 మ్యక్పిత్యర్థానాననార్తజైః ॥ యయా - చైవ భగవహారాయపాదమూలముపాగతః ॥ ౩౮ ॥ ప్రతివద్వ్యవ
 ద్యాజ్ఞాంకర్తమావత్సకం - గతః ॥ నిమమజ్జబ్జహర్ద్యా - యన్యా - శ్చిన్దీనివతితతా ॥ ౩౯ ॥ మహూద్రా - దభిజ్ఞా
 యాం - ద్వాదశ్యాం - పారణాం - ప్రతి - చిన్దయామాన - తద్రతాన్తరభావేన - సజ్జ - టమ్ ॥ ౪౦ ॥ బ్రాహ్మణాతిక
 మేదోయోగ్యదశ్యానస్యపారణే ॥ యత్ప్రత్యాపాధుమేధూయాదధర్మోవానమాంస్సృశేత్ ॥ ౪౧ ॥ అన్య
 సాకనలనాదికరిష్యేవతపారణామ్ ॥ ఆహారబృక్షణంవిపాప్రేః తానశితం - వయత్ ॥ ౪౨ ॥ ఇత్యంశః - పాప్రేః
 రాజ్యశ్చిన్దీనయనసా - చ్యుతమ్ ॥ ప్రత్యావప్తకురు - శేన్దీన్దీజాగవసమేవనః ॥ ౪౩ ॥ దుర్వాసాయమనా
 కులాన్కన్యత్వా - ౭ - వత్సకమాగతః ॥ రాజ్ఞా - భిన్దీత - స్సగ్యబుధశేష్టితంధియ ॥ ౪౪ ॥ మన్మనాప్రవరణా

కామూతెతా - వశిష్ఠాయాంసత్సాం - పారణాం - ప్రతిసజ్జ - టం - పారణా - విషయకం - జ్జ - టం - ద్విజైః - స - చిన్దయామా
 న ॥ ౪౦ ॥ శ్రీసజ్జ - టమహా - బాగ్మజ్ఞాన్తాత్మికమేతి ॥ బాగ్మజ్ఞాన్తాత్మిక, రతికమేదోహక అతిధింసమ్యక్ శ్రవనమార్కత్తై
 వభోజనమహా - ప్రత్యేకాయ, ప్రధా, ద్వాదశ్యా - మపారణేవ - దోహక - ప్రత్యేకమార్క, రిశ్యేవనిధింసజ్జ - టం - పాప్రేః - ద్రుతత్ర
 యత్ప్రత్యాపాధు - మేధూయాత్ - యత్ప్రత్యాప్తేనవ్యయసముదాయః - యధా - చైత్త్యర్థః - యధా - చ మేధూధూయాదిత్యర్థః
 యధా - చాధర్మోమాంసస్య - శైవధా - బాగ్మ తేతిశేషః ॥ ౪౧ ॥ జ్ఞాపవద్విజైర్విచార్యనిశ్చినోతి ॥ అమ్య - సేతికవలనా - మ్మనాప్ర
 తస్యా - జ్ఞాధూతం - పారణంకరిష్యేవవచైత్తానరణ్యకృతత్వాన్మ - ప్రత్యేకమగ్నం , నావ్యధిర్నాతికమణిదోహక - అనశనాది
 త్యాహ ॥ ఆహరితి ॥ హేవిపా, యదవంభుజులం - తదశితం - నాశితం - చా - హః - త్రుతయత్తేత్యేవ - తధా - చ త్రుతయః - అ
 హే - శ్చాత్తత - నైవ - పాప్రేః, మిత్యాద్యః ॥ ౪౨ ॥ శ్రీతత - వినిశ్చిత్యేతిశేషః - స - రాజ్ఞీరవ - రియే - చ్యుతం - మనసా,
 చిన్దయ - ధర్మస్సగమత్త - త్యా - వత్సజ్ఞానిమి - తబాధకపరిహారాయ - చ్యుతం - చిన్దయన్వితిభావః - అవః - ప్రాశ్న - హే
 రుశేష్, ద్విజస్సగ్య - స - అమగవసమే - ప్రత్యావప్త - ప్రత్యేకమగ్నం ॥ ౪౩ ॥ శ్రీతత - కృతమావత్సకం - మాధ్యాహ్నికం - యేన
 సదుర్వాసా - యమనాయా - కులా - త్తీరా - గ - తః - రాజా , అన్వరిషేదా - భిన్దీతో - వి - బుధి - త్యా - ద్వియ - మా - త్మ - ద్రుత - హ్య
 తస్య - రాజ - శ్చేష్టిత - మబశనరూపం - బుధ - ద - విజ్ఞాతవా ॥ ౪౪ ॥ శ్రీతత - మనసా - హేతునా - ప్ర - వ - ద్వా - త్రం - శరీరం - యన్య
 ప్రఘటభ్యాం, కుటిల, మానసంయన్య, స - సుత - రాంభృతం - బుధుతీత - శ్చే , తీర్ణి - ధాతిక - యద్యోతనార్థమక్రం, కృత్యా - భి -

ధాజ్ఞులిమమ్మ రీషం చత్యభావతి ॥ ౪౫ ॥ ఋత మౌజనాః అస్య శ్చైత్యబద్ధోర్ధ్వ వృత్తి క్రమం పశ్యత కథంభాతస్య త్రూర
 స్వభావస్య. క్రియానంపదా గర్భితస్య విష్ణోరభ క్రాస్తాశీతస్యైష్టంభ క్రమాత్మానంమస్యమానస్య ॥ ౪౬ ॥ ఋతే సౌధర్మ
 వ్యతిక్రమభ్యత్రాహా యశ్చితి యోఽయంత్రైత్యబన్ధ రాగతం. మా. మాతి ధ్యేన ఆతిధ్యాగ్ధం అధ్యయ నేనవనతీతవ త్వతీ
 యానిమన్త్ర్య అతిధయే మవస్య మదత్యైవభుక్తవా. నయమేవధర్మ వ్యతిక్రమః. అతః ప్రస్య ధర్మ వ్యతిక్రమస్య ఫలం. స
 త్యంతవ. ద్భయదుర్భయమి ॥ ౪౭ ॥ ఋతం బ్రవాణః రోషేణ విదీపితాం ప్రజ్వలితాం జటా ముత్పత్త్యైత్యధిభ్యర్థడి
 ఘ్నాపైత్యైర్భ్యం నదుర్వానా. ప్రయాజులయా తన్నా అమృరీషాయ. తంహా స్రుమిత్యర్థః కాలాగ్నితల్యాం, కృత్యాం నిర్మమే,
 మారీకాం క్షేపిస్త్ర తవానిత్యర్థః ॥ ౪౮ ॥ ఋతతో, అసిః శిర్షోహ సైయస్యాః పదాభవం. వెపయ స్రీలక్ష్మయమానాం,
 తామభిముఖమాగచ్ఛ స్తం, జ్వలితాం దీప్తాం, సమ్యగ్నిర్మిత్యైస్సమౌఽపౌ రీషః కించిదివనచాల ॥ ౪౯ ॥ ఋతదా, భృత్యై
 రత్యేయాం, శ్శనిమిత్రే సప్రమభృత్యైస్సామ్యై రీషస్య రిత్యేర్మిత్త్యర్థః మహాత్మనా. ప్రణతే రిత్యేయాం విలమ్బ మనహస్తివ, స
 దావభ్యాయధీంబిభృ, దిత్తుక్తపి ధనిమహాతీనా, పరమపురుషేణ, చక్రం సుదర్శనం ప్రవిష్టం అజ్ఞాపితం నదాగత్యో, తాం,
 కృత్యాం, దదాహ, యథా, క్రుద్ధ-మహం సర్పం, వాఙ్కోదవాగ్ని స్రవ్యత్, యథాదవాగ్ని రుచ్యో హేః కోహోఽపల స్ర
 భా కృత్యానిపలభామహావేద్యప్రవాహాశ్రేతార్థః ॥ ౫౦ ॥ ఋతః అభివృక్షం ప్రవద్య ద్రవ్య, శ్చేదనవిషయం, స్రవయా
 ఘంఘ, సమదీప్త్యయర్వానాః, భితః ప్రాణపరిష్కయా ప్రాణాన్వాగ్ని ప్రవిద్యయా, జీవ సేచ్ఛయలభావః. దిశ్య, దుద్రువపలా

త్యైస్సృక్రమీకటిలాసనః బుభుక్షితశ్చ సుతురాం కృతాజ్ఞులిమభావతి ॥ ౪౫ ॥ దుర్వాసాడివాచ ॥ అమౌ అస్యన్య
 శంసస్యక్రియామ తస్యపశ్యతీధర్మ వృత్తి క్రమం విష్ణోరభ క్రస్యత మానః ॥ ౪౬ ॥ యోమామతిధిమాయతమా
 తిధ్యేన సమన్త్ర్యవ. అదత్వాభుక్తవాం ప్రస్యనద్యైదర్శయే ఫలమ్ ॥ ౪౭ ॥ శ్రీశంకడవాచ ॥ ఎవం బ్రవాణ
 ఊత్పత్త్యైజటారోషవిదీపితామ్ తేయానస్మిన్మతే సైక్య త్యాం కాలానలోపమామ్ ॥ ౪౮ ॥ తామావత స్తం
 జ్వలంతిమసిహస్తాంపదాభవమ్ ॥ వెపయ స్రీం సమదీప్త్యనవచాలవదావః ॥ ౪౯ ॥ ప్రవిష్టంభృత్యైర్మే
 యాంపురుషేణ మహాత్మనా. దదాహా కృత్యాం తాం చక్రం క్రుద్ధాహిమివ పావకః ॥ ౫౦ ॥ తదగ్నిప్రవద్యదీప్త్య
 స్రవయానంచనవలమ్ ॥ దుర్వాసాచుద్రువే శ్శితో దిక్షుపాగ్నేమరీష్మయా ॥ ౫౧ ॥ తవన్వధావద్యగవద్ర
 ధాజ్ఞం దవాగ్ని రుద్రాతశ్చిభోయథా అహిమ్ ॥ తదాఽనుషక్తం మునీరీతమాణోగహం వివిత్తుః ప్రససారమే
 రోః ॥ ౫౨ ॥ దిశోనభఃత్వైవివరాస్స మదాగ్నిలోకాన్స పాలాం ప్రీదివంగతస్య. యతోయతోధావతిత్ర
 తత్రసుదర్శనం దుష్కరం హం దర్శయ ॥ ౫౩ ॥ అలభనాధస్సయదాకులభ్యైత్సంప్రప్తచితోఽరణమేవమాణః దే
 వం విరిచ్చం సమగాద్విధాతశ్చస్తాప్త్యోయోనైజితేజసోమామ్ ॥ ౫౪ ॥ బ్రహ్మేవాచ ॥ స్థానం వదీయం
 ద్విజవిశ్వమేతస్మిన్ దావసానెద్వివరార్ధం నైః. ధూభజమాత్యైగచనందిధిక్షేః కాలాత్సవోయస్యతిరోభవి

యితవా ॥ ౫౦ ॥ ఋతంధావ ప్రదుర్వాసనం, భగవతో, రధాజ్ఞంచక్ర, మన్వధావతే పృథ్వీ అనుస్మత్కృతద్రావ, య
 ధా, ఉద్ధూతాః ఊర్ధ్వం వెపమానాః శిఖా, యస్య, స, దావాగ్ని రహి, మనుధావతి, తద్యత్, తదా, అనుషక్తం పృథ్వీతస్సంస
 క్తం. చక్ర, నీక్షమాణో, మున్దుర్వాసాః మెగోః పర్వతస్య, గుహం, వివిత్తుః ప్రవేష్టుమిచ్ఛ్యః, ప్రససార ప్రదుర్వాస ॥ ౫౧ ॥ ఋ
 తదా, దిశో, నభోఽగ్నిరీక్షం, త్వైవివరానతలాదిలోకాన్ సమదాగ్నే, లోకపాలైస్సహితా, లోకాంశ్చ, ససారత్యేనుష
 జ్ఞః, తత్ర, ప్రీదివంగతః, ప్రదుర్వాస, ఎవం, యత్రయత్ర, మేరుగుహాద్విష్క, ధావ, స్తునిర్దుర్వాసా, ప్రతత్రత్ర, దుష్కరం హం
 షేనాసిహాధుమకక్యం. సుదర్శనం, దర్శయ ॥ ౫౩ ॥ ఋతతే, స్స, దుర్వాసా, యదా, కులభ్యైత్సంప్రచిదపి, అలభ్యః నాధరీతా
 యేనసః, తదా, సంత్ర ప్రంభితేచిత్తేయస్యసః, అగ్నిం శరణం రక్షత్, మేవమాణో ఇచ్ఛ్యోదేవం, విరిచ్చం కమలానసం, సమ
 గాత్, తత్ర, గత్యా, హేవిధాతః. హెలన్త, యోనై, ఆజితస్యభగవత, ప్రైజసః చక్రయాపాత్, మాం, త్రాహిపాలయ, తివిజ్ఞావ
 యామానెతిశేషః ॥ ౫౪ ॥ ఋతదాక్ష్మ్యమదస్తరాత్ భూతభగవత్ప్రసాదబద్ధస్యైద్యధి కారపారమే వ్యస్థాన స్రస్తి
 యోజ్యోఽహంతవ్యక్రౌదనతిక్రమణీయాత్పాతుమసమర్థత్యాహ బ్రహ్మ. స్థానిమిత్ర. హేద్విజ, ఏతన్న దీయం, స్థాన,
 మిదం, జగచ్ఛ, స్థానస్యజగదస్త్రయాత్తేవేతివస్త్యైవబుద్ధిరాసాయపృథగ్నిక్షేః, యదగ్నితేదగ్నిత్యోవ్యక్త్యైవతదభివస్థప్త
 ఏత్యస్యా పిభగవతానం హర్మ్యం ప్రతియత ఇతివిశ్వస్య పృథక్సం హర్మ్యం నవక్రవ్యం, తదాఽపి, యధావిశ్వం
 తస్యం హర్మ్యం తదై తన్న దీయం స్థానమపి తిష్టాన్తాన్తాన్తం, తదెతస్సర్వం, నందిభ్యోస్సన్దగ్నిమహస్సంజిహోః,
 యస్యకాలశరీరకస్యభగవతో. ధూభజమాత్రైగ. తిరోభవివ్యతిలయమేవ్యతి. తస్య తేజసస్తాప్తిమహానం ప్రభురితే

మౌ, యద్వాతమవశరణం జితేశమః - ఎవము తరతాశ్రమి, కదానందిధత్మః, క్రిడావసానజగద్యాపారరూపక్రిడాయా
అవసానై, తదవకదా, ద్విపరాధ్యసంజ్ఞేద్విపరాధ్యాపరిమాణపరిచిన్న కాలావసానభిత్త్యంతః ॥ ౫౫ ॥ ధ్వంకెవలమహామే
వత్వాంత్రాతుంసప్రభురపితురుదాదయాఽపీత్యాహ ॥ అహమితి ॥ యదాఽహంసప్రభుః ప్రధా-భవాదయత్తిత్యస్తాన్తా
ర్థంపునరహమిత్తుక్తం-భవోరుద్రః-దత్తుభ్య గూప్రధానామఖ్యామేమం తె - తాకవిశింకబ్రహ్మప్రహరణతానన్యప
దార్థానాహ ॥ ప్రజ్ఞతేతి ॥ ప్రజ్ఞాః ప్రజాపతయఃమరిచి ప్రభృతయః-ధూతేశాధూతపతయవికాదశరుద్రప్రభృతయః-సురే
శాస్సురపతయశ్చైవ ॥ యః ఎతెముఖ్యామేమం తె - అత్రాపి తన్నియోజ్యాలస్యేవ్యస్యపదార్థతయావివక్షితాః-యద్వాద
క్షుభ్యగుప్రధానాకృతేర్ధుణసంవిజ్ఞానబహువ్రీహిణాదక్షుభ్యగుననానజాలస్య పదార్థత్వే నగ్రాహ్యః - ప్రజేశశబ్దేన ఇతరే
హంసప్రానాంమరిచ్యాదీనాంసన్య ౧హః ధూతేశశబ్దేనరుద్రప్రభవానాం-సురేశశ్చ ౧హః-ఎతెముఖ్యామేమం తె - తత్సన్తా
నప్రభవాస్తస్మియోజ్యాలస్యేత్త్యర్థః-ఎతెన ద్వైవయం-త్వాం, త్రాపుంసప్రభవభిత్త్యత్రాపి శేషః-అత్ర హేతుమాహ-యస్య
భాగవతో-నియమమశేషనియమం-ప్రపన్నాఃప్రాప్తాస్తన్తా - లోకహితంయధాభవత్వేవం - మూర్ధ్యుర్వితం-తస్మియమ
మాజ్ఞాంపహమఃకుర్వః ॥ ౫౬ ॥ ధ్వివంవిరిఘ్నేన-ప్రత్యాఖ్యాతః-భగవచ్చక్రణః-పతాపితేశ్వ-దుర్వాసాః-కైలాసగిరి
వాసిం-శిర్వం-శిరణం-గతః-శంఖం-ఽస్య-మవితాభావతి-ప్రాధితవానిత్యర్థః ॥ ౫౭ ॥ ధ్వంవంప్రాధితేశ్వంస్తతో
హరేశ్చక్రాత్రాః-యమసామర్థ్యం వత్తుం చతుర్ముఖప్రభృతీనాంభగవన్తహిమార్దవవిప్రప్రవృత్తత్వం ద్యత్వంతత్వం
హర్యత్వంతన్తాయామోహితత్వంతచ్చిక్షి తానభిజ్ఞత్వం చాహ ॥ వయమితి ॥ హేతాత, వయంసప్రభవామః - భాగవ

మృతి ॥ ౫౫ ॥ అహంభవోదక్షుభ్యగుప్రధానాఃప్రజేశధూతేశసురేశముఖ్యాః ॥ సద్వైవయంయస్మిన్యమం
ప్రపన్నామూర్ధ్యుర్వితం-లోకహితంవహమః॥ ౫౬॥ప్రత్యాఖ్యాతోవిఘ్నేనవిఘ్నజకోపతాపితః ॥ దుర్వా
సాశ్చరణంయతిశిర్వంకైలాసవాసిం ॥ ౫౭ ॥ శక్రరక్షణాచ ॥ వయంసతాత్రప్రభవామధూమ్నియస్మిన్స
రైశ్వేభ్యజజీవకోశాః ॥ భవస్త్రికాలేనభవస్త్రిహిద్యభాగ్యస్సహస్రశోయత్రవయంభ్రమామః ॥ ౫౮॥అహంస
సతు-మూరశ్చనారదోభగవానజః ॥ కపిలోఽపాస్తరిమోదెవలోధర్మఅనురిః ॥ ౫౯ ॥ మరిచిప్రముఖ్యాశ్చ
స్యోనిదేశాఃపారదద్విం ॥ విదామవవయంసద్వైయన్తాయామాయావృతాః ॥ ౬౦ ॥ తస్యవిశ్వేశ్వరస్య
దంతేంద్రందుర్వివహంహిసః ॥ తమవశరణంయహిహరిశైశ్వంవిధాన్యతి ॥ ౬౧ ॥ తతోనిరాశోదుర్వాసాఃప

చ్చక్రా త్రా ౧మమిశేషః - కుతః-హియస్సా-ద్వరశ్చైవస్యాభిరపివరణేయ - యస్మిన్సగవతి-యస్మిన్సగ్రహ్మజైవయం-లో
కేశాభిమానినో-భగమామః- తుండ్రాదురపితామహప్రభృతయఃకీటాస్సమస్తాస్సురా - ఇత్తుక్తరీత్యాకీటవన్త ౧మామః-
శ్చవృషావతద్వ ౧హ్మజ్ఞునదృశా-అజాబరక్షణ-ప్రపజీవా- సైమాం-కోశాబ్రహ్మజ్ఞురాహ-స్సహస్రశ-శాల-బహుస్యా-
మిత్తుక్తవిధిస్స ట్కాత-భవనిజ్ఞత్యద్వ సైపునస్సజ్ఞహిరాకాలె - నభవనితస్త్రికలయంయన్తి ॥ ౫౮ ॥ ధ్వంఅహంశ
ర్వః-అన్యదాదయస్యద్వైతదా - ౭స్యేపారదద్వింసర్వజ్ఞాస్త్రిదేశాశ్చ- యస్యభగవతో - మాయాంసజ-ల్యం-చిక్షిరేతమి
యావత్ - నవిదామఃనజానిమః-తత్రహేతుః-మాంయన్తృతాః ॥ ౫౯ ॥ ౬౦ ॥ ధ్వంతైవ్యవంవిధమహిమశాలిని-విశ్వేశ్వ
రస్యభగవత-ఇదంతేంద్రం-నోఽస్తాకమవిదుర్వివహం-వయంతత్వో ధుమవనప్రభవః - కుతస్తస్మిగ్రహభిత్త్యావః-అత-
ప్రమేవలచిన్త్యవిధివిచిత్రాన్యప్రమహిమశాలినంశరణాగతరక్షాదీక్షితంభగవన్తం, శరణం-యాహి-స - హరిశ్చరణాగ
తాత్రిహరోభగవాక, తే-శంఖం-విధాన్యతికవిమృతి ॥ ౬౧ ॥ ఇత్తుక్త-దుర్వాసా-నిరాశస్త్వ-తతః-కైలాసా-ద్భగవతో
తైకుక్తాఖ్యంపదలక్షణోద్రతత్రీవిఘ్నలోకం-యయాపదవిశింజ్ఞి-య-త్వదంధానం-గ్రియాలత్వైవ్యనహ-గ్రియవాంఅధ్యాస్తై
గ్రియవానభిత్త్యనభగవతోఅత్వైవ్యనపాయత్వమక్తం - గ్రియాసహధ్యాన్తభిత్త్యనెనపురుషకారభూతయాలత్వైవ్యనహతిస్త్రి
గ్లోకఽపస్తానముక్తం-యద్వపీక్షినివాసోఽధ్యాన్తభిత్త్యతావతైవాలం-క్షేత్రబ్రహ్మ-జ్ఞిమిన్స-పురుషకారత్వస్యనివాసశ
బ్ధాద్విప్రేతస్యతదనపాయత్వస్యచలాభాత్ - తదాపి - గ్రినివాసభిత్త్యతావత్త్వైరామకృష్ణాద్భగవతారెఘవైదేశ్యదివివా
హతా ౧గమూర్తిమత్యాభిత్త్యైరలక్ష్మ్యమాంయాలత్వైవ్యదహవస్థానెనానపాయత్వపదత్రాపితదుపవతైవప్రతాతా
త్పరదృశ్యమానపురుషాకారసాన్నిధ్యాభావశ్చా-నిమిత్తశరణవరణదుశ్చత్యశ్చకా-పనోదనార్థం-గ్రియాసహధ్యాన్త
భిత్త్యక్తం, తావత్త్వైకాదాచిత్క-సామిత్వశ్చా-నిమిత్తశరణవరణపయసాన్నిధ్యశ్చా-నిమిత్తత్వశ్చకృష్ణశ్చా-

స్వాతితదవనోదనాయస్రీనివాసఇత్యుక్తమ్ ॥ ౬౨ ॥ ఋషివంశ ర్మైతాభిసాతో - ౨ జితశ్శుభాగవతశ్చ ప్రభువమ్మీ నావక్త
జ్ఞానలయా - నందవ్యామానో - మర్యాసా - ప్రతగత్వా - తస్యాజితశ్శుభావయా - య్యైవతితఃభయాత్ - ప్రవలద్ధా - త్ర. అహ -
సిం - హేఅత్యుత - ఆశ్రితాన్మచ్చ్యుతయతితతధాధూత - హేఅనస్త అపారమహిమతాలిక - హేసదీప్తిత - సతాంభకృతానాం
రతితయ్యై - హేనధోఆశ్రితా రిహరిణసమర్థ - హేవిశ్వభావన - విశ్వంకరణాగతవర్ణమపరాధానవేత్తజేవభావయతిసుఖ
యతితతధాధూతయద్వా - విశ్వం చిదచిదాత్మకంభావయత్యుత్పాదయతి - జగత్కారణధూతైశ్శర్వః - ఇత్యేవంసమాశ్ర
యణీయత్వోపయుక్తగుణవిజ్ఞత్యేనసంబోధ్యగ్నకార్యణ్యంనివేదయక్ సర్వతౌప్రాప్రాయతే ॥ కృత - మాగో - ఎవరాధవన,
సతురతుణోపయుక్తగుణలైశ్చో - యన - తం - మామేవంవిధారియ క్తంఅవరతు - అవరతుణ - ఇక్వీధాతో - గో - ష్టే - తిప్రాధ
నాయాంలోభో ॥ ౬౩ ॥ ఋక్యతాగసమిత్య క్తం - కింత - త్త్యయ - కృతమాగఇత్యుపేత్యాయంతద్విజ్ఞాపయన్మేవవిధంకృ
తాగసమహిమాంతాత్తుంసమర్థ - స్వమిశ్శూపయతుంతన్నామ్మ - విప్రభావమాహ - అజానతేతి - తెతవ - సరమనిరతితయ,
మనుభావంప్రభావ - మజానతా - మయా - భవతః - ప్రియాణా - మఘం - కృతంత్యర్థ - క్తవిమయేఅవరాధకృతఇత్యర్థః - హేవి
ధాతఃతస్యాఘస్యా - పచితినిసమగ్న - విధేహికురు - అవరాధంసోధ్యాపాపీన్యర్థః - య క్తంచతతైతత - యతీ - యస్య
తవ - నామ్మ - వి - షిడితేఉన్నరితమా - తై - పి - నారకో - సి - మ - ష్టేత - నరకప్రాప్తినిమత్తానాంపాపానాంశుతిస్త్యుత్పాద్యాత్మ
కత్పదాజ్ఞానీల - క్షు - నరూపత్యేనగ్నదవరాధరూపత్వాత్తత - ర్దుర్విమోహనస్యన్నా - హేచ్ఛార్ణరమేవసమర్థంభవం - అతస్యా
త్తైతవసామర్థ్యంకై - మతికన్యా - యనిధమిథావఃశ్శు - ౬౪ ॥ ఋషివంప్రాణరత్నాయైవరణంశతంద్విజమవలోక్యాహభగవాన్ ॥
అహమిత్వాదినియావదధ్యాయసమాప్తిత్రత - సత్యము క్తంముచ్యేతయన్నామ్మ - గ్నితేపానకఠితి - ఇదంతయర క్తంభవతః
పియాణామఘంమయాకృతమతస్తస్యావచితివిధేహినితాత్మ - న్న - ద్వివయావరాధస్యనచిదామనకూత్యేనమయాసోధ్యత్యే

దంభగవతోయయా ॥ వైకుంఠాఖ్యంయదధ్యానైశ్రీనివాసశ్శ్రియాసహ ॥ ౬౫ ॥ సదవ్యామానో - జితతత్ప్రభ
మ్మీ నావత్వా - దమూలవతితస్సవేదధః - అహమ్మతాన - ప్రసదీప్తి - తప్రధోక్త - తాగసం - మామవవిశ్వభావ
న ॥ ౬౩ ॥ అజానతా - తేవహేమానుభావంకృతంమయా - ౨ ఘంభవతఃప్రియాణామ్ - విధేహితస్యావచితివిధా
తర్మచ్యేతయన్నామ్మ - గ్నితేశ్శు - నారకో - ౭ - పి - ౬౪ ॥ శ్రీభగవానువాచ - అహంభ - క్తవరాధీనో - వ్యగత - స్త్రీ - ఇ
వద్విజ - సాధుభిర్గ్ర - సహృదయోభ - కైర్భ - క్తజనప్రియః ॥ ౬౫ ॥ నాహమాత్మానమాశాసేమద్భక్తైస్సాధుభిర్వి నా ॥

౭పిమద్భక్తవిషయావరాధో - మయాసోధ్యఃకీచిద్విద్యదస్త్యేన - ఎవముక్తికలాఃయదుప్రవస్తావధృతై - ప్రజవస్తావధృతై -
రిత్యధికరణన్యా - యానభిజ్ఞేనదృష్టశ్శ్రితో - వెత్యభిప్రయక్త - భక్త - విషయస్య - పారత - ప్రగ్నిం - పారత - ప్రగ్నిహేతూకతన్ని
వి - త్తంతద్విషయావరాధాసహృత్వంచాహ - ఉపాయమిత్యుతః - పా - కైసగ్రధేన - హేద్విజ - అస్యత - ప్ర - ఇవరాజభృత్య
వా - హం - భ - క్తవరాధీన - మద్భక్తపరతన్వో - హమిత్వార్థః ॥ సమరాజభృత్యాదేకర్తవస్యత్వాజ్ఞీనత్వాన్ధాయార్తత్వా
త్తన్నివి - త్తంకదాచిత్రం - స్వస్వామిరాజాదిపారత - ప్రగ్నిం - య - క్తం - తవతుర - ప్రణామో - వస్యసమ - ప్రకల్పాణగుణాకార
స్యాంసన్యాధివతేనృభృత్యపానత - స్త్రీ - హేయతవమనుచితమిత్యుతకా - యా - సరివరం - , గ - మా - శ్రితవాత్సల్యవవిశ్వ
భ - క్తపారత - ప్ర - గ్నిం - స - హేయత్వావహం - అపితుకల్పాణగుణవివసమాశ్రయణీయత్వోపయుక్తగుణవివసమాశ్రయణీయత్వ
భృత్యరూపత్వాదిత్యభిప్రయక్త - తావద్భ - క్తపారత - ప్ర - గ్నిహేతూకవ - క్తమాత్మానంభక్తాంశ్చేతనీనస్తి - సాధుభిరి - సాధు - వ
ని - ప్ర - కై - ర్భ - క్తవరాధీన - మద్భక్తపరతన్వో - హమిత్వార్థః ॥ స - స్వ - స - కృతంహృదయంమనో - య - స్య - సో - హం - లో - క - శ్శ్రి
త్త - చి - త్తవ - త్య - సారిత్వాత్మయవస్యమచి - త్య - స - సాధుభిర్వశీకృతత్వాత్సాధుచి - త్య - త్య - గ్ని - వ్యాప్రియమాణా - చి - త్త
వృత్త్యసారితిద్విషయవ్యాపారవాసహమిత్యభిపా - యి - ॥ స - స - హే - లో - క - ౭ - స - గ్ని - చి - త్య - త్య - స - సారి - గ్ని - చి - త్య - త్య - య
స - శ్చి - ద్భ - క్త - ఇ - త్య - త్య - కా - య - నిరతితయ - ప్రితివిషయస్సప్రీతిపతి - ద - కై - వ - లో - క - ద్భ - క్త - ఇ - త్య - త్య - య - ద్భ - క్త - ప్ర - వి - త్య - గ్ని - భ
క్తయో - భో - నిరతితయ - ప్రితివిషయత్వంవదన్నా - త్మా - నం - వి - శి - న - స్తి - భ - క్త - జ - న - ప్రి - య - తి - ॥ అ - త - త - సై - గ - ల - భ - య - పి - హి - వ - శ్చి - త్య - య
సా - ద్భ - క్త - వి - వి - ష - తా - భ - క్త - జ - నా - ప్రి - య - య - స్య - భ - క్త - జ - న - స్య - ప్రి - య - తి - త - తా - ద్భ - క్త - జ - న - స - గ్ని - నిరతితయ - స - ప్రి - తి - వి - ష - య - త్య -
ము - క్తం - ద్వి - తి - య - స - స్వ - స - గ్ని - నిరతితయ - భ - క్త - జ - న - ప్రి - తి - వి - ష - య - త్య - నిరతితయ - ప్రి - తి - వి - ష - య - త్య - భ - క్త - జ - న - స - గ్ని - త - ద - స - మ - ద్భ - క్త - య -
జా - త - మి - థ - వ - శ్శ - ॥ ౬౫ ॥ ఋషివం లోకకో - న్స - చి - త్తం - నిరతితయ - ప్రి - య - స - స్వ - భీ - న - క - ర - గ్ని - త - త - ప్రి - య - స - స - శ - హ
త - ద - మ - ద్భ - క్త - గ - నా - పి - వ - ర - క - ద్భ - క్త - ప్ర - ధా - వ - హ - మ - పి - త్య - హ - నేతి ॥ హే - బ్ర - హ్మ - క - అ - హం - భ - క్త - జ - న - ప్రి - య - వ - హం -

సాధుభిర్బుధైః, ర్విదాః, ఆత్మానమమంచతుర్పుతాదివిశిష్టందివ్యవిగ్రహ, మాత్యం నిశ్చింతియం నిరతిశయాం విఘాతం, యద్వా
అశ్వే నిశీమత్య నిమగ్నార్హశ్చైవ భూతాం లిప్తీం చ . నాశాననస్సృచాయామి . యద్యపి లోకైశ్చియతమవ స్తువిశ్లేషనిమిశ్ర
దేహతదనుబద్ధాదిత్యాగిః క్షుచిద్వృష్టదరః . వరమాన్త నితుభ క్షజనవిశ్లేష స్సన్నిమితకరీరాదిత్యాగశ్చనద్యష్ట . సప్రాపి
సంభావనామిత్రాభిప్రామేభగవ శైవము క్షుమిద్రష్టవ్యం . తదాహ కంభగవతాదాశరీరా అపగ్రహంజీవితంజ
హ్యం త్యాంవాసీతేనలక్షణామనతుప్రతిజ్ఞాం నంస్యత్యచాన్త్య జెభ్యో విశేషతః , ఇతి (మిత్రభావనసంపా) ప్రం సత్యశే
యం కథంచనై, తివ . యద్యపి లిప్త్యై లిప్తికృతవత్ప్రీతిగ్రహివచనాశాశ్చత్య క్షిరయక్తా . తథాపి లిప్త్యై స
క్షయాపిభక్తానాం స్వనిరతిశయప్రీతిపేక్షయత్యమభిప్రేత్య భగవ శైవము క్షుమిత్యవగ న్రవ్యం . సాధూనామత్యర్థప్రియత్య సా
తుంవదత తాన్విశిష్ట . యేహం సాధూనాం మహం . అహ మేవ . అబృత్య ఇతివత్సావధారణం . వరాక్షత్పక్షాగతి రుజ్జీవ
రోపాయః . ఉజ్జీవరోపాయోహిప్రియతమః . అతీనిరతిశయప్రియోజ్జీవరోపాయ త్వేనమామాశ్రితతత్వా తైవపిమనిరతిశ
యప్రియాఇతియ క్షమైవ తదితిభావః ॥ ౬౬ ॥ యేహం గతిరహం పరేన్విస్మయేనవత్పరగతిత్యము క్షం వ్యజ్ఞయోగస్య
స్యతస్మిమిత్రాంతత్ర్యాగానన్త్ర తామాహ . య ఇతి యేసాధవః ప్రాణాక్ పాగ్రయ నిజీవయ నిలిపాగ్నికా సాక్ జీవనహే
తూక్ పాగ్నికా . తదనుబద్ధదారాదీంశ్చహిత్యా సంస్కృతిహేతవపైవై తేనతూజ్జీవనహేతవ ఇతివిమర్శనోజ్జీవనోపాయ
తామద్దంపరిత్యజ్యమాంశరణమజ్జీవనోపాయం గతాః . తత్వై సాధ్యసేతవ ద్రత్యర్థః . అతః సాక్ కథం . త్యక్తు ముత్స
హేశోమి . నిశాకృతజ్ఞప్రవిశ్వ సత్యాగడిత్య ఇతిభావః . యద్యపి భక్షనత్యాగాయనదుర్వాసాశ్చరణం గతో ౭ పితు
స్యపాగ్రయత్యైవ . అత స్తంప్రతి “ కథంతాం స్త్యక్తు ముత్సహ , ఇత్యుక్తైరన్తతా . తథాపి . నిరతిశయప్రియవస్తువిశ్లేష
పరిహారాయ దేహతదనుబద్ధా దివదిత్యాగస్సపాగ్ని కృత్యైవైవ దేహదివదిత్యా గేనావ్య వివాభావ్యాక్ సాధూక్ కథం

క్రియంచాత్య నిశ్చింత్య న్యైహం గతిరహం పరా ॥ ౬౬ ॥ యేదారాగారాత్య తావత్సాన్విశ్చిమంప
రమ్ . హిత్యామాంశరణం యాతాః కథంతాం స్త్యక్తు ముత్సహ ॥ ౬౭ ॥ మయినిర్వృద్ధహృదయాస్సాధవస్సమ
దర్శినిః | వశేకర్మ నిమాంభక్త్యానన్త్రియస్సప్రతినియధా ॥ ౬౮ ॥ మత్సేవయా ప్రతితం తె సాలోక్యదివతు
క్షయమ్ | నైవ వ్రీసేవయా పూర్ణా తతో ౭ న్య త్యా లవిభుతమ్ . ౬౯ ॥ సాధవోహృదయం మహ్యం సాధూనాం
హృదయం హ్యహమ్ | మదన్యం తేనజానన్తినాహం తేభ్యోమనాగతి ॥ ౭౦ ॥ ఉపాయం కథయన్మృతివచనప్ర

వివాహాయవైయై త్సేవదధిపాగ్ని యోగకథంతాం స్త్యక్తు ముత్సహ ఇత్యుక్తం . యద్వా . భ క్షజప్రతిపక్షత్వద్రక్ష జెక్య
తేలశ్రిత విశ్లేష పక్షపాక్షిభగవానితిమద్భామాంశ్య జేయర్పక్తాః . అతస్తానీత్యర్థ భావనభజతః కథంత్యక్తు ముత్సహ ఇత్యభి
పాగ్నియోక్తం ॥ ౬౭ ॥ యేవమాత్మానంశిహ్యార్థక్తాన్విశిష్ట . మయీతి | మయి నిరతిశయప్రితిమయేనిర్వృద్ధమన
స్యవిషయ త్వేనస్థిరీకృతం . హృదయం . యేనై . అతపివ . సమదర్శినగర్వగృహవత్త కత్వదర్శినిః . సాధవః . భక్త్యాపరిస్పరప్రీ
త్యాగవహయా స్వయమపిప్రీతిరూపయా అనన్యప్రయోజనయా భక్త్యా మాం . వశే . కర్మ నియధా , నన్త్రియః పతివతాః
సస్థితింపరదారపరాన్విఖం . అనన్యార్హ శైవత్యవతి ప్రీతగరాన్విఖంవా , వశేకర్మ నిరతిశయే ॥ ౬౮ ॥ యే అనన్యప్రయోజ
నభక్తినిద్యత్వమేవగ్నక్తి | మత్సేవయేతి | తేసాధవః , మత్సేవయా . మద్యక్తాః . ప్రతితం . సాలోక్యమాదిర్వ్యగత్య . వృత్తవృత్తయం
చతుర్విధం సాలోక్యసామీప్యసాయ జ్యసాగ్ని రూపమయైవేవ . నైవ నితుతో , ౭ న్య త్యా లవేవగ్నో నాశోయస్యత . దిద్వా
నైవ్యవ్యర్థమయ్యేయః తత్ర హేతుః సేవయా మచ్చేన జెకరసా సుభవరూపయా భక్త్యా పూర్ణానిర్వృత్యాః కరణాః ॥ ౬౯ ॥
కింబహునా . సాధవో . మహ్యం మమ . హృదయం , మద్భృదయానువ ద్రిహృదయాస్సాధవ ఇత్యర్థః . తథా . అహం సాధూనాం
హృదయం . సాధుహృదయానువ ద్రిహృదయో ౭ హం . తేసాధవః . మత్సేవయై . అన్యత్ప్రీయం వస్తువజానన్త్రివధా , ౭ హమపి
తేభ్యసాధుభ్యో . అన్యత్ప్రసాగీషదపి . ప్రియం శతా నామి , ఎవంపరస్పరహృదయానువ ద్రిహృదయా త్యావృత్పరప్రీయత్యా
భృత్య క్షపారతస్త్వగ్నం మమయ క్షుమితివద్విషయాపరాధోమయాసోఘంశక్య ఇతిభావః ॥ ౭౦ ॥ యేవంస్యత్ క్షవిష
యాపరాధగ్య న్యై నానహ్యత్వం సహేతుకముపపాద్యన్త సన్నిధాశ్చత్వతపాగ్రణతః కారకరణాగ్తైవైవల్గవరిహ
రాయోపాయమాహ ॥ ఉపాయమితి ॥ హేవప్రతపపాగ్రణతః పాయంతత్సాధనం , కథఇహ్యమి , సచ్చ్యుజవన్విశో
౭ సాతత్యాహ , తెతవా , యమాత్మావచారః స్వయంకృతాపరాధః . స , యతోయద్విషయేజాత , స్తమేనావృణిదంప్రతిభ
వాక్ , గచ్ఛత్వీతి | ఆత్మాభిచారఇతిపాతానరం , తత్త్వాన్యహేంసాధంకృ తోయముద్యమిత్యనంబాభిచారః సహింసాధ

మోహాధునిత్యర్థః త్రాపింశాం కే. సాధుమనుష్యైశ్చ - ప్రహితం ప్రయత్నం, తెజస్సామర్థ్యం, కర్తృప్రహరణాశ్చ. శవ
 మసర్థం. తురుతే శ్లో || ౧౧ || శ్రీభోవిద్యాదిసంపన్నస్థమమకథమనర్థస్థమజితమిదమన్యయంకార్మిరత్యాహాతమితి || తపో
 విద్యానై - తెడిభే, విప్రాశాం వివితానానిశ్యై యనకరేడితేయపురుషార్థాదే, దర్శనీతిస్యకర్తృర్విరపరాధేవ
 రాధకర్తృర్విప్రస్యతు. తెవతపోవిద్యువ - అన్యధాకర్తృతే అనర్థాయభవతామిత్యర్థః || ౧౨ || శ్లోతత్సాత్ - హేబ్ర
 హ్మణాభాగతనయమంబరీమప్రత్యేవగచ్ఛతేవ, మహాభాగమపరాధానామవిజ్ఞాతారిం, త్నమాపయ - తేత, తా
 ద్రంతవ - భవిత్యతీతి || ౧౩ || శ్లో ఇతిశ్రీభాగవతచంద్రిచంద్రికాఖ్యా యాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యా యాం నవమస్కంధే
 చతుర్థోఽధ్యాయః ||

ఇత్యంభగవతో. వదిష్టేపాయ - శ్చక్రతాపితో. దూర్వాసాఅమృరీష - ముపేత్య. దుఃఖిత - సుస్యామృరీషస్య. పాదా
 వగ్రహీతే || ౧ || శ్లోతస్యదుర్వాగస - సుధావిధం. వ్యసనం. సమిత్య, వాదస్యర్పవిజ్ఞతే, అమృరీషః. కృత్యయా - సతిరాంతా
 పితే. ద్విజస్య. వ్యసతా, అనుష కం, హ-రే. శ్చక్రమసాష్టి తుష్టావ || ౨ || శ్లో సుతిమహా - త్వమగ్నిరిత్యాదినానత్వమిత్య
 తః. ప్రా క్తనం. తావత్సుదర్శ సు ప్రసాదయతుంస్య తెజఃకారణధాతస్యనర్వాత్త కస్యచివతేజస్త్వం. అయంద్విజ స్వదా
 త్వావిషయోనభవతీతిసూచనాయచనస్య తెజఃకారణత్వేననర్వాత్త కత్వేనవస్తాతి || త్వమగ్నిరితి || యద్యప్యైతదాత్మ్య
 మిదంనర్వం. నర్వంభిర్వద్య, మిత్యాదిభి || ర్మత్రతేనూర్యోభాతినచంద్రితారిక || మిత్యాదిభిశ్చబ్రహ్మణ్యవనర్వాత్త కత్వంస

శ్శబ్దవ్యక్తతే | అయం శ్శబ్దాత్పాపచారస్త్రయతస్త్రయాతువైభవాః | సాధుమప్రహితం తెజఃప్రహ ర్తుః
 కరు తెజీవమ్ || ౧౦ || తపోవిద్యాచవిప్రాశాని శ్యై యనకరేడిభే. తెవదుర్వినీతస్యకర్తృతే కర్తృరస్యధా || ౧౨ ||
 బ్రహ్మం ప్రదత్తభద్రం తెనాభాగవతనయంస్యపమ్ | త్నమాపయమహాభాగతతే శ్చాన్తిర్విష్యతి || ౧౩ ||
 శ్శబ్దవ్యక్తతే | ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, నవమస్కంధే, చతుర్థోఽధ్యాయః ||
 శ్రీభాగవతావ | ఇత్యంభగవతా - అదిష్టేదుర్వాసాశ్చక్రతాపితః | అమృరీషమ. పాగమృతత్వాదే. దుఃఖితో -
 గ్రహీత్ || ౧ || తస్యతస్యగ్రసంపీత్యపాదస్యర్పవిజ్ఞతేః | అనాష్టిశ్చ త్తద్రేచక్రంకృత్యయా - సతిరాంతా
 అమృరీషవాచ | త్వమగ్నిర్వగవాహూర్య స్త్యంసోమోజ్యోతిహంవతిః | త్వమావస్త్యంఘ్రితిర్వ్యమహ
 యుర్వాత్ప్రై యాణివ || ౩ || సుదర్శనమనుభ్యంసహసారామృతేత్రయ | సర్వాప్రభుభావప్రాయస్వస్తీ
 భూయాభవస్వతే || ౪ || త్వంధర్మస్త్యంధ్యతిర్మిత్యాత్వంయజ్ఞోఽఖిలయజ్ఞభుక్ | త్వంబోకపాలస్సర్వాత్మీం

ర్వతేజసామాచ్యావకత్వంనర్వతేజఃకారణత్వంనర్వతేజసామనుగ్రాహకత్వమిత్యాదయోధర్మాః శ్రుతాః - సతుబ్రహ్మవి
 యామృత్యుమదర్శనస్యకావిత్రతా - సుధావిధంతిక్రీకాశ్రుద్వష్టాగ్రతావదేశోవామదేవ, దితికారితనయనాహమ
 వానమహమేవద్రామిభవిష్యామితథేతత్తత్వంపిర్వా మదేవః ప్రహితేదెలహంమనభవంసూర్య శ్చహంకక్షీవాన్
 పిరస్మిన్విద్ర, ఇత్యా దాబ్రహ్మత్వకత్వేనబ్రహ్మవిశేష్యకత్వాద్విశేషణబుద్ధిశ్చాదీనానిశేష్య పర్యస్తస్యాకృతినయస్థిత్యా
 ద్విశేష్యపర్యస్తసాక్షాత్కారమిత్రతత్రాదాత్మ్యవ్యవహారవద్భి | వద్భివిశేషణధాతేమదర్శనవిషయబుద్ధికథానాంబ
 హాపర్యస్తేమిత్రతత్రాదాత్మ్యవ్యవహారాద్వా సాదర్శనస్య పురుషస్యపరమాత్మత్వా ద్వాత్వస్యసర్వాత్మకత్వాదిభిర్
 ద్వైఃప్రప్యత్రయం సుతిరిత్యదోషః, త్వమహా. గ్నిర్వి తేజసామనుగాగ్రహకస్త్రాత్రగ్రహాతేత్యేత్యర్థః. జ్యోతిహంవతీత్యా
 శాం, పశిర్య, సోమశ్చస్త్యం, సస్త్వమేవత్యస్యయేఅస్పధివ్యాకాశవాయుగ్ధాదితన్నాత్రోపయ్యైయాత్వాత్వమేవత్యర్థః.
 త్వమగ్నిరితితేజతత్వంపూర్వము త్మిత్యుచాదిభిర్వత్వసహపారే || ౩ || శ్లో హేమదర్శనసహసారేత్యసాధారణ
 నామాభ్యాం సంబోధనం, హేఅభ్యుతేత్రయ - భిక్షానామిష్టమేవాభ్యుతేత్యేష్టం జేష్టమేవతేవాపి | త్రయ. మతోమదిష్టంద్విజ
 పాగ్గారతుణంతవాష్టిమవేతిద్రగన్తోభవేత్యుచ్యతేమితంసంబోధనాభిపాయః, సర్వాధిభూతిక - సతుశరణాగతయతిన్వి
 త్యధిపాయః - హేఇదన్తత్వేన్యధివితే, హేజగత్పాలక జగత్పాలకత్వవశతరణాగతద్విజరతుణంయ్యక్తమవేతిభావః, వి
 పాయన్త్యస్థిభూయాఃమగ్గళరూపాభవప్రసన్నోభవేత్యర్థః || ౪ || శ్లోఽంబ, సర్వధర్మర్మకస్యతేవశరణాగతద్విజర
 తుణంయ్యక్తమవేతిసూచయతుంధర్మాదినిర్వాహకత్వేనతిదాన్తకతయాస్తాతి || త్వంధర్మ ఇతి | ధృతిర్దైర్ఘ్యంసత్యాధృతి - స్వ
 మేవ. యజ్ఞోయజ్ఞసర్వాహకోయజ్ఞారాధ్యత్వమేవ, హసర్వాత్మక - పౌరుషంపరమపురుషసంబంధి - తెజ - స్వమేవ. పౌరు

షంపరమపురుషసంబంధియచ్చత్రుసంజిహ్వాత్త కనఙ్కల్పరూపమీక్షణాపరపర్యాయంసామర్థ్యం , త్వమెవేత్యర్థఃతథా
చాభియక్తోక్తిఃవాణిపారాణియంప్రథయతిమహితం ప్రేక్షణంకైటభార్యేక్త్ర్య స్వేభవంష్టాఃస్థిఖవరశుముఖవ్యాపి
తద్విఘ్నాహా,మితి || ౫ || * హేనునాధాశోభనానాభిర్యస్థతథాఘాత . తేతుభ్యం,కెవలంసమఃసతుత్వాంస్తోతుమ
హంసమర్థఃఅతః,కెవలంసమన్మధేమీతిభావః . కథంధూతాయతే.అఖిలనాం . ధర్మాణాంసేతవెమర్థాదాపాలకాయ
అధర్మశీలా.యె.ఎసుర్యా,సెహం.ఘూమకెతవెఘూమకెతువదనర్పహేతవే.తై.గ్రహోక్యపాలకాయ,విశదంవర్చయన్యమ
నోజవాయ.మనసభవవెగోయన్య . అద్యతంతర్కయన్య || ౬ || * అద్యతవర్చస్మత్త్వమేవప్రపఞ్చయేత్ప్రాతి || త్వత్తేజ
సేతి || ధర్మవిర్యాహకత్వేనతత్త్వముంత్వాత్తన్యయేన,శివ-తేజసా.మహత్త్వనాంసాధూనాం . దృశోజ్ఞానస్యావారకం.త
మోజ్ఞానం . సంహృతంనిరస్తం-ప్రకాశిన్యా ర్యాదిప్రకాశశ్చత్వద్రూపం . త్వయైవరూప్యతిప్రకాశ్యతేఇతిత్వద్రూ
పంతథాపరావరంఉచ్చావచం.చిదచిదాత్మకమేతజ్జగచ్చత్వద్రూపంత్వచ్చరీరకం . హేగిరాంపతే. ఎవంధూతస్య.త
వ.మహీమాదురత్ప్రయః,యద్వా,మహత్త్వనాం.దృశ.అచ్చాదికం . తమ-స్త్యతేజసా . సంహృతంతథా . దృశఃప్రకాశక
ప్రసరశ్చ-కృతేఇతిఎవః.నదనదాత్మకంజగత్త్వచ్చరీరధూతిమేతత్వన్యయః || ౭ || * మహీమాదురత్ప్రయఃత్వమేవదర్శ
యేత్ప్రాతి || యదేతి || యదావేత్యర్థఃయదతు . త్వమనన్యజేన.నిజ్జనేనఅవిద్యాద్రూపాజ్ఞానహీతన-పరమపుషేణ . వి
స్ఫుటఅదిష్టస్తదా . ఊర్జితాస్సంకాతబలా-వైత్యా.దానవాశ్చ . యస్మై . త-తద్బలం.ప్రవిశ్యా.జనం.చాహ్యదీక్ష-వృ

స్తం తేజఃపారుషమమరమ్ || ౫ || సమస్సనాధాఖిలధర్మ సేతవెవ్యధర్మశీలాసురధూమకెతవే.తై.గ్రహోక్యగో
పాయవిశదవర్చస్యసేమనోజవాయ.ద్యుతకర్తృజెగృజే || ౬ || త్వత్తేజసాధర్మమయేనసంహృతంతమః ప్రకాశ
శ్చదృశోమహత్త్వనామ్.దురత్ప్రయైవమహీమాగిరాంపతేత్వద్రూప్రమేతత్వదనత్వరావరమ్ || ౭ || యదావి
స్ఫుటస్త్యమవజ్ఞనేనచైటలంప్రవిశ్యోర్జితత్వదానవమ్ | బాహూదరోర్వృష్టి శ్రోరోధరాణిఃవృక్లన్తజనం
ప్రథనేవిరాజసే || ౮ || సత్త్వంజగత్ప్రాణిఖల ప్రహణయోర్మిరూపితస్సర్వసహాగదాభృతా | విప్రస్యచాస్త
తులలైవహేతవేవిధేహీభద్రంతదన గ్రహహీనః || ౯ || యద్యస్తదత్తమిష్టంవాన్వధర్మోవాన్వమస్థితః
కులంనోవిప్రతైవంకెద్విశోభవతువిజ్వరః || ౧౦ || యదినోభగవాన్ప్రేవకస్సర్వసహాక్రయః | సర్వభూ
తాత్తభావెనద్విశోభవతువిజ్వరః || ౧౧ || శ్రీశుకఉవాచ . ఇతిసంస్తువతోరాజ్ఞోవిష్ణువక్రంసుదర్శశమ్|అశా
మృత్యుర్వతోవిప్రమజశదాగజయఃశ్చయా || ౧౨ || సముక్తోస్తాగ్నితాపేనదుర్వాసాస్సస్త్రిమాంస్త్రతి |
ప్రశశంసతమర్విశంయజ్ఞానంపరమాశివః || ౧౩ || దుర్వాసాఉవాచ || అహోఅనన్తదాసానాం మాహం

కకచిన్తక-ప్రథనేయదై-విశేషేణరాజసే || ౮ || * సవనంవిధదురత్ప్రయమహీమా,త్వం . సాధులోకపరిత్యాగదుష్కర్మ
ద్వినాశనయోర్మిమిత్రియోగ్ధాభృతాభగవతా . నిరూపితఃనియంతఃసర్వసహాశ్చరణాగతానాంసర్వవిధాపరాధసహః .
అస్తతుల-లన్య . వైవహేతవేభాగ్య హేతవే , అన్యధావిప్రహింసయాలస్తతుల-లంవిప్రశ్చే దితిభావః . అన్యవిప్రస్య
భద్రంమృత్యంతారాగత్యరూపం . విధేహీకురుతద్విప్రభద్రవిధానమేవా . స్వాకమన్వద్యవయ . తత్ప్రాతే . మహానసు
గ్రహః || ౯ || * సర్వస్యకృతార్వాణేనవిప్రతంతోపార్థయతే|యద్యస్తీతిద్వాభ్యాందత్తందాన . మిదంస్తావ్రన్యకర్తృణ
ఉపలక్షణం-ఇష్టంయాగాదికమిదంతోతస్య , స్వసుప్తితఃస్వధర్మఃస్వవర్ణాక్రమేవిధధర్మశ్చ . యదినోస్తాక-మస్తీయ
డివా.అస్తాకంకులం , విహాసవైవంయస్యతథాఘాతంచై . త్రతో . ద్వితో . విజ్వరో . భవతు,అస్తదీయద్రతాదిభిఃపస
న్నోభగవాన్సుదర్శనఃద్విజనంసంకురార్యాదిభావః || ౧౦ || * ఎవఃనిస్సమాభ్యధిక-స్వర్వైహం,కల్యాణగుణానా.మా
శ్రయో.భగవా . న్నోస్తాకంయదిన-సర్వాత్తభావెనసర్వాత్తకటహ్నాపానసేన . వ్రీతో.ఎస్తీతతో . ద్వితో . విజ్వరో
భవతు || ౧౧ || * ఇతిసం-రాజ్ఞో.ఎమర్విశస్య.సమ్య-త్సవతస్సత-స్తద్విష్టో . శ్చక్రంసుదర్శనాభిదం,సర్వతో.ఎశామ్య
చ్చాస్త్రమధూత్ . రాజ్ఞో.ఎమర్విశస్య.యాశ్చయా.విప్రదుర్వాససమజశత్తత్వాజవ || ౧౨ || * జ్ఞేస్తాగ్నిస్సుదర్శనా
గ్నాస్తాపేన.ముత్త-స్సదుర్వాసా.స్సస్త్రిమాంవిజ్వర , స్ర-ముర్విశమప్పరీషంపరమా,అశిమే , యజ్ఞానఃకుర్వ-స్యగ్రేశం
సతుష్టావ || ౧౩ || * ప్రశంసామేవాచ || అహోఇత్యాదినా || రాజస్మిత్యతఃపార్థసేన || అహోఅత్యాశ్చర్యమే
దనస్తస్య,దాసానాం,మహత్త్వ.మధునా.మయా.దృష్టంకింతో,యతే , కృతాపరాధస్యాపి, మమ . హేరాజన్మప్పరీష-మే

జ్ఞశానిసమీహసేఇష్టసీతి తత్ ॥ ౧౮ ॥ సాధానాంభగవద్వక్తానాందుష్కరంకర్తృమనశ్శం - కింస్వస్తి - నిగ్రహమగ్రహదికంసర్వంసుకరమైతిభావః - యద్యస్మిదప్రమిత్యాదిజ్ఞోకద్వయోక్తప్రాగ్గ్రహమాల్యైశ్చ ॥ మహాత్మనాంసాధూసాం - దుస్త్యజంకింస్వస్తిసర్వంసుత్యజమైతిభావః ॥ తత్రహేతుంపదతానిష్ఠిన్వ ॥ యస్మా ధభిర్వహంత్యభిసాన్వత్యతాంభక్తానామృషభః ॥ త్రయోహరిరాశితార్థిహంభగవా - న్సంగృహీతోవశీకృతఃపశ్యత్యనందరూపభగవతాంసకింబిద్భుక్తురందుస్త్యజంవాఽస్తీతిభావః ॥ ౧౯ ॥ ఘోరధాలభ్యమమితేమాంనాస్తిత్యాహ ॥ యన్మమైతియస్యహరేర్వామ్నఃశృగణమూత్రేణపుమా - స్మిర్నల్పానిమ్నాహితితస్య తీర్థపరగ్ధాదిబ్రహ్మీత్వాత్రయేవాదారవిన్యభగవతోదాసానాంకింవాలభ్యమవశిష్యతేసర్వంసంపన్నమైతిభావః ॥ ౧౬ ॥ ఘోషం ప్రవశ్యగ్యగ్యకృతజ్ఞతామూచనాయతత్కృతముపకారమాయేదయతి ॥ రాజస్థితి ॥ హేరాజస్థిరతితయిరుదాయ కచి తైసత్వయా - ౭ హమస్యగృహీతఃకో - ౭ సామత్కృతో - ౭ సుగ్రహ - సత్యాశ - మమాఘంపరాధంపుష్కతః - కృత్యా - విస్మయైశ్శక్యః - మే - వాణా - అభిరక్షితా - ఇతియ - యేవ - మహా - ననుగ్రహః ॥ ౧౭ ॥ ఘోరాకాతమిత్యాదిజ్ఞోకద్వయంతుకః క్షిప్రిజ్యగ్యప్రత్యాగమనప్రతిక్షయా - అకృత - ఆహారోభోజనం - యేన - స - రాజాలమృగిషః - తందూర్వాససం - చరణా - పువసంగృహ్యప్రసాద్యప్రసన్నంకృత్యా - తంద్విజమభోజయద్యోజయమాన ॥ ౧౮ ॥ ఘోసర్వైకామాఃకామ్యక్షతికామాఃషడసాః - యస్మిన్ - త - దాద్యతంసాచరంయధాభవతిధా - అనీతంఅనియనమితి - మాతీర్థ్యం - భుక్త్యా - తప్తాత్వా సంతృప్తిత్ర - సదుర్వాసాః - నృపమపిరికంఘ

త్వగ్ధృష్టమభ్యసే ॥ కృతాగసో - ౭ పియద్రాజన్వజ్ఞశానిసమీహసే ॥ ౧౮ ॥ దుష్కరంకింస్వసాధూనాం దుస్త్యజంవామహాత్మనామ్ ॥ యైస్సంగృహీతోభగవాన్సత్వతామృషభోహరిః ॥ ౧౯ ॥ యన్మామశ్రుతి మూత్రేణపుమాన్వతతిస్త్రి - తస్యతీర్థపరికంవాదాసానామవశిష్యతే ॥ ౧౬ ॥ రాజన్మసంగృహీతో - ౭ హం త్వయాతీకరుణాక్షనా ॥ మమాఘంపుష్కతఃకృత్యాప్రాణాయజ్నే - ౭ భిరక్షితాః ॥ ౧౭ ॥ శ్రీశుకడివాచ ॥ రాకాత మకృతాహరఃప్రత్యాగమనకాక్షయా - చరణాడిపసంగృహ్యప్రసాద్యతవభోజయతే ॥ ౧౮ ॥ సో - ౭ కృత్యా - ౭ దృతమూనిశ్చమాదిర్భంసారకామికమ్ ॥ తృప్తాత్వాచ్యవతిప్రాసాభ్యతాంభుజ్జతామితి ॥ ౧౯ ॥ దుర్వాసాడివాచ ॥ షీతో - ౭ స్వగ్యసంగృహీతో - ౭ స్పృశకధాగవతస్త్రి - చన్యసన్యసాలామైరాతిధ్యేనాత్మమేధ సా ॥ ౨౦ ॥ కర్మావదాశేమత్యైర్గ్యగ్ధామ్ స్త్రిప్రయోమహుః ॥ కీర్తింపరమభిర్భంసకీర్తియగ్ధిభూరియమ్ ॥ ౨౧ ॥ శ్రీశుకడివాచ ॥ ఎవంసంకీర్త్యరాజానందుర్వాసోపరితోషిణః ॥ యయావిహయసా - ౭ మస్త్రీ బ్రహ్మలోకమహేషుకమ్ ॥ ౨౨ ॥ సంవత్సరో - ౭ త్యగతావద్ధావతానాతోగతః ॥ మునిర్నర్మనాకాక్షి రాజా - ౭ బృహ్మ - బభూవహ ॥ ౨౩ ॥ గో - ౭ ధదుర్వాససో - ౭ వ్యసీ - ౭ ధిర్విజో - ౭ యోగా - ౭ విశేష - మాహరతీశః ॥ ఋషేర్విమోక్షంభ్యసంపదబుద్ధ్యా మేనేస్వవిర్గం - చవరాసభావమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఎవంవిధానేకగుణస్పరాజాప

జ్ఞతాంభుజ్జతామిభ్యువాచ ॥ ౧౯ ॥ ఘోషీతో - ౭ స్తీత్యాదిజ్ఞోకద్వయందూర్వాససంక్షిప్తః ॥ ఆప్రసవరమాత్మనైశ్చ - మధాబుద్ధిర్నస్య - అసల్పమేధసతిపారే - విపులబుద్ధే - ప్రవా - తిధ్యేనా - హం - నితరాంషిస్స - స్తుష్టో - ౭ స్పృశకధా - తవభాగవతగ్య - దర్శనాభిరనుగృహీతత్కృత్వి ॥ ౨౦ ॥ ఘోతత్ర - త - దవదాతిందిర్బలంకర్తృగ్యగ్ధిర్లోకేత్రియో - మహురు - హు - గాయ - నిగాన్య - నితధా - తవ - పరమపుణ్యం - కీర్తిమయంహూర్ములోకస్తోజనః కీర్తియవతితి ॥ ౨౧ ॥ ఘోజ్యేనం - రాజానం - ప్రసుత్య - రాజానమప్రీష - మామస్త్రీగృహ్తా - ఏవతీతో - రాజతిశేషః - దుర్వాసాః - విహయసామాణేణా - హేతుకం - దైవందిప్రవత్యాదిభిరనితర్త్యం - దివరాధావసాయసమిత్యర్థః - బ్రహ్మలోకమతుర్భుఖలోకం - యయాత్రత్యాచ్యుగ్ధివస్య గుణాన్స్తోతుమితిశేషః ॥ ౨౨ ॥ ఘోఅప్సరివస్యధైర్వంధృఢసజ్జల్పం - చాహ ॥ సంవత్సరజ్ఞి ॥ అగతో - మనిర్దుర్వాసాః ఘోవతాకాతన - పున - ద్దిత్య - భ్రమన్మాగతస్తావత్సంవత్సరాత్మకః - కాలో - ౭ త్యగద్యగ్ధియాయ - ప్రధమాగమనాదార భ్యుపునరాగవసపర్యజఃకాలసంవత్సరో - బభూవత్యర్థః - తావద్దవకాలం - రాజావర్ష - సస్యమునై - గుర్వసమేవాకా జ్ఞ - అపవ - భక్షయత - బభూవతస్తా ॥ ౨౩ ॥ ఘోదుర్వాససగితేనత్య - ధా - మృగిషః - ద్విజో - ౭ యోగా - ౭ విశేష - మే - వితం - ద్విజో - ౭ యోగ - ౭ ద్విజభుక్తావశేషణా - తో - ౭ పరమంపవిత్ర - మన్న - మాహరద్భువైతతః - ఋషేర్వి - దుర్వాససో - ౭ వ్యసన - చక్రజం తస్మా - ద్విమోక్షం - స్వగ్ధిర్భం - ధైర్వాదిజ్ఞం - తై - త్యతస్య - చరగ్యపరమాత్మ - నః - ప్రభావం - పభావకృతమేవ - మే - నై - అమన్యత ॥ ౨౪ ॥ ఘోక్ష - ద్విధా - అనై - గుణ - సస్య - సరాజా - ౭ మృగిషః - వరాత్స - నివరైబిహ్మ - ణి - హనుజై - క్రియా - కలా - మై - స్సహ - స్వవర్ణా - ప్ర - మోచితక్రియాసమదాయనహక్త్యా - మనస్య - ప్రయోజనం - భక్తిం - సమవాచ - చకారైత్యర్థః ॥ భక్తిం - దిశి

ససమర్పయామాన - స - తతః, దైవపితౄ ఇత్యైవకాచోదితః, పౌత్రజ్ఞాయాపౌత్రజ్ఞానమాంసంసంసు-ర్విత్వాదిష్టః
 తస్యైత్వకో, ద్దురుర్వస్తికృతా, ఎతన్నాంసం-దుష్టముచ్యేషణదోషదుష్ట, సతో, ౭కర్తృకంశ్రీధాన్యమిత్యాహ-ః॥౮॥ ఋత
 తో, గురుణా౭భిహితం, పుత్రస్యవికుతే, ప్రతర్జు-జ్ఞాత్వా, స్వపితౄకు, స్వగ్రో, ౭దిత్వా, త్రియనియమయాహో, యన
 తం, సుతం, సుమా-దేహా-స్మి సాగరయామానః॥౯॥ ఋతతస్యైవకృతా, రాపకేనతపసాహ - సంవాదంభగవద్గుణసం
 వాదం, వి-పెణసహ, సమాచరత్, తపశ్చర్యాసహకృతంభగవద్గుణానవాదంగురుణానహళోరోదిత్యర్థః॥ తతః, స్వగ్రాహ్య
 సైవజాపకహకృతసంసా-దేవ, యోగీరాజ్యభోగమపిర క్తః. పాగ్రిచాపసానకేతిబంత్వక్వా, యత్పరంబ్రహ్మ, తి, ద
 వాపః॥ ౧౦॥ ఋఎవం, పితరీత్యైకా, పురతేషు తేనత్య, భ-వికుతీ, రేత్యాగ్య త్యై, మాంపృధివీం-శానత్యాలయన్, యజ్ఞై
 ర్న రిమిజెలరాధికవాక్. తతశ్చా, ధార్తకశభక్షాస్మిమిత్రా, చృశాదభిప్రసేద్ధో, బభూవః॥ ౧౧॥ ఋతస్యవికుతే, స్మ
 తః, పురజ్ఞాయ, స్సఎవ-ఇన్ద్రవాహః. కకుష్ట-ఇహి-హరితఃవ్యవహృతః, కుతపితన్నా మవ్యయంపా-ప్రమిశ్యతాప్రహ॥ కర్తృభిః
 క్రియాపితైశ్చైః. పాప్రాని, నామాని-శ్చ, కథయతోమ త్తఇతిశేషః॥ నామానితిబహువచనెనపురజ్ఞయనామాపికర్తృనిమి
 త్రమెతేత్యుక్తమ్॥ ౧౨॥ ఋతపురజ్ఞయాదివామనితానికర్తృజీవ కుమితిహాసమాహ॥ కృతా నైశ్చత్యాదినాజిత్యేక్యతః
 పాగ్రిక్తనెన॥ దానచై సుహ-దేవానాం, కృతా న-స్వమరస్సక్త్యామ, అసీత్, తస్యవిత్సన్యానైకృతా నైఃపలయ. ప్రతల్పస్స

మానపితౄతెనతపద్దుః॥చోదితఃపౌత్రజ్ఞాయాచదుష్టమేతదకర్తృకమ్॥౮॥జ్ఞాత్వాపుత్రస్యతత్కర్తృగురుణా
 ౭భిహితంస్వప॥ దేహాస్మి సాగరయామానసుతంత్యక్రదిధింయమా॥౯॥ సమవి-పెణసంవాదంజాపకేనసమా
 చరత్॥ త్యక్త్యాకేతిబంయోగీసతేనావాపయత్పరమ్॥౧౦॥ పితృయర తే౭భ్యత్యవికుతీఃపృథీమిమమామ్॥
 శానస్మి జహంయిజ్ఞైశ్చకౌదభిప్రసేద్ధః॥౧౧॥ పురజ్ఞయ ప్రస్యసుతఇన్ద్రవాహాభిప్రసేద్ధః॥ కకుష్టగ్రాహ్య
 కృత్యైవనామానికర్తృభిః॥౧౨॥ కృతా ప్రతీత్యమరోదేవానాంసహదానచైః॥పాద్ధిగ్రిహాకృతోపిగో
 దేవైరైత్యపరాజితైః॥౧౩॥ వచనాదేవదేవస్యవిష్టోర్విశ్వత్యనఃప్రభోః॥ వాచసంభేద్యతే ప్రస్యబభూవ
 య్యమహావృహః॥౧౪॥ ససన్నద్ధోధనుర్దివ్యదాదాయుశిభాన్శీతాన్॥ స్తూయమాన ప్రమాదహ్యయయ
 త్యుకకుదిసీతః॥౧౫॥ తేజసా౭౭పాద్యయతోవిష్టోఃపురుషస్యమహానైః॥ప్రతిచ్యాందిశైత్యానాంస్యరు
 దుత్తిగ్దనైః పురమ్॥౧౬॥ తై ప్రస్యచాభూత్ప) ధనంతుములంరొమహ ర్షణమ్॥ యమాదుభయైరనయదై
 త్యాన్యై౭భియయర్పృథ॥౧౭॥ తస్యమహతాభిముఖంయుగాత్సామివోల్పణమ్॥ పృష్ట్యా౭ స్యదురు
 పురైత్యాహన్యమానాస్సమాలయమ్॥౧౮॥ జిత్వాపురంధనంసర్వయచ్చద్రుజపాలయ॥ద్రత్యాగభృ
 త్యరాజర్షి రితివామభిరాహృతః॥౧౯॥ పురజ్ఞయస్యపుత్రో౭ భూదనెనా ప్రత్యుతఃపృథుః॥ విశ్వగధ ప్రతక్య

మరఅసీదిత్యర్థః-తదా, వీరఃపురజ్ఞయః, నైత్యై, పరాజితైరైతైః - విశ్వేశ్వరస్య, ప్రభోఃస్విష్టోర్విచనా, తాన్ది గ్రిహస్యహ
 య. ప్రత్యైన-వృతఃకృతః, పురజ్ఞయనెద్యోవాచసంభేద్యవృతో, మహా, స్వపదభ, అసీత్ ఋ॥ ౧౩॥ ౧౪॥ ఋత-ప్రం
 మహా ప్రం, పృథభ, మారుహ్య, కకుడిసీతఉపవిష్టః, దేవైః, స్తూయమానో, యోధుమబ్బ, సన్నద్ధఃకవిత-స్సపురజ్ఞయాది
 వ్యంధనుర్దితితా-న్యాతాంశ్చ, దాయ, మహానైః. పురుషస్యవిష్టో-నైజసా, అప్యాయితఉపబృంపితః, త్రిదశైరైతై స
 హ-ప్రతిచ్యాందిశై-నైత్యానాం-పురం-స్యరుదతేరుధవాక్ ఋ॥ ౧౫॥ ౧౬॥ ఋతైరైత్యై, పురవాసిభిసహ, తస్యపురజ్ఞ
 యస్య, తుమలం-రొమహ-ర్షణం-రొమహంతుభ్యతాంవశ్యతాంవలమ్మాంహర్షణమదభ్యనం. యస్మా త్రధావిధం. ప్రధనం
 యుద్ధ-మాసీత్॥తతః-ధత్తైరంపభిః-పురజ్ఞయై, నైత్యాగ, యమాయానయతోహ-పివాసిశ్చర్మకే. కాక్దైత్యాగ, య౭భిముఖ
 మాయయః ఋ॥ ౧౭॥ ఋతతో౭స్యహతాభిష్టాదై త్యా, ప్రస్యపురజ్ఞయస్య, మాణాం, భూతస్యా, భిముఖ, మాగ త్యైతి
 శేషః, తం - యుగాత్సామివో.ల్పణంసుసహం-దృష్ట్యా - తేన-హన్యమానా-స్స్యకీయమాలయంపాతాలంప్రతి-దుద్ధి
 వుఃఋ॥ ౧౮॥ ఋతత-స్సరాజర్షిఃపురజ్ఞయై-దైత్యాగ-జిత్వా-తేషాం-పురం-ధనం-సర్వం. పిత్యాగ వజ్రపాలయఇన్ద్రాయా-
 యచ్చద్రుజ, ఇతిఃభూహేత్యర్థః - యతః-పురంజితివాక్ - వృథభగ్యకకుదిసీతః - ఇన్ద్రమేవవాచసంభేద్యపరిగృహేతవాక్ -
 తతోహతో - రామభిఃపురజ్ఞయాదివామభిః-పురజయదికర్తృప్రప్యత్రిసమిత్రకై-రుదాహృతోవ్యవహృతఃఋ॥ ౧౯॥ ఋ
 పురజ్ఞయస్యా-దేవా, ఇతిప్రసిద్ధః. పుత్రోగ్రిహాహ-తస్యానెనస, స్పృశః, పృథుః, తతఃపృథో, ర్విత్వగధః. పుత్రో, బభూవ-విశ్వ

గంగాచ్చస్త్రమ్, ప్రస్థచస్త్రమ్, సుతా, యువనాశ్వః ॥ ౧౦ ॥ ఋతస్థయువనాశ్వస్య సుతః కాబ స్తీతలవిశిష్టః యనకాబ స్తీ నాశాబ స్తీరితప్రసిద్ధాః పురీనిరితా, కాబ స్త్రైస్సుతా, బృహదశ్వః ప్రతాబృహదశ్వః తులవలయాశ్వః, పుత్రస్సంబధూ వః ॥ ౧౧ ॥ ఋతవలయాశ్వస్యైవ ధున్ధుమార ఇతి నామా నరం, నామ్నః ప్రవ త్తసిమి త్తంక ర్మాహ ॥ య ఇతి ॥ యః కువలయా శ్వకో-బబీలవాక్ - ఉదబల్యస్య ఋషేః - ప్రియార్థం ప్రయంక ర్తుం - సుతా నా-మకవింశత్యాన హస్తైః, రెకవింశతినహస్ర సజ్ఞాన్తై స్సుతైః - వృత ఇత్యర్థః యుధైః ధున్ధునామా, సుర, మహాన - యతః ధున్ధుమార ఇతి ప్రసిద్ధో బధూవ - తస్య కువలయా శ్వస్య స్సుతా, సైవ ర్వై - ధున్ధుమారస్య మఖ్యా నా-జజ్వలుః దగ్ధ బధూపురిత్యర్థః - తెహం మధ్యై - త్రయవివ సుతా - అవ షేషతాః ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ఋతేవ సుతా, హేభారత-వృధాశ్వాది నామానిః తిత్రి-వృధాశ్వస్య పుత్రాః, హర్యశ్వః ప్రస్థహర్య శ్వస్య నికువ స్సుతాః ౭ భవతః ॥ ౧౪ ॥ ఋనికువస్య స్సుతా-బర్హిశాశ్వః తస్య సుతః కృశాశ్వః అస్య కృశాశ్వస్య సుత- స్సనజిత-తస్య సైవ జితః యువనాశ్వస్య సుత-స్సమభవతీ ॥ యువనాశ్వవృత్తా ప్రమాహా - స ఇత్యాది నా ॥ యువనాశ్వో-౭న పత్నిస్సన్తానం హతః అతవివ-నిర్విణ్ణో-ర్వైదమాపన్నో భార్యాశ్చ తేన సహ - వనం ప్రతిగతః - తత్ర-మునయః అస్య కృపాశ్ వః వివద్వివదయశ్చ పాయుక్తా-బధూపుః ॥ తేమువద-స్సుసమాహితాస్సన్తః - ఐన్ద్రీమన్ద్రైదవతా కా-మిష్టిః పుత్రకా మిష్టిం ప్రవర్తయాంచక్రః ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ఋత-రాజాయువనాశ్వః ప్రరితః నిర్విరాతా-పిహ సు, ప్రద్యజ్ఞ సదనం-ప్రవిష్టః శయా నాం-స్తాన్విప్రాశ-భృష్టాః పుత్రజలం మన్దగ్రీమ పుత్రంజలం పత్నీర్మ దెయస్వయం పహితివాక్ ॥ ౧౭ ॥ ఋతః-ఉత్తి

న్ద్రోయవనాశ్వమృతత్వతః ॥ ౧౦ ॥ కాబ స్తీతత్వతో యనకాబ స్తీర్ని ర్నితా పురీ - బృహదశ్వస్త్వకాబ స్త్రై స్తతః కువలయాశ్వః ॥ ౧౧ ॥ యః ప్రియార్థం ముదిజన్య ధున్ధునామా సురంబబీ - సుతా నామేకవింశత్యాన హస్తైః గ్రహనద్యుతః ॥ ౧౨ ॥ ధున్ధుమార ఇతి ఖ్యాత స్తత్పుత్రా సైవ జజ్వలుః - ధున్దోర్మ ఖ్యాతా నాన ర్వైత్రయవి వావ శేషితాః ॥ ౧౩ ॥ వృధాశ్వః కపలాశ్వశ్చ భద్రాశ్వ ఇతి భారతి - దృధాశ్చ పుత్రో హర్యశ్వో నికువ స్ప్రస్థచా త్తజః ॥ ౧౪ ॥ బర్హిశాశ్వో నికువ స్స్య కృతాశ్వధాన్య సేనజిత - యువనాశ్వో-౭ భవ త్తస్య దో-౭న పత్నిః వనం గతః ॥ ౧౫ ॥ భార్యాశ్చ తేన నిర్విణ్ణః ఋషయో-౭ స్య కృపాశ్ వః - ఇష్టిం ప్రవర్తయాంచక్ర ర్నిర్ద్రోగ్ర సుసమాహితాః ॥ ౧౬ ॥ రాజాతద్యజ్ఞ సదనం ప్రవిష్టో నిశితతిః - పద్మప్రాశయా నాం స్తాన్విప్రాశ-పశూమ ప్రజలం స్వయమ్ ॥ ఉత్తితా-స్త్రైశ్చామ్యాభివృద్ధకంకలశం ప్రభో - పప్రభుః కేసర్య రైదంపీతభంభంసవనంజలమ్ ॥ ౧౭ ॥ రాజాపీతం విదిత్యావృతకృశ్వర ప్రహితేన - ఈశ్వరాయనమశ్చక్రకురూదై వ బలంబలమ్ ॥ ౧౮ ॥ తతః కాలశిపావృతైశ్చ తేన నిర్విద్యదతీయమ్ - యువనాశ్వస్య తేన యశ్చక్రవ ర్తీజజ్జనహా ॥ ౩౦ ॥ కింధాస్య తికుమారో-౭ యం ప్రస్యై రోరూయ తేభ్యశ్చమ్ - మాన్దాతావత్స మారో దీంతీన్ద్రో దేశినిమదాత్ ॥ ౩౧ ॥ సమమారపీతాశ్వస్య విప్రదై వద సాదతః - యువనాశ్వో-౭ పిత్రైశ్చ వత్సానిర్దిమన్వగాత్ ॥ ౩౨ ॥ త్రవదస్య రితిన్ద్రో-౭ జ్జవిదధేనామచాన్యతై - యస్తాన్ గ్రతస వైవృద్ధిన్ ద్విగృహస్య రావణాదయః ॥ ౩౩ ॥ యావనాశ్వో-౭ పిమాన్దాతాచక్రవ ర్త్యవనిప్ర

తా-స్త్రైవిప్రా-నిరువకం, కలశం-నిశామృద్యుష్టా - హేప్రభో-కస్యేదంకర్త - కైవదం-పుంసవనం పుత్రోత్పత్తికారణం-జలం, పీత-మితి ప్రచ్ఛ ॥ ౧౮ ॥ ఋతత-ఈశ్వర-హేద తేన-రాజాయననా శ్వేన-పీత-మిదంజలం, మితి, విదిత్యా-తేమువదః-అ హేనా-దై వబలమేవ-ముఖ్యంబలం, పురవబలంతున కేచిదితివదన్తః - ఈశ్వరాయన-సమశ్చక్రః ॥ ౧౯ ॥ ఋతతః-కాతేపు త్రోత్పత్తికాలేన స్మిదా తేన తి-యువనాశ్వస్య - దతీయం-కుతీం, నిర్విద్య - తేన యశ్చక్రవ ర్తీ సప్రదీపాధిపతి - స్సంబధూ వః ॥ ౩౦ ॥ ఋతయం-కుమారః - ప్రన్యాభావేన-రోరూయ తేభ్యశ్చంగోదితి అతో-౭ యం-కం-ధాన్యతిః, ధేన్యాన్యై, కంపా స్యతి-త్యేవం, దుఃఖతై - ద్విష్టై-రు క్తైనతి-తస్మానిష్ట్యా - మారాధిత-ఇన్ద్రో - మా-మయంకుమారో-ధాన్యతిపాస్యతి-త్యుక్త్యా - హేవశ్వ - మారో దీ-రితివదన్ - దేశనింతస్సేనుమృతసావిణీ-మరాత్కు-మారస్యవ క్షేగ్రహితవాన్ - ఇన్ద్రోకాయం మాంధాతేత్యుక్త త్యానాంధా తేతి ప్రసిద్ధో బధూవ ॥ ౩౧ ॥ ఋతస్య కుమారస్య, పీతావయవనాశ్వో-విపాకాం-దై వస్యచా-సుగ్రహ-న్యమమారవమృతతత-స్స-తత్రైవవనై-తపసా-౭ న్దుత్తేన-సిద్ధిం ముక్తి - మన్యగాత్వాపవ ॥ ౩౨ ॥ ఋ అజ్ఞ హేరాజక్, అస్య కుమారస్య, త్రవదస్య రితి-నామ ధేయ-మన్యశ్చకారతత్త్వప్రతినిమి త్రమాహయస్తా ద్యేవనాశ్వ తుల-మారా-ద్రావణాదయోదస్య హేమపా-ఉద్విగృహ-ప్రస-ప్రవిభృతి - అత-సో-౭ యం-త్రవదస్య రితి-౧౮ శిద్ధో-భవ తేతి-వద-న్నామ-విదధత ఇతి పూర్వోద్ధాన్యయః ॥ ౩౩ ॥ ఋమాన్దాతాచక్రీత్రమాహ-యావనాశ్వ ఇత్యాది నాశ్చ తేనిన్ద్రో రిత్యతః ప్రా క్తనైవ ॥ యువనాశ్వసాన్యతత్వం పుమాన్దోయావనాశ్వో, మాన్దాతా - ప్రభుస్సమర్థః - సప్రదీపాత్త-కంధూవ

క్రంద్యస్య - సప్తద్వీపాత్త్రకంఠూచక్రంద్యస్యశవేన రుతభిత్తధాఘాత - ఎకవివాచ్యుతస్యభగవతః సైజసా - అప్రచ్యుతేనతేజసేతివా-సప్తద్వీపవతీ-మవనింఘామింశశాసన్ముః ॥ ౩౪ ॥ ఋత్రవీతీ దేహవిలక్షణాత్తయాధాన్యగ్రదక్ష్పిస్యక్-ఘారయఃబహ్యస్యఃదక్షిణా-యేషు-త్రైవిక్రతుభిర్యజ్జంవిన్సం " యజ్ఞోవై విన్స , రితిశ్రుతేః॥ ఈశెభయజః॥యజ్జ మేవకింవిశేషేణారాధితవాసిత్వత్యస్తంవిశిష్టమ్ " సర్వదేవమయమితిసాధైరన్ సర్వదేవతాప్రచురం తత్త్వాచర్యంబత్కన్పరీకత్వేన-తథాచకూరియతః॥ నఆత్మఅక్లాన్యన్యదేవతా " ఇతి, దేవంస్యతేజసాదీక్షమానం-సర్వాద్రరాత్మానం-పాకీకృతేర్విగ్రయాగమ్యమ్ముః ॥ ౩౫ ॥ ఋద్రవ్యాధిక-మేతత్సర్వం-యథాన్త్రకంయద్యజ్ఞాన్త్రకం,తం-యజ్జ-మిబిభిభిన్యైశ్చాన్యయః,ద్రవ్యాధిభిన్,హ-పరితోయజ్జశబ్దికీకతుపరః . ద్రవ్యంచరుభురోదాశాదికం-మనోగ్రద్రవ్యదేవతాప్రకాశకోవెదధాగః . విధిశ్చ,దనాన్త్రకోభాగః,యజమానకర్తా . ధర్మఃఅత్పూర్వభోగ్య, దేవతాప్రసాదరూపీవా-దేశః, స్వమెయజేత్ర,త్యాన్యకైకీకాలోపనన్తాదిఃముః ॥ ౩౬ ॥ ఋయావద్మన్మణ్డలం-సూర్యఉదెతిఉదేతిప్రకాశయతి . యద్వా-యావద్భృత,ఉదెతి . యత్రచ,ప్రతితిష్ఠత్యప్రమేతి-తదవధీకృత్య,సర్వ,మేతద్మన్మణ్డలం . యావదాశ్చన్యమాన్తాతుః-తైత్రం-పాలితంతైత్ర-మితికర్తృతభ్యర్థః . ఆవత్రవాలమాధివత్సంకృతవాసితియావత్ముః ॥ ౩౭ ॥ ఋన్యపఃమాన్తాతా-న్యపేతిపారేపాన్యవశతవిన్దో . ర్దుహితేరి బిన్దుమత్యాభ్యాసాంభార్యాం-పురుతుత్సాదీక, త్రీ-స్పత్రా,నుత్పాదయమా-సేతిశేషః , న్యపేతిపారేమాన్తాతైతికర్తృపదమధ్యాసాన్త్రవ్యముః ॥ ౩౮ ॥ ఋతేమాంపురుతుత్సాదీనా,న్యసారఃభగిన్యః . పశ్చాతత్సన్యాకా,సాన్యాధిమృషిం-పతిం-వప్రిరేపరిజన్యమాఃముః ॥ ౩౯ ॥ ఋకధంవాతమృషింవప్రిరభ్యశ్చపేత్యాయంప్రసక్తాత్సాన్యాధిరత్సేరితమాహయావదధ్యాయస

ధుః ॥ సప్తద్వీపవతీమేకశ్చశాసాన్యతతేజసా ॥ ౩౪ ॥ ఈశేవజ్జంబక్రతుభిరాన్త్రవిద్యనిదక్షితైః॥సర్వవేదమయందేవంసర్వాత్త్రమతీర్దిగయమ్ ॥ ౩౫ ॥ ద్రవ్యంమనోవిధిర్భజ్జోయజమానస్తత్ర్విజ్ఞః॥ధర్మోదేశశ్చకాలశ్చసర్వమేతద్గదాన్త్రకమ్ ॥ ౩౬ ॥ యావత్సూర్యఉదేతిస్ప్రయావచ్చప్రతితిష్ఠతి ॥ సర్వందేవ్యావనాశ్చన్యమాన్తాతుఃతైత్రమచ్యుతే ॥ ౩౭ ॥ శతవిన్దోర్దుహితేరిబిన్దుమత్యామధాఋన్యపః ॥ పురుతుత్సాన్యాధిహేదముచుకుస్తంబయోగినమ్ ॥ ౩౮ ॥ తేమాంన్యసారఃపశ్చాతత్సాన్యాధింవప్రిరేపతిమ్॥౩౯॥యమనాన్త్రరేమన్త్రస్త్రవ్యమానఃకపరస్తపః ॥ నిర్వృత్తిమీరరాజన్యవీక్ష్యమైపునధర్మిన్ ॥ ౪౦ ॥ లాతస్మహాన్యపంవిపశకన్యామేకామయావత ॥ సోప్యాహగ్యహ్యతాంబ్రహ్మనా-మంకన్యాన్యయంవత ॥ ౪౧ ॥ సవివిన్యాక్రియంస్త్రీ,ణాంజరరోఽయమవచ్చతః ॥ వలీపలికపజతః-ఇత్యేకంప్రత్యుచావచ్చతః ॥ ౪౨ ॥ సాధయశ్చేతధాఽఽత్మానం సురస్త్రీ,ణామభిషిత్మకింఽపునరన్యసేన్ద్రాణామితివ్యవసితః॥పః ॥ ౪౩ ॥ మనిషివచెతిఃత్రాగ్రకన్యాస్తేచరమృద్ధిమత్ ॥ వృతస్సరాజకన్యాభిరేకఃపశ్చాతతావరః ॥ ౪౪ ॥ తాసాంకలిరధాద్భూయాంధ్రదర్శేఽబోహ్య

మాప్తి ॥ పరమఃశ్శ-స్వం-ఃపోయగ్గనపరస్తపా,సాన్యాధిరిః,పరస్తపేతిపారే,హేపరస్తప-యమనాయా , అన్తరేజలమధ్యైరిమన్త్ర-స్తవ్యమానః,పరంతఃఇత్యేషిపాతాన్త్రం,తత్ర,పరంతప . స్తవ్యమానఃకుర్యాన్,పాకంవచితివన్విరైశః॥కదాచి,వైపునమవధర్మోయగ్య, తగ్య,మత్స్యకైవేదగ్య,నిర్వృత్తింమైపునసుఖం,వృష్ట్యా, విప్రసాన్యాధి, గ్ధాతాఉత్పన్నా-స్పృహమైపునెచ్చా-యగ్గనః,న్యచంమాన్తాతార-మాగత్యై, కాం,కన్యా,మయావత . సమాన్తాతాఽఽగ్యస్య,నైరూఢ్య-మాలత్యైగవమాహ ॥ హేబ్రహ్మ-స్వయంవరే-కామయధేదంకన్యా,గ్యహ్యతా,మిత్యాహేత్యర్థఃముః ॥ ౪౦ ॥ ౪౧ ॥ ఋసవిదసాన్యాధిరి, స్త్రీ,ణా, మమయం , మాం , వివిన్యా , నేనా , హం , ప్రత్యుక్తః , అత , ఆత్మానం , సురస్త్రీ,ణామద్య , భీషితం , సాధయప్యామి - తి - వ్యవసితః నిశ్చితవాసితి ద్వయో రన్యయః స్వగ్గ్య స్త్రీ,ణా మమయశ్చే హేతుః , జరరోవృద్ధః , వలిభిర్గతః , పలికత్వ - ఎజతః-కమ్మ మానశిరాః . ఎవం ఘాతోఽయమితి బుద్ధ్యా , రాజ్ఞా , అహం ప్రత్యుక్త ఇత్యన్యయః ॥ సురస్త్రీ,ణామద్య , భీషితమాత్మానం . యోగ ప్రభావేన . సాధయశ్చ్యైకిం పున-ర్మనుజేన్ద్రాణాం మనుజేన్ద్రాణాం మమయశ్చే స్త్రీ,ణా . మభీషితం . సాధయమ్య ఇతియదేతదీత్యర్థః ॥ ఇత్యం . వ్యవసితః వ్యవసాయయ క్త . ప్రభుస్సమగ్ధో . యోగిత్యాదిభిభావఃముః ॥ ౪౨ ॥ ౪౩ ॥ ఋమనిసాన్యాధిరిఃత్రాగ్రసూతేనప్రయోజ్యతర్వా . రాజాప్రయోజకన . ఋద్ధిమత్సర్వసమృద్ధిమద-దఃపురం . ప్రవేశితః . పశ్చాతతాపశ్చాతత్సన్యాధి . రాజకన్యాభి-స్సర్వాభి . రేకప-వరస్స-న్యతఃముః ॥ ౪౪ ॥ ఋతదా-తాసాంకన్యానాం,తదర్థంసనిమ్త్రం.అహమేనైవంకృతై,మమేవాదుమనరూపఃపతి-ర్మత-మ-త్యైవం . సామ్యదంసోదగ్యత్యప్రయత్నంసామ్యద . మభీష్య - తస్మిన్నిరరాంసుప్తరేవరేగ

మాస్తిరిః. వనం - జగము-శవసృష్టశేషః - తంగవృన్దంసౌభరిం - పతిరదదవతాయాసాంతాఃపత్నీశ్చ - సుసృష్టజ
 గుఃశ్చ || ౫౪ || శ్చిత్రతవన - ఆస్తవిత ఆస్తయధాత్వ గ్రహసనానపర, సౌన్దరీ, రాత్వకర్మనశరీరకాంక్ష్యవహంతాః
 వ-తీష్టముగ్రం, తప-ప్రప్తావృత్త్యా- అగ్నిభిరాహవనీయాదిభిస్సహే వా, త్వానం-పరమాత్మిని-యయోజనమనుసందధ
 ఇత్యర్థః || ౫౫ || శ్చిత్ర- హేమహారాజ, పత్యసౌభరి - రాధ్యాత్మకీంకంశరమాత్మ నంబనీసింహగ్నిభిన్సహప్రత్యగా
 త్తనీపరమాత్మనిలయానుసద్ధానపూర్వకాంతాప్రీత్యాపాంకతిమలకృతాః, పతి, మనుగతాః, సత్పత్నీశ్చ, తస్యవ
 త్యుః, ప్రభావెన పరమాత్మ వాసనప్రభావెన, అస్మి యురసుసృష్టజన్మః, ముక్తాబధూపురితియావత్, తద్ధర్మా, శాస్త్రంసంస
 న, మగ్నిమర్చిస్యభా, అనులీనాభవ నిచిత్వత్ శ్చ || ౫౬ || శ్చిత్రశ్రీభాగవతచంద్రచంద్రీకాఖ్యాంకీశ్రీభాగవతవాఙ్మూలం
 సవమసూక్తేఽధ్యాయః ||

పాగ్రసజ్జకసౌభరివృత్తాన్ద్రువంశరః, అప్రస్తుతంమానాతుర్వంశశరంపరాంతర్వృత్తాన్ద్రుచాహఃమానాత్మపు
 త్రప్రవరః || మానాతుః-పుత్రాగ్రహంపురుకుతన్దీనాం-మధ్య-శ్రేయఃమృగీకృతిప్రసంగః - పుత్ర-స్స-పితామహేనయవ
 నాశ్వన-ప్రవృత్తిఃపుత్రత్వం, స్తీప్తకృతిః-అతివవ-తీర్తుకృతిః - అమృగీకృతిస్సంసృతిః - యవనాశ్వసామా- ౭భవత్ - పితామహస్య
 నామగ్ర-ధర్మగ్రంథః - యావదాశ్వ సుతీర్తుకృతి-ఇతివాతానరంభ-తదామానాత్మపుత్ర-శ్రేయః-కర్మమృగీకృతిః-పితామహేనవృత్త
 త్యా - త్తత్పుత్ర-అమృగీకృతి-ధర్మాయతాం విహాయయావనాశ్వశబ్దాభిధయోబధూవెత్త్యర్థః-యవనాశ్వ స్యాన ద్రరా

యయస్తత్పత్నీకృతిదేవతాః || ౫౪ || తత్రతప్తావృత్తపస్తీష్టమాత్మకర్మనమాత్మచిత్ | సహావాగ్నిభిరాత్మా
 సంయుయోజపరమాత్మని || ౫౫ || తాస్యవత్యుర్చహరాజసీత్యధ్యాత్మకీంకతిమ్ | అస్మియు సత్పత్రీభావెన
 తాన్ద్రమగ్నిమివాద్విహః || ౫౬ || || శ్చిత్రశ్రీభాగవతచంద్రచంద్రీకాఖ్యాంకీశ్రీభాగవతవాఙ్మూలం
 సవమసూక్తేఽధ్యాయః || శ్చిత్రశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, నవమసూక్తే, మధ్యఽధ్యాయః || శ్చిత్రశ్రీమద్భాగవతే
 శ్రీమదకావచః | మానాత్మపుత్రప్రవరాయోమృగీకృతిః | ప్రసీరితః | పితామహేనప్రవృత్తో యవనాశ్వస్త
 తత్పుత్రః || ౧ || హరిత స్సృష్టపుత్రీ-ధూన్యాన్యాత్మప్రవరాశ్చమనర్త దాభ్యాత్మభిర్తాపురుకుత్సాయయో
 రగ్తః || ౨ || తయారసాతలంసీతోభుజగన్ద్రువయక్తయా | గన్ధర్వానోవదీతత్రాపధ్యాంస్తాన్విష్ణుశక్తి
 ధృత్ | నాగాల్పవరస్స ర్వాదభయంస్తరతామిమమ్ || ౩ || త్రవదస్యఃపారుకుత్సీయోమనరణ్యస్యదేహ
 కృత్ | హర్యశ్వస్తత్పుత్రస్తాత్మగ్నిగో-దగ్రత్రమనరః | రితస్యనత్మవత్రపుత్రప్రశంబురితివృత్తిః || పా

పత్యంయావనాశ్వరమృగీకృతిః || అతఃపాత్ర, తస్యాపత్యంయావనాశ్వః, తస్యాపత్య, మిత్వేత్సన్కోద్వైశ్యయః || ౧ || శ్చ
 తస్యయావనాశ్వస్య, సుతో-హరితఇతిప్రసిద్ధో-బధూవ. ఇమెఅమృగీకృతియావనాశ్వ హరితాః, మానాత్మప్రవరాఃమానా
 త్మసనానభూతాఇత్యర్థః-ఎవమానాత్మసుతస్యామృగీకృతివనశ్చక్షః - అధపురుకుత్సనానవత్కృతావత్ప్రవృత్తాన్ద్ర
 మాహ || నర్తదేతి || భ్రాతృభిరురగ్తా-ర్యా-నర్తరాఖ్యానాగకన్యకా-పురుకుత్సాయదత్తా || ౨ || శ్చిత్రయ-భుజగ
 న్ద్రైభ్యాశ్చక్షః-వచోచితియా-నర్తదయారసాతలంసీతో-యః-పురుకుత్స - స్స విష్ణుశక్తిస్తత్ భగవదావీతబలః-అతఏవా,
 వధ్యానపి-గన్ధర్వానవదీతత్రాపధ్యాంస్తాన్విష్ణుశక్తిః-నాగాద్భుజగన్ద్రా-ల్పబుద్ధిప్రాప్తీవరోయన- తాదృశో-బధూవ-వరస్సరూపందర్శ
 యతి || సర్వాదభయంస్తరతామిమమితి | ఇమనర్తదయారసాతలనయదాదివతాన్ద్రం - స్తరతాంజనానాం-సర్వా, దభ
 యంభయాభావఇతి-మధ్యతాన్ద్రువతాంసర్వాదభయంమానూహిత్వేనంవిధంపరంవృత్త్యానంసంబధవానిత్యర్థః || ౩ || శ్చ
 పురుకుత్సస్యాపత్యంపారుకుత్స-ప్రసదస్యః-తంవిశింషక్తత్పుత్రమాహ | యస్త్రిసదస్య, రనరణ్యస్య, దేహకృత్. అన
 రణ్యమత్పరితవానిత్యర్థః-తస్యానరణ్యస్య, సుతో-హర్యశ్వ-స్తస్మాద్ధర్మశ్చ-త్యగ్నిగో-జశైశ్చితీశేష-అధత్యగ్నిగో-త్రి
 విష్ణుః || ౪ || శ్చిత్రస్య, పుత్ర-స్సత్పుత్రత, స్సపవ, త్రిశంబురితివిఖ్యాత, స్సవ-గురో-ర్వాన్విత్య-తాపా-వక్షాతలాం, ప్రాప్తః-
 పశ్చాత్-శక్తిస్యవిఖ్యామితస్య-తేజసాతేషఃప్రభావెన - సశరీరవ - స్వర్గం-గతో-ధూనా-పి-వి-న-క్ష-త్రయా-పెణ్డత్య
 తే-కథంవక్షాతలస్యస్వగో-కేవన్ద్రానమిత్యతాహ || పాతితఇతి || శాశిక తేజసాన్ద్రువప్రాపిత-స్తత్రై-గై-నె-రవాక్పి-రాః-
 పాతితఃపాత్యమానః-పున - పైన్ద్రేవకాశిక తేజసైవ-బలాత్ - స్మృతః-స్వరాన్ద్రువనిర్వాణపూర్వకంకాశిక తేజసాదివ్యై వన్ద్ర

పితృభ్యర్పణః ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ శ్లో త్రైశ్చిదీవప్రత్యక్షజోపుత్రః-హరిశ్చన్యః చిద్వృత్తానమాహ ॥ యస్మిన్ తం . యోహరిశ్చన్యోఽనిమిత్రం కారణం-యస్య - తద్భూతావాక్యం-యద్ధం-పక్షిణోఃపక్ష్యం(పాప్రయోః-విశ్వామిత్రః-సిన్ధయోః-బభూవవిశ్వామిత్రో-రాజసూయదత్తుః) త్పృతనస్యసాన్వహం-గణహరిశ్చన్యం-యతాహమాన . తద్భూత్యావకూటో-హరిశ్చన్యగురర్హస్వివ్యః-విశ్వామిత్రం-తప్తమా-డిర్భు-వేతశశాప . ఆదిత్యలాకా . శర రిరాడిరాతిశ్చబలాకా-విశ్వామిత్రో-ఽపి-వసిష్ఠం-తస్యభాసో-భవతిశశాప-తయోశ్చయద్దపి-పూరితతిశ్చుతి-పసిష్ఠః ॥ ౭ ॥ శ్లో హరిశ్చన్యో-వచరిత్రా-నరమాహ ॥ శత్రుత్వాదినాయా-వదధ్యాయనమాప్తి . సహరిశ్చన్యో-ఽనపత్యః-అపుత్రస్స-సత్-ఎవ-వివర్ణః-దుఃఖితః . ఆత్మా-వనో-యస్య-సః-నారదస్యో-పదేశా-ద్వరుణం-శరణం-గతః . కిన్దశరణం-యాత-స్తత్రాహ ॥ పుత్రశ్చత్వాదినాయజాగ్రశ్చ-నైవ-వరుణం-శరణము-పగవ్య-హే-ప్రభో-మమ-పుత్రో-జాయతాంతం-ధా-ఽనుగృహణ ॥ ౮ ॥ శ్లో హేమహ-రాజవరుణ-యది-వీరః-పుత్రో-మమ-జాయత-తర్హి . తేన-వపురుషపశునా-త్యాం-య-నై-యజాని-ఇతి-భాషా-భన్ద-నైవ-శరణం-గతః-ఇత్యర్థః . తత-స్త్రై-వ-స్త్రి-త్యుక్త-వ-తా-వరుణే-ని-మిత్రే-నా-న్యై-న-హే-తునా-అన్య-హరిశ్చన్యస్య-పుత్రో-జాత-స్య-వ-రో-హిత-ఇతి-ప్రసిద్ధః ॥ ౯ ॥ శ్లో తతో-వరుణ-స్రవ-పుత్రస్య-జాత-సైవ-పుత్రే-ణ-పురుషపశునా-మాం-య-జ-స్వ-త్య-బ్రవీత్ . ఎవముక్త-న-వరుణం-హరిశ్చన్య-ప్రసా-య-దా-పశు-ర్ని-ర్వ-శః-ని-రత-ద-ద-న . ప్ర-దా-ష-ధో-భ-వత్-యా-గ-యో-గ్యో-భ-వెదితి ॥ ౧౦ ॥ శ్లో తతో-వరుణ-స్త్రై-వ-స్త్రి-త్యుక్త-ని-ర్వ-శః-ని-రత-ద-ద-న-వ-వ్య-తీ-తే-వ్యా . గత్య-య-జ-స్వ-త్యా-హ-తతో-హరిశ్చన్యో-ఽన్య-పురుష-గృహ-కో-ర్త-న-య-ది-జా-యే-రం-ప్ర-దా-ష-ధో-భ-వె-ది-త్య-బ్రవీత్ ॥ ౧౧ ॥ శ్లో తతో-వరుణ-స్త్రై-వ-స్త్రి-త్యుక్త-వా-జా-తే-ష-ద-నై-వ-పు-న-రే-త్య-ద-న-

ప్రశ్నాంతా-తా-పా-ధ్యు-కా-శ-క-తే-వ-సా . ౫ ॥ సశరీరో-గతస్య-గ్రమ-దా-గి-పి-వి-వ్య-తే . పాతితో-ఽవాక్పి-రా-దే-నై-నై-వ-ప్ర-మిత్రో-బ-లాత్ . ౬ ॥ త్రై-శ్చ-బ-హ-రి-శ్చ-న్యో-వి-శ్వా-మిత్ర-ప-సి-న్ధ-యోః . యస్మి-న్ త-మ-పూ-య-ద్ధం-ప-క్షి-ణో-ర్భ-హ-వా-ర్హ-క్ష-మ్ ॥ ౭ ॥ సో-ఽన-ప-త్య-వి-వ-ర్ణ-త్యా-న-ర-ద-స్యో-ప-ద-త-తః . వరుణం-శర-ణం-యా-తః-పు-త్రో-మ-జ-య-తాం-ప్ర-భో . ౮ ॥ యది-వీ-రో-మ-హ-రా-జ-తే-న-వ-త్యాం-య-జ-ఇ-తి . త-స్మ-తి-వ-ర-ణ-నా-స్య-పు-త్రో-జా-త-మ-రో-హితః . ౯ ॥ జాత-స్య-త-స్య-నై-వా-గ-మాం-య-జ-స్వే-తి-నో-ఽ-బ్ర-వీత్ . య-దా-ప-శు-ర్ని-ర్వ-శ-స్యా-ద-ధ-మే-ధ్యో-భ-వె-ది-తి ॥ ౧౦ ॥ ని-ర్వ-శ-వ-స-మా-గ-త్య-య-జ-స్వ-త్యా-హ-సో-బ్ర-వీత్ . ద-న-వ-శో-ప్ర-జ-యే-ర-న్-ద-ధ-మే-ధ్యో-భ-వె-ది-తి ॥ ౧౧ ॥ జా-తా-ద-న-న-య-జ-స్వ-తి-ప్ర-త్యా-హ-ధ-సో-బ్ర-వీత్ . య-దా-ప-త-స్య-గ-ద-న-వ-ధ-మే-ధ్యో-భ-వె-ది-తి ॥ ౧౨ ॥ ప-శో-ర్వ-ప-తి-తా-ద-న-న-య-జ-స్వ-త్యా-హ-సో-బ్ర-వీత్ . య-దా-ప-శో-పు-న-ర-న్-జ-య-నై-ఽ-ధ-ప-శు-శు-చిః ॥ ౧౩ ॥ పు-న-జ-తా-య-జ-స్వ-తి-ప్ర-త్యా-హ-ధ-సో-బ్ర-వీత్ . సా-న్వా-హి-కో-య-దా-రా-జ-నా-జ-న్యో-ఽ-ధ-శు-చిః-ప-శుః ॥ ౧౪ ॥ ఇ-తి-పు-త్రా-సు-రా-గ-ణ-స్వ-హ-య-ని-గ-త-చే-త-సా . కాలం-వ-జ్య-య-తా-త-త-మ-కో-ద-వ-ప్ర-క్ష-త-తః ॥ ౧౫ ॥ రో-హిత-ప్ర-ద-భి-జ్ఞ-య-తి-తుః-కి-ర్-న-చి-క్షి-త-మ్ ॥ ప్రా-ణ-పై-పు-ర్-ద-న-మ్-వి-జి-ర-ర-ణ-ం-ప్ర-త్య-ప-ద్య-త ॥ ౧౬ ॥ పితరం-వరుణ-గ-స్తం-శ్రు-త్యా-జా-త-మ-హి-ద-ర-మ్ . రో-హితో-గ్రా-మ-మి-యా-య-త-మి-ద్య-ప్ర-త్య-మే-ద-త ॥ ౧౭ ॥ ధూ-మే-ప-ర్య-ట-న-ం-పు-ణ్య-తీ-ర్-తే-త-సి-మ-వ-

అన్య-జా-తాః-య-జ-స్వ-త్యా-హ-వ-తతో-హరిశ్చన్యో-య-దా-ఽన్య-పురుష-పశోః-ద-నాః-ప-త-న్తి . త-దా-య-ం-ష-ధ్యో-భ-వె-ది-త్య-బ్రవీత్ ॥ ౧౮ ॥ శ్లో తత-స్త్రై-వ-స్త్రి-త్యుక్త-వరుణః-ప-తి-త-న-ం-క-మ-ర-మ-వ-లో-క్య-స్య-ద-న-న్ . ప-తి-తాః-హ-ం-య-జ-స్వ-త్యా-హ-అ-ధ-హ-రి-శ్చ-న్యో-పు-న-ః-ప-శో-గ-ద-న-న్ . జా-యే-ర-ం-ప్ర-దా-ప-శు-శు-చి-ర్-ధ్యో-భ-వె-ది-త్యా-హ-గ-గ-ః ॥ ౧౯ ॥ శ్లో తతః-పు-న-జ్ఞా-త-వ-ప్ర-మ-వ-లో-క్య-అ-న్య-ద-న-న్ . జా-తా-య-జ-స్వ-త్యా-హ-వరుణః-త-త-స్య-హ-రి-శ్చ-న్యో-హే-రా-జ-న్య-ర-ణ-య-ం-రా-జ-న్యః . అ-త-ఎ-వ-పు-రు-ష-ప-శు-ర్-గ-దా . సా-న్వా-హి-కో-స-న్వా-హ-యో-గ్యః . ఆ-య-ధ-గ-హ-యో-గ్యః . య-ధ-యో-గ్య-ఇ-తి-యా-వ-తీ-త-దా-శు-చి-ర్-ధ్యో-భ-వె-ది-తి ॥ ౨౦ ॥ శ్లో ఇ-తి-పు-త్ర-తే-అ-ను-రా-గ-య-స్య . పు-త్రే-య-స్మి-న్-హ-స్త్వ-య-న్-ని-గ-త-వ-శో-కృ-త-ం-చే-తో-య-స్యా-త-ఎ-వ-త-ంత-ని-ర్వ-శ-ది-ర-ప-ం . కాలం-వ-జ్య-య-తా-హ-రి-శ్చ-న్యో-గ్యో-కో-ద-వో-వ-రు-ణ-స్వ-తీ-అ-న్య . స-న్వా-హ-యో-గ్య-వ-స్య . మై-క్ష-త . ప్ర-త్య-వె-క్ష-మా-ణో-బ-భూ-వ-మ్ ॥ ౨౧ ॥ ఎ-వ-ం-స్త్రి-తే-త-దా-రో-హిత-ః-పి-తు . స్త-చ్ఛి-క్షి-త-మా-త్త-ప-శు-నా-వరు-ణ-య-జ-న-మ-భి-జ్ఞ-య-ప్రా-ణ-పై-పు-ర్-జి-వీ-ష-ః . ధ-న-ప-శా-జే-య-స్య-త-ధా-భూ-తో . ౨-ర-ణ్య-ం-జ-గా-మ ॥ ౨౨ ॥ శ్లో తతః-క-పి-తే-న-వరు-ణ-గ-స్తం ॥ గ్రా-న-స్వ-రూ-ప-మ-హ-సా . జా-త-మ-హి-ద-ర-మి-తి ॥ శ్రు-దై-వ-వ-రు-ణే-నో-ప-ది-త-మ-హి-ద-ర-మి-త్య-ర్థః . ఎ-వ-ం-ధూ-త-ం-ది-త-ర-ం-వ-రు-ణ-గ-స్తం-శ్రు-త్యా . రో-హిత-ః-గ్రా-మ-మె-యా-యా-గ-మ-మ-ద్య-త-తే-మ-న్య-ప్ర-త్య-మే-ద-త-మా-గ-త్య-క్త-వా-గ ॥ ౨౩ ॥ శ్లో ఏ-వ-మ-యా-గ్య-శ-శ-పు-జ్ఞో-నా-ం-తీ-రా-నా-ం-తై-రా-ణా-ం-వ-ని-ష-వ-జ్ఞై . ర్భూ-మః . ప-ర్య-ట-న-ం-రో-హితా-యా-ది-శ-తీ-గ్రా-మ-ం-మా-గా-నే-స్త్వ-ధూ-ప-ర్య-ట-న-ో-పా-య-నా-న్య-త-దో-ష-జ-ం-పి-తు-హి-ద-ర-ం-ని-వ-ర-య-త్యా-హ-త్య-ర్థః . సో-పి-

రోహితీఽపిశక్రణయధోక్తం, శక్రైవాపిశక్రై, పూర్వతీర్థక్షేత్రమకలివిష్ణుస్వరానచరతే || ౧౮ || ఋషిపండ్వతీయే-
 తృతీయేచతుర్థే, పంచమే-త్యేవంప్రతివర్షం, చృతహాఞ్చ్యం, స్థవిరోవృద్ధో విప్రోఃపూర్వా, ధ్యేత్యాధ్యేత్య, ప్రత్యేషేదత-
 గ్రామంమూగాః శ్రుభూమణ్డలంపర్వతైశ్చక్రవాసిత్వైర్ః || ౧౯ || ఋతతోరోహితీక్షుద్ధం, సంవత్సరం-చరిత్యా, పురి-
 మువగచ్ఛత్. అజీగ్రాధ్యాపనవంశజా, త్తద్ద్యమసుతంసునశ్యేపమక్రీణత్-తంచపితైవారిశ్చన్యాం, ప్రదాయస్వపతి
 నిధితయాయాగార్ధంధత్వా, సమవిదత్త, గ్రామంప్రాచ్యమఖంధితోబధూవెత్వైర్ః || ౨౦ || ఋతతోమహాయశామహాబధో-
 హరిశ్చన్యః, పురుషమథేనావరూపాదీకదేవానయజత్-మహోదరోముక్తమపగతమదరంమహాదరంయస్య - త
 ధాభూతశ్చబహువెత్వైర్ః || ౨౧ || ఋతతేపురుషమథేవిత్వామిత్రోమహతాబధూవభృగువంశజ, అత్తవాన్మదగ్ని,
 రద్ధ్యగ్న, రభవత్-వశిష్ఠోబవత్, బధూవ-అయసోగమనిస్సామగజగతాబధూవ || ౨౨ || ఋషిపంహన్తిభిఃకారితేన
 పురుషమథేనారాధిత, ఇన్ద్ర, ప్రుష్ఠ, ప్రస్త, హరిశ్చన్యాం, తాతకుమ్మయంస్వర్వమయం, రధ, మదాత్ | కధంశునశ్యేపః
 పితౄత్రహాదీతోఽపాత్తవధమన్వదస్యత - కధంతరాంవిత్వామిత్యాధ్యాయ బ్రహ్మర్షయఃబ్రహ్మర్షిసుతంశునశ్యేపమాల
 బ్ధవస్త్రైశ్చైత్యాయామాహ | శునశ్యేపస్యైతి | ఉపరిష్ఠాత్ పోదశేతదధ్యాయే, శునశ్యేపస్య, మాహాత్మ్యంస్పృహణరక్షణా
 యవిత్వామిత్రశరణవరణం - తేనసంస్తూతానాంవరుణాదీనామనుగ్రహదనాలవృత్, మిత్యాధికం, సర్వం, వత్సవైశ్చత్వ
 ర్ః || ౨౩ || ఋతతేస్సభార్యస్య, భూవత్తైర్ రిశ్చన్యః, సత్తమనసన్యతేమనసరోబలంయస్యాతాం-ధృతిం-ధృష్టిం, వి
 త్యామిత్రోనతరాంపిత, ప్రస్త, అవహితాంగతింసావధానాంగతింమాతృజ్ఞానరూపాం-దదా, స్వాప్నపరమాత్మయా
 ధాత్రిజ్ఞానయోగముపదిశ్యతేన్నవమచీకరదిత్యర్థః, అత్రసభార్యస్యసత్తసాగాంధృతింధృష్టైశ్చ్యేన బ్రహ్మసుతాలమ్న

తైః | రోహితాయాదీశ్చక్రసోప్యర్థైర్వేదవసత్పమాః | ౧౮ | ఎవంధ్వితీయేతా ర్షియేజువశ్యైవభ్యుషేత
 ధా | అత్యైత్యాధ్యేత్యస్థవిరోవిప్రోఃపూర్వాఽతవత్తతహః | ౧౯ | వత్సంసంవత్సరంతతచరిత్యారోహితేపు
 రీమ | ఉవవజన్మజీగ్రాధప్రద్యమంసుతమ్ | శునశ్యేపంఽశుంక్షిత్రేవదాయపమవిన్దత | ౨౦ | తతేపురు
 షమథేనహరిశ్చన్యాంమహాయశః | మహోదరోఽయజదేవాన్వరుణాదీన్వహాయశః | ౨౧ | విత్వామిత్రోఽభ
 వత్తస్త్రిన్వోతాఽధ్యయ్యరధాత్మవాత్ | జమదగ్నిర్వసిష్ఠోఽభూద్భృశ్చఽయాస్యసామాగః | ౨౨ | తత్తైత
 షోదదావిన్యశాతకుమ్మయంరధమ్ | శునశ్యేపస్యమాహాత్మ్యముపహిత్వైవత్సవై | ౨౩ | సత్తసారాం
 ధృతింధృష్టింసభార్యస్యభూవత్తైర్ రిశ్చన్యతః | విత్వామిత్రోభృశంప్రీతోదదావహితాంగతిమ్ | ౨౪ | మనఃపుధి
 వ్యాంతామద్విప్రజసాఽపోనితేనతత్ | ఖేవాయంధారయంప్రవృథాతాదంతమహాన్మని | ౨౫ | తస్మిన్

సప్రవృత్తహరిశ్చన్య విమయకకోపేనతద్గజైల ర్విజ్యం ప్రాచ్యదక్షిణాచ్ఛతేనసర్వస్వ మవహృత్కపిష్యమానస్యాపితస్యస
 త్యానువ రిత్వంధృష్టింప్రీతిశ్చితీహసారోఽభిప్రేతః || ౨౪ || ఋతవహితాంగతిమహా|| మనఃపుధిసాగ్ధాగ్ధాం, హరిశ్చ
 న్యో, విత్వామిత్రోదిష్టజానయోగనిష్ఠాప్రధావన, మనఃపీకపూర్వపూర్వా, నునరోత్తరేషుపృథివ్యాదిభ - ధారయత్
 ధ్యాయత్. తయాఽజ్ఞానం, వినిర్మూకనిశ్యేపంధవత్. తాంజ్ఞానకలాంహిత్యానిర్వాయమఖంపదా. అనిర్యాశ్రుతలైన్యా
 ణ-స్యేభావేన, స్వప్రస్థం, ప్రస్తా, విశ్వస్యయః, మనఃపుధివ్యామిత్యాదెరయయః || అన్నమయంహిసామ్యమన, ఇతిప్రకా
 రణమనసోఽన్తశ్చేద్యపాపవృధివ్యాప్యామయత్ప్రై వ్యాపారత్వమత్వా స్వసోవ్యాపారఃపుధివ్యాయై ఇతిమనోనియమ
 నార్ధంపుధివ్యాంతతస్యంజ్ఞమనుసందధే, అధావ్యయక్రమానుసద్ధాన మాహ|| తామితి| తాంపుధిని, అద్విస్సహ, సంశ్లిష్టాం,
 అప, ప్రజసా, తతైజో, అనితేనమాయనా, తంచ, ఖేలకాశే, సన్లిష్టం, ధూతాం, ధూతాం, తామసాహకారై, తమహ
 క్షారం, మహాత్మ్య నిమహ తత్తస్మాత్త, నితద్వ్యాధివక్తృధానై, కార్యంవికారణత్వవ్యాప్యం, మహ తత్త్వద్వారతతా
 రణలయమనుసందధానఇత్వర్థః, తేస్త్రిన్పుధానై, నీతాం, జ్ఞానకలాంజ్ఞానశబ్దపాఞ్చగ్నజీవస్యకలాం, విద్యాంధాత్వాన్య
 పాననాత్తకవిద్యాదిశిష్టంప్రత్యేగాత్వానమనుసద్ధాయేత్వర్థః, తయావిద్యయా, అజ్ఞానంధిహిత్యా భిమానస్యత్వాత్వా భిమా
 నరూపం, వినిర్మూక అపనయత్, తాంహిత్యా ఉపాననరూపకలాంహిత్యా, స్వృత్తిన సతిరూపోపానవిశిష్టవిమగ్నస్వా
 భావికత్వాభావాదుపాదుభూతకలావిశిష్టత్వంసన్మరూపాన్తర్యాతమితిమత్వైత్వర్థః, ధృప్రంపుణ్యపాపాత్కంబన్దం
 యస్మాత్తధాహతః, నిర్వాయమఖంపదానిర్భుజశుభరూపజ్ఞానాఖ్యానానిర్దేశ్యేనవృద్ధవస్తుసంజాతీయతయానిరేషుమశ్చక్య
 న, అప్రతలైన్యాదెహిఽయమనుయోఽయమితీర్పితమశ్చక్య, అనేనపద్యయేనప్రాకృతనామరూపాభ్యామినిరేశ్య
 త్వముక్తం, స్వేనభావన, భావశబ్ద సద్యత్వర, అవహతపాప్త త్యాదిస్వభావవిశిష్టసన్మరూపైశ్చత్వర్థః, తస్మాత్తమితిభూ

సర్వవనగారవజ్ఞశ్శ్లోకానావరీతిః శ్రితం, శ్వేతమేణిఃపిరూపిణి శ్చక్రతేజవహా॥ ముద్గాసీతికాంశ్చిన్దుష్టాః - కాంశ్చిత్
త్వశ్రుమాత్రధరాః కాంశ్చిన్దున్ముక్షతాః, సర్దుమ్మణ్ణితాః - కాంశ్చిన్దు - సవిద్యతేల ప్రర్యాసోఽనరీయవస్త్రం యమాం
తాః కాంశ్చి, స్మవిద్యతేలహిర్యాసోఽపిహిఃపరిధానీయవాసో. యమాం - తదాభూతాం, శ్చక్రతేజవిరూపిణాన్వ
యః॥ ౫౧॥ ॥ శ్రిపింఛ. సనగరః దౌర్భ్యణో - పరిష్టో - యోగఉపాయ. ప్రైసలశ్వమథై - సర్వచరాత్మకం సర్వజీవాత్మకం
సర్వావరాత్మానం - సర్వస్వనియంత్రారంభ. హరి. మయజితరారితవాః ॥ ౫౨ ॥ ॥ శ్రితస్సనగరస్య - యజ్ఞతేజతమ. ఉత్స
ప్త్యంఽహం, మత్సమిన్ద్రో - విజహరమాత్రవాః ॥ ౫౩ ॥ ॥ సనగరస్య ద్వైధా ద్వైమమతికేణీచ. తత్రసుమత్యాః ప్రత్యాకాంఽషష్టి
హ. స్రసజ్ఞానాం ప్రభావమ్మత్సంగంచాచ. సుమత్యాః ఖతిఉత్పిః॥ సుమత్యాః ప్రయా, దృప్తావలెనగర్వతాః - తేవ. పితృ - రా
జ్ఞాకారిణో - యజ్ఞీయమశ్వ. మన్వేదమాణా, స్మమన్తతో - మహీంస్యఖనః ॥ ౫౪ ॥ ॥ మహం. ఖనన్ద్రః - పాగ్రుదిచ్చామైశా
న్యాం దిశిరసాతేలస్సంఘః కేలస్యా, చిక్ర, ఇద్వైలింజాపితమితేవే. చరన్ద్రం - చాయమశ్వం. దద్యతుః, తతో, - యమేవ, చాయ
స్య. హరా - హరస్సప్తమీమితేలవనయ్యతాదృశ. ఆ ప్రై, ఆతో, - యంపాపాత్మా, చన్యతాంహస్యతా. మిత్యేకం. వ
దన్ద్రః. షష్టిసహస్రిణి, స్మగరాత్తజాః, ఉద్వతాయుధాన్వితో - భిముఖ. మాయయుః - తదా - మనీకేల, ఉద్విమేవలహనో
స్థీలనంకర ॥ ౫౫ ॥ ౫౬ ॥ ॥ మహేద్వైగమవతం - చితో, యమాం, తేమహాతిపితేవత్రిక్తమేణలపరాధన, చతాశ్చ
అతః. స్వ్యగరీరీష్యోఽత్పన్నేనా. స్తీనా. తదాద్వన్ద్రసారభవః భస్మీయాతాపిభూతుః ॥ ౫౭ ॥ ౫౮ ॥ ॥ తేచిత్తకేలస్యతో

పాగ్నినాదగ్ధాశ్వివర్ణయన్తి, తాస్మిన్ కరోతి || నెతి ద్వాభ్యాం || స్వప్నస్య సగర్వపుత్రాః, మునః కపిలస్యకొపాగ్నినా,
 భర్తాదగ్ధాశ్వి నసాధువాదః, అపి తు. స్వాపరాధాన్మద్భాత్యవవాదస్సా ధురిత్యై ప్రాయః || కతే ఇత్యే అవ || సప్తధా
 మసి కేవలశుద్ధసత్త్వప్రేయ జగతిః, పవిత్రః శుద్ధి కర, అత్తా దేహాయస్య తిస్తి ని. పిత రోపాత్మ కం. తిమః కర్తం, విభావ్య
 తేనంభావ్య తే, అసంభావనాయాం ద్విష్టాన్తిః. ౭ జః భువ ఇతి శేవః. భువస్సం బధిరజః, శేటకా శే, యధానసంభావ్య తే, తే
 ద్వత్, సహారజలత్రయంబు, మపి తుపాదాహ త్యాదివకాదుత్థితం శక్తమివాభాతి. తదాసాగరాణామపరాధవమసిగత
 యాప్రతిః సతుత్తిస్తి గ్లోవస్య ప్రసక్తి కిద్విష్టాన్తి నాభిప్రాయః || ౧౦ || ఋకీచ, యస్య యేన కపి లెన. ఇహ లోక. ఈరితా ప్ర
 వర్తితా. సాక్ష్యాత్తి కా, నౌర్హృ కా. సాక్ష్యాత్తి సభావర్ణవతారిణోపాయ త్యాన్మ కా త్యసరూపణం, యస్యాస్య తి ఇతి పాతా
 నరం, తేదా. యస్యాస్య తే మఖా, త్యాద్విష్టాన్తి కా, దృఢా, నౌర్హృ ర్హిః || నావం విశిషి || యయానావా
 మముతువస్సం సారం బద్ధాన్మ త్మమిద్వాహనా. దురిత కపిణియం, మృత్యోస్స కాత్, ద్విష్టయం, యస్మి సంభావన వం, తర
 నిత్యై వంభూతస్య విపశ్చితస్సర్వజ్ఞస్య పరాత్మనః పరానుగ్రహై కవినః, పరిమాత్త భూతస్య వా. కర్తం. పృథక్ ఇత్య
 త్రుమి తాదిబుద్ధి ర్విభావ్య తి ఇత్యనివర్ణః || ౧౪ || ఋతే దేవ సముత్పాదే ప్రేమమై తేవ కేన్యాః పాత్రాణాం శ్వస్సమా
 నీతః పితౄణామిద్ధురణోద్భృగశ్చ కృత ఇతదర్ప యతుమాహ || య ఇత్యాది నాయావదిధ్యాయనమాప్తి || యో. ౨ సమజ్ఞాన
 ఇత్యుక్తిః. కేవలమజ్ఞే. వస్తువస్తునమజ్ఞానః. సతు. కేన్యా. స్పృతః. షేట్రత్యై ప్రతిఘోషంబంబయతి. తేన్యై వన్యవస్య సగర్వ
 త్సనో దేవః జ్ఞాతః తిస్యానమజ్ఞానస్య త్సతీ. ౨౦ శుమానితి ప్రసిద్ధః పితామహస్య సగర్వమీతే రతః. అంశుమతః పితామ

హోరం మయం విభావ్య తేజగత్ప్రతితాన్తనీ ఫెరజోయధా || ౧౩ || యస్యైరితా సాక్ష్యాత్తి మయాదృశేనావర్ణ
 యాముమత్తు సర తేజదురత్తయమ్ || భవార్థవం మృత్యుభయం విపశ్చితే పరాత్మన స్సృకభంపృథక్ ఇతి || ౧౪ ||
 యో ౨ సమజ్ఞాన ఇత్యుక్తి స్మ కేన్యాన్త పాత్తేజః || తస్య ప్రత్యో ౨౦ శుమాన్త మపి తామహమీతే రతః || ౧౫ ||
 అసమజ్ఞాన ఆత్మ నింద్యయన్తి సమజ్ఞానమ్ || జాతిస్తరః పురానకాద్యో గియోగాద్విభావితః || ౧౬ || ఆచరన్త
 ర్నిత్యం లోకే భాతనాం కర్మ ప్రియమ్ || సరయాన్త పితౄణానాన్త స్యద్విజయక జనమ్ || ౧౭ || ఏవం వ్యతః
 పరిత్యక్తః పితౄణాన్త సమభావ్యతే || యై శ్వై ర్విజయచాలాన్త స్యాన్తయ త్యాదితీయయా || ౧౮ || అయో
 ధ్యానానీనస్య ర్విజయకాన్త సరాగతా || ద్విష్టాన్తి విసిస్తి శరేణానాకాచాధాన్త స్యతే || ౧౯ || అంశు
 మాన్త్యో ది తో. ౨ జ్ఞాతురగాన్త వేదజేయయా || పితౄవ్యాఖ్యాతానుపధంభన్త దైద్య శేవయమ్ || ౨౦ || తత్తా
 నీనం మనం పితౄకపిలాశ్చ మధో ౨ తేజమ్ || అస్తాత్మమాహితమనాః పాన్త జ్ఞాని ప్రణతో మహా || ౨౧ || సవశ్య
 తిత్వాన్త ఋతే మాత్తనో జనోనబద్ధతే ౨ ద్యావనమాధియన్తిభిః || కుతో ౨ చ రయన్త మనశ్చరీరధీవిన్తస్య

హమీతే తత్కథనెనానమజ్ఞానస్య తిత్వైరికరాలత్వం సూచితమ్ || ౧౫ || ఋతే దేవదర్పయం ప్రద్యృతాన్త మాహ || స
 మజ్ఞాన ఇతి వత్సర్యః అసమజ్ఞానః. పురాపూర్వజన్త ని. యోగిసక్-నర్హాదేతో. ర్యోగా. ద్విభావితః. ఆత, ఇదానీం. పార్యదై హి
 కేయోగ ప్రభావన-జాతిస్తరః స్రవజన్త స్సర్వక-పున-స్సజ్ఞ పరిహారాయ-సమజ్ఞానమప్యా. త్నాన-మనమజ్ఞానమిహ-లోకస్య దర్ప
 య-లోకే గర్హితం. జ్ఞాతీనాం ప్రియయం, కర్మాచరన్త ర్హి, జనం. దేవజేయన్త ప్రియయమ్. క్రితే, బాలా, నాదాయ,
 సరయాన్తం ద్యాం, పూర్వతే పాన్తీవతే || ౧౬ || ౧౭ || ఋతే వంపిదవ్యతః, అతేవ పితౄప్రత్యే సేహ, మహోహ్య. ప
 రిత్వ క్షిపిర్యాపితః. పున, ర్యోగ ప్రభావన-తా ప్రక్షిప్తాచ బాలా. దర్పయ త్యా, యయా || ౧౮ || ఋతేదా-పున-రాగ
 తా. బాలకా. ద్విష్టా. అయోధ్యానానీన-స్య ర్విజనా, విసిస్తి రివిస్తి యంగతవ న్తః హేరాజక, రాజానగరి, అన్తత
 పృతహిమాలతతే పృథావమజానతామయానని ర్యాపితే ఇత్యన్త తే ప్రవాక్ || ౧౯ || ఋతేదాంశుమతః కథామాహ || రా
 జ్ఞానగ ర్హితురగాన్తే వణిమి తే. హోదిత ఆదిష్టో. ౨౦ శుమాన్, పితౄవ్యాఖ్యానం బన్తీ. యేభూత. సమమ, యే-పన్తాన్తం,
 యయా-త్రత-భన్తాన్త సమహేవయమత్వం, ద్విష్ట శే || ౨౦ || ఋతే త్యో, విష్ట. మధో ౨ తేజావతారభూతం. కపిలా
 శ్చం. మునిమహాత్మమహాత్మా అంశుమాన్, ప్రణతః కృత ప్రణామః. పాన్త జ్ఞాని. స్వమాహితమనా. స్తుమాన్ || ౨౧ || ఋతే
 తేమాహ || నెత్యాదిభిష్టాన్తిః || తావత్త్వై ర్భావమజాన త్తో ౨ వేదయన్తేయా ౨ నుకమ్యాన్త ఇత్యేభిప్రాయే ద్విష్ట
 తేనోన్తి || యస్య దేవమాత్తన సవ-తేత్వం యాధాత్వం, జన, స్వమాధ్యాదిభి-రుపాయై-రధాన్త్యుటం. నబద్ధ తేన జా

నాతియతో, యోగిజనవివ, నబుధ్యతే, కుతఃకథ, మవరైః స్యయోగినో, వయం, తవ. మనఅభిభిర్న శమోనృజ్య ప్రతిమనశ్శరీర
 ధీవిన్యోగః పీఠ్యగర్భయః, తై-స్సప్తాః, అప్రకాశా దేహవయవమాత్రగోచరజ్ఞానవస్త్రైః, బుధ్యతై, తత్రశరీరంప్ర
 ఛానం, ధీస్సజ్జల్పవీశేషః, అజనఇతిపాతానరం, తత్రా, జనోఽజోబిన్నమధ్యపాతై-స్తా, మద్యాశ్చి నజానాతి, కు
 త, స్తస్రాజనస్య, మనశ్శరీరంచదశీశ్చ-తాభి, రైర్వీధివిధాదేవతిర్యజ్జ రాదీనాంనగ్గా-వైషు, స్పష్టా-స్తత్రాగ్రీవీవయవజ్ఞాన
 జానీమఇత్యర్థః ॥ ౨౨ ॥ అపరైర్దీప్తింబుధ్య ప్రతిత్వత్యాహ ॥ యథాః యే దేహభాజ, స్త్రై, త్రిగుణప్రధానాగుణత్రయ
 పరవశాః-గుణాకృత్యాదీక, పశ్యన్తి. వివయానవానుధ్యాయ స్త్రీత్యర్థః ఉపవాఅపివ తమశ్శబ్దః, ప్రధానపరిః. ప్రధానకా
 ర్యంశరీరంవ-పశ్యన్తి నైనుశ్చసంస్థంసాప్త్య, నిశితం. త్వాం-విమః-తత్ర హేతుంవదకదేహభాజోవిభిన్వప్తి ॥ యస్యతవ - మా
 యయా. మోహిలంచేత్యేయేషాం తే-అతివ-బహుః ప్రకాశాపరాగర్భజానః. గుణత్రయపరవశత్యాభ్యగవస్త్రాయామో
 హితత్వేనపరాగర్భజజ్ఞానత్వాచ్చనత్వాంవిదు. రజితం. దేహం. తియవభోగ్యాన్వయంశ్చ, విదురీత్యర్థః ॥ ౨౩ ॥ అపివం
 సామాన్యతో లోకస్యపరమాత్మియాతాత్మ్యవేదిత్వముక్తంస్వస్తిన్నుపసంహరక ఉక్తానుక్తగుర్వైర్విశింషతస్త్రాతిఃపివతి ॥
 తముక్తవిధం. జ్ఞానకునంఅనన్తాత్, కక్షానైకరసం. స్వభావతిఃఉత్పత్తిరారభ్య-ప్రధ్యస్త. మాయామయభేదమప్రకృతికా
 ర్యశరీరభేదమ. మోహాభ్యాస్తజ్ఞానం. ఆత్మభిమానఇతియవతి. స-యేషాం. తై-స్సనన్తనాదైర్గ. ర్దునిధిరవ-కలం. పిభా
 వ్యంచి నైవీయంనతుద్వమ్మతిభి, పాయః. త్వ. మహం-మూఢ-కర్థం. పరిభావయమిమససాచారయమి ॥ ౨౪ ॥ అ
 యతో-ఽపరాభావయితుమన్యన్తి. స్తతస్త్యాంకెవలంపనుస్కరమీత్యాహ ॥ ప్రకాశైతి ॥ మాయాగుణాఃప్రకృతిగుణా
 స్సత్వాదయఃకర్మలిక్తంకర్మకృతిదేహశ్చ. త్యతే, యస్యప్రకాశానానవిద్యస్తేనప్రకాశైవమాయాగుణకర్మలిక్తిః-తి. మనామ

ప్రావయప్రకాశాః ॥ ౨౨ ॥ యే దేహభాజస్త్రైగుణప్రధానాగుణాన్వశ్చ స్తుతిపాతిమిష్యే ॥ యన్తాయ
 యామోహితే చేతిసస్సేవిదుస్ససంస్థంనబహిఃప్రకాశాః ॥ ౨౩ ॥ తిత్తి మహాబజ్జానకునంస్వభావప్రధ్యస్త
 మాయాగుణభేదమోహైః ॥ సనన్తనాదైర్దునిధిర్విభావ్యంకర్థంవిమూఢః. రిభావయమి. ౨౪ ॥ ప్రకాశైవ
 యాగుణకర్మలిక్తిమనామరూపంనదన్విదు. క్తమ్ ॥ జ్ఞానోపదేశాయగృహీతవేదానంమహామోక్షత్వాంపురు
 షంపురాణమ్ ॥ ౨౫ ॥ యన్తాయారిచి తలోకేవస్త్రుబుధ్యాగృహదీప్తిభి, ప్రమదికామలోభైర్వై, మోహవిభాప్ర
 చేతసః ॥ ౨౬ ॥ అద్యనస్సరస్సూతాత్మి, జ్ఞానామకర్తైర్వియాత్రయః ॥ మోహపాశోద్భవశ్చన్మోభగవం ప్రవ
 దర్శనాత్ ॥ ౨౭ ॥ శ్రీకుండీవాచ ॥ ఇత్థంగీతానుభావసంభగవాన్-పిలీమునిః ॥ అంశుమన్ముమాదేవమనుగృ
 హ్యధియాన్వప ॥ ౨౮ ॥ శ్రీభగవాన్. వాచ ॥ ఆత్మైవయస్మియతాంసేవస్మి తామవచస్వస్తవ ॥ ఇమపవితరోదగ్ధా
 గర్హామృతైర్హృదైరేవరతే ॥ ౨౯ ॥ శ్రీకుండీవాచ ॥ తంపరిక్రమ్యశిరసాప్రసాద్యహయమానయతే ॥ సగరస్తేనవ

రూపంకాత్యాదిభి స్తత్ప్రియైక్తదేహాదీనామభిన్నవజ్జితం. సదసద్విముక్తంశుభాశుభఫలముక్తం. చేతనాచేతనధర్మైరస్స
 జ్ఞంవా. జ్ఞానోపదేశాయ. నతునుఖిదుఃఖానుభవాయ. గృహీతంస్వేన్మోహాత్తంలిజ్జశరీరంయేనతం. పురాణం. పురుషం.
 త్వాం, నమామహే ॥ ౨౫ ॥ జ్ఞయన్తాయైతి ॥ యస్య. వాయారిచి తేషుగృహదీప్తివస్తుబుధ్యాభోగస్థానాదిబుధ్యాభ్ర
 మస్తి-తంత్యానమామహఇతిభ్యాంరైణాన్వయః ॥ భ్రమణేహేతుంవదకతత్త్వ-ర్తూ, స్పృశిన్వప్తి ॥ కామాదిభిర్విభాస్తం. చేతో
 యేషాంతఇతి. తత్ర. కామారాగః ॥ లోభోఽనలంబుధి. ఈర్ష్యాకామోఽభోగవిరోధిపక్షమా. మోహశ్చీత్రవికా
 ర్థః ॥ ౨౬ ॥ జ్ఞానద్వగనాన్వస్యకృతార్థతామావిష్క-రోతి ॥ అద్యైతి ॥ హేనరస్సూతాత్మ. క. పాభగవత్. తవ, దర్శనా,
 దద్యాధునా. నోఽస్తాకం. కామ్య ప్రతికామాశ్చబాదయోవివయాః. వివయస్సహవాకామఃకర్తా జేతవ్యాభిజ్ఞాత్మ
 కాని-తత్త్వరణాన్విధియాణి. తేషామాత్రయోమూలభూతోమోహాః దేహస్సభాన్త్యాదీరూపాః. దృఢోఽనిష్ఠా వ్యభిచారి
 ఆశఇతిపాతా నరం. తదా. కామ్యైయాజేజ్ఞానైర్వియాణి త్రోతాదీని. తేషాంతబ్ధాదికామానాం గ్రాహకత్వాకే. కర్మ
 నిర్వియాణివాగాదీని. తేషాంతస్వభావత్వాత్. తాద్యైవా. శయత్రయాయస్య. స. మోహాశ్చకః. పాశః. మోహస్యాన్వ
 గతత్వేపుభగయైర్వియాప్రవృత్తిమూలకత్వేనోపయైర్వియాత్రయత్వముక్తం ॥ ౨౭ ॥ జ్ఞానైవ ఇత్థంగీతసన్వజ్జితం
 స్తుతోఽనుభావఃప్రభావాయస్య. సభగవాన్. కపిలో. మని. సమంశుమనం. మనసా, ఽనుగృహ్య. దంపత్యమూలము
 వాచ ॥ ౨౮ ॥ జ్ఞతదేహా ॥ అశ్వఇతి ॥ హేతత్. అంశుమన్. అయ. మన్య. ప్రవ. పితామహస్యగరస్య. యజ్ఞియఃపశు. ర్మీ
 యతాం. భన్త. గాశీకదర్మఇత్యా. ఇమేవ. తవ. వితరఃపిన్వవ్యాః. దగ్ధ-వై. గర్హావృం. ర్దుని షేకదవ్యకర్హావృం
 వైషాంక్రియాఃకార్యంనెతరజేషామ త్రారణమిన్యర్థః ॥ ౨౯ ॥ జ్ఞివముక్తస్తంకపిలంప్రదక్షిణేకృష్ణశిరసాప్రసా

ద్వఃప్రపితృశ్చ.అంశుమాన్.హయ.మనీశవాన్. తెనవశునాహేతునా.క్రతుశేషంసగరః. సహపయతే ॥ ౩౦ ॥ శత
 తో,రాజ్యమంశుమతి. నృన్మధిధాయ. నిస్పృహఃదైవాతదనబద్ధస్సన్మహోహితఃముక్తం. బససంబసక్రమహంమమత్వా
 దికంయేన,తాదృశఃబోధ్యోశోపద్విశ్చ.మార్గఃస్వాత్మ.పరమాత్మయాధాత్మ్యజ్ఞానరూప. సైనసవిద్యైకేత్రమాయన్యో.
 స్తాం,గతిమన్త్రీం. తేభైలభివాక్ ॥ ౩౧ ॥ ఇతిశ్రీభాగవతవస్తంశస్త్రికాఖ్యాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయాంసవమ
 సూన్యైలక్ష్యమోదధ్యాయః. ॥ ౩౨ ॥ ఏవమానీతాశ్వః. పితామహచతరాశ్వః,౭వ్యంశుమాన్. పితౄదౌ. సముత్తరణార్థం. గత్వా.మానెతు.మిద
 య.మహేంద్రం.కాలం,తప. సైపెత్రై,నాశశోద్ధక్తామానెతుంప్రభుభూవశే. ద్దు, కాలేనో,పసంహృతోమృతోభిహ్నా.
 వ ॥ ౧ ॥ అర్ధ,తనూంశుమతఃస్సుతో. దివిహేపితేద్యధిత్వత్రపఃసర్వక్ గత్వా.మానెతు.మశక్తృప.కాలమ్మత్త
 శ్చేయివాక్ప్రాప్తవాక్. అధ-తస్యదివస్య.సుతో-భగీరథ,స్స,సుమహ,త్వపశ్యక్రే ॥ ౨ ॥ శతత-సైనతపసా.ప్రసన్నా
 గత్వా.దర్యయామాన. ఆత్మనమితిశేషః. తెతుభ్యం, వరదాఽప్రీతింభగీరథ-మహాచరీతేషః.ఇత్తం.గర్జయోక్తో.స్స
 బోభగీరథః.ద్రుతః,స్య.మధిప్రాయం. శశంస.ఉక్తవాక్ ॥ ౩ ॥ త్వునద్రంగశోవాచ ॥ కోన్వీరిద్వాభ్యామ్.మహీతల.
 పతన్త్యా,మమ-వేగం.గోను.ధారయతా,శోఽపీతిపారె.అపీతృద్యం భావనాయాంకోవాధారయితేభ్యర్థః.నచద్దారయ
 తాశోఽపినవిద్యతే.త్వై. హస్స.ప.భూమితలంభిత్వా, రనాతలం-యాస్యగమిష్యామి ॥ ౪ ॥ భూమితలపడిన

[illegible]

ప్రవహసేత్యతామ | కిం చేతి | కిం బాహుంభవం నయాన్యేభూమానప్రవహోమిత్యర్థః తేత్ర హేతుః సరభామిష్టా అశుం
పాపం మయ్యామ్యజన్తిశ్చధమైప్రక్షిపన్తితన్మైత్త్యక్త మశుం అహం క్యమృజామి పక్షిపామి | హేరాజః త
త్రేవిచిన్త్యతామ పాయతతిశేషః ౧౫ | శ్లోతతాన్ధగీర్ధతామ | సాధవతతిద్వాభ్యామ్ | న్యాసినకామ్యక్తత్యాగినః,
శ్వాదాశిత్యైర్గూః బ్రహ్మస్థాః బ్రాహ్మణ్యైస్థాః యద్వా, అతిశయంబ్రహ్మ బ్రహ్మగ్ధం తేనతదుపానకాలప్యన్తైర్బ్రహ్మ
విధగైసరాత్యత్వం అతవస. లోకపావనా, సాధవస్త్రసా, శుంసలైన్ద్ర్యక్తమన్తస్థాత్ సామరూపాద్ధర్మత్యైర్బ్రహ్మ
మ్యజన్తిశ్చతామ | తేహ్వైస్సేభ్యుభయధరితి | తేహసాధుమఅభ్యుభిర్ధర్తానైహి, తస్మిన్మరీచిక్తమ్యజన్తిత్యా శ్చజ్జాల
భుధిత్వం నేనపరిపూతా, అమృంధిన త్విరస్యతి నాశయ తీతియవత్ సత్త్యభూమాదాయన్యైప్రక్షిపత్యేతిత్యగిప్రాయః ౧౬ || ౧౭ ||
ఎవంతి కామహత్యాదెరుత్రముక్తం, అభక్తిస్త్రిత్యాదెరుత్రమామ | ధారయమ్యతి | రుద్రోరు ద్రశశరీరకంపరమాత్మా
వశ. వేగం ధారయమ్యతి తస్మిన్ధారణాయంహమర్థ్య శ్చజ్జాలం వారయన్యశిషి | శరీరీకంబ్రహ్మేస్థిపాపరానానామా
త్మైన్ద్రక్షిపత్యేతిత్యగిసన ధారకః | కింబహూయన్తిస్వరమాత్మస్థిపదవిశ్వంబ్రహ్మేశశరీరపరమవేతంధా తస్మయ
శాటీతదత్తేత్వత్వైవిత్యధారకస్య అతవిశ్రేణవపవిధ్యర్థసా, విమృక్షవిధస్యత్యద్వైధధారణాయంసామర్థ్యంక్రేమ
త్యనయన్తిమతిభావః ౧౮ || ౧౯ || శ్లోత్వేనంవిధం తస్యన్యగీర్ధన్యవ. అక్త్యర్థ్యతన్ధగీర్ధం, త్వన్ద్యత్, వాచ, త్విర్, మమన్త్యసాం
ధారణార్థం, మహేశానంబ్రశరీరకంపరమాత్మానంప్రసాదయన్ప్రసన్నంకరిత్యితి ౧౯ || శ్లోతదజావశ. త్యుత్సానసన్మౌఢగీర్

౪. ప్రససాశివమతోమయతే - పారాజితామీయైవైవ-కాలేన, తస్యభగీరధస్యైశానోరుదఃప్రససోబుధావః || ౯ || తతో-రాజ్ఞాభగీరధేనా - భిపాతఃగక్ష్ణాయావగంధారయేతివిజ్ఞాపిత, స్ఫురన్యలోకస్య, హీతకరశ్చివ, ప్రథేతిభిభర్తృహమి త్యుక్త్యాప్రససాతస్సవధానః - చారైఃపాదావశేషనన-పూతం-జలం-యస్యాః - తాం.గక్ష్ణం - దధార - అతశివశబ్దస్యి వమాత్రపరంతువిశేష్యధూతపరమాత్మచర్యస్తః - గక్ష్ణాయావాపదపూతజలత్వవిశేషసామధ్యాయే - యద్వా-పూర్వ త్రాపిరుద్రానాదిశబ్దావిశేషణ ధూతరుద్రమాత్రగోచరాః - ఆత్మశరీరణామత్యాది త్వప్రయూర్తి త్యాభిప్రాయేణో క్తమ్ || ౧౦ || తతో-రాజన్ - ఛగీరధో-యత్ర-పితౄణాం-దేహః-భస్మభూత - శ్వేరతేలనతేత్ర-భవనపావసీం గక్ష్ణం, నిస్యేష్టఅనయతే || ౧౧ || త్వాయోరివవేగోయస్య, తేనరథేన - ప్రయాన్తం, భగీరధ-మనుధావత్యమగచ్ఛ, నీగ క్ష్ణా-దేశాన్పూర్వస్థానపీ-పున స్తీనిర్దగ్ధా-సగరాత్తజానసిచ్చతే || ౧౨ || త్వాబ్రహ్మదణ్డేన. బ్రహ్మధూతే. బ్రహ్మర్షావాకపీ త-యో-దణ్డః, స్వకృతావరాధరూప - సైన-చారాదగ్ధాపి-సగరాత్తజా - యస్యాగక్ష్ణాయా-జలస్ఫురమ్. తేన హేతు నా-కవలం - దేహభస్మ భిరేవమి త్రభూతే - ర్యజ్జలస్పృష్టదేహభస్మభిర్నీతుధూతే - రివం-జన్మః, రివదణ్డతాతాపీ త్యసేన - స. బ్రహ్మదణ్డదగ్ధనధూతభయదస్యతః - నారకాశ్చమగచ్ఛ, వైయంయాయోనివసౌగత - ఇతితాస్త్రీయవచ నోక్తరీత్యా బ్రహ్మదణ్డహతానాంవారకైరపినిర్దగ్ధం, తేమావపుత్రతారకత్వేనగక్ష్ణజలస్య నిరతిశయపావనత్వం చో క్తమ్ || ౧౩ || త్వాతదేవకీపునర్వామయేనదర్శయతి || భస్మతి || భస్మధూతానా-మదానాం-య - స్వశ్లోగక్ష్ణామృతస్యజ్జ-

చ్ఛుత్యానవ్యపోదేవతవసాఽఽరాధయచ్చివమ్ | కాలేనామీయసారాజం ప్రస్యశాన ప్రస్తుతువ్యతః || ౯ || త థేతి రాజ్ఞా ౭ భిపాతస్సర్వలోకహితశ్శివః | దధారావహితోగక్ష్ణంపాదపూతజలాంహరైః || ౧౦ || భగీర థో౭ధరాజుర్నిస్యేభవనపావనమ్ | యత్రస్వపితౄణాందేహభస్మీధూతాశ్వరేతే || ౧౧ || రథేనవాయు వేగేనప్రయాన్తమనుధావశ్శివః | దేశాన్పున స్తీనిర్దగ్ధానసిచ్చత్సగరాత్తిజాతః || ౧౨ || యజ్జలస్ఫురమాత్రేజబ్ర మ్మదణ్డతాతాపిః | సగరాత్తజ్జాదివంజన్మఃకవలందేహభస్మభిః || ౧౩ || భస్మధూతాజ్జనస్వస్యారాతా సగరాత్తజాః | కింపునశ్శృద్ధయాదేవీయేనైవవైద్యతత్రతాః || ౧౪ || సహ్యేతత్పరమాశ్వర్యంస్వర్ధన్యా యదిహేదితమ్ | అన సవరణామ్నాజప్రసూతాయాభవచ్చిదః || ౧౫ || సన్నివేశ్యమనోయస్త్రిణోశ్శృద్ధయా మనయో౭మలాః | త్రైగుణ్యంప్రస్యజంహిత్యానద్యోయతాప్రదాత్తతామ్ || ౧౬ || త్రతోభగీరథా జ్జ్ఞేతస్యనాథావరోభవత్ | నీన్దదీపమృతస్తస్మాదయూతాయుస్సతో౭భవత్ || ౧౭ || ఋతువర్షోనశనఖో యో౭శ్శబ్దిద్యామగాన్మతాత్ | దత్వా౭తువృదయంతస్త్రైరర్చకామనుతిత్సతః || ౧౮ || తతస్సుదానస్త త్పుత్రోమదయస్తీవతిర్నృప | ఆహుర్నిత్రసహాయం వైకల్పపాక్ష్యముతక్వచిత్ || వసిష్ఠజాపాద్రుతో౭

సైనైవహేతునా-సగరాత్తజాః - స్వఃస్వర్గం-యాతాః-యేదృతం - చతం-గాక్ష్ణామృతాన్మనరూపం-యై-సై - శ్రద్ధయా- దేవింగక్ష్ణం, సేవ తై, తేదివంయూ స్తీకింపునర్వకప్రమిశ్కరైః || ౧౦ || తః - త్వానకలదురితాపహారణమ్ క్షిపాతుభూతజల స్ఫుర్యానాగక్ష్ణాయాఃస్వర్వప్రాప్తిమాత్రహేతుత్వనాశ్వర్యంకార్యుమత్యాహ - సహీతి | అన ప్రస్యభగవతఃశ్వరణామ్నా జా-త్వ - శ్రసూతాయా - అతవ - భవచ్చిదః పావన ర్తననమృజ్ఞానప్రవర్తనద్వారాభవనంసారంభిన త్రితధాధూతా యాః, స్వర్ధన్యాఃస్వర్ధన్యాగక్ష్ణాయాః-య-హ్య-హత్ప్ర-మదితము క్తం-తదేవ-శ్వరమాశ్వర్యం-సహీతి - ఉక్తివిధంమాహ త్ప్ర-మన సవరణామ్నాజప్రసూతత్వప్రయాన్మిమత్సృక్తమ్ || ౧౫ || త్వాధాన సవరణామ్నాజమాహశ్శృద్ధింబద్ధయితుంత ద్విశినష్టియేర్నిస్తీతి | అమలానిర్దూతాఃకరణా-మనయాయస్త్రిన్సన సవరణామ్నా-తై-శ్రద్ధయా-మనో-నివశ్య - దుస్రజం త్రైగుణ్యం-త్రయోగణావతత్రైగుణ్యంత్రిగణా౭ - హిత్యా-ప్రకృతినంబధంహీత్వేతియావత్ - సద్భవదైవతదాత్మతా మన సత్తు, లగ్నస్యభావతాం, ము మివర్ధ్యః, యతాఃప్రాప్తువ స్తీత్యర్థః || ౧౬ || త్వాభగీరథా-చ్ఛు-గ్రతాశ్శివః, పుత్రో-జ్జ్ఞే-త స్య, కుతస్య-నాథావరో-పుత్రో-బ్రహ్మ-తతో-నాథావరాద్వినిర్దగ్ధం, స్తస్మాత్ప్రసిద్ధిపాదయూతాయుస్సతో౭యూతాయు మ్-ఋతువర్షస్సంబధావ - తంవిశినష్టి - యోఽఋతువర్షో - నలస్య, సఖా-తయోఽవరస్తో౭వక ర్మత్వరూపంసఖిత్వందర్శ యతి నలా-దశవిదిద్యామశ్వశ్శివప్రతిపాదికాంబిద్యా - మగాత్వా-ప్రవా౭-కింకృత్యా - తస్మేనలాయా-తువృదయంద్యూ తశాత్తరహస్యోదత్వా-తస్యఋతువర్షస్య - మత-స్సర్వకామః || ౧౭ || ౧౮ || త్వాతస్సర్వకామాత్పుదాసో-జ్జ్ఞే-ఇ తిశేషః - తత్పుత్రస్సుదానస్యపుత్రో, మదయన్త్యాః - వతిః - హేనుప-యంమదయ స్తీవతిం-మిత్రపహ-మాహుః - తమవకల్పా

పాశ్చింబాపాలుః సువ-కృతితః దాచి-ద్యసిద్ధస్య - శాపా - ద్రక్ష్యో బధూవ, సుకర్తణా - అనపత్నిః ఔరసరహితస్య - బ
భూవ-తైత్రజస్యవత్సమాణత్వాత్ || ౧౯ || శ్లోనశ్చ ౧ హేణో క్తంతద్వ్యతా నమిస్తరణబుభుత్వయాపరిపుష్పతిరాజా ||
యస్మిన్ ప్రత్యతి || మహత్తనస్సోదానస్య - గురుశాపః-యగేవమిత్తయన్యతాప్యశో, బధూవ, తదేతచ్ఛాపస్యమిత్తం,
వేదితు-మిచ్ఛామిత, ద్యుదిరసహస్యం కర్తయతు యోగ్యం చేత-ధ్యతామ్ || ౨౦ || శ్లో ఎవంపుష్టతహమసిః || సోదానశ్చ
త్యాది నావసిక్త ద్రవనజ్ఞాతశ్చకృతిః ప్రా క్తనమ్ || మృగైవశీలయన్య - ససాద సోమిత్రనహ - శ్చరత్ - రక్షో - హతవాక్
రక్షసో - భ్రాతరంతు-నజఘన-కింతుమమోజ-తత-స్స - రక్షసో భ్రాతా-గతస్య-రాజ్ఞ స్సోదానస్య, అభం భ్రాతృహ
ననూపమపరాధం - చిన్తయత్ - ప్రతిచిత్తీయాలపక్తరుమిచ్ఛయా - రాజ్ఞో - గృహే-య - మూదఃపావక - స్తయాప
ధరో - భోక్తుమిచ్ఛతే - గురవేవసిపాయ - పక్షం - సరామిమం - నిన్యే || ౨౧ || ౨౨ || శ్లో తతోభగవాన్ససిక్తః - ప
రివేష్టమాణం భోజనపాత్రేనిష్ఠిష్ఠమాణం - సరామిమ - మతపవా - భశ్యమిష్టపాలత - విలోక్యజ్ఞాత్వా - క్రద్ధో - రా
జానంమిత్రనహ - మతపత్ || క్షిమతి || ఎవంఎవంకారయం స్తయ - రక్షో - భవన్యసితి - తత-స్తంసరామిమం - సూదరూ
పధరేణ-రక్షసా-కృతం - సతురాజ్ఞాకారిత-మితి-విదిత్వా-స్యవాక్యాన్వతత్వపరిహారాయ - శాపం - ద్వాదశవర్షావధికం-చ
క్రే || ౨౩ || శ్లో తత-సో-ఎసిసాద సో-వ్యజ్ఞాచి-చ-అపఃజల - మాదాయ, గురుంవసిష్టం - తే వ్రం-స-మయ్య క్ష-మదయన్యా,
నివారిత-యశతీఃతత్త్వో - తాలపః-స్వపాదయోర్ద్వపాతత్యాజ || ౨౪ || శ్లో త్రహేతుమాహ || దిశః - ఖమాకాశం - స

భూదనపత్నస్యకర్తణా || ౧౯ || విష్ణురాతడివాచ || యస్మిన్ తోగురోశ్చాపస్సోదానస్యమహత్తనః | ఎతద్వై
దితుమిచ్ఛామితధ్యతాంసరమోయది || ౨౦ || శ్రీశుకడివాచ || సోదాసోమృగయాంకిచిచ్ఛరక్షోజఘన
హామమోజభ్రాతరంభ్రాతాగతః | ప్రతిచిత్తీయమ్ || ౨౧ || సచిన్తయన్మమం రాజ్ఞమ్నాదరూపధరోగృహే | గు
రవేధోక్తకామాయపక్షం నిన్యేసరామిమమ్ || ౨౨ || పరిజ్ఞవేష్టమాణంభగవాన్సోక్తాభక్త్యవజ్ఞసా | రా
జానమతపత్నాద్ధోరక్షోహ్యోవంభవిష్యసి | రక్షఃకృతంతద్విదిత్వాచక్రేద్వాదిశవాదిక్మమ్ || ౨౩ || సో-వ్య
జ్ఞో-ఎజ్ఞాచి-నా-ఎ-దాయగురుంతే వ్రంసమద్యతః | వారితోమదయన్యా-పా-వశతీఃపాదయోర్ద్వపామ్ || ౨౪ || ది
శఃఖమవసంసర్వాంపశ్యన్వినయంన్యహః | రాక్షసంభావమాపన్నః-వా-దేకల్పకతాంగతః || ౨౫ || వ్యవాయ
కాలద్యశేవహోదంపతిద్వితా || త్సూధా-ఎ-ర్తో-జగృహేవిప్రంతేతత్త్వత్వాహ్యతార్థవిత్ || ౨౬ || నభవా
నాగీతనస్సాక్షోదిత్వోకూడాంమహారధః | మదయన్యాఃపతిర్గిరనాధర్మం కర్తరుమర్హసి || ౨౭ || డహి-మ-
పత్యకామాయా-అ-కృతార్థంపతిద్విజమ్ | డహి-ఎ-యంమామయో-రాజస్యరుకస్యాఖిలార్థః | తన్నాదస్య
వధోవీరసర్వార్థపథేష్టచై || ౨౮ || ఎవహి-బా-హ్య-నో-విద్వాం-స్తవస్స-ని-గృహే-స్వతః | అ-రి-రాధయఃపుష్ప-
మహాపురుషసంజ్ఞితమ్ || సర్వధూతాత్మభావెనధూతేష్వస్త్య-తం-గుడైః || ౨౯ || సో-ఎ-యంబ్రహ్మగి-వర్మ

ర్వా-మవసంఘామింజ-జీవప్రచురం - పశ్యన్స్యపాదయోర్హవవిశ్వస్యయఃస్వసోదానః-రాక్షసం - భావంరూప - మాప
న్నఃప్రాప్తః - గురుశాపార్థతోరితిశేషః - వా-దే - కల్పకతాం-నై-ల్యంవికారంచ - గతః - శాపార్జలప్రతేచా-దైతోరితశే
షః || ౨౫ || శ్లో కదాచి ద్వపమేవకఃసానం-యయో-సో-దంపతిభార్యకఠి-ద్విజ్ఞా-మైపునకాలదదర్శి || త-వా-త్య-ధా-అ-శ
నాయయా-పిడితో-రాక్షసరూప-సో-దాసో-మిధుసీఘాతం - ద్విజం-జగృహే-గఠీతుమితిశేషః | త-వా-త-స్య-ద్విజస్య-పత్ని-
అ-కృతార్థమసమా-ప్రతిత్త-వ్రం-పతి-వే-క్షితి-భా-ధూ-తా-స-త్య-వా-చ || ౨౬ || శ్లో తదేవాహ | నెత్యాది-నా-ఎ-వంకరుణభా
షి-సో-గి-త-పా-ప్రా-క్త-న-స-భ-వా-న్న-రాక్షసః-కింతు-పా-తా - ది-త్యో-కూ-డాం - మ-హ-ర-ధ-శ్రే-ష్ఠ-మ-ద-య-న్యాః - ప-తి-అ-తో,
హ-వీ-ర-అ-ధ-ర్మ-వి-ప్ర-హ-న-రూ-ప-క-ర్త-య-న-న-న-తి || ౨౭ || శ్లో అపత్యకామా-నై-మ-మ-హ్యం - ప-తి-ం-తి-త్యా-పి-ద్వి-జ-ం-త
త్యా-వ్య-కృ-తార్థం - డ-హి - హ-రా-జ-క-అ-య-ం, మా-మ-యో, డ-హి- పు-రు-ష-గ-జీ-వ-స్యా-ఖి-లా-నా-ం-పు-రు-ష-ార్థ-నా-ం, సా-ధ-న-ధూ
త-య-త-ఎ-వ-ం-త-న్నా-ద-స్యా-ఖి-ల-ార్థ-ద-స్య-మా-ను-ష-డ-హ-స్య-వ-ధో, హ-వీ-ర, స-ర్వ-ార్థ-నా-ం-ప-ధ-ఇ-చ్ఛ-వ్య-తే-ష్ఠ || ౨౮ || శ్లో కీం-చై
వ-త్య-యా-గృ-హో-తో-మ-న్య-తి-శ్ర-భా-హ్య-ణ-ః-త-త్యా-పి-వి-ద్వా-క-వె-ద-శా-స్తా-గ్రి-వి-త్, స-క-వ-ం-వి-ద-స్య-పి-తు-త-ప-స్సీ-లా-భ్యా-మ-నై-
శ్చ-కో-ధ-ది-గ్ధి-న-కై-ర-స్య-తః, స-ర్వ-ధూ-తా-నా - మా-త్య-భా-వ-న-ల-స్త-రా-త-త-యా - గ-డ-ై-స్-ర-వ-జ్ఞ-త్యా-ది-గ్ధి-స్స-హ-వ-ధూ-తే-ష
డ-హ-మ-మ-యో-ది-ష్ట-అ-ని-త్తి-త-వ-గ-ద-య-తు-హ-ర-ై-ని-వ-ర్త-ం-మ-హా-పు-రు-ష-ా-ది-శ-బ-ద-వా-చ్యం-బ్ర-హ్మ, రా-ధ-య-తు-మి-చ్ఛ-డి-పా-సీ-న-ఇ-చ్ఛ-
ర్థ-ః-స-న్న-ద్వి-రై-త-మూ-పా-న-స-ద-శా-య-మి-బ్ర-హ్మ-జ్ఞా-న-స్య-త-మ-స్వ-జ్ఞా-ప-నా-మ్ || ౨౯ || శ్లో సో-య-మ-వ-ం-ధూ-తో-బ్ర-హ్మ-
గి-వ-రో-రా-జ-ర్షి-శ్రే-ష్ఠా - ప్ర-త్యా-పి-వి-ధో-ర్ధ-క-తి-రా-జ్య-త-త్వ-స్య-క-ధ-ం-ప-ధ-మ-ర్మ-స్మి-న-స్య-ధా-న-న-త్యై-వ-త్ప-ర్థ-య-ధా-పి-తు

సైరాబజ్జి ప్రవరాద్విభోః | కథమర్థ త్తదృజ్జవంశీతురివాత్తః జః | ౩౦ | తస్యసాధోరపాపస్యసూర్యసంబ్ర
వత్తవాదినః | కథవంధయధాబధోర్జన్యతేనమ్మతోభవాత్ | ౩౧ | యద్వయంక్షయితేభత్ సైరీమాంభా
దపూర్వతః | నశేపిమ్యవినా ౭ నేనతులంచమ్మతకంధధా | ౩౨ | ఎవంకరుణభావీక్ష్యోవిలపన్త్యా అనాధవత్ |
వ్యాసుః పశుమివాఖానతేస్థానాన్యమహావీతః | ౩౩ | బ్రాహ్మణీవీక్యధిసంపురమాదెభతీతమ్ | శో
చన్త్యాత్వానముద్వీతమకపతుగితానతి | ౩౪ | యన్మదైభతీతేపాపకామూరాయః పతిస్తయ |
తేవాపిమృత్యురధానాదకృతపృజ్జదృశిః | ౩౫ | ఎవంబిత్రసహంతస్త్యానతిలోకపరాయణా | తస్మిన్సన
మిధైఽగృహ్యైస్సద్వృగతింకతా | ౩౬ | విభాబోద్వానకాద్ధాదైవైసనాయసముద్యతః | విజ్ఞాప్యద్రా
హ్మణీశ్వరంమహిష్యానసవారితః | ౩౭ | తతఃక్షుద్రంసతత్యాజప్రీత్యఖంకర్తృణాంప్రజాః | వసన్తస్థనజ్జా
తోమదయన్త్యాంప్రజామధాత్ | ౩౮ | సావైస్థప్రసమగర్విమవిభాన్వవృణాయత్ | జక్ష్మైశ్చనోదరిం
తస్యానోన్వైశ్చకన్తసగర్భతే | ౩౯ | అశ్వకాన్మూలకీజజ్జయప్రీభిఃపరితీతః | నారకవనభ్రమ్యగ్రోన్మత్ర
మూలకీ౭భవతః | ౪౦ | తతోదశరథస్తనాత్మత్రవిలబిలస్తతః | రాజావిత్యనజాయస్యఖట్యాన్వశ్యక్రవ
ర్త్యహత్ | ౪౧ | యోజన్వైరథితేదైత్యానవధీయ్యధిర్బరయః | మహూర్జమయన్త్యాత్వైశ్చన్యపురం
సన్తభేమనః | ౪౨ | సమిబ్రవ్యకలరాత్యుజ్ఞాఃకులదైవాన్సాచాత్మజాః | సత్తియోనమహిగోజ్ఞంనదారాత్వా

EXC

పాగ్లానాతివల్లభా, ఇత్యన్వయః । బహు కలమేవమపాగ్లానాతివల్లభాః పీఠియమిత్యర్థః ఏవము త్రరత్రాపీఠవల్లభం, కలమై
వాద్యగవతః, అత్త తాదయో, నవల్లభాః ॥ ౪౩ ॥ త్తమహ్యంమమ, సుతి, ర్పాత్మైషి, క్వచిదాపద్యపి, అధర్మై, నరమతేనార
మత, ఇకలాత్క, కించిదపి, కన్మా, త్తమహ్యోకాద్యగవతో, న్యత్పృథగ్భూతం, నావశ్యం, సర్వంవస్తుభగవదాత్మకమేవనృష్ట
వానస్తీ త్పర్యః, నావశ్యమితిపాతా నరం, తదా, కించిదపివస్తు, త్తమహ్యోకా, దన్య, న్మావశ్యంకోపాద్యమిత్యర్థః ॥ ౪౪ ॥
యద్వపి, త్రిభువనశ్చరైర్వై, ర్న హ్యం, కామానుగుణో, వరో, దత్తస్తదాప్య, కా, తం. కామంవరం, నన్యజ్ఞేనమన్యయాం,
తత్ర హేతుంవదన్మాత్మ నమితిన్వీతి ॥ ధూతభావనభావనః, ధూతానిదేవాది, భావయతిసత్తామితి కరాత్తితి, ధూ
తభావనో భగవాన్ - తం, భావయతి భజతితి, తదాధూతో ౭ హమిత్యర్థః ॥ వాసు దేవే మహీయన్య జప మేనా
మార్చ నాదిభు । తస్మా న్రాయోమైత్రేయ దేవైర్వత్సా దికం ఫలమ్ ॥ ఇత్యక్రరీత్యా దేవై ర్దీయమానో వరో మ
మభగవత్వా ॥ ప్రియోధీతిభావః ॥ ౪౫ ॥ తద్విదేవాదయ స్స గౌదికమహోత్సాహం కీమతిమన్యై ఇత్యా త
క్లాగ్నీహ ॥ యితి ॥ యే, దేవా, సై, విష్ణి ప్రియై యధీయః దేవత్యా భిమానిః, అత, సై, శశ్వత్సరా, స్వ
హృది, స్థితవస్య, న్రూత్వానం, నిరతిశయిన్వీయం, నవిదన్తి, కింతు, వైదయకమేవమపరంమన్యై ఇతిభావః । దేవా
ఏవనజానన్తి, కీమతా, పరై, నవిదన్తి ॥ ౪౬ ॥ అస్మా, దహ, మహాల్కా, భగవన్మాయయా, రచితేషు, గర్ధర్యనగర
తుల్యేషునైష్యేగుణైషుకర్మాదివిషయేషుప్రకృత్యాత్మై, ప్రకృతిపరీక్షామాత్మై, శరీరేపరూఢంసక్తం, త్య
క్త్వా విశ్వభద్రగుర్భగవతః, భావనభక్త్యా తపశ్శభరారం । ప్రపద్యేపాప్యస్యమితి ॥ ౪౭ ॥ ఇత్యంబుద్ధ్యా-నారాయ

తివల్లభాః ॥ ౪౩ ॥ నబాలైః పిమతిర్న హ్యమధర్మైరమతేవచిత్ ॥ నావశ్యమత్తమహ్యోకాదన్యస్థి-ంచనవ
స్త్వహమ్ ॥ ౪౪ ॥ దైవైకామవరోదత్తమహ్యం త్రిభువనశ్చరైః । నన్యజ్ఞేనమహాకామంధూతభావన
భావనః ॥ ౪౫ ॥ యేషీష్టైర్వై యధీయోదేవాపైస్సహృదిస్తీత్మ । నవిదన్తియంతశ్చ దాత్మానంకీమతా
పరై ॥ ౪౬ ॥ అభేదమాయాచచి తేషునన్యంగుణైషుగర్ధర్యపురోపమేషురూఢంప్రకృత్యాత్మై, విశ్వభద్రైర్నానై
నహిత్యాత్మహంప్రపద్యే ॥ ౪౭ ॥ ఇతివ్యవస్థితోబుద్ధ్యానారాయణ్యహేతయా, హిత్యానైన్యభావమజ్ఞానంత
తస్యైవభావమృతిః ॥ ౪౮ ॥ యత్తస్యైవపరంసూక్ష్మమహ్యంకారాన్యకృతిత్వమ్ ॥ భగవాన్వాసు దేవైశ్చ
యంగృహ ప్రసీసాత్వతాః ॥ ౪౯ ॥ * * * * *
* * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, నవమసర్గః, నవమోఽధ్యాయః * * * * *
శ్రీశుకఉవాచ ॥ ఖట్వాక్లాన్తిగ్న బాహుశ్చరభు సస్మాత్పృథుత్రవాః । అజినోమహారాజస్తస్మాద్వరధో ౭ భ
వతో ॥ ౧ ॥ తస్మాదిభగవాన్దేవతాత్మాద్భిన్నమయోహరిః । అంశాంశేనచతుర్నాగాత్పుత్రత్వంప్రార్థితస్య

దే, గృహీతయా, తద్విషయయాబుద్ధ్యైర్వర్తః, వ్యవస్థితేనస్థితవాక్, అన్యభావం, అన్యత్రదేవదే, భావో, యేనస్యా, క్షవన్య
ధాభావమజ్ఞానం, హిత్యా, దేహంశ్యైర్వత్వర్తః, తేతః, స్వంభావమృతిః, అవిద్యా, తగుణాప్తకన్యభావః ॥ ౪౮ ॥ అ
శూన్యంప్రమాదేనైదం, సతు-శశవిమాణాదివ త్తమహ్యైర్వర్తః । యద్వాశూన్యంరూపంసర్వభూతవత్తేతేతాన్యః, మనస్త
కల్మాణగుణాకరమిత్యర్థః, శూన్యకృతిత్వం-కల్పితంకల్పనా-భావై క్షి-విధూతికతజాత్యాదికల్పనా, యస్మిన్, శూన్యా-త-త్త
ధోక్తం, అనేనహేయగుణరాహిత్యమక్తం, యత్త, ద్భగవత్మయం-భగవా, న్వాసు దేవ-ఇతి, గృహ్యన్తి - సావ్యతాతేదాత్రి
తాఇత్యనుమత్యః, స్వంభావమృతిః, ఇతిప్రత్యగ్భూతస్సమృద్ధ్యభావావిర్భావఉక్త- ఎవమక్తో ౭ భూదిత్వర్థః ॥ ౪౯ ॥ ఇ
తిశ్రీభాగవతవస్తవ్యపర్వ ౧కాఖ్యాయం, శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయంనవమసర్గ-నైవమమోఽధ్యాయః * * * * *
ఖట్వాక్లాన్తిగ్న బాహుశ్చరభు సస్మాత్పృథుత్రవాః । రఘు-సుహృద్గులం-త్రవేయశో, యస్యతదాధూత, స్తస్మాద
శూరజ్జిహ్వహారాజో, జిహ్వై, తస్మాదజా, న్నతరథ-స్యంబధూవ ॥ ౧ ॥ ఇతస్మా, విదశరధస్యాపి, సాత్మాత్పరబ్రహ్మ, భిన్నో
భగవాన్, హరి, స్మరై, ప్రార్థితో, ౭ంశాంశేనసహ, చతుర్ధా, పుత్రతాం, ప్రాప్తః, భగవాన్, బ్రహ్మ మయోహరిపుత్రతాం
ప్రాప్తఇత్యనేనశ్రీరామగృహేభ్యుపాన్త్యమక్తం, అంశాంశేనసహపుత్రతాం ప్రాప్త ఇత్యనేనభరతాదీనాంతదశా
మహర్షయన్తు మతారాణాం నామాన్య హ ॥ రామేతి ॥ రామాదిసం జ్ఞయా - చతుర్ధాపుత్రీ తా - మగాది పూ

ర్వే షాన్వయః ॥ ౨ ॥ తస్య శ్రీరామస్య సీతా పతే, రసచరితం, హేరాబజ్, తత్త్వ దర్శి భిరవతార యా
ధాత్వ విధిః - ఋషిభిర్యావ్రీకాదిభిః, ధూరి బహులం యథా భవతి తథా - వర్ణితం, త్వయా, త, స్తు హుః
శ్రుతం, అత ప్రస్తుతి ప్రరతఃకథయః - తథాపిన్ద్ర ౧ హేరాబజ్ మనంకృత్య భిరవతార యా ॥ ౩ ॥ ఇతి తే ధ్యా
యజ్జయేన శ్రీరామచరితం వివర్ణయిషు సావదేశనశ్లోకేన సజ్జుల్ల తతత్కర్తృ కామాత్మ రత్నం పార్వత్యయతే ॥ గుర్య
ఇతి యః శ్రీరామః గుర్యరై - గురొః పితృనధైవతస్య తాపాలనారం - శ్చిక్త క్రంరాజ్యం యేన సః - పద్మచదంతకుమ
రాభ్యాం - పద్మాం ॥ త దేవాహ ॥ త్రియాయాస్సీతాయాః పాదేః స్పర్శానాపిక్షమా యయోనాభ్యాం - ప్రతివనమవ
రత్ - హరీనా గ్రీనుజాభ్యాం సుగ్రీవతత్త్వజాభ్యాం - మృజితా అపసీతా - వధరుజామాగత మోయస్య - శూర్యజాభ్యాం - కైరూ
పార్వత్యనాసికాన్యదాదైత్య - తయోప్రలోభితేన రావణోపహారా - త్పియేణకళత్రేణ యోవిరహః విశేష - సైవ యా
రుక్ - తయ - ఆరోపితాయాః కుటిలీకృతాయా - భ్రువో విజృంభితే - తస్మిన్ భిత్తి, తద్భిన్నముద్రః యస్తా - తత స్తద్భిజ్ఞాప
సేన - బద్ధస్సేతు ర్దేన తతః - ఖిలాదురాత్మానః రావణాదయం వదనోవనం - తస్య దహన - స్సంవతసా తః కోన తేన గ్రీవో
స్తానవతాత్మాను ॥ ౪ ॥ జ్ఞానవంశస్య హేతం శ్రీరామచరితమాదిత ఆర్యవర్ణనయతి ॥ విశ్వామిత్రత్యాదినాయావదుత్త
రాధ్యాయనమాప్తి ॥ విశ్వామిత్రస్యాధ్యైరేయజ్ఞై - మరీచాద్యాః - నిశాచరా - వైరృతపుష్కవాతృశుశ్చైతేషాః లక్ష్యణస్య ప
శ్యతేవ తమస్యనపేక్ష్యైవ - యేన శ్రీరామేణ - హతాః - యజ్ఞభూతానాం - శశీనతస్మై ౧ - వతాన్త ఇతి పూర్వైవాన్వ
యః ॥ ౫ ॥ జ్ఞయ ఇతి ॥ హేన్వవ లోకేయవీరా - సైషాం, సమితానమాజేయశ్చ ౧ రామః ౧ తాయాః స్వయంవరగృహ

రైః ॥ రామలక్ష్యణత్రమ్భభరతా ఇతి సంజ్ఞయా ॥ ౨ ॥ తస్మానుచరితం రావన్మపిభి న్నత్వదర్శిభిః ॥ శ్రుతం
హివర్ణితం ధూరిత్యయ సీతాపతేర్దహుః ॥ ౩ ॥ గుర్యరైత్య క్రంరాజ్యోవ్యవరదనువనం పద్మ పద్మాం ప్రీయా
యాః వాణస్య రాక్షసాభ్యాం మృజితపదధుజోయోహరీన్ద్రాగ్రీనుజాభ్యామ్ ॥ కైరూపార్వత్యనాసికాభ్యాం ॥ త్రియ
విరహరుహారోపితప్రూవిజృంభితస్యాభిర్వర్ణనీతుః ఖలదవదహనః కోన తేనో ౧ వతాన్తః ॥ ౪ ॥ విశ్వామిత్రా
ధ్యైరేయనమరీచాద్యానిశాచరాః ॥ పశ్యతోలక్ష్య సైవ హతాన్తైరృతపుష్కవాః ॥ ౫ ॥ యోలోకవీరసమితా
ధనుర్విశామగ్రం సీతాస్వయంవరగృహేత్రితోనీలీమ్ ॥ ఆదాయ చాలగజలబింబతేయం యస్మిన్ జీక్ష్వతం వప
కృత్య బభావ ద్ధృ ॥ ౬ ॥ జిత్యాన సురూపగుణలింపయోజ్జరూపాం సీతాధిధాం శ్రియమరస్య రిలబ్ధమానాం ॥
మాగ్ధత్రజస్య గుపతేర్వర్ణనయత్ప్రగ్రూఢం దర్పం విమోచకృతయత్త్రైర రావణీహమ్ ॥ ౭ ॥ యస్య త్రిపాశపరిచీ
తపీతుర్ని దేశం దై గణస్య చాపివగృహే శిరసానభార్యః ॥ రాజ్యశ్రియం ప్రణయనస్సుహృదానివానంత్యక్వా
యయావనమసూరివమ క్షనజ్ఞః ॥ ౮ ॥ రక్షస్సురవ్యతృతరూపమశ్చ ద్ధై న్నస్యాః ఖరతిశిరదూవణముఖ్యబ

ఉగ్రంకరినం - గరిష్ఠంనా - త దేవాహత్రితోపసీతం జిక్తరాజాంతతత్రయేషాసీత - మోశంకౌద్రంధను - రాదాయ - నజీక్ష్వత
హారోపితం - వికృత్య, చాలగజస్యేవలీయస్యనభిక్షుపదామివ - మధ్యే బభావ గృహకరోత్ ॥ ౬ ॥ జిత్యైః స్వస్య
యనిరూపాదీని - తెషా - మనునూపాణి రూపాదీని - యస్యాస్తాం - సీతాసంజ్ఞాం పూర్వ - మురసి - అధిలబ్ధ - మహోయయా -
తాం - శ్రియాం - జిత్యాధనుర్వజైనస్యాసీదాంకృత్యా - ధనుర్భజమహానాదత్రేవణముఖితస్య - భృగువతేర్పార్వతరామస్య - ప్ర
రూఢం దర్పం - మాగ్ధై, వ్యనయదశచితవాక్ - కథంధూతస్య - యోభృగువతః ॥ తిర్య్యులతక్షణం త్రిన్ద్ర - ప్రకృత్వై - అరాజుజిహం
రాజుజిహవాన్యాం - మహీమకరోత్ - తస్య ॥ ౭ ॥ జ్ఞానాసం గుర్యరై ఇతి శ్లోకం వివృణ్వన్నాహ ॥ య ఇతి ॥ కదాచి - త్రై - కే
య్యా - స్తు యైవనవశరధేన త్వదపేక్షితం వరిద్యయం దాస్యామి త్రిత్రయం - తత్ర శ్రీరామస్య యావరాజ్యాభిషేకసమయేతయా
ఖరతస్య రాజ్యం రామస్య వనవాసే శ్చేతి వరిద్యయం పార్వతీతం - తదా - తస్య రూపేణ - పాశేన - పరివీతస్య పరివృతస్య పితుర్దశర
ధస్య - సై గణస్య త్రైవశ్యస్యాపి - నిదేశమాజ్ఞాంశిరసాజగృహే - తత - సృభార్య, సానుజచ్ఛ - రాజ్యాదీక్ - త్యక్వా వనం - య
యా - దు ప్రగజానామపిరాజ్యాదీనాం సహర్షత్వా గెదప్తాన్తః - ముక్తగజోయోగి - అనూకప్రాణాని వెతి ॥ ౮ ॥ జ్ఞరక్ష ఇతి
రక్షసో రావణస్య - స్వసుర్భగిన్యా శూర్పగృఖ్యా, అశుదబుద్ధసీతాం జిహ్వత్రై - కామాతురాయావా - రూపం - వ్యక్తతపి
తమకరోత్ - తస్యా శూర్పగృఖ్యాః, ఖరాదిప్రముఖా, బదతో, యేష, తాన్, వతుర్దశనమానం నహసా ౧ జిబ్ధానిత్యై త్రైత్యవ్యవస్థ
యాః - సహా సమిత్యై త్రవనవృత్త్య యశ్చాన్తః - జహూనహతవాక్, అర్హత్యా తాం పేక్షాస్యామి బద్ధతబ్ధవృత్త్యై, నిత్య సాపేక్ష
త్వాద్వా ॥ తథాహ - క్రంహరీడా - సందర్శితబ్రహ్మ - మేషీనిశ్యం - సర్వస్య మస్యత, ఇతి కథంధూతః, అవారణీయమలక్ష్మ్యమ
సహ్యాం, కోదజ్ఞంధనుః, పాదో, యస్య, తథాభూతః, తత ఇత స్తతోవనై, నభర్క, కృప్రచీమూసనవనాసన్ద్యుః ఖరూపజ్ఞ

ప్రదర్శయన్త్యుద్ధమివోపసేత్సృక్రిందిత్యానందరూపస్యతస్యయఃభాభావాత్ ॥ ౯ ॥ ఋషిఃతేతిసీతాయాః, శ్రవణేనమీషి
తో, హృచ్చయన్త్యాకామో, యస్య - తేనచతకన్తరేణరావణేన - సీతాంజిస్సుతుణ్డా, స్వయంత్రక్రమంత్రితేన, సృష్టంప్రేషితం,
మారీచం, విలోక్య, హేనృపతే, అద్భుత, మోఘస్యవపుర్యస్య, తేన, సీతయాత్రేదార్ద్రమపేక్షితేన, మారీచేన, ఆశ్రమతఃస్వా
శ్రమా, చదకృష్ట, ప్రలోభనపురస్వకమాశ్రమతోచదకృష్టస్య - ఆశు, విశిష్టేనరావణేన, తంమారీచం, జన్మహుతివాక్, యధా
కంఠత్వముగ్రోరుద్ర, ప్రదవృత్ ॥ ౧౦ ॥ ఋరక్షఃఇతితిదా, రఘోఽధమనరావణేన, అనమతం, రామలక్ష్మణయోధిశేషః -
మృగానయధార్ధంరామస్య, తద్వృత్తాన్తజ్ఞానార్ధంలక్ష్మణస్యచప్రేషితత్వాత్తయోరసాన్నిధ్యేనతివనై - వృకవతేవృకనెవ,
వై డెహరాజయమీతరిసీతాయామపయాపితాయామపహృత్యలక్ష్మణంప్రతిప్రాపితాయాంసత్యాం, క్షయయా, వియ
క్తి, భాగ్రతాలక్ష్మణేనసహ, కృపణవద్యుభవ, వన, నివచారి, కంక్షర్వక, ఇతిఅనెప్రకారేణ, శ్రీనర్దనాం, దుఃఖోదరాం
గతిం, ప్రదయన్తప్రభావయన్త ॥ ౧౧ ॥ ఋదగ్ధ్యతి ॥ అత్తనఃత్రరామస్య, యత్రాత్మ్యంప్రయోజనం, సీతారన్ధ్రచరూపం,
తేననిమి తేన, హతంరావణేనసహాయుడెహం, గృధ్రంజటాయువం, దిగ్ధ్వ, కబన్ధ, మహాజఘన. తతః, కపిధిర్వానలైఃస
హ, సఖ్యం, విధాయకృత్యా, అధ, వాలిని, హతేనతి, తైకపిభిర్దయితాయాసీతాయాః, గతం, బుద్ధ్యా, అజభవాభ్యంబ
హ్నరుద్రాభ్యా, మర్చితా, వశ్మి, యస్య, తదాభూతోఽపి, సశ్రీరామః, మనజావతారరూపత్యాన్త, సగన్ధా, క్షాంకపిన్ద్రా
క్షాం, సైన్యేభునా, వెలాంతిరం, సముద్రస్థేతిశేషః, అగాజ్జగామః ॥ ౧౨ ॥ ఋయదితితత్ర, త్రితరాత్రమువహసేనాపిప్రతిక్షితేనసి

స్థాక ॥ జన్మే చతుర్దశసహస్రమవారమణ్యేయోదణ్డసాచిరలమానశ్శుభవకన్య ॥ ౧౩ ॥ సీతాకధాశ్రవణ
దీప్తీహృచ్చయన్త్యుద్ధంవిలోక్యవృతేదకన్తరేణ ॥ జన్మే ౨ ద్యుతేణవపునా ౨ శ్రమతోచదకృష్టోమారీచ
మోశువిశిష్టేనయధాకమగ్రః ॥ ౧౦ ॥ రఘోఽధమనవృకవద్యుపిన్ద్రసమతంవై డెహరాజయమీతరిరంపయాపితా
యామ్ ॥ భాగ్రతావనెకసఖవత్ప్రియయావియక్తశ్రీనర్దనాంగతిమితిప్రదయన్త్యచారి ॥ ౧౧ ॥ దగ్ధ్వ
౨౨త్తకృత్సహతకృత్సమహసంబంధసఖ్యంవిధాయకపిభిర్దయితాయాసీతాయాః, గతం, బుద్ధ్యా ౨ ధవాలినహతేవ
గెన్యవైన్యైర్వేలమగాత్యమనుజోఽజభవార్చితాష్ట్రీః ॥ ౧౨ ॥ యద్రోమవ్రతమవివృతకటాక్షపాతసం
భాగ్రననక్రమకరోభయగిర్భూషఃసీతస్మిర్యశ్శున్దరాంపరిగృహ్యరామీపాదారివన్దుమకమృగభాషితే ॥
తంత్యాంవిధోజడధియోనివిదామభూమన్ముటస్థమాదిపురవంజగతామధీశమ్ ॥ యతేత్యతస్మిరగరజ
సప్రవణేనామనోక్త్యభూతపతయస్సభవాన్తజేతః ॥ ౧౩ ॥ కామంప్రయాహిజహివిశ్రవసోఽవమహంత్తై
లోక్యరావణమవాప్తుమీవీరపత్నీమ్ ॥ బర్హీమీసేతుమహతేయశ్రవోవిభూతైర్గాన్ధ్యనిధిగ్జయినోయ
ముపేత్యధూపాః ॥ ౧౪ ॥ బర్హీదధౌరఘుపతిర్వివిధాద్రికూపైస్సేతుంకపిన్ద్రకర్మిభూరూచకైః ॥ సుగ్రీ

ర్యదానోఽనిత - సదా, యస్య, రోమవిభ్రమేణక్రోధలీలయా, వివృత్తీ, యః, కటాక్ష, ప్రస్య, పాతేన, సంభాగ్రన్తా, క్రామకరాశ్చ
యన్త్యైస్సయన్, గిర్భూషన్మితో, భూమీ, యేన, ససిన్ధురర్హమర్హాదిద్రవ్యం, శిరసి, పరిగృహ్యనిధాయ, రామీమూర్తిమాక, పా
దారివన్దు, ముపగమ్యతరణంగత్యా, నితదత్వమాణం, బభాషె ॥ ౧౩ ॥ ఋభావణమేహాతంత్యామితిద్యాభ్యాం ॥ హేభూ
మక, తంపాగ్రయావనివం, త్యాంవతావత్ప్రియ, నం, జడధియో, వయం, కూటస్థనిర్వికారం, జగతా, మధీశ, మాదిపురవం, న
విదామనజానీమః, ఇదానీంతుజాతోఽసీత్యాహ - యదితి ॥ యదితివృద్ధకంటంబ ప్రవృత్త్యనం, యస్యతివ, నియామ్యా, తత్వ
తస్యత్వగణా, త్సరగణా, జజీరఃఇతిశేషః - రజసోగణా, త్వజైశాఃప్రకాపయః, మన్యో, ప్రమదః, భూతివతయోరుదాధ
యః, సభవాన్ - గుణేశఃసత్యాదిగణానానియన్తేత్యధూనా, ౨హంవస్యభిర్భృతః ॥ ౧౪ ॥ ఋకామమితి, కామంయధేవ్యం
జలమాశ్రమ్యాపి, ప్రయాహిగచ్ఛ, సీత్రవసప్రకాపతేరవమహంపురిషప్రాయం - తైలోక్యంరావణయత్యాగ్రన్దయకీతిత
ధా, తం, చతకన్తరం, జహి - హావీర - వత్సరిసీతా, మహాప్రసాద - యద్యపివమమీయంజలంసప్రతిబద్ధకంభవతి - తిధాఽపిసే
తుంబర్హీమీక్షిమర్చిత్యాభూ - తేతవ, యశ్రవో - విభూత్యైవిస్తారాయ - తదాహి - దిగ్జయినోభూపాఃయంసేతుము
పేత్య, దుష్కరంత్యైత్రార్హ - వెత్య, త్వద్యో, గాన్ధ్యై ॥ ౧౫ ॥ ఋతద్వాక్యమభివన్యయత్రాతంతదాహ - బద్ధ్యై ॥ కపి
న్ద్రాక్షాం, కరైః, కమ్పితాని, హూరుపఃకా - మజ్జానిశాభూదీని - యేషాం, తై - ర్వివిధానామిదిక్షాం, కూటైశ్శిఖరై - యదధా -
సేతుం, బద్ధ్యారఘువతి - స్ఫుగివాదయః, ప్రముఖామఖ్యా - యేషాం, తై - రన్తైఃకపిభిస్సహ, అనికైరితహారేనైన్యైస్స
హేత్యైః, ఆగ్రేసీతాస్వగణమయేహానుమతై, చదగ్ధం - లక్ష్మణం, విభీషణస్య, దృశౌబద్ధ్యాతత్ప్రదర్శితమార్గేజితిభా

వః.అవిశత్పృవివేశః ॥ ౧౬ ॥ ❀ సతిఃసాశ్రీరామేనకపిపై న్యైనప్రవిష్టాలక్ష్మణ,గజకులైః,హ్రదిన్సీయధా.ఘూర్ణా.భవ
తి,తద్వఘ్నార్థబహువ, కథమ్నాతా.వానరేద్వారాం,బలై,రుద్ధా, విహారాదయో - యస్యాం,నిర్భజ్యమానా, ధివణా
దయో,యస్యాం,సా,తత్రై,వివఃః గ్రీడాస్తానం, కోవృంధాన్యాగారాది - శ్రీకోశః, ద్వారంగృహాదీనాం - గోపురంపుర
ద్యారం,నదస్సభా, వలభిప్రాసాదాదిపురోభాగచ్ఛాసీ - విటజ్ఞఃకపివీరపాలికా, ధివణంవెదికాది - ధ్వజహేమక - మ్నా
ప్రసిద్ధా,శృణోటకశ్చతుష్పదః❀ ॥ ౧౭ ॥ ❀ రత్నఞ్జలిఃరత్నఃపతిఃరావణః,తద్విఘ్నార్థనం,ధ్వజ్జ్యోతిర్నాదీ,నైకకశఃస్వస్వ,
బలసహితాఃప్రత్యుత్తమింద్రజితం,ప్రహస్తాదీంశ్చ - సర్వా, ననుగాఢభృత్యాః, సమహీనోత్పాద్యుజ్జ్వలకృమృకర్ణ
చఃసమహీనోత్ ॥ ౧౮ ॥ ❀ తామితి॥ తా,మనీశూలాదిభిః,దుర్గమాం,యాతుధానానాం,పృతనాంసేనాం, సుగ్రీవాదిభిః
అన్వితః.శ్రీరామో,౭భ్యయాత్,తత్ర,మరుత్సుతోహనుమాః - ఋతుఃతామృవాః❀ ॥౧౯॥ ❀ తఞ్జలిఃతెరఘువతెరసికపా -
స్సర్వే.అజ్ఞదాద్యాః.రావణస్యే.భాదీనాంకాదీనాంయూధైర్య.ద్వరూధంసైన్యం,తద్వర్షన్యంయధాభవతితధా,అభిపద్య
సజ్జమ్యుద్రుమై, రిరిభి, రుదాభి,రిషభిశ్చ, సీతాయా,అభిమర్యసేన,హతం,మజ్జశం,యస్య,సరావణి,ఈశో, యేహం.తాః
నికుమ్భుదీక,జమ్మిరైః❀ ॥౨౦॥ ❀ రత్నఞ్జలిఃఅధ,రత్నఃపతీరావణః-స్వబలస్య,సప్తీంనాశ.మవత్కరుష్టఃక్రుదన్,యానకంవి
మాన.మారుహ్య,శ్రీరామమభ్యుపతత్.అధస్సస్యస్తవైద్యస్యరథే.మాతలివాజస్త్రాసారధినా.ఉపసితేనమాసితే.ద్యుమతిదీప్తి

వసీలహనుమత్ప్రేముఖై శ్చరనైకరక్షాంవిభివద్యతా౭విశదగ్రదగ్ధమ్ ॥ ౧౬ ॥ సావానరేన్ద్రబలరుదవిహ
రకోష్ఠశ్రీద్వారగోపురసదౌవలభివిటజ్ఞాః ॥ నిర్భజ్యమానధివణధ్వజహేమకమృశ్చ శృణోటకగజకులైర్నా
దీనవఘ్నార్థాః ॥ ౧౭ ॥ రత్నఃపతిః ప్రదవలోక్యనికుమ్భుతమృధూమాత్.దుర్భుఖురాననరాన్రక్షాదీక ॥ త్రిత్రం
ప్రహస్తమతికాయమకమ్నాదీన్సర్వాన్గాన్సమహీనోదధకమృకర్ణమ్ ॥ ౧౮ ॥ తాంయాతుధానవృతనామ
నిశూలచాపప్రాసైక్త క్షితరతోమరఖడ్గదుర్గామ్ ॥ సుగ్రీవలత్క్షణమరుత్సుతగగన్మాదనిలాజ్ఞదర్శనసనాదిభిరన్వి
తోయౌ౭త్ ॥ ౧౯ ॥ తేసికపారఘువతెరభిపద్యసరైద్వర్షన్యంవరూధమిభవత్తీరధాశ్చయోధైః ॥జమ్మిరృభి
శంఖరిగఞ్జమభిరక్షదాద్యాసీతాభిమర్యహతమజ్జశరవణైకాః ॥ ౨౦ ॥ రత్నఃపతిస్సబలసప్తమవేత్కరుష్టఆరు
వ్యాయానకమధాభిససారామమ్ ॥ స్వస్యస్త్వంద్యమతిమాతలివోపసితేవిభాజమానమహాన్జమ్మిశ్రైఃక్షు
రపైః ॥ ౨౧ ॥ రామః ప్రహహపురుషాదపురిషయన్యఃకానా౭నమక్షుమసౌ౭పహృతాశ్చవతై ॥ త్ర్యక్తత
పస్యఫలమద్యజుఃసప్తీతస్యయచ్ఛామికాలిఖవశ్చ రురలజ్ఞుఃసవీర్యః ॥ ౨౨ ॥ ఏవంక్షీపన్సమసీన్జితముత్తనస్రదాణం
సవజ్జమవతేర్థదయంబిభేద ॥ సో౭స్యగ్వమన్తశముఖైరపతద్యమానాద్ధాపాతివాదినిజనెనుకృతివరక్తః ॥౨౩॥
తతోనిమ్భుమృలక్ష్మణాయాతుధాన్యస్సహస్రశః ॥ మన్తోదర్యానమంత్రత్రదరుదన్యృణేవాద్రవః ॥ ౨౪ ॥
తాంస్తాన్సన్ధాన్సరివ్యజ్జలత్క్షణేమభిరర్చితాః ॥ రురుదుస్సున్వరందినాఘ్నైర్వృతతానమాత్తనా ॥౨౫॥హహ
తాన్ప్రసవయంనాధలోకారావణరావణిఃకంయాయాచ్ఛరణంలక్ష్మణత్వద్విహీనాపరార్థితా ॥ ౨౬ ॥ననైవేదమ

యన్తై,విభాజమానం,శ్రీరావం.తురపైత్తురధారాతుల్యాగై, రివ్యితైర్నాదై,రహనత్రతాడతనాదిత్యాఞ్జనసిద్ధ
కృష్ణగ్రహజెనగణకార్యస్యానీత్యత్యాదార్థత్యాద్యాశ్చబోలుగభావః❀ ॥ ౧౧ ॥ ❀ తేమేవంతాడయన్తంరావణంశ్రీరామ
ఆహ ॥సిమితి॥పాపురుషాదపురిషరాత్సేనస తెహంవాపురిషప్రాయ.యస్తా,సో౭సాక్ష,మనమతుం.కానా, అనతాదురా
త్తనా.త్యయా.శునెవా - పహృతా, శునాయధాఅనమతుంగృహంప్రవిష్టేనకీమవివ స్వసహాయతేతద్విదిధిస్తానాధఃత
స్తా-జుగసిత్తస్య, కర్తృణ్జలిశేషక, రు-సైనిరజ్యసృతవా.ద్య, కాలోమృత్యురివా, లజ్జువీర్యో,౭హం, ఫలం, యచ్ఛా
మితి❀ ॥౨౨॥ ❀ ఏవమిత్త.మధిపివక్ష,ధనషి,సైన్యం,చాగ,మత్సన్ద్ర,ప్రాయుజ్జ,స,బాణో,వజ్రమివ.తస్యరావణస్యహృద
యం.బిభేదనరావణిఃదశభిర్నృతై,రస్యగుధిరం,వమక్షజనెపశ్యతిజనె-హహేతి,వాదినిసతి, విమానాత్పుష్పకా - దపతత్,
యధా,సుకృతీక్షిణపుణ్యఃస్వర్లోకా,తతతతి,తద్యత్❀ ॥ ౨౩ ॥ ❀ తతఞ్జలిఃతతో,యాతుధాన్యఃరాత్సోగ్ధ,మన్తోదర్యానహ
లక్ష్మణాయః,నిమ్భుమృ,రురుదన్య, ప్రతరావణసమిపే,ఉపాద్రవక్షఆవజ్ఞః❀ ॥౨౪॥ ❀ తత్రైః ॥ తత్ర,లత్క్షణస్య- చా
దై,రర్చితాకమాతాః, స్యాత్సాన్వక,బన్ధనోపవివ్యజ్య- అత్తనా - అత్తనం, ఘ్నైర్వ్య,దీనాదుఃఖితా, స్సున్వరం.రురు
దుః❀ ॥౨౫॥ ❀ రోదన్ప్రకారమేవాహ ॥హహేతిభిః॥హేతిభిద్యోతకమవ్యయం.హేనాధ,హేలోకరావణి.వయం.హ
తా,స్త్ర్య,హతప్రాయబహువిమ, అధునా,పదైశ్చత్రుభిరర్చితాపీడితా,త్వయా,హీనారహితా - లక్ష్మణలక్ష్మణోద్దేశసః
కం.శరణం.యాయాత్❀ ॥ ౨౬ ॥ ❀ నవాణ్జలి॥ హేమహాభాగ,భవా.నాగ-మవశ్యజ్ఞః.సీతాయా, ప్రజనః.ప్రభావంతేశో

రూపంవాదభావంనవై వేదసజ్జాతవాన్ . యేనతేజోనుభావేనభూమాం . చరాంసితేప్రాప్తమానసి ॥ ౨౭ ॥ కృతేతి
 హేతులనన-చయమేషా,లక్ష్యచవిధవాః.కృతాఃయేనత్యనువక్తాఃఅయంతయాన . స్వస్థైః . గృధ్రాణాంకృతః .
 భక్త్యుత్తరీశేవ.ఆత్మాతు-సరకహేతవేరకభోగాయ.కృతః ॥ ౨౮॥ స్థైర్యతేజఃకొనతనై నిగ్రహమేదా . నమోది
 తో.విభీతః.పితృమేధవిధానైపితృమేధవిధిసా,య . దుక్తంవిహితంత , తస్మాంపరాయకంపైతకర్త . స్వానారావణా
 దీనాం.చక్ర ॥ ౨౯ ॥ తతఃకృతేతి,భగవాన్శ్రీరామఃఅశోకవనై,య.ఆశ్రమ . స్వస్థై . శింశుపాయా,మూల,మాశ్రి
 తాం.మూలైతాం.స్వస్థ్య.విశ్లేషవచ.వ్యాధి-ర్మస్యా.స్తా.మతవచ.తేమాంకృతామ్ ॥ ౩౦ ॥ ప్రియతమాం . భార్య-
 మవలోక్యానుకపితవాన్ . ఆత్మనఃస్వస్థ్యనంద్యనన.య.ఆనంద . సైన. వికస , స్తుభం . పజ్జ-జుమివ . యస్యాస్తాంసీ
 తామ్ ॥ ౩౧ ॥ యానంపుష్క-మారోహ్య,భృగీత్వభ్యాంపాలిరావణభ్రాత్వభ్యాంసుగ్రీవవిభీషణాభ్యాంసహ.హనుమ
 తా.య.కో.యాన.మారురోహ.రత్నగణాధిపత్వ.మాకల్ప.న.మాయ.గజాం.చ.విభీషణాయ . చత్యా.చిర్రమనుషీతం .
 ప్రతంపితురనశాననరూపం.యేన . సభగవాన్శ్రీరామః . పురీమయోధ్యాం.విభీషణేనపపేవ.యయాకథమ్నా . తః.ప
 ధిలోకపాతైరిద్గాదిభిరర్చితానియాని . కుసుమాని-తైరవశీర్వమాణఃశతదృత్యాదిభిః . బ్రహ్మాధిర్బుద్ధుదాహరైః.ఉపగీ

మభాగభవాన్మామవశంకతఃతేజోఽనుభావంసీతాయాయెనసీతోదశామమామ్ . ౨౭ ॥ కృతేపివిధవా
 లక్ష్యావయంచకులనందన.జవఃకృతేఽన్యంగృధ్రాణామాత్మాసరకహేతవే ॥ ౨౮ ॥ శ్రీశుకఉవాచ ॥ స్వా
 నాంవిభీషణ్యక్రకొనలైద్గానుమోదితఃపితృమేధవిధానయదుక్తంపారాయకమ్ ॥ ౨౯ ॥ తతోచదర్శభ
 గవానశోకవనికాలయ . తేమాంస్వధిరహవ్యాధింశింశుపామూలమ.శ్రితామ్ ॥ ౩౦ ॥ రామఃప్రియతమాం
 భార్యాందీనాంవిత్స్యేన్యకమ్తతఃఆత్మనంద్యనాన్లఃదవికసస్తుభపజ్జ-జామ్ ॥ ౩౧ ॥ ఆరోహ్యురురుహేషయా
 సంభృత్యభ్యాంపానుమద్యతః ॥ విభీషణాయభగవాన్త్యారత్నగజేతామ్ ॥ లక్ష్యామాయశ్చకల్ప.నం
 యయాచిర్లవతఃపురీమ్ ॥ ౩౨ ॥ అవశీర్వమాణఃకుసుమైకోకపాలర్చితైఃపిధిషష్ఠగీయమానచరితశ్చతదృ
 త్యాదిర్బుధాః ॥ ౩౩ ॥ గోమూత్రయవకంశ్రుత్వాభృతరంబల్ప.లాప్సరమ్ ॥ మహాకారుణికోఽతప్యజ్జటిలం
 స్తజ్జితశయమ్ ॥ ౩౪ ॥ భరతఃపాప్రమాకర్మపారామాత్యపురోహితైః ॥ పాదుకైరసిస్వస్థ్యరామంప్రత్య
 ద్యతోఽగ్రజమ్ ॥ ౩౫ ॥ నన్దిగామాత్స్యశిబిరాదీతవాదిత్రుస్వతైః ॥ బ్రహ్మఘోషేణచమహాఃపరద్విప్రృత్త
 వాదిభిః ॥ ౩౬ ॥ స్వస్థకత్యవతాకాభిర్నైఃకృత్యజైరధైః ॥ సదశ్చైరుక్తసన్నాపైర్బుధైఃపురటవర్తభిః ॥
 శ్రేణిభిర్వారముఖ్యాభిర్బుధైశ్చైవోపాయనోద్వతైః ॥ పారమేస్థ్యాన్యపాదాయచక్యాన్యచ్ఛాపచాని
 చ ॥ ౩౭ ॥ పాదయోరపతత్యైన్మాప్రశీన్న.చృదయేషణఃపాదుకేస్వస్థ్యపురఃపాప్జులిర్వాప్నోతవన్ ॥ ౩౮ ॥
 తమాశిష్యభృథంబోర్ధ్యాం స్తవయన్వైతశ్చైరరైః ॥ రామోలక్షణసీతాభ్యాం విశేష్యైర్బుధైఃతమాశ్చ

యమానంవరితంయస్థతధాధూతః.పురియయోవిత్సన్యయః ॥ ౩౨ ॥ ౩౩ ॥ గోమూత్రచక్యయవాన్సభోజనం.వల్ప-
 లమమృరంయస్థ . జటాలస్యన సీతితధా . గడ్డలెదర్చైరాస్తీరైఃపూప్రదశైశేతఃకృతధాధూతం . భృగీవరంభరతం.శ్రు
 త్యా.మహాకారుణికో . భగవా.నతప్యతేపరితాపః ॥ ౩౪ ॥ భరతఃప్రాప్తపురీమాగచ్ఛ.న్త్రీరామ మాకర్మ . పాదుక
 స్వశిరసి.నిధాయ.పారైరమాత్మైశ్చ.పురోహితై . గ్రీతైః-ర్యాద్య నాం . సిస్వతైః.బ్రహ్మ వేదమహుర్బుహఃఘోషాషేణ
 జై.ప్రస్థై రిణపరస్థిః.బ్రహ్మవాదిభిః.స్వగ్ధానకైఃకత్వైఃప్రానాఃయాసాం,తాభిః.చతాకాభిఃరధైః.స్వర్కవచభారభిః.భ
 టైః.శ్రేణిభి.స్తామ్నాల్లికైః,వారాణ్సానశైస్తాభిరుపాయనోద్వతైరపాయనపారిభిః.భృత్వైశ్చనవః. గ్రజంశ్రీరామం,
 స్వసీవిరాన్నవిగ్రామాత్సృత్యుద్ధతఃఅభిమఖంయయవిత్సన్యయః . రామంవిసాయోధ్యామప్రపశ్యేభరతోన్దిగామ
 స్వస్థ్యవానంస్థితవాన్ . తస్మాచ్చి బిరాద్య యావిత్సర్గఃకథంధూతైఃరధైః.పాపైస్సవస్థమయైః.చిత్రాధ్య జాయమ
 స.స్వస్థమీపిసాలశ్యాయేషాం.రుక్త.మయాస్స న్నాహఃబననాయమ . తైః . పారమేస్థ్యానిమహారాజాన్లఃజినానావిధాని
 భుతచామరాదీన్య.పాదాయ.ప్రత్యుద్ధతఃకృత్యుధాన్యయః.శ్రేణ్మా , ప్రశీన్నం.ఆగ్రీ.గహతం,చృదయం.కుశ.జెవ
 యస్థనః.శ్రీత్యా.పాదుక.పురతో.నిధాయ,పాదయోరపతత . తతః.ప్రాజులి-ర్వాప్నోతవన్ . ప్రసావితిశేవః ॥ ౩౫ ॥
 ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ తతః.శ్రీరామ, స్తం.భరతం.భృథం.గాథం.యధాతధా.హోర్వాం.ఆలిక్య . నేత్రజైః.హర్షాబ్జి
 భిః. స్వనయః . లక్షణసీతాభ్యాంసహ.విశేష్యః, యేచార్బుతమానుసూర్యాః . కులవృధా-వైభ్యశ్చ.స్వయం.న

మచ్చక్రై.ప్రజాభిర్నమస్కృతశ్చ ॥ ౪౦ ॥ ఊడ ప్రరాజోనలాః ఉత్తరజోనలచేతస్థాజనాశ్చైరాగతం పతిం శ్రీరామ, మవ
లోక్యమాత్రైః శ్రుమైః కిరన్త. ఉత్తరానన్తాసు త్తరీయాన్విధున్త వత్సాన్యయన్తైః సన్తతుః ॥ ౪౧ ॥ ఊలయోధ్యాప్రవే
శప్రకారమహాత్రిభిస్సార్ధైః ॥ ఛరతః, పాదుకై. అగస్త్యుత్-విభీషణసుగ్రీవాచ-వ్యజనో త్తమ. అగస్త్యుతాం. మరుత్తుతోహ
నుమాకై. శ్వేతాతపత్రమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఊధనుశ్చసమజ్ఞౌచ-తాకై. శత్రుఘ్నః - అగస్త్యుదత్త్యుమవశ్య. సీతా-చిత్తకమణ్ణు-మవి
భ్రతే, హేన్యప. అజ్ఞదః-ఖండం మోమంసగ్ధ. బచితం. చర్మ. భట-మృత. రాజ్ఞామృవాకై. అనిభ్రతే ॥ ౪౩ ॥ ఊహేరాజకై. భ
గవాన్ శ్రీరామః-పుష్కకన్ఠః-స్త్రీభిః - పరివృతః-వర్షభిః-స్థూయమానశ్చ. యధో-దిత-శ్చన్ద్యౌః. గ్రహేంద్రురశుకాదిభిర్విరా
జతే తధా-విరెణబ. బ్రాణైః ॥ భ్రాతృభిర్నరతాదిభిర్నృసిత్-నమోదిత. ఉత్సవేనసహితశ్చ. సభాగమాన్సురీమయోధ్యాం,
ప్రావిశత్ ॥ ౪౪ ॥ ఊతతో-రాజభవనం. ప్రవిశ్య. గురుపత్నీకై. కేయూర్ధ్వైః. స్వమాతరం-కౌసల్యాం, గురూకవసిష్ఠాదీకై,
వయస్యాకై. అవరజాంశ్చ-కులీనాకై. యధా-యోగ్యం. తైః. పూజితైః. ప్రత్యపూజయత్ ॥ ౪౫ ॥ ఊతధా-వై. దేహీ-లక్ష్మ
ణశ్చ. యధావద్యధా-యోగ్యం, పూజయన్తౌ. పూజితౌచ. సమ్య. గుపేయతుః. రాజభవనమిత్తనువశ్యః ॥ ౪౬ ॥ ఊ
మాతరఃకౌసల్యదయ-స్సతా-న్యాప్య. స్వాఃస్వకీయాః-తన్వః. దేశః, ప్రాణా-న్యాప్య. యధో, త్రితా-భవ. వై. తన్వదు

యే ॥ తెభ్యస్సయంనమశ్చక్రై. ప్రజాభిశ్చనమస్కృతః ॥ ౪౦ ॥ ధున్యన్త. ఉత్తరానన్తాన్వతింపీత్యుచిరాగతమ్ ॥
ఉత్తరాజోనలామాత్రైః కిరన్తైస్సత్తు. దా ॥ ౪౧ ॥ పాదుకభరతో-అగస్త్యుచ్చమరవ్యజనో త్తమ. విభీషణ
శ్చ. సుగ్రీవశ్చేన్యతపత్రై. తం. మరుత్తుతః ॥ ౪౨ ॥ ధనుర్వివశ్య. శత్రుఘ్న. సీతాచిత్తకమణ్ణు. అనిభ్రత. ఛంద
మోమం. చర్మ. రక్షాం. ॥ ౪౩ ॥ పుష్కకన్ఠః-స్త్రీభిః. స్థూయమానశ్చ. పరివృతః. విరెణబ. గవాన్. బ్రాహ్మణ్యమో
శ్చన్ద్యౌః. సహితః ॥ భ్రాతృభిర్నృ. సిత్. సో-ధరో-త్సవః. పా-విశత్తు. సీమ్ ॥ ౪౪ ॥ ప్రవిశ్య. రాజభవనం. గురుపత్నీ. స్వ
మాతరమ్ ॥ గురూన్యయన్తౌ. సామవరాన్పూజితైః. ప్రత్య. పూజయత్ ॥ ౪౫ ॥ వై. దేహీ-లక్ష్మణశ్చ. ధయధావతస్
ముపేయతుః ॥ ౪౬ ॥ పా-ప్రత్య. జాన్తా. తరస్యాన్యా. గ్రాం. సస్యత్సా-ధి. తాః ॥ ఆరో-ప్యా. శ్చై-అభిషిచ్చ
న్ద్యౌః. పా-పృష్ఠై. విజహుశ్చ. ॥ ౪౭ ॥ జటానిర్దు. చ్యవిధివతు-లవ్య. వై. సమ. గురుః ॥ అభ్యషిచ్చ. ద్యౌః. వేన్దం
చ. జటానిర్దు. జలాదిభిః ॥ ౪౮ ॥ ఎవంకృతశ్చ. సన్నానస్సువాసాన్సుత్వ. లిజ్జ. తః ॥ స్వలజ్జ. తై. స్సవాసోభిర్నా
త్సభిర్నార్య. బా-బా ॥ ౪౯ ॥ అగ్రహీవాసనం. భ్రాతౌ. ప్రణేపత్య. ప్రసాదితః ॥ ప్రజాన్య. ధర్మ. నిరతావర్ణా
శ్రమ. గుణాన్వితాః ॥ ౫౦ ॥ జాగోపపితృవద్రా. మోమేని. రేపితరంచ. తమ్ ॥ త్రేతాయాం. వ. ద్రమా-నాయాం. కాలః
కృషం. మో-అభవత్ ॥ ౫౧ ॥ రామ. రాజనిధర్మ. జై. సర్వ. భూత. సుభావ. మా ॥ వనానిన. ద్యౌః. గిరయోవ. ద్రా. జిష్టి. వసి
న్తవః ॥ సర్వే. కామ. ద. భూ. అగస్త్య. జానాం. భర. తిర్ధ. ॥ ౫౨ ॥ నాధిప్యా. ధి. జరా. తు. శ్చ. వై. ఖో-భయ. క్ల. నాః ॥ మృ
తుశ్చ. సాని. భృ. తా. మా. సీ. ద్రా. మ. రా. జ. స. ధో-అ. తు. శ్చ. ॥ ౫౩ ॥ ఎక. పత్మి. వ్రత. ధరో. రా. జ. పి. చ. తి. త్మ. చిః ॥ స్య. ద. వై. స. వ. త.

త్రితాస్సత్యః-అ. శ్చై. ఆరో-ప్య. హర్మ. జై. బా. మృ. బి. ద్వి. స. ఘై. సి. ష్చ. న్ద్య. శ్చ. వ. త్మ. కాకై. విజహుః ॥ ౪౭ ॥ ఊతతో-గురుర్వ
సిన్ధుః. కులవృ. స, సుసంసహ-విధి. వ. జటా. నిర్దు. చ్య. చ. తు. సీ. ప్థ. జలాదిభిః, ఆది. బి. ద్వి. ద. క్ష. య. మ. నా. జ. లా. ది. భి. శ్చ, శ్రీరామ. మి. ద్వి.
మి. మా. భ్య. షి. చ. త్ ॥ ౪౮ ॥ ఊఎవం, కృతశ్చ. రి. సన్నా. నం. యె. న. శో. భ. నె. వా. స. సీ. య. స్య. నః. సు. మ. య. ధా. త. తా. అ. ల. జ. త. ॥ శ్రీ
రామః. స్వ. ల. జ. తై. సు. వా. సో. భిః. భ్రా. తృ. భి. భి. ర్న. య. చ. త. ధా. భూ. త. య. బ. భా ॥ ౪౯ ॥ ఊతతో-భ్రా. త్రా. భర. తే. న. ప్ర
ణే. ప. త్య. ప్ర. సా. ది. తః. ప్రా. రి. త. సీ. ని. హ. స. న. మ. గ్ర. హీ. త. త. దా, వి. వ. య. వా. సీ. న్య. ప్ర. జా. న్య. ధర్మ. ని. ర. తాః ॥ త. దే. వా. హ. వ. ద్ద. నా.
మా. త్ర. మా. తా. చ. య. గు. ర. ధ. ర్మ. ప. ష్య. చ. వ. హ. య. జ్ఞ. ద. యః. తై. ర. ని. తా. బ. ధ. వ. శ్చ. ॥ ౫౦ ॥ ఊసీతా, య. ధా, పా. తి, త. ద్వి. ద్రా.
మః, ప్ర. జా. జ. గో. ప, తా. శ్చ, తం. రా. మం. పి. తరం, మే. ని. ర. లి. వ. స్య. న్ద. త. దా, త్రే. తా. యాం, వ. ద్ర. యా. నా. యం, ప్ర. పా. ధర్మ. య. తై.
త్రే. తా. యం. గ్ర. ప్ర. వ. ద్ర. మా. నై. అ. పి. చ. తు. మా. ధర్మ. య. కృ. త. య. గ. తు. ల్య. కాలో. బ. భూ. వ. ॥ ౫౧ ॥ ఊధా. తా. నాం, సు. భ. క. రై.
శ్రీరామ, ధర్మ. జై, రా. జ. ని. స. తి. త. దా. వ. నా. ద. య. స్య. ర్వ. ప్ర. జా. నాం, కా. మ. ద. భూః. కా. మృ. మా. న. ఫ. లా. ది. ప్ర. దాః, ఆ. స. క. త్ర. త్ర. వ.
ద్దా. జి. ర. మృ. కా. ది. ని, ద్వి. పా. సీ. ని. చ. లా. ద. యః. సీ. న. ద. వ. స్య. ము. దా. మో. భర. త. ద్వి. ॥ ౫౨ ॥ ఊతధా, అ. ధో-అ. తు. శ్చ. శ్రీరామ, రా. జ. ని.
స. తి. త. దా, ఆ. ధ్య. ద. యః, అ. ని. వృ. తాం. మృ. త్యు. శ్చ. నా. న. క. త్ర. త్రా, ధి. న. స. పి. డా. వ్యా. ధి. శ్చ. రి. ర. జా, దుః. ఖ. మ. తి. త. త్ర. త. మ. ర. ని. వ. స్య.
త్యా. శ్చ. కం. ప. తు. లాం. జ. నం, శో. క. వ. ద్ర. మా. నై. వ. స్య. ద. మ. ని. శ్చ. వ. జః. భ. య. మా. గా. మృ. ని. వ. ద. వ. స్య. నం, య. ద్య. ప్యా. ధి. ని. శ్చ. ధై. వై. వై. త.
త్ర. యం. షి. ధం. త. ధా. పి. త. త్ర. ప. త్ర. ప్యా. ర్థ. మం. వ. మ. గ్లా. నిః ॥ ౫౩ ॥ ఊఎక. పత్మి. వ్రత. ధరో. న్య. ని. ర. ప. రి. చ. వ. ర. హి. తః. రా

కస్యచిత్తురువస్యవచోభార్యామద్విత్కోచ్యమానమశ్చణోతః ॥ ౮ ॥ ఋతద్వయోదర్శయతి ॥ నెతి ॥ పరస్యపురుషాస్త
రస్యవెత్తగచ్ఛతిపునఃపునరితిధా. అతవచదుష్టావసతింవ్యభిచారిణీం. త్వామహంనవిభర్తి. పరవెత్తగామవసీతాం. రా
మోబిభ్యయాతోతతస్తస్వకింశ్రేణ్యభివదన్తిప్రత్యాహ. "స్తైగ్గతిః", హియస్తా. దామఃస్తైగ్గిః. అతస్సీతాం. బిభ్య
యాతో. అహంతుపునః. స్త్రీపారవశ్యరసాళః. త్వాం. నభజామితి ॥ ౯ ॥ ఋతిథిమనంవిదస్తత్వా. నభిజ్ఞా. చతవచ. బ
హుముఖాన్మానావిధవాదినో, దురాధాన్యకోలాన్వీతేష్యపత్యాశ్రీరామగత్యక్తా. సాసీతా, ప్రాచితసస్యవాన్వీకై. రా
శ్రమం, ప్రాప్తాయయాకథమ్నాతా. అన్తర్వీక్ష్యిత్వేవసతిగతేత్యన్వయః ॥ తతఃకాలేనవవకాలేనాతేనసీతా, యమా, సుతా, సుపుత్రే, తా, చ. శశో, లవ, ఇతిచ. ఖ్యాతౌ. తయోఃకుశలవయోః, యనిఃప్రాచితసః. జాతకర్తా. దీప్తియాః, వ
క్రై ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ఋతధా. అజ్ఞదాదయో, ద్వౌద్వౌ, ప్రత్యా, లక్ష్మణాదీనాం, సంభూతవయోః. దిశాంవిజయేదిగ్విజయకాలే
కోటిశో, గర్ధర్యా, భరతో, హతకా, తదియంగర్ధరాజాంసంబద్ధి, సర్వం, భవ. మాదాయ. రాజ్ఞై. శ్రీరామాయార్వయా
మాన ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ఋతధా. శత్రుఘ్నశ్చ, మధోరసురస్య, పుత్రం. లవకాఖ్యాం. రాక్షసం, హత్వా. మధువనె. మధురాం
నామపురీం. నిర్మమై ॥ ౧౪ ॥ ఋమునా. వాన్వీకౌ. తనయా. నిక్షిప్త. మున్యధీనాకృత్యా, పుర్రాశ్రీరామగ. వివాసీతానిర్యా
వీతా. సీతా. శ్రీరామస్య. చరణౌ. ధ్యాయన్తి. విచరం. భవఇతిశేషః. ప్రవివేశ ॥ ౧౫ ॥ ఋతద్వయప్రవేశన. మాకర్ణ్య. భగ
వాత్శ్రీరామ. స్తస్యాస్మితాయా. స్తాంస్తా. న్నకా, స్మరత్, ధియా. శువంశోకం. రుద్ధన్నపీ. శ్వరో. ఓపిరో. ధ్ధంనాశక్తిం.

స్యచిత్ ॥ ౮ ॥ నాహంబిభర్తిత్వాందుష్టావసతింపరవెత్తగామ్ ॥ స్తైగ్గణోబిభ్యయాన్వీతాంరామోనా
హంభౌతేపునః ॥ ౯ ॥ ఇతికోకాద్యహుముఖాద్దురాధాన్యదసంవిదః ॥ పత్యాభీతేనసాత్యక్తాప్రాప్తాప్రాచె
తసాశ్రమమ్ ॥ ౧౦ ॥ అన్తర్వత్పృగ్తకాలేయమాసానుపువెనుతౌ ॥ కశోలవఇతిఖ్యాతౌతయోశ్చక్రేత్రీయా
మునిః ॥ ౧౧ ॥ అజ్ఞదశ్చన్యైకేతుశ్చలత్ప్రగస్యాత్తాపుథౌ ॥ తక్షఃపుష్కలభిత్వాస్తాంభరతేస్యమహీపతే ॥ ౧౨ ॥
మదాహుశ్చ్యైతేనెనశ్చశత్రుఘ్నస్యభిభూతవయోః ॥ గర్ధర్యానోటిశోజన్మభౌభరతోవిజయేదిగ్విజయకా
యంధనమానియసర్వంరాజ్ఞైస్యవేదయత్ ॥ ౧౩ ॥ శత్రుఘ్నశ్చమధోఃపుత్రంలవణంనామరాక్షసమ్ ॥ హత్వా
మధువనెవక్రేమధురాంనామచైపురీమ్ ॥ ౧౪ ॥ మునానిక్షిప్తతనయాసీతాధర్త్రావివాసీతా ॥ ధ్యాయన్తిరామ
చరణౌవిచరంప్రవివేశతః ॥ ౧౫ ॥ తచ్చుత్వాభగవాన్ప్రామారుద్ధన్నపిధియాశువః ॥ స్మరంస్తస్యాగ్ధాం
స్తాంస్తాన్వాశక్తిదోర్ధుమిత్వరః ॥ ౧౬ ॥ స్త్రీపుంశుప్రసజ్జవితావాన్సర్వత్రతాసమావహః ॥ అపీశ్వరాణాం
కిముత్రామ్యస్యగృహచైస్యరః ॥ ౧౭ ॥ తతఃకర్ణ్యంబ్రహ్మచర్యంధారయన్మహాహుత్వైగ్గః ॥ త్రయోదశాబ్ద
సాహస్రమగ్నిహోతృభవతిమణ్డితమ్ ॥ ౧౮ ॥ స్మరతాంహృదివిన్యస్యవిధంబద్ధకట్టకైః ॥ స్వపాదపల్లవంరామ
త్వజ్యోతిరగాత్రతః ॥ ౧౯ ॥ నేదయశోరఘువతేస్సురయాన్ధయా. ౭౭ త్రలిలాతనోరధికసామ్యవిముక్తధా

తీ ॥ ౧౬ ॥ ఋనచాతిచిత్రమేదిత్యాహ ॥ ఈశ్వరాణామపి. స్త్రీపుంసయోః, ప్రసజ్జ. వితావాన్సితాదృక్. కిద్వక్. సర్వ
త్రైగ్వం. భయావహః. భయశబ్దశ్చోకోపలక్షకః. ఈశ్వరాణామపి. భయావహః. కిముత. గామ్యస్య, గృహంవచైత్యయస్య,
వస్య ॥ ౧౭ ॥ ఋతతఃకర్ణ్యంవిచరప్రవేశశ్రవణానన్తరం, బ్రహ్మచర్యంధారయత్ప్ర్యస్తవరగ్రహంబరయత్, ప్ర
భుఃశ్రీరామ, త్రయోదశాబ్దానాం. సహసాగ్ని. అగ్నిహోత్ర. మచిచ్ఛిన్నం. యధాతధా, అజహాత్. హవశవన్సుశ్రీరామా
యణః. దశవర్షసహసాణిదశవర్షతానవ, రామోరాజ్యముపాసీత్యై, త్యేగాదశవర్షసహసాగ్నిశ్రీరామావతాగావసాన
ముక్తం. అత్రత్రయోదశాబ్దసాహస్రమితి. తేనవిరోధః ॥ మైవం. తత్రహేదశవర్షసహసాగ్నిశ్చనైనతావ. స్వంకాలంసీతయా
సహవస్థితిరువ్యతే. దశవర్షశతాబ్దేనైవతావ. స్వంకాలంతయా. విరా. అవస్తానముచ్యతే. అతివహికోటిద్వయోక్తిః. సీత
యా. విరా. రామస్యపైకవర్షశతస్యవర్షసహస్రతుల్యతాఖ్యావనాయసహస్రమితిరోక్తం. ఎవంసీతేతత్రదశగ్రహణంత్రిగుణే
తానాదశానామపలక్షణమితిభృగ్విశేషకా. ద్వైగ్గ. నావతారసహచరితఃకాలో. అత్రగణితః ॥ ౧౮ ॥ ఋతతో. వనవాస
దశాయాం, దక్షరాజ్యంకట్టకై. ద్విధం. స్వపాదపల్లవం. స్మరతాంజనానాం. హృది. విన్యస్యనిధాయ. స్మరవ్యంశత్యైగ్గ
ర్గః. శ్రీరామ. అశ్చ. జ్యోతిఃస్వయంప్రకాశంజ్యోతిర్మయంస్తానంపరమవదాఖ్యా, మగాత్ ॥ ౧౯ ॥ ఋఅ. స్త్రు. పా. ణే. కో. ద
న్దపా. ణే. రఘువతే. శ్రీరామస్య. రత్నో. వధో. జలధిబద్ధనంచేతిదం. యశః. స్మరిత్వ. భవతి. తత్ర. పాతుః. అధికసామ్యభ్యాం. వి
ముక్తం, ధామద్రభావో. యస్య. నిస్సహభృధికప్రభావశ్శైత్యర్గః. తస్య. శి. కవయోవానరా. స్పృహయా. అతస్సుగ్రహ
ద్యాశ్రయణంయధాలిలామాత్రం. తథేదమపి. యుక్తంచైతదిత్యభిప్రాయేవిశిష్ట. సురాణాం. యాన్ధయా. అత్వా. పా.

త్వా, లీలాధా తను-ర్ఘన-తస్య ॥ ౨౦ ॥ ఋషివంపిదలీలాప్రయోజనందర్శయత్ శరణంబ్రజతి-యస్యా. మల-మఘఘ్నం పా-
 పహరం. పాదామృజమాహత్వ్యమితిశేష్యమధ్యార్యం. నృపాణాయుధిష్ఠిరాదీనాం-నదస్య. యశ్చవపధనంయేషాం.
 తె-తదాధూతాఅపి, ఋషయోమహర్గ-జ్ఞయోదయః - యశోధనాపీతినస్థిరార్హః - గాయత్రీ - యన్మాహత్వ్యం - దిగభేన్యా
 ణాం, పట్టపదాధరణయాపం - తత్పర్యవ్యాప్తమిత్యర్థః - నాకపాలాఃదెవాః-వసుపాలాసుధాపాలకాః, వైశ్రవణాద
 యోమా-తేషాం. కిరీటైర్జుష్టం. పాదామృజం-అన్యతం-రఘుపతిం-శరణంప్రపద్యే. పాతాస్తరే-తత్సరఘుపత్యైర్జుష్టం.
 పాదామృజం, శరణం-ప్రపద్యతిత్యర్థః ॥ ౨౧ ॥ ఋదైర్జుష్టైః, శ్రీరామః-సంస్పృష్ట-సస్పృష్ట-స్పంపిష్టఃఉపసవితః, సవీ
 తేజ్జతిపాతేపిసపదార్థః. అనుగతోవా-తే, సర్వైః, కోసలచేతవాసినః, యత్రయత్సానం-యోగివో-గచ్ఛన్తి, త-త్సానం. య
 యః-ముక్తాబధూపురిత్యర్థః ॥ ౨౨ ॥ ఋశ్రీరామచరిత్రత్రవణఫలమాహ॥పురుషభృతి॥ హేరాజ్, ఆస్యశంస్యపరఉపశమ
 నిద్యః, పురుషో-రామచరితం, శ్రవణైరుపధారయత్ శ్రోత్రేన్ద్రియవృత్తిభిరచిచిన్వత్-కర్తవ్యైఃపుణ్యాపుణ్యాత్కకర్తరూప
 బిద్యైః, సంస్మృతీహతుభిః. ప్రముచ్యతేమక్రోధవశతి ॥ ౨౩ ॥ ఋయద్యప్యగ్రహీదానసంభ్రాతాప్రణిపత్యప్రసాదితభిర్యత
 నభ్రాతృణాంరామస్యచపరస్వరభద్రానువ రసం ఎకవత్ప్రతధర ఇత్యాదినారాజ్య పరిపాలనదశాయాంతస్యా వస్తాన
 ప్రకార శ్రే త్యాదికంసర్వమక్రమేవ, తదాపీత దెవపరస్వ ర్పరణిబుధుత్వాపృష్ఠపృతిరాజా ॥ కథమితి ॥ సరామః-కథం, అవ
 త్ర తేజిశేః. అత్రనః - భ్రాతృ - న్వానపదాదేతవాసినోజనాంశ్చ. కథ-మావేశతేభ్రాతృనానానపదాంశ్చకథమన్వవ

మ్యః॥గోరీవధోజలభిదనమన్త్రపాణిశోతస్యత్రతుహననైకపయస్సహయాః॥ ౨౦ ॥ యస్యామలంస్వపసద
 మ్యయశోధనా-పిగాయన్ద్రఘఘ్న మృషయోదిగిభేన్ద్రపట్టమ్ । ఋయన్మాకపాలవసుపాలకిరీటజ్ఞపాదా
 మృజంరఘుపత్యేశరణంప్రపద్యే ॥ ౨౧ ॥ సయైస్సృష్టోఽభిదృష్టోఽనంపిష్టోఽనుగతోఽపివా । కోసలా
 స్తేయయుస్సానంయత్రగచ్ఛన్తియోగినః॥౨౨॥పురుషో-రామచరితంశ్రవణైరుపధారయత్॥ఆస్యశంస్యపరో-రా
 జస్సర్వబుద్ధైర్జుష్టమితే ॥ ౨౩ ॥ పరీక్షితువాచ ॥ కథంరామోజానపదాన్ గ్రాతృత్వాంశ్చవిశదాత్సనః । తస్మి
 న్వాతేఽన్వవ ర్రప్రప్రజాఃపౌరా నృభేశ్వరే॥౨౪॥ శ్రీశుకఉవాచ ॥ఆధాదితద్దిగవనైభ్రాతృంత్రిభువనైశ్వ
 రః॥ ఆత్మనందర్శయన్న్యానాంఋశ్రుతిమైతత్సానుగః । ౨౫ ॥ ఆసిక్రమార్గాంస్తాన్దైకేరీణాంమదశీకైః ।
 స్వామినంప్రాప్తమాలోక్య × మత్తానాంసుతరామివ ॥ ౨౬ ॥ ప్రాసాదగోపురసభాస్త్రైశ్చేవగృహదిభిః॥వి
 న్యస్తహేమకలత్రైఃపతాకాభిశ్చమణ్డితామ్ ॥ ౨౭ ॥ పూగై స్సంవృతరమ్భాభిఃపట్టికాభిశ్చవాసహమ్॥ఆదర్శ
 రంభుకైస్సగ్నిఃకృతకౌత్సతోరణామ్॥౨౮॥ తముషేయం ప్రతతతేపౌరాఅర్హణపాదయః॥ఆశిషోయయ
 బుద్ధివపాహీమాంప్రాక్ష్యయోద్ధృతామ్ ॥ ౨౯ ॥ తతఃప్రజాపితృవతించిరాగతందిదృక్షయోత్సృజ్యహః

తేత్యర్థః॥తేజనాఃభ్రాతరశ్చ. పౌరాఃప్రజాశ్చ, తస్మిన్మీన్ద్రైశ్చరేశ్రీరామేవిమయ-కథమన్వవ ర్రవై, తిత్రయఃప్రజాః ॥ ౨౪ ॥ ఋ
 తత శ్రీరామస్సగ్రాత్రాదిపవన్త్రప్రకారమాహ । అథేతి॥అధినోవసనోపషణస నరంక్రీడువనైశ్వర్యశ్రీరామే-దిగవ
 నెదిక్పాలనెనిమి-తై, భ్రాతృ-నాదిశేత, అనైవైవభ్రాతృణాంపవితదాజ్ఞానువత్తిరుక్తా - తతస్సాన్యానంకౌసల్యాదీనా-మా
 త్సానం, దర్శయత్-సానుగః-పురిమయోధ్యా, మైతత్శః॥౨౫॥ పౌరాణాంతస్మిన్మమవృత్తింభ్యాపయతుంత్వైరబజ్జితాం
 పురింవర్ణయతి॥ఆసిక్రమార్గామితిభిః॥గ్రాన్తైశ్చస్తవోదకాదిభిఃస్వామినం-ప్రాప్తంప్రాప్తరాజ్ఞ-మాలోక్య, సుతరాం,
 మత్తానామవస్థితానాం-కరిణాం-మదోదకశీకైశ్చ, సిక్తాఃమార్గాయస్యాం, మత్తాంవెతిపాతాస్తరం. తత్రసుతరాంమ
 త్రామివెతిపురివిశేషణం-వాకవ్యోవితరే ॥ ౨౬ ॥ ఋప్రాసాదాదిభిఃపిన్ద్రైః-స్వర్ణకుమ్భైః. పతాకాభిశ్చ. మణ్డి
 తామ్ ॥ ౨౭ ॥ ఋపూగై, స్సంవృతాః-యా-రమ్భాఃకదళ్య, ప్రాభిః-నిత్యసాపేత త్యాన్యంవృతతేజస్ససమానః. యద్యా
 పూగైశ్చ, పత్రఫలపుష్పాదిసంవృతాభిరమ్భాభిశ్చ, వాససాం, పట్టికాభిశ్చ, మణ్డితా-మితిపూర్వేణాన్వయః ॥ ౨౮ ॥ ఋ
 పౌరాణాంతస్మిన్మృత్తిమాహ । తతః, అర్హణానిపూజాసాధనాని-పాణిమ-యేషాం. తె-పౌరా, ప్రతతత్ర-తం శ్రీరా
 మ-ముషేయంపజన్యః, హేదేవ, ప్రాగ్వరాహంకతారే-త్యయోద్ధృతాం, పృథివీ-పాహీ-తిచార్హయమానా, ఆశిషో,
 యయజ్ఞఃప్రయక్రవన్తః ॥ ౨౯ ॥ ఋతేన్మిన్ద్రజానామనువృత్తిమాహ॥ తమితి॥చిరా-దాగతం-తం పతిశ్రీరామం. వీ
 త్యోకర్ణ్యశ్రీయోనరాశ్చ, ప్రజాః-దిదృక్షయా, ఉత్సృష్ట్యాగృహయాభిస్తాః, హర్ష్యాజ్ఞా, రహస్య, అశ్వపానినైతాణి

[illegible][illegible]

యాప్రవర్తయిష్యతి. తద్దంతతా ప్రతిభావః ॥౬॥ ఋతస్సర్వ రుతిః ॥ ధన్యుః తస్య సుతః సన్ని ప్రస్థాపి మర్షణ్యుత
 స్తత్సతోమర్షణ్యుతః సుమహాన్ తస్మాత్స మహతో విశ్వసాహ్యః జన్మ ॥ ౭ ॥ ఋతతోవిశ్వ సాహ్యోభృహద్యలః జన్మ
 ఇత్యనువక్తః ॥ తంవిశిస్తే ॥ యస్తుభృహద్యలః సమరేనక్తా మేతేపితౄహతః ॥ ఎతేకథితా ఇత్యేకమవశజాధూపా
 లాః అతీతాఅతిక్యావ్రాః అధానాగతాన్పావిన ఇత్యేకభూపాలాన్ మయకధయవ్యమాణాన్ శృణోతి ॥౮॥ ఋభృ
 హద్యలస్య సుతో నామ్నా బృహద్రణ ఇతిస్థిధిః తస్య బృహద్రణసోగ్రుక్షత ప్రసోగ్రుక్షతస్య తత్సతీతః సుతో భవిష్య
 తి ॥౯॥ ఋతతోవత్సతీతా త్వ శివోమతితః ప్రవోమనా ద్భాను ప్రస్తా ద్దెవాన్ శస్తవ వాహిన్యాస్సినాయాః పతి
 ప్రతోదేవాకాత్యనాదేవ ప్రతోబృహదశ్వ సుహవీరః ॥ అధబృహదశ్వ ద్భానుమాన్ ॥ ౧౦ ॥ ఋభానుమతిః ప్రతికా
 శ్వ ప్రత్యుతః ప్రతికాశ్వ సుతః సుప్రతికః అధసుప్రతికః నైరుదేవ సుతో భవతి తస్మాత్సర్వ వృక్షతః ॥ ౧౧ ॥ ఋ
 తిస్యబుక్షతస్య ప్రతిక్ష- ప్రత్యతో ॥ ప్రతిక్షప్రత్య- సుతః ప్ర- ప్రతస్తాత్సత్ప్రదమిత్ర జిప్సవితా తస్మా మిత్రజితో బృ
 హద్యాన్ ప్రస్తాద్భృహద్యాన్ దృప్స- సస్తాద్దృప్సో-ధనంజయః ॥ ౧౨ ॥ ఋతస్యధనంజయస్య సుతో రణజ్ఞయస్తోరణజ్ఞ
 యాత్సృజ్ఞయః సుతో భవితా తస్మాత్సృజ్ఞయాచ్ఛాక్యో అధశాక్యాన్ భద్రదంబ అధశుద్ధదంబ సుతో లాక్షణ-స్యతః ॥ ౧౩ ॥ ఋ
 తతో లాక్షణాత్స సనజితస్తాత్స సనజితః తుదకః భవిష్యతి తితిః తుదకా తుదకో భవితా తస్మా తుదకా తు

ప్రయోగసిద్ధకలాప్రగమమాళితః ॥ కలర నైమార్గవంశంవంభవయితాపునః ॥ ౬ ॥ తస్మాత్సృష్టుస్సు
 తి సస్యసన్ని ప్రస్థాపిమర్షణః ॥ సుమహం సత్సత్ ప్రస్తాద్విశ్వసాహ్యం నప్రజాయత ॥ ౭ ॥ తతో బృహద్యలా
 యస్తుపితా తేనమరహతః ॥ ఎతేమాత్యేకభూపాలాఅతితా శృణోన్యనాగతాన్ ॥ ౮ ॥ బృహద్యలస్యభవితా
 పుత్రోనామ్నా బృహద్రణః ॥ ఉరుక్షత సుత సస్యవత్సతీతో భవిష్యతి ॥ ౯ ॥ ప్రతిశ్యమ ప్రతోభాను రైవాకోవా
 హిసీపతిః ॥ సహ దేవ ప్రతోవీరో బృహదశ్వో ౭ ధభానుమాన్ ॥ ౧౦ ॥ ప్రతిశ్యో భానుమతస్సుప్రతిక్ష సుతత్సృతః ॥
 భవితా మేరుదేవో ౭ ధసురపుత్రో ౭ ధముక్షకః ॥ ౧౧ ॥ తస్మా ప్రతిక్ష సత్సత్ప్రదమిత్రజితే ॥ బృహద్యా
 జిప్సవితాస్సన్నిహిస్తా ప్రస్తాద్ధనంజయః ॥ ౧౨ ॥ రణజ్ఞయః సస్య సుతస్సృజ్ఞయాభవితాతతః ॥ తస్మాచ్ఛాక్యో ౭ ధ
 శుద్ధోదో లాక్షణ ప్రత్యుతస్సన్యతః ॥ ౧౩ ॥ తతః ప్రసనజితస్తాత్ తుదకో భవితాతతః ॥ కుణికో భవితా తస్మా
 త్సురభ ప్రయయః ౭ తతః ॥ ౧౪ ॥ సుమిత్రో నామసిష్ఠా వస్యై తెదార్హ దృలన్యపాః ॥ ఇత్యేకాహూయంవంశ
 స్సుమిత్రానో భవిష్యతి ॥ యత ప్రంప్రాప్య రాజానంసంస్థాం ప్రాప్యతి కై కల ॥ ౧౫ ॥
 శ్రీమక శివాచార్యమితి కువతనయోవసిద్ధవపుత్ర ర్విజమ్ ॥ ఆరభ్యసంతసో ౭ ప్యాహాశక్రేణ పాగ్యుతో ౭ స్సి
 ఛో ॥ ౧ ॥ తస్మిన్ సర్వగ్రామియ్యమితావన్నాం ప్రతిపాలయ ॥ తాన్మమానీధృవపతిస్సో ౭ పీద్యసాకారస్త
 ఖమ్ ॥ ౨ ॥ నిమిశ్యమిదంవిద్యానప్రమరభతాత్మవాన్ ॥ ఋష్విగ్ధరవప్రస్తావన్నాగమద్యవతాగురుః ॥ ౩ ॥

రథ ప్రయోభవిష్యతి ॥ ౧౪ ॥ ఋతస్మాత్సమిత్రఇతిప్రసనిధ-సుతో భవితా సమసిష్ఠా ప్రసనిధావంశస్సన్నిధిః ప్రస్థా
 అప్రైల ప్రమాదధిహతః ॥ ఎతేబృహద్యలస్యభవితేత్యాదిసోక్తాః బార్హద్యలా బృహద్యలగోత్రజా భావినోస్యపాః ॥ సు
 మిత్రస్యసిష్ఠా ప్రత్యమేవాహ ॥ అయమిత్యేకాదాం వంశస్సుమితో ౭ నోనావశ్యర్యస్య తథాధూతో భవిష్యతి కుతః
 యత ప్రసమిత్రం రాజానం పాగ్యుగ్ధకలయగ-సంస్థామధ్యేదం పాగ్యుగ్ధి వంశఇత్యేకమనవక్షః ॥ ౧౫ ॥ ఇతిశ్రీభా
 గవతతద్యుక్తికాఖ్యానం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం నవమసర్గే ద్వాదశోధ్యాయః ॥
 ఎవం ॥ తువత స్తుమనోగ్రజ్ఞ ఇత్యేకస్థానితస్యతః తస్యపుత్రతీతం జ్యేష్ఠావేమతీమిదంజా ॥ ఇత్యుపకారానానామ
 త్యేకమతానాం విశిష్టే ర్వంశకథితః అధిపిమేర్వంశం వివత్సప్రావన్తి మేరారసః పుత్రో నాహూతిదిద్యయతుంతత్స-ధా
 మాహ ॥ నిమిత్తాదిహా అరాజకభయమిత్యేతః పాక్తవన ఇత్యేకో-ప్రయో నిమిఃకదాచిత్సత్-మారభ్య వసిష్ఠమృ
 త్విజ-మనృతత్వంబుత్విగ్ధ కేతవసిష్ఠమనాచెత్త్యధః ॥ తతః సవసిష్ఠః పోనిమే-పాక్తవద్వరతాత్పృగవాహంశక్రేణ-వృ
 తో ౭ స్సి ॥ ౧ ॥ ఋతతః ప్రంశక్రస్యం ఖంసర్వ ర్యనిష్ఠాద్య కారయిత్యేత్యధః అగమియ్యమితావత్సర్వ ప్రంశ్వం
 పులిపాలయ ప్రతిక్షస్య త్యాహ తతో-గృహపతిర్నిమి స్తూప్తీమాసీత-కంచితవ్యవదత్తపత్సతత సవసిష్ఠశ్చక్రస్యమ
 ఖమకరోతే ॥ ౨ ॥ ఋతదా-నిమి-రాత్వ వాన్ ప్రవృత్తిపురుషేశ్వరయాధాత్వవిదతవన ఇదంజితం-చలం అనిత్యం జానన్
 ఖమితిపారెద్దదంకరారవన ఆర్విక్యాకరణేమధ్యాపాతుంజానన్తి త్యక్తయోవద్దురన్వసిష్ఠోనాగతస్తావదవాన్త్యైః బు

త్వీస్సస్మత్రమారభవాత్ ॥ ౩ ॥ శివ్యభి ॥ తతో. గురుర్వనిష్ఠశ్చక్రస్య మఖంనిర్వర్త్య అగతః శివ్యస్సనిమే. ర్యత్రైక ము. విద్యోతపతే. కిమితి. పద్ధతమాత్మానం మన్యత ఇతి తథా. తస్యనిమే. దైహః. పతతాంవియుజ్యతా, మితినిమిత్తభిషా. రే. హే నిమే. పద్ధతమానిన. ద్రవదేహః. పతతామిత్యర్థః ॥ ౪ ॥ నిమిరితి ॥ త, దాశర్వ్యనిమిరపి. ఛద్వా నవర్తినే. గురవేనసీద్ధాయ. ప్రతిశాపం. దహా. కిమితి. విత్తభా. ధర్మ. మజానత. ప్రవాపి. దేహః, పతతా. మితి ॥ ౫ ॥ ఇతి ॥ ఇతి త్థం. వదన్నధ్యా త్మకోవిదో. నిమి. స్సన్దం, దేహం. తత్తా. జతథా, ఉన్నత్ప్రసితామహావనిర్దో. విత్తక్రదేహః. పునర్నిత్యావరణయోరూ ర్విశీదర్యనాత్సగన్నవిర్యయో. ప్రస్యాంబజ్జై. అత్రోర్వశీదర్య నాన్వి. త్రావరుణయోః సున్నం రితస్తాభ్యాం తత్తు. స్పృశి క్షి క్షేంతస్తా జ్జజై. ఉన్నత్ప్రసితామహాఇతి హి. సో. ఉన్నన్దయః ॥ ౬ ॥ అభతంత్యక్రం నిమే. దైహం. సుగన్ధివ స్తుభుపరిమళద్ర వ్యే మగన్ధై త్తమనధాయ. మనిన త్తమాః. బుద్ధిజ. స్మత్రయో. గెనత్య. ధాన. ఉన్దం. తత్త్రసమాగతా. దేహ, నూచుః ॥ ౭ ॥ రాజభి ॥ యది. యాయం. ప్రభవః. జీవయతుం నమర్థాః. ప్రసన్నాశ్చ. త్తర్హి, రాజో. నిమే. రయం. దేహో, జీవత్విత. తతో. వై. ఉన్నధేతి. జీవత్వయం. దేహాభి. త్యక్త. కై. నతి. నిమి. ప్రాహ ॥ తి. దేహాహమాధూది. త్యాన్వి. నావి. దేహా. ఉప్యతా. మిత్యతః. ప్రా. క్తనై స్స. దేహా. బధన్దం. దేహయోగః. పునర్నమ. మాధూత. తత్తమే. తుం. వదన్నాహ. యస్యేతి. మునయో. వియోగభయకాతరాః దేహయో. గెనతి. పునర్వియోగస్యాత్. అతో. వియోగభయదుఃఖో. దర్శిత్యా. త్పూర్వం, యస్య. దేహస్య, యోగం. నవాభ్యున్మిత్యర్థః. కి. స్తు. హరి. మేధసో. భగవత. శ్చరణా. మ్నా. జమవ. భజ. స్తు. హరి. రాత్రి. తా. నాం. సంపృతి. బంధం. హరి. తీతథా. సచాసో

శివ్యవృత్తిక్రమంపీత్యనిర్వర్త్యగురురాగతః ॥ అశపత్తతాః దేహాన్ నిమేపద్ధతమానినః ॥ ౪ ॥ నిమి. పతి దదాశాపం. గురవే. పద్ధత్వ. ర్తినే. తమాపి. పతతాం. దేహా. లో. భాధర్మ. మజానతః ॥ ౫ ॥ ఇతి ॥ ఇతి త్థం. వదన్నం. దేహం నిమిరధ్యాత్వకోవిదః ॥ మిత్రావరుణయోర్జ్జై. హ్యార్వశ్యాన్వి. ప్రసతా. మహాః ॥ ౬ ॥ గవస్తమత. దైహం. నిధాయ మునిన త్తమాః ॥ సమా. పై. సత్రయో. గై. రే. దేహ. నూచు. స్స. మా. గతా. ॥ ౭ ॥ రాజో. జీవత. దేహా. ఉన్దం. ప్రస న్నా. ప్రభవో. యది. తథే. త్యక్త. కై. మి. ప్రాహ. మా. ధూ. దై. దేహ. బధన్దం. ॥ ౮ ॥ యస్య. యోగం. నవాభ్యున్మి. వియో గభయకాతరాః ॥ భజ. స్తు. దరణా. మ్నా. జం. మునయో. హరి. మేధసః ॥ ౯ ॥ దేహం. నవారురు. త్తై. వహం. దుఃఖ. మే. హ భయ. శ్చ. యమ్ ॥ సర్వ. త్రా. స్యయతో. పృథ్వర్. త్యా. నా. ముద. కయధా. ॥ ౧౦ ॥ దేహా. ఉచుః. ని. దేహ. ఉప్యతాం కా. మం. లో. వ. నమ. శరీరి. ణా. మ. ఉన్మే. వ. ని. మే. మే. మా. భ్యాం. ల. త్తీ. తో. ధ్యా. త్త. సం. స్థితః ॥ ౧౧ ॥ అ. రా. జ. భ. యం. న్యూ. ణాం. మన్య. మా. నా. మ. హ. ర్దయః ॥ దేహం. మ. మన్య. స్స. ని. మే. కు. మార. స్స. మ. జాయతే ॥ ౧౨ ॥ జ. న. రా. జ్జన. క. సో. ఉ. ధూ ద్వి. దే. హ. స్తు. వి. దే. హ. జః ॥ మి. ధి. లో. మధ. నా. జ్జా. తో. మి. ధి. లా. యె. న. ని. తా. ॥ ౧౩ ॥ త. స్సా. దు. దా. వ. సు. ప్ర. స్స. పు. త్రో. ఉ. ధూ న్మ. ని. ద. ర్ద. న. త. త. స్స. కే. త. ప్ర. స్సా. ని. ద. వ. ర. తో. మ. హీ. ప. తె. ॥ ౧౪ ॥ త. స్సా. ద్భ. వ. ప్ర. ద. ప్ర. స్స. మ. హా. వి. ర్వ. మ. హ్య. త్పి. తా. సు. హ్య. తో. ద్భ. వ. క. తు. రై. వ. హ. ర్య. త్సో. ఉ. ధ. మ. ర. ద్ర. తః ॥ ౧౫ ॥ మ. రో. ప్ర. తి. ధ. క. ప్ర. స్సా. జ్జా. తః. కృ. ప. ర. ధో. య. తః ॥ దే. వ

మేధాస్తేషామిష్టప్రాపణానిష్టపరిహారోయ క్షజ్ఞానవాత్. తస్య ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ దేహా. మితి ॥ అతో, హం, దుఃఖాదినిమిత్త భూతం. దేహం. నావరురు. త్తై. అవరో. ధ్ధం. గ్రహీతుం. నేచ్ఛా. మి. యతో. దేహా. స్యా. వరో. ధా. దస్య. దేహీనః. సర్వ. దా. పునః. పున రితి. భావః. మృత్యు. ర. నవ. ర్తి. తి. ఇతి. శేషః. యథో. ద. క. వ. స. తాం. మ. త్యా. నాం. మృత్యుః. పానః. పు. స్తన. త. ద్వ. ది. త్యర్థః ॥ ౧౦ ॥ ఇతి ॥ ఇతి మిత్రా. దేహా. ఉచుః ॥ వి. దే. హ. ఇతి ॥ ని. మి. యి. దే. హ. వ. స. త. అ. ధ్యా. త్త. సం. స్థితః. సూ. త్త. దే. హ. ని. తి. మా. త. కా. మం. య. ధ. వ. ప. శ. రీ రి. ణాం. లో. వ. నే. మా. న్మే. వ. ని. మే. మా. భ్యాం. ల. త్తీ. త. ప్ర. త్త. ప్ర. ర. క. త్తే. న. సూ. చి. త. ఉ. ప్య. తాం. వి. వ. న. య. మ్నా. క్షి. ప్రా. ర్థిత. మన్య. జీ. వి త. మ. ని. భ. వి. వృత్తి. న. వ. స్థూ. ల. దే. హ. గం. బ. ద. ఇతి. భా. వః ॥ ౧౧ ॥ ఇతి ॥ దే. వం. మృ. తా. ద. వి. ని. మే. దే. హ. ద్వం. శ. వ. వ. తి. ద. ర్ద. య. తి. అ. రా. జ క. భ. య. మి. తి ॥ న్యూ. ణా. మ. రా. జ. క. త్య. ని. మి. త్రం. భ. యం. మ. న్య. మా. నా. స్స. య. భా. వ. య. త్తో. మ. హ. ర్. యో. ని. మే. దే. హం. మ. మన్య. మ. ధిత. వ. న. త. త. కు. మార. స్స. మ. జాయతే ॥ ౧౨ ॥ ఇతి ॥ స్య. అ. స్స. ర్ద. ని. త్రి. ణా. మా. న్యూ. హ. జ. న. నా. ది. తి. జ. న. నా. ద. ని. త. సా. ధార. ర. జ. ప్ర. నో. ని. మి. తా. జ్జ. న. క. ప. దా. భి. ధ. యో. బ. భూ. వ. య. ద్వా. స్స. దే. హ. ద్వా. రా. జ. న. య. త్త. త్యా. జ్జ. న. క. వి. దే. హ. త. జీ. వ. వి. య. త్త. దే. హ. జ్జ. త. త్యా. ద్వి. దే. హ. భ్యాః. మ. ధ. నా. జ. త. త్యా. వి. రి. లి. యె. న. మి. ధి. ల. శ. బ్దా. భి. ధ. యె. న. ని. తి. త్యా. త్త. ర్య. మి. ధి. లా. భ్యా. బ. భూ. వ. త్య. ర్థః ॥ ౧౩ ॥ ఇతి ॥ త. స్సా. ద్వి. తి. త. స్సా. ద్వి. రి. లా. దు. దా. వ. సు. ర్య. జాయ. తె. త్య. న. మ. జ్జ. త. సో. దా. వ. సో. ని. ని. వ. ర్ద. న. పు. త్రో. బ. భూ. వ. త తో. ని. ద. వ. ర్ద. న. త్స. కే. త. ప్ర. స్సా. ని. ద. వ. స్య. మి. ద. వ. ర. తః. పు. త్ర. త. హే. మ. హీ. ప. తె. ॥ ౧౪ ॥ ఇతి ॥ త. స్సా. ద్వి. ద. వ. ర. తా. ద్భ. వ. హ. ద్భ. వ. త. త. స్య. భూ. వ. ద్ర. క. స్య. మ. హ. వి. ర్వ. ప్ర. త్త. త్రం. వ. ద. క. త. వి. శి. న. ప్తి. సు. హ్య. త్పి. తె. ని. సు. హ్య. ద. పు. త్ర. స్య. మి. తే. త్య. క్షి. సు. హ్య. ద. పు. త్రో. ద్భ. వ. క. తు. ల. అ. భ. ద్భ. వ. క. తో. హ. ర్య. క్షి. ప్ర. తో. హ. ర్య. క్షి. వ. ర్ద. క. ॥ ౧౫ ॥ మ. రో. పు. త్ర. త. ప్ర. తి. ధ. క. త. త. స్సా. త్పి. తి. ధ. క. త.

తృతరధో.జాతఃతంవిలింఖతత్పుత్రమాహ.యతఃకృతరధా,వైవమిధో.జాతఇత్యనువక్యః.తస్య దైవమిధస్య. సుతో.వి
ద్యతః.అధవిధృతాస్త హద్యతిః ॥ ౧౬ ॥ ఋతతోమహద్యతైః.కృతిరాతః.తస్మాత్కృతిరాతా,స్తహరోమా,జాతః.తత్పు
తోమహరోమాసుతః.స్వర్గరోమా.తస్యస్వర్గరోమాః.ప్రాన్యరోమా. వ్యజాయతః ॥ ౧౭ ॥ ఋతతో.ప్రాన్యరోమాః.సీరధ్వ
జః.జైత్రతస్త్రికసీరధ్వజశబ్దప్రవృత్తీనిమిత్రమాహ.యతో.ప్రాన్యరోమస్యయజ్ఞార్థం. మహింభువం.కర్షణః.కర్షయతస్సతః.
సీరార్ణాజులగా.శ్రీతాదాశరథర్పార్యా, పూర్వంభూయిష్టాసతిజాతా.ప్రాదుర్భూతా.తస్మాద్విమిత్రా.ధా.గ్రస్వరోమ
సీరధ్వజశబ్దాభిధేయో.బధూహ.సీరంపదధ్వజశబ్దాభిసాతుః.యస్య. సీరధ్వజః ॥ ౧౮ ॥ ఋతస్యసీరధ్వజస్య.పుత్రః.కుశ
ధ్వజః.తతఃకుశధ్వజః.ధర్మధ్వజః.హేమధర్మధ్వజస్య,ద్వృపుత్రా,తాచ,కృతధ్వజమితధ్వజాఖ్యః ॥ ౧౯ ॥ ఋతత్రకృ
తధ్వజః.త్రైశిధ్వజః.మితధ్వజః త్రైఖాణ్డిక్యో.జాతః.హేరాజక.కృతధ్వజమతః. కేశిధ్వజః. బ్రహ్మవిద్యాయాంప్రవీణః.
ఖాణ్డిక్య.స్తు.కర్మయోగయాధాత్వ్యవిత.నచ. కేశిధ్వజః.దీప్యతో.గతః.తస్యకేశిధ్వజస్య,సుతో.భానుమా.బధూహ,తత్పు
తో.భానుమత్పుత్రః.తతద్య మ్మః ॥ ౨౦ ॥ ౨౧ ॥ ఋతస్మాచ్ఛతద్యమాచ్ఛుచి.స్తవయో,౭భూ,త్రతశ్చుచై,స్సనద్వాజో.౭
భవత,ననద్వాజ,దూర్ధ్వకేతుః.అధోర్ధ్వకేతో,రజఃస్థవ,పురజిత్పుతో.యస్యతే.ధాధూతః ॥ ౨౨ ॥ ఋతేష్యాపిపురుజితోపి

మీధ స్వస్యపుత్రోవిద్యతో.౭ధమహద్యతిః ॥ ౧౬ ॥ కృతిరాత స్తత స్సహస్తహరోమా.౭ధతత్పుతః | స్వర్గరోమా
సుత స్తస్యహస్వరోమావ్యజాయతః ॥ ౧౭ ॥ తతస్సీరధ్వజోజైత్రయజ్ఞార్థంకర్షతో.మహిం. సీతాసీరాగ్రతో.జా
తాతస్మాద్సీరధ్వజస్త్పవితః ॥ ౧౮ ॥ కుశధ్వజ స్వస్యపుత్రస్తతో.ధర్మధ్వజో.స్వపః | ధర్మధ్వజస్యద్వృపుత్రా.కృత
ధ్వజమితధ్వజః ॥ ౧౯ ॥ కృతధ్వజా.త్రైశిధ్వజః.ఖాణ్డిక్య.మమితధ్వజాత్ | కృతధ్వజమితో.రాజన్వాత్పవిద్యావి
శారదః ॥ ౨౦ ॥ ఖాణ్డిక్యః.కర్మత స్త్రైఖాణ్డికతః.కేశిధ్వజార్థతః | భానుమాం.స్తస్యపుత్రో.భూచ్చతద్యమాచ్ఛుతత్పు
తః ॥ ౨౧ ॥ శుచి.స్త.తనయ.స్తస్మాచ్ఛనద్వాజ.స్తతో.భవత్ | ఊర్ధ్వకేతుస్సనద్వాజాదజో.౭భపురుజిత్పుతః ॥ ౨౨ ॥
అరిష్టనేమి.స్తసాపి.మితాయు.స్తస్యపార్శ్వగః | తతశ్చిత్రరధ.స్తస్య.తై.మా.ద్రి.ధిలాధిపః ॥ ౨౩ ॥ తస్మాద్ధిమిర
ధ.స్తస్యనుతః.కృశ్గరధ.స్తతః | అసీదుపగురు.స్తస్మాదుపగుప్రో.౭గ్ని.నంభవః ॥ ౨౪ ॥ శ్వసనో.౭ధతతః.పుత్రస్యవ
ర్చాయత్పుహువణః | శ్రుత.స్తతో.జయ.స్తస్మాద్విజయో.౭స్యధృతస్యతః ॥ ౨౫ ॥ ఋతనక.స్తత్పుతో.జజ్ఞేపితి
హవ్యో.ధృతి.స్తతః | విపులాశో.ధృతే.స్తస్య.కృతి.స్తస్య.మహావతి ॥ ౨౬ ॥ ఏ త్రైవై.తై.ధిలా.రాజన్వాత్పవిద్యావి
శారదః | యోగేశ్వర.ప్రసా.దెనద్వై.యై.కై.గృ.హేవప్సి ॥ ౨౭ ॥ * * * * *
* * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే.మహాపురాణే.నవమసర్గ.నై.త్రయోదశోఽధ్యాయః * * * * *
శ్రీమతఃఉవాచ ॥ అధాతత్సూక్తియతాం.రాజన్వంశసీసీమస్యపావనః | యస్మిన్నై.కౌదయో.ధూ.పాః.కీ.ర్త్య

సుతో.౭రిష్టనేమి.స్తస్య.శ్రుతాయ,స్తస్య.పార్శ్వగః.తతః.పార్శ్వగా.చ్చిత్రరథః.తస్య.చిత్రరధస్య.తై.మా.ద్రి.నవమి
ధిలాధిపః.ఇదం.పూ.ద్వై.హేమవిమి.శేషణమ్ ॥ ౨౩ ॥ ఋతస్మాత్తై.మా.దై.హేమరధ.స్యత.స్తస్మాత్కృత్యగరధ,స్తస్మా.దు
పగురు.సాసీత్.తస్మాదుపగురో.రుపగు.ప్రః.నచ.గ్ని.నంభవః.అగ్ని.రంభా.శ్వం.ఘాతః ॥ ౨౪ ॥ ఋతతే.ఉపగు.ప్రా.చ్ఛ.స్స
నః.పుత్రో,౭భవత.తత.స్య.వర్చాః.యతే.యస్తాత్పుభావణో,జజ్ఞే.తతస్య.భావణా,చ్చు.తో.జజ్ఞే.తస్మాచ్ఛ.తా.జ్ఞయ.
స్తసా.జ్ఞయా.ద్విజయః.అస్య.విజయస్య.సుతో.ధృతః.వత.ఇతి.పాతా.నరమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఋతత్పుతో.వత.సుత.స్య.నకః,అనఘ
ఇతి.పాతా.నరం.తతో.నీతి.హవ్యో.స్తతశ్చ,ధృతిః.ధృతే.ర్వి.పులాశ్య.స్తస్య.కృతిః.తస్య.కృతే,ద్వి.హవ్యే.జజ్ఞే. ॥ ౨౬ ॥ ఋ.హే
రాజ.న్వై.తే.క.థాః.మై.ధిలా.మి.ధి.ల.వ.శ.జాః.అత్ర.విద్యాయాం,విశారదః,యోగేశ్వర.ప్రసా.దెనద్భగవత్స.సా.దె.న.గృ
హే.మ.వ.న.నై.౭.పి.వ.వ.వై.స్య.భూ.యః.కా.ధి.భి.ర్ము.చ.బ.ధూ.పుః ॥ ౨౭ ॥ ఋ.ఇతి.శ్రీ.భాగవత.చంద్ర.చంద్ర.గ్రా.ఖ్యా.యాం.లి.భా.గ
వత.వ్యా.ఖ్యా.యాం.నవ.మ.సర్గ.నై.త్రయో.దశో.౭.ధ్యాయః * * * * *
తదేవం.సూర్య.వంశ.మను.వర్ణా.ధనో.మవంశ.మను.వర్ణ.యి.తుం.ప్రతి.జా.నక.రా.జ్ఞ.స్య.స్మా.గ్ని.మా.మ.త్వా.ద.య.తి.మ.నిః ॥ అ
థే.లి.హే.రా.జ.న్వ.ధ.సూ.ర్య.వంశ.వర్ణ.నా.న.వ.రం.మ.యా,క.ధ్య.మా.న.సో.మ.వంశ.స్మా.గ్ని.య.తాం.త్వ.య.తి.శే.మః ॥ శో.త.వర్ణ.తా
ఖ్యా.న.న.య.వంశ.కం.వి.శి.న్తి. పా.వ.న.ఇ.తి | తత్ర.తే.పా.తు.మా.హ.య.స్మి.న్తి.తి ॥ కీ.ర్త్య.త.ఇ.తి.కీ.ర్త.న.న.య.శః,పుణ్య,కీ.ర్త.న.న.య.

మాంతే. విభాదయఃపురురవాదయోన్యపాఃయస్తి కసోమవంశే-కీర్త్యైశ్చ ॥ ౧ ॥ ఋతతవశస్యపూర్వావధింవక్తుం
సోమాత్పాక్తనానాః సహస్రశిరసఇతి ॥ సహస్రశిరాంసీయస్యతస్యపుంసఃఅనిరుద్ధరాపిణిపరమపురుషస్యగర్భో
రకమశనస్య నాభిరెవహృదస్తస్త్రిక్షయదుత్పన్నంసరోరుహంజత్పదంతస్తాః జ్ఞాతస్యధాతుశ్చతుర్భుజస్య
సుతీ-అత్రిరాత్-సచా-త్రిర్గుజైఃపితృసమశ్చతుర్భుజుల్యః ॥ ౨ ॥ ఋతస్తాదతేఃద్యుగ్యుః అనన్తాశ్చక్రఃసోమ
శ్చంద్రఃపుత్రోఽభవత్అతవవామృతమయఃశితత్యాశ్చర్యేపాతాద్ర-దృశోనెత్రాత్-నచైవం చన్ద్రమామనసోజా
త ఇతిశుతివిహంభితస్త్రిమాత్రజన్మానరకధనాత్-వత్సమాణద్వస్యకారణంవదకసోమంవిసంప్తివిప్రేతి ॥ బ్రహ్మణా-
సోమోవిహృదీనాం, పతిఃకల్పితేఃకృతఃపతి త్వనకృతశ్చంద్రః అంబుగర్వాఃకుముదాదయః ॥ ౩ ॥ ఋయసోమో-ఘ
వనత్రయం-విజిత్య, రాజసూయేనామజత్ ॥ సోమస్యపుత్రోబుధితికధాద్వారేణాహసార్ధైర్నవభిః ॥ పత్నిమితి ॥ బృహ
స్పతిఃపత్నిం-తారానామతాదేతిప్రసిద్ధం-దర్పాచ్చలాత్ప్రసహ్యహృతవా ॥ ౪ ॥ ఋసోమో-యదా-దేవా
నాం-గురుణాబృహస్పతినా-పునఃపున-ర్యాచితో-మదార్దర్వాన్నాత్మజత్-తారామితిశేషః ॥ తదా-తత్సత్వతేత్సమి
దేవానాం-దానవానాం-విగ్రహేనాద్వైషఃజిజ్ఞే ॥ ౫ ॥ ఋసురాసురాణాంవిగ్రహజన్మప్రకారమాహ ॥ శుక్రఇతి ॥ బృ
హస్పతిః-ద్వేషా-చ్చక్రస్సాసురఃఅసురైస్సహిత-ఉదుప-ముహూనిపత్త్యాణిపాతీతధా-తంసోమ-మగ్రహితేస్సపత్న
పాతినమకరోదిత్యర్థః-సద్ధిరాద్వైతధా-హరోరుద్ర-స్సర్వైర్భూతగజైర్వృతః-గురరగ్గీరసస్సుతం-బృహస్పతిం-స్మ
హే-దగ్రహీత్, అగ్గీరసస్సకాశాత్పృథవిద్యోహరఇతిహిప్రసిద్ధిః అతోగురుసుతమిత్కుక్తమ్ ॥ ౬ ॥ ఋతధానరైశ్చ

నైపుణ్యేర్తనాః ॥ ౧ ॥ సహస్రశిరసఃపుంసోనాభిహదసరోరుహాత్ ॥ జాతస్యాసీతుసోధాతురత్రిపితృన
మోగుజైః ॥ ౨ ॥ తస్తాద్భుగ్యుభవత్పుత్రసోమో-మృతమయఃకలి-విప్రౌషభ్యమ్భుగర్వాణాంబ్రహ్మ
ణాకల్పితఃపతిః ॥ ౩ ॥ యో-యజదాజసూయేనవిజిత్యభవనత్రయమ్ ॥ పత్నింబృహస్పతేర్దర్పతారానా
మాహరద్యలాత్ ॥ ౪ ॥ నయదాదేవగురుణాయాచితో-భీష్మశోమదాత్ ॥ నాత్మజతత్సత్వతేజజ్ఞేసురదానవవి
గ్రహః ॥ ౫ ॥ శుక్రొబృహస్పతేర్వేషాదగ్రహీత్సాసురో-ఋదుపమ్ ॥ హరోగురుసుతంస్మేహాత్సర్వ భూతగజై
ర్వృతః ॥ ౬ ॥ సర్వైవగణాపేతోమహేంద్రోగురుమన్యగాత్ ॥ సురాసురవిनाశో-౭ భూతమర సారకా
మయః ॥ ౭ ॥ నివేదితో-ధాగ్గీరసాసోమంసర్పర్వస్యవిశ్వస్పట్ ॥ తారాంస్యభద్రైఃప్రాయచ్చంద్రస్త్వీ
మనైత్పతిః ॥ ౮ ॥ గర్భంత్యజాశుదుమృజ్జేమత్తేత్యాహితంపరైః ॥ నాహంత్యాభద్రసాతు-ర్యాం-స్త్రీ
యంసానానికై-నతి ॥ ౯ ॥ తత్యాజ-ప్రీడితాతారాకుమారంజనకప్రభమ్ ॥ స్వహమాగ్గీరసశ్చక్రకుమా
రేసోమవవ ॥ ౧౦ ॥ మమాయంసతవేత్తువై-ప్రస్థీస్యివదమానయోః ॥ పవచ్చుర్వమయోదేవా-నైవోచే
ప్రీడితాతుహ ॥ ౧౧ ॥ కుమారో-మాతరంప్రాయాకుపితో-భీకలజ్జయా ॥ కింనాహో-వర్షవర్షవైవర్షత్వావ

రైవగజై-రుపేతో-మహేంద్రఃగురుంబృహస్పతి-మన్యగాదసుసార-వవంస్తితేతదా-సురాణా-వసురాణాం-వ-విनाశో
యస్తా-త్య-సమర-స్పద్య-మ-స్తారకామయః-తారకాతారా-తస్యాఃనిమత్త-ధూతాయా-అగతస్తారకామయః-తత-అగతః, ఇ
త్యధికారి-మయప్యే-తిమయట్-అభూద్భూహవ, ॥ ౭ ॥ ఋఅభసోమంసర్పర్వస్య-అగ్గీరసా-విశ్వస్వప్రహ్య-విజ్ఞాపితో-
బభూవ-తత-ప్రద్యయా, తోమ-స్తారాం-భద్రైఃబృహస్పతయ-ప్రాయచ్చందాత్ ॥ తదా, పతిర్బృహస్పతి-ర్యామ
చంద్రస్త్వీ-గర్భిణీ-మనైదబుధ్యత్, అహ-చేతిశేషః ॥ ౮ ॥ ఋతదేవాహ-గర్భమితి ॥ హేదుమ్య-జ్జే-మత్తే-త్రధూతాయాం
త్యయి-పరై-రాహితం-హేతుగర్భమిదం-పరై-రాహితత్వా-దాశు-గర్భం-త్యజ-గర్భే-త్యైదృష్టి-కరివ్యతీతివిధ్యతీంప్రత్యా
హ-నాహమితి ॥ సానానికై-ప్రత్యాధాయకృతప్రే-అసతిఅవిద్యమా-నసతి, అహం-స్త్రీయం, త్వాం, సభన్తసాతు-ర్యాం-స
భన్తీ-కరోమితి ॥ ౯ ॥ ఋతతో, ప్రీడితాలజ్జితా, తారా-జనకస్యవన్య-స్యప్రభాదయస్య, తం, కుమారం-తత్యాజ-సమాత
వతి, తత-ప్రస్థీ-కుమార, అగ్గీరసోబృహస్పతి, సోమశ్చ, స్వహం, చక్ర, తే-త్రజత్యాదీర్భద్రత్యా-చైత్యుభయత్ర-హేతుద్వ
యంబోధ్యమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఋవం, స్వహయా, మమేవా, యం, సుతో-నతవే, త్యేకం-తస్త్రిక్ష, పుత్రనిమత్త-ము
చై, రాగ్గీరససోమయో, ద్వివదమానయో-సోమో, రేవా, ఋషయశ్చ, పవచ్చు, స్తామితిశేషః-తదా, ప్రీడితా, సాతా-
రా-పి-నై-వోచేనోవాద ॥ ౧౧ ॥ ఋతతో, మాతరంతారాం, కుమారః, క్రుద్ధః-ప్రాయా, కిమితి, హేలసద్వ్య-తే-త్వం, వర్ష
యా, లజ్జయా-మిధ్యా-లజ్జయావా, కింనాహో-వనో-క్రవతీ-అధునా, కన్యా-పత్యం-పుత్రః, అహమితిశేషః, త, త్వే
మహ్యం, వదతి-అత్ర-నత్వాంతుధన్తసాతు-ర్యామాత్వా-వద్యనిగూహిని, మితిక్వదిచ్యుతే-అత్వా-వద్యం-అత్వా-దో

మం.విగూహన్యాచ్యుచ్చాయస్తీతధా, తాం, శేషంస్పృష్టమ్ ॥ ౧౨ ॥ ఋషవం.మాతుస్సమీపే,నిర్వృత్తస్తి అధిక్షేపారంభం
కుమారం. విత్క్య. బ్రహ్మ వతుర్ముఖః. రహఎకా దైతాంతారం. ఆహూయ.సా స్వీయన్న సుసయక్, నమప్రాప్తీ. క
స్యాయంసుతభతిపృష్టవాసోపృష్టాచనా, శనక్తే బిజ్జయాశనైః. సోమస్యేత్యాహచన్ద్రస్యసుతభిత్తువాచ తతః. సోమః.తం
మతం.అగ్రహీత్.బహ్మణాఽనుజాతోఽగ్రహాతీ ॥ ౧౩ ॥ హేనుప,ఆత్మయోనిర్భవత్, తస్యకుమారస్య,బుధభిత్త్య,
భిధాంనామధేయం,వక్త్రేతస్యప్రవృత్తేమి తమాహ ॥ బుధైర్భతి ॥ ఉమరాట్సన్ద్రైయనయతో,గమ్యురయా,బుధ్యా.పుత్రే
బాహేతునా.మందహర్ష,మాపప్రా ప్రవాక్తృతతోఽయంబుధభిత్తి ॥ ౧౪ ॥ ఋతతోబధా.త్మరూపవా.జాతః. క్షోఽసా,
య. ఇశాయాంనుద్యుచ్చస్త్రీరూపే. ఉక్తఃజాతభిత్తుక్తిప్రథమాధ్యాయే,సోఽయమిత్యర్థః, పురూరవసఃపిశ్యశ్యామా
యఃప్రమఖాఃపుత్రాజ్ఞి రేభతివ క్తుకధామాహ ॥ తస్యేత్యావినాయావదధ్యాయసమాప్తి ॥ తస్యపురూరవసోఽయాహ
దీ,నన్ద్రభవన,సురర్షి డానారి డెన,గియమానాః. శ్రుత్యా. ఉర్వశీ.డేవీ. స్రరశరార్థితాకామారా,తస్యపురూరవస,స్స
మీవ ముపెయాయఆజగమా॥తత్ర.రూపంసోన్ద్ర్యం.బౌదధ్యంవదాన్యతా.శీలంసుస్యభావ.స్సన్ద్ర్య. తిత్త. ద్రవిణంధనం,
విక్రమఃవరాక్రమః.గుణతేజనగామీర్భర్తృర్భర్తృనిష్కళహః,నమదేవీతుతోమనుష్యాస్త్రీముపగచ్ఛేత్తత్రాహ ॥ మిత్రావరుణ
యోరితి॥ మిత్రావరుణయోశ్చపాన్ద్రలోకతాంమనుష్యభావం, ఆపన్నాపాప్రాసతి, సరిలోకవాసిత్యంవాపాప్రాప్త్య
ర్థః ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ఋషాలలనాఉర్వశీఽన్ద్ర్యమివ.రూపిణంసన్ద్రం,పురుషక్రైవంపురూరవసం,నిశామృతృష్టాన్ద్ర్యతీం

ద్యంవదామః ॥ ౧౨ ॥బ్రహ్మతాంరహఆహూయసమప్రాప్తీతుసాంత్వయక్ ॥ సోమస్యేత్యాహశనక్తేసో
మ స్తంసుతకుమారీత్ ॥ ౧౩ ॥ తస్యాత్మయోనిరకృతబుధభిత్తిభిధాంస్సవ ॥ బుధ్యాగమ్యురయాయెనపుత్రేణా
పోమరాజ్జుడమ్ ॥ ౧౪ ॥ తతఃపురూరవాజ్జజ్ఞశ్శాయాయఉదాహృతః ॥ తస్యరూపగుణౌదార్ద్యశీలదవిణవి
క్రమాః ॥ ౧౫ ॥ శ్రుతోర్వశీన్ద్ర్యభవనగియమానాసురర్షి డా॥తద స్త్రీకమపెయాయదేవీస్రరశరార్థితా ॥ మి
త్రావరుణయోశ్చపాదాపన్నానరలోకతామ్ ॥ ౧౬ ॥ నిశామృతృమశ్చేదనకన్ద్ర్యమివరూపిణమ్. దృఢింవిష్ట
భ్యులనాహన్యపతిస్సేతద స్త్రీకమ్ ॥ ౧౭ ॥ సత్రావిలోకన్యస్పవత్తరైణోత్కృల్లలాచనః॥ ఉవాచశక్త్యయావాచా
దేవీంహృష్టజ్జతనూరుహః॥ ౧౮ ॥ పురూరవాఉవాచ ॥స్వాగతంతేవరారోహహ్యస్యతాంకరవామీమ్॥సం
గచ్ఛన్మయాసాకంఠరిర్వౌశాత్పత్తీస్సమాః॥ ౧౯ ॥ ఉర్వశ్యువాచ ॥తస్యాన్ద్రయంసన్ద్రైవమనోదృష్టిశ్చన్ద్ర
ర ॥ ఋయదక్షాన్ద్రమాసాద్యద్యవతేవారింసయ ॥ ౨౦ ॥ఎతాపురణకారాజ్జన్మాసౌరత్సస్యశ్శమానద॥
రంస్యైతహంభవతాసాకంఠ్లాఘ్యస్త్రీణాంవరన్ద్ర్యతః॥ ౨౧ ॥ ఘృతంమెరిభత్వంసాగ్నేత్యైత్యాన్ద్ర

దైర్వం.విష్టభ్యావలమృత్యుతస్యపురూరవసః. అ స్త్రీకంమివంఉవతేస్సేపా ప్రవత్తీమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఋతత,స్సన్ద్ర్యవతఃపురూరవా.
స్తాంలలనాం,విలోక్య.హర్షేణో, త్సన్ద్రైవికనీతేలోచనాయస్య,హృష్టాన్ద్రైవతేనా.తనూరుహణిగోమాణియస్య,తధా
భూతశక్త్యయామృద్వ్య, వాచా.దేవీమూర్వశీ.మవాచ ॥ ౧౮ ॥ ఋతేదవాహస్వాగతమితి॥ హేవరారోహ, తేవ
యాస్వాగతం.హే.ఆన్ద్రతామపవిత్ర్యతాం. కింకరవామత్పద్విధేయావయమిత్యర్థః, మయానహ, సగచ్ఛవస్సన్ద్రతాభవ.
వౌఆవయో.శాశ్చత్రీస్సమాః.రితి ర స్త్రీతి ॥ ౧౯ ॥ ఋషవమతోర్వశ్యాహ ॥కన్ద్ర్యభిత్తి ॥ హేనుపర-త్వయి.కన్ద్ర్యఃస్త్రీ
యాః,మనో.దృష్టిశ్చ. సనశ్చైత్యనన్ద్రస్యాఅమనోదృష్టిశ్చనశ్చైత్యవైత్యర్థః. ఆనరాహేతువదకవిశేషః॥ యస్యతవా.క్షా
న్ద్రరంవత్-రింసయార న్ద్రమిచ్ఛయా. ఆసాద్య.పాప్య. నారీ.నవ్యవతేనావయాత్యయద్యస్తా.రితివా. యదక్షాన్ద్రమా
సాద్యతిపాతాన్ద్రం. తదా.రమాశ్రీ. శ్శౌభా.సోన్ద్ర్యలక్ష్మీ.రితియావత్-సా.ర న్ద్రమిచ్ఛయేహ.హృచ్ఛరై. ఆసాద్య.యత్
యన్యతవా.క్షా.త్తువ, ర్నవ్యవతేనావయాతీత్యర్థః ॥ ౨౦ ॥ ఋమిత్రావరుణశావహసానంభావాఘృజ్జ మిషే.జగమిహ
న్ద్రస్యాభావాబధనూహ ॥ ఎతావితిద్వాధ్యం ॥ హేరాజక్.ఎతా.పుర.కౌమేషే.నాన్ద్రసాగ్నేత్యేవరూపా. నన్ద్రవితిపారే,
మయెరిశేషః. మయాత్వద స్త్రీకనిహితావిత్త్యర్థః. మమపుత్రతుల్యావినావిత్త్యభిచాయః. పుత్రయోర్నీయమానయోః. హృ
తావత్త్యావేతివ.వత్త్యమాంత్యాత్, తా. రిత్సన్ద్రపాలయ. తద్రక్షణమేవాస్త్రస్సంమానసమిత్యభిప్రాయేణసంబోధయతి.
హేమానదెరి-భవతానహంసంస్య.యవదిహాభవాకరత్వితా.తావదితిశేషః, యే.క్షాఘ్య.స్సవ.స్త్రీ.ణాం. వరః.
స్త్ర్యతః ॥ ౨౧ ॥ ఋహేవీర-ఘృతమృతం.మమ-భత్వం.సాగ్నేత్ ॥అమృతంపాఆజ్ఞ,మితిశ్రుతేజైధునాన్ద్రైధునకాలా.

దన్యత్రకాలే-త్వాం - వివాససంసగ్నం, నెత్తె, యదాత్వం వివాససమాత్మానం మేధునాదన్యత్రదర్శయన్యసితదాగమిన్యా
మీలితావః, ఎవంతయాక్వతంభామబద్ధం, తదైవా, స్వీతి, మహామనః, పురూరవాః, ప్రతిపెడెఅర్థికకారః ॥ ౨౨ ॥ *
తదేవాహ ॥ అహోఇతి ॥ అహో అత్యంతస్వర్గం, తవే, దం, రూపంసాన్దర్శ్యం, భావోభిప్రాయవిశేషశ్చ, నరలోకవిమోహ
నంనరలోకవిమోహ-యతితథా, తదుభయమితిశేషః, అతః, స్వాం-స్వయ - మాగతాం, దేవీం, శోను, మనుజో, నసవేత, స
ర్వోపమిమజన్యవైతై వెత్తర్హః ॥ ౨౩ ॥ * తయై ॥ తత, ప్రయా, యధారూగ్యం, రమయన్యాక్రీడయన్యా, ఊర్వశ్య
సహ, పురుషశేషఃపురూరవాః-సురావిహరన్యైవీతితథా, తెభ-నై త్రరదప్రభృతిమ, వనసు, ఆదితదైవసన్దనపారిభద్రా
దిన్జ్ఞిహః-కామంయథేష్టం, రెమ ॥ ౨౪ ॥ * రమమా-ఇతి ॥ పద్మకీల్మల-స్యగన్ధభవదేహగన్ధోయస్యా, ప్రయా, ఊర్వ
శ్యాసహ, నిత్యం, రమమా-ః, తస్యా-ః, ముఖామోదన, ముషితః, ప్రలోభితస్థుక్-బహూ, నబ్ధగణా, స్వముడ ॥ ౨౫ ॥ * ఆనె
తుమితి ॥ తతః, కదాచి, దిన్జ్ఞి, ఊర్వశ్య, రహితం, మహ్యం, మమా, సానం, నాతీవ, శోభత, ఇతి, విచార్యైశిశేషః, ఊర్వశీ-మా
నేతుం, గన్ధర్వాన్, సమహోదయతే ప్రేమయా-మాన ॥ ౨౬ ॥ * తై ఇతి ॥ తత, సై, గన్ధర్వా, మహారాత్రామధ్యరాత్రే, మహానిశా
ద్యృఘటికారాత్రామధ్యమయామయో, రిభిన్యతి, తమసి అన్ధకారే, నిద్రాయాం, ప్రత్యుపగి తేనంప్రాప్తేనతి, రాజనిపు
రూరవసి, న్యస్తాపాల్యతేననిహితా, ఊర్వశ్య, ఉరణకామే-మాయయా-జహురపహృతవన్తః ॥ ౨౭ ॥ * నిశిశ్చైతి ॥
తదా, నియమానయోః, పుత్రయోరురణయో, రాక్రన్ధితంరోదనం, నిశమ్యాక్రన్ధితమేతిశేషః, జీమిమీ ప్రస్యాఃపరుషో

త్రమేధునాత్ ॥ వివాససంత త్రధేతిప్రతిపెడెమహామనః ॥ ౨౨ ॥ అహోరూపమహోభావోనరలోకవిమో
హనమ్ ॥ కోససేవేతమనజోదేవీత్వాంస్వయమాగతామ్ ॥ ౨౩ ॥ తయానపురుషన్యాభూరమయన్యా
ధార్వతః ॥ రేమైదమరవిహరేమకామంనై త్రరధాదిభు ॥ ౨౪ ॥ రమమా-ప్రయానిత్యంపద్మకీల్మల-గన్ధయాః ॥
తన్మఖామోదమషితోముముడైబ్ధగణాన్మహూ ॥ ౨౫ ॥ అనెతుమారన్యశీమన్యాగన్ధరాన్మహోదయత్ ॥
ఊర్వశీరహితంమహ్యమాస్థానంనాతిశోభతే ॥ ౨౬ ॥ తతమేత్యమహారాత్రాతమసిప్రత్యుపగి తే ॥ ఊర్వశ్యరణ
కాజహుర్న్యస్తారాజనిమాయయా ॥ ౨౭ ॥ నిశమ్యాక్రన్ధితందేవీపుత్రయోర్నియమానయోః ॥ హరాన్యహం
కునాధేనపుంసా-వీరమానినా ॥ ౨౮ ॥ యద్విప్రమాన్యదహంప్రమాన్యతాపత్యావదన్యభిః ॥ యశ్చైతేనిశిసం
త్రస్తోయధానారితథాపుమా ॥ ౨౯ ॥ ముఞ్చముఞ్చోత్సవసరబాహూమద్గాతవేష్టితా ॥ అతీవకాతరోహః
త్వంమాయయామోతిమృటః ॥ ౩౦ ॥ శ్రీకుండవాచ ॥ ఇతివాక్యాన్యకైర్విద్యప్రతోదై రివశుష్కః ॥ నిశిన్త్రీం
శమాదాయవిస్తోఽభ్యుద్రవద్రుచా ॥ ౩౧ ॥ తెవిన్యజ్యోరకౌత్రవిన్యోత నైస్విద్యతః ॥ ఆదాయమేదా
వాయాన్దంసగ్నమైతేసావతిమ్ ॥ ౩౨ ॥ బలోపశితయనతాయామవశ్యస్యమానాభవ ॥ తేచిత్తోవిక్లబశ్చోచన్య
భ్రామేన్యత్తవన్తహీమ్ ॥ ౩౩ ॥ సతాంపీత్యకురుతైతైరహస్యన్యాశ్చతత్సఖీః ॥ పఞ్చప్రహృష్టవదనఃప్రాహ
నూక్తంపురూరవాః ॥ ౩౪ ॥ అయిజాయతిగర్భితకౌరసత్కత్తుమ్నసి ॥ మన్త్రాబధ్యాపనిర్వృత్తావచాంసిక్య

క్రిమాహ ॥ హాతాస్తీతిసాన్దెన ॥ కుత్తితనాధేనపుంసానపుంసకేన ॥ వివీరమాత్మానంవీరమన్యత్రఇవీరమాని-తేనా,
నేనా, హం, హతాస్తీ ॥ ౨౮ ॥ * యస్యస్యస్యకునాధన్య, విప్రమ్నాత్విశ్వాసావహం, దన్యభిర్న్యతై, అపత్యేపుత్రో, య
స్యా, స్నా, నష్టప్రాయా, అభవం-యధా, నారీ, దివాఅమ్నీ, సంత్రస్తానతీ, శేతై, తథా, యోదయం, పుమానపి, శేతై, అత్రా
న్దరాక్రచ్చిత్తప్రకేమ ॥ ముఞ్చముఞ్చోత్సవసరబాహూమద్గాతవేష్టితా ॥ అతీవకాతరోహఃకుంమామయంయతిమృటః,
ఇత్యధికిశ్లోకఃపత్యతై, తత్రాయమవితస్యాఃపురుషోక్తిరూపవ, మద్గాతై, వేష్టితా, బాహూ, ముఞ్చముఞ్చ, అపగచ్ఛ, అయం,
మాం, హాతుం, కాలిరోభిషః, అన్యటశ్చ, యాతీ తిన్యా ॥ ౨౯ ॥ ౩౦ ॥ * ఇతి-ద్యతై, ర్వాగ్రూప్తై, సాన్యకైర్విద్యతః, ప్రతోదై
రజ్జు-తైః, కుష్కరభవ, విద్యో, పురూరవాః, నిన్త్రీంశంభుద్ధ, మాదాయ, వివస్తోగన్ధ్య, రుచా, నిశిరాత్రా, వధ్యుద్రవతే ॥ ౩౧ ॥ *
తదా, తెగన్ధర్వా, ఉరణా, తత్రవిన్యజ్య, విద్యుతవిద్యుతభవ, విన్యోత నైస్త్వ, యద్వా, విన్యజ్యజన్యరితిశేషః, తదా, విద్యుతప్ర
టితోపమి, విన్యోతనైస్త్వత్వో, తదా-మేమా-వాదాయా-గచ్ఛన్దం, సగ్నం, సతిం, సాఊర్వశీ-దదన్య, తతో-భామోభక్తాన్మ
గగామేతిశ్చైతిమమ్ ॥ ౩౨ ॥ * తత, నిలఃపురూరవాః, శయ్యాయాం-జాయా-మవశ్యక్-దుఃఖితమనా, ప్రస్యామేచచిత్తం
యస్యస్య, విక్లబఃఅధృష్ట-శోచన్మన్త-వన్తహీం-బభ్రామ ॥ ౩౩ ॥ * ఎవంపృథ్వీమట-సపురూరవాః, కురుతై, తైస
రస్వత్వాస్తీరే-తామూర్వశీం, తత్సఖీశ్చ, పఞ్చ, పశ్య, ప్రహృష్టవదనంయస్యస్య, నూక్తంశోభనవంశః, ప్రాహ ॥ ౩౪ ॥ *
తదేవాహ ॥ అయితిద్వాభ్యాం ॥ అయిత్యవ్యయంసబోధనార్ధకం, అయిజాయే, హేభార్యై, తిన్యతి, కౌర-యఃఖేత్య

స్తుంపాతయతుం, మామితి శేషః, నార్హసి, అద్యాపి-మన్తాగ్రహస్సల్లాహః, అనిర్వృత్తాలసమాప్తః, వచాంసిక్యగవావ
 హ్రాగ్గోంకరవావహై, కృపణవాదసహితస్సల్లాపవి శేషమావాంకరవావెత్త్యర్థః ॥ ౩౫ ॥ ॥ హే దేవి-త్యయా హేతుభూ
 తయా-దూరం, వృతఃసితః-సుదేహఃకవసియోదహః-మమేతి శేషః, ఆత్ర, పతతి, ఎవంసతి-తం దేహం. వృకా-గృప్రాశ్చ,
 ఖాద ద్విబాదివృద్ధి, ఎవంపః, త్వత్ప్రకాదసాశ్చ, స్పదంవిమయో-నభవిష్యతి, ఇదంతత్, ప్రసాదంపునస్సంభావయతో-రాజ్ఞోవచః,
 సుదేహో-యమితిపాతా ద్రురం, తదా-యవర్తః, పురురవాస్యయమేవాత్మానమపహోత్తవస్తి, క్షితతి, సుదేవపురురవత్స
 రీరస్థవైతహోలక్షితః. వృకాఇద్వి-యణి-బాధకత్వాత్-గృధ్రాః, “గృహాలభికాంతయం, లాలిపాఇత్త్యర్థః, తత్పబ్ధి
 ఊర్వశీవివయః ॥ ౩౬ ॥ ॥ అధో-ర్వశీప్రాచా-మామృషేతి-త్వం, మృషాపురుషః-మిధ్యాప్రతిజ్ఞః-పురుషో-మానీమాభూః-
 భీరోభవెత్త్యర్థః, మామృధాఇతిపా-ర-మామియన్యైత్యర్థః, ఎవం-దే-మేవృకా, స్థానం, మాస్తాద్యుః-మాఖాదిభుః-నఖాది
 వ్యవృత్త్యర్థః, క్యాపి, శ్రీ, ణాం, నఖ్యం, నసీరం, యధా-వృకాణాం, తద్వృష్టా-తమారహితాః, శ్రీయేనిమి త్రేసాహనంయాసాంతా
 భ్యయతి ॥ అకరుణాఃకృపారహితాః, క్రూరస్వభావాశ్చ, దుర్వృష్టాః-తమారహితాః, శ్రీయేనిమి త్రేసాహనంయాసాంతా
 శ్చ, హీయస్తా, దల్యాదైఅల్పప్రయోజనేనిమి త్రే, విస్రబ్ధంవిశ్వ స్రంపతిం-ప్రాతరంవా-ఘ్న-విఘ్నః-౩౮ ॥ ॥ విధాయశీకవిప్రమృ
 విప్రమృంకం-పటవిశ్వాస-మజ్ఞా-మసాస్వాభిపాద్యాయనభిజ్ఞా-మవిధాయ-శ్వక్తం-సోహృదంయాభి ప్రద్రాభూతాః, నవనవం, కా
 వ్రమభిన్నస్త్వః-కామయమానాః-పుంశ్చల్లః-వ్యభిచారిణ్యః, వైరావ్యవృద్ధావ్య, త్రిద్యాసాం-తాశ్చ, భవ-తి-అతోమన్వఖ్యం

గవావహైః ౩౫ ॥ ॥ హే సుదేహాయంపతత్సద్యదేవిమారంహృత ప్రయః ॥ ఖాదం వైస్యంవృకాగృధ్రా ప్రవృ
 త్ప్రకాదస్సాస్పదమ్ ॥ ౩౬ ॥ ఊర్వశ్యుగవావ ॥ మామృషాపురుషో-దేసిత్వం మాస్తాత్వా-ద్యురవ్యకాఇమి
 క్యాపినఖ్యంనవైశ్రీ, ణాంవృకాణాంవృకదయంయధా ॥ ౩౭ ॥ శ్రీయోహ్యకరుణాః-కూరాదుర్వృష్టాః-శ్రీ
 యసాహసాః ॥ ఘ్న-వృద్ధ్యర్థే-దేసివిస్రబ్ధంపతిం-ప్రాతరమవృతః ౩౮ ॥ విధాయశీకవిప్రమృ
 సోహృదాః ॥ నవనవమభిన్నస్త్వః-పుంశ్చల్లః-వైస్వరవృత్తయః ౩౯ ॥ సవత్సరాదైహిభూతా-నెకరాత్రం
 యోగ్యం ॥ వత్స్యత్వపత్వానివ తేభవవ్యక్త్యపరాణిభోః ౪౦ ॥ అ నరస్త్వీమపాల్యజ్ఞదేవీం-ప్రయయాపు
 రిమ్ ॥ పునః-ప్రతాకతా-ద-ద్వా-హ్యార్థ్యసీం-వీరమాతరమ్ ॥ ౪౧ ॥ ఉపలభ్యతేయాయ కృష్ణమనసమదాని
 కా-మ-అ-తైనమూర్వశీప్రాచా-వృషణం-విరహఃతురమ్ ॥ ౪౨ ॥ గన్ధర్వాసపధా-వేమాం-స్తుభ్యం-రాశ్చ-విమిమి
 తి ॥ తస్యసంస్తువతస్తుబ్ధాత్మిస్తా-లిం-దదుర్వృహ ॥ ౪౩ ॥ ఊర్వశీం-వ్యసమానస్తాం-సో-ఽబుధ్యః-జీవరసస్యై ॥ స్తా
 లిం-వ్యసమానకత్వా-హం-ద్రుతో-పి-తో-నిశి ॥ ౪౪ ॥ త్రేతాయాం-సంప్రవృత్తాయాం-మనసి-త్రయ్య-ద్రత ॥ స్తా
 లి-స్థాన-కతో-శ్వ-కం-శమి-గ-ద్యం-విలక్త్యసః ॥ ౪౫ ॥ తైనద్యురజీకృత్వా-హ్యార్థ్యసీ-లోక-కామ్యయా ॥ ఊర్వశీం

త్యశేతిభావః ॥ ౩౯ ॥ ॥ సవత్సరే-తై-మా-త్యశ్వరభ-ర్త-భవా-సవత్సరా-నై-ఎకస్యాం-రాత్ర్యాం, మయా-సహ-వనతు-త
 ధావత్స, పరాగ్యస్య-వత్స్యాని, నౌ-ఆవయో-ర్భ-వివృద్ధి-ఆపరాణీతివననాశ్చ-సాగ్య-సర్వ-స్త్వీ-త్వమా-వేదితమ్ ॥ ౪౦ ॥ ॥
 అ నరస్త్వీ-మితి ॥ తదవసా-తాం-దేవిం, అ నరస్త్వీ-ం-గచ్ఛి-తీ-ముపాల్య-సపురురవాః-పురిం - స్వాం-యయా-తతః-పునః
 స్సం-వత్సరా-నై-తత-రాజ్ఞ-స్సమీప-మా-క-తా-బధూవ-తత, సామూర్వశీం - వీరస్యపుత్రస్యమాతరం, పు-త్రై-సంహ-క-తా
 మితిభావః-ఉపలభ్య-దృష్ట్యా-యద్యా-పుత్రవతీం-ప్రత్యక్షి-జ్ఞాయ-హ-దై-య-య-రాజా, తయా-సహ-తాం-నిశా-మావాసః
 అ-ధై-సం-విరహఃతురం-వి-వై-వాస-హి-పురురవస-మూర్వశీ-ప్రాచా ॥ ౪౧ ॥ ౪౨ ॥ ॥ జీమితి, త్వమిమా-గ-గన్ధర్వా-ను
 పధావ-మత్వా-శ్రీ-తా-పుర-తే-వ-తు-భ్యం-మాం-దా-స్య-విమల్ల-క-ప్రా-ప్రసాదసందర్శయమ్-నీతి-తతో-హే-స్వ-ప-త్య-పురు
 రవసః-స్సం-స్తువతః, గ-గన్ధర్వాః, శ్రీ-తా-స్య-స్య-తే-స్య-అ-గ్ని-స్థా-లిం-అ-గ్ని-ధా-నా-ధం-పా-త్ర-వి-శేషం-దదుః ॥ ౪౩ ॥ ॥ తతః, స్తా-మ-గ్ని
 స్థా-లి-మూర్వశీ-మూర్వశీ-ప్రా-ప్రసాదసంభూతాం, మన్యమాన, స్స, పురురవా, వ-సే-వి-వర-క, అ-బుధ్య-జ్ఞా-త్యై-త్వ-ర్త-స్థా-లిం,
 వ-స-వ-క, న్య-స్య-ని-ధాయ, గృహ-క, గ-త్యా, నిశి-రా-త్రా, త-త్రో-వా-స ॥ ౪౪ ॥ ॥ త్రే-తే-తి ॥ అ-ధ, త్రే-తాయాం-సం
 ప్రవృ-తాయాం-త్రే-తాయా-గ-ర-మృ-ప్రవృ-తై-సతి, పురురవసో, మనసి, త్రయా-వెదః, అ-వ-ద్రత-ప్రా-దు-రభూ-త,
 తత, స్స-పురురవాః - స్థా-లి-స్థానం, గ-త్య-క, శ-మ్యా, గ-ర్య-జా-త, వ-శ్వ-తం, వి-లక్త్య, న్య-మనసి, ప-రి-వ-ద్ర-మా
 నయా-శేమి-గ-ర్భ-ద-గ్ని-ం-మన్థతి, త్రి-తా-త్యా-శ-మి-గ-ర్భ-సా-గ్ని-వ్య-వ-ధ-స-ధ-స-తా-మ-వ-బు-ధ్య-త్య-వి-జ్ఞే-య-మ్ ॥ ౪౫ ॥ ॥ తే-నా

యమితి ॥ ౬ ॥ ఋషితతి ॥ ఇత్థిన్మ క్త స్తస్య గాఢైర్న తింజ్జాత్వా మావననరూపం ద్వవ్వవతో ౭ స్వేయం మతిరభూదితి
 జ్ఞాత్వా మరుణస్యా ॥ నికంగ తః తతః అసియ యాభ్యయాదతిగ్న ప్యైత్యాదిః తాత్తమక్రమిధా , నశ్యాన్ దత్వా వరాన
 నాం సత్యవతి ముపయమితి ॥ ౭ ॥ ఋనభితి ॥ తతః క దాచిత్సి ఋషిః ఋచిరః . పుత్రకామ్యయా అత్త నోపు త్రేచ్ఛయాప
 త్యా శక్యోఽపత్తిమూత్రావ . పార్థితి . ఉభయైర్పృష్టాః తైః శ్చవన్తైః శ్చరం శ్రవయత్వా . పత్నీః పు
 త్యాగ్రం బాగ్మమనా భిమ ని శ్రవమకంబరం శ్యశ్యాన్ స్తు . పుత్యాగ్రం త్వాత్రవనా భిమ ని శ్రవమకంబరం . పావయి
 త్యైశ్చర్యః మునిః ఋచిః స్సాతుం గతః ॥ ౮ ॥ ఋతావదతి ॥ తావత్ యావత్సాన్త్యా మునిర్నాగతస్తావ . ర్పార్యాయాం
 భ రుః స్పృహధిక్యాత్మత్యాగ్రనత్యవత్యైర్న శ్చేష్టం మన్యానయా . మాత్యా యాచిత్యాగత్యవతీ , స్వం . చరం . బ్రహ్మ
 న్తా భిమ ని శ్రవం . స్వమూ . త్రై . పాచయచ్చ త్ పార్థాత్ . మాతు స్తు . చరం త్వాత్రవన్తా భిమ ని శ్రవం . స్వం . మదాత్ ఉదత్
 భక్షితవతి దీర్ఘవృత్త్యైర్న ॥ ౯ ॥ ఋతః అగతః మునిః ఋచిః . తవ్యరువిమయరూపం కర్త . విజ్ఞాయ . పత్తి . పార్థా . కిమితి
 త్వం . కష్టం జగన్వితమకాంతః అతః , సవ . పుత్రోద్గద్యధో . ఘోరో . భవితా , తవ . భాతా . తు . బ్రహ్మ విత్ మోభవితేతి ॥ ౧౦ ॥ ఋద్ర
 సాదితభితి . తతః స్పృత్యవత్యా , మైవం ధూ దెవం సనిగ్ధ హాడేతి . పార్థితో భార్యవ అహామితి అధర్మధి పత్వైః త్రభితి తస్మాత్ ఘో
 రో భవతా పుత్రమన్వేషం వేత్యా మేత్యర్థః తతః స్పృత్యవత్యా జమదగ్ని ర్దక్ష ॥ ౧౧ ॥ ఋసావేతి ॥ సావనత్యవతీ కాశీ సుమహాపు
 జ్యోతిక పావనీనదీ బధూవకా శీరామణనస్య దృత్యర్థః అధజమదగ్ని ర్భ్యం , రేణో స్సుతాం రెణుకాభ్యా ముమాహ ఉపయ

తాంతులంకన్యా యాః కుశికావయమ్ ॥ ౬ ॥ ఇత్తు క్త స్తస్య తింజ్జాత్వా గత్యవరణా నికమ్ ॥ అసియదత్వా
 తాన్త్యావపయమేవరాననామ్ ॥ ౭ ॥ సఋషిః పార్థితః పత్యా శ్యశ్యాన్ బాపత్యకామ్యయా ॥ శ్రవయతోఽ
 భయైర్పృష్టైః శ్చరం స్సాతుం గతో మునిః ॥ ౮ ॥ తావత్సత్యవతిమూత్రా స్వచరం యాచితానతి ॥ శ్చేష్టం మ
 న్యానయా ౭ యచ్చన్తా త్రేమాతురదాత్సయమ్ ॥ ౯ ॥ తద్విజ్ఞాయమునిః పాహపత్తిం కష్టమకారీ ॥ పుత్రో
 ఘోరోద్గద్యధో భాతా త్రైబ్రహ్మ విత్తమః ॥ ౧౦ ॥ ప్రసాదితస్పృత్యవత్యా మైవం ధూదితి భార్యవః ॥ అధర్మధి భవే
 త్వైః త్రైజమదగ్ని ర్దక్షతే ౭ భవతీ ॥ ౧౧ ॥ సాచాభూత్సు మహాపుజ్యా కాశీలక పావనీ రేణో స్సుతాం రెణుకా
 భ్యాం జమదగ్ని ర్నవాహాయమ్ ॥ ౧౨ ॥ తస్యాం హీ భార్యవ ఋషి తావసుమనాదయః ॥ యసియా ౬ జజ్ఞవతే
 హేం రామ ఇత్థిభివితతి ॥ ౧౩ ॥ యమాచూర్వాసు దేవాంశం హైహయా నాంకులా న్తకమ్ ॥ త్రిస్వప్త్యశ్చో
 యభిమాంవత్రైనిః త్రియాంవహామ్ ॥ ౧౪ ॥ దృష్టం త్త్రం భువో భారమబ్రహ్మణ్యమధాన్య కమ్ రజ స్రమో
 వ్యవతపహతః ఫల్లన్యశిక్వ తే ౨ హామ్ ॥ ౧౫ ॥ రాజోవావ ॥ కింతదం హేమాభగవతో రాజన్యైరజితాత్మభిః ॥ కృ
 తం యెనహలం నష్టం త్రియాం దామభీత్యతః ॥ ౧౬ ॥ శ్రీమత ఉవాచ ॥ హైహయా నామధిపతిరర్హునః త్రియైర్భువః
 ద త్రం నారాయణాంశం శమారాధ్యవతికర్తృభిః ॥ ౧౭ ॥ దాహూన్తతశతతలైభేదధర్మ త్వమరాతిభు ॥ అవ్యాహ

మే ॥ ౧౮ ॥ తస్యాం హీతి ॥ తస్యాం హీ రెణుకాయాం భార్యవ ఋషి మదగ్ని ర్భ్యం సుమనాదయః సుతా జజ్ఞరభి శేషః తేహం
 వసుమనాదీనాం యసియా ౬ కన్యానాం . రామ ఇత్థిభివితతి ॥ ౧౩ ॥ ఋతే విశిష్టే యమితి ॥ యం రామం , వాసు దేవాంశం
 వాసు దేవాంశా వశావతారం , అహుతః , తదవతారయా భాష్య వేదినభి శేషః కర్పం ధూతం . హై హయా నాంకారవిర్భూది
 వాంకులస్యాన్తః నాశకః యో . రామ , ఇమాం మహేం . త్రిస్వప్త్యశ్చోపవితశివారం , నిః త్రియాం త్నైవేదిహి హేతాం
 చ ॥ ౧౪ ॥ ఋద్ర ప్రమితిః ఫల్లన్యశ్చై . అహాస్యవరా ఘేక్వ తే ౨ హే త్త్రం త్రం . మహా వాహవాక్ కర్పం ధూతం దృ
 ప్రంగ్రితం . పుక్త్యా , భారం భారావహం . అబ్రహ్మణ్యం బ్రహ్మణ్యేనాధరజ స్రమోభ్యాం , వృ తమ ॥ ౧౫ ॥ ఋత
 త్రేఫల్లన్యశిక్వ తే ౨ హామ్ త్రమహమ్ త్త్వక్త్యా లబ్ధివశ్చ సనరః పుచ్చతి రాజా ॥ ౧౬ ॥ అక్య తాన్త శ్చీర్ణరాత్మభిః . రాజన్యైః
 కృతం . తదం హాః కిం సన్దరాహం . శీద్యతం . యేనాం హానా హేతునా . హేనావే పున్యే త్నై . త్రియాం దాం . కలం . నష్టమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఋ
 ఎవం వృద్ధే మునిః కారవిర్భూద్వసెనకృతమవరాధవ క్షంతస్య హేతుస్య శ్చ ర్భూదిక మాహ ॥ హైహయా నామితి మద్భిః ॥ హై
 హయా వాంజనవదానా . మధిపతిః . పురుషర్థో , ౭ర్హునః కారవిర్భూతః , పరికర్తృభిః పరిచర్యాభిః . నారాయణాంశావతారధూ
 తం , ద త్రందత్తాతేయ . మారాధ్య ॥ ౧౭ ॥ ఋదశశతం సహస్రం . బాహూక్ . అగ్రాతిమత్రుమ్ . దుర్ధరత్వం దుస్సహత్వ
 మవ్యాహత , బుద్ధియాదికం . యోగశ్చరత్వమ్ శ్చిర్యం , లేఖలబ్ధవాక్ . ఇద్రి యాదీనాం సమాహారద్వంద్వ . ద్రతే ౭ వ్యాహ
 తశ్చేదనకర్తృ భారయః తత్ర . ఓశో బుద్ధిబలం . తేజశ్చీరీరకాన్తిః , పిర్మమిద్రి యబలం , యశోశీ ర్తి . బలం శీరీరబలం , నిశ్చ్యర్యం విశి
 నష్టి . యత్ర యన్తి . నైశ్చ్యర్య అహిమాదయోగదాః , ఎవం , లబ్ధసహస్రవాహుభిః , రర్హునః . వహనో . యథా . తద్వ . ల్ల . కేవల్య

నామహతగతిర్వివచారః ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ శ్లో ప్రీతిరీతిః - కదాచిత్ - ప్రీతియవరతాన్వితై - రావృతః - వైజయంతీం ప్రజం
విభాగః - రేవామృసిన్ద్ర దాజలైః క్షిప్త - మదోద్రిక్త - స్ఫురితం రేవాం ఘనై రురోధః ॥ ౨౦ ॥ శ్లో విస్తాపితమతి తదాదశాన
నోద్గిర్జయయామాహిష్ట త్యాః అర్జునపుర్యాయసమీపేనర్మ దాయాంశిభి ర్దేవప్రజాంకుర్వత్ - తేనప్రవాహనాన్యవరో
ధాత్వ త్రిస్తోతనః ప్రత్యుద్ధతిప్రవాహాయ - స్ఫురితానర్మ దాయా జలై - రాప్లాపితం - స్వశిభిర - మాలత్యుతస్నాదపవీరమా
త్వానంమన్యమానః తస్య కారవీర్యస్య తత్పర్యం - నామృ ప్యన్మమమర్క - కింతం - తమభగ్నదవ - దితిశేషః ॥ ౨౧ ॥ శ్లో గృహీ
తఇతి తతః కృతశిల్పిషః క్షిప్త ప్రమభిభామితం ప్రవృత్తో - దశాననః - ప్రీతాం - సమతుం - యేనాద్వైసం - లీలయా - గృహీతః - మాహి
ష్ట త్యాంపుర్యాయ - సన్నిరుద్ధః - పశ్యన్ - మృ కశ్చ - యథాకపిర్మహీతోముచ్యతే - తద్వత్ - అనెనరావతాదప్యతిశయతపీర్యవ
త్వముక్తమ్ ॥ ౨౨ ॥ శ్లో ఇదానీంతిత్కృతమపరాధం దర్శయన్మాహ - సకలదెత్యాదిసా - సోఽర్జునః - కదాచి - ద్విపీసే - నుచి
రం - మృగయాం - విచరత్ కుర్వత్ యదృచ్ఛయా - జమదగ్ని - రాశ్రమసాన - ముపాగమత్ ॥ ౨౩ ॥ శ్లో తస్మా ఇతి తస్మై ఆగతా
య - సర డెవాయుర్జునాయ - సై న్యామాత్యవాహనసహితాయ - సమనిరమదగ్ని - ప్రసోధనో - హవిష్వ త్యాకామధేన్వా అర్హ
ణమాతిర్ద్రమాహం దృశ్య ॥ ౨౪ ॥ శ్లో స ఇతి ॥ తదా - సోఽర్జునః - ఆత్మ - స - ఐశ్వర్యాదప్యతిశయిత - మద్భృ - తిం - వీర్యం - సామ
ర్థ్యం - దృష్ట్వా - తదన్య - స - నా - ద్రియతనాదృతవాక్ - కింతు - స హే హయోఽర్జునః - అగ్ని హూతాగ్ర్యం హూమధేనో - నాభిలా
షో - భటాక్ - దృష్ట్వా - ఋషే - నర్త విధానీం - ధేనుం - హ - రు - మ - మా - చుదత్ - తే - చోదితా - నరా - సవత్సాం - క్రందతీం - క్రోశ - స్తీం - హ - వి

తేష్టయా జన్యతే జీవోవీర్యయతో బలమ్ ॥ ౧౮ ॥ యోగేశ్వరత్వమేత్వర్యం గుణాయతాజమాదయః ॥ చచారా
నామహతగతిర్వివచారః ॥ ౧౯ ॥ ప్రీతృత్వై రస్వలః క్షిప్త రేవామృసిమదోత్కటః ॥ వైజయంతీం ప్ర
జంబిభాదురోధనరీతంభుజైః ॥ ౨౦ ॥ విస్తాపితం స్వశిభిరంప్రతిస్తోతస్ఫరిజలైః ॥ నామృత్యై తస్య తపీర్యం
వీరమానీదశాననః ॥ ౨౧ ॥ గృహీతో లీలయా ప్రీతాం సమతుం కృతశిల్పిషః ॥ మాహిష్ట త్యాం సంయద్యోమహ్నై
యేనకపిర్యథా ॥ ౨౨ ॥ సవః దాతుమృగయాం విచరన్విజనెవసే ॥ యదృచ్ఛయాఽ - ఆశ్రమపదంజమదగ్ని రుపా
గమత్ ॥ ౨౩ ॥ తస్మై సరర డెవాయునిర్వర్త ణమాహరత్ ॥ ససై న్యామాత్యవాహయహవిష్వ త్యాతపీదనః ॥
సవీర స్తత్రతదృష్ట్వా హ్యత్యైత్వర్యతీతానియమ్ ॥ తన్నా - ద్రియ * తాగ్ని హూతాగ్ర్యం సాభిలాషసన్మహా
యః ॥ ౨౪ ॥ హవిధానీషు షెర్తర్వాన్మరాన్వర్తమహదయత్ ॥ తేతాం మాహిష్ట తీనిశ్యుస్సకత్సాం క్రందజీవి
బలాత్ ॥ ౨౫ ॥ అధరాజనిర్యాతే రామస్సాన్విత్రమమాగతః ॥ శ్రుత్వా తత్ర ప్రస్థదోరాన్వ్యం చుక్రోధాహిరవా
హతః ॥ ౨౬ ॥ ఘోరమాదాయపరశుం సహాణంవర్తకార్తుకమ్ ॥ అన్యధావతదుర్యోపుగ్రస్తౌ ఇవయాధ
పమ్ ॥ ౨౭ ॥ తమాపత స్తంభృగువర్తమాజసాధనురంబాణపరశ్వధాయాధమ్ ॥ ఐత్యయేవర్తామృరమర్క
ధామభిరుగ్ధతంజుభిర్దృశ్య శేభురీమితే ॥ ౨౮ ॥ అచోదయద్ధర్మిరధాత్వప త్తిర్గదానిశాణ్డి శతఘ్ని * శక్తిభిః ॥

ధానీంబలాత్సృగసహ్యమాహిష్టతీంపురీనిన్యః ॥ ౨౪ ॥ ౨౫ ॥ శ్లో అథేతి ॥ అధ - రాజస్యర్జునేనిర్యాతేనిర తేనతి - స్వార్థం
క్లబిద్యతో - రామః - పితౄరాశ్రమ , మాగత - సస్యాజ్జనస్య తద్రోరాత్వ్యం , శ్రుత్వా, ఆహతస్తాదితః - అహిస్సర్వ ఇవ చుక్రో
ధక్రుద్ధోఽభిహవ ॥ ౨౬ ॥ శ్లో ఘోరమితి తతో - ఘోరంధీవణం - పరశుం , సహాణం - కార్తుకంవర్త కవచంచా - దాయమృగ
న్తృగ్నిం హూ - యాధంపగజంప్రతిప - దురాధర్మో , ఆన్యధావత్ అర్జునంపుశ్చతోఽనుస్మత్యాధావత్ ॥ ౨౭ ॥ శ్లో తమితి ॥
తతః , ప్రమాపత స్తం - భృగువర్తం - రామం - పురీం - విశే - న్మర్తసో - దదర్శకంభూతం - ఓజసా , ఉపలతీతిమితి శేషః - ఓజసాల
పత్ర మితివా - బాణపరశ్వధో - బాణపరశూ , ఆయుధ , యస్యతం , ఐత్యయేవర్తామృరమర్క - సాన్విత్రం - అర్మ
స్యేవ - ధామతేతో - యాసాం - తాభి - ర్జుభిర్దృశ్యతమ్ ॥ ౨౮ ॥ శ్లో అచోదయదితి తతో - ఆర్జునః , హస్తాగ్నిభిర్గదాభిశ్చ - అరి
భీషణా , సృప్రదతా - క్ష - హిణీస్సేనా , అమాచుదత్ , ఋషితేతఘ్ని శక్తయః ఆయుధవిశేషాః - తాత్పర్యే హిణీ - ర్భగవ , నా
మోభారవ - ఎకో - ఆసహాయనా - సూదయత్ జఘాన - హస్తీనోగజాః , ప్రత్యయేపదాతయః - రధానామకంఠశివసా - స్రా
ణిఅష్టాశతాని ప్రతిశైలకా - ఎవంగజానామపి - నరాణాంతుశతసహస్రాణినివసహ - స్రాణివచంబాశదధికాని - త్రీశతాని
చ - అశ్వానాంతుసహస్రాణిషట్షష్టిషట్పైతి - సంకలయ్యై కాలక్షోహిణీజైయా , తథాహోక్తంమహాబారతేఆదిపర్వ ణిద్వితీ
యేఽధ్యాయే “ ఏకోరధోగజశైలకేనరాఃపద్మపదాతయః - త్రయశ్చతురగాన్ప్రజ్ఞైః ప్రతివ్యభిధీయతే ॥ పత్రింతుత్రగు
ణామేతాంవిరుస్సేనామఖంబుధాః ॥ త్రీణీసేనాముఖాన్యోగోగుల్మైశ్చత్యభిధీయతే ॥ త్రయోగుల్మగణోనామహాహినితుగణా

ప్రయః॥ తతాస్మిన్ సువాహిన్యః పునఃపరివిచక్షణైః॥ చమూ స్తుపతనాస్మిన్ శృవ్యస్మిన్ ప్రవృత్తిశిః॥ అనిసీం దశగుణా
 మాచురయే హిణింబుధాః॥ అక్షహిణ్య మున్మథ్యా తారధా నాం ద్విజస్తతమాః॥ సఖ్యాగణితతత్త్వజ్ఞైః సహస్రాణ్యైః కవింశ
 తిః॥ శతాన్యపరిచాప్తే బతధాధూయశ్చ సప్తతిః॥ గజానాంతు పరిమాణం తావదేవా తనిర్నితే॥ జ్ఞయంశతసహస్రంతు
 సహస్రాణితధానవ॥ సరాణామధిపంధాశ్చ తాని తిటిచానఘః॥ పఞ్చదష్టిసహస్రాణితధాశ్చానాంశతానవ॥ దశో నరా
 ణిషట్పాద్యుర్యధావదధిసఖ్యయా॥ ఏతామయే హిణింప్రాహుస్సఖ్యాతస్త్వవిజహన్॥ ఇతి॥ ౩౦॥ ఋతతోయత ఇతి॥
 ప్రహరన్ పరశ్శర్మోయస్య అనలస్యైవ ఓజసైజో యస్య అసారామః పరేషాం చక్రం సైస్యమగ్నం నూదయతి తిత్తధా
 ధూతో యత్ర యతోయత్రయత్ర సైస్యే విచక్రమగ్నిశేషః తత ద్రుత ద్రుతత్రచిన్మా నూజాఙ్గరవః కర్ధరాశ్చ యేషాం హ
 తాన్మా తావాహనానయేషాం తెనీరాః నిపేతుః॥ ౩౧॥ ఋతతో రామస్య కుతారణ సాయకైశ్చ వివృణ్వాప్తి
 న్నావరృదయో యస్య తత్త్వస్యైస్యం రుధిరాఘోకర్ధమోయస్మిక్ నస్మిక్ రణజిరయోదాశ్చణే నిపాతితం వృష్ట్యా
 హే హయోఽర్ధువోరుషా ఆపతతే తత్రవిగ్రహూడహః॥ ౩౨॥ ఋతథేతి అర్ధపఞ్చతేషుధున్మ ద్వాహుభిర్వా
 ఙాన్యగపత్సోఽర్ధునో రామాయ నన్దథే అధా ద్రుభ్యతా మగ్రణే రామవికధస్య తాన్మాణా నివృణ్విస్యమేకదా
 సమచ్చినతో నంచిత్యైద॥ ౩౩॥ ఋతనరీతి॥ త్రునస్య హస్తైరచలానన్యైః పాంశ్యైః త్విష్య యుధిపక్షాగ్రేమివేగాదభిధావ

అక్షహిణీన్ ప్రదశాతిభీషణాస్తారామవికోభగవానసూదయతే॥ ౩౦॥ యతోయతో ౨ సౌప్రహరత్పరశ్చ
 ధోమనో ౨ నిరౌజాః పరచక్రసూదనః॥ తత ద్రుతశ్చిన్నభుజోరుకర్ధరానిపేతురుర్యాగ్నిం హతేమాతేవాహనాః॥
 దృష్ట్యాస్యపైస్యం రుధిరాఘకర్ధమేరణాజిరరామకుళారసాయకైః॥ వివృణ్వత్పర్యజచాపవిగ్రహం నిపాతి
 తం హైహయ ఆపతద్రుషా॥ ౩౨॥ అధాధునః పఞ్చతేషు బాహుభిరన్మమనూబాణాన్యగపత్స నన్దథే॥ రామా
 యరామో ౨ ద్రుభ్యతాం సమగ్రణేనాస్మైకధన్యేభిరచ్చినశ్చమమ॥ ౩౩॥ త్రునస్య హస్తైరచలాన్యైః ౨
 ఘ్నిపామత్త్విగ్రవేగాదభిధావతోయధిభుజాన్మతారణకరోరనెమివాచిత్యైదరామః ప్రపథం హసన్తివ॥ ౩౪॥
 కృత్రబాహూశ్చిర స్తస్యగిరశ్చృజ్ఞమివాహరత్॥ హతేషిరతత్త్వత్రాస్యం ఖ్యాయత్వయంతతదా॥ ౩౫॥ అగ్ని
 హోత్రీమపాహ్మత్వనవ తస్మిం దున్మపుర్యయతే॥ సతపేత్యాత్రమంపితేపరిక్షేపాం నమూర్చయతే॥ ౩౬॥ స్వ
 కృతంతత్రాంతరామః పితేత్రాత్యభ్యుపవ॥ వల్లయామాసతచ్చృత్వాజవదగ్నిరభావత॥ ౩౭॥ రామరా
 మమహాబాహూభవాన్వాపమకాశ్చమీతే॥ అవధీన్నరదేవయత్సర్వదేవమయంరుషా॥ ౩౮॥ వయంహి
 బ్రాహ్మణాస్తాతత్తుమయా ౨ర్హుతాం గతాః॥ యయాలోకగురురైవోపారమేష్ఠ్యమగాత్సదమ్॥ ౩౯॥ త్మమ
 యురోవతేలత్త్వైర్వాగ్రీవీసారిప్రభాయధా॥ త్మమిణామాశుభగవాంస్తుశ్చ త్మహారిశ్వరః॥ ౪౦॥ రాజ్ఞో

తో ౨ర్హునస్య ధుజాన్మరోరనెమివా కుతారణ రామః॥ ప్రహసన్తివ ప్రపథంబలాచిత్యైద॥ ౩౪॥ ఋత్వతేతి కృత్రా
 భిన్నా బాహువోయస్య తస్మాద్ధునస్య శిరఃగిరస్సకాశాచ్యృజ్ఞమివ జహరృవం వితర్క్యునై హతేనశ్చ తస్మాద్ధునస్య
 పుతాగ్ని అయితసఖ్యాగ్నికాః భయాదగ్ని హోత్రీం హేమధేనుం శవత్యాముపాహ్మత్వైస్సమిపహసీయ రామాయనమ
 ద్విగ్రత్యర్థః దున్మపుః పలాయంచక్రిరతతో రామః ఆత్రమ మపేత్య పరిక్షేపాం ధేనుం పితేజమదగ్నయై నమూర్చ
 యతే॥ ౩౫॥ ౩౬॥ ఋత త్వైస్వకృతం కర్ధపితే భాత్యభ్యభ్యవల్లయామాసతదాగ్రమేవపరితంకర్ధాశుత్యా జ
 మదగ్నిరభివీతే॥ ౩౭॥ ఋతదేవాహరామరామేతియావత్సమాప్తి హేరామరామమహాబాహూభవాః పాపం
 కృతవాక్ శింతే యత్సర్వదేవమయంసరదేవమన్వనం వృధా హతమానసీతి॥ ౩౮॥ ఋత్వతాగ్రాసోపహసనంపాప
 మిత్యత్రాహవయమితివయంబ్రాహ్మణా హే ఘాతుంసఘాతుకోవిద్రుగ్భిర్భుక్తవిధాహీతిభావః త్మయ హేతు
 భూతయా అర్హుతాం పూజ్యతాం గతాః పాప్రాప్తాః త్మమాం ప్రస్తౌతియయేతి లోకగురురైవోబ్రహ్మ యయాత్మమయా
 పారమేష్ఠ్యం సరమేష్ఠ్యోగ్యం పదంస్థానం అగాత్సాప్రవాక్॥ ౩౯॥ ఋత్మమయేతి త్మమయైవ బ్రాహ్మీలక్ష్మీః బ్ర
 హ్మకులసంబంధిశ్చేమదమాదిసంపత్ యథా సారిసూర్యప్రభాతధా రోవతేనకాశతేభగవాన్ హరిశిశ్యరోపితమి
 ణాం త్మమావతామేమాశు తువ్యతేనసన్నతీతిభావః॥ ౪౦॥ ఋరాజేతి కింపమూర్ధాభిషిక్తస్య సార్యభామస్య
 త్యర్థః తస్య రాజ్ఞోవధో బ్రహ్మవధాద్విప్రదధాదపిగురునితరాంపాపహరూపః అత స్త్యమవ్యసేధగవతిస్యస్తా చైతనా

జ్ఞానం-యస్యత ధామాత. స్త్రీ గానాంగక్షాదీనాం-సంసేవయా. అంహ స్తత్ప్రపంచ-జహి అపాకురు ॥ ౪౧ ॥ ఇతి శ్రీ భాగవతవస్తవస్తోత్రాఖ్యానం శ్రీ భాగవతవ్యాఖ్యానం నవమస్కంధే పద్మదశో ౭ ధ్యాయః * * * * * ఏకం, పితౄ-పశితే ఆదిష్టా. రామ. ప్రథ. త్యక్తే కృత్య, హేతురుననన. సంవత్సరం. తీర్థవర్త్యం. చరిత్యా కృత్యా. పునరాశ్రమ-మాయయా. ॥ ౧౦ ॥ ధృవ దాచిపితి. ఎవం పితౄతే కదాచి. దైవకా-గక్షాం ప్రతిగతా-తస్యాం. కంచి-దస్యగోభిస్సహ-క్షీణ స్తం, పద్మ మావినం చితర ధృవ్యాం గర్భర్వరాజ-మవశ్యతే ॥ ౨ ॥ ఉద్వేగార్థం జలాహరణార్థం. నదీంగక్షాం-గతా-రేణకా-క్షీణ స్తం విలీకయే స్తీనతీ కించిదిత-చిత్ర ధృ-గృహ-యస్యా. స్తధాధూతా, హేమమేలంపత్మ్యగ్నిశాలాత్రహేమమనమయం, ననస్తూరవిస్తృతవతీష్ణ ॥ ౩ ॥ కాలాత్యయేతి తతః, కథంచి-తంకాలాతిక్రమం, విలోక్య విధిత్వా మునోపత్యుస్సకాశా, దాక్ష, న, శ్యాపమాశక్ల, మానా, రేణకా, త్వరయా, అగత్య, కలశం, పురిఃపత్మ్యగ్ని, నిధాయ, కృత్యా ఇతి, తస్మాత్ ॥ ౪ ॥ వ్యభిచారమితి తతో, మునిర్జమదగ్ని, పత్మ్య, వ్యభిచారం, జ్ఞాత్వా, ప్రకుపితః, పుత్రా, నబ్రవీత్, క్షిమితి, హేతుత్రకః, పాపా మేనాం ఘృతమారయేతి, ఎవముక్తా, సైపుత్రా, నవక్రీర్, మాతృ, పథమితి శేషః ॥ ౫ ॥ పిత్రా, సంహత, ఆజ్ఞాతిలజ్జీ నాం, బ్రాహ్మణాం మాతుశ్చ, వధే, నిహోదిత, స్పరామః, మాత్రాసహ, బ్రాహ్మ్య, నవధీత్, కర్మమేవమకృత్యం, తేజానితి శ్చాంసిరాకుర్వనామం వినినష్టి. మనోపితుర్య. స్వమాధి. స్తస్య. తవశ్చ. సమ్యక్ భావం-జానాతితి-తధాధూతః, యదినహన్యాం మూషితే స్తం,

మూర్ధాధిష్ఠీ తస్యవధోబుచ్చవధాద్ధురుః | తీర్థసంసేవయాచాంహేజహ్యజ్ఞాచ్యుతచేతనః | ౪౧ ॥ * * * * * ఇతి శ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, నవమస్కంధే, పద్మదశో ౭ ధ్యాయః * * * * * శ్రీమదామో ౨ | పితౄపశితే రామ ప్రథేతిరుననన | సంవత్సరం తీర్థయా త్సాం చరిత్యా ౭ ౭ శ్రమమాద్రజితే ౧ ॥ కదాచిదైవకాయాతాగక్షాం యంపద్మమావినమిమ్ | గర్భర్వరాజంక్షీణ స్తమస్సరోభిరచైతత్ ౨ ॥ విలోకయేత్క్షీణ స్తముదకాయనదీంగతా | హేమవేళాంసనస్తూరించిత్రితరభస్వహా ॥ ౩ ॥ కాలాత్యయం తంవిలోక్యమునోశ్యాపవిత్రాతా | అగత్యకలశంపత్మ్యపురోధాయకృత్యా ఇతి ॥ ౪ ॥ వ్యభిచారంమునిర్జాత్యా పత్మ్యఃప్రకుపితో ౭ బ్రవీత్ | ఘృతే నాంపుత్రకఃపాపామితి శ్చైత్యైవచక్రీర్ ౫ ॥ రామస్సంహోదితః పితౄభ్యాన్విన్నా త్సాంసహవధీత్ | ప్రభావజ్ఞోమునోమ్యక్తమాధిపసోశ్చసః ౬ ॥ వరేణచ్చరయమానప్రీతస్సత్యవతీమతః | వరేణాతానాంరామోపిజీవితంచాస్త్యునివధే ౭ ॥ ఉన్మిష్టసైవశోనోసద్రాపాయ ఇవాజ్ఞసా | పితుర్విద్వాంసభోవీర్యం రామశ్చక్రేసుహృద్వధమ్ ౮ ॥ యేఽర్హునస్యతారాజన్వరస్తస్యపితుర్వధమ్ | రామవీర్యవరాధూతాలైభిరైశ్చ నక్యచిత్ ౯ ॥ ఎకదా ౭ ౭ శ్రమతోరామసభాగృతీరవనంగతే | వైరంసిపాధయివహోలబ్ధచ్చిదాగక్షాగమత్ ౧౦ ॥ దృష్ట్వా ౭ గ్నగౌరవసేవమావేతధీయంమునిమ్ | భగవత్సృజ్యమశ్లోకేజఘ్న స్తేపాపనిశ్చయాః ౧౧ ॥ యాచ్యమానాఃకృపణయా రామమాత్రా ౭ తిదారుణాః | ప్రసహ్యశిర ఉత్కృత్య సిన్ధుసైత్రతబంధవః ౧౨ ॥ రేణకాదుఃఖశోకారాన్సమున్మిత్యానమాత్మ

ప్రభుర్భదిరాన్యాంశ్చిప్రసాదితఃపితౄమృతాజీవయితంసమర్థఇతిజానన్మితిభావః ॥ ౬ ॥ శతః ప్రీత-స్సత్యవత్సాస్సృతాజమదగ్ని-ర్యరేణ-ధర్మయామాన, అభ్యయనెవనతీవద్వరేణేతి హేత్వర్వస్తీయావరాధంహోదయామాసేత్యర్థః, రామమితి శేషః ॥ తతః పితౄ. వరాయ-హోదితా. రామః. హతానాం. పునఃసీవనం-తేమా-మాత్మవధే. అన్యసిన్ధునివృత్తిం-వ-వ్రే ॥ ౭ ॥ ఉత్తత. స్తేభాగృత-స్సమాత్మకానిద్రాగ్రథమా. జ్ఞసా-కుశలినోజీవస్త. ఉత్తమః-నన్వనుచితకర్థంకృతవాకతత్వాః. పితుర్మితి ॥ ధూర్వోక్తపాపాభిప్రాయః. శబ్దార్థఃస్ఫుటః ॥ ౮ ॥ శ్చనర్వతీ. త్రియవధేకారణంవక్రమహా-యేఽర్హునస్యతా ఇత్యాదితా ॥ హేరాజ-న్మర్హునస్య-యేనుతా-రామవీర్యేణ-పలాయతా-స్తే-స్వపితుర్వధం-రామకృతం-స్తరస్త్రః-కృచిదిత-శర్మసుఖం-సలభిరే ॥ ౯ ॥ ఉన్మిష్టచితి ॥ కదాచి-త్యభాగృతీ-రామ-సాన్విత్రమా-ద్యనంగ-తేన-వైరంసి-పాధయివహో-లబ్ధచ్చిదాగృథావనరాః-ఉపాగమత్. అర్హునమాత్మత్యనగ్నః ॥ ౧౦ ॥ ఉన్మిష్టేతి తత్సాశ్రమ-అగ్నగౌరవరేతిగ్నిశాలాత్రహేమ-మాసీనం-భగవత్యా-వెశతధీయంసమాహతవనసం, మునింజమదగ్నిం. దృష్ట్వా. పాపవనిశ్చయాయేషాం. తేఽర్హునమాత్మజఘ్నః హతవస్త్రః ॥ ౧౧ ॥ యాచ్యమానా ఇతి కృపణయా-రామమాత్రా. రేణకయా. యాచ్యమానాః. ఎవనసమారయేతి శేషః-అతిదారుణాః సతరాంక్రూరాః-బలా-చిర-ఉన్మిష్ట-తే-త్రబంధవో, సిన్ధుభిరేవస్త్రః ॥ ౧౨ ॥ శ్చ రేణకేతి తదా-రేణకా-దుఃఖశోకారా-దుఃఖంమానసికః, శ్చ శోశోశోవాచ్యసాభ్యాం. అన్మిష్టి

২২৫

స్త్ర్యకర్తృకేమఖేపురుషపశుర్నృణావ . యశ్చ, ఇతేశాదీస్వరుణాదీన్, సుత్యా, విశ్వామిత్రోపదిష్టమస్తే ౧౦౬౬ శ్లోకః . పాశబ
 న్ననాన్యుమచేతముచ్యతే ॥ ౩౧ ॥ యశ్చ, దేవయజన . వరుణాది దేవతారాధనాన్త కే . హరిశ్చన్త ౧మఖే . దైవర్గురుణా
 దిభిః-రాతోవత్తోద తప్రాణిభిర్యాయతే . గాధీమగాధివంశజేవ . దేవరాతేభిర్యాయతే , స్పశువశ్యేనో భార్యవంశ్యగువంశ
 జిః ॥ ౩౨ ॥ యశ్చ, తాత్పర్యవచకల్యుతామిత్యుక్తా . యే, వధుభ్యున్త . సేమ, యే, జ్యేష్ఠాః-పశ్చాత్-తే-పితౄక్రం-కుశ
 లం . నమోఽనాన్తీకృతవస్త్రతః, క్రుద్ధో-మునిర్విశ్వామిత్ర-ప్రాణ . హేమద్భువాన్లెహ్నా, భవతే, త్యక్తపతే ॥ ౩౩ ॥ యశ్చ, త-న
 మధుచ్ఛవా-మధ్యమః, పశ్చాత్, తా, కపిస్తే-ర్యా ౧౪భిసహ, పితర , మాహాః ॥ యశ్చ, యద్య, హో, స్తే-స్వామిజానీ తెఅపితృ
 తస్మిన్వా దేశే, వయం, తిస్రామహే, ఆజ్ఞాంకరవామతి ॥ ౩౪ ॥ యశ్చ, వమత్వా, తత, స్తం దేవరాతం , మన్తగృహం-కన్య
 సూంకరమస్యామ తానా, మిత్యాదిమన్తా ౧౫౦౦ద్రష్టారం-శ్లోకం-చక్రః ॥ కరణ ౧౪కారందర్శయతి ॥ తామన్తగృహం-వయం
 ప్రహీతి ॥ వయంసర్వే, త్యామన్తగృహం-హే , అనుగూరం-స్తభవామ . తవసనిష్ఠాభవామేతర్గం, తతో , విశ్వామిత్రః-ప్రీత
 ప్రాణనుతా, యాయం, వీరవన్త, భవిష్యద్భవత్రవన్త, భవిష్య, భేషజగ్రాహ ॥ ౩౫ ॥ యశ్చ, కొ-స్తామన్తవన్త, శో-అనుగ
 హ-మాతురీత్యతాగ్రా, యభితి, యే-యాయం, మానంపూజ్యతాం, అనుగృహాన్త, అనువర్తమానాన్త, యద్యా, మానం
 ప్రమాణంమనశ్చయ, చునుగృహాన్త, అనుసాలయన్తః . మాం , వీరవన్తపుత్రవన్తం, అకర్తృకృతవన్తః , మన్తానప్రత్యా
 ఖ్యానాయాయపితృశ్లోకం, దేవరాతవస్త్రహేయత, అతో-అహమవీరవాక్స్యాం . తదాతునకృతయేయస్తాభి, రీమంగుణం

నాత్ ॥ ౩౧ ॥ యోరాతోదేవయజనదైవైర్దాధిమతాపనః । దేవరాతేభిర్యాయతస్యశ్చేవమధ్యభార్యః ॥ ౩౨ ॥
 యేమధుచ్ఛవసోశ్లోకఃకుశలంమేరచతః । అశపత్రాన్యసిక్రుద్ధోమైభాభవతద్దురనాః ॥ ౩౩ ॥ సహవా
 చమధుచ్ఛవాసార్థంపశ్చాత్తాతఃతః । యనోభవాన్సంజానీతేతస్మిన్ప్రీతామహేవయమ్ ॥ ౩౪ ॥ శ్లోకం
 మన్తగృహంచక్రస్తామన్తగృహంవయంస్తహే । విశ్వామిత్రస్సతానాహవీరవన్తభవన్తవర్గః ॥ ౩౫ ॥ యేమానం
 మే-అనుగృహాన్త, వీరవన్తవన్తవన్తమామ్ ॥ ఎవవంశాకాపిరోదేవరాతే ప్రవన్తః । అనోమోష్టికహరితజయన్త
 సుమనాచయః ॥ ౩౬ ॥ ఎవంకాశ్మగోత్రంతస్యైశ్వామితే ౧౪భవన్తగృహమ్ । ప్రవరాన్తమా-పన్తంకర్షిష్యా
 వం ప్రకల్పితమ్ ॥ ౩౭ ॥ * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, నవమసూక్తే, యోదశోఽధ్యాయః * * * * *
 శ్రీకుశడాచః, యేపురూరవన్తఃపుత్రాయస్సస్యాభవన్త్యతాః ॥ నహుషఃక్షతవృద్ధకృరజిరవన్త, శ్రీవీరవాక్ ॥ ౧ ॥
 అనానాభిరాజేన్ద్రక్షతవృద్ధాన్తయంతుః ॥ క్షతవృద్ధాన్తయంతుః ౧౫౦౦హే, త్రాస్త్రా, జాస్త్రయః ॥ ౨ ॥ కా
 శ్యకుశోగృహృత్మమదభిగృహృత్మమదాదధూత్ ॥ శునకశ్చన్కాయస్సలబ్ధ్యాచవవరోమునిః ॥ ౩ ॥ కాశ్యన్త
 కాశిస్తత్పుత్రోరాష్ట్రోదీర్ఘతపఃపితా ॥ ధన్యస్రదీర్ఘతపః * దాయర్వేదప్రవర్తకః ॥ ౪ ॥ యజ్ఞభుగ్వాసు
 దేవాంశ్చస్సృతమాత్రా ర్హినాశనః । తత్పుత్రఃకేతుమాన్యన్తజ్జైభిరురదస్తతః ॥ ౫ ॥ దివోదాన్తీర్వయం

పశ్యన్త, సుగృహీతవానస్తీర్థిభావః, హేకుశి కాః, ఎవదేవరాతః, వంశయన్త, దీయఃకాశికవ, కుతః, యతో . వీరవన్త్యతః, త
 మేనమన్తవత్తనుగృహృత, తతో-శ్లోకః-ష్టికదయ, ద్రవ్యవిశ్వామిత్రస్య-తాగ్రా-స్సంబధాపురిష్కర్త ॥ ౩౬ ॥ యశ్చ, వసం
 హరతి ॥ ఎవమితీ-ఎకేప్రా-ఎకే-అనుగృహీతాః, అన్య, ముప్రత్యేన్త, స్పీకృత, ఇత్యేవం, తతా-శిశగోత్రం, విశ్వామిత్రే ౧౫
 ధగ్విధంనానాప్రకారం, జాతం, తతశ్చ, ప్రవరాన్త, మా-పన్తం , కుతః-హేయస్తాత్ , ఎవందేవరాతశ్చక్షేన్త, తస్మక్
 ల్పితమ్ ॥ ౩౭ ॥ యశ్చ, తిస్రామహే, తవన్త, పశ్చాత్, కా-ఖ్యా-యం-శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యా-యం-నవమసూక్తే-యోదశోఽధ్యాయః *
 తదేవంపురూరవన్తఃపుత్రాణాంపశ్చాన్త, నాంకనిష్ఠానాంవంశానుపవర్త్యే దాన్త, ప్రధమస్యామోర్వంకమాహ ॥ యభి
 తి ॥ యః, పురూరవన్తఃపుత్రః-అయ్య, రుక్త . ప్రస్థ, నహుషాదయః , పశ్చ, సుతాః-అభవత్ ॥ తత, హేరాజేన్త, తావత్త, త్ర
 వృద్ధస్యా, న్యయంవంశం-శ్లోక, క్షతవృద్ధస్య, యస్స, త, స్సహే, త్ర, ప్రస్థ, త్రయ, అత్త, జా, అనత్ ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ యశ్చ, తాన్త, ద్వి
 తి, కాశ్యభి, కాశ్యకతో, గృహృత్మమద-ఇతి, తత, గృహృత్మమదా, చ్చునకస్యమభవత్, యన్త, చ్చునకా-చ్చౌనకో . జాతంసచ . బ
 హ్యుచ శ్రేష్ఠః, మునిః ॥ ౩ ॥ యశ్చ, కాశ్య స్యతి ॥ కాశ్య స్యతి , పుత్రః . కాశిరాజః . తతో-రాజః, కాశిరాజా , దీర్ఘ
 తపః, జాతి, దీర్ఘ తపస్సు, ధన్యస్రదీర్ఘ, సహ, యర్వేదవన్త, ప్రవర్తకః ॥ ౪ ॥ యజ్ఞభుగ్వాభాగభాక్, వాసుదేవస్యభగవ
 తో, ౨౦వభూతః, స్సృతమాత్రవనా, ర్హింరోగనాశయతి . తదాభూతః, అయంధన్యస్రదీర్ఘముద్రమధనజాతాధన్యస్రర
 న్యోభగవదంశావతారభూతవ, తత్పుత్రోధన్యస్రదీర్ఘపుత్రః, కేతుమా, తత, కేతుమతో, భీమరథో , జ, జై ॥ ౫ ॥ యశ్చ, తస్మా

తే-తుమతః , ద్యుమాన్ , జజ్ఞేత్స త్స నువజ్ఞః , నవ - దివోదాసాద్య పర నామధేయః , తతః దివోదాసాదితబ్రహ్మచ్య-
దలరా-దయో - జజ్ఞేత్, త్ర తాలర్క-ం విసస్తి । వష్టిరితి ॥ వట్సుహాస్రాధికవష్టిసహస్రగాణి , అలర్క-ం వ, యువానాన్-
మేదసిం, బుభుజేఅనుభూత, అలర్క-దన్యమనుభుజిత్యర్థః . ఇహాపధోగోభుజేరర్థః , నతుపాలసం, తత్ర-మజో-
నవన,, ఇత్యత్, సేవదనిషేధసత్కాత్ , అలర్క-త్సన్నతి-ప్రస్తాత్సన్నత్యైస్సకేతః, సుకతా-త్సకేతనః, సుసితో-ధనుద
ర్యవధిపాతా ద్రుమ్ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ తస్మాద్ధర్మకేతు-ప్రస్తావ్య-సత్యకేతు, రజాయత, సత్యకేతోః, ధృష్టకేతుః, తస్మా,
త్సుకుమారాఖ్య-స్సతఃక్షీతిత్వోర్, జజ్ఞేత్ ॥ ౯ ॥ సుకుమార-ద్వితిహాత్ర-ప్రస్థ-భగ్గః, తతోభర్తా, ధర్మధూమిరధూమ్ ॥
పాస్యప, ఇతిత్వ, మిమక్షుః , కాశయఃకాశ్యస్యవంశజాః, సృపాః , త్మత్రవృద్ధస్యకాశ్యప్రపితామహస్య , అన్యయంఅయన్తై
యా-స్థితేభా ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ఎవంత్మత్రవృద్ధాన్వయక్ష-క్రః అధరమృసాన్యన్వయమాహ ॥ రమ్యస్యపుత్రో, రథసః, గమ్యురశ్య,
తతోరభసా, త్స-త్సః , తస్యత్రతోః, క్షేత్రేవత్రే, బ్రహ్మబ్రాహ్మణ్యంబం, జజ్ఞే, అధా, నేనసఃఆయోపుత్రస్యకనిసో, వం
శంశ్యణ ॥ ౧౧ ॥ తతో-నైనస, శృద్ధ-ప్రతశ్శుద్ధా , ఛుచి, ప్రస్తా, త్రికవన్, సువధర్మసారధ్వవరనామధేయః, తత
స్త్రికకుపః, తా ద్రయో, జజ్ఞే, నవ, కృతమనుష్ఠితం, కృత్యంముక్తిసాధనం , యన, తధాభూతః , అత్సవాన్జ్ఞానయోగసిద్ధ్య,
అతఃపుత్రోద్వారనసకృతవానితిభావః ॥ ౧౨ ॥ అధరజెరాయోపుత్రస్యవంశమాహ ॥ రజెరితిరజే, పుత్రాః, వచ్చుత

ప్రస్తావ్యతదనతిప్రయః । సువతః త్రుజిద్వత్స ఋతధ్వజఇతిరః ॥ ౬ ॥ తతఃకువలయాన్యైవిరో ౭ ల
ర్క-దయన్తతః । వష్టింవర్షసహస్రాణివష్టింవర్షతానివ ॥ ౭ ॥ నాలర్క-దపరోరాజాబుభుజేమేదసింయు
వా । అలర్క-త్సన్నతి-ప్రస్తాత్సన్నత్యైస్సకేతో-ధనుశతనః ॥ ౮ ॥ ధర్మకేతుస్సత్ ప్రస్తాత్సత్కేతురజాయత । స
త్సకేతో-ద్వష్టకేతుస్సుకుమారఃక్షీతిత్వోర్ ॥ ౯ ॥ వీతిహాత్రో-న్యభగ్గో-న్తోభర్తాధూమిరధూమ్నృపఃఇతిమ
కాశయోధూపాఃత్మత్రవృద్ధాన్వయాయనః ॥ ౧౦ ॥ రమ్యస్యరభసఃపుత్రోగమ్యురశ్యక్రతుస్తతః । తస్యక్షేత్రేబ
మ్నజజ్ఞేత్సృణువంశమనేనసః ॥ ౧౧ ॥ శుద్ధస్తతశ్శుచిప్రస్తాత్రికకుభర్తసారధిః । తతశ్చద్రయోజజ్ఞేకృతకృ
త్యస్సఅత్సవాన్ ॥ ౧౨ ॥ రజేన్యతాన్యానస్సత్రాణామమితోజసామ్ । నైరభ్యర్థితో-న్తత్రాన్త్రైస్త్వైస్త్వై
యాదదాదివమ్ ॥ ౧౩ ॥ ఇన్యస్తస్యైవప్రస్తాత్సాగృహీత్వాచరణౌరజే । అత్సానమన్యయామానపక్షిణాదాత్మరిత
జ్ఞీతః ॥ ౧౪ ॥ పితరుంపరతేపుత్రాయాచమానాయనోదదః । త్రివిష్టపంపాస్త్వాగ్రయజ్ఞభాగాన్సమాద
దుః ॥ ౧౫ ॥ గురుణాహూయమానేగ్మౌబలభీత్తనయాన్రజేః । అవధీర్మృగిన్తాన్తాగ్నాన్సకృదవశేషిః ॥ ౧౬ ॥
కుకాశ్చీగ్నిఃక్షేత్రవృద్ధాత్సంజయస్తత్సతోజయః । తతఃకృతఃకృతస్సాగ్నిజజ్ఞేచార్యశ్యకోవృతః ॥ ౧౭ ॥ స
హజేవస్తతోభీమోజయత్సేనస్తుతత్సతః । సహ్యుతిప్రస్థతుజయఃత్మతధర్మామహరభః ॥ ౧౮ ॥ త్మత్రవృద్ధా

తస్మాత్కాలనవధికతేజస , స్సంబధూపురితగ్గః । రజేత్సరితమాహ ॥ దైవై, రభ్యర్థితో, రజైత్సత్సాగ్న, చాత్సా, విపంత్రివిష్ట
పం, నై, తై, గ్ని, రపహృత్, మిన్ద్రాయదదా ॥ ౧౩ ॥ ఇన్యస్తస్య, పునః, ప్రహ్లాదా, రజిత, శబ్దో, విపం, తస్యైరజయై, రత్సా, రజే,
పురణో, గృహీత్వా, ఆత్మా, చ, మన్యయామాన , స్వరత్సాభరంతస్త్రికానిహితవానిగ్గః ॥ ౧౪ ॥ త్మనత్సాగ్రయజ్ఞమాహ ॥
పితరితి, అధ, పితరిజా, పురత తేవృతేనతి, తస్య, పుత్రాః, పచ్చుతం, యాచమానాయ, న్ద్రాగ్రయ , త్రివిష్టపం, నదదుః, క్షిప్యయజ్ఞ
భాగాన్, సమాదదుః, స్వీకృత ద్తః ॥ ౧౫ ॥ అధ, గురుణాబృహస్పతిసా, అగ్నిచానవిధినా, తేషాం, సుభిభంకాయ, అగ్నై,
హూయమానేనతి , మూర్ధిన్ద్రాగ్నిచిత్రాయనుకూలబుద్ధిగూపా , దృగ్నింశితాన్, రజే, పుత్రాన్, సర్వాన్సలభిత్, ఇన్, గ్ని, ఆవధీ
జ్ఞసాన్, కశ్యి, డో-పి , నావ శేషిః ॥ ౧౬ ॥ త్మపూర్వంత్మత్రవృద్ధాత్సాగ్నాన్కాశ్యశ్యగ్నస్సమదానామధ్యేకాశ్యగ్న
జ్ఞమదయోగ్యంకాపుక్తా ॥ గృత్సమదాదధూదిత్వాదిసా । వశఃకుశస్యవంశమాహ ॥ కుకాదిత్వాగ్నినాయావప్రమా-త్రిక్షేత్ర
వృద్ధాత్మత్రవృద్ధాత్సాగ్నికూకా , త్రిగ్నిరజ్జజ్ఞే, తత్సతోపితిసుత, స్సజ్ఞయః , తతస్సజ్ఞయా, జ్ఞయో, జ్ఞే, తతోజయో, త్సృతః,
వృద్ధాత్మత్రవృద్ధాత్సాగ్నికూకా , త్రిగ్నిరజ్జజ్ఞే, తత్సతోపితిసుత, స్సజ్ఞయః , తతస్సజ్ఞయా, జ్ఞయో, జ్ఞే, తతోజయో, త్సృతః,
పాస్యప, కృతస్య, చార్యశ్యకః, పుత్రో, రజే ॥ ౧౭ ॥ తతతోహర్షశ్యకా, త్సహజేవ, ప్రతో, భీమ, ప్రత్యతో, భీమసుతో, జయ
సేన, ప్రక్షణయ సేనస్య, తనయ, సహ్యుతి, సువ, త్మత్రధర్మామహశూరః, మహారభ్య ॥ ౧౮ ॥ త్మత్రవృద్ధాన్వయంనిగ
సేన, ప్రక్షణయ సేనస్య, తనయ, సహ్యుతి, సువ, త్మత్రధర్మామహశూరః, మహారభ్య ॥ ౧౮ ॥ త్మత్రవృద్ధాన్వయంనిగ

[illegible]

ధాన్య తయైహజ్యోతిష్మివఃపథాశ్చ దర్శితః॥ ౧౨॥ యాన్మమన్త్యువత్తదైవోకనాధాన్యరశ్యరాః॥ భగవాన్
సవిత్కాన్త్యాపావన్స్సీగితతః॥ ౧౩॥ మయంతతామేభ్యగవశ్యయ్యోగోఽస్యాఃపితామరుః॥ అన్యధార్ధ్యంఘ్ర
తవతీహాద్రోవేదమవాసతి॥ ౧౪॥ ఎవంతీవసీంశర్మిస్తాగురుభృతిమభావత॥ రుహాన్వన్ప్రవాగ్భవన్ధర్మతాద
ప్రదచ్చదా॥ ౧౫॥ అత్తవ్యత్రమవిజ్ఞాయకత్వేనబహుభీతుః॥ కీంప్రతిత్వేనైస్తాకంగృహాన్బలిభవతోయథా॥
త్రుతఃకీవావ॥ ఎవన్విధైస్సపరుషైఃప్రీత్యైవైవచార్యసతాంసత్వీశర్మిస్తాప్రాక్షీపతమా॥ ఏవాన్శ్యాదా
యమస్యనా॥ ౧౬॥ తస్యాంగతాయాన్యగృహంయయాత్త్రిపగయంబరత్॥ పాగ్ప్రీయద్వచ్చయమాపే
జలార్ధీతాందద్యహ॥ ౧౭॥ దత్యాన్మమత్తరంవాన్సన్త్రోరాకావివాసన్॥ గృహేత్యాపాణనాపాణిమ
జ్జపరదయాపరి॥ ౧౮॥ తంవీరమాహూశనన్ప్రేమనిర్భరయాగిరా॥ రాజన్ప్రయాగృహేతోమేపాణిపరపుర
జ్జయ॥ హస్తగ్రాహాపరోమాభూద్ధన్వీతాయాన్ప్రయాపిమ॥ ౧౯॥ ఎవతశ్చకృత్యోవీరన్బంధ్నోవాన్
పౌరుషః॥ యదీదంకూపలగ్నయాభవతోదర్శనంమమ॥ ౨౦॥ నచావ్యణోమభువితాహస్తగ్రాహూమహా
భుజ॥ కదస్యధార్మ్యత్యుత్తన్యతాపద్మమశ్వంపురా॥ ౨౧॥ యయాత్రినభిప్రేతంధైవోవహ్యతమాత్తనః॥

విజయదాసరతిః పాణినాః తస్యైః పాణిం గృహీత్యా తాం . బహిర్బుధృతవాన్ ॥ ౧౮ ॥ శ్లోమతిః తమద్వితీయవ్రతం విరం
యయాతి. మాశనసీకావ్యమతా . పైమహ్యూర్తయా . గౌరవవాదతదేవాహ . రాజస్మితిభిః ॥ హేరాజ్ఞ . పరేషాంపురాణ
జయతితథాభూత . మమ-పాణి . స్వయా-గృహీతే . అతః . స్వయా-గ్రహీతాయామమ . వరో-హ . ప్రగ్రహః , అన్యద్వి
యపాణినామత్యాణిగ్రహేణా-మాభూత్ . మామద్వహస్యేత్యర్థః ॥ ౨౦ ॥ శ్లోనమత్పుర్రాహ్మణీలకాంతురాజస్యకీద
మావయోః ప్రాతిహిమిశీవివాహస్యా దిత్వత్కా హ . ఎవత్రతి ॥ హేవీర . నౌఅవయో . రెవభర్తృభార్యభావరూప .
స్సంబద్ధ ఈశ్వరకృతః సతు . పౌరుషః మనుష్యకృతః , అతో-త్రనదోవత్రతిభావః . నస్యింసంబద్ధంకుర్వన్స్వీశ్వరో-త్రనద్య
శ్చత్యత్యత్రాహ . యదితి ॥ యతో యస్త్వి-త్యూ-పలగ్నాయాః మమే-దమసంభావితం . భవతో-దర్శన . మహతో-యథేదం
దర్శనమీశ్వరకారితమనుమీయతేతధానంబద్ధత్యైతిభావః ॥ ౨౧ ॥ శ్లోకించమరాజస్సంబవతర్చన్వితా-నబ్రాహ్మణిత్వా
హ . నైతి ॥ హేమహాబాహు-మేమమహా-ప్రగ్రహః పాణేర్గ్రాహణో . భ-రైతియవతో-బ్రాహ్మణో , నభవితానభవిష్యతి .
కుతః-చార్హస్యత్యన్యభూవాస్యతిమతస్యకచస్యకాపాల్ . కో-సౌకచ ప్రత్రాహ-యంకచ , మహం-పురాద్రధమమచపం ,
తస్యశాపాదత్యర్థః-బృహస్పతేస్యతకచస్యక్రాన్వృతసంజ్ఞేవనీవిద్యామద్యగాల్ , తదాదేవయానీతంపతింవకమే , సవగురు
పుత్రికీంమమపూజ్యేత్యుక్త్యానంతామవయమే ॥ తతస్యా కపతానతివచేయవిద్యావిస్ఫులభవతిత్తిశ్చాప . సచతవపతి
ర్భాగ్విజ్ఞానోభవిష్యతిత్తిశ్చాపేతికథా-తాగ్రీసుసంధేయా ॥ ౨౨ ॥ శ్లోతతో-యయాతి , రకాస్త్రీయత్యాదనభిపైతవపి .
జై వో-పహ్యతంప్రావీతం , బుద్ధ్యా-తదంతతస్యామానక్తం , మనశ్చ , బుద్ధ్యా , నహ్యధర్మేమదియంసః ప్రవిశేదిత

సాక్షిః,వచః-ప్రతిజగాగ్రసాలక్ష్మీపుత్రవాః ॥ ౨౩ ॥ ॥ శ్లో.స్మిన్నానంబుగ్గోపిజివవశాదెవాధవదిదర్శయన్నానాగృతేరాజ
సితవభిః ॥ ౧౧ ॥ ర-రాజనియయాతౌగతెనతిసాదెవయన్సితతృతకతాయదతి - విత్తస్యవిపవత్త్యేకేవః,శ్రద్ధివ్యయా, కృత,మ
క్రంచత-స్సర్వం-స్యవేదయత్ ॥ ౨౪ ॥ ॥ దుర్దనాఇతిత-దాకర్ణ్య - సభగవాన్సాహ్యో,దుర్దనాఃవిమనాః, పారోహి
త్యం,విగర్హయత,కాపాతీపత్తిమిష్యువృత్తిస్తువంశ్య,దమితాగ్రహ-వృషపర్వణః,పురాధ్యయన్సక్రమ ॥ ౨౫ ॥ ॥
వృషపర్వణి ॥ తతో-వృషపర్వ్యాప్రత్యగీకాదెవా, సై, వివక్షితాఃజయంప్రాపయీయఇత్యుభిప్రేతాః,యస్య,తథాభూతం
తంగురుంజాత్యా - పథి,పాదయోః, పతిత్య,గురుంప్రసాదయామాసప్రార్థయంచక్రె ॥ ౨౬ ॥ ॥ తుఃకాదైతితుఃకాదై
వమన్యఃకోరోద్యస్య,సభగవాన్సార్ధవఃకావ్య,స్థివ్యంవృషపర్వణః,మావత్తబ్రవిత్ - హేరాజ-స్సన్యాదేవమాత్యాః
కామమిషం-క్రియతాం-యదియమిషపతితక్ర-గ్రియతాం-ఎనాందెవయన్సీం-త్యక్తు,మహం - సోభ హే-నప్రభవామి,స్మేహో
దితిశేవః ॥ ౨౭ ॥ ॥ తథేవతితథేనాస్త్రిత్యక్ష్యకృత్య,వృషపర్వణిత్వేనతి-దెవయన్-స్యవనోగతం - ప్రాగ్వాఃపిమి-పి
త్రాదతానత్య,ఈం-యతో - యస్యేగమిష్యామి తత్రే-యంశ్చిస్తా-సామగాససఖీమా - మమయాతుతనగవృత్తు,మద్దా
స్యంకరుమిభావఇతి ॥ ౨౮ ॥ ॥ స్వానామితితత-శ్చస్తిపాత-తస్తస్తప్సక్ర-త్వాన్వాంపితాదీనాం, సజ్జ-టం-సీదీ
త్య,త-స్తస్తవస్తికా,దర్శన్యచమోజసన్య,గౌరవంపవీత్యస్త్రీపతానైససమా-దాసీప-దైవయన్సంపర్శవరత్ ॥ ౨౯ ॥ ॥
నామమైతితతః,ఉచనాకావ్య,శ్రద్ధివ్యయానహ,సుతాందెవయన్సీం, నామాపాయయయతయే - దత్వానంనామవ

మనశ్చతదంతంబుద్వ్యాప్తజిగ్గవాతద్యువః ॥ ౩౩ ॥ గతేరాజసిసానిరతత్రస్యరదశిపిమః । స్వవేదయ తతస్స
ర్యమ కంశక్తిక్రయఃకృతమ్ ॥ ౩౪ ॥ దుర్దునాభగవానాఃప్యఃపాఠోహిత్వంవిగ్రహయః । సురస్వస్తింకకా
పొందిమహిత్రాసుయయాపురాత్ ॥ ౩౫ ॥ వృషపర్యతవజ్ఞాయప్రత్యసికివవశీతమ్ । గురుంప్రసాదయ
స్తద్ధృష్టాపదయోఃపతితఃపరి ॥ ౩౬ ॥ శ్రుణ్ణార్థమస్యగ్రవాన్శిష్యంవాగ్విష్టభారవః । కామోఽస్యాశ్రియ
తాంరాజనైస్తానాంనన్యక్రమత్సహ ॥ ౩౭ ॥ తథేత్యసిత్తేప్రాచాదెవయానిమనోగతమ్ । విత్రాప్తతా
యతోయాస్యేసానుగయాతుమామమ ॥ ౩౮ ॥ స్వానాతతేష్యజ్ఞులంపిత్వ తదగ్రహ్యవగౌరవమ్ । దేవయా
సింపర్వదరద్దాసివస్త్రీగగైస్సగః ॥ ౩౯ ॥ వాచుషాయమతాందత్యానకశక్తిక్రయోఽనాతేనాచారాజ
స్మిస్తామహాప్రత్యేనకర్త్రిబిత్ ॥ ౪౦ ॥ విలోక్త్యానసీంరాజ్ఞీంశక్తిస్తామప్రజాంక్యబిత్ । తమవవవ్రహసిస
ఖ్యాపరివృతాపతి ॥ ౪౧ ॥ రాజపత్యాగ్నిశక్తితోవత్సేదగ్ధంబావత్సేదగ్ధబిత్ ॥ సురశ్శకుకవఃకాలెష్వమ్
వాహ్యపద్యతాపతి ॥ ౪౨ ॥ యదంపతుగ్గుసంచైవదేవయాసివృజాయత । ద్రుహ్యంబానుంపపూరుంపశక్తిస్తా
వాగ్విష్టజి ॥ ౪౩ ॥ గర్భసంభవమానుగౌగ్ధర్యుజ్ఞాయమాసి । దేవయాసిపితృగైరంయయాక్రోధవిమూ
ర్చితా ॥ ౪౪ ॥ పియామనుగతఃకామివహోధిరుపమస్త్రయః । ప్రసాదయతుంకైకాపదంస్తురదాధికి ॥ ౪౫ ॥
శుక సమాచామపిత స్త్రీకామాన్యపారదః । త్యాంజరావితతాంః మవవిరాహకరణీన్యజామ్ ॥ ౪౬ ॥

మాహా, క్షిమిహే రాజః, తద్విశయ్యాయాం శర్మిస్తాం కర్మచివత, నాధాః సన్న్యస్తాతి ॥ ౩౦ ॥ ॥ విలోక్యైతి తతః క
దాచిచ్చర్మిస్తా, రాజ్ఞోయయా తే. స్త్రీయ, మాశసం దేవయాసం సుప్రజాం శోభనావశ్యతం . విలోక్య గ్వయమపి యు
తావ దమానా, సఖ్యా దేవయాన్యైః పతిం తమేయయాతి మేవ వత్ర ॥ ౩౧ ॥ ॥ రాజపుత్రైశ్చ తదా ఆచత్యార్థం రా
జపుత్ర్యైశ్చ ద్విత్వయా అతితః ధర్మవిధ్యయాతి . ధర్మ-మవత్కృ, ఆచత్యార్థమృతుకాలేషాగ్రయమానాయాః కామపూరితం
ధర్మవైతి విచార్య, శుక్రవశశర్మిస్తామధా న్ద్రవ్యసన్నిధివశసద్ధర్మపీ, కాలే, దివ్యం దైవగామితే మేవా, వ్యవధ్యత,
దైవప్రాపితమేవ తస్మిన్ భవ్యవధ్యత, సతుకామతత్తత్కర్త ॥ ౩౨ ॥ ॥ యదుమితి ॥ తతః దేవయానీ, యదుం, ధర్మసంపద,
ద్యౌత్రత్యైః వృజాయతే సుమతే, నాధర్మదణ్డేవ్యవపర్యణో దమితా శర్మిస్తాతు, ద్రువ్యు, మనుం, పూయం చేతి త్రిత, సతాక
వ్యజాయత ॥ ౩౩ ॥ ॥ గర్భసంభవమితి ॥ తతో, మానసే దేవయానీ, భద్రస్స కాశాదేవా, సుర్యాశ్చర్మిస్తాయా, గర్భసంభ
వం, విజాయ, శోగిధమార్మితా, పితృకావ్యస్య, గమం జగమ ॥ ౩౪ ॥ ॥ స్త్రీయ-మితి ॥ ద్రియం దేవయానీ, మనశతః కామీ
యయాతి స్తాం, సాదసంవాచనాదిభిః పాదగమతాదిభిస్తాన్ద్రవ్యవదనైశ్చ శివమస్త్రీయైః ప్రార్థయమానీ ఽపి తాం ప్రసా
దయతుం, స కేకప్రభుభూతః ॥ ౩౫ ॥ ॥ శుక్రకృత్తితదా, తేయయాం, కుపితశ్చ కృ- ఆహ, క్షిమిహే, హస్తీ గ్రామమే అస్యత
పూరుషపురుషాశ్చ త్యాపన్నాన్తరూప, హేమనదుర్మదైవకాం . విరుపవిక్రతరూపం శరోతీతధా, సా, జరా-త్యాం
చితతాం అచితైర్మితి ॥ ౩౬ ॥ ॥ అత్త-వృత్తి ॥ ఎవం శబ్దోయయాతి రావం అత్తబోధీనీ తి హేబ్రహ్మ, తేతవ, దుపితరక

మానాంకామైరహ, మద్యావృత్తస్తోత్రైః, కామానాం, భోగైరితి శేషేవా, తతఃస్మక్రతహ, వృత్తస్యతామితి యోచిధా
స్మృతిజరామహం గ్రహీయ్యే మిత్య భిధాన్యతి - తస్మి, స్వయసావస్యవయసా, యధాకామం యావత్కాలం, వ్యవస్థ
స్థతాం, జరిగెనేమః, జరాంతస్తైరత్వతస్యయోగ్యహణేశ్వరః ॥ ౩౭ ॥ ఇంద్రుంబం, వ్యవస్థానంజరావ్యవస్థితి
న, సో, యయాతి, ద్యైవంపుత్రం, యదు, మహాచత ॥ ౩౮ ॥ ఋషిమితి, హేయదో, హేతాత, ఇమాం, తవ, మాతామహాన, కృ
తాంప్రహేతాం, జరాం, ప్రతిచ్యుప్రతిగృహణ, నిజంత్యదీయం, వయో, దేహి, విశయెవ్య, హం, సత్యస్తోత్రైః ॥ అతో, భవదీయ
నత్వం, తైవ, వయసా, అహం, కతిచిద్వర్షాః, రంస్యతి ॥ ౩౯ ॥ ఋదురారాహ, నోత్సహతి ॥ తవా, స్వరావయోమధ్య
పాగ్రహయ, జరసాజరయా, స్థాతు, మహం, నోత్సహే, అనుత్సహే హేతుమాహ, గ్రామ్యం, సుఖ, మదిదిత్వాఅనుసూ
య, పుమాక, శాసిం, నైరాగ్యం, నోపైతి - అనుభూతగ్రామ్యసుఖ స్వమెవశా ద్వింనోపైతి, అహంత్యనాస్థితితగ్రామ్య
సుఖఃకథంశా సిముపేయామిత్యర్థః ॥ ౪౦ ॥ ఋతత, ఇత్యమేవ-పిత్రాయయాతిసాహోచితః, తుర్వసు - రనుశ్య, హేభారత
యదువ-దూవతురితి శేషః - ఎవం, త్రయఃపుత్రా, అనిత్యైదేహే, నిత్యబుద్ధి, ద్యైవం, తధాభూతాః, అతనవా, ధర్మజ్ఞానిత్రా
చఖ్యుః ॥ ౪౧ ॥ ఋఅప్పచ్చదితి, తతో, యయాతిః-పుత్రత్రయదపి-వయసా, ఊనం, గుడై - రధికం, తనయం, పూర్వం, మవృ
చ్ఛకో-షిమితి-హేవత్స, త్య, మగ్రజవత్కైశ్చవన్యాం, ప్రత్యాఖ్యాతుం, నాన్వసీతి ॥ ౪౨ ॥ ఋఎవము క్షిపూరురాహ, కోన్వి
తిద్వాభ్యాం ॥ హేమనుష్యేన్ద్ర, ఆత్మ, కృతఃపితృదేహేనోత్పదితః, కోను-పుమాక-లోక-పితృ, ప్రతికర్తృం, ప్రత్యుపకర్తృం

యయాతిరువాచ ॥ అత్య్రోతస్త్యద్యకామానాంబ్రహ్మస్తుహితంస్వతేవృత్తస్యతాంయధాకామంవయసా
యోచిధాన్యతి ॥ ౩౭ ॥ ఇతిలబ్ధవ్యవస్థానంపుత్రంద్యైవమనోచత ॥ ౩౮ ॥ యయాతిరువాచ ॥ యదోతాతప్ర
తీచ్ఛమాంజరాందేహినిజంవయః ॥ మాతామహాకృతాంవత్సనస్తోత్రైఃవిశయెవ్యహమ్ ॥ వయసాభవదీయన
రంస్యకతివయాస్సమాః ॥ ౩౯ ॥ యదురువాచ ॥ నోత్సహేజరసాస్థాతుమన్తరాప్రాహ్మయానఘ ॥ అది
త్వానుఖంగ్రామ్యంశా ద్వింనోపైతిపూర్వః ॥ ౪౦ ॥ తుర్వసుశ్చోచితఃపితృద్రుమ్యశ్చనుశ్యభారత ॥ పృ
త్యాచఖ్యురధర్మజ్ఞాఅనిత్యైనిత్యబుద్ధయః ॥ ౪౧ ॥ అప్పచ్చస్వనయంపూరుంవయసోసంగసాధికమ్ ॥ నత్వమ
గ్రజవద్వత్స మాంప్రత్యాఖ్యాతుమన్వసి ॥ ౪౨ ॥ పూరురువాచ ॥ కోనులోకమనుష్యేన్ద్ర పితరాన్త్యకృతః
పుమాక ॥ ప్రతికర్తృం, త్రయాయస్యప్రసాదాద్విన్తతేపరమ్ ॥ ౪౩ ॥ ఉత్తమశ్చిన్తంతకుర్యాత్తోక్తకారిణుమ
ధ్యమః ॥ అధమోచశ్చిద్వయంకుర్యాదర్థచ్చరితంపితృః ॥ ౪౪ ॥ ఇతిప్రత్యుద్ధితస్మూరంప్రత్యగ్గృహజగంపితుః ॥
సోఽపితద్వయసాకామాన్యధావజ్ఞుఃపైశ్చనృపః ॥ ౪౫ ॥ సప్రదీపవతిస్సగ్నక్లిప్తవత్సాలయన్ద్రజాః ॥ య
ధోపజోఽపివయఃపైశ్చవైశ్చ వ్యాసా త్యైగయః ॥ ౪౬ ॥ దేవయాన్యస్యమదినంమహోమాగ్నకావ్య తిధిః ॥ పృ
యసఃపరమాంప్రీతిమవాహప్రేయసీరహః ॥ ౪౭ ॥ అయజద్యజ్ఞపురుషంక్రతుభిర్నూరిదతీక్షైః ॥ సర్వదేవమ
యందేవంసర్వయజ్ఞమయంహరిమ్ ॥ ౪౮ ॥ యస్మిన్చిదంవిరవ్యోమ్నీవజలిదావళిః ॥ నాదేవభాతిసాభాతి

త్వమః ప్రభుః, అసామర్శ్యే హేతుంవదన్వి తరంవిశిష్ట ॥ యన్య పితరున గ్రహ - త్వ రమధిక - మైశికమామప్తికం
చక్రేయో - విన్తతేభృతే ॥ ౪౩ ॥ ఋయద్యపిశి - పృథమః, తధా, పితృశ్చ, నితవభిపేతం - యః కుర్యాత్స -
ఉత్తమః-యధోక్తకారితు - మద్యమః, అశ్చిద్వయా - యః కుర్యాత్స - అశ్చిద్వయాపృథక్రతు, పితరుచ్చరితం
పురిషపౌరీయః ॥ ౪౪ ॥ ఋతతీత్రం-భావమాణః-పూరుః, పిశి-పితర్రాం, ప్రత్యగృహం - స్వీయంవయోదత్యైతిశేషః
తత-సోఽపియయాతిరపి - స్వపః-తద్యయసాపుత్రతవవయసా-కామాక-యధాకామమై సేవితవా ॥ ౪౫ ॥ ఋతదే
వప్రభ్యయతి ॥ సప్రదీపేతి ॥ సప్రదీపాధిపతిస్త్వ-ప్రజాః-పితృన-త్వాలయక-యధోపజోఽపియధాక్లితి - విశయాక-
జ్ఞామ-కథంపూతః - అవ్యాసాతానిద్యధానిన్ద్రయణీయస్య-తధాభూతః ॥ ౪౬ ॥ ఋదేవయానితి ॥ ప్రేయసీదేవయాని-
ప్రేయసీభర్తృః, రహపికాన్తే, వరమాం, ప్రీతిమవాహ-నితరాంప్రీతివిషయాబహుమత్యర్థః ॥ ౪౭ ॥ ఋఅయజదితి, తధా,
యయాతి-నూరిదతీదాయెవతైః - క్రతుభి-స్సర్వదేవతాశరీరక-మారాధకానికారం, సర్వయజ్ఞారాధ్యం, తత్పలం,
తద్యోక్తారం-భగవత్స, మయజదారాధితవా ॥ ౪౮ ॥ ఋయజనప్రకారమేవాహ, యస్మిన్చితిద్వాభ్యాంయస్మిన్చిత్వస్య
తమిత్యత్తరేణాన్యయః, యస్మిన్నానుదేవ-ఇదంచదచిత్రత్వంకృత్వంజగ-ద్విరచితం, ద్యోమ్నీ - జలదవ శిరస-నా
నెవ-భాతి, నాభాతివపాల్యతెసంహ్రాయతేత్యర్థః, యస్మిన్చితిధారకత్వహోమస్యైవేవతీతే, విరచితమిత్యన్యయే
నతిశేషః, అనెనప్రజ్ఞత్వముక్తం, నానాభాతిత్యనెనపాలనకాయాందేవమనుష్యాదినామరూపభేదేనబహుధా ప్రతిభిరు

రూపంనానుసంహితానితిభావః. మేషపక్షే ఆగామ్యవర్తా శ్రయంనావబుద్ధ్యతేత్వర్తః ॥ ౬ ॥ శ్మితమితివివ. మన్యయాప్రే
క్షతమయాఅన్యయాఅజయనహ. రమమాణం-తంబ్రస్తంవిలోక్య. తేన-పూర్వం, కూపాదుద్భృతా, అజారూపసంవిగా
మత్తోరూపవత్సన్యామణంపరిగృహ్యమాంత్యజత్వేయమితిభీతాసతి. బ్రహ్మతత్త్వజ్ఞానరపరిగ్రహరూపం. నామ్య
వ్యతీ నానహతే ॥ ౭ ॥ శ్మితంబ్రస్తం-దుర్బలం-వ సుతఇతిశేషః, సుహృద్రూపంసుహృవాధాసం. అతవివ. తుణసాహృదం
యస్య-కామిన. మతపి చస్త్రియారామం. సతధర్మజ్ఞాత్వేతిశేషః. హృదయసంపరిత్యక్త్యా, దుఃఖితా, యయాః ॥ ౮ ॥ శ్మితత
స్సోపిబస్తోపి. సై యోహేతుగర్భమిదం. స్త్రీణామ్యైతాం. యాస్తీ, మజాం, ప్రసాదితుం, కృపణస్స, న్ననుగతేః, విడిచి
డాకారంబిడిమాన్తలి మనుగతస్య. బిడస్యయ, ఆకారస్యాన్వయశబ్దముఖరముఖత్యరూప. స్తం. కర్వక్-పరిమానైస్సతితుం
ప్రసాదయితుం. నాశకోత్ ॥ ౯ ॥ శ్మితత్రతస్యబ్రహ్మస్త్ర్య. అమృతం, వృషణం-కశ్చిద్విస్తీరుమా. అచ్చినత్. కశ్చిద్విస్తీ
జగతిమక్రోవివశీతే, అద్భుతత్వేనవయోవివశీతం-జరాపాదనెనయో ౨ పహారణదసంధోగాసమర్థమకరోదితిభావః, త
తో. భూయఃపునః. అద్వయప్రయోజనాయ. స్వభూత్యాగోకామభోగాదుతిభావః. యోగవిదువాదజ్ఞః-అమృతం. వృష
ణం-స్వధృజరావృత్త్యాసేనరతిసమర్థమకరోదితిభావః ॥ ౧౦ ॥ శ్మితతస్స. లబ్ధవృషణఉపాత్తప్రతయఇతిభావః, స
బస్తోపిహేతులబ్ధయా-అజయనహ. బహువిధం, కామం, అనుభవన్మపీతిశేషః, బహుతిధిమిహిపారె. బహుకాలమిత్యర్థః,
హేభద్రై-అద్యాపి-నపరితుమ్యతి ॥ ౧౧ ॥ శ్మివమన్యాపదేశేనోపవర్తితమితివనమాత్మనిస్సమయతి. తథేతి. హేమఘ్రి,

రేమేకామగ్రహగ్రస్తతత్త్వంనావబుద్ధ్యతే ॥ ౬ ॥ తేమేవంప్రేక్షతమయరమమాణమజాన్వయా. విలోక్య
రూపసంవిగానామ్యవ్యక్త్యుక్తకర్తవ్యతే. ౭ ॥ తంబ్రస్తం-దుర్బలం-సుహృద్రూపంకామినంతుణసాహృదమ్. ఇన్ది
యారామముత్పజ్జస్యామిసందుఃఖితాయయా ॥ ౮ ॥ సచైవానుగతస్సై యోహేతుప్రసాదితుమ్. కర్వక్
బిడిచిడాకారంనాశకోత్తద్ధినిధితుమ్ ॥ ౯ ॥ తస్యత్రద్విజఃకశ్చిదజాన్యామృచ్చినద్రుమా. అమృతంవృషణం
భూయస్వద్ధైరైయాయోగవేత్ ॥ ౧౦ ॥ సలబ్ధవృషణస్త్రత్యజయకూపలబ్ధయా. శ్రీడన్యా-లంబహువిధం
కాపైర్నా ద్యాపితుమ్యతి ॥ ౧౧ ॥ తథా-౨హంకృపణస్సుభ్రుఃఖభవత్కాఃప్రేమయన్తి యోః ౨ ఆత్మాననాభిజానా
మిమోహితస్తవమాదయాయ ॥ ౧౨ ॥ యత్పృథ్వివ్యాంప్రీహీయవంహిరణ్యంపతవస్త్వి యోగినిదుపాన్తిమనః
ప్రీతింపుంసః కామహతస్యతే ॥ ౧౩ ॥ నజాతుకామః కామానాముపసంధోగసకామ్యుతిహవిమాకృష్టస్తై వభూ
యంవాభివర్తతే ॥ ౧౪ ॥ యదానకురుతేభావంసర్వభూతేవ్యమజ్జీవమ్. సమద్యమైస్తదాపుంసస్స ర్యాస్సుఖమ
యాజ్ఞదీశః ॥ ౧౫ ॥ యాదుస్త్యజాదుర్జుతిర్భిర్భ్యతోయానజీర్యతే ॥ తాంత్వస్థాందుఃఖినివహంశర్వకామో
ద్రువంత్యజేత్ ॥ ౧౬ ॥ మాత్రాస్యసాదుమాత్రావాసవిచిత్రానసంధోవేత్ ॥ బలవాన్దియగామోవిద్యాం
సమపికర్తుతి ॥ ౧౭ ॥ పూర్ణంవర్షనహస్రంమేవివయాన్యైవతో-౨నకృత్ ॥ తథా ౨ పిహానుసవసంత్యజాతేమా

తథాబ్రహ్మవదహమపి, భవత్కాస్తవ-ప్రేమా-యన్తి యోః ౨ వశీకృత. స్తవ. మాయయావిభ్రమాదిరూపయా, మోహితో-౨ భు
నాప్యా. తానం-నాభిజానామి ॥ ౧౨ ॥ శ్మిననుతిత్తిపునరపిబహవోవివయస్సేవ్యస్తాంతోమనసిప్రీతేసతికామోపశా
న్యామోహానివర్తతేత్యత్రాహ. యదితిర్యాభ్యామ్. యత్ యుపృథ్వివ్యాం, ప్రేమభేదయ. ప్రేసర్వై, కామహతస్యకామా
సక్తస్యపుంసో. మనఃప్రీతిం-నదుమాన్తిసమూరయన్తి ॥ ౧౩ ॥ శ్మజాతుకదా-చిడ-పి-కామానా, ముపసంధోగస. కామోవివయ
త్వస్థా-నోమ్యుతికింతు, హవిమాఘ్నైవకృష్టస్తై వాగ్నిరివ. భూయో, ౨ బిభర్షతేవ ॥ ౧౪ ॥ శ్మితేర్వికథంకోపాయె
నమనఃపూర్ణప్రీతిస్సాన్యగ్ధయాకామోపశమస్సాగ్ధిత్వేతహ. యదెతివత్తి. యదాభూతేవ్యమజ్జీవభావంరాగద్వే
షాదిన్తవమృగూపంభావం. నకురుతే. తదా-నమద్యమైస్తాత్తనమద్యమైస్తాత్త-పుంస. ప్యర్థా, దీశః. సుఖమయాః. క్యావిగత
స్యాప్యస్యసుఖమేవత్యర్థః ॥ ౧౫ ॥ శ్మితో, దుర్జుతిభిః-దుస్త్యజా, విషయత్వస్థా-కథంభూతాయ, జీర్ణతస్సతో-౨పిపుం
సో. నజీర్ణతేనజీర్ణతాంప్రావోత్తి, తాం, దుఃఖినివహం. దుఃఖినినితరాంపహత్కావహతిప్రావయతినితథా, తాంత్వస్థాం
శర్వకామదుఃఖినిసంభిన్తం. సుఖంకామయమానః, భ్రువం నూనం, త్యజేత్ ॥ ౧౬ ॥ శ్మిత్రైస్సై ధానంతుసర్వధాత్వాభ్య
మిత్యాహ. మాత్రేతి. మాత్రాదీనా. మన్వితయయావాపివిచిత్తం. సక్తిర్లమానసం-యస్య, తథాభూతో. సభవేత్. అన్య
థా. బలవాక్ప్రమాదీ. ఇన్ది యసయూహః. విద్యాంసమవ్య. పకర్షతికక్షైచ్చాలయెదిత్యర్థః ॥ ౧౭ ॥ శ్మితీర్భ్యోపివజీర్ణత
ఇత్యేతదేవవ్యక్త్యస్తాన్వోసోపపాదయతి ॥ పూర్ణమితి ॥ అనకృద్యానంవారం, విషయా, ననుభవతో, మమవర్షనహస్రం. పూర్ణ
మభూదధాప్యద్యాపి, అనుసవసంతతద్వివయానుభవపమయమనతిక్రమ్యా, తిమాత్రం, త్వస్థా-ఉపజాయతే, సమిశోమ్య

తిష్ఠతి ॥౧౦॥ ఋతస్సా-తా-మానామపథోగనకామాశా దైరహ- మెతాంవిషయత్వస్థాం-త్యక్త్వా-బహుజీ, మానస, మాధాన, శీతోష్ణాదివ్యవస్థైరసభిభాతో-దేశస్వభూతమరహితశ్చ, మృత్సహ-వరిమోక్షం, వసంప్రసాదోమిత్యర్థః ॥ ౧౦॥ *
 ననుత్పన్నాయాదు స్త్యజత్యాత్మధంసహసాతవమనసోబ్రహ్మణ్యధానసాంస్యోత్తరాహ ॥ దృష్టమితి, దృష్టమైహికవిషయ జాతం, శ్రుతమాముష్మికం-త-దుభయ, మసదభ్యురమౌధూపం, విద్యాస్థుమా, న్నానుభ్యామెన్నసంవిశేత నానుభ్యామితి నోపభు కైవ-కధంభూతః-తతాగ్రనుభ్యానసంవేశనయోగ్యతో, స్వంస్థితి-మాత్మనాశమ నతశసావరతాప్రాప్తిచ-వి ద్యా౯-అననుభ్యానానంవేశయోగ్యమేవవన్విద్యాంసంవిశిష్ట ॥ సఃసృష్టాదీనామగదూగవత్పాడికంవిద్యాస్థుమా, నాత్మ ద్యకదృష్టశ్రుతాద్యపేక్షయాసరతితయననరూపసాత్వపరమాత్మయాధాత్వంపశ్యతితథా, నిరతితయననరూపయాధా త్యాగసభవనవస్యాధాదెవత్వస్థానివ ర్తత్యతిభావః ॥ ౧౦॥ ఋతిత్వం, జాయాం దేవయాని, ముక్త్వా, నాహమోయయా తిః-పూరవెత్తత్రాయితీయం, వయో, దత్యా, విగతవిషయత్వ స్తస్మాత్పూర్వోగ్యకా, త్వన్వీయం, జరా-మాదదేజ గాగహ ॥ ౧౧॥ ఋతతో, దక్షిణపూర్వసామ్యగామ్యయాంవిశి, ద్రవ్యం, మిశ్వరమధిపతిం-చక్రే, దక్షిణతోదక్షిణసామ్యంతుది శ్చియం, ప్రతిచ్యాందిశి, తుర్వను, ముదిచ్యా, మను, మిశ్వరం-చక్రే ॥ ౧౨॥ ఋదిశాం, మధ్యవ ర్తినఇతిశేషః, సర్వస్య, భూ మ్జాలస్య, ఈశ్వరమధిపతి, ముర్తత్వమబలమత్వవ్యం, పూరు, మధిచ్య, అగ్రజాన్యదుప్రభృతిక, తస్యపూరోర్వశే, స్థా ప్యస్థాపయిత్యా, అనమా-సే, ల్యధార్మ-తదధీనాన్య త్వేత్యర్థః-స్వయం, వసం, యయా ॥ ౧౩॥ ఋనయయాతి, ర్వరవృత్తా గా-విషయేషుకర్మాదివ్యవస్థైరతం, వద్యర్థంవదిశ్చియమఖం, త్విదేన, ముముక్షేతత్యాజ్యయధా, జాతావచ్ఛాయస్య, స, ద్విజో

సజాయ తి ॥౧౦॥ తస్మా దేతామహంత్యక్త్వాబ్రహ్మణ్యాధాయమానసమ్, నిర్వృత్తిం నిరహ-కాల-రశ్మిరేష్యా మిమ్యై సహ ॥ ౧౧॥ దృష్టం శ్రుతమనన్యభ్యానానుభ్యామెన్నసంవిశేత | సంస్మృతింబాన్య నాశంచతత్రవి ద్యాన్యప్రత్యక్ష ॥ ౧౦॥ ఇత్యక్త్వా సాహమోజాయాంతీయంపూరవేవయః | దత్యాస్యాంజరనంతస్మాదా రదేవిగతస్పృహః ॥ ౧౧॥ దిశదక్షిణపూర్వసామ్యం ద్రువ్యాందక్షిణతోయదుమ్ | ప్రతిచ్యాంతుర్వనుం చక్రేచ్యూ రీచ్యామనుమిశ్వరమ్ ॥ ౧౨॥ భూమంజాలస్యసర్వసృజూరుమర్తత్వమందిశామ్ | అభిషిచ్యాగ్రజాం సస్యవశేనా ప్యయయావనమ్ ॥ ౧౩॥ ఆసేవితంవర్తమా-గాన్వద్యర్థం విషయేషునః | త్విదేనముముక్షేదంజాతపత్యభవదిజః సతత్రస్యై క్తనమ స్రజ్యప్రత్యాధాన్యవిధుతత్రివిజః | పదపరేలబ్ధజివాను దేవలెఖ్యగింభాగవతింప్ర తీతః ॥ ౧౪॥ శ్రుత్యాగధాం దేవయానిమనై | ప్రసోభమాన్య నః | శ్రీపుంసోస్యై చావైక్యబ్యాత్మరహసమి వోదితమ్ ॥ ౧౫॥ సాసం నివాసం సుహృదాం ప్రపాయామివగచ్ఛ తామ్ | విజ్ఞాయేశ్వరతనా ॥ ౧౬॥ మాయావి రచితంప్రభోః ॥ ౧౭॥ సర్వత్రసజ్యమస్మ్యై జ్యస్యప్రాప్తవస్యనభార్మవి | కృష్ణేమనస్సమావేశ్యవ్యధునోల్లిజమా న్తనః ॥ ౧౮॥ నమస్తుభ్యంభగవతేవాను దేవాను వేదే | సర్వభూతనివాసాయశాన్తాయబ్రహ్మ తేనమః ॥ ౧౯॥ *
 * * * * * ఇతి శ్రీమద్భాగవతే, నవమసూక్తే, వీకోసవింశోఽధ్యాయః. * * * * *

విహగః సిద్ధం - త్యజతి-తద్వత్ ॥ ౧౦॥ ఋత్రతీతః పఖ్యాత-స్వయయాతి - ప్రతతనెనిర్మిత-స్వసస్తో, దేవతదనుబద్ధాదిస జ్ఞో-యనసః - ఆత్మానఃపూర్వ్యా బ్రహ్మే పానసయా, విధుతత్రివిజః-నిర్మిత-కణాత్రయకార్యః - పదేవాన్యై-పరస్మై స్వై హ్మజీ-వాను దేవాభ్య, భాగవతిం-గతింలెఖ్య, అనన్య మోక్షోబధా వెత్యర్థః-అన్యధాభారతవిరోధాత్ - తత్రతస్యస్వగది ప్రాప్తైరేవకనాదితితత్రై ॥ ౧౧॥ ద్రవ్యమేవ ॥ ౧౨॥ ఋదేవయానితుభద్రాగ్రి, కధితాం, కధాం-అన్య-స-ప్రసోభం మనై, తావ-త్యరిహసరూపామమన్యత - ప్రసోభతామవవ్య నక్రీప్రీపుంసారితి, సమానానాభావఆర్జ-తదనత్త్య త్యాద్యా- శ్రీపుంసయాః, యః-పరిపురం - స్వేహ, - సతత్వ-తం, య-చై వ్యక్త్యమధాన్యం - తస్మా ద్దేవోః - పరిహసమివేరితంకధిత- మితిహసంప్రసోభం, మనై, ఇత్యన్యయః, ఈరితామితిపారె, గాధావిశేషణం, ఈహితమితిపారె, అన్య-సోన్య ప్రితంకథా రూపేణోపవర్తితంపరిహసమివమేనఇత్యర్థః ॥ ౧౩॥ ఋసేతి-త-సా-దేవయాని, ఈశ్వరతనాగ్రిజాం, సుహృదాంపతిత్తత్రాగ్రి హం, సంనివాసం, సుహృద్విస్సహవాసమిత్యర్థః-గచ్ఛతాం, పానానాం, ప్రపాయాంపానశాలాయామివా, నిత్యంప్రభోరిశ్వ రస్య-మాయయా, నిరచితం, విజ్ఞాయ, స్వప్త దృష్టానైసర్వత్రదేవతదనుబద్ధాగ్రిహసజ్యమత్వైజ్య, స్వప్తవత్సంప్రై-స్సంబ న్నో-నిత్యఇనిన్యై త్యైత్యర్థః-భార్మవిదేవయాని, గ్వనసః, కృష్ణేభగవతి, నిధాయ, కృష్ణంధ్యాత్యైత్యర్థః-ఆత్మనో, లిజశేరీరవన్య భుజో-తత్యాజ్య ॥ ౧౭॥ ౧౮॥ ద్రవ్యమేవప్రవర్తంభగవ నంసమస్తోతితుకస్మాతోవా | నమఇతి | వేదే-జగత్ప్రేక్షై, సర్వభూ తానా, మాధారభూతాయ, శాన్తాయఅతనాయాద్యగ్రికట-రహితాయ, బ్రహ్మతేబ్రహ్మ దేవాను దేవాఖ్యాన, తుభ్యం నమః ॥ ౧౯॥ ఇతి శ్రీభాగవతచంద్రివన్యైకాఖ్యానాయంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయంనవమసూక్తేవీకోసవింశోఽధ్యాయః. * * *

వ్యతామః ॥ ౧౪ ॥ ఘోరికరవామెతివాక్యాత్తదభిప్రాయంజ్ఞాత్వా౭౭చదుష్కన్తః ॥ ఉపపన్నమితి ॥ సేనాసభ్యుఃకుశికాన్యయజాతాయాన్రవెచంకింకరవామెతివచఃఉపపన్నంయ్యక్తమేవతథాహి. రాజ్ఞాం - కన్యకాఃస్వయమేవసదృశం.వరంపతింవ్యక్త్యైః ॥ ౧౫ ॥ ఘోతతన్రయదుష్కన్తోకైలక్ష్మీతేనతిస-రాజాదుష్కన్తోగాన్ధర్వవిధినామిధస్సమయపూర్వకన్రయధాధర్వంశకున్రలాముపయమే ॥ ౧౬ ॥ ॥ అమోఘమీర్వ్యోరాజద్విర్హపిష్యన్తో, వహిష్యాం శకున్రలాయాం, వీర్యంరెత ఆదధానహితవాః ॥ తతః, శోధూతేనభాతే, స్వపురం-గణఃతతః, కాతెనప్రాప్తకాతెన, సాశకున్రలా, సుతంపుత్ర - మసూతమసువె ॥ ౧౭ ॥ ॥ కణ్వేతి ॥ తస్యకుమారస్య, సముచితాః, క్రియాః జాతకర్షదీ క్రియాః, కణ్వో, వనవన, చక్రే, సచబాలక, సురసాబలెన, మృగన్రంసింహంబధ్వా, తేన-క్రీడతిన్ర, బాల్యాదారభ్యాపరిమితబలశోర్యాదగుణసంపన్నఃకర్తవ్యః ॥ ౧౮ ॥ ॥ తేమితీతమపారవిక్రమం, భగవతో౧౭శాంశెన, సంభూతం,కుమార, మాయా, శకున్రలాభ ద్ద్రువ్యన్రస్యైకైకం౮౭కమతీయయా ॥ ౧౯ ॥ ॥ యదేతి ॥ తా,వాకతా,వన్దితేన్రదృష్టే,భార్యాపుత్రౌ,రాజాదివ్యన్తో,యదానజగృహేమమేవేమాభార్యాపుత్రావితినస్వీకృతవాః,తదా,సర్వభూతానాం, శృణ్వతాంసతాం,ఖేలకాశే, అశిరిఠివా,గామలత్రాద్యతేజ్యః ॥ ౨౦ ॥ ॥ తామేవదర్శయతి ॥ మాతేతి ॥ భస్మాచర్మమయంపాత్రం,తద్వన్రతా,ఆధారమాత్రం-పితురేవ, పుత్రః,శత్రుతామః,యెనెతి,యెనపిత్రా,జాతీఉత్పాదిత,స్స,పుత్రః,సవపిత్రేవ ॥ ఆత్మానైపుత్రనామే,త్రిశుతేరికభావః,

ద్రాక్షగృహ్యతామన్రణంవనఃభుజ్యన్రాంస నిసీవారాడ్యతాంయదిరోవతే ॥ ౧౪ ॥ దుష్కన్తఉపపన్నమిదంసుభుజాతాయాఃకుశికాన్యయన్రయంహేవవ్యక్త్యైరాజ్ఞాంకన్యకాన్రదృశంవరమ్ ॥ ౧౫ ॥ ఓమిత్త్యుక్తైయధాధర్వముపయమేశకున్రలాః ॥ గాన్ధర్వవిధినారాజాదేశకాలవిధానవిత్ ॥ ౧౬ ॥ అమోఘమీర్వ్యోరాజద్విర్హపిష్యన్వీర్యమాదధే ॥ శోధూతేన్రపురంయతిఃకాలేనాసూతసానుశమ్ ॥ ౧౭ ॥ కణ్వోకుమారస్యవనెచక్రైసముచితాఃక్రియాః ॥ బధ్వామృగీన్రాం సురసాక్రీడతిన్ర సదాలకః ॥ ౧౮ ॥ తిండురత్నయదీక్ర వ్రేమాదాయప్రమదో త్రమాచారెంశాంశంసంభూతంభ దుర సైకమాగమత్ ॥ ౧౯ ॥ యదానజగృహేరాజాభార్యాపుత్రావన్దితౌశృణ్వతాంసర్వభూతానాంఖేవాగాహశశిరిఠిః ॥ ౨౦ ॥ మూతాభ స్తాశ్శిమఃపుత్రోయేనజాతశ్శవనః ॥ భరస్యపుత్రేందువ్యన్రమావమంసాశ్శకున్రలామ్ ॥ ౨౧ ॥ రేతోధాఃపితరంపుత్రోనయత్యైవయమక్షయాత్ ॥ త్వంభాన్రధాతాగర్భస్యసత్వమాహశకున్రలా ॥ ౨౨ ॥ (భరస్యపుత్రభరతంవామదేవాంశసంభవమ్ ॥ బ్రహ్మాంసత్వసన్ధంబగుణజ్ఞంకీర్తిదన్రమ్ ॥ మహేత్యాహంస్థూలలక్షకృతజ్ఞంవృద్ధసేవకమ్ ॥ అశిరివచశక్యైత్యాస్వీకరణదత్తజమ్) పితర్యవరతేనో౭పిచక్రవర్తిమహాయశాః ॥ మహిమాగీయతేయస్యహారెంశభువోభువి ॥ ౨౩ ॥ చక్రందక్షిణహస్తే౭న్రపద్రకోశశ్శపాదయోః ॥ ఈశేమహాభిషేకేనో౭భిషి

అతః,పుత్రం,దావ్యన్ందువ్యన్రస్యతేనైవాపత్యం-అనెనతేత్రజత్వశ్శ్శ్శ-పరహృతా - భరస్యభూమ-శకున్రలాం, మావమంసాఃనావమస్యన్రభరస్యేత్త్యక్త్యాభరతనామనిర్మక్తమ్ ॥ ౨౧ ॥ ఘోకింప ॥ రేతోధాఃరేతస్సేకావంశకృత్పుత్రః ॥ హసరదేవ-యమక్షయద్యమసదనా,త్రిశం-స్వర్వయతి,పుత్రమిదిద్వి తీయాన్రపారఃపాగయతః - తత్రయమక్షయద్యనైతిశేవః ॥ పుత్రం-రేతోధాఃపితా-నయతిమృతపుత్రంవిదా౭న్రంక్యాపిస్థితంపుత్రంపితాస్వీకరోతీత్యర్థః ॥ యమక్షయమిదిపాతాన్రరం.తదావద్యాక్యాన్రరం,యంరేతోధాధారంపుత్రః-అక్షయం, స్థానం,నయతి, సరేతోధాః,పుత్రంనయతిస్వీకరోతీత్యర్థః ॥ పూర్వపారేవపహ౭న్రయః-హసరదేవ-అధాభిషేచ్యదః,రేతో,సహితవానసి, శకున్రలాయామిదివిధిక్రవదితామేనానువక్తః-అతో౭యంతవపుత్ర,స్థాన్రం,యమక్షయాన్రయతినవ్యతి,న్రగ్రమితిశేవః,అతఃస్వీకరిద్వికభావః, శకున్రలాక్రంనాన్రతమిత్యాహ-త్వమితి ॥ అన్రగర్భస్యాపత్యస్యోధాతావిధాతాఉత్పాదక, స్వమేవెతి, యచ్ఛకున్రలా,౭౭చ, తే,శ్శశ్వమే, వేనాన్రతమిత్యర్థః - తతశ్శసభార్యాపుత్రాస్వీకృతవాన్రజ్ఞేయమ్ ॥ ౨౨ ॥ ఘోతతః,పితరందువ్యన్రై.ఉపరితేమ్యతేనెనో౭పిభరతో౭పిచక్రవర్తిన్ర ప్రదీప్తపాధివతిమహాయశాః ॥ బహువ-తంవిశంవక్తతద్వత్తాన్రమాహ - మహిమత్యావినా - భువి-చారెన్రగవతో౧౭శెన,జాతస్య,యన్రభరతస్య,మహిమాగీయతేత - దన్ర్యైశ్శోకాఅగ్నితా, ॥ ఇత్యాగ్నిబహ్వవన్రతత్యైతిశేవః ॥ ౨౩ ॥ ఘోహారెంశభవత్యైతిజ్ఞంబదదకవిశెన్రమ్ ॥ చక్రమితి ॥ అన్రభరతస్య,దక్షిణహస్తాచక్రంబకాగకారైశ్శా-పాదయాన్ర,పద్రకోశకారాలబద్రతేతిశేవః,సచభరతో - మహాభిషేకవిధినా - అభిషిక్తో,అధిగాన్రస్యభామావిభయ్యాత్వాగ్నక్రాయానుమగ్నోత్తిరే - గ్నక్రాయాలనులోమంవా గ్నక్రసాగర్భమాదారభ్య,యావత్తద్రుత్తితావదిత్యర్థః ॥

వచ్చుచున్నానని తాను చెప్పినది విన్నవించుకొనితే - రావణభిరైశ్చ సర్వగవత్ప్రసంగం - ఈ విధమున ప్రకటించుచున్నానని ప్రతీతిగలదు. **|| ౨౪ ||** ధృతిధా, దీర్ఘతమనమృషిం - పురోధాయపురోహితకృత్యాః - ప్రభుత్వరతః, యమునాయామనుపూర్వవదర్శః - అప్సర ప్రతిఅప్సరీకన ప్రతిసభ్యకృత్యా - వైధ్యాన్నిర్వహణశాస్త్రబద్ధతావతామశాస్త్రానాంబధనపూర్వకైర్వైధైరిజితత్వః కథంభూతః - వసుధంత, ప్రయత్నకృత్యా **|| ౨౫ ||** ధృత్యై నైర్వహ్య సమతేస్యభరతస్యాగ్నిః సాచిగుణైరప్యప్యగుణవః - దేశ-చితః - యస్మిన్నగ్నిచయసే-అద్దేశవా - సహస్రం - బాగ్రహ్మజాః - భరతేన, భూరిదా-దేవ, దత్తాః - గాఃబధతః - ప్రత్యేకంబధ్యాబధ్యావిభజిరవిభజ్యజగృహుః - సహస్రభృతబహూనామ - సలతకః **|| ౨౬ ||** ధృత్యా మహా - రేతస్రపయ, కృషి-కర్మ - జియజకర్మ - జ-మహా - రాఖ్యకర్మ - జివా - త్రయస్త్రింశత్పతసభ్యకృత్యా - నశాస్త్రసభ్యధ్యాసపాకపారివాక్ - విన్నపయ, పురుబహ్వః - మాయా - యదాంస - నీతితధా, తిహం, దేవానాం, మాయామశ్వవారి - తాదరూపాం దౌవ్య నిర్వరతః - అత్యంత - దేవ - సృష్టే శ్చచిత్రితీయజపిష్టుమపాకృత్యా యజితేత్వః **|| ౨౭ ||** ధృత్యుదతః - శుకదనాక్ పీఠ - జ్యేష్ఠ, ఎరప, తాక్ - చతుర్థాయతసభ్యకృత్యా, మృగాన్పద్రవ్యగాదసంజ్ఞికాన్జ్ఞానాదాప్రియచ్యుతే **|| ౨౮ ||** కింభ, భరతస్య - మహదద్భుతం, కర్మ, శూర్య, అపర - అర్వాచినాశ్చస్య - నై వాపురైవకృతవనః, నామ - పాగ్రహ్మజైకరివ్యప్రియధా - జనా - బాహుభ్యాం గమనసాధనాభ్యాం, తితిష్టవం - నై వ పాగ్రహ్మజైవప్రియచ్యుతవనః **|| ౨౯ ||** ధృత్యుదతైర్వదర్శయతి **||** కిరతహూణానితి **||** అబ్రహ్మజ్యోతి బాగ్రహ్మజ్యోతిసాధూక్, కిరతా, దీక్, పీఠజాతీ, స్మృపాం

కిరైధిరాద్వీధుః | వచ్చుచున్నానని తాను చెప్పినది విన్నవించుకొనితే **|| ౨౪ ||** దీర్ఘతమనమృషిం - పురోధాయపురోహితకృత్యాః - ప్రభుత్వరతః, యమునాయామనుపూర్వవదర్శః - అప్సర ప్రతిఅప్సరీకన ప్రతిసభ్యకృత్యా - వైధ్యాన్నిర్వహణశాస్త్రబద్ధతావతామశాస్త్రానాంబధనపూర్వకైర్వైధైరిజితత్వః కథంభూతః - వసుధంత, ప్రయత్నకృత్యా **|| ౨౫ ||** ధృత్యై నైర్వహ్య సమతేస్యభరతస్యాగ్నిః సాచిగుణైరప్యప్యగుణవః - దేశ-చితః - యస్మిన్నగ్నిచయసే-అద్దేశవా - సహస్రం - బాగ్రహ్మజాః - భరతేన, భూరిదా-దేవ, దత్తాః - గాఃబధతః - ప్రత్యేకంబధ్యాబధ్యావిభజిరవిభజ్యజగృహుః - సహస్రభృతబహూనామ - సలతకః **|| ౨౬ ||** ధృత్యా మహా - రేతస్రపయ, కృషి-కర్మ - జియజకర్మ - జ-మహా - రాఖ్యకర్మ - జివా - త్రయస్త్రింశత్పతసభ్యకృత్యా - నశాస్త్రసభ్యధ్యాసపాకపారివాక్ - విన్నపయ, పురుబహ్వః - మాయా - యదాంస - నీతితధా, తిహం, దేవానాం, మాయామశ్వవారి - తాదరూపాం దౌవ్య నిర్వరతః - అత్యంత - దేవ - సృష్టే శ్చచిత్రితీయజపిష్టుమపాకృత్యా యజితేత్వః **|| ౨౭ ||** ధృత్యుదతః - శుకదనాక్ పీఠ - జ్యేష్ఠ, ఎరప, తాక్ - చతుర్థాయతసభ్యకృత్యా, మృగాన్పద్రవ్యగాదసంజ్ఞికాన్జ్ఞానాదాప్రియచ్యుతే **|| ౨౮ ||** కింభ, భరతస్య - మహదద్భుతం, కర్మ, శూర్య, అపర - అర్వాచినాశ్చస్య - నై వాపురైవకృతవనః, నామ - పాగ్రహ్మజైకరివ్యప్రియధా - జనా - బాహుభ్యాం గమనసాధనాభ్యాం, తితిష్టవం - నై వ పాగ్రహ్మజైవప్రియచ్యుతవనః **|| ౨౯ ||** ధృత్యుదతైర్వదర్శయతి **||** కిరతహూణానితి **||** అబ్రహ్మజ్యోతి బాగ్రహ్మజ్యోతిసాధూక్, కిరతా, దీక్, పీఠజాతీ, స్మృపాం

శ్చ, మైచాంశ్చ - సర్వాన్విజయఅహా - హతవాక్ **|| ౩౦ ||** ధృత్యుదతైర్వదర్శయతి **||** కిరతహూణానితి **||** అబ్రహ్మజ్యోతి బాగ్రహ్మజ్యోతిసాధూక్, కిరతా, దీక్, పీఠజాతీ, స్మృపాం

మతే ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ అనన్తర నిద్రావా-ఆవృతః అదరయన్ క్షణ-శ్రద్ధయాచా-స్మితః సర్వత్రభూ తెషామరింపశ్శక్త-సర్వంధూ
తజాతంభగవదాత్మ కమననందభతే - అన్యం పుత్రపాయనసంయాచం - తస్మై అతిథయే-సంవృథభతే విభజ్యుడదౌ-తదన్తం-
భుక్త్వా-సద్విజ్ఞో-యయా ॥ ౬ ॥ అథ-విభక్త-స్వగతుమ్భుర్గంతద్విభుకావసిష్టమన్తా దికవిభక్తవతో - భోక్తృమా
ణస్సనతః-హేమహీవతే-అన్యః-కశ్చి-వ్యవలో-౨తిధి-రాగమతే-అదాన్యశ్చిపారే - దానాయనర్హః-తస్మైవృవలాయాతి
ధయే-విభక్త-క్రంకుటుమ్భుర్గంవిభక్త-క్రం-పున-స్వగ్ధృభతే విభజ్యుడదౌ ॥ ౭ ॥ శూ-ద్రావృవల-౭-తేనతి-శక్తి-వృద్ధి-రావృ
తః-పరివృతో-౨తిధి-రాగతః-తరన్త-నిద్రా-మానా-కేమితి-హేరాజ - స్ఫునుత తేకుదా-౨తిథాయ-మహ్య మన్తం-దియతా-మి
తిఅభ్యాగాదితిపారే-ఎవంవదన్త భ్యాగ-వృద్ధి-స్వగ్ధృభతే ॥ ౮ ॥ అనవిభూర నిద్రావో - య-దాతిభ్యాగవసిష్ట-మన్తం-త-
ద్యహమానపురస్కృతంయథాతథా-దత్వా-వృద్ధి-స్వగ్ధృభతే-నాంపత్యేవ-తస్మై-న-మ-క్ర-త్ర-భాగవద్భావేనతిశేవః ॥ ౯ ॥ అ
అధో-శ్చైవమవసిష్టం-పానీయమాత్రం-తదప్యే - కపరితర్కణం-ఎకపురుషమాత్రస్య-క్రికరం-పాస్యతస్సతః-కశ్చి-త్పుల్క-న-౨
శుభాయసీచాయ-మహ్య-మవః-పానీయంజలం-దేహో-తివదన్త భ్యాగ-వృద్ధి ॥ ౧౦ ॥ అతస్మాదపిపుల్క-నస్మాకీ-కృపణాః-దీనాః
విపుల్క-శ్రేమో-యాభ్యో-౨-నగన్తా-తే-తా-వాచః-ఆకర్ష్య-కృపయా-సతరాం-న-సప్త-ర-నిద్రా-భవః-ఇదంవత్సరమాణ - మమృతత
ల్యంవచ-అహ ॥ ౧౧ ॥ అతః-దేవదర్శయతి-నకాయుత్తతిద్యాభ్యాం-అష్టదియక్రమణిమాద్యస్తే-వ్యర్థయక్రమిశ్వరాణాం

దదతో-లబ్ధం-లబ్ధం-బుభుతః-తిషి-చ్చ-న-స్థగీర-స్థగ-న-కుటుమ్భ-స్థగ-న-తః ॥ ౩ ॥ వ్యతీయర్షవ త్వారింశ్శవహన్య
పితః-శిల - పుత్రపాయనసంయాచంతో-యం-పా-శిరు-పసితమ్ ॥ ౪ ॥ కృ-ధ-పా-ప్ర-కుటుమ్భ-స్థ-త్వ-త్వ-ద్భాగం
జాతవేదధోః - అతిధి-ర్ప-౨-జ-కాలే-భో-క్ర-కామస్యచాగమతే ॥ ౫ ॥ తస్మై-సంవృథభతే-స్వ-మాద్యత
శ్య-ధ-యా-స్వతః - హరిం-సర్వ-త్ర-నం-పశ్య-స్మ-క్త్వా-న-ప్ర-యయా-ద్విజః ॥ ౬ ॥ అ-ధ-నా-భో-క్ర-కామస్య-విభక్త-
స్వ-మహీవతే - విభక్త-క్రం-వృథభ-త్వ-స్మై-వృవలాయా-రిం-స్స-ర ॥ ౭ ॥ య-తే-శూ-ద్ర-క-తే-మన్-శ్రీ-గా-ద-తి-శ్య-
భి-రా-వృ-తః - రాజ-వై-దీ-య-తా-మన్త-న-గ-ణ-య-బు-తు-తే ॥ ౮ ॥ స-తి-భ్యాగ-వ-శ్శ-వ-య-ద్య-హ-మా-న-పు-న-స్స-
రమ్ - త-స్థ-గ-త-న-మ-వృ-క్ర-వృ-ధ-స్వ-ప-త-యే-వి-భ-తః ॥ ౯ ॥ పా-నీ-య-మా-త్ర-మ-చ్చ-క-వ-త-స్మై-క-ప-రి-త-ర్క-ణ-మ్
పా-స్య-తః-పు-ల్క-న-౨-భ్యా-గ-ద-భో-ద-న-గ-స్థ-భ-య-మ్ ॥ ౧౦ ॥ త-స్మా-క-ప-రి-కా-ం-వా-చ-ని-శ-క-మ్య-వి-పు-ల్క-శ్ర-మాః
కృ-ప-యా-భ్య-క-న-త-ప్ర-థ-వ-మా-వ-మృ-త-వ-చః ॥ ౧౧ ॥ న-కా-మ-యే-౨-హ-గ-తి-ష-శ్య-రా-ణా-మ-ష్ట-ది-య-క్ర-మ-పు-న-
గ్భ-వ-నా - ఆ-ర్-తి-ప్ర-వ-త్యే-గ-౨-భ-ల-దే-హ-భ-జా-మ-న-స్మి-తో-య-న-భ-వ-స్వ-దుః-ఖాః ॥ ౧౨ ॥ త్న-త్వ-ట్వ-౨-మో
గా-త్ర-ప-రి-భ-౨-మ-త్వ-న-స్థ-౨-క్ర-మ-శ్శ-క-వి-పా-ద-మో-హః - న-ర్వ-ని-వృ-తా-కృ-ప-ణ-స్థ-జ-ర్-జ-జీ-వీ-౨-శ్చ-వ-ల-ర్-వ-తే
న ॥ ౧౩ ॥ ఇ-తి-ప్ర-భా-వృ-పా-నీ-య-మి-య-మా-ణ-పి-పా-న-యా-పు-ల్క-స-యా-ద-ద-ధీ-రో-ని-స-ర్గ-క-ర్-మ-తో-వృ-పః ॥ ౧౪ ॥

బ-ధ-శ్ర-దీ-నా-ం-గ-తి-౦-పా-త్రి - ఆ-హ-ం-న-కా-మ-యే-న-చ-ప్ర-మి-నా-వృ-పు-న-స్స-క-ం-మో-త-ం-వా-కా-మ-యే-కి-ం-తు-అ-ఖి-లా-నా-ం-దే-హ-
భ-జా-ం-దే-హ-నా-ం-తు-త్తి-పా-సా-ర్-తి-తా-నా-ం-అ-ర్-న-స్సి-తా-ం - ఆ-ర్-తి-ం-దుః-ఖ-౦-ప్ర-వ-త్యే-గ-పా-భ్య-య-మి-తి-కా-మ-యే - న-ర్వ-పా-ం-
దుః-ఖ-మ-హ-మ-క-వి-వా - సు-భ-వ-యే-మి-త్యా-శా-న-ఇ-త-ర్-గ-౨ - కి-మ-వ-ని-ద-కా-మ-న-యే-శ్శ-త-ఆ-హ - యే-న-భ-వ-స్వ-దుః-ఖా-తి - యే-ని
భో-క్త-౨-మ-యా-హే-మ-హ-తే-న-న-ర్వ-ద-హ-భ-జా-శ్ర-ని-ర్-దుః-ఖా-భ-వ-ని-యే-నా-స్వ-ద-మ-భ-వే-న-తి-వా ॥ ౧౨ ॥ అ-న-స-మ-దుః-ఖ-ం-కి-మి-తి
పా-గ్-ర్-తి-య-స-ప-ర-దుః-ఖ-వృ-త్తే-గ-వ-మ-మ-న-స్వ-దుః-ఖ-ని-వృ-త్తే-రి-త్యా-హ - త్న-త్వ-డి-తి-౨-వ-ప-ణ-స్థ-గ-న-స్స-జీ-నీ-తు-మి-హ-ర్-న-వో-ర్-జీ-వ-జ-ల-
ర్-వ-జే-న-జీ-వ-హే-తో-గ-ల-ర్-జే-న-వ - న-ర్వ - త్న-త్వ-దా-ద-యో-ని-వృ-తా-భ-వ-యే-మి-తి-శే-మః - జీ-వ-క-ల-ర్-వ-జే-న-తి-పా-౨ - య-మ-
ర్-గ-జీ-జీ-వి-హే-న్త-వ - దై - జీ-వ-క-ల-ర్-వ-జే-న-ఆ-వృ-తా-౨-గా-దా-న-వ - త్న-దా-ద-యో-ని-వృ-తా-స్వ-గ్గః - మ-మ-పా-ణా-న-పి-ద-ద్యా-మ-వృ-
ర్-గః ॥ ౧౩ ॥ అ-ర్-ద-య-౦-పి-పా-న-యా - మ్రి-య-మా-ణ-౨-పి-వ-౦-ప్ర-భా-వృ-ధీ-రో-ని-స-ర్గ-క-ర్-మ-ని-పా-ధి-క-కృ-ప-వా-న్-మ-పీ-
ని-ద్ర-వ-తి-పు-ల్క-న-య-త-ద-క-ప-రి-త-ర్క-ణ-౦-౨-శ్శ-౦-౨-ద-దౌ ॥ ౧౪ ॥ అ-భ-మ-ర్-గ-క-మ-ని-రూ-ప-మి-చ్చ-తా-ం - కా-మ-య-మా-నా-
నా-ం-జ-నా-నా-ం-ఫ-ల-దా-త్రి-భ-వ-న-స్మా-ధీ-శాః-బ-వ-త్-ద-య - ప్ర-స్థ-గ-ని-ద్ర-వ-నా-త్వా-న-ం-ద-ర్-వ-యా-ం-వ-క్ర-ప-స-న-న్తా-బ-ధ-హ-ప్ర-
వి-ష్ట-నా-వి-ని-ర్-తి-తా-ం - మ-యా-ం-వ - ద-ర్-వ-యా-ం-వ-క్ర-ప-మా-య-౨-వ-క్ర-ప-తిః-వి-ష్ట-వి-ని-ర్-తి-తా-మి-త్య-గ-త-న్త-త-న్త-త-గ-ర్-గ-రూ-పా-ప్ర-క-తి-
ర్-వ-తీ-తా-ప్ర-క-త్యా-వ-వి-వే-క-జ్ఞా-న-న-ద-మ-తి-శ్శ-ర్-గ-య-ద్యా - త-న్త-ద-శ-ప-రి-త-ర్-గ-౨-వృ-వ-ల-ది-మ-యా-రూ-ప-మా-త్వా-న-ం-ద-ర్-వ-యా-ం-

చక్రవర్తిః ॥ ౧౫ ॥ ఊతః, స్పృహైర విదవః, మైత్ర్యుత్త్రేభువనాధీశేభ్యోః. మాయారూపేభ్యోవా నమస్సృత్య, సస్పృహః పాతదనుబద్ధవృతం మమ తారహితః. విగతై హికా ముక్తి కఫలలిప్సః. పరంకేవలం-వాసుదేవమనఃశ్చక్రే ॥ ౧౬ ॥ ఈశ్వరేతి ॥ అనన్యరాధనా అనన్యప్రయోజనేన భావేన చిత్త. మిశాలమృనం వాసుదేవస్వం. కుర్వత. ప్రస్ఫుర విదవస్య, తిగుణా త్తికా-మాయా-స్వప్నవత్. ప్రశస్తిలియతస్యవ రత-న, ప్రకృతిసంబద్ధాన్తుక్తిబధూవెత్తిర్ధః ॥ ౧౭ ॥ ఊతః మతః, సస్ఫుర విదేవస్య, యః ప్రశస్త-స్సర్వ, సుభావేన ప్రభావేన హేతునా. ర ప్రిదేవమనువ రమానా, స్వప్నపియోగినిః, యోగిత్యమేతా హ, నారాయణపరాయణా బధూవః ॥ ౧౮ ॥ ఊవంసరస్యవంశే ఉపవర్ణితః ॥ అధగర్గస్యవంశమాహ ॥ గర్గాదితి ॥ గర్గా, చ్చిల్లో, జజ్జై, శినిరితిపాశా నరం, తస్మాత్తు, గర్గశ్చ, తత్రచితో గార్గ్యో, చ్చస్మాబ్రహ్మకుల, మవ రత, పుత్రాదివరంపర యాప్రావ రతైత్యర్ధః. అధమహావిరస్యస్వయమాహ. మహావిర్యా, దురితక్షయ, జజ్జై. తస్యదురితక్షయస్య, త్రయ్యారు ణిః, కవిః, పుష్కరాదుణిశ్చ, త్రిత్రయః, పుత్రాః, కథంధూతాః, య, అత్రక్షత్రవంశే, బ్రాహ్మణాః, లింగబ్రాహ్మణరూపతాం. గతాః, ప్రాప్తాః. అథశ్చైవస్య బృహత్తత్త్రిస్వవంశమాహ, బృహత్తత్త్రిస్వపుత్రోఽధూదిత్యాదితా. బృహత్తత్త్రిస్వపుత్రో, హస్తీ, బధూవ, యత్ర యని, హస్తీనిపురం, కృతిమితశేషః, సహస్తీబధూవెత్తిర్ధః ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ ఊహస్తన, స్ఫుతా, ఆ జమిథాదయః, త్రయః. తత్రాజమిథస్య. వంశ్యావంశజాః, ప్రియమేధాదయో, ద్విజా, బధూవః ॥ ౨౧ ॥ అజమిథాదే హ, స్ఫుత, పుత్రో, బృహదిహర్షమా. భవత్. తస్యబృహదియో, స్ఫుతో, బృహదిసు ప్రస్థసుతో. బృహతా, య, స్వస్థబృ హాద్రధః, పుత్ర, ఆసీత్ ॥ ౨౨ ॥ ఊతత్పుత్రో బృహద్రధసుతో, విశద, ప్రస్థవిశదస్య, తస్మాదితాపై, విశదా, త్సేనజీ, త్సేను

తస్య త్రిభువనాధీశాః ఫలదాః ఫలమిచ్చ తామ్ ॥ ఆత్మానందస్య యాంచక్రత్వా యాంవిష్టువినిర్జితామ్ ॥ ౧౫ ॥ స వై తద్భ్యోనమస్సృత్య సస్పృహః విగతస్పృహః ॥ వాసుదేవేభగవతీభక్త్యావక్రేమనఃపరమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఈశ్వరా లమృనం చిత్తం కుర్వతే ॥ ౨౧ ॥ అనన్యరాధనః ॥ మాయాగుణమయారాజస్వస్వప్నవత్ప్రకృతిలియత ॥ ౧౭ ॥ తిచ్చిస క్షానుభావేన విదవానువ ర్నిః ॥ అభవన్యోగినస్సర్వనారాయణపరాయణాః ॥ ౧౮ ॥ గర్గాచ్చిని ప్రతాగా ర్గ్యః క్షత్రాద్భిష్మావ్యవ రతః ॥ దురితక్షయమహావిర్యాద్యస్య త్రయ్యారుణిః కవిః ॥ ౧౯ ॥ పుష్కరాదుణి రత్మలియబ్రాహ్మణాంతఃకాః ॥ బృహత్తత్త్రిస్వపుత్రోఽధూదిప్రియమేధాదయో, ద్విజాః ॥ ౨౦ ॥ అజమిథోద్వి మిథశ్చ పురుషుభ్యహస్తీనిః ॥ అజమిథస్య వంశాస్ఫుత్యః ప్రయమేధాదయో, ద్విజాః ॥ ౨౧ ॥ అజమిథాద్భృహ దిహస్వస్థపుత్రో బృహదిహస్థః ॥ బృహతా, య ప్రత్రయ్యపుత్ర ఆసీత్ బృహద్రధః ॥ ౨౨ ॥ తత్పుత్రో విశద స్స్థితే నజీభువాయతి ॥ రుచిరాశ్చోద్భవసానుః కాశ్యోవ తస్య తత్పుత్రాః ॥ ౨౩ ॥ రుచిరాశ్చ సుతః పాంజ్ఞావృధుసే నస్తదాత్రిజః ॥ వారిస్తత్సేనయనివ ప్రస్థపుత్రః తిలంబధూత ॥ ౨౪ ॥ సకృత్కాంతుః కన్యాయాం బ్రహ్మద త్రమజీజనత్ ॥ యోగీశావిభార్యా యాంవిష్టుకేన ముగాత్మనమ్ ॥ ౨౫ ॥ శైగిషవ్యోపచితేన యోగత ప్ర్యంబ కాంహా ఉదక్సేన ప్రతస్తానృల్లాదౌ బార్హదీవవాః ॥ ౨౬ ॥ యవిసోద్భవమిధస్య కృతమాం ప్రత్యుత ప్రతః!

జాయతి, తత్పుత్రాః ఘోనజిత్పుత్రాః. రుచిరాశ్చందయ, శ్చత్వారః ॥ ౨౩ ॥ ఊతత్రరుచిరాశ్చస్య, సుతః, పాంజ్ఞాః, తదాత్త, జుః, పాంజ్ఞానతః, వృధుసేనః. తదాత్త, జుః, వృధుసేనతనయః, వారిః, తత్సయః, వారతనయః, సేన, ప్రస్థసేనవ్యపుత్రశతమ్ భూతే ॥ ౨౪ ॥ ఊసేనవిషమకన్యాయాం శీశువస్య, కన్యాయాం దుహితరి. కృతినంజ్ఞాయాం, బ్రహ్మదత్రాశ్చం, సుత, మజీజనజనయామాన, అత్రతస్యపుత్రః తిలంబధూదిత్యన్యాయంతరంకృచి ॥ దణుహానామయదైవాం శ్చైవ్యసృష్టిరధోస్థ సే ॥ తేవర్య, తే, త్రే, హస్తీనవ, తేయాంపుత్రాశ్చాం, శత్రయో, శ్చైవ్య, సో, యువః, సవనత్యరధాపరనామధయత్త్యర్ధః, శుకకన్యాయామిత్యేన సేనశుకస్య, త్రిస్వనాన ఉక్తిః. తథాహో క్రంహరివంశాదివ్యపి ॥ వారాశరసుతోత్పన్న శ్చ్యోనామ మహాయోః ॥ వ్యాపాదరణ్యం సంధూతో విభూమాగ్నిరివజ్వలత్ ॥ సతస్యాం తేజ్యకన్యాయామిరిణ్యం జనయిష్యతి కృష్ణం గౌరం ప్రభంశం ఘంభతథాధూత త్రిశుంజయమ్ ॥ కన్యాంకి ర్మమితివక్ష్యం యి గినియోగమాతరమ్ ॥ బ్రహ్మద త్రస్య జనని మోనుషీ, మిత్యాది, యద్భుతశుక ఉత్పత్తె రారభ్యమిమ క్తసజ్జీనిరత్. ప్రధామివరహతుం వ్యాసమమయా నందంబ్రహ్మణాయా శుకం నిర్వాయగతవా ॥ తదధిప్రామైత్రేవా యంగార్హస్థ్యాదివ్యవహరిత్యత్యిరోధిత్యాత్వతే. సవబ్రహ్మదత్తః. గవిస రస్యత్యాం, భార్యా యాం-విష్టుకేనాశ్చం. సుత, మగాత్మా ప్రవా. అదీజనదితియవత్ ॥ ౨౫ ॥ ఊసేనవ, శైగిషవ్య స్తో, వచితేన యోగత ప్ర్యంబ కాంహాత్త్రం. చకార. తతో విష్టుకేనా, యుదక్సేన. ప్రస్తాయుదక్సేనా. చ్చల్లాదౌ, బార్హదీవ వః, భమే ఉదక్సేన, బృహదీయరజమిథసుతస్య వంశజాత్త్యర్ధః, దీర్ఘత్వమాత్మమ్ ॥ ౨౬ ॥ ఊ అధద్విమిథస్య వంశమాహ ॥

ద్విమిశస్య సుతో యవినరః - తత్పుత్రే యవినర సుతః పృథివీమా - తతో ధృతిమతః సుత్యధృతి - ప్రస్తా త్యత్యధృతేః, పృథనేమి
స్సహస్సు సార్వస్వత్ సుపార్వస్వస్య పితృర్ధః, తత్పుత్రస్సు సార్వస్వస్య ఇతియవత్ * ౨౭ || * సుపార్వస్వత్సమతి, ప్రస్య సు
మతేః, పుత్ర, స్సమతిమా, తత్సస్సమతిమతః, కృతిః, తంవిశిష్టయః కృతిః, పారణ్యనాథాః, ద్యోగం, సామ్యం, ష, ట్నంపా
తాశ్చ, ప్రాప్య, జగత్పాద్యపితవా, తస్యకృతే, స్సత, ఉగ్రాయుధః, తస్యోగ్రాయుధస్య, సుతః, షమ్యః, అధః, మత్య, త్సవీర.
ప్రస్యత్య, రిపుంజయః * ౨౮ || ౨౯ || * తత్సరిపుంజయం, ద్భహరధోనామ, జజ్ఞ, ఎవః, మజమిధద్విమిధయార్థం శావభిదాయ
పురుమిధ ప్రప్రత్యోభవదిత్యాహ * పురుమిధోఽప్రప్రభవదితి అజమిధస్య, వంశ్యాః, ప్రేయశ్చేదాదయః, కేచి, ద్భిన్నా, మ్మజా,
బధూవుః, బృహదిషు, ప్రభృతయః, త్రియా శ్చేతి వంశద్వయము క్తం, తస్యైవేదానివంశం నరమాహ || నలిన్యామితియావత్స
మా పి || అజమిధస్య, నలిన్యాం భార్యాయాం, సీల, ప్రత్నుశో సీలసుతస్సు, శా సైతత్పుత్ర, సుశా సైతి, పురుజ్ఞః, త
తిః, పురుజ్ఞాదర్శః * ౩౦ || ౩౧ || * తతోఽర్క సుతః భర్తృశ్వః, తస్యభర్తృశ్వస్య, పుత్రాః, ముద్గలవకః, యవినరాదయ
శ్చ త్సార్వస్వేతి, పశ్చాత్సగజజ్ఞ రి * ౩౨ || ౩౩ || * తేహంపశ్చాలసంజ్ఞితత్వం వత్సంతిమిమి తింపిత్వవహూపమానా || భ
ర్తృశ్వస్య ఇతి || భర్తృశ్వః, ప్రాహ, పుత్రానిశేవః, కిమితి, హేపుత్రాః, మేమమ, పశ్చాన్తాం, విమయాణాం శబ్దాదీనాం దేశా
నాం వా, రత్నకాయ, ఇమేయాయ, మలం ప్రభవ ఇతి, యత, ఎవంపిత్రోక్తా, అత, సై, పశ్చాలసంజ్ఞితాః పశ్చాలేతి సంజ్ఞాయా

నామ్యుత్యధృతి ప్రస్తాద్భవమిమిమి సార్వస్వత్ * ౨౭ || సుపార్వస్వత్సమతి ప్రస్యపుత్రస్సనతిమాం ప్ర
తః | కృతీహారణ్యనాథాద్యోయోగం ప్రాప్య జగత్ప్రవర్త * ౨౮ || సంహితాః ప్రాప్య సామ్యం వైతస్యాప్య
గ్రాయుధస్యతః | తస్యమ్యస్సు సీలరోఽధనువిరస్యరిపుంజయః * ౨౯ || తతో బహరధోనామ పురుమిధోఽప్ర
ప్రభవత్ | నలిన్యామజమిధస్య సీలశ్చ సైమతిత్సమతః | శా సైస్సుశా సై ప్రత్నుశ్చేతి పురుజ్ఞోఽర్క ప్రతో భ
వత్ * ౩౦ || భర్తృశ్వస్య సత్సత్వ ప్రస్య పశ్చాలసంజ్ఞితత్వం వత్సంతిమిమి తింపిత్వవహూపమానా || భ
ర్తృశ్వః * ౩౧ || భర్తృశ్వః ప్రాహ పుత్రా మేపశ్చాన్తాం రత్నకాయాహి | విమయాణామలమిమి పశ్చాలసంజ్ఞితాః
సంజ్ఞితాః * ౩౨ || ముద్గలద్భ్యుక్తా నిర్విప్రతంగో త్రింహద్భ్యం సంజ్ఞితత్వం * ౩౩ || మిధునం ముద్గలాద్భ్యుక్తా
ద్విహదానః పుమానభూత్ | అహల్యాకన్యకాయ స్యాంశతానస్తస్య గౌతమాత్ * ౩౪ || తస్య సత్వధృతి పితృ
ధనుర్వేదవిశారదః | శరద్వాం ప్రత్నుతో యస్తాదుంశ్చీదర్శనాత్మిల * ౩౫ || శర ప్రస్థైః పతత్రైతే మిధునం చిద
భూమ్యుధమ్ * ౩౬ || తద్భృష్టావ్యపయాఽగృష్ణాశ్చ సువర్చ్యగయాంచరత్ | కృపకమూరః కన్యాజ్యో
ణవత్ప్ర్యభవత్సమ్ * ౩౭ || * * * * * ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే నవమస్కంధే, ఏకవింశోఽధ్యాయః * * * * *
శ్రీశుక ఉవాచ || మిత్రాయుక్త దిహదాసాప్యవన ప్రత్నుతోస్సవః, సుదానస్య హదోఽధనోమకోఽనుజన్మ
కృత్ * ౧ || తస్యపుత్రశతం తేహం యవీయాన్వృషద ప్రతః | ద్రుపదో ద్రౌపదీతస్య దృష్టద్యుమ్నాదయస్సు

హంసంజా తెతితధా, తారకాదిత్వాదితత్ * ౩౨ || * తత్ముద్గలాత్, బ్రహ్మగోత్రం బ్రాహ్మణకులం నిర్విప్రతమత్సనమ్ ||
తద్విశిష్టమిహాద్భ్యం సంజ్ఞితమితి * ౩౩ || * తేదేవనర్మిహేదర్మయతి మిధునమితి || భార్తృశ్వధృత్యైవ సతాస్తద్గలాప్తి
ధనుం స్త్రీపుంస, మహాత్, తత్ర, పుమాన్, దిహదానః, కన్యకాత్వ, హల్యా, తాం విశిష్టయ స్యామహల్యాంయాం, గౌతమా
ద్భర్తృశ్చ తానన్దో జజ్ఞైః * ౩౪ || * తస్య శతానస్తస్య, పుత్ర, సత్వధృతి, స్సవ, ధనుర్వేదవిశారదః, తత్పుత్రస్య త్యధృతిమతః శ్వ
రద్వాక్, తంవిశిష్టతనా మిమిమి ప్రతంబధానాహ * యస్తాదిత్యాది నాయావత్సమాస్తీ, ఊర్వశ్యా అపరసో, దర్శ
నాద్దేత్య, స్యాద్భర్తృధర్మతః, రేత, శ్వర ప్రస్థై, అశ్వవాల ప్రస్థై, స్యపతత్ర, అత, స్స, శరద్వాన్యామా, బధూవేతి భావః, తస్య
తితం, రేత, శ్చివంశభావారం, మిధునం స్త్రీపుంస, మహూత్ * ౩౫ || * తే ప్రస్థై రాజా, యదృచ్ఛయా, మృగయాంచరత్ *
తల్లిధునం దృష్ట్యా, కృపయా, అగృష్ణాశ్చ గృహీత్యా రిరత్తేత్యధః, తత్ముధున, కుమారః, కృపకమూరః, కన్యాకు, కృపి
నాద, దో, ఊచార్య స్యవత్ * ౩౬ || ౩౭ || * ఇతి శ్రీభాగవతప్రసంగం కాయాం శ్రీవాత్సవీరరాఘవసూరివరచిత్తాయాం
శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం నవమస్కంధే ఏకవింశోఽధ్యాయః * * * * *

ఏవం ముద్గలస్య దుహితృసం తానమభిధాయా శతపుత్రసంతానమాహ || మిత్రాయుక్తేతి | దిహదాసాన్వైద్గలాప్తి త్రా
యుద్వజ్జైతత్స తామిత్రాయుమతాః - హేనవ - వ్యవనాదయశ్చ త్సార్వః తత్ర సోమకః - కసీయా - నవ, జన్మోజన్మ కృత
వానితితధా సోమకస్య సుతో జన్మరిత్యధః * ౧ || * నకవలంబ ప్రరేవతస్యపుత్రః - అపితుజన్మజ్యేష్ఠం శతమిత్రాభ్యహాతస్యై

తిత్తస్ససోమకస్సపుత్తతేత-మధూత్-తేహం, పృథవీ-కేయిక-జ-ప్రస్తుజ్జేగ్గఱితేవః, పృథవద్ధుద్ధువః, యస్సద్ధు
వఃసర్వ, సుతా-పృష్ఠద్ధుమ్మదయః॥ ౨౧॥ ఇమ-ద్ధుష్ఠద్ధుమ్మదయః, పద్ధౌలకాపద్ధౌలసంజ్ఞికమగ్గలవంకపసూ
తత్తాపృష్ఠౌలకాః, అజమిథస్సపుసర్వంకా నరమాహ॥ యఇతి॥ అజమిథస్ససోగ్గోయమ్మతే, ఋతౌఖ్య, సతౌఋతౌ-
త్సంవరణః॥ ౨౨॥ సుంవరణాపృత్తవతత్తాఖ్యాయంసూర్యకన్యాయం-కురుర్జ్జేన-సవకురత్తేత్రస్స-పతిః-కురోస్సుతా
స్సు-పరిక్షిదయశ్చత్వారః-తత్ర-సుధను-స్సుత-స్సుసాలాత్, ౨భూత్, అధ-సుసాలాత్రా-వ్యగవసః, తతశ్చ్యగవనా-
త్సృతిః॥ ౨౩॥ తస్సకృతే-రువపివరో-వసుఃఉపరివరవసుః-కృత్తిపాతా నరం-తదా-తస్సకృతవః-తతఉపరివరవసోః
బృహద్రధోముఖమాదిర్ధిమాం-తే-జ్జితే-తానాహ-కుమస్మైతి-వ-చిదిపాఃచిదిజవవదధిపాః॥ ౨౪॥ తత్తత్ర-బృహ
ద్రధా-త్సృతాశ్చ్యో, బధూవ-కుశ్చై-భూదిదిపాతా నరం-తత్తుతఃకుశ్శ్లనుతః. ఋతభః-ప్రత్యప్రసిద్ధః. తత్తుతఃఋత
భనుతః. పుష్కరా-తస్య, హితఃహితాఖ్యః. అవత్సంపుత్ర-జజ్జితఇస్సన్దయః-తత్తుతోహితనుతిః-జహూజనుతిపాతా
ద్రమ॥ ౨౫॥ ఋవంబృహద్రధస్ససోవంశకైః, ఆధాన్యస్సావపి, భార్యాయం-బృహద్రధాత్, ద్యౌశకతే-జజ్జితే,
తేవ-సూత్రా-బహి-రుత్సృజ్యేత్సృతే-తత్ర-త్రీదవ్యా-జరయా-రాక్షసాన్జీవేషేవ. తి-ధావమూయ-అభిసన్త తేజరయాన్స
తత్తాస్సోనగ్గ-స్సుతో. ౨భవతో-తతోజరగ్నా-త్సవ-దేవః. యతేయన్తత్సవ-దేవాత్సోయాపి. తతత్రేవత్సజా

తా॥ ౧ ॥ ధృవద్యుమ్నా ధృవకేతరాన్యైర్మైఃసప్తాంశికాశ్చ ॥ యోఽజిమధుసతోహ్యంశ్యస్త్వత్సంవర
ణస్తతః ॥ ౩ ॥ తపత్యాంహార్యకన్యాయాంకురుతైఃతపఃకురుః ॥ పరిత్యక్తనమృత్యువృద్ధిపథకరంశ్చ
తాః ॥ సుశూతోఽభూత్పుష్పవత్సృజనోఽతతఃకేఽస్మి ౪ ॥ వసుస్తస్యోపరిచరోబృహద్రథముఖస్తతః
కుసుమ్యత్యన్యైఃపర్శ్వాచైదిపార్శ్వాశ్చచేదిపాః ॥ ౫ ॥ బృహద్రథాత్మకాగ్రోఽభూద్భవభస్మస్సర్వచాతృజః
జన్మస్యహితోఽపత్యంపుష్పవాంస్తత్తుతోజహుః ॥ ౬ ॥ అన్యన్యంవిభార్యాన్యాయాంశకరైర్బృహద్ర
థాత్ ॥ తేనాత్రాబహిరన్యైర్జరయాచాభిసంతే ॥ ౭ ॥ క్షిప్తాన్జీవజీవజిహ్వాన్స్తతఽభవత్ ॥ తపశ్చ
సహదోఽభూత్సోమవిర్మయైత్రతవాః ॥ ౮ ॥ పరితీదవసంత్యోఽభూత్సరథోనామశామ్నవః ॥ తతోవి
రూరథస్తస్మాత్సార్వభౌవస్తతఽభవత్ ॥ ౯ ॥ జయత్యేనస్తత్రసయూరాధికోఽతోఽఙ్గిర్మయూనభూత్ ॥ త
తశ్చక్రోధనస్తసాదైవాతిరంమువ్యవ ॥ ౧౦ ॥ † ఋత్యస్తస్థదివీత్ ౨ భూశ్శ్రీవస్తస్సర్వచాతృజః ॥ నేవాపి
శ్చస్తనస్తస్సర్వాన్శేఽక్షిచిచ్ఛాః ॥ ౧౧ ॥ పితౄరాజ్యంనమస్సృజ్యదేవాప్సివనంశతః ॥ అభవస్తస్తనూ
రాశాపాత్రిష్టహభివంజిః ॥ ౧౨ ॥ యంయంకరాభ్యాంస్సృశతిజీర్ణయావనమేజిః ॥ శాస్త్రీవాప్తోతిప్ర
వాగ్గౌరంకరైఃకాతేనశతతః ॥ ౧౩ ॥ సమూర్వాదశతదాప్యైశ్రవవరయదావిభుః ॥ శస్తనూర్వాచాచైర్

పాప-సహజేవ, ఇత్యన్యాయః ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ శుభ్రాః పుత్రః పరీక్షిత-దనవత్తః, అరణ్యస్యాకరుసుతస్య, సుతో-
జాహ్నుకః, సహ-నామ్నా, సురభి, ఇతిప్రసిద్ధః, ప్రతస్సురధా, ద్విధూరధ, ప్రస్తా-తాన్యభావః ॥ ౯ ॥ శుభ్రతో-
జయసేన, ప్రస్తయజయసేనతనయః-రాధికః, అతో-రాధికా, ద్యుమా-సభూతే, అతో యతోభవదితిపాతా నరం,
తత్శ్రద్ధుగతః, క్రోధనః, తస్మాత్క్రోధనా, దేవాతిధి, అమువ్యదేవాతిధేః, ఋతు, ప్రస్తావ్యత్య, ద్విలీవ, ప్రస్థదీపవ
స్యా, త్తజః, ప్రతిపః, ఋతుః స్యభిమనోభూత్పృథివ ప్రస్థబాత్రజ, ఇతిపాతా నరం, తస్యప్రతిపతస్య, దేవాపి, శ్చ
ప్రస్థాన్యప్రీతశ్చైతి, త్రయస్సుతాః ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ శుభ్రత-దేవాపి, పితృరాజ్యం, త్యక్త్వా, వనం-గతః, అభూనా, అప్రత
శ్చైతిభావః, తస్మస్తు, రాజా, అధిక్తతరాజ్యః, సహ, ప్రాకూర్యస్వని, మహాభివంజితమహాభివంజ్ఞా, అన్యంజా
తేతతధాధూతః ॥ ౧౨ ॥ శుభ్రస్యతస్మిన్ప్రస్థనిత ప్రస్థనామప్రవృత్తేనిమి తమాహ, యయమితి ॥ పోఽస్మిన్ప్రస్థని-కరా
భ్యాం, యంయం-శీర్ఙ్గంజరం, స్యతే-స-సర్వోఽపి-యావన-మేతిపాగ్భృతి, అగ్రాంముఖ్యాం, శాన్తింవా, హృత్తి,
యత, ప్రతో, అనెన, కర్తృణా, యావనశాన్త్యా, పావనరూపేనకర్తృణామి తేన, తస్మనితి ప్రసిద్ధః, శంఖుఖంతమ తెయవ
సశాన్త్యా, రాపాదనసేతత ప్రస్థనితిని క్రిరప్రతితా ॥ ౧౩ ॥ శుభ్రస్యత ప్రసో రాష్ట్రే, యదా ద్వాదశ, సహాఽవరాణి, వి
భుఃపర్వస్య, నవవర్, తదా, తస్మ, ప్రత్ర, విమి త్తం, బ్రాహ్మణాః, పువప్స, బ్రాహ్మణైస్సేన్యవమ కః, చారాన్య, హి
తేనయోగంకురు తెయోఽగ్రజేతే ॥ పరివతాన్, విజయః, పరివితుసుభూరణ, ఇతిస్య, తే, యోఽగ్రభుక్ భువమగ్రతోభ

నత్త్యయం, త్వాద్యతోఽపిపరివెత్తై వభవతి || అతః ప్రద్దోఽపరివారాయ. రాజ్యమగ్రజాయ - దేవోతతో, వృష్టిర్భవిష్యతి-త్యైవముక్తిః - పురరాష్ట్రగ్రయో-ర్వికర్తిర్భవన్మదా-త్తస్యై-వర్ధాభివృద్ధ్యంతతస్య, తనవస్య సం-గత్వా-శ్చైవం ఛన్యమాన-రాజ్యప్రజాపరిపాలనాని-వహమాధర్మ సతత్త్వం రాజ్యం స్వీకర్తిప్రారంభాయంచక్ర - తతః పురరాష్ట్రమేవ, తస్యమస్మిన్నిజాఅత్మ రాధనంజ్ఞతేన-దేవాపిం-పావజ్ఞత్యైత్య. రాజ్యవర్ధంకర్తృం, యెవహితా, విపా-స్యై-పావజ్ఞమతాప్రయయా-గిరావదాద్విభ్రంశితస్యక, వెదవాదస్య, తివాదాక నిర్వాచనాని - సదేవాపింభవితే, తతః ప్రస్యపాతిత్యైవ రాజ్యావర్ధత్యైవాతేత న్నోగోమాభావా-దేవో-వవదైత్యంతః || ౧౪ || ౧౫ || ౧౬ || ఋదేవాపి రోగ్య, మాశ్రిత్య, కలాప గ్రామ-మాశ్రితస్యక-కల-సోమవం శేనవై సతి-పునః - కృతయుగస్య, దా - ప్రాపయిష్యతిపతివర్తయిష్య తి-సోమవంశమితిశేవః || ౧౭ || ఋదాహ్నికాత్మోపిపాత్య జా-త్యోమదతో-జ్జ్ఞై-తతసోమదతా-ద్భూరిక-పూర్వితవాః - శలశ్చైవిత్రయ, స్మృతా, జ్ఞైరై-త న్నోస్తు - బ్రహ్మశాసన్మానుషీత్వం ప్రాప్యస్యయంవరణాగతాయాం, గణాయాం-భార్యాయాం, భీద్య-జాతః-తంవిశిష్ట-అత్మ-వాక్బ్రహ్మవితే || ౧౮ || ఋనర్యేషాంధర్మ విదాం- శ్రేషః-మహాభాగవతః-కవిర్ద్యాక్-పిరాదాం-స్యస్య-నాయకః-యెనభీష్మే-రామాజామదగ్త్య-పి-యధిసక్తా ఇమ, తోపితః || ౧౯ || ఋతతోగణాయామస్త్రీతాయాం, త న్నో, దౌశకన్యాయాం-దా-వై-కైవర్తై-పాలితాయా, ముపరివరవసోర్వీర్యంభక్షితవత్సామత్సాన్య ఉదదాదౌ-వైరద్యతాయాం-తై-పాలితాయాం-మత్స్యగర్భయోజనగర్భితవత్సామత్సాన్యాయా-విత్వర్త-చిత్రాగ్ధ, స్మ

క్రఃపరివెత్తాత్మమగ్రధుక్ ౧౪ | రాజ్యం దేవ్యగ్రజాయాశుపురరాష్ట్రవివర్ధయే | ఎవముక్తిర్విజైర్దైర్ద్యంఛన్యమానసోఽబ్రవీత్ ౧౫ | తస్యస్మిన్నిజాత్వైర్విదాద్విభ్రంశితోగిరా | వెదవాదాతివాదానై సితతోదేవోఽవధర్మహ ౧౬ | దేవాపిరోగ్యగమాస్థాయకలాపగ్రామమాశ్రితః | సోమవంశేకలౌనవైకృతాదాస్థాపయిష్యతి ౧౭ | దాహ్నికాత్మోమదతోఽపూర్వీర్యపూర్వితవాస్తతః | శలశ్చత న్నోరానీదగ్ధాయాంభీష్టఅత్మవాక్ ౧౮ | సవధర్మవిదాంశ్రేష్ఠోమహాభాగవతఃకవిః | వీరయూధాగ్రతీర్యసరామాఽపియధితోపితః ౧౯ | త న్నోదౌశకన్యాయాంజ్ఞైచిత్రాగ్ధవస్యతః | విచిత్రవీర్యైవవరణోనామ్నాచిత్రాగ్ధోమాతః || ౨౦ || యశ్శాంపరాశరాత్మాహ్మదవశీర్ణోహరైఃకళా | వెదగుప్తోమునికృష్టోయతోఽహమిదమధ్యగాత్ || మాత్సాన్యసోమ్యైర్పూదీన్యగవాన్పాదరాయణః | మహ్యంపుత్రత్రాయరాన్తామపరంగుశ్యమిదంజగత్ || ౨౧ || విచిత్రవీర్యై-ధోవాహ-కాశిరాజానుతెబలాత్ | స్వయంవరాదుపానీతెఅమృకామ్నానికవనః || ౨౨ || తయోరాన కన్యాయోగ్యహీతోయత్తుణామృతః || ౨౩ || ఔత్రైఽప్రజఃస్యవైరాగతుర్నాత్రోక్తీబాదరాయణః | ధృతరాష్ట్రంవపాణ్డుంవవిదురంచావ్యజీజనత్ || ౨౪ || గాధార్యాంధృతరాష్ట్రస్యజ్ఞైపుత్రతతంస్థప | తత్ర

త, సస్య, కనియాన్విచిత్రవీర్యమై-తిద్యా, మతా - జ్ఞాతైర్భర్తృ-తత్ర - చిత్రాగ్ధో, నామ్నాతత్సామ్నా-చిత్రాగ్ధరాత్మ్య స-గర్భర్వయధై-హతః || ౨౦ || ఋదాశకన్యాంవిశిష్టః | యస్యామతి | యస్యాం దాశకన్యాయాం-త న్నోఃపరిగ్రహో ముచ్చిష్టమేవ - పరాశరా-న్యగవతః, కలా అవతతారః, శ్రీవ్యాసరూపజెతిశేవ, తస్మాం దాశకన్యాయాం, త న్నో-శ్చిత్రాగ్ధో, జ్ఞైర్భరిత్యైర్వైరాన్యయః || పరాశకలాపతారంవిశిష్టవేదగు ప్రతి || వెదాఃగప్తాయన, స, వెదగు ప్రః, కృష్ణః కృష్ణదే-వపాయనాఖ్యో-ముని-యస్మా-దహంశుకో, జాతస్య, స్మిదలశ్రీభాగవత, మధ్య గాం, అహమేవదంభాగవతంతస్మా-దధితవాన్సీ-త్యర్థః || ౨౧ || ఋతదేవోపపదయతి | హిత్యై || భగవా-న్పాదరాయణః | పారాశర్యస్యత్యజీమతః-పైలాదీ, న్యుగిమ్యోగ-హీత్యా, తెద్యో-సంపదిశ్చైత్యర్థః - ప్రశాన్తాయతిహేమగర్భం, ప్రశాన్తత్యా, ప్రశ్మయేవ, దం, పరంగుశ్యం, పురాణంశ్రీభాగవతం, జగత్పదితశ్చైత్యర్థః || ౨౨ || ఋచిత్రవీర్యై | విచిత్రవీర్య్యా-నవనః - కాశిరాజస్య, సుతెబలా, ద్వీష్మే-స్వయంవరా, దుపానీతె, అమృకామ్నానికాత్మ్య, ద్వై-ఉవాహాఉపయేమే || ౨౩ || ఋతత, సయోరమృకామ్నానికయో, రానక్రం, హృదయం, యస్య, సచిత్రవీర్యై, యత్తుణా-తయరోగల, మృతః || ౨౪ || ఋతతో - మాత్రాగవత్సవత్సా, ఉక్తఆదిష్ట్య, భగవా-న్పాదరాయణః, అప్రజసాగ్రపుత్రశ్చ - శ్రాతుర్విచిత్రవీర్యస్య, ఔ-తైఅమృకామ్నానికారూపేకలత్రైవయేతద్దాన్యాంవ - ధృతరాష్ట్రం - శ్చైవం-తస్య, కనియాంసం-పాణ్డుం, విదురంచా జీజనజ్ఞయమాన-తత్రాత్మ్యాకాయంధృతరాష్ట్రం, అమ్నానికాయాంపాణ్డుం-దాస్యాంతువిదుర-మితివైకః || ౨౫ || ఋతత-ధృతరాష్ట్రస్య-గాధార్యాం - పుత్రతతం-జ్ఞై, హేమృప-తేహంతతపథ్యానాంధా రరాష్ట్రాణాం - దుర్యోధనో-జ్ఞైః, దుశ్శలనా

[illegible]

దర్శాధనాశ్చైర్భోదుశ్శులచాపీశ్వకా ॥ ౨౬ ॥ శాపానైర్ధనురుధస్యపాణ్డోఃకున్యాంమహారధాః ॥ జాతా
ధర్మసిద్ధిర్భోధ్యుద్ధిరమఖ్యాత్రయః ॥ ౨౭ ॥ సకులస్సహదెవశ్చమద్యాగ్రింనానత్వగద్రయోః ॥ దౌ
వద్యాంవచ్చపచ్చభిఃపుత్రాగ్రి౭పితరో౭భవన్ ॥ ౨౮ ॥ యద్ధిరాశ్చగ్రివిధ్యశ్చగ్రిసోవ్యకీద
రాతీ ॥ అర్ధనామ్యగ్రితీర్ద్రుశ్చతానీకస్తునావలిః ॥ ౨౯ ॥ సహదెవసతోరాజన్కుగ్రికర్తృతదావరే ॥
యుద్ధిరాశ్చోరవత్కాంఠెవకీధసతోత్రవఃభిమసెనాధిమ్నాయాంకాశ్యాంసర్వగతస్తతః ॥ ౩౦ ॥ స
హదెవాత్మహేత్రంతువిజయఃసూతపార్వతీ ॥ కశిమనత్కాంఠెవకీధినిరమిత్రతధ్ధానః ॥ ౩౧ ॥ ఇరా
వస్తుమలూహ్యాంవైమతాయాంబుధుహవానమ్ ॥ మగలూరువలెస్స౭పితృత్రప్రతికానుతః ॥ ౩౨ ॥
తవతాతస్సుధర్మాయామభిమన్యరజాయత ॥ సర్వాధిరధదీర్ఘరథత్రయాంతతోభవాన్ ॥ ౩౩ ॥ చరీషీ
దెవకురుషుకౌదెర్భవస్త్రుతెజసా ॥ త్వంతుక్ష్మానభావెనసజీవోమచితో౭స్తకాత్ ॥ ౩౪ ॥ తవమ
తనయాస్తాతజనమేజయపూర్వకాః ॥ శ్రుతసోనీభిమసెనాథగ్రిసెనశ్చవీర్యవాన్ ॥ ౩౫ ॥ జనమేజయస్తాన్విజ్ఞా
త్వాత్తక్షకాన్విధనంగతమ్ ॥ సర్వాన్వైసర్వయాగాగ్నిసహోవ్యతిరమాన్వితః ॥ ౩౬ ॥ కావమేయపు
రోధాయతురంతురగమేధయాన్ ॥ సమన్తాశ్చ్యవీనిసర్వాంతత్యాయత్యతిచాన్వరైః ॥ ౩౭ ॥ తస్యపుత
శ్చతానీయాజ్ఞవల్కాగ్రిత్రయీవరన్ ॥ అత్రజ్ఞానం పరంజ్ఞానంశౌనకాత్మరమేవ్యతి ॥ ౩౮ ॥ న

మూత, అతః స్రుత్యతోగ్ధ్రునపుత్రస్సన్మన్, నబ్రహమాహన్-పుతికానుతఃమాతామహనుతభిర్మర్కః ॥౩౧॥ ౩౨॥ శ్చుతవపరి
క్షిత-సూతఃపితా, అభిమన్యురర్జునాత్మధాగయన్మజాయతే, తిరాజానంత్రతనతోక్తిత్వాత్తవత్పుత్రం, అభిమన్యుంవివ
ష్టి, సర్వా, నతిరధాకజితవానితితథా, విరక్తతఃఅభిమన్యోర్మ, త్రరాయన్, భవాకత్వం, జాతోఽసి ॥౩౩॥ శ్చుతరుషున్
ర్మోఽధనామివ, వినష్టేషుసత్పుత్రునస్య, దౌగ్ధేనశ్శత్రూమౌచుటవశ్చ, త్రుతేజసాతత్వం, క్షుత్రువశ్చ, త్రుతేజసా-దగ్ధఽపీతి
శేషః, త్వక్సన్యధగవతో-ఽనుభావేన-సజీవస్యాచో-ఽనకాన్యవ్యోగ్యోచితోఽసి ॥౩౪॥ శ్చమేతాధిరాజక
తవ, తనయాన్రుద్రమజనమేజయఃపూర్వ్యైర్మోయమాన్-తే-శ్రుతసేనో-భిమసేన-ఉగ్రసేనశ్చై, తివత్సూరః ॥౩౫॥ శ్చ
త్రేతజనమేజయాదీనాంభావినంవృతాన్రంవంశంచాహుజనమేజయస్త్రిత్యౌదినాయావత్సమాప్తిః ॥ త్వాంతమకా, సిద్ధ
నం-పాప్రం-విదిత్వా, సత్స్రుత్యతోజనమేజయః రుషా, యక్షనర్మయాగసంబధిన్య, గౌనసర్వక, హూష్యతి ॥౩౬॥ శ్చ
కింత్వా, కావషేయం-తురన్తురనంజ్ఞం, పురో-ధాయపురోహితంత్వత్వా-తథా, తుంగమైశ్వరశ్చమదైర్వ్యత్యుతితితథా-
భవితా, కథంయమైత్వత్సూరహ-సర్వతః-పృథివీ-సర్వాన్నపా, నిష్టాత్వా అశ్వమధై-ర్యత్యుతి ॥౩౭॥ శ్చతస్యజనమేజయ
స్య, పుత్రశ్శతానికొ-భవితా-నవ-యజ్ఞవల్క్యః, త్రియాంపదం, పరకఅధియాన్, కృపాత-సాచార్యకే, అన్రుజా
నం-శానకాత్మ-పరంజ్ఞానంఅత్త, పరమాత్మజ్ఞానం, ఎవ్యతిపాప్స్య, తి-క్రియాజ్ఞానమితిమతే-శానకానన్రుజా
నాదిత్రయం అప్యతభిర్మర్కః-తత్ర-క్రియాజ్ఞానం యజ్ఞాదికర్మానుష్ఠానోపయక్తం జ్ఞానమ ॥౩౮॥ శ్చతత్తు

తస్య తానికపుత్ర - స్వ హస్తానిక - తస్మాత్తు - అశ్వ మేదజః - తస్మాత్తు శ్వ మేదజస్యాపి, అనిమకృష్ట భవితా తత్సూతః అనిమకృష్టమతః - సశ్వ క్రుః ॥ ౩౯ ॥ తస్య తస్మా మ్ని నిమిత్తమాహ - గజాహ్వ యేహ సీనపురే, న ద్యాగజ్జయా - హృతేనా తిసత, తతోనిమ - మృత్యుకౌశామ్యం - సాధుయథాతథా. క్షత్వశివానరకవ్యతితానైవక్రో రుక్తః తతఃకైచ్చిత్రధఃతస్మా - చ్చుచిరధః - ఉ క సతొరధ స్తస్మా తస్మాచ్చిత్రధస్యతిఇలపాతా స్రవమి ॥ ౪౦ ॥ తస్మా తస్మాచ్చిత్రధా - ద్వ్యష్టమా - తస్యష్టష్టమతః - స్ఫుషేణో. మహ్యఃపతి - స్ఫుతో, భవితా - తస్య సుమెదస్య, సునిధో. భవితా, తస్యవ. నృతతుః - యత యస్తాన్మృతతుః - స్ఫుళిం లో, భవితా ॥ ౪౧ ॥ తస్మావ. వారిష్టమస్య యస్య, అధాభూతిః - తస్మా త్పారిష్టవా - వై ధావీ, నచ, సునయ అత్త జోయస్య, తథాభూతిః, యద్వా - వారిష్టవాత్సంయ, స్రస్యాత్తుజో - మధావీ, త్య ర్ధః - తస్మా - న్మృపంజయ. స్రస్మాచ్చదుర్వ - స్రతశ్చ, నిమిర్జవ్యతి ॥ ౪౨ ॥ తస్మిమెర్పిలపాదధ - స్రస్మా ద్వ్య హదధా - చ్చ తానికః - సుదానజఃబహుద్రధాత్సు దాన - స్రస్మా - చ్చ త నికో, జనివ్యతిఇర్ధిర్ధ - శి త - సీకా. ద్దుర్వప - స్రస్యదుర్వపస్య, అవత్యంపుత్ర స్త్రుపిహనరః ॥ ౪౩ ॥ తస్యదిద్ధవా - డ స్రస్యతునిధి - స్రస్యపథః - త్మేమకో. భవితా - త. చవం. బహు త్మేస్యబ్రహ్మత్రుకలయో, ర్ధానికారంభాతో. వంశసౌ. వంశః - దైవ, ఋషిర్ధిచ్ఛసత్క - లిః అస్మాహీతః ॥ ౪౪ ॥ తస్మా కిలాయుగ. త్మేమకం. రాజానం, వ్యాప్యత్మకవర్త సమమమృత్యుర్ధః - తతస్సంసాంసమా మిం. వ్యాప్యత్ర. అజమిధ

మాస్రానిక స్రత్పుత్ర సత్రై చ్చవాశ్వ మేదజః అనిమకృష్ట స్రస్యాసీని శ్వ క్రు స్రత్పుత్ర నితః ॥ ౩౯ ॥ గజాహ్వ యేహ సీనపురే ద్యాగకౌశామ్యం సాధువప్యతి తక్ర సతశ్చిత్రధ స్తస్మా చ్చుచిరధస్యతి ॥ ౪౦ ॥ తస్మా చ్చమృష్టిమాం స్రస్యసుషేణోఽభిమహవతిః సునిధి స్రస్యభవితాస్యచతుర్వత్పుత్రానలః ॥ ౪౧ ॥ వరిష్టమసత్ స్రస్మాత్తే ధావీసునయాత్మజః ॥ నిమంజయ స్రతో దూర్వ మి స్రస్మాజ్జవ్యతి ॥ ౪౨ ॥ నిమెర్పిలపాదధ స్రస్మాచ్చ తానిక స్సుదానజః త తానికాద్దుర్వప స్రస్యావత్యంపహినరః ॥ ౪౩ ॥ దిద్ధవాడర్ధి స్రస్య త్మేమకో భవితాస్యపః ॥ బ్రహ్మత్రస్యవై యోగిన్యంశో డైవర్సంభ్రుతిః ॥ ౪౪ ॥ త్మేమకం వాప్య రాజానం సంసాంసాం వ్యాప్యత్ర కిల తే ॥ అధమాగధ రాజానో భావినో యేవదామ త ॥ ౪౫ ॥ భవితాసహ దేవస్యమా ద్ధాతయస్యతి శ్రవాః తతో యు తాయు త్రిస్థానినరిమిత్రోఽధతత్పుతః ॥ ౪౬ ॥ సునక్షత్రస్సునక్షత్యాద్భిహృత్సినోఽధిర్ధజితే ॥ తతస్య త్రితస్మాదోవిచక్కుచి స్రస్యభావివ్యతి ॥ ౪౭ ॥ త్మేయోఽధనువత స్రస్మాద్ధి సత్రత్పుత్ర సతః ॥ దృఢసేనోఽధను మతిస్సంబలాజసతాతతిః ॥ ౪౮ ॥ సునిసస్యత్య జిదధివశ్వజిచ్చపురజ్ఞయః ॥ ఎ లతార్ద్ర ద్రధాభావాభాన్యా స్యాహనృవత్సరాః ॥ ౪౯ ॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవత మహాపురాణేనవమస్కంధే ద్వావింశోఽధ్యాయః ఇతి శ్రీమద్భాగవతే అనోన్మధానరత్న త్మేపరోక్షత్వత్రయస్సుతాః ॥ సభానరాతాం లనాభస్సంజ్ఞయ స్రత్పుత్ర శ్రీశుక ఉవాచ ॥ అనోన్మధానరత్న త్మేపరోక్షత్వత్రయస్సుతాః ॥ సభానరాతాం లనాభస్సంజ్ఞయ స్రత్పుత్ర

చౌత్రస్యనంవరణస్యమతిః, కరు స్రస్యపరిక్షిదాదయశ్చ త్వార - స్రతపరిక్షిదనపత్యక్త క్తః, సుధనస్త హ్నావ్యంశాపుక్తాని, వధస్యత్వస్య క్తవత, తత్ర స. సుధనస్తవ్యంశ్యస్యబ్రహ్మద్రస్య శివంశోజగుర వక్షక్తః, అన్యస్త, శ్రుతిశ్రవపర్యస్తః. ఇ దానింతుతృతవశిత్తామహాత్మనాదేవాన్మగధాధిపతేర్ధవివ్యతోవంశ్యాన్వక్తుంప్రతిజానీతే ॥ అథేతి ॥ మగధ రాజానః మగధ దేవాధిపతే - భావిన - సైత్యుగం - వదామి ॥ ౪౫ ॥ తస్మా సహ దేవస్యజరాసనసత్స. మా ద్ధాతయః - భవితా భవివ్యతితి తోమా దాతయ - చ్చు, శ్రీశ్రవాః. తతః శ్రుతశ్రవసః. అయతాయు. స్రస్యాసీనిరమిత్ర - స్రత్పుతః నిరమిత్రమత, స్సునక్షత్రః, సు నక్షత్యా త్రు - బ్రహ్మ త్సేనో. భవితా, అధబహ త్సేనా. త్సర. జితే - తతః కర్త జితః, శ్రుతిభయః - తస్య, శుచి, ర్దా. మ, విప్రో. భ వివ్యతి ॥ ౪౬ ॥ ౪౭ ॥ తస్యశుకః, త్మేమానామ. రాజస్యః. అధ త్మేమా - త్మవ్రతః. తస్మా త్మవ్రతా. ద్ధిర. సేతః, శ్రు త్రిః. పఞ్చాతః. తతోధర్మ. వైతా. ద్ధిర. సేనః. అధధ సేనా. త్మమతిః - తతస్సుమ తే, స్సుబలా, జన తాజనివ్యతి ॥ ౪౮ ॥ త తస్సునీపః. అధసునీవా. త్సవ్యజితే. తస్మా, ద్విశ్కరీ - తస్మాచ్చ. పురజ్ఞయః, తమతే - సర్వే, దార్ద్ర ద్రధాభా. బహుద్రధవంశ్యాః సహ స్రవత్సరాసం, భావ్యాః. భావినః. తతః పశ్య - ద్వాన్ద్రధ. వంశ. సన్సంసా. మెవ్యతిభిభావః ॥ ౪౯ ॥ ఇతి శ్రీభాగవతవ స్త్రీపన్థికాయాం శ్రీమాత్సృగీవీరభూషణునివీరచితాయాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాం నవమస్కంధే ద్వావింశోఽధ్యాయః ఇ త దేవంయయా తేన తాగ్రాణంవప్య మన్యపూరోన్యంశోఽధ్యాయత్రయేణామగ్రోన్యః ఇదానింవతుర్సన్యవంశమను క్తామతి ॥ అనారితిర్గ్రన్యజగతీపరేర్థేనైస ॥ అనార్య యతిపుత్రస్యవతుర్గ్రన్య - సభానరాదయ - శ్రయ - స్సతా, జజ్జిరేత త్రసభానరాతాం లనాభ - స్రత్పుత్ర కలనాభమతః, స్పంజయ, స్రతో - జనమేజయః, తత్పుత్రోజనమేజయపుత్రోమహ

ကဝိဇ္ဇာ

ప్రవీర

కృష్ణా తా

కల్యాణ

* ప్రయో

ಧ್ಯಾಯಃ

శాల. 25

స్వ-మహ-

ప్రకృతి-జీవ:

శుభ్ర శైలి

॥ ❁ ❁ ❁

ప్రతిభ

জা. বি. বি.

సత్యం ౧

॥జనమేద

పుత్రోమ

సుహామన

సితిక్షున

పద్యము

విరచనః శ్రీ

தமிழ்

కి 1 వృషభ

శ్చమద్రః

॥ ॐ ॥

త్యాగం

45

प्र. ५३, ५४

१५,५५

ధ, ఉదాహ

|| ॐ ||

దధస్య, న

०५४०

శంబవకవంశమేవ భజేత్సవ రతః ॥ ౧౭ ॥ ఊర్జయదోర్వశంవత్సంప్రజానం ప్రతశుశూఢామూత్పదయతియయా
తేరితద్వాభ్యాం - పానరర్షభయయాతే, రోగ్యే, శ్మేద్యేఃపుత్రః, తస్యయదోర్వశం, వర్ణయామ్యనుక్రమిష్యామి, కధంభూతం, మ
హాపుణ్యంవదతాంశ్యగ్వాతాంవస్యణాంపుణ్యాదహంపాపహరంచ ॥ ౧౮ ॥ ఊతస్యపాపహరత్యమేవహేతుకముపపాదయ
తియదో - ర్వశం - శ్రుత్యా, నర - స్మరైః, పాపైః, ప్రమువ్యతేసిస్తుద్రోభవతి, యత్రయదోర్వశం శే - భగవాన్
పాదుర్గా పూర్ణః పరమాత్మ, నరసాగ్ధ్యకృతిః పశుకృతిరాకారాయస్య - తథాహూతో, ౨వతీర్ణః, శ్రీకృష్ణరూపేణిభా
వః ॥ ౧౯ ॥ ఊర్జయదో, నూనవమస్యతా - స్వహానజిదాదయ, శ్వతావరః, శ్రుతాః పిశ్రుతాః, తత్రవతుర్జ్ఞాం
మధ్యే, ప్రదమాత్మజః, ప్రదమస్యనహానజివః, అత్తజః, శతజీవీ ॥ ౨౦ ॥ ఊతత్పుతాశ్వతజిత్పుతాః, మహాహయోదయప్ర
యః, తత్ర, వ్రాహ్మయస్యసూతౌ, ధర్మః, తతోధర్మ - నైత్రో, జన్మ, నవతుపైః పితౌ, సోఽపితు పురితిప్రసిద్ధభిభావః ॥ ౨౧ ॥ ఊ
కునైర్నైత్రావరవామధేయా - త్యోహంజిరభూత్ - తతోమహిష్మాక - తతశ్చ, భద్రశేవకః - భద్రసేవకస్యకుమార్త దో -
ధనకశ్చైతి, ద్వైపుతౌ - తతధనః కృపవీర్యనూః కృతవీర్యం సుమవేత్తితభా - కృపవీర్యస్యపి తేశ్వరః ॥ ౨౨ ॥ ఊనకేవ
లంకృపవీర్యసూరెవకం - కృతాగ్ధ్యయోఽపిత్రయస్తదాత్మజాః - ధనకసాగ్ధ్యజాః కృతవీర్యాదయశ్చ త్వారోధనక
సాగ్ధ్యజాః ఇత్యర్థః - తత్రకృతవీర్యసూతౌఽర్జునః కా రవీర్యభిప్రసిద్ధః, నవసప్తానాం ద్విపానాం - ఈశ్వరోఽధిపతిర్నరూ
పతంవిశిష్టహరేంశావతారరూపా - దత్తాత్రేయా, త్పృష్ఠో - యోగః, గుణాలిమదయశ్చ, యేన, నః ॥ ౨౩ ॥ ఊకిం

పుత్రంపౌరవమస్యభూత్ । దుష్కన్తంసప్తవర్షేజేస్యవంశంరాజ్యకాముకః ॥ ౧౭ ॥ యయాతేశ్వైత్తపుత్రస్య
యదోర్వశంశంసరర్షభ । వర్ణయామ్యమహాపుణ్యంసర్వపాపహరంస్యహమ్ ॥ ౧౮ ॥ యదోర్వశంసరశ్యుత్యా
సర్వపాపైః ప్రమువ్యతే । యత్రావతీర్ణోభగవాన్సరమాత్మనరాకృతిః ॥ ౧౯ ॥ యదోర్వశంసరశ్యుత్యా
ప్రర్పలోరిపురితిశ్రుతాః । చత్వారస్మానవ ప్రతశతజిత్సృధమాన్తజః ॥ ౨౦ ॥ మహాహయోదేవహయోహే
హయశ్చేతితత్పుతాః । ధర్మస్తుహేహయమతోనేత్రఃకుపైఃపితాతతః ॥ ౨౧ ॥ సోహజ్జిరభవతుఃనైర్పహి
స్తాస్యద్రసేవకః । దుర్మదోధద్రసేవస్యధనకఃకృపవీర్యనూః ॥ ౨౨ ॥ కృతాగ్ధ్యఃకృతవర్షావక్యతాజాధనకా
త్మజాఃఅర్జునఃకృతవీర్యస్యవస్త్రద్విపేత్యరభవత్ ॥ దత్తాత్రేయాధరంశాత్పృష్ఠయోగమహాగుణః ॥ ౨౩ ॥
ససూనంకా రవీర్యస్యగతియోస్యప్రిపాద్ధివాః । యజ్ఞదానతపోయోగైశ్చకృపవీర్యజయఃదిభిః ॥ ౨౪ ॥ పష్టా
శీతిసహసానిజిహ్వ్యాహతబిల్వనూః । అకరోదర్జునోరాజ్యంహరింనైవాన్యహంస్సరక ॥ ౨౫ ॥ అనన్త
విశేసరణోబుధుజైఃక్షయ్యువద్యమ । తస్యపుత్రసహస్రస్యచన్ద్రోవహోర్యరితామృధే ॥ ౨౬ ॥ జయద్భజన్మా
రసేనోన్యవహోమధురూర్జితః । జయద్భజాతాశేజన్మస్తస్యపుత్రశతతంప్రహూత్ ॥ ౨౭ ॥ క్షత్రీయత్రాశజంభూ

యహనానర్యేపాద్ధివాస్సంభూయః - యజ్ఞాదిభిః, శ్రుతాదిభిశ్చ, కా రవీర్య - గతింవకారంసామ్యం, నూనంభువంస
యాన్యంతి ॥ ౨౪ ॥ ఊకించా, వ్యాహతంబిలంయన్ద్ర, సోఽర్జునఃపష్టాశీతిసహసానిజి, సమూహద్విజి, రాజ్యమకరోత్, క
ధంభూతఃహరించదత్తా, త్రేయ-మనుస్తరక ॥ ౨౫ ॥ ఊకించ, అనన్తమవిశాళం, విస్త్రం, యేన-సహావిధం, స్తరగం-యన్య-త
థా-యన్య-రకాన్వివక్తమపి విస్త్రంభవద్భగవతేతథాహూతేశ్వరః, అక్షయ్యం, వక్త్రసువక్త్రో-యవివయనుం, బుధుజై, త
స్యకా రవీర్యస్య-య-త్పుతాగ్ధ్యకాంసహ-ద్రం - శస్యశత్ర-జయద్భజాదయః - చన్ద్రో-వమృధేయధిచర్మరితాఃఅవశేషీతాః-ఇ
తరేతుర్భగవదామెవహతాశ్చర్మరః, తేనజయద్భజా, తాలజన్మ, తస్యతాలజన్మ, స్తస్య, పుత్రశతతంభూతా ॥ ౨౬ ॥ ౨౭ ॥ ఊ
యచ్చనశ్చాగ్ధ్యకం-తాలజన్మ, ఊ - క్షత్రంక్షత్రీయాః, భేర్యస్యబుష్ట - సైవహ - భేర్యవేదజవబృంహితేనగరదేశ్వరః,
ఉపసంహృతంవిశాళితమ్ - తెహంతాలజన్మ, పుత్రాణాం - శ్చైర్నోపిహిచూత్ర, తస్యసూతమనః, స్వకః, భాగ్యతః - మధో
స్యతమవృష్టిఃప్రభావతః - నకవలంవృష్టి రెవ, అపితువృష్టి శ్చైర్నోయన్తీకతోపుత్రాణాంశతం - తస్యమధో-రాసిదిత్యర్థః-వృ
ష్టిఃపుత్రోమధోస్తస్యవృష్టివాతా స్తరం-తథా-తేహంతాలజన్మ, పుతాగ్ధ్యకాంశ్చైర్న, స్మతౌపిహిచూత్ర, ద్రస్యతు, మధు, ద్ర
స్యహ, వృష్టి, రిశ్యవ్యయః, ఇతరేతుర్భువ్వశతో-యతో - మధోఃకలంమాధవాగ్ధ్యంక్షత్రకలం-ప్రవృత్తం-యన్యమధోః-వృష్టి శ్చై
ర్నం-పుత్రశత-మధూరిత్యర్థః - వృష్టి శ్చైర్నమిహోనవపుత్రసాగ్ధ్యస్యైర్నాగ్ధ్యవచ్చివేదమ్ ॥ యదవంశజత్యాద్యధవాగ్ధ్య
త్యంతచేతదాచ ॥ మాధవాభితి ॥ మధోఃపుత్రాన్పద్య, మాధవాఃమాధవనామానః-మధోః-ప్రసూతత్వాదిభిః-వృష్ట

తస్మాం నై బృహదావివాహతాయాంకన్యాయాంవిదర్శ్య - నామ్నాకుశః, క్రధశ్చైద్యైత్రతా, వజనయతః, తతః
 స్త్రుతియం, రోమపాదాశ్చంచ, తస్మా మవా-జనయత్, కథంభూతం, నైదర్శ్యకలంసప్రయతితేధాభూతమ్ ॥ ౧ ॥ త్తో
 మపాదస్య, సుతోబధ్య, స్రస్తాత్తు, క్రతురజాయత, తస్మతః క్రతుసతః, సిగికి, తస్మాత్కుశికా, చైదిః-తతః శ్చైదై-తేచ
 ద్యాదయఃదమఘాదయో, నృపా-జజ్జైరే ॥ ౨ ॥ త్తధస్యవిదర్శ్యసుతస్యతు-ప్రత్యేకం నిరధూతః, తస్యకు దైః, వృష్టిః
 అధ, తస్మా, స్పిర్వృతిః, విధృతిరితిపాతా నిరంతరీనిర్వృతేః, దశాధాశ్చ, తస్యదశాన్యత్తునుతో, వ్యామః, తతోవ్యా
 మా, జీమూతిః, తస్యజీమూతస్య, వికృతిః-యస్యవికృతే, స్ఫుటఃతీవరధః ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ తతః సీవరధా, నవరధః, త్రో, జా
 తః, తతోనవరధా, ద్వశరధః, తతోదశరధా, చ్చకునిః-తతః కరంభాశ్చత్వరధః తదాత్త, జఃకరమ్నాత్త, జఃదెవర తః ॥ ౫ ॥ త
 స్యదేవరాతస్య, సుతోదవత్త, స్రతో, మధు, స్రతశ్చ, కుకురకిః, తంకుకురకా, త్తురుహోత్ర, ప్రస్య, సాత్వతః, త్రతోబ
 ధూవత్ ॥ ౬ ॥ సాత్వతస్యతు-భజమానస్యభజశ్చ, దీప్తశ్చ, వృష్టి శ్చ, దేవాపృథ్వస్యధికశ్చ, మహాభోజస్య, తిస ప్రస
 తాః, హేమారిక-పరితీతవవమానిగభగితామ స్రవమ్ ॥ ౭ ॥ తత్ర, భజమానస్యైకస్యాంచ-పత్నీయం, నిష్టాచారయః
 స్త్రుయః, అన్యస్యాంచపత్నీయం, శతజీదాదయః, స్త్రుయవస, సుతాః ॥ ౮ ॥ హేమభో, దేవాపృథ్వసాత్వతే, సుసత్తుః

లశ్మకుశివాచ||తస్మాంవిదర్శ్య ౨ జనయత్తు|త్రానామ్నాకుశక్రధా|త్రుతియంరోమపాదంచనైదర్శ్యకలంసప్ర
 నమ్||౧||రోమపాదసుతోబధ్యుప్ప్రభోఃక్రతురజాయతీకుశిక స్రుత్త తస్మా చైదిశ్చైద్యాదయోన్యవాః ||౨||
 క్రధస్యకు దైఃప్రత్యే ౨ ధూద్యౌష్ణిప్రస్యాధనిర్వృతిః|తతోదశాన్యనామా౨ధూ త్రస్యవ్యామనుత స్రతః||౩||
 జీమూతోవిశ్త తస్యయస్యతివరధస్యతః || ౪ || తతోనవరధఃప్రత్రాతాదశర స్రతః | కరమ్నశ్చకుదేఃప్ర
 త్రోదెవరాత స్రవాత్త, జః || ౫ || దెవరాత్ర స్రత స్రస్యమధుఃకుకురక స్రతః | త్రురుహోతో౨భవత్తుత్ర సస్యా
 ధూత్వాత్వత స్రతః || ౬ || భజమానోభజిప్రవృష్టిరైవాపృథో౨ధికః | సాత్వతస్యసతాస్స ప్రమహాభోజస్య
 మారిక||౭||భజమానస్యనిమ్రాచిఃకఙ్కణోవృష్టి రవచ | ఏకస్యామాత్త జాఃపత్నీయమన్యస్యాంచత్రయస్సు
 తాః||౮||శతజప్రసహస్రజిదయతజిదితిప్రభో|బధురైవాపృథసుత స్రమాన్యోకోపర ద్విమూ||౯||యథై
 వశ్యణమూదారాత్సంపశ్యమ స్రధా౨ నికాత్ | బధుశ్చైవోమమ్యాణాందైవై రైవాపృథస్యయః||౧౦||
 త్రురుషాపృథ్వపిశ్చవత్సహసాచిచాక్షవ | యో౨మృతత్యమనుపాపాబధోరైవాపృథాదపి||౧౧||మహా
 భోతో౨తిధర్మాత్వాభోజాఅసం స్రవన్యయే | వృష్టైస్సుమిత్రఃప్రత్రో౨ధూద్యధాజన్యపర స్రవ||౧౨||శిని
 ప్రస్యానమిత్రశ్చనిమో౨ధూదనమిత్రతః | సత్రాజితఃప్రసెనశ్చనిమస్యాధానతుస్యతో||౧౩||అనమిత్ర
 సుతోహస్యస్యశిని స్రస్యవసత్వకః | యయధానస్యాత్యకిరై వజయ స్రస్యకుజి స్రతః||౧౪||యగధరో౨నమి

బధుః, తయోఃపిత్వత్రయోఃదేవాపృథబధోః, శ్లోకోమాహత్వా గ్రహవక, ఇమాశ్లోకో, పరన్యాయ, ర్యాగ్నిశ్చ శివః ॥ ౯ ॥ త్తో
 శ్లోకావేదదర్శయతి||యదైవతి||యదైవ, దూరా, చ్చృణుమః, యదృశగణవిశిష్టే, దేవాపృథబధూ, దూరా-చ్ఛృణుమః
 శ్చుతవనోవయం, అ రికాత్సమిపైఽపి, తాదృశావస, తో-పశ్యామ, ఇత్యా ర్యాణాం, ఉక్తిః, క్షిప్రశాపిత్యామః, బధుగిరితి-
 మనుష్యాణాంమధ్యే, బధుగిః, శ్రేష్ఠః, దేవాపృథస్య, దైవేస్తుల్యః ॥ ౧౦ ॥ త్తై వ్యగ్రమవదర్శయతి | త్రురుషాగ్నిబధో-
 రైవాపృథాదవ్య, సవశ్యా, ద్యై, తదసంతజాః, త్రురుషాః, విష్ణువక్త్రధికతతుశశసహస్రసంఖ్యా-గ్నా, సై, సర్వైతయోః, ప్రభావా
 దమృతత్వంమ క్త్రం-పాప్రాశ్చత్వరధః ॥ ౧౧ ॥ త్తమహాభోజా-స్యాత్వస్థిని, అతిధర్మాత్వా, తస్యమహాభోజస్యా, స్వయం శే,
 భోజాభోజాశ్చాస్యపా, అనకజజ్జైరే, వృష్టైస్సు, ప్రత్ర, సుమిలో, యధాజిచ్ఛ, వృష్టైఃప్రత్రో- బధూవ. హేపర
 స్రవమ్ ॥ ౧౨ ॥ త్తతస్యయధాజితః, శిని, రనమిత్ర శ్చై, తి, ద్వై-జాతే, తత్రా, నమిత్రా, నిమో, ౨భవత్, అధరఘస్య, స
 త్రాజితః, ప్రసెనశ్చై, తి, ద్వై, సుతా, వానతుః ॥ ౧౩ ॥ త్తధా, ౨న్యస్యాంభార్యాయాం, అనమిత్రస్యైవ, యో౨వ్య, స్సు
 త. శినిర్వామ. తస్య, సుత, సుత్యకః, సాత్వకః, సత్వకసుతత్వ, యయధానః, తస్యయయధానస్య, జయః, తతోజయః, తు-
 టిః ॥ ౧౪ ॥ తతో, యగధరో, తధా, అనమిత్రస్యైవా, న్యస్యాం, ప్రతః౨వృష్టి-వృజినవానితిపాతా స్రరం తతఃవృష్టే-
 గానిన్యాంశ్వఫల-శ్చిత్రకశ్చై, తి, ద్వై, సుతా, తత్ర, శ్వఫలాత్-గానిన్యాంభార్యాయాం, ద్వాదశ, సుతా, అకూరదయూ-
 విశ్రుతాః, ప్రభాతా, బధూత్రి, అకూరకప్రముఖాయేమామిత్రతద్ధుగనంవిజ్ఞానబహుప్రీహిః, తతో౨కూరాతిగిక్తాద్వా

దశః, తాన్ద్ర్యయతి, అసక్లభితిః॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ తేమోమసక్లాదీనా, స్వసాగ్రగిసి, మసారెత్యాఖ్యాయస్యాస్సా, తత్రా, కూర్గరస్య, సుతా-దేవవా, నుపదేవ శ్చై, తిద్వాచేవ॥ ఎవవిత్తరధస్యశశిబిందోరాతత్త్వై శ్చోఽన్యయత్ క్తః ॥ అధాన్యయా నర మాహ-చిత్తరధాత్వజాతతి ॥ యధా- శశిబిన్దస్యై త్తరధస్యాత్తజ- ప్రధాన్యై, చిత్తరధాత్వజాః, పృథుశ్చ-విమూరధ ఆద్యోయోమోతేవ-బధూవో, బధూవుః, సాత్యతసుతస్యవృష్ణైరన్యయమనుక్రామితి॥ వృష్ణైరన్దనాఇత్యాది॥ కుకురాదయో, వృష్ణైః, సన్దనాః, తత్ర, వృష్ణైస్సుతస్యైతిశేషః, కుకురస్య, తనయో, విలోమా-తతోవిలోమ్నః, కపాతరోమా, అహూత-యస్య చకపాతరోమ్నః, సుమ్మరు, సృభా, బధూవ, సకపాతరోమా-భవదిత్యర్థః॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ తేమోమసక్లస్యసాత్యతసుత స్యాన్యయమాహ ॥ అన్ధకాదితి ॥ అన్ధకా, ద్దున్దభేః, అన్ధకాఇతిపదమా-దుసాత్యమాచితః, తత్ర- తధాచిత్తరధాత్వజాత్యస్య శశిబిందోరారభ్యై తేజక్రాస్య ర్వైచితరధవంశజాత్యర్థః, పృథ్వాదయః, వృష్ణైరన్దనాః, తత్ర “ పృథుర్విప్రురుధన్యాద్యా ” ఇ తిపారె- ఆశీశ్చైవవిమూరధోఽప్యై క్తః- అతేవ- తతః, శూరో-విమూరధాదితిత్యర్థమాణిదైశోఽపవత్తిః- కుకురాదయశ్చ త్వోరస్యాన్యయా-అన్ధకనుతాఇత్యర్థః, తధాచాహవరాశరః “ కుకురభజమాన-చికమృలబద్ధిషాద్యా ప్రధాఅన్ధకస్యపు త్యా, ఇతితస్యకపాతరోమ్నా-దున్దభిరత్యర్థః- తస్యదరిగ్యోత ప్రస్తా- త్సునరస్వసు- ప్రస్య పునరస్వసో- రాహుకః- అహుకీ నామ-కన్యావ- అహుకస్యాన్యశ్చ-తే-దేవకశ్చ- గ్రసేనశ్చై- తిద్వై-తత్ర- దేవకస్యా- త్త-జాః-దేవవదాయ- శ్చత్యా

త్రస్యవృద్ధిఃపుత్రోఽపర స్వతఃశ్వఫల-శ్చిత్రకత్రైవగానిన్యాంతుశ్వఫల-తః॥ ౧౫॥ అతూరప్రముఖాఽ సన్మత్రాద్వాదశవిత్తతాః॥ అసక్లస్సారమెయశ్చమృదుకోమృదువచ్చివః॥ ౧౬॥ రద్ధద్ధగృష్టవశ్చత్త్రైవత్రోపే యోఽరిమర్దనః॥ శత్రుశ్చేదగ్రస్తమాదావ్యోప్రతిబాహుశ్చద్వాదశ॥ ౧౭॥ తేమోమసక్లససారాఖ్యాద్వావ కూర్గరనుతావపి॥ దేవవానుపదేవశ్చతధాచిత్తరధాత్వజాః॥ ౧౮॥ పృథుర్విహూరధాద్యాశ్చబహవోవృష్ణైరన్దనాః॥ కుకురోభజమానశ్చకుచికమృలబద్ధివః॥ ౧౯॥ కుకురస్యనుతోవృష్ణైర్విలోమాతనయ శ్చతః॥ కపాత రోమాతస్యాహూత్యఖాయస్యచతుమ్మరుః॥ ౨౦॥ అన్ధకాద్దున్దభి సస్యదరిగ్యోతఃపునరన్యః॥ తస్యాహుకశ్చ చుకీబకన్యాద్వాదాహుకాత్త జా॥ ౨౧॥ దేవకశ్చగ్రసేనశ్చవత్కారోదేవకాత్తజాః॥ దేవవానుపదేవశ్చ సుదేవోదేవర్థిః॥ ౨౨॥ తేమోమససారస్యప్రాసన్ధ్యతదేవాదయోవృశా॥ ఇదిదేవోపదేవావశీదేవాదేవ రక్షితానహదేవాదేవతీవసదేవతావాతాః॥ ౨౩॥ కంసస్సనామాన్యగ్రోధఃకవ్యశ్చజ్జు-స్సభూప్ర థా॥ రాష్ట్రపాలోవిప్లవ్యశ్చతుష్టిమానోగ్రసేనయః॥ ౨౪॥ కంసాకంసవతీకడగ్ర-శూరభూరాష్ట్రపాలికా బోగ్రసేనాజ్జుమహితరోవనుదేవానుజప్రియః॥ ౨౫॥ శూరోవిమూరధాదాన్దీర్జవమానస్సుత ప్రతః॥ శిషి ప్రస్తాత్సన్యయంభోశోహృదీక ప్రత్యుతోమతః॥ దేవబాహుశ్చతధనుశ్చతవర్తైతితత్పుతాః॥ ౨౬॥ దేవమిథ స్యశూరస్యమారిషానామపత్న్యభూతే॥ తస్మాంసజనయామాసదశపుత్రాన్సకల్మషాః॥ ౨౭॥ వసుదేవందే వభాగందేవప్రవసమానకమ్॥ సృష్టయంత్యామకంకజగ్ర-మనికంవత్సకంవృకమ్॥ ౨౮॥ దేవదున్దభయోనెదు-

రః॥ ౨౯॥ ౩౦॥ ౩౧॥ తేమోమచతుర్థాం- స్వసారోభగిన్యః-పుతదేవాఆదిర్యాసాంతా-శ్చైవదేవావయః-పుతదేవయాస హసప్ర-బధూవుఃతాశ్చకన్యాః- వసుదేవ- తీవయమే॥ ౩౨॥ తేమోగ్రసేనయః-క్షగ్రసేనస్యతాః-కంసాదయో-న వ॥ ౩౩॥ తేమోకంసాప్రవృతయశ్చత్రస-బోగ్రసేనాక్షగ్రసేనాజ్జాతాః-దుహితరః-తాశ్చవసుదేవానజానాందేవభా గాదీనాంవత్సమాదానాం-ప్రియోభార్యాః॥ ౩౪॥ తేమోవిమూరధాచిత్తరధాత్వజాద్వృష్ణైస్సుతాద్వాదిమూరధా-చ్యూ రో-జ్జతైవత్తుతశూరనుతస్తు- ద్వజమానః తతేద్వజమానా-చ్చిమిః, తస్మాచ్చిమిః- ద్వయంభోజః-తత్పుతస్సన్యయంభో జనుతో-హృదీకః-తత్పుతాః-హృదీకసుతాః-దేవభాహ్వోదయ-ప్రియః॥ ౩౫॥ తేమోఅయమేకశూరస్యాన్యయత్ క్తః-అ ధవంతా నరమాహ-దేవమిథస్యైతి॥ దేవమిథసుతస్యశూరస్య-మారిషానామ-పత్న్య-బధూవ- అత్రదేవమిథస్యైతివిశేషణ బలా-చ్యూరో-విమూరధాదాన్దీ, దితిపాత్రితసగ్రసేనవిమూరధాదేవమిథ- ప్రస్తా-చ్యూరోజాతఇతిక్రమావగ ప్రవయః-కృత వర్తైతితత్పుతా, ఇత్యన నరగ్రసేనైతితదేవమిథ-ప్రవృత్త్యర్థః-తతశ్చ- తత్రదేవమిథస్యావిన్ద్యగ్రహ-తస్యదేవమిథస్యదేవమిథసు తస్యశూరస్యత్యర్థః- అయంచశూరో-విమూరధధర్త-జాదన్యః-తధాచాహభగవాన్సారాశరః “ తస్మాప్సికతవర్త-కతధనుదే వమిథాద్యాఃపుత్రాభిభూత్వదేవమిథస్యశూరశూరస్యాప్సిమారిషానామపత్న్యభూత్తస్మాంచాపౌదశపుత్రాసజనయద్వ సుదేవభూర్వా, దితి, అత్రతస్యాపీతివైశ్వ వచనస్యహృదీకస్యాపీత్యర్థః- తస్యా C-మారిషాయాం-దేవమిథ-శూరో-అకల్మ షాద్వోకధాన్యనుదేవా-న్ముత్రా-సజనయత్ ॥ ౩౬॥ ౩౭॥ తేమోవసుదేవస్యానకదున్దభినామనిర్వ కుంబిన్ ప్రమాహ-యః

తః దేవదత్తునధయః । అనకాశ్చయస్యవసుదేవస్యజన్మప్రపాదుర్వావకాలే, నెదుఃపథ్యమితతః ప్రవసమదేవ, మానకదు
స్థుభిరితివదప్రి-అనకాదీనానాదేహేతుంపదకతంవిశిష్టి ॥ హరేఃకృష్ణస్యావతరివ్యమాణస్య । స్థానమవతరణస్థానధూ
తమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఋష్యథే॥ అమోవసుదేవాదీనాం - పృథావ్రభృతయః, వజ్ఞ, కన్యకా, భగిన్యఃస్వసారః ॥ ౩౦ ॥ తత్ర
పృథాయఃకన్యవస్తాయంకన్యోత్తప్రిప్రకారమాహ ॥ కున్తెరితిపద్మభిః ॥ అత్రాయమితిహసఃకదాచిద్వమామాగతండు
ర్వానసంపృథావరికర్మాదీనాతోషయమాహ, తతశ్చసాతస్సాద్విద్యార్థం దేవావస్థనసమధావమావ్యపరిత్యక్తంరవిమాజు
హస, తతశ్చగతతరిమిమాలోక్యవిస్త్రాయంతస్యాంగర్వమాధాయరివ్యయా, తత ప్రస్యాకర్ణజ జ్ఞభిః । సోఽయమ
త్రాచ్యతేషితావమదేవపృథాదీనాంపితా, శూరః, పృథాందుమితరంసఖ్య, రభ్రతస్య, కున్తెఃకున్తిభోజస్యా - దాతేదు
మిశ్యత్యేనదదా-సఖ్యరభ్రతస్యేతిశేషఃపద్మయందునహేతుపరం - యతఃకున్తిభోజాయదత్తా - అత్రవప, పృథాకున్తినా
మానరంలభితత - స్వాకదాచిత్త్యతేషితా - ద్దుర్వానసః, దేవహూతిం-దేవఅహూయతేఅనయేతిధాతాం, విద్యా
మావ ॥ ౩౧ ॥ తస్యాపిద్యాయావీర్యపరిత్యక్తంసామర్థ్యపరిత్యక్తంరవింసూర్థంభువ్యాజుహస, తత్రేవో-పగతమా
గతందేవంరవిం-పిత్య-విస్త్రతంమానసంయస్యాస్యా, సూర్యమాహ ॥ ౩౨ ॥ ఋషాదేవ-మమయా, ప్రత్యయార్థృప్రత్య
భిజ్ఞానార్థం, వీర్యపరిత్యక్తమితియావత్ - ఇయంవిద్యా, ప్రయక్తా, అత్రస్త్రం, యాహి - మాం, తమస్త, మదవరాధంతమ
స్యేతి, సతోరవిరాహ, దేవనంద్యం దేవతుల్యమహామ, మాత్తజంత్యయ్యా, ధిత్వేఽడత్వాదయతుమిచ్చామి, ఆధత్సేతిత్వ

రావకాయస్యజన్మన్వివసమదేవారెత్వానంవదన్త్యానకదుస్థుభిః॥౨౯॥పృథావశ్రుతదేవాచశ్రుతేర్రిత్యు
తశ్రవాఃరాజాధిదేవిత్వేతేమాంగిన్యఃపద్మకన్యకాః ॥ ౩౦ ॥ కున్తెస్సఖ్యఃపితాశూరోవ్యభ్రతస్యసతా
మదాత్సావపదుర్వానసోవిద్యార్థం దేవహూతింప్రతోషితాత్ ॥ ౩౧ ॥ తస్యా వీర్యపరిత్యక్తమాజుహవర
వింధుమి-తదాప్రాహగతందేవంపిత్యన్విత్రమానసా॥౩౨॥ ప్రత్యయార్థంప్రయక్తాయాహి-దేవతుమస్త
భిః।అమాఘందేవనంద్యమాధిత్వేవ్యయిచాత్తజమ్ ॥ యోనిర్విధానదుష్కేతకద్రాహంతేనుమధ్యమ్ ॥ ౩౩ ॥
ఇతితస్యాంసలధాయగర్భంమూర్ధ్విగదివంగతఃపద్యఃకుమారస్సంజన్మేదీప్తియజ్ఞపథాన్మరః ॥ ౩౪ ॥ తంసా
ఽత్యజన్మదీప్తియేకృష్ణాగ్లోకస్యవిభక్తిః । ప్రజాపితామహస్సామవాహాహ్నిస్సైవత్యవిక్రమః ॥ ౩౫ ॥ శ్రుతదే
వాంతుకారూహోజ్ఞాద్యధవర్తనమగ్రహీత్ । యస్యామధూత్వ నవ క్రబుషితేప్రేదితేనుశః ॥ ౩౬ ॥ కేకయాధ్య
ప్రకతుశ్చశ్రుతేర్దివవివతఃసంకర్తనాదయస్సస్యాంపక్షాగ్నేకయస్సుతాః ॥ ౩౭ ॥ రాజాధిదేవ్యా మా
వన్త్యాజ్ఞయత్యేవోఽజనిషహ ॥ దమఘాహ్నేదిరాజస్యైవత్రవసమగ్రహీత్ ॥ ౩౮ ॥ శిశుపాలస్య త ప్రస్యాక
ర్ణిస్తస్యసంభవః । దేవభాగస్యకంసాయంచిత్రకతుబృహద్యతా ॥ ౩౯ ॥ కంసత్యాం దేవ శ్రవసస్సువీర

వపారః-హాపాసిధ్యేయద్యా, దేవనంద్యం దేవస్యమమదర్శనంకీబత్సమార్థం-అమాఘంఫలావిసాధూతం, అత-స్త్ర
య్యాత్తజ-మాధిత్వే ఇత్యర్థకఃనాగ ౭ హమిత్యత్రాహ ॥ తవ, యోని, ర్మధా, నదుష్కేత, తధా, హం హేనుమ
ధ్యమ్, కర్తాకరిష్యామి ॥ ౩౩ ॥ ఇతిశ్రీమత్కవ్య, తస్యాంపృథాయాం, గర్భం - సమాధాయ, సూర్యోదివం, గతః
తత-స్సద్యవ, కుమారో, జన్మ, సవ, ద్విత్వియజ్ఞపథాన్-రఃభాను-రతుల్యః ॥ ౩౪ ॥ సాప్రధా - లోకస్య, లోకా
బ్రహ్మతీకన్యకాభ్యాయజ్ఞాన్మదీప్తియే, తంకుమార, మత్తజత్, తాంపృథాం-తవ-ప్రేతామహః, సత్యవికః-హ్ని-
రువాహువయమ్ ॥ ౩౫ ॥ శ్రుతదేవతి । శ్రుతదేవాంపృథానుజాం - కరువసతోద్భవవర్త-సమగ్రహీదువయమ
ఇత్యర్థః-వర్ణకర్తృపితానరం, శ్రుతేర్దిం-తు, దిత్వేను, తే-విప్రచిత్తః-కేకయశ్చ, దృష్టకతుశ్చ - అనిద్రతమాః-తాంకృతవ
నం-చార్యనంజన్మరిత్యర్థః-ప్రత్యేకాధిపాఐయమేకవచనం. తస్యాఃనిధితాయః-శ్రుతేర్దై, నంద్రనాదయః, వజ్ఞ-సుతాః
కేకయాః-కేకయాజ్ఞాతా-బధూభుః ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ రాజాధిదేవ్యాంతు-అవస్త్యః-అవస్తేస్సుతే, తస్మాత్-అవస్తేస్కా
శాదిత్యర్థః-జయత్యేనాఖ్య - స్సుతే, జనిషజన్మ-శ్రుతశ్రవసంతు - దేదిరాజో - దమఘాహ్ని - స్సమగ్రహీదువయమిత్వ
ర్థః ॥ ౩౮ ॥ తస్యాఃశ్రుతశ్రవస-స్సుతశ్చ, శిశుపాలః-తస్యశిశుపాలస్య-సంభవః-ఉత్త-ప్రిప్రకారః-కథిత, స్సప్తమస్కన్ద-ఇతి
శేషః, తదేవసమదేవస్యభగినీనాంపతిస్సత్యాంశ్చోక్త్యావద్వా ౧౪వ్రాణాంనవనానంపత్యైవృతాం౧౫వ ॥ దేవభాగస్యే
తివభిఃశ్లోకేస్తస్యైవ ॥ దేవభాగస్య, కంసాయంధార్యాయంచిత్రకతుశ్చబృహద్యతా, త్యేతా-సుతా-తా-తా ॥ ౩౯ ॥
తధా, దేవశ్రవసః-కేక-వత్సాంధార్యాయం, సువీర, ఇమమాంశ్చేతి, ద్వైవసుత, జ్ఞాతేకజ్ఞా-తు-తద్వార్యాయంక

జ్ఞానాం.బక.స్సత్యజిత్తురుజితే,త్రయోజాతాః॥౪౦॥శ్రీరాష్ట్రపాల్యాంభార్యాయం.స్పష్టయో,వృషాదీక,జ
 నయామాస,శామక.స్తుశూరభూమ్యాంభార్యాయంశూరభూమ్యామివాతా.నరం.హరికేశహిరణ్యమై, జనయామా
 స॥౪౧॥శ్రీభా.వత్సకోఽపిమిత్రకశ్యామప్పరిసీ.బకాదీక.సుతా.న్నవా, జీజనత్.వృక.స్తు,దూర్వాత్యైంభార్య
 యాం.పుష్కరసాల్యాదీక,సుతా,నాదధిజ్ఞానయామాస॥౪౨॥శ్రీశిమకస్తు,సుధామనిభార్యాయాం.సుమిత్రాదీక
 సుతా,నాదధి,అనక.స్తు,కర్ణికాయంపత్న్యామృతధామజయా.సుతా.నాదధి॥౪౩॥శ్రీఅధిపనుజివస్యపత్నీ.పుత్రాం
 శ్వాహ॥పౌరవిత్తకాదశభిః॥ దెవకీప్రముఖంప్రధానం,యాసాంతాః.పూర్వోక్తాః.పౌరవ్యాధయశ్చ. అనకదుస్థభిఃవసు
 దేవస్యపత్న్యా.అనకబధూపుః॥౪౪॥శ్రీతత్ర,రోహిణ్యాంపత్న్యాం,బలాదీక.కృపాదీక,సుతా. సుపపాదయజ్ఞ
 యామాస,అత్రి,బలౌబలరామః.కృపఅదిశ్రీయైమేమాంతా.స్ఫలదీ. సత్యర్థకృ-బలాదీస్ఫలపాదీంశ్చేతిజ్ఞా.అదిశబ్రహ్మ
 క్తాలస్యేగాప్రశ్నః.ఎవమగ్రేపి॥౪౫॥శ్రీభూతత్రఅదిశ్రీపాంతి.తిఎ.సుభద్రాదయో,ద్వాదశ.పౌరవ్యా.ప్రసయాఃఅదిశబ్ర
 గ్రాపైర్మృతకృష్ణాపురీ॥౪౬॥శ్రీభా.శూరాద్యాంనదయా.మదిరాయా,అత్రి.జాః॥కౌసల్యాభద్రాపుత్ర.కేశన
 మేకమేవ.సుత.మనుజ. కింధధూతం.కులంప్రయతితిథా॥౪౭॥శ్రీతిత్.వసుదేవా. ద్రోవనాయంహస్తపామా
 జ్ఞదాదయో.జాతాః.ఇలాయాంతు. ఉరువల్గాదీక, యదుముఖ్యాకయాదవ శ్రేష్ఠానుతా,నజిజనత్. వసుదేవఇతిశే

ఇమమాంప్రధా.బకకకజ్ఞా.తుకజ్ఞా.యాంసత్యజిత్తురుజితే॥౪౦॥ స్పష్టయోరాష్ట్రపాల్యాంభువృ
 వదుర్నరణాదీకా॥హరికేశహిరణ్యమైశూరభూమ్యాంతుశ్యామకః॥౪౧॥మిత్రకశ్యామప్పరిసీబకాదీ
 న్యత్సనామకః॥తత్పుష్కరసాల్యాదీన్దూర్వాత్యైంవృకఅదధి॥౪౨॥సుమిత్రానీకపాలాదీనిక.స్తుసుధామ
 నిఅనకకర్ణికాయంవాఋతధామజయావప॥౪౩॥ పౌరవిరోహిణీభద్రామదిరారోచనాఇశా॥ దెవకీప్ర
 ముఖాఅనన్య.త్పిఅనకదుస్థభిః॥౪౪॥ బలంగదంసారణంవదుర్నదవిపులం.ప్రసవమ్. వసుదేవ.స్తురోహి
 ణ్యాంకృపాదీసుదపాదయత్. ౪౫॥ సుభద్రోభద్రబాహుశ్చదుర్నదోభద్రఎవచపౌరవ్యా.ప్రసయా.పా
 తేధూతాద్యాద్వాదశభవత్॥౪౬॥ నన్దోపనన్దకేశసూరాద్యామదిరాత్మ.జాః॥ కౌసల్యాకేశనంత్వేకమ
 సూతకులవన్దనమ్॥౪౭॥ రోచనాయంతేతోజాతాహస్తపామాజ్ఞదాదయః॥ఇశాయామరువల్గాదీస్యదు
 ముఖ్యానజీజనత్॥౪౮॥ త్వప్పద్మోద్భవదేవాయామేకఅనకదుస్థభిః॥ శాన్తిదేవాత్మజారాజస్త్రితమప్రతి
 తాదయః॥౪౯॥ రాజానకీకల్పవర్షాద్యాఉపదేవాసుతాదశ॥వసుహంసధువన్ద్యాద్యాఃశ్రీదేవాయా.స్తుపట్న
 తాః॥౫౦॥ దెవరత్నీతయాఅథానవభాత్రగదాదయః॥ వసుదేవస్సతానష్టావాదశనహదేవయా॥౫౧॥పౌ
 రవత్రమముఖ్యాంశ్చపాత్యైదర్శనవాసినః॥ వసుదేవ.స్తుదేవక్యామప్తేపుత్రా॥నజీజనత్॥౫౨॥శ్రీరైమంతం
 సుషేణంచభద్రసేనముదారధిః॥ ఋజంసమదనంభద్రంసజ్జరణమహీశ్వరమ్॥౫౩॥ అష్టమ.స్తుతయోరా
 సీశ్శ్వయమేవహరిశిలి. సుభద్రాదామహాభాగాతవరాజస్త్రితామహీ॥౫౪॥ యదాయదేహధర్మ.స్పష్టయో

మః॥౪౮॥శ్రీ.దెవకీప్రముఖాఅనకపత్న్యా, ఇత్యనోక్తాన్యోఽన్యాలపితత్వైఅనకదుస్థభారాసన్నితిసూచితందెవ
 కోగ్రసన్యయోఃస్వగృహ్యసనుదేవమయమ ఇత్యోక్తంపురస్తాత్. ఇదానీంతా.స్తమృతాంశ్వాహ॥ త్వప్పగృథ్యాదినా॥
 అనకదుస్థభార్యసనుదేవస్యధృతదేవాయంభార్యాయా. త్రివృత్త-ఎవ-జజ్ఞై-వతమప్రతితాదయస్తు. శాన్తిదేవాయా
 అత్మ.జాః॥౪౯॥ శ్రీకల్పవర్ష-అదిశ్రీపాంతి.రాజాన.స్తు.దశ-ఉపదేవాయా.స్సతాః.వసుర్నంసశ్చ.సుధన్వాయా.స్స
 తా.శ్రీదేవాయా.స్సతా.స్తు. పట్.॥౫౦॥శ్రీదెవరత్నీతయావసుదేవస్యభార్యాయా.గదాదయోనవ.పుత్రా.అథాఃప్ర
 సూఇత్యర్థః. వసుదేవ.స్సహదేవయాభార్యాయా. సాధనభూతయా.అష్టా.సుతాక.పౌరవః. శ్రుతశ్చ. ముఖ్యా.యేమాం.
 తా.నాదదెలజీజనత్. ధర్మ. యధా.సాత్.భుస్స.నష్టా.వాదధి.వత్స. దేవక్యామిహి-వసుదేవో.ఎష్టా.శ్రీరైమదాదీక,
 పుత్రాక.అజీజనత్॥౫౧॥౫౨॥శ్రీఅహీశ్వరంనాగైర్మితిసజ్జరణిశేవణంఉదారధిఃపివసుదేవస్య.ఎవంచైతేశ్రి
 మదాదయ.స్స.వత్స॥౫౩॥శ్రీఅష్టమంసుతమాహ.అష్టమ.స్త్రితయోర్నిసనుదేవకృత్ప్రమ-స్సతమ.స్సయం.హరిరేవ
 శ్రీకృష్ణరూపేషా.నీదవతతార.తధా.సుభద్రానామై-కా. కన్యా. తయోర్నష్టా.సావ.మహాభాగామహాభాగ్యశాలి. హే
 రాజక.తవపితామహీపితామహాస్యాజ్ఞవన్ద్యభార్య॥౫౪॥శ్రీఅష్టమ.సునుతోహరిరెవానీదిత్యుక్తం. తత్ర.కోవాహ
 చరన్తతారకాలః.క్షింభస్యజన్మనమిత్రం.కింవాఽస్యజన్మప్రయోజన. మిత్ర్యాదిప్రశ్నానిహరకస్సగ్రహేణతవ్పరితంబా
 హ॥యదేర్మోదిసాయావత్సమా.పియదహియస్తి. నా.లెహి.ధర్మ.స్య.యయి.పాప్త.నోధర్మ.స్యా.భ్యుత్థానమితిశేవః,

భవతి, తద్ధాతు, తస్మిన్దాంతి, భగవాన్, సో, హరిరాత్మానం, సృజతే, అవతారియతి, యదాపీత్యాదిసాధితాత్మ్యవినావతారకాల ఉక్త్య, హరిరిత్యనాశ్రితా ర్వివరత్యముక్తం, తదవావతారస్యముఖ్యం ప్రయోజనమితి నూచిం. భగవానాత్మానం సృజతే ఇత్యత్యన అవతారిదశాయామపిషాఢ్యుభూ ర్విరక్తా, ఈశత్యత్యన కర్తృ, వశ్యత్యరూపం స్యాత్ నైమి క్షమః ॥ ౫౫ ॥ తదవవస్థన క్షీ నహీతి ॥ అస్యభగవతః జన్మనః, కర్తృణః, దేవమనుష్యాం నజాతీయజెష్ఠాయావా, ఆత్మ, మాయాంవిహస్యనజల్మంవిహా- అన్యో, హేతుః ప్రకృత్యుభృణ్మోదిరూపీ. నవిద్యతే. హేమహీపత. అనజనన కారణం స్యనజల్మంవనతుజీవస్యవభృణ్మోదికమిత్య కం, తత హేతుంవదన్యశీనస్తి ॥ ఈశస్యవశ్యతీపురుషయోన్మియను. ననుభృత్యాదీన్మియమయన్మపిరాజాదికర్తృవశ్యంవదన్మభ్యత్యోతోపిశిన్మి ॥ ద్రష్టురితి. పుణ్మోదికర్తృత్వాన్తేత్రజ్ఞాకపశ్యతః. నతుపుణ్మోదికకంకుర్యతభ్యర్థః. తతర్ధ ర్ధిర్ధి తదవశ్యతేతథావః ॥ కథమేకస్సర్వాకేత్రజ్ఞాకపశ్యతీత్యతోపిశిన్మి. పరస్యాత్మనభి-పరమాత్మనభ్యర్థః. చిదచిదాత్మకంలాక త్రయమప్యన్తః ప్రవిశ్యవ్యాప్యకేత్రేర్ధైరస్యప్యన్యోఽన్తరాత్మతయాభిధ ర్విపరమాత్మా, యథోక్తం భగవతా. పరమాత్మైత్యదావ్యతః. యలాః త్రయమా. విశ్యభిభర్తృవ్యయ ఈశ్వరః, ఇతి ॥ భరణమత్పారకత్యేనచిదచిద్యమనోఃకర్తృనుగణంపెరిజిషః ॥ ౫౬ ॥ జన్మనవతారిదశాయాం దేవమనుష్యాదిసజాతీయజెష్ఠాంకుర్యన్మప్య యంకెవలం ద్రష్టవ. నతుతతర్ధైరైకకథమచ్యతభ్యర్థం అహ. యన్తా యేతి ॥ యస్యభగవత. మా యాజెష్ఠితంస్యనంకల్పేనకహేతుకంజెష్ఠితం-తి-త్తుంసోజీవస్య. సగ ద్యర్థమేవ. కాల్పీయత్వాదభ్యతుం-కాంశ్చి. తావతుం-కాంశ్చిచ్చ-సంహృత్తమేవ-నతు. స్వస్యపుణ్మోదికృత్యాద్విరాపార్థమితథావః. అప్యలయంః. ష్టిరిజీవస్సర్వాధ్యర్థే ప్రమాయాజెష్ఠితప్రయోజనం. ప్రత్యుతాన్యానర్థకారిణాజెష్ఠితస్వస్యావ్యనర్థకవద్యతేత్యతావ్రమా. అనుగ్రహఇతి. మా

భవతిపాద్యనః ॥ తదాతుభగవాన్శతలత్వానంసృజతేజహరిః ॥ ౫౫ ॥ సవ్యస్యజన్మనోహేతుఃకర్తృణోవామహీపతే ॥ ఆత్మమాయాంవిహస్యపరస్యద్రవ్యతాత్తనః ॥ ౫౬ ॥ యన్తాయాగిష్ఠితంత్రిసస్థిత్యుత్పత్త్యర్థయాయహీ ॥ అనుగ్రహస్సస్థితీలాత్తీలాభాయజెష్ఠతే ॥ ౫౭ ॥ అత్మహేతినాంపతిభిరురైర్వింశులాభ్యనైః ॥ భవత్రకమృతాదాయావ్యభారాయకృతౌద్యమః ॥ ౫౮ ॥ కర్తృణ్యంపరియోనిమసాఽపిసురేశ్వరైః సహనజల్మంజన్మక్రైభగవాన్మధుమాదనః ॥ ౬౦ ॥ కలౌజఃపృథ్విరానాందుఃఖశోకతమోనుదమ ॥ అనుగ్రహయభక్తానాంస్యంపుణ్యంవశ్యతీనోద్యతః ॥ ౬౦ ॥ యస్మిన్సత్కర్తృవేయూమయత్వేంద్రియరసకృతీశ్రో

యాజెష్ఠితరూపీవ్యాపారోఽనుగ్రహః అనుగ్రహరూపవ - జీవాననుగ్రహీతుమేవచెష్ఠితభితియావత - చెష్ఠితస్యానుగ్రహరూపతామేవదర్శయతి. తస్మిన్మతేరాత్మలాభాయజెష్ఠతభితి ॥ సవమాయాజెష్ఠితరూపీవ్యాపార - స్రస్థిత్యైస్సర్వాదిన్మతేః. పశ్యతీ. అత్మలాభాయమోక్షేయ - హేఽవధారణార్థః. అత్మలాభాయైవవ్యతే - రామకృష్ణాదిరూపేణావతీరైసభగవతాయెస్సప్తాః. పాలితాస్యం మృతాత్మతేనర్వే తదీవ్యమక్షశ్విగ్రహానంబద్ధనహాకయ్య సహజననస్సర్వ నాదిభిరైహవనానెముక్తాభవేయితి త్యేవమర్థమేవభగవాంశ్చైవ్యతభ్యర్థః. యద్వాతజెష్ఠితమనుగ్రహరూపవ. నవిత్తరాత్మలాభాయనిచ్చతిభర్తృపూర్వకాత్మలాభాయేవ - ఇవ్యతే. సప్తాగ్నిసమర్థంమామవలంకృత మత్పృష్ఠిసాధనంపిచ్చతిభర్తృమచ్చక్తిరూపమనుష్ఠాయమచ్యేరన్మత్యేవమర్థంజెష్ఠితభ్యర్థః ॥ ౪౭ ॥ జ్ఞాఅవతారప్రయోజనంహరిత్యేనసూచితంవ్యనత్రై. అత్మహేతినామితి ॥ నృపాణామివలాభ్యున్నానియేమాంతైః. నృవవదవభాసనూనైరీశ్వర్యః. అనురైరానురంపత్యాజాతైః. అనకాత్మహేతీనభ్యానాంసేనానాం. పతిశ్చైవద్యుదిభిరాక్రమ్యమాణాయభవః. పృథ్వీ. అభారాయభారాభావాయోద్యమః. అవతారిరూపః. కృతః. యనః. భవోభారాపహారాయవతీరభ్యర్థః ॥ ౫౮ ॥ జ్ఞతేద్రవచాకరోదపీత్యాహ ॥ కర్తృణీతి ॥ సురేశ్వరైర్వృక్షాదిభిరపి, మనసాప్య. పరిమేయసలవితెర్హృద్యేకర్తృణేనజల్మంవిహేతో. భగవాన్మధుమాదనః శ్రీకృష్ణశ్చక్రై - పూతనాశకటయమళౌర్జునకెళివలయాపీదణాణారముష్టికతోసలకంసద్రద్వారీసంహరరూపాణకర్తృణీతిభావః ॥ ౫౯ ॥ జ్ఞప్రధానంప్రయోజనందర్శయతి ॥ కలామితి ॥ కలాయుగ-జనిష్యమాణానాం-భక్తానా, మనుగ్రహయ-తేమాం-దుఃఖాదికంనుదత్యవనయతీతితథా, తత్పుణ్యంవదతాంశ్యణ్యతాంచపుణ్యంవహం. యశోవ్యతనోతీహూభారహరిణస్యనజల్మమా. తెణాపిసిద్ధిరదమేవావతారిస్య ప్రధానంప్రయోజనమితిభావః ॥ ౬౦ ॥ జ్ఞయశోవితాసస్యభక్తానుగ్రహరూపతాందర్శయతుంయశోఽశీనస్తి. యస్మిన్మితసదాంసాధూనాం. కర్ణయోఃశ్రోత్రయోఃపీయూషేఅమృతతుల్య, ధున్మిక్, యశోరూపే. తీర్థక్రైవ. శ్రోత్రమేవాణ్ణలిః. పానసాధనం. యస్య, పురుష - స్వకృదభ్యుప

౧౦౪౪ శ్రీవీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానమీతే * శ్రీభాగవతేఘనవమసృజ్యే చతుర్వింశోఽధ్యాయః .

స్పృశ్యచమ్య . కర్తవ్యానాఘనమతేతత్సర్వార్థాదిగుణాకృష్టచిత్రైఃకర్తవ్యానాఘనమతేతత్సర్వార్థాదిగుణాకృష్టచిత్రైః ॥౬౧॥ త
 సేవాహద్యాభ్యాం, భోజాదిభిః, కర్తవ్యభిః, శాఘనీయమీతంశ్చేష్టితం, యస్యనః , స్మిద్ధస్సారాగై, రీక్షితైరవలోకై
 ర్ధైరైశ్చమై, ర్వాక్రైశ్చవ్యభిశ్చ . విక్రమలీలయా . విక్రమఃపాదవిక్షేపప్రసూరిపయా, లీలయాచ, సర్వైర్ధైరైశ్చమయా
 మూర్త్యావస్థ, లోకం, రమయామాస ॥ ౬౨ ॥ ౬౩ ॥ యా త్రైస్య ర్వాజ్ఞరమ్యత్వం మాచయితంస్తాలితృలాశన్యాయె
 నతావస్థ ఖశోభామాహ . యస్యోతియస్యశ్రీకృష్ణస్యా, ననం, దృశిభిర్నై, త్రై, పిబన్త్యై, తిత్త్యై, వ్యయపశ్యన్త్యై, ముదితానా
 ర్శ్యై, నరాశ్చ, నతశ్చ, పుర, తృప్తాః శిష్యేషామత్రవ్యవధానమప్యనచామానాః, శిష్యేషామత్రవక్త్రై . ర్మిషః . కుషితాశ్చ,
 బభూవుః, ఇత్యై, కుతనయస్యనిమిత్తై, మేషాదికర్తృత్వంతచ్చరిత్రవోక్తంపురస్తాత్ . కథంధూతమాననం , మకరకులా
 భ్యాం, చారు, కర్ణాకహలౌత, తై, స్ఫుటగం, సవిలాసో, హసో, యస్మిన్, నిత్యమవస్థనశ్చాభ్యుతితయో, యస్మిన్ ॥ ౬౪ ॥ త
 కృష్ణచరితంసమాసతోవర్ణయతి ॥ జాతజతిద్వాభ్యాం ॥ జాతస్తావన్ని జెనరూపజాతః, పురుషః , సత్కృష్ణసుమ్యాకారస్యై, విశ్వగృహతా, రాగ్యహః, ద్వై, శిం, గతః, బ్రజవాసినా, మేధితావర్తితా, అగ్రాః, పురుషార్థా, యెన, రిభూకృతానాశకటాదిక
 హత్యా, కృతాః, పాణినాగృహితా, ఉరువక్షాశకసహస్రస్థ్యాకాలస్తావరుక్మిణ్యావయః , దారాఃకతా, తియస్యనః, తై

త్రాజులినపస్పృశ్యధృగ్మతేకర్తవ్యానామ్ ॥ ౬౧ ॥ భోజవ్యవస్థనకమధుశారసేవకర్తవ్యైః । వ్యాఘనయె
 పితృశ్చక్ష్మత్కురుస్స, జ్ఞయపాణిభిః ॥ ౬౨ ॥ స్మిద్ధస్మిన్తేషుణోదాతైర్వాక్రైశ్చిద్రమలీలయా । న, లోకంరమ
 యమానమూర్త్యానర్వాజ్ఞరమ్యయా ॥ ౬౩ ॥ యస్యాననంమకరకుల్జలచారుకర్తృభాజ్యతై, పోలసుధగంసవి
 లాసహసమ్ । నిత్యై, త్వనంనతశ్చ, పుర, శిభిః, పిబన్త్యై, నార్యోనరాశ్చ, ముదితాః, కుషితానిమేష్వ ॥ ౬౪ ॥ జాతో, గతః,
 పితృగృహవ్య, జమధి, రాగ్యోహత్యా, రిభూస్స, తతతానిశ్చ, తోరుదారః । ఉత్పాద్య, తేషుపురుషః । క్రతుభిన్స,
 మిశేహ్య, త్యా, నమాత్స, నిగమం, ప్రపమజ్ఞానైష ॥ ౬౫ ॥ ధూమ్యా, స్స, వా, ఉరుభారం, త్వ, పయస్స, రూణామ, స్తస్య,
 మత్తకలినాయుధిభూహవక్రమ్ । దృష్ట్యా, య, భూయవిజయెజయముద్వముద్యమ్యో, బిద్ధి, వదాయరమంసమ
 గాత్య, గామ ॥ ౬౬ ॥ * * * * *
 * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణై, అష్టాదశసహస్రీకాయాంసంహితాయాం, * * * * *
 * * * * * పారమహంసాంశ్రీవైయస్వికాన్యంనవమసృజ్యే, చతుర్వింశోఽధ్యాయః * * * * *

మూరైష, సతానాం, శతాన్య, న్వాద్య, ఆప్యనిగమమాప్య, గోసీయోగరూపంవెదం, జనైష, ప్రధయక్, ప్రధయతుమితిభా
 నః, క్రతుభిన్స, రై, వీ, స్సాన్య, త్యా, సమెష, సమిశేసమారాధితవాక్ ॥ ౬౫ ॥ త, కరూణా, మ, న్నః, పరస్పరంసమత్రై, కలినా
 కలపాననిమిత్రై, పృథ్వ్యా, ఉరులలికిం, భరం, త్వ, పయక్, యుధిసజ్గా, మి, ధూపానాం, చక్రం, వైస్యం, దృష్ట్యా, వా, భి
 ధూయ, రి, బజయెలజ్జ, సె, జయ, ముద్విమువ్యనర్వాక్, జిగాయర్జున ఇత్యై, పరిపద్మం, వంకారయిత్వా, పరతత్వమద్వాయ,
 పో, బిద్ధి, ఉపదిశ్య, స్వం, ధామస్తాంసం, వై, కుడ్గా, భ్య, మగాత్, తే, వరూ, పెణయయ, విత్కర్తవ్యః ॥ ౬౬ ॥ * * * * *
 ఇతిశ్రీమత్సాన్యయవయఃపారావారాకామధాకరస్య సర్వవిద్యానిధేఃశ్రీశైలగుర్యోస్య తేనతచ్ఛరణకమల
 పరివర్త్యా, ప్రసన్న, తత్త్వా, క్షేనమధిగత శ్రీమద్భాగవతార్థవ్యవయెనశ్రీవైష్ణవదానై, శ్రీవాత్సర్య
 వీరరాఘవార్థవిదుషావిరచితాయాం శ్రీమద్భాగవతవస్త్రై, వస్త్రై, గిగాయాం, శ్రీభాగవతవ్యా
 ఖ్యాయాం, నవమసృజ్యే, చతుర్వింశోఽధ్యాయః . * * * * *

నవమసృజ్యవ్యాఖ్యానమస్తా శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణైదేవశీర్షనాయనమోనమః

* * * * * సమాప్తశ్చాయంసృజ్యః శ్రీగోపాలకృష్ణారణమస్తు * * * * *

* * * * * హరిఃఽంతతత్వత్ * * * * *

